BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
G
97
NAPOLI

C 4 3

Digitized by Google

Digitized by Google

DE
DISPENSATIONIBVS MATRIMONIALIBVS

Digitized by Google

Digitized by Google

597942
Racc. Vill. g. 97

DE
DISPENSATIONIBVS
MATRIMONIALIBVS

VINCENTIO DE IVSTIS
NOBILI LVCENSE AVCTORE

TRACTATVS

NVNC PRIMVM IN LVCEM EDITVS
IN TRES LIBROS DIGESTVS.

In quibus, quid, quomodo, ac quando, tum in Iure Divino, tum in Eccleſiaſtico, ex receptiſſimis Doctorum Sententijs, & Curia Romana Stylo, quoad Matrimonium Diſpenſari poſſit, Accuratiſſimè Declaratur,

OPVS EPISCOPIS, VICARIIS, CVRATIS, CAETERISQVE IN VTROQVE FORO VERSANTIBVS, PERVTILE, AC NECESSARIVM.

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

SERENISSIMO
LVCENSIS REIPVBLICÆ
SENATVI.

LVCÆ, Apud Hyacinthum Pacium, 17. Auguſti M.DC.XCI.

DE SVPERIORVM CONSENSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

SERENISSIMO
LVCENSIS REIPVBLICÆ
SENATVI.

THOMAS, HONVPHRIVS, & DOMINICVS DE IVSTIS
Paterni Obſequij hæredes Filij.

CVi verò (SERENISS.^ME SENATVS) defuncti iampridem Parentis ſuperſtites Filios, & Autoris poſthumum Opus conſecraremus; quàm Supremi Tui Ordinis CONSCRIPTIS PATRIBVS, qui Paternam Liberis, Libroque opem tenerrimè impendant? Quamvis enim noſtras mentes ambitionis ſtimulus audaciùs forte impuliſſe videri poſsit, vt altiſsimum ſummæ Dignitatis faſtigium ad nos vſque deducere cogitaremus, nos tamen abſoluit paternus Principis Amor, qui ſua ſponte deſcendit; & eo quidem ingenio, vt deſcendens Patris Amor humilioribus Filijs aſcenſum paret. Nec illud nobis ſolum paterni Amoris occurrit argumentum, quo ſummam afflictiſsimorum Populorum,

difficillimis hiſce temporibus Caritatem pijſsima SENATVS Charitas ſublevavit, vt quem verum Patrem vna omnes voce eſſe dicerent, vix Principem meminiſſent; aut eo ſolum nomine Principem noſcerent, quia Patrem experirentur. Publica paterni Amoris tui laus illa fuerit in vniverſos, Peculiaris tuę in ſingulos Pietatis Familia noſtra monumentum eſto; quæ ſummis in dies aucta beneficijs, SERENISSIMVM SENATVM, & Principem, quia conferre potuit, & Patrem, quia voluit, experta eſt: Nec aliud ſanè animos facere potuiſſet, vt nova expeteremus, quàm quæ priora recepimus.

Huic itaque amantiſsimi prędefuncti Parentis noſtri Operi, tanquam Orphano, paternum Principis Tutelæ officium ſupplicibus animis imploramus; quod novi quidem nobis, ſummiq. beneficij loco fuerit, Tibi verò, SERENISSIMÆ SENATVS, exigua ingentis obſequij noſtri, gratiq. animi Teſsera ſit; vt dum hoc Tibi, qualecumque Opus inſcribimus, quicquid noſtrum vnquam eſt, tuum ſemper eſſe videatur.

Digitized by Google

DE DISPENSATIONIBVS MATRMONIALIBVS LIBER PRIMVS.

AVCTORE VINCENTIO DE IVSTIS NOBILI LVCENSE.

SVMMARIVM.

1 *Humanus Principatus imitari debet Deũ, tamquam ſuæ gubernationis exemplar.*

2 *Deus ita diſpoſitum Orbem pondere, & menſura librauit, vt etiam Naturæ legibus aliquando derogetur.*

3 *Ignis ingenitam oblitus elationem, didicit quandoq; deprimi.*

4 *Aqua, naturali relicta propenſione, voluntariè coacta ad altiora prolabitur.*

5 *Diſciplinæ rigor niſi pro rei, temporis, Perſonarũq; qualitate, ex miſericordia, & Diſpenſatione relaxetur, facilè in neruum erumpi poteſt.*

6 *Benigni Principis vera virtus eſt ad clementiæ commodum Iuſtitiæ terminos tranſilire.*

7 *Tunc vera virtus dici poteſt, quando nec Pietas ſine Iuſtitia, nec Iuſtitia ſine Pietate ſeruatur.*

8 *Princeps licèt Iuſtitiæ ſemitis coarctetur, ipſius tamen Iuſtitiæ rigor eſt miſericordia temperandus.*

9 *Sol dum per ſepta Zodiaci ſpatiatur, æſtus æquè, ac brumales algores tẽperat, & tamen ſemper alter, & idem, ne latum quidem vnguem exorbitat ab Eclyptica.*

10 *Pietas, & AEquitas à Iuſtitiæ conſortio diuelli non poſſunt.*

11 *Canones, ac Leges Iuris rigorẽ vt periculoſũ damnant, clementiæ ſemper, tanquã ſub ſecuritate ignoſcenti, adhærendo.*

12 *Clementia eſt adeo neceſſaria, vt ſine illa legem Chriſti quis non adimpleat.*

13 *Clementia ipſa eſt pars Iuſtitiæ; Iuſtitia ſine Clementia Iniuſtitia eſt.*

14 *Quod Iuris ſeueritas negat, Diſpenſationis benignitas indulget.*

15 *Rigor Canonum relaxari poteſt, ſi iuſta cauſa poſtulet.*

16 *Eccleſia poteſtate ſibi in alios tradita non vtitur ad deſtructionem, ſed ad ædificationem.*

17 *Eccleſia nimiã Iuſtitiam ſemper eſt auerſata.*

18 *Nimia Iuſtitia incurrit peccatum.*

19 *Eccleſia omnia nouit, non tamen omnia proſequitur; nec pœna ſemper, ſed ſæpius pœnitentia eſt contenta.*

20 *Eccleſia Oues ſuæ vigilantiæ commiſſas tunc potiſſimùm paſcit, cum ex cauſa rationabili miſericorditer diſpenſat.*

21 *Diſpẽſatio exordium ſumpſit ab ipſo Deo.*

22 *Deus ſpecialibus fauoribus eſt Hominem proſequutus.*

23 *Homo ſolus, ex Animantium generibus, eſt rationis particeps.*

24 *Diſpenſauit Deus cum Ada, & Eua.*

25 *Ex Diſpẽſatione ſaluauit Noe, & Filios.*

26 *Sic Abraham à Caldæis.*

27 *Sic Loth de Sodoma.*

28 *Sic cum toto genere humano diſpenſauit.*

29 *Omnis Dei actio eſt noſtra inſtructio.*

30 *Si Dominus eſt largus Diſpenſator, non debet Seruus eſſe auarus.*

31 *Meliùs eſt de miſericordia, quàm de ſa-*

ne-

Digitized by Google

ueritate reddere rationem.
32 *Opportunum fuit Iuris rigorem per Diſpē-*
ſationem moderari.
33 *Summum Ius,ſumma iniuria.*

PRÆFATIO.

1 HVmani Principatus au-
ctoritas ,cognata Po-
tentia Cœlo, quò am-
pliori maieſtate vica-
riam in terris Dei ſub-
ſtinet manum , eò pro-
pinquiori moderami-
ne ſummum Orbis Opificem ſuæ gu-
bernationis imitari debet exemplar :
2 Ille etenim rerum Artifex adeo pon-
dere , & menſura,diſpoſitum Orbem
numerorum æqualitate librauit , vt
etiam naturæ legibus, quibus incom-
poſita rerum primordia coercērur,ali-
quando derogetur , ac diſpenſetur .
3 Sic Ignis ingenitam oblitus elationē ,
didicit quandoq; deprimi : ſic Aqua,
4 naturali relicta propenſione,volunta-
riè coacta,ad altiora prolabitur , ne
naturæ præceptis firmiter inhærendo,
grauiora ſuboleſcant abſurda.Ea quo-
que eſt rerum humanarum conditio,
vt niſi diſciplinę rigor,pro rei, tempo-
ris , Perſonarumq; qualitate ex Miſe-
ricordia, & Diſpenſatione relaxetur,
facilè in neruum erumpi poſſit, & San-
ctitas Iuris ex obſtinata ſui obſeruan-
tia in iniuriam euadat Salubri igitur
conſilio ad moderationem legum
Caſſiodorus hortatur , dum inquit *lib.*
11. *var. Epiſt 9 Benigni Principis ve-*
6 *ra virtus eſt , ad clementia commodum*
Iuſtitiæ terminos tranſil re : Tunc ete-
nim (vt Gloſſa docet in verbis Chri-
7 ſologi) vera virtus dici poteſt , quan-
do nec Pietas ſine Iuſtitia , nec Iuſti-
tia ſine Pietate ſeruatur,& quæ ab in-
uicē ſeparatæ dilabuntur, in vna ſede
ſine inuidia principantes mirabiliter
gubernant. Quid ille crudeliſſimi Im-
peratoris monitor, morumq; optimo-
rum formator Seneca ſuo libro de
8 Clementia, præ cœteris decere ſum-
mopere Principē docet,qui licet Iu-
ſtitię ſemitis coerceatur, *l.Iuſtitia,&*
Iure,Ipſius tamē Iuſtitię rigor ex mi-
ſericordia temperādus.45 *Diſt cap.Di-*
ſciplina 9. & diſt 50. cap. vera Iuſtitia
15 Ita luminum Princeps vigilantiſſi-
9 mus cum per ſepta Zodiaci liberiori
curriculo ſpatiatur , æſtus æquè , ac
brumales algores temperat, diſtinguit
temporum vices, telluris aut excoquit
vitium , aut vberrimas ex eius viſce-
ribus elicit opes , tamen ſemper alter,
& idem,ne latum quidē vnguem exor-
bitat ad Eclyptica .

Hoc nimirum (ſi Lactantium *lib 5 de*
diuina Iuſtitia audiamus) eſt fouere
10 Iuſtitiam ,cuius conſortio diuelli ne-
quaquā poſſunt duę ſpecioſiſſimę (Fi-
lias appellem , aut Collegas?) Pietas,
& AEquitas;quæ ſimul aureo fœdere
conſpirantes,Gratiarum conſortium
in aulis exercent . Afferrem Canonū,
Legumq; teſtimonia , ſed omnium
11 Iuris rigorem vt periculoſū damnant
12 clementiæ ſemper,tanquam ſub ſecu-
ritate ignoſcenti adhęrendo Caſſiod.
13 *loc.cit.cap.*40. adeo enim eſt neceſſaria
Clementia, vt ſine ea Legem Chriſti
quis non adimpleat. *cap Qui Clemen-*
14 *tiam 86.diſt.* cum ipſa Clementia pars
15 ſit Iuſtitiæ, imo Iuſtitia ſine Clemen-
tia iniuſtitia ſit, Paulus Rub *in ſuis*
*Diſcurſ n.*284.Vnde meritò factum eſt,
16 vt ſi,vbi, & quando iuſta cauſa poſtu-
let, quod iuris ſeueritas neget, Di-
ſpenſationis benignitas indulgeat; ita
maximè diſponente Sacroſancto Tri-
dēt.Conc.*ſeſſ.*25.*cap.* 18.*de Reform.*vbi
17 expreſsè decernit rigorem Canonum
relaxari poſſe,ſi vrgens , iuſtaq; ratio,
& maior quandoq; vtilitas poſtulet,
18 Et Eccleſia ipſa , quæ ſibi tradita in
alios poteſtate, vt Diu.Paulus inquit,
Nō ad deſtructionem , ſed ad ædificatio-
nem vtitur, nimiam Iuſtitiam, quæ ex
19 D. Ambroſio ad Honorium, *peccatum*
incurrit, ſemper eſt auerſata , ac Diui-
næ

næ in terris repręſentans imaginem,
eam parcendo maximè, ac miſerando
20 manifeſtat, dum omnia nouit, non om-
nia proſequitur, nec pœnà ſemper,
ſed ſæpius pęnitentià contenta, Oues
ſuæ vigilantiæ commiſſas tum potiſſi-
mùm paſcit, cum ex cauſa rationabili
miſericorditer diſpenſat: *Argum. in*
cap pr. de Sent Excomm.& cap. Verum
15. *de Iure Iur. cap. Quod Chriſtus* 26.
21 *cauſa* 23 *q* 4. Quæ Diſpenſatio exor-
dium ſumpſit ab ipſo Deo omnium
bonorum Diſpenſatore, qui ex ſola
miſericordià vniuerſa creauit, eaque
ex ſpeciali Gratia, & Diſpenſatione
Homini ſubiecit; *Omnia ſubieciſti ſub*
pedibus eius; *Dauid Pſalm*.8. illumq;
22 ſpecialibus fauoribus, & gratijs eſt
proſequutus: *Minuiſti eum paulomi-*
nus ab Angelis, gloria, & honore coro-
naſti eum, & conſtituiſti eum ſuper
opera manuum tuarum; Dauid loc.cit.
Faciamus Hominem ad imaginem, &
ſimilitudinem noſtram, vt præſit Piſci-
bus Maris, & Beſtijs Terræ, &c. Geneſ.
cap. pr. vnde Lactant. Firmian. *lib. de*
Opificio Hominis cap.8. exclamat: *Cum*
igitur ſtatuiſſet Deus ex omnibus Ani-
malibus ſolum Hominem facere cæle-
ſtem, cætera vniuerſa terrena, hunc ad
Cæli contemplationem rigidum ere-
xit, ibi pedem conſtituit, ſcilicet, vt
eadem ſpectaret, vnde illius origo eſt;
& Cicero *de Leg. lib. pr. Hoc Animal*
providum, ſagax, multiplex, acutum,
memor, plenum rationis, & conſilij,
quod Hominem vocamus, præclara
quadam cognitione generatum eſt à
23 *à Summo Deo*; *ſolum eſt enim ex A-*
nimantium generibus, & naturis, par-
ticeps rationis, cum cætera omnia ſint
expertia; Et alibi idem Cicero *di-*
cto lib. pr. Natura cæteros Animantes
ad paſtum adiecit, ſolum Hominem
erexit, ad Cæliq. cognitionem, ac do-
micilij priſtini conſpectum excitauit;
ſimili modo Ouidius pr. Metamorph.
Pronaq; cum ſpectent Animalia cætera Terram
Os Homini ſublime dedit Cælumq; videre
Iuſſit, & erectos ad ſidera tollere Vultus;

24 Diſpenſauit Deus cum Ada, & Eua
diuini Pręcepti tranſgreſſoribus, nàm
poſt pęnitētiam eis peccatum dimiſit,
33.*q*.3.*diſt pr.de Pœnit. cap. Sicut primi*
25 83. Ex Diſpenſatione etiam ſaluauit
Noe, & Filios eius; cum vnus eorum,
ſcilicet Cham, eſſet reprobus, 24.*q. pr.*
cap. Quia ex ſola 22. *in fine*, Abraham
26 à Chaldeis 35 *q pr.cap.Vnico*, Loth de
Sodoma 2.*q pr cap.Deus Omnipotēs* 20.
27 Diſpenſauit tandem cum toto genere
28 humano, quando pro noſtra redem-
ptione Filium ſuum Vnigenitum miſit;
8 *q.pr. cap. In Scripturis* 9. vnde non
eſt mirum, ſi Homines cum Homini-
29 bus diſpenſent, cum omnis Dei actio
ſit noſtra inſtructio; *d. cap Deus Omni-*
potens, §. *Cuius exemplo monemur* 2. *q.*
30 *pr.* Et ſi Dominus eſt largus Diſpenſa-
tor, non debet Seruus eſſe auarus; cum
31 meliùs ſit de miſericordia, quàm de
ſeueritate reddere rationem, 26. *q*. 7.
cap. Allegant 12. Paccin. *de Viſitat.*
part. pr. q 10. *nu.* 113. Et ſi Deus Ius
ſuum rigidè exequeretur, quis Homi-
num ſuſtineret?
32 Opportunum itaq; fuit Iuris rigorem
per Diſpenſationem moderari, & ſic
pro recta, & ſuaui vniuerſalis Reipu-
blicæ Chriſtianæ gubernatione effici
oportuit, vt ſi quando caſus eueniret,
quo generalis, & cōmunis, Lex; omnes
obligans, ſeruari non poſſit, in illo
particulari caſu, ea per Diſpenſatio-
nem relaxetur, Dian. *tract. vnic. part.*
8. *tract*. 3. *reſp. pr.*
Tereat igitur ſtricti Iuris exceſſus
& Legum verenda Maieſtas è ſuo Tri-
bunali minitetur, non ad internicio-
nem, non ad excidium, ſed ad licentiā
comprimendam compoſita, vt apertè
loquuntur exempla 2. *q*. 3 *cap. Si quis*
Epiſcopum 4. *& Diſt*. 88 *cap. Neq; apud*
Altare 14 ſatis enim eſt notum, & vul-
gò receptum Axioma illud, *Summum*
33 *Ius, ſumma iniuria*; *cap. Serpens* 47. *de*
Pœnit. Diſt. pr, Cauſa 33. *q*. 3.

INDEX CAPITVM,
QVÆ IN HOC TRACTATV CONTINENTVR.

PROHAEMIVM.

LIBER I.

Quid, & quotuplex ſit Diſpenſatio. *Cap. I.*

An Diſpenſatio ſit latè, vel ſtrictè interpretanda, & quid de poteſtate Diſpenſandi. *Cap. II.*

Praxis Impetrandæ Diſpenſationibus in Romana Curia. *Cap. III.*

De his, quæ exprimi debent Pontifici, ne Diſpenſatio ſubreptitia ſit. *Cap. IV.*

De his quibus de ſtylo Romanæ Curiæ Diſpenſationes Matrimoniales dirigantur. *Cap. V.*

De his, quæ animaduertere debet Delegatus, ne Diſpenſatio inualida ſit. *Cap. VI.*

De Diſpenſationibus in forma Pauperum. *Cap. VII*

De Diſpenſationibus, quæ ſuper occultis à Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ emanant. *Cap. VIII.*

LIBER II.

Quot, & quæ ſint Impedimenta Matrimonij, & à quibus conſtitui poſſint. *Cap. I.*

An alius à Papa ſuper Impedimentis Matrimonium dirimentibus Diſpenſare poſſit. *Cap. II.*

De Impedimento Cognationis Carnalis, & an, ac quando ſuper eo Diſpenſari poſſit. *Cap. III*

De Cognatione Spirituali, & an ſuper ea Diſpenſetur. *Cap. IV.*

De Cognatione Legali, & an, & quando ſuper ea Diſpenſetur. *Cap. V.*

De Impedimento Affinitatis, & eius Diſpenſatione. *Cap. VI.*

De Impedimento publicæ Honeſtatis, & an Diſpenſabile ſit. *Cap. VII.*

De Impedimento Ligaminis, & eius Diſpenſatione. *Cap. VIII.*

An, & quando Matrimonium legitimè contractum poſſit Diſpenſatione diſſolui. *Cap. IX.*

Qualis probatio mortis requiratur, vt Coniux ſuperſtes poſſit aliud Matrimonium contrahere. *Cap. X.*

De Impedimento vis, & metus, & an ſuper eo Diſpenſari poſſit. *Cap. XI.*

An ſuper Impedimento Erroris, & Conditionis cadat Diſpenſatio. *Cap. XII.*

De Impedimentis Ordinis, & Voti, & eorum Diſpenſatione *Cap. XIII.*

De

Digitized by Google

De Impedimento diſparitatis Cultus, & an Diſpenſabile ſit. Cap. XIV.
De Impedimento Criminis, & quatis Diſpenſatio ſuper eo neceſſaria ſit. Cap. XV.
An Diſpenſari poſſit ſuper Impedimento Impotentiæ perpetuæ. Cap. XVI.
De Impedimento Raptus, & an ſuper eo Diſpenſetur. Cap. XVII.
De Matrimonio Clandeſtino Cap. XVIII.

LIBER III.

De cauſis Diſpenſationum, & an ſine cauſa validè, ac licitè Diſpenſatio conceditur. Cap. I.
De cauſa ob Anguſtiam loci. Cap. II.
De cauſa defectus Dotis Cap. III.
De cauſa ob Lites extinguendas. Cap. IV.
De cauſa ob Inimicitias ſedandas. Cap. V.
De cauſa ob Pacis confirmationem. Cap. VI.
De cauſa ob Oratricem Filijs grauatam. Cap. VII.
De cauſa ob ætatem. Cap. VIII.
De cauſa dicta pro Belgis. Cap. IX.
De cauſa dicta pro Germania. Cap. X.
De cauſa ob merita, & remunerationem. Cap. XI.
De cauſis animum Pontificis mouentibus, & in Literis non expreſſis. Cap. XII.
De cauſa vt Bona conſeruentur in Familia. Cap. XIII.
De cauſa pro Illuſtris Familiæ conſeruatione. Cap. XIV.
De cauſa ob Matrimonium ignoranter contractum. Cap. XV.
De cauſa ob ſcandala vitanda. Cap. XVI.
De cauſa ob Matrimonium ſcienter contractum. Cap. XVII.

APPROBATIO.

PRæſens Opus de DISPENSATIONIBVS MATRIMONIALIBVS à D. Vincentio de Iuſtis Nobili Lucano ſummo ſtudio, & diligentia elaboratum, & colentibus literariam diſciplinam ſummopere pervtile; de mandato Illuſtriſs. & Reuerẽdiſs. D. mei Vicarij Generalis attente perlegi, & cum in eo nihil Ortodoxæ Fidei contrarium, Sacris Canonibus repugnans, & Summorum Pontificum ſanctionibus non conſonum inuenerim, publica luce dignisſimum cenſeo

IOSEPH ARNOLPHINI IV D. & Catedr. Luc Can. Panit.

IMPRIMATVR.

FLAMM. NOB. VICAR. GEN &c.

NOn modicum tribuendum eſt laudis Viris illis, qui improbi laboris immemores, noctes, dieſque impendere exardeſcunt, in hominum vtilitatem, vt literariæ & comune bonum; vt quod ipſis arduum redditur, & perdifficile, aliјs facilius aſſequi conceſſum ſit, hoc virtutis laudiſque ſtimulo ductus D. Vincentius de Iuſtis, vir equidem non minus ſanguinis Nobilitate, quam morum integritate præclarus complexus fuit TRACTATVM DE DISPENSATIONIBVS MATRIMONIALIBVS quem diù intra cineres converſum poſt Parentis prædilecti funus filiorum modeſtia ad lucis miritam vſuram deducere pretrahebant; ſed vt pote in tenebris precioſiora, luci-lioraque ad invidorum oppreſſionem tanto magis refulgent, Patri defuncto debitum reddi honorem, & gloriam paſſi ſunt vidi ego ſummum cum iucunditate opus completum, numeriſque omnibus abſolutum, & ſum admiratus Authores ingenium, ſolidum dicendi modum, & totius Operis ordinem, vt omne tulſſe punctum videatur, in hoc tractatu adeò praxis, & quotidianæ materiæ, vndè non ſolum in eiuſdem approbationem libentiſsimò aſſentiore ſed valde vtile, & neceſſarium futurum dijudico, ad hac etiam vt in æternum de tam docto Viro fama verax loquatur, &c.

LAVRENTIVS MOTRONI I.V.D & Illuſtriss. Officium super Iurisdictione Præpoſitus, &c.

DE DISPENSATIONIBVS MATRIMONIALIBVS.

LIBER PRIMVS.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſare ex prima vocis impoſitione, idem eſt quod diſtribuere.*

2 *Adminiſtrator, ſeù Oeconomus alicuius rei familiaris Diſpenſator vocatur.*

3 *Diſpenſare eſt apud Theologos aliquem à lege ſoluere.*

4 *Diſpenſatio eſt vocabulum à Iure Canonico introductum, & Iuri Ciuili omninò incognitum.*

5 *Apud Legiſtas loco iſtius vocabuli eſt Indulgentia; vel Remiſſio pœnæ.*

6 *Diſpenſatio dicitur quaſi bis penſatio; eò quod conſultè, ac maturè, iuſtaque cauſa ſuadente, fieri debeat.*

7 *Diſpenſatio eſt iuris comunis relaxatio, facta cum cauſæ cognitione ab eo, qui diſpenſandi poteſtatem habet: nec vlla verba ſunt ad Diſpenſandum neceſſaria.*

8 *Diſpenſatio non debet fieri abſq; cauſa.*

9 *Eximere aliquem abſq; cauſa ab obligatione legis eſt illicitum, & contrà Iuſtitiam diſtributiuam.*

10 *Diſpenſatio quarè dicatur relaxatio iuris.*

11 *Diſpenſationis effectus quinam ſint.*

12 *Diſpenſatus reſtituitur in integrum, & redditur aptus ad ea, ſuper quibus fuit diſpenſatus, ſicut erat ante incurſum impedimentum, & habetur pro habili de iure.*

13 *Fictio tantùm operatur in caſu ficto, quantum veritas in caſu verò, & factum ciuiliter eundem effectum habet, quàm factum naturaliter.*

14 *Diſpenſatio habet vim præſeruatiuam ab incurſu pœnæ.*

15 *Diſpenſatio non ſufficit, niſi diſpenſatio ſit ab habente poteſtatem.*

16 *Diſpenſatio vocatur vulnus, eò quòd ius vulneret.*

17 *Diſpenſatio non eſt lex, ſed remiſſio legis.*

18 *Diſpenſatio, ſecundum quod eſt in diſpenſante, non eſt ius, ſed poteſtas à iure conceſſa, & eſt quædam actio; At ſecundum quòd eſt in eo, cum quo diſpenſatur, eſt ius priuatum, & non communo, & eſt quædam paſſio.*

19 *Terminus, Diſpenſatio, diuerſimode in iure recipitur; Primò vt eſt iuris relaxatio; Secundò prout eſt interpretatio, ſeù declaratio iuris; Tertiò, pro diſtributione iuris; Quartò prout eſt in vno relaxatio, & in alio commutatio.*

20 [*A priuilegio.*
21 [*Ab irritatione.*
22 [*Ab interpretatione.*
23 [*Ab abrogatione.*
24 [*A legitimatione.*
25 *Diſpenſatio differt.* [*Ab abſolutione.*
26 [*A licentia*
27 [*Ab epicheia.*
28 [*A permiſſione.*
29 [*A commutatione.*
30 [*A declaratione.*

31 *Aliud eſt in iure rigor, aliud ius, aliud æquitas, & aliud diſpenſatio.*

32 *Rigor quid ſit.*

33 *Rigor an attendi debeat.*

34 *Rigor aliquando interpretatur ſubtilitas iuris.*

35 *Ius quid ſit.*

36 *Æquitas quid ſit.*

37 *Æquitatem debet Iudex præ oculis habere.*

38 *Diſpenſatio duplex eſt; Alia propriè, & alia impropriè dicta.*

39 *Diſpenſatio propriè dicta eſt iuris relaxatio, & fit per actum iuriſdictionis.*

40 *Diſpenſatio impropriè, eſt licentia quædam, quam Superiores concedere poſſunt.*

41 *Diſpenſatio rurſus eſt duplex, totalis, & partialis.*

42 *Diſpenſatio totalis quæ ſit.*

43 *Diſpenſatio partialis quæ ſit.*

44 *Diſpenſatio inſuper eſt triplex; alia hominis, alia*

legis, alia mixta.
45 *Lex ipſa aduerſus rigorem alterius legis diſpẽſat.*
46 *Diſpenſatio hominis triplex eſt; debita, permiſſa, & prohibita.*
47 *Diſpenſatio debita quæ ſit.*
48 *Diſpenſatio debita ſi denegetur ab Inferiore Papæ, poterit ad Superiorem recurri.*
49 *Diſpenſatio quando dicatur debita.*
50 *Quæ ſint cauſæ diſpenſationis debitæ.*
51 *Vbicumq; & quotieſcumq; ipſa pietas, Eccleſiæ vtilitas, cauſæ iuſtitia meritorum prærogatiua, vel rei euentus exigunt, debita eſt Diſpenſatio.*
52 *Quando ius præcipit diſpenſationem poteſt appellari quoad effectum deuolutiuum, & ſuſpenſiuũ.*
53 *Si ius non præcipiat, ſed ſolùm permittat diſpenſationem, eamq; conſcientiæ Ordinarij remittat, poteſt appellari ad effectum tantùm deuolutiuũ.*
54 *Superior, ad quem deuoluta fuit diſpenſatio, poterit, vel diſpenſare, vel inferiorem cogere ad diſpenſandum.*
55 *Diſpenſatio ſi non ſit in ſpecie permiſſa non poteſt appellari, ſi tamen iuſta cauſa adſit, poteſt implorari officium ſuperioris, vt ex miſericordia diſpenſet, vel faciat vt inferior diſpenſet.*
56 *Diſpenſatio permiſſa, vel arbitraria quæ ſit.*
57 *Papa poteſt tolerare ea, quæ ſunt de iure poſitiuo, non tamen ea, quæ de iure Diuino.*
58 *Inferior non poteſt tolerare etiam ea, quæ ſunt de iure poſitiuo.*
59 *Diſpenſatio prohibita quæ ſit.*
60 *Vbicumq; cauſa iuſta non adeſt, Diſpenſatio ſemper eſt prohibita.*
61 *Diſpenſatio Legis cumdrehenditur in Diſpenſatione hominis.*
62 *Diſpenſatio cur inuenta fuerit:*
63 *Diſpenſatio omnis reducitur ad cauſam iuris.*
64 *Diſpenſandi facultas conceſſa Legato, vel alij inferiori à Papa ſemper intelligi debet cum cauſa, & ſecundum terminos iuris.*
65 *Diſpenſatio alia eſt voluntaria, alia rationabilis non neceſſaria, & alia rationabilis neceſſaria.*
66 *Voluntaria diſpenſatio quæ ſit.*
67 *Rationabilis non neceſſaria quæ ſit.*
68 *Rationabilis, & neceſſaria quæ ſit.*
69 *Diſpẽſatio adhuc triplex eſt; Iuſtitiæ, Gratiæ, & mixta.*
70 *Diſpenſatio Iuſtitiæ quæ ſit.*
71 *Diſpenſatio Gratiæ quæ ſit.*
72 *Diſpenſatio mixta quæ?*
73 *Diſpenſatio duplex eſt, nempè præcedens, ſeù collatiua, & ſubſequens, ſeù reſtitutiua.*
74 *Qui ſit effectus Diſpenſationis præcedentis.*
75 *Effectus Diſpenſationis ſubſequentis.*
76 *Diſpenſatio alia dicitur excuſabilis, alia laudabilis, & alia fidelis.*
77 *Excuſabilis quæ ſit.*
78 *Quæ laudabilis.*
79 *Quæ fidelis.*
80 *Diſpenſatio alia eſt præuentiua, alia præſeruatiua.*
81 *Præuentiua quæ ſit.*
82 *Præſeruatiua quæ dicatur.*
83 *Diſpenſatio alia dicitur generalis, alia particularis, alia tacita, & alia expreſſa.*
84 *Diſpenſatio generalis quæ ſit.*
85 *Quæ ſit particularis.*
86 *Quæ ſit tacita.*
87 *Et quæ expreſſa.*
88 *Tandem diſpenſatio alia magna, alia maior, & alia maxima.*

Quid, & quotuplex ſit Diſpenſatio.

C A P. I.

1 DISPENSATIO ex prima vocis impoſitione, & ſignificatione, idẽ eſt, ac diſtributio; Salas *de leg. diſp. 20. ſect. prima;* Silueſt. *verbo Diſpenſ. n.* 1. Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ. apoſt. lib.*
2 *pr. cap. pr. n.* 3. Vndè Adminiſtrator, vel Æconomus alicuius rei familiaris, Diſpẽſator vocari ſolet *l. Diſpenſatores ff. de ſolutio. & l. vrbana ff. de verb. ſignific.* & propterea D. Bernardus 1. de Conſid. vocat Pontificem Chriſti Diſpenſatorem; At apud Theologos, Diſpenſare, eſt aliquẽ à legis obligatione ſoluere, vt dicimus infra n. 20.
3 Diſpenſatio eſt vocabulum à Iure Canonico introductum, & Iuri Ciuili omninò incognitum, itaut in nullo Codicis, vel Pandectarum Textu reperiatur,
4 ſed loco huius termini apud Legiſtas eſt Indulgentia, vel remiſſio pœnæ, vt benè animaduertit Pariſ. *conſ. 68. n. 193. part. 4.* Alex. Sperell. *in Deciſ. Fori Eccleſ. deciſ.* 110. *nu.* 56. Decius *in cap. Atſi Clerici §. de adult. nu.* 3. Et dicitur Diſpenſatio, quaſi bis penſatio; eò quòd conſultè, & maturè, iuſtaq; cauſa ſuadente, ac ipſius circumſtantijs diligenter examinatis, & pluries penſatis fieri debet; vnde verbum Diſpenſare, ſignificare poteſt, diuerſa in mente penſare, & in animo verſare, an iuris, eiuſq; rigoris relaxatio fieri expediat, Gloſs. in cap. Requiritis *Cauſa prima quæſt.* 7. Hoſtienſis *in ſumma ſub rubr. de diſpenſ. verſ. debita eſt diſpenſ. Speculator part. pr. lib. pr. de diſpenſat. §.* 3. Pariſ. *d. conſ.* 68. *n.* 195. Iacobus Graffius *Deciſ. Aur. par. 1. lib. 2. cap.* 31. *n.* 2. Alex. Sperell. *deciſ.* 109. *n.* 1. Marcus Paulus Leò *in Praxi Sacræ Pœnitentiariæ*

par.

Digitized by Google

6 *par. ſec. Rub. Quid ſit diſpenſ. pag. mihi 198.*
Nec vlla verba ſunt iure præſcripta ad
diſpenſandum, ſed ſufficit ſiuè verbis, ſi-
uè factis animus Diſpenſandi in Diſpen-
ſare potente deducatur; Thomas Sanchez
de matrim. lib. 8 *diſp.* 4. *in princ.* Ioannes Vale-
rus *Diff. vtr. fori; Differentia* 3. *n.* 3. *verbo diſpēſa-
tio*, Lezan. *qq. regul. tomo* 4. *verbo Literæ Apoſt.*
n. 35, Vnde ſi Papa cōmitteret Monacho
cauſam cognoſcendam, nominando eum
Monachū, & eidem cauſam delegādo, vi-
detur ſecū diſpenſare, vt poſſit eſſe Iudex,
Tuſch. *concluſ.* 467. *n.* 1. ſi ſcienter conferat
Beneficiū Minori, cēſetur ſecū diſpenſare,
vt poſſit illud habere, Calder. *conſ.* 31.
n. 3. *de reſcriptis*, Oldrad. *conſ.* 330. *n.* 6. Tu-
ſch. *d. concluſ.* 467. *n.* 22. Si Papa ſciat co-
niunctos in gradu prohibito contraxiſſe,
& mandet illos in huiuſmodi Matri-
monio perſeuerare, cenſetur in impedi-
mento diſpenſare, Boerius *deciſ.* 254. *n.* 25.
Tuſch. *d. concluſ.* 467. *n.* 28. Ad hoc tamē
vt Papa cenſeatur tacitè diſpenſare, opor-
tet, vt aliquo modo exprimat ſe ſciuiſſe
factum Oldrad. *conſ.* 328. *n.* 12. Tuſch. *l. c.*
n. 2. quia ſi non exprimat ſciuiſſe vitiū, nō
cēſetur diſpenſare, Roman. *conſ.* 216. *n.* 7. 8.
7 Sic autem Diſpenſatio definitur, nem-
pè Iuris comunis relaxatio, facta cum
cauſæ cognitione, ab eo, qui poteſtatem
habet; Gloſſ. *d. cap. Requiritis*, Graffius *loco
citat. n.* 1. Sanchez *de matr. lib.* 8. *diſp. pr. n.*
2. Augnſtinus Barboſa *de off. & poteſt. Epiſc.
alleg.* 33. *n.* 3. Vincentius Filiuccius *quæſt.
mor. tom. pr. Tr.* 10. *par.* 2. *cap.* 10. *nu.* 293.
Alex. Sperell. *deciſ.* 109. *nu.* 35. Steph. à S.
Greg. *vniuerſales tract. de vinc. Diui Petr. cap.*
112. *n.* 2. Patet Baptiſta Fragoſius *Regim. Reip.
Chriſtianæ par. pr. lib.* 3. *diſp.* 6. *nu.* 7. quia
8 abſq; cauſa fieri non debet, Sanch. *de
matr. lib.* 8. *diſp. pr. n.* 2. Comininck *de Sa-
cramētis diſp.* 33. *dub. pr. n.* 4. Raphael Auerſa,
de Matr. q. 19. *ſect.* 4. *verſ. deinde ad Iuſtitiam*;
Vinc. Filiuccius *dicto tr.* 10. *par.* 2. *cap.* 5. *n.*
314. *verſ. ſecundum verò*; Cùm etenim fa-
cultas diſpenſandi conceſſa ſit ad ędifica-
tionem, & non ad deſtructionem teſte D.
9 Paulo ad Corinth. 10. ſi quis ab obliga-
tione iuſtæ legis, abſq, iuſta cauſa exime-
retur, illicita eſſet, & contra legem diſtri-
butiuam, & legalem Diſpenſatio, & potius
diſſipatio dici poſſet, Antoninus Diana
par. 8. *tr.* 3. *reſol.* 6. Ancharanus *conſ.* 261.
nu. 4. Menoch. *conſ.* 15. *n.* 15. *vol. pr.*
10 Dicitur iuris communis relaxatio, quia
quamuis legem, eiuſq; obedientiam non
tollat, cum non dicatur iura diſſoluere, ſeù
deſtruere, ſed eis deſeruire, Tuſch. *concluſ.*
457. *n.* 12. *lit. D* Anchar *conſ.* 373. *n.* 2. in caſu
tamen diſpēſato efficit, vt quod de iure eſt
illicitū, fiat per Diſpēſationē licitū; Gloſſ. *in
cap. dudum* 54. *de Electione circa finem*, Gemi-
nian. *conſ* 38. *n.* 9. Tuſch. *concluſ.* 457. *nu.*
10. *litt. D.* Melchior Lotherius *de Re benef.*
11 *lib. pr. quæſt.* 40. *nu* 18. Et hic propriè eſt
effectus Diſpenſationis vt faciat de impoſ-
ſibili poſſibile, Gloſſ. *in cap. Gratia* 7. *verbo
Nō potes, de Reſcr. in ſexto*; Pariſ. *de Reſignat. lib.*
4. *quæſt.* 2. *n.* 33. *& de Confid. quæſt.* 58. *n.* 53.
Diſpenſatus enim reſtituitur in integrū, &
aptus, ac legitimus per Diſpenſationem
redditur ad ea, ſuper quibus fuit diſpenſa-
tus, ſicut erat ante incurſum impedimen-
tum, & habetur perinde, ac ſi eſſet habilis
de iure communi, cum per Diſpenſatio-
nem remoueantur effectus, defectum iu-
ris producentes; *cap. ex diligenti* 17. *de Si-
monia, & Cap. ſi quem pœnituerit* 8. *cauſa* 2.
quæſt. 3. Lother. *de Re benef. lib. pr. quæſt.* 40.
n. 179. Sperell. *deciſ.* 111. *n.* 27. Marc. Pau-
lus Leo *in Praxi Pænit. par.* 2. *Rubr. Quiſnam
ſit effectus diſpenſationis, pag. mihi* 198. & ha-
betur, vt diximus, ſic Diſpēſatus tanquam
habilis, & legitimus de iure, ac idoneus,
12 Pariſ. *de Confid. quæſt.* 58. *n.* 52. fictio etenim
tantùm operatur in caſu ficto, quantum
veritas in caſu verò *l. filio ff. de Lib. & Poſt-
hum.* Pariſ. *de Reſign. lib.* 12. *quæſt.* 9. *nu.* 10.
Molfet. *tomo pr. par.* 2., *vbi de perſonis quæſt.*
8. *n* 7. *tom. pr.* Mantic. *de Coniect. lib.* 11. *ti-
tulo* 18. *n.* 42., & factum ciuiliter eundem
habet effectum quem factum naturaliter;
l. fin. in fin. ff. mand. l. ſi mater C. de Iuſti. Petr.
Rebuff. *in Praxi Beneſic. titulo de Diſpenſ. ad
plura Benef. nu*, 61. Vnde quoad habili-
tatem perſonę nulla admittitur diſtinctio
inter habilem naturaliter, ſeu de iure co-
muni, & habilem ex Diſpenſatione; cùm
habilitas procedat ab eodem fonte ſcili-
cet à Pōtifice, ſeù Principe, qui poteſt Le-
ge ſua inducere habilitatē, & inhabilitatē;
ſiuè cōdēdo Legē generalē ſiuè inducēdo
Ius ſingulare; Rota *penes* Viuian. *Poſt praxim
Iuris Patronat. deciſ.* 96. *n* 8. Lother. *d. q.* 40. *n.*
167. Anchar. *penes ipſum.*
13 Ex quo fit, vt legittimè Diſpenſatus,
Diſpenſatione vtendo, nullam pœnam
incurrat; quia Diſpenſatio vim habet prę-
ſeruatiuam ab incurſu pœnę Legis, cuius
rigorem relaxat; Lother. *lib. pr. q.* 37. *n.* 21
& q. 40. *n.* 164. nec ſolùm per Diſpenſa-
tionem fit remiſſio culpæ, ſed etiam in-
famiæ, adeò vt Epiſcopi, & Legati in ca-
ſibus in quibus poſſunt Diſpēſare, poſsint

etiam Diſpenſatū famæ reſtituere, Tuſch.
concluſ. 457. *n.* 12.
14 Dixi cum cauſæ cognitione, quia exa-
minari, & cognoſci debet an ipſa cauſa
Diſpenſationis ſit iuſta, vel ne, vt colligi-
tur ex Conc. Trident. ſeſſ. 6. cap. 2. Ol-
drad. *conſ.* 325. *nu.* 2. Abb. *Cap. Quæ in Ec-
cleſiarum de conſtit.* Et adeo verum eſt, vt ſi
Diſpenſatio daretur cū cauſa nō iuſta, nec
rationabili, eadē Diſpēſatio nulla reddere-
tur, & diſpēſatū nihil iuuaret; Abb. *d. cap. quæ
in Eccleſiarū*, Valet *in tract. de differ. vtr. Iur. in
verba diſpenſ. diff. pr.*
15 Dixi facta abeo qui poteſtatem habet
quia non ſufficeret diſpennſari, niſi Diſpē-
ſans haberet legitimam diſpenſandi po-
teſtatem; *Cap. Fraternitati 2. de Schiſmat.*
Barb. *in Remiſſ. Doctor. ſuper Conc. ad ſeſſ.
25. de Refor. cap.* 18. *n.* 1. *pag. mihi* 682.
16 Diſpenſatio dicitur vulnus, eò quia Ius
vulneret 23. *q.* 4. *cap. Ipſa pietas* 24. Iacob.
Graff. *deciſ. aur. d. n.* 1. Barboſ. *d. alleg.* 33.
n. 7. Aloyſ. Ricc. *in Praxi Rerum Fo. Eccleſ.
reſol.* 410. *n.* 3. Silueſt. *verbo Diſpenſ. nu.* 1.
Rot. *deciſ.* 240. *n.* 2. *part. pr. diuerſ.* Non ta-
16 men eſt lex, ſed remiſſio legis, Pariſ. *conſ.*
68. *nu.* 70. *par.* 4. Ioann. de Salas *de legib.*
18 *diſp.* 20. *ſect.* 2. *n.* 8., & ſecundùm quòd
Diſpenſatio eſt in Diſpenſante, nō eſt Ius,
ſed poteſtas à iure conceſſa, & eſt quędam
actio; At ſecundùm quòd eſt in eo, cum
quo diſpenſatur, eſt Ius priuatum, & non
commune, & eſt quędam paſſio; *Cap. In-
terfectores* 12. *& Cap. In adoleſcentia* 14. 33.
q. 2. Siluest. *verbo Diſpenſatio n.* 1.
19 Porrò terminus iſte, Diſpēſatio, diuerſi-
modè in iure recipitur; Primò ſtrictè, &
propriè, vt eſt Iuris relaxatio; *Cap. Requiſi-
tis* 5. *§. niſi rigor cauſa pr. q.* 7., Secundò pro-
ut eſt interpretatio, ſeù declaratio iuris;
& hæc largè, & impropriè Diſpenſatio
dicitur, Pariſ. *conſ.*, 68. *par.* 4. Tertio, pro
diſtributione Iuris; Pariſ. *l. c.* Quartò pro-
ut eſt in vno relaxatio, ſed In alio com-
mutatio, *Cap. ſuper his: de Voto*; & iſta etiam
impropriè Diſpenſatio dicitur; Pariſ. *l. c.*
20 Diſpenſatio differt primò à Priuilegio:
Iſtud enim conceditur ſine cauſa, illa
verò cum cauſa; Sanch. *de Matrim. lib.* 8.
diſp. pr. n. 1. Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect.* 2. *n.*
6. & etiam quia Priuilegium aliquando
præter Ius conceditur, vt animaduertit,
Caſtro Palaus *tom. pr. tract.* 3. *diſp.* 6. *punct.*
1. *n.* 8. Pontius *de Matr. lib.* 8. *cap.* 1. *nu.* 5.
Vinc. Taneredi *de Matr. lib.* 8. *diſp.* 1. *n.* 1.
Salas, & Sanchez *ll. cc.*
21 Differt ſecundò ab Irritatione, quæ idē
eſt, ac impedire ne Lex robur conſequa-
tur, vt ſi Legem confirmatione indigen-
tem Princeps non confirmet, ſed totam
caſſet; Diſpenſatio verò non tollit Legem,
ſed aliquē ſpecialiter ab ipſius legis obli-
gatione eximit; Sanch. & Tancred. *ll. cc.*
Salas *d. ſect* 1. *n.* 2. Sotus *de iuſtitia, & iur. lib.
pr. q.* 7. *art.* 3. Franc. Meroll. *in vniuerſas
Theolog. mor. diſput. tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6.
in principio.
22 Differt tertiò ab Interpretatione, quæ
tantùm declarat Legem in tali caſu vim
non habere, & reſpicit ſolummodò ca-
ſum, in quo Lex non obligat: At Diſpen-
ſatio requirit iuſtam cauſam, & tollit ex
parte obligationem Legis; Rodericus de
Arriaga *diſput. Theolog. tom.* 2. *diſput.* 5. *ſect.*
6. *n.* 47. Sanch. Salas, Tācredi, & Diana *ll. cc.*
23 Et ob id quartò differt ab Abrogatione,
qua Princeps Legem iam cōditam omni-
nò caſſat, vt benè animaduertunt Pon-
tius *d. cap. pr. n.* 5. Sanch. Sal. & Meroll. ll. cc.
24 Quintò differt à Legitimatione, quæ eſt
fauorabilis, & ampla, & per quam [qua-
tenus fiat ab habente amplam legitiman-
di poteſtatem] omnis macula tollitur, *l.
Imperialis §. præſenti ſanctione C. de Nuptijs*;
& per eam quis ſimpliciter, in totum, &
ad ea omnia, quæ filijs legitimis, & na-
turalibus competunt, legitimatur; Ludo-
uiſ. *deciſ.* 353. *n.* 14. Lother. *de re benef. lib.*
2. *cap.* 48. *n.* 119. Fragoſ. *par. pr. lib.* 3. *diſ.*
6. *nu* 7. At Diſpenſatio, vltrà quàm quòd
Ius vulnerat [vt diximus] & propterea,
vel odioſa, eſt reſtringenda; per ea quæ di-
cimus Cap. ſequenti n. 17. Naturales, vel
ſpurios reſtituit, non ad omnia, ſed ſecun-
dum quid, ac certis limitationibus, Pa-
riſ. *conſ.* 7. *nu.* 6. *&* 8. *par.* 2. Couarruu.
tom. pr. part. 2. *cap.* 8. *nu.* 5. Anchar. *conſ.*
427. *n.* 1. & nouiſſimè eximius Doctor no-
ſter Balthaſſ. de Tomaſis *pr. deciſ. tract. pr.
tit.* 7. *num.* 1.
25 Sextò differt ab Abſolutione, quę fit v. g.
à Cenſuris; nàm per hanc non relaxatur
vinculum Legis, ſed alterius obligationis;
Quia Abſolutio non eſt contrà commu-
nem Legem, ſed ſecundum Legem, ſi per-
ſona Abſolutionem mereatur: At Diſpen-
ſatio relaxat Legem [vt diximus] Ita benè
diſtinguunt Pōtius *loco cit.* Paul. Layman.
Theol. mor. lib. pr. tract. 4. *cap.* 22. *n.* 1. Salas
de leg. diſp. 20. *ſect. pr. n.* 6.
26 Septimò, Differt à Licentia; Nàm Supe-
rior, Licentiam dando, non efficit, vt ali-
quis à Lege ſoluatur, vt fit per Diſpenſa-
tionem, ſed magis, vt numquàm oblige-
tur;

Digitized by Google

tur; Ea ſiquidem condirione Leges inter-
dum latæ ſunt , vt omnes comprehendãt,
ac obligent,niſi Superior , vel alius quiſ-
piam Licentiam aliter agẽdi prębuerint;
Pontius, & Layman. ll. cc.
27 Octauò differt ab Epicheia , quæ eſt sũ-
mi Iuris moderatio, quia per Epicheiam
declaratur tantùm cauſam adeſſe , vt ali-
quis per ſe Legis obligatione eximatur; At
ad diſpenſandum cauſa requiritur, ob
quam quis per Superioris auctoritatem
eximi licitè poſſit; Layman. l.c.
28 Nonò Differr à Permiſſione , eò quòd
Permiſſio propriè , & ſtrictè ſumpta non
auferat peccatum , neq; culpam , atque
ideò neq;legis obligationem : At Diſpen-
ſatio hanc tollit , licet aliquando etiam
latè ſumpto Permiſſionis vocabulo,ſoleat
ipſa Permiſſio appellari Diſpenſatio,Pon-
tius , & Salas ll. cc.
29 Decimò differt à Commutatione , quia
in hac non tollitur omninò obligatio , ſi-
cut fit in Diſpenſatione,ſed de vna in aliã
materiam commutatur , vt benè animad-
uertunt Ioann. Ægid. Trullien. *Oper, mor.
lib. 7. cap. 10. dub. pr. n. 2. tom. 3.* Pt. Leo *in
Praxi Pœnit. part. pr. vbi de commut. Votor. verſ.
Nota qui poteſt, pag. mihi* 78.
30 Vndecimò Differt à Declaratione, quia
data Legis obligatione Diſpẽſatio quem
ab ea eximit ; Declaratio verò non tollit,
eo quia Lex naturalis humana Lege non
tollitur, ſed declaratur *l. fin. C. de leg.* Pariſ.
de Reſign. lib. 4. q. 2. n. 34., ſed ius explicat,
vt apertè oſtendat, an ius caſum , de quo
agitur includat, necne; Couarrun. *tom. pr.
par. 2. cap. 6. §. 9. n. 2.* Alphonſ. Hoieda
de Incompat. benef. par. 2. cap. 12. n. 4. Pariſ.
de Reſign. lib. 4. nu. 34. tandem differt à Re-
miſſione pœnæ per ea , quæ docet Iacob.
Sbroz. *de Off. Vicarij lib. 2. q. 37. n. 2.*
31 Aliud etiam eſt in iure Rigor, aliud Ius,
aliud Æquitas, & aliud Diſpẽſatio, vt ex-
plicat Gloſſ. ſingularis *in cap. vt conſtitue-
ret. 25. §. Detrahendum diſt.* 50.
32 Rigor eſt diſtrictio iuris, ſiuè exceſſus,&
iuris aſperitas ſcripta aliquoties ad terro-
rem, vt quando Canones dicunt non eſſe
dandam Sacram Communionem, etiam
in articulo mortis, his, qui defecerunt in
accuſatione Clericorum *cauſa 2. q. 3. cap.
ſi quis Epiſcoporum* 4. vel quod non oretur
pro illo, qui nominauit Præsbyterum in
Tutorem Filio ſuo in teſtamento *diſt.* 88:
33 *cap. Neq;* 14. Non tamen huiuſmodi rigor
attenditur , nec eſt ſeruandus, niſi vbi
exemplum mali timetur, *vt 45. diſt. cap. ſed
illum* 16. Aliquãdo etiam Rigor interpre- 34
tatur ſubtilitas iuris, *vt in Cap. ex lit. 2. de
dolo, & cõtumac. & in in Gloſſ. cap. ſæpè Contin-
git 18. de reſtitut. ſpoliat. §. Rigor.*
35 Ius eſt ars æqui , & boni *ff. de iuſt. & iur.
l. prima §. ius* Io: Angel. Boſſ. *mor. var. par.
pr. titulo pr. §. 27. n.* 672.
36 Æquitas autem eſt media inter Rigorẽ,
& Diſpenſationem, ſeù miſericordiam , *l.
placuit C. de Iudic.* Eſtq; Iuſtitia quædam
miſericordia temperata, vel motus ratio-
nabilis ſententiam , & iuſtitiam regens,
37 quàm Æquitatẽ Iudex, qui iuris miniſter
eſt, ſemper debet præ oculis habere, *ff. de
eo , quod certo loco dari oportet , & l. quod
ſi Ephesi in fine*, vt ſciat remunerare bonos,
& punire malos, via regia incedens , & ſe
rationabiliter regens, nec ad dexterã , nec
ad ſiniſtram declinans, *ff. de iuſt. & iure l. pr.
§. pr. verſ. Iuſtitiam namq; colimus 45. diſt. cap.
Omnis* 10., & de hac Æquitate diffuſiſſimè
agit Petr. Andr. Gamb. *de Off. & Auctorita-
te Legati lib. 10. à n.* 15.
38 Cæterum Diſpenſatio duplex eſt ; alia
propriè , & alia impropriè dicta.
39 Prima eſt iuris relaxatio,& fit per actum
Iuriſdictionis , vt diximus.
40 Secunda eſt licentia quædam , quam Su-
periores concedere poſſunt de aliqua re;
vt ſi Conſtitutiones alicuius Monaſterij
præciperent , vt nulli Religioſi frangerẽt
ieiunium Religionis , & tamen Superio-
res ſuper hoc diſpenſarent, iſta Diſpenſa-
tio non eſſet proprie iuris relaxatio , nec
actus Iuriſdictionis , ſed Superioritatis,
Sanchez *de matr. lib. 8. diſp. 3. n. 1.* Merol.
tom. 2. diſp. 4. cap. 6. dub. 4. n. 146. Salas *de
leg. diſp. 20. ſect. pr. n. 6.*
40 Diſpenſatio rurſus duplex eſt, némpè to-
talis, & partialis, Sanch. *lib. 8. diſp. 31. n. 7.*
42 Totalis eſt quando abſolute,& abſq; vlla
limitatione conceditur, vt in Voto non
nubendi, quia huiuſmodi Votum nullo
alio actu interdicitur.
41 Partialis eſt quando quoad actum deter-
minatum, vel reſpectu determinatæ per-
ſonæ conceditur, vt in Votis Caſtitatis, vel
Religionis ad Matrimonium in eodem;
quia nõ eſt tunc integra in Voto Diſpen-
ſatio , ſi etenim is , qui Caſtitatem vouit,
fornicetur, reus erit violati Voti Caſtita-
tis ; ſi quis etiam diſpenſetur in Voto Re-
ligionis ad Matrimonium contrahendum
ob ſtimulos carnis, non poterit ſic diſpẽ-
ſatus in ſæculo manere abſq; Coniugio;
vide Sanch. *l. c.* Salas *d. diſp. 20. ſect. 2. n. 7.*
43 Diſpenſatio inſuper eſt triplex; Alia ſci-
licet

45 licet Hominis;alia Legis[ipſa etenim Lex
aduerſus rigorem alterius Legis diſpen-
ſat;*Cap. ad Audientiam 2. de Torneamentis;*]
Alia mixta;quãdo ſcilicet Lex cõcedit ut
homo diſpẽſet:*Cap.de Multa* 28.*de Prabẽd.*

46 Diſpenſatio hominis eſt triplex;debita,
permiſſa, & prohibita; Gloſſ. *in cap.Vt cõ-
ſtitueretur* 25.*Verbo Detrabend.*50.*diſt.*Franc.
Leo *in theſ. Fori Eccl. lib.*2. *cap.*8. *n.*2. Alex.
Sperell. *deciſ.* 111. *n.*4.

47 Debita Diſpenſatio dicitur illa, qua ex le-
gitima Cauſa peti poteſt à Superiore per
officium Iudicis,ſi non per actionem;& ſi
48 ab Inferiore Papæ denegetur, poterit re-
curri ad alium Superiorem, qui eum co-
gat, cum hoc non ſit mera Gratia, ſed Iu-
ſtitiæ exequutio, Gloſſa *in cap.Exigunt* 18.
cauſa pri. q. 5. §.*Cauſæ*; Sanchez *de Matrim.
lib.* 3. *diſp.* 10. *n.* 20. *& nu.* 21. Vincentius
Filiuccius *d. tract.*10. *cap.*5.*n.*181.Raphael
Auerſa *de Matrim. q* 7 *ſect.* 2. *verſ. Quod ſi
exiſtent.* Tuſch. *concluſ.* 457. *n.* 8. *litt. D.* &
49 dicitur Debita ratione Temporis, Perſo-
næ, Pietatis, Vtilitatis, vel Neceſſitatis, aut
Rei euentus;*Cap. Expoſuiſti* 33. *de Praben.&
Dignit.* Sperell. *deciſ.* 111. *n.* 3. Barboſ. *de
Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 7. *n.* 39. Cauſę
50 debitæ Diſpenſationis ſunt illæ, quæ in
Iure exprimuntur. Vt propter ſtragem
vitandam *Cap.Vt conſtitueretur* 25. *diſt.* 50.
Sanchez *dict. diſp.* 10. *nu.* 5. Diana *part.* 8.
tract. 3. *reſol.* 27. Vel ad Spirituale bonum
poſtulantis; Vel cauſa vitandi aliquod
graue damnum in perſona, vel in rebus
temporalibus; quia his Caſibus,dùm ſine
diſpendio concedi poteſt Diſpenſatio, te-
netur Pręlatus,ſaltẽ ex Charitate,Diſpen-
ſationem concedere, & ſuorum Subdito-
rum ſaluti prouidere; Merolla *tom.* 2.*diſp.*
4. *cap.* 6.*Dub.* 20. *n.*275. Diana *l. c.* Sperell.
dicta deciſ. 111. *n.* 10.

Sic pariter Debita erit Diſpenſatio quã-
do neceſſaria ſit ad ſcandalum vitandum,
vel Pacem firmandam, aut aliud com-
mune bonum ſtabiliendum; *d.Cap. Cum
conſtitueretur diſt.* 50. Salas *d. diſp.* 20. *ſect.* 7.
n. 73. Merolla *l. c.*

Simili modo debita erit Diſpenſatio eo
caſu, quo Ius abſolutè diſponit, & præ-
cipit, vt tali cauſa exiſtente Diſpenſetur;
Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 10. *nu.* 4. Sperell. *d.
deciſ.* 111. *n.* 8. Merolla *l. c.* Quod ſi Ius nõ
præcipiat, ſed ſolùm permittat Diſpenſa-
tionem,non eſt debita,Sanchez,& Sperell.
ll. cc.

Item debita erit Diſpẽſatio ex Præcepto
Legiſlatoris,vt quãdo mandat Delegato,
vt ſi preces veritate niſi repererit,Diſpen-
ſet; Quia ſi preces verę ſint,tenetur Dele-
gatus eo caſu Diſpenſare;*Cap. Si quando* 5.
de Reſcr. Diana *dicta reſol.* 27. Merolla *tomo*
2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *Dub.* 2. *n* 76 Salas *de legib.
d. diſp.* 20. *ſect.* 7. *n.* 72. & nos infra cap. 6.
probauimus.

51 Porrò vbicumq; & quotieſcumq; ipſa
Pietas, Neceſſitas, Eccleſiæ vtilitas, cauſæ
Iuſtitia, Meritorum Prerogatiua, vel Rei
euentus exigunt debita eſt Diſpenſatio
cauſa 1. *q.* 7. *d. cap. Requiritis* 5. §. *niſi Rigor;*
vide Salas *d. diſp.* 20. *ſect.* 8. *n.* 75.

52 Et nota, quod dum Ius ex aliqua cauſa
Diſpenſationem præcipit, ſi eam Ordina-
rius deneget,poſſet appellari,nõ ſolũ quo-
ad effectum deuolutiuum, ſed etiam quo-
ad ſuſpenſiuum, quia tunc Diſpenſatio-
nem petens habet actionem ex præcepto
Legis; Filiucc. *tom.* 1. *tr.* 10. *cap* 5. *n.* 181.
Merolla *d. cap.* 6. *nu.* 278. Sanchez *d. diſp.*
10.*n.*20.Thom.Pelliccion.*Quæſt.Illuſtr.q.*6.
cap. 1. *pag. mihi* 35.

53 At ſi Ius non pręcipiat Diſpenſationem,
ſed illam remittat conſcientiæ Ordinarij,
tunc, ſi adſit iuſta cauſa, itaut debita ſit
Diſpenſatio, & tamen denegetur, poteſt
appellari ſolùm ad effectum deuolutiuũ,
non autem ſuſpenſiuum;quia cum Diſpẽ-
ſatio eo caſu à Lege non præcipiatur,nul-
54 lam habet actionem; Superior autem,cui
per huiuſmodi appellationem cauſa erit
deuoluta, poterit vel Diſpenſare, vel In-
feriorem cogere, vt diſpenſet Sanchez *n.*
21. Meroll. *n.*278. & Filiucc. ll. cc. Auer-
ſa *de Matrim. Q* 7.*ſect.*2.Stephan. à S. Greg.
*Vniu.Tract.de Vinculis Diui Petr.cap.*97. *nu.*
55 12. Quod ſi cauſa iuſta adſit diſpenſandi,
itaut poſſit quidem Prælatus diſpenſare,
ſed nec Iure præcepta,nec ſpecialiter per-
miſſa reperiatur Diſpenſatio; tunc ſi de-
negetur, non poteſt ad vllum effectum
appellari,ſed ſolùm implorari Superioris
officium, vt ex miſericordia Diſpenſet,
vel faciat ab Inferiori Diſpẽſari; vide Me-
rolla *d. cap.* 6,*Dub.*3.*n.*142. Et ob id quãdo
cauſa non eſt omninò ſufficiens,vt v.g. ad
Diſpenſandũ in Votis;cõmittitur Exequu
tori Diſpenſatio,addita Clauſula Miſeri-
corditer in Domino;quia cum Diſpenſa-
tione miſcetur Miſericordia, vt latè di
cimus præſenti libro. Et huiuſmodi Di-
ſpenſatio in Iure vocatur potius Miſeri-
cordia, Gratia, Beneficium, vel Munus,
vt animaduertit Sperell. *deciſ* 111. *n.* 15.

56 Diſpenſatio permiſſa, quæ etiam arbi-
traria dicitur, ea eſt, quæ à Papæ, vel al-
terius

terius Principis diſſimulatione habetur,
& potius vocari debet tolerãtia Principis,
aduerſus legem ſcriptam; quia ſciendo,
& patiendo illam non obſeruari, videtur
Diſpẽſare ne contrauenientiũ animas illa-
queentur: Abb. *in cap. Quia circa de Cõſ. & Af-*
57 *fin. n.* 8. Sanch. *l.* 8. *d.* 4. *n.* 26. Quod verũ eſt ſi
Papa toleret ea, quę prohibita sũt Iure po-
ſitiuo, nõ tamen Diuino, vt benè Gamb. *de
off. & pot. Legati lib.* 10. *n.* 171. Sanch. *de Matr.*
58 *lib.* 8. *diſp.* 4. *n.* 2. Et tamen prędicta intelligi
debent de diſſimulatione rationabili, &
in ipſomet Principe ſupremo, non autem
in Inferiore, quia quamuis Inferior actũ
exerceat cõtra legẽ, eo caſu quo Diſpẽſare
poteſt, non propterea Diſpenſare videtur,
Innocent. *Cap. Veniens* 5. *de filijs Præsb. à n.*
2. Gamb. *l. c. n.* 304.
59 Prohibita Diſpenſatio eſt, quæ abſq; ſta-
tus Eccleſiæ decoloratione fieri non po-
60 teſt; Vbicumq; autem iuſta Diſpenſandi
cauſa non ſubeſt, ſemper prohibita eſt Di-
ſpẽſatio *Cauſa prima q.* 7. *Cap. Etſi illa* 23. *Cap.
Innotuit* 20. §. *Multa enim De Electione. Spe-
culator Titulo de Diſpenſat. part. pr.* §. 3. Graſ-
ſius *deciſ. aur. par. pr. lib.* 2. *cap.* 31. *nu.* 2.
Sperell. *deciſ.* 109. *nu*, 54. *vide Salas de leg.
diſp.* 20. *ſect.* 2. *in fine.*
61 Diſpenſatio Legis, quæ contrà commu-
nes Leges emanat, comprehenditur in
62 Diſpenſatione hominis, quia ideo Diſpẽ-
ſatio inuenta fuit, vt ipſa eſſet pars Iuſtitię
diſtributiuę: cum enim Legiſlator faciat
Legem communem omnes comprehen-
dentem *l. prima ff. de leg.* & eueniant multę
cauſæ, propter quas naturalis ratio, & illa
intrinſeca facti veritas non animaduerſa,
nec a Legiſlatore conſiderata ſuadeant
factum illud non debere ſub illa generali
determinatione comprehendi, Lex voluit
vnum eſſe, qui ſecundum Iuſtitiæ termi-
nos, aduerſus ipſius Legis rigorẽ Diſpẽſa-
ret; Princeps videlicet qui eſt Vita, Ratio,
& Lex animata, vt dicit Imperator *in Auth.
de hæred. & falcid.* Hęc etenim eſt illa virtus
Principi conceſſa, quam Philoſophus *V.*
63 *Ethic.* Epicheiam vocat; Quarè omnis
Diſpenſatio reducitur ad cauſam iuris,
quæ iuſta, ac certa eſſe debet, alias non
Diſpenſatio, ſed Diſſipatio eſt; Specula-
tor *titul. de Diſpenſationib. in princ.* Gamb.
de off. & auth. Legati lib. 10. *n.* 255. Vnde
64 facultas Diſpenſandi conceſſa Legato, vel
alij Inferiori, ſemper debet intelligi cùm
cauſa, & ſecundum terminos Iuris, à quo
ſine cauſa non eſt recedendum, alias Di-
ſpenſatio ab Inferiore facta, non ſolum il-
licita, ſed & nulla, & inualida erit, Gamb.
d. lib. 10. *n.* 3. Sanch. *de Matr. lib.* 3. *diſp.* 8.
n. 5. Sbrozius *de Off. Vicarij lib.* 2. *q.* 37. *n.*
6. Sperell. *deciſ.* 109. *n.* 2. *& deciſ.* 115. *n.* 32.
Bonacc. *de Leg. diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 3. *propoſ.*
4. *n*, 12. Auerſ. *de Matrim. q.* 19. *ſect.* 4. *verſ.
Dico Diſpenſationis*; ſic alij Doctores *quos lib.*
3. *cap. pr.* propterea referimus; quia
cum Inferior diſpenſet in voluntate alie-
na, non præſumitur conceſſa facultas di-
ſpenſandi, ſinè cauſa, contrà ius.
65 Diſpenſatio inſuper alia eſt voluntaria;
alia rationabilis non neceſſaria; & alia
rationabilis neceſſaria.
66 Voluntaria eſt illa, quam ſolus Princeps
concedere poteſt iuſta exiſtẽte cauſa, Cap.
Cuncta per mundum 17. *cauſ.* 9. *q.* 3.
67 Rationabilis non neceſſaria, eſt, quæ fit
ob meritorum prærogatiuam, quæ pari-
ter ſoli Principi competit v. g. in dupli-
cibus Beneficijs cõferendis, *d. Cap. de Mul-
cta de Præbend. & in ſimilibus.*
68 Rationabilis, & neceſſaria eſt, quæ etiã
Epiſcopo competit, nempè in caſu neceſ-
ſitatis ad notata per Hoſtienſem *in ſumma
lib.* 1. *vbi de ætate, & qualit.* §. *ætas verſ. Dico
ergo, & de qua latè dicemus lib*, 2. *cap.* 2.
69 Rurſus Diſpenſatio eſt triplex; alia iuſti-
tiæ, alia gratiæ, & alia mixta.
70 Iuſtitiæ eſt illa quæ, vt ſupra diximus, de-
bita eſt.
71 Gratiæ eſt quæ continet merũ Priuilegiũ,
meramq; Principis liberalitatem.
72 Mixta partim iuſtitiæ, & partim gratiæ
innititur; & in hac mixta comprehendi
poteſt Principis tolerantia, de qua ſupra
diximus.
73 Duplex præterea eſt Diſpenſatio; nempè
præcedens, ſeù collatiua; & ſubſequẽs, ſeù
74 reſtitutiua: Illa preſeruat ab obſtaculo fu-
75 turo: hæc illud quod cõtractũ eſt, tollit; &
fit vt ex retrò, vt quando quis reſtituitur
antiquis Natalibus, ex quo verè fit legiti-
mus: Rota *in nouiſſimis deciſ,* 50. *n.* 21. *coram
Virili*, Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 496. *n.* 30.
76 Diſpenſatio inſuper alia dicitur excuſa-
bilis, alia laudabilis, & alia fidelis.
77 Excuſabilis eſt dùm neceſſitas vrget, quę
non habet Legem, & facit de illicito li-
citum; Cæſar de Graſs. *de Effect. Cleric. eff.
6. n.* 24. Antonius Leonelli. *de Paupertatis
opibus par.* 2. *priu.* 177. *n.* 2. Auguſt. Barboſ.
de Axiom. axiom. 157. *n.* 2. Thomas Pellicc.
QQ. Illuſtr. & Marcus Paulus Leo, quos
propterea citamus *lib.* 2. *cap.* 2. Et de
hac D. Bernardus ad Eugenium *lib.* 3.
de Cõſiderat. ait, Vbi neceſſitas vrget, excu-
labi-

bilis Diſpenſatio eſt.

78 Laudabilis eſt, quę fit ob vtilitatẽ, quę à iure neceſſitati æquiparatur;& de ea etiam D. Bernardus ait i c. Vbi vtilitas prouocat Diſpenſatio laudabilis eſt; vtilitas [dico] communis, non propria;nam cum nil horum eſt, non planè fidelis Diſpenſatio, ſed crudelis diſſipatio eſt.

79 Fidelis Diſpenſatio eſt dum aliquid premiſſorum concurrit, vide Barbof. *de offic. & pot Epiſc. par. 1. titulo 2. gloſſ. 15. n. 7.*

80 Alia etiam eſt Diſpenſatio præuentiua,
81 & alia præſeruatiua; Prima fit ſuper defectu à iure poſitiuo inducto, & operatur, vt quis dicatur eſſe in eadem habilitatẽ, vt quando Papa diſpenſat cum aliquo, vt quamuis contingat per eum Bigamiam incurri, poſſit nihilominus Eccleſiaſticam Penſionem retinere; quia Papa præueniendo impedimentum, relinquit ipſam Penſionem in primæuo ſtatu; *Vide deciſ. Rot. 96. int. impreſſas per Vitian. poſt prax. iuris patronat. n. 6.*

82 Præſeruatiua eſt, dum Papa diſpenſat v. g. cum Clerico ad Bellum; quia tunc per huiuſmodi Diſpenſationem hic ab Irregularitate præſeruatur; *Rota l. c.*

83 Diuerſimodè vlterius dicitur Diſpenſatio, nempè Generalis, vt quando quis Diſpenſatur ad Beneficia, & ſucceſſiones.

84 Particularis dum quis Diſpenſatur v g. ad certa Beneficia, vel certos Ordines.

85 Tacita vt quando Papa, defectum ſciens, confert Beneficium ſic inhabili.

86 Expreſſa vt quando, narrato impedimento, Papa gratioſè reſcribit, vtens verbo, Diſpenſamus,

87 Diſpenſatio rurſus alia dicitur magna; vt ſi Illegitimus diſpenſaretur ad Ordines etiam Sacros, ad Altaris miniſterium, & Beneficia Eccleſiaſtica etiam Curata, & Regulares Prælaturas *Cap. Vt filij, primo de filijs Presbyt.* Alia maior; v. g. ſi Illegitimus Diſpenſaretur, vt in paterna Eccleſia, & Beneficio ſuccederet, aliquo tamẽ medio, vt in *Cap. Ad extirpandas X I. de filijs Presbyt.* Alia maxima, vt ſi quis Diſpenſaretur, vt in Beneficio paterno nullo medio ſuccedere poſſit *Cap. Ex tua 9. eodem titulo.*

Diſpenſatio tandem dicitur Semiplena, vt ſi quis Diſpẽſaretur ad Ordines minores dumtaxat; Plena, vt ſi ad Sacerdotiũ; Plenior vt ſi ad Epiſcopatũ, et Pleniſſima, vt ſi Diſpenſetur ad Primatum, & omnes Ordines, & Dignitates; vide Goffr. *in Summa lib. 5. de Simonia n. 34.* Et hæc generalia breuiter attigiſſe ſufficiat; modò videndum erit, quæ differentia ſit inter ipſam Diſpenſationem, & Poteſtatem conceſſam ad Diſpenſandum.

S V M M A R I V M.

1 *Poteſtas Diſpenſandi generaliter conceſſa eſt fauorabilis, & latè interpretanda.*

2 *Diſpenſatio ipſa eſt ſtrictè interpretanda, itaut, ſi aliquid operetur poſita tali interpretatione, amplius extendi non poſſit.*

3 *Regula generalis conſtituitur, vt ſi dubium ſit, an Diſpenſatio ad aliquem caſum extendatur, interpretari debeat non extendi; E contra ſi dubitetur, an poteſtas Diſpenſandi ad aliquem caſum extendi poſſit, præſumendum ſit extendi.*

4 *Conceſſa generali facultate legitimandi ſpurium, vel cum illo Diſpenſandi, intelligitur generaliter de quocumq; ſpurio; dummodo talis legitimatio, & Diſpenſatio non cedant in Tertij præiudicium.*

5 *Spurius, cum ſit terminus generalis, omnes ſpurietatis ſpecies comprehendens facultas ſpurium legitimandi generalem conceſſa eſt amplè extendenda, citra Tertij præiudicium.*

6 *Data generaliter facultate legitimandi ad Ordines, poterit legitimari ad quoſcumq; etiam Sacros non tamen ad Epiſcopatum.*

7 *Poteſt Diſpẽſare cũ Adulterino, Diſpẽſare poterit, quamuis ex vtriuſq; Parentis Adulterionatus ſit.*

8 *Potens Diſpenſare in aliquo præciſo gradu, vt in ſecundo, vel tertio Conſanguinitatis, vel Affinitatis poterit in illo Diſpenſare, quamuis duplicatus ſit.*

9 *Potens Diſpenſare in Affinitate, poterit conſequenter in publica honeſtate,*

10 *Si poteſtas Diſpenſandi reſtricta ſit ad aliquem præciſum gradum v. g. tertium Conſanguinitatis, vel Affinitatis, Diſpenſari non poterit in alio inferiori coniuncto cum d. tertio.*

11 *Poterit tamen Diſpenſari ſuper remotiori, ſi coniunctus ſit cum ſuperiori; dũ iſte inferior ſit gradus, ſuper quem Diſpenſari poteſt.*

12 *Quando gradus eſt mixtus ex propinquiori. & remotiori, vt ſi eſſet tertius, & quartus in linea inæquali; ſemper ſuper ſolo remotiori ſit Diſpenſatio, niſi propinquior eſſet primus.*

13 *An potens præciſè diſpenſare in aliquo gradu conſanguinitatis, vel affinitatis, poſſit quando vterq; gradus concurrit; referuntur opiniones.*

14 *Quæ ſit ratio differentiæ inter Diſpenſationem, & Poteſtatem Diſpenſandi, quoad earum interpretationem latam, vel ſtrictam.*

15 *Diſpenſatio cum exorbitet à iure comuni, illudq; lædat, & vulneret, dicitur odioſa ſterilis, & infæcunda.*

16 *Et*

16 *Et debet ſtrictè interpretari.*

17 *Quod verùm eſt ſiuè ab ipſo Legiſlatore, ſiuè ab alio Inferiore Diſpenſetur.*

18 *In Diſpēſatione non eſt admittenda paritas rationis, nec extenſio ad caſum ſimilem, in quo eadem, vel etiam maior ratio militet.*

19 *Quæ à iure exorbitant, nequaquam trahenda ſun ad conſequentiam.*

20 *Nec concesſo quod eſt plus, veniet conceſſum, quod eſt minus.*

21 *Standum eſt ſimplici tenori* Diſpenſationis, *abſq; vlla extenſione, nullo habito reſpectu ad maioritatem, ſeù minoritatem.*

22 *Dùm Doctores docent dari in Diſpenſatione paritatem rationis, debet intelligi de Diſpenſatione, quæ facta ſit à Lege, ſeù Canone, & non de illa quæ facta ſit ab Homine; quæ cū omninò pendeat à pura voluntate Legiſlatoris, tantùm valet, quātum eius verba ſonant.*

23 *A proprietate verborum an, & quando ſit recedendum.*

24 *Nō deſunt Doctores, qui probabiliter docent verba Diſpenſationis non eſſe ita largè accipienda, ac eorum ſignificatio fert.*

25 *Quando dicatur aliquid ſtrictè intelligi.*

26 *In Diſpenſatione magis ſpectanda eſt reſtrictio termini alio Iure fieri ſolita, quàm eius proprietas.*

27 *In Diſpenſatione debet præcipuè ſpectari veriſimilis intentio Concedentis, quæ ex rei ſubiectæ qualitate deprehenditur, & ſecundùm illam verba ipſa declarari debent.*

28 *Et eò ſemper ſpectari debet, vt minus lædatur Ius commune, & Ius proximi.*

29 *Quomodò ſit intelligenda Diſpenſatio, quo ad præiudicium concedentis.*

30 *Diſpenſatus ab Epiſcopo ad Beneficium, non intelligitur Diſpenſatus ad Beneficiū extra Diœceſim.*

31 *Nec poterit habere in Cathedrali.*

32 *Nec poterit obtinere in eo loco, vbi Pater idem, aut aliud Beneficium obtinuit.*

33 *Diſpenſatus, ut poſſit obtinere etiam in Cathedrali, non poterit obtinere in Metropolitana.*

34 *Nec Diſpenſatus ad quamcumq; Dignitatē Eccleſiaſticā, intelligitur Diſpenſatus ad Epiſcopatum, niſi exprimatur, quia*

35 *Epiſcopatus cum ſit omnium Dignitatum Eccleſ. culmen, eſt ſpeciali nota dignus.*

36 *Diſpenſatus ſimpliciter ad Beneficia, niſi dictū fuerit* Ad quæcumque, *non poterit obtinere in Cathedrali.*

37 *Item nec Beneficia Curata.*

38 *Nec Diſpenſatus ad Præbendam habentem annexum Ordinem Sacrum, erit Diſpēſatus, vt habeat vocem in Capitulo.*

39 *Diſpenſatus ad Beneficia, cuiuſcumq; ſit Præſentationis, non intelligitur de Præſentatione ſpectante ad Laicos.*

40 *Minor 20. annis Diſpenſatus vt poſſit eſſe Canonicus, non poterit ob id eſſe Iudex.*

41 *Nec Diſpenſatus ad non Reſidendum, extendetur ad Fructuū conſequutionem, qui ab abſentibus amittuntur, niſi id expreſſè dicatur.*

42 *Nec Diſpenſatus ſuper 3. Gradu Conſanguinitatis, erit Diſpenſatus ſuper 3. Affinitatis, quamuis Conſanguinitas ſit fortius vinculum; quia ſunt res diuerſæ.*

43 *Nec Diſpenſatur ad caſum expreſſum cenſetur Diſpenſatus ad alio.*

44 *Diſpenſatus vt quis poſſit ordinari ad talia, & Alia Beneficia, illud verbum,* Alia, *eſt ſtrictè accipiendum, vt non extendatur niſi ad ſimilia.*

45 *Diſpēſatus ſimpliciter ad Ordines, nō intelligitur de Maioribus, niſi Papa ſciret d. Clericū, iā fuiſſe ad Minores promotū, vel diceretur,* Ad omnes.

46 *Nec Illegitimus Diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, erit Diſpenſatus ad Beneficia ſimplicia.*

47 *Regula communis à Doctoribus traditur, quod Diſpenſatio nunquam trahatur ad conſequutiua eius, ſuper quo diſpenſatur; quia ipſa Diſpenſatio imprimit validum effectum ſuper actu, in quo diſpenſatur, abſq; eo quod ad illius conſequutiuum extendatur.*

48 *Si Diſpenſetur cum Monacho, vt Beneficium Curatum retineat, non poterit, vi dictæ Diſpenſationis, Beneficium ſimplex poſſidere.*

49 *Si mandetur prouideri de maiori Præbenda, non poterit prouideri de minori.*

50 *Nec Diſpenſatus ad Beneficium, quod maius eſt intelligitur Diſpenſatus ad Penſiones.*

51 *Nec Diſpenſatus ad Dignitatem, intelligitur ad Beneficium ſimplex, niſi ſpecialiter de eo fuerit facta mentio.*

52 *Nec Diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, cenſetur Diſpenſatus ad Epiſcopatum.*

53 *Ponuntur nonnullæ limitationes ad prædictas Concluſiones.*

54 *Prima Concluſio, quæ dictum fuit, Poteſtatem Diſpenſandi eſſe latè interpretandam, limitatur Primo ſi in materia de qua ageretur, ex conſuetudine, vſu, vel ſtylo, fuiſſet iā inducta interpretatio.*

55 *Quando talis Poteſtas tenderet in graue præiudicium Tertij.*

56 *Quando eſſet contrà Ius.*

57 *In omni Diſpenſatione Ius Tertij præſumitur exceptum.*

58 *Et potius verba Reſcripti ſunt impropriianda.*

59 *Imò potius Reſcriptū cēſeri debet fruſtratorium, quàm quòd damnum Tertiò indebitè inferat.*

60 *Et quamuis in Reſcripto appoſita nō fuiſſet Clauſula, Citrà Tertij præiudicium, nihilominus ſubintelligeretur.*

61 *In conceſſione alicui facta, vt poſſit abſoluere ab omni Excommunicatione, non erit comprehenſa facultas abſoluendi ab Excommunicatione lata*

per ſententiam particularem.

62 *Impetratio, ſeù Diſpenſatio facta lite pendente, non valet in præiudicium Tertij.*

63 *Si quis impetret Beneficiũ ratione alicuius certi Delicti, in euẽtũ probationis Delicti, & priuationis eiusdẽ; ſi interim ſuper huiuſmodi crimine diſpẽſetur, nihilominus Beneficiũ debetur Impetrãti.*

64 *Si inhabilis haberet Beneficium, & medio tempore alius impetraret, quamuis poſtea ſuper inhabilitate ille diſpenſaretur, nihilominus hic obtinebit quamuis adhuc lis non incæperit pendere.*

65 *Limitatur itẽ Concluſio, vt ille, cui fuit abſolute conceſſa Poteſtas diſpenſandi, nõ poſſit diſpenſare in ijs, quæ ſunt de Iure Diuino naturali, in quibus ipſemet Põtifex, nonniſi ex magna cauſa diſpenſare poteſt, & difficile diſpenſare ſolet.*

66 *Quod verum eſt, quamuis in facultate conceſſa eſſent appoſita verba quantumcumq; prægnantia & exuberantia.*

67 *Simili modo, conceſſa per Pontificem facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus ſibi, reſeruatis, non poterit abſoluere a caſibus in Bulla Cœnæ reſeruatis, niſi de eis fuerit facta mentio.*

68 *Item limitatur vt d. Poteſtas, non ſit latè extendenda quando reſtringitur ad particulares perſonas in literis expreſſas.*

69 *Quando huiuſmodi Poteſtas eſt limitata ad certas perſonas, tantum Ius Delegato tribuitur, quantum in ipſa Commiſſione exprimitur.*

70 *Quod verùm eſt, quamuis dicta Poteſtas conceſſa fuiſſet in gratiam Diſpenſaturi.*

71 *In fauorabilibus mixtũ cõprehẽditur ſub ſimplici*

72 *Quando tamen in facultate ad diſpenſandum conceſſa, ſunt expreſſa nomina perſonarũ, quibus cum diſpenſandum eſt, tunc eſt reſtringenda; & in odioſis mixtum non comprehenditur in ſimplici.*

73 *Et eò magis verà eſt hæc Doctrina, ſi ob eam Diſpenſationem afferatur præiudicium Tertio.*

74 *Itẽ limitatur, ſi ageretur de extẽdenda facultate ad caſum, quem facultas, ſublata verborum ſignificatione, non comprehendit.*

75 *Aliud eſt latè interpretari, & aliud extendere ad caſum non comprehenſum.*

76 *Facultas à Iure conceſſa ſolùm extenditur ad caſus ſimiles, vel inferiores.*

77 *Priuilegia Bullæ Cruciatæ, & Iubilai, an ſint latè vel ſtrictè interpretanda.*

78 *Proponitur ſententia Auctoris.*

79 *Ad dignoſcendum an diſpoſitio aliqua ſit latè, vel ſtrictè interpretanda, attendi debet ad præcipuũ Concedentis, vel Legis, ſeù Statuti intentum.*

80 *Alia Concluſio qua dictum fuit, Diſpenſationem eſſe ſtrictè interpretandam, eſt limitanda*

81 *Primo vt nõ adeò ſtrictè interpretetur vt ſit eluſoria, cùm debeat extendi ad neceſſariò, & inſeparabiliter connexa, ſine quibus Diſpenſationis effectus conſiſtere non poſſet.*

82 *Conceſſio Principis non debet eſſe illuſoria.*

83 *In quacumque diſpoſitione mundi ea interpretatio ſumenda eſt, vt actus magis valeat, quàm pereat.*

84 *Quod venit in neceſſariam conſequentiam, trahitur à principali, etiam contrà naturam ſuam.*

85 *Diſpenſatus ſuper pluralitate Beneficiorũ, intelligitur conſequenter diſpenſatus, vt non teneatur reſidere in vtroq;*

86 *Diſpenſatione facta cum aliquo, vt poſſit ducere Conſanguineam, Illa etiam, intelligitur Diſpenſata ad contrahendum cum ipſo.*

87 *Subdiaconus Diſpenſatus, vt poſſit Vxorem ducere, cenſebitur, iuxta veriorem ſententiam, Diſpenſatus à recitatione Diuini Officij.*

88 *Minor 25. annis Diſpenſatus ad Parochialem, cenſetur conſequenter Diſpenſatus, vt non faciat ſe promoueri intra annum.*

89 *Diſpenſatus ad Pẽſiones Eccleſiaſticas, non obſtãte Bigamia incurrẽda, dicitur conſequenter Diſpenſatus ad Priuilegium Clericale retinendum, tanquam inſeparabiliter connexum.*

90 *Illegitimus Diſpenſatus ad Clericatum fiet capax obtinendæ Penſionis.*

91 *Nec tenebitur in conſequutione Penſionis de Natalium defectu mentionem facere.*

92 *Si tamẽ permutare vellet Benefic. ex Diſpẽſatione obtentum, tenetur de ipſis Natalibus mentionem facere.*

93 *Diſpenſatus ad Sacerdotium, cenſetur Diſpenſatus etiam ad inferiores Ordines ſuſcipiendos.*

94 *Conceſſa Epiſcopo, ſeù Monacho facultate teſtãdi, poterit ſic Diſpenſatus, vno Teſt. condito, illud annullare, & conficere aliud, vſq; ad mortem.*

95 *Itẽ limitatur d. Concluſio de qua n. 85. quando Diſpenſatio eſt in priuato Statuto, ſeu conſuetudine Populi, quæ erant Iuri communi contraria; quia tunc cum reducat ad Ius comune eſt fauorabilis.*

96 *Diſpenſatio, matrimonialis an ſit latè, vel ſtrictè interpretanda.*

97 *Ponitur ſententia affirmans eſſe latè interpretãdã*

98 *Item limitatur dicta Concluſio, de qua n. 85. quãdo Diſpenſatio eſt inſerta in corpore iuris.*

99 *Facultas Epiſcopis à Tridẽtino conceſſa, vt diſpẽſare poſſint in omnibus caſibus occultis, non deductis ad forum contentioſum, ex certa Irregularitate ex Homicidio voluntario prouenientẽ, excepta extenditur etiam ad Capitulum Sede vacante.*

100 *Concilium Tridentinum facit Ius Ordinarium.*

101 *Capitulum ſuccedit in Iuriſdictione Ordinaria Epiſcopi.*

102 *Dicta facultas, de qua n. 81. diximus, competit Superioribus Religionum.*

103 *Item limitatur ſi Cõcedens declaret ſe motu proprio concedere.*

104 *In Diſpenſatione motu proprio facta eſt præſum-*

ptio

ptio Iuris, & de Iure, quod adſuerit iuſta Diſpẽſandi cauſa.

105 *Item, limitatur d. Conclusio, quando Diſpenſatio verſatur circa materiam Iuris comunis, quia tũc ſecundum illud intelligi debet.*

106 *Teſtamẽtum ſumit vires à morte Teſtatoris, vnde valebit Teſtamentum, quamuis tempore obtentæ Diſpenſationis illud condendi factum fuiſſet.*

107 *Item, limitatur eadem Conclusio, ſi Diſpenſatio toti Communitati, ſeù Religioni fuiſſet tum tractu ſucceſſiuo conceſſa, quia tunc æquatur Legi.*

108 *Item limitatur quando Diſpenſatio debita eſſet; quia tunc potius eſt beneficium Iuris.*

119 *Itẽ, limitatur d. Concluſio in Diſpenſationibus fauorabilibus; vt quia ageretur de publico fauore Religionis, vel Animæ eſſe Fauor publicus, fauor Religionis, & Animæ à pari procedunt.*

110 *In conflictu opinionum ea ſemper eſt præferenda, quæ Pietati fauet, Religioni, & Animæ, vt peccatum euitetur.*

111 *Quæuis diſpoſitio; licet pœnam continens dicitur fauorabilis, vbi principalis ſtatuentis finis eſt fauor publicus.*

112 *Item limitatur d. Concluſio quando caſus ipſe, in quo Diſpenſandum eſt, continet rationem expreſſam d. Diſpenſationis.*

113 *Vbi eſt eadem ratio non dicitur extenſio, ſed declaratio.*

114 *Item, limitatur d. Concluſio, quando minus eſt incluſum vt pars in maiori.*

115 *Diſpenſatus ad Sacerdotium, intelligitur etiam Diſpenſatus ad alios Ordines, ſine quibus non poſſet ad Sacerdotium promoueri.*

116 *Conceſſa facultate teſtandi, conceſſa cenſetur etiã facultas condendi Codicillos, & cauſa mortis donãdi, quia hæ omnes ſũt partes vltimæ volũtatis.*

117 *Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis, cum verè haberet Votum non nubendi, aut non fornicandi valida eſt Diſpenſatio.*

118 *Si quis haberet Votum Ordinis ſacri, & exprimeret Votum non contrahendi Matrimonium, valeret Diſpenſatio.*

119 *At ſi Votum eſſet non fornicandi, & peteretur Diſpenſatio ſuper Voto Ordinis non valeret.*

120 *Si quis per errorem peteret Diſpenſari ſuper gradu maiori, cum verè eſſet minor in eadem ſpecie, valeret Diſpenſatio.*

121 *Conceſſa facultate edendi carnem, cenſetur conſequenter conceſſa facultas edendi, lac, caſeum, & oua.*

122 *Si quando non reperiatur caſus expreſſus, recurri debet ad caſus conſimiles in cauſis minoribus annexis, vel incluſis in maiori, & non in ſeparatis.*

123 *Item limitatur d. Concluſio, de qua n. 85. in caſibus à Iure æquiparatis*

124 *Item limitatur quando Diſpenſatio non ab Homine, ſed à Lege, ſeù Canone inducitur.*

An Diſpenſatio ſit latè, vel ſtrictè Interpretanda, & Quid de Poteſtate Diſpenſandi.

CAP. II.

1 MAximum à Doctoribus adnotatur Diſcrimen inter Poteſtatem alicui Generaliter ad Diſpenſandum cõceſſam, & ipſam Diſpenſationem; Illa etenim tanquàm fauorabilis, eſt latè Interpretanda; & ad illos etiam Caſus extendenda, qui Caſibus in ipſa Conceſſione expreſſis quoquo modò, etiam ſeparabiliter, adaptari poſſunt, licet tantum acceſſoria ſint; ſic benè docent Sanchez *de Matrim. lib. 8. Diſp. 2. n. 1. & Diſp. 24. n. 9.* Diana *Par. 8. Tract. 3. Reſol. 42.* Filiucc. *Tomo pr. Tract. 10. Cap. 10. n. 29.* Pontius *de Matrim. lib. 8. Cap. 4. nu. 13.* Garcia *de Benef. Par. pr. Cap. 6. nu. 73.* Marius Anton. *Var. reſol. lib. 3. reſol. 2. n. 18.* Barboſ. *In Votis Canonic. Deciſ. & Conſult. lib. 2. Voto 30. n. 61.* Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 2. Cap. 5. nu. 27.* Carol. Maranta *in Contro. I. V. Reſponſ. Reſponſ. 45. n. 56. Par. 4.* Alex. Sperell. *deciſ. 112. n. 16.* Stephan. Gratian. *Diſcept. forenſ. Cap. 278. n. 13. Tomo 2. & Cap. 982. n. 21. & n. 23. Tom. 5.*

2 At Diſpenſatio eſt adeò ſtrictè interpretanda, vt non ſolùm intelligatur de prima vice, Tuſch. *Concluſ. 463. n. 5.* ſed vt ſi aliquid operetur, poſita tali Interpretatione, amplius extendi non poſſit; Ita concludũt communiter Doctores, inter quos, Sanch. *lib. 8. diſp. 1. n. 3.* Menoch. *conſ. 72. n. 11.* Bonacc. *de Leg. Diſp. pr. Quæſt. 3. Puncto 7. n. 14.* Diana *d. Tract. 3. reſol. 32.* Pontius *de Matrim. lib. 8. Cap. 21. nu. 2.* Hieronym. Cænall. *Quæſt. Cõm. contra Comm. Quæſt. 203. n. 3.* Franc. Merolla *Tomo 2. Diſp. 4. Cap. 6 Dub. pr. n. 5.* Pariſ. *conſ. 88. nu. 20. Par. 4.* Caputaquen. *Deciſ. 272. n. 3. par. 1.* Filiucc. *d. Cap. 10. §. 2. n. 293.* Tuſch. *concluſ. 464. n. 3. litt. D.* Garcia *de Benef. d. Cap. 6. n. 58.* Sperell. *d. Deciſ. 112. n. 73.* Pirrhus Corr. *l. c. n. 1.* Salas *de leg. Diſp. 20. Sect. 10. n. 88.* & nouiſſimè Celebratiſſimus Doctor noſter magnus Monarcha Iuris Lælius Altograd. *conſ. 64. n. 21. lib. 2.* et ita expreſsè habetur in *Cap. 1. ad §. Illo verò de filijs Presbyterorum in ſexto.*

3 Vndè Regula generalis conſtituitur, vt
ſi Dubium ſit, an Diſpenſatio ad aliquem
caſum ſimilem extẽdatur, interpretari de-
beat non extendi; At ſi è conuerſo dubi-
tetur, an Poteſtas diſpenſandi ad aliquem
caſum extẽdatur; præſumendum ſit ad il-
lum extendi; Sãchez *d. Diſp. 2. n. 9.* Diana *d.
Tract. 1. Reſol. 42. in fine* Pont. *de Matr. l. 8. c. 4.
n. 18.* Steph. à S. Greg. *Vnic. Tract. de Vinculis
Diui. Piet. lib. 3. Cap. 112. n. 5.* Ægid. *de Comm.
de Sacram. Diſp. 33. Dub. 2. n.* 20. Meroll. *d.
Cap. 6. Dub. 2. n.* 89. Fragoſ. *Regim. Chriſt.
Reip. Part. 1. lib. 3. Diſp. 6. nu.* 25. Thom.
Tamburin. *in Præcepta Decalogi lib. 1. Cap. 3.
§. 7. n. 2.*

4 Ex dictis Infertur quòd conceſſa genera-
liter facultate legitimandi Spurios, vel cũ
illis Diſpenſandi, poterit vigore d. facul-
tatis legitimari quicumq; Spurius, dum-
modò legittimatio nõ cedat in Tertij præ-
iudiciũ; Sanchez *d. Diſp. 2. n. 30.* Coninck. *l. c.*
Fragoſius *d. Diſp. 6. nu.* 11. Quia cum
d. facultas ſit generaliter conceſſa, nec ad
5 certas perſonas reſtricta, & Spurius ſit
terminus generalis, omnes Spurietatis ſpe-
cies comprehendens, huiuſmodi facultas
eſt fauorabilis, & amplè extendenda, ſe-
cluſo Tertij præiudicio.

6 Sic etiam data generaliter facultate le-
gitimandi ad Ordines ſuſcipiendos, po-
terit legitimari ad quoſcumq; etiam Sa-
cros, non tamen ad Epiſcopatum (quia
hic eget ſpeciali Nota, vt dicemus in-
fra) Coninc. *l. c.* Sic habens facul-
tatem conferendi Beneficia Idoneis,
poterit ea conferre Minori Diſpenſato,
quia licet Diſpenſatio Minoris, ſit arida,
tamen facultas extendi debet ad omnes
Idoneos, quia fauorabilis eſt; vide Tuſch.
Concluſ. 465. n. 19. Concluſ. 471. n. 2. litt. D.

7 Conſimili Ratione potens diſpenſare
cum nato ex Adulterio diſpenſare pote-
rit quamuis ex vtriuſq; Parentis Adulte-
rio natus ſit, Puteus *deciſ. 39. n. 2.* Merolla
n. 121. l. c.

8 Sic pariter Potens diſpenſare in aliquo
præciſo Gradu, v. g. in Secundo, vel Ter-
tio Conſanguinitatis, vel Affinitatis, po-
terit diſpenſare in illo, quamuis duplica-
tus ſit, Rota *deciſ. 70. lib. 2. Par. 3. Diuerſ.*
Merolla *Tomo 2. Diſp. 4. Cap. 6. Dub. 2. n.*
121. Sanchez *lib. 8. Diſp. 24. nu. 9. & n.* 10.
Filiucc. *Tomo 1. Tract. 10. Par. 2. Cap. 10.
n. 275.* Ioannes Ægidius Trullenck. *Opere
Mor. lib. 7. Cap. 10. Rub. 4. nu. 14. Tom 3.*
Tuſch. *Concluſ. 463. nu. 20. litt. D.* Fragoſ.
l. c. n. 25.

9 Sic etiam Potens Diſpenſare in Affinita-
te, poterit etiã in Publica Honeſtate; quia
in d. Poteſtate ſic generaliter conceſſa in-
cluditur quoq; Publica Honeſtas cum Af-
finitate concurrens, Sanch. *lib. 8. Diſp. 24.
n. 41.* Trullen. *lib. 7 Cap. 10. Dub. 4. n. 12.
Tomo 3.* Quia cum Affinitas ſit genus, &
oriatur ex quacumq; Copula tam licita,
quàm illicita, & Poteſtas Diſpensandi ſit
latè interpretanda, ad vtrumq; erit Impe-
dimentum extendenda; ſimili modo ſi
Epiſcopo demãdetur facultas Diſpenſan-
di cum Religioſis Simoniacè receptis, ea
facultas extendetur, itaut poſſit Diſpenſa-
re, etiam cum Superioribus, qui dictos
Religioſos in Religione Simoniacè ad-
miſerunt, Fragoſ. *d. Diſp. 6. n.* 10.

10 At ſi Poteſtas Diſpenſandi ſit reſtricta,
itaut poſſit Diſpenſari in aliquo præciſo
Gradu, v. g. in Tertio Conſanguinitatis,
vel Affinitatis, non poterit in alio Diſpen-
ſari, quamuis Inferiori, v.g. in Quarto
eiuſdem ſpeciei, quamuis etiam dictus
Inferior coniunctus eſſet cum dicto Supe-
riori Gradu, vt ſi eſſet, v.g. in Tertio, &
11 Quarto à Communi ſtipite; Poterit ta-
men Diſpenſari, ſi facultas Diſpenſandi
eſſet reſtricta ad ſolum Tertium Gradum,
& Impedimentum eſſet Secundi, & Tertij
à Communi Stipite prouenientium; quia
cum d. Tertius ſit mixtus, & cum d. Se-
cundo coniunctus, intrat Regula vt in
12 Gradibus mixtis, & in linea inæquali
ſemper Diſpenſetur ſuper ſolo remotiori,
qui imbibit, & trahit ad ſe propinquio-
13 rem, niſi ille Propinquior eſſet Primus,
circa quem emanauit ſpecialiter Motus
Proprius Pij V. de quo mentionem
facimus *lib. 2. Cap. 3. num. 7.* ita
docent Silueſter *verbo Matrimonium
8. Quæſt.* 6. Gamb. *de Off. & Pot. Legat. lib.*
10. *nu.* 263. Gutierez *de Matrim. Cap. 124.
n. 4.* Sanch. *d. n. 9. & n.* 10. Coninck. *dicta
Diſp. 33. Rubr. 2. n* 13. Filiucc. *l. c.* Trul-
lenc. *d. Dub. 4. n. 14.* Reginald. *lib. 31. Cap.
20. Sect. 1. in fine,* Barboſ *In Votis Canon. lib.
1. Voto 3. n. 2.* Fragoſ. *l. c. n. 25.*

14 An autem Potens preciſè in aliquo Gra-
du Diſpenſare, v. g. in tertio Gradu Con-
ſanguinitatis, & Tertio Affinitatis, Di-
ſpenſare poſſit in vtroq;, ſi ſimul concur-
rant, Diſſident Doctores, vt videri poteſt
penes Sanch. *lib. 8. Diſp. 2. n.* 28. Et an
Potens Diſpenſare cum Adulterino, vel
Inceſtuoſo, poſſit quando vtrumq; vitium
concurrit, dicimus Infra.

15 Ratio huiuſmodi Differentiæ Inter ipſam
Di-

Diſpenſationem, & Poteſtatem Diſpen-
ſandi eſt, quia In concedendo Poteſtatem
ad diſpenſandum, ipſi ſoli Concedenti
præiudicium Infertur, & ideò cum ſit
Beneficium Principis præter Ius conceſ-
ſum, nulliq; Tertio præiudicium afferens,
eſt latè interpretandum in his, quæ ver-
gunt in ipſius Concedentis præiudicium,
vt docet Rota in Poſthumis Farinaccij
Deciſ. 368. *n.* 5. *Par* 2. & alij Doctores mox
citandi; cùm in huiuſmodi generali Po-
teſtatis conceſſione, principale Principis
Intentum non ſit ipſa Diſpenſatio, nec
reſpectus ad perſonas diſpenſandas, ſed
principale Concedentis motiuum ſit fa-
uor, quo Princeps, per communicatio-
nem ſuæ Poteſtatis, Diſpēſaturum hono-
rat, & ob id directè non Intendit Ius
Commune lædere, nec alicui Tertio dā-
16 num, ſeù præiudicium afferre; At ipſa
Diſpenſatio cum exorbitet à Iure Com-
muni, illudq; lædat, & vulneret [vt di-
ximus, Cap. Præcedenti n. 15.] dicitur
odioſa ſterilis, & infæcunda; Sanchez *lib.*
8. *Diſp. Pri. n.* 3. Diana *Part.* 8. *Tract.* 3. *Re-
ſol.* 32. Pariſ. *conſ.* 137. *n.* 2. *Par.* 4. Barboſa
In Votis Canonicis lib. 2. *Voto* 30. *nn.* 61. *&
Voto* 58. *n.* 9. 10. Sperellus *Deciſ.* 110. *nn.*
17 13. & ob id reſtringi debet, & ſtrictè In-
terpretari, Marius Anton. *Var. reſol. lib. Pri.
reſol.* 19. *n.* 14. Barboſa *l. c. n.* 10. Rota *De-
ciſ.* 240. *nn.* 2. *Par. Prima Diuerſ.* Cæuall.
Comm. contra Comm. Tomo 3. *Quæſt.* 829. *à
nu.* 4. Pariſ. *l. c.* Pirrhus Corrad. *In Praxi
Diſpenſ. Apoſt. lib. Primo Cap. V. n.* 1. Idque
18 verùm eſt tam ab ipſo Legislatore, quàm
ſi ab Inferiore Diſpenſetur, quia vtraq; Di-
ſpenſatio à Iure Communi exorbitat.
19 Imò nec in Diſpenſatione paritas rationis
eſt admittenda, provt nec facienda *extē-
ſio* de Caſu ad caſum, quamuis ſimilē, in
quo eadem, vel maior ratio militet; quia
cum Diſpenſatio ipſa ſit Odioſa, & Ius læ-
dat, ac vulneret (vt diximus) non valet in
ea Argumentum de ſimili ad ſimile, nec
etiam de maiori ad minus, iuxta Regulam
28. *Quæ a d. Iure exorbitant, nequaquam
ad conſequentiam ſunt trahenda, de Reg.
Iuris in* 6. ſic docent Gamb. *de Off. & Pot.
Legati d. lib.* 10. *n.* 211. Caputaquenſ. *Deciſ.*
274. *n.* 5. *Par. Prima,* Quintilianus Man-
doſius *ad Reg. Cancell. Regula* 20. *Quæſt.* 7.
n. 10. Franciſcus Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4.
Cap. 6. *Dub. Primo n.* 65. Marius Antoninus
lib. Primo, reſol. 29 *n.* 10. Nic. Garcia *de Benef.
Par. pr. c.* 6. *n.* 59. Sanchez *diſp.* 8. *n.* 32. Io:
Valerus *Diff. Vtr. fori Verbo Diſpenſ. Diff.* 9. *n.*

1. Duard. *de Cenſib. Tomo Primo §. Primo
Quæſt.* 12. *n.* 35. Pontius *de Matr. lib.* 8. *Cap.*
21. *n.* 8. Barboſa *In Votis Canonicis lib.* 2. *Vo-
to* 58. *n.* 1. Ludouiſius *Deciſ.* 353, *n.* 15. Fi-
liuccius *d. Cap.* 10 *n.* 293. Pirrhus Corrad.
20 *in d. Praxi n.* 2. *l. c.* Nec. conceſſo quod eſt
plus, cenſebitur cōceſſum quod eſt minus;
Barboſ. *n.* 4. *l. c.* Fragoſius *Regim. Reip. Chriſt.
Part. Prima, lib.* 3. *Diſp.* 6. *n.* 9. & nos infra
21 latè dicemus: Et propterea ſimplici Te-
nori Diſpenſationis ſtandum eſſe abſque
vlla extenſione, & nullo habito reſpectu
ad maioritatem, ſeù minoritatem, pluri-
bus relatis, expreſsè docent Sanchez *lib.* 8
Diſp. Prima n. 32. Pontius *de Matrim. lib.* 8.
22 *Cap.* 21. *n.* 8. Vnde Doctores, qui docent
dari In Diſpēſatione paritatem rationis,
ſunt Intelligendi, quoad Diſpenſationem
à Lege, ſeù Canone conceſſam, non autē
de ea, quæ facta ſit ab Homine, vt benè
inter alios diſtingunt, idem Sanchez *l. c.*
& Stephanus à S. Gregorio *de Vinculis Di-
ui. Piet. d. Cap.* 112. *nn.* 5. quia cum iſta
à pura Legislatoris voluntate pendeat, tā-
tùm valet, quantum ipſius Diſpenſatio-
nis, ſeù mandati de Diſpenſando Verba
ſonant; Salas *de Legibus Diſp.* 20. *Sect.* 10.
§. pr. n. 90. Genuen. *In Praxi Curiæ Archie-
piſcopalis Neapolitanæ Cap.* 20. *n.* 5. Pariſ. *de
Confid. Quæſt.* 40. *n.* 9. Diana *Part. Octaua,
Tract,* 3. *reſol.* 41. *Verſ. Sed vt verum fatear;*
Ita etiam Nauarrus, Couarruuias, & alij
plures, quos refert Merolla *Tom.* 2. *Diſp.*
4. *Cap.* 6. *limitat.* 4. *nn.* 13. et Probabile ait
23 Sanchez *d. Diſp. Prima nn.* 10. A qua Pro-
prietate Verborum non eſt recedendum,
niſi quando, vel aliter conſtaret de mente
Diſpenſantis *l. non aliter ff. de legibus* 3. Re-
buffus *in Praxi Benef. vbi de Differentia Int.
Priuilegia, & Reſcripta n.* 8. Gamb. *d. lib.* 10.
n. 267. Sanchez *n.* 10. *l. c.* vel ex ſtylo in-
troducto, vel vſu, ſeù Iure reſtricta ſint,
vt infra dicemus.
24 Imò nec deſunt qui probabiliter do-
ceant, Verba Diſpenſationis non eſſe ita
late accipienda, ac eorum propria ſigni-
ficatio extenditur, Sanchez *l. c.* & Gamb.
d. lib. 10. *n.* 268. Merolla *n.* 14. *l. c.* quia
Lex multoties reſtringit Terminos, adi-
mēdo aliquid de latitudine proprij ſigni-
25 ficari; quod eſt aliquid ſtrictè Intelligi:
Regulariter autem In Diſpenſationibus
26 magis ſpectatur reſtrictio Termini alio
Iure fieri ſolita, quàm eius Proprietas; vt
d. Sanchez ibi docet: & præcipuè ſpecta-
27 ri debet veriſimilis Intentio Concedentis,
quæ ex qualitate rei ſubiectæ deprehen-
ditur

ditur,ſecundum quam verba ipſa decla-
rari debent, vt colligitur *ex Cap. Primo de*
Conceſſ. Præb.in 6. & docent expreſsè Silue-
ſter *Verbo Priuilegium Q. 3.* Mandoſius *ad*
Reg. Cancell. Reg 17. Q. 8. n. 3. Sanchez *Lib.*
8. Diſp. Prima n. 11. Coninck *de Sacramen-*
tis Diſp. 33. Dub. 2. nu. 19. Cæuall. *Quæſt.*
693. n. 12. Gratianus *Diſcept. forenſ. Cap. 814.*
n. 14. Lælius Altogradi *Conſ. 61. n. 35. lib.*
28 *2.* cò ſemper ſpectando, vt minus lædatur
Ius Commune, & Proximi, vt benè con-
cludunt Gamb. *l. c. à nu. 268.* Seraphinus
Deciſ. 931. n. 2. Tuſch. *Concluſ. 465. nu. 12.*
littera D. Quod ſi de præiudicio Concedē-
29 tis agatur, diſtinguit Sanchez l. c. *n. 4.* in-
ter Diſpenſationem contra Ius, & aliam
quæ fit præter Ius, quia illa ſtrictè, hæc
largè venit Interpretanda.

Ex dictis pluta Inferuntur.

30 I. Namque Infertur, quod ſi quis
diſpenſetur ab Epiſcopo ad Beneficium,
non Intelligitur Diſpenſatus ad Beneficiū
extrà Diœceſim Diſpenſantis, Rebuffus *l.*
c. n. 33. Ioannes Valerus *Diff. Vtr. fori Ver-*
bo Diſpenſ. Diff. 9. n. 1.

31 II. Infertur, quod ſic Diſpenſatus
non poterit obtinere Beneficium in Ca-
thedrali; Rota *In Antiquis Deciſ. 45.* Garcia
de Benef. Par. Prima Cap. 6. n. 62. Gamb. *l. c.*
n. 219. Ioannes Valerus *l. c. n, 1.* Tuſchus
Concluſ. 463. n. 1. littera D.

32 III. Nec poterit habere in eo loco, vbi Pa-
ter idem, vel aliud Beneficium obtinuit,
Ioannes Valerus *l. c.* & adeſt diſpoſitio
Concilij *ſeſſ. 25. Cap. 5.*

33 IV. Nec Diſpenſatus, vt poſſit obtinere
Beneficium etiam In Cathedrali, poterit
illud habere in Metropolitana, Hoyeda
de Incompatibilitate Benef. Par. 2. Cap. 12. n. 78.
Io: Valerus *l. c.* Gamb. *d. lib. 10. n. 225.*

34 V. Nec Diſpenſatus ad quaſcumq; Digni-
tes Eccleſiaſticas, Intelligitur Diſpenſatus
ad Epiſcopatum, niſi apertè exprimatur,
35 quia hic, cum ſit omnium Eccleſiaſticarū
Dignitatum Culmen, *Cap. Primo de Priui-*
leg. & Cap. Penult. de Prębend. Lotherius *de*
Re Benef. lib. Primo Quæſt. 26. n. 31. Hoyeda
l. c. n. 77. eger ſpeciali nota, Garcia *d. Cap.*
6. n. 66. Graffius *Deciſ. Aur. Cap. 9. nu. 38.*
lib. 2. Gamb. *l. c. n. 217.* Fragoſius *l. c. nu.*
80. Verſ. Non venit; Pirrhus Corrad. *in*
Praxi Diſpenſat. Apoſt. l. c. n. 5.

36 VI. Nec Diſpenſatus ſimpliciter ad Bene-
ficia, ſi non fuerit dictum Ad quæcumq;
poterit conſequi Prębendas, & alia Bene-
ficia Cathedralis, Cæuallos *Comm. contrà*
Communes Q. 829. n. 5. Rebuff. *in Praxi Titulo*
de Diſpenſat. ratione Ætatis, Verbo In Cathedra-
libus, Barb. *de Appellat. Verb. App. 32. nu. 10.*
Garcia *de Benef. Par. Prima, Cap. 6 n. 63.*

37 VII. Nec ſic Diſpenſatus poterit cōſequi
Beneficia Curata, ſed ſolum ſimplicia,
Meroll. *Tom. Prim. Diſp. Prim. Cap. 2. Difficult.*
Prima n. 554 Garcia *d. Cap. 6. à n. 50.* Hoyeda
de Incompatibil. Benef. Par. 1. Cap. 2. n. 74.

VIII. Item nec cenſebitur Diſpenſatus, vt
Vocem in Capitulo habeat ille, qui Di-
ſpenſatus fuit, vt licet, infra Annum non
promoueatur nihilominus retinere poſ-
ſit Præbendam, cui Ordo Sacer eſt anne-
38 xus. Barboſ. *de Canon. & Preb. Cap. 37. n. 12.*
Sperellius *Deciſ. 112. nu. 28.* Gamb. *d. lib.*
10. n. 245. Tuſchus *Concluſ. 461. n. 1. littera*
D. quia ſine iſto Acceſſorio Diſpenſatio
operatur ſuper Canonicatu; Quod intel-
lige, niſi habeat ætatem ad Subdiacona-
tum requiſitam, vt idem Sanchez *lib. 8.*
Diſp. 1. n. 23.

IX. Nec Diſpenſatus ad obtinendum Be-
39 neficium, cuiuſcumq; ſit Præſentationis,
poterit, vi talis Diſpenſationis, prouideri
de Beneficio ſpectante ad Patronos Lai-
cos, Fragoſius *l. c.* quia cum eo caſu aga-
tur de pręiudicio Tertij, non præſumitur
Papam velle Inferre præiudicium Tertio,
niſi expreſsè dicat, vt latè diximus pręſen-
ti libro; et maximè ſi agatur de Patro-
natu Laicorum, quibus Leges om-
nes mirificè fauent, ne Laici retrahantur
à Fundationibus, vt animaduertunt
Viuian. *de Iurepatr. cap. 2 n. 12. l. 7* Fontanell.
de Iure patr. q. 12. n. 12. l. 6. per Gloſſ. *in Cap.*
Nobis, in verbo In Capella, de Iurepatr.

40 X. Nec minor Annis 20. Diſpenſatus ad
Canonicatum cenſebitur Diſpenſatus, vt
poſſit eſſe Delegatus, Sperellius *n. 29.* Gā-
bara *n. 246.* ll. cc.

41 XI. Nec Diſpenſatus ſimpliciter, vt reſi-
dere non teneatur, intelligetur Diſpenſa-
tus, vt, non reſidendo, poſſit percipere Di-
ſtributiones, & fructus qui Intereſſenti-
bus debentur, Sanchez *n. 20.* Sperellius *n.*
26. ll. cc. Tuſchus *Concluſ. 465. n. 1. littera*
D. Ratio prædictorum eſt, quia cum hæc
ſint ſeparabilia, nec neceſſariò connexa,
Diſpenſatio conceſſa ad non reſidendum,
non extenditur ad Fructus percipiendos.

42 XII. Nec Diſpenſatus, v. g. ſuper Tertio
Gradu Conſanguinitatis, erit Diſpenſatus
ſuper Tertio Affinitatis, quamuis Con-
ſanguinitas ſit fortius Vinculum Affini-
tate; quia ſunt impedimenta diuerſæ ſpe-
ciei; Sanchez *lib. 8. Diſp. 24. n. 19.* Bonac-
cina *de legib. Diſp. Prima, Q. 2. Puncto V.*

Pro-

Propoſ. Vnica nu. 8. Ita etiam Pontius, Co-
ninck, Auerſa, Filiuccius, Trullenck, &
alij quos infra *Cap.* 4. referimus.
43 XIII. Nec Diſpenſatus ad ſuccedendum
in certis Caſibus expreſſis cenſebitur Di-
ſpenſatus ad alios Caſus, quia Diſpenſa-
rio facta ad vnum effectum non extendi-
tur ad alios, Fragoſius *nu.* 12. l. c. Decius
conſ. 610. *n.* 5. et proinde quando conce-
44 ditur, vt quis poſſit ordinari ad talia, et
alia Beneficia, illud Verbum, Alia, ſtrictè
Interpretatur, itaut non comprehendat
niſi Beneficia ſimilia, Fragoſius l. c. *n.* 80.
in fine; & quod Verbum, Alia, Intelliga-
tur de ſimilibus, docent. Macerat. *reſ.* 2. *l. p.*
n. 8. Menoch. *Remed.* 9. *retin. n.* 256. Dec. *conſ.*
101. *n.* 4. *& ex vulg. Iur.*
45 XIIII. Nec Diſpenſatus ob obtinendũ, cẽſe-
bitur Diſpẽſatus ad retinendũ, Marius An-
toninus *Var. reſol. lib.* 1. *Reſol.* 29. *n.* 44. Ro-
ta *Deciſ.* 233, *nu.* 23. *Par. Prima Diuerſ.*
XV. Nec Diſpenſatus ſimpliciter ad Or-
dines, Intelligitur Diſpẽſatus ad Maiores;
niſi Papa ſciret dictũ Clericum iam fuiſse
Minoribus Inſignitũ, vel diceret, Ad om-
nes Ordines, Gloſſa *in Cap. litteras, de Filijs*
Præsbyt. Pontius *de Matr. lib.* 8. *Cap.* 21. *n.* 5. Io:
Meroll. l. c. *Tom.* 1. *Diſp.* 1. *Cap.* 2. *Diffic.* 1. *n.* 544.
Sà, *In Aphoriſm. Verbo Diſpenſ. n.* 13. Barboſa
de Appellat. Verb. Appellat. 179. *n.* 1. Garcia
de Benef. Par. 1. *Cap.* 6. *n.* 63. Salas *de leg.*
Diſp. 20. *Sect.* 10. §. 1. *n.* 90.
46 XVI. Nec deniq; Illegittimus ſimpliciter
Diſpenſatus ad Ordines cenſebitur Diſpẽ-
ſatus ad Beneficium cum vnum ad aliud
non ſint conſequutiua Pontius *d. Cap.* 21.
n. 5. Marius Antoninus *Var. reſol. lib.* 1.
Reſol. 19. *n.* 10. Gamb. *d. lib.* 10. *n.* 241. Pau-
lus Squillante *de Priuil. Cleric. Cap.* 4. *n.* 48.
Pirrh. Corrad. *in d. Praxi lib. Prim. Cap.* 5. *n.* 15
47 Vnde Regula Generalis à Doctoribus aſ-
ſignatur, vt Diſpenſatio nunquam ſit
trahenda ad conſequutiua eius, ſuper quo
Diſpenſatur, quando ipſa Diſpenſatio im-
primit effectum validum ſuper Actu, in
quo Diſpenſatur, abſq; eo, quod ad illius
conſequutiua extendatur; Sic benè San-
chez *lib.* 8. *Diſp.* 1. *n.* 20. Gratianus *Diſcept.*
forenſ. Cap. 397. *n.* 38. *Tomo* 2 Gabriel *Cõſ.*
189. *n.* 3. *Tomo* 1. Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4.
Cap. 6. *Dub.* 1. *n.* 23.
Et non ſolùm Diſpenſatio, cum ſit odioſa,
& Ius vulnerans, eſt reſtringenda, itaut ad
conſequutiua nõ extendatur, vt diximus,
ſed nec eſt extendenda, quamuis maior
Diſpenſatio conceſſa eſſet ea, qua opus eſ-
ſet, vt exemplificari poteſt exemplis in-
fra appoſitis, & Primò
48 Si cum Monacho Diſpenſetur, vt Benefi-
cium Curatum retineat, non poterit, vi-
gore huiuſmodi Diſpenſationis, Beneficiũ
ſimplex poſſidere; Barboſa *de Off. & Pot.*
Epiſcopi Alleg. 33. *n.* 14. Fragoſius *l. c. n.* 10.
& n. 80. Pirrhus Corradus *l. c. n.* 4.
49 II. Si mandetur prouideri alicui de Maio-
ri Prębenda, non poterit prouideri de Mi-
nori, Gamb. *d. lib.* 10. *n.* 221. Sanchez *di-*
cta Diſp. 1. *n.* 32. Nec Diſpenſatus ad obti-
nendum Integram Prębendam, poterit, vi
huius Diſpenſationis, obtinere dimidiam,
Fragoſius *d. Diſp.* 6. *n.* 80.
50 III. Diſpenſatus ad Beneficium, quod ma-
ius eſt, non Intelligetur Diſpenſatus ad Pẽ-
ſiones; Fragoſius l. c. *n.* 9. Rebuffus *in Pra-*
xi Benef. Titulo da Diſpenſationibus ad plura
Beneficia n. 65. Pirrhus Corradus *l. c. n.* 7.
Nec cenſebitur Diſpensatus ad Ordines,
quamuis, ex Statuto Eccleſiæ, omnes Be-
neficiati teneantur infra certum tempus
Ordinari, Tuſch. *Concluſ.* 466. *n.* 2. *littera D.*
Et ſi Diſpenſetur, vt poſſit permutare ſuũ
Beneficium cum alio, non poterit permu-
tare cum duobus. *Cap. Quamuis Primo de*
Præb. Fragoſius l. c. *n.* 80. *verſ. Ex quo de-*
cid.
51 IV. Diſpenſatus ad Dignitatem, non cenſe-
tur Diſpenſatùs ad Beneficiũ ſimplex, niſi
ſpecialis de eo mentio facta fuerit, Gamb.
d. lib. X. nu. 224. Ioannes Valerus *d. verbo*
Diſpenſ. Diff. 9. *n.* 1.
52 V. Nec Diſpenſatus ad Archiepiſcopatũ,
Intelligetur Diſpenſatus ad Epiſcopatum,
quamuis ſit idem Ordo, Duardus *de Cen-*
ſib. Tomo 1. §. 1. *Q.* 12. *n.* 35. Tuſchus *Cõ-*
cluſ. 466. *in fine littera D.* Fragoſius *nu.* 80.
l. c. quia cum prædicta ſint res Diuerſæ,
Diſpenſatio ſuper vna ex eis facta, non ex-
tenditur ad aliud, quamuis ſimile, & quã-
uis etiam eadem, vel maior ratio adſit,
vt ſupra diximus.
Quamuis autem Prędictæ Concluſiones
53 verę ſint, tamen aliquas Limitationes ad-
mittunt.
Ea namq;, qua dictum fuit, Poteſtatem ad
Diſpenſandum conceſſam, eſſe latè Inter-
pretandam, limitatur
54 I. Vt non procedat eo caſu, quo, in mate-
ria de qua agitur, fuerit iam ex Conſuetu-
dine, Vſu, vel Stylo Inducta Interpretatio;
quia dicta Conſuetudo ſeruari debet ne
ſcandalum ſuboriatur, Gamb. *n.* 193. l. c.
Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 2. *n.* 4. Pontius *lib.* 8.
Cap. 4. *n.* 14. Merolla *d. Cap.* 6. *Rub.* 2. *nu.*
87. Salas *de leg. Diſp.* 20. *Sect. XI. n.* 100.

II.

55 II. Limitatur, dùm huiuſmodi Po-
teſtas eſſet Interpretanda in Graue Tertij
Præiudicium, vt quia abſorberet Iuriſdi-
56 ctionem alicuius, vel eſſet contrà Ius, tùc
etenim eſt ſtrictiſſimè Interpretanda, ſiuè
proprio motu Principis, ſiuè ad Inſtantiã
Partis conceſſa ſit, Rota inter Impreſſas
per Ludouic. Cencium *poſt Tract. de Cen-
ſib Deciſ* 72. *n.* 5. Rota coram Caualerio
Deciſ. 374. *n.* 7. Rota coram Buratto *De-
ciſ.* 576. *nu.* 5. Rota inter impreſſas penes
Viuianũ *poſt Praxim de Iure Patronatus De-
ciſ.* 25. *n.* 6. Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 12.
Q. 14. *n.* 12. Gratian. *Diſcept. forenſ. Cap.* 321
n. 42. Maſſobr. *de Concur. Prælud.* 25. *Dub.*
13. *n.* 48. Lotherius *de re Benef. lib.* 2. *Q.* 54
nu. 62. Gonz. *ad Reg.* 8. *Canc. Gloſſa* 15. §.
pri. nu. 75. Mandoſ. *ad Reg. Canc. Reg.* 23.
Q. 4 *nu.* 6. Marius Anton. *var. reſol. lib.*
1. *reſol* 105. *n.* 6. Pontius *de Matr. lib.* 8. *Cap.*
4. *n.* 14 Salas *de Legib. Diſp.* 20. *Sect.* 10. *n.*
100. Et Conſtat ex ipſis Regulis Cancella-
riæ Apoſtolicæ, quæ mentem Papæ teſti-
ficantùr, Maſſobrius *Prælud.* 21. *Dub. primo*
57 *n.* 4. quia in omni Principis diſpoſitione
Ius Tertij ſemper præſumitùr exceptum
Lotherius *lib. Primo Q.* 42. *n.* 2. Gamb. *d.
lib.* 10. *nu.* 317., & potius Verba reſcripti
58 Improprianda ſunt imò Ipſum Reſcriptũ
59 potius cenſeri debet fruſtratorium, quàm
quòd intelligatur Damnum Tertio affer-
re Gratian. *Diſcept. forenſ. Cap.* 730. *n.* 31.,
& *n.* 32. Balthaſſ. de Tomaſis *pr. Decade
Tract. pr. Tit.* 7. *n.* 11. Gonz. *Gloſſa* 28. *n.* 9.
& 10. Reſponſa Marantæ *Reſp.* 21. *n.* 5. *Par.
pr.* Staibanus *de Intereſſe lib. pr. Q.* 2. *n.* 11.
Franciſcus Merlinus *Deciſ. Rota Lucanæ
Deciſ.* 96. *n.* 6. Idq; eſt ita verum, vt quam-
uis in Reſcripto Papæ non fuiſſet appoſi-
60 ta Clauſula, *Sine præiudicio Tertij*, tamen
ſubintelligeretur, Reſponſa Mar. *reſp.* 13.
n. 19. *d. par. pr.* Capycius *Deciſ. S. Concilij
Neap. lib.* 2. *Deciſ.* 174. *n.* 13. Barboſa *de
Clauſ. Eccl.* 157. *n.* 1. *&* 2. Viuianus *de Iu-
re Patronatus lib.* 13. *Cap.* 8. *n.* 80. Vndè in
61 Conceſſione alicui facta, vt v. g. poſſit ab
omni Excommunicatione abſoluere, non
comprehendetur facultas abſoluendi ab
Excomunicatione lata per ſentẽtiam par-
ticularem, attento præiudicio quod pro-
pterea cederet Prælato, qui excomunica-
uit: Coninck *de Sacram. Diſp.* 33. *Dub.* 2.
62 *n.* 12. Qua ratione omnis Impetratio, vel
Diſpenſatio, quæ lite pendente fiat, non
valet in præiudicium Tertij, Gamb. l. c.
n. 317. Sic pariter, dato quod quis Impe-
63 tret Beneficium à Tertio poſſeſſum ratio-
ne certi Delicti in euentum probationis
ipſius Delicti, & priuationis Delinquen-
tis, ſi is Diſpenſetur ſuper huiuſmodi, Cri-
mine, nihilominus Beneficium debetur
Impetranti, quia [ſicut diximus] Diſpen-
ſatio ſemper debet Intelligi ſine Tertii
præiudicio, niſi Pontifex expreſsè decla-
ret ſe tale præiudicium velle Inferre Cap.
Quamuis 8. *de Reſcript. in* 6. Gamb. *l. c. nu.*
319. Gratianus *Diſcept. forenſ. Cap.* 370. *nu.*
31. Rota *Deciſ.* 226. *n.* 1. *Par.* 2. *recent.* Sic
64 pariter ſi Inhabilis haberet Beneficiũ, at
medio tẽpore alius illud impetraret, quã-
muis poſtea Diſpẽſaretur ſuper Inhabili-
tate, tamẽ Impetrãs obtinebit, licet adhuc
lis incepta non fuerit; Idem Gamb. *l. c.*
65 III. Limitatur itaur licet fuerit con-
ceſſa Generalis Poteſtas ad Diſpẽſandum,
tamen Diſpenſari nõ poſſit in ijs, quę ſunt
de Iure Diuino Naturali, in quibus Ipſe-
met Pontifex non niſi ex magna cauſa
diſpenſare poteſt, & difficile Diſpenſare
ſolet, vt in Matrimonium rato, in Voto
abſoluto perpetuæ Caſtitatis, vel Reli-
gionis, & ſimilibus, Gamb. *d. lib.* 10. *nu.*
205. Sanchez *d. Diſp.* 2. *n.* 5. Pontius, & Sa-
66 las *ll. cc.* Nec facit, quòd in facultate cõ-
ceſſa, ſint appoſita verba prægnantia, &
quantumcumq; exuberantia, per quæ di-
ceretur quòd ille, cui poteſtas conceſſa
fuit, poſſit Diſpenſare cum quibuſcumq;
& in quocumq; Gradu Conſanguinitatis,
vel Affinitatis; quia non Diſpenſabit, nec
Diſpenſare poterit niſi tantùm in Gradi-
bus Iure Poſitiuo prohibitis.
67 Conſimili Ratione conceſſa alicui à
Pontifice facultate abſoluendi ab omni-
bus caſibus ſibi reſeruatis, non poterit ab
id abſoluere à caſibus in Bulla Cęnę reſer-
uatis, niſi in ipſamet Conſtitutione de his
ſpecialiter mẽtio fiat: Quia Papa has facul
tates difficilè ſolet cõcedere, nec hę cõpre-
henduntur, in Conceſſione niſi ſpeciali-
ter exprimantur, vt benè Coninck *l. c. n.*
13. Papa enim numquam præſumitur
conceſſiſſe ea, in quibus ſe difficilem red-
dere conſueuit ad concedendum: *Cap. ſi
Epiſcopus* 2. *de Pænit. & Remiſſ. in* 6. Thuſch.
Concluſ. 68. *n.* 7. *littera H.* Mantica *Deciſ.*
104, *n.* 4. & faciunt dicta per Franciſcum
Redenaſchum *Conſ.* 95. *n* 475. Vnde in
Poteſtate Diſpenſandi Generaliter con-
ceſſa nõ venit Poteſtas Diſpenſandi ſuper
Crimine, nec commutandi Pœnas, vel
ſuper eis componendi, Sbrozius *de officio
Vicarij lib.* 2. *Quaeſt.* 37. *n.* 10. ſic pariter ſi
à Papa concedantur Abbati omnia, quæ
com-

Digitized by Google

cõpetunt Epiſcopo,& Ordinario,nõ cen-
ſetur concedere ea , quæ ſunt Ordinis
Epiſcopalis,Tuſch.*d.Cõcluſ.6*3.*n.*8.Nec cõ-
ceſſa facultate diſpẽſandi ſuper Votis in-
telligũtur cõprehẽſa in huiuſmodi gene-
rali facultate Vota Caſtitatis,&Religionis
niſi ſpecialis mẽtio de illis facta ſit, Sãch.
lib.8.Diſp.9.n.2. quia cum prędicta ſint de
arduis , non veniunt in Generali Man-
dato; Lotherius *de re Benef. lib. pr. Quæſt.*
28. *n.* 123. Sbrozius *de Offic. Vicarij lib.* 2.
Quæſt. 114. *n.*5. Angelus Maria Verricel-
lus *de Miſſionib. Apoſt Quæſt.* 132. *n.*6. *&* 7.
Et Papa, concedendo facultatem alicui,
nunquam præſumitur concedere cum ea
Plenitudine Poteſtatis,quam ipſe Conce-
dens habet; cenſetur etenim maiorem
Poteſtatem pro ſe retinuiſſe, *Cap. Dudum*
14. *de Præb. in* 6. Sbrozius *de Offic. Vicarij*
lib. 2. *Q.* 93. *n.* 2. Seraphinus *Deciſ.* 1188.
n. 1. Gratianus *Diſcept. forenſ. Cap.* 891.*n.*33
Menoch. *Conſ.*83. *n.* 9. *Tom. pr.* Caputa-
quenſ. *Deciſ.* 337. *n.* 8. *part. pr.* Rota *in no-*
uiſſimis Deciſ. 71. *n.* 17. coram Coccin. In
illis tamen, in quibus Papa Diſpenſare
poteſt, nec reſeruare ſolet, vt in Votis
comunibus, &ſimilibus, quamuis de
Iure Diuino obligent, poterit, vigore
Poteſtatis generaliter ad Diſpenſandum
conceſſa; in illis Diſpenſari, Gamb. *d. lib.*
10. *num.* 204. Sanchez *lib.*8*Diſp.*2. *n.* 5.
68 IV. Limitatur d. Concluſio, itaut
huiuſmodi Poteſtas ad Diſpenſandum
conceſſa,ſtrictè Intelligenda ſit, ſi reſtrin-
gatur ad particulares Perſonas in Cõmiſ-
ſione expreſſas; quia tunc tantùm pote-
rit, quatenus Verba ſonent, prout de ip-
ſamet Diſpenſatione dictum fuit; iſto
69 enim caſu tantum Ius Delegato tribuitur,
quantum in ipſa Commiſſione exprimi-
tur, & proinde ea Poteſtas eſt ſtrictè In-
terpretanda, Gamb. *l. c. n.* 201. Sanchez
d. Diſp. 2. *n.* 6. Diana *Par.* 8. *Tract.* 3. *reſol.*
32. *verſic. Infertur Tertio*; Angelus Maria
Verricellus *de Miſſionib. Apoſtol. n.*98.*n.*133.
Silueſt. *Verbo Diſp. Q.* 5. *nu.* 9. Fragoſius
Regim. Chriſt. Reſp. Part. pri. lib. 3. *Diſp.* 6.
n. 10. Merolla *Tom.* 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *Dub.*
2. *n.* 77. Puteus *Deciſ.* 39. *lib.*3. Salas *de leg.*
Diſp. 20. *Sect.* 15. *n.* 100. Pontius *de Matr.*
d. Cap. 4. *n.* 5. Coninck. *Diſp.* 33. *Dub.* 2. *n.*
14. *Reſponſa Murantæ reſponſ.* 13. *n.* 34. *Par.*
pri. Pirrh. Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib. pr.*
*Cap.*5. *n.*14. *&* *n.* 27. *&* *lib.*7. *Cap.* 6. *n.* 77. vbi
refert ſic fuiſſe etiã quoad Matrimoniales
Diſpenſationes definitum à Clemente VI.
per Conſtitutionẽ, quæ Incipit. *Ex iniũcto*,
& concludit, ſic ſe habere ſtylum Curiæ.
70 Amplia, vt prædicta ritè procedant, quã-
uis huiuſmodi Poteſtas conceſſa fuiſſet ad
Inſtantiam ipſius Delegati Diſpenſaturi;
quia Gratia reſpicit Diſpenſandos, & in
eorum fauorem conceſſa cenſetur, vt be-
ne animaduertunt dicti, Sanchez *lib.* 8.
Diſp. 28. *n.* 90. Merolla *l. c. n.* 81. Pontius
lib. 8. *Cap.* 21. *n* 5. Ratio eſt quia huiuſ-
modi Poteſtas non poteſt dici generaliter
conceſſa ad Diſpenſandum, cum Papa in
ipſamet commiſſione ſe reſtringat ad prę-
ciſas Perſonas, & Impedimẽta exprimat,
ſuper quibus Diſpenſandum eſt, ſpecifi-
cando etiam cauſas, quibus mouetur; ſed
potius videtur Diſpenſatio, quadam prę-
ſcripta forma, in eſſe producta, quia ſi
preces verę ſint, nil aliud deſideratur, quã
ſola exequutio, vt latè dicimus *cap.* 6.
idque eſt ita verum, vt licet Diſpenſandi
facultas generaliter cõceſſa abſq; expreſ-
ſione præciſarum Perſonarum ſit latiſſi-
mè Interpretanda, vt diximus, itaut Potẽs
Diſpenſare cum Adulterino, vel Inceſ-
tuoſo, poſſit etiam dum vterq; Defectus
cõcurrit, eò quòd d. Poteſtas eo caſu fa-
71 uorabilis ſit, & conſequẽter eo caſu mix-
tum comprehendatur in ſimplici, vt do-
cent Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 24. *nu.* 9. Paulus
Layman. *Theol. mor. lib. pri. Tract.* 4. *Cap.*
22. *n.* 19. Sperellius *Deciſ.* 112. *nu.* 37. Cæ-
uallos *Quæſt. Comm. contrà Comm. Quæſt.*
203. Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4. *Cap.*6. *Dub.*
2. *n.* 122. Silueſter *Var. Diſpenſ. Q.* 5. *n.*94.
Eſcobar *Theol. mor. Tract. Primo exam.* 16.
cap. 3. *n.* 123. Fragoſius *d. Diſp.* 6. *nu.* 11.
Quando tamen in facultate ad Diſpẽſan-
dum conceſſa, ſunt expreſſa nomina Per-
ſonarum, quibus cum Diſpenſandum eſt,
quia huiuſmodi Poteſtas reſtringenda ſit,
vt diximus, non poterit quoad vtrumq;
Defectum Diſpenſari, niſi id ſpecialiter in
72 mandato conceſſum ſit; quia in odioſis
mixtum non comprehenditur in ſimplici,
Sanchez *l. c. n.* 5. Pirrhus Corradus *d. lib.*
pr. Cap. 5. *n.* 27. *&* *lib.* 7. *Cap.* 6. *n.* 76. Me-
rolla *l. c.* & ſic debet intelligi Doctrina
Bartoli *in l.* 2. *ff. de Verb. obligat.* vbi docet
quod, data facultate ad Diſpenſandum cũ
Inceſtuoſo, vel Adulterino, poſſit Diſpẽ-
ſari cum eo, qui vtroq; vitio laborat; Et
eo magis d. Poteſtas reſtringi debet ſi ob
73 huiuſmodi Diſpenſationem damnum
Tertio afferatur, per ea, quæ ſupra dixi-
mus, quod eſt maximè aduertendum.
74 Quinto d. Poteſtas limitatur, quando age-
retur de extendenda facultate ad Caſum,

quem,ſublata verborum ſignificatione,
facultas non comprehendit ; quia tunc
non extenditur de Caſu ad Caſum; Aliud
75 .n.eſt aliquid latè interpretari,& aliud eſt
ad Caſum, non comprehenſum extende-
re, Cap. Significante 34. de Reſcriptis, San-
chez lib. 8. Diſp. 2. nu. 2. Lotherius de re
Benef. lib. pr. Quaſt. 40. n. 72. Gamb. d. lib.
76 10.n.303. facultas etenim à Iure conceſsa
ſolũ extẽditur ad caſus ſimiles,vel inferio
res,Gamb. l. c. n. 204. teſtans de Cõmuni
77 Magna inter Doctores Quæſtio eſt, an
Priuilegia Bullæ Cruciatæ, & Iubilæi ſint
latè, vel ſtrictè Interpretanda ; Et quam-
uis Nauarrus lib. 2. Conſil. Titulo de Iure
Iur. Conſ. pr. in pr. Edit. Sanchez lib. 8.
Diſp. 2 n. 7. Coninck Diſp. 33. Dub. 2. nu.
14. Pontius de Matr. lib. 8. Cap. 4. n. 18., &
alij plures doceant eſſe ſtrictè accipienda,
cum ſint Beneficia ſoli Perſonæ, quę Iubi-
læum, vel Bullam recipit, conceſſa; Nobis
78 tamen probabilius videtur eſſe latè inter-
pretanda, vt docent Bonacc. de leg. Diſp.
pri. Quaſt. 3. Puncto 7. §. 1. nu. 11. Angelus
Marta Verticellius. de Miſſionib. Apoſtol.
Quaſt. 98. n. 118. Merolla d. Diſp. 4. Cap.
6. Dub. 2. n. 90., & ex Palao, Henriquez,
Suarez, & alijs egregiè ſuſtinet Diana
Part. 8. Tract. 3. Reſol. 45. Ratio eſt quia
præcipuus Concedentis finis non eſt pri-
uatum commodum illius ſingularis Per-
ſonæ Iubilæum ſumentis, ſed Commune,
& vniuerſale bonum Eccleſiæ, in quod
tendit ipſa Bulla, eiusdemq; Eccleſiæ ſub-
uentio in aliqua Publica neceſſitate ; Et
79 quidem ad dignoſcendum an aliqua Di-
ſpoſitio ſit latè, vel ſtrictè Interpretanda,
attendi debet ad principale Concedentis,
vel Legis, ſeù Statuti intentum Cap. pr. §.
Ex parte verò, de Conceſſ. Præb. in 6. Pontius
lib 8. Cap. 21. n. 5. Pirrhus Corrad. in Praxi
Diſpẽſ d. Cap. 5. n. 27. Marc. Paulus Leo in Pra
xi Pænit. par. 2. poſt declarationẽ Impedimentorũ
Dirimentiũ verſ. Sub Intelligitur, pag. mihi 241.
80 Alia etiam Concluſio, qua dictum fuit,
Diſpenſationem eſſe ſtrictè Interpretan-
dam, plures limitationes recipit.
81 Primò etenim limitatur, itaut Diſpen-
ſatio, non ſit adeò ſtrictè Interpretanda,
vt captioſa ſit, & inutilis, vel illuſoria
reddatur, & contra naturam rei in qua
Diſpenſatur, cùm extendi debeat ad neceſ-
ſariò, & inſeparabiliter connexa, ſine
quibus Diſpenſationis effectus conſiſtere
non poſſet, vt communiter docent Do-
ctores ; Ita Sanchez lib. 8. Diſp. pr. num.
19. Merolla Tomo 2. Diſp. 4. Cap. 6. num.
19. & n. 22. Diana Par. 8. tract. 3. reſol. 32.
& reſol. 102. Pontius de Matr. lib. 8. Cap.
20. n. 6. in fine, Coninck Diſp. 33. Dub. 2.
n. 17. Sperellius Deciſ. 112. n. 19. Gamb. de
Pot. Leg. lib. 10. n. 239. & 240. Salas de leg.
Diſp. 20. Sect. 10. §. 1. nu. 91. Io: Valerus
Diff. Vtr. fori Diff. 9. nu. 2. verbo Diſpenſatio
Menoch. Conſ. 478. n. 29. Tomo 5. Farinacc.
82 lib. pr. Conſ. crim. Conſ. 93. n. 8. Cùm conceſ-
ſio Principis non debeat eſſe eluſoria
83 Cap. Olim 16. de verb. Significat. Et in qua-
cunq; diſpoſitione Mũdi interpretatio
ſumenda ſit, vt Actus magis valeat, quã
pereat, Cap. Abbate 25. de Verb. ſignificat.
Rubeus Deciſ. 485. nu. 6. Tomo 2. Spereil.
Deciſ. 28. n. 61 Gonzalez ad Reg. 8. Cancell.
Gloſſ. 4. nu. 133. Caputaquenſis Deciſ. 149.
84 n. 2. par. pr. Illud autem quod venit in ne-
ceſſariam conſequentiam, trahitur à prin-
cipali, etiam contrà naturam ſuam l. Papi-
nian. §. Si ex cauſa ff. de Inoff. teſt Gamb. l. c.
nu. 236.
85 Hinc primò infertur, vt ſi Diſpẽſetur cũ
aliquo, v. g. ſuper pluralitate Beneficio-
rum, conſequenter intelligetur Diſpen-
ſatus vt nõ teneatur reſidere in vtroque,
Mandoſius Regula 20. Quaſt. 7. n. 3. Gamb.
d. lib. 10. n. 230. Sanchez lib. 8. Diſp. pr. n.
19. Sperell. Deciſ. 112. n. 22. Ioannes Vale-
rius Differ. vtr. for. verbo Diſpenſ. d. Differ. 9.
verſ. Tertia limitatio.
86 Secundò Inferimus, vt ſi quis Diſpen-
ſetur, vt poſſit contrahere Matrimonium
cum Conſanguinea in Tertio, ſeù altero
Gradu, illa etiam conſequenter Diſpen-
ſata erit ad contrahendum cum ipſo Cõ-
ſanguineo, Gloſſ. in Cap. Si quis in Clero 7.
Quaſt. 2. Genuenſis in Praxi Curia Archiepiſco-
palis Neapolit. Cap. 20. n. 7. Gamb. l. c. num.
233. in Floribus lib. 4. Deciſ. 18. aliàs
Diſpenſatio redderetur illuſoria.
87 Tertiò, Si Subdiaconus Diſpenſetur, vt
mutato habitu poſſit ducere Vxorem,
cenſebitur etiam Diſpenſatus à recitatio-
ne Diuini Officij, quia obligatio recitandi
Officium non videtur annexa Caratheri
præcisè, ſed ſtatui Subdiaconi ; Vnde, cũ
per Matrimonij contractum ex Diſpenſa-
tione legitimè Subdiaconus mutet ſtatũ,
& indutus Sęcularibus veſtibus ad ſtatum
Incompatibilem tranſeat, in quo munus
Subdiaconi exercere non poteſt, nec Pri-
uilegijs Subdiaconi frui, & amittat etiam
ſi quæ habebat, Beneficia, conſequenter
probabilius cenſeri debet, vt ſic Diſpen-
ſatus non teneatur Diuinum Officium
recitare, quæ obligatio ſtat, vt diximus
In-

Inſeparabiliter connexa ſtatui Subdiaco-
ni; Idque eo maximè procedit, quia gra-
ue onus eſſet homini, rei familiari, & vxo-
riæ vacanti, habere hanc obligationem;
Ita docent Sanchez *de Matr. lib* 8. *Diſp.* 8.
n. 11. Riccius *in Collect, Deciſ. Coll.* 908. *Par.*
3. Merolla *l. c. nu.* 33., & faciunt dicta per
Auguſtinum Barbola *de Iure Eccleſ. Vniu.*
lib. 3. *Cap.* 7. *n.* 27.
88 Quartò, Si minor 25. annis Diſpenſetur,
vt obtinere poſſit Parochialé Eccleſiam,
cenſebitur conſequenter Diſpenſatus, vt
non faciat ſe promoueri intra annum;
aliàs Diſpenſatio eſſet inutilis, propter va-
cationem Eccleſiæ, quæ lapſo anno ſe-
queretur, Gamb. *d. lib.* 10. *n.* 233. Sanchez
lib. 8. *Diſp. pr. d. n.* 19. Sperellius *d. Deciſ.*
112. *n.* 23. Sic pariter dato quod Papa
Diſpenſet ſuper Matrimonio prohibito
de Iure Poſitiuo, cenſetur etiam abſolue-
re ab Excommunicatione incurſa per
Contrahentes ſcienter in Gradu prohibi-
to, Tuſchus *Concluſ.* 477. *n.* 8.
89 Quintò, Si quis Diſpenſetur ad Pen-
ſiones Eccleſiaſticas, non obſtante Bi-
gamia incurrenda, cẽſebitur etiam Diſ-
penſatus, vt retinere poſſit Priuilegium
Clericale tanquàm inſeparabiliter conne-
xum, Rota *Deciſ.* 450. *n.* 19. *Par. V. Recent.*
Sperell. *l. c. n.* 25.
Seſtò, Sic pariter, ſi Illegitimus Diſpen-
90 ſetur ad Clericatum, cenſebitur ob id
capax obtinendæ Penſionis, Seraph.
Deciſ. 1264. *n.* 2. Lotherius *de Re Benef. lib.*
pr. Quæſt. 40. *n.* 143. Imò in conſequutio-
ne huiuſmodi Penſionis, attenta d. Diſpẽ-
91 ſatione facta, non tenebitur de Natalium
defectu mentionem facere, vt benè docet
Lotherius *l. c n.* 144. licet ſi dictum Bene-
ficium per huiuſmodi Diſpenſationem
obtentum velit poſtea permutare, tenea-
92 tur de Nataliũ defectu facere mentionẽ,
vt idem Lotherius *lib.* 2. *Quæſt.* 48. *n.* 22.
Septimò, Diſpenſatus inſuper ad Sacer-
93 dotium, cenſebitur Diſpenſatus ad Ordi-
nes inferiores, ſine quibus non poteſt ad
Sacerdotium promoueri, quia conceſſo
toto, partes etiam conceſſæ videntur,
Gamb. *n.* 230. Sanchez *n.* 35. & Sperell. *n.*
15. *ll. cc.* Ratio prædictorum eſt, quia
Diſpenſatio extendi debet ad ea, quæ in-
ſeparabiliter connexa ſunt.
94 Octauo, Conſimili ratione ſi à Papa cõ-
cedatur Epiſcopo, ſeù Monacho facultas
Teſtandi, poterit ſic Diſpenſatus, vno Te-
ſtamento cõdito illud annullare, & aliud
conficere vſq; ad mortem, *l. ſi quis ff. de*
leg. Sanchez *lib.* 8 *Diſp. pr. n.* 18 Pontius
l. c. n. 4. Coninck *d. Diſp.* 33. *Dub.* 2. *n.* 18.
Diana *par.* 8. *Tract,* 3. *reſol.* 42. *verſ. Hinc*
infertur, &c. Merolla *dicto Dub. pr. num.* 20.
Quicquid in contrariũ ſentiant alij, quos
refert Sanchez *l. c. n.* 17.
Secundò limitatur d. Concluſio; itaut
95 Diſpenſatio, nec ſit ſtrictè interpretanda,
quando eſt in priuato Statuto, aut Con-
ſuetudine Populi, quæ erant Iuri Com-
muni contraria, quia tunc eum reducat
ad Ius Commune, eſt fauorabilis, & am-
plianda; Siueſt. *Verbo Priuilegium Quæſt.* 3.
Sanchez *l. c. n.* 12. Pontius *lib.* 8. *Cap.* 21.
n. 4. Merolla *l. c. n.* 16. Salas *de Leg. Diſp.*
20. *Sect.* 10. § 1. *n.* 90. *&* 91. Et ſic pari-
ter, & eò magis, quãdo ea Diſpẽſatio redu-
cit ad *I*us, & ſtatum Naturalẽ, vt ſi quis
legitimè natus & habilis ad quæcumque
Beneficia, poſt *I*ngreſſum in Religionem,
Diſpenſetur ad Beneficia; quia, cum eo
caſu reducat Diſpenſatum ad *I*us Primæ-
uum, eſt ea Diſpẽſatio fauorabilis, Tuſch.
Concluſ. 463. *n.* 5. *litt. D.*
Hac ratione nonnulli exiſtimant Matri-
95 monialem Diſpenſationem eſſe fauorabi-
bilem, & latè interpretandam, quia amo-
uendo Impedimentum reducit ad *Ius*
Naturæ, ita Gamb. *de Off. & Poteſtate Le-*
gati lib. 10. *n.* 262. Tuſchus *Concluſ.* 465. *n.*
15. Diana *par.* 8. *Tract.* 3. *reſol.* 33. Vera
Crux *prima par. Speculi Art.* 44, Merolla
Tomo 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *n.* 283 et plures alij
quos refert, & meritò reijcit Sanchez *lib.*
8. *Diſp. pr. n.* 30. Horum tamen Doctrina
mihi non probatur, imò contrarium cõ-
ſtat ex Cap. *Si cui nulla* 36. *de Præbend. in* 6.
quia cum ſimus in odioſis, & nulla Lege,
ſeù Canone decernatur huiuſmodi Di-
ſpenſationem eſſe fauorabilem, eaq; fiat
97 cum expreſſis Perſonis, nõ eſt dubitandũ
quin ſtrictè interpretanda ſit, perinde, ac
de alijs Diſpenſationibus diximus, quod
idem benè docent Sanchez *d. Diſp. pr. nu.*
30. Gutierez *Canon. QQ. lib.* 2. *Cap.* 15. *n.*
127. Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſat. lib.*
7. *Cap.* 6. *n.* 77. *& alij.*
98 Tertiò limitatur, quando Diſpenſatio eſt
inſerta in Corpore *I*uris; cum etenim tunc
ſit lex omnibus comuniter fauens, debet
extendi ad omnes eos caſus, in quibus
eadem, vel maior ratio militat, Sanchez
n. 7. Merolla *n.* 11. *ll. cc.* Diana *par.* 8. *Tract.*
3. *reſol.* 32. Salas *de leg. Diſp.* 20. *Sect.* 10. §.
pr. n. 90. Boſſius *de Triplici Iubilæi Priuileg.*
Sect. 1. *Caſu* 10. *n.* 211. Tuſch. *Concluſ.* 465.
n. 11. *littera D.* Qua ratione

99 Inſertur. facultatem Epiſcopis conceſ-
ſam per Concilium Tridentinum
Seſſ. 24. de Reform. Cap. 6. vt Diſpenſa-
re poſſint in omnibus caſibus occultis,
non deductis ad forum contentioſum, ex-
cepta Irregularitate ex homicidio volun-
tario prouenienre, extendi ad Capitulum
Sede Vacante, & alios Prælatos Inferio-
res habentes Iuriſdictionem quaſi Epiſco-
palem, vt pluribus citatis, docent Sanch.
lib. 8. Diſp. 2. n. 10. & n. 12. Merolla *Tom.
2. Diſp. 4. Cap. 6. Dub. 2. nu. 132.* quia
cum ſit inſerta in Corpore Iuris, hoc eſt
100 in Concilio Tridentino, quod Ius Commu-
ne facit, Sanchez *l. c. nu. 12*, & compe-
tat Epiſcopo Iure Ordinario, debet largè
Interpretari, itaut competat non ſolùm
101 ipſi Epiſcopo, ſed & Capitulo, quod in
Iuriſdictione Ordinaria, Epiſcopi ſucce-
dit, Fœlinus *in Cap. Eam te de Reſcr. nu. 17.*
Sanchez *l. c. n. 11.* Donatus Antonius de
Marinis *Reſ. Quotid. Cap. 105. nu. 18.* Imò
nec ſolũ Capitulo Sede Vacante cõpetit,
ſed cõpetitetiã alijs Inferioribus Prælatis
habentibus Iuriſdictionem quaſi Epiſco-
palem; ſi etenim facultas Diſpenſandi de-
legata, eſt latè Interpretanda, vt diximus,
quanto magis hæc, quæ non Iure Delega-
to, ſed Ordinario competit? Vide San-
chez *lib. 2. Diſp. 40. n. 14. & lib. 3. Diſp. 2.
nu. 10.* Barboſa *de Off. & Poteſtate Epiſcopi
Alleg. 35. n. 15.* Merolla *l. c nu. 133.* Am-
plia, vt non ſolùm competat hæc facul-
tas d. Capitulo, & alijs Inferioribus Præ-
102 latis, vt diximus, ſed competat etiam
Superioribus Religionum, ex Breui ſpe-
ciali Pij V. quod refert Emanuel *Quæſt.
Regular. Tomo Primo Quæſt. 61. Art. 9.* & de
eo meminit Sanch. *l. c. n. 12.*

Quartò, Nec ita ſtrictè eſt accipienda
Diſpenſatio ſi Diſpenſans, quamuis ad
Partis Inſtantiam concedat, declaret ſe
103 Motu Proprio concedere; tunc enim latè
extenderur quantum propria Verborum
ſignificatio patitur; non tamen vltrà ipſo-
rum Verborum Naturam, Sanchez *lib. 8.
Diſp. pr. n. 5. in fine.* Garg. *de Benef. par. pr.
d. Cap. 6. n. 64.* Merolla *l. c. n. 7.* Gamb. *d.
lib. 10. nu. 281.* Pirthus Corrad. *in Praxi
Diſpenſ. Apoſt. d. Cap. 5. nu. 31.* Ratio eſt,
quia tunc eſt mera Gratia, & liberalitas
104 Principis; vltra quàm quòd hoc caſu ineſt
Præſumptio Iuris, & de Iure. quod in
huiuſmodi Diſpenſatione fuerit iuſta Di-
ſpenſandi cauſa; ſic inter alios docent Sã-
chez *lib. 8. Diſp. 17. n. 14.*, & Paulus Lay-
man. *Theol. Mor. lib. pr. Tract. 4. Cap. 22.
num. 12.*

105 Quintò limitatur quando Diſpenſatio
verſatur circa materiam Iuris Communis,
quia tunc debet iuxta illud intelligi, vnde
quod diximus n. 2. de licentia concesſa
Epiſcopo, ſeù Monacho teſtandi debet
extendi, itaut non ſolùm poſſit Teſtamen-
tum conficere, & illud caſſare, & aliud
condere vſq; ad mortẽ, *vt d. n. 92. diximus*,
ſed extendi etiã debuit quãuis an ſi Impe-
trationem huiuſmodi licentiæ iam fuiſſet
106 conditum, adhuc validum ſit, quia vires
ſumit tempore mortis Teſtatoris, vnde
etiam hoc caſu d. licentia ſuffragabitur, *l.
ſi quis filio exhæredato §. tertium ff de Iniuſt.
rupt. teſt.* Sanchez *n. 9.* Pirthus Corrad. *n.
32.* & Merolla *n. 12. ll. cc.*

107 Sextò limitatur ſi Diſpenſatio Toti Cõ-
munitati, ſeu Religioni fuiſſet in perpe-
tuum conceſſa, quia tunc æquatur Legi,
& habetur perinde, ac eſſet in Corpore
Iuris clauſa, Suarez *de Leg. lib. 8. Cap. 27.
n. 7.* Salas *de Legib. Diſp. 20. Sect. 10. §. 1.
n. 91.* Sanchez *n. 13.* & Pontius *n. 4. ll. cc.*
Angelus Math. Verricellius *de Miſſionib.
Apoſtolicis Quæſt. 98. n. 121.*

108 Septimò Limitatur dum Diſpenſatio
debita eſſet, eò quod Princeps, ſeu Præla-
tos teneretur eo caſu occurrente Diſpẽ-
ſare, quia tunc potius eſt fauor debitus
cauſæ, & Beneficium Iuris, & conſequẽ-
ter eſt huiuſmodi Diſpenſatio dilatanda;
Gamb. *d. lib. 10, à n. 274.* Sanchez *nu. 15.*
Pontius *n. 4.* Merolla *n. 18.* Salas *n. 91. ll. cc.*

Quando autem teneatur Prælatus Di-
ſpenſare, diximus *Cap. pr. à n. 45.*

Octauò limitatur, itaut dicta ſtricta In-
terpretatio non habeat locum in Diſpen-
109 ſationibus fauorabilibus, vt ſi ageretur de
Publico fauore Religionis, vel Animæ,
Sanchez *lib. 8. Diſp. pr. n. 33. circa medium;*
Pontius *de Matr. lib. 8. Cap. pr. nu. 11.* Ste-
phanus à S. Gregorio *de Vinculis Diuinæ
Piet. Cap. 112. n. 3. lib. 3.* Sperell. *Decif. 12
num. 32.* Verricillius *l. c.* fauor namq;
Publicus, fauor Religionis, & fauor
Animæ à pari procedunt, Gamb. *d. lib. 10.
n. 282.* Fælin. *Cap. Poſtulaſti de Reſcr.* per di-
ctum Gamb. *citatus.* Et in Cõflictu opinio-
110 num ea ſemper præferenda eſt, quæ Pie-
tati fauet, Religioni, & Animæ, vt eui-
tetur peccatum; Azorius *par. pr. lib. 4.
Cap. 11. Quæſt. 4. litera D.* Pariſ. *de Reſignat.
lib. 11. Tomo 2. Quæſt. 3. nu. 65.* Diana *par.
pr. Tract. 4. Reſol. pr, & Tract. 13. reſol. pri.*
111 Et omnis diſpoſitio, quamuis pœnam
continens, dicitur fauorabilis, vbi genera-
lis Statuentis finis eſt fauor Publicus. Io-
annes

annes Angelus Boſſius *de Matrimonij Con-*
tractus Cap. 11. *n.* 251.

Nonò limitatur, itaut nec ſtrictè *Inter-*
112 pretari debeant Diſpenſationes, quando
caſus ipſe, in quo diſpenſatur, expreſſam
continet dictæ Conceſſionis rationem;
113 quia vbi eadem reperitur Ratio, nõ dici-
tur propriè extenſio, ſed declaratio, qua
declaratur ipſum caſum includi ex tacita
Diſpenſantis mente, Sanchez *d. Diſp. pr. n.*
34. Stephanus à S. Gregorio *l. c,* Pariſ. *de*
Confid. Quæſt. 42. *n.* 26. Lotherius *de Re*
Benef. lib. 2. *Quæſt.* 48. *n.* 193. Ioannes Va-
lerus *Differ. Vtr. fori, Verbo Diſpenſatio Diff.*
9. *verſ. Inter Alias*; Pirrhus Corrad. *d. Cap.*
5. *nu.* 23.

114 Decimò limitatur, quando minus eſt in-
cluſum, vt pars, velut quid inſeparabile,
in maiori; quia tunc conceſſo toto, partes
etiam conceſſę videntur, Sanchez *lib.* 8.
Diſp. pr. n. 35. Diana *par.* 8. *Tract.* 3. *Reſol.*
41. *verſ. Limitanda,* Pontius *lib.* 8. *Cap.* 21.
n. 7. Stephanus à S. Gregorio *d. Cap.* 112.
n. 3. Pirrhus Corrad. *d. Cap.* 5. *n.* 20.

115 Hæc Doctrina exemplificari poteſt plu-
ribus caſibus; ſi Diſpenſatio concedere-
tur ad Sacerdotium; quia, vt diximus,
poterit promoueri etiam ad alios Ordi-
nes Minores, ſine quibus non poſſet ad
Sacerdotium aſcendere.

116 Simili modo, ſi Epiſcopo, ſeù Mona-
cho conceſſa fuerit facultas teſtandi, in-
telligetur etiam conceſſa facultas conden-
di Codicillos, & donandi cauſa mortis,
quia hæ ſunt partes Vltimæ Voluntatis *l.*
Marcellus ff. de Donat. cauſ. Mortis, Mandoſ.
de Signatura Gratiæ, verbo Licentia Teſtandi,
Sanchez *l. c. n.* 36. Diana *part.* 8. *Tr.* 3. *Re-*
ſol. 32. *verſ. Infertur Primo,* Ioannes Vale-
rus *Diff. Vtr. fori, Verbo Diſpenſ. Diff.* 9. *n.* 2.

117 Sic pariter ſi quis obtinuiſſet Diſpenſa-
tionem à Voto Caſtitatis, cùm reuera
fuiſſet ſolummodò Votum non Nuben-
di, aut non fornicandi, valebit Diſpenſa-
tio, quia hæc comprehenduntur in illo,
Diana *d. Tract.* 3. *Reſ.* 66.

118 Si quis etiam haberet Votum Ordinis Sa-
cri, & peteret Diſpenſari ſuper Voto Nõ
ineundi Matrimonium, valebit Diſpenſa-
tio, quia Votum Ordinis Sacri obligat
ad non contrahendum Matrimonium,
& ad aliquid amplius, vt benè Sanchez
Oper. Mor. lib. 4. *Cap.* 47. *nu.* 29. Diana *l. c.*

119 Quamuis aliter eſſet, ſi Votum, ſuper quo
petita fuiſſet Diſpenſatio, eſſet Non forni-
candi, & diceretur eſſe Ordinis Sacri ſuſci-
piendi; tũc enim nulla, & inualida eſſet Di-
ſpẽſatio, quia iſtud nõ obligat ad nõ for-
nicãdũ, Et proinde Votũ nõ fornicãdi nõ
includitur in d. Diſpẽſatione, vt benè ani-
maduertũt dicti Sãchez, & Diana *ll. cc.*

120 Si quis inſuper Diſpenſaretur ſuper Gra-
du Maiori, v.g. Tertio Cõſãguinitatis, vel
Affinitatis, & Impedimentum eſſet *Infe-*
rioris Gradus, ſed eiuſdem ſpeciei, valida
erit Diſpenſatio, quia ille Gradus inferior
virtualiter includitur in d. ſuperiori, dũ-
modò ſit eiuſdem ſpeciei, vt diximus; ſic
Sanchez *de Matrimonio lib.* 8. *Diſp.* 24. *n.* 17:
Bonacc. *de Leg. Diſp. pri. Quæſt.* 2. *Puncto*
5. *n.* 15. Barboſa *in Votis Can. lib.* 2. *Voto* 8.
n. 22. *&* 23. Filiuccius *Tomo pr. Tract.* 10.
par. 2. *Cap.* 10. *Quæſt.* 17. *nu.* 327. Sperell.
Deciſ. 112. *n.* 16. *& nos diximus Cap.* 4.

121 Ob eandem etiam rationem, ſi alicui cõ-
cederetur facultas edendi carnem, cenſe-
bitur etiam conceſſa facultas edendi lac,
caſeum, & oua, Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 2. *n.*
39. *Io:* Valerus *l. c. n.* 2. Merolla *n.* 72. *l.*
c. Pirrhus Corrad. *d. Cap.* 5. *nu.* 22. Quia
cum hæc ſementinam Originem à carni-
bus trahant, ſublata principali prohibi-
tione, cenſebitur etiam ſublata acceſſo-
122 ria; Vnde Textus *in Cap. per Venerab.* 13.
Qui filij ſint legitimi, qui annuere vide-
tur, vt ſi quando non reperiatur caſus ad
Diſpenſationem expreſſus, debeamus ad
conſimiles confugere, ita intelligi debet,
vt procedat in cauſis minoribus annexis,
vel incluſis in maioribus, non autem in
ſeparatis, vt benè animaduertit Pirrhus
Corrad. *l. c. n.* 24.

123 Vndecimo limitatur, itaut Diſpenſatio
ſtrictè interpretari nõ debeat in Caſibus
à *I*ure æquiparatis; v. g. Clericus Diſpen-
ſatur, vt poſſit fructus ſui Beneficij in ab-
ſentia percipere, ratione ſtudij Theologię,
valida erit Diſpenſatio, ſi Ius Canonicum
audiat; quia hæ ſcientię ſunt in *I*ure æqui-
paratæ; ſic Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 41.
verſ. Limitanda, Merolla *l. c. nu.* 68. vnde
in his quæ ſunt *I*ure æquiparata, quod
dicitur de vno, dicitur de alio; Lælius Al-
togradi *Conſ.* 9. *n.* 52. *lib. pr.*

124 Duodecimo, limitatur tandem itaut
Diſpenſatio ſit largè interpretanda, dùm
ipſa Diſpenſatio inducitur, non ab Ho-
mine, ſed ab ipſo Canone, ſeù Lege, per
ea, quæ diximus *n.* 95. & docent Sanchez
l. c. n. 36. Merolla *d. Dub. pr. n.* 68. Diana *l. c.*

His itaq; præmiſſis tanquã Regulis Ge-
neralibus pro quibuſcumq; Diſpenſatio-
nibus, eſt quòd nunc ad Matrimoniale
calamum dirigamus, & primò ad praxia-

esm

eas in Romana Curia impetrandi deſcendamus.

SVMMARIVM.

1 *Pro omnibus Matrimonialibus Diſpēſationibus, quæ à Summo Pontifice conceduntur, porrigitur Supplicatio.*

2 *Supplicatio ipſa Latino ſermone conficitur, qui, tanquàm cæteris dignior ab omnibus Nationibus Intelligitur.*

3 *Lingua Latina eſt Propria, Naturalis, & Romanorum materna.*

4 *Roma eſt Patria Communis.*

5 *Lingua Latina, vti Naturalis, & Communis, attendi debet.*

6 *Confecta Supplicatione, porrigitur D. Datario, & reuidetur ab Officialibus Deputatis, à quibus in Calce d. Supplicationis apponitur Summarium, illudq; per D. Datarium legi ſolet, vel Summo Pontifici referri, qui ipſam Supplicationem ſignat, & poſtmodum reuidetur ab Officiali ſuper Compoſitionibus Præpoſito, & ſoluitur ibi Compoſitio, ſi in caſu, de quo agitur, ſoluenda ſit.*

7 *Supplicatio reuertitur ad D. Datarium, vt apponat Datam, poſt cuius appoſitionem, conſignatur Officiali de Miſſis nuncupato, qui ab ea Paruam Datam, & Summarium aufert, & deinde Supplicatio mittitur ad Regiſtrum, & cum ſit ibi regiſtrata, & ab ipſis Regiſtri Magiſtris auſcultata, mittitur in Cancellariam, vbi poſtea ſuper conceſſa Gratia expediuntur literæ Apoſtolicæ.*

8 *Pro conſtruendis, limitandis, et ad Debitam formam reducendis Literis Apoſtolicis Summus Pontifex deputat in Cancellaria Apoſtolica DD. Abbreuiatores Maioris Præſidentiæ.*

9 *Adſunt in Cancellaria Apoſtolica alij Officiales Deputati pro earumdem Literarum reuiſione.*

10 *Per Conſtitutionem Sixti IV. quæ Incipit,* Diuina *&c. fuit Inſtitutum, ſeù potius Innouatum Collegium DD. Abbreuiatorum, & ordinatum, quòd in Cancellaria ſint [vltra alios Officiales] n. 72. Abbreuiatores, & ex his duodecim Præſidentes de Parco maiori; Viginti duo de Parco minori; Reliqui verò Examinantes in Prima Viſione.*

11 *Aliquando Literæ expediuntur per Cameram, & viam ſecretam, pro Cardinalibus, vel alijs Perſonis Qualificatis; & tunc non tranſeunt per manus Abbreuiatorum, ſed per manus Summatoris.*

12 *Officium Summatoris quale ſit.*

13 *Pro Matrimonialibus vnicus Officialis eſt Deputatus.*

14 *Matrimoniales Diſpenſationes, Aliæ expediuntur per Officium minoris Gratiæ, ſeù Datariam; Aliæ per Secretariam Breuium; & Aliæ per Officiū S. Pœnitentiariæ.*

15 *In Dataria expediuntur omnes Diſpenſationes, quæ petuntur in Gradibus remotioribus, vt in Quarto, ſeu Tertio, & Quarto.*

16 *Per Cancellariam expediuntur Literæ in Gradibus Propinquis, non tamen in Propinquioribus, & ſic ibi expediuntur Diſpenſationes in Tertio Gradu; ac Secundo, & Tertio.*

17 *In Propinquioribus Gradibus, vt Primo Affinitatis, vel Primo, ac Secūdo tàm Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, vel in Secundo tantùm, vel in Primo, & Tertio, ſeù in Primo, ac Quarto, expediuntur per Præfecturam Breuium, & ſub Anulo Piſcatoris.*

18 *Quando Impedimenta ſuper quibus petitur Diſpenſatio, ſunt occulta, poteſt pro ipſis occultis peti Diſpenſatio à Sacra Pœnitentiaria.*

19 *Si plura ſint impedimenta, ex quibus aliqua ſint Publica, & cætera Occulta poteſt pro Publicis peti Diſpenſatio in Dataria, ſeù Cancellaria, & pro Occultis in S. Pœnitentiaria, vbi debent exprimi non ſolùm ipſa Occulta, ſed etiam Publica.*

20 *Quomodo eo caſu ſit exprimendum S. Pœnitentiariæ.*

21 *Maior Pœnitentiarius in Impedimentis occultis gerit Vices Pontificis.*

22 *Antiquo Tempore, & vſq; ad Annum Quartū Pontificatus Pij V. pleræque Diſpenſationes Matrimoniales tranſibant per Officium S. Pœnitentiariæ ſub Nomine maioris Pœnitentiarij, ſed d. Pontifex tranſtulit huiuſmodi Officium in Cancellariam Apoſtolicam, à quo Tempore citrà Officium minoris Gratiæ fuit dictum.*

23 *Tenor dictæ Conſtitutionis Pij V. proponitur*

24 *Expedita Supplicatione ſuper Diſpēſatione, conficiuntur Literæ.*

25 *An ad valorē Gratiæ Literæ neceſſariæ ſint, Proponitur Opinio negans.*

26 *In ſolo Verbo, ſeù Reſcripto Papæ Gratia perficitur.*

27 *In lingua Principis ſtat Gratia, in ſcriptura Teſtimonium, in exequutione Commodum, & in Literis exequibilitas.*

28 *Nulla Verba ſunt Iure præſcripta ad Diſpēſandum, ſed ſufficit ſiue verbo, ſiue facto deducatur Animus in Diſpenſante.*

29 *Gratia dicitur perfecta ex ſola Signatura.*

30 *Quādo Gratia obtinetur ad Supplicationem partis, valida eſt, non expectatis Literis de Gratia fidem facientibus.*

31 *Refertur Opinio affirmās Gratiam non ſuffragari Literis non expeditis.*

32 *Regulæ Cancellariæ Apoſtolicæ ſunt vniuerſales Leges, nec per quancumq; Generalem derogationem*

nem quantumuis prægnantem, & amplam, cenſetur illis derogatum.

33 *Literæ Apoſtolicæ ſunt neceſſariò extrahendæ ſine quibus Gratia non ſuffragatur; quia DD. Abbreuiatores, & alij Officiales, ad quos ſpectat Literarum Apoſtolicarum expeditio, Interpretantur, & limitant Gratiam à Papa factam ſecundum Regulas Cancellariæ; quas propterea Summus Pontifex ipſis Officialibus tradit.*

34 *Cancellaria Apoſtolica eſt Organum Mentis, & Vocis Papæ.*

35 *Quod facit Cancellaria ipſemet Papa facere videtur.*

36 *Et dicitur factum in Conciſtorio Papæ.*

37 *Gratia ante confectionem Literarum dicitur Informis, & rudis.*

38 *Iuribus Officialium Romanæ Curiæ Papa numquàm intendit præiudicare.*

39 *Omnis Gratia conceſſa videtur ſub quadam tacita Conditione, nempe ſi Literæ expediantur.*

40 *Antequam Literæ cõficiantur, Gratia æquiparatur Homini adhuc clauſo in vtero Matris, qui licet in his, quæ eius fauorem concernunt, inter Humanas res reputetur, ad alios tamen effectus non prodeſt.*

41 *Statim, ac Literæ expediuntur, Gratia à Puncto Conceſſionis ſuffragatur, etiamſi, mortuo interim Papa, qui eam conceſſit, Literæ à Succeſſore expediantur in forma* Rationi congruit.

42 *Conciliantur dictæ Opiniones.*

43 *Gratia ſumit quidẽ principium ſuum ex Reſcripto, ſed Perfectionem, atq; ipſum* Ens *habet in Literis.*

44 *Si prouiſus à Papa de Beneficio ante Literarum expeditionem poſſeſſionem capiat, non facit fructus ſuos, & tanquàm intruſus tenetur in conſcientia illos reſtituere, quamuis etiam nemo ſe oppoſuerit.*

45 *Collatio Beneficij non poteſt probari Teſtibus, quia Literæ neceſſariæ ſunt.*

46 *Gratia Papæ non poteſt probari teſtibus.*

47 *Si Papa Diſpenſet, vt Oratores poſſint, nõ obſtante Impedimento dirimenti, inter ſe Matrimonium contrahere, Gratia valebit, ſed non ſuffragabitur eis, ita vt, ſi velint Matrimonium contrahere, neceſſaria erit Literarum expeditio.*

48 *Diſpenſatio ſiuè facta ſit in forma Commiſſaria, ſiuè Gratioſa, ſiuè etiam in foro Conſcientiæ, nõ ſuffragabitur non expeditis Literis.*

49 *In Gratiæ conceſſione tacita Conditio ineſt, Si Literæ expediantur.*

50 *Quicquid fuerit Tempore Antiquo, pro conſcientiæ foro, circa expeditionem Literarum, cum tamẽ à Tempore Pij V. fuerit declaratum, quod Diſpenſatio nõ ſuffragetur, niſi Literis expeditis, & fuerint addita verba* In Iudicio, nec extrà, *non videtur, quod abſq; Literarũ expeditione, et iam pro foro Conſcientiæ, ſint tuti Diſpenſationem Impetrantes.*

51 *Ad Impetrandam Diſpenſationem nomine alterius, non requiritur, ſcientia, vel mandatum eius pro quo impetratur.*

52 *Non refert à quo ſit Impetratum Priuilegium, dummodo à Principe conceſſum.*

53 *Ad hoc vt Diſpenſatio proſit illi, cui Impetrata eſt, oportet, vt acceptetur ab eo.*

54 *Gratia Diſpenſationis collata cenſetur, quatenus Diſpenſatus velit ea vti.*

55 *Nemo præſumitur iactare ſuum.*

56 *Diſpenſatio præſumitur Impetrata pro eo, qui expenſas expeditionis ſuſtinuit.*

57 *Ad hoc vt Diſpenſatus poſſit licitè, & validè contrà Legem Generalem operari, neceſſaria eſt notitia factæ Diſpenſationis, aliàs non proderit in vſu, & exercitio eius.*

58 *Amplia, vt dicta Doctrina vera ſit, etiam eo caſu, quo exiſtente inter Coniuges Impedimento dirimente, quod vtrumq; Coniugem afficeret, ab altero Coniugum, abſq; alterius ſcientia, impetrata fuiſſet Diſpenſatio.*

59 *Si Impedimentum ſuper quo impetrata fuit Diſpenſatio, non afficeret vtrumq; Coniugem, Diſpenſatio illi ſoli ſuffragatur, qui eſt impeditus.*

60 *Notitia obtẽtæ Diſpẽſationis eſt adeò neceſſaria ad effectum, vt poſſit Diſpẽſatus ea vti, vt ſi ante ipſius Diſpenſationis notitiam Matrimonium ab impeditis contraheretur, nullum eſſet, & irritum, quamuis verè Impetrata fuiſſet Diſpenſatio.*

61 *Non eſt præſumendum, vt Superior velit Subditũ à legis Obligatione eximere, niſi quando tutà conſcientia, & abſq; Peccato poſſit contrà illam agere.*

62 *Ante notitiam Diſpenſationis Lex, ſaltem in Subditi Conſcientia ſuam vim obligandi obtinet.*

63 *Si Impediti obtenta Diſpenſatione, ſed ante illius notitiam ſe carnaliter cognoſcerent, eſſet perinde ac ſi abſq; Diſpenſatione, ſe carnaliter cognoſcerent.*

64 *Quomodò ſuccurri poſſit Oratoribus, ſi Literæ Cõmiſſionis Delegato factæ, antequàm exequutæ ſint, deperdantur.*

65 *Formula Literarum, quæ in forma,* Vidimus *per D. Auditorem Cameræ fiunt, pro Matrimonialibus Diſpenſationibus.*

66 *Dictæ Literæ cum parua expenſa expediuntur, cũ Oratores iam ſoluerint Taxas, & Impenſas.*

67 *Quid ſi Literæ fuiſſent iã Exequutori præſentatæ, & in Proceſſu Informatiuo regiſtratæ, & poſtea deperditæ.*

68 *Taxæ quæ in Cancellaria Apoſtolica, pro Matrimonialibus Diſpenſationibus ſoluuntur; ſunt duplicis generis; aliæ vocantur Taxæ, & aliæ Regalia, & quomodò, ac quibus ſoluantur.*

69 *Expenſæ, quæ erogantur Officialibus, Cancella-*

ria,

riæ, quamuis ob aliquem defectum corrigendæ, ſeù reficiendæ ſint, Literæ non reſtituuntur, nec compenſantur in noua Literarum expeditione.

70 *A quibus ſupportari debeant expenſa pro Diſpẽſationibus Matrimonialibus,*

71 *Quid ſi quis poſt obtentam communi conſenſu Diſpenſationem, iniuſtè renuat Matrimonium contrahere.*

72 *Quid ſi iuſtè renuat, ſed ſine alterius culpa.*

73 *Quid ſi quis ob alterius culpam, & iuſtam ſibi datam reſiliendi cauſam renuat.*

74 *Si Sponſa fornicata eſſet ante Matrimonij promiſſionem, & deinde poſt obtentam Diſpenſationem alter, fornicatione detecta, reſilire vellet, non videtur illam debere integras expenſas ſufferre.*

75 *Sponſus, quamuis poſt ſponſalia contracta fornicaretur, non videtur præbere Sponſæ iuſtam cauſam reſiliendi cum nullam Honoris Iacturam faciat, ſi huic nubat.*

76 *Quid ſi poſt Matrimonij promiſſionẽ, culpa vnius ex Sponſis, induceretur Impedimentum.*

77 *Si Sponſus poſt defloratam Sponſam, Religionem Ingrederetur, ad integras Diſpenſationis expenſas teneretur.*

Praxis Impetrandi Matrimoniales Diſpenſationes in Romana Curia.

C A P. III.

1 CErtus eſt, omnibuſq; Curialibus notus ſtylus Romanæ Curiæ, quo factum eſt, vt pro omnibus Matrimonialibus Diſpenſationibus, quæ à Summo Pontifice conceduntur, porrigatur Supplicatio, quæ propterea à Practicis, viris illam ſolita methodo conficere ſcientibus, fit, & in ea narratur ſuccintim factum, prout ſe verè habet, & ſupplicatur pro Gratia, & Diſpenſatione,
2 quæ deſideratur; Supplicatio ipſa Latino ſermone conficitur, qui tanquam alijs cæteris dignior, ab omnibus Intelligitur;
3 cùm lingua Latina ſit Propria, Naturalis, & Romanorum materna, teſte Mandoſio *ad Reg. Cancellariæ Regula 20. de Idiomate Quæſt. 10. n. 4.* et à Latio dictai Vnde Virgilius in princip. Æneidos canit *Ge-*
4 *nus vnde Latinum*; Et cum Roma ſit Patria Cõmunis *l. Roma ff. de Municip.* Omnes aliæ linguæ ſunt accidentales, & extraneę; hęc namq; vti Naturalis, & Cõmu-
5 nis attendi debet, *vt per text. in l. Si quis poſthumos*; & de ea plura in propoſito cõgerit Gomeſius *ſuper d. Regula de Idiom.*
6 *Quæſt 1. nu. 21.* Confecta Supplicatione modo, quo ſupra, porrigitur D. Datario, & reuidetur ab Officialibus Deputatis, à quibus in Calce dictæ Supplicationis apponitur Summarium contentorum in ea, illudq; per dictum D. Datarium legi ſolet, vel Summo Pontifici referri, qui ipſam Supplicationem ſignat, & poſtmodum reuidetur ab Officiali ſuper Compoſitionibus Præpoſito: & ſi materia de qua agitur Compoſitionem exigat, ibi ſolui-
7 tur, & denuò Supplicatio reuertitur ad D. Datarium, vt apponat Datam; poſt cuius appoſitionem conſignatur Officiali de Miſſis nuncupato, qui ab ea Paruam Datam, & Summarium aufert, & deinde Supplicatio mittitur ad Regiſtrum; & cũ ſit ibi regiſtrata, & ab ipſius Regiſtri Magiſtris auſcultata mittitur in Cancellariã, vbi poſtea ſuper conceſſa Gratia expediũ-
8 tur Literæ Apoſtolicæ, pro quibus conſtruendis, limitandis, & ad debitam formam reducendis Summus Pontifex deputauit in Cancellaria Apoſtolica DD. Abbreuiatores Maioris Præſidentiæ, qui, ſecundum ipſius Cancellariæ Regulas ab ipſo Pontifice editas, ſeù confirmatas, expediunt, vel denegant Literas, & aliquãdo etiam eas limitant, vel ampliant prout, Iuxta tenorem dictarum Literarum, mentem Summi Pontificis Interpretantur.

9 Adſunt inſuper in Cancellaria Apoſtolica alij Officiales, pro earundem Literarum reuiſione deputati, Unde cum dictæ Literę per manus plurium Perſonarum tranſeant, ſumma cum maturitate dige-
10 runtur, & per Conſtitutionem Sixti IV. quæ Incipit *Diuina*, ſub Datum Romæ apud S. Petrum A. I. D. 1478. Tertio Idus Ianuarij, Pontificatus ſui Anno Nono, fuit Inſtitutum, ſeù potius Innouatum Collegium DD. Abbreuiatorum, & ordinatum, quod in Cancellaria Apoſtolica præter alios Officiales eſſe debeant n. 72. Abbreuiatores, & ex his duodecim Præſidentes de Parco maiori, Viginti duo de Parco minori, Reliqui verò Examinantes Literas in Prima Viſione; Omnes tamen Abbreuiatores nuncupentur, & vnũ, ac Idẽ Collegiũ Inſimul cõſtituãt Ali-

11 Aliquando etiam Literæ expediuntur
per Cameram, & per Viam ſecretam pro
Cardinalibus, vel alijs Perſonis qualifi-
catis, & benemeritis; & tunc non tran-
ſeunt per manus Abbreuiatorum, ſed per
12 manus Summatoris; cuius Officium eſt
recipere, videre, ſummare, & referre
Literas, quę per Cameram Apoſtolicam
pro tempore expediuntur.

Quamuis autem pro Literis Apoſtoli-
cis plures Officiales deputati ſint, vt dixi-
13 mus, pro Matrimonialibus tamen Vnicus
14 Officialis eſt Deputatus; Ipſę verò Matri-
moniales Diſpenſationes, Aliæ expediun-
tur per Officium minoris Gratiæ, ſeù Da-
tariam; Aliæ per Cancellariam; Alię per
Secretariam Breuium; Aliæ Demum per
Officium, ſeù Prætorium Sacræ Pœni-
15 tentiariæ; Primo loco expediuntur
omnes Diſpenſationes, quæ petuntur in
Gradibus remotioribus, vt in Quarto; ſeù
Tertiò, & Quarto, tàm ſi ab vno Com-
muni, quàm ſi ex pluribus, & multipli-
catis ſtipitibus procedant Impedimenta;
16 Per Cancellariam expediuntur Literę in
Gradibus propinquis, non tamen in Pro-
pinquioribus, & ſic ibi expediuntur Di-
ſpenſationes in Tertio Gradu, ac Secun-
do, & Tertio, tàm ex vno Communi,
quàm ex pluribus, & diuerſis Stipitibus,
quamuis cum ipſis propinquis Gradibus
17 alij remotiores coniuncti ſint; At pro
Proquinquioribus Gradibus, vt Primo
Affinitatis; vel Primo, ac Secundo tàm
Cõsãguinitatis, quã Affinitatis, vel in Se-
cundo tantum, vel in Primo, & Tertio,
ſeù in Primo, ac Quarto, ſiuè ab vno Cõ-
muni, ſiuè à pluribus ſtipitibus proce-
dant, expediuntur per Præfecturam Bre-
uium, & ſub Anulo Piſcatoris: Ita ſe ha-
bet Notorius ſtylus Curiæ, de quo teſta-
tur Pyrrhus Corradus *in Praxi Diſpenſat.
Apoſt. lib 7. Cap. 4. n. 6.*
18. Quando Impedimenta, ſuper quibus
Diſpenſatio petitur, ſunt occulta, poteſt
pro ipſis occultis peti Diſpenſatio a Sacra
Pœnitentiaria, quę ſolet Diſpenſationem
committere Confeſſario, pro foro con-
ſcientiæ tantùm, cum clauſulis, & modi-
ficationibus, prout ſecundum Caſuum
contingentiam, & diuerſitatem, ſtylus ip-
ſius Pœnitentiariæ exigit, & nos toto
Cap. 9. dicemus.
19 Quòd ſi plura Impedimẽta cõcurrãt, ex
quibus aliqua occulta, & reliqua Publi-
ca ſint, tunc prò Publicis peti debebit Diſ-
penſatio pro Vtroque foro in Dataria,
vel Cancellaria, ſeu Secretaria, prout
Proximitas Graduum maior, vel minor
requiret, ſecundum ea, quæ ſuprà n. 14.
adnotata fuerũt; pro Occultis verò poterit
ſeorſum peti Diſpenſatio à d. Sacra Pœni-
20 tentiaria pro foro conſcientiæ; exponen-
do ibi, quod vltrà Impedimenta occulta,
quæ in d. Prætorio exponuntur, extant
alia publica [narrando præcisè quot, &
quæ ſint] ſuper quibus Pontifex, vel iam
Diſpenſauit, vel proximè Diſpenſaturus
21 eſt, ad hoc vt Maior Pœnitentiarius, qui
in his, quæ ad eius Officium pertinent,
vicem gerit Summi Pontificis, Gabriel
Conſ. 83. n. 73. Tomo Primo, & ab eo pro
occultis tantùm Impedimentis eſt deputa-
tus, ſciat quot, & quæ ſint Impedimẽta, ſu-
per quibus Oratores egent Diſpẽſationes
Hæ verò Diſpenſationes, quæ à d. Tribu-
nali emanant, fiunt Gratis, nec pro eis
aliqua Taxa, ſeù Compoſitio ſoluitur, vt
dicimus *d. Cap. 9.*

Quid autem faciendum ſit, ſi poſt con-
ceſsã ab ipſa S. Pęnitẽtiaria Diſpẽſationẽ,
Impedimenta, quæ tunc occulta erant,
tractu Temporis publicarentur, dicemus
Infra, vbi etiam de qualitatibus,
quæ in Confeſſario, ad dictas Diſpen-
ſationes faciendas deputato, concurrere
debent, et de modo, quibus in illis exe-
quendis ſe gerere debeat, latè agemus.
22 At cùm de Sacra Pœnitentiaria mentio-
nem fecerimus, ſciendum eſt, quod anti-
quo tempore, & vſq; ad Annum Quar-
tum Pontificatus S. Mem. Pij Papæ V. ple-
ræq; Diſpenſationes Matrimoniales tran-
ſibant per Officium Sacræ Pænitentiariæ,
ſub nomine Maioris Pænitentiarij, ſed d.
Pontifex tranſtulit huiuſmodi Officium
in Cancellariam Apoſtolicam, & illius
Officiales, vnde à d. tempore citrà non
Officium S. Pænitentiariæ, ſed minoris
Gratiæ fuit dictum, vt ex Conſtitutione
propterea ſpecialiter edita ſub Datum
Romæ apud S. Petrum A. I. D. 1569. Quar-
todecimo Cal. Iunij, Põtificatus ſui Anno
Quarto; Quæ Cõſtitutio cum contineat,
& præſcribat modum, & formam in Im-
petratione Matrimonialium Diſpenſatio-
num, & expeditione Literarum ſuper
eiſdem ſeruandam, operę pretium duxi-
mus, ac valdè opportunum hic totum
illius tenorem ſubnectere, ex cuius lectu-
ra vnuſquiſque ſcire poterit totam ferè
Praxim Impetrationum huiuſmodi Diſ-
penſationum; & eſt infraſcripti Tenoris.

PIVS EPISCOPVS Seruus Seruorum Dei; Ad Perpetuam rei Memoriam.

23 *IN earum rerum commutatione, quàm magnis ſuadentibus cauſis facere compellimur, hoc quoq; à nobis ſedulò curandũ eſt; vt ille Miniſtrorum numerus, qui nouo Ordine compoſito, vno in loco vſui eſſe deſijt, in alium magis conuenientem commodis rationibus elocetur.*

Cũ igitur in Generali Reformatione Officij noſtri Pœnitẽtiariæ, & quã nuper edidimus, inter talia multa duo Officia Correctorum, itemq; functiones, & exercitia omnium, & ſingulorum Scriptorum, qui Viginti ſeptem, & Procuratorum Literarum d. Pœnitentiariæ, qui Viginti quatuor ſunt, in prædicto Pœnitentiariæ Officio de Apoſtolicæ Poteſtatis Plenitudine extinxerimus, & aboleuerimus, ac eorundem Scriptorum, & Procuratorum, qui tunc Literarum Pœnitentiariæ erant, rationem aliorſum habituri, eos omnes ab ipſo Pœnitẽtiariæ Officio ſubduxerimus, quemadmodum Literis noſtris deſuper confectis plenius continetur;

Nos dictis Officijs Scriptorum, & Procuratorum, eorumque Collegijs nouum ſtatum inducere, & quantum in nobis eſt, ſingulorum ea obtinentium indemnitati conſulere volentes; De ſimili Poteſtatis plenitudine, omnia, & ſingula Officia, & loca Scriptorum, & Procuratorum prædictorum, ipſorumq; Perſonas, & Collegia [nouo Nomine, & Titulo vtriuſq; indito, & libera conceſſione, & omnimoda alia diſpoſitione octo officiorum huiuſmodi Procuratorum, Maiori Pœnitentiario] eodem quo antea Iure, perpetuò remanentes ad Cancellariam Apoſtolicam transferimus, & cum ea perpetuò coniungimus; itaut quondam Scriptores Literarum Pœnitentiariæ, de hinc Scriptores Literarum Apoſtolicarum minoris Gratiæ; Alij verò Procuratores Literarum earundem appellentur, & inſcribantur;

Quibus cõcedimus, & aſſignamus Menſam, ſeù Bancũ vtriuſq; commune in eadem Cancellaria poſt Milites SS. Petri, & Pauli, aut alio ibi loco à Dilecto filio noſtro S. R. E. Vice Cancellario conſtituendo, ad quem Literæ omnes, hoc de hinc Officio Literarum Minoris Gratiæ expediendæ in primis deferantur;

Statuẽtes vt materiæ, quæ in d. Pœnitentiariæ Officio proximis antedictam reformationẽ temporibus cõmuniter habebantur, & ex Ordinatione noſtra in ſũmam redactæ ſunt, deinceps per noſtram, ac Romani Pontificis pro tempore exiſtentis depẽtatorum manu ſignaturam fiant; Harum omnium libellos ſupplices, & item Literarum ſuper eis conficiendarum ſchedulas, ſeù minutas ſoli Procuratores ad d. Cancellariæ ſtylum conſcribant; Conſcriptas Minutas Abbreuiatores Literarum Apoſtolicarum de maiori Præſidentia in primis examinent, & corrigant; Correctas ſoli Scriptores huiuſmodi Literarum minoris Gratiæ deſcribant, vt inde Literæ ipſæ ad Cancellariam prædictam, & Defenſores, alioſq; Præſidentes in Banco prædicto deferantur, ibiq; ſecundum Regulam ad Ritum d. Officij Pœnitentiariæ moderandam taxentur; Mox ab Abbreuiatoribus prædictis inſtar aliarum in eadem Cancellaria recognitæ, & ad Supplicationem collatæ, ad Bullariam mittantur, ſubiectoq; Plumbo protinus à Sigillatore dicti Officij Pœnitentiariæ capiantur, qui taxa ad præſcriptum noſtrum recepta, eas per Deſcriptores ad id aſſumendo, iuxta noſtras ſuper hoc Ordinationes regeſtari, & regeſtatas, ad exemplum, vt in alijs moris eſt, conferre; deniq; ſingulis Literis prædictis omnem impenſam per Verbũ, Expoſuit, *vti Literis Officij Pœnitẽtiariæ prædictæ moris erat, ſubſcribere, idq; etiam in Regeſto prædicto adnotare procuret;*

Percipiendorum autem à quoquam fructuum, & emolumentorum ſuorum ea ratio eſſe debeat, vt finito menſe in primis ſalaria eorum omnium, qui ad menſam prædictam Defenſores, & alio munere ex Scriptoribus, & Procuratoribus Literarum minoris Gratiæ huiuſmodi conſtituantur, & ſoluantur; Demum Procuratores, & Scriptores ſuam quiſq; Portionem viritim per ſua Collegia, vt antea, diſtribuendam capiant; Regens verò d. Cancellariæ, & Abbreuiatores prædicti pro laboribus illud idem de ſingulis expeditionibus, quod olim prædicti duo Correctores, et ſtipendium, & emolumentum liberè, & licitè percipiant; Cætera item Salaria, & emolumenta in Plũbo, & vtroq; Regeſtro Videlicet Supplicationum, & Literarum prædictarum, & alibi neceſſaria, iuxta Ordinationes noſtras prædictas capiantur; De Taxa verò à d. Sigillatore capienda, ſtipendia Regentis, Datarij, Correctoris, Theologi, Doctoris, Procuratorum, Scriptorum, Sigillatoris, cæterorumque Miniſtrorum Officij Pœnitentiariæ; Item Impenſæ omnes etiam pro charta, atramento, cera, capſula, cordulis, & aliâ quomodocumq; ad expeditionem Literarũ d. Pœnitentiariæ neceſſaria, quam gratis vbiq; fieri, & concedi Iam præcepimus ante omnia deſumantur, & ſingulis perſoluãtur; Quod verò, his omnibus omninò deductis, & perſolutis, reliquũ erit, maioris Pœnitẽtiarij prædicti eſſe debeat.

Ad, hæc quoque prædictus Sigillator curam habeat prædictas Supplicationes è manu Datarij recipiendi, & per alios ad id Ordinandos deſcribendi, in Regeſtum ab altero diſtinctum referendi, & vtrumque fideliter cuſtodiendi; Cæterùm nullæ omninò Supplicationes ſuper huiuſmodi materijs ſignandæ inter Abbreuiatores prædictos diſtribuantur, neq; cuipiam relinquantur,

neq;

Digitized by Google

neq; ſuper ijs ſumpta, aliane exempla ex Regeſtis deſcribantur, etiam poſtquam Literæ Apoſtolicæ ſuper illis expeditæ, & partibus eas proſequentibus redditæ fuerint, ſed Supplicationes ipſæ apud Regeſtum prædictum ſub Cura d. Sigillatoris, qui pariter ipſi Regeſto Præfectus ſit, fideliter cuſtodiantur; Præcipimus igitur, atq; interdicimus Abbreuiatoribus, Scriptoribus, Procuratoribus, cæteriſq; dictis tàm coniunctim, quàm diuiſim, ne quid vel minimum etiam ſponsè oblatum à partibus ſibi pro expeditionis maturatione, ſiuè alio extraordinario labore capiãt, aut à famulis, alijſue perſonis capere permittant, ſed ſuis quiſq; Taxis, & ſtipendis, vti conſtituta ſunt, contenti eſſe debeant; Quicumq; ſecus fecerint, præter illas Cenſuras, & pœnas, quæ in talia perpetrantes impoſitæ ſunt, ſuorum Officiorum priuationem incurrant, & ad futura inhabiles, ac etiam Infames cenſeantur, vti nos illis priuatos, & Infames declaramus eo ipſo; & nihilominus mandamus prædicto ViceCancellario, & Abbreuiatoribus, necnon Reſcribendario, & Scriptoribus Apoſtolicis, cæteriſq; ad quos pertinet, tàm coniunctim, quàm diuiſim, vt Scriptores, & Procuratores prædictos, eorumq; ſingulos, ſic cum vniuerſo Corpore prædicto coniunctos fraterna Charitate proſequãtur, & ad huiuſmodi Officia, ipſorumq; liberum exercitium, necnon honores, onera, & emolumenta omnia recipiant, & admittant, ac faciant prædicta omnia, & ſingula probabiliter obſeruari, non permittentes quemquam contrà præſentium tenorem quomodolibet impediri; Rurſus eisdem Scriptoribus, & Procuratoribus ſic cooptatis, & adſcriptis, vt prædicto ViceCancellario, tanquàm Capiti, aliorum d. Cameræ Collegiorum inſtar, obediant, & obſequantur. Non obſtantibus de certo Scriptorum Literarum Apoſtolicarũ numero, & alijs eorum, ac d. Cancellariæ Statutis, Stylo, Inſtitutione, Conſuetudinibus, Stabilimentis, & Reformationibus quantocumq; tempore obſeruatis, ac etiam Iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, cæteriſq; contrarijs quibuſcumq; Nulli ergo hominum liceat, hanc Paginam noſtræ Translationis, Coniunctionis, Statuti, Præcepti, Interdicti, Declarationis, Mandati, & Derogationis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, Indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit Incurſurum;

Datum Romæ apud S. Petrum A. I. D. 1569. Quartodecimo Cal. Iunij, Pontificatus Noſtri Anno Quarto.

Cæſar Glorierius.

H. Cumin

24 Expedita igitur Supplicatione ſuper Diſpenſatione, vt moris eſt, conficiuntur Literæ Apoſtolicæ, iuxta ipſius Diſpenſationis qualitatem; quarum tenor Infra erit regiſtratus, vbi de præcipuis ipſarum Clauſulis agemus.

25 Hæ autem Literæ; an neceſſariæ ſint ad
Valorem Gratiæ, ſunt opiniones; Prima
eſt Communior, tàm Canoniſtarum, quã
Theologorum, & Summiſtarum docentium, non requiri ad valorem Gratiæ,
Scripturam, imò in foro Conſcientię poſſe Delegatum Gratia vti; etiam non expeditis Literis, ſed tantùm ipſas Literas requiri ad probationem Gratiæ pro foro
externo; Sic Nauarrus *lib. 4. Conſil. Titulo de Priuilegijs Conſ. 6. in Pri. edit.* Silueſter
Verbo Priuilegium. Quæſt. 14. Afflictus *Deciſ.*
253. *num.* 4. Gomeſ. *Regula de non vindicando iuxta formam Supplicationis Quæſt.* 14.
Seraphinus *Deciſ.* 775. *n.* 2. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *Cap.* 15. *n.* 2. Diana *Par.* 8. *Tract.*
3. *reſol.* 84. Filiuccius *Quæſt. Mor. Tract.*
10. *Cap.* 10. *Par.* 2. *n.* 349. Maſcard. *de Probat. Concluſ.* 845. *nu.* 14. Reginald. *lib.* 31.
Cap. 27. *n.* 211. Merolla *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *n.*
554. *Tomo* 2. Lezana *QQ. Reg. Tomo* 3.
Verbo Gratia pro Regularib. nu. 13. Tuſch.
Concluſ. 475. *n.* 1. *Littera D. & Concluſ.* 52. *n.*
1. *littera S.* et innumeris citatis hanc Doctrinam docet Sanchez *de Matrim. lib.* 8.
25 *Diſp.* 29. *à n.* 2. quia in ſolo Verbo, ſeù
Reſcripto Papæ Gratia perficitur, Clem.
Dudum §. Nos etenim de ſepult. Rota *Deciſ.*
418. *n.* 3. *Par. pr. Diuerſ.* Lotherius De *Re Benef. lib.* 3. *Quæſt. pr. n.* 4. *& n.* 15. Pariſ.
de Reſignat. lib. 8. *Quæſt.* 2. *nu.* 8. *& lib.* 10.
Quæſt. pr. n. 3. Cauallos *Quæſt. Comm. contrà Comm. Quæſt.* 779. *n.* 1. Rota *Deciſ.* 628.
n. 7. *par.* 4. *recent.* Eſcobar *Theol. Mor. Tract.*
7. *Exam.* 9. *Cap.* 8. *Verſ. Ad Valorem,* Imò
Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell. Regula de Menſib.* Gloſſa 12. *n.* 47. & Stutor Capyc. Latr.
Deciſ. L. Conſ. Neap. Deciſ. 154. *n.* 17. aiunt
27 quod in Lingua Principis ſtat Gratia; In
Scriptura Teſtimonium; In Exequutione
Commodum; Et in Literis Exequibilitas.
28 Imò nulla Verba ſunt ad diſpenſandum
Iure præſcripta, ſed ſufficit ſiuè Verbo,
ſiuè facto, deducatur animus in Diſpenſare Potente, vt benè d. Sanchez *lib.* 8. *Diſp.*
4. *n.* 1. P. Leo *in Praxi S. Pœnitentiariæ par.*
2. *Rubr. Quid ſit Diſpenſ. Verſ. Canonicè pag. Mihi* 197. Et ex ſola Signatura Gratia di-
29 citur perfecta, Pariſ. *de Reſignat. lib.* 8. *Q.*
7. *n.* 74. Caputaqueni. *Deciſ.* 88. *n.* 2. *Par.*
3. Rota *Deciſ.* 628. *n.* 6. *& nu.* 7. *d. par.* 4.

Recent. Rota in Nouiſſimis *Deciſ.* 68. *n.* 12.
Rota coram Merlino *Deciſ.* 281. *n.* 12. Tu-
ſchus *Concluſ.* 52. *n.* 4, *littera S.* Gamb. *de*
30 *Poteſtate Legati lib.* 10. *num.* 490. quando
Gratia obtinetur ad Supplicationem par-
tis, validam eſſe, etiam non expectatis Li-
teris de Gratia fidem facientibus, aper-
tiſſimè docet Rota *Deciſ.* 11. *nu. pr. lib.* 3.
& Deciſ. 85. *n.* 1. *lib.* 2. *par.* 3. *Diuerſ.* Ratio
prædictæ opinionis negantis neceſſitatem
Literarum ad Gratiæ valorem, eſt quia
Gratia eſt quædam Donatio, hæc autem,
etiam abſq; Inſtrumento Donationis, eſt
perfecta.
31 Altera Opinio affirmat Gratiam non
ſuffragari Literis non expeditis, & huic
adhærent, Gamb. *l. c. nu.* 490. Gomeſius
Reg. de non Iudicando Quæſt. pr. Pariſ. *de Re-
ſign. Benef. lib.* 10. *Quæſt. pr. n.* 7. Quæ Opi-
nio fundatur ſuper Regulis Cancellariæ
32 Apoſtolicæ, quæ ſunt vniuerſales Leges
Rota *Deciſ.* 666. *n.* 5. *par. pr. recent.* Lother.
de Re Benef. lib. 2. *Quæſt.* 36. *n.* 12. nec per
quamcumq; Generalem Derogationem,
quantumuis prægnantem, & amplam,
cenſetur illis derogatum, Gomeſ. *ad Reg.
Cancell. Quæſt.* 5. *in Prohæmio,* Lother. *d.
lib.* 2. *Quæſt.* 39. *n.* 19.
Regula namq; vigeſima ſeptima ait, vt
infra: *Item cum ante confectionem Litera-
rum Gratia Apoſtolica ſit informis; Voluit,
ſtatuit, & Ordinauit idem D. N. quod Iu-
dices in Romana Curia, & extrà eam pro
tempore exiſtentes etiamſi Cunctæ Romanæ Ec-
cleſiæ Cardinales, Cauſarum Palatij Au-
ditores, vel quicumque alij non iuxta Sup-
plicationum ſignaturam ſuper quibuſuis Impe-
trationibus [niſi in dicta Curia dumtaxat ſint
Commiſſiones Iuſtitiam concernentes per Pla-
cet, vel per Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Vice
Cancellariam iuxta facultatem ſuper hoc ſibi
conceſſam ſignatæ] ſed iuxta Literarum ſu-
per eiſdem Impetrationibus, & Conceſſio-
nibus confectarum tenores, & formas iudi-
care debeant; Decernentes irritum, &c.*
Regula inſuper trigeſima prima decer-
nitur. *Quod omnes, & ſingulæ commiſ-
ſiones cauſarum quas in antea fieri contige-
rit obtenta, vel occaſione conceſſionum dum-
taxat Apoſtolicarum de Beneficijs Eccleſiaſticis
Gratiarum, ſuper quibus Literæ Apoſtolicæ
confectæ non fuerint, ac proceſſus deſuper
habendi nullius ſint roboris, vel momenti.*
Regula tandem quinquageſima ſecunda
diſponit, vti infra: *Item cum conceſſio-
nes ſuper Gratijs Diſpenſationum quarumcum-
que, quibuſuis per ipſum D. N. conceſſarum,
vel concedendarum per Regulas Cancellariæ
Apoſtolicæ ſint prouide limitatæ, licet ali-
quando in petitionibus ſuper huiuſmodi con-
ceſſionibus oblatis multa ſint petita, ne quis
talium Conceſſionum prætextu id Diſpenſatiuè
tenere, aut facere præſumat (ad quod con-
ceſſiones huiuſmodi ſe non extendant; Voluit
idem D. N. quod nulla talis Diſpenſatio cui-
quam in Iudicio, vel extra ſuffragetur, an-
tequam ſuper ea Literæ Apoſtolicæ ſint con-
fectæ.* Et ſic iſta vltima Regula ratio-
nem ſatis apertè affert, ob quam
prohibet Gratiam ſine Literis ſuffraga-
ri, quam etiam referunt Gomeſ. *ad
Reg. de non Iudicando Iuxta formam Supplica-
tionis Quæſt. pr. n.* 2. & Pirrhus Corrad. *in
Praxi Diſp. Apoſt. lib. pr. Cap. pr. n.* 3. nem-
33 pè quia DD. Abbreuiatores, & alij Offi-
ciales, ad quos ſpectat Literarum Apoſto-
licarum expeditio, interpretantur et li-
mitant Gratiam à Papa factam ſecundum
Regulas Cancellariæ, quas propterea
Summus Pontifex ipſis Officialibus tra-
34 dit, quæ Cancellaria eſt Organum men-
tis, & Vocis Papæ, Rota *Deciſ.* 387. *nu.* 6.
part. 3. *recent.* Mandoſius *Regula* 34. *Quæſt.*
45. *n.* 2. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 3. *Quæſt.* 6. *n.*
3. *& lib.* 9. *Quæſt.* 26. *n.* 4. Garcia *de Benef.
part.* 4. *Cap.* 2. *n.* 18. Iulianus Viuianus *de
Iure Patronatus lib.* 13. *Cap.* 2. *n.* 17. & Pir-
rhus Corrad. *in d. Praxi lib.* 2. *Cap.* 3. *n.* 21.
35 Et quod facit Cancellaria ipſemet Papa
facere videtur, Gomeſius *Reg. de Trienn.
Poſſeſſ. Quæſt.* 7. *verſ. Præterea*; Reſponſa
Marantę *Reſp.* 39. *nu.* 61. *part. pr.* cum di-
36 catur factum in Conſiſtorio Papæ, Pariſ.
de Reſign. Ben. lib. 9. *Quæſt.* 26. *n.* 5. vnde
eiusdem Cameræ ſtylus præualet diſpoſi-
tioni Iuris Comunis, Gonz. *ad Reg.* 8. *Can-
cellariæ,* Gloſſ. 6. *nu.* 210. Garzia *de Benef.*
37 *part. pr. Cap.* 5. *n.* 87. Vnde ante Confectio-
nem Literarum Gratia dicitur Informis,
& rudis; Rota *Deciſ.* 273. *n.* 3. *lib.* 3. *part.*
3. *Diuerſ.* Pariſ. *de Reſignat. lib.* 10. *Quæſt.
pr. n.* 8. cùm egeat expolitione circa Clau-
ſulas, & earum extenſionem per dictos
Officiales, qui, vt aiunt Bellam. *Deciſ.*
110. *n.* 6. *& n.* 7. Mandoſ. *ad Reg. de non
Iudicando Quæſt.* 3. *n.* 4. & Gomeſ. *l. c.* poſ-
ſunt ſoli eam in mundum reducere, &
expolire, ac etiam poſſunt Literas de-
negare.
Aliam rationem reddit Pariſ. *de Reſignat.
Benef. lib.* 8. *Quæſt.* 2. *num.* 15. ob quam
neceſſariæ ſint Literæ; nempè vt Officiales
Ro-

Digitized by Google

Romanæ Curiæ, qui bona fide eorum
Iuribus, & emolumentis, quibus nunquã
38 intendit Papa præiudicare, vt teſtantur
idem Pariſ. lib. 10. Quæſt pr. n. 15. & Pir-
rhus Corrad. in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.
39 8. Cap. 5. n. 15., & omnis Gratia concedi
videtur ſub quadam tacita conditione
nempè ſi Literæ expediantur, Gomeſ d.
Reg. de non Iudicand. Quæſt. pr. ferè in
principio; Maſcard. de Probat. Concluſ. 1303.
n. 2. tom. 3. Cæuallos, & Pariſ. & alij in-
fra citandi.
Et quidem, antequam Litteræ confician-
40 tur Gratia æquiparatur homini adhuc
clauſo in Vtero matris, qui licet in his,
quæ eius fauorem concernunt, inter hu-
manas res reputetur, ad alios tamen ef-
fectus non prodeſt l. qui in vtero de Statu
Homi. Sic Gratia à Principe facta dum ex
Reſcripto, ſeù ſignatura deducitur ad il-
lam perfectionem, quam recipit ex Litte-
ris, duci videtur ex quodam tenebroſo
vtero ad Lucem huius mundi; Gomeſ.
l. c. Quæſt. pr. Lotherius lib. 3. Quæſt. 2. n.
41 19. At ſtatim ac expediuntur Litteræ,
Gratia à Puncto Conceſſionis ſuffragatur;
etiamſi mortuo interim Papa, qui eam
conceſſit, Litteræ à Succeſſore expediãtur
in forma, Rationi Congruit Gomeſ. Reg.
de non Iudicand. Quæſt. 6. Sanchez lib.
8. Diſp. 29. num. 9. Diana par. 8. Tract. 3.
reſol. 44. verſ. Reſpondeo ſecundò, Filiuccius
par. 2. tract. 10. Cap. 10. num. 349. Ma-
ſcard. de Probat. Concluſ. 1182. num. 2.
tom. 3.
42 Vnde prima Opinio vera erit quòad ſo-
lam partem, quòd Gratia facta valida ſit,
nec perdatur, quamuis non conficiantur
Literæ, ſed tamen eius effectus, & vſus
ſuſpendatur, & retardetur donec ipſę Li-
teræ conficiantur, firma tamen manente
ipſa Gratia; Mantica Deciſ. 3. nu. 1. de Re-
ſcript. Pirrhus Corrad. d. Cap. 6. n. 10., &
ſecunda opinio vera erit in illa parte, qua
dictum fuit Gratiam non ſuffragari abſq;
Literis; Quamuis enim [vt diximus]
Gratia in voluntate Papæ perficiatur, ad
ipſius tamen Gratiæ extrinſecum vſum,
& executionem Literę requiruntur, Ca-
putaquenſ. Deciſ. 45. art. 2. n. 2. par. 3: Lot-
therius de Re Benef. lib. 3. Quæſt. 2. num. 12.
quia reſpectu ipſius vſus, & exequibilita-
tis non poteſt dici perfecta, niſi ea perfe-
ctione, qua ſe habet Potentia ad Actum,
quæ dicitur ens æquiuocè, veluti habitus
quidam dumtaxat, & principium poſſi-
bile; & propterea hic vſus extrinſecus,
43 atq; exequibilitas ſumit quidem initium,
& principium ſuum ex reſcripto, ſed
Perfectionem, atq; ipſum ens habet in
Literis, vt optimè Lotherius l. c. n. 11. Et
44 ſic videmus quod ſi Prouiſus à Papa de
Beneficio ante Literarum expeditionem
capiat Poſſeſſionẽ, nõ facit fructus ſuos,
& tanquã intruſus tenetur in conſcientia
illos reſtituere, quamuis etiam nemo ſe
oppoſuerit, Lotherius d. lib. 3. Quæſt. 2. n.
6. Imò docet Cęuall. QQ. Cõm. contra Com-
45 munes Quæſt. 779. n. 23. Collationem Be-
neficij non poſſe probari teſtibus, eò quia
Literæ neceſſariæ ſint; et in materia cu-
iuſuis Gratiæ Pontificis idem docent,
Maſcard. de Probat. Concluſ. 491. n. 5. Con-
cluſ. 524. n. 2. & Concluſ. 1270. n. 6. Capu-
taquenſ. Deciſ. 61. n. 2. par. 2. Didacus Lu-
douicus de Lima in Addit. ad Molina de
Priuileg. lib. 2. Cap. 8. n. 8. Hector Capyc.
Latro Deciſ. 1. Conſ. Neap. Deciſ. 154 n. 36
Donatus Antonius de Marinis Reſol. quo-
tid. cap. 124. n. 25. lib. pr. Viuus Deciſ. 240.
n. 6. Rota coram Durano Deciſ. 208. n. 12
Petrus de Ledeſma in ſumma Cap. 27. Con-
cluſ. 2. verſ. Dico primo, Manuel Rodriguez
in Summa tom. pr. Cap. 235. n. 8. in fine, Io-
annes Valerus Diff. Vtr. fori v. g. Diff. 1. n. 1.
47 Ex dictis Infertur quod ſi Papa Diſpen-
ſet, vt Oratores poſſint inter ſe Matrimo-
niũ cõtrahere, nõ obſtante Impedimento
Dirimenti inter illos exiſtente, Gratia fa-
cta valebit quidem, cùm d. Regula 52. nõ
dicat, Diſpẽſationem non expeditis Lite-
ris non valere, vt benè hoc idem ponde-
rat Sanchez d. Diſp. 29. in fine; ſed non ſuf-
fragabitur eis, itaut, ſi velint matrimoniũ
contrahere, neceſſaria erit Literarum ex-
48 peditio, alias Diſpenſatio, ſiuè ſit in for-
ma Commiſſaria, ſiuè Gratioſa, etiam in
foro conſcientiæ non ſuffragabitur; Et ita
acerrime, & egregiè defendunt idem Lo-
therius d. lib. 3. Quæſt. 2. à nu. 59. omninò
videndus, & Cæuall. d. Quæſt. 779. nu. 20.
vbi refert ſic fuiſſe pluries à Rota deciſũ,
49 quia in Gratiæ conceſſione ineſt tacita
conditio ſi Literę expediantur, Idem Cæ-
uallos n. 15. l. c. Pariſ. de Reſignat. lib. 8. Q.
2. n. 17. & lib. 10. Quæſt. pr. n. 10. Maſcar
dus de Probat. Concl. 1303 n. 2. Rodriguez
in ſumma Cap. 236. n. 8. in fine, Paulus Co-
mitolus Reſp. Mor. lib. pr. de Sacrament. Quæſt.
105., & tandem id ſatis benè confirmat,
Garc. de Benef. par. 4. Cap. 2. n. 31 vbi ani-
50 maduertit, quòd quicquid fuerit pro
Conſcientiæ foro tempore Antiquo, cum
tamen à tempore Pij V. fuerit in d. Regu-
la

Digitized by Google

la declaratum,quod Diſpenſatio non ſuf-
fragetur niſi Literis expeditis, & fuerint
addita verba, *in Iudicio, nec extra*, non
videtur quòd abſq; Literarũ expeditione,
etiam in foro conſcientiæ poſſint eſſe tu-
ti Diſpenſationem Impetrantes: excipe
tamen niſi in reſcripto Pontificis adeſſet
Clauſula vt ſola ſupplicatio ſufficeret,
quia tunc alię Literæ non requirerentur,
Tuſch. *d. Concluſ.* 52. *n.* 7. *littera G.*

51 Porrò id eſt ſingulare, quod ad Impe-
trandum Diſpenſationem nomine alte-
rius,non requiritur ſcientia, vel manda-
tum eius, pro quo Impetratur; Nec hu-
iuſmodi mandatum, vel ſcientia ſunt de
eſſentia ad valorem Diſpenſationis, Rota
*inter Deciſ. Impreſſas poſt ſecundum volum. Cõ-
ſil. Farinacij Deciſ.* 34. *n.* 6. Ita Sanchez *lib.*
8. *Diſp.* 26. *num.* 4. *& nu.* 5. Bonacc. *de leg.
Diſp. pr. Quæſt.* 3. *Puncto* 3. *nu.* 1. Filiuccius
Tomo pr. Tract. 10. *Par.* 2. *Cap.* 10. *n.* 341.
Diana *Par.* 8. *Tract.* 3. *reſol.* 87. Trullenck.
lib. 7. *Cap.* 10. *Dub.* 4. *n.* 16. *Tom.* 3. Pon-
tius *de Matr. lib.* 8. *Cap.* 15. *n.* 3. Gonz *ad Reg.*
8. *Cancell.* Gloſſa 63. *n.* 16. Stephanus à S.
Gregorio *de Vinculis D. Piet. lib.* 3. *Cap.* 113.
n. 14: Merolla *Tom.* 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *Dub.*
29. *nu.* 474. Lothetius *de Re Beneſ. lib.* 3.
Quæſt. 1. *n.* 32 & Pirthus Corrad. *in Praxi
Diſpēſ. Apoſt. lib.* 7. *Cap.* 5. *n.* 103. Et Colligitur
ex Cap. Si motu proprio 23. *de Prębend. in* 6. *&
Cap. Si motu proprio de Prębend. in* 6. *& Cap.
Nonnulli* 28. §. *ſunt & alij*, de Reſcript. Quę
Iura, licet loquantur in indiuiduo de Li-
teris ad Beneficia, tamen ſunt ita Intelli-
genda etiam quoad alias Gratias, Priui-
legia, & Diſpenſationes, per ea quæ do-
cent, Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 26. *n.* 4. & Trul-
lenck. *l. c & facit l. Vniuerſi* 6. *C. de Precib.*
52 *Imperatori offerendis*, vbi decernitur, non re-
ferre à quo impetratum ſit Priuilegium,
dummodo à Principe conceſſum ſit; Ad
53 hoc tamen vt Diſpenſatio, & Gratia
proſit illi, cui impetrata fuit, neceſſe eſt,
vt acceptetur ab eo, vt docent Doctores
ſupra citati, & nos dicemus infra. Quia
54 Gratia Diſpenſationis collata cenſetur,
quatenus Diſpenſatus ea vti velit, Rota
coram Pænia *Deciſ.* 447 *n.* 14. & cum ex-
peditio Literarum non fiat, niſi cum
impenſa conſiderabili, vt notum eſt, &
55 nemo præſumatur velle iactare ſuum;
Maſcard. *de Probat. Concluſ.* 1150. *n.* Rota
Deciſ. 134. *n.* 1. *par.* 4. *Recentior.* Rota in
Nouiſſimis *Deciſ.* 93. *n.* 74. coram Cocci-
no, Rota coram Buratto *Deciſ.* 85. *n.* 8. Ro-
ta inter Impreſſas per Ludouic. Cenc. *poſt
Tractat. de Cenſib. Deciſ.* 161. *n.* 11. Caputa-
quenſ. *Deciſ.* 143. *n.* 4. *par. pr.* Ludouicus
56 Poſtius *reſol* 136. *n.* 42. Ideò præſumitur
Diſpēſationem fuiſſe impetratam pro eo,
qui huiuſmodi expeditionis expenſas ſu-
ſtinuit, Rota coram Buratto *Deciſ.* 203.
n. 10. *in Annotat.* Rot. *Deciſ.* 425. *nu.* 2. *par.
pr. recent.* Thomas Pelliccionus *QQ. Illu-
ſtr. Quæſt.* 31. *pag. Mihi* 241. *col. pr. in medio.*
Dixi neceſſe eſſe, vt Diſpenſatio accepte-
tur, ad hoc vt poſſit Diſpenſatus ea vti,
quia cùm per Diſpenſationem conceda-
tur Perſonæ priuatę, vt contrà commu-
nem Legem operari poſſit, ad hoc vt ſciat
57 ſe poſſe licitè, & validè contrà legem
generalem operari, neceſſaria eſt notitia
facta Diſpenſationis, alias non prodcrit in
vſu, & exercitio eius; Rebuff. *in Praxi Be-
neſ. titulo de Diſpenſat. n.* 13. Sanchez, & Dia-
na *ll. cc.* & alij communiter.

58 Ampliatur prædicta Doctrina, itaut vera
ſit, & procedat etiam eo caſu, quo exi-
ſtente inter Coniuges Impedimento diri-
mente, quod vtrumq; Coniugem affice-
ret, ab altero eorum, abſq; alterius ſcien-
tia, impetrata fuiſſet Diſpenſatio, Nauar-
rus *lib.* 4. *Conſil. titulo de Sponſ. Conſ.* 14. *n.* 2.
in pr. edit. Gutierez *de Matrim. Cap.* 81. *nu.*
12. Sanchez *l. c. n.* 6. Stephanus à S. Gre-
gorio *l. c.* Franc. Merolla *d. Dub.* 29. *num.*
59 475. At ſi Impedimentum ſuper quo im-
petrata fuiſſet Diſpenſatio, non afficeret
vtrumq; Coniugem, v. g. ſi eſſet Votum
Caſtitatis, ſeu Religionis, vel quid ſimi-
le, tunc illi tantùm, qui vouit, vel alio ſi-
mili Impedimento eſt Impeditus, Diſpen-
ſatio ſuffragatur; quia tunc non trahitur
per neceſſariam conſequentiam ad alte-
rum, qui Impedimento non afficitur, San-
chez *n.* 7. & Diana *ll. cc.*

60 Eſt autem ita neceſſaria notitia obtentæ
Diſpenſationis ad effectum, vt poſſit Diſ-
penſatus ea vti, vt ſi ante ipſius Diſpenſa-
tionis notitiam Matrimonium ab Impe-
ditis contraheretur, nullum, & irritum
eſſet, quamuis verè fuiſſet Impetrata
Diſpenſatio; quia Diſpenſatio per ſe eſt
relaxatio à Lege adhuc vigente, & obli-
gante, vnde ad hoc vt licitè effectum ſuũ
operari valeat, debet eſſe ipſi Impedito
61 nota: Non enim eſt præſumendum, vt
Superior velit Subditum à Legis obliga-
tione eximere niſi quando tuta conſcien-
tia, & abſq; peccato poſſit contra illam
agere: Subditus itaque non poteſt tutâ
conſcientia, & abſq; peccato contrà illã
agere, niſi poſt notitiam Diſpenſationis fa-
ctæ

62 ctæ, cum ante huiuſmodi notitiam, Lex,
ſaltem in Subditi conſcientia, ſuam vim
obligandi obtineat; Nec præſumi debet,
Pontificem velle ſuam Diſpenſationem
contrà Legem valere, antequàm Diſpen-
ſationis notitia deuenerit ad Diſpenſatū,
Gutierez *de Matr. Cap.* 81. *nn.* 12. Diana
par. 8. *Tract.* 3. *reſol.* 88., & faciunt dicta
per Sanchez *lib.* 5. *Diſp.* 8. *num.* 26. vbi
apertè docet, quod ſi Impediti, obtenta
63 Diſpenſatione, ſed ante illius notitiam, ſe
carnaliter cognoſcunt, eſt perinde ac ſi ſi-
ne Diſpenſatione copulam inter ſe ha-
buiſſent.

Et quoniam diximus eſſe neceſſariam
expeditionem Literarum, ad hoc vt Diſ-
penſatione quis vti poſſit, eſt quod nunc
64 breuiter dicamus, quomodo ſuccurri poſ-
ſit Oratoribus, ſi Literę cōmiſſionis Dele-
gato factæ, antequàm exequntæ ſint, de-
perdantur, & amittantur; Et quidem re-
media quæ adhiberi ſolent in Romana
Curia, ſi perdantur Supplicationes, & Bul-
læ antè, vel poſt earum Regiſtrum, recē-
ſer Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſat.
Apoſt. lib.* 7. *Cap.* 7. *n.* 89. Quæ hic non ad-
noraui, cum vt plurimum inſeruiant pro
ſtylo, & vſu Officialium ipſius Romanæ
Curiæ; At loquendo de illis Literis, quæ
iam fuerunt Plumbatæ, & in totum ex-
peditæ, & fortaſsè etiā ad ipſos Oratores
tranſmiſſæ, ſed nondum Exequutori prę-
ſentatæ, ſi hæ deperditæ ſint vtilius reme-
dium Oratores habebunt ſi à D. Auditore
Cameræ Apoſtolicæ Literæ fiant, quæ in
forma *Vidimus*, appellantur; Pro quibus
conficiendis debet in primis extrahi ex
Regiſtro Bullarum ſumptum primarum
Literarum deperditarum, quod clauſum,
& ſigillatum cōſignatur Oratori, ſeù alte-
ri pro eo, & deinde præſentatur d. D. Au-
ditori, ſeù alicui ex eius Notarijs, qui
Sumptum ipſum aperit, & iuxta illius te-
norem expedit quaſdam Literas, quæ de
ſtylo Curiæ In forma *Vidimus* Appellan-
tur, & in eis inſeritur per extenſum, &
ad verbum tenor Literarum deperditarū;
& ſi quas Clauſulas cæteratas in illis No-
tarius reperiat, eas iuxta ſtylum Cancel-
lariæ Apoſtolicæ extendit, itaut nihil
prorſus deſit ſolitę formę Literarum Gra-
tiæ obtentæ, vt ex earundem Literarum
lectura videri poteſt, quarum tenor hic
ſubijcitur.

65 *In Nomine Sanctiſs. & Indiuiduæ Trinitatis,
Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; Amen.
Nouerint vniuerſi, & ſinguli hoc præſens pu-
blicum Tranſumptum inſpecturi, quod Nos
Odoardus Vecchiarellius Protonotarius Apoſto-
licus, Vtriuſque Signaturæ Sanctiſs. D. Noſtri
Papæ Referendarius, necnon Curiæ Cauſarum
Cameræ Apoſtolicæ Generalis Auditor; In-
ſpeximus Literas Apoſtolicas ſub Plumbo, vt
moris eſt, expeditas, ac omni ſuſpicione carentes;
quarum quidem Literarum tenor talis eſt, vt in-
fra, videlicet.*

ALEXANDER EPISCOPVS
Seruus Seruorum Dei, &c.

Et hìc apponitur per extenſum tenor Lite-
rarum Pontificis ad Diſpenſandum con-
ceſſarum, &c.

*Quibus quidem Literis diligenter Inſpectis ad re-
quiſitionem N. & N. per infraſcriptum Curiæ
Noſtræ Notarium ipſas exemplari mandauimus,
& tranſumi, ac in Publicam formam redigi; De-
cernentes, & volentes, vt huic noſtro præſenti
Publico Tranſumpto, ſiuè exemplo plena fides
deinceps adhibeatur vbilibet omnibus in locis
vbi fuerit opportunum; Ipſumq; Tranſumptum
fidem faciat, illiq; ſtetur, ac ſi Originales ipſæ Li-
teræ apparerent; Quibus omnibus, & ſingulis
Auctoritatem Noſtram Ordinariam Interponi-
mus, & Decretum;*

*Datum Romæ ex Ædibus Noſtris, &c. Anno, &c.
Indictione &c. Die verò &c.*

Pontificatus &c. Anno Primo.

N. Notarius.

L. Locumtenens

Loco Sigilli A. C. ✝

66 Quæ Nouæ Literæ ſic in d. forma expe-
ditæ, eò quia iam per omnes ſoluta fue-
rit pro huiuſmodi Diſpenſatione debita
Taxa, & debitæ expenſæ fuerint ſuppor-
tatę, expediuntur cum modica expenſa, &
ad partes tranſmittuntur, & Ordinario
prçſentatę, ſunt fide dignę, & Authenticę,
eandemq; merentur exequutionem per-
inde, ac ipſę Originales, & Apoſtolicę
Literę, & ſic multoties in Curia Epiſco-
pali Lucana ſeruari vidi, dùm Literę Diſ-
penſationis deperditę, vel interceptę fue-
rint; Idq; eſt Remedium ſatis vtile, & fa-
cile, quia cum modica, & ferè nulla Im-
pēſa ſuccurritur Oratoribus in tali Caſu.
67 Quòd ſi Literę fuiſſent iā Exequutori
prçſentatę, & in Proceſſu Informatiuo
regiſtratę, ſi poſtea caſu aliquo deperdan-
tur, poſſunt probari per teſtes, deponentes
ſuper illarum tenore, & amiſſione, vt do-
cent, Franciſcus Merolla *Tomo* 3. *Diſp.* 7.
Cap.

Cap. 4. Dub. 27. n. 262. Ioannes Valerus
Diff. Vtr. fori Verbo Gratia *Diff. pr n. 1.* Di-
dacus Ludomer de Lima *in Addit. ad Mo-
lina de Primog. lib. 2. Cap. 8 n. 8.* Paril. *de
Reſign. Benef. lib. 8. Quæſt. 2. n. 26.*

Quoad expenſas, quæ pro impetratione
Diſpenſationis fiunt in Romana Cu-
68 ria, ſciendum eſt, Taxas, quæ propterea
in Cancellaria Apoſtolica ſoluuntur, eſſe
Duplicis Generis; Aliæ congeruntur in
Communi menſa cuiuſlibet Collegii, &
in fine menſis ſingulis de Collegio diſtri-
buuntur, & hæ propriè appellantur Ta-
xæ, eò quod rata expenſarum ad vnum-
quodq; Collegium ſpectans, taxatur; A-
liæ autem debentur ipſis Officialibus ta-
lium, & appellantur Regalia, & ſoluun-
tur illis pro Actualis ſui Officij exercitio,
& aſſiſtentia in Cancellaria; Videl. Re-
ſcribendario, ſeù Computatori, aut De-
fenſoribus Collegij, ideſt Scriptorum
69 Apoſtolicorum; & hæ expenſæ, quæ his
erogantur, quamuis ob aliquem errorem
corrigendæ, ſeù reficiendæ ſint, Literę nõ
ſolent reſtitui, nec bonæ fieri in noua Li-
terarum expeditione; ſed ſolùm eo caſu
bonæ fiunt Taxæ primo loco, vt ſupra
declaratæ.

70 Cæterum à quibus ſupportandæ ſint ex-
penſæ pro Diſpenſationum matrimonia-
lium impetratione neceſſariæ, commu-
nis Doctorum ſententia eſt, quod ſi inter
contrahere volentes nulla interceſſit Pa-
ctio ſuper ipſis expenſis, tunc communi-
bus vtriuſq; Sponſi expenſis ſit impetran-
da Diſpenſatio, quia cum vterq; ſentiat
Diſpenſationis commodum, par eſt, vt
ſentiat vterq; incommodum, & cum iſti
promiſerint ſibi ipſis ad inuicem Matri-
monium contrahere, nec poſſint abſque
Diſpenſatione id facere, includitur in ea
promiſſione tacita Conditio petendi cõ-
ſequenter Diſpenſationem ſuper Impedi-
mento Dirimente, inter eos exiſtente ſine
qua inter ſe contrahere non poſſent; Ita
Sanchez *de Matrim. lib. 8. Diſp. 36. n. 1.* Gu-
tierez *de Matrim. Cap. 128. n. 23.* Bonacci-
na *de Legib. Diſp. Prima, Quæſt. 2. Puncto
11. Propoſ. 2. n. 3.* Filiuccius *Tomo Primo,
Tract. 10. Par. 2 Cap. 10. n. 364.* Pirrhus
Corradus *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. Cap.
5. n. 105.* Si tamen colligeretur alterum
ex Oratoribus aliunde teneri ad integras
expenſas perſoluendas, v.g. quando vigore
Legati, aut ſucceſſionis in Maioratu; te-
neretur Matrimonium contrahere cum
Conſanguinea, tunc quia iſte commodo
Legati, ſeù Maioratus frui vult; debet etiã
incommoda ferre, quæ ad illius conſe-
quutionem inducunt; Sanchez *de Matrim.
lib. 5. Diſp. 5. n. 11.* Bonaccina *l. c.*

Si quis inſuper peteret Diſpenſationem
ad contrahendum cum Conſanguinea
inſcia futuri Matrimonij, nondum facta
conuentione Matrimonij incundi, tene-
bitur de ſuo ad expenſas; quia præſumi-
tur expenſas liberè feciſſe de ſuo, & ſuo
Iuri ceſſiſſe in obſequium ſuæ Voluntatis
Bonaccina *l. c.* Sanchez *d. lib. 8. Diſp. 36.
n. 3.* vbi tamen declarat, id intelligi, ſi tem-
pore, quo de Matrimonio conuentum
fuit, alter norit ab alio fuiſſe Impetratam
Diſpenſationem, quia tunc cùm nihil de
expenſis pepigerit, & iam ſit Impetrata
Diſpenſatio poteſt Beneficio ipſius Diſ-
penſationis, abſq; vllo onere expenſatũ
collato, frui; At è conuerſo, quamuis
tempore promiſſi Matrimonij Diſpenſa-
tio iam obtenta ſit, ſi eam alter Sponſus
ignoret, & tamen Matrimonium promit-
tat, quod non poteſt ob Impedimentum
dirimens, abſq; Diſpenſatione conſiſtere,
tenebitur ad ſuam partem expenſarum,
ad quam, huiuſmodi Matrimonium pro-
mittendo, ſe tacitè obligauit, quia ſi Im-
pedimentum dirimens fuit illi notum,
præſumitur etiam ſciuiſſe Diſpenſationẽ
ipſam neceſſariam fore ad contrahendũ,
& ſine ea non poſſe Matrimonium iniri.

71 Si poſt obtentam communi conſenſu
Diſpenſationem, quis iniuſtè renuat Ma-
trimonium contrahere, ad integras Diſ-
penſationis expenſas tenebitur; cum non
ſit æquum, vt alter damnum patiatur ob
iniuſtam eius actionem, Bonaccina *n. 6.*
72 loco citato; Si verò iuſtè, ſed ſine alte-
rius culpa, vt ſi ob ſuperuenientem no-
tabilem deformitatem in altero Sponſo,
vel ob ingreſſum Religionis reſiliat, tunc
is, qui iuſtè renuit, ad ſolam expenſarum
medietatem tenetur, Sanchez *d. lib. 5. Diſp.
5. n. 33.* Bonaccina *l. c.* Filiuccius *n. 365.
l. c.* Excipe tamen niſi is doloſè Matrimo-
nium contraxiſſet, animo etiam iuſtè reſi-
liendi, vel Religionem ingrediendi; quia
quamuis ingrediendi Religionem ius ha-
beret, non tamen habebat ius alterum
decipiendi, & expenſis grauandi, Sanchez
lib. 8. Dicta Diſp. 36. n. 5. Filiuccius *l. c.*

73 At ſi quis, ob alterius culpam, & iuſtam
ſibi datam reſiliendi cauſam, renuat, ad
nullas tenetur Diſpenſationis expenſas,
ſed eę omnes ſupportari debent ab illo,
qui cauſam ſufficientem dedit, vt alter
iuſtè

iuſtè reſilire poſſet, v. g. ſi Fœmina, poſt contracta ſponſalia, & poſt Diſpenſationem obtentam, fornicaretur, Sanchez *nu.* 34. & Bonaccina *n.* 8. *ll. cc.*

74 Dixi ſi poſt contracta ſponſalia fornicaretur, quia ſi ante Matrimonij promiſſionem fornicata fuiſſet, & deinde, poſt obtentam Diſpenſationem, alter fornicatione detecta reſilire vellet, non videtur illam debere integras expenſas ſufferre, quia verè poſt promiſſum Matrimonium nullam iniuſtam exercuit actionem, ac Sponſo iniurioſam, Sanchez *l. c.* Bonaccina *n.* 10. *l. c.* Addit Sanchez vbi ſupra,

75 ſecus eſſe dicendum de Sponſo, qui etiam poſt ſponſalia cōtracta fornicaretur, quia ob id non videtur iuſtam reſiliendi cauſam Sponſæ præbere, cum nullam iacturā honoris faciat ſi illi nubat; ſequitur Filiuccius *l. c. n.* 366.

76 Quod ſi poſt Matrimonij promiſſionem, culpa vnius ex Sponſis induceretur Impedimentum dirimens, vt ſi Sponſus cognouiſſet matrem, vel ſororem, ſeù filiam Sponſæ, tunc ille, cuius culpa inductum fuit huiuſmodi Impedimentum tenebitur ad integras Diſpenſationis expenſas; cùm æquum non ſit, vt ipſius culpa Coniux innocens damnum patiatur, habet enim Ius ne Matrimonium cum ſuo dāno inire cogatur, Sanchez *lib. pr. Diſp.* 56. *n.* 4. Bonaccina *l. c. nu.* 11. Filiuccius *Tom. pr. Tract.* 10. *par.* 1. *Cap.* 8. *n.* 291.

77 Si verò Spōſus, poſt defloratam Sponsā, Religionem ingrederetur, ad integras Diſpenſationis expenſas teneretur, quia huiuſmodi ingreſſus culpæ tribuendus eſt; quod ſi culpa careat, tenetur tantùm ad ſuam partem; At ſi fuit iniurioſa defloratio, nempè vi, aut precibus importunis violentiæ æquipollentibus extorta, tenebitur eo caſu ad integras expenſas, quia tunc non debet Religionem ingredi; ſecus erit ſi nulla data fide matrimonij Virgo conſentiēs deflorata ſit; Filiucc. *d. Tract.* 10. *Cap.* 10. *n. vlt* vide Sanchez *de Matrim. lib. primo Diſp.* 44, *& lib.* 8. *Diſp. vltima à n.* 8. vbi hanc materiam optimè agit.

SVMMARIVM.

1 *Subreptio, & Obreptio inter ſe differunt.*

2 *Subreptio quid ſit.*

3 *Obreptio quid ſit.*

4 *Illa ſola taciturnitas vitiat, quam Iura iubent exprimi, vel de quibus eſt in Iure cautum, quod illis expreſſis Papa non concederet.*

5 *Voluntas Principis talis eſſe præſumitur, qualis eſt intentio Iuris.*

6 *Papa præſumitur velle diſpoſitioni Iuris ſe ſemper conformare, niſi aliud expreſſè decernat.*

7 *Iura pro forma exigunt expreſſionem qualitatum à Iure requiſitarum.*

8 *Forma non ſeruata corruit actus.*

9 *Quamuis per ſimplicitatem, vel ignorantiam omiſſa ſit.*

10 *Si taceatur aliqua qualitas, quam Iura non iubent exprimi, quæ ſi expreſſa fuiſſet, Papa difficilius conceſſiſſet, non vitiaretur Diſpenſatio.*

11 *Quoties agitur de inualiditate gratiæ ob taciturnitatē, debet regulariter intelligi, iuxta veriorem opinionem, vt vitiet taciturnitas eorum, de quibus eſt in Iure cautum, quod illis expreſſis Princeps non conceſſiſſet.*

12 *Si eſſent exprimenda omnia, quæ retraherent, ſeù retardarent Principem à conceſſione, etiamſi Iure, vel ſtylo non caueatur eſſe exprimenda, nec de Iure præſtent impedimentum, nulla ferè Diſpēſatio eſſet tuta, & certa.*

13 *Valet Diſpenſatio, tacita veritate, propter quam Papa maxima, vel maiori difficultate conceſſiſſet, niſi Ius exigat, vt dicta qualitas tacita exprimatur.*

14 *Si aliqua qualitas de Iure communi exprimenda taceretur, quamuis ignoranter, & abſq; dolo fieret, gratia vitiaretur, nec iuuaret quod nihilominus Princeps, dicta qualitate expreſſa, conceſſiſſet.*

15 *Ignorantia Iuris communis non præſumitur, nec poteſt allegari.*

16 *Qui veritatem in caſibus Iure expreſſis reticet præſumitur in dolo.*

17 *Sublata Iuris neceſſitate ceſſat doli præſumptio.*

18 *Non ſolùm irritatur gratia ob taciturnitatē qualitatum, quæ iure exprimi debent, ſed irritatur etiam ex taciturnitate eorum, quæ ſtylus Curiæ exigit.*

19 *Stylus Curiæ facit Ius, & pro lege ſeruandus.*

20 *Itē irritatur gratia, tacita qualitate, cuius expreſſionem conſuetudo Principis exigit.*

21 *An expreſſio falſi tàm in cauſa finali, quàm in impulſiua vitiet.*

22 *Proponitur opinio affirmans.*

23 *Literæ Pontificis habent in ſe tacitam conditionē* Si preces veritate nitantur.

24 *Dicta conditio quamuis expreſſa non fuiſſet, tamen ſubintelligitur.*

25 *Quod verum aſſeritur, quamuis abſq; dolo ſubreptio ſequuta ſit,*

26 *Falſitas quæ Pontificem non reddidiſſet difficiliorem ad concedendum ex cauſa à Iure approbata*

non vitiat.

27 *Et eò magis ſi cauſa falsò allegata, ſi verè expreſſa fuiſſet, faciliorẽ Pōtificẽ reddidiſſet ad cōcedēdū.*

28 *Verior tamẽ opinio eſt vt ſolùs Cauſæ finalis falſa expreſſio vitiet gratiam.*

29 *Quæ ſit cauſa finalis, quæ impulſiua, & quid, ſi cōcurrāt plures cauſæ finales ſeu plures impulſiuæ.*

30 *Qualitates, quæ taceri poſſunt, ſunt in duplici Differentia, nempè extrinſecæ, & intrinſecæ.*

31 *Extrinſecæ, tanquam non pertinentes ad Diſpenſationem, ſi omittantur, non vitiant, vt in exemplis, quæ ſubijciuntur.*

32 *Qualitates intrinſecæ ſunt, quæ de Iure, ſeù ſtylo, vel conſuetudine Principis exprimi debent.*

33 *Qualitates Intrinſecæ, ſi omittuntur, vitiant.*

34 *Actus nullus cenſetur non actus.*

35 *Limita, vt ſi gratia ſit diuiſibilis, falſæ cauſæ expreſſio, ob ignorantiam facta, vitiet illam ſolam partem, in qua ſubreptio commiſſa fuit.*

36 *At ſi obreptio ſequuta fuerit dolosè, & fraudolenter culpa vitiatur petentis Diſpenſationem, in totum.*

37 *Falſus precator nullum commodū reportare debet.*

38 *Quando obreptio dolo admittitur, vitiat grauiùs.*

39 *Diſpoſitio* Capituli Si eo tẽpore *quod loquitur de ſolis Iuſtitiæ literis, ex communi Doctorum doctrina, & ex conſuetudine extenditur ad alia quæcumq; gratiarum Reſcripta.*

40 *Quamuis taciturnitas veri non vitiet Reſcriptum à Principe* Motu proprio *conceſſum, nihilominus quando cauſa finalis falsò exprimitur, qua non expreſſa nō cōcederetur Diſpēſatio, quamuis Diſpenſatio cum d. clauſula* Motu proprio *conceſſa ſit, nihilominus gratia erit nulla, & irrita.*

41 *Clauſula* Motu proprio *non firmat gratiam contrà Concedentis intentionem.*

42 *Quid ſi obreptio, vel ſubreptio committerentur culpa Sollicitatoris.*

43 *Sollicitantes & Officiales Romanæ Curiæ qui in expeditione Diſpenſationum matrimonialiū committunt obreptionem, vel ſubreptionem, ſubijciuntur pœnis contentis in* Motu proprio *Pij V.*

44 *Quid ſi ob incuriā Scriptoris fuerit error in Literis circa expreſſionem ſpeciei Impedimenti.*

45 *Non attenditur ad ſimplicitatem Oratorum, ſed ad mentem Pontificis.*

46 *Error quantumcumq; culpa carens non efficit vt Reſcriptum extendatur ad caſum, qui ſub eius verbis non comprehenditur, quamuis, ſi petitum fuiſſet, Papa non denegaſſet.*

47 *Differentia inter expreſſionem, quæ fit per modum demonſtrationis, & aliam, quæ fit per modum taxationis.*

48 *Error in qualitate adiecta per modum demonſtrationis non vitiat.*

49 *Error in qualitate adiecta per modum taxationis vitiat.*

50 *Quando verba cenſeantur appoſita cauſa taxationis.*

51 *Quando appoſita cenſeātur cauſa demonſtrationis.*

52 *Hæc tamen Doctrina quoad Diſpenſationes Matrimoniales adaptari non poteſt.*

53 *Quando aliquid adijcitur, tanquàm qualitas rei, vel requiritur demonſtratio ad certitudinem, & valorem actus, cenſeri poteſt factum cauſa demonſtrationis, & non taxationis, & conſequenter pro validitate actus præſumendum.*

54 *Error Nominis non vitiat, quando conſtat de corpore, cui conceſſa eſt gratia.*

55 *Sic non vitiat error Pronominis.*

56 *Limita ſi Diſpēſatio petatur* In forma pauperum, *quia poſſet hoc caſu dari locus fraudi.*

57 *Quomodo fiat correctio Nominis in Romana Curia.*

58 *Cautela, quo vtuntur Curiales Romanæ Curiæ, in petenda Diſpenſatione, ſi ignorent Pronomina Oratorum.*

59 *Dicta tamen Cautela non habet locum, ſi Diſpenſatio petatur* In forma pauperū.

60 *Quid ſi erretur in expreſſione loci, ſeu locorum originis Oratorum.*

61 *Non poteſt Delegatus mentem Pontificis aliter interpretari, quàm continetur expreſſa in mādato.*

62 *Mandatum Pontificis eſt ſtricti Iuris, & ſtrictiſſimè interpretandum.*

63 *Non eſt in Poteſtate Delegati protrahere verba Reſcripti ad caſus ſimiles, vel minores, ſed debet purè, & ſimpliciter id tantùm exequi, quod habet in mandatis.*

64 *Si Oratores qui petunt Diſpēſationem ob cauſā anguſtiæ loci ſint ex diuerſis locis, debet vtriuſq; loci expreſſio fieri, & coram Delegato eorum anguſtias verificari.*

65 *Attēditur locus Originis, & nō Domicilij Oratorū.*

66 Expreſſio *locorum Oratorum non eſt neceſſaria, quando Diſpenſatio petitur ob aliam cauſam, quàm* ob anguſtiam loci, *& tunc ſufficit expreſſio eorum Diœceſum*

67 Expreſſio *Diœceſis Oratorum neceſſaria eſt, non ſolùm in impetrationibus Diſpenſationum Matrimonialium, ſed etiam aliarum gratiarum.*

68 *Intellige vt exprimenda ſit Diœceſis Originis, & non Domicilij, quia Papa intendit Diſpenſationem committere Ordinario Oratricis iuxta diſpoſitionem Concilij.*

69 *Si in expreſſione Diœceſis Originis erratum eſſet, probabilius eſt vitiari Diſpenſationem.*

70 *Mandatum Pontificis ita debet interpretari, vt non trahatur vltra intentionem ipſius Mandantis.*

71 *Laudantur plures Vicarij Generales Lucani.*

72 *Item alij iam præteriti.*

73 *Expreſſio qualitatum Oratorum quibus caſibus facienda ſit.*

74 *Quid ſi poſt impetratam, & factam Diſpenſa-*

tio-

tionem ſuper aliquo Impedimento dirimenti, de tegeretur aliud Impedimentum dirimens.

75 Quomodo reſcribi ſoleat per Pontificem in d. caſu.

76 Quid ſi in Supplicatione fuiſsẽt expreſſa plura Impedimenta, at coram Delegato non reperirentur omnia adeſſe.

77 Si poſt Matrimonium contractum, & conſumatum aliquod Impedimentum detegatur, ſuper quo petenda ſit Diſpenſatio, exprimi debet de neceſſitate, an pro Matrimonio contracto Denũciationes ritè præceſſerint, vel ſaltem de Ordinarij licentia remiſſæ, alias Diſpenſatio nulla erit.

78 Si plura Impedimenta extent inter contrahere volentes, ea omnia ſunt Pontifici exprimenda.

79 Sublato vno Impedimento remanet aliud.

80 Diſpẽſatio facta ſuper vno Impedimento, non protrahitur ad aliud.

81 Papa nunquàm cenſetur voluiſſe ſanare defectus, & amouere Impedimenta, quæ ignorat.

82 Tot ſunt neceſſariæ Diſpenſationes, quot ſunt obſtacula, & Impedimenta.

83 Diſpenſatio Pontificis ea ſola Impedimenta comprehendit, quæ fuerunt ſibi expreſſa.

84 Impedimenta ita ſunt Põtifici exprimẽda, vt quod certum eſt, non ponatur ſub Dubio; alias Diſpenſatio nulla erit.

85 An omnia Impedimenta debeant ſimul in eadem Supplicatione exponi.

86 Proponitur ſententia negans.

87 Verior ſententia eſt, vt ea omnia ſimul, & in eadem Supplicatione exprimantur, maximè in Diſpenſationibus Matrimonialibus.

88 Duo, vel plura Vincula fortius ligant, quàm vnum; maximè ſi ad vnum eundemq; finem tendant, & vnum augeat aliud.

89 Papa difficilius diſpenſat cum habente plura Impedimenta, quam cum habente vnum.

90 Si Papa non intelligat quantitatem gratiæ, quàm facit, non poteſt eam velle, & conſequenter ex ea taciturnitate, & ignorantia gratia vitiatur.

91 Prædicta doctrina adeò eſt vera, vt ſi aliter factũ fuiſſet, & Diſpenſatio fuiſſet obtenta ſuper aliquo Impedimento ſeorſum, opus eſſet in Supplicatione facienda pro Diſpenſatione impetranda ſuper alijs remanentibus Impedimentis, exprimere etiam aliud diſpenſatum, & obtinere Literas in forma, Perinde valere.

92 Ignorantia Oratorum non prodeſt ad hoc vt Diſpẽſatio, quæ nulla eſt, validetur, ſed ſolùm ad illos excuſandum à culpa.

93 Limita niſi Impedimenta eſſent diuerſæ rationis, vt v. gr. ſi cum Impedimento dirimenti concurreret Votum Caſtitatis, vel Religionis.

94 An autem debeat prius obtineri Diſpenſatio ſuper Voto, vel ſufficiat ſi impetretur poſt Diſpenſationem obtentam ſuper dirimenti.

95 Refertur ſentẽtia affirmans poſſe, tã ante, quã poſt.

96 Verior opinio, quod debeat prius impetrari ſuper Voto, & deinde ſuper dirimenti.

97 Intellige de Voto Caſtitatis, reſeruato Papæ, quod non poſſit à parentibus irritari.

98 Si dictum Votum eſſet diſpẽſabile per Epiſcopum, ſufficeret prius impetrari ab eo, & deinde à Põtifice diſpenſari ſuper dirimenti.

99 Si Diſpenſatione egens eſſet etiam ligatus ſponſalibus de futuro cum alia fœmina, quid agendum.

100 Diſpenſatio ſuper dictis Sponſalibus difficillimè à Papa conceditur, quia agitur de præiudicio Tertij.

101 Quod ſi poſt impetratas à Pontifice Literas Diſpenſationis Delegato commiſſæ, ſed nondum exequutæ, ſuperueniret Affinitas.

102 Quòd ſi huiuſmodi Affinitas ſuperueniret poſt factam Diſpenſationem, nondum tamen exequutã

103 Dicta Concluſio, quàm n. 87. diximus, limitatur etiam, eo caſu quo ex Impedimẽtis dirimentibus, ſuper quibus petenda eſſet Diſpenſatio, aliqua eſſent occulta, & alia publica.

104 In Prætorio S. Pœnitentiariæ non exprimuntur nomina Oratorum.

105 Dùm in Prætorio S. Pœnitẽtiariæ petitur Diſpẽſatio ſuper occultis, & à Pontifice ſuper publicis Impedimẽtis, neceſſe eſt, vt in d. Prætorio non ſolũ explicentur ipſa occulta, ſed etiam alia publica.

106 Nec refert ſi prius à Summo Pontifice ſuper publicis, vel à S. Pœnitentiaria ſuper occultis petatur Diſpenſatio.

107 Cautela, qua vti poteſt, qui impetrare vult à Põtifice Diſpẽſationẽ ſuper aliquo Crimine, quod verè cõmiſit, ſed defectu probationũ fuit abſolutus, vel aliqua arbitraria pœna punitus, ne ſuũ Crimẽ prodat

108 Si quis occidiſſet Vxorem, non tamen animo ducendi Concubinam, & de hoc crimine fuiſſet in foro Iudiciario inquiſitus, & aliqua pœna extraordinaria punitus, ſi poſtea velit ducere Concubinam, quomodò ſe gerere poſſit, ne ſe prodat.

109 Qua circumſpectione, & cautela ſe gerere debeãt Oratores, qui cum Impedimento dirimenti, ab eis craſsè ignorato, Matrimonium contraxerunt, ne in Diſpenſatione petenda ſe prodant.

110 Inhabilitas Oratorum, ſi quæ adſit, exprimi debet Pontifici in Diſpẽſatione petenda ſuper Impedimento dirimenti; alias Diſpenſatio erit ſubreptitia, & nulla.

111 Quamuis etiam Motu proprio Diſpenſatio facta eſſet.

112 Papa dum Diſpẽſationem concedit, non intendit approbare id, quod malè, & nulliter à contrahentibus factum eſt, nec aliud Impedimentum non expreſſum amouere, vnde ſublato Impedimento propoſito remanent alia.

113 Si Diſpenſatio aliquo modo cedat in præiudiciũ Tertij, id exprimi debet in Supplicatione porrecta pro Impetratione Diſpẽſationis; alias Diſpẽſatio erit ſubreptitia, & nulla.

114 *Si Vidua petat Diſpẽſationem ad contrahẽdum, an debeat de Viduitate mentionem facere.*

115 *Singula Impedimenta in propria ſpecie, & gradu, & cum neceſſarijs circumſtantijs debent exponi.*

116 *Pro Impedimento Conſanguinitatis debet exprimi gradus præciſus, quo Oratores ſunt coniuncti.*

117 *An ex vno comuni, ſeù potius ex diuerſis ſtipitibus proueniat Conſanguinitat.*

118 *Quo propinquior eſt gradus, & quo maiora ſunt Impedimenta, eò difficilior redditur Diſpenſatio.*

119 *Item exprimi debet, an diſtantia graduum ſit in linea recta, vel tranſuerſali.*

120 *Probabile eſt Matrimonium in linea recta prohiberi in infinitum.*

121 *Si Oratores ſint in linea inæquali infra ſecundum gradum, & fæmina ſit propinquior ſtipiti, debet exprimi.*

122 *Si Oratores diſtent gradu inæquali infra Quartum gradum, de ſtylo Curiæ debet vterq; gradus in Supplicatione exponi, ad hoc vt ſuper remotiori fiat Diſpenſatio, & ſuper propinquiori concedantur Literæ Declaratoriæ.*

123 *Literæ Declaratoriæ, quamuis antiquo tempore non fuiſſent neceſſariæ, hodie tamen, conſuetudine legitimè introducta, ſunt adeo neceſſariæ, vt illis non obtentis, non poſſit Matrimonium contrahi.*

124 *Licet ſuper ſolo remotiori gradu diſpenſetur, nihilominus quia alterum Collateralem eſſe propinquiorem ſtipiti, efficit Diſpenſationem difficiliorem in eo gradu, propterea id totum erit exprimendum.*

125 *Quando propinquior gradus eſſet primus, exprimi debet, eo magis attenta diſpoſitione Bullæ Specialis Pij V.*

125 *Diſpenſatio non præſumitur in inſolitis concedi, etiam ſpatio 40. annorum, quamuis in alijs, quæ ſunt ſolita concedi, ſpatio triginta annorum præſumatur.*

127 *Quando Oratores ſunt in Primo, & Secundo gradibus, tunc quia vnuſquiſq; gradus conſtituit ex ſe Impedimentum non diſpenſatus, ſuper remotiori tãtum, ſed ſuper ambobus, nec declaratur eo caſu diſtantiam Secundi non obſtare.*

128 *Quando Oratores ſunt coniuncti infra Secundum gradum; debet inſuper exprimi prouenientia Conſanguinitatis.*

129 *Dicta expreſſio neceſſaria etiam eſt ſi Oratores coniuncti ſint Primo, vel Primo, & Secundo ex actu fornicario.*

130 *Alij tamen probabilius docent in Impedimento huiuſmodi Affinitatis non requiri dictam expreſſionem prouenientiæ.*

131 *Si in expreſſione graduum Conſanguinitatis fieret error, quid agendum.*

132 *Eo ipſo quod Papa diſpenſat ſuper Gradu ſuperiori, virtualiter, & formaliter in illo continetur minor in eodem ordine, & eadem ſpecie.*

133 *Quid ſi loco maioris gradus, qui verè exiat, ſupponeretur minor, qui non extat.*

134 *Amplia vt d. caſu Diſpenſatio ſit ſubreptitia, quamuis abſq; dolo impetrata fuerit.*

135 *Error quantumcumq; culpa carens non efficit vt Reſcriptum extendatur ad caſum, qui ſub eius verbis non comprehenditur, quamuis, ſi is petitus fuiſſet, Literæ ſimiliter conceſſæ fuiſſent.*

136 *Quid ſi Impedimentum fuiſſet expreſſum eſſe Cõſãguinitatis, cũ verè eſſet Affinitatis, vel è cõtra.*

137 *Cum eadem compoſitione in paritate graduum Diſpenſatio conceditur in Affinitate, ac in Conſanguinitate.*

138 *Actus non operatur vltra intentionem agentis.*

139 *Cõſanguinitas, & Affinitas ſunt Impedimenta dirimẽtia diuerſa, & dum Papa diſpenſat in Cõſanguinitate, non diſpenſat in Affinitate, vel è contrà.*

140 *Prædictam doctrinam amplia, vt procedat, quãuis expreſſum fuiſſet Pontifici Impedimentum eſſe Coſãguinitatis, ex qua oritur fortius vinculũ, quamuis eſſet Affinitatis, eo quod*

141 *Conſanguinitas, & Affinitas ſunt Impedimenta diuerſa, ideò in facultatibus quæ dantur à Pontifice Legatis, vel Nuncijs ad Diſpenſandum ſuper Impedimentis dirimentibus ſemper dicitur, vt poſſint diſpenſare ſuper Impedimentis Conſanguinitatis, Vel Affinitatis, quæ dictio, Vel, ſtat Alternatiuè, vt mox dicam.*

142 *Error nõ ſupplet intentionem concedentis, vnde quamuis Oratores ex cõmuni errore putarentur eſſe v. gr. in Tertio Affinitatis, cum verè eſſent in Tertio Conſanguinitatis, vel è contra, adhuc Diſpenſatio erit ſubreptitia.*

143 *Quando Impedimentum eſſet ſolius Conſanguinitatis, vel ſolius Affinitatis. Sollicitatores, ſi neſciunt ſpeciem Impedimenti, ſolent in Supplicatione exponere Impedimentum eſſe vel Conſanguinitatis, vel Affinitatis.*

144 *Si Impedimẽta ſint partim Conſanguinitatis, & partim Affinitatis, debent exprimi ambæ ſpecies, & præciſi vniuſcuiuſque ſpeciei gradus.*

145 *Dictio, Vel, ſtat Alternatiuè: In Alternatiuis ſufficit vnam partem verificari.*

146 *Quando gratia emanat ad Supplicationem partis, Papa cenſetur ſe præcisè fundare ſuper narratis.*

147 *Nunquam cenſetur Papa diſpenſare ſuper Impedimentis non expreſſis.*

148 *Pro Diſpenſatione impetranda ſuper Impedimentis Affinitatis, & Publicæ Honeſtatis, explicari debet Gradus.*

149 *An Affinitas, vel Honeſtas ex vno, vel pluribus ſtipitibus inſurgant.*

150 *An Affinitas ſit in linea recta, vel Collaterali.*

151 *An*

151 *An ex Matrimonio rato, vel conſummato, ſeù potius ex illicita copula inſurgat.*

152 *An ex ſolis ſponſalibus, vel ex Matrimonio rato oriatur Honeſtas*

153 *Non eſt neceſſe in Diſpenſatione petenda ſuper Affinitate exprimere, quòd fæmina ſit propinquior ſtipiti, ſed ſufficiet ſimpliciter deſcribere inæqualitatem graduum.*

154 *Quando Affinitas cõſurgat ex copula illicita, et quãdo ex ſolis ſpõſalibus oritur honeſtas, ſufficiet dicere in genere.d.Impedimenta ſubeſſe, & quãuis diceretur illa orta fuiſſe ex Matrimonio, valeret Diſpenſatio.*

155 *E' conuerſo irrita erit Diſpenſatio, ſi Affinitas, vel Pupblica Honeſtas ex Matrimonio inſurgerent, & id non fuiſſet expreſſum, quia tunc duo Impedimenta ſunt nẽpè Affinitatis, & Honeſtatis.*

156 *Si diceretur Honeſtatem eſſe in Secundo vel Tertio, ſeù Quarto Gradu, non eſſer opus exprimere, quod procedat ex Matrimonio rato, quia ſatis conſtat Impedimentum Publicæ Honeſtatis non aliunde, quàm ex Matrimonio rato cõſurgere.*

157 *Si Honeſtas inſurgeret ex Matrimonio rato, & Oratores eſſent in gradu inæquali, ſufficeret exprimere remotiorem, attento Iure communi.*

158 *Conſtitutio Pij V. qua decernitur neceſſarias eſſe Literas Declaratorias ſuper gradu proximiori, loquitur tantũ dè Conſanguinitate, & Affinitate.*

159 *Si quis habens tantummodo Impedimentum Publicæ Honeſtatis cum aliqua, procedẽs ex Matrimonio rato, & non conſummato cum Sorore fœminæ, quam ducere intendit, exponeret Honeſtatem procedere ex Matrimonio conſummato, validè diſpenſaretur.*

160 *Quid ſi Affinitas procederet ex copula fornicaria, & adeſſet etiam Impedimentum Publicæ Honeſtatis.*

161 *Si Affinitas procedat ex copula licita, ſufficiat hoc narrare, quia in d. Affinitate tacitè comprehenditur Publica Honeſtas ex Matrimonio rato.*

162 *Nec opus erit exprimere quoties copula repetita fuerit cum eadem perſona.*

163 *Limita ſi poſt Diſpẽſationem obtentã ad contrahendum, ſed nondum contracto Matrimonio, copula repetita fuit cum Conſanguinea, Primo, vel Secundo Gradu coniuncta cum fœmina quam quis ducere intendit, quia tunc Affinitas contrahitur, & alia opus erit Diſpenſatione.*

164 *Reſcriptum Pontificis non extenditur ad cauſas poſtea exortas.*

165 *Si Honeſtas ſit in gradu inæquali, ſuperfluum erit explicare, quod ex Matrimonio rato proueniat, quia Honeſtas ex ſponſalibus proueniens non excedit primum Gradum.*

165 *Quoad errorem in expreſſione Nominis, Pronominis, Gradus, Loci, vel Diæceſis Oratorum; prout circa Compoſitiones, & Taxas pro Diſpenſatione ſoluendas eædem Regulæ aſſignantur in Affinitate, ac in Conſanguinitate.*

167 *Pro obtinenda Diſpenſatione ſuper Impedimento Cognationis Spiritualis debet explicari qualitas Cognationis.*

168 *Super Paternitate Papa non ſolet Diſpenſare.*

169 *Inſuper explicari debet an Cognatio oriatur ex Baptiſmo, vel Confirmatione, vel ex ambobus.*

170 *Quid ſi quis plures filios alicuius de Sacro fonte leuaſſet, vel pluros in Confirmatione tenuiſſet.*

171 *Spiritualis Cognatio multiplicatur, vel ex diuerſis Sacramentis, nempè Baptiſmo, & Confirmatione, vel quando Compatres vnus alterius viciſſim leuant filios.*

172 *Quid ſi aliquis plures filios alicuius Baptizaſſet.*

173 *Etiam in caſu neceſſitatis, & in priuato Baptiſmo domi celebrato Baptizans Cognationem contrahit.*

174 *Circa Diſpenſationem obtinẽdã ſuper Voto, vel Iuramento, debet exprimi, ſi Votum, vel Iuramentum fuerunt facta vnũ independenter ab alio*

175 *Quid ſi Iuramentum factum fuiſſet in confirmationem Voti.*

176 *Quid ſi quis teneretur Voto Caſtitatis, & Religionis.*

177 *Quid ſi habent Votum non nubendi, vel non fornicãdi exprimeret ſe habere Votum Caſtitatis*

178 *Votum, vel Iuramentum ſi ſoli Deo factum, vel in gratiam Tertij, debet exprimi.*

179 *Quid ſi ille qui eget Diſpẽſatione ſuper Voto, peteret Diſpenſationem à Iuramento, vel è contra.*

180 *Qui poteſt Diſpenſare in Votis, poteſt etiam in Iuramentis ſoli Deo factis.*

181 *Quamuis millies fuiſſent repetita Vota, nulla noua obligatio eſſet inducta.*

182 *Limita niſi repetita fuiſſent poſt Diſpenſationem iam factam.*

183 *Aſſignatur Regula pro explicandis Votis.*

184 *Quid ſi Vota ſint diuerſa, & vnum non includatur in alio?*

185 *Quid ſi vnum includatur in alio? Vide plura exempla, quæ ſubijciuntur.*

186 *Quoad Impedimentum Raptus, debet exprimi in Diſpenſatione petenda, an factus fuerit ad effectum Matrimonij contrahendi.*

187 *Item exprimi debet ſi factus fuerit eo fine, vt faciliorem impetrarent Diſpenſationem.*

188 *Pro Diſpenſatione obtinenda ſuper commiſſo, ſeù machinato crimine, quid ſit exprimendum.*

189 *Quid ſi Diſpẽſatio petatur ſuper iterato crimine.*

190 *Non præſumitur Pontificem velle idem genus Criminis pluries remittere.*

191 *Indignus eſt venia, qui Clementia Principis ad conſuetudinem peccandi abutitur.*

192 *Crimina repetita ſemper reddunt Pontificem difficiliorem ad diſpenſandum, & propterea dicta repetitio exprimi debet.*

193 *Semel malus ſemper præſumitur malus in eodem genere mali.*

194 *Solitus delinquere grauius peccat.*

195 *Intellige tamen eſſe exprimendam repetitionem eiusdem generis Criminis, quod repetitum eſt.*

196 *Si quis fuiſſet prima vice Diſpenſatus v. gr. ſuper Crimine Machinationis, & poſtmodum indigeat Diſpenſatione ſuper Crimine Adulterij cum promiſſione, & fide data futuri Matrimonij, non erit neceſſaria expreſſio primi Criminis in Diſpenſatione petenda, quia ſunt diuerſa Impedimenta.*

197 *Si quis incurriſſes in Irregularitatem ob aliquod Homicidium, & obtenta Diſpenſatione aliud Homicidium perpetraſſet, ſi petat Diſpenſationem, debet de prima Diſpenſatione mentionem facere.*

198 *Quid ſi crimen fuiſſet iam deductum ad forum contentioſum, non tamen plenè probatum.*

199 *Quid ſi poſt Diſpenſationem obtentam ſuper aliquo Impedimento dirimenti ſuperueniat Affinitas Matrimonium dirimens.*

200 *Quid ſi d. Affinitas ſuperueniat poſt commiſſum Delegato Diſpenſationem, ſed nondum ab eo exequutam.*

201 *Si Conſanguinei, vel Affines contraherent inter ſe Matrimonium cum Diſpẽſatione, & deinde mortuo vno ex Coniugibus vellet ſuperſtes Diſpenſari ad ducendum aliam Conſanguineam, an neceſſe ſit primæ Diſpenſationis facere mentionem.*

202 *Quid ſi poſt Impetratã Diſpenſationẽ ad contrahendum cum Cõſanguinea, mutato propoſito vellet ducere aliam Conſanguineam.*

203 *Quid ſi poſt impetratam Diſpenſationem ad ducendam Conſanguineam, aliam duceret, qua mortua vellet prima Diſpenſatione vti.*

204 *Si conſtitutus in Sacris diſpenſaretur, vt ducere poſſet vxorem, & deinde ducere vellet Conſanguineam, an primæ Diſpenſationis mentio ſit facienda.*

205 *Neceſſaria eſt mentio prioris Diſpenſationis obcentæ tribus caſibus.*

Primò, quando caſus eſt à Iure expreſſus; Secundò, quando commemoratio prioris Diſpenſationis neceſſaria eſt, vt Papa non ignoret totum Impedimentum ſuper quo Diſpenſatio petitur; Tertio, quando per ſecundam Diſpenſationem petitur alia maior gratia ſuper eo, de quo fuit alias diſpenſatus.

206 *Beneficiatus obtinuit Diſpenſationem non reſidendi per quinquennium in Beneficio cum perceptione fructuum; ſi expleto d. quinquennio petat ſuper eadem re aliam Gratiam, & Diſpenſationem, neceſſe erit exprimere priorem.*

207 *Si quis obtenta Diſpenſatione ſuper Voto Caſtitatis, ducat Vxorem, eaq; mortua velit ducere aliam, tenebitur, non ſolùm impetrare nouam Diſpenſationem ſuper d. Voto, ſed de prima Diſpenſatione mentionem facere, alias Diſpenſatio erit ſubreptitia.*

208 *Si Illegitimus Diſpenſatus ad Beneficia, velit deinde diſpenſari ſuper pluralitate, debebit in iſta ſecunda Diſpenſatione mentionem facere, non ſolùm de prima gratia obtenta, ſed etiam de legitimitate.*

209 *Amplia, vt non ſolùm eo caſu neceſſaria ſit d. expreſſio Illegitimitatis, ſed debebit etiam de neceſſitate exprimi qualitas ipſius Illegitimitatis, vt ſi ſit Spurius, Sacrilegus &c.*

210 *Quid & ſi prius abſolutè impetraſſet à Papa legitimationem.*

211 *Si natus ex duplici Adulterio exprimeret ſimpliciter ſe natum ex Adulterio, vitiaretur gratia, niſi expreſſiſſet ſe natum ex Coniugato, & Coniugata.*

212 *Si quis Diſpenſationem obtinuiſſet cum aliqua limitatione, & poſtea ſuper eadem re vellet diſpenſari abſolutè, tenebitur de d. priori Diſpenſatione, cum limitatione obtenta, facere mentionem.*

213 *Si quis obtenta aliqua Diſpenſatione ſuper vna re velit poſtea Diſpẽſationẽ ſeù maiorẽ exẽptionem ſuper eadem re obtinere, vt v. gr. ſi obtenta exemptione a parte Decimarum, vellet maius Priuilegium ſuper eadem re obtinere, debebit de priori Diſpenſatione mentionem facere.*

214 *Sic tenebitur mentionem facere de priori Diſpenſatione cum limitatione obtenta ille, qui poſtea petat abſolutè aliam Diſpenſationem ſuper eadem re.*

215 *Tunc valida erit ſecunda Diſpenſatio, non facta mentione de prima ſuper eadem re obtenta*

216 *Primò quando noua, & ſufficiens cauſa ſuperueniſſet, ex qua præſumatur Pontifex Diſpenſationem ſecundam non denegaturum.*

217 *Secundò quãdo prima Diſpenſatio conceſſa fuiſſet cum limitationibus quæ de ſtylo Curiæ in tali conceſſione ſolitæ ſunt apponi.*

218 *Si quis ad tollendum aliquem ſcrupulum, ſeù Dubium ſuper priori Diſpenſatione, petat de nouo ſuper eadem re, vel Impedimento diſpenſari, & facta ſimili expreſſione quoad circumſtantias obtineat illam æqualem quoad gratiam, valebit iſta ſecunda, quamuis de priori Diſpenſatione non fuerit facta mentio.*

219 *Nec vitiabit ſi taceatur quòd eamdem Diſpenſationem alias petierit, & non obtinuerit.*

220 *Vel ſi taceatur quod à Põtifice denegata fuiſſet, eò quia indicaſſet non adfuiſſe iuſtam Diſpenſandi cauſam.*

221 *Amplia vt non ſolum poſſit dictis caſibus Inferior Diſpenſare vt ſupra, ſed conſimili ratione poterit etiam Diſpenſare habens facultatem Delegatam ad diſpenſandum, eò quod ab habente iuriſdictionem ordinariam denegata fuiſſet.*

222

222 *Peritio Diſpenſationis prius à Pontifice facta non operatur Præuentionis effectum.*

223 *In vſu Iuriſdictionis voluntariæ non habet locum Præuentio.*

224 *Qui obtinuit Reſcriptum Apoſtolicum, vt poſſit à Confeſſario diſpenſari, eandem Diſpenſationem obtinere poterit ab Epiſcopo, vel alio Inferiori Prælato, qui tali facultate præditus ſit, non facta mentione eiuſdem Reſcripti.*

125 *Conceſſa in fauorem, non debent in odium retorqueri.*

125 *Si Diſpenſatio prima eſt nulla, non eſt opus in ſecunda de priori mentionem facere.*

127 *Quando Iura ſpetialiter probibent, ne, tali caſu occurrente, Diſpenſatio concedatur, neceſſe erit de eo caſu mentionem facere, ſi Diſpenſatio ſuper aliquo Impedimento dirimenti petenda ſit.*

28 *Si Canſanguinei, vel Affines intra 4. gradum Matrimonium ſcienter cum Impedimento dirimenti contraxiſſent, & eò magis ſi conſummare præſumpſiſſent, tenentur in Diſpenſatione petenda ad contrahēdū iſtā circumſtantiam explicare.*

29 *Concilium Tridentinum facit Ius comune.*

30 *Quando Papa, Diſpenſando contrà Conciliū abſq; Iuſta cauſa, peccaret mortaliter.*

31 *Ad Concilium ſpectat, ea, quæ ad fidem, & mores Eccleſiæ ſpectant, definire, & declarare.*

32 *Ad hoc vt Papa ſciat Diſpenſationem peti ſuper caſu, in quo Diſpenſatio prohibita eſt à Iure, vel à Concilio, neceſſaria eſt expreſſio d. qualitatis, alias Diſpenſatio erit nulla.*

33 *Diſpenſatio in caſu proximè dicto nulla erit, quamuis etiam* Motu proprio *facta fuiſſet.*

34 *Non ſolum facienda erit mentio de Matrimonio clandeſtine contracto inter prohibitos, in Diſpenſatione petenda, ſed & exprimendus erit finis, quo Matrimonium contractum, vel conſummatum fuerit.*

35 *Sic pariter, ſi huiuſmodi Matrimoniū fuerit clādeſtinè ſcienter contractum, poſt mādatum à Pontifice ad diſpenſandum commiſſū, ſed nondum à Delegato exequutum.*

36 *Ad hoc vt vere dici poſſit Tractatus, oportet, vt fuerit completus, & perfectus cum concluſione.*

37 *Tractatus non concluſus, nec alijs concurrentibus, non concludit ad Matrimonium.*

38 *Ad hoc, vt Oratores ſubiaceant prohibitioni* Concilij *Seſſ. 24. n. 5 de Reform. Matrimonij de non diſpenſando, & alijs pœnis ibi appoſitis, non ſufficit, quod ſola ſponſalia ſint inter Oratores contracta, quamuis etiam fuerit inter eos ſubſequuta copula, ſed requiritur quod Matrimonium fuerit clandeſtinè contractum.*

39 Concilium *ibi ſolùm Matrimonium clandeſtinum punit, non autem ſolam copulam, quamuis ſcienter habita ſit.*

40 *In pœnalibus non eſt facienda extēſio: Concilium Tridētinū dū punit illos, qui Matrimoniū clādeſtinum inter ſe ſcienter contrahunt de illis loquitur, qui cum ſcientia Impedimenti dirimentis coram Paratho, & teſtibus contrahunt.*

241 *Quid ſi inhabiles ad contrahendum contrahunt per verba de præſenti, ſub conditione impoſſibili.*

242 *Ex huiuſmodi Matrimonio non oritur Impedimentum publicæ honeſtatis.*

243 *Si qui bona fide, & ignorantes aliquod Impedimētū inter ſe exiſtere, Matrimoniū cōtrahāt ſpretis Denūciationibus, ſi poſtea aliquod Impedimētū dirimens detegatur, tenentur in Diſpenſatione petēda de huiuſmodi omiſſione, & ſpretu mentionem facere, alias Diſpenſatio nulla erit.*

244 *Qui ſic contraxerint, ſubiacebunt pœnis à Cōcilio comminatis.*

345 *Filij ex dicto Matrimonio nati erunt Illegitimi.*

246 *Non eſt dignus Eccleſiæ benignitatem experiri, qui eius ſalubria præcepta temerè contempſit.*

247 *Non dicitur ignorantia probabilis, quando omittuntur requiſita à Iure, vel ab Eccleſia.*

248 *In Matrimonio clandeſtinè celebrato præſumitur mala fides.*

249 *Qui malè agit, odit lucem.*

250 *An Copula ſit explicanda in Diſpenſatione petenda.*

251 *Non eſt propriè Inceſtus, niſi copula fuerit perfecta.*

252 *Si illi, qui habuerunt Inceſtum, non habebant notitiam Impedimenti, non committitur Inceſtum, nec tenentur in Diſpenſatione petenda de huiuſmodi copula mentionem facere.*

253 *Nec erit neceſſe huiuſmodi qualitatem, & circumſtantiam Conſanguinitatis, vel Affinitatis eo caſu aperire in Confeſſione.*

254 *Quid ſi vnus tantùm ex habentibus copulam ſciat Impedimentum.*

255 *Et copula propriè dicitur Inceſtuoſa, quæ habetur inter Conſanguineos, vel Affines.*

256 *Copula inter Impeditos Cognatione Spirituali, vel Publica Honeſtate, non eſt Inceſtuoſa, nec exprimenda in Diſpenſatione.*

257 *Copula, quæ habita ſit inter Conſanguineos, vel Affines poſt Diſpenſationem factam à Pontifice, vel Delegato, antequàm Matrimonium contractum ſit, non eſt Inceſtuoſa.*

258 *Quid ſi poſt Diſpenſationem factam à Delegato, noua inſurgeret Affinitas Matrimonium dirimēs.*

259 *Quid ſi in Diſpēſatione, ſeu potius Mandato per Pontificem Delegato commiſſo adeſſet clauſula* Dummodò copula non interceſſerit.

260 *Proponitur ſententia affirmans non teneri Oratores copulam manifeſtare ſi Diſpenſatio ſit pro foro externo.*

261 *Proponitur ſententia affirmans teneri illam manifeſtare.*

262 *Dictio, Dummodo, conditionem importat, ob quā*

iuriſ-

Iuriſdictio ſuſpenditur, donec d. clauſula non fuerit iuſtificata, & ita qualificat Gratiam, vt ſiuè modum, ſiuè conditionem importet, nil actum cenſeatur, donec ſit plenè iuſtificata.

263 *Hodie non datur Diſpenſatio cum d. clauſula.*

264 *Reprehenduntur Iudices, qui cum non habeant in mandato de copula inquirere, interrogant Sponſos, an ſequuta fuerit.*

265 *Ad Delegatum non ſpectat cognoſcere de his, quæ non habet in mandatis, nec tenetur verificari facere id, quod in Literis ſuæ commiſſionis non legitur, nec continetur.*

266 *Si copula habita fuit ſpe facilius obtinendi Diſpenſationem ſuper Impedimento dirimenti, an, & quando explicari debeat in impetratione Diſpenſationis.*

267 *Quod ſi alter Coniugum habuerit dictam ſpem, alter verò ſit Innocens.*

268 *Quid ſi d. finis, & ſpes fuerit occultè habita, & ſolùm in mente retenta.*

269 *Quid ſi copula non adducatur in cauſam, ſed ob aliam cauſam Diſpenſatio impetretur.*

270 *An Copula ſit de neceſſitate exprimenda, ſi ob aliam cauſam impetretur Diſpenſatio.*

271 *Proponitur Sententia affirmans.*

272 *Proponitur Sententia negans.*

273 *Iteratio copulæ cum eadem perſona, quam quis ducere intendit, non auget, nec nouum Impedimentum inducit.*

274 *Quid ſi copula habeatur poſt commiſſam Diſpenſationem à Pontifice, ſed nondum ab Ordinario exequutam.*

275 *Quid ſi copula habita ſit antequàm Oratores intenderent Contrahere.*

276 *Quid ſi copula ſit occulta; Quando S. Pœnitentiaria diſpenſat ſuper Impedimento expreſſa ſibi copula occultè habita, ſolet committere Confeſſario, non ſolùm Abſolutionem ab Inceſtu, ſed & Diſpẽſationem ſuper Impedimẽtis, quamuis fuerit alias confeſſa, ſeù concedenda à Pontifice.*

277 *Refertur opinio affirmans, pro foro conſcientiæ non eſſe neceſſariam copulæ expreſſionem, ſed tantum eſſe faciendam quãdo copula publica ſit.*

278 *Referuntur fundamenta prædictæ opinionis.*

279 *Refertur opinio negans neceſſitatem expreſſionis huiuſmodi copulæ in Diſpenſatione petenda, ſi alia cauſa proponatur pro impetratione Diſpenſationis.*

280 *Opinio Auctoris.*

281 *Doctrina eorum, qui dicunt illam taciturnitatem vitiare, intelligi debet de his, de quibus eſt in Iure cautum, quod illis expreſſis Papa non diſpenſet.*

282 *Quando appareat quod Iura iubeant aliquam qualitatem exprimi.*

283 *Quod Lex non dicit, non eſt ab homine præſumendum.*

284 *Diſpenſationem eſſe nullam, eſt pœna.*

285 *Vbi Ius pœnam non imponit, non eſt imponẽda.*

286 *Pœna nullitatis ipſo Iure non intelligitur, niſi in caſibus Iure expreſſis.*

287 *Quamuis pœna appoſita fuiſſet ipſo Iure incurrenda adhuc declaratoria requireretur.*

288 *Si Legiſlator pœnam nullitatis voluiſſet, vtiq; expreſſiſſet.*

289 *Legiſlator id noluiſſe præſumitur quod cum facilè potuiſſet exprimere, non expreſſit.*

290 *Si non expreſſum, ergo volitum.*

291 *Non expreſſum à Lege habetur pro omiſſo.*

292 *Quando Papa aliud non explicat, Conſtitutio non ſe extendit.*

293 *In odioſis, & pœnalibus omiſſum habetur pro omiſſo.*

294 *Non expreſſum à Lege interpretari debet fuiſſe omiſſum ex mente omittentis.*

295 *Nullo Iure præcipitur copulam exprimi.*

296 *Non præcipitur Iure naturæ.*

297 *Non Iure Diuino.*

298 *Non Iure Poſitiuo.*

299 *Non in Concilio Tridentino.*

300 *Non in Regulis Cancellariæ.*

301 *Non in ipſis Literis Diſpenſationum.*

302 *In Literis Diſpenſationum apponitur clauſula,* Dũmodò mulier propter hoc rapta nõ fuerit.

303 *Taciturnitas copulæ cum non reperiatur in Iure prohibita, vtiq; cenſeri debet permiſſa.*

304 *Illa ſola taciturnitas vitiat, quæ ſit circa cauſam finalem Diſpenſationis.*

305 *Copula ex ſe non poteſt eſſe cauſa finalis Diſpenſationis.*

306 *Eius taciturnitas non vitiat, quamuis ob dictam copulam Papa difficilius conceſſiſſet.*

307 *Quando ad impetrandam Diſpenſationem aliqua cauſa exprimitur, quæ ex ſe ſufficiens ſit ad concedendum ſi taceatur alia cauſa, quæ difficiliorẽ reddidiſſet Pontificem ad diſpenſandum, quamuis etiam quoad modum quendam accidentalem, nec variantem rei ſubſtantiam, nec abſolutam conceſſionem, ſed quoad maiorem concedendi facilitatem ſit aliquantulum inuoluntaria, conceſſio nihilominus ſimpliciter, & quoad ſubſtantiam eſt voluntaria.*

308 *In petenda Diſpenſatione matrimoniali non eſt neceſſariò facienda mentio de criminibus.*

309 *Experientia docet pleroſq; Inceſtuoſos potius in peccato perſeuerare, ſi ad nouas Diſpenſationes impetrandas cum noua expenſa adſtringantur.*

310 *In diuerſitate opinionum, ea opinio eſt amplectenda, quæ Pietati fauet, Religioni, & Animæ, vt peccatum, & ſcandala euitentur.*

311 *Et quæ mitior eſt, æquior, ac benignior.*

312 *Maximè ſi Libertati fauet, & Matrimonio.*

313 *Quamuis in Dubio practico tutior via ſit eligẽda tamen in dubio ſpeculatiuo, tutior via eſt eligẽda*

can-

tantùm in caſibus à Iure expreſſis, non autem in alijs, niſi de conſilio.

314 *Poteſt quis ſequi opinionem probabilem, relicta probabiliori.*

315 *In dubio ea facienda eſt Interpretatio, quæ facit pro validitate actus, & Diſpenſationis, & vt magis ſuſtineatur, quàm pereat.*

316 *Ea Interpretatio ſumenda eſt, per quam euitatur ſubreptio Gratiæ, & Diſpenſationis.*

317 *Nulla hucuſq; Conſtitutione, de qua authenticè conſtet, reperitur reprobata opinio negans neceſſitatem expreſſionis copulæ in Diſpenſatione petenda.*

318 *Reprobata fuit, & damnata opinio, quod valida eſſet Confeſſio facta per Pœnitentem Confeſſario abſenti per Literas.*

319 *Quod eſt inuerſimile, non eſt credibile.*

320 *Quæ ſunt ſpeciali nota digna, ſi non ſint expreſſa, cenſentur omiſſa.*

321 *Concilij Diſpenſatio ſeſſ. 24. Cap. 5. De Reform. Matrim. nullam obligationem inducit copulam exprimendi.*

322 *Pontifex expreſſa copula potius facilius diſpenſat attenta probabili, & ferè certa conſequentia ſcandalorum, quæ ob dictam copulam ex Diſpenſationis denegatione poſſunt veriſimiliter exoriri.*

323 *In gradibus propinquioribus in quibus aliæ cauſæ ordinariæ non admittuntur, & eſt prohibita à Concilio Diſpenſatio, ſi copula exprimatur, & narrentur diffamatio mulieris, & extimã periculum, vt innupta remaneat, & grauia ſcandala ſint veriſimiliter oritura, niſi Matrimonium contrahatur, Papa diſpenſat.*

324 *Dùm copula exprimitur, omnes aliæ cauſæ ceſſãt.*

325 *Imò non ſolùm ſi ſequuta fuerit copula, ſed etiã ſi Oratores inſimul conuerſati ſint, Papa concedit Diſpenſationem, dùm ſcandala, & alia prædicta timentur.*

326 *Quamuis expreſſio copulæ ſit cauſa, vt Diſpenſatio concedatur, cum maiori compoſitione, & cum multis additionibus, id tamen non pertinet ad cauſam finalem, & motiuam, cùm non fiant pro Conſanguinitate, vel Affinitate, ſuper quibus Diſpenſatio petitur, ſed in pœnam copulæ Inceſtuoſæ.*

327 *Inceſtus eſt grauiſſimum Crimen, & graui pœna dignum, & ob id Inceſtuoſi multis pœnis, & præiudicijs ſubijciuntur, quæ hic referuntur.*

328 *Aliud eſt Inceſtuoſos copula expreſſa, & pro cauſa Diſpenſationis allegata puniri, dum abſolutio petitur à Pontifice; Aliud autem eſt, quod non expreſſa copula irritetur Diſpenſatio ipſo Iure.*

329 *Diſpenſatio cum maiori compoſitione, & iniunctis pœnitentijs conceditur, etiam dùm Oratores inter ſe conuerſati ſunt, non habita copula.*

330 *Inceſtus cum ipſis Conſanguineis, vel Affinibus, qui inter ſe contrahere volunt, nullum eſt Impedimentum ad contrahendũ, cum non procedat ex Iure Diuino, nec humano, nec ex aliquo ſtylo, ſeu conſuetudine.*

331 *Inceſtus, quatenus eſſet Impedimentum ad contrahendum (quod expreſsè negatur) adhuc non eſſet neceſſarium ob illud adire Pontificem, ex quo poſſet etiam Epiſcopus ſuper eo diſpenſare.*

332 *Si Matrimoniũ in d. caſu, quo Diſpenſatio requireretur, abſq; Diſpenſatione contraheretur, eſſet quidem illicitum, ſed tamen validum.*

333 *Solus Inceſtus Cum Affinibus Coniugum antiquo tempore Matrimonium contrahendum prohibebat, ob iniuriam, quæ inferebatur Matrimonio, non tamen erat Impedimentum dirimens.*

334 *In d. Inceſtu cum Affinibus poterat, & ſolebat Epiſcopus diſpenſare.*

335 *Dictum Impedimentum iamdiù receſſit, ab vſu.*

336 *Generali conſuetudine factum eſt, vt nulla ſit culpa contrahere Matrimoniũ cum Impedimentis impedientibus præter Votum, Sponſalia, & Interdictum Eccleſiæ.*

377 *Et ſic vt ob nullum Inceſtum petatur Diſpenſatio nec à Pontifice, nec ab Epiſcopo.*

338 *Non eſt neceſſaria expreſſio Impedimenti tantùm impedientis, in impetratione Diſpenſationis ſuper alio dirimenti.*

339 *Diſpenſationes ideò obtinentur, vt illud validè fieret, quod ſine illis, ſi fieret, eſſet inualidum.*

340 *Crimen Inceſtus cum alia via, quàm Diſpenſationis tolli poſſit, non eſt neceſſaria de eo mentio in Diſpenſatione.*

341 *Inceſtus eſt Impedimentum diuerſũ à Conſanguinitate, vel Affinitate.*

342 *Antiquo tempore hoc Impedimentum oriebatur quidem ex copula illicita habita inter Conſanguineos Viri, vel Vxoris inter 4. gradum, non tamen contrahebatur inter ipſos copulam habentes, qui fuerant principium Affinitatis.*

343 *Hodiè Impedimentum ex fornicatione contractũ, eſt à Concilio ad ſecundum gradum reſtrictum, vt ſeſſ. 24. Cap. 4. De reformatione Matrimonij, adeò vt in vlterioribus gradibus non ſit illicitũ contrahere.*

344 *Stylus, cum ſit quid facti, eget probatione.*

345 *Stylus Curiæ non inducit neceſſitatem alijs Iudicibus, & Tribunalibus extrà Curiam illum ſeruandi, niſi ſit ſcriptus, probatus, notorius, & ſpeciali Deciſione, ac Declaratione Pontificis confirmatus.*

346 *Stylus Curiæ eſt variabilis, itaut ad mutationem Papæ, & Auditorum varietur.*

347 *Stylus Curiæ modo albus, modo niger.*

348 *Pro ſtylo accipi debet Iuris interpretatio.*

349 *Copula in Diſpenſatione petenda de conſilio Virorum Doctorum non ſemper exprimitur; quam-*

nis aliquando de conſilio aliorum contraria opinionis exprimatur.

350 *Diſpenſatio* In forma Pauperum *ob nullam aliam cauſam conceditur, quàm ad ſuccurrendū honori fœminæ, & ſcandala euitanda.*

351 *Qui exprimunt Copulam, non propterea quoad alios legem faciunt.*

252 *Nauarrus fuit vnus ex Conſultoribus Sacræ Pœnitentiariæ.*

353 *De ſtylo Romanæ Curiæ ex diuerſis cauſis Diſpenſationes Matrimoniales cōceduntur, & ex his, ſi plures cōcurrāt, datur optio Oratoribus allegādi quam velint, dummodo talis ſit, vt moueat Pontificem ad Diſpenſandum.*

354 *Declarationes S. Congregationis an ſint Deciſiuæ, ſeù Doctrinales.*

355 *Declarationes S. Congregationis ad hoc vt obligent, quæ requirantur.*

356 *Declarationes S. Congregationis ad inſtantiam particularium perſonarum factæ, eas tantùm perſonas obligant quibus authenticè, & modo quo hic, notificantur.*

357 *Declarationes prædictæ, quamuis authenticæ ſint, non faciunt Generale Ius, ſed ſolùm deſeruiunt pro illis caſibus in quibus dantur.*

358 *Si Pontifex vellet d. Declarationes eſſe vniuerſales, & infallibiles Leges, omninò recipiendas, typis mandari iuberet.*

359 *Ipſe Princeps dans reſponſum in aliquo particulari caſu, non fungitur munere Principis toti Reipublicæ iusdicentis, ſed potius munus priuati Iudicis in cauſa particulari, de qua poteſt iudicare ſecundum propriam opinionem.*

360 *Declarationes S. Congregationis, quæ non fiunt ad Inſtantiam partium ad hoc vt obligent, quæ requiſita neceſſaria ſint.*

361 *Iſtæ declarationes, cum ſint nouæ leges, noua egent publicatione, vt obligent.*

362 *Non debet præſtari fides Doctoribus ſimpliciter aſſerentibus ſic in tali caſu fuiſſe à S. Congregatione deciſum, niſi authentica ſint, & concurrant requiſita dicta.*

363 *Ex ſpeciali Decreto ipſius S. Congregationis non eſt adhibenda fides d. Declarationibus, non concurrentibus requiſitis de quibus diximus.*

Apponitur tenor ipſius Decreti.

364 *Referuntur plures caſus in quibus publicatæ fuerunt per Epiſcopum Lucanum, aliquæ Declarationes S. Congregationis.*

De His, quæ exprimi debent Pontifici, ne Diſpēſatio reddatur ſubreptitia.

CAP. IV.

OBreptitio, & Subreptio, quamuis dicantur ſinonyma, & nil inter ſe differre, vt exiſtimat Sanchez *lib.* 8.
1 *Diſp.* 21. *n.* 2. nihilominus verè inter ſe differunt, vt explicant magis communiter Doctores;
2 niter Doctores; Subreptio etenim tunc propriè committitur, dùm verum ſubticetur, vel per confuſam, & perplexam narrationem aliquid occulta-
3 tur; Obreptio autem fit cùm aliquid falsò narratur; Sic benè diſtinguunt Menochius *conſ.* 387. *n.* 3. & *n.* 24. *Volum.* 4. Maſcardus *de Probat. Concluſ.* 1210. *n.* 10. Lezana *QQ. Regul. Tomo* 4. *Verbo Literæ Apoſtolicæ n.* 3. Franciſcus Leo *in Theſ. fori Eccleſiaſtici Par.* 2. *Cap.* 16. *n.* 12. Lotherius *de Re Benef. lib.* 2. *Quæſt.* 54. *n.* 9. Franc. Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4. *cap.* 6. *Dub.* 15. *n.* 339. & alij quos refert idem Sanchez *l. c.* vide Salas *de Legib. Diſp.* 20. *Sect.* 15. Pirrhum Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *Cap.* 4. *num.* 54.

An autem, & quando hæ Gratiam vitient, multi multa dicunt, vt videri poteſt penes ipſum Sanchez *d. Diſp.* 21.

At omiſſis Diſputationibus, ſi de Subreptione loquamur, ea nobis opinio pro-
4 batur, quæ affirmat ſolam illam veri taciturnitatem vitiare, quàm Iura exprimi iubent, vel de quibus eſt in Iure cautum, quod illis expreſſis Papa non concederet;
5 Voluntas namq; Principis talis eſſe præſumitur, qualis eſt intentio Iuris *l. ex facto in Principio.* Gloſſa *in Cap. Paratus, Cauſa* 23. *Quæſt. pr.* Menoch. *Conſ.* 52. *n.* 78. *vol. pr.* Puteus *Deciſ.* 66. *nu.* 5. *lib. pr.* Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 21. *n.* 12. Seraphin. *Deciſ.* 965. *n.* 15. & *Deciſ.* 1396. *nu.* 3. Ludouiſ. *Deciſ.* 163. *n.* 6. Merlin. Pignatell. *Controu. forenſ. cap.* 8. *n.* 5. *Centuria* 2 Barboſa *de Iure Eccleſ. Vniu. lib. pr. Cap.* 3. *nu.* 107. Et Papa
6 ſemper præſumitur velle Diſpoſitioni Iuris communis ſe conformare, niſi aliud decernat; Sanchez *d. Diſp.* 21. *nu.* 12. Lotherius *de Re Benef. lib.* 2. *Quæſt.* 54. *n.* 23.

Gra-

Gratian. *Diſcept. forenſ. Cap.* 940. *n.* 3. *Tomo* 5. Menoch. *Conſ.* 406. *n.* 22. *Tom* 5. Tuſch. *Concluſ.* 53. *n.* 2. *Lit.* P. Rota *in Nouiſſimis Deciſ.* 196. *n.* 27. Rota coram Durano *Deciſ.* 154. *n* 23. *& n.* 25 *& Deciſ.* 171. *n.* 2. Rota *int. impreſſ. poſt pr. Volum. Conſil. Farinacij Deciſ.* 84. *n.* 10. Et quod illa ſola Taciturnas vitiet, quam Iura exprimi iubent, vel de quibus eſt in Iure cautum, quod illis expreſſis Papa non concederet, apertè docent Salas *de Leg. Diſp.* 20. *Sect.* 15. *n.* 115. Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *Dub.* 15. *Diff. pr. nu.* 347. Bellam. *Deciſ.* 697. *n.* 4. *circa finem*; Paril. *de Reſignat. Benef. lib.* 6. *Quæſt.* 2. *n.* 86. *& lib.* 10. *Quæſt.* 2. *n.* 18. *& de Confid. Quæſt.* 46. *n.* 54. Puteus *Deciſ.* 97. *n.* 6. *lib.* 2. *& Deciſ.* 187. *n.* 1. *lib. pr.* Silua *de Benef. Par.* 3. *Quæſt.* 11. *n.* 38. Caputaquenſ. *Deciſ.* 45. *n.* 2. *Par.* 2. *& Deciſ.* 224. *n.* 1. *& Deciſ.* 245. *n.* 1. *Tomo* 3. Mandoſius *de Signatura Gratia, Titulo* De Abſolutione ab hæreſi *Verſic. Diſpenſatū fuerat*, Fragoſius *Regim. Chriſt. Reipublica Part.* 1. *lib.* 4. *Diſp.* 11. §. 3. *n.* 303. Gamb. *de Pot. Legati lib.* 6. *n.* 367. Ludouicus Beda *Reſp Caſ. Conſc. Par.* 2. *Caſu* 3. § Sed his nō oſtātib. Proſper Farinacc. *in Praxi Crim. par. pr. Quæſt.* 6. *n.* 48. *& Conſ.* 93. *nu.* 6. Maſcard. *de Probat. Concluſ.* 846. *n.* 2. Nauarr. *lib.* 4. *Conſil. Conſil.* 2. *de Conſang. & Affin. in pr. edit. & in Summa Cap.* 27. *n.* 86. Menoch. *de Arbitr. Iudic. caſu* 201. *n.* 26 *lib.* 2. Rota *Deciſ.* 86. *num.* 3. *& Deciſ.* 105. *n.* 2. *Par.* 2. *recentior.* Rota *int. impreſſas poſt* 2. *Volum. Conſil.* Farinac. *Deciſ.* 157. *n.* 3. *Reſponſa* Marant. *Reſponſ.* 39. *par. pr.* Gutierez *Canon. QQ. lib. pr. Cap.* 15. *n.* 3. Caputaquenſ. *Deciſ.* 310. *n.* 3. *Par. pr.* Layman. *Theol. Mor. lib pr. Tract.* 4. *Cap.* 22. *n.* 18. Melchior Lother. *De Re Benef. lib.* 2. *Quæſt.* 51. *n.* 51. *& quæſt.* 54. *nu.* 51. Antonius Diana *Par.* 4. *Tract.* 4. *Reſol.* 53. *& Par.* 8. *Tract.* 3. *Reſol.* 50. *& Reſol.* 83. Ludouiſ. *Deciſ.* 108. *n.* 6. *& Deciſ.* 150. *nu.* 2. *& n.* 11. *in Annotat.* Capyc. Latro *Deciſ. Sacri Conſilij Neap. Deciſ* 182. *num.* 13. Merlin. Pignateli. *Controu. forenſ. Cap.* 87. *num.* 2. *Centuria* 2. & alij plures, quos refert, & ſequitur Sanchez *d. Diſp.* 21. *nu.* 10. Ratio
7 eſt, quia Iura pro forma exigunt expreſ-
ſionem harum qualitatum, & proinde,
8 niſi forma ſeruetur, corruit Actus, vt di-
9 cimus *Cap.* 6. quamuis per ſimplicitatem, vel ignorantiam omiſſa ſit, Fœlinus *Cap. Super Literis n* 1. *verſ.* Limita primo Pariſ. *De Reſignat. Benef. lib.* 10. *Q.* 2. *n.* 3. Maſcardus *de Probat. Concluſ.* 846. *n.* 4. & ob
10 id ſi taceatur aliqua qualitas, quam Iura non iubeant exprimi, quamuis ſi expreſſa fuiſſet Papa difficilius conceſſiſſet, tamen nō vitiabitur Gratia, Sanchez *lib* 8. *Diſp.* 21. *n.* 11. Layman. *d. Cap.* 22. *nu.* 18. Paril. *de Confident. Quæſt.* 46. *n.* 54. Gratian. *Diſcept. forenſ. Cap.* 535. Diana *d. Reſol.* 83. Lother. *d. lib* 2. *Q.* 54. *n.* 31. Qui propterea refert Francum, Decium, Farinac. Bellamera, Verallum, & Puteum; quia re-
11 gulariter dùm agitur de inualiditate Gratiæ ob Taciturnitatem, intelligi debet, iuxta veriorem Opinionem, vt vitiet taciturnitas eorum, de quibus eſt in Iure cautum, quod illis expreſſis Papa non conceſſiſſet, vt optimè concludunt Bellam. *Deciſ.* 697. *paulo ante nu.* 5. Lotherius. *d. lib.* 2. *Q.* 51. *n.* 51. Merolla *Tom.* 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *dub.* 15. *nu.* 353. Rota apud Viuian. *poſt Praxim Deciſ.* 97. *nu* 1. Gratian. *Diſcept. forenſ. Cap.* 535. *nu.* 26. *& num.* 27. Ratio eſt quia Papa, vel Princeps præſumitur Diſpoſitioni Iuris communis velle ſe conformare, niſi aliud expreſsè decernat, *vt n.* 6. diximus, & propterea optimè dicunt Garzia *de Benef. Par.* 8. *Cap.* 3. *n.* 25. Merlin. Pignatell. *Controu. forenſ. Cap.* 87. *n.* 13. *Centuria ſecunda*, & Gratian.
12 *l.c.* quòd ſi exprimenda eſſent omnia, quę retraherent, vel retardarent Pontificem à conceſſione, licet Iure, vel ſtylo non caueatur eſſe exprimenda, nec de Iure pręſtent impedimentum, nulla ferè Gratia, ſeù Conceſſio eſſet tuta, & certa, & eſſet validè durum, & graue ſubiacere huiuſmodi nullitatibus ipſo Iure; Vnde non immeritò, Rodriguez *in Summa Tomo pr.*
13 *Cap.* 237. *n.* 1. *Concluſ. pr.* docet valere Diſpenſationem tacita veritate, propter quā Papa maiori cum difficultate cōceſſiſſet, niſi Ius exigat, vt d. Qualitas exprimatur.

14 At viceuerſa ſi aliqua qualitas taceretur, quæ ex diſpoſitione Iuris exprimenda eſſet, quamuis etiam ignorāter, & abſq; dolo fieret, Gratia vitiaretur, & nulla eſſet, quia Iura dicta qualitatis expreſſionem pro forma exigunt; *Colligitur ex Capitulo penult. de Reſcript. & Cap.* Si Motu proprio, *eodem Titulo*, vbi definitur eſſe ſubreptitiam impetrationem à Sede Apoſtolica factā de Beneficio, tacitis alijs iam obtentis: Sic docent Sanchez *n.* 14. *l. c.* Maſcard. *de Probat. Concluſ.* 846. *nu.* 4. Menoch. *de Arbitr. Caſu* 244. *n.* 18. *lib.* 2. Layman. *l. c.* Lother. *d. lib.* 2. *Q.* 54. *nu.* 28. Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *Dubio* 15. *n.* 348. Lezana *QQ. Regul. Tomo* 4. *Verbo*

Literæ Apoſtolicę *n.*4.Sperell.*Deciſ.*173.*n.*
54. Imò nec iuuaret quod Papa, d. qua-
litate expreſſa fuiſſet nihilominus conceſ-
ſurus, vt benè ponderat Lotherius *l. c.*
quia cum Ius comune omnibus pateat,
15 & ſemper ſit certum, illius ignorantia
non præſumitur, Maſcard. *de Probat. Con-
cluſ.* 1191. Pariſ. *Conſ.*68. *n.*302. *Par.*4. Ro-
ta inter impreſſas per Ludouic. Cenc. *poſt
Tractatum de Cenſib. Deciſ.* 460. *n.*8. imò nec
poteſt ipſius ignorantia allegari, Regula
de Iuris, & Facti Ignorantia, Rota inter
Deciſ. impreſſas poſt Primum Volum.
Conſilior. Farinacij *Deciſ.* 66. *nu.* 4. Re-
denaſch. *Conſ.* 79. *n.* 26. Merlinus Pigna-
tell. *Controu. forenſ. Cap.* 54. *n.* 1. *Centuria pr.*
& faciunt dicta per Franciſc. Viuium *De-*
16 *ciſ. Regni Neap. Deciſ.* 253. *n.* 1. & qui hoc
caſu veritatē reticet, præſumitur in dolo,
Lotherius *l.c.n.*9. Pariſ. *de Conſid. Q.* 21. *n.* 2.
17 ſublata autem Iuris neceſſitate, ceſſat do-
li præſumptio, & Gratia ob id non inua-
lidatur, Lotherius *d. Quæſt.* 54. *n.* 30. Se-
raphin. *Deciſ.* 1432. *n.* 9. Vnde optimè cō-
cludunt Doctores infra *n.* 26. citati, tunc
ſolùm vitiari Diſpenſationem, quam taci-
ta veritas fuit cauſa finalis Diſpenſatio-
tionis.

18 Nec ſolùm ex taciturnitate Qualitatis
de iure exprimendæ vitiatur Gratia, vt
diximus, ſed id ſimiliter procedit quan-
do ex inconcuſſo ſtylo Curiæ obtentum
ſit, vt aliqua qualitas exprimi debeat,
Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *Dub.* 15. *n.*
352. Sanchez *d. lib.* 8. *Diſp.* 21. *n.* 13. Lay-
man. *d. Cap.* 22. *n.* 18. Salas *de Leg. Diſp.* 20.
Sect. 15. *n.* 117. Sperellius *l.c.* Diana *d. Reſol.*
50. *verſ.* Itaq; in Diſpēſationib. Maſcard. *de*
19 *Probat. Concluſ.* 816. *n.* 8. Stylus namq; Cu-
riæ facit Ius, & eſt pro Lege ſeruandus,
Gar. *de Benef. Par. pr. Cap.* 5. *n.* 22. Barboſ.
in Praxi exigendi Penſ. par. pr. Quæſt. 5. *nu.*
16. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 10. *Quæſt.* 2. *nu.*
17. Sanchez *de Matr. lib.* 2. *Diſp.* 29. *n.* 17.
Diana *Par.* 4. *Tr.* 4. *reſol.* 135. Reſponſa
Marantæ *Reſp.* 39. *n.* 62. *Part. pr.* Gonz. *ad
Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 6. *nu.* 200. Mandoſ.
Reg. Cancell. Reg. 33. *Quæſt.* 9. *n.* 7.

20 Imò id pariter procedit dùm aliqua
Qualitas de Conſuetudine Principis ex-
primi deberet; Conſuetudo, namq; pro
Lege ſeruatur *l. minimè ff. de leg.* Layman.
Theol. mor. lib. pr. Tract. 4. *Cap.* 24. *nu.* 1.
Maſcard. & Merolla *ll. cc.*

21 Obreptio autem, ſiuè falſa expreſſio, an,
& quando Gratiam vitiet, diſſident Do-
22 ctores, & quidem non deſunt, qui abſo-
lutè doceant, Diſpenſationem eſſe irritā
& nullam, tàm ſi falſitas contingat circa
cauſam finalem, quam ſi ſit circa ſolam
impulſiuam; Ità Barboſa *in Votis Canonicis
lib.* 2. *Voto* 17. *nu.* 81. Creſcentius *Deciſ.* 8.
alias 139. *nu.* 7. *de Prabend.* Maſc. *de Prob.
Concl.* 846. *n.* 1. Gutierez *Can. QQ. lib. pr.
Cap.* 15. *n.* 12. Capuaquenſ. *Deciſ.* 274. *n.*
8. 9. *Par. pr.* latè Garc. *de Benef. Par.* 6. *Cap.*
2. *n.* 200. & alij plures quos refert San-
chez *d. Diſp.* 21. *nu.* 10. Ratio iſtorum eſt,
23 quia Gratia Principis habet in ſe tacitam
conditionem, *Si preces veritate nitantur*,
24 quæ clauſula, quamuis etiam appoſita
nō fuiſſet, tamen ſubintelligeretur, Petrus
Paulus Pariſ. *Conſ.* 4. *n.* 29. *Par.* 2. *& Conſ.*
108. *n.* 12. *Par.* 4. Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 24.
n. 25. Layman. *Theolog. mor. lib. pr. Tract.*
4. *Cap.* 22. Gutierez *Can. QQ. lib.* 2. *Cap.*
15. *num.* 52. & alij plures *quos Cap.* 5. cita-
bimus; vnde ſi preces veræ non ſint, Gra-
tia redditur nulla.

Limitant tamen pleriq; iſtorum, & alij
25 mox citandi, vt non vitiet Diſpenſationē
falſitas illa, quæ, ſi expreſſa fuiſſet Ponti-
ficem difficiliorem non reddidiſſet, ad cō-
cedendum, ex cauſa tamen à iure appro-
bata; Ita Barboſa *In Votis Canonic. lib.* 2.
Voto 58. *n.* 18. Rota *int. Deciſ. Impreſſas poſt
Praxim* Viuiani *Deciſ.* 97. *n.* 1. Rota coram
26 Merlino *Deciſ.* 588 *nu.* 8. Et eo magis id
procedit, dùm cauſa falsò allegata, ſi verè
expreſſa fuiſſet, potius reddidiſſet facilio-
rem Pontificem ad concedendum, quia
27 ſi cauſa demonſtrationis, & non taxatio-
nis aliqua Qualitas adiuncta eſſet, non vi-
tiaretur Gratia; vt ſi diceretur, tale Bene-
ficium eſſe Curarum, cum verè eſſet ſim-
plex, Rota coram Durano *Deciſ.* 424. *n.* 5.
Rota coram Merlino *Deciſ.* 35. *n.* 12. San-
chez *d. Diſp.* 21. *n.* 35. Merolla *Tom.* 2. *Diſp.*
4. *Cap.* 6. *Dub.* 15. *Coroll. pr. n.* 369. Silueſt.
& Gutierez *Can. QQ. lib.* 2. *Cap.* 15. *n.* 83.
Auerſa *de Matrim. Quæſt.* 19. *Sect.* 6. *Verſ.*
Si verò.

Quando autem cēſeatur expreſſum cau-
ſa demonſtrationis, vel taxationis, di-
cemus infra.

Quicquid tamen iſti, & alij dicant, tu
28 dic probabilius, ſolius cauſæ finalis falſam
expreſſionem irritare Diſpenſationem,
quia expreſſio falſi facilius tantùm im-
pellentis, non tollit voluntarium, ad con-
ceſſionem Gratiæ ſubſtantialiter requiſi-
tum, & ſine quo etiam conceſſa fuiſſet
Gratia, licet maiori cum difficultate;
conſtat, *ex Cap. Dudum* 14. *verſ.* Nos igitur

de

Digitized by Google

de Præb. in 6. Gloſſa *in Cap. Ex parte 13. el. 2. Verbo* Falſa ſi cauſa *de Conuerſ. Coniug.* & ſic expreſsè docent Merolla *Tomo 2. Diſp. 4. Cap. 6. Dub. 15. Diffic. 2. n. 363.* Sanchez *lib. 8. Diſp. 21. n. 11.* Coninck *de Sacramẽtis Diſp. 33. n. 62.* Eſcobar *Theol. Mor. Tract. 7. Exam. 9. Cap. 8. n. 103 verſ* Reſcriptor. Diana *Par. 8. Tract. 3. reſol. 61.* Filiuccius *Tomo pr. Tract. 10. Par. 2. Cap. 10. nu. 324.* Marcus Paulus Leo *in Praxi Pænitent. Apoſtolicæ Par. pr. Vbi de Tranſgreſſ. Vot. Verſ.* Cauſę Impulſiuę *pag. mihi 50.* Caſſador *Deciſ. 11. n. 15. de Præb.* Lælius Altograd *Cõſ. 52. n. 64.* Salas *de Leg. Diſp. 20. Sect. 16. n. 123.* Thomas Pelliccion. *Illuſtr. Vtr. Iur. Quæſt quæſt. 25. cap. 2. pag. mihi 215. Col. pr.* Merlinus Pignatellus *Controu. forenſ. Cap. 54 n. 5. Centuria pr.*

29 Quæ autem ſit Cauſa finalis, & quæ ſit impulſiua, dicemus *lib. 3. Cap. pr.* vbi de cauſis Diſpenſationum latè agemus.

Circa prædicta eſt in primis adnotan-
30 dum; Qualitates, quæ taceri poſſunt, eſſe in duplici differentia; Quædam enim ſunt extrinſecæ, & non pertinentes ad id, quod de Iure, vel ſtylo Curiæ, ſeù Conſuetudine legitimè introducta ad Diſpen-
31 ſationem requiritur; & tunc dictæ Qualitates non veniunt explicandæ, nec ob illarum taciturnitatem vitiatur Diſpenſatio, quamuis etiam d. Qualitate, & circumſtantia cognita, Pontifex non diſpenſaſſet; vt ſi Diſpenſationem, & Gratiam petens eſſet homo facinoroſus, & valdè Criminoſus, itaut ſi Papa d. Crimina, & vitia ſciuiſſet, certè Gratiam denegaſſet; quia huiuſmodi Diſpenſatio ob iſtorum Criminum taciturnitatem non vitiatur, cùm hæc, tanquam extrinſeca, non pertineant ad ipſam Diſpenſationem, nec illam intrinſecè afficiant; ſimili modo ſi quis ſciens vacare Beneficium, quod Familiaris Papę impetrare intẽdit, illud impetret, tacendo quod ille Familiaris impetrare volebat, validè impetrabit, quamuis certum eſſet, quod Papa, ſi ſciuiſſet deſiderium ſui Familiaris, ei. & non Impetranti cõceſſiſſet, quia hæc intrinſecè non afficiunt Gratiam; vt diximus, nec eorum taciturnitas nocet; ſic pariter ſi quis incidat in Irregularitatem ob Homicidium commiſſum in perſonam Sacerdotis, ſi in petenda Diſpenſatione taceat qualitatem Sacerdotij, valida erit Diſpenſatio, quia per ſolum patratum Homicidium incidit in Irregularitatem; ſimili modo ſi Bigamus peteret Diſpenſari, & ter, aut quater Nuptias contraxiſſet, non eſſet opus iſtam multiplicitatem explicare, quia per ſolam Bigamiam fit Irregularis; Vide de prædictis Doctores mox citandos.

32 Qualitates intrinſecæ ſunt, quæ pertinent ad id, circa quod fit Diſpenſatio, nẽpè quæ de Iure, ſeù ſtylo, vel Conſuetudine exprimi debent, & hæ neceſſariò exprimendæ ſunt, & coram Delegato probandæ, alias Diſpenſatio nulla, & irrita erit; Sanchez *lib. 8. Diſp. 21. nu. 18.* Coninck *de Sacram. Diſp. 33. Dub. 6. n. 61.* Põtius *de Matrim. lib. 8. Cap. 17. §. 4. num. 24.* Laymanus *l. c. nu. 19.* Garcia *de Beneficijs Par. 8. Cap. 3. n. 25.* Lotherius *de Re Benef. lib. 2. Quæſt. 54. n. 16.* Rota *Deciſ. 457. n. 2. Par. 2. recent.* Vnde Matrimonium contractum vigore Diſpenſationis, quæ tacitis huiuſmodi intrinſecis qualitatibus impetrata fuiſſet, nullum, & irritum eſſet; Colligitur *Cap. Conſtitutus de Reſcript.* & docet Barbos. *in Votis Canonicis lib. 2. Voto 17. n. 2.*
33 quia cũ Diſpenſatio fuerit nulla, nullum producit effectum, Regula *Quæ contrà Ius 64. de Reg. Iuris in 6.* Reſponſa Marantæ *Reſp. 7. n. 30. p. 4.*

34 Quando tamen Gratia eſſet Diuiſibilis, vt ſi quis in eadem Supplicatione peteret Diſpenſationem à Voto Caſtitatis ob periculum Incontinentiæ, quod verè extat; & ab alio Impedimento dirimenti, allegata ob id falſa cauſa, tunc ſi ex ignorantia, & abſq; dolo id factum ſit, vitiabitur Gratia in ea ſola parte, in qua, ſi res cognita fuiſſet, Papa denegaſſet; Colligitur *Cap. Ad Audientiam, el. Primo, de Reſcript.* & expreſsè docent Afflict. *Deciſ. 116. num. 6.* Viuianus *de Iure Padronatus lib. 14. cap. 3. n. 14.* Garzia *de Benefic. par. 8 d. Cap. 3. nu. 16. & n. 17.* Pontius *de Matr. lib. 8. Cap. 16. n. 9.* Eſcobar *Theol. mor. Tract. pr. Examine 16. Cap. 2. Verſ.* Subreptio; Merolla *tomo 2. Diſp. 4. Cap. 6. nu. 404.* Gutierez *Can. QQ. lib. 2. Cap. 15. n. 61.* Diana *par. 8. tract. 3. reſol. 80.* Merlinus Pignatell. *Controu. forenſ. cap. 15. n. 1. & 11. Centuria 2:* Rota *Deciſ. 143. n. 60. par. 3. Diuerſ.* quia hæ Diſpenſationes verè Diuerſæ ſunt, & in ſeparabilibus vtile per inutile non vitiatur, Lotherius *de re Benef. lib. pr. Q. 40. n. 330.*

35 At ſi obreptio, vel ſubreptio huiuſmodi ſequutę fuerint doloſe, & fraudolenter, nec ſine culpa Diſpenſationem petentis, tunc in pœnam malitiæ tota Gratia irrita, & nullã cenſeri debet; Sanchez *lib. 8. Diſp. 21. n. 63. & n. 74.* Pater Leo *in Praxi*

Sacra

Sacræ Pænitentiariæ par. pr. vbi de transgreſſ.
*Votor.verſ.*Idemq;dicendum *pag. Mihi 64.*
nempè nulla erit ipſo Iure in ea parte in
qua malitiosè, & dolosè commiſſa fuit
falſitas, & in alia veniet per Iudicis ſen-
tentiam irritanda, Sanchez *lib. 8. d. Diſp.*
21. n. 78. Coninck. *de Sacramentis Diſp. 32.*
Dub. 6. n. 67. Eſcobar *Theolog. mor. Tract.7*
exam. 9. Cap. 8. verſ. Reſcriptorum *in fine;*
37 Merolla *Tomo 2. Diſp. 4. Cap. 6. n. 412.*quia
falſus precator nullum ex Impetratis Cō-
modum reportare debet, *Cap.Super Literis*
20. §. Nos igitur *de reſcript.* Mandoſ.*ad Reg.*
Cancell. Regul. 19. Quæſt. 18. n. 3. Reſponſa
Marant. *Reſponſ. 55. n. 33. par. 4.* Carolus
de Graſſis *de Effect. Clericatus Eff.pr.n.*1131
Leſſius *de Iuſtitia lib. pr. Cap. 2. Dubiet.4. nu.*
27. Papa namq; plurimum à fraudibus
abhorret, *l. ſi cui. Ibi per medias vias,ff. de*
38 *ſeruitut.* Vnde quando ſubreptio dolo ad-
mittitur, vitiatur Gratia *d. Cap. ſuper Li-*
teris de Reſcr. Bellam. *Deciſ. 4. nu. 1.* Sera-
phinus *Deciſ. 936. n. 3.* Reſponſa Marantæ
par. pr. Reſp. 39. n. 21. Intellige tamen de
ſubreptione, & obreptione, quæ circa
cauſam finalem committeretur, vt di-
ximus.

Et quod, interueniente dolo, & fraude,
Gratia obtenta irritanda ſit, in totum ſu-
mitur *ex Cap. Si eo tempore 9 de Reſcriptis in*
6. & docet Garcia *de Benef. par. 8. Cap. 3.*
n. 16. & n. 17. Coninck *l. c.* Laymanus *d.*
Cap. 22. n. 25. Bonaccina *de Leg. Diſp. pri.*
Quæſt. 2. puncto 4. n. 20. Sanchez *de Matrim.*
lib. 8. Diſp. 21. nu. 54. Filiuccius *Tomo pri.*
39 *Tract. 10. par. 2. Cap. 10. nu. 324.* Et licet
in d. Capit. *Si eo tempore* ſolùm ſermo
ſit de Iuſtitiæ Literis, tamen ex commu-
ni Doctorum Doctrina, & ex conſuetu-
dine Introducta, extenditur ad alia quæ-
cumq;Gratiarum Reſcripta, vt benè ani-
maduertunt, Sanchez, & Bonaccina *ll. cc.*
40 Et quamuis Taciturnitas veri non vitiet
Reſcriptum a Principe, motu proprio
conceſſum; *Cap. Si motu proprio 28. de Præb.*
in 6. Silua *de Benef. par. 3. quæſt. 12. num.*
17. Sanchez *d. Diſp. 21. num. 47.* nihilo-
minus quando falſa cauſa finalis expri-
mitur, qua non expreſſa Gratia non
concederetur, Gratia, etiam cum d. Clau-
ſula *Motu proprio conceſſa*, irrita erit, &
nulla, Menochius *de Arbitr. lib. 2. Centuria*
3. Caſu 201. n. 80. Sanchez *l.c. n. 32.* Filiuc-
cius *l. c. n. 324.* Pariſ. *Conſ. 68. n. 217. par. 4.*
Merolla *Tomo 2. Diſp. 4. Cap. 6. num. 395.*
41 Quia Clauſula *Motu proprio* non firmat
Gratiam contrà cōcedentis intentionem,
Blaſius Michalotius *Tract. de Fratrib. part.*
3. Cap. 25. n. 65.
42 Quod ſi Obreptio, vel Subreptio circa
cauſam finalem committerentur culpa
Sollicitatoris, vel alterius Romanæ Cu-
riæ Officialis, dùm Diſpenſationem pete-
ret pro Oratoribus, qui bona fide, & abſq;
fraude expreſſerunt factum prout verè ſe
habebat, tunc ſi materia ſit diuiſibilis, ea
ſola pars vitiabitur in qua Subreptio, vel
Obreptio commiſſa fuit; quia Oratores
verè non poſſunt dici obtinuiſſe Reſcri-
ptum fraudolenter, & dolosè; Sanchez
lib. 8. Diſp. 21. n. 66. Bonaccina *de leg. Diſp.*
1. Quæſt. 2. Puncto 4. n. 17. Merolla *l.c.* Ita
etiam Ancharanus, Francus, Decius, &
Corduba à d. Merolla citati; Sollicitato-
43 res tamen, & alij qui huiuſmodi Subre-
ptionem, & Obreptionem commiſerint,
ſubijciuntur pœnis cōtentis in *Motu pro-*
prio Pij V. Incipiente *Cum ſicut accepimus*
nonnulli ſuæ Conſcientiæ prodigi, &c.
Quo decernitur pœnas falſi incurre-
re omnes, & ſingulos Procuratores Of-
ficij Sacræ Pœnitentiariæ, ſeù Contradi-
ctarum, & alios quoſcumq; Sollicitato-
res, & Scriptores, qui in Matrimoniali-
bus Diſpenſationibus impetrandis verita-
tem facti à narratione, quam ab ipſis
partibus habuerūt, quoad ſubſtantialia,
& qualitates neceſſariò exprimendas, di-
uerſam faciunt, ſeù quoquo modo in-
uertunt, aut immutant, vel deprauant.
Quam Conſtitutionem ad verbum
refert, Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ.*
Apoſt. lib. 7. Cap. 4. n. 2.

Nec nobis probatur Doctrina Pauli
Laymani *lib. pr. Tr. 4. Cap. 22 n. 26. & 27.*
& Antonini Diana *Par. 8. Tract. 3. Reſol.*
63. propè finem, cui adſtipulari videtur
Doctrina Rotę inter Deciſ. Impreſſas poſt
ſec. volum. Conſil. Farinacij *Deciſ. 270.*
n. 4. & ipſius Farinacij *Conſ. Crim. lib. primo*
Conſ. 92. n. 8. dùm admittunt poſſe Ordi-
narium, cui Diſpenſatio commiſſa fu-
it, ad exequutionem procedere eo caſu
quo per Oratores petita fuiſſet Diſpenſa-
tio; *v.gr.* ſuper Conſanguinitate inter eos
44 exiſtente, at per Incuriam Scriptoris fuiſ-
ſet in Literis ſcriptum, quod Impedimē-
tum eſſet Affinitatis, & ſuper hac com-
miſſa appareret Diſpenſatio; Quamuis
enim verè fuerit expoſitum Impedimen-
tum Pontifici, & nulla fraus ab Orato-
ribus commiſſa, nihilominus difficultas
eſt quomodo poſſit Delegatus ad Diſpen-
ſationem procedere, dùm ei preſentatæ

sint

ſint Literæ Apoſtolicæ, quibus ſibi com
mittatur Diſpenſatio ſuper Affinitate, &
ipſe ex Informationibus habitis repererit
Oratores egere Diſpenſatione ſuper Cō-
ſanguinitate, vel è contra; certum ete-
45 nim, ac indubium eſt, Delegatum fines
Mandati egredi non poſſe, nec Literas
Apoſtolicas aliter Interpretari, quàm
verba ſonent *cap. Cum Dilecta 22. de Reſcri-
ptis*, & nos diximus. Nec refert, quod
Delegatus alias certus ſit de errore Scri-
ptoris, quia ad ipſum, vti Inferiorem,
& ſimplicem Mandatarium, non ſpectat
de validitate, vel inualiditate Literarum
Pontificis, & an error in illis irrepſerit,
cognoſcere, nec verba Reſcripti diſtrahe-
re ad Caſus ſimiles, vel minores, ſed de-
bet preciſè id tantum exequi, quod ſibi in
Mandato committitur, vt docent Pirrhus
Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib. 7. Cap. 6. n.
30.* Reſponſa Marantæ *Reſp. 11. n. 33. To-
mo pri.* Sanchez *lib. 2. Diſp. 12. n. 19.* Gra-
tian. *Diſcept. forenſ. Cap. 27. n. 4. Tomo pri-
mo, & Cap. 961. n. 10. & Cap. 965. nu. 18.
Tom. 5.* Rota *Deciſ. 216. n. 1. Par. p. Diuerſ.*
Rota *Deciſ. 463. n. 4. part. pr. recent.* Rota co-
ram Caualerio *Deciſ. 612. n. 16.* Rota *inter
impreſſas poſt ſec. Volum. Farinacij Deciſ. 112.
n. 2.* Nec refert, quod Oratores non ſint
in culpa, ſed errore Scriptoris id factum
46 ſit, quia error, quantumcumq; culpa
carens, nō efficit, vt Reſcriptum extenda-
tur ad caſum, qui ſub eius verbis non
comprehenditur, quamuis, ſi petitum
fuiſſet, Papa non denegaſſet, Sanchez *lib.
8. Diſp. 21. n. 39.* Pirrhus Corrad. *in Praxi
Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. Cap. 5. n. 29.*, quò ita
ſe habere ſtylum Curiæ teſtatur; Vnde ad
hoc vt poſſit Delegatus licitè, & validè
eo caſu procedere, debebit Literas dimit-
tere corrigendas, & interim ab illarum
exequutione abſtinere, & aliter faciendo,
nulliter, & inualidè procedet ſuam, &
Oratorum animas illaqueando.
Ad hoc autem vt dignoſci poſſit an, &
quando error in expreſſione facta vitiet,
47 diſtinguunt communiter Doctores inter
expreſſionem quæ fieret per modum De-
monſtrationis, & aliam factam per mo-
48 dum Taxationis; Quando etenim erra-
tur in exprimenda qualitate, per modum
Demonſtrationis adiecta, docent non vi-
tiare; *v. gr.* ſi Papa, conferendo alicui Be-
neficium diceret ſe conferre Titio tale
Beneficium ſub tali Titulo, in tali Eccle-
ſia, Vacans per obitū Ioannis &c. & eſt de
Iure Patronatus Titij; Hoc caſu ſi huiuſ-
modi Beneficium verè eſſet Patronatus
non Titij, ſed alij, talis error non vitia-
bit quia de ipſius rei ſubſtantia ſatis con-
ſtat, & huiuſmodi error in ſimplici De-
49 monſtratione irrepſit; At ſi erretur in
qualitate adiecta per modum Taxationis,
itaut rei ſubſtantiam contineat, & deſi-
gnet, tunc Reſcriptum per huiuſmodi er-
rorem vitiatur, & Diſpenſatio inde ſequu-
ta inficitur; Sanchez *lib. 8. Diſp. 21. n. 36.*
Paulus Laymanus *d. Cap. 22. n. 26.*
50 Tunc Verba appoſita censētur cauſa Ta-
xationis, quando ſub vna tantùm conce-
ptione verborum fit expreſſio; vt ſi dice-
retur, Titius legauit Sempronio ſcuta
Centum, quæ ei debebat Caius; vndè ſi
Caius dicta Scuta Centum non debebat,
Titio perit legatum.
51 At cauſa Demōſtrationis tūc dicta cen-
ſentur, quando ſub diuerſis Verborum
conceptionibus expreſſa ſunt, vt ſupra
n. 50. diximus; Vide Sanchez *l. c.* Merolla
Tomo 2. Diſp. 4. Cap. 6. Dub. 15. nu. 371.
52 Prædicta tamen Doctrina, quamuis in
multis vera ſit, tamen, quoad Matrimo-
niales Diſpenſationes adaptari non po-
teſt, quia quæcumq; qualitates ſemper
appoſitæ viderentur cauſa Taxationis, &
conſequenter Diſpenſationem irritarent;
vt ſi diceretur, Oratores eſſe Tertio Con-
ſanguinitatis Gradu coniunctos, cùm ve-
rè eſſent in Quarto eiuſdem ſpeciei; quia
ſi ad Diſpenſationes huiuſmodi Regula
adaptaretur, vitiaretur dicto caſu Diſpen-
ſatio; & tamen certum eſt in maiori Gra-
du comprehendi minorem eiuſdem Spe-
ciei, & ordinis, vt diximus Cap. 2.
Vnde in materia Diſpenſationum Matri-
53 monialium potius dicendum eſt, quod
quando aliquid adijcitur tāquàm quali-
tas rei, vel requiritur Demonſtratio ad
certitudinem, & valorem Actus, cenſeri
poteſt factum cauſa Demonſtrationis, &
non Taxationis, & conſequenter pro va-
liditate Actus præſumendum eſt, vt bene
animaduertunt idem Sanchez *l. c.* in fine,
& Merolla *l. c. n. 372.*
54 Et vt magis ad particularia deſcenda-
mus, error Nominis non vitiat Gratiam,
quando conſtat de Perſona, cui conceſſa
eſt, quia Summus Pontifex intendit Diſ-
penſationem concedere petenti, ſiuè is
ſit Petrus, ſiuè Paulus, vel Franciſcus,
quod æquus Diſpenſator non ſpectat, nec
ſpectare debet, ſed ſolam Cauſæ æquita-
tem, vt docent Sanchez *d. Diſp. 21. n. 37.*
Merolla *d. Dub. 15. n. 373.* Rota *Deciſ. 87.
n. 3.*

Digitized by Google

n. 3. Par. 2. recent. & Deciſ. 556. *n. 3. eodem*
Tomo, & Deciſ. 319. *num. 1. Par. 2. recent.*
Bonaccina *de leg. Diſp. 1. Quæſt. 2. Puncto*
4. n. 5. & nu. 6. Layman. *d. lib. 1. Tract. 4.*
cap. 22. n. 27. circa finem; Pariſ. *de Reſignat.*
Benef. lib. 11. Quæſt. 6. n. 53. & n. 54. Eſco-
bar *Theol. mor. Tract. pr. Exam.* 16 *Cap. 2.*
verſ. Aliquid Seraphinus *Deciſ.* 701. *num. 1.*
Gratianus *Diſcept forenſ. Cap.* 919. *n. 5. To-*
mo 5. & ita de Iure indubitanter procede-
re teſtatur Diana *Par. 8. Tract. 3. reſol.* 63.

55 Nec pariter vitiabitur Diſpenſatio ſi er-
ratum fuerit in pronomine Oratorum,
dùm de perſona certè conſtet, vt conclu-
dunt Doctores *in l. vltima C. de hæred. inſtit.*
Laymanus *d. Cap. 22. n. 27.* Pariſ. *l. c. n.* 55.

56 Excipè tamen ſi petatur Diſpenſatio *In*
forma Pauperum, quia cum Diſpenſatio
in dicta forma non concedatur, niſi ſolis
Pauperibus perſonis, quæ ex eorum la-
bore, & induſtria tantùm viuunt, vt di-
cemus, tunc ſi erretur in nomine,
ſeù pronomine Oratorum, opus erit cor-
rectione, antequam Delegatus Diſpenſa-
tionem exequatur, cùm aliàs dari poſſet
locus fraudi, qua Officialibus Romanæ
Curiæ pro eorum emolumentis damnum
inferretur.

Quando poſt regiſtratam Supplicationē,
ſed antequam Literæ expeditæ ſint, neceſ-
ſaria eſſet correctio Nominis, fit Suppli-
57 catio infraſcripti tenoris.

Pater Sancte; Dignetur Sanctitas Veſtra ſu-
per Præinſerta conficiendas Literas cum expreſ-
ſione, quòd Orator non Ioannes, ſed Vincentius,
& non aliter nominatur, & cognominatur; in
reliquis verò iuxta eiuſdem Præinſerta vim,
formam, continentiam, & tenorem expediri
mandare de Gratia ſpeciali, non obſtantibus
omnibus, quæ eadem S. V. in dicta Præinſerta
conceſſit non obſtare, cæterisq; contrarijs qui-
buſcumque &c.

58 Nec paruifacienda videtur cautela,
quam in Romana Curia pro Diſpenſatio-
num impetratione vti ſolent Practici
Curiales, qui ſi Pronomina Oratorum
ignorent, apponunt Nomina eorum Ge-
nitorum, quæ ex Arboris ſibi tranſmiſſi
inſpectione deſumunt, ſic dicendo, Vide-
licet, *Vincentius Flamminiæ, Dorotheæ*
Benigni, &c.

59 Si error ſit in expreſſione loci, ſeù lo-
corum originis Oratorum, vt quia Ora-
tores eſſent, v. gr. ex loco de Corelia orti,
& dictum fuiſſet eos eſſe ex loco de Ca-
60 maiore, tunc ſi Diſpenſatio obtenta eſſet
ob cauſam anguſtiæ loci, ſeù locorum
vtriuſq; Sponſi, ſi de diuerſis locis Ora-
tores ſint, non poteſt Delegatus Literas
exequutioni demandare, ſed debebit illas
dimettere corrigendas, quia cum cauſa
finalis, qua motus fuit Pontifex ad diſ-
penſandum, fuerit anguſtia eorum loco-
rum, in quibus Oratrix Virum ſibi non
Conſanguineum, vel Affinem, paris con-
ditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequit
cum eo caſu error irrepſerit in Cauſa fi-
nali, eſt inſanabilis per ea, quæ dicimus
lib. 3. Nec valet dicere, quod nihilo-
minus Pontifex æquè, vel etiam faci-
lius conceſſiſſet, ſi expreſſus fuiſſet verus
locus dictæ Originis, quia, vt diximus
61 non eſt in poteſtate Delegati interpretari
mentem Pontificis Diſpenſationem com-
mittentis, niſi eatenus, quatenus verba
Reſcripti, ac Commiſſionis ſonent; cum
etenim ſit ſimplex Mandatarius, & Exe-
quutor ea tantùm poteſt exequi, quæ ha-
buit in Commiſſione, & quatenus nar-
rata Pontifici vera ſint, vt diximus, &
62 dicemus Cap. ſequenti Et cùm Reſcri-
pta Pontificis ſint ſtricti Iuris, Fœlin. *Cap.*
Significante de Reſcript. n. 1. Rota coram Pæ-
nia *Deciſ.* 415. *n. 4.* Cæphalus *Conſ.* 338. *n.*
12. *Tom. 3.* Pariſ. *de Reſignat. lib. 9. Quæſt.*
17. *n.* 133. *Tom.* 2 Lælius Altograd. *conſ.*
71. *n.* 35. *lib.* 2. Franciſcus Merlin. *Deciſ.*
Rota Lucenſ. Deciſ. 96. *n.* 97 Pyrrhus Cor-
rad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. Cap. 6. n.*
63 82. eius verba reſtringuntur tantum ad
expreſſa, Marius Anton. *Var. reſol. lib. 1.*
reſol. 39. *n.* 21. Lælius Altograd. *l. c.* & nos
alibi diximus; Nec facit ad validitatem
huiuſmodi nullitatis Bona fides, aut ſim-
plicitas Oratorum; cùm hæ excuſent ſo-
lùm à Culpa, non tamen efficere poſſunt,
vt ſanetur defectus, alias inſanabilis.

64 Dixi ſi erratum fuiſſet in expreſſione lo-
ci, ſeù locorum originis Oratorum, quia
dùm petitur Diſpenſatio ob dictam cau-
ſam Anguſtiæ &c. ſi Oratores ſint ex di-
uerſis locis, debet vtriuſq; loci Anguſtia
explicari, ac coram Delegato verificari,
vt latè *lib. 3.* dicemus, vbi de cauſa ipſius
Anguſtiæ fuſiſſimè agemus.

65 Dixi inſuper ſi erretur in expreſſione lo-
ci Originis Oratorū, quia is exprimi debet,
& non Domicilij, vt latè dicimus Capit.
ſequenti.

65 Id tamen eſt adnotandum, quod expreſ-
ſio loci Oratorum neceſſaria eſt, ſi Diſpen-
ſatio petatur *Ob anguſtiam &c.* at in alijs
caſibus neceſſaria non eſt, cum de ſtylo
Curiæ ſufficiat exprimi Diœceſim Orato-
rum,

rum, vt notum eſt; quæ Diœceſis expreſ-
67 ſio omninò neceſſaria eſt, Parıſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 8. *Quæſt.* 7. *n.* 46. quia Papa fa-
cilius prouidet Originarijs, quàm exteris;
Textus eſt, in *Cap. Sanctiorum Canonum* 2. 70. *Diſt. l. in Eccleſijs C. de Epiſcopis, & Cler.* Aliàs, iuxta probabiliorem opinionē, Gratia ſubreptitia erit, & nulla; Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 21. *n.* 39. Franciſcus Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *Dub.* 15. *Coroll.* 3. *n.* 376. Rebuff *in Praxi Beneficiaria Part. pr.* vbi de forma ſignaturę ſimplicis §. *eiuſdē Diæceſis*; Pirrhus Corrad. *in d. Praxi Diſpenſat. lib.* 7. *Cap.* 4. *n.* 39. *& d. lib.* 7. *conſ.* 5. *n.* 26. vbi ita de ſtylo Curiæ ſeruari teſtatur. Intellige tamen, vt exprimenda ſit Diœceſis Originis, & non Domicilij Oratorum, Rebuff. *l. c. verſ. Magalonenſ.* Et nos dicemus ſuo loco: Quamuis enim Papa cum eadem facilitate Diſpenſationem committeret Ordinario Domicilij Oratorum, ſi hoc in Supplicatione ſibi porrecta ex-
68 preſsè petitū fuiſſet, nihilominus, quādo id non fuit petitum, Papa ſemper intendit Diſpenſationem committere Ordinario Oratricis, vt ſe conformet diſpoſitioni *Concilij Tridentini ſeſſ.* 22. *Cap.* 5. *de Reform.* vbi decernitur huiuſmodi Diſpenſationes Ordinario Oratricis eſſe committendas.
69 Vnde ſi in expreſſione originariæ Diœceſis erratum ſit, vt ſi, v. gr., dictum fuiſſet Oratores eſſe Florentinæ Diæceſis, cū verè ſint Lucanæ, & ſic per errorem Diſpenſatio commiſſa eſſet Vicario Florentiæ, ſubreptitia erit, tanquam contrà Concedentis intentionem extorta, & neuter ex dictis Vicarijs illam exequi poterit; nō Florentinus, cui per errorem, & contrà intentionem Pontificis commiſſa fuit; non Lucanus, cui non fuit facta commiſſio, vt benè prædicta docent Sanchez *lib.* 8. *d. Diſp.* 21. *n.* 39. Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *d. Dub.* 15. *Coroll.* 3. *n.* 376. Rebuff. *l. c.* Pirrhus Corrad. *lib.* 7. *Cap.* 4. *nu.* 39. Thom. Pelliccionius *QQ. Ill. Quæſt.* 25.
70 *Cap.* 3. *Col.* 2. *pag. Mihi* 217. cùm Mandatum Pontificis non debeat trahi vltrà Intentionem mandantis, *l. non omnis ff. ſi certum petatur*, Lotherius *de re Benefic. lib.* 2. *Quæſt.* 6. *n.* 32. Gratianus *Diſcept. forenſ. Cap.* 800. *n.* 12. *Tomo* 4. Sbrozius *de Offic. Vicarij lib.* 2. *Quæſt.* 36. *n.* 2. nec extendi debeat de caſu ad Caſum, qui ſub Reſcripti verbis non comprehenditur, vt dictus Pelliccionius *l. c.* & nos alibi diximus. Idq; eſt menti tenendum, quia hic Caſus multoties accidit; Et quidem alias Literati in huiuſmodi Diſpenſationibus exequendis decipiuntur; putant enim Literas Pontificis ſuper Diſpenſationibus Matrimonialibus editas poſſe exequutioni demandari, quamuis erratum ſit, vel in expreſſione locorum, ob quorum anguſtiam conceditur Diſpenſatio, vel in expreſſione Diœceſum, vel etiam ſpeciei Impedimenti; & adducunt rationem, quod Papa adhuc cum eadem facilitate conceſſiſſet, ſi petitus fuiſſet: Et quidem toto aberrant Cœlo, quia mandatum Pontificis eſt ſtricti Iuris, vt diximus, & cum verſemur in materia Diſpenſationum, quæ eſt odioſa, nō valet in illa Argumentum de ſimili ad ſimile, nec de maiori ad minus, vt diximus *Cap.* 2. ſed verba Reſcripti interpretari debēt ſolùm quantum ſonant, *vt dicto Cap.* 2. probauimus.

Hic autem non debet ſub ſilentio pręteriri, quanta cum laude, tàm in huiuſmodi Diſpenſationibus, quàm in alijs quibuſcumq; rebus gerendis ſe geſſerint tres magni Viri vndequaq; celebrariſſimi, tū Generis ſplendore, tùm multiplici Eruditione, gubernandi Peritia, Iuſtitiæ cultu, Doctrinæ præſtantia, ac morum integritate, nempè Reuerendiſs: DD. Alexander Cenami Prior ſæcularis, & Collegiatæ Eccleſiæ S. Alexandri Maioris de Luca Vic. Gener. tempore quo Eccleſię Lucanę præerat Eminentiſs. D. Cardinalis Franciottus; Ludouicus Cittadella Prior Sęcularis, ac Collegiatæ Inſignis SS. Ioannis & Reparatę de Luca, dū eſſet Vicar. Genera. Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Epiſcopi, D. Io: Baptiſtæ Raynoldi, & Flamminius Nobili Canonicus Cathedralis, Vicarius Generalis Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Petri Rota pariter Epiſcopi; Nec non omni laude digni fuerunt, Reuerendiſs. DD. Antonius Nobili, Tobias Sirti, Io: Baptiſta Bottini, & Daniel de Nobilibus, qui diuerſis ante temporibus Vicarij Generalis munus ſubierunt.

70 Expreſſio qualitatum Oratorum, vt ſi ſint Nobiles, vel de Nobili Genere procreati, vel Illuſtres, ſeù Principales, vel ex Principalioribus Oppidi, vel ſaltem ex honeſtis familijs, duobus tantùm caſibus eſt neceſſaria; Primò ſi dicta qualitas adducatur pro Cauſa finali Diſpenſationis; Secundò ſi ea qualitas exprimatur ad effugiēdam probationē alicuius Clauſulæ coram Delegato, quæ Clauſula, ſi dicta qualitas appoſita non fuiſſet de ipſo

ſtylo in propoſito caſu apponi debuiſſet; vt
ſi Oratores eſſent in ſecũdo, & tertio Cō-
ſanguinitatis, vel Affinitatis Gradibus, &
peteretur Diſpenſatio *ob cauſam Anguſtiæ
Loci &c.* quo caſu ſolet; apponi Clau-
ſula, *Et ſi extra &c.* & tamen ſi exprimi-
tur qualitas Oratorum, dicta Clauſula
omittitur, vt latè dicimus infra lib.
3 vbi quando, & quomodò hæ
qualitates probari debeant, fusè decla-
ramus.

Si iam obtenta per Impeditos Diſpenſa-
tione ſuper aliquo Impedimento dirimē-
ti Pontifici expreſſo, aliud dirimens dete-
gatur, tunc, ſi hoc publicum ſit, denuò
74 ſupplicari debebit ad Sanctiſs. eidem nar-
rando totum factum prout ſe habet, nē-
pè Oratores alias ob tale Impedimentū,
& ex tali cauſa, Literas à Sede Apoſtolica
obtinuiſſe, directas Vicario, per quas im-
ponebatur &c. & narretur tota ſeries fa-
cti, repetendo tenorem Supplicationis
anteà porrectæ, & Reſcripti deſuper e-
manati, faciendo inſuper mentionem de
præſentatione Literarum iam Delegato
facta, & Diſpenſatione ſequuta, & quod
poſtmodum ad eorum deuenit notitiam,
vltrà Impedimentum, ſuper quo iam fue-
runt Diſpenſati, aliud dirimens exiſtere
[exprimendo quale ſit] & quod, ſi Diuor-
tium fieret [quatenus Matrimonium iam
contractum ſit] vel ob aliam cauſam [ſi
adhuc contractum non fuerit] grauia
exinde imminerent ſcandala, & propte-
75 rea petant &c. E tunc ſuper dicta noua
Supplicatione concedi ſolent Literæ in
forma *Perinde valere*; per quas commit-
titùr Ordinario, vt negocium reaſſumēs
Literaſq; primas valere decernens, ſerua-
ta alias earum forma, diſpenſet &c. per-
inde ac ſi in primis Literis expreſſum
fuiſſet ipſos Oratores, non ſolo [v.
gr.] Tertio Conſanguinitatis, ſed dupli-
ci Tertio &c. eſſe coniunctos; prolem &c.
legitimam nunciando &c. *Vide infra
lib.* 3. de hic re latè dicimus, & hu-
iuſmodi Literarum formulam appo-
nimus.

At ſi Impedimentum, quod detegere-
tur eſſet occultū, vide quę dicimus infra.

76 Quod ſi è conuerſo fuiſſent per errorem
Pontifici in Supplicatione expreſſa duo,
vel plura Impedimenta, ſed coram De-
legato, ex informationibus habitis, non
reperirentur ea omnia adeſſe, ſed id per
errorem expreſſum fuiſſet, ſufficiet eo ca-
ſu diſpenſari ſuper Impedimento, quod
verè adeſt. quia cum partes Reſcripti ſe-
paratæ ſint, & ceſſet fraus, Reſcriptum
in ea parte, qua verùm eſt, ſuſtinetur, &
vtile per inutile non vitiatur, & ita paſ-
ſim practicari teſtatur Pirrhus Corrad. *in
Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *Cap.* 6. *n.* 80. *&
lib.* 8. *Cap. pr. n.* 32.

77 Si tamen poſt Matrimonium contra-
ctum aliquod detegeretur Impedimen-
tum, ſuper quo petenda eſſet Diſpenſatio,
debebit de neceſſitate exprimi, an pro
Matrimonio contracto præceſſerint legi-
timę Denunciationes, vel ſaltem de licen-
tia Ordinarij omiſſæ ſint, & an dicta Li-
centia fuerit fraudolenter extorta, alias
Diſpenſatio ſubſequuta erit nulla, & in-
ualida per ea, quæ dicimus *lib.* 3.

78 Porò ſi plura Impedimenta extent inter
contrahere volentes, quæ non poſſint
alia via, quàm Diſpenſationis, tolli, ea
omnia exprimi debent, ad hoc vt per Diſ-
79 penſationem tollantur; vno namq; ſu-
blato remanet aliud; Gonz. *ad Reg.* 8. *Can-
cell. Gloſſ.* 13. *nu.* 85. & ſeqq. Beliam. *De-
ciſ.* 697 *n.* 2. Nauarr. *de Horis Canonicis n.*
638. Garc. *de Benef Par.* 8. *Cap.* 3. *nu.* 54.
Fragoſius *l. c. n.* 321. Reſponſa Marantæ
Reſponſ. 69. *num* 36. *Part.* 4. Carolus de
Graſſis *de eff. Cleric. eff.* 4. *n.* 56. Gratianus
Diſcept. forenſ. Cap. 96. *n.* 8. *& nu.* 16. *Tomo
pr.* Balth. de Tomaſis *prima Decade Tract.*
80 *pr. Titulo* 16. *nu.* 10. Et Diſpenſatio facta
ſuper vno defectu, & Impedimento, non
protrahitur ad aliud; Afflictus *Deciſ.* 320
num. 12. Gamb. *de Off. & Auct. Legati
lib.* 10 *n.* 214. Alex. Sperellius *Deciſ.* 112.
num. 23. Duardus *de Cenſib. Tom. pr.* §. 1.
81 *Quæſt.* 12. *n.* 35. Nec vnquam cenſetur
Papam voluiſſe ſanare Defectus, quos
ignorat *Cap.* Si eo tempore 9. *de Reſcript. in*
6. Ludouiſ. *Deciſ.* 164. *n* 7 Pirrhus Cor-
rad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. pr. Cap.* 2. *n.*
82 2. Vnde tot ſunt neceſſariæ Diſpenſatio-
nes, quot obſtacula ſūt, ac Impedimenta,
Rota *Deciſ.* 233. *n.* 22. *part. pr. Diuerſ.* Gōzales
Gloſſa 13. *n.* 97. Ludou. *Deciſ.* 87. *n.* 16. *in An-
not. & Deciſ.* 109. *n.* 6. Reſpōſa Marāt. *Reſponſ.*
69. *n.* 38. *part.* 4. Gratianus *Diſcept. forenſ Cap.*
83 397. *n.* 39. *Tomo* 2. Sperell. *l. c. n.* 24. Quia
Diſpenſatio Pontificis ea ſola Impedimē-
ta comprehendit, quæ fuerunt expreſſa,
Puteus *Deciſ.* 39. *lib.* 3. Pariſ. *Conſ.* 143. *nu.*
25. *part.* 4. Pat. Leo *in Praxi S. Pænitentia-
riæ par. pr.* Vbi de forma Commut. Cæli-
batus *verſ. Præmiſſis, pag. mihi* 122. & ita
84 Impedimenta exprimi debent, vt quod
certum eſt, non ponatur pro Dubio; alias
Diſ-

Diſpenſatio nulla,& inualida erit,Conink
de Sacram. Diſp. 33. *Dub.* 6.*n.*70. Sanchez
lib. 8.*d. diſp.* 21. *nu.* 40. Bonaccina *de leg.*
Diſp. prima Quæſt. 2.*puncto* 4. *n.* 7. Anton.
de Eſcobar *Theolog. Mor. Tract. pr.exam.* 16.
*Cap.*3.*Verſ.*Eſtne validum.Merolla *Tomo* 2.
Diſp. 4. *Cap.* 6. *Dub.* 15. *n.* 387. quia cum
eo caſu error ſit in ſubſtantia rei, in qua
diſpenſatur, vitiatur Diſpenſatio.

85 Sed Difficultas eſt, an omnia Impedi-
menta debeant ſimul in eadem Supplica-
tione explicari Pontifici ; & quidem ſunt
qui putent poſſe ſeparatim exponi;ea præ-
86 cipuè ratione , quòd ligatus pluribus Ex-
communicationibus poteſt Abſolutioné
ab vna petere, & alias tacere ; Ita ſentiunt
Sà,verbo *Diſpenſatio n.*16.Nauarr. *l.*4 *conſil.*
Titulo de Conſ. Conſ. pr. Salas *de leg. Diſp.* 20.
Sect. 15.*in fine*; Genuenſ. *in Praxi Archie-*
piſcopalis Curiæ Neapolitanæ Cap. 20. *nu.* 8. *in*
fine, Sayrus *in floribus lib. pr. Tit.* 3. *Deciſ.* 3.
Fragoſius *n.* 323.

His tamen non obſtantibus , quicquid
forſan circa alias materias in contrarium
87 dici poſſet , certum eſt ,omnia Impedi-
menta ſimul , & in eadem Supplicatione
in impetratione Matrimonialium Diſpē-
88 ſationum exprimi debere ; duo etenim,
vel plura Impedimenta , quando ad vnū,
eundemq; finem (vt in caſu noſtro) ten-
dunt, & vnum auget aliud,fortius ligant,
89 quàm vnum ; & Papa difficilius diſpenſat
cum habente plura Impedimenta , quàm
cum habente vnum [vt eſt notum] ideò
quoad huiuſmodi Diſpenſationum im-
petrationes omnia Impedimenta ſimul
in eadem Supplicatione exprimi debere,
expreſſe docent, Cæuallos *Comm. contrà*
Comm. Quæſt. 829. *n.* 1. Reſponſa Maran-
tæ *reſponſ.* 20. *nu.* 36. *Part. pr.* Gonzales *ad*
Reg. 8. *Cancell.* §. 3. *Prohæm. n.*67. *& Gloſſ.*
13.*n.*92. Gratianus *Diſcept. forenſ. Cap.*827.
*n.*19. Ioannes della Crux *in Directorio Caſ.*
conſcientiæ Quæſt. 4. *Art.* 6. *Dub.* 16. *Concl.*
pr. Suarez *de leg. lib.* 6. *cap.* 24. *Litera B Col.*
2. *n.* 2. Franciſcus Merollas *Tomo* 2. *Diſp.*
4. *Cap.* 6. *n.* 404. *& n.* 451. Sanchez *lib.* 8.
Diſp. 23. *n.* 2. *& Diſp.* 21. *n.* 71. *& nu.* 72.
Bonaccina *de Leg. Diſp. pr. Quæſt.* 2. *puncto*
5. *n.* 3. *& puncto* 9. *n.* 1. Diana *part. pr. Tract.*
10. *reſol.* 39. *& par.* 8. *Tract.* 3. *reſol.* 25.
Coninck *d. Diſp.* 33. *dub.* 2. *n.* 21. *& n.*73.
Filiuccius *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. Cap.10
n. 326. Raphael Auerſa *de Matr. Quæſt.*19.
Sect. 5. Laymanus *Theol. moral. lib. pr. tract.*
4.*cap.*22.*n.* 19. Trullenck *Opere Mor. Tom.*
3. *lib.* 7. Cap. 10. *Dub.* 4. *n.* 1. Reginaldus
lib. 31. *Cap.* 26. *n.* 20?, Pontius *de Matrim.*
lib. 8. *cap.* 17. §. 5. *n.* 25. Eſcobar *Theol. mor.*
tract. pr. exam. 16. *cap.* 2. *Verſ.* Habetur quis.
Salgado *Labyrinto Creditor. par. pr. cap.* 28.
*n.*4. Marcus Paulus Leo *in Praxi Sacræ Pæ-*
nitent. part. 2. vbi de ſecundo, ex actu for-
nicario de Contract *Verſ.* Nihilominus.
pag. michi 266. Optimè Garcia *de Benef. par.*
8. *cap.* 3. *n.* 54. & nouiſſimè Balthaſſar de
Tomaſis *l. c.* Et ſic ſe habere ſtylum Cu-
riæ teſtantur Merolla , & Marcus Paulus
Leo *ll. cc.* Ratio eſt , quia dicta plura Im-
pedimenta ſimul conficiunt quandam
indecentiam , ac repugnantiam cum Ma-
trimonio contrahendo.maiorem , quam
ſingula conficerent , vt eſt duplex Con-
ſanguinitas , vel Affinitas , ſiuè Conſan-
guinitas , & Affinitas ſimul , reſpectu ea-
90 rundem Perſonarum . Et etiam quia ſi
ipſe Papa nō intelligat quantitatem Gra-
tiæ , quam facit in eodem Matrimonio,
non poteſt eam velle , & conſequenter
ex ea taciturnitate , & ignorantia Reſcri-
ptum vitiatur , vt docent pleriq: Docto-
res ſupra citati ; Vnde ſi Diſpenſatio
ſuper aliquo ex Impedimentis fuiſſet ob-
tenta, tacitis alijs,quæ ad vnum,eundem-
que finem tendunt, non ſolùm ea Diſpē-
91 ſatio nulla , & irrita erit , ſed oportebit
nouas Literas in forma *Perinde valere*
impetrare,narrando in noua Supplicatio-
ne omnia Impedimenta , & quod ſuper
vno ex eis (ſpecificando quale ſit) Ora-
tores fuerunt iam diſpenſati ; & tunc
Pontifex committere ſolet Ordinario, vt
depoſita omni ſpe cuiuſcumq; muneris,
aut præmij &c. negocium reaſſumens,
Literaſq; primas valere decernens, diſpē-
92 ſet , & prolem legitimet ; Nec iuuaret
ad ſuſtinendam dictam Diſpenſationem
ignorantia , & bona fides Oratorum , &
quod abſq; dolo dicta alia Impedimenta
tacuiſſent , quia ſimplicitas excuſabit
quidem Oratores à culpa , ſed non pote-
rit efficere , vt Diſpenſatio,quæ nulla eſt,
validetur , vt docet Sanchez *lib.* 8. *Diſp.*
23. *n.* 3. & nos diximus ſupra.

93 Prædictam Concluſionem Limità , vt
non habeat locum ſi Impedimenta non
ſe contingant , ſed ſint diuerſæ rationis;
vt ſi Orator,qui petit Diſpenſationem ſu-
per Impedimento dirimenti, habeat etiā
94 Votum Caſtitatis , vel Religionis , quia
tunc,ſi adſint cauſæ ſufficientes,ſaltem ad
commutandum , poterit prius impetrari
Diſpenſatio , ſeù Commutatio ſuper Vo-
to , & deinde ſuper Impedimento diri-

menti, iuxtam Doctrinam Ægidij de Co-
ninck *l. c.* Sanchez *d. Diſp. 23. nu. 4.* Pontij
lib. 8. Cap. 17. §. 4. n. 22. Laymani *d. Cap.
22. n. 21.* Garcię *d. Cap. 3. n. 64.* Merolla
d. Cap. 6. n. 454. Nauarr. *lib. 4. Conſil. Titulo de
Priuileg. conſ. 12. in pr. edit.* Et faciunt d. per
Merlin. Pignatell. *Controu. forenſ Cent. 2. Cap.
15. n. 1. & n. 11.* Nec releuant, quæ in cõtra-
riũ docet Bonacc. *de leg. Diſp. pr. Quæſt. 2.
Puncto 5. n. 14.* quia hæc Impedimenta verè
diuerſæ sũt rationis, & ob id nõ conſtituũt
vnã, eandemq; repugnãtiã reſpectu Matri-
monij contrahendi, nec Impedimentum
Voti auget difficultatem in ſui ablationẽ,
ſed potius periculum Incontinẽtiæ, quod
ſolet eſſe cauſa Diſpenſationis in huiuſ-
modi Voto, facilitat ad Matrimonium,
nec ita afficit aliud Impedimentum diri-
mens, vt debeat ſimul cum illo de neceſ-
ſitate explicari, vt docent Doctores præ-
citati; imò Auerſa *de Matrimonio Quæſt.*
95 *19. Sect. 5. Verſ.* iuxta has rationes, admit-
tit poſſe, non ſolùm peti Diſpenſationem
Impedimenti dirimentis, ſed etiam poſ-
ſe diſpenſari à Voto poſt Impetratam ſu-
96 per ipſo dirimenti Diſpenſationẽ: Nobis
tamen magis probatur Doctrina Sãchez,
& Merolla, & aliorum ſupra citatorum,
& magis tuta videtur, quia ſublato Vo-
to ſolùm remanet Impedimentum Con-
ſanguinitatis, vel Affinitatis, & de eo
ſolo tunc ſufficit facere mentionem.
97 Intellige tamen de Voto Caſtitatis, vel
Religionis, quod Ipſi Pontifici reſerua-
tur, quia ſi emiſſum fuiſſet ante annos
Pubertatis, nec poſtmodum ratificatum,
poſſet huiuſmodi Votum à Parentibus ir-
ritari, & ſic alia via, quàm Diſpenſatio-
nis tolli; & ſic etiam dato, quod in eo
98 Voto poſſet Epiſcopus diſpenſare, pote-
rit ſuper illo impetrari Diſpenſatio, eaq;
obtenta, recurri ad Pontificem pro Diſpẽ-
ſatione ſuper Impedimento dirimenti; ſi-
99 mili modo ſi petens Diſpenſationem ad
ducendam Conſanguineam eſſet liga-
tus Sponſalibus de futuro, cum alia Fœ-
mina, poſſet Impetrare Diſpenſationem
ſuper Conſanguinitate, nulla de Sponſa-
libus facta mentione dummodo antequã
Matrimonium contrahatur cum Cõſan-
guinea, ea Sponſalia ſibi à dicta Fœmina
remittantur, quia cum poſſint Spon-
ſalia à dicta Fœmina abſque Pontifi-
cis Diſpenſatione remitti, vel aliter irri-
ta ſint, non eſt opus illa narrare Pontifici;
ſi tamen à d. Fœmina non remitterentur,
non poſſet contrahi Matrimonium, niſi
ſuper ipſis Sponſalibus à Pontifice diſ-
penſaretur; Vide Sanchez *lib. 8. d. Diſp.
23. n. 6. & Diſp. 27. n. 4.* Bonaccina *de Leg.
Diſp. pr. Quæſt. 2. Puncto 9. nu. 1.* Layman.
100 *d. Cap. 22. n. 19.* Nota tamen, quod diffi-
cillimè, & non niſi ex vrgentiſſimis cau-
ſis Pontifex Diſpenſationem ſuper huiuſ-
modi Sponſalibus concedit; attento præ-
iudicio ipſius Fœminę; cùm Papa non in-
tendat Iuri Tertij præiudicare, niſi ex iu-
ſtiſſima cauſa moueatur, vt diximus.
101 Quid autem dicẽdũ ſit, ſi poſt impetratas
à Põtifice Literas Diſpẽſationis Delegato
102 commiſſę, ſed nondum exequutę: & quid,
ſi poſt factã Diſpenſationẽ, ſed non dum
exequutam, ſuperueniret Affinitas, vide-
bimus capp. ſeqq.

Limita ſecundò, & dic, poſſe Impedi-
menta ſeparatim exponi, quamuis etiam
ſe contingant, & vnum augeatur ab alio,
& ad vnum eundemq; finem tendant, &
repugnent Matrimonio contrahendo,
103 quando aliqua ex dictis Impedimentis
ſunt publica, & reliqua occulta, quia
tunc pro publicis peti poterit Diſpenſa-
tio in Dataria, vel Cancellaria, ſeù Secre-
taria, ſecundum qualitatem Impedimen-
torum, vt diximus *Cap. 3.* & pro occul-
tis recurri ad Sacram Pœnitentiariam
pro ſolo Conſcientiæ foro; Exempli gra-
tia; Petrus intendit ducere Bertam eius
Conſanguineam infra quartum Gradum,
cuius Sororem, vel Matrem, ſeù Filiam
ipſe Petrus antea ſecretò cognouit; pote-
rit peti Diſpenſatio ſuper Conſanguini-
tate, quæ publica eſt, à Pontifice, tacita
Affinitate ob iuſtam cauſam, quam ha-
bet, ſe, Bertam, & alias ab ipſo cognitas
non infamandi; & deinde pro Affinitate,
quæ occulta eſt, recurrere ad Prætorium
104 Sacræ Pœnitentiariæ, in quo cum non
exprimantur Oratorum nomina, ſed tan-
tùm dicatur *Ex parte lateris præſentium*,
non eſt periculum manifeſtationis; Quã-
uis autem pro ſolis occultis Impedimen-
tis Matrimonialibus habeatur recurſus
ad ipſam Sacram Pœnitentiariam, debe-
105 bunt nihilominus ibi exponi non ſolum
occulta, ſed etiam publica Impedimen-
ta, quæ extant inter Oratores, exponen-
do qualia præcisè ſint, & quod ſuper di-
ctis publicis Papa iam diſpenſauit, vel
de proximo diſpenſaturus eſt; Et ſic de
neceſſitate exprimi debet, ad hoc, vt per
forum Pęnitentiariæ omnia Impedimen-
ta ſimul proponantur Pontifici, & per
dictam integram Impedimentorum ex-
preſ-

preſſionem ipſe Pontifex ſciat, quot, &
quę ſint Impedimẽta, ſuper quibus Orato-
res egẽt diſpẽſari, & ſic in Praxi ſeruatur;
106 Nec refert ſi prius à Sũmo Põtifice ſuper
publicis, vel à Sacra Pęnitẽtiaria ſuper oc-
cultis petita ſit Diſpẽſatio; vide Pontiũ *de
Matrim. d.* §. 4. *n.* 22. Sãchez *n.* 2. Trullenck *d.
Dubio* 4. *n.* 2. & Bonacccina *ll. cc.*
107 Si quis autem vellet Diſpenſationem à
Pontifice impetrare ſuper aliquo Crimi-
ne, quod verè commiſit, & licet de eo
data fuerit notitia in foro contentioſo,
cùm tamen non fuerit plenè probatum,
vel fuit abſolutus, vel aliqua arbitraria
pœna punitus, tunc, ne ſe prodat, poterit
narrare Pontifici in foro externo, quod
de tali crimine diffamatus fuit, & defectu
Probationum abſolutus, vel arbitraria
pœna punitus, pro vt factum ſe habet; De-
inde debebit recurrere ad Sacram Pœni-
tentiariam, & exponere veritatem facti,
& quod in petenda Diſpenſatione à Sum-
mo Pontifice, & ne ſe proderet, expoſuit
tali modo, &c. quia, vt diximus, cum in d.
Tribunali non exprimantur Nomina
Oratorum, non eſt periculum, quod Cri-
men manifeſtetur; Ita Pontius *l. c.* San-
chez *lib.* 8. *Diſp.* 24. *n.* 22. qui exemplifi-
cat caſum in eo, qui Vxorem interfecit
animo ducendi Concubinam, & ob id cũ
fuerit in foro contentioſo, & iudiciario,
delatus, non tamen conuictus, aliqua fuit
arbitraria pœna punitus, quia ſi poſtea
velit Concubinam ducere, poterit in pe-
titione Diſpenſationis explicare, vt ſupra
dictum fuit, & veritatem Pœnitentiariæ
108 narrare; At ſi occidiſſet Vxorem, ſed abſq;
animo ducendi Concubinam, tunc ſi Cõ-
cubinam ducere velit, docet, ſufficere, vt
exprimat Pontifici fuiſſe ſibi oppoſitum
Impedimentum interfectionis Vxoris, cũ
verè non interfecerit, & ſe Diſpenſatio-
nem petere, vt foro externo ſatisfaciat;
Nec in hoc mẽtitur, quamuis coram De-
legato iuret preces veras eſſe, quia ma-
chinatio, abſq; animo ducendi Concubi-
nam, nõ dirimit Matrimonium; & quam-
uis antiquo tempore impedierit, hodie
tamen eſt ab vſu ſublatum, vt bene idem
Sanchez *l. c.* Et ſi hic dicit non occidiſſe,
intelligitur nõ occidiſſe, quatenus d. occi-
ſio ſit Impedimentum ad Matrimonium.
109 Qua autẽ circumſpectione, & cautela ſe
gerere debeãt Oratores, qui cũ Impedimẽ
to dirimẽti, ab eis craſsè ignorato, Matri-
moniũ cõtraxere, fusè docet Sanchez *lib.
8. tota Diſp.* 25. & nos diximus *lib.* 3. *Cap.* 15.

Nec ſolùm exprimi debent Pontifici
omnia Impedimenta ſimul in petenda
Diſpenſatione, vt diximus, ſed narrari
110 debebit etiam Inhabilitas, ſi quæ ſit, in
Oratoribus diſpenſari petentibus, vt ſi
ipſi, vel eorum alter ſit puer, impubes,
furioſus, vel aliter de iure inhabilis ad
contrahendum, & gratiam conſequendũ;
alias Diſpenſatio ſubreptitia erit, & nulla,
ob præſumptam voluntatem Pontificis
eo caſu Diſpenſationem veriſimiliter nõ
cõceſſuri; Conſtat *ex Cap. Si motu proprio* 23
de Præb. in 6. & expreſsè docent Petrus Re-
buff. *in Praxi Benef. vbi de Mandatis Apoſto-
licis n.* 19. *pag. Mihi* 67. Silueſter *Verbo Re-
ſcriptum quæſt.* 6. *Verſ. Addo etiam*; Sanchez
lib. 8. *Diſp.* 21. *nu.* 49. Mantica *Deciſ.* 122.
n. 3. *& n.* 8. Caputaquenſ. *Deciſ.* 43. *nu.* 8.
part. 2. Silua *de Benef. part.* 3. *quæſt.* 12 *nu.*
17. Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *n.* 390.
vbi ex Silueſtro, & Sanchez ampliat, vi-
111 tiari eo Caſu Diſpenſationem, quamuis
112 motu proprio facta ſit; Papa enim dùm
ſuper Impedimento propoſito diſpenſat,
non intendit approbare, id quod alias
malè, & nulliter à contrahentibus factũ
ſit, nec aliud Impedimentum ſibi nõ ex-
preſſũ amouere, vnde ſublato propoſito
Impedimento remanent alia, quæ nõ fue-
rũt expreſſa, & ſublata, vt ſupra diximus.
113 Si in Diſpẽſatione, quæ petitur, Ius Tertij
lædatur, debet id exprimi, Sanchez *lib.* 8.
Diſp. 21. *n.* 50. Meroll. *d. cap.* 6. *n.* 391. alias Diſ-
pẽſatio nulla erit, & irrita, quia Papa nun-
quã præſumitur velle Iuri Tertij præiudi-
care, niſi apertiſſimè exprimat, vt dixi-
mus *Cap.* 2.
114 Si Vidua contrahere velit cum Conſan-
guineo, vel Affine intra Gradus prohi-
bitos, exiſtimat Pontius *lib.* 8. *Cap.* 17. §.
vltimo, teneri in Diſpenſatione petenda
de qualitate Viduitatis mentionem face-
re, præſertim ſi filios ex primo Matrimo-
nio ſuſceperit, alias Diſpenſationem ob-
tentam videri ſubreptitiam, quamuis ex
ignorantia hæc Viduitatis qualitas tacita
ſit, quia Leges de huiuſmodi Viduis ma-
ritandis nullam curam habent, ſed ſolùm
de Virginibus, aut aliàs innuptis Mulie-
ribus maritandis, & ad hæc probanda
allegatur ab ipſo *Authent. Cui relicto C.
de Indicta Viduitate*; Quicquid tamen ipſe
dicat, id non ſeruatur in Praxi, & quoti-
die videmus concedi Literas Apoſtolicas
Diſpenſationum Matrimonialium eadem
facultate, & pari modo, tam ſi hæc qua-
litas exprimatur, quàm ſi taceatur, nec
vn-

vnquam vidi, nec audiui ſuper hoc fuiſ-
ſe factam oppoſitionem, niſi eo ſolo caſu,
quo ob ætatem Mulieris petita fuiſſet Diſ-
penſatio, quia ob dictam cauſam non
conceditur Diſpenſatio ipſis Viduis, &
propterea in Literis Diſpenſationum, quę
ob dictam cauſam ætatis conceduntur,
Clauſula, quod dicta Oratrix vigeſimum
quartum annum, & vltra agens hactenus
virum paris conditionis cui nubere poſ-
ſit, non inuenit, per quam Dictionem
Hactenus, excluduntur Viduæ, & conſe-
quenter ſi taceretur eo caſu qualitas Vi-
duitatis, ſubreptitia eſſet Diſpenſatio.

115 Cæterùm ita exprimenda ſunt Impedi-
menta in Diſpenſatione ad contrahendũ
petenda, vt ſingula in propria ſpecie, &
gradu, & cum neceſſarijs circumſtantijs
exponantur, nec vnum pro alio, nec cer-
tum pro dubio, vel è contra, ſupponan-
tur; quia ſi vnum pro alio, nec in ſua
ſpecie, & exiſtentia proponantur, non
valebit Diſpenſatio, cum neutrum Impe-
dimentum ob id auferatur; non etenim
amouetur id, quod falsò narratur, cum
verè non extet; nec id, quod verùm eſt, ſi
ſubticeatur, vel in dubio proponatur; Et
propterea ne Diſpenſationes Matrimo-
niales obreptionis, vel ſubreptionis vicio
ſubiaceant, erunt infraſcripta reſpectiuè
exprimenda.

116 Quoad Impedimentum Conſanguinita-
tis exprimi debebunt præciſi Gradus, qui-
bus Oratores ſunt coniuncti, vt ſi ſint in
Secundo, Tertio, vel alio Gradu; Nec
ſufficiet dicere in genere, ſe eſſe Conſan-
guineos, alias Diſpenſatio non valebit;
cùm defectus ſit in qualitate neceſſariò
exprimenda, vt inter alios docet Sanchez
lib. 8. Diſp. 24. nu. 23. Filiuccius *Tomo pr.
Tract. 10. par. 2. Cap. 10. n. 327.*

117 An ex vno Communi, ſeù potius ex di-
uerſis ſtipitibus proueniat Cõſanguinitas,
omnes ſuos gradus explicando, quia
118 quò propinquior eſt Gradus, & quò ma-
iora ſunt Impedimenta, eò difficilior Diſ-
penſatio redditur; Filiuccius *d. nu. 327. &
n. 328.* Sanchez *d. Diſp. 24. n. 5.* Auerſa *de
Matrim. d. quæſt. 19. Sect. 5. verſ. Affirman-
dam tamen.*

119 An diſtantia Graduum Conſanguinita-
tis ſit in linea recta, vel tranſuerſali, quia
in illa non diſpenſatur, non ſolùm in pri-
mo Gradu, ſed nec vnquàm in aliquo
eius Gradu diſpenſatum fuiſſe legitur:
120 immò non deſunt, qui probabiliter aſſe-
rant, in huiuſmodi linea in infinitum eſſe
prohibitum Matrimonium, vt dicimus
lib. ſecundo.

121 An Oratores, qui ſunt infra ſecundum
Gradum coniuncti, diſtent in Gradu inæ-
quali, & Fœmina ſit proximior ſtipiti,
quia id pariter exprimi debet, ob maximã
indecentiam, quæ inde reſultat ex eo,
quod Matertera, vel Amita, quæ iure
naturę ſuperior eſt, ſubdatur Viro in Ma-
trimonio, Sanchez *l. c. nu. 12.* Bonaccina
de Legibus Diſp. pr. Quæſt. 2. puncto 5. nu. 16.
Laymanus *lib. 5. tract. 10. part. 4. Cap. 6. n.
9.* Filiuccius *l. c.* Et hoc caſu Papa vel non
diſpenſat, vel difficillimè concedit.

122 Si Oratores diſtent in inæquali Gradu,
(vt ſi diſtent tertio, & quarto, à commu-
ni ſtipite prouenientibus, Conſanguinita-
ris gradibus) de ſtylo Curiæ debet vterq;
Gradus in Supplicatione exprimi, ad hoc
vt ſuper remotiori diſpenſetur, & ſuper
propinquiori concedantur Literæ decla-
ratoriæ, quod eius diſtantia non obſtet:
123 quæ Literæ, quamuis antiquo tempore
neceſſariæ non fuiſſent, hodiè tamen cõ-
ſuetudine legitime introducta, neceſſariæ
ſunt, itavt illis non obtentis Matrimo-
nium contrahi non poſſit, & ſic declaraſ-
ſe Vrbanum Octauum Summum Ponti-
ficem refert Barboſa *in votis Canonicis*,
quem nos propterea referimus *lib.* 2. Vn-
de quamuis veriſſimum ſit, quod in linea
inæquali ſuper ſolo remotiori Gradu Diſ-
penſatio neceſſaria ſit, per ea, quæ dici-
mus *d. Cap.* vnde non videatur neceſſariũ
exprimere eo caſu Gradum propinquio-
124 rem, nihilominus quia alterum Colla-
teralem eſſe propinquiorem ſtipiti efficit
Diſpenſationem in eo Gradu difficiliorẽ,
ideò id totum in eadem Supplicatione
exprimendum erit in petenda Diſpenſa-
tione, vt docent Molina *de Iuſt. Tomo pr.
Tract. 2. Diſp. 161.* Diana *par. 8. Tract. 3.
reſol. 60.* Nec quoad hoc audiendi ſunt
Pontius *n. 27.* & Auerſa *verſ. Excipit etiam
ll. cc.* contrarium docentes; Hodie tamẽ
de ſtylo Curiæ Diſpenſatio ſuper Remo-
tiori, & declaratio ſuper Propinquiori
vnica Bulla conceduntur, vt eſt notum,
quod idem ſuo tempore ſeruatum fuiſſe
teſtatur Franciſcus Leo *in Theſ. fori Eccleſ.*
125 *par. 2. Cap. 8. n. 45.* Et eò magis exprimi
debet propinquior Gradus, ſi is eſſet pri-
mus, cùm propterea emanauerit ſpecialis
Bulla Pij V. Anno 1566. die 26. Auguſti,
Vnde ſi Orator eſſet *v. gr.* Patruus, vel
Auunculus magnus Oratricis, vel ſi quis
vellet contrahere cum Sorore ſui Patris,
vel

vel Matris, vel Aui, ſeù Auiæ, vel Proa-
ui, ſeù Proauiæ, id neceſſariò exprimi
debebit, quia in his Gradibus Papa non
ſolet diſpenſare, & difficillime diſpenſat
ob ſingularem indecentiam, quæ ex hu-
iuſmodi Coniugijs reſultat, quia vt bene
animaduertit Coninck *d. Diſp. 33. nu. 72.*
eadem ferè reuerentia iſtis perſonis de-
betur, quæ parentibus ipſis debita
eſt.
Et cum hoc caſu agatur de Diſpenſatio-
ne inſolita, quamuis aliæ, quæ ſolitæ sũt
concedi, ſpatio triginta annorum præſu-
mantur, vt docet Puteus *Deciſ. 257 n. 3. lib.*
126 *3.* illæ tamen, quæ non ſunt ſolitæ, nec
ſpacio quadraginta annorum præſumun-
tur, idem Puteus *Deciſ. 139. nu. 3. eodem
libro.*
Id tamen eſt ſingulare, quod ſi Orato-
res ſint in primo, & ſecundo ex commu-
ni Stipite pronenientibus Conſanguinita-
127 tis Gradibus, vterq; Gradus conſtituit de
per ſe Impedimentum, & propterea non
diſpenſatur ſolùm ſuper ſecundo remo-
tiori, nec dantur Literæ Declaratoriæ ſu-
per primo, vt in alijs caſibus fit, ſed de-
bet diſpenſari ſuper vtroq; Gradu, ſic di-
cendo, *quod Impedimento primi, ac etiam
ſecundi Conſanguinitatis Graduum huiuſmodi, ac
Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis,
cæteriſq; contrarijs nequaquam obſtantibus, Ma-
trimonium inter ſeſe publice &c.* Et ſic ſe ha-
bet notorius Curiæ ſtylus, vt dicemus
lib. 2.
128 Dictus ſtylus Curiæ ſeruat, vt ſi Orato-
res ſint infra ſecundum Gradum debeat
etiam exprimi prouenientia eiuſdẽ Con-
ſanguinitatis, ſic dicendo, quod ipſi ſunt
Coniuncti, *v. gr.* ſecundo Conſanguinita-
tis Gradu ex eo prouenienre, quia Ora-
tor eſt Patruus Oratricis, vel aliter, pro
vt res ſe habet, quia in his Gradibus tàm
propinquis Papa vult ſcire omnes qnali-
tates præcisè; Quod idem ſeruatur etiã
129 in primo, vel primo, & ſecundo ex actu
fornicatio, teſte Pirtho Corrado *in Pra-
xi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. Cap. 3. n. 22. 23.*
130 *& 24.* Alij tamen probabilius docent in
huiuſmodi Affinitate, non requiri de
neceſſitate expreſſionem huiuſmodi pro-
uenientiæ; Ita inter alios docent Sanchez
libro 8. Diſp. 24. nn. 25. Bonaccina *de Leg.
Diſp. pr. quæſt. 2. Puncto 5. n. 18.*
131 Si in expreſſione Graduum fieret error,
tunc ſi fuiſſet expreſſus maior pro mino-
ri (dummodò ſit in eadem ſpecie) vale-
132 bit Diſpenſatio, quia eò ipſo, quod Papa
diſpenſat ſuper ſuperiori, virtualiter, &
formaliter in illo continetur minor in
eodem ordine, & eadem ſpecie, Rodri-
quez *in Summa Tomo pr. Cap. 237. num. 3.*
Sanchez *lib. 8. Diſp. 24. n. 27.* Pontius *lib.
8. Cap. 17. §. 5. n. 31.* Bonaccina *d. Puncto
5. n. 15.* Auerſa *de Matr. quæſt. 19. Sect. 5.
verſ. 5.* Trullenck *d. Dub. 4. n. 6.* Eſcobat
*Tract. primo; Exam. 16. Cap. 2. verſ. Eſt ne
Diſpenſatio;* Quia in Gradu ſuperiori in-
cluditur inferior eiuſdem ordinis, & ſpe-
ciei: Filiuccius *Tomo pr. Tract. 10. part. 2.
Cap. 10. nu. 327.* Sperellius *Deciſ. 112. nu.
16.* Bonaccina *l. c.* Eſſet quidem ſubrepti-
133 tia Diſpenſatio, ſi loco maioris Impedi-
menti, quod verè extat, fuiſſet ſuppoſitũ
aliud minus, quia tunc eſſet error circa
ſubſtantiam ipſius Diſpenſationis, & nul-
latenus eo caſu in dicto Gradu ſuperiori
diſpenſaretur, vipote qui nec formali-
ter, nec virtualiter includitur in minori,
Sanchez *d. Diſp. 24. nu. 5.* Barboſa *in votis
Canonicis lib. pr. voto 4. nu. 13.* Rota *Deciſ.
117. n. 2. part. 3. diuerſor. lib. pr.* eo maximè
quòd Diſpenſatio difficilius, & cum ma-
iori Compoſitione conceditur in propin-
quiori, quàm in remotiori Gradibus, vt
134 alibi dicimus; Idq; verum eſt quamuis
abſq; dolo, ſed bona fide factum ſit, quia
licet eo caſu Oratores excuſentur à cul-
pa, non tamen valebit Diſpenſatio, Pon-
135 tius *n. 31.* Sanchez *n. 18. ll. cc.* Error enim,
quantumcumq; culpa carens, non efficit,
nec efficere poteſt. vt Reſcriptum exten-
datur ad Caſum, qui ſub eius verbis non
comprehenditur, quamuis etiam ſimili
modo Pontifex conceſſiſſet, ſi petitus fuiſ-
ſet, Sanchez *lib. 8. Diſp. 21. n. 39.* Pirrhus
Corrad. *in d. Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7.
Cap. 5. n. 29.* Et nos alibi diximus.
Dixi ſi Impedimentum ſit in eadem ſpe-
136 cie, quia ſi error contingeret in ſpecie,
vt ſi diceretur, Impedimentum eſſe Con-
ſanguinitatis, cum eſſet Affinitatis, vel
è contrà &c. ſubreptitia eſſet Diſpenſa-
137 tio, licet cum eadem Compoſitione, In
138 paritate Graduum, diſpenſetur in Con-
ſanguinitate, ac in Affinitate, quia cum
Conſanguinitas, & Affinitas ſint Impedi-
menta diuerſæ ſpeciei, diſpenſando in
139 Conſanguinitate, non diſpenſatur in Af-
finitate, nec è contrà; Imò ob dictam
rationem non ſolùm erit ſubreptitia Diſ-
140 penſatio, ſi loco Conſanguinitatis, quæ
maius, & fortius eſt Impedimentum, ex-
preſſa fuiſſet Affinitas, quæ minus eſt
vinculum, & ſuper ea facilius Papa diſ-
pen-

Digitized by Google

penſare ſolet, ſed & nulla, ac inualida-
erit Diſpenſatio, quamuis loco Affinita-
tis expreſſa fuiſset Conſanguinitas, vnde
conceſſo quod maius eſt, videretur con-
ceſſum quod minus; Ita expreſsè docent
Sanchez *lib. 8. Diſp. 24. nu. 19.* Coninck
Diſp. 33. Dub. 2. n. 13. Bonaccina *d. Puncto
5. n. 8.* Filiuccius *d. n. 327. in fine*; Stepha-
nus à S. Gregorio *Vniu. Tract. De Vinculis
Diui. Pietat. lib. 3. Cap. 113. n. 7.* Eſcobar,
Pontius, Aueria, & Trullenck *ll. cc.* Ita
etiam Leſſius *de Iuſt. lib. 4. Cap. 3. Dub. 11.
nu. 79.* Gutierez *de Matr. Cap. 124. nu. 10.*
Pirrhus Corradus *d. Cap. 5. n. 71. & n. 72.*
141 Et ſic videmus, quod in facultatibus, quę
dantur à Pontifice Legatis, vel Nuncijs
Apoſtolicis, ſeù alijs, vt diſpenſare poſ-
ſint ſuper Impedimentis dirimentibus,
ſemper dicitur, vt diſpenſare poſſint ſu-
per Impedimentis Conſanguinitatis, vel
142 Affinitatis; quæ dictio, Vel, cum ſit alter-
natiua, ponitur inter diuerſa, Lotherius
de re Benef. lib. 3. Quæſt. 37. n. 37. Gonzales
ad Reg. 8. Cancell. Gloſſa 52. n. 3. & nouiſſi-
mè celebratiſſimus Doctor noſter Lælius
Altogradus *lib. 2. Conſ. 13. n. 8.* Bertazzol.
*de Clauſ. in repetit. Legis, Si quis maior quæſt.
22. n. 356.* Vnde cum Conſanguinitas, &
Affinitas ſint Impedimenta omninò di-
uerſa, non valebit Diſpenſatio facta ſuper
Conſanguinitate, ſi Impedimentum Affi-
nitas ſit, vel è contra, cum de diuerſis nō
fiat illatio *l. Papianus Exul. ff. de minor.* Lo-
therius *de re Benef. lib. pr. quæſt. 24. nu. 83.*
Marius Antonin. *var. reſol. lib. 2. reſol. 106.
n. 42.* Pariſ. *de Reſignat. lib. 11. quæſt. 8. n.
8.* Stai: *de Intereſſe lib. 2. titulo 16.
quæſt. 5. n. 20.*

Amplia, & dic Diſpenſationem eo ca-
ſu ſubreptitiam eſſe, quamuis etiam ex
143 communi errore Oratores putarentur
eſſe in tali Gradu, *v. gr.* Conſanguinita-
tis, cum ſint in eodem Affinitatis, vel è
contrà, quia propoſito in Supplicatione
144 Impedimento *v. gr.* Conſanguinitatis, Pa-
pa cenſetur ſe fundare ſolùm ſuper nar-
ratis, Rota coram Durano *Deciſ. 147. nu.
7. par. pr.* cum nunquam diſpenſare inten-
dat ſuper Impedimentis non expreſſis,
Rota *in nouiſſimis Deciſ. 350. nu. 20.* Rota
coram Penia *Deciſ. 350. nu. 20.* Franciſcus
Leo *in Theſ. fori Eccleſ. part. 2. Cap. 8. num.
49.* Sanchez *lib. 8. Diſp. 24. n. 20.* Bonacci-
145 na *d. puncto 5. n. 8.* & ſic Diſpenſatio non
operatur vltrà mentem Pontificis, qui, vt
diximus, ſe fundat tantùm ſuper narratis
in Supplicatione, & actus non operatur
vltra intentionem agentis *l. non omnis initio
ff. ſi certum petatur*; Rota *inter Deciſ. impreſſas
per Ludouicum Cencium poſt tract. de Cenſ. De-
ciſ. 205. n. 2. & Deciſ. 272. nu. 10.* Pariſ. *de
Reſignat. lib. pr. quæſt. 3. nu. 35.* Lælius Al-
trogradi *Conſ. 45. n. 40. lib. pr.* Hieronymus
Palma *Conſ. 58. n. 24.*

Quando tamen Impedimentum, quod
Pontifici proponeretur, eſſet vnicę ſpeciei,
146 nempè vel Conſanguinitatis, vel Affini-
tatis, tunc valebit Diſpenſatio, ſi Impe-
dimentum alternatiuè proponatur, dicen-
do eſſe, vel Conſanguinitatis, vel Affini-
tatis; tunc etenim Diſpenſationem con-
cedendo, Papa intendit amouere Impedi-
mentum propoſitum, ſiuè Conſanguini-
147 tatis, ſiuè Affinitatis ſit: Hac cautela vti
ſolent practici Sollicitatores in petenda
Diſpenſatione, quando ignorant Impe-
dimentum eſſe Conſanguinitatis, vel Af-
finitatis, vnde ſufficiet poſtea in vna ſpe-
cie coram Delegato verificari cùm in
148 alternatiuis id ſufficiat *Regula in Alter-
natiuis 70. de Reg. iur. in 6.* Rota *Deciſ. 569.
n. 2. par. prim. recent. & Deciſ. 611. n. 3. par.
3. recent.* Rota coram Durano *Deciſ. 103.
nu. 3.* Zerola *in Prax. Epiſc. par. pri. verbo
Reſcriptum* §. 5. Lælius Altogradi *Conſ. 33.
149 n. 6. lib. 2.* Id tamen non admittitur ſi Im-
pedimenta, quæ exponerentur alternati-
uè, eſſent partim Cōſāguinitatis, & partim
Affinitatis, quia tūc exprimi debet diſtin-
ctim in quo Gradu Conſanguinitatis, & in
quibus Affinitatis Impedimēta ſint, & ita
ſe habet ſtylus Curiæ; vide Pirrhū Corrad.
in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. Cap. 5. n. 73.
150 Pro Impedimentis Affinitatis, & Publicę
Honeſtatis explicandi ſunt Gradus; qui-
bus inter ſe diſtant contrahere volentes,
vt de Conſanguinitate diximus.
151 Item, an Affinitas, vel Honeſtas ex vno,
vel ex pluribus ſtipitibus inſurgant, vt
quia Orator vnam, vel plures Sorores,
vel Matrem, ſeù Filiam Oratricis co-
gnouiſſet.

An antea contraxiſſet Matrimonium
cum duplici Conſanguinea intrà quartū
Gradum perſonæ, quam quis ducere
intendit; quia tunc ex duplici Capite im-
peditur. Sanchez *lib. 8. d. Diſp. 24. à n. 4.*
Coninck *Diſp. 33. Dub. 6. n. 81.* Laymanus
lib. pr. tract. 4. Cap. 22. n. 19. Garc. *de Be-
nef. par. 8. Cap. 3. n. 88.* Pontius *d. Cap. 17.
§. 5. n. 25.* Filiuccius *l. c. n. 329.*
152 An Affinitas ſit in linea recta, vel tranſ-
uerſali; cum facilius in iſta, quàm in illa
diſpenſetur.

An

An ex Matrimonio rato, vel conſum-
mato, vel potius ex illicita Copula inſur-
gat Impedimentum, quia in hac longè
facilius diſpenſatur.

An ex ſolis Sponſalibus, vel ex Matri-
152 monio rato oriatur Honeſtas; quia ex
Matrimonio fortius vinculum oritur, vt
animaduertunt, Trullenck *Tomo 3. lib. 7.
Cap.* 10. *Dub.* 4. *nu.* 10. Sanchez *nu.* 26. Fi-
liuccius *n.* 330. *ll. cc.*

153 In petenda Diſpenſatione ſuper Affini-
tate, non erit opus exprimere, quòd Fœ-
mina ſit propinquior ſtipiti, vt reſpectu
Conſanguinitatis iam diximus, ſed ſatis
erit deſcribere inæqualitatem Graduum,
quia non eſt in Affinitate ea peculiaris
indecentia contrahere cum huiuſmodi
perſonis, provt eſt contrahendo cum
Conſanguineis, Filiuccius *l. c.* Trullenck
d. Dub. 4. *n.* 9.

154 Quando ex Copula illicita conſurgit
Affinitas, & ſic etiam dùm ex ſolis Spon-
ſalibus procedit Honeſtas, ſufficiet dice-
re in genere dd. Impedimenta ſubeſſe; &
quãuis diceretur eadẽ ex Coniugio orta
fuiſſe, valeret Diſpenſatio; quæ tamen
155 è conuerſo irrita eſſet ſi ex Matrimonio
Affinitas, vel publica Honeſtas inſurge-
rent, & id non fuiſſet expreſſum; quia
tunc duo Impedimenta ſunt, nempè Af-
finitas, & Honeſtas; Sanchez *nu.* 40. &
Trullenck *n.* 11. *ll. cc.*

156 Si tamen diceretur Honeſtatem eſſe in
ſecundo, vel tertio, ſeù quarto Gradi-
bus, non eſſet opus exprimere, quod
procederet ex Matrimonio rato; quia ſa-
tis conſtat Impedimentum publicæ Ho-
neſtatis vltra primum Gradum, non
aliunde conſurgere, quàm ex Matrimo
nio rato; Sanchez *d. Diſp.* 24. *n.* 39. Trul-
lenck *d. Dubio* 4. *n.* 10. *in fine*: Quòd ſi Ho-
157 neſtas inſurgeret ex Matrimonio rato, &
Oratores eſſent in Gradu inæquali, ſuffi-
ceret exprimere remotiorem, vt iure
communi diſponitur, quia Conſtitutio
158 Pij V. qua decernitur neceſſarias eſſe Li-
teras Declaratorias ſuper Gradu proxi-
miori, loquitur tantùm de Conſanguini-
tate, & Affinitate; Pontius *n.* 25. *l. c.* San-
chez *lib.* 8. *Diſp.* 24. *n.* 27.

159 Si quis haberet tantummodò Impedi-
mentum publicæ Honeſtatis procedens
ex Matrimonio rato, & non conſummato
cum Sorore Fœminæ, quàm ducere in-
tendit, validè diſpenſaretur, ſi exponeret
ſe habere cum illa Affinitatem ex Matri-
monio conſummato; quia in huiuſmodi
Affinitate includitur illa Honeſtas: Vnde
dum Pontifex intendit per Diſpenſatio-
nem auferre Impedimentum Affinitatis,
eò ipſo aufert illud Honeſtatis, Sanchez
lib. 8. *Diſp.* 24. *n.* 38. Pontius *d. Cap.* 13. *n.*
30. Auerſa *l. c.*

160 At ſi Affinitas procederet ex Copula
fornicaria, & ſimul adeſſet Impedimen-
tum publicæ Honeſtatis, tunc ſatis non
eſſet dictam Affinitatem exprimere, ſed
oporteret etiam eam Honeſtatem expo-
nere, quia in illa hæc non comprehen-
ditur, Silueſtr. *Verbo Matrimonium* 8. *Quæſt.*
4. Garcia *de Benef. par.* 8. *d. Cap.* 3. *nu.* 45.
Trullenck *n.* 11. Sanchez, & Auerſa *ll. cc.*

161 Si quis peteret Diſpenſationem ad cõ-
trahẽdum cum Conſanguinea Vxoris ex
Matrimonio conſummato cognitæ, &
exprimeret Affinitatem procedere ex Co-
pula licita, tunc in d. Affinitate compre-
henditur Honeſtas, & ob id ſuperflua
eſſet expreſſio exiſtentiæ dictæ Honeſta-
tis, Sanchez *n.* 38. Pontius *lib.* 8. *Cap.* 17.
§. 5. *n.* 30. Vide Gambara *de Offic. & Au-
thoritate Legati lib.* 10. *n.* 244.

162 Nec in expreſſione Affinitatis exprimi
debebit, quoties Copula repetita fuerit
cum eadẽ perſona, quia Affinitas non per
diuerſas Copulas, ſed per diuerſas per-
ſonas multiplicatur; nec ipſa Copula
cum eadem perſona pluries repetita red-
dit Pontificem difficiliorem ad diſpen-
ſandum, nec Impedimentum auget; San-
chez *l. c. n.* 7. Bonaccina *de leg. d. Puncto* 5.
n. 3. Garcia *par.* 8. *Cap.* 3. *n.* 77. Diana *par.*
8. *Tract.* 3. *reſol.* 58. Auerſa *d. Quæſt.* 19.
Sect. 5. *verſ. Affirmandum.*

163 Intellige tamen de Copula repetita cum
eadem perſona, ante factam, & exequu-
tam Diſpenſationem, quia ſi poſt factam
dictam Diſpenſationem iteretur Copula
cum Cõſanguinea intra ſecundum Gra-
dum coniuncta Fœminæ, quam quis du-
cere intendit, nouum Impedimentum in-
ſurget, & noua opus erit Diſpenſatione;
164 cùm Reſcriptum, & Diſpenſatio Pontifi-
cis non extendatur ad caſus poſtea exor-
tos, Ludouiſ. *Deciſ.* 34. *n.* 2. vnde denuò
recurri debebit ad Summum Pontificem,
ſi Copula publica ſit, ſeù ad S. Pœniten-
tiariam, ſi occulta remaneat, & exponi
factũ, prout verè eſt; Sanchez *n.* 8. & Pon-
tius *n.* 25. *ll. cc.*

165 Tandẽ concludo, quod, ſi Honeſtas ſit in
Gradu inæquali, ſuperfluũ erit explicare,
quod ex Matrimonio rato proueniat, quia
id ex eo planè cõſtat, quod poſt Conciliũ,

Honeſtas ex ſolis Spōſalibus proueniens,
nō poſſit vltrà primū Gradū excēdi,& cō-
ſequēter nulla eſſe poteſt Graduum diſtā-
tia, vt diximus *n.* 153.
166 Quoad errorē in expreſſione Nominis,
Pronominis, Gradus, Loci, & Diœce-
ſis Oratorum, prout reſpectu ſolutionis
Taxæ, & Compoſitionis pro impetranda
Diſpenſatione, eædem Regulæ dantur,
pro Conſanguinitate, ac Affinitate.
167 Quoad Diſpenſationem faciendam ſu-
per Impedimēto Cognationis ſpiritualis
Primò explicari debet qualitas Cogna-
tionis, vt ſi Orator Oratricem ipſam ba-
ptizauit, vel potius filium, vel filiam
d. Oratricis tenuit, vel è contrà; cum
longè indecentius ſit contrahere cum ip-
ſa filia ſpirituali, quàm cum matre eiuſ-
168 dem filiæ; & Summus Pontifex non ſo-
leat ſuper Paternitate Diſpenſare, vt te-
ſtant Coninck *Diſp.* 33. *n.* 77. Auerſa *de*
Matrim. Quaſt. 19. *Sect.* 5. *verſ. Sextò*, Bo-
naccina *de legib. d. Puncto* 5. *n.* 6. Sanchez
l. c. n. 15. qui duo vltimi affirmant, nun-
quàm legiſſe, quod ſuper dicta Paterni-
tate fuerit diſpenſatum; Pontius tamen
l. c. n. 28. refert ſingularem caſum Diſpen-
ſationis factæ per Summum Pontificem
Gregorium XIIII. & animaduertit etiam
infœlicem exitum dicti Matrimonij.
169 Debebit inſuper explicari, an Cognatio
ex Baptiſmo, vel ex Confirmatione in-
ſurgat, cum ex illo fortius ſit vinculum,
Sanchez *n.* 15. Filiuccius *n.* 331. *ll. cc.* vel
ſi procedat ex ambobus Sacramentis, vt
quia quis tenuerit vnum filium in Ba-
ptiſmo, & alium in Confirmatione, ſiuè
170 eumdem in vtroq; quia tunc eſſet duplex
Cognatio, vt dicimus infra *lib.* 2.
At ſicut Affinitas non multiplicatur, nec
augetur ex repetitione Copulæ cum ea-
dem perſona, vt diximus ſupra, ita ſi
quis plures filios alicuius de Sacro Fonte
leuet, vel in Confirmatione teneat vnā
tantùm Cognationem contrahet, Diana
par. 8. *tract.* 3. *reſol.* 58. Garcia *de Benef. par.*
8. *d. Cap.* 3. *nu.* 78. vbi refert ſic fuiſſe de-
claratum à Clemente VIII. Summo Pon-
tificè dùm eſſet Datarius Sixti V. Multi-
171 plicatur quidem hæc Spiritualis Cogna-
tio, vel ex diuerſis Sacramentis nempè
Baptiſmo, & Confirmatione, vel ſi Cō-
patrés vnus alterius viciſſim leuent filios;
Vide Filiuccium *l. c. nu.* 331. Auerſa *dicta*
Quæſt. 19. *Sect.* 5. *verſ. Affirmandum*, Trul-
172 lenck *d. Dub.* 4. *n.* 13. Si quis tamen baptiza-
ret plures filios perſonę vnius, cōtraheret
Cognationem multiplici titulo, Filiucc &
Trullenck *ll. cc.* quamuis etiam in caſu ne-
173 ceſſitatis, & in priuato Baptiſmo domi ce-
lebrato baptizet, vt latè dicimus *lib.* 2 aliud
enim eſt baptizare, & aliud ſuſcipere.
174 Quod attinet ad Diſpenſationem Voti,
vel Iuramenti, primò eſt explicandum,
an Votum, ſeù Iuramentum fuerint fa-
cta vnum independenter ab alio, quia
vtrumq; exprimi opus erit, Sanchez *lib.* 8.
175 *Diſp.* 2. *n.* 124. At ſi Iuramentum fuiſſet
in confirmationem Voti, exiſtimat idem
Sanchez *l. c.* ſufficere ſi ſuper ſolo Voto
Diſpēſatio obtineatur, quia ſublato Voto
ceſſat Iuramentum; ſequitur Filiuccius
Tomo pr. Tract. 10. *par.* 2. *Cap.* 10. *nu.* 334.
176 Si quis teneretur Voto Religionis, ac
Caſtitatis, debet, vel vtrumq; ſimul expli-
care, vt docent Laymanus *lib. pr. Tract.* 4.
Cap. 22. *n.* 19. Pontius *lib.* 8. *Cap.* 17. *n.* 24.
§. 4. vel prius Diſpenſationem petere a
Voto Religionis, eaq; obtenta, petere
Diſpenſationem ab illo Caſtitatis, quia ſi
prius exponeretur Votum Caſtitatis, non
valeret ſuper eo facta Diſpenſatio, ſi re-
maneret obligatio Voti Religionis, vt
animaduertit Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4. *Cap.*
6. *n.* 358. Quod ſi peteretur Diſpenſatio
ſuper dictis Votis ad effectum contrahen-
di Matrimonium, crediderim vtrumq;
ſimul explicari debere, per ea quæ di-
ximus.
177 Si quis habens Votum non nubendi, vel
non fornicandi, exprimeret ſe habere
Votum Caſtitatis, valida eſſet Diſpenſa-
tio, quia in hoc illa comprehenduntur,
Diana *part.* 8. *Tract.* 3. *reſol.* 66.
178 Item exprimi debebit, ſi Votum, vel Iu-
ramentum non nubendi ſint ſoli Deo fa-
cta, vel potius in gratiam Tertij, quia
ſuper hoc Papa difficillimè diſpenſat, nec
vnquam præſumitur velle in eo diſpen-
ſare, niſi apertiſſime exprimat, Sanchez
in Summa lib. 4. *Cap.* 47. *n.* 36. *& de Matrim.*
lib. 8. *Diſp.* 21. *n.* 50. Bonaccina *de leg. Diſp.*
pr. Quæſt. 2. *Puncto* 4. *n.* 10. Ratio eſt quia
agitur de præiudicio Tertij, & nunquàm
præſumitur Papam velle Iuri Tertij de-
rogare, vt diximus *Cap.* 2.
179 Valida inſuper erit Diſpenſatio ſuper
Iuramento petita, & obtenta, quamuis
non ſuper Iuramento, ſed ſuper Voto ne-
ceſſaria fuiſſet, vel è contra, quia hæc
ſunt æquiparata. Sanchez *Opere Mor. lib.* 4.
Cap. 47. *nu.* 30. *& de Matrim. lib.* 8. *Diſp.* 2.
n. 24. Franciſcus Merolla *Tomo* 2. *Diſp.* 4.
180 *Cap.* 6. *Dub.* 15. *nu.* 379. Qui enim poteſt
in

in Votis Diſpenſare, poteſt etiam in Iu-
ramentis Deo factis, Thomas Pelliccio-
nius *Quæſt. Illuſtr. Quæſt.* 10. *verſ Contraria
tamen pag. Mihi* 94. Filiuccius *Tomo* 1. *Tr.*
10. *par.* 2. *Cap.* 10. *n.* 334.

Et ſicut diximus non eſſe opus exprime-
re repetitionem Copulæ cum eadem per-
ſona factam, quia dicta repetitio non au-
get, nec nouum Impedimentum inducit,
ſic pariter dicendum eſt de repetitione
Voti, ante eius exequutam Diſpenſatio-
181 nem facta, quia quamuis millies repeti-
tum fuiſſet, nulla noua obligatio inducta
eſſet, Vega *Tomo* 2. *Summæ Cap.* 129. *Caſu*
8. Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 27. *n.* 25. Merolla
Tomo 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *Dub.* 15. *n.* 358. *&
n.* 81. Filiuccius *l. c.* Dixi ante exequutam
182 Diſpenſationem, quia ſi poſt illam repe-
teretur Votum, noua eſſet inducta obli-
gatio, aliaq; opus eſſet Diſpenſatione,
Merolla *d. n.* 381.

Pro explicatione Votorũ Pōtifici faciē-
da, Regula generalis aſſignari ſolet, vt ſi
183 Vota ſint diuerſa, & vnũ in alio nō inclu-
datur tunc de omnibus illis neceſſaria ſit
mētio; quia ſi falsò exponeretur eſſe vnũ,
cum re uera eſſet aliud diuerſum, Diſpen-
ſatio erit ſubreptitia, vt ſi *v.gr.* diceretur
eſſe Votum Caſtitatis, cum eſſet Votum
Ieiunij, vel è contrà, vel ſi quis eſſet
obligatus Voto non fornicandi, & pete-
ret Diſpenſationem à Voto non nubendi;
vel ſi Votum eſſet perſeuerandi in Reli-
gione, & diceretur eſſe Religionis, quia
hæc ſunt Vota diuerſa. Aliud enim eſt
184 Votum Perſeuerantiæ, & aliud Votum
Religionis, vt benè animaduertit San-
chez *de Matrimonio lib.* 8. *Diſp.* 21. *nu.* 23.
Bonaccina *de Leg. Diſp. pr. Quæſt.* 2. *Pun-
cto* 5. *n.* 15. *& n.* 21. Ioannes de Salas *de
Leg. Diſp.* 20. *Sect.* 2215. *n.* 122. Merolla *l.
c. n.* 358. Amplia vt ſit nulla Diſpenſatio,
quamuis etiam Votum falsò expoſitum
grauius eſſet verò Voto emiſſo, vt ſi di-
ctum fuiſſet eſſe Hieroſolymitanæ Pere-
grinationis, cum ſit Compoſtellanę, Me-
rolla *n.* 358. *l. c.*

Sic pariter ſi Votum, quod falsò expli-
catur, ſit inferius Voto, quod verè emiſ-
ſum fuit, tunc nec virtualiter, nec for-
maliter poteſt comprehendi in illo, &
conſequenter Diſpenſatio inde ſequuta
ſubreptitia erit, & nulla; vt ſi falsò expri-
meretur eſſe Votum non nubendi, cũ eſſet
Caſtitatis, aut Ordinis Sacri ſuſcipiendi,
Merolla *d. Dub.* 15. *n.* 378.

185 At è contra, ſi Votum expreſſum inclu-
datur in alio, tunc expreſſo maiori, vale-
bit Diſpenſatio ſuper vtroq; Vt ſi expreſ-
ſum fuiſſet Votum ſuſcipiendi Ordinis
Sacri, cùm verè eſſet non nubendi, quia
Votum Ordinis Sacri obligat ad non cō-
trahendum Matrimonium, & ad aliquid
aliud, vt benè Sanchez *Opere Mor. lib.* 4.
Cap. 47. *n.* 29. Merolla *d. n.* 358. Bonacci-
na *d. Puncto* 5. *n.* 15.

Si Religioſus Profeſſus peteret diſpen-
ſari ad contrahendum Matrimonium, &
eſſet promotus ad Sacros Ordines, tene-
retur & Profeſſionem, & Ordines expli-
care, quia ſunt diuerſa vincula Matrimo-
nium dirimentia. Imò ſi eſſet Diaconus,
vel Sacerdos, non ſatis eſſet exprimere in
genere ſe eſſe in Sacris, ſed debebit de
præciſo Ordine, ad quem fuit promotus,
facere mentionem, Filiuccius *l. c. in fine*,
Stephanus à S. Gregorio *de vinc. Diu. Piet.
lib.* 3. *Cap.* 113. *n.* 10. Ioannes Ægidius de
Trullenck *d. Dub.* 4. *n.* 15.

186 Raptus, ſi ſequutus fuerit ad finem con-
trahendi Matrimonium cum Rapta, &
petenda ſit Diſpenſatio ob aliud Impe-
dimentum dirimens, explicari debet an
fuerit factus ad finem Matrimonij con-
trahendi, vel potius explendi libidinem,
187 vel facilius obtinendi Diſpenſationem,
Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 25. *nu.* 19. quia dato
quod huiuſmodi Raptus ſit exprimēdus,
debet exprimi cum omnibus ſuis quali-
tatibus, & circumſtantijs, vt in caſu ſi-
mili, diximus infra.

188 Circa Diſpenſationem obtinendam ſu-
per commiſſo, ſeù machinato Crimine,
explicari debet an huiuſmodi Impedimē-
tum oriatur ex Machinatione, ſeù Adul-
terio, vel ex ambobus; ſi idem Crimen
189 fuiſſet alia vice patratũ, & deinde repetitũ
debebit de huiuſmodi repetitione fieri
mētio, alias Diſpenſatio ſecundò obtenta
190 erit nulla, ac ſubreptitia, quia Papa non
præſumitur velle idem genus Criminis
pluries remittere *l. Nemo* 3. *C. de Epiſcopa-
li Audientia, vbi dicitur Remiſſionem veniæ
Crimina ſemel commiſſa non habeant*; Eſt enim
191 indignus venia, qui clementia Principis
ad conſuetudinem peccandi abutitur, &
192 Crimina repetita ſemper difficiliorem
reddunt Pontificem ad diſpenſandum,
& propterea Criminis denuò commiſſi
expreſſionem eſſe faciendam, docent Si-
mon Maiolus *de Irregularit. lib.* 5. *Cap.* 27.
nu. 2. Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 22. *nu.* 20. Co-
ninck *Diſp.* 33. *Dub.* 5. *n.* 87. Pontius *lib.*
8. *Cap.* 17. §. 1. *n.* 8. *in fine*, Auerſa *de Ma-*

trimonio Quæſt. 19. *Sect*, 5. Salas *de Legib.*
Diſp. 20. *Sect.*15. *n.*116. Diana *par.* 8. *tract.*
3. *reſol.* 75. Fragoſius *lib.* 3. *Diſp.* 6. *nu.* 79.
part. pr. Laymanus *lib. pr. tract.* 4. *Cap.* 22.
nu. 19. Merolla *tomo* 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *dicto*
193 *Dub.*15. *n.* 350. Quia ſemel malus ſemper
præſumitur malus in eodem genere mali
Reg. ſemel malus 8. *de Reg. Iuris in* 6. Reſpō-
ſa Marantæ *Reſp.* 13. *n.* 39. *par.* 2. Pariſ. *de*
Confid. Quæſt. 35. *nu.* 81. Barboſa *de Axim.*
Axiom. 142. *nu.* 4. Hector Capye. Latro
Deciſ. S. Conſ. Neap. Deciſ. 168. *num.* 7. *lib.* 2.
194 & ſolitus delinquere grauius peccat, idē
195 Barboſ. *Axiom.* 68. *n.* 7. Intellige tamen,
vt ſit de repetitione Criminis mentio fa-
cienda, quando repetitum fuit idem ge-
196 nus Criminis; ſi etenim quis fuiſſet vna
vice diſpenſatus, exempli gratia, ſuper
Crimine machinationis, & poſtmodum
indigeat Diſpenſatione ſuper crimine
Adulterij, cum promiſſione, & fide data
Matrimonij, vel è cōtra &c. nō erit eo ca-
ſu neceſſaria, repetitio Criminis, cū primū
ſit diuerſum ab iſto ſecundo, Coninck *n.*
88. *l.c.* Merolla *d. Cap.* 6. *Dub.* 27. *in fine*;
Auerſa *de Matr. Quæſt.* 19. *Sect.* 6. *verſ.*
Demum.

197 Si quis ob Homicidium incurriſſet Irre-
gularitatem, & poſt obtentam ſuper ea
Diſpenſationem, ob aliud Homicidium
alia egeret Diſpenſatione, debebit de pri-
ma mentionem facere, Suarez *de Legib. lib.*
6. *Cap.* 24 *n.* 12. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *re-*
ſol. 57. *in fine*, Menochius *Conſ.* 185. *nu.* 3.
Tuſch. *Concluſ.* 56. *nu.* 6. *Lit. G.* Fragoſius
Regim. Chriſt. Reip. par. 1. *lib.* 4. *Diſp.*
11. §. 3. *n.* 309.

198 At ſi contingeret eum, qui Crimen
commiſit, fuiſſe delatum in Iudicium, ſed
quia Crimen nō fuiſſet plenè probatum,
aliqua arbitraria pœna punitū fuiſſe, tunc
ſi Diſpenſatione egeat, vt quia *v. gr.* in-
terfeciſſet Vxorem animo ducendi Con-
cubinam, & poſtea illam ducere velit, di-
ximus, poſſe exprimere Pontifici ſe fuiſſe
de tali Crimine diffamatum, ſed defectu
probationum abſolutum, vel pœna arbi-
traria punitum; & deinde in Sacra Pœni-
tentiaria exponere veritatem, pro vt verè
eſt, & quod Diſpenſationem à Summo
Pontifice petijt, ſubticendo eidem veri-
tatem commiſſi Criminis, ne ſe proderet.

199 Si poſt impetratas à Pontifice Literas
Diſpenſationis Delegato directas, ſed nō-
dum exequutas, ſuperueniret Affinitas
Matrimonium dirimens, vt ſi Orator co-
gnoſceret Sororem, vel Filiam, vel Ma-
trem ipſius Fœminæ, quam ducere inten-
dit, oportebit iterum ad Pontificem re-
currere, & nouas Literas in forma *Per-*
inde valere obtinere, vtrumque Impedi-
200 mentum exponendo; ſi tamen primæ Li-
teræ iam exequutæ fuiſſent, & facta Diſ-
penſatio, ſed antequam fuiſſet Matrimo-
nium contractum ſuperueniret huiuſmo-
di Affinitas, tunc ſufficiet ad Pontificem
recurrere pro Diſpenſatione ſuper noua
Affinitate, quia cum fuerit facta Diſpen-
ſatio ſuper dirimenti, fuit huiuſmodi Im-
pedimentum ſublatum, Sanchez *lib.* 8.
Diſp. 23. *n.* 4.

201 Si Conſanguinei, vel Affines contrahe-
rent inter ſe cū Diſpenſatione, & deinde
mortuo vno ex Coniugibus, vellet ſuper-
ſtes diſpenſari ad aliud Matrimonium
cum alia Conſanguinea, vel Affine, non
tenebitur in hac ſecunda Diſpenſatione
de prima mentionem facere, quia hæ
Diſpenſationes ſuper diuerſis Matrimo-
nijs ſunt, Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 22. *n.* 13. Bo-
naccina *de Leg. Diſp pr. Quæſt.* 2. *puncto* 8.
nu. 6. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 55. Lay-
manus *d. Cap.* 22. *n.* 21. Pontius *loco citato*
nu. 9. Auerſa *d. Quæſt.* 19. *Sect.* 6. *verſ. De-*
mum. Fragoſius *l. c. n.* 311.

202 Ob eandem pariter rationem ſi quis ob-
tenta Diſpenſatione ad contrahendum
cum Conſanguinea, vel Affine, mutato
propoſito, peteret aliam Diſpenſationem
ad contrahendum cum alia Conſangui-
nea, vel Affine, non videtur neceſſaria
mentio prioris Diſpenſationis, Diana, &
203 alij præcitati Doctores *ll. cc.* At ſi poſtea
denuò, mutato propoſito, nollet cum ſe-
cunda contrahere, ſed cum prima, docet
Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 22. *n.* 19. non poſſe,
eo quia per impetrationem ſecundæ Diſ-
penſationis videatur renunciaſſe priori;
Hęc tamen Doctrina nobis non probatur
per ea, quæ dicimus. Cap. ſeq.

204 Ob eandem deniq; rationem ſi conſti-
tutus in Sacris, obtenta Diſpenſatione, vt
Vxorem ducere poſſit, vel it poſtea duce-
re Conſanguineam, vel Affinem, docent
Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 22. *n.* 5. & Gratianus
Diſcept. forenſ. Cap. 827. *nu.* 14. *tomo* 5. Fra-
goſius *par.* 1. *lib.* 3. *Diſp.* 6. *n.* 79. non tene-
ri in hac vltima Diſpenſatione mentionē
facere de prima, quia ſunt res diuerſæ,
quod idem probabile ait Laymanus *d.*
Cap. 22. *n.* 19. *in fine*, & inclinat Rota De-
ciſ. 120. *n.* 1. *lib. pr. part.* 3. *Diuerſ.* Quic-
quid tamen iſti dicant, contrarium puto
verius per rationes, & Iura, quæ ſupra
adduximus.

Tri-

205 Tribus caſibus neceſſaria eſt expreſſio
primæ Diſpenſationis in petitione ſecūdę.
Primò,quādo caſus eſt à Iure expreſſus.
Secundò; quando cōmemoratio prio-
ris Diſpenſationis neceſſaria eſt, vt Papa
non ignoret totum Impedimentum, ſu-
per quo Diſpenſatio petitur.
Tertiò; Quando per ſecundam Diſpen-
ſationem petitur aliqua maior Gratia,
ſuper eo de quo quis fuit aliàs diſpenſa-
tus, quia tunc neceſſe eſt, vt per expreſ-
ſionem prioris Gratiæ, Papa intelligat
qualitatem, & quantitatem Gratiæ,quam
vel per vnam, vel per plures Diſpenſa-
tiones ſuper eadē re facit;quod exēplifica
ri poteſt in exemplis, quæ ſubijciuntur.
206 Primò, ſi Beneficiatus obtinuit Diſpen-
ſationem non reſidendi per quinquenniū
in Beneficio cum perceptione fructuum,
ſi expleto quinquēnio petat ſuper eadem
re aliam Gratiam, & Diſpenſationem,ne-
ceſſe erit priorē obtentā exprimere, aliàs
hæc nulla erit, & irrita, Pontius *lib.8.Cap.*
17. §. 1, *n.*8. Diana *l.c.* Sanchez *lib.* 8. *Diſp.*
22. *n.* 6. Menochius *de Arbitr. Iudic. Caſu*
202. *n.* 68. *lib.* 2. Rota *Deciſ.* 47. *nu.* 1. *lib.*
2. *Part.* 3. *diuerſ.* Eſcobar *Theol. mor. Tract.*
1. *exam.* 16. *Cap.* 2. *verſ. Quid ſi.* Tuſchus
Concluſ. 460. *n.* 2. *Lit. D.* Fragoſius *part.pr.*
lib. 4. *Diſp.* 11. §. 3. *n.* 312. & 317.
207 Secundò, ſi quis obtenta ſuper Voto
Caſtitatis Diſpenſatione, ducat Vxorem,
& ſoluto Matrimonio velit aliam ducere,
tenebitur nouam Diſpenſationem impe-
trare, & ſimul de obtenta mentionem fa-
cere, alias Diſpenſatio ſecunda erit ſub-
reptitia, & nulla, quia Papa ignorat
quantam in eodem Voto relaxationem
faciat;Pōt.*d.Cap.*17.*à n.*6.Pureus *Deciſ.*246.
n. 1. Menochius *l.c.Caſu* 107.*n.*32 Meroll.
tom. 2.*Diſp.*4.*Cap.*6.*n.*415. Didac. Ludouic.
de Lima *in Addit.ad Molina lib.*2.*cap.*4.*n.*51.
208 Tertiò, ſi Illegitimus diſpenſatus ad Be-
neficium, velit poſtmodum diſpenſari
ſuper pluralitate, debebit in petenda ſe-
cunda, de priori Diſpenſatione obtenta,
& de Illegitimitate facere mentionem,
Sanchez *n.* 2. Bonaccina *n.* 3. Laymanus,
& Eſcobar *ll. cc.* Salas *de Leg. Diſp.* 20.*Sect.*
10. §. *pr. nu.* 91. Fragoſius *part. pr. lib.* 3.
Diſp. 6. *n.* 79. quia veriſimile eſt, quòd ſi
Papa conſcius fuiſſet de priori Diſpenſa-
tione ab Illegitimo obtenta, poſteriorem
209 denegaſſet; Nec ſolùm eo caſu neceſſa-
ria erit dicta expreſſio Illegitimitatis, ſed
& ipſius Illegitimitatis qualitas adhuc
exprimenda erit, vt ſi ſit Spurius, Sacri-
legus, Adulterinus, ſeù Inceſtuoſus, &
quo gradu, & genere fœditatis; Sanchez
lib. 8. *Diſp.* 24. *nu.* 3. Couarruuius *tomo pr.*
par. 2. *Cap.* 8. §. 9. *n.* 2. & *n.* 3. Pontius *l.c.*
§. 5. *n.* 25. Tuſchus *Concluſ.* 463. *n.* 2. Fra-
goſius *Regim. Chriſtianæ Reip. part. pr. lib.* 3.
Diſp. 6. *n.* 70. Laymanus *l.c.* Barboſa *in*
210 *Votis Canonicis lib.* 2.*Voto* 98 *n.*14. ſi tamen
Legitimationem prius abſolutè a Papa
impetraſſet, tunc non tenebitur de Illegi-
timitate mentionem facere, quia cum
natalium defectus abolitus ſit,poterit nō
minus quàm alij Legitimi Beneficiorum
pluralitatem cum Diſpenſatione Papæ
obtinere; Laymanus *l.c.* Molina *tomo pr.*
tract. 2. *Diſp.* 173. §. *Item legitimatus*; Lothe-
rius *de re Benef. lib. pr. Quæſt.* 40. *nu.* 144.
211 At ſi eſſet natus ex Duplici Adulterio, nē-
pè ex Coniugato, & Coniugata, & ex-
primeret ſimpliciter Illegitimitatem,nar-
rando ſe natum ex Adulterio, ſubrepti-
tia eſſet gratia, niſi expreſsè diceret, ſe
natum ex Coniugato, & Coniugata;San-
chez *lib.* 8. *Diſp.* 24. *n.* 5.quamuis *n.*4. con-
trarium docuiſſet.
212 Quartò, ſi quis Diſpenſationem obti-
nuiſſet cum aliqua limitatione, & poſtea
213 ſuper eadem re vellet diſpēſari abſolutè,
214 tenebitur de priori,cum limitatione ob-
tenta,facere mentionem, Coninck *l. c. n.*
92. Eſcobar *Theolog. moral. l.c. verſ. De vna*,
Fragoſ.*d.lib.*4.*Diſp.* 11.§.3.*n.*312.& *n.* 317.
quia [vt diximus] Pōtifex debet nō igno-
rare quantā gratiam ſuper eadē re faciat.
215 Admittunt plures Doctores validam
cenſeri Diſpenſationem ſecundò obten-
tam,tacita alia iam ſuper eadem re obten-
216 ta, Primò, quando noua, & ſufficiens
cauſa ſuperueniſſet; itaut Pontifex,inſpe-
cta dicta noua, & ſufficienti cauſa,præſu-
matur Diſpenſationem ſecundam non
denegaturum, quamuis primæ gratiæ cū
limitatione conceſſę recordaretur. Vide
Fragoſiū *d. par. pr. lib.* 3. *Diſp.*6. *n.*79. *verſ.*
Fallit ſecundò, Sanchez *lib.*8. *Diſp.* 22. *n.*12.
Bonacc.*de Leg.l.c.n.*1. Didac. Ludouic.*ind.*
Addit. ad Molina lib. 2. *Cap.* 4.*n.*51 *limit.*2.
217 Secundò, quando prima diſpenſatio con-
ceſſa fuiſſet cum limitationibus, quæ de
ſtylo Curiæ in ſimilibus Cōceſſionibus ſo-
litæ ſunt apponi, vt per ſe patet, & ſupra
citati Doctores aſſerunt.
218 Si quis ad tollendum ſcrupulum, ſeù
dubium ſuper priori Diſpenſatione,
petat ſuper eadem re, vel Impedi-
mento denuò diſpenſari, & facta ſimili
expreſſione, quoad circumſtantias, ob-
tineat

tineat illam æqualem quoad gratiam, va-
lida erit iſta ſecunda, quamuis prioris ob-
tentę Diſpenſationis non fuerit facta mē-
tio; quia iſta tantùm petita fuit ad cor-
roborationem primæ, &, quòd præcipuū
eſt, vtraq; Diſpenſatio ſimul ſumpta inten-
tionem non excedit Concedentis, Pon-
tius *n.* 9. Bonaccina *n.* 2. Eſcobar, & Di-
dacus Ludouicus de Lima, & Fragoſius
verſ. Illud tamen. ll. cc.

Nec tandem obſtabit Diſpenſationis va-
219 liditati, quod quis eandem Diſpenſatio-
nem prius petierit, & nō obtinuerit, quia
nullo iure, aut ratione probatur huiuſ-
modi Diſpenſationem eſſe inualidam, nec
denegationem prioris eſſe exprimendam,
cùm eius taciturnitas verſetur circa cau-
ſam finalem, vt benè docent Sanchez *lib.*
8. *Diſp.* 22. *n.* 14. Pontius *lib.* 8. *d. Cap.* 17.
n. 4. Merolla *tomo* 2. *Diſp.* 4. *Cap.* 6. *n.* 415.
Bonaccina *de Leg. Diſp. pr. Quæſt.* 2. *puncto*
7. *n.* 1. Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 54. Eſco-
bar *Theolog. mor. tract. pr. Exam.* 16. *Cap.* 2.
220 *verſ. Valida ne.* Idq; verum eſt, quamuis à
Pontifice denegata fuiſſet Diſpenſatio, eò
quia non iudicaſſet cauſam iuſtam ad-
fuiſſe, quia ſi poſtea ab Inferiore aliàs
diſpenſare potente concederetur, quam-
uis nulla huius prioris denegationis facta
eſſet mentio, adhuc valida erit Diſpenſa-
tio, Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 22. *nu.* 4. Pontius
Eſcobar, & Diana *ll. cc.* Ratio eſt quia, in
hac Diſpenſatione verè adſunt omnia re-
quiſita ad eius validitatem, nec Superior
ob dictam denegationem ita ſibi Diſpen-
ſationem reſeruauit, vt ob id Ordinario
Inferiori Iuriſdictionem abſtulerit, vt be-
nè Pontius *l. c.*

221 Amplia, vt non ſolùm poſſit in dictis
caſibus Inferior diſpenſare, ſed conſimi-
li ratione diſpenſare etiam poſſit habens
poteſtatem delegatam ad diſpenſandum,
ſi ab habente ordinariam Diſpenſatio de-
negata fuiſſet, quia adhuc eadem ratio
militat; Pontius, & Diana *ll. cc.* poteſt
enim accidere, vt Superior diſpenſare
noluerit, vel quia ſcrupuloſus ſit, vel ma-
gis rigidus, & difficilis; non tamen ex
hoc ſequitur, quòd voluerit poteſtatem
diſpenſandi ab Inferiore tollere, ſi alias
cauſa, quæ proponitur, iuſta, ac ſufficiēs
222 videatur, nec petitio Diſpenſationis prius
à Pontifice facta operatur Præuentionis
223 effectum, quia in vſu voluntariæ Iuriſdi-
ctionis non habet locum Præuentio, ſed
liberū eſt poſtulanti à priore poſtulatione
recedere, & aliam intentare; Ita ex Sua-
rez, Salas, & Portel, docet Diana *par.* 8. *tract.*
3. *reſol.* 49.

224 Conſimili ratione, qui obtinuit Reſcri-
ptū Apoſtolicū, vt poſſit à Cōfeſſario diſ-
penſari, eandem Diſpenſationem poterit
obtinere ab Epiſcopo, ſeù alio Inferiori
Prælato, qui tali facultate præditus ſit, nō
facta mentione eiuſdem Reſcripti; quia
Reſcriptum Apoſtolicum non aufert po-
teſtatem Epiſcopis, aut alijs diſpenſare
potentibus, Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 14. *nu.* 3.
225 Bonaccina *l. c. n.* 6. dùm etenim Gratia
fuit in fauorem Oratoris à Pontifice cō-
ceſſa, nō debet in eius odium retorqueri;
Regula, *Quod ob Gràtiam* 61. *de Reg. Iuris
in* 6. Barboſa *de Axiom. Axiomate* 96. *nu.* 1.
Gratianus *Diſcept. forenſ. Cap.* 651. *num.* 20.
tomo 4.

226 Tandem concludo validam eſſe Diſpen-
ſationem non facta mentione prioris ſu-
per eadem re obtentæ, ſi prior ex aliqua
cauſa inualida fuerit; Sanchez *lib.* 8. *Diſp.*
22. *n.* 21. Bonaccina *de Leg. Diſp. pr. quæſt.*
2. *puncto* 8. *n.* 7. Diana *par.* 8 *tract.* 3. *reſol.*
59. Maſſobr. *de conc. prælud.* 7. *Dub.* 20. *n.*
156. Maſcard. *de probat. concluſ.* 846. *n.* 22.
Didacus Ludouic. *in addit. ad Molina lib.* 2.
Cap. 4. *limit.* 3. Tuſchus *concluſ.* 460. *num.* 3
lit. D. & concluſ. 56. *n.* 22. *lit. G.* Fragoſius
n. 310. *l. c.* Ratio eſt, quia cum prima in-
ualida ſit, nō pręſtat Impedimentum, Re-
gula *Non præſtat* 52. *de reg. iur. in* 6.

227 Cæterum ſi iura ſpecialiter prohibeant
ne tali caſu, vel circumſtantia occurren-
te, Diſpenſatio concedatur, ſi Diſpenſatio
petenda ſit, & talis caſus, vel circumſtan-
tia concurrant, neceſſe erit de huiuſmodi
caſu, ſeù circumſtantia omninò facere
mentionem, alias Diſpenſatio nulla erit,
228 & irrita; Exempli gratia, Aliqui Conſan-
guinei, ſeù Affines infra quartum Gradū,
Matrimonium inter ſe, cum ſcientia Im-
pedimenti dirimentis, contraxerunt, &
conſummare præſumpſerunt; ſi poſtea
ſuper tali Impedimento petant Diſpenſa-
tionem, debebunt iſtam circumſtantiam
contracti Matrimonij, & eò magis ſi cō-
ſummare præſumpſiſſent, in Supplicatio-
229 ne explicare, quia Concilium Trident.
[quod Ius commune facit. Sanchez *lib.* 8.
Diſp. 2. *n.* 12.] *ſeſſ.* 24. *cap.* 5. *de reform. matr.*
cum his ſpecialiter prohibet diſpenſari:
& quòd ſit neceſſaria huiuſmodi circum-
ſtātiæ expreſſio colligitur *ex Cap. Dilectus*
26. *de reſcript.* & docent Nauarr. *lib.* 4. *Con-
ſilior. titulo de Conſ. & Aff. conſ.* 5. *nu.* 5. *in
prima edit.* Sanchez *lib.* 3. *Diſp.* 45. *n.* 3. *&*
lib.

lib. 8. *Diſp.* 21. *n,* 15. Laymanus *Theol.mor.*
lib. pr. tract. 4. *cap.* 22. *n,* 18. *verſ. Deinde*;
Garzia *de benef. Par,* 8, *Cap.* 3. *nu,* 41, Ra-
phael Auerſa *de Matr. Quæſt,* 7. *ſect.* 3. *verſ.*
Aliam quoque; Merolla *tomo* 2. *Diſp.* 4. *Cap,*
6. *Dub.* 15. *n.*250. Salas *de leg. Diſp.* 20.*ſect.*
15.*n.*116. Petrus de Ledeſma *in Summa* vbi
de Matr. *Cap.* 27. *concluſ. pr. verſ. Dico primò,*
& verſ. Dico ſecundò; Ioannes de la Crux *in*
direct.Caſ.Conſc. vbi de Diſpenſ. *Quæſt.*4. *Art,*
6.*Dub.*13, *Concluſ.* 2. Tomas Zerola *in Pra-*
xi Epiſc. part. pr. verbo Diſpenſatio §.54. Re-
ginald. *lib.* 31, *Cap.* 26. *nu,* 198. & attenta
d. prohibitione Concilij, quamuis alias
Papa validè poſſit diſpenſare, cum ſit ſu-
230 pra Concilium, vt dicimus *lib.* 2. tamen
quia ad Concilium ſpectat ea, quæ ad fi-
dem, & mores Eccleſiæ ſpectant, defini-
re, & declarare; & declarauerit eo caſu
non eſſe Diſpenſationem concedendam,
231 non poteſt Papa abſque iuſta cauſa licitè
232 diſpenſare; Vnde ad hoc, vt Papa ſciat
Diſpenſationem peti ſuper Caſu, quo pro-
hibita eſt à Concilio, vel à Iure, neceſſe
eſt, vt d. Circumſtantia exprimatur, alias
Diſpenſatio, tanquàm fraudolenter, &
ſubreptitiè extorta, irrita erit, & nulla,
Coninck, *de Sacram. Diſp.* 27. *Dub.* 9. *n,*81,
Sanchez *l.c.* Bonaccina *de Leg. Diſp. pr.*
233 *Quæſt.* 2.*puncto* 5. *n.*10. Idq; verũ eſt, quam-
uis etiam *Motu proprio* facta fuiſſet; Clem.
ſi Romanus 4. *de Præb.in* 6. *Gloſſa in Cap. Si*
motu proprio 23. *eodem titulo in* 6. *in Addit.*
234 Et non ſolùm exprimi debebunt huiuſ-
modi qualitates, & circumſtantiæ; v. gr.
d. contracti, ac conſummati Matrimo-
nij, ſed, & facienda erit eo caſu mentio,
in petenda Diſpenſatione, de fine quo cõ-
tractum, vel conſummatum fuit; vt ſi
fuit ex cauſa explendæ libidinis, vel po-
tius obtinendi facilius Diſpenſationem à
Pontifice, quia hæ qualitates afficiunt
ſubſtantiam Gratiæ, & cum concomiten-
tur qualitatem neceſſariò exprimendam,
debet ipſa qualitas cum ſuis circumſtan-
tijs explicari, per ea, quæ dicimus infra.
235 Idem erit, ſi huiuſmodi clandeſtinum
Matrimonium, poſt Mandatum de diſpẽ-
ſando à Pontifice commiſſum, ſed non
dum à Delegato exequutum, fuiſſet con-
tractum, Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 25. *n.* 21. Ita
Manuel, & Vega penes ipſum. Vnde nõ
poterit Delegatus tunc Diſpenſationem
exequi, ſed Oratores egebunt noua gra-
tia in forma *Perinde valere*, quia cum eo
caſu prohibita ſit Diſpẽſatio, vt diximus,
oportet, vt Papa dictum Matrimonium
cum ſcientia Impedimenti, & clandeſti-
nè contractum fuiſſe ſciat, vt dignoſce-
re poſſit, an cauſa propoſita ſufficiens ſit
ad diſpenſandum.

Prædicta tamen ſunt in aliquibus limi-
tanda, & declaranda.

Primò; ſi inter Impeditos interceſſerit
dumtaxat tractatus de Matrimonio in-
236 ter ſe contrahendo; ad hoc vt dici poſſit
adfuiſſe verè, & propriè tractatum opor-
tet, vt huiuſmodi tractatus fuerit com-
pletus, & cum concluſione perfectus, nec
ſufficit fuiſſe inanem, quia tota vis tra-
ctatus in concluſione conſiſtit *l. ſi volun-*
tatem 8. *C. de reſcind. vend. Cap. Tua Nuper*
8. *de his quæ fiunt à Prælatis*; Hector Capyc.
Latro *deciſ. S. Conc. Neap. deciſ.* 140. *nu.* 9.
lib. 2. Ludouicus Poſtius *reſol.* 43. *nu.* 20.
Rota coram Durano *Deciſ.* 379. *n.* 5. *par,* 2.
Menoch. *de arbitr. Iudic. lib.* 2: *caſu* 470. *n.*
2. Pariſ. *de Conſid. Quæſt.* 39. *n.*8. *& Quæſt.*
40. *n.* 13. Gonz. *ad Reg.* 8. *Canc. Gloſſa* 63.
n. 34. Mantica *Deciſ.* 271. *n.* 8. Et niſi adſit
talis vis ex concluſione, fruſtrà allegatur,
Ludouiſius *Deciſ.* 168. *n.* 2. *& in annot.n.*5;
Pater Leo *in Praxi S. Pænitentiariæ par.* 2. *poſt*
deſcriptionem Impedimentorum dirimentium,
verſ. Tractatus pag. Mihi 226. Et conſe-
237 quenter niſi ſit concluſus, & niſi alia re-
quiſita concurrant, non concludit ad
Matrimonium; Ludouiſ. *Deciſ.* 247. *n* 11.
Cæſar de Graſſ. *Deciſ.* 64. *alias* 18. *nu.* 10.
vnde cum abſq; concluſione non con-
cludat ad Matrimonium; nec ſit atten-
dendus, non eſt de eo facienda mentio in
Diſpẽſatione petenda ſuper Impedimento
dirimenti.

Addo ſecundò cum Sanchez *lib.* 8. *Diſp.*
25. *n,* 36. & Baſilio Pontio *lib.* 8, *cap.* 17. §
238 6. *à n.*35. quòd ad hoc vt Oratores ſubia-
ceant prohibitioni Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.* 5.
de Reform. Matrimon. de nõ diſpenſando, &
alijs pœnis ibi appoſitis, non ſufficit, vt
ſola Sponſalia inter Impeditos contracta
ſint, quamuis etiam inter eos ſubſequuta
ſit Copula, ſed requiritur, vt Matrimo-
nium fuerit clandeſtinè contractum; quia
239 Concilium ſolùm Matrimonium clan-
deſtinum punit, non autem ſolam Copu-
lam, quamuis ſcienter habita ſit: Et quã-
uis ante Concilium Spõſalia cum Copu-
la tranſirent in Matrimonium, tamen
poſt Concilium aliter eſt dicendum, Vide
Marinum Antoninum *Var. reſol. lib. pr. re-*
ſol. 79. *n.* 5. Nauarr. *lib.* 4. *conſil. titulo Deſ-*
ponſ. conſ. 53. *n.* 1. *in prima editione* Conciũ
in Collect. ad Decret. Coll. 131, *n.* 2. Vnd in
proc-

240 propoſito caſu, cùm ſimus in pœnalibus
non eſt facienda extenſio *l. cum quidam ff.*
de lib. & poſthum. l. & ſi quis §. Diuus Mar-
cus ff. de Relig. & ſumpt. funer. Regula; Quæ à
iure 28. & Regula Odia 15. de Reg. iuris in 6.
Cæuallos *Quæſt. comm. contrà Commu. Quæſt.*
825. n. 16. & Quæſt. 833. nu 25. Gutierez
Can. QQ. lib. prim. Cap. 15. & conſequen-
ter non erit de huiuſmodi Sponſalibus
facienda mentio in impetratione Diſ-
penſationis, vt benè docet Sanchez *l. c.*
imò nec de Copula ſubſequuta eſſe ne-
ceſſariò faciendam mentionem exiſtimo
per ea, quæ dicam.

Addo Tertiò; quod dum Tridentinum
punit Contrahẽtes ſcienter Matrimoniũ
clandeſtinum, de illis loquitur, qui cum
ſcientia Impedimenti dirimentis coram
Parocho, & Teſtibus contrahunt; Vnde
niſi adſit præſentia Parochi, & Teſtium,
dici non poteſt, quòd Oratores præſu-
mant Matrimonium contrahere, cùm in
huiuſmodi contractu deficiat forma ſub-
ſtantialis, ſine qua Matrimonium conſi-
ſtere non poteſt, ſed potius Concubina-
tus nomẽ meretur, vt benè docent Auer-
ſa *de Matrim. Q. 19. Sect. 6. verſ. Negant ex*
aduerſo; Sanchez *d. Diſp. 23. n. 34. & n. 35.*
Cæuallos *QQ. comm. contra comm. Quæſt.*
130. n. 7. Gutierez *de Matrim. Cap. 76. n. 29.*
& Canon. QQ. lib. pr. Cap. 18. nu. 4. Non
ergo de huiuſmodi Matrimonio clande-
ſtino [ſi tali nomine dignum ſit] erit ne-
ceſſariò facienda mentio Pontifici in pe-
tenda Diſpenſatione ſuper Impedimento
dirimenti, vt in proprijs terminis expreſ-
ſè docet idem Sanchez *l. c.*

Animaduertit, & benè, Baſilius Pontius
241 *de Matrim. d. n. 35.* quòd ſi inhabiles con-
trahant inter ſe de facto per verba de præ-
ſenti ſub conditione impoſſibili, erit ri-
diculus huiuſmodi Contractus, nec ſic
Contrahentes dicentur conſentire in Ma-
trimonium; nec in Excommunicationem,
contentam in Clem. prima, incurrent; nec
242 efficientur indigni Diſpenſatione; imò
nec propterea oritur Impedimentum
publicæ Honeſtatis.

243 Quamuis autem Oratores bona fide, &
ignorantes aliquod Impedimentum inter
ſe exiſtere, Matrimonium ſpretis Denun-
ciationibus contrahant; ſi poſtea aliquod
Impedimentum dirimens detegatur, ſuper
quo impetrari debeat Diſpenſatio à Pon-
tifice, tenentur omninò de huiuſmodi
Denunciationum omiſſione mentionem
facere alias Diſpenſatio ſubreptitia erit,
& nulla; Patet ex ipſa Diſpoſitione Con-
cilij *l. c.* & docet Trullenck *opere mor. tomo*
3 lib. 7. Cap. 10. Dub. 5. n. 11. Sanchez *lib.*
8. Diſp. 25. n. 21. Coninck *Diſp. 33. n. 83.*
244 Et Oratores ipſi ſubiacebunt eo caſu pœ-
nis à d. Concilio comminatis; Io: Bapti-
ſta Corrad. *Reſp. Caſ. Conſcient. Quæſt. 318.*
part. 2. et ex d. Textu d. Concilij colligi-
tur: filij inſuper ex eo Matrimonio nati
245 erunt illegitimi, Cæuallos *Comm. contra*
Comm. Quæſt. 597. Gratianus *Diſcept. forenſ.*
246 *Cap. 83, n. 4. tomo pr.* quia non eſt dignus
Eccleſiæ Benignitatem experiri, qui eius
ſalubria Præcepta temerè contempſit, vt
idem Cõcilium ſtatuit *l. c.* nec iuuat, quod
in contrahendo Matrimonio Oratores
habuerint ignorantiam probabilem Im-
247 pedimenti, quia non poteſt dici ignoran-
tia probabilis, quando requiſita à Iure,
vel ab Eccleſia omittuntur; Sanchez *lib. 3.*
Diſp. 43. n. 1. Ioannes Angelus Boſſius *de*
248 *Matrimon. contractu Cap. 8. n. 46.* Et in Ma-
trimonio clandeſtinè celebrato præſu-
mitur mala fides, Barboſa *in Votis Canoni-*
249 *cis lib. pr. Voto 2. n. 19.* qui enim male agi
odit lucem; *Io: 3.*

250 Tandem occurrit illa magna, & difficilis
Quæſtio, an Copula inter Cõſanguineos,
vel Affines præhabita, ſit neceſſariò ex-
primenda Pontifici in Diſpenſatione ſu-
per Impedimento dirimenti petenda, ſi
alia cauſa pro Diſpenſatione allegetur; &
cum hic caſus frequenter eueniat, & ob
diuerſitatem opinionum non ceſſet ratio
dubitandi, valdè opportunum erit hanc
materiam diſcutere, & qualis ex his no-
bis magis probetur opinio in medium
afferre; ſed antequàm ad vlteriora dila-
bamur, nonnulla erunt ſpecialiter adno-
tanda.

251 Et primò, ſciendum eſt, non eſſe propriè
Inceſtum, iuxta probabiliorem Doctorũ
ſententiam, ſi Copula non fuerit perfe-
cta, & per veram virilis ſeminis intra vas
effuſionem conſummata; Ita Viualdus
in Cand. vbi de Matrim. n. 97. Gutierez *de*
Matrim. Cap. 77. n. 15. Diana *part. 8. tract.*
3. reſol. 83. Sanchez *lib. 8. Diſp. 25. nu. 10.*
Bonaccina *de leg. Diſp. pr. Quæſt. 2. punct. 5.*
nu. 11. Filiucclus *tom. pr. tract. 10. par. 2.*
Cap. 10. n. 338. Trullenck *d. Cap. 10. Dub.*
5. nu. 5. [quicquid in contrarium doceat
Garcia *de Benef. par. 8. Cap. 3. n. 98.*] quia
ſi non fiat vt ſupra, non eſt vera Copula,
ſed inſtar cuiuſdam actus impudici; Vnde
cum hæc ſint pœnalia, ſunt reſtringenda.

252 Adnotandum ſecundò, quod ſi Conſan-
gui-

guinei, vel Affines, qui inter ſe Copulam
habuerunt, non habebant eo tempore no-
titiam Impedimenti Conſanguinitatis, vel
Affinitatis inter eos exiſtentis, non tenen-
tur in Diſpenſatione petenda ſuper hu-
iuſmodi Impedimento de Copula men-
tionem facere, quia attenta probabili
ignorantia, quam de Impedimento ha-
bebãt, non commiſerunt propriè Inceſtũ;
Colligitur ex Cap. primo *de eo, qui cogno-
uit Conſanguineam Vxoris ſuæ*, & do-
cent Viualdus *l. c. nu.* 99. Gutierez *l. c.
n.* 11. Iacobus Graffius *Deciſ. Aur. lib.* 2. *Cap.*
81. *n.* 4. Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 15. *n.* 9. Gar-
cia *de Benef. par.* 8. *Cap.* 3. *n.* 106. Rota *int.
impreſſ. poſt pr. vol. Conſilij Farinacij Deciſ:* 35.
n. 1. Pater Leo *in praxi Sacræ Pænitent. par.*
2. *vbi de Abſolutione ab inceſtu verſ. Secus ve-*
253 *rò pag. mihi* 316. Imò nec neceſſariò eſſe
eo caſu aperiendam in Confeſsione dictã
qualitatem Conſanguinitatis, vel Affini-
tatis, docet idem Garcia *n.* 108. *l. c.*

254 Ampliat Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 25. *nu.* 10.
vt non ſit Inceſtus, nec ſit explicanda
Copula in Diſpenſatione petenda, ſi vnus
tantùm ex contrahere volentibus de Im-
pedimento Conſanguinitatis, vel Affini-
tatis fuiſſet conſcius; quia, vt ipſe dicit, ſi
alter ignoret, Impedimentum non eſt to-
taliter, & vndequaq; Inceſtus; vnde cum
hæc ſint pœnalia, ſunt reſtringenda; Id ta-
men non mihi probatur, quia, dato quod
de Copula neceſſaria eſſet mentio in Diſ-
penſatione ſuper Impedimento dirimen-
ti petenda, deberet exprimi veritas, prout
ſe verè habet; nempè, v. gr. Oratorem cũ
ſcientia Impedimenti, Oratricem verò cũ
eiuſdem Impedimenti ignorantia Copu-
lam inter ſe habuiſſe; quia præſuppoſi-
to, quod hæc expreſſio neceſſaria ſit, de-
bet conſequenter cum ſuis circumſtantijs
exprimi, vt benè cõcludit Sayrus *in florib.
lib.* 4. *titul.* 8. *Deciſ.* 15. Veritate enim patefa-
cta, Orator, qui ſcienter cum Impedimẽto
Oratricẽ cognouit, acrius de ſtylo Curię
puniri ſolet, & grauioribus pœnitentijs
affligi; Vide Filiuccium *d. cap.* 10. *n.* 339.
in fine, Pirrhum Corradum *in d. Praxi Diſ-
penſat. Apoſt. lib.* 8. *cap. pr. n.* 18. Auerſa *de
Matrim. Quæſt.* 19. *Sect.* 6. *verſ. At ſi ex
duobus.*

255 Addo Tertiò, Inceſtuoſam Copulam
eam propriè dici, quæ inter ipſoſmet
Conſanguineos, vel Affines intra quar-
tum Gradum, ſi ex copula licita, vel in
primò, & ſecundò, ſi ex illicita ſunt co-
niuncti, vel ſe attinent, & conſequenter

256 Cognati Spirituales, vel publica Hone-
ſtate, ſeù altero Impedimento dirimenti
impediti, ſi Copulam inter ſe habeant nõ
committunt propriè Inceſtum, & ſi in-
ter ſe Matrimonio copulari velint, non
tenentur in Supplicatione pro Diſpenſa-
tione porrigẽda de ea Copula facere mẽ-
tionem, ſi aliam cauſam habeant, quæ
Pontificem moueat ad diſpenſandum;
Ita Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 25. *n.* 9. Filiuccius
d. Cap. 10. *n.* 338. Gutierez *de Matrim. d. cap.*
87. *n.* 10. Bonaccina *de leg. Diſp. pr. Quæſt.*
2. *puncto* 5. *n.* 12. Trullenck *d. cap.* 10. *Dub.*
5. *n.* 4. Sayrus *in floribus lib.* 4. *titulo* 7. *deciſ.* 5

257 Dico quartò, non eſſe Inceſtum, quan-
do poſt Diſpenſationem iam à Pontifice,
ſeù eius Delegato factam, nondum tamẽ
contracto Matrimonio habita ſit Copula
inter Conſanguineos, vel Affines, quia
per Diſpenſationem iam fuit ſublatum
Impedimentum, & propterea Copula
ſubſequuta non fuit Inceſtuoſa, ſed ſim-
plex fornicatio, nec vllum Matrimonij
Contractui Impedimentum affert; Eccle-
ſia etenim, quæ Impedimentum conſti-
tuit, ipſamet iam per Diſpenſationem id
abſtulit; & ſic huiuſmodi Impedimento
ſublato, Copula non fuit Inceſtuoſa: Ita
docent Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 67. *n.* 9. *& lib.*
8. *Diſp.* 25. *n.* 4. Gutierez *de Matrim. Cap.*
99. *n.* 15. Bonaccina *de Leg. d. puncto* 5. *n.* 9.
Garcia *de Benef. par.* 8. *d. Cap.* 3. *n.* 74. Bar-
boſa *in Summa Bullarij verbo, Diſpenſare pag.
Mihi* 277. Trullenck *oper. Mor. tom.* 3. *lib.*
7. *Cap.* 10. *Dub.* 5, *n.* 1. Ioannes della Crux
in Direct. Caſ. Conſcient. Quæſt. 4. *Art.* 6. *Du-
bio* 14. *vbi de Diſpenſat. Impedimentor.* Ro-
driguez *in Summa tom. pr. Cap.* 237. *nu.* 7.
Pirrhus Corrad. *in d. Praxi lib.* 8. *Cap. pr.
nu.* 43. *&* 44. Sayrus *in floribus lib.* 4. *tit. pr.
Deciſ.* 5.

Dixi ſi Copula inter ipſoſmet Conſan-
guineos, ſeù Affines habita ſit, quia ſi
poſt factam Diſpenſationem Copula ha-
258 beretur, ſeù reiteraretur cum Conſan-
guinea, v. gr. Fœminæ quamquis ducere
intendit infra ſecundum Gradum coniũ-
cta, tunc noua inſurgeret Affinitas Matri-
monium dirimens, vnde noua opus eſſet
Diſpenſatione, vt diximus.

259 Quintò, ſi in Diſpenſationis Mandato
adeſſet Clauſula *Dummodo Copula non in-
terceſſerit*, tunc, ſi Diſpenſatio conceſ-
ſa ſit pro ſolo conſcientiæ foro, tenentur
Oratores Copulam Confeſſario aperire,
quamuis occulta ſit; quia cum Diſpenſa-
tio ſit pro Conſcientiæ foro conceſſa

I Ora-

Oratores legitimè interrogantur, & veri-
tatem fateri tenentur; alias non proderit
eis Diſpenſatio; Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 25. *n.*
12. *& ſeqq.* Auerſa *de Matrim. Quaſt.* 19.
Sect. 6. *verſ. Stylus Curiæ,* Filiucc. *Quaſt.*
mor. tomo pr. tract. 10. *par.* 2. *Cap.* 10. *n.* 338.
Trullenck *oper. Mor. tomo* 3. *lib.* 7. *Cap.* 10.
260 *Dub.* 5. *n.* 8. At ſi Diſpenſatio ſit pro foro
externo, & Copula ſit occulta, docent
grauiſſimi Doctores non teneri Inceſtuo-
ſos Copulā aperire, imò poſſe Delegato
interroganti, cum Iuramento Copulam
denegare, in animo reticendo, *Non habui
Copulam, vt tibi dicam, vel vt in Iudicio
proferam;* Ita Auerſa de Matrim. *l. c.*
Diana *d. par. pr. tract.* 10. *de leg. reſol.* 44.
Pontius *de Matrim. lib.* 8. *Cap.* 17. §. 6. *nu.*
33. Trullenck *l. c. n.* 8. & plures alij quos
refert, & ſequitur, Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 25.
num. 13. *& num.* 14. Ratio huius ſen-
tentiæ eſt, quia hæc Diſpenſatio intelligi
debet ſecundum naturam conceſſæ Diſ-
penſationis, quæ eſt pro foro externo, in
quo de Copula non conſtat, ergo &c.

Quamuis tamen hæc opinio horū Do-
ctorum auctoritate probabilis ſit, nihilo-
261 minus longè probabilius exiſtimo, dictos
Inceſtuoſos eo caſu teneri ad veritatem
manifeſtandam, & Copulam, ſi habita ſit,
Delegato interroganti aperire; quia Papa
Diſpenſationem cum d. Clauſula com-
mittendo, ſatis apertè ſuam intentionem
declarat, nempè, quòd non intendit Diſ-
penſationem concedere, ſi Copula habita
ſit, nec diſtinguit an ſit occulta, vel pu-
blica, vnde non poteſt Delegatus mentē
Pontificis aliter, quam verba Reſcripti
ſonent interpretari, vt diximus; Dicta
262 autem dictio, *Dummodò*, conditionem De-
legato imponit, ob quam Iuriſdictio ſuſ-
penditur, donec d. Clauſula iuſtificata
non fuerit; ita enim qualificat gratiam,
vt ſiuè modum, ſiuè conditionem im-
portet, nihil actum cenſeatur, donec ple-
nè iuſtificata ſit, Barboſ. *in praxi exigendi
penſionem par. pr. Quæſt* 2. *n.* 4. Lotherius
de re Benef lib. pr. Quaſt. 38. *n.* 40. Seraph.
Deciſ. 1017. *n.* 4. Et quod Copula eo caſu
ſit manifeſtanda, docent Gutierez *de Ma-
trim. Cap.* 124. *n.* 14. Ioannes Baptiſta Cor-
rad. *Reſp. Caſ. Conſcient. part.* 2. *Quæſt.* 320.
verſ. Quando Papa, Eſcobar *Theol. mor. tract.
pr. Exam.* 16. *Cap.* 2. *verſ. Eſtne in foro exter-
no,* Rodriguez *in Summa tomo pr. Cap.* 237.
n. 8. Ioannes della Crux *in direct. Caſ. Con-
ſcient. Quæſt.* 4. *art.* 6. *dub.* 14. *concluſ. pr.* Et
eò māgis tenētur Copulam Iudici aperi-
re dum d. Clauſula appoſita ſit, quia nō
interrogantur vt puniantur, ſed vt in-
tentioni Papæ ſatisfiat, & conſequenter,
vt valida ſit Diſpenſatio; quod idem ani-
maduertunt, idem Sanchez *l. c.* Bonacci-
na *de Leg. Diſp. pr. Quæſt.* 2. *puncto* 5. *n.* 14.
Gutierez *de Matr. l. c.*
263 Hodiè tamen non datur Diſpenſatio
cum d. Clauſula, vt ſciunt Curiales, &
teſtatur Pirrhus Corrad. *in d. praxi Diſpenſ.*
264 *Apoſt. lib.* 8. *Cap.* 2. *n.* 20. Et ob id plures
Doctores meritò reprehendunt Iudices,
qui cùm non habeant in mandato de Co-
pula inquirere, interrogant Sponſos an
Copula inter eos habita ſit; & quidem
malè faciunt, cum eo caſu non procedāt
ex officio ad conſulendum bono publi-
co, vel ad cauendam Tertij damnum, ſed
in caſu quodam ſpeciali, & non iuridicè;
& ad ipſos, vti Inferiores, non ſpectat co-
gnoſcere de his, quæ non habent in mā-
265 datis; nec tenetur Delegatus verificari
facere id quod in literis ſuæ commiſſio-
nis non legitur, nec continetur, vt benè
Seraphin. *Deciſ.* 1415. *n.* 4. Nec ad ſub-
ſtantiam ipſius Diſpenſationis confert
ſcire dictam Copulam, maximè ſi occul-
ta ſit, & refert Gutierez *d. Cap.* 124. *n.* 14.
verſ. Cæterum, ſe, vti Officialem ordinariū
Ciuitatenſem, infinitas Diſpēſationes Ma-
trimoniales expediſſe, & nunquam inter-
rogaſſe Sponſos, an Copula inter eos ha-
bita fuiſſet, cum id non haberet in man-
dato; quia verè cum Delegatus abſque
commiſſione interroget, ſed ex ſe, non
habet Ius interrogandi, vt benè Ledeſma
in Summa Cap. 27. *Concluſ.* 3. *verſ. Dico Tertiò*
Et quidem hanc conſuetudinem interro-
gandi Sponſos de Copula extrà fines mā-
dati, vti corruptelam multi Doctores vi-
tuperant, eamq; eſſe contrà expreſſam
Summi Pontificis mentem nouiſſimè te-
ſtatur Pater Leo *in praxi Sacræ Pænitentiariæ
part.* 2. vbi *de Oratoribus, qui nondum
receptis Literis ſuper duplicis Tertij Affini-
tatis Gradus Impedimento &c. verſ. Ani-
madnertat, pag. mihi* 311. ſubdens quòd
non ſolùm per huiuſmodi Interrogatio-
nes non euitatur peccatum, ſed potius
plurium peccatorum occaſio præbetur;
cùm experientia doceat, quòd non ſo-
lùm hi, quibus cùm diſpenſandum eſt, pe-
ierant, ob naturalem erubeſcentiam, ne-
gando Copulam, ſed mala malis adden-
do, ne periuri habeantur, & nouas expen-
ſas cogantur facere, pro obtinenda noua
Diſpenſatione pro foro externo Matri-
mo-

monium de facto contrahunt; vnde iu- remeritò hanc conſuetudinem extermi- nandam eſſe exagerat Salzedo *ad Practicā Diaz Cap. 129. alias 136.*

256 Adnotandum vltimò, Quod ſi Copula habita fuit ſpe facilius obtinendi Diſpen- ſationem ſuper Impedimento dirimenti, & Copula ipſa adducatur in cauſam fina- lem Diſpenſationis, vel inductiuam ad finalem, nempè ad ſcandala euitanda, & ad reparationem honoris Oratricis, nul- li dubium eſt, quin, explicata Copula, ex- plicandus etiam ſit d. finis; quia cùm explicatio ipſius Copulæ fiat tanquàm quid inducens ad cauſam finalem, eique inhæreat, debet ea Copula cum omnibus circumſtantijs culpam aggrauātibus ma- nifeſtari; Ita Sanchez *d. Diſp. 25. n. 22. & n. 38.* Auerſa *de Matrim. Quæſt. 19. Sect. 6. verſ. Quòd ſi Sponſi*; Garcia *de Benef. par. 8. Cap. 3. n. 93.* Bonaccina *de leg. Diſp. 1. Quæſt. 2. Punto 5. n. 10.* Pontius *de Matrim. lib. 8.*

259 *Cap. 17. §. 6. n. 32.* Quòd ſi eo caſu Copu- la cum ſuis qualitatibus non exprimere- tur, vitium eſſet in cauſa finali, & conſe- quenter Diſpenſatio nulla, & irrita eſſet per ea, quæ dicimus *lib. 3.*

267 At ſi tamē alter Coniugum dictum pra- uum finem habuit, & alter eſt innocens, tunc ſi hæc Copula adducatur pro cauſa finali, vel inductiua ad finalem, vt ſupra, debet exprimi totum factum, prout verè ſe habet, Bonaccina *l. c.* Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. Cap. pr. n. 18.* & faciunt dicta per Couarruu. *Tom. pr.*

268 *part. 2. Cap. 6. §. 10. n. 13.* At ſi dictus fi- nis fuiſſet internus, & mente retentus, & non publicus, poterit quoad dictum fi- nem occultum recurri ad Sacram Pœni- tentiariam, & ad Pontificem pro Publi- cis Impedimentis, modo, & forma, pro vt diximus ſupra ſeruari, quando con- currunt Impedimenta occulta cum pu- blicis.

269 At ſi Inceſtuoſi, qui cum d. prauo fine, & malitia ſe carnaliter cognouerunt, aliā cauſam habeant, quæ moueat Pontifi- cem ad diſpenſandum, & dictam Copu- lam non explicent, tunc, quicquid in con- trarium, doceant Sanchez *lib. 8. Diſp. 25. n. 38.* Emanuel Sà *in Aphoriſmis, verbo Diſ- penſatio n. 10.* neceſſe non erit de dicto pra- uo fine, & malitia mentionem facere in petenda Diſpenſatione ſuper Impedimē- to dirimenti; quia dato quod Copula nō manifeſtetur, nec eſt explicandus finis, quò habita fuit, qui per non expreſſio- nem Copulæ ceſſat, vt bene docent Na- uarrus *lib. 4. Conſilior. Titulo de Conſ. & Af- finit. Conſ. 5. n. 5. in prima edit.* Pontius *de Matrim. lib. 8. Cap. 17. § 6. nu. 32.* Auerſa *l. c. verſ. Verùm ſi adſint*; Diana *part. 8. Tract. 3. Reſol. 82* Garcia *de Benef. par. 8. d. Cap. 3. n. 97.* Nec obſtat diſpoſitio Concilij *ſeſſ. 24. de Matrim. Cap. 5.* quia ſolùm loqui- tur, quando dictus animus cum Matri- monio interuenit.

His præmiſſis, tanquàm ſpeciali nota di- gnis; difficultas remanere videtur circa expreſſionem faciendam de Copula, quæ ex humana fragilitate inter Conſangui- neos, vel Affines diſpenſari petentes ha- bita fuit; quæ Copula, vel poteſt inter- ueniſſe ante Supplicationem Pōtifici por- rectam; vel poſt Pontificis Mandatum Ordinario directum, ſed nondum Ordi- nario præſentatum; vel poſt dictam præ- ſentationem, ſed antequam facta ſit Diſ- penſatio; vel tandem poſt ipſam factam Diſpenſationem, ſed ante Matrimonij contractum; Hoc vltimo caſu Copulam non eſſe inceſtuoſam, ſed ſimplicem for- nicationem, quia iam Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis fuit ſu- blatum, diximus.

210 Tota itaq; difficultas reſtringitur quoad expreſſionem Copulæ habitę ab ipſis Cō- ſanguineis, vel Affinibus antequàm Sup- plicatio Diſpenſationis porrecta fuerit Pontifici, vel poſt Pontificis commiſſio- nem nondum ab Ordinario exequutam; Et quidem ſunt in hac Quæſtione grauiſ- ſimæ Doctorum hinc inde opiniones

271 Eſſe neceſſariam huiuſmodi Copulæ ex- preſſionem affirmant Petrus Andreas Gā- bara *de off. & auctoritate Legati lib. 7. n. 408. & 409.* Franciſcus Leo *in Theſ. fori Eccleſ. lib. 2. Cap. 8. à n. 48.* Ioannes Baptiſta Cor- radus *Reſponſ. Caſ. Conſc. par. 2. Quæſt. 319. in fine*; Emanuel Sà *in Aphoriſm. Confeſſ. ver- bo Diſpenſ. nu. 10.* latè Nicolaus Garcia *de Benef. par. 8. Cap. 3. à n. 30. vſq; ad nu. 113.* Paulus Comitolus *Reſponſ. moral. lib. pr. Quæſt. 104. vbi de Reſcriptis Pontificijs*; An- toninus Diana *Reſol. mor. par. 4. tract. 4. re- ſol. 135.* Ioannes Gutierez *de Matrim. Cap. 124. n. 12. & Canon. QQ. Cap. 15. à n. 16.* Auguſtinus Barboſa *in Remiſſionib. ſupra Concilium ad ſeſſ. 24. de Reform. Matrimonij Cap. 5. n. 17. & latius in votis Canonicis lib. 2. voto 17. à nu. 57. vſq; ad finem*; Martinus Bonaccina *de Leg. Diſp. pr. Quæſt. 2. puncto 5. n. 9.* Stephanus Quaranta *in Summa Bullarij verbo, Matrimoniales Diſpenſationes, verſ.*

verſ. Quibus expletis n.13. pag. mihi 399. Valerius Reginald. *in Praxi fori Pœnitentialis lib.* 31. *Cap.* 26. *n.* 200. Paulus Laymanus *Theol. mor. lib. pr. Tract.* 4. *Cap.* 22 *nu.* 18. Thomas Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *Diſp.* 25. *n.* 8. Ægid. de Coninck. *de Sacramentis Diſp.* 33. *Dub.* 6. *nu.* 83. Vincent. Filiucc. *QQ. Moral. tom.* 1. *Tract.* 10. *par.* 2. *Cap.* 10. *n.* 300. *&* *n.* 336. *&* 337. Thom. Zerola *in Praxi Epiſc. verbo Diſpenſ.* §. 4. *verſ. Tertiò ſi quis, par. pr.* Rodrig. *in Summa Cap.* 238. *n.* 7. Thom. Pelliccion. *Quæſt. Illuſtr. Quæſt.* 25. *Cap.* 3. *pag. mihi.* 216. *verſ. Diſplicet*; Homobon. de Bonis *exam. Eccleſ. part.* 3. *Tract.* 13. *Cap.* 11. *Quæſt.* 24. Stephan. à S. Greg. *vniu. Tract. de Vinc. Diui Piet. lib.* 3. *Cap.* 112. *n.* 11. latè Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 8. *Cap. pr. à n.* 3. Marcus Paulus Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentiariæ par.* 2. Vbi de Oratoribus, qui nondum receptis Literis &c. *in princip. pag. mihi* 309. Antonius de Eſcobar, & Mendoxa *Theol mor. Tract.* 7. *Cap.* 8. *exam.* 9. *verſ. Quid ſi habita ſit Copula &c.* Ita etiam Sarmiento, Gallego, Genuenſ. Manuel, Ludouicus Lopez, Rebellius, & alij pro hac opinione relati à Nic. Garcia *l. c.* Ita Petrus Odragauia, & Tannerus relati ab Antonino Diana *d. reſol.* 135. Ita tandem Sanctarellus, Galler. Riccius, & alij quos propterea citat Auguſtinus Barboſa in dictis Remiſſionibus ad Concilium *d. n.* 17. Et pleriq; iſtorum indiſtinctè ita ſentiunt de Copula ante petitam Diſpenſationem habita, ac de ea, quæ poſt Literarum expeditionem, ſed ante Ordinarij exequutionem, habita ſit; eò quia Diſpenſatio Summi Pontifis non cenſeatur perfecta, & completa antequã Delegatus, cui fuit à Pontifice commiſſa, illam fuerit exequutus.

272 Nonnulli tamen admittunt poſt primã expreſſionem Põtifici de Copula factam, non eſſe neceſſariam aliam expreſſionem, ſi poſtea, ante factam à Delegato Diſpenſationem, denuo iteretur; Ita Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 24. *n.* 5. Filiuccius *n.* 337. Bonaccina *n.* 4. *ll. cc.* Trullenck *tom.* 3. *lib.* 7. *Cap.* 10. *Dub.* 4. *n.* 7. *&* *n.* 9. Eſcobar *d. exam.* 16. *Cap.* 2. *verſ. Committens*; Pirrhus Corrad. *d. lib.* 8. *Cap.* 2. *nu.* 11. Ita etiam Corduba, & Ludouic. Lopez relati à Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 25. *n.* 7. Et ſic de ſtylo Sacræ Pœnitentiariæ ſeruato teſtatur idem Filiuccius *l. c.* & huic ſententiæ adhæret Garcia *d. Cap.* 3. *n.* 91. *quamuis n.* 92. limitet, vt id non procedat ſi Copula iteretur poſt factam à Delegato ſeparationem; tũc enim docet Inceſtuoſos noua egere Diſpenſatione in forma *Perinde valere*;

273 Ratio, quæ à dictis Doctoribus aſſignatur, eſt quia iteratio Copulæ cum eadem perſona, quàm quis ducere intendit, nec Impedimentum auget, nec nouum inducit.

274 Alij è contra exiſtimant, non vitiari Diſpẽſationem, ſi Copula habita ſit poſt cõmiſſam à Pontifice Diſpenſationem, ſed nondum à Delegato exequutam; Ducuntur, quia Papa tunc non mouetur ad Diſpenſationem concedendam ex cauſa dictę Copulæ, cum expreſſa non fuerit, imo nec ante porrectam Supplicationem habita; vnde cum fuerit motus ex alia cauſa finali, quæ vera fuit, non poteſt vitiari Diſpenſatio ex ſubſequuta Copula; ita expreſsè in proprijs terminis docent Rodriguez *in Summa Cap.* 237. *n.* 8. *tomo pr.* & Corduba *Tract. Caſuum Conſcientiæ Quæſt.* 45. *Puncto* 5. relatus à Gutierez *Can. QQ. lib.* 5. *d. Cap.* 15. *nu.* 11. qui *l. c.* ſubdit ſic tenuiſſe duos Theologos inſignes Hiſpanos, & bis fuiſſe iuxta hanc Doctrinam iudicatum.

275 Alij inſuper ſentiunt, non eſſe explicandam Copulam in Diſpenſatione petenda, ſi habita ſit antequam Oratores intenderent Matrimonium contrahere; Ita Ludouicus Lopez, Manuale Rodriquez, & Nauarrus, quos refert, & ſequitur Ios della Crux *In Directorio Caſ. Conſc. Quæſt.* 4. *Artic.* 6. *Dub.* 14. *n.* 6.

Alij tandem affirmant nullam pro foro conſciẽtię requiri Copulę expreſſionem, ſed eam tantùm eſſe faciendam, ſi Copula publica ſit; Sic Henriquez *lib.* 12. *Cap.* 2. *n.* 4. 5. *&* 6. relatus à Sanchez *d. Diſp.* 25. *n.* 6. latè Trullenck *Dub.* 5. *n.* 9. *loco cit.*

276 Concedunt pleriq; quod ſi Copula occulta ſit, & alia cauſa adducatur Pontifici pro Diſpenſatione ſuper Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis pro foro externo impetranda, ſufficiat pro dicta Copula haberi recurſus ad Sacram Pœnitentiariam, eidem exponendo non ſolùm Copulam ſecreto habitam, ſed etiam alia Impedimenta publica, ſuper quibus Pontifex, vel iam diſpenſauit, vel proximè diſpenſaturus eſt; Ita inter alios Sanchez *d. Diſp.* 25. *n.* 11. Coninck *d. Diſp.* 33. *n.* 83. Trullenck *d. Cap.* 10. *Dub.* 5. *nu.* 6. Filiucc. *nu.* 338. *l. c.* Pirrhus Corrad. *in d. Praxi lib.* 8. *Cap.* 3. *nu.* 26. Et quoad hoc concordant omnes Doctores communiter, & eo caſu ſolet Sacra Pœnitentiari-

com-

Digitized by Google

committere Confeſſario, non ſolùm Abſolutionem ab Inceſtu, ſed etiam Diſpēſationem ſuper Impedimentis, quamuis fuerit aliàs conceſſa, vel concedenda à Pontifice, vt ſuo loco dicemus.

277 Fundamenta dictæ opinionis affirmantis neceſſitatem expreſſionis d. Copulæ in Diſpenſatione petenda, tria præcipua ſunt.

278 Primùm; Quòd expreſſa Copula Papa difficilius diſpenſat, & cum maiori Compoſitione, & multis additamentis, & cōditionibus, vt Inceſtuoſi huiuſmodi Pœnitentijs deterriti abſtineant ab Inceſtu.

Secundùm; Quòd Inceſtus ſit Impedimentum obſtans Matrimonio, quo ſtante, hoc contrahi non poſſit.

Tertiùm; Quòd ſtylus Curiæ, qui facit Legem, exigat huiuſmodi Copulę expreſſionem, non quia Inceſtus ſit verè, & propriè Impedimentum dirimens, ſed ex ſupra dicta cauſa, & ratione, nempè vt timore manifeſtationis deterriti Conſanguinei, vel Affines retrahantur ab illa.

Addunt nonnulli, ita fuiſſe à Sacra Congregatione deciſum.

279 Contrariæ tamen opinioni neganti neceſſitatem expreſſionis Copulæ in petenda Diſpenſatione ſuper Impedimento dirimenti, ſi alia cauſa allegatur Pontifici pro Diſpenſatione, adhærent Nauarrus *lib. 4. Conſil. Tit. de Conſ. & Affin. Conſ. pr. in prima edit.* Vega *tomo 2. Cap. 34. Caſu* 97 Ioānes della Crux *in Directorio caſuum Conſcientiæ par. 2. de Matrim. §. de Diſpenſat. Dub. 14. Concluſ. 2.* vbi aſſerit graues Doctores Romæ, & Hiſpaniæ conſultos ſic reſpōdiſſe, idq; eſſe in praxi receptum in Diœceſi Salamantina, Palentina, & alijs; & ſubdit quoſdam Conſanguineos de Oppido de Yepes Anno 1604. poſt commiſſionem Ordinario factam, & nondum præſentatam, habuiſſe inter ſe Copulam, & quod à Conſiliarijs Archiepiſcopi fuit factum præceptum Parocho, ſub certa pœna, vt, dicta Copula non obſtante, eos Matrimonio iungeret, Baſilius Pontius *de Matrim. lib. 8. Cap. 17. toto §. 6.* Antoninus Diana *par. pr. tract. 10. reſol. 44. & part. 4. tract. Miſcell. reſol. 135. & latius par. 8. tract. 3. reſol. 81.* latè Hieronymus Cæuallos *in Speculo Aureo QQ. commun. contra comm. Quæſt. 737. per totum, & nu. 3.* teſtatur ſe hanc opinionem defendiſſe in conſulendo, & iudicando, & bis fuiſſe in Archiepiſcopali Curia Toletana pro hac opinione iudicatum; Raphael Auerſa *de Matrim. Quæſt. 19. Sect. 6.* Emanuel Sà *verbo Diſpenſ. n. 10.* quem, & præciſa eius verba refert Ioannes de Salas *de Legib. Diſp. 20. Sect. 15. n. 114.* Antonius de Eſcobar *Theol. mor. tract. primo exam. 16. Cap. 2. verſ. Committens, & Cap. 4. nu. 124. verſ. Eſt ne ſubreptitia,* Marius Antoninus *Var. reſol. lib. pr. reſol. 112. Caſu 33. verſ. Primò cum non reperiatur;* Ita Vuandus, Salzedo, Bernardus Diaz, Cotta, Gutierrez & Rodriguez relati à Pontio *d. n. 33.* Ita Ioannes Prepoſitus, & Adamus Tannerus penes Dianā *d. par. 4. tract. Miſcell. reſol. 135.* Ita etiam Ochauia, & Perez relati ab eodem Diana *par. 8. Tract. 3. d. reſ.* 81. Et hanc opinionem exiſtimat probabilem Sanchez *d. Diſp. 25. n. 7. in fine, vbi nu. 6.* dixerat eandem tenuiſſe grauiſſimos viros de hoc conſultos, & in puncto Iuris hanc eandem probabiliorem docet Villalobos *par. pr. tract. 10. Diffic. 27. num. 7.* quem refert Diana *d. part. pr. tract. 10. reſol. 44.* & ſtando in Iure communi probabiliorem, & magis Æquitati, & Rationi conſonam exiſtimat Petrus de Ledeſma *ad Matrim. in addit. ad tertiam partem S. Thom. Quæſt. 56. Artic. 5. verſ. Secunda concluſio, pag. mihi* 538. Huic etiam opinioni adhærent Theologi celebratiſſimi, & plures Neoterici doctiſſimi huius Lucanæ Ciuitatis.

280 Et quidem iſtorum opinio nobis etiam vera, & in Praxi tuta videtur, nec alio indiget fundamento, niſi quia nullibi reperitur in Iure cautum, quod hæc Copula ſic inter Conſanguineos, vel Affines ex humana fragilitate habita, exprimi debeat; & tamen verum eſt, quòd iuxta probabiliorem Doctorum ſententiam illa ſola taciturnitas vitiat, quàm Iura iubent exprimi, vt plenè probanimus, vel de qua eſt iure cautum, quod illis ex-
281 preſſis Papa non conceſſiſſet; & ſic intelligi debet Doctrina eorum, qui dicunt illam taciturnitatem vitiare, quæ Pontificem à conceſſione retraxiſſet, quia intelligi debet de his, de quibus eſt in Iure cautum, quod illis expreſſis non diſpenſetur, vt benè, & egregiè explicant Nauarrus *lib. 4. Conſil. Titulo de Conſ. & Affin. conſ. 4. in prima edit. n. 3.* Ludouiſ. *Deciſ. 150. nu. 11. in Annotat.* Ægidius Bellam. *Deciſ. 697.* paulò *ante n. 5. verſ. Tertiò principaliter,* Ioannes della Crux *in direct. Caſ. Conſc. Quæſt. 4. Art. 6. Dub. 13. nu. 5.* Melchior Lotherius *de re Benef. lib. 2. Quæſt. 51. n. 51* Rota *inter impreſſas poſt 2. volumen Conſilior. Farinacij Deciſ. 257. n. 3.* Rot. apud Viuian.

poſt

poſt praxim Iuris patronatus Deciſ. 97. nu. 1.
verſ. Amplius; Antoninus Diana part. 8.
tract. 3. reſol. 81. circa medium, & faciunt di-
cta per Quintilianum Mandoſ. ad Reg.
Cancell. Reg. 32. Quæſt. 9. n. 10. Thom. Sā-
chez de Matrim. lib. 8. Diſp. 21. n. 18. Sera-
ph. Deciſ. 1432. n. 8. Ratio eſt, quia Papa
præſumitur velle ſua Reſcripta conſor-
mare Diſpenſationi Iuris communis, niſi
aliud expreſsè decernat, vt diximus.
282 Tunc autem apparet, quod Iura iubeāt
aliquam qualitatem exprimi, vel quan-
do id ſpecificè, & expreſſis verbis iubent,
vel quando prohibent ne aliquod delicti
remittatur, vel ne in aliquo caſu diſpen-
ſetur, vt benè explicant Sanchez lib. 8.
Diſp. 21. n. 15. Pater Leo in Praxi Sacræ Pœ-
nitentiariæ par. pr. vbi de tranſgreſſ. Votorum
verſ. Iura autem, pag. mihi 60. vbi conclu-
dit, Ita communiter Doctores in l. 3. C. de
Epiſc. Audien. Vnde in caſu noſtro cum
Iura nullo modo iubeant huiuſmodi Co-
283 pulæ expreſſionem, quod lex non dicit,
non eſt ab homine præſumendum. l. Diſ-
ſentientis C. de Repud. Alex. Conſ. 3. nu. 10.
lib. 4. Menoch. conſ. 52. n. 78. vol. pr. Rota
Deciſ. 660. n. 5. par. 2. recent. Barboſa in
Votis Canonicis lib. 2. Voto 47. nu. 115. Re-
ſponſa Marante Reſponſ. 52. n. 212. par. 2.
Redenaſch. conſ. 85. n. 17. Farinacc. conſ.
Crim. lib. pr. conſ. 45. n. 41. Et cùm Gratiam,
284 & Diſpenſationem eſſe nullam, ſit pœna,
Franc. Merolla Diſp. pr. Cap. 2. Corollario 2.
tom. pr. Caſſadorus Deciſ. 14. nu. 6. ad Reg.
Cancell. Rota Deciſ. 59. nu. 2. part. pr. recent.
Rota int. Deciſ. impreſſ. per Ludouic. Cencium
tract. de Cenſib. Deciſ. 67. n. 12. Pariſ. de Re-
ſignat. Benef. lib. 12. Quæſt. 2. num. 17.
& de Confid. Quæſt. 13. n. 15. Lotherius de
re Benef. lib. 3. Q. 3. n. 6. Sanch. lib. 8. Diſp.
21. n. 12. cum ob dictam nullitatem pri-
uetur quis beneficio Gratiæ, & Diſpen-
285 ſationis, ideò vbi Ius non imponit, non
eſt imponenda pœna, Gloſs. Cap. fin. 31. de
iure Patronatus cap. Is, qui in Eccleſ. 18. de
ſent. Excomm. in 6. Regula, In pœnis 49. de Reg.
iuris in 6. Sanchez d. Diſp. 21. n. 12. & Diſp.
44. nu. 2. eodem lib. Rota inter impreſſas poſt
pr. librum conſil. Farinacij Deciſ. 112. nu. 8.
Tuſch. concluſ. 216. n. 1. Litera P. Barboſ. de
Axiom. Axiom. 181. n. 7. Gaſſad. Deciſ. 2. n.
4. de Iure Iur. Menoch. conſ. 107. n. 44. vol.
2. & conſ. 275. n. 21. vol. 3. Gabriel conſ. 17.
n. 2. tom. pr. Achilles de Graſſ. Deciſ. 358.
alias 12. de Priuil. Mareſcott. var. reſol. cap.
72. n. 6. lib. 2. Fuſar. de ſubſtit. Q. 740. nu.
15. & n. 16. Peregr. de Fideicomm. Art. 3. n.
83. Cæph. conſ. 39. n. 34. vol. pr. Bertazzol.
de Clauſ. in repetit. legis Si quis maior nu. 147.
& n. 174. Rota int. impreſſ. poſt 2. vol. conſil.
286 Crim. Farin. Deciſ. 87. n. 20. maximè cum
pœna nullitatis ipſo Iure non intelliga-
tur, niſi in caſibus iure expreſſis, vt do-
cent Lotherius d. lib. 3. Q. 19. n. 18. Pariſ.
de Confid. Q. 22. n. 11. Q. 36. n. 42. Q. 41.
n. 12. & Q. 58. n. 8. Gonz. ad Reg. 8. Cancell.
Gloſſa 15. à nu. 136. Marius Antonin. Var.
reſol. lib. 3. reſol. 39. num. 11. & num.
32. Alex. conſ. 103. n. 16. lib. pr. Rota deciſ.
8. n. 2. part. pr. recent. & deciſ. 769. n. 2. par.
pr. diuerſ. Gabriel. conſ. 196. n. 2. tomo pri.
Rota coram Pœnia deciſ. 52. n. 3. Sanchez
lib. 8. diſp. 21. nu. 78. Pater Leo in Praxi S.
Pœnitent. par. pr. vbi, An Confeſſores dele-
gati ſint meri exequutores. verſ. 5. quando
S. Pœnitent. pag. mih. 31. & innumeri alij à
dd. Doctoribus, & precipuè à d. Mario An-
287 tonino relati; Imò dato etiam quod pœ-
na impoſita, fuiſſet ipſo iure incurrenda,
adhuc tamen declaratoria requireretur
cap. cum ſecundum Leges 19. vnde hæret. in 6.
Alex. conſ. 103. n. 17. lib. pr. Fragoſiu Re-
gim. Chriſt. Reip. par. pr. lib. pr. Diſp. 2. §. 3.
n. 189. Carolus de Graſs. de eff. Cleric. Effe-
ctu 4. n. 8. Capyc. Latro deciſ. 167. nu. 40.
Farinacc. conſ. crim. 5. nu. 24. lib. pr. Rota
inter impreſſas poſt pr. vol. conſil. Farinacij de-
ciſ. 16. n. 3. Tuſch. concluſ. 238. n. 15. Liter.
P. Riccius in Praxi fori Eccleſ. reſol. 245. nu.
1. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 809. nu. 13.
tomo 5. Gonz. ad Reg. S. Cancell. Gloſſa 15.
n. 139. & Gloſſa 56. n. 127. Menocch. conſ.
99. n. 168. Zerola in Praxi Epiſc. verb. Pri-
natio Dub. 3. verſ. Ad quintum par. pr. & fa-
ciunt dicta per Sanch. lib. 9. Diſp. 30. n. 1. &
per Vericell. de Miſſionib. Apoſt. Q. 163. n.
10. maximè in caſu de quo agimus, vbi
agitur de omiſſione, & proinde ad incur-
ſum pœnæ neceſſaria ſit monitio, vt be-
ne inter caſus omiſſionis, & alios com-
miſſionis diſtinguit, Tuſch. concluſ. 257.
nu. 7. Lit. P. quia ſi Legislator pœnam
nullitatis voluiſſet, vtiq; expreſſiſſet; Cap.
Ad Audientiam 12. de Decimis, Cæuall. QQ.
288 Comm. contra Comm. Q. 808. n. 87. Barboſ.
de Axiom. Axiom. 136. n. 5. Reſponſa Ma-
rant. Reſp. 44. n. 25. part. 2. Gutierez pract.
QQ. lib. 3. & 4. Q. 22. n. 6. Rota deciſ. 484.
289 n. 17. par. 7. recent. Vndè ſi non expreſſit,
cum facillè potuerit exprimere, præſumi-
tur noluiſſe, Menoch. conſ. 30. n. 8. vol. pr.
Hieronym. Palma conſ. 82. n. 40. Capura-
quenſ. deciſ. 42. n. 3. par. 3. Gutierez l. c. n.
7. Reſponſa Marantæ Reſponſ. 78. nu. 19.
par.

par. 3. & Reſp. 64. n. 56. & Reſp. 78. nu. 14.
par. 4. Paril. conſ. 35. n. 18. par. pr. Barbola
de Axiom. Axiom. 135. n. 6. Rota inter im-
preſſas poſt pr. vol. conſil. Crimin. Facinacij
290 deciſ. 112. n. 8. & facit vulgata concluſio,
Si non expreſſum, ergo nolitum l. pr. § ſin
autem. C. de Caduc. tollen. Marius Antonin.
291 var. reſol. lib. pr. reſol. pr. nu. 10. & non ex-
preſſum à lege, habetur pro omiſſo ff. ſo-
luto Matr. l. vnica §. ad Deficientis d. C. de Ca-
duc. toll. Lælius Altogradi conſ. 76. nu. 68.
lib. pr. Anchar. conſ. pr. n 6. Cæuallos Cõm.
292 contrà Comm. Q. 828. n. 107. Et quando Pa-
pa aliud non explicat, Conſtitutio non ſe
extendit, Argum. in Cap. Non eſt vobis 11. de
293 ſponſal. Et cum ſimus in odioſis, & pœ-
nalibus, omiſſum habetur pro omiſſo, Ro
ta deciſ. 648. n. 3. lib. 3. par. 3. diuerſ. Rota
deciſ. 143. n. 1. part. 2. recent. Caputaquenſ.
deciſ. 313. n. 4. Pariſ. de Reſignat. lib. 6. Q. 4.
n. 32. Merlin. Pignatell. Controu. forenſ. cap.
82. nu. 18. Centuria 2. Franc. Redenaſch.
conſ. 19. n. 41. Cũ itaq; nullibi inueniatur ap-
poſita obligatio iſtã Copulã exprimendi,
non debet pęna nullitatis Diſpenſationis
294 ipſo Iure habere locum, cùm præſuma-
tur fuiſſe de eius voluntate omiſſam, Pa-
riſ. conſ. 69. n. 180. par. 3. Et conſequen-
ter iſte, tanquàm caſus omiſſus, cenſeatur
relictus diſpſiotioni Iuris comunis, Ca-
rolus Maranta Controu. I. V. Reſponſ.
Reſp. 44. n. 25. part. 2. Coccinus deciſ. 46.
n. 4. Ludouic. Cenc. de Cenſib. Q. 40. n. 32.
Salgadò Labyrint. Credit. par. 2. cap. 29. nu.
79. Blaſius Michalorius tract. de Teſtibus
par. 3. cap. 11. n. 135. Rota coram Merli-
no deciſ. 728. n. 7.
295 Et quòd hæc Copula nullo Iure expri-
mi præcipiatur, apertiſſimè patet, & af-
firmant Cæuallos d. Q. 737. Diana part. 4.
tract. 4. reſol. 139. & part. 8. tract. 3. reſol.
81. Auerſa de Matr. d. Quæſt. 19. Sect.
6. Trullenck l. c. num. 7. Et quoad
hoc nullus ex Doctoribus contrariæ
opinionis contradicit.
296 Et quidem non præcipitur Iure naturæ,
vt eſt notiſſimum, & animaduertunt idẽ
Cæuallos l. c. à n. 3. Alphonſ. à Vera Cru-
297 ce part. pr. Artic. 23. concluſ. prima; Non
Iure Diuino, quia in Leuitico Cap. 18.
iſta prohibitio non reperitur, cùm ſolùm
reperiatur prohibitum Matrimonium
cum Affinibus, & Conſanguineis, vt be-
nè explicant idem Cęuallos, & Vera Crux
298 ll. cc. Non Iure poſitiuo, quia in cap. Tranſ-
miſſa 4. & in cap. Ex literis 8. De eo, qui
cognouit Conſanguineam Vxoris ſuæ,
ſolùm impeditur Inceſtuoſus contrahere
299 cum Affinibus; Non in Concilio Tridẽ-
tino, quia Seſſ. 24. cap. 5. vbi de hac materia
decernit, ſolũ punit præſumentes clande-
ſtinè, & ſcientes in Gradu prohibito cõ-
trahere (intelligendo coram Parocho, &
teſtibus, per ea, quæ diximus ſupra:) Non
300 in Regulis Cancellariæ; & tamen conſtat
Regula 49. fuiſſe plures pœnas contrà
301 Raptores impoſitas; Non deniq; in ipſis
Literis Diſpenſationis Matrimonialis cũ
in eis appoſita non ſit Clauſula, Dummo-
do Copula non intercesſerit, prout de ſty-
302 lo apponitur alia Clauſula, Dummodo d.
Mulier propter hoc rapta non fuerit; &
ſic eo Raptu ſequuto, Papa non intendit
ſuper Impedimento propoſito diſpenſa-
re; ergo ſi ſolo crimine Raptus ſequuto
non diſpenſatur, ſequitur, quòd in alijs
caſibus, & criminibus non dirimentibus,
nec Iure expreſſis, nec in commiſſione
Diſpenſationis exceptis, ſit diſpenſandũ;
Argum. in l. Cùm Prætor ff. de Iudic. & l. Tri-
bunus §. fin. de milit. Teſtam. quod idem pru-
dentiſſimè ponderant idem Cæuallos d.
quæſt. 737. n. 17. Et nouiſſimè Daniel de
Nobilib. in Selectis Controu. Diſp. 37. n. 27.
Et faciũt dicta à Rota deciſ. 497. n. 2. par. 4.
recent. Pariſ. lib. pr. conſ. 8. à n. 8. Et cum
in Reſcripto Pontificis nõ committatur
Delegato, vt cognoſcat an Copula ſequu-
ta fuerit, conſequenter obligatio de illa
habetur pro omiſſa; Hieronymus Palma
conſ. 88. n. 18. Lælius Altogradi conſ. 2. n.
3. lib. pr.
303 Cũ itaq; nullo Iure, Canone, Reſcripto,
Conſtitutione, Decreto, ſeù, Lege (quæ
legitimè publicata ſit) cautum reperia-
tur, quod de huiuſmodi Copula ſit faciẽ-
da mentio in Diſpenſatione petenda, eſt
caſus omiſſus, & ob id remanet in Diſpo-
ſitione Iuris comunis; Lælius Altogradi
conſ. 64. n. 3. lib. pr. Hieronymus Palma
conſ. 50. n. 2. & nu. 28. Merlin. Pignatell.
controu. forenſ. cap. 55. n. 16. Centuria 2. Pa-
riſ. de reſignat. lib. 10. quæſt. 5. nu. 7. Ludo-
uic. Cenc. tract. de Cenſ. quæſt. 40. nu. 32.
Gratian. diſcept. forenſ. cap. 211. n. 34. tomo
2. & cap. 741. n. n. 1. & 2. tomo 4. Cæuall.
qq. commun. contrà communes quæſt. 808. nu.
93. Rota coram Caualer. deciſ. 111. n. 3.
Barboſa de Axiom. Axiom. 39. n. 8. Et con-
ſequenter cum in Iure non reperiatur
cautum, quod d. Copulæ mentio ſit fa-
cienda in Diſpenſatione, nulla eſt obliga-
tio illam exprimendi, quia illa qualitas
de Iure non conſideratur, quæ non eſt
ne-

neceſſaria ad actum, Caputaquenſ. *deciſ.*
33. n. 3. Imò cùm nullibi reperiatur pro-
hibita taciturnitas d. Copulæ, vtiq; cen-
ſeri debet permiſſa, per ea quæ dicunt Ro-
ta *inter deciſ. impreſſ. per Ludouic. Cencium*
poſt tract. de Cenſib. deciſ. 91. n. 3. Idem Cen-
cius *d. tract. de Cenſib. quæſt. 72. n. 12.* Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap. 870. nu. 36. tomo 5.*
Barboſa *de Axiom. Axiom. 115. n. 1. Specu-*
lator par. pr. lib. pr. vbi de Accuſat. partic. 2.
n. 1. Menoch. *de Præſumpt. lib. 6. Præſumpt.*
16. n. 2. Maſcard. *de probation. lib. 3. Con-*
cluſ. 1236. n. 1. 2. Pater Leo *in Praxi Sacræ*
Pænit. par. 2 formula, De ſec. ex actu fornicario
de contracto, verſ. Permiſſa, pag. mihi 266. Tu-
ſch. *concluſ. 298. n. 1. Lit. P.*

Nec deſunt alia Iura, & fundaméta qui-
bus hæc doctrina ſuſtinetur, quorum
aliqua veloci calamo percurram.

304 Dico primò, illam ſolam taciturnitaté
vitiare Gratiam, quæ fit circa cauſam fi-
nalem Diſpenſationis, vt latè probat San-
chez *lib. 8. diſp. 21. n. 11. & n. 74.* Filiucc.
d. tract. 10. cap. 10. par. 2. n. 324. & ſequi-
tur Pontius *lib. 8. cap. 17. n. 41.* Hæc autem
305 Copula, quamuis exprimatur, nõ eſt ex ſe
cauſa finalis Diſpenſationis, imò nec illã
intrinſecè afficit, cum ſit res diuerſa ab
Impedimento, ſuper quo petitur Diſpen-
ſatio, & ad ipſam Diſpenſationem non
pertinens, vt benè docet idem Cæuallos
d. Diſp. 737. Et quòd ſola Copula ex ſe
non ſit cauſa finalis, patet, quia eſt pecca-
tũ; ergo nec debet, nec recta Iuſtitia poteſt
Pontifex cauſam diſpenſandi à re pecca-
minoſa ſumere, niſi aliæ cauſæ explicen-
tur, v. gr. Diffamatio Mulieris, & pericu-
lum, vt innupta remaneat, & grauia
ſcandala ſequantur, niſi Matrimonium
contrahatur, vt benè docent Sanchez
lib. 8. diſp. 21. num. 45. Bonacc. *de leg.*
diſp. prima quæſt. 2. puncto 4. §. Si verò
conceditur num. 8. Diana *part. 8. tract. 12.*
reſol. 65. vbi propterea citat Merolla,
Gaeta, Texeda, & Amicum; Vnde taci-
306 turnitas d. Copulæ, cum intrinſecè non
afficiat Diſpenſationem, nec cauſam fi-
nalem conceſſionis, non vitiabit ipſam
Diſpenſationem, quamùis etiam d. Co-
pula expreſſa, Papa difficilius conceſſiſſet,
per ea quæ diximus ſupra, & dicemus
lib. 3. Cap. pr.

Et conſequenter perita ob aliam causã,
quàm d. diffamationis, & ſcandalorum
ex ipſa Copula inſurgentium, exempli
gratia, ob anguſtiam loci, defectum do-
tis, & alias ſimiles cauſas, ipſius Copulæ
taciturnitas non vitiabit, vt diximus, &
faciunt pro hac doctrina dicta per Lo-
therium *de re Beneficiaria lib. 2. Quæſt. 54.*
n. 31. Gratian. *Diſcept. forenſ. cap. 535. n. 26.*
& 27. Sanchez *lib. 8. d. Diſp. 21. n. 74.* qui
vltimus *l. c. n. 11.* apertiſſime docet, quod
307 ſi ad impetrandam Diſpẽſationem aliqua
cauſa exprimatur, quæ ex ſe ſufficiens ſit
ad concedendum, ſi taceatur alia cauſa,
quæ difficiliorem reddidiſſet Pontificem
ad diſpenſandum, quamuis etiam quoad
modum quendam accidentalem, nec va-
riantem rei ſubſtantiam, nec abſolutam
conceſſionem, ſed quoad maiorem con-
cedendi facilitatem ſit aliquantulum in-
uoluntaria, conceſſio nihilominus ſim-
pliciter, quoad ſubſtantiam eſt volunta-
ria; ergo in caſu noſtro tacita Copula,
quamuis etiam difficiliorem Pontificem
eius expreſſio reddidiſſet, non vitiat, quia
ex alia cauſa mouetur Pontifex ad diſ-
penſandum.

308 Addo ſecundò cum Cæuallos *l. c. nu. 9.*
Fælin. *cap. Poſtulaſti de Reſcriptis n. 2.* & Gu-
tier. *Can. QQ. lib. pr. Cap. 15. nu. 4.* in peti-
tione Diſpenſationis Matrimonialis non
eſſe neceſſariò faciendam mentionem de
Criminibus non dirimentibus; alias dici
poſſet, quod de omni crimine, & deli-
cto commiſſo in vita ſua teneretur quis
mentionem facere, quod nullo modo
eſt dicendum; Ergo cum Inceſtus cum
propria Conſanguinea ſit quoddam Cri-
men ex ſe Matrimonium non dirimens,
non eſt neceſſariò de eo facienda mentio
in Diſpenſatione petenda ſuper Impedi-
mento dirimenti, cum d. Inceſtus non
pertineat ad Diſpenſationem, nec de iu-
re ſit Impedimentum. Nec præſumi de-
bet Pontificem velle, obligari huiuſmodi
Inceſtuoſos ad Inceſtum neceſſariò mani-
feſtandum, cum graui ſui, & Conſangui-
neorum honoris, ac famæ iactura, niſi id
apertiſſimè aliqua Lege, Conſtitutione,
ſeù Reſcripto expreſſerit.

309 Addo tertiò, pleroſq; Inceſtuoſos (vt
experientia docet) potius in peccato per-
ſeuerare, abſq; ſpe reſipiſcentię, ſi poſt im-
petratas Literas Diſpenſationis, & ſolu-
tionem expenſarum propterea factam, ad
nouas impetrationes faciendas, & alias
graues expenſas adſtringantur; ex quo fit,
vt eorum animæ grauius illaqueentur; &
ſæpiſſimè, ne eorum crimen, cum iactura
famæ, & honoris, manifeſtetur, & vt no-
uas expenſas effugiant, Matrimonium
malitioſe contrahant, credentes ſe pecca-

re

re lethaliter, & irritè, & nulliter contra-
here, & mala malis addendo, ſemper pe-
ierant; Vnde non crederem à noſtra opi-
nione recedendum, cum pietatem foueat,
innumera ſcandala tollat, & tot Viros
doctiſſimos habeat Patronos, & Defen-
310 ſores; cùm maximè in diuerſitate opinio-
num, vtraq; probabili exiſtente, ea ample-
ctenda ſit, ac præferenda, quæ Pietati
fauet, Religioni, & Animæ, vt peccata
euitentur, ac ſcandala; Reſponſa Maran-
311 tæ *Reſponſ. 19. num. 33. par. 3.* et in dubio
opinio illa eſt ſequenda, quæ mitior,
æquior, ac benignior eſt; Achilles de
Graſſis *deciſ. 12. alias 358. n. 3. de Priuileg.*
Menoch. *conſ. 215. n. 113. & nu. 116. vol.*
3. Mandoſius *ad Reg. Cancell. Regul. 29.*
Quæſt. 10. Farinace. *conſ. crim. lib. pr. conſ.*
30. nu. 158. ita Neuizan. Cæuall. & alij
quos referr, & ſequitur Ioannes Angelus
Boſſius *Moral. var. par. prima titulo pr. §. 27.*
312 *n. 672.* maximè ſi faueat Libertati, ac Ma-
trimonio; *Cap. final. de ſent. & re Iudic.* Na-
uarrus *in Manuali cap. 27. n. 287.* Menoch.
de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 71. n. 34. Boſ-
313 Et quamuis verum ſit, quod in dubio
practico tutior via ſit eligenda, Sperellius
deciſ. 175. n. 100. Sanchez *de Matrim. lib. 2*
Diſp. 41. nu. 9. Coninck *de Sacram. d. Diſp.*
34. Dub. 10. n. 88. tamen in dubio ſpecula-
tiuo, vt in caſu noſtro, tutior via eſt eli-
genda in caſibus tantùm Iure expreſſis,
non autem in alijs, niſi de conſilio, vt be-
nè docent dicti Sachez *lib. 2. Diſp. 41. d. n.*
9. Alex. Sperell. *deciſ. 175. n. 99.* Layman.
lib. pr. tract. pr. cap. 5. §. 2. num. 8. Suarez.
de Cenſur. Diſp. 4. Sect. 6. n. 5. 6. 8. 9.
314 ſius *l. c. n. 720.* Et dato etiam, & non
conceſſo, quod noſtra opinio minus pro-
babilis eſſet, ex quo tamen probabilis eſt,
vt diximus, poteſt quis, tuta conſcientia,
illam ſequi relicta probabiliori; quia ad
effectum non peccandi ſufficit in foro cō-
ſcientiæ ſequi opinionem probabilē; cum
etenim multa ſint nobis valdè obſcura, ſi
non poſſemus ſequi probabilem ſenten-
tiā, ſed teneremur ſequi id tantum, quod
certius, aut tutius eſt, nulla ferè actio eſ-
ſet, in qua aliquid dubitandum non rema-
neret, & conſequenter conſcientiæ no-
ſtræ ſemper illaqueatentur; Ita expreſſe
docent Gutietez *de Matrim. Cap. 50. n. 2. &*
Can. Q. Q. lib. pr. Cap. 13. n. 23. Lælius Al-
tograd. *conſ. 94. n. 31. lib. pr.* Sanchez *Opere*
mor. tomo pr. lib. pr. cap. 9. n. 14. & de Matr.
lib. 2. Diſp. 41. n. 30. in fine, lib. 3. Diſp. 20.
n. 4. & lib. 8. Diſp. 6. n. 18. Franciſc. Me-
rolla *tomo pr. Diſp. 3. Cap. 4. Dub. pr. nu. 4.*
Filiuccius *tomo 2. tract. 21. Cap. 4. nu. 128.*
Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib. 4.*
Diſp. 10. n. 196. Bonaccina *de leg. Diſp. 2.*
Quæſt. 4. Puncto 9. n. 4. Coninck *de Sacra-*
mentis Diſp. 34. n. 84. Leonardus Leſſius
de Iuſt. Cap. 29. Dubitat. 8. n. 68. Leoncil-
lus *de opibus Paupertatis par. 2. priuil. 192. n.*
9. Diana *part. 2. tract. 13. reſol. pr. verſ. Sed*
communit. Laymanus *Theol. moral. lib. pr.*
tr. pr. cap. 5. n. 7. Trullenck *Opere Moral. tom. 2.*
lib. 8. cap. pr. Dub. 6. n. 1. Ioannes de Lugo
de Iuſt. par. 2. Diſp. 37. Sect. 10. Garcia *de*
Benef. par. 11. cap. 5. §. 4. nu. 361. Roderi-
cus de Arriaga *Diſp. Theolog. tomo 2. Diſp.*
27. Sect. 5. Ita Metina, Vaſquez, Valentia,
Suarez, Henriquez, Azorius, Bannes, Say-
rus, & alij relati à Sanchez *Opere mor. d.*
Cap. 9. n. 14. Ita etiam Lorca, Martinez, Al-
uarez, Aragona, Granado, Tānerus, & alij.
quos propterea citat Merolla *d. Dub. pr. n. 24*
315 Addo quartò, in dubio illā opinionē te-
nendam eſſe, quę fauet ſubſtantiæ Actus,
& magis vt valeat, quàm pereat, Maſcard.
de probat. concluſ. 1115. n. 2. Ioannes Ange-
lus Boſſius *moral. vari. part. pr. titulo pr. §.*
27. n. 725. ergo & conſequenter in dubio
ea interpretatio eſt facienda, quę facit pro
validitate Actus, & Diſpenſationis, &
magis vt ſuſtineatur, quàm pereat; Leō-
cillus *de Paupertatis opibus par. 2. priuileg.*
388. nu. 10. Gonz. *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſa*
4. n. 153. Sanchez *lib. 8. Diſp. 21. n. 20. &*
n. 25. Lęlius Altogradi *conſ. 8. n. 35. lib. pr.*
Hieronymus Palma *conſ. 87. n. 21. & conſ.*
88. n. 7. Laymanus *Theol. mor. lib. pr. tract.*
4. cap. 22. n. 14. Diana *par. 8. tract. 3. reſol.*
316 *62.* & maximè ea interpretatio ſumenda
eſt, per quam euitatur ſubreptio Gratiæ,
& Diſpenſationis, Rota coram Durano
poſt deciſ. 284. diſcurſu 235. n. 50. part. 3. Ga-
briel *conſ. 200. n. 14. lib. pr.* Sequitur igitur
Diſpenſationem validam eſſe, tacito Ince-
ſtu inter Ipſos Oratores præhabito, cum
inter Doctores ſit dubium, an eius tacitur-
nitas in Diſpenſatione petenda vitiet, nec
ne, vt oſtendimus.
317 Addo quinto, plures Doctores tā antiquos,
quàm modernos, diuerſis tēporibus hanc
noſtram opinionem apertiſſimè in ſuis
Tractatibus probabilem, & in Praxi tu-
tam docuiſſe, & in dies docere; ex quibus
aliquos enunciauimus; & quamuis hi
Tractatus typis excuſſi vndiq; circumla-
ti; & per manus plurium publicè habiti,
lectiq; ſint, & quotidie habeantur, tene-
antur, & publicè legantur, nulla tamen
huc-

hucuſq; Conſtitutione, de qua publicè,
& authenticè conſtet, fuit hæc opinio reprobata, prout ſi falſa, & erronea eſſet,
præſumi debet, quod aliquo modo reprobata fuiſſet, licet de huiuſmodi reprobatione penes Tribunalia Eccleſiaſtica publicè, & authenticè conſtaret; agitur enim de re grauiſſima, quia ſi contraria opinio certa eſſet, inſurgerent ex huiuſmodi Copulæ taciturnitate, inualiditas Diſpenſationis, nullitas Matrimonij,
irritatio Sacramenti, illegitimitas Prolis,
Concubinatus, & Inceſtus perpetui, &
conſequenter innumera peccata, ſcelera,
& ſcandala grauiſſima, & nulla ferè Diſpenſatio fieret, in qua aliquid non remaneret dubitandum; ergo præſumi poteſt,
& debet, quod ſi iſta opinio non eſſet
probabilis, ſuſtinibilis, & tuta, aliquo
modo damnata fuiſſet ab Eccleſia, & tali
modo, vt eius reprobatio vbiq; legitimè, & authenticè publicaretur; prout
318 in alio caſu de Anno 1602. factum fuiſſe
ſcimus; quo tempore cum à nonnullis
probaretur quædam opinio, quòd nempè valida, & licita eſſet Confeſſio facta
per Pœnitentem Confeſſario abſenti, per
epiſtolam, Sanctæ Mem. Clemens VIII.
Summus Pontifex, die 20. Iunij, in Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, &
Vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico in Monte Quirinali, propoſita Quęſtione, vtrū liceat per Literas,
ſeù Internuncium Confeſſario abſenti
peccata Sacramentaliter confiteri, & ab
eodem abſente Abſolutionem obtinere,
idem Sanctiſsimus auditis Votis Patrum
Theologorum, & re cum Eminentiſſimis DD. Cardinalibus contrà hæreticam
prauitatem Generalibus Inquiſitoribus
maturè, ac diligenter propoſita, ac conſiderata, dictam propoſitionem, ſcilicet,
licere per Literas, ſeù Internuncium Cōfeſſario abſenti peccata Sacramentaliter
confiteri, & ab eodem abſente Abſolutionem obtinere, vti falſam, temerariam,
ac ſcandaloſam damnauit, ac prohibuit,
præcepitq; ne deinceps iſta propoſitio publicis, priuatiſue Lectionibus, Concionibus, & Congreſſibus doceatur, neue
vnquā tanquā aliquo caſu probabilis defēdatur, imprimatur, aut ad praxim quoquomodo deducatur: Quòd ſi quis illam
docuerit, defenderit, imprimi fecerit, aut
de ea etiam diſputatiuè tractauerit [niſi
forſan impugnando] vel ad praxim directè, ſeù indirectè deduxerit, pręter Excōmunicationē latę ſententiæ, quā ipſo facto
incurrat, & à qua nō poſſit, pręterquàm in
mortis articulo, ab alio quocumq; etiam
Dignitate fulgēte, etiā S Romanæ Eccleſię
maiori Pęnitentiario niſi a pro tēpore exiſtente Romano Pōtifice abſolui; Alijs etiā
pęnis arbitrio Sāctiſs. infligendis ſubiaceat.

Si igitur huiuſmodi Copulæ expreſſio,
ita neceſſaria eſſet, vt eius taciturnitas
Diſpenſationem irritaret, inueriſimile eſt,
vt aliqua Declaratione, vel Conſtitutione
cautum non fuiſſet, inceſtum inter Oratores præhabitum eſſe in Diſpenſatione
319 petenda manifeſtandum; quod cum ſit
inueriſimile (vt diximus) nec eſt credibile, *l. Mæuia, in principio ff. de legat.* 2. Farinacc. *conſ. pr. lib. pr. conſ.* 25. *n.* 55. Franc.
Merlin. *deciſ. Rotæ Lucenſ. deciſ.* 97. *nu.* 19.
Sanchez *lib.* 3. *Diſp.* 46. *n.* 2. *verſ. Tertio quia.*
Fontanella *de pactis Nupt. Clauſ.* 7. *Gloſſ.* 2.
par. 1. *nu.* 9. *tomo* 2 Hector Capyc. Latro
deciſ. S. Conſ. Neap. deciſ. 134. *n.* 2.

320 Et quidem iſta obligatio exprimendi
Copulam, ſi alias certa foret, ſpeciali nota
digna eſſet, ergo dum non fuit talis obligatio Lege, vel Iure præſcripta, vtique
cenſeri debet omiſſa; Conſtat *l. Item apud
Labeonem §. hoc edictum ff. de iniurijs, & cap.
Quamuis de præbend. lib.* 6. & docent expreſſe Nauarrus *lib.* 4. *conſil. Titulo de Sponſ. cōſ.*
27. *n.* 1. *in prima edit.* Tuſchus *concluſ.* 68.
Lit. N. Gutierez *Can. QQ. lib.* 2. *cap. pr.*
n. 33. Pariſ. *conſ.* 112. *n.* 33. *part.* 4. Ludouic. Cenc. *de Cenſ. Quæſt.* 46. *n.* 18. Gonz.
Gloſſa 9 §. 1. *n.* 33. Sanches *lib.* 3. *Diſp* 34.
nu. 11. Et actus cenſeri debet permiſſus, ſi
non reperitur prohibitus vt diximus.

Addo demum, Irritationem Matrimonij eſſe cauſā grauiſſimā; Sanch. *lib.* 7. *Diſp.*
2. *n.* 12. Pontius *de Matr. lib.* 6. *cap.* 7. *nu.* 3.
Rot. *inter impreſſ. poſt* 2. *vol. Cōcil. Trid. deciſ.*
94. *n.* 7. Coninck *de Sacramentis diſp.* 30. *n.*
11. Layman. mox citandus: Et cùm per
Conſtitutionem Impedimentorum reſtringatur libertas ad contrahendum Matrimonium, quod eſt Iure naturali, &
Diuino vnicuiq; permiſſum, Sanchez *lib.*
7. *diſp. pri. n.* 4. Pontius *lib.* 6 *cap.* 3. & Reipublicæ Chriſtianæ expediat potius ea
reſtringi, vt benè animaduertit Nauarrus
lib. 4. *conſil. Titulo de Cognat. ſpir. conſ.* 2. *n.*
321 7. *in pr. edit.* & clarè colligitur ex Diſpoſitione ipſius Concilij Tridentini *ſeſſ.* 24.
de reform. Matrim. cap. 2. vbi ait; *Docet
experientia, propter multitudinem prohibitionum, multoties in caſibus prohibitis ignoranter contrahi Matrimonia, in-*

ui-

*quibus, vel, non ſine magno peccato, per-
ſeueratur, vel ea non ſine magno ſcanda-
lo, dirimuntur*: Propterea Eccleſia ita
ſibi Impedimenta Matrimonij reſeruauit,
vt iam prohibitum ſit, non ſolùm Prin-
cipibus Sæcularibus fidelibus inter Sub-
ditos fideles, Paulus Laymanus *Theolog.
mor. lib.* 5. *tract.* 10. *par.* 4 *cap. pr. n.* 2. Hie-
ronymus Cæuallos *QQ. Comm. contra
Commun. Quæſt.* 58. *nu.* 10. Battiſta Frago-
ſius *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib.* 2. *Diſp.*
4. *§.* 2. *n.* 299. verùm etiam ipſis Epiſco-
pis, & alijs quibuſcumq; Prælatis Eccle-
ſiaſticis [Papa excepto] alia Impedimen-
ta Matrimonij, præter communia vniuer-
ſalis Eccleſiæ, ſtatuere, Sanchez *lib.* 7. *Diſp.
pr. n.* 9. Filiuccius *tomu pr. tract.* 10. *part.* 2.
cap. pr. n. 10. Auerſa *de Matr. quæſt.* 9. *Sect.*
3. *verſ. Nihilominus*; Imò ipſemet Ponti-
fex non niſi vniuerſalibus Canonibus, vel
generali Concilio, huiuſmodi Impedi-
menta pro vniuerſali Eccleſia decernere
poſſit, vt docet Laymanus *d. cap. pr. nu.* 4.
teſtans de communi Doctorum doctrina;
ad quã faciunt dicta per Nauarr. *lib.* 4. *conſ.
tit. de Sponſ. conſ.* 2. *n.* 6. *in pri. edit.* Raphael.
Auerſa *de Matr. quæſt.* 9. *Sect.* 3. *in princip.
& verſ. Nihilominus, & d. quæſt.* 9. *Sect.* 4.
verſ. Nec ſanè; quia cum cauſæ, quibus
Matrimonij valor vertitur, grauiſſimę ſint
[vt diximus] debent vniuerſali Pontificio
Iure definiri, vt idem Laymanus docet *l. c.*

Et quamuis ex graui, & iuſta cauſa poſ-
ſit Summus Pontifex, quibuſdam parti-
cularibus perſonis interdicere Matrimo-
nium, eaſq; prorſus reddere inhabiles ad
illud contrahendum, Sanchez *lib.* 7. *diſp.*
2. *d. n.* 12. Laymanus *l. c. nu.* 4. Auerſa *d.
quæſt.* 3. *in fine*, nihilominus ad hoc, vt va-
lidè, & licitè ea inhabilitas fiat, tria co-
pulatiuè requiruntur, nempè, Cauſa iuſta,
Sanchez *lib.* 7. *Diſp. pr. n.* 6. Pontius *lib.* 6.
cap. 3. *n.* 1. Diana *par.* 8. *tract. pri. reſol.* 61.
Auerſa *d. Sect.* 4. *in princ.* Sententia Pontifi-
cis, Laymanus *l. c.* Et Decretum irritans,
Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 2. *n.* 10. Filiucc. *d. cap.
prim. n.* 11. Gutierez *de Matrim. cap.* 61. *nu.*
56. Et tamen huiuſmodi poteſtate Papa
non facilè vtitur, vt animaduertit idem
Laymanus *l. c.* Conſtat ergo taciturnitatẽ
Copulæ ex ſe non vitiare Diſpenſationem
Matrimonialem, id enim eſſet inducere
nouum Impedimentum dirimens, quod
generaliter conſtitui non poteſt, niſi à
Pontifice in vniuerſalibus Conſtitutioni-
bus, vel generalibus Concilijs, vt dictũ
fuit, nec de aliquo ſtylo, ſeù conſuetu-
dine in contrariũ conſtare poteſt, per ea,
quę diximus, & dicemus infra lib. 2. cap.
pr. Nec diſpoſitio Cõcilij *ſeſſ.* 24. *Cap.* 5. *de
Reform.* aliquam obligationem inducit
Copulam exprimendi, vt aliqui perperã
interpretantur, quia, ſicut diximus, diſpo-
ſitio dicti Concilij procedit eo caſu, quo
Impediti præſumant Matrimonium
intra Gradus prohibitos ſcienter con-
trahere, vt patet ex lectura d. Concilij
id tamen eſt longè diuerſum à caſu
noſtro.

Nec me mouent rationes, & fundamen-
ta, quæ à Doctoribus contrariæ opinio-
nis afferuntur, quæ ex infraſcriptis facilè
[ni fallor] diluuntur.

322 Quoad primum, nempè Pontificem ex-
preſſa ſibi Copula difficiliorem reddi ad
diſpenſandum, reſpondeo, tantùm abeſ-
ſe, vt Pontifex ex huiuſmodi Copulæ ex-
preſſione difficilior reddatur ad diſpen-
ſandum, dùm non ex fraude, ſed ex hu-
mana fragilitate habita ſit, vt potius di-
cendum videatur ex d. expreſſione faci-
lius moueri, attenta probabili, & ferè cer-
ta conſequentia ſcandalorum, quæ ob
dictam præcedentem Copulam ex Diſpẽ-
ſationis denegatione poſſent veriſimiliter
exoriri, vt benè animaduerrunt Baſilius
Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 17. *§.* 6. *nu.* 32.
Hieronymus Cæuallos *d. quæſt.* 737. *n.* 12.
Eſcobar *Theol. mor. tract. pr. exam.* 16. *cap.* 4.
verſ. Eſt ne ſubreptitia Diſpẽſ. inter Cõſã-
guineos, Rodrig. *in Summa tomo pri. cap.* 237.
n. 8. Diana *par. pr. tract.* 10. *de Leg. reſol.* 44.
& par. 4. *tract.* 4. *reſol.* 135. & ſic videmus
323 quod in proximioribus Gradibus [nempè
infra ſecundum] in quibus regulariter
non admittuntur cauſæ Anguſtię loci, De-
fectus dotis, Sedationis inimicitiarum,
Extinctionis litium, & aliæ ſimiles, tamẽ
etiam in his proximioribus Gradibus (li-
cet in illis Concilium Tridentinum *ſeſſ.*
24. *de Reform. d. cap.* 5. *probibeat diſpenſa-
ri niſi inter Magnos Principes, & ob publicam
cauſam*] ſi Copula exprimatur vnà
cum diffamatione Mulieris, & ex inde
periculo, vt inupta remaneat, & grauia
ſcandala poſſint veriſimiliter exoriri, niſi
Matrimonium inter ipſos Oratores con-
trahatur, Papa diſpenſat, non ſolùm cum
perſonis Illuſtribus, ac Principibus, vt
permittit Concilium, ſed etiam cum alijs
infimæ conditionis. Imò id eſt ſingulare,
324 quod dùm Copula exprimitur, omnis alia
cauſa ceſſat, vt animaduertit Pirrhus Cor-
radus in *praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 5,

n. 58.

n. 58. in fine vbi teſtatur ſic ide ſtylo Curiæ ſeruari.

325 Imò nec ſolùm, ſi Copula ſit effectiuè habita, mouetur Pontifex ad diſpenſandum etiam in his proximioribus Gradibus, ſed Diſpenſationem etiam in illis concedit, quamuis non ſequuta Copula, Oratores inſimul conuerſati ſint, ſi inde orta ſit ſuſpicio, licet falsò, quòd ſe carnaliter cognouerint, cum ex iſta ſola ſuſpicione, perinde ac ex ipſa Copula, ſæpè ſæpius diffamatio Mulieris inſurgat, & quod innupta remaneat, & grauia ſcandala timeantur, & ſic quotidiè hæ Diſpenſationes conceduntur, vt eſt notorium.

326 Et quamuis expreſſio Copulæ cauſa ſit, vt maior Compoſitio exigatur, & cum nonnullis modificationibus, & qualitatibus eo caſu Diſpenſatio concedatur, id tamen non pertinet ad cauſam motiuam, quia non fiunt pro Conſanguinitate, vel Affinitate, ſuper quibus Diſpenſatio petitur, vt benè animaduertunt Diana, Auerſa, Trullenek, & Cæuallos *ll. cc.* quod idem confirmat Pater Leo *in Praxi S. Pœnitentiariæ par. 2. Vbi de Impedimentis dirimentibus, verſ. Iſta autem bona fides, pag. mihi* 225. ſed in pœnam Copulæ inceſtuoſæ, cuius Abſolutio, vnà cum Diſpenſatione ſuper Impedimento dirimenti committi ſolet Delegato; quamuis enim Inceſtus non ſit Impedimentum reſeruatum Pontifici, vt dicemus infra, ex quo tamen Oratores exprimunt ſe illum commiſiſſe, & petunt Abſolutionem ab eo, Papa Abſolutionem Delegato committit, & in pœnā d. Inceſtus Oratores maiori impenſa, & pœnitentijs affligit, quia Inceſtus verè eſt grauiſſimum Crimen, grauiq; pœna di-
327 gnum, & ob id Inceſtuoſi, vltrà pœnas contrà ipſos à Iure Canonico inflictas, & de quibus in Clem. *vnica de Conſang. & in cap. pri. de Conſang. & Affin. & in cap. Inquiſitioni* 44. *de ſententia Excomm.* pluribus alijs Iure ciuili inflictis ſubijciuntur pœnis, vt conſtat *l. ſi quis Inceſti* 6. *C. de Inceſt. & Inutil. Nuptijs; cap. Cum ſecundum Leges* 19. *de hæret. in* 6. *in Authent. Inceſtas Nuptias d. C. de Inceſt. & inutil. Nupt.* Quibus Legibus Inceſtuoſi prohibentur teſtari, & alios ſucceſſores habere, niſi illos, qui aliàs ab Inteſtato venirent; Cadunt ipſo Iure à dominio bonorum ſuorum, & à poteſtate in filios alias legitimos, & à lucris dotalibus, & fiunt infames: Requiritur tamen ad has pœnas incurrendas declaratoria Iudicis *l. eius qui delatorem* 29. *Gloſſa in cap. Fraternitas tua; Verbo, Cum Augmento,* 12. *Quæſt.* 2. Fælinus *cap. Audiuimus de Simonia.* Vndè cùm Inceſtus ſit Crimen grauiſſimum, grauiq; pœna dignus, non mirum ſi eo expreſſo Papa Abſolutionem Delegato committendo acriter Oratores puniat; non tamen ob huiuſmodi punitionem cenſetur neceſſitatem inducere ipſum Inceſtum explicandi, ſi aliam cauſā iuſtam, & innocentem habeant pro impetratione Diſpenſationis; imò etiam Inceſtu nō expreſſo, & ſine Clauſula *Dummodo Copula non interceſſerit*, vel alia Clauſula neceſſitatem huiuſmodi expreſſionis denotante, Diſpenſationem concedi ex alia
328 cauſa; Aliud namq; eſt, Inceſtuoſos, Copula expreſſa, eaq; pro cauſa Diſpenſationis, vel inductiua ad diſpenſandum allegata, puniri, dum Abſolutio pro ipſo Inceſtu à Pontifice in ſupplicatione Diſpenſationis petitur, & ab ipſo committitur Delegato; Aliud autem eſt, quod non expreſſa Copula, Diſpenſatio irrita ſit, & nulla ipſo Iure; cum id nullo Iure, Decreto, ſeu Reſcripto, nec in ipſis Literis, ſeu Mandato caueatur; & Sanchez ipſe, qui licet hāc opinionem probabilem afferat, vt diximus, nihilominus in aliam ſententiam magis inclinat, hoc fundamentum diſcurit, & tanquàm debile, nec verùm reijcit, ſolumq; ſe fundat in ſtylo Curiæ, vt videre eſt d. Diſp. 25. *n.* 38.

329 Et quòd ob dictam maiorem Compoſitionis exactionem, & alias pœnitentias, quę ſi Copula expreſſa ſit, Oratoribus imponuntur, non inducatur neceſſitas exprimendi Copulam, clarè conſtat, non ſolùm ex dictis, ſed etiam ex eo quod eadem maior Compoſitio exigitur, & dictæ additiones, & pœnitentiæ infliguntur Oratoribus, maximè in forma *Pauperum* Diſpenſationem impetrantibus, quamuis Copula nec ſequuta, nec expreſſa fuerit, ſed ſimpliciter, ſi Oratores inter ſe conuerſati ſint, cum ſuſpicione, quod dicta Copula ſequuta fuerit, unde diffamatio Mulieris, & quod innupta remaneat, & grauia ſcādala ſequutura timeātur; quia vt diximus, Papa non mouetur ad diſpenſandum ob Copulam ſequutam, vel conuerſationem ab Oratoribus habitam, ſed pietate motus, ne Oratrix, cum animæ periculo, & iactura honoris, innupta remaneat, & ne ſequantur ſcandala grauia, quę veriſimiliter timentur, niſi Matrimonium contrahatur; cum ergo cum d. maiori Compoſitione, & cum eiſdem

mo

Digitized by Google

modificationibus, maximè in forma *Pauperum*, Diſpenſatio concedatur, iam ſi Copula expreſſa ſit, quàm ſi non pręceſſerit, nec allegata ſit, certum eſt dictam maiorem Compoſitionis exactionem, & pœnitentias non reſpicere Diſpenſationē ſuper Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſed illas imponi in pœnam, vel Copulę expreſſæ, vel conuerſationis ſuſpectæ, ſuper quibus Abſolutio Delegato committitur; unde cum hæc Diſpēſationem, & ipſius cauſam finalem non afficiant, non ſunt de neceſſitate exprimenda, & ipſis tacitis, non vitiatur Diſpenſatio.

330 Nec pariter obſtat ſecundum fundamētum, cui contraria opinio nititur, nempè Inceſtum eſſe Impedimentum Matrimonio obſtans, itaut ſi Inceſtuoſi contrahere velint, neceſſaria ſit in Diſpenſatione mētio Ipſius Inceſtus; loquendo etenim de Inceſtu habito inter ipſoſmet Conſanguineos, vel Affines, qui in ſimul contrahere intendunt, & de quo nos agimus; nullum eſt Impedimentum ad contrahendū, cum non procedat ex aliquo Iure Diuino, vel Humano, vt diximus, & docent Cæuallos *d. quæſt.* 737. *nn.* 5. Alphonſus à vera Cruce *in ſpeculo par. pri. Artic* 23. *Concluſ. pr.* Diana *par.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 81. vbi propterea refert Couarruu. S. Antoninum, & Caſtro; nec ex aliquo ſtylo, ſeū conſuetudine, vt mox dicemus; ergo nec impedit, nec dirimit Matrimonium, & conſequēter nulla ſuper eo opus eſt Diſpenſatione.

Et quòd ob crimen Inceſtus cum ipſis proprijs Conſanguineis non prohibeatur Matrimonium, ex D. Thoma, Riccardo, Turrecremata, S. Antonino, Silueſtro, Caietano, & alijs innumeris, probat Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 15. *n.* 16. & citatis Cordoua, Ledeſma, Matienzo, & pluribus alijs, confirmat idem Cæuallos *l. c. n.* 3. Hanc etiam Doctrinam docent Viualdus *in Cand. vbi de Matr. num.* 94. Leonardus Leſſius *de Iuſt. lib.* 4. *cap.* 3. *Dub.* 11. *nu.* 82. Auerſa *de Matrim. d. Sect.* 6. *verſ. Inceſtus*, & materia ſatis diſcuſſa, tandem ita concludit Ioannes Gutierez *de Matrim. cap.* 77. *nu.* 20. *verſ. Secunda opinio, & Can. QQ. lib. pr. cap.* 15. *n.* 6. aſſerens, eſſe communem Theologorum ſententiam; vnde cum nō ſit de Iure Impedimentum, non eſt neceſſaria illius mentio in Diſpenſatione petenda ſuper Impedimento dirimenti, ſi ex
331 alia cauſa petatur Diſpenſatio; Et quatenus etiam aliquod Impedimentum eſſet [quod expreſsè negatur] adhuc tamen nec neceſſarium eſſet ob illud adire Pontifiem, ex quo poſſet etiam Epiſcopus ſu-
332 per eo diſpenſare, vt infra dicemus; Et dato etiam, quod eſſet Impedimentum, & nihilominus abſq; Diſpenſatione Matrimonij contraheretur eſſet quidem huiuſmodi Matrimonium illicitum, ſed tamen validum, per ea, quæ docet Rota *decif.* 264. *n.* 40. *in nouiſſimis.*

333 Solus Inceſtus cum Affinibus Coniugis, antiquo tempore, Matrimonium contrahendum prohibebat, ob iniuriam, quæ Matrimonio inferebatur, non tamen huiuſmodi Impedimentum erat dirimēs *Cap. Tranſmiſſæ* 4. *De eo, qui cognouit Conſanguineā Vxoris ſuæ*, Vera Crux *in ſpeculo part. pri. Art.* 27. *in princip* Cæuallos *d. quæſt.* 737. *n.* 1.

334 In iſto tamen, ſicut in alijs Impedimentis non dirimentibus, poterat, & ſolebat Epiſcopus diſpenſare, vt benè Rodriguez *In Summa cap.* 238. *n.* 5. Sperellius *deciſ.* 112. *n.* 35. Cæuallos *l. c. n.* 15. Gutierez *de Matrim. cap.* 87. *n.* 23. Nauarrus *lib.* 4. *conſil. conſ.* 2. *n.* 2. *titulo de Sponſ. in pr. edit.* Diana *par.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 259 Barboſa *de Offic. & Poteſtate Epiſcopi Alleg.* 35. *n.* 2. At
335 iamdiù hoc Impedimentum receſſit ab vſu, vt docent Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 17. *n.* 8. Coninck *de Sacram. Diſp.* 30. *Dub.* 3. *n.* 25. Pontius *de Matrim. lib.* 6. *cap* 14. *n.* 4 Eſcobat *Theolog. moral. tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 9.
336 *verſ. Septimo dixiſti.* et ex generali conſuetudine factum eſt, vt nulla ſit culpa Matrimonium contrahere cum Impedimentis impedientibus, præter Votum, Sponſalia, & Interdictum Eccleſiæ; Sanchez
337 *lib.* 7. *Diſp.* 17. *n.* 9. et ob nullū Inceſtū petatur Diſpēſatio, nec à Papa, nec ab Epiſcopo; Nauarrus *in Manuali cap.* 22. *n.* 75. & *lib.* 4. *conſil. titulo de Conſ. & Affinit. conſ. pr. in pr. edit.* Sanchez *lib.* 7. *d. Diſp.* 17. *à nn.* 4. *& latius n.* 9 Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. *nn.* 12. Diana *par.* 8. *tract.* 3 *reſol.* 81. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *nu.* 201. Leſſius *de Iuſt. d. Dub.* 11. *in fine*, Gutierez *l. c. n.* 22. Coninck & Auerſa *ll. cc.* & alij plures à prædictis citati.

338 Et quòd neceſſaria non ſit expreſſio Impedimenti tantùm impedientis in impetratione Diſpenſationis ſuper alio dirimenti, nouiſſimè docet Marcus Paulus Leo *in Praxi Sacræ Pænitentiariæ par.* 2. *formula de ſecundo ex actu fornicario de Contracto, verſ. Qua omnia, pag. mihi* 267. vbi expreſsè affirmat non eſſe neceſſariam, ad validitatem

tem Matrimonij, Diſpenſationem ſuper
Impedimento non dirimenti, nec illius
taciturpitatem vitiare Diſpenſationem,
339 quia Diſpenſationes ideò obtinentur, vt
illud validè fiat, quòd ſine illis ſi fieret,
eſſet inualidum; Cum ergo hoc crimen,
340 quatenus eſſet Impedimentum, alia via,
quàm Diſpenſationis tolli poſſit, non eſt
neceſſariò facienda mentio de eo in Diſ-
penſatione ſuper Conſanguinitate, vel
Affinitate; Ita expreſſis verbis, docent
etiam Sanchez *lib. 8. Diſp. 23. nu. 6.* Bo-
naccina *de leg. Diſp. pr. quæſt. 2. Puncto 9. n.
1. verſ. Prima eſt;* Laymanus *Theol. mor. lib.
pr. tract. 4. cap. 22. n. 19. verſ. Sextò, qui pe-
tit;* maximè cùm ſint diuerſa ab eis, ſuper
quibus petitur Diſpenſatio, Sanchez *lib 8.*
341 *Diſp. 22. n. 5. in fine.* Vnde cum Inceſtus
ſit Impedimentum diuerſum à Conſan-
guinitate, & Affinitate, Rodriguez *in Sum-
ma, tomo pri. cap. 237. n. 5.* & nos diximus
ſupra, non eſt de eo facienda mentio, vt
benè Rota *in nouiſſimis Deciſ. 7. n. 16, & 17.*
coram Coccino.

Nec dicatur, quod ex Inceſtu contra-
hatur Impedimentum Affinitatis, Matri-
monium contrahendum impediens, &
contractum dirimens. Cap. *Diſcretionem 6.
De eo, qui cognouit Conſanguineam Vxoris
ſuæ; cap. Extraordinaria 11. cauſa 35. quæſt.
3. Gloſſa recepta in Arbore Affinitatis;* quia
reſpondetur cum Gutierez *Can. QQ. lib. 1.*
342 *cap. 15. n. 10.* quod antiquo tempore hoc
Impedimentum oriebatur quidem ex
Copula illicita, habita inter Conſangui-
neos Viri, vel Vxoris, intra quartum
Gradum, *vt in cap. fec. & cap. non debet 8.
de Conſ. & Affin.* non tamen contrahéba-
tur inter ipſoſmet Copulam habẽtes, qui
fuerant principium Affinitatis, vt patet
ex his, quæ docent Silueſter *verbo Matri-
monium, 8. Impedimento 13.* Gabriel Palæot.
*de Noth. & Spur. cap. 7. n. 4. & 5. Speculum
Coniug. par. pr. art. 47.* Ferdinand. de Loa-
zez *de Matrim. Dub. pri. & Dub. 15.* relati à
343 d. Gutierez *l. c.* hodiè tamen hoc Impe-
dimentum, ex fornicatione contractum,
ad ſecundum Gradum eſt à Concilio Tri-
dentino reſtrictum, *vt ſeſſ. 24 Cap. 4. de Re-
form. Matrimonij;* adeò vt in vlterioribus
Gradibus non ſit illicitum Matrimoniũ
contrahere, vt habetur in Motu proprio
Pij V. anno 1566.

Minus obſtat tertium fundamentum,
ſuper quo potiſſimùm contraria opinio
fundatur, nempè quod ſtylus Curiæ hu-
iuſmodi Copulę expreſſionem in Diſpen-
ſatione petenda exigat; primò, quia hic
344 ſtylus, cum ſit quid facti, eget probatione,
Cæuallos *QQ. Comm. contr. Comm. Q. 737.
nu. 24.* Rota coram Penia *deciſ. 66. nu. 3.*
Mantic. *deciſ. 8. n. 4.* et dato etiam, quod
345 probaretur, adhuc non inducit neceſſita-
tem alijs Iudicibus, & Tribunalibus ex-
trà Curiam illum ſeruandi, nec illum ſe-
quendi, niſi huiuſmodi ſtylus ſit ſcriptus,
probatus, notorius. & ſpeciali Deciſione,
ac Declaratione Pontificis confirmatus,
vt docent Cæuall. *d. Quæſt. 737. n. 21.* Fer-
rettus *conſ. 48. nu. 19. vol. prim.* Gratianus
Diſcept. forenſ tomo 2. cap. 236. n. 29. Nico-
346 laus Boerius *conſ. 8. nu. 13.* cùm maximè
variabilis ſit, itaut ad mutationem Papæ,
& Auditorum varietur, vt animaduer-
tunt Boerius *n. 14. &* Cæuallos *nu. 22. ll.
cc.* Hoſtienſis *in Summa n. 4. in Prohæmio Go-
meſins ad Reg. Canc. Reg. de Trienn. Poſſeſſ.
Quæſt. 53. circa finem,* Ferretus *l. c.* quod
idem confirmant Staphil. Mandoſ. & alij
347 penes ipſum Cæuallos *l. c.* vnde dictum
ſtylum modo album, modo nigrum, di-
cunt Pariſ. *de Reſignat. lib. 3. Quæſt. 6. .24.*
Caſſador. *deciſ. 7. n. 4. de Reſcript. & Deciſ.
13. de Prab. circa finem,* Gomeſ. & Cæuall.
348 *ll. cc.* quapropter pro ſtylo accipi debe-
re Iuris interpretationem, docet Melch.
Lotther. *de re Benef. in Apparatu n. 74.* Se-
cundò, quia hic ſtylus, circa dictam obli-
gationem exprimendi Copulam, non ſolũ
non fuit hucuſq; confirmatus ſpeciali de-
claratione Papę, de qua publicè, & authẽ-
ticè conſtet, ſed nec de eo conſtare poteſt,
quoad omnes Inceſtuoſos Diſpenſationẽ
petẽtes ad contrahendum; quis enim ſcit
(vt ait Auerſa *d. quæſt. 19. Sect. 6.*) quot
Conſanguinei, & Affines Diſpenſationem
petant ad contrahendum, & exequutio-
nem ab Ordinario accipiant, præhabita
inter ſe Copula, nullaq; de ea facta men-
tione in huiuſmodi Diſpenſationis impe-
349 tratione? Hæc namq; Copula, vt pon-
derant Diana *par. 4. tract. 4. Reſol. 135.* &
Trullenck *d. Dub. 5. n. 7.* de Conſilio Vi-
rorum Doctorum non ſemper exprimi-
tur, quamuis aliquando de conſilio alio-
rum, contrariæ opinioni adhęrentium, ex-
primatur; Illi autem, qui dictam Co-
pulam exprimunt in Diſpenſatione petẽ-
da, id faciunt, vel quia aliam innocentem
cauſam non habent pro Diſpenſatione,
maxime in gradibus propinquioribus,
vbi vrgentiores cauſæ requiruntur, vel
quia, cum pauperes ſint, nec poſſint Diſ-
penſationem, in forma ordinaria, impe-
350 trare, illam petunt in forma *Pauperum*

[quę,

[quæ ob nullam aliam cauſam concedi
ſolet, quàm ad ſuccurrendum honori
Mulieris, & ſcandala, quæ propterea ti-
mentur euitanda] vel quia opinioni con-
trariæ adhærent, vel ad maiorem cauthe-
351 lam; non tamen ob id legem faciunt, vt
benè docet idem Auerſa *l.c.* & faciunt di-
cta per Pontium *d. n. 33.* & Gratianum
diſcept. forenſ. cap. 752. n. 87.

Et quidem de hoc ſtylo, an forte eſſet,
Henriquez, & Sà, qui Romæ ſcripſerunt,
nullam mentionem faciunt, vt benè ani-
maduertit Diana *par. 8. tract. 3. d. reſol* 81.
et Nauarrus, qui longo tempore in Alma
Vrbe commoratus fuit, ibiq; centeſimū
expleuit ſuę ætatis annum, teſtatur *in Sum-
ma cap. 22. nu. 75.* ſe nunquàm vidiſſe,
nec audiſſe, Inceſtuoſos petere Diſpenſa-
tionem ad contrahendum; & tamen af-
firmat Pirthus Corrad. *in praxi Diſpenſat.*
352 *Apoſt. lib. 7. cap 4. n. 72.* dictum Nauarrū
fuiſſe vnum ex Conſultoribus Sacræ Pœ-
nitentiariæ Apoſtolicæ, vnde præſumi po-
teſt, quod, ſi dictus ſtylus viguiſſet, de eo
mentionem feciſſet.

Quòd ſi rem diligenter conſideremus,
353 certum eſt de ſtylo Romanæ Curiæ ex
pluribus, & diuerſis cauſis Diſpenſatio-
nes Matrimoniales concedi; exempli gra-
tia, propter anguſtiam loci, defectum do-
tis Oratricis, ſedationem Inimicitiarum,
extinctionem litium, honoris Oratricis
reparationem, ſcandalorumq; euitatio-
nem, meritorum remunerationem, æta-
tem Oratricis, & plures alias cauſas, quas
toto Libro tertio adnotabimus, & pro
ſingulis cauſis ſua peculiaris formula
adaptatur, & in Reſcripto apponitur; ex
his tamen cauſis, ſi plures concurrant,
optio datur omnibus, vt quam malue-
rint, explicent; dummodò hæc talis ſit, vt
ſoleat ob illam Diſpenſatio concedi; vn-
de ſi Oratores ex humana fragilitate ha-
buerint inter ſe Copulam, vel ſuſpectam
conuerſationem, ex qua ſuſpicio ipſius
Copulæ orta ſit, & conſequenter inſur-
gat diffamatio Mulieris, & pericula, vt
innupta remaneat; grauiaq; ſcandala ex-
inde veriſimiliter timeantur, & prædicta
adducere in cauſam Diſpenſationis eli-
gant, non conſequitur, quod ſi aliam in-
nocentem cauſam haberent pro impetra-
tione Diſpenſationis ſufficientem, tene-
rentur neceſſario de Copula mentionem
facere, & dicta cauſa reparationis hono-
ris Oratricis, & ſcandalorum euitationis
vti, quia, vt diximus, optionem habent,
quam maluerint cauſam exprimendi, &
cum nullibi reperiatur id prohibitum eſ-
ſe, cenſetur permiſſum, vt docent Do-
ctores, quos ſupra retulimus.

Nec deniq; obſtant aſſertæ declaratio-
nes Sacræ Congregationis, quæ a non-
nullis Doctoribus pro contraria opinione
referuntur; omiſſa etenim nunc quæſtio-
354 ne, an declarationes iſtæ ſint deciſi-
uæ, vel doctrinales, de qua re ſunt opi-
niones, vt videre eſt penes Sanchez *lib. 8.
Diſp. 2. n. 10.* Bonaccini *de Leg. Diſp. prim.
quæſt. pr. puncto 8. n. 4.* Diana *tract. 10. reſol.
29. & par. 5. tract. 2. reſol. 12.* Pontium *de
Matrim. lib. 5. cap. 13. §. 2. n. 7.* Barboſa *de
Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. 4. n. 83.* Caro-
lum Maranta *in controuerſis I. V. Reſponſio-
nib. Reſponſ. 99. n. 43. par. 45.* Ioannem An-
gelum Boſſium *de triplici Iubilæi Priuileg.
Sect. 3. caſu 2. §. 7. de elect. Confeſſarij à n. 223*

Dico primùm; Aſſertas declarationes,
355 non probare, nec de eis curandum eſſe
cum non conſtet de illis authenticè, nec
concurrant requiſita neceſſaria, ad hoc, vt
in vtroq; foro obligent, & tanquàm le-
ges ſeruandæ ſint; vide Sanchez *d. n. 10.
circa finem.* Diana *par. 5. tract. 2. reſol. 95.
Reſponſa* Marantę *Reſp. 80. n. 34. d. part. 4.*
356 ſi etenim de ijs declarationibus loqua-
mur, quæ ad inſtantiam partium, in ali-
quo peculiari caſu, emanant, docent Ioan-
nes Valerus *in Differ. vtr. fori verbo Abſolu-
tio, diff. pr. n. 20. verſ. Sed obſerua,* Io: Ba-
ptiſta Lezana *in Summa tom. 3. verbo Con-
greg. n. 8.* & Io: Angelus Boſſius *n. 225. l.c.*
adhuc non ſufficere, ad hoc, vt verè obli-
gent in vtroq; foro, quamuis verè emana-
uerint, ſintq; ſigillo Sacrę Cōgregationis
ſignatæ; ſed inſuper, ex vſu Curiæ, requiri
vel quod Papa det Breue, quo iubeat il-
las ſeruari, vel quod D. Auditor Camerę
Apoſtolicæ, in earum exequutionem, det
Monitorium, ſeù ſub Cenſura mandet
ſeruari; quod idem confirmat Garcia *in
Præfatione ſui Tract. de Benef.* Et propterea
ſtylus Curiæ ita ſe habet teſte dicto Vale-
ro *l.c.* vt partes, ſi dictas declarationes im-
petrantes, velint ad illarum obſeruantiam
aliquas perſonas adſtringere, prę́ſentent
ipſas declarationes originales authenti-
cas, & clauſas ipſi D. Auditori, vt illas
obſeruari faciat; & tunc d. D. Auditor
dat ſuas Literas, ſeù Monitorium ſub Ex-
communicationis pœna, inſerens in eo
præfatas declarationes, & mādat ijs, quos
ſupplicans nominat, vt illis, tanquàm
Literis Apoſtolicis, omninò obediant; &

ſic

ſic ſe practicaſſe,contrà Canonicos Eccleſiæ Segobienſis, teſtatur dictus Ioannes Valerus *l.c.* Dicto tamen caſu docent præcitati Doctores, dictas declarationes eos tantùm obligare, quibus authenticè modo prædicto notificantur: Vnde huiuſ-
357 modi declarationes, quamuis authenticæ, non faciunt generale Ius, ſed ſolùm deſeruiūt pro illis caſibus in quibus dantur, Rota coram Durano, *deciſ.* 137. *n.* 6. *par. pri.* Rota *in nouiſſimis deciſ.* 154. *n.* 5. coram Durano; Thomas Hurtado *tract. varij par. pr. tract.* 3. *cap.* 6. *reſol.* 45. *nu.* 355. Franciſcus Merolla *tomo* 2. *Diſp.* 4. *cap.* 4. *dub.* 12. *n.* 174. quia, vt benè dictus Me-
358 rolla ait,ſi Pontifex vellet eas eſſe vniuerſales, & infallibiles Leges, omninò recipiendas,typis mandari, & per vniuerſum Orbem publicari iuberet, & tanquàm communes operandi Regulæ proponerentur, vel in corpore Iuris insererentur; & propterea,cum factæ ſint in illo particulari caſu, non faciunt Ius vniuerſale,
359 vt diximus: Imò nec ipſemet Princeps, dans reſponſum in aliqua particulari cauſa,fungitur munere Principis toti Reipublicæ Iuſdicentis, ſed potius munus priuati Iudicis in cauſa particulari, in qua poteſt iudicare ſecundùm propriam opinionem; ergo nec ſtatim Legem generalem conſtituit, vt animaduertit idem Merolla *l. c.*
360 Quòd ſi agamus de alijs declarationibus, quæ non fiunt ad inſtantiā Partis, adhuc neceſſe eſt, vt de illis conſtet authenticè, vt videri poſſit,an concurrant requiſita, quæ ad hoc,vt in vtroq; foro generali obligent,neceſſaria ſunt,ex Bullis Sixti V. Gregorij XIII. & Vrbani VIII. Summorum Pontificum, quæ requiſita referunt Diana *part.* 5. *tract.* 2. *d. reſol.* 96. & Thomas Hurtado *d. reſol.* 45. *n.* 355. & *ſeqq.* Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 4. *n.* 82. nempè

Primò; Quod declarationes ipſæ factæ ſint conſulto Pontifice.

Secundò; Quòd Eminentiſs. DD.Cardinales ſolùm declarent, & interpretentur, non autem diſponant, ſeù diſpenſent,vel reſtringant, aut amplient vltrà vim verborum, aut regulas Iuris.

Tertiò; Quòd ipſę declarationes exhibeantur in autheutica forma,ſintq; munitæ ſolito Sigillo, & ſubſcriptione Eminentiſs. D.Cardinalis Præfecti,ac Secretarij eiusdem Sacræ Congregationis.

Quartò; vt debeat de illis conſtare ſaltem notitia publicâ, qualis eſt illa, vel quàm Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu præbere poteſt,declarando, & publicando illas forma authentica, & iuridica; vel quæ oriri poteſt ex fama publica, certa,& ex authentico principio deriuata; quam eandem Doctrinam docent etiam Turreblanca, & alij,teſte d. Diana *l. c.*
361 Quia hæ declarationes cum ſint,tanquā nouę Leges,ad hoc vt obligent,noua eger publicatione [quicquid in contrarium ſentiant Garcia *de Benef. in præfatione Tractatus*] Ita expreſsè docent Bonacina *de Leg. diſp. prima quæſt. prima puncto* 8. *n.* 4. *verſ. Secunda pars*, Thomas Hurtado *d. reſol.* 45. *n.* 365. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 2. *n.* 10. *propè finem*, Lezana *l. c. nu.* 11. Diana *par. pr. tract.* 10. *reſol.* 29. Pontius *de Matrim. lib.* 5. *cap.* 13. §. 2. *nu.* 7. Trullenck *tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 10 *dub.* 5. *n.* 9. Layman. *lib. pr. tract.* 4. *cap.* 7. §. 7. *n.* 25. Pater Leo *in praxi Sacræ Pænitent. part.* 2. *formula pr. ex actu fornicario, verbo Matrimonium clandeſtinum*, *pag. mihi* 204. & faciunt dicta per Paril. *de reſignat. lib.* 11. *quæſt.* 9. *n.* 4. quia nec credi debet dictam Sacram Congregationem velle eas obligare,niſi legitimè publicentur, nec ſufficit quod de Decreto, ſeù Declaratione facta adſit fama, ad hoc vt obligent; quia ſic non conſtat authenticè,cum fama ſemper ſit incerta, vt benè animaduertit Verricellius *de Miſſionib. Apoſtolicis quæſt.* 224. *n.* 6.
362 Ex dictis infertur,quoad huiuſmodi declarationes, nec poſſe, nec debere præſtari fidem Doctoribus, qui illas in ſuis Tractatibus citant, vt paſſim faciunt Garcia, Franciſcus Leo *in Theſ.* Hermoſilla, Bellarminus, Barboſa, Poſſeuinus,& alij, quia niſi authenticæ, vt ſupra,exhibeantur,non probant, nec ſunt attenden-
363 dę; ita maximè diſponente eadem Sacra Congregatione per ſua peculiaria Decreta de mandato expreſſo, & iuſſu tùm Gregorij XV. ſub die 6. Iunij 1621. teſte Carolo Maranta *in Controuerſis v. Iur. Reſponſ. Reſponſ.* 99. *n.* 44. *par.* 4. tùm Vrbani VIII. teſte Pirrho Corrado *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 7. *n.* 17. ſub die 2. Auguſti 1633. quo tempore, cùm multæ Declarationes per Tribunalia circumferrentur, & à Sacra Congregatione factę aſſererentur,ex quibus multę mendoſę, mutilatę,& alteratę eſſent,mandauit dicta Sacra Congregatio,de expreſſo ordine dicti Sanctiſs. D. Vrbani, ac expreſsè precepit huiuſmodi declarationibus impreſ-
ſis,

ſis, & imprimendis, ſeù manuſcriptis nullam fidem in Iudicio, & extrà à quoquam eſſe adhibendam, ſed tantùm illis, quę in Authentica forma, & cum ſolito Sigillo, & ſubſcriptione Eminentiſs. D. Cardinalis Pręfecti, ac Secretarij eiusdem
363 Sacrę Cōgregationis exhiberentur; Quod idem anno pręcedenti 1632. ſub die 11. Auguſti decreuerat, ac cenſuerat Sacra Congregatio ſuper Ritibus Eccleſiaſticis, quoad Declarationes ab ea factas, ſeù faciendas, vt ex ipſius Decreto videre eſt, de quo, inter alios, meminit Lezana *l.c.n.* 5. illudq; ad verbum refert idem Pirrhus Corrad. *l. c.* & eſt infraſcripti tenoris.

Cum ad notitiam Sacræ Congregationis Sacrorum Rituum peruenerit, quamplures Declarationes, Decreta, ſeù Deciſiones, ſub nomine eiuſdē Sacræ Congregationis, abſq; illius auctoritate impreſſas in libris, ſeu alijs operibus circumferri, & allegari, multaſq; ex Declarationibus, Decretis, ſeù Deciſionibus, iuxta contingentiam Caſuum, illorumq; qualitates, & circumſtantias à ſe diuerſis temporibus factas, ſecundum ea, quæ proponebantur, fuiſſe alteratas, immutatas, diminutas, ac forſan aliàs mentito nomine Sacræ Congregationis confectas, nulloq; propterea authentico Sigillo munitas, illaſq; per Tribunalia tàm in Vrbe, quàm per Orbem circumferri, & allegari; Conſiderans eadem Sacra Rituum Congregatio, quantum detrimentum recipi poſſit, ſi aliqua fides illis adhibeatur, ex ſpeciali Sanctiſs. Dom. Noſtri Vrbani Diuina Prouidentia Papæ VIII. iuſſu, mandat, & præcipit, huiuſmodi Declarationibus, Decretis, ſeù Deciſionibus, tàm impreſſis, quàm imprimendis, ac etiam manuſcriptis nullam fidem in Iudicio, vel extrà eſſe adhibendam, ſed tantùm illis, quæ in Authentica forma, ſolito Sigillo, & ſubſcriptione Eminentiſs. Cardinalis Præfecti, ac Secretarij eiuſdem Congregationis pro tempore exiſtentium munitæ fuerint; In quorum fidem hæc propria manu ſubſcripſimus, & Sigilli proprij Sacræ Rituū Congregationis impreſſione communiri, ac typis mandari iuſſimus;

Datum Romæ die 11. Auguſti 1632.

C. Epiſcop. Portuenſ. Card. Pius.
Locus ✝ Sigilli
Iulius Roſpiglioſius Secretarius.

364 Conſtat igitur, indubiumq; eſt, huiuſmodi Declarationes perinde, ac nouas Leges, ad hoc vt obligent, & ſint ſeruandę, debere authenticas exhiberi, nouaq; egere publicatione; Prout diuerſis temporibus, iuxta caſuum contingentiam, in Ciuitate, & Diœceſi Lucana nonnullas publicatas fuiſſe ſcimus, mediante notitia generaliter data ab Epiſcopo Lucano de Ordine S. Congregationis; Ita in ſpecie de anno 1637. dùm huic Eccleſię pręeſſet ille, clariſſimum mundi Lumen, in Sacrum Collegium Apoſtolicum adſcriptus, omnibuſq; chriſtianę Pietatis Virtutibus excultus, Eminentiſs. D. Marcus Antonius Tit. S. Marię de Pace S. Romanę Eccleſię Presbyt. Cardinalis Franciottus, publicata fuit Inſtructio à S. Congregatione vniuerſaliter tranſmiſſa, pro examinàdis Teſtibus; ſuper verificatione ſtatus liberi perſonarum, quę in alienis Diœceſibus Matrimonia ſunt contracturi; Ita inſuper de anno 1623. publicatum fuerat in eadem Ciuitate, & Diœceſi Decretum ſuper celebrandis Miſſis, & erogatione eleemoſynę pro illis à S. Congregatione emanatum; Et ſic cum his caſibus de huiuſmodi Declarationibus, Reſcriptis, ſeù Deciſionibus, forma iuridica, & authentica ac certa, publicaq; notitia conſtet, & concurrant requiſita ad illarum legitimitatem neceſſaria, dictæ Declarationes obligant, & ſeruandę ſunt perinde, ac ab ipſomet Pontifice factę fuiſſent, vt Sacra Congregatio Concilij, reſpondit teſte Garcia *in Præfatione ſui tractatus de Beneſ.*

Animaduertas tamen cum Ioanne Ægidio Trullenck *opere moral. tomo 3. lib. 7. cap. 10. dub. 5. n. 9.* & Diana *part. 4. tract. 4. reſol. 135. & part. 8. tractat. 3. reſol.* 81. Declarationes Sacrę Congregationis Concilij procedere ſolùm pro foro externo, cùm nunquàm ſe ingerat in occultis, vt notum eſt, & teſtatur Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. pr. n.* 53.

Ex quibus ſic cumulatis ſatis ſuperque conſtat, non eſſe neceſſariam d. Copulę expreſſionem in Diſpenſatione petenda ſuper Impedimento dirimenti, ſi Oratores aliam cauſam habeant, quę moueat Pontificem ad Diſpenſationem concedēdam; cùm ipſius Copulę taciturnitas Diſpenſationem intrinſecè non afficiat, eamque non vitiet, ſitq; res omninò ab ea diuerſa, nec vllo Iure, ſtylo, conſuetudine, Concilio, Canone, Decreto, Regula, aut Conſtitutione exprimi pręcipiatur; nec cum tali conditione concedatur Diſpenſatio, vt huiuſmodi Copulę expreſſio neceſſaria ſit; Nec obſtant, quę pro cōtraria opinione deducuntur, vt probaui, & propterea poterit Delegatus, pro vtroque foro, cui in madato non fuit commiſſa

Digitized by Google

miſſa cognitio de Copula inter Oratores præhabita, Diſpenſationem exequi, non ſolum ſi dicta Copula ſit occulta, verùm etiam ſi publica ſit, & dicto Delegato conſtet, vel ex depoſitione Teſtium examinatorum, pro verificatione precum Pontifici expoſitarum, vel ex ipſa Diſpẽſandorum confeſſione, ſeù aliter, vt docet Cæuallos *d. quæſt.* 737. *n.* 24. quia cum non habeat in mandato de dicta Copula cognoſcere, nec aliqua Clauſula contineatur in Literis, quæ ad eius cognitionem obliget, non debet Reſcripti fines egredi, ſed tenetur tantum preciſè exequi quantum in ipſo mandato habet expreſſum. Et ita, ſalua declaratione Sedis Apoſtolicæ, in hac quæſtione concludendum exiſtimo.

SVMMARIVM.

1 *Commiſſiones Diſpenſationum, ſi extrà Curiam fiant, locorum Ordinarijs demandantur.*
2 *Nomine Ordinary venit, non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam Vicarius Generalis.*
3 *Vicarys Prælatorum inferiorum, Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentium, non committitur.*
4 *Dicti Vicary verè non ſunt in Dignitate Eccleſiaſtica, nec eorum Officium æquiparatur Dignitati.*
5 *Excipitur Vicarius Abbatis Montis Caſſinenſis.*
6 *Ad illos ſolos Inferiores Prælatos ſunt dirigendæ, qui Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem exercent, & nullius ſunt Diæceſis.*
7 *Eo ipſo, quod quis habet Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, videtur habere Ius congregandi Synodum.*
8 *Intellige tamen, niſi aliud ſit in contrarium.*
9 *Canonici Cathedralis æquiparantur Dignitatibus.*
10 *Impropriè dicuntur Dignitates, & faciunt vnum corpus cum Epiſcopo, & dicuntur Clerici primi Gradus.*
11 *Dùm Capitulariter ſunt cõgregati, præcedunt etiã Abbatibus, habentibus vſum Mitræ, & Baculi.*
12 *Poſſunt eſſe Conſeruatores Mendicantium.*
13 *Dicuntur Fratres Epiſcopi, itaut ipſi ſoli recipiant Epiſcopum ad oſculum.*
14 *Breuia directa conſtitutis in Dignitate poſſunt expediri per Canonicos Cathedralis.*
15 *Matrimoniales Diſpenſationes Canonicis Cathedralis non committuntur.*
16 *Sede Epiſcopali vacante, non committuntur Vicario Capituli.*
17 *Vicarius Capituli, Sede Epiſcopali vacante, verè eſt Ordinarius, eaq; Iuriſdictione gaudet, qua Vicarius Epiſcopi.*
18 *Vicarius Capituli poteſt executioni demãdare Literas directas Epiſcopo per Sacram Congregationem, & ab illo non exequutas.*
19 *Vicarius Capituli poteſt exequi omne id, quod Epiſcopo mortuo, per Bullam, ſeù Breue, in cauſis Iuriſdictionem importantibus, fuerit conceſſum.*
20 *Vicarius Capituli poteſt perinde, ac Vicarius Epiſcopi, eſſe Exequutor Gratiarum, & Literarum Apoſtolicarũ, tanquam in Dignitate conſtitutus.*
21 *Vicarius Generalis, quoad Matrimoniales Diſpenſationes exequendas, non dicitur Ordinarius.*
22 *Sede Epiſcopali vacante, Diſpenſationes committuntur Ordinario viciniori.*
23 *Quid ſi in vita Epiſcopi commiſſæ fuiſſent Diſpenſationes Vicario Epiſcopi, & ipſe exequi cæpiſſet, ſed non potuiſſet ante obitum Epiſcopi perficere.*
24 *Quid ſi idem Vicarius Capituli, fuiſſet etiam Vicarius Epiſcopi mortui.*
25 *Statim mortuo Epiſcopo, expirat omnis auctoritas ſui Vicary, & Capitulum ſuccedit in ordinaria Iuriſdictione.*
26 *Vicarius Capitularis non dicitur propriè Vicarius Epiſcopi, ſed Iuriſdictionis Epiſcopalis, & ordinariæ, quam habet à Capitulo.*
27 *Vicarius Capitularis non ſuccedit in Iuriſdictione delegata, quæ non eſt in Epiſcopo, & eò minus in eius Vicario.*
28 *Sede Epiſcopali Lucana vacante, omnes Diſpenſationes Matrimoniales fuerũt comiſſæ Ordinario Piſano, vti viciniori.*
29 *Illuſtriſs. D. Io: Baptiſta Raynoldi Epiſcopus Lucanus laudatur.*
30 *Si viuente Epiſcopo, ſint eius Vicario commiſſæ aliquæ Diſpenſationes exequendæ, quid agendũ.*
31 *Vicario ſucceſſori non erit opus iterum præſentare Literas, quæ eius anteceſſori iam præſentatæ fuerunt.*
32 *Dignitas per mutationem perſonæ non alteratur, nec mutatur.*
33 *Epiſcopus nouiter electus, quamuis non fuiſſet adhuc conſecratus, ſi confirmatus ſit, poterit Vicarium eligere.*
34 *Formula Supplicationis porrigendæ pro mutatione Iudicis.*
35 *Quid ſi Diſpenſandi nolint expectare electionem noui Vicarij.*
36 *Dicta mutatio Iudicis fit, etiã ſi Vicarius Epiſcopi præmortui cæpiſſet cauſam cognoſcere, quàm ſi res eſſet adhuc integra.*
37 *Quid ſi facta fuiſſet mutatio Iudicis, & electus eſſet nouus Epiſcopus, à quo vellent Oratores diſpenſari.*
38 *Quid ſi proprius Ordinarius Oratorum longè diſtaret, nec Vicarium conſtitui, vel eſſet ſuſpenſus, & eſſet deputatus in ea Eccleſia Vicarius Apoſtolicus.*

39 *Mor.*

Mortuo Epiſcopo ſtatim expirat Iuriſdictio Vicarij

Si mors Epiſcopi ignoretur, valent geſta per Vicarium.

Ob publicam vtilitatem, ſi ex parte Officialis interueniat Titulus putatiuus, & ex parte Populi communis error, acta ſuſtinentur; Iura ſupplent Iuriſdictionem; & communis error facit Legem.

Quid ſi Vicarius ſit ab Epiſcopo abſente reuocatus, & talis reuocatio ignoretur.

Quid ſi ab ipſo ſolo Vicario talis reuocatio ſciatur.

Quid ſi Delegatus eſſet intruſus, nec haberet titulum, ſaltem putatiuum, à Superiore conceſſum.

Quid ſi peteretur committi Diſpenſationem alicui ex Prælatis Inferioribus, qui non ſit in poſſeſſione, vt illi hæ Commiſſiones dirigantur.

Qui ſint Prælati Epiſcopo inferiores, quibus de ſtylo hæ Commiſſiones diriguntur.

Aliquando conceditur facultas diſpenſandi nonnullis Miniſtris Religionum.

Quid ſi Diſpenſatio expediri debeat in ipſa Alma Vrbe.

Quid ſi Oratores ſint nullius Diocæſis, & Epiſcopalis Sedes vicinior vacet.

Quomodo computetur vicinitas.

Quid ſi inter Ordinarios lis pendeat indeciſa ſuper Iuriſdictione loci.

Quid ſi proprius Ordinarius, cui Literæ directæ fuerunt, diſpenſare recuſet.

Quid ſi proprius Ordinarius, vt ſuſpectus, recuſetur.

Nunquam de ſtylo Curiæ Diſpenſationes committuntur Epiſcopo, ſiuè eius Vicario; ſed vel ipſi Epiſcopo, vel ipſi Vicario.

Si Vicarius ſic delegatus, non poteſt Epiſcopus ſe in ea cauſa ingerere, etiam ipſo Vicario mortuo, vel abſente, ſeù ab Officio remoto.

Si Vicarius mortuus ſit, vel ab Officio remotus, debebunt Literæ per ſucceſſorem in Vicariatu exequutioni demandari.

Quando Papa in Commiſſione non exprimit nomen Vicarij, reſpicit Tribunal, & huiuſmodi Commiſſio eſt realis, quæ tranſit ad ſucceſſorem.

Quid ſi in Literis fuiſſet expreſſum nomen Vicarij, & Tribunal.

Quando delegatio eſt perſonalis, ſi delegatus amittat Dignitatem, adhuc delegatus remanebit.

Commiſſiones factæ Legatis, etiam à latere, ſub nomine Dignitatis, non tranſeunt ad ſucceſſorem.

Vicarius Epiſcopi adhuc non conſecrati, ſed ſolum confirmati, poterit Diſpenſationes exequi.

Vicarius non poteſt ſe ingerere in cauſa delegata Epiſcopo.

Mandatum non poteſt extendi ad cauſas in futurum delegandas.

Iuriſdictio, quæ nec actu, nec habitu competit, non poteſt ſubdelegari.

65 *Delegatus ſiuè ſit Epiſcopus, ſiuè Vicarius, non poteſt ſubdelegare ipſam Diſpenſationem, quæ eſt nudum miniſterium.*

66 *Vicarius cui commiſſa fuit Diſpenſatio, ſi fuiſſet electus Epiſcopus illius Diœceſis, adhuc non poterit Diſpenſationem exequi, ſed debebit exequi per ſucceſſorem in Vicariatu.*

67 *Epiſcopus, & Vicarius conſtituunt vnum Tribunal.*

68 *Habentur pro vnica perſona, & vnico corpore.*

69 *Inter ipſos non datur medium.*

70 *Si aliquo caſu ſpeciali facta fuiſſet Commiſſio Epiſcopo, vel eius Vicario, tunc facta præſentatione vni ex eis, non poteſt alter ſe intromittere.*

71 *Quid ſi Epiſcopus plures Vicarios Generales conſtituiſſet.*

72 *Epiſcopus poteſt plures Vicarios conſtituere, ita vt vnus non dependeat ab altero, & quod ſint inſolidum, vel vt vnus ſit principalior.*

73 *Non attenditur generalitas loci, ſed commiſſio cauſarum.*

74 *Nomen Dignitatis abſolutè prolatum, ſtat pro principali.*

75 *Quid ſi Epiſcopus conſtituiſſet plures Vicarios æquè principales, & in reſcripto Pontificis nullus ſit deſignatus.*

76 *Facta præſentatione vni ex dictis Vicarijs, non poſſunt alij ſe ingerere, niſi primus ſit impeditus, quamuis etiã primo dictus Vicarius conſentiret.*

77 *Non poteſt ita diuidi cauſa, vt vnus Vicarius Diſpenſationem, & alter Legitimationem exequantur.*

78 *In locis, maximè vltramontanis, Vicarij appellantur Officiales.*

79 *Verba, Vicarius, & Officialis, ſunt Synonima.*

80 *Quamuis Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excommunicatus, vel ſuſpenſus, adhuc poterit eius Vicarius exequi.*

81 *Immò d. caſu poterit d. Vicarius Matrimonijs aſſiſtere.*

82 *Quid agendũ, ſi Exequutor pronunciet Literas non eſſe exequendas, ſed eſſe ſubreptitias; vel è contra, credens Diſpenſationem fore legitimam, diſpenſet, & poſtea inueniat ſe deceptum.*

83 *Non poteſt Epiſcopus Vicarium ſpecialem conſtituere, vt de aliqua particulari delegatione cognoſcat.*

84 *Vicarius Generalis ſubſtitutus à Vicario Generali poteſt Diſpenſationes exequi, ſi hic facultatem ſubſtituendi habeat.*

85 *Quid ſi Epiſcopus haberet duas Diœceſes, & conſtitueret Vicarium Generalem in vna.*

De his, quibus, de ſtylo Curiæ, Matrimoniales Diſpenſationes dirigi ſoleant.

CAP. V.

1 DIſpenſationum Cõmiſ-
ſiones, ſi extrà Curiam
fiant, Locorum Ordi-
narijs demandari nulli
dubium eſſe poteſt;
Idq; non ſolùm ex Cõ-
ſtitutione Pij V. ſuper
Reformatione Officij
Sacrę Pœnitentiarię emanata, verùm
etiam ex diſpoſitione Sacroſancti Triden-
tini Concilij *Seſſ. 22. de Reform. cap. 5.* de-
cernitur, & ex quotidiana Praxi confir-
matur.

2 Nomine Ordinarij venit, non ſolùm
Epiſcopus, ſed & eius Vicarius Generalis,
Rota coram Merlino *deciſ. 693. n. 2.* San-
chez *de Matrim. lib. 3. Diſp. 29. n. 3.* Garcia
de Benef. par. 5. cap. 8. n. 21. Sbrozius *de off.
Vicarij lib. 2. quæſt. 55. n. 9.* Pariſ. *de Reſignat.
lib. 3. quæſt. 11. nu. 22. & nu. 23.* Rubertus
Maranta *in Speculo aureo part. 4. diſt. 5. nu.
12. & n. 13.* dixi de Vicario Generali, quia
Vicarij Foranei non comprehenduntur
ſub nomine Ordinarij, nec faciunt vnũ,
& idem Tribunal cum Epiſcopo, vt be-
nè Sanchez *lib. 3. Diſp. 29. nu.* 20. Pontius
lib. 5. cap. 11. n. 12. & propterea non po-
teſt eſſe Delegatus Apoſtolicus, niſi ex
certa ſcientia Papę delegetur, Garcia *de
Benef. par. 8. cap. 8. n. 29.* Barboſa *de Iure
Eccleſ. Vniu. lib. pr. cap. 15. n. 28.* Sbrozius
de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 23. n. 9. 10.

3 Difficultas eſt, an alijs Pręlatis Inferiori-
bus, vel ſaltem ijs, qui Iurisdictionem
quaſi Epiſcopalem exercent, eorumque
Vicarijs Generalibus demandentur; Et
quidem, quoad Vicarios iſtorum Pręlato-
rum Inferiorum, Iurisdictionem quaſi
Epiſcopalem habentium, reſpondetur
negatiuè, quicquid concedat Sanchez
4 *lib. 8. Diſp. 27. n. 34.* cùm hi Vicarij in
Dignitate Eccleſiaſtica non ſint, nec eo-
rum officiũ Dignitati æquiparetur, Gar-
cia *de Benef. par. 9. cap. 2. §. 1. nu. 147.* Bar-
boſa *de Iure Eccleſ. vniu. d. cap. 15. nu. 29.*
Sbrozius *d. quæſt. 23. n. 8.* & ſic ſeruare ſty-
lum Curiæ, teſtatur Pirrhus Corrad. *in
Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 4. n. 57.* vbi
etiam aſſerit ſic fuiſſe à Sacra Congrega-
5 tione deciſum; excipit tamen dictus Pir-
rhus *nu. 62.* Vicarium Abbatis Montis
Caſſinen. quem aſſerit eſſe in poſſeſſio-
ne, vt ſibi hæ Commiſſiones dirigantur, ex
Indulto ſpeciali Sixti V.

6 Vnde ad illos ſolos Inferiores Prælatos
eſſe dirigendas, qui Iuriſdictionem quaſi
Epiſcopalem exercent, & nullius Diœce-
ſis ſunt, docent Seraphinus *deciſ. 1053. n. 1.*
Coccin. *deciſ. 346. n. 7.* Rota *in Nouiſſimis
deciſ. 45. n. 4. coram Merlino*, & ſic fuiſſe à
Sacra Congregatione deciſum de anno
1593. in vna Prioratus de Velez Ordinis
S. Iacobi, teſtatur idem Garcia *n. 142. l. c.*
vbi refert verba dictæ Deciſionis, nempe,
*Sacra Congregatio cenſuit, Diſpenſationes Ma-
trimoniales, & alias quaſcumq; quæ ſubditis In-
feriorum Epiſcopis a Sede Apoſtolica concedun-
tur, ſi eas extra Romanam Curiam committi con-
tigerit, & illi Inferiores nullius Diœceſis exiſtát,
& Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeant,
eiſdem Inferioribus, non autem viciniorbus Epi-
ſcopis, eſſe committendas. Hieronymus Cardina-
lis Mathæus.*

Addunt nonnulli, vltrà prædictas, aliam
qualitatem requiri, nempè Ius congre-
gandi Synodum, ad hoc, vt Inferior Præ-
latus ſit huiuſmodi Commiſſionum ca-
7 pax; ſed hoc parum refert, quia eo ipſo,
quod quis habet Iuriſdictionem quaſi
Epiſcopalem, habere videtur Ius con-
gregandi Synodum, cum id ſit Ius Epi-
ſcopale, vt colligitur *cap. Conquerente 16.
de officio Ordinarij*, & docet d. Garcia *l. c.*
8 *n. 139.* Intellige tamen, niſi aliud ſit in
contrarium, vt idem Garcia benè ani-
maduertit.

9 Cæterùm quamuis Canonici Cathedra-
lis, quoad Delegationes eis factas, æqui-
parentur Dignitatibus; *cap. Statutum 11. de
Reſcriptis in 6.* Genuenſ. *in Praxi cap. 69. n.
10.* Lotherius *de re Benef. lib. 3. quæſt. 5. n.*
10 *8.* imò impropriè dicantur Dignitates,
idem Lotherius *n. 9. l. c.* & ſint in magno
honore, cùm faciant vnum Corpus cum
Epiſcopo, *capitulo Cum Clerici 19. de
Verb. ſignif.* Genuenſ. et Lotherius *ll. cc.*
et dicantur Clerici primi Gradus, Lothe-
11 rius *n. 6.* & Genuenſ. *ll. cc.* et in Proceſſio-
nibus, ac Seſſionibus, dum ſunt congre-
gati, præcedant etiam Abbates vſum Mi-
træ, & Baculi habentes. Genuenſ. *l. c.* et
alij Clerici Diœceſis tenentur pręſtare
obedientiam Epiſcopo, & Capitulo Ca-
thedralis, *d. cap. Cum Clerici de verb. ſigni-
12 ficat.* et poſſint ipſi Canonici eſſe Mendi-
cantium Conſeruatores, vt in compen-
dio

Digitized by Google

dio Priuilegiorum Mendicantium, verbo
13 *Conſeruatores* , & dicuntur Fratres Epi-
ſcopi, itaut ipſi ſoli recipiant Epiſcopum
ad Oſculum *Cap. Dilectus* 25. *de præb.* et di-
cantur Coadiutores , Conſiliarij , Sena-
tus , & Membra Epiſcopi, Genuenſ. *l. c.*
Piaſæcius *in Praxi Epiſc. par.* 2. *cap.* 4. *n.* 8.
14 vnde dum ab Vrbe Breuia committun-
tur, directa conſtitutis in Dignitate, poſ-
ſint per huiuſmodi Canonicos expediri,
*Gloſſa in l. vel Vniuerſorum ff. de pignoraticia
actione*, Genuenſ. *l. c.*
15 Nihilominus [quicquid circa alia dicen-
dum ſit] Matrimoniales Diſpenſationes
eis non committuntur, cum hæ ſolis lo-
corum Ordinarijs , & Prælatis , prædictas
conditiones , & qualitates habentibus,
16 committantur de ſtylo , imò nec Sede
Epiſcopali vacante, Vicario Generali ip-
ſius Capituli committuntur huiuſmodi
Commiſſiones, Garcia *de Benef. par.* 6. *cap.*
2. *n.* 44. Sperellius *deciſ.* 31. *n.* 4. Squillante
de Priuileg. Clericor. cap. 2. *nu.* 200. Bonac-
cina *de Leg. Diſp. pr. quæſt.* 3. *puncto* 8. §. *pr.*
n. 7. Barboſ. *de Canonic. & Præb. cap.* 42. *n.*
17 58. Quamuis enim Vicarius Generalis
Capituli, Sede Vacante , verè ſit loci Or-
dinarius, eademq; Iuriſdictione gaudeat,
qua Vicarius Epiſcopi, cum præſit Terri-
torio , & à Iure habeat Iuriſdictionem ,
prout habet Vicarius Epiſcopi, Franciſc.
Paccinus *de poteſtate Capituli Sede Vacante*
2. *part. principali quæſt.* 10. *n.* 8. *& n.* 9. Gar-
cia *par.* 5. *cap.* 8. *n.* 22. Sanchez *de Matrim.
lib.* 3. *d. Diſp.* 29. *n.* 4 Franciſc. Leo *in Theſ.
fori Eccleſ. par. pr. titul. de Vicarijs cap.* 10.
18 *n.* 8. Et licet etiam poſſit exequutioni de-
mandare Literas per Sacram Congrega-
tionem Epiſcopo directas, & ab illo non
exequutas, prout, ſic fuiſſe à S. Congrega-
tione declaratum, refert Pirrhus Corrad.
in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. *cap.* 4. *n.* 11.
19 & poſſit etiã exequi omne id , quod Epi-
ſcopo mortuo per Bullam , ſeù Breue, in
cauſis Iuriſdictionem importantibus, fuiſ-
ſet conceſſum ; Pirrhus Corrad. *l. c.* et
20 poſſit ipſe , perinde ac Vicarius Epiſcopi,
eſſe Exequutor Gratiarum, & Literarum
Apoſtolicarum, tanquàm in Dignitate cõ-
ſtitutus , Sbrozius *de offic. Vicarij lib.* 2. *quæſt.*
21 23. *nu.* 3. Sperellius *deciſ.* 31. *nu.* 5. non ta-
men, quoad Matrimoniales Diſpenſatio-
nes exequendas, dicitur Ordinarius , nec
illas exequi poteſt, Hieronymus Cæual-
los *QQ. Comm. contrà Comm. quæſt.* 771.
9. Garcia *de Benef. par.* 6. *cap.* 2. *num.* 44.
Paulus Squillantes *de Priuileg. Clericor. cap.*
2. *n.* 200. Aug. Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu.
lib. pr. cap.* 32. *n.* 58. vbi allegat Deciſiones
Sacræ Congregationis , & Alex. Sperell.
deciſ. 31. *n.* 2. vbi teſtatur, ſe noluiſſe diſ-
penſare, cum eſſet Vicarius Capituli Re-
gien; Ratio eſt , quia Papa non confidit
22 de Vicario Capituli ; vnde , Sede Epi-
ſcopali vacante, illas committit exequẽ-
das Ordinario viciniori Oratorum ; quo
caſu Literę commiſſionis de ſtylo conci-
piuntur ſub iſta forma ; *Diſcretioni tuæ, &c.
Cùm , vt dicti Oratores aſſerunt , Sedes Epi-
ſcopalis N. ad præſens vacet , & Venerabilis
Frater noſter Epiſcopus N. vicinior Ordi-
narius , qui nunc viuat , exiſtat , per Apoſto-*
23 *lica ſcripta mandamus , quatenus &c.* Et ſi
in vita Epiſcopi Literæ Diſpenſationis di-
rectæ fuiſſent Vicario Epiſcopali, quam-
uis etiam ei iam præſentatæ fuiſſent , &
ipſe exequi cœpiſſet , ſed non potuiſſet
ante obitum ſui Epiſcopi expedire, adhuc
non poterit Vicarius Capituli ſe in Diſ-
penſatione ingerere , nec dictas Literas
24 exequi , quamuis etiam ipſemet, viuente
Epiſcopo, fuiſſet eius Vicarius Generalis,
25 quia ſtatim Epiſcopo mortuo expirat
omnis auctoritas ſui Vicarij , tàm in ſpi-
rituali , quàm in temporali Iuriſdictione;
& in Ordinaria Iuriſdictione Epiſcopi
ſuccedit Capitulum , Graff. *deciſ. aur. part.
prima lib.* 4. *cap.* 15. *n.* 77. Franciſcus Leo
l. c. Ita etiam Doctores , quos infra cita-
mus.
26 Et quidem Vicarius Capitularis propriè
non dicitur Vicarius Epiſcopi, ſed Iuriſ-
dictionis Epiſcopalis , & Ordinariæ , quã
27 habet à Capitulo , nec ſuccedit in Iuriſ-
dictione delegata , quæ, cum non ſit in
ipſo Capitulo, eo minus erit in eius Vica-
rio, Franciſcus Leo *l. c. fallentia* 4. Pirrhus
Corrad. *in d. Praxi libro* 7. *cap.* 4. *n.* 14. *vbi
n.* 11. refert, Paulum V. Summum Ponti-
ficem, non obſtantibus pluribus , & rei-
teratis ſupplicibus precibus, ſibi per Do-
minum Oratorem, Romæ, pro Maieſtate
Catholica reſidentem, porrectis, denegaſ-
ſe Commiſſionem cuiuſdam Matrimo-
nialis Diſpenſationis fieri cuidam Vicario
Capitulari , imò illam Ordinario vici-
niori committi præcepiſſe ; & ita ſe ha-
bet inconcuſſus , & notorius Curiæ ſty-
lus , de quo teſtatur idem Pyrrhus *l. c.* et
28 de hoc nos Lucẽſes teſtes eſſe poſſumus ,
dùm Ordinario Piſano, tanquàm Vicinio-
ri, commiſſas fuiſſe ſcimus omnes Matri-
moniales Diſpenſationes , quas in hac
Ciuitate , & Diœceſi expediri contigit,
va-

vacante hac Epiſcopali Sede, per obitum
29 Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Ioannis Ba-
ptiſtę Raynoldi, Iucundiſſimæ memoriæ,
qui in Epiſcopatus munere vigilantiſſi-
mus, nihil non egit, vt verbo, exemplo,
ac Doctrina, tanquàm Virtutum Paſtora-
lium cultor egregius, Eccleſiæ ſibi com-
miſſæ prodeſſet; et ita ſe geſſit, vt nulla
in hac Ciuitate extiterit Domus, in qua
mors eius, tanquam optimi Paſtoris, &
amatiſſimi Patris, non fuerit acriter de-
plorata.
30 Eo itaq; caſu, quo, viuente Epiſcopo,
commiſſæ fuerint eius Vicario Generali
aliquæ Diſpẽſationes Matrimoniales exe-
quendæ, ſi re integra, vel antequàm exe-
quutæ ſint, Epiſcopus moriatur, debebũt
Diſpenſandi, vel petere à Pontifice mu-
tationem Iudicis [& tunc Ordinario vi-
ciniori committentur] vel expectare do-
nec à Vicario Epiſcopi nouiter electi
31 Literę exequantur. Quo caſu non erit
opus ipſi Vicario ſucceſſori iterum prę-
ſentare Literas, ſi iam eius Anteceſſori
pręſentatæ fuerint, Genuen. *in Praxi Ar-
chiepiſcopali cap. 69. n. 1. & n. 2.* Alexander
32 Sperell. *deciſ.* 166. *n.3.* quia Dignitas, per
mutationem perſonæ, non alteratur, nec
immutatur, *Cap. Si Gratioſè 5. de Reſcript.*
33 *in 6.* Sperell. *l. c.* et quamuis Epiſcopus
nouiter electus, non fuiſſet adhuc con-
ſecratus, dummodò confirmatus ſit, po-
terit Vicarium Generalem eligere; Iaco-
bus Sbrozius *de offic. Vicarij lib. 2. quæſt. 23.
n. 4.* Pirrhus Corrad. *in d. Praxi Diſpenſ.
lib. 7. cap. 4. n. 44.* et ſi Vicarius, qui exe-
qui debuiſſet Diſpenſationem, eſſet exco-
municatus, non eſt excommunicatus eius
ſucceſſor, Sbrozius *de off. Vicarij lib. 3.
quæſt. 19. n. 1.*
34 Quòd ſi illi, qui Diſpenſatione egent,
nolint expectare electionem noui Vicarij
Epiſcopalis, poterunt petere muta-
tionem noui Iudicis [vt dixi) nar-
rando Pontifici totum factum, prout ſe
habet; & huiuſmodi Supplicationis for-
mula ſolet eſſe infraſcripti tenoris.
35 *Beatiſſime Pater; Aliàs S.V. pro parte Deuotorum
illius Oratorum N. Laici, & N. Mulieris, Lu-
canæ Diœceſis, ex loco de Corelia ortorum, expoſi-
to, dictam Mulierem in d. loco, ob illius anguſtiã,
virum ſibi non Conſanguineum, vel Affinem
paris conditionis, cui nubere poſſet, inuenire ne-
quire, tupereq; Oratores præfatos inuicem Ma-
trimonialiter copulari, ſed quia Tertio Conſan-
guinitatis Gradu inuicem erant, prout ſunt co-
niuncti, deſiderium eorum in ea parte adimplere
non poſſe, abſq; Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione,
quarè pro eorundem Oratorum parte, eidem S. V.
humiliter Supplicato, quatenus eis in præmiſſis
opportunè prouidere de Benignitate Apoſtolica
dignaretur; Sanctitas Veſtra, precibus dictorum
Oratorum, tunc inclinata, Vicario Epiſcopi in
Spiritualibus Generali per ſuas Literas dedit in
mandatis, quatenus, ſi preces veritate niti repe-
riret, cum eiſdem Oratoribus, quòd Impedimen-
to Tertij Conſanguinitatis Gradus huiuſmodi
non obſtante Matrimonium inter ſeſe, publicè, ſer-
uata forma Concilij Tridentini, contrahere, illud-
que in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſt-
modum remanere liberè, & licitè valerent, Apo
ſtolica auctoritate diſpenſaret, prolemq; ſuſcipien-
dam exinde legitimam nunciaret, prout in dictis
Literis plenius continetur; Cùm autem P. S. Epi-
ſcopus N. Literis præfatis minimè exequutioni
demandatis, rebus fuerit humanis exemptus, &
propterea Sedes Epiſcopalis N. adhuc Paſtore
careat; Supplicant propterea humiliter eiuſdem
S. V. Oratores præfati, quatenus, ne propter præ-
miſſa, dictarum Literarum exequutio retardetur,
ſpecialem ſibi Gratiam faciendo, Ordinario Vi-
ciniori, ſeù eius Vicario in Spiritualibus Gene-
rali committere, & mandare, vt ipſe, poſtquàm
dictæ Literæ ſibi, pro dictorum Oratorum parte
preſentatæ fuerint, ad illarum exequutionem, ſer-
uata alias earum forma, procedat in omnibus, &
per omnia, perinde ac ſi illæ ſibi, & non præfato
Vicario Epiſcopi N. à principio directæ fuiſſent,
dignemini, de Gratia ſpeciali: Non obſtantibus
omnibus illis, quæ eadem S. V. in dictis Literis
voluit non obſtare, cæteriſq; contrarijs quibuſ-
cumq; cum clauſulis opportunis; Et cum abſo-
lutione à cenſuris &c. ad effectum &c. et de
Commiſſione, Mandato, aliſq; præmiſſis latiſſi-
mè extendendum; & quòd præmiſſorum omnium,
& ſingulorũ, aliorumq; neceſſariorum maior, &
verior ſpecificatio, & expreſſio fieri poſſit, in Li-
teris per Officium Contradictarum expedien.
Et committatur Ordinario viciniori viuenti, vel
eius Vicario in Spiritualibus Generali.*

Et tunc committi ſolet ipſi Vicario vi-
ciniori, vt poſtquàm dictæ Literæ ſibi
pro parte dictorum Oratorum pręſenta-
tæ fuerint, ad illarum exequutionem, ſer-
uata alias earum forma, procedat in om-
nibus, & per omnia, perinde, ac ſi illæ ſi-
bi, & non præfato Vicario Epiſcopi N. à
principio directæ fuiſſent: et hic eſt no-
torius Curiæ ſtylus; Quod idem ſerua-
36 tur, tàm ſi Vicarius Epiſcopi præmortui
cæpiſſet cauſam cognoſcere, quàm ſi res
adhuc integra eſſet, vt diximus, & teſta-
tur

37 tur Pirrhus Corradus *l.c. n.* 22. At ſi vice-
uerſa, mortuo Epiſcopo, obtenta fuiſſet
mutatio Iudicis, & nonndum illi præſen-
tatis Literis, eligeretur nouus Epiſcopus
Diœceſis Oratorum, vnde Oratores li-
bentius à ſuo, quàm ab extraneo Ordi-
nario procedi cupiant cùm facilius illis
ſit exhibere coram eo Informationes pro
verificandis Precibus; poterit eo caſu no-
ua Supplicatio porrigi Pontifici, & cau-
ſa Ordinario Oratorum committi; et
tunc reſcribi ſolet, quod dictus Ordina-
riuſs ad priorum Literarum exequutioné
procedat perinde, ac ſi eidem, non au-
tem Ordinario viciniori à principio præ-
ſentatæ fuiſſent; & ita de ſtylo ſeruari te-
ſtatur dictus Pirrhus Corrad. *n.* 25. *l. c.*
38 vbi etiam docet, idé ſeruari eo caſu, quo
proprius Ordinarius Oratorum, vel lon-
gè diſtaret tempore impetrati Reſcripti,
& adhuc Vicarium non conſtituiſſet, vel
eſſet dictus Ordinarius ſuſpenſus, & ob
id, in eius Eccleſia deputatus fuiſſet Vi-
carius Apoſtolicus; quia tunc, vel Or-
dinario viciniori, vel ipſi Vicario Apo-
ſtolico Diſpenſationis exequutio com-
mittetur.
39 Et quamuis, mortuo Epiſcopo, ſtatim
expiret Iuriſdictio Vicarij, Sbrozius *de
officio Vicarij lib.* 3. *quæſt.* 44. *nu. pr.* Paulus
Squillante *de priuileg. Clericor. cap.* 2. *nu.* 85.
Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. part.* 1. *lib.* 4.
Diſp. 9. *nu.* 75. Sanchez *de Matrim. lib.* 3.
Diſp. 30. *n.* 2. Sperellius *deciſ.* 30. *n.* 2. Pa-
40 riſ. *de Reſignat. lib.* 7. *quæſt.* 24. *nu.* 35. nihi-
lominus, ſi mors Epiſcopi communiter
ignoretur, valent geſta per ipſum Vicariú.
vnde Diſpenſatio Matrimonialis ipſi Vi-
cario commiſſa, & ab ipſo exequuta, va-
lida erit, ſi, v.gr. Epiſcopus in longinquis
partibus tempore factæ, & exequutæ Diſ-
penſationis mortuus eſſet, at eius mors
41 cõmuniter ignoraretur, quia ob publicã
vtilitatem, ſi ex parte Officialis interue-
nerit Titulus putatiuus, & ex parte Po-
puli communis Error, Acta ſuſtinentur,
Iura ſupplent Iuriſdictionem, & Com-
munis error facit legem, & pro veritate
habetur *l. Barbarius Philippus de Off. Præ-
toris*; Sbrozius *de Off. Vicarij lib.* 3. *quæſt.* 36
n. 9. Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *Diſp.* 22. *nu.*
59. Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancellariæ, Gloſſa*
15. §. 1. *n.* 53. *&* *Gloſſa* 45. §. 2. *n.* 26. *&*
§. *v. Proœm. nu.* 103. Alexander Sperell:
deciſ. 30. *n.* 5. Gutierez *de Matrim. Cap.* 68.
n. 18. Merolla *tomo* 3. *Diſp.* 7. *cap.* 4. *Dub.*
26. *n.* 244. *&* *n.* 249. Leſſius *de iuſt. lib.* 2.
cap. 29. *dub.* 8. Flamminius Pariſ. *de Re-
ſignat. lib.* 11. *quæſt.* 1. *n.* 13. Paulus Squil-
lante *de Priuileg. Cleric. cap.* 2. *n.* 125. Au-
guſtinus Barboſa *de Iure Eccleſ. Vniu. lib. pr.
cap.* 15. *n.* 44. Garc. *de Beneſ.* Fragoſius *l.c.*
42 *par. V. cap.* 4. *nu.* 309. quod idem proce-
dit etiam quando dictus Vicarius fuiſſet
ab Epiſcopo abſente reuocatus, & talis
reuocatio ignoraretur, quia non amit-
tit Iuriſdictionem, donec ab ipſo Epiſco-
po de reuocatione certioretur, Rebuff. *in
praxi Beneſ.* vbi de forma Vicariatus *n.* 212.
Sanchez *de Matr. lib.* 3. *Diſp.* 30. *n.* 11. Sbro-
zius *de off. Vicarij lib.* 3. *quæſt.* 36. *n.* 6. Pariſ.
de Reſign. Beneſ. lib. 7. *quæſt.* 24. *à n.* 41. Gar-
cia *de Beneſ. d. par. V. cap.* 8. *n.* 174. Maſcard.
43 *de Probat. concluſ.* 648. *n.* 74. imò valebunt
geſta per ipſum Vicarium, quamuis re-
uocatum, licet ipſe ſolus conſcius ſit re-
uocationis, ſi comunis error adſit, San-
chez *lib.* 3. *Diſp.* 22. *n.* 59. *&* *Diſp.* 30. *nu.*
11. Gutierez *l. c. nu.* 22. Ioannes Valerus
Diff. vtr. fori, verbo, Nullitas, Diff. 7. *nu.* 8.
Fragoſius *l. c. n.* 77. et faciunt dicta per
Zerola *in Praxi Epiſc. verbo Diſpenſ.* §. 9.
44 *verſ. Hic eſt Dubium*; Aliter autem eſſet di-
cendum, ſi Delegatus eſſet intruſus, nec
haberet titulum, ſaltem putatiuum, à Su-
periore conceſſum, quia tunc, quamuis
comunis error adeſſet, nihilominus geſta
per eum non valerent, vt benè docet Io:
Angelus Boſius *de triplici Iubil. Sect.* 3. *caſu*
2. §. 4. *n.* 155.
45 At ſi peteretur, Diſpẽſationem committi
alicui ex Prælatis Inferioribus, qui non
ſit in quaſi poſſeſſione, vt ei huiuſmodi
Commiſſiones dirigantur, debet prius
coram D. Datario docere de Requiſitis,
& an illa, quæ habet, talia ſint, vt mereã-
tur has Commiſſiones illi dirigi; & ita
ſeruandum eſſe, cenſuit Sacra Congrega-
tio ad inſtantiam Cardinalis Toletani, te-
ſte Garcia *l. c. nu.* 143. Et propterea ſi hæ
Commiſſiones fieri debeant iſtis Prælatis
Inferioribus, petitur in Supplicatione
Diſpenſationis, quatenus Sanctitas Sua
committere dignetur Abbati N. nullius
Diœceſis, Prouinciæ N. particulare, & ſe-
paratum Territorium habenti, ac Iuriſ-
dictionem quaſi Epiſcopalem in dicto lo-
co exercenti, etiamſi de illis perſonis non
ſit, quibus ſimiles Cauſę per Sedem Apo-
ſtolicam committi conſueuerint, eidem-
que mandare, vt cum eiſdem Oratori-
bus diſpenſet. & ſic de ſtylo, & ex pluri-
bus Declarationibus Sacræ Congregatio-
nis, ſeruari, teſtatur Pirrh. Corrad *l. c. n.* 60.

Præ-

46 Prælati Epiſcopo inferiores, quibus de ſtylo hæ Commiſſiones moderno tempore diriguntur,ſolent eſſe infraſcripti, teſte Pirrho Corrado *in d. Praxi lib. 7. cap. 4. nu. 61.* nempè

Abbas Monaſterij S. Mariæ, Oppidi Pinaroli,Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, Prouinciæ Taurinenſis; ſicut enim in Chriſtiana Republica Epiſcopatus eſt omnium Eccleſiaſticarum Dignitatum culmen, Lotherius *de re Benef. lib. pr. quæſt. 9. n. 68.* & alij quos cap. ſequēti referimus, ſic Abbatia eſt omnium Regularium Dignitatum caput; Pirrhus Corrad. *l. c. n. 59.* et propterea Abbates omnibus Prælatis Sæcularibus Epiſcopo Inferioribus præcedunt, Lotherius *d. lib. pr. quæſt. 17. n. 11.* cum Abbatum Dignitas ſit, poſt Epiſcopalem,immediata, Auguſt. Barbola *de Iure Eccleſ. Vniuerſ. lib. pr. cap. 17. nu. 1.*

Abbas Monaſterij S.Chriſtophori,Terræ Caſtri Durantis,Ordinis S.Benedicti, nullius Diœceſis. Prouinciæ Vrbinatenſis.

Abbas Monaſterij SS. Vincentij,& Anaſtaſij ad Aquas Saluias nuncupatus,Ordinis Ciſtercienſ. propè, ac extrà Mœnia Vrbis.

Abbas Monaſterij S.Siluestri,Terræ Nonantulæ, Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, Prouinciæ Rauennaten.

Abbas Monaſterij S. Saluatoris Maioris nuncupati, Ordinis S.Benedicti, in diſtrictu Vrbis.

Abbas Monaſterij Montis Caſſinenſ. Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, Prouinciæ Capuanæ.

Abbas Monaſterij Montis Virginis, Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, Prouinciæ Beneuentanæ.

Abbas Monaſterij Sanctiſs. Trinitatis Cauen. Ordinis S. Benedict Nullius Diœceſis,Prouinciæ Capuanæ.

Abbas Sæcularis, & Collegiatæ Eccleſiæ S. Petri, Oppidi de Lerma, nullius Diœceſis, Prouinciæ Burgenſ.

Abbas Monaſterij S. Mariæ Farſen. Ordinis S. Benedicti, nullius Diœceſis, in diſtrictu Vrbis.

Præpoſitus Eccleſiæ B.Mariæ, Terræ Aſtini, nullius Diœceſis, Prouinciæ Theatin

Præpoſitus Piſcienſis, nullius Diœceſis, ex declaratione Sacræ Congregationis,teſte Garcia *l. c. n. 145.* facta his verbis: *Præpoſito Piſcienſ. cui mandata eſt Iuriſdictio, Viſitatio, Correctio, & Superioritas, etiam quoad Inſtructionem, Præſentationem, & Nominationem, prout illam habebat Epiſcopus Lucanus, ſunt committendæ Literæ in forma Dignum, & Diſpenſationes Matrimoniales.*

Prior Monaſterij S. Laurentij propè Padulam Cartuſienſ. Ordinis,Abbas Monaſterij S. Mariæ de Cadozza, nullius Diœceſis, Prouinciæ Salernitanæ.

Prior Prioratus S. Iacobi de Spata, nullius Diœceſis, Prouinciæ Compoſtellanæ.

Prior Prioratus de Magazula, Militiæ de Alcantara, nullius Diœceſis, Prouinciæ Compoſtellanæ, in cuius fauorem fuit à Sacra Cōgregatione declaratum, nempe, habere requiſita, itaut illi committi poſſint Matrimoniales Diſpenſationes, teſte eodem Garcia *l. c. n. 144.*

Prior Prioratus de Velez, nullius Diœceſis, Prouinciæ Toletanæ.

Vicarij tandem Apoſtolici, qui mittuntur cum Breue.

47 Conſueuit inſuper Summus Pontifex nonnullis Miniſtris Generalibus Religionum per Literas in forma Breuium, ſub Anulo Piſcatoris,facultatem impertiri,vt per ſe, vel per alios ab eis deputandos, quamuis non Graduatos,poſſint Literas Sacræ Pœnitentiariæ,pro foro conſcientiæ tantum, aperire, illaſq; iuxta earum formam, & tenorem exequi; de quo ſtylo ſimiliter teſtatur idem Pirrhus Corrad. *in d. Praxi lib. 7. Cap. 4. nu. 74.* vbi ponit formulam dictæ conceſſionis.

48 At ſi Diſpenſationes expediri debeant in ipſa Alma Vrbe, tunc committi ſolent Vicario Vrbis, aut illius vices Gerenti, vel vni ex Prælatis Signaturæ Papæ Referendarijs, & quandoq; etiam alicui ex Sacræ Rotæ Romanæ Auditoribus; et ita de ſtylo ſeruari, teſtatur Pirrhus Corrad. *in d. Praxi lib. 2. cap. 4. n. 20.* quia huiuſmodi Vicarij omnes prærogatiuas Epiſcopi conſequuntur: Sbrozius *de offic. Vicarij lib. 2 quæſt. 135. n. 7.*

49 Si Oratores ſint nullius Diœceſis, & Epiſcopalis Sedes vicinior vacet, tunc Diſpenſationes Matrimoniales committuntur alteri Ordinario viciniori, computando vicinitatem à finibus illius Diœceſis, cuius Epiſcopus mortuus eſt: facit, *Cap. Statutum 11. §. cum autem, de Reſcript. in ſexto,*

50 et de Iuris rigore attendenda eſt menſura,ſecundum viam,per quam conſuetum eſt iri, vt idem Pirrhus Corrad. *lib. 7. d. cap. 4. n. 20.*

51 Quod ſi inter Ordinarios lis pendeat indeciſa ſuper Iuriſdictione Loci, tunc ſi vni ex eis commiſſa fuiſſet literarum exequu-

quutio, ad euitanda ſcandala, & præiudicia, datur mutatio Iudicis, & commiſſio ſit alteri Ordinario viciniori; & ita ſe habet ſtylus Curiæ, de quo conſtat apud eũdem Pirrhum *l.c. n.* 25.

53 Verũ ſi proprius Ordinarius, cui Literę directę fuiſſent, ad exequutionem dictarũ Literarum procedere recuſaret, dantur Literæ mutationis Iudicis Epiſcopo viciniori directæ, cum facultate diſpenſandi, iniuncta conditione, vt poſtquàm dictæ Literæ vltimo dicto Epiſcopo præſentatę fuerint, exequutionem ſuſpendat, donec priorem Ordinarium legitimè requiſiuerit pro exequutione, eidemq; tranſmittat ſecundarum Literarum tenorem, eiuſque Promotorem Fiſcalem audiat: Quod ſi primus Ordinarius ad præfatarum Literarum exequutionẽ, indebitè, & ſine rationabili cauſa, procedere recuſaret, cauſamq; legitimam dictæ recuſationis non adduceret, tunc ad earundem Literarum exequutionem, ſeruata aliàs earũ forma, ſecundò dictus Ordinarius procedet; Vnde neceſſaria erit requiſitio facta prioris à ſecundo Iudice, modo, quo ſupra; Nec ſufficit ſi Partes referant fidem recuſationis, ſeù denegationis factæ à priori Iudice; & ita eſſe ſtylum Curiæ teſtatur idem Pirrhus Corrad. *l. c. n.* 29.

54 Stylus Curiæ ita ſe habet, vt Literæ Diſpenſationis nunquam committantur alternatiuè; nempe Epiſcopo, vel eius Vi-
55 cario, ſed vel Epiſcopo, vel Vicario; Vnde ſi Vicarius ſit Delegatus, non poterit Epiſcopus ſe ingerere in Diſpenſatione,
56 nec illam, modo aliquo exequi, etiam ipſo Vicario mortuo, vel abſente, ſeù ab Officio remoto, Sanchez *lib. 8. Diſp.* 27. *n.* 30. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 92. *n.* 67. *tom. pr.* Merolla *tomo.* 2. *Diſp.* 4. *cap.* 6. *diffic.* 8. *n.* 602. Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap.* 69. *n.* 11. Pontius *l.c.* Gutierez *de Matr. cap.* 125. *nu.* 11. Sperellius *deciſ.* 166. *n.* 7. Pirrhus Corrad. *d. cap.* 4. *n.* 38. vbi *n.* 41. refert, quod cum aliàs cuidam Vicario Epiſcopali cõmiſſa fuiſſet exequutio Diſpenſationis, in forma *Pauperum*, & inter cætera Oratori impoſitum [prout fieri ſolet eo caſu] vt operam ſuam conferret Fabricæ, aut in aliud ſeruitium alicuius Eccleſiæ, vel loci Pij, tribus ſaltem menſibus; abſente tũc Vicario, Epiſcopus pietate motus erga Oratores, ne Literarum exequutio nimis in longum protraheretur, iuſſit Oratori, vt operam ſuam cuidam Eccleſiæ conferret, quod fuit à dicto Oratore poſtmodũ expletum; deinde Oratores coram ipſo Vicario comparuerunt, producẽdo fidem præſtiti ſeruitij, & pœnitentiæ peractæ, inſtando propterea pro exequutione, & Diſpenſatione; quàm dictus Vicarius omninò denegauit, ea ratione, quod Epiſcopus nulliter ſe ingeſſiſſet, vnde peracta pœnitentia publica, & ſeruitium Eccleſiæ præſtitum non ſuffragarentur. Et propterea re delata ad Vrbem, fuit reſcriptũ, nullam eſſe habendam rationem dictæ pœnitentiæ ab Epiſcopo impoſitæ; & ſic Orator alijs tribus menſibus operam ſuã contulit; et propterea eo caſu, quo Vicarius mortuus, vel ab Officio remotus ſit, debebunt Literæ, non per Epiſcopum, ſed per Succeſſorem in Vicariatu executioni demandari; Frãciſcus Leo *in Theſ. fori Eccleſ. par. pr. cap.* 10. *n.* 8. *fallentia* 4. Pariſ. *de reſignat. Beneſ. lib pr. capt* 11. *n.* 17. Garcia *de Benef. par.* 6. *cap.* 2. *nu.* 34. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *n.* 31. Sperellius *deciſ.* 156. *nu.* 7. Gutierez *de Matr. cap.* 125. *nu.* 14. Menochius *conſil.* 320. *n.* 13. & *n.* 33. *vol.* 4. Zerola *in praxi Epiſc. par.* 2. *verbo, Vicarius.* Paulus Squillante *de priuil. Cleric. cap.* 2 *n.* 187. & *n.* 192. Ioannes Battiſta Ventriglia *in praxi, annot.* 38. §. *vnico nu.* 23. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 18. §. 1. *n.* 14. quia Succeſſor, & Anteceſſor pro vna perſona reputantur *Gloſſa in cap. Dilecti filij* 17. *de foro competenti* §. *Contra*; Iacobus Sbrozius *de off.*
57 *Vicarij lib. pr. quæſt.* 15. *n.* 5. et ex quo Papa in Commiſſione Vicario directa; non expreſſo nomine proprio ipſius Vicarij, reſpicit Tribunal, & non perſonam, non eſt huiuſmodi Delegatio perſonalis, ſed realis, quæ tranſit ad ſucceſſorem, Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 27. *n.* 2. & *nu.* 18. Filiucius *tract.* 10. *cap.* 10. *par.* 2. *n.* 343. *tomo pr.* Franciſcus Merolla *diſp.* 4. *cap.* 6. *nu.* 564. *tomo* 2. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *nu.* 209. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 92. *nu.* 20. &
58 *cap.* 378. *n.* 11. Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. par.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 10. *n.* 123. Quòd ſi in Literis expreſſum fuiſſet nomen Vicarij, & Tribunal, tunc ſi primo loco appoſitum eſſet nomen proprium, vt ſi diceretur, *Dilecto Filio Flamminio Vicario &c.* cenſebitur commiſſio perſonalis, & non tranſibit ad Succeſſorem, ſed quamuis etiã deſineret eſſe Vicarius, adhuc Delegatus remanebit; ſi verò commiſſio fa-
59 cta ſit Dignitati, non expreſſo nomine Vicarij, tunc, quia huiuſmodi Dignitas eſt perpetua in Eccleſia, tranſibit ad Succeſſo-

60 rem, vt diximus; quicquid aliter dicendũ
ſit de Commiſſionibus factis Legatis,etiã
delatere, ſub nomine Dignitatis, quæ nõ
tranſeunt in Succeſſores, ſed cum perſo-
na Legati extinguntur;cùm iſta Dignitas
non ſit perpetua in Eccleſia, Gutierez *de
Matrim. d. cap.* 125. *n.* 4. Sanchez *de Matr.
lib.* 8. *diſp.* 27. *nu.* 11. Bonaccina *de Legib.
diſp.* 1. *quæſt.* 3. *puncto* 8. *n.* 15.
61 Nec ſolùm poterit Diſpenſationes Ma-
trimoniales exequi Vicarius Generalis
Epiſcopi confirmati, & conſecrati, ſi illi
directę ſint,ſed poterit etiam illas exequi,
quamuis ſuus Epiſcopus nondum fuiſſet
conſecratus, ſed ſolùm confirmatus,Bar-
boſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 15. *nu.*
28. Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 27. *n.* 35. Gutierez
de Matrim. cap. 125. *n.* 14. Pirrhus Corra-
dus *in d. praxi d. cap.* 4. *nu.* 45. Sbrozius *de
off. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 23. *num.* 4. quia Epi-
ſcopus confirmatus habet plenam
Iuriſdictionem, etiam ante conſecratio-
nem.
62 Et ſicut Epiſcopo in cauſa Vicario dire-
cta non competit Iurisdictio, vt diximus,
ita nec Vicario competit in Delegatione
Epiſcopo facta, quamuis etiam ab ipſo
Epiſcopo mandatum pleniſſimum habeat
ad cognoſcendas cauſas delegatas, & de-
legandas,tùm per ea, quæ diximus, tùm
63 etiam, quia mandatum nullo modo ex-
tendi poteſt ad cauſas in poſterum dele-
gandas, Piaſæcius *in Praxi Epiſc. pa.* 2. *cap.* 4.
n. 7. Iacobus Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 2.
quæſt. 36. *n.* 5. Garcia *de Benef. par.* 6. *cap.* 2.
n. 22. Pirrhus Corradus *in praxi Diſpenſ.*
64 *Apoſt. lib.* 7. *cap.* 4. *n.* 39. quia Iuriſdictio,
quæ nec actu, nec habitu competit,non
poteſt ſubdelegari, vt dicimus cap. ſe-
quenti: vnde ad hoc, vt poſſit Vicarius
ſe ingerere,neceſſe eſt,vt poſt Literas De-
legationis Epiſcopo factæ, eidemq; præ-
ſentatas, idem Epiſcopus eam ſpecialem
cauſam ſuo Vicario ſubdeleget, vt benè
docent Paccinus *de Viſit. par.* 2. *quæſt.* 10.
n. 33. Piaſæcius *l. c.* Garcia *n.* 23. *l. c.* Sbro-
65 zius *lib.* 2. *quæſt.* 34. *n.* 6. & latius *quæſt.* 36.
n. 45. quàm tamen ſubdelegationem fa-
cere non poterit, niſi quoad proceſſum,
& informationes habendas, non tamen
quoad ipſam Diſpenſationem, quæ eſt
nudum miniſterium, vt cap. ſequenti.
Amplia,vt non poſſit Epiſcopus ſe inge-
66 rere, vt ſupra, licet ipſemet Vicarius,cui
commiſſa eſſet Diſpenſatio,electus poſtea
fuiſſet Epiſcopus illius Diœceſis, quia cũ
commiſſio fuerit facta Vicario, & Vica-
riatus diuerſus ſit ab Epiſcopatu, non de-
bet de diuerſis fieri illatio *l. Papinian. exul
ff. de mon.* Lotherius *de re Benef. lib. pr. quæſt.*
24. *n.* 83. Marius Antoninus *var. reſol. lib.*
2. *reſol.* 106. *n.* 42. Pariſ. *de Reſign. lib.* 11.
quæſt 8. *n.* 8. vnde cum dictus Vicarius de-
ſinat,per promotionem ad Epiſcopatum,
eſſe Vicarius debet,non per Epiſcopum,
ſed per Vicarium ſucceſſorem expediri;
67 quamuis enim Epiſcopus, & Vicarius
conſtituant vnum, & idem Tribunal, *cap.
Romana* 3. *de Appellat.* Sbrozius *de off. Vica-
rij lib.* 2. *quæſt.* 25. *nu.* 3. Fragoſius *Regim.
Chriſt. Reip. par.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 9. *nu* 76. &
68 habeantur pro vnica perſona, & vnico
corpore, Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 809.
n. 15. Barboſa *in votis Canonicis lib.* 2. *voto*
69 56. *nu.* 72. nec inter ipſos detur medium,
Barboſa *n.* 73. & Sbroſius *n.* 3. *ll. cc.* et Vi-
carius in iure Vice Epiſcopus nuncupe-
tur, Reſponſa Maraniæ *Reſponſ. prima n.* 27
par. 4. nihilominus quoad huiuſmodi Diſ-
pẽſationum exequutiones, ille ſolus pro-
cedere poteſt,cui commiſſa eſt Diſpenſa-
tio, quia iſta facultas competit iure de-
legato, & non ordinario, vt benè Trul-
lenk, *opere mor. tomo tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 10.
dub. 6. *n.* 5. 10: Bapt. Ventimiglia *in praxi*
70 *Annot.* 38. *§. vnico n.* 23. At ſi aliquo ſpe-
ciali caſu facta fuiſſet commiſſio Epiſco-
po, vel eius Vicario,tunc,facta præſenta-
tione vni, nõ poſſet alter ſe intromittere,
cap. Cum plures 8. *de off. Delegati in* 6. Piaſæ-
cius *in Praxi Epiſc. par.* 2. *cap.* 4. *nu.* 7. Spe-
rellius *deciſ.* 97. *nu.* 11. Gratianus *Diſcept.
forenſ. cap.* 92. *n.* 7.
71 Quòd ſi Epiſcopus plures Vicarios Ge-
nerales in ſua Ciuitate, & Diœceſi con-
ſtituat (prout conſtituere poteſt, *cap. Quo-
niam,* 14. *de Off. Ind. Ordinarij.* Piaſęcius *d.
cap.* 4. *n.* 4. Pirrhus Corradus *in praxi Diſ-
penſat. Apoſt. d. cap.* 4. *n.* 46. Thomas Zero-
72 la *in praxi Epiſc. verbo Vic. §. pr. part. pr.*) quos
etiam poteſt ita conſtituere, vt vnus non
dependeat ab altero, & quod ſint inſo-
lidum, vel vt vnus ſit principalior,
quamuis etiam vnus in vno, & alter in
altero loco conſtituantur, quia non attẽ-
73 ditur generalitas loci, ſed commiſſio
cauſarum, & eo caſu iſti omnes facerent
vnum, & idem Conſiſtorium cum Epi-
ſcopo, vt docent Petrus Rebuff. *in Praxi
Benef. vbi, de forma Vicariatus nu.* 203 Tho-
mas Zerola *in praxi Epiſc.* verbo *Vicarius §.*
1. *par. pr.* ſi tamen alter ex dictis Vicarijs
ſit principalior, Literæ intelliguntur ei di-
74 rectæ, quia nomen Dignitatis abſolutè
pro

prælatum ſtat pro principali, Clementina 2. *de Reſcr.* Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 27. *num.* 36. Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 15. *num.* 32. Gutierez *de Matr. cap.* 125. *num.* 14. Merolla *tomo* 2. *Diſp.* 4. *cap.* 6. *n.* 607. Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 62. *nu.* 3. Paulus Squillante
75 *de priuig. Cleric. cap.* 2. *n* 201. at ſi omnes ſint æquè principales, & nullus in Reſcripto deſignatus ſit, tunc erit in electione partis eligere quem maluerit, Sanchez *l. c. n.* 37. Squillante *l. c.* & Barboſa *l. c. n.* 33.
76 & facta præſentatione Literarum, ille, cui Literæ præſentatæ ſint, cenſetur præoccupaſſe Juriſdictionem, vnde alij non poterunt ſe ingerere, niſi primus eſſet iuſtè impeditus, itaut procedere non poſſet; Textus *in d. cap. Cum plures* 8. *de off. Delegati lib.* 6. Rubertus Maranta *in Speculo aureo par.* 4. *diſt.* 16. *n.* 6. Seraphin. *deciſ.* 506. *n.* 1. Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 105. *n.* 2. Sanchez *d. Diſp.* 27. *n.* 38. Squillante *l. c. n.* 203. *&* *n.* 204. vel niſi conſtet de negligentia primi, Stephan. Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 92. *n.* 31. hanc Doctrinam ampliat Sãchez *l. c.* itaut procedat, quamuis etiam prior Iudex conſentiret; quod idem con-
77 firmat Merolla *n.* 608. *l. c.* nec poterit ita diuidi cauſa delegata, vt vnus Diſpenſationem, & alter Legitimationem exequãtur; Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 7. *n.* 17. quia cũ huiuſmodi commiſſiones ſint pro foro externo, ſi vni præſententur, non poteſt alter ſe intromittere, vt diximus.
78 Et quoniam in nonnullis locis maximè Vltramontanis Vicarij appellantur Officiales, abſque vlla diſtinctione, an videlicet, ſint Officiales Epiſcopi, vel Capituli, ſed ſimpliciter, v. gr. Officialis Toletanus,
79 Abulenſ., Ilerden. (ſunt enim iſta verba Vicarius, & Officialis, Synonima, & nulla alia inter hæc adeſt differentia, niſi de nomine, Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 5. §. 3. *n.* 8. Barboſa *de off. & poteſtate Epiſcopi alleg.* 54. *n.* 53. *& de Appellatiua verbor. Appellatiu.* 175. *n.* 9. Pirrhus Corrad. *l. c. n.* 12. ideò, quoad has Commiſſiones, ſemper de Officiali Epiſcopi intelligi debet, vt benè docent Garcia *par.* 6. *cap.* 2. *n.* 46. Auguſt. Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 32. *n.* 57. Bonacina *de leg. diſp. pr. quæſt.* 3. *puncto* 8. §. *pr. nu.* 7. Pirrhus Corrad. *d. cap.* 4. *n.* 18. imò ſtylus Curiæ ita ſe habet, vt ſi Commiſſiones, ſeù Delegationes fiant ad Italiam, Vngariam, Dalmatiam, Epyrum, ſeù Albaniam, Sclauoniam, Cretã, & partes Orientales, Siciliam, Sardiniã, & Corſicam, Cancellaria ſemper vtatur verbo, Vicarius; at vltra Montes Alpinos, vt ad Hiſpaniam, Galliam, Germaniam, Poloniam, Angliam, & Africam, Officiales nominet, & ſic ſeruari teſtatur idem Pirrhus Corrad. *in Praxi lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 19.
80 Porrò id eſt animaduertendum, quod quamuis Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excommunicatus, vel ſuſpenſus, nihilominus eius Vicarius, cui Diſpenſatio cõmiſſa fuit, quamuis in alijs, quæ Iure Ordinario ſpectant, eius Iuriſdictio ſuſpendatur *cap. pr. de off. Vicarij n.* 6. Paulus Squillante *de oblig. Cleric. par.* 3. *n.* 97. *& de Priuilegijs Clericor. cap.* 2. *n.* 519. Franciſc. Merolla *d. cap.* 6. *n.* 535. Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 3. *quæſt.* 18. *n.* 1. Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 15. *n.* 41. in his tamen Commiſſionibus, quæ ſibi delegatæ ſunt, eſt verè Vicarius, & cum Iuriſdictionem habitualem retineat, ſicut ipſe Epiſcopus, poteſt illas exequi, cum huiuſmodi Iuriſdictio ab eius Epiſcopo excommunicato non emanet, Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 3. *quæſt.* 17. *n.* 10. Squillante *d. cap.* 2. *n.* 121. Gutierez *de Matrim. cap.* 68. *n.* 21. Sanchez
81 *lib.* 3. *Diſp.* 30. *n.* 9. imo poterit etiam, quamuis Epiſcopus excommunicatus ſit, aſſiſtere Matrimonijs, vel alijs concedere licentiam aſſiſtendi; cum hæc non ſint actus Iuriſdictionis, Sanchez *d. Diſp.* 30. *n.* 10. Gutierez *d. cap.* 68. *n.* 20. Squillante *d. cap.* 2. *n.* 122.
82 Cæterum ſi Exequutor pronunciet Literas non exequendas, eaſq. ſubreptitias, & obreptitias eſſe, vel ſi è contrà, credens Diſpenſationem fore legitimam, diſpenſaret, & poſtea inueniret ſe deceptum, nõ poterit vlterius cauſam retractare, ſed ſi Oratores, velint Diſpenſationem ad ſuum effectum producere, debebunt de nouo ſupplicare ad Pontificem; Paulus Squillante *de Priuil. Cler. cap.* 2. *Priu. leg.* 2. *Dub.* 1. *à n.* 205. Paulus Plaſæcius *in Praxi Epiſc. par.* 2. *cap.* 4. *nu.* 8. Gutierez *de Matrim. d. cap.* 125. *n.* 15. *&* 16. Merolla *l. c. nu.* 609. Pirrhus Corrad. *in d. Praxi lib.* 7. *cap.* 4. *nu.* 56. quia Delegatus, ſic pronunciando, protulit ſuam ſententiam definitiuam, & totam cauſam decidit, & cum functus ſit officio ſuo totam Iuriſdictionem conſũpſit, vt latè dicimus cap. ſeq.

Tria tandem circa hanc materiam remanent adnotanda.
83 Primum, non poſſe Epiſcopum conſtituere Vicarium ſpecialem, vt de vnica

vnica, & ſingulari cauſa delegata à Pontifice, cognoſcat, quia commiſſio Pontificis ſit principali Officiali, & Generali Vicario ipſius Epiſcopi, & ille Vicarius ſpecialis non eſt talis, vnde diſpenſandi poteſtas non intelligitur conceſſa vltrà intentionem concedentis *l. non omnis ff. ſi certum petat.* Sbrozius *de offic. & Poteſtate Vicarij lib. 2. quæſt. 36. nu. 2.* Rota *deciſ. 55. n. 4. part. pr. recent.* nec eſt in poteſtate Epiſcopi alium ſpecialē Officialem deputare, eidemque facultatem dare, vt cognoſcere poſſit de cauſa, quæ à Pontifice alij Officiali dirigitur, vt benè docent Sanchez *lib. 8. Diſp. 27. n. 42.* Gutierez *l. c. n. 19.* Merolla *d. tomo 2. diſp. 4. cap. 6. n. 617.*

84 Secundum, Vicarium Generalem ſubſtitutum à Vicario Generali Epiſcopi, cōſtituto cum facultate ſubſtituendi, poſſe has Diſpenſationes exequi, Sanchez *lib. 8. Diſp. 27. n. 41.* Puteus *deciſ. 487. n. 1. & n. 3. lib. 2.* Barth. Gauanti *in Enchirid. verbo Matrimon. Impedim. n. 30.* Sbrozius *de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 67. n. 2.* quia ipſe etiam capit Iuriſdictionem ab Epiſcopo *cap. pr. de procuratorib. in 6.*, Sbrozius *de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 92. n. 3.*

85 Tertium, Si Epiſcopus habeat duas Diœceſes, & conſtituat Vicarium Generalem in vna, cenſetur hic principalis in vtraq; & conſtitutus etiam in alia; Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 655. n. 56. tomo 4.*

SVMMARIVM.

1 *Delegatus nullam, quoad exercitium, habet Iuriſdictionem priuſquàm Literæ ſibi præſentatæ fuerint.*

2 *Quamuis Delegatus ipſa die Datæ Literarum Iuriſdictionem recipiat in habitu, nullo tamen modo ea ſibi competit in actu, & exercitio, ante Literarum præſentationem.*

3 *Nec ſufficit, quòd ſciat Delegationem in ſe fuiſſe factam.*

4 *Vis Delegationis non ſtat in ſcientia, vel ignorantia Delegationis, ſed in illa reali Literarum productione.*

5 *Nec pariter ſufficiet ſi exempla Commiſſionis exhibeantur, quia requiritur, vt Originaliter præſententur, cùm debeat Delegatus eſſe certus de ſua Iuriſdictione.*

6 *Quamuis Delegatus procedat vt Delegatus, nil agit, niſi certus ſit de Iuriſdictione.*

7 *Omnia Acta, poſt Datam Literarum, ſed ante illarum præſentationem facta, ſunt irrita, & nulla, nec per illarum ſubſequutam præſentationem conualidantur.*

8 *Licet nullus defectum Iuriſdictionis opponat.*

9 *Non eſt credendum Delegato, ſi aſſerat ſe delegatū, at de delegatione non doceat.*

10 *Excipe, niſi ſit Cardinalis, ſeù Pœnitentiarius Papæ, vel in alia excelſa Dignitate conſtitutus.*

11 *Excipe etiam, quoad forum conſcientiæ, in quo cuicumq; viro timorato, vel Confeſſario aſſerenti ſe delegatum, creditur.*

12 *Si Oratores, obtento iam mandato ad Diſpenſandū ſuper Impedimento dirimenti inter eos exiſtenti, ante illius exequutionem Matrimonium contrahant, nullum, & irritum erit huiuſmodi Matrimonium, & noua egebunt Diſpenſatione.*

13 *Literæ Apoſtolicæ ſi contineant Clauſulas inſolitas, redduntur de falſo ſuſpectæ & de dolo ac fraude.*

14 *Si Literæ Apoſtolicæ ſint iuxta ſtylum Romanæ Curiæ confectæ, ſolitoq; Plumbo, & Cordulis munita, dicuntur expeditæ, & authenticæ, & ſunt Originales, & æquiparantur Inſtrumento publico.*

15 *Bulla dicitur ipſum Sigillum, & Plumbū pendens.*

16 *Literæ Apoſtolicæ abſq; Sigillo non probant.*

17 *Excipiuntur Literæ in forma Breuis à Secretaria Apoſtolica expeditæ, quæ quamuis plumbatæ non ſint, tamen ſunt veræ Literæ Apoſtolicæ.*

18 *Literæ Apoſtolicæ, ſi non ſint conformes ſtylo Romanæ Curiæ, ſunt de falſo ſuſpectæ.*

19 *Niſi appareant correctæ à Domino Regente.*

20 *Stylus Curiæ denotat mentem Papæ.*

21 *Reſcripta Papæ interpretationē recipiunt à ſtylo.*

22 *Stylus Curiæ facit Ius, & eſt pro Lege ſeruandus.*

23 *Licet etiam Motu proprio factæ ſint, quia non præſumuntur à Papa emanatæ.*

24 *Delegatus debet omninò ſeruare formam ſibi in Literis præſcriptam, ne Diſpenſatio inualida ſit.*

25 *Omnia Reſcripta Papæ ſunt de forma, & debent ad vnguem ſeruari. Et cum ſint ſtricti Iuris ſunt ſtrictiſſimè intelligenda.*

26 *Nec poſſunt per æquipollens adimpleri.*

27 *Delegatus delinquit, non ſeruando fines Mandati.*

28 *Delegatus nullam habet Iuriſdictionem, niſi in his, quæ habet in mandato præcisè expreſſa, in quo mandato tota eius Iuriſdictio radicatur.*

29 *Delegatus quicquid, præter ea, quæ habet in mandato, decernit, ac exequitur, eſt nullum defectu Iuriſdictionis.*

30 *Iuriſdictionis defectus eſt inſanabilis.*

31 *Forma deficiente deficit actus.*

32 *Formæ omiſſio remouet conſenſum ab actu.*

33 *Quamuis actus fauorabilis ſit.*

34 *Et quamuis etiam agatur de vtilitate publica.*

35 *Formæ omiſſio vitiat, licet in modico deficiatur.*

36 *Forma eſt indiuiſibilis, quarè vel tota corruit, vel tota ſeruatur.*

37 *In his, quæ ſunt de forma, ſeruatur rigor.*

38 *Et in hoc nō parcitur Ruſticitati, Ætati, Sexui, vel*

alteri

Digitized by Google

alteri cuicumque qualitati, aut conditioni, quantumuis etiam per errorem omiſſa ſit.

39 Forma, etiam de conſenſu partium, non poteſt remitti.

40 Delegatus, non ſeruata forma, minus legitime procedet, & proceſſus, ac ipſa Diſpenſatio ſubſequuta, nulla erunt.

41 Mandatum non habere, & illius fines excedere, paria ſunt.

42 Formula Literarum Apoſtolicarum, pro Diſpenſatione commiſſa ſubijcitur.

43 In Literis Apoſtolicis nil fruſtra apponitur.

44 Alexander Septimus Pontifex Maximus, antea vocatus Fabius Ghiſius, aſſumptus fuit ad Summum Pontificatum die 7. Ianuarij 1655.

45 Mutatio nominis Pontificis habuit originem in Sergio II. & quarè.

45 In omnibus Literis Matrimonialium Diſpenſationum præponitur de ſtylo nomen Pontificis, quando ſiuè per officium minoris Gratiæ, ſiuè per Cancellariam expediuntur.

47 Dum diſpenſatur infra ſecundum Gradum, Literæ expediuntur à Secretaria in forma Breuis, & ſuccinctim præponitur titulus.

48 Hæ Literæ, licet iſto modo fiant, ſunt tamen vere Literæ Apoſtolicæ, prout aliæ, quæ expediuntur ſub Plumbo.

49 Quarè dicantur Breuia.

50 Literæ Diſpenſationum an cenſeantur factæ nomine Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ.

51 Papa, & Sedes Apoſtolica idem ſunt.

52 Appellans ad Papam cenſetur appellare ad Sedē Apoſtolicam.

53 Delegatio facta nomine Dignitatis, mortuo Papa, non expirat.

54 Licet Papa moriatur, non tamen Eccleſia dicitur remanere ſine capite, quia eius caput eſt Chriſtus Dominus, & conſequenter per mortem Papæ nō moritur, nec extinguitur Ius Principis, ſed remanet viuum, nempè quoad radicem, in Sacro Senatu Cardinalium, & quoad auctoritatem Iuriſdictionis, in ipſo Chriſto.

55 Epiſcopus, eſt verbum Græcum, ab Epi. hoc eſt Super, & Scopos, nempè Intendens, deriuans; & ſignificat etiam Præfecturam.

56 Summus Pontifex vocat ſe Epiſcopum, cum ſit vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus.

57 Nulla Dignitas in Eccleſia eſt maior Epiſcopali.

58 Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſucceſſerunt.

59 Multi Epiſcopi noluerunt ad Cardinalatum promoueri, ob dubium non deſcendendi.

60 Epiſcopus, reſpectu Ordinis, eſt maior Cardinali.

61 Vſq; ad tempus Ioannis Papæ XXII. & Clementis V. Epiſcopi non fuerunt Cardinales, quia poterant aliqualiter notari de deſcenſu.

62 Tanta eſt Epiſcopalis Ordinis Dignitas, vt hoc nomen Epiſcopi, ipſo Chriſto conueniat.

63 Ordo Epiſcopalis non differt ab Ordine Summi Pontificis.

64 Diuitiarum potentia, vel paupertatis humilitas, non faciunt Epiſcopum ſublimiorem, vel inferiorem; ſunt enim omnes æque Apoſtolorum ſucceſſores.

65 Epiſcopus Nullatenēſis, ſiuè Titularis ſimplex, non dicitur minus alijs obtinere Dignitatem.

66 Ordinis Epiſcopalis cauſa efficiens fuit ipſe Chriſtus Dominus.

67 Poteſtas Epiſcopalis Ordinis fuit poſita in Petro, tanquàm in Capite, in cæteris verò Apoſtolis tanquàm in membris.

68 Sola Ordinatio Petri fuit perennis; aliorum verò Epiſcoporum, quatenus fuit vniuerſalis, remanſit temporaria, & non ſucceſſerunt vniuerſaliter, ſed ſingulariter, prout ſingulis ſingulæ conſtituebantur Ciuitates, & Diœceſes per ipſum Petrum.

69 Epiſcopi fuerunt vocati in partem ſollicitudinis Paſtoralis officij, non tamen in plenitudinem poteſtatis.

70 Epiſcopi in ſuis Diœceſibus dicūtur Vicarij Papę.

71 Epiſcopalis Ordo eſt quadripartitus, nempè in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atq; Epiſcopis.

72 Papa propter eius humilitatem appellat ſe Seruum ſeruorum Dei.

73 Gregorius Primus ſe ita inſcripſit ad redarguendam inſolentiam Ioannis Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui inſtituerat ſe vniuerſalem Epiſcopum appellare.

74 Niſi in Litteris appoſita eſſent Verba, Seruus Seruorum Dei, Bulla poſſet redargui de falſo.

75 Sancta Mater Eccleſia omnes Chriſti fideles, Filios appellat, præter Epiſcopos, quos Fratres vocat.

76 Papa quando vocat Mulieres, addit, Dilectæ nobis in Chriſto filiæ.

77 Vicarius in cauſa ſibi à Pontifice commiſſa eſt maior Epiſcopo.

78 Delegatus Pontificis, circa cauſam Delegatam, habet eam auctoritatem, quam habet ipſe Papa, cuius vices in ea cauſa gerit.

79 Dictus Delegatus poterit Informationes committere, & Proceſſum informatiuum ſubdelegare ſuo Superiori, & etiam ſuo Epiſcopo.

80 Dictus Delegatus poteſt deferre Iuramentum Teſtibus, & punire Teſtes coram eo falſum deponentes.

81 Conceſſa Iuriſdictione, cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus Iuriſdictio exerceri non poteſt.

82 Delegatus poterit contra ſuū Epiſcopum animaduertere ſi turbaret ſuam Iuriſdictionē, vel ipſum in fraudem Iuriſdictionis delegatæ ab Officio Vicarij remoueret.

83 Papa, Reges, & Cardinales vocat Filios, Epiſcopos verò vocat Fratres, quaſi ſibi æquales.

84

84 *Epiſcopi ſunt Petræ ſupra quas fundatæ ſunt Eccleſiæ, nec poteſt ædificari Eccleſia niſi Epiſcopus primò ibi Crucem figat, atrium deſignet, & primarium lapidem ponat.*

85 *Epiſcopi ſunt Apoſtolorum ſucceſſores, & dicuntur Sanctiſſimi Chriſti Legati, Colunnæ Eccleſiæ,*
& Angeli,
Legati Dei,
Antiſtites,
Principes, & Paſtores,
Piſtores, & Magiſtratus perpetui Ciuitatis,
Viri Clariſſimi,
Illuſtriſſimi,
Eminentiſſimi,
Sereniſſimi,

86 *Epiſcopi ſæcularibus Pcincipibus &, ipſis Regibus ſunt Superiores.*

87 Epiſcopalis *Dignitas, Soli; Regia verò, Lunæ æquiparantur.*

88 *Epiſcopi, quamuis reſpectu Iuriſdictionis ſint ſubordinati Papæ ſunt tamen illi in Ordine æquales.*

89 *Habent merum, & mixtum Imperium.*

90 Epiſcopi *in ſuis Eccleſijs ea omnia poſſūt, quæ poteſt Summus Pontifex in toto Orbe, niſi ſpecialiter reſeruata, vel prohibita ſint.*

91 Epiſcopi, *ratione Ordinis, ſunt maiores Pcæsbytero Cardinali.*

92 *Epiſcopi cepræſentant Perſonam Chriſti.*

93 *Primus Epiſcopus Lucanus fuit S. Paulinus, S. Petri Apoſtoli Diſcipulus.*

94 *Ex Epiſcopis Lucanis plures fuerunt Sanctitate inſignes, innumeri S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, & nonnulli ad Summum Pontificatum elati.*

95 *Sedes Epiſcopalis Lucana eſt Hetcuriæ prima, & ſemper inter pcincipaliores totius Chriſtianæ Reipublicæ habita, & connumerata fuit, & habet vſum Pallij Archiepiſcopalis, & Ccucis.*

96 *Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. D. Petrus Rota Epiſcopus Lucanus laudatur.*

97 *Quoad commiſſiones Diſpenſationum Matrimonialium ſufficit, quod Vicacius Generalis Epiſcopi ſit ad ſpiritualia tantùm conſtitutus.*

98 *Quando in Bcenibus Pontificijs aliquid committitur* Epiſcopis*, ſeù eius Vicacijs; ſemper de ſtylo Cuciæ diriguntur Vicacijs Genecalibus in ſpiritualibus.*

99 *Laicus non poteſt eſſe Vicacius* Epiſcopi *in Spiritualibus.*

100 *Si Laicus conſtitueretuc Vicacius, cenſeretur Aſſeſſoc Epiſcopi, & non Vicarius.*

101 *Cletus Summus Pontifex fuit primus, qui vſus fuerit ſalutare modò ſolito, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.*

102 *Papa dum ſalutat Hæreticos, Apoſtacas, vel Excommunicatos, illos non ſalutat, nec vocat Dilectos Filios.*

103 *Si Papa ſcienter ſalutacet* Excōmunicatum, *præſumeretur per dictam ſalutationem illum abſoluere.*

104 *Literæ Diſpenſationum Matrimonialium de ſtylo habent exordium, Oblata nobis nupec &c. & in hoc differunt ab alijs Literis gratiam concecnentibus.*

105 *Nullus poteſt mutare Ocdinem in Impedimentis dirimentibus.*

106 *In Litecis Diſpenſationum Matcimonialium opponitur dictio, Oblata nobis &c. & additur nupec, quia ſi iamdiù porrecta fuiſſet Supplicatio, res poſſet variaſſe. & non eſſe in propoſito ſtatu-*

107 *Si in expreſſione Nominis, vel Cognominis Oratorum ſequatur error, ſecluſa fraude, & dolo, non vitiatur Diſpenſatio in forma ordinaciā, non tamen in forma Pauperum.*

108 *Ad impetrandā Diſpenſationem non vitiat, quod Diſpenſatio impetraretur à tertio, nec eſt neceſſaria ſcientia ipſorum Ocatorum de tali impetratione.*

109 *Gratia non ſuffragatur antequàm accepietur.*

110 *Diſpenſatio præſumitur impetrata de mandato eius, pro quo impetrata fuit, propter impenſam, quæ in illius expeditione cequiritur; maximè ſi notabilis ſit.*

111 *Nemo præſumitur velle iactare ſuum, & ſuas pecunias prodigere.*

112 *Si quis Diſpenſationem pcoducat, præſumitur eius nomine fuiſſe impetratam, & Impedimentum conſiteri.*

113 *Idem præſumituc ſi* Diſpenſatio *erat difficilis impetcationis.*

114 *Diœceſis dicituc Parochia Epiſcopi.*

115 *Diœceſes fuerunt in toto Ocbe diuiſæ, & diſtinctæ à S.* Dioniſio *Papa anno 270.*

116 *Si erretuc in Diœceſi vitiatur Diſpenſatio.*

117 *In impetcatione Diſpenſationum, non ſolùm exprimi debebit Diœceſis Ocatricis, ſed etiam Oratoris, ſi diuerſæ Diœceſis ſint, alias Diſpenſatio vitiabitur.*

118 *Si forenſis, vel alienigena impetraret Beneficiū, non facta mentione ſuæ* Diœceſis, *impetratio eſſet ſubreptitia.*

119 *Papa in dubio intendit prouidere vnicuique in Patria ſua.*

120 *Appellatione Diœceſis, quādo profertur à Iure comprehenditur ipſa Ciuitas, at in materia ſtricta Diſpenſationis hominis ſecus eſt.*

121 *Ciuitas in fauorabilibus venit nomine Diœceſis.*

122 *Si quis exprimeret ſe, v. gr. eſſe Lucenſem poſſet intelligi tàm de Ciuitate, quàm de Diœceſi.*

123 *Verba debent naturaliter intelligi, & non accidentaliter.*

125 *Si in Diœceſi eſſet aliquis locus exemptus, adhuc dicitur de Diœceſi, nec vitiabitur Diſpenſatio, exponendo ſe eſſe de ea Diœceſi.*

125 *Expreſſio loci Oratocum in impetratione Diſpenſatio-*

Digitized by Google

ſationis nullo alio caſu neceſſaria eſt, niſi quando Diſpenſatio petatur ob cauſam Anguſtiæ ipſius loci.

126 *Quando petitur Diſpenſatio ob cauſam Anguſtiæ loci ſi erretur in eius expreſſione, vitiatur Diſpẽſatio.*

127 *In expreſſione locorum Oratorum attenditur locus originis, & non Domicilij.*

128 *Si commiſſio fiat ſimpliciter Ordinario Oratorũ, non ſpecificando, an ſit Originis, vel Domicilij, intelligitur commiſſio facta Ordinnrio Originis.*

129 *Illi proprie dicuntur eſſe de loco, qui ratione originis ſunt de illo.*

130 *Ortus intelligitur ille, qui eſt natus in loco.*

131 *Oriundus dicitur, qui originem ab illo loco ducit, vnde Maiores eius fuerunt.*

132 *Tamen ortus, & oriundus confunduntur ita. vt ortus pro oriundo, & oriundus pro Orto intelligantur.*

133 *Si in Literis Diſpenſationum Matrimonialium ob cauſam Anguſtiæ loci, dictum fuiſſet, Oratorẽ eſſe v. gr. de loco Camaioris, in quo eius pater natus eſſet, quamuis ipſe Orator reuera natus eſſet in loco Corelliæ, non vitiabitur gratia, ſed ſufficiet probari Anguſtiam loci Camaioris.*

135 *Natiuitas propria, vel Paterna, faciunt quem Ciuem.*

136 *Natus fortuitò in loco, vnde mater pertranſibat, abſque animo ibi habitandi, non dicitur eſſe de eo loco, nec Ciuis, nec naturalis.*

137 *Ad hoc, vt quis dici poſſit ortus in aliquo loco, nõ ſufficit, quod ibi per tempus longiſſimum, etiam cum familia habitauerit.*

138 *Habitatio ſolùm facit Incolam, ſeù Domiciliarium, non tamen ortum, ſeù oriundum.*

139 *Verba ſunt naturaliter, & propriè intelligenda, non autem Ciuiliter.*

140 *Papa non diſpenſat niſi ſuper expreſſis.*

141 *Verbum, Ortus. vt verificetur, requirit de neceſſitate, quod in illo loco, vel Oratores, vel eorum Patres nati ſint, nec ſufficit, quod in illo habitauerint.*

142 *Ad hoc, vt dici poſſit Oratores ortos eſſe in loco, non ſufficit, quod ex Priuilegio creati fuerint Ciues illius loci.*

143 *Quamuis appellatione Ciuis veniat Ciuis ex Priuilegio, tamen quia in caſu propoſito requiritur Oratores eſſe ortos in loco, non poteſt ad hoc extendi Priuilegium ciuilitatis.*

144 *Ciuis Originarius vnius loci non poteſt fieri Ciuis originarius alterius loci.*

145 *Origo, tanquàm quid naturale, mutari non poteſt.*

146 *Licet Ciuilitas pluribus alijs modis acquiratur, nempè Manumiſſione, Adoptione, & Electione, ſeu Priuilegio, nihilominus in caſu, de quo hic, ſolũ intelligi debet de Ciuilitate loci veræ Originis.*

147 *Ciuilitas Originis, cum ſit naturalis, eſt immutabilis, niſi deſeratur.*

148 *Dictæ Ciuilitati renunciari non poteſt.*

149 *Domicilium habitationis, ſicut propria voluntate, & facto conſtituitur, ita propria voluntate, & facto mutatur.*

150 *Prædicta intelligenda ſunt de origine paterna, non autem materna.*

151 *Filius ſequitur originem patris non matris.*

152 *Filius dicitur pars patris. non matris.*

153 *In filium tranſit origo, & domicilium patris, quamuis alibi natus ſit.*

154 *Si Oratores velint commiſſionem dirigi Ordinario Domicilij Oratorum, debent id in Supplicatione petere, & Papa ſolet concedere eo caſu, quo Oratores ſaltem per annum in loco Domicilij habitauerint.*

155 *Natus in mari ſequitur Domicilium loci ſui patris.*

156 *Natus in ipſo cõfinio diuerſorum Territoriorum contraheret naturale Domicilium in loco illo, in quo caput effuſum eſt.*

157 *Supplicatio ſemper debet attendi.*

158 *Si per Literas mutaretur ſubſtantia Gratiæ, Literæ non attenduntur, ſed Supplicatio.*

159 *Gratia Papæ ex Regeſtro ſumi poteſt.*

160 *Tenor Literarum ex tenore Supplicationis eſt verificandus.*

161 *Omnis conceſſio Principis regulatur à petitione.*

162 *Reſcriptum Pontificis refertur ad ſupplicata, et ab illis interpretationem admittit.*

163 *Ex forma Supplicationis declaratur intellectus Gratiæ.*

164 *Papa namq; ſemper cenſetur ſe fundare ſuper expreſſis.*

165 *Papa nunquam cenſetur Diſpenſare ſuper non expreſſis.*

166 *Ad hoc vt Papa validet, neceſſe eſt, vt ſciat defectus, & nullitates, alias non cenſetur ſanare.*

167 *Gratia non extenditur ad nullitates non expreſſas.*

168 *Papa nunquàm præſumitur ſanare voluiſſe defectus, quos ignorat.*

169 *Super Impedimentis tacitis Diſpenſatio non ſuffragatur.*

170 *Quarè dicatur, A communi ſtipite.*

171 *Quamuis Papa difficilius diſpenſet ſuper Cõſanguinitate, quàm ſuper Affinitate, nihilominus, quoad taxam, & impenſas Impetrationis Diſpenſationis pari modo regulatur.*

172 *Si adſint plura Impedimenta inter contrahere volentes, omnia ſimul in eadem Supplicatione sũt explicanda, dùm ſe contingunt, & vnum auget aliud.*

173 *Non tenentur Sponſi manifeſtare Iudici Impedimenta occulta, ſuper quibus legitimè diſpenſati fuerunt.*

174 *Si Notarius, vel Iudex ſcirent Diſpenſationem ſecretò obtentam fuiſſe ſuper Impedimento, de*

quo

quo interrogant Sponſos, poſſunt admouere ipſos Sponſos, vt taceant, ne Impedimentum publicetur, vel illud cum æquiuocatione negent, nempè non habere Impedimentum, quod obiicit.

175 *Si Impedimentum occultum ſuper quo Coniuges ſecreto diſpenſati fuerunt, publicetur, noua eſt opus Diſpenſatione pro foro externo.*

176 *Parochus, quid facere debeat ſi eidem denuncietur aliquod Impedimẽtũ, ſuper quo ſciat Coniuges fuiſſe ſecreto diſpenſatos.*

177 *Quid dicto caſu facere teneatur Ordinarius.*

178 *Dum Concilium Trid. prohibet ne cum Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis Matrimonium contrahatur, talis prohibitio intelligi debet reſpectu etiam alterius cuiuſcumq; Impedimenti dirimentis.*

179 *Vbi eſt eadẽ ratio, eadem debet eſſe Iuris diſpoſitio*

180 *Si circa expreſſionem ſpeciei Impedimenti eſſet error, vitiatur Diſpenſatio.*

181 *Si res eſſet omninò dubia, an egeret Diſpenſatione, necne, dicendum eſt, non egere, quia in æquali dubio præſumptio eſt pro libertate ad contrahendum.*

182 *Amplia vt id verum ſit, & procedat, non ſolùm eo caſu, quo res eſſet omninò dubia, ſed etiam quando in conflictu opinionum opinio Impedimentum affirmans eſſet probabilior, dummodo negans ſit probabilis.*

183 *Si eſſent opiniones, an certum quid afferat Impedimentum ad Matrimonium, & opinio negans eſſet probabilis, quamuis affirmans probabilior exiſteret, poterit ſequendo probabilem, iniri Matrimonium, abſq; Diſpenſatione.*

184 *Si Dubium ſit, an ſuper Impedimento, quod certò extat, fuerit facta validè Diſpenſatio, tunc, quia Impedimentum eſt certum, ſed de validitate Diſpenſationis dubitatur, poſſeſſio ſtat pro Impedimento, vndè in iſto dubio opus erit Diſpenſatione.*

185 *Dubium, quando dicatur eſſe.*

186 *An in dubio poſſit Epiſcopus, cauſa vitandi ſcandali, diſpenſare, vel declarare nullum adeſſe Impedimentum.*

187 *Licet in dubio nõn ſit opus Diſpenſatione, accidit aliquando, vt contrahere volentes pro conſcientiæ quiete recurrant ad Pontificem.*

188 *Quid ſi Diſpenſatio commiſſa fuiſſet ſuper vno Impedimento, & Delegatus repererit plura eſſe.*

189 *Quid è contra ſi fuerint expreſſa plura Impedimenta, at non omnia ſint verificata.*

190 *Quando exprimuntur Gradus Conſanguinitatis, dicitur, Oratores eſſe coniunctos; quando exprimuntur Gradus Affinitatis, dicitur, Oratores ſe attinere.*

191 *Nullus, præter Summum Pontificem, poteſt auctoritate Ordinaria in Impedimentis Matrimonium dirimentibus diſpenſare.*

192 *Nuncij, Legati Apoſtolici, Commiſſarij Cruciatæ, Epiſcopi, & alij, qui certis caſibus ſuper Impedimentis dirimentibus diſpenſant, id non faciũt auctoritate ordinaria, ſed vel ex facultate conceſſa à Pontifice, vel ex præſumpta ipſius Pontificis licentia.*

193 *Papa Dei Vicarius, & vniuerſalis Paſtor debet opportunè prouidere, vbi caſus, rei qualitas, & perſonarum indigentia poſtulant.*

194 *Quia Diſpenſatio non ſemper eſt de Iure debita, ideò dicitur Miſericorditer in Domino diſpenſatur, vt miſericordia cum ipſa Diſpẽſatione miſceatur.*

195 *Excommunicatio eſt gladius Eccleſiæ.*

196 *Excommunicatio eſt omnium pœnarum maxima.*

197 *Excommunicatio eſt actus merè Eccleſiaſticus, & & à poteſtate Canonum pendens, & propterea Iudici ſæculari omninò incompetens.*

198 *Poteſtas excommunicandi deſcendit à Clauibus.*

199 *Gratia obtenta per Excommunicatum non valet, quamuis impetraretur per procuratorẽ excommunicatũ, nomine Principalis non excommunicati.*

200 *Gratia obtenta per Excommunicatum non reuiuiſcit ſubſequuta Abſolutione.*

201 *Excommunicatus æquiparatur Mortuo.*

202 *In facultate conceſſa Delegato ad abſoluendum cũ clauſula, A quibuſuis Excõmunicationibus comprahẽditur Excõmunicatio maior, & minor, quia ſi diceretur ſimpliciter, quod abſolueret ab Excommunicatione, intelligeretur ſolùm de maiori.*

203 *In dicta facultate conceſſa ad abſoluendum dicitur, Ex quauis cauſa latis, vt omnis Excommunicatio comprehendatur, ſiuè lata ſit à Iure, ſiuè ab homine, ſiuè in Diæceſi propria, ſiuè in aliena, ſiuè etiam comprehenſa ſit in Bulla Cœnæ:*

204 *In dicta facultate dicitur, Quomodolibet, vt comprehendatur omnis modus incurſus Cenſurarum, non ſolùm de Iure communi, ſed etiam de Iure ſpeciali, & conſuetudine.*

205 *Abſolutio prædicta in quibuſdam caſibus contentis in Regula 66. Cancellariæ Apoſtolicæ non prodeſt.*

206 *In dicta facultate abſoluendi non comprehenditur Irregularitas.*

207 *Papa nunquam videtur cum Irregularibus diſpenſare, niſi expreſsè dicat.*

208 *Irregularitas non eſt Cenſura, & ideò non abſoluitur, ſed diſpenſatur.*

209 *In facultate abſoluendi à Cenſuris, & pœnis non comprehenditur Irregularitas.*

210 *Dicta Abſolutio non prodeſt Hæreticis.*

211 *Excommunicatus impetrans gratiam à Põtifice, & abſolutus cũ dicta clauſula, Ad effectũ &c. nõ poterit celebrare [ſi Sacerdos ſit] nec Diuinis intereſſe, nec Beneficium ab Ordinario obtinere.*

212 *Nec Beneficij ſibi collati facit fructus ſuos.*

213 *Abſolutus cum dicta clauſula, Ad effectum &c. ſi*

in

in Diuinis ſe ingereret fieret irregularis.

214 *Dicta Abſolutio cum dicta clauſula* ad effectũ *ſuſpenſionem dumtaxat Impedimenti operatur quouſque gratia ſortiatur effectum.*

215 *Huiuſmodi abſolutio eſt verbalis, & de ſtylo, & non realis cum iſtos non pæniteat, & propterea ſtatim abſoluto actu propter quem abſoluũtur reincidunt in eaſdem excommunicationes.*

216 *Excommunicati qui aliquod reſcriptum in forma Commiſſaria à Pontifice obtinuere, debent abſolui ab excommunicatione ante reſcripti exequutionẽ à Delegato factam, alias gratia nulla erit.*

217 *Oratores qui obtinuerunt Literas cum dicta clauſula abſolutionis* ad effectũ &c. *ſi poſtea inciderent in excommunicationem, & cenſuras, dicta clauſula, & abſolutio non prodeſſet.*

218 *Diſcretio eſt mater omnium virtutum.*

219 *Clauſula* Diſcretioni tuę *non impedit ſubdelegationem.*

220 *Dicta clauſula non inducit electionem induſtriæ perſonæ, nec per illam mutatur natura negocij ſuper quo Literæ conceduntur.*

221 *Dicta clauſula apponitur, in quibuſcumq; Literis directis alijs, quàm Epiſcopis quibus dicitur fraternitati tuæ.*

222 *Dicta clauſula importat arbitrium boni viri, ſeù potius arbitrium prudentiale, & regulatum.*

223 *Antequam Delegatus diſpenſationem exequatur debebit verificari facere cauſam, & omnia alia in Literis Apoſtolicis cõtenta.* Gutieres *Canon. QQ. lib. 2. c. 22. n. 19.*

224 *Si cognoſceret ex Matrimonio contrahendo poſſe aliquod malum exoriri, poterit, ac debebit hanc diſpenſationem denegare.*

225 *Concilium Trid. ſeſſ. 22. cap. 5. de reformatione diſpouit quòd Diſpenſationes Matrimoniales committantur Ordinario, qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus, nec aliter diſpenſare poſſit.*

226 *Quomodo ſe gerere debeat Delegatus in exequẽdis Literis Apoſtolicis.*

227 *Rarò Pontifex diſpenſat, ſed vt plurimum committit Delegato, vt ſi preces veræ ſint diſpenſet.*

228 *Clauſula* mandamus *coniũcta cum alia nempè* (Auctoritate noſtra) *facit Delegatum.*

229 *Verbum mandamus à Superiore prolatum importat neceſſitatem, & præceptum.*

230 *Papa cum ſit omnibus Superior poteſt quamlibet perſonam cogere ad acceptandum ſuam Delegationem.*

231 *Inferior Delegans non poteſt cogere ſibi non ſudditum ad acceptandum.*

232 *Prohibitio Papæ facta Delegato ne recipiat munera, aut præmia non eſt ſimplex monitio, ſed præceptum formam tribuens.*

233 *Dictio* quatenus, *importat conditionem.*

234 *Dicta prohibitio, & pœna excomunicationis propterea impoſita, quando incæperit apponi.*

235 *Si Diſpenſatio committatur Epiſcopo quomodo concipiatur prohibitio recipiendi munera, & ſub qua pœna.*

236 *Differentia inter Diſpenſationes in forma ordinaria obtentas, & alias quæ conceduntur, in forma pauperum, quoad pœnas impoſitas in caſu receptionis munerum.*

237 *Diſpenſationi Pontificis dictam prohibitionem facientis non obſtat conſuetudo contraria licet antiquata.*

238 *Contradictio Principis interrumpit omnem conſuetudinem.*

239 *Verba geminata enixam diſponentis voluntatem indicant.*

240 *Verba geminata ſemper aliquid vltrà operantur.*

241 *Reprobatur Doctrina Sanchez, & aliorum qui docent poſſe Delegatum occaſione Diſpenſationis recipere aliqua eſculenta, et poculenta, quæ paucis diebus conſumuntur.*

242 *Dicta prohibitio Papæ compræhendit qualecumque munuſculum.*

243 *Amplia, vt non poſſit* Delegatus *aliquid recipere etiam ſub prætextu laboris in ſtudendo proceſſui examinandis teſtibus, & itinere faciendo pro habendis informationibus, nec ratione ſigilli, aut Taxæ.*

244 *Contrà dictam prohibitionem non habet locũ diſpoſitio Textus in cap.* Mulieres *2. de Iudic.*

245 *Munera excecant oculos ſapientum, & mutant verba Iuſtorum.*

246 *Oratorum confeſſio non probat Impedimentum, ſed eſt neceſſe, vt Delegatus ſe ab alijs diligenter informet.*

247 *Amplia vt dicta Informatio neceſſaria ſit quamuis Impedimentum, & alia narrata Pontifici notoria ſint.*

248 *Notorium non eget probatione.*

249 *Quando aliqua clauſula non apponitur, eo modo quo Iure ineſt importat conditionem, & formam.*

250 *Si delegatus diſpenſaret ante captas neceſſarias informationes, & ante verificationem narratorũ, diſpenſatio nulla eſſet, & irrita.*

251 *Quod verum eſt quamuis etiam ſi quæ res veræ eſſent.*

252 *Delegatus ad conferendum Beneficium in forma* dignum, *quamuis certo ſciat prouiſum in dicta forma eſſe Doctiſſimum, nõ tamen poterit ei abſq; examine Beneficium conferre, cũ id ſit de forma.*

253 *Fælinus fuit examinatus, & triginta argumenta ſoluit.*

254 *Quamuis notorium non egeat probatione veritatis facti, tamen de eo debet delegato conſtare cum examen eidem imponatur pro forma.*

255 *Omnia narrata Pontifici in ſubſtantialibus, & in his in quibus Diſpenſatio ipſa fundata eſt ſunt verificanda.*

256 *Clauſula* Si preces *&c. quamuis in Literis appoſita non fuiſſet, tamen ſubintelligeretur.*

257 *Narratiua ipſa eſt pars Gratiæ.*

258 *Sufficit ſi ſubſtantialia verificentur.*
Ita vt quamuis clauſula ſi preces*&c, referatur ad omnia narrata, & de narratis aliqua ſint ſuperflua, & hæc falſa ſint gratia non dicitur ſubreptitia niſi agatur de præiudicio tertij.*

259 *Forma non inducitur ex omnibus verbis legis, ſeu reſcripti, ſed tantum ex his quæ reſpiciunt ſubſtantiam.*

260 *In cauſa finali Diſpenſationis ſi error quamuis ex ſimplicitate, vel ignorantia Oratorum irrepſiſſet Gratia nulla eſſet.*

261 *Quamuis narrata conſiſtant in negatiua adhuc verificanda erunt.*

262 *Pro verificatione precum, non requiritur de neceſſitate formalis teſtium examinatio, nec Iudicialis cognitio, ſed ſufficit, quòd Delegatus ſe diligenter informet, & in hoc differt ab examinatione cauſæ pro foro conſcientiæ.*

263 *Pro examinatione facienda in foro conſcientiæ ſola partis Informatio ſufficit.*

264 *Diſpenſatio facta per habitam diligentem Informationem valet, licet etiam de proceſſu non conſtet.*

265 *In Diſpenſationibus vbi non eſt aduerſarius, qui veniat citandus ſufficit ſola Iudicis informatio de qua in decreto Diſpenſationis fidem faciat.*

266 *Dicta Informatio poterit recipi à Delegato, non ſolum extà ſuum Territorium, ſed ſine ordine, & figura Iudicij, & teſtibus non receptis in forma Iudiciali, nec iurantibus.*

267 *Si quis ſe opponeret tunc debet citari pars, & acta redigi in ſcriptis.*

268 *A quibus perſonis debeat Delegatus ſe informare, & in omnem caſum ſuppleat Teſtium numerus.*

259 *Quando in his cauſis Diſpenſationis res deſinat eſſe integra.*

270 *Suſcipere mandatum non eſt eo vti.*

271 *Quid ſi omnia, quæ verificanda erant verificata fuiſſent per Teſtes, ſed tamen Delegato conſtaret contrarium.*

272 *Ad probandum Impedimenta Matrimonij potius ſunt admittendi Conſanguinei, & Pater, ac Mater, quam alij quia præſumũtur magis informati.*

273 *Quid animaduertere debeat Delegatus in probatione Graduum Conſanguinitatis.*

274 *Teſtes Informantes debent etiam deponere de omni alio Impedimento, quod inter Oratores adeſſet ſuper quo Diſpenſatio ſit facienda.*

275 *Si decem, vel plures Teſtes ab vno didicerint non plus probant, quàm vnus.*

276 *Quid ſi ex falſis Teſtibus Delegato conſtaret de veritate narratorum.*

277 *Quid ſi preces veræ ſint, ſed probatæ per falſos Teſtes.*

278 *Delegatus poteſt cogere quaſcũq; perſonas ad ſuſcipiendum delegationis munera, & cogere Teſtes ad veritatem teſtimonio ſuo manifeſtandum mulctis, & excommunicatione non tamen eos bannire, quia id eſſet meri Imperij.*

279 *Delegatus poteſt punire Teſtes, qui coram ſe falſum depoſuiſſent.*

280 *Delegatus poteſt dictos Teſtes punire quamuis etiam Laici ſint, vel Regulares.*

281 *Factum à delegato dicitur factum à delegante.*

282 *Qui per alium facit per ſe ipſum facere videtur*

283 *Dicti falſi Teſtes, qua pœna ſint puniendi.*

284 *Delegatus poteſt etiam contra ſuum Epiſcopum animaduertere, & contra partes, & alios eius iuriſdictionem turbantes.*

285 *Conceſſa Iuriſdictione intelliguntur conceſſa, etiã omnia ea ſine quibus ipſa Iuriſdictio exerceri non poſſet.*

286 *Ille dicitur exequutor merus, qui poſt negocium plenè diſcuſſum deputatur, & ideo delegatus eſt exequutor mixtus.*

287 *Reſcripta quacumq; gratiæ habent annexam clauſulam* ſi preces &c.

288 *Et talis Clauſula* ſi preces &c. *ſubintelligitur in Literis etiamſi appoſita non fuerit,*

289 *Et importat conditionem.*

290 *Narrata ſi non verificentur gratia ſubreptitia eſt, & nulla.*

291 *Clauſula* ſi preces *antequàm verificata ſit nullum Ius tribuitur, nec in re, nec ad rem.*

292 *Omnis conceſſio Pontificis ad ſupplicationem facta eſt ſub conditione ſi narrata vera ſint.*

293 *Conceſſia non verificatis precibus non merentur nomen Gratiæ, nec vllam Iuriſdictionem tribuit, & propterea, nec meretur exequutionem cum nulla ſit.*

294 *Papa non intendit Diſpenſationem concedere niſi ſibi expoſita non ſint vera, vnde defectus intentionis in concedente annullat Gratiam ab initio.*

295 *Quamuis Papa intendat ſupplere defectum ſolemnitatum, non tamen ſupplet defectum cauſæ ſibi expoſitæ.*

296 *Quo tempore narrata debeant eſſe vera.*

297 *Refertur vna opinio, quæ ait ſufficere, vt vera ſint tempore executionis.*

298 *Refertur alia opinio, quæ docet ſufficere, vt narrata verificentur tempore Datæ Impetrationis.*

299 *Proponitur alia opinio verior.*

300 *Gratia eſt nulla ſi Oratores Pontifici allegẽt falſam cauſam, quamuis caſus euenerit, quod tempore exequutionis Ordinarij vera eſſet.*

301 *Nullo modo eſt aperienda via fraudibus imo his interuenientibus non præſumitur Papam velle concedere.*

302 *Si cauſa medio tempore ceſſet, at ante Diſpenſa-*

Digitized by Google

ſationem reuiniſcat, valida eſt Diſpenſatio.

303 Delegatus ſi non reperiret cauſam allegatam veram eſſe, at reperiret alias adeſſe cauſas, etiã vrgentiores ea quæ fuit expreſſa Pontifici, quamuis ſi expoſitæ fuiſſent facilius quidem diſpenſaſſes.

304 Quando vna ſola cauſa eſt expreſſa aliæ quæ tacitæ fuerunt, ceſſant.

305 Conſcientia eſt dictamen practicum rationis cui debent actiones noſtræ conformari, ſeù eſt quædam applicatio ſcientiæ ad actum.

306 Clauſula conſcientiam tuam oneramus, tacitè ineſt in omnibus commiſſionibus.

307 Dicta clauſula cum tacitè inſit nil operatur niſi vt cenſeatur remiſſus Iuris rigor, & vt per eam diſpenſationis negocium cenſeatur remiſſum arbitrio boni viri.

308 Dicta clauſula operatur, vt ſi à ſententia commiſſarij appelletur, non teneatur hic deferre appellationi.

309 Non tenetur delegatus per dictam clauſulam procedere cum Iudiciali cauſæ cognitione.

310 Quando cauſa remittitur prudentiæ, vel iudicio, vel conſcientiæ Iudicis non requiritur, vt delegatus procedat cum iudiciali cauſæ cognitione, ſed ſufficit extraiudicialiter, quia in cauſis in quibus non eſt aduerſarius, qui veniat citandus ſi conſcientiæ Iudicis cauſa committatur ſufficit ſola informatio Iudicis, & quamuis de proceſſu non conſtet valida erit Diſpenſatio ſi delegatus in Diſpenſatione aſſerat preces fuiſſe veras.

311 Dicta clauſula conſcientiam tuam oneramus, ſonat potius in monitionem, & excitationem, quàm in conditionem.

312 Dum Delegatio facta fuit dignitati quamuis conſcientia onerata ſit poteſt ſubdelegare Informationes, & proceſſum non tamen ipſam Diſpenſationem, quæ eſt nudum miniſterium.

313 Quando nudum miniſterium vnà cum Iuriſdictione committitur, non poteſt nudum miniſterium ſubdelegari, ſed ſolum iuriſdictio.

314 Dùm in mandato dicitur conſcientiæ tuæ arbitrio tuę prudẽti onerię &c. ſi iſta verba dignitat & non perſonæ non eſt electa induſtria perſonæ.

315 Delegatus Papæ non procedit Iure proprio, ſed Papæ delegantis.

316 Delegatio Papæ in cauſa ſibi delegata eſt maior Ordinario.

317 Delegatus non poteſt alterum ſubdelegare cum facultate, vt ſubdelegatus poſſit ſubdelegare.

318 Subdelegatus à Delegato Papæ eam omnem in cauſa ſubdelegata habet auctoritatem, quam habet ipſe Papa.

319 Sicut Delegatus Papæ nõ poteſt fines mãdati extedere ſic ſubdelegatus ab ipſo, alias nulliter aget.

320 Facta ſubdelegatione cenſebitur etiam ipſi ſubdelegato conceſſa poteſtas recipiẽdi Teſtes, & eorum Iuramenta.

321 Si Teſtiũ receptio extrà Diœceſim Officialis Diſpenſaturi facienda ſit fieri debet ab Ordinario, cui delegatus remitit non auctoritate propria, & Ordinaria, ſed auctoritate ſubdelagata ſibi à Delegato commiſſa.

322 Quando Delegatus, abſque ſpeciali poteſtate ſibi à Delegato tradita ſubdelegas ſi primus delegatus moriatur perit poteſtas ſubdelegati.

323 Si Delegatus delinquat in cauſa delegata à quo puniri poſſit.

324 Si Oratores grauentur à Delegato debentur recurrere ad delegantem.

325 Cauſæ Delegatæ non poſſunt ſubdelegari niſi perſonis in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis.

326 Delegatus Summi Pontificis differt à Delegato inferioris Prælati cum hic poſſit etiam ſimplices Clericos ſubdelegare.

327 Quoad ſimplices Informationes habendas exiſtimat auctor poſſe ſubdelegari quemcumq; Sacerdotem, imò etiam ſimplicem Clericum in dignitate Eccleſiaſtica non conſtitutum.

328 Vicarius Foraneus non eſt dignitas.

329 Imò & committi poterunt huiuſmodi informationes Notario iuxta Doctrinam Stephani Gratiani, id tamen auctor non approbat niſi quoad Notarios Curiæ Epiſcopalis.

330 Si Teſtes examinandi reperirentur extrà Diœceſim Delegati, adhuc extrà dictam Diœceſim committi poterunt.

331 Delegatus non poteſt ſubdelegare, niſi poſt quàm Literæ Diſpenſationum ſibi præſentatæ ſint.

332 Amplia, vt nec Epiſcopus poſſit ſubdelegare cauſas ſibi à Pontifice committendas.

333 Malè faciunt, & nulliter procedunt Epiſcopi, qui in electione ſui Vicarij illum ſubdelegant ad cognoſcendum cauſas ſibi à Pontifice in poſterum delegandum.

Malè etiam faciunt Vicarij Generales, qui ſubdelegant Vicarios Foraneos ad examinandum Teſtes, & recipiendum informationes pro verificatione naratorum Pontifici in cauſis Diſpenſationum, vel alijs à Pontifice in poſterum delegandis.

334 Dictio, tũc extremitatem temporis denotat eſtq; taxatiua, & aliorum caſuum excluſiua.

335 Attenta dictione tũc non poterit delegatus ad Diſpenſationem procedere niſi antea fuerint adimpleta omnia quæ in eius mandato continentur.

336 Si poſt obtentam Diſpenſationem ad contrahendum cum vna, quis mutato propoſito contraheret cum alia, poteſt hac mortua contrahere cum prima, abſq; alia Diſpenſatione.

337 Si poſt obtentam ab Impeditis Diſpenſationem alter ex Diſpenſatis votum Caſtitatis, vel Religionis emittat, poterit validè, quamuis illicitè

contrahere, nec per emiſſionem d. Voti cenſetur renunciaſſe Diſpenſationi.

338 Ad hoc vt poſt remotionem Impedimenci per Diſpenſationem factam reuiuiſcat Impedimentum neceſſe eſt, vt renunciatio Diſpenſationis ſit ab ipſo legislatore acceptata. Proponitur ſententia Sanchez, Diana, & Merolla, quod ſufficiat ſolùm mandatum ad Diſpenſandum fuiſſe impetratum, itaut ſi mutato propoſito cum alijs contrahant tamen vidui effectus poſſint dicto mandato vti.

339 Contrarium exiſtimat Auctor.

340 Aliud eſt mandatum de Diſpenſando per quod non remouetur Impedimentum, & aliud ipſa Diſpenſatio.

341 Dictio dummodò facit exequutorem mixtum, & conditionem importat, & modum, & operatur, vt ſemper implendum ſit, id, quod ſub ea diſponitur aliut actus ſic nullus.

342 Attenta dictione dummodò debet conſtare de adimplemento conditionis, antequàm actus perficiatur.

343 Clauſula; dummodò Mulier propter hoc rapta non fuerit, intelligitur de raptu, qui fieret ad effectum Matrimonij contrahendi cum ipſa rapta..

344 Si ſuper Impedimento dirimenti petenda eſſet Diſpenſatio, & Oratrix rapta fuiſſet ad finem Matrimonij eum ea contrahendi, eſt neceſſarium exprimere etiam Impedimentum dicti raptus.

345 Clauſula dũmodò Mulier rapta non fuerit quãuis in Literis appoſita non fuiſſet tamen ſub intelligeretur.

346 In linea inæquali Papa ſemper ſuper Impedimento remotiori diſpenſat, cùm id tantùm obſtet Matrimonio, & ſuper remotiori Literas declaratoriae decernit.

347 Clauſula non obſtantibus non poteſt niſi à Supremo Principe apponi.

348 Reddit valida, & confirmat expreſſa.

349 Illis Decretis Concilij derogat, quibus expreſſa non requiritur derogatio.

350 Tollit omnia, quæ Gratiæ poſſunt obſtare.

351 Non tamen derogat regulis Cancellariæ.

352 Neque conſtitutionem Conciliarem tollit.

353 Nec obſtacula perſonalia.

354 Nec Conſtitutiones, & Ordinationes Apoſtolicas.

355 Nec tollit, ſed ſolùm ſuſpendit eas Conſtitutiones, quæ requirunt ſpecialem menſionem ad ſuas derogatorias.

356 Quia verba generalia clauſulas derogatorias non tollunt.

357 Nec quæ de Iure obijcerentur remouet.

358 Nec Gratiam auget, aut ſupplet qualitatum neceſſariò exprimendarum taciturnitatem, ſed tantùm declarat concedentis intentionem quatenus dubia ſit.

359 Non operatur vltrà narrata.

360 Solùm reſtringitur ad caſum expreſſum.

361 Nec per eam ſuppletur alius Gradus, ſeù aliud Impedimentum in Supplicatione, & Literis non expreſſum.

362 Nullam ſuper non expreſſis inducit Diſpenſationem.

363 Si diſpoſitio ſit nulla dicta clauſula etiam nulla erit.

364 Sufficit ad tollendum Priuilegium non clauſum in corpore Iuris.

365 Non tamen per dictam clauſulam cenſetur derogatum Priuilegijs clauſis in corpore Iuris. Nec cenſetur ſublata ſurreptio ſi quæ ſequuta ſit.

366 Matrimonium dicitur quaſi Matris munus.

367 Mulier eſt in conceptu grauida, in partu doloroſa, & in lactando laborioſa.

368 Matrimonium fuit primò inſtitutum ab ipſo Deo in Paradiſo Terreſtre.

369 Matrimonium ſecundùm determinationem perſonarum contrahentium fuit inſtitutum in Lege Moyſi Leuit. cap. 2. At ſecundum quod eſt Sacramentum repræſentans coniunctionem Chriſti Domini cum Eccleſia fuit inſtitutum in Lege noua.

370 Matrimonium definitur maris, & fœminæ coniunctio indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens.

371 Matrimonium in pari ſexu conſiſtere non poteſt.

372 Vno, eodemq; tempore vnus vir plures vxores, nec vna mulier plures maritos habere.

373 Matrimonium dicitur coniunctio, idest vinculum maritale ortum ex mutua corporum traditione rite, & legitimè facta per voluntarium animorum conſenſum, verbis, aut ſignis ſufficienter expreſſum.

374 Matrimonium dicitur indiuiduum vitæ conſuetudinem, & perſeuerantem vitæ ſocietatem inducens.

375 Matrimonium tunc dicitur publicè contrahi, quando Parochi, & Teſtium præſentia adeſt, & ſunt denunciationes præmiſſæ, quamuis etiam in priuatis domibus celebretur.

376 Matrimonium ſi coram mille perſonis contraheretur, ac deficeret præſentia Parochi Clandeſtinum, & irritum eſſet.

377 Si qui falsò putantes aliquod Impedimentum dirimens inter ſe exiſtere, & cum dicta dubietate Matrimonium contrahant, intendendo in quantum poſſunt contrahere, validum erit huiuſmodi Matrimonium.

378 Si quis fictè contraheret, & errore ductus putaret validum eſſe Matrimonium, tamen inualidum eſſet Matrimonium.

379 Si non Impediti Matrimonium inter ſe contrahant per verba de præſenti coram Parocho, & Teſtibus ſub conditione licita, ſi antequàm conditio impleatur copulam inter ſe habeant mortali

Digitized by Google

tali affectu, dicta conditio cenſebitur purificata, & Matrimonium perfectum.

380 *Hæc tamen Doctrina non probatur Auctori quã-uis auctoritatibus, quibus opinio contraria ſuſtinetur quieſcat.*

381 *Matrimonium inter Impeditos contractum ſub conditione ſi Papa Diſpenſauerit eſt licitum, nec per eius contractum ſponſi incurrunt in excommunicationem* Clementinæ eos.

382 *Egebit tamen nouo conſenſu Diſpenſatione ſequuta.*

383 *Ad hoc vt actus retrotrahatur oportet vt à principio poſuerit intercedere.*

384 *Papa dum Diſpenſationem concedit facultatem ſolummodò dat contrahendi, non autem habet ratum, quod inter parentes nulliter, vel illicitè geſtum ſit.*

385 *Quoties ſuper aliquo publico Impedimento dirimenti fuerit pro vtroq; foro obtenta Diſpenſatio requiritur nouus conſenſus.*

386 *Excipe niſi Pontifex Diſpenſationem concedens licentiam etiam concederet in dicto Matrimonio permanendi.*

387 *Si Impuberes, vel Pubes cum impubere maiores ſeptennio coram Parocho, & Teſtibus inter ſe contrahant, nulliter ob defectum malitiæ, quæ ætatem non ſuppleat, quamuis poſt pubertatem copula interuenerit, & cohabitauerint, non tamen huiuſmodi Matrimonium cenſebitur ratificatum, niſi denuò coram Parocho, & Teſtibus conſentiant.*

388 *Si contractum fuiſſet publicè Matrimonium nulliter tamen ob occultum Impedimentum, quid agere debent Coniuges.*

389 *S. Pœnitentiaria in Diſpenſationibus, quas committit Confeſſario ſuper occultis ſolet committere, vt de nouo inter ſe ſecretè ad uitanda ſcandala contrahant.*

390 *Simili modo ſeruat eadem S. Pœnitentiaria ſi vnus ex Oratoribus cum ſcientia Impedimenti, aliàs occulti contraxiſſet.*

391 *Licet in commiſſione Confeſſario facta, vt pro foro conſciẽtiæ ſic ſuper occulto Impedimẽto Diſpenſet, vt publicè ſeruata forma Concilij Tridentini contrahant, & modo iſto diſpenſatum ſit per Confeſſarium tamen oratores adhuc poterunt ſecretè inter ſe conſenſum renouare.*

392 *Quamuis Confeſſarius non poſſit aliter Diſpenſare, quam iuxta traditam ſibi formam nihilominus facta per ipſum Diſpenſatione poſſunt Coniuges ſecreto conſenſum renouare ſi Impedimentum occultum ſit.*

393 *Quid facere debeant Coniuges ſi Matrimonium eſſet nullum ob aliquod Impedimentum, quod non ſit diſpenſabile.*

394 *Quid facere debeant Coniuges ſi Matrimonium ſit contractum cum Impedimento diſpenſabili.*

395 *Quid ſi huiuſmodi Impedimentum occultum ſit.*

396 *Quid ſi Impedimentum detectum licet no ſit Diſpenſabile per Eccleſiam poſſit à Coniugibus tolli.*

397 *Quamuis nullitas Matrimonij aliunde procedat, quàm à defectu conſenſus occulto, ſi occultum ſit Impedimentum, & Matrimonium fuerit publicè, quoad omnes partes externas in facie Eccleſiæ contractum adhuc poterunt Coniuges Impedimento per Diſpenſationem ſublato ſecretò inter ſe contrahere.*

398 *Neceſſe non erit Coniugi Impedimentum ignoranti præciſam cauſam nullitatis Matrimonij aperire.*

399 *Quomodo ſe gerere debeat Coniux Impedimenti conſcius ſi opus ſit aperire Coniugi ignoranti nullitatem Matrimonij.*

400 *Quid ſi aperiendo dictam nullitatem ſcandali timeatur.*

401 *Quid ſi dum à longè facta ſit manifeſtatio Impedimenti graue ſcandalum timeatur ex proſequutione in ipſa manifeſtatione.*

402 *In caſu vrgentis neceſſitatis probabile iudicatur quod aliàs tale non iudicaretur.*

403 *Quando ad remouendum Impedimentum requiritur Diſpenſatio inter Coniuges non poteſt ille, qui eſt certus de Impedimento antequàm Diſpenſatio facta ſit petere, nec reddere, quamuis ab Eccleſia excommunicaretur, & vitæ periculum, ac grauiſſima ſcandala imminerent.*

404 *Si Matrimonium contractum fuiſſet cum Impedimento, quod licet alijs eſſet occultum tamen Parocho, & Teſtibus fuiſſet notum eſſet repetendus conſenſus coram Parocho, & Teſtibus.*

405 *Si tamen Teſtes contractui Matrimonij adhibiti eſſent plures, & ex his eſſent duo ſaltem, vnà cum Parrocho, qui Impedimentum ignorarẽt nulla erit opus reualidatione, quamuis cæteri Teſtes de Impedimento conſcij eſſent.*

405 *Quid ſi Impedimenta inter Coniuges detecta plura ſint, & ex his aliquã publica, & reliqua occulta.*

407 *Si Parochus, vel Ordinarius ſcirent Impedimentum ſecretum, at ſcirent ſponſos ſuper eo Diſpenſatos fuiſſe poſſunt diſſimulare.*

408 *At ſi Impedimentum fuerit Parocho, ab aliquo denunciatum, non poteſt ſponſos in Matrimonium coniungere, quamuis ſciret Diſpenſationem ſecreto factam.*

409 *Ad Parochum non ſpectat cognoſcere de Impedimentis Matrimonij.*

410 *Publicato, vel Denunciato Impedimento ſuper quo Sponſi Diſpenſati fuerunt Diſpenſatio redditur nulla, vnde opus erit nouas Literas in forma perinde valere Impetrare.*

411 *Quid debeat facere Ordinarius dùm ei Impedimentum occultum denunciatur, ſi ſciat Sponſos fuiſſe ſecretò Diſpenſatos.*

412 Qualis probatio ſufficiat, vt Ordinarius debeat Matrimonium Sponſis interdicere.

413 In ore duorum, vel trium ſtat omne verbum.

414 Vox vnius vox nullius.

415 Quæ requirantur ad hoc vt vnicus Teſtis Impedimentum probet.

416 Maiorem fidem facit vnicus Teſtis cum Iuramẽto deponens, vel ſola fama, quàm duo Teſtes quorum alter cum Iuramento de auditu, & alter de certa ſcientia, abſq; Iuramento deponerent.

417 Ad hoc vt vnicus Teſtis impediat debet notitia Impedimenti ſufficiens eſſe, vt clarum ſit Impedimentum.

418 Sola fama de Impedimento ſufficiens eſt ad Impediendum ne Matrimonium contrahatur.

419 Excipe niſi ſit fama priuata, hoc eſt ipſi Iudici, vti priuato conſtet.

420 Si Impedimentum conſtaret Iudici, vti notorium ſufficeret ad Impediendum.

421 Non ſufficit ſola fama ad Impediendum ſi de contraria fama adhibeantur clariores probationes.

422 Ad probandum contrà famam Impedimenti admittitur Conſanguineorum Iuramentum.

423 Si contrahere volentes iurent ſe non eſſe Conſanguineos arbitrarium erit Iudici iuxta perſonarum qualitatem huiuſmodi Iuramentum admittere contrà eam famam.

424 Simplex rumor non eſt ſufficiens ex ſe, ſed requiritur, vt verè ſit fama de Impedimento.

425 Differunt inter ſe fama, & rumor,

426 Nullibi reperitur Iure cautum, quod rumor ex ſe Impediat Matrimonium contrahendum.

427 Si Impedimentum quod proponitur ſit Conſanguinitatis, vel Affinitatis ſufficiunt ad Impediẽdum Matrimonium contrahendum indicia, coniecturæ, & præſumptiones Impedimenti, hæc tamen qualia eſſe debeant remittitur arbitrio Iudicis.

428 Sufficit vnicus Teſtis ſi de Cõſãguinitate, vel Affinitate ex certa ſcientia deponat, vel de auditu à maioribus ſuis ſaltem duobus ante litem motam, & referat gradus clara computatione ab vtroq; latere diſtinguendo.

429 Teſtis Conſanguinitatem, vel Affinitatem dicens, at deponens de Auditu ab vno tantùm non Impedit.

430 Si Matrimonium fuiſſet iam ritè contractum, requiruntur probationes concludentiſſimæ.

431 Diſſolutio Matrimonij eſt res grauiſſima.

432 Nec duæ, nec plures præſumptiones coniunguntur ad faciendum plenam probationem ad diſſoluendum Matrimonium contractum.

433 Ad diſſoluendum Matrimonium contractum requiruntur ſaltem duo Teſtes omni exceptione maiores.

434 Parentes, & Conſanguinei admittuntur ad probandum Conſanguinitatem, vel Affinitatem cum præſumantur melius alijs ſcire eorum genealogiam.

435 Fama non ſufficit ad dirimendum Matrimonium contractum.

436 An confeſſio Coniugum de Impedimento ſufficiat ad dirimendum.

437 Ad probandum Conſanguinitatem inter Coniuges exiſtentem requiruntur duodecim requiſita de quibus in Cap. licet ex quadam 47. de Teſtibus.

438 Si Parochus Impedimentum ſciat ex ſola confeſſione non poteſt dicta ſcientia vti, itaut ſi Sponſi inſtent publicè pro Matrimonio contrahendo teneatur illos coniungere.

439 Quamuis Parochus, vel Confeſſarius ex ſola confeſſione nouerint Impedimentum inter contrahere volentes eſſe primi gradus Conſanguinitatis, in quo, nec ab Eccleſiaſtica Diſpenſatur adhuc non poteſt ea ſcientia vti, ſed ſe gerere debet, ac ſi Impedimentum non nouiſſet.

440 Si Parochus, vel Confeſſarius ex ſola confeſſione Impedimentum, nouit an, & quando teneatur Pœnitentem admonere.

441 Si Cõfeſſarius in caſibus quibus dictũ fuit teneri diſſimulare ſi deprehendat ex confeſſione Pœnitentem, qui inuincibiliter Impedimentum ignorat ex alia cauſa nolle debitum reddere, poterit eidẽ præcipere vt reddatur, & ſi reddere recuſet non debet eum abſoluere.

442 Si non admonere Pœnitentem de Impedimento redundaret in damnum commune, tenetur Confeſſarius omnino monere.

443 Si Confeſſarius cognoſcat Pœnitentem laborare ignorantia vincibili, & culpabili, tenetur monere.

444 Quid ſi confeſſarius ex ſola Confeſſione nouiſſet Impedimentum adeſſe inter contrahere volentes, & pœnitens ignorantia inuincibili laboret, & ſcandala ex certioratione timeantur.

445 Quod ſi Pœnitens dubitans de valore Matrimonij, vel de Iure petendi debitum, & de obligatione, illud reddendi interroget Confeſſarium, & quomodo ſe gerere debeat in reſponſu.

446 Quid diſponat Concilium, circa denunciationes faciendas, & formam Matrimonium per verba de præſenti contrahendi.

447 Matrimonium celebratum in locis, in quibus Concilium non eſt receptum valet non ſeruata forma Concilij.

448 Licet Papa committendo Diſpenſationem præcipiat, vt Matrimonium celebretur ſeruata forma Concilij ſi denunciationes de licentia Ordinarij Omittantur adhuc validum, & licitum erit Matrimonium, ipſis cum dicta licentia prætermiſſis.

449 Amplia etiam quando Papa præciperet, quod Matrimonium celebraretur factis proclamationibus.

450

450 *Amplia ſecundò; dum Delegatus diſpenſaſſet cũ clauſula, vt ſeruata forma Concilij Matrimoniũ contraheretur, quia verba factis proclamationibus cum opponantur eo modo quo Iure ineſt non important conditionem.*

451 *Forma quæ inducta eſt non ad eſſe, ſed ad bene eſſe ſi omittatur non vitiat actum.*

452 *Quando cenſeatur inducta noua forma omninò ſeruanda.*

453 *Si* Papa *in reſcripto diceret, vt delegatus non diſpenſaret niſi prius factis denunciationibus forma eſſet præſcripta, & cōditio delegato impoſita.*

454 *Verba* vt diſpenſet, *quod poſſint Oratores in Matrimonio remanere non ſunt neceſſaria, ſed appoſita cenſentur potiùs ad tollendum omne dubium.*

455 *Conceſſo principali conceſſum cenſetur acceſſoriũ.*

456 *Si poſt Matrimonium bona fide contractum ſuperueniat Dubium Impedimenti, quomodo ſe gerere debeant coniuges.*

457 *Si Coniux ſit certus de Impedimento non poteſt, abſq; culpa lethali ante Diſpenſationem petere, nec reddere.*

458 *Coniux certus de Impedimento dirimenti accedendo ad vxorem accederet ad non ſuam.*

459 *Idem eſſet ſi Coniux non omninò eſſet certus de Impedimento, ſed parum admodum Dubij remaneret.*

460 *Si non ſit certus de Impedimento, ſed probabili, & diſcreta credulitate Coniux arbitretur adeſſe tenetur adhibere diligentiam ad vincendum dubium, & veritatem habendam, & interim tenetur reddere, ſed non poteſt petere.*

461 *Si ſit in æquali Dubio poteſt petere, & reddere.*

462 *Amplia, vt poſſit in Dubio petere, etiam reddere, quamuis probabilius crederet, non valere Matrimonium dummodò habeat opinionem probabilem ipſius valoris.*

463 *Auctor tamen id non approbat, quoad petitionẽ debiti ante factam diligentiam ad vincendum Dubium.*

464 *Facta diligentia, ſi non vincatur Dubium poteſt dici Coniugem eſſe poſſeſſorem bonæ fidei, cui licet rem, de qua dubitat, non ſolùm detinere, ſed ea vti.*

465 *In Dubio melior eſt conditio poſſidentis.*

466 *Quamuis ex leui credulitate Coniux de Impedimento dubitet, non tamen poteſt licite petere, nec reddere niſi ſcrupulum deponat.*

467 *An Coniux dubitãs teneatur, ac poſſit intra primum Bimeſtre ante conſummatum Matrimonium reddere.*

468 *Quid ſi poſt Matrimonium bona fide contractũ, vtriq; Coniugi ſuperueniat Dubium.*

469 *Vt Coniux, qui de valore Matrimonij dubitat poſſit alterum, qui non dubitat ſuo Iure ſpoliare, oportet vt ille certus ſit rem non eſſe Coniugis in bona fide exiſtentis.*

470 *Si poſt adhibitam ſufficientem diligentiam Coniuges non poſſint vincere Dubium, & Impedimentum detegere poterit vterq; depoſito Dubio petere, & reddere.*

471 *Quæ dicta ſunt circa Dubium, quod poſt contractum bona fide Matrimoniũ Coniugibus ſuperuenit adaptantur, & locum habent eo etiam caſu, quo Coniuges mala fide idem Matrimonium contraxerint.*

472 *Coniux qui de valore Matrimonij non dubitat non tenetur credere, alteri Coniugi Impedimentum affirmanti, niſi vrgentibus coniecturis conuincatur ad credendum.*

473 *Si Coniux ab altero Impedimẽtũ affirmante conuincatur, & credat non poterit ante adhibitam diligentiam ad vincendum Dubium petere, nec reddere.*

474 *Quæ, ac quales coniecturæ ſint vrgentes ad conuincendum.*

475 Clauſulam *liberè, & licitè, quomodò ſit intelligenda.*

476 *Dictio* liberè, *quid ſignificet.*

477 *Dictio* licitè, *quomodo debeat intelligi.*

478 *Papa dùm concedit Auctoritate Apoſtolica, dicitur concedere nomine Dignitatis. & nõ perſonæ.*

479 *Verba* Auctoritate noſtra, *quando coniunguntur cum verbo concedimus facultatem non faciunt Iuriſdictionem delegatam.*

480 *Quando verba* Auctoritate noſtra, *iunguntur poteſtati, aliquid faciendi faciunt delegatum etiam quoad ea, quæ Ordinario ex ſua Ordinaria Iuriſdictione competunt.*

481 Diſpenſatio *facta à Delegato Papæ facta cenſetur ab ipſo Papa.*

482 *Impedimenta Matrimonij ijs exceptis, quæ obſtant de Iure Diuino, vel naturali ex Canonibus Pontificijs prouenjunt.*

483 *Multis modis extinguitur Matrimonialis Diſpẽſatio pro foro externo conceſſa, nempè morte Diſpenſati; morte concedentis, quoad exequutorem voluntarium nondum completo effectu; Renunctatione per Diſpenſatum facta, & per Legiſlatorem acceptata: Reuocatione à Legiſlatore facta ante effectum conſummatum: Defectu intentionis; vel defectu poteſtatis in concedente: & inhabilitate Impetrantis.*

484 *Ad hoc vt hi, qui Literas, ac mandatum de Diſpenſando obtinuerunt poſſint Matrimonium contrahere neceſſe eſt Diſpenſati ſint. Aliud enim eſt mandatum de Diſpenſando, & aliud eſt ipſa Diſpenſatio.*

485 *Diſpẽſatio Matrimonialis fieri poteſt extrà Diœceſim* Diſpenſantis.

486 *Si Delegatus dubitans de validitate literarum pro foro externo obtentarũ Diſpenſare recuſaret poſſet eo mortuo, vel ab officio remoto ſucceſſor adiri.*

487

487 *Si Delegatus pronũtiet literas eſſe ſubreptitias, vel obreptitias, & proprerea non exequendas tunc nec ipſe, nec ſucceſſor poterunt ſe vlterius ingerere, quamuis poſtea re melius cognita literæ per errorem pronunciaſſe cognoſceret.*

488 *Si Delegatus pronunciauerit ſe non habere iuriſdictionem non poterit etiam de conſenſu partium reaſſumere cauſam.*

489 *Delegatus differt ab Ordinario, cui permittitur retractatio ex quo Iure proprio iudicat.*

490 *Delegatus differt etiam à Confeſſario, & à Delegato pro ſolo conſcientiæ foro, qui ſuam ſententiam retractare, & reuocare poteſt.*

491 *Quamuis non poſſit Delegatus pro vtroq; foro ſe retractare, vt diximus ſi tamen facta Diſpenſatione cognoſceret ſe fuiſſe deceptum poterit non vti Delegatus, ſed vti loci Ordinarius impedire ne Matrimonium contrahatur, vel ſi contractum ſit operari, vt ſe paretur.*

492 *Si in mãdato duo diuerſa contineantur v.gr. Diſpenſandi facultas ſuper Impedimento, & prolem legitimandi, ſi dùm Diſpenſauerit non legitimauit Prolem, poterit quandocumq; eam legitimare.*

493 *Amplia vt legitimare poſſit etiam eius in officio ſucceſſor.*

494 *Delegatus poteſt iterum ſententiare, quando tuliſſet ſententiam nulliter ex defectu formæ per eũ non ſeruatæ.*

495 *Non poteſt Ordinarius ſe intromittere in cognitione Diſpenſationis a delegato factæ niſi ſurreptio eſſet euidens, vel ex confeſſione partis, vel ex tenore Bullæ ſibi præſentatur, licet directa non ſit.*

496 *Quando commiſſio eſt perſonalis, quamis illa perſona eſſet in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta ſi Delegatus moriatur Delegatio finit, tam ſi res integra ſit, quàm non; ſed ſi eſt realis non expirat, ſed mortua perſona, quæ dignitate poſitur, vel ab officio remota tranſit in ſucceſſorem, ſiue res ſit integra, ſiuè non.*

497 *Officium Vicarij remanet in ſucceſſore.*

498 *Quando dicatur rès eſſe integra, & quando non.*

499 *Delegatio facta vni perſonæ duas* Dignitates *eodem tempore poſſidenti, ſi poſtea dicta perſona mortua hæ dignitates duabus perſonis conferantur tranſibit in vtramq;*

500 *Si commiſſio facta fuiſſet duabus Dignitatibus, & mortua perſona, quæ alteram ex his Dignitatibus poſſidet ſuperſtes aliam ex Diſpenſatione impetraret, poterit is ſolus commiſſionem exequi.*

501 Diſpenſatio *purè, & ſimpliciter facta non expirat morte concedentis etiam re integra.*

502 *Ampliatur dicta doctrina primò, quamuis Diſpenſationis effectus non adhuc fuerit conſummatus: ſecundo quamuis etiam tempore mortis Pontificis concedentis Diſpenſatio non fuerit ab ipſo Diſpenſato acceptata, Tertiò quamuis etiam Literæ adhuc confectæ non fuerint.*

503 *Quomodo dignoſcatur an Gratia ſit facta, vel facienda.*

504 *An Gratia facta ad inſtantiam* Diſpenſaturi *morte concedentis expiret.*

505 *Ceſſat Diſpenſandi poteſtas morte Pontificis concedentis, quando exequutor ſit voluntarius.*

506 *Si poteſtas Diſpenſandi cum expreſſis perſonis conceſſa ſit cum mandato abſoluto, quo exequutori præcipiatur, vt ſi preces ueritate niti repererit Diſpenſet, & preces veræ ſint non expirat morte concedentis.*

507 *Quæ ſit ratio differentiæ inter primam, & ſecundam commiſſionem.*

508 *Diſpenſationes, quæ à Legatis Apóſtolicis, vel à Summo Pænitentiario expediuntur non expirant morte Papæ etiam re Integra, quia neutrum officium morte Papæ expirat.*

509 *Delegatus in exequenda Diſpenſatione ſibi commiſſa non poteſt imponere mulctas Diſpenſatis.*

510 *Delegatus diſpenſando non poteſt ex contractu ad pecuniarum mulctam Diſpenſatum obligare alias redoleret ſimoniam.*

511 *Solus Legislator poſſet Diſpenſando mulctas imponere eo caſu, quo Diſpenſatio debita non eſſet.*

512 *Diſpenſatio Matrimonialis finit vnico actu.*

513 *Diſpenſatio facta ſuper voto Caſtitatis, vel Religionis ad effectum Matrimonij contrahendi non finitur primo actu, niſi cum limitatione facta ſit.*

514 *Si ab Epiſcopo in aliquo vrgenti caſu Diſpenſatum ſit ſuper aliquo voto, alias Papæ reſeruato, Diſpenſatio vltra illum caſum non extenditur.*

515 *Epiſcopus in tantum poteſt ſuper impedimentis dirimentibus diſpenſare in quantum neceſſe ſit ad ſubueniendum alicui præciſæ, & vrgenti neceſſitati.*

516 *Si adimpleta ſint omnia, quæ verificanda ſunt, nec ſcandala timeantur, & tamen ab ipſo delegato Diſpenſatio iniuſtè denegetur poterunt Oratores appellari ad Sanctiſſimum, quia eo caſu Diſpenſatio debita eſt.*

517 *Diſpenſatio Matrimonialis ſi ab ipſo Legislatore reuocetur antequàm ſit adimpletus effectus, ad quem conceſſa fuerat valida erit reuocatio.*

518 *Sicut Diſpenſans eximit ſubditum ab obligatione legis Diſpenſatione, mediante ita poteſt per Diſpenſationis reuocationem eidem obligationi illum denuò ſubijcere quia vtitur iure ſuo.*

519 *Si Pontifex abſq; iuſta cauſa Diſpenſationem reuocaret illicitè ageret, & teneret reſtituere pecunias pro Diſpenſatione erogatas.*

520 *Si inferior in lege ſuperioris Diſpenſet non poterit Diſpenſationem abſque iuſta cauſa valide, nec licitè reuocare.*

521 *Nec maior Pænitentiarius Papæ poterit ad libitum Diſpenſationem reuocare, quia non diſpenſat auctoritate ordinaria, ſed auctoritate Põtificis.*

522

522 *Si poſt factam Diſpenſationem iam contractum ſit validè Matrimonium Pontifex non poteſt diſpenſationem reuocare cum res non ſit adhuc integra.*

523 *Quãdo effectus Diſpẽſationis eſt diſpẽſabilis ceſſãte cauſa pro qua cõceſſa fuit ceſſabit Diſpẽſatio*

524 *Si antequam Diſpenſatio fuerit exequutioni demandata ei à Diſpenſato renuncietur, & ea renunciatio non ſit à Legislatore acceptata non præiudicat diſpenſato.*

525 *Amplia, vt nec dicta renunciatio vires amittat, quamuis Diſpenſatus literas laceraſſet.*

526 *Adhoc vt renunciatio habeat effectum requiritur, vt Legislator illam acceptet, quæ ſi acceptetur inualidabitur Diſpenſatio.*

527 *Intellige, vt Diſpenſatio inualidetur ſi ab ipſomet Legislatore renunciatio acceptetur non autem a Delegato, qui nomine Summi Pontificis Diſpenſauit.*

528 *Mutatio voluntatis non præſumitur.*

529 *Maxima differentia eſt inter Diſpenſationes, quæ fiunt in Lege, & alias, quæ fiunt in Voto, & Iuramento.*

530 *Si qui renunciet Diſpenſationi factæ ſuper Voto, vel Iuramento noua egebit Diſpenſatione.*

531 *Si Diſpenſatio non fuiſſet perfectè conceſſa, vt ſi fuiſſet à Pontifice factum mandatum, ſed nondum fuiſſet à delegato exequutum, quamuis pluries dicto mandato renuncietur, nihilominus poterit Diſpenſandus mutata voluntate diſpenſationem accipere, eaq; vti.*

532 *Diſpenſatio eſt valida quamuis ob metum facta ſit dummodo adfuerit intentio Diſpenſandi.*

533 *Geſta per metum valida ſunt exceptis caſibus à Iure expreſſis.*

534 *Quamuis fuerit commiſſa Diſpenſatio à Pontifice poterit nihilominus ei renunciari, & Epiſcopus adiri, vt ſua auctoritate ordinaria Diſpenſet in caſibus in quibus poteſt in aliquo Impedimẽto Diſpenſare, vt v. gr. in Voto pœnali caſtitatis.*

535 *Facta in Gratiam alicuius non debent in eius dãnum retorqueri.*

536 *Poteſt Epiſcopus Diſpenſare in caſu de quo ſupra proximè, quamuis vigore commiſſionis Pontificiæ Ordinarius, vel Confeſſor Diſpenſaſſet.*

537 *Quamuis Epiſcopus, vel alius Diſpenſare potens recuſaſſet, & Diſpenſandum ad Pontificem remiſiſſet, qui Diſpenſationem commiſiſſet adhuc poterit Epiſcopus, vel alius Diſpenſare potens adiri ſi dictæ commiſſioni Pontificiæ renuncietur.*

538 *Si mandatum Pontificis non potuiſſet habere effectum, quoad Diſpenſationem propter ſuperuenientem mortem alterius ex Oratoribus, vel aliud iuſtum Impedimentum poterit nihilominus habere effectum, quoad legitimationem prolis, quamuis Parentes, qui mandatum Pontificis obtinuerunt mortui ſint etiam in præiudicium venientium ab inteſtato.*

539 *Facultas legitimandi Prolem conceditur tantum in fauorem Matrimonij, & aliter Papa non ſolet concedere, vnde ſi ex culpa Oratorum Matrimonium non fuiſſet contractum, non valebit legitimatio poſt mortem Parentum facta in præiudicium Tertij.*

540 *Multæ ſpecies Illegitimorum in Iure traduntur.*

541 *Qui Illegitimi dicantur.*

542 *Qui Spurij.*

543 *Spurij, ſeù varij per ſubſequens Matrimonium non legitimantur.*

544 *Qui dicantur vulgò Concepti.*

545 *Qui dicantur Manzeres.*

546 *Qui Inceſtuoſi ſint.*

547 *Qui Nepharii.*

548 *Qui Adulterini.*

549 *Qui Sacrilegi.*

550 *Regulariter ad dignoſcendam qualitatem Illegitimitatis attenditur qualitas Matris, quia ſi ex Clerico, & ſoluta nati ſint dicuntur Spurij; ſi ex Sacerdote, & Muliere nupta dicuntur Adulterini: ſi ex Matre Religioſa Profeſſa, & Deo dicata vocantur Sacrilegi.*

551 *Excipiuntur à dicta generali Regula filij nati ex ſoluta, & Monacho Profeſſo, quia quamuis Mater ſoluta ſit dicuntur Sacrilegi.*

552 *Qui dicantur Nothi.*

553 *Qui Hibride.*

554 *Baſtardi vnde dicantur, & qui dicantur Baſtardi.*

555 *Potens ex priuilegio legitimare Adulterinum, & Inceſtuoſum an poſſit legitimare eum, qui vtroq; vitio laborat.*

556 *Si poteſtas Diſpenſandi, vel legitimandi ſit generaliter conceſſa non expreſſis perſonis, quibuſcumque Diſpenſatio, ſeù legitimatio facienda ſunt latè interpretanda eſt, & conſequenter in fauorabilibus mixtum comprehenditur in ſimplici: At ſi fuerunt expreſſa nomina debet ſtrictè intelligi.*

557 *In odioſis mixtum non comprehenditur in ſimplici.*

558 *Clauſula* Volumus autem, *eſt fons, & radix omnium diſpoſitionum.*

559 *Dictio autem eſt aduerſatiua.*

560 *Verba geminata operantur vltra ſolitum, & magis enixam Papæ voluntatem demonſtrant.*

561 *Verba geminata omnem dubietatem tollunt.*

562 *Reſcripta Papæ in ea parte, qua prohibetur delegato receptio munerum diuerſimodè concipiuntur ſi Literæ fiant in forma Pauperum, ab alijs, quæ conceduntur in forma ordinaria.*

563 *Datu eſt in omnibus ſcripturis neceſſariò apponenda alias carent fide, & probatione.*

564 *A tempore datæ Gratia initium ſumit, & eius tempus circa validitatem, vel inualiditatem Gratiæ ſemper attenditur.*

565 Triplex data in reſcriptis Apoſtolicis deſcribitur, quæ tamen idem tempus demonſtrat, & declaratur, vt infra.

566 Officialis primæ datæ ſtatim, ac eſt ſignata Supplicatio, ſignat in calce Supplicationis paruam datam. & quarè dicatur parua, per dictam datam actus non ſit perfectus.

557 Secunda data apponitur à D. Datario.

558 Ad D. Datarium ſpectat Datare omnes Supplicationes tàm Gratiæ, quàm Iuſtitiæ.

569 Mortuo Pontifice expirat Officium D. Datarij, qui propterea tenetur omnes Supplicationes tàm Gratiæ, quàm Iuſtitiæ, quæ tempore obitus Pontificis penes ipſum, & eius Officiales Datariæ reperiuntur ſtatim conſignare Collegio Cardinalium ſub ſigillo clauſas futuro Pontifici reſeruandas.

570 Tertia data latius extenditur.

571 Roma eſt communis patria, & caput omnium nationum, & propria Sedes Summorum Pontificum.

572 Roma diuinitus Apoſtolica Sedes ordinata fuit.

373 Licet Petrus ſedem primus conſtituerit in Antiochia: poſt ſeptennium tamen anno ſecundo Claudij Imperatoris Romam ſe tranſtulit.

574 Romanus Epiſcopatus fuit ſemper inſeparabiliter connexus Pontificatui maximo.

575 Clemens V. & ſucceſſores in Gallia per annos ſeptuaginta ob perſequutiones habitas fuerunt commorati.

576 Iuſſu D. N. Ieſu Chriſti Apoſtolica Sedes Romæ fixa fuit.

577 Sancta Sedes Apoſtolica nõ poteſt aliò transferri, ex quacumq; cauſa præter quam Diuinæ reuelationis: vt opinantur Doctores citati.

578 Populus Romanus Leonis Iſauri, & Græcorum iugo excuſſo Ciuitatẽ Romanã Pontifici ſubiecit.

579 Si Papa reſideat in Palatio Vaticano data Literarum inſcribitur apud S. Petrum; ſi in Monte Quirinali (vulgò monte Cauallo dicitur) Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, ſi in Villa Tuſculana, vulgò Fraſcati dicitur. Datũ Tuſculi; ſi in Arce Gandulphi Albanen. Diœceſis.

580 Vbicumq; eſt Papa eſt Roma.

581 Variæ ſupputationes annorum, & temporum apud varias mundi nationes recenſentur.

582 Eccleſia Catholica ab Incarnatione Dominica potius, quàm à creatione Mundi annum incipit, tùm ob inſigne noſtræ Redemptionis beneficium, tùm quia inde incepit ſexta ætas mundi duratura, vſq; ad finem ſæculi.

583 Annus de ſtylò Curiæ Romanæ, incipit currere ab 8. Cal. Aprilis. quæ eſt dies 25. Martij.

584 Anno Romano, quo nos modo vtimur, vſa eſt Romanorum Reſpublica ab Imperio Iulij Cæſaris.

585 Romulus ex decem menſibus conſtituerat Annũ Solarem; Numa conſtituit ex duodecim, ſed adeò confuſi, & imperfectè, vt neceſſe fuerit à dicto Iulio Cæſare immutari.

586 Anno Solari vſa ſemper eſt Eccleſia Chriſti, & totus ferè orbis.

587 Dictiones Numerales de ſtylo Cancellariæ Apoſtolicæ, quomodo ſcribantur in Literis Apoſtolicis, quæ ſub plumbo expediuntur.

588 Quomodo de ſtylo deſcribi ſoleat, data in Literis. quæ in forma Breuis expediuntur.

589 Literæ Apoſtolicæ contrà ſtylum confectæ, ſunt de falſo ſuſpectæ.

590 Nomen Pontificis, & Annus eius Pontificatus ſunt de eſſentia Datæ.

591 Annus Pontificatus incipit à die Conſacrationis, & Coronationis Pontificis, quia de conſuetudine Papa non ſcribit Pontificatum in Data ante eamdem Conſacrationem, & Coronationem. ſed dicit ſuſcepti à Nobis Apoſtolatus Officij Anno Primo.

592 Papa de Iure ex ſola electione legitimè facta abſque alia Confirmatione plenam adminiſtrationem conſequitur.

593 Quarè Annus Pontificatus ſcribatur immediatè poſt Annum Dominicæ Incarnationis.

594 Literæ Apoſtolicæ abſq; Plumbo appenſo non probant.

595 Per appoſitionẽ Plũbi Literæ cenſentur expeditæ,

596 Sigillum authenticat Scripturam.

597 Quamuis in Numiſmatibus Pontificijs Petrus ſita dextris, & Paulus à ſiniſtris tamen in Plumbo Literis appoſito Petrus collocatur à ſiniſtris, & Paulus à dextris; & quæ ſit ratio.

598 Si præhabita diligenti Informatione Delegatus bona fide declaret preces eſſe veras, & Diſpenſet, ſententia iſta, quamuis forte iniuſta eſſet tamen eſt valida.

599 Pro Delegato quod ritè & rectè ſuum munus expleuerit eſt præſumptio.

600 Per declarationem factam à delegato, quòd preces veras compererit probatur Literarum iuſtificatio.

601 Si Reſcriptum à principio fuit ſubrepititium dolo, vel fraude, vel ſi Teſtes pro informatione inducti fuerũt corrupti, Diſpenſatio facta corruit, & eſt inualida huiuſmodi ſubreptione, ſeù corruptione detecta

602 Licet delegatus cui commiſſa eſt Diſpenſatio cognoſcat Gratiam per Oratores à Pontifice obtentam aliquo vitio ſubreptionis, vel obreptionis laborare non tamen poterit aliquid contrà ipſius Gratiæ ſubſtantiam decernere.

603 Cognitio validitatis Literarum Apoſtolicarum ſpectat ad ipſum ſolum Pontificem. qui conceſſit.

604 Quamuis non poſſit delegatus cognoſcere de validitate, vel inualiditate Literarum Apoſtolicarum ſi tamen cognoſcat illas ſubreptionis, vel obreptionis vitio laborare debebit ab exequutione

Digitized by Google

ne earundem abſtinere.
25 *Oratores, qui cum ignorantia Impedimenti, bona fide, Matrimonium inter ſe contraxerunt, quamuis non ſubijciantur pœnis* Clementinæ, Eos &c. *quæ ignorantes non afficit, ſubijciuntur tamen pœnis intrinſecis, nempè nullitatis Matrimonij.*

De his, quæ animaduertere debet Delegatus, vt Diſpenſatio valida ſit.

CAP. VI.

DElegatus, cui mandatum de diſpẽſãdo fuit à Pontifice commiſſum, nullam, quoad exercitium, habet Iuriſdictionem, priuſquàm ipſæ Literæ Apoſtolicæ ſibi præſentatæ ſint; licet enim ipſa die datæ Literarum recipiat Iurisdictionem in habitu, nullo tamen modo ea ſibi competit in actu, & exercitio ante illarũ præſentationem, patet *cap. ſuper eo, il* 12. 2. *de Appellat. in fine, cap. Paſtoralis* 14. *de reſcriptis*, & docent Bellam. *deciſ.* 110. *n.* 12. Achilles de Graſſis *deciſ.* 53. *alias* 2. *de offic. Delegati n.* 1. *&* 2. Carolus de Graſſis *de eff. Cleric. effectu pr. nu.* 36. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 170. *n.* 20. Tuſch. *concluſ.* 435. *n.* 1. *lit. I.* Lælius Altograd. *conſ. primo n.* 51. *lib. pr.* Creſcentius *deciſ.* 13. *aliàs* 197. *de conceſſ. Præbendæ*, Garcia *de Benef. par.* 6. *cap.* 2. *nu.* 8. Auguſtinus Barboſa *in votis Canonic. lib.* 2. *voto* 47. *n.* 163. Melchior Lotherius *de re Benef. lib. pr. quæſt.* 37. *n.* 32. Thomas Sanchez *de Matrim, lib.* 8. *Diſp.* 29. *n.* 10. Alexander Sperellius *deciſ.* 85. *n.* 31.
3 Seraphinus *deciſ.* 1010. *nu.* 2. nec ſufficit, quod ſciat Delegationem in ſe factam fuiſſe, Lother. *d. lib. pr. quæſt.* 40. *n.* 27. Vis
4 namque ipſius Delegationis non ſtat in ſcientia, ſeù ignorantia Delegationis, ſed in illa reali Literarum productione, Lo-
5 therius *l. c.* imò nec ſufficiet ſi exempla commiſſionis exhibeantur, quia requiritur, vt originaliter exhibeantur, cùm debeat Delegatus eſſe certus de ſua Iuriſdictione, Achilles de Graſſ. *deciſ.* 2. *aliàs* 53. *n.* 3. *de off Delegati*, Hieronymus Palma *conſ.* 57. *n.* 18. Pariſ. *de reſignat. lib.* 9. *quæſt.* 8. *n.* 12. Tuſchus *concluſ.* 435. *n.* 9. Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. par.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 10.
6 *n.* 142. Coccinus *deciſ.* 322. *n.* 1. nec refert, quod procedat vt Delegatus, quia cùm Iuriſdictio ſit qualitas quæ naturaliter homini non inſit, Fragoſius *l. c. n.* 142. niſi certus ſit de Iuriſdictione, nihil agit, Didacus Ludouicus de Lima *in addit. ad Molina de Primog. lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 68. ita etiam Salgado *de Regia protect. part.* 3. *cap.* 3. *nu.* 22. penes ipſum, quia cum cauſa efficiens Diſpenſationis ſit ipſe Papa, & ipſa gratia non poſſit aliter quàm per reſcriptum probari, neceſſe eſt, vt huiuſmodi reſcriptum in medium proferatur, aliàs impoſſibile eſt, vt dicatur conſtare de commiſſione Pontificis, vt benè animaduertit Lotherius *d. lib. pr. quæſt.* 37. *n.* 50. & propte-
7 rea omnia Acta facta per Delegatum poſt datam Literarum, ſed ante illarum præſentationem, eſſe nulla, & irrita, nec per illarum ſubſequutam præſentationem conualidari, aperte docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 29. *n.* 10. & Ventriglia *in praxi annotat.*
8 38. §. *Vnico nu.* 1. quamuis etiam nullus defectũ Iuriſdictionis opponat, Rota *de-*
9 *ciſ.* 9. *n.* 1. *par.* 4. *recent.* immò nec ipſi Delegato credendum eſt, ſi aſſerat quidem ſe Delegatum, ſed de Delegatione non doceat, Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect. pr. n.* 35. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1405. *n.* 17. Fragoſius *l. c. n.* 145. excipe niſi ſit
11 Cardinalis, vel Pœnitentiarius Papæ, ſeu in excelſa Dignitate conſtitutus, Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 17. *à n.* 17. *vſq. ad n.* 20. vel niſi
11 agatur in foro conſcientiæ, in quo Confeſſario, & cuicumq; timorato viro teſtãti de Delegatione in ſe facta, credendum
12 eſt, Sanchez *l. c. n.* 22. Vnde ſi obtento iã mandato ad Diſpenſandum ſuper Impedimento dirimenti, Oratores illo non præſentato, nec legitimè exequuto, Matrimonium contrahant, irritè quidem, & nulliter agent, & noua egebunt Diſpenſatione, Pirrhus Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap. pr. n.* 44. & adeſt diſpoſitio Concilij Trident. *ſeſſ.* 22. *c.* 5. *poſt Canones*, vbi decernitur Diſpenſationes Matrimoniales nullum ſortiri effectum ante factã ab Ordinario cognitionem; & propterea Oratores ſic contrahendo nouum Impedimentum contrahunt, quod eſt neceſſariò explicandum, cum ex diſpoſitione Cõcilij *ſeſſ.* 24. *c.* 5. debeant carere ſpe Diſpẽſationis, ſi ſcienter intra gradus prohibitos Matrimonium contrahere, & eò magis ſi conſummare præſumpſerint; vide quæ diximus. cap. 4.

Præſentatis itaq; Delegato originalibus

LiterisApoſtolicis debet Delegatus in pri-
mis illas diligenter conſiderare, vt ſibi
13 conſtet, eas nõ continere Clauſulas inſo-
litas, quia tunc eſſent ſuſpectæ de falſo,
Gonzales ad Reg. 8. Cancell. Gloſſa 36. n.86.
Barboſa in Votis Canonicis, Voto 17. nu. 151.
lib. 2. Balthaxar de Tomaſis prima Decade,
Rota inter impreſſas poſt ſecundũ volumen conſil.
Farinacij, deciſ. 68. n. 3. Molfet. tomo 2. in Pro-
14 hæmio quæſt. 18. n. 5. at ſi deprehẽdat illas eſſe
iuxta ſtylũ Romanæ Curiæ confectas, ſoli-
toq; Plũbo, & Cordulis munitas, quia tũc
dicuntur expeditæ, & cenſentur autenti-
cæ Literę Papæ, Riccius in praxi fori Eccleſ.
reſol. 218. n. 1. Lotherius de re benef. lib. pr.
quæſt. 37. n. 11. Paril. de Reſignat. lib. 3. quæſt.
2. n. 18. Rota coram Durano deciſ. 324. n.
7. Rota deciſ. 68. n. 8. par. 3. recent. & ſunt
originales, Rubeus deciſ. 103. n. 4. tomo 2.
& æquiparantur Inſtrumento publico,
Gomez. in Reg. de Public. reſign. quæſt. 9. Li-
15 tera C. imò Bulla dicitur ipſum Sigillum,
& Plumbum pendens, Riccius l. c. nu. 2.
16 & abſq; ipſo Sigillo non probant, Cap. Li-
cet 5. de crim. falſi, Marcus Paulus Leo in
praxi Sacræ Pænitent. part. 2. poſt Impedi-
menta dirimentia, Verſ. Imò Bulla, pag. mi-
bi 240.

17 Excipe tamen Literas in forma Breuis
à Secretaria Apoſtolica expeditas, quia
licet Plumbatæ non ſint, tamen propriè,
& verè literæ Apoſtolicæ ſunt, prout aliç,
quæ ſub Plumbo expediuntur, Gomez.
tract. de Breuib. à n. 5. Lotherius de re Benef.
18 lib. 3. quæſt. 11. n. 59. Quòd ſi Literæ non
ſint ſtylo Romanæ Curiæ conformes,
ſunt ſuſpectæ de falſo; Cap. Quamgraui 6.
de crim. falſi, Maſcard. de probat. concluſ. 1269
n. 3. & 4. & concluſ. 1341. n. 28. Barboſ. in
Votis Canonicis lib. 2. Voto 25. n. 58. Man-
doſ. Reg. de Infirm. quæſt. 15. n. 8. Gonz. ad
19 Reg. 8. Canc. Gloſſa 36. n. 86. niſi appareãt,
correctæ auctoritate Domini Regentis
Cancellariæ Apoſtolicæ; qui dum caſus
euenit, vt Literæ correctione indigeant
poſt correctionem inſcribere ſolet in ſu-
periori Capite Literarum Corrige in Regi-
ſtro. prout iacet, N. Regens, & in infe-
riori parte, in plica ipſarum Literarum,
verſus Dexteram partem, inſcribitur, vt
infra; Correcta per me N. Regiſtri Magiſtrum,
& ita ſe habet notorius Curiæ ſtylus,
20 qui ſtylus declarat mentem Papæ, Man-
doſ. ad Reg. Cancell. in probæmio quæſt. 2. n. 3.
21 Lotherius lib. 2. quæſt. 40. n. 69. & ab ipſo
ſtylo reſcripta Papæ recipiunt interpre-
tationem, Viuianus de Iure Patronatus lib.

22 13. cap. 8. n. 28. cùm faciat Ius, ſitq; pro
lege ſeruandus, Garz. part. pr. cap. 5. n. 23.
Barboſa in praxi exigendi penſionem, par. pr.
quæſt. 5. nu. 16. Paril de Reſignat. tomo 2. lib.
10. quæſt. 2. n. 17. Diana par. 4. tract. 4. re-
ſol. 135. Hieronymus Palma conſ. 17. n. 20.
vnde ſi Literę contineant Clauſulas inſo-
litas, redduntur ſuſpectæ de falſo, vt dixi-
23 mus, idque verum eſt, quamuis etiam
appareant motu proprio conceſſæ, quia
non præſumuntur a Papa emanatæ, Ma-
ſcardus l. c. n. 5.

24 Si Literæ præſentatæ ſint conformes di-
cto ſtylo, & careant ſuſpicione, conſide-
ret Delegatus illarum tenorem, & for-
mam ſibi in eo præſcriptam, illamq; om-
ninò ſeruet, alias Diſpenſatio per eum fa-
cta irrita erit, & nulla. quia cum omnia
reſcripta Papæ ſint de forma, Garc. de be-
nef. part. 6. cap. 3. n. 40. Barboſ. in votis Ca-
25 nonicis lib. 1. voto 5. n. 16. ſintq; ſtricti Iu-
ris, & ſtrictiſſimè intelligenda, Rota co-
ram Pœnia deciſ. 415. n. 4. Cæphalus conſ.
338. nu. 12. tomo 3. Corneus conſ. 216. n. 5.
vol. pr. & conſ. 163. n. 2. tomo 2. Lælius Al-
tograd. conſ. 71. n. 35. lib. 2. Ludouicus Po-
ſtius reſol. 71. n. 33. & reſol. 125. n. 43. Fra-
goſius Reg. Chriſt. Reip. part. 1. lib. 4. diſp.
10. n. 108. Merlinus deciſ. Rotæ Lucanæ de-
ciſ. 96. n. 97. eſt eorum forma ad vnguem
ſeruanda, Barboſa in votis Canonic. lib. pr.
voto 5. d. n. 16. Reſponſa Maraniæ Reſp. 24.
26 n. 15. tomo 2. Garcia l. c. nec poteſt hoc ca-
ſu per æquipollens adimpleri, Rota deciſ.
671. n 2. part. pr. Recent. Rota coram Ca-
ualerio deciſ. 612. n. 18. Rota coram Dura-
no deciſ. 218. n. 2. Franciſcus Merlin. deciſ.
Rotæ Lucanæ deciſ. 41. num. 6. Paitell.
expedit. Cauſ. ciuil. expedit. 55. n. 18. Hiero-
27 nymus Palma conſ. 57. Sanchez lib. 2. diſp.
11. n. 19. Ludouic. Cenc. de cenſib. quæſt. 9.
n. 12. & quæſt. 48. nu. 36. itaut Delegatus
fines ſui mandati egrediendo, committat
delictum, Rota coram Merlino deciſ 17. n.
28 n. 1. Et cum nullam Delegatus habeat Iu-
riſdictionem, niſi in his, quæ habet in
mandato præciſè expreſſo cap. Cura olim el.
primo de off. Delegat. Farinacc. conſil. crimin.
lib. pr. conſ. 89. n 1. Tuſch. concluſ. 434. nu.
4. lit I. & nos alibi diximus, imò in ipſo mã-
dato tota eius Iuriſdictio radicetur, Rota
coram Penia deciſ. 72. n. 4. Lælius Alto-
grad. d. conſ. 71. n. 35. d. Merlinus deciſ. dicta
29 96. n. 6. quicquid præter illa decernit, &
exequitur, eſt nullum defectu Iuriſdictio-
nis, Rota coram Pænia deciſ. 339. n. 5. Ga-
briel conſ. 149. n. 38. tomo 2. Franc. Merol-
la

Digitized by Google

la *tomo 3. diſp. 7. cap. 4. dub. 27. n.* 281. Hie-
ronymus Palma *conſ.* 82. *n.* 51. Rodriguez
in ſumma tomo pr. cap. 235. *n.* 7. Farinacius
lib. pr. conſ. 89. *n.* 8. Merlinus *l.c.n.* 98. Pt. Leo
in praxi Sacræ Pænitentiariæ par. 2. Vbi de
Oratoribus, qui nondum receptis Literis
&c *verſ. Animaduertat, pag. mihi* 311. Rota
in nouiſſimis deciſ. 344. *n.* 13. Paulus Layman.
Theol. mor. lib. pr. tract. 4. *cap.* 22. *nu.* 11. *in
princip.* Ludouiſ. *deciſ. pr. n.* 1. *& deciſ.* 518.
n. 2. Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
961. *n.* 10. *& cap.* 965. *nu.* 18. Menochius
conſ. 442. *n.* 65. *vol.* 5. Rota *deciſ.* 624. *n.* 1.
& 2. part. pr. recent. Caputaquenſ. *deciſ.* 145.
n. 9. *part.* 2. Rota *deciſ.* 226. *nu.* 1. *par. pr.
diuerſ.* Rota *in nouiſſ. deciſ.* 204. *n.* 8. coram
30 virili, qui defectus eſt omninò inſanabi-
lis, Paulus Rubeus *deciſ.* 578. *n.* 3. Caputa-
quenſ. *deciſ.* 34. *n.* 2. *par.* 3. Flammin. Pa-
riſ. *de reſignat. lib.* 9. *quæſt.* 24. *n.* 11. *& de
conſid. quæſt.* 79. *n.* 24. Rota *deciſ.* 295. *n.* 7.
31 *par.* 7. *recent.* imò deficiente forma deficit
actus *cap. Cum dilecta* 22. *de reſcr.* Barboſa
in verbis canonicis lib. pr. voto 15. *n.* 22. Gonza-
les *Gloſſa* 4. *n.* 137. *reſp. Marantæ reſp.* 32. *n.*
74. *par.* 3. Rota coram Merlin. *deciſ.* 746.
num. 2. Rutilius Paitellus *expedit. cauſ.
ciuil. expedit.* 35. *num.* 18. Farinacc.
32 *conſ. crim. lib. pr. conſ.* 81. *n.* 3. eius enim
omiſſio remouet conſenſum ab actu, Ro-
ta *deciſ.* 462. *nu.* 4. *par.* 2. *recent.* Sperellius
33 *deciſ.* 106. *n.* 1. quamuis etiam actus fauo-
rabilis ſit Paulus Rubeus *in annot. ad deciſ.*
34 542. *n.* 59. *tomo* 2. & quamuis etiam aga-
tur de vtilitate publica, Sperell. *deciſ.* 12.
35 *nu.* 26. & quamuis etiam in modico defi-
ciatur, Rota *deciſ.* 30. *nu.* 3. *par. pri. recent.*
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 965. *n.* 18. *par.* 5.
Merlin. Pignatell. *contron. forenſ. cap.* 73. *n.*
2. *Centuria pr.* Thomas Pelliccionius *qq. Il-
luſtr. quæſt.* 25. *cap. pr. pag. mihi* 214. *col. pr.
in med.* Mantica *deciſ.* 286. *àn.* 2. Reſponſa
36 Marantæ *Reſp.* 32. *n.* 75. *par.* 3. forma namq;
indiuiſibilis eſt, Rota *deciſ.* 471. *n.* 9. *part.
pr. diuerſ.* Pelliccionius *l. c.* Lotherius *lib.
primo quæſt.* 24. *n.* 6. Rota *deciſ.* 463. *nu.* 1.
part. 3. *recent.* Ludouicus Cenc. *de cenſib.
quæſt.* 49. *n.* 17. vnde vel tota ſeruabitur,
vel tota corruet, Stephan. Gratian. *diſcept.
forenſ. cap.* 465. *n.* 18. *tomo V.* Barboſa *de
axiom. axio.* 100. *n.* 14. Reſponſa Marãte *l.c.n.*
37 78. *in fine*, Et in his quæ ſunt de forma ſer-
uatur rigor, Rota *deciſ.* 175. *n.* 2. *par. prima
recent.* Reſponſa Marantæ *l.c.n.* 77. Stepha-
nus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 440. *n.* 12.
38 *tom.* 3. Nec in hoc parcitur ruſticitati, æta-
ti, ſexui, vel alteri cuicumq; qualitati, aut

conditioni, quantumuis etiam per erro-
rem omiſſa ſit, Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *n.* 14.
Barboſa *de Axiom. Axiom.* 100. *n.* 7. Card.
Tuſch. *concluſ.* 593. *n.* 8. *lit. C.* vnde nec de
partium conſenſu remitti poteſt, Meno-
chius *de arbitr. lib. pr. quæſt.* 30. *n.* 6. Mer-
linus Pignatell. *contron. forenſ. centuria* 2.
cap. 59. *n.* 10.
40 Ex quibus ſic deductis certò cõſtat Dele-
gatum, forma non ſeruata, minus legitimè
procedere, & Proceſſum, ac Diſpẽſationẽ,
& quicquid per ipſum factum fuerit, ipſa
forma ſpreta, nulla, & irrita eſſe, Rota
deciſ. 161. *à n.* 5. *par.* 4. *recent.* Paulus Lay-
manus *Theol. mor. lib. pr. tract.* 4. *cap.* 22. *n.*
41 11. Paria namq; ſunt mandatum non ha-
bere, & illius fines excedere, Reſponſa
Marantæ *Reſp.* 86. *n.* 32. *par.* 3. *recent.*

Ad hoc autem, vt Delegatus conſidera-
re poſſit Clauſulas Literarum Diſpenſa-
tionis Matrimonialis, placuit hic inſerere
earum tenorem, qui vt plurimum ſolet
eſſe infraſcriptus.

*Alexander Epiſcopus Seruus Seruorum Dei;
Dilecto filio Vicario Venerabilis Fratris noſtri
Epiſcopi Lucani in Spiritualibus Generali ſalu-
tem, & Apoſtolicam Benedictionem; Oblatæ no-
bis nuper pro parte Dilecti filij Antonij nati Ia-
cobi laici, & Dilectæ in Chriſto filiæ Magda-
lenæ natæ Peregrini, Mulieris Lucanæ Diœceſis ex
loco de Corelia ortorum, petitionis ſeries contine-
bat; Quòd cùm d. Magdalena in d. loco propter
illius anguſtiam vtrum ſibi non Conſanguineum,
vel Affinem paris conditionis, cui nubere poſſit, in-
uenire nequeat; Cupiunt Antonius, & Magda-
lena prædicti, inuicem Matrimonialiter Copula-
ri; Sed quia tertio, & quarto à communi ſtipi-
te prouenientibus Conſanguinitatis Gradibus in-
uicem ſunt coniuncti, deſiderium eorum hac in
parte adimplere non poſſunt abſq; Sedis Apoſto-
licæ Diſpenſatione; Quare ijdem nobis humili-
ter ſupplicari fecerunt; Quatenus eis in præmiſ-
ſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica
dignaremur; Nos igitur eoſdem Antonium, &
Magdalenam, ac eorum quemlibet à quibuſuis
Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti,
alijſq; Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis
à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cau-
ſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt,
ad effectum præſentium tantùm conſequendum
harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cen-
ſentes, ac certam de præmiſſis notitiam non ha-
bentes, Diſcretioni tuæ, de qua in his ſpecialem
in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica
Scripta mandamus, quatenus depoſita per te om-
ni ſpe cuiuſcumque muneris, aut præmij etiam
ſponte oblati, à quo te omnino abſtinere debere
mo-*

monemus, de præmiſſis te diligenter informes, etſi
per Informationem eamdem preces veritate uici
repereris, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus,
tunc cum eisdem Antonio, & Magdalena, dum-
modò ipſa propter hoc rapta non fuerit; Quòd Im-
pedimento quarti Conſanguinitatis Gradus hu-
iuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus
Apoſtolicis, cæteriſq; contrarijs nequaquam ob-
ſtantibus, Matrimonium inter ſeſe publicè, ſerua-
ta forma Concilij Tridentini, contrahere, illudq;
in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmo-
dum remanere, liberè, & licitè poſſint, & va-
leant, auctoritate noſtra Diſpenſes; prolem ſuſci-
piendam exinde legitimam nunciando; Diſtan-
tiam verò tertij Conſanguinitatis Gradus huiuſ-
modi eis non obſtare declares: Volumus autem,
quod ſi ſpreta monitione noſtra huiuſmodi aliquid
muneris, aut præmij occaſione præmiſſorum exi-
gere, aut oblatum recipere temerè præſumpſeris,
Excõunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras;
Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem Anno
I. D. 1655. Cal. Decembris. Pontificatus No-
ſtri Anno Primo.

43 Porrò nil fruſtrà in huiuſmodi Litera-
rum Apoſtolicarum confectione apponi-
tur, vt inter alios teſtatur, Pirrhus Cor-
radus *in praxi Diſpenſationum Apoſtolicarum*
lib. 8. cap. 5. n. 7. cùm DD. Abbreuiatores
maioris Præſidentiæ ſemper ex illis detra-
hant omne id, quod ſuperfluum eſt, eo
quòd nec minimum verbũ in Reſcripto
Pontificis, debet eſſe ſine virtute, idem
Pirrhus Corrad. *l. c. nu. 9.* Vnde Clauſulæ
omnes in ipſis Literis apponi ſolitæ, ſunt
optima ratione à ſtylo introductę, vt mox
in earumdem explicatione oſtendemus.
Incipiendo etenim ab exordio ipſarum
Literarum.

44 *Alexander &c.* exprimitur Nomen, quo
ipſe Summus Pontifex denominatus eſt,
in eius aſſumptione die ſeptima Ianuarij
1655. Diuini Spiritus compulſu, & vni-
uerſali gaudio, mutato ſibi nomine, cum
antea nominaretur Fabius Ghiſius Senen-
ſis, quem Diuinæ Sapientiæ Altitudo ſuc-
ceſſibus fæliciſſimis ſoſpitet, continuaq;
protectione cuſtodiat, & precibus com-
munibus annuendo longitudine dierum
repleat; Hæc autem Nominis mutatio
45 originem habuit in Sergio huius Nomi-
nis Papa Secundo, circa Annum 846. Te-
ſte Iac. Philippo de Bergamo in ſupple-
mento Cronicorum, & fuit Papa 104.
qui cum ante Aſſumptionem ad Pontifi-
catum vocaretur Oſporch, ob dicti no-
minis indecentiam illud immutauit, vn-
de Sergius fuit appellatus, vt referunt Bo-
naccina *de cenſuris diſp. pr. quæſt. prim. puncto*
2. propoſ. pr. n. 7. Menochius *de arbitr. lib.*
2. Centuria 4. caſu 318. n. 4. & teſtatur Pla-
tina in vitis Pontificum *fo. mihi 62.* & Ia-
cobus Philippus de Bergamo *l. c.* Poſt
quem Sergium omnes alij Pontifices, vſq;
ad dictum Alexandrum, mutarunt ſibi no-
men, cùm maximè ob id denotetur Sum-
ma Maieſtas, & excellentia ipſius Ponti-
ficis, qui ſtatim, ac ad Pontificatus api-
cem elatus eſt, ex Subdito fit omnis crea-
turæ Superior, & Dominus; Vnde iuſtũ
eſt, vt quando omnibus preeſt, non am-
plius nomine antiquo appelletur, ſed no-
men nouum habeat ſicut de nouo omniũ
Dominus, & Dei Vicarius effectus eſt, vt
benè ponderat Gonzales *ad Reg. 8. Cancell.*
Gloſſ. pr. n. 44.

46 Id tamen nota, quod in omnibus Literis
huiuſmodi matrimonialium Diſpenſa-
tionum præponitur de ſtylo nomen Pon-
tificis modo prædicto, quando ſiuè per
officium minoris Gratiæ, ſiuè per Cancel-
47 lariam expediuntur; At dùm Diſpenſatio-
nes huiuſmodi dantur in Gradibus pro-
pinquioribus, nempè in ſecundo, vel in-
fra ſecundum, ſiuè ex vno, ſiuè ex pluri-
bus, & multiplicatis ſtipitibus deriuent
Impedimenta, tunc eo quòd Literæ ex-
pediuntur in forma Breuis à Secretaria
Apoſtolica, vt diximus *Cap 3.* ſuccinctius,
& breuius præponitur titulus ſic, dicendo
Alexander Papa Septimus, & ita de ſtylo
ſeruatur, vt notum eſt, & docet Maroo-
48 ſius *Reg. 22. quæſt. 11. n. 1.* Quæ Literæ, li-
cet iſto modo fiant, ſunt tamen verè; &
propriè Literæ Apoſtolicæ, prout aliæ,
quæ expediuntur ſub Plumbo, vt docent
Gomeſ. *in paruo tract. de Breuib. à n. 5.* Lo-
therius *de re Benef. lib. 3. quæſt 11. n. 59* &
49 ideò dicuntur Breuia, quia breui, & con-
ciſa ratione concipiuntur, & expediri ſo-
lent per ſolam Secretariam ſuperimpo-
ſito Sigillo Anuli Piſcatoris, Teſte Lo-
therio *l. c. n. 62.*

50 Dubitant nonnulli, eò quod iſtæ Matri-
moniales Literæ incipiunt à nomine Põ-
tificis, an huiuſmodi conceſſiones cen-
ſeantur factæ nomine Pontificis, vel Se-
dis Apoſtolicæ, & quamuis pleriq; Do-
ctores exiſtiment fieri nomine ipſius Põ-
tificis, ex quibus plures refert, & ſequi-
tur Sanches. *lib. 8. diſp. 28. nu. 46.* nihilo-
minus nõ improbabile exiſtimo fieri no-
mine Dignitatis, quamuis enim in com-
miſſione nomen Pontificis præferatur, id
fit, vt intelligatur, qui Pontifex auctor
fue-

Digitized by Google

fuerit conceſſionis, & non quod conceſſio facta cenſeatur nomine Pontificis faciunt dicta per Seraphin. *deciſ.* 1371. *nu.* 4. Et colligitur ex verbis in reſcripto contētis, & apponi ſolitis nempè *de Benignitate Apoſtolica dignaremur*; & ex verbis *nos, & Sedem Apoſtolicam &c.* & alibi *Auctoritate noſtra Diſpenſes*; Quæ verba idem ſonant, ac Auctoritate Apoſtolica *cap. Cum aliquibus 4. in fine de reſcriptis in 6.* Et quamuis hæc quæſtio non videatur
51 conſideratione digna, quia Papa, & Sedes Apoſtolica idem ſunt, vt animaduertit Quintilianus Mandoſ. *ad Reg. Cancell.*
52 *Reg. pr. quæſt.* 10. *n.* 13. Vnde appellans ad Papam, appellare cenſeatur ad Sedem Apoſtolicam, Mandoſ. *n.* 14. *l. c.* nihilominus ſi Delegatio conceſſa ſit nomine
52 Dignitatis, quamuis Papa, qui conceſſit
53 re integra moriatur, non expirat ipſa Delegatio, Sanches *lib.* 8. *diſp.* 28. *n.* 44. Paulus Squill. *de priuil. Cler. cap.* 2. *n.* 134. mortuo enim Papa Eccleſia non dicitur rema-
54 nere ſine Capite, quia eius Caput eſt Chriſtus Dominus, Lotherius *de re Benef. lib. pr. quæſt.* 46. *n.* 43. & conſequenter per mortem Papæ non moritur, nec extinguitur Ius Principis, ſed illud remanet viuum, nempè quoad radicem in Sacro Collegio Cardinalium, & quoad auctoritatem Iuriſdictionis in ipſo Chriſto, vt benè idem Lotherius *lib.* 2. *quæſt* 27. *n.* 23. Bellarminus *de controu. fidei tomo primo lib.* 2. *cap.* 12. *lit. E. col. mihi.* 550.
55 EPISCOPVS; Verbum Græcum, ab Epi. hoc eſt ſuper, & ſcopos nempè intendens deriuans; ſignificat namque idem, ac ſuperintendens, & ſpeculator; Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 43. *nu.* 18. Bonacc. *de cenſ. Diſp. pr. quæſt. pr. puncto* 2. *n.* 2. & ſignificat etiam Præfecturam, Bellarm. *de controu. Chriſtianæ Fidei tomo pr. cap.* 23. *Lit. B. vnde Cicero lib.* 7. *epiſt. ad Atticū de ſe ipſo*, ait ſe à Pompeio totius Campa-
56 niæ Epiſcopum fuiſſe conſtitutum. Vocat autem Summus Pontifex ſe Epiſcopum cum ſit vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus; *cap. Nouatianus Epiſc.* 6. *cauſa* 7. *Quæſt. pr. cap. Loquitur Dominus* 18. *cauſa* 24. *quæſt. pr.* Gambarupta *de Caſibus reſeruatis cap. pr. nu.* 78. & hoc nomine non dedignatur cum
57 nulla ſit in Eccleſia Dignitas maior Epiſcopali, *cap. pr. de Priuil.* Lotherius *de re benef lib. pr. quæſt.* 26. *n.* 31. Vinianus *de iure patronatus lib.* 3. *cap. pr. n.* 9. Carolus Mar. *in controu. v. gr. Reſponſ. par.* 3. *in tract. Apologico n.* 370. Seraphinus *deciſ.* 606. *nu.* 10. Lælius Altograd. *conſ.* 91. *n.* 2. *lib.* 2. cùm
58 Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſucceſſerint, Bellarm. *de contro. Chriſt. Fidei tomo pr. lib. pr. cap.* 23. *col.* 579. *lit. E.* Piaſerius *in praxi Epiſc. par.* 2. *cap. pr. n.* 1. Lotherius *d. lib. pr. quæſt.* *n.* 11. & referunt Paccinus *de Viſitatione par.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 18. & Gamb. *de off. & poteſtate Legati lib.* 2. *n.* 101.
59 multos Epiſcopos noluiſſe ad Cardinalatum promoueri ob dubium non deſcen-
60 dendi, quia reſpectu Ordinis maior eſt Epiſcopus Cardinali, Gratianus *diſcept. fo-*
61 *renſ. cap.* 590. *n.* 24. *tom.* 3. Imò vſq; ad tēpus Ioannis XXII. & Clementis V. Epiſcopos non fuiſſe Cardinales, quia poterant aliqualiter notari de deſcenſu, ait Paccinus *l. c.* & faciunt dicta per Carolum de Graſſis *de effect. Cleric. in prælud. n.* 306. Quicquid tamen fuerit antiqui hodie tamē ſi Epiſcopi fierent Cardinales non timerent de deſumpto.
62 Porrò tanta eſt huius Epiſcopalis Ordinis Dignitas, vt hoc nomen Epiſcopi ipſimet Chriſto Domino conueniat; *Petr. Apoſt. epiſt. pr. cap.* 2. *in fine ibi, ſed conuerſi eſtis nunc ad Paſtorem, & Epiſcopum*
63 *animarum veſtrarum*; Nec ordo ipſius Summi Pōtificis differt ab Ordine aliorū Epiſcoporum, Fælinus *cap. Cum nobis de præſcript. verſ. Non differt ordo n.* 4. *in fine*; & conſequenter cum idem ſit Ordo, in hoc ſunt omnes pares, ſiuè quis ſit Epiſcopus Mediolanen. ſiuè Ferrarienſ. ſiuè Lucanus, ſiuè Piſtorienſis, vel Toletanus, quia
64 diuitiarum potentia, vel paupertatis humilitas, nō faciunt Epiſcopum ſublimiorem, vel inferiorem, ſunt enim omnes
65 æquè Apoſtolorū ſucceſſores, & ſic nullatenenſis, ſiuè ſimplex Titularis Epiſcopus non ideò minus dicitur Dignitatem obtinere, vt inter alios probant Menoch. *conſ.* 52. *n.* Lotherius *de re benef. lib. pr. quæſt.* 9. *nu.* 65. & *n.* 66.
66 Huius autem Ordinis Epiſcopalis cauſa efficiens fuit ipſe Dominus Noſter Ieſus Chriſtus, qui primus Petrum, & omnes Apoſtolos ordinauit, & conſacrauit, ęque enim in omnes inſufflauit, & inſufflando omnibus æquè dixit: *Accipite Spiritum Sanctum, & quorum remiſeritis peccata, &c. Ioannes cap.* 22. *Docete omnes gentes,*
67 *&c. Matth. cap.* 5. Quæ poteſtas fuit, poſita in Petro tanquàm capite; in cæteris verò tanquam in membris, & ſic iſta tanquàm ſubiectiua, eſt qualificata ex huiuſmodi ſubiectionis circumſtantia; Vide Lotherium *de re benef. lib. pr. quæſt.* 10. *n.* 4.

Fran-

Franciſcum Merolla *tomo 3. Diſp. 7. cap. 5. Dub. 4. n. 47.* Gonzales §. *pr. probem. nu. 1.* Bellarminum *l. c. cap. 9. col. mihi 534. Lit. D.*

Subdit idem Lotherius *l. c.* quod licet à principio; Christus Dominus ordinaſſet Apoſtolos in Epiſcopos vniuerſaliter, ita quod vnicus videretur Epiſcopatus per totum Orbem diffuſus, cuius Caput eſſet
68 Petrus tamen, quia ſoli Petro dictum fuit, *tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam,* ſola ordinatio Petri fuit perennis, aliorum verò Epiſcoporum quatenus fuit vniuerſalis remanſit temporaria, quod idem confirmat Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. pr. num. 20.* & licet illis decedentibus ſucceſſerint in eorum locum Epiſcopi; *Canone in nono 2. diſt. 21.* tamen non ſucceſſerunt vniuerſaliter, ſed ſingulariter, prout ſingulis ſingulæ conſtituebantur Ciuitates, & Diœceſes per ipſum Petrum, quod idem concludunt, dicta per Bellarminum *l. c.* Epiſ-
69 copi namq; vocati fuerunt in partem ſollicitudinis Paſtoralis Officij, non tamen in plenitudinem poteſtatis, vt benè explicant Gonz. *d.* §. *pr. probam. n. 5.* Maſſobr.
70 *de conc. prælud. 3. dub. pr. à n. 6.* & ideò in ſuis Diœceſibus dicuntur Vicarij Papæ, Gonz. *l. c. n. 6.*

71 Eſt autem iſte Epiſcopalis ordo quadripartitus, nempè in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atq; Epiſcopis, vt patet, & dicunt Gonz. *gloſſ. 42. nu. 19.* Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. 10. n. 1.* & cum ſit idem omnium ordo in hoc omnes ſunt pares, ſiuè ſit Epiſcopus Mediolani, ſiuè Lucæ, vel Piſtorij, ſiuè etiam ſit ſimplex Titularis, vt diximus.

72 SERVVS SERVORVM DEI. Ita Papa propter eius humilitatem ſe appellat. *Cap. Saluator 8. cauſ. 1. quæſt. 3.* vt quanto maior, & excelſior eſt, tantò humilior omnibus creaturis, oſtendatur
73 Gonz. *gloſſa pr. n. 46.* & Gregorius Primus ſe ita inſcripſit, vt tradit Albericus de Roſatis *in verbo Greg.* quem refert. Pirrhus Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 2. cap. 4. n. 12.* & hoc ad redarguendam, & reprimendam inſolentiam Ioanniis Patriarch. Conſtantinopolitani, qui ſuperbia inflatus, Imperatoriſq. fauore ſubnixus, ſe vniuerſalem Epiſcopum appellare inſtituerat, qui Titulus ſoli Romano Pontifici competit, & ideò ipſe Gregorius Anno ſalutiferę Incarnationis 595. vt cunctis manſuetudinis exemplum daret primus ſe Seruum Seruorum Dei appellare cępit, vt refert idem Pirrhus Corrad. *l. c.* Vnde
74 introductus fuit ſtylus apponendi in Bullis ea verba adeò, vt niſi appoſita eſſent, Bulla poſſet redargui de falſo, vt probat Flamin: Pariſ. *de reſignat. Benef. lib. 8. quæſt. 7. n. 113.*

75 DILECTO FILIO Sancta Mater Eccleſia omnes Chriſtifideles ſuos filios appellat; *cap. Quam graui 6. de crim. falſi,* Nauarrus *de reddit. Eccleſ. quæſt. pr. n. 65.* præter Epiſcopos quos fratres vocat, vt ſic de ſtylo ſeruari teſtatur Petrus Rebuff. *in praxi Benef. titulo de forma nouæ prouiſionis circa principium verſ. Et filios vocat* Leoncillus *de paupertatis opibus par. 2. priuil. 233. n. 11.* quia ſicut omnes filij Dei ſumus per fidē caritate firmatam, ſic omnes filij ſumus eius Vicarij cura, & honore, ex eò quod ipſe curam omnium Chriſtianorum habet, vt ponderat idem Pirrhus Corrad. *in d. praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 2. cap. 5. n. 5.*

Vocat autem Papa omnes filios, ſiuè ſint
76 Clerici, ſiuè Laici; At quando vocat mulieres addit dicendo *Dilectæ nobis in Chriſto filiæ &c. cap. Dilecta 14. de exceſſ. Prælat.*

Vicario, hoc vocabulum Vicarius eſt Iuri Ciuili omninò incognitum, & ſolum à Iure Canonico introductum, vt animaduertit, Sbrozius *de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 55. n. 29.* Diſponit Sacroſancta Tridentina Synodus *ſeſſ. 22. cap. 5.* Quod Diſpenſationes Matrimoniales committantur Ordinario loci; Appellatione autem Ordinarij venit non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam eius Vicarius Generalis, vt diximus Cap. præcedenti. Vbi etiam diximus Vicarium non poſſe ſe ingerere in cauſa Epiſcopo delegata, niſi poſt præſentationem Literarum ipſe Epiſcopus dictæ ſpecialis cauſæ cognitionem ſubdeleget; diximus nec poſſe Epiſcopum ſe ingerere in cauſa ſuo Vicario Delegata, & in fine eiuſdem Capitis concluſimus non poſſe Epiſcopum conſtituere Vicarium ſpecialem, vt de aliqua ſpeciali Diſpenſatione cognoſcat, quia Papa huiuſmodi commiſſiones dirigere intēdit Vicario Epiſcopi in ſpiritualibus Generali, vnde non poteſt Epiſcopus alteri huiuſmodi Iuriſdictionem concedere cum id non ſit in eius poteſtate.

Licet autem Vicarius in his, quæ Iure Ordinario competūt accipiat Iuriſdictionem ab Epiſcopo, Sbrozius *de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 176. n. 3. & quæſt. 112. n. 5.* ni-

hilo-

77 hilominus,quoad cauſam ſibi delegatam, eſt maior Epiſcopo, & quolibet alio Ordinario; *cap. Paſtoralis* 28. §. *quia verò de officio Delegati*; Reſponſa Marantę *par.* 3. *in tract. Apoſtolico n.* 110. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 111. *n.*65. *tomo primo*; Petrus Anchar. *conſ.* 164. *n.* 2. Sbroz.*lib.*2. *quæſt.* 136.*n.*4. Vndè circa eandem cauſam habet eam auctoritatem,quam habet ipſe Papa, cuius vices tunc gerit *cap. Sanè* 11. *de offic. Delegati* Carolus de Graſſis *de eff. Cleric. eff. pr. n.* 32. Reſponſa Marantę *l. c.*

79 & ob id poterit informationes, & depoſitiones Teſtium committere,& ſubdelegare etiam ſuo Epiſcopo, ſeù alteri cuicumq; & quantumcumq;Superiori, Rubertus Maranta *in ſpeculo par.* 4. *diſt.*5. *n.*46.

80 Poterit inſuper ipſe Vicarius Delegatus ad Diſpẽſationẽ exequendã Teſtibus corã ſe inductis deferre Iuramentum de veritare dicenda, quamuis id in Literis non ex-
81 primatur, quia conceſſa Iuriſdictione cẽſentur etiam conceſſa ea, ſine quibus ipſa Iuriſdictio exerceri non poſſet; Cæuallos *quæſt.comm. contrà comm. quæſt.* 339. *n.*65.& *quæſt.* 501. *n.* 9. Seraphinus *deciſ.* 662. *n.* 4. Lotherius *de re Benef. lib. pri. quæſt.* 21. *nu.* 65. Fontanella *de pactis Nuptial. clauſula* 4. *Gloſſa* 13. *n.* 70. Rota *deciſ.* 252. *n.* 2. *par.*6.
82 *recent.* imò, & poterit punire Teſtes, qui coram eo falſum depoſuiſſent,& animaduertere in ſuum Epiſcopum,ſi Iuriſdictionem ipſius Vicarij Delegati turbare vellet, vel in fraudem amoueret ab officio, vt latius infra dicemus ad §. *Conſcientiam tuam oneramus.*

Si Vicarius, cui fuit commiſſa Diſpenſatio,moriatur, vel ab officio remoueatur, diximus, debere exequi Succeſſorem in Vicariatu.

Et ſi Papa, qui conceſſit, moriatur antequàm Literæ Diſpenſationis fuiſſent Delegato præſentatæ, vel non exequutæ,dicemus infra, non vitiari conceſſionem,& poſſe à Delegato exequutioni demandari.

VENERABILIS FRATRIS NOSTRI EPISCOPI, &c.

83 Quamuis Papa Reges, & Cardinales vocet filios, tamen vocat Epiſcopos fratres, quaſi ſibi æquales *cap. Quam graui* 6. *de crimine falſi*; Lotherius *de re Benef. lib. primo quæſt.*8. *n.* 72. Viuianus *de iure Patronatus lib.*
84 3. *cap. pr. n.* 13. Epiſcopi enim ſunt Petræ, ſupra quas Eccleſiæ fundatæ ſunt, & ob id non poteſt conſtrui Eccleſia niſi primò ibi Epiſcopus Crucem figat, Atrium deſignet, & primarium lapidem ponat; *cap. Nemo Eccleſiam* 9. *de Conſecr. diſt.* quamuis non Columnæ Eccleſiæ Romanæ; Sbroſius no-
85 *Vicarij in proœmio n.* 2. Apoſtolorum ſucceſſores *Can. in nouo* 2. §. *Ipſis quoq; decedentibus* 21. *diſt.* & *Can. quorum vices* 6. *diſt.* 68. Viuianus *de iure Patronat.*& alij quos ſupra citauimus, & dicuntur Sanctiſſimi, Chriſti Legati, Angeli;reſponſa Marante *par.* 3. *tract. Apologico n.* 350. & 351. Sbroſius *l. c.*Principes, & Paſtores;Bellarminus *lib.pr. de Rom.Pontifice cap.*2. *in fine*; reſponſa Marantæ *l. c. n.* 347. Prætores etiam, & Magiſtratus perpetui Ciuitatis,Gratian.*diſcept forenſ. cap.*298.*tom.*2. Viri Clariſſimi; Alex. Sperell. *deciſ.* 128. *n.* 65. Illuſtriſſimi, Reſponſa Marante *d. tract. Apologico nn.* 370. Eminentiſſimi, *vt in Concil. Tolet.* 8. *cap.*4. & 7. Sperell. *l. c. n.* 66. Sereniſſimi; Qui Titulus Regius eſt, & Imperialis, Lancell. Corrad. *in Templo omnium Iudicum lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 6 Sperellius *l. c. nu.* 67. Reſponſa Marante *l. c. n.*366. Sbroſius *de off. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 62. *n.* 13. *Summi Sacerdotes cap. Deus ergo* 6. *cauſa* 3. *quæſt. pr.* Viuianus *d. d. cap. pr. n.* 8. *Legati Dei, cap. Sunt vir* 11. *cauſa* 7. *quæſt. pr. Antiſtites* Viuianus *l. c. nu.* 10. Specula, Ora,Throni,& Miniſtri Dei, Pupillæ, Oculi Chriſti, Sbroz.*l.c.n.*3.Sũtq;
86 ſæcularibus Principibus, imò, & ipſis Regibus Superiores, Reſponſa Marantę
87 *l. c. n.*364. & propterea Epiſcopalis Dignitas Soli,Regia verò Lunæ æquiparantur, *cap. Solitæ de maior. & obed.* §. *Præterea* Spe-
88 rell. *deciſ.* 128. *n.* 59. Et quamuis reſpectu Iuriſdictionis ſint ſubordinati Papæ, in ordine tamen ſunt illi æquales,Sperellius
89 *deciſ.* 110. *n.*30. habent merum,& mixtum imperiũ,*cap.Omnes Baſilicæ* 10.*cauſa* 16.*quæſt.*
90 6.Sperell.*l.c.n.*55.In ſuis Eccleſijs ea omnia poſſunt, quæ Summus Pontifex in toto Orbe, niſi ſpecialiter reſeruata, vel prohibita ſint;Barboſa, *de off.& poteſt.Epiſc. alleg. pr. n.* 6. Sperell, *deciſ.* 109. *n.* 21. Sanchez *lib. pr. diſp.* 61. *n.* 3. Ratione ordinis sũt maiores Presbytero Cardinali,Sperell. *deciſ.*128.*n.*41.Menoch.*de Arbitr. caſu* 70.*n.*
91 & tandem tanta eſt huius Epiſcopalis ordinis Dignitas, vt ipſi Epiſcopi perſonam Chriſti Domini repręſentent, *cap. Legimus*
92 24. 93. *diſt.* Immò nec ipſemet Dominus Noſter Ieſus Chriſtus hoc Epiſcopi nomine ſe vocare fuerit dedignatus, vt diximus, & ponderat Carol. Maranta *in dictis reſponſ. par.* 3. *dicto tract. Apologico n.* 358.
93 LVCANI. Primus Lucanus Epiſcopus fuit Sanctus Paulinus Natione Antiochenus, Sancti Petri Apoſtoli Diſcipulus, qui

Digitized by Google

487 *Si Delegatus pronũtiet literas eſſe ſubreptitias, vel obreptitias, & propterea non exequendas tunc nec ipſe, nec ſucceſſor poterunt ſe vlterius ingerere, quamuis poſtea re melius cognita literæ per errorem pronunciaſſe cognoſceret.*

488 *Si Delegatus pronunciauerit ſe non habere iuriſdictionem non poterit etiam de conſenſu partium reaſſumere cauſam.*

489 *Delegatus differt ab Ordinario, cui permittitur retractatio ex quo Iure proprio iudicat.*

490 *Delegatus differt etiam à Confeſſario, & à Delegato pro ſolo conſcientiæ foro, qui ſuam ſententiam retractare, & reuocare poteſt.*

491 *Quamuis non poſſit Delegatus pro vtroq; foro ſe retractare, vt diximus ſi tamen facta Diſpenſatione cognoſceret ſe fuiſſe deceptum poterit non vti Delegatus, ſed vti loci Ordinarius impedire ne Matrimonium contrahatur, vel ſi contractum ſit operari, vt ſe paretur.*

492 *Si in mãdato duo diuerſa contineantur v.gr. Diſpenſandi facultas ſuper Impedimento, & prolem legitimandi, ſi dùm Diſpenſauerit non legitimauit Prolem, poterit quandocumq; eam legitimare.*

493 *Amplia vt legitimare poſſit etiam eius in officio ſucceſſor.*

494 *Delegatus poteſt iterum ſententiare, quando tuliſſet ſententiam nulliter ex defectu formæ per eũ non ſeruatæ.*

495 *Non poteſt Ordinarius ſe intromittere in cognitione Diſpenſationis a delegato factæ niſi ſurreptio eſſet euidens, vel ex confeſſione partis, vel ex tenore Bullæ ſibi præſentatur, licet directa non ſit.*

496 *Quando commiſſio eſt perſonalis, quauis illa perſona eſſet in dignitate Eccleſiaſtica conſtituta ſi Delegatus moriatur Delegatio finit, tàm ſi res integra ſit, quàm non; ſed ſi eſt realis non expirat, ſed mortua perſona, quæ dignitate poſitur, vel ab officio remota tranſit in ſucceſſorem, ſiue res ſit integra, ſiuè non.*

497 *Officium Vicarij remanet in ſucceſſore.*

498 *Quando dicatur rès eſſe integra, & quando non.*

499 *Delegatio facta vni perſonæ duas Dignitates eodem tempore poſſidenti, ſi poſtea dicta perſona mortua hæ dignitates duabus perſonis conferantur tranſibit in vtramq;*

500 *Si commiſſio facta fuiſſet duabus Dignitatibus, & mortua perſona, quæ alteram ex his Dignitatibus poſſidet ſuperſtes aliam ex Diſpenſatione impetraret, poterit is ſolus commiſſionem exequi.*

501 *Diſpenſatio purè, & ſimpliciter facta non expirat morte concedentis etiam re integra.*

502 *Ampliatur dicta doctrina primò, quamuis Diſpenſationis effectus non aliũ fuerit conſummatus; ſeruando quamuis etiam tempore mortis Pontificis concedentis Diſpenſatio non fuerit ab ipſo Diſpenſato acceptata, Tertiò quamuis etiam Literæ adhuc conſectæ non fuerint.*

503 *Quomodo [illegible] an Gratia ſit facta, vel facienda.*

504 *An Gratia facta ad inſtantiam Diſpenſaturi morte concedentis expiret.*

505 *Ceſſat Diſpenſandi poteſtas morte Pontificis concedentis, quando exequutor ſit voluntarius.*

506 *Si poteſtas Diſpenſandi cum expreſſis perſonis conceſſa ſit cum mandato abſoluto, quo exequutori præcipiatur, vt ſi preces veritate nitì repererit Diſpenſet, & preces veræ ſint non expirat morte concedentis.*

507 *Quæ ſit ratio differentiæ inter primam, & ſecundam commiſſionem.*

508 *Diſpenſationes, quæ à Legatis Apóſtolicis, vel à Summo Pœnitentiario expediuntur non expirant morte Papæ etiam re integra, quia neutrum officium morte Papæ expirat.*

509 *Delegatus in exequenda Diſpenſatione ſibi commiſſa non poteſt imponere mulctas Diſpenſatis.*

510 *Delegatus diſpenſando non poteſt ex contractu ad pecuniarum mulctam Diſpenſatum obligare alias redoleret ſimoniam.*

511 *Solus Legislator poſſet Diſpenſando mulctas imponere eo caſu, quo Diſpenſatio debita non eſſet.*

512 *Diſpenſatio Matrimonialis finit vnico actu.*

513 *Diſpenſatio facta ſuper voto Caſtitatis, vel Religionis ad effectum Matrimonij contrahendi non finitur primo actu, niſi cum limitatione facta ſit.*

514 *Si ab Epiſcopo in aliquo vrgenti caſu Diſpenſatum ſit ſuper aliquo voto, alias Papæ reſeruato, Diſpenſatio vltra illum caſum non extenditur.*

515 *Epiſcopus in tantum poteſt ſuper impedimentis dirimentibus diſpenſare in quantum neceſſe ſit ad ſubueniendum alicui præciſa, & vrgenti neceſſitati.*

516 *Si adimpleta ſint omnia, quæ verificanda ſunt, nec ſcandala timeantur, & tamen ab ipſo delegato Diſpenſatio iniuſtè denegetur poterunt Oratores appellari ad Sanctiſſimum, quia eo caſu Diſpenſatio debita eſt.*

517 *Diſpenſatio Matrimonialis ſi ab ipſo Legislatore reuocetur antequàm ſit adimpletus effectus, ad quem conceſſa fuerat valida erit reuocatio.*

518 *Sicut Diſpenſans eximit ſubditum ab obligatione legis Diſpenſatione, mediante ita poteſt per Diſpenſationis reuocationem eidem obligationi illum denuò ſubijcere quia vtitur iure ſuo.*

519 *Si Pontifex abſq; iuſta cauſa Diſpenſationem reuocaret illicitè ageret, & teneret reſtituere pecunias pro Diſpenſatione erogatas.*

520 *Si inferior in lege ſuperioris Diſpenſet non poterit Diſpenſationem abſque iuſta cauſa validè, nec licitè reuocare.*

521 *Nec maior Pœnitentiarius Papæ poterit ad libitum Diſpenſationem reuocare, quia non diſpenſat auctoritate ordinaria, ſed auctoritate Pótificis.*

522

Digitized by Google

522 Si poſt factam Diſpenſationem iam contractum ſit validè Matrimonium Pontifex non poteſt diſpenſationem reuocare cum res non ſit adhuc integra.

523 Quãdo effectus Diſpẽſationis eſt diſpẽſabilis ceſſãte cauſa pro qua cõceſſa fuit ceſſabit Diſpẽſatio

524 Si antequam Diſpenſatio fuerit exequutioni demandata et à Diſpenſato renuncietur, & ea renunciatio non ſit à Legislatore acceptata non præiudicat diſpenſato.

525 Amplia, vt nec dicta renunciatio vires amittat, quamuis Diſpenſatus literas laceraſſet.

526 Adhoc vt renunciatio habeat effectum requiritur, vt Legislator illam acceptet, quæ ſi acceptetur inualidabitur Diſpenſatio.

527 Intellige, vt Diſpenſatio inualidetur ſi ab ipſomet Legislatore renunciatio acceptetur non autem a Delegato, qui nomine Summi Pontificis Diſpenſauit.

528 Mutatio voluntatis non præſumitur.

529 Maxima differentia eſt inter Diſpenſationes, quæ fiunt in Lege, & alias, quæ fiunt in Voto, & Iuramento.

530 Si quis renunciet Diſpenſationi factæ ſuper Voto, vel Iuramento noua egebit Diſpenſatione.

531 Si Diſpenſatio non fuiſſet perfectè conceſſa, vt ſi fuiſſet à Pontifice factum mandatum, ſed nondum fuiſſet à delegato exequutum, quamuis pluries dicto mandato renuncietur, nihilominus poterit Diſpenſandus mutata voluntate diſpenſationem accipere, eaq; vti.

532 Diſpenſatio eſt valida quamuis ob metum facta ſit dummodo adfuerit intentio Diſpenſandi.

533 Geſta per metum valida ſunt exceptis caſibus à Iure expreſſis.

534 Quamuis fuerit commiſſa Diſpenſatio à Pontifice poterit nihilominus ei renunciari, & Epiſcopus adiri, vt ſua auctoritate ordinaria Diſpenſet in caſibus in quibus poteſt in aliquo Impedimẽto Diſpenſare, vt v. gr. in Voto pœnali caſtitatis.

535 Facta in Gratiam alicuius non debent in eius dãnum retorqueri.

536 Poteſt Epiſcopus Diſpenſare in caſu de quo ſupra proximè, quamuis vigore commiſſionis Pontificiæ Ordinarius, vel Confeſſor Diſpenſaſſet.

537 Quamuis Epiſcopus, vel alius Diſpenſare potens recuſaſſet, & Diſpenſandum ad Pontificem remiſiſſet, qui Diſpenſationem commiſiſſet adhuc poterit Epiſcopus, vel alius Diſpenſare potens adiri ſi dictæ commiſſioni Pontificiæ renuncietur.

538 Si mandatum Pontificis non potuiſſet habere effectum, quoad Diſpenſationem propter ſuperuenientem mortem alterius ex Oratoribus, vel aliud iuſtum Impedimentum poterit nihilominus habere effectum, quoad legitimationem prolis, quamuis Parentes, qui mandatum Pontificis obtinuerunt mortui ſint etiam in præiudicium venientium ab inteſtato.

539 Facultas legitimandi Prolem conceditur tantum in fauorem Matrimonij, & aliter Papa non ſolet concedere, vnde ſi ex culpa Oratorum Matrimonium non fuiſſet contractum, non valebit legitimatio poſt mortem Parentum facta in præiudicium Tertij.

540 Multæ ſpecies Illegitimorum in Iure traduntur.

541 Qui Illegitimi dicantur.

542 Qui Spurij.

543 Spurij, ſeù varij per ſubſequens Matrimonium non legitimantur.

544 Qui dicantur vulgò Concepti.

545 Qui dicantur Manzeres.

546 Qui Inceſtuoſi ſint.

547 Qui Nepharij.

548 Qui Adulterini.

549 Qui Sacrilegi.

550 Regulariter ad dignoſcendum qualitatem Illegitimitatis attenditur qualitas Matris, quia ſi ex Clerico, & ſoluta nati ſint dicuntur Spurij; ſi ex Sacerdote, & Muliere nupta dicuntur Adulterini: ſi ex Matre Religioſa Profeſſa, & Deo dicata vocantur Sacrilegi.

551 Excipiuntur à dicta generali Regula filij nati ex ſoluta, & Monacho Profeſſo, quia quamuis Mater ſoluta ſit dicuntur Sacrilegi.

552 Qui dicantur Nothi.

553 Qui Hibride.

554 Baſtardi vnde dicantur, & qui dicantur Baſtardi.

555 Potens ex priuilegio legitimare Adulterinum, & Inceſtuoſum an poſſit legitimare eum, qui vtroq; vitio laborat.

556 Si poteſtas Diſpenſandi, vel legitimandi ſit generaliter conceſſa non expreſſis perſonis, quibuſcumque Diſpenſatio, ſeù legitimatio facienda ſunt latè interpretanda eſt, & conſequenter in fauorabilibus mixtum comprehenditur in ſimplici: At ſi fuerunt expreſſa nomina debet ſtrictè intelligi.

557 In odioſis mixtum non comprehenditur in ſimplici.

558 Clauſula Volumus autem, eſt fons, & radix omnium diſpoſitionum.

559 Dictio autem eſt aduerſatiua.

560 Verba geminata operantur vltra ſolitum, & magis enixam Papæ voluntatem demonſtrant.

561 Verba geminata omnem dubietatem tollunt.

562 Reſcripta Papæ in ea parte, qua prohibetur delegato receptio munerum diuerſimode concipiuntur ſi Literæ fiant in forma Pauperum, ab alijs, quæ conceduntur in forma ordinaria.

563 Data eſt in omnibus ſcripturis neceſſariò apponenda alias carent fide, & probatione.

564 A tempore datæ Gratia initium ſumit, & eius tempus circa validitatem, vel inualiditatem Gratiæ ſemper attenditur.

565 *Triplex data in reſcriptis Apoſtolicis deſcribitur, quæ tamen idem tempus demonſtrat, & declaratur, vt infra.*

566 *Officialis prima data ſtatim, ac eſt ſignata Supplicatio, ſignat in calce Supplicationis paruam datam. & quarè dicatur parua, per dictam datam actus non ſit perfectus.*

557 *Secunda data apponitur à D. Datario.*

558 *Ad D. Datarium ſpectat Datare omnes Supplicationes tàm Gratiæ, quàm Iuſtitiæ.*

569 *Mortuo Pontifice expirat Officium D. Datarij, qui propterea tenetur omnes Supplicationes tàm Gratiæ, quàm Iuſtitiæ, quæ tempore obitus Pontificis penes ipſum, & eius Officiales Datariæ reperiuntur ſtatim conſignare Collegio Cardinalium ſub ſigillo clauſas futuro Pontifici reſeruandas.*

570 *Tertia data latius extenditur.*

571 *Roma eſt communis patria, & caput omnium nationum, & propria Sedes Summorum Pontificum.*

572 *Romæ diuinitus Apoſtolica Sedes ordinata fuit.*

373 *Licet Petrus ſedem primus conſtituerit in Antiochia; poſt ſeptennium tamen anno ſecundo Claudij Imperatoris Romam ſe tranſtulit.*

574 *Romanus Epiſcopatus fuit ſemper inſeparabiliter connexus Pontificatui maximo.*

575 *Clement V. & ſucceſſores in Gallia per annos ſeptuaginta ob perſequutiones habitas fuerunt commorati.*

576 *Iuſſu D. N. Ieſu Chriſti Apoſtolica Sedes Romæ fixa fuit.*

577 *Sancta Sedes Apoſtolica nō poteſt aliò transferri, ex quacumq; cauſa præter quam Diuinæ reuelationis: vt opinantur Doctores citati.*

578 *Populus Romanus Leonis Iſauri, & Græcorum iugo excuſſo Ciuitatē Romanā Pontifici ſubiecit.*

579 *Si Papa reſideat in Palatio Vaticano data Literarum inſcribitur apud S. Petrum; ſi in Monte Quirinali (vulgò monte Cauallo dicitur) Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, ſi in Villa Tuſculana, vulgò Fraſcati dicitur. Datū Tuſculi; ſi in Arce Gandulphi Albanen. Diœceſis.*

580 *Vbicumq; eſt Papa eſt Roma.*

581 *Variæ ſupputationes annorum, & temporum apud varias mundi nationes recenſentur.*

582 *Eccleſia Catholica ab Incarnatione Dominica potius, quàm à creatione Mundi annum incipit, tùm ob inſigne noſtræ Redemptionis beneficium, tùm quia inde incepit ſexta ætas mundi duratura, vſq; ad finem ſæculi.*

583 *Annus de ſtylò Curiæ Romanæ, incipit currere ab 8. Cal. Aprilis, quæ eſt dies 25. Martij.*

584 *Anno Romano, quo nos modo vtimur, vſa eſt Romanorum Reſpublica ab Imperio Iulij Cæſaris.*

585 *Romulus ex decem menſibus conſtituerat Annū Solarem; Numa conſtituit ex duodecim, ſed adeò confuſi, & imperfectè, vt neceſſe fuerit à dicto Iulio Cæſare immutari.*

586 *Anno Solari vſa ſemper eſt Eccleſia Chriſti, & totus ferè orbis.*

587 *Dictiones Numerales de ſtylo Cancellariæ Apoſtolicæ, quomodo ſcribantur in Literis Apoſtolicis, quæ ſub plumbo expediuntur.*

588 *Quomodo de ſtylo deſcribi ſoleat, data in Literis, quæ in forma Breuis expediuntur.*

589 *Literæ Apoſtolicæ contrà ſtylum confectæ, ſunt de falſo ſuſpectæ.*

590 *Nomen Pontificis, & Annus eius Pontificatus ſunt de eſſentia Datæ.*

591 *Annus Pontificatus incipit à die Conſacrationis, & Coronationis Pontificis, quia de conſuetudine Papa non ſcribit Pontificatum in Data ante eamdem Conſacrationem, & Coronationem. ſed dicit ſuſcepti à Nobis Apoſtolatus Officij Anno Primo.*

592 *Papa de Iure ex ſola electione legitimè facta abſque alia Confirmatione plenam adminiſtrationem conſequitur.*

593 *Quarè Annus Pontificatus ſcribatur immediatè poſt Annum Dominicæ Incarnationis.*

594 *Literæ Apoſtolicæ abſq; Plumbo appenſo non probant.*

595 *Per appoſitionē Plūbi Literæ cenſentur expeditæ.*

596 *Sigillum authenticat Scripturam.*

597 *Quamuis in Numiſmatibus Pontificijs Petrus ſita dextris, & Paulus à ſiniſtris tamen in Plumbo Literis appoſito Petrus collocatur à ſiniſtris, & Paulus à dextris; & quæ ſit ratio.*

598 *Si præhabita diligenti Informatione Delegatus bona fide declaret preces eſſe veras, & Diſpenſet, ſententia iſta, quamuis fortè iniuſta eſſet tamen eſt valida.*

599 *Pro Delegato quod ritè & rectè ſuum munus expleuerit eſt præſumptio.*

600 *Per declarationem factam à delegato, quòd preces veras compererit probatur Literarum iuſtificatio.*

601 *Si Reſcriptum à principio fuit ſubreptitium dolo, vel fraude, vel ſi Teſtes pro informatione inducti fuerūt corrupti, Diſpenſatio facta corruit, & eſt inualida huiuſmodi ſubreptione, ſeù corruptione detecta*

602 *Licet delegatus cui commiſſa eſt Diſpenſatio cognoſcat Gratiam per Oratores à Pontifice obtentam aliquo vitio ſubreptionis, vel obreptionis laborare non tamen poterit aliquid contrà ipſius Gratiæ ſubſtantiam decernere.*

603 *Cognitio validitatis Literarum Apoſtolicarum ſpectat ad ipſum ſolum Pontificem. qui conceſſit.*

604 *Quamuis non poſſit delegatus cognoſcere de validitate, vel inualiditate Literarum Apoſtolicarum ſi tamen cognoſcat illas ſubreptionis, vel obreptionis vitio laborare debebit ab exequutione*

ne

ne earundem abſtinere.

605 *Oratores, qui cum ignorantia Impedimenti, bona fide, Matrimonium inter ſe contraxerunt, quamuis non ſubycìantur pœnis* Clementinæ, Eos &c. *quæ ignorantes non afficic, ſubyciuntur tamen pœnis intrinſecis, nempè nullitatis Matrimonij.*

De his, quæ animaduertere debet Delegatus, vt Diſpenſatio valida ſit.

C A P. VI.

1 DElegatus, cui mandatum de diſpẽſãdo fuit à Pontifice commiſſum, nullam, quoad exercitium, habet Iuriſdictionem, priuſquàm ipſæ Literæ Apoſtolicæ ſibi præſen-
1 tatæ ſint; licet enim ipſa die datæ Literarum recipiat Iurisdictionem in habitu, nullo tamen modo ea ſibi competit in actu, & exercitio ante illatũ præſentationem, patet *cap. ſuper eo, il* 12. 2. *de Appellat. in fine, cap. Paſtoralis* 14. *de reſcriptis*, & docent Bellam. *deciſ.* 110. *n.* 12. Achilles de Graſſis *deciſ.* 53. *alias* 2. *de offic. Delegati n.* 1. *&* 2. Carolus de Graſſis *de eff. Cleric. effectu pr. nu.* 36. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 170. *n.* 20. Tuſch. *concluſ.* 435. *n.* 1. *lit. I.* Lælius Altograd. *conſ. primo n.* 51. *lib. pr.* Creſcentius *deciſ.* 13. *aliàs* 197. *de conceſſ. Prabendæ*, Garcia *de Benef. par.* 6. *cap.* 2. *nu.* 8. Auguſtinus Barboſa *in votis Canonic. lib.* 2. *voto* 47. *n.* 163. Melchior Lotherius *de re Benef. lib. pr. quæſt.* 37. *n.* 32. Thomas Sanchez *de Matrim, lib.* 8. *Diſp.* 29. *n.* 10. Alexander Sperellius *deciſ.* 85. *n.* 31.
3 Seraphinus *deciſ.* 1010. *nu.* 2. nec ſufficit, quod ſciat Delegationem in ſe factam fuiſſe, Lother. *d. lib. pr. quæſt.* 40. *n.* 27. Vis
4 namque ipſius Delegationis non ſtat in ſcientia, ſeù ignorantia Delegationis, ſed in illa reali Literarum productione, Lo-
5 therius *l. c.* imò nec ſufficiet ſi exempla commiſſionis exhibeantur, quia requiritur, vt originaliter exhibeantur, cùm debeat Delegatus eſſe certus de ſua Iuriſdictione, Achilles de Graſſ. *deciſ.* 2. *aliàs* 53. *n.* 3. *de off Delegati*, Hieronymus Palma *conſ.* 57. *n.* 18. Pariſ. *de reſignat. lib.* 9. *quæſt.* 8. *n.* 12. Tuſchus *concluſ.* 435. *n.* 9. Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. par.* 1. *lib.* 4. *diſp.* 10.
6 *n.* 142. Coccinus *deciſ.* 322. *n.* 1. nec refert, quod procedat vt Delegatus, quia cùm Iuriſdictio ſit qualitas quæ naturaliter homini non inſit, Fragoſius *l. c. n.* 141. niſi certus ſit de Iuriſdictione, nihil agit, Didacus Ludouicus de Lima *in addit. ad Molina de Primog. lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 68. ita etiam Salgado *de Regia protect. part.* 3. *cap.* 3. *nu.* 22. penes ipſum, quia cum cauſa efficiens Diſpenſationis ſit ipſe Papa, & ipſa gratia non poſſit aliter quàm per reſcriptum probari, neceſſe eſt, vt huiuſmodi reſcriptum in medium proferatur, aliás impoſſibile eſt, vt dicatur conſtare de commiſſione Pontificis, vt benè animaduertit Lotherius *d. lib. pr. quæſt.* 37. *n.* 50. & propte-
7 rea omnia Acta facta per Delegatum poſt datam Literarum, ſed ante illarum præſentationem, eſſe nulla, & irrita, nec per illarum ſubſequutam præſentationem conualidari, aperte docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 29. *n.* 10. & Ventriglia *in praxi annotat.*
8 38. §. *Vnico nu.* 1. quamuis etiam nullus defectũ Iuriſdictionis opponat, Rota *de-*
9 *ciſ.* 9. *n.* 1. *par.* 4. *recent.* immò nec ipſi Delegato credendum eſt, ſi aſſerat quidem ſe Delegatum, ſed de Delegatione non doceat, Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect. pr. n.* 35. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1405. *n.* 17. Fragoſius *l. c. n.* 145. excipe niſi ſit
11 Cardinalis, vel Pœnitentiarius Papæ, ſeu in excelſa Dignitate conſtitutus, Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 17. *à n.* 17. *vſq. ad n.* 20. vel niſi
11 agatur in foro conſcientiæ, in quo Confeſſario, & cuicumq; timorato viro teſtãti de Delegatione in ſe facta, credendum
12 eſt, Sanchez *l. c. n.* 22. Vnde ſi obtento iã mandato ad Diſpenſandum ſuper Impedimento dirimenti, Oratores illo non præſentato, nec legitimè exequuto, Matrimonium contrahant, irritè quidem, & nulliter agent, & noua egebunt Diſpenſatione, Pirrhus Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap. pr. n.* 44. & adeſt diſpoſitio Concilij Trident. *ſeſſ.* 22. *c.* 5. *poſt Canones*, vbi decernitur Diſpenſationes Matrimoniales nullum ſortiri effectum ante factã ab Ordinario cognitionem; & propterea Oratores ſic contrahendo nouum Impedimentum contrahunt, quod eſt neceſſariò explicandum, cum ex diſpoſitione Cõcilij *ſeſſ.* 24. *c.* 5. debeant carere ſpe Diſpẽſationis, ſi ſcienter intra gradus prohibitos Matrimonium contrahere, & eò magis ſi conſummare præſumpſerint; vide quæ diximus cap. 4.

Præſentatis itaq; Delegato originalibus

LiterisApoſtolicis debet Delegatus in pri-
mis illas diligenter conſiderare, vt ſibi
13 conſtet, eas nõ continere Clauſulas inſo-
litas, quia tunc eſſent ſuſpectæ de falſo,
Gonzales *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſa 36. n.86.*
Barboſa *in Votis Canonicis,Voto 17.nu.* 151.
lib. 2. Balthaxar de Tomaſis *prima Decade,*
Rota inter impreſſas poſt ſecundũ volumen conſil.
*Farinacij,deciſ.68.n.3.*Molfet. *tomo 2.in Pro-*
14 *hæmio quæſt.13.n.5.*at ſi deprehẽdat illas eſſe
iuxta ſtylũ Romanæ Curiæ confectas,ſoli-
ioq;Plũbo,& Cordulis munitas,quia tũc
dicuntur expeditæ, & cenſentur autenti-
cæ Literę Papæ,Riccius *in praxi fori Eccleſ.*
reſol. 218. *n.* 1. Lotherius *de re benef.lib. pr.*
quæſt. 37. *n.* 11. Paril. *de Reſignat. lib.8.quæſt.*
2. *n.* 18. Rota coram Durano *deciſ.* 324.*n.*
7. Rota *deciſ.* 68. *n.* 8. *par.* 3. *recent.*& ſunt
originales, Rubeus *deciſ.* 103. *n.*4. *tomo* 2.
& æquiparantur Inſtrumento publico,
Gomez. *in Reg. de Public. reſign. quæſt.*9. *Li-*
15 *tera C.* imò Bulla dicitur ipſum Sigillum,
& Plumbum pendens, Riccius *l. c. nu.* 2.
16 & abſq; ipſo Sigillo non probant,*Cap. Li-*
cet 5. *de crim. falſi*, Marcus Paulus Leo *in*
praxi Sacræ Pœnitent. part. 2. poſt Impedi-
menta dirimentia, *Verſ. Imò Bulla,pag. mi-*
hi 240.
17 Excipe tamen Literas in forma Breuis
à Secretaria Apoſtolica expeditas, quia
licet Plumbatæ non ſint, tamen propriè,
& verè literæ Apoſtolicæ ſunt,prout aliæ,
quæ ſub Plumbo expediuntur, Gomez.
tract. de Breuib. à n. 5. Lotherius *de re Benef.*
18 *lib.* 3. *quæſt.* 11. *n.* 59. Quòd ſi Literæ non
ſint ſtylo Romanæ Curiæ conformes,
ſunt ſuſpectæ de falſo; *Cap. Quamgraui* 6.
de crim.falſi,Maſcard. *de probat. concluſ.*1269
n. 3. *& 4. & concluſ.* 1341. *n.* 28. Barboſ. *in*
Votis Canonicis lib. 2. *Voto* 25. *n.* 58. Man-
doſ. *Reg. de Infirm. quæſt.* 15. *n.* 8. Gonz. *ad*
19 *Reg.* 8. *Canc. Gloſſa* 36. *n.*86. niſi appareat,
correctæ auctoritate Domini Regentis
Cancellariæ Apoſtolicæ; qui dum caſus
euenit, vt Literæ correctione indigeant
poſt correctionem inſcribere ſolet in ſu-
periori Capite Literarum *Corrige in Regi-*
ſtro. prout iacet, N. Regens, & in infe-
riori parte, in plica ipſarum Literarum,
verſus Dexteram partem, inſcribitur, vt
infra;*Correcta per me N. Regiſtri Magiſtrum,*
& ita ſe habet notorius Curiæ ſtylus,
20 qui ſtylus declarat mentem Papæ, Man-
doſ. *ad Reg. Cancell.in prohæmio quæſt.* 2. *n.*3.
21 Lotherius *lib.* 2. *quæſt.* 40. *n.*69. & ab ipſo
ſtylo reſcripta Papæ recipiunt interpre-
tationem, Vtiuianus *de Iure Patronatus lib.*
22 13. *cap.* 8. *n.* 28. cùm faciat Ius, ſitq; pro
lege ſeruandus, Garz. *part. pr. cap.* 5. *n.* 23.
Barboſa *in praxi exigendi penſionem, par. pr.*
quæſt. 5. *nu.* 16. Paril *de Reſignat. tomo* 2. *lib.*
10. *quæſt.* 2. *n.* 17. Diana *par.* 4. *tract.* 4. *re-*
ſol. 135. Hieronymus Palma *conſ.* 17.*n.*20.
vnde ſi Literę contineant Clauſulas inſo-
litas,redduntur ſuſpectæ de falſo,vt dixi-
23 mus, idque verum eſt, quamuis etiam
appareant motu proprio conceſſæ, quia
non præſumuntur a Papa emanatæ, Ma-
ſcardus *l. c. n.* 5.
24 Si Literæ præſentatæ ſint conformes di-
cto ſtylo, & careant ſuſpicione, conſide-
ret Delegatus illarum tenorem, & for-
mam ſibi in eo præſcriptam, illamq;om-
ninò ſeruet,alias Diſpenſatio per eum fa-
cta irrita erit, & nulla, quia cum omnia
reſcripta Papæ ſint de forma, Garc. *de be-*
nef.part. 6. *cap.* 3. *n.* 40. Barboſ. *in votis Ca-*
25 *nonicis lib.* 1. *voto* 5. *n.* 16. ſintq; ſtricti Iu-
ris, & ſtrictiſſimè intelligenda, Rota co-
ram Pœnia *deciſ.* 415. *n.* 4. Cæphalus *conſ.*
338. *nu.* 12. *tomo* 3. Corneus *conſ.* 216. *n.* 5.
vol. pr. & conſ. 163. *n.* 2. *tomo* 2. Lælius Al-
tograd. *conſ.* 71. *n.*35. *lib.*2. Ludouicus Po-
ſthius *reſol.* 71. *n.* 33. *& reſol.* 125. *n.* 43. Fra-
goſius *Reg. Chriſt. Reip. part.* 1. *lib.* 4. *diſp.*
10. *n.* 108. Merlinus *deciſ. Rotæ Lucanæ de-*
ciſ. 96. *n.* 97. eſt eorum forma ad vnguem
ſeruanda, Barboſa *in votis Canonic. lib. pr.*
voto 5. *d. n.* 16, *Reſponſa* Marantæ *Reſp.* 24.
26 *n.* 15. *tomo* 2. Garcia *l.c.* nec poteſt hoc ca-
ſu per æquipollens adimpleri, Rota *deciſ.*
671. *n* 2. *part. pr. Recent.* Rota coram Ca-
ualerio *deciſ.* 612. *n.* 18. Rota coram Dura-
no *deciſ.* 218. *n.*2. Franciſcus Merlin. *deciſ.*
Rotæ Lucanæ deciſ. 41. *num.* 6. Pattell.
*expedit. Cauſ. ciuil. expedit.*55. *n.* 18. Hiero-
27 nymus Palma *conſ.* 57. Sanchez *lib.*2. *diſp.*
11. *n.* 19. Ludouic. Cenc. *de cenſib. quæſt.* 9.
n. 12. *& quæſt.* 48. *nu.* 36. itaut Delegatus
fines ſui mandati egrediendo, committat
delictum, Rota coram Merlino *deciſ* 17. *n.*
28 *n.*1. Et cum nullam Delegatus habeat Iu-
riſdictionem, niſi in his, quæ habet in
mandato præcisè expreſſo *cap. Cura olim el.*
primo de off. Delegat. Farinacc. *conſil. crimin.*
lib. pr. conſ. 89. *n* 1. Tuſch. *concluſ.* 434. *nu.*
4. *lit I. & nos alibi diximus*, imò in ipſo mã-
dato tota eius Iuriſdictio radicetur, Rota
coram Penia *deciſ.* 72. *n.* 4. Lælius Alto-
grad. *d.conſ.* 71. *n.*35. d. Merlinus *deciſ. dicta*
29 96. *n.* 6. quicquid præter illa decernit, &
exequitur,eſt nullum defectu Iuriſdictio-
nis, Rota coram Pæuia *deciſ.* 339. *n.*5.Ga-
briel *conſ.* 149. *n.* 38. *tomo* 2. Franc. Merol-
la

Digitized by Google

la *tomo 3. diſp. 7. cap. 4. dub. 27. n.* 281. Hieronymus Palma *conſ.* 82. *n.*51. Rodriguez *in ſumma tomo pr. cap.* 235. *n.* 7. Farinacius *lib. pr. conſ.*89.*n.*8.Merlinus *l.c,n.*98.Pr.Leo *in praxi Sacræ Pænitentiariæ par.* 2. Vbi de Oratoribus, qui nondum receptis Literis &c *verſ. Animaduertat, pag. mihi* 311. Rota *in nouiſſimis deciſ.*344.*n.*13. Paulus Layman. *Theol. mor. lib. pr. tract.* 4. *cap.* 22. *nn.* 11. *in princip.* Ludouiſ. *deciſ. pr. n.* 1. *& deciſ.*513. *n.* 2. Stephanus Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 961. *n.* 10. *& cap.* 965. *nu.* 18. Menochius *conſ.* 442. *n.* 65. *vol.* 5. Rota *deciſ.* 624. *n.* 1. *& 2.part.pr.recent.* Capuraquenſ. *deciſ.*145. *n.* 9. *part.* 2. Rota *deciſ.* 226. *nu.* 1. *par. pr. diuerſ.* Rota *in nouiſſ. deciſ.* 204. *n.* 8. coram
30 virili, qui defectus eſt omninò inſanabilis, Paulus Rubeus *deciſ.* 578. *n.*3. Caputaquenſ. *deciſ.* 34. *n.* 2. *par.* 3. Flaminin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 9. *quæſt.* 24. *n.* 11. *& de confid. quæſt.* 79. *n.* 24. Rota *deciſ.* 295. *n.* 7.
31 *par.* 7. *recent.* imò deficiente forma deficit actus *cap. Cum dilecta* 22. *de reſer.* Barboſa *in votis canonicis lib. pr. voto* 15. *n.*22. Gonzales *Gloſſa* 4. *n.* 137. *reſp. Marantæ reſp.* 32. *n.* 74. *par.* 3. Rota coram Merlin. *deciſ.* 746. *num.* 2. Rutilius Paitellus *expedit. cauſ. ciuil. expedit.* 35. *num.* 18. Farinacc.
32 *conſ. crim. lib. pr. conſ.* 81. *n.* 3. eius enim omiſſio remouet conſenſum ab actu, Rota *deciſ.* 462. *nn.* 4. *par.* 2. *recent.* Sperellius
33 *deciſ.* 106. *n.* 1. quamuis etiam actus fauorabilis ſit Paulus Rubeus *in annot. ad deciſ.*
34 542. *n.* 59. *tomo* 2. & quamuis etiam agatur de vtilitate publica, Sperell. *deciſ.* 12.
35 *nn.* 26. & quamuis etiam in modico deficiatur, Rota *deciſ.* 30. *nn.* 3. *par. pri. recent.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 965. *n.* 18. *par.* 5. Merlin. Pignatell. *controu. forenſ. cap.* 73. *n.* 2. *Centuria pr.* Thomas Pelliccionius *qq. Illuſtr. quæſt.* 25. *cap. pr. pag. mihi* 214. *col. pr. in med.* Mantica *deciſ.* 286. *à n.* 2. Reſponſa
36 Marantæ *Reſp.* 32. *n.* 75. *par.* 3. forma namq; indiuiſibilis eſt, Rota *deciſ.* 471. *n.* 9. *part. pr. diuerſ.* Pelliccionius *l. c.* Lotherius *lib. primo quæſt.* 24. *n.* 6. Rota *deciſ.* 463. *nu.* 1. *part.* 3. *recent.* Ludouicus Cenc. *de cenſib. quæſt.* 49. *n.* 17. vnde vel tota ſeruabitur, vel tota corruet, Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 465. *n.* 18. *tomo V.* Barboſa *de axiom. axio.* 100. *n.* 14. Reſponſa Marãte *l.c.n.*
37 78. *in fine*, Et in his quæ ſunt de forma ſeruatur rigor, Rota *deciſ.* 175. *n.* 2. *par. prima recent.* Reſponſa Marantæ *l.c.n.* 77. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 440. *n.* 12.
38 *tom.* 3. Nec in hoc parcitur ruſticitati, ætati, ſexui, vel alteri cuicumq; qualitati, aut conditioni, quantumuis etiam per errorem omiſſa ſit, Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 21. *n.* 14. Barboſa *de Axiom. Axiom.* 100. *n.* 7. Card. Tuſch. *concluſ.* 593. *n.* 8. *lit. C.* vnde nec de partium conſenſu remitti poteſt, Menochius *de arbitr. lib. pr. quæſt.* 30. *n.* 6. Merlinus Pignatell. *controu. forenſ. centuria* 2. *cap.* 59. *n.* 10.
40 Ex quibus ſic deductis certò cõſtat Delegatum, forma non ſeruata, minus legitimè procedere, & Proceſſum, ac Diſpẽſationẽ, & quicquid per ipſum factum fuerit, ipſa forma ſpreta, nulla, & irrita eſſe, Rota *deciſ.* 161. *à n.* 5. *par.* 4. *recent.* Paulus Laymanus *Theol. mor. lib. pr. tract.* 4. *cap.* 22. *n.*
41 11. Paria namq; ſunt mandatum non habere, & illius fines excedere, Reſponſa Marantæ *Reſp.* 86. *n.* 32. *par.* 3. *recent.*

Ad hoc autem, vt Delegatus conſiderare poſſit Clauſulas Literarum Diſpenſationis Matrimonialis, placuit hic inſerere earum tenorem, qui vt plurimum ſolet eſſe infraſcriptus.

Alexander Epiſcopus Seruus Seruorum Dei; Dilecto filio Vicario Venerabilis Fratris noſtri Epiſcopi Lucani in Spiritualibus Generali ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem; Oblatæ nobis nuper pro parte Dilecti filij Antonij nati Iacobi laici, & Dilectæ in Chriſto filiæ Magdalenæ natæ Peregrini, Mulieris Lucanæ Diœceſis ex loco de Corelia ortorum, petitionis ſeries continebat; Quòd cùm d. Magdalena in d. loco propter illius anguſtiam virum ſibi non Conſanguineum, vel Affinem paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequeat; Cupiunt Antonius, & Magdalena prædicti, inuicem Matrimonialiter Copulari; Sed quia tertio, & quarto à communi ſtipite prouenientibus Conſanguinitatis Gradibus inuicem ſunt coniuncti, deſiderium eorum hac in parte adimplere non poſſunt abſq; Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione; Quare ijdem nobis humiliter ſupplicari fecerunt; Quatenus eis in præmiſſis opportunè prouidere de benignitate Apoſtolica dignaremur; Nos igitur eoſdem Antonium, & Magdalenam, ac eorum quemlibet à quibuſuis Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, alijſq; Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium tantùm conſequendum harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes, ac certam de præmiſſis notitiam non habentes, Diſcretioni tuæ, de qua in his ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus depoſita per te omni ſpe cuiuſcumque muneris, aut præmij etiam ſpontè oblati, à quo te omnino abſtinere debere mo-

Google

monemus, de præmiſſis te diligenter informes, etſi per Informationem eamdem preces veritate niti repereris, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, tunc cum eisdem Antonio, & Magdalena, dummodò ipſa propter hoc rapta non fuerit; Quòd Impedimento quarti Conſanguinitatis Gradus huiuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſq; contrarijs nequaquam obſtantibus, Matrimonium inter ſeſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudq; in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere, liberè, & licitè poſſint, & valeant, auctoritate noſtra Diſpenſes; prolem ſuſcipiendam exinde legitimam nunciando; Diſtantiam verò tertij. Conſanguinitatis Gradus huiuſmodi eis non obſtare declares: Volumus autem, quod ſi ſpreta monitione noſtra huiuſmodi aliquid muneris, aut præmij occaſione præmiſſorum exigere, aut oblatum recipere temerè præſumpſeris, Excõmunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras; Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem Anno I. D. 1655. Cal. Decembris. Pontificatus Noſtri Anno Primo.

43 Porrò nil fruſtrà in huiuſmodi Literarum Apoſtolicarum confectione apponitur, vt inter alios teſtatur, Pitthus Corradus *in praxi Diſpenſationum Apoſtolicarum lib. 8. cap. 5. n. 7.* cùm DD. Abbreuiatores maioris Præſidentiæ ſemper ex illis detrahant omne id, quod ſuperfluum eſt, eo quòd nec minimum verbũ in Reſcripto Pontificis, debet eſſe ſine virtute, idem Pirrhus Corrad. *l. c. nu. 9.* Vnde Clauſulæ omnes in ipſis Literis apponi ſoliſæ, ſunt optima ratione à ſtylo introductę, vt mox in earumdem explicatione oſtendemus.

Incipiendo etenim à b exordio ipſarum Literarum.

44 *Alexander &c.* exprimitur Nomen, quo ipſe Summus Pontifex denominatus eſt, in eius aſſumptione die ſeptima Ianuarij 1655. Diuini Spiritus compulſu, & vniuerſali gaudio, mutato ſibi nomine, cum antea nominaretur Fabius Ghiſius Senenſis, quem Diuinæ Sapientiæ Altitudo ſucceſſibus fæliciſſimis ſoſpitet, continuaq; protectione cuſtodiat, & precibus communibus annuendo longitudine dierum repleat; Hæc autem Nominis mutatio

45 originem habuit in Sergio huius Nominis Papa Secundo, circa Annum 846. Teſte Iac. Philippo de Bergamo in ſupplemento Cronicorum, & fuit Papa 104. qui cum ante Aſſumptionem ad Pontificatum vocaretur Oſporch, ob dicti nominis indecentiam illud immutauit, vnde Sergius fuit appellatus, vt referunt Bonacina *de cenſuris diſp. pr. quæſt. prim. puncto 2. propoſ. pr. n. 7.* Menochius *de arbitr. lib. 2. Centuria 4. caſu 318. n. 4.* & teſtatur Platina in vitis Pontificum *fo. mihi 62.* & Iacobus Philippus de Bergamo *l. c.* Poſt quem Sergium omnes alij Pontifices, vſq; ad dictum Alexandrum, mutarunt ſibi nomen, cùm maximè ob id denotetur Summa Maieſtas, & excellentia ipſius Pontificis, qui ſtatim, ac ad Pontificatus apicem elatus eſt, ex Subdito fit omnis creaturæ Superior, & Dominus; Vnde iuſtũ eſt, vt quando omnibus præeſt, non amplius nomine antiquo appelletur, ſed nomen nouum habeat ſicut de nouo omniũ Dominus, & Dei Vicarius effectus eſt, vt benè ponderat Gonzales *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſ. pr. n. 44.*

46 Id tamen nota, quod in omnibus Literis huiuſmodi matrimonialium Diſpenſationum præponitur de ſtylo nomen Pontificis modo prædicto, quando ſiuè per officium minoris Gratiæ, ſiuè per Cancel-

47 lariam expediuntur; At dùm Diſpenſationes huiuſmodi dantur in Gradibus propinquioribus, nempè in ſecundo, vel infra ſecundum, ſiuè ex vno, ſiuè ex pluribus, & multiplicatis ſtipitibus deriuent Impedimenta, tunc eo quòd Literæ expediuntur in forma Breuis à Secretaria Apoſtolica, vt diximus *Cap 3.* ſucceintius, & breuius præponitur titulus ſic, dicendo Alexander Papa Septimus, & ita de ſtylo ſeruatur, vt notum eſt, & docet Marco-

48 ſius *Reg. 22. quæſt. 11. n. 1.* Quæ Literæ, licet iſto modo fiant, ſunt tamen verè; & propriè Literæ Apoſtolicæ, prout aliæ, quæ expediuntur ſub Plumbo, vt docent Gomeſ. *in paruo tract. de Breuib. à n. 5.* Lotherius *de re Benef. lib. 3. quæſt 11. n. 59.* &

49 ideò dicuntur Breuia, quia breui, & conciſa ratione concipiuntur, & expediti ſolent per ſolam Secretariam ſuperimpoſito Sigillo Anuli Piſcatoris, Teſte Lotherio *l. c. n. 62.*

50 Dubitant nonnulli, eò quod iſtæ Matrimoniales Literæ incipiunt à nomine Põtificis, an huiuſmodi conceſſiones cenſeantur factæ nomine Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ, & quamuis plerių; Doctores exiſtiment fieri nomine ipſius Põtificis, ex quibus plures refert, & ſequitur Sanches. *lib. 8 diſp. 28. nu. 46.* nihilominus nõ improbabile exiſtimo fieri nomine Dignitatis, quamuis enim in commiſſione nomen Pontificis præferatur, id fit, vt intelligatur, qui Pontifex auctor

fue-

fuerit conceſſionis, & non quod conceſ-
ſio facta cenſeatur nomine Pontificis fa-
ciunt dicta per Seraphin. *deciſ.* 1371. *nu.* 4.
Et colligitur ex verbis in reſcripto contẽ-
tis, & apponi ſolitis nempè *de Benigni-
tate Apoſtolica dignaremur*; & ex verbis
nos, & Sedem Apoſtolicam &c. & alibi
Auctoritate noſtra Diſpenſes; Quæ ver-
ba idem ſonant, ac Auctoritate Apoſtoli-
ca *cap. Cum aliquibus* 4. *in fine de reſcriptis in
6.* Et quamuis hæc quæſtio non videatur
51 conſideratione digna, quia Papa, & Se-
des Apoſtolica idem ſunt, vt animaduer-
tit Quintilianus Mandoſ. *ad Reg. Cancell.*
52 *Reg. pr. quaeſt.* 10. *n.* 13. Vnde appellans ad
Papam, appellare cenſeatur ad Sedem
Apoſtolicam, Mandoſ. *n.* 14. *d. c.* nihilo-
minus ſi Delegatio conceſſa ſit nomine
52 Dignitatis, quamuis Papa, qui conceſſit
53 re integra moriatur, non expirat ipſa De-
legatio, Sanches *lib.* 8. *diſp.* 28. *n.* 44. Pau-
lus Squill. *de priuil. Cler. cap.* 2. *n.* 134. mor-
tuo enim Papa Eccleſia non dicitur rema-
54 nere ſine Capite, quia eius Caput eſt
Chriſtus Dominus, Lotherius *de re Benef.
lib. pr. quaeſt.* 46. *n.* 43. & conſequenter per
mortem Papæ non moritur, nec extin-
guitur Ius Principis, ſed illud remanet
viuum, nempè quoad radicem in Sacro
Collegio Cardinalium, & quoad aucto-
ritatem Iuriſdictionis in ipſo Chriſto, vt
benè idem Lotherius *lib.* 2. *quaeſt* 27. *n.* 23.
Bellarminus *de controu. fidei tomo primo lib.* 2.
cap. 12. *lit. E. col. mihi* 550.

55 EPISCOPVS; Verbum Græcum, ab
Epi. hoc eſt ſuper, & ſcopos nempè
intendens deriuans; ſignificat namque
idem, ac ſuperintendens, & ſpeculator;
Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 43. *nu.* 18.
Bonacc. *de cenſ. Diſp. pr. quaeſt. pr. puncto* 2.
n. 2. & ſignificat etiam Præfecturam, Bel-
larm. *de controu. Chriſtianæ Fidei tomo pr. cap.*
23. *Lit. B. vnde Cicero lib.* 7. *epiſt. ad Atticũ
de ſe ipſo*, ait ſe à Pompeio totius Campa-
56 niæ Epiſcopum fuiſſe conſtitutum. Vocat
autem Summus Pontifex ſe Epiſcopum
cum ſit vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus;
cap. Nouatianus Epiſc. 6. *cauſa* 7. *Quaeſt. pr.
cap. Loquitur Dominus* 18. *cauſa* 24. *quaeſt. pr.*
Gambarupta *de Caſibus reſeruatis cap. pr. nu.*
78. & hoc nomine non dedignatur cum
57 nulla ſit in Eccleſia Dignitas maior Epi-
ſcopali, *cap. pr. de Priuil.* Lotherius *de re
benef. lib. pr. quaeſt.* 26. *n.* 31. Viuianus *de iu-
re patronatus lib.* 3. *cap. pr. n.* 9. Carolus Mar.
in controu. v. gr. Reſponſ. par. 3. *in tract. Apo-
logico n.* 370. Seraphinus *deciſ.* 606. *nu.* 10.
Lælius Altograd. *conſ.* 91. *n.* 2. *lib.* 2. cùm
58 Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſucceſ-
ſerint, Bellarm. *de contro. Chriſt. Fidei tomo
pr. lib. pr. cap.* 23. *col.* 579. *lit. E.* Pialerius
in praxi Epiſc. par. 2. *cap. pr. n.* 1. Lotherius
d. lib. pr. quaeſt. [illegible] *n.* 11. & referunt Pacci-
nus *de Viſitatione par.* 2. *quaeſt.* 2. *num.* 18. &
Gamb. *de off. & poteſtate Legati lib.* 2. *n.* 101.
59 multos Epiſcopos noluiſſe ad Cardinala-
tum promoueri ob dubium non deſcen-
60 dendi, quia reſpectu Ordinis maior eſt
Epiſcopus Cardinali, Gratianus *diſcept. fo-
61 renſ. cap.* 590. *n.* 24. *tom.* 3. Imò vſq; ad tẽ-
pus Ioannis XXII. & Clementis V. Epiſco-
pos non fuiſſe Cardinales, quia poterant
aliqualiter notari de deſcenſu, ait Pacci-
nus *l. c.* & faciunt dicta per Carolum de
Graſſis *de effect. Cleric. in prælud. n.* 306. Quic-
quid tamen fuerit antiquitùs hodie tamẽ
ſi Epiſcopi fierent Cardinales non time-
rent de deſumpto.

62 Porrò tanta eſt huius Epiſcopalis Ordi-
nis Dignitas, vt hoc nomen Epiſcopi ip-
ſimet Chriſto Domino conueniat; *Petr.
Apoſt. epiſt. pr. cap.* 2. *in fine ibi, ſed conuer-
ſi eſtis nunc ad Paſtorem, & Epiſcopi m
63 animarum veſtrarum*; Nec ordo ipſius
Summi Põtificis differt ab Ordine aliorũ
Epiſcoporum, Fælinus *cap. Cum nobis de
præſcript. verſ. Non differt ordo n.* 4. *in fine*; &
conſequenter cum idem ſit Ordo, in hoc
ſunt omnes pares, ſiuè quis ſit Epiſcopus
Mediolanen. ſiuè Ferrarienſ. ſiuè Luca-
nus, ſiuè Piſtorienſis, vel Toletanus, quia
64 diuitiarum potentia, vel paupertatis hu-
militas, nõ faciunt Epiſcopum ſublimio-
rem, vel inferiorem, ſunt enim omnes
65 æquè Apoſtolorũ ſucceſſores, & ſic nul-
latenenſis, ſiuè ſimplex Titularis Epiſco-
pus non ideò minus dicitur Dignitatem
obtinere, vt inter alios probant Menoch.
conſ. 52. *n.* 8. Lotherius *de re benef. lib. pr.
quaeſt.* 9. *nu.* 65. & *n.* 66.

66 Huius autem Ordinis Epiſcopalis cauſa
efficiens fuit ipſe Dominus Noſter Ieſus
Chriſtus, qui primus Petrum, & omnes
Apoſtolos ordinauit, & conſacrauit, æque
enim in omnes inſufflauit, & inſufflando
omnibus æquè dixit: *Accipite Spiritum
Sanctum, & quorum remiſeritis peccata,
&c. Ioannes cap.* 22. *Docete omnes gentes,
67 &c. Matth. cap.* 6. Quæ poteſtas fuit, po-
ſita in Petro tanquàm capite; in cæteris
verò tanquam in membris, & ſic iſta tan-
quàm ſubiectiua, eſt qualificata ex huiuſ-
modi ſubiectionis circumſtantia; Vide
Lotherium *de re benef. lib. pr. quaeſt.* 10. *n.* 4.

Fran-

Franciſcum Metolla *tomo 3. Diſp. 7. cap. 5. Dub. 4. n.* 47. Gonzales §. *pr. probem. nu.* 1. Bellarminum *l. c. cap. 9. col. mihi* 534. *Lit. D.*

Subdit idem Lotherius *l. c.* quod licet à principio; Chriſtus Dominus ordinaſſet Apoſtolos in Epiſcopos vniuerſaliter, ita quod vnicus videretur Epiſcopatus per totum Orbem diffuſus, cuius Caput eſſet
68 Petrus tamen, quia ſoli Petro dictum fuit, *tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam,* ſola ordinatio Petri fuit perennis, aliorum verò Epiſcoporum quatenus fuit vniuerſalis remanſit temporaria, quod idem confirmat Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. pr. num.* 20. & licet illis decedentibus ſucceſſerint in eorum locum Epiſcopi; *Canone in vono 2. diſt.* 21. t[illegible] non ſucceſſerunt vniuerſaliter, ſed ſingulariter, prout ſinguli ſingulæ conſtituebantur Ciuitates, & Diœceſes per ipſum Petrum, quod idem concludunt, dicta per Bellarminum *l. c.* Epiſ-
69 copi namq; vocati fuerunt in partem ſollicitudinis Paſtoralis Officij, non tamen in plenitudinem poteſtatis, vt benè explicant Gonz. *d. §. pr. proœm. n.* 5. Maſſobr.
70 *de conc. prælud. 3. dub. pr. à n. 6.* & ideò in ſuis Diœceſibus dicuntur Vicarij Papæ, Gonz. *l. c. n. 6.*
71 Eſt autem iſte Epiſcopalis ordo quadripartitus, nempè in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atq; Epiſcopis, vt patet, & dicunt Gonz. *gloſſ. 42. nu.* 19. Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 10. *n.* 1. & cum ſit idem omnium ordo in hoc omnes ſunt pares, ſiuè ſit Epiſcopus Mediolani, ſiuè Lucæ, vel Piſtorij, ſiuè etiam ſit ſimplex Titularis, vt diximus.
72 SERVVS SERVORVM DEI. Ita Papa propter eius humilitatem ſe appellat. *Cap. Salutator* 8. *cauſ.* [illegible] *quæſt.* 5. vt quanto maior, & excelſior eſt, tantò humilior omnibus creaturis, oſtendatur
73 Gonz. *gloſſa pr. n.* 46. & Gregorius Primus ſe ita inſcripſit, vt tradit Albericus de Roſatis *in verbo Greg.* quem refert Pirrhus Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 2. cap. 4. n.* 12. & hoc ad redarguendam, & reprimendam inſolentiam Ioannis Patriarch. Conſtantinopolitani, qui ſuperbia inflatus, Imperatoriſq; fauore ſubnixus, ſe vniuerſalem Epiſcopum appellare inſtituerat, qui Titulus ſoli Romano Pontifici competit, & ideò ipſe Gregorius Anno ſalutiferæ Incarnationis 595. vt cunctis manſuetudinis exemplum daret primus ſe Seruum Seruorum Dei appellare cœpit, vt refert idem Pirrhus Corrad. *l. c.* Vnde
74 introductus fuit ſtylus apponendi in Bullis ea verba adeò, vt niſi appoſita eſſent, Bulla poſſet redargui de falſo, vt probat Flamin. Pariſ. *de reſignat. Benef. lib. 8. quæſt. 7. n.* 113.
75 DILECTO FILIO Sancta Mater Eccleſia omnes Chriſtifideles ſuos filios appellat; *cap. Quam graui 6. de crim. falſi,* Nauarrus *de reddit. Eccleſ. quæſt. pr. n. 65.* præter Epiſcopos quos fratres vocat, vt ſic de ſtylo ſeruari teſtatur Petrus Rebuff. *in praxi Benef. titulo de forma nouæ prouiſionis circa principium verſ. Et filios vocat* Leoncillus *de paupertatis opibus par. 2. priuil. 233. n.* 11. quia ſicut omnes filij Dei ſumus per fidē caritate firmatam, ſic omnes filij ſumus eius Vicarij cura, & honore, ex eò quod ipſe curam omnium Chriſtianorum habet, vt ponderat idem Pirrhus Corrad. *in d. praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 2. cap. 5. n.* 5. Vocat autem Papa omnes filios, ſiuè ſint
76 Clerici, ſiuè Laici; At quando vocat mulieres addit dicendo *Dilectæ nobis in Chriſto filia &c. cap. Dilecta 14. de exceſſ. Prælat.*

Vicario, hoc vocabulum Vicarius eſt Iuri Ciuili omninò incognitum, & ſolum à Iure Canonico introductum, vt animaduertit Sbrozius *de off. Vicarij lib. 2. quæſt.* 55. *n.* 29. Diſponit Sacroſancta Tridentina Synodus *ſeſſ. 22. cap.* 5. Quod Diſpenſationes Matrimoniales committantur Ordinario loci; Appellatione autem Ordinarij venit non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam eius Vicarius Generalis, vt diximus Cap. præcedenti. Vbi etiam diximus Vicarium non poſſe ſe ingerere in cauſa Epiſcopo delegata, niſi poſt præſentationem Literarum ipſe Epiſcopus dictæ ſpecialis cauſæ cognitionem ſubdeleget; diximus nec poſſe Epiſcopum ſe ingerere in cauſa ſuo Vicario Delegata, & in fine eiuſdem Capitis concluſimus non poſſe Epiſcopum conſtituere Vicarium ſpecialem, vt de aliqua ſpeciali Diſpenſatione cognoſcat, quia Papa huiuſmodi commiſſiones dirigere intēdit Vicario Epiſcopi in ſpiritualibus Generali, vnde non poteſt Epiſcopus alteri huiuſmodi Iuriſdictionem concedere cum id non ſit in eius poteſtate.

Licet autem Vicarius in his, quæ Iure Ordinario competūt accipiat Iuriſdictionem ab Epiſcopo, Sbrozius *de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 176. n. 3. & quæſt. 112. n. 5.* nihilo-

77 hilominus, quoad cauſam ſibi delegatam, eſt maior Epiſcopo, & quolibet alio Ordinario; *cap. Paſtoralis* 28. §. *quia verò de officio Delegati*; Reſponſa Marantę *par.* 3. *in tract. Apoſtolico n.* 110. Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 111. *n.*65. *tomo primo*; Petrus Anchar. *conſ.* 164. *n.* 2. Sbroz. *lib.*2. *quæſt.* 136. *n.*4. Vndè circa eandem cauſam habet eam auctoritatem, quam habet ipſe Papa, cuius vices tunc gerit *cap. Sanè* 11. *de offic. Delegati* Carolus de Graſſis *de eff. Cleric. eff. pr. n.* 32. Reſponſa Marantę *l. c.*
79 & ob id poterit informationes, & depoſitiones Teſtium committere, & ſubdelegare etiam ſuo Epiſcopo, ſeù alteri cuicumq; & quantumcumq; Superiori, Rubertus Maranta *in ſpeculo par.* 4. *diſt.*5. *n.*46.
80 Poterit inſuper ipſe Vicarius Delegatus ad Diſpēſationē exequendā Teſtibus corā ſe inductis deferre Iuramentum de veritate dicenda, quamuis id in Literis non ex-
81 primatur, quia conceſſa Iuriſdictione cēſentur etiam conceſſa ea, ſine quibus ipſa Iuriſdictio exerceri non poſſet; Cæuallos *quæſt. comm. contrà comm. quæſt.* 339. *n.*65. & *quæſt.* 501. *n.* 9. Seraphinus *deciſ.* 662. *n.* 4. Lotherius *de re Benef. lib. pri. quæſt.* 22. *nu.* 65. Fontanella *de pactis Nuptial. clauſula* 4. *Gloſſa* 13. *n.* 70. Rota *deciſ.* 252. *n.* 2. *par.*6.
82 *recent.* imò, & poterit punire Teſtes, qui coram eo falſum depoſuiſſent, & animaduertere in ſuum Epiſcopum, ſi Iuriſdictionem ipſius Vicarij Delegati turbare vellet, vel in ſtandem amoueret ab officio, vt latius infra dicemus ad §. *Conſcientiam tuam oneramus.*

Si Vicarius, cui fuit commiſſa Diſpenſatio, moriatur, vel ab officio remoueatur, diximus, debere exequi Succeſſorem in Vicariatu.

Et ſi Papa, qui conceſſit, moriatur antequàm Literæ Diſpenſationis ſuiſſent Delegato præſentatæ, vel non exequutæ, dicemus infra, non vitiari conceſſionem, & poſſe à Delegato exequutioni demandari.

VENERABILIS FRATRIS NOSTRI EPISCOPI, &c.

83 Quamuis Papa Reges, & Cardinales vocet filios, tamen vocat Epiſcopos fratres, quaſi ſibi æquales *cap. Quam graui 6. de crimine falſi*; Lotherius *de re Benef. lib. primo quæſt.*8. *n.* 72. Viuianus *de iure Patronatus lib.*
84 3. *cap. pr. n.* 13. Epiſcopi enim ſunt Petræ, ſupra quas Eccleſiæ fundatæ ſunt, & ob id non poteſt conſtrui Eccleſia niſi primò ibi Epiſcopus Crucem figat, Atrium deſignet, & primarium lapidem ponat; *cap. Nemo Eccleſiam* 9. *de Conſecr. diſt. pr.* ſuntq; Columnæ Eccleſiæ Romanæ; Sbroz. *de off.*
85 *Vicarij in proœmio n.* 2. Apoſtolorum ſucceſſores *Can. in nouo* 2. §. *Ipſis quoq; decedentibus* 21. *diſt.* & *Can. quorum vices* 6. *diſt.* 68. Viuianus *de iure Patronat.* & alij quos ſupra citauimus, & dicuntur Sanctiſſimi, Chriſti Legati, Angeli; reſponſa Marantę *par.* 3. *tract. Apologico n.* 350. & 351. Sbroſius *l. c.* Principes, & Paſtores; Bellarminus *lib. pr. de Rom. Pontifice cap.*2. *in fine*; reſponſa Marantæ *l. c. n.* 347. Prætores etiam, & Magiſtratus perpetui Ciuitatis, Gratian. *diſcept forenſ. cap.*298. *tom.*2. Viri Clariſſimi; Alex. Sperell. *deciſ.* 128. *n.* 65. Illuſtriſſimi, Reſponſa Marantę *d. tract. Apologico nu.* 370. Eminentiſſimi, *vt in Concil. Tolet.* 8. *cap.*4. & 7. Sperell. *l. c. n.* 66. Sereniſſimi; Qui Titulus Regius eſt, & Imperialis, Lancell. Corrad. *in Templo omnium Iudicum lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 6 Sperellius *l. c. nu.* 67. Reſponſa Marante *l. c. n.* 366. Sbroſius *de off. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 62. *n.* 13. *Summi Sacerdotes cap. Deus ergo* 6. *cauſa* 3. *quæſt. pr.* Viuianus *d. d. cap. pr. n.* 8. *Legati Dei, cap. Sicut vir* 11. *cauſa* 7. *quæſt. pr. Antiſtites* Viuianus *l. c. nu.* 10. Specula, Ora, Throni, & Miniſtri Dei, Pupillæ, Oculi Chriſti, Sbroz. *l. c. n.* 3. Sūtq;
86 ſæcularibus Principibus, imò, & ipſis Regibus Superiores, Reſponſa Marantę
87 *l. c. n.* 364. & propterea Epiſcopalis Dignitas Soli, Regia verò Lunæ æquiparantur, *cap. Solitæ de maior. & obed.* §. *Præterea* Spe-
88 rell. *deciſ.* 128. *n.* 59. Et quamuis reſpectu Iuriſdictionis ſint ſubordinati Papæ, in ordine tamen ſunt illi æquales, Sperellius
89 *deciſ.* 110. *n.* 20. habent merum, & mixtum imperiū, *cap. Omnes Baſilicæ* 10. *cauſa* 16. *quæſt.*
90 6. Sperell. *l. c. n.* 55. In ſuis Eccleſijs ea omnia poſſunt, quæ Summus Pontifex in toto Orbe, niſi ſpecialiter reſeruata, vel prohibita ſint; Barboſa, *de off. & poteſt. Epiſc. alleg. pr. n.* 6. Sperell. *deciſ.* 109. *n.* 21. Sanchez *lib. pr. diſp.* 61. *n.* 3. Ratione ordinis sūt maiores Presbytero Cardinali, Sperell. *deciſ.* 128. *n.*41. Menoch. *de Arbitr. caſu* 70. *n.* & tandem tanta eſt huius Epiſcopalis or-
91 dinis Dignitas, vt ipſi Epiſcopi perſonam Chriſti Domini repręſentent, *cap. Legimus*
92 24. 93. *diſt.* Immò nec ipſemet Dominus Noſter Ieſus Chriſtus hoc Epiſcopi nomine ſe vocare fuerit dedignatus, vt diximus, & ponderat Carol. Maranta *in dictis reſponſ. par.* 3. *dicto tract. Apologito n.* 358.
93 LVCANI. Primus Lucanus Epiſcopus fuit Sanctus Paulinus Natione Antiochenus, Sancti Petri Apoſtoli Diſcipulus, qui

Anno 68. circiter noſtræ ſalutiferę Incar-
nationis [teſte Religioſiſſimo , & nun-
quàm ſatis laudato Patre Cęſare Franciot-
to, Sacerdote Religionis Matris Dei, in
Libro de Vitis Sanctorum , in Vita dicti
Sancti] ab ipſo Diuo Petro Epiſcopus cō-
ſecratus, & ad Ciuitatem Lucanam miſſus
eam in Idolorum tenebris tunc inuolu-
tam, cum toto ſuo Dominio ad Veri Dei
cultum excitauit , & ad Chriſtianam Fi-
94 dem conuertit, & ex eius Succeſſoribus
plures huc vſque fuerunt Sanctitate inſi-
gnes , innnmeri Sanctæ Romanæ Eccleſię
Cardinales, nonnnlli ad Summum Ponti-
95 ficatum elati ; Et quidem hæc Epiſcopa-
lis Sedes totius Hetrurię prima inter prin-
cipaliores totius Reipublicæ Chriſtianæ
ſemper habita , & connumerata fuit tùm
Antiquitate, tùm Nobilitate, Iuriſdictio-
ne, & Priuilegijs , quibus à diuerſis Sum-
mis Pontificibus decorata eſt ; Epiſcopus
à Carolo Quarto Imperatore Comes Pa-
latinus creatus, & à Summo Pontifice
Lucio Tertio Lucenſe vſu Archiepiſco-
palis Pallij, & Crucis ſingulari Priuilegio
inſignitus ; In hac Epiſcopali Sede de
96 præſenti reſidet Illuſtriſs. & Reuerendiſs.
D. D. Petrus Rota Patricius Rauennaten.
Illuſtriſs. D. Comitis Ioacchini Rota fra-
ter Germanus, Prælatus ſpectatæ Virtutis,
qui Eccleſiam ſibi creditam ſumma Vi-
gilantia, ardenti Religionis Pietate, Iu-
ſtitiæ cultu, ſingulari Prudentia, & egre-
gio rei Eccleſiaſticæ ſtudio adminiſtrat,
quem Altiſſimus diutiſſimè ſoſpitet.

IN SPIRITVALIBVS GENERALI

Quamuis Epiſcopus Vicariū ſibi in Spiri-
tualibus , & tēporalibus cōſtituere ſoleat,
quia habet ſpiritualia, & tēporalia, nihilo-
97 minus, quoad has Commiſſiones, & Diſ-
penſationes exequēdas ſufficit, quod is Vi-
carius ſit ad ſpiritualia tātū cōſtitutus, dū-
modo in illis Vicarius Generalis ſit, & in
eo conſiſtat Adminiſtratio, & poteſtas ſit
Excōmunicādi, Suſpēdendi, Interdicendi,
Cōferēdi, Inſtituendi, Confirmandi, Eligē-
di, Præſentandi, Viſitandi , Corrigendi , &
Puniendi, ſitq; penes ipſum Sacramento-
rum collatio , & tota poteſtas fori Pœni-
tentialis, Diſpenſatio , & Votorum com-
mutatio , & alia iuxta facultatem ſibi ab
Epiſcopo tributam, vt benè explicant Pe-
trus Rebuff. *in praxi Benef. vbi de forma Vi-
cariatus n.* 18. & Pirrhus Corrad. *in praxi
Diſpenſ. Apoſt. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 22. Vide Bar-
boſ. *de off. & poteſtate Epiſcopi alleg.* 54. *n.* 56.
Garcia *de Benef. par.* 5. *cap.* 8. *ànu.* 122. Et
98 de ſtylo Romanæ Curiæ , dùm in Breui-
bus Pontificijs aliquid committitur Epi-
ſcopis , ſeù eorum Vicarijs, ſemper diri-
gitur ad Vicarios in Spiritualibus Gene-
rales , vt notum eſt , & docent Sanchez
lib. 3. *Diſp.* 29. *n.* 11. Garcia *l. c. n.* 123. Quia
Vicarius Generalis in Spiritualibus con-
ſtitutus præfertur conſtituto in tempora-
libus, Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 2 *quæſt.* 62.
nu. 25. Vnde infertur Laicum non poſſe
eſſe Vicarium Generalē Epiſcopi in Spi-
ritualibus, idq; conſtat *cap Decernimus* 2.
de Iudic. & docent Paulus Piaſec. *in praxi
Epiſc. libr.* 2. *cap.* 4. *n.* 6. Iacobus Sbroz. *d eoff.
Vicarij lib. pr. quæſt.* 31. *n.* 1. Garc. *de Benef. par.*
100 5. *cap.* 8. *n.* 2. & ob id ſi Laicus cōſtitueretur
Vicarius cenſeretur Aſſeſſor Epiſcopi, &
non Vicarius , vt idem Sbroz. *l. c. n.* 13.

SALVTEM, ET APOSTOLICAM BE-
NEDICTIONEM

Hæc eſt ſolita Papæ ſalutatio , qua ſalu-
tat illos, vel quibus dirigit commiſſiones,
vel in quorum Gratiam Diſpenſationes
committit; Et hoc ſalutandi more primus
101 vſus fuit Cletus Summus Pontifex. Teſte
Stephano Gratiano *diſcept. forenſ. cap.* 284.
n. 83. *tom.* 2. & poſt illum alij omnes Pon-
tifices eius Succeſſores eundem morem
ſeruarunt, cum producat actus charitatis,
pietatis, largitatis, fidelitatis, ſedulitatis,
tranquillitatis , & iucunditatis , vt ani-
maduertit Pirrhus Corradus *d. lib.* 2. *cap.*
102 4. *n.* 28. At quando Papa reſcribit Hære-
ticis , Schiſmaticis , Apoſtatis , vel Excō-
municatis illos non ſalutat, nec vocat Di-
lectos filios , vt teſtatur Pirrhus Corrad. *d.
d. cap.* 4. *n.* 29. *&* 30. *vbi etiam n.* 33. addit,
103 quòd ſi Papa ſcienter ſalutaret Excom-
municatum præſumeretur per dictam ſa-
lutationem illum abſoluere.
104 OBLATÆ &c. Sic de ſtylo habēt exor-
diūm Literæ Diſpenſationum Matrimo-
nialium, & in hoc differunt ab alijs Lite-
ris Gratiam concernentibus , vt conſtat
ex ipſa praxi, & docet Hieronymus Pau-
lus in ſuo Prouinciali Eccleſiarum, *verſ.
Nota.* quod quando aliquid committitur
de Iure non datur exordium , quem re-
fert Pirrhus Corrad. *in d. praxi lib.* 7. *cap.* 5.
n. 10. Vnde reſcripta Pontificis referri de-
bent ad Supplicata, vt dicimus infra.
105 NOBIS. Nullus præter Summ. Pontifi-
cem poteſt propria Auctoritate in Impe-
dimentis Matrimonij Diſpenſare. Sanchez
lib. 8. *Diſp.* 6. *n.* 14. Laymanus *lib.* 5. *tract.*
10. *part.* 4. *cap.* 6. *propè finem*, Filiuccius *to-
mo pr. tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 10. *nu.* 302. Rota
deciſ.

deciſ. 166. *nu.* 6. *part.* 2. *recent.* & plures alij
quos *lib.* 2. *cap.* 6. in principio citamus;
Quamuis enim in quibuſdam vrgentibus
caſibus, & concurrentibus nonnullis cō-
ditionibus, poſſint etiam Epiſcopi, Legati
de Latere, & alij in ijſdem Impedimentis
Diſpenſare, vt probabimus *lib.* 2. *d. cap.* 2.
id tamen non poſſunt eorum auctoritate
ordinaria, cum hæc in ſolo Pontifice adſit
[vt diximus] ſed ex præſumpta ipſius Pō-
tificis voluntate, dùm ipſa neceſſitas, ita
poſtulat, nec Papa poteſt adiri, vt latè *d.*
cap. 2. *dicimus.*

NVPER; Sic de ſtylo dicitur ob veriſi-
milem præſumptionem, quod Papa ſciat,
106 & recordetur petitionis ſibi factæ; ſi ete-
nim iamdiù porrecta fuiſſet Supplicatio,
res poſſet variaſſe, & in propoſito ſtatu
non permanere, vnde tunc noua opus eſ-
ſet Supplicatione.

PRO PARTE DILECTI FILII ANTONII

Exprimi debent Nomina, & Cognomi-
na Oratorum, qui diſpenſari petunt pro
foro externo ad euitanda dubia, & æqui-
uocationes, ac reſcripti inualiditatem,
quia dum petitur Diſpenſatio pro vno,
non poteſt, nec debet pro alio prodeſſe,
107 nec ad alium non expreſſum extendi; Nō
tamen in expreſſione dicti Nominis, vel
Cognominis [ſecluſo dolo; & fraude]
error vitiat, quatenus Diſpenſatio in for-
ma ordinaria impetretur, vt docent San-
chez *lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.* 37. Diana, & alij
plures quos *cap.* 4. citauimus; At ſi Diſ-
penſatio Impetrata fuiſſet in forma pau-
perum, & erratum fuiſſet in nomine, vel
pro homine vitiaretur Diſpenſatio, cum
eo caſu non concedatur, niſi perſonis
pauperibus, & miſerabilibus, vnde
poſſet mediante huiuſmodi errore fieri
fraus, & ſupponi vnam perſona pro
altera.

108 Nec refert ad impetrationem Diſpenſa-
tionis validè faciendam, an Diſpenſatio
petatur ab ipſis Oratoribus, vel ab alijs
eorum nomine, imò nec neceſſaria eſt
ſcientia Oratorum de huiuſmodi petitio-
109 ne, ſeù impetratione, quamuis verum
ſit, quòd, antequàm eam acceptent, Gratia
illis non ſuffragetur, Rebuff. *in praxi Be-*
nef. ticulo de Diſpenſ. nu. 13. Sanchez *lib.* 8.
diſp. 26. *n.* 4. *&* 5. & nos latè diximus *cap.* 4.

Sed dubium eſt, an cenſeatur fateri Im-
pedimentum ille, pro quo impetrata eſt
Diſpenſatio, attenta confeſſione Impedi-
menti facta eius nomine ab alio; In qua
re probabilius exiſtimo cenſeri huiuſmo-
di Impedimentum fateri, quamuis non
ab ipſo met Oratore, ſed ab alio eius no-
mine impetrata ſit Diſpenſatio, quia
110 præſumitur fuiſſe de eius mandato impe-
trata, attenta impenſa, quæ in illius im-
petratione, & Literarum expeditione re-
quiritur, maximè ſi notabilis fuerit, cùm
111 nemo præſumatur velle iactare ſuum, &
ſuas pecunias prodigere, Caſſadorus *deciſ.*
3. *n.* 4. *de procurat.* Ludouiſ. *deciſ.* 337. *n.* 8.
& ceſſare videtur difficultas ex verbis,
quibus vtitur Pontifex, dùm exprimit *pro*
parte Dilecti filij oblata petitio &c. quia
ſic dicendo oſtendit Gratiam conceſſiſſe
ad ſupplicationem Oratorum, vt animad-
uertit Rota coram Merlino *deciſ.* 827. *n.* 1.
112 quod maximè procedit ſi Orator ipſam
113 Diſpenſationem producat, vel ſi impetra-
tio fuiſſet difficilis impetrationis, Ludo-
uiſ. *deciſ.* 385. *n.* 1.

At cuius impenſis impetranda ſit Diſ-
penſatio diximus *cap.* 3.

LVCANÆ DIŒCESIS.

114 Diœceſis dicitur Parochia Epiſcopi; *cap.*
Licet 5. *cauſa* 16. *quæſt.* 13. Viuianus *de Iure*
patronatus lib. 8. *cap.* 7. *n.* 7. Paulus Fuſcus
de viſit. lib. pr. cap. 2. *n.* 12. Thomas Pellic-
cionius *quæſt. Illuſtr. quæſt.* 7. *pag. mihi* 62.
115 *col.* 2. *in princip.* fuerunt autem Diœceſes
in toto orbe diuiſæ, & diſtinctæ à S. Dio-
niſio Papa, Anno 270. *Gloſſa in cap. Nec nu-*
merus 6. *verbo autem in electa cauſa* 10. *quæſt.* 3.
Barboſ. *de iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 20. *n.*
1. Baronius *Annal. Eccleſ. tom.* 2. *Anno* 270.
Platina *in Vitis Pontificum, in Vita dicti Sācti;*
Viuianus *lib. pr. cap. pr. n.* 25. Coccinus *de-*
ciſ. 454. *n.* 3. Marcus Antonius Cuccus *in-*
ſtit. Can. lib. pr. tit. 3. *verſ. Epiſcopi.*

116 Expreſſio Diœceſis Oratorum neceſſaria
eſt, alias Diſpenſatio, non expreſſa vera
117 Diœceſi, vel Diœceſibus Oratorum, ſi
ex diuerſis Oratores ſint, vitiabitur, tan-
quàm conceſſa contrà intentionem Pon-
tificis, qui vult ſcire Diœceſes Oratorum,
ad hoc vt Diſpenſationes committat Or-
dinario originis Oratricis, & conſequen-
ter, vt ſe conformet diſpoſitioni Concilij,
& ſic ſe habere ſtylum Curiæ teſtatur Pir-
rhus Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7.
cap. 5. *n.* 24. *& n.* 26.

Eſt autem adeò neceſſaria expreſſio Diœ-
118 ceſum Impetrantium, vt ſi forenſis, vel
Alienigena impetraſſet Beneficium, non
facta mentione ſuæ Diœceſis, impetratio
eſſet ſubreptitia ob defectum intentionis
119 Papæ concedentis, qui ſemper in dubio
intendit vnicuiq; prouidere in Patria ſua,

ſi etenim veritatem expreſſiſſet, vel Papa
Gratiam denegaſſet, vel non tam facilè
conceſſiſſet, vt benè docent Gomeſ. *reg. de*
Idiom. quæſt. pr. Garcia *de Beneſ. par. 7. cap.*
9. n. 16. Viuian. *de iure Patronatus lib. 6. cap.*
120 *11. n. 12.* Et quamuis appellatione Diœ-
ceſis, quando profertur à iure, compre-
hendatur etiam ipſa Ciuitas, vt docent
Doctores mox citandi, tamen in materia
ſtricta Diſpenſationis hominis ſecus eſt,
vt probant idem Garcia *part. pr. cap. 9. à*
n. 76. Hieronym. Gonzales *ad Reg. 8. Can-*
121 *cell. Gloſſa 51. n. 74.* Imò quamuis in fauo-
rabilibus etiam Ciuitas veniat nomine
Diœceſis, Mandoſius *reg. 16. quæſt. 41. n. 2.*
Gratian. *diſcept. foreñſ. cap. 893. n. 55. tom. 4.*
Garcia *de Beneſ. par. 7. cap. 9. n. 28.* Gonz.
l. c. Pat. Leo *in praxi Sacræ Pænit. par. 3. vbi*
de Interdicto verſ. Hic per transſennam pag mihi
341. et eo caſu Ciuitas, & Diœceſis po-
nantur pro eodem, Gonz. *l. c. n. 45.* vnde
122 ſi quis diceret ſe eſſe Lucẽſem, poſſet in-
telligi tàm de Ciuitate, quàm de Diœce-
ſi, Garc. *l. c. n. 27.* Barboſa *de iure Eccleſ.*
123 *vniu. lib. pr. cap. 20. n. 10.* cum verba de-
beant naturaliter intelligi, & non acciden-
taliter, *Gloſſa in l. ſed, & reprobari, §. amplius*
ff. de excuſat. tut. Garc. *part. 7. d. cap. 9. n. 21.*
Nihilominus cum materia Diſpenſationũ
ſit odioſa, vt diximus, exiſtimo vitiari
conceſſionem factam à Pontifice; ſi error
in expreſſione verę Diœceſis irrepſerit,
adeò vt ſi Literæ non corrigantur, nõ poſ-
ſit Delegatus ad ipſarum exequutionem
deuenire; vide quæ diximus. cap. 4.
124 Quod ſi in Diœceſi eſſet aliquis locus
exemptus, adhuc, iuxta veriorem opinio-
nem, dicitur de Diœceſi; Maſſobrius *de*
conc. prælud. 23. dub. 9. n. 2. Gõzales *ad Reg.*
8. Cancell. Gloſſa 43. n. 188. Lotherius *de*
re beneſ. lib. pr. quæſt. 24. nu. 123. vnde eo
caſu ſi dictum fuiſſet, Oratores, qui in di-
cto loco exempto orti ſunt, eſſe de tali
Diœceſi, non vitiaretur impetratio.

EX LOCO CORELIÆ.

125 Expreſſio loci Oratorum in ſupplicatio-
ne Pontifici porrecta pro Diſpenſatione
impetranda nullo alio caſu neceſſaria eſt,
niſi quando Diſpenſatio petitur ob causã
anguſtiæ ipſius loci; quia tunc cum angu-
ſtia ipſius loci adducatur in cauſam fina-
lem Diſpenſationis, neceſſario exprimi de-
bet, imò ſi Oratores ex diuerſis locis ſint,
debet vterq; explicari, & vniuſcuiuſque
anguſtia coram Delegato verificari, &
126 ſi non verificaretur, pro vt ſi error in ex-
preſſione ipſorum locorum irrepſiſſet,
Gratia ſubreptitia eſſet, & nulla, quia
cum nulla alia cauſa allegetur, quàm ip-
ſius loci, ſeù locorum anguſtia, ſi in illo-
rum expreſſione eſſet error, tunc de-
fectus eſſet in cauſa finali, & con-
ſequenter Diſpenſatio, & Gratia
vitiaretur, per ea, quæ diximus. Amplia
prædicta vera eſſe, quamuis locus qui fuiſ-
ſet per errorem expreſſus, minus angu-
ſtus eſſet alio, qui exprimi debuiſſet, quia
adhuc error eſt in cauſa finali, & cum ſi-
mus in materia Diſpenſationum, quæ
odioſa eſt, non admittitur paritas,
ſeù maioritas rationis, vt probauimus, nec
eſt in poteſtate Delegati interpretari mẽ-
tẽ Põtificis aliter, quã verba mãdati ſonẽt.
At ſi ob alias quaſcumq; cauſas petere-
tur Diſpenſatio [dicta cauſa anguſtiæ lo-
ci excepta] non eſt opus de loco originis
Oratorum mentionem facere, ſed ſufficit,
vt eorum Diœceſes exprimantur, & ſic
ſe habet inconcuſſus Curiæ ſtylus, quem
omnes practici Curiales ſciunt.

ORTORVM.

In huiuſmodi impetrationibus Diſpen-
127 ſationũ regulariter attenditur locus Ori-
ginis Oratorum, & non Domicilij, vnde
128 ſi commiſſio facta fuiſſet Ordinario Ora-
torum abſq; expreſſione, & ſpecificatio-
ne, an ſit Ordinarius Originis, ſeù Domi-
cilij ſemper in dubio facta intelligitur
Ordinario originis, vt teſtatur Pirrhus
Corradus *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7.*
129 *cap. 5. n. 21.* illi etenim propriè eſſe dicun-
tur de loco, qui ratione Originis ſunt de
illo, Garcia *de Beneſ. par. 7. cap. 9. n. 22.* &
clarè colligitur ex ipſis verbis literarum
vbi dicitur ex loco Coreliæ; quæ verba,
130 ex loco, iuncto Genitiuo, ſignificat locum
Originis, vt benè docent Barboſa *de di-*
ction. dictio. 115. n 10. Lezana *in Summa to-*
mo 3. verbo Dictio n. 21.

Et licet verbum, Ortus, intelligatur pro-
131 priè de illo, qui in loco natus eſt, Oriun-
132 dus verò dicatur ille, qui Originem ab
eo loco ducit, vnde fuerunt eius maiores,
vt diſtinguunt Mandoſ. *reg. 16. quæſt. 38.*
& quæſt. 39. Garcia *de Beneſ. part. 7. d. cap.*
9. n. 25. & 26. Marius Antoninus *var. re-*
ſol. lib. pr. reſ. fin. caſu 33. Cæſar de Graſſis
deciſ. 61. alias 15. n. 4. Rota *deciſ. 327. n. 3.*
133 *par. pr. diuerſ.* nihilominus ex vſu introdu-
cto confunduntur, itaut Ortus pro Oriũ-

do

do, & Oriundus pro Orto intelligitur;
Mandoſius, & Garcia *ll. cc.* Viuianus *de*
134 *iure Patronatus lib. 6. cap. 11. n. 14.* & conſe-
quenter ſi in petẽda Diſpẽſatione Matri-
moniali ob cauſam anguſtiæ loci dictum
fuiſſet Oratricem eſſe ex loco v. gr. Ca-
maioris, in quo eius Pater natus eſt, quã-
uis etiam dicta Oratrix nata ſit in loco
Coreliæ, non vitiabitur Gratia, ſed ſuf-
ficiet eo caſu probare anguſtiã loci Ca-
maioris; ſic docent Auguſtinus Barboſa
*de off. & poteſtate Epiſcopi alleg. 4. n. 8. & de
appellat. verb. appell. 180. n. 3.* Marius An-
toninus *d. lib. pr. reſol. vltima d. caſu 33.* &
faciunt dicta per celebratiſſimum Do-
ctorem noſtrum Lælium de Altogradis
135 *conſ. 27. n. 40. lib. 2.* Ratio eſt quia nati-
uitas propria, vel paterna, facit quem
ciuẽ *l. filios 3. C. de municipal. & origin. lib.
10.* Ioannes Angelus Boſius *de triplici Iu-
bilæi priuileg. ſect. 4. caſu 13. n. 4. & nu. 25.*
Mandoſius *regula de infirm. quæſt. 15. n. 18.*
Viuianus *de iure patronatus lib. 6. cap. 11. n.
16.* Reſponſa Marantæ *Reſponſ. 4. à nu. 2.
par. 4.* Lælius Altogradi *l. c.* Lezana *in
Summa tomo 3. verbo dictio n. 13.* Intellige
tamen, vt ſit natus fortuito, in illo loco,
136 vt v. gr. ſi mater inde caſu aliquo pertran-
ſiret, abſq; animo ibi habitandi, quia
tunc non dicitur Oriundus, nec Ciuis, vel
naturalis illius loci; Cæuallos *qq. commun.
contra comm. q. 458. n.* Afflict. *deciſ. 384. n. 4.*
Maſſobr. *de conc. prælud. 4. dub. 3. n. 3.* Bar-
boſa *d. alleg. 4. n. 18.* & proinde tunc at-
tenditur origo patris, Auguſt. Barboſa *de
off. & pot. Epiſc. alleg. 4. n. 18. cuius originem
ſequitur filius, vt infra n. 151. dicemus.*

137 Ad hoc autem vt quis dici poſſit Ortus
ex aliquo loco non ſufficit, quod in eo
per tempus immemorabile, etiam cum
ſua familia, habitauerit, quia ad huc non
138 dicitur de loco, ſola enim habitatio, licet
longiſſima, ſolùm facit quem Incolam,
ſeù domiciliarum, non tamen ortum, ſeù
oriundum, vt benè animaduertunt Bar-
boſa *d. alleg. 4. n. 11.* Garc. *part. 7. d. cap. 9.*
139 *n. 38.* Et verba naturaliter, & propriè sũt
intelligenda, non autem ciuiliter, Pariſ.
conſ. 159. n. 17. & n. 18. vol. 4. Mandoſius
Reg. 3. quæſt. 20. n. 9. Garcia *de Benef. l. c.
n. 32.* vbi preciſe infert ad Diſpenſationes
Matrimoniales, & docet non ſufficere, vt
Oratores, qui narrauerint Pontifici ſe eſſe
Ortos ex tali loco, verificent quod ibi ha-
bitauerint, & Domicilium contraxerint,
& n. 34. ſubdit, quod nec refert ſi dica-
tur vt Papa adhuc conceſſiſſet ſi ſciuiſſet,
quia caſus omiſſus non habetur pro ex-
preſſo, & conceſſio facta in vno caſu, nõ
140 porrigitur ad alium, vt alibi diximus,
nec Papa diſpenſat niſi ſuper expreſſis, Fr.
Leo *in theſ. fori Eccleſ. part. 2. cap. 8. n. 49.*
141 et alij quos retulimus; & propterea vt ve-
rificetur, Oratores eſſe ortos in loco, &
Diſpenſationem propterea non eſſe ſub-
reptitiã, requiritur de neceſſitate, vt vel
Oratores, vel eorum patres, in eo loco in
quo domicilium contraxerunt parentes,
nati ſint, nec ſufficit habitaſſe ibi; Imò
quamuis fœmina, quæ nupſit forenſi, cũ
eo longè à Patria ſua habiter, nihilomi-
nus propriam originem retinebit, vt benè
celebratiſſimus Hieronymus Palma *conſ.*
142 *37. n. 34.* Amplia, vt nec quoad huiuſ-
modi Diſpenſationes validè impetrandas
ſufficiat exprimere ſe eſſe ex illo loco, cu-
ius ipſe ex Priuilegio verè creatus fuiſſet
Ciuis, quia non poteſt dici eſſe ortum
143 ex illo; quamuis enim appellatione Ciuis
veniat etjam Ciuis ex Priuilegio, Boerius
deciſ. 260. n. 23. Cæuallos *qq. comm. contrà
comm. quæſt. 2. n. 25.* imò non minus quam
originarius hic dicatur verè, & pro-
priè Ciuis, vt probat Ludouicus Paitellus
in annot. ad Rutilium patrem annot. 97. nu. 2.
Franciſcus Redenaſchus *conſ. pr. nu. 108.*
Philippus Paſchalis *de viribus patriæ poteſt.
part. 3. cap. 2. n. 35.* tamen cùm hoc caſu
requiratur Oratores eſſe verè ortos in lo-
co, non poteſt huiuſmodi Priuilegium ad
hoc extendi; faciunt dicta per Paulum
Squillante *de priuileg. Cleric. cap. 4. n. 269.*
Auguſtinum Barboſa *de axiom. axiom. 113.*
144 *n. 5.* qui Ciuis originarius vnius loci non
poteſt fieri Ciuis originarius alterius Ci-
145 uitatis, cum ipſa origo; tanquam quid
naturale, mutari non poſſit *l. Aſſumptio in
princip. ff. de manicip. & origin. lib. 10.* Marta
in votis deciſ. voto 116. n. 2. Menochius *de
arbitr. Iudic. caſu 584. lib. 2. centuria 6. n. 6.*
Rota coram Merlino *deciſ. 852. n. 15.* &
Ciuium appellatione, in ſtricto ſignificata,
veniunt Originarij tantùm, vt dictus Pa-
ſchalis *n. 34. l. c.*

146 Et quamuis pluribus modis acquiratur
Ciuilitas, nempè Manumiſſione *l. Ciuis
C. de Incolis lib. 10.* vt ſi Dominus manu-
mitteret ſeruum, hic fieret Ciuis eius Ci-
uitatis in qua manumitteretur; Adoptio-
ne; *d. l. Ciues;* hæc tamen Ciuilitas, tàm
diù durat, quàm diù durat adoptio; Ele-
ctione, ſeù Priuilegio *d. l. Ciues, & l. Aſ-
ſumptio ff. ad municipia*, nihilominus in ca-
ſu, de quo agimus, ſolum intelligi debet

de

Digitized by Google

de Ciuilitate loci vera Originis, cum aliter dictum verbum, Ortus, intelligi non debeat, vt diximus.

Et quidem maxima eſt differentia inter domicilium originis, & illud habitatio-
147 nis; Quia Ciuilitas originis, cum ſit naturalis, eſt immutabilis, niſi deſeratur; Afflict. *deciſ.* 384. *n.* 8. Rota coram Buratto *deciſ.* 804. *n.* 4. Rora coram Durano *deciſ.* 31. *n.* 4. *part. pr.* Sanchez *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 23. *n.* 4. Barboſa *n.* 20. *l.c.* Lælius Al-
348 togradi *conſ.* 28. *n.* 43. *lib.* 2. imò nec illi renunciari poteſt, Boerius *deciſ.* 13. *n.* 2. Cæuallos *qq. comm. contrà comm. quæſt.* 458. *n.* 3. Lęlius Altogr. *d. conſ.* 28. *n.* 11 *lib.* 2. At domi-
149 cillũ habitationis, ſicut propria voluntate, & facto conſtituitur, ità propria volũtate, & facto mutatur, Sanchez *l.c.*
150 Quæ ſupra diximus de origine, intelligas de origine paterna, non autem de
151 materna, quia filius ſequitur originem patris, & non matris, Afflict. *l. c. n.* 4. Gonzales *Gloſſa* 9. §. 1. *n.* 100. Grarianus *diſcept. forenſ. cap.* 75. *n.* 11. *tomo pr.* Cæuallos *quæſt.* 458. *n.* 5. Barboſa *d. alleg.* 4. *n.* 11. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *n.* 12. Maſſobr. *de concurſu præ-*
152 *lud.* 4. *dub.* 4. *n.* 2. *&* *nu.* 6. & dicitur pars patris, & non matris, Ludouiſius *deciſ.* 279. *n.* 19. Lotherius *de re Benef. lib.* 3. *quæſt.* 28. *n.* 65. *&* 66. et reputatur vna, & eadem perſona cum patre, Rota *in nouiſſimis de-*
153 *ciſ.* 62. *n.* 42. coram Durano: & in eum tranſit origo, & domicilium patris, idem Ludouiſ. *deciſ.* 455. *n.* 12. & ciuilitas paterna, idẽ Seraph. *deciſ.* 372. *n.* 6. quãuis alibi natus ſit, Rota coram Durano *deciſ.* 31. *n.* 3.
154 Vndè in caſu noſtro ſi Oratores velint commiſſionem fieri Ordinario domicilij Oratorum, debent id in ſupplicatione petere, & Papa eo caſu ſolet concedere, ſi Oratores ſaltem per annum in loco domicilij habitauerint, vt notum eſt, & ſic de ſtylo ſeruatur, & quamuis Pyrrhus Corrad. *in praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 5. *n.* 31. aſſerat requiri, vt Oratores in eo loco habitauerint per Biennium, nihilominus vidi multas commiſſiones matrimonialium Diſpenſationum commiſſas fuiſſe Ordinario domicilij Oratricis, cum expreſſione facta, quod per annum in eo loco Oratores habitauerint.

Duos ſingulares caſus reperio in hac materia adnotatos; Primum ab Auguſtino Barboſa *de off. & poteſt. Epiſcopi alleg:* 4.
155 *n.* 18. nempè quòd ſi quis naſceretur in Marijadhuc ſequeretur Domicilium, & originem patris, quod idem confirmat Squillant. *de priuil. Cleric. cap.* 4. *n.* 268. Secũdũ, à Carolo Maranta *in controu. vtr. iur. re-*
156 *ſponſ. reſponſ.* 8. *n.* 9. *par.* 2. nempè ſi quis naſceretur in ipſo confinio diuerſorum Territoriorum contrahere naturale Domicilium in loco illo, in quo caput effuſum fuit.

PETITIO CONTINEBAT.

In ſupplicatione Pontifici porrecta pro Diſpenſatione Impetranda, eſt de neceſſitate exprimendum omne id, quod Iura exprimi iubent, vel ſtylus Curiæ, aut Principis conſuetudo exigunt, ne Diſpenſatio ſubreptitia ſit, vt latè diximus. Et in omnibus Gratijs, quæ ad ſupplicationem
157 conceduntur ſupplicatio attendi debet, Hector Capyc. Latro *deciſ. S. Concilij Neap. deciſ.* 174. *n.* 16. Rora coram Durano *deciſ.* 387. *n.* 1. Rota *deciſ.* 306. *n.* 2. *part.* 3. *recent.* Cæphal. *conſ.* 284. *n.* 10. *tom.* 3. Rota coram Caualerio *deciſ.* 285. *n.* 2. Rora *deciſ.* 387. *n.* 1. *in nouiſſ.* Caputaquenſ. *deciſ.* 75. *n.* 5. Reſponſa Marante *reſp.* 13. *n.* 20.
158 *&* *n.* 37. *part. pr.* Vnde ſi in Literis mutaretur ſubſtantia Gratiæ, Literæ non attenduntur, ſed ſupplicatio; Rota coram Caualerio *dicta deciſ.* 285. *n.* 2. Hector Capyc. Latro *deciſ. S. Conſ. Neap. deciſ.* 154. *nu.* 12. in qua Supplicatione tota vis Gratię conſiſtit, cum Literę non dent Ius in re, nec ad rem, ſed ſola ipſa Gratia, dictus Hector Capyc. *l. c.* Tuſchus *concluſ.* 52. *n.* 1.
159 *litera* G. Imò de ſtylo Romanę Curię Gratias Papæ ex Regeſtro ſumi poſſe reſtantur, Maſcardus *concluſ.* 1260. *n.* 9. Cæphal. *conſ.* 284 *n.* 10. *tom.* 3. Tuſch. *concluſ.* 71. *nu.* 2. *Lit. G.* Quod Regeſtrum reputatur Bullarum Protocollum, Idem Maſcard.
160 *concluſ.* 1260. *n.* 1. Et propterea tenorem Literarum ex tenore Supplicationis eſſe verificandum, dicit Rota *deciſ.* 387. *n.* 1. in nouiſſimis, & docent d. Hector Capyc. *deciſ.* 170. *n.* 51. Caputaquenſ. *deciſ.* 75. *n.* 5. *par. pr.* Pariſ. *de reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 7. *n.* 86.
161 *&* *n.* 106. cum omnis conceſſio Principis reguletur à petitione, Rota coram Penia *deciſ.* 381. *n.* 4. Corneus *conſ.* 323. *nu.* 22. *tomo* 4. Rota coram Merlino *deciſ.* 389. *nu.*
162 32. *&* *deciſ.* 728. *n.* 11. et Reſcriptum Pontificis referatur ad ſupplicata, & ab illis interpretationem admittat, Reſponſa Marantæ *dicta reſp.* 13. *l. c.* Hieronym. Palma *conſ.* 73. *n.* 7. *&* *conſ.* 88. *nu.* 6. Lælius Altogradi *conſ.* 71. *n.* 36. 37. *&* 38. *lib.* 2. Farinacc. *lib. pr. conſil. crim. conſ.* 57. *n.* 18.
163 et propterea ex forma dictæ Supplicationis declaretur intellectus Gratiæ conceſſę

Ro-

Digitized by Google

Robertus Maranta *in ſpecul. aureo part.4. di-*
164 *ſtint. 9. n. 5.* quia Papa ſemper cenſetur ſe
fundare ſuper expreſſis, Rota coram Du-
rano *deciſ. 147: n. 7.* nec vnquam diſpen-
ſare cenſetur ſuper Impedimentis nõ ex-
preſſis, Franc. Leo *in theſ. fori Eccleſ. part. 2. cap. 8. n. 49.* Rota coram Penia *deciſ. 206. n. 7.* Rota *deciſ. 350. n. 20. in nouiſſ.* Ro-
166 ta *deciſ. 306. nu. 2. part. 3. recent.* Vnde ad
hoc vt Papa validet neceſſe eſt, vt ſciat de-
fectus, & nullitates, aliàs ſanare nõ cẽſetur,
Rota *deciſ. 158. n. 6. part. pr. recẽt. & deciſ. 306. n. 2. p. 3. recẽt.* Rota corã Caualer. *deciſ. 334. n.*
167 *1. & deciſ. 500. n. 1.* quia Gratia nõ extendi-
tur ad nullitates non expreſſas, Rota corã
Durano *deciſ. 238. n. 22.* Reſponſa Maran-
168 tæ *reſponſ. 13. n. 34. part. pr.* Papam imò
nunquam præſumitur voluiſſe ſanare de-
fectus quos ignorauit *l. mater ff. de inoff. teſt.* Rota coram Penia *deciſ. 208. n. 7.* Flã-
mminius Pariſ. *de conf. d. quæſt. 40. num. 6.* Rebuff. *in praxi Benef. vbi de Diſpenſat. n. 13. in fine,* Federicus de Simis *conſ. 198. n. 2.*
169 Vnde ſuper Impedimentis tacitis, ex de-
fectu intentionis Pontificis, Diſpenſatio
non ſuffragatur, Sbroz. *de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 36. n. 2.* Rota *deciſ. 32. n. 11. par. 6. recent.*

De his autem, quæ exprimi neceſſariã ſint in Diſpenſatione petenda latè diximus *toto cap.*

QVOD CVM DICTA MAGDALENA IN DICTO LOCO PROPTER ILLIVS ANGVSTIAM, &c.

De hac cauſa anguſtię loci fuſiſſimè agemus *lib. 3. tot. cap.* Vbi quomodo, & quãdo verificetur, & quod correſpectiuè ſit accipienda, & an admittatur in Ciuitatibus, & an verificetur, ſi fœmina nobilis ſit, & illam ducere velit ignobilis Diues, vel legum Doctor ex vilibus parentibus natus, & an teneatur nubere extra Patriã, & alia in praxi magis practicabilia adnotabimus, quæ omnia cum ibi ſatis ſuperque explicentur, ſuperfluum eſſet hic repetere.

CVPIVNT INVICEM MATRIMONIALITER COPVLARI, &c.

Cupiunt, non tamen poſſunt [attento Impedimento dirimenti] Matrimonium contrahere, vel die *cupiunt &c.* quia abſq; libero contrahentium conſenſu Matrimonium conſiſtere nequit, vt probabimus *lib. 2.*

SED QVIA TERTIO, ET QVARTO A COMMVNI STIPITE PROVENIENTIBVS CONSANGVINITATIS GRADIBVS INVICEM SVNT CONIVNCTI, &c.

170 Dicitur à communi ſtipite prouenienti-
bus; Ad tollendum omnem dubietatem, & vt cognoſcatur eſſe vnicum Impedimentum, aliàs poſſet dubitari, quod duplex eſſet nempè tertij ex vno, & quarti, ex altero; Ac etiam vt certò conſtet Impedimentum ſuper quo Diſpenſatio petitur non eſſe in linea recta, in qua Papa diſpenſare non ſolet, imò probabiliſſimum eſt non poſſe in illa diſpenſari per ea, quæ dicimus *lib. 2.*

De Impedimento Conſanguinitatis, & an, & quando, ac quomodo ſuper eo diſpenſari poſſit, fusè dicemus *lib. 2.* quæ cum ſatis, ſuperq; ibi adnotata fuerint, ſuperfluum eſſet hic repetere.

Infraſcripta tamen animaduertenda sũt.
171 Primò; Quòd licet ſuper Impedimento
Conſanguinitatis Papa difficilius diſpenſet, quàm ſuper Affinitate, cùm illud fortius ſit vinculum (vt alibi diximus) nihilominus, quoad Taxas, & Impenſas Impetrationis pari modo Diſpenſatio conceditur, nulla habita differentia an ſit ſuper Conſanguinitate, vel Affinitate, vt notum eſt.
172 Secundo; ſi plura inter contrahere vo-
lentes adſint Impedimẽta, & ſe contingãt, & vnum augeat aliud, diximus, ea omnia eſſe in vna, eademq; Supplicatione Pontifici exprimenda, ſi omnia publica ſint; Quòd ſi aliqua ſint publica, & reliqua
173 occulta, vide quæ diximus *d. cap.* & Diſpẽ-
ſatione ſecretò obtẽta ſuper occultis, poſtea Sponſi interrogentur à Delegato cui commiſſa fuerit Diſpenſatio ſuper publicis, an alia Impedimenta adſint diximus, non teneri Impedimenta occulta iam Diſpenſata manifeſtare, quia cùm fuerint legitimè diſpenſati, ſunt tuti in con-
174 ſcientia; Imò dato etiam, quod Iudex, vel
Notarius, qui de ipſius Iudicis commiſſione fabricaret proceſſum pro verificatione Diſpenſationis, pro foro externo, ſuper publicis facienda, ſcirent, ex confeſſione Oratorum, talia Impedimenta occulta, at ſcirent etiam Sponſos fuiſſe ſuper eis diſpenſatos, poterunt admonere Sponſos, vt taceant, ne Impedimenta publicentur, vel illa negent vtendo æquiuocatione, nempè in animo reticendo, non adeſſe Impedimenta, quæ modò impediant, & poterit Notarius huiuſmodi Impedimentorum confeſſionem à Sponſis perperam, vt ſupra, factam eo caſu non

ſcri-

ſcribere, vt prædicta docent Sanches *lib. 8. Diſp. 25. n. 16.* Pirrhus Corradus *in praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap. 6. n. 37.* Trullenck *opere morali lib. 7. cap. 6. dub. 11. num. 5. tomo 2.*

175 Tertiò; ſi Impedimentum occultum ſuper quo Coniuges ſecretò diſpenſati fuerunt aliquo caſu temporis curſu publicari contingat, Dipenſatio eſt inualida, & noua opus eſt Diſpenſatione pro foro
176 externo; Et ſi Parocho huiuſmodi Impedimentũ ab aliquo denunciatum ſit, quãuis etiam ſciret fuiſſe iam ſuper eo Coniuges ſecretò diſpenſatos pro conſcientiæ foro, nihilominus quia Impedimentum ei opponitur, & ad ipſum non pertinet de validitate, vel inualiditate Diſpenſationis cognoſcere, tenetur dictum Impedimentum ad Ordinarium deferre,
177 qui quamuis etiam ſciret Coniuges ſuper denunciato Impedimẽto ſecretò diſpenſatos fuiſſe, attamen ex quo dictum Impedimentum ſibi in ſoro externo denunciatur, Iuſtitiam miniſtrare tenetur, & ſi Impedimentum probari poſſit per duos teſtes, vel vnum tantùm, adiunctis alijs adminiculis, debebit ipſos Coniuges ſeparare, & Matrimonium prohibere, donec aliam Diſpẽſationem pro foro externo impetrauerint; Nauarrus *lib. 4. conſilior. titulo de priuil. conſ. 5. n. 7. in prima editione*, Sanchez *lib. 3. diſp. 15. à n. 9.* Baſilius Pontius *de Matrim. lib. 5. cap. 36. num. 7.* Pirrhus Corrad. *in d. praxi lib. 7. d. cap. 6. n. 35.* & faciunt dicta per Ludouiſ. *deciſ. 57. n. 8.* & nos etiam alibi diximus.

Si tamen Matrimonium fuerit contractum cum dicta Diſpenſatione ſecretò obtenta, ad illud diſſoluendum requiruntur probationes concludentiſſimæ, & ſaltem duo teſtes omni exceſſione maiores, vt diximus.

178 Quintò, Dum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 5. de reform. Matrim.* prohibet ne cum Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis Matrimonium contrahatur, huiuſmodi prohibitio, non ſolùm eſt intelligenda reſpectu dictorum Impedimẽtorum, ſed etiam de alio quocumq; Impedimento, quod inter contrahere volentes adeſſet, vt benè Sanchez *lib. 3. diſp. 42. n. 4.* Laymanus *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. par. 2. cap. 4. n. 16. verſ. Altera pœna*, Aneſa *de matrim. quæſt. 7. ſect. 3. verſ. At verò*, Filiuccius *quæſt. mor. tom. pr. tract. 10. cap. 10. n. 339.* Io: Angelus Boſſius *de Matrim. contr. cap. 11. nu. 165.* quia intentio dicti Concilij eſt ne Matrimonium Clandeſtinè, & cum Impedimento dirimenti contrahatur, vndè non ſatisfieret dictæ intentioni, ſi cum alio Impedimento dirimenti contraheretur, & propterea
179 dùm eſt eadem ratio, eadem debet eſſe iuris diſpoſitio *l. ſi poſtulauerit §. ratio ff. de adult.*

180 Sextò, Si circa expreſſionem ſpeciei Impedimenti fuiſſet error, vt ſi dictum fuiſſet Impedimentum eſſe Conſanguinitatis, & eſſet Affinitatis, vel è contrà, viriari Diſpenſationem, & literas egere correctione, antequàm poſſint exequutioni demandari, diximus *Cap. 4.*

181 Septimò, Si res eſſet omninò dubia, an egeret Diſpenſatione, necne, dicendum eſt non egere Diſpenſatione, quia in ęquali dubio præſumptio eſt pro libertate ad contrahẽdũ, nemo etenim in dubio eſt ſua libertate priuandus, ita Sanchez *lib. 8. diſp. 6. n. 18.* Bonacina *de leg. diſp. prima, quæſt. 2. puncto 1. n. 18.* Pontius *de Matrim. lib. 8. cap. 13. n. 1.* Leonardus Leſſius *de iuſt. lib. 2. cap. 40. dub. 17. n. 113.* Diana *part. 8. tract. 3. reſol. 72.* Gutierez *de Matrim. cap. 122. n. 5.* Sperellius *deciſ. 119. n. 57.* Eſcobar *Theol. mor. tract. 7. exam. 9. cap. 9. verſ. Dubitat quis*, Merolla *tomo primo diſp. 3. cap. 3. Coroll. 10. n. 134.* Ioannes Angelus Boſſius *moral. var. part. 2. titulo pr. §. 39. n. 1284.* Soacius *ſuper inſtituta lib. pr. tit. 3. de iure perſonar. §. & libertas n. 2.* Thomas Tambur. *in preceptis Decalogi lib. pr. cap. 3. §. 7. nu. 3.* & nouiſſimè Angelus Maria Verricell. *de miſſionibus Apoſtolicis quæſt. 197. ſect. 7. nu. 72.* vbi optimè declarat hanc Doctrinam veram eſſe; quoad Impedimenta, quæ ſunt Iuris humani, non tamen pro Impedimẽtis iuris naturalis.

182 Amplia hanc doctrinam, itant procedat non ſolùm quando res eſſet omninò dubia, ſed etiam quando in conflictu opinionum ſcribentium, opinio affirmans Impedimentum eſſet probabilior, dummodò negans probabilis ſit; Sanchez, & Leſſius *ll. cc.* Sperellius *deciſ. 114. n. 57.* Boſſius *n. 1287. l. c.* Diana, & Palaus penes ipſum Boſſium; Ratio eſt, quia vt diximus *cap. 4.* in rebus moralibus ſatis eſt ſequi opinionẽ probabilẽ relicta probabiliori.

183 Vndè ſi eſſent opiniones, an certum quid affectat Impedimentum ad Matrimonium contrahendum, & opinio negans eſſet probabilis, quamuis affirmans eſſet probabilior poterit nihilominus iniri Matrimonium abſq; Diſpenſatione, ſequendo ba-

Digitized by Google

opinionem probabilem, vt idem Sanchez
134 *l.c.* & Sperell. *deciſ.* 175. *n.*89. At è contra ſi dubitetur, an ſuper aliquo Impedimento, quod certò extat, fuerit validè diſpenſatum, tunc quia Impedimentum eſt certum, ſed de validitate Diſpenſationis dubitatur ſtat poſſeſſio pro Impedimento, vnde in huiuſmodi dubio opus erit Diſpenſatione, vt concludunt plerique Doctores ſupra relati.

135 Tunc autem dicitur eſſe dubium, quando intellectus pendet in æquilibrio, in neutram partem potius inclinans; Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 2. Sperellius *deciſ.* 175. *n.* 84. Addunt aliqui in re omninò dubia poſſe Epiſcopum, cauſa vitandi ſcandala, vel diſpenſare, vel declarare nullum adeſſe Impedimentum; Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6. *n.* 18. Pirrhus Corrad. *d. cap.* 5. *n.* 65. Id tamen mihi non probatur, quia ſicut diximus, in æquali dubio impedimenti non eſt neceſſaria diſpenſatio, & ſi impedimentum eſt certũ non poteſt Epiſcopus diſpenſare niſi in quibuſdam caſibus vrgentis neceſſitatis, & concurrentibus conditionibus, quas *lib.* 2. diximus.

Et licet in dicto æquali dubio neceſſaria non ſit Diſpenſatio, vt diximus, multo-
136 ties tamen Oratores, pro ſuæ conſcientiæ quiete, & ad maiorem cautelam, Diſpenſationem petunt à Summo Pontifice, exponendo, v. gr. quod ex tali cauſa Oratores cupiunt inuicem matrimonialiter copulari, & licet nullum eis obſtet canonicum Impedimentum, quominus id facere poſſint, quia tamen à nonnullis, id forſan ægrè ferentibus, falsò aſſertum fuit v. g r. Oratricem eſſe Vxoris Oratoris iam defunctæ ſororem ex illicito coitu procreatam, quominus contrahant impediuntur, Supplicatur propterea, vt Sanctitas Sua committere dignetur, & mandare Ordinario loci, vel eius Vicario in ſpiritualibus Generali, vt de præmiſſis ſe diligenter informet, & inquiſita per eũ diligentius veritate, niſi coram eo legitimè probatum fuerit Oratricem prædictam eſſe Vxoris præfati Oratoris iã defunctæ Sororem ex illicito coitu procreatam, vt præfertur, eamdem imputationẽ Apoſtolica auctoritate reijciat, eaque non obſtante, Oratores prædictos, dummodò nullũ Canonicũ eis obſtet Impedimẽtũ; Matrimonium inter ſe publicè &c. contrahere &c. dicta Auctoritatẽ declaret, nõ obſtantibus &c. & ſic eo caſu Papa committit Ordinario, vt ſe informet, & niſi probatum fuerit Impedimentum adeſſe, imputationem reijciat; & ita caſu occurrente, & ſic eligentibus Oratoribus aliquando ſeruari teſtatur Pirrhus Corradus *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 67.

137 Si narratum fuiſſet Pontifici plura Impedimenta adeſſe, & à Delegato in Informationibus habitis reperiretur vnum ſolùm adeſſe, vide quæ diximus.

138 At ſi narratum fuiſſet ſolùm Impedimẽtum, & plura adeſſe poſtea reperirentur, ſubreptitia erit Gratia, nec poterit Delegatus ad exequutionem Diſpenſationis procedere; Reginaldus *lib.* 31. *cap.* 27. *num.* 204.

INVICEM ESSE CONIVNCTOS;

139 Quando exprimitur Impedimentum Cõſanguinitatis, dicitur Oratores eſſe coniũctos, quia propriè ex ipſa Conſanguinitate, & eò quòd inter ſe ſanguine coniũcti ſint, dicuntur Conſanguinei *l. prima* §. *penult. ff. de ſuis, & legitt. hæred.* At ſi Impedimentum eſſet Affinitatis, tunc non dicitur eſſe Coniunctos, ſed ſe attinere; quia Affinitas propriè eſt attinentia perſonarum ex copula proueniens, *cap. Quòd ſuper his V. de Conſang. & Affin.*

ABSQVE SEDIS APOSTOLICÆ DISPENSATIONE.

190 Nullus præter Summum Pontificem propria, & ordinaria auctoritate in Matrimonij Impedimentis diſpenſare poteſt, vt diximus, & docent Doctores relati, & latius *lib.* 2. dicemus, quamuis enim in quibuſdam caſibus alij inferiores, vt Nũ-
191 cij, Legati Apoſtolici, Commiſſarij Cruciatæ, Epiſcopi, & alij, quos dicto Libro adnotabimus, diſpenſare poſſint, id tamen eis nullo modo competit propria eorum auctoritate, ſed vel ſibi à Pontifice ſpecialiter demandata, vel ſaltem ex voluntate ipſius Pontificis præſumpta, vt in quibuſdam vrgentiſſimis caſibus, quibus neceſſitas vrget, nec patet aditus ad Pontificem, vel alium qui ab eo diſpenſandi poteſtatem habet, tunc enim præſumitur Pontificem velle, vt Epiſcopi in tã vrgenti neceſſitate pro communi bono, & animarum ſalute diſpenſare poſſint.

QVARE IIDEM NOBIS HVMILITER SVPPLICARI FECERVNT &c.

Non eſſe neceſſarium mãdatum ad Diſ-
penſationem impetrandam, nec ſcientiã
eius qui Diſpenſatione indiget) diximus,
ſed ſufficere quod ab ipſo, cui impetrata
eſt acceptetur, nõ enim refert à quo fuerit
impetratum Priuilegium, ſufficit ſolùm,
quòd à Principe fuerit conceſſum, & à
parte acceptatũ, vide Sanchez *lib.* 8. *Diſp.*
29. *n.* 4. & alios, quos propterea retuli-
mus. *l. c.*

QVATENVS EIS IN PRÆMISSIS OP-
PORTVNE PROVIDERE &c.

In præmiſſis &c. quia vt diximus, Papa
ſe fundat ſuper expreſſis, & nunquàm in-
tendit ſanare defectus, quos ignorat.
192 Papa Dei Vicarius, & Vniuerſalis Paſtor
debet ſuo Gregi opportunè prouidere,
vbi, & quando rei qualitas, & perſona-
rum indigentia id poſtulant, vide Clem.
Paſtoralis *Cap.* 2. *lib.* 2. *tit.* 11. vbi Ponti-
fex in principio dicit, *Paſtoralis Cura ſol-
licitudinis nobis diuinitus ſuper cunctas Chri-
ſtiani populi nationes iniuncta, nos inui-
gilare remedijs ſubiectarum earumdem
periculis obuiare, & ſcandala remouere com-
pellit.*

DE BENIGNITATE APOSTOLICA
DIGNAREMVR.

193 Quia cum Diſpenſatio non ſemper ſit
de iure debita, Papa, tunc diſpenſando,
miſcet miſericordiam cum ipſa diſpenſa-
tione, & ideò dicitur *miſericorditer in
Domino diſpenſare*, vt benè animaduer-
tit Pr. Leo *in praxi Sacræ Pœnitentiariæ par.
pr. formula* 2. *verſ. Quia iſta Diſpenſatio pag.
Mihi* 75.

NOS IGITVR EOSDEM, AC EORVM
QVEMLIBET, A' QVIBVSVIS EX-
COMMVNICATIONIS, SVSPENSIO-
NIS, ET INTERDICTI, ALIISQVE
ECCLESIASTICIS SENTENTIIS,
CENSVRIS, ET POENIS, A' IVRE,
VEL AB HOMINE, QVAVIS OCCA-
SIONE, VEL CAVSA LATIS, SI QVI-
BVS QVOMODOLIBET INNODA-
TI EXISTVNT, AD EFFECTVM PRÆ-
SENTIVM TANTVM, &c.

194 Excommunicatio eſt Gladius Eccleſiæ
Cap. Dilecto 6. *de ſent. excomm. & cap. Cum
195 inter* 5. *in fine de conſuetud.* & eſt omnium
pœnarum maxima, quia nulla alia in
Eccleſia reperitur maior, cum afficiat
animam, & eam ſpiritualibus auxilijs pri-
uet, ac Chriſtianorum contubernio ſpo-
liet; Diuus Auguſtinus *relatus in Can. cor-
ripiantur* 17. *cauſa* 24. *quæſt.* 3. Pariſ. *de reſi-
gnat. lib.* 5. *quæſt.* 6. *n.* 73. Barboſa *de iure
Eccl. vniu. lib. pr. cap.* 39. *nu.* 77. Gutierez
Canon. qq. lib. pr. cap. 7. *nu.* 27. Salas *de leg.
Diſp.* 14. *ſect.* 3. *n.* 35. Ricciullus *de Iure
perſonar. lib.* 4. *cap.* 63. *n.* 2. Sperellius *deciſ.*
129. *nu.* 3. Reſponſa Marante *reſponſ.* 37.
196 *n.* 17. *par.* 2. Eſtq; actus merè Eccleſiaſti-
cus à poteſtate Canonum pendens, et
propterea Iudicibus ſæcularibus omninò
incompetens; Marius Antoninus *var. reſol.
lib. pr. reſol.* 48. *nu.* 7. Reſponſa Marantæ
197 *reſp.* 21. *n.* 109. *part.* 2. hæc enim poteſtas
excommunicandi deſcendit à Clauibus,
quam poteſtatẽ Ieſus Chriſtus Dominus
Noſter Eccleſiæ ſuæ tradidit, ex illo Mat-
thæi 18. *Si Eccleſiam non audierit ſit tibi ſicut
Etnicus, & Publicanus, Et quodcumque
ligaueris ſuper terram erit ligatum & in Cæ-
lis*, Ægidius de Coninck *de Sacram. diſp.*
13. *dub.* 3. *n.* 24 *concluſ. pr.* Diana *par.* 4. *tract.
primo, reſ.* 98.

Per dictam clauſulam, *Abſoluentes &c.*
Papa Oratores abſoluit, quatenus egeant,
à quibusuis ſẽtẽtijs Excommunicationis,
Suſpenſionis, & Interdicti, & ita illos ha-
bilitat, vt non obſtante Excommunica-
tione, Suſpenſione, & Interdicto habi-
les ſint, & capaces Gratiæ, quam Papa
198 ipſis facit, cum aliàs Gratia per Excom-
municatum obtenta non valeat *cap. primo
de reſcr. in* 6. Rebuff. *in praxi Benef. vbi de
3. parte ſignaturæ in princip.* Pariſ. *de reſignat.
lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 46. Caputaquen. *deciſ.* 72.
n. 2. *par.* 3. Garcia mox citandus. Squillã-
te *de oblig. Clericor. par.* 3. *n.* 70. Leſſius *de
199 iuſt. lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 116. Imò nec valeret,
ſi impetraretur per Procuratorẽ excõmu-
nicatum, nomine principalis non Excom-
municati, Rota *deciſ.* 286. *in antiquis*, Ric-
ciullus *de iure perſonar. lib.* 4. *cap.* 38. *num.* 7.
200 Pariſ. *de reſignat. lib.* 4. *quæſt. pr. n.* 15. nec
reuiuiſceret dicta Gratia etiam ſubſequu-
ta abſolutione, Ricciullus *lib.* 4. *cap.* 38.
n. 17. Pariſ. *l. c.* Alex Sperell. *deciſ.* 166. *n.*
201 13. quia excommunicatus æquiparatur
mortuo, Lotherius *de re Benef. lib.* 2. *quæſt.*
41. *n.* 16.
202 Dicitur à quibuſuis excommunicatio-
nibus, vt in huiuſmodi Abſolutionem
compræhendatur maior, & minor, nam
ſi diceretur ſimpliciter, quòd abſoluat ab
Excommunicatione, intelligeretur de
maiori, *cap. Si quem* 59. *de ſent. excomm* San-
chez *lib.* 8. *diſp.* 24. *n.* 36. Pr. Leo *in Praxi
Sacræ Pœnitent. par.* 2. *poſt Impedimenta diri-
mentia verſ. Nomine Excommunicationis, pag.
mihi* 239. Quia in odioſis verba intelligen-
203 da ſunt in potiori ſignificatu; Dicitur ex
quauis cauſa latis, vt omnis excommu-
nica-

Digitized by Google

nicatio comprehendatur, ſiuè à iure, ſiuè
ab homine, ſiuè in propria, ſiuè in alie-
na Diœceſi lata ſit, vt benè animaduertit
Rebuff. *in praxi Benef. part. pr. in explicatio-*
ne Bullæ nouæ prouiſionis §. *teq; abſoluentes &c.*
n. 8. ſiuè etiam comprehenſæ ſint in Bul-
la Cœnę, vt ponderat Garcia *de Benef. par.*
ſeptim. cap. 13. *n.* 67. tollitur enim per hãc
clauſulam omne Impedimentum ex cen-
ſuris proueniens, Pariſ. *de reſignat. lib.* 4.
204 *quæſt.* 3. *n.* 53. Tandem dicitur, *Quomodo-*
libet, vt comprehendat omnem modum
incurſus Cenſurarum, non ſolùm de Iure
communi, ſed etiam de Iure ſpeciali, &
conſuetudine; Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell.*
Gloſſa 29. *in princip.* Cæuallos *qq. comm. con-*
trà comm. quæſt. 350. *n* 2. Pater Leo *in d. pra-*
xi S. Pœnitentiariæ part. 3. *vbi de mala promo-*
tione ante ætatem, verſ. Hac dictio, pag. mihi 418
205 Sunt tamen aliqui caſus, quibus iſta ge-
neralis Abſolutio non prodeſt, vt videre
eſt in Regula *66.* Cancellariæ Apoſtolicę,
qua expreſsè decernitur, huiuſmodi Ab-
ſolutionem non ſuffragari non Parenti-
bus rei iudicatæ, Incendiarijs, Violatori-
bus Eccleſiarum, Falſificatoribus, & Fal-
ſificare procurantibus Literas, & Suppli-
cationes Apoſtolicas, & illis vtentibus,
receptantibus, & fautoribus eorum', &
res vetitas ad Infideles deferentibus vio-
latoribus Eccleſ. Libertatis, via facti auſu
temerario mandatis Apoſtolicis non ob-
temperantibus, Nuncios, vel Exequuto-
res Apoſtolicæ Sedis, & eius Officialium
eis commiſſa exequentes Impedientibus,
nec illis etiam, qui propter præmiſſa, vel
aliquod corũ, Excõmunicati à Iure, vel ab
homine, per quatuor menſes ſcienter Ex-
communicationis ſententiam huiuſmodi
ſuſtinuerint; Et generaliter quibuſcumq;
alijs, qui Cenſuris aliquibus, & aliàs, quã
vt præfertur, quomodolibet ligati, in illis
per annum continuum inſorduerint; Quę
regula fuit à Iulio III. primitus conſtitu-
ta, teſte Rebuffo *l. c. n.* 12. & deinde ab
alijs Summis Pontificibus, qui poſt ipſum
fuerunt, & de præſenti à SS. Domino No-
ſtro Alexandro VII. confirmata fuit.
206 Addo nec Irregularibus ſuffragari, Pariſ.
de reſignat. lib. 3. *quæſt.* 3. *n.* 40. *& n.* 41. *&*
lib. 8. *quæſt.* 7. *à n.* 112. Garcia *de Benef. par.*
7. *cap.* 11. *n.* 56. quia Papa nunquàm vi-
detur cum Irregularibus diſpenſare, niſi
id expreſsè dicat, Nauarrus *in Manuali cap.*
27. *n.* 194. Pariſ. *de reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 7.
207 *n.* 123. quia Irregularitas non eſt Cenſura
cap. Quærenti 20. *de verbor. ſignific.* Garcia
208 *par.* 7. *cap.* 11. *n.* 56. & ideo non abſolui-
tur, ſed diſpenſatur, Garcia *l. c.* & con-
209 ſequenter in facultate abſoluendi à Cen-
ſuris. & Pœnis non includitur Irregula-
ritas, Gutierez *Can. qq. lib. primo cap.* 3. *d.*
cap. 3. *n.* 4. Nauarr. *d. cap.* 27. *n.* 194.
210 Addo inſuper iſtam Abſolutionem nec
Hæreticis prodeſſe; *colligitur cap. Excommu-*
nicamus 13. §. *credentes de hæreticis*, Garcia *d.*
part. 7. *cap.* 13.
Dicitur, Ad effectũ præſentium tantùm
conſequendum, quia datur à Pontifice
ad effectum dumtaxat, vt Oratori validè
Gratia conferatur, vndè Excommunica-
tus impetrans Gratias à Pontifice; & Ab-
211 ſolutus cum dicta clauſula, *Ad effectum &c.*
non poterit celebrare, ſi Sacerdos ſit, nec
Diuinis intereſſe, nec Beneficia Eccleſia-
ſtica ab Ordinario obtinere, ſed remane-
bit, quoad alia, in eo ſtatu, quo erat ante
Abſolutionem, Ricciullus *de iure perſona-*
rum &c. lib. 4. *cap.* 9. *n.* 5. Rebuff. *n.* 67. *l. c.*
n. 15. Barboſa *de clauſ. clauſula* 179. *n.* 6. Gar-
cia *de Benef. par.* 7. *cap.* 13. *nu.* 65. Paulus
Squillante *de oblig. Cleric. part.* 3. *n.* 71. Le-
zana *in ſumma tomo* 3. *verbo clauſula n.* 7. nec
212 Beneficij ſibi collati faciet fructus ſuos.
Ricciullus *d. lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 6. idem Gar-
213 cia *l. c. n.* 66. & ſi in Diuinis ſe ingereret,
fieret Irregularis *cap. Is cui* 20. *de ſent. ex-*
214 *comm. in* 6. Rebuff. *l. c.* huiuſmodi enim
Abſolutio operatur dumtaxat ſuſpenſio-
nem Impedimenti, quouſq; Gratia effe-
ctũ ſortiatur, vt bene dictus Paulus Squil-
lante *l. c.* quia vt animaduertit Io: Vale-
rus *Diff. vtr. fori, verbo Abſolutio diff.* 2. *n.* 5.
huiuſmodi Abſolutiones, quę dãtur *Ad ef-*
fectũ, &c. nõ ſunt reales, ſed verbales, & de
ſtylo, cum alias iſtos Impetrantes non
pœniteat, & propterea ſtatim abſoluto
actu, propter quem abſoluuntur, in eaſ-
dem reincidunt Excommunicationes.
216 Animaduertit, & benè Garcia *l. c. n.* 62.
Oratores excommunicatos, qui Reſcri-
ptum aliquod in forma Commiſſaria ob-
tinuerunt à Pontifice, debere abſolui ab
Excommunicatione ante Reſcripti exe-
quutionem à Delegato factam alias Gra-
tia nulla erit, quia Abſolutio iſta, *Ad effe-*
ctum &c. à Pontifice conceſſa dùm com-
mittitur Delegato Gratię exequutio, ope-
ratur impetrationis validitatem, & pro-
deſt ſolùm ad effectum, vt Literæ validę
ſint, & conſequenter, vt mandatum va-
lidum ſit, quod aliàs inualidum eſſet, ex
diſpoſitione capituli primi *de reſcript.* quo
decernitur à Gregorio Nono, Reſcri-

Digitized by Google

ptum ab Excommunicato impetratum eſ-
ſe nullum ipſo iure; quamuis enim di-
ctus Garcia loquatur de Impetrantibus
Beneficia, tamen eadem ratio militat
etiam quoad Impetrationes Literarum
pro Diſpẽſationibus matrimonialibus, &
vbi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe iuris
diſpoſitio.
217 Addit idem Garcia *n. 64. l. c.* vt ſi poſt
impetratas Literas cum dicta clauſula
Abſolutionis *Ad effectum, &c.* Oratores
incurrerent in Excommunicationem, &
Cenſuras, dicta clauſula, & Abſolutio nõ
prodeſſet; quod idem ex tenore ipſius
Clauſulæ apertè colligitur, quia dùm
Papa abſoluit *Ad effectum &c.* dicit *ſi qui-
bus quomodolibet innodati exiſtunt*, de-
notando tempus præſens, & non futurũ;
Idque eſt menti tenendum, quia pauci
ſunt, qui id animaduertant.

DISCRETIONI TVÆ &c.

218 Diſcretio eſt mater omnium Virtutum;
*Clem. Paſtoralis 2. de ſent. Excomm. & re In-
dicata; Gloſſa in cap. Paſtoralis 28. verbo, Di-
ſcretione, de officio, & poteſtate Delegati, & de-
riuat à verbo. Diſcerno*, quod ſignificat di-
ſtinctè aliquid cognoſcere; Debet enim
Delegatus, in exequẽdo ſuum munus di-
ſcernere Dei honorem, rei qualitatem, ac
grauitatem, & Oratorum ſpiritualem
vtilitatem.
219 Hæc clauſula, *Diſcretioni tuæ &c* non
impedit ſubdelegationem, vt probat
Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 738. nu. 1. &*
220 *n. 5. tomo* 4. nec inducit electionem indu-
ſtriæ perſonæ, nec per illam mutatur na-
tura negocij, ſuper quo Literæ cõcedun-
tur; Idem Gratianus *l. c. n. 2. & 3.* Et ap-
221 ponitur in quibuſcumq; Literis directis
alijs, quàm Epiſcopis, quibus dicitur *Fra-
ternitati tuæ &c.* Idem Gratianus *l. c.* &
Rebuffus penes ipſum, & quando hæc
clauſula apponitur, importat arbitrium
boni viri; Fœlinus *cap. pr. de conſtitutionibus
verſ. Et ſi dicatur diſcretioni tuæ &c. n. 5.* An-
tonius Leoncillus *de paupertatis opibus part.
2. priuil. 146. nu. 2.* ſeù potius arbitrium
prudentiale, & regulatum; Menochius
de arbitr. Iudic. lib. pr. quæſt. 8. n. 24. & per-
inde ſonat, ac ſi diceretur, iudicio tuo &c.
223 Menoch. *n. 25. l. c.* & propterea antequam
Delegatus Diſpẽſationem exequatur, de-
bebit verificari facere cauſam finalem', &
omnia alia in Literis Apoſtolicis conten-
ta; Gutierez *can. qq. lib. 2. cap. 22. nu. 19.*
Henriquez *lib. 11. de Matr. cap. 5. n. 5.* & ſi
cognoſceret ex Matrimonio contrahendo
poſſe aliquod malum exoriri, poterit, ac
debebit Diſpenſationem denegare, ſicut
enim cauſa vitandi ſcandali eſt ſufficiens
ad mouendum Pontificem, vt Diſpenſa-
224 tionem concedat, ita è conuerſo ſi ſcan-
dala ex futura Diſpenſatione probabili-
ter timeantur, erit cauſa Matrimonij pro-
hibendi, ac Diſpenſationem denegandi;
Pirrhus Corradus *in praxi Diſpenſat. Apoſt.
lib. 8. cap. 2. nu. 7.* & nos dicimus *cap. ſe-
quenti.*

DE QVA IN HIS SPECIALEM IN DO-
MINO FIDVCIAM OBTINEMVS.

De Epiſcopo, & eius Vicario, Generali,
Papa confidit, non autem de Capitulo, &
eius Vicario, Sede Vacante, & ob id hu-
iuſmodi commiſſiones dicto Capitulo, &
eius Vicario non committit.

Per hanc clauſulam intelligat Delegatus,
ſe in Diſpenſatione exequenda debere
procedere cum omni rectitudine, pru-
dentia, & diligentia, cum agatur de re, &
negocio maximi momenti, conſiderans
ſe vices Summi Pontificis gerere, qui
hanc cauſam, licet grauem, conſcientiæ ip-
225 ſius Delegati ſpecialiter commiſit, ſic
etiam ex diſpoſitione Sacroſancti Conci-
lij Tridentini *ſeſſ. 22. cap. 5. de Reform.* prę-
cipitur, dùm diſponitur, vt Diſpenſatio-
nes Matrimoniales committantur Ordi-
nario, qui non niſi cauſa cognita, & pro-
batis precibus, nec aliter, diſpenſare poſ-
ſit; *& ſeſſ. 25. cap. 18. de Reform.* diſponit, vt
ſi vrgens, iuſtaq; ratio, & maior quandoq;
vtilitas poſtulauerit, cum aliquibus diſ-
penſandum eſſe, id cauſa cognita, & ſum-
ma maturitate à quibuſcumq; ad quos
Diſpenſatio pertinebit, erit pręſtandum,
aliterq; facta Diſpenſatio, ſubreptitia cen-
226 ſcatur; Quapropter debebit Delegatus in
exequutione Literarum Apoſtolicarum
procedere, vt dicitur, pede plumbeo, &
cum omni diligentia, & circumſpectione,
quia totum negocium eius conſcientiæ
committitur.

PER APOSTOLICA SCRIPTA.

Diximus cap. 3. quod licet Gratia à
Summo Pontifice facta valida ſit, etiam
Literis non confectis, nihilominus ad ip-
ſius Gratiæ probationem, & vt is, qui il-
lam obtinuit, poſſit validè, & licite ea vti,
requiri de neceſſitate, vt Literæ conficiã-
227 tur; Raró autem ipſe Pontifex diſpen-
ſat, ſed vt plurimum mandat Ordinario,
vt, ſi preces veritate niti repererit, diſpen-
ſet, ita maximè diſponente Concilio Tri-
dentino *ſeſſ. 22. de Reform. d. cap. 5.* Vnde
ſuperfluum eſſet hoc caſu differere, an Li-
teratũ expeditio neceſſaria ſit, cùm abſq;
illa-

Digitized by Google

illarum preſentatione Delegatus nō ha-
beat Iuriſdictionem, vt diximus, & con-
ſequenter ſi non pręſententur Literę, non
poſſit à Delegato dignoſci forma ſui mā-
dati per eum ſeruanda.
228 MANDAMVS; Clauſula iſta coniuncta
cum alia, nempè *Auctoritate noſtra*, de qua
infra, facit Delegatum; *cap. Paſtoralis* 14. §.
Quoniam autem; *cap. Ad hæc* 10. *& cap. Ex
parte* 33. *de reſcr.* Balthaſ. de Thomaſis *pr.
decade tract. pr. titulo* 15. *n.* 186. Pater Leo
in praxi Sacræ Pænitentiariæ par. 4. *vbi de Ab-
ſolutione, & Diſpenſatione pro Reg. &c. verſ.
Hoc verbum, pag. mihi* 581. Ioſeph Felin. &
Cerezo *in margarita concluſionum part.* 2. *verbo
Papa* §. *pr.* Ipſiq; Delegato Iuriſdictionem
tradit ſtatim ac Literę ei preſentatæ ſint.
229 Verbum iſtud, *Mandamus*, à Superiore
prolatum importat neceſſitatem, & præ-
ceptum; *cap. Mandato* 10. *de Præb. in* 6. *cap.
Mandatum* 38. *& cap. Eam te* 7. *de Reſcr.* Vn-
de delegatus tenetur omninò formam
ſui mandati adimplere, & iuxta eius te-
norem procedere in Diſpenſatione exe-
quenda; Et cum Papa ſit omnibus ſupe-
rior *cap. per Venerabilem* 13. *qui filij ſint
legitimi*, poteſt quamlibet perſonam ſibi
beneuiſam, & quacumq; ac qualicumq;
230 dignitate præditam delegare eandemque
231 cogere ad acceptandum; inferior. verò
totas perſonas ſibi ſubiectas cogere poteſt
ad ſuas delegationes acceptandum; *l. eum
qui iuncta Gloſſa prema, & l. vltima ff. de iuriſd.
omnium Iudicum*; vide Franciſcum Merolla
tomo 3. *diſp.* 7. *cap.* 4. *dub.* 15. *n.* 168.

QVATENVS DEPOSITA PER TE OMNI SPE CVIVSCVMQVE MVNERIS, AVT PROEMII, ETIAM SPONTE OBLATI, A QVO TE OMNINO ABSTINERE DEBERE MONEMVS.

Papa præcipit delegato, ne aliquod mu-
nus, aut præmium occaſione Diſpenſa-
tionis exequendæ recipiat; & licet prædi-
cta verba importare videantur cōſilium,
& ſimplicem monitionem nihilominus
cum in fine Literarū addita ſit alia clau-
ſula nempè; *Volumus autem, quod ſi
ſpreta monitione noſtra huiuſmodi ali-
quid muneris, aut præmij occaſione
præmiſſorum exigere, aut oblatum reci-
pere temere præſumpſeris, Excommuni-
cationis latæ ſententiæ pœnam incurras*;
232 clarè conſtat non eſſe ſimplicem moni-
tionem, ſed præceptum, formam tribuens
cum per illud ipſi Delegato prohibeatur
omnis receptio muneris, aut premij, ſub
pęna Excommunicationis latæ ſen tentię
Et quod ſit præceptum, & non monitio
233 ſimplex, cōſtat, & ex dicta dictione, *Quate-
nus*, quæ conditionem importat, Gra-
tianus *diſcept. forenſ. cap.* 854. *n.* 40. *& n.* 49.
Rota *deciſ.* 381. *part. prima diuerſ. n.* 2. Pat.
Leo *in praxi S. Pœnitent. part. pr.* vbi, An Cō-
feſſores ſint meri exequutores, *verſ. Di-
ctio, Quatenus &c. pag. mihi* 28. vnde facul-
tatem limitat Delegato, eidemq; modū,
& formam inducit, vt idem Pr. Leo *l. c.*
234 *verſ. Hæc igitur &c.* dicta clauſula, & pœ-
na Excommunicationis, ſi Pirrho Corra-
do credamus *lib.* 7. *praxis diſpenſat. Apoſt. cap.*
7. *n.* 7. non ſolebat antiquitus apponi in
Literis diſpenſationum, ſed ſolùm ab ip-
ſis Epiſcopis contrà eorum Vicarios Li-
teras Diſpenſationum exequuturos ne
propter illarum exequutionem aliquid
extorquerent; At curſu temporis contrà
eosdem Vicarios prædicta non obſeruan-
tes cępit Pontifex Excommunicationem
apponere, itaut vbi priùs hæc Excommu-
nicatio Epiſcopalis erat, tunc eſſet Papa-
lis; Vnde inductus fuit ſtylus apponen-
di in mandato, & Literis commiſſionis,
factæ Delegato ad diſpenſandum iſtam
pœnam Excommunicationis, ſi commiſ-
ſio dirigatur Vicario Epiſcopali; Quòd
235 ſi committi contingat ipſi Epiſcopo, tūc
ei iniungitur, vt ſi munus, aut præmiū
qualecumq; exegerit aut oblatum rece-
perit eò ipſo à Iuriſdictionis etiam Epiſco-
lium exercitio, fructuumq; menſæ ſuæ
perceptione, tandiù ſuſpenſus exiſtat do-
nec à Sede Apoſtolica relaxationem Suſ-
penſionis huiuſmodi per ſatisfactionem
236 condignam meruerit obtinere; Et ſi Diſ-
penſationes commiſſæ fuiſſent in forma
pauperum, tunc ſiuè Diſpenſationis exe-
quutio commiſſa ſit Epiſcopo, ſiuè Vi-
cario vltrà pœnas prædictas apponitur
etiam pœna nullitatis Abſolutionis, &
Diſpenſationis per clauſulam, quæ ibi
apponi ſolet, *Et nihilominus Abſolutio,
& Diſpenſatio huiuſmodi à te facienda nul-
lius ſint roboris, vel momenti*, vt quo-
tidiana praxis teſtatur; Et iſto vltimo ca-
ſu Abſolutio à dicta Excommunicatione
reſeruatur Pontifici, vt ex verbis in Li-
teris appoſitis, *Excommunicationis latæ ſen-
tentiæ pœna incurras, donec abſolutionem à Se-
de prædicta per ſatisfactionem condignam me-
rueris obtinere.*
237 Porrò nec prædictæ Diſpenſationi, &
prohibitioni Pontificis obſtare poteſt cō-
ſue-

Digitized by Google

ſuetudo contraria, licet antiquata, quæ videatur permiſſum Delegato huiuſmodi 238 munera, aut præmia recipere, cum contradictio Principis omnem conſuetudinem interrumpat *cap. fin. de conſuetud.* & mens Pontificis in hoc apparet clara, & præciſa, nec poteſt in dubium reuocari cum in omnibus Literis Diſpẽſationum Matrimonialium, non ſolum dicta perceptio munerum, ſeu præmij expreſsè prohibeatur per modum monitionis, verùm etiam ipſamet prohibitio geminata ſit per comminationem Cenſuræ, ad magis demonſtrandum ſuam certam, & de- 239 liberatam voluntatem, vnde verba geminata enixam diſponentis volutatem indicant Cæuallos *qq. commun. contrà comm. quæſt.* 828. *nu.* 73. Marius Antoninus *var. reſol. lib. pr. reſol.* 3. *n.* 7. reſponſa Maraniæ *reſp.* 19. *n.* 29. *par. pr.* Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 621. *nu.* 29. *tomo* 4. Achilles de Graſſis *deciſ.* 13. *alias* 3. *ſuper regula modificatoria Indultorum Cardinalium, n.* 4. Et verba 240 geminata ſemper aliquid vltrà operátur, Quintilianus Mandoſ. *ad Reg. Cancell. regula* 33. *quæſt.* 11. *nu.* 3. Fontanella *de pactis nupt. clauſula* 5. *Gloſſ.* 8. *par.* 9. *nu.* 26. Imò omnem dubietatem excludunt, H er. Palma *conſ.* 86. *n.* 9.

Et quod nõ poſſit Delegatus aliquid recipere, occaſione harum Diſpenſationum ſibi commiſſarum, expreſsè docent Doctores quos infra citamus, & ſic fuit à Sacra Congregatione deciſum, teſte Garcia *de Benef. par.* 8. *cap. pr. n.* 102. & ſic fuiſſe in ſpecie deciſum contrà Epiſcopum Gerundenſem refert Pirrhus Corrad. *d. cap.* 6. *n.* 14. & aliàs deciſiones dictæ Sacræ Congregationis, referunt Sbtoz. Zerola, & Diana.

Et quidem cum in omnibus Literis Diſpenſationum Mattimonialium à Pontifice commiſſarum Papa ſemper apponat, & repetat dictam prohibitionem, certum, & in dubium eſt, interrumpi, & annullari omnem contrariam conſuetudinem, ſeù abuſum munera, aut præmia percipiendi, cùm ex illarum tenore de mente Pontificis adeò clarè conſtet, vt aliter inter- 241 pretari non poſſit: Nec quoad hoc vllo modo ſunt audiendi Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 35. *à n.* 30. Filiuccius *qq. mor. tom. pr. tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 10. *n.* 363. Antoninus Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 111. Ioannes Gutierez *de Matrim. cap.* 128. *n.* 2. & alij qui docent poſſe Delegatum recipere, occaſione Diſpenſationis aliqua eſculenta, & poculenta, quæ paucis diebus conſumuntur. Et eò minus eſt attendenda doctrina Ioãnis de Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect.* 10. §. 3. *in fine*, nempè poſſe accipi aliquid muneris gratuiti pro Diſpenſatione, vbi viget cõſuetudò, eo quia dicta clauſula ſit generalis, vnde priuatæ conſuetudini ſufficienter præſcriptæ non deroget; Hæc tamen nullatenus ſunt admittẽda, quia nulla conſuetudo obſtare poteſt præcepto Papæ, maximè ſic in ſingulis Diſpenſationum commiſſionibus repetito, quia cum ipſe Pontifex poſſit ad ſui arbitrium delegare quem velit, & Delegatus nullam aliam habeat poteſtatem diſpenſandi, niſi quatenus ſit ei à Pontifice commiſſa, certiſſimum eſt ſeruare debere prçciſam formam ſibi à Pontifice traditam, vnde cum Pontifex ei Diſpẽſationem committendo expreſsè, & ſub Excommunicationis pœna prohibeat aliquid muneris, aut præ- 242 mij, etiam ſpontè oblati, recipere, hęc prohibitio operatur, vt ne minimum munuſculum recipere poſſit, vt benè animaduertit Auguſtinus Barboſa *de axiom. axiom.* 151. *à n.* 7.

243 Et non ſolùm occaſione ipſius Diſpenſationis quicquam accipere non poterit, vt diximus, ſed nec accipere poterit ſub prætextu laboris in ſtudendo proceſſui, examinandis teſtibus, & itinere faciendo, pro ipſis Informationibus habendis, nec ratione Sigilli, aut Taxæ, & ſic fuiſſe à S. Congregatione deciſum teſtantur Sbrozius *de officio Vicarij libro* 2. *quæſt.* 36. *num.* 7. Thomas Zerola *in praxi Epiſc. part. prima verbo Diſpenſ.* §. *primo*, Diana *part.* 5. *tract.* 13. *reſol.* 71. Garcia, & Pirrhus Corradus *ll. cc.* & quidem cum ſufficiant ſummariæ informationes, & Delegatus poſſit ipſas Informationes alteri ſubdelegare, vt dicemus, non eſt quod excuſari poſſit ab inobſeruantia dicti præcepti, ſub prætextu magni, & diuturni laboris, quamuis nec excuſari poſſet, ſi verè magnus, & diuturnus eſſet, quia ſic Pontifex illi expreſsè præcipit, & tenetur omninò Dele- 244 gatus ei parere; Imò nec contrà dictam prohibitionem habet locum diſpoſitio *capituli Mulieres* 2. *de Iudicijs*, vbi Iudici permittitur, vt ex cauſis ibi expreſſis, poſſit, expenſis partis producentis, accedere ad domus mulierum pro illis examinandis, tùm quia poteſt, vt diximus, ſupplere per ſubdelegatum quoad has informationes, tum

tum etiam, quia Papa omninò intendit,
vt Delegatus à perceptione, cuiuſcumq;
muneris, aut præmij in huiuſmodi Diſ-
penſationum exequutione ſe abſtineat.ne
excæcatus, munus ſuum minus rectè exe-
quatur; legitur namque in Deuterono-
45 mio cap. 16. *munera excæcant oculos ſapien-
tum, & mutant verba Iuſtorum*, & Diuus
Ambroſius ſuper epiſt. ad Corinth. pri.
*munera excæcant oculos Iudicum, & vim
auctoritatis inclinant*; & Plato in 3. de
Republica; *Cum Diuis flectunt veneran-
dos munera Reges*; optimè canit Ouid. *lib.
3. de Arte Amandi.*

Munera crede mihi placant homineſq; Deoſq;
Placatur donis Iupiter ipſe datis.
Quid faciat ſapiens? ſtultus quoq; munere gaudet,
Ipſe quoq; accepto munere mitis erit.

Vide pro noſtra opinione Marcum An-
tonium Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſ-
copalis Neapolitanæ cap.* 25. *n.* 13. Ioannem
Bapriſtam Ventriglia *in praxi annot.* 36. §.
vnico n. 11. Garciam, Zerolam, Sbrozium,
& Pirrhum Corrad. *ll. cc.*

Admittunt multi, Delegatũ, poſt exe-
quutam Diſpenſationem, poſſe recipere
munera gratis oblata, ità inter alios San-
chez *lib.* 8. *Diſp.* 35. *à n.* 9. Gutierez *d. cap.*
128. *n.* 9. Filiuccius *l. c. n.* 365. Trullenck
opere mor. tomo 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 11. *n.* 4.
eò quià prohibitio huiuſmodi videatur
reſpicere tempus antè Diſpenſationem,
ne Ordinarius muneribus corruptus mu-
nus ſuum minus rectè exequatur; ſi ta-
men antè ipſius diſpenſationis exequu-
tionem fuiſſet facta promiſſio, vel expreſ-
sè, vel ſignis euidentibus, & æquipollen-
tibus data intentio munera dandi poſt fa-
ctam Diſpenſationem, adhuc contraue-
niretur intentioni Pontificis, cum per
dictam promiſſionem, vel intentionem
datam poſſet Iudex corrumpi, perinde,
ac ex effectiua munerum largitione.

DE PRÆMISSIS TE DILIGENTER IN-
FORMES.

246 Ad verificationem huius clauſulæ, non
ſufficit Oratorum confeſſio de Impedi-
mento, & de alijs in Supplicatione narra-
tis, ſed Delegatus debebit ab alijs ſe dili-
genter informare *cap. Super eo v. de eo qui
cognouit &c.* Genuenſ. *in praxi Curiæ Ar-
chiepiſcopalis cap.* 20. *n.* 12. Pirrhus Corrad.
in d. praxi Diſpenſat. lib. 7. *cap.* 6. *n.* 20.

247 Huiuſmodi autem informatio eſt omni-
nò neceſſaria, quamuis Impedimentum,
& alia Pontifici narrata notoria ſint, licet
248 enim notoriũ regulariter probatione nõ
indigeat, Matthæus de Afflictis *deciſ.* 50. *n.*
5. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 17. *n.* 12. Bonaccina
de leg. diſp. pr. quæſt. 2. *puncto* 3. *propoſ.* 2. *nu.*
17. Gratian. *diſcept forenſ. cap.* 925. *nu.* 13.
tomo 5. Sperell. *deciſ.* 109. *n.* 44. Barboſa *in
votis canonic. voto* 55. *n.* 30. *lib.* 2. tamen,
quià in Literis Papæ, vltra verbum *te in-
formes*, additur aliud, nempè *diligenter*,
249 & ſic iſta clauſula non apponitur eo mo-
do, quo iure ineſt, certum eſt non impor-
tare ſimplicem monitionem, ſed condi-
tionem, & formam, quam Delegatus te-
netur omninò ſeruare, & ſe diligenter
informare, quamuis etiam alio modo de
veritate precum ſibi conſtaret, ita benè
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34. *n.* 26. *& lib.* 3. *diſp.*
33. *n.* 34. Garcia *de benef. par.* 6. *cap.* 2. *nu.*
265. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 595. *n.* 2.
3. *&* 7, *tomo* 3. Gutierez *can. qq. lib.* 2. *cap.*
15. *n.* 112. & clarè colligitur ex verbis in
Literis expreſſis, nempè *& per informa-
tionem eandem, preces veritate niti repe-*
250 *reris &c.* Vnde ſi Delegatus antè captas
huiuſmodi informationes, & ante verifi-
cationem precum diſpeſaret, hęc Diſpen-
ſatio nulla eſſet, & irrita, tanquàm facta
non ſeruata forma mandati, Menochius
conſ. 442. *n.* 51. *vol.* 5. Riccius *in praxi iu-
ris patronatus reſol.* 130. *n.* 3. Capuraquenſ.
deciſ. 273. *n.* 1. *part. pr.* Rota coram Dura-
no *deciſ.* 205. *n.* 6. Rota *deciſ.* 295. *n.* 6. *in
nouiſſimis*, Rota coram Pænia *deciſ.* 484. *nu.*
2. quamuis etiam preces veræ eſſent, San-
chez *lib.* 8. *diſp.* 34. *n.* 26. Reginald. *lib.* 31.
cap. 28. *n.* 215. Filiuccius *tomo pr. tract.* 10.
part. 2. *cap.* 10. *n.* 354. quià forma præſcri-
pta ſeruata non fuit, vnde Diſpenſatio
corruit, vt latè diximus. Et ſic à ſimili,
251 ſi Delegatus ad conferendum Beneficiũ
in forma *Dignum*, certò ſciat prouiſum
eſſe doctiſſimum, & omninò ad dictum
Beneficium eſſe idoneum, non tamen
poterit abſq; examine illi Beneficium cõ-
ferre, cum id ſit de forma, Ægid. de Bel-
lamera *deciſ.* 667. *per totum*, Garcia *de Benef.
n.* 259. *l. c.* Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancellariæ,
Gloſſa.* 4. *n.* 89. Paulus Fuſcus *de viſit. lib.* 2.
253 *cap.* 5. *n.* 10. vbi refert ipſum Fœlinum
examinatum fuiſſe, & trigintà Argumen-
254 ta ſoluiſſe; licet enim notorium non e-
geat probatione veritatis facti, tamen de
eo debet Delegato, ſaltem per diligentes
informationes conſtare, Marius Antoni-
nus *var. reſol. lib. pr. reſol.* 30. *n.* 5.
255 Sunt itaq; coram Delegato verificanda

om-

omnia Pontifici narrata; ea nempè, quæ
principaliter mouerunt Pontificē ad con-
cedendum, & ſuper quibus ipſa Gratia
principaliter fundata eſt, Marius Antoni-
nus *dict. lib. pr. reſol. 3. n. 15*, Garcia *d. cap.*
2. §. 2. *n.* 225. Lælius Altogradi *conſ. 64. n.*
24. *lib.* 2. Gonz. *gloſſa 9. in annot. n.* 230. Ro-
ta *inter impreſſas poſt 2. volum. conſil. Farinacij*
deciſ. 86. *n.* 2. Tuſchus *concluſ. 462. n. 2. lit.*
D. idq; apertè conſtat ex clauſula in ipſis
Literis appoſita, *ſi preces veritate niti re-*
256 *pereris*, quæ clauſula quamuis etiam non
fuiſſet appoſita, tamen ſubintelligeretur,
Lælius Altogradi *l. c. n.* 25. Gonz. *n. 229. l. c.*
Sanchez *lib. 8. diſp. 34. nu.* 25. Laymanus
Theol. mor. lib. pr. tract. 4. cap. 22. num. 22.
257 Narratiua namq; ipſa eſt pars Gratiæ, Ma-
ſcard. *de probat. concluſ.* 729. *n.* 1. Gonz. *l. c.*
Caputaq. *deciſ.* 271. *n. 3. part. pr.* Lother.
258 *de re Benefic. lib. 2. quæſt. 48. n.* 266. ſufficit
tamen ſi ſubſtantialia, ex quibus Gratia
pendet, & quæ cauſam finalem concer-
nunt, verificentur, Rota coram Dutano
deciſ. 306. *n.* 5. Rota *deciſ.* 228. *n. 3. & de-*
ciſ. 687. *n. 3. part. 2. recent.*

Quamuis enim clauſula, *ſi preces* &c. re-
feratur ad omnia narrata, & de narratis
aliqua ſint ſuperflua, & hæc falſa ſint,
Gratia, non dicitur ſubreptitia, niſi aga-
tur de præiudicio Tertij, Rota *inter im-*
preſſas poſt 2. vol. conſil. Farinacij deciſ. 270.
n. 1. non tamen ea omnia pari modo re-
ſpicit, quia aliqua reſpicit vti ſubſtantia-
lia, alia verò vti accidentalia, & parum
ad cauſam facientia, & propterea illa
ſunt neceſſario verificanda, iſta verò ſe-
cùs; Merolla *tomo 2. diſp. 4. cap 6. dub.* 15.
Coroll. 5. *n.* 384. Sanchez *lib. 8. diſp. 21. nu.*
32. Optimè Pater Leo *in praxi Sacræ Pæni-*
tent. part. pr. vbi de tranſgreſſ. votorum, verſic.
259 *Collige igitur pag. Mihi* 634. Quia forma nō
inducitur ex omnibus verbis legis, ſeù re-
ſcripti, ſed tantùm ex his, quæ reſpiciūt
ſubſtantiam, Ludouicus Ceneius *tract. de*
cenſ. quæſt. 66. *n.* 10. & faciunt dicta per Le-
lium Altogradi *conſ. 64. nu. 49. lib.* 2. &
260 proindè ſi in prædictis ſubſtantialibus er-
ror, etiam ex ſimplicitate, ſeù Oratorum
ignorantia irrepſiſſet, adhuc nulla eſſet
Gratia, nec poſſet Delegatus ad Diſpenſa-
tionis executionem procedere, per ea,
quæ dicimus cap. 4.

Et non ſolùm verificanda erunt ea, quæ
per aſſertionem affirmatiuam narrata, &
261 expoſita fuerunt, ſed ſunt etiam verifi-
canda ſi conſiſtant in negatiua, & ſint fun-
damentum Gratiæ, Rota coram Buratto
deciſ. 763. n. 3. & deciſ. 948. Puteus *deciſ.*
390. *n. 2. lib.* 2. Rota *deciſ. 486. n. 2. part. 3.*
recent. Quamuis etiam difficilis probatio-
nis ſint, Rota coram Buratto *in annot. ad*
deciſ. 175. *n.* 22.

Si duæ cauſæ finales expoſitæ fuiſſent, &
ex qualibet earum Papa ſoleat de ſtylo
Diſpenſationem concedere, vide quæ di-
ximus, vbi concluſimus, ſufficere ad vali-
ditatem Gratiæ, ſi vna ex eis verificetur.

Circà cauſæ ceſſationem, tàm ſi ante fa-
ctam Diſpenſationem, quàm ſi poſtea
ceſſaſſet, an Diſpenſatio teneat, vide quæ
infra dicemus *lib. 3. cap. pr.*

At quo tempore debeant veræ eſſe præ-
ces, dicimus infra.

262 Pro verificatione precum, ſcias non re-
quiri de neceſſitate formalem teſtium
examinationem, nec iudicialem cogni-
tionem, ſed ſufficiet, vt Delegatus ſe di-
ligentur informet, ſic namq; præcipit
Pontifex per illa verba, *te diligenter in-*
formes, Lælius Altogradi *conſ. 28. nu. 7.*
lib. pr. & patet ex diſpoſitione Concilij
ſeſſ. 22. de reform. cap. 5. Ibi *ſummariè tan-*
tùm, & extraiudicialiter &c. Dummodo
tamen informatio ab alijs, quàm ab ip-
ſis Sponſis ſumatur, vt diximus, & in hoc
huiuſmodi examinatio differt ab exami-
263 natione cauſæ pro foro conſcientiæ, in
quo ſola partis informatio ſufficit, vt ani-
maduertunt Sanchez *lib. 8. diſp. 35. n.* 16.
Trullenck. *tom. 3. lib. 7. cap. 10. dub. 11. n.*
5. Imò non ſolùm neceſſaria non erit
formalis Teſtium examinatio, nec iudi-
cialis cognitio, vt diximus. ſed valebit diſ-
264 penſatio facta poſt habitam diligentem
informationem, quamuis de proceſſu nō
conſtet, Garcia *de Benef. par. 6. cap. 2. nu.*
265 247. Rota penès ipſum, quià in huiuſmo-
di cauſis Diſpenſationum, vbi non eſt
aduerſarius, qui veniat citandus, ſufficit
ſola diligens informatio Iudicis, de qua
in Decreto Diſpenſationis fidem faciat;
Sanchez *lib. 8. diſp. 35. nu.* 15. Gonzales
gloſſa 9. in annotat. n. 19. & n. 20. Achilles
de Graſſis *deciſ.* 8. *alias 338. nu.* 9. qui filij
ſint legitimi, Garcia *l. c. n.* 249. *vbi n.* 247.
teſtatur ſic fuiſſe à Rota reſolutum in
vna Mediolanenſis Matrimonij die 17. Iu-
266 nij 1602. Unde hæc informatio recipi
poterit ab ipſo Delegato ſine ordine, & fi-
gura iudicij, & teſtibus non receptis in
forma iudiciali, nec iurantibus, & San-
chez *ll. cc.* & faciunt dicta per Maſcardū
de

*de probat. concluſ.*1362. *n.* 16. quicquid Gu-
tierez *de matr.cap.*126.*n.*70. dicat in contra-
267 rium ſeruari in nonnullis locis; Quòd ſi
quis aduerſarius ſe opponeret, tunc citari
deberet pars, & acta in ſcriptis redigi, vt
benè idem Garcia *l.c.n.*247. Videat tamen,
& cõſideret Delegatus an teſtes, a quibus
ſumit informationes, ſint fide digni,
268 & ſi de eorum integritate non ſatis quie-
ſcat, ſuppleat numero, Seraphin. *decif.*241
n. 2. Rota *deciſ.* 289. *n.*2. *part.pr. diuerſ.* Ro-
ta coram Buratt. *deciſ.* 143. *n.* 12. *& deciſ.*
349. *n.* 15. Alex. de Neuo *conſ. primo nu.* 1.
& n. 8.
269 Ad hoc autem, vt in cauſis huiuſmodi
Diſpenſationum, in quibus aduerſarius
regulariter non venit citandus, res deſinat
270 eſſe integra, non ſufficit ſola præſentatio
Literarum, ſed requiritur, vt Delegatus
ſaltem mandet informationes ſumi, vt be-
nè docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 28. *n.* 19. *&*
20 Merolla *tomo* 2. *diſpenſ.* 4. *cap.* 6. *n.* 490.
Paulus Squillante *de priuil. Cleric. cap.* 2. *n.*
106. quia ſuſcipere mandatum non eſt eo
vti, *l. quemadmodum ff. de inoff. teſt.* imò
quamuis Delegatus iam ſubdelegaſſet, ad-
huc non deſinit res eſſe integra *cap. penult.
de off. deleg. in* 6. Squillante *n.* 105. *l. c.*
271 Cæterùm quamuis omnia, quæ pro-
banda erant, fuiſſent coram Delegato per
teſtes verificata, ſed tamèn contrarium
Delegato conſtaret, non poteſt ad Diſpen-
ſationem procedere, quia hæc Diſpenſa-
tio ipſius iudicio, & extraiudiciali infor-
mationi relinquitur, & propterea eius
conſcientia oneratur; Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
34. *n.* 21. Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 10. *n.*
97. Garcia *de Benefic. par.* 6. *cap.* 2. *nu.* 251.
272 Id tamen eſt ſingulariter animaduerten-
dum, quod ad probandum Matrimonij
Impedimenta admittendi ſunt potius
Conſanguinei, & etiam Pater, & Mater,
quàm alij, quia ſcire præſumuntur eorũ
genealogiam, & quoad iura ſanguinis
eſſe magis informati, Hippolytus Rimi-
naldus *int. conſilia matrim.* Zibetti *conſ.*79. *n.*
6. Paulus Piaſæcius *praxi Epiſc. part.* 2. *cap.*
4. *n.* 36. Maſcardus *de probat. concluſ.* 410.
n. 35. Thomas Zerola *in praxi Epiſc. verbo*
Matrimoniũ, §. 15. Sperellius *deciſ.* 95. *nu.*
4. Genua *de Enunciat. lib.* 2. *quæſt.*33. *n.*21.
Redenaſch. *conſ.* 62. *n.* 16. Viuius *deciſ.*289
n. 17. Ludouiſ. *deciſ.* 471. *n.*4. Pirrhus Cor-
rad. *in praxi diſpenſat. Apoſt. d. cap.* 6. *nu.* 46.
Rota *deciſ.* 359. *nu.* 23. *par.* 6. *recent.* Rota
coram Pœnia *deciſ.* 233. *n.*2. Rota *deciſ.*176.
n. 6. *part. pr. recent.* cùm etenim probatio
filiationis, & deſcendentiæ ſit difficilis,
Rota coram Buratto *deciſ.* 260. *n.* 3. Rota
*inter deciſ. impreſſas poſt prim. volum. conſilior.
Farinacij deciſ.* 140. *n.* 8. Farinacius *conſ. crim.*
58. *n.* 3. *lib. pr.* Nic. Genua *de Enunciat. q.*
33. *n.* 10. *lib.* 2. Lælius Altograd. *conſ.* 7. *n.*
4. *lib.* 2. Franciſc. Redenaſch. *conſ.* 62. *n.*9.
Merlinus Pignatell. *controu. forenſ. cap.* 84.
n. 2. *& n.* 4. *centuria* 2. Potius admittendi
ſunt in huiuſmodi materia Conſanguinei,
quibus magis deferendum eſt; In referen-
do verò Gradus Conſanguinitatis, vel Af-
273 finitatis debent teſtes incipere à Stipite,
vel ſaltem à Germanis, ipſos Gradus ſuc-
ceſſiuè per ordinem diſtinguendo, & ſin-
gulas perſonas proprijs, vel æquipollen-
tibus nominibus deſignando, quas ex il-
lis præcisè norint, quid, & à quibus didi-
cerint, & an id quod deponunt à maiori-
bus ſuis verum eſſe audierint, & ſic ipſi
teſtes credant, fideliter exponendo; Vide
quod propterea diſponitur, *cap. Tua nos* 7.
de Conſang. & Affinit. vide etiam Maſcar-
dum *de probat. concluſ.* 410. *n.* 21. Peregri-
num *de fideicomm. art.* 22. *n.* 26. Ciarlinum
controu. forenſ. iudic. cap. 23. *n.* 12.
Dixi, ſi a maioribus ſuis audierint, quia ſi
vnicus teſtis deponeret de auditu ab vno
tantùm, non probaret Impedimentum,
nec Matrimonium contrahendum impe-
diret, niſi alia concurrerent, vt docent
Doctores, quos propterea *lib.* 2.
274 At ſi aliquod, quàm Conſanguinitatis,
aut Affinitatis Impedimentum inter Ora-
tores adeſſet, debent teſtes illud fideliter,
& verè prout ſe habet, exponere, ne Diſ-
penſatio ſubreptitia ſit, & præcipuè de-
ponere de cauſa ſcientiæ eorum depoſi-
tionis, & à quibus perſonis dici audierint,
275 quia ſi decem, vel plures teſtes ab vna
eademq; perſona didicerint, nõ plus pro-
bant, quàm vnus; *cap. Cum in tua* 44. *de
276 teſt. & atteſt.* Et ſi ex falſis probationibus
Delegato conſtaret de veritate narratorũ
Pontifici, & propterea diſpenſaret, talis
Diſpenſatio, tàm pro foro interno, quàm
pro externo, cenſebitur ſubreptitia, &
nulla, ob narratorum falſitatẽ, cùm ex
parte rei non ſit ita; Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
21. *n.* 33. Merolla *tomo* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.*
15. *n.* 364. Petrus de Ledeſma *in ſumma
vbi de Matr. cap.* 27. *difficult. vlt* Trullenck.
tomo 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 5. *nu.* 10. Barboſa
in votis canonicis lib. 2. *voto* 17. *nu.* 85. vbi
docet poſſe eo caſu probari contrarium;

277 At ſi preces veræ eſſent, ſed per falſos te-
ſtes probatæ, Diſpenſatio valeret, Bonacc.
de legib. diſp. pr. quæſt. 2. puncto 3. n. 17. San-
chez, & Merolla *ll. cc.* quia cauſa vera
eſt, & talis remanet, allegata, & probata.
278 Porrò tanta eſt circa cauſam ſibi com-
miſſam Delegati poteſtas, vt non ſolùm
cogere poſſit Cenſuris quaſcumq; perſo-
nas, quæ eius ſubdelegationis capaces
ſint, vt ſubdelegati munus ſuſcipiant, *cap.
Paſtoralis* 28. *de off. Delegati, iuncto cap. quia
Pontificali 2. eodem titulo,* ſed poſſit etiam
cogere teſtes ad veritatem teſtimonio ſuo
manifeſtandam, Maſcard. *de probat. concluſ.
5. n* 58. eoſq; mulctare, & excommuni-
care, Rota coram Merlino *deciſ. 610. n. 2.*
Fragoſius *regim. Chriſt. Reip. par. 1. lib. 4.
diſp. 10. n. 126,* non tamen bannire, quia
id eſſet meri Imperij, Menoch. *de arbitr.
Iudic. lib. 2. centuria v. caſu 438. n. 23. & n.*
28. nec vti manu armata pro exequutione
279 ſuæ ſententiæ, Fragoſius *l. c.* Imò poterit
etiam punire teſtes, ſi coram ſe falſum de-
poſuerint, Marcus Antonius Genuenſ. *in
praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap.*
85. *n.* 1. Ioannes Battiſta Ventriglia *in pra-
xi annot.* 38. *§. vnico n.* 8. Carolus de Graſ-
ſis *de effect. Clericatus, effectu pr. num.* 1153. ſi-
280 uè dicti teſtes falſi, fuerint Laici, ſiuè Re-
gulares, *l. nullum C. de teſtibus,* Afflictus *de-
ciſ.* 219. *n.* 3. Rubertus Maranta *in ſpec. aur.
par. 6. art. 12. n.* 3. quos refert, & ſequitur
Zerola *in praxi Epiſc. par. pr. verbo, Caſus, §.
1. verſ. Falſum deponentes;* Quamuis enim
non poſſit Delegatus extendere iuriſdi-
ctionem ad perſonas non expreſſas, in ijs
tamen, quæ veniunt pro exequutione
iuriſdictionis, & ſine quibus non valeret
iuriſdictio, ſed eluſoria eſſet, amplianda
eſt, qnia conceſſa iurisdictione, cenſentur
etiam conceſſa ea, ſine quibus explicari
non poſſet, vt dicimus infra. Et ideò pu-
nit contumaces, cohibet Notarios,
& Aſſeſſores ab illicitis exactionibus, in-
uocat brachium ſæculare, & alia facere
poteſt, de quibus plura apud Tuſchum
concluſ 438. *lit. I. vide Fragoſium d. part. pr.
lib. 4. diſp. 10. §. pr. n. 134. verſ. Non poterit,*
cùm etenim Delegatus in cauſa delegata
gerat Vices Pontificis, eſt omnibus ſupe-
281 rior, & quod ipſe in huiuſmodi cauſa fa-
cit, dicitur factum ab ipſo Papa, Gratia-
nus *diſcept. forenſ. cap. 167. n. 57. tomo primo*
Reſponſa Marantæ *par. 3. tract. Apologico n.*
282 110 & qui per alium facit, per ſe ipſum
feciſſe videtur, *cap. Qui per alium 72. de
reg. iuris in 6.* Et proinde cum à Delegato
Papæ excommunicati fuerint, ſi dictus
Delegatus interim moreretur, vel iuriſdi-
ctione caruerit, nullus alius, Papa excepto
poterit dictos Excommunicatos abſolue-
re, Barboſ. *de iure Eccleſiaſtico vniu. lib. pr.
cap. 2. n. 83.* Sbrozius *de offic. Vicarij lib. 3.*
283 *quæſt. 6. n. 4.* Nec ſolùm poterit Delegatus
dictos teſtes cogere, & falſos punire, vt
diximus, ſed poterit etiam contra partes
ipſas, & alios quoſcumq; eius iuriſdictio-
nem turbantes, procedere, quamuis id in
mandato ſuę Delegationis non contineа-
tur, Merlinus Pignatellius *contron. forenſ.
cap. 71. n. 22. centuria 2.* Tuſchus *concluſ.
438. nu. 1. lit. I.* Auguſtinus Barboſa *de
clauſulis, clauſ. 33. nu. 9.* Ventriglia *in praxi
l. c. n. 8. & conſtat cap. Quia quæſitum, primo,
& cap. Paſtoralis 28. de officio Iudicis Delegati,*
Marcus Antonius Cucchus; *inſtit. can. lib.*
284 *primo. tit. 16. verſ. Hinc apparet;* Imo pote-
rit dictus Delegatus contrà ipſum ſuum
Epiſcopum animaduertere, ſi ſuam iuriſ-
dictionem turbaret, vel fraudolenter, nę
dictus Delegatus Diſpéſationem exeque-
retur, ipſum à Vicariatus officio remoue-
ret; *conſtat d. cap. Quia quæſitum, primo, de off.
Delegati,* & expreſsè docent Merolla *tomo
2. diſp. 4. cap. 6. dub. 33. nu.* 617. Sanchez
lib. 8. diſp. 27. n. 42. Cucchus *l. c.* Gratia-
285 nus *diſcept. forenſ. cap.* 92. quia conceſſa iu-
risdictione, cenſentur etiam conceſſa ea
ſine quibus explicari non poſſet: *cap. Præ-
terea 5. de offic. Iud. Delegati in fine,* Sāch. *lib. 3.
diſp. 15. n. 4.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 738. n.*
30. Franciſc. Merlin. *deciſ. Rotæ Lucanæ deciſ.
5. n.* 5. Tuſchus *concluſ. 434. n. 11. litera I.*
Menochius *de arbitr. Iudic. lib. pr. cap. 74.
n. 38. & conſ. 478. nu. 29. vol. 5.* Verricel-
lius *de miſſionibus Apoſtolicis quæſt. 182. ſect.
5. n. 62.* Barboſa *de iure Eccleſ. vniu. lib. pr.
cap. 39. n. 54.* Rota *deciſ. 295. n. 21. part. 7.
recent.* Rota coram Merlino *deciſ. 610. nu.
1. & n. 7.* Et quilibet Iudex, cuius iuriſ-
dictio, & officium offenditur, & pertur-
batur, dicitur Iudex competens ad defen-
dendum ſuam iuriſdictionem, alias iuriſ-
dictio redderetur eluſoria, *cap. dilecto 6. de
ſent. excomm. in 6.* Tuſchus *concluſ. 439. n.
6. lit. I.*

Qua verò, ac quali pœna teſtes coram
Delegato falſum deponentes ſint punien-
di, conſule Ioannem Battiſtam Ventri-
glia *in praxi annot. 3. §. 3. n. 48.* vbi con-
cludit puniendos eſſe pœna triremium, &
ita in praxi ſeruari teſtatur.

Si Preces VERITATE NITI REPERERIS
De-

Digitized by Google

Delegatus per hanc clauſulam non eſt
Exequutor merus, ſed Iudex, quia dum
Papa ipſe non cognoſcit de cauſę meritis,
& exiſtentia, nec Diſpenſationem ſimpli-
citer, vel in forma gratioſa, ſed condi-
ditionaliter concedit, *quatenùs narrata vera*
ſint, ideò ſuam auctoritatem delegando,
formã procedendi præſcribit, nempè cau-
ſæ cognitionem, precum veritatem, &
proindè Diſpenſationis exequutionem;
vndè cum non poſſit Delegatus, abſq; præ-
cedenti narratorum verificatione, ad Diſ-
penſationem procedere, non eſt merus
286 Exequutor; Ille etenim dicitur merus
Exequutor, qui poſt negocium iam plenè
diſcuſſum depuratur, itaùt nil aliud illi
reſtet, niſi actualis exequutio; *l. exequuto-*
rem 8. *C. de exequut. rei Iudic. & l. ſicut pro-*
ponis 6. Cæſar de Graſſis *de eff. Cleric. eff. pr.*
n. 833. Vnde antequàm Diſpenſationem
exequi poſſit, debet Delegatus prius veri-
ficari facere narrata in Literis, vt ſuprà
287 diximus, cùm omnia reſcripta Gratiæ ha-
beant hanc clauſulam, *ſi preces &c.* tacitè
annexam, Menochius *conſ.* 103. *n.* 22. Rota
deciſ. 245. *n.* 18. *par.* 6. *recent.* Redenaſch.
conſ. 81. *n.* 6. Pariſ. *de reſignat. lib.* 10. *quæſt.* 3.
n. 4. Rota *Int.* 288. *impreſſas poſt ſec. volumen*
conſil. Farinacij deciſ. 288. *n.* 6. Tuſchus *con-*
cluſ. 70. *n.* 1. *Lit. G.* Merolla *tomo pr. Diſp.*
288 *pr. cap.* 2. *n.* 738. Et quamuis etiam in Lite-
ris appoſita non fuiſſet, tamen ſubintelli-
geretur; Gutierez *Can. qq. lib.* 2. *cap.* 15. *n.*
52. Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 9. *in*
in annot. 229. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1123
n. 5. *& concluſ.* 1210. *n.* 3. Redenaſch. *l. c.*
Capycius Latro *deciſ. Sacri Regni Neap. de-*
ciſ. 174. *nu.* 11. Lotherius *de re Benef. lib.*
2. *quæſt.* 48. *num.* 293. Mantica *deciſ.* 358.
n. 1. *&* 2. Reſponſa Marante *Reſp.* 13. *n.* 26.
par. pr. Zerola *in praxi Epiſc. part. pr. verbo,*
Reſcriptum, §. 4. Hercules Mareſcott. *var.*
289 *reſol. lib.* 2 *cap. pr. n.* 3. & habetur loco cau-
ſæ finalis, Marta *de clauſulis part.* 2. *clauſ.* 71.
n. 3. Redenaſch. *d. conſ.* 81. *n.* 6. & condi-
tionem importat, Rota coram Durano
deciſ. 205. *n.* 5. Rota *deciſ.* 553. *n.* 1. *part.* 3.
recent. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1412. *nu.*
10. Meroll. *tom.* 3. *Diſp.* 7. *cap.* 4. *dub.* 27. *n.* 283.
290 Redenaſch. *l. c. nu.* 7. ita vt ſi narrata ve-
rificata non fuerint, Gratia ſubreptitia ſit,
& nulla, Hector Capyc. Latro *deciſ. S. Conſ.*
Neap. deciſ. 148. *n.* 38. *lib.* 2. Rota coram
Durano *deciſ.* 147. *n.* 7. *& deciſ.* 265. *n.* 6. *&*
deciſ. 285. *n.* 28. Rota *deciſ.* 687. *n.* 3. *part.*
291 4. *recent.* Redenaſch. *n.* 6. *l. c.* Et ante quã
verificata ſint, nullum ius tribuitur
Oratoribus, nec in re, nec ad rem, Gonz.
ad Reg. 8. *Cancell. in dictis annotat. nu.* 232. *&*
233. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 508. *nu.* 2.
tomo 3. Hector Capyc. Latro *deciſ. S. Conſ.*
Neap. deciſ. 174. *n.* 17. *d. lib.* 2. Rota *deciſ.*
173. *n.* 5. *part.* 3. *recent.* Rota *deciſ.* 382. *n.* 6.
in nouiſſimis. Vndè cum eo caſu conceſſio
292 à Pontifice facta non mereatur nomen
Gratiæ, nec vllam iuriſdictionem tribuat,
293 Rota *d. deciſ.* 173. *n.* 5. nec meretur exe-
quutionem, Rota corã Durano *deciſ.* 278.
n. 2. Rota *deciſ.* 657. *n.* 11. *d. part.* 3. *recent.*
Rota coram Merlino *deciſ.* 563. *nu.* 1. eſt
enim huiuſmodi conceſſio dicto caſu nul-
la, & inualida, Rota coram Durano *deciſ.*
265. *n.* 6. *& deciſ.* 285. *n.* 128. Rota coram
Penia *deciſ.* 522. *n.* 3. *& deciſ.* 159. *num.* 1.
294 cum defectus intentionis Pontificis, an-
nullet gratiam ab initio, Seraphin. *deciſ.*
341. *n.* 8. Rota *in nouiſſimis deciſ.* 193. *n.* 8.
Rota coram Penia *deciſ.* 198. *n.* 11. Sbro-
295 ſius *de off. Vicarij lib.* 2. *q.* 36. *n.* 2. et quam-
uit Papa intendat in conceſſione defectũ
ſolemnitatum ſupplere, non tamen ſup-
plet, nec ſupplere intendit defectum
cauſæ ſibi expoſitæ, Rota *inter deciſ. im-*
preſſas per Ludouic. Gencium de cenſib. deciſ. 36.
num. 8.

Intellige tamen vt requiratur quod vera
ſint ea, quæ mouerunt Pontificem ad cõ-
cedendũ, vt diximus *n.* 258. & docet etiam
Rota *inter impreſſas poſt* 2. *volum. conſ. Fari-*
nacij deciſ. 288. *n.* 6.

266 At quo tempore narrata Pontifici de-
beant eſſe vera, multi multa dicunt; Sunt
267 qui putent ſufficere, vt preces verificen-
tur tempore exequutionis Literarum, per
Delegatum faciendæ, ita Garcia *de Benef.*
par. 6. *cap.* 2. *n.* 283. Pirrhus Corradus *in*
praxi diſp. Apoſt. lib. 7. *cap.* 2. *n.* 25., & alij,
quià verba illa, *Si repereris*, eſt futuri tem-
298 poris; Alij terminos confundentes, neq
aliquod diſcrimen ponentes inter iam
factam, & perfectam Diſpenſationem, &
mandatum de diſpenſando, docent ſuffi-
cere, ſi narrata verificentur tempore da-
tæ Literarum, & Gratiæ impetrationis,
Ità Ioannes Gutierez *qq. Can. lib.* 2. *cap.* 15.
n. 131. *&* 133. Maſcard. *de probat. concluſ.*
1123. *n.* 22. Caputaquenſ. *deciſ.* 52. *n.* 2. *par.*
2. Rota *deciſ.* 443. *n.* 2. *part.* 2. *recent.* Rota
coram Caualerio *deciſ.* 196. *n.* 1. *& num.* 3.
Rota *deciſ.* 170. *n.* 6. *& n.* 14. *part. pr. diuerſ.*
Rota coram Durano *deciſ.* 265. *n.* 17. Rota
in nouiſſimis deciſ. 387. *n.* 16. Rota coram Pe-

nia *deciſ*. 147. *n*. 2. Ratio huius doctrinæ
eſt, quia Narratiuæ Verba deferuntur ad
ipſum tempus Narratiuæ.

299 Tù tamen dic, quod reſpectu harum Diſ-
penſationum, quæ per ipſum Pontificem
abſolutè non fiunt, ſed committuntur
Ordinario exequendæ, preces non ſolùm
debent veræ eſſe ipſo tempore ſupplica-
tionis, & impetrationis, ſed debent etiam
ità ſubſiſtere, & veræ eſſe tempore exe-
quutionis ab Ordinario faciendæ; Ità be-
nè Sanchez *lib*. 8. *diſp*. 30. *n*. 2. Merolla
tomo 2. *diſp*. 4. *cap*. 6. *dub*. 3. *n*. 320. Pontius
de Matr. *lib*. 8. *cap*. 20. *n*. 3. Bonaccina *de
leg. diſp, pr. quæſt*. 2. *puncto* 10. *propoſ*. 2. *n*. 4.
Diana *par*. 8. *tract*. 3. *reſol*. 24. & *reſol*. 77.
Valerius Reginaldus *lib*, 31. *cap*. 27. *n*. 212.
Trullenck. *tomo* 3. *lib*. 7. *cap*. 10. *dub*. 6. *n*. 4.
Gutierez *de Matr*. *cap*. 126. *n*. 2. Filiuccius
tomo pr. tract. 10. *part*. 2. *cap*. 10. *n*. 350. Ratio
eſt, quia Pontifex auditis precibus Orato-
rum, & certam de illis notitiam non ha-
bens [ibi, *certam de præmiſsis notitiam non ha-
bentes*] committit Ordinario Diſpenſatio-
nem, eiq; mandat, vt, *ſi preces veritate niti
repererit*, diſpenſet. Vndè tempus petitę Diſ-
penſationis à Pontifice, & exequutæ ab
Ordinario, vnicum tempus reputatur; &
conſequenter ad hoc, vt valida ſit Diſpen-
ſatio, neceſſe eſt, vt vtroq; tempore preces
veræ ſint, alias non poterit Delegatus ad
exequutionem Diſpenſationis procedere,
vt concludunt Doctores ſupra proximè
citati.

300 Ex dictis infertur nullam, & ſubrepti-
tiam eſſe Diſpenſationem eo caſu, quo
allegaretur Pontifici falſa cauſa pro Diſ-
penſatione obtinenda, quamuis caſus
eueniret, vt eadem cauſa tempore exe-
quutionis Ordinarij vera eſſet; v.gr. peti-
tur Diſpenſatio, allegato pro cauſa defe-
ctu dotis Oratricis; quæ cauſa tunc non
eſt vera, ſed ante quàm Ordinarius exe-
quatur, fuit diminutū patrimoniū adeò,
vt defectus ipſius dotis verus ſit eo tem-
pore, vndè licet hoc tempore vera ſit
cauſa, id eſt per accidens, non propterea
poteſt validare Gratiā ſubreptitiè extor-
tam, cùm per Oratores non ſteterit, quin
fraudolenter, & doloſè, & animo Pon-
tificem decipiendi, Diſpenſationem
301 extorſerint, & propterea eorum mali-
tia, & dolus non debet eis patrocinari,
cum, his interuenientibus, numquam
præſumatur, Papam velle Diſpenſationē,
& Gratiam concedere, ne aperiatur via
frandibus, *l. in fundo* 38. *verſ. Neq; malitijs,
ff. de rei vindicat. cap. Ex tenore* 16. *de Reſcri-
ptis*, Nicolaus Garcia *de Benef*. *par*. 6. *cap*.
2. *n*. 288. Nicolaus Boerius *deciſ*. 287. *n*. 1.
ſi etenim Papa ſciuiſſet preces ſibi porre-
ctas falſas fuiſſe, certò non conceſſiſſet,
cum à fraudibus plurimum abhorreat, *l. ſi
cui, Ibi per medias vias ff. de ſeruitutib*.

302 Aliter tamen dicendum erit, ſi cauſa
Pontifici narrata, vera fuiſſet tempore
Impetrationis, ac Supplicationis porre-
ctæ, & licet medio tempore ceſſaſſet, ta-
men, antequàm Ordinarius Diſpenſatio-
nem exequeretùr, reuiuiſceret, ſicut dixi-
mus de dotis defectu, allegato pro cauſa,
quia hoc caſu vera eſt cauſa allegata Pon-
tifici, & vera etiam eſt tempore exequu-
tionis Ordinarij, ità docent Sanchez *lib*.
8. *diſp*. 30. *n*. 16. Filiuccius *l. c. n*. 250. *in fi-
ne*, Bonaccina *l. c. n*. 3. Trullenck. *l. c.* Dia-
na *part*. 8. *tract*. 3. *reſol*. 24. *verſ. Confirmatur*,
Gutierez *de Matr*, *cap* 126. *n*. 2.

An poſſit Delegatus diſpenſare, ſi cauſa
Diſpenſationis ceſſet ante Diſpenſationē
ab ipſo factam, *dicemus lib*. 3. *cap*. *pr*. Et
quid faciendum ſit, ſi cauſa finalis ceſſet
poſt factam Diſpenſationem, ſed antè
Matrimonij contractum, dicemus eodem
cap. pr. vbi etiam dicemus, an ſuſtineatur
Diſpenſatio, ſi ceſſet cauſa finalis.

Quomodo autem ſe gerere debeat Dele-
gatus, cui commiſſa fuit Diſpenſatio pro
foro externo, ſi ſecretò ſciret aliquod
Impedimentum inter Oratores adeſſe, &
ſciret etiam fuiſſe ſuper eo à S. Pœniten-
tiaria ſecretò obtentam Diſpenſationem
diximus, Et quod malè faceret Delegatus
interrogando Sponſos, an copula inter
eos interceſſerit, ſi id non habeat in man-
dato, diximus *cap*. 4.

303 Tandem eſt adnotandum, quod ſi Dele-
gatus non reperiret veràm eſſe cauſam
Pontifici allegatam pro impetratione
Diſpenſationis, & adeſſent aliæ cauſæ etiā
vrgentiores, ex quibus ſi expreſsę fuiſsēt,
Pontifex æquè facilè, ſeù longè facilius
Diſpenſationem conceſſiſſet, nihilominus
non poterit Diſpenſationem exequi, licet
etiam cauſæ, quæ tacitæ fuerunt, plenè
coram Ordinario probatæ ſint, quia De-
legatus tantùm debet exequi, quantum
in mandato continetur, cuius fines nullo
304 modo egredi poteſt, vt diximus, et quā-
do vna cauſa allegatur pro Diſpēſatione
aliæ quæ tacentur quamuis ſufficientes
fuiſſent, non habentur in conſideratione,
&

& omninò ceſſant, vt benè Rota coram Durano *deciſ.* 74. *n.* 56. verba enim Reſcripti ad cauſas non expreſſas trahi non poſſunt, Rota *l. c. nu.* 57. Pirrhus Corrad. *in praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 5. *n.* 54. ſed ad ea tantùm quæ expreſſa fuerunt extendi debent; *cap. Cum dilecta* 22. *de reſcript.* Rota *in nouiſſimis deciſ.* 53. *n.* 55. *& deciſ.* 224. *nu.* 12. Marius Antoninus *var. reſol. lib. pr. reſol.* 39. *n.* 11. Pirrhus Corrad. *lib.* 7. *cap.* 5. *nu.* 57. quia Reſcripta ſunt ſtricti Iuris, & ſtrictiſſimè intelligenda, vt diximus.

SVPER QVO CONSCIENTIAM TVAM ONERAMVS.

305 Conſcientia eſt dictamen practicum rationis, cui debent actiones noſtræ conformari; Azorius *inſtitut. mor. tomo* 3. *lib. pr. cap.* 3. *quæſt. vltima*, ſeù eſt quædam applicatio ſcientiæ ad actum, Diuus Thomas *pr. ſecunda quæſt.* 19. *art.* 5. *in corpore, verſ. Sed contra.* Vnde ſemper dictat quid faciendū, quidue fugiendum ſit; Sayrus *in claui regia lib. pr. cap.* 2. *n.* 4. Nauarrus *in man. cap.* 27. *n.* 280.

306 Hæc autem clauſula tacitè ineſt omnibus Commiſſionibus, eo quòd Iudices, ſeù Exequutores ſecundum bonam conſcientiam omnia facere debeant; *cap. pr. de*
307 *re iud.* Vndè cum tacitè inſit, nil operatur, Sanchez *lib. pr. diſp.* 67. *nu.* 3. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 496. *nu.* 33. *tom.* 3. Pariſ. *conſ.* 110. *n.* 47. *tom. pr.* Menoch. *conſ.* 95. 120. *tom. pr.* Rota *deciſ.* 18. *de conceſſione Præbendæ in nouiſſ.* niſi vt cenſeatur remiſſus iuris rigor, Seraphin. *deciſ.* 448. *nu.* 1. Barboſa *de clauſ. clauſ.* 24. *nu.* 2. *&* 3. & vt per eam Diſpenſationis negocium celebretur remiſſum arbitrio boni viri, Læuus Altogradi *conſ.* 28. *n.* 8. *lib. pr.* Barboſa *l. c.* Rota *deciſ.* 317. *n.* 5. *part.* 4. *recent.* & proinde operatur, vt ſi à Sententia Commiſſarij appelletur, non teneatur hic deferre Appellationi, Lezana *in ſumma tom.* 3. *verbo Clauſula n.* 17. ex quo fit vt Delegatus, cu-
308 ius conſcientia oneratur, procedere non
309 teneatur cum iudiciali cauſæ cognitione, quia dum cauſa remittitur prudentię, vel iudicio, vel cōſcientię Iudicis, nō requiritur vt is procedat cum iudiciali cognitione, ſed ſufficit extraiudicialiter, Alex. Spe-
310 rell. *deciſ.* 109. *n.* 48. & dùm Diſpenſatio commiſſa eſt Delegato, cum iſta clauſula, *ſi preces &c.* vel *ſi eſt ita, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus*, ſi à Delegato fiat Diſpenſatio, & in Decreto ipſius Diſpenſationis declaret, quòd diligenti habita Informatione, preces veras fuiſſe repererit, Diſpenſatio valida erit, quamuis de proceſſu facto non conſtet, vt probat Nic. Garcia *de Benef. par.* 6. *cap.* 2. *n.* 291. & nos diximus ſuprà; quia in huiuſmodi cauſis cum non ſit Aduerſarius, qui veniat citandus, ſufficit ſola Informatio Iudicis, ſi eius conſcientiæ committitur Diſpenſatio, Garcia *l. c.* Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 8. *nu.* 4. *& lib.* 8. *diſp.* 35. *n.* 15. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 9. *in annotat. n.* 19. Et propterea cùm hæc clauſula tacitè inſit, vt diximus, & commiſſio facta non ſit alicui perſonæ præciſæ, ſed officio; nil operatur vltrà
311 ea, quæ diximus, & ſonat potiùs inmonitionem, & excitationem, quàm in conditionem, Barboſa *in votis Canonicis lib.* 2. *voto* 39. *n.* 48. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *n.* 43. Garcia *l. c. n.* 101. Pater Leo *in praxi S. Pœnitent. part.* 2. *formula de rato, non conſummato, verſ. Hac clauſula, pag. Mihi* 327. Iacobus Graffius *deciſ. aur. lib. pr. cap.* 13. *n.* 19.

An autem Delegatus, cuius conſcientia oneratur, ſubdelegare poſſit, dic, quod in huiuſmodi cauſis Diſpenſationum Matrimonialium cùm delegatio fiat Dignitati, vel Officio, non expreſſo nomine
312 proprio Delegati, poteſt ſubdelegari informatio, ſeù proceſſus pro verificatione precum, non tamen ipſa Diſpenſatio, quę eſt nudum miniſterium; Gutierez *de Matrim. cap.* 125. *n.* 20. Menochius *conſ.* 18. *n.* 12. *vol. pr.* Sanchez *de matr. lib.* 8. *diſp.* 27. *nu.* 43. Maſſobrius *de concur. requiſito* 5. *dub.* 17. *n.* 1. Bonaccina *de leg. Diſp. pr. quæſt.* 3. *puncto* 8. §. 1. *n.* 18. Genuen. *in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap.* 69. *nu.* 5. 6. Riccius *in praxi fori Eccleſ. reſol.* 122. *nu.* 1. Garcia *de Benef par.* 6. *cap.* 2. *nu.* 105. Pirrhus Corrad. *in praxi Diſp. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 6. *n.* 41. Merolla *tomo* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 34. *n.* 619. Sbrozius *de off. Vicarij lib* 2. *quæſt.* 68. *nu.* 1. Paulus Squillante *de priu. Clerici cap.* 2. *n.* 46. Zerola *in praxi Epiſc. verbo, Delegatus* §. 5. *part. pr.* Lezana *in ſumma tom.* 3. *verbo, Clauſula n.* 38. Rota coram Pænia
313 *deciſ.* 80. *n.* 11. Ratio eſt, quia quando nudum miniſterium, vnà cum Iuriſdictione committitur, non poteſt nudum miniſterium ſubdelegari, ſeù alteri committi, ſed ſolùm Iuriſdictio, vt benè Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *n.* 43. Truſlenck *tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 7. *n.* 7. Pirrus Corrad. *l. c. nu.* 47. Squillante *l. c.*

Nec placet doctrina Iacobi Sbrozii *de off. & poteſtate Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 34. *n.* 3. 4. nempè Epi-

Google

Epiſcopus poſſe ſubdelegare Vicario Diſpenſationem, quando cum commiſſione Diſpenſationis eſt annexa cauſæ cognitio, quia tunc, vt ipſe ait, *Epiſcopus non eſt nudus miniſter, ſed eo ſolo caſu ſubdelegare non poſſe quando ſolum nudum miniſterium committitur;* Quicquid tamen ipſe dicat, non eſt recedendum à communi Doctrina, quam tradunt Sanchez, & alij ſupra proximè relati.

314 At quando commiſſio intelligitur facta Dignitati, vel electa induſtria Perſonæ, dic cum Sanchez *l. c.* quòd cum mandatum Pontificis non ſit directum perſonæ, ſed Dignitati, & ibi dicatur *Conſcientiæ tuæ, Arbitrio tuo, Prudentiæ tuæ &c.* tunc non erit electa induſtria perſonæ, & ſic modo quo diximus, poterit fieri ſubdelegatio; quā etiam in ſuum Epiſcopum, ſeù alium quēcumq; etiam ſibi non ſubditum, vel longè ſuperiorem, Delegatus facere pote-
315 rit, quia Subdelegatus cum in cauſa delegata gerat Vices Pontificis, Cęuallos *qq. comm. contra comm. qq. q.* 1222. *n.* 6. Lotherius *de re Benef. lib.* 2. *quæſt.* 9. *n.* 38. Moneta *de conſeruat. Iudic. cap.* 9. *n.* 85. ipſumq; repræſentet, Laymanus *Theol. moral. lib. pr. tract.* 4. *cap.* 7. *n.* 23. Sperell. *deciſ.* 126. *nu.*
316 45. eſt maior Ordinario, licet ſit illi inferior, & ſubditus extra illam. Iacobus Sbrozius *de officio Vicarij lib.* 2. *quaſt.* 62. *num.* 70. Moneta *de conſeruat. Iudic. cap.* 8. *num.* 162. Barboſa *in votis Canonicis lib.* 2. *voto* 53. *num.* 13. Ventriglia *in praxi annotatione* 38. §. *vnico num.* 6. Vnde cuicumque Informationes ipſas ſubde-
317 legare poterit [non tamen cum facultate, vt Subdelegatus alterum poſſit ſubdelegare, quia hoc modo res protraheretur in infinitum, Mandoſ. *ad Reg. Cancell. reg.* 4. *quæſt.* 3. *nu.* 7. Piaſæcius *in praxi par.* 2. *cap.* 4. *n.* 8. Ventriglia *in praxi annotat.* 38. *d.* §. *vnico n.* 19. Merolla *tom.* 3. *Diſp-*
318 7. *cap.* 4. *dub.* 12. *n.* 106.] & eam omnem auctoritatē habebit Subdelegatus ab ipſo Delegato quoad cauſam ſubdelegatā, quam habet ipſemet Summus Pontifex, Mantica *deciſ.* 352. *n.* 18. quamuis enim Subdelegatus non habeat Iuriſdictionem, habet tamen Iuriſdictionis vſum, vt animaduertit Fragoſius *regim. Chriſt. Reip. part.*
319 *pr. lib.* 4. *diſp.* 10. *n.* 130. & ſicut Delegatus principalis non poteſt fines ſui mandati excedere, vt diximus, ita Subdelegatus ab ipſo non poterit illos egredi, alias nulliter, & abſq; Iuriſdictione ager, Rota
320 485, *n.* 6. *part.* 3. *recent.* & facta dicta ſubdelegatione, cenſebitur etiam Subdelegato conceſſa poteſtas recipiendi teſtes, eoſque iurandi, cogendi, & puniendi, prout ipſum Delegatum poſſe, ſupra diximus, quia conceſſa facultate, intelliguntur cōceſſa ea, ſine quibus huiuſmodi facultas explicari non poſſet.

321 Quod ſi teſtium receptio extrà Diœceſim Officialis Diſpēſationem exequuturi facienda ſit, fiet ab Ordinario Subdelegato ab ipſo Delegato, non auctoritate Ordinaria, ſed ſibi ſubdelegata, quamuis alias Ordinarius recipiat auctoritate propria, & non Delegantis, commiſſiones ſibi factas ab altero Ordinario, vt benè docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *n.* 43. Merolla *tomo* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 34. *n.* 619.

Animaduertit, & benè, Sanchez *lib.* 8.
322 *diſp.* 28. *n.* 36. *in fine*, quod quando Delegatus abſque ſpeciali poteſtate ſibi à Delegante tradita ſubdelegat, ſi primus Delegatus moriatur, perit poteſtas Subdelegati, eò quod iure proprio fuit ſubdelegatus ab ipſo Delegato.

323 Si Delegatus à Pontifice delinquat in cauſa delegata, à quo poſſit puniri, dico cum Marc. Ant. Genuenſ. *in praxi Cameræ Archiepiſcopalis cap.* 38. *nu.* 6. Io: Baptiſta Ventriglia *in praxi for. Eccl. annot.* 38. §. *vnico n.* 7. quòd ſi delinquat in cauſa non procedendo, non poteſt niſi ab ipſo Pontifice
324 puniri, & ſi Oratores grauentur a Delegato, debent recurrere ad Delegantem, Hector Capyc. Latro *deciſ. S. Conſ. Neap. deciſ.* 183. *n.* 42. At ſi delinqueret per ſe agendo, vel ſua Iuriſdictione abutendo, ſeù illam excedendo, vel procedendo antequàm de ſua Delegatione doceat, poſſet, finita Delegatione, etiam ab Ordinario puniri, non vt Delegatus, ſed vt Criminoſus, Genuenſ. & Ventriglia *ll. cc.* & faciunt dicta per Farinacc. *part.* 2 *fragment. verbo, Iudex, à nu.* 973. Riccium *coll.* 1047. *part.* 4. *& coll.* 2585. *par.* 7. Zerola *in praxi Epiſc. verbo, Delegatus* §. 16. *part. pr.* Cappellam Toloſanam penes ipſum Zerola *l. c.* Tuſchum *concluſ.* 436. *n.* 5. *lit. I.*

Cæterùm quamuis ſtylus Curiæ ita ſe habeat, vt Diſpenſationes Matrimoniales non committantur niſi perſonis in Dignitate conſtitutis, vt diximus cap. 5. imo
325 nec poſſint ſubdelegari niſi perſonis in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis, vt habetur *in cap. Statutum* 11. *de Reſcr. in* 6. & in
326 hoc Delegatus Summi Pontificis differat à Delegato inferioris Prælati, qui poteſt

etiam

Digitized by Google

etiam ſimplices Clericos ſubdelegare; dicto *cap. Statutum, Iuncta Clementina, Et ſi Principalis eodem titulo*; Silueſt. Verbo *Delegatus q. 8. num. 12. dicto quinto*; Hoſtienſis, Speculator, Io: Andræ, Ægidius, & alij quos refert, & ſequitur Merolla *tomo 3. diſp. 7. cap. 4. dub. 27. n. 270.* Nihilominus,
327 quoad has ſimplices Informationes habendas, crediderim poſſe ſubdelegari quemcumq; Sacerdotem, imò etiam ſimplicem Clericum in Dignitate Eccleſiaſtica non conſtitutum, quia hæ Informationes nullam Iudicij formam requirunt, ſed ſufficiunt extraiudiciales, vt diximus, & cum ſæpiſſimè caſus eueniat, vt teſtes examinandi ſint extra Ciuitatem in locis valdè remotis, vbi nullus extat, qui ſit in Dignitate eccleſiaſtica, valde durum eſſet, & nimis difficile in praxi redderetur, ſi hi teſtes trahi deberent cum maximo eorũ, & partium diſpendio, & expenſis ad loca vbi Dignitates Eccleſiaſticæ adeſſent; Et praxis plurium Diœceſum ſe habet [& ſic à D. Vicario Generali huius Lucanæ Ciuitatis ſeruatur] vt caſu occurrente, hæ
328 Informationes Vicarijs foraneis, qui tamen non ſunt in Dignitate Eccleſiaſtica, committantur.

Et quod poſſint hæ Informationes ſubdelegari ſimplicibus Sacerdotibus, & Clericis, quamuis in Dignitate Eccleſiaſtica nõ ſint, docet Nicol. Garcia *de Benef. par. 6. cap. 2. §. pr. n. 106. & facit gloſſ. vltima in d. cap. Statutum.*

329 Adde vt non ſolum prædictis in Dignitate non conſtitutis committi poſſint huiuſmodi informationes, ſed committi etiam poſſit examen Notario, quamuis laicus ſit, nec obſtat diſpoſitio Capituli *Decernimus 2. de Iudic.* quia iſtæ ſimplices commiſſiones non concernũt Delegationem Actus cum exercitio Iuriſdictionis, ſed ſolum nudum miniſterium, vt explicat Stephanus Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 738. n. 30. tomo 4.* Quicquid tamẽ circa prædicta dici poſſit, hanc praxim non approbarem, niſi pro ſolis Notarijs Curiæ Epiſcopalis; quia pro alijs fori Laici, dum adſunt Sacerdotes, [& Clerici, indecens videtur, vt hæ commiſſiones ſpirituales directè dirigãtur perſonis Laicis, Tribunalia ſæcularia exercentibus.

330 Et quamuis teſtes, qui examinari deberent eſſent extra Diœceſim Delegati, adhuc extra dictam Diœceſim informationes committi poterunt, Sanchez *lib. 8. diſp. 17. n. 43.* Pirrhus Corrad. *in praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap. 6. n. 47.* & ita quotidiana praxis docet.

Quod diximus poſſe Delegatum ſubdelegare informationes capiendas, intellige,
331 vt ſubdelegare poſſit, poſtquam Literæ Diſpenſationum, ſi ſibi præſentatæ ſint, quia vt diximus, ante illarum præſentationem nulla ſibi Iuriſdictio competit, nec actu, nec habitu, & ſic cum nondum competat, ſubdelegari non poteſt; Idq; procedit, non ſolùm reſpectu illarum Commiſſionum, quæ à Papa fiunt ipſi Delegato,
332 ſed etiam reſpectu aliarum, quæ à Pontifice in Epiſcopum fierent, & ab ipſo ſubdelegarentur in Vicarium, ante ipſam præſentationem, quia eadem ratio militat; vt bene docent Iacobus Sbrozius *de poteſtate Vicarij lib. 2. quæſt. 4. n. 6.* Garcia *de Benef. part. 6. cap. 2. n. 23* vbi plures refert Rotæ Deciſiones; Vnde malè faciũt, & nulliter procedunt Epiſcopi, qui in electione ſui Vicarij illum ſubdelegant ad cognoſcendas cauſas ſibi à Pontifice
333 in futurũ delegandas; Prout etiã Vicarij malè faciunt, qui ſubdelegant Vicarios Foraneos Diœceſis, ad recipiendum informationes, & fabricandum proceſſus ſuper verificatione Literarum Diſpenſationum Matrimonialium, quæ ipſi Generali Vicario pro tempore delegabuntur à Pontifice, cum certum ſit, nulliter, & inualidè in hoc procedere; Vide Paruinum, Rebuffum, Gratianum, Cucchũ, & alios penes ipſum, Garciam *l. c.*

TVNC.

334 Hæc dictio extremitatem temporis denotat; Maſſobr. *de conc. prælud. 23. dub. 2. n. 35.* Pirrhus Corradus *in praxi Diſp. Apoſt. lib. 8. cap. 6. n. 67.* eſtq; taxatiua, & aliorum caſuum excluſiua. Balthaſſ. de Tomaſis *pr. de eade Append.* 705. Rota *deciſ. 579. n. 10. part. 3. recent.* Vnde antequam
335 poſſit Delegatus ad ipſam Diſpenſationẽ procedere, debebit omnia alia adimplere, quæ in eius mandato continentur, Marcus Antonius Genuenſ. *in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap. 20. num. 9.* Pyrrh. Corrad. *l. c.*

CVM EISDEM ANTONIO, ET MAGDALENA.

Cum eiſdem; Quia Diſpenſatio pro vno obtenta non debet ad alios in mandato non comprehenſos extendi, vt diximus.
336 Si vnus ex Oratoribus poſt obtentam Diſpẽſationem ſuper Impedimento dirimen-

menti inter eos exiſtente, mutato animo,
contraheret Matrimonium cum alia fœmina, & hæc poſtea moriatur, poterunt
primi Oratores dicta Diſpenſatione vti,
& abſq; noua Diſpenſatione Matrimoniũ
inuicẽ cõtrahere; quamuis enim per aliud
Matrimoniũ, poſt Diſpenſationẽ cõtractũ,
videatur facta renũciatio Diſpẽſationi obtentæ, nihilominus longè probabilius eſt,
poſſe, caſu Viduitatis eueniente, Diſpenſatione vti, & ea mediante Matrimonium
inuicem contrahere, vt benè docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 32. *n.* 6. Diana *par.* 8. *tract.*
3. *reſol.* 85. Merolla *diſp.* 4. *cap.* 6. *n.* 486.
tom. 2. Põtius *lib. de Matrim. lib.* 8. *cap.* 18. §. 3.
337 *n.* 20. vbi docet quod idẽ procedit, ſi poſt
obtẽtã ab Impeditis Diſpenſationẽ ad cõtrahendum, alter ex Diſpenſatis Votum
Caſtitatis, vel Religionis emiſiſſet, quia
adhuc poterat validè, quamuis illicitè,
Matrimonium contrahere, nec obſtat
quod per dictam Voti emiſſionem videatur dictæ Diſpenſationi renunciaſſe, quia
verè per Diſpenſationem fuit Impedimẽtum dirimens ablatum, & vinculum legis Matrimonium prohibentis relaxatũ,
& conſequenter Oratores fuerunt habiles effecti ad contrahendum; nec pariter
obſtat, quod per aliud medium Matrimonium, vel ſubſequentem Voti emiſſionẽ,
videatur priori Diſpenſationi tacitè renũ-
338 ciatum, quia ad hoc vt Impedimentum
reuiuiſcat, neceſſe eſt, vt ipſa renunciatio ſit ab ipſo Legiſlatore acceptata, alias
poſſunt renunciantes mutato propoſito
Diſpenſatione vti, vt alibi diximus.

Ampliant Sanchez, Diana, & Merolla
ll. cc. vt idem procedat etiam eo caſu, quo
adhuc ſubſiſtente cauſa, ob quam Diſpenſatio commiſſa fuiſſet, Oratores poſt dicti
mandati de Diſpenſando impetrationem,
ſed ante factam, & exequutam Diſpenſationem, mutato propoſito, aliud Matrimonium inirent, ſi poſtea vidui effecti,
vellent diſpenſari vigore huiuſmodi mã-
339 dati iam impetrati; hæc tamen Doctrina
non caret difficultate, quia cum Oratores
nondum fuerint diſpenſati, nec adhuc
fuerit relaxata lex inter eos, remanet Impedimentum dirimens, vnde non cenſetur validum ipſum mandatum de diſpenſando obtentum, cui iam per contractum
Matrimonium diuerſum, videntur illi ta-
340 citè renunciaſſe; aliud enim eſt mandatum de diſpenſando, per quod non remouetur Impedimentum, aliud eſt ipſa
Diſpenſatio, per quam omninò Impedimentum tollitur, & lex illud conſtituens
relaxatur, vt docent Franciſcus Leo *in
theſ. fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 8. *n.* 46. Sanchez
lib. 8. *diſp.* 30. *n.* 12. & nos dicemus infra.

DVMMODO DICTA MVLIER PROPTER HOC RAPTA NON FVERIT.

341 Iſta dictio *Dummodò* facit Exequutorem
mixtum, Rota coram penia *deciſ.* 187. *nu.*
2. & conditionem importat, & modum,
Reſponſa Marantæ *Reſp.* 39. *n.* 82. *part.* 4.
Pirrhus Corradus *lib.* 8. *cap.* 4. *n.* 56. Pariſ.
conſ. 75. *nu.* 48. *&* 49. *part.* 4. Merlinus Pignatellus *contron. for. cap.* 27. *n.* 26. *centuria
pr.* & operatur vt ſemper implendum ſit
id, quod ſub ea diſponitur, alias actus ſit
nullus, Reſponſa Marantæ *l. c. n.* 89. Tuſchus *concluſ.* 439. *n.* 7. *Lit. I.* Barboſa *de
dictionib. dictione* 95. *num.* 8. Marcus Paulus
Leo *in praxi Sacræ Pænit. par. pr. vbi de Votis
verſ. Si filius, pag. Mihi,* 46. & maximè quãdo adiungitur rei, quæ antequàm actus
perficiatur, adimplenda venit, vel futurũ
euentum reſpicit, conditionem infert, Seraphinus *deciſ.* 338 *n.* 5. *&* *deciſ.* 1017 *n.* 4.
Reſponſa Marantæ *reſp.* 87. *n.* 19. *part.* 4.
Pirrhus Corrad. *lib.* 9. *cap.* 9. *n.* 6. 7. itaut
342 antequam actus perficiatur, debeat de tali
modo, & conditionis adimplemento cõſtare, Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 991 *n.* 13. 14.

De Impedimento Raptus dicemus infra
343 *lib.* 2. vbi adnotabimus iſtam clauſulã, *Dum
modo dicta Mulier propter hoc rapta non fuerit,*
non intelligi de quocunq; raptu ſequuto, ſed tantùm de illo, qui fieret ad effectum Matrimonij contrahendi cum ipſa
Rapta, & ad hanc cauſam addita eſſe verba, *propter hoc*, quia tunc Raptus directò
tendit contra Matrimonij libertatem;
Quod ſi factus fuiſſet animo explendæ libidinis, & ſimul Matrimonium contrahendi, tunc haberetur perinde, ac ſi ad
ſolum effectum Matrimonij contrahendi
factus fuiſſet, & comprehenderetur ſub
344 Decreto Concilij; Vnde ſi Raptor vellet
contrahere cum Rapta, & inter eos adeſſet Impedimentum dirimens, ſuper quo
neceſſaria eſſet Diſpenſatio, deberent eo
caſu in Diſpenſatione petenda ſuper Impedimento dirimenti, etiam de dicto Raptu mentionem facere, & ſic de ſtylo Curiæ ſeruari teſtatur Pyrrhus Corradus *in
praxi Diſpenſ. Apoſt. l. c.* vbi *n.* 55. addit vt
345 dicta clauſula *Dummodò dicta Mulier propter
hoc Rapta nõ fuerit,* quamuis appoſita nõ eſſet, nihilominus de ſtylo Curiæ ſubintelli-

telli-

Digitized by Google

telligeretur, eò maximè quia Regulæ
Cancellariæ 49. diſponit, quod in quibuſ-
cumq; Literis Diſpenſationum Matrimo-
nialium iſta Clauſula apponatur.

Plura alia, & magis practicabilia de hu-
iuſmodi Impedimento Raptus, & an, &
quādo poſſit ſuper eo diſpēſari, dicemus
d. Cap. quæ hic repetere ſuperfluum eſſet.

QVOD IMPEDIMENTO QVARTI CONSANGVINITATIS GRADVS.

De Impedimento Coſanguinitatis fuſiſ-
ſimè agimus infrà *lib. 2. Cap. 4.* quæ cum
ibi videri poſſint non eſt, quod hic repe-
tamus.

Id ſolùm ſubnectere oportunum vide-
346 tur, nempè Pontificem in linea inæquali
ſemper ſuper ſolo remotiori Gradu diſ-
penſare, quià is tantùm obſtat Matrimo-
nio, & imbibit, ac trahit ad ſe proximio-
rem, Sanchez *lib. 8. Diſp. 24. n. 24. & 25.*
Auerſa *de Matrim. quaſt. 16. ſect. pr. verſ.*
Secluſo; Barboſa *in votis Canonicis lib. primo,*
voto 3. nu. 5. & 6. Gutierez *de Matrimonio*
cap. 124. n. 11. at ſuper propinquiori con-
cedi Literas declaratorias, quæ an neceſ-
ſariæ ſint, diximus *d. cap.* Et an in re mere
dubia requiratur Diſpenſatio, diximus
non requiri.

AC CONSTITVTIONIBVS, ET ORDINATIONIBVS APOSTOLICIS, CÆTERISQVE CONTRARIIS NEQVAQVAM OBSTANTIBVS.

347 Clauſula iſta *non obſtantibus &c.* non po-
teſt niſi à Supremo Principe apponi, Fæli-
nus *cap. Nonnulli de reſcr. verſ. Quartadecima*
concluſio n. 27. Barboſa *de clauſ. clauſula 82.*
n. 2. & licet magnum operetur effectum,
vt cap. cum aliquibus 4. de reſcr. in 6., cum
348 reddat valida, & confirmet expreſſa, Me-
nochius *de arbitr. Iudic. caſu 203. n. 13. lib.*
2. centuria 3. Sanchez *lib. 8. diſp. 24. nu. 6.*
349 & illis Decretis Concilij deroget, qui-
bus expreſſa non requiritur derogatio,
Maſſobr. *de cont. requiſ. 17. dub. 4. n. 8.* Au-
guſtinus Barboſ. *in collect. Concily ad ſeſſ. pr.*
350 *n. 2.* & tollat omnia, quæ Gratiæ poſſunt
obſtare, Viuianus *de iure patronatus lib. 13.*
cap. 8. n. 155. Baraoſa *d. clauſula 82. num. 4.*
Rota *deciſ. 506. nu. 5. part. pr. recent.* Rota
351 *deciſ. 36. n. 60. in nouiſſ.* Non tamen dero-
gat Regulis Cancellariæ, niſi id expreſsè
dicatur; Gomeſ. *ad Reg. 8. Cancell. in proha-*
mio quaſt. 5. lit. F. & quaſt. vltima; Melchior
Lotherius *de re Benef. lib. 2. quaſt. 39. n. 19.*
Pariſ. *de reſignat. lib. 8. quaſt. 7. num. 176.*
352 neq; Conſtitutionem Conciliarem tollit,
Pariſ. *de reſignat. lib. 6. quaſt. 2. n. 38.* Puteus
deciſ. 494. lib. 2. Rota coram Durano *deciſ.*
353 *238. n. 31.* nec etiam obſtacula perſonalia,
Calderinus *conſ. pr. de reſcr.* Viuianus *de Iu-*
re patronat. par. 2. lib. 13. cap. 8. clauſ. 36. n.
354 160. prout nec conſtitutiones, & ordina-
tiones Apoſtolicas, ſed illas ad ſolum ef-
fectum ſuſpendit, vt Gratia facta non ex-
tinguatur, *cap. fin, §. fin. de ſent. Excomm. in*
6. Marcus Paulus Leo 6. *in praxi Sacræ Pæ-*
nit. par. 4. vbi de Abſolutione, & Diſpen-
ſatione pro Regulari qui percuſſit alium
355 Correligioſum, *verſ. Hæc clauſula, pag. mi-*
bi 585. nec tollit, ſed ſolùm ſuſpendit eas
conſtitutiones, quæ requirunt ſpecialem
mentionem ad ſuas derogationes, prout
ſunt illæ, quæ continent in ſe clauſulas
Derogatoriarum Derogatorias, vel in
quibus ſpecialiter dicitur, quod illis nūq;
derogatum intelligitur, niſi ſpecialis de
illis mentio fiat, earumq; ſeries in dero-
gatione de verbo ad verbum inſeratur;
356 Quià verba generalia clauſulas derogato-
rias non tollunt, Decius *conſ. 10. n. 8.* Pa-
357 ter Leo *l. c.* nec pariter d. Clauſula *non ob-*
ſtantibus, quæ de iure obijcerentur, remo-
uet, Bellamera *deciſ. 2. de Reſeruatione n.*
358 *3.* nec Gratiam auget, aut ſupplet quali-
tatum neceſſariò exprimendarum taci-
turnitatem, ſed tantùm declarat conce-
dentis intentionem, quatenus dubia ſit
contrà conceſſa, *Clem. pr. de preb. lib. 3.* Vi-
uianus *l. c. n. 157.* Sanchez *lib. 8. diſp. 24.*
n. 9. Lezana *in ſumma tomo 3. verbo Clauſula*
359 *nu. 38.* & ſic vltra narrata non operatur,
Rebuffus *in praxi Benef. tertia par. ſignaturæ*
n. 6. Fælinus *d. cap. Nonnulli in reſcriptis n. 6.*
verſ. Obſtat ſecundo, & ſolùm reſtringitur ad
360 caſum expreſſum, *l. ſi de certa de tranſact.*
Pariſ. *de Reſignat. lib. 11. quaſt. 11. num. 43.*
361 itáut per dictam clauſulam non ſupplea-
tur alius Gradus, ſeù aliud Impedimen-
tum in Supplicatione, & in Literis non
362 expreſſum, quia nullam ſuper non ex-
preſſis inducit Diſpenſationem; *cap. Non*
poteſt 21. de præb. in 6. Rebuff. *in d. praxi ti-*
tulo de Diſpenſat. ratione ætatis n. 7. & nu. 8.
Gonzales *Gloſſa 13. n. 98.* Lotherius *de re*
Benef. lib. pr. quaſt. 40. n. 139. Sanchez *lib.*
363 *8. Diſp. 24. n. 6.* Vndè ſi diſpoſitio, vbi eſt
dicta clauſula, ſit nulla, dicta clauſula etiā
nulla erit, & nullius effectus, Marius An-
toninus *var. reſol. lib. pr. reſ. 5. n. 16.* Viuia-
nus *de iure Patronatus d. clauſ. 36. num. 153.*
Gonz. *Gloſſa 9. §. 1. n. 57.* Rota coram Du-
rano *deciſ. 285. num. 152.* Lezana *l. c.* Et
364 quamuis d. clauſula ſufficiens ſit ad tol-
lendum priuilegium non clauſum in cor-

porc Iuris; Viuianus *l. c. n.* 156. per cam-
tamen derogatum non cenſetur Priuile-
gijs clauſis in corpore Iuris, Antonius
Leoncillus *de paupertatis opibus par. 2. priuil.*
337. n. 3. nec Statuto particulari, Viuia-
nus *l. c. n.* 157. Marius Antoninus *d. reſ.*
365 5. *n.* 19. nec ſublata ſubreptio, ſi ſequuta
ſit, Viuianus *l. c. n.* 158. Reſponſa Maran-
tæ *Reſp. 21. n. 53. part. pr.* Lezana *l. c.*

MATRIMONIVM.

366 Quaſi matris munus, hoc eſt officium,
quia Mulier nata videtur ad Matris mu-
nus præſtandum; licet enim Pater ſit ge-
nerationis auctor, Vxoriſq; penè Domi-
nus, *cap. Hac Imago 13. cauſa 33. quæſt. 5.* ni-
hilominus ad prolem educandam mater
eſt magis apta, cum ſit circà illam magis
officioſa, pluraq; ob id onera ſubeat ip-
367 ſa, quàm vir, quia eſt in conceptu graui-
da, in partu doloroſa, & in lactando la-
borioſa, *cap. Ex literis 2. de conuerſ. Infidel.*
368 Fuit autem Matrimonium primò inſtitu-
tum ab ipſo Deo in Paradiſo Terreſtri,
*cap. Quod votum, vnico, de voto, in 6. cap. Gau-
demus 8. §. Quia verò, de Diuortio,* Tuſchus
concluſ. 143. n. 12. lit. M. & fuit propter ſobo-
lem inſtitutum *cap. Deus Maſculum 31. quæſt
pr. cap. 2. §. his ita reſpondetur; cauſa 32. quæſt.
2. cap. finali de frigid. & malef.* Et antè pecca-
tum; *d. cap. Quod votum,* Tuſch. *l. c.* et ſecū-
369 dum determinationem perſonarum con-
trahentiū fuit inſtitutū, in lege Moyſi; *Le-
uit. cap. 2.* At ſecundum, quod eſt Sacra-
mentum repræſentans coniunctionem
Chriſti Domini cum Eccleſia, fuit inſtitu-
tum in Lege noua; *Concilium Trid. ſeſſ. 24.*
370 *can. pr. de Sacram. Matrimonij;* Et definitur
*Maris, & Fœminæ coniunctio indiuiduam vitæ
conſuetudinem retinens; cap. illud 11. de præ-
ſumpt. §. verum, & in rubr. cap. Matrimoniū
primo cauſa 27. quæſt 2.*

371 Dicitur *maris, & fœminæ*, quia in pari ſe-
xu non poteſt eſſe Matrimonium, *Gloſſa
in rubr. capituli pr. §. viri dicta cauſa 27. quæſt.*
2. Ponitur in numero ſingulari, quia
372 vno, eodemq; tempore non poteſt vnus
Vir plures Vxores, nec vna Mulier plures
Maritos habere. *cap. pr. cum ſequent. de
ſponſa duor. cap. Gaudemus 8. de Diuortijs;
Concilium Trid. ſeſſ. 24. can. 2.* & conclu-
dunt Doctores à nobis propterea citati
lib. 2.

373 Dicitur *Coniunctio*, ideſt vinculum mari-
tale ortum ex mutua corporum traditio-
ne ritè, & legitimè facta per voluntariū
animorum conſenſum, verbis, aut ſignis
ſufficienter expreſſum, *cap. Sufficiat 2. cap.
Beata 3. cauſa. 27. quæſt. 3.*

374 Dicitur *Indiuiduam vitæ conſuetudinem reti-
nens*, hoc eſt indiſſolubilem, & perſeue-
rantem vitæ ſocietatem inducens; *Quod
Deus coniunxit homo non ſeparet* Matth.
cap. 19.

375 PVBLICE; Tunc dicitur Matrimoniū
publicè contrahi quando Parochi, & Te-
ſtium præſentia adeſt, & præmiſſæ ſunt
Denunciationes, quamuis etiam in priua-
tis domibus celebretur; Auguſtinus Bar-
boſa *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg. 32. nu. 17.
& 18.* Sanchez *lib. 2. diſp. 15. n. 20.* Bonac-
cina *de matrim. quæſt. 2. puncto 6. n. 4.* Regi-
nald. *lib. 31. cap. 33. n. 242.* Hier. Palma
conſ. 87. nu. 8. Rota, & alij Doctores *quos*
376 *lib. 3. cap. vlt. n. citamus.* At è conuerſo, ſi
coram mille perſonis contraheretur, &
deficeret præſentia Parrochi, Clandeſtinū,
& irritum eſſet Matrimonium, vt docent
Doctores, *quos lib. 3. cap. vltimo.*

Quis ſit proprius Parochus contrahen-
tium, & à quo poſſit in Denūciationibus
diſpenſari, & alia circà Matrimonij re-
quiſita magis practicabilia, ad hoc vt lici-
tum, & validum ſit, fuſiſſimè agimus *d.
lib. 3. cap. vlt.*

An Matrimonium ratum, & non con-
ſummatum poſſit ex Diſpēſatione diſſol-
ui, & an ratum, & conſummatum, poſſit,
quoad vinculum, diſſolui, ſi ritè, & validè
contractum ſit, dicemus infra.

Hic autem circà Matrimonij validita-
tem, vel inualiditatem ſunt nonnulla bre-
uiter adnotanda.

377 Primò, quod ſi qui falsò putātes aliquod
Impedimentum dirimens inter ſe exiſte-
re, vt ſi, v. gr., fœmina credat ſuum co-
niugem adhuc viuere, cum verè ſit mor-
tuus, & cum dicta dubietate Matrimoniū
contrahant, intendendo, in quantum poſ-
ſunt, contrahere, validum erit huiuſmo-
di Matrimonium, Ioannes Gutierez *de
matr. cap. 47. n. 1. verſ. Contrariam tamen;*
Sanchez *lib. 2. Diſp. 33. nu. 2.* Couarruu.
tomo pr. part. 2. cap. 3. §. 7. n. 2. Alphonſ. à
vera Cruce *part. pr. art. 42. concluſ. 5.* Diana
par. 3. reſol. 293. Filiuccius *tomo pr. tract. 10.
part. pr. cap. 3. n. 87.* Stephanus à S. Greg.
de vinculis Diui. Pict. lib. 3. cap. 94. n. 13. &
faciunt dicta per Ludouiſ. *deciſ. 461. n. 9.*
quia cum iſti intendant quantum in ſe
eſt cōtrahere, nullus eſt error circà perſo-
nas, nec circà conditionem, ad mutuam
corporum traditionem neceſſariam, quia
verè nullum extat Impedimentum, & cō-

ſe-

ſeqnenter nulla opus eſt Ratrificatione,
378 nec Diſpenſatione; At è conuerſò,ſi quis
fictè contraheret, & errore ductus puta-
ret validum eſſe Matrimonium, tamen
inualidum eſſet *l. ſi per errorem ff. de iuriſd.*
omni Iudic. Sanchez *lib. 2. diſp. 34. n.2.* Gu-
tierez *l. c. 2.* quia ibi non fuit actus, &
conſenſus voluntarius poſitiuè, ſed tan-
tùm in habitu,& animi pręparatione,quę
non ſufficit ad Matrimonium validè con-
trahendum, quod requirit actum volun-
tarium de præſenti, vnde huiuſmodi Ma-
trimonium Ractificatione egebit.
379 Nota ſecundo, quòd ſi non Impediti
Matrimonium inter ſe publice contrahãt
per verba de pręſenti coram Parocho, &
Teſtibus, ſub conditione, v.gr. *ſi Pater con-*
ſenſerit, ſed antequàm huiuſmodi conſen-
ſus interceſſerit,copulam interſe matirali
affectu habeant,intelligitur eo caſu, iuxta
opinionem, & doctrinam Doctorum
mox citandorum,dicta conditio purifica-
ta, & abſq;alio conſenſu,coram Parocho,
& Teſtibus,Matrimoniũ erit perfectũ, &
abſolutũ, cũ per dictã ſubſequutã copulã,
videantur Spõſi à dicta cõditione receſſiſ-
ſe;colligitur ex *cap. De illis 3. & clariùs cap.*
Tuas 6. de condit.appoſitis, expreſsè docẽt Sil-
ueſt. *V. matrimonium 3. q. 11. verſ. 5. n. 11.* Sãch.
lib. 58. n. 25. Auguſt. Barb. *de off. & poteſt. Epiſc*
alleg. 156. Gutier. *de matr. cap. 81. n. 12.* & ità
in caſu iſto fuiſse à Sacra Congregatione
deciſũ reſtatur idẽ Barboſ. *in collect. Bullarij*,
380 verbo *Matrimoniũ*, circa mediũ,cuius Deci-
ſionis auctoritati ego quieſco, aliàs enim
hęc Doctrina mihi dura,ac difficilis vide-
batur, quià ſi Matrimonium fuit in facie
Eccleſiæ coram Parocho, & Teſtibus pu-
blicè contractum ſub conditione, vnde,
ipſi Eccleſiæ conſtabat,nondum fuiſſe ve-
rum, & abſolutum Matrimonium,credi-
diſſem,nouum conſenſum requiri ad hoc
vt Eccleſiæ,cui conſtitit Matrimonij con-
ſenſum fuiſſe ſub conditione præſtitum,
conſtaret denuò de ipſo conſenſu abſolu-
tè dato; Prout contingit in Matrimonio
inter Conſanguineos, vel aliter impedi-
tos contracto ſub conditione, *ſi Papa diſ-*
penſauerit, quia licet huiuſmodi Matrimo-
nium licitum ſit, Pontius *lib. 3. cap. 15. nu.*
11. Sanchez *lib. 5. diſp. 5. n. 14.* Boſſius *de*
Matrimonij contractu cap. 10. n. 298. Ludouiſ.
Baia. *reſponſ. Caſ. conſc. part. 2. caſ. 32.* Zerola *in*
praxi Epiſc. verbo Diſpenſ. par. pr. Ludouiſ.
Paitellus *in annot. ad Rutilium Prẽm annot.*
10. n. 61. Tuſchus *concl. 126. n. 12. litt. M.*
381 & non incurrat ob id in Excommunica-
tionem, Clement. *eos &c.* Sanchez *l. c. n.*
382 18. nihilominus cum ſit inualidum, adeò
vt ante Diſpenſationem obtentam detur
locus Pœnitentiæ, Mantica *deciſ. 202. n. 3.*
Diſpenſatione obtenta, requiritur nouus
cõſenſus coram Parocho,& Teſtibus,Pu-
teus *deciſ. 343. nu. 12.* Cæuallos *qq. comm.*
contra commu. quæſt. 391. Seraphinus *deciſ.*
deciſ. 1156. n. 4. Ludouiſ. *deciſ. 395. n. 1. &*
deciſ. 410. n. 5. reſponſa Marante *reſp. 7. n.*
13. part. 3. Mantica *deciſ. 201. n. 4.* Gratian.
diſcept. caſu 32. cap. 138. n. 46. 47. Rota co-
ram Buratto *deciſ. 263. n. 7.* Diana *part. 3.*
tract. 4. reſol. 291. Reginald. *lib. 31. cap. 38*
383 *n. 276.* ad hoc enim vt actus retrotraha-
tur,oportet vt à principio potuerit inter-
cedere, vt eſt Textus *in l. ſi is qui pro empto-*
re ff. de vſucap. vnde cum iſti ſint interdi-
cti contrahere,tempus habile attendi de-
bet; Ludouiſ. *deciſ. 410. nu. 4.* Mantica *d.*
deciſ. 201. n. 3. Coccinus *deciſ. 374. n. 7.* Et
384 Papa dùm diſpenſat ſuper propoſito Im-
pedimento, concedit ſolummodò con-
trahendi facultatem, non autem ratum
habet, quod inter partes nulliter, vel il-
licitè geſtum ſit; Reſponſa Marante *dicto*
reſp. 7. n. 14. Coccinus *deciſ. 374. n. 6. & 7.*
Burattus *deciſ. 203. n. 7. 8.* Rota *deciſ. 616.*
n. 2. part. pr. diuerſ. Ioannes Valerus *diff. vtr.*
fori, verbo Matrimonium, diff. 17. Alphonſ. à
vera Cruce *in ſpec. Coniug. part. 3. art. 12.*
concluſ. pr. circa finem; Quod idem fieri de-
385 bet,non ſolum in caſu dicto,verùm etiam
quoties ſuper aliquo Impedimento diri-
menti publico fuerit pro vtroq; foro ob-
tenta Diſpenſatio; Sayrus *in floribus lib. 4.*
titulo pr. deciſ. 16. Ioannes Angelus Boſſius
de matrimonij contractu cap. 2. n. 5. & nos di-
386 ximus *lib. 1.* niſi Põtifex Diſpenſationem
concedendo, licentiam etiam concede-
ret in dicto Matrimonio permanendi, vt
nos latè diximus d. lib. pr.
387 Ex dictis infertur,quod ſi impuberes,vel
pubes cum impubere,maiores ſeptennio
coram Parocho,& Teſtibus inter ſe con-
trahant nulliter, ob defectum malitiæ,
quæ ætatem non ſuppleat, quamuis poſt
pubertatem copula interuenerit,& coha-
bitauerint, non tamen huiuſmodi Matri-
monium cenſebitur ratificatum, niſi de-
nuò coram Parocho, & Teſtibus conſen-
tiant, Sanchez *lib. 3. diſp. 40. n. 9.* Gutie-
rez *de matrim. cap. 76. nu. 30.* vbi refert ſic
fuiſſe à S. Congregatione deciſum.
388 Nota tertiò, quòd ſi Matrimoniũ, quod
fuit publicè contractum, nullum eſſe ob
aliquod occultum Impedimentum, tunc

ſi huiuſmodi Impedimentum Diſpenſa-
tione egear, eaq; ſecretò obtenta fuerit
pro foro conſcientiæ, ſufficiet ſi abſque
præſentia Parochi,& Teſtium inter ſe ſo-
los,Coniuges ambo [ſi vterq; Impedimẽ-
ti conſcius ſit] conſenſum renouent,
nec opus erit Denunciationes eo caſu pre-
mittere, ſed per huiuſmodi conſenſum
reualidabitur Matrimonium: Sanchez *lib.*
2.diſp. 32. n. 13. & diſp. 37. nu. 3. Barboſa
de off. Parochi par. 2. cap. 21. n. 82. & n. 84.
Nauarrus *in manuali cap.22,n.70.*Coninck.
de Sacramentis diſp.24. dub. 10 n.83. Bonac-
cina *de Matrim. quæſt. 2. puncto 9. propoſ. pr.*
nu. 4. Franciſc. Leo *in theſ. fori Eccleſiaſtici*
par. 2. cap. 9. à n. 83. Sayrus *in floribus lib.4.*
titulo pr. deciſ. 41. Ludouicus Baia *reſponſ.*
caſ.conſc.par,2.caſu 2.§.Quarto nõ eſt neceſſariũ
Raphael Auerſa *de matr. quæſt. 11. ſect. 5.*
verſ. Poſſe tamen; Stephanus à S.Greg, *vnic.*
tract. de vinculis Diuinæ Piet. lib. 3. cap. 94.
n. 16. Filiuccius *qq. mor. tract. 10. part. pr.*
cap. 3. nu. 93. tomo pr. Seraphin. *deciſ. 900.*
Verricellius *de miſſionibus Apoſtolicis quæſt.*
118. num. 2. Pirrhus Corrad. *in praxi Diſp.*
Apoſt. lib, 7. cap. 7. n. 7. vbi teſtatur, ſic re-
ſpondiſſe Pium V. Summum Pontificem
Cardinali Alciato Propœnitentiario, qui
nomine totius Signaturę id expoſuerat,&
389 eadem declaratione vtitur Sacra Pœni-
tentiaria, quæ dum eo caſu committit
Diſpenſationem Confeſſario per Orato-
res eligendo, mandat, vt adimpletis cæ-
teris in Literis expreſſis,cum eiſdem (de
nullitate tamen prioris conſenſus certio-
ratis] quod, præmiſſis non obſtantibus,
Matrimonium inter ſe de nouo ſecretè,ad
euitanda ſcandala, contrahere, & in eo
poſtmodum remanere liberè. & licitè va-
leant, miſericorditer in Domino diſpen-
390 ſet in foro conſcientiæ tantùm: Et ſimili
modo practicatur eo etiam caſu, quo
vnus ex Oratoribus cum ſcientia Impe-
dimenti alias occulti contraxiſſet, & tunc
mandat Sacra Pœnitentiaria ipſi Confeſ-
ſario, vt, altero ignorante de nullitate
prioris conſenſus certiorato, ſed ita cau-
tè,vt delinquens nuſquàm detegatur, Ma-
trimonium cum eadem, & vterq; inter ſe
de nouo ſecretè ad euitanda ſcandala cõ-
trahant, & ita in praxi ſeruari teſtatur
idem Pirrhus Corradus *l. 1. nu. 10.* Ratio
huius doctrinæ eſt, quià ideò Concilium
Tridentinum requirit præſentiam Paro-
chi,& Teſtium, vt excludatur Clandeſti-
nitas, vndè cum pro foro externo adfue-
rint in eo Matrimonio omnes ſolemnita-
tes requiſitæ, non poteſt dici; quod Ma-
trimonium fuerit Clandeſtinè contractũ,
quià ſecundum externam apparentiam,
& quoad præſumptionem Eccleſiæ Im-
pedimentum ignorantis, fuit validum, &
propterea cum omnes ſolemnitates à Cõ-
cilio requiſitæ, fuerint in huiuſmodi Ma-
trimonio adhibitæ,Decretis ipſius Cõcilij
fuit ſatisfactum, & conſequenter ſi in fo-
ro conſcientiæ adſit Impedimentum oc-
cultum, idq; fuerit per Diſpenſationem
ſecretam ſublatum, nil pro foro externo
deſideratur, ſolùm pro interno requiri-
tur, vt Coniugum conſenſus ſecretò re-
nouetur.
391 Prædicta ſunt adeò vera, vt licet in ipſa
commiſſione facta Confeſſario,vt pro fo-
ro Conſcientiæ ſuper occulto Impedi-
mento diſpenſet, dictum ſit, iuxtà con-
ſuetam formulam, *vt ſi ſit ità, publicè, ſer-*
uata forma Concilij Tridentini contra-
hant, & Confeſſarius iuxtà formam ſi-
bi præſcriptam diſpenſaſſet, adhuc tamen
poterunt Oratores, non obſtante Diſpẽ-
ſatione modo prædicto facta, ſecretò in-
ter ſe renouare conſenſum, modo quo
392 ſuprà, quamuis enim Confeſſarius non
poſſit aliter diſpenſare, quàm iuxtà tra-
ditam ſibi formam, vt alibi diximus, ni-
hilominùs ob rationes prædictas, pote-
runt ipſi Coniuges ſecretò ipſum con-
ſenſum renouare, vt benè docet Bonac-
cina *de matrim. quæſt. 3, puncto 15. propoſ. 2,*
n. 7. Reginald. *lib. 31, cap. 28. nu. 278.* Ze-
rola *in praxi Epiſc. part. prima,verbo Diſpen-*
ſatio, verſ. Quintum Dubium, Sanchez *lib. 3.*
diſp. 37. nu. 9. Filiuccius *tomo primo, tract.*
10. part. pri. cap. 3. n. 95, & nos diximus lib.
2. Cap. 2.
393 At ſi Matrimonium eſſet nullum ob ali-
quod Impedimentum, quod eſſet indiſ-
penſabile, nec poſſit per Coniuges remo-
ueri, v. gr. ob Impotentiam perpetuam
coeundi, vide quæ diximus *lib. 2.* vbi pre-
cipua in praxi practicabilia adnotauimus;
394 Si verò Impedimentum ſit diſpenſabile,
vt ſuper Conſanguinitate, & Affinitate,
excepto primo Gradu,tàm in linea recta,
quàm in tranſuerſali,vel ſuper Cognatio-
ne ſpirituali, vel legali, vel alio dirimen-
ti, tunc ſi Impedimentum huiuſmodi pu-
blicum ſit, oportebit denuò publicè De-
nunciationibus repetitis, & ſeruatis ſolẽ-
nitatibus Eccleſiæ contrahere, quià cum
publicum ſit, illud Matrimonium fuiſſe
nullum, neceſſe eſt vt Eccleſiæ conſtet de
395 eius reualidatione; At ſi fuerit huiuſmo-

Google

di Impedimentum occultum, tunc ſi opus ſit Diſpenſatione, poterit ſecretò obtineri, & modo quo diximus, conſenſus re-
396 nouari; ſi verò non ſit diſpenſabile per Eccleſiam, ſed poſſit à Coniugibus tolli, vt in defectu conſenſus coniugum, vel alterius ex eis in Matrimonium, ſufficiet eo caſu, vt ille, qui non conſenſit, ſecreto ſuum conſenſum præſtet antequàm alter Coniux huiuſmodi defectũ norit, vel ſi de eo conſcius fuerit, ſufficit quod in ſuo conſenſu perſeueret; Ità docent Toletus *lib. 7. cap. 12. n. 2. verſ. Secundò eſt*; Nauarrus *in Manuali cap. 22. nu. 73. & nu. 80.* Sanchez *lib. 2. diſp. 32. nu. 9. & lib. 4. diſp. 15. nu. 2.* Coninck *de Sacram. diſp. 24. dub. 10. n. 83.* Laymanus *lib. 5. tract. 10. part. prima, cap. 6. n. 1. & part. 4. cap. 14. num. 5.* Bonaccina *de matr. quæſt. 2. puncto 5. num. 1.* Diana *part. 3. tractatu 4. reſol. 292.* Filiucc. *d. tract. 10. part. pr. cap. 4. nu. 111.* Auerſa *de matrim. quæſt. 4. ſect. 6. verſ. Deinde*; Ratio eſt eadem quam ſuprà diximus, nempè quia omnes ſolemnitates requiſitæ pro foro externo interfuerunt, & ſolùm ad Matrimonij validitatem pro foro conſcientiæ deſideratur conſenſus, qui ſi præſtetur, & alius perſeueret in ſuo, Matrimonium validum erit, etiam ſi alter, qui diſſenſum ignorat, de huiuſmodi defectu expreſsè non certioretur. Quod idem ritè procedit, quamuis nullitas Matri-
397 monij aliunde procedat, quàm à defectu conſenſus occultò, vt quia eſſet v. gr. Impedimentum ſeruitutis ab altero ignoratæ, defectus ætatis non exiſtente adhuc malitia, & coeundi potentia, vel quodcumque aliud Impedimentum dirimens, quià ſi occultum ſit, & Matrimonium fuerit publicè quoad omnes partes externas in facie Eccleſiæ contractum, poterunt Coniuges ſublato Impedimẽto ſeruitutis, vel ab altero Coniugum ſcienter remiſſo, vel ſuperueniẽte legitima ætate, ſecretò inter ſe conſenſum renouare, ſi ambo Coniuges ſint conſcij de Impedimento; quòd ſi alter ignoret probabiliùs eſt de neceſſitate requiri, vt ille qui Impedimentum ignorat, de huiuſmodi Matrimonij inualiditate certior fiat, et ſi pòſteà conſentiat in Matrimonium, & Impedimentum remaneat occultum, adhuc Matrimonium valebit; at ſi Impedimentum ſit publicatum, debebunt publicè in facie Eccleſiæ denuo ſeruatis Eccleſiæ ſolemnitatibus contrahere; Si tamen Denũciationes Matrimonij fuiſsẽt paulò antè factæ, non eſſe in ratificatione Matrimonij repetendas docet Gutierez *de matrim. cap. 128. n. 12.*

Quomodo autem Coniux, qui Impedimentum ignorauit, ſit de eo certiorandus, diſſident Doctores, ſed omiſſis Diſputatio-
398 nibus, Probabilius eſt vt neceſſe non ſit præciſam cauſam Impedimenti, & Matrimonij nullitatis aperire, ſed ſufficere ſi aliquo modo aperiatur; itaut alter Coniux quamuis etiam ſciret Matrimonium fuiſſe ex aliqua cauſa nullum, adhuc conſenſum pro illius validitate exhibeat.

Sed quia hæc certioratio redditur in Praxi difficilis, & multoties ex ea oriri ſolent diſſentiones, & ſcandala grauiſſima, & aliquando etiam Matrimoniorum diſſolutiones, & imminentia pericula mortis, ideò admittunt magis communiter
399 Doctores, vt neceſſe nõ ſit præciſam cauſam nullitatis Matrimonij aperire, vt diximus, ſed ſufficiat ſi Coniux dicat, v. gr. quod ipſe valdè dubitat, an verè conſenſerit in Matrimonium, & propterea ad omne dubium remouendum pro ſuæ cõſcientiæ quiete cupit, vt vterq; ſuum conſenſum in ipſum Matrimonium renouet, & ſi alter renouet, ille quoque ſubiũ-
400 gat, & ego pariter conſentio; Quòd ſi ſcandalum timeatur modo quo ſuprà Impedimentum detegendo, adhuc docent Doctores ſufficere eo caſu, vt Coniux Impedimenti conſcius, impetrata prius ſecreto Diſpenſatione, ſi ea opus fuerit, dicat alteri, dum eum ergà ſe beneuolũ cognoſcit, hæc, ſeù ſimilia verba, me ne ità amas, vt niſi inter nos Matrimonium eſſet, adhuc mecum contraheres? & ſi Coniux reſpondeat affirmatiuè, ſubiunget alter, & ego pariter contraho; vt prædictum benè docent Sanchez *lib. 2. diſp. 36. n. 5. & n. 6.* Filiuccius *tomo pr. tract. 10 part. pr. cap. 3. nu. 91.* Trullenck *opere mor. tom. 3. lib. 7. cap. 5. dub. 4.* Nauarr. *in manuali cap. 22. n. 70.* Marcus Antonius Genuenſis *in praxi Curiæ Archiepiſcopalis cap. 20. n. 7.* Reginaldus *lib. 31. cap. 38. n. 277.* Auerſa *de matrim. quæſt. 11. ſect. 5. verſ. Pro reſolutione*, Verricellius *de miſſionibus Apoſtolicis quæſt. 116. n. 7.*

401 Quid verò faciendum ſi ex huiuſmodi manifeſtatione facta adhuc graue ſcandalum timeatur, vt quià vir hilaris non eſt, & cuperet occaſionem diſſoluendi Matrimonium, & propterea non reſpondet Coniugi, dùm ſic à longe de conſenſu requiritur, & ex alia parte debitum ab ea

petit

Digitized by Google

perit, & ipſa ſine graui ſcandalo ſubterfugere nequit, & reddendo peccaret, cum nondum ſit Matrimonium; Reſpondent Sanchez *lib.2. diſp. 36. n.9.* & Reginaldus *d. cap. 38. l. c.* hoc vrgenti caſu poſſe fœminam, ſublato iam per ſecretam Diſpenſationem Impedimento [ſi Diſpenſatione opus ſit] in copulam affectu maritali ex ſua parte conſentire: quia iam [ex parte alterius, cum putet Matrimonium eſſe validum, conſtat ipſam copulam eo affectu haberi, nec facit, quod alter ignoret Matrimonium fuiſſe inualidum, quia ex parte alterius iam fuit verè præſtitus conſenſus, & ex parte ipſius Impedimentum ſcientis, præſtatur de præſenti, quando ipſum Impedimentum per Diſpenſationē
402 factam ceſſauit]; vndè in d. vrgenti caſu, neceſſitas, in qua d. fœmina eſt conſtituta, facit vt probabile iudicetur, quod aliàs tale non iudicaretur, vt benè concludūt dicti Doctores, *ll. cc.* & faciunt dicta per dictum Verricellum *quæſt. 117. n.6.* Riccium *in praxi fori Eccleſ. reſol. 410. nu. 1.* & melius per Pariſium *conſ.68. n.118. part.4.*

Hanc Doctrinam intellige, ſicut diximus, vt procedat in illis caſibus in quibus vel remoueri poteſt Impedimentum, abſq; Diſpenſatione, v.gr. in defectu conſenſus, vel [ſi non poſſit, abſq; illa remoueri] ipſa Diſpenſatio præceſſerit, quia
403 ſi deſideretur Diſpenſatio, donec facta non fuerit, non poteſt is, qui eſt certus de Impedimento, debitum petere, nec reddere, quamuis ab Eccleſia excommunicaretur, & vitæ periculum, ac grauiſſima ſcandala imminerent; *cap. Inquiſitioni 44. de ſent. excomm. cap. Literas 13. de reſtitut. ſpoliat.* Sanchez *lib. 2. diſp. 39. n.8.* Reginald, *d. cap. 38. n. 279.* & nos dicemus infra.

Quando autem Impedimentum dicatur eſſe occultum, *dicemus lib.2. cap.2.* & tu videre poteris penes Sanchez *lib. 2. diſp. 40. n. 11.*

404 Animaduertas tamen, quòd ſi Matrimonium fuiſſet contractum cum Impedimento dirimenti, quod licet alijs fuiſſet occultum, ipſis tamen Parocho, & Teſtibus, vel ſaltem vni ex dictis Teſtibus, & Parocho, fuiſſet notum, tunc erit neceſſariò repetendus conſenſus [coram Parocho, & Teſtibus, Sanchez *lib.2. diſp.37. n. 10.* Filiuccius *tomo pr. tract. 10. part. pr. cap. 3. n. 94.* Trullenck *tom. 3. lib. 7. cap. 5. dub. 4. n. 15.* Reginaldus *d. cap. 38. n. 278.* quia Parochus, & Teſtes conſcij de Impedimento, non poſſunt teſtari de validitate huiuſmodi Matrimonij, cùm ipſi de Impedimento illud annullante, & irritante
405 ſint cōſcij; ſi tamen Teſtes contractui Matrimonij adhibiti plures eſſent, & ex his duo ſaltem, vnà cum Parocho, Impedimentum ignorarent, tunc nulla opus erit reualidatione, quamuis cæteri Teſtes de, Impedimento conſcij eſſent. Ratio eſt quia remanent alij Teſtes, qui cum Impedimentum ignorarint, poſſunt de validitate Matrimonij teſtari, cū ſint tot, quot Concilium requirit, vt benè docet Merolla mox citandus.

At ſi Parochus, ſeù Teſtes ſcirent Impedimentum in Confeſſione, vide quæ dicimus infra, vbi concludimus, poſſe validè aſſiſtere huiuſmodi Matrimonio, quia tunc Impedimentum ſciunt vt Deus, & extrà mundum, ſic docent Doctores ibi citati, quibus addo, Merolla *tomo pr. diſp. pr. cap. 2. n. 284.*

406 Si plura Impedimenta concurrant, ex quibus aliqua ſint publica, & cætera ſint occulta, alibi diximus pro occultis poſſe haberi recurſum ad S. Pœnitentiariam, & pro alijs Diſpenſationem impetrari à Pōtifice, & adnotauimus in Prætorio dictæ Sacræ Pœnitentiariæ, exprimi debere tam occulta, quàm publica Impedimenta, vt Papa, vel maior Pœnitentiarius ſic ſciat, quot, & quæ ſint Impedimenta, ſuper quibus Oratores egent Diſpenſatione, vt memini ſcripſiſſe *Cap. 4.*

407 Tandem nota, quod ſi Parochus, vel Ordinarius ſcirent Impedimētum ſecretum, quod extaret inter contrahere volentes, at ſcirent fuiſſe ſuper eo ſecretò diſpenſatos, poterunt diſſimulare, nec eos debebunt impedire, quin ob illud contrahant, eum coram Deo veri Coniuges effecti ſint; At ſi idem Impedimentum fue-
408 rit ipſi Parocho ab aliquo denunciatum, tunc Parochus, quamuis alias ſciat ipſos pro foro interno fuiſſe legitimè diſpenſatos, tamen ex quo dictum Impedimentum ſibi pro foro externo denunciatur, non poteſt illos in Matrimonium coniūgere, & quatenus fuiſſet Matrimonium contractum, debet ſeparare, & rem deferre ad Ordinarium, vt ipſe cognoſcat de
409 Impedimento, & ſeparet, cum ad Parochum non ſpectet cognoſcere de Impedimēto Matrimonij, ſed ſolùm ſeparare, donec cognoſcatur, & propterea rem ad Ordinarium deferre; Quod adeò verum eſt, vt quamuis res dubia eſſet, & ipſe Parochus inclinaret in partem negatiuam

Impe-

Impedimenti. tamen non poſſit ipſe cognoſcere, ſed teneatur adire Ordinarium, vnde ſi, v. gr. contrahere volentes confeſſi fuiſſent Impedimentũ aliquod inter ſe exiſtere, & poſtea negarent, non poteſt Parochus Matrimonio aſſiſtere, ſed debet rem Ordinario remittere, quia ipſe ſtare debet primæ confeſſioni de Impedimento factæ, Sanchez *lib. 3. diſp. 15 nu. 6.* Gutierez *de matr. cap.* 60., Pontius *de matr. lib. 5. cap. 36. n. 3.* Boſſius *de matr. cap. 7. n.* 198. ſic pariter ſi opponeretur, contrahere volentes, vel alterum ex eis Votum Caſtitatis emiſiſſe, & hi confiterentur quidem ſe emiſiſſe Votum, ſed fictè, & proinde non teneri, tamen non debet Parochus illa audire, ſed de Impedimento certiorem facere Ordinarium, Sanchez *n. 8. & 9.* Pontius *n. 5.* Boſſius *n. 201. ll. cc.* & inclinat Auerſa *de matr. quæſt. 7. ſect. 5. verſ. Si rurſus,* quia non ſolùm pro Impedimentis dirimentibus, ſed etiam pro merè impedientibus debet Matrimoniũ denegare, Alphonſus à vera Cruce *in append. ad ſpec. vbi agit de eo, in quo eſt Impedimentum Voti ſimplicis, verſ. Ad primum ſic pariter:* Si quis poſt ſponſalia cum vna contracta, vellet cum alia contrahere, non poteſt Parochus Matrimonio aſſiſtere, quamuis Sponſus ea ſponſalia nulla fuiſſe aſſerat, ſed adhuc tenetur huiuſmodi Impedimentum ad Ordinarium deferre, vt benè Sanchez *lib. 3. diſp. 15. n. 11.* Gutierez *de matr. cap. 6. n. 2.* Boſſius *d. cap. 7. nu.* 197.

Ordinarius autem ſi poſt contractum bona fide Matrimoniũ, & conſummatũ, cognoſcat Coniuges perſeuerare in bona fide, & habeant probabilem ignorantiam quod Diſpenſatio ſubreptitia fuerit, poteſt diſſimulare, & relinquere in bona fide Coniuges ſi iudicet imminerẽt pericula ſeparationis Matrimonij, & ſcãdalorũ conſtat ex *cap. Quia circà de Conſ & Aſſin.* & docet Pontius *lib. 8. cap. 17. §. 6. n. 40.*

410 Vnde cum literæ pro foro conſcientiæ impetratæ reddantur eo caſu nullæ, & inualida ſit Diſpenſatio obtenta, oportebit nouas literas pro vtroque foro impetrare, vide Sanchez *lib. 3. diſp. 15. num. 15.* Pirrhum Corradum *in praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap. 6. n. 35.* Bonaccinam *de matr. quæſt. 3. puncto vlt. propoſitione 3. n. 13. & n. 15.*

410 Ordinarius autem, ſtatim ac Impedimẽtum ſibi denunciatum fuerit, licèt aliàs ſciret de Diſpenſatione antea legitimè pro foro interno facta, & in eo foro Coniuges, ſeù Sponſos eſſe tutos, nihilominus, quia ſibi, vti Ordinario, & Iudici Impedimentum denunciatur, tenetur partes Iudicis aſſumere, & Matrimonium prohibere, & ſi contractum ſit, Coniuges ſeparare, donec pro foro externo Coniuges aliam obtinuerint Diſpenſationem, Sanchez. *l. c.* Nauarrus *lib. 5. conſilior. titulo de priuileg. conſ. 5. præſertim n. 7.*

412 At qualis probatio ſufficiat, ita ut Ordinarius Sponſis interdicere debeat Matrimonium, dic quod ſi Matrimonium ſit adhuc contrahendum, ſufficit ad illud impediendum vnicus Teſtis; quamuis enim
413 regulariter in alijs probationibus duo ſaltem Teſtes requirantur, iuxta illud, *in ore duorum, vel trium ſtat omne verbum, cap. Cum eſſet 10. & cap. relatum 11. de teſtam.* Bellam. *deciſ. 645. de conſuetud. n. 3.* Pariſ.
414 *de confid. quæſt. 77. n. 30. & vox vnius, vox nullius l. Iuris iurandi C. de teſt.* Nicolaus Boerius *conſ. 40. n. 13.* Angel. de Cambiglionib. *inter conſilia matrim.* Zilett. *vol. pr. conſ. 13. n. 89.* tamen quia in caſu prædicto agitur de peccato vitando, & ne Impediti contra Eccleſiæ prohibitionem contrahendo peccent, ſufficit ad impediendum vnicus Teſtis, Sanchez *lib. pr. diſp. 71. n. 1.* Paulus Piaſæcius *in praxi Epiſc. par. 2. cap. 4. n. 36. verſ. Vltra ſi agatur,* Maſc. *de probat. concluſ. 1359. n. 17.* Auerſa *de matr.*
415 *quæſt. 7. ſect. 5. verſ. Attamen;* Ad hoc tamen vt ſufficiat ad impediendum Matrimonium vnicus Teſtis plura requiſita deſiderantur; Primùm; vt Teſtis deponat, nec ſimpliciter denunciet: Secundùm, vt cum iuramento deponat: Tertiùm, vt aſſerat ſe certò ſcire Impedimentum; ſi etenim deponeret de auditu (excipe ſi Impedimẽtũ eſſet Conſanguinitatis, vel Affinitatis, de quibus *n. 417.* ſpecialiter agemus) non impediret, quamuis etiam alter Teſtis, vnà cum eo de certa ſcientia,
416 abſq; iuramento deponeret, maiorem etenim fidem facit fama, vel vnicus Teſtis cum iuramento deponens, quam duo Teſtes, quorum alter cum iuramento de auditu, & alter abſq; iuramento de certa
417 ſcientia deponerent; Vnde ad hoc vt vnicus Teſtis impediat, debet notitia Impedimenti eſſe ſufficiens, vt clarum ſit Impedimentum, & proinde non ſufficit, ſi Teſtis dicat audiuiſſe Impedimentum, quod tamen probare non poſſit; Quartũ ne ſit perſona vilis, niſi Impedimentum aliter probari non poſſet, quàm per perſonam

Vi-

418 vilem; Imò ſola fama de Impedimento
eſt ſufficiens ad impediendum ne Matri-
moniũ contrahatur *cap. ſuper eo de conſ.* Sã-
chez *l. c. n.* 13. Auerſa *d. ſect. 5. verſ. Cen-*
419 *ſetur etiam*, dummodò non ſit fama priua-
ta, hoc eſt ipſi Iudici, vti priuato conſtet,
quia ea fama ſolùm tribueret Iudici fa-
420 cultatem ad inquirendum, ſi verò conſta-
ret Iudici vti notorium, ſufficeret ad im-
pediendum, vt benè Sanchez *l. c. n. 15. vbi*
n. 16. ſubdit nec ſufficere ſolam famam
421 ad impediendum, ſi de cõtraria fama ad-
hibeantur clariores probationes, *& n. 17.*
444 ait quod ad probandum contrà famam
Impedimenti admittatur Conſanguineo-
425 rum iuramentum; Imò ſi contrahere
volentes iurent ſe non eſſe Conſangui-
neos, arbitrarium erit Iudici, iuxta perſo-
narum qualitatem, huiuſmodi iuramen-
424 tum admittere contrà eam famam; Nec
impediet, ex ſe ſimplex rumor, ſed requi-
ritur, vt verè ſit fama de Impedimento;
425 Differunt inter ſe rumor, & fama, quia
hæc propriè eſt, quando tota vicinia, vel
maior pars Impedimentum acclamat; il-
le verò eſt, quando ſolùm aliqua, vt ter-
tia, vel quarta pars viciniæ Impedimen-
tum dicit, vnde cum rumor minus pro-
bet, quàm fama, *cap. ſuper eo 5. de eo qui*
cognouit &c. nec vllibi reperiatur Iure
cautum, quod rumor impediat Matrimo-
426 nium contrahi, non erit ex ſe ſufficiens
ad impediendum, vide Sanchez *d. diſp. 71.*
n. 18. Auerſa *l. c.* Boſſium *de matrimonij*
contractu cap. 7. n. 132.

427 Verùm, ſi Impedimentum, quod denũ-
ciatur, eſſet Conſanguinitatis, vel Affini-
tatis, docet Sanchez *l. c. n. 13. circa finem*
ſufficere ad impediendum indicia, coniec-
cturas, & præſumptiones Impedimenti,
Qualia autem, & quæ ex his ſufficiant,
cum non ſit à Iure definitum, remittitur
arbitrio Iudicis, Paril. *de reſignat. Benef. lib.*
3. quæſt. 1. num. 145. Barboſa *de axiomat.*
428 *axiom. 32. n. 1.* Sufficit etiam vnicus Teſtis
de Impedimento deponens, ſi de certa
ſcientia deponat, vel de auditu à maiori-
bus ſuis, ſaltem duobus, ante litem motã,
& referat gradus clara computatione ab
vtroq; latere diſtinguendo; Sanchez *d.*
diſp. 71. n. 13. verſ. Excipiendum, Auerſa *d.*
429 *ſect. 5. verſ. Debet ergo*; Quod, ſi deponat
de auditu ab vno tantum, non impedit,
quia cum ſit Teſtis de auditu non probat
Conſanguinitatem, niſi a pluribus maio-
ribus audiuiſſet, Sanchez *l. c.* Maſcardus
de probat. concluſ. 419. *n. 3.* Couarr. *tomo pr.*
part. 2. cap. 6. §. 10. n. 21. Auerſa *l. c.*

430 At ſi Matrimonium iam fuiſſet ritè, &
cum bona fide à Coniugibus contractũ,
& Impedimẽtum denuncietur, tunc quia
431 agitur de Matrimonij diſſolutione, quæ
eſt res grauiſſima, Sanchez *lib. 7. diſp. 2. n.*
12. Laymanus *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap.*
pr. n. 4. requiruntur probationes conclu-
dentiſſimæ, Rota coram Merlin *deciſ. 194*
n. 8. Rota coram Penia *deciſ. 165. num. 14.*
432 nec duæ, pluresq; præſumptiones coniũ-
guntur ad faciendam plenam probatio-
nem, vt benè Rota coram d. Penia *l. c. n.*
433 *17.* ſed requiruntur ſaltẽ duo Teſtes omni
exceptione maiores *cap. pr. de Conſ. & Af-*
finit. Barboſa *in votis canonic. lib. 2. voto 17*
n. 116. Ludouiſius *deciſ. 351. n. 2. & plures*
alij à nobis infra citati, vbi etiam dicimus
qui Teſtes dicantur omni exceptione
maiores.

Aduertè tamen, quòd ad probandam
Conſanguinitatem, vel Affinitatem ad-
mittuntur etiam Parentes, & Conſangui-
434 nei, cum præſumantur melius alijs ſcire
eorum Genealogiam, *cap. ſuper eo 22. de*
teſtib. & cap. videtur nobis 3. qui matrim. ac-
cuſare poſſunt; vide Sanchez *lib. 2. diſp. 45. n.*
31. vbi *n. 32.* ait, non ſufficere ad Matrimo-
455 nium dirimendum ſolam famam, &
456 *à nu. 33* docet, an, & quando confeſſio
Coniugum ſufficiat ad dirimendum Ma-
trimonium legitimè contractum. Aduer-
437 te inſuper, quod ad probandam Conſan-
guinitatem inter Coniuges exiſtentem
duodecim requiſita deſiderantur, quæ in
cap. Licet ex quadam 47. de Teſtib. & Atteſt.
adnotantur.

Dixi, ſi Impedimentum Parocho ab ali-
438 quo denuncietur, quia ſi id ſciat ſolum
in Confeſſione, non poteſt dicta ſcientia
vti, ſcit enim vt Deus, & extrà mundum,
adeò vt ſi Sponſi publicè inſtent pro Ma-
trimonio inter ſe contrahendo, teneatur
illos coniugere, Sanchez *lib. 3. diſp. 16. n.*
14. Coninck *diſp. 27. dub. 7. n. 70.* Pontius
lib. 5. cap. 35. n. 2. Layman. *lib. 5. tract. 6.*
cap. 14. n. 22. Bonaccina *de matr. quæſt. 3.*
puncto vltimo propoſit. 3. n. 13. verſ. Dixi in
propoſitione, Auerſa *de matr. quæſt. 7. ſect. 5.*
verſ. Quod ſi Parochus, Steph. à S. Greg. *de*
vinculis Diu. Pret. lib. 3 cap. 52. n. 9. Ratio
eſt, tùm quia non poteſt vti ſcientia ex ſo-
la Confeſſione habita, vt diximus, tùm
quia Sponſi habent Ius petendi Sacramẽ-
ta ab eorum Parocho; & hæc doctrina
439 eſt ita vera, vt ſi Parochus, vel Confeſ-
ſor ex ſola Confeſſione nouerint, contra-
here

here volentes, eſſe in primo gradu Conſanguinitatis, in quo nec ab Eccleſia diſpenſari poteſt, adhuc non poſsit dictà ſcientia vti, ſed ſe gerere debeat perinde, ac ſi non nouiſſet Impedimentũ, ut bene docet Hurtado *tract. varij part. pr. tract. 4. cap. 3. reſol. 17. n. 25.*

440 Quomodo autem ſe gerere debeat Parochus, vel Confeſſarius, qui nouit ex ſola Confeſſione Impedimentum dirimens inter Coniuges adeſſe, docent communiter Doctores, quod ſi ſperent monitionem profuturam Pœnitenti, nec timeāt ſcandala inde oritura, debent illum admonere, quamuis cognoſcant laborare ignorantia inuincibili; Ita Auerſa *quæſt. 21. ſect. 3. verſ. Sed alij*; Bonacc. *de matrim. d. puncto vltimo n. 4.* Sanchez *lib. 2. diſp. 38 n. 5.* quia ſtatus ille ignorantiæ eſt quoddam notabile malum Animæ, & tranſire poteſt in ſtatum culpabilem; ſi verò deprehendant Pœnitentem laborare ignorantia inuincibili, & arbitrētur ex admonitione non ſequuturum fructum, ſed potius animi inquietudinem, rixas, & ſcandala, vt quia, v. gr. ſi detegatur Impedimentum, Coniuges non facile poterunt Diſpenſationem impetrare, quia pauperes ſunt; vel Matrimonium diſſoluetur, eo quia vnus Coniugum nollet denuò conſentire, vnde ſcandala orirentur, cum filiorum damno, & parentum infamia; vel periculum ſit incontinentiæ, quia adhuc vir accedet ad Coniugem, licet nō ſit ſua; his caſibus non debent monere, ſed tenentur diſſimulare, & Pœnitentem in ſua bona fide relinquere, niſi id redūdaret in damnum commune; Colligitur *ex cap. Quia circa de Conſang. & Affin.* Ibi *Diſſimulare poteris, vt remaneant in Copula ſic contracta, cum ex ſeparatione videas graue ſcandalum imminere*; Ita expreſſe docent Bonaccina *de matr. d. puncto vlt propoſ. 2. n. 4. & n. 8.* Sanchez *d. diſp. 38. n. 6.* Verricell. *de miſſionib. Apoſtolicis quæſt. 98. dub. 17. n. 186.* Coninck. *diſp. 8. num. 137.* Boſſius *de Matrimonij contractu cap. 2. num. 92. & alij communiter*; Quia finis admonitionis, & correctionis eſt bonum correcti, ergo, eo ceſſante, omitti debet, iuxta doctrinam Diui Auguſtini relatam *in cap. Si quis autem 4. cauſa 33. quæſt. 33. diſtinct. 7. Si ſcirem tibi non prodeſſe, non tibi darem, item ſi ſcirem tibi prodeſſe non te admonerem, non te terrerem.*

441 Et non ſolùm debebit eo caſu diſſimulare Confeſſarius, ſed poterit ſuadere, & præcipere Pœnitenti ſic inuincibiliter Impedimentum ignoranti, vt Coniugi petenti debitum reddat, ſi ob aliam cauſam reddere recuſet; & ſi reddere recuſet, non debebit eum abſoluere, Auerſa *l. c. verſ. Neque verò*, Sanchez *d. diſp. 38. nu. 8* Coninck *d. diſp. 9. dub. 9. n. 139.* Laym. *d. cap. 13. n. 6.* quia cùm Pœnitēs relinquendus ſit in ea ignorantia, peccat ea ſuppoſita, non reddendo, ergo Confeſſarius tenetur non abſoluere, niſi proponat ſe redditurum.

442 Dixi, niſi id redundaret in damnum cōmune, quia ſi eſſet rumor in Populo de Impedimento, & acciperet ſcandalum, tenetur omninò monere, quamuis cognoſceret laborare Pœnitentem ignorantia inuincibili, & ſcandala inde ſequutura, Sanchez *d. diſp. 38. n. 15.* Bonaccina *n. 4. l. c.* quia bonum commune præferendum eſt bono priuato.

443 Quod ſi Confeſſarius cognoſcat Pœnitentem laborare ignorantia vincibili, & culpabili, monere tenetur, quia ille eſt in malo ſtatu conſtitutus, & maius remedium ſperare poteſt per manifeſtationē, quàm per diſſimulationem, Auerſa *l. c.* Gutier. *de matr. cap. 48. num. 3.* Layman. *lib. 5. tract. 6. cap. 13. n. 5.*

444 Ampliant plerique Doctores, vt Confeſſarius, qui ex ſola Confeſſione nouit Impedimentum dirimens ſubeſſe, poſſit diſſimulare, & relinquere Pœnitentem, dicta ignorantia inuincibili laborantem, in bona fide, etiam ante Matrimonium contractum, ſi credat admonitionem non profuturam, ſed fore vt monitus non quieſcat, & adhuc contrahere velit, nec monitioni fidem adhibeat, & maxima cum difficultate, nec ſine graui ſcandalo, poſſit à Matrimonij contractu deſiſtere, ita Bonaccina *d. puncto vltimo nu. 9.* Sanchez *d. diſp. 38. n. 6. & n. 7.* vbi expreſsè docet teneri Confeſſarium eo caſu tacere, & diſſimulare, ne dicta inconuenientia ſequantur, & præbeantur peccandi cauſę.

445 Cæterùm ſi ipſe Pœnitens dubitans de valore Matrimonij, vel de iure petendi debitum, & de obligatione illud reddendi, interroget Confeſſarium, tenetur omninò veritatem dicere, nec vllo modo poteſt diſſimulare, Filiuccius *qq. mor. tomo pr. tract. 10. part. pr. cap. 3. à n. 96.* Coninck *n. 140. l. c.* Auerſa *quæſt. 21. dicta ſect. 3. verſ. Sed alij*, Sanchez *d. diſp. 38. num. 14.* quia tunc Pœnitens cum ſit in dubia fide, eſt in ſtatu, quo indiget remedio; Aduertat

uertat tamen Confeſſarius, non plura reſ-
pondere, quã interrogetur; videlicet, ſi in-
terrogetur de valore Matrimonij, eò quia
fuerit contractum ab habente Votũ ſim-
plex Caſtitatis, & an ipſe ob id teneatur
reddere debitum Coniugi, Confeſſarius
reſpondeat valere Matrimonium, & ip-
ſum Pœnitentem teneri debitum reddere;
at taceat obligationẽ, qua idẽ aſtringitur
de nõ petẽdo, quia de hoc nõ dubitat Pœ-
nitens, nec ipſe Confeſſor interrogatur, ita
bene docet Laym. *d. cap. 13. n. 6. verſ. Cæterũ.*

SERVATA FORMA CONCILII TRI-
DENTINI CONTRAHERE.

446 Diſponit Sacroſancta Tridentina Syno-
dus *ſeſſ. 24. cap. pr. de Reform.* vt, ante quã
Matrimonium contrahatur, ter à proprio
Contrahentium Parocho, tribus continuis
feſtiuis diebus, in Eccleſia, inter Miſſarum
ſolemnia, publicè denuncietur inter quos
ſit Matrimonium contrahendum; Qui-
bus Denunciationibus factis, ſi nullũ le-
gitimũ opponatur rã Impedimẽtũ ad cele-
brationem Matrimonij in facie Eccleſiæ
procedatur, vbi Parochus, Viro, & Mulie-
re interrogatis, & eorum mutuo conſen-
ſu intellecto, dicat, *Ego vos coniungo in*
Matrimonium in Nomine Patris, &c. Ibi-
que expreſsè prohibet, ne Matrimonium
contrahatur, niſi præſentibus Parocho,
vel alio Sacerdote de ipſius Parochi, ſeù
Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus
Teſtibus; & aliter celebrata Matrimonia
nulla, & irrita decernit; Hoc autem Cõ-
cilij Decretum inter Fideles vbicumq; va-
447 lidum eſt, vbi receptum; At in locis, in
quibus Tridentinum Concilium non eſt
receptum, valet Matrimonium, omiſſa di-
cta forma, celebratum, vt declarauit Sacra
Congregatio Cardinalium, teſte Pirrho
Corrado *l. c. n. 14.*

Quis ſit proprius Parochus, & qui poſſint
aſſiſtere Matrimonio, prout quando
poſſint omitti Denunciationes, & à qui-
bus, & ex quibus cauſis ſuper illis Diſpen-
ſari poſſit, dicemus *lib. 3.*

448 Quamuis in Literis Diſpenſationum, quę
committuntur Delegato, præcipiat Papa,
vt Matrimonium; *ſeruata forma Concilij*
Tridentini, contrahatur, vnde videatur
imponere conditionem, vt neceſſarium
omninò ſit Denunciationes præmitti, nec
poſſe per Ordinarium remitti, nihilomi-
nus poterit ipſe Delegatus Diſpenſationẽ
exequi, licet Denunciationes ab Ordina-
rio remiſſæ ſint, cum id à Concilio relin-
quatur prudentiæ, & arbitio Ordinarij;

449 Idq; verum eſt, & rite procedit, non ſolũ
quando in ipſis Literis Diſpenſationis di-
citur, vt Matrimonium, *ſeruata forma*
Concilij Tridentini, contrahatur, nulla
Denũciationum facta mentione, verùm
etiam quando in ipſis Literis ſpecialis de
illis mentio facta fuiſſet, vt fieri ſolet dùm
Oratores Diſpenſationem petentes in
aliena Diœceſi commorantur, quo caſu
de ſtylo Romanæ Curiæ Literæ Diſpenſa-
tionis dirigi ſolent Ordinario loci domi-
cilij, cum clauſula *factis Proclamationibus*
in Parochialibus Eccleſijs originis Orato-
rum; Ità benè docent Gutierez *de ma-*
trim. cap. 128. n. 11. Sanchez *de matrim. lib.*
8. diſp. 35. num. 19. Corrad. *in praxi*
450 *Diſpenſ. Apoſt lib. 7. cap. 7. n.* 17. imò dato
etiam, quòd Delegatus diſpenſaſſet cum
clauſula, *vt ſeruata forma Concilij Tridentini*
Matrimonium contrahatur, ſi Oratores, non
præmiſſis Denunciationibus cõtraherent,
eſſet Matrimonium illicitum, ſed tamen
validum, dum in reliquis ſeruata fuiſſet
forma Tridentini Concilij, vt benè idem
Sanchez *l. c.* licet enim ea verba, *factis Pro-*
clamationibus, poſita in Ablatiuo abſo-
luto, videantur importare conditionem,
vt dicemus *cap. ſequenti*, verius tamen di-
cendum eſt, iſto caſu non importare for-
mam, ſeù conditionem, cum exprima-
tur forma Iuris comunis eo modo quo
iure ineſt; vndè colligitur intentionem
Pontificis Diſpenſationem concedentis
non eſſe formam, & conditionem indu-
cere, ſed potius quodammodò admone-
re, vt ſeruetur forma Iuris communis,
& conſequenter, ea prætermiſſa, actus nõ
irritatur, qui alias validus eſſet, niſi ea
forma in Commiſſione exprimeretur, ita
Sanchez *lib. 3. diſp. 33. nu. 4. & lib. 8. diſp*
35. d. num. 19. Boſſius *de triplici*
Iubilæi Priuileg. ſect. 2. caſu 21. §. 6. num.
75. & num. 80. Merolla *tom. 2. diſp.*
4. cap. 6. dub. 19. num. 271. Corrad. *l. c.*
Quando etenim exprimitur id, quod ta-
citè ineſt, nil operatur, Andræas Molfes
comm. ad conſuetud. Neap. tomo pr. par. 4. vbi
de Renunciatione quæſt. 17. nu. 40. & regula-
451 riter ea forma, quæ eſt inducta, non ad eſ-
ſe, ſed ad benè eſſe, ſi omittatur, non vi-
tiat actum; Lotherius *de re beneficiaria lib.*
2. quæſt. 31. n. 15.

452 Tũc quidem noua forma inducitur om-
ninò ſeruanda, vel quando conſtitutio
mandat aliquid fieri aliter, quàm prius
eſſet de iure comuni diſpoſitum, Sãchez,
& Corradus *ll. cc.* Lotherius *d. lib.*

2.

2. *quæſt.* 19. *n.* 30. *& lib.* 3. *quæſt.* 16. *n.* 8. Gu-
tierez mox citandus, Rota *inter deciſ. im-*
preſſas per Gencium *tr* 4. *ſ, de cenſib. deciſ.*
464. *n.* 17. in impreſſione moderna, vel
quando non ſolum diſponit ſuper aliquo
actu faciendo, ſed etiam vltra procedit,
nempè adijciẽdo nullitatem actus aduer-
ſus non obſeruantiam ſuæ Diſpenſatio-
nis, Cencius *de cenſib. quæſt.* 49. *num.* 13.
eadem impreſſione Seraphinus *deciſ.* 580.
n. 1. Gutierez *de matrim. cap.* 61. *n* 56. Pir-
453 rhus Corrad. *lib.* 5. *cap.* 14. *nu.* 37. vnde ſi
Papa in Reſcripto diceret, vt Delegatus nõ
diſpenſaret, niſi prius factis Denunciatio-
nibus, tunc dicta diſpoſitio facta eſſet in
forma non ordinaria, & conſequenter
formam præſcriberet, & conditionem
Delegato imponeret, qua non ſeruata,
Diſpenſatio nulla eſſet & inualida; vide
Pirrhum Corrad. *lib.* 7. *cap.* 7. *n,* 19.

ET IN EO POSTMODVM REMA-
NERE.

454 Hæc verba videntur potius appoſita ad
tollendum omne Dubium, quod Iuris
ignaris occurrere poſſit, quàm quòd ne-
ceſſaria ſint, quia contracto Matrimonio
ritè, & legitimè, conſequitur neceſſariò,
vt poſſint, ac debeant Coniuges in eo re-
manere, cum indiſſolubile ſit, *Quod Deus*
coniunxit homo non ſeparet, *Matth.* 19.
ex diſpenſatus ad Matrimonium contra-
hendum, quod principale eſt, intelligitur
etiam diſpẽſatus, vt in eo remanere poſ-
455 ſit; conceſſo enim principali, conceſſum
cenſetur acceſſorium *l.* 2. *ff. de iuriſd. om-*
nium indic. & nos diximus *cap.* 2. Imò quam-
uis regulariter res per quas cauſas naſci-
tur, per eaſdem diſſoluatur *§ fin. inſtit. qui-*
bus modis oblig. tollit. tamen, quicquid ſit de
alijs Cõtractibus, qui Contrahentium cõ-
ſenſu diſsolui poſſunt, certũ eſt Matrimo-
nium ritè, & legitime contractum, &
conſummatum nulla cauſa, nec etiam
mutuo Coniugum conſenſu diſſolui poſ-
ſe, vt Fragoſius *regim. Chriſt. Reip. par. pr. lib.*
2. *Diſp.* 4. §. 2. *n.* 300.

456 Quid autem facere debeant Coniuges,
ſi, poſt cõtractum bona fide Matrimoniũ,
ſuperueniat dubium Impedimenti; Dico
quòd ſi alter ex Coniugibus ſit in bona
fide, & alteri ſuperueniat dubium tunc ſi
Impedimentum ſit occultum, & talis
qualitatis, vt poſſit, abſq; Diſpenſatione,
ab ipſo Coniuge tolli, faciunt ea, quæ di-
xi ſupra; ſi verò non poſſit ab ipſis Coniu-
gibus amoueri, ſed neceſſaria ſit Diſpen-
457 ſatio, tunc ſi Coniux certò ſciat aliquod
Impedimentum adeſſe, quamuis etiam
probari non poſſit pro foro externo, non
poteſt abſq; culpa lethali, ante Diſpenſa-
tionem, petere, & reddere debitum, *cap.*
Inquiſitioni 44. *de ſent. excomm.* Couarruu.
tom. pr. part. 2. *cap.* 7. §. 2. *n.* 7. Sanch. *lib.*
2. *diſp.* 39. *num.* 8. Dian. *par.* 4. *tract.* 4. *re-*
ſol. 48. Sperell. *deciſ.* 119. *num.* 67.
Auerſ. *de Matrim. quæſt.* 21. *ſect.* 3.
458 *verſ. Sed certum*; quia cum ſit certus de
Impedimẽto, accederet ad non ſuam; Vn-
de quamuis eo caſu ab Eccleſia excom-
municaretur, & vitæ periculum iminine-
ret, ac grauia ſcandala ſequerentur, nec
petere debitum, nec reddere poterit; vide
Couarruu. *l. c.* Sanch. *d. diſp.* 39. *num.* 8.
459 Idem eſſet ſi de Impedimento non eſſet
omninò certus, ſed parum admodum
dubij remaneret, Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 44. *nu.*
3. *d, cap. Inquiſitioni*, Reginald. *lib.* 31. *cap.*
460 39. *n.* 300. Quod ſi non ſit quidem certus,
ſed probabili, & diſcreta credulitate ar-
bitretur adeſſe Impedimentum, tenetur
adhibere diligentiam ad vincendum du-
bium, & veritatem habendam, & interim
tenetur reddere, ſed non poteſt petere;
cap. Dominus 2. *de ſec. Nuptijs d. cap. Inqui-*
ſitioni 44. Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 41. *num.* 46. *&*
461 *n.* 47. At ſi ſit in æquali dubio, habet enim
probabilem opinionem, v. gr. vitæ prio-
ris Coniugis, & ſimiliter probabilem aſ-
ſenſum mortis, & ita valere Matrimoniũ,
poteſt petere, & reddere, quia poteſt am-
plecti opinionem probabilem mortis ſui
viri, & Valoris Matrimonij, Sanch. *diſp.*
42. *n.* 9. *lib.* 2. *& d. diſp.* 44. *n.* 4. Couarruu.
l. c. Auerſa *de matr. quæſt.* 21. *ſect.* 2. *circa*
finem, Reginald. *d. cap.* 39. *circa finem*.
462 Ampliat Sanchez *d. diſp.* 44. *l. c.* hanc do-
ctrinam, ita vt poſſit petere, & reddere
Coniux dubitans, quamuis probabilius
crederet non valere Matrimonium, dum-
modò tamen habeat opinionem probabi-
463 lem, vt diximus *cap.* 4. Id tamen, quoad
debiti petitionem, non admitterem, ante
factam diligentiam ad vincendum dubiũ,
& veritatem habendam; ſi tamen poſt ad-
hibitam diligentiam ſufficientem, nõ po-
tuerit veritatem aſſequi, & Impedimen-
tum detegere, tunc poterit petere, & red-
dere, depoſito dubio, ad conſilium Paſto-
464 ris, ſeu alterius viri Docti, quia poteſt eo
caſu dici poſſeſſor bonæ fidei, cui licet rẽ,
de qua dubitat, non ſolùm detinere, ſed
ea vti, Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 41. *num.* 12.
Boſſ. *mor. varia part.* 2. *tit. prim. num.*
1985. Filiuc. *tom. tract.* 10. *part. pr.*

cap. 9. num. 343. Coninck *de Sacram. diſp.*
34. *dub.* 10. *nu.* 105. Reginald. *lib.* 31. *cap.*
39. *n.* 299. Diana *part.* 3, *tract.* 4, *reſol.* 293,
De Lug. *de iuſt, diſp.* 17, *num.* 88.
465 Sperell. *l. c.* quia in dubio melior eſt con-
ditio poſſidentis *Regul. in par.* 65. *de reg. Iu-
ris in* 6. Et eò magis petere, & reddere po-
terit, ſi leui credulitate Impedimentum
credat, depoſito tamen ſcrupulo, ad conſi-
lium Paſtoris, ſeù alterius viri Docti; *dict.
cap. Inquiſitioni* 44. Sanchez *dicta diſp.* 41. *n.
n.* 42. Sperell. *l. c.* Filiuccius *l. c. nu.* 343.
466 Coninck. *diſp.* 34, *nu*, 105. limitant non-
nulli, vt Coniux dubitans non teneatur,
nec poſſit intra primum bimeſtre ante
conſummatum Matrimonium reddere,
eò quia intra dictum primum bimeſtre
de Iure non teneatur, vndè dùm dubitat
de validitate Matrimonij, non poteſt tunc
petere, nec reddere, quia alter adhuc non
eſt in poſſeſſione exigendi, & propterea
eidem denegando, non imminet Iniuſtitię
periculum, ex quo abſq; vlla culpa po-
467 teſt denegare debitum; ſed verius dicen-
dum eſt, adhibita diligentia ſufficienti, ad-
huc licere etiam in dicto primo bimeſtre
petere, & reddere, quia dicta diligentia ad-
hibita, adhuc licet re poſſeſſa vti.
468 Quòd ſi poſt Matrimonium bona fide
contractum vtriq; Coniugi ſuperueniat
dubium, neuter petere, & reddere pote-
rit, ante quàm adhibuerint ſufficientem
diligentiam ad vincendum dubium; ra-
tio eſt quia, ſi alter ſolus dubius ſit de Im-
pedimento, ſe exponeret Coniux pericu-
lo iniuſtitiæ, non reddendo Coniugi, qui
469 non dubitat; ad hoc enim vt dubitans
poſſit alterum iure ſuo licitè ſpoliare,
oportet, vt ille certus ſit rem nō eſſe Co-
niugis in bona fide exiſtentis, vt benè do-
cet idem Boſſius *l. c.* At ſi vterq;, dubitet
nullum periculum iniuſtitiæ eſt, ex quo
neuter Ius exigendi habet; Reginald. *lib.*
470 31. *d. cap.* 39. *n.* 400. ſi tamen poſt adhibi-
tam ſufficientem diligentiam, adhuc non
poſſit vinci dubium, & Impedimentum
detegi; poterit vterq;, depoſito dubio, pe-
tere, & reddere, quia nimis durum eſſet,
duos Coniuges culpa carentes perpetuò
priuari vſu Coniugij, vt bene concludunt
Sanchez *d. diſp.* 41. *n.* 55. Filiucc. *tom pr.
tract.* 10. *part. pr. cap.* 9. *n.* 344. Coninck. *de
Sacram. d. diſp.* 34. *dub.* 10. *n.* 105.

Quæ dicta ſunt circa dubium, quod poſt
Matrimonium bona fide contractum Co-
niugibus ſuperuenit, adaptari poſſunt, &
471 locum habere eo etiam caſu quo Co-
niuges cum mala fide idem Matrimoniū
contraxerint, quia ſi ſunt certi de Impe-
dimento, neuter poteſt petere, & redde-
re, quamuis, vt diximus, ab Eccleſia excō-
municarentur, & vitæ periculum, ac gra-
uiſſima ſcandala imminerent; ſi ſunt du-
bij ante adhibitam diligentiam, neuter
poteſt reddere, & petere; Si leui credu-
litate dubitent, poſſunt depoſito dubio
ad conſilium Paſtoris, vel alterius viri
docti, & petere, & reddere; Si vnus tantū
mala fide contraxit, certus de Impedimē-
to, nullo modo poteſt petere, & redde-
re; ſi in dubio contraxit, non poteſt pe-
tere ante adhibitam diligentiam ſufficiē-
tem, ſed reddere tenetur. Quod ſi vterq;
dubitauerit, neuter ante adhibitam, vt ſu-
pra, diligentiam, poteſt petere, & red-
dere.
472 Aduertas tamen, quod Coniux, qui de
valore Matrimonij non dubitat, non te-
netur credere alteri Coniugi Impedimen-
tum affirmanti, niſi vrgentibus coniectu-
ris conuincatur ad credendum, Sanchez
lib. 2. *d. diſp*, 41. *n*, 52, *verſ. Quartò dico*; Fi-
473 liucc. *d. cap*, 9, *nu.* 343. Si tamen conuin-
catur, & credat Impedimentum, non po-
terit, ante adhibitam diligentiam ad vin-
cendum dubium, petere, & reddere, San-
chez *l. c. n.* 52.
474 Quæ autem, ac quales ſint huiuſmodi
vrgentes coniecturæ, ſatis benè explicant
Sanchez *lib.* 2. *tota diſp.* 45. *& præcipuè à n.*
6. & Boſſ. *de Matrimonij contract. cap.* 2. *à
n.* 63,

Quæ, & qualis differentia ſit inter ſcien-
tiam, credulitatem, opinionem, ſuſpicio-
nem, dubium, ac ſcrupulum, *dicemus lib.* 2.

LIBERE, ET LICITE.

475 Hæc clauſula intelligi debet, vt non ob-
ſtantibus Impedimentis Pontifici expreſ-
ſis, & ſuper quibus fuerint legitimè diſ-
penſati, poſſint Oratores Matrimonium
contrahere, licet enim hanc clauſulam
vigintiquinque modis explicet Gon-
zales *ad Reg.* 8, *Cancell. Gloſſa* 53. *à num.*
2. *vſq, ad n*, 25, hoc tamen caſu interpre-
tari debet à materia de qua agitur, & eo
reſpectu, quo profertur, vt idem Gonza-
les docet *l. c. n*, 34.
476 Dicitur *liberè*, quia eſt Canon latæ ſen-
tentiæ, & denotat non requiri aliam ſen-
tentiam, ſeù licentiam ad contrahendū,
vt benè explicant Sanchez *lib. pr. diſp.* 54.
n. 6. 10. 12. *&* 31. Cornelius *conſ.* 54. *n.* 7.
vol. 4. Gratianus *diſceptat. forenſ. cap.* 47. *n.*
21. *tomo pr. & cap.* 432. *num* 24. *tomo* 3. Bar-

T bof.

boſa *de diction. dictio.* 190. *n.* 9. Rota coram
Merlino *deciſ.* 503. *n.* 1.
477 Dicitur *licite*; hoc eſt, vt poſſint contra-
here non obſtantibus Impedimentis Papę
narratis. & per Delegatum diſpenſatis.

AVCTORITATE NOSTRA.

478 Quando Papa concedit Anctoritate Apo
ſtolica, dicitur concedere nomine digni-
tatis, & non perſonæ; Seraphinus *deciſ.*
1371. *n.* 4.
479 Dicta verba *Auctoritate noſtra*, quando co-
niunguntur cum verbo *Concedimus fa-
cultatem*, non faciunt iurisdictionem de-
legatam; At dùm iunguntur poteſtati
aliquid faciendi, vt in huiuſmodi man-
datis de diſpenſando, faciunt Delegatum,
ſic benè explicant Franciſcus Paccinus *de
viſit. par.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 3. Garcia
de benef. par. 5. *cap.* 7. *n.* 50. Sanchez *lib.* 8.
480 *diſp.* 2. *n.* 10. etiam quoad ea, quæ Ordi-
nario ex ſua ordinaria iuriſdictione com-
petunt: Menochius *de præſumpt. præſumpt.*
16. *n.* 28. *lib.* 2. Moneta *de commut. vlt. vol.*
cap. 7. *n.* 140. *conſ.* 141. Sanchez *l.c.* Barbo-
ſa *de clauſ. clauſ.* 12. *n.* 3. Lezana *in ſumma
tomo* 3. *verbo Clauſula n.* 12. Quando verò
481 Diſpenſatio fit à Delegato Papæ, cenſetur
facta ab ipſo Papa, cui ſoli competit po-
teſtas diſpenſandi in Matrimonij Impedi-
482 mentis, vt alibi diximus; cum hæc (ſeclu-
ſis Impedimentis, quæ Iure diuino, vel
naturali procedunt) ex Canonibus Ponti-
ficijs proueniãt, in quibus nullus inferior
poteſtatem habet diſpenſandi, niſi quate-
nus ab ipſo Papa concedatur, vel expreſsè,
vel ſaltem præſumptiuè, vt in quibuſdam
vrgẽtiſſimis caſibus præſumi diximus *lib.* 2
Et cum Delegatus Papæ, quoad cauſam
delegatam gerat vices Pontificis, poterit
Teſtes cogere, & animaduertere in turban-
tes ſuam iurisdictionem.

DISPENSES.

Quid ſit Diſpenſatio, vnde dicta, & eius
effectus diximus *cap. pr.*

Verificatis igitur omnibus, quæ ex for-
ma mandati verificari debent, Delegatus
ad Diſpenſationem ipſam procedet, cuius
formulam infra adnotabimus.

Hic autem plura ſciu digna, circa hu-
iuſmodi Diſpenſationum materiam ſunt
adnotanda.

483 Animaduertẽdum primò, pluribus mo-
dis finire Matrimonialem Diſpenſationẽ
pro foro externo conceſſam; nempè mor-
te Diſpenſati; morte Concedentis, quoad
Exequutorem voluntarium, nondũ adim-
pleto effectu; Renunciatione per Diſpen-
ſatum facta, & per Legislatorem accepta-
ta; reuocatione a legislatore facta antè
effectum conſummatum Diſpenſationis,
defectu intentionis, vel defectu poteſtatis
in Cõcedente; & demùm inhabilitate im-
petrantis, vt explicant Sanchez *lib.* 8. *diſ-
putationib.* 27. 28. 29. 30. Pontius *de ma-
trim. lib.* 8. *cap.* 17. 18. 19. & 20. Bo-
naccina *de legib. diſp. pr. quæſt.* 2. *puncto* 10.
Eſcobar *Theolog. mor. tract. pr. exam.* 16. *cap.*
3. *in princip.* Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 19.
in principio; de quibus omnibus infra ſuc-
cinctim agemus.
484 Adnotãdũ ſecũdo; quòd licet Oratorẽs
obtinuerint à Põtifice Mandatũ de diſpẽ-
ſando, & licet etiã Delegatus preces Pon-
tifici porrectas veras eſſe compererit, &
nil obſtet pro exequutione Diſpenſatio-
nis, non tamen poterunt Matrimonium
validè, & licitè contrahere, donec Diſ-
penſatio cum effectu facta fuerit. Aliud
enim eſt Diſpenſatio, & aliud eſt Manda-
tum de diſpenſando, quo Superior non
diſpenſat, nec Impedimentum remouet,
ſed diſpenſari mandat, cognita precum
veritate, vnde hoc vim Diſpenſationis
non habet, vt bene docent Franciſcus
Leo *in theſ. fori Eccleſ. par.* 2. *cap.* 8. *nu.* 97.
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 30. *n.* 12. Puteus *deciſ.*
256. *n.* 1. *lib. pr.* Trullenck *opere mor. lib.* 7.
cap. 10. *dub.* 10. *n.* 24. *tomo* 3. Pirrhus Cor-
radus *in praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 7. *n.*
55. Marcus Paulus Leo *in praxi Sacræ Pæ-
nitentiariæ part. pr.* vbi *an Confeſſores de-
legati ſint meri Exequutores, verſ. Secundò
collige, pag. mihi* 27. Rota *deciſ.* 721. *n.* 1. *part.*
3. *recent.* & proinde filij ex huiuſmodi Ma-
trimonio nullo procreati, erũt Illegitimi,
Sbrozius *de off. Vicarij lib.* 2. *quæſt.* 34. *in fi-
ne*, Ita Nauarrus *penes prædictum.*
485 Adnotandum Tertio; Poſſe huiuſmodi
matrimonialem Diſpenſationem fieri ex-
trà Diœceſim Diſpenſãtis; quia eſt actus
Iuriſdictionis voluntariæ, & non conten-
tioſæ, & ob id exerceri poteſt etiam extra
Territorium; Ioannes Valerus *diff. var. fori
verbo* Abſolutio. *diff.* 9. *n.* 13. Gamb. *de off.
& poteſtate legati lib.* 10. *n.* 358. Sanchez *lib.*
3. *diſp.* 8. *num.* 7. Pelliccionius *quæſt.
illuſtr. quæſt.* 6. *cap.* 7. *pag. mihi* 55. *col. prima
in fine*, Rota *deciſ.* 69. *nu.* 1. *part.* 4. *recent.*
Squillant. *de oblig. Clericor. part.* 2. *num.*
123. *& de priuileg. Clericor. cap.* 2. *n.* 8. Ver-
ricellius *de miſſionib. Apoſtolic. quæſt.* 155. *n.*
2. non tamen poterunt extrà Diœcæſim
examinari Teſtes, nec proceſſus inſtrui,
quia id eſt actus iurisdictionis contentio-
ſæ;

ſæ ; vt bene diſtinguit Sanchez *lib. 3. diſp.*
8. n. 5.
486 Adnotandum quarto, Quod ſi Delega-
tus dubitans de validitate Literarum pro
foro externo obtentarum diſpenſare re-
cuſaret, eo Delegato mortuo, vel ab offi-
cio remoto, poterit eius ſucceſſor adiri,
487 vt diſpenſet ; verùm ſi pronunciaſſet Li-
teras eſſe ſubreptitias, vel obreptitias, &
propterea non exequendas, tunc nec ipſe,
nec ſucceſſor poterunt ſe vlterius ingere-
re, quamuis poſtea, re melius cognita, ſic
per errorem pronunciaſſe cognoſceret,
quia ſic pronunciando functus eſſet offi-
cio ſuo ; & per ipſam pronunciam totam
eius commiſſionem conſumpſit ; vnde ſi
Oratores eo caſu diſpenſari velint, debe-
bunt de nouo recurrere ad Sũmum Pō-
tificem ; Ita docent Sanchez *lib. 8. diſp. 27.*
num. 39. Squillante *de priuilegijs Cleri-*
corum cap. 2. priuleg. 2. dub. 11. à num. 207.
Ludouiſius *deciſ.* 486. *n.* 8. Rota coram
Caualerio *deciſ.* 347. *n.* 2. Coccinus *deciſ.*
336. *n.* 2. *& deciſ.* 323. *n.* 1. 2. Rota *deciſ.*
631. *n.* 8. *part. 2. recent. & deciſ.* 303. *nu.* 4.
part. 3. recent. Rota coram Durano *deciſ.*
8. *n.* 2. Rota coram Merlino *deciſ.* 131. *nu.*
2. *& deciſ.* 489. *n.* 3. Merolla *tomo 2. diſp.*
4. *c.* 6. *nu.* 609. Maſſobr. *de conc. requiſ.* 5.
488 *dub.* 12. *n.* 1. qui ampliat vt nec poſſit De-
legatus reaſſumere cauſam, etiam de con-
ſenſu partium, ſi pronunciauit ſe non ha-
bere iuriſdictionem ; Quod idem clarè
colligitur *ex cap. Significantib. 38. de off. dele-*
gati, & faciunt dicta per Tuſchum *concl.*
489 434. *n.* 6. *lit. I.* Et in hoc differt Delegatus
pro vtroq; foro ab Ordinario, cui per-
mittitur retractatio, eò quia iure proprio
iudicat, vt benè diſtinguunt, Sanchez *d. n.*
29. Squillante *n.* 207. & Merolla *n.* 609. *ll.*
490 *cc.* Imò, & in hoc differt etiam à Con-
feſſario, & Delegato pro ſolo conſcientię
foro, qui ſuam ſententiam reuocare, &
ſe retractare poteſt, vt infra *cap.* 8.
Quamuis tamen non poſſit Delegatus ſe
retractare, vt ſupra, nec ſe vlterius in Diſ-
491 penſatione ingerere ; nihilominus ſi diſ-
penſaſſet, & poſtea cognoſceret ſe fuiſſe
deceptum, poterit non vti Delegatus, ſed
tanquàm loci Ordinarius, ad quem co-
gnitio de Impedimentis ſpectat, cognoſ-
cens Impedimentum ſubeſſe, impedire,
ne Matrimonium contrahatur, vel ſi con-
tractum ſit, operari, vt ſeparetur, vel diſ-
ſoluatur, donec per nouam Pontificis Diſ-
penſationem dictum Impedimentum
tollatur, *cap. Porrho 3. de diuort.* Ma-
ranta *in ſpeculo aurea par. 6. quæſt. 9. n.* 136.
Sanchez *lib. 8. diſp. 27. d. nu.* 39. Merolla
l. c. n. 610. Squillante *d. n.* 209.
Adnotandum quintò, quòd licèt Dele-
gatus non poſſit poſt ſententiam ſe vlte-
492 rius ingerere, vt diximus, ſi tamen aliud
diuerſum in Mandato contineatur, v. gr.
facultas legitimandi prolem, poterit eam
quandocumq; legitimare, dum per obli-
uionem, vel incuriam id non fuiſſet exe-
quutus, quia in parte illa non fuit fun-
ctus officio ſuo, nec iuriſdictionem ſibi
hac parte commiſſam conſumpſit. Imò ſi
493 Delegatus mortuus, vel abſens eſſet, vel
ab officio remotus, poterit prædicta exe-
qui eius ſucceſſor ; Coccin. *d. deciſ.* 323. *n.*
2. 3. Sanch. *lib. 8. diſp. 7. n.* 17. & nos di-
ximus *cap.* 4. dùm etenim Mandatum
continet plura, & diuerſa capita, ſi ſen-
tentia lata ſit ſuper vno non expirat quo-
ad alia, vt benè Coccin *d. deciſ.* 323. *n.* 12.
494 Excipiunt aliqui ſatis probabiliter, itaque
poſſit Delegatus ad vnam cauſam, iterũ
ſententiare, quando tuliſſet ſententiam,
ſeù Decretum Diſpenſationis nulliter, ex
defectu formæ ſui Mandati per eum non
ſeruatæ, ita benè Sanch. *d. diſp. 27. n.* 39.
Ventriglia *in praxi annot. 38. §. vnico nu.* 8.
Meroll. *d. cap. 6. n.* 610. Squillant. *de priu.*
Cleric. cap. 2. n. 208. Fragoſius *regim. Chriſt.*
Reip. part. pr. lib. 4. diſp. 10. *§.* 1. *num.* 134.
Tuſch *concluſ.* 432. *nu.* 21. *lit. I.* quia tunc
dicitur feciſſe, vt priuatus, vt benè Tuſch.
l. c. n. 48. ſecus autem erit, ſi pronunciet
ſeruata forma Mandati, quia tunc non
poterit.
495 Adnotandum ſextò, quod facta per De-
legatum Diſpenſatione, præmiſſa Infor-
matione iuxta formam ſibi in Mandato
præſcriptam, non poterit Ordinarius ſe
intromittere in cognitione Diſpenſatio-
nis, quàm Delegatus nomine Sũmi Pon-
tificis fecit, niſi ſubreptio eſſet euidens,
vel ex confeſſione partis, vel ex tenore
Bullæ, ſi hæc ſibi præſentetur, licet ei di-
recta non ſit, Genuenſ. *in praxi Curiæ Ar-*
chiepiſcopalis cap. 20. nu. 15. Pirth. Corrad.
in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 7. nu. 75.
Tuſch. *concluſ.* 142. *n.* 8. *litt. M.* maxime
ſi principaliter cognoſceret de fœdere
Matrimonij, & incidenter de Diſpenſa-
tione, quæ eſſet notoriè ſubreptitia, vt
bene Tuſch. *l. c.*
496 Adnotãdũ ſeptimò quod ſi Delegatio, &
Commiſſio Pontificis fuit perſonalis, nē-
pè alicui particulari perſonæ facta, tunc,
quamuis illa perſona eſſet in Dignitate
eccle-

eccleſiaſtica conſtituta, ſi dictus Dele gatus moriatur, Commiſſio finit, tam ſi res integra ſit, quàm non; ſi verò Commiſſio fiat Dignitati, vel Officio, vt in caſu noſtro, tunc morte Perſonæ Dignitatem habentis, vel Officialis, vel amotione ab Officio, non expirat Commiſſio, ſed Succeſſor in Officio, ſeù Dignitate poterit illam exequi, ſiuè res ſit integra, ſiuè non,
497 quia officiũ Vicarij remanet in Succeſſore, Pariſ. *de reſignat. lib. pr. cap.* 11. *nu.* 17. Tancred. *de matrim. lib.* 8. *diſp.* 27. *n.* 2. & alij à nobis relati *cap.* 5.

498 Tunc dicitur rem non eſſe integram, quo ad has matrimoniales Diſpenſationes, in quibus nullus venit citandus, quãdo poſt factam præſenrationem Commiſſionis, Delegatus mandat Informationes ſumi, vt diximus; & docent Maranta *in ſpeculo aureo par* 4. *diſp*, 9, *n*. 20. Sanch. *lib.* 8, *diſp.* 28. *nu*, 28, Meroll. *tom.* 2. *diſp*, 4. *cap*, 6. *dub*, 31. *n*. 490. qui vltimus *l. c. nu.*
499 596. docet, Delegationem, & Commiſſionem, quæ fierent vni perſonæ, duas Dignitates eodem tempore poſſidenti, v. gr. Præpoſituram, & Archidiaconatum, ſi poſtea, dicta Perſona mortua, dictæ Dignitates conferrentur duabus Per-
500 ſonis, tranſire ad vtramq; Dignitatem; *& n*. 597. docet, vt ſi Commiſſio duabus Dignitatibus facta fuiſſet, mortua altera ex Perſonis, quæ vnam ex dictis Dignitatibus poſſidebat, ſi ſuperſtes eandem ſic vacantem ex Diſpenſatione impetraret, poterit is ſolùs dictam Commiſſionem exequi, & in ea procedere.

Adnotandum octauò ex communi, &
501 recepta Doctorum ſententia, quòd Diſpenſatio purè, & ſimpliciter facta, non expirat morte Concedentis, etiam re integra; Sanch. *lib*, 8: *diſp.* 23. *n.* 91. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *n.* 220. Meroll. *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 31. *diffic. pr. n.* 488. quia cum Diſpenſatio iam fuerit legitimè facta, non retractatur ex facto ſuperuenięti.

502 Quæ Doctrina ampliatur, primo, quãuis Diſpenſationis effectus nondum fuerit conſummatus, vt benè concludunt præcitati Doctores *ll. cc.* ſecundò, quamuis etiam tempore mortis Pontificis cõcedentis Diſpenſatio non fuerit ab ipſo Diſpenſato acceptata, Sanch. *d. diſp.* 28. *nu.* 43. Meroll. *d. cap.* 6. *nu.* 490. tertio; quamuis etiam Literæ adhuc confectæ non fuerint, Meroll. *d. cap.* 6. *dub.* 32. *nu.* 552. ſecus tamen dicendum erit de Diſpenſatione, & Gratia facienda.

Ad dignoſcendum autem quæ Gratia, ſeù Diſpenſatio ſit facta, & quæ facienda,
503 hæc regula a Doctoribus aſſignatur; Quoties alicui committitur poteſtas diſpenſandi cum aliquibus certis perſonis, & in Mandato expreſſis, & dubium eſt an ea poteſtas conceſſa fuerit in gratiã Delegati diſpenſaturi, vel Perſonarum quibuſcum diſpenſandum eſt, cenſeri debet conceſſa in fauorem Perſonarum diſpenſandarum; vndè cum huiuſmodi poteſtas ſtrictè interpretanda ſit, vt diximus *cap.* 2. mortuo Papa, qui poteſtatem conceſſit, ſi res adhuc integra ſit, expirabit ipſa poteſtas, nec vlterius eo caſu poterit à Delegato procedi; Quod ſi
504 poteſtas diſpenſandi conceſſa fuerit in Gratiam Delegati diſpenſaturi, durabit, quamuis Concedẽs re integra moriatur, cùm hæc poteſtas ſit latè interpretanda, vt diximus *d. cap.* 2. & concludunt pleriq; Doctores mox citandi.

Prædicta tamen ita intelligas, vt ceſſet diſpenſandi poteſtas morte Pontificis,
505 qui eam conceſſit, quando Delegatus eſt voluntarius, itaut, ſi velit, diſpenſet; quia tunc, cùm Gratia ab Exequutoris voluntate pendeat, & hic pro ſuo libito poſſit Diſpenſationem concedere, ſeù denegare, non dicitur Gratia per Pontificem facta, ſed facienda, & proinde morte Pontificis concedentis huiuſmodi poteſtas, & Graria ceſſabit; quia per hu-
506 iuſmodi conceſſionem nulli fuit Ius acquiſitum; At ſi poteſtas diſpenſandi cũ dictis expreſſis Perſonis conceſſa ſit cum mandato abſoluto, quo Exequutori pręcipiatur [ſicut in caſu noſtro] vt captis diligenter Informationibus, ſi preces veritate niti repererit, diſpenſet, tunc ex quo dictus Exequutor non eſt voluntarius, ſed neceſſarius, itaut ſi preces narratas Pontifici veras repererit, diſpenſare teneatur, eſt Gratia facta, ac proinde, licet re integra moriatur Pontifex, ſi Exequutor poſt habitam diligentem informationem, preces veras eſſe repererit, tenetur omninò diſpenſare, vt diximus *cap.* 1. quo caſu Diſpenſatio cenſetur ab ipſomet Pontifice facta; eſt enim Gratia ſingularis, certa, & determinata, cuius ſola exequutio, & Diſpenſationis in eſſe deductio ipſi Ordinario committitur; Ita benè docent Mandoſ. *ad Reg. Canci reg.* 10 *de Anoali poſſeſſore quaſt.* 2. *n*. 4. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 28. *n.* 87. Viuian. *de iure patronatus lib.* 13. *cap.* 6. *nu.* 9. Maiol. *de irreg. lib.* 5. *cap.*

Digitized by Google

cap. 50. *nu.* 6. Garc. *de benef. par.* 6. *cap.* 2.
n. 311. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *nu.* 220.
Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 98. *verſ. Sed
ego*; Gutier. *de Matrim. cap.* 125. *n.* 210. *&
canon. qq. lib.* 2. *cap.* 17. *nu.* 5. Trullenck.
operc mor. tom. 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 8. *n.* 1.
Filiucc. *qq. mor. tom. pr. tract.* 10. *part.* 2.
cap. 10. *n.* 347. Layman. *Theolog; mor. lib.
pr. tract.* 4. *cap.* 23. *nu.* 18. Reſponſa Ma-
rant. *part.* 4. *reſp.* 100. *n.* 11. Boſſ. *de matr.
contract. cap.* 4. *n.* 151. Steph. à S. Greg. *uniu.
tract. de vinculis Diu. piet. lib.* 3. *cap.* 113. *n.*
16. Salas *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 17. *in fine*,
Tuſch. *concluſ.* 68. *n.* 5. *lit.* G. Fragoſ. *reg.
Chriſt. reip. parl. pr. lib.* 4. *diſp.* 9. *n.* 76. Me-
roll. *tom.* 2. *diſp. diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 31. *co-
roll.* 7. *n.* 512. Ita Rebuff. Suar. Henriq.
Sà, Ledeſm. & alij penes ipſum Meroll.
507 *l. c.* Ratio differentiæ inter primam, &
ſecundam Commiſſionem eſt, quia pri-
mo caſu nemini eſt Ius quæſitum per il-
las Literas; Non Delegato exequuturo
eò quòd in ipſius fauorem conceſſæ nō
ſunt: Non Diſpenſandis, cum conceſſio
ipſius Gratiæ pendeat à mero arbitrio
Diſpenſaturi, qui cùm eo caſu non ad-
ſtringatur ad diſpenſandum, poteſt non
diſpenſare; At ſecundo caſu Ius ad rem
ipſis Diſpenſandis acquiritur, quia, ſi
preces narratæ veræ ſint, nil aliud deſide-
ratur, quàm ſola exequutio, & tunc Diſ-
penſatio neceſſariò per Delegatum fa-
cienda eſt, quia debita eo caſu eſt, vt
colligitur *cap. Si cui nulla* 36. *de præbend. in*
6. Et iuxta hanc Doctrinam plures ma-
trimoniales Diſpenſationes fuerunt per
Vicarium Generalem Lucanum meo tē-
pore exequutæ, Sede Papali Vacante, per
obitum, tùm Vrbani VIII, tùm Innocen-
tij X. Summorum Pontificum, quæ illis
viuentibus fuerāt ipſi Vicario cōmiſſæ;
Dùm etenim per Pontificē exprimuntur
in mādato nomina Perſonarum, quibus
eum diſpenſatur, & Delegato commit-
titur abſolutè, vt, ſi preces veras repere-
rit, diſpenſet, & proinde Delegatus Diſ-
penſationem exequatur, huiuſmodi Diſ-
penſatio videtur à Pontifice in indiuiduo
facta, vt benè animaduertit Gamb. *dicto
lib.* 10. *n.* 297.

508 Animaduertendum nono; Diſpenſatio-
nes, quæ à Legatis Apoſtolicis, vel à Sū-
mo Pœnitentiario expediuntur, non ex-
pirare morte Papæ, etiam re integra. quia
neutrum officium morte Papæ expirat,
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 28. *n.* 92. & alij quos
propterea citamus *cap.* 8.

509 Animaduertendum decimo; Delegatū
non poſſe, in exequenda Diſpenſatione
matrimoniali ſibi commiſſa, imponere
mulctas Diſpenſatis, quià ad illud onus,
& pecuniariam mulctam obligare non
510 poteſt ex contractu; aliàs induceretur
Simonia, ſi ob Diſpenſationem conceſsā
in lege, imponeretur obligatio pretio
æſtimabilis, ita benè docent Sanchez *lib.*
3. *diſp.* 10. *n.* 9. Bonacc. *de leg. diſp. pr. quæſt.*
2. *punct.* 3. *n.* 23. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.*
22. cùm nullam Delegatus habeat pote-
ſtatem extendendi præinſertam ad aliam
materiam, neq; de nouo Legem, aut
Præceptum imponere, cum id non fue-
rit ſibi conceſſum, ſed tantùm conceſſa
poteſtas diſpenſandi, ſi preces veræ ſint,
& ſic agit tanquàm ſimplex Mandata-
rius, qui formam in mandato præſcri-
ptam ſeruare debet, vt ſupra diximus;
& eo magis id certum eſt, attenta diſpo-
ſitione Concilij *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 5.
quo decernitur, vt Diſpenſationes gra-
511 tis concedantur; Ipſe ſolus Legislator
poſſet id facere, ſi Diſpenſatio non eſſet
debita, ſed mera Gratia, quia cum eo
caſu diſpenſare non teneatur, poteſt le-
gis obligationem in aliam materiam
ſubrogare, vt animaduertit Sanc. *in ſelect.
diſp.* 54. *n.* 40. relatus à Diana *l. c.*

Animaduertendum vndecimò, Diſpen-
512 ſationem matrimonialem finire vnico
actu, vnde vno ex Coniugibus mortuo,
ſi cum alia Conſanguinea ſuperſtes con-
trahere velit, noua opus erit Diſpenſa-
tione, quia prima Diſpenſatio obtenta
fuit pro Matrimonio cū expreſſis Perſo-
nis contrahendo, & non cū qualibet alia
Conſanguinea, vel Affine, Sanch. *lib.* 8.
diſp. 31. *n.* 13. Salas *de legib. diſp.* 20. *dicta*
513 *ſect.* 19. *in princip.* At ſi Diſpenſatio facta
ſit in Voto Caſtitatis, vel Religionis ad
effectum Matrimonij contrahendi, non
finitur primo actu, durante cauſa ob quā
conceſſa fuit, niſi Superior alias exprime-
ret, nam tunc eſt abſolutè conceſſa ad
ineundum Matrimonium; & regulariter
Diſpenſatio abſolutè, & ſine limitatio-
ne conceſſa, non finitur primo actu; San-
chez *lib.* 8. *diſp.* 31. *n.* 11. Bonacc. *de leg.
Diſp. pr. quæſt.* 2. *puncto* 10. §. 30. *Propoſ.*
514 *vnica n.* 1. Salas *l. c.* At ſi ab Epiſcopo in
aliquo vrgenti neceſſitatis caſu diſpen-
ſatum fuiſſet ſuper Voto aliquo, alias
Papæ reſeruato, tunc Diſpenſatio vltrà
illum caſum non extenditur, Sanch. *d.
diſp.* 31. *n.* 10. Steph. à S. Greg. *vniu. tract.*
de

Digitized by Google

de Diu. Piet. lib. 3. cap. 113. *nu.* 17. Ratio
eſt, quia Epiſcopus non poteſt, vltra illũ
515 præciſum caſum, abſolutè diſpenſare,
ſed poteſt, quatenus neceſſe eſt, ad ſubue-
niendum alicui vrgenti, & præcisè
neceſſitati.

516 Adnotandũ duodecimo, quod ſi Ora-
tores, qui Mandatum de diſpenſando à
Pontifice impetrarunt, petant à Delegato
vt diſpenſet, eò quòd omnia, quæ ve-
rificanda erant, verificata ſint, nec vllum
obſtet Impedimentum, quin diſpenſari
poſſint, nec ſcandala vlla ex Diſpenſa-
tione faciendà timeantur, & tamen
ab ipſo Delegato iniuſtè Diſpenſatio de-
negetur, poterunt Oratores à dicta dene-
gatione appellare, & ad Sanctiſſimum re-
currere, quià eo caſu Diſpenſatio debita
eſt, & Delegatus velit, nolit, diſpenſare
tenetur, per ea, quæ ſupra diximus.

An autem, & quando, huiuſmodi ap-
pellatio ſit abſolutè admittenda, & quã-
do ad effectum deuolutiuum tantùm,
diximus ſupra.

517 Adnotandum decimotertio, quò ſi Diſ-
penſatio matrimonialis ab ipſo Legisla-
tore conceſſa reuocetur, priuſquam eius
effectus, ad quem conceſſa fuerat, adim-
pletus ſit, valida erit reuocatio; Sanch.
lib. 8. *diſp.* 33. *n.* 13. Bonacc. *de legib. diſp.
pr. quæſt.* 2. *punct.* 10. §. 2. *propoſ.* 2. *nu.* 2.
Trullenck. *tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 8. *n.*
4. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 89. Salas *de
legib, diſp.* 20. *ſect.* 18. *in princ.* Reginald.
lib. 31. *cap.* 27. *nu.* 208. Ratio eſt, quia
Diſpenſatio, donec non fuerit exequu-
tioni demandata, pendet à voluntate
518 Diſpenſantis; & ſicut Diſpenſans eximit
Subditũ ab obligatione Legis, Diſpenſa-
tione mediante, ita poteſt per Diſpen-
ſationis reuocationem eidem obligatio-
ni illum denuò ſubijcere, quià vtitur iu-
519 re ſuo; Si tamen, abſq; iuſta cauſa, Pon-
tifex id faceret, illicitè quidem ageret,
& reſtituere teneretur pecunias pro Diſ-
penſatione erogatas, vt docent Sanch. *n.*
13. & Reginald. *n.* 213. *ll. cc.* Tuſch. *con-
cluſ.* 67. *n.* 1. *litera S.* Meroll. *tom.* 3. *diſp.* 6.
cap. 7. *dub.* 7. *n.* 205. quia cum Diſpenſa-
tio ob cauſam iuſtam conceſſa fuerit, ſi-
ne qua cauſa, nec ſolet, nec licitè poteſt
diſpenſari, vt dicemus *lib.* 3. *cap. pr.* et
hæc Diſpenſatio conceſſa fuerit per mo-
dum contractus, nempè ex cauſa iuſta;
& cum ſolutione Cõpoſitionis, non po-
teſt Pontifex ad eius arbitrium Diſpen-
ſationem reuocare; ad hoc enim vt re-
uocatio licitè fiat requiritur, vt iuſta
cauſa reuocandi adſit, & reſtitutio Com-
poſitionis, per Oratores propterea ſolutę,
fiat, vt benè animaduertunt præfati San-
520 ch. Salas, & Meroll. *ll. cc.* Inferior, tamẽ
ſi in Lege Superioris diſpenſet, non po-
terit Diſpenſationem abſq; iuſta cauſa
valide, nec licitè reuocare, Reginald. *l. c.*
Bonacc. *de legib. d. propoſ.* 2. *n.* 12. Sanch.
d. Diſp. 33. *n.* 12. Trullenck. & Salas, *ll. cc.*
Meroll. vbi ſupra *nu.* 206. Pelliccion. *qq.
illuſtr. quæſt.* 21. *cap.* 3. *pag. mihi* 161. *col.* 2.
521 *in fine*; Et propterea nec ipſe maior Pę-
nitentiarius Papę poterit ad libitum Diſ-
penſationem reuocare, quià ipſe quoq;
non diſpenſat auctoritate ordinaria, ſed
auctoritate Pontificis, vt docent pleriq;
Doctores ſupra proximè citati. Ratio eſt
quia Inferior, ſi iam diſpẽſauit, Diſpenſa-
tũ ab obligatione Legis exemit auctori-
tate Superioris, & non propria, vnde
non poteſt ipſam Diſpenſationem reuo-
care, quod eſt quaſi de nouo Legem
imponere.

Dixi Pontificem poſſe Diſpensationem
reuocare, ſi non fuit plenè effectum ſor-
522 tita, quia ſi, poſt factam Diſpenſationem
Oratores iam cõtraxiſſent Matrimoniũ,
reuocare non poterit, cum non ſit ad-
huc res integra, Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 33. *n.* 2.
Bonacc. *d. propoſ.* 2. *nu.* 2. *verſ. Dixi in pro-
poſitione.*

Dixi pariter, ſi Diſpenſatio fuiſſet plenè
ſortita effectum, quia ſi hic eſſet diuiſi-
523 bilis, & nondum in totum conſumma-
tus, aliter eſſet; vt ſi quis ob infirmita-
tem diſpenſatus fuiſſet, vt tempore
Quadrageſimæ carnes comederet, &
tranſactis nonnullis diebus, ceſſet infir-
mitas, quæ cauſa fuit Diſpenſationis;
quia tunc, pro tempore ſubſequenti, ceſ-
ſabit Diſpenſatio; Bonacc. *d. punct.* 10.
propoſ. 4. *n.* 11. & alij communiter.

524 Adnotandum decimoquarto, non ob-
ſtare validitati Diſpenſationis matrimo-
nialis pro foro externo obtentæ, ſi ante-
quam fuerit exequutioni demandata, ei
à Diſpenſatis renuncietur, dùm ea renũ-
ciatio non ſit à Legislatore acceptata, cũ
ob ſimplicem renunciationem, Diſpenſa-
tio nõ amittat vires ſuas, vt benè Sanch.
lib. 8. *diſp.* 32. *n.* 2. Reginald. *lib.* 31. *cap.*
27. *nu.* 213. Meroll. *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6.
dub. 30. *n.* 476. Bonacc. Eſcob. & Trul-
525 lenck. *mox citandi*; quamuis etiam Diſ-
penſati, ſic renũciando, Literas laceraſsẽt,
Sanch. *n.* 5. Merolla *n.* 485. *ll. cc.* quia

526 quia ad hoc, vt renunciatio effectum ha-
beat, requiritur, vt Legislator eam acce-
ptet; quòd ſi acceptetur, inualidabitur
Diſpenſatio, quià per huiuſmodi renun-
ciationem, & acceptationem Legislato-
ris ſubſequutam, Subditus iterum ſubijci-
tur Legi, à qua fuerat per Diſpēſationem
exemptus; Pontius *de Matrim. lib. 8. cap. 18*
§. 2. n. 18. Bonacc. *de legib. diſp. pr. quæſt. 2.*
puncto 10. §. 2. propoſ. 3. n. 3. & n. 5. Eſco-
bar *Theol. mor. d. cap. 3. verſ. Quidnam effi-*
cit, Trullenck. *n. 5.* Salas *n. 118. ll. cc.* Dia-
na *part. 8. tract. 3. reſol. 69. circa finem.*

527 Diſputat Sanchez *l. c. n. 4.* an ſi huiuſ-
modi renunciatio acceptetur, non ab ipſo
Pontifice Legislatore, ſed ab eius Dele-
gato, qui nomine Summi Pontificis diſpē-
ſauit, an per huiuſmodi acceptationem
inualidetur Diſpenſatio facta; & tandem
concludit requiri, vt dicta renunciatio
ab ipſomet Pontifice acceptetur, ad hoc,
vt Diſpenſatio facta inualidetur per hu-
iuſmodi renunciationem, nec ſufficere ſi
à Delegato acceptetur, quia Papa dum
Diſpēſationem Delegato committit, præ-
ſumitur in dicta voluntate permanere,
528 cùm mutatio voluntatis non præſumatur
cap. Licet 3. de Baptiſmo, circa finem, Genuenſ.
in practic. fori Eccleſiaſtici, quæſt. 333. num. 2,
Neno *conſ. 4. n. 9.* Ricciullius *de iure per-*
ſonar. lib. 3. cap. 8. n. 7. Mantic. *de coniect.*
lib. 5. titulo 15. n. 6. & cum totus Diſpen-
ſationis valor ab ipſomet Legislatore
pendeat, nō poteſt Delegatus nouam Le-
gem imponere, ſubijciendo Legi eum, cū
quo diſpenſauit, cum ipſe nil poſſit in
Lege Superioris, niſi id tantùm, quod ſibi
in Mandato conceditur; Quod idem cō-
firmant Reginald. *lib. 31. cap. 27. nu. 213.*
& Meroll. *l. c.*

529 Scias tamen maximum eſſe diſcrimen
inter Diſpenſationes, qui fiunt in Lege,
& alias quæ fiunt in Voto, & Iuramento,
quia Legum obligatio ab alio pēdet; iſto-
rum verò, ab iſomet Vouente, vel Iuran-
te procedit; Vnde primo caſu ſi renun-
cietur Diſpenſationi, & dicta renuncia-
tio non acceptetur à Legislatore, Diſpen-
ſatio adhuc valida erit, ex quo enim Diſ-
penſatus jam fuit ipoteſtate Diſpenſantis,
ab obligatione Legis liberatus, requiri-
tur ad illum denuò obligandum, ipſius
Legislatoris conſenſus, vt diximus; At
Diſpenſationes, quæ ſuper Votis, ſeù Iu-
ramentis fiunt, ſi ſemel perfectè conceſſæ
ſunt, per ſimplicem renunciationem, etiā
internam, ſuam vim amittunt, & conſe-
350 quenter, hi, qui ei renunciauerūt, noua
egebunt Diſpenſatione, ſi ab illis eximi
velint, Salas *de leg. l. c. n. 118.*

Quòd ſi non fuiſſent hæ Diſpenſationes
perfectè conceſſæ, vt ſi fuiſſet à Pontifice
conceſſum Mandatum ad Diſpenſandum,
ſed nondum fuiſſet à Delegato exequutū,
531 tunc quamuis dicto mandato pluriès re-
nuncietur, poterit nihilominus Diſpen-
ſandus, mutata voluntate, Diſpenſatio-
nem accipere, eaq; vti, quià cum Diſpen-
ſatio nondum facta fuerit, non fuit ad-
huc ab obligatione Voti, vel Iuramenti
exemptus, Sanch. *nu. 3.* Bonacc. *nu. 6.* &
Merolla *n. 481. ll. cc.*

532 Adnotandum decimoquintò, validam
eſſe Diſpenſationem ex iuſta cauſa à diſ-
penſare Potente factam, ob metum, ad fi-
nem etiam ipſam Diſpenſationem extor-
quendi, incuſſum, dummodò fuerit inten-
tio Diſpenſandi; quia nullo Iure huiuſ-
modi Diſpenſatio annullatur, & regula
533 generalis eſt, vt geſta per metum valida
ſint, exceptis caſibus à Iure expreſſis;
Vide Diaz *part. 8. tract. 3. reſol. 76.* Eſcobar
theol. mor. tract. pr. exam. 16. cap. 2. verſ. Me-
tum, Bonaccina *de leg. diſp. pr. quæſt. 2. pun-*
cto 6. n. pr. Merolla *tomo pr. diſp. pr. cap. 3.*
dub. 19. n. 313.

534 Tandem adnotandum, quod quando
Epiſcopus poteſt auctoritate ſua ordina-
ria in aliquo impedimento, v. gr. in Vo-
to pœnali Caſtitatis, vel Non nubendi,
diſpenſare, quamuis fuerit à Pontifice
impetrata facultas ſuper eo diſpenſandi,
& commiſſa fuerit Diſpenſatio Ordina-
rio, ſeù Confeſſario, poterit ille, in cuius
fauorem Cōmiſſio facta fuit, ei renun-
ciare, & Epiſcopum adire, vt ſua aucto-
ritate ordinaria diſpenſet; Sanchez *lib.*
8. diſp. 14. n. 3. Salas *de legib. diſp. 20. ſect.*
13. Merolla *tom. 2. diſp. 4. cap. 56. dub. 14.*
535 *nu. 222.* Ratio eſt, quia cum dicta com-
miſſio facta fuerit in ipſius Diſpenſandi
gratiam, non debet in eius damnum re-
torqueri, *l. quod fauore, C. de leg. reg. quod*
ob Gratiam 61. de reg. iuris in 6.

536 Ampliat Sanchez *l. c.* id ritè procedere,
quamuis virtute Commiſſionis Pontifi-
ciæ, Ordinarius, vel Confeſſor, in eo Vo-
to diſpenſaſſet, partem commutando; Nec
prius adijſſe Superiorem vllum præuen-
tionis effectum operatur, vt benè idem
537 Sanchez *n. 7. l. c.* Imò quamuis Epiſco-
pus, vel alius diſpenſare Potens, recuſaſ-
ſet, & Diſpenſandum ad Pontificem re-
miſiſſet, & hic Commiſſionem de diſpē-
ſan-

Google

ſando conceſſiſſet, poſſe nihilominus
Epiſcopum, vel alium diſpenſare poten-
tem, adiri pro Diſpenſatione, ſi Oratores
Commiſſioni Pontificæ renuncient, aper-
tè docent idem Sanchez *d. diſp.* 14. *nu.* 8.
& Salas *de legib. n.* 106. *l.c.* Ratio eſt, quia
quià non agitur de Diſpenſatione conté-
tioſà, nec ea comprehenditur *in cap. Licet*
5. *de off. Delegati.*

Si cauſa finalis Diſpenſationis ceſſet, an
& quando vitiet, dicemus *lib.* 3. *cap. pr.*

PROLEM SVSCIPIENDAM EXINDE
LEGITIMAM NVNCIANDO.

Duo diuerſa in Mandato Pontificis con-
ceduntur, nempè Poteſtas diſpenſandi
cum Oratoribus ſuper Impedimento, &
Prolem ſuſcipiendam ex huiuſmodi Ma-
trimonio legitimandi; vndè ſi Manda-
538 tum, quoad Diſpenſationem, non potuiſ-
ſet habere effectum, propter ſuperuenien-
tem mortem alterius ex Oratoribus, vel
aliud iuſtum Impedimentum, poterit ni-
hilominus habere effectum, quoad Legiti-
mationem Prolis, quamuis Parentes, qui
Mandatum à Pontifice obtinuerũt, mortui
ſint, idq; etiam in præiudicium venien-
tium ab inteſtato; Sanch. *lib.* 8. *diſp* 7. *n.* 6.
Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 138. *n.* 48. Gon-
zalez *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 5. § 9. *n.* 57.
vbi duas Deciſiones Rotæ propterea re-
fert; Seraphinus *deciſ.* 1121. *per totam*; Qua-
ranta *in sũma Bullary, verbo* Matrimoniales
Diſpenſat. *in fine*, Peregr. *de fideicomm. art.* 24
n. 83. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 409. *nu.* 119.
Merlin. *de legitima lib. pr. titul.* 2. *n.* 21. Rota
deciſ. 107. *n.* 2. *part. pr. diuerſ.* Tuſch. *concluſ.*
142. *n.* 18. *lit. M.* & alij plures quos cap.
ſequenti referimus, quia, vt diximus, hæ
Poteſtates ſuper diuerſis ſunt; Aliud enim
eſt diſpenſare ſuper Impedimẽto, & aliud
eſt legitimare Prolem,

Animaduertũt, & benè, Sanchez *d. diſp.* 7
n. 150. & Squillaute *de prin. Cleric. cap.* 4. *n.*
539 43. quod hæc facultas Prolem legitiman-
di conceditur tantùm in fauorem Matri-
monij, & aliter Papa non ſolet concede-
re; vnde cauſa finalis huiuſmodi conceſ-
ſionis ſit Matrimonij contractus; iſto non
ſequuto, ex culpa Oratorum, v. gr. quia
pœnitentia ducti noluiſſent Matri-
monium contrahere, probabilius eſt nõ
valere Legitimationem, poſt mortem Pa-
rentum factam, maximè in præiudicium
Tertij.

Porrò multæ ſpecies Illegitimorum in
540 Iure traduntur, Alij dicuntur Illegitimi,
alij Spurij, alij vulgò concepti, Manze-
res, Inceſtuoſi, Nepharij, Adulterini, Sa-
crilegi, Nothi, Hibridæ, Baſtardi; & hi
omnes, latè ſumpto vocabulo, Illegitimi
dicuntur, Rota *inter impreſſ. poſt pr. volum.*
conſil. Farinacij deciſ. 6. *part. pr. nu.* 2. Pro-
541 priè tamen illi dicuntur Illegitimi, qui
ex concubitu Viri, & Mulieris, à Lege
non admiſſo, procreati ſunt.

542 Spurij dicuntur generaliter illi omnes,
qui non iuſtè nati ſunt, nec differunt ab
Illegitimis; Vnde ſi natus ex Inceſtu Diſ-
penſationem petat, ſeù Legitimationem,
& exprimat ſe Spurium, validè impetra-
bit, quamuis non fecerit mentionem,
quòd ex Inceſtu natus ſit, quia nomen
Spurij comprehẽdit omnes Illegitimitatũ
ſpecies; Propriè tamen Spurij dicuntur,
qui ex publica Meretrice, cui omnibus
patet aditus, nati ſunt; & dicuntur Spurij,
quaſi ſparſim concepti; Vide Ventriglia
in praxi annot. 15. §. 2. *n.* 3. & dicuntur etiã
Varij, eò quia ex vario ſemine in lucem
emiſſi ſunt, Ventriglia *l.c. n.* 5. & hi Spu-
543 rij, ſeù Varij per ſubſequens Matrimoniũ
non legitimantur, Viuian. *de iure patronat.*
lib. 6. *cap.* 4. *n.* 14. Garcia *de Benef. par.* 7.
cap. 2. *n.* 33. nec dicuntur coniũcti, Felin, *cap.*
Nonnulli §. ſunt & alij, de reſcriptis num. 56.
Garcia *l. c. n.* 40. Maranta *in ſpeculo aureo*
par. 6. *cap. Quod incipit* ſecũdus actus, *verſ.*
Septimò limita n. 20

544 Vulgò concepti dicuntur, qui Patrem
oſtendere non poſſunt, quià certum Pa-
trem non habent, vel cum habent, quem
habere non licet, de quibus *in lege, Vulg. dè*
ſtatu hominum, Ventrigl. *n.* 4. *l. c.* Rota *de-*
ciſ. 661. *n.* 3. *part.* 4. *recent.*

545 Manzeres Hæbreum nomen eſt, & illi
propriè ſic dicuntur, qui de ſcorto nati
ſunt, *cap. Niſi cùm, §. perſona, de renunciat.* Vẽ-
triglia *n.* 6. *l. c.* Nicaſius *ſuper inſtit. lib. pr.*
titul. 11. *de adopti.* §. *Non ſolùm n.* 5.

546 Inceſtuoſi ſunt, qui ex Concubitu cum
Conſanguinea, vel Affine, ex linea tranſ-
uerſali nati ſunt, *Gloſſ. in rubr. C. de Inceſt.*
Nuptijs, Ventriglia *n.* 7. *l. c.*

547 Nepharij, hi propriè ſunt, qui ex linea
Aſcendentium, & Deſcendentium nati
ſunt; quamuis Nepharij, & Inceſtuoſi
promiſcue ſumantur omnes, qui infra
Gradus prohibitos concepti ſunt, *vt l. fin.*
ff. de ritu nupt. & in §. *ergo inſtit. de Nupt.* Vẽ-
triglia *n.* 8. *l. c.*

548 Adulterini propriè dicuntur, qui ex
Adulterio nati ſunt, *vt l. inter* §. 1. *de Adult.*
Quamuis etiam poſſint dici Adulterini,
filij ex ſtupro nati, quia lex Iulia *in l. ſtu-*

prum ff. de verb. ſignif. indifferenter vtitur verbis Adulterij, & Stupri, vt animaduertit idem Ventriglia *l. c. n.* 9.

549 Sacrilegi dicuntur, qui ex Patre, vel Matre ad ſacra dicatis concepti ſunt; Re-
550 gulariter autem attenditur ad qualitatem Matris; Quod ſi ex Clerico, & Muliere ſoluta nati ſint, dicuntur Spurij; ſi ex Sacerdote, & Nupta, dicuntur Adulterini. Nati ex Matre Religioſa Profeſſa, & Deo dicata, vocantur Sacrilegi; excipiuntur
551 tamen ab hac regula filij nati ex ſoluta, Monacho profeſſo, quia quamuis Mater ſoluta ſit, dicuntur Sacrilegi; vide dictum Ventriglia *l. c. n.* 10.

552 Nothi Græco ſermone vocantur illi, qui apud nos dicunt Naturales, Ventriglia *n.* 11. *l. c.* & hi propriè ſunt, qui ex Matre non vſq; adeò cuſtodita, vt loco Vxoris habeteur, nati ſunt, Rota *deciſ.* 1168. *n.* 1. *lib.* 3. *part.* 3. *diuerſ.*

553 Hibridæ ſunt, qui ex imparibus Parentibus nati ſunt, Ventriglia *l. c. n.* 12.

554 Baſtardi dicuntur à verbo Germanico Boeſtart hoc eſt, Degeneris ingenij; Lotherius *de re benef. lib.* 2. *quæſt.* 48. *nu.* 64. & hi ſunt qui ſimiliter ex imparibus Parentibus nati ſunt, Ventriglia *l. c.*

555 Diſputant Doctores, an potens ex Priuilegio legitimare Adulterinum, & Inceſtuoſum, poſſit quoad eum, qui vtroq; vitio laborat; & pleriq; concludunt, quod ſi huiuſmodi poteſtas conceſſa ſit in fauorem Perſonæ cui fuit conceſſum Priuilegium, poſſit ad caſu legitimare eum, in quo vtrumq; vitium concurrit, quia hæc poteſtas eſt largè interpretanda, vt diximus *d. cap.* 2. & docent Sanchez, Laym. Filiuccius, & alij quos ibi citamus; & proptereà hæc generalis Regula à Doctori-
556 bus aſſignatur, ſi Poteſtas diſpenſandi, vel legitimandi ſit generaliter conceſſa, non expreſſis Perſonis, quibus cum Diſpenſatio, ſeù Legitimatio ſunt faciendæ, latè interpretari debet, & conſequenter in fauorabilibus mixtum comprehenditur in ſimplici; Si fuerunt expreſſa nomina Perſonarum, quæ legitimari debent ſtrictè intelligi debet, & conſequenter non poterit quoad vtrumq; vitium legi-
557 timari, quia cum ſimus in odioſis, mixtum non comprehenditur ſub ſimplici, vt diximus *d. Cap.* 2.

Ad hoc autem, vt quis cenſeatur Illegitimus, an debeat attendi tempus conceptionis, vel natiuitatis, dicemus *Cap. ſequenti*, vbi adnotabimus, quæ, ac qualis differentia ſit inter Legitimationem Prolis ex Coitu fornicario ſuſceptæ, & Legitimationem factam à Papa in radice Matrimonij, & alia etiam magis practicabilia circa huiuſmodi materiam Legitimationis.

VOLVMVS AVTEM QVOD SI SPRETA MONITIONE NOSTRA.

558 Iſta Clauſula *Volumus autem &c.* eſt fons, & radix omnium Diſpenſationum, Menoch. *de arbitr. caſu* 496. *nu.* 1. *lib.* 2. & Ius nouum inducit Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 28. *n.* 27. Merolla *tom. pr. diſp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 11. *n.* 174. & non eſt comminatoria tantùm, Garcia *de benef. par.* 6. *cap.* 3. *nu.* 153. Barboſa *de clauſ. clauſ.* 186. *n.* 1. & eſt idem ac ſi diceretur *alias Gratia ſit nulla*, Garcia *n.* 154. *l. c.* Vndè conditionem importat,
559 maximè atterà dictione *Autem*, quæ eſt aduerſatiua, Cornel. *conſ.* 44. *num.* 7. *vol.* 3. Hieron. Palma *conſ.* 8. *n.* 16. Reſponſa Ma-
560 rantæ *reſp.* 55. *n.* 56. *part.* 4. & cum huiuſmodi Prohibitio ſit geminata, operatur vltrà ſolitum, & magis enixam Papæ voluntatem demonſtrat, Mandoſ. *reg. de inf. quæſt.* 16. *n.* 9. Seraphin. *deciſ.* 126. *nu.* 13.
561 & omnem dubietatem tollit, Gutierez *practic. qq. lib.* 3. *&* 4. *quæſt.* 17 *nu.* 129. Et quamuis eadem Prohibitio accipiendi munera, aut præmia, æquè apponatur in Literis Diſpenſationum, quæ committuntur in forma ordinaria, ac in alijs, quæ
562 conceduntur in Forma Pauperum, eſt tamen differentia in Reſcripto Papæ, quia primo caſu, ſi Delegatus contraueniat Præcepto Papæ, incurret quidem excómunicationem latæ ſententiæ, ſed Abſolutio non erit reſeruata Pontifici; At ſecundo Caſu non ſolùm incurret eandem Excommunicationem, ſed huius Abſolutio erit Papæ reſeruata, vt ex tenore ipſarum Literarum videre eſt, ibi, *quatam diù innodatus exiſtas, donec per ſatisfactionē condignam, &c.* quæ clauſula *donec* eſt tēporis reſtrictiua habetq; naturam ſuſpenſiuam, vt Lezana *in ſumma tom.* 3. *verbo dictio, n.* 15.

DATVM.

563 Data eſt in omnibus Scripturis neceſſariò apponenda, alias hæ carent fide, & probatione, *l. pr. C. de Apochis publicis lib.* 10. Rebuff. *in praxi Benef. vbi de forma Literarum Tonſura n.* 6. Par. Leo *in praxi Sacra Pœnitentiaria part.* 2. poſt declarationem Impedimentorū Dirimentiū *verſ. Data*
564 *&c. pag. Mihi* 241. Et à tempore Datæ Gratia initium ſumit, & eius tempus circà

cà validitatem, vel inualiditatem Gratię,
ſemper attenditur, Seraph. *deciſ. 13. n. 21. & deciſ. 341. n. 9.* Rota corã Merlino *deciſ. 281. n. 6.* Lother. *de re benef. lib. 2. quæſt. 37. n. 10.*
565 Triplex Data in Reſcriptis Apoſtolicis
deſcribitur, quæ tamen idem tempus demonſtrant; Quia ſtatim, ac eſt ſignata
Supplicatio, defertur ad Officialem primę
Datæ nuncupatum, qui in calce Supplicationis notat paruam Datam, quæ ob id
parua appellatur, quia Paruis verbis inſcribitur, v. gr. *Quarto Cal. Iunij apud S. Petrum Anno &c.* nec inſeruit ad alium effectum, niſi vt faciat fidem apud D. Datarium, & memoriam Gratiæ conceſſæ,
ſeù concedendæ, vt ad Datam illius temporis retrotrahãtur, vt teſtantur Mandoſ.
ad Reg. Canc. Reg. Canc. Reg. 15. de dictim. numer. q. 2. n. 5. & Lother. *de re Benef. lib. 2. q. 23. n. 19.* & hæc ſtatim apponitur, vt ſciri
poſſit quo die Gratia conceſſa ſit, & idẽ
ſeruatur, tàm ſi Gratia fiat ab ipſo Papa,
566 quàm ſi fiat ab alio eius nomine, & per
hanc Datam actus non ſit perfectus, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 191. n. 8. tom. primo*;
567 Secũda Data apponitur à D. Datario poſt
reuiſam Supplicationem à Reuiſoribus
ad id Deputatis, & fit breuiter, Nempè
Datum Romæ apud S. Petrum quarto Cal. Iunij
268 *Anno ſecundo*, et ad ipſum Dominum Datarium ſpectat Datare omnes Supplicationes, tàm Gratiæ, quàm Iuſtitiæ, & mor-
569 tuo Pontifice, cum eius officium expiret,
tenetur iuxta Conſtitutionem 61. Pij Papę
IV. ſuper reformatione Conclauis, omnes Supplicationes, tàm Gratiæ, quàm Iuſtitiæ, quæ tempore obitus Pontificis penes ipſum, & eius Officiales Datariæ reperiuntur, ſtatim cõſignare Collegio Cardinalium ſub Sigillo clauſas, futuro Põtifici reſeruandas.
570 Tertia Data latius, & plenius extenditur in Literis ſuper Supplicatione expeditis, videlicet, *Datũ Romæ apud S. Petrum Anno Dñi Milleſimo ſexcẽteſimo quinquag. ſext. Calend. Iulij Pontificatus Noſtri Anno ſecundo.*

ROMÆ;

Roma Fidei, ac Pietatis, ac verè Religionis ſedes, teſte Leotard. *de vſur. quęſt. 79.*
571 *num. 46.* Legum, & Armorum Parens
Virtutum omnium laus Fide, ac Pietatis,
ac verę deliquerit ſedes, teſte Leotard. *de vſur. q. 59. n. 46.* eſtq; cõmunis Patria, Pariſ. *de*
172 *confid. q. 21. n. 7.* Gratian. *diſcept. forenſ. c. 596. n. 14. & n. 15. tom. 3.* eſtq; Caput omniũ Nationũ, & propria Sedes Summorũ Põtificum
cap. Fundamenta 17. de elect. in 6. & in ea Diuinitus Apoſtolica Sedes ordinata fuit;
cap. Per venerabilem 13. §. qui autem ſuperbierit, qui filij ſint legitimi; cap. Rogamus vos
573 *15. cauſa 24. quæſt. pr.* licet enim Petrus
Sedem primitùs conſtituerit in Antiochia, poſt ſeptennium tamen, Anno ſecundo Claudij Imperatoris Romam ſe
tranſtulit, cauſa abigendi Simonem Magum, ibidemq; ſuſceptus hoſpitio à Pudente Senatore; Baronius *Annal. Anno 44. n. 51.* Sedem, quam Antiochiæ poſuerat,
huc ſequenti Anno tranſportauit; Baron.
574 *l. c. n. 61.* Vndè Romanus Epiſcopatus
fuit ſemper Inſeparabiliter connexus Põtificatui Maximo, Lother. *de re Beneficiaria lib. pr. cap. 46. n. 12.*
575 Et quamuis poſteà in Gallia per annos
Septuaginta, Clemens V. & alij Succeſſores, & alijs etiam in locis, diuerſis temporibus, ob perſequutiones habitas, fuerint
commorati, S. Bernardus *Epiſtola 242. ad Populum Romanum, & Epiſtola 242. ad Imperatorem Corradum*, nunquàm
tamen Apoſtolica Sedes tranſlata fuit, vt
latè probat Cardinalis Iacobatius *de Con-*
576 *cilio lib. 8. art. 6.* ſed iuſſu Domini Noſtri
Ieſu Chriſti, Romæ fixa fuit; S. Marcellus
Papa, & Mart. *in Epiſcopali ad Antiochenos*, & S. Ambroſius in Oratione de
tradendis Baſilicis: Bellarminus *lib. pr. de Rom. Pontifice cap. 23. litt. E. lib. 4. de Rom.*
577 *Pontifice cap. 4.* nec Sanctam Sedem Apoſtolicam poſſe aliò transferri, ex quacũq;
cauſa, præter quàm diuinæ Reuelationis,
probant Barboſ. *de iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. 3. nu. 189.* Iacobatius *l. c.* Turrecremata *in Can. Rogamus 14. quæſt. pr. n. 2. & 3.* & probabiliſſimum eſſe affirmat Bellarminus *l. c. verſ. Accedit.*
578 Hanc autem nobiliſſimam Ciuitatem
cum illius Diſtrictu, Anno 726. Populus
Romanus impijſſimi Leonis Iſauri, &
Græcorũ iugo excuſſo, Pontifici ſubiecit,
Baron. Annal. Eccleſ. d. Anno 726. n. 34. & n. 40. & Anno 731. n. 2. Sigonius *de Regno Italiæ lib. 3. ſub Anno 727.*

APVD SANCTVM PETRVM.

In Literis Apoſtolicis apponitur de ſtylo locus ſpecialis, vbi Pontifex reſidere
579 ſolet; ſi etenim reſideat in Palatio Vaticano, Data erit *apud S. Petrum*; ſi reſideat in Monte Quirinali, vulgo Monte
Cauallo [vt ſolet tempore æſtiuo, tunc
prius dicebatur] *Datum Romæ in Monte Quirinali*; & ſic antè Pontificatum Pauli
V. dictum fuit; ſed ipſe Paulus, quando
ibi commorabatur ob eximiam deuotionem-

Digitized by Google

nem, quam erga Sanctiſſimam Genitri-
cem, illiuſq; Eccleſiam gerebat, voluit,
quòd deinceps diceretur. *Datum Romæ*
apud S. Mariam Maiorem. Aliquandò etiam
Papa commoratur extrà Vrbem in Villa
Tuſculana, vulgò Fraſcati, & tunc dici-
tur, *Datum Tuſculi*; Quòd ſi Papa ſit in
Arce Gandulphi, vbi Vrbanus Octauus
ſæpè reperiebatur, dicitur *Datum in Arce*
580 *Gandulphi, Albanen. Diœceſis*; Et quidem,
vbicumq; Papa ſit, poteſt dici, *Datum Ro-*
mæ, quia vbi eſt Papa, ibi eſt Roma, vt
dixit Baldus *ſuper Rubr. ff. de rerum Diuiſio-*
ne n. 24.

ANNO INCARNATIONIS DOMI-
NICÆ, &c.

Quamuis variæ ſint apud varias Mundi
Nationes annorum, & temporum ſup-
581 putationes; Alij namq; Lunationum ra-
tionem habent, vt Sinenſes, Iaponenſes,
& Æthiopæ, vt ex eorum Hiſtorijs patet;
Alij à conſtructione Vrbium inſignium,
vt a Roma condita, Troia euerſa, & ſi-
milibus; Alij à Ludis Olimpiacis ſingu-
lorum Quinquenniorum, vt Plutarchus
582 *in lib. de Homero à Princip.* At Eccleſia
Catholica ab Incarnatione Dominica,
potiùs quàm à Creatione Mundi, tùm ob
inſignæ noſtræ Redēptionis Beneficium,
tùm quià inde incæpit ſexta ætas Mundi,
duratura vſq; ad finem ſæculi; & ſic An-
583 nus, de ſtylo Curiæ Romanæ, incipit cur-
rere ab Octauo Cal. Aprilis, quæ eſt dies
584 25. Martij, vt notum eſt; Iſto etiam An-
no Romano, quo nos modò vtimur, vſa
eſt Romanorum Reſpublica ab Imperio
Iulij Cæſaris, qui Ægyptios imitatus ad
certum dierum numerum Solis redegit
Annum, Intercalario Antiquo menſe ſu-
blato, vt vnus dies quarto quoq; Anno
intercalaretur, qui etiam hodie intercala-
tur, propter vniuſcuiuſq; Anni quadran-
tem, qui ad perfectum Solis curſum poſt
585 365. dies deerat; Prius enim Romulus ex
decem menſibus cōſtituerat Annum So-
larem; Numa verò ex duodecim, ſed
adeò confusè, & imperfectè, vt neceſſe
fuerit à dicto Cæſare immutari; & hoc
586 Anno Solari vſa ſemper eſt Eccleſia Chri-
ſti, & totus ferè Orbis; Conſtat autem ex
diebus 365. & incipit in Calendis Ianua-
rij; Vide Plinium *lib. 18. c. 25.* & Macrob.
quos refert Couarruu. *tom. 2. var. reſol.*
cap. 18. n. 2.

QVARTO KALENDAS IVNII.

587 Ex Regulis Cancellariæ Apoſtolicæ præ-
cipitur, vt Dictiones Numerales in Lite-
ris Apoſtolicis, quæ ſub Plumbo expe-
diuntur, ante Calendas, Nonas, & Idus,
per Literas, & Syllabas extensè ſcriban-
tur, & ſi aliter ſcriptæ fuerint ad Bulla-
riam mittantur, & hoc ad tollendas frau-
des, v. gr. ſi ipſæ Dictiones ſcriberentur
abbreuiatè *VI. Kal.* poſſet addi I. & dice-
ret Septimò, & ſic de alijs, vt expreſsè
cauetur *Regula 15. Cancell.* Ipſæ tamen
Calendæ, Nonæ, & Idus, ſufficit de ſtylo,
vt abbreuiatè ſcribantur, vt teſtatur
Mandoſius *Reg. 15. de dictio. num. quaſt. 3.*
588 *& 4.* In Literis autem, quæ in forma
Breuis expediuntur, aliter ſe habet ſtylus,
vt omnibus notum eſt, quia dicitur ſuc-
cinctim. *Datum Romæ apud S. Petrum ſub*
Annulo Piſcatoris die 25. Ianuarij 1656. Pon-
589 *tificatus Noſtri Anno Secundo*, & ſi aliter Li-
teræ expedirētur, eſſent de falſo ſuſpectæ,
tanquàm contrà ſtylum Romanæ Curiæ
per Textum in cap. Quàm graui 6. de Crimine
falſi.

PONTIFICATVS NOSTRI ANNO
SECVNDO.

590 Nomen Pontificis, & Annus eius Pon-
tificatus ſunt de eſſentia Datæ, vt probat
Paul. Leo *in praxi Sacræ Pœnitentiariæ part.*
2. poſt Impedimenta Dirimentia, verſ. Quod no-
men pag. mihi 243.
591 Annus Pontificatus incipit à die Con-
ſecrationis, & Coronationis Pontificis,
quià de conſuetudine ipſe Papa non ſcri-
bit Pontificatum in Dataria ante eandem
Conſecrationem, & Coronationem, ſed
dicit, *Suſcepti à Nobis Apoſtolatus Offi-*
cij, Anno Primo; Zerola *in praxi Epiſc. par.*
592 *pri. verbo Papa in principio*, quamuis de iu-
re ex ſola electione legitimè facta, abſq;
alia Confirmatione, plenam adminiſtra-
tionem conſequatur; Franc. *ſuper Datæ*
593 *ſexti Decretal. n. 7. verſ. Et aduerte*; Scribi-
tur autem Annus Pontificatus immedia-
tè poſt Annum Dominicæ Incarnationis,
ad denotandum, quod poſt Chriſtum
Dominum, non ſit in Terris Poteſtas
maior illa, quam Deus tribuit Summo
Pontifici ſuo Vicario.
594 Apponitur tandem Plumbum appenſū,
vt Litteræ authenticæ ſiant; alias non
probant, *cap. licet 5. de Crim. falſi*; Pat. Leo
in d. praxi part. 2. vbi de Impedim. dirimenti-
595 *bus, verſ. Imò Bulla pag. mihi 240.* & per ap-
poſitionem Plumbi, Literæ cenſentur ex-
596 peditæ, Ludouiſ. *deciſ. 440. n. 5.* Sigillum
namq; authenticat Scripturam *cap. Scripta*
2. & cap. Inter Dilectos 6. de fide Inſtrumen-
torum, Idem Pat. Leo *in d. praxi part. 3.*
vbi

vbi de Abſolutione ab hæreſi, verſ. Nullum
pag. mihi 531, Garcia *de Beneſ. part.* 4. *cap.*
2. *n.* 56, Gomeſ. *ad Reg. Canc. regula, Demũ*
iudicando ad formam ſupplicationis, quæſt. prima
liter. F. verſ. Et tamen vlterius.

Sunt in dicto Plumbo ſculpta, ab vna
parte, verba, nomen Pontificis Conce-
dentis exprimentia, & in alia adſunt Ef-
figies S. Petri à ſiniſtris, & S. Pauli à dex-
tris; quamuis in Numiſmatibus Ponti-
ficijs Petrus ſit à dextris, & Paulus à ſini-
597 ſtris; Ratio autem, cur Paulus ponatur
à dextris, & Petrus à ſiniſtris, cum alias
maior ſit Dignitate, diuerſimodè aſſeritur,
vt videri poteſt penes Bellarmin. *lib. pr.*
de Rom. Pontifice cap. 27. Corrad. *in praxi*
Diſpenſat. Apoſt. lib. 2. *cap.* 4. *n.* 7. Gonzales
ad Reg. 8. *Cancell. Gloſſa pr. n.* 35. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 106. *n.* 46. *tomo pr. & alios*;
Verior tamen ratio eſt, quià Paulus vide-
tur magis Eccleſiæ profuiſſe, quàm Pe-
trus; Plures etenim Gentes ad Chriſti fi-
dem adduxit, plures Prouincias ſummo
labore peragrauit, pluraq; vtilia ſcripta
nobis reliquit; vndè ad hoc, vt cogno-
ſcatur quanto honore Paulus dignus ſit
Eccleſia ponit in Diplomatibus Paulum
à dextris, quamuis in Numiſmatibus eũ-
dem collocet à ſiniſtris, cùm Petrus ma-
ior ſit poteſtate, Paulus verò ſapientia.

Præſentatis itaq; Literis Diſpenſationis
Delegato, & ab eo diligenter recognitis,
& fide dignis repertis, & verificatis om-
nibus, quæ ex earum tenore debebunt
verificari, ſeruataq; omninò dictarum
Literarum forma, ad Decretum Diſpenſa-
tionis, & Legitimationis Prolis Delegatus
deueniet.

598 Hic obiter nota, primò; Quòd ſi præ-
habita diligenti Informatione Delegatus
bona fide declarauit preces veras fuiſſe,
& eſſe, & propterea diſpenſet, ſententia
iſta, quamuis fortè iniuſta eſſet, tamen
eſt valida, & vim rei iudicatæ habet; *Colli-*
gitur ex cap. Cùm inter 13. *de ſent. & re iudic.*
& legitimè lata præſumitur; Maſcard. *de*
Probat. concluſ. 1162. *n.* 20. *& concluſ.* 1296.
n. 35. Reſponſa Marantæ *reſp.* 94. *num.* 15.
Barboſa *de axiom. axiom.* 200. *nu.* 2. *& in*
votis Canonic. vot. 17. *nu.* 85. *lib.* 2. Pontius
de Matr. lib. 8. *cap.* 17. *§. vlt. n.* 42. Rota *de-*
ciſ. 684. *n.* 1. *part.* 2. *recent. & deciſ.* 103. *n.*
6. *& deciſ.* 103. *n.* 6. *& deciſ.* 287. *n.* 5. *part.*
pr. recent. Rota coram Durano *deciſ.* 7. *nu.*
599 19. Quia pro Delegato, quod ritè, & rectè
ſuum munus expleuerit, eſt præſumptio,
l. 2. *ff. de off. Iudicis*, Riccius *in praxi fori Ec-*
cleſiaſtici reſol. 425. *n.* 1. Seraph. *deciſ.* 338.
n. 1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 155. *nu.* 3.
Rota coram Merlino *deciſ.* 687. *nu.* 13. &
600 per dictam declarationem factam, quod
veras compererit preces, probatur Lite-
rarum iuſtificatio, Rota coram Buratto
deciſ. 622. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 765. *n.*
45. *& n.* 66. Barboſa *de axiom.* 131. *num.* 4.
Menochius *conſ.* 100. *n.* 6. *vol. pr.* ſi tamen
inueniat ſe deceptum, vide quæ diximus
cap. præced.

601 Nota ſecundò; quod ſi Reſcriptũ à prin-
cipio fuit ſubreptitium, dolo, vel fraude;
Vel ſi Teſtes pro Informatione inducti
fuerunt corrupti, Diſpenſatio facta cor-
ruit, & inualida eſt, huiuſmodi ſubreptio-
ne, ſeù corruptione detecta; Pontius *d.*
cap. 17. *§. vltimo n.* 42. Barboſa *in votis Ca-*
nonicis lib. 2. *voto* 17. *nu.* 2. Sanchez *lib.* 8.
diſp. 21. *nu.* 3. & conſequenter Matrimo-
nium, illius Diſpenſationis vigore contra-
ctum, erit nullum; Colligitur *ex cap. Conſtitu-*
tus 19. *de Reſcriptis*, & docet Barboſa *l. c.*

602 Nota tertiò; Quod licet Delegatus, cui
commiſſa fuit Diſpenſatio, cognoſceret,
Gratiam per Oratores à Pontifice obten-
tam aliquo vitio ſubreptionis, vel obre-
ptionis laborare, non tamen poterit ali-
quid contrà ipſius Gratiæ ſubſtantiam de-
cernere, quià id eſſet facere ſe Superiorẽ,
vel ſaltem æqualem Pontifici, & conſti-
tuere Sedem ad Aquilonem, vt ait Lo-
therius *de re Beneſ. lib.* 2. *quæſt.* 41. *n.* 9. cũ
603 iſta cognitio validitatis Literarum Apo-
ſtolicarum ad ipſum, vti Inferiorem, non
ſpectet, ſed ad ipſum ſolum Summum
Pontificem, qui conceſſit, vt idem Lothe-
604 rius *l. c. n.* 16. Poterit tamen, imò debebit
ab exequutione Literarum eo caſu abſti-
nere, vt idem Lotherius *l. c.* quod idem
confirmat Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 27. *nu.* 39
circa finem.

Si bona fide cõtracto Matrimonio, ſuper-
ueniat notitia Impedimenti dirimẽtis, eſſe
de nouo repetẽdas ſolẽnitates Eccleſiæ, ſi
huiuſmodi Impedimentum publicum ſit,
diximus ſupra. Quod verũ eſt, quamuis in
Supplicatione Põtifici porrecta pro Diſpẽ
ſatione obtinenda, expreſsũ fuiſſet Matri-
moniũ, publicè, ſeruata forma Cõcilij Tri-
605 dentini, contractum fuiſſe; Quamuis enim
Oratores cõtrahẽdo bona fide, Impedimẽ-
tum ignorantes, non ſubijciantur pœnis
Clementinæ, Eos, quæ ignorantes nõ afficit,
quoad pœnas extrinſecas, ſcilicet Excom-
municationis &c. ſubijciuntur tamen pœ-
nis intrinſecis, nempè nullitatis Matri-
monij, Nauarrus *in Manuali cap.* 23. *nu.*
44.

Digitized by Google

44. Gutierez *de Matr. cap. 6. n. 10. & n. 11.* Pirrh. Corradus *l. c. n. 64. 65.*

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſatio Matrimonialis non conceditur in forma* Pauperum, *niſi ad ſuccurrendum honori Oratricis, & grauia ſcandala euitandum.*

2 *Requiritur tamen ad impetrationem Diſpenſationis in iſta forma, vt ambo Oratores ſint Pauperes, & miſerabiles, & eorum labore, & induſtria tantùm viuant.*

3 *Praxis huiuſmodi Diſpenſationis eſt diuerſa ab alia, quæ circa Diſpenſationes in forma ordinaria ſeruatur.*

4 *Formula Literarum Apoſtolicarum pro huiuſmodi Diſpenſatione.*

5 *Praxis huiuſmodi Diſpenſationum declaratur.*

6 *Quando teneatur Orator accedere ad Vrbem.*

7 *Quid ſeruetur in Romana Curia in conceſſione huiuſmodi Diſpenſationis, dùm Orator eſt præſens in Vrbe.*

8 *Quid ſeruetur, ſi Orator abſens ſit ab ipſa Vrbe.*

9 *Quid facere debeat Delegatus, dum Literæ Apoſtolicæ ei præſentantur ab Oratoribus, qui in forma* Pauperum *impetrarunt.*

10 *Oratores, qui commiſerunt Inceſtum, ſi eo tempore non habebant notitiam Impedimenti, non commiſerunt propriè Inceſtum.*

11 *Doctrina Pirrhi Corradi, aſſerentis exprimi debere vtrumq; Oratorem ſciuiſſe Impedimentum, quamuis vnus tantùm illud ſciuiſſet, proponitur, & reijcitur.*

12 *Diſpenſatio in forma* Pauperum *poteſt impetrari, non ſolùm propter Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſed etiam propter quodcumq; aliud Impedimentum dirimens, ſi alia requiſita concurrant.*

13 *Vbi eſt eadem ratio, eadem debet eſſe Iuris diſpoſitio.*

14 *Si Impedimentum ſit infra ſecundum Gradum, debet exprimi, an ſiat in linea æquali.*

15 *Tã Primus Gradus, quàm Secũdus, conſtituunt de per ſe Impedimentum, vnde non ſufficit diſpenſare in linea inæquali ſuper Secundo, & declarare, diſtantiam Primi Gradus non obſtare.*

16 *Si Diſpenſatio petatur ſuper Primo, vel Primo, & Secundo, ex actu fornicario, neceſſe etiam erit exprimere Impedimenti prouenientiam.*

17 *Eadem Taxa ſeruatur, ſi Diſpenſatio impetretur ſuper Conſanguinitate, ac ſuper Affinitate.*

18 *Clauſula,* Non quidem peccãdi data opera, *quid importet.*

19 *Si Oratores habuiſſent inter ſe copulam, animo Diſpenſationem facilitandi, Papa, vel non diſpenſat, vel difficillimè, & cum multis modificationibus.*

20 *Facilitas veniæ incentiuum tribuit delinquendi.*

21 *Qui Crimen non punit, dicitur illud ratificare.*

22 *Dignus non eſt Eccleſiæ benignitatem experiri, qui eius ſalubria præcepta temerè contempſit.*

23 *Delinquens ſub ſpe veniæ, grauius peccat.*

24 *Si ſub ſpe veniæ Oratores deliquerint, Papa mandat duplicari Pœnitentias, & Mulctas, & apponit clauſulam, quod,* Oratorum alter, alteri ſuperuiuens, perpetuo abſq; ſpe Coniugij remaneat.

25 *Quid, ſi ambo Oratores cum dicta ſpe deliquerint.*

26 *Quid, ſi vnus tantùm cum dicta ſpe deliquerit.*

27 *Quid, ſi poſt conceſſam Diſpenſationem, cum d. clauſula,* Quod alter alteri ſuperuiuẽs perpetuo abſq; ſpe Coniugij remaneat, *velit alter, ſoluto Matrimonio, nouum Matrimonium inire.*

28 *In Diſpenſationibus in forma* Pauperum *conceſſis ſemper de neceſſitate exprimi debet dictus finis.*

29 *Cum ex diſpoſitione Concilij prohibitum ſit diſpenſare cum his, qui doloſe, & malitioſè cum ſcientia Impedimenti contrahunt, ſi Papa diſpenſaret, abſq; iuſta cauſa, mortale peccatum committeret.*

30 *Ad Concilium ſpectat, ea, quæ ad fidem, & mores pertinent, definire.*

31 *Regularis, qui Diſpenſationem impetrauit de intrando aliam Religionem, ſi ad finem facilitandi Diſpenſationem dimiſit Habitum ſuæ Religionis, debet in Supplicatione exprimere dictum finem, aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia.*

32 *Si vnus Oratorum habuit dictum finem, debet id exprimi Pontifici, reprobata ſententia Sanchez, & aliorum contrarium docentium.*

33 *Quid, ſi dictus finis eſſet occultè in mente retentus.*

34 *Clauſula,* Nõ quidem peccandi data opera, *de mandato Vrbani Octaui Summi Pontificis fuit appoſita in Diſpenſationibus, ob ſolam conuerſationem ſuſpectam obtentis, quamuis Copula non interceſſerit.*

35 *Quamuis dicta clauſula in Literis appoſita non fuiſſet, nihilominus ſubintelligeretur.*

36 *Quid, ſi Oratores, vel alter ex eis, malitioſè, coram Delegato, negent cum Iuramento, dictam ſpem, & finem habuiſſe.*

37 *Eccleſia Romana cur Apoſtolica dicatur.*

38 *Eccleſia Romana eſt omnium aliarum Eccleſiarum Mater, & Magiſtra.*

39 *Aliquando Sedes Apoſtolica, iuxta communem vſum loquendi, accipitur largo modo etiam pro Tribunalibus ipſius Pontificis, & etiam pro ipſa Curia, & pro Congregationibus Cardinalium.*

40 *Quid, ſi Oratores, poſt obtentas Literas Delegato directas, ſed nondum exequutas, copulam repetant.*

41 *Reijcitur Doctrina Pirrhi Corradi, in ea parte, qua docet, tunc tantùm eſſe neceſſariam repetitionis Copulæ mentionem, ſi Oratores obtinerint diſpenſari in forma* Pauperum, *non autem ſi obtinuerint diſpenſari in forma ordinaria.*

43 *Proponitur ſententia Auctoris.*

43 *Qui poſt emiſſum Votum, obtinuit Mandatum de diſpenſando ſuper illo, ſi ante exequutionem à Delegato, ſeù Confeſſario factam, Votum repeteret, poſſet adhuc vigore eiuſdem Mandati diſpenſari.*

44 *Simili modo, ſi poſt obtentum Mandatum de diſpenſando ſuper Affinitate proueniente ex Copula habita cum Conſanguinea Fœminæ, quàm quis ducere intendit, antè exequutionem dicti Mandati, iterum copulentur, poterunt adhuc diſpenſari virtute dicti Mandati.*

45 *Aliter tamen eſſet, ſi Copula iteraretur cum eadem Conſanguinea, poſt factam Diſpenſationem.*

46 *Formula Supplicationis, ſi Oratores conuerſati ſint, carnali tamen Copula minimè ſubſequuta.*

47 *Quæ ſit cauſa, qua Pontifex mouetur ad diſpenſandum, dùm Copula præhabita, ſeù conuerſatio ſuſpecta Oratorum allegetur.*

48 *Iura Matrimonium decernunt, ad reſtaurandum honorem Mulieri violata.*

49 *Sola infamia Mulieris eſt cauſa Diſpenſationis.*

50 *Quamuis tractu temporis euenire poſſit, vt quis Oratricem diffamatam ducat, tamen ſat eſt ad Diſpenſationem impetrandum, & exequendum, vt tempore petitæ, & exequutæ Diſpenſationis timor ſit, vt innupta remaneat.*

51 *Quæ poſſunt eſſe, & non eſſe, non habentur in conſideratione.*

52 *Quæ de rarò contingunt, non ſunt in conſideratione.*

53 *Si Oratores petant Diſpenſationem, narrando pro cauſa Copulam, & periculum ſcandalorum, quæ inde timentur, & quod propterea Mulier innupta, & diffamata remaneret niſi Matrimonium contrahatur, valida erit Diſpenſatio, quamuis Copula ſequuta non fuerit, ſi verùm ſit, quod ex conuerſatione habita, adhuc Oratrix diffamata remaneret, & grauia ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri.*

54 *Copula habita non poteſt, recta Iuſtitia, mouere ex ſe Pontificem ad diſpenſandum, quia eſt Crimen, & Peccatum grauiſſimum.*

55 *Valida eſt Diſpenſatio impetrata ex falſa relatione iam initi, & conſummati Matrimonij, ſi ſolùm initum, non tamen conſummatum fuerit.*

56 *Limita, quando ſola Copula fuiſſet falſò allegata pro cauſa finali, nulla facta mentione de diffamatione Mulieris, & periculo ſcandalorum, quia tunc cauſa finalis falſa eſſet, & Diſpenſatio ſubreptitia.*

57 *Quamuis poſt Commiſſionem à Pontifice factam, & nondum exequutam ſequeretur Copula, tamen non reualidaretur Diſpenſatio impetrata ob dictam falſam cauſam.*

58 *Si Diſpenſatio petatur ſuper Gradibus remotioribus, ſat eſt ſi Oratrix remanſura ſit diffamata; At in Gradibus propinquioribus requiritur, vt Oratrix grauiter diffamata remaneat, grauia ſcandala timeantur, & periculum vitæ vtriq; Oratori immineat, niſi Matrimonium contrahatur.*

59 *Quæ verificari debeant coram Delegato, pro huiuſmodi Diſpenſationibus in forma* Pauperum.

60 *Simplex Oſculum ab Oratore illatum Oratrici, an cenſeatur cauſa ſufficiens Diſpenſationis.*

61 *Oſcula, & Manuſcula ſunt quædam præcedentia ad Venerem.*

62 *Paupertas, & miſerabilitas, ad hoc vt Oratores obtinere poſſint Diſpenſationem in forma* Pauperum, *requiritur, vt adfuerit tempore petitæ Diſpenſationis, & ſubſiſtat etiam tempore quo Delegatus Diſpenſationem exequitur.*

63 *Pauper olim, non præſumitur pauper de præſenti.*

64 *Ad dignoſcendum, an Oratores ſint pauperes, inſpiciuntur fructus, & non valor bonorum.*

65 *Si pro his, quæ narrata fuerunt Pontifici, aliqua cauſa quoquomodo in Iudicium deducta fuiſſet, non poteſt Delegatus* Diſpenſationem *exequi, niſi poſt Sententiam, & poſt quam Oratores Iudicato paruerint.*

66 *Quomodo intelligenda ſit clauſula*, Parito Iudicato, *& an ſufficiat cautionem idoneam præſtari.*

67 *Si Oratrix pro Matrimonio cum Oratore contrahendo rapta fuiſſet, non poteſt Delegatus Diſpenſationem exequi.*

68 *Nec diſpenſare poterit Delegatus, quamuis omnia probata ſint, ſi cognoſcat ſcandala ex Diſpēſatione eſſe oritura.*

69 *Qui dicatur [illegible] pauper.*

70 *Quæ à Iure definita non ſunt, & ſub certa regula comprehendi non poſſunt, relinquuntur arbitrio Iudicis.*

71 *Nobilis eſt pauper in eo, in quo Ruſticus diues eſt*

72 *Quicquid circa alios effectus dici poſſit, oportet ad impetrandam Diſpenſationem in huiuſmodi forma, Oratores eſſe pauperes, & miſerabiles, & ex eorum cuiuſq; labore, & induſtria tantùm viuere.*

73 *Largo modo, qui dicantur miſerabiles.*

74 *Regina Vidua dicitur miſerabilis.*

75 *Eo ipſo, quod quis pauper eſt, dicitur miſerabilis.*

76 *In caſu, de quo agimus, requiritur, vt Oratores ſint pauperes, & miſerabiles, & ex eorum labore, & induſtria tantùm viuant, itaut natura nos moueat ad miſerandum.*

77 *Qui dicatur pauper, relinquitur arbitrio Iudicis.*

78 *Arbitrium prædictum regulari debet ex qualitate Perſonarum.*

79 *Arbitrio Iudicis relinquitur, quæ Perſonæ ſint miſerabiles.*

80 *Diuitiæ non præſumuntur.*

81 *Quilibet nudus, & pauper naſcitur.*

82 *Quando ipſa paupertas, & miſerabilitas ſunt fundamentum intentionis in Concedente, debent verificari.*

83 *Clauſula* Dummodò, *quid importet.*

84 *Dictio* Tãtùm, *cum ſit taxatiua, omnem alium viuendi modum excludit.*

85 *Non ſufficit Oratores eſſe pauperes, & ex eorũ labore, & induſtria tantùm viuere, ſi ex locupleti induſtria viuant.*

86 *Non reputatur pauper, qui ex ſua induſtria viuere poteſt.*

87 *Habere artem, & habere bona, æquiparantur.*

88 *Quando agitur de paupertate ad certum effectũ, non attenditur induſtria, nec opera.*

89 *Nec ſufficit verificari ſola paupertas, ſed debet etiam iuſtificari miſerabilitas Oratorum.*

90 *Dictio* Et, *eſt coniunctiua, & copulatiua.*

91 Dictio Et, *de ſui natura aliquid addit.*

92 *An poſſit dici pauper Filius familias, qui nil in vita Parentum poſſidet, ſed habet Parentes diuites, & an poſſit obtinere Diſpenſationem in huiuſmodi forma.*

93 *De Iure naturæ Parentes tenentur præſtare alimenta Filijs.*

94 *Dum adſunt alij, ad quos ſpectet onus alendi, quis non poteſt dici pauper.*

95 *Mater ſi diues ſit, an Filius dicatur pauper.*

96 *Mater tenetur in ſubſidium alere Filios, quando Pater, & alij Aſcendentes ex linea paterna defecerint, vel ſint egentes.*

97 *Valet conſequentia, ſi Pater diues eſt, Filius etiã diues.*

98 *Filius reputatur eadem perſona cum Patre.*

99 *Æſtimum Patris æſtimum filij.*

100 *Filij, in vita Parentum, ſunt quodammodo domini rerum paternarum, propter vſum promiſcuũ.*

101 *Hæreditas Patris eſt quaſi debita Filijs.*

102 *Hæreditas Patris dicitur continuare in Filium, non de nouo acquiri.*

103 *Filij, poſt mortem Parentum, non videntur hæreditatem percipere, ſed magis liberam bonorum adminiſtrationem conſequi.*

104 *Habetur pro diuite, qui actionem habet ad acquirendas diuitias.*

105 *Diues reputatur, qui poteſt facere, vt diues ſit.*

106 *Poteſt dari caſus, vt Filius familias impetrare poſſit Diſpenſationem in forma Pauperũ, quamuis Parentes diuites ſint, vt exemplificatur.*

107 *Si ex aliqua cauſa, à Iure probata, permittatur exhæredatio, denegantur etiam alimenta.*

108 *Ad hoc, vt quis dicatur pauper, habetur reſpectus ad id quod poſſidet, & non ad id quod ſperat, vel iudicialiter petit, quamuis Hæreditates etiam pingues à Iudice petat.*

109 *Paria ſunt, quem eſſe diuitem, vel pauperem, ſi ſuis diuitijs non poſſit vti.*

110 *Filio in vita Parentum nullum Ius competit in Legitima.*

111 *Viuentis nulli ſunt Hæredes.*

112 *Filius ſatis probat ſe eſſe pauperem, aſſerendo nulla bona poſſidere.*

113 *Filius præſumitur pauper in vita Parentum, ex præſumptione Iuris.*

114 *Diſpenſatio non eſt ſubreptitia, ſi Oratrix narrauit ſe eſſe pauperem ſi verè talis erat, licet ſpem magni Patrimonij haberet.*

115 *Si quis poſſidens bona exigui redditus, non tenetur ea vendere, vt Diſpenſationem in forma ordinaria impetret.*

116 *Ad dignoſcendum, an quis pauper ſit, non attenditur ad valorem bonorum, nec ad precium, quod ex venditione retraheretur, ſed ad fructus, quos ex illis percipit.*

117 *Si Oratores eſſent quidem pauperes, ſed aliqua bona modici valoris poſſiderent, an & quomodo poſſint Diſpenſationem in forma* Pauperum *impetrare.*

118 *Si coram Ordinario non probaretur paupertas & miſerabilitas Oratorum, non poteſt Delegatus Diſpenſationem exequi, ſed tenentur Oratores, ſi diſpenſari velint, nouas Literas, in forma, perinde valere, impetrare.*

119 *Formula dictarum Literarum, in forma* Perinde valere.

120 *Quamuis Oratores, qui petunt Diſpenſationem in forma* Pauperum *haberent multa bona, at deducto ære alieno, & oneribus, parum ſuperſit, adhuc dicuntur pauperes.*

121 *Non dicuntur bona, niſi deducto ære alieno.*

122 *Et niſi deductis expenſis.*

123 *Si Oratores in aliena Diœceſi domicilium contraxiſſent, & ſaltem per annum ibi habitaſſent, ſufficiet, ſi fides coram paupertatis fiat ab Ordinario domicilij.*

124 *Pro Oratoribus abſentibus nihil recipitur à Dominis Scriptoribus Apoſtolicis, at per Officium Minoris Gratiæ ita taxantur, ac ſi pauperes non eſſent.*

125 *Si Oratores ſint nobiles, & pauperes, diuerſimode conceditur Diſpenſatio.*

126 *Ante Diſpenſationem præcedere debent Pœnitentia publica, & Seruitium Eccleſiæ, & interim Oratores manere debent ſeparati.*

127 *Qui amat periculum peribit in illo.*

128 *Formula Decreti Separationis Oratorum.*

129 *Quid ſi Oratores Separationem non ſeruauerint.*

130 *Di-*

130 *Dictio,* Deinde, *ordinem ſignificat, & eſt præcedentium continuatiua.*

131 *Dictio,* Deinde, *conditionem importat.*

132 *Poſt factam Separationem, ſi Oratores velint diſpenſari debent veniam à Delegato petere.*

133 *Qui veniam petit, Pœnitens eſſe debet.*

134 *Venia non niſi ſe corrigentibus datur.*

135 *Nec conceditur non Pœnitenti.*

136 *Diuerſimodè conceduntur Diſpenſationes in forma* Pauperum *pro Gallicis, dum concipitur Clauſula* Deinde ſi veniam a te petierint &c.

137 *Ob publicum peccatum imponenda eſt publica pœnitentia.*

138 *In publicis delictis per publicam ſolùm vindictã Reipublicæ ſatis fit.*

139 *Pœnitentia, quæ pro foro conſcientiæ à Confeſſario imponitur tendit ad finem, vt Pœnitens ſatiſfaciat Deo; At Pœnitentia, quæ pro foro externo ſubiri debet, ſpectat ad publicam Reipublicæ ſatisfactionem.*

140 *Pœnitentia publica Oratoribus imponenda, relinquitur arbitrio Delegati, qualis eſſe debeat, dũmodò publica ſit. & talis, vt alios deterreat &c.*

141 *Oderunt peccare mali formidine pœnæ.*

142 *Dicta Pœnitẽtia publica non debet eſſe ſolemnis.*

143 *Quid propterea ſeruetur circa dictam Pœnitentiam Lucæ, & in alijs multis locis.*

144 *Si Pœnitentia prædicta non fiat ad formam præſcriptam, Diſpenſatio inde ſequuta non prodeſt.*

145 *Paria ſunt non facere, & inutiliter facere.*

146 *Pœnitentia, quæ tenetur Orator operam ſuam conferre Fabricæ, aut in aliud ſeruitium alicuius Eccleſiæ, vel loci Pij, quot menſium eſſe ſoleat.*

147 *Dicta Pœnitentia ſeruitij Eccleſiæ non eſt neceſſe, vt fiat tempore continuato, ſed ſufficit, ſi interpolatè expleatur.*

148 *Dictio,* Per *tempori, adiuncta, totius Temporis continuationem importat.*

149 *In impetrationibus Diſpenſationum Matrimonialium, tàm ſi in forma* Pauperum, *quàm ſi in forma ordinaria fiant, nullum diſcrimen conſtituitur in taxando expenſas, & pœnitentias infligendo, ſi Impedimentum ſit Conſanguinitatis, vel Affinitatis.*

150 *Diſpenſationes Matrimoniales in forma* Pauperum *in Gradibus remotioribus, nempè vltra Tertium, tranſeunt per Officium Minoris Gratiæ, & ſi Oratores ſint abſentes, ex integro taxantur perinde, ac pauperes non eſſent.*

151 *In Gradibus propinquis, nempè in Tertio, & alijs propinquioribus, tranſeunt per Cancellariam, vbi nulla Taxa ſoluitur.*

152 *Si Oratores ſint præſentes in Vrbe recipitur Iuramentum, quod ipſimet ſint eadem Perſona, de quibus in Literis Teſtimonialibus.*

153 *Maior impenſa pro impetratione Diſpenſationum in forma* Pauperum *ſuſtinetur pro Gradibus remotioribus, quàm pro propinquioribus.*

154 *Seruitium Eccleſiæ non poteſt à Delegato minui, ſeù relaxari.*

155 *Dictio,* Saltem, *eſt ampliatiua, & non limitatiua.*

156 *Nec excludit maiora.*

157 *Tempus aſſignatum pro ſeruitio Eccleſiæ, cùm omninò requiratur ad perfectionem, & complementum ipſius ſeruitij, exiſtimatur de forma.*

158 *Delegatus non poterit ſeruitium, nedùm vnius diei, remittere Oratori.*

159 *Minima non habentur in conſideratione, & lex de minimis non curat.*

160 *Parum, & nihil æquiparantur.*

161 *Modicum tempus pro non tempore reputatur.*

162 *Delegatus tenetur formam ſibi præſcriptam ſeruare.*

163 *Forma ita tranſgreditur in minimo defectu, ſicut in magno.*

164 *Etiam in vno nummo tranſgreditur.*

165 *Delegatus poterit longius tempus ſeruitij Oratori aſſignare, quàm in Mandato contineatur.*

166 *Si expediat Matrimonium celebrari, antequàm expletum integrè ſit ſeruitium Eccleſiæ, recurri debet ad D. Datarium Papæ.*

167 *Dominus Datarius Papæ habet plenam auctoritatem Pœnitentias Oratoribus commutandi, vel abbreuiandi.*

168 *Cautio de præſtando operam ſuam Fabricæ, quomodo præſtari debeat, & an ſufficiat cautio Iuratoria.*

169 *Reprobatur Doctrina Genuenſis in praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap. 20. num. 2. vbi dicit, poſſe Delegatum commutare ſeruitium Eccleſiæ, ſi Orator ſit Perſona nobilis, & delicata.*

170 *Epiſcopus poteſt ex cauſa commutare Pœnitentiam iniunctam à Papa, & Parochus poteſt cõmutare Pœnitentiam ab Epiſcopo impoſitam, & ſecundus Confeſſarius iniunctam à primo.*

171 *Delegatus non poteſt vltra formam præſcriptam ſe extendere.*

172 *Reſponſio in quodam caſu data ab Vrbe, quòd non poſſit Epiſcopus dictam Pœnitentiam commutare.*

Illuſtriſſ. D. Alexander Guiddiccionius Epiſcopus Lucanus laudatur.

273 *Poterit Delegatus loco ſeruitij Eccleſiæ, deſtinare Oratorem ſeruitio alicuius Hoſpitalis, non tamẽ commutare ſeruitium ipſum in opus diuerſum.*

174 *Quomodo, ac quale ſeruitium exigi debeat ab Oratore.*

175 *Curia Romana eſt omnium aliarum Curiarum Mater, & Magiſtra.*

176 *Inferiores à Superioribus regulantur.*

177 *Seruitium præſtandum Eccleſiæ dicitur continuũ, ſi pro maiori parte dies fiat.*

178 Non tenetur Delegatus Oratorem deſtinare ſeruitio Fabricæ alicuius præciſa Eccleſia, ſed poteſt aliud ſeruitium perſonale Eccleſiæ imponere.

179 Dictio, Vel, ſtat alternatiuè.

180 In alternatiuis ſufficit vnum adimpleri.

181 Orator debet operam ſuam præſtare in ſeruitium Eccleſiæ, vel loci Pij, non tamen in particularibus indigentijs Rectoris.

182 Nomine loci Pij comprehenduntur etiam Hoſpitalia ad Pia opera publicè extructa.

183 Hoſpitalia non veniunt ſub nomine Beneficij Eccleſiaſtici.

184 Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata, loca Religioſa ſunt, & de foro Eccleſiæ.

185 Et gaudent Priuilegijs Eccleſiæ.

186 Sub nomine Hoſpitalis comprehenduntur Eleemoſinariæ, Seproſariæ, Xenodochia, & Operariæ.

187 Loca Pia, habentia neceſſaria requiſita, fundata auctoritate Epiſcopi, ſimiliter gaudent Priuilegijs Eccleſiæ.

188 Delegatus poteſt deſtinare ſeruitium Eccleſiæ extrà propriam Diœceſim.

189 Vna tantum Eccleſia fuit à Chriſto Domino per totum Orbem conſtituta.

190 Poſt inceptum in vno loco ſeruitium, Delegatus poteſt, pro reſiduo temporis, Oratorem deſtinare ſeruitio alterius loci.

191 Orator tenetur operam per ſe ipſum conferre, [illegible] poteſt per alium ſupplere.

192 [illegible] per alios facit, per ſe ipſum facere videtur.

193 Pœnitentia in pœnam exceſſuum Oratori impoſita, non poteſt per alium adimpleri.

194 Sicut non poteſt quis per aliũ vouere, ſic nec Pœnitentiam accipere.

195 Qui non habet in ære, luat in corpore.

196 Verba appoſita in Mãdato, nempè, Operam ſuam conferat, important perſonalitatem.

197 Clauſula poſita in Ablatiuo abſoluto, conditionem importat.

198 Delegatus non poteſt ad Abſolutionẽ Oratorum deuenire, donec Pœnitentiam publicam egerint, & de ea Delegato conſtiterit.

199 Iuriſdictio, dum ſub cõditione Delegato tribuitur, remanet in ſuſpenſo, donec ipſa conditio purificata non ſit.

200 Quæ conſiſtunt in animo, nonniſi per Iuramentum probari poſſunt.

201 Oratores qui petunt Diſpẽſationem, ſi ſint in Secundo Gradu, & Copulam habuerint, egent Abſolutione ab Excõmunicatione impoſita per Gregorium XIII.

202 In alijs Gradibus remotioribus, ſolùm abſolui debent ab Inceſtus reatu, & exceſſibus Pontifici narratis.

203 Clauſula. In vtroq; foro, intelligitur de foro fori, & foro conſcientiæ.

204 Duplex eſt Forus, nempè Iudicialis, hoc eſt Contentioſus, ſeù Forus fori, qui ſpectat ad Iudices habentes cauſarum cognitionem, & Ciuilem, ſeù Criminalem iuriſdictionem: Alter dicitur Forus Dei, & Conſcientiæ, & hic ſpectat ad Confeſſarium, & quemlibet Chriſtianum.

205 Abſolutiones, & Diſpenſationes pro vtroq; foro, quæ non habent annexum peccatum mortale, ſatis eſt ſi fiant, & impetrentur in Foro Fori, vt ſũt Abſolutiones ad cautelam, ſeù à Cenſuris nulliter prolatis, Diſpenſationes ſuper defectu Natalium, ſuper Bigamia, ſuper defectu Oculi ſiniſtri, ſuper Homicidio, de quo quis fuit iam confeſſus, et abſolutus, & ſimilia.

206 Abſolutio, quæ fit pro ſolo Conſcientiæ Foro, non prodeſt ad effugiendas pœnas temporales.

207 Quæ in foro Conſcientiæ explicantur, ad forum Contentioſum non iuuant, ſed tantùm coram Deo.

208 Abſolutio, quæ à Pontifice pro vtroque foro committitur, poteſt extrà Confeſſionem impendi.

209 Verba, Impoſita Pœnitentia ſalutari in caſu, de quo in hoc Mandato, non important conditionem, quia a Iure ineſt, vt data Abſolutione Pœnitentia iniungatur.

210 Facultas abſoluendi pro vtroq; foro, dum fuit abſolutè conceſſa, poteſt extra Confeſſionem huiuſmodi Abſolutio impendi.

211 Forus Conſcientiæ diuiditur in Sacramentalem, & non Sacramentalem.

212 Forus Conſcientiæ Sacramentalis, quis ſit.

213 Forus Conſcientiæ non Sacramentalis, quis ſit.

214 Confeſſor in ſolo Sacramento eſt Iudex in Pœnitentiæ foro.

215 Epiſcopus, nomine Delegationis Concilij, in occultis abſoluit extrà Confeſſionem.

216 Delegatus Papæ habet in cauſa ſibi Delegata eandem Auctoritatem, quam habet ipſe Papa.

217 Delegatus, quoad cauſam ſibi Delegatam, eſt maior quocumq; Ordinario.

218 Licet Oratores, ob Abſolutionem à Delegato factam, in Foro fori abſoluantur, debent tamen pro Foro interno deinde abſolui.

219 Abſolutus in Foro Conſcientiæ eſt ex æquitate tolerandus in Foro fori.

220 Officium Iudicis nobile circa publicam Reipublicæ vtilitatem verſatur.

221 Verius tamen eſt abſolutos in Foro Animæ, poſſe in Foro externo pro eodem Crimine accuſari, & puniri.

222 Facultas delegata ad abſoluendum non poteſt ſubdelegari.

223 Excommunicatio impoſita per Gregorium XIV. Cal. Maij 1590. contrà eos, qui Primò, & Secundò coniunctis, carnaliter commiſcentur, non eſt reſeruata; At quia Papa Abſolutionem committendo, aſſumit negocium, & manus in eo opponit, ligantur manus Inferiorum.

224 *Obtinens Beneficium à Sũmo Pontifice, ſi aliqua Diſpenſatione egeat, non poteſt Epiſcopus diſpenſare, quamuis aliàs diſpenſare potuiſſet.*
225 *Si Papa ipſa conferat alicui Minores Ordines, poterit ſic Ordinatus ab alio ad Maiores promoueri.*
226 *Vbi eſt Auctoritas Papæ, ceſſat Inferioris.*
227 *Clauſula,* Parito Iudicato, *quomodo intelligẽda.*
228 *Attenta dicta Clauſula,* Parito Iudicato, *Iuriſdictio remanet in ſuſpenſa, donec Oratores paruerint, vnde quicquid interim factum ſit, nullum eſt, defectu Iuriſdictionis.*
229 *Nec ſufficit præſtare cautionem de parendo iudicato.*
230 *Clauſula,* Parito Iudicato, *ſi non fuiſſet appoſita, tamen ſubintelligeretur.*
231 *Dictio,* Demum, *eſt taxatiua, & reſtrictiua.*
232 *Nec poterit Delegatus ad Diſpenſationem procedere, niſi poſtquã Oratores omnia adimpleuerint.*
233 *Ordo inductus per prius, ac poſterius, conditionẽ importat.*
234 *Delegatus, priuſquam ad Diſpenſationem procedat, conſiderare debebit, an expediat diſpenſare.*
235 *Dum Papa diſpenſari mandat, non abſolute præcipit Diſpenſationem, ſed ſi, & quatenus Delegato expedire videatur, nec ſcandalum ſit ex ipſa Diſpenſatione oriturum.*
235 *Clauſula,* Si tibi videbitur, *importat arbitrium boni, & prudentis viri.*
237 *Quamuis coram Delegato omnia probata ſint, non poterit diſpenſari ſi ex Diſpenſatione ſcandala timeantur.*
238 *Sicut euitatio ſcandalorum probat iuſtam cauſam diſpenſandi in omni caſu aliàs prohibito, ita è conuerſo, ſi ex Diſpenſatione ſcandala timeantur, nullo modo eſt diſpenſandum.*
239 *Epiſcopus debet ex officio Matrimonia contrahenda impedire, quamuis nullum adſit Impedimentũ, ſi ſcandalum inde timeatur.*
240 *Clauſula,* Nec ſcandalum ſit oriturum, *quamuis in Literis non fuiſſet appoſita, nihilominus ſubintelligeretur.*
241 *In caſibus in quibus Epiſcopo conceditur Diſpenſatio, non poterit diſpenſare, ſi ſcandalum ex Diſpenſatione timeatur.*
242 *Quamuis vltra Quartum Gradum Conſanguinei, & Affines non impediantur contrahere, tamen, quando agitur de ſcandalo vitando, valida eſt conſuetudo, qua inducitur Impedimentum ad contrahendum in Quinto Gradu.*
243 *Dictio,* Poſtquam, *ſignificat Actum perfectum, & conditionem importat.*
244 *Delegatus non poteſt ad Diſpenſationem procedere, niſi poſtquàm ea omnia adimpleta ſint, quæ habuit in Mandato.*
245 *Clauſula,* Arbitrio tuo, *relaxat aliquantulum Iuris rigorem, facultatemq; Iudici tribuit amplectendi æquitatem.*
246 *Clauſula,* Arbitrio tuo, *debet intelligi de Arbitrio boni viri, & non ſecundum proprium, & liberam voluntatem.*
247 *Et idem eſt, ac ſi diceretur,* Conſcientiæ tuæ.
248 *Oratores, quamuis obtinuerint Mandatum de diſpenſando, & omnia narrata Pontifici verificauerint, tamen contrahere non poterunt, donec cũ effectu non fuerit facta Diſpenſatio.*
249 *Aliud eſt Mandatum de diſpenſando, & aliud eſt ipſa Diſpenſatio.*
250 *Refertur caſus à Bonaccina nullitatis Matrimonij, quia nondum fuerat facta Diſpenſatio.*
251 *Aliud eſt Mandatum de legitimando, & aliud ipſa Legitimatio.*
252 *Mandatum Pontificis duo diuerſa continet, nempè facultatem Diſpenſandi, & Poteſtatem legitimandi Prolem ſuſceptam, & ſuſcipiendam.*
253 *Mandatum Pontificis, ſi fuiſſet in vna parte, nẽpè quoad Diſpenſationem, exequutum, ſed non quoad Legitimationem, poterit nihilominus legitimari Proles, etiam poſt mortem Parentum, & etiam in præiudicium Succedentium ab inteſtato.*
254 *Si poſt mandatum à Pontifice impetratum Oratores, pænitentia ducti, noluiſſent diſpenſari, vel poſt factam Diſpenſationem, noluiſſent Matrimonium contrahere probabilius eſt, non poſſe legitimari Prolem, poſt mortem Coniugum, maximè in præiudicium Tertij.*
255 *Legitimatio Prolis conceditur in fauorem Matrimonij contrahendi.*
256 *Si Coniuges tempore contractus Matrimonij, habuiſſent Impedimentum dirimens ab eis ignoratum & præmiſſæ fuerint Denunciationes, Proles inde ſuſcepta eſt legitima, quamuis poſtea detectum ſit Impedimentum.*
257 *At ſi ſpretæ fuiſſent Denunciationes, & contractũ fuiſſet Matrimonium, quamuis in reliquis adfuiſſet ignorantia Impedimenti, Proles erit illegitima.*
258 *Ignorantia nõ poteſt dici probabilis, quando omittuntur requiſita ab Eccleſia.*
259 *Affertur quæſtio inter DD. an attendi debeat tẽpus Conceptionis, vel Natiuitatis in Prolis Legitimatione, quo ad omnia.*
260 *Pro iudicanda Legitimitate Prolis, Leges ſolùm attendunt ad Copulam, quæ ſi habita ſit inter Perſonas impeditas, nolunt eam Matrimonio ſubſequenti purgari.*
261 *Opinio proponitur, quod ad Legitimationẽ Prolis attendi debeat tempus Natiuitatis.*
262 *Proponitur ſententia Auctoris.*
263 *Ampliatur.*
254 *In conflictu opinionum, ea opinio tenenda eſt, quæ Prolis Legitimitati fauet, quamuis etiam, altera opinio præponderare videretur.*
265 *Opinio ſingularis Doctoris pro Legitimitate aſſeren-*

rentis, prævalet communi contraria.

266 *Ex cohabitatione maris, & fœminæ, licet quoad fœdus Matrimonij præſumatur Fornicatio, at quoad Legitimitatem Filiorum præſumitur Matrimonium.*

267 *Proles nata poſt factam Diſpenſationem ſuper Impedimento, quod inter Parentes aderat, eſt legitima.*

268 *Et per ſubſequens Matrimonium fit legitima.*

269 *Quid de Prole ſuſcepta ante Diſpenſationem ſuper Impedimento Parentum factam.*

270 *Quando inter Parentes nulla adfuit Matrimonij Radix, poterit Papa legitimare quoad omnia Perſonas ſuæ temporalis Iuriſdictionis, non tamẽ aliàs ſibi temporaliter non ſubiectas, niſi quoad ſpiritualia.*

271 *Quando Matrimonium fuit clandeſtinè, & nulliter contractum, cum tamen adfuerit Matrimonij radix, ſi Papa diſpenſet, & Prolem legitimet, ea Proles erit legitima quoad omnia.*

272 *Opinio Rotæ Romanæ circa Legitimitatem Prolis natæ abſq; ſigura Matrimonij.*

273 *Contrarium tenet Auctor.*

274 *Pontifex tũc propriè dicitur in Matrimonij Radice diſpenſare, quando iam fuit contractum Matrimonium, ſed de facto, & nulliter, & Papa illud conualidat vſq; à principio.*

275 *Effectus Diſpenſationis Pontificis in radice.*

276 *Impedimenta Matrimonij, ſuper quibus diſpenſari poteſt, à ſolo Iure, ſeù Lege Canonica proueniunt.*

277 *Papa poteſt tollere Conſtitutionem, etiam quoad effectus præteritos.*

278 *Diſtinctio loquens de Filijs natis ex legitimo Matrimonio, cõprehendit Filios natos ex Matrimonio cum Diſpenſatione contracto.*

279 *Papa, ſicut poteſt facere, vt Filij ſint illegitimi, prohibendo Matrimonium in certis Gradibus, ſic poteſt efficere legitimos, remouendo Impedimentum Canonis.*

280 *Papæ Poteſtas circa Matrimonia eſt maxima.*

281 *A ſolo Põtifice fieri poteſt Diſpenſatio in Radice.*

282 *Sublato per Pontificem Impedimento, præiudiciũ Tertij non attenditur.*

283 *Papa diſpenſando iñ Radice, intendit remouere Impedimentum Canonicum, at ſi ex hoc aperiatur via Succeſſionibus, conſequitur ex miniſterio Iuris.*

284 *Quãdo Papa Matrimonium declarat legitimum, vel illud approbat, vel diſpenſat, vt Oratores poſſint in eo remanere, dicitur diſpenſare in Radice.*

285 *Papa diſpenſando in Radice, cẽſetur retrotrahere Diſpenſationem ad initium, & Radicem.*

286 *Si Matrimonium nullum eſſet ob aliquod Impedimentum Iure naturali dirimens, non poteſt diſpenſari in Radice.*

287 *Nec poterit diſpenſari in Radice, ſi Matrimoniũ ſit nullum defectu conſenſus, vel impotentiæ perpetuæ coeundi.*

288 *In caſibus, in quibus Papa non poteſt diſpenſare in Radice, diſpenſare poteſt per Reſcriptum.*

289 *Nullus Princeps Sæcularis, nec ipſe Imperator, poteſt legitimare ad Ordines Eccleſiaſticos.*

290 *Si Papa in Diſpenſatione mentionem facit de Prole, non cenſetur diſpenſare in Radice.*

291 *Si legitimet Prolem, nec de Matrimonio mentionem faciat, cenſetur legitimare ſolùm quoad ſpiritualia.*

292 *Quod idem intelligitur etiam quoad Perſonas ſuæ Temporalis Iuriſdictionis.*

293 *Papa non præſumitur velle Iuri Tertij præiudicare, niſi apertiſſimè exprimat.*

294 *Si Papa diſpenſet, vt poſſint Oratores de nouo Matrimonium contrahere, & declaret Filios ante natos eſſe legitimos, cenſetur diſpenſare in Radice.*

295 *Dum Papa diſpenſat, vt Oratores poſſint remanere in Matrimonio nulliter contracto, non requiritur nouus conſenſus Coniugum.*

265 *Etiam poſt mortem Coniugum Papa diſpanſare poteſt in Radice.*

297 *Si poſt Diſpenſationem à Confeſſario ſuper occulto Impedimento factam, Impedimentum detegatur, Proles reputatur illegitima.*

298 *Narrata Pontifici, & quod Matrimonium fuerit nulliter contractum, & Proles ſuſcepta, verificari debent.*

299 *Formula Diſpenſationis Matrimonialis factæ per Delegatum.*

De Diſpenſationibus in forma *Pauperum*, magis practicabilia.

CAP. VII.

1 DIſpenſatio Matrimonialis, de ſtylo Romanæ Curiæ, ob nullam aliã cauſam conceditur in forma *Pauperum*, niſi ad ſuccurrendum Mulieri, illiuſq; honorem reparandum; grauiaq; ſcandala euitandum, quæ vel ex carnali Copula, inter Sponſos præhabita, vel ex frequenti conuerſatione, ex qua nata ſit ſuſpicio dictæ Copulæ, veriſimiliter ti-
2 meantur; Nec tamen Diſpenſatiò in hac forma Pauperum, conceditur, quamuis dicta

Digitized by Google

dicta Cauſa vera ſit, niſi ambo Oratores ſint Pauperes, & miſerabiles, & ex eorũ labore, & induſtria tantùm viuant. Et quidem hac in re multi, alias doctiſſimi, decipiuntur; putant enim, quod eò ipſo, quod Oratores pauperes ſint, & ſoluere non poſſint integras expenſas pro impetratione Diſpenſationis in forma ordinaria neceſſarias, Diſpenſatio in hac forma, ob dictam ſolam paupertatem, concedatur, quod omninò falſum eſt, quia de ſtylo Curiæ, ex alijs cauſis, quàm ex ſupra dictis non conceditur, vt notum eſt, & omnes practici Curiales ſciunt.

3 Porrò, harum Diſpenſationum Praxis diuerſimodè ſe habet ab alia, quæ circa Diſpenſationes in forma ordinaria conceſſas ſeruatur, & propterea antequàm ad vlteriora dilabamur, opportunum erit huiuſmodi Diſpenſationum formulam ſubnectere, & poſtmodum ad ſingularum Clauſularum expoſitionem, & intelligẽtiam deuenire, vnde tota harum Diſpenſationum Praxis facillimè explicabitur.

4 *Alexander Epiſcopus Seruus Seruorum Dei; Dilecto Filio Vicario Venerabilis Fratris Noſtri Epiſcopi Lucani in ſpiritualibus Generali, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem; Oblata nobis nuper pro parte Dilecti filij Laurentij, nati Franciſci Laici, & Dilectæ in Chriſto filiæ Magdalenæ, natæ Iacobi, Mulieris Lucanæ Diœceſis, petitio continebat; Quòd ipſis alias ſcientibus ſe Quarto Conſanguinitatis Gradu inuicem eſſe coniunctos, Laurentius prædictus, non quidem peccãdi data opera, vt crimine admiſſo hæc cauſa foret Nos, & Sedem Apoſtolicã ad miſericordiam, & Gratiam erga ipſos faciliores reddendi, ſed ſolum veſana libidine victus dictam Oratricem cognouit; Cùm autem ſicut eadem petitio ſubiungebat, niſi Matrimonium inter eos contraheretur, dicta Mulier Innupta, & Diffamata remaneret, grauiaq; exinde ſcandala poſſent vero ſimiliter exoriri; Cupiunt propterea inuicẽ matrimonialiter copulari, ſed ſtante Impedimento huiuſmodi, deſideriũ eorum hac in parte adimplere non poſſunt, abſq; Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione; Quarè ijdem Laurentius, & Magdalena nobis humiliter ſupplicari fecerunt, vt eis in præmiſſis de Abſolutionis beneficio, & opportuna Diſpenſationis Gratia prouidere de Benignitate Apoſtolica dignaremur; Nos igitur eoſdem Laurentium, & Magdalenam, ac eorum quemlibet à quibuſuis Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, alijſq; eccleſiaſticis Sẽtentijs, Cenſuris, & Pœnis à Iure, vel ab Homine, quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſentium tantùm conſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutos fore cenſentes, ac certam de præmiſſis notitiam non habentes, huiuſmodi Supplicationibus inclinati, Diſcretioni tuæ, de qua in his ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apoſtolica ſcripta mandamus; Quatenus depoſita per te omni ſpe cuiuſcumq; muneris, aut præmij etiam ſponte oblati, à quo te omninò abſtinere debere monemus, de præmiſſis te diligenter informes, & ſi per Informationem eandem Preces veritate niti repereris, ſuper quo conſcientiam tuam oneramus, tunc eoſdem Laurentium, & Magdalenam, qui Pauperes, & miſerabiles exiſtunt, & ex ſuis labore, & induſtria tantùm viuunt, in primis ab inuicem ſepares, deinde, ſi veniam à te petierint humiliter, eam illis pœnitentiam publicam imponas, quæ alios deterreat à ſimilibus committendis, vtque idem Laurentius operam ſuam conferat Fabricæ, aut in aliud ſeruitium alicuius Eccleſiæ, vel loci Pij, tribus ſaltem menſibus, aliaq; iniungas, quæ de Iure fuerint iniungenda; Qua Pœnitentia publica peracta, ipſos ab Inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſmodi, impoſita etiam prius eis propter Inceſtum huiuſmodi, arbitrio tuo, Pœnitentia ſalutari, & recepto ab eis Iuramento, quod ſub ſpe facilius habendæ Diſpenſationis huiuſmodi, Inceſtum hũc nõ commiſerint, in vtroq; foro, Auctoritate noſtra, hac vice dumtaxat, abſoluas in forma Eccleſiæ conſueta; & quatenus contrà ipſos cauſa, quoquo modo, in Iudicium deducta fuerit, parito Iudicato; Demum ſi tibi expediens videbitur, quòd Diſpenſatio huiuſmodi ſit eis concedenda, neque ſcandalum ſit ex ea oriturum; ſuper quo conſciẽtiam tuam oneramus, tunc cum eiſdem Laurentio, & Magdalena, dummodo ipſa propter hoc rapta non fuerit, ipſiq; pauperes, & miſerabiles exiſtant, ac ex ſuis labore, & induſtria tantùm viuant, & poſtquàm in ſeparatione prædicta arbitrio tuo perſeuerauerint, quòd Impedimento Quarti Conſanguinitatis Gradus huiuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſq; contrarijs nequaquam obſtantibus, Matrimonium inter ſeſe, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudq; in faciem Eccleſiæ ſolennizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valeant, Auctoritate noſtra diſpenſes; Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendã, legitimam nunciando; Volumus autem, quod ſi ſpreta monitione noſtra huiuſmodi, aliquid muneris, aut præmij, occaſione præmiſſorum, exigere, aut oblatum recipere temerè præſumpſeris, Excommunicationis latæ ſententiæ pœnam incurras, qua tam diù innodatus exiſtas, donec Abſolutionem à Sede prædicta per ſatisfactionem condignã ab ipſa Excommunicationis Sententia merueris obtinere; & nihilominus Abſolutio, & Diſpenſatio*

ſatio per te faciendæ, nullius ſint roboris, vel momenti.

Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem Anno I. D. 1656. Idibus Iunij.
Pontificatus Noſtri Anno Primo.

Quarum Literarum præcipuas Clauſulas mox declarabimus, exceptis ijs, quas præcedenti Capite adnotauimus.

5 Et Primò, ſciendum eſt, Praxim harum Diſpenſationum ita ſe habere, vt, ſi Ora-
6 tor non diſtet ab Vrbe vltra centum milliaria, teneatur accedere ad ipſam Vrbem; At ſi Impedimentum, ſuper quo petitur Diſpenſatio, ſit in Gradibus remotis, nempè vltra Secundum, eiq; dictus acceſſus reddatur, ſaltem moraliter, difficilis, debet ipſius Ordinarius, in fide Paupertatis Oratorum, de dicta difficultate teſtari, & ſic vt plurimum ab huiuſmodi acceſſu excuſantur; ſi verò Diſpẽſatio petatur in Gradibus propinquioribus, nempè intrà Secundum, tàm Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, vt in Primo, & Secundo, vel Primo, & Tertio, ſeù etiam in Secundo tãtùm, tàm duplicatis, & multiplicatis, quã ſimplicibus, prout etiam quando Impedimentum eſſet Paternitatis ſpiritualis, tunc ſiuè Diſpenſatio petatur, quia ſit ſequuta Copula, vel quia ob conuerſationem habitam ipſius Copulæ ſuſpicio orta ſit, ſiuè Orator diſtet ab Vrbe infra, ſiuè vltra centum milliaria, quamuis etiam eſſet cæcus, claudus, delicatus, ſiuè debilis, aut alias corpore vitiatus, vel impeditus, & quantumcumq; pauperrimus, & miſerabilis exiſtat, dummodò iter arripere poſſit, tenetur omninò accedere ad Vrbem, ſi velit in iſta forma Diſpenſationem impetrare, quiá quo propinquior eſt Gradus, & maius eſt Impedimentum, eò difficilior Pontifex redditur ad diſpenſan-
7 dum; Et tenetur eo caſu Orator deferre ſecum ſuas Literas teſtimoniales amborum contrahere volentium Paupertate, & miſerabilitate, & poſtea in Alma Vrbe, coram D. Præfecto Datariæ, ſi ibi adſint Perſonæ, quæ Oratorem cognoſcant, examinantur duo ſaltem Teſtes, qui eum cognoſcere deponant; & hoc ad euitandas fraudes, & ne vna Perſona pro alia ſupponatur; & facta dicta atteſtatione, & conſtito de identitate Perſonæ, ſit recognitio dictarum Literarum teſtimonialium per duos Teſtes, & deinde Oratori imponitur Pœnitentia, ſcilicet, vt operam ſuam conferat Fabricæ, aut in aliud ſeruitium alicuius Eccleſiæ, vel loci Pij, per aliquod tempus maius, vel minus, prout D. Datario, & eius Miniſtris videbitur expediens, habito reſpectu ad qualitatem Graduum, in quibus diſpenſandum eſt; licet vt plurimum, ex benignitate D. Datarij, huiuſmodi ſeruitij tempus minuatur; ex quo enim Oratores ſunt pauperes, & miſerabiles, nec habẽt vnde viuãt, niſi ex eorum labore, & induſtria, ideò benignè hoc ſeruitium exigitur, & non ſolùm minuitur, vt dictum eſt, verũ etiam aliqua ſumma, v.gr. Iulij vnius pro quolibet die, erogari ſolet, ſi integra die ſeruitium expleant; ſi verò per ſolas quatuor, vel quinque horas cuiuſq; diei laborent, reſiduum temporis ei indulgetur, ad hoc, vt victum aliquo modo ſibi procurare poſſint, ne fame pereant; & ſic, eò quod ſubſtinuerunt incommoda itineris, benignè ab eis huiuſmodi ſeruitium exigitur, minuendo etiam horas laboris cuiuſq; diei, imò, & dies feſtiui computantur in termino, & ſic poſtquam per aliquot dies laborauerint, reſiduum temporis ſolet à D. Datario indulgeri, & commutari in aliquibus Pœnitentijs, vt in viſitatione ſeptem, vel aliarum Eccleſiarũ per aliquot vices; de quarum Pœnitentiarum adimplemento tenentur habere fidem à Sacriſtis dictarum Eccleſiarum, vel alijs ad id Deputatis, eamq; D. Præfecto Datariæ exhibere, & tunc D. Præfectus, ſolutis nonnullis paucis per Oratorem, tranſmittit Supplicationem Diſpenſationis ad Regiſtrum, vnde tranſmittitur ad Cancellariam, ibiq; Literæ Gratis expediuntur, quatenus per ipſam Cancellariã expediri debeant, prout diximus, aliàs ibi ſolùm recipitur Iuramentum ab Oratore, quòd ille ſit ipſemet Orator in Literis Diſpenſationis nominatus, & poſtmodum per Officiũ Minoris Gratiæ, vel per Secretariam Breuium, in ſuo caſu, vt pariter diximus, expediuntur huiuſmodi Diſpenſationum Literæ, in quibus etiam adnotantur Pœnitentiæ, quæ, vt diximus, imponuntur Oratori, quæ ſolent eſſe infraſcriptę videlicet, quòd ſex, ſeù pluribus ſextis ferijs in pane, & aqua ieiunet, & eiſdem diebus Roſarium Beatiſs. Virginis deuotè recitent, & additur clauſula, *quod ſi in his deficiat, Literæ nullatenus ei in foro conſcientiæ ſuffragentur*, quod eſt maximè notandum, & cauendum ab inobſeruantia, cùm ob huiuſmodi defectum plu-

res

res nullitates,& peccata ſubſequi poſſint.
Hæc tamen, quæ hucuſq; dicta ſunt, pro-
cedunt, ſi Orator in Vrbe præſens ſit; at
8 quando eſt abſens, tunc ſi Diſpenſatio im-
petranda ſit in forma *Pauperum*, exami-
nantur aliqui Teſtes ſũmariè ab Ordina-
rio Oratorum ſuper Paupertate, & miſe-
rabilitate amborum Oratorum; quæ ſi
probatæ fuerint, Ordinarius Fidem facit,
quæ continere debet, ex depoſitionibus
Teſtium ſummariè examinatorum, ſibi
conſtitiſſe, & conſtare, dictos Oratores eſ-
ſe Pauperes, & miſerabiles, & ex eorum
reſpectiue labore, & induſtria tantùm vi-
uere, quæ Fides tranſmittitur in authen-
tica forma ad Almam Vrbem, & per Te-
ſtes aliquos recognoſcitur, & poſtea por-
rigitur Supplicatio ad Pontificem, narran-
do Impedimenta, & alia quæ narrari de-
bent, vt diximus, & deindè obtento Man-
dato de diſpenſando, abſoluendo, & Pro-
lem legitimando, directo Delegato, confi-
ciuntur Literæ, & ad partes tranſmittun-
tur, & ipſi Delegato præſentantur; qui
9 in primis verificari mandat narrata Pon-
tifici, & poſt diligentes habitas informa-
tiones, ſi preces veras eſſe compererit, &
Oratricem raptam non fuiſſe, in primis,
ſi, & poſtquam Oratores veniam humili-
ter petierint, ipſos ſeparabit, itaut ſeorſum
habitent, nec inter ſe conuerſent, ac Pœ-
nitentiam publicam imponet; iniuncto
inſuper Oratori, vt operam ſuam confe-
rat Fabricę, aut in aliud ſeruitium alicuius
Eccleſiæ, vel loci Pij, quã, ſeù quē Delega-
tus præcisè deſtinabit, & tandē dicta Pęni-
tentia publicè facta, dictoq; Eccleſiæ, ſeù
loci Pij ſeruitio expleto, & de eis per Fidē
Parochi, ſeù alterius ad quē ſpectaret, legi-
timè certioratus, Delegatus recipiet Iura-
mētũ ab Oratoribus, quod ſub ſpe facilius
habēdæ Diſpēſationis a Pontifice, conuer-
ſati nõ fuerint, vel Copulã nõ habuerint,
& exceſſus narratos nõ cõmiſerint, eoſq;
poſtmodum ab Inceſtu, vel ab exceſſibus,
prout caſus ſe habebit, abſoluet in vtroq;
foro, in forma Eccleſiæ cõſueta; & ſi Ora-
tores ſint infra Secundũ Gradũ coniuncti
Cõſanguinitate, vel intra eundē ſe attineãt
Affinitate, & Inceſtum inter ſe habuerint,
debebunt inſuper abſolui ab Excommuni-
catione appoſita per Gregorium Decimũ
Tertium Summum Pontificem, vt dice-
mus *lib. 3. Cap. vlt.* Tandem dicta Abſo-
lutione data, & impoſita propterea Pœni-
tentia ſalutari arbitrio Delegati, ſi ſcanda-
la ex Diſpenſatione facienda non timean-
tur, nec pro rebus Pontifici narratis cauſa
in Iudiciũ quoquomodo deducta fuerit,
& quatenus deducta ſit, pariio Iudicato, &
poſtquã Oratores in ſeparatione, arbitrio
Delegati, perſeuerauerint, Delegatus diſpē-
ſabit, Prolēq; ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſci-
piendam legitimabit, ad formam Literarũ
Apoſtolicarum; Cuius Diſpenſationis for-
mulã infra inſeremus; Inter ea ad explica-
tionem ſingularum Clauſularum deue-
niemus, earum nempè, quæ præcedenti
Capite explicatæ non fuerunt.

QVOD IPSIS ALIAS SCIENTIBVS.

10 Si Oratores, qui habuerunt Copulam, nõ
habebant notitiam Impedimenti Conſan-
guinitatis, vel Affinitatis, quæ inter eos
aderat, non commiſerunt propriè Ince-
ſtum, per ea, quæ diximus *Cap. 4.* Vbi etiã
plures Doctores citauimus, qui docent
requiri ſcientiam vtriuſq;, ad hoc, vt vè-
rè dici poſſit commiſſum fuiſſe Inceſtum.
11 E contra Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt.
lib. 8. cap. pr. nu.* 8. ait, ſtylum Curiæ ita
ſe habere, vt ſi vnus tantùm Oratorum,
tempore habitæ Copulæ, ſciuiſſet Impe-
dimentum, & alter ignoraſſet: nihilomi-
nus, ob præſumptam alterius ſcientiam,
Supplicatio porrigatur pro vtroq; ſciente,
nec pro vno tantùm ſciente admittatur,
ſed ob dictam præſumptionem, & Inue-
riſimilitudinem, ad maiorem cautelam,
explicetur, vtrumque Oratorem Impedi-
mētum ſciuiſſe: Id tamen mihi non pla-
cet, quia ſic fieret vt Innocens ob alte-
rius culpam plecteretur, quod fieri non
debet, *l. Sancimus C. de pœnis*, nec poteſt di-
ci dolus, vbi non fuit ſcientia, Seraph.
deciſ. 20. n. 4. Vndè debebit factum ita
exponi, prout verè ſe habet. & ſic ille ſo-
lus, qui cum ſcientia Impedimenti deli-
quit, maiori mulcta, & grauioribus pœ-
nitentiis punietur.

SE QVARTO CONSANGVINITATIS GRADV INVICEM ESSE CONIVNCTOS.

12 Quòd dicitur de Conſanguinitate, idem
dicendum eſt, non ſolùm de Affinitate,
ſed de quocumq; alio Impedimento diri-
13 menti, quià quandocumq; & qualecumq;
adſit Impedimentum dirimens, poteſt im-
petrari Diſpenſatio in forma *Pauperum*,
ſi concurrant requiſita, quæ diximus ſu-
14 pra, vbi enim eſt eadem ratio, eadem eſſe
debet Iuris diſpoſitio *l. illud, verſ. Sed ma-
gis viſum eſt; ff. ad l. Aquil.*
Quando Oratores, qui petunt diſpen-
ſari in forma *Pauperum*, ſunt in ſecun

Secundo Gradu ; vel infra , Conſan-
guinitatis , vel Affinitatis , debent de
neceſſitate exprimere , an ſint in linea
15 æquali , vt teſtatur Corrad. *in d. Praxi lib.*
7. *cap.* 3. *n.* 22. ſi etenim eſſent in linea
inæquali, cum tàm Primus, quàm Secun-
dus Gradus conſtituant Impedimentum
de per ſe, ſuper vno quoq; ex eis neceſſa-
ria eſſet Diſpenſatio , nec ſufficeret diſ-
penſare ſuper Secundo,& declarare diſtã-
tiam Primi non obſtare , vt ſit in alijs
Gradibus remotioribus , & nos dicemus
infra *lib.* 2. Quod ſi Diſpenſatio petatur
ſuper Primo , vel Primo , & Secundo ex
16 actu fornicario, neceſſe etiam erit, vt Im-
pedimenti prouenientia exprimatur, v.gr.
quòd ipſis aliàs ſcientibus ſe primo Affi-
nitatis Gradu inuicem attinere, ex eo pro-
ueniente , quòd aliàs dictus Orator Ora-
tricis Matrem adhuc ſuperſtitem [ſi ſit in
humanis] carnaliter cognouit; ipſe Ora-
tor, non quidem peccandi data opera, &c.
& ſic ſe habet ſtylus Curiæ.

Et licet difficilius Papa diſpenſet ſuper
Conſanguinitate , quàm ſuper Affinitate,
vt diximus , & probant Layman. *Theol.*
mor. lib. 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 6. *n.* 10. *&*
alij , quos citauimus , cum maior ſit Co-
niunctio inter Conſanguineos , quàm
17 Affines , nihilominus quoad Impenſas
impetrationis Diſpenſationis , tàm pro
expeditione Literarum , quàm in Com-
poſitionum ſolutione, ac Pœnitentiarum
impoſitione, nulla ſit differentia inter Cõ-
ſanguineos, & Affines, & ita ſe habet no-
torius Curiæ ſtylus, de quo teſtatur Cor-
rad. *lib.* 8. *d. cap.* 6. *n.* 3.

NON QVIDEM PECCANDI DATA
OPERA, &c.

18 Hæc verba idem importanr , ac ſi dicere-
tur, Oratores non ſtudioſè , vel ex ſtudio,
ſeù non doloſè , & fraudolenter feciſſe,
vt explicat Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 92.
19 *n.* 28. *tom. pr.* Vnde ſi Oratores habuiſſent
inter ſe Copulam, ſeù conuerſati fuiſſent
ſub ſpe obtinendi facilius Diſpenſationẽ,
Papa vel non diſpenſaret, vel difficillimè,
& cũ multis modificationibus Diſpẽſatio-
nẽ cõcederet, quià facilitas veniæ incenti-
20 uũ tribuit delinquendi, *Cap. Eſt iniuſta* 33.
Cauſa 23. *quæſt.* 4. *& cap. Finali* §. *Cum in eo, de*
Immunit. Eccleſ. Sperell. *deciſ.* 116. *n.* 31. *&*
deciſ. 189. *n.* 14. Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric.*
21 *eff.* 4. *n.* 212. imò dicitur crimen ratifica-
re, qui illud non punit, idem Sperell. *deciſ.*
22 183. *n.* 15. nõ enim dignus eſt Eccleſię beni-
gnitatem facilè experiri, qui eius ſalu-
bria præcepta temerè contempſit, Conci-
lium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *De reformatione*
Matrimonij cap. 5. ſicut cõtemnens Legẽ nõ
iuuatur beneficio Legis ; & fruſtra Legis
auxilium implorat, qui in Legẽ deliquit, *l.*
Sancimus C. de Iudic. & nemo delinquere de-
ber ſub ſpe veniæ, Panin. *de Viſit. par. pr. quæſt.*
23 7. *n.* 36. ideò quia ſic, ſub ſpe veniæ delin-
quendo, grauius peccat , mandat Pontifex
in cõceſſione Diſpenſationis duplicari Pę-
24 nitentias, & mulctas, itaut ſi Oratores , in
alijs caſibus, pro publica Pęnitẽtia, mane-
re debuiſsẽt vna vnice genuflexi ante fo-
res Eccleſiæ Matricis, cũ Candela accenſa
præ manibus [vt infra dicemus] hoc ca-
ſu illis iniungeretur , vt id faciant per duas,
aut tres vices. Et ſi Orator aliàs debuiſſet
conferre operam ſuam Fabricæ , aut in
aliud ſeruitium alicuius Eccleſiæ , vel lo-
ci Pij tribus menſibus, debebit iſto caſu
eam conferre ſex menſibus ; Duplicem
etiam; vt plurimum ſoluent, Compoſitio-
nem ; Apponetur inſuper Clauſula, quod
Oratorum alter alteri ſuperuiuens, perpetuò abſq;
ſpe Coniugij remaneat.

25 Si ambo Oratores cum dicta ſpe deli-
querint debet exponi, *quod ipſi, aliàs ſcientes,*
ſe Quarto cõſãguinitatis Gradu inuicem eſſe; co-
niunctos, ſub ſpe facilius habenda à Sede Apoſto-
lica Diſpenſationis, fragilitate carnis deuicti , ſe
carnaliter cognouerunt; Cum autem, niſi Matri-
monium inter dictos Oratores contrahatur , dicta
Mulier diffamata , & innupta remaneret , gra-
uiaq; exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exo-
riri; cupiunt &c.

26 At ſi vnus tantùm Oratorum cum dicta
ſpe deliquit, exponi debet, quod , *ipſis aliàs*
ſcientibus , ſe Quarto Conſanguinitatis Gra-
du inuicem eſſe coniunctos , Orator præ-
dictus , ſub ſpe facilius à Sede Apoſtolica
Diſpenſationem obtinendi , carnis fragilita-
te deuictus , Oratricem , nullam ſpem ,
eandem Sanctitatem Veſtram , & Sedem
Apoſtolicam ad Miſericordiam , & Gratiam
erga illam faciliores reddendi habentem ,
carnaliter cognouit ; Cum autem &c. Et
tunc Pœnitentiæ grauiores , ſoli Delin-
quenti imponuntur , & quòd ipſe ſolus,
ſi Oratrici ſuperuiuat , abſque ſpe Co-
niugij remaneat ; Vnde ſi poſtea , mor-
tua Oratrice, velit nouum Matrimonium
inire, debebit ad Pontificem pro Diſpen-
27 ſatione recurrere , & ſupplicare eidem
narrando

Quòd ipſe aliàs obtinuit à Sede Apoſtolica Li-
teras Diſpenſationis , ſeù Mandatum de diſpen-
ſando ſuper Impedimento Quarti Conſanguini-

tatis

*tatis Gradus, quo ipſe, & eius Vxor nunc de-
functa, inuicem coniuncti erant; cum clauſu-
la, quòd ſi Oratrici ſuperuiueret, perpetuò
abſque ſpe Coniugij remaneret, pro vt in Li-
teris prædictis continetur; & quia deinde
Vxor Oratoris prædicta, ſicut Domino pla-
cuit, ab humanis receſſit, relicto poſt ſe
Oratore, qui continenter viuere poſſe diffi-
dit, cupit propterea Orator prædictus ad ſe-
cunda vota tranſire; Supplicat igitur hu-
militer eandem Sanctitatem Veſtram Orator
prædictus, quatenus ſibi ſpecialem Gratiam
faciendo, cum eodem, vt, clauſula in præ-
dictis Literis appoſita non obſtante, Matri-
monium cum alia Muliere, nullo alio ſibi Iu-
re prohibita, publicè, ſeruata forma Con-
cilij Tridentini, contrahere, illudque in fa-
cie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmo-
dum remanere, libere, & licitè valeat,
diſpenſare dignemini &c. Non obſtantibus
&c.*

28 Hæc autem qualitas, ſeù circumſtantia
huiuſmodi finis ſemper eſt neceſſariò ex-
primenda in huiuſmodi Diſpenſationi-
bus in forma *Pauperum* conceſſis, aliàs
Diſpenſatio nulla, & inualida erit, quià,
cum Copula, vel ſuſpecta conuerſatio ha-
bita conducant ad cauſam finalem Diſ-
penſationis neceſſe eſt Papam illas ſcire,
vt dignoſcere poſſit an cauſa, quæ al-
legatur, ſit iuſta, & ſufficiens ad con-
29 cedendum cum etenim ex diſpoſitio-
ne Concilij *ſeſſ. 24. d. cap.* 5. prohibitum
ſit cum his diſpenſare, ſi Papa abſq; iuſta
cauſa diſpenſaret, quamuis alias valida
eſſet Diſpenſatio, tamen ipſe mortaliter
peccaret, iuxta Doctrinam Sanchez *lib. 3.*
30 *diſp. 45. n. 3.* quia cum ad Concilium
ſpectet res ad Fidem, & Mores pertinẽtes
definire, & decreuerit in dicto caſu Ora-
tores carere debere ſpe Diſpenſationis,
non poteſt Pontifex licitè diſpenſare niſi
cauſa iuſta ſit, vt benè animaduertit
idem Sanchez *l. c.* vndè cùm iſto caſu di-
cta Copula ſit inductiua ad cauſam fina-
lem Diſpenſationis, debent exprimi om-
nes qualitates, & circumſtantiæ, quæ di-
ctam cauſam finalem afficiunt intrinſecè,
31 vt diximus *cap. 4.* Et ſic à ſimili, ſi Regu-
laris Diſpenſationem impetraſſet de in-
trando aliam Religionem, eò quod, ha-
bitu ſuæ Religionis dimiſſo, Apoſtata fa-
ctus incedebat, ſi in hunc finem habitum
dimiſit, vt Papa facilius moueretur ad
diſpenſandum, huiuſmodi Diſpẽſatio, ta-
cito dicto fine, nulla erit, & inualida; ita
Sanchez *lib. 8. Diſp. 25. n. 38.* Lopez *part.
pr. Inſtructorij cap. 296. col. 12. verſ. Tertiò di-
cit;* Nauarrus *de Reſcriptis except. 5. n. 4. &
n. 5.* non enim eſt danda via Seruis Do-
mini, vt facilius putent eligi ad aliquid
melius, ſi facti ſint deteriores, Diuus Au-
guſtinus *ad Aurelianum Epiſt. 76.*

Nec ſunt audiendi Sanchez *lib. 8. diſp. 25.*
32 *n. 31.* & alij, qui dicunt, vt ſi vnus ex Ora-
toribus circa hanc ſpem delinquat, non
ſit neceſſe huiuſmodi delictum exprimi
Pontifici; quia aliter ſe habet ſtylus Cu-
riæ, de quo teſtatur Corrad. *l. c.* debet e-
nim ſæuius puniri, qui circa hoc deliquit;
& propterea totum factum, pro vt verè ſe
habet, exprimi debebit, vt diximus, & ſic
de ſtylo ſeruari teſtatur idem Corrad. *l. c.*
33 ſi tamen finis fuerit internè retentus, &
occultus, vide infra, quæ dicimus.

Hæc autem Clauſula, *Non quidem pec-*
34 *candi data opera*. de mandato Vrbani
Octaui Summi Pontificis fuit appoſita
etiam in Diſpenſationibus obtentis, abſ-
que Copula, ſed ob ſolam ſuſpectam cõ-
uerſationem inter Oratores habitam,
quia adhuc poteſt dari caſus, vt ſub dicta
ſpe delinquant, vide Corrad. *l. c. n. 29.*

35 Et nota quòd, quamuis in Literis, ſeù
Mandato Pontificis ad diſpenſandum, in
iſta forma *Pauperum* conceſſis, appoſita
non fuiſſet iſta Clauſula, *Non quidem pec-
candi data opera &c.* nihilominus ſubin-
telligeretur, ad tradita per Sanchez *d. diſp.
25. n. 38. in fine*, Auerſ. *de Matr. quæſt. 19.
ſect. 16. verſ. Verùm ſi adſint*; idq; non ſo-
lùm ſi narrata ſit Copula præhabita, verũ
etiam quando ob ſolam ſuſpicionem Co-
pulæ conceſſa ſit Diſpenſatio, vt dicit
Corrad. *l. c. n. 29.*

36 Accidit aliquandò, vt Oratores, ſeù eo-
rum alter, ſub ſpe facilius obtinendi Diſ-
pẽſationem Copulam inter ſe habeant, &
Literis Diſpenſationis impetratis, & cum
dicta ſolita Clauſula conceſſis, nihilomi-
nus malitiosè coram Delegato iurent di-
ctam ſpem non habuiſſe; & tunc ad ſuc-
currendum ipſis Oratoribus periuris, ſi
fuerit occultum, quod dictam ſpem ha-
buerint, poterit ſecretò recurri ad Præ-
torium Sacræ Pœnitentiariæ, ibi exponẽ-
do omnia Impedimenta inter Oratores
exiſtentia, Copulam habitam, vnà cum
fine, quo habita ſit, nempè facilius obti-
nendi Diſpenſationem, & quòd dictam
ſpem habitam fuiſſe coram Delegato cũ
Iuramento negarunt, & quia occultum
eſt Oratores ſpem præfatam habuiſſe,
eamq; malitiosè coram Delegato dene-

gaſſe, publicum verò Oratores Diſpenſationem impetraſſe, & niſi hæc ad debitum effectum produceretur, exinde grauia ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, dictaq; Mulier diffamata, & innupta remaneret; & tunc ſolet Sacra Pœnitentiaria Abſolutionem à prędictis Confeſſario committere, &, dummodò occultum ſit dictam Diſpenſationem eſſe nullam, ob dictæ ſpei taciturnitatem, vt poſtquàm cum ipſis Oratoribus ſuper dicto Impedimento, & alijs præmiſſis, ſeruata formà dictarum Literarum, diſpenſatum fuerit, cum ipſis Oratoribus diſpenſer, & ita in Praxi, dicto caſu eueniente, ſeruari teſtatur Corradus *lib. 8. cap. 2. n. 22.*

NOS, ET SEDEM APOSTOLICAM AD MISERICORDIAM, ET GRATIAM ERGA IPSOS FACILIORES REDDENDI.

An hæ Commiſſiones conceſſæ intelligantur nomine Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ, diximus Cap. præcedenti, vbi etiã diximus, quod quamuis Papa, qui Diſpenſationem commiſit, re integra, moriatur, ſi Exequutor eſt neceſſarius, itaut, ſi preces veras eſſe compererit, diſpenſet, non expirare dictam Commiſſionem, ſed cenſeri Gratiam ab ipſo Pontifice factã, & proinde, non obſtante ſubſequuta morte ipſius Pontificis, ſi preces veręſint, teneri Delegatum ad executionem Literarum deuenire, & diſpenſare.

37 Eccleſia Romana dicitur Apoſtolica ob ſuam magnam Præeminentiam, & Poteſtatem, quam habet, Maſſobrius *de Conc. Prælud. pr. n. 75.* Bellarmin. *de contron. fidei*
38 *tomo pr. lib. 2. cap. 12. lit. A.* cum ſit omnium aliarum Eccleſiarum Mater, & Magiſtra, Reſponſa Matantæ *reſponſ. 14. n. 16. part. pr.*

39 Aliquando tamen Sedes Apoſtolica iuxta communem vſum loquendi, accipitur largo modo, non ſolùm pro ipſo Sũmo Pontifice, ſed etiam pro ipſius Pontificis Tribunalibus, Iuriſdictionem, non ſolùm Spiritualem, ſed etiam Temporalem, concernentibus, vt animaduertit Bonaccina *de Cenſ. diſp. 2. quæſt. 3. puncto 31. propoſit. pr. n. 4. vbi nu. 5.* dicit, nomine Sedis Apoſtolicæ etiam Curiam ipſius Põtificis intelligi; Ampliat Lezana *QQ. Reg. tomo 3. verbo Bulla Cœnæ n. 28.* Marant. *in contron. I. V. reſponſ. Reſponſ. 33. n. 20. 21. 37. 45. 47. & 52.* vt etiam hoc nomine intelligantur Congregationes Cardinalium, & qui inſeruiunt in illis.

ORATRICEM COGNOVIT.

Copulam inter Oratores præhabitam non eſſe neceſſariò in Supplicatione Diſpenſationis manifeſtandam, ſi ob aliam cauſam petatur Diſpenſatio, latè diximus cap. 4. vſq; ad finem; At ſi adducatur in cauſam finalem, vel potius, vt verius dicam, inductiuam ad finalem, diximus exprimendam eſſe cum omnibus circumſtantijs illam aggrauantibus.

40 Dubitari poteſt, an Oratores, allegata pro cauſa ipſa Copula, & conſequentijs ſcandalorum, quæ inde timentur, & obtento Mandato de diſpenſando Delegato directo, ſed nondum exequuto, ſi iteretur Copula inter eoſdem, teneantur de dicta repetitione mentionem Pontifici facere, itaut ea omiſſa, Diſpenſatio ſubſequuta nulla ſit, & inualida; & quidem plerique Doctores qui adhęrẽt opinioni affirmanti neceſſitatem expreſſionis Copulæ in Diſpenſatione petenda, acerrimè defendunt, eſſe hoc etiam caſu neceſſariã dictæ repetitionis Copulę mentionem, & requiri, vt aliæ Literæ in forma *Perinde valere* impetrentur, ita Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. pr. n. 37.* Leo *in Theſ. fori Eccleſ. part. 2. cap. 8. n. 48. & 50.* & alij quos citauimus.

41 At Pirrhus Corradus *nu. 52. l. c.* docet, tunc tantùm eſſe neceſſariam repetitionis Copulæ mentionem, quando Oratores obtinuerunt diſpenſari in forma *Pauperum*, non tamen neceſſariam eſſe, ſi Oratores, qui habuerunt Copulam, ea Pontifici expreſſa, obtinuerint Mãdatum in forma ordinaria, quia, vt ipſe ait, ex quo hi ſoluerũt debita Iura Officialibus, & Compoſitionem in Dataria, non tenẽtur Copulam repetitam exprimere, nec aliàs Literas impetrare; Hæc tamen ratio mihi non probatur, nec aliquo Iure cautum reperio, vt qui ſoluerunt Iura Officialibus Romanæ Curiæ, ſi Copulam repetant, non teneantur ad nouam ipſius Copulæ expreſſionem, alij autem, quia huiuſmodi iura non ſoluerunt, teneantur Copulę repetitionem exprimere, & nouas
42 Literas impetrare; Verius quidem exiſtimo, neutros teneri ad dictæ Copulæ repetitæ mentionem faciendam, & poſſe Oratores, dicta Copula non obſtante, Diſpenſatione obtenta, Matrimonium contrahere, quia multiplicatio Copulæ cum eadem Perſona, nouum Impedimentum non inducit, nec maius Impedimentum inſurgit ex Copula pluries repetita, quã

ex

ex ſemel habita, vt benè docent Bonacci-
na *de Leg. Diſp. pr. quaſt. 2. puncto 5. n. 4.* Fi-
liucc. *quaſt. mor. tract. 10. part. 2. cap. 10. n.
337. tomo pr.* Sanchez, & Trullenck. à no-
43 bis propterea citati; ſicut enim ille, qui
Votum emiſit, cuius Diſpenſationem à
Summo Pontifice petijt, & Mandatum de
diſpenſando Confeſſario, ſeù Ordinario
directum impetrauit, quamuis ante Or-
dinarij, vel Confeſſarij Diſpenſationem
pluries ipſum Votum ratificauerit, pote-
rit adhuc, vigore illius Mandati, diſpenſa-
ri, vt benè Sanchez *Oper. Moral. lib. 4. cap.
47. n. 33.* Ita iſti Inceſtuoſi, quamuis Co-
pulam repetierint, poterūt ab eodem De-
legato, & primæ Commiſſionis vigore
diſpēſari, niſi aliud eis obſtet Impedimētū.

44 Ob conſimilem rationem, ſi Diſpenſatio
petita ſit ſuper Affinitate, proueniente ex
Copula habita cum Cōſanguinea, Primo,
vel Secundo Gradu coniuncta Fœminæ,
quam quis ducere intendit, ſi cum eadē
Conſanguinea iteretur Copula poſt Man-
datum de diſpenſando à Pōtifice factum,
& nondum à Delegato exequutum, hæc
Copula non obſtabit validitati Diſpenſa-
tionis ſubſequutæ, quià, vt diximus, itera-
tio Copulæ cum eadem non auget Affi-
nitatem.

Dixi, non obſtare validitati Diſpenſatio-
45 nis ſubſequutæ, quia, ſi poſt exequutam
à Delegato Diſpenſationem, nondum cō-
tracto Matrimonio, iteraretur Copula,
cum eadem Conſanguinea, conſurgeret
nouum Impedimentum Affinitatis; vnde
non poſſet Matrimonium iniri, & noua
opus eſſet Diſpenſatione, vt animaduer-
tunt Sanch. *lib. 8. diſp. 24. n. 8.* Pontius *de
Matrim. lib. 8. cap. 17. §. 5. n. 25. in fine*;
Filiucc. *d. cap. 10. n. 329. in fine*; Trullēck.
tom. 3. lib. 7. cap. 10. dub. 4. n. 9.

Quando Copula inter Oratores ſequuta
non fuiſſet, ſed conuerſati eſſent inſimul,
vnde orta eſſet ſuſpicio dictę Copulæ, ſup-
plicatur Pontifici.

46 *Quod ipſis alijs ſcientibus ſe Quarto Conſan-
guinitatis Gradu inuicem eſſe coniunctos, non
quidem peccandi data opera, vt Crimine admiſ-
ſo, hac cauſa foret, Pontificem, & Sedem Apo-
ſtolicam ad Miſericordiam, & Gratiam erga
ipſos faciliores reddendi, inſimul conuerſati ſunt,
carnali tamen Copula inter eos minimè ſubſe-
quuta, & nihilominus orta eſt ſuſpicio, licet fal-
ſa, quod ſe carnaliter cognouerint; Cum autem,
niſi Matrimonium inter eos contrahatur, dicta
Mulier diffamata, & innupta remaneret, grauiaq;
ex inde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, cu-
piunt propterea &c.* Et ſic Diſpenſatio, etiam
non ſequuta Copula, conceditur, quià
cauſa finalis, quæ mouet Pontificem ad
concedendum, non eſt ipſa Copula, vel
conuerſatio habita inter Oratores, ſed
ſcandalorum euitatio, & ne Oratrix, cum
periculo Animæ, innupta, & diffamata re-
maneat, vt mox dicemus.

DICTA MVLIER DIFFAMATA, ET INNVPTA REMANERET, GRAVIAQ; EXINDE SCANDALA POSSENT VERISIMILITER EXORIRI.

47 Mouetur Pontifex in propoſito caſu ad
diſpenſandum, vt famæ, & honori Ora-
tricis ſuccurratur, & mala, ac ſcandala,
quæ ex Copula, vel conuerſatione præ-
habitis veriſimiliter timētur, niſi Matri-
monium cōtrahatur, euitentur; quia, niſi
Matrimonium contraheretur, Oratrix, cū
Animæ periculo, diffamata, & innupta re-
maneret, & maiora mala, ac grauiora
peccata inde inſurgerent, quæ Pontifex
obuiare intendit, vt animaduertit Corra-
dus *in d. praxi lib. 8. cap. pr. n. 1.* & propte-
48 rea diſpenſatur, cùm ad Mulieris violatæ
honorem reſtaurandum Iura Matrimo-
nium decernant, Cap. pr. & Cap. ſec. *de
49 Stupro, & Adult.* & ſola infamia Mulieris
ſit cauſa Diſpenſationis, vt animaduertit
Pat. Leo *in Praxi Sacra Pœnitentiariæ par. 2.
formula de Compatern. verſ. Demum, pag.
mihi 274.*

50 Nec refert, quod tractu temporis eue-
nire poſſit, vt quis Oratricem ducat; quia
ad Diſpēſationem impetrandum, ſufficit,
quod tempore petitæ, ac exequutæ Diſ-
penſationis timor ſit, vt ob præhabitam
Copulam, ſeù ſuſpectam conuerſationē
innupta remaneat, & grauia ſcandala ti-
meantur, niſi Matrimonium contrahatur,
vnde, quod curſu temporis poſſit nubere,
non habetur in conſideratione, cum id
51 pendeat à futuro euentu, & conſequen-
ter, cum poſſit eſſe, & non eſſe, non ha-
betur in conſideratione, *l. Nam ad eaſſ. de
legib.* Gonzalez *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſ.
45. §. primo n. 44.* Gratianus *diſcept. forenſ.
52 cap. 944. n. 3.* prout nec habentur in con-
ſideratione & quæ de raro contingunt;
Mandoſ. *reg. 19. de Infirmis, quaſt. 11. nu. 9.
& n. 10.* Fragoſ. *Reg. Chriſt. Reipublicæ part.
pr. lib. 4. diſp. 9. nu. 76.* Rota in poſthum.
Farinacij *deciſ. 322. n. 10. part. pr.*

53 Ex dictis infertur, quod ſi quis petat Diſ-
penſationem ad contrahendum cum Cō-
ſanguinea, narrando pro cauſa Diſpenſa-
tionis Copulam habitam, & periculum
ſcan-

Digitized by Google

ſcandalorum, quæ ibidem timentur, & quod propterea Mulier inupta, & diffamata remaneret, niſi Matrimoniũ cõtrahatur, valida erit Diſpenſatio, quamuis verè Copula ſequuta non fuerit, ſi verum ſit, quod ex conuerſatione habita, adhuc Mulier diffamata, & innupta remaneret, & grauia ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, niſi huiuſmodi Matrimonium contraheretur. Ita docent Sanchez *lib. 8. diſp. 22. nu. 45.* Merolla *tomo 2. diſp. 4. cap. 6. dub. 15. coroll. 5. n. 385.* Bonacc. *de legib. diſp. pr. quæſt. 2. puncto 4. n. 8. verſ. Si verò conceditur;* Diana *part. 8. tract. 3. reſol. 65.*

54 Ratio eſt, quia Copula cum Conſanguinea, vel Affine habita, cum crimen ſit, & peccatum, non poteſt, rectâ Iuſtitia, ex ſe mouere Pontificem ad diſpenſandum; *cap. Cum haberet 5. de eo, qui duxit in Matrimonium*, & docent præcitati Doctores; nec eſt ex ſe cauſa finalis Diſpenſationis, ſed tantũ impulſiua, conducens ad finalẽ, nempè ad reparationem honoris Oratricis, & ſcandalorum euitationem, vt benè animaduertit Barboſa *In Votis Canonicis lib. 3. voto 17. nu. 84.*, ſed cauſa finalis, quæ Pontificem mouet, eſt, ne Fœmina, cum periculo Animæ, inupta remaneat, nec ſcandala ſequantur; Vnde cùm hæc vera ſint, Diſpenſatio valida eſt, & non ſubreptitia.

Animaduertunt Sanchez *lib. 8. diſp. 21. n. 45.* & Merolla *diſp. 4. cap. 6. n. 386. tomo*

55 *2.* validam fore Diſpenſationem impetratam ex falſa relatione iam initi, & conſummati Matrimonij, cùm ſolùm initum, non tamen conſummatum fuerit, quia dùm expreſſerit Matrimonium fuiſſe cõſummatum, Papa cum maiori difficultate concedere ſolet.

56 Limita ſupradictam Doctinam, itaut non procedat, ſi ſola Copula fuiſſet falſo allegata pro cauſa finali, facta mentione de diffamatione Mulieris, & periculo ſcãdalorum, quià tunc ſola Copula eſſet adducta in cauſam finalem, vnde cum hæc falſa eſſet, Diſpenſatio etiam ſubreptitia eſſet, & nulla; Barboſa *d. voto 17. l. c.* Merolla *d. cap. 6. dub. 2. n. 327. & n. 328.*

57 Imò quamuis poſt Commiſſionem à Põtifice tunc factam & nondum exequutã, ſequeretur Copula, non reualidaretur Diſpenſatio, quia Pontifici fuit narrata cauſa falſa, & proinde Diſpenſatio ſubreptitia ſequuta ſub erit, & nulla.

Et quoniam, quò propinquior eſt Gradus, eò difficilior redditur Diſpenſatio,

58 ideò ſi Diſpenſatio petatur ſuper Gradibus remotioribus, ſat erit explicare in Supplicatione, Mulierem remanſuram diffamatam, & innuptam, niſi Matrimonium contrahatur; at ſi petatur ſuper Gradibus propinquioribus, nempè in Secundo, vel infrà Secundum, non ſufficiet exprimere, quod, niſi Matrimonium cõtrahatur, Mulier diffamata remaneret, & grauia ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, ſed requiritur, quod periculum ſit, vt Oratrix grauiter diffamata remaneat, & grauia ſcandala veriſimilitet timeantur, & vtriq; Oratrici vitæ periculum immineat, & ſic ſeruatur de Curiæ ſtylo, à tempore Pontificatus Pauli V. introducto, vt ſciunt practici Curiales, & teſtatur Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 8. cap. 2. n. 2.*

DE PRÆMISSIS TE DILIGENTER INFORMES.

Pro verificatione huiuſmodi Literarum infraſcripta regulariter iuſtificari debẽt,

59 Primò, Arbor Conſanguinitatis, vel Affinitatis, & alia Impedimenta Inter ipſos exiſtentia.

Secundò, Diffamatio de Copula [ſi hæc ſequuta ſit] vel de conuerſatione inter Oratores habita, ex qua diffamatione, ſeù conuerſatione ſuſpicio orta ſit, quod ſe carnaliter cognouerint, adeo vt niſi Matrimonium inter ipſos Oratore contraheretur, dicta Mulier diffamata, & innupta remaneret, grauiaq; exindè ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; & ſi Impedimentum ſit in Gradibus propinquioribus, vt in Secundo, vel infrà Secundum, tàm Conſanguinitatis, quam affinitatis, verificari inſuper debebit, quod niſi Matrimonium contrahatur, dicta Mulier grauiter diffamata remaneret, & vitæ periculum Oratoribus immineret, vt diximus.

Circà quæ debebit Delegatus ſe informare, an prædicta diffamatio Mulieris, ſcandalorum pericula, quæ narrata fuerunt Pontifici, non ſolùm vera fiũt tempore Diſpenſationis à Delegato factæ, ſed vera etiam fuerint tempore petitæ, & à Pontifice factæ Commiſſionis, per ea, quæ diximus, ſi etenim vtroq; tempore vera non fuerint, non poterit Delegatus diſpenſare, quià Diſpenſatio verè fuit per ſubreptionem à Pontifice extorta, vt benè docent Gutierez *de Matrim. cap. 126. n. 1.* Pater Leo *in praxi Sacri Pœnitent. part. pr. vbi de tranſgreſſ. Votorum, verſ. Dicendum*

vltimò

vltimò, pag. mihi 68. & alij plures, quos l. c. referimus; vbi etiam diximus, parum referre, ſi medio tempore cauſa ceſſaſſet, dummodo tempore Commiſſionis Pötificis vera fuiſſet, & vera etiam ſit tempore exequutionis.

60 Animaduertit Corradus *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 3. n. 9.* ſimplex Oſculum à Conſanguineo illatum non videri eſſe cauſam ſufficientem diffamationis Oratricis, nec ex eo ſolo probabiliter poſſe timeri ſcandala grauia, quià, ſi datũ ſit cauſa puri amoris, & coniunctionis Sanguinis, nullum inde videtur timendũ ſcandalum, cuius cauſa ſit concedenda Diſpenſatio: Quod ſi Fœmina inuita deoſculata fuerit, & per vim, ob ſingularem affectum, quem potiùs ad ipſius bona, & opulẽtem Dotem, habet eius Conſanguineus, vt ſæpè contingit, & ob id intendit Fœminam illam, illiuſq; Parentes inducere, vt ſibi detur in Vxorem, tunc, cùm ipſa ægrè ferat, nec aliquo modo conſentiat, eius fama remanet illæſa, & conſequenter non poteſt hoc caſu, ob dictam diffamationẽ, concedi Diſpenſatio, quià os quod violento Oſculo delibatur, nõ agnoſcit turpitudinem, & præſumitur oſculum à Conſanguineo, potiùs cauſa Conſanguinitatis, quàm libidinis fuiſſe illatum, vt docet Filiucc. & Cerezo *in Margar. Concluſ. part. 2. verbo Oſculum §. pr.* iſtis tamen non obſtantibus, in hac re non poteſt aſſignari certa regula, ob diuerſitatem caſuum, qui contingere poſſunt, & ex his diuerſi effectus produci; negari etenim non poteſt, quin facillimè poſſit dari caſus, vt ex ipſo Oſculo Mulier diffamata, & innupta remaneat, & grauia ſcandala, rixæ, & inimicitiæ inde poſſint veriſimiliter exoriri.

61 Regulariter tamen Oſcula, & munuſcula ſunt quædã præcedentia ad Venerem, & ad illicitum coitum, vt benè animaduertit Maſcard. *de probat. concluſ. 1031. n. 4.* imò Oſculũ eſt actus carnis, & pro medietate eſt caro quaſi corrupta, vt dicit Capyc. Latro *deciſ. 8. Conc. Neap. deciſ. 182. n. 5.* vbi *n. 26.* ex Riccio, & Afflicto addit, Oſculũ eſſe dimidium Adulterij.

Tertiò probandum erit, Oratores eſſe Pauperes, & miſerabiles, & ex eorum reſpectiuè labore, & induſtria tantùm vi-
62 uere; qua in re debebit Delegatus ſe informare, an iſta Paupertas, & miſerabilitas Oratorum fuerit tempore petitę, & factæ Commiſſionis à Pontifice; & ſit etiam tempore exequutionis à Delegato factæ: nec ſufficit, quod dùm Oratores Diſpenſationem in iſta forma petierunt, hæ qualitates probatæ fuerint, quià cumpotuèrint interim mutaſſe ſtatum, & effectos fuiſſe diuites, vel non eſſe in eo miſerabili ſtatu, adhuc verificari debet, vt Pauperes, & miſerabiles exiſtant etiam tempore dictæ exequutæ Diſpenſationis,
63 quia Pauper olim, non præſumitur Pauper de præſenti, Rota *deciſ. 170. nu. 3. part. 4. recent.* & quilibet in dies ditari præſumitur, Redenaſch. *conſ. 31. n. 6.* Leoncill. *de opibus Paupertatis par. pr. quæſt. 6. n. 17.* Quãdo Oratores, qui in iſta forma petunt Diſpẽſationẽ, ſunt Nobiles, & Pauperes, ſufficit ſi probentur ea, quæ infra adnotabuntur.

Animaduertit Maſcard. *de probat. concluſ. 1154. n. 22.* non ſufficere, ſi Teſtes, deponentes de Paupertate, & miſerabilitate Oratorum, dicant, iſtos eſſe Pauperes, niſi addant, nedum eſſe Pauperes, ſed manifeſtè Pauperes; quicquid tamen dici poſſit, certum eſt, in caſu, de quo agimus, debere probari, Oratores eſſe Pauperes, & miſerabiles, & ex eorum labore, & induſtria tantùm viuere, quia ſic eſt intentio Pontificis Diſpenſationem concedentis.

64 Ad dignoſcendum autem, an Oratores ſint Pauperes, inſpiciuntur fructus, & non valor bonorum, Rota *deciſ. 48. n. 8. part. 2. diuerſ.* & nos dicimus infra.

Quartò, ſe informare debebit Delegatus, an pro his quę fuerunt Pontifici narrata, aliqua cauſa in Iudicium quoquo
65 modo deducta fuerit, quià non poterit eo caſu diſpenſare, ante latam ſententiã, imo ante, quàm Oratores iudicato paruerint; ſic enim expreſsè præcipit Pontifex in Literis, ſeù Mandato, his verbis, *Et quatenus contrà ipſos cauſa quoquo modo in Iudicium deducta fuerit, parito Iudicato;* Quomodo
66 autem hęc clauſula, *Parito Iudicato*, Intelligẽda ſit, & an ſufficiat, ſi cautio idonea de parẽdo pręſtetur, DD. explicant ſuis locis.
67 Tandem ſe informabit, quod pro Matrimonio contrahendo Oratrix rapta nõ fuerit, quià ſi ob id rapta fuiſſet, Papa nullatenùs diſpenſare intendit, & propterea apponit in Mãdato Clauſulam, *Dummodo dicta Mulier propter hoc rapta non fuerit*, quæ dictiò, *Dummodò*, conditionem importat, vt diximus cap. præcedenti.
68 Cęterùm, quamuis coram Delegato omnia probata ſint, adhuc non poterit Delegatus licitè diſpenſare, ſi cognoſcat ſcandala

dala ex Diſpenſatione eſſe oritura, quia
ſuper hoc eius conſcientia oneratur à Pa-
pa, ibi, *Nec ſcandalum ſit ex ſea oriturum, ſuper
quo Conſcientiam tuam oneramus.*

EOSDEM LAVRENTIVM, ET MAG-
DALENAM, QVI PAVPERES, ET
MISERABILES EXISTVNT, ET EX
SVIS LABORE, ET INDVSTRIA
TANTVM VIVVNT.

69 Pauper ille dici poteſt, qui, licet neceſ-
ſaria ad victum ſeruandum habeat, non
tamen habet, vndè ſe decenter, pro ſua
qualitate, ſuſtentare poſſit, Nauarr. *de
reddit Eccleſ. quæſt. pr. nu. 65.* Maſcard. *de
probat. concluſ.* 1154. *n.* 13. Barboſa *de iure
Eccleſ. vniu. lib. 3. cap. 17. n. 23.* Graff. *de-
ciſ. aur. part. pr. cap.* 100. *lib.* 2. *n.* 4. Prout
etiàm dici poteſt Pauper, qui redditus nõ
habet ſufficiẽtes ad alimenta. Rota *deciſ.*
230. *nu.* 4. *part.* 6. *recent.* adeò vt cum in-
duſtria ſupplere cogatur, cum id quod
habet, non ſufficiat pro ſuſtentatione
propria, Rota coram Durano *deciſ.* 98. *n.*
9. *&* *n.* 10. Rota coram Pœnia *deciſ.* 541.
n. 3. *& deciſ.* 660. *n.* 9. *& n.* 10. Ille etiam dici-
tur Pauper, qui quamuis aliquid habeat;
illius tamen bona non ſufficiunt pro effe-
ctu, de quo agitur, Rota coram Durano
deciſ. 98. *n.* 10. prout etiam regulariter di-
citur Pauper, qui non habet in bonis
quinquaginta aureos *Gloſſ. in auth. de ha-
red. & falcid.* Maſcard. *de probat. concluſ.*
1154. *n.* 15. Leoncill. *de opibus Pauperpatis
part. pr. quæſt. 3. nu.* 1. quamuis verius ſit,
70 relinqui arbitrio Iudicis, quis ſit Pau-
per, vt infra; ea etenim, quæ à Iure defi-
nita non ſunt, & certa ſub regula com-
prehendi non poſſunt, relinquuntur ar-
bitrio Iudicis, Barboſ. *de axiom. axiom.* 32.
n. 1. Pariſ. *de reſignat. lib. 3. quæſt.* 1. *n.* 145.
& lib. 5. quæſt. 6. nu. 133. Corrad. *in praxi
Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap. 2. n.* 57. quia No-
71 bilis eſt pauper in eo, quo Ruſticus diues
eſt, Decius *conſ.* 162. *n.* 7. Leoncill. *d. part.
pr. quæſt.* 13. *n.* 58. Merolla *tom. pr. diſp. pr.
cap.* 2. *coroll.* 8. *n.* 852.

Quicquid tamen circa alios effectus di-
72 ci poſſit, certum eſt, oportere, vt Orato-
res, qui in forma *Pauperum* matrimonia-
lem Diſpenſationem petunt, ſint Paupe-
res, & miſerabiles, & ex eorum cuiuſq;
labore, & induſtria tantùm viuant; Et
73 quamuis alias largo modo dicantur mi-
ſerabiles, Viduæ, Pupilli, Senes, Decrepi-
ti, diuturno morbo fatigati, Puellæ no-
biles, quæ Iuuenibus ſibi nobilitate pari-
bus nubere non poſſunt, Peregrini etiam,
publicè Pœnitentes, Infantes expoſiti,
Cæci, Membris mutilati, Leproſi, Debi-
litati, in Carcerẽ coniecti, omneſq; alij,
quibus à natura mouemur ad miſeran-
dum propter fortunæ iniuriam, vt con-
cludunt Barboſa *de appellat. verb. Appel-
latiua* 152. *num.* 1. Afflict. *deciſ.* 257.
in princip. Menoch. *de arbitr. Iudic. lib.* 2.
Caſu 66. *Centuria pr.* Tuſch. *concluſ.* 273.
Lit. M. latè Leoncill. *d. tract. de Pauperta-
74 tis opibus par. pr. quæſt.* 3. Imò & Regina
vidua dicatur miſerabilis, Tiraquell. *in l.
ſi vnquàm; verſ. Facultatem, C. de reuocan. Do-
nat. Cleric.* etiam in foro ſæculari litigan-
tes miſerabiles dicantur, Sperell. *deciſ.* 8.
75 *n.* 16. imò eo ipſo, quod quis Pauper ſit,
dicatur miſerabilis, *vt eſt textus in cap. pr.
de Poſtulat.* & docent Alex. de Neuo *conſ.*
74. *n.* 12. Creſcent. *deciſ.* 16. *alias* 223. *ti-
76 tulo de Priuileg.* Nihilominus in caſu no-
ſtro, eò quòd Pontifex Diſpenſationem
in hac forma concedit, & apponit Clauſu-
lã, *Dummodo Pauperes, & miſerabiles exiſtant,
& ex ſuis labore, & induſtria tantùm viuant,*
excluditur omnis alius viuendi modus,
& ità eſt dicta Clauſula intelligenda, vt
Oratores in tali Paupertatis ſtatu ſint, vt
ob illam natura nos moneat ad miſeran-
dum; vnde quamuis, vt diximus, qui Pau-
77 peres dicantur, relinquatur arbitrio Iudi-
cis, Maſcard. *de probat. concluſ.* 1154. *nu.* 8.
Fontanella *de pact. nupt. clauſ. 6. Gloſſ. 2. par.*
4. *n.* 15. *tom.* 2. Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 162.
alias pr. n. 2. Gratian. *diſcept. forenſ. cap* 120
78 *n.* 9. *tom. pr.* dictumq; arbitrium regulari
debeat in iudicãdo Paupertatem ex qua-
litate Perſonarum, Leõcill. *de opibus Pau-
pertatis part. pr. quæſt.* 3. *n.* 92. & ſic pariter
79 Iudicis arbitrio relinquatur, quę Perſonę
dicantur miſerabiles, Leoncillus *l. c. n.* 86.
Maſcard. *concluſ.* 1061. *n.* 1. Sperell. *deciſ.*
156. *n.* 20. & quamuis etiam diuitiæ non
80 præſumantur, vt probat Tuſch. *concluſ.*
547. *n.* 1. *Lit. D.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
689. *n.* 36. *tom.* 4. cum qualitas Pauperta-
tis habeat præſumptionem, quæ ineſt à
81 natura, ex quo quilibet nudus, & Pauper
naſcatur, Maſcard. *concluſ.* 1154. *n.* 1. Pe-
trus de Benintend. *deciſ. Rotæ Bononienſ.
concluſ.* 22. *n.* 11. Sperell. 138. *n.* 58. *Nudus*
[ait Iob] *egreſſus ſum de vtero matris meæ, &
nudus reuertar illuc* Cap. *Sicut hi* 45. Diſt.
Et propterea huiuſmodi Paupertas, &
miſerabilitas non videatur probanda, at-
82 tamen quando ipſa Paupertas, & miſe-
rabilitas ſunt fundamentum intentionis
in Concedente, vt, caſu noſtro, vbi Pon-
tifex

tifex non intendit Diſpenſationem in hac
forma *Pauperum* concedere, niſi Orato-
res ſint Pauperes, & miſerabiles, & ex eo-
rum labore, & induſtria tantùm viuant,
idq; geminatis verbis explicat, & decla-
rat, certum eſt tunc tales eſſe debere, vt
ad mentem, & intentionem Pontificis
correſpectiuæ ſint, Leoncill. *d. quæſt. 3. n.*
91. & proinde aliter, quam per iuris præ-
ſumptionem probandas eſſe huiuſmodi
miſerabilitatem, & Paupertatem, docent
Benintend. *l. c. n.* 13. Afflict. *deciſ. 377. nu.*
4. Cæuallos *Quæſt. comm. contrà commu. quæſt.*
849. *n.* 16. Sperell. *deciſ.* 155. *nu.* 15. Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap. 7. n. 9. tom. pr.* Ma-
ſcard. *de probat. concluſ.* 1154. *n.* 5. Rota
*deciſ. 782. n. 4. part. 3. recent. & deciſ. 617.
n. 15. part. 3. recent.* Vnde non poteſt hoc
caſu habere locum arbitrium Iudicis, cũ
Papa has qualitates apponat pro forma,
per dictam clauſulam, *Dummodò Pauperes,*
83 *& miſerabiles exiſtant*; quæ clauſula ea
tantùm ponit, quæ affirmat, cætera verò
explodit, Sperellius *deciſ. 140. n.* 31. Sbro-
zius *de off. Vicarij lib. 2. quæſt. 120. nu.* 13.
Pat. Leo *in praxi Sacræ Pœnitent. par. pr.* vbi
*An Confeſſarij Delegati ſint meri Exequutores;
verſ. Quomodo intelligenda; pag. mihi* 54. & ſi-
uè conditionem, ſiuè modum importet,
ità qualificat Gratiam, vt nil actum cen-
ſeatur, donec plenè iuſtificata ſit, Barboſ.
In praxi exigendi Penſionem, part. pr. quæſt. 2. n.
4. Lother. *de re Benef. lib. pr. quæſt. 38. nu.*
40. Seraph. *deciſ. 1017. n.* 4. & dùm Papa
declarat Oratores debere eſſe Pauperes,
& miſerabiles, & ex eorum labore, & in-
84 duſtria tantùm viuere, illa Dictio, *Tan-
tùm*, cum ſit taxatiua, omnem alium vi-
uendi modum excludit, Rota coram Pe-
nia *deciſ. 145. n.* 7. Rota *deciſ. 600. n. 7. part.
4. recent.* Rota coram Merlino *deciſ. 28. n.*
6. Seraph. *deciſ. 257. num.* 2. Reſponſa
Marant. *Reſp. 20. n. 3. part. 3.* Barboſ. *de Di-
ctionib. dict. 349. num. 3. & dict. 401. num.* 2.
Lælius Altograd. *conſ. 13. n. 2. lib.* 2. Mer-
lin. *deciſ. Rota Lucenſ. deciſ. 96 nu.* 10. Hie-
ron. Palma *conſ. 78. nu.* 2. & Diſpenſatio-
nem ad expreſſa comprimit, cogit, &
quaſi in pugillo conſtringit, itàut vltrà
illam progredi, aut extendi non patiatur,
*l. Si quis ita legauerit 3. §. Cum Titio, ff. de
adim. legat.* Reſp. Marant. *Reſp. 48. n. 43. d.
part. 3.* Pignatell. *Contrau. forenſ. cap. 61. n.
77. centuria* 2. Viuius *Deciſ. Regni Neap. de-*
85 *ciſ. 380. n.* 11. imò cum additum ſit ver-
bum, *Et miſerabiles*, non ſufficit ſi Oratores
ſint Pauperes, & eorum labore, & indu-
ſtria tantùm viuant, ſi ex locupleti indu-
86 ſtria viuant; ille namq; non reputatur
Pauper, qui ex ſua induſtria viuere poteſt,
Lother, *de re Benef. lib. 2. quæſt. 36. nu.* 33.
Maſcard. *de probat. concluſ. 1154. num.* 36.
Rot. *deciſ. 552. n. 4. part. 4. recent.* Leoncill
de opibus Paupertatis part. 2. priuil. 249. n. 31.
87 & habere artem, & habere bona, æquipa-
rantur, Leoncill. *de opibus Paupertatis part
88 pr. quæſt. 2. n.* 45. imò quamuis regulari
ter, vbi agitur de Paupertate, ad certum
& determinatum effectum, non attenda-
tur induſtria, nec opera, ob fragilitatem
humanæ Potentiæ, quæ variatur ex tem-
pore, ſed conſideretur, an quis habeat
tot in bonis, itàut ex illorum fructibus
viuere poſſit, Rota *deciſ. 628. nu. 3. part.
4. recent.* veruntamen ex quo in Literis,
vltra Verbum *Pauperes*, additũ eſt aliud,
89 nempè, *Et miſerabiles*, verificari debet etiã
miſerabilitas Oratorum, vt ſupra dixi
mus: Vnde ſi Oratores ex locupleti in
duſtria viuant, & bona non poſſi-
deant, verificabitur quidem Pauper-
tas, non tamen miſerabilitas prout
Pontifex per ſuas Literas requirit, dum
90 addit, *Et miſerabiles*; quæ dictio, *Et*,
coniunctiua eſt, & copulatiua, Cæſ. de
Graſſ. *de Rebus Eccleſ. non alienand. deciſ. pr.
n.* 5. Lælius Altograd. *conſ. 13. n. 8. lib. pr.*
Cornel. *conſ. 69. n. 3. vol. pr.* Barboſ. *de
Dictionib. dict. 100. n.* 3. & ponitur inter di-
uerſa, Rot. *inter impreſſas per* Paci-
ficum *poſt tract. de Saluiano Interdicto, deciſ.*
91 97. *n.* 3. & ſemper de ſua natura aliquid ad-
dit, Puteus *deciſ. 230. n. 2. lib.* 2. Leoncill. *d.
tract. part. pr. quæſt. pr. n.* 19.

An autem dici poſſit Pauper Filius
92 familias, qui nil quidem in vita
Parentum poſſideat, ſed habeat ipſos
Parentes diuites, & propterea obtine-
re poſſit Diſpenſationem in huiuſmodi
forma *Pauperum*, videtur, negatiuè reſpon-
93 dendum, eum de iure naturæ, teneantur
Parentes alimenta præſtare Filijs, *l. pr. cum
ſequen. C. de alend. Filijs*, Pat. Leo *in Praxi
Sacr. Pænitent. part. pr.* formula *Pro eo, qui
vouit Caſtitatem ſeruare, verſ. Vtriuſque
Paupertas, pag. mihi* 133. & conſequenter,
94 dum adſint alij, ad quos ſpectet onus alē-
di, non poſſit quis dici Pauper, Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 552. n. 18. tom. 3. Maſ-
card. *de probat. concluſ. 1154. n. 37. concluſ.*
95 *pr.* idq; verùm ſit, quamuis etiam ſola
96 Mater diues ſit, cùm & ipſa in ſubſidium
alere teneatur, quando Pater, & alij Aſcē-
dentes ex linea Paterna deſierint, vel ſint

egentes, *l. Si quis, quinta, §. idem in liberis ff. de lib. agnoſc. & alen.* & valeat conſequentia, vt ſi Pater diues ſit, Filius etiam diues ſit, Pariſ. *de Reſignat. lib. 2. quæſt. 6. nu. 24.* Leoncill. *d. par. pr. quæſt. 5. n. 17.* De-
98 cius *conſ. 443. n. 6. 7. & 8.* cum Filius eadem perſona cum Patre reputetur *l. vltima C. de Impub. & alijs ſubſt.* Pariſ. *l. c. n. 27.*
99 Vnde Æſtimũ Patris Æſtimum filij, Pariſ. *l. c. nu. 26.* Maſcard. *de probat. concluſ. 1151. n. 14.* Leoncill. *dicta par. pr. quæſt. pr.*
100 *n. 18.* cum Filij in vita Parentum ſint quodammodo domini rerum paternarum, propter vſum promiſcuum, Pignatell. *controu. forenſ. cap. pr. n. 5. Centuria pr.* Rota coram Merlino *deciſ. 193. nu. 16.* Leoncill. *part. 2. priuil. 328. n. 9.* Cæuallos *comm. con-*
101 *tra commu. quæſt. 701. nu. 61.* & hæreditas Patris ſit quaſi debita Filijs, Gratian. *diſcept.*
102 *forenſ. cap. 971. n. 19.* & proinde in Filium dicatur continuare, non de nouo acquiri, Merlinus *de Legitim. lib. pr. tit. 1. quæſt. 1. n. 2.* Rota coram Merlino *l. c.* Soacius *ſuper Inſtit. lib. pr. de hæredit. quæ ab inteſtato deferunt. §. Qui dicuntur ſui hæredes, nu. 4.* Paſchal *de virib. Patriæ poteſtatis part. 4. cap. 1.*
103 *n. 9.* Redenaſch. *conſ. pr. nu. 39.* vnde poſt mortem Parentum, non videatur hæreditatem percipere, ſed magis liberam bonorum adminiſtrationem conſequi, quaſi olim Dominus eſſet, qui etiam viuo Patre quodammodo Dominus exiſtimabatur, & eodem pacto; Reſponſa Marantę
104 *Reſponſ. 30. n. 13. part. 1.* Imò & habeatur pro diuite, qui habet actionem ad acquirendas diuitias, & ad exigendum, *l. Qui potuit facere, de Regulis Iur.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 120. n. 55. tom. pr.* Rota *deciſ. 72 n. 5. par. 4. recent.* Leoncill. *d. tractato part.*
105 *pr. quæſt. 5. nu. 24.* prout & diues reputetur, qui poteſt facere, vt diues ſit, Rota *dicto n. 5.*

Nihilominùs, prædictis nõ obſtantibus,
106 exiſtimo poſſe dari caſum, vt Filius poſſit in hac forma Diſpenſationem impetrare, quamuis Parentes ſint diuites, quia, ſi Filius nulla bona poſſideat, & à Parentibus expulſus non recipiat ab eis alimẽta, nec aliud ſubſidium, nec ei in vita Parentum de Iure, vel ex Diſpenſatione aliquorum certorum Statutorũ, competat aliqua portio, loco Legitimæ, ſeù aliter in bonis eorumdem, vt maximè contingere poteſt ex illis 14. cauſis, ex quibus permittitur exhæredatio, quæ habentur penes d. Soacium *ſuper Inſtituta, lib. 2. titulo 13. §. Quæ cauſa ſint propter quas Filij à Parentibus exhæredari poſſint, nu. 4. 5.* & proinde
107 etiam alimenta denegantur, vt probant Leoncill. *part. 2. Priuileg. 161. nu. 21.* & Surdus ab ipſo relatus, Donat. Anton. de Marinis *reſol. quotid. lib. pr. cap. 143. nu. 7.* Michalor. *tract. de Fratribus par. 2. cap. 35. n. 41.* Haùt Pauper, & miſerabilis exiſtat, & ex ſuis labore, & induſtria tantùm viuat, cur caſu iſto non verificabitur in eo qualitas Paupertatis, & miſerabilitatis requiſita ad impetrandam in hac forma Diſpenſationem; cum neceſſe ſit de præſenti ſuccurrere honori Fœminæ, quæ ſi Matrimonium non contrahat cum ipſo, periculum eſt, vt diffamata, & innupta remaneat, & grauia ſcandala veriſimiliter exoriantur; & ſi Matrimonium differretur poſt mortem Parentum, quot peccata, & ſcandala ſequerentur? Vnde oportet de præſenti prouidere: Nec refert hoc caſu, quod Filius ſit poſitus in conditione, etiam vt poſt mortem Parentum ſpe-
108 rare poſſit hæreditatẽ, quia ad hoc, vt quis dicatur Pauper, habeatur reſpectus ad id, quod poſſidet, & non ad id, quod ſperat, vel iudicialiter petit, quamuis hæreditates etiam pingues à Iudice petat, vt expreſsè docent Innocentius *de Off. & Poteſtate Iudicis Delegati* Cap. *Significantibus n. 4.* Merlin. Pignatell. *dict. contron. forenſ. cap. 1. n. 10. Centuria pr.* Sperell. *deciſ. 156. n. 16.* Alexand de Næuo *conſ. 74. n. 12.* quia adhuc in ſtatu præſenti iudicatur Pauper, vt benè concludit dictus Alexander de Næuo *l. c.* vbi aduertit, id eſſe mentis tenẽdum; & maximè facit, quòd Pater poteſt vendendo, vel aliter titulo oneroſo contrahendo, priuare Filium etiam de Legitima, vt benè animaduertit dictus Donatus Antonius de Marinis *d. cap. 143. n. 2.*
109 Vnde quem eſſe Diuitem, vel Pauperem, paria ſunt, ſi ſuis Diuitijs vti non poſſit, Rota *deciſ. 97. n. 3. part. 2. diuerſ.* Simon de Pretis *de commut. vlt. volunt. lib. 3. fol. 2. n. 36. & fol. 5. n. 23. & lib. 4 fol. pr. n. 94.* Lotherius *de re Benef. lib 2. q. 8. n. 59.* ſi etenim alicui competant Actiones, at non poſſit eas exercere, eſt tamquam Organũ ſine ſpiritu, vt ponderat idem Lotherius *lib. pr. q. 39. n. 125.* & propterea cum nul-
110 lum ius Filio competat in vita Parentũ, etiam in Legitima *l. pr. §. Si Impub. ff. de Collat. Bonor.* Barboſ. *in Collect. in Codicem l. ſi emancip. 3. n. 6.* Pariſ. *de reſignat. Benef. lib. pr. q. 6. n. 53.* Gratianus *Diſcept. forenſ. cap. 729. n. 25. tomo 4.* Farinacc. *conſ. crim. 52. n. 6. lib. pr.* Antoninus *var. reſol. lib. 2. reſol.*

54.

54. n. 6. Alexand. Trentacinq. *var. reſol. lib. pr. Tit. de Legitima, reſol. 3. n. 3. § In caſu*, Merlin. Pignatell. *controu. forenſ. cap. 23. n. 8. Centuria pr.* Donatus Antonius de Marinis *reſol. quotid. lib. pr. cap. 143. nu. 1.* Fabius de Anna *in Addit. ad Patr. ſig. 531.* & nouiſſimè celebratiſſimus Doctor noſter Lælius Altograd. *conſ. 43. n. 3. lib. 2.*
111 cùm Viuentis nulli ſint Hęredes, Angelus
conſ. 306. n. 2. Lælius Altograd. *conſ. 53. n.*
112 19. *d. lib. 2.* & Filius ſatis probat ſe eſſe
Pauperem, aſſerendo nulla bona poſſidere, Rota *deciſ. 499. n. 4. part. pr. diuerſ.* & Conarruu. à dicta Rota ibi citatus; Et
113 proinde præſumitur Pauper ex præſump-
pt. Iuris; Rota coram Buratto *deciſ. 756. n. 7.* Leoncill. *De opibus Paupertatis part. 2.*
114 *Priuil. 162. n. 3.* Imò nec ſubreptitia erit
Diſpenſatio, in qua Oratrix narrauit ſe eſſe Pauperem, ſi verè talis erat, quamuis ſpem magni Patrimonij haberet, Sayrus *in floribus lib. pr. deciſ. 3. titulo 3.* quia ad hoc, vt Ius ſuccedendi ſit conſideratione dignum, debet eſſe de præſenti validè quæſitum, Pignatell. *controuert. forenſ. cap. 23. n. 9.* Salgado *Labyr. Credit. part. 2. cap. 22. n. 115.* nec Ius in ſpe conſideratur, dictus Merlin. *l. c. n. 17.*
115 Nec crediderim teneri quem vendere
Domum, vel alia bona exigui redditus, vt pretium eroget in obtinenda, & impetranda Diſpenſatione in forma ordinaria, & debitas Taxas, Compoſitiones, & Iura Officialium Romanæ Curiæ propterea ſoluat, ſi aliàs ſit Pauper, & miſerabilis; quia ad inſpiciendum, & dignoſcendum, an quis ſit Pauper, attenditur principali-
116 ter ad fructus quos percipit, & non ad
precium, quod ex huiuſmodi venditione haberi poſſet, Donatus Antonius de Marinis, *reſol. quo-id. lib. 2. cap. 84. n. 2.* Leoncill. *eodem tract. part. pr. q. 6. n. 20.* Merlin. *deciſ. Rot. Lucan. deciſ. 70. n. 10.* Rota *deciſ. 48. n. 8. part. 2. diuerſ.* & faciunt dicta per dictum Leoncillum *d. part. pr. q. 5. n. 31.*
Accidit aliquandò vt Oratores ſint quidem Pauperes, & miſerabiles, ſed aliqua
117 bona modici valoris poſſideant, itàvt ex
fructibus, qui ex illis annuatim percipi ſolent, poſſent per duos, vel tres menſes anni, ſeù circiter, viuere, & tunc examinari ſolet ab Ordinario Teſtes ſuper qualitate, & facultatibus Oratorum, & iuxtà probationes factas, fit Fides ab ipſo Ordinario, quod Oratores poſſident bona talis, & talis annui redditus, & in reliquis ſunt Pauperes, & miſerabiles, & ex eorũ labore, & induſtria tantùm viuunt; & dicta Fides tranſmittitur Romam, & ex eius tenore Dominus Datarius, eiuſque Officiales dignoſcere poſſunt, an Oratores ſoluere poſſint aliquam ſaltem extraordinariam Compoſitionem, & eo caſu ſolent Oratores vt plurimum taxari in ſolutionem ſummæ, quæ vno anno percipi ſolet ex bonis alterius ex Oratoribus; qua Compoſitione ſoluta expediuntur Literæ in dicta forma *Pauperum*, in quibus exprimitur, *Oratores poſſidere bona talis annui redditus &c. & in reliquis eſſe Pauperes, & miſerabiles, & ex eorum labore, & induſtria tantùm viuere*; Vnde in verificatione precum coram Delegato facienda, verificari debebit annuus redditus bonorũ. quæ Oratores habent, & quod in reliquis ſunt Pauperes, & miſerabiles, &c.
118 Quòd ſi in probatione coram Ordinario
facta, non verificaretur Paupertas Oratorum, ſed reperiretur nõ eſſe ita Pauperes, & miſerabiles, vt expoſitum fuerat Pontifici, non poterit Delegatus ad Diſpenſationẽ procedere, ſed recurrere debebit de nouo ad Summum Pontificem, pro impetratione nouarum Literarum in forma *Perinde valere*, pro quibus obtinendis, Supplicatio concipi ſolet infraſcripto, vel ſimili modo.
119 *Beatiſſime Pater. Aliàs pro parte N. & N. ex-*
poſito Sanctitati Veſtræ, ipſis Oratoribus ſcientibus, ſe Tertio Conſanguinitatis Gradu inuicem eſſe coniunctos, Oratorem prædictum, non quidem peccandi data opera, vt crimine admiſſo &c. dictam Oratricem cognouiſſe &c. & niſi Matrimoniũ inter eos cõtraheretur &c. cupere, &c. ſed ſtante Impedimento huiuſmodi, Matrimonium contrahi non poſſe; quare Vicario Epiſcopi Lucani &c. quatenus, ſi Preces veritate niti reperiſſet, Oratores præfatos, qui, ſicut tunc aſſerebant, Pauperes, & miſerabiles exiſtebant, & ex ſuis labore, & induſtria tantùm viuebant, in primis ab inuicem ſepararet, deinde &c. vtq; dictus Orator operam ſuam conferret &c. tribus ſaltem menſibus, aliaq; iniungeret &c. Qua Pænitentia publica peracta, & recepto Iuramento &c. & quatenus cauſa quoquo modo in Iudicium deducta fuerit, Parito Iudicato &c. Demum &c. ſi expediens videretur &c. Prolem &c. prout in dictis Literis continetur; Quibus quidem Literis eidem Vicario præſentatis, idem Vicarius contenta in eis verificari mandauit; & cùm ei in verificatione conſtitiſſet, eos Pauperes non exiſtere, ad illarum vlteriorem exequutionem procedere recuſauit. Supplicant igitur humiliter eandem S. V. Oratores præfati, quatenus eos amplioris

Gratiæ fauore proſequendo, eidem committere, & demandare digneris, vt huiuſmodi negocium reaſſumens, Literaſq; prædictas valere decernens, ad earumdem Literarum exequutionem, ſeruata alias earum forma, procedat in omnibus, & per omnia, perinde, ac ſi in illis nulla, quod Oratores Pauperes exiſtãt, mẽtio facta, Oratoribus, Pœnitentia publica prædicta, ipſiq; Oratori, quòd operam ſuam Fabricæ, aut in aliud ſeruitium alicuius Eccleſiæ, vel loci Pij conferret, iniunctũ minimè fuiſſet, de Gratia ſpeciali; non obſtantibus omnibus illis, quæ in prædictis Literis voluit non obſtare, & cum Abſolutione à Cenſuris ad effectum &c.

Id tamen eſt adnotandum, quod ad didignoſcẽdũ, an Oratores ſint Pauperes, nõ
habetur in conſideratione, an habeant
Bona, ſi ære alieno grauati ſint, quià ſi
120 deductis oneribus, parum ſuperſit, adhuc
non deſinũt eſſe Pauperes, quamuis multa Bona habeant, cùm non dican-
121 tur Bona, niſi deducto ære alieno, Molfeſ. *tom. pr. pact. 7. quæſt. 3. nu. 17.* Barboſ. *de Axiom. Axiom. 37. nu. 1.* Hieron. Palma *conſ. 47. n. 72.* Leoncill. *de Paupert. opibus*
122 *par. 2. priuil. 75. n. 6.* nec dicantur fructus, niſi deductis expenſis, Cencius *tract. de Cenſib. quæſt. 35. n. 19.* Redenaſch. *conſ. 77. n. 11.* Rota *inter deciſ. impreſſas per eundem Cencium poſt d. Tract. de Cenſib. deciſ. 387. n. 2.* Patiſ. *de Confid. quæſt. 35. nu. 32.* Rota *inter impreſſas poſt ſec. volum. conſil.* Farinacc. *deciſ. 227. n. 4.*

Secundò adnotandum, quod licet Pontifex committere intendat Diſpenſationem Ordinario Oratricis, & in hoc ſe conformare diſpoſitioni Concilij, vt diximus
123 ſupra, ſi tamen Oratores in aliena Diœceſi Domicilium contraxiſſent, & ſaltem per annum ibi habitaſſent, Fides eorum Paupertatis ſufficiet ſi facta eſſet ab Ordinario Domicilij, quia præſumitur magis informatus de ſtatu, & Paupertate Oratorum; & ità de ſtylo ſeruari teſtatur Corrad. *d. praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. 5. n. 24.*

124 Tertiò adnotandum, quòd licet pro Oratoribus abſentibus nihil recipiatur à Dominis Scriptoribus Apoſtolicis, quibus ſufficit ipſas Literas in forma *Pauperum*, videre conſcriptas, ad hoc vt illas ſubſcribant, nempè, *Gratis pro Deo*, nihilominùs per officium minoris Gratiæ ità taxantur, ac ſi illi Pauperes non eſſent, ſed ſolum eis prodeſt Paupertas, vt integram ſolutionem Compoſitionis euadãt.

125 Vltimo adnotandum, quod ſi Oratores ſint Nobiles, & Pauperes, & velint Diſpenſationem in forma Pauperum, ſufficit hoc caſu exponere, quod ſint ex honeſtis Familijs, & Pauperes, & ex eorum labore, & induſtria viuant, & quod ob Copulam inter eos ſequutam, vel ſuſpectam conuerſationem habitam, niſi Matrimonium inter eos contraheretur, Oratrix innupta, & diffamata remaneret, & grauia ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; vnde eo caſu non dicitur quod ſint miſerabiles, & ex eorum labore, & induſtria tãtùm viuant, nec iniungitur ſeruitium Eccleſiæ, nec Pœnitentia publica; ſed cum aliqua modica Cõpoſitione conceditur Diſpenſatio.

IN PRIMIS AB INVICEM SEPARES.

Verificatis itaq; omnibus, quæ ex forma, & tenore Literarũ verificanda erunt, Delegatus ad Decretum ſeparationis deueniet, quià cum ante Diſpenſationem
126 præcedere debeat Pœnitentia publica, & expleri ſeruitium Eccleſiæ, interim,
127 ad ſcandala vitanda, & fugiendam occaſionem reincidentiæ in peccata, Oratores manere debebunt ſeparati, itaut Orator in vna, & Oratrix in alia Domibus habitent, ne inter ſe, cum periculo Ani-
127 mæ, & ſcandalo Populi, conuerſent; qui enim amat periculum, peribit in illo, Salomon *Prouerb. 3. 47.* Sperell. *deciſ. 179. n. 5.* quod Decretum ſeparationis infraſcripto, vel ſimili modo fieri poterit.

128 *Die &c. PerIlluſtris, & Reuerendiſs. D. Flamminius Nobili I. V. D. Canonicus Cathedralis Lucanæ, & Nob. Lucenſ. Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. D. Petri Rota Epiſcopi Lucani, & Comitis, in Spiritualibus, & temporalibus Vicarius Generalis, in hac parte vti Delegatus Apoſtolicus, viſis, & benè conſideratis requiſitis, & Clauſulis contentis in Literis matrimonialis Diſpenſationis à SS. D. N. Alexandro Papa Septimo obtentis per Antonium, & Magdalenam de Camaiore huius Lucanæ Diœceſis, verificatiſq; coram ſe contentis in ipſis Literis, Decreuit, quod ſupradicti Antonius, & Magdalena ſeparentur ab inuicem arbitrio dicti D. Vicarij, prout illos præſenti Decreto ſeparari mandauit, itaut d. Antonius in vna, & d. Magdalena in alia Domibus, ſeparatim viuant: De qua quidem ſeparatione exhibere teneantur Fidem eorũ Parochi in Actis huius Curiæ relaxandam; & ita &c.*

Flamminius Nobili, Vic. Gener. Lucanus, Delegatus Apoſtolicus.

N. Notarius Publicus Lucen. ac Curiæ Epiſc. Luc. Canc.

Si

129 Si poſt factam ſeparationem ab Ordina-
rio, Oratores per aliquod tempus ſepara-
tionem ſeruauerint, ſed tamen in ea non
continuauerint vſq; ad Decretũ Diſpen-
ſationis, exiſtimo adhuc poſſe Delegatũ
Diſpenſationem exequi, maximè ſi ſcan-
dala ex vlteriori dilatione timeantur, &
periculum ſit Incontinentiæ, & omnia
alia, quæ adimpleri debebunt, fuerint
adimpleta, quià ipſe iam ſeparauit, vt ha-
bebat in Mandato, & tempus, quo rema-
nere debent ſeparati, remittitur ipſius ar-
bitrio; faciunt dicta per Gaziã *de Benef.
par. 8. cap. 3. n. 92.*

DEINDE SI VENIAM A' TE PETIE-
RINT HVMILITER.

130 Dictio, *Deindè*, ordinem ſignificat, & eſt
præcedentium continuatina, & ab illis
integram cauſam perficit, Sanchez *lib. 3.
Diſp. 7. n. 17.* Lezana *in Summa, tom. 3. ver-
bo* Dictio *n. 14.* et conditionem importat,
l. prima §. Si quis ff. de verb. Oblig. Gutierr.
can. q. lib. 2. cap. 15. nu. 113. Sperell. *deciſ.
125. n. 39.* Cæphal. *conſ. 638. n. 8. tomo V.*
Menoch. *conſ. 15. n. 114. vol. pr.* Vnde ſi
132 poſt factam ſeparationem, velint Orato-
res diſpenſari, debebunt à Delegato priùs
petere veniam humiliter de cõmiſſis ex-
ceſſibus, vt ſic dẽt ſignum Pœnitentiæ, *Cap.
133 Peccati venia, 5. de Regulis Iuris, in 6.* qui enim
veniam petit, Pœnitens eſſe debet, *cap.
Nemo 14. de Simonia*, & non niſi ſe corri-
gentibus venia datur, *cap. Legatum 24. q.
2.* Reſponſa Marantæ *Reſp 4. nu. 21. par.
134 2.* nec conceditur non Pœnitenti, Reſp.
Marantæ *l. c. nu. 52.* Sperellius *deciſ. 111.
n. 46.* abſurdum namq; eſſet, Abſolutio-
nem non petenti dare, Corrad. *In Praxi
Diſp. Apoſt. lib. 8. cap. 6. n. 1.*

136 Hæc autem Clauſula diuerſimodè con-
cipitur in Diſpenſationibus matrimonia-
libus, quæ in dicta forma *Pauperum* expe-
diuntur pro Gallicis; quia ibi dicitur, *De-
inde ſi veniam à te petierint; impoſita eis, pro
modo culpa, Pœnitentia ſalutari, receptoq; ab eis
Iuramento, quod talia deinceps non committent,
nec committentibus praſtabunt auxilium, conſi-
lium, vel fauorem, ipſos ab Inceſtus reatu, &
Excommunicationis, aliiſq; Eccleſiaſticis Sen-
tentijs, Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, &
temporalibus, tàm à Iure, quàm ab Homine, cõ-
trà ſimilia perpetrantes, promulgatis, in vtroque
foro abſoluere &c.* Vide Corrad. *cap. 6. n. 79.*
Animaduertendum inſuper, quod, non
petita huiuſmodi venia, non poteſt Dele-
gatus ad exequutionem Diſpenſationis
deuenire, cùm Dictio, *Si*, conditionem
importet, Genua *de Ennunciatiuis lib. 3.
quaeſt. 5. n. 17.* Menoch. *conſ. 15. n. 14. tomo
pr.* Mantic. *de Coniect. lib. 10. titulo 5. n. 4.*

EAM ILLIS POENITENTIAM PVBLI-
CAM IMPONAS, QVÆ ALIOS DE-
TERREAT A' SIMILIBVS COM-
MITTENDIS.

137 Ob publicum Peccatum, imponenda eſt
publica Pœnitentia, iuxt. Textum *in cap.
Quaeſitum, 7. de Pœnit. & Remiſſ.* Seraphin.
138 *deciſ. 54. nu. 5.* & in publicis Delictis per
publicam ſolùm vindictam Reipublicæ
ſatisfit, ad exemplum, & terrorem alio-
139 rum, *l. Pr. C. ad l. Iuliam repet.* Ea enim
Pœnitentia, quæ pro foro Conſcientiæ à
Confeſſario imponitur, tendit ad alium
finem, nempè vt per eam Pœnitens ſatiſ-
faciat Deo, & cum eo reconcilietur; at
Pœnitentia, quæ pro foro externo ſubiri
debet propter ſcandalum, ſpectat ad
vindictam publicam, & Reipublicæ ſatiſ-
factionem, Rota *coram Merlin. deciſ. 15. n.
9.* ideò Delegatus, poſt humiliter petitam
ab Oratoribus veniam, debebit vtrique
Oratori Pœnitentiam publicam, iuxtà te-
norem Literarum ſuæ Commiſſionis, im-
140 ponere: Hæc tamen Pœnitentia à Ponti-
fice non declaratur qualis eſſe debeat, ſed
remittitur arbitrio Ordinarij, ità tamen
quod publicè fiat, & talis ſit, ut alios de-
terreat à ſimilibus cõmittendis, vt ſi mi-
nùs virtutis amore, ſaltem formidine
pœnæ, ad benè, rectèq; viuendum indu-
141 cantur, iuxtà illud, *Oderunt peccare mali, for-
midine pœnæ;*

Quamuis autem hæc Pœnitentia debeat
eſſe publica, & talis, vt indè alij terrean-
142 tur, non tamen ſolemnis eſſe debet; quæ
ſit quadam ignominioſa forma; In mul-
143 tis autem locis vſu receptum eſt, [& ita
ab Ordinarijs Lucanis, dum ad has Com-
miſſiones exequendas Delegati ſunt, ſer-
uatur] vt Oratores vna die feſta de ma-
ne, dùm in Parochiali Eccleſia Oratricis
celebratur Miſſa Populo, maneant antè
fores Portæ principalis eiuſdem Eccleſiæ,
genibus flexis, & detecto Capite, cum
vna Candela accenſa præ cuiuſq; Orato-
ris manibus; Et cum dicta Pœnitentia, ex
forma à Pontifice præſcripta, debeat eſſe
publica, vt alij à ſimilibus committendis
terreantur, nõ poterit ille, ad quẽ ſpectat,
dictam Miſſam celebrare, vel celebrare
facere ſummo mane, antequam Populus
concurrat ad Eccleſiam, quià mens Sum-
mi Pontificis eſt, vt publica ſit, tùm ob
erubeſcentiam Oratorum, tùm ad exem-
plum

Digitized by Google

plum aliorum, vt diximus; & propterea cum id ſit de forma à Pontifice præſcripta, ea non ſeruata, Actus eſt nullus, vt diximus ſupra.

Et quidem de nonnullis Parochis audiui, qui, vt Oratoribus rem gratam facerent, Mãdata Apoſtolica parui facientes, Miſſam ſummo mane celebrare, vel intempeſtiuo tempore celebrari curant, adhibitis quinq; aut ſex Perſonis, Conſanguineis, vel Amicis Oratorum, ſtudioſè vocatis, ne extraneæ Perſonæ id ſciant, & ſic Oratores, abſq; rubore Pœnitentiam adimpleant; & deinde Parochus facit Fidem de adimpleta Pœnitentia, ſuas, & Oratorum Conſcientias illaqueando, vn-
144 dè Diſpenſatio indè ſequuta, tanquam contrà mentem expreſſam Summi Ponti-
145 ficis extorta, non proderit, quià non facere, & inutiliter, & minus legitimè facere paria ſunt. *l. non Putauit, & l. quoties, ff. Qui ſatisdare cog.* Pariſ. *de Reſignat. lib.* 11. *quæſt.* 7. *n.* 8.

VTQVE IDEM ANTONIVS OPERAM SVAM CONFERAT FABRICÆ, AVT IN ALIVD SERVITIVM ALICVIVS ECCLESIÆ, VEL LOCI PII TRIBVS SALTEM MENSIBVS.

Vltrà dictam publicam Pœnitentiam, quæ vtriq; Oratori imponitur, vt diximus, alia Pœnitentia ſoli Oratori iniungitur, nempè, *Vt operam ſuam conferat Fabricæ, aut in aliud ſeruitium alicuius Eccleſiæ, vel Loci Pij* per aliquot menſes, magis, vel minùs, prout rei qualitas, & proximitas Graduũ, ſuper quibus diſpenſandum eſt,
146 requirunt; Regulariter autem ſi Oratores ſint in Gradibus propinquioribus, tã Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, vt in Secundo, vel Secundo, & Tertio, imponi ſolet Pœnitentia, quinque; ſi in Tertio, & Quarto, ſeu ſimplici Quarto, trium Menſium; & ſi Gradus ſint mixti, & ex multiplicatis Stipitibus procedant, aſſignantur plures, ſeu pauciores, arbitrio Summi Pontificis, vel Domini Datarij; Quamuis ſi Orator accedat ad Vrbem, iſtud tempus minuatur, vt diximus.

Circà prædicta, ſunt adnotanda nonnulla magis in Praxi practicabilia; Et Primò,
147 vt neceſſe non ſit hanc Pœnitentiam, & perſonale ſeruitium fieri tempore continuato, ſed ſufficere ſi interpolatè expleatur, cùm in Literis non præcipiatur, vt Orator operam ſuam conferat per tres ſaltem Menſes, ſed dicitur tribus ſaltem Menſibus, in Ablatiuo abſoluto; ſi etenim diceretur, per tres ſaltem Menſes, tūc
148 dictio, per, tempori adiuncta, totius temporis continuationem importat; Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 9. *in annotat. nu.* 89. Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 6. *num.* 27. Marant. *Reſp.* 46. *num.* 14. *par.* 4.

Secundò adnotandum, quod, quamuis vinculum Conſanguinitatis fortiùs ſit vinculo, & attinentia Affinitatis, vt iam
149 diximus, tamē in impetrationibus Diſpēſationum matrimonialium, tàm in iſta, quàm in ordinaria forma, nullum diſcrimen conſtituitur in taxando expenſas, & infligendo Pœnitentias, ſed pari modo proceditur, nullo habito reſpectu, an Oratores Conſanguinei ſint, vel Affines; & ita ſe habet ſtylus Curiæ, vt notum eſt, & teſtatur Corrad. *d. cap.* 6. *n.* 3.

150 Adnotandũ Tertiò, Diſpenſationes Matrimoniales in forma *Pauperum*, in remotioribus Gradibus, nempè vltrà Tertium, tranſire per officium minoris Gratiæ, & ibi, ſi Oratores ſint abſentes ab Vrbe, ex integro taxari, perindè ac ſi ipſi Paupe-
151 res non eſſent, at in propinquis, nempè in Tertiò Conſanguinitatis, vel Affinitatis, & alijs propinquioribus, quamuis ex duplicatis, vel multiplicatis Stipitibus Impedimenta inſurgant, tranſire per Cãcellariam, vbi ipſæ Literæ non taxantur, ſed ſignantur *Gratis pro Deo*; & ſic nulla ibi ſoluitur Taxa, ſed ſolùm nonnulli parui nummi erogantur, pro laboribus ali-
152 quorum Officialium; Si tamen Oratores præſentes ſint, recipitur ab eis Iuramentum, quod ipſimet ſint eædem Perſonæ, de quibus in Literis Teſtimonialibus præ-
153 ſentatis ab ipſis; vnde maior eſt Impenſa, quæ per Oratores ab Vrbe abſentes ſuſtinetur pro Diſpenſationibus in huiuſmodi forma *Pauperum* impetrandis, ſuper Gradibus remotioribus, quàm ſuper propinquioribus, vt Tertio, vel duplici, ſeu triplici Tertio; Id quod multi, qui de huiuſmodi ſtylo ſunt ignari, capere non poſſunt.

154 Adnotandum Quartò, ſeruitium Eccleſiæ Oratori iniunctum, non poſſe à Delegato minui, & in aliqua, licet minima, parte relaxari, ſed dictum ſeruitium integrè debere expleri, antequàm ad ipſam Diſpenſationē deueniatur, quià illa di-
155 ctio, *ſaltem*, eſt ampliatiua, & non limitatiua; Seraphin. *deciſ.* 787. *n.* 2. nec exclu-
156 dit maiora, Ceſar de Graſſis *deciſ.* 117. alias 6. *n.*

6. n. 15. & cum huiuſmodi tempus om-
ninò requiratur ad perfectionem, & com-
157 plementum ipſius ſeruitij, exiſtimatur de
forma, vt benè aduertit Maranta *In con-
trouerſis I.V.* R*eſponſionibus, Reſponſ. 46. à n.*
18. *part. 4.* vnde completum eſſe debet,
atq; perfectum; idem Marant. *l. c. n. 25.* &
158 conſequenter non poterit Delegatus ſer-
uitium, nedum diei vnius, remittere, quã-
159 uis enim minima regulariter nõ habean-
tur in conſideratione, & de minimis Lex
non curet, *l. In commodatis* 18. *§. Poſſunt, in
fine*, Barboſa *de Axiom. Axiom.* 150. *nu.* 1.
160 & parum, & nihil æquiparentur, Ma-
rius Antoninus *var. Reſol. lib. 2. reſol.*
161 18. *num.* 6. & modicum tempus pro non
tempore reputetur, Mandoſ. *ad Reg. Can-
cell. Regul.* 16. *quæſt. 19. n. 3.* Nihilominus
cum à Pontifice præcipiatur Delegato, vt
Pœnitentiam imponat, ac ſeruitium per-
ſonale, trium ſaltem menſium, id ſub cer-
162 ta forma præſcribitur, quam tenetur De-
legatus omninò ſeruare, Barboſa *in Votis
Canonicis lib. pr. voto 5. num.* 16. Garcia *de*
163 *Benef. par. 6. cap. 3. n.* 40. quæ forma ità
tranſgreditur in minimo defectu, ſicut in
magno; Gomeſ. *Reg. de Idiom. quæſt. 8. lit.
A.* Gonzales *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſ. 18. n.*
164 77. imò etiam in vno nummo tranſgre-
ditur; Fontanell. *de Pactis Nupt. Clauſula 7.
Gloſſa 3. par. 6. n.* 14. Barboſa *in dictis Votis
lib. pr. Voto 5. n.* 17. Vnde non poterit De-
legatus formam præſcriptam non ſerua-
re, & conſequenter, nec aliquod, licet
modicum, tempus poterit Oratori in-
165 dulgere: Poterit quidem tempus
Oratori aſſignare longius eo, quod in
Literis ſit expreſſum, quia Pontifex præ-
cipit, vt ſaltem tres menſes aſſignet, non
tamen prohibet, quin poſſit Delegatus
maius tempus aſſignare, vt benè animad-
uertit idem Corrad. *in d. Praxi d. cap. 6. n.*
166 34. Quòd ſi caſus eueniat, vt ob ſuper-
uenientem infirmitatem, vel imminen-
tia ſcandala, aut aliam iuſtam cauſam
opus ſit commutatione, vel expediat
Matrimonium citò contrahi, debebit, an-
te quàm ſit expletum dictum Eccleſiæ
ſeruitium, recurri ad Dominum Data-
167 rium Papæ, qui plenam in his habet à
Pontifice poteſtatem; à quo D. Datario, ſi
aliqua iuſta cauſa allegetur, ſolet per par-
ticularem Epiſtolam reſcribi Delegato,
cui exequutio Diſpenſationis commiſſa
fuit, *vt ſi tales cauſæ, quæ ſibi expoſitæ fuerunt
veræ ſint, ipſumq; Matrimonium non poſſit, abſq;
ſcandalo, differri, donec tempus ſeruitij exple-
tum ſit, factis prius per Oratores alijs Pœniten-
tijs impoſitis, præſtitaq; per Oratorem cautione
idonea de conferendo quam primùm, cõtracto Ma-
trimonio, operam ſuam, ad formam Literarum
Apoſtolicarum, Fabricæ, aut in aliud ſeruitium
Eccleſiæ, vel Loci pij ſibi aſſignati, Diſpenſet.*
Et tunc Orator debebit dictam cautionẽ
in forma Iuris valida præſtare, ſub pœnis,
& mulctis, arbitrio Delegati imponendis,
in caſu inobſeruantiæ Oratoris; iniuncto
inſuper onere Oratori, vt ſub eiſdem pœ-
nis, & mulctis, teneatur referre Fidem Pa-
rochi, ad quem ſpectabit, quod operam
ſuam toto præſcritto tempore præſtaue-
rit, vt ſuprà.

168 Quomodò autem, ac qualis præſtari
debeat ipſa cautio, ex verbis, quibus vti-
tur Dominus Datarius in reſcriben-
do, dignoſci poterit; quià, ſi ſimpli-
citer dicat, quòd teneatur Cautionem
præſtare, ſufficiet eo caſu, Cautio
iuratoria, vt benè docet Sanchez *de
Matrim. lib. 10. Diſp. 18. n.* 34. & faciunt
dicta per Porcium *n. 4.* & Miſingerium
*n. 4. ſuper inſtit. lib. pr. titulo 11. de Adoption.
ad §. Cum autem Impubes*; at ſi dicat, quod
teneatur Orator Cautionem idoneam
præſtare, tunc non ſufficiet iuratoria, ſed
debebit per Inſtrumentum publicum,
manu publici Notarij, in forma iuris va-
lida, promittere, & ſe obligare ad dictam
operam conferendum, cum obligatione
etiam ſuorum hæredum, & bonorum,
ſub pœnis, & mulctis à Delegato impoſi-
tis, & vlteriùs Fideiuſſorem facultatibus
idoneum, & à Delegato approbandum
præſtare, vt benè animaduertit, & docet
idem Sanchez *l. c.*

169 Nec eſt audiendus Genuenſ. *in Praxi
Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitan. cap. 20. n. 2.*
vbi ait, poſſe Delegatum commutare di-
ctum ſeruitium, in aliud diuerſum opus,
ſi Orator ſit perſona Nobilis, & delicata;
170 quamuis enim probabile ſit, poſſe Epiſ-
copum ex cauſa commutare Pœnitentiã
à Papa iniunctam, Gloſſa *in cap. Tempora
27. quæſt. 7.* & poſſe Parochum commu-
tare Pœnitentiam ab ipſo Epiſcopo im-
poſitam, & ſecundum Confeſſarium iniũ-
ctam à primo, vt docent inter alios Sil-
veſter, verbo, *Confeſſi § 27. n. 31.* Id tamen
intelligi debet, vt procedat in foro Con-
ſcientiæ, & non in foro externo, vt benè
diſtinguunt Ioannes Valerus *Differentia
5. n. 12.* & Decius *in cap. At ſi Clerici, n. 31.*
171 relatus à dicto Genuẽſ. *l. c.* quia non poteſt
Delegatus, cui eſt præſcripta certa forma
ſe

Digitized by Google

ſe vltrà illam extendere; *Cap. Cum dilecta, de Reſcriptis*; Seraphin. *deciſ. 357. n.6.* Reſ-
ponſa Marantæ *Reſp.13.n.33.par. 2.* & me-
mini me vidiſſe adnotatum in libro in-
titulato, *Regiſtrum Literarum Apoſtoliarum*,
qui conſeruatur in Archiuio Epiſco-
172 pali Lucano, quod in quodam vr-
genti caſu, cùm Illuſtriſs. D. Alexander
Guidiccionius, tunc Epiſcopus Lucanus
[Vir ſpectatæ Probitatis, qui poſt plures
Annos, quibus ſingulari pietate, & opti-
mo vitæ Paſtoralis exemplo, Eccleſiæ Lu-
canæ præfuit, Pauperum, Viduarum, &
Pupillorum verè Pater, & Paſtor, tan-
dem longæuæ ætatis veneranda canicie
præfulgens, cumulatus Virtutum meritis
in Domino quieuit] inſtantiſſimè requi-
reretur pro commutatione huiuſmodi
Pœnitentiæ, rem detulit ad Vrbem, vndè
173 reſponſum fuit negatiuè: Poterit quidē
Delegatus, ſi ei opportunum videatur, de-
ſtinare Oratorem ſeruitio alicuius Hoſ-
pitalis, vt Infirmis inſeruiat, & miniſtret
hora Prandij, & Cœnæ, vt infrà dicimus
etiam in Alma Vrbe ſeruari, non tamen
commutare poteſt ipſum ſeruitium, in
aliud opus omninò diuerſum, vt in ſolu-
tionem pecuniarum pro Fabrica, vel in
Miſſarum celēbrationē, ſeù eleemoſynarū
erogationem, vel ſimilia opera Pia,
nec aliter quam modo ſupra permiſſo
intelligi debet Doctrina dicti Genuenſis;
vide quæ dicimus infra: Poterit quidem
Delegatus commutare onus iniunctum
iam Diſpenſato, v. gr. ſuper Voto Ca-
ſtitatis, quando tale onus non poſſet exe-
qui, Tuſchus *concl. 439. n. 8. lit. I.*

Quinto adnotandum, quòd cum in Sup-
plicatione, pro impetranda Diſpenſatione
in huiuſmodi forma, Pontifici porrecta,
dictum fuerit, Oratores eſſe Pauperes, &
miſerabiles, & ex eorum labore, & indu-
174 ſtria tantùm viuere, voluntas Pontificis
præſumitur eſſe, vt poſtquàm Orator per
quinq; horas circiter diei operam ſuam
contulerit, poſſit reliquum temporis ip-
ſius diei indulgeri, vt Orator aliquo mo-
do ſe, & Familiam alere poſſit, ne fame
pereant, nec præſumi poteſt exuberantē
Pontificis benignitatem, & ipſam Eccle-
ſiam, quæ Mater Pauperum dicitur, vel-
le, vt Orator, qui non habet vnde viuat,
fame pereat, ſibiq; alimenta, quæ in ſub-
ſidium vitæ neceſſaria ſunt, ſua induſtria
non procuret: Ità pariter ſe habet ſtylus
175 Curiæ Romanæ, quæ cùm ſit omnium
aliarum Curiarum Eccleſiaſticarum ma-
ter, & magiſtra, *l. prima §. Sed & ſi quæ Leges C. De veteri Iure enucl.* inſeruire debet
176 alijs in exemplum, cum Inferiores à Su-
perioribus regulentur, *cap. Eſt ordo 12. cau-*
177 *ſa 43. quæſt. 5.* & his caſibus, ſeruitium
dicitur continuum, ſi pro maiori parte
diei fiat, vt benè Gratian. *Diſcept. forenſ. cap. 440. n. 6. tom. 3.*

178 Adnotandum Sextò, non adſtringi De-
legatum deſtinare Oratorem præciſæ Fa-
bricæ alicuius Eccleſię, vel loci Pij, quià
poteſt etiam ei imponere, vt loco Fabri-
cæ aliud ſeruitium perſonale Eccleſiæ
præſtet, vt diximus, idq; apertè conſtat
ex ipſis Literis, per ea verba, *Fabricæ, aut in*
179 *aliud ſeruitium*; & ſic cum dictio, *Vel*, ſtet
alternatiuè, Lotherius *de re Benef. lib. 3. quæſt. 37. n. 37.* Rota in nouiſſ. *deciſ. 247. n. 19.* coram Merlino, Pater Leo *in Praxi Sacræ Pænitentiariæ, par. 3. circa finem*, ſuffi-
130 cit vnum ex alternatiuis adimpleri, Rota
deciſ. 569. n. 2. part. prima recent. coram
Durano *deciſ. 103. n. 3.* Et ſic paſſim ſer-
uatur, vt diximus.

181 Intellige tamen, vt operā præſtet in ſer-
uitium Eccleſię, vel loci Pij, non tamen
in indigentijs, & ſeruitijs domeſticis Pa-
rochi, ſeù Rectoris, provt de nonnullis
audiui, qui loco ſeruitij Eccleſiæ præſtan-
di, Oratores in eorum laborerijs occupa-
bant, & ſic non Eccleſię, vel loco Pio, ſed
ipſi Rectori inſeruiebant, nec ob id ſuo
oneri ſatisfaciebant.

182 Septimò dico, nomine Loci Pij com-
prehendi etiam Hoſpitalia ad pia opera
183 publicè extructa, quæ, quamuis ſub no-
mine Beneficij Eccleſiaſtici non veniant,
Clem. Quia contingit §. Vt autem, de Relig. Domib. Gonzal. *ad Reg. 8. Cancell.*
184 *Gloſſa 5. §. 4. nu. 7.* ſi tamen auctoritate
Epiſcopi fundata ſint, loca Religioſa
ſunt, & de foro Eccleſiæ, & ſub eius Pro-
tectione, ac Epiſcopi cura, Gratianus
diſcept. forenſ. cap. 34. nu. 1. tomo pr. & cap. 418. n. 9. tom. 3. & Eccleſijs comparan-
185 tur, ac gaudent Eccleſiæ Priuilegijs, ac
immunitate, Rota *deciſ. 308. n. 1. pdrt. pr. recent.* Gutierez *can. QQ. lib. pr. cap. 35. n.*
29. Reſponſa Marantæ *Reſp. 35. n. 5. Par.*
3. Merolla *tomo tertio, Diſp. 7. cap. 5. Dub.*
186 14. *n. 247.* Imò ſub nomine etiam Hoſpi-
talis comprehenduntur, Xenodochia, vbi
Peregrini gratis ſuſcipiuntur, *Gloſſa in cap Clauſula qualibet 23. cauſa 23. quæſt.* 8 Noſo-
chomia, ſiuè Noſconia, vbi ægroti cu-
rantur *l. Sancimus, §. Sed Deo, C. de Epiſc. & Cleric.*

Pro-

Procotrophia, vbi Mendici debiles paſcuntur, qui proprio labore ſibi victum quærere non valent, *dicta l. Sancimus, l. Illud 19. C. de Sacroſ. Eccleſ.*

Brephotrophia, vbi Infantes Pauperum aluntur, *d. l. Illud.*

Orphanotrophia, vbi recipiuntur Pauperes Parentibus orbati; *Auth. de Eccleſ. Tit. §. fin. Collat. 9.* Galganett. *de Iure publ. lib. 3. tit. 119.*

Gerentozomia, vbi Senes pauperes, & infirmi curantur, *d. l. Illud, & d. l. Sancimus, §. Sed Deo noſtro.*

Grotophonia, vbi Fœminæ debilium ſubſtentatrices habitant; Hoſtienſis *In ſumma de Relig. domibus.*

Sepoſariæ, vbi detinentur, qui morbo Lepræ percuſſi ſunt, *cap. 2. de Eccleſ. ædific. Clem. 2. de Præb. & Clem. Quià contingit, de Relig. domib.*

Eleemoſynariæ, quæ ſunt loca, & redditus ad Eleemoſynas faciendas deputati, *Clem. 1. de Præb.* & ibi *Gloſſa* Verbo, *Eleemoſynarijs; d. Clem. Quia cõtingit;* Quę omnia, licet iuxtà diuerſos Regionum vſus diuerſimodè nuncupentur, nihilominus Hoſpitalia dicuntur, & pari paſſu cum illis ambulant; *Clem. Per Literas, de Præbend.* vbi de Xenodochijs; Gonzales *d. Gloſſ. 5. § 4. n. 11.* Mandoſ. *ad Reg. Cancell. Regul. pr. q. 9.* Idemq; dicendum eſt de quibuſcumq; locis Pijs habentibus neceſſaria requiſita, nempè formam Eccleſiæ, ſeù Altare pro celebratione Miſſarum, ſi ſint auctoritate Epiſcopi fundata; Gutierez *Can. QQ. lib. primo, cap. 32. n. 19.* Maſcardus *de probat. Concluſ. 869.* præſertim *n. 13.*

188 Octauò; ſcias poſſe Delegatum [ſi ità res exigat] deſtinare Oratorem ſeruitio Eccleſiæ, vel loci Pij, etiam extrà propriam Diœceſim, tùm quia in cauſa delegata gerit vices ipſius Papæ, vt dixi-
189 mus, tùm etiam quià vna tantùm Eccleſia fuit à Chriſto Domino per totum Orbem conſtituta, licet in multa membra diuiſa, ſicut in toto mundo dici poteſt Epiſcopatus vnus multorum Epiſcoporum concordi numeroſitate diffuſus; *cap. Nouatianus Epiſcopus 7. quæſt. pr.* & ideò
190 poterit Delegatus, poſt incæptum ab Oratore in aliquo loco ſeruitium, aliqua iuſta cauſa ſuadente, eidem indulgere, vt pro reſiduo temporis ſeruitium in alio loco finiat, quia, ſicut diximus, vnica eſt Eccleſia.

191 Addo Nonò; teneri Oratorem per ſe ipſum operam ſuam conferre, neç poſſe per alium ſupplere, & ſatisfacere, alias nulliter aget; quamuis enim Regula ge-
192 neralis, quòd *Qui per alium facit, per ſeipſum facere videatur*, Regula *Qui per alium, 72. de Reg. Iuris in 6.* Reſponſa Matantæ *Reſponſ. 44. n. 19 par. 4.* cum tamen in ca-
193 ſu noſtro agatur de ſatisfactione Pœnitentiæ à Pontifice, in pœnam exceſſuum, impoſitæ, non poteſt per alium adimpleri; & ſicut non poteſt quis per alium voue-
194 re, ità nec Pœnitentiam accipere; *Gloſſa in cap. Sciendum 27. quæſt. pr.* Et cum Oratores obtinuerint diſpenſari in forma Pauperum, & conſequenter effugerint ſolutiones Compoſitionum, æquum eſt, vt
195 ſi non habent in ære, luant in corpore, *Gloſſa cap. pr. cauſ. 15. quæſt. 6.* Et teſtatur Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 8. cap. 6. n. 19.* in caſu ſimili, eò quià Orator non ſatisfecerat perſonaliter, ſed per alium, fuiſſe declaratum à S. Pœnitentiaria Diſpenſationem nullam, & quamuis iam contractum fuiſſet Matrimonium; noua opus eſſe Diſpenſatione; Et quidem nullam Reus pertimeſcit pœnam, quam ſcit poſſe pecunia redimere, *Cap. Pauper, cauſ. 11. quæſt. 3.* & cum ipſimet Oratores deliquerint, debent ipſimet Pœnitentiam agere, ſic enim expreſsè præcipit Ponti-
196 fex per illa Verba, *Operam ſuam conferat;* quæ verba, *Operam ſuam*, perſonalitatem important, nec debent in aliud extendi, Seraphin. *deciſ. 1337. n. 4.* Gabriel *de Verb. ſignif. concluſ. pr. n. 81.* quià intentio Summi Pontificis Diſpenſationem in iſta forma concedentis eſt, vt Oratores ipſi, in pœnam exceſſuum, puniantur, & eorum exemplo alij à ſimilibus committendis terreantur, vt ipſe in Literis expreſsè declarat.

QVA POENITENTIA PVBLICA PERACTA.

197 Hęc Clauſula, ſic poſita in Ablatiuo, cõditionem importat, Rota *deciſ. 628. n. 2. part. 3. recent.* Barboſ. *in Votis Canonicis lib. 2. Voto 44. n. 10.* Ludouiſ. *deciſ. 492. nu. 7.* Sperell. *deciſ. 131. n. 30.* Lother. *De Re Benef. lib. 3. quæſt. 11. n. 126.* Gonz. *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſa 9. in Annotat. n. 248* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 939. nu. 21. conſ. 31. tom. 5.* Fontanell. *de Pactis Nupt. tomo primo Clauſula 4. Gloſſ. 9. part. 5. nu. 215.* Vndè non
198 poterit Delegatus ad Abſolutionem Oratorum deuenire, donec Oratores dictam Pœnitentiam publicam egerint, & de ea ipſi Delegato legitimè conſtet, alias Diſpenſatio indè ſequuta nulla, & irrita erit,

& noua Oratores egebunt Diſpenſatione, vt docet dictus Corrad. *l. c. n.* 53. *&* *n.* 54. quià dùm Iuriſdictio ſub conditione Delegato tribuitur, remanet in ſuſpẽſo, donec ipſa conditio purificata non ſit; Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib. pr. quæſt.* 14 *n.* 9. Antoninus *Var. reſol. lib. pr. reſol.* 56. *n.* 3. *&* 4. Reſponſa Maranniæ *Reſp.* 24. *nu.*
199 15. *part.* 2. & proinde geſta per Delegatũ antequam dicta conditio ſit adimpleta, nullius roboris, & momenti ſunt, Puteus *deciſ.* 429. *lib. pr.* Caputaquenſ. *deciſ.* 135. *parte pr.*

ET RECEPTO AB EIS IVRAMENTO QVOD SVB SPE FACILIVS OBTINENDÆ DISPENSATIONIS HVIVSMODI INCESTVM, HVNC NON COMMISERINT.

200 Quæ in Animo conſiſtunt, non niſi Iuramento probari poſſunt, Barboſa *de off. & poteſtate Epiſc. All.* 32. *n.* 25. Maſcard. *de probat. concluſ.* 94. *nu.* 5. & ideò cum Oratores Pontifici expreſſerint, ſe non commiſiſſe Inceſtum, vel inſimul non fuiſſe conuerſatos, eô fine, vt Papa inde facilius moueretur ad Miſericordiam,& Gratiam, tenentur iurare in manibus Delegati, Pontificem in ea parte repræſentantis, non habuiſſe dictum finem, alias Delegatus non poterit vlterius procedere cum dictum Iuramentum à Pontifice præſcribatur pro forma; ſi vnus tantùm Oratorum habuerit dictum animum, iuxta ea quæ diximus ſupra; & ſi impetrata fuiſſet Diſpenſatio, negato coram Delegato, etiam cum Iuramento, dicto fine, qui verè ad fuerat, quid ſit agendum pariter diximus.

IPSOS AB INCESTVS REATV, ET EXCESSIBVS, IN VTROQVE FORO ABSOLVAS.

201 Si Oratores,qui Inceſtum commiſerunt, ſunt in ſecundo Gradu, tàm Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, vel infrà ſecundum, tunc eò quià incurrunt Excommunicationem à Gregorio XIII. Summo Pontifice contrà huiuſmodi Inceſtuoſos impoſitam, ideò in Supplicatione porrecta Pontifici pro impetratione Diſpenſationis, petitur etiam Abſolutio à dicta Excommunicatione, & ſic in Reſcripto additur, vt Oratores abſoluantur, etiam
202 ab Excommunicatione: At ſi ſint in Gradibus remotioribus, nempè vltrà ſecundum, erunt abſoluendi ſolùm ab Inceſtu, [ſi Inceſtus commiſſus ſit] & ab exceſſibus Pontifici narratis; quæ Abſolutio, tàm ſi fiat ab Excommunicatione, quàm ab Inceſtus reatu, & exceſſibus, poteſt per Delegatum, etiam extrà actum Confeſſionis, impendi, vt mox dicimus.
203 *In vtroque Foro*, nempè in Foro Fori, &
204 in Foro Conſcientiæ; duplex enim eſt Forus; alter Iudicialis, & Contentioſus, ſeù Forus Fori, qui ſpectat ad Iudices habentes Cauſarum cognitionem; & ciuilem, ſeù criminalem Iuriſdictionem; vbi ex officio tenentur decernere Cauſas ſecundũ Leges, & Iura Ciuilia, ſeù Canonica,& res cõſiderare iuxtà illud, quod ipſæ Leges, & Iura diſponunt.

Alter dicitur Forus Dei, & Conſcientię, & dicitur Forus interior, & hic ſpectat ad Confeſſarios, & quemlibet Chriſtianum, quatenus agitur de eius Conſcientia, & ſalute, nulla habita ratione rigoris Iuſtitiæ, ſeù Legum, ſed tantum æquitatis, conſiderando rem ſecundum Deum, & ſecundum quod Vir bonus, & æquus iudicaret.

205 Et nota, quod Abſolutiones, & Diſpenſationes pro vtroq; Foro, quæ non habent annexum Peccatum mortale, ſatis eſt ſi fiant, & impetrentur in Foro Fori, hòc eſt in Foro contentioſo, & iudiciario, vt ſunt Abſolutiones ad cautelam, vel à Cenſuris nulliter prolatis, Diſpenſationes ſuper defectu natalium, ſuper Bigamia, ſuper defectu oculi ſiniſtri, ſuper Homicidio, de quo quis fuit iam confeſſus, & abſolutus, & ſimilia; & in his eò ipſo, quòd quis abſoluitur, vel cum eo diſpenſatur, cenſetur etiam in Foro conſcientiæ abſolutus, vel diſpenſatus; & per huiuſmodi publicas Abſolutiones,& Diſpenſationes, quis liberatur à pęnis incurſis, reſtituitur Fidelium conſortio, & ex Indulto, ab eo remotum declaratur omne Impedimentum, & macula; & reputatur, ac ſi nunquam Impedimentum contraxiſſet; Vide Pat. Leonem *in Praxi Sacra Pœnitent. part.* 4. ferè in principio Gamb. *de Off. & Auctoritate Legati, lib.* 10. *n.*
206 356. Quòd ſi Abſolutio pro ſolo Conſcientientiæ Foro fiat, non prodeſt ad effugiendas pœnas temporales, Rota corã Merlin. *deciſ.* 15. *n.* 9. *& deciſ.* 136. *nu.* 11.
207 Carolus de Graſſ. *de eff. Cleric. eff.* 9. *n.* 151. quia, quæ in foro Conſcientiæ explicantur, ad Forum contentioſum non iuuant, ſed tantum coram Deo, Gomeſ. *Regula, De non iudicando iuxta formam Supplicationis*; *quæſt.* 14. Pelliccion. *QQ. Illuſtr. quæſt.* 6. *cap.* 9. *pag. Mihi* 61.

Hæc

208 Hæc inſuper Abſolutio, quæ pro vtro-
que Foro à Pontifice committitur Dele-
gato, tàm ſi fieri debeat ab Excommu-
nicatione, quàm ſi ab Inceſtus reatu, &
exceſſibus Pontifici narratis, poterit extra
Confeſſionem Sacramentalem impendi,
quamuis enim verba in Literis apposita,
Ipſos in vtroq; foro Auctoritate noſtra abſolnas
&c. videantur importare Confeſſionem
Sacramentalem, tamen hic non ponun-
tur per modum conditionis, cum non
ſint poſita cum aliqua clauſula, ſeù par-
ticula conditionem denotante, v.gr. *Dum-*
modò abſoluas, &c. nec per Ablatiuum,
vt, *Data per te abſolutionem &c.* & quamuis
209 verba illa, *Impoſita Pœnitentia ſalutari*, vi-
deantur conditionem importare, itaut
Abſolutio prædicta impendenda ſit in
actu Confeſſionis, nihilominus hoc caſu
[quicquid in alijs dici poſſit] conditio-
nem non importat, quia iure ineſt, vt, da-
ta Abſolutione, Pœnitentia iniungatur:
Et ſi Papa, has Diſpenſationes commit-
tens, voluiſſet, vt neceſſariò præmitte-
retur Confeſſio Sacramentalis, id claris
verbis expreſſiſſet, dicendo, *Audita Sacra-*
mentali Confeſſione, vt in alijs caſibus expri-
mit, quando ſic ſeruari vult; vnde dùm
facultas, pro vtroq; Foro abſoluendi, fuit
abſolutè conceſſa, poteſt huiuſmodi Ab-
ſolutio extra Confeſſionem impendi, cū
ſit facultas abſolutè, & generaliter data,
& ob id debeat abſolutè, & generaliter
210 intelligi; nec eſt reſtringenda, dùm ver-
ba Commiſſionis reſtrictionem non infe-
runt, Sanchez *de Matrim. lib. 8. Diſp. 34. n.*
29. Bonaccin. *de pœnis Eccleſiaſticis, diſp. pri-*
ma; quæſt. 3. Puncto 6. Propoſ. 2. n. 7. 8. Ric-
ciullius infra *n.* 117. citandus; Barboſa *de*
Locis Communib. loco 50. *n.* 9. Thomas Pel-
liccionius *Illuſtr. I. V. QQ. quæſt. 6. cap.*
9. pag. Mihi 61. & Nauarrus penes ipſum;
quia, vt diximus, hæc Abſolutio datur
pro Foro conſcientiæ, & non in Foro Pę-
nitentiali, vt benè diſtinguit idem San-
chez *l. c.* & nos mox latius explicabimus,
vide Lezana *QQ. Reg. tomo* 3. Verbo *Abſo-*
lutio n. 6.
211 Pro maiori premiſſorum declaratione,
addo, Forum Conſcientię diuidi in Sacra-
mentalem, & non Sacramentalem.
212 Forus Conſcientiæ Sacramentalis, eſt Iu-
dicium, & cognitio Cauſæ, facta in actu
Sacramentalis Confeſſionis per Confeſ-
ſarium.
213 Forus Conſcientiæ non Sacramentalis
eſt Iudicium factum extrà Sacramentum

Pœnitentiæ, ab Ordinario, vel ab alio
Delegato de Pontificis, vel etiam ipſius
Ordinarij mandato, & hic Forus eſt quid
medium inter Forum interiorem, & ex-
teriorem, vt benè diſtinguunt, Rodriguez
QQ. Regul. tomo pr. quæſt. 61. *Art.* 10. San-
chez *lib. 8. Diſp. 34. n.* 29. Marcus Paulus
Leo *in praxi Sacræ Pœnitent. par. pr.* vbi, *An*
Cōfeſſores Delegati, ſint meri Exequutores, verſ.
Confirmatur, *pag. Mihi* 32. *& verſ.* Hic fo-
rus, *pag. Mihi* 48. vnde cum in Literis
huiuſmodi Diſpenſationum non commit-
tatur, vt abſoluantur in Foro Pœniten-
tiæ, ſed in Foro Conſcientiæ, non deſide-
rabitur Sacramentalis Confeſſio: Con-
214 feſſor etenim in ſolo Sacramento eſt Iu-
dex in Pœnitentiæ Foro; at in Foro Con-
ſcientiæ eſt Iudex extrà Sacramentum,
quoties, vel ratione Bullæ, vel alterius
Priuilegij, abſoluit: Et ſicut Epiſcopus,
215 qui eſt Delegatus à Concilio in occultis
ad abſoluendum in Foro Conſcientiæ,
216 extrà Confeſſionem abſoluit, ita poterit
Delegatus Papæ, qui in negocio, & cau-
ſa ſibi delegata eandem habet auctorita-
tem, quàm ipſe Papa, cum non iure pro-
prio, ſed Papæ Delegantis procedat, eiuſq;
vices in eadem cauſa obtineat, *Cap. Sanè,*
11. de off. Delegati, Carolus de Graſſis *de*
effect. Cleric. effectu pr. n. 32. Reſponſa Ma-
217 rantæ *part. 3. tractatu Apologico n.* 110. vn-
de quoad eam cauſam eſt maior quocũq;
Ordinario; *Cap. Paſtoralis* 27. §. *Quià vero,*
de off. Delegati, Reſponſa Marantæ *l. c.* Et
quòd poſſit hæc Abſolutio extra actum
Confeſſionis impendi, expreſsè docent
Sanchez *l. c.* Meroll. *tomo 3. Diſp. 6. cap.*
2. n. 52. Ricciullus *de iure Perſonarum lib.*
218 *4. cap. 68. nu.* 3. Intellige tamen, vt, licet
per dictam Abſolutionem ſic à Delegato
factam, Oratores in Foro Fori abſoluan-
tur, debeant tamen deinde in Foro Pœ-
nitentiæ, pro Foro interno, abſolui, *Cap.*
A nobis 28. *de ſent. Excomm.* & docet Pa-
ter Leo *in Praxi Pœnitentiaria part.* 4. vbi
de formulis Abſolut. & Diſpenſ. in vtroq; foro,
verſ. Præmittendum Quartò *pag. Mihi* 574
qui ante *in pr. parte,* vbi, *An Confeſſores De-*
legati ſint meri Exequutores, verſ. Ex æquita-
te, *pag. Mihi* 53. dixerat, quod Abſolutus
219 in Foro conſcientiæ eſt ex æquitate tole-
randus in Foro Fori, *& Pag. Mihi* 8. ra-
220 tionem reddiderat, qua Officium Iudicis
nobile circa publicam Reipublicæ vti-
litatem verſatur; at non intereſt Reipu-
blicæ, vt ſic Abſoluti inquietētur, cum iā
à delicto reſipuerint: Quicquid tamen
ille,

221 ille, & alij dicant, certum eſt, Abſolutos
in Foro Animæ, poſſe in Foro exteriori,
pro eodem crimine accuſari, & puniri,
quia prior criminis examinatio in Foro
conſcientiæ fit ad Pœnitentiam, & diui-
næ offenſæ ſatisfactionem; poſterior ve-
rò neceſſaria eſt ad publicam vindictam,
& ad Reipublicæ ſatisfactionem, vt benè
Gouarruuias *tomo* 2. *lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 3. Ric-
ciullus *d. cap.* 68. *n.* 12.

At difficultas eſt, an facultas Oratores
abſoluendi, de qua ſupra, poſſit per Dele-
gatum alteri ſubdelegari; in qua re, quam-
uis Pirrhus Corrad. *In Praxi Diſpenſat. Apo-*
222 *ſt. lib.* 1. *cap.* 2. *nu.* 19. referat, in aliquibus
Diœceſibus huiuſmodi Subdelegationes
fieri, imò apponat præciſã formulã huiuſ-
modi Subdelegationũ, nõ tamẽ exiſtimo
valide, & licitè fieri poſſe, cum aperte ob-
ſtet diſpoſitio *Capit. Is cui, de off. Delega-
ti, in* 6. & quod non poſſit ſubdelegari
expreſsè docet Maranta *In ſpeculo Aureo,
par.* 4. *diſt.* 5. *n.* 67.

Cæterùm quamuis Abſolutio ab Excõ-
municatione impoſita per Gregorium
XIIII. Summum Pontificem Cal. Martij
1590. per ſuam peculiarem Conſtitutio-
nem, quæ incipit, *Sicut antiquus*, contrà
eos, qui primo, & ſecundo Gradu co-
niuncti carnaliter commiſcentur, non ſit
223 reſeruata, & conſequenter quilibet Cõ-
feſſarius poſſet ab ea abſoluere, tamen
quando in Diſpenſatione petenda ſuper
Impedimentis dirimentibus exprimitur
Inceſtus in illis Gradibus, & petitur Ab-
ſolutio, vt in ſimili caſu de ſtylo peti ſo-
let, & Papa aſſumendo totum negocium,
& manus in eo apponendo, illud Delega-
to committit, per huiuſmodi Papæ ma-
nus appoſitionem, manus Inferiorum
ligantur; vnde fit quod nullus Inferior,
Delegato excepto, poſſit à dicta Excom-
municatione abſoluere, vt docent Cor-
rad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap. pr.
n.* 12. Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 52
224 *n.* 22. *&* 23. vbi à ſimili docet, quod ſi
Beneficium obtinens à Summo Pontifi-
ce, egeat aliqua Diſpenſatione, quam
aliàs Epiſcopus concedere potuiſſet, atta-
men ex quo Papa manus in eo negocio
appoſuit, non poterit Epiſcopus diſpen-
225 ſare; ſic pariter ſi Papa alicui conferat
minores Ordines; non poterit ſic Ordi-
natus, ab alio, imò nedum à proprio
Ordinario, ad maiores promoueri, *cap. In
diſtribuendis, de Tempor. Ordinatione* Gonzal.
l. c. n. 24. Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib.*
226 *pr. cap.* 2. *num.* 82. quia vbi eſt auctoritas
Papæ, ceſſat Inferioris, Seraphin. *deciſ.*
1027. *n.* 8.

ET QVATENVS CAVSA CONTRA
IPSOS SVPER PRÆMISSIS IN IV-
DICIVM DEDVCTA FVERIT PA-
RITO IVDICATO.

227 Hæc verba ita intelligi debent, vt ſi
Oratores iam delati fuiſſent ad aliquem
Forum, vt pœnis inceſtus plecterentur,
vel ſi ab Ordinario ob hanc cauſam ex-
communicati, aut in aliàs pœnas con-
demnati fuiſſent, debeant prius quàm
diſpenſentur, ſententiæ latæ, ſeù ferendæ
paruiſſe, nec poterit Delegatus ad Diſ-
penſationem procedere, donec non fue-
rit paritum, vt ſupra; & propterea ſe
informare debebit, an occaſione narra-
torum Pontifici, cauſa contrà Oratores
fuerit quoquo modo in Iudicium dedu-
cta, quia ſi diſpenſaret, non præhabita
diligenti informatione, & aliqua Cauſa
contrà Oratores, ex cauſis dictis, vige-
ret, nec Iudicato paruiſſent, Proceſſus
propterea factus nullus erit, & Diſpenſa-
tio ſubſequuta corruet, cum ſine Iuriſ-
dictione facta ſit; quia eatenus fuit con-
ceſſa facultas diſpenſandi, quatenus, ſi
Cauſa contrà Oratores in Iudicium de-
ducta fuerit, Iudicato paruerint; vnde
donec non fuerit paritum, Iuriſdictio re-
228 manet ſuſpenſa. & propterea quicquid
interim factum ſit, nullum eſt, & irritum,
defectu Iuriſdictionis, Rota *deciſ.* 6,6. *n.*
1. *part.* 2. *recent.* Rota coram Caualerio
deciſ. 110. *n.* 1. Rota *deciſ.* 705. *n.* 4. *&* *n.* 8.
part. 3. *recent.* Leoncill. *De Paupertatis opi-
bus part.* 2. *priuil.* 22. *n.* 55. Lother. *de re
Benef. lib. pr. quæſt.* 38. *n.* 17. *& lib.* 3. *quæſt.*
11. *n.* 127. Seraphin. *deciſ.* 945. *n.* 5. Coc-
cinus *deciſ.* 155. *n.* 2. Ludouiſ. *deciſ. pr. nu.*
3. *& deciſ.* 378. *n.* 1. Puteus *deciſ.* 429. *lib.
pr.* Barboſ. *de Clauſ. Clauſ.* 97. *n.* 4.

229 Nec ſufficiet Cautionem, quantumcũq;
idoneam præſtare, de parendo Iudicato;
quia non eſt in poteſtate Delegati Lite-
ras exequi; non purificata conditione,
ſub qua ſibi Iuriſdictio data fuit, Genueſ.
In Praxi Curiæ Archiepiſc. Neapolit. cap. 20.
n. 1. & alij quos alibi citauimus.

230 Quod ſi in Literis Pontificis non fuiſſet
appoſita dicta Clauſula, *Parito Iudicato*,
Oratores liberi remanerent à pœna tem-
porali, vt benè docet idem Genueſ. *In
Practicab. Fori Eccleſ. quæſt.* 703. *nu.* 1. vbi
ex Gemma *deciſ.* 186. refert, ſic fuiſſe in
Luſitania iudicatum; & ſic à ſimili ſi Pa-

pa

pa in Radice Matrimonij diſpenſat, om-
nia conualidantur, etiam pro præterito,
vt dicimus infra.

DEMVM SI TIBI EXPEDIENS VIDEBITVR, QVOD DISPENSATIO HVIVSMODI SIT EIS CONCEDENDA, NEC SCANDALVM SIT EX EA ORITVRVM.

231 Attenta huiuſmodi dictione, *Demum*,
quę eſt taxatiua, & reſtrictiua, Corrad.
in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 8. *cap. num.* 62.
Barboſa *de Dictionib. Dict.* 85. *n.* 1. Gonza-
les *Gloſſa* 65. *n.* 6. Pater Leo *in Praxi Sacræ
Pœnitentiariæ part.* 2. poſt declarationem
Impedimentorum dirimentium, *verſ: Di-*
232 *ctio Demum, pag. Mihi* 229. non poterit De-
legatus ad Diſpenſationem procedere ni-
ſi poſtquàm Oratores omnia adimpleue-
uerint, & Literarum forma adimpleta
ſit, Genuenſ. *In Praxi Curiæ Archiepiſcopa-
lis d. Cap.* 20. *n.* 3. Corrad. *In Praxi Diſpenſ.*
233 *Apoſt. d. Cap.* 8. *n.* 61. quia Ordo inductus
per prius, ac poſterius, conditionem im-
portat, vt benè Pariſ. *de Reſignat. lib.* 8.
quæſt. 8. *n.* 103. Altograd. *conſ.* 46. *nu.* 3. *lib.
pr.* & cenſetur eſſe de forma, Pariſ. *l. c.* Al-
tograd. *l. c. n.* 14.

234 Debebit inſuper Delegatus, antequàm
ad Diſpenſationem procedat, diligenter
conſiderare, an expediens ſit ipſam Diſ-
penſationem Oratoribus cõcedere, quia,
vt ait Apoſtolus, *Omnia mihi licent, ſed non
omnia expediunt*; tunc autem non expedit
id, quod aliàs licitum eſt, quando vſus
ipſius poteſt alijs Impedimentum inferre
235 *Cap. Sic enim* 28. *quæſt. pr.* & quando Papa
diſpenſari mandat, non quidem abſolu-
tè pręcipit, ſed ſi, & quatenus Delegato
expedire videatur, nec ſcandalum ſit ex
ipſa Diſpenſatione oriturum; dicta namq;
236 Clauſula in Literis contenta, *Si tibi vide-
bitur*, importat arbitrium boni Viri, ac
prudentis, & non liberam voluntatem;
Cęſar de Graſſis *deciſ.* 134. *n.* 16. Menoch.
de Arbitr. Iudicis lib. pr. quæſt. 8. *In princip.*
Gonzales §. 7. *Probem. n.* 111. & 112. Pa-
ter Leo *in d. Praxi Sacræ Pœnitent. part. pr.
de commut. Votorum, Verſ.* Hęc verba, *Pag.
mihi* 85. & propterea, vt benè, recteque
ſuo muneri ſatisfaciat, tenebitur Delega-
tus diligenter animaduertere, & inquire-
re, an ex Diſpenſatione facienda poſſint
237 inſurgere ſcandala, quia ſi iſta timeantur,
quamuis etiam omnia iam probata ſint,
diſpenſare nõ poterit; *Cap. Nihil* 2. *de Præ-
ſcript.* Genuenſ. *d. cap.* 20. *n.* 13. ſicuti enim
238 euitatio ſcandalorum prębet iuſtam
cauſam diſpenſandi in omni caſu, alias
prohibito, vt docent Corrad. *In d. Praxi
lib.* 8. *cap.* 6. *n.* 63. & alij quos *lib.* 3. cita-
bimus, ita è conuerſo, dum ex Diſpenſa-
tione ipſa timeretur ſcandalum, nullo
modo eſſet diſpenſandum; Colligitur, *Ex
cap. Si fortè* 36. *Diſt.* 63. & docet Fœlin. *d.
Cap. Nihil cum ſcandalo, de Præſcript. n.* 4. Cor-
rad. *in d. Praxi lib.* 8. *cap.* 2. *n.* 6.

Porrò eſt adeò verum, vt Matrimonia
contrahi non debeant ſi ſcandala inde
239 immineant, vt Epiſcopus ex officio Ma-
trimonia contrahenda impedire debeat,
quamuis nullum inter contrahere volē-
tes adſit Impedimentum, ſed timor ſit
futuri ſcandali inde orituri; *Cap. Super eo
3. de Cognat. Spirit.* Fælin. & Genuenſ. *ll. cc.*
240 imò quamuis hęc Clauſula, *Nec ſcandalum
ſit oriturum*, in Literis non fuiſſet appoſita,
nihilominus ſubintelligeretur; Corrad.
d. Cap. 6. *n.* 64. Addo, quòd licet Epiſco-
pus in quibuſdam vrgentibus caſibus, ex
præſumpta Pontificis licentia, diſpenſa-
re poſſit, vt dicimus infra, *lib.* 2. nihilo-
241 minus etiam in his caſibus, in quibus ei
permittitur Diſpenſatio, non poterit
diſpenſare, ſi ſcandalum ex Diſpenſatio-
ne timeatur, vt benè Sperell. *deciſ.* 111.
242 *n.* 78. quinimò, quamuis etiam Conſan-
guinei, & Affines vltra quartum Gradũ
ob Conſanguinitatem, & Affinitatem
non impediantur Matrimonium contra-
here, attamen, quando agitur de ſcanda-
lo vitando, valida eſt conſuetudo, quæ
inductum ſit Impedimentum dirimens
Matrimonium in quinto Gradu, *Gloſſa
ſingularis in Cap. Super eo, de Cognat. ſpiritua-
li*, Fælinus *d. Cap. Nihil*, Genuenſ. *l. c. n.* 14.

Vide plura, quæ de ſcandalo vitando
adnotata fuerunt *lib.* 2.

POSTQVAM IN SEPARATIONE PRÆDICTA ARBITRIO TVO PERSEVERAVERINT.

243 Dictio iſta, *Poſtquàm*, ſignificat actum
perfectum, Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt.
lib.* 7. *cap.* 6. *n.* 68. & conditionem impor-
tat, Rota *deciſ.* 46. *n.* 2. *part.* 2. *part.* 2. *Re-
cent.* Rota *deciſ.* 295. *n.* 7. *in Nouiſſimis*, Re-
ſponſa Marantæ *Reſponſ.* 32. *n.* 47. *part. pr.
& Reſp.* 96. *n.* 7. & 8. *part.* 4. & operatur,
vt effectus nullo alio modo procedere
poſſit, cum tempus anterius reijciat, & ſo-
lum poſterius reſpiciat, & admittat, Bar-
boſa *de Diction. Diction.* 272. *num.* 4. dicta
Reſponſa Marantæ *reſp.* 12. *n.* 11. *part.* 3.
Pariſ. *conſ.* 31. *nu.* 38. *vol. pr.* Menochius
244 *conſ.* 1103. *n.* 4. & ideò Delegatus nec po-
teſt

teſt, nec debet ad Diſpenſationem pro-
cedere, niſi poſtquam ea omnia adim-
pleta ſint, quæ habuit in mandato.
245 Clauſula, *Arbitrio tuo*, in Literis appoſi-
ta relaxat aliquantulum Iuris rigorem,
facultatemq; Iudici tribuit amplectendi
æquitatem, Lotherius *de Re Benef. lib. pr.*
quæſt. 38. *n.* 101. Rota coram Caualerio
deciſ. 11. *n.* 2. Rota *deciſ.* 460. *n.* 1. *part.* 4.
Recent. Rota coram Durano *deciſ.* 5. *n.* 2.
Rota *deciſ.* 392. *n.* 4. *In Nouiſſimis*; Iſtud
246 tamen arbitrium eſt intelligendum de
arbitrio boni Viri, & non ſecundũ pro-
priam, & liberam voluntatem, vt dixi-
mus, & docent Pater Leo *in d. Praxi Sacræ*
Pænitentiariæ part. 3. *vbi de Commutat. Reci-*
tat. horar. Canon Verſ. Arbitrio, *pag. Mihi*
568. Rota *deciſ.* 514. *nu.* 4. *part.* 3. *Recent.*
Leoncill. *de Opibus Paupertatis part. prima*
quæſt. 3. *n.* 93. cum debeat eſſe regulatum
a Iure, Donatus Antonius de Marinis *Re-*
ſol. Quotid. lib. pr. cap. 81. *n.* 7. Rota *inter*
deciſ. impreſſas poſt ſecundum volumen
conſil. Farinacij deciſ. 181. *nu.* 1. Idem Fa-
rinacc. *deciſ.* 181. *n.* 1. Idem Farinacius *conſ.*
247 *pr.* 59. *n.* 24. *lib. pr.* quia idem eſt, ac ſi di-
ceret, *Conſcientiæ tuæ*, vt benè Rota coram
Merlino *deciſ.* 10. *n.* 10.

DISPENSES.

248 Ad effectum, vt poſſint Oratores licitè,
& validè Matrimonium contrahere, non
ſufficit, quòd fuerit obtentum Mandatũ
de diſpenſando, ac verificatæ Preces Pon-
tifici porrectæ, ſed neceſſe eſt, vt à Delega-
to verè, & cũ effectu facta fuerit Diſpen-
249 ſatio. Aliud enim eſt Mandatum de diſ-
penſando, quo Impedimentum non tolli-
tur, & aliud eſt ipſa Diſpenſatio, qua cũ
effectu Impedimẽtum remouetur, & Diſ-
penſatus reſtituitur in integrum, & aptus,
ac legitimus redditur ad ea, ſuper quibus
fuit diſpenſatus, ſicut erat ante incurſum
Impedimentum, & habetur perinde, ac ſi
eſſet habilis de Iure communi, cùm per
Diſpenſationem remoueãtur effectus, Iu-
ris defectum producentes, diximus
Cap. pr. nu. 11. vide Bonacc. *De Matrim.*
quæſt. 2. *puncto* 8. *n.* 9. vbi refert caſum cu-
250 iuſdam Perſonæ, quæ obtento Mandato
ad diſpenſandum ſuper Conſanguinita-
te, exiſtente inter ipſum, & quandam
ſuam Conſanguineam, quàm ducere in-
tendebat, & ex ea Prolem ſuſceperat, an-
te factam Diſpenſationem, graui morbo
præuentus, & in articulo Mortis conſti-
tutus, illam, ante factam à Delegato Diſ-
penſationem, deſponſauit; quod Matri-
monium, concludit, & benè, iſtè Do-
ctor, fuiſſe nullum, & Prolem ſuſceptã
illegitimam; quia, vt diximus. *Cap. præce-*
denti, aliud eſt Mandatum de diſpenſan-
do, & aliud ipſa Diſpenſatio: Vide Do-
ctores dicto loco propterea citatos.

PROLEM SVSCEPTAM, SI QVA SIT, ET SVSCIPIENDAM, LEGITIMAM NVNCIANDO.

Quod mox diximus de Mandato diſ-
penſandi, & quod non ſufficiat illud fuiſ-
ſe obtentum, ſed neceſſario requiri, vt,
antequàm Matrimonium ab Impeditis
contrãhatur, facta ſit ipſa Diſpenſatio, ri-
tè procedit, & pari paſſu ambulat etiam
quoad Legitimationem Prolis; Quia
251 aliud eſt Mandatum ad legitimandum, &
aliud ipſa Legitimatio; vide Bonacc.
n. præcedenti relatum, vide etiam Balthaſ-
ſarem de Tomaſis *Prima Decade Tract. pr.*
Titulo 9. *n.* 99.
Circa hanc Clauſulam, & legitimandi
252 Poteſtatem, ſciendum eſt, Mandatum Põ-
tificis pro Diſpenſatione, duo diuerſa
continere, nempè facultatem diſpen-
ſandi ſuper propoſitis Impedimentis, &
Poteſtatem legitimandi Prolem ſuſceptã
253 & ſuſcipiendam; vnde ſi Mandatum de
diſpenſando ab Oratoribus impetratum
fuiſſet in vna parte, nempè quoad Diſ-
penſationem, executum, ſed nondum
fuiſſet legitimata Proles, vel ſi ob ſuper-
uenientem Mortem alterius ex contra-
here volentibus, abſq; culpa Oratorum,
Diſpenſatio non potuiſſet habere effectũ,
valebit nihilominus Mandatum, itaut,
eius vigore legitimari poterit Proles, etiã
poſt dictam mortem alterius, & huiuſ-
modi Legitimatio valida erit, etiam in
præiudicium ſuccedentium ab inteſtato,
in caſibus, quibus poſſit tale præiudiciũ
inferri; Anchatanus *conſ.* 409. *n.* 3. *verſ.*
Sed in oppoſitum; Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 7.
n. 6. Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 5.
§. 9. *n.* 57. Seraphinus *deciſ.* 1121. *in princ.*
Quaranta *in Summa Bullarij* Verbo *Matri-*
moniales Diſpenſationes circa finem; Puteus
deciſ. 483. *nu. vltim. lib.* 2. Gratian. *Diſcept.*
forenſ. cap. 138. *n.* 48. *par. pr.* Boſſius *De*
Matrimonij contractu cap. 10. *n.* 343. Balthaſ-
ſar de Tomaſis *in Decade Tr. pr. titulo* 9. *n.*
98. Lotherius *de Re Benef. lib.* 2. *quæſt.* 48.
n. 111. Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib.* 8.
cap. 2. *n.* 27. Peregrinus *de Fideic. Artic.* 24.
n. 83. Fuſarius *de Subſtitut. quæſt.* 409. *n.* 119.
Rota *deciſ.* 107. *n.* 2. *part. pr. diuerſ.* Merli-
nus *de Legitima lib. pr. titulo* 2. *n.* 21. Frago-
ſius

ſius *Regim. Chriſt, Reip. part. pr. lib. 3. Diſp.*
6. n. 7.
254 Dixi, abſq; culpa Oratorum, quia ſi poſt
Mandatum à Pontifice impetratum, Ora-
tores pœnitentia ducti voluiſſent diſpen-
ſari, vel ſi poſtquàm diſpenſari fuiſſent,
voluiſſent Matrimonium contrahere,
probabilius eſt non poſſe poſt mortem
Coniugum legitimari, maxime in Tertij
præiudicium; quia, vt benè docet Sanchez
255 *lib. 8. Diſp. 7. n.* 15. hæc Legitimatio con-
ceditur tantùm in fauorem Matrimonij
contrahendi, nec alias Papa conceſſiſſet,
& propterea cum cauſa finalis Diſpenſa-
tionis fuerit ipſum Matrimonium, ſi hæc
cauſa, Oratorum culpa, ceſſet, ceſſabit
effectus; hanc etiam Doctrinam expreſsè
docent Garcia *de Benef. par. 7. cap. 2. n.* 40.
Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib. 8. cap. 2.*
n. 30. & alij.

Pro intelligentia, & declaratione huius
materiæ, quæ difficilis eſt, & variæ circa
eam ſunt Doctorum opiniones, plura ad-
notanda.

256 Primò, quod licet inter Parentes, qui
Matrimonium contraxerunt, tempore
contracti Matrimonij adfuiſſet Impedi-
mentum dirimens, ſi illi ignoranter, &
bona fide, præmiſſis debitis Denunciatio-
nibus, Matrimonium contraxerunt, Pro-
les inde ſequuta, quamuis poſtea detectũ
ſit Impedimentum, eſt legitima; Colligi-
tur ex *Cap. Quod Nobis 9. Qui filij ſint legiti-*
mi; Gloſſa *in Cap. Tanta 6. eodem titulo*, Ver-
bo *Aliam*; Caſſadorus *deciſ. vnica, De Spon-*
257 *ſalib.* Sanchez *lib. 3. Diſp. 44. nu. 2.* At ſi
omiſſis Denunciationibus, illiſq; ſpretis
contraxerunt, quamuis in reliquis adfue-
rit ignorantia Impedimenti, & bona fides,
Proles erit illegitima, Gutierez *de Matr.*
cap. 71. nu. 8. Sanchez *de Matr. lib. 3. Diſp.*
42. n. 1. quia, vt diximus, non excuſat
258 ignorantia, nec dici poteſt probabilis,
quãdo omittuntur requiſita ab Eccleſia.

Dico ſecundò, eſſe difficilem inter Do-
ctores Quæſtionem, an ad effectum, vt
Proles legitima cenſeatur quoad omnia,
attendi debeat tempus Conceptionis, vel
Natiuitatis Prolis; aliqui docent attendi
debere ad tempus Conceptionis, itaut ſi
eo tempore fuiſſet inter Parentes Impe-
dimentum dirimens, quo ſtante non po-
tuiſſet inter eos conſiſtere Matrimoniũ,
Proles ipſa illegitima ſit, niſi in Manda-
to Pontificis de illa ſpecialis mentio facta
ſit, & data poteſtas Delegato illam legi-
timandi; Ratio huius opinionis eſt, quia
260 Leges ſolùm attendunt ad Copulam, quæ
ſi habita ſit inter Perſonas impeditas, no-
lunt eam Matrimonio ſubſequenti pur-
gari, Colligitur ex *Cap. Tãta 6. Qui Filij ſint*
legitimi, Ibi, *Si Vir viuente Vxore aliam cogno-*
uerit, & Prolem ſuſceperit. Hanc opinionem
ſequuntur Rota *deciſ. 100. n. 51. in Nouiſ-*
ſimis Rota *deciſ. 223. n. 4. par. 6. recent.* Fu-
ſar. *de Subſtitut. quæſt. 109. nu. 109.* Viuian.
de Iure Patronatus lib. 6. cap. 4. n. 11. Pau-
lus Piaſec. *in Praxi Epiſc. parte prima cap.*
pr. n. 26. Verſ. *Limitatur autem*, Laymanus
Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 5. n.
2. Angelus *In Summa*, Verbo *Legitimatio n.*
7. Sperellius *deciſ. 174. n. 15.*
261 Alij probabilius docent attendi debere
ad tempus Natiuitatis, itaut Legitimita-
tis fauore ſufficiat, ſi Proles naſcatur poſt-
quàm Impedimentum ſit, vel per Diſpen-
ſationem, vel aliter, legitimè ſublatum;
quamuis etiam de ipſa concepta Prole in
Diſpenſatione non fuerit facta mentio;
ita, inter alios, docent Baſilius Pontius
de Matrim. lib. 11. cap. 3. n. 2. Peregrinus *de*
Fideicomm. Art. 24. n. 39. Fuſarius *de Sub-*
ſtitut. quæſt. 409. num. 113. Trullenck *opere*
Moral. lib. 7. Cap. 10. Dub. 11. n. 9. tomo 3.
Sanchez *de Matrim. lib. 8. dicta Diſputat. 7.*
n. 10. Ratio eſt, quia eo ipſo tempore,
quo Filius natus fuit, nullum inter Paren-
tes aderat Impedimentum, quin poſſent
Matrimonium contrahere, cum iam
eſſet per Diſpenſationem, vel aliter, ſu-
blatum; vnde ſi, Exempli Gratia; vnus
Parentum, tempore Conceptionis Filij,
fuiſſet Infidelis, ſed antequam Proles na-
ta eſſet, fuiſſet Baptizatus; Vel ſi dicto Con-
ceptionis tempore, adfuiſſet Impedimen-
tum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, at
dum natus ſit Filius, Parentes iam diſpẽ-
ſati fuiſſent, habileſq; effecti ad contra-
hendum; vel ſi Soluta ex Coniugato con-
cepit, ſed tempore Natiuitatis Filij, mor-
tua eſſet Vxor dicti Coniugati; Vel ſi gi-
gnat Monachus, vel Monialis concipiat
anno Nouitiatus durante; vel ſi Benefi-
ciatus ex Soluta Filium generet; & ante-
quam prædictæ Proles reſpectiuè naſcan-
tur, Parentes inter ſe Matrimonium cõ-
trahant, Filij eo tempore habili nati,
erunt quoad omnia legitimi; vide Pere-
grinum *de Fideicommiſſ. dicto Artic* 24. *nu.*
29. *circa fine*, Fuſar. *de ſubſtitut. d. quæſt. 409. n.*
104. Didacum Ludouicum de Lima *in*
Addition. ad Molina lib. ſecundo, cap. 5. n. 25.
Carolum de Graſſis *de effectibus Clericatus*
in Prælud. n. 45. Philippum Paſchalem *de*
Viri-

Viribus Patriæ Poteſt. part. 2. cap. 4. nu. 94. Simonem Maiolum *de Irregularitate lib. pr. cap. 4. n. 15. & n. 16.*

262 At tu dic probabilius, quòd, cum verſemur in materia Legitimationis Prolis, quæ eſt fauorabilis, attendi poteſt tempus, vel Conceptionis, vel Natiuitatis, prout fuerit vtilius ipſi Proli; conſtat *ex Lege Nuper, C. de Naturalibus Liberis*; & docent Peregrinus *de Fideicommiſſis Art.* 24. *n.* 39. *& n.* 50. Sanchez *d. Diſp.* 7. *n.* 19. Couatruu. *tomo pr. parte* 2. *cap.* 8. §. 2. *n.* 2. verſ. *Contrariam ſententiam*; Boſſius *De Matrimonij Contractu cap.* 10. *n.* 347. Gutierr. *De Matrimonio cap.* 72. *n.* 6. & alij, quos refert Garcia *Tract. de Beneficijs dicta parte ſept. cap. 2. nu. 35. & nu. 37.* Fragoſ. *Reg. Chriſt. Reip. part. pr. lib. 3. Diſp. 6. §. 2. n. 37.*

263 Imò probabiliſſimum puto, ſufficere pro Legitimitate Prolis, quoad omnia, vt aliquo tempore, dum Filius in vtero geſtatur, Parentes fuerint facti habiles ad inter ſe Matrimonium contrahendum; exempli gratia, Puer conceptus fuit tẽpore inhabili, & paulo poſt ſublatum fuit Impedimentum, ſed ante quàm Filius naſcatur, Parentes aliquo Impedimento dirimenti, vt Cognationis ſpiritualis, vel Affinitatis, ſeù aliter, impediantur, & deinde naſcatur Filius, & hoc etiam Impedimento per Diſpenſationem ſublato, Parentes Matrimonium inter ſe contrahant; ita, inter alios, benè docent Raphael Auerſa *De Matrimonio quæſt.* 22. *ſect.* 2. verſ. *Econtra fieri poteſt*, Simon Maiolus *de Irregular. lib. pr. cap. 4. n. 16.* Pontius *De Matrimonio libro* 11. *cap.* 3. *n.* 2. vbi pro hac opinione citat Caſtrum Palaum, & alios; Et huic opinioni, libenter adhæreo, tùm quia ſolidis nititur

264 fundamentis, tùm etiam quia in conflictu opinionum, ea opinio tenenda eſt, quæ fauet Legitimati Prolis, quamuis etiam altera opinio præponderare videretur, vt benè docent Peregrinus *De Fideicomm. d. Artic.* 24. *n.* 24. Gratian. *Diſceptat. forenſ. cap.* 468. *n.* 49. *tomo tertio*, imò

255 opinio ſingularis Doctoris, pro Legitimitate aſſerentis, præualet communi contrariæ, Caſſadorus *deciſ. vnica n. 8. de Sponſalib.* Sperell. *deciſ.* 165. *n.* 108. Idque

266 eſt adeò verum, vt quamuis quoad fœdus Matrimonii, cohabitatio Maris, & Fœminæ præſumatur Fornicatio, vt quoad Legitimationem Filiorum, præſumatur Matrimonium, Puteus *deciſ. 2. n. 3. lib.* 3. Rota *in Nouiſſimis deciſ.* 201. *nu.* 24. Boſſ. *Moral. variar. part. 2. titulo primo* §. 43 *n.* 1402. Sperell, *deciſ.* 175. *n.* 28. Lotner. *de re Benef. lib. 2. quæſt.* 48. *n.* 245. *& n.* 252. ſic pariter, ſi Proles nata ſit ex Coniugato, & Soluta, omninò ignorante eum Virum eſſe Coniugatum, & poſtea inter ſe contrahant Matrimonium, huiuſmodi Proles erit legitima, Gloſſa *in cap. Tanta*, verſ. *Aliam*; *& cap. Quòd nobis, Qui filij ſint legitimi*, Gratianus *Diſcept. forenſ. cap.* 83. *n.* 22. Boſſius *de Matrimonij contractu cap.* 8. *n.* 58. Imo quamuis etiam Parentes ſint dubij de Matrimonij valore, adhuc in huiuſmodi dubio, Proles legitima erit, Sperell. *deciſ.* 175. *n.* 32. & regulariter probata Filiatione, probatur Legitimitas, Rota *inter Impreſſas poſt ſec. volum. conſil. Farinacij deciſ.* 315. *n.* 2. *&* 2. 3. Alex. *conſ.* 51. *n.* 2. *volum. pr.* Alciatus *conſ.* 188. adeò vt, ſi quis contrarium prætendat, probare teneatur, quia in dubio præſumitur pro Matrimonio, Boſſius *d. cap.* 8. *n.* 79. Rota *l. c.* in dubio præſumitur pro Legitimitate, Puteus *deciſ. 2. n. 1. circa finem lib.* 3. Menochius *de Præſumpt. lib. 6. Præſumpt.* 54. *à nu.* 17. Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 135. *n.* 34. *& cap.* 468. *n.* 49. Rota *deciſ.* 201. *n.* 41. *part.* 5. *Diuerſ.* coram Coccino, Ricciullus *de Neophitis cap.* 7. *nu.* 8. *& nu.* 9. Rubeus *deciſ.* 359. *nu* 1. *part.* 6. *diuerſ.* Seraphin. *deciſ.* 1300. *n.* 7. Pignatell. *Controu. forenſ. cap.* 89. *n.* 5. *Centuria* 2 Philippus Paſchalis *Tract. de virib. Patriæ Pot. part. pr. cap. 6. nu.* 10. & dato quod inter Parentes verè adfuiſſet Impedimentum dirimens, tamen ex comuni reputatione, cum curſu decem annorum præſumitur Diſpenſatio, Rota *inter Impreſſas poſt* 2. *volum. conſil. Farinacij deciſ.* 354. *n.* 8 Achilles de Graſſis *deciſ.* 197. alias *primis*; *de Præſumpt.* Pariſius *de Reſignat. Benef. lib. 3. quæſt* 6. *n.* 71. Imò per curſum Triennij cum dimidio Diſpenſationem præſumi ſi iuſto errore Matrimonium inter prohibitos contractum ſit, & Proles ſuſcepta ſit, cõcludit Tuſchus *concluſ.* 132. *n.* 15. *& n.* 16. *lit. M.* & quando agitur de Legitimitate Prolis, Diſpenſatio præſumitur talis, qualis de iure eſſe debet, Rota *in Poſth. Farinacij deciſ.* 117. *n.* 1. & plura leuia indicia coniunguntur ad præſumendum Matrimonium fuiſſe inter Parentes legitimè contractum, Rota coram Pænia, *deciſ.* 511. *n.* 1. *deciſ.* 470. *n.* 5. *part.* 2. *diuerſ.*

Videamus modò, an omnis Legitimatio Prolis ex Impeditis natæ, proſit quoad omnia, nempè quoad ſpiritualia, & tempo-

267 poralia ; Et quidem ſi Proles naſcatur
poſt Diſpenſationem à Delegato Papæ
factam, nulli dubium eſt, quin Matri-
monio legitimè ſubſequuto, Proles legi-
tima fiat, quoad omnia, quia naſcitur
eo tempore, quo nullum inter Parentes
extat Impedimentum ad contrahendum;
268 vnde per ſubſequens Matrimonium, le-
gitima fit; colligitur *ex d. Cap. Tanta, §.*
Qui filij ſint legitimi, & docent Pariſ. *conſ.* 13.
n. 53. *lib.* 2. Peregrinus *de Fideicomm. d. Art.*
24. & alij communiter.

269 At ſi Proles ſuſcepta ſit ante factam Diſ-
penſationem, & ſic eo tempore quo non
ſolùm Matrimonij Radix nõ adeſt, verùm
etiam nec Matrimonium conſiſtere po-
teſt inter Parentes, diſtinguunt Doctores
inter Legitimationem Prolis, ex coitu
fornicatio, & abſq; vlla radice Matrimo-
nij ſuſceptæ, & Legitimationem, quæ fit
in Radice Matrimonij, quamuis nulliter,
& de facto inter Parentes contracti; quia
270 primo caſu, cum nulla adfuerit Matri-
monij Radix, vt diximus, poterit quidẽ
Pontifex quoad omnia Perſonas ſuæ tẽ-
poralis Iuriſdictionis legitimare, non ta-
men alias ſibi temporaliter nõ ſubiectas,
niſi quoad ſpiritualia tantùm, & Benefi-
cia Eccleſiaſtica, hoc etenim caſu Legi-
timatio cenſetur facta eo iure, quo cen-
ſeretur, ſi à Summo Pontifice facta eſſet,
ſeparatim à Matrimonio, & abſq; illo, cũ
non ſit ipſius ratione facta; at ſecundo
271 caſu, dato quod Matrimonium fuerit
clandeſtine contractum, vel aliter nul-
lum, cùm tamen adfuerit aliqua Matri-
monij Radix, ſi poſtea Pontifex huiuſ-
modi Matrimonium approbet, & per
Diſpenſationem Impedimentum remo-
ueat, & Prolem legitimet, Proles nata
remanet legitima quoad omnia, tàm
ſpiritualia, nempè Beneficia Eccleſiaſti-
ca, Honores, Dignitates, & alia, quæ
Perſonę adhærent, quàm ad tempora-
lia, nempè Succeſſiones, Hæreditates,
Feuda, & Fideicommiſſa, idq; procedet
non ſolùm in Terris temporali Pontifi-
cis Iuriſdictioni ſubiectis, verùm etiam
in alijs totius Chriſtianæ Reipublicæ, ita
Peregrinus *de Fideicomm. d. Artic.* 24. *num.*
76. Couarruu. 4. *Decret. part.* 2. *cap.* 8. §.
8. *n.* 18. Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 7. *n.* 14. Ric-
cius *in Coll. deciſ. part.* 7. *Coll.* 3063. Auerſa
de Matr. dicta quæſt. 22. *ſect.* 2. verſ. *Quod ſi
filij*; Pirrhus Corrad. *in d. Praxi Diſpenſ.
Apoſt. lib.* 8. *cap.* 3. *n.* 53. Balthaſſ. de To-
maſis *pr. decad. tract. pr. titulo* 9. *nu.* 102.
ita etiam Tuſcus, Ioannes del Caſtello,
& alij quos refert, & ſequitur Didacus
Ludouicus de Lima *in Addit. ad Molina de
Primog. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 12. verſ. *Secunda
opinio*, & ſic concludunt cõmuniter Do-
ctores *in Cap. Per venerabilem; Qui filij ſint le-
gitimi*, quod eſt maximè conſiderandum,
& menti tenendum, quia frequentiſſimè
accidit, vt ante obtentam Diſpenſationẽ,
& nedum cogitando de Matrimonio con-
trahendo, ſed ſolùm veſana libidine, In-
ceſtus committatur, & Proles inde na-
ſcatur, quæ vti nata abſq; vlla figura, &
Radice Matrimonij, eo tempore, quo
inter Parentes Inceſtuoſos nõ poteſt Ma-
trimonium conſiſtere, non poterit etiam
à Papa quoad omnia legitimari, ſed quo-
ad ſpiritualia tantùm, vt docent præcita-
ti Doctores; Vide etiam Ludouiſium
deciſ. 19. *cum Addit. & deciſ.* 461. Puteum
deciſ. 483. *lib.* 2.

Quamuis tamen hanc Doctrinam veriſ-
272 ſimam, ac certam exiſtimem, nihilomi-
nus Rota Romana pluries amplexa fuit
opinionem, quòd licet Proles inceſtuoſa
nata ſit ante factam Diſpenſationem, &
abſq; figura Matrimonij, ſi tamen poſtea
à Pontifice diſpenſetur ſuper Impedimẽ-
to dirimenti inter Parentes exiſtenti, &
ſuſceptam Prolem legitimet ipſa Proles
quoad omnia fiat legitima; ita Rota
deciſ. 455. *nu.* 12. *part. pr. recent.* Garcia *d.
cap.* 2. *n.* 40. & hanc opinionem mordicus
defendit Lotherius *de Re Benef. lib.* 2. *quæſt.*
48. *n.* 109. Ratio huius ſententiæ eſt, quia
huiuſmodi Legitimatio non fiat abſque
Matrimonio, ſed ratione ipſius, & depẽ-
denter ab illo, extendendo, & ampliando
diſpoſitionem *Cap. Tanta*, vt intret etiam
in iſto caſu, vnde ſublato per diſpoſitio-
nem Pontificis in dicto *Capit. Tanta*,
Impedimento dirimenti, dicatur à prin-
cipio Matrimonium extitiſſe, ex præſum-
273 pta maritali affectione ab initio, pro qua
præſumptione Lex id tantùm exigat, vt
Mulier fuerit libera, quantumcumq; aliàs
vilis, & deploratæ conditionis, iuxta
Textum *in l. Cum quis à Muliere libera*, §.
Cum enim; Vide Lotherium *l. c. n.* 91.

Mihi tamen, vt verùm fatear, hæc Do-
ctrina diſplicet, nec percipio quomodo
poſſit à Pontifice in Radice Matrimonij
diſpẽſari, cũ Legitimatione Prolis, dũ nul-
la Radix ipſius Matrimonij adeſt, quod
idem ponderat idem Garcia *d. Cap.* 2. *n.*
274 42. tunc enim Pontifex propriè
dicitur in Matrimonij Radice diſpenſare,
quan-

quando iàm fuit Matrimonium contra-
ctum, ſed de facto, & nulliter, & Papa
illud conualidat vſq; à principio, quod
275 facere poteſt, cum tanta ſit ipſius Papæ
poteſtas in Matrimonio, vt ſtante mari-
tali affectu cum copula efficere poſſit per
ſuam Diſpenſationem in ipſa Radice Ma-
trimonij, vt deſtructo ex tunc Impedimen-
to Conſanguinitatis, vel altero, ex Iure
Canonico proueniente, verum Matrimo-
nium ex tunc remaneat, perinde ac ſi il-
lud à principio validum fuiſſet, cum ob
id ad terminos iuris Naturæ Matrimo-
276 nium reducatur, ex quo enim Impedi-
menta Matrimonij a ſolo iure, ſeù Lege
Canonica proueniant (excipiendo mo-
dò ea, quæ ex iure Naturæ procedunt,
ſuper quibus Papa diſpenſare non po-
teſt, vt dicimus infra *lib. 2.*) & Pontifex
Radix ſit, & origo Legis Cancellariæ,
qua Conſanguinei intra certos Gradus
contrahere prohibentur, & ab eo, tan-
quàm à viuo fonte, & Lege animata om-
nis Auctoritas ſuper iſtis proueniat, *Cap.*
277 *pr. de Conſtitut.* & poſſit tollere Conſtitu-
tionem, etiam quoad effectus præteritos,
Rota *deciſ.* 166. *à n.* 2. Lotherius *d. quæſt.*
48. *n.* 95. certum eſt poſſe. Impedimentis
ſublatis, rem ad terminos iuris Naturæ
primæuos reducere, & conſequenter ſic
Legitimati erunt admittendi ad quæcũq;
temporalia, & ſæcularia, Emphitheuſes,
Feuda, Succeſſiones, & Maioratus, non
ſolùm in Terris temporali Pontificis Iu-
riſdictioni ſubiectis, verùm etiam extra
eas, & alibi vbicumq;, etiam in præiudi-
cium venientium ab inteſtato, vt conclu-
dunt Puteus *d. deciſ.* 483. Lotherius *l. c. n.*
110. Barboſa *in votis Canonicis lib.* 2. *Voto*
27. *à n.* 1. Rota *deciſ.* 455. *à n.* 2. *d. part. pr.*
278 *recent.* & alij communiter, cùm Diſpen-
ſatio loquens de Filijs natis ex legitimo
Matrimonio, comprehendat etiam natos
ex Matrimonio cum Diſpenſatione con-
tracto, Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.*
8. *c.* 3. *n.* 48. Fragoſius *Regim. Chriſt. Reipu-
blicæ part. pr. lib.* 3. *Diſp.* 6. *n.* 32. ſicut enim
279 potuit Pontifex efficere, vt Filij ſint ille-
gitimi, prohibendo Matrimonium in cer-
tis Gradibus, multò magis poteſt efficere
re legitimos, remouendo Impedimentũ
Canonis, Matrimonium prohibentis; Ga-
briel *conſ.* 21. *n.* 17. *lib. pr.* Puteus *deciſ.* 483.
n. 4. *lib.* 2. Corrad. *d. lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 47.
280 cum Papæ poteſtas circa Matrimonia
maxima ſit, & ſuprema, vt eſt Textus *in*
281 *Cap. Propoſuiſti, de conceſſ. Præb.* itaut ab ipſo
ſolo huiuſmodi Diſpenſatio in Radice
fieri poſſit, Pariſ. *conſ.* 2. *n.* 22. *lib.* 2. Lo-
therius *dicta quæſt.* 48. *n.* 99. *&* *n.* 105. Quę
Diſpenſatio eſt adeò efficax, vt per eam
conſequutiue oriatur præiudicium Ter-
tij, cui ob Impedimentum, quod aderat
inter Contrahentes, fuerat delata Succeſ-
282 ſio, quia ſublato ipſo Impedimento, hu-
iuſmodi præiudicium non attenditur, Sã-
chez *l. c. nu.* 6. Ancharan. *conſ.* 409. *nu.* 5.
Puteus *d. deciſ.* 483. *nu.* 2. *lib.* 2. latiſſimè
283 Rota *deciſ.* 455. *part. pr. Diuerſ.* Nil enim
aliud Papa, ſic in radice diſpenſando, in-
tendit, quàm remouere Impedimentum
Iuris Canonici; at ſi ex hoc aperiatur
via Succeſſionibus, conſequitur ex mini-
ſterio Iuris; Lotherius *n.* 108. *n.* 8. *ll. cc.*
Ruinus *conſ.* 189. *n.* 16. *lib.* 2.
284 Dicitur autem Pontifex in Radice Ma-
trimonij diſpenſare, non ſolùm quando
in Diſpenſatione addit particulam, *Vt ex
tunc*, vel *vt per prius*, ſed etiam, quando
Matrimonium declarat legitimum, vel
illud tanquàm legitimum approbat, vel
diſpenſat, vt Oratores poſſint in Matri-
monio, ſic nulliter contracto, perma-
nere, vel mandat, vt de nouo Matrimo-
nium contrahant; dummodo Papa ſciat
Matrimonium fuiſſe nulliter. & clande-
ſtinè contractum, & ſuper eo diſpenſa-
re, illudq; confirmare, & approbare,
Prolemq; inde ſuſceptam legitimare ve-
lit, Garcia *de Benef. part.* 7. *d. cap.* 2. *n.* 42.
Balthaſſ. de Tomaſis *pr. Decade Tract. pr.
Titulo* 9. *n.* 98 quicquid in contrarium
doceat Sanchez *lib.* 8. *d. Diſp.* 7. *à nu.* 23.
285 quia ex eo, quod Matrimonium efficit
legitimum, vel approbat, & Prolem ſu-
ſceptam, & ſuſcipiendam exinde legiti-
mam nunciat, idem efficit, ac ſi a tem-
pore contractus Matrimonij legitimaret,
& ſic cenſetur retrotrahere Diſpenſatio-
nem ad initium, & Radicem Matrimo-
nij, quoad omnes effectus, vt benè expli-
cant idem Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 7. *num.* 28.
Peregrinus *de Fideicomm. Art.* 24. *num.* 77.
Boſſius *de Matrimonij contractu cap.* 10. *n.* 349.
286 Circa præmiſſa, nota primò, non poſ-
ſe Papam in Matrimonij Radice diſpen-
ſare, ſi Matrimonium nullum eſſet, ob
aliquod Impedimentum, Iure Diuino,
naturaliter dirimens, ſuper quo diſpen-
ſare non poſſet, Sanchez *l. c. n.* 7. Balthaſſ.
de Tomaſis *d. Titulo* 9. *n.* 98. Lotherius *l.
c. n.* 112. Boſſius *d. cap.* 10. *n.* 347. Auerſa
de Matrim. quæſt. 22. *ſect.* 2. *verſ. Quòd ſi filij*
287 prout nec diſpenſare poterit, ſi fuiſſet
nullum ex defectu conſenſus Contrahen-
tium,

Digitized by Google

tium, vel alterius ex eis, vel ratione Im-
potentiæ perpetuæ coeundi, quia Impe-
dimenta hæc, ſi certa, & probata ſint, vt
requiritur, reddunt ſubſequuta Matri-
monia Iure Diuino naturali, irrita, vt
lib. 2. ſuis locis dicemus, & docent Fra-
goſius *d. part. pr. lib.* 3. *Diſp.* 6. *n.* 28. San-
288 chez *n.* 10. & Auerſa *ll. cc.* vnde his caſi-
bus Papa extrà Terras ſuæ temporalis
Iuriſdictionis poterit Prolem ſolùm legi-
timare per Reſcriptum; Peregrinus *de Fi-
deicomm. conſ. pr. à n.* 2. Boſſius *l. c.* Toma-
ſius *n.* 131. *l. c.* Fragoſius *l.c.* Dixi, ſi hęc
Impedimenta certa ſint, quia in dubio
poteſt diſpenſare, & Prolem quoad om-
nia legitimare; Vide Fragoſium *d. n.* 28.
289 Nota ſecundo; nullum Principem ſæ-
cularem, imò nec Imperatorem ipſum
poſſe Prolem ita legitimare, vt per huiuſ-
modi Legitimationem, capax ſit Eccle-
ſiaſticos Ordines ſuſcipiendi, quia in his
Laici omninò carent poteſtate; Sanchez
d. Diſp. 7. *nu.* 11. Balthaſſ. de Tomaſis *d.
Decade tract. pr. Titulo* 10. *n.* 42. Lotherius
d. quæſt. 48. *n.* 113.
290 Nota tertiò, Pontificem non cenſeri
in Radice diſpenſare, ſi diſpenſet ſim-
pliciter in Matrimonio ob Impedimen-
tum dirimens irrito, vt illud de nouo
celebretur, ſi nulla mentio facta ſit de
Prole, ex huiuſmodi Matrimonio antea
ſuſcepta; quia, eo caſu, ſolùm eſt Diſpē-
ſatio ad contrahendum; vnde cum de
Prole non fuerit facta mentio, Diſpenſa-
tio non poteſt extendi, & conſequenter
ea Proles, tanquàm concepta, & nata eo
tempore, quo inter Parentes non pote-
rat, abſq; Diſpenſatione, Matrimonium
conſiſtere, remanebit ſpuria; Sanchez *d.
Diſp.* 7. *n.* 18. Boſſius *n.* 363. *l. c.*
291 Nota quartò, quod ſi Papa legitimet
Prolem, nec de Matrimonio mentionem
faciat, cenſetur legitimare ſolùm quoad
Spiritualia, quia cùm nulla de Matrimo-
nio facta fuerit mentio, non poteſt dici,
quod in eius Radice diſpenſet, ſed po-
292 tius per Reſcriptum; imò ſic legitiman-
do, etiam Perſonas ſuæ temporalis Iu-
riſdictionis, non cenſetur legitimare ad tē-
poralia, quia cū hęc Legitimatio lęderet
293 Ius Tertij, non præſumitur Papam velle
Ius Tertij lædere, niſi id apertiſſimè ex-
primat; Sanchez *l.c. n.* 21. Boſſius *l.c. n.* 365.
Balthaſſ. de Tomaſis *d. Tract. pr. Titulo* 9. *n.*
98. Molina *de Primog. lib.* 3. *cap.* 2. *à n.* 10.
294 Nota quintò, quod ſi Papa ſimpliciter
diſpenſet, vt poſſint Oratores de nouo
Matrimonium contrahere, & ſimul de-
claret legitimos Filios natos ante Diſpen-
ſationem, & alios poſtea naſcituros, tunc
[quicquid in contrarium doceat Sāchez
d. Diſp. 7. *n.* 20. & alij] probabilius eſt, Pa-
pam diſpenſare in Radice, & Prolem
quoad omnia fieri legitimam; ratio eſt,
quia ex quo Papa prius mentionem facit
de Matrimonio de facto contracto, & de-
inde Prolem iam ſuſceptam efficit legiti-
mam, cenſetur diſpenſare in Radice, (&
Impedimentum abolere, ac ſi nunquàm
fuiſſet Lex conſtituens huiuſmodi Impe-
dimentum; cum hæc Legitimatio facta
videatur ratione Matrimonij prius diſ-
penſati, & ita in Radice; Rota *deciſ.* 207.
in Nouiſſimis part. pr. Seraphin. *deciſ.* 1121.
n. 3. Rota *deciſ.* 687. *n.* 14. *&* *n.* 15. *part.* 2.
recent. Boſſius *de Matrimonij contractu d. cap.*
10. *n.* 362.
295 Nota ſextò, quòd ſi Papa diſpenſet, vt
Coniuges in Matrimonio nulliter con-
tracto, remanere poſſint, illud in neceſ-
ſarium antecedens approbat, & confir-
mat, & conſequenter, dum ſuper huiuſ-
modi Matrimonio diſpenſatum ſit, non
erit neceſſarius nouus conſenſus, ſed ſuf-
ficiet naturalis ab initio præſtitus, Rota
deciſ. 687. *n.* 12. *&* *n.* 13. Barboſa *in Votis
Canonicis lib.* 2. *Voto* 27. *nu.* 14. Peregrinus
de Fideic. Art. 24. *nu.* 79. Corrad. *in Praxi
Diſp. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 3. *n.* 51. & colligitur
ex Capitulo Cum locum 14. & *Cap. Cum Apud*
296 23. *de Sponſ.* & facit, quod etiam poſt
mortem alterius ex Coniugibus, & quan-
do nouus conſenſus ſubſequi non poteſt,
adhuc Papa in Radice approbare poteſt,
ſi contrahere volentes, eorum vita du-
rante, petierint Diſpenſationem, ſed
morte præuenti non potuiſſent contra-
here, vt diximus, quia tunc Diſpenſatio,
& Legitimatio retrotrahuntur, vt pro-
bant Peregrinus *d. Artic.* 24. *n.* 83. Fuſa-
rius *de ſubſtitut. quæſt.* 409. *n.* 119. Sanchez
l. c. nu. 14. quamuis *nu.* 25. contrarium
dicat.
297 Nota ſeptimò, Prolem, quæ à Confeſ-
ſario legitimatur, in vim Literarum Sa-
cræ Pœnitentiariæ illegitimam reputari,
eo caſu, quo Impedimentum occultum
detegatur; vnde tunc neceſſaria erit no-
ua Diſpenſatio, pro vtroq; Foro, cum
conſueta clauſula, & facultate *Prolem
ſuſceptam legitimandi*, vt docent Sanchez
lib. 8. *Diſp.* 34. *n.* 47. Corrad. *in Praxi Diſ-
penſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 2. *n.* 41. Ricciullus
de Iure Perſonar. lib. 4. *cap.* 68. *n.* 20. & alij

 quos

quos *Cap. vltimo* citauimus.

Tandem nota, quòd ſi Oratores in Supplicatione Pontifici porrecta, pro Diſpenſatione obtinenda, expreſſerint, fuiſſe inter eos Matrimonium de facto contractum, & Prolem inde ſuſceptam, hæc omnia verificari debent coram Delegato, alias Delegatus diſpenſare non poterit, & ſi aliter fieret, non valeret, vt benè docet Balthaſſar de Tomaſis *d. Tract. primo, Titulo 9. nu.* 100. & ita fuiſſe à Rota deciſum refert Garcia *de Benef. pars. 7. cap. 2. n.* 40. quia Papa mouetur ad diſpenſandum, Matrimonij fauore, & veris exiſtentibus narratis; vnde cum hæc afficiant cauſam finalem, verificari debent.

Verificatis itaq; omnibus, quæ ex Reſcripti Apoſtolici forma ſunt verificanda; ſeruatiſq; omnibus, quæ tùm ex parte Delegati, tum ex parte Oratorum ſeruanda ſunt, ſi Delegatus expediens iudicauerit Diſpenſationem facere, nec ſcandalum ſit ex ea oriturum, ad Decretum Diſpenſationis deueniet, infraſcripto, vel ſimili modo.

289 *Die &c. Flāminius Nobil. I. V. D. Canonic. Cathedralis Lucanæ, & Nobil. Lucenſ. Illuſtriſs. & Reudrendiſs, D. D. Petri Rota Dei, & Apoſtolicæ Sedis Gratia Epiſcopi Lucani, & Comitis, in Spiritualibus, & temporalibus Vicarius Generalis, in hac parte vti Exequutor Apoſtolicus à SS. D. N. Alexandro Papa VII. ad infraſcripta ſpecialiter Delegatus; Vniuerſis, & ſingulis præſentes Noſtras Literas inſpecturis, viſuris pariter, & lecturis ſalutem in Domino; Noueritis fuiſſe nuper coram nobis pro parte, & ad inſtantiam N. & N. huius Lucanæ Diœceſis exhibitas, & præſentatas infraſcriptas Literas Apoſtolicas, in Charta ædua ſcriptas, plumbo pendente, Sigillo, & Cordulis Canapis, more Romanæ Curiæ munitas, integras ſiquidem, non vitiatas, abolitas, vel cancellatas, nec in aliqua earum parte ſuſpectas, ſed omni prorſus vitio, ac ſuſpicione carentes, quas Literas omni quo decuit reuerentia recepimus, & legimus, & ſunt infraſcripti tenoris videlicet,* & hic inſeratur tenor dictarũ Literarũ de verbo ad verbum; *Poſt quarum quidem Literarum præſentationem, & receptionem nobis factam, fuimus pro parte dictorum N. & N. debita cum inſtantia requiſiti, quatenus ad earundem Literarum, & contentorum in eis exequutionem procedere deberemus; Nos attenta, ſeruataq; illarum forma; mandauimus ſuper expoſitis in illis capiendam eſſe diligentem, & ſummariam Informationem; per quam reperimus dictos N. & N. Quarto Conſanguinitatis Gradu inuicem eſſe coniunctos, dictamq; Oratricem propter hoc raptam non fuiſſe, omniaq; in dictis Literis expoſita, vera fuiſſe, & eſſe; Vnde facta per nos ſeparatione, iniunctaque Oratoribus Pœnitentia publica, & quod Orator tribus ſaltem menſibus operam ſuam conferat Fabricæ Eccleſiæ Parochialis dicti Loci de N. & habita deinde fide Reuerendi Rectoris eiuſdem Eccleſiæ de adimplemento dictorum ordinum, & data Abſolutione, & impoſita alia Pœnitentia ſalutari arbitrio noſtro, ad formam dictarum Literarum, ſeruatiſq; omnibus ex forma dictarum Literarũ ſeruandis, miſericorditer in Domino diſpenſauimus cum ſupraſcriptis N. & N. quod Impedimento Quarti Conſanguinitatis Gradus huiuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſq; contrarijs nequaquam obſtantibus, Matrimonium inter ſeſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudq; in faciem Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè poſſint, & valeant, Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam legitimam anunciando, ad præſcriptum dictarum Literarum.*

In quorum fidem, &c.

Flamminius Nobili Vic. Generalis Lucanus
Exequutor Apoſtolicus.

N. Notarius, & Cancell.

Si Delegatus, poſt factam Diſpenſationẽ, inuenerit ſe deceptum, vide quę diximus, *Cap. præcedenti.*

SVMMARIVM.

1 *Diuerſimodè ſe habet Praxis Diſpenſationum, quæ à Prætorio S. Pœnitentiariæ emanant pro Foro interno, ab alijs Diſpenſationibus, quæ pro Foro externo à Papa concedantur.*

2 *Ab ipſis primitiuæ Eccleſiæ temporibus Prætorium S. Pœnitentiariæ regebatur à Viris integritate vitæ, & ſcientia conſpicuis.*

3 *Antiquo tempore pleræq; Diſpenſationes Matrimoniales tranſibant per Officium S. Pœnitentiariæ ſub nomine Maioris Pœnitentiarij, at poſtmodum Officium præfatum à Pio V. Summo Pōtifice tranſlatum fuit in Cancellariam Apoſtolicam.*

4 *Tenor Conſtitutionis Pij V. ſuper tranſlatione d. Officij S. Pœnitentiariæ apponitur.*

5 *Adeſt etiam Conſtitutio Vrbani VIII. per quam Summi Pœnitentiarij auctoritas non ſolùm confirmata, ſed notabiliter aucta fuit.*

6 *Dignitas maioris Pœnitentiarij à Benedicto II. fuit inſtituta.*

7 *Hodie conferri ſolet alicui ex Eminentiſs. S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus.*

8 *Iurisdictio, & auctoritas Summi Pœnitentiarij non expirat morte Pontificis.*

Gra-

9 *Gratia facta à Pœnitentiario non expirat morte Pontificis, etiam re integra.*

10 *Diſpenſationes, quæ fiunt à Legatis Apoſtolicis non expirant morte Pontificis.*

11 *Maiori Pœnitentiario ſubduntur Regens, Conſultores duo, Sigillator, Procuratores tres, ſeù Secretarij, & Scriptores tres, qui omnes ſua officia explent.*

12 *Regentis officium quale ſit.*

13 *Datarij manus quale.*

14 *Corrector ad quid teneatur.*

15 *Sigillatoris cura quæ ſit.*

16 *Procuratores, ſeù Secretarij viciſſim, & per turnum Memorialia omnia recipiant.*

17 *Scriptores Supplicationes reſcribant.*

18 *Officiales, & Miniſtri Sacræ Pœnitentiariæ debent eſſe Sacris Ordinibus initiati, vel ſaltem initiandi infra tempus ſibi à Sanctiſſimo præſcribendum.*

19 *Maior Pœnitentiarius ſemel ſaltem in menſe conuocat ſuos Officiales vnà cum Secretarijs: quæ conuocatio Signatura appellatur, & quarè.*

20 *Sacra Pœnitentiaria habet ſuam peculiarem Congregationem Cardinalium.*

21 *Sacra Congregatio Concilij non ſe ingerit in negocijs Sacræ Pœnitentiariæ.*

22 *Declarationes; quæ à Sacra Congregatione Concilij fiunt ſuper Impedimentis Matrimonij, & eorum Diſpenſatione, procedant pro Diſpenſationibus pro vtroq; Foro, & non pro illis, quæ per ipſam Pœnitentiariam pro Foro conſcientiæ committantur.*

23 *Pro caſibus occultis, & pro Abſolutionibus ſimplicibus, quæ ad Ordinarios Locorum circa publicos caſus diriguntur, Diplomata traduntur clauſa; at pro publicis caſibus circa Abſolutiones, Diſpenſationes, rehabilitationes, & ſimilia, ad Regularium fauorem, Diplomata ſunt patentia.*

24 *Quadrupliciter emanant Gratiæ à maiori Pœnitentiario, nempè in Foro Conſcientiæ, & in actu Sacramentalis Confeſſionis; In Foro Conſcientiæ tantum; In vtroq; Foro; Simpliciter abſq; vllius Fori expreſſione.*

25 *Quam auctoritatem maior Pœnitentiarius habeat circa ſæculares Perſonas.*

26 *Quid poſſit ad fauorem Regularium.*

27 *Materiæ recenſentur, circa quas auctoritas maioris Pœnitentiarij verſatur.*

28 *Expenditur Doctrina Zerolæ, quòd poſſit Pœnitentiarius ex iuſta cauſa concedere Dimiſſorias ad Ordines, ſi illæ à proprio Ordinario obtineri non poſſint.*

29 *In quibus poſſit Pœnitentiarius circa Matrimonium diſpenſare.*

30 *Circa Conſanguinitatem diſpenſare poteſt in Gradibus remotioribus tantùm.*

31 *Si Matrimonium non ſit adhuc contractum Pœnitentiarius in Conſanguinitate.*

32 *Omnes Diſpenſationes, quæ à Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ emanant, Gratis concedantur.*

33 *Etiamſi eſſent Reualidatoriæ alterius Diſpenſationis, à Pontifice pro Foro externo nulliter impetratæ.*

34 *Quamuis in illa tacita fuiſſet aliqua qualitas, qua expreſſa, fuiſſet neceſſaria ſolutio Compoſitionis.*

35 *Proponitur tenor Literarum S. Pœnitentiariæ ſuper Affinitate, ex Copula illicita prouenientes.*

36 *Quid ſi Matrimonium in d. caſu fuiſſet abſque Diſpenſatione contractum.*

37 *Quid ſi ambo Coniuges Impedimentum dictæ illicitæ Affinitatis ſciuiſſent.*

38 *Quid ſi poſt contractum à Coniugibus Matrimonium ſuperueniat Affinitas.*

39 *In Primo, & Secundo Conſanguinitatis Gradu non poteſt Pœnitentiarius diſpenſare.*

40 *Pœnitentiarius etiam ſuper remotioribus Gradibus Conſanguinitatis rariſſimè diſpenſat.*

41 *Si poſt Matrimonium bona fide contractum ſuperueniat notitia Impedimenti Conſanguinitatis, non diſpenſatur, niſi Coniuges ſtetiſſent in Matrimonio per aliquot annos.*

42 *Formula Literarum S. Pœnitentiariæ ſuper Diſpenſatione Impedimenti Cognationis ſpiritualis.*

43 *Quid ſi Matrimonium fuiſſet iam cum dicto Impedimento contractum.*

44 *Pœnitentiarius ſolet aliquando committere Declarationem, quod non fuerit contractum Impedimentum Cognationis.*

45 *Formula Literarum S. Pœnitentiariæ ſuper Impedimento Criminis, & eius Diſpenſatione.*

46 *Quid ſi Impedimentum fuiſſet iam cum dicto Impedimento abſq; Diſpenſatione contractum.*

47 *Si per Machinationem, mors primi Coniugis ſequuta fuiſſet, difficillimè, & non niſi ex vrgentiſſimis cauſis, conceditur Diſpenſatio, maximè ſi veneno mors ſequuta fuerit.*

48 *Quid ſi vterq; Coniux machinatus ſit, & matrimonium fuerit cum dicto Impedimento contractum.*

49 *Si mors ſequuta fuerit veneno, pluries denegari ſolet Diſpenſatio, & tunc cauſæ Diſpenſationis diſcutiuntur in plena Signatura, an admittendæ ſint, necne.*

50 *Quid ſi Machinantes nondum contraxiſſent.*

51 *Siquis viuente Vxore Matrimonium cum alia, prioris Matrimonij inſcia, contraxerit de facto, & conſummauerit, remanet perpetuo inhabilis ad illud recontrahendum.*

52 *Quid ſi dictus, qui viuente Vxore, aliàm duxerit, mortua prima Vxore, neutro Adulterorum machina-*

221 ille, & alij dicant, certum eſt, Abſolutos
in Foro Animæ, poſſe in Foro exteriori,
pro eodem crimine accuſari, & puniri,
quia prior criminis examinatio in Foro
conſcientiæ fit ad Pœnitentiam, & diui-
næ offenſæ ſatisfactionem; poſterior ve-
rò neceſſaria eſt ad publicam vindictam;
& ad Reipublicæ ſatisfactionem, vt benè
Gouarruuias *tomo 2. lib. 2. cap.* 10. *n.*3. Ric-
ciullus *d. cap.* 68. *n.* 12.

At difficultas eſt, an facultas Oratores
abſoluendi, de qua ſupra, poſſit per Dele-
gatum alteri ſubdelegari; in qua re, quam-
uis Pirrhus Corrad. *In Praxi Diſpenſat. Apo-*
222 *ſt. lib.* 1. *cap.* 2. *nu.* 19. referat, in aliquibus
Diœceſibus huiuſmodi Subdelegationes
fieri, imò apponat præciſā formulā huiuſ-
modi Subdelegationū, nō tamē exiſtimo
valide, & licitè fieri poſſe, cum aperte ob-
ſtet diſpoſitio *Capit. Is cui, de off. Delega-
ti, in* 6. & quod non poſſit ſubdelegari
expreſsè docet Maranta *In ſpeculo Aureo,
par.* 4. *diſt.* 5. *n.* 67.

Cæterùm quamuis Abſolutio ab Excō-
municatione impoſita per Gregorium
XIIII. Summum Pontificem Cal. Martij
1590. per ſuam peculiarem Conſtitutio-
nem, quæ incipit, *Sicut antiquus*, contrà
eos, qui primo, & ſecundo Gradu co-
niuncti carnaliter commiſcentur, non ſit
223 reſeruata, & conſequenter quilibet Cō-
feſſarius poſſet ab ea abſoluere, tamen
quando in Diſpenſatione petenda ſuper
Impedimentis dirimentibus exprimitur
Inceſtus in illis Gradibus, & petitur Ab-
ſolutio, vt in ſimili caſu de ſtylo peti ſo-
let, & Papa aſſumendo totum negocium,
& manus in eo apponendo, illud Delega-
to committit, per huiuſmodi Papæ ma-
nus appoſitionem, manus Inferiorum
ligantur; vnde fit quod nullus Inferior,
Delegato excepto, poſſit à dicta Excom-
municatione abſoluere, vt docent Cor-
rad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap. pr.
n.* 12. Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 52
224 *n.* 22. *&* 23. vbi à ſimili docet, quod ſi
Beneficium obtinens à Summo Pontifi-
ce, egeat aliqua Diſpenſatione, quam
aliàs Epiſcopus concedere potuiſſet, atta-
men ex quo Papa manus in eo negocio
appoſuit, non poterit Epiſcopus diſpen-
225 ſare; ſic pariter ſi Papa alicui conferat
minores Ordines, non poterit ſic Ordi-
natus, ab alio, imò nedum à proprio
Ordinario, ad maiores promoueri, *cap. In
diſtribuendis, de Temporū Ordinatione* Gonzal.
l. c. n. 24. Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib.*
226 *pr. cap.* 2. *num.* 82. quia vbi eſt auctoritas
Papæ, ceſſat Inferioris, Seraphin. *deciſ.*
1027. *n.* 8.

ET QVATENVS CAVSA CONTRA
IPSOS SVPER PRÆMISSIS IN IV-
DICIVM DEDVCTA FVERIT PA-
RITO IVDICATO.

227 Hæc verba ita intelligi debent, vt ſi
Oratores iam delati fuiſſent ad aliquem
Forum, vt pœnis Inceſtus plecterentur,
vel ſi ab Ordinario ob hanc cauſam ex-
communicari, aut in aliàs pœnas con-
demnari fuiſſent, debeant prius quàm
diſpenſentur, ſententiæ latæ, ſeù ferendæ
paruiſſe, nec poterit Delegatus ad Diſ-
penſationem procedere, donec non fue-
rit paritum, vt ſupra; & propterea ſe
informare debebit, an occaſione narra-
torum Pontifici; cauſa contrà Oratores
fuerit quoquo modo in Iudicium dedu-
cta, quia ſi diſpenſaret, non præhabita
diligenti informatione, & aliqua Cauſa
contrà Oratores, ex cauſis dictis, vige-
ret, nec Iudicato paruiſſent, Proceſſus
propterea factus nullus erit, & Diſpenſa-
tio ſubſequuta corruet, cum ſine Iuriſ-
dictione facta ſit; quia eatenus fuit con-
ceſſa facultas diſpenſandi, quatenus, ſi
Cauſa contrà Oratores in Iudicium de-
ducta fuerit, Iudicato paruerint; vnde
donec non fuerit paritum, Iuriſdictio re-
228 manet ſuſpenſa, & propterea quicquid
interim factum ſit, nullum eſt, & irritum,
defectu Iuriſdictionis, Rota *deciſ.* 6, 6. *n.*
1. *part.* 2. *recent.* Rota coram Caualerio
deciſ. 110. *n.* 1. Rota *deciſ.* 705. *n.* 4. *& n.* 8.
part. 3. *recent.* Leonelli. *De Paupertatis opi-
bus part.* 2. *priuil.* 22. *n.* 55. Lother. *de re
Benef. lib. pr. quæſt.* 38. *n.* 17. *& lib.* 3. *quæſt.*
11. *n.* 127. Seraphin. *deciſ.* 945. *n.* 5. Coc-
cinus *deciſ.* 155. *n.* 2. Ludouiſ. *deciſ. pr. nu.*
3. *& deciſ.* 378. *n.* 1. Puteus *deciſ.* 429. *lib.
pr.* Barboſ. *de Clauſ. Clauſ.* 97. *n.* 4.

229 Nec ſufficiet Cautionem, quantumcūq;
idoneam præſtare, de parendo Iudicato;
quia non eſt in poteſtate Delegati Lite-
ras exequi, non purificata conditione,
ſub qua ſibi Iuriſdictio data fuit, Genueſ.
In Praxi Curiæ Archiepiſc. Neapolit. cap. 20.
n. 1. & alij quos alibi citauimus.

230 Quod ſi in Literis Pontificis non fuiſſet
appoſita dicta Clauſula, *Parito Iudicato*,
Oratores liberi remanerent à pœna tem-
porali, vt benè docet idem Genueſ. *In
Practicab. Fori Eccleſ. quæſt.* 703. *nu.* 1. vbi
ex Gemma *deciſ.* 186. refert, ſic fuiſſe in
Luſitania iudicatum; & ſic à ſimili ſi Pa-

pa

pa in Radice Matrimonij diſpenſat, omnia conualidantur, etiam pro præterito, vt dicimus infra.

DEMVM SI TIBI EXPEDIENS VIDEBITVR, QVOD DISPENSATIO HVIVSMODI SIT EIS CONCEDENDA, NEC SCANDALVM SIT EX EA ORITVRVM.

231 Attenta huiuſmodi dictione, *Demum*, quę eſt taxatiua, & reſtrictiua, Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 8. cap. num. 62.* Barboſa *de Dictionib. Dict.* 85. *n.* 1. Gonzales *Gloſſa* 65. *n.* 6. Pater Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentiariæ part.* 2. poſt declarationem Impedimentorum ditimentium, *verſ. Di-*
232 *ctio Demum, pag. Mihi* 229. non poterit Delegatus ad Diſpenſationem procedere niſi poſtquàm Oratores omnia adimpleuerint, & Literarum forma adimpleta ſit, Genuenſ. *In Praxi Curiæ Archiepiſcopalis d. Cap.* 20. *n.* 3. Corrad. *In Praxi Diſpenſ.*
233 *Apoſt. d. Cap.* 8. *n.* 61. quia Ordo inductus per prius, ac poſterius, conditionem importat, vt benè Pariſ. *de Reſignat. lib.* 8. *quæſt.* 8. *n.* 103. Altograd. *conſ.* 46. *nu.* 3. *lib. pr.* & cenſetur eſſe de forma, Pariſ. *l. c.* Altograd. *l. c. n.* 14.

234 Debebit inſuper Delegatus, antequàm ad Diſpenſationem procedat, diligenter conſiderare, an expediens ſit ipſam Diſpenſationem Oratoribus cõcedere, quia, vt ait Apoſtolus, *Omnia mihi licent, ſed non omnia expediunt*; tunc autem non expedit id, quod aliàs licitum eſt, quando vſus ipſius poteſt alijs Impedimentum inferre
235 *Cap. Sic enim* 28. *quæſt. pr.* & quando Papa diſpenſari mandat, nòn quidem abſolutè pręcipit, ſed ſi, & quatenus Delegato expedire videatur, nec ſcandalum ſit ex ipſa Diſpenſatione oriturum; dicta namq;
236 Clauſula in Literis contenta, *Si tibi videbitur*, importat arbitrium boni Viri, ac prudentis, & non liberam voluntatem; Cęſar de Graſſis *deciſ.* 134. *n.* 16. Menoch. *de Arbitr. Iudicis lib. pr. quæſt.* 8. *In princip.* Gonzales §. 7. *Probem. n.* 111. & 112. Pater Leo *in d. Praxi Sacræ Pœnitent. part. pr. de commut. Votorum, Verſ.* Hec verba, *Pag. mihi* 85. & propterea, vt benè, rectèque ſuo muneri ſatisfaciat, tenebitur Delegatus diligenter animaduertere, & inquirere, an ex Diſpenſatione facienda poſſint
237 inſurgere ſcandala, quia ſi iſta timeantur, quamuis etiam omnia iam probata ſint, diſpenſare nõ poterit; *Cap. Nihil* 2. *de Præſcript.* Genuenſ. *d. cap.* 20. *n.* 13. ſicuti enim
238 euitatio ſcandalorum prębet iuſtam cauſam diſpenſandi in omni caſu, alias prohibito, vt docent Corrad. *In d. Praxi lib.* 8. *cap.* 6. *n.* 63. & alij quos *lib.* 3. citabimus, ita è conuerſo, dum ex Diſpenſatione ipſa timeretur ſcandalum, nullo modo eſſet diſpenſandum; Colligitur, *Ex cap. Si fortè* 36. *Diſt.* 63. & docet Fœlin. *d. Cap. Nihil cum ſcandalo, de Præſcript. n.* 4. Corrad. *in d. Praxi lib.* 8. *cap.* 2. *n.* 6.

Porrò eſt adeò verum, vt Matrimonia contrahi non debeant ſi ſcandala inde
239 immineant, vt Epiſcopus, ex officio Matrimonia contrahenda impedire debeat, quamuis nullum inter contrahere volẽtes adſit Impedimentum, ſed timor ſit futuri ſcandali inde orituri; *Cap. Super eo* 3. *de Cognat. Spirit.* Fælin. & Genuenſ. *ll. cc.*
240 imò quamuis hęc Clauſula, *Nec ſcandalum ſit oriturum*, in Literis non fuiſſet appoſita, nihilominus ſubintelligeretur; Corrad. *d. Cap.* 6. *n.* 64. Addo, quòd licet Epiſcopus in quibuſdam vrgentibus caſibus, ex præſumpta Pontificis licentia, diſpenſare poſſit, vt dicimus infra, *lib.* 2. nihilo-
241 minus etiam in his caſibus, in quibus ei permittitur Diſpenſatio, non poterit diſpenſare, ſi ſcandalum ex Diſpenſatione timeatur, vt benè Sperell. *deciſ.* 111.
242 *n.* 78. quinimò, quamuis etiam Conſanguinei, & Affines vltra quartum Gradũ ob Conſanguinitatem, & Affinitatem non impediantur Matrimonium contrahere, attamen, quando agitur de ſcandalo vitando, valida eſt conſuetudo, quæ inductum ſit Impedimentum dirimens Matrimonium in quinto Gradu, *Gloſſa ſingularis in Cap. Super eo, de Cognat. ſpiritual.* Fælinus *d. Cap. Nihil,* Genuenſ. *l. c. n.* 14

Vide plura, quæ de ſcandalo vitando adnotata fuerunt *lib.* 2.

POSTQVAM IN SEPARATIONE PRÆDICTA ARBITRIO TVO PERSEVERAVERINT.

243 Dictio iſta, *Poſtquàm*, ſignificat actum perfectum, Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 6. *n.* 68. & conditionem importat, Rota *deciſ.* 46. *n.* 2. *part.* 2. *part.* 2. *Recent.* Rota *deciſ.* 295. *n.* 7. *in Nouiſſimis,* Reſponſa Marantæ *Reſponſ.* 32. *n.* 47. *part. pr.* & *Reſp.* 96. *n.* 7. & 8. *part.* 4. & operatur, vt effectus nullo alio modo procedere poſſit, cum tempus anterius reijciat, & ſolum poſterius reſpiciat, & admittat, Barboſa *de Diction. Diction.* 272. *num.* 4. dicta Reſponſa Marantæ *reſp.* 12. *n.* 11. *part.* 2. Pariſ. *conſ.* 31. *nu.* 38. *vol. pr.* Menochius
244 *conſ.* 1103. *n.* 4. & ideò Delegatus nec poteſt

teſt, nec debet ad Diſpenſationem pro-
cedere, niſi poſtquam ea omnia adim-
pleta ſint, quæ habuit in mandato.
245 Clauſula, *Arbitrio tuo*, in Literis appoſi-
ta relaxat aliquantulum Iuris rigorem,
facultatemq; Iudici tribuit amplectendi
æquitatem, Lotherius *de Re Benef. lib. pr.
quæſt.* 38. *n.* 101. Rota coram Caualerio
deciſ. 11. *n.* 2. Rota *deciſ.* 460. *n.* 1. *part.* 4.
Recent. Rota coram Durano *deciſ.* 5. *n.* 2.
Rota *deciſ.* 392. *n.* 4. *In Nouiſſimis*; Iſtud
246 tamen arbitrium eſt intelligendum de
arbitrio boni Viri, & non ſecundũ pro-
priam, & liberam voluntatem, vt dixi-
mus, & docent Pater Leo *in d. Praxi Sacræ
Pœnitentiariæ part.* 3. *vbi de Commutat. Reci-
tat. horar. Canon Verſ.* Arbitrio, *pag. Mihi*
568. Rota *deciſ.* 514. *nu.* 4. *part.* 3. *Recent.*
Leonetil. *de Opibus Paupertatis part. prima
quæſt.* 3. *n.* 93. cum debeat eſſe regulatum
a Iure, Donatus Antonius de Marinis *Re-
ſol. Quotid. lib. pr. cap.* 81. *n.* 7. Rota *inter
deciſ. impreſſas poſt ſecundum volumen
conſil. Farinacij deciſ.* 181. *nu.* 1. Idem Fa-
rinacc. *deciſ.* 181. *n.* 1. Idem Farinacius *conſ.*
247 *pr.* 59. *n.* 24. *lib. pr.* quia idem eſt, ac ſi di-
ceret, *Conſcientiæ tuæ*, vt benè Rota coram
Merlino *deciſ.* 10. *n.* 10.

DISPENSES.

248 Ad effectum, vt poſſint Oratores licitè,
& validè Matrimonium contrahere, non
ſufficit, quòd fuerit obtentum Mandatũ
de diſpenſando, ac verificatæ Preces Pon-
tifici porrectæ, ſed neceſſe eſt, vt à Delega-
to verè, & cũ effectu facta fuerit Diſpen-
249 ſatio. Aliud enim eſt Mandatum de diſ-
penſando, quo Impedimentum non tolli-
tur, & aliud eſt ipſa Diſpenſatio, qua cũ
effectu Impedimẽtum remouetur, & Diſ-
penſatus reſtituitur in integrum, & aptus,
ac legitimus redditur ad ea, ſuper quibus
fuit diſpenſatus, ſicut erat ante incurſum
Impedimentum, & habetur perinde, ac ſi
eſſet habilis de Iure communi, cùm per
Diſpenſationem remoueatur effectus, Iu-
ris defectum producentes, diximus
Cap. pr. nu. 11. vide Bonacc. *De Matrim.
quæſt.* 2. *puncto* 8. *n.* 9. vbi refert caſum cu-
250 iuſdam Perſonæ, quæ obtento Mandato
ad diſpenſandum ſuper Conſanguinita-
te, exiſtente inter ipſum, & quandam
ſuam Conſanguineam, quàm ducere in-
tendebat, & ex ea Prolem ſuſceperat, an-
te factam Diſpenſationem, graui morbo
præuentus, & in articulo Mortis conſti-
tutus, illam, ante factam à Delegato Diſ-
penſationem, deſponſauit; quod Matri-
monium, concludit, & benè, iſtè Do-
ctor, fuiſſe nullum, & Prolem ſuſceptã
illegitimam; quia, vt diximus, *Cap. præce-
denti*, aliud eſt Mandatum de diſpenſan-
do, & aliud ipſa Diſpenſatio: Vide Do-
ctores dicto loco propterea citatos.

PROLEM SVSCEPTAM, SI QVA SIT, ET SVSCIPIENDAM, LEGITIMAM NVNCIANDO.

Quod mox diximus de Mandato diſ-
penſandi, & quod non ſufficiat illud fuiſ-
ſe obtentum, ſed neceſſario requiri, vt,
antequàm Matrimonium ab Impeditis
contrahatur, facta ſit ipſa Diſpenſatio, ri-
tè procedit, & pari paſſu ambulat etiam
quoad Legitimationem Prolis; Quia
251 aliud eſt Mandatum ad legitimandum, &
aliud ipſa Legitimatio; vide Bonacc.
n. præcedenti relatum, vide etiam Balthaſ-
ſarem de Tomaſis *Prima Decade Tract. pr.
Titulo* 9. *n.* 99.
Circa hanc Clauſulam, & legitimandi
252 Poteſtatem, ſciendum eſt, Mandatum Põ-
tificis pro Diſpenſatione, duo diuerſa
continere, nempè facultatem diſpen-
ſandi ſuper propoſitis Impedimentis, &
Poteſtatem legitimandi Prolem ſuſceptã
253 & ſuſcipiendam; vnde ſi Mandatum de
diſpenſando ab Oratoribus impetratum
fuiſſet in vna parte, nempè quoad Diſ-
penſationem, exequu u.n, ſ.d. nondum
fuiſſet legitimata Proles, vel ſi ob ſuper-
uenientem Mortem alterius ex contra-
here volentibus, abſq; culpa Oratorum,
Diſpenſatio non potuiſſet habere effectũ,
valebit nihilominus Mandatum, ita vt,
eius vigore legitimari poterit Proles, etiã
poſt dictam mortem alterius, & huiuſ-
modi Legitimatio valida erit, etiam in
præiudicium ſuccedentium ab inteſtato,
in caſibus, quibus poſſit tale præiudiciũ
inferri; Ancharanus *conſ.* 409. *n.* 3. *verſ.*
Sed in oppoſitum; Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 7.
n. 6. Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 5.
§. 9. *n.* 57. Seraphinus *deciſ.* 1121. *in princ.*
Quaranta *in Summa Bullarij* Verbo *Matri-
moniales Diſpenſationes* circa finem; Puteus
deciſ. 483. *nu. vltim. lib.* 2. Gratian. *Diſcept.
forenſ. cap.* 138. *n.* 48. *par. pr.* Boſſius *De
Matrimonij contractu cap.* 10. *n.* 343. Balthaſ-
ſar de Tomaſis *in Decade Tr. pr. titulo* 9. *n.*
98. Lotherius *de Re Benef. lib.* 2. *quæſt.* 48.
n. 131. Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib.* 8.
cap. 2. *n.* 27. Peregrinus *de Fideic. Artic.* 24
n. 83. Fuſarius *de Subſtitut. quæſt.* 409. *n.* 119.
Rota *deciſ.* 107. *n.* 2. *part. pr. diuerſ.* Merli-
nus *de Legitima lib. pr. titulo* 2. *n.* 21. Frago-
ſius

Digitized by Google

ſius *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib. 3. Diſp. 6. n. 7.*

254 Dixi, abſq; culpa Oratorum, quia ſi poſt Mandatum à Pontifice impetratum, Oratores pœnitentia ducti voluiſſent diſpenſari, vel ſi poſtquàm diſpenſati fuiſſent, voluiſſent Matrimonium contrahere, probabilius eſt non poſſe poſt mortem Coniugum legitimari, maxime in Tertij præiudicium; quia, vt benè docet Sanchez
255 *lib. 8. Diſp. 7. n. 15.* hæc Legitimatio conceditur tantùm in fauorem Matrimonij contrahendi, nec alias Papa conceſſiſſet, & propterea cum cauſa finalis Diſpenſationis fuerit ipſum Matrimonium, ſi hæc cauſa, Oratorum culpa, ceſſet, ceſſabit effectus; hanc etiam Doctrinam expreſsè docent Garcia *de Benef. par. 7. cap. 2. n. 40.* Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib. 8. cap. 2. n. 30.* & alij.

Pro intelligentia, & declaratione huius materiæ, quæ difficilis eſt, & variæ circa eam ſunt Doctorum opiniones, plura adnotanda.

256 Primò, quod licet inter Parentes, qui Matrimonium contraxerunt, tempore contracti Matrimonij adfuiſſet Impedimentum dirimens, ſi illi ignoranter, & bona fide, præmiſſis debitis Denunciationibus, Matrimonium contraxerunt, Proles inde ſequuta, quamuis poſtea detectū ſit Impedimentum, eſt legitima; Colligitur *ex Cap. Quod Nobis 9. Qui filij ſint legitimi;* Gloſſa *in Cap. Tanta 6. eodem titulo,* Verbo *Aliam;* Caſſadorus *deciſ. vnica, De Spon-*
257 *ſalib.* Sanchez *lib. 3. Diſp. 44. nu. 2.* At ſi omiſſis Denunciationibus, illiſq; ſpretis contraxerunt, quamuis in reliquis adfuerit ignorantia Impedimenti, & bona fides, Proles erit illegitima, Gutierez *de Matr. cap. 71. nu. 8.* Sanchez *de Matr. lib. 3. Diſp. 42. n. 1.* quia, vt diximus, non excuſat
258 ignorantia, nec dici poteſt probabilis, quādo omittuntur requiſita ab Eccleſia.

Dico ſecundò, eſſe difficilem inter Doctores Quæſtionem, an ad effectum, vt Proles legitima cenſeatur quoad omnia, attendi debeat tempus Conceptionis, vel Natiuitatis Prolis; aliqui docent attendi debere ad tempus Conceptionis, itaut ſi eo tempore fuiſſet inter Parentes Impedimentum dirimens, quo ſtante non potuiſſet inter eos conſiſtere Matrimoniū, Proles ipſa illegitima ſit, niſi in Mandato Pontificis de illa ſpecialis mentio facta ſit, & data poteſtas Delegato illam legitimandi; Ratio huius opinionis eſt, quia
260 Leges ſolùm attendunt ad Copulam, quæ ſi habita ſit inter Perſonas impeditas, nolunt eam Matrimonio ſubſequenti purgari, Colligitur *ex Cap. Tāta 6. Qui Filij ſint legitimi,* Ibi, *Si Vir viuente Vxore aliam cognouerit, & Prolem ſuſceperit.* Hanc opinionem ſequuntur Rota *deciſ. 100. n. 51. in Nouiſſimis* Rota *deciſ. 221. n. 4. par. 6. recent.* Fuſar. *de Subſtitut. quæſt. 109. nu. 109.* Viuian. *de Iure Patronatus lib. 6. cap. 4. n. 11.* Paulus Piaſec. *in Praxi Epiſc. parte prima cap. pr. n. 26.* Verſ. *Limitatur autem,* Laymanus *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 5. n. 2.* Angelus *In Summa,* Verbo *Legitimatio n. 7.* Sperellius *deciſ. 174. n. 15.*

261 Alij probabilius docent attendi debere ad tempus Natiuitatis, itaut Legitimitatis fauore ſufficiat, ſi Proles naſcatur poſtquàm Impedimentum ſit, vel per Diſpenſationem, vel aliter, legitimè ſublatum; quamuis etiam de ipſa concepta Prole in Diſpenſatione non fuerit facta mentio; ita, inter alios, docent Baſilius Pontius *de Matrim. lib. 11. cap. 3. n. 2.* Peregrinus *de Fideicomm. Art. 24. n. 39.* Fuſarius *de Subſtitut. quæſt. 409. num. 113.* Trullenck *opere Moral. lib. 7. Cap. 10. Dub. 11. n. 9. tomo 3.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. dicta Diſputat. 7. n. 10.* Ratio eſt, quia eo ipſo tempore, quo Filius natus fuit, nullum inter Parentes aderat Impedimentum, quin poſſent Matrimonium contrahere, cum iam eſſet per Diſpenſationem, vel aliter, ſublatum; vnde ſi, Exempli Gratia; vnus Parentum, tempore Conceptionis Filij, fuiſſet Infidelis, ſed antequam Proles nata eſſet, fuſſet Baptizatus; Velſi dicto Conceptionis tempore, adfuiſſet Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, at dum natus ſit Filius, Parentes iam diſpēſati fuiſſent, habileſq; effecti ad contrahendum; velſi Soluta ex Coniugato concepit, ſed tempore Natiuitatis Filij, mortua eſſet Vxor dicti Coniugati; Vel ſi gignat Monachus, vel Monialis concipiat anno Nouitiatus durante; velſi Beneficiatus ex Soluta Filium generet; & antequam prædictæ Proles reſpectiuè naſcantur, Parentes inter ſe Matrimonium cōtrahant, Filij eo tempore habili nati, erunt quoad omnia legitimi; vide Peregrinum *de Fideicommiſſ. dicto Artic 24. nu. 29. circa finē,* Fuſar. *de ſubſtitut. d. quæſt. 409. n. 104.* Didacum Ludouicum de Lima *in Addition. ad Molina lib. ſecundo, cap. 5. n. 25.* Carolum de Graſſis *de effectibus Clericatus in Prælud. n. 45.* Philippum Paſchalem *de Viri-*

Viribus Patria Poteſt. part. 2. cap. 4. nu. 94.
Simonem Maiolum *de Irregularitate lib.pr. cap. 4. n.* 15. *& n.* 16.
262 Atru dic probabilius, quòd, cum verſemur in materia Legitimationis Prolis, quæ eſt fauorabilis, attendi poteſt tempus, vel Conceptionis, vel Natiuitatis, prout fuerit vtilius ipſi Proli; conſtat *ex Lege Nuper, C. de Naturalibus Liberis*; & docent Peregrinus *de Fideicommiſſis Art.* 24. *n.* 39. *& n.* 50. Sanchez *d. Diſp.* 7. *n.* 19. Couarruu. *tomo pr. parte* 2. *cap.* 8. §. 2. *n.* 2. verſ. *Contrariam ſententiam*; Boſſius *De Matrimonij Contractu cap.* 10. *n.* 347. Gutierr. *De Matrimonio cap.* 72. *n.* 6. & alij, quos refert Garcia *Tract. de Beneficijs dicta parte ſept. cap.* 2. *nu.* 35. *& nu.* 37. Fragoſ. *Reg. Chriſt. Reip. part. pr. lib.* 3. *Diſp.* 6. §. 2. *n.* 37.
263 Imò probabiliſſimum puto, ſufficere pro Legitimitate Prolis, quoad omnia, vt aliquo tempore, dum Filius in vtero geſtatur, Parentes fuerint facti habiles ad inter ſe Matrimonium contrahendum; exempli gratia, Puer conceptus fuit tẽpore inhabili, & paulo poſt ſublatum fuit Impedimentum, ſed antequàm Filius naſcatur, Parentes aliquo Impedimento dirimenti, vt Cognationis ſpiritualis, vel Affinitatis, ſeù aliter, impediantur, & deinde naſcatur Filius, & hoc etiam Impedimento per Diſpenſationem ſublato, Parentes Matrimonium inter ſe contrahant; ita, inter alios, benè docent Raphael Auerſa *De Matrimonio quæſt.* 22. *ſect.* 2. verſ. *Econtra fieri poteſt*, Simon Maiolus *de Irregular. lib. pr. cap.* 4. *n.* 16. Pontius *De Matrimonio libro* 11. *cap.* 3. *n.* 2. vbi pro hac opinione citat Caſtrum Palaum, & alios; Et huic opinioni libenter adhæreo, tùm quia ſolidis nititur
264 fundamentis, tùm etiam quia in conflictu opinionum, ea opinio tenẽnda eſt, quæ fauet Legitimati Prolis, quamuis etiam altera opinio præponderare videretur, vt benè docent Peregrinus *De Fideicomm. d. Artic.* 24. *n.* 24. Gratian. *Diſceptat. forenſ. cap.* 468. *n.* 49. *tomo tertio*, imò
265 opinio ſingularis Doctoris, pro Legitimitate aſſerentis, præualet communi contrariæ, Caſſadorus *deciſ. vnica n.* 8. *de Sponſalib.* Sperell. *deciſ.* 165. *n.* 108. Idque
266 eſt adeò verum, vt quamuis quoad fœdus Matrimonii, cohabitatio Maris, & Fœminæ præſumatur Fornicatio, vt quoad Legitimationem Filiorum, præſumatur Matrimonium, Puteus *deciſ.* 2. *n.* 3. *lib.* 3. Rota *in Nouiſſimis deciſ.* 201. *nu.* 24. Boſſ. *Moral. variar. part.* 2. *titulo primo* §. 43 *n.* 1402. Sperell, *deciſ.* 175. *n.* 28. Lother. *de re Benef. lib.* 2. *quæſt.* 48. *n.* 245. *& n.* 252. ſic pariter, ſi Proles nata ſit ex Coniugato, & Soluta, omninò ignorante eum Virum eſſe Coniugatum, & poſtea inter ſe contrahant Matrimonium, huiuſmodi Proles erit legitima, Gloſſa *in cap. Tanta*, verſ. *Aliam*; *& cap. Quòd nobis, Qui filij ſint legitimi*, Gratianus *Diſcept. forenſ. cap.* 83. *n.* 22. Boſſius *de Matrimonij contractu cap.* 8. *n.* 58. Imo quamuis etiam Parentes ſint dubij de Matrimonij valore, adhuc in huiuſmodi dubio, Proles legitima erit, Sperell. *deciſ.* 175. *n.* 32. & regulariter probata Filiatione, probatur Legitimitas, Rota *inter Impreſſas poſt ſec. volum. conſil. Farinacij deciſ.* 315. *n.* 2. *&* 2. 3. Alex. *conſ.* 51. *n.* 2. *volum. pr.* Alciatus *conſ.* 188. adeò vt, ſi quis contrarium prætendat, probare teneatur, quia in dubio præſumitur pro Matrimonio, Boſſius *d. cap.* 8. *n.* 79. Rota *l. c.* in dubio præſumitur pro Legitimitate, Puteus *deciſ.* 2. *n.* 1. *circa finem lib.* 3. Menochius *de Præſumpt. lib.* 6. *Præſumpt.* 54. *à nu.* 17. Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 135. *n.* 34. *& cap.* 468. *n.* 49. Rota *deciſ.* 201. *n.* 41. *part.* 5. *Diuerſ.* coram Coccino, Ricciullus *de Neophitis cap.* 7. *nu.* 8. *& nu.* 9. Rubeus *deciſ.* 359. *nu* 11. *part.* 6. *diuerſ.* Seraphin. *deciſ.* 1300. *n.* 7. Pignatell. *Controu. forenſ. cap.* 89. *n.* 5. *Centuria* 2 Philippus Paſchalis *Tract. de virib. Patriæ Pot. part. pr. cap.* 6. *nu.* 10. & dato quod inter Parentes verè adfuiſſet Impedimentum dirimens, tamen ex comuni reputatione, cum curſu decem annorum præſumitur Diſpenſatio, Rota *inter Impreſſas poſt* 2. *volum. conſil. Farinacij deciſ.* 354. *n.* 8 Achilles de Graſſis *deciſ.* 197. aliàs *prima*, *de Præſumpt.* Pariſius *de Reſignat. Benef. lib.* 3. *quæſt* 6. *n.* 71. Imò per curſum Triennij cum dimidio Diſpenſationem præſumi ſi iuſto errore Matrimonium inter prohibitos contractum ſit, & Proles ſuſcepta ſit, cõcludit Tuſchus *concluſ.* 132. *n.* 15. *& n.* 16. *lit. M.* & quando agitur de Legitimitate Prolis, Diſpenſatio præſumitur talis, qualis de iure eſſe debet, Rota *in Poſth. Farinacij deciſ.* 117. *n.* 1. & plura leuia indicia coniunguntur ad præſumendum Matrimonium fuiſſe inter Parentes legitimè contractum, Rota coram Pænia, *deciſ.* 511. *n.* 1. *deciſ.* 470. *n.* 5. *part.* 2. *diuerſ.*

Videamus modò, an omnis Legitimatio Prolis ex Impeditis natæ, proſit quoad omnia, nempè quoad ſpiritualia, & tempo-

Digitized by Google

267 poralia; Et quidem ſi Proles naſcatur
poſt Diſpenſationem à Delegato Papæ
factam, nulli dubium eſt, quin Matri-
monio legitimè ſubſequuto, Proles legi-
tima fiat, quoad omnia, quia naſcitur
eo tempore, quo nullum inter Parentes
extat Impedimentum ad contrahendum;
268 vnde per ſubſequens Matrimonium, le-
gitima fit; colligitur *ex d. Cap. Tanta, §.*
Qui filij ſint legitimi, & docent Pariſ. *conſ.* 13.
n. 33. *lib.* 2. Peregrinus *de Fideicomm. d. Art.*
24. & alij communiter.

269 At ſi Proles ſuſcepta ſit ante factam Diſ-
penſationem, & ſic eo tempore quo non
ſolùm Matrimonij Radix nō adeſt, verùm
etiam nec Matrimonium conſiſtere po-
teſt inter Parentes, diſtinguunt Doctores
inter Legitimationem Prolis, ex coitu
fornicario, & abſq; vlla radice Matrimo-
nij ſuſceptæ, & Legitimationem, quæ fit
in Radice Matrimonij, quamuis nulliter,
& de facto inter Parentes contracti; quia
270 primo caſu, cum nulla adfuerit Matri-
monij Radix, vt diximus, poterit quidē
Pontifex quoad omnia Perſonas ſuæ tē-
poralis Iuriſdictionis legitimare, non ta-
men alias ſibi temporaliter nō ſubiectas,
niſi quoad ſpiritualia tantùm, & Benefi-
cia Eccleſiaſtica, hoc etenim caſu Legi-
timatio cenſetur facta eo iure, quo cen-
ſeretur, ſi à Summo Pontifice facta eſſet,
ſeparatim à Matrimonio, & abſq; illo, cū
non ſit ipſius ratione facta; at ſecundo
271 caſu, dato quod Matrimonium fuerit
clandeſtine contractum, vel aliter nul-
lum, cùm tamen adfuerit aliqua Matri-
monij Radix, ſi poſtea Pontifex huiuſ-
modi Matrimonium approbet, & per
Diſpenſationem Impedimentum remo-
ueat, & Prolem legitimet, Proles nata
remanet legitima quoad omnia, tàm
ſpiritualia, nempè Beneficia Eccleſiaſti-
ca, Honores, Dignitates, & alia, quæ
Perſonę adhærent, quàm ad tempora-
lia, nempè Succeſſiones, Hæreditates,
Feuda, & Fideicommiſſa, idq; procedet
non ſolùm in Terris temporali Pontifi-
cis Iuriſdictioni ſubiectis, verùm etiam
in alijs totius Chriſtianæ Reipublicæ, ita
Peregrinus *de Fideicomm. d. Artic.* 24. *num.*
76. Couarruu. 4. *Decret. part.* 2. *cap.* 28. §.
8. *n.* 18. Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 7. *n.* 14. Ric-
cius *in Coll. deciſ. part.* 7. *Coll.* 3063. Auerſa
de Matr. dicta quæſt. 22. *ſect.* 2. verſ. *Quod ſi*
filij; Pirrhus Corrad. *in d. Praxi Diſpenſ.*
Apoſt. lib. 8. *cap.* 3. *n.* 53. Balthaſſ. de To-
maſis *pr. decad. tract. pr. titulo* 9. *nu.* 102.
ita etiam Tuſcus, Ioannes del Caſtello,
& alij quos refert, & ſequitur Didacus
Ludouicus de Lima *in Addit. ad Molina de*
Primog. lib. 3. *cap.* 2. *n.* 12. verſ. *Secunda*
opinio, & ſic concludunt cōmuniter Do-
ctores *in Cap. Per uenerabilem; Qui filij ſint le-*
gitimi, quod eſt maximè conſiderandum,
& menti tenendum, quia frequentiſſimè
accidit, vt ante obtentam Diſpenſationē,
& nedum cogitando de Matrimonio con-
trahendo, ſed ſolùm veſana libidine, In-
ceſtus committatur, & Proles inde na-
ſcatur, quæ vti nata abſq; vlla figura, &
Radice Matrimonij, eo tempore, quo
inter Parentes Inceſtuoſos nō poteſt Ma-
trimonium conſiſtere, non poterit etiam
à Papa quoad omnia legitimati, ſed quo-
ad ſpiritualia tantùm, vt docent præcita-
ti Doctores; Vide etiam Ludouiſium
deciſ. 19. *cum Addit. & deciſ.* 461. Puteum
deciſ. 483. *lib.* 2.

Quamuis tamen hanc Doctrinam veriſ-
272 ſimam, ac certam exiſtimem, nihilomi-
nus Rota Romana pluries amplexa fuit
opinionem, quòd licet Proles inceſtuoſa
nata ſit ante factam Diſpenſationem, &
abſq; figura Matrimonij, ſi tamen poſtea
à Pontifice diſpenſetur ſuper Impedimē-
to dirimenti inter Parentes exiſtenti, &
ſuſceptam Prolem legitimet ipſa Proles
quoad omnia fiat legitima; ita Rota
deciſ. 455. *nu.* 12. *part. pr. recent.* Garcia *d.*
cap. 2. *n.* 40. & hanc opinionem mordicus
defendit Lotherius *de Re Benef. lib.* 2. *quæſt.*
48. *n.* 109. Ratio huius ſententiæ eſt, quia
huiuſmodi Legitimatio non fiat abſque
Matrimonio, ſed ratione ipſius, & depē-
denter ab illo, extendendo, & ampliando
diſpoſitionem *Cap. Tanta*, vt intret etiam
in iſto caſu, vnde ſublato per diſpoſitio-
nem Pontificis in dicto *Capit. Tanta*,
Impedimento dirimenti, dicatur à prin-
cipio Matrimonium extitiſſe, ex præſum-
273 pta maritali affectione ab initio, pro qua
pręſumptione Lex id tantùm exigat, vt
Mulier fuerit libera, quantumcumq; aliàs
vilis, & deploratæ conditionis, iuxta
Textum *in l. Cum quis à Muliere libera*, §.
Cum enim; Vide Lotherium *l. c. n.* 91.

Mihi tamen, vt verùm fatear, hæc Do-
ctrina diſplicet, nec percipio quomodo
poſſit à Pontifice in Radice Matrimonij
diſpēſari, cū Legitimatione Prolis, dū nul-
la Radix ipſius Matrimonij adeſt, quod
idem ponderat idem Garcia *d. Cap.* 2. *n.*
274 42. tunc enim Pontifex proprie
dicitur in Matrimonij Radice diſpenſare,

quan-

quando iàm fuit Matrimonium contra-
ctum, ſed de facto, & nulliter, & Papa
illud conualidat vſq; à principio, quod
275 facere poteſt, cum tanta ſit ipſius Papæ
poteſtas in Matrimonio, vt ſtante mari-
tali affectu cum copula, efficere poſſit per
ſuam Diſpenſationem in ipſa Radice Ma-
trimonij, vt deſtructo ex tunc Impedime-
to Conſanguinitatis, vel altero, ex Iure
Canonico proueniente, verum Matrimo-
nium ex tunc remaneat, perinde ac ſi il-
lud à principio validum fuiſſet, cum ob
id ad terminos iuris Naturæ Matrimo-
276 nium reducatur, ex quo enim Impedi-
menta Matrimonij a ſolo iure, ſeù Lege
Canonica proueniant (excipiendo mo-
dò ea, quæ ex iure Naturæ procedunt,
ſuper quibus Papa diſpenſare non po-
teſt, vt dicimus infra *lib. 2.*) & Pontifex
Radix ſit, & origo Legis Cancellariæ,
qua Conſanguinei intra certos Gradus
contrahere prohibentur, & ab eo, tan-
quàm à viuo fonte, & Lege animata om-
nis Auctoritas ſuper iſtis proueniat, *Cap.*
277 *pr. de Conſtitut.* & poſſit tollere Conſtitu-
tionem, etiam quoad effectus præteritos,
Rota *deciſ.* 166. *à n.* 2. Lotherius *d. quæſt.*
48. *n.* 95. certum eſt poſſe, Impedimentis
ſublatis, rem ad terminos iuris Naturæ
primæuos reducere, & conſequenter ſic
Legitimati erunt admittendi ad quæcũq;
temporalia, & ſæcularia, Emphitheuſes,
Feuda, Succeſſiones, & Maioratus, non
ſolùm in Terris temporali Pontificis iu-
riſdictioni ſubiectis, verùm etiam extra
eas, & alibi vbicumq;, etiam in præiudi-
cium venientium ab inteſtato, vt conclu-
dunt Puteus *d. deciſ.* 483. Lotherius *l. c. n.*
110. Barboſa *in votis Canonicis lib.* 2. *Voto*
27. *à n.* 1. Rota *deciſ.* 455. *à n.* 2. *d. part. pr.*
278 *recent.* & alij communiter, cùm Diſpen-
ſatio loquens de Filijs natis ex legitimo
Matrimonio, comprehendat etiam natos
ex Matrimonio cum Diſpenſatione con-
tracto, Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.*
8. *c.* 3. *n.* 48. Fragoſius *Regim. Chriſt. Reipu-
blicæ part. pr. lib.* 3. *Diſp.* 6. *n.* 32. ſicut enim
279 potuit Pontifex efficere, vt Filij ſint ille-
gitimi, prohibendo Matrimonium in cer-
tis Gradibus, multò magis poteſt effice-
re legitimos, remouendo Impedimentũ
Canonis, Matrimonium prohibentis; Ga-
briel *conſ.* 21. *n.* 17. *lib. pr.* Puteus *deciſ.* 483.
n. 4. *lib.* 2. Corrad. *d. lib.* 8. *cap.* 2. *num.* 47.
280 cum Papæ poteſtas circa Matrimonia
maxima ſit, & ſuprema, vt eſt Textus *in
281 Cap. Propoſuiſti, de conceſſ. Præb.* itaut ab ipſo
ſolo huiuſmodi Diſpenſatio in Radice
fieri poſſit, Pariſ. *conſ.* 2. *n.* 22. *lib.* 2. Lo-
therius *dicta quæſt.* 48. *n.* 99. *& n.* 105. Quę
Diſpenſatio eſt adeò efficax, vt per eam
conſequutiue oriatur præiudicium Ter-
tij, cui ob Impedimentum, quod aderat
inter Contrahentes, fuerat delata Succeſ-
282 ſio, quia ſublato ipſo Impedimento, hu-
iuſmodi præiudicium non attenditur, Sã-
chez *l. c. nu.* 6. Ancharan. *conſ.* 409. *nu.* 5.
Puteus *d. deciſ.* 483. *nu.* 2. *lib.* 2. latiſſimè
283 Rota *deciſ.* 455. *part. pr. Diuerſ.* Nil enim
aliud Papa, ſic in radice diſpenſando, in-
tendit, quàm remouere Impedimentum
Iuris Canonici; at ſi ex hoc aperiatur
via Succeſſionibus, conſequitur ex mini-
ſterio Iuris; Lotherius *n.* 108. *n.* 8. *ll. cc.*
Ruinus *conſ.* 189. *n.* 16. *lib.* 2.

284 Dicitur autem Pontifex in Radice Ma-
trimonij diſpenſare, non ſolùm quando
in Diſpenſatione addit particulam, *Vt ex
tunc*, vel *vt per prius*, ſed etiam, quando
Matrimonium declarat legitimum, vel
illud tanquàm legitimum approbat, vel
diſpenſat, vt Oratores poſſint in Matri-
monio, ſic nulliter contracto, perma-
nere, vel mandat, vt de nouo Matrimo-
nium contrahant; dummodo Papa, ſciat
Matrimonium fuiſſe nulliter, & clande-
ſtinè contractum, & ſuper eo diſpenſa-
re, illudq; confirmare, & approbare,
Prolemq; inde ſuſceptam legitimare ve-
lit, Garcia *de Benef. part.* 7. *d. cap.* 2. *n.* 42.
Balthaſſ. de Tomaſis *pr. Decade Tract. pr.
Titulo* 9. *n.* 98 quicquid in contrarium
doceat Sanchez *lib.* 8. *d. Diſp.* 7. *à nu.* 23.
285 quia ex eo, quod Matrimonium efficit
legitimum, vel approbat, & Prolem ſu-
ſceptam, & ſuſcipiendam exinde legiti-
mam nunciat, idem efficit, ac ſi a tem-
pore contractus Matrimonij legitimaret,
& ſic cenſetur retrotrahere Diſpenſatio-
nem ad initium, & Radicem Matrimo-
nij, quoad omnes effectus, vt benè expli-
cant idem Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 7. *num.* 28.
Peregrinus *de Fideicomm. Art.* 24. *num.* 77.
Boſſius *de Matrimonij contractu cap.* 10. *n.* 349.
286 Circa præmiſſa, nota primò, non poſ-
ſe Papam in Matrimonij Radice diſpen-
ſare, ſi Matrimonium nullum eſſet, ob
aliquod Impedimentum, Iure Diuino,
naturaliter dirimens, ſuper quo diſpen-
ſare non poſſet, Sanchez *l. c. n.* 7. Balthaſs.
de Tomaſis *d. Titulo* 9. *n.* 98. Lotherius *l.
c. n.* 112. Boſſius *d. cap.* 10. *n.* 347. Auerſa
de Matrim. quæſt. 22. *ſect.* 2. *verſ. Quòd ſi filij*
287 provt nec diſpenſare poterit, ſi fuiſſet
nullum ex defectu conſenſus Contrahen-
tium,

Digitized by Google

tium, vel alterius ex eis, vel ratione Im-
potentiæ perpetuæ coeundi, quia Impe-
dimenta hæc, ſi certa, & probata ſint, vt
requiritur, reddunt ſubſequuta Matri-
monia Iure Diuino naturali, irrita, vt
lib. 2. ſuis locis dicemus, & docent Fra-
goſius *d. part. pr. lib. 3. Diſp. 6. n.* 28. San-
288 chez *n.* 10. & Auerſa *ll. cc.* vnde his caſi-
bus Papa extrà Terras ſuæ temporalis
Iuriſdictionis poterit Prolem ſolùm legi-
timare per Reſcriptum; Peregrinus *de Fi-
deicomm. conſ. pr. à n.* 2. Boſſius *l. c.* Toma-
ſius *n.* 131. *l. c.* Fragoſius *l.c.* Dixi, ſi hęc
Impedimenta certa ſint, quia in dubio
poteſt diſpenſare, & Prolem qnoad om-
nia legitimare; Vide Fragoſium *d. n.* 28.

289 Nota ſecundo; nullum Principem ſæ-
cularem, imò nec Imperatorem ipſum
poſſe Prolem ita legitimare, vt per huiuſ-
modi Legitimationem, capax ſit Eccle-
ſiaſticos Ordines ſuſcipiendi, quia in his
Laici omninò carent poteſtate; Sanchez
d. Diſp. 7. nu. 11. Balthaſſ. de Tomaſis *d.
Decade tract. pr. Titulo* 10. *n.* 42. Lotherius
d. quæſt. 48. *n.* 113.

290 Nota tertiò, Pontificem non cenſeri
in Radice diſpenſare, ſi diſpenſet ſim-
pliciter in Matrimonio ob Impedimen-
tum dirimens irrito, vt illud de nouo
celebretur, ſi nulla mentio facta ſit de
Prole, ex huiuſmodi Matrimonio antea
ſuſcepta; quia, eo caſu, ſolùm eſt Diſpē-
ſatio ad contrahendum; vnde cum de
Prole non fuerit facta mentio, Diſpenſa-
tio non poteſt extendi, & conſequenter
ea Proles, tanquàm concepta, & nata eo
tempore, quo inter Parentes non pote-
rat, abſq; Diſpenſatione, Matrimonium
conſiſtere, remanebit ſpuria; Sanchez *d.
Diſp.* 7. *n.* 18. Boſſius *n.* 363. *l. c.*

291 Nota quartò, quod ſi Papa legitimet
Prolem, nec de Matrimonio mentionem
faciat, cenſetur legitimare ſolùm quoad
Spiritualia, quia cùm nulla de Matrimo-
nio facta fuerit mentio, non poteſt dici;
quod in eius Radice diſpenſet, ſed po-
292 tius per Reſcriptum; imò ſic legitiman-
do, etiam Perſonas ſuæ temporalis Iu-
riſdictionis, non cenſetur legitimare ad tē-
poralia, quià cū hęc Legitimatio lęderet
293 Ius Tertij, non præſumitur Papam velle
Ius Tertij lædere, niſi id apertiſſimè ex-
primat; Sanchez *l.c.n.* 21. Boſſius *l.c. n.* 365.
Balthaſſ. de Tomaſis *d. Tract. pr. Titulo* 9. *n.*
98. Molina *de Primog. lib. 3. cap. 2. à n.* 10.

294 Nota quintò, quod ſi Papa ſimpliciter
diſpenſet, vt poſſint Oratores de nouo
Matrimonium contrahere, & ſimul de-
claret legitimos Filios natos ante Diſpen-
ſationem, & alios poſtea naſcituros, tunc
[quicquid in contrarium doceat Sāchez
d. Diſp. 7. n. 20. & alij] probabilius eſt, Pa-
pam diſpenſare in Radice, & Prolem
quoad omnia fieri legitimam; ratio eſt,
quia ex quo Papa prius mentionem facit
de Matrimonio de facto contracto, & de-
inde Prolem iam ſuſceptam efficit legiti-
mam, cenſetur diſpenſare in Radice; [&
Impedimentum abolere, ac ſi nunquàm
fuiſſet Lex conſtituens huiuſmodi Impe-
dimentum; cum hæc Legitimatio facta
videatur ratione Matrimonij prius diſ-
penſati, & ita in Radice; Rota *deciſ.* 207.
in Nouiſſimis part. pr. Seraphin. *deciſ.* 1121.
n. 3. Rota *deciſ.* 687. *n.* 14. *&* *n.* 15. *part.* 2.
recent. Boſſius *de Matrimonij contractu d. cap.*
10. *n.* 362.

295 Nota ſextò, quòd ſi Papa diſpenſet, vt
Coniuges in Matrimonio nulliter con-
tracto, remanere poſſint, illud in neceſ-
ſarium antecedens approbat, & confir-
mat, & conſequenter, dum ſuper huiuſ-
modi Matrimonio diſpenſatum ſit, non
erit neceſſarius nouus conſenſus, ſed ſuf-
ficiet naturalis ab initio præſtitus, Rota
deciſ. 687. *n.* 12. *&* *n.* 13. Barboſa *in Votis
Canonicis lib. 2. Voto* 27. *nu.* 14. Peregrinus
de Fideic. Art. 24. *nu.* 79. Corrad. *in Praxi
Diſp. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 3. *n.* 51. & colligitur
ex Capitulo Cum locum 14. & *Cap. Cum Apud*
296 23. *de Sponſ.* & facit, quod etiam poſt
mortem alterius ex Coniugibus, & quan-
do nouus conſenſus ſubſequi non poteſt,
adhuc Papa in Radice approbare poteſt,
ſi contrahere volentes, eorum vita du-
rante, petierint Diſpenſationem, ſed
morte præuenti non potuiſſent contra-
here, vt diximus, quia tunc Diſpenſatio,
& Legitimatio retrotrahuntur, vt pro-
bant Peregrinus *d. Artic.* 24. *n.* 83. Fuſa-
rius *de ſubſtitut. quæſt.* 409. *n.* 119. Sanchez
l. c. nu. 14. quamuis *nu.* 25. contrarium
dicat.

297 Nota ſeptimò, Prolem, quæ à Confeſ-
ſario legitimatur, in vim Literarum Sa-
cræ Pœnitentiariæ illegitimam reputari,
eo caſu, quo Impedimentum occultum
detegatur; vnde tunc neceſſaria erit no-
ua Diſpenſatio, pro vtroq; Foro, cum
conſueta clauſula, & facultate *Prolem
ſuſceptam legitimandi*, vt docent Sanchez
lib. 8. *Diſp.* 34. *n.* 47. Corrad. *in Praxi Diſ-
penſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 2. *n.* 41. Ricciullus
de Iure Perſonar. lib. 4. *cap.* 68. *n.* 20. & alij

quos *Cap. vltimo* citauimus.

298 Tandem nota, quód ſi Oratores in Supplicatione Pontifici porrecta, pro Diſpenſatione obtinenda, expreſſerint, fuiſſe inter eos Matrimonium de facto contractum, & Prolem inde ſuſceptam, hæc omnia verificari debent coram Delegato, alias Delegatus diſpenſare non poterit, & ſi aliter fieret, non valeret, vt benè docet Balthaſſar de Tomaſis *d. Tract. primo, Titulo 9. nu.* 100. & ita fuiſſe à Rota deciſum refert Garcia *de Benef. part. 7. cap. 2. n.* 40. quia Papa mouetur ad diſpenſandum, Matrimonij fauore, & veris exiſtentibus narratis; vnde cum hæc afficiant cauſam finalem, verificari debent.

Verificatis itaq; omnibus, quæ ex Reſcripti Apoſtolici forma ſunt verificanda; ſeruatiſq; omnibus, quæ tùm ex parte Delegati, tum ex parte Oratorum ſeruanda ſunt, ſi Delegatus expediens iudicauerit Diſpenſationem facere, nec ſcandalum ſit ex ea oriturum, ad Decretum Diſpenſationis deueniet, infraſcripto, vel ſimili modo.

289 *Die &c. Flāminius Nobil. I. V. D. Canonic. Cathedralis Lucanæ, & Nobil. Lucenſ. Illuſtriſs. & Reudrendiſs. D. D. Petri Rota Dei, & Apoſtolicæ Sedis Gratia Epiſcopi Lucani, & Comitis, in Spiritualibus, & temporalibus Vicarius Generalis, in hac parte vti Exequutor Apoſtolicus à SS. D. N. Alexandro Papa VII. ad infraſcripta ſpecialiter Delegatus; Vniuerſis, & ſingulis præſentes Noſtras Literas inſpecturis, viſuris pariter, & lecturis ſalutem in Domino; Noueritis fuiſſe nuper coram nobis pro parte, & ad inſtantiam N. & N. huius Lucanæ Diæceſis exhibitas, & præſentatas infraſcriptas Literas Apoſtolicas, in Charta ædina ſcriptas, plumbo pendente, Sigillo, & Cordulis Canapis, more Romanæ Curiæ munitas, integras ſiquidem, non vitiatas, abolitas, vel cancellatas, nec in aliqua earum parte ſuſpectas, ſed omni prorſus vicio, ac ſuſpicione carentes, quas Literas omni quo decuit reuerentia recepimus, & legimus, & ſunt infraſcripti tenoris videlicet,* & hic inſeratur tenor dictarū Literarū de verbo ad verbum; *Poſt quarum quidem Literarum præſentationem, & receptionem nobis factam, fuimus pro parte dictorum N. & N. debita cum inſtantia requiſiti, quatenus ad earundem Literarum, & contentorum in eis exequutionem procedere deberemus; Nos attenta, ſeruataq; illarum forma; mandauimus ſuper expoſitis in illis capiendam eſſe diligentem, & ſummariam Informationem; per quam reperimus dictos N. & N. Quartò Conſanguinitatis Gradu inuicem eſſe coniunctos, dictamq; Oratricem propter hoc raptam non fuiſſe, omniaq; in dictis Literis expoſita, vera fuiſſe, & eſſe; Vnde facta per nos ſeparatione, iniunctaque Oratoribus Pænitentia publica, & quod Orator tribus ſaltem menſibus operam ſuam conferat Fabricæ Eccleſiæ Parochialis dicti Loci de N. & habita deinde fide Reuerendi Rectoris eiuſdem Eccleſiæ de adimplemento dictorum ordinum, & data Abſolutione, & impoſita alia Pænitentia ſalutari arbitrio noſtro, ad formam dictarum Literarum, ſeruatiſq; omnibus ex forma dictarum Literarū ſeruandis, miſericorditer in Domino diſpenſauimus cum ſupraſcriptis N. & N. quod Impedimento Quarti Conſanguinitatis Gradus huiuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſq; contrarijs nequaquam obſtantibus, Matrimonium inter ſeſe publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudq; in faciem Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè poſſint, & valeant, Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam legitimam nunciando, ad præſcriptum dictarum Literarum.*

In quorum ſidem, &c.

Flamminius Nobili Vic. Generalis Lucanus Exequutor Apoſtolicus.

N. Notarius, & Cancell.

Si Delegatus, poſt factam Diſpenſationē, inuenerit ſe deceptum, vide quę diximus, *Cap. præcedenti.*

SVMMARIVM.

1 *Diuerſimodè ſe habet Praxis Diſpenſationum, quæ à Prætorio S. Pænitentiariæ emanant pro Foro interno. ab alijs Diſpenſationibus, quæ pro Foro externo à Papa conceduntur.*

2 *Ab ipſis primitiuæ Eccleſiæ temporibus Prætorium S. Pænitentiariæ regebatur à Viris integritate vitæ, & ſcientia conſpicuis.*

3 *Antiquo tempore pleræq; Diſpenſationes Matrimoniales tranſibant per Officium S. Pænitentiariæ ſub nomine Maioris Pænitentiarij. at poſtmodum Officium præfatum à Pio V. Summo Pōtifice tranſlatum fuit in Cancellariam Apoſtolicam.*

4 *Tenor Conſtitutionis Pij V. ſuper tranſlatione d. Officij S. Pænitentiariæ apponitur.*

5 *Adeſt etiam Conſtitutio Vrbani VIII. per quam ſummi Pænitentiarij auctoritas non ſolùm confirmata, ſed notabiliter aucta fuit.*

6 *Dignitas maioris Pænitentiarij à Benedicto II. fuit inſtituta.*

7 *Hodie conferri ſolet alicui ex Eminentiſſ. S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus.*

8 *Iuriſdictio, & auctoritas Summi Pænitentiarij non expirat morte Pontificis.*

Gra-

9 *Gratia facta à Pœnitentiario non expirat morte Pontificis, etiam re integra.*

10 *Diſpenſationes, quæ fiunt à Legatis Apoſtolicis non expirant morte Pontificis.*

11 *Maiori Pœnitentiario ſubduntur Regens, Conſultores duo, Sigillator, Procuratores tres, ſeù Secretarij, & Scriptores tres, qui omnes ſua officia explent.*

12 *Regentis officium quale ſit.*

13 *Datarij munus quale.*

14 *Corrector ad quid teneatur.*

15 *Sigillatoris cura quæ ſit.*

16 *Procuratores, ſeù Secretarij viciſſim, & per turnum Memorialia omnia recipiunt.*

17 *Scriptores Supplicationes reſcribunt.*

18 *Officiales, & Miniſtri Sacræ Pœnitentiariæ debent eſſe Sacris Ordinibus initiati, vel ſaltem initiandi infra tempus ſibi à Sanctiſſimo præſcribendum.*

19 *Maior Pœnitentiarius ſemel ſaltem in menſe conuocat ſuos Officiales vnà cum Secretarijs; quæ conuocatio Signatura appellatur, & quarè.*

20 *Sacra Pœnitentiaria habet ſuam peculiarem Congregationem Cardinalium.*

21 *Sacra Congregatio Concilij non ſe ingerit in negocijs Sacræ Pœnitentiariæ.*

22 *Declarationes, quæ à Sacra Congregatione Concilij fiunt ſuper Impedimentis Matrimonij, & eorum Diſpenſatione, procedunt pro Diſpenſationibus pro vtroq; Foro, & non pro illis, quæ per ipſam Pœnitentiariam pro Foro conſcientiæ committuntur.*

23 *Pro caſibus occultis, & pro Abſolutionibus ſimplicibus, quæ ad Ordinarios Locorum circa publicos caſus diriguntur, Diplomata traduntur clauſa; at pro publicis caſibus circa Abſolutiones, Diſpenſationes, rehabilitationes, & ſimilia, ad Regularium fauorem, Diplomata ſunt patentia.*

24 *Quadrupliciter emanant Gratiæ à maiori Pœnitentiario, nempè in Foro Conſcientiæ, & in actu Sacramentalis Confeſſionis; In Foro Conſcientiæ tantum; In vtroq; Foro; Simpliciter abſq; vllius Fori expreſſione.*

25 *Quam auctoritatem maior Pœnitentiarius habeat circa ſæculares Perſonas.*

26 *Quid poſſit ad fauorem Regularium.*

27 *Materiæ recenſentur, circa quas auctoritas maioris Pœnitentiarij verſatur.*

28 *Expenditur Doctrina Zerolæ, quòd poſſit Pœnitentiarius ex iuſta cauſa concedere Dimiſſorias ad Ordines, ſi illæ à proprio Ordinario obtineri non poſſint.*

29 *In quibus poſſit Pœnitentiarius circa Matrimonium diſpenſare.*

30 *Circa Conſanguinitatem diſpenſare poteſt in Gradibus remotioribus tantùm.*

31 *Si Matrimonium non ſit adhuc contractum Pœnitentiarius in Conſanguinitate.*

32 *Omnes Diſpenſationes, quæ à Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ emanant, Gratis conceduntur.*

33 *Etiamſi eſſent Reualidatoriæ alterius Diſpenſationis, à Pontifice pro Foro externo nulliter impetratæ.*

34 *Quamuis in illa tacita fuiſſet aliqua qualitas, qua expreſſa, fuiſſet neceſſaria ſolutio compoſitionis.*

35 *Proponitur tenor Literarum S. Pœnitentiariæ ſuper Affinitate, ex Copula illicita prouenientē.*

36 *Quid ſi Matrimonium in d. caſu fuiſſet abſque Diſpenſatione contractum.*

37 *Quid ſi ambo Coniuges Impedimentum dictæ illicitæ Affinitatis ſciuiſſent.*

38 *Quid ſi poſt contractum à Coniugibus Matrimonium ſuperueniat Affinitas.*

39 *In Primo, & Secundo Conſanguinitatis Gradu non poteſt Pœnitentiarius diſpenſare.*

40 *Pœnitentiarius etiam ſuper remotioribus Gradibus Conſanguinitatis rariſſimè diſpenſat.*

41 *Si poſt Matrimonium bona fide contractum ſuperueniat notitia Impedimenti Conſanguinitatis, non diſpenſatur, niſi Coniuges ſtetiſſent in Matrimonio per aliquot annos.*

42 *Formula Literarum S. Pœnitentiariæ ſuper Diſpenſatione Impedimenti Cognationis ſpiritualis.*

43 *Quid ſi Matrimonium fuiſſet iam cum dicto Impedimento contractum.*

44 *Pœnitentiarius ſolet aliquando committere Declarationem, quod non fuerit contractum Impedimentum Cognationis.*

45 *Formula Literarum S Pœnitentiariæ ſuper Impedimento Criminis, & eius Diſpenſatione.*

46 *Quid ſi Impedimentum fuiſſet iam cum dicto Impedimento abſq; Diſpenſatione contractum.*

47 *Si per Machinationem, mors primi Coniugis ſequuta fuiſſet, difficillimè, & non niſi ex vrgentiſſimis cauſis, conceditur Diſpenſatio, maximè ſi veneno mors ſequuta fuerit.*

48 *Quid ſi vterq; Coniux machinatus ſit, & matrimonium fuerit cum dicto Impedimento contractum.*

49 *Si mors ſequuta fuerit veneno, pluries denegari ſolet Diſpenſatio, & tunc cauſæ Diſpenſationis diſcutiuntur in plena Signatura, an admittendæ ſint, necne.*

50 *Quid ſi Machinantes nondum contraxiſſent.*

51 *Si quis viuente Vxore Matrimonium cum alia, prioris Matrimonij inſcia, contraxerit de facto, & conſummauerit, remanet perpetuò inhabilis ad illud recontrahendum.*

52 *Quid ſi dictus, qui viuente Vxore, aliàm duxerit, mortua prima Vxore, neutro Adulterorum machina-*

china-

chinante, velit in ſecundo Matrimonio remanere.

53 *Si quis credens eius Coniugem eſſe mortuum bona fide, cum alio contrahat, non eſt opus Diſpenſatione, at ſi petatur à S. Pœnitentiaria, proponitur forma declaratoria.*

54 *Cauſæ referuntur, ex quibus Diſpenſatio ſupor Impedimento ſimplicis Voti Caſtitatis concedi ſolet. Prima eſt; ſi Orator, qui Caſtitatem vouit, ſtimulis Carnis reſiſtere non valeat.*

55 *Formula Diſpenſationis d. Impedimenti.*

56 *Vix talis cauſa ſubeſt, quæ ſufficiens ſit pro Diſpenſatione abſolutè concedenda; maiores enim cauſæ requiruntur ad diſpenſandum, quàm ad commutandum.*

57 *Formula Diſpenſationis ſuper eodem Voto, ſi Orator Matrimonium abſq; Diſpenſatione contraxit, & conſummauit.*

58 *Si Matrimonium fuiſſet contractum, ſed non conſummatum, quid agendum.*

59 *Secunda cauſa Diſpenſationis ſuper d. Voto, eſt, ſi Fœmina, quæ vouit, ſit iuuenis, formoſa, Parentibus orbata.*

60 *Tertia cauſa eſt, ſi Vxoratus, conſtãte Matrimonio, Caſtitatem vouit, & poſtea ad effectum petendi debitum coniugale, petit ſibi dictum Votũ commutari.*

61 *Quid ſi poſt Votum iam diù emiſſum petatur Diſpenſatio.*

62 *Cauſa commutationis Voti Religionis frequentior eſt, ſi is, qui Votum emiſit, non ſperet ob ſtimulos carnis continenter viuere poſſe.*

63 *Alia cauſa eſt, ob debilem Vouentis complexionem; & quomodo ex d. cauſa Literæ concedãtur.*

64 *Alia cauſa eſt, ſi Mulier, quæ vouit, non haberet Dotem ſufficientem, cum qua in Monaſterio recipiatur, & quomodo tunc concedantur Literæ.*

65 *Defectus Dotis, ad hoc vt Fœmina, quæ vouit Religionem ingredi, diſpenſari poſſit à Voto, debet conſiderari reſpectu diuerſorũ Monaſteriorum ſuæ Ciuitatis, nec opus eſt Prouinciam peragrare ad hoc vt recipiatur.*

66 *Quid ſi Orator alias obtinuiſſet Diſpenſationem, vel commutationem Voti Religionis, cum clauſula* Dummodò cælibẽ vitam ducat, *& poſtea Matrimonium contrahere velit.*

67 *Quid ſi Oratrix vouiſſet particulare Monaſteriũ ingredi, & eum non potuerit in eo recipi, Matrimonium contraxerit.*

68 *Alia cauſa eſt ſi Orator Filius vnicus Patri, iuraſſet Religionem ingredi, & Caſtitatem ſeruare, & facta diligentia, ob Infirmitates, quas pateretur, non eſſet receptus.*

69 *Alia cauſa eſt, ſi Orator Infirmitatibus oppreſſus, ſtimuliſq; carnis agitatus, petat commutationem Voti Religionis, ad effectum contrahendi Matrimonium.*

70 *Quid ſi ob ſolas Infirmitates non ſperat ſuſtinere poſſe illius Religionis onera.*

71 *Alia cauſa eſt, ſi Orator qui, Religionẽ vouit ſit Quinquagenarius, ſeù Sexagenarius.*

72 *Alia cauſa eſt, ſi poſt Votum emiſſum, & poſt Religionis ſuſceptum Habitum, illum dimiſerit ob debilem complexionem.*

73 *Quid agendum in dubio validitatis Voti.*

74 *Quomodò obſeruetur circa Votum pœnale, & eius commutationem.*

75 *Similis caſus proponitur.*

76 *Quid, ſi Orator, qui vouit, eo quod ſit iuſtè impeditus, petat prorogari tempus ad illud adimplendum.*

77 *Cauſæ explicantur, pro quibus admittuntur dilationes ad Votis ſatisfaciendum; prima eſt ſi is, qui vouit, habeat Parentes, vel Filios, ſeù Sorores, aut Neptes pauperes, & illius auxilio egeant.*

78 *Alia cauſa eſt, ſi Vouens habeat Filiam nubilẽ.*

79 *Alia cauſa eſt, ſi antequam Habitum Religioſum ſuſceperit, cupiat perficere curſum Studiorum.*

80 *Sacra Pœnitentiaria diſpenſare poteſt, & ſolet, ſuper Matrimonio rato, & non conſummato.*

81 *Proponitur caſus, in quo diſpenſatum fuit ſuper matrimonio rato.*

82 *Quid ſi ſecundus Coniux fuiſſet ignarus primi Matrimonij ſui Coniugis, & in dicta ignorantia perſeueraret tempore petita Diſpenſationis.*

83 *Quid ſi ex falſa cauſa fuerit obtenta Diſpenſatio à Summo Pontifice ſuper publico Impedimẽto, & recurſus habeatur ad Sacram Pœnitentiariam, eo quòd occultum ſit, quod ex falſa cauſa Diſpenſatio impetrata ſit.*

84 *Si poſt Matrimonium bona fide contractum, Impedimentum aliquod dirimens detegatur, & alias occultum, & tamen Oratores non abſtineant, quomodò concipiantur Literæ.*

85 *Quid ſi Oratores habuiſſent inter ſe Copulam ſub ſpe facilius obtinendi Diſpenſationem à Pontifice, & dictam ſpem habitam negaſſent.*

86 *Si plura adeſſent Impedimenta, ex quibus aliqua publica, & cætera occulta ſint, quid faciendum.*

87 *Omnia Impedimenta, quæ inter Oratores adſunt, debent explicari cum omnibus qualitatibus, & circumſtantijs aggrauantibus.*

88 *Quid exprimi debeat Pœnitentiaria pro Diſpenſatione, quæ petitur ſuper Affinitate de contrahendo.*

89 *Quid exprimi debeat pro Diſpenſatione petita ſuper Impedimento Affinitatis de contracto.*

90 *Quid exprimi debeat pro Diſpenſatione obtinenda ſuper Cognatione ſpirituali.*

91 *Quid exprimi debeat pro Diſpenſatione ſuper Impedimento occulto Conſanguinitatis, detecto poſt Matrimonium bona fide contractum.*

92 *Quid exprimi debeat pro Diſpenſatione ſuper Im-*

Digitized by Google

Impedimento Criminis.

93 Quid exprimi debeat prò Diſpenſatione ſuper Impedimento Voti Caſtitatis, ſeù Religionis.

94 Explicantur Clauſulæ, quæ ſolent contineri in Literis S. Pænitentiariæ.

95 Clauſula Diſcreto Viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario, quomodò intelligenda.

95 Confeſſarius, qui caret qualitatibus à Pænitentiario requiſitis, non poteſt Literas aperire.

97 Quamuis Confeſſarius electus ad aperiendum Literas ex communi errore Magiſter in Theologia, ſeù Doctor in Canonico reputetur, tamen aperire non poterit.

98 Nec ſufficit ſi dictus Confeſſarius in Iure Cæſareo Doctor ſit.

99 Nec ſufficiet ſi dictus Confeſſarius admiſſus fuerit ad Confeſſiones audiendas ab alio Ordinario, ſed requiritur neceſſariò, vt approbatus ſit ab Ordinario illius Diœceſis in qua Diploma exequi debet, nec requiritur, vt ab Ordinario Pænitentis approbatus ſit.

100 Quamuis d. Confeßarius ſit Licentiatus, & Doctoratui proximus, tamen exequi non poterit, quia requiruntur de forma qualitates in Literis contentæ.

101 Non poſſunt has Literas aperire Regulares, qui; iuxta ſuorum Ordinum inſtituta, Magiſtrorum Priuilegijs fruuntur, & Magiſtri appellantur.

102 Si Confeſſarius habeat requiſita, ſed indoctiſſimus ſit, poteſt aperire.

103 Nonnulli Generales Religionum poſſunt ex Priuilegio aperire.

104 Alij Regulares Mendicantes habent huiuſmodi Priuilegium.

105 Diſpenſatio poteſt fieri extra actum Confeſſionis; cum non ſit res pertinens ad Confeſſionem.

106 Stylus tamen Curiæ ita ſe habet, vt Diſpenſatio fieri debeat audita Sacramentali Confeſſione.

107 Verba audita in Sacramentali Confeſſione, & non aliter, conditionem important, & formam.

108 Forma non ſeruata corruit actus.

109 Stylus, quod Diſpenſatio fieri debeat audita Sacramentali Confeſſione, fuit introductus tempore Pontificatus Pauli V.

110 Aliud eſt Forus Conſcientiæ, & aliud Forus Pœnitentiæ.

111 Si Confeſſio reddatur nulla ex aliquo defectu integritatis, vel Attritionis, vel ex alia cauſa, nihilominus Diſpenſatio valebit.

112 Confeſſio, vt præmittatur ante Diſpenſationem, non eßet neceßaria, niſi Papa ſic in illo caſu præciperet.

113 Diſpenſatio valebit, quamuis Confeſſio inualida, vt diximus, niſi inualiditas eſſet circa rem, ſuper qua petitur Diſpenſatio.

114 Quatuor Dubia reſoluuntur à Sanchez.

115 Quid ſi Confeßarius fuiſſet ſemel approbatus, ſed eius licentia poſtmodum fuiſſet occultè reuocata

116 Quid ſi Confeßarius non fuißet approbatus ab Ordinario, ſi aliàs conſtet de eius approbatione ex publico documento alicuius Achademiæ.

117 Quid ſi fuerit approbatus cum limitatione Perſonarum.

118 Quid ſi Confeßarius ſit indoctiſſimus, ſed habeat alia requiſita.

119 Quid ſi Literæ per errorem præſententur Confeſſario, qui, quamuis communi errore exiſtimetur habere qualitates requiſitas, tamen illis careat.

120 Si Confeſſarius munus ſuum minus benè expleuit, an poſſit alius adiri.

121 Ordinarius Delegatus, cum ſit Iudex in Foro externo, ſemel capto Iudicio, variare non poteſt.

122 Ex iuſta cauſa poteſt variari Confeſſor, irrequiſito Maiori Pænitentiario.

123 Confeſſarius poteſt ſe retractare, & ſententiam mutare.

124 Poßunt eligi duo Confeſſarij, nempè vnus pro Diſpenſatione, & alius vt Prolem legitimet, limita tamen, vt ibi.

125 Si Confeſſarius iam diſpenſauit, non poteſt canere Palinodiam.

126 Non omnis timor, & periculum Incontinentiæ ſufficiunt ad diſpenſandum ſuper Voto Caſtitatis.

127 Clauſula, vt Confeſſarius teneatur indagare veritatem Precum eſt de forma.

128 Non tenetur Diſpenſandus iurare, ſe dicturum veritatem.

129 Si Confeſſarius extrà Confeſſionem ſciat Preces falſas eſſe quamuis Pænitens aſſerat eſſe veras, non debet diſpenſare.

130 Si adſit aliud Impedimentum dirimens inter contrahere volentes, ac Pænitens aſſerat fuiße diſpenſatum, Confeſſarius debet ei credere.

131 Si Confeßarius omitteret examē veritatis Precum, non valet Diſpenſatio, quamuis etiam ipſæ Preces veræ eſſent.

132 Clauſula, quæ apponitur alio modo, & aliter quā Iure inest, importat conditionem, & formam.

133 Quamuis Preces veræ ſint, ſi Confeſſarius, veritatis inſcius, diſpenſet, nulla eſt Diſpenſatio.

134 Si aliter, quàm per Confeſſionem, de Precum veritate Confeſſori conſtet, non erit neceßarium dictum examen præmittere.

135 Nec pariter opus erit examine, ſi Confeßarius ex ipſa Confeſſione Sacramentali veritatem nouit

136 Monita, & conſilia opportuna, quæ Confeſſori in Literis S. Pænitentiariæ iniunguntur non inducunt conditionem, ſed tantùm inſtructionem pro Confeſſario.

137 Confeſſarius omittendo monita, & conſilia, non committit peccatum, ſi in diligenti Pænitentis examinatione non deficiat.

138

138 *Preces narratæ S. Pœnitentiariæ debent eſſe veræ tempore impetrationis Literarum, & ita etiam ſubſiſtere tempore exequutionis.*

139 *Quomodo intelligi debeat Clauſula in Literis S. Pœnitentiariæ appoſita, nempè, vt Diſpenſandum à mutatione Propoſiti abſoluat.*

140 *Diſpenſationes, & Commutationes fieri poſſunt etiam extrà actum Confeſſionis, poſt auditam ipſam Confeſſionem.*

141 *Diſpenſatio committitur à S. Pœnitentiaria pro Conſcientiæ Foro, & non pro foro Pœnitentiæ, & ideò intelligitur extrà actum Confeſſionis.*

142 *Quamuis Confeſſarius non poſſit non imponere aliquas Confeſſiones, & aliqua Pœnitentiæ opera perpetua, quantitas tamen horum operum remittitur Confeſſarij arbitrio.*

143 *Quantitas dictorum operum, de quibus numero præcedenti, non debet imponi ad libitum, ſed ſecundum regulas prudentiæ.*

144 *Clauſula* Secundum Deum, *quomodò ſit intelligenda.*

145 *Confeſſarius non poterit imponere Confeſſionem frequentiorem, quam menſtruam, ſed tamen poterit imponere bimeſtrem, ſeù trimeſtrem.*

146 *Ille cui Confeſſio imponitur ſingulis Menſibus, ſatisfacere poterit quocumq; die illius Menſis.*

147 *Quando in Literis Pœnitentiariæ imponitur Confeſſio ſingulis Menſibus, verificatur in vno quoque die Menſis.*

148 *Si Diſpenſatus non ſatisfaciat Confeſſioni in vno Menſe, non tenetur in ſequenti duplicare.*

149 *Non tenetur duplicare in illo Menſe in quo confitetur, vt ſatisfaciat Eccleſiæ præcepto.*

150 *Si Pœnitens teneretur ex alio Voto Confeſſiones menſtruas facere, non poteſt vnica Confeſſione vtriq; obligationi ſatisfacere.*

151 *Non poteſt Confeſſor imponere eas Confeſſiones, ad quas Pœnitens aliunde tenetur.*

152 *Confeſſarius poterit minuere frequentiam Confeſſionis.*

153 *Quæ, & qualia opera poſſit Confeſſarius iniungere.*

154 *Pœnitentia, ſi non præſcribatur in mandato, vt ſit perpetua, poteſt dari temporalis.*

155 *In pœnalibus eſt facienda benignior interpretatio.*

156 *Clauſula, vt Literæ dilanientur; quomodo ſit accipienda.*

157 *Poteſt Confeſſarius facere aliquam fidem de Abſolutione, vel Diſpenſatione.*

158 *Diſpenſatio facta à Cōfeſſario ſuper occulto Impedimento, non prodeſt ſi Impedimentum detegatur.*

159 *Quid facere debet Parochus, dum ipſi ab aliquo denunciatur Impedimentum, ſuper quo fuit occultè obtenta Diſpenſatio.*

160 *Scientes Impedimentum inter aliquos adeſſe, at ſcientes etiam Diſpenſationem obtentam, non tenentur denunciare.*

161 *Non tenentur Diſpenſati fateri occultum Impedimentum Iudici, ſuper quo occultè fuit facta Diſpenſatio.*

162 *Ad impediendum Matrimonium non ſufficit vnicus Teſtis, ſi ſuper Impedimento fuit ſecretò facta Diſpenſatio.*

163 *Ad impediendum Matrimonium contrahēdū ſufficit vnicus Teſtis.*

164 *Si Impedimentum occultum, ſuper quo fuit facta Diſpenſatio, detegatur, Proles reputabitur illegitima.*

165 *Dum Coniuges cum Impedimēto dirimenti, ignorato bona fide vtriuſq; vel alterius eorum, Matrimonium inter ſe contraxerint, Proles erit legitima; Parens tamen, quia fuit in mala fide, non reputabitur legitimus reſpectu dicti Filij in Foro externo.*

166 *Filij per Literas Sacræ Pœnitentiariæ legitimati, ſi Impedimentum non detegatur, non erunt Irregulares in foro Conſcientiæ.*

167 *Quando dicatur Impedimentum eſſe occultum.*

168 *Quando dicatur eſſe publicum.*

169 *Occultum erit Impedimentum, quamuis Oratores ſciant, ſed non ſciant ſub hac formalitate, quod ſit Impedimentum.*

170 *Quid ſi fuerit deductum ad Forum contentioſum.*

171 *Quid ſi reus falſis Teſtibus ſe defenderit.*

172 *Quid ſi Iudex retineat penes ſe cauſam, nec Reum citet.*

173 *Ad hoc vt Impedimentum deductum ad Forum contentioſum deſinat eſſe occultum, exigitur, vt ſit deductum ad Forum contentioſum, & ſimul parti intimatum.*

174 *Si Impedimentum, ſuper quo Confeſſario commiſſa fuit Diſpenſatio, deductum ſit ad Forum contentioſum, & in eo pendeat, non poterit diſpenſari, donec Reus abſolutus fuerit.*

175 *Poteſt aliquid materialiter eſſe publicum, formaliter verò, & ſecundum quid, eſſe occultum, vt exemplificatur in exemplis, quæ hic proponuntur.*

176 *Nec obſtat, ad hoc vt dicatur Impedimentum eſſe occultum, ſi à principio fuerit publicum, at tractu temporis fiat occultum.*

177 *Impedimentum deductum ad Pontificem, non dicitur deductum ad Forum Iudicialem.*

178 *Clauſula, quæ imponitur Confeſſario, vt experiatur, an ſeparatio inter Oratores fieri poſſit abſq; ſcandalo, quomodò intelligenda ſit.*

179 *Quando neceſſe ſit dictam experientiam facere.*

180 *Non debet Cōfeſſarius multū inſiſtere in perquirendo, an periculum Incontinentiæ ſit in cohabitatione Coniugum, ſi ipſi probabiliter de Incontinentia timendum videatur.*

181 *Non videtur conditio neceſſaria, vt alter Co-*

niux

niux prius de prioris conſenſus uullitate certioretur.

182 *Sæpè contingit, vt non poſſit nullitas Matrimonÿ Coniugi detegi, abſque periculo manifeſtandi delictum.*

183 *Reÿcitur doctrina Gutierez, docentis neceſſariã omninò eſſe dictam certiorationem.*

184 *Si ex dicta certioratione non timeantur ſcandala, benè erit, vt Confeſſarius Coniugem ignorantem ſaltem remotè moneat, vt ſi forſan Matrimonium eſſet nullum, de nouo conſentiat.*

185 *Clauſula,* Ita quòd, ſi Vxori, cui coniũgetur, ſuperuixerit, Caſtitatem ſeruet, *quomodo ſit accipienda.*

186 *Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis, non poteſt, ſoluto Matrimonio, aliud inire, abſque Diſpenſatione.*

187 *Dictio,* Legitimè, *quæ ſolet apponi in Literis Diſpenſationis, ideſt, vt Matrimonium Orator legitimè contrahere poſſit, intelligitur, vt validè contrahat; vnde, ſi Matrimonium eſſet nullum, adhuc poterit aliud validum inire.*

188 *Si poſt contractum Matrimonium, in vim Diſpenſationis Voti, ſed non conſummatum, moreretur Coniux, vel profiteretur in aliqua Religione, adhuc poterit Diſpenſatus aliud Matrimonium inire.*

189 *Diſpenſatio extinguitur primo actu, ſi interueniat dolus, & fraus.*

190 *Clauſula,* Gratis vbiq; *quid importet.*

191 *Si quis, impetrata Diſpenſatione, pro vtroq; Forò à Pontifice, tacuiſſet aliquam qualitatem occultam, quæ ſi expreſſa fuiſſet Pontifici, maiorem Compoſitionem ſoluiſſet.*

192 *Clauſula,* Et alijs, quæ de iure fuerint iniungenda.

193 *Clauſula,* Aliud Canonicum non obſtet.

194 *Clauſula,* Miſericorditer in Dño diſpenſet.

195 *Miſericors Diſpenſatio quæ dicatur.*

196 *Clauſula,* Prolem exinde ſuſcipiendam legitimã nunciando &c. *quomodo intelligenda.*

197 *Proles legitimata in Foro conſcientiæ non legitimatur in Foro Fori.*

198 *Detecto Impedimento, ſuper quo fuit occultè diſpenſatum, ſequitur Illegitimatio Prolis.*

199 *Diſpenſatio facta pro Foro Conſcientiæ, non ſuffragatur pro Foro Fori.*

200 *Dictio,* Nullatenus, *quid importet.*

201 *Clauſula,* Poſtquã omnẽ recidiuę cõuerſationis occaſionẽ abſtulerit, *quid importet.*

202 *Confeſſarius nec debet, nec poteſt ad Abſolutionem, & Diſpenſationem deuenire, niſi priùs remota fuerit occaſio recidiuæ conuerſationis.*

203 *Cohabitatio Maris, & Fæminæ eſt diſpoſitio ad Copulam.*

204 *Qui amat periculum peribit in illo.*

205 *Clauſula,* In Foro conſcientiæ tantum, *quomodo intelligenda.*

206 *Maior Pœnitentiarius non ſe ingerit in delictis publicis Laicorum, vt ſunt delicta extra caſus Cenſurarum.*

207 *Clauſula,* Diſpẽſãdo cõmutes, *quid importet.*

208 *Clauſula,* Tamdiù duratura &c. *quomodo intelligenda.*

209 *Clauſula* Secundum Deum, *quomodò intelligenda.*

210 *Clauſula,* Quòd ſi vnquàm extrà Matrimonium fornicatus fuerit, *quid ſignificet.*

211 *Clauſula,* Ad finem vt ea adimplens meminiſſe ſemper poſſit obligationis &c.

De Diſpenſationibus Matrimonialibus, quę ſuper occultis Impedimentis à Prętorio Sacrę Pęnitentiariæ emanãt.

C A P. VIII.

1 EA, quæ hucuſq; dicta ſunt, ritè procedunt pro Diſpenſationibus, quæ ſuper publicis Impedimentis à Papa, pro Foro externo, conceduntur; at diuerſimodè ſe habet Praxis, reſpectu illarum Diſpenſationum, quæ pro Foro interno à Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ emanant, ſuper occultis; de quibus cũ infra ſit habendus ſermo.

2 Præmitto; quòd ab ipſis primitiuæ Eccleſiæ temporibus S. Pœnitentiariæ Prætorium regebatur à Viris integritate vitæ & ſcientia conſpicuis, non ſine magna auctoritate, & veneratione, vt refert Rota coram Merlino *deciſ. 744. n. 3.* poſtmodum tempore Põtificatus Marcelli I. per quindecim S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales rectum, & adminiſtratum fuit; dicta Rota *n. 4. l. c.* & curſu temporis maior Pœnitentiarius à Benedicto II. fuit inſtitutus, vt dicemus.

3 Antiquo tempore pleræque Diſpenſationes Matrimoniales tranſibant per Officium Sacræ Pœnitentiariæ, ſub nomine Maioris Pœnitentiarij, vt teſtatur Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 4. nu. 4.* ſed poſtmodum Officium præfatum à Pio V. Summo Pontifice per quandam ſuam peculiarem Conſtitutionem, quæ incipit, *In omnibus rebus humanis,* ſub

Datum Romæ apud S. Petrum A. I. D. 1569. quintodecimo Calend. Iunij, Pontificatus ſui Anno 4. translatum fuit in Cancellariam Apoſtolicam, itaut dictæ Pœnitentiariæ Officiales in poſterum minoris Gratiæ nuncupentur; cuius Conſtitutionis tenorem refert ad verbum idem Corradus *d. cap. 4. n. 6.* & hic tranſplantare placuit, cùm ex eius lectura magis practicabilia, quæ ad Prætorium ipſius Pœnitentiariæ ſpectant, percipi poſſint.

4 *Pius Epiſcopus Seruus Seruorum Dei; Ad perpetuam rei memoriam; In omnibus rebus nihil tàm perfectè inſtitui, nihil vllis Legibus, Sanctionibuſq; tàm diligenter muniri poteſt, quin id lubrica, & præceps, malorumq; omnium effectrix cupiditas, nouis quotidie artibus, peruertere, & corrumpere moliatur; Quocirca omnes ad huius præcelſa Dignitatis faſtigium euecti, perpetua quadam neceſſitate coguntur, nuſquam oculos à commiſſo ſibi Grege auertere, ſed continenter vigiles circumferre, vt quandocumq; vſus poſcit, nouis modò Legibus ferendis, modò veteribus corrigendis, vel ad vſum reuocandis, ea qua paulatim deprauata ſunt, in melius reformentur; Quod quidem nos iam inde ab ipſo Pontificatus noſtri principio, & libenter fecimus, & quantum in nobis eſt, illud idem ſtatutum vrgere, & proſequi, annuente Deo, conamur; neq; quicquam nobis eſt, vel præclarius, vel optabilius, quàm vt collapſos à vetere diſciplina mores, ad priſtinam ſuam integritatem denuò erectos, & in Agro Domini a prauarum conſuetudinum ſentibus omnia diligenter perpurgata videamus; ſed ne, dùm ea, quæ ad communem totius corporis ſalutem pertinent tantopere procurantur, quiſquam nos accuſet, quod eam partem, quæ nobis proxima eſt, negligamus, neq; illius vlceribus neceſſarium ſalutis remedium applicemus, Diuino auxilio freti, Curiæ noſtræ vniuerſæ reformationem iam dudum oculis noſtris obuerſantem, aggredi decreuimus, pro qua, etſi ante hac nonnulli Prædeceſſores noſtri multa ſanctè, & ſalutariter ordinarunt, hominum tamen fragilitate, non ita multo poſt aut neglecta, aut corrupta ſunt, alijs atq; alijs aliena ſuo ſibi officio vſurpantibus, & dictæ Curiæ expeditiones inuicem confundentibus, quarum ſingulis ſagax illa Vetuſtas proprium, & diſtinctum pro cuiuſq; diuerſitate, & materiæ genere, Officium tanto ſtudio aſſignauit; Vndè nos operæ pretium fore arbitrati illud in primis conari, vt quod cuiq; Ordini, quod cuiq; Officio congruit, ad illud idem reuocetur; demum ſapienter prouidere, & prouidenter ſtatuere, per quos Viros, quibuſq; modis, Curiæ prædicta negocia, pro rerum, temporum, & locorum qualitate, deinceps dirigantur: At quia cæteris omnibus illa anteponere neceſſe eſt ex quibus perdere dignoſcitur periculum Animarum, Nos huiuſce Reformationis exordium à Pœnitentiaria noſtra Officio capere inſtituimus, eiuſq; rei cauſa omnem auctoritatem ordinariam, & delegatam, omniaq; Priuilegia, Facultates, & Indulta ideò duximus reuocanda, vt habita de Miniſtrorum qualitate, numero, functionibus, & officijs, ratione explicata, nouam futuris formam de integro præſcribere valeamus, qua ipſum Pœnitentiariæ Officium certis quibusdam Facultatibus, quæ alijs Officijs magis conueniunt, exoneratum, atq; expeditum, de hinc ea, quæ Animarum ſalutem præcipue concernunt attentiore ſtudio proſequantur.*

Primum igitur omnium de huiuſmodi Officio, Miniſtris, & Functionibus, rationem prodere volenses, de Apoſtolicæ Poteſtatis plenitudine, omnia, & ſingula Loca, ſeù Officia Referendariorũ, Correctorum, & Reuiſoris; necnon functiones, & exercitia Scriptorum, qui vigintiſeptem, & Procuratorum, qui viginti quatuor ſunt, quorũq; Procuratorum octo Officia ad diſpoſitionem pro tempore exiſtentis Maioris Pœnitentiarij pertinere noſcuntur, in eodem Pœnitentiariæ Officio perpetuò ſupprimimus, & abolemus, eorumq; Scriptorum, Procuratorum rationem aliorum habituri, illos omnes iam nunc ab ipſo Pœnitentiariæ Officio amouemus; ac dictum Officiũ de hinc Maiori Pœnitentiario, Regente, Datario, vno Correctore, vno Magiſtro in Theologia, vno Doctore in Decretis, duobus Procuratoribus, duobus Scriptoribus, & vno Sigillatore [quos pro futuris rebus, & negotijs illius ſatis eſſe duximus] perpetuò conſtare volumus, horumq; omnium Officiorũ in ipſo Pœnitentiariæ Officio conſtitutorum venditionem, aut quamuis aliam, ad voluntatem tacitam, vel expreſſam ea dimittentium diſpoſitionem, expreſsè prohibemus, ſed illa omnia probis, & peritis, Gratis omninò, & ſine aliqua dimittentium, aut aliorum quorumcumque acceptione concedantur. Quod ſi ſecus factum fuerit, quæcumq; conceſſiones de illis pro tempore factæ nullius ſint roboris, vel momenti.

Propterea ſtatuimus, & ordinamus, vt deinceps in perpetuum Maior Pœnitẽtiarius officium ſuum per ſe ipſum exerceat, qui ſit Presbyter, Magiſter in Theologia, ſeù Decretorum Doctor, & ſi cauſa legitima, à Romano Pontifice admiſſa; abſens, ſeù impeditus fuerit, vnum alium ex S. Ro. Eccleſiæ Cardinalibus, prædictis qualitatibus inſignitum, ſibi Pro pœnitentiarium ſubroget, qui interim hoc munus etiam per ſe ipſum proſequatur, Literaſq; non Pœnitentiarij Delegantis, ſed ſuo proprio nomine iubeat expediri.

Similiter Regens, Datarius, Magiſter in Theologia, & Decretorum Doctor in eximia doctri-

na

Digitized by Google

næ præſtantes, caſuumq; Conſcientiæ periti; item Corrector in decretis, ſtylo, cæteriſq; Pœnitentiariæ rebus diligenter verſatus, & inſtructus; ac etiam Sigillator probatæ vitæ, & vbi id munus poſtulat, omniũ Officij expeditionum peritus: Qui omnes, Pœnitentiarij cura, & ſollicitudine delecti, & à Romano Pontifice confirmati, ad ſuum quiſq; officium admittantur: Procuratores quoque, & Scriptores prædicti vita, moribusque integris ornati, ad ſuum quiſq; officium exercendum idonei.

Ad hæc omnes prædicti Officij Miniſtri, etiam Procuratores, & Scriptores, ſint Præsbyteri, vel certè in aliquo ex Sacris Ordinibus conſtituti, huiuſmodi Arcanorum continentiſſimi, quorum etiam Iuramento, de fidelitate præſtanda, aſcribatur, quod nec occultos Caſus huiuſmodi, nec Perſonas vnquàm cuiquam extra Officiũ reuelabũt; Qui ſecus fecerint, non leuius, quàm Præsbyteri, peccatorum Confeſſiones prodere audentes, puniantur.

Procuratoriæ autem & Scriptoriæ Officia ita demum à maiore Pœnitentiario illis concedantur, qui prius à Regente, & Correctore ſuper vita, moribus, ætate, ſcientia, & alijs qualitatibus requiſitis diligenter, ac propoſitis Edictis, & mora ſex dierum præcedente per concurſum examinati, & idonei comprobati fuerint, alioqui omnes conceſſiones, etiamſi à Romano Pontifice ex aliqua cauſa pro tempore factæ fuerint, pro irritis habeantur.

Omnes verò ſupradicti officia ſua per ſe ipſos tùm diligenter, tùm etiam fideliter exerceant, ſoliq; præſentes, & actu exercentes, niſi legitimè impediti, fructus, & emolumenta percipiant, quorum ſingulis certum, ſtatutumq; aliunde ſtipendium cuiq; conuenions aſſignare intendimus, quo ſolo contenti eſſe debeant, nihilq; aliud alio extraordinario labore, tàm procurando, quàm ſcribendo, aut recognoſcendo, & examinando, capere poſſint; Quicumque ſecus fecerint, officio ſuo huiuſmodi priuati, Excommunicationis quoque ſententia innodati eo ipſo cenſeantur, cuius Abſolutionis beneficium ab alio, quàm Romano Pontifice [excepto mortis articulo] nequeant obtinere.

Vt autem negocia vniuerſa, qua decet puritate, & diligentia dirigantur, prædictus Regens petitiones, caſuſq; omnes ad prædictum Officium deductos examinet diligenter, quæque perſpicua, & ſecundum communem in eodẽ Officio curſum, abſq; difficultate expediri conſueuerint, eadem expediri iubeat, nihilq; omninò, vel ordinariũ, aut clarum, niſi prius ab ipſo recognitum, & probatum, Procuratores expedire incipiant; dubia verò, vel obſcura, vel difficultate obſtructa Regens ipſe ad maiorem Pœnitentiarium referat, vt diligentius examinentur; Demum in eius Signatura propoſita cum maturo omnium iudicio decidantur.

Cæterùm materiæ omnes, ſiuè conficiendæ, ſiuè ſcribendæ, inter Procuratores, & Scriptores cura Sigillatoris æqualiter diuidantur.

Sed vt Literæ prædictæ ſtylo ſuo conſcriptæ ſanæ, & incorruptæ emittantur, Corrector prædictus, antequàm illæ ſcribantur, ſchedulas, ſiuè minutas earum à prædictis Procuratoribus conficiendas cum Supplicatione expedita diligenter recognoſcat, examinet, & corrigat, vt inde Literæ ipſæ mundæ, & integræ, raſuriſq; prorſus carentes expediantur; Itemq; ſuper omnibus materijs, tàm ordinarijs, quàm extraordinarijs, Supplicationes, vbi illis opus erit, in totum expediri debeant prius, quàm ad expeditionem Literarũ ſuper illis quoquo pacto procedatur.

Deniq; Sigillator prædictus Literas omnes eatenus recognoſcat, vt manus requiſitæ illis appoſitæ ſint, & eorum Datæ cum libello Supplicationis concordent; Deinde ipſas Sigillo Pœnitentiariæ obſignet, & in totum Gratis vbiq; expeditas, tũ demùm eas Procuratoribus reſignet.

Illud autem ſancte, & immaculatè apud Officium prædictum volumus obſeruari, vt nihil prorſus pro Literarum conſuetudine, & expeditione, nec aliàs etiam pro cera, pro charta, atracmento, cera, capſula, cordulis, alijſq; rebus ad ipſam expeditionem pertinentibus, exoluatur, rationem aliunde habituri, vnde hæc omnia ſimulq; Miniſtrorum omnium ſtipendia debeant comparari.

Sed ne quid rerum dictæ Pœnitentiariæ lapſu temporis pereat, neglectumue iaceat, Sigillator ipſe omnia Exemplaria, Literas, Scripturas, & Inſtrumenta quorumcũq; Priuilegiorum, Facultatum, Conceſſionum, Prohibitionum, Reformationum, & cæterorum omnium dictum Officiũ Pœnitentiariæ in vniuerſum, & priuatim concernentium fideliter, ac cum periculo ſuo aſſeruet, deq; his omnibus authenticum Inuentariũ, ac Regeſtum conficiat, cui quicquid poſtea additum, ſtatutum, conceſſum, vel vetitum erit illud totum qualecumq; quàmprimùm adſcribatur, & ſic deinceps hæc omnia in futurorum Sigillatorum fidem cum eiſdem conditionibus, & periculis deponantur.

Ad retinendam verò in dicto Officio puritatem, & confirmandam ſingulorum fidem, diſtrictè præcipimus, vt Iuramenta, quæ in admiſſione Officialium requiruntur ad præſentem noſtram Reformationem accommodata quotannis in manibus dicti Maioris Pœnitentiarij debeant iterari.

Monemus inſuper omnes, & ſingulos ſupradictos, vt caueant diligenter, ne in officiorum ſuorum exercitio fraus, vel dolus quoquo modo admit-

Digitized by Google

mittatur, vel Captio inducatur, neue ipſi partibus quicquam doloſe, & ſraudolenter ſuggerant, quo facilius optata impetrare poſſint, ſed ſolùm petitiones iuſtas, rationabiles, & honeſtas recipiant, & proponant; Quod ſi dolum, vel fraudem feciſſe, aut quicquam, vel minimũ, pro labore, aut alio quoquo modo accepiſſe conuicti fuerint, præter illas Cenſuras, & pœnas, quæ contrà talia admittentes quomodocumq. propoſitæ ſunt, in pœnam priuationis officiorum ſuorum incurrant, & ad futura inhabiles, infameſq; reputentur, prout nos illos priuatos, inhabiles, & infames declaramus eò ipſo.

Decernentes ex nunc irritum, & inane quicquid ſecus ſuper prædictis, aut eorum aliquo, à quoquam quauis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Non obſtantibus noſtra, De nõ tollẽdo Iure quęſito, *& alijs Apoſtolicis Conſtitutionibus, ac decreto Officiorum prædictorum numero etiam pluries à Romanis Pontificibus reducto, necnon Officij Pœnitentiariæ huiuſmodi Iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis Statutis, vetere ſtylo, & conſuetudinibus, quantocumq; tempore obſeruatis, cæteriſq; contrarijs quibuſcumq;*

Depulſa igitur omnis auaritiæ fœditate pro ſe quiſq; piam caſtamq; mentem ad impoſitum ſibi munus pro Dei æterni gloria, & Chriſti fideliũ ſalute alacriter intendat, & pro virili parte conetur, vt cuncta proſpera, & hoc tanto Officio digna ſuccedant, Sedeſq; Apoſtolica pro benè geſtis condignæ laudis præconio in ſingulis Chriſtiani orbis partibus plenius celebretur; Nulli ergo omnino hominum liceat hanc Paginam noſtræ Suppreſſionis, Abolitionis, Amotionis, Prohibitionis, Statuti, Ordinationis, Intentionis, Præcepti, Monitionis, Decreti, Declarationis, & Voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præſumpſerit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum; Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ, milleſimo quingenteſimo ſexageſimo nono, quintodecimo Cal. Iunij; Pontificatus Noſtri Anno quarto.

5 Adeſt inſuper alia Conſtiturio Vrbani VIII. Summi Pontificis in forma Breuis, ſub die 27. Septembris 1634. per quam ſummi Pęnitentiarij auctoritas non ſolũ confirmata, ſed notabiliter aucta fuit.

6 Dignitas maioris Pœnitentiarij à Benedicto Papa huius Nominis ſecundo inſtituta fuit, vt notat Grauatius in Annotation. ad Capitulum ſecundum Praxis Veſtrij, relatus à Marco Paulo Leone Societatis Ieſu, in Praxi ad Literas, *& Bullas Maioris Pœnitentiarij, & Sacræ Pœnitentiariæ Officij* in principio primæ partis, & eius iuriſdictio, ante quàm dicta reformatio facta eſſet, ampliſſima erat, vt
7 teſtatur dictus Pat. Leo *l. c.* Hodie tamen
conferri ſolet alicui ex Eminentiſs. DD.
S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, qui
ætate, moribus, ſcientia, prudentia, ac
8 benignitate conſpicuus ſit, & eius iuriſ-
dictio, & auctoritas non expirat morte
Papæ; *Clem. 2. de elect. §. Eo tamen prouiſo,*
vt docent dictus Pat. Leo *l. c. verſ. Per*
mortem, pag. Mihi 2. Filiuccius *tomo pr. tract.*
10. part. 2. cap. 10. nu. 348. Diana *part. 8.*
tract. 3. reſol. 98. verſ. Secundum eſt; Merolla
tomo 2. diſp. 4. cap. 6. nu. 514. Gutierez *de*
Matrim. cap. 125. nu. 23. Reginald. *lib. 31.*
cap. 27. n. 220. Zerola *in Praxi Epiſc. part.*
9 *2. verbo Pœnitentiarius. § 6.* Vadè Gratia
facta ab ipſo Pœnitentiario non expira-
bit morte Pontificis, etiam re integra;
idem Gutierez *l. c.* Gabriel *conſ. 83. n. 74.*
10 *tomo pr.* Merolla *l. c.* & ſic etiam Diſpen-
ſationes, quæ fiunt à Legatis Apoſtoli-
cis, *cap. Legatos 2. de off. Legati in ſexto,* Re-
ginaldus, & Merolla *ll. cc.*

11 Maiori Pœnitentiario, iuxta tenorem, & formam dictæ Conſtitutionis Pij V. ſubduntur Regens, Conſultores duo, Sigillator, Procuratores tres, qui omnes ſua officia per ſe explent.

12 Regens vices maioris Pœnitentiarij gerit, ſupplices Libellos Sacræ Pœnitentiariæ porrectos recipit, & ſubſignat, Decretaq; deſuper opportuna apponit, concedendo, vel denegando petita,

13 Datarius in calce Supplicationum Datam apponit diei, menſis, & anni, Pontificatus Pontificis regnantis.

14 Corrector, ſeù Reuiſor Supplicationes à Procuratoribus eiusdem Officij confectas conſiderat, corrigit, notat, & ſubſcribit.

15 Sigillator publicum Sacræ Pœnitentiariæ Sigillum penes ſe retinet, Literas, ac Bullas maioris Pœnitentiarij nomine expediendas ſubſcribit.

16 Procuratores, ſeù Secretarij viciſſim, & per turnum Memorialia omnia recipiunt, quæ à Curialibus, & alijs Perſonis per quoddam foramen deijciũtur in Capſulam, quæ in domo Domini Regentis manet ad id deſtinata, & ſuper materijs propoſitis Supplicationes conficiunt, & Bullas, ſeù Literas in forma Breuis expediunt.

17 Scriptores Supplicationes reſcribunt in

Charta

Charta pergamena, & ſic reſcriptas dant
ipſis Procuratoribus, ſeù Secretarijs ex-
pediendas.
18 Omnes tamen prædicti Officiales, & Mi-
niſtri debent eſſe Sacris Ordinibus initia-
ti, vel ſaltem initiandi intra tempus ſibi
à Sanctiſs. propterea præſcribendum; Vi-
de Marcum Paulum Leonem *in principio
primæ partis d. Praxis.*
19 Maior Pœnitentiarius ſemel ſaltem in
menſe conuocat ſuos Officiales, vnà cum
Secretaris; Quæ conuocatio, Signatura
appellatur, eò quòd ibi ſignantur Memo-
rialia à Domino Regente, & diſcutiun-
tur grauiores caſus, qui in dies propo-
nuntur.
20 Habet inſuper Sacra Pęnitentiaria ſuam
peculiarem Congregationem Eminentiſ-
ſimorum Cardinalium, in qua caſus dif-
ficiliores in dies occurrentes proponun-
tur, diſcutiuntur, & deciduntur; Nec
21 in negocijs eiusdem ſe ingerit Sacra Con-
22 gregatio Concilij; vnde declarationes,
quæ fiunt ab ipſa Congregatione Conci-
lij ſuper Impedimentis Matrimonij, &
eorum Diſpenſationibus locum habent,
& intelligi debent pro Diſpenſationibus,
quæ pro vtroq; Foro Ordinarijs dirigun-
tur, non autem de illis, quæ per ipſam
Pœnitentiatiam pro Foro Conſcientiæ,
tantùm Confeſſarijs committuntur, vt be-
nè animaduertit Corradus *in Praxi Diſ-
penſation. Apoſt. lib. 8. cap. pr. n. 53.*
23 Pro caſibus occultis, & pro ſimplici-
bus Abſolutionibus, quæ ad Ordinarios
locorum diriguntur, circa publicos caſus,
Diplomata traduntur clauſa, ad formam
Literarum familiarium Sigillo munita;
at pro publicis caſibus circa Abſolutio-
nes, Diſpenſationes, Rehabilitationes,
& ſimilia ad Regularium fauorem Diplo-
mata ſunt patentia cum Capſula penden-
te, introcluſo Sigillo.
24 Gratiæ quadrupliciter à maiori Pœni-
tentiario emanant; Primò in Foro Con-
ſcientiæ, & in actu Sacramentalis Con-
feſſionis; Secundò in Foro Conſcientiæ
tantùm; Tertiò in vtroq; Foro; Quartò
ſimpliciter, abſq; vllius Fori expreſſione.
25 Quoad ſeculares Perſonas maior Pœni-
tentiarius auctoritatem habet dumtaxat
Abſoluendi, & Diſpenſandi copulatiuè
in caſibus occultis; Abſoluendi verò
26 etiam in publicis; Ad fauorem autem
Regularium etiam in caſibus publicis, &
vtroq; Foro, nempè Pœnitentiali, & Iu-
diciali; & ſic eſt notorius dicti Prætorij
ſtylus, vt docet dictus Pat. Leo *l. c. pag.
Mihi 9.*
27 Materiæ omnes, circa quas eius aucto-
ritas verſatur ſunt Dilationes, & Com-
mutationes Votorum ſimplicium, &
obligationis ſimplicis recitandi Horas
Canonicas; Abſolutiones à Caſibus, &
Cenſuris reſeruatis; Diſpenſationes ſuper
Impedimentis occultis ad contrahendū,
ſeù recontrahendum Matrimonium; Diſ-
penſationes ſuper Irregularitatibus; Con-
ualidationes Titulorum; Rehabilitatio-
nes ad Beneficia, necnon ad Officia, Di-
gnitates, & ſimilia; Diſpenſationes pro
Regularibus tranſire volentibus ad ſtri-
ctiorem, vel laxiorem Religionem; Con-
donationes, & Remiſſiones pecuniarum,
& fructuum male exactorum, ac perce-
ptorum, niſi agatur de præiudicio certi
Domini, vide dictum Par. Leonem *d. par
prima.*
Addit Zerola *in Praxi Epiſc. part. 2. Ver-
28 bo Dimiſſoria* §. 4. poſſe ſummum Pœniten-
tiarium, ſi iuſta cauſa adſit, concedere Di-
miſſorias ad Ordines, ſi illas a ſuo Ordi-
nario obtinere non poſſit; ſi tamen pe-
tens iuſtam cauſam non alleget, incidit
in pęnā priuationis, & exequutionis Or-
dinis, per ſuum Ordinarium imponen-
dam, ſiuè ad tempus, ſiuè in perpetuum;
& refert propterea Bullam Pij V. quæ in-
cipit, *In ſublimem.*
His itaq; præmiſſis, ex quibus dicti Præ-
torij ſtylus in pluribus percipi poteſt, di-
co, quod
29 Omnis Diſpenſatio, quæ, quoad Matri-
monium à Sacra Pœnitentiaria datur, vel
eſt circa Affinitatem (ſuper qua diſpen-
ſat etiam in Primo Gradu, tam ex Copu-
la illicita, quàm ex licita, vt teſtatur Ge-
nuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Nea-
politana in Addit. ad cap. 20. n. 13.*] vel circa
30 Conſanguinitatem [in qua diſpenſare po-
teſt in remotioribus tantùm, non tamen
in primo, vel ſecundo Gradu, teſte Fi-
liuccio *QQ. Mor. tomo pr. tract. 10. part. 2.
cap. 10. n. 351.*] vel ſuper Cognatione
ſpirituali occulta, vel ſuper Impedimen-
to Criminis, vel in Voto Caſtitatis, vel
Religionis, vel circa Inceſtum ſequutum
ante habitam, & applicatam Diſpenſatio-
nem, vel poſt Matrimonium ſuper exa-
ctione Debiti, & tandem ſuper alio quo-
cumque Impedimento occulto Matrimo-
niū dirimente, & prædicta, tam ſi Matri-
monium ſit iam contractum, quàm ſi ſit
contrahendum, excepto Impedimento
Con-

Digitized by Google

31 Conſanguinitatis; ſuper quo per Sacram
Pœnitentiariam non diſpenſatur, ſi Ma-
trimonium adhuc contractum non ſit,
ſed ſi adſint cauſę ſufficiẽtes, recurritur ad
Datariam, vel Cancellariam; prout requi-
ret qualitas Graduum, ſuper quibus diſ-
penſandum ſit; vide Filiucc. *l. c.*

Aliquando etiam Sacra Pœnitentiaria
diſpenſat ſuper Matrimonio rato non cõ-
32 ſummato, vt dicemus, & omnes Diſpen-
ſationes, quæ ab eius Tribunali emanãt,
Gratis conceduntur, & abſq; vlla impen-
ſa, vt eſt notum, & docent Nauarr. *lib. 4.
conſil. titulo de Sponſ. conſ. pr. n. 3. in prima
editione*, Sayrus *in Floribus lib. 4 deciſ.* 57.
Parii. *de Confid. quæſt.* 62. *n.* 51. & Corrad.
in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 8. cap. 10. *n.* 31.
33 Idq; etiam procedit quamuis Diſpenſa-
tio, quæ à dicto Prætorio fieret, eſſet re-
ualidatoria alterius Diſpenſationis à
Pontifice, pro Foro externo, nulliter im-
34 petratæ, quamuis in illa eſſet tacita ali-
qua qualitas, qua expreſſa, fuiſſet neceſ-
ſaria ſolutio Compoſitionis; vide Sanchez
lib. 8. diſp. 34. n. vltimo.

Et vt ad particularia deſcendamus; ſi Diſ-
penſatio petatur ſuper Affinitate ex Co-
pula illicita proueniente, vt ſi quis ſecre-
tò cognouiſſet Sororem, vel Matrem,
ſeù Filiam Fœminæ, quam ducere inten-
dit, Sacra Pœnitentiaria concedere ſolet
Literas Diſpenſationis infraſcripto, ſeù ſi-
35 mili modo; A tergo; *Diſcreto Viro Confeſ-
ſario Magiſtro in Theologia, &c.*

Intus verò

*N. Tituli S. .... S. Romanæ Eccleſiæ
Præsbyt. Card.*

Diſcreto viro Confeſſori Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario, per Latorem præſentium ad infraſcripta ſpecialiter eligendo, ſalutem in Domino, ex parte Latoris præſentium nobis oblata petitio continebat; Quod ipſe aliàs duas Sorores germanas carnaliter cognouit, & deinde bona fide tractauit de Matrimonio contrahendo cum altera earum; Cùm autem, ſicut eadem petitio continebat, Impedimentum ex præmiſſis proueniens occultum ſit, tractatus verò huiuſmodi Matrimonij publicus; & niſi ad effectum producatur, ſcandala exinde exoritura ſint; ad ea vitanda, ac pro ſua conſcientiæ quiete, cupit Lator præfatus de præmiſſis, de quibus plurimùm dolet, per Sedem Apoſtolicam abſolui, ſecumque deſuper diſpenſari; Quarè ſupplicauit humiliter, vt ſibi ſuper his de opportuno remedio prouidere dignaremur.

Nos igitur, qui Pœnitentiariæ Domini Noſtri Papæ curam gerimus, huiuſmodi Supplicationibus inclinati Auctoritate Apoſtolica nobis ſpecialiter conceſſa, Diſcretioni tuæ committimus, quatenus (ſi eſt ita) dictum Latorem, audita prius eius Sacramentali Confeſſione, ab Inceſtu huiuſmodi Abſoluas hac vice in forma Eccleſiæ conſueta, iniuncta ei pro tam enormis libidinis exceſſu graui Pœnitentia ſalutari, & alijs, quæ fuerint de iure iniungenda: Demum dummodo impedimentum ex præmiſſis proueniens occultum ſit, & niſi Matrimonium huiuſmodi contrahatur, pericula immineant ſcandalorum, aliudue Canonicum non obſtet, cum eodem Latore, poſtquam omnem recidiuæ conuerſationis occaſionẽ cũ dicta fœmina abſtulerit, quòd premiſſis non obſtantibus, Matrimonium cum dicta Sorore, & vterque inter ſe, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere, & in eo poſtmodum remanere licitè valeat, miſericorditer diſpenſet; Prolem ex inde ſuſcipiendam legitimam nunciando in Foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantum, & non aliter, nec alio modo; ita quòd huiuſmodi Abſolutio, & Diſpenſatio in Foro iudiciario nullatenus ſuffragentur, nullis ſuper his adhibitis Teſtibus, aut Literis datis, ſeù Proceſſibus confectis, ſed præſentibus laniatis, quas ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ laniare tenearis, itaut nullum illarum exemplum extet, neque eas Latori reſtituas, quod ſi reſtitueris, nihil ei præſentes Literæ ſuffragentur.

Datum Romæ, &c.

36 Si Matrimonium fuiſſet iam contra-
ctum non obtenta Diſpenſatione inter
dictum Virum, & Sororem dictæ Fœ-
minæ, committi ſolet Confeſſario, qua-
tenus, ſi eſt ita, dictum Latorem, ſu-
blata occaſione recidiuæ conuerſatio-
nis, audiraque prius eius Sacramentali
Confeſſione à quibuſuis Sententijs,
Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas
propter præmiſſa quomodolibet incur-
rit, Inceſtus & exceſſibus huiuſmodi
abſoluat hac vice in forma Eccleſiæ
conſueta; Iniuncta inde ei pro tam
enormis libidinis exceſſu graui Pęniten-
tia ſalutari, ac Sacramentali Confeſſione
peccatorum ſuorum, ſingulis ſcilicet mẽ-
ſibus, vt minimum ſemel, & quoties

animę

animæ ſuæ ſaluti expedire indicauerit,
& alijs, quæ de iure fuerint iniungenda;
Demum, dummodò Impedimentum ex
præmiſſis prouenienſ occultum ſit, & ſe-
paratio inter Latorem, & dictam Mulie-
rem fieri non poſſit abſq; ſcandalo; Ex
cohabitatione verò de incontinentia pro-
babiliter timendum eſſe eidem Confeſ-
ſori viſum fuerit, aliudq; Canonicum
non obſtet, cum eodem Latore, vt dicta
Muliere, de nullitate prioris conſenſus
certiorata, ſed ita cautè, vt Latoris deli-
ctum nuſquam detegatur, Matrimonium
cum eadem, & vterq; inter ſe de nouo
ſecretè, ad euitanda ſcandala, pręmiſſis nō
obſtantibus, contrahere, & in eo poſtmo-
dum remanere licitè valeant, miſericor-
diter diſpenſet, prolem ſuſceptam ſi qua-
ſit, & ſuſcipiendam ex inde legitimam
decernendo in Foro conſcientiæ, & in
actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm,
& non aliter &c. Ita quod huiuſmodi Ab-
ſolutio, & Diſpenſatio in Foro iudicia-
rio nullatenus ſuffragētur, nullis deſuper
adhibitis Teſtibus &c. & in reliquis vt ſup.
Datum Romæ &c.

37 Si ambo Coniuges ſciuiſſent Impedi-
mentum, ſimili modo pro vtroq; reſcri-
bitur, excepto quòd vbi dicitur iniuncta
graui Pęnitentia, additur, vt eſſe debeat
diuturna, quia grauius eſt habere com-
plicem in delicto, vt benè animaduertit
Pat. Leo *in d. Praxi Sacræ Pœnitentiariæ part.*
2. vbi *de primo ex actu fornicario de Contractu*
pag. Mihi 257.

38 Si poſt contractum Matrimonium ſu-
perueniret Affinitas, vt quia quis co-
gnoſceret Matrem, Sororem, vel Filiam
Coniugis, tunc ſi Diſpenſatio petatur à
Sacra Pęnitentiaria, committi ſolet Con-
feſſario, quatenus (ſi eſt ita) Latorem (au-
dita prius eius Sacramentali Confeſſione]
poſtquam omnem recidiuę conuerſatio-
nis pręd ictę occaſionem abſtulerit, ab In-
ceſtu, & exceſſibus huiuſmodi Abſoluat
hac vice in forma Eccleſię conſueta; Iniū-
cta inde ei pro tàm enormis libidinis ex-
ceſſu graui Pęnitentia ſalutari, ac Con-
feſſione Sacramētali peccatorum ſuorū,
ſingulis ſcilicet menſibus &c. & alijs iniū-
gendis, Ipſumq; Latorem, pręmiſſis non
obſtantibus, in dicto Matrimonio rema-
nere, & debitum Coniugale reddere poſ-
ſe, ac debere declaret, & nihilominus ſi
Impedimentum pręd ictum occultum ſit,
& de Latoris Incontinentia probabiliter
timendum eſſe ſibi viſum fuerit, cum eo-
dem, vt idem debitum etiam e[x]
citè valeat miſericorditer diſpe[n]
Foro conſcientię tāum, & non alite[r]
ita quòd in Foro iudiciario nullat[e]
Literę ſuffragentur, & ſi Vxori ſuper[u]
xerit, maneat abſq; ſpe Coniugij.

39 Quoad Impedimentum Conſanguinita-
tis, diximus ſupra, non poſſe per maiorē
Pęnitentiarium in Primo, & Secundo
Gradibus diſpenſari, teſte dicto Pat. Vin-
40 cenzo Filiuccio *d. cap.* 10. imò rariſſimè
etiam ſuper remotioribus diſpenſatur,
quia ſi Matrimonium nondum contra-
41 ctum ſit, non diſpenſatur; quòd ſi iam
fuit bona fide contractum, & poſtea ſu-
perueniat notitia alicuius Impedimenti
Conſanguinitatis, non diſpenſatur, niſi
Oratores prius in Matrimonio ſtetiſſent
per aliquot annos, teſte Cortado *in Pra-*
xi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. *cap.* 4. *n.* 47.

Quoad Impedimentum Cognationis
ſpiritualis, ſi huiuſmodi Impedimentum
occultum ſit, & petatur Diſpenſatio, ſo-
42 let committi Confeſſario, quatenus, ſi eſt
ita, dictos Latores, audita prius eorum Sa-
cramentali Confeſſione, ab Inceſtu, &
exceſſibus huiuſmodi abſoluat hac vice;
iniuncta inde eis, pro modo culpę, Pęni-
tentia ſalutari, & alijs &c. iniungendis,
demum, dummodò Impedimentum ex
pręmiſſis proueniens occultum ſit, & in-
famię Latricis per Matrimonium obuia-
tum iri iudicauerit, aliudue Canonicum
non obſtet, cum eiſdem Latoribus, quòd,
pręmiſſis non obſtantibus, Matrimonium
inter ſe, publicè, ſeruata forma Concilij
Tridentini, contrahere, & in eo poſtmo-
dum remanere licitè, valeant, miſericor-
diter diſpenſet; Prolem &c. in Foro con-
ſcientię legitimā nunciādo &c. nullis &c.

43 Quod ſi Matrimonium iam cum dicto
Impedimento fuiſſet abſq; Diſpenſatione
contractum, committitur Confeſſario,
quatenus Oratores etiam ab Inceſtu ab-
ſoluat, & dummodò Impedimentum oc-
cultum ſit, & ſeparatio inter ipſos abſq;
ſcandalo fieri non poſſit, & ex cohabita-
tione, de illorum incontinentia probabi-
liter timendum eſſe ſibi viſū fuerit, aliud-
que Canonicum non obſtet, cum eiſdem
diſpenſet, vt pręmiſſis non obſtantibus,
Matrimonium inter ſeſe de nouo, ſecretè
tamen, ad euitanda ſcandala, illiſq; de
nullitate prioris conſenſus certioratis; cō-
trahere licitè valeant, Prolem legitimam
decernendo pro Foro cōſcientię tantùm.

44 Aliquando etiam ſolet per Sacram Pę-
niten-

nitentiariam committi Confeſſario, vt declaret, non fuiſſe contractum Impedimentum Cognationis ſpiritualis, v.gr. ſi quis inuitus ſuſcepiſſet, & ob id non intendiſſet facere, quod intendit Eccleſia, ſi hic poſtea velit cum matre talis ſuſcepti contrahere, committitur Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictum Latorem[audita prius eius Sacramentali Confeſſione, dummodò inuitus ille fecerit, ſeu mutauerit voluntatem id faciendi,nullam ex præmiſſis ſpiritualem Cognationem contraxiſſe cum prædicta Muliere, ipſumq; in Matrimonio prædicto ſic per eum contracto liberè remanere poſſe nunciet, & declaret in Foro conſcientiæ. & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter, nec alio modo; & ſic etiam ſeruat Sacra Pœnitentiaria,dùm ex alia cauſa dubium ſit an Compaternitas ſit cōtracta, necne; quia narrato facto, prout verè ſe habet, committitur Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita,dictum Latorem,audita prius eius Sacramentali Confeſſione,nullam ex præmiſſis ſpiritualem Cognationem contractam fuiſſe, ipſoſq; in Matrimonio ſic per eos contracto liberè remanere poſſe nunciet, & declaret in Foro Conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter &c. Prolem &c.

45 Pro Impedimēto Criminis,ſi occultū ſit, & neuter in morte Coniugis machinatus ſit,ſolet Sacra Pœnitētiaria reſcribere Cōfeſſario,quatenus,ſi eſt ita,Oratores,audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, à quibuſuis ſententijs, Cenſuris, & Pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa incurrerunt, Adulterio, & exceſſibus huiuſmodi abſoluat hac vice &c.iniūcta inde eis pro modo culpæ Pœnitentia ſalutari, & alijs, quæ de Iure fuerint iniūgenda: Demum dummodò Impedimentum prædictum occultum ſit, & niſi Matrimonium contrahatur, periculum immineat ſcandalorum, aliudq; Canonicū non obſtet,cum eiſdem Oratoribus,quòd præmiſſis non obſtantibus Matrimonium inter ſe,publicè,ſeruata forma Tridentini Concilij,contrahere, & in eo poſtmodū remanere liberè, & licitè poſſint miſericorditer diſpenſet; Prolem ſuſcipiendam [non tamen ex Adulterio ſuſceptam] exinde legitimam nunciando in Foro Conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter,&c. itaq; nullatenus &c. nullis &c.

46 Quòd ſi Matrimonium iam fuiſſet cum dicto Impedimēto, ante Diſpenſationem, contractum, committitur Confeſſario, quatenus,ſi eſt ita,dictos Oratores,audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, à quibuſuis ſententijs, Cenſuris, & Pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerunt, Adulterio, & exceſſibus huiuſmodi abſoluat hac vice; iniuncta inde, pro modo culpæ, Pœnitentia ſalutari, & alijs iniungendis &c. demum, dummodò Impedimentum prædictum occultum ſit, & ſeparatio inter ipſos non poſſit fieri abſq; ſcandalo, & ex cohabitatione,de incontinentia probabiliter timendum eſſe ei viſum fuerit, cum eiſdem, vt Matrimonium inter ſe de nouo,ſecretè tamen,ad euitanda ſcandala, illis de nullitate prioris conſenſus certioratis, diſpenſet &c. Prolem ſuſcipiendam exinde [non tamen ex Adulterio conceptam] legitimam nunciando in Foro conſcientiæ, & in ipſo Actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter.

47 Quando tamen per machinationem ſequuta fuiſſet mors primi Coniugis, difficillimè, & non niſi ex cauſis vrgentiſſimis Diſpenſatio conceditur, maximè ſi veneno mors ſequuta fuerit; et tunc, ſi vnus tantùm ex Oratoribus machinatus ſit,cōmitti ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita,dictum Latorem,audita prius eius Sacramentali Confeſſione, à quibuſuis ſententijs, Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrit,Adulterio, Homicidio, & exceſſibus huiuſmodi abſoluat hac vice; iniūcta inde ei, pro modo culpæ,graui,& longa, quæ ſaltem per Annum duret, Pœnitentia ſalutari & Orationibus;ac pro modo facultatum ſuarū, Eleemoſynis etiam ad celebrare faciendum aliquem numerum Miſſarum pro Anima occiſi,necnon frequentia Sacramentalis Confeſſionis peccatorum ſuorum,ſingulis ſcilicet mēſibus, vt minimum,ſemel,vel ſæpius,prout Animæ ſuæ ſaluti Confeſſor expedire iudicauerit, quodque hæredibus occiſi, & alijs,quibus ipſe dùm viueret ſubuenire forſan ſolebat, ſatisfaciat, & ſubueniat in eo in quo tenetur, cautè tamen, ne ſe prodat, & alijs, quæ de iure fuerint iniūgenda; demum, dummodò Impedimentum ex præmiſſis proueniens occultum ſit, & planè ignoretur, quod mors dicti Coniugis inde ſequuta fuerit, & ſeparatio

tio inter Oratorem, & eius Coniugem abſq; ſcandalo fieri non poſſit; ex cohabitatione verò de incontinentia probabiliter timendum eſſe eidem Confeſſario videatur, cum eodem Latore, vt dicta Coniuge, de nullitate prioris conſenſus certiorata, ſed ita cautè, vt delictum ſuũ prodere nõ cogatur, Matrimonium cum eadem, & vterq; inter ſe, de nouo, ſecretè, ad euitanda ſcandala, contrahere valeant, Prolem legitimam decernendo.

48 At ſi vterq; Coniux in mortem prioris Coniugis machinatus fuiſſet, & tamen Matrimonium contraxerint, committitur Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, Oratores, audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, a quibuſuis Sententijs, Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerunt, Adulterio, Homicidio, & exceſſibus huiuſmodi abſoluat hac vice &c. in forma Eccleſiæ conſueta; iniuncta inde eis, pro modo culpæ, graui, & longa, quæ ſaltem per annum duret, Pœnitentia ſalutari, vt ſingulis ſextis ferijs per Annum ieiunent, & pro anima occiſi per Annum tribus diebus cuiuslibet menſis orent, certaſq. Orationes eis, pro eorũ captu, pręſcribẽdas, genibus flexis recitent, & ſi facultatem habent, quinquaginta Miſſas, vel aliũ numerum, iuxta huiuſmodi facultatem, pro anima Occiſi celebrari faciant; iniũcta etiam frequentia Sacramentalis Confeſſionis, ſingulis ſcilicet menſibus, vt minimum ſemel, vel quoties Confeſſori videbitur; quodq; hæredibus occiſi, & alijs, quibus ipſe, dum viueret, ſubuenire forſam ſolebat, ſatisfaciant, & ſubueniant in eo, in quo tenentur; cautè tamen, ne ſe prodant; & alijs, quæ de Iure fuerint iniungendà; demum, dummodò omninò occultum ſit, quod vterq; Latorum in dicti Mariti mortem machinatus fuerit, ac planè ignoretur, quod mors inde ſequuta ſit &c. Reliqua, prout in pręcedenti formula.

Quandoq; etiam grauior imponitur Pęnitentia, iuxta delicti grauitatem;
imò & pluries denegatur Diſpenſatio,
maximè dum veneno in mortem Coniu-
49 gis machinati ſint, quia tunc cauſæ Diſ-
penſationis diſcutiuntur in plena Signa-
tura, admittendæ ſint, nec ne.

50 At ſi Matrimonium adhuc non fuiſſet inter Machinantes contractum, tunc ſeruatur, prout in formula præcedenti, excepto, quod non apponitur obligatio frequentiæ Sacramentalis Confeſſionis, quæ non ſolet apponi, niſi raro, & quatenus Matrimonium iam contractum non ſit.

51 Si quis, viuente Vxore, Matrimonium cum alia, prioris Matrimonij inſcia, de facto contraxit, & conſummauit, remanet perpetuò inhabilis ad illud recontrahendum poſt dictæ ſuæ legitimæ Vxoris obitum, *cap. Accepiſti 2. deſponſ. duorum, cap. Ex Literarum 4. & cap. Si quis, finali, De eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit.*

52 At ſi, mortua Vxore, neutro Adulterorum in mortem machinante, velint in dicto Matrimonio remanere, committi ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictos Latores, audita prius eorum Sacramentali Cõfeſſione, à quibusuis Sententijs, Cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerũt, Adulterio, & exceſſibus huiuſmodi abſoluat, hac vice, in forma Eccleſię conſueta; iniuncta &c. & alijs iniungendis: Demum, dummodò prædicta occulta ſint, & aliud Canonicum non obſtet cum eiſdem Oratoribus, de nullitate prioris conſenſus certioratis, quòd, præmiſſis non obſtãtibus, Matrimonium inter ſe, de nouo, ſecrete &c. ad euitanda &c. prout in formula pro neutro machinante.

53 Si quis bona fide credendo eius Coniugem eſſe mortuum, cum alio Matrimonium contrahat, non eſt opus aliqua Diſpenſatione; ſi tamen petatur à Sacra Pœnitentiaria, ſolet committi declaratoria quòd nulla ſit opus Diſpenſatione; Pat. Leo *in dicta Praxi part. 2.* formula *Pro eo, qui viuente Vxore, cum alia de facto contraxit, verſ. Si autem, pag. Mihi 314.*;

De hoc Impedimento Criminis plura, & magis practicabilia, dicemus *lib. 2.* vbi quòd non ſit neceſſaria Diſpenſatio, niſi ex machinatione ſit ſequutus effectus mortis; & quòd ad huiuſmodi Impedimẽtũ incurrendum ſufficiant conſilium, vel mandatum concludemus.

54 Quòd attinet ad Impedimentum Voti, Matrimonium impedientis, ſiuè ſit Caſtitatis, ſiuè Religionis, vel non nubendi (loquor modò de Voto ſimplici, & non de ſolemni, de quo ſuo loco ſeorſum agam] multæ ſunt cauſæ, pro quibus huiuſmodi Votorum Diſpenſatio, vel ſaltem commutatio concedi ſolet; ex quibus infraſcriptas, tanquàm principaliores, & in Praxi, ſaltem pro commutatione, receptas adnotare placuit; quarum

54 Prima eſt, ſi Orator, qui Caſtitatem vo-

Digitized by Google

uit, non valeat ſtimulis carnis reſiſtere; quo caſu committi ſolet Confeſſario,
55 quatenus, ſi eſt ita, ac Latorem, audita illius Sacramentali Confeſſione, ſtimulis carnis adeò agitatum, vt maximè dubitet continere poſſe, & propterea de illius continentia probabiliter timendum eſſe, per diligentem Latoris examinationem, ac poſt monita, & conſilia opportuna illi præſtita, inuenerit; eundem Latorem, quatenus ſibi videatur, à mutatione propoſiti abſoluat hac vice in forma Eccleſiæ conſueta; iniuncta inde ei Pœnitentia ſalutari, ſibiq; Votum prædictum, ad hoc tantùm, vt Matrimonium legitimè contrahere poſſit, diſpenſando commutet in frequentiam Sacramentalis Confeſſionis peccatorum ſuorum, ſingulis ſcilicet mẽſibus, vt minimum, ſemel, vel quoties ſibi videbitur, & in alia Pœnitentiæ opera per eum iniungenda, tàm diù duratura, quamdiù commutationi prædictæ locus erit; inter quæ ſint etiam aliqua pietatis, quæ quotidie facere teneatur ad eum finem, vt ea adimplens meminiſſe ſemper poſſit obligationis, qua huiuſmodi Voto adſtringebatur, prout ſecundum Deum ipſius Animæ ſaluti expedire iudicauerit; et eum eodem Oratore, vt Matrimonium ſic contrahere, & in eo poſtmodum debitum coniugale exigere, & reddere licitè poſſit, miſericorditer diſpenſet in Foro conſcientiæ, & in ipſo Sacramentalis Confeſſionis actu tantùm, & non aliter, neq; vllo alio modo; ita quòd ſi Vxori, cui coniungetur, ſuperuixerit, Caſtitatem ſeruet, vtpotè eodem Voto obligatus, vt prius; quòd ſi vnquàm extrà Matrimonium fornicatus fuerit, aut Matrimonium, abſq; noua Diſpenſatione, contraxerit, intelligat ſe contrà Votum facere, & debitũ Coniugale exigere non poſſe, & ita illum moneat.

Hanc potius commutationis, quàm Diſpenſationis formulam appoſui, quia vt plurimum Vota commutantur cum
56 rarò eueniat, vt talis cauſa ſubſit, quæ ſufficiens ſit pro Diſpenſatione abſolute concedenda; maiores enim cauſæ requiruntur ad diſpenſandum, quam ad commutandum.

57 Si poſt emiſſum Caſtitatis Votum, Orator Matrimonium, abſque Diſpenſatione, contraxit, & conſummauit, tunc ſi Diſpenſatio ad exigendum debitum ab ipſa S. Pœnitentiaria petatur, ſolet reſcribi Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictum Latorem, audita prius eius Sacramentali Confeſſione à tranſgreſſione huiuſmodi abſoluat hac vice; iniuncta ei Pœnitentia ſalutari, ipſumq; ſi aliud Canonicum non obſtet, in dicto Matrimonio remanere, & debitum coniugale reddere poſſe, ac debere declaret; & nihilominus, ſi de Latoris incontinentia probabiliter timendum eſſe repererit, cum eodem, vt debitum coniugale etiam exigere licitè valeat, miſericorditer diſpenſet in Foro conſcientiæ, & in ipſo Sacramentalis Confeſſionis actu tantùm, & non aliter &c. ita quod ſi Vxori, ſuperuixerit &c. eodem Voto teneatur vt prius.

58 At ſi Matrimonium contraxiſſet, ſed adhuc non conſummaſſet, ſimili modo reſcribitur, & additur, vt Votum prædictũ commutet, ad hoc, vt in dicto Matrimonio remanere, illudq; conſummare licitè poſſit.

59 Secunda cauſa eſt, ſi Fœmina, quæ Votum non nubendi emiſit, ſit iuuenis, formoſa, Parentibus orbata; & tunc committi ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, eam à mutatione propoſiti, ſi ſibi videatur, abſoluat, iniuncta ei Pœnitentia ſalutari, ſibiq; Votum prædictum de nõ nubendo in alia Pœnitentię opera perpetua, per ipſum Confeſſarium iniungenda, prout ſecundum Deum ipſius animæ ſaluti expedire iudicauerit, ſecumq; deſuper dictum Votum diſpenſando commutet: Simili modo conceditur, ſi Fœmina ſit Patre orbata, & Matrem habeat pauperrimam, quia committitur Confeſſario, vt, ſi eſt ita, ipſaq; Oratrix habebeat Matrem, & vtraq. pauper ſit, & ex proprio labore victum quærat, eandem Oratricẽ à mutatione propoſiti, quatenus ſibi videatur, abſoluat; & additur clauſula, quod ſi Viro ſuperuixerit, codẽ Voto teneatur, vt prius.

60 Tertia cuſa eſt, ſi Vxoratus, conſtante Matrimonio, Caſtitatem vouit, & poſtea, ad effectum petendi debitum Coniugale, petit ſibi Votum prædictum commutari; & tunc ſi à S. Pœnitentiaria huiuſmodi commutatio petatur, mandari ſolet Confeſſario, vt audita Oratoris Sacramentali Confeſſione, ſi de ipſius incontinentia probabiliter timendum eſſe repererit, illum à mutatione propoſiti abſoluat, iniũcta ei Pœnitentia ſalutari, ſibiq; Votum prædictum, ad hoc tantùm, vt à ſua Vxore debitum coniugale exigere poſſit, diſpenſando

ſando

ſando commutet in alia Pœnitentiæ opera tamdiù duratura, quamdiù commutationi prædictæ locus erit, prout ſecundum Deum ipſius animæ ſaluti expedire iudicauerit, & in reliquis, vt in præcedenti formula,cum dicta clauſula, quod ſi Vxori ſuperuixerit, Caſtitatem ſeruet, vt ſupra.

61 Si Orator in iuuenili ætate Caſtitatem ſeruare vouit, & per aliquod tẽpus, vt decem annorum, vel circiter, Votum ſeruauit;poſtmodum verò ob ſtimulos carnis diffidat continenter viuere, tunc ſimiliter committi ſolet Confeſſario, vt illius Confeſſione audita, ſi de ipſius incontinentia probabiliter timendum eſſe, per diligentem ipſius Oratoris examinationem, ac poſt commemoratam ei tot annorum, cum Dei gratia, victoriam aduerſus inimici tentationes,quando ætate, & ſpiritus viribus imbecillior erat, ac poſt monita, & conſilia opportuna illi præſtita, inuenerit &c. illum à mutatione propoſiti abſoluat, vt ſupra.

Quoad commutationem Voti Religionis, præcipua, & magis frequens cauſa

62 eſt,ſi is,qui Votum emiſit, non ſperet ob ſtimulos carnis continenter viuere poſſe; vnde ad effectum contrahendi Matrimonium, committitur Cõfeſſario eo modo, quo in formula deſcripta, & additur, vt inter cætera opera Oratori iniungenda, imponat etiam aliqua Religionis, quam ingreſſurus eſſet, quæ quotidiè facere teneatur,ad effectum, vt ea adimplens meminiſſe ſemper poſſit dictæ obligationis.

Si cauſa,pro qua petita ſit Diſpẽſatio,nõ

63 ſit ob ſtimulos carnis, ſed ob debilem Vouentis complexionem,committi ſolet Confeſſario,quatenus,ſi eſt ita, ac Latorem,audita prius eius Sacramentali Confeſſione, adeò debilis complexionis eſſe, vt ideò Religionis onera ſufferre non poſſit, neque ſpes ſit, quòd de proximo ita conualeſcat, vt Religionis ipſius eſſe queat,inuenerit;eundem Latorem à mutione propoſiti, quatenus ſibi videatur, abſoluat,hac vice,in forma Eccleſiæ conſueta; iniuncta &c. Sibiq; Votum prædictum,dummodò cælibem vitam ducat, in frequentiam Sacramentalis Confeſſionis peccatorum ſuorum ſibi,ſingulis ſcilicet menſibus, vt minimum ſemel, vel quoties ſibi videbitur, & in alia Pœnitentiæ opera perpetua per te iniungenda,inter quæ ſint aliqua etiam Religionis quã vouit &c. Reliqua,vt in dicta formula.

64 Alia cauſa eſt, ſi Mulier, quæ vouiſſet Religionem ingredi,non haberet dotem ſufficientem,cum qua in Monaſterio recipiatur, quia tunc mandatur Confeſſario, quatenus, audita illius Sacramentali Confeſſione, ſi diligenti habita perquiſitione,inuenerit ita eſſe, dictamq; Oratricem adeò pauperem eſſe, vt eleemoſynam, quæ pro Religionem ingrediendo requiritur,non habeat, neq; ſpem eſſe de proximo, quòd illam honeſtè acquirere poſſit, & ſine ea non recipi; & ſi addatur alia cauſa, nempè periculum incontinentiæ ob ſtimulos carnis, additur, *Et ſi in ſæculo maneat periculum eſſe incontinentiæ*, eandem Oratricem à mutatione propoſiti, abſoluat, vt ſupra.

Ad prædicta facit Doctrina Toleti *in Inſtructione lib. 4. cap. 27. n. 6.* quam ſequitur Pat. Leo *in Praxi Sacræ Pænitentiariæ part. pr.* formula *Pro Muliere, quæ non habet ſufficientem eleemoſynam, verſ. Defectus*

65 *igitur, pag. Mihi* 107. nempè quòd ſi Fœmina vouerit Monaſterium ingredi, & dos, quam habet,exigua ſit,debet huiuſmodi defectus dotis conſiderari reſpectu diuerſorum Monaſteriorum ſuæ Ciuitatis, nec opus eſt Prouinciam peragrare, ad hoc vt recipiatur.

66 Si Orator alias obtinuiſſet Diſpenſationem, vel commutationem Voti Religionis cum clauſula, *Dummodò vitam cælibem ducat &c.* & deinde, quia continenter viuere non poteſt,Matrimonium cõtrahere cupit, ſimili modo committitur Confeſſario, vt ſi eſt ita, & Latorem, audita prius eius Sacramẽtali Confeſſione, ſtimulis carnis adeò agitatum,vt maximè dubitet continere poſſe, inuenerit,eidem Latori cælibatum prædictum in alia Pœnitentiæ opera commutet, ac eum eodẽ (ſaluis tamen alioquin cæteris omnibus, quæ illi in commutatione præfata iniuncta fuerunt) vt præmiſſis non obſtantibus,Matrimonium,ſeruata forma Concilij Tridentini, legitimè contrahere, & in eo poſtmodum remanere valeat, miſericorditer Diſpenſet &c. in foro conſcientiæ, & non aliter &c.

67 Simili modo ſi Orator vouiſſet particulare Monaſterium ingredi, ſed eum in eo recipi non potuiſſet,putans ſe eſſe à Voto liberatum, Matrimonium contraxiſſet, committitur Confeſſario, vt ſi eſt ita, ac Religioſi Superiores, ad quos Oratorem recipere ſpectabat, recuſauerint, vel admittere noluerint,eundem,audita Confeſſione

ſione, Voto prædicto ſatisfeciſſe declaret, in Foro conſcientiæ tantùm.

68 Alia cauſa eſt, ſi Orator, vnicus Filius Patris ſui, ſtimulis carnis agitatus Religionem ingredi, & Caſtitatem ſeruare iuraſſet, ſed facta diligentia, ob infirmitates, quas pateretur, non eſſet receptus, committitur Confeſſario, vt audita Oratoris Confeſſione, Voto Religionis, vel Iuramento prædicto ſatisfeciſſe, & ad illius obſeruantiam vlterius nō teneri nunciet, & declaret.

69 Alia cauſa etiam eſt ſi Orator infirmitatibus oppreſſus, ſtimuliſq; carnis agitatus, petat commutationem Voti Religionis, ad effectum contrahendi Matrimonium; & tunc Confeſſario mandatur, vt, ſi Orator infirmitatibus, & doloribus, ſtimuliſq; carnis adeò vexetur, vt propterea auſteritates Religionis ferre non poſſit, & ſi ſæculo remaneret, periculum ſit de illius incontinentia &c. diſpenſet, vt ſupra.

70 At ſi Orator prædictus, ob dictas ſolas infirmitates, quas patitur non ſperat ſuſtinere poſſe illius Religionis onera, committitur Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, Oratorem, audita prius illius Sacramentali Confeſſione, propter infirmitates huiuſmodi, à quibus non ſit ſpes illum de proximo liberari, onera Religionis ſufferre non poſſe repererit, eundem Oratorem à mutatione propoſiti abſoluat hac vice in forma Eccleſię conſueta; iniuncta ei Pęnitentia ſalutari, ſibiq; Votum prędictū dūmodò vitam cælibem ducat, in frequentiam Sacramentalis Confeſſionis peccatorum, ſingulis ſcilicet menſibus, vt minimum ſemel, vel quoties ſibi videbitur, & in alia Pœnitentiæ opera, per eundem Confeſſorem iniungenda, inter quæ ſint etiam aliqua Religionis, quæ quotidiè facere teneatur, ad eum finem &c. & reliqua, vt in commutatione Voti Caſtitatis.

71 Petitur aliquando huiuſmodi commutatio Voti Religionis, eò quia Orator, qui vouit, ſit quinquagenarius, vel ſexagenarius; & reſcribitur quidem vt ſupra, ſed non apponitur clauſula, quod non poſſit illius Religionis onera propter debilem complexionem ſufferre, quia ſola ætas ſufficit pro cauſa, ſed dicitur propter ætatem, & malas corporis affectiones &c. nec ponitur clauſula, *Nec ſpes ſit &c.* quia huiuſmodi ætas eſt ex ſe proſternatrix virium, & tenax infirmitatum nutrix, & ideò ſubripit ab humano pectore ſpem recuperandi perfectam corporis valetudinem.

72 Alia cauſa eſt, ſi Orator, emiſſo Religionis Voto, & iam illius habitu ſuſcepto, poſtmodum ob infirmitatem ſuperuenientem, & debilem complexionem, illum dimiſiſſet, tunc enim committitur Confeſſario, vt ſi Orator neq; expreſſam, nec tacitam Profeſſionem emiſerit, necnon eundem adeò debilis complexionis eſſe repererit, vt propterea Religionis onera ſufferre non poſſit, neq; de proximo ita conualeſcat, vt Religioni aptus eſſe queat, eundem Oratorem à mutatione propoſiti abſoluat.

73 At in dubio validitatis Voti emiſſi, vt ſi quis, poſt emiſſum Votum, ſed antequàm Religionem adeat, vel poſt ſuſceptum habitum, ſed antequàm profeſſus ſit, ob ſuperuenientes infirmitates, de conſilio Medicorum, reddatur inhabilis ad onera ipſius Religionis, committitur Cōfeſſario, quatenus, ſi eſt ita, audita Confeſſione, ipſum Oratorem Voto prædicto ſatisfeciſſe nunciet, & declaret, in Foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter, nec vllo alio modo; Necnon eundem attentius hortetur, vt inclinationem, quam aliàs ad Religionem habuit, non contemnat, ſed Deum deuotè precetur, vt ipſius mentem ad vitæ ſtatum dirigat, in quo melius illi ſeruire valeat, & nihilominus eam vitæ ſuæ rationem operum Religionis inſtituat, qua ab eius propoſito non temerè, nec longè receſſiſſe dignoſcatur, habito deſuper Doctorum conſilio.

74 Si quis cupiens abſtinere, v. gr. à ludo, vel à peccando cum aliqua Fęmina, emiſiſſet Votum intrandi Religionem, eo caſu, quo denuò, vel luderet, vel carnale commercium cum ea Fęmina haberet, ſi poſtea Voto contraueniat, & petat commutationem ab huiuſmodi Voto, ſolet committi Confeſſario, quatenus Oratorem ab huiuſmodi tranſgreſſione abſoluat, iniuncta ei Pœnitentia ſalutari; ſibi obligationem intrandi Religionem, dummodò vitam cælibem ducat, in frequentiam Sacramentalis Confeſſionis &c. diſpenſando commutet, quoad præſentia, & in Foro conſcientiæ tantum &c. ita quod nihil ſibi conceſſum intelligat, quominus contrà Votum acturus, & eandem pœnam incurſurus ſit, quoties id admiſe-

rit

rit in futurum, ſi ita, dùm vouit, ſe obligare intendit, firmo tamen remanente ipſo Voto ſub eadem pœna.

75 Pari modo, ſi Orator Votum emiſiſſet, v. gr. non ludendi, ſub pœna, ſi contrafaceret, ſoluendi tot ſcuta alicui loco Pio pro qualibet vice, qua contrafaceret, & deinde Votum non ſeruaſſet, ſed pluries, & pluries luſiſſet, itaut pœna prædicta ſũmopere aucta, & multiplicata fuiſſet, & commutationem petat, committitur Cõfeſſario, vt abſoluat à tranſgreſſione Voti, modo, quo ſupra, firmo remanente Voto ſub eadem pœna; cum facultate Confeſſario, vt pœnas præteritas iam incurſas ſic moderetur, & reducat, vt pro omnibus [quotquot illæ ſint] vicibus, quibus contra Votum ludendo venit, loco Pio prędicto ſummam tot Ducatorũ tantùm ſoluere teneatur, quam cum ſemel effectiuè ſoluerit, pęnis hactenus occaſione prædicta incurſis integrè ſatisfactum fore decernat in Foro conſcientiæ tantùm: Per hoc tamen nequaquam ſibi permiſſum intelligat, vſq; ad dictam ſummam, vel aliam, ludere, ſed de offenſa, quæ Deo fit, ipſum moneat, & ab eo tale propoſitum exigere circa hoc, quod ad ſanctum Pęnitentiæ Sacramentum accedenti conuenit.

76 Si ex aliquo iuſto impedimento Votum Religionis non poſſit adimpleri, ſupplicatur pro dilatione, quo caſu reſcribi ſolet Confeſſario, quatenus, audita ipſius Latoris Sacramentali Confeſſione, ſi res diligenter diſcuſſa, Parentes Latoris in ſtatu neceſſitatis eſſe, eiſq; aliter, quàm opera, & auxilio Latoris honeſtè ſubueniri non poſſe repererit, conſideratis diligenter, circa ſtatum, & continentiam Laroris, quæ conſideranda viderit, & circa illa per opportuna monita, & conſilia, ac aliàs diligenter prouiſo, ne ſub alienæ neceſſitatis prætextu, in periculo propriæ ſalutis maneat, eundem Latorem ſic in ſæculo durantibus neceſſitatibus Parentum dumtaxat, remanere poſſe, dummodò eiſdem cum effectu proſit, & interim vitã cęlibẽ ducát, ac aliqua opera Religionis, quam ingreſſurus eſſet, ab ipſo Confeſſario iniungenda, quotidiè faciat, ad eum finem, vt ea adimplens, meminiſſe ſemper poſſit obligationis, qua huiuſmodi Voto adſtringitur, prout ſecundum Deum ipſius animæ ſaluti expedire viderit, in Foro conſcientiæ, & in ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter, nec alio modo, declaret; ipſumq; poſtmodum ad eiuſdem Voti obſeruantiam, ceſſantibus neceſſitatibus Parentum, teneri admoneat.

Cauſę, quę admitti ſolent pro huiuſmodi Votorum dilatione, plures ſunt, ex quibus infraſcriptæ frequentius adduci ſolent.

77 Prima, ſi is, qui Religionem vouit, habeat Parentes, vel Filios, vel Sorores, aut Neptes pauperes, & illius auxilio egeãt, itaut aliter, quàm Latoris opera, illis ſubueniri non poſſit.

78 Alia cauſa eſt, ſi Vouens habeat Filiam nubilem, quia tunc ad effectum, vt poſſit illam in Matrimonio collocare, conceditur, vt poſſit in ſæculo remanere, dummodò interim cęlibem vitam ducat.

79 Alia cauſa, ſi Voto Religionis aſtrictus, antequàm illam ingrediatur, cupiat perficere curſum Studiorum; quo caſu eidem indulgeri ſolet, vt, quouſq; in aliquo Collegio, vel loco honeſto, Thæologiæ curſum finiuerit, poſſit Voti adimplementũ differre, dummodò vitam cælibem ducat; vtq; Confeſſarius eum admonere teneatur de obligatione, quę illi remanet, Votũ adimplẽdi, dicto Theologię ſtudio finito.

80 Poteſt etiam, & ſolet Sacra Pęnitentiaria, iuſta ſuadente cauſa, ſuper Matrimonio rato, & non conſummato diſpenſare; & teſtatur Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. 7. n. 35.* ſuo tempore, dùm ipſe Prætorio Sacræ Pęnitentiariæ inſeruiret, in caſu infraſcripto fuiſſe diſpenſatum.

81 Contraxerat quædam Mulier Matrimonium cum vno Iuuene, & poſtmodum, nulla cum eo habita copula carnali, cum alio præmiſſorum ignaro contraxit, ex quo Filiam ſuſcepit, & eum ignoraretur, vbi primus Iuuenis reperiretur, & ipſi ſeparari nequirent, & Orator non poſſet ſe aliò transferre ob Paupertaté, & adultæ Filię periculum, nec vlterius abſque euidenti incontinentiæ periculo valerent ſimul cohabitare, commiſſum fuit Confeſſario, quatenus, ſi eſſet ita, audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, & impoſita eis graui, & longa Pęnitentia ſalutari, ipſos abſolueret; Et ſi dictũ primũ Matrimoniũ occultũ eſſet, Oratores verò inuicem, ſeruatis ſeruandis, cõtraxerint, itaut publicè haberentur pro veris Coniugibus, & ſine graui ſcandalo ſeparari nequirent, nec vlla ratio obuiandi ſcandalis aptior, & opportunior inueniretur, ſuper

per quo ipſius Confeſſarij conſcientia onerabatur, aliudq; Canonicum non obſtaret, Matrimonium primò contractum auctoritate Apoſtolica diſſolueret, ac cum ipſis Oratoribus, quòd, præmiſſis nō obſtātibus, Matrimoniū inter ſe, de nouo, ſecretè, ad euitanda ſcandala, contrahere valerent, diſpenſaret &c. Prolem &c.

82 Quòd ſi ſecundus Coniux eſſet ignarus primi Matrimonij ſui Coniugis, & in dicta ignorātia perſeueraſſet, mandatur Cōfeſſario, vt Oratrix Matrimonium cum eo, cum quo ſic ſecundo contraxit, illo tamen de nullitate prioris conſenſus certiorato, ſed ita cautè, vt Oratoris delictū nuſquam detegatur, de nouo contrahere, ſecretò, vt ſupra, valeant &c.

83 Tandem animaduertendum eſt, quod ſi qui, allegata falſa cauſa, obtinuiſſent à Pōtifice, ſeù eius Delegato, Diſpenſationem ad contrahendum ſuper Impedimento dirimenti, & deinde in ſe reuerſi, vellent nouam Diſpenſationem obtinere, tunc, ſi occultum ſit, quod falſa cauſa fuerit expreſſa, poterunt recurrere ad Sacram Pęnitentiariam, quæ in ſimili caſu committere ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictos Latores, audita prius eorum Sacramentali Confeſſione, à quibuſuis Sententijs, Cenſuris, & pęnis Eccleſiaſticis, quas propter prǽmiſſa quomodolibet incurrerunt, Inceſtu, & exceſſibus huiuſmodi abſoluat hac vice &c. iniuncta &c. graui Pœnitentia ſalutari, & alijs iniungendis &c. Demum, dūmodò occultum ſit, Diſpenſationem prædictam, propter falſam expreſſionem huiuſmodi inualidam eſſe, & poſtquam alias rite, ac iuxta formam Literarum dictæ Diſpenſationis, verificatiſq; in ea narratis, ſuper dicto Impedimento &c. cum ipſis Latoribus diſpenſatum fuerit, aliudq; Canonicum non obſtet, cum eiſdem, quòd præmiſſis non obſtantibus, Matrimonium inter ſe, de nouo, ſecretè, ad euitanda ſcandala, cōtrahere, & in eo poſtmodum remanere &c. licitè valeant, miſericorditer diſpenſet, Prolem ſuſceptam, ſi quaſit, & ſuſcipiendam, exinde legitimam decernendo in Foro conſcientiæ, & in actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, & non aliter, &c. ita quod &c. nullis &c.

84 Si poſt Matrimonium bona fide contractum, Impedimentum aliquod dirimendetegatur, & tamen Oratores non abſtineant, tunc, ſi huiuſmodi Impedimentum alijs occultum ſit, & huiuſmodi copula poſt ſcientiam Impedimenti habitā, explicetur, committi ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, dictos Latores, audita prius, eorum Sacramentali Confeſſione, a quibuſuis Sententijs, Cenſuris, & pęnis Eccleſiaſticis, quas propter præmiſſa quomodolibet incurrerunt, Inceſtu, & exceſſibus huiuſmodi abſoluat hac vice &c. iniuncta &c. & alijs &c. Demum, dummodò Impedimentum, ex quarto v. gr. Affinitatis gradu huiuſmodi proueniens, occultum ſit, & aliud Canonicum non obſtet, cum eiſdem Latoribus, quòd præmiſſis non obſtantibus, Matrimonium inter ſe, de nouo, ſecretè, ad euitanda ſcandala, contrahere &c. diſpenſet &c. Et reliqua, vt ſupra.

85 Si Oratores, qui Inceſtum habuerunt, animo facilius Diſpenſationem obtinendi, in Supplicatione Pontifici porrecta pro Diſpenſatione. cōfiteantur copulam, ſed negent fuiſſe habitam ea intentione, quamuis etiam, medio Iuramento, id coram Delegato ratificent, & poſtea in ſe reuerſi velint nouam Diſpenſationem impetrare; vel alia quacumq; cauſa, Diſpenſatio pro Foro externo obtēta, ob aliquod occultum Impedimentum, nulla ſit; tunc ſi occultum ſit, eos dictum finem habuiſſe, vel ſuper alio Impedimento occulto velint denuò diſpenſari, poterunt recurrere ad Sacram Pęnitentiariam, quę eo caſu committere ſolet Confeſſario, quatenus, ſi eſt ita, eosdem Oratores ab Inceſtu, & exceſſibus huiuſmodi abſoluat, & dummodò occultum ſit, dictam Diſpenſationem nullam eſſe, ob dictę ſpei taciturnitatem, vel ob talem defectum &c. publicum autem ſit, eos dictam Diſpenſationem impetraſſe, & niſi Matrimonium inter dictos Oratores contrahatur, periculum immineat ſcandalorū, aliudq; Canonicum non obſtet, cum eiſdem Oratoribus, poſtquàm cum ipſis alias rite, & iuxta formam Literarum Diſpenſationis iam obtentæ, verificatiſq; in eis narratis, ſuper Impedimento Gradus, quo sūt coniuncti, diſpenſatum fuerit, quod pręmiſſis non obſtantibus, Matrimonium inter ſe, ſeruata forma Tridentini Concilij, & Literarum prædictarū, contrahere &c. & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valeant &c. miſericorditer diſpenſet, Prolem legitimam nunciando in Foro conſcientiæ tantùm.

86 Si plura inter Oratores adeſſent Impedimenta, ex quibus aliqua publica, & cętera

tera occulta ſint , alibi diximus , poſſe ſola publica exprimi Pontifici per viam Datariæ, ſeù Cancellariæ, & occulta manifeſtari in Prętorio Sacræ Pęnitentiariæ, vnà cùm ipſis publicis , ſuper quibus, vel iam diſpenſatum fuit , vel de proximo diſpenſabitur à Pontifice;ad hoc vt omnia Impedimenta, ſuper quibus Oratores egent Diſpenſatione, ſciantur à maiori Pęnitentiario.

87 Cæterùm,ne Diſpenſationes Sacræ Pęnitentiarię ſubreptitię ſint,neceſſe eſt,omnia Impedimenta , ſuper quibus petenda eſt Diſpenſatio,exprimere,cum qualitatibus, & circumſtantijs ea aggrauantibus , quas notat Pat. Vinc. Filiucc. *QQ. Mor. tomo pr. tract. 10. part. 2. cap. à n.* 351. qui huiuſmodi Prętorio diù inſeruijt.

Hęc autem regulariter exprimenda ſunt, teſte d. Pat. Vinc. Filiuccio *l. c.*

88 Si Diſpenſatio petatur ſuper Affinitate, de contrahendo,exprimi debet, an Impedimentum occultum ſit , & quomodò; an ſimiliter timeantur ſcandala oritura, niſi Matrimonium contrahatur , vt quia habitus ſit tractatus de Matrimonio ; an ſequuta ſit ſponſio à Conſanguineis, Parentibus , vel Amicis ; an ſubſit periculum vitę , infamię, & vnde ; an Impedimentum ſit vtriq; parti, vel uni tantummodò notum.

89 Pro Diſpenſatione ſuper Affinitate, de contracto,exprimi debet,an Matrimoniũ contractum ſit ſeruata forma Concilij Tridentini ; a quot annis citrà contractum ſit ; an extent Filij [pro quibus etiam peti debet Legitimatio ;] an Impedimentum ſecretum ſit , vel ſaltem Ius ignotum , quod ſcilicet tale Impedimentum dirimeret ; an ſequutura ſint ſcandala ex ſeparatione, & periculum incontinentię ; an alter , vel vterq; ſit in bona fide.

90 Pro Diſpenſatione ſuper Cognatione ſpirituali, contrahendi, exprimi debet à quot annis contracta ſit Cognatio ; an ex Baptiſmo , vel Confirmatione inſurgat ; an ſit inter ipſum Baptizatum , vel Suſceptum,& Baptizãtem, vel Suſcipientem; vel inter Baptizantem, & Suſcipientem cum Patre, ſeù Matre ipſius Baptizati, vel Suſcepti ; quomodò huiuſmodi Cognatio ſecreta ſit, cum regulariter ſimilia deſcribantur in libro Parochi ; vnde hęc Impedimenta ex ſua natura publica ſint , & quę ſcandala immineant infamię , & pęricula mortis,niſi Matrimoniũ contrahatur.

91 Pro Diſpenſatione ſuper Impedimento occulto Conſanguinitatis,poſt Matrimonium bona fide contractum detecto [rarò tamen ſuper Conſanguinitate per Sacram Pęnitentiariam diſpenſatur , quia vel publica eſt, vel periculum extat, vt publicetur] Primò explicari debet Gradus, quia ſi ſit primus , vel ſecundus, non eſt facultas in Pœnitentiaria , vt diximus ; à quanto tempore citrà contractum ſit Matrimonium, quia vt diximus, per Sacram Pęnitentiariam non diſpenſatur ſuper Conſanguinitate,niſi Matrimonium ſit per aliquot annos (ſaltem quatuor) antea contractum ; quomodò occultum ſit Impedimentum ; cui venerit in notitiam , & qua ratione ; an , & quomodò adſint pericula ſcandalorum ſi Diſpenſatio petatur in Dataria.

92 Pro Impedimento Criminis exponi debet,an Matrimonium contractum ſit , vel contrahendum ; ſi ſit contractum, debet exponi, an in facie Eccleſiæ, & ſeruata forma Tridentini Concilij ; à quo tempore citrà ; an Crimen occultum ſit ; an ex ſeparatione ſequutura ſint ſcandala, & quæ, & qua ratione timeantur ; an Crimen patratum ſfuerit , vtroq; Machinante, vel altero tantùm , & tota ſeries facti , prout verè ſe habet,explicanda eſt; an ſint nati Filij , & petatur eorum Legitimatio ; et ſi Matrimonium non ſit adhuc cõtractum, exprimi debet, an Crimẽ occultum ſit ; an ſcandala ſint ſequutura , & quæ, niſi Matrimonium contrahatur , & qua ratione timeantur ; an Crimen patratum fuerit vtroq;Machinante, vel vno tantùm ; exponendo factum,prout ſe habet.

93 Si Diſpenſatio petatur ſuper Voto Caſtitatis, vel Religionis, exprimi debet cauſa, qua Oratores mouentur ad Diſpenſationem petendam , quę, vt plurimum, eſſe ſolet periculum incontinentię ; intelligendo tamen de morali timore frequentis lapſus, ſiuè ex fragilitate , ſiuè ex prauo habitu .

94 His præmiſſis , eſt quòd modò deueniamus ad explicationẽ pręcipuarum Clauſularum , quæ,de ſtylo Prætorij Sacræ Pęnitentiarię,apponi ſolent in Literis Diſpẽſationum matrimonialium , quę ab ea, ſecundum caſuum contingentiam, emanant ; ex quibus.

Prima, *Diſcreto Viro &c.* continet qualitates , quę concurrere debent in Confeſſario

ſario eligendo.

Secunda, infert periculum incontinentiȩ, quòd, vt plurimum, adducitur in cauſam finalem Commutarionis, ſeù Diſpēſationis ſuper Voto Caſtitatis, vel Religionis.

Tertia, continet ea, quȩ facere debet Confeſſarius ad veritatem indagandam.

Quarta, apponi ſolet in Diſpenſatione ſuper Voto; *Eundem Oratorem à mutatione propoſiti abſoluas.*

Quinta, continet opera prȩciſa, in quȩ Confeſſarius commutare debet Vota Caſtitatis, vel Religionis.

Sexta, prȩcipit, vt facta Diſpenſatione, vel Commutatione, Literȩ dilaniētur, nec Larori reſtituantur.

Septima, continet Legitimationem Prolis pro Foro Conſcientiȩ.

Octaua, requirit, quòd Impedimentū occultum ſit.

Nona, apponitur ſolùm, ſi, & quatenus Matrimoniū ſit inter Oratores nulliter, & irritè contractum, nempè vt Confeſſarius experiatur, an ſine ſcandalo ſeparari poſſint &c.

Decima, declarat, quòd ſi Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis Vxori, cui coniungetur, ſuperuixerit, eodem Voto teneatur, vt prius &c.

Vndecima, & vltima Clauſula apponitur à tergo Literarum, nempè, *Gratis vbiq;*

Quo ad primam, *Diſcreto Viro Confeſſori Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*. Ad hoc, vt poſſit Confeſſarius
95 has Literas aperire requiritur de neceſſitate, vt ſit Magiſter in Theologia, vel Decretorum Doctor, ſitq; ab Ordinario ad Confeſſiones audiendas approbatus, & ita expreſsè præcipitur in inſcriptione Literarum: Hæ autem qualitates adeò
96 neceſſariæ ſunt, vt ſi illis careat, non poſſit Literas expedire, quamuis aliàs doctiſſimus ſit, & in publicis Achademijs Theologiam, vel Ius Ciuile, aut Canonicum doceat, vel in ipſo Iure Ciuili, ſeù
97 Cæſareo Doctor ſit; imò & quamuis ex communi errore Magiſter in Theologia, ſeù Doctor in Iure Canonico reputetur, quia maior Pȩnitentiarius intendit omninò, vt Confeſſarius, qui Literas ſuas aperit, Magiſter ſit in Theologia, vel Iure
98 Canonico, nec ſufficit ſi in Iure Cæſareo ſit; dedecet enim eum, qui prædictis qualitatibus caret, eſſe Delegatum Papæ; vt benè prædicta docent Sanchez *de Matrim. lib. 8. Diſp. 34. n. 7.* Pontius *de Matrim. lib. 8. Cap. 21. §. 1. nu. 13.* Filiuccius *QQ. mor. tomo primo tract. 10. part. 2. cap. 10. n. 352.* Diana *par. 8. tract. 3. reſol. 103.* Trullenck. *Opere Moral. tom. 3. lib. 7. cap. 10. Dub. 10. nu. 2.* Stephanus à S. Gregorio *Vniu. Tract. de Vinculis Diuinæ Pietatis cap. 113. n. 22.*

Addit Leo *in Praxi ad Literas Sacræ Pœnitentiariæ, part. prima, in formulis Votorum, pag.*
99 *Mihi* 17. non ſufficere, ſi Confeſſor admiſſus fuiſſet ad Confeſſiones audiendas ab alio Ordinario, ſed debere eſſe neceſſariò approbatum ab illo Ordinario, in cuius Diȩceſi eſſe debet Diploma exequuturum; at non requiri, vt ſit ab Ordinario Pȩnitentis approbatus; & ſic refert fuiſſe à Sacra Congregatione deciſū.

100 Et cum dictæ qualitates requirantur de forma, non poterit Confeſſarius has Literas exequi, quamuis Licentiatus ſit, & ob id Doctoratui proximus; imò, quamuis, ratione dicti Gradus, facultatem habeat Doctoratum obtinendi, vnde, cùm ſimus in fauorabilibus, dici poſſit, quod ſub nomine Doctoris comprehendatur, vt benè docet Sanchez *l. c. n. 8. & 9.* quia ſub hoc nomine comprehendetur quidem, quoad Priuilegia conceſſa ratione exercitij, non autem ratione Dignitatis, vt diſtinguit Ripa *l. Centurio n. 18. ff. de vulgar. relatus à dicto Sanchez d. n. 8.*

101 Ex dictis infertur, non poſſe has Literas, ſeù Breuia aperire eos Regulares, qui, iuxta ſuorum Ordinum Inſtituta, Magiſtrorum Priuilegijs fruuntur, & Magiſtri appellantur, cùm hi verè, & effectiuè Doctores in publica Achademia approbati non ſint, nec de huiuſmodi approbatione authenticum reportauerint documentum; vide Filiuccium *d. n. 352.* Sanchez, & Diana *ll. cc.* Lezana *QQ. Reg. tomo 4. verbo*, Literȩ Apoſtolicȩ *n. 14.* quia, vt diximus, non refert ſi comuni errore Doctores appellentur, & reputentur, ſi tales verè non ſint, Sanchez *n. 10.* Stephanus à S.
102 Gregorio, Pontius, & Trullenck. *ll. cc.* ſi tamen Doctor ſit, prout dictarum Literarum forma requirit, quamuis alias indoctiſſimus ſit, & quamuis etiam eius Gradus ſit, ob aliquem defectum occultum, irritus, huiuſmodi Literas poterit aperire, Sanchez *l. c.* Trullenck. *d. Dub. 10. n. 2.*

103 Sunt tamen nonnulli Generales Religionum Miniſtri, qui, ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ Priuilegio, poſſunt has Commiſ-

ſiones

ſiones exequi, itaut non ſolum per ſe ip-
ſos, ſed per alios ab eis deputandos, licet
non Graduatos, poſſint has Literas aperi-
re, eaſq; iuxta illarum tenorem exequi,
vt in ſpecie facultatem hanc habent Pa-
tres Societatis Ieſus, ex Priuilegio Gre-
gorij XIII. die 3. Aprilis Anni 1582. de
qua meminit dictus Marcus Paulus Leo
l. c. pag. Mihi 22. & eius tenorem ad ver-
bum refert Lezana *l. c. n.* 15.

104 Alij itidem Regulares Mendicantes, ex
Priuilegiorum communicatione, de licē-
tia eorum Generalis, vel Prouincialis, di-
ctas Literas, ſeù Breuia exequi poterunt,
ſi ad Confeſſiones audiendas fuerint ab
Ordinario approbati, & ab eorum Supe-
rioribus ad hoc ſpecialiter deputati, vt
concludunt Sanchez *n* 11. & Stephanus
à S. Gregorio *n. 23. ll. cc.*

105 Et licet Diſpenſatio poſſit fieri etiam,
pro Foro interno, extra actum Confeſſio-
nis, cum non ſit res pertinens ad Sacra-
mentum Pęnitentiæ, Sanchez *d. Diſp.* 34.
nu. 29. *&* 30. Merolla *Theol. mor. tomo* 3.
Diſp. 6. cap. 2. n.66. Stephanus à S. Grego-
106 rio *l.c.* nihilominus, quoad has matrimo-
niales Diſpenſationes, contrarium ſerua-
tur, & de ſtylo introducto in Literis hu-
iuſmodi Diſpenſationum, apponitur con-
ditio, *Audita Sacramentali Confeſſione*,
107 *& non aliter*, quæ verba conditionem
important, & dant formam omninò per
108 Confeſſarium ſeruandam, eaq; non ſer-
uata, corruit actus; Riccius *in Praxi Fori
Eccleſ. Reſol. 20. n. 3. & n. 4. & Reſol.* 319.
circa principium; Barboſa *in Votis Canonicis
lib. pr. Voto* 15. *nu.* 22. & de dicto ſtylo te-
ſtantur Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 105.
verſ. Quartò, iſta Clauſula, & Pirrhus Cor-
radus mox citandus; & ideò excuſari poſ-
ſunt Sanchez, & alij contrarium ſentien-
tes, quia eorum tempore dictus ſtylus
109 non vigebat, cum fuerit introductus tem-
pore Pontificatus Pauli V. Summi Ponti-
ficis, teſte Pirrho Corrado *in Praxi Diſpen-
ſat. Apoſt. lib. 8. cap. 10. n.* 30. vnde cum
ſit in Literis apposita dicta Clauſula, *Audi-
ta Sacramentali Confeſſione*, ceſſat om-
110 nis difficultas, alias enim non eſſet neceſ-
ſe Confeſſionem præmittere, cùm aliud
ſit Forus conſcientiæ, & aliud Forus Pę-
nitentiæ.

Quamuis autem neceſſaria ſit Sacramē-
111 talis Confeſſio, vt diximus, ſi tamen ex
aliquo defectu, vt puta, integritatis, ſeù
attritionis, vel ex alia quacumq; cauſa,
huiuſmodi Confeſſio nulla, & inualida
ſit, nihilominus Diſpenſatio valebit, iux-
ta probabiliorem opinionem, quia, vt
diximus, Diſpenſatio non eſt res perti-
112 nens ad Confeſſionem, nec alias neceſſa-
ria ad Sacramentum Pęnitentiæ, niſi quia
ita præcipit Pontifex in illo caſu, & Con-
feſſarius hoc caſu omnia adimpleuit, quę
ſibi demandata fuerunt pro Diſpenſatio-
ne exequenda, nec Pœnitens per ſacri-
legam Confeſſionem redditur incapax
recipiendi ea Beneficia, quæ de ſui na-
tura eſſe poſſunt ſinè Sacramentali Con-
feſſione, vt benè Marcus Paulus Leo *in
Praxi Sacræ Pænitentiariæ part. pr.* vbi *de Vo-
tis, pag. Mihi,* 31. *verſ. Contrariam autem ſenten-
tiam*, Filiuccius *dicto tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10
n. 355. Antonius de Eſcobar, & Mendoxa
Theol Mor. tract. pr exam 16. *cap.* 4. *n.* 124.

113 Qui duo vltimi Doctores limitant, ita vt
non procedat dicta noſtra concluſio eo
caſu, quo defectus, & inualiditas Con-
feſſionis eſſet circa rem, de qua Diſpen-
ſatio petitur.

114 Quatnor dubia in hac materia propo-
nit, & reſoluit Sanchez *lib.* 8. *dicta Diſp.*
34. *à n.* 14.

115 Primum, an Confeſſarius poſſit Literas
aperire, & exequi eo caſu, quo fuiſſet
quidem ſemel approbatus, ſed eius licen-
tia fuiſſet poſtmodum occultè reuocata,
vel nulla fuiſſet, ob aliquem occultum
defectum communiter ignoratum;
& concludit affirmatiuè, quia eius ti-
tulus publicus eſt, & propterea titu-
lum habet coloratum, vnde ſi eius re-
uocatio, vel nullitas occultæ ſint, non
obſtant; quam doctrinam ſequuntur
Filiuccius *l. c. num.* 352. Trullenck.
l. c. nu. 3. Marcus Paulus Leo *l. c. pag.
Mihi* 17.

116 Secundum, an approbatio Confeſſoris
neceſſariò requiratur, vt facta ſit ab Ordi-
nario, ſi aliàs de eius approbatione con-
ſtet ex publico documēto alicuius Acha-
demiæ; & docet requiri de neceſſitate
approbationem Ordinarij, cum hæc ſit
de forma, qua non ſeruata, corruit actus;
ſequitur Trullenck. *l.c.*

117 Tertium, an Confeſſarius, qui fuit ab
Epiſcopo approbatus ad Confeſſiones
audiendas, cum limitatione Perſonarum,
v.gr. pro Maribus tantùm, non ex defectu
ſcientiæ, ſed ratione ætatis, vt quia Iuue-
nis ſit, eligi poſſit in Confeſſarium à Fœ-
minis per Bullam, aut Iubilæum: & quā-
uis dicat ſuper hoc adhuc ſub Iudice litē
eſſe, ipſe tamen inclinat, vt dictus Con-

feſſarius eligi poſſit etiam à Fęminis, quia dùm ex forma Literarum requiritur approbatio Ordinarii, vnà cum gradu Doctoratus, vel Magiſterii [quod idem ſonat, ac Doctoratus] potius ſcientia, ac rerum moralium peritia ſpectanda eſt ad exequutionem ipſarum Literarum; hoc autem vtrumq; teſtimonium ſuæ ſcientię habet; vltrà quam quòd, probabile eſt hunc quoque cenſeri ſufficienter approbatum, vt per Bullam poſſit ad Confeſſiones Perſonarum vtriuſq; ſexus eligi; His tamen non obſtantibus contrarium verius exiſtimo, quia verba illa, *Diſcreto Viro &c. ex approbatis ab Ordinario*, intelligi debent, quod ſit ſimpliciter, & abſolutè approbatus, alioquin Sacra Pęnitentiaria fruſtraretur ſuo fine, qui eſt committendi huiuſmodi Diſpenſationes Viris doctis, & abſolutè, non autem cũ limitatione approbatis, vt benè docent Filiuccius *l. c. n.* 352. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 103. & Marcus Paulus Leo *l. c. d. pag.* 17. ſicut enim ille Confeſſarius fuit ab Ordinario, quoad Fœminas excluſus, ita nec maior Pœnitentiarius intendit illi ſuas commiſſiones dirigere exequendas, & cum agatur de re graui, non poteſt aliter interpretari.

118 Ad quartum, & vltimum, nempè an Confeſſarius indoctiſſimus, approbatus tamen ab Ordinario, poſſit has Literas aperire, conſtanter aſſerit poſſe has Literas aperire, ſi vtramq; habeat qualitatem, nempè Doctoratus, & approbationis ab Ordinario, quia verè, vt diximus, habet omnia requiſita; idq; poſt ipſum docet Trullenck. *l. c. n.* 2.

119 Inſuper dubitari poteſt, an ſi Literæ per errorem præſententur Confeſſario, qui, licet ex communi errore, præfatas qualitates habere exiſtimetur, verè tamen illis careat, poſſit ne, errore cognito, adiri alter, qui dictis qualitatibus præditus ſit; Et quidem, quicquid alij contradicant, dicendum eſt, poſſe, quia huiuſmodi qualitates attenduntur in Confeſſario Diſpēſationem exequuturo, vndè quamuis in primo non adfuerint, tamen adſunt in ſecundo, qui Diſpenſationem exequitur, vt benè docent Sanchez *d. Diſp.* 34. *n.* 12. Trullenck. *dicto Dubio* 10. *n.* 2. *in fine*; Salas *de Legib. Diſp.* 20. *ſect.* 10. *§.* 3. *n.* 97. Zerola *in Praxi Epiſc. part.* 2. *verbo Pœnitentiarius §.* 1. Lezana *l. c. n.* 19.

120 Maior autem difficultas eſt, an ſi Confeſſarius electus munus ſuum minus benè expleuerit, v. gr. diſpenſauit ſuper Impedimento, ſed non legitimauit Prolem; vel ſi alia iuſta cauſa exiſtat, poſſit alius Confeſſarius adiri, ſi iſte etiam requiſita habeat; & licet multi contrarium ſentiãt; & præcipuè ratione, quia in Literis dicitur, *Diſcreto Viro &c. per Latorem præſentium eligendo*, & proinde huiuſmodi iuriſdictio, cum delegata ſit, non poſſit, etiam de conſenſu partium, de perſona in perſonam prorogari, tamē non deſunt qui ſatis probabiliter doceant, poſſe alterum adiri, ſi hic requiſita habeat; & ducuntur, quia Confeſſarius eſt Iudex in Foro Conſcientiæ, vnde quamuis cæperit iuriſdictione vti, poteſt nihilominus alius adiri, vt exemplificatur in eo, qui tempore Iubilęi vnum Confeſſarium eligit, vt à reſeruatis abſoluat, & alium, vt Vota commutet; Id quod non procedit in Ordinario delegato ad Diſpenſationes

121 pro Foro externo exequendas, qui cum ſit Iudex in Foro externo, ſemel cæpto Iudicio, ita remanet Iudex, vt variari non poſſit, nec eius Decretum, & Sententiam retractari, nec alius adiri, niſi ſit illi in officio ſucceſſor, vt docent Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 27. *nu.* 40. Trullenck *dicto lib.* 7. *Dub.* 8. Paulus Squillante *de Priuileg. Cleric. cap.* 2. *n.* 12.

122 Et quòd ex iuſta cauſa, irrequiſito maiori Pęnitentiario, Confeſſor variari poſſit, maximè ſi primò electus diſpenſare recuſet, vt quia de validitate Literarum dubitet, ſi ſecundus habeat requiſita, docent Sanchez *d. Diſp.* 27. *n.* 40. Pontius *de Matrim. lib.* 8. *cap.* 21. §. 1. *n.* 14. *in fine*, Diana *d. Tract.* 3. *Reſol.* 104. *in fine*, Bonaccina *de Matrim. quæſt.* 2. *puncto* 15. *nu.* 7. *verſ. Sextò Pœnitentem*, Trullenck. *d. Dub.* 10. *n.* 2. *& n.* 17. Filiuccius *d. cap.* 10. *nu.* 345. Gutierez *de Matrim. cap.* 125. *nu.* 18. Squillante *de Priuileg. Cleric. cap.* 2. *n.* 210. Ventriglia *in Praxi Annot.* 38. *§. vnico nu.* 25. Lezana *d. nu.* 10. Pirrhus Corradus *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 4. *n.* 72. vbi *n.* 73. teſtatur, ita eſſe de mente Sacræ Pœnitentiariæ, & ita conſultam ſæpius reſpondiſſe; & quidem hæ Literæ concefſę intelliguntur conformiter ad formam, & tenorem Confeſſionis Sacramentalis, qua Pœnitens nullo Iure adſtringitur, quin variare poſſit, nec tenetur acquieſcere opinioni vnius Doctoris, quoties alium inuenire poteſt habentem aliam opinionem probabilem, & non ſolum poterit

123 ipſe Confeſſarius ſe retractare, & ſententiam

tiam mutare, vt docent dicti Sanchez, Fi-
liuccius, Bonaccina, & Trullenck. *ll. cc.*, & nos alibi diximus; imò Me-
rolla *tomo 2. Diſp. 4. cap. 6. Dub. 33. n. 616*
124 expreſsè docet, poſſe eligi duos Confeſſa-
rios, nempè vnum pro Diſpenſatione,
& alium pro Legitimatione; quæ Doctri-
na vera mihi videtur, quatenus Literæ S.
Pœnitentiariæ dilaniatę non fuerint, quia
ſi laniatæ ſint, vt præcipit S. Pœnitentia-
ria, neſcio quomodo poſſit alius adiri
pro Diſpenſatione, ſeù Legitimatione, cũ
caſu quo dilaniatæ ſint, non poſſit ſecun-
dus Confeſſarius certus eſſe de ſua Iuriſ-
dictione, vt diximus de neceſſitate requi-
ri per Literarum præſentationem: Ad-
125 uerte tamẽ, quod ſi Confeſſarius iam diſ-
penſauit, non poteſt, quoad illam, recan-
tare Palinodiam, Squillante *l. c. n.* 213.

Secunda Clauſula continet periculum
incontinentię &c. *Cum autem, ſicut eadem
petitio ſubiungebat, Lator prædictus, ob
ſtimulos carnis, continenter; viuere poſſe
non ſperet.*

126 Circa hanc Clauſulam animaduertendũ
eſt, non omnem timorem incontinentiæ,
nec quodlibet periculum vnius, vel alte-
rius lapſus eſſe ſufficientem cauſam ad
diſpenſandum, ſed requiri, vt ſit maxi-
mum frequentis lapſus periculum, qui
etenim ſemel, aut bis labitur, non dicitur
incontinenter viuere, ſiuè proueniat ex
fragilitate, ſiuè ex malo animo Vouen-
tis, Sanchez *lib. 8. Diſp. 20. n. 18. & nu. 20.
& Diſp. 34. n. 19.* Pontius *lib. 8. cap. 21. §.
1. n. 15.* Filinccius *d. cap. 10. n. 353.* Diana
part. 8. tract. 3. Reſol. 107. Trullenck. *dicto
Dubio 10. n. 4.*

Tertia Clauſula, quæ tradit, Confeſſa-
rium debere indagare Precum veritatem,
*Diſcretioni tuæ committimus, quatenus,
ſi ita eſſe, per diligentem Oratoris exami-
nationem, ac poſt monita, & conſilia
opportuna illi præſtita inueneris &c.* con-
tinet duas partes; quarum prima eſt de
forma, & propterea neceſſaria; alia eſt
ſimplex Confeſſoris inſtructio, & ob id
127 non neceſſaria; illa eſt, vt Confeſſarius
teneatur diligenter indagare veritatem
precum, examinando ipſum, cum quo eſt
diſpenſandum, abſq; eo, quod Teſtes ad-
hibeat, aut Notarium petat, aut illas re-
præſentet Ordinario, quia id ſolùm re-
quirit Concilium Tridentinum pro Diſ-
penſationibus in Foro externo: nec te-
128 netur Diſpenſandus iurare, ſe veritatem
dicturum, quia cum huiuſmodi Diſpen-
ſationes committantur pro ſolo conſciẽ-
tiæ Foro, debent in eis ſeruari Leges dicti
Fori, in quo Pœnitenti eſt adhibenda fi-
des, abſq; Iuramento, & Teſtibus, Salas
de Leg. Diſp. 20, ſect. 10. §. 3. n. 97. Lezana
l. c. n. 13. Sanchez *dicta Diſp. 34. num. 21.*
Trullenk. *l. c. n. pr.* Filiuccius *l. c. nu.* 354.
Diana *d. tract. 3. reſol.* 108. Ioannes Vale-
rus *Diff. vtr. fori, verbo, Gratia. Diff. 3*, quic-
quid contradicant Pontius *d. cap. 21. n. 16.*
& Marcus Paulus Leo *in Praxi S. Pænitentiaria part. pr. de Voto, verſ. Hæc autem
Neceſſitas.*

129 Si tamen Confeſſarius, extra Confeſſio-
nis Sacramẽtum, ſciat Preces falſas eſſe, &
Diſpenſandus aſſerat veras eſſe, non debe-
bit diſpenſare, iuxta doctrinam Sanchez,
Bonaccinæ, Dianæ, Marci Pauli Leonis,
130 Lezanæ, & Salas *ll. cc.* At ſi aliud adeſſet
Impedimentum dirimens, & Lator in
Cõfeſſione aſſereret ſe fuiſſe ritè, ac legi-
timè diſpenſatum, Confeſſarius debet ei
credere, quia ſumus in Foro conſcientię,
in quo Pænitenti eſt adhibenda fides.

Eſt autem ita neceſſarium, vt antequàm
Confeſſarius diſpenſet, examen veritatis
131 precum Præmittat, vt ſi illud omittat,
nulla ſit Diſpenſatio facta, quamuis etiã
ipſæ preces eſſent veræ, quia hæc Clauſu-
la ponitur pro forma, & conditione ne-
ceſſaria, itaut, illa non adimpleta, nulla
ſit Diſpenſatio: alio etiam modò expri-
mitur, quàm Iure ineſt, nempè, *Si per di-
132 ligentem informationem*, cum itaque
ſpeciali modò apponatur, & aliter, quã
Iure ineſt, importat formam, & conditio-
nem, vt docet Sanchez *d. Diſp. 34. n. 26.*
& latè *lib. 3. Diſp. 33. n. 2. & nu. 3.* & nos
133 alibi diximus; vnde quamuis Preces ve-
ræ ſint, ſi Confeſſor, veritatis inſcius, diſ-
penſet, nulla, & irrita erit Diſpenſatio, Sã-
chez *d. n. 26.* Filiuccius *n. 354.* & Trul-
lenck. *n. 5. ll. cc.*

Intellige tamen, vt neceſſe ſit examen
134 veritatis Precum adhibere, dùm ipſi Cõ-
feſſario aliunde, quàm per Confeſſionem,
de precum veritate non conſtaret, quia
ſi aliter de veritate ipſi certò conſtet, po-
terit dictum examen omittere, & illo o-
miſſo, valida erit Diſpenſatio, Sanchez *di-
cta Diſp. 34. n. 24.* Filiuccius *d. n. 354.* Pon-
tius *n. 16.* & Trullenck. *ll. cc.* quia hoc
examen eò pertinet, vt Confeſſor de ve-
135 ritate certior fiat; imò nec ipſo exami-
ne opus eſſe, ſi ex ipſa Confeſſione Sacra-
mentali veritatem nouit, ex Portel, & alijs
docet Diana *part. d. tract. 3. reſol.* 108.

Secunda pars dictæ Clauſulæ continet monita, & conſilia opportuna, per Confeſſorem ipſi Latori danda, quæ cum iſtùm inſtruant Confeſſarium, vt, antequã examen præmittat, Pœnitentem admoneat, vt verùm dicat, nòn inducit condi-
136 tionem, vnde, quamuis omiſſa ſit, valebit Diſpenſatio, Sanchez *d. Diſp.* 34. *n.* 27. Lezana *l. c.* Diana *d. Reſol.* 108. *in fine*, Pontius *n.* 16. Trullenck *n.* 5. *ll.cc.* Pirrus Cortad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. l.* 8. *cap.* 10. *n.* 30. vbi teſtatur, ſic, ſe præſente, reſponſum fuiſſe à Patre Benedicto Iuſtiniano Societatis Ieſus Conſultore Sacræ Pœni-
137 tentiariæ, imò nec illud omittendo, aliquod peccatum committit, ſi in diligenti Pœnitentis examinatione non deficiat, vt benè Sanchez *l. c. n.* 27.

At quo tempore debeant huiuſmodi
138 preces vere eſſe, diximus, debere eſſe veras tempore impetrationis, & ita etiam ſubſiſtere tempore, quo Delegatus, vel Confeſſarius Diſpenſationem exequantur; & an Diſpenſatio ceſſet, ſi ante Matrimonium contractum ceſſet cauſa finalis, dicemus *lib.* 3. *cap.* 1. vbi in dubio, an ceſſauerit, necne, cauſa finalis Diſpenſationis dicendum eſſe, non ceſſaſſe, & pro validitate Diſpenſationis inclinandũ, diximus; Et præſenti libro, diximus validam eſſe Diſpẽſationem factam, quamuis medio tempore ceſſaſſet, dummodo tempore impetrationis, & tempore exequutionis vera exiſtat.

139 Quarta Clauſula importat, vt Confeſſarius Latorem, cum quo in Voto diſpenſandum eſt, à mutatione propoſiti, quatenus ſibi videatur, abſoluat; cuius Clauſulæ ſenſum explicat Sanchez *l. c. n.* 29. eum eſſe, vt ſi is, cum quo diſpenſandum eſt fateatur Voti tranſgreſſionem, illum abſoluat in forma Eccleſię conſueta, iniũcta Pœnitentia ſalutari; At Pater Leo *in d. Praxi Sacræ Pœnitentiariæ part. pr. vbi de commut. Votor. verſ. Vouens mutando, pag. Mihi* 85. exponit iſtam Clauſulam, ita intelligendam, nempè quia Vouens, mutãdo propoſitum, deficit à promiſſione facta Deo, & ob id, cum egeat Abſolutione, propter huiuſmodi defectum, ideò datur facultas abſoluendi à mutatione propoſiti.

140 Hæ autem Diſpenſationes, & Commutationes fieri poterunt etiam extra actum Confeſſionis, poſt auditam
141 ipſam Confeſſionem, quia cum Diſpenſatio committatur pro Foro conſcientiæ, non autem pro Foro Pœnitentiæ, intelligitur extra actum Confeſſionis, Sanchez *l. c. n.* 29. Salas *de Legib. Diſp.* 20. *ſect.* 10. *nu.* 98. & nouiſſimè Pater Vinc. Tancredi Societatis Ieſu *Tract. de Matrim. lib.* 8. *Diſp.* 34. *n.* 9. vbi acriter impugnat Pontium aliter ſentientem.

Circa quintam Clauſulam, *Votum prædictum, ad hoc, vt Matrimonium legitimè contrahere poſſit, diſpenſando, commutes in frequentiam Sacramentalis Confeſſionis peccatorum ſuorum, vt ſingulis ſcilicet menſibus, vt minimum ſemel, vel quoties tibi videbitur, & in alia Pænitentiæ opera, per te iniungenda, tamdiù duratura, quamdiù commutationi prædictæ locus erit; inter, quæ ſint etiam aliqua pietatis &c.* eſt adnotandum, quod
142 quamuis non poſſit Confeſſarius facere, quin imponat aliquas Confeſſiones, & aliqua, quæ quotidiè facere teneatur, quia ita à Sacra Pœnitentiaria præcipitur, quantitas tamen horum operum remittitur Confeſſoris arbitrio, qui alicui plura, alteri pauciora poteſt impone-
143 re, non tamen ad libitum, ſed ſecundum regulas prudentiæ, quia id totum remittitur arbitrio prudentiali Confeſſoris, vt
144 ex verbis, *prout ſecundum Deum* [hoc eſt, ſolum Deum præ oculis habendo, & ſecundum rectam rationem, remotis humanis finibus, vt benè explicat Pater Leo *l. c. verſ. Exequutor, pag. Mihi* 91.] ipſius *Animæ ſaluti expedire iudicaueris*; Vn-
145 de non poterit quidem imponere Confeſſionem frequentiorem, quam menſtruam, ſed tamen poterit imponere bimeſtrem, ſeù trimeſtrem, prout viderit expedire; Vide Sanchez *n.* 34. 35. & *n.* 40. Pontium *d. §.* 1. *n.* 18. & Trullenck. *n.*
146 7. Pattem Leonem *pag. Mihi,* 47. *ll. cc.* Ille tamen, cui Confeſſio imponitur ſingulis menſibus, ſatisfacere poteſt quocumq; die illius menſis; vt ſi confiteretur, v. gr. vigeſima die Februarii, & deinde prima die Martij, quia non requiritur de neceſſitate, vt inter vnam, & aliã Confeſſionem intercedant triginta dies, vt in Confeſſione annua, quæ a Eccleſia præcipitur; in Literis enim Pœnitentia-
147 riæ dicitur, *Singulis menſibus*, quod verificatur in vno quoque die menſis; in præcepto verò Eccleſiæ dicitur, vt ſemel ſaltem in Anno fateatur, *vt ex cap. Omnis vtriuſq. ſexus* 12. *de Pœnit. & remiſs. d. Diſp.* 34. *n.* 36.

148 Si Diſpenſatus non ſatisfaciat in vno men-

menſe Confeſſioni, non tenetur inſequēti duplicare, quia eſt Confeſſio addita ſingulis menſibus, Sanchez *nu.* 37. Trul-
149 lenck. *n.* 7. *ll. cc.* prout nec duplicare tenetur in illo menſe, in quo confitetur, vt ſatisfaciat Eccleſiæ præcepto, de Confeſſione annua, quia iam Pœnitentiarius ſciebat in aliquo menſe anni concurrere etiam Confeſſionem ex Eccleſiæ præcepto, Sanchez *n.* 38. & Trullenck. *ll. cc.*
150 At ſi Pœnitens, ex alio Voto, teneretur Confeſſiones menſtruas facere, non poteſt vnica Confeſſione in menſe obligationi impoſitæ per Pœnitentiariam ſatiſ-
151 facere; nec poterit Confeſſor ille huiuſmodi Confeſſiones iniungere, ad quas Pœnitens aliunde tenetur; debet enim eſſe noua, & opus ſupererogationis, Sanchez *n.* 39. Pontius *n.* 18. & Trullenck.
152 *n.* 8. *ll. cc.* Poterit tamen idem Confeſſor, ſi ob fragilitatem Perſonæ, ita expedire iudicauerit, iuxta dicta ſupra, minuere frequentiam Confeſſionis, eamq; imponere trimeſtrem, ſeù quadrimeſtrem, quando diſpenſat, Filiuccius *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *num.* 356. Sanchez, & Trullenck. *ll. cc.* & conſtat ex verbis dictę Clauſulæ, ibi, *Vel quoties tibi videbitur, & & ſecundum Deum, ipſius animæ ſaluti expedire iudicaueris.*
153 Opera autem Pœnitentiæ iniungenda poſſunt eſſe, aliqua Ieiunia, vt à carnibus abſtineat, aliquoties in menſe verberet ſe &c. & ſimilia; opera verò Religionis, in Diſpenſatione Voti iniungenda, poſſunt eſſe, recitare quotidie Lytanias, Pſalmos Pœnitentiales, & pro Voto, dicere quinquies Aue Maria, date Eleemoſinā, & ſimilia, vel quod ex his maluerit, eligat vnum opus, in vna hebdomada, & aliud in alia, vt benè docet idem Sanchez *n.* 41. *l. c.*
154 Quando Pœnitentia non præſcribitur in Mandato, vt ſit perpetua, poteſt dari temporalis, quia quando Mandans intendit eam eſſe perpetuam, exprimit; vn-
155 de, niſi exprimat, cum ſimus in pęnalibus, in dubio, eſt facienda benignior interpretatio *cap. Odia* 15. *de Reg. Iuris in* 6. *l. cum quidam* 19. *ff. de liber. & poſthum.*
Quando Pœnitentia imponenda ſit Coniugibus, ratione alicuius delicti, ſi ambo ſint eius delicti participes, vtrique; ſi vnus tantùm, illi ſoli imponitur, Sanchez *d. Diſp.* 34. *n.* 60. Trullenck. *n.* 23. *l. c.*
Sexta Clauſula continet, vt Literæ dilanientur, & aliquando præcipitur, ſub pœna Excomunicationis, aliquando etiā vt ſi parti reſtituantur, nihil illi ſuffragen-
156 tur; Circa intelligentiam dictæ Clauſulę ſcias, ſufficere ad pœnam euitandam, ſi Literæ amiſſæ ſint, itaut inueniri non poſſint, & ſi prius fuiſſent parti reſtitutæ, poſſunt deinde reſcindi, & Diſpenſatio valebit à tempore reſtitutionis; imò, quāuis apud partem maneant, adhuc valida erit Diſpenſatio pro Foro interno, ſed ſolùm in Foro externo nil iuuabunt Literæ; Ita Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 34. *nu.* 42. Pontius *d. §.* 1. *n.* 19. Filiuccius *d. cap.* 10. *n.* 357. Pater Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentiariæ part.* 2. poſt Impedimenta dirimentia, *verſ. Subintelligitur, pag. Mihi* 241. Lezana *l. c. n.* 33. Hanc tamen doctrinam non admittetem ſine difficultate, quia ex quo in Literis non apponuntur nomina Diſpenſandorum, certum eſt, ſolùm pro Foro interno huiuſmodi Literas prodeſſe, & hanc eſſe intentionem ſummi Pœnitentiarij, vt ſolùm pro dicto Foro validæ ſint, vnde eius intentio aliter interpretari non poteſt, niſi vt hæ Literæ non remaneant pænes Pœnitentem, quod idem animaduertit idem Trullenck. *l. c. nu.* 9. & annuit etiam idem Filluccius *l. c.*
Admittunt tamen dicti Filiuccius *n.* 358.
157 & Trullenck. *n.* 10. *ll. cc.* vt poſſit à Confeſſario fieri aliqua fides de Abſolutione, vel Diſpenſatione impenſa pro conſolatione Pœnitentis, vel pro teſtimonio apud Epiſcopum de obtenta Diſpenſatione, vel Abſolutione; hæc tamen fides non proderit Diſpenſato, vel Abſoluto, quoad Tertij præiudicium, ſed ſolùm, vt ſic Diſpenſatus, vel Abſolutus reddi poſſit capax Eccleſiaſticæ Sepulturæ, vel Sacrorum Ordinum, Rota coram Merlino
158 *deciſ.* 136. *n.* 5. ſi tamen Impedimentum occultum, ſuper quo à S. Pęnitētiaria diſpenſatum fuit, aliquo tempore publicari contigerit, Diſpenſatio à Confeſſario fa-
159 cta non iuuabit, imò Parochus, ſi ab aliquo huiuſmodi Impedimentum denunciatur, quamuis certò ſciat Coniuges fuiſſe pro Foro conſcientiæ occultè diſpenſatos, & ob id tutos eſſe coram Deo, cùm tamen ſibi denuncietur Impedimentum, tenetur illud deferre ad Ordinariū, à quo, tanquàm à competenti Iudice, Oratores ſeparari debebunt, donec pro Foro externo obtēta fuerit Diſpenſatio, vt Doctores, quos propterea citauimus.
160 An autem teneantur denunciare Impedimentum illi, qui, licet ſciant Impedimen-

mentum, ſciunt tamen Coniuges fuiſſe
pro Foro conſcientiæ legitimè diſpenſa-
tos, vide Sanchez *lib. 3. Diſp. 13. num. 8.*
vbi concludit non teneri, quia hoc caſu
vitatur omne ſcandalum.
161 Nec tenebuntur Diſpenſati Impedimen-
tum occultum fateri, ſi de eo à Iudice in-
terrogentur, vt diximus, & docent San-
chez *d. lib. 3. Diſp. 14. n. 4.* & alij Docto-
res ibi à nobis relati; idq; verùm eſt, quã-
162 uis vnicus Teſtis dictum Impedimentum
teſtetur, quia cum iſti non ſint in pecca-
to, vnicus Teſtis non ſufficit, niſi cætera
requiſita concurrant, itaut Iudex iuridi-
cè interroget, v. gr. ſi eſſet fama de Im-
pedimento, vel aliter fuerit coram Iudice
163 probatum; licet enim ad impediendum
Matrimonium contrahendum ſufficiat
probatio vnici Teſtis, in caſu tamen de
quo agimus, non ſufficit, vnicus Teſtis,
vt is, qui ſuper occulto Impedimento
fuit pro Foro conſcientiæ diſpenſatus,
teneatur Impedimentum Iudici interro-
ganti confiteri, quia cum fuerit legitimè
diſpenſatus, non agitur de peccato vitã-
do, vndè dictum vnici Teſtis non pro-
bat Impedimentum, & conſequenter Iu-
dex tunc non iuridicè interrogat, vt be-
nè ponderat idem Sanchez *d. Diſp. 14.*
num. 4.

Septima Clauſula declarat Prolem légi-
timam pro Foro conſcientiæ tantùm; Vn-
164 de ſi Impedimentum occultum detega-
tur, Proles reputabitur illegitima, donec
noua Diſpenſatio pro vtroq; Foro obtẽ-
ta fuerit, vide ea, *quæ cap. præcedenti* dixi-
mus, vbi hanc materiam fusè pertracta-
165 uimus; Quibus addo, quod dùm Coniu-
ges, cum Impedimento dirimenti igno-
rato bona fide vtriuſq; vel alterius eo-
rum, Matrimonium inter ſe contraxerint,
tunc Filij erunt in vtroq; Foro legitimi,
Sanchez *lib. 8. dicta Diſp. 34. n. 46. & nu.*
50. Parens tamen, qui fuit in mala fide,
non reputabitur legitimus, reſpectu dicti
Filij, in Foro externo, ne ex ſuo delicto cõ-
modum reportet, Sanchez *l. c. n.* 50. Ad-
166 do inſuper Filios à Sacra Pœnitentiaria
diſpenſatos, ac legitimatos, ſi Impedimẽ-
tum, quod aderat inter Parentes, non
detegatur, non eſſe irregulares in Foro
conſcientiæ, ſed eſſe capaces Ordinum,
& Beneficiorum, tanquàm verè legiti-
matos, ac ſuccedere vtriq; Parenti, &
vtrumq; Parentem ipſis, quia ex verò
Matrimonio nati ſunt, vide Sanchez *lib.*
8. Diſp. 34. n. 49.

Octaua Clauſula, requirit, vt Impedi-
mentum, ſuper quo Diſpenſatio fieri de-
bet, occultum ſit, *Demum dummodò*
Impedimentum ex prædictis proueniens
occultum ſit; vbi eſt animaduertendum,
quod pro huiuſmodi Literis Sacræ Pœni-
167 tentiariæ illud Impedimentum dicitur
occultum, quod diſtinguitur contrà pu-
blicum, id quod annuit Concilium Tri-
dentinum *ſeſſ. 24. cap. 6. de Reform.* quarè
licet ab aliquibus Impedimentum ſcia-
tur, ac proinde probari poſſit, tamen di-
168 cetur occultum; tunc autem erit publi-
cum, & non occultum, quando eſt pu-
blicum, non ſolùm in Ciuitate, ſed etiam
in maiori parte viciniæ, vel Collegij, Mo-
naſterij, vel Parrochiæ, dummodò ſal-
tem decem Perſonæ ibi inueniantur, pe-
nes quas publicum ſit: Ratio eſt, quia
ideò petitur ea Impedimenta occulta eſ-
ſe, vt obuietur ſcandalo publico, vnde
ſatis illi obuiatur, dùm hæc Impedimen-
ta non laborant infamia publica, ita do-
cent Nauarrus *in Summa cap. 27. nu.* 250.
Sanchez *n.* 55. Trullenck. *d. Dub.* 10. *nu.*
18. *ll. cc.* Eſcobar *Theol. mor. tract. pr. exam.*
16. *cap. 2. propè finem,* Lezana *l. c. n.* 28.

At Pater Leo *in Praxi Pœnitentiariæ part.*
2. vbi, de occultis, verſ. Occultum eſt, pag. Mi-
bi 189. illud docet eſſe occultum, quod
à nemine, vel à tàm paucis ſcitur, vt ne-
que ſit famoſum, neq; manifeſtum, neq;
notorium; vnde ſi vnus, vel duo, aut
tres ſciant, non nocet, quominus aliquod
delictum occultum ſit, dummodo iſta
notitia conſideretur ſimpliciter in ſe, &
non deducta in Iudicium, & Forum ex-
ternum, & propterea refert Gloſſam *in*
cap. Veſtra, de cohabitat. Clericor. & Mulier.
Capitulum, Manifeſta 3. quæſt. pr. Toletum *in*
Summa lib. pr. cap. 93.

Nec huic doctrinę obſtat diſpoſitio *Cap.*
Licet 23. de Teſtib. vbi dicitur, quod in
ore duorum, vel trium ſtat omne verbũ,
quia quamuis id verum ſit, non tamen
verum eſt, quod in notitia duorum, vel
trium ſtet omnis notitia, ea nempè, quæ
publicitatem inducat, & excludat occul-
tum ſecundum ſe conſideratum; & pro-
pterea dictus Textus dicit in ore, hoc eſt,
in depoſitione facta in Iudicio, ſtare om-
ne verbum, vt ex eodem Textu pariter
169 colligitur; imò & occultum erit, quam-
uis omnes ſciant, ſed non ſciant ſub hac
formalitate, quod ſit Impedimentum,
vt ſi omnes ſcirent Vincentium, & Doro-
theam eſſe Affines, at neſcirent Affinita-
tem

tem eſſe Impedimentum Matrimonij,
Reginald. *lib.* 31.*cap.* 28. *lib.* 219. Sanchez
l. c. n. 55. Nauarrus vbi ſupra, Gutierez *de*
170 *Matrim. cap.* 71. *n.* 7. at ſi fuerit deductum
ad Forum contentioſum, ſiuè iuſtè, ſiuè
iniuſtè, tunc ſi Reus citatus ſit, Impedi-
mentum non dicitur occultum niſi fue-
rit prius à Iudice abſolutus; per quam Ab-
ſolutionem redit ad priſtinum ſtatum,
Sanchez *d. Diſp.* 34. *n.* 57 Filiuccius *d. cap.*
cap. 10. *n.* 360. Reginaldus *lib.* 11. *n.* 219.
171 quamuis etiam ipſe Reus ſe falſis Teſti-
bus defenderit; idem Sanchez *l. c. nu.* 58.
172 vbi etiam docet Impedimentum adhuc
dici occultum, licèt deductum fuiſſet ad
Forum contentioſum, ſi Iudex retineat
cauſam penes ſe, nec partem citet, quia
173 ad hoc, vt Impedimentum deſinat eſſe
occultum, exigitur, vt deductũ ſit ad Fo-
174 rum contentioſum, & ſimul parti intima-
tum, alias non dicitur deductum ad Fo-
rum contentioſum; quod idem confirmat
Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. part.* 1. *lib.*
1. *Diſp.* 2. *n.* 200. ſi tamen delictum ſit
ad Forum contentioſum deductum, & in
eo pendeat, non poterit Confeſſarius diſ-
penſare, donec Reus non fuerit abſolu-
tus, vt ſupra.
175 Pro maiori explicatione, dico, poſſe ali-
quid materialiter eſſe publicum, forma-
liter verò, & ſecundum quid, occultum,
v. gr. ſi celebretur Miſſa à Sacedote ex-
communicato occulto, coram vniuerſo
populo, eſt actus publicus, & eſt delictum,
non tamen eſt publicum; ratio eſt, quia
neſcitur publicè, dictum Sacerdotem in
Excomunicatione celebrare; ſic ſi Paro-
chus publicè excommunicatus, coram
Populo ſuæ Parochiæ Miſſam celebret,
& Populus notet id fieri non poſſe, &
eſſe delictum, at ignoret ex dicta cele-
bratione contrahi Irregularitatem; vn-
de iſta Miſſę celebratio erit quidem actus
publicus, & delictum publicum, attamen
quoad contractam Irregularitatem erit
delictum occultum, & poterit etiam ab
Epiſcopo ſuper dicta Irregularitate diſ-
penſari, in vim facultatis à Concilio ſu-
per occultis conceſſæ Epiſcopis.
Simili modò poteſt aliquod delictum
in vno loco eſſe publicum, & in alio oc-
176 cultum; nec obſtat ſi à ſua origine, &
principio fuerit publicum, ac tractu tē-
poris fiat occultum, *cap. Longinquitate* 12.
quæſt. 2. quia tempus omnia deuorat; vn-
de ſufficit, quod eo tempore, quo petita
fuit, ac exequuta Diſpenſatio, occultum
ſit; vide dictum Patrem Leonem *l. c.* vbi
longa ſerie hanc materiam optime agit.
177 Tandem adnotandum eſt, quòd Impe-
dimentum deductum ad Pontificem, nō
dicitur deductum ad Forum iudiciale, &
contentioſum, vndè ſi alias occultum ſit,
adhuc remanet occultum, Sanchez *lib.* 8.
Diſp. 14. *n.* 9.
Nona Clauſula præbet normam, & in-
ſtructionem Confeſſario, qua ſe ge-
rere debet, antequàm diſpenſet; præcipuè
ſi iam contractum ſit Matrimonium, &
ſeparatio inter Oratores fieri non poſſit
abſq; ſcandalo, ex cohabitatione verò
probabiliter timendum eſſe ſibi viſum
fuerit, aliudq; Canonicum non obſtet.
178 Circa hanc Clauſulam animaduertas,
quòd rariſſimè, aut nunquàm erit neceſ-
ſarium experiri, an poſſint Coniuges ſe-
parari, vel honeſtè viuere tanquam Fra-
ter, & Soror, quia ſæpè ex huiuſmodi ſe-
paratione oriuntur ſcandala, & periculũ
Incontinentiæ, ſicuti etiam ex cohabita-
tione dicto modò facta; cùm etenim Ma-
trimonium ſit publicum, & Impedimē-
tum ſit occultum, ſcandalum erit in Po-
pulo, ſi videat eos vitam non agere
coniugalem; maximum etiam peccan-
di periculum immineret, ſi ipſi pro Co-
niugibus publicè haberentur, & conſe-
quenter nō poſſent cùm alijs Matrimo-
nium inire, & proinde in maximo incō-
tinentiæ periculo viuerent; tunc autem
179 erit dicta experientia præmittenda, quan-
do, attentis circumſtantijs, prudenter iu-
dicatur ſpem eſſe, vt ea experientia ali-
cuius ſit vtilitatis, & intentum conſequa-
tur; id enim totum prudentiæ Confeſſo-
ris remittitur, vt prædicta benè docent
Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 33. *n.* 60. Lezana *nu.*
30. Filiuccius *n.* 361. & Trullenck. *ll. cc.*
vnde ex Coniugum ætate, aut alijs cir-
cumſtantijs dicta experientia prætermitti
poterit, arbitrio prudentis Viri, vt docēt
180 præcitati Doctores; nec debebit Confeſ-
ſarius multum inſiſtere in perquirendo,
an periculum incontinentiæ ſit in coha-
bitatione, ſi ipſi probabiliter timendum
de Incontinentia videatur, quia cum Co-
niuges cohabitent, & in eodem lecto dor-
miant, graue quidem, & probabiliſſimũ
Incontinentiæ periculum timeri poteſt.
Nec pariter videtur conditio neceſſaria,
vt alter Coniux prius de prioris conſen-
181 ſus nullitate certioretur, ſed potius vide-
tur ſimplex inſtructio; & ſæpè, ſi id ne-
ceſſarium eſſet, hæ Diſpenſationes ſuo va-
lore

lore fruſtrarentur, quia, vt plurimum, Coniux ignarus certior fieri non poteſt, abſq; alterius Coniugis periculo; ita docent Trullenck. *l. c. n.* 21. Reginald. *l. c. n.* 22. Bonacina *de Matrim. quæſt.* 2. *puncto* 9 *n.* 7. Aueria *de Matrim. quæſt.* 11. *ſect.* 5. *verſ. Demum iuxta hoc*; Optimè Sanchez *d. Diſp.* 34. *n.* 61. vbi prudentiſſimè animaduertit, ſæpè contingere, vt non poſ-
182 ſit nullitas Matrimonij Coniugi detegi, abſq; periculo manifeſtandi delictum, & maximè, ſi Impedimentum ſit ex parte Fœminæ, quo caſu rarò contingit, vt poſſit prioris conſenſus nullitas aperiri, abſq; maximo Fœminæ periculo, ac ſuſpicione alicuius delicti, vnde inſtabit Vir, vt ſibi cauſa nullitatis aperiatur, & ſi non aperiatur, vrgentiorem delicti ſuſpicionem concipiet, & proindè rixæ, & inimicitiæ inter Coniuges orientur, aliaq; grauia ſcandala veriſimiliter timeri poterunt; quapropter cautè ſe gerere debe-
183 bit Confeſſarius; nec eſt audiendus Gutierez *de Matrim. cap.* 128. *nu.* 22 dumait, impoſitam eſſe conditionem Confeſſario certiorandi Coniugem, & quòd ſi ſcandala ex dicta certioratione timeantur, ſit impetranda noua Diſpenſatio ſub alia forma, quia verè nimis durum videretur, ſi neceſſe eſſet, vt omninò dicta certioratio fieri deberet, dùm ob dictam certiorationē grauia ſcandala, & forſam vitę
184 periculum imminerent; ſi tamen dicta ſcandala non timeantur, benè erit, vt Cōfeſſarius Coniugem ignorantem, ſaltem remotè moneat, vt, ſi forſan Matrimonium eſſet nullum, de nouo conſentiat.
185 Decima Clauſula, *Ita quod, ſi Vxori, cui coniungetur, ſuperuixerit, Caſtitatem ſeruet, vtpotè eodem Voto obligatus, vt prius*, ita eſt intelligenda, vt Orator, ex vi huius Diſpenſationis, non poſſit, niſi ſemel, Vxorem ducere, & conſequenter, conceſſa Diſpenſatione ſuper vno Matrimonio, non trahitur ad aliud. *cap. fin. cauſa* 33. *quæſt.* 2. vndè primo Matrimonio ſoluto, non poterit ſic Diſpenſatus aliud inire, abſq; noua Diſpenſatione, quæ, ſi iuſta cauſa ſubſit, vel prima duret, ſolet facilè concedi, & eo caſu in Literis ſecundæ Diſpenſationis adijcitur Clauſula,
186 *Saluis tamen alioqui cæteris omnibus quæ ei in priori commutatione iniuncta fuerunt*, & ſic ſoluto ſecundo Matrimonio non poterit aliud, abſque Diſpenſatione, inire.

Nec deſeram adnotare, quòd tàm Dataria, quàm Pœnitentiaria Apoſtolica, in his, & alijs ſimilibus Votorum commutationibus, ſemper diſpenſat, vt Orator, vel Oratrix. Matrimonium legitime
187 contrahere poſſit; vnde per illam dictionem, *Legitime*, intelligit de Matrimonio valido, & non deco, quod aliqua cauſa nullum eſſet, & proinde non eſſet extincta Diſpenſatio, ſed ſecluſo dolo, & fraude, adhuc poterit Diſpenſatus aliud validū Matrimonium inire, alias Diſpenſatio fruſtratoria remaneret; imò ſi
188 vigore dictæ factæ commutationis, ſeù Diſpēſationis, Matrimonium validè contractum fuiſſet, at ante illius conſummationem, vel morte Coniugis, vel profeſſione in Religionem, vel ex Pontificis Diſpenſatione diſſolueretur, adhuc non diceretur fuiſſe huiuſmodi Matrimonium perfectè contractum cum non fuerit carnali Copula conſummatum, & conſequenter ſi nulis Carnis prouiſum; conſtat ex ipſis Literis Sacræ Pœnitentiariæ, in quibus dicitur, quòd Confeſſarius ipſum Votum diſpenſando commutet nō modò, vt Matrimonium licitè contrahere, verùm etiam, vt in eo poſtmodum debitum coniugale exigere, & reddere poſſit; ità expreſsè docent Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 31. *n.* 5. Corradus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. d. cap.* 10. *n.* 21.
189 Dixi, ſecluſo dolo, & frande, quia his interuenientibus, Diſpenſatio extinguitur primo actu, quamuis inualido, ne fraudem committens ex ipſa commodum reportet, Sanchez *n.* 4. & Pirrhus Corradus *ll. cc.*

Et quoniam frequenter accidit, vt Diſpenſationes à Sacra Pœnitentiaria non per Breuia, in quibus ſemper apponitur formula per Confeſſarium ſeruanda, ſed per priuatas Literas committantur, & in eis ſemper addatur, vt diſpenſetur in forma Pœnitentiariæ, ideò Confeſſarius, iuxta caſuum contingentiam, ſe gerere debebit iuxta prædicta in huiuſmodi Literarum exequutione, conſiderādo Clauſulas, quæ in ſingulis ſupra notatis caſibus Sacra Pœnitentiaria ſolet apponere, quas hic repetere ſuperfluum eſſet.

Vndecima Clauſula apponitur à tergo Literarum, nempè, *Gratis vbiq;* quia
190 pro huiuſmodi commiſſionum exequtione nihil peti, & exigi poteſt, nec a maiori Pœnitentiario, nec ab alijs Officialibus, & Miniſtris eius Prætorij, nec etiam ab ipſo Confeſſario, quamuis etiā à Spon-

à ſpontè offerentibus oblatum ſit, etiam
in ſignum gratitudinis, Nauarrus *lib.* 4.
conſil. titulo de Sponſ. conſ. 50. in prima edit.
præcipuè *n.* 3. Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 34. *n.* 64.
Trullenck. *l. c. n.* 23. & nos alibi diximus.
191 Et adeò verum eſt, vt Diſpenſationes,
quæ à Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ
emanant, gratis concedantur, vt ſi qui
impetrata Diſpenſatione à Pontifice pro
vtroq; Foro ſuper aliquo Impedimento
dirimenti, tacuiſſent aliquam qualitatem
occultam, quæ, ſi expreſſa fuiſſet Ponti-
fici, maiorem Compoſitionem ſoluiſſent,
ſi poſtea ipſam qualitatem occultam Sa-
cræ Pœnitentiariæ exprimant, & petant
diſpenſari, adhuc huiuſmodi Diſpenſa-
tio gratis concedetur; vt docet Sanchez
dicta Diſp. 34. *n.* 64. & Nauarrus *l. c.*

Tandem pro concluſione huius Capitis
remanent explicandæ nonnullæ Clauſulę
peculiares, quæ in pleriſq; Literis Sacræ
Pænitentiariæ apponi ſolent, quæ Clau-
ſulæ, quomodò ſint intelligendæ, quam
breuiſſime attingemus.

192 ET ALIIS, QVÆ DE IVRE FVE-
RINT INIVNGENDA.

Hæc Clauſula importat, vt Orator re-
mouere debeat occaſionem proximi re-
lapſus in peccatum, & vt reficiat damna
forſan illata, occaſione prętatorum exceſ-
ſuum; & ſic illam benè explicat Pat. Leo
in d. Praxi S. Pænitentiariæ part. 2. poſt de-
clarationem Impedimentorum dirimen-
tium, *verſ.* Hoc eſt, *pag. Mihi* 228.

193 ALIVNVE CANONICVM NON
OBSTET.

Dum Papa, ſeù Sacra Pœnitentiaria
Diſpenſationem concedunt, intendunt
Impedimenta expreſſa tantùm remouere,
vnde ſi alia extent, ſuper eis, non cadet
Diſpenſatio, ſed remanebunt, prout an-
te factam Diſpenſationem aderant; per
eas, quæ diximus.

194 MISERICORDITER IN DOMINO
DISPENSES.

195 Miſericors Diſpenſatio ea dicitur, quæ
non eſt de Iure debita, licet ex cauſa pe-
tatur, ob quam ſi Legislator velit, poſſit
diſpenſare, quamuis alias non teneatur
diſpenſare; ita benè explicat Pat. Leo *in*
in d. Praxi part. pr. formula 2. *verſ. Quia iſta*
Diſpenſatio, pag. Mihi 75.

196 PROLEM EXINDE SVSCIPIENDAM
LEGITIMAM NVNCIANDO IN FO-
RO CONSCIENTIÆ, ET IN IPSO
SACRAMENTALIS CONFESSIONIS
ACTV TANTVM, ET NON ALITER.

197 Proles legitimata in Foro Conſcientiæ,
non legitimatur in Foro Fori, quia li-
cet per huiuſmodi Diſpenſationem indu-
catur bona fides in Foro conſcientiæ at-
tamen remanet mala fides, quoad Forū
198 Fori; & proinde, poſita huiuſmodi mala
fide, quando detegitur Impedimentum,
ſuper quo in Foro conſcientiæ diſpenſa-
tum fuit, ſequitur in Foro Fori Illegiti-
matio Prolis ſic ſuſceptæ, per declaratio-
nem nullitatis Matrimonij, vt benè ani-
maduertit idem Pat. Leo *in d. Praxi part.*
2. poſt declarationem Impedimentorum
dirimentium, *verſ. Et hæc bona fides, pag. Mi-*
199 *hi* 237. quia Diſpenſatio facta pro Foro
conſcientię, non ſuffragatur pro Foro Fo-
ri, etiam quoad Legitimationem Prolis,
Rota *deciſ.* 606, *n.* 2. *part. pr. diuerſ.*

200 NVLLATENVS SVFFRAGENTVR.

Dictio iſta *Nullatenus*, de ſui natura nul-
litatem actus importat ipſo iure, *Gloſſa in*
auth. Si qua Mulier, verbo Nullatenus, C. ad
Velleyam, quam refert dictus Pat. Leo *l. c.*
Merolla *Diſp. pr. cap.* 2. *n.* 308. *part. pr.* Gra-
tianus *Diſcept. forenſ. cap.* 195. *nu.* 18. Le-
zana, *in Summa, verbo* Dictio *nu.* 26. *tom.* 3.
vbi docet, tollere omnem Diſpenſatio-
nem; *Suffragentur*, hoc eſt adiumento ſint,
vt explicat *Auth. de Monach.* §. *penult.*

201 POSTQVAM OMNEM RECIDIVÆ
conuerſationis occaſionem abſtulerit.

Iſta dictio, *Poſtquam*, inducit conditionē
excluſiuam præcedentis temporis, Pariſ.
conſ. 31. *n.* 83. *vol. pr.* Menochius *conſ.* 1103
n. 4. Et nos diximus *cap. præcedenti*; vnde
202 Confeſſarius nec debebit, nec poterit ad
Abſolutionem, & Diſpenſationem deue-
nire, niſi prius remota fuerit occaſio re-
cidiuæ conuerſationis; animaduertendo
præcipuè, ne ſimul cohabitent, quia
203 Maris, & Fœminæ cohabitatio eſt diſpo-
ſitio ad Copulam *cap. Iuuenis* 3. *de ſponſ.* &
ne vnus alterius domum ingrediatur,
204 quia qui amat periculum peribit in illo,
Salomon *Prouerb.* 3. 47. & propterea re-
motæ etiam ſint omnes occaſiones, quæ
fortè ad complicis domum petendam,
eiuſq; familiaritatem proſequendam pel-
lebant, neue fiant munera, nec nuncij
inuicem mittantur, & ſimilia, quæ ſunt
occaſiones proximæ ad peccandum.

205 ABSOLVAS IN FORO CONSCIEN-
TIÆ TANTVM.

Hoc eſt quoad Cenſuram, quæ ſpectat
ad Forum animæ, cuius ſolùm eſt Iudex
206 ipſe Deus; quia in delictis publicis Lai-
corum, vt ſunt delicta extrà caſus Cen-

ſu-

ſurarum maior Pœnitentiarius non ſe ingerit, vt benè animaduertit Pat. Leo *in dicta Praxi part. pr. pag. Mihi* 8.

207 DISPENSANDO COMMVTES.

Participat enim ex vtroque, nempè ex commutatione, & Diſpenſatione; quia huiuſmodi commutatio non fit in æquale, ſed eſt quid medium inter commutationem, & Diſpenſationem, cum ſubrogatio fiat in opus inæquale, & inferioris oneris, & ideò participare debet de Diſpenſatione, & commutatione.

208 TAMDIV' DVRATVRA;

Ideò ſoluto per mortem Coniugis Matrimonio, ſtatim Vouens ab adimplendis operibus ſubrogatis liberatur, & reincidit in priorem Voti obligationem, quia per Matrimonium ſubſequens nō fuit ſublatum preciſè Votum, ſed ſolùm illius exequutio ſuſpenſa *cap. ex parte 9. de conuerſ. Coniug.*

209 SECVNDVM DEVM.

Hoc eſt ſolùm Deum præ oculis habendo, & ſecundum rectam rationem, remotis humanis finibus.

210 QVOD SI VMQVAM. Extrà Matrimonium fornicatus fuerit &c. Ille, cui commutatum fuit Votum Caſtitatis, non ſolum peccat, quoties extra actus Matrimoniales licitos, facit contrà Votum, ſed facit in ipſomet vſu Matrimonij, vt, v. gr. ſi abuteretur Vxore, quia commutatio fit tantummodo ad effectum, vt poſſit, non obſtante Voto emiſſo debitum Coniugale licitè petere, & reddere; vnde extrà dictos actus matrimoniales facit contrà Votum; vide Pat. Leonem *in d. Praxi*; formula de commutatione Voti Caſtitatis; & ideò de his omnibus debet Confeſſarius monere Latorem in actu commutationis.

211 AD FINEM VT EA. Adimplens mem iniſſe ſemper poſſit obligationis &c. ſicut in rebus ciuilibus, dùm res eſt tradenda Creditoribus, & non poteſt ſtatim tradi, conficiuntur Tabulę, pro conſeruanda memoria obligationis, *Inſtitut. lib. 3. titulo 14. de obligat. in princ. & ff. de obligat. & obligat.* ita cum res per Votum Deo Creditori ſtatim dari non poteſt, debet per quotidianum adimplemētum alicuius ex operibus Religionis cōſeruari memoria obligationis ipſius Voti: Et hæc, tanquàm in Praxi magis practicabilia, breuiter attigiſſe ſufficiat.

EXPLICIT PRIMVS LIBER.

DE DISPENSATIONIBVS MATRIMONIALIBVS LIBER SECVNDVS.

SVMMARIVM.

1 *Impedimenta in vniuerſum dirimentia Matrimonium, quæ ſint.*
2 *Sunt in duplici differentia.*
3 *Quædam obſtant, ne licitè; Alia verò, ne licitè, ac validè fiat.*
4 *Impedimenta primi Generis probibent quidem Matrimonium, ſi tamen contrahatur, illud non inualidant.*
5 *Et ideò dicuntur merè prohibentia.*
6 *Impedimenta ſecundi generis, non ſolùm prohibent, ſeù impediunt, ne Matrimonium licitè, ac validè contrahatur.*
7 *Triplici Iure conſiderari poſſunt extare Impedimenta Matrimonij, nempè Diuino naturali, & Diuino poſitiuo, & ex Iure humano.*
8 *Quæ ſint Impedimenta inſurgentia de Iure Diuino naturali?*
9 *Quæ ex Iure Diuino poſitiuo?*
10 *Textus in cap.* Quædam Lex. 20. *cauſ.* 35. *quæſt.* 3. *ponderatur.*
11 *Textus in cap.* Literas 13. *de reſtitut. ſpoliat. pariter ponderatur.*
12 *Plures Gradus Conſanguinitatis, vel Affinitatis, non procedunt de Iure Naturæ, ſed tantum de Iure Diuino poſitiuo, & quæ?*
13 *Impedimenta antiquæ Legis Moſayeæ ceſſarunt per nouam Legem Euangelicam.*
14 *Et ſola præcepta Iuris naturalis remanſerunt.*
15 *Diſpenſatione noua opus non eſſet ſuper Impedimentis inductis à Lege Moſayca, niſi à Summis Pontificibus alia Impedimenta fuiſſent inducta.*
16 *Eccleſia diſpenſare poteſt ſuper aliquibus Impedimentis*, vt ex Concil. Trid. ſeſs. 24. Can. 3.
17 *Impedimenta aliqua, non ſolum impedientia, ſed etiam dirimentia Matrimonium, induci poſſunt de Iure humano.*
18 *Matrimonium eſt naturalis Contractus inſtitutus in naturæ officium, & propagationem Communitatis.*
19 *Talis Matrimonij Contractus ſubijci poteſt conditionibus, Principiſq; diſpoſitioni.*
20 *Et ea ratione, quia Matrimonium eſt Contractus ciuilis, poteſt irritari, non obſtante, quod eleuatum ſit ad ſtatum Sacramenti.*
21 *Ratio Sacramenti ſuperueniens Matrimonium non mutat, ſed potiùs ſupponit, vt materiam Humanum contractum.*
22 *Et eo immutato per humanam Poteſtatem, deſinit eſſe materia Sacramenti.*
23 *Quid de Impedimentis inductis, & ſtatutis per Principes infideles, & n. 24.*
25 *Poteſtas huiuſmodi ſtatuendi Impedimenta, Eccleſia ſibiipſi tantum reſeruauit, auferendo eam Principibus.*
26 *Itá, vt nullus* Princeps *ſæcularis, neq; ipſe Imperator, poſſit ſtatuere talia Impedimenta Matrimonij.*
27 *Licet poſſint Principes ſæculares condere Leges ſuper quibuſdam rebus merè temporalibus Matrimonio annexis, non tamen concernentibus vim, & ſubſtantiam Matrimonij.*
28 *Exempla referuntur.*
29 *Conſtitutiones Impedimentorum Matrimonij reſtringunt ipſius Matrimonij libertatem.*
30 *Matrimonium eſt vnicuique permiſſum de Iure naturali, & Diuino.*

Ff 2 31 *Im-*

31 Impedimenta Matrimonij imponi, & ſtatui debent ex iuſta cauſa, aliàs Impedimentum non debet attendi.

32 Matrimonium enim eſt permiſſum de Iure naturali, & Diuino, excepto primo gradu Conſanguinitatis in linea recta, ac exceptis alijs Impedimentis, vt n. 33.

34 Sicut Diſpenſatio ſine iuſta cauſa fieri non poteſt, ità non poteſt fieri prohibitio ſine iuſta cauſa ſuper re à Iure permiſſa.

35 Epiſcopi poſſunt in eorum Diœceſibus, ea omnia, quæ poteſt Summus Pontifex, niſi ſint de reſeruatis ipſi Pontifici.

36 Epiſcopi antiquis temporibus ſtatuebant Impedimenta ſuper Matrimonio.

37 Nec apparet aliquo Iure fuiſſe eis ſublatam poteſtatem talia Impedimenta ſtatuendi.

38 Nihilominus eis talis poteſtas ablata intelligitur ex longeua, & vniuerſali conſuetudine.

39 Epiſcopi tenentur ſtudiosè vigilare, vt ſeruentur, quæ ab Eccleſia ſtatuta ſunt.

40 Poteſt Epiſcopus, & etiam Parochus, ex aliqua iuſta cauſa impedire, ne intrà certum tempus contrahatur Matrimonium, vel ad vitandum ſcandalum, vel cauſa alicuius diſcuſſionis.

41 Si tamen contrahatur Matrimonium, non obſtante tali interdicto, validè contrahitur, niſi aliud obſtet.

42 Secùs tamen eſſet, Interdicto, ex iuſta cauſa facto à Summo Pontifice, quia inualidè contraheretur.

43 Dummodò in Interdicto Pontificis adſit Clauſula irritans.

44 Pontifex ſicut poteſt generaliter ex iuſta cauſa ſtatuere Impedimenta Matrimonij, ità pariter ex iuſta cauſa prohibere Matrimonium certis Perſonis &c.

45 Prout refert Alex. de Neuo occurriſſe aduerſus Bernabonem Ducem Mediolani.

46 Simplex prohibitio, abſque Clauſula irritante, non habet vim irritandi Matrimonium.

47 Cauſæ Matrimoniales ſpectant tantum ad Forum Eccleſiaſticum.

48 Quod verùm eſt in cauſis Matrimonialibus inter Fideles, ſecus inter Infideles ſubiectos Principibus Fidelibus.

49 Cauſæ Matrimoniales ſpectant tantum ad Epiſcopos, & non ad inferiores Prælatos.

50 Impedimenta Matrimonij non ſolum poſſunt ab Eccleſia induci, ſed etiam ex conſuetudine.

51 Quod intellige de conſuetudine inducta, non à Laicis ſimpliciter, ſed de mixta Laicorum, & Clericorum.

52 Poteſt pariter ex conſuetudine tolli Impedimentum ab Eccleſia inductum.

53 Conſuetudo ſicut habet vim nouam Legem inducendi, ita vim habet Legem antiquam abrogandi.

54 Conſuetudo, quamuis reprobetur à Lege, poteſt adhuc ipſamet Lex per ſequentem conſuetudinem tolli.

55 Conſuetudo non poteſt habere vim diſſoluendi Matrimonium iam ritè contractum.

56 Etiamſi talis conſuetudo adiuuaretur ratione ſcandali.

57 A veritate Iuris Diuini non eſt ob ſcandala recedendum.

58 Impedimenta, quæ impediunt Matrimonium, quæ?

59 Interdicti impedimentum, quid?

60 Inferior non poteſt diſpenſare ſuper Lege Superioris.

61 Impedimentum diei, quid?

62 Impedimentum criminis, quid?

63 Sponſalium Impedimentum, quid?

64 Sponſalia quibus in caſibus diſſoluantur

65 Sponſalia contracta ſub conditione, ſi Papa Diſpenſauerit, an valida ſint?

66 Affertur opinio negatiua.

67 Conditio pendens à voluntate Principis, dicitur impoſſibilis.

Quod intellige, vt n. 84.

68 Ex conditione impoſſibili nulla oritur obligatio.

69 Quæ non poſſunt fieri niſi per remedium extraordinarium (vt per Diſpenſationem) cenſentur impoſſibilia.

70 Sponſalia contracta ſub conditione impoſſibili, nulla ſunt, etiamſi fuerint Iuramento firmata.

71 Iuramentum ſuper promiſſione, cui Ius reſiſtit, nullas vires habet.

72 Sponſalia ſub conditione impoſſibili, etiamſi plures expenſæ factæ fuerint.

73 Et etiamſi virgo deflorata fuerit.

74 Talia enim damna ſunt per accidens, & alia via poſſunt reparari.

75 Super Sponſalibus habitis ſub conditione impoſſibili, eſt locus Pœnitentiæ, antè impetrata Diſpenſationem.

76 Sponſalia poſt impetrationem Diſpenſationis ſuper Impedimento, requirunt nouum conſenſū.

77 Habens Votum Caſtitatis, & contrahens Sponſalia, ſi ſuper Impedimento impetrauerit Diſpenſationem, nihilominùs ſunt nulla.

78 Affertur opinio affirmatiua ſcilicet, quod Sponſalia contracta ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit, valida ſint, & quomodo?

79 Ratio aſſignatur.

80 Actus factus tempore inhabili, & relatus ad tempus habile validus eſt.

81 Tempus illud attenditur, quo Diſpenſatio debet effectum habere.

82 Diſtingue, dummodò conditio poſſit reduci ad actum, & vt n. 83.

85 Inſtitutio Spurij facta ſub conditione, ſi Princeps legi-

legitimauerit, valida eſt.

86 *Promittens Matrimonium ſub conditione,* ſi Papa diſpenſauerit, *videtur promiſiſſe ſe procuraturum Diſpenſationem.*

87 *Diſpenſatio eſt debita, & neceſſaria, quando poſtulatur ex iuſta cauſa.*

88 *Sponſi non ſunt cogendi ad Matrimonij celebrationem, quando iurgia, & ſcandala imminent.*

89 *Matrimonia non liberè contracta infelices exitus habere ſolent.*

90 *Conditio appoſita Legato, ſeù Maioratui. quod ſuccedens debeat ducere in Vxorem Conſanguineam, impetrata Pontificis Diſpenſatione, valida eſt.*

91 *Quamuis diceretur, quod Conſanguinea eſſet in ſecundo gradu.*

92 *Licet enim Papa difficiliter diſpenſet, ſufficit, quod ſæpè diſpenſat.*

93 *Diſpenſatio petita ſuper conditione, & per Papam denegata, tunc illa conditio,* ſi Papa Diſpenſauerit, *non attenditur, tanquam ſi non fuiſſet appoſita.*

94 *Legatum factum alicui, ſi nubat certæ perſonæ, quæ perſona requiſita contrahere recuſauerit, ex parte Legatarij habetur pro parito, eique Legatum debetur.*

95 *Conditio impoſſibilis non obligat, ſed habetur pro non adiecta.*

96 *Conditio, quod Virgo nubere non poſſit, non tenet, & ratio affertur.*

97 *Secùs ſi fiat conditio, quòd Virgo non nubat certæ perſonæ, quià tenet.*

98 *Et quomodo id procedat.*

99 *Illud fieri non poſſe dicitur, quòd honeſtè fieri non poteſt.*

100 *Conditio, quod quis nubat arbitrio, vel de conſenſu alicuius, non tenet.*

101 *Secùs tamen, ſi fiat conditio de nubendo cum conſilio alicuius, quià tenet.*

102 *Legatum factum alicui, ſi nubat, debetur ei, etiam ſi contrahat Matrimonium ſpirituale.*

103 *Impedimentũ Voti intelligitur de Voto ſimplici Caſtitatis, & Religionis.*

104 *Epiſcopus ſuper quibus Impedimentis diſpenſare poſſit.*

105 *Ob quæ Impedimenta non ſit opus Diſpenſatione.*

106 *Impedimenta, quædam ſunt inducta de Iure Ciuili, ſuper quibus diſpenſat Imperator, vel inferior Princeps Superiorem non agnoſcens, & quæ? n.* 107. 108. 109. 110.

111 *Impedimenta non ſolum prohibentia Matrimonium, ſed, & illud dirimentia, quæ?*

112 *Impedimenta ſunt aliqua, quæ vltrà nullitates Matrimonij, habent etiam annexam Excommunicationem.*

Quot, & quæ ſint Impedimenta Matrimonij, & à quibus conſtitui poſsint.

CAP. I.

IMPEDINENTA Matrimonij in vniuerſum
1 ſunt illa, quæ obſtant, ne Matrimonium ritè
contrahatur; hæc au-
2 tem ſunt in duplici differentia; quædam ob-
3 ſtant, ne licitè; alia verò, ne licitè, ac validè fiat;

4 Impedimenta primi generis prohibent quidem Matrimonium, ſi tamen contrahatur, illud non inualidant, & ideò
5 dicuntur merè prohibentia; at Impedi-
6 menta ſecundi generis non ſolùm prohibent, ſeù impediunt, ne Matrimonium licitè, ac validè contrahatur, ſi adeò vt, cum illis contractum ſit, dirimatur, nullumq; & irritum ſit.

7 Triplici Iure excogitari poſſunt extare huiuſmodi Matrimonij Impedimenta, nempè ex Iure Diuino Naturali, ex Iure Diuino poſitiuo, & ex Iure Humano.

8 Ex Iure Diuino naturali inſurgunt Impedimenta quædam, ex natura rei Matrimonium impedientia, & irritantia, qualia ſunt, v. gr. error Perſonæ, Impotentia perpetua coeundi, & Conſanguinitas in primo Gradu lineæ rectæ: Quæ omnia Impedimenta verè inſurgunt Iure ipſo naturæ, vt ſeorſum ſuis locis oſtendemus

9 Ex Iure Diuino poſitiuo procedũt nonnulla Impedimenta inſtituta in Lege veteri tradita per Moyſem inter quaſdam Perſonas in nonnullis Conſanguinitatis, vel Affinitatis gradibus coniunctas, quæ in Leuit. *Cap.* 18. his verſibus continentur.

Nata, Soror, Neptis, Matertera Fratris, & Vxor
Et Patrui Coniux, Mater, Priuigna, Nouerca
Vxoriſq; Soror, Priuigni nata, Nuruſq;
Atq; Soror Patris, coniungi Lege vetantur.

Et quamuis aliqui putent omnia dicta Impedimenta appoſita fuiſſe tanquàm Iure naturali Matrimonium dirimentia, imò in dictis Gradibus Matrimonium inter Chriſti fideles ita prohibitum eſſe, vt nec à Pontifice in illis, diſpenſari poſſit, idq;

Digitized by Google

idq; colligi videatur ex textu *in cap. Qua-*
10 *dam Lex 20. Cauſa 35. quæſt. 3.* vbi Grego-
rius Papa referre videtur Diuinam Legē
veterem, tanquàm in hoc adhuc obligā-
tem, dum ibi ait Sacra Lex prohibet Co-
gnationis turpitudinem reuelare, vnde
neceſſe eſt in quarta, vel quinta Genera-
tione Fideles coniungantur; *& ex cap. Li-*
11 *teras 13. de reſtit. ſpoliator.* vbi Innocentius
III. ſupponere videtur adhuc vigere Di-
uinam prohibitionem de contrahendo
Matrimonio in quibuſdam Gradibus, &
non poſſe in illis à Pontifice diſpenſari;
& ex cap. Pitacium 102. cauſa 30. quæſt. 3.
vbi Zacharias Papa referēs Leuitici Legē,
ait, *à propria Conſanguinea iubemur ab-*
ſtinere &c. nihilominus certum, & in-
12 dubium eſt, plures ex dictis Gradibus Cō-
ſanguinitatis, vel Affinitatis, non quidē
Iure ipſo naturæ, ſed tantùm Diuino Præ-
cepto poſitiuo vim habere Matrimoniū
dirimendi, cū Lex illa veteris Teſtamenti
quantum poſitiua erat, nullo modo ad-
ſtringat Fedeles nouæ Legis profeſſores,
13 ex quo Impedimenta illa dictæ antiquæ
Legis Moſaycæ, per nouam Legem Euā-
gelicam à Chriſto Domino traditam,
ceſſarunt, Filiucc. *qq. mor. tomo pr. tract. 10.*
part. 2. cap. pr. n. 2. Pontius *de Matr. lib. 6.*
14 *cap. pr. n. 4.* & ſola Præcepta Iuris natura-
lis remanſerunt, & hæc ipſa non ex vi il-
lius Moſaycæ Legis, ſed ſolùm ex vi ip-
ſius rationis, & ex renouatione Eccleſia-
ſticæ Legis, adeò vt in illis, quæ Iure ip-
ſo naturali non impediunt, nulla Diſpen-
15 ſatio neceſſaria eſſet, niſi de nouo à Sum-
mis Pontificibus talia Impedimenta inſti-
tuta fuiſſent, Sanchez *de Matr. lib. 7. Diſp.*
5. nu. 15. Auerſa *de Matr. quæſt. 9. ſect. pr.*
verſ. Prorſus tamen, & verſ. Etiam tamen;
Imò cum dicta antiqua Lex per Euange-
licam fuerit prorſus ſublata, vt diximus,
nec aſtringit ipſos Iudæos, qui Legem
nouam ſuſceperint, Sanchez *lib. 7. Diſp 3.*
n. 6. Pontius *l. c.* Auerſa *d. ſect. pr. verſ. Sed*
adhuc dubium, niſi ante Chriſti mortem,
quando habebant Rempublicam; aliqua
Impedimenta ſtatuiſſent, quia ea poſſent
etiam hodie perſeuerare, cum huiuſmodi
Leges per Chriſti mortem abolitæ non
ſint. Filiuccius *l. c.*
16 Et quòd Eccleſia poſſit in aliquibus ex
dictis Impedimentis diſpenſare dubitari
non poteſt, cùm ita definitum fuerit in
Sacroſancto Concilio Tridentino *ſeſſ. 24.*
can. 30. vbi loquens de Gradibus Conſan-
guinitatis, vel Affinitatis in Leuitico ex-
pr.ſſis, ſtatuit, *Si quis dixerit Eccleſiam in*
nonnullis eorum diſpenſare non poſſe, Anathe-
ma ſit.
Quòd attinet ad Impedimenta Iure hu-
mano inducta, certum etiam eſt, poſſe eo-
dem Iure conſtitui aliqua Impedimenta
17 non ſolùm impedientia, verùm etiam
dirimentia Matrimonium; Filiucc. *d. cap.*
pr. n. 6. Layman. *Theol. mor. lib. 5. tractatu*
10. part. 4. cap. pr. n. 2. Bonacc. *de Matrim,*
quæſt. 3. puncto pr. propoſ. prima nu. 2. Tuſch.
concluſ. 69. n. 38. Lit. P. Palaus *tom. 5. Diſp.*
4. punct. 1. n. 1. & ita concludunt Doctores
communiter, & ſic eſt de fide tenendum,
cum fuerit definitum ab eodem Triden-
tino Concilio *d. ſeſſ. 24. can. 4.* his verbis;
Si quis dixerit Eccleſiam non poſſe conſtituere
Impedimenta Matrimonij, vel in ijs conſtituen-
dis erraſſe, Anathema ſit: Et quidem cum
18 Matrimonium ſit quidam humanus Cō-
tractus in naturæ officium, & propaga-
tionem communitatis inſtitutus, optimè
poterit perinde, ac alij Contractus, ex ip-
ſo Iure Humano huiuſmodi conditioni-
19 bus, Principiſq; diſpoſitioni ſubijci; Nec
obſtat, quod fuerit eleuatum ad ſtatum
Sacramenti, quia eius materia eſt contra-
20 ctus (iuilis, ;eaq; ratione poteſt irritari;
Auerſa *d. quæſt. 9. ſect. pr.* Filiucc. *d. cap.*
pr. n. 3. Sanchez *de matr. lib. 7. Diſp. 3. n. 2.*
Laymanus *lib. 5. tract. 10. part. 4. d. cap. pr.*
n. 1. Sicuti enim, benè docet idem Lay-
21 manus *l. c.* Ratio Sacramenti ſuperueniēs,
Matrimonium non mutat, ſed potius ſup-
ponit, vt materiam Humanum Contra-
22 ctum, quo immutato per humanam po-
teſtatem, deſinit conſequenter eſſe mate-
ria Sacramenti; & ſic videmus, quòd in
alijs Sacramentis, quamuis eorum mate-
riam à Chriſto Domino Inſtitutam non
poſſint homines directè, ac per ſe Immu-
tare, poſſunt tamen deſtruendo, v. gr. vi-
num per aquæ, aut aceti effuſionem, effi-
cere, vt deſinat eſſe Sacramenti materia.
Et non ſolùm Eccleſia inter Chriſti Fi-
deles poteſt ex iuſta cauſa Impedimenta
impedientia, & dirimentia Matrimoniū
ſtatuere, ſed & eadem Impedimenta ſta-
23 tuere poſſunt Principes ſæculares Infide-
les inter eorum ſubditos Infideles, quia
apud ipſos cum non ſit Sacramentum, re-
manet in pura ratione humani Contra-
ctus, & conſequenter ipſius Principis ſæ-
cularis poteſtati ſubeſt; Sanchez *lib. 7 diſp.*
3. n. 9. Trullenck. *lib. 7. cap. 9. dub. pr. n. 5.*
tomo 3. Filiucc. *quæſt. moral. tomo p. tract. 10.*
part. 2. cap. 1. nu. 1. Pontius *de Matr. lib. 6.*
cap.

cap. pr. n. 2. Auerſa *de Matr. d. quæſt. 9. ſect.*
2. Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib.*
1. diſp. 4. §. 2. *n.* 28].
24 Ob eandem rationem poterunt etiam
Principes Fideles ſuis Subditis Infidelibus
huiuſmodi Impedimenta ſtatuere; San-
chez *lib.* 7. *diſp.* 3. *nu.* 5. Pontius *d. lib.* 6.
cap. pr. n. 5. Laymanus *d. cap. pr. n.* 2. imò
ſpectata rei natura, & ſecluſa prohibitio-
ne, & reſeruatione Eccleſiæ potuiſſent
etiam ipſi Principes Fideles erga eorum
Subditos Fideles Matrimonij Impedimē-
ta ſtatuere, Filiuccius *d. cap. pr. nn.* 3. Lay-
manus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap. pr. nu.* 1.
Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 3. *n.* 2. *&* *n.* 4. eò quia
Matrimonium [vt diximus] eſt quidam
humanus Contractus, & ſubijcitur diſ-
poſitioni Principis; At Eccleſia huiuſ-
25 modi Impedimentorum Conſtitutionem
ſibi reſeruauit, & omnem vſum poteſta-
tis Principibus Chriſtianis, circa hoc, in-
terdixit, quod facere potuit, cùm in Ma-
trimonio ſit ratio Sacramenti, quæ eſt
ſupernaturalis; Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 3. *n.* 3.
4. Filiucc. *n.* 4. Layman. *n.* 2. Pontius *n.* 7.
26 8. *ll. cc.* vnde factum eſt, quod nullus
Princeps Sæcularis, comprehenſo etiam
ipſo Imperatore poſſit ſuis Subditis Fide-
libus Impedimenta Matrimonij ſtatuere,
Cæuallos *quæſt. commun. contra communes*
quæſt. 58. *n.* 10. Laymanus *l. c. n.* 2. poſſunt
27 quidem Principes Sæculares condere
quaſdā de Leges quibusdam rebus merè
temporalibus Matrimonio annexis non
tamen ipſius vim. & ſubſtantiam concer-
28 nentibus, vt de Dote, Donationibus inter
Virum, & Vxorem, de ſponſalitia largi-
tione, & ſimilibus, prout etiam poſſunt
Leges Eccleſiaſticas coadiuuare, addendo
v. gr. pœnas eorum tranſgreſſoribus, A-
uerſa *l. c.* ac etiam poſſunt circa Matri-
monium ſtatuere, ſi Eccleſia id eis conce-
dat, Auerſa *l. c.* Fragoſius *n.* 184. *l. c.*
29 At quia per conſtitutionem huiuſmodi
Impedimentorum reſtringitur libertas
30 Matrimonij, quod eſt Iure naturali, &
Diuino vnicuiq; permiſſum, Sanchez *lib.*
7. *Diſp. pr. n.* 4. ideò ad hoc, vt validè, &
licitè Impedimenta conſtituantur, neceſ-
31 ſaria eſt iuſta cauſa, qua deficiente, non
poſſunt Subditi validè aſtringi, nec
eorum libertate priuari, Sanchez *lib.* 7.
Diſp. 1. *n.* 6. Pontius *lib.* 6. *cap.* 3. *num.* 1.
Auerſa *d. quæſt.* 9. *ſect.* 4. *in princip.* Diana
part. 8. *tract. pr. reſ.* 61. Trullenck. *d. Dubio*
32 *pr. n.* 2. Matrimonium etenim eſt coniun-
ctio Iure Naturali, ac Diuino cuicumq;
conceſſa, excepto primo gradu Conſan-
guinitatis in linea recta, exceptiſq; alijs
33 Impedimentis Iure ipſo naturali dirimen-
tibus, vnde non videtur poſſe pro arbi-
tratu interdici in vlterioribus Gradibus,
niſi ex cauſa iuſta; & ſicut Diſpenſatio
34 in his, quæ ſunt de Iure naturali, vel Di-
uino, ſine iuſta cauſa irrita eſt, vt proba-
bimus *lib.* 3. *cap. pr.* ita prohibitio in re
eodem Iure cōceſſa, ſi ſine iuſta cauſa fiat,
irrita erit, vt benè explicant, & docent
Sanchez *lib.* 7. *diſp. pr. n.* 6. Filiuccius *l. c.*
num. 7.

Quod adeò verum eſt, vt ne huiuſmodi
Impedimenta arbitrio Prælatorum, &
abſq; graui cauſa imponantur, Eccleſia
ſibi Impedimenta prædicta reſeruauerit,
itaut nonniſi ab ipſomet Summo Pontifi-
ce ſtatui poſſint, Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10.
part. 4. *cap. pr. n.* 4. Filiuccius, & plures alij
quos infra *cap.* 2. *n.* 1. *citabimus.*
35 Vnde quamuis Epiſcopi in eorum Diæ-
ceſibus, pro recta earum gubernatione, ea
omnia poſſint, quæ in vniuerſali Eccleſia
poteſt Summus Pontifex, niſi fuerint ipſi
Pontifici ſpecialiter reſeruata, Barboſa
de off. & poteſtate Epiſcopi, Alleg. 33. *num.* 18.
Sanchez *lib. pr. Diſp.* 61. *n.* 3. *& lib.* 7. *diſp.*
pr. n. 9. Pontius *lib.* 6. *cap.* 1. *nu.* 12. Trul-
lenck. *n.* 4: Filiucc. *n.* 10. Palaus *n.* 2. *ll. cc.*
36 & quamuis ipſi etiam plura Impedimen-
ta antiquo tempore conſtituerint, vt te-
ſtantur Pontius *l. c.* & Diana *part.* 8. *tract.*
pr. reſol. 76. nec vllo Iure Diuino natura-
37 li, vel Canonico appareat, fuiſſe eis hanc
poteſtatem ſublatam, nihilominus certū
eſt eis amplius id non licere, quia ex lon-
38 geua, & vniuerſali conſuetudine, & for-
taſſe etiam ex aliqua Lege ſcripta, in cor-
pore Iuris non inſerta, factum eſt, vt ipſi
ſoli Pontifici, qui eſt totius Eccleſiæ Ca-
tholicæ Caput, & ſoli Concilio Genera-
li, quod Eccleſiam vniuerſalem repre-
ſentat, huiuſmodi poteſtas Matrimonij
Impedimenta ſtatuendi, & inducendi re-
ſeruata ſit, & ob id non poſſint Epiſcopi,
nec alij, vlla Impedimenta, præter com-
munia totius Eccleſiæ, ſtatuere, quamuis
39 teneantur ſtudioſè inuigilare, vt quæ ab
Eccleſia ſtatuta ſunt obſeruentur, & cu-
ſtodiantur; ita Sanchez *lib.* 7. *Diſp. pr. n.* 9.
Filiuccius *l. c. n.* 10. *in fine*, Pontius *d. cap.*
pr. n. 12. Laymanus *lib. pr. tract.* 10. *part.* 4.
pr. n. 4. Auerſa *de Matrim. quæſt.* 19. *ſect.* 3.
verſ. Nihilominus; & ideò ſolùm poterunt
40 Epiſcopi, in aliquo particulari caſu iniū-
gere, vt per aliquod tempus Matrimoniū
inter

Digitized by Google

inter certas Perſonas non contrahatur, ſi
ſic iudicauerit expedire, vel ad aliquod
ſcandalum vitandum, vel interim diſcu-
tiendum, an inter contrahere volentes ad-
ſit aliquod Impedimentum, Sanchez *d. lib.*
7. Diſp. 6. n. 6. Auerſa *d. Sect. 3. verſ. Benè*
41 *tamen*; Pontius *lib. 6. cap. 7. n. 2.* Si tamen,
dicto Interdicto non obſtante, Matrimo-
nium contrahatur, validum erit ſi nullum
aliud obſtet Impedimentum, Auerſa *l. c.*
& nos infra dicemus; Aliter tamen eſ-
42 ſet dicendum, ſi ipſe Summus Pontifex
iuſtè interdiceret certum Virum, & cer-
tam Fœminam, ne ſimul contraherent,
vel cum aliqua alia Perſona non contra-
herent, reddendo illos prorſus inhabiles
ad Matrimonium contrahendum, quia ſi
43 tali Interdicto, & prohibitioni adſit De-
cretum irritans, non poterunt ſic Interdi-
cti, & Impediti Matrimonium contrahe-
re, & ſi contrahant, nullum, & irritum
erit, quia ſicut ex iuſta cauſa poteſt ipſe
44 Pontifex generali Lege ſtatuere Impedi-
menta Matrimonij pro omnibus Perſo-
nis, ita poterit ex iuſta cauſa certis Perſo-
nis prohibere, ne contrahant, ipſaſq; per-
petuò reddere inhabiles ad contrahendũ;
Auerſa *d. Sect. 3. in fine*, Sanchez *lib. 7. Diſp.*
2. n. 12. Pontius *lib. 6. cap. 3. n. 3*, Tuſchus
concluſ. 136. n. 2. Lit. M. Laymanus *lib. 5.*
tract. 10. pars. 4. cap. 1. n. 4. Trullenck. *l. c.*
n. 3. & ita contrà Bernabonem Vice Co-
45 mitem Mediolani Ducem, & eius filios
Eccleſiæ Rebelles factum fuiſſe refert
Alex. de Neuo *in cap. Tuas, de Sponſa duorũ*
Dixi, ſi prohibitioni Pontificis addatur
Decretum irritans, quia ſimplex prohibi-
46 tio non haberet vim irritandi Matrimo-
nium, Filiucc. *d. cap. pr. n 11.* Gutierez
de Matrim. cap. 61. n. 56. Sanchez *lib. 7. Diſp.*
2. n. 10. Pontius *lib. 6. cap. 7. n. 5.* Coninck.
Diſp. 30. n. 11.

Et non ſolum conſtitutionem Impedi-
mentorum Matrimonij ſibi Eccleſia re-
ſeruauit, vt ſupra, verùm etiam omnes
47 cauſas Matrimoniales ad Forum Eccleſia-
ſticum ſpectare edixit, & ſic ex diſpoſi-
tione Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. can. 12.*
ſancitum fuit his verbis, *Si quis dixerit cau-*
ſas Matrimoniales non ſpectare ad Iudices Ec-
cleſiaſticos, Anathema ſit, & ſic decreuit ob di-
gnitatem Sacramenti, ad quam Matri-
48 monium fuit eleuatum; Intellige tamen
de cauſis Matrimonialibus inter Fideles
49 vertentibus, quia inter Infideles, quam-
uis etiam ſubiecti ſint Principibus Fideli-
bus, non pertinent ad Iudices Eccleſiaſti-
cos, ſed Laicos, cum ſint Contractus me-
rè temporales, Sanchez *lib. 7. Diſp. 3. n. 9.*
Filiuccius *n. 5. l. c.* Aduertas tamen hu-
49 iuſmodi cauſas matrimoniales eſſe ſolis
Epiſcopis reſeruatas, vnde ad Prælatos in-
feriores non ſpectant, *cap. Multorum 35.*
quæſt. 6. cap. Accedentibus de exceſſ. Prælat.
Fragoſius *Regim. Chriſtianæ Reſp. part. pr.*
lib. 3. Diſp. 6. num. 126.

50 Ceterũ non ſolùm ab Eccleſia conſtitui
poſſunt Impedimenta Matrimonij, ſed
etiam ex conſuetudine induci; conſtat *ex*
cap. pr. & cap. ſuper eo 3. de Cognat. Spiritual.

51 Id tamen verùm puto ſi huiuſmodi con-
ſuetudo ſit mixta, ſcilicet Laicorum, &
Clericorum; cùm ſola Laicorum conſue-
tudo ſufficiens non ſit ad abrogandas Le-
ges Eccleſiæ, vt benè Sanchez *lib. 7. Diſp.*
4. n. 11. Filiuccius *tom. pr. tract. 10. part. 2.*
cap pr. n. 16. circa finem, Stephanus à S. Greg.
de Vinculis Diu. Piet. lib. 3. cap. 102. num. 4.
Trullenck. *l. c. n. 9.* Sic è conuerſo poterit
52 ex huiuſmodi conſuetudine mixta tolli
aliquod Impedimentum dirimens, alio-
quin Eccleſiaſtica Lege conſtitutum; ita
expreſsè defendunt, Sanchez *lib. 7. Diſp.*
4. n. 14. Gutierez *de Matrim. cap. 101. n 6.*
Coninck *de Sacramentis Diſp. 30. Dub pr.*
concluſ. 6. n. 13. Pontius *lib. 6. cap. 4. num. 6.*
Bonaccina *de Matrim. quæſt. 3. puncto pr. n.*
7. 8. Molfetius *tomo pr. part pr. quæſt. 5. n. 67.*
Filiuccius *d. tract. 10. cap. pr. n. 18.* Stepha-
nus à S. Greg *de Vinculis Diu. Piet. lib. 3. cap.*
102. n. 4. Trullenck. *l. c.* [quicquid plu-
res alij Doctores diſſentiant] Ratio eſt,
quia ſicut ex Regula generali, & com-
53 muniter recepta vim habet conſuetudo
nouam Legem inducendi, ita & vim
habet antiquam abrogandi, imò quam-
54 uis per ipſam Legem conſuetudo, repro-
betur, poteſt adhuc ipſamet Lex per ſe-
quentem conſuetudinem abrogari, San-
chez, Coninck., & Pontius *ll. cc.* non ta-
men poterit conſuetudo, quamuis legi-
55 timè introducta, vim habere diſſoluendi
Matrimonium iam ritè contractum, quã-
uis etiam dicta conſuetudo adiuuaretur
56 ratione ſcandali in illo interuenientis, Fi-
liuccius *l. c. n. 14.* Trullenck. *d. n. 9.* Bo-
naccina *d. puncto pr. n. 8.* quia non eſt re-
57 cedendum à veritate Iuris Diuini ob ſcã-
dalum, *cap. 2. De noui operis nunciatione.*

Demum, vt ad particularia deſcenda-
mus, Impedimenta ſolùm impedientia
58 Matrimonium, ſunt infraſcripta, quæ ſe-
quenti carmine explicantur.

Interdico, Dies, Crimen, Sponſalia, Votum

Ex

Fx his tamen Impedimentis nonnulla iam receſſerunt vſu, & ex generali conſuetudine fuerunt penitus ſublata, vt dicemus infra, & docent Sanchez *lib. 7. Diſp. 17. n.* 8. Coninck. *Diſp. 32. dub. 3. nu. 26.* Auerſa *de Matr. quaſt. 16. ſect. 3. verſ. At Ergo* in fine Barboſa *de Iure Eccleſ. vniuerſ. lib. primo, cap.* 11. §. 6. *n.* 185. Bonaccina *de Matr. q. 3. part. 15. nu. 3.* & propterea cum ſuper illis non requiratur Diſpenſatio, non eſt, quod in illorum explicatione diù moremur, ſed ſat erit illa quam breuiſſimè explicare, & ſolùm de dirimenti ſeorſum, ſuis locis agere.

59 INTERDICTVM Eccleſiæ eſt, ſi Ordinarius certis Perſonis ob iuſtam cauſam interdicat, ne ſimul contrahant; *cap. Cum inhibitio, de Clandeſt Deſponſat. & cap. Tua fraternitas 4. de Sponſ.*

At ſi Summus Pontifex, vel alius Superior Epiſcopo interdixit, non poteſt Epiſcopus diſpenſare, cum non poſſit In-
60 ferior in Lege Superioris diſpenſare, *Clem. ne Romani de elect. cap. Inferior, Diſt.* 21. Sanchez *lib. 7. Diſp. 17. n. 14.* Si Epiſcopus, vel ipſi inferior interdixerit, poterit Epiſcopus diſpenſare, Bonaccina *de Matr. q. 3. puncto* 144. Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. libr. pr. cap. 11. §. 6. n.* 182.

61 DIES; hoc eſt tempus Feriarum, quibus Nuptiarum ſolemnitates interdicuntur, nempè ab Aduentu Domini, vſque ad diem Epiphaniæ, & à Feria quarta Cinerum, vſq; ad Octauam Paſchatis incluſiuè, vt ex Decreto Tridentini Concilij *ſeſſ. 24. cap. 10. de Reform. Matrimonij.*

62 CRIMEN; intellige de quibusdã Criminibus, ob quæ, quaſi Pęnitentiæ loco, abſtinentia à Coniugio antiquis temporibus decernebatur; quorum primum eſt Vxoricidium, *de quo in cap. 8. Admonere te 33. q. 2.* Secundum eſt, Præsbytericidium, *cap. Qui Præsbyterum 24. cauſa 17. q. 4.* Tertium eſt, Matrimonium cum Moniali ſcienter contractum, *cap. Hi ergo 13. cauſa 27. q. pr.* Quartum eſt, ſi quis in fraudem vſus coniugalis propriam Prolem ſuſciperet; *cap. de eo, quod 5. Cauſa 30. q. prima*; Quintum eſt, dum quis ob aliquod peccatum Pœnitentiam publicam peragere debuit, *cap. De his verò 12. cauſa 33. q. 2.* Sextum, Raptus Sponſæ alienæ, *cap. Statutum eſt 34. Cauſa 27. q. 2.* Septimum, & vltimum eſt, Inceſtus cum Conſanguinea Coniugis, aut Sponſæ adhuc viuentis, *cap. Primo, & Secundo, & cap. Tranſmiſſa 4. De eo, qui cognouit*: quod vltimum Impedimentum per Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 4. de reform. Matrimonij* fuit ad Primum, & Secundum Gradum, reſtrictum.

63 SPONSALIA, ea nempè, quæ cum alia perſona, quàm cum illa, qua cum quis contrahere intendit, ſunt legitimè contracta, niſi, iuſta cauſa, dicta priora diſſoluta, vel aliter nulla ſint; quod ſi valida ſint, nec ab altero primo Sponſo remiſſa, nullus alius [Papa excepto] in alijs diſpenſare poterit, Pontius *de Matrim. lib. 8. cap. 13. nu. 12.* Laymanus *lib. 5. tract. 10. part. pr. cap. primo nu. 4.* Auerſa *de Matr. q. 19. ſect. 2. verſ. Primò in Impedimentis*, Sanchez *lib. primo, Diſp. 61. n. 3. & lib. 7. Diſp. 17. n. 13.* quia cum eo caſu agatur de præiudicio Tertij, & de alieno Iure tollendo, nullus, præter Supremum Principem, tollere poteſt.

Quòd ſi poſt Sponſalia priora validè contracta, quis etiam maritali affectu Copulam haberet cum ea, cum qua ſecundò Sponſalia contraxiſſet, nihilominus priora tenerent, Filiuccius *d. cap. 8. n.* 273. Bonaccina *de Matr. q. pr. puncto 5. n. 9.* Marius Antoninus *var. Reſol. lib. pr. reſol. 79. n. 3.* ſi autem Sponſalia cum prima contrahat, & Matrimonium cum ſecunda ineat, tenebit Matrimonium, niſi aliqua cauſa ſit inualidum, quia hoc eſt fortius vinculum, Laymanus *l. 5. n. 5.* Filiuccius *part. pr. tract. 10. pari. pr. cap. 8. n.* 271. Bonace. *de Matr. d. q. 1. puncto 7. n. 1.* Franciſc. Leo *in Theſ. Fori Eccleſiaſtici par. 2. cap. 9. n.* 28.

Hæc autem Sponſalia, ad hoc, vt ſuper illis petenda ſit Diſpenſatio a Pontifice, debent eſſe valida, vnde ſi ante ſeptenniũ expletum contracta fuiſſent, inualida eſſent *cap. Literas 4. & cap. Acceſſit 5. de Deſponſat. Impub.* ſi tamen expleto ſeptennio ratificarentur, conualeſcerent, *Gloſſa d. cap. Literas § Placere*, & colligitur *dicto cap. Acceſſit, & cap. Duo Pueri 12. eodem titulo.*

64 Pluribus tamen caſibus Sponſalia diſſoluuntur, qui *in Gloſſa fin. cap. Sic quippe 45 Cauſa 27. q. 2.* adnotati ſunt, & his verſibus continentur

Lepra ſuperueniens, Furor, Ordo, Sãguis, & Abſens,
Læſaque Virginitas, membri damnum, minor Ætas,
Hæreſis & lapſus, Fideique remiſſio, prorſus
Sponſos diſſociant, & Vota futura retractant.

Magna, & quidem valdè difficilis quæ-
65 ſtio eſt inter Doctores, an Sponſalia inter Impeditos contracta ſub Conditione, *ſi Papa diſpenſauerit*, valida ſint, & teneantur

tur Impediti Diſpenſationem impetrare.
66 Negant Raphael Auerſa de Matrim. q. 8.
ſectione 5. verſ. Potius tamen; Barboſa in
Votis Canonicis lib. 2. Voto 52. n. 34. Franciſc.
Leo in Theſ. Fori Eccleſ. part. 2. cap. 9. nu.
17. Diana part. 3. tract. 4. reſol. 290. Rota
in poſthumis Farinacij deciſ. 778. n. 5. par.
prima, Mandoſius ad Reg. Cancell. Reg. 32.
quæſt. 31. n. 11. & n. 12. Viualdus in Can-
delabro part. pr. vbi de Matrim. nu. 55. Mar-
cus Antonius Cucchus Inſtit. mor. lib. 11.
titulo 11. n. 6. & hanc opinionem probabi-
lem ait Sanchez lib. 5. diſp. 5. n. 5. in fine:
& ducuntur, tùm, quia petere Diſpenſa-
tionem à Pontifice ſuper Impedimento
ab Eccleſia inſtituto, & ex ea Diſpenſa-
ſatione contrahere, eſt alienum à iure
communi, & minus optabile in Eccleſia,
cui ſanè erit gratius ſua Impedimenta
ſeruari, & huiuſmodi Diſpenſationes nō
peti, nec talia Matrimonia inter ſic Im-
peditos contrahi; tùm etiam, quia dicta
67 conditio Sponſalibus adiecta, ſi Papa diſpē-
ſauerit, cùm pendeat à voluntate Princi-
cipis Ius mutantis, cenſetur impoſſibilis,
l. Inter ſtipulantem 83. §. Sacram, & l. Conti-
nuus 137. §. Cum quis eiſdem ff. de Verborum
obligat. Tuſchus concluſ. 126. n. 11. Lit. M.
68 cum ergo ea conditio impoſſibilis ſit,
nulla exinde oritur obligatio, l. Impoſſibi-
lium ff. de Reg. Iuris; cap. Nemo 6. de Regulis
Iuris in ſexto; Ludouicus Beia Reſponſ. caſ.
Conſcient. part. pr. caſu 54. verſ. Oſtendit Ale-
xander Sperell. deciſ. 171. n. 44. Ea etenim,
69 quæ non poſſunt fieri, niſi per remediū
extraordinarium [vt per Diſpēſationem]
cenſentur impoſſibilia, Mandoſ. l. c. n. 12.
Simon de Pretis de Interpretat. vltim. volunt.
lib. 4. ſol. 5. n. 8. & propterea huiuſmodi
Sponſalia nulla eſſe, quamuis Iuramento
firmata fuerint, docent multi Doctores,
quos refert Sanchez citata Diſp. 5. n. 6. quia
cum promiſſio illa prohibita ſit, eiq; Ius
71 reſiſtat, Iuramentum nullas vires habet;
imò, & nulla eſſe huiuſmodi Sponſalia,
quamuis ex cauſa illius promiſſionis
72 multæ expenſæ factæ fuiſſent, & Virgo
73 deflorata, cùm hæc damna ſint per acci-
74 dens, & poſſint alia via reparari, docent
Sotus, Henriquez, & Capua à dicto San-
chez l. c. relatis vnde ante impetratam
75 Diſpenſationem eſſe locum Pœnitentiæ,
dicunt Rota coram Durano deciſ. 397. n.
15. & n. 16. Mantica deciſ. 201. n. 3. & no-
76 uum conſenſum poſt dictam impetratio-
nem requiri, docet Ioann. Valerus Diff.
vtr. Fori, verbo, Matrimonium, diff. 7. Viual-
dus l. c. Rota in Poſthumis Farinacij part.
pr. deciſ. 578. n. 6. Rota deciſ. 616. n. 2. part.
pr. diuerſ. Tuſchus concluſ. 126. nu. 12. Lit.
M. Mantica l. c. n. 4. & alij plures, quos re-
fert Sāchez d. Diſp. 5. n. 11. qui lib. pr. Diſp. 10.
77 n. 6. dixerat, quòd ſi aſtrictus ſimplici Vo-
to Caſtitatis Sponſalia cum aliqua Fœ-
mina contraheret, quamuis poſtea Diſ-
penſationem ſuper Voto obtineret, ipſa
Sponſalia nihilominus ſunt, & remanent
nulla, & ideò nouo conſenſu opus eſt,
quòd idem nouiſſimè confirmat Tho-
mas Pelliccionius quæſt. Illuſtr. quæſt. 19.
cap. 7. pag. Mihi 135. col. 2. circa medium.
78 Alij ex aduerſo ea Sponſalia valida exi-
ſtimant, non tanquàm omninò abſoluta,
ſed tanquàm conditionalia; ſic Bonacci-
na de Matr. quæſt. pr. puncto 7. propoſ. 2. nu. 9.
Coninck. Diſp. 24. dub. pr. nu. 18. Pontius
de Matrim. lib. 3. cap. 15. num. 4. Gutierez
can. quæſt. lib. pr. cap. 22. nu. 11. & num. 12.
Sanch. lib. 5. dicta diſp. 5. num. 12. ratio
79 eſt, quia horum Sponſalium effectus dif-
fertur, & prorogatur ad tempus, quo Spō-
ſalia ipſa licita erunt, dum non aderit
80 Impedimentum; actus namq; tempore in-
habili factus, ſed relatus ad tempus ha-
bile, valet pro tempore habili, l. In tem-
pus ff. de hæred. inſtit. et proinde tempus
81 attenditur, quo Diſpenſatio ſumere de-
bet effectum; Lælius Altogradi conſ. 95.
n. 99. lib. 2. Fuſarius de ſubſtitut. quæſt. 318.
n. 61. Reſp. Marantæ Reſp. 13. n. 77. part.
pr. & faciunt dicta à Nic. Genua tract. de
Enunciatiuis lib. 3. quæſt. 6. n. 19. ab Augu-
ſtin. Barboſa nu. 47. & à Rota deciſ. 27. n.
4. part. 4. recent.
82 Tu tamen diſtingue, ſi ſuper Impedi-
mento, quo petenda eſt Diſpenſatio, Pa-
pa diſpenſare non poteſt, vt inter Patrē,
& Filiam, Fratrem, & Sororem, tunc
conditio verè impoſſibilis eſt, cum non
poſſit reduci ad actum, & conſequenter
nulla ex his Sponſalibus oritur obligatio;
83 ſi verò Papa diſpenſare poteſt, licet dif-
ficilè, & non niſi ex magna cauſa diſ-
penſet, tunc, ſi cauſa non adſit, ex qua in
caſu propoſito Papa diſpenſare ſoleat,
adhuc ea conditio reputari debet impoſ-
ſibilis, quia cum iuſta cauſa requiratur,
ad hoc, vt licita ſit Diſpenſatio, maximè
attenta prohibitione Concilij, non debet
præſumi, vt velit Pontifex illicitè, & cum
labe peccati, Diſpenſationem concedere;
at ſi cauſa adſit, & talis ſit, vt ex ea ſo-
litus ſit Pontifex in ſimili Impedimento
diſpenſare, non debet ea conditio cenſe-

ri impoſſibilis, ſed dicendum eſt, Sponſalia eo caſu valere, modo, quo diximus; & ex illis oriri obligationem, adeò vt neutri liceat, altero inuito, reſilire, ſiuè antè, ſiuè poſt impetratam Diſpenſationem; ſic benè Doctor Marta *in Vot. deciſ. Voto* 50. *n.* 20. Alexander *conſ.* 40. *in princip. vol.* 5. Vide etiam Filiuccium *tomo pr. tract.* 10. *part. pr. cap.* 4. *n.* 142. Tunc etenim ea, quæ dependent à voluntate Principis, dicun-
84 tur impoſſibilia, quando concedere non ſolet, ſecus autem ſi concedere ſolet, Gab. *de off. & Anct. Legati lib.* 2. *n.* 148. Mantica *de Coniect. lib.* 11. *titulo* 8. *num.* 17. Doctor Marta *d. Voto* 50. *n.* 18. Sanchez *dicta Diſp.* 5. *n.* 12. innumeros referens;
85 Sic a ſimili, videmus inſtitutionem Spurij factam ſub conditione, *ſi Princeps legitimauerit*, eſſe validam; Molina *de Primog. lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 49. *& n.* 51. prout, Et licitos eſſe Tractatus inter liticantes ſuper aliquo Beneficio Eccleſiaſtico de danda Penſione, vel aliter diſponendo de ipſo Beneficio, ſub Conditione, *ſi Papa approbauerit*, vt docent Sanchez *l. c.* Pariſius *de Confident. quæſt.* 28. *n.* 145. Hieronymus Gigas *de Penſionibus, quæſt.* 4. *n.* 2. Lotherius *de re Benef. quæſt.* 29. *n.* 166. *lib.* 3. vnde in propoſito caſu concludo, Impeditos, qui tali iuſta cauſa exiſtente, Sponſalia de futuro inter ſe, ſub conditione, *ſi Papa diſpenſauerit*, contraxerunt, nullo modo eſſe excuſandos, niſi Diſpenſationem a Pontifice petant, eamq; impetrare nitantur, Doctor Marta *l. c. n.* 19. quamuis etiam Pontifex facilè concedere non ſoleat, Pariſius *conſ.* 433. *n.* 2. Sanchez *l. c. n.* 12. *& n.* 36. Nauarrus *lib.* 4. *conſil. titulo, De ſponſ. toto conſ.* 25. *in prima edit.* quia eo ipſo, quod
86 quis promiſit Matrimonium, *ſi Papa Diſpenſauerit*, videtur promiſiſſe Diſpenſationem ſe procuraturum, cum id acceſſorium ſit, nec ſine ea Actus valeret, vide Sayrum *in Floribus lib.* 4. *tit. pr. deciſ.* 29. & proinde cum velit antecedens, cenſetur etiam velle conſequens neceſſarium, Blaſ. Michalorius *tract. de Fratrib. part. pr. cap.* 27. *n.* 11. Seraphin. *deciſ.* 167. *nu.* 1. Redenaſch. *conſ.* 58. *n.* 81.

Nec obſtat ratio, quæ pro contraria opinione principaliter adducitur, nempè, quod petere Diſpenſationem ſuper Impedimento ab Eccleſia inſtituto, & ex huiuſmodi Diſpenſatione contrahere, ſit alienum à iure communi, quia id verum eſſet, niſi cauſa iuſta adeſſet; at quando
87 cauſa iuſta poſtulat, eſt debita, & aliquā do neceſſaria Diſpenſatio, vt diximus *ub. pr. cap. pr.* Verum quidem eſt, quod ſi à
88 Contractu Matrimonij ſcandala, iurgia, vel odia timeantur, Sponſi non erunt cogendi ab Eccleſia ad Matrimonij celebrationem, *cap. Præterea* 28. *de Sponſ. cap. Ex Literis, de Sponſ.* Martinus Becanus *in Summa, tom.* 6. *cap.* 43. *quæſt.* 35. *n.* 5. Franciſc. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 9. *n.* 21 Rota *inter deciſ impreſſas poſt prim. volum. conſil. Farinacij deciſ.* 107. *n.* 2. Rota *in poſthumis eiuſdem Farinacij part.* 2. *deciſ.* 246. *nu.* 6. Marius Antoninus *var. reſol. lib. pr. re-*
89 *ſol.* 79. *n.* 2. quia cum Matrimonia debeāt eſſe libera, vt diximus, ſi coactè fiant, infælices exitus habere ſolent, *cap. Requiſiuit* 17. *de Sponſ.* Rota *poſt d. pr. volum. conſil. Farinacij deciſ.* 69. *n.* 16. *ll. cc.*
90 Ex dictis infertur, validam eſſe conditionem Legato, ſeù Maioratui à Teſtatore appoſitam, vt Legatarius, vel Succedens in Maioratu ducat Cōſanguineam, impetrata Pontificis Diſpenſatione, Sanchez *d. Diſp.* 5. *nu.* 19. Fontanella *de pactis Nupt. tomo* 2. *Clauſ.* 6. *Gloſſa* 3. *part.* 4. *n.* 54. Molfeſ. *conſ.* 12. *n.* 9. *tomo pr.* quamuis diceretur, quòd Conſanguinea eſſet in ſecundo Gradu, Sanchez *n.* 20. Molfetius *nn.* 13. & Fontanella *ll. cc.* quia licet in eo Gradu
92 Papa difficilè diſpenſet, ſæpè tamen diſpenſare ſolet, maximè ſi iuſta cauſa adſit, vt ſupra diximus; ſi tamen poſt adhibitā
93 diligentiam pro impetratione Diſpenſationis, Papa diſpenſare noluerit, tunc dicta conditio tanquàm impoſſibilis reijcitur, & nihilominus Legatum, ſeù Maioratus debentur, perinde, ac ſi ea conditio non fuiſſet appoſita, Soarius *ſuper Inſtit. lib.* 2. *tit.* 20. *de Legatis* §. *Quibus modis Legata relinquantur n.* 12. Tuſcnus *concluſ.* 591. *n.* 1. 2. 3. *Lit. C.* Fontanella *l. c.*
94 Simili modò ſi conditio à Legante appoſita, eſſet de nubendo certæ Perſonæ, & hæc requiſita, contrahere recuſaret, adhuc ex parte Legatarij cenſebitur paritum, & proinde Legatum eidem debebitur, quia per ipſum non ſtetit, quin adimpleuerit, Sanchez *lib. pr. Diſp.* 33. *n.* 13. Philippus Paſchalis *de Viribus Patriæ poteſt. part.* 3. *cap.* 2. *n.* 16. Fontannella *n.* 42. *l. c.* Becanus *in Summa tomo* 6. *cap.* 43. *q.* 17. *num.* 8.
95 quia conditio impoſſibilis non obligat, ſed pro non adiecta habetur; Sanchez, Filiuccius, Reginaldus, & alij, quos propterea *cap.* 8. citabimus.
97 Nec pariter tenebit conditio abſolutè appo-

appoſita, vt ſemiuiro nubere non poſ-
ſit, cum huiuſmodi conditio de Iure ha-
beatur impoſſibilis. & contrà bonos mo-
res, quia modus, vel conditio inducens
Viduitatem in Virgine, nempè prohibēs,
ne nubat, reijcitur, Tuſchus *concluſ.* 592.
n. 3. *& n.* 10. *Lit. C.* Becanus *d. q.* 17. *n.* 3.
verſ. Hæc ſecunda Concluſio, & nihilominus
Legatum debetur, Becanus *l.c. q.* 18. *n.* 3.
Dixi, reijci conditionem prohibentem,
ne Virgo nubat, quia admittitur in
Viduo, in Eunuchis, & alijs impotenti-
bus ad generandum, ſic etiam fauore
piæ cauſæ, vt ſi legetur Fœminæ, etiam
Virgini, aliquid, ſi non nupſerit, & ſi nup-
ſerit, deuoluatur ad piam cauſam; vel ſi
prohibeantur Nuptię ad certum tempus,
vel reſpectu aliquarū Perſonarū, vide San-
97 chez *lib. pr. Diſp.* 34. *nu.* 29. at ſi prohibi-
tio fieret ne nuberet certæ Perſonæ, tene-
ret, Soarius *ſuper Inſtit. lib.* 2. *tit. de Legatis*,
§. *quibus modis Legata relinquantur n.* 13. Tuſ-
98 chus *d. Concluſ.* 592. *n.* 1. Intellige tamen,
vt teneat huiuſmodi prohibitio, ſi ho-
neſtè dictæ certæ Perſonæ nubere poſſit,
alias ſit reijcienda, Mantica *de Conject. lib.*
11. *titulo* 18. *n.* 5. illud namq; dicitur non
poſſe fieri, quod honeſtè fieri non poteſt
l. ſi ita Legatum, ff. de condit. & demonſtr. Fra-
goſius *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib.* 3. *diſp.*
6. *n.* 66. Becanus *in Summa tomo* 6. *cap.* 43.
q. 17. *n.* 3. *verſ. Hac ſecunda concluſio, l. quo-
ties* 22. *l. cum tale* 71. *& l. Titia, ſi non nupſe-
rit, ff de condit. & demonſtrat.* quia Reipublicę
intereſt, vt multis ex Matrimonio procrea-
tis ſaugeatur, *l.* 2. *C. de in dicta Viduitate.*
99 Nec tenebit conditio, vt nubere tenea-
tur cum conſenſu, vel arbitrio alicuius,
Mantica *n.* 8. *l.c.* Tuſchus *concluſ.* 132. *n.*
5. *& n.* 33. *Lit. M.* Philippus Paſchalis *de
Virib. Patriæ poteſt. part.* 3. *cap.* 2. *n.* 9., quia
cōſenſus in Matrimonio debet eſſe liber,
nec pendere ab alieno arbitrio; valebit
110 tamen conditio, quod nubat de conſilio
alicuius, quia tunc deberet requirere di-
ctum conſilium, ſed non teneretur ſequi,
& tamen Legatum ſibi deberetur; Philip-
pus Paſchalis *l. c. n.* 10. Menochius, &
Marta penes dictum Manticam *d. n.* 16.
Ex dictis infertur non poſſe Patrem im-
ponere pœnam exhęredationis, vel pri-
uationis Filiæ, ſeù Filio contrafacienti
huiuſmodi conditionibus prohibentibus
101 libertatem contrahendi; poterit tamen
inſtituere Filiam cum hac conditione, vt
nubat certæ Perſonæ, vel in tali Familia,
aliàs remaneat priuata de hæreditate, ex-
cepta Legitima, quæ ei de iure compe-
tit, quia, licet non poſſit priuare Filium,
ſeu Filiam inobedientem ea portione, quę
ſibi de iure debetur [tunc enim dicere-
tur impedire Matrimonium, & dicta
diſpoſitio non valeret, vt diximus] poteſt
tamen illos priuare lucro, quod eis con-
cedit, ſi nubant iuxta voluntatem ipſius
Teſtatoris, cum iſto caſu nil illis auferat,
ſed potius, mediante lucro, videa-
tur ipſos ad Matrimonium inuitare; San-
chez *lib.* 4. *diſp.* 25. *n.* 1. *verſ. Tertiò quin*
Alex. *conſ.* 97. *n.* 3. *lib. pr.* Tuſchus *concluſ.*
134. *n.* 5. *Lit. M.* Becanus *in Summa tomo* 6.
cap. 43. *q.* 17. *n.* 3.
Id tamen eſt ſingulariter adnotandum,
102 quod Legatum factum ſub conditione
ſi nubat, debetur Legatariæ, quamuis etiā
Matrimonium ſpirituale contraxerit,
Sanchez *lib. pr. Diſp.* 33. *n.* 29. *d. cap.* 2. *n.* 27.
De huiuſmodi conditionibus, & an, ac
quando teneant, latè inter alios ſcripſe-
runt, Mantica *de Conject. lib.* 11. *titulo* 18.
Tuſchus *dicta concluſione* 592. *Lit. C.* latiſſi-
mè Martinus Becanus *in Summa, tomo* 6. *cap.*
43. *quaſt.* 14. 15. 16. 17. 18. 19.
103 VOTVM; intellige de ſimplici Caſtita-
tis, & Religionis, de quo, cum ſuo loco
latè ſcripſerimus, non eſt, quod hic repe-
tamus.
Prædictis Impedimentis impedientibus
addi poteſt Cognatio quędam ſpiritualis,
ea nempè, quæ ſecundum iuris conſtitu-
tionem *cap.* 2. *de Cognat. ſpirit. in* 6. con-
trahitur ab eo, qui in Catechiſmo pro
Perſona baptizanda, Sacerdoti Baptizanti
reſpondet, non autem Baptizatum ſuſci-
pit in ipſo Baptiſmo.
104 Super prædictis Impedimentis Epiſco-
pus, regulariter loquendo, poteſt diſpen-
ſare, excepto Inceſtu cum Conſanguinea
Coniugis matrimonialiter cognitæ, &
exceptis Sponſalibus, & ſimplicibus Vo-
tis Caſtitatis, & Religionis, Eſcobar
Theol. mor. tract. 7. *Exam.* 9. *cap.* 8. *nu.* 12.
verſ. An in omnibus; Sanchez *d. Diſp.* 17. *n.*
15. Auerſa *d. ſect.* 2. *verſ. Primò in Impedimen-
tis*; imò iam diù ex generali conſuetudi-
ne factum eſt, vt affectus alijs Impedi-
mentis merè impedientibus [prædictis
exceptis] non petat Diſpenſationem ali-
quam, vt expreſsè docent Sanchez *d. Diſp.*
17. *n.* 8. Nauarrus *in Summa, cap.* 22. *n.* 85.
Barboſa *de iure Eccleſ. uniu. lib. pr. cap.* 11.
§. 6. *n.* 185. Bonaccina *de Matrim. quaſt.* 3.
puncto 15. *n.* 3. & nulla ſit culpa ſi ſic affe-
ctus Matrimonium, abſq; Diſpenſatione,
con-

contrahat, Sanchez *l. c. n.* 9.
106 Sunt præterea, quædam Impedimenta
iure ciuili inducta, quæ non obligant
ad peccatum, & ſuper eis diſpenſatur
ab Imperatore, ſeù alio Principe Supe-
riorem non recognoſcenre, v. gr. ſi Tu-
107 tor ducere vellet ſuam Pupillam, vel A-
dultam, prohibetur id facere, prout etiã
Filius eius, aut Nepos, *l. Senat. conſ. & ſe-
quent. ff. de ritu nupt.* Quæ autem Perſonæ
ſub iſta prohibitione comprehendantur,
conſtat *ex l. Si quis Tutor, & l. Non ſolùm, ibi-
dem*; & ratio huiuſmodi prohibitionis eſt
ne Matrimonia coacta fiant, & ne Pupil-
la, vel Adulta circumſcribantur in re fa-
miliari ab his, qui rationem eius geſtæ
Tutelæ reddere compelluntur, *l. Libertus
§. Senat. Conſult. ff. de ritu Nupt.*
108 Si quis inſuper Magiſtratum exercens,
tempore ſui officij, ducere velit aliquam
ſibi ſubiectam, id facere prohibetur, *l. Vn.
C. Si quacumq; prædictus poteſtate.*
109 Item, ſi Vidua nubere velit ante Annũ
luctus, ratione Infamiæ virandæ.
110 Item ſi hæc velit priorem dignitatem
retinere, vt ſi prius fuiſſet Senatori nu-
pta, & poſtea vellet Inferiori nubere,
cum retentione huiuſmodi dignitatis, de-
bebit id à Principe ſupremo impetrare, *l.
Nuptiæ, ff. de Senatoribus.*

Nec alicui licet impetrare Nuptias à Principe, ſub pęna Deportationis, & alijs contentis in Rubricis *C. Si Nuptiæ ex Reſcripto petantur*; imò tantum eſt rapere Puellam, quantum Regis beneficio illam poſtulare, *C. Nullus 36. quæſt. 2.*

Aduertas tamen, quod hodiè hæ Leges ciuiles Matrimoniũ prohibẽtes sũt à Iure Canonico correctæ, *cap. penult. & vltimo de ſecundis Nuptijs*; quia Matrimonia reguntur Iure Poli, non Iure Fori, Lucas de Penna *in l. Finali, col. 4. de Incol. lib. 10.*

111 Alia Impedimenta, quæ (ſicut diximus)
non ſolùm impediunt, ne Matrimonium
licitè contrahatur, ſed ſi contractum cum
illis ſit, dirimunt, ea ſunt, quæ ſequenti-
bus Verſibus continentur,

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultus diſparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honeſtus,
Si ſis Affinis, ſi fortè coire nequibis,
Si Sponſam rapias, ſi Clandeſtinus inibis,

Ex quibus dicta duo vltima Impedimẽta Raptus, & Matrimonij Clãdeſtini, fuerunt addita à Sacroſancto Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6.*

De dictis Impedimentis dirimentibus ſunt aliqua, quæ vltrà culpam, & inua-
112 liditatem Matrimonij, habent annexam
Excommunicationem ipſo facto, non tamen reſeruatam, vt ſi quis ſcienter in Gradibus prohibitis Conſanguinitatis, vel Affinitatis, Canonica Cõſtitutione interdictis, contraheret, vel Monialem duceret, vel ſi ipſa Monialis, vel Religioſus Profeſſus, ſeù Clericus in Sacris conſtitutus contraherent, de quibus habetur in *Clementina vnica, de Conſanguinitate*, & de his omnibus Impedimentis ſeorſum, & an, & quando, ac quomodò ſuper illis diſpenſari poſſit, infra ſuis locis agemus.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſandi poteſtatem ab Impedimentis Matrimonium dirimentibus nemo habet, niſi Romanus Pontifex, & Eccleſia, & n. 4.*
2 *Epiſcopus in ſua Diœceſi eſt Princeps, & habet merum imperium, omnia poteſt, quæ in vniuerſo Orbe poteſt Pontifex, niſi per Sacros Canones, vel Pontifices fuerint ſpecialiter reſeruata.*
3 *Epiſcopus antiquis temporibus Impedimenta dirimentia conſtituebat, & diſpenſabat in ſua Diœceſi.*
4 *Hodie Papæ tantum reſeruantur.*
5 *Ab Impedimentis Matrimonij occultis diſpenſant maior Pœnitentiarius, Legati de Latere, Nuntij Apoſtolici. Commiſſarij Cruciatæ, Epiſcopi, & alij, non tamen ex auctoritate propria, & ordinaria, ſed delegata à Papa; & quando.*
6 *Prælati omnes ſunt Papæ inferiores, & ipſe Dei Vicarius.*
7 *Papa, dicitur Petri ſucceſſor.*
8 *Papa eſt Epiſcopus totius Orbis.*
9 *Papa eſt Pater vniuerſalis, & Summus Sacerdos.*
10 *Papa eſt Pater Patrum.*
11 *Patriarca Patriarcarum.*
12 *Ordinarius Ordinariorum.*
13 *Papa habet poteſtatem à Deo, & nullus eſt ei ſuperior, niſi Deus.*
14 *Papa eſt Imperator militiæ Chriſtianæ.*
15 *Pontifex ſedet in Sede, quàm Chriſtus ſibi in perſonam D. Petri, ſpecialiter elegit.*
16 *Eſt vice Deus.*
17 *Non gerit vices puri hominis, ſed Dei veri in terris.*
18 *Papa poteſtatem habet, non à Concilio, ſed ab ipſo Deo.*
19 *Papæ poteſtati omnes aliæ poteſtates ſubditæ ſunt, & ipſe non iudicatur niſi à Deo.*
20 *Papa ſolus cognoſcere poteſt de validitate ſuæ gratiæ.*

21 Poteſtatis Papæ comparatio.

22 Habet totum Orbem pro Diœceſi.

23 Electio Papæ non procedit à Cardinalibus, ſed à Deo ipſo.

24 Electio Papæ, quæ fit à Cardinalibus, non eſt electio, ſed ſimplex indicium, & ſignum perſonæ, quàm Deus voluit Eccleſiæ preæſſe, & omnis poteſtas in talem perſonam deſignatam immediatè à Chriſto deriuat.

25 Papa facit idem Tribunal cum ipſo Chriſto.

26 Princeps ſæculi, & propriè Monarca, ſolus Papa dicitur.

27 Papa non ligatur Conſtitutionibus ſuorum Prædeceſſorum.

28 Quidquid Papa ſtatuit, ſtatuere præſumitur pro bono vniuerſali, Spiritu Sancto dictante.

29 Cauſa iuſta in eo ſemper præſumitur.

30 Papa à nemine iudicari poteſt.

31 Eſt exemptus ab omni humana poteſtate.

32 Appellari non poteſt à iudicio Papæ.

33 Si appellaretur à ſententia Papæ ad Chriſtum, hæreſim ſentire videretur.

34 Plenitudo Poteſtatis in ſolo Papa manet, & alij Epiſcopi dicuntur vocati in partem ſollicitudinis

35 Papa eſt par in ordine alijs Epiſcopis, tamen eſt ſuperior in adminiſtratione, & Iuriſdictione.

36 Poteſtas Papæ tanta eſt, vt ſi totus Mundus declararet nullam ſententententiam eius, nihilominus Papæ iudicio ſtandum eſt.

37 Sententia Papæ à nemine poteſt in terris retractari.

38 Nec illi contradicere, poteſt, nec obijcere cur ità faciat.

39 Papa deponit Reges, & Imperatores, eiſque Coadiutores conſtituit.

40 Plura de auctoritate Papæ, & eius præeminentia referuntur.

41 Epiſcopi, & omnes, ordinaria autoritate, nihil poſſunt in his, quæ Pontifex ſibi referuauit, ſed tantùm poterunt, quatenus per Papam, vel Sacros Canones eis concedatur.

42 Epiſcopi in quibus caſibus diſpenſati eſſent, remiſſiuè.

43 Hodiè eorum poteſtas in multis eſt reſtricta.

44 Epiſcopus diſpenſare poteſt in Adulterio, & alijs criminibus ipſo Adulterio inferioribus.

45 Epiſcopus an poſſit diſpenſare in caſibus maioribus Adulterio, & contra Canones, & Concilia, & quando.

46 Pontifex habet plenum ius diſpenſandi in toto iure Canonico.

47 Concilij Decreta ſunt ſuppoſita confirmationi, & reformationi Sedis Apoſtelicæ.

48 Epiſcopus cum iuſta cauſa, quando poſſit diſpenſare, & in quibus caſibus.

49 Facultas diſpenſandi à Lege Superioris, conceſſa Inferiori, intelligi debet, dummodo adſit iuſta cauſa.

50 Epiſcopus non poteſt, licet Canon permittat Diſpenſationem, quando ab eo Epiſcopus, Executor tantum declaratur.

51 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus in ijs quæ concernunt propriam vtilitatem, ſed requiritur Diſpenſatio alterius Superioris.

52 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, quando verba Canonum tollunt ſpem Diſpenſationis.

53 Diſpenſatio tollitur per verba, irreuocabiliter, nullo modo, & nullatenus.

54 Diſpenſare non poteſt Epiſcopus, quando Papa in Canone pœnam impoſuit, & ſibi eam reſeruauit.

55 Diſpenſare an poſſit Epiſcopus à Decretis Concilij, & Papæ de conciliarijs, ſcilicet de conſilio Concilij factis, diſtingue, n. 56. 57. 58.

59 Conſtitutio, quando dicatur Conciliaris, & quando Pontificia, remiſſiuè.

60 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in criminibus, ſi adſit conſuetudo, vt diſpenſet, nam conſuetudo Legi æquipollet.

61 Conſuetudo præſcripta dat Iuriſdictionem.

62 Conſuetudo diſpenſandi facit valere Diſpenſationem alias non valituram.

63 Conſuetudo immemorabilis habet vim tituli, & priuilegij, etiam in reſeruatis Principi.

65 Conſuetudinem immemorabilem habens, dicitur habere meliorem titulum de Mundo.

65 Quidquid concedi poteſt ex priuilegio, etiam Conſuetudine acquiri poteſt.

66 Conſuetudo contra Canones inducitur ex lapſu temporis, nec requiritur ſcientia Papæ, dummodo non ſit contra Ius naturale, & diuinum.

67 Epiſcopus ex conſuetudine ab omnibus Impedimentis Matrimonij hodie diſpenſat, abſq; eo, quod petatur à Pontifice Diſpenſatio, exceptis aliquibus.

68 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in materia leui.

69 In caſibus nimis frequentibus Epiſcopus diſpenſare poteſt in Lege ſuperioris, & de ratione.

70 In caſibus dubijs poteſt diſpenſare Epiſcopus, cum non veniant ſub reſeruatione.

71 Si in caſu dubio Epiſcopus diſpenſet, veluti in materia Voti, ſi poſtea conſtet de veritate, & certitudine, non erit opus recurrere ad Pontificem, quià iam facta eſt Diſpenſatio.

72 Diſpenſare poteſt Epiſcopus in Impedimento Cognationis, ortæ ex Baptiſmo, tempore neceſſitatis non ſolemniter collato.

74 Diſpenſare poteſt in Impedimento ob carentiam legitimæ ætatis ad Matrimonium præſcriptæ, vt illud ineant, dum propè ætatem ſunt, & dubium eſt an malitia ſuppleat ætatem.

75 In Votis Caſtitatis, & Religionis, Epiſcopus non poteſt diſpenſare, quià Papa ſibi reſeruauit, ſed huiuſmodi reſeruatio quomodo intelligenda.

76 Votum Caſtitatis, quando non eſt integrè Caſtitatis,

Digitized by Google

tatis, ſed partis, poteſt cum iuſta cauſa Epiſcopus diſpenſare, & quæ ſint Vota non integræ Caſtitatis, n. ſeq.

77 *Epiſcopus diſpenſare poteſt in Voto Caſtitatis, & Religionis ad tempus emiſſo.*

78 *In Voto Caſtitatis coniugalis ſeruandæ, cum non ſit abſolutè Votum Caſtitatis, Epiſcopus diſpenſare poteſt.*

79 *In Voto facto ab altero ex Coniugibus, non petendi debitum, abſq; conſenſu alterius emiſſum, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, cum non ſit integræ Caſtitatis.*

80 *Votum non petendi debitum, emiſſum conſenſu vtriuſq; Coniugis, diſpenſari poteſt ab Epiſcopo, cũ non ſit Votum Caſtitatis, & ſuperſtes poſſit Matrimonium inire.*

81 *Votum non petendi debitum, non obligat ad non fornicandum.*

82 *Votum non petendi, nec reddendi debitum, emiſſum ab vtroque ex Coniugibus, comuni conſenſu, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo, cum abſolutè non ſit Votum Caſtitatis, & vno mortuo, alter poſſit Matrimonium inire.*

83 *Votum Virginitatis ſeruandæ Epiſcopus poteſt diſpenſare, quando Vouens non intendit ſe obligare ad Caſtitatem ſeruandam, ſed ſolum corporis integritatem, intelligendo de primo actu, quo Virginitas amittitur.*

84 *Votum non ineundi Matrimonium diſpenſatur ab Epiſcopo.*

85 *Votum aſſumendi Ordinem Sacrum poteſt, cum non ſit Votum Caſtitatis.*

86 *In Voto diſiunctiuo, cuius altera pars ſit reſeruata, & altera non, poteſt diſpenſare Epiſcopus, & quando dicatur Votum diſiunctiuum.*

87 *Limita tamen, niſi Vouens iam ſtatuiſſet non eligere partem non reſeruatam.*

88 *Votum aſſumendi habitum Beatorũ diſpenſatur.*

89 *Votum ingrediendi ſtrictiorem Religionem poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, nempè, vt quis in laxiorem ingredi poſſit, licet in ſubſtantia Religio nõ poſſit diſpenſari.*

90 *Votum perſeuerãtiæ in Religione poteſt ab Epiſcopo, ex iuſta cauſa diſpenſari, vt in Nouitio, ſecus ſi deſit iuſta cauſa.*

91 *Diſpẽſatio ſuper dilatione executionis Voti, ſcilicet vt impleatur extra tẽpus præfixum, poteſt ab Epiſcopo concedi, dummodo non adſit periculum, vt differendo, Vouens fiat impotens ad implendũ.*

92 *Votum Caſtitatis, vel Religionis ſub conditione, vel in pœnam factum, veluti, ſi quis vouit Religionem, vt ludum euitaret, poteſt diſpenſari ab Epiſcopo.*

93 *Diſtingue tamen, quando abſolutè, vel ſub conditione factum ſit.*

94 *In Voto conditionali poteſt diſpenſare.*

95 *Si quis habeat Votum Caſtitatis, & contrahat Nuptias, poterit ab Epiſcopo diſpenſari, vt petat debitum.*

96 *Epiſcopus diſpenſare valet ad petendum debitum, quando quis iam, Matrimonio conſumato, rem habuit cum Conſanguinea ſui Coniugis.*

97 *Amplia, etiamſi Affinitas eſſet contracta ante Matrimonium conſumatum.*

98 *Cognatio ſpiritualis diſpenſari poteſt adeout Coniuges poſſint petere debitum.*

99 *Votũ Caſtitatis à Coniugibus emiſſum poſt Matrimonium, an Epiſcopus diſpenſet, diſtingue, vſq; ad n. 111.*

112 *Iuramentum Caſtitatis, & Religionis poteſt diſpenſari ab Epiſcopo.*

113 *Etiamſi concurrat Votum, & Iuramentum.*

114 *Facultas diſpenſandi Vota, extenditur ad illa commutanda.*

125 *Iuramenta Caſtitatis, & Religionis an ſint abſolutè reſeruata Pontifici, & quid, quando non cedant in damnum Tertij. n. 126.*

117 *Diſpenſare non poteſt Epiſcopus in Voto, & Iuramento facto ad fauorem Tertij, niſi ipſe Tertius ſuum Ius remittat.*

118 *Diſpenſans poteſt imponere mulctam Diſpenſationis.*

119 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus in Impedimentis dirimentibus ex aliqua ratione, & quæ requirantur, vſq; ad n. 125.*

126 *Caſus neceſſitatis non venit ſub prohibitione Legis.*

127 *Alienari poſſunt res Eccleſiæ ex cauſa neceſſitatis, abſque ſolemnitatibus, etiam ſi Prælatus non alienare iurauerit.*

128 *Neceſſitas, ob quam Epiſcopus mouetur ad diſpenſandum, eſſe debet vrgentiſſima, & præciſa, & non cauſatiua.*

129 *Epiſcopus poteſt diſpenſare etiam ante contractum Matrimonium, ex cauſa vrgenti, & quibus caſibus.*

130 *Diſpenſare an poſſit Epiſcopus, etiam ex cauſa vrgentiſſima in Matrimonio rato, & non conſumato, nec contracto publicè in facie Eccleſiæ.*

131 *Neceſſitas vrgens. quando, & qualis dicatur.*

132 *Remedia, quæ poſſint adhiberi ad effectũ differẽdi, abſque ſcandalo, Matrimonium contractum, donec habeatur legitima Diſpenſatio Impedimenti occulti dirimentis referuntur. n. 133. 134. 135.*

133 *Bona fides requiritur inter Contrahentes, vt Epiſcopus, & alij facultatem habentes, valeant diſpenſare, qua deficiente, etiamſi omnes qualitates ad diſpenſandum requiſitæ concurrant, non erit locus Diſpenſationi. n. 134. & quando nu. 135. 136.*

137 *Bona fides an requiratur in vtroque Coniuge, vt valide diſpenſentur, vel ſufficiat in altero adeſſe, & quod ſufficiat in vno, tenet. nu. 138. contrarium. n. 139. prop. n. 141.*

140 Pro-

140 Pronomem, Si quis, *eſt genericum, & comprehendit tàm Maſculos, quàm Fœminas.*

142 *Mala fides in petentibus Diſpenſationem, quando dicatur adeſſe remiſſiuè.*

143 *Verbum,* Præſumere, *importat dolum, & temeritatem.*

144 *Ignorantia, quando à dolo excuſet.*

145 *Bona fides non dicitur adeſſe inter Coniuges, etiã Impedimentum ignorantes, quando omittunt requiſita à Iure, vel ab Eccleſia.*

146 *Quando Solemnitates non ſunt præmiſſa,* Epiſcopus *non valet dispensare, nec ab Impedimentis occultis.*

147 *Nec poteſt dispensare, quando Denunciationes fuerunt per Dispensationem fraudolentam, & ſubrepticiè extortam diſpenſatæ.*

148 *Dispensare non poteſt Episcopus, nec in caſibus neceſſitatis vrgentis, & periculi in mora, quando talem Dispensationem prius Pontifex denegaſſet.*

149 *Dispensandi facultas, quæ ex causa neceſſitatis in Episcopo præsumitur, intelligitur, vt poſſit dispensare in Foro conscientiæ, & super Impedimentis occultis tantùm.*

150 Dispensatio *super Impedimento occulto, obtenta ab* Episcopo, *vel Sacra Pœnitentiaria non prodeſt, ſi Impedimentum detegatur palam, etiam poſt contractum Matrimonium.*

151 *Parochus tenetur denunciare ad Ordinarium Impedimenta exiſtentia inter Coniuges, licet sciret super eis ab Episcopo fuiſſe in Foro conscientiæ dispensatos.*

152 *Cognitio Impedimentorum Matrimonij ſpectat ad Ordinarium.*

153 *Episcopus, qui super Impedimento diriment, occulte, pro Foro conscientiæ, dispensauit, tenetur, tamquam Iudex, super eodem Impedimento cognoscere, quando ei denunciaretur in Foro externo, & debet Coniuges separare, donec Pontificis Dispensatio habeatur.*

154 *Impedimentum occultum, quando dicatur.*

155 *Facultatem dispensandi ab occultis Impedimentis dirimentibus in caſibus neceſſitatis, Episcopus poteſt alteri delegare.*

156 *Iurisdictio competens non persona, sed perpetua dignitati, & officio, non dicitur delegata, sed ordinaria.*

157 *Qui poteſt dispensare, dispensandi facultatem delegare poteſt.*

158 *Vicarius dispensare non poteſt ab Impedimentis occultis dirimentibus, etiam in casu neceſſitatis, niſi habeat ab Episcopo ſpeciale mandatũ ad hoc*

159 *Mandatum generale non comprehendit ardua.*

160 *Habentes* Priuilegium *dispensandi in caſibus Epiſcopalibus, & Matrimonialibus non competit dispensandi facultas in Impedimento dirimenti occulto, etiam in casu neceſſitatis, quæ tantum* Epiſcopo *competit.*

161 *Legatus a latere poteſt dispensare in Impedimentis dirimentibus occultis in sua Prouincia, ſicut* Epiſcopus.

162 *Legatus à Latere habet eamdem auctoritatem in sua* Prouincia, *ac* Episcopus, *& eſt arbitrarium adire pro Dispensatione Legatum, vel* Episcopum.

163 *Si adſit aliquis, qui habeat præcisam auctoritatem dispensandi in Impedimento præciso, tunc non poterit adirè* Episcopum, *vel Legatum, & quando non. n. 164.*

165 *Capitulum,* Sede Episcopali *Vacãte, habet eamdẽ dispensandi facultatem, ac Episcopus in Impedimentis occultis dirimentibus, in casu vrgenti.*

166 *Licet Vicarius, & Capitulum, Sede Vacante, nõ poſſit ab Irregularitatibus, & Impedimentis occultis dispensare.*

167 *Commiſſarius Cruciatæ, an poſſit pro Foro Conscientiæ dispenſare eos, qui contraxerunt cum Impedimento occulto Affinitatis, ex copula fornicaria, & quid requiratur.*

168 *Commiſſarius Cruciatæ poteſt legitimare Prolẽ susceptam ex Matrimonio huiusmodi, poſt notitiam cuiusque Coniugis de Impedimento quo ad Ordines, & Beneficia tantum.*

169 *Commiſſarius Cruciatæ dispensare poteſt ab Impedimento orto ex Affinitate superueniente ad petendum debitum.*

170 *Poteſtas Commiſſarij Cruciatæ in quo differat à poteſtate Epiſcopi*

171 *Commiſſarius non poteſt legitimare Prolem, quæ ex Impedimento eſt illegitima, quando vterq; Coniux eſt in mala fide, niſi diſpenſet etiam in Matrimonio, & Matrimonium cum effectu contrahatur.*

172 *Nuncij Hiſpaniæ ſolent habere facultatem à Põtifice diſpenſandi in Impedimento publicæ honeſtatis ex ſolis Sponſalibus orto, ante, & poſt contractum Matrimonium, & Prolem legitimandi.*

173 *Nuncij Hiſpaniæ habent facultatem diſpenſandi in Gradibus vltra tertium.*

174 *Nuncij Hiſpaniæ cum Indis diſpenſant in omnibus Gradibus Iure Diuino non prohibitis, vel coniunctis, vel attinentibus.*

175 *Aliquando etiam diſpenſans in Impedimentis dirimentibus poſt Matrimonium contractum, ſi occulta fuerint.*

176 *Miſſionarij Regulares diſpenſare valent cum Schiſmaticis ab Infidelitate conuerſis, vt remaneant in Matrimonio anteà cõtracto, in Gradibus diuina Lege non prohibitis.*

177 *Matrimonium contractum ab Infidelibus contra Leges Pontificias tantum, an ſit validum, poſtquam conuerſi fuerint, & indigeant Diſpenſatione.*

178 *Priuilegia conceſſa Religioſis Mendicantibus,*

vt

vt valeant diſpenſare in aliquibus caſibus Matrimonij, & omnia alia priuilegia eis conceſſa ante Annum 1631. an ſint valida. n. 179. 180.

181 *Facultas aliquibus Pijs locis conceſſa, diſpenſandi in aliquibus caſibus, ab Impedimentis Matrimonij, fuit reuocata.*

182 *Epiſcopus, in caſu vrgentis neceſſitatis, poteſt diſpenſare à quocumq; Impedimento per Pontificem diſpenſabili, dummodo concurrant requiſita ſupra expreſſa, & de ratione, n. 183.*

184 *Epiſcopus quando diſpenſare poſſit ab Impedimento ex Voto ſimplici Caſtitatis, & quæ requirantur.*

185 *Poteſtas Epiſcopi diſpenſandi in Impedimento dirimenti, procedit etiamſi plura eſſent Impedimenta dirimentia, quando in eis eadem ratio militares.*

186 *Epiſcopus an diſpenſare poſſit à dictis Impedimentis, ſi Contrahentes eſſent diuites, & quando.*

187 *Paupertas, & ſola inopia, an ſit ſufficiens cauſa, vt Epiſcopus valeat diſpenſare in Matrimonio contracto bona fide, ab Impedimento dirimenti occulto.*

188 *Epiſcopus an teneatur erogare pecunias, pro itinere faciendo, ad impetrandam Diſpenſationem ab Impedimento inter Coniuges, attenta eorum inopia.*

189 *Diſpenſatio, quæ fit ab Epiſcopo in caſibus permiſſis pro Foro conſcientiæ, non eſt neceſſe, vt fiat coram Notario, & Teſtibus, nec explicanda nomina Diſpenſatorum, ſed Literæ tacitè expediuntur.*

190 *Imò nec requiruntur Literæ, ſed ſufficit Confeſſario intimari.*

191 *Epiſcopus diſpenſando in caſibus, vt ſupra permiſſis, an poſſit imponere aliquam mulctam pecuniariam,*

An alius à Papa poſſit in Impedimentis dirimentibus diſpenſare.

CAP. II.

1 VERA eſt, ac communiter à Doctoribus recepta Concluſio, non adeſſe in tota Chriſtiana Republica poteſtatem diſpenſandi in Impedimentis Matrimonium dirimentibus, preterquã in Romano Pontifice, & Eccleſia; Ita expreſsè docent Lotherius *de re Benef. lib* 2. *q.* 48. *n.* 101. Garcia *de Beneficijs part.* 7. *cap.* 2. *n.* 40. *verſ. Secundò non obſtat.* Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6. *n.* 14. Pontius *de Matr. lib.* 8. *cap.* 13. *n.* 1. Filiuccius *quæſt. moral. tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.* 302. Hieronym. Gabriel *conſ.* 2. *reg.* 13. & 14. *lib. pr.* Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 6. *propè finem*; Rota *deciſ.* 166. *nu.* 6. *part.* 2. *recent.* Thomas Pelliccionius *quæſt. Illuſtr. quæſt.* 6. *cap.* 3. *pag. Mihi* 39. *col.* 2. *in medio*, Petrus de Ledeſma *in Summa cap.* 27. *concluſ. pr. in princip.* Ioannes Valerus *Diff. vtr. Fori, verbo, Diff.* 8. *n.* 1. Couarruuias *tomo pr. part.* 2. *cap.* 6. §. 11. *n.* 16. quamuis enim Epi-
2 ſcopus in ſua Diœceſi ſit Princeps, merumq; Imperium habeat, & ea omnia in illa poſſit, quæ Pontifex poteſt in vniuerſo Orbe [dummodò per Sacros Canones, vel per ipſum Pontificem prohibita, vel ſpecialiter reſeruata non ſint] Boſſius *Moral. var. part.* 2. *titulo pr.* §. 39. *n.* 1264. Moſconius *de Maieſtate Militiæ Eccleſiæ lib. pr. part. pr. cap.* 8. *Lit. C.* Barboſa *de off. & pot. Epiſc. alleg.* 33. *n.* 16. Trullenck. *Opere Moral. lib.* 7. *cap.* 10. *Dub. pr. n.* 5. *tomo*
3 3. & quamuis etiam antiquo tempore Epiſcopi in ſuis Diœceſibus huiuſmodi Impedimentum conſtituere, & in eis diſpenſare ſoliti eſſent, vt teſtantur Auerſa *de Matrim. quæſt.* 19. *ſect.* 2. *in princip.* Diana *part.* 8. *tract. pr. reſol.* 76. Pontius *de Matrim. lib.* 6. *cap. pr. n.* 12. Verricellius *de Miſſionib. Apoſt. quæſt.* 130. *n.* 10. nihilo-
4 minus poſtquàm ipſa Impedimenta pro vniuerſali Eccleſia, ipſius Pontificis autoritate, generaliter inſtituta fuerũt, vtiq, non poſſunt Epiſcopi, nec alij [Papa excepto] in illis amplius diſpenſare, *cap. Inferior* 4. *Diſt.* 21. *Clem. Ne Romani, de Electione & electi Poteſtate*, Sanchez *lib.* 7. *Diſp. prima n.* 9. & *lib.* 8. *Diſp.* 6. *nu.* 14. Trullenck. *d. lib.* 7. *cap.* 9. *Dub. pr. n.* 4. Garcia *de Benef. part.* 11. *cap.* 6. *n.* 344. vbi refert ſic fuiſſe à Sacra Congregatione deciſum, Vinc. Tancredi *de Matr. lib.* 8. *Diſp.* 6. *Quæſito pr. n.* 8. Pirrh. Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 7. *n.* 47. & *lib.* 8. *cap.* 4. *n.* 35. Verricellius *de Miſſionib. Apoſtolic. quæſt.* 127. *n.* 27 Auerſa, & Filiuccius *locis citatis*; Ratio eſt, quia Iure communi conſtat de prohibitione Graduum, at eodem Iure non conſtat de conceſſione poteſtatis in illis diſpenſandi.
5 Diſpenſat quidem maior Pœnitentiarius in Impedimentis occultis, diſpenſant in illis Legati de Latere, Nũcij Apoſtolici, Commiſſarij Cruciatæ, & aliquando

do etiam Epiſcopi, & alij, vt infra dice-
mus; nullus tamen propria, & ordina-
ria auctoritate diſpenſat, ſed auctoritate
Papæ, vel expreſsè delegata, vel in caſu
aliquo neceſſitatis vrgentis præſumpta,
cap. fin. Suſcepit, Barboſa *de Iure Eccleſ. vni-
uerſ. lib. pr. cap.* 12. *§. 6. n.* 191. vt alibi di-
ximus; cùm etenim Matrimonij Impe-
dimenta ſint Pontificis auctoritate per
Sacros Canones ſtatuta, nullus alius po-
teſt ordinaria auctoritate in illis diſpen-
ſare, cùm non poſſit Inferior ſe ingerere
in his, quæ Superior ſibi reſeruauit, vt
6 diximus; omnes autem Catholicæ Ec-
cleſiæ Prælati, quacumq; & qualicumq;
Dignitate fulgent, ſunt Papæ inferiores,
cum ipſe ſit Omnipotentis Dei Vicarius;
Mandoſius *ad Reg. Cancell. Regula* 14. *quæſt.*
6. *n.*4. Paccinus *de Viſitatione, part. pr. quæſt.*
2. *n.* 3. Gonzales *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa
pr. n.* 20. Pariſ. *conſ.* 68. *n.* 163. *part.* 4. Petri
7 Succeſſor; Iſid. Moſcon. *de Maieſtate Mili-*
8 *tiæ Eccleſiaſt. lib. pr. part. pr. cap. pr.* Epiſcopus
totius Orbis, Gonz. §. 2. *Prohæm. n.*46. Pa-
9 ter vniuerſalis Dominici Gregis, & Oui-
lis, *Paſce Oues meas &c.* Summus Sacerdos,
10 Moſcon *l. c.* Pater Patruum, Bellarm. *tomo
pr. lib.* 2. *de Rom. Pontifice cap.* 31. Reſponſa
11 Marantæ *Reſp.* 25. *n.*88. *part. pr.* Patriarcha
Patriarcharũ Maſſobr. *de Conc. prælud. pr. n.*
12 22. *Ordinarius Ordinariorum.* Rota *deciſ.*623
n. 2. *part.* 2 *recent.* Reſponſa Marantæ *l. c.*
Gonz. §. 2 *Prohæm. n.* 44. *&* 45. Marius
Antonin. *Var. reſol. lib. pr. reſol.* 86. *num.*2.
Iudex vniuerſalis, Rex Regum, & Domi-
13 nus Dominantium, cui poteſtas à Deo eſt,
& nullus eſt ei Superior, niſi Deus, *cap. Per
Venerabilem* 13. *Qui filij ſint legitimi, cap. Nemo
aliorum cauſa* 9. *quæſt. pr.* Barboſa *de Iure
Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 2. *n.* 91. Rota *deciſ.*
654. *n.* 12. *part. recent.* Maiolus *de Irregul.*
14 *lib.* 2. *cap.* 5. Imperator Milicię Chriſtianę,
Innoc. in cap. vltimo n. 1. *verſ. Nec mireris de
Sacramentis non iterandis*, Lother. *de re Benef.
lib.* 1. *quæſt.* 20. *n.* 38. Gonz. *Gloſſa pr. n.* 22.
15 Summus Pontifex, cum ſedeat in ſede illa,
quam Dominus Noſter Ieſus Chriſtus ſi-
bi in perſonam D. Petri ſpecialiter ele-
git; Speculator *part. pr. lib. pr. de Legato*, §.
16 6. *n.*51. Vice Deus; Reſponſa Marantę *reſp.*
17 *pr. n.* 32. *part.* 4. cum vices gerat non puri
hominis, ſed veri Dei in terris, *cap. Inter
corporalia* 2. *de Tranſlat. Epiſc.* Reſponſa
Marantæ *reſp.* 25. *n.* 88. *part. pr.* Lotherius
lib. pr. quæſt. 11. *n.* 11. Gonz. *Gloſſa pr. n.*20.
eſt ſupra conſilium, Leo *in Theſ. Fori Ec-
cleſ. cap.* 8. *n.* 14. Bellarm. *lib.* 2. *de Conci-
lio cap.* 15. *& cap.* 17. *tomo* 2. Gonz. §. *pr.
Prohæm. n.* 62. Caſſadorus *deciſ.* 2. *nu.* 4. *de
Præbend.* Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr.*
18 *cap.* 2. *n.* 195. quia non à Concilio, ſed ab
ipſo Deo poteſtatem habet, Bonaccin. *de
Leg. Diſp.* 1. *quæſt. pr puncto* 3. *n.* 5. *& Diſp.*
4 *quæſt.* 2. *puncto* 7. *n.* 13. Salas *deleg. Diſp.*8.
ſect. 3. *n.* 21. Molfeſ. *in Addit. ad quæſt. tomo*
2. *in probam. quæſt. pr. n.* 31. cuius Poteſta-
19 ti omnes aliæ Poteſtates ſubditæ ſunt, ita
ut à nemine iudicetur, niſi à Deo *cap. Soli-
tæ benignitatis, de maiorit. & obed.* Speculator
part. pr. lib. pr. de Legato §. 6. *n.* 43. et ita
in pluribus Oecumenicis Concilijs, &
pręſertim in Romano, ſub Silueſtro Papa,
20 fuit definitum; ipſe ſolus de validitate
propriæ ſuæ Gratiæ cognoſcit, Lother.
lib. 2. *quæſt.* 41. *n.*10. eius Poteſtas compa-
21 ratur Auro, & Imperatoris Plumbo, Cæ-
uallos. *quæſt. comm. contrà comm. quæſt.* 739.
n. 55. totum Orbem habet pro Diœceſi;
22 Zerola *in Praxi Epiſc. part. pr. verbo Prag-
matica* §. 3. Maſſobr. *de Conc. Prælud.* 23.
Dub. 5. Lother. *lib.* 2. *quæſt.* 22. *n.* 5. Gonz.
d. 1. *Prohæm.* 8. Molfeſ. *in Addit. ad quæſtio-
nes vſuales part.* 10. *quæſt.* 10. *n.*4 cuius ele-
23 ctio non à Cardinalibus, ſed ab ipſo Deo
procedit, Lotherius *lib. pr. quæſt.* 46. *n.* 44.
Reginald. *lib.* 31. *cap.* 26. *n.* 193. Reſpon-
24 ſa Marantæ *reſp.*25. *n.*93. *par.*4. quod enim
educitur ex illa electione Sacri Senatus
Cardinalium, eſt ſimplex iudicium, & ſi-
gnum perſonæ, quam Chriſtus Dominus
Eccleſiæ ſuæ præeſſe voluit, & omnis Po-
teſtas immediatè ab ipſo Chriſto in talē
perſonam deſignatam deriuat, Paccinus
part. pr. quæſt. 3. *n.* 9. Bellarm. *de Controu.
Fidei tom. pr. lib.* 2 *cap.* 17. et præſumitur
25 facere vnum, & idem Tribunal cum ip-
ſo Chriſto, Pariſ. *conſ.* 68. *nu* 162. *part.* 4.
Gonz. *d.* §. *pr. Probem. n.* 3. Ricciullus *de
Iure Patronat. lib.* 9. *cap.* 2. *n.* 9. *de Iure Ec-
cleſ. Vniu. lib. pr. cap.* 42. *n.* 92., et ipſe ſo-
26 lus inter Principes ſæculi eſt propriè Mo-
narcha, Bellarm. *tomo pr. lib. pr. de Rom.
Pontifice cap.* 5. *& cap.* 10. Lotherius *lib.* 2.
27 *quæſt.* 23. *n.* 7. non ligatur Conſtitutioni-
bus ſuorum Prædeceſſorum, Lotherius
28 *lib.* 2. *quæſt.* 32. *n.* 102. quicquid ipſe ſta-
tuit, ſtatuere præſumitur pro Foro vni-
uerſali, Spiritu Sancto dictante, Lotherius
29 *lib. pr. quæſt.* 11, *n.* 7. & in eo ſemper cauſa
iuſta præſumitur, Lotherius *l. c. n.* 8. et à
30 nemine poteſt iudicari *cap. Si Papa* 6. *Diſt.*
40 *cap. Cuncta per Mundum* 17. *cauſa* 9. *quæſt.*
3. Reſponſa Marantæ *Reſp.* 41. *n.* 29. *part.*
5. Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.*

2. *n.*

Digitized by Google

31 2. n. 67. cum ſit ab omni humana pote-
ſtate exemptus, Lotherius *lib. pr. quæſt.*46.
32 *n.*23. Et ab eius iudicio appellari non po-
teſt *d. cap. Cum ita per mundum*, Reſponſa
33 Marantæ *Reſp. pr. nu.* 32. *part.* 4. vnde ſi
ſi quis ab eius ſententia appellaret ad
Chriſtum, hæreſim ſentire videretur, Bar-
boſa *de Iure Eccleſ. vniuerſo lib. pr. cap.* 2. *n.*
34 92. habetq; ipſe ſolus plenitudinem po-
teſtatis; Et alij Epiſcopi dicuntur vocati
in partem ſollicitudinis, *cap. Multum* 8.
cauſa 3. *quæſt.* Lotherius *de re Benef. lib.* 2.
35 *quæſt.* 22. *n.* 25. Et licet par illis ſit in Ordi-
ne, eſt tamen in Adminiſtratione, & Iu-
riſdictione maior, Bellarm. *Controu. tomo
pr. lib. pr. de Romano Pontifice, cap.* 5. & *cap.*
36 10. Lotherius *d. quæſt.* 22. *n.* 33. cuius po-
teſtas tanta eſt, vt ſi Mundus totus decla-
raret, Papæ ſententiam eſſe nullam, tamen
ipſius Papæ iudicio ſtandum ſit; *cap. Ne-
mo indicabit* 13. *cauſa* 9. *quæſt.* 3. Bellarmin.
d. tomo pr. lib. 2. *de Rom. Pontifice cap.* 4. &
ſequent, Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr.*
37 *d. cap.* 2. *n.* 70. cum nullus in terris poſſit
eiuſdem Pontificis ſententiam retractare,
38 Sperellius *deciſ.* 105. *n.*82. nec illi contra-
dicere, nec obijcere, cur ita faciat? Ma-
ranta *d. Reſp.* 25. *n.* 75. imò ipſe Reges, &
39 Imperatores deponat, eiſq; Coadiutores
conſtituat, Cænallos *quæſt. commun. contrà
commun. quæſt.* 339. *n.* 60. vnde de eo ex-
clamat S. Hilarius in Homilia, quę legitur
in feſto Cathedrę 18. Ianuarij. *O Beatus Cæli*
40 *Ianitor, cuius arbitrio Claues eterni
Aditus traduntur, cuius terreſtre Iudi-
cium praiudicata auctoritas ſit in Cœlo*;
& D. Bernardus *lib.* 2. *de Conſiderat.* ſcri-
bens ad Eugenium Papam; *Tu qui es
Sacerdos magnus, Pontifex Summus; tu
Apoſtolorum hæres, Epiſcoporum Prin-
ceps; tu Primatu Abel, tu Gubernatu
Noë, Patriarchatu Abraam, Ordine Mel-
chiſedech, Dignitate Aaron, auctoritate
Moyſes, iudicatu Samuel, Poteſtate Pe-
trus, & Vnctione Chriſtus; tu es, cui
Claues tradita cui Oues credita ſunt; ſunt qui-
dem alij Cœli ianitores, & Gregum Paſtores, ſed
tu tanto glorioſius, quanto & differentius
vtrumque præ cæteris nomen hæreditaſti;
habent enim illi ſibi aſſignatos Greges,
ſinguli ſingulos, tibi vniuerſi crediti; nec
modo Ouium, ſed & Paſtorum tu vnus om-
nium Paſtor.* Et tandem concludendo di-
cere poſſumus, Pontificem eſſe cœleſte
Arbitrum omnis Dignitatis, omniſque
poteſtatis.

Redeundo modò, vnde meritò nuper
digreſſi ſumus, cum omnes ſint Papa in-
feriores, non poſſunt Epiſcopi, nec alij
41 quicumq; eorum ordinaria auctoritate,
in his, quæ Pontifex ſibi reſeruauit, diſ-
penſare, ſed eatenus poterunt, quatenus
eis per Summum Pontificem, vel per Sa-
cros Canones concedatur; Sanchez *lib.* 8.
diſp. 6. *n.* 5. Merolla *tomo* 2. *Diſp.* 4. *cap.* 6.
dub. 8. §. 4. *n.* 178. Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. *n.*
Garcia *de Benef. part.* 11. *cap.* 5. *n.* 344.
42 Et quamuis centum ſeptuaginta tres
caſus enumerentur à Speculatore *pr. parte
Speculi, Titulo de Diſpenſationib.* §. *Nunc de
Epiſcopis, à n.* 1. *vſq; ad num.*22. quos etiam
recenſet Silua *de Benef. part.* 4. *tract.* 4.
quæſt. 7. *à n.* 24. *vſq; ad num.* 52. in quibus
Epiſcopus diſpenſare poſſit, nihilomi-
43 nus curſu temporis, tùm per Tridentinũ
Concilium, & diuerſas Summorum Pō-
tificum Conſtitutiones, tùm per regulas
Cancellariæ, & plura Sacræ Congrega-
tionis ſuper Epiſcopis, & Regular. De-
creta, fuit huiuſmodi Poteſtas in multis
reſtricta, & coarctata, vt animaduertit
Sperellius *deciſ.* 111. *n.* 24. vnde hodie po-
44 teſt Epiſcopus, ſua ordinaria auctoritate,
ſolummodò diſpenſare in Adulterio, &
alijs Criminibus ipſo Adulterio minori-
bus, *cap. At ſi Clerici* 4. *de Iudic.* Pontius *de
Matr. lib.* 8. *cap.* 7. *n.*8. Sperellius *deciſ.* 110.
n. 49. & *n.* 52.
45 Poterit tamē Epiſcopus etiā in Crimini-
bus Adulterio maioribus, etiam contrà
Canones, & Concilia in nonnullis caſi-
bus diſpenſare; & Primò diſpenſare po-
teſt, dùm per Canones permittitur Diſ-
penſatio, non adiiciendo cui, ſed loquen-
do imperſonaliter, dicendo, v. gr. diſpen-
ſari poſſit, vel niſi diſpenſetur, vt ſunt
exempla *in cap. Veniens* 2. *De eo, qui cogno-
ſcit &c. & cap. Poſtulaſtis* 7. *de Cleric. Excomm.*
tunc etenim eo ipſo intelligitur conceſ-
ſa Diſpenſatio Epiſcopo; ratio eſt, quia
nullum debet eſſe verbum in Lege, ſeù
Canone, quod ſuum effectum non ha-
beat, vnde dicta verba non poſſunt intel-
ligi, quod habeant relationem ad Ponti-
46 ficem, cum ipſe habeat de Iure plenam
diſpenſandi poteſtatem in toto Iure Ca-
nonico, *cap. Innotuit* 20. *de elect. cap. Per ve-
nerabilem* 13. *Qui Filij ſint legitimi*, Bar-
boſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 2. *n.* 95.
cap. Propoſuit 4. *de Conceſſ. Præb.* & & Papæ
Auctoritas ſemper intelligatur excepta
cap. Significaſti 4. *de Electio*: & *d. cap. Propo-
ſuit*, Barboſa *l. c. n.* 72. imò ipſa Decreta
47 Concilij ſuppoſita ſint confirmationi,
&

& reformationi Sedis Apoſtolicæ, vt in
fine dicti Concilij legitur, cum Papa ſit
ſupra Concilium, vt diximus *n.* 18. vn-
de potius ad Epiſcopum referri debent,
maximè, quia cum huiuſmodi Diſpenſa-
tio ſit clauſa in corpore Iuris, fauora-
bilis eſt, & amplè intelligenda, vt dixi-
mus *lib. pr. cap.* 2. & quod permiſſa gene-
raliter Diſpenſatione, vt ſupra, poſſit E-
48 piſcopus, ſi iuſtam cauſam habeat, in illis
caſibus diſpenſare, apertè dicit *Gloſſa in
cap. In quibusdam* 12. *verbo, Diſpenſatum de
pœnis*, & docent Speculator *l. c. n.*27. Al-
terius *de cenſ. tomo* 2. *cap.* 3. *Diſp.* 8. *verſ. Spe-
culator* Sanchez *de Matr. lib.* 8. *Diſp.* 5. *n.* 1.
Stephanus à S. Gregorio *vni. tract. de Vin-
culis Dni. Pict. lib.* 3. *cap.* 112. *n.* 14. Salas *de
legib. Diſp.* 20. *ſect.* 3. *n.* 22. Barboſa *de Off.
& Pot. Epiſc. Alleg.* 33. *n.* 22. *& n.* 23. Dia-
na *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 18. Reginald. *lib.*
31. *cap.* 27. *n.* 201. Bonaccina *de Leg. Diſp.
prima, quæſt.* 2. *puncto pr. nu.* 17. Sperellius
deciſ. 111. *n.* 59. Filiuccius, & Trullenck.
ll. cc. Maiolus *de Irreg. lib.* 5. *cap.* 51. *n.* 4.
Palaus *tomo pr. tract.* 3. *Diſp.* 6. *puncto* 5. *n.* 1.

Dixi ex propoſito, poſſe Epiſcopum diſ-
penſare, ſi iuſtam diſpenſandi cauſam ha-
beat, quia hac non exiſtente, nullatenus
poterit: cum etenim in lege Superioris
49 tunc diſpenſet, requiritur iuſta cauſa; cũ
poteſtas diſpẽſandi à Superiore Inferiori
cõceſſa, ſẽper intelligi debeat, ſi cauſa ad-
ſit; Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 17. *n.* 4. Aloyſius
Riccius *in Praxi Fori Eccleſ. reſol.* 410. *n.* 7.
Rebuff. *in Praxi Benef. tit. de Diſpenſat. ad plu-
ra Benef. n.* 31. & plures alij, quos propterea
lib. 3. *cap. pr.* citabimus. Si tamen dubitetur,
an cauſa ſit iuſta, nec ne, & ob id valida,
ſeù inualida ſit huiuſmodi Diſpenſatio,
vide quę dicemus *d. cap. pr.* vbi concludi-
mus, in re mere dubia non requiri Diſ-
penſationem.

50 Excipe tamen, & dic, non poſſe Epiſco-
pum diſpenſare, licet Diſpenſatio per-
mittatur in Canone,

Primò, quando ille Canon ipſi Epiſcopi
Legem imponeret, eumq; in Exequutorẽ
daret, vt eſt textus *in l. cum hi §. Et ſi Prætor,
ff. de tranſact.* quia cum eo caſu non ſit ra-
tionabile Epiſcopum in proprio facto, &
51 ad propriam vtilitatem diſpenſare, non
debet intelligi, quòd fuerit ipſi com-
miſſa Diſpenſatio, ſed alteri Superiori,
Sanchez *d. Diſp.* 5. *n.* 3. Filiuccius *tomo pr.
tract.* 30. *part.* 2. *cap.* 10. *n.* 300. Trullenck.
opere Morali lib. 7. *cap.* 10. *Dub. pr. n.* 5. Spe-
rellius *deciſ.* 111. *n.* 62. & inclinat Pa-
laus *l. c. n.* 3.

52 Excipe ſecundo, ſi verba ipſius Cano-
nis, ſeù Conſtitutionis tollerent Diſpen-
ſationem, vt ſi diceretur, deponatur ſine
ſpe reſtitutionis, Sylua *de Benef part.* 4.
quæſt. 7. *n.* 18. Sperellius *n.* 63. *l. c.* vel abſq;
ſpe Diſpenſationis *cap. pr. de Temp. Ordinc.
in* 6. Sperell. *l. c.*

53 Excipe tertiò, ſi in Canone, ſeù Conſti-
tutione diceretur, irreuocabiliter, vel nul-
lo modo, aut nullatenus, vt aduertit idẽ
Sperell. *d. c. à n.* 65. *vſq; ad num.* 70. Bar-
boſ. *de dictionib. Dictione* 239. *n.* 8.

54 Excipe quartò, ſi in eo Canone Papa
imponeret pœnam, eamq; ſibi reſerua-
ret, tunc etenim, quamuis abſolutè per-
mitteretur Diſpenſatio, non intelligeretur
Epiſcopo conceſſa, quia eius tantùm eſt
abſoluere, cuius eſt condemnare, *l.* 3. *ff.
de re iudic.* Sanchez *d. Diſp.* 5. *n.* 4. Vide pro
prædictis Gamb. *de off. & poteſtate Legati lib.*
10. Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 14. *num*
1. *& num.* 7.

55 Et quamuis non deſint, qui doceant nõ
poſſe Epiſcopum diſpenſare in Decretis
Concilij, ac Conciliaribus (hoc eſt à Põ-
tifice de conſilio Concilij factis) tametſi
expreſsè in illis Diſpenſatio permitta-
tur, ex quo Decreta Concilij contineant
Decretum irritans; Pariſ. *de Reſignat. Bene-
fic. lib.* 4. *quæſt.* 9. *n.* 28. Gonzales *ad Reg.* 8.
56 *Cancellariæ Gloſſa* 15. *nu.* 37. vnde expreſſa
egeant derogatione, Marius Antoninus
Var. reſol. lib. pr. reſol 58. *n.* 6. Barboſa *in
Collect. Concilij ſeſſ.* 1. *n.* 5. Sanchez *lib.* 3
Diſp. 26. *n.* 7. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 18.
Riccius *in Praxi Fori Eccleſ. reſol.* 155. *n.* 1.
Pelliccion. *quæſt Illuſtr. quæſt.* 6. *cap.* 2. *pag.
Mihi* 37. *col.* 2. *in medio*, Franc. Leo *in The-
ſauro Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 8. *n.* 43. Regi-
nald. *in Praxi Fori Pœnitent. lib.* 31. *cap.* 27.
n. 202. *in principio.* imò nec Conciliaribus
57 Conſtitutionibus cenſeatur derogatum,
niſi expreſsè facta ſit derogatio, vt docet
Gonzales, *Gloſſa* 15. *n.* 36. *&* 37. *& Gloſſa*
58 18. *n.* 103. tamen probabilius eſt, vt poſ-
ſit etiam in illis diſpenſare, ſi in Decretis
Concilij, ſeù Conciliaribus, Diſpenſatio
permittatur; aliàs etenim opus non fuiſſet
ea verba apponere; idq; apertè colligi-
tur ex doctrina eorum, qui affirmant,
poſſe Epiſcopum diſpenſare, *in cap. Quiſ-
quis* 43. *de Electio, & in ea cap. In quibuſdam*
12. *de pœnis*, quamuis ſint Conſtitutiones
à Concilijs factæ; vide Sanchez *lib.* 8. *Diſp*
5. *n.* 1. *& n.* 5. Silueſtrum *in Summa, verbo
Diſpenſatio, quæſt.* 9. *n.* 15. Gambaram *d. lib.*
10. *n.* 420.

Quæ

Digitized by Google

59 Quæ autem, ac qualis dicatur Conſtitu-
tio Conciliaris, & quæ Pontificis, conſule
Sanchez *d. Diſp.* 5. *n.* 6. Barboſa *de off. & po-
teſt. Epiſc. Alleg.* 33. *n.* 27. Dian. *d. reſol.* 18
Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.*
7. *n.* 7. communis tamen Regula aſſigna-
ri ſolet, ad dignoſcendam differentiam in-
ter vtraſq; Conſtitutiones, vt ſi Conci-
liaris ſit, pręponatur Titulus, *Ex Concilio*,
at in Pontificia dicatur, *In Concilio*; & ſic
ſe genere notoriam Datariæ, & Cancella-
rię Apoſtolicę Praxim, teſtatur Corrad. *l. c.*
60 Secundò; poteſt Epiſcopus diſpenſare
in dictis Criminibus, & Conſtitutionibus
ratione Conſuetudinis, videlicet quia ex
Cōſuetudine legitimè præſcripta, habet,
vt diſpenſare poſſit; Conſuetudo namq;
Legi æquipollet, Reſponſa Marantæ *Reſp.*
24. *n.* 30. *part.* 2. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ.
part.* 2. *cap.* 16. *nu.* 45. Menochius *de præ-
ſumpt. lib.* 3. *Præſumpt.* 131. *à nu.* 138. Spe-
61 rellius *deciſ.* 137. *n.* 12. et dat Iurisdictionē,
cap. Cum contingat 13. *de Foro compet.* Pacci-
nus *de Viſitat. part. pr. quæſt.* 2. *n.* 35. Pontius
de Matrim. lib. 8. *cap.* 6. *nu.* 8. Sperell. *deciſ.*
37. *n.* 27. *& deciſ.* 116. *n.* 82. Palaus *d. puncto*
5. *n.* 11. Gratianus *Diſcept. forenſ. cap.* 184.
nu. 25. Salas *de Legib. Diſp.* 20. *Corollario* 2.
ſect. 3. *n.* 22. *Caſu* 2. Merolla *tomo* 2. *Diſp* 4.
cap. 6. *Dub.* 7. *n.* 177. *verſ. At probabilius*, et
62 facit valere Diſpenſationem alias non va-
lituram, *d. cap. Cum contingat*, Silueſter *ver-
bo Diſpenſatio, quæſt.* 9. *n.* 15. Laymanus *lib.
pr. tract.* 4. *cap.* 22. *Coroll.* 2. *nu.* 4. Sanchez
de Matr. lib. 8. *Diſp.* 9. *n.* 27. *circa medium*,
Pontius *d. cap.* 6. *n.* 8. Barboſa *de Iure Ec-
cleſ. vniu. lib. pr. cap.* 11. §. 6. *n.* 194. Diana
part. 8. *tract.* 3. *reſol.* 12. *verſ. Alter caſus*;
Rondeus *de Diſpenſat. Membror.* 2. *n.* 4. *inter
tractat. diuerſos, vol.* 14. Sperellius *deciſ.* 116.
63 *nu.* 81. et ſi ſit immemorabilis, habet vim
Tituli, & Priuilegij, etiam in reſeruatis
Principi, *cap. Super Quibuſdam*, §. *Præterea
extra de verb. ſignific.* Sperell. *d. deciſ.* 37. *n.* 5.
Rota *deciſ.* 11. *n.* 2. *part.* 2. *recent.* Rota *de-
ciſ.* 677. *n.* 4. *part. pr. recentior.* Pariſ. *de Con-
fid. quæſt.* 38. *n.* 14. Marius Antoninus *var.
reſol. reſol.* 12. *n.* 9. *lib.* 3. Afflict. *deciſ.* 254.
64 *n.* 4. et qui habet pro ſe Conſuetudinem
immemorabilem, poteſt allegare melio-
rem Titulum de mundo; & quicquid
65 poteſt per Priuilegium concedi, po-
teſt Conſuetudine acquiri, Vetricell.
66 *de Miſſion. Apoſt.* & ad effectum inducen-
di Conſuetudinem contra Canones, non
requiritur ſcientia Papę, ſed ſufficit lapſus
temporis, & quod non ſit contrà Ius na-
turale, aut diuinum, Angelus, *verbo, Con-
ſuetudo n.* 9. Silueſter *eodem verbo, quæſt.* 5. *&*
6. Sanchez *de Matr. lib.* 7. *Diſp.* 4. *n.* 11. *&*
14. *& Diſp.* 82. *n.* 20. Bonaccina *de Legibus
Diſp. pr. quæſt. pr. puncto vltimo* §. 3. *nu.* 3.
vide Seraphinum *deciſ.* 712. *n.* 2. Verricell.
de Miſſionib. Apoſt. quæſt. 87. *n.* 10. Rota *de-
ciſ.* 221. *n.* 2. *part, pr. recent.* vnde ratione
huiuſmodi Conſuetudinis legitimè præ-
ſcriptæ, poterit Epiſcopus diſpenſare in
omnibus Impedimentis Matrimonium
impedientibus, exceptis Sponſalibus, Vo-
tis Caſtitatis, & Religionis, & Interdicto
Eccleſiæ à Superiore appoſito, vt fusè di-
67 cemus alibi; ex quo iamdiù ex gene-
rali Conſuetudine factum eſt, vt in alijs
impedientibus [prædictis Impedimentis
exceptis] Epiſcopus diſpenſare poſſit, nec
vlla ſuper his Diſpenſatio à Pontifice pe-
tatur, vt docent Nauarrus *in Manuali, cap*
22. *n.* 85. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 17. *n.* 9. Bo-
naccina *de matrim. quæſt.* 3. *puncto* 15. *nu.* 3.
Piaſæcius *in Praxi Epiſc. part.* 2. *cap. pr. vbi
de Caſibus Epiſcop. verſ. Quoad Forum nu.* 14.
& nos diximus *lib. pr. cap.* 4.

Tertiò, poteſt Epiſcopus diſpenſare
68 in Lege Superioris, ſi materia leuis ſit, ex
præſumpta Superioris voluntate, cui eſſet
nimis oneroſum pro minimis ad eum re-
currere, maximè ſi Lex ſolùm ad culpam
venialem, vel nullam, obliget; quia
eo ipſo, quod Legislator noluit obli-
gationem rigoroſam ponere, iudicauit eā
rem non eſſe tanti momenti, vt Diſpenſa-
tionem ſibi reſeruare vellet, Palaus *d. tra-
ctat.* 3. *Diſp.* 6. *puncto* 5. *n.* 4. Bonaccina *de
Legibus Diſp. pr. quæſt.* 2. *punct. pr. n.* 17.

69 Quartò, diſpenſare poterit in Lege Su-
perioris ſi caſus nimis frequētes ſint, quia
cum nimis oneroſum eſſet ipſis Superio-
ribus, ſi pro ipſis recurreretur, præſumi
debet, noluiſſe reſeruare, Palaus *l. c. n.* 5.
Nauarrùs *In Summa cap.* 21. *n.* 21.

70 Quintò, poteſt Epiſcopus diſpenſare
in caſibus dubijs, quia hi non comprehē-
duntur ſub reſeruatione; Lezana *in Sum-
ma tomo* 4. *verbo, Votum pro Regularibus n.* 12.
Palaus *d. puncto* 5. *n.* 10. et proinde ſi in
71 caſu dubio diſpenſatum ſit ab Epiſcopo,
quamuis poſtea conſtet de certitudine,
v. gr. emiſſi Voti, non erit opus recurrere
pro alia Diſpenſatione ad Pontificē, quia
iam fuit in dicto Voto facta Diſpenſatio,
Lezana *l. c.* Soarez, Sanchez, & Lugo pe-
nes ipſum,

72 Sextò, poterit Epiſcopus diſpenſare ſu-
per Impedimentis, quę ſuperueniunt Ma-
tri-

trimonio, & impediunt debiti petitionẽ,
vt in Cognatione ſpirituali, vel Affinita-
te, Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.*
11. §. *6. nu.* 187. Bonaccina *de Matr. quæſt.*
3. puncto 15. *n.* 5. & nos latius ſuo loco di-
cemus.

73 Septimò, poterit Epiſcopus diſpenſare
in Impedimento Cognationis, ortæ ex Ba-
ptiſmo, tempore neceſſitatis, non ſolem-
niter collato, Barboſa *l. c. n.* 188. Sanchez
lib. 8. Diſp. 6. n. 17.

74 Octauo, diſpenſare poterit cum Mi-
noribus, non habentibus legitimam æta-
tem ad Matrimonium præſcriptam, vt il-
lud ineant, dum propè ætatem ſunt, & du-
biũ eſt, an malitia ſuppleat ætatẽ, Barboſ. *n.*
189. *l. c.* & alij, quos propterea *lib. 3.* citabim.

75 Nono, diſpenſare poſſet Epiſcopus etiã
in Votis Caſtitatis, & Religionis, niſi il-
la Summus Pontifex ſibi reſeruaſſet; at
cùm huiuſmodi Reſeruatio ſit odioſa,
tãquam Iuri Epiſcoporum derogatoria,
eſt reſtringenda, etiam, quoad ſupradicta
Vota.

76 Vnde ſi huiuſmodi Votum non ſit v.
gr. Integræ Caſtitatis, ſed partis, non erit
reſeruatum Pontifici, ſed poterit Epiſco-
pus, ſi iuſta cauſa adſit, in eo diſpenſare.
Ex qua doctrina infertur.

77 Primò, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare in
Voto Caſtitatis, vel Religionis ad tẽpus
perciſũ emiſſo, quia id nõ eſt ſimpliciter,
& abſolutè Votum Caſtitatis, vel Reli-
gionis, quod perpetuitatem importat, Sil-
ueſter, *verbo, Votum 4. quæſt 3. dicto* 6. San-
chez *lib. 8. Diſp. 9. nu. 6.* Gutierez *qq. Can.*
lib. 2. cap. 22. n. 48.

78 Secundò infertur, vt poſſit Epiſcopus
diſpenſare in Voto Caſtitatis coniugalis
ſeruandæ, cum non ſit abſolutè Votum
Caſtitatis, vide Sanchez *l. c. n.* 7.

79 Tertiò, infertur, vt poſſit diſpenſare
etiã in Voto, quo Vouẽs ex Coniugibus,
abſque alterius licentia, ſe adſtrinxit, ad
non petendum debitum, huiuſmodi
enim Votum non eſt Votum integræ Ca-
ſtitatis, Sanchez *l. c. n.* 8. provt, & poſſit
80 diſpenſare, quando vterq; Coniux, de al-
terius licentia, emiſit Votum non petendi
debitum, quia adhuc non eſt Votum Ca-
ſtitatis, cum eo Matrimonio ſoluto, poſſit
ſuperſtes nouum Matrimonium inire; nec
81 illud Votum obligat ad non fornicandũ;
82 item & poſſit diſpenſare, quamuis vter-
que Coniugum, communi conſenſu, vo-
uiſsẽt, nec petere, nec reddere, nec nõ for-
nicari, quia adhuc non eſt abſolutè Vo-
tum Caſtitatis, cum eo Matrimonio ſolu-
to, poſſit quilibet Coniugum, huiuſmodi
Voto non obſtante, aliud Matrimonium,
inire, vt benè Sanchez *l. c.*

83 Quartò infertur, vt poſſit Epiſcopus
diſpenſare in Voto Virginitatis ſeruandæ,
ſi Vouens intendit ſe obligare, non ad Ca-
ſtitatem perpetuò ſeruandam, ſed ſolùm
ad corporis integritatem ſeruandam, in-
telligendo de abſtinentia à primo Luxu-
riæ actu per quem Virginitas deperditur,
Sanchez *n. 9. l. c.*

84 Quintò diſpenſabit Epiſcopus in Voto
non ineundi Matrimonium, quia non eſt
propriè Votũ Caſtitatis, Sanchez *n. 11. l. c.*

85 Sextò, diſpenſabit in Voto aſſumendi
Ordinem Sacrũ, quia adhuc non eſt Vo-
tum Caſtitatis, ſed tantùm aſſumendi ſta-
tum, cui Caſtitas annexa eſt; Sanchez
ibi n. 13.

86 Septimò amplia, vt Epiſcopus diſpen-
ſare poſſit in Voto diſiunctiuo, cuius al-
tera pars eſt reſeruata, & altera non eſt re-
ſeruata, v. gr. ſi quis vouiſſet, vel Caſtita-
tem, vel Religionem, vel aſſumptionem
Ordinis Sacri, quia ex his tribus integrũ
eſt Vouenti eligere partem non reſerua-
tam, ſuper qua poteſt Epiſcopus diſpen-
ſare; quia in alternatiuis electio eſt debẽ-
tis, & ſufficit alterum adimpleri, Sanchez
87 *d. Diſp. 9. n.* 14. Id tamèn intellige, vt pro-
cedat, niſi ille, qui vouit, iam ſtatuiſſet nõ
promoueri ad Ordines, quia tunc certè
non poſſet Epiſcopus diſpenſare, cum re-
ſtringatur ad Vota, vel Caſtitatis, vel Re-
ligionis, quorum vtrumq; eſt reſeruatum
Pontifici.

88 Octauò, diſpenſare poterit Epiſcopus
in Voto aſſumendi habitum Beatorum,
qui verè non eſt Religioſus, vt docet *San-*
chez l. c. n. 15.

89 Nono, diſpenſabit Epiſcopus in Voto
ſtrictioris Religionis, nempè, vt is, qui
ſic vouit, ingrediatur in laxiorem, quam-
uis enim diſpenſare non poſſit in ſubſtã-
tia Religionis, poterit tamen diſpenſare
in eo exceſſu de vna ad alteram, quod
nullibi reſeruatur, vt pluribus citatis, do-
cet Sanchez *d. Diſp. 9. n.* 17.

90 Decimò amplia, & dic poſſe Epiſcopũ
diſpenſare in Voto de perſeuerantia in
Religione, quia quamuis Votum Reli-
gionis reſeruatum ſit Põtifici, tamen Vo-
tum perſeuerantiæ in illa non eſt reſerua-
tum; itaut, ſi iuſta cauſa adſit, poſſit ab E-
piſcopo, tempore Nouitiatus, diſpenſari;
non etenim diſpenſatur eo caſu in ipſo

Voto

Voto Religionis, ſed in qualitate adiun-
cta, quæ non eſt reſeruata; Sanchez *n.* 18.
l.c. vbi opportunè animaduertit, quod ſi
abſq; iuſta cauſa Nouitius è Religione
exiret, non poſſet Epiſcopus ſuper dicto
Voto perſeuerantiæ diſpenſare, eò quia
nondum ſatisfecerit Voto Religionis.

91 Vndecimo, poterit Epiſcopus ex iuſta
cauſa diſpenſare ſuper dilatione exe-
quutionis Voti, nempè ne infra præfixũ
tempus impleatur, dummodò non adeò
differatur, vt periculum ſit in eum ſtatum
incidendi, vt is, qui vouit, fiat impotens ad
illud adimplendum, quia ſic diſpenſan-
do, non diſpenſar in ſubſtantia Voti Re-
ligionis, ſed in qualitate, Sanchez *n.* 19. *l.c.*

91 Duodecimo, dic poſſe Epiſcopum diſ-
penſare etiam in ipſis Votis Caſtitatis, ac
Religionis, ſub conditione, & in pœnam
factis, ſi finis principalis Vouentis nõ fuit
ingreſſus in Religionem, vel ſe obligare
ad Caſtitatem, ſed euitatio ludi, aut alte-
rius ſimilis, quia hæc non ſunt ſimplici-
ter Vota Caſtitatis, vel Religionis, & in
Votis pœnalibus non oritur promiſſio
Caſtitatis, vel Religionis ex animo, & af-
fectu Vouentis, ſed potius hęc, tanquàm
odioſa ſibi proponit in pœnam delicti, vt
innumeris citatis, docet idem Sanchez *lib.*
8. *Diſp.* 10. *vol.* 8. quod idem nouiſſimè
confirmat Donatus Antonius de Marinis
Reſol. quotid. lib. pr. cap. 106. *n.* 4.

Ampliat Sanchez *l.c.* vt poſſit Epiſcopus
dicto caſu diſpenſare, ſiue pœna iam in-
curſa ſit, ſiuè non fuerit incurſa; decla-
93 rat tamen, vt poſſit diſpenſare in dictis
Votis, ſi ſub conditione facta ſint, quia ſi
fuiſſent abſolutè facta, vt ſi quis vouiſſet
ingredi Religionem, vel Caſtitatem ſer-
uare, quamuis etiam hæc elegiſſet in pœ-
nam alicuius peccati commiſſi, tamen cũ
fuerint abſolutè facta, non poteſt Epiſco-
pus in illis diſpenſare.

94 Decimotertiò; dic probabilius poſſe
Epiſcopum diſpenſare in Voto vere con-
ditionali, quia ad diſcernendam poteſta-
tem Epiſcopi ad diſpẽſandum in his Vo-
tis, non ſolùm attendi debet ſola obliga-
tio ex eis conſurgens, ſed initium, ac ra-
dix illius obligationis, quæ ſi à perfecta
Voti Caſtitatis natura deficiant, poterit E-
piſcopus diſpenſare: Completa autem
conditione, licet obligatio iam ſit abſo-
luta, tamen illius obligationis radix fuit
imperfecta, vide Sanchez *n.* 13. *l.c.* vbi *n.*
14. declarat, hanc Doctrinam procedere,
ſi conditio ſit de futuro, nec tacite inſit.

95 Decimoquarto, poterit Epiſcopus diſ-
penſare cum Coniugato, qui cũ ante Ma-
trimonium eſſet Voto Caſtitatis aſtrictus,
tranſijt ad Nuptias, vt petat debitum; quia
id non eſt proprie in Voto Caſtitatis diſ-
penſare, ſed ad quendam ſolum effectum,
quia iſte nihilominus, huiuſmodi Diſpen-
ſatione non obſtante, erit ſacrilegus for-
nicando, nec poterit, eo Matrimonio ſo-
luto, aliud inire & ſic poſſe Epiſcopum
diſpenſare, ex iam pręſcripta Conſuetudi-
ne, innumeris citatis, docet Sanchez *lib.* 8.
Diſp. 12. *n.* 4. *& n.* 9.

96 Decimoquinto, diſpenſabit Epiſcopus
ad petendum debitum, quando quis, iam
Matrimonio conſummato, rem habuit
cum Conſanguinea ſui Coniugis, quam-
uis enim, Iuris rigore attento, id non poſ-
ſet, tamen ratione Conſuetudinis iam
legitimè præſcriptæ; poſſe in hoc diſpen-
ſare Epiſcopos, teſtatur idem Sanchez *d.*
97 *Diſp.* 12. *nu.* 13. vbi ampliat, vt poſſint
etiam diſpenſare, quamuis illa Affinitas
contracta fuiſſet ante Matrimonium cõ-
ſummatum, & quamuis etiam ad quoſ-
cùmq; Potentes diſpenſare ſit facillimus
aditus, quia huiuſmodi Conſuetudine, at-
tenta, hæc poteſtas abſolutè Epiſcopo cõ-
uenit Sanchez *l. c. n.* 14. vbi *n.* 15. am-
pliat hanc Epiſcopi poteſtatem, itaut diſ-
penſare poſſit ad petendum debitum cũ
98 illo, qui cum ſuo Coniuge Cognationem
ſpiritualem contraxit, cum ex præſcripta
Conſuetudine obtentum ſit, vt diſpenſa-
re poſſit.

99 An autem poſſit Epiſcopus Diſpenſare
in Voto Caſtitatis poſt Matrimonium cõ-
ſummatũ à Coniugibus emiſſo, quinque
caſus diſtinguuntur à Sãchez *lib.* 8. *diſp.* 11.

100 Primus eſt dum vnus, alterius Coniugis
licentia, Caſtitatem vouit.

101 Secundus, quando ex alterius licentia
vnus vouit.

102 Tertius dum vterq; Coniux, abſq; alte-
rius licentia, Votum emiſit.

103 Quartus, ſi vterq; ſeorſum, cum alterius
Coniugis licentia, vouit, non tamen per
modum Contractus.

104 Quintus, & vltimus, quando vterq; mu-
tua licentia pręhabita, per modum Con-
tractus continentiam vouit.

Quoad primum, & tertium, concludit
l. c. n. 4. *& n.* 6. poſſe Epiſcopum diſpen-
105 ſare poſt Matrimonium conſummatum,
quia ea Vota verè non fuerunt omnimo-
dæ Continentiæ, cum nequeant obligare
106 ad non reddendum debitum: at ſi emiſſa
fuiſ-

fuiſſent ante cõſummatum Matrimoniũ, diſtinguit, quia ſi Votum factum fuerit, animo ingrediendi Religionem, ad finem adimplendi Votum, non poterit Epiſcopus, ante conſummatum Matrimonium diſpenſare, cum valeat, vt Votum omnimodæ Caſtitatis; at ſi huiuſmodi Voto Religionis non obſtante, Matrimonium conſummaſſet, poterit eo caſu Diſpenſare ſolùm ad petendum debitum.

107 Ad ſecundum, ac quartum caſum, eodem modo reſpondet, ſubdens, quòd ſi Votum factum ſit poſt Matrimoniũ conſummatum, & animo ingrediendi Religionem, volente altero Coniuge efficere Iure requiſita, vt hic Vouens tranſeat ad Religionem, non poterit Epiſcopus diſpenſare, etiam ad petendum debitum, quia voluit ſe ad Religionem obligare;

108 at ſi alter propoſitum mutet, tunc cùm non poſſit ille vlterius ad Religionem trãſire, poterit Epiſcopus ſolùm diſpenſare ad petendum; ſi tamen huiuſmodi Votũ factum ſit abſq; animo ingrediendi Religionem, ſiuè ante conſummationem Matrimonij, ſiuè poſtea, poteſt Epiſcopus in eo Voto diſpenſare, quia Votum illud non fuit omnimodæ, & abſolutæ Caſtitatis, ſed partis, eo quod dicto Voto non obſtante teneatur ſic Vouens reddere debitum, & poterit reddere, quamuis alter Adulterium commiſerit.

109 Circum quintum, & vltimum Caſum, concludit idem Sanchez *n.* 10. non poſſe Epiſcopum cum illis Coniugatis diſpenſare, vt Matrimonio vtantur, ſiuè reddendo, ſiuè petendo, niſi adeſſet vrgens Incontinentiæ periculum in alterutro, & non poſſet commodè adiri Pontifex, aut alius diſpenſare Potens, vel ob paupertatem, vel aliam iuſtam cauſam, quia tunc diſpenſare poterit ſolùm ad reddendum debitum: limitat tamen, & benè, idem Sanchez *l.c. n.*13. quod ſi aliqua exceptio in eo Voto poſita eſſet, tũc poſſit Epiſcopus diſpenſare, v.gr. ſi Coniuges per modum contractus hac lege vouiſſent Caſtitatem, vt ſi Soboles, quam tunc habebant, obiret, tunc poſſent vti Matrimonio; aliud tamen eſſet ſi Coniuges ab initio promiſiſſent continentiam, dum Prolem haberent, quia ſi intellexerunt promittere continentiam, habita Prole, eſt verum Votum, & abſolutum Caſtitatis, & tantũ quoad effigiem eſſet conditionale, & proinde Epiſcopus non poſſet diſpenſare, nedum ad petendum debitum, niſi concurrerent vrgens periculum Incontinentiæ & quod non poſſet adiri Pontifex, vel alius diſpenſare Potens, at ſi ſenſus Con-

110 trahentium fuiſſet conditionalis, v. gt. ſi intellexiſſent, quod ſi Deus hoc beneficiũ illis conceſſiſſet, vt Prolem haberent in gratiarum actionem, continentiam ſeruare tunc fuiſſet Votum conditionale, & proinde ab Epiſcopo diſpenſabile, tàm ante impletam conditionem, quàm poſtea; vnde optimè infert idem Sanchez *l.c. n.*14. vt poſſit Epiſcopus diſpenſare, ſi Coniuges mutuo conſenſu, & per modum pacti, ſolam continentiam ad tempus vouiſſent, quia cum eo caſu Votum ſit temporale, non eſt reſeruatum. Animaduertit tamen *n.*15. neceſſe eſſe, vt ipſi Coniuges,

111 qui per modum contractus vouerunt, remittant ſibi ipſis renunciationem illam Iuris petendi, & reddendi, quam vouendo fecerunt, & ſic iterum conferant ſibi mutuã corporum poteſtatem, quia cum hæc remiſſio valida ſit, tenebitur vterque reddere, & tunc poterit Epiſcopus diſpẽſare ad petendum, ratione illius periculi, quod grauiſſimum eſſet, ſi data obligatione reddendi, illis interdicta eſſet debiti petitio.

112 Quod diximus; poſſe Epiſcopum diſpenſare in caſibus prædictis, quoad Vota ſimplicia Caſtitatis, & Religionis, locum habet, itaut ſimili modo diſpenſare poſſit in Iuramentis Caſtitatis, & Religionis, quia eadem ratio militat in iſtis: qui etenim poteſt diſpenſare in Votis poteſt etiã in Iuramentis ſoli Deo factis; Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 13. *n.* 1. Saytus *in Claui Regia lib.*5.

113 *cap.*8. *n.* 9. et conceſſa facultate diſpenſandi generaliter in Votis, vel ea commutandi, poterit Delegatus diſpenſare, quãuis in eadem re concurrant Iuramẽtum, & Votum, vide Sanchez *in Summa lib.* 4. *cap.* 53. *n.* 20. Soarez *de Relig. Domib. tomo* 2. *tract. de Voto lib.* 6. *cap.* 14. *à nu.* 19. licet enim ſint duo vincula diuerſa ſpecie, tamen in ordine ad Diſpenſationem, & cõmutationem, reputantur quaſi vnum, & idem, & eiuſdem rationis; et cum magis ſit diſpẽſare in Votis, quàm illa commu-

114 tare, ideò facultas generaliter conceſſa ad diſpenſandum in Votis, extenditur ad illa commutanda, Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib.* 3. *Diſp.* 6. *n.* 26. Leſſius *de Iuſt. lib.*2. *cap.*40. *Dub.* 16. *n.*108, *in* 2. *edit.* Layman. *Theol. mor. lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *n.*20. quia cum ea poteſtas ſit generaliter conceſſa, eſt latè extendenda, & cui licet plus, li-

licebit minus;Regula, *Cui licet* 53. *de Reg.*
Iuris in 6. et qui poteſt remittere totum
debitum, poteſt remittere partem.
115 An autem huiuſmodi Iuramenta Caſti-
tatis, vel Religionis, abſolutè facta, ſint
Pontifici reſeruata, latè diſputat Sanchez
lib. 8. *Diſp.* 13. vbi *nu.* 5. concludit regu-
lariter eſſe reſeruata, quia Iuramentum
Deo factum includit in ſe Votum, & *n.* 6.
docet, vt, quoties Priuilegium cōceditur,
116 relaxandi, aut commutandi omnia Iura-
menta, in damnum Tertij non cedentia,
& omnia Vota, præterquàm Caſtitatis, &
Religionis, ſub ea Votorum reſeruatione
reſeruentur etiam Iuramenta eiusdem
materiæ, quoties hæc promiſſionem con-
tinent, ſecus verò, vbi ea vacant, & *n.* 7.
docet, quòd licet in Bulla alicui concedā-
tur omnia Vota, & Iuramenta, quæ non
tendunt in Tertij præiudicium, nulla de
Votis facta reſeruatione, adhuc cenſebun-
tur reſeruata Iuramenta Caſtitatis, & Re-
ligionis, in quibus promiſſio continetur;
ſecus autem ſi non contineatur, quia in
nulla generali conceſſione cenſentur con-
ceſſa Vota Caſtitatis, & Religionis, niſi de
eis ſpecialis mentio fiat, vt probauimus
lib. pr. vnde à fortiori dicendum eſt, nec
cenſeri conceſſa Iuramenta promiſſionem
earumdem rerum continentia.
117 Circa prædicta adnotandum eſt, nō poſ-
ſe Epiſcopum diſpenſare in Votis, vel Iu-
ramentis factis in fauorem Tertij, niſi ab
ipſo Tertio huiuſmodi Ius remiſſū ſit, pro
vt remitti poterit eo caſu, quo in ſolius
Tertij fauorem Vota, vel Iuramenta facta
ſint, Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 9. *n.* 12. Inſuper
118 adnotari debet, ſolum Diſpenſantem in
ſua Lege poſſe imponere mulctas Diſpen-
ſatis; Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 14. *n.* 1. quia
cum ea Lex a ſua voluntate proficiſca-
tur, & vim habeat obligandi, poteſt, ſi iu-
ſta cauſa adſit, partim commutare, & par-
tim diſpenſare, relaxando in aliqua par-
te Legem.
119 Octauò, poteſt Epiſcopus in Impedi-
mentis etiam dirimentibus diſpenſare ra-
tione magnæ neceſſitatis, vel vtilitatis no-
uiter emergentis, & tempore editæ Con-
ſtitutionis veriſimiliter non cogitatæ, ſi
infraſcriptę qualitates cōcurrant, nempe
120 Primò, Impedimentum, ſuper quo Diſ-
penſatio requiritur, diſpenſabile ſit, quia
ſi non poſſit per ipſum Summum Ponti-
ficem diſpenſari, eò minus poterit per
Epiſcopum, cui, eo caſu, nullo modo prę-
ſumi poteſt conceſſa poteſtas, dùm nec
ipſe Pontifex diſpenſare poſſit, vide Lay-
manum *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 6. *n.* 10.
121 Secundò, Impedimentum ſit occul-
tum; quando autem dicatur Impedimē-
tum eſſe occultum, dicemus infra.
122 Tertiò, Matrimonium ſit bona fide
publicè contractum, pręmiſſis Denuncia-
tionibus, vel illis ab Ordinario remiſſis.
123 Quartò, ſcandalum ex Coniugum ſe-
paratione timeatur, vel ſeparatio ipſa ſit
futura difficilis, vt quia, v. gr. vnus Co-
niugum nouit Impedimentum, quod vel
probare non poteſt, vel ſaltem, ob graue
propriæ, vel alienæ famæ periculum, non
tenetur extrà Confeſſionem reuelare; vel
ſi ambo Coniuges Impedimētum norint,
tamē probare nō poſsūt, vel propter corū
paupertatem Diſpenſationem à Pontifice
impetrare non valent, vel magnum Incō-
tinentiæ periculum vrget, ſi expectetur,
vt ea Diſpenſatio impetrata ſit, vel ob ſi-
miles cauſas.
124 Quintò, periculum ſit in mora, itaut
ſine euidenti, & graui peccati, vel famæ
iacturæ periculo, non poſſit Diſpenſatio
differri, donec Pontifex, ſeù alius diſpen-
ſare Potens adeatur.
125 Et quod, concurrentibus prædictis poſ-
ſit Epiſcopus in Impedimentis Matrimo-
nium dirimentibus diſpenſare, expreſsè
docent Siluester, *verbo Diſpenſatio d. nu.* 15.
Nauarrus *d. cap.* 22. *n.* 85. Zerola *in Praxi*
Epiſc. part. pr. verbo Diſpenſatio, §. 3. San-
chez *lib.* 2. *Diſp.* 40. *n. n.* 3. Coninck. *de*
Sacram. Diſp. 33. *Dub.* 3. *n.* 32. Gutierez *de*
Matrimonio cap. 49. *n.* 6. *verſ. Nihilominus*;
Graffius *Deciſ. Aur. lib.* 2. *cap.* 81. *nu.* 14.
Pontius *de Matr. lib.* 8. *cap.* 13. *n.* 2. Bonac-
cina *de Matrim. quæſt.* 3. *puncto* 15. *n.* 4. Auer-
ſa *de Matr. quæſt.* 19. *sect.* 2. *verſic. Conclu-*
dendum; Stephanus à S. Gregorio *de Vinc.*
Diui. Pietat. lib. 3. *cap.* 112. *n.* 15. Leoncill.
de Opibus paupertatis part. 2. *Priuil.* 85. *nu.* 1.
Piaſecius *in d. Praxi l. c. verſ. Diſpenſat*, Leo
in Theſ. Fori Eccleſ. part. 2. *cap.* 8. *num.* 43.
Viualdus *in Candelabro part. pr.* vbi *de Diſ-*
penſationibus in Impedimentis Matrimonij, nu.
248. Sayrus *in Floribus lib.* 4. *titulo pr. deciſ.*
8. Verricell. *de Miſſionibus Apoſtolicis, quæſt.*
146 *n.* 3. *&* 4. Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu.*
lib. pr. cap. 11. §. 6. *nu.* 186. Salas *de Legib.*
Diſp. 20. *sect.* 3. *n.* 25. Trullenck. *opere Mo-*
ral. lib. 7. *cap.* 10. *Dub. primo n.* 9. *tomo.* 3.
Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 4.
n. 40. & innumeri alij, quos citat Garcia
de Beneſ. part. 11. *cap.* 5. §. 4. *nu.* 342. Ratio
huius Doctrinæ eſt, tùm quia poſſunt E-

piſcopi etiam à Criminibus Summo Pon-
tifici reſeruatis abſoluere,quando non eſt
aditus ad Pontificem, vel alium ad id po-
teſtatem habentem,propter Paupertatem,
vel locorum diſtantiam , vel aliud legiti-
mum Impedimentum ; tùm etiam quia
præſumitur in dicto vrgenti caſu neceſſi-
tatis, Legislatoris voluntatem eſſe, vt
Epiſcopus diſpenſare poſſit, non enim
credibile eſt,Summum Pontificem,in ca-
ſu tantæ neceſſitatis, & euidentis Anima-
rum periculi,velle ſibi reſeruare Diſpen-
ſationem , ſed potius præſumendum eſt,
tacite, & benignè Epiſcopo conceſſam
ab ipſo Pontifice poteſtatem eo caſu diſ-
penſandi pro Foto Conſcientiæ,ſi adfue
rit bona fides in Coniugibus ; cùm neceſ-
ſitas nullam Legem agnoſcat , aut patia-
tur , *l. Tutor*, *Qui repert.* 8. *ff. de Admini-
ſtrat. Tut. l. Vt gradatim* 11. § *Quoties ff. de
mun. & hon. Gloſſa in l. Vnica* §. *Exoedire , ff.
de off. Conſul.* Lotherius *de re Benef. lib. primo
quæſt.* 28. *n.* 71. Gonzalez *ad Reg. octauam
Cancell. Gloſſa* 8. *n.* 47. *& Gloſſa* 43. *nu.* 62
Viuius *deciſ. Regni Neap. deciſ.* 18 *num* 3.
Leoncillus *de Opibus paupertatis par.* 2. *Priu.*
14. *n.* 4. Maſcard. *de probat. Concluſ.* 1352.
nu. 20. omnemq; Iuris diſpoſitionem ſuſ-
pendat, Gamb. *de Offic & Poteſt. Legati, lib.*
7. *nu.* 192. et faciat de illicito licitũ, *cap. Si
quis,* 3. *de Furtis, cap. Quod non eſt licitum* 4.
de Reg. Iuris in ſexto, Carolus de Graſſis *de
Effect. Cleric. effectu* 6. *n.* 24. Leoncill. *d. par.*
2. *Priu.* 177. *n.* 2. Barboſ. *de Axiom. Axiom.*
157. *n.* 2. Sanchez *de Priuileg. Eccleſiæ Priu.*
129. *n.* 3. *pag. Mihi* 369. Sperell. *deciſ.* 111.
nu. 60. Viuius *l. c.* et proinde Iuris rigo-
rem remittat Gonz. *Gloſſa* 8. *num.* 47. Pu-
teus *deciſ.* 105. *lib. pr.* et faciat, vt recedatur
à regulis Iuris *l. Fideiuſſor*, §. *Si neceſſaria,*
Boſſius *Moral. var. titulo* 9. §. 1. *n.* 13. et ſi
extrema ſit,auferat omne Ius gentium, &
ciuile,& redigat ad Ius naturale, *cap. Exijt
de Verb. ſignific. in ſexto,* Ludouic. Carbo *de
Reſtitut. quæſt.* 80. *pag. Mihi* 566., et facit
valere actum alias prohibitum, Gratian.
Diſcept. forenſ. cap 377. *n.* 15. cum neceſ-
126 ſitatis caſus nunquàm includatur in pro-
hibitione, Cenc. *tract. de Cenſibus, quæſt.* 19.
n. 21. Cæuallos *quæſt. commun. contra comm.
quæſt.* 828. *n.* 234. Pelliccion. *quæſt. Illuſtr.
quæſt.* 41. *cap.* 28 *pag. Mihi* 364. *col. pr. in
127 princip.* vnde poſſunt eo caſu res immo-
biles Eccleſię,etiam non modicæ , abſque
ſolemnitatibus alienari , quamuis Præla-
tus non alienare iurauerit, Genuenſ. *Pra-
cticab. Fori Eccleſ. quæſt.* 459. *n.* 2. Mantica,
& plures alij penes ipſum.

Circa prædicta ſunt aliqua hic oppor-
tunè adnotanda.

128 Primò, nota neceſſitatem , ob quam
præſumitur Epiſcopo conceſſa Diſpensã-
di poteſtas,debere eſſe vrgentem , & præ-
ciſam , itaut nequeat aliter opportune
occurri, alias non præciſa, ſed ſimpliciter
cauſatiua dicetur, & propterea nulla erit
de ea habenda ratio, Paril. *conſ.* 68. *n.* 31.
vol. pr. Roland. *conſ.* 13. *n.* 68. *lib.* 3. Lother.
de re Benef. lib. 2. *quæſt.* 31. *n.* 75.

129 Nota ſecundo, & dic probabiliter,poſſe
Epiſcopum diſpenſare , etiam ante con-
tractum Matrimonium,ſi vrgens neceſſi-
tas Diſpenſationem poſtulet , nec poſſit
adiri Põtifex, vel alius diſpenſare Potens,
quia etiã iſto caſu æquè pręſumitur ab ip-
ſo Pontifice tacitè conceſſa poteſtas Epi-
ſcopo ad diſpenſandum , cum eadem ne-
ceſſitas vrgeat , & grauia ſcandala immi-
neant ex dilatione, ita Sanchez *lib.* 2. *Diſp.*
40. *n.* 7. Salas *de Legibus Diſp.* 20. *ſect.* 3. *n.*
27. Reginald. *d. cap.* 27. *nu.* 105. Barboſ.
de off. & poteſtate Epiſcoi alleg. 35. *num.* 5.
Diana *part.* 8. *Tract.* 3. *reſol.* 83. Pontius
de Matr. lib. 8. *cap.* 13. *n.* 6. Coninch. *Diſp.*
33. *n.* 32. Trullenck *d. cap.* 10. *Dub. pr nu.*
12. Bonacc. *de Matrim. Diſp. prima, quæſt* 3.
puncto 15. *nu.* 6 Hieronym. Palma *conſ.* 8.
n. 2: Lælius Altograd *conſ.* 76. *nu.* 66. *lib.
pr.* vbi enim eſt eadem ratio , non dicitur
ſimilitudo, ſed eadem Lex. Sperell. *deciſ.*
112. *n.* 14. & propterea debet eſſe eadem
Iuris diſpoſitio, Menoch. *conſ* 86. *nu.* 16.
vol. pr. Rota *deciſ.* 350. *part.* 4. *recent.* Bar-
boſa *d. Alleg.* 35. *n.* 75. Cencius *tract. de
de Cenſib. quæſt.* 35. *n.* 7. *& quæſt.* 101. *nu.* 7.
Et licet Garcia *in ſuo Tractatu de Benef. part.*
11. *cap.* 5. *n.* 34. exiſtimet, non poſſe Epi-
ſcopum, præſertim ante Matrimonium
contractum, diſpenſare , nihilominus re-
fert à Nuncio Hiſpaniæ , & ab Epiſcopo
Abulenſi , de conſilio plurium Theolo-
gorum, diſpenſatum fuiſſe.

Ampliat Boſſius *Mor. var. part. pr. titulo
pr.* §. 3. *nu.* 1274. vt in caſu vrgentiſſimæ
130 neceſſitatis , itaut ſi Matrimonium
diſſoluatur,animarum , & corporum pe-
riculum magnum immineat,abſq; vlla ſpe
remedij, & acceſſus ad Pontificem tardus
ſit, & difficilis. & manifeſtum periculum
ſit in mora,poſſit Epiſcopus etiam in Ma-
trimonio rato & non conſummato, diſ-
penſare ; id tamen non mihi probatur,
quia ad hoc,vt verè ſit Matrimonium, &
ſic appellari poſſit,neceſſe eſt, vt fuerit in
facie

Digitized by Google

facie Eccleſiæ, coram Parocho, & Teſtibus, publicè contractum, alias non eſt Matrimonium; cum ergo requiratur, vt Matrimonium ſit publicum, vt de eo conſtet Eccleſiæ, & ſit verum Matrimonium, neſcio quo Iure poſſit Epiſcopus diſpenſare, cuius præſumpta poteſtas diſpenſandi eſt reſtricta ad caſus occultos, vt diximus, & dicemus infra.

131 Nota tertiò, qui, & quales ſint caſus huiuſmodi vrgentis neceſſitatis, exẽplificari poſſunt, ſi v. gr. Sponſa accederet ad cõfitendum, & inueniretur habere Impedimentum dirimens, cuius manifeſtatio eſſet illi grauis infamiæ, vt quia fuiſſet cognita à Patre, ſeù Fratre Sponſi, vel aliud Impedimentum, & eo mane eſſent parata omnia ad Nuptias, ſtatim, vel eo die celebrandas; nec vlla adeſſet via euadendi infamiam, aut ſuſpicionem delicti in Confeſſione manifeſtati, ſi ſic Nuptię non celebrarentur, vide Sanchez *lib.* 2. *Diſp.* 40, *n.* 7. Salas *de Legib. Diſp.* 20. *ſect.* 3. Reginaldum *lib.* 31. *d cap.* 27. *n.* 203. Alius caſus erit, dum Matrimonium fuiſſet ante Diſpenſationem contractum, & non poſſit Fœmina, abſq; magna ſua infamia, & fortaſſe abſque vitæ periculo, id Viro detegere, nec vllo apparenti prætextu poſſit diù debitum Viro petenti denegare; & cum diſtet à Roma, non poſſit citò Diſpenſationem impetrare, & interim ſcandala grauia timeantur; & ſi conſentiat peccatum lethale committet, & ſi recuſet, alio graui diſcrimine verſetur, vide Auerſ. *de Matrim. quæſt.* 19. *ſect.* 2. *verſic. Vrgentior, & fortè frequentior.*

132 Nota quartò, remedia, quę applicari poſſent, ad effectũ, vt Matrimonij contractus, abſq; ſcandalo, differatur, donec Diſpenſatio legitimè facta ſit, proponunt Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 4. & Gutierez *de Matrim.*
133 *cap.* 49. *n.* 11. nempè, vt ille ex Sponſis, qui eſt Impedimenti conſcius, voueat Caſtitatem per aliquod tempus, vt puta per menſem, deinde dicat Conſanguineis, vel alijs, ſe Voto Caſtitatis iamdiù emiſſo, de quo non recordabatur, eſſe adſtrictum, ſibiq; fuiſſe à Confeſſario mandatum, vt à Matrimonio ſe abſtineat, donec à Sede Apoſtolica fuerit ſuper dicto Impedimẽto diſpenſatum; caueat tamen ne dicat huiuſmodi Votum fuiſſe ad tempus emiſſum, quia tunc, cum poſſet ab Epiſcopo diſpenſari, hæc cautela fruſtra fuiſſet adhibita, Quòd ſi hæc, aut alia media arbitrio prudẽtis attentis, circumſtantijs non ſufficiant, vt poſſit Sponſa euadere incolumis, vtiq; credunt prædicti Doctores, poſſe Epiſcopum diſpenſare pro Foro Conſcientiæ.

134 Aliud remedium nouiſſimè docet Trullenck. *Opere Moral. tom.* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *Dub. pr. nu.* 13. vbi, loquendo de præciſo caſu neceſſitatis, quo poteſt Epiſcopus, ante Matrimonij contractum, diſpenſare, ſic ait. *Quidam Magiſter conſulit, vt Confeſſarius dicat habenti, & ſcienti Impedimentum, vt Matrimonium contrahat [ſine intentione tamen, ne peccet, & ſit ſacrilegus] quo quidem modo Contrahens non peccat, vt inſinuant* Caſtro Palao *Tractat.* 3. *de Legib. Diſp.* 2. *puncto* 11. *n.* 1. *& de Peccatis tract.* 2. *Diſp. pr. puncto* 13. *n.* 7. & Sanchez *de Matrim. lib.* 4. *diſp.* 16. *nu.* 6. *nullo tamen modo petat, nec reddat, dicatq; ſe vouiſſe per tres, vel aliquot dies non accedere ad Coniugem;* El qual Voto hizo por lo mucho que deſeua a quel Matrimonio, y paraque tenga buen fin, y fruto de Benedicion, para honra, y gloria de Dios; *& interim, Matrimonio iam contracto bona fide, ſaltem ex parte alterius, poterit Epiſcopus diſpenſare modo ſupradicto, & Matrimonium reualidari modo explicato, cap.* 4. *dub.* 4. hucuſq; Trullenck.

135 Aliud etiam remedium, docet Beia *Reſp. Caſ. Conſcientiæ part.* 2. *Caſu* 32. quod idem approbat Pontius *de Matrim. lib.* 5. *cap.* 35. *n.* 4. Si v. gr. Sponſi ſint in actu proximo ad celebrationem, & ſuperueniat notitia Impedimenti dirimentis occulti, ſuper quo Diſpenſatio neceſſaria ſit, nec poſſint abſq; ſcandalo à celebratione deſiſtere, nempè vt contrahant ſub conditione, *ſi Papa diſpenſauerit*, animo interim cohabitandi, vti Frater, & Soror, quod videtur licitum, quia Iure ipſo præfigitur Bimeſtre quo durante, poſſunt Sponſi à copula abſtinere, & interim Diſpenſationem impetrare; quo caſu Matrimonium licitum eſſe, nec ſic Contrahentes incurrere in Excommunicationem; egere tamen, pro validitate huiuſmodi Matrimonij, vt Coniuges denuò conſensũ renouent, poſt impetratã Diſpenſationem, diximus *lib. pr.* Addunt præfati Ludouicus Reia, & Pontius *ll. cc.* ſic Contrahentes non peccare, ſemoto ſcandalo, vel periculo infamię, ſi poſtea Papa non diſpẽſet, cum ſit promiſſio, & contractus licitus, vtpote relatus ad tempus habile, vt benè Boſſius *de Matrimonij* Cõtractu *cap.* 10. *n.* 298. & nos diximus

mus. Hoc tamen remedium, ſi Contra-
hentes ſint iuuenes, & vrgeat periculum
Incontinentiæ, non eſt omninò tutum, &
ideò cautè adhibendum.

Nota quintò, ad hoc vt Epiſcopus diſ-
136 penſare poſſit, neceſſe eſſe, vt adfuerit bo-
na fides in contrahere volentibus, quia
ea ceſſante, nec Epiſcopus, nec Legatus,
ſeù Nuncius, diſpenſare poterunt, quam-
uis in reliquis requiſitæ qualitates con-
currant, Sanchez *lib. 2. Diſp. 40. n. 4.* Regi-
nald. *d. cap. 27. n. 10. de Benef. part. 11. cap.
5. n. 345. & n, 346.* quia vbi adeſt mala fi-
des, & dolus, nunquam præſumitur volun-
tas Pontificis fauorabilis, cũ à fraudibus,
& malitijs plurimum abhorreat, *l. Si cui ibi
per medias vias, ff. de ſeruitut,* et fraudes com-
mittens debeat carere impetratis, *cap. Sed
des Apoſtolic. 15, cap. Ex tenore 16. cap. Super
Literis 20. de Reſcriptis, & cap. Nobis fuit 27.
de Simonia,* Lotherius *de Re Benef. lib. 2. quæſt.
39, n, 255.* Mandoſius *ad Reg. Cancell. Re-
gul. de Infirmis 19. quæſt. 8 nu. 3.* vnde ſic
malitiosè Contrahentes debent ſeparari,
iuxta diſpoſitionem Decreti Sacroſancti
Concilij Tridentini, *ſeſſ. 24. de Reformat. Ma-
trimonij cap. 5.* vbi decernitur, malitiosè Cõ-
trahentes debere carere ſpe Diſpenſatio-
nis obtinendæ, cum non ſit dignus beni-
gnitatem Eccleſiæ facilè experiri, qui eius
ſalubria præcepta temerè contempſit: Et
quod non poſſit eo caſu ab Epiſcopo diſ-
penſari, docent Sanchez *lib. 2. Diſp. 40. n.
4.* Barboſa *de Offic. & Pot. Epiſc. Alleg. 35.
n. 40.* Reſponſa Marant. *Reſponſ. 40. n. 71.
tomo primo*; in omnibus Diſpenſationibus
fraus intelligitur excepta, Gratianus *Di-
ſcept. forenſ. cap. 278. n. 19.* et propterea
ſi Coniuges ſubreptitiè, & cum fraude
Diſpenſationem a Pontifice, ſeù à Maiori
Pęnitentiario impetraſſent, quamuis aliàs,
ceſſante dolo, & fraude, potuiſſet Epiſco-
pus diſpenſare, tamen attenta dicta frau-
de, & malitia, diſpenſare non poterit; San-
chez *Diſp. 38 nu. 12.* vbi etiam concludit,
poſſe Epiſcopum diſſimulare, ſi cognoſcat
Coniuges ex ignorantia inuincibili Im-
pedimenti in Matrimonio, per eos bona
fide contracto, perſeuerare, ſi ſcandalum
ex ſeparatione timeatur.

137 At dubium eſt, an requiratur bona fides
in vtroque Coniuge, vel ſufficiat eam in
altero ſolo adfuiſſe; et quidem Sanchez
d. Diſp, 40. n. 4. circa medium, Reginald.
d. cap. 27. n. 202. Pontius *lib. 8. cap. 12. n. 4.*
Diana *part. 8. tract. 3. reſol. 79. verſic. Dicen-
dum eſt igitur*, & alij plerięq; docent, poſſe
138 diſpenſari, quamuis vnus fuerit in mala
fide, ſi alter Coniugum fuerit in bona,
quia cum agatur de pęna, non ſit æquum
puniri innocentem, ob alterius delictum;
quicquid tamen iſti dicant, probabilius
139 exiſtimo ad hoc, vt Epiſcopus diſpenſare
poſſit, requiri, vt ambo Coniuges fuerint
in bona fide, quod idem videtur decidi ex
verbis ipſis Concilij *d. cap. 5.* vbi ſtatuen-
do pœnas clandeſtinè Contrahentibus, di-
cit, *Si quis intra gradus prohibitos ſcien-
ter contrahere præſumpſerit*; vnde pro-
140 nomen *Si quis*, quo vſum fuit Concilium
cum ſit genericum, omnes comprehẽdit,
ſiuè Maſculos, ſiuè Fœminas, vt benè do-
cent Pariſ. *de Confident. quæſt. 27. n. 23.* Gon-
zales *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſa 37. n. 15.* Ca-
rolus de Graſſis *de Effect. Clericatus, effectu
9. n. 3.* Reſponſa Marantæ *Reſponſ. 51. nu.
27. part. pr.* ſic & nobiſcum ſentiunt Gar-
cia *de Benef. part. 11 cap. 5. § 54. n. 350* &
Auerſa *de Matr. quæſt. 19. ſect. 2. verſ. Sup-
poni ergo debet*: At quia prima opinio, au-
141 ctoritate ſupra citatorum, & aliorum
Doctorum, qui illi adhęrent, eſt validè
probabilis, & multos ſcrupulos tollit, &
per eam multa ſcandala obuiantur, non
damno eos, qui illam ſequuntur.

142 Quando autem dicatur mala fides, con-
ſule Sanchez *d. Diſp. 40. n. 4.* Auerſ. de
Matr. q. 19. d. ſect. 2. verſ. Supponi ergo debet,
vbi concludunt, non ſatis eſſe ſcientiam
ſpeculatiuam, qua Coniux nouit ſe acceſ-
ſiſſe ad Conſanguineam eius, cum qua
Matrimonium contrahere intendit, niſi
coniũgatur ſcientia practica, qua ſciat in-
de oriri Impedimentum ad Matrimoniũ
contrahendum; imò nec excludi bonam
fidem, quamuis procedat ex lata culpa, &
ignorantia culpabili, cùm Concilium
petat, vt ſcienter præſumatur, vnde quæ-
uis ignorantia, quantumcumq; craſſa, &
culpabilis excuſat, qua verbum, *Præſu-
143 mere*, dolum, & temeritatem importat, vt
benè idem Sanchez *l. c.* Reſponſa Maran-
tæ *Reſponſ. 48. n. 41. part. 4.* Sperellius *deciſ.
129. nu. 29.* Rota coram Caualerio *deciſ.
pr. n 2.* Lotherius *de Re Benef. lib. 2. quæſt.
14. n. 55. & lib. 3, quæſt. 17. n. 324.* vbi non
eſt dolus, non præſumitur delictum, Se-
raphinus *deciſ. 667. nu. 3.* Excipe tamen
144 niſi ea ignorantia eſſet adeò craſſa, vt eſ-
ſet ingens temeritas, quia tunc dolo ęqui-
paratur, Sanchez *l. c.* & nos latius dice-
mus *lib. 3.*

145 Nec erunt in bona fide Coniuges, ſi Ma-
trimonium, etiam Impedimentum igno-
rantes

rantes contraxerint,ſpretis tamen Denun-
ciationibus, quia ignorantia non dicitur
probabilis, dùm omittuntur requiſita à
Iure, vel ab Eccleſia, Sanchez *lib. 3. Diſp.*
42. *n.* 1. Boſſius *de Matrimonij contractu cap.*
8. *n.* 46. Achill. de Graſſ. *deciſ.pr. alias* 328.
n. 4. *de Clandeſt. Deſponſat.* & quod non poſ-
146 ſit eo caſu per Epiſcopum diſpenſari, do-
cent Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 40. *n.* 4. Reginal-
dus *d. cap.* 27. *nu.* 203. Auerſ. *de Matrim.*
quæſt. 19. *ſect.* 2. *verſ, Sextò admittitur*, Diana
part. 8. *tract.* 3. *reſol.* 7. et cò magis diſpē-
ſare non poterit, attenta Concilij diſpoſi-
tione *d. cap.* 5. qua decernit, eos debere
carere ſpe Diſpenſationis.
147 Imò nec crediderim, poſſe ab Epiſcopo
diſpenſari eo caſu, quo per Ordinarium
fuiſſet ſuper ipſis Denunciationibus diſ-
penſatum, at ea Diſpenſatio fuiſſet à Co-
niugibus ſubreptitie, & fraudolenter ex-
torta, quia cum Papa à fraudibus abhor-
reat, vt diximus, nō debet pręſumi, quod
eius voluntas ſit, concedere, vel permitte-
re Diſpenſationem, in fauorem eorum,
qui fraudes commiſerint.
148 Nota ſextò, quando Epiſcopus ex ſola
Epicheia diſpenſare poteſt, vt in dictis
caſibus vrgentis neceſſitatis, & periculi
in mora, ſi Papa prius Diſpenſationem
illam denegaſſet, nō poſſet Epiſcopus diſ-
penſare, quia tunc ceſſat præſumptio, cui
huiuſmodi Epicheia nititur; ſi tamen Pa-
pa aliquando concedat, & aliquando de-
neget, tunc, cum non ſit contraria volun-
tas, poterit Epiſcopus diſpenſare, ſi alia
requiſita concurrant; Sanchez *lib.* 8. *Diſp.*
14. *nu.* 6. Salas *de Legibus Diſp*, 20. *ſect.* 13.
num. 106.
148 Nota ſeptimò, poteſtatem diſpenſandi,
quæ præſumitur in huiuſmodi neceſſita-
tis caſibus Epiſcopo conceſſa, ita debere
intelligi, vt ſolùm diſpenſare poſſit pro
Conſcientiæ Foro, & ſuper occultis tan-
tùm Impedimentis, vt benè inter alios do-
cent Sanchez *lib.* 2. *d. Diſp.* 40. *n.* 10. Bar-
boſa *de offic. & poteſtate Epiſcopi, Alleg.* 35. *n.*
11. itaut ſi poſt factam ab Epiſcopo Diſ-
150 penſationem, aliquo tempore Impedi-
mentum detegatur, noua opus erit Diſ-
penſatione pro vtroq; Foro, perinde, ac
de Diſpenſationibus à Sacra Pœnitentia-
ria factis diximus, quæ pari modo cum
iſtis procedunt, cum nec maior Pœniten-
tiarius, quoad Matrimonium diſpenſare
poſſit, niſi ſuper occultis, & pro ſolo Cō-
ſcientiæ Foro, vt alibi, & præſertim *lib. pr.*
151 *cap. vltimo*; vnde ſi facta per Epiſcopum
Diſpenſatione, Impedimentum Parocho
ab aliquo denuncietur, tenebitur ipſe Pa-
rochus, quamuis ipſemet ſciret, Coniuges
ſuper eo Impedimento fuiſſe pro Foro
Conſcientiæ diſpenſatos, rem ad Ordina-
rium deferre; cum ipſius Parochi partes
non ſint, de validitate, vel inualiditate Diſ-
penſationis cognoſcere, *cap. pr. de Conſan-*
guinitate, & Affinitat. Bonaccina *de Matrimo-*
nio quæſt. 3. *puncto vlt. propoſ.* 3. *n.* 13 Reginald.
lib. 31. *cap.* 33. *n.* 240. Gutierez *de Matri-*
monio cap. 69. *n.* 2. ſed Impedimentorum
152 cognitio de iure ad Ordinarium ſpectet,
Coninck. *de Sacramentis Diſp.* 27. *n.* 65. Boſ-
ſius *de Matrimonij contractu cap.* 7. *num.* 195.
Auerſa *de Matrimonio quæſt.* 7. *ſect.* 5. ferè
in principio Pontius *lib.* 5. *cap.* 36. *n.* 1. San-
chez *lib.* 3. *Diſp.* 65. *nu.* 3. Reginaldus, &
Gutierez *ll. cc.* Ordinarius autem, denun-
153 ciato ſibi à Parocho, ſeù ab alijs, huiuſ-
modi Impedimento, licet etiam alias ſci-
ret, Coniuges fuiſſe pro Foro Cōſcientiæ
diſpenſatos, imò ipſemet ſecretò diſpen-
ſaſſet, nihilominus, ex quo ſibi, vti Iudici,
Impedimentum denunciatur, & Diſpen-
ſatio facta non prodeſt pro Foro externo,
tenetur partes Iudicis aſſumere, Iuſtitiam
miniſtrare, de Impedimento cognoſcere,
& Coniuges ſeparare, vel Matrimonium
interdicere, donec fuerit alia Diſpenſatio
à Pontifice per Coniuges impetrata pro
vtroq; Foro; vide Doctores ſupra proxi-
mè citatos, quibus addo Nauarrum *lib.* 5.
conſil. tit. de Priuilegijs conſ. 5. *in prima editione*,
Pirrh. Cortad. *in Praxi Diſpenſationum Apo-*
ſtolicarum lib. 7. *cap.* 6. *n.* 35.
154 Quando autem hoc caſu dici poſſit Im-
pedimentum eſſe occultum, dico quoad
has Diſpenſationes illud Impedimentum
dici occultum, de quo publicè non
conſtat, nec facilè conſtare poteſt, peri-
culumq; non eſt, vt in Foro externo de-
tegatur, Sanchez *lib.* 2. *Diſp.* 37. *n.* 11. Trul-
lenck. *l. c. n.* 14. *in fine.*
155 Nota octauò, Epiſcopum poſſe in dicto
caſu vrgentis neceſſitatis, non ſolum per ſe
ipſum diſpenſare, ſed per alium quem-
cumq; à ſe, quoad hoc, ſpecialiter delegā-
dum, & deputandum, quia hæc facultas
ipſi Epiſcopo competit ratione propriæ
Dignitatis, & quaſi ordinaria poteſtate,
cùm ſit perpetua, & concedatur ratione
muneris, ſeù officij, quę ſunt conditiones
ordinariam Iuriſdictionem cōſtituentes,
Gloſſa in cap. fin. de Offic. Ordinarij Sanchez
lib. 2. *Diſp.* 40. *n.* 14. Pontius *lib.* 8. *cap.* 6. *n.*
9. Diana *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 12. *verſ. No-*
tan.

tandum. Coninck. *Diſp.* 33. *nu.* 33. Boſſius *Moral. var. part. pr. titulo pr. n.* 1275. Gutierez *de Matr. cap.* 49. *nu.* 14. Barboſa *Alleg.* 35. *n.* 14. Sperellius *deciſ.* 116. *n.* 73. Iuriſdictio enim ex Principis Priuilegio cōpetēs,
156 non Perſonæ, ſed perpetuæ Dignitati, vel Officio, non eſt delegata, ſed ordinaria, Iuriſdictioniſq; ordinariæ iura habet, Sanchez *d. n.* 14. *& lib.* 8. *Diſp.* 2. *n.* 10. Barboſa *l. c. n.* 15. Salas *de Leg. Diſp.* 20. *ſect.* 13. *nu.* 106. Couarruu. *var. reſol. lib.* 3. *cap.* 20. *n.*
157 6. *& n.* 9. & ſic intrat hoc caſu Regula, quod qui poteſt diſpenſare, poteſt ipſam Diſpenſationem delegare, Sāchez, & Barboſa, *vterq; n.* 14. Pontius, & Diana *ll. cc.* et quamuis Epiſcopus, & Vicarius vnū, & idem Tribunal conſtituant, vt alibi diximus, & præcipuè dicemus *lib.* 3. *cap.*
158 *vltimo*, tamen quoad huiuſmodi Diſpenſationes non poterit Vicarius ſe ingerere niſi in Mandato id ſpecialiter contineatur, quia Diſpenſatio habetur ad inſtar reſtitutionis in integrum, quæ in generali Mandato non continetur *l. Illud ff. de Min.*
159 Sanchez *d. Diſp.* 40. *n.* 12. et cum Diſpenſatio ſit ex arduis, non venit in generali Mandato, in quo ardua non comprehenduntur, Puteus *deciſ.* 53. *n.* 2. *lib.* 3. Lotherius *de Re Benef lib. pr. quæſt.* 28. *n.* 123.

Imò nec diſpenſare poterunt in huiuſ-
160 modi Impedimentis habentes Priuilegiū diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus, & Matrimonialibus, quia dicti caſus competunt Epiſcopo non Iure proprio Ordinario, ſed ratione illius præciſæ, & vrgentis neceſſitatis, ex qua præſumitur ſibi conceſſa facultas diſpēſandi, vt diximus, vnde non dicuntur propriè caſus Epiſcopales, cùm ex eorum inſtitutione ad ſolū Pontificem ſpectent, licet ex quadam benigna Iuris interpretatione, cenſeantur Epiſcopo conceſſi, vt benè animaduertunt Sanchez *nu.* 9. Barboſa *num.* 12. *ll. cc.* Auerſa *quæſt.* 19. *ſect.* 2. *verſ. Nonò in caſibus* circa finem, Trullenck. *n.* 18. *l. c.*

161 Nota nonò, in huiuſmodi Impedimētis dirimētibus nō ſolū poſſe Epiſcopū dicto caſu eueniēte diſpenſare, ſed poſſe etiā in illis diſpēſare Legatū à Latere in Prouincia ſibi aſſignata, cū habeat in illa eādē poteſtatē, quā habet Epiſcopus in ſuo Epiſcopatu, quamuis non maiorē, Coninck. *d. Diſp.* 33. *Dub.* 3. *n.* 35. Trullenck. *n.* 20. *l. c.* Auerſa *d. ſect.* 2. *verſ. Hinc tandem*, Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6. *n.* 15. vnde in caſibus,
162 in quibus permittitur Epiſcopis Diſpenſatio, permittitur etiam Legatis pro ſua Prouincia, & conſequenter arbitrarium erit Diſpenſatione egentibus adire Lega-
163 tum, vel Epiſcopū; ſi tamen adeſſet alius, qui a Pontifice haberet expreſſam, & ſpecialem poteſtatem diſpenſandi in caſu illo, & in præciſo Impedimento, de quo agitur, & is poſſit adiri, tunc, cum ceſſet dicta neceſſitas, ceſſat etiam conſequenter præſumptio mentis Pontificis, quod poſſit Epiſcopus, vel Legatus eo caſu diſpenſare; niſi dicta poteſtas à Pontifice
164 expreſsè delegata, reſtricta eſſet ad tales circumſtantias, aut conditiones, vt obſeruari non poſſent, quia tunc reſurgeret neceſſitas recurrendi ad Epiſcopum, vel Legatum, & ab eis obtinendi Diſpenſationem, vt benè prædicta docet dictus Auerſa *d. ſect.* 2. *verſ. Hinc tandem.*

165 Capitulum etiam poterit, Sede Epiſcopali vacante, in huiuſmodi Impedimentis, & caſibus diſpenſare, quia quoad hoc eandem habet auctoritatem, & poteſtatem, quàm habet Epiſcopus, cum etenim hæc poteſtas Epiſcopo competat Iure Ordinario, Capitulum in ea ſuccedit, Sperellius *deciſ.* 111. *num.* 38. Trullenck. *l. c.* & nos diximus *lib. pr.* quamuis alias
166 non poſſit Capitulum, & eò minus eius Vicarius, Sede Vacante, in Irregularitatibus, & Impedimentis occultis, vigore Concilij *ſeſſ.* 24. *capi* 6. *de Reform.* quia id Epiſcopis, eorumque Vicarijs ſpecialiter Delegatis competit, non Iure ordinario, ſed extraordinario, vt patet ex verbis ipſius Concilij, & animaduertunt Sperellius *deciſ.* 31. *nu.* 7. Soarez *tomo* 5. *de Cenſ. diſp.* 41. *ſect.* 2. *n.* 13. & alij.

167 Cōmiſſarius etiam Cruciatæ poteſt, pro Conſcientiæ Foro, diſpenſare cum his, qui inualidè contraxerunt, cum Impedimento occulto Affinitatis, ortæ ex copula fornicaria in primo, vel ſecundo Gradu, tam lineæ tranſuerſalis, quàm rectæ, ſi cōcurrant infraſcriptæ conditiones, nempè, Matrimonium fuerit iam cum dicto Impedimento contractum, ſeruata forma Concilij; Impedimentum ſit occultum: Bona fides habita, ſaltem ex parte vnius Coniugis; Quòd ignorans moneatur de nullitate Matrimonij, quamuis neceſſe non ſit ei manifeſtare præciſam cauſam nullitatis; vide Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 5. *n.* 23. Trullenck. *l. c. n.* 21. Pontium *lib.* 8. *cap.*
168 13. *n.* 8. qui vltimus dictam conditionem admonendi ignorantem non approbat, dicit tamen poſſe iſtum Commiſſarium legitimare ſolum, quoad Ordines, & Beneſi-

neficia Prolem ex huiuſmodi Matrimo-
nio ſuſceptam,poſt notitiam vtriuſque
Coniugis de Impedimento: Poterit inſu-
169 per iſte Commiſſarius diſpenſare in Im-
pedimento, orto ex Affinitate ſuperue-
niente, ad petendum debitum, ex Bulla
latina, Pontius *l. c. nu.* 10. Sanchez *lib.* 8.
diſp. 15. *n.* 13.

170 Differt autem poteſtas dicti Commiſſa-
rij, à poteſtate Epiſcopi,in multis; Primò,
quia Epiſcopus non poteſt diſpenſare,
quando eſt recurſus ad Pontificem, vel
alium,poteſtatem ab ipſo Pontifice habē-
tem; at Commiſſarius poteſt etiam præſē-
te Pontifice: Secundò, quia Commiſſa-
rius in ſolo Impedimento Affinitatis ex
Copula fornicaria prouenientis diſpen-
ſat, & nunquam ante contractum Matri-
monium, & quādo diſpenſat,tenetur alte-
rum Coniugem de nullitate prioris con-
ſenſus monere; Epiſcopus verò poteſt in
omnibus Impedimentis Iure Pontificio
dirimentibus, & aliquando etiam ante
contractum,vt diximus, nec eſt vndequaq;
certum, deſiderari alterum Coniugem
certiorem fieri de prioris Matrimonij nul-
litate: Tertiò, poteſt Commiſſarius legi-
timare Prolem ſuſceptam ex Matrimo-
nio irrito,propter ſolum Impedimentum
fornicariæ Affinitatis, & poteſt eam legi-
timare, quoad omnes Ordines, & quæ-
cumq; Beneficia Eccleſiaſtica, quia pote-
ſtas legitimandi abſolutè ei conceditur:
at Epiſcopus poteſt cum quocumq; Ille-
gitimo diſpenſare ad ſolos Ordines mi-
nores,& vnum Beneficium ſimplex; vide
Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 6. *à n.* 24.

171 Aduertas tamen, quod ſi Proles illegi-
tima ſit, eo quia fuit mala fides in vtroq;
Parente, vt quia ambo ſciebant Impedi-
mentum,non poteſt à dicto Commiſſario
legitimari, niſi diſpenſet etiam in Matri-
monio, & dictum Matrimonium cum ef-
fectu contrahatur, Sanchez *d. diſp.* 6. *nu.*
26. quia Pontifex facultatem Commiſſa-
rio concedendo, id facit in gratiam Ma-
trimonij; at ſi Epiſcopus, vel Commiſ-
ſarius, diſpenſarent in Matrimonio, ſed
non legitimarent Prolem.poteſt poſtea,
vel ab eodem, qui diſpenſauit, vel ab al-
tero ex eis, legitimari, quia Diſpenſatio,
& Legitimatio ſunt res diuerſæ; vide quæ
diximus *lib. primo.*

172 Nuncij Hiſpaniæ ſolent etiam ipſi habe-
re à Pontifice facultatem diſpenſandi in
Impedimento publicæ honeſtatis, ex ſo-
lis Sponſalibus orto, ante,& poſt contra-
ctum Matrimonium, & Prolem legiti-
mandi, de qua facultate teſtatur Garcia
de Beneſ. part. 11. *cap.* 5. §. 4. *nu.* 367. Epi-
ſcopi Indiarum, ex Priuilegijs Pij V. ſub
die 4. Auguſti 1571. & Gregorij XIII. die
173 25. Iunij 1576. habent facultatem diſ-
penſandi in Gradibus vltra tertium, &
174 cum Indis etiam in omnibus Iure Diuino
non prohibitis, vel coniunctis, vel attri-
175 nentibus, & aliquando etiam in Impedi-
mentis dirimentibus, poſt Matrimonium
contractum,ſi occulta fuerint, vide Ver-
ricellium *de Miſſionib. Apoſtolicis; quæſt.* 98.
§. 14. *n.* 63. *&* 64. *pag. Mihi* 241. vbi teno-
rem dictorum Priuilegiorum adnotat.

176 Miſſionarij Regulares diſpenſare poſſunt
cum Schiſmaticis, aut ab Infidelitate cō-
uerſis, vt remaneant in Matrimonio an-
tea contracto in Gradibus diuina Le-
ge non prohibitis,vide apud dictum Ver-
ricellium *d. quæſt.* 98. *n.* 169. *&* 170. qui *n.*
176. mentionem facit de Priuilegijs con-
ceſſis à Paulo III. Indis, vt poſſint con-
trahere in tertio, & in quarto Gradu.

At Priuilegium à dicto Paulo III. con-
177 ceſſum Religioſis Societatis Ieſu, vt poſ-
ſint diſpenſare cum Infidelibus ad Fidem
conuerſis, qui in locis remotiſſimis exi-
ſtunt, & tempore Infidelitatis Matrimo-
nium inire in Gradibus ſolo Iure huma-
no prohibitis, vt in eo permanere valeāt,
eſt potius ad maiorem abundantiam con-
ceſſum,quàm quòd neceſſaria ſit Diſpen-
ſatio, quia Matrimonium,tempore Infi-
delitatis, contrà ſolas Leges Pontificias
contractum,validum eſt; *cap. Gaudemus* 8.
de Diuortio, & animaduertit Sanchez *lib.* 8.
Diſp. 6. *n.* 29.

178 Nec deſunt,qui aſſerant,Religioſos Mē-
dicantes eum alijs in Priuilegijs commu-
nicantes ſi ſint Viri docti, & ad Confeſ-
ſiones ab Ordinario approbati, diſpenſa-
re poſſe cum Coniugibus, qui Affinitatē
inter ſe contraxerunt,& hoc,vigore quo-
rundam Priuilegiorum Iulij II. & Marti-
ni V. de quibus meminerunt Sanchez *lib.*
8. *Diſp.* 16. *nu.* 8. & Pontius *lib.* 8. *cap.* 13.
nu. 11. prout & eoſdem Mendicantes, ex
179 Priuilegio à Leone X. conceſſo, diſpen-
ſare poſſe cum ijs, qui ſcienter, vel igno-
rāter Matrimonium contraxerunt cum
Impedimento Affinitatis, dummodò id
notorium non ſit, nec in Iudicium dedu-
ctum; de hoc tamen Priuilegio, an eſſet
in vſu, valdè dubitant Sanchez *lib.* 8. *Diſp*
6. *n.* 28. & plures alij penes ipſum: ego
180 verò,non modò iſtud,ſed generaliter om-
nia

Digitized by Google

nia alia Priuilegia Regularibus per Summos Pontifices, cum clauſula Motus proprij, ante Annum 1631. conceſſa, nulla, & inualida cenſeo, cum hæc omnia de dicto Anno 1631. ab Vrbano VIII. Summo Pontifice reuocata fuerint, vt teſtatur Lezana *quæſt. Regul. tomo 3. verbo, Affinitas num. 4.*

181 Facultas inſuper antiquitus conceſſa quibuſdam Miniſtris Piorum Locorum, vt diſpenſare poſſent in quibusdam Matrimonij Impedimentis, & Irregularitatibus, de Anno 1561. à Pio IV. per ſuam peculiarem Conſtitutionem, quæ incipit, *De commiſſo*, reuocata fuit.

182 Nota decimo, poſſe Epiſcopum, in dicto caſu neceſſitatis vrgentis, diſpenſare, non ſolùm ſi Impedimentum ſit Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſed poſſe etiam in quocumq; alio [dummodò ſit per Pontificem diſpenſabile] ſi ſupra dicta requiſita concurrant; Sanchez *lib. 2. diſp. 40. n. 3. & lib. 8. diſp. 6. n. 20.* Pontius *lib. 8. cap. 13. n. 3.* Diana *part. 8. tract. 3. reſol. 71.* quia

183 cum facultas diſpenſandi præſumatur Epiſcopo conceſſa ratione dictæ vrgentis neceſſitatis, non eſt credibile, vt in caſu tantæ neceſſitatis velit Pontifex ſibi reſeruate Diſpenſationem, & Coniuges remanere remedio deſtitutos in tãto periculo, vnde qualecumque ſit Impedimentum, dummodò diſpenſabile ſit, præſumi debet mens Pontificis eo caſu fauorabilis, & benigna, nec refert ſi Impedimentum procedat ex Conſanguinitate, vel Affinitate, ſiuè ex alia quacumq; cauſa, quia cum militet in vtroq; caſu eadem ratio, eadẽ diſpoſitio, & benigna interpretatio fieri debet, *l. Si poſtulauerit §. ratio, ff. de Adult.*

184 Hanc doctrinam amplia, itaut diſpenſare poſſit ex conſimili ratione, quamuis Impedimentum eſſet Voti ſimplicis Caſtitatis, quod Iure Diuino Matrimonium impedit, ſi magnum Incontinentiæ periculum adſit, nec poſſit conſuli Pontifex; Silueſter *verbo Diſpenſatio n. 15.* Nauarrus *in Summa cap. 1. n. 86.* Sanchez *lib. 2. dicta diſp. 40. n. 7.*

185 Amplia ſecundo, vt diſpenſare poſſit, vt ſupra, quamuis plura eſſent Impedimenta dirimentia, quia adhuc eo caſu militãt rationes ſupra adductæ, nec poteſtas diſpenſandi, conceſſa in dictis caſibus Epiſcopo, eſt reſtricta ad vnum ſolùm Impedimentum, ſed conceſſa cenſetur, vt diſpenſet cum Impedito; & ſicut extrema neceſſitas tollit reſeruationem, cõparatione ſimplicis, ita tollit, comparatione mixti, Sanchez *lib. 2. diſp. 40. nu. 6.* Reginald. *lib. 31. cap. 27. nu. 204.* Pontius *lib. 8. cap. 13. n. 3.* Trullenck. *d. cap. 19. dub. pr. nu. 16.* Auerſa *quæſt. 19. d. ſect. 2. verſ. Quartò admittitur,* Diana *parte 8. tract. 3. reſol. 79.*

186 Amplia tertio, vt Epiſcopus diſpenſare poſſit, vt ſupra, quamuis contrahere volentes diuites ſint, ſi alia requiſita cõcurrant, cum adhuc in eis dari poſſit caſus vrgentis neceſſitatis Diſpenſationem obtinendi, v. gr. ex diſtantia ab Vrbe, & vrgenti periculo Incontinentiæ, vel ex vrgenti ſuſpicione Infamiæ, & delicti conſeſſi; maximè ſi ex parte Fęminę ortum ſit Impedimentum, Ita Pontius *lib. 8. cap. 13. d. n. 3.* Sanchez *d. diſp. 40. n. 5.* Reginald. *d. cap. 27. n. 204.* Diana *part 8. tract. 3. reſ. 78. & reſol. 96.* Trullenck. *d. dub. pr. n. 15. circa finem.*

187 Amplia quarto, & dic probabiliter ſolã paupertatem, & inopiam eſſe ſufficientẽ cauſam, vt Epiſcopus diſpenſare poſſit, ſi Matrimonium ſit bona fide contractum, Impedimentum occultum, & ſcandalum ex ſeparatione timeatur, Pontius *l. c.* &

188 quamuis nonnulli exiſtiment, in caſu inopiæ Coniugum, Epiſcopum teneri erogare pecunias pro itinere faciendo, & Diſpẽſatione impetranda, tamen longè probabilius eſt, non eum teneri, ſed eo caſu diſpenſare poſſe, vt benè docent Pontius *lib. 8. cap. 13. n. 3.* Leoncill. *de opibus Paupertatis part. 2. Priuil. 85. n. 2.* Merolla *tomo 2. diſp. 4. cap. 6. dub. 7. in fine;* Reginaldus *lib. 31. cap. 27. n. 204.* Diana *part. 8. tract. 3. reſol. 71.* Salas *de legib. diſp. 21. ſect. 3. nu. 17.* Eſcobar *Theol. mor. tract. pr. exam. 16. cap. 4. verſ. Poteſtne &c.* quia non deſunt alia opera magis proficua, & meliora, in quibus poſſit Epiſcopus ſuos redditus implicare.

189 Nota vndecimò, quando in Caſibus permiſſis diſpenſatur ab Epiſcopo, cum huiuſmodi Diſpenſatio pro ſola Conſcientiæ fiat, & pro occultis Impedimentis tantùm, non eſt facienda coram Notario, & Teſtibus, nec ſunt explicanda nomina Perſonarum, quibuſcum diſpenſatur, ne Impedimentum publicetur, ſed tacitis nominibus, poſſunt expediri Literæ, prout pro eodem Conſcientiæ Foro à Sacra Pœnitentiaria expediuntur.

190 Imò etiam abſq; vllis Literis, ſufficit intimari Confeſſario, vel Partibus, eam Diſpen-

ſationem fuiſſe factam, vt bene docet idē Sanchez *lib.* 8. *Diſp.*.6. *n.* 27.

Nota demum, iuxta veriorem Doctorum ſententiam, non poſſe Epiſcopum, in huiuſmodi Diſpenſationibus faciendis, imponere, etiam per modum commutationis, aliquam mulctam pecuniariam; quia cum eo caſu diſpenſet in Lege Superioris, non poteſt ex contractu imponere obligationem precio æſtimabilem; aliter enim redoleret Simoniam; ita ex Caſtro Palao, Soto, Ludouico Lopez, & alijs, docet Diana *part.* 8. *tractat.* 3. *reſol.* 22. ita & Merolla *Diſp.* 4. *nu.* 6. *Dub.* 13. *n.* 217. *tomo* 2. Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 14. *n.* 2. vbi excipit Diſpēſationem ſuper Voto; et tamen dicit, contrariam opinionem eſſe probabilem, quod idem confirmat idem Diana *l.c.*

SVMMARIVM.

1 *Conſanguinitas definitur, & explicatur, vſque ad n.* 5.

6 *Linea definitur.*

7 *Linea eſt nomen collectiuum, comprehendens Maſculos, & Fœminas.*

8 *Gradus definitur.*

9 *Generatio inter duos terminos verſatur, videlicet, inter Generantem, & Generatum.*

10 *Stipes dicitur ille, à quo communiter deſcendunt illæ Perſonæ, de quorum Cōſanguinitate quæritur.*

11 *Conſanguinei nomen de Iure Canonico, intelligitur de eo, qui quoquo modo coniunctus eſt, vel ex parte Patris, vel Matris.*

12 *Cognatio, & Agnatio, in quo differant, & qui dicantur Agnati, & Cognati, & n.* 14.

13 *Differentia inter Agnationem, & Cognationem Iure communi ſublata eſt.*

14 *Spurij, & vulgo quæſiti, non habent Agnationē, nec eam conſeruant. n.* 17.

15 *Spurij non veniunt de Iure Ciuili, nomine Conſanguineorum, nec dicuntur de Familia. n.* 16.

18 *Spurij dicuntur ſanguine Coniuncti & propinqui.*

19 *Illegitimi, & ſpurij dicuntur ex eodem ſanguine procedere, inſpecto Iure naturali.*

20 *Affinitas conſtituit Impedimentum Matrimonij, ſiuè ſit inter Affines legitimos, vel illegitimos, abſque vllo diſcrimine.*

21 *Spurij, & illegitimi non veniunt ſub verbis, nec dicuntur de Familia, Domo, Caſata, & ſimilibus, & n.* 22.

23 *Spurij, & illegitimi veniunt ſub verbis naturæ, vt Coniunctus, Conſanguineus, Pater, Filius, Nepos, &c.*

24 *Linea Conſanguinitatis eſt triplex ſcilicet, Aſcendentium, Deſcendentium, & Tranſuerſalium.*

25 *Linea Tranſuerſalis eſt duplex, ſcilicet, Æqualis, & Inæqualis, & earum exempla afferuntur.*

26 *In Linea recta Diſpenſatio concedi non poteſt.*

27 *Cōputatio Graduum in Linea recta quomodo fiat.*

28 *In computatione Lineæ rectæ Ius Ciuile, & Canonicum conueniunt.*

29 *In Linea tranſuerſali æquali de Iure Canonico, computatio Graduum quomodo fiat, & afferuntur exempla. n.* 30.

31 *Computatio Graduum quomodo fiat, quando contrahere volentes coniuncti ſint pluribus Gradibus, ex diuerſis ſtipitibus. n.* 32.

33 *Conſanguinitas, quando dicatur duplicata, & tunc computatio Graduum quomodo fiat. n* 34.

35 *Conſanguinitas, quando dicatur quadruplicata, & computatio Graduum, quomodo debet fieri.*

36 *In linea tranſuerſali inæquali computatio quomodo ſit facienda, & datur exemplum.*

37 *Diſpenſatio ſuper Gradibus inæqualibus ab vno ſtipite deſcendentibus fit ſuper Gradu remotiori, & non ſuper proximiori.*

38 *Diſpenſatio in Gradu proximiori nō eſt neceſſaria, ſed in Literis declaratur, huiuſmodi Gradum non obſtare, & de ratione, n.* 39.

40 *Literæ declaratoriæ, proximiorem Gradum non obſtare, an, ſi omittantur, inualidēt Diſpenſationem, & iterum ſint expediendæ, & n.* 41. *affirmatiue de conſuetudine. n.* 42.

43 *Si petatur Diſpenſatio ſuper primo, & ſecundo gradu à communi ſtipite huiuſmodi Literæ declaratoriæ non dantur, cum in vtroque requiratur Diſpenſatio.*

44 *In Linea Collateralium, quæ ſit differentia in computandis Gradibus inter Ius Canonicum, & Ciuile, & quomodo in Iure Ciuili fiat huiuſmodi computatio, & n.* 45.

46 *Et quomodo ex Iure Canonico.*

47 *Matrimonium inter Collaterales antiquitùs erat, vſque ad ſeptimum Gradum.*

48 *Impedimentum hodiè, tām Conſanguinitatis, quā Affinitatis, redactum eſt ad quartum Gradum incluſiuè, & de ratione. n.* 50.

49 *In vlterioribus vero Gradibus remanet, vt prius.*

51 *Indi Neophitæ noui Orbis non impediuntur cōtrahere vltra ſecundum Gradum, etiam abſq; Diſpenſatione.*

52 *Diſpenſatio in primo, & ſecundo Gradu Conſanguinitatis an dari poſſit.*

53 *Impedimentum in primo, & ſecundo Gradu Conſanguinitatis an dari poſſit.*

53 *Impedimentum in Primo, & Secundo Gradu conſanguinitatis, an ſit de Iure Diuino.*

54 *In Linea recta Aſcendentium, & Deſcendentium Matrimonium prohibetur in infinitum, & de ratione. n.* 55. 56.

57 *Quod procedit de Iure Naturæ.*
58 *Et nunquam vſque adhuc in Linea recta inuenitur diſpenſatum.*
59 *Limita, vt de veriori opinione non habeat locum, ſed tantum reperiatur prohibitum in primo Gradu Conſanguinitatis dicta Linea, & in cæteris poteſt diſpenſare.*
60 *Filius dicitur pars Patris, & vna caro, & ſubſtantia cum ipſo. 61.*
62 *Matrimonium inter Perſonas primi Gradus eſt irritum, etiam inter infideles, & ab eo omnes abhorrent. n. 63.*
64 *Matrimonium in primo gradu Lineæ tranſuerſalis, nempè inter Fratrem, & Sororem, an ſit prohibitum Iure Naturæ; & an valeat diſpenſari, & n. 65. 66. de opinione affirmatiua probabiliori. n. 67. 68.*
69 *Pontifex, excepto primo Gradu vtriuſq; Lineæ, rectæ ſcilicet, & tranſuerſalis, cauſa iuſta interueniēte, diſpēſare poteſt in omnibus alijs Gradibus.*
70 *Etiamſi in Linea inæquali cōbinarētur primus, & ſecundus Gradus, & ſic eo fortius in cæteris.*
71 *Papa diſpenſare poteſt in toto Iure Canonico.*
72 *Papa eſt æqualis Concilio, ſi in ipſo includatur, at ſi non includatur, eſt ſupra Concilium.*
73 *Papa in ſecundo Gradu diſpenſare ſolet, nedum inter Magnos Principes, verum etiam cum Perſonis inferioris conditionis, & ex qua cauſa.*
74 *Diſpenſatio an requiratur ſi Matrimonium contrahatur inter coniunctos in primo, & quinto Gradu; diſtinguo inter Lineam rectam, & tranſuerſalem. n. 75.*
76 *In tranſuerſali non requiritur.*
77 *Tamen ad euitandum vulgi ignari ſcandalum, in aliquibus locis Ordinarius declarat, non requiri Diſpenſationem ex conſuetudine.*

De Impedimento Conſanguinitatis, & an, & quando ſuper eo diſpenſari poſſit.

CAP. III.

FREQVENTISSIME' occurrit, Diſpēſationem peti ſuper Impedimento Conſanguinitatis, quapropter primo loco de hoc agam
1 *Conſanguinitas eſt vinculum Perſonarum ab eodem Stipite propinquo deſcendentium, carnali propagatione contractum*, Sanchez *de Matr. lib. 7. Diſp. 50. n. 1.* Bonaccina *de Matr. quæſt. 3. puncto 5. §. 1. propoſ. 1. n. 3.* Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 30 n. 1.* Auerſa *de Matr. quæſt. 16. ſect. pr. in princ.*

2 Dicitur, *Vinculum*, non formaliter, ſed quatenus Conſanguinei connectuntur in vno ſanguine.

3 Dicitur, *Perſonarum*, ad differētiam Brutorum, quæ non coniunguntur ob amicitiæ vnitatem, ad propagationem multorum ex vno ſtipite immediatè dependentium.

4 Additur, *Ab eodem ſtipite propinquo*, cuius virtus perſeuerat, ſecundum quandam ſimilitudinem indiuiduam, in Deſcendentes, nàm ſecundum ſtipitem remotū, & iuxta ſimilitudinem ſpecificam, omnes dici poſſunt Deſcendentes Adæ.

5 Dicitur tandem, *Carnali propagatione contractum*, ad differentiam Angelorum, qui ab ipſo Deo immediatè procedunt, & ad differentiam etiam Cognationis ſpiritualis, prout, & legalis.

Diſtinguitur huiuſmodi Conſanguinitas
6 per Lineas, & Gradus; Linea eſt ordinata collectio Perſonarū ab vno ſtipite Deſcendentium Gradus continens, & numeros diſtinguens; vide Soacium *ſuper Inſtitut. titulo 10. de Sponſ. part. 2. §. Quid ſit Linea*, eſtq; nomen collectiuum, Maſculos, & Fœminas comprehendens, Carolus Mar. *reſp. vtr. Iur. reſp. 28 n. 13. part. 3.* & à Filijs incipiens *nu. 13.* Rota coram Merlino *deciſ. 228. n. 20.*

7 Gradus eſt diſtantia vnius Perſonæ ad aliam, ſiuè eſt habitudo diſtantium Perſonar, qua cognoſcitur quota Agnationis, ſeù Cognationis diſtantia duæ Perſonæ inter ſe differant, & dicuntur Gradus, ad ſimilitudinem ſcalarum, & locorum procliuium, quia ita gradimur de proximo in proximum, ſiuè ſurſum aſcenſuri, ſiuè deorſum deſcenſuri, *l. Iuris Conſultus, §. Gradus, ff. de Gradibus.*

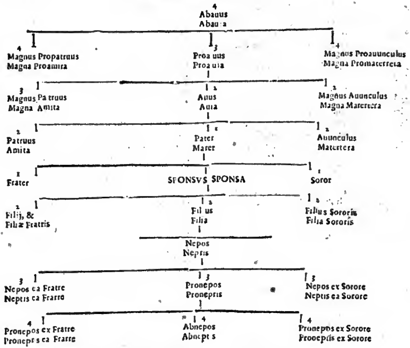
9 Generatio inter duos terminos verſatur, ſcilicet inter Generantem, & Generatum, vnde, vt ſint quatuor generationes, quinque Perſonæ requiruntur, *cap. Parentelæ 35. quæſt. 5.*

10 Stipes dicitur ille, à quo communiter deſcendunt Perſonæ illę, de quarum Conſanguinitate quæritur, Soacius *l. c.* Con-
11 ſanguinei nomen, de Iure Ciuili, multis modis ſumitur, ſed de Iure Canonico, intelligitur de eo, qui quoquo modo coniūctus eſt, vel ex parte Patris, vel Matris; Rota in poſthumis Farinacij *deciſ. 571. n. 3. & deciſ. 616. n. 3. tomo 2.*

12 Cognatio, & Agnatio differunt, ſicut Ge-

Genus, & Species; nàm, omnes Agnati
Cognati ſunt, at non omnes Cognati A-
gnati ſunt; ſed ij tantum dicuntur Agna-
ti, qui per virilis ſexus Cognationem iū-
cti ſunt; quarè idem nomen, & eandem
familiam ſequuntur, ſiuè Mares ſint, ſiuè
Fœminæ; & ſic Pater, & eius Filij, Filiæq;
germani Fratres eius; Fratruumq; Filij,
& Filiæ, Agnati dicuntur *l. 10. ff. de Gradib.*
13 Hæc tamen differentia inter Agnationē,
& Cognationem, Iure Communi ſublata
eſt, *l. Menimimus, C. de legitimis hæredibus;*
Rota coram Durano *deciſ. 36. n. 34.* Affli-
ctus *deciſ. 96. n. 9.* Lælius Altogradi *conſ.*
51. n. 5. lib. pr. Molfeſ. *tom. pr. part. 5. quæſt.*
11. n. 24.
14 Spurij, ſeu vulgo quæſiti, non
intelliguntur habere Agnatos, quia
Ius Agnationis à Patre deſcendit; Ius ve-
rò cognationis à Matre, quæ ſemper cer-
ta eſt, *ff. de Gradib. l. Iuris Conſultus, §. No-*
men, & ſeqq. & §. Vnde Cognatio. et quam-
15 uis de Iure Ciuili hi non veniant ſub no-
mine Conſanguineorum, *l. ſi Spurius, ff.*
Vnde Cognatio, Rota *deciſ. 616. n. 1. part. 4.*
16 *recēt.* nec dicātur de Familia, Gabr. *conſ. 195*
n. 5. lib. pr. Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 218.*
n. 18. tomo 2. Ludouicus *deciſ. 433. n. 17. &*
n. 23. in Addit. Cæuallos *quæſt. comm. contrà*
commun. quæſt. 757. nu. 47. & 48. Metolla
17 *tomo 3. Diſp. 6. cap. 8. Dub. 36. n. 227.* nec
per eos Agnatio conſeruetur, Mantic. *de-*
ciſ. 319. n. 7. dicuntur tamen ſanguine co-
18 niuncti, & propinqui, Alex. de Neuo *conſ.*
32. n. 4. Rota *deciſ. 571. nu. 4. dicta part. 4.*
19 *recent.* cùm non poſſit negari, quin Iure
naturali inſpecto, etiam Illegitimi, & Spu-
rij ex eodem ſanguine procedere dican-
tur, Reginaldus *lib. 31. cap. 20. n. 140.* Ro-
ta *inter deciſ. impreſſas per Viuianum poſt Pra-*
xim Iuris Patronatus, quæ eſt ſub n. 45. n. 2. et
20 proinde, quoad Matrimonij Impedimen-
tum, & neceſſitatem impetrandi Diſpen-
ſationem, nullum diſcrimen eſt inter Af-
fines illegitimos, & legitimos, vt pluribus
probant Gonz. *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſa*
5. n. 126. Trullenck. *opere Mor. lib. 7. cap.*
21 *9. dub. 15.* Alia enim ſunt verba Iuris, pro-
ut ſunt Familia, Agnatio, Cognatio, Do-
mus, Caſata, Genus, Proſapia, Progenies,
Stirps, ſeù Stipes, Sanguis, Conſanguini-
tas, Parētela, & ſimilia, & tunc Spurij, &
Illegitimi non veniunt, quia de Iure non
22 dicuntur de Familia, Domo, Agnatione,
nec etiam de Parentela Patris, Fælin. *cap.*
Nonnulli, §. Sunt, & alij n. 55. de Reſcr. Gar-
cia *de Benef. part. 7. cap. 15. n. 40.* & plures
23 alij penes ipſum; alia autem ſunt verba
naturæ, vt Coniunctus, Conſanguineus,
Cognatus, Pater, Filius, Nepos, Parentes,
Liberi, & Deſcendentes, & tunc compre-
henduntur Spurij, & Illegitimi, & ab il-
lis deſcendentes; optimè Garcia *l. c. n. 43.*
24 Linea Conſanguinitatis triplex eſt; vna
ſecundum habitudinem principij ad eos,
qui inde deriuantur, vt Filius Filia, Ne-
pos Neptis, Pronepos Proneptis, Abne-
pos Abneptis; & hæc dicitur Deſcēdentiū;
altera eſt, Aſcēdentiū & in hac sūt Pater,
Mater, Auus, Auia, Proauus, Proauia, Ab-
auus, Abauia; tertia eſt habitudo eorum,
quorū neuter, at nullus ab altero, ſed vterq
aut omnes ab codē principio deſcendunt,
vt ſunt Frater, Soror, Filij duorum Fratrū,
ſiuè Patrueles, ſiuè Filij duarum Sororū,
qui Conſanguinei dicuntur, & eorum re-
ſpectiue Filij, ſiuè Filij dictorū Filiorū; &
hoc, ſiuè æqualiter deſcendant, ſiuè inæ-
qualiter, & ſic duæ lineæ deſcendentes
faciunt vnam tranſuerſalem; v. gr. Filij
duorum Fratruum attinent ſibi in linea
tranſuerſali, & tamen quilibet eorum de-
ſcendit recta linea ab eorum communi
Auo, licet ſint in linea diuerſa ab alia;
vnde ſunt in duobus lineis rectè deſcen-
dentibus, & in vna tranſuerſali; & ſic de
omnibus alijs intelligi debet, tàm remo-
tioribus, quàm propinquis: Hæc autem
25 linea tranſuerſalis duplex eſt, ſcilicet, æ-
qualis, vt quando duæ Perſonæ æqualiter
diſtant à ſtipite, vt ſunt Fratres, Sorores,
Patrueles, & Conſobrini, & horum Filij
& Nepotes; vel eſt inæqualis, vt quando
duæ Perſonæ inæqualiter diſtant à Stipite
communi, vt ſunt Fratres, vel Amita, &
Fratris filij, vel Magnus Patruus, vel ma-
gna Amita, & Fratris eorum Nepotes;
Magnus Propatruus, vel magna Proami-
ta, & Fratris eorum Pronepotes; & ſic
etiam Auunculus, & Matertera, Magnus
Auunculus, & Magna Matertera, Magnus
Proauunculus, & Magna Promatertera,
cum Sororum Filijs, Nepotibus, aut Pro-
nepotibus, vt facilè ex ſchemate, quod
oculis ſubijcitur, cerni poteſt.

Digitized by Google

Pro declaratione dicti Schematis animaduerti deber, quod Gradus coniunctionis omnium Perſonarum ſupra in eo contentarum, intelligi debent cum ordine ad Perſonam Sponſi, ſeù Sponſæ, ita, ut, v.gr. Proauus ipſius Sponſi, vel Sponſæ, ſit ipſi coniunctus tertio Gradu, Patruus in ſecundo, Abnepos in quarto, & ſic non poterunt Sponſi cum vllis ex deſcriptis in Schemate Matrimonium contrahere.

26 Pro linea recta quatuor tantummodo Gradus Aſcendentium, & totidem Deſcendentium ſunt appoſiti pro norma, ſeù regula Lineæ tranſuerſalis, quę infra quatuor Gradus haber prohibitionem ad contrahendum; non tamen quia in dicta Linea recta diſpenſandum ſit, cum nunquam viſũ fuerit, vel auditũ, fuiſſe in illa diſpenſatum, & probabiliſſimũ ſit, diſpenſari non poſſe, per ea, quæ infradicemus.

27 Pro Linea recta Aſcendentium, & Deſcendentium, quot ſunt Perſonæ, compuratis Intermedijs, & dempto ſtipite, tot ſunt Gradus; exempli Gratia

Petrus
Ioannes
Franciſcus, &
Iacobus

Si velis ſcire, quoto Gradu coniuncti ſint Petrus Stipes, & Iacobus, enumera Perſonas, quæ ſunt quatuor, dempo ſtipite, remanent tres; tertio itaq; Gradu coniuncti ſunt; vnde, iuxta pręſentem regulam, Pater, & Filius ſunt in primo Gradu; Auus, & Nepos in ſecundo; Proauus, & Pronepos in tertio Abauus, & Abnepos in quarto, & ſic deinceps, & in hoc
28 concordant Leges Ciuiles, & Canones; Portius *ſuper Inſtit. lib 3. titulo* 6. *de Gradib. Cognationum nu.* 5. Tuſchus *concluſ.* 46. *n.* 2. *Litera G.*

Pro Linea traſuerſali æquali, de Iure Canonico, quoto Gradu ſingulæ Perſonæ
29 diſtant à comuni ſtipite, toto diſtant inter ſe, & in computo Graduum numerãtur omnes Perſonę, comprehenſis etiam illis, de quorum Conſanguinitate quæritur, ſolo ſtipite dempto, vt ex inſpectione Arboris infraſcriptæ.

Do-

Dominicus	
Franciſcus	Paulinus
Vincentius	Ioannes
Thomas	Benignus
Vincentius Sponſus	Dorothea Sponſa

30 Vnde clarè dignoſcitur Franciſcum, & Paulinum, qui ſunt primo Conſanguinitatis Gradu coniuncti Dominico ſtipiti, primo etiam Gradu eſſe inter ſe: Vincētium Filium Franciſci, & Ioannem, qui à ſtipite diſtant ſecundo Gradu, diſtare ſimili inter ſe:& ſic Thomas,& Benignus, tertio, & Vincentius, & Dorothea Spōſi, quarto Conſanguinitatis Gradu coniūcti ſunt; & in omnibus caſibus dum quęritur de Conſanguinitate aliquarum Perſonarum, ſemper recurri debet ad communem ſtipitem, à quo ambo Sponſi communiter deſcendunt, dicendo ſic, Dominicus ſtipes habuit duos Filios, Franciſcū, & Paulinū; Franciſcus genuit Vincentiū, qui genuit Thomam, à quo natus eſt Vincentius Sponſus: Paulinus Frater Franciſci genuit Ioannem, à quo natus fuit Benignus Pater Dorotheæ Sponſæ: Vnde regula generalis traditur, vt ad dignoſcendum Gradus Conſanguinitatis inter aliquas Perſonas exiſtentis, ſemper à comuni ſtipite ſit inchoandum, nulla enim alia ratione Perſonæ, quæ ſunt in vno latere, habent habitudinem, ſeù ordinem ad eos, qui ſunt in alio, niſi ob ſtipitem, in quo lineæ vniuntur; & dicto modo deſcendendo, æqualiter computari debet per ambas lineas, quouſq; contrahere volentes occurrant; & hac eadem regula vti poſſumus, quamuis pluribus

31 Gradibus, ex diuerſis ſtipitibus proueniētibus, Sponſi coniuncti ſint, quia ſemper ad communes ſtipites recurri debet; Et ad dignoſcendum, quot ſint Gradus Conſanguinitatis, quibus contrahere volentes impediantur, conſiderandum eſt, an à diuerſis ſtipitibus Impedimēta proueniant, vt in Arboribus infraſcriptis diuerſimodè exemplificabimus, v. gr.

Franciſcus Stipes	
Cæſar Vir Claræ	Pompeius
Franciſcus	Ioannes
Ioſeph	Philippa
Antonius Sponſus	Eliſabeth Sponſa

Petrus Stipes	
Clara Vxor Cæſaris	Andreas
Franciſcus	Iacobus
Ioannes	Benignus
Antonius Sponſus	Eliſabeth Sponſa

32 Ex cuius Arboris inſpectione clarè dignoſcitur, Antonium, & Eliſabeth Sponſos, vltimo loco, prout ſupra poſitos, eſſe duplici quarto Conſanguinitatis Gradu coniunctos ex duobus ſtipitibus; quia ſub vno, ideſt Franciſco, eſt Ioannes Pater Antonij Sponſi, & Philippa Mater Eliſabeth Sponſæ; et ſub altero ſtipite Petro, ſunt Benignus Pater Eliſabeth, & Ioannes Pater Antonij Sponſi: dictum verò duplex Impedimentum ex eo prouenit, quia Cæſar, Filius Franciſci ſtipitis duxit in Vxorem Claram Filiam Petri alterius ſtipitis.

33 Aliquando etiam duplicatur Conſanguinitas, eò quod duo Fratres acceperint in Vxores duas Sorores; v. gr.

Antonius Stipes	
Paulus Vir Franciſcæ	Franciſcus Vir Magdal.
Iacobus	Benedictus
Robertus	Petrus
Petrus Sponſus	Clara Sponſa

Carolus Stipes	
Franciſca Vxor Pauli	Magdal. Vxor Franciſci
Iacobus	Benedictus
Robertus	Petrus
Petrus Sponſus	Clara Sponſa

34 Duplicatur inſuper Conſanguinitas, ſi Perſonæ, de quarum Conſanguinitate quæritur, deſcendant ab vno comuni Stipite, mediantibus tribus Fratribus, ſeù Sororibus, v. gr.

An-

Antonius		
Petrus	Iacobus	Ioannes
Franciſca	Michael	Thaddæus
Antonia	Benignus	Thomas
Vincentius Sponſ.	Dorothea Sponſ.	Vincentius Sponſ.

Vbi eſt animaduertendum, quòd pro concluſione duplicis quarti, repeti debet deſcendentia Iacobi Fratris dictorum Petri, & Ioannis, computando ipſum Iacobú; vnde cum Antonia Mater Vincentij, Benignus pater Dorotheę, & Thomas pater Vincẽtij deſcendant ab Antonio corũ comuni ſtipite, erunt conſequenter ipſi Vincẽtius, & Dorothea Spõſi, duplici quarto Conſanguinitatis Gradu coniuncti; et
35 conſimili modo formari poterunt quæcumq; Arbores Conſanguinitatis, quamuis quadruplici quarto Sponſi ſint coniuncti; cuius quadruplicis quarti Arbor hic ſubnectitur.

Ioannes			Petrus		
Benignus	Franciſcus	Iacobus	Philippa	Thomas	Clara
Petrus	Tereſia	Magdalena	Franciſcus	Ferdinandus	Ioannes
Flamminia	Benignus	Thomas	Benignus	Thomas	Philippus
Vincentius Sponſ.	Dorothea Sponſ.	Vincentius Sponſ.	Dorothea Sponſ.	Vincentius Sponſ.	Dominicus Sponſ.

Ratio huiuſmodi quadtuplicis quarti eſt, quia Thomas, & Flamminius, Genitores Vincentij Sponſi, cum eſſent tertio Conſanguinitatis Gradu coniuncti, Matrimonium inter ſe, præuia Diſpenſatione, contraxerunt; et ſimiliter Benignus & Philippa, Parentes Dorotheæ Sponſæ, cum eſſent tertio Conſanguinitatis Gradu coniuncti, Matrimonium inter ſe, cum Diſpenſatione, inierunt.

Quomodò autem dicti Sponſi deſcendant, iam præ oculis habemus, quòd in in principio harum Arborum, demptis ſtipitibus, Benignus eſt Vir Philippę, Thomas eſt Vir Franciſçæ, & Iacobus eſt vir Claræ.

36 Pro Linea tranſuerſa inæquali diuerſa regula aſſignatur, quia quoto Gradu remotiores diſtant à comuni ſtipite, toto diſtant inter ſe, iuxta regulam traditam à Gregorio IX. *cap. Vir qui, de Conſ. & Affin.* exempli gratia.

Titius Stipes	
Alexander	Minerua
Sempronius	Caius
Seius Sponſus	Honuphrius
	Franciſca Sponſa

Et ſic, iuxta traditam regulam, Seius, & Franciſca Sponſi, diſtant inter ſe tertio, & quarto Gradibus, quia Seius diſtat à ſtipite tertio, & Franciſca ab eodem ſtipite, diſtat quarto,

Quamuis tamen dicti Sponſi diſtent inter ſe tertio, & quarto Gradibus, vt dictum fuit, nihilominus, quando Diſpen-
37 ſatio conceditur ſuper Gradibus inęqualibus, ab vno communi ſtipite prouenientibus, vt in ſupradicta Arbore proponitur, ſuper ſolo remotiori Gradu diſpenſatur; cum is tantùm obſtet Matrimonio, & trahat ad ſe, & inbibat proximiorem, Couarruu. *tomo primo part. 2. cap. 6. §. 10. n. 12.* Sanchez *lib. 8. Diſp. 24. n. 24. & nu. 25.* Gutierez *de Matr. cap. 124. n. 11.* Barboſa *in Votis Canonicis lib. pr. Voto 3. n. 5. & 6.* Auerſa *de Matrim. quæſt. 16. ſect. pr. verſ. Secluſo,* Piaſecius *in Praxi Epiſc. part. 2 cap. 40. nu. 35.* Donatus Antonius de Marinis *Reſol. quotid. lib. primo cap. 267. n. 4.* Tuſch. *Concluſ. 476. n. 2. lit. D.* Marcus Antonius Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap. 20. n. 10.* & faciunt dicta per Lælium Altogradi *conſ. 47. nu. 25. lib. 2.* vnde ſi remotior Gradus ſit extrà quartum, nulla opus erit Diſpenſatione, vt dicimus infra; at ſuper propinquiori,
38 licet non diſpenſetur, cum Diſpenſatio ſuper eo neceſſaria non ſit, vt diximus tamen dantur Literæ declaratoriæ, quod eius diſtantia non obſtet.

Diſtantiam verò tertij Conſanguinitatis Gradus huiuſmodi eis non obſtare declares; & ſic expreſsè cauetur in Conſtitutione Pij V. incipiente *Sanctiſſimus Declaratorias Bullæ Pij IV. ſui Prædeceſſoris,* cuius tenorem ad verbum refert Pirrhus Corradus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. n. 58.* quæ Literę declaratoriæ ideò fiunt,

non

non quia propinquior Gradus obſtet Ma-
trimonio, vt diximus, ſed ad tollenda
39 ſcandala plebis, iura ignorantis, quæ pu-
tat non eſſe validam Diſpenſationem fa-
ctam ſuper ſolo Gradu remotiori, imò
credit magis neceſſariam eſſe ſuper pro-
pinquiori, cum iuxta illius credulitatem,
maiorem proximitatem videatur indu-
cere.
40 An autem hæ Literæ declaratoriæ ne-
ceſſariæ ſint, itaut, illis non datis, inualida
ſit Diſpenſatio, ſuper remotiori Gradu
conceſſa, pleriq; Doctores aſſirmant, non
fuiſſe tempore antiquo neceſſarias; quic-
quid tamen fuerit tempore antiquo, di-
41 cendum eſt, hodie ita neceſſarias eſſe ex
ſtylo introducto, & ex declaratione Pon-
tificis infra appoſita, vt, ſi conceſſę non
fuerint, Diſpẽſatio exequutioni demãdari
non poſſit, Bonaccina *de leg. Diſp. pr. quæſt.
2. puncto 5. n. 17.* Barboſa *in Votis Canoni-
cis, lib. pr. Voto 4. n. 16.* vbi refert, Vrbanum
VIII. Summum Pontificem, declaraſſe
nullam quandam Diſpenſationem factã
à Vicario Toletano ſuper remotiori Gra-
du, non pręſentatis Literis declaratorijs
ſuper propinquiori, & Copulam inter
Coniuges interim habitam, inceſtuoſam
fuiſſe; & Filios ex tali Matrimonio ſuſce-
ptos, illegitimos, & propterea facultatem
Delegato conceſſiſſe, vt ab Excommuni-
catione, in quam Oratores incurrerunt,
abſoluerentur, & denuò in faciem Ec-
cleſiæ, ac publicè Matrimonium contra-
herent, Prolem legitimando &c. vt ex Li-
teris propterea emanatis in forma Breuis,
ſub Datum Tuſculi A. I. D. 1624. Nono
Cal. Nouembris, Pontificatus ſui Anno
ſecundo, quarum tenorem ad verbum
refert idem Barboſa *l. c.* vnde certum ſit,
non ſufficere in petenda Diſpenſatione
remotiorem tantùm Gradum exprimere,
de qua re grauis ſemper fuit apud Docto-
res quæſtio, cum Summi Pontificis au-
ctoritate deciſum ſit, neceſſarias eſſe hu-
iuſmodi Literas declaratorias, imò & ne-
ceſſe ſit exprimere in eadem Supplicatio-
ne remotiorem, & propinquiorem Gra-
dum, per ea, quæ diximus *lib. pr.*
42 Et ita ſe habet ſtylus Curiæ, ex quo factũ
eſt, vt in eodem Reſcripto concedatur
Diſpenſatio ſuper remotiori Gradu, &
dentur Literæ declaratorię ſuper propin-
quiori, & ſi non fuiſſet facta mentio in
eadem Supplicatione de proximiori, &
remotiori, neceſſe eſt, nouas Literas ex-
pedire in forma Perinde valere, teſte
Corrado *in d. Praxi lib. 7. cap. 7. n. 56.* quic-
quid in contrarium docuerint Sanchez
lib. 8. Diſp. 24. à nu. 29. Pontius *lib. 8. cap.
17. §. 5. n. 26.* Genuenſ. *d. cap. 20. nu. 10.*
43 Si tamen petenda ſit Diſpenſatio ſuper
primo, & ſecundo à comuni ſtipite, non
dantur Literæ declaratoriæ ſuper primo,
ſed diſpenſatur ſuper vtroq; Impedimen-
to, vt diximus *lib. pr. cap. 4. nu. 118.* quia
quilibet ex dictis Gradibus conſtituit Im-
pedimentum de per ſe.
44 Porrò, quoad Lineã collateralẽ eſt maxi-
ma differẽtia in cõſtituẽdis Gradibus, inter
Canones, & Leges; quia ſecundum Cano-
nes, quos in materia Diſpenſationum Ma-
trimonialium ſequi debemus (cùm Lex
ſit minor Canone, Rebuffus *in Praxi Be-
neficiaria, Regula de Diſpenſat. in Gradibus pro-
hibitis, Gloſſa 2. propè finem. pag. Mihi 374.*
Sanchez *lib. 7. Diſp. 50. n. 8.* Fuſarius *de
ſubſtitut. q. 409. n. 56. & nu. 96.* Bonaccina
*de Matrim. q. 3. puncto 5. §. pr. Propoſ. ſec.
in fine*, Barboſa *de Off. & Poteſt. Epiſcopi, Al-
leg. 51. nu. 161.*] Regulæ ſupra propoſitæ
45 ritè procedunt, ex quo, ſecundum ipſos
Canones, duæ Perſonæ collaterales con-
ſtituunt vnum Gradum; at ſecundum
Leges computari debet à Perſona tranſ-
uerſali, de qua quæritur, aſcendendo vſq;
ad ſtipitem comunem, & deſcendendo
vſq; ad alium tranſuerſalem, & quælibet
Perſona in ipſis collateralibus facit vnũ
Gradum *§. fin. Inſtit. de Gradib. Affin.* & ſic
Frater, & Soror, qui, iuxta dictum com-
putum Canonum, ſunt in primo, ſecun-
dum Leges ſunt in ſecundo; Patrueles
nempè, duorum Fratrum Filij, qui per
Canones cõſtituuntur in ſecundo Gradu,
per Leges erunt in quarto, & ſic dein-
ceps.
Aliquando etiam, ſecundum Leges, Gra-
dui Canonico adijciuntur vnus, vel plu-
res, prout Gradus diſtant; ſicut videre eſt
in qualiber Linea tranſuerſali, inæquali,
vnde, ſecundum Leges, Filius Fratris di-
ſtat à ſtipite, tertio Gradu; Fratris Nepos,
quarto; Fratris Pronepos, quinto, at ſe-
46 cundum Canones, Filius Fratris ab eodẽ
Stipite diſtat ſecundo Gradu, Fratris Ne-
pos tertio, & Fratris Pronepos quarto;
ſecundum Leges, Fratris Pronepos diſtat
à Sorore ſtipitis, quinto; à dictæ Sororis
Filia; ſexto & à ſororis Nepte, ſeptimo;
ſed per Canones, idem Pronepos diſtat à
qualibet dictarum Perſonarum æqualiter,
ſcilicet quarto Gradu, vt in exemplo, ſeù
Schemate ſupra deſcripto videri poteſt;
&

& hæc omnia probantur 35. *quæſt.* 5. *cap.*
Ad Sedem Apoſtolicam 2. *& per totum, ff. de*
Grad. Iur. Conſ. vide Soacium *ſuper Inſtit.*
titulo decimo de Sponſ. part. 2. §. *Quomodò Gra-*
dus computentur, & ſeqq; Lælium Al-
tograd. *conſ.* 46. *&* 47. *lib.* 2. Tuſchum *Cō-*
cluſ. 46. *lit. G.*

47 Cæterum, quamuis antiquo tempore
Matrimonium prohiberetur in Collate-
ralibus, vſq; ad ſeptimum Gradum, *cap.*
Progeniem ſuam 16. *Cauſ.* 35. *quæſt.* 3. nihi-
lominus tempore Pontificatus Innocen-
tij Papæ III. in Concilio Lateranenſi
huiuſmodi Impedimentum Conſangui-
nitatis, provt & aliud Affinitatis, quoad
84 Matrimonium contrahendum, fuit vni-
uerſali Lege reſtrictum ad quartum Gra-
dum incluſiuè, *vt cap. Non debet* 8. *de Conſ.*
49 *& Affin.* licet in vlterioribus Gradibus,
quoad alios effectus, remaneat Conſan-
guinitas, vt prius; cùm tanquam naturalis
tolli nō poſſit; *l. Sedet naturalia* Soacius *ſuper*
Inſtitut. lib. pr. tit. 3. §. *Sed, & Naturalia n.*
3. Redenaſch. *conſ.* 53. *num.* 49. Micha-
lor. *Tract. de Fratribus cap.* 25. *num.* 38.
part. pr. et ita etiam præſenti tempore ob-
ſeruatur; vide Pontium *De Matrim. lib.* 7.
cap. 30. *n.* 1. vbi recenſet omnes Conſtitu-
tiones, & Decreta, quibus ipſa Matrimo-
nij prohibitio inter Conſanguineos ema-
nauit; vide etiam Zerol. *in Praxi Epiſc.*
part. pr. verbo Matrimonium; verſ. Duodecimo
ex Matrimonio rato.

50 Huius autem reductionis rationem red-
dit D. Thomas *in* 4. *Diſt.* 40. *quæſt. pr. Ar-*
tic. 4. nempè, quia in prima Generatio-
ne euaneſcit vis primi, & ſubtiliſſimi E-
lementi, & ſic deinceps de alijs, itaut in
quarta Generatione tota Conſanguinita-
tis vis aboleatur: His adderem, nempè id
factum fuiſſe, tùm quia vſq; ad quartum
Gradum facilius conſeruatur memoria
coniunctionis, & durare ſolet naturalis
Conſanguinitatis affectus, tùm etiam,
quia multiplicitas Impedimentorum, vt
plurimum pericula Animarum inducit,
maximè quia tempore dictæ reductionis
plura alia obſtabant Impedimenta, nem-
pè triplicis generis Affinitatis, quod poſt-
modum à Sacroſancto Concilio Triden-
tino prudentiſſimè reſtrictum fuit ad ſo-
lum primum genus, vt ſuo loco dicam.
Et non ſolum fuit dictum Impedimentū
Conſanguinitatis, & Affinitatis reſtrictū
ad quartum Gradum incluſiuè, vt dictum
fuit, ſed ex motu proprio Pauli III. Sum-
mi Pontificis, in omnibus Indorum Pro-
51 uincijs, Indi Neophitæ noui Orbis non
impediuntur contrahere vltra ſecundum
Gradum; vt teſtantur Sanchez *lib.* 8. *Diſp.*
24. *n.* 35. & Pontius *lib.* 8. *cap.* 17. §. 5. *nu.*
26. vnde ſi hi ſint coniuncti primo, &
tertio, vel ſecundo, & tertio Gradibus
Conſanguinitatis, vel Affinitatis, poſſunt,
abſq; Diſpenſatione, inter ſe contrahere,
vt benè concludit Sanchez *l. c.*

52 Cæterùm diſſident Doctores, quoad
Gradus Conſanguinitatis, in quibus Diſ-
penſatio dari poſſit; & loquendo de pri-
mo, & ſecundo; in Linea inæquali, dubi-
tat Rota *deciſ.* 745. *lib.* 3. *part.* 3. *diuerſ.* an
prohibeantur de Iure Diuino; & tandem
hanc Quæſtionem, tanquàm valdè diffici-
cilem, relinquit indeciſam, quia, vt dixi-
mus, vterq; ex dictis Gradibus conſtituit
ſuum proprium Impedimentum, & con-
ſequenter ſuper vtroq; diſpenſandum
eſt, nec dantur Declaratoriȩ ſuper primo,
vt diximus *lib. pr.*

54 Alij ſatis probabiliter docent, in Linea
recta non poſſe in aliquo Gradu diſpen-
ſari, ſed in dicta Linea in infinitum eſſe
Matrimonium Iure naturali prohibitum,
itaut ſi Adam viueret, nullam poſſet du-
cere Vxorem; & ducuntur, quia omnes
Aſcendentes habent rationem principij,
& Superioris; vnde qui deſcendunt à
ſtipite, Sui dicuntur; & Filia, & Stipes
vna Caro probantur; & Sororis Prone-
potem quis ducere prohibetur, quia eſt
ei loco Parentis; et *l. Nuptiæ conſiſtere* 53. *ff.*
Nuptiarum, & Inſtit. de Nuptijs, §. *Ergo*, ſan-
citur, vt Nuptiæ conſiſtere non poſſint
inter Perſonas illas, quæ in numero Parē-
tum, Liberorumue ſunt, ſiuè proximi, ſiuè
vlterioris ſint Gradus, vſq; in infinitum;
et in veteri Teſtamento, licet Filij duo-
rum Fratrum, qui ſunt in ſecundo Gra-
du, licitè inter ſe contrahere poſſent, nihi-
lominus inter Maiertetam, & Nepotem,
qui pariter ſunt ſecundo Gradu coniun-
cti, prohibebatur Matrimonium, quia
primo caſu eſt Gradus tranſuerſalis, in
ſecundo verò eſt deſcendens; & ſecun-
dum regulas Iuris ciuilis, cuius Filiam
ducere non licet, eius neque Neptem per-
mittitur; quod ſemper verùm eſt in Linea
recta deſcendenti, vt Inſt. *de Nuptijs* §. *Eius*
verò Mulieris, *&* §. *Item Amitam*; vnde
omnes illi, qui ſunt Nepotes, vel Neptes
ſtipitis, Sui dicuntur, vt ſupra dictum fuit;
& ſi contraheretur Matrimonium inter
Aſcendentes, & Deſcendentes, vltrà Ince-
ſtū, & innumera ſcandala, & ſcelera, quȩ
ex

ex huiuſmodi Matrimoniis veriſimiliter orirentur, ordo Naturæ confunderetur, eò quod principia Generationis eſſent etiam Generationis comites; hi enim eſ-
56 ſent Parentes, & illi Filij: Hęc autem prohibitio, contrahendi inter ſupradictos, dictatur ipſo lumine naturæ, ob reuerentiā à Filijs, ac Deſcendentibus erga Parentes, & Aſcendentes debitam, cui reuerētiæ repugnat actus Matrimonialis, qui habet coniunctam quandam turpitudinem, & irreuerentiam alterius ad alterum, omninò oppoſitam reuerentiæ Parentibus debitæ; & ob id etiam antiquis temporibus talia Coniugia prohibita fuerunt, & Romani ipſi, qui cæteros prudentia, & Legūm iuſtitia facilè ſuperarunt, eorum Legibus expreſsè prohibuerūt, ne inter eas Perſonas, quæ Parentum, Liberorumque locum obtinent, Nuptię cōtrahi poſſent, veluti inter Patrem & Filiam, Matrem & Filium, Auum & Neptem, Auiam & Nepotem, & deinceps in infinitum, *vt l. Nuptiæ, ff. de ritu Nupt.* Et quod inter Aſcēdentes Deſcendentes et in infinitū, ſit Iu-
57 re Naturæ prohibitum Matrimonium, apertè docent Nauarrus *in Summa cap.* 22. *n.* 84. Silueſter *verbo Matrimonium* 8. *quæſt.* 6. *poſt explicationem Arboris*; Coninck *de Sacramentis, Diſp.* 32. *Dub. pr. n.* 16. Bellarminus *de Matr. tomo* 3. *controu. cap.* 28. *in princip. verſ. Eſt autem*, Petrus de Ledeſma *de Matr. quæſt.* 54. *Art.* 3. Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 6. *Aſſert.* 2. Tuſchus *concluſ.* 69. *nu.* 32. *Lit. P.* et innumeri alij, quos refert Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 51. *n.* 12. & hanc opinionem probabiliorem exiſtimat Filiuccius *tomo pr. tractat.* 10. *part.* 2. *cap.* 5. *n.* 179. et confirmatur, cum vſque adhuc nunquam auditum ſit, fuiſſe in ali-
58 quo Gradu Lineæ rectæ diſpenſatum, & tamen ſatis veriſimiliter credi poteſt, vt pluries, & ex vrgentiſſimis cauſis fuerit diuerſis temporibus petita Diſpenſatio in huiuſmodi Linea.
59 Quicquid tamen ſupra dictum ſit, & quamuis dicta opinio valde probabilis ſit, verior opinio eſt, ſolùm Iure naturali prohibitum eſſe Matrimonium in primo Gradu Conſanguinitatis dictæ Lineę, quo excepto, poſſe in vlterioribus Gradibus diſpenſari; Ita docent Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 51. *n.* 19. Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 31. *nn.* 4. Bonaccina *de Matr. quæſt.* 3. *puncto* 5. *§. pr. Propoſ.* 3. *verſ. Sed iuxta Caietanam*, Tuſchus *concluſ.* 69. *n.* 28. *litera I.* Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 6. *n.* 1. Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 7. *num.* 7. Auerſa *de Matrim. quæſt.* 16. *ſect. pr. verſ. Sed communis*; Stephanus à S. Gregorio *de Vinculis Diuin. Piet. lib.* 3. *cap.* 107. *num.* 4. Ratio eſt, quia quilibet, vltrà primum Gradum, videlicet Auus reſpectu Nepotis, eſt principium tantum per accidens, nimirum, quatenus fuit Genitor Genitoris; & ſic, ſpectato Iure Naturæ, quaſi per accidens ei reuerentia debetur, vt benè poſſint eſſe Filij ſine Auo, vt fuit in Ada; vnde reuerentia, quæ debetur à Nepte erga Auum, & coniunctio, quæ inter ipſos conſideratur, ſe habet quoque velut per accidens; at in ipſo primo Gradu, cùm Perſonæ immediatè, & per ſe ipſas
60 coniungantur, adeò vt Filius dicatur pars Patris, Trullenck. *l. c.* Ludouiſ. *deciſ.* 279. *nu.* 19. Lotherius *de Re Benef. lib.* 3. *quæſt.*
61 28. *n.* 65. 66. & vna caro, & ſubſtantia cum ipſo, Rota *in Nouiſſimis deciſ.* 62. *n.* 42. coram Durano, eſſet naturalis indecentia contrahere inter ſe Matrimonium; nec vlla ratio inueniri poteſt, qua Diſpēſatio ad Matrimonium inter Parentes, & Filios cōtrahēdū, reddatur licita; & hoc non ſolū
62 inter Chriſtifideles, verùm etiam inter Infideles, quia etiam inter eos, in dicto primo Gradu Lineæ rectæ, Matrimonium eſt Iure Naturæ irritum, qui a Ius Naturæ omnes comprehendit, *cap. Gaudemus* 8. *de Diuortijs*, Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 51. *n.* 15. *& ſeqq.* Filiuccius *tomo pr. tractat.* 10. *part.* 2. *cap.* 5. *n.* 181. Trullenck. *d. dub.* 7. *n.* 8. & proinde Paris ad Helenam apud Ouidium

O' Deus, ò Præſens geminorum gloria Fratrum
O' Ioue digna viro, ni Ioue nata fores.

63 Et quidem omnes Gentes liberaliter educatæ, à tali Coniugio, tanquàm inhoneſto, ac turpi abhorrent, vt animaduertunt Sanchez, *lib.* 8. *Diſp.* 51. *n.* 5. Pontius *d. cap.* 31. *n.* 4. Bellarm. *loc. de Matrim. cap.* 27. & plura in propoſito congerunt Leſſius *de Iuſt. lib.* 4. *cap.* 3. *Dub.* 11. *n.* 78. Tiraquell. *de Leg. Connub. l.* 7. vbi *n.* 47. plura exempla refert de ipſis Brutis, quæ Parentum coitum deteſtata ſunt; quod idem confirmat Pariſ. *conſ.* 68. *n.* 353. *part.* 4. & teſtatur Valerius Maximus *lib.* 2. *cap.* 9. olim apud Romanos nefas fuiſſe, Filium cum Patre Balneum ingredi, ne ſe inuicem nudos conſpicerent; et quamuis adduci poſſint exempla barbararum Nationum, quæ huiuſmodi Coniugia permitrant, nō debent hæc in Chriſtiana Republica recipi

Digitized by Google

cipi, & admitti, cum ſint ritus, & exem-
pla Barbarorum, qui Idola colunt, & ve-
rum Deum, eiuſq; ſanctam Legem non
agnoſcunt, vt ſunt Medi, Parthi, Ægyptij,
Æthiopes, Aſſirij, Britãni, Hiberni, & alij,
quos refert Tiraquell. *d.l. ſeptima*, per to-
tam: Nec vllo modo credi, aut præſumi
poteſt, Omnipotentem Deum, Naturæ
Auctorem, primumq; Matrimonij Inſti-
tutorem, qui dixit, *Propter hoc relin-
quet Homo Patrem, & Matrem ſuam, &c.*
Vicario ſuo poteſtatem conceſſiſſe, vt in
primo Gradu dictę Lineę diſpenſare poſ-
ſit, cùm vniuerſalis Eccleſiæ iudicio, id
Matrimonium fœdũ, & turpe iudicetur.
64 Maior autem difficultas eſt, an in primo
Gradu Lineæ tranſuerſalis, nempè inter
Fratres, & Sorores, ſit irritum Matrimo-
nium Iure Naturæ, de qua re eſt grauis
quæſtio inter Doctores; & quod poſſit
diſpenſari, affirmant Coninck. *de Sacra-
mentis Diſp.* 21. *Dub. pr. concluſ.* 4. Pontius
lib. 7. *cap.* 32. *n.* 3. Auerſa *de Matr. quæſt.* 16.
ſect. pr. verſ. Sed putandum; Eſcobar *Theol.
mor. tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 9. *Verſ. Rogo, an
65 Matrimonium*; et hanc opinionem eſſe
probabilem dicit Sanchez *d. lib.* 7. *diſp.*
52. *n.* 12. & in hanc ſententiam inclinant
multi alij à ſupradictis Doctoribus relati;
nouiſſimè, & innumeris citatis, huic ſen-
tentiæ adhæret Verricellius *de Miſſionib.
Apoſtolicis quæſt.* 98. *dub.* 14. *n.* 374. Ratio
66 huius ſententiæ eſt, quia prohibitio, quæ
in antiqua Lege in dicto Gradu impedie-
bat, per nouam Legem Euangelicam fuit
ſublata, & ceſſauit, & propterea docent
prædicti, poſſe Pontificem, in dicto primo
Gradu Lineæ tranſuerſalis, diſpenſare, ſi
iuſta, & vrgens cauſa concurrat; imò
Silueſter *in Summa, verbo, Papa, quæſt.* 17.
Boerius *conſ.* 20. *n.* 26. Pariſ. *conſ.* 68. *n.* 138.
part. 4. & alij, referunt, Martinum V. con-
ſultis Theologis, licet tamen multi con-
tradicerent, diſpenſaſſe cum quodam, qui
cum Germana contraxerat, & Matrimo-
nium conſummauerat, propter mala, &
ſcandala aliàs inde ventura, & in Geneſi
cap. 20. Abraham loquens de Sarra Vxo-
re ſua dicit, verè Soror mea eſt, & Filia
Patris mei, & duxi eam in Vxorem; at
è conuerſo
67 Affirmant alij probabilius, eſſe huiuſmo-
di Matrimonium Iure Naturæ irritum,
& propterea ſuper eo diſpenſari nõ poſſe,
& cõſtat *d. cap. Gaudemus de Diuortijs*, & ex-
preſsè docent Couarruu. *in Epitom. tomo
pr. part.* 2. *cap.* 6. §. 10. *n.* 5. Sotus *in* 4. *Diſt.*
40. *quæſt. vnica artic.* 4. Bellarminus *de Con-
trou. Fidei, tomo* 3. *lib. de Matrim. cap.* 28. *in
princip. verſ. Tertia propoſitio*, Sanchez *lib.* 7.
diſp. 52. *n.* 11. Bonaccina *de Matrim quæſt.*
3. *puncto* 5. §. 1. *Propoſ.* 3. *nu* 11. Tuſchus
concluſ. 69. *n.* 33. *litera* P. Laymanus *d. cap.*
6. *n.* 3. Trullenck. *dicto Dubio* 7. *n.* 9. *& cap.*
10. *dub. pr. n.* 6. Filiuccius *tomò primo, tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 5. *n.* 182. Ratio eſt, quia
68 pleræq; Gentes huiuſmodi Matrimoniũ
deteſtantur, teſte Ariſtotele *lib.* 2. *polit. n.* 2
quamobrem Abraham *Gen.* 12. ſatis
putauit ſuſpicionem Coniugij à ſe remo-
uiſſe apud Ægyptios, quod Sarra eius So-
ror eſſet, & re vera non Soror, ſed Ne-
ptis ei erat, vt affirmant Trullenck., & Fi-
liuccius *ll. cc.*

Nec controuerti poteſt, quin etiam in-
ter Fratres, & Sorores ſit, ob Sanguinis
coniunctionem, quidam naturalis pudor,
& reuerentia, cui actus Coniugalis, turpi-
tudinem alterius reuelans, aduerſatur; ac-
cedit eos ab incunabulis ſimul habitãtes,
ad concubitum fore inflammandos, niſi
Coniugia à Deo Naturæ Auctore interdi-
cta eſſe ſibi perſuaderent; vnde in ſolo
Mundi exordio, licita fuiſſe Matrimonia
inter Fratres, & Sorores, ad neceſſitatem
propagationis Generis humani, docet
Diuus Auguſtinus de Ciuitate Dei *lib.* 15.
cap. 16.
69 In cæteris verò alijs Gradibus [ſupradi-
cto primo vtriuſq; Lineæ excepto] poſſe
Pontificem, iuſta cauſa ſuadente, diſpenſa-
re, nulli dubium eſt, & apertè conſtat *d.
70 cap. Gaudemus, de Diuort.* idq; procedit etiã
in combinatione primi, & ſecundi Lineæ
inæqualis, & eò magis in ſecundo, & ter-
tio, tàm ſi ex vno communi, quàm ſi ex
pluribus, & diuerſis ſtipitibus proueniant
71 Impedimenta; Papa etenim in toto Iure
Canonico poteſt validè diſpenſare, *cap.
Propoſuit, de conceſſ. Præb.* Salas *de Legib. Diſp.*
20. *ſect.* 3. *n.* 16. Lotherius *de re Benefic. lib.*
2. *quæſt.* 43. *n.* 8. qui enim poteſt condere,
poteſt deſtruere *cap Inferior ſedes* 4. *Diſt.*
21. Farinaccius *conſ. Crimin. lib. pr. conſ.* 85.
n. 88. Lælius Altograd. *conſ. pr. n.* 14. Dia-
na *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 3. *lib.* 2. & Papa,
quoad ſuos Anteceſſores eſt illis æqualis,
prout etiam æqualis eſt ipſi Concilio,
72 includenti ipſum Pontificem; & ſi illum
non includat, eſt ſupra Concilium; vide
Salas *l. c.* & in omnibus dictis Gradibus
multas Diſpenſationes fuiſſe conceſſas
omnes practici Curiales ſciunt.

Et quamuis Concilium Tridentinum
ſeſſ.

ſeſſ. 24. cap. 5. De Reform. Matrimonij, diſpo-
73 nat, quod in ſecundo Gradu nunquã diſ-
penſetur, niſi inter magnos Principes, &
ob publicam cauſam, tamen adhuc ſolet
Pontifex cum Perſonis inferioris condi-
tionis, etiam ob eorum priuatum bonũ,
[id quod indirectè ad bonum commune
attinet] diſpenſare, quia inter diuites, &
potentes, pax, & concordia ad bonum pu-
blicum maximè confert, vt animaduer-
tunt Sanchez *lib. 8. Diſp. 19. n. 4.* Layman.
lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 6. nu. 8. Diana
part. 8. tract. 3. reſ. 92.

At quia diximus *n. 37.* ſuper ſolo Gradu
remotiori Lineæ inæqualis diſpenſari, oc-
74 occurrit dubitari, an in primo, & quinto
Gradibus neceſſaria ſit Diſpenſatio ad cō-
trahendum; & videtur neceſſaria, maxi-
mè attenta Conſtitutione Pij V. edita de
Anno 1566. incipiente, *Romanum*, qua
expreſsè cauetur, faciendam eſſe mentio-
75 nem propinquioris Gradus, ſi is primus
ſit, nec ſufficere expreſſionem ſolius re-
motioris; et quod neceſſaria ſit eo caſu
Diſpenſatio, docet Hoſtienſis *in Summa lib.
4. de Conſang. & Affin. verſ. Vſq; ad quotum*,
tu tamen diſtingue inter Lineam rectam,
& tranſuerſalem, quia in illa, ſi dari poſſet
caſus, vt Aſcendentes, & Deſcendentes
eſſent in tali ætate, vt Matrimonium in-
ter ſe contrahere vellent in dictis Gradi-
bus, adhuc eis non licere, nec poſſe Diſ-
penſationem concedi probabiliſſimum
eſt, *vt diximus n. 54.* at in iſta tranſuerſali,
76 nullum eſſe in dictis Gradibus primus,
& quintus Impedimentum ad contrahen-
dum, & proinde nullam requiri Diſ-
penſationem, quia quintus Gradus, ſuper
quo, tãquàm remotiori, requireretur Diſ-
penſatio, impedit Matrimonium, *cap. Non
debet 8. de Conſanguin. & Affin.* & cum di-
ctus quintus ſit remotior, & ſuper eo ſo-
lo neceſſaria ſit Diſpenſatio, *cap. Fin. de
Conſ. & Affin.* & nos diximus *n. 37.* certum
eſt, nullum eo caſu eſſe Impedimentum,
nullãq; requiri Diſpenſationẽ; nec obſtat
dicta Conſtitutio Pij V. quia illa loquitur
in caſibus, in quibus neceſſaria ſit Diſpē-
ſatio, vt benè animaduertunt Sanchez
lib. 7. Diſp. 53. n. 5. & lib. 8. Diſp. 24. n. 35.
Pontius *de Matr. lib. 8. cap. 17. §. 5. nu. 26*
referens ſic fuiſſe à Sacra Congregatione
deciſum, Corradus *in Praxi Diſp. Apoſt.
lib. 7. cap. pr. n. 27.*
77 Quamuis tamen Diſpenſatio his caſibus
neceſſaria non ſit, nihilominus, quia Vul-
gus, Iurium ignarũ, ſumit ſcandalum ex
Matrimonijs in dictis Gradibus abſque
Diſpenſatione contractis, in nonnullis lo-
cis introductum eſt, vt Ordinarius decla-
ret, nullum in d. caſu adeſſe Impedimen-
tum, vt teſtatur Corrad. *d. lib. 7. cap. 5.
n. 63.*

---

1 *Ius Diuinum eſt duplex, naturale ſcilicet, & poſitiuum.*

2 *Ius Diuinum vnde dictum.*

3 *Ius Diuinum naturale quale ſit, & cur dicatur naturale, n. 6.*

4 *Ius Diuinum naturale dicitur inconcuſſum, & immutabile.*

5 *Ius Gentium, & Ciuile profluunt à Iure Diuino.*

6 *Ius Diuinum poſitiuum quale ſit.*

7 *Ius, quod non proficiſcitur à Natura, non dicitur Ius, ſed iniuria.*

8 *Papa in Iure Diuino naturali diſpenſare directè, aut indirectè non valet.*

9 *Quia Ius naturale proficiſcitur immediate ab ipſo Deo, & ideò Papa, tamquam Inferior, non poteſt diſpenſare in Lege Superioris.*

10 *Ius Diuinum poſitiuum, quale dicatur à Theologis, & quale à Iuriſconſultis, & n. 17. 18.*

11 *In quibus præceptis conſiſtat huiuſmodi Ius Diuinum poſitiuum, & quid, latè, aut ſtrictè ſumpta ſignificatione, n. 12. 13. 14. 15. 17. 18.*

16 *Multa in Lege Dei antiqua ſcripta ſunt, quæ hodie non obtinent, & quæ?*

19 *Præcepta aliqua Eccleſiaſtica ad Ius humanum pertinent, & quæ? & in eis Papa auctoritate propria diſpenſat, n. 28.*

20 *Papa in Iure Diuino poſitiuo, ex cauſa diſpenſare poteſt aliquem ab eius obſeruantia, non tamen in totum tollere, n. 21. 22. exceptis Fidei articulis, 25.*

Poteſt tamen illud interpetrari, limitare, declarare, & moderare, ibid.

23 *Clericus poteſt aliquando diſpenſari, vt Matrimonium contrahat.*

24 *Clerici Beneficiati non poſſunt diſpenſari vniuerſaliter ab obligatione recitandi Horas Canonicas, tamen aliquis eorum, cum cauſa, diſpenſatur.*

26 *Papa diſpenſando in Iure Diuino poſitiuo, facit, nō auctoritate humana, ſed poteſtate ſibi à Deo tradita.*

27 *Diſpenſatio facta à Papa in Iure Diuino poſitiuo, abſque iuſta cauſa, eſt illicita, & non valet.*

28 *Pontifex poteſt diſpenſare ab omnibus Legibus, quas Apoſtoli, auctoritate à Chriſto accepta, condiderunt, non tam diſpenſat ab illis Canonibus, quos acceptos à Chriſto, veluti Miniſtri promulgauerunt, n. 29.*

30 *Papa non diſpenſat, vbi Diſpenſatione induceretur*

tur peccatum.

31 *Papa directè diſpenſare non poteſt in ijs, quæ ſunt de Iure Gentium, & Ciuili, niſi id tenderet ad bonum vniuerſale Chriſtianorum, n. 34.*

32 *Ius Gentium, in quantum innititur rationi, non ſimpliciter politicæ, quæ ſolum comunem vtilitatem reſpicit, dicitur Ius Naturale, & Diuinum.*

33 *Leges humanæ in quibus diſcernantur à diuinis.*

35 *Papa diſpẽſare poteſt ad comune bonum ſpirituale in Lege cuiuſcumq; Principis Sæcularis, ſi adſit neceſſitas.*

36 *Papa, quando agitur de materia peccati, & Animæ ſalute, habet poteſtatem abſolutè in omnes Laicos.*

37 *Papa in Iure Gentium diſpenſat in ijs, quæ veniunt in conſequentiam Iuris Canonici, in quo diſpenſare valet.*

38 *Papa poteſt legitimare Prolem ortam ex Matrimonio clandeſtino, etiam in præiudicium ſuccedére debentis, ſi Proles non fuiſſet legitimata, quando diſpenſat ab Impedimento Matrimonii.*

39 *Papa diſpenſare non poteſt in Impedimentis Matrimonij Iure Naturali Diuino prohibitis ex ſola ratione, & non ex voluntate humana.*

40 *In primo Gradu Conſanguinitatis in Linea recta, & tranſuerſali diſpenſare non poteſt.*

41 *In Matrimonio contracto, vt diſſoluatur, diſpenſare non poteſt Papa.*

42 *Quod intelligendum ſaltem de Matrimonio conſummato.*

45 *Super Impedimento perpetuæ impotentiæ ad coeundum diſpenſare Papa non poteſt.*

44 *Super Impedimento erroris perſonæ, & defectus conſenſus diſpenſari non poteſt à Pontifice, vt quis arctetur contrahere inuitus cum perſona, cũ qua non intendit contrahere.*

45 *Pluralitatis Coniugum, & Maritorum reſpectiuè Diſpenſatio eſt prohib.ta.*

Quid, & quotuplex ſit Ius Divinum, & an, & quando in illo diſpenſari poſsit.

C A P. IV.

QVNANDOQVIDEM plura Impedimenta ſuper quibus Diſpenſatio petitur ad Matrimonium contrahẽdum, de Iure Diuino procedunt, ideò antequàm ad vlteriora procedamus valdè opportunum erit aliquid de dicto Iure Diuino breuiter attingere, ad hoc, vt dignoſci poſſit, an, & quomodò poſſit in illo per Pontificem diſpenſari.

Diximus *Cap. præced. num. 1.* triplici Iure conſiderari poſſe impedimenta Matrimonij, nempè Iure Diuino naturali, Iure Diuino poſitiuo, & Iure Humano;
1 Nunc dicendum eſt, Ius Diuinum duplex
eſſe, naturale ſcilicet, & poſitiuum; & di-
2 ci Diuinum, quia per ipſum Deum, in
Legibus Diuinis, vel per Diuinas reuelationes, fuit ordinatum.
3 Ius Diuinum naturale eſt, quod lumini
intellectus humani naturaliter ſubijcitur;
ſiuè eſt, quod, poſitis terminis & materia,
naturalis ratio dictat eſſe faciendum, v.
gr. Cognito adeſſe Deum, naturalis ratio dictat, eſſe colendum, poſita inſtitutione Sacramẽtorum, eadem ratio dictat,
eſſe veneranda, & appellatur Ius abſolutum, eo quòd aliquo facto humano nõ
conſurgat; ideò autem dicitur Diuinum
naturale, quia ipſe Deus homini naturaliter inſeruit principia quædam, quibus
conſtat, illudq; Deus immediatè promouet, & nedum Hominibus, verùm etiam
cæteris Animantibus [circumſcripto lumine intellectus, quo amplius Homo illuſtratur] commune efficit, & propterea
4 dicitur Ius inconcuſſum, & immutabile,
§. *Sed naturalia, eodem tit. Inſtitut. de Iure naturali gentium, & ciuili;* Pariſ. *conſ. 68. n. 32.*
Cencius *tractat. de Cenſib. quæſt. 40. n. 2.* Nicaſius *ſuper Inſtitut. lib. pr. titulo 2. de Iure naturali gentium, & ciuili, § Sed, & naturalia,*
Matanta *in ſpec. Aurea, part. 3. principali nu.*
40. Rota *in Nouiſſimis deciſ. 62. n. 22.* coram
Durano.
5 Et quidem ab iſto Iure Diuino etiam
Ius gentium, & ipſum Ciuile profluunt,
& niſi cũ illo conſentiant, non merentur
Iuris nomen; et ideò Philoſophus 5. Ethic.
cap. 7. in princip. diuidit Ius in natu-
6 rale, hoc eſt à natura inditum, & poſitiuũ,
ſcilicet à Lege poſitum, quem ſequitur
D. Thomas *ſec. ſecundæ, quæſt. 57. art. 2. in concluſ. & latius in pr. ſecunda quæſt. 95. art.*
7 *2. per totum;* Qualecumq; autem ſit Ius,
niſi à natura profectum, non dicitur Ius,
ſed iniuria, Cicero *lib. pr. de leg* Lother. *de re Beneſic. lib. pr. q. 4. n. 8.* Et in hoc Iure Diui-
8 no naturali non poteſt Papa directè, vel
indirectè, ſeù ex conſequenti, diſpenſare,
quia Inferior in Lege Superioris non diſpenſat, *Clem. ne Romani 4. de Electione cap. Inferior 4. Diſt. 21.* Capyc. Latro *deciſ. 155. n. 12*

n. 12. Pariſ. *conſ.* 68. *n.* 24. *part.* 4. Reginal-
dus *lib.* 31. *cap.* 26. *nu.* 193. ratio eſt, quia
ipſemet Deus, cum ſit ipſius Iuris natura-
lis auctor, & iſtud ab ipſo Deo, & eius
9 arbitrio abſoluto immediatè procedat,
nec aliquo modo ab Hominum cõſenſu
depẽdeat, nõ poteſt Papa, qui eſt inferior,
in huiuſmodi Lege Diuina diſpenſare;
nec credi, aut præſumi poteſt, Deum ſuæ
Eccleſiæ poteſtatem in illa diſpenſandi
relinquere voluiſſe, vt prædicta benè do-
cent Sotus 4. *Diſt.* 40. *quæſt. vnica Art.* 3.
verſ. In capite ergo; Nauarrus *in Summa cap.*
22. *n.* 84. Siluester *verbo Papa, quæſt.* 17. Sã-
chez *lib.* 8. *diſp.* 6. *n.* 6. Bonaccina *de legib.*
Diſp. 1. *quæſt. pr. part.* 2. *n.* 12. Portius *de*
Matr. lib. 8. *cap.* 2. *n.* 4. Filiuccius *tomo pr.*
tract. 10. *part.* 2. *cap.* 10. *nu.* 301. Rota *int.*
deciſ. impreſſas per Cencium *poſt tract. de*
cenſib. deciſ. 155. *n.* 7.

10 Ius autem Diuinum poſitiuum quod
propriè ſit, diſſident Doctores, & in hoc
maximè diſcordant Theologi a Iuris Cõ-
ſultis: Illi enim pro Iure Diuino nil aliud
intelligunt, quàm ipſum præceptum Dei,
in ſacris Literis ſic expreſsè præcipien-
tis; Iuris Conſulti verò, non ſolùm id, ve-
rùm etiam totum, & quicquid ab exem-
plis, vel teſtimonijs veteris, vel noui
Teſtamenti, per quandam ſimilitudinem,
deduci poteſt, Ius Diuinum appellant, vt
aduertit Bellarminus *Controu. Cathol. tom.*
ſec. ſec. Controu. gener. lib. pr. titulo de Cle-
ricis cap. 8. *Propoſ.* 5.

11 Nonnulli tamen exiſtimant Ius Diuinũ
poſitiuum propriè conſiſtere in ipſis tàm
noui, quàm veteris Teſtamenti præce-
ptis; ita inter alios Pariſ. *conſ.* 68. *nu.* 8.
part. 4. Molina *de Iuſt. & Iure lib. pr. diſp.* 3.

12 Alij Ius Diuinum conſtituunt in omni-
bus Præceptis Legis Hebraicæ, & Chri-
ſtianæ traditæ per Apoſtolos, & Euange-
liſtas, & Diſcipulos; imò Præpoſitus *in*
Can. pr. diſt. pr. verſ. Appellatione Iuris Diuini,
& Marant. *de ordine Iudic. part.* 3. *n.* 80. aiũt,
13 Appellatione Iuris Diuini poſitiui ſtricta
ſignificatione comprehendi tantùm Le-
gem Moſaicam, & Euangelicam; largè
autem Ius Legale, & Politicum, quemad-
modum, & Ius Euangelicum, & Apoſto-
licum, atq; ita quidquid continetur in
nouo, & in veteri Teſtamento, ac in
quatuor principalioribus Concilijs, Ni-
ceno, Conſtantinopolitano, Epheſino, &
Calcedonico, quæ, ſicut quatuor S. Euan-
gelij, Libros, recipere, & venerari debe-
mus, vt diſponitur *cap. Sicut Sancti* 2. *Diſt.*
15. & largius, & impropriè idem ſentien-
dum eſt de Iure ipſo Canonico, vt conti-
netur *cap. Quicumq; primo*, & ibi *Gloſſa in*
verbo Diuino, cauſa 2. *quæſt.* 7.

14 Nec deſunt, qui exiſtiment, quod quã-
uis largè omne Ius poſitiuum dicatur Di-
uinum, tamen propriè illud dici debeat
Diuinum, quod in Diuinis Scripturis eſt
reuelatum, *Ita Gloſſa in cap.* 2. *de Priuil. in*
6. *§. Videlicet*; Diuus Thomas 22. *quæſt.*
79. *art.* 2. *in fine.*

15 Alij limitant, & reſtringunt Ius Diuinũ
poſitiuum ad illud ſolùm, quod ex Diui-
16 nis Scripturis hodie obtinet, nàm multa
in Lege Dei antiqua ſcripta ſunt, quæ
hodie non obtinent, vt Ceremonialia, &
Iudicialia, *C. Translato de Conſtit. cap. pr. de*
Purificatione poſt Partum, & habetur 5. *diſt. in*
princip. Diuus Thomas *vol.* 4. *quæſt.* 14.
Gamb. *de off. & pot. Legati lib.* 10. *n.* 570.

17 At ſecundum alios illud eſt Ius Diuinũ
poſitiuum, quod à Deo immediatè poſi-
tum eſt, itaut non illius ſanctio, ſed il-
lius promulgatio attribuatur ipſius Dei
Miniſtris, quibus reuelatum fuit; & ſic,
iuxta iſtorum ſententiam, illud totum ſub
hoc nomine continebitur, quod non ſo-
lùm in Decalogo, verùm etiam ex reue-
lationibus ſibi factis, tanquàm ex ipſiuſ-
met Dei ore enunciarunt Moyſes, & Pro-
phetæ in Lege veteri, & Dominus No-
ſter Ieſus Chriſtus; & eius Apoſtoli, &
Miniſtri, in noua; cum etiam Chriſtiana
ſapientia, quam Theologiam vocant, ab
ipſis principijs reuelatis pendeat; vide
Bellarmin. *d. Canone pr. cap.* 8. *Diſt. pr.* Diuũ
Thomam *in ſumma part. pr. quæſt. pr. artic.*
primo, cum ſex ſeqq.

18 Alij tandem [& meo Iudicio ſatis benè]
diſtinguunt inter illa Decreta, quæ Apo-
ſtoli decreuerunt, vt Apoſtoli, Spiritus Sã-
cti Prophetico impulſu, quo Sacram con-
debant Scripturam, & alia, quæ ipſi, vt
Paſtores, & Eccleſiarum Prælati, ſtatue-
runt, vt in Actis Apoſtolicis *cap.* 15. vel
dederunt conſilia, vt in Epiſt. pr. ad Co-
rinth. vel alia circa Dei Miniſtros, & Ec-
cleſiæ Catholicæ guberniũ decreuerũt,
quia quę Spiritus Sacti prophetico impul-
ſu primo caſu decreuerũt, Ius Diuinum
poſitiuum affirmant; cætera verò, vt ſunt
19 præcepta de Ieiunio quadrageſimali, de
obſeruatione diei Dominicæ, de Bigamo
non ordinando, & alia huiuſmodi, ad Ius
humanum pertinere aiunt; Ita benè Salas
de Legib. diſp. 20. *ſect.* 3. *n.* 16. Sotus *in* 4. *diſt.*
27. *quæſt.* 3. *art. pr.* Sayrus *in Theſ. Caſ. Conſc.*
l. 6. *cap.* 3. *n.* 21. & faciunt dicta per Bo-
nacc.

nacc. *de Legib. Diſp. pr. quæſt. 2. puncto pr. nu.*
nu. 8. Barboſ. *de Iure Eccleſ. Vniu. lib. prim.*
cap. 2. *n.* 125.
20 In hoc Iure Diuino poſitiuo, iuxta pro-
babiliorem Doctorum ſententiam; quam-
uis non poſſit Papa directè diſpenſare,
poteſt tamen, iuſta cauſa ſuadente, indi-
rectè, & per conſequens, ratione actuum
humanorum, qui variationi ſubijciuntur,
& ſuper quos ipſe poteſtatem habet; non
tamen dictum Ius in totum tollendo, vel
abrogando; ſed tantummodo interpre-
tando, limitando, declarando, vel mo-
derando; *cap. A Nobis 14. de Decimis*; Sil-
ueſter *verbo Papa quæſt. 13.* Franciſcus Leo
in Theſ. fori Eccleſ. part. 2. cap. 8. nu. 4. Ma-
ranta *in Speculo de ordine Iudic. part. 3. n. 79.*
Gambar. *de Off. & poteſt. Legati lib. 10. nu.*
362. Reginald. *lib. 31. cap. 26. n. 193.* Bo-
naccina *de Legib. diſp. pr. quæſt. pr. puncto 2.*
n. 12. Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 457. n. 2.*
Barboſa *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. 2. nu.*
121. Tunc autem, iuxta veriorem Docto-
rum ſententiam, propriè non diſpenſat in
21 Iure Diuino, ſed tantùm tollit obligatio-
nem, quàm Homo, actu humano ſibi im-
poſuit, qua ſublata, euaneſcit obligatio
Iuris Diuini circa illud Impedimentũ, So-
tus 4. *Diſt. 18. quæſt. pr. Art. prim. ad pr.* Sil-
ueſt. *verbo Papa, quæſt. 16. & 17.* Couarruu.
4. *Decret. tomo pr. ſecunda part. cap. 6. §. 9. nu.*
4. Maranta *de ord. Iudic. part. 3. n. 4. & nu.*
5. *& n. 72.* & alij plures, quos refert San-
chez *dicta Diſp. 6. n. 4.* Licet enim Ponti-
fex non poſſit generaliter ſtatuere, v. gr.
vt omnes Clerici contrahant Matrimo-
nium, quia id eſſet contra Legem Diui-
nam, Ægidius Bellam. *conſ. 16. n. 12.* Tuſ-
chus *concluſ. 69. n. 9. lit. P.* ne Feſta ſeruen-
22 tur, quia in Præceptis Decalogi præcipi-
tur, *Sabbata Sanctifices, cap. Omnes dies, primo,*
de Ferijs; ne ſoluantur Decimæ, cum ſint
Iure Diuino conſtitutæ, nihilominus po-
terit ex iuſta cauſa diſpenſare, vt aliqua
Feſta non ſeruentur, Abb. *in cap. Literas,*
in quinta not. de reſtitutione Spoliat. vt ex cau-
23 ſa iuſta aliqui Clerici Matrimonium con-
trahant, vt diximus *præſenti lib.* & pariter,
vt aliquæ Decimæ non ſoluantur, Tuſ-
chus *d. concluſ. 69. n. 10.* prout nec pote-
rit Papa ſua generali Cõſtitutione decer-
nere, vt non teneantur omnes Beneficia-
ti, & Clerici in Sacris Ordinibus conſti-
tuti recitare Horas Canonicas; cùm ad
illas teneantur Iure Diuino, poterit tamẽ
24 ex cauſa cum aliquibus diſpenſare, vt Ho-
ras non recitent, Felinus *cap. Fin. de Ma-*
ior. & Obed. Azorius *part. pr. lib. 10. cap. 13.*
quæſt. 9. Soarez *de Horis Canon. cap. 27. n. 37.*
Sanchez *lib. 7. conſil. cap. 2. n. 53.* vide Pa-
riſ. *conſ. 68. n. 140. & ſequen. part. 4.* Et ſic,
quamuis de Iure Diuino Sacramentum
Confirmationis miniſtrari debeat per E-
piſcopum, tamen multoties ex iuſta cau-
ſa concedit, vt ſimplex Sacerdos in illo
miniſtret; aliquando etiam ex cauſa diſ-
penſat in Matrimonio rato, non conſu-
mato, in Voto etiam ſolemni, in Reſiden-
tia Epiſcoporum, & tandem, ſi cauſa iu-
25 ſta adſit in toto Iure Diuino poſitiuo mo-
do, quo ſupra, diſpenſat, exceptis Fidei
Articulis, Fœlinus *cap. Quæ in Eccleſ. de*
Conſtitut. n. 15. & n. 20. Diana *part. 8. tra-*
ctat. 3. reſol. 2.
26 Intellige tamen, vt prædicta facere poſ-
ſit, non auctoritate Humana, quæ circa
Diuinam Legẽ nihil poteſt, ſed poteſtate
à Deo tradita, in nonnullis caſibus, cùm
veriſimile non ſit, Deum voluiſſe ita ar-
ctam Legem populo ſuo dare, quin, ſub-
ſiſtente iuſta cauſa poſſit per Vicarium
ſuum moderari, vt benè ponderat San-
chez *lib. 8. Diſp. 6. n. 4.* Auerſa *de Matrim.*
quæſt. 19. ſect. pr. in princ. Diana *d. reſ. 2.* Pa-
riſ. *d. conſ. 68. n. 121.*
27 Dixi, poſſe Pontificem in huiuſmodi Iu-
re Diuino poſitiuo diſpẽſare, ſi iuſta cau-
ſa adſit, quia hac non exiſtente, Diſpenſa-
tio, non ſolum illicita, ſed inualida erit
per ea, quæ diximus *lib. 3. cap. pr.*
28 Poterit quidem Pontifex auctoritate
propria, diſpenſare in omnibus Legibus,
quas Apoſtoli, tanquam Eccleſiarum Præ-
ſides, poteſtate a Chriſto accepta, condi-
derunt, de Ieiunio Quadrageſimali, de ob-
ſeruatione Feſtorum, & ſimilibus, quia,
quamuis Apoſtolorum dignitas magna
fuerit, & in alijs prærogatiuis, & gratijs
fuerint excellentiores, tamen in poteſtate
Iuriſdictionis, Pontifex non eſt inferior il-
lis, nec Petro, cuius ipſe verus eſt Succeſ-
ſor, Pontius *de Matrim. lib. 8. cap. 5. nu. 2.*
Palaus *tomo pr. tract. 3. Diſp. 6. puncto 4. vol.*
2. Diana *d. reſol. 3. in fine,* Salas *de leg. Diſp.*
20. ſect. 3. n. 16. in fine; Non tamen diſ-
29 penſari poterit in ijs Canonibus, quos
Apoſtoli ab ipſo Chriſto acceptos, velu-
ti Miniſtri, promulgarunt, ac condiderũt,
v. gr. in Paruulorum Baptiſmate Bapti-
zatorum Confirmatione; Matrimonij ri-
tè, ac legitimè contracti, & conſummati
indiſſolubili vinculo; Mortuorum ſuffra-
gio, & ſimilibus, de quibus apud Azoriũ
tomo pr. lib. 5. cap. 15. q. 4. Laymanum

Theol.

Theol. Mor. lib. pr. tract. 4. cap. 32. n. 3. Coroll. pr. Bonacc. *de Leg. diſp. pr. quæſt. 2. puncto pr. n. 8.* nec pariter diſpenſare poteſt, vbi
30 ex Diſpenſatione induceretur peccatum, v. gr. vt quis mechari, fornicari poſſit, quia iſta non poſſunt fieri, abſq; corruptione debiti ordinis ad Deum, Tuſch. *concluſ. 458. n. 24. lit. D.* prout nec directè
31 diſpenſare poterit in Iure Gentium, & Ciuili, & eorum effectibus, vt ſi diſpẽſare vellet cum Infante, vt validè profiteretur, quia cum de Iure naturali, & Gentium, is profiteri non poſſit, Diſpenſatio Papæ eo caſu non operatur, Gamb. *de off. & pot. Legati lib. 10. nu. 390.* Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. 3. n. 58.* in quantum enim Ius Gentium inni-
32 titur rationi non ſimpliciter politicæ, quæ communem dumtaxat vtilitatem contempletur, ſed rationi naturali, cuiuſmodi eſt Religio, & eius reuerentia, dicitur Ius Naturale, & Diuinum, *cap. Primo, & cap. Ius naturale, diſt. prima*, Lother. *de Re Benef. lib. pr. quæſt. 13. n. 13.* vbi plura
34 de hac materia benè congerit: Et quidẽ nullo alio diſcrimine Leges Humanæ à
34 Diuinis ſeparẽtur, quàm hoc ipſo, an illarum cauſa efficiens humana ſit, vel potius Diuina, ſeù ſupernaturalis, & immediata, cùm aliter omnes humanæ Leges poſſent videri à Deo proceſſiſſe, mediante lumine naturali, Hominum mentibus per ipſum Deum impreſſo, & ſic cum Diuinis confundi, vt benè animadvertit Bellarmio. *Controu. Cath. tomo pr. lib. 3. de Verbi Dei interpretatione, cap. 9. verſ. Neq; obſtat*, quia lumen illud rationis, quo humanus illuſtratur intellectus, diuinũ quidem eſt, ſed operatio Hominis ſecundum illud, non eſt diuina, ex quo incipit habere cauſam immediatam humanam, cum etiam Homo abſtinere poſſit à recto illius luminis vſu, vel ratione cognita abuti.

At ſi ad bonum ſpirituale Animarũ expediret, Chriſtianos omnes, vel aliquos, ab aliquo Iure Gentium eximi, & proinde illud abrogari, & diſpenſari, vtiq; poſſet, habet enim Papa poteſtatem indirectam in omnes Baptizatos, in quantum ad omne Ius Humanum, quod ipſos adſtringit; & à fortiori poſſet Papa, in ordine ad
35 commune bonum ſpirituale, in Lege cuiuſcumq; Principis ſæcularis diſpenſare, ſi valdè neceſſaria ſit huiuſmodi Diſpenſatio, vide Salas *de Legib. Diſp. 20. ſect. 3. n. 12. propè finem*, Vetricellium *de Miſſionib. Apoſtolicis 37. quæſt. 182. ſect. 5. n. 62.* Suarez *penes ipſum*; quia vbicumq; agitur de pec-
36 cato, vel materia peccati, & de ſalute Animæ, abſolute habet auctoritatem in omnes Laicos, Tuſchus *concluſ. 65. n. 3. & 4.* Poterit inſuper in huiuſmodi Iure Gẽ-
37 tium diſpenſare, vbi, & quando, ea, quæ ſunt de Iure Gentium, veniunt in conſequentiam Iuris Eccleſiaſtici, in quo Papa diſpenſare poteſt, vt ſunt exempla *in cap. Ex multiplici 3. de Decimis*; & etiam in radice Matrimonij alias irriti, legitimando
38 Prolem ex Matrimonio Clandeſtino ortam, in præiudicium etiam eorum, qui, ſi huiuſmodi Proles legitimata non fuiſſet, ab inteſtato ſucceſſiſſent, quia Matrimonij Impedimenta ab ipſa Eccleſia cõſtituta ſunt, & Papa, in his diſpenſando, vtitur Iure ſuo cùm totum Ius Canonicũ ſit in eius manu, Lothetius *de Re Benef. lib. 2. quæſt. 43. n. 8.*, & eius eſt deſtruere, cuius eſt condere, *vulg. l. fin. C. de legib. cap. Inferior Sedes 4. diſt. 21.* Gomeſius *ad Reg. Cancell. Regul. de nõ tollendo Iure quæſito quæſt. 15. lit. D.* Lælius Altogradi *conſ. pr. n. 14. lib. 2.* Farinac. *conſ. Crimin. lib. pr. conſ. 85. nu 88.* Pontius *de Matr. lib. 8. cap. 5. nu. 1.* Alphonſ. à Vera Cruce *in Speculo part. 2. Artic. 27. Conſiderat. 3.* vide quæ diximus ſupra de poteſtate huiuſmodi Prolem legitimandi.
39 His itaq; tanquàm Regulis generalibus præmiſſis, concludimus, diſpenſari non poſſe in infraſcriptis Matrimonij Impedimentis, tanquàm Iure Diuino naturali impedientibus, cùm ex pura ratione, & natura, & non ex voluntate humana pendeant, Teſte Sanchez *lib. 8. Diſp. 6. n. 10.*
40 Et primò diſpenſari non poterit in primo Gradu Conſanguinitatis, tàm Lineæ rectæ, quàm tranſuerſalis, cùm in illis nullus alius caſus excogitari poſſit; quod hæc Diſpenſatio conueniret, niſi quando ſoli, Pater & Filia, ſeù Mater & Filius, vel ſoli Frater & Soror, ad Generationem apti ſupereſſent in Mundo, ſed quia Deus diſpoſuit, vt nec vnquàm hic caſus contingat, inutile fuiſſet huiuſmodi poteſtatem diſpenſandi in his Gradibus Eccleſiæ reliquiſſe, & ipſe Deus, ſi vellet tunc immediatè diſpenſaret.
41 Secundò, nec diſpenſari poteſt in Matrimonio ritè, & legitimè contracto, & conſummato, cum eius Vinculum ſit omninò indiſſolubile, tùm quia ſignificat vnionem Chriſti cum Eccleſia, tùm quia eius vinculi indiſſolubilitas ex ipſius Chri-

ſti

Digitized by Google

ſti Domini præcepto ſtatuta eſt, *Quod Deus coniunxit, Homo non ſeparet, Matth.* 19. & vt dicit Apoſtolus *pr. ad Corint. 7. His qui Matrimonio coniuncti ſunt, præcipio, non ego, ſed Dominus, Vxorem à Viro non recedere;* Et *ad Romanos 7. Mulier, viuente*
42 *Viro alligata eſt Legi*; quæ omnia ſaltem de Matrimonio conſummato intelligenda ſunt, Goffred. *in Summa*, vbi *de Reſcriptis cap. 9. n. 7.* Garcia *de Beneficijs par. 7. cap. 10. n. 85.*

43 Tertiò, nec diſpenſari poterit in Impedimento impotentiæ perpetuæ ad coeundum, ſi cum tali Impedimento Matrimonium contractum, vel contrahendum ſit; cum huiuſmodi Diſpenſatio, nec vtilis, nec neceſſaria, nec rationabilis eſſe poſſit, imò innumera ex huiuſmodi Matrimonijs, ſi diſpenſari poſſent, pullularent ſcandala, & peccata.

44 Quartò, nec diſpenſari poterit ſuper Impedimento erroris Perſonæ, ac defectus conſenſus, quia nec poteſt, nec conuenit diſpenſari, vt quis arctetur inuitus ad Matrimonium ineundum cum Perſona, quã ducere non intendit, cum ipſum Matrimonium ſolo conſenſu perficiatur, vt dicimus infra.

45 Nec tandem diſpenſari poterit ſuper pluralitate Vxorum, vel Maritorum ſimul, quamuis enim antiquo tempore ſuper pluralitate Vxorum fuerit diſpẽſatum, tamen poſt Eccleſiam, & nouam Legem à Chriſto Domino inſtitutam, melius fuit hanc poteſtatem ſuper huiuſmodi pluralitate diſpenſandi fuiſſe Eccleſiæ ſublatam, ob mala, & inconuenientia, quæ ex huiuſmodi Diſpenſatione, ſi fieret, oriri poſſent.

De quibus omnibus infra ſuis locis fuſius agemus, & hic repetere ſuperfluum eſſet.

SVMMARIVM.

1 *Cognatio ſpiritualis quid ſit.*
2 *Cognatio ſpiritualis eſt maior Cognatione carnali, & in quibus conformentur. n. 3.*
4 *Sponſalia contracta per Cognationem ſpiritualẽ diſſoluuntur, ità vt non obligent, nec abſq; Diſpenſatione Apoſtolica adimpleri valent.*
5 *Cognatio ſpiritualis nõ extinguitur, nec etiã morte Perſonæ, qua mediante contracta fuit.*
6 *Cognationis ſpiritualis Impedimentum oritur ex mero Iure Eccleſiaſtico, & non Diuino, aut Naturali.*
7 *Cognatio ſpiritualis hodie inter quos contrahatur, & quid antiquitus obſeruaretur & n. 9.*
8 *Cognatio huiuſmodi contrahitur, tàm ex Sacramento Baptiſmi quam Confirmationis.*
10 *Patrinorum numerus eſt vnus, tàm in Mare, quã in Fœmina, nec poteſt augeri.*
11 *Epiſcopus diſpenſare non poterit, vt maior numerus Patrinorum adhibeatur, nec quod ſint duo eiuſdem ſexus.*
12 *Patrini non ſunt de eſſentia Sacramenti.*
13 *Parochus, ſi adhibeat Patrinos, vltra deſignatos ab ijs, ad quos ſpectat eligere, Puerum de fonte leuari, Cognationem ſpiritualem an omnes contrahant, & n. 14. 16.*
15 *Et quid, ſi non admittat deſignatos à Parentibus, ſed alios eligat.*
17 *Parochus non poteſt repellere Patrinos à Parentibus Baptizandi deſignatos, & alios eligere, niſi faciat cum cauſa.*
18 *Religioſi Clauſtrales non poſſunt eſſe Patrini, niſi fuerint ad Dignitatem Epiſcopalem promoti, & n. 19.*
20 *Patrini inter ſe Cognationem ſpiritualem non contrahunt.*
21 *Vir, & Vxor, alienum Puerum leuantes, non contrahunt; Nec Filij Suſcipientis cum Baptizato.*
22 *Baptizatus, vel Confirmatus, cum Filia, vel Vxore relicta Baptizantis, vel Suſcipientis Cognationem non contrahit. Deferens Puerum baptizandum ad Eccleſiam, vt illum Compatri conſignet, non contrahit Cognationem huiuſmodi.*
23 *Parentes adoptiui Pueri baptizati non contrahunt Cognationem, ſed tantum naturales, licet ſint illegitimi.*
24 *Patrini non contrahunt d. Cognationem, ſi Puer domi valide baptizatus fuerit, licet in Eccleſia ſuſcipiant, vt Cæremoniæ ſupplerentur.*
25 *Cognatio ſpiritualis ex Cathechizatione, ſublata cenſetur per Concil. Trident.*
26 *Cognatio contracta ab vno ex Coniugibus, in aliũ non transfunditur.*
27 *Confeſſor cum Pœnitentibus Cognationem ſpiritualem non contrahit.*
28 *Quià Cognatio ſpiritualis non conſurgit ex collatione Sacramentorum, præter Baptiſmum, & Confirmationem, & n. 29.*
30 *Fidelis ſuſcipiens, ſeù baptizans Filium Infideliũ, cum Parentibus infidelibus Cognationem non contrahit. & n. 46.*
Si verò poſtea baptizentur tunc oritur Cognatio. num. 47.
31 *Patrinus ſuſcipiens Puerum per Procuratorem, an contrahat Cognationẽ ſpiritualẽ, & n. 32. 33.*
34 *Procurator Patrini nomine ſuſcipiens, non contrahit Cognationem, & ſupra, n. 31. & ſeq.*

Et

Et quid ſi Procurator reuocatus fuiſſet, antequã ſuſciperet, nec illi innotuiſſet. n. 36.

35 Patrini ad quid teneantur erga Baptizatos, & Confirmatos, ab ipſis ſuſceptos.

37 Vniuerſitas, quæ per Procuratorem, Infantem ſuſcepit, an dicatur contrahere Cognationem ſpiritualem, & quid vbi ſinguli, n. 38.

39 Baptizans, cuiuſcumq; gradus, & ſexus exiſtat, & baptizet ſolemniter, ſiuè non, ſemper contrahit Cognationem.

40 Extende, etiamſi in caſu neceſſitatis baptizet.

41 Patrini ſuſcipientes in priuato Baptiſmo, non contrahunt, quamquam haberent animum verè exercendi munus Patrini. n. 42.

43 Cognatio ſpiritualis augetur ſuſcipiendo Prolem inimicè, vel in diuerſis Sacramentis, & quibuſuis alijs in caſibus, non tamen augetur ſuſcipiendo diuerſos Filios eiuſdem Perſonæ ex eodem Sacramento.

44 Patrinus ad hoc, vt contrahatur Cognatio ex ſuſceptione Baptizati, debet eſſe & ipſe baptizatus, & in Confirmatione, debet eſſe confirmatus, alias non contrahitur Cognatio ſpiritualis.

Amplia etiãſi Infidelis eſſet Cathecumenus. n. 46.

45 Puer, etiam minor ſeptennio, poteſt eſſe Patrinus, dummodo capax ſit rationis, & intendat gerere munus ſpiritualis Patris.

48 Pontifex difficiliter, imò vix, aut nunquam, diſpenſat à Cognatione ſpirituali Paternitatis.

49 Patrini debent ſuſcipere Baptizatum de manu Baptizantis, & non de manu alterius ex eis, ad hoc vt oriatur Cognatio.

50 Sufficit tamen, vt porrigant Baptizanti, licet poſtea non ſuſciperent.

51 Patrinus debet tenere Puerum, nec ſufficit vt adſiſtat, vel pro eo reſpondeat, aut paulisper digito tangat, nec ſi Puerum ante Baptiſmum ſuper Fontem teneat.

52 Sufficit vt illum tangat, licet veſtibus contectus ſit.

53 Nec requiritur, quod reſpondeat.

54 Intentio expreſſa, vel tacita, præſtandi munus Patrini, & ſuſcipiendi, requiritur, aliàs non oritur Cognatio.

55 Intentionem habente Patrino agendi id quod Eccleſia facit, licet non haberet intentionem, vt non efficiatur Compater nihilominus Cognatio oritur.

55 Suſcipiens filium Petri, putans fuiſſe filium Pauli, cum neutro contrahitur Cognatio.

57 Debiti petitionem Cognatio ſpiritualis non impedit, ſi alter ex Coniugibus contrahat ex ignorantia facti, aut Iuris, ſecus ſi ignorantia non adſit.

58 Debiti petitio non impeditur, ſi alter ex Coniugibus filium cõmunẽ, vel alterius tantum baptizet, vel ſuſcipiat in caſu neceſſitatis. & n. 59 60. & 61. Secus ſi faciat extra caſũ neceſſitatis n. 63. 64.

62 Neceſſitatis articulus quando dicatur adeſſe.

65 Limita tamen, vt impediatur per huiuſmodi Cognationem ignoranter contractam, quando adeſſet aliqua alia cauſa ex lege, qua non teneretur reddere, veluti bimeſtre poſt Deſponſationem.

66 Pœna priuationis petitionis debiti non indiget Iudicis declaratoria, & de ratione. n. 67.

68 Si alter ex Coniugibus malitiosè Cognationem contraxiſſet, vt alterum in debiti redditione defraudaret, nõ ſunt eo caſu Coniuges ſeparãdi. n. 70

69 Et quid ſi ambo conſentirent in ſucceſſione Filij, an ſit ſeparandi.

71 Ab Impedimento petendi debitum, orto ex Cognatione ſpirituali, Epiſcopus diſpenſare poteſt.

72 Ab Impedimento Cognationis ex Compaternitate orto Summus Pontifex, ex aliqua iuſta cauſa facile diſpenſat, etiam leui.

73 Ab Impedimento Paternitatis, vel Maternitatis diſpenſat difficillime, ſcilicet, vt contrahatur cum Filio leuato ex ſacro Fonte, vel in Confirmatione tento, & de ratione, ſed in caſu vrgenti conceditur Diſpenſatio. n. 74.

75 Occidens Patrem ſpiritualem punitur, ac ſi Patrem naturalem occidiſſet.

76 Pater ſpiritualis non poteſt vocari in Ius ſine venia.

77 Pater ſpiritualis tenetur alimentare Filium ſpiritualem, & è contra.

78 In Diſpenſatione ſuper Impedimẽto Paternitatis ſeruantur ſolemnitates ſeruari ſolitæ in Diſpenſatione ſuper primo, & ſecundo gradu Conſanguinitatis, & quæ ſint, & n. 80.

79 Diſpenſatio in forma Pauperum, quando conceditur, & quæ debet ſeruare petens.

80 Cauſæ Impedimenti ſunt exprimendæ in Supplicatione petitionis Diſpenſationis.

81 Si eſſet dubium vtrum adſit, necne, Impedimentum Cognationis huiuſmodi, quid ſit exprimendum in Supplicatione, & Diſpenſatione.

82 Impedimentum ſi ſit occultum.

De Impedimento Cognationis Spiritualis, & an, & quando ſuper ea diſpenſetur.

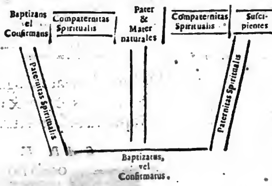
C A P. V.

1 COGNATIO ſpiritualis eſt quędam Perſonarum propinquitas, ex ſtatuto Eccleſiæ conſurgens per ſuſceptionem Sacramẽtorum Baptiſmatis, & Confirmationis, Matrimonium impediens, & contractum dirimens, quatenus ante il-

lud contracta ſit; *cap. Veniens 6. de Cognat. ſpir. in 6. Gloſſa, in cap. Nedum primo, eodem Titulo, verbo, Spiritualem*, Sanchez *lib. 7. Diſp. 54. à nu. 1. vſq; ad num. 8.* Laymanus *Theol. mor. lib. 5. tract. 10 part. 4. cap. 8. n. 1.* Trulleck. *lib. 7. cap. 9. Dub. 8. n 4. tomo*
2 3. Eſtq; maior, & fortior Cognatione carnali, *cap. Pitatium 2. Cauſa 30. queſt. 3. Gloſſa in d. cap. pr. de Cognat. Spirit. in 6. d. §. Spiritualem*; et cum iſta ſpiritualis debeat, in
3 quantum poteſt, conformari cum Cognatione naturali, & carnali, ſicut per naturalem Generationem homo formatur, & naſcitur, & poſtea corporaliter roboratur, ita per Sacramentum Baptiſmi homo reformatur, & renaſcitur, & per Confirmationis Sacramẽtum roboratur; & adeò afficit, vt per huiuſmodi Cognationem
4 Sponſalia antea contracta diſſoluantur, itaut nec obligent, nec poſſint, abſq; Diſpenſatione Apoſtolica, adimpleri, Laymanus *d. cap. 8. nu. 6.* Sanchez *d. Diſp. 54. n. 5.* Auerſa *de Matr. quæſt. 16. ſect. 2. verſ. Habet conſequenter*; imò nec morte Perſonæ, qua mediante contracta fuit, extinguatur, Sanchez *l. c. n. 8.*

6 Dixi, Ex Statuto Eccleſiæ conſurgens, quia hoc impedimentum non oritur Iure Naturali, aut Diuino, ſeu ex ipſa dictorum Sacramentorum inſtitutione, ſed ex mero Iure Eccleſiaſtico, ob reuerentiã, quæ debetur Baptizãti, ac Patrinis, qui Patres ſpirituales dicuntur, & fuit primò inſtitutum in Concilio Niceno (*an. 21.* & creditur ex Apoſtolorum traditione dimanatum, & fuit poſtea ab alijs Pontificibus, & Concilijs, confirmatum, & habetur in Iure Canonico per plura Capita, & præcipuè *tota cauſa 30 quæſt. pr. de Cognat. ſpir. & libro 4. titulo 3.* vide Couarruu. *tomo pr. part. 2. cap. 6. §. 4. n. 1.*

7 Antiquo tempore inter plures Perſonas hæc Cognatio contrahebatur, quia, vltra Paternitatem, & Compaternitatem, quæ adhuc vigent, erat etiam Fraternitas, & ſi per vnum ex Coniugibus contracta fuiſſet Cognatio, in alium transfundebatur; at per Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 2. de Reformatione Matrimonij.* Fratenitas ſublata fuit, & ita reſtrictũ Cognationis ſpiritualis Impedimentum, vt inter alias Perſonas non contrahatur, niſi inter ſolos Baptizantem & Baptizatum, & inter ipſum Baptizatum & Patrinos; & hęc Paternitas eſt; Et vlterius inter Patrem & Matrem Baptizati & Baptizantem, & inter ipſos Parentes carnâles Baptizati & Patrinos; & hæc Compaternitas dicitur;
8 Et idem procedit, ſiuè ex Baptiſmo, ſiuè ex Confirmatione, contrahatur, vt in infraſcripta figura exemplificatur;

9 At quia, poſt dictum Concilium, adhuc ſuper intelligẽtia dicti Decreti, plura oriebantur dubia, ob quæ, innumeris ſcrupulis Chriſtifidelium mentes angebantur, Sanctæ Memoriæ Pius V. per ſuam peculiarem Conſtitutionem, quæ Incipit, *Cùm illius vicem*, Datam Romę apud S. Petrum Anno Salutis Dom. 1566. Quarto

Quarto Cal. Decembris, declarauit inter alias Perſonas, in Decreto Concilij non expreſſas, Cognationem non contrahi, vt ex ipſius Conſtitutionis tenore, qui hic ſubijcitur.

Pius Epiſcopus Seruus Seruorum Dei; Ad Perpetuam rei memoriam;

Cum illius Vicem, licet minimè ſuffragantibus meritis, geramus in Terris, de cuius vultu prodit iudicium, & vident oculi æquitatem, officij noſtri debitam proſequimur actionem, ſic obſcuros Sacrorum Canonum ſenſus ita aperire ſtudemus, vt pijs Chriſti fidelium mentibus nulla dubitandi occaſio relinquatur; Sanè licet ex eo, quòd in Concilio Tridentino decretum fuerit, Cognationem Spiritualem inter eos tantùm contrahi, qui Baptizatum ſuſcipiunt de Baptiſmo, ac Baptizatum ipſum, & illius Patrem, & Matrem; necnon Baptizantem, & Baptizatum, Baptizatiq; Patrem, & Matrem; in reliquis Perſonis, quæ per antiquos Canones, occaſione Cognationis huiuſmodi, contrahere probibebantur, omne Impedimentum ſublatum eſſe videatur, adhuc tamen ab aliquibus dubitari accepimus, an ſaltem Impedimentum Cognationis Spiritualis huiuſmodi, inter Maritum, vel Vxorem Suſcipientis, & Baptizatum, nec non inter Maritum, vel Vxorem Suſcipientis, & Patrem, ac Matrem Baptizati, vigeat, propterea, quòd prohibitum de vno Coniuge, de altero etiam probibitum eſſe videatur; Nos Piarum mentium quieti, & Matrimonij fauori [quantum ex alto nobis permittitur] conſulere volentes, à præciſis verbis Concilij minimè diſcedendum in præmiſſis eſſe cenſuimus, & propterea nullum amplius Impedimentum, ratione Cognationis huiuſmodi, ſubeſſe decernimus, & declaramus, quominus inter dictos Maritum, vel Vxorem Suſcipientis, & Baptizatum, Baptizatiq; Patrem, & Matrem, & quaſcumq; alias Perſonas, tam ex parte Suſcipiẽtis, quàm Baptizantis, & Baptizati, in d. Concilio nominatim non expreſſas, Matrimonium liberè, & licitè contrahi poſſit, & ita ab omnibus iudicari debere mandamus, atq; ſtatuimus: Decernentes irritum, & inane, ſi quid ſecus a quoquã, quacumq; Dignitate, Auctoritate, & Poteſtate, prædicta contigerit iudicari; Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, alijſq; contrarijs quibuſcumq; Volumus autem quòd præſentes Literæ in Cancellaria noſtra Apoſtolica, & Acie Campi Floræ, de more publicentur, & inter Conſtitutiones perpetuò valituras deſcribantur; Et quia difficilè fieret præſentes ad ſingula quæque Loca deferri, quòd earum tranſumptis manu alicuius Notarij ſubſcriptis, & Sigillo alicuius Prælati munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ; Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ Declarationis, Decreti, Mandati, Statuti, & Voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurũ; Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Domini 1566. Quarto Calendas Decembris; Pontificatus noſtri Anno Primo.

10 Inſuper, ne huiuſmodi Cognatio nimis
propagaretur, idem Concilium *l. c.* refrenando numerum Patrinorum, ſtatuit, vt vnus tantùm, ſiuè Vir, ſiuè Fœmina, iuxta Canonum inſtituta, vel ad ſummum, vnus, & vna Baptizatum de Fonte ſuſcipiant, quia cum hęc ſpiritualis Cognatio, in quantum poteſt, conformari debeat cũ Cognatione naturali, ſiuè corporali, ſicut Homo generari non poteſt niſi ex vno Mare, & ex vna Fœmina, ſic ſuſcipere prohibentur plures Viri, prout & plures Fœminæ, Zerola *in Praxi Epiſc. verbo Baptiſmus, n. 5.* vnde cum ita ſit à Concilio
11 diſpoſitum, non poterit Epiſcopus, tanquã inferior, diſpenſare, vt duo, vel plures Viri, ſeù Fęminæ, poſſint ſimul ſuſcipere, Sanchez *lib. 7. Diſp. 57. nu. 7.* Reginald. *lib. 31. cap. 20. n. 154.* Bonaccina *de Matr. quæſt. 3. puncto 5. §. 2. n. 33.* Trullenck. *lib 7. cap. 9. Dub. 8. n. 25.* prout nec diſpenſare poterit, vt adhibeantur Patrini, plures duobus diuerſi ſexus, vt benè idem Reginald. *l. c.* Ipſi tamen Patrini non
12 ſunt de eſſentia Sacramenti, Sotus 4. *Diſtinct. 7. quæſt. vnica, artic.* 0. Barboſa *de Off. & Poteſt. Epiſcopi, Alleg. 30. nu. 33.* Auerſa *de Matrim. quæſt 16. sect. 2. verſ. Videtur,* quamuis non ſine peccato omitti, doceat idem Barboſa *in Collect. ſuper Conc. ad ſeſſ. 24. cap. 2. n. 9.*

Statuit itidem idem Concilium *l. c.* Parochum baptizaturum debere diligenter
13 ſciſcitari ab ijs, ad quos ſpectabit, quem, vel quos, ad Puerũ de Fõte ſuſcipiendum, elegerint, eumq; vel eos tantum admittat; quòd ſi alij, vltra deſignatos, Baptizatum tetigerint, Cognationem ſpiritualem non contrahant.

14 Ex dictis infertur, primo, non contrahere Cognationem eos, qui, vltra deſignatos à Parentibus & à Parocho, Puerum ſuſciperent, quia hi deſignati non ſunt, imò vltra deſignatorum numerum ſunt, Sanchez *lib. 7. Diſp. 57. n. 8. & n. 12.* Gutierez *de Matrim. cap. 100. n. 7.* Coninck. *de Sacramentis, tomo 2. quæſt. 32. num. 38.*

15 Quòd ſi Parochus deſignatos à Paren-
tibus non admitteret,ſed alios deſignaret,
licet caſu prætereuntes, hi Cognationem
cõtrahent; ſic re maturè, ac doctè diſcuſ-
ſa reſpondet Ludouicus Beia *in Reſp. Ca-
ſuum Conſcientiæ, part. 2. caſu* 4. qui eſt pri-
mus ex propoſitis die 25. Ianuarij An-
ni 1583.
16 At eo caſu,quo Parentes,vel alij,ad quos
Pueri cura incumbit, duos Patrinos deſi-
gnâſſent , & Parochus eos, vnà cum alijs,
admitteret , omneſq; ſimul Puerum tan-
gerent, probabilius eſt ſolos deſignatos à
Parentibus contrahere, ſi & ipſi Puerum
tetigerint; ita docent Sanchez *d. Diſp.* 57.
n. 16. Bonaccina *de Matrim. quæſt.* 3. *puncto*
5. §. 2. *n.* 27. Trulleuck. *d. dub.* 8. *n.* 22.
quia Parochi officium non eſt deſignare
17 Patrinos, quando Parentes , vel alij, ad
quos ſpectat, deſignarunt, niſi tamen Pa-
rochus dictos Patrinos repelleret iuſtè,vt
quia eſſent Pœnitentes publici, donec, pe-
racta Pęnitentia,fuerint reconciliati,Pon-
tius *de Matrimon. lib. 7. cap.* 37. *n.* 5. vel A-
poſtatæ,Hæretici,Facinoroſi,moribus in-
fames; Laymanus *lib.* 5. *tract.* 2. *cap.* 9. *nu.*
2. Barboſa *in Collect. Concilij ad ſeſſ.* 24. *d. Re-
form. Matrimonij, cap.* 2. *n.* 13. vel Muti,*cap.
Paruuli*,74. *de Conſacratione, Diſt.* 4. Barboſ.
18 *l.c.* vel Abbates, aut Monaci, ſeù Religio-
ſi Clauſtrales, *cap. Non licet Abbati* 103. *de
Conſecrat. diſt.* 4. Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 60. *n.*
21. Bonaccina *l. c. n.* 23. Pontius , & Lay-
manus *ll.cc.* Excipe tamẽ Religioſos Clau-
ſtrales, qui ad Dignitatem Epiſcopalem
promoti eſſent, Sanchez *in Præceptis Deca-
logi tomo* 2. *lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 24. Barboſ. *in d.
Collectanea l. c. n.* 14. quia prædicti omnes
[his vltimis exceptis] licitè tenere prohi-
bentur, quamuis,ſi teneant, Cognationẽ
contrahant ; vnde cum ſint prohibiti ſu-
19 ſcipere ,habentur perinde, ac ſi deſignati
non fuiſſent, & iuſtè repelli poſſunt, San-
chez, Bonaccina, & Trulleuck. *ll. cc.*
20 Infertur ſecundo non contrahere inter
ſe Cognationem ipſos Patrinos, Sanchez
lib. 7. *Diſp.* 54. *n.* 12. Bonaccin. *d.* §. 3. *n.* 4.
Trullenck. *d. Dub.* 8. *n.* 5.
21 Tertiò, Vir, & Vxor , qui alienum Pue-
rum ſimul ſuſcipiunt,Cognationem non
contrahunt, Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 57. *nu.* 5.
Bonaccina *de Matrim. d. puncto* 5. §. 2. *n.* 6.
Coninck. *de Sacramentis d. Diſp.* 32. *Dub.* 2.
concluſ. 2. *n.* 24. Trullenck. *l. c.* quia Patri-
ni inter ſe Cognationem nõ contrahunt.
Quartò, nec Filij Suſcipientis cum Ba-
ptizato; & ſic fuiſſe à Sacra Congregatio-
ne deciſum ; refert Barboſa *d. Alleg.* 30.
nu. 56.
22 Quintò , nec Baptizatus, vel Confirma-
tus cum Filia , vel Vxore relicta Baptizã-
tis , Suſcipientis, vel Confirmantis , Lay-
manus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 8. *n.* 1.
vbi concludit,poſſe Patrem Baptizati eã-
dem relictam ducere in Vxorem.
Sextò , nec Mulier , quæ Puerum bapti-
zandum defert ad Eccleſiã , vt illum Cõ-
patri conſignet,nec in actu Baptiſmi Pue-
rum tangit, Barboſa *in Coll. Concilij, ſeſſ.* 24.
cap. 3. *n.* 44. vbi refert, ſic fuiſſe à S. Con-
gregatione deciſum.
23 Septimo , nec Parentes adoptiui , ſed
tantùm Parentes naturales Baptizati, quã-
uis hi illegitimi ſint , Cognationem
contrahunt, Sanchez *d. Diſp.* 54. *n.* 16. Re-
ginaldus *l. c. nu.* 150. Barboſa *d. alleg.* 30.
nu. 54.
24 Octauò , nec Patrinus , qui Puerum ,
iam domi validè baptizatum, in Eccleſia
ſuſcipit, Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 62. *nu.* 5. Bo-
naccina *de Matr. quæſt.* 3. *puncto* 5. § 2. *n.* 9.
Coninck. *Diſp.* 30. *Dubio* 3. *n.* 24. & per De-
cretum Concilij ſupra relatum , cenſeri
25 ſublatum Cathechiſmum,nempè Cogna-
tionem quandam ſpiritualem ex Cathe-
chizatione ortam , affirmant Io: Valerus
Diff var. Fori, verbo Baptiſmus, Diff. 2. *n.* 3.
Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 10. *n.* 10. & plures alij,
quos refert Trulleuck. *d Dub.* 8. *nu.* 29.
ſi tamen dubitaretur, an primus Baptiſ-
mus validus eſſet , aliter dicendum foret,
per ea, quæ ſubiungemus , tenetur tamen
Parochus adnotare in Libro,quod Patri-
ni fuerint in ſolo Cathechiſmo, eò quod
Puer fuit domi baptizatus , iuxta doctri-
nam Sanchez *n.* 13. *l. c.*
26 Nono , nec Cognatio contracta ab vno
Coniugum,transfundetur in alterum , vt
diximus, & docent Sanchez *lib.* 7. *Diſp.*
54. *n.* 11. Barboſa *Alleg.* 30. *n.* 56.
27 Decimo , nec contrahit Confeſſor cum
Pœnitentibus ſuis, licet etenim *cap. Omnes*
8. *cauſa* 30. *quæſt. pr.* habeantur verba Sim-
maci Papæ; *Omnes, quos in Pænitentia accepi-
mus,ita Filij noſtri ſunt,ſicut quos, vel nobis ſu-
ſcipientibus , vel trinea merſionis vocabulo mer-
gentibus vnda Sacri Baptiſmatis regeneraui*; Et
cap. Non debet 10. *d. quæſt. pr.* refertur ex
Cœleſtino Papa ; *Epiſcopus , vel Præsbiter ,
qui commiſcetur cum Mulieribus , quæ
ei ſua peccata confeſſæ fuerunt , ſi forte
[quod abſit] contigerit , ſic pæniteat , quo-
modo de Filia ſpirituali ; Epiſcopus quin-
decim annis , Præsbiter duodecim , & de-*

po-

ponatur, ſi tamen in conſcientiam Populi
28 *deueneris*; nihilominus certum eſt hu-
iuſmodi Cognationem ſpiritualem non
inſurgere ex collatione aliorum Sacra-
mentorum, præter Baptiſmum, & Confir-
mationem; idq; apertè colligitur *ex cap.*
Quamuis, vltimo de Cognatione ſpirituali, in 6.
& latè probat Laymanus *lib. 5. tract. 10.*
part. 4. cap. 8. n. 9. & nouiſſimè Verricell.
de Miſſionib. Apoſtolicis, quæſt. 162. Dub. 5.
n. 37. vbi expreſsè docet, quod, quamuis
29 antiquo tempore, huiuſmodi ſpiritualis
Cognatio adeſſet, tamen ex generali con-
ſuetudine eſſe iam abolitam.

30 Nec Fidelis Baptizans, vel ſuſcipiens Fi-
lium Infidelium, cum ipſis Parentibus In-
fidelibus contrahet Cognationem; San-
chez *lib. 7. Diſp. 60. n. 14.* Barboſ. *in d. Coll.*
Concilij ad d. ſeſſ. 24. cap. 1. n. 24. & nos in-
fra latius dicemus.

31 Magna eſt, & valdè difficilis quæſtio in-
ter Doctores, an Patrinus Cognationem
contrahat per Procuratorem, & quis ex
ipſis, an ſcilicet Principalis, vel Procura-
tor, illam contrahat; in qua re plerique
ſentiunt, nec Principali, nec Procuratori
acquiri; ita Sotus *4. Sent. diſt. 42. art. 2. col.*
vltima, Couarruu. *tomo pr. 2. parte, cap. 6.*
§. 4. n. 6. Nauarrus *lib. 4. conſil. Titulo de*
Cognat. Spir. conſ. 2. in prima edit. Diana *part.*
4. tract. 4. reſol. 2. Sanchez *lib. 7. diſp. 59.*
n. 4. Reginaldus *d. cap. 20. nu. 156.* Filiuc-
cius *tom. pr. tract. 10. cap. 5. n. 192.* & alij,
quos refert Trullenck. *l. c. nu. 33.* Ratio
32 eſt quia ad contrahendam huiuſmodi ſpi-
ritualem Cognationē neceſſaria eſt realis
actio tāgēdi Baptizatū, quę tūc non fit per
Principalē, ſed per Procuratorē, qui tamē,
quamuis tangat, non ſuo nomine tangit,
nec intendit nomine ſuo exercere Patrini
munus; vndè nec ſibi, nec Principali Co-
gnationē acquiri, ſētiūt præcitati Doctores,

33 His tamen non obſtantibus probabilius
exiſtimo principali Cognationem acqui-
ri; ita expreſsè, docent Pontius *de Ma-*
trim. lib. 7. cap. 39. n. 10. Leo *in Theſ. Fori*
Ecleſ part. 2. cap. 9. nu. 63. & nu. 64. Co-
ninck. *de Sacramentis diſp. 32. dub. 2. nu. 40.*
Laymanus *Theol. mor. d. cap. 8. n. 6.* Marius
Antoninus *var. reſol. lib. pr. reſol. fin. 112.*
caſu 25. Bonaccina *de Matrim. quæſt. 3. pun-*
cto 5. §. 2. n. 34. Stephanus à S. Gregorio
de Vinculis Diu. Piet. cap. 105. n. 9. Zerola
in Praxi Epiſc. verbo Baptiſmus num. 4. Trul-
lenck. *lib. 7. cap. 9. dub. 8. n. 23. tom. 3. l. c.*
& plures alij, quos refert Sanchez *d. diſp.*
59. n. 12. & ſic fuiſſe à S. Congregatione
deciſum, referunt Franciſcus Leo, Pon-
tius, & Bonacc. *ll. cc.* Ratio eſt, quia is, cu-
ius nomine alter è ſacro Fōte ſuſcipitur,
verè Patrinus efficitur ex communi Fide-
lium perſuaſione, & conſuetudine; item
& quia Eccleſia non permitteret iſtum
modum ſuſcipiendi per Procuratorem,
nec Baptiſmum ſine verò Patrino admi-
niſtrari; item quia omnis actus per Procu-
ratorem prętari poteſt, niſi expreſsè pro-
hibeatur, *l. prima, §. Rurſus, ff. de Procurat.*
& qui per alium facit, perinde eſt, ac ſi per
ipſum faceret, *Regula, Qui facit 72. de reg.*
Iuris in 6. Rota coram Pænia *deciſ. 15. nu.*
25. Pariſ. *de Reſignat. Beneſ. lib. 7. quæſt. pr.*
n. 58. & de Confid. quæſt. 28. n. 83. Mando-
ſius *ad Reg. Cancell. Regula 30. de Idiom. quæſt.*
pr. n. 11. nec poteſt ſubſiſtere, vt Procu-
34 rator, qui alieno nomine ſuſcipit, contra-
hat ipſe Cognationem, quia cum non in-
tendat ſuo nomine ſuſcipere, actus non
operatur vltrà intentionem agentis, *l. non*
omnis, ff. Si certum petatur, cap. Quemadmo-
dum 25. de Iur. Iur. Gratianus *diſcept. forēſ.*
cap. 800. n. 12. Salas *de Legib. diſp 20. ſect.*
6. n. 67. verſ. Quartò probat, Mantica *de Co-*
niect. lib. 4. titulo 2. n. 4. Donatus Antonius
de Mariuis *Reſol. quotid. lib. pr. cap. 431. nu.*
7. Addo Patrinum fieri Fideiuſſorem Ba-
ptizati apud Deum, & teneri eundem Ba-
35 ptizatum admonere, vt Caſtitatem cuſto-
diat, Iuſtitiam diligat, Charitatem teneat,
necnon ipſum Orationē Dominicam, &
Symbolū Fdei edocere, vt diſponitur *cap.*
Vos ante omnia 105. de Conſecr. diſt. 4. Fide-
iuſſio autem per Procuratorem pręſtari
poteſt, Bartol. *in l. Si fraudator, nu. 1. ff. de*
his, quæ in fraudem Credit. Si tamen, antequā
36 Procurator ſuſcepiſſet, fuiſſet à Principali
reuocatus, quamuis dicta reuocatio Pro-
curatori non innotuiſſet, docet Sanchez
l. c. n. 8. non contrahi Cognationem à di-
cto Principali, quia conſenſus in iſtis acti-
bus requiritur, vt ſit verus, perſeuerans,
& non fictus.

37 An autem cōtrahatur Cognatio ab Vni-
uerſitate, ſi conſtituat Procuratorem ad
ſuſcipiendum, dicendum eſt, vti Vniuerſi-
tatem contrahere non poſſe, quia eſt Per-
ſona ficta, & incerta, & propterea eſt hu-
iuſmodi Cognationis expers, vt benè
Sanchez mox citandus; an verò Conſti-
tuentes contrahant, vti ſinguli, ſunt opi-
38 niones, ſed verius eſt, nec vti ſingulos
contrahere, vt, pluribus citatis, docent
Sanchez *d. Diſp. 59. nu. 7.* Merolla *tomo 3.*
Diſp. 6. cap. 3. dub. 11. nu. 154. & faciunt

dicta

diſta per Donat. Ant. de Marinis *Reſ.*
quotid. lib. pr. cap. 96. n. 4.
39 Porrò maxima eſt differentia inter Ba-
ptizātem, & Patrinos; ille etenim, ſiuè ſit
Maſculus, ſiuè Fœmina, ſiuè Clericus,
ſiuè Laicus, ſiuè baptizet ſolemniter, ſiuè
40 non ſolemniter, & quamuis in caſu neceſ-
ſitatis baptizet, Cognationem ſemper cō-
trahit; Nauarrus *in Man. cap. 22. n. 40. verſ.*
Interrogatus, Sanchez *lib. 7. diſp. 57. nu.* 10.
Laymanus *lib. 5. tract. 10. part 4. cap. 8. n.*
5. quaſt. 3. Stephanus à S. Gregorio *de Vin-*
culis Diu. Piet. lib. 3. cap. 105. n. 7. Bonacc.
de Matr. quaſt. 3. puncto 5. §. 2. n. 11. Trul-
lenck. *d. dub. 8. n. 11.* Filiuccius *tomo prim.*
tract. 10. part. 2. cap. 5. n. 197. quia Iura,
quæ Cognationem inducunt, abſolutè
loquuntur de Baptizante, nullum exci-
41 piendo; Patrini verò Cognationem tantū
contrahunt in Baptiſmo ſolemni in Ec-
cleſia facto; vnde ſi Puer domi baptiza-
retur, & deinde Cęremoniæ ſupplerentur
in Eccleſia, nullam contraherent Cogna-
tionem, Rebuff. *in Praxi Benef. Regul. de*
Diſpenſ. in gradib. probib. Gloſſa 5. num. 24.
Sanchez *lib. 7. diſp. 62. nu.* 14. Bonaccina
n. 9. & n. 10. Filiuccius *d. n.* 197. Stephanus
à S. Greg. & Trullenck. *ll. cc.* Pontius *lib.*
6. cap. 11. n. 1. 2. Diana *part 3. tract. 4. re-*
ſol. 260. verſ. Sed ego, Auerſa *de Matr. q. 10.*
ſect. 3. verſ. Sed tandem, & ſic fuiſſe à Sacra
Congregatione deciſum, referunt Fran-
ciſcus Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part. 2. cap.*
9. 70. & Pyrrhus Corrad. *in Prax Diſpenſ.*
Apoſt. lib. 8. cap. 8. nu. 6. quicquid in con-
trarium doceat Garcia *de Benef. part. 8. cap.*
6. à n. 46.
42 Amplia, vt nec Cognationem contrahat
Suſcipiens in priuato Baptiſmo, quamuis
verè habuiſſet animum exercendi munus
Patrini, quia, vt benè docent Sanchez, &
Trullenck. *ll. cc.* illa intentio non efficit,
vt actus ille ſit cæremonialis; ſi tamen
dubium eſſet, an Baptiſmus fuiſſet vali-
dus, vnde ſub conditione iteraretur, præ-
ſumi deberet pro Impedimento, quia
cum non conſtet primum fuiſſe validum,
imò in eo dubio iteratus fuerit ſub con-
ditione, poteſt eſſe, vt non primus, ſed ſe-
cundus validus ſit, & proinde in eo dubio
præſumi debet, fuiſſe ortum Impedimen-
tum, ita Sanchez *lib. 7. Diſp. 62. n. 6.* Bo-
nacc. *d. § 2. num.* 10. Trullenck. *d. Dub.*
8. n. 27.
43 Et ſicut Cognatio carnalis ex multipli-
ci Gradu augetur, ita hęc ſpiritualis; quia
ſi alter alterius Prolem inuicem ſuſcipiāt,
vel in diuerſis Sacramentis, nempè Ba-
ptiſmi, & Confirmationis, eundem, vel
alterum eiuſdem Perſonæ Filiū, quis ſu-
ſcipiat, duplicabitur Cognatio; at ſi quis
plures eiuſdem Perſonæ ſucceſſiuè Filios
in eodem Sacramento teneret, non auge-
retur Cognatio, ſicut nec Conſanguinitas
augeretur ex copula cum eadem Perſona
pluries repetita; vide Garcia *de Benef. part.*
8. cap. 3. n. 78. Pyrrhum Corradum *d. cap.*
8. n. 16. & propterea ſtylus Curiæ ita ſe
habet, vt ſi quando petatur Diſpenſatio
ſuper Compaternitate, ſufficiat exprimi,
quòd Orator Oratricis Prolem, ex alio
verò ſuſceptam, tenuit; denotandò expreſ-
ſe per illud verbum, Prolem, quod, quot-
cumq; fuerint Filij, quos Orator tenuit,
vnicum inſurgit Impedimentum.

Cæterùm ad hoc, vt ſpiritualis hæc Co-
gnatio contrahatur, plura neceſſaria
ſunt.
44 Primò enim requiritur, vt Patrinus, qui
adhibetur in Baptiſmo ſit baptizatus, & ſi
ſuſcipiat in Confirmatione, ſit ipſe con-
firmatus; ita Sanchek *lib. 7. diſp. 60. n. 7.*
& n. 20. Coninck. *Diſp. 32. dub. 2. concluſ.*
3. nu. 25. Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 40.*
n. 2. Bonaccina *de Matrim. quaſt. 3. puncto*
5. §. 2. n. 19. Laymanus *Theol. mor. lib. 5.*
tract. 10. part. 4. cap. 8. n. 2. Barboſa *de off.*
& poteſt. Epiſc. alleg. 3. n. 34. & quamuis
45 Patrinus ſit puer, etiam ſeptennio minor,
ſuſcipere poteſt, dummodo vſum rationis
ad mortale peccatum committendum
habeat, & intendat munus ſpiritualis Pa-
tris gerere, ſecundum Eccleſiæ conſuetu-
dinem, Sanchez *lib. 7. diſp. 61. à n. 3.* Bo-
naccina *l. c. n.* 17. Barboſa *d. Alleg. 30. nu.*
38. Stephanus à S. Gregorio *d. cap. 105.*
n. 10. nec refert ſi Patrinus ſit minor æta-
te Baptizati, Saytus *in Florib. tit. de Cognat.*
ſpirit. deciſ. 3. Sanchez *lib. 7. Diſp. 61. n. 3.*
Barboſa *in d. Coll. l. c. n. 15.* vnde cum re-
quiratur, vt Patrinus ſit baptizatus, vel
reſpectiuè cōfirmatus, ſequitur, quod In-
fidelis, ſuſcipiendo, vel baptizando, nullā
contrahit Cognationem, quia non ſubij-
citur Eccleſiæ, ex cuius Lege, & intentio-
ne Cognatio contrahitur, vt concludunt
Sanchez *d. diſp. 60.* Bonaccina *n. 19.* & alij
præcitati Doctores *ll. cc.* Idq; verum eſt,
46 quamuis Infidelis eſſet Cathecumenus,
quia adhuc non eſt baptizatus, nec eccle-
ſiaſticis Conſtitutionibus obligatus, vt
bene Sanchez *l. c. n. 9.* imò [vt diximus
n. 30.] ſi Fidelis baptizet, aut ſuſcipiat Fi-
lium Infidelium, nullam cum Parentibus
Ba-

Baptizati, vel Suſcepti contrahit Cogna-
tionem, Sanchez *Diſp.* 60. *n.* 14. Barboſa
in Coll. Concilÿ ad ſeſſ. 24. *de Reform. Matri-
monÿ, cap.* 2 *n.* 24. Laymanus *d. cap.* 8. *n.* 2.
Ratio eſt, quia ſpiritualis Cognatio eſſe
debet intrà duos terminos, quorũ vterq;
huius relationis capax ſit; cùm itaq; non
baptizatus, nequeat eſſe Compater, ſiuè
Cognatus ſpiritualis, ita nec Fidelis, Filiũ
Infidelium baptizãs, Cognatus eis cenſeri
47 poteſt; quòd ſi Parens Prolis baptizatæ,
poſtea Sacramentum Baptiſmi ſuſcipiat
probabilius eſt cõtrahere Cognationem,
quia impedietur à Nuptijs cum Perſona
baptizante, vel confirmante, & Patri-
nis Filij ſui, iuxta doctrinam Coninck. *l.
c. n.* 27. Laymani *n.* 3. *l. c.* Ratio eſt, quia,
ſecundum Iuris diſpoſitionem, ſpiritualis
Cognatio, immediatè quidem, contrahi-
tur tantùm inter Baptizantem, & Baptiza-
tum; mediantè verò, ac conſequẽter, ſpe-
ctato Iure antiquo, redundat in carnales
Filios Baptizantis, & Iure etiam nouo, in
carnales Parentes Baptizati, cùm primum
hi huius Cognationis ſint capaces; & ob
48 id longè difficiliùs, imò vix, aut nunquã,
Pontifex diſpenſat in ſpirituali Cogna-
tione Paternitatis, vt benè animaduerũt
Coninck. *Diſp.* 33. *dub.* 5. *n.* 44. & Layma-
nus *l. c. n.* 3.

49 Secundò requiritur, vt Patrini Puerum
ſuſcipiant de manu Baptizantis; nàm ſi
Compater eum de manu Commatris, vel
Commater de manu Cõpatris ſuſciperẽt,
Cognationem non contraherent, quia
non ſuſciperẽt è ſacro Fonte, vt benè Sã-
chez *lib. diſp.* 56. *n.* 3. Stephanus à S. Gre-
gorio *d. cap.* 105. *n.* 8. Trullenck. *l. c. nu.*
10. Si quis tamen, cum fuerit à Parentibus
deſignatus, ipſum Infantem Sacerdoti
50 porrigat, vt in ſacrum Fontem mergat,
vel poſt ipſam immerſionem, Puerum è
manu Sacerdotis protinus ſuſcipiat etiãſi
in ipſo actu Baptiſmi Puerum nõ tangat,
nihilominus Cognationem contrahit,
quia eadem ratio militat in porrigente,
ac in ſuſcipiente, dummodò immediatè
in ipſo actu, vel ante, vel poſt actum Ba-
ptiſmi, illicò tangatur; videtur enim, per
huiuſmodi continuationem, vnicus actus;
& ita fuiſſe à Sacra Congregatione deci-
ſum die 27. Septembris 1601. refert idem
Barboſa *in Collect. Concilÿ, verbo, Cognatio Spi-
ritualis ad ſeſſ.* 24. *cap.* 2. *n.* 43. vide Pirrhũ
Corrad *in d. Praxi l. c. n.* 8.

51 Tertiò requiritur, vt Patrinus Puerum
formaliter, ac verè teneat, ſeù tangat, vn-
de non ſufficit ſi aſſiſtat, vel pro Puero
ſimpliciter reſpondeat, nec ſi Puerum an-
te Baptiſmum ſuper Fonte teneat, vel per
actum momentaneum, cum extremitate
digiti, illum tãgat; quia ad hoc, vt Cogna-
tionem contrahat, neceſſe eſt, vt forma-
liter, ac verè, tangat. Sanchez *lib.* 8. *diſp.*
56. *n.* 4. Bonaccina *d.* §. 2. *n.* 14. Barboſa
de Off. & Poteſt. Epiſc. Alleg. 30. *n.* 47. ſuffi-
52 ciet quidem ſi eum tangat, quamuis ve-
ſtibus contectus ſit, Sanchez *d. Diſp.* 56. *n.*
6. Pontius *lib.* 7. *cap.* 39. *n.* 9. et quamuis
53 non reſpondeat pro Puero in Cathechiſ-
mo, tamen ſi Puerum teneat, vt ſupra,
contrahet Cognationem, Sãchez, & Pon-
tius *ll. cc.*

54 Quartò requiritur, vt Patrinus habeat
intentionem expreſſam, vel ſaltem taci-
tam præſtandi munus Patrini, & ſuſcipiẽ-
di de ſacro Fonte, Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 58.
à n. 1. *vſq; ad n.* 5. Bonaccina *de Matrim.
quæſt.* 3. *puncto* 5. *n.* §. 2. *n.* 15. quòd ſi Pue-
55 rum teneret ea intentione, vt non efficia-
tur Compater, nec Cognationem contra-
hat, & tamen in munere, quod agit, intẽ-
dat agere, id quod facit Eccleſia, Cogna-
tionem contrahet, quia Cognatio non
pendet ex eius voluntate, ſed eſt acceſſo-
ria actui Baptiſmi, ſeù Confirmationis,
Stephanus à S. Gregorio *n.* 8. Bonaccina
n. 15. *ll. cc.* vndè ſatis eſt, vt intendat fa-
cere, quod in eo actu intendit Eccleſia:
56 At ſi per errorem leuaret Filium Petri,
putans eſſe Filium Pauli, docent Sanchez
lib. 7. *Diſp.* 58. *n.* 7. Trullenck. *l. c. nu.* 11.
& latius *n.* 25. Bonaccina *de Matrim. quæſt.
puncto* 5. §. 2. *n.* 18 non contrahere, nec
cum Petro, nec cum Paulo, quod idem
affirmat Siluester, *verbo, Matrimonium* 8. *q.*
7. & probabile ait Diana *part.* 3. *tract.* 4,
reſol. 16. quia non contrahit cum Petro
quia non intendit exercere officium Pa-
trini cum Filio Petri, & cum nõ ſuſcipiat
filium Pauli, nec contrahit cum ipſo
Paulo.

Hæc, quæ hucuſque dicta ſunt, ritè pro-
cedunt, quoad Cognationem, quę, ne Ma-
trimonium validè, ac licitè contrahatur,
impedit; eſt quod nunc aliqua ſubijcia-
mus de Cognatione illa, quę, Matrimonio
iam validè contracto, ſuperuenit, vnde
debiti petitio aliquando prohibetur, vt
dignoſci poſſit, an, & quando Diſpenſa-
tio requiratur, & à quo concedi poſſit.

57 Præmitto, non impediri petitionem de-
biti, ſi alter Coniugum ignoranter Co-
gnationem contrahat, idq; pari modo
pro-

procedere,ſiuè ignorantia ſit facti,eò quia
neſciret Baptizatum, ſiuè Confirmatum
eſſe Filium ſuum, vel Coniugis ſui, ſiuè
ſit Iuris, nempè quia neſciebar eſſe Legē
Eccleſiaſticam prohibētem Coniugi hu-
iuſmodi actionem; Cōſtat *ex cap. Si vir* 2.
de Cognat. Spirit. & docent Sanchez *lib.* 9.
diſp. 32. *n.* 43. Pontius *lib.* 10. *cap.* 6. *à n.*8.
Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *d. cap.* 8.
n. 8. Auerſa *de Matr. quæſt.* 16. *ſect.* 3. *verſ.*
Similiter non impediri, quia cùm hæc pro-
hibitio in ſolo Iure Eccleſiaſtico funda-
ta ſit, qui illam ignorat, ſicuti excuſatur
à culpa, ita excuſatur à pœna.
58 Addo nec impediri debiti petitionem, ſi
in articulo neceſſitatis Parens communē
Filium, vel baptizauit, vel ſuſcepit, non
verus Suſceptor,ſed materialiter,Sanchez
lib. 9. *Diſp.* 26. *nu.* 4. Auerſa *d. quæſt.* 16.
ſect. 2. *verſ. Nec quando*; Cæuallos *quæſt.*
comm. contrà commu. 271. Laymanus *d. cap.*
8. *n.* 7. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 39. *n.* 291. vbi
59 ampliat, nec priuari,quamuis non com-
munem, ſed ipſius ſui Coniugis Prolem
in dicto caſu neceſſitatis baptizet; ratio
eſt, quia inculpabile eſt id, ad quod ne-
ceſſitas impulit, vt definitur *in cap. ad li-*
mina 7. *cauſa* 30. *quæſt. pr.* vnde cum Impe-
dimentum ad petendum debitum à ſa-
cris Canonibus in pœnam delicti ſtatutū
ſit, Parens hoc neceſſitatis caſu nihil de-
linquit,ſi Filij ſui,vel Filij Coniugis ſui Pa-
trinus exiſtat, dum alius adeſſe nequit; et
60 quamuis Sponſus, in caſu neceſſitatis ba-
ptizans Prolem ex Sponſa ſuſceptam,Im-
pedimentum contrahat ad Matrimonium
cum ea contrahendum, vt docent San-
chez *lib.* 7. *Diſp.* 62. *n.* 10. Laymanus *lib.*
5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 8. *n.* 6. 7. aliter ta-
men eſt dicēdum de Coniugibus, quibus,
poſt Nuptias legitimè contractas,acquiſi-
tum fuit Ius petendi, & exigendi debitū;
& propterea illum hoc Iure priuare,cum
eſſet pœna, non debet hoc caſu ei pœna
imponi,ſi abſq; culpa, ſed ne Filius ſuus
moriatur abſq; Baptiſmo illum baptizat,
cum non ſit æquum eum punire ſi non
præceſſit culpa, *cap. Diſcretionem* 6. *de eo*
qui duxit;et faciūt dicta,de vrgēti neceſſitate
61 At inter Sponſos nondum Matrimonio
coniunctos eſt diuerſa ratio, quia illos
priuare Matrimonio futuro, non cenſe-
tur pœna, ſed moralis inhabilitas ad Ma-
trimonium ex Canonibus Iure inflicta,
quæ inhabilitas,etiam abſq; culpa,incurri
poteſt, Laymanus *d. cap.* 8. *n.* 7. & faciunt

dicta per Sanchez *l. c.*
62 Articulus neceſſitatis tunc dicitur,quan-
do non adeſt, nec Clericus, nec alius, &
datur periculum moriendi, abſq; Baptiſ-
mo, vt declarat Laymanus *d. cap.* 8. *nu.* 5.
verſ. Quæſtio 3. Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 26. *n.* 2.
At ſi quis Filium ſuum, extra caſum ne-
63 ceſſitatis,ſcienter baptizaret, vel teneret
in Baptiſmo, ſeù Confirmatione, vt Pa-
trinus fieret,peccaret, & Iure petendi de-
bitum priuaretur, & nihilominus redde-
re teneretur, ſiuè id feciſſet ex certa ſciē-
tia, ſiuè ex malitia,in Matrimonij fraudē
colligitur *ex d. cap. Si vir*, & docent San-
chez *l. c. nu.* 8. Auerſa *l. c. verſ. Rurſus*, &
alij communiter, quia non debet ſua ma-
64 litia alicui patrocinari, maximè in præiu-
dicium alterius Coniugis innocentis, qui
priuari non debet ſuo Iure petendi,& exi-
gendi, dùm ſibi Iure competit; Sanchez,
& Auerſa *ll. cc.*
65 Dixi ex propoſito,dū Iure ſibi competit,
quia ſi ob aliam cauſam,vt,puta,ob Adul-
terium commiſſum, Ius huiuſmodi ſibi
non competeret, ſi eſſet infra bimeſtre
poſt contractum, ſed nondum conſum-
matum Matrimonium, quo durante,non
tenetur reddere, aliter eſſet dicendum; &
teneretur eo caſu non conſummati Ma-
trimonij,dicto Bimeſtre durante, Cogna-
tionem ſeruare,licet illam non ſeruando,
non peccaret,niſi in prima copula; & de-
inceps teneretur abſoluté reddere, non
obſtante Cognatione per eum ſcienter
contracta, vide Sanchez *lib.* 9. *Diſp.* 6 *nu.*
14. Auerſa *quæſt.* 16. *ſect.* 2. *d. verſ. Rurſus.*
66 Id tamen ſingulare eſt, quòd dicta pœna
priuationis, nulla eget declaratione Iu-
dicis, ſed ipſo facto incurritur, quamuis
ſit pœna, vt animaduertunt dicti Sanchez
lib. 9. *diſp.* 30. *nu.* 2. Auerſa *d. ſect.* 2. *verſ.*
Saltem tamen; quæ autem ſit ratio, vt hu-
67 iuſmodi priuatio, cum pœna ſit,incurra-
tur ante Iudicis ſententiam, fatetur San-
chez *l. c.* non inueniſſe, nec percepiſſe, cū
rationes omnes, quæ adduci poſſent, ſint
reprobatæ.
68 At difficultas eſt,ſi alter Coniux conſen-
ſiſſet actioni, ob quam alter, miniſtrando
in Sacramento,Cognationem contraxiſ-
ſet; et quidem hic Caſus eſt expreſſus in
cap. De eo 5. *cauſa* 30. *quæſt. pr.* vbi dicitur,
Si Coniuges legitimi, vnus, aut ambo,ex induſtria
69 *fecerint, vt Filium ſuum de Fonte ſuſciperent,*
grauis Pœnitentia inſidiatori iniungatur, & ſi-
mul maneat; vndè dùm abſoluté con-
ceditur, vt ſimul maneant, videtur vtriq;
Co-

Coniugi abſolutè permitti Matrimonij
vſus, etiam quoad petitionem, quod idē
clarius deciditur *in pr. cap. Si Vir, de Cognat.*
ſpir. vbi habetur, *Nobis videtur, quod ſi ex*
ignorantia, ſiuè ex malitia, id fecerint, non
ſint ab inuicem ſeparan, nec alter alte-
ri debitum ſubtrahere debeat: & per hos
Canones, qui poſteriores ſunt, correcti
fuerunt, & reuocari priores, qui contra-
rium ſtatuebant, vt benè concludit Co-
ninck. *Diſp.* 34. *Dubio* 8. *per tot.* vbi *nu.* 66.
aſſerit, ſe miratum fuiſſe de nonnullis Vi-
ris doctiſſimis; qui, abſq; ſolido funda-
mento, contrarium docuerunt; ita etiam
docent Sanchez *lib.* 9. *diſp.* 28. *n.* 6. Pontius
lib. 10. *cap.* 6. *nu.* 4. Auerſa *dicta quæſt.* 16.
ſect. 2. *verſ. Saltem tamen*; ampliat Pontius
70 *l. c.* vt nec impediatur Coniugium, quam-
uis vnus ex Coniugibus ſciens, & ex ad-
miſſa fraude, & ea præciſa intentione, vsū
Coniugij impediendi, in Sacramento mi-
niſtrauit, quia alioquin moleſtiſſimum eſ-
ſet, & innumeris peccatis expoſitum, co-
habitare, & in eodem lecto cum Coniu-
ge dormire, & non poſſe petere debitum.
71 Qui autem poſſit ſuper hac inhabilitate
diſpenſare, quicquid in contrarium do-
ceant Pontius *lib.* 8. *cap.* 13. *n.* 10. & alij, di-
cendum eſt, poſſe diſpenſare Epiſcopum;
ita expreſsè docent Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 12.
n. 15. Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 16. *n.* 24.
tomo 3. Graffius *deciſ. aur. part. pr. lib.* 2. *cap.*
83. *n.* 17. Ledeſma, Veracrux. Valentia, ſic
& plures alij, quos propterea citat San-
chez *l. c.* Nauarr. *in Summa cap.* 16. *nu.* 34.
ita etiam Diuus Antoninus.

Deueniendo nunc ad praxim obtinendę
Diſpenſationis ſuper huiuſmodi Impedi-
mento Cognationis ſpiritualis, ſciendum
72 eſt, quod in Compaternitate, tàm ſimpli-
ci, quàm duplici, Summus Pontifex non
difficilè diſpenſat, ſi aliqua iuſta cauſa
adſit; imò, quoad hoc, ſufficiet aliqua ex
leuioribus cauſis, quæ ſufficere ſolent ad
impetrandam Diſpenſationem in gradi-
bus remotioribus; erit tamen neceſſe ex-
primere in Supplicatione prouenientiam
huiuſmodi Impedimenti, ad hoc, vt ſciri
poſſit, an ſuper Compaternitate, vel Pa-
ternitate, petatur Diſpenſatio; quia ſi ſu-
per Paternitate petatur, Diſpenſatio dene-
73 gatur, vel difficillimè, & cum multis mo-
dificationibus conceditur; eùm indecen-
tius ſit contrahere cum Filia ſpirituali,
quàm quis è ſacro Fonte leuauit, vel in
Sacramento Confirmationis tenuit, quam
cum Compatre, ſeù Commatre; iſta enim
regeneratio ſpiritualis, ex qua huiuſmodi
Filiatio cōſurgit, aſſimilatur Generationi
carnali, ex qua Filiatio naturalis oritur; &
ſicut indecentiſſimum eſſet inter Paren-
tes, & Filios naturales, ad Matrimonium
diſpenſare, ita inter Patres, & Filios ſpi-
rituales, vt benè animaduertit Sanchez
lib. 8. *Diſp.* 24. *n.* 15. teſtans, ſe nunquam
audiſſe, nec legiſſe, quod fuerit ſuper hu-
iuſmodi Paternitate diſpenſatum; et
quod non ſoleat ſuper ea diſpenſari, teſta-
tur, inter alios, Maiolus *de Irregularitate*
cap. 39. *n.* 3. & Donatus Antonius de Ma-
rinis *d. cap.* 96. *n.* 8. Et quamuis Pontius
74 *de Matr. lib.* 8. *cap.* 17. §. 5. *nu.* 18. referat
ſingularem caſum Diſpenſationis ſuper
dicta Paternitate factæ per Gregorium
VIIII. refert etiam infeliciſſimum exitum
Matrimonij inde ſequuti; tanta etenim
eſt vis huius Paternitatis, vt ſi quis occi-
75 deret Patrem ſpiritualem, puniretur per-
inde, ac ſi occidiſſet naturalem, vt benè
Donatus Antonius de Marinis *reſol. quotid.*
76 *cap.* 96. *n.* 4 *lib. pr.* nec poteſt Pater ſpiri-
tualis vocari à Filio ſpirituali in Ius, abſq;
venia, Donatus Antonius de Marinis *l. c.*
n. 7. vbi *n.* 9. concludit, teneri Patrem ſpi-
77 ritualem alimentare Filium ſpiritualem,
& è contra Compatri, competit Ius que-
relandi de occiſione Filij ſpiritualis, de-
ficientibus Conſanguineis, vt benè
Paſchalis *de Viribus patriæ poteſtatis, part.*
2. *cap. pr. n.* 78 ſi tamen vrgentiſſimæ cau-
ſæ adeſſent ex quibus neceſſaria videretur
78 Diſpenſatio, tunc in concedenda Diſpen-
ſatione, ſuper huiuſmodi Filiatione, de ſty-
lo Curiæ, ſeruatur idem, quod ſeruari ſo-
let in Diſpenſatione ſuper primo, & ſecū-
do Conſanguinitatis, vel Affinitatis, gradi-
bus, & cum eiſdem clauſulis, & qualita-
tibus; vnde Literæ Diſpenſationis expe-
diuntur per Breue, ſub Anulo Piſcatoris;
nec ſufficiet eo caſu exprimere, quod,
niſi Matrimonium contraheretur, timeā-
tur ſcandala, & quod Mulier diffamata,
& innupta remaneret, ſicut in Diſpenſa-
tionibus, quæ ſuper Gradibus remotiori-
bus conceduntur, exprimi ſolet, ſed requi-
ritur, vt ſcandala prædicta grauia ſint, &
vt Oratrix grauiter diffamata remane-
ret, & vlterius, periculum vitæ vtriq;
Oratori immineat, niſi Matrimonium cō-
trahatur, prout in propinquioribus Gra-
bus, nempè infra ſecundum practicari
ſolet: Et ſi Diſpenſatio huiuſmodi in For-
79 ma *Pauperum* ſit concedenda, Orator te-
neretur omninò accedere ad Vrbem pro

conferendo operam ſuã Fabricæ, quamuis claudus, & debilis ſit, alias Diſpenſatio in dicta forma non concederetur; vnde

80 neceſſe eſt exponere prouenientiam Impedimẽti, vt ſupra diximus, ad hoc, vt dignoſcatur, quale ſit Impedimentum; videlicer, *Quod Oratores ex tali cauſa cupiunt inuicem matrimonialiter copulari, ſed quia dictus Orator alias Oratricis Prolem, ex alio Viro conceptam, de Sacro Fonte leuauit, vel in Sacramento Confirmationis tenuit, vel dictam Oratricem ſuſcepit &c.* pro vt res ſe vere habet, *deſiderium eorum hac in parte adimplere non poſſunt, abſq; Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione; Quare &c.* Et tunc Papa committere ſolet Delegato, *vt, Si preces veritate niti repeteris &c. quod Impedimento Spiritualis Cognationis huiuſmodi, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus apoſtolicis, cæteriſq; contrarijs, nequaquam obſtantibus, Matrimonium inter ſe, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere &c. liberè, & licitè valeant &c. Prolem ſuſcipiendam ex inde legitimam nunciando &c.*

81 Contingit aliquando dubitari, an inter contrahere volẽtes, Cognatio verè cõtracta fuerit, necne, vt quando dubitatur, an Baptiſmus domi collatus validus fuerit, ſi poſtea in Eccleſia repetitus ſit ſub conditione; & tunc, ſi Oratores ob id ſcrupulis tangantur, & propterea ſupplicare intendant ad Sanctiſſimum pro Diſpenſatione, narrari debet factum, prout ſe verè habet; quo caſu reſcribi ſolet per Sanctiſſimum Delegato, vt, *Si legitimis probationibus compererit, dictum Filium fuiſſe prius vere baptizatum, nullum ſpiritualis Cognationis Impedimentum contractum fuiſſe declaret*; vide Dian. *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 260. Pirrhum Corradum *lib.* 8. *cap.* 6. *n.* 7.

Et in quibuſcumq; caſibus, in quibus dubitatur, an Cognatio contracta ſit, ſolet res deferri ad Sacram Congregationem Concilii, quæ, cauſa cognita decidit, prout Iuſtitia expoſcit.

82 At ſi Impedimentum Cognationis occultum ſit, recurritur ad Sacram Pœnitentiariam, vt diximus *lib. pr. cap. vltimo*, vbi appoſuimus formulas Diſpenſationis, tàm pro Matrimonio contracto, quàm pro contrahendo.

Nec erit neceſſe in Diſpenſatione ſuper huiuſmodi Cognatione impetranda, fieri mentionem de Copula inter Impeditos prehabita, ſi alia cauſa allegetur pro Diſpenſatione, per ea, quæ diximus *d. lib. pr.*

SVMMARIVM.

1 *Cognatio legalis, quid ſit, ſecundum Theologos.*
2 *Et quid ſecundum Iuriſtas.*
3 *Adoptans Vxorem habere debet.*
4 *Cognatio legalis vndè dicta; & eius deſinitio explicatur, & n. 6.*
5 *Adoptari non poteſt Pater à Filio, vel Frater, quia debet eſſe extraneus.*
7 *Adoptans debet eſſe Pater familias.*
8 *Et maior annis 25.*
9 *Adoptans debet eſſe Vir, & Mulier adoptare nequit, niſi ex priuilegio, & ex qua cauſa.*
10 *Fœmina adoptari poteſt.*
11 *Adoptans, vt poſſit validè adoptare, requiritur, vt non ſit naturaliter impeditus, licet eſſet ex accidenti.*
12 *Adoptans debet excedere ſaltem 18. annis Adoptatum, vt ex dicta ætate poſſit eiuſdem eſſe Pater naturalis.*
13 *Adoptari nemo poteſt à pluribus, niſi conſenſu omnium de Parentela.*
14 *Vt Adoptio ſit valida, requiritur, quod tam Adoptans, quam Adoptatus, tempore Adoptionis actus ſint præſentes.*
15 *Adoptionis actus non poteſt per Procuratorem expleri.*
16 *Cognatio legalis quotuplex ſit.*
17 *Cognatio legalis perfecta, quæ dicatur.*
Arrogatio, quæ dicatur, ibidem.
18 *Cognatio legalis imperfecta, quæ ſit.*
19 *Adoptari, qui poſſint, & n. 26.*
20 *Quæ ſit differentia inter Arrogationem, & Adoptionem, & num. ſeqq.*
21 *Adoptatus ſimpliciter, & imperfectè, non tranſit in poteſtatem Adoptantis, ſed remanet in poteſtate Patris, vel Aui.*
Diſtingue, aut adoptatur ab Extraneo, vel ab aliquo Aſcendente, n. 84. 85.
22 *Non fit Hæres ex Teſtamento neceſſarius ſed habet Ius ſuccedendi ab inteſtato eidem Adoptanti.*
23 *Arrogatus, cum Liberis, & omnibus rebus, tranſit in poteſtatem Arrogantis.*
24 *Et fit eius Hæres neceſſarius tàm ab inteſtato, quàm ex teſtamento.*
Et habet querelam contra teſtamentum, n. 83.
25 *Quod procedit, tàm in loco Filij, quàm Nepotis Arrogato.*
27 *Adoptio fieri poteſt auctoritate cuiuslibet Iudicis competentis.*
28 *Arrogatio verò fieri debet auctoritate Principis.*

30 *In Adoptante requiritur ætas annorum 25. iantū*

31 *In Arrogante requiritur 60. annorum ætas, quod tamen poteſt fieri, etiam poſt 40. cum cauſa, & n. 32.*

33 *In Arrogatione Impuberis. quæ ſint obſeruanda.*

34 *Cognatio legalis imperfecta non impedit, nec dirimit Matrimonium ex comuni opinione.*

35 *Arrogans tenetur cauere de bonis Arrogati reſtituendis, quæ fideiuſſio durat, quouſq; Arrogatus non peruenerit ad Pubertatem, nam facto Pubere, expirat obligatio, n. 36.*

37 *Ad perficiendam Arrogationem, quæ verba ſint exprimenda ab vtroq; & an habeant locum in Adoptione.*

38 *Infans adoptari poteſt, dummodo naturalis eius Pater conſentiat; arrogari verò nequit, & quid, ſi adſit Principis Reſcriptum, n. 39.*

40 *Adoptio legitimè contracta inducit Impedimentum impeditiuum, & dirimens Matrimonium, tàm in linea recta, quàm collaterali, etiam de Iure Canonico, 41. 42.*

43 *In linea recta Adoptionis, qui veniant in Cognatione.*

44 *Matrimonium in linea recta Adoptionis, infra quartum gradum, prohibitum cenſetur ex Iure Ciuili.*

45 De Iure Canonico verò in infinitum prohibetur.

46 *Extende, vt etiam dirimat contractum, licet diſſoluta fuerit.*

47 *Adoptans contrahere poteſt Matrimonium cum Filiabus Adoptati, quia in eius poteſtate, tempore Adoptionis, non erant.*

48 *In linea collaterali Arrogationis, Matrimonium impeditur inter illos, qui ſunt in poteſtate Adoptantis, & ipſum Adoptatum, & n. 60.*

49 *Impedimentum Cognationis legalis, in linea collaterali, durat, quouſque durat Adoptio.*

50 *Et ideò raro Diſpenſatio in ea petitur, cum adſit modus Cognationem finiendi, videlicet per Emancipationem, n. 87.*

51 *Cognatio legalis non contrahitur cum Filijs illegitimis Adoptantis & inter eos Matrimonium contrahi poteſt, n. 62.*

52 *Filij adoptiui inter ſe non contrahunt Cognationem, nec prohibentur contrahere Matrimonium, quando ſunt ex diuerſa familia, & n. 61.*

53 *Cognatio legalis contrahitur inter Vxorem Adoptati, & adoptantem, & inter Vxorem Adoptātis, & Adoptatum.*

54 *Et hæc durat, quandiù illi, qui eam contraxerunt, viuunt, quamuis Adoptio diſſoluatur.*

55 *Matrimonium, an dirimatur per Cognationem legalem; tàm perfectam, quàm imperfectam, & quod ſola perfecta dirimat, concludit. n. 56. & de ratione. n. 57. & 58. & imperfecta tantum impedit. n. 59.*

63 *Filius illegitimus non dicitur eſſe in Patris poteſtate.*

64 *Adoptans poteſt ducere in Vxorem illegitimum Filij adoptati, abſq; Diſpenſatione.*

65 *Adoptans non impeditur contrahere cum Parentibus Filij adoptiui.*

66 *Pater adoptans non prohibetur contrahere cum Filia Filiæ adoptatæ.*

67 *Fœmina neminem habere poteſt ſub poteſtate.*

68 *Filia Filiæ adoptatæ non cenſetur adoptata à Patre adoptante.*

69 *Filij legitimi Adoptantis contrahere poſſunt cum Adoptiuis poſt mortem Patris, vel eo viuente, ſi aliquis eorum fuerit emancipatus.*

70 *Filij duorum Fratrum adoptiuorum poſſunt inter ſe contrahere, abſq; Diſpenſatione, quia nulla inter eos adeſt Cognatio.*

71 *Vinculum Adoptionis tàm perfectæ, quàm imperfectæ, pluribus modis ſoluitur.*

72 *Per Emancipationem ſoluitur Adoptio.*

73 *Emancipatio fieri poteſt, tàm ſi Emancipandus eſt præſens, quàm abſens, dummodo adſit Principis auctoritas, & de ratione, n. 74.*

75 *Pater poteſt cogi ad Filium emancipandum pluribus ex cauſis, & quæ ſint cauſæ.*

76 *Adoptio ſoluitur morte naturali, ſi tamen Adoptans tempore mortis Adoptati, ſit ſui Iuris.*

77 *Soluitur etiam morte ciuili.*

78 *Et per delictum, etiam ſine amiſſione Ciuitatis, veluti ſi quis contraxit inceſtuoſas Nuptias.*

79 *Soluitur Adoptio per Dignitatem adeptam ab Adoptato, & quæ ſint huiuſmodi Dignitates dirimentes.*

80 *Soluitur itidem, ſi feratur ſententia contra Patrem petentem Filium, quia licet hoc caſu remaneat in poteſtate, tamen pro emancipato habetur.*

81 *Adoptio licet per ſupradictas cauſas diſſoluatur, non tamen tollitur Impedimentum Matrimonij in linea recta.*

82 *Sed tantùm in linea tranſuerſali.*

86 *Super Cognatione legali raro accidit Diſpenſatio, & de ratione.*

88 *Contrahentes Matrimonium ſcientèr cum Impedimento Cognationis legalis, vel ſpiritualis, non incurrunt Excomunicationem, quàm incurrunt contrahentes cum Impedimento Conſanguinitatis.*

De Cognatione legali, & an, & quando Matrimonio obſtet.

C A P. VI.

1 COGNATIO legalis, ſecundum Theologos, eſt *Extranea Perſona in Filium, vel Nepotem, vel deinceps, legitima aſſumptio*, Diuus Thomas 4. *Sent. Diſt.* 42. *quaſt.* 2. *Art. pr.* Alphonſ. à Vera Cruce *in Spec. Coniug. part. pr. art.* 59. *in princip.* Sanchez *de Matr. lib.* 7. *diſp.* 63. *nu.* 1. Coninck *de Sacram. diſp.* 32. *dub.* 3. *n.* 42. Bonaccina *de Matr. quaſt.* 3. *puncto* 5. §. 3. *n.* 2. Nomine *Extranea Perſona*, hoc caſu, intelligitur quicumq; etiam Conſanguineus, dummodò non ſit ex Deſcendentibus, ſeù Hæredibus, vt notant Layman. *Theol. mor. lib.* 11. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 7. *n* 1. Stephanus à S. Greg. *vniuerſ. tract. de Vinculis Diu. Piet. lib.* 3. *cap.* 15. *nu.* 11. & alij communiter.

2 At ſecundum Iuriſtas, eſt *Actus legitimus, per quem, qui non eſt, fit Filius, aut Nepos; penè naturam imitans, ff. Eo. l. pr. & inſtit. Eo. §. Minorem*; Nicaſius *ſuper Inſtitut.* ubi *de Adoption. tit.* 11. § *Adoptio nu.* 2. Sanchez *l. c.* Eſtq; quædam generationis imitatio, & actio legalis inuenta ad ſolatium eorum, qui Liberos nō habent, *Art.* 1. *EotCum eum, ff de Adoptio*; Romani enim, antiqui Legum conditores, & alij, ſolliciti fuerunt, ne quis ſine hærede decederet, ne defūctus afficeretur iniuria, vt *Inſtit. Qui, & quibus cauſis man. non poſſint*, §. 1. ſic & curarunt, vt qui Filios naturales habere non poterant, ſaltem legales haberent, *ff. eo, ſi Pater, §. vlt. & l. Sequenti, l. Si ei*, §. 3, et quamuis etiam adoptare poſſit is, qui Filios habet, *Arg ff. de Poſtul. l. pr. §. Sextum, verbo Origo*, Nicaſius *ſuper Inſtit*, vbi *de Adopti. ff Trib. tit.* 11. §. *Minorem natu n.* 2.
3 dici tamen poſſet contra naturam, ſi Adoptans Vxorem non habeat, quia, vt dictū fuit, penè Naturam imitatur, *Inſti. Eo*: §. *Licet, & ff. Eo: qui in Adopt, & l. Qui Vxores*; ſicut enim per Generationem carnalem cauſatur quædam Propinquitas, quæ Conſanguinitas dicitur, ita ex iſta ficta Generatione, cauſatur quædam Propinquitas legalis, vide Alphonſ. à Vera Cruce, *l. c.*

4 Dicitur *Cognatio Legalis*, eò quod ſit à Lege introducta; dicitur Proximitas, ob ſimilitudinem Cognationis carnalis; dicitur ex Adoptione proueniens, ad ſignificandum eius cauſam, & differentiam à Cognatione carnali; Dicitur *extranea Perſona aſſumptio in Filium, vel Nepotem, ſeù Filiam, vel Neptem, & deinceps*, quia non poteſt quis adoptari in Fratrem, vel Parentem, cum etenim Adoptio habeat naturam ducem, non eſt conſentaneum
5 ipſius naturæ Legibus, vt Frater à Fratre procreetur, & eò magis Pater à Filio, vt benè Mynſingerius *ſuper Inſtit. lib. pr. tit.* 11. *De Adopt.* §. *Etiamſi Filium n.* 2.

Dicitur tandem *legitima aſſumptio*, quia
6 fuit Legibus ciuilibus inſtituta, & canonicis approbata, *cap. Ita diligere, primo cauſa* 10. *q.* 3. & *cap. Per Adoptionem* 6. *eadem quaſt.* 3. & docent Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 63. *nu.* 17. Gutierez *de Matr. cap.* 102. *num.* 7. imò niſi legitimè fiat, ideſt ſeruata forma à Legibus, & Canonibus præſcripta, nulla erit, & conſequenter Matrimonio non obſtabit, nec vlla tunc opus erit Diſpenſatione.

Ad hoc autem, vt legitimè fiat, plura de Iure communi concurrere debent.

7 Primò, quòd Adoptās ſit Pater familias, & ſui Iuris; Sanchez *dicta Diſp.* 63. *nu.* 3. Bonaccina, & Laymanus *ll. cc.* Stephanus à S. Greg. *d. cap.* 105. *n.* 13. Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 9. *n.* 5. *tomo* 3. Palaus *tomo* 5. *diſp.* 4. *puncto* 9. *n.* 4.

8 Secundo ſit maior annis 25. quia, ſi non ſit ſui Iuris, & maior dicta ætate, non poteſt bona ſua adminiſtrare; Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib.* 3. *diſp.* 6. *n.* 08. Sanchez, Laymanus, Palaus, Stephanus à S. Gregorio, & Trullenck *ll. cc.*

9 Tertiò requiritur, vt Adoptans ſit Vir, quia Mulier, eò quod Filios carnales non habet ſub poteſtate, adoptare non poteſt, niſi ex ſpeciali Priuilegio, & Principis Reſcripto fuerit eidem cōceſſum, ad ſolatium præſertim Filiorum in bello peremptorum, vel pro Fide Catholica amiſſorum, *ff. eo. Nàm, & Fœmina, & Inſtit. Eo.* §. *Fœmina*; Trullenck. & Palaus *ll. cc.* Leo *in Praxi Sacra Pœnitent. part.* 2. vbi *de Impedim. diriment. verſ. Adoptari.* Mynſingerius *ſuper Inſtit. titulo* 11. *de Adoption.* §. *Fœmina, per to-*
10 *tum.* Poterit tamen etiam Fœmina adoptari, dūmodò præſens ſit, *ff. eo.* Sanchez *l. c. n.* 3. *in fine*, Fragoſius *l. c. n.* 111.

Quar-

11 Quartò, requiritur, vt Adoptans non ſit
naturaliter impeditus ad generandum, ſi
tamen eſſet ex accidenti, vt quia genitalia
fuiſſent ſibi gladio abſciſſa, poterit vtiq;
adoptare; *De frigid. & malef.* §. *Impotentia*,
quia Adoptio inſtituta fuit ad ſupplendũ
Liberorum defectũ, & ideò illis ſolis cõ-
ceditur, qui naturaliter generare poſſunt,
Bonaccina *d.*§. *3. n.* 2. Stephanus à S.Gre-
gorio, Palaus, Marc. Paulus Leo, & Trul-
lẽck. *ll. cc.* & alij communiter; vndè Cle-
ricus, & Sacerdos, cum aliàs ad generan-
dum potentes ſint, adoptare poſſunt, San-
chez, Bonaccina, Stephanus, & Trullench.
ll. cc. Nicaſius *ſuper Inſtit.* vbi *de Adopt. ti-
tulo* 11. §. *Minorem natu n.* 9.
12 Quintò, vt Adoptans, ſaltem octodecim
annis, Adoptatum excedat, & ſic in tali
ætate ſit, vt poſſet eſſe eius Pater natura-
lis, quia, vt docet Minſingerius §. *Minorem
natu, Inſtit. de Adopt.* Adoptio naturam
imitatur, vndè monſtrum eſſet, vt Pater
non eſſet maior Filio, ea præcipue ætate,
quæ apta ſit ad conſtituendum Patrem; &
id aperte habetur *Inſtitut. de Adopt.* §. *Mi-
norem natu*, & docent Angelus *verbo Ado-
ptio n. 6.* Silueſter *eodem titulo n.* 5. Frago-
ſius *n.* 109 Palaus *ll. cc.* Sanchez, Stepha-
nus, & Trullenck. *ll. cc.* Laymanus *d. cap.
7. n.* 1. Pat. Leo *l. c. verſ. Primò, vt Ado-
ptans*; Nicaſius *l. c. n.* 2. Et quoniam nemo
poteſt plurium Virorum, nec plurium
13 Fœminarum eſſe Filius, ideò non poteſt
quis à pluribus adoptari, niſi de conſen-
ſu omnium de Patẽtela facta fuiſſet Ado-
ptio; Maſſobrius *de Concurſu Prabend.* 7.
Dub. 20. *n.* 74. & 75. Lambertinus *de Iure
patronatus à d. Maſſobrio relatus.*
14 Requiritur tandem ad hunc actum le-
galem legitimè perficiendum, vt tàm
Adoptans, quàm Adoptatus, tempore ſti-
pulationis dicti Actus, ſint præſentes, quia
abſens, nec adoptare, nec adoptari po-
15 teſt; prout nec poteſt hic actus per Procu-
ratorem expleri, *l. Poſt mortem*, §. *Neque*,
ff. de Adopt. Silueſter *n.* 3. Sanchez, & Ste-
phanus à S. Gregorio, & Palaus *d. num.* 4.
Fragoſius *n.* 112. *ll. cc.*
16 Duplex autem eſt legalis iſta Cognatio:
alia perfecta, alia imperfecta;
17 Cognatio perfecta, dicitur Arrogatio,
eaq; mediante, arrogantur Patres familias,
& illi, qui ſui Iuris ſunt; et dicitur Ar-
rogatio, quia in ea rogari ſolent, tàm
Adoptans, num velit adoptandum Filium
ſibi legitimum fore, quàm Adoptatus, an
id fieri conſentiat, *l.* 2. *ff. de Adopt.* & no-
tat Gloſſa, *Inſtit. eo. ff.* 1. *verbo Interrog.* im-
18 perfecta verò dicitur ſimpliciter Ado-
ptio, & per illam adoptantur Filij fami-
lias, & alij, qui alienæ poteſtati ſunt ſu-
biecti; vnde Verſus.

Arrogo qui ſuus eſt. ſed habet meus eſſe neceſſe,
Patris adopto ſuum, nec Patris deſinit eſſe;

vide Mynſingerium *l. c. in rubr. tit.* 11.
20 Porrò maxima eſt inter has Adoptiones
differentia.
Primò namq; differunt, quia per ſimpli-
cem, & imperfectam Adoptionem, Ado-
21 ptans nõ trãſit in poteſtatẽ Adoptãtis, ſed
remanet ſub poteſtate ſui Patris, vel Aui,
22 nec fit Patris adoptãtis neceſſarius Hæres
ex teſtamẽto, ſed ab inteſtato ius habet ſuc
cedendi; at per Arrogationem, Arrogatus
23 ipſe, & res ſuæ, & Liberi, qui in ſua pote-
ſtate erant, Patris arrogantis ſtatim pote-
ſtati ſubijciuntur, *ff. eo: Si Pater*, & ad in-
24 ſtar Filij naturalis, fit eiusdem Patris arro-
gantis neceſſarius Hęres, tàm ab inteſta-
to, quàm ex teſtamento, in quarta bono-
rum parte, Peregrin. *de Fideicomm. lib. 4.
conſ. 5. n.* 10. Merlin. *de Legitima lib. pr. titu-
lo 2. quaeſt. 2. n. 6. & nu.* 10. Sanchez *lib. 7.
diſp* 63. *n.* 3. Laymanus *n.* 1. Trullenck. *n.
4. ll. cc.* Et prædicta locum habent tàm
25 ſi loco Filij, quàm ſi loco Nepotis, fue-
rit arrogatus, *vt ff. Eo Si Arrogator.*
Differunt ſecundò, quia, vt diximus, Filij
familias, & alij, qui non ſunt ſui Iuris poſ-
26 ſunt quidem adoptari imperfectè, ſed
non arrogari, *l.* 2. § *vlt. ff. de Adoption* quia,
cum maneant ſub poteſtate vnius, nõ poſ-
ſunt ſe tradere ſub alterius poteſtate.
27 Tertiò differunt, quia ſimplex Adoptio
fieri poteſt auctoritate cuiuslibet Iudicis
competentis, plenam actionem habentis;
28 in Arrogatione verò requiritur ſolius
Principis ſupremi auctòritas, *l. Prima C.
de Adopt. & inſtit. eo: titulo in princip.* Re-
ginald. *in Praxi Fori Pœnitent. lib.* 31. *cap.* 20
ſect. 4. n. 158. Minſingerius *ſuper Inſtit. lib.
pr. titulo* 11. *de Adoption.* §. *Adoptio n.* 4. Pa-
laus *l. c. n.* 5.
29 Quartò differunt, quia in Adoptione
ſufficit ætas 25. annorum in Adoptante,
30 at in Arrogante requiruntur anni 60. vt
ff. eo: l. 2. §. *Illud, & l. Si Pater*, §. *vltimo*,
& l. ſequenti Inſtit. eo: §. *Sed illud*, & licèt
etiam ante dictam ætatem, quis poſſit ar-
31 rogare, dummodò ſit maior annis 40. &
octodecim ſaltem annis maior ſit Arro-
gato, vt *Inſtitut. de Adopt.* Silueſter *verbo
Adoptio, quaeſt.* 5. Reginaldus *n.* 159. Palaus,
& Stephanus à S. Greg. *ll. cc.* tamen id nõ
poterit

Digitized by Google

32 poterit,niſi cauſa cognita, *ff. eo: l. 2. §. Il-
lud*, et *l. Si Pater*, §. *vltimo*; vndè infertur,
quod ſi arrogetur Impubes,conſideranda
ſunt,primò, ætas Arrogantis; an velit ar-
33 rogare plures, quia non permittitur in
Libertum alienum,vel maiorem ſe,vel eũ,
qui fuit in tutela ſua, vel diuitem,cum
ipſe Arrogans ſit pauper, vel inhoneſtæ
vitæ; quia in caſibus prædictis Arrogatio
non conceditur; ſed principaliter debet
inſpici,& conſiderari finis,qui mouet Ar-
rogantem, & an pura, & ſancta affectio-
ne ad id procedere videatur.
54 Quintò differunt, quia Cognatio imper-
fecta, iuxta probabiliorem opinionem,
non impedit, nec dirimit Matrimonium;
perfecta verò ſic,vt latius infra dicam.
35 Sextò,quia in ſola Arrogatione,debet Ar-
rogans cauere de Bonis Arrogati reſti-
tuen dis Heredibus legitimis ipſius Arro-
gati,vel directis, vel ſubſtitutis, & legata-
rijs, ac fideicommiſſarijs, qui. mortuo
Arrogato agere poſſunt, vt *ff. Eodem, Si Pa-
ter, §. vltimo, & l. ſequenti, l. non aliter, & l.
nec ei, §. fin. ff. de Adopt.* Intellige tamen,
vt reſtituenda ſint bona Pupilli, vt dixi-
mus,ſi is moriatur ante pubertatem, quia
vbi primùm Arrogatus factus ſit pubes,
ſtatim obligatio fideiuſſorum ceſſat, *Inſtit.
de Adoption. §. Cum autem Impubes, l. c. nu.*
106.

Septimo differunt, quia in Adoptione
non requiritur verbum vtriuſq; expreſ-
37 ſum;in Arrogatione verò requiritur om-
ninò, vt Princeps interroget Arrogantẽ,
vtrum habere velit illum, quem arrogat,
in Filium, vel Nepotem,vel Pronepotem
[prout in ſuo caſu arrogabitur] & dictus
Arrogans reſpondeat,Volo;& pariter Ar-
rogatum interroget, an velit habere Ar-
rogantem in Patrem, vel Auum,ſeù Pro-
auum, qui dicat ſe id velle; & deinde
Princeps ipſe exprimat id ſibi placere, vt
prædicta videri poſſunt, *Inſtit. eo. l. in Ado-
ption. l. 2. ff. de Adopt. l. Regia 7. part. 4.*
Fragoſius *Regim. Reip. Chriſtianæ part. pr. lib.
3. Diſp. 6. n.* 105.
38 Vltimò differunt, quia Infans quamuis
adoptari poſſit,& ſatis ſit,ſi pro eo Pater
naturalis conſentiat, Fragoſius *l. c.* non
tamen arrogari, *l. in Adoption. & l. Etiam
Infante*; Sanchez *d. Diſp. 63. nu. 2. in fine*;
Chriſt. Pore *ſuper Inſt. lib. pr. titulo* 11. *de
Adoption. n.* 11. Fragoſius *l. c. n.* 106. Si ta-
39 men ſit minor ſeptennio, poterit Impu-
bes,ex Principis reſcripto,& præmiſſo di-
ligenti examine, & ſolemnitatibus rite
factis ante Arrogationem, Fragoſius *d. n.*
106. *in fine.*
40 Cæterũ ſicut in naturali, & carnali Co-
gnatione, contrahitur Impedimentum,ad
Matrimonium contrahendum, in linea
recta, & in collaterali, ita per Adoptionẽ,
legitimè contractam,oritur Impedimen-
tum Matrimonium impediens, & con-
tractum dirimens;vt habetur,tùm ex Iure
Ciuili, *Inſtit. de Adopt. l. Adoptiuus, ff. de
Ritu Nupt.* verùm etiam, & præcipuè, in
41 Iure Canonico,ad quod ſpectat Matrimo-
nij Impedimenta ſtatuere;& cõſtat *cap. Ita
diligere primo, cap. Per Adopt. 6. cauſa
30. quæſt. 3. & cap. vnico de Cognat. legali*,
42 et ſicut etiam per Affinitatem ex carnali
Copula prouenientem,impeditur, & di-
rimitur Matrimonium, ita in hac legali
Cognatione, vt infra dicam.
43 Linea recta comprehendit Adoptantem,
& Adoptatum,ipſiuſq; Adoptati Filios,&
Deſcendentes legitimos, & naturales, qui
tempore Adoptionis,erant in ipſius Ado-
ptati poteſtate, vel poſtea,durante Ado-
ptione, nati ſunt, *l. Quin etiam, ff. de Ritu
Nupt.* Sanchez *l. c. n. 6. & num.* 34. Layma-
nus *d. cap. 7. nu.* 3. Fragoſius *num.* 118. *l. c.*
Palaus *d. Puncto 9. n.* 14.
44 At quouſq;in iſta linea recta impediatur,
& dirimatur Matrimonium,diſſident Do-
ctores; nonnulli exiſtimant, Matrimoniũ
dirimi infra ſolum quartum Gradum;
huius ſententiæ ſunt, Sotus 4. *Diſt. 42. q.
2. Artic. 2. concluſ.* 2. Bonaccina *de Matrim.
quæſt. 3. puncto 5. §. 3. n.* 5. Pontius *de Ma-
trim. lib. 7. cap. 41. n.* 3. Filiuccius *tomo pr.
tract. 10. part. 2. cap. 5. n.* 204. Stephanus à
S. Gregorio *d. cap. 105. n.* 18. & ducuntur,
quia ad inſtar Conſanguinitatis, eò ipſo,
quod Iure Canonico contracta fuit Co-
gnatio naturalis, pariter determinata ſit
legalis; alij probabilius docent, in dicta
45 linea recta, intelligendo tantùm de Aſcẽ-
dentibus Adoptantibus, & de Adoptatis,
& ipſorum Filijs, & Deſcendentibus, im-
pediri in infinitum, ſicut probabiliſſimũ
eſt impediri in Conſanguinitate; ita do-
cent Sanchez *lib. 7. d. diſp. 63. nu.* 34. Co-
ninck. *Diſp. 32. dub. 20. n.* 43. Fragoſius *l.
c. n. 115. & n.* 120. & inclinat Auerſa *de
Matr. quæſt. 36. ſect. 3. verſ. Cognatio autem.*
Amplia,vt in dicta linea,non ſolùm Im-
pediatur Matrimonium contrahendum,
46 ſed dirimatur contractum [ſi ante illud
contracta ſit huiuſmodi Cognatio, ſiuè
diſſoluta ſit] conſtat *l. Adoptiuus, l. quin
etiam, & §. Non omnes, inſtit. de Ritu Nupt. d.*
cap.

cap. Ita diligere 6. cauſa 30. quaſt.pr. Conin-
ck. & Bonaccina *ll cc.* Laymanus *d. cap.*
7. n. 3. ſiuè etiam quis Adoptatus ſit in
Filium, ſinè in Nepotem, vel Proneporé.
47 Dixi, contrahi Cognationem cum Filiis,
& Deſcendentibus, qui tēpore Adoptio
nis, erant ſub poteſtate Adoptati, vel po-
ſtea, Adoptione durante, nati ſunt; vndè
è conuerſo infertur, poſſe Adoptantem
cū Filiabus, aut Neptibus eius Filij ado-
ptiui, qui, tempore Adoptionis, non erant
ſub dicta poteſtate ipſius Adoptati, con-
trahere Matrimonium, vt benè animad-
uertit Filiuccius *l. c. n. 204. in fine*, Frago-
ſius *n. 116. l. c.*

In linea collaterali [loquendo de Ado-
48 ptione perfecta] contrahitur Impedimen-
tum; ad contrahendum Matrimonium,
inter ipſum Adoptatum, & illos quibus
agnoſcitur, ideſt, qui ſunt in poteſtate ip-
ſius Adoptantis, ipſi Adoptato ex latere
venientes, vt Filij naturales, & legitimi,
ipſius Adoptantis, vel alij Arrogati, *vt ff.*
eo. Qui in Adopt. Inſtit. de Nuptijs, §. Inter
ea, & l. per Adoptionem 27. ff. de Ritu Nupt. &
in Iure Canonico ex dictis *cap. vnico, de Co-*
gnat. legal & cap. per Adoptionem 30. quaſt.
3. In hac tamen linea tàmdiù durat Im-
49 pedimentum, quamdiù Adoptatus manet
in poteſtate Adoptantis, itaut in caſu
mortis, vel emancipationis Patris, vel Fi-
liorum, vel ipſius Adoptati, vel alio mo-
do, Adoptione diſſoluta, poſſit inter illos
licitè, & valide, abſque vlla Diſpenſatio-
ne, Matrimonium iniri, cū, dictis caſibus,
Cognatio inter eos diſſoluta fuerit, Bo-
naccina *d. §. 3. n. 5. verſ. Tertiò inualidum*,
Trullenck. *n. 8. l. c.* Palaus *d. Puncto 9. nu.*
15. vndè in hac linea collaterali rarò pe-
titur Diſpenſatio ad contrahendum, cum
50 aliàs ſit modus facilis efficiendi, vt Filius
adoptatus cum Filia carnali Adoptantis,
abſq; Diſpenſatione contrahere poſſit, nē-
pè alterutrum eorum emancipando, vt
benè ponderat Sanchez *d. Diſp. 63. n. 24.*

Dixi contrahi Impedimentū inter Ado-
ptatum, & Filios legitimos, & naturales
51 Adoptantis, quia cum Illegitimis hæc
Cognatio minimè cōtrahitur, cum hi nō
cenſeantur eſſe in poteſtate Patris ſui, iuxta
§. Vltimum Inſtit. de Nuptijs, Sanchez *d. Diſp.*
63. n. 30. Coninck. *Diſp. 32. Dub. 3. n. 44.*
Laymanus *n. 3.* & Trullenck. *ll. cc.* prout
nec contrahitur ab adoptiuis Liberis in-
ter ſe; vnde Fratres, & Sorores adoptiui,
52 ſi ex diuerſa familia ſint, nec aliud obſtet
Impedimentum, nullo Iure inter ſe con-
trahere prohibentur, Laymanus *n. 3.* San-
chez *n. 28.* Bonaccina *n. 8.* & Trullenck.
ll. cc. prout nec cōtrahere prohibentur in-
ter ſe aliæ Perſonæ, quas infra adnota-
bimus.

Contrahitur inſuper hæc legalis Co-
53 gnatio per modum Affinitatis, nempè in-
ter Adoptantem, & Vxorem Adoptati,
prout inter Adoptatum ipſum, & Vxorē
Adoptantis, *ff. eo. Qui in Adoptionem, & l.*
Adoptiuus 14. ff de Ritu Nupt. Laymanus *d.*
cap. 7. n. 9. Auerſa *d. quaſt. 16. ſect. 3. in fine*,
Trullenk. *l. c. n. 10.* Fragoſius *nu. 118. l. c.*
& hæc Cognatio durat ſemper, ideſt, quā-
diù viuunt illi, qui eam contraxerunt,
quamuis etiam aliàs Adoptio diſſoluta
54 ſit, vt de linea recta diximus; conſtat ex
Iuribus ſupra proximè adductis, & do-
cent Doctores præcitati.

Difficilis quæſtio eſt, an ſola Adoptio
55 perfecta, vel vtraq; earum irritet Matri-
monium; & quidem non deſunt, qui exi-
ſtimet, vtramq; Adoptionem irritare, vt
ſentiunt Gutierez *de Matrim. cap. 102. n. 5.*
Nauarrus *in Summa cap. 22. n. 44* Pontius
de Matrim. lib. 7. cap. 41. n. 2. Stephanus à
S. Gregorio *d. cap. 105. n. 16.* Palaus *d. Pū-*
cto 9. nu. 8. latè Fragoſ. *Regim. Reip. Chri-*
ſtiana part. pr. lib. 3. Diſp. 6. n. 123. Layma-
nus *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 7.* Coninck.
Diſp. 32. dub. 3. & probabile, ait Sanchez
lib. 7. Diſp. 63. n. 8. & mouentur præcitati
Doctores ex diſpoſitione *Textus in cap. Ita*
diligere, primo, cauſa 30. quaſt. 3. vbi Nicolaus
Papa ait, *Quandoquidem nec inter eos, qui Ado-*
ptione Filij ſunt, veneranda Romana Leges Ma-
trimonium contrahere permittunt; & propterea,
cum Textus indiſtinctè loquatur de Ado-
ptione, videtur vtramq; comprehendere;
vltra quam quòd, licet imperfectè Ado-
ptatus non tranſeat omninò in poteſta-
tem Adoptantis, acquiruntur tamen ei
aliqua Iura, quæ, ſi non emancipetur, re-
manent intacta, *l. Penultima, §. Penult. de*
Adoption.

56 Quicquid tamen iſti ſentiant, verius eſt,
ſolam perfectam Adoptionem irritare
Matrimonium; ita expreſsè docent San-
chez *d. Diſp. 63. n. 9.* Coninck. *Diſp. 32. Du-*
bio 3. nu. 41. Reginald. *lib. 31. cap. 20. ſect.*
4. n. 158. Bonaccina *de Matrim. quaſt 3. pun-*
cto 5. §. 3. Propoſ. pr. n. 2. circa finem, Layma-
nus *l. c. verſ. Dubium verò eſt*; Filiuccius *to-*
mo pr. tract. 10. part. 2. cap. 5. n. 199. & 200.
Trullenck. *l. c. n. 7.* Diana *part. 4. tract. 4.*
reſol. 120. Ratio eſt, quia cum huiuſmodi
57 Cognationis Impedimentum introductū
ſit

ſit ob ſimilitudinem, quam Filij adoptiui
gerunt cum legitimè natis, eiuſdem ſimi-
militudinem propriè non gerunt imper-
fectè Adoptari, eo quòd in poteſtatem,
& familiam Patris adoptiui non adſci-
ſcuntur, & Iura, quæ loquuntur de Impe-
dimento legalis Cognationis, Matrimo-
nium dirimentis, concludunt tale eſſe, vt
Matrimonium dirimat inter Adoptiuos,
& Natos legitimos Adoptantis, quod non
poteſt habere locum in Adoptione im-
perfecta, per quam Filius adoptiuus non
tranſit in poteſtatem Patris adoptantis,
niſi eſſemus in caſu, vt Adoptans ſit Auus
paternus, ſeù maternus, vt dicemus in-
fra; inter quas Perſonas, ex fortiori
vinculo, adeſt Impedimentum ad contra-
hendum: Addo quod cùm Matrimoniū
ſit materia fauorabilis, vnicuiq; ex Iure
Diuino permiſſum, vt probauimus *lib. pr.*
85 Impedimenta debent potius reſtringi, quā
prorogari, vt ibi diximus; vltra quam-
quòd, cum principale motiuum, quo hoc
Impedimentum fuit inſtitutum, ſit peri-
culum incontinentiæ, quod ex cohabita-
tione imminet, id non procedit in im-
perfecta Adoptione, qua Adoptatus ſub
ſui Patris naturalis poteſtate remanet, &
conſequenter in domo Adoptantis coha-
bitare non tenetur.
59 At quamuis ex imperfecta Adoptione
non oriatur Impedimentum dirimens, vt
diximus, oritur quidem impediens tantū,
quia, ſicut per Baptiſmi Cathechiſmum
contrahitur quædam Cognatio ſpiritua-
lis, Matrimonium impediens, vnde fit diſ-
poſitio ad Baptiſmum per quem poſtea
contrahitur Impedimentum dirimens; ſi-
mili modo, quia Adoptio imperfecta eſt
diſpoſitio ad perfectam, contrahitur Im-
pedimentum tantùm impediens, vt benè
animaduertit Filiuccius *d. cap. 5. nu. 199.*
in fine.
60 Ex dictis infertur, primò, quod inter Fi-
lios Adoptantis cum ipſo Adoptato, tam-
diù durat Impedimentum, quamdiù ſub
Patris adoptantis poteſtate illi manent;
vnde in caſu Emancipationis, quæ fieret
de ipſo Adoptato, vel de eius Filijs, vin-
culum huius Cognationis ſoluitur, vt di-
ximus *n.* 48.
61 Secundò, infertur, ſi quis plures in Filios
adoptaret, poſſe ipſos Adoptatos, abſq;
Diſpenſatione, inter ſe Matrimonium cō-
trahere, cum nullo Cognationis Impedi-
mento adſtringantur, Sanchez *n.* 28. Fi-
liuccius *n.* 203. Bonaccina *n.* 7. Trullenck.
n. 10. Fragoſius *Regim. Chriſt. Reip. part. pr.*
lib. 3. diſp. 6. n. 122. Stephanus à S. Grego-
rio *n.* 18. *ll. cc.* Pontius *lib. 7. cap. 41. nu.* 4.
quia Iura loquuta ſunt ſolùm inter Filiū
naturalem, & Filiam adoptiuam, & è
conuerſo, non autem inter ambos Ado-
ptiuos.
62 Tertiò, poterit Adoptatus, abſq; vlla
Diſpenſatione, Matrimonium contrahere
cum Filia illegitima Adoptantis, *Inſtit. de*
Nuptijs, §. vltimo, Sanchez *n.* 30. *l. c.* Ste-
phanus *d. n.* 18. Trullenck. *n.* 8. *ll. cc.* Bo-
naccina *d. §. 3. n.* 8. Filiuccius *n.* 203. *ll. cc.*
Coninch. *Diſp. 32. dub. 3. nu.* 44. quia, vt
63 diximus, Illegitimus non cenſetur eſſe in
poteſtate, *Inſtit. de Patria Poteſtate*, Soacius
ſuper Inſtit. lib. pr. tit. 9. §. Quid ſit Patria po-
teſtas n. 5. conſ. 84. n. 6. licet ſecus in Co-
gnatione ſpirituali, quæ fortior eſt; *cap.*
Ita diligere 4. cauſa 30. quæſt. 3. et ex eadē
34 ratione poterit Adoptans Filiam illegiti-
mam Filij adoptiui, abſq; Diſpenſatione,
ducere, Sanchez *l. c. n.* 36.
65 Quartò, ſi Adoptans ipſe velit contra-
here cum Parentibus Filij adoptiui, nul-
la ob id egebit Diſpenſatione, Nauarrus
in Summa cap. 22. n. 45. Pontius *l. c.* Filiuc-
cius *n.* 203. *ll. cc.* quia nullo Iure cauetur
inter prædictos contrahi Cognationem.
66 Quintò, nec pariter prohibebitur Ado-
ptans contrahere cum Filia Filiæ ado-
ptiuæ, *ff. de Adoptio, l. Si Pater*, quia Fœmi-
67 na neminem habere poteſt in ſua pote-
ſtate, *§. Fœmina, Inſtit. de Adopt.*
vnde Impedimentum non extenditur vl-
trà ipſam Adoptatam; et eadem ratione
68 Filia Filiæ adoptiuæ non cenſetur Ado-
ptata à Patre adoptante; Silueſter *verbo*
Matrimonium 8. quæſt. 8. dicto 5. Sanchez *l. c.*
n. 35. Trullenck. *n.* 8. *ll. cc.*
69 Sextò, inſuper Filij legitimi Adoptantis
contrahere poterunt cum Adoptiuis poſt
Parentis adoptantis mortem, vel etiam
ipſo Patre viuente, ſi Filij legitimi, aut
adoptiui, emancipati fuerint, Sanchez
vbi ſupra *n.* 27. quia Cognatio tranſuerſa,
inter has Perſonas exiſtens, morte, vel E-
mancipatione, ſoluitur, vt diximus.
70 Septimò, dicendum eſt, poſſe Filios duo-
rum Fratrum adoptiuorū, inter ſe, abſq;
Diſpenſatione, contrahere, quia inter eos
nulla Cognatio adeſt, Filiuccius *d. cap. 5.*
n. 203. Silueſter *Dicto* 2. Sanchez *n.* 29. *ll.*
cc. & habetur *Inſtit. de Nuptijs, §. Inter eas*
quoque.
71 Pluribus autem modis vinculum Ado-
ptionis, tàm perfectæ, quam imperfectæ,
diſſoluitur.

72 Et

71 Et primò, per Emancipationem; per il-
lam enim patria poteſtas relaxatur; Inſtit.
*Quibus modis Ius patriæ poteſtatis ſolua-
tur*, §. *Præterea*; et poteſt quis emancipa-
73 ri,tam ſi præſens ſit, quàm abſens, dum-
modò Emancipatio auctoritate Principis
fiat, *C. de Emancipat.* quia cum ad conſti-
74 tuendam huiuſmodi Cognationem, re-
quirantur ſolemnitates,ſic ad illam diſſol-
uendam hæ neceſſariæ ſunt; cum omnis
res,per quas cauſas ortum habet, per eaſ-
dem diſſoluatur;regula,*Omnis res,de reg.Iu-
ris in* 6. alioquin, nec tolletur patria pote-
ſtas, nec Impedimentum Matrimoniũ di-
rimens, Fragoſ. *l.c. n.* 113. Cogitur autem
75 Pater emancipare Filium in pluribus ca-
ſibus; Primò,ſi Filius, tēpore Arrogatio-
nis,erat Impubes, & deinde, Pubes factus,
probat,ſibi non expedire,arrogatum eſſe;
ſi Filium malè,& contrà pietatem,afficiat
verberibus; ſi compellat eum in corpus
ſuum peccare; ſi Pater agnouit Legatum
ſibi tali modo relictum, vt Filium ſuum
emanciparet, vt *ff. Si quis à Parente ma. fue-
rit,l.Diutius,De condition. & Demonſtrat.*

Soluitur itidē Adoptio morte naturali,
ſi Adoptãs, tempore mortis Filij adopta-
ti,fuiſſet ſui Iuris, aliàs remanet in pote-
ſtate illius, in cuius erat Pater; *Inſtit. Qui-
bus modis Ius patriæ poteſtatis ſoluitur*, §. *pr.&
ff. eo: ſi Pater.*

77 Tertiò,ſoluitur morte ciuili, ſcilicet, ſi
Pater damnatus ſit in metallum, vel in
opus metalli, vel deportatus in Inſulam,
quia ſi ſolũ relegaretur,nihilominus reti-
neret Liberos in poteſtate; *Inſtit. Quibus
modis Ius patriæ poteſtatis ſoluatur*, §. *Cum
autem*, & §. *Pœnæ.*

78 Quartò,ſoluitur per delictum, etiam ſi-
ne amiſſione Ciuitatis, vt ſi contraxiſſet
inceſtuoſas Nuptias,Authent.*de Inceſtuoſis
Nuptijs*, §. *Sancimus*

79 Quintò, ſoluitur ob Dignitatem, quæ
liberaret Curialem à curiali conditione,
vt ſi fiat Patricius,Conſul,Præfectus Præ-
torio, Præfectus Vrbis, Præfectus Orien-
tis, Quæſtor, Magiſter Militum, Patronus
Fiſci.vel Epiſcopus, *C.De Decurionibus.l.vl-
tima,lib.* 10.*& in Authent.Conſtitut.Quæ Digni-
tat.* §. *Penult. col.*7. *& Inſtit. Quibus modis Ius
patriæ poteſtatis ſoluitur*, §. *Filius familias.*

80 Diſſoluitur tandem,ſi feratur ſententia
contrà Patrem petentem Filium;quia hoc
caſu, licet remaneat in poteſtate, habetur
tamen pro emancipato, *ff. De condit. indebi-
ti,l.Iuliam*; vide pro prędictis Hoſtiēſem *in
Summa lib.*4. vbi *de Cognat. legali*, §. *Et qua-
liter diſſoluatur n.* 10.

Prædicta tamen ita intelligas,vt licet per
81 ſupra dicta diſſoluatur Adoptio,non ideò
ſublatum ſit Impedimentum ad contra-
hendum Matrimonium in linea recta,nec
inter Affines legales, nempè inter Filiũ
adoptatum, & Vxorem Adoptantis, &
inter Vxorem Adoptati, & Adoptantem,
vt ſupra diximus,ſed ſolùm erit ſublatum
Impedimentum in linea tranſuerſali,
quia inter Perſonas in hac linea compre-
henſas tàmdiù durat Cognatio, quàmdiù
durat Adoptio;*cap. Per Adoptionem* 6. *cauſa*
30. *quæſt.* 3. *cap. Si qua per Adoptionem, vnico,
de Cognatione legali, & cap Poſt. ſuſceptum*
5. *dicta cauſa* 30. *quæſt.* 4. & nos ſupra
diximus.

Cæterùm, tanta eſt huiuſmodi legalis
Cognationis vis, vt per eam acquiratur
82 Filiatio ab Adoptato & patria poteſtas ab
Adoptante; vnde Filius adoptatus ſucce-
dit Patri adoptanti, cum hac differentia,
quod ſi perfectè fuit adoptatus, ſcilicet
83 per Arrogationem, non ſolùm eidem ab
inteſtato ſuccedat, ſed contrà Teſtamen-
tum querelam habeat, *C.Eo. cum in Adopti-
uis*, §. *vltimo, & l. Sancimus*, §. *Vltimo,& In-
ſtit. de Inoff. Teſtam.* §. *Cauſam autem*; at ſi
84 fuit Imperfectè adoptatus, tunc eſt diſtin-
guendum, quia ſi adoptetur ab extraneo,
non tranſit in poteſtatem ſui Patris, vel
Aui naturalis, nec quicquam ei tũc pro-
deſt Adoptio,niſi quia ab inteſtato Iura
ſucceſſionis habet,*vt Inſtit. eo:* §.*Sed Hodie,
& C.eo.Cùm in Adoptiuis*, §.*Sed ſi quis*; ſi ve-
85 rò adoptetur ab Auo Paterno, vel Mater-
no, ſeù à Proauo,vel alio ſuperiori,à quo
rectè deſcendit, tunc cùm naturalia, &
ciuilia concurrant, idem Ius erit, ac de
Arrogato; quia trãſit in poteſtatem, quo-
ad Inſtitutionem, & alimentorum præſta-
tionem, & alia omnia,quæ hinc inde de-
bentur *Inſtit.eo.*§. *Si verò,& C.Eo. cùm in
Adoptiuis*, §. *Si verò.*

Et hæc circa hanc Cognationem veloci
86 calamo percurriſſe ſufficiat,cum rarò ſu-
per ea Diſpenſatio concedatur; non quia
Diſpenſatio neceſſaria non eſſet ad Matri-
monium contrahendum, vel quia à Pon-
tifice concedi non poſſit, ſed quia in li-
nea recta Papa difficillimè, & nonniſi ex
cauſa graui, diſpenſat; in tranſuerſali ve-
rò rarò recurritur ad Pontificē,cum alias
per Emancipationem diſſoluatur,vt dixi-
mus, & ſic poſſit, abſq; Diſpenſatione,ini-
87 ri Matrimonium;quod idem animaduer-
tit Rebuff. *in Praxi Benef. Regula de Diſpenſ.*

in Gradibus prohibitis, Gloſſ. 5. nu. 25.

88 Addo tandem, Cognatos legales, prout & ſpirituales, ſcienter cõtrahentes Matrimoniũ, cum dictis Impedimentis, non incurrere Excommunicationem, quàm incurrunt Conſanguinei, in Gradibus prohibitis Matrimonium ſcienter contrahentes, quia nullum extat Ius; & in pœnis non habet locum extenſio ad caſum ſimilem, vt benè Pontius *d. cap. 41. in fine*, & nos latè diximus *lib. pr.*

Tandem pro cõcluſione huius Capitis, dicẽdum eſt cum Sãchez *lib. 7. Diſp. 63. n. 19.* Fragoſ. *n. 129. l. c.* hanc Cognationem legalem Matrimonio ſuperuenientem non impedire coniugibus vſum Matrimonij, quia id non eſt aliquo Iure cautum.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas ſecundum Canones, quid ſit.*

2 *Affinitas dicitur quaſi duorum, ad vnum finem vnitas.*

3 *Contrahitur per quancumq; copulam perfectam intra vas, ſiuè ſit voluntaria, ſiuè coacta, ſiuè licita, vel illicita.*

Item, nec refert, quod habita fuerit cum Muliere conſentiente, vel inuita, dormiente, ebria, inſana, vel ſenſibus destituta; quia ſufficit, vt ſemen intra vas effundatur. n. 5.

4 *Affinitas ſiue publicè, ſiuè occultè, contracta ſit, inducit Impedimentum ad contrahendum.*

6 *Affinitas proueniens ex copula licita, ex Concil. Tridem. inducit Impedimentum vſque ad quartum gradum; ſi vero proueniat ex copula illicita, impedit, & dirimit, intra ſecundum gradum tantùm.*

7 *Fornicaria copula nomine comprehenditur quælibet copula non coniugalis, & n. 8.*

9 *Matrimonium dicitur conſũmatum per penetrationem vaſis, etiam abſq; eo quod ſemen in illo effundatur.*

10 *Affinitas vt contrahatur ad Impedimentum inducendum, non ſufficit penetratio vaſis. ſed requiritur effuſio ſeminis virilis in eo, ſufficiens ad prolis generationem, & n. 12.*

11 *Ideo non contrahitur Affinitas per alios actus venereos, & impudicos, & effuſionem ſeminis extra vas.*

13 *Affinitas contrahitur per virilis ſeminis effuſionẽ, licet Mulier non ſeminet; non tamen è conuerſo.*

14 *Spadones, & Eunuchi, licet in vaſe ſemineat, tamen Affinitatem non contrahunt, cum eorum ſemen non ſit aptum ad generandum.*

15 *Semen verum, quando dicatur, & eſſe poſſit, licet Teſtes non appareret.*

16 *Affinitas an contrahatur caſu quo virile ſemen, Dæmonis miniſterio, in vas ſubintret; negatiuè tenet. n. 17.*

18 *Diſpenſatione opus eſt ad contrahendum, ſi per Virum nixum ad copulam, aut per appropinquationem carnis, ante penetrationem, exiliat virile ſemen in vas, quia cum per hoc gigni poſſit Proles, erit contracta Affinitas.*

19 *Affines in ſecundo & tertio, imo primo, & tertio gradibus à communibus Stipitibus prouenientibus, non prohibeatur, abſque Diſpenſatione, contrahere cum Conſanguinea Perſona à ſe fornicarie cognita; quia ſolus remotior gradus attenditur.*

20 *Affinitas eſt duplex, & quæ & n. 30.*

21 *Affinitas propriè impedit, & dirimit Matrimonium, & durat etiam poſt mortem Perſonæ, qua mediante, contracta fuit, & n. 65.*

22 *Affinitas, quæ per accidens orta eſt inter perſonas, quarum neutra per copulam carnalem Affinitati per ſe cauſam dedit, Matrimonij Impedimentum non extat, & huius Affinitatis exempla afferuntur. n. 24. 25. vſq; ad 30.*

24 *Et ratio eſt quia Affinitas Affinitatem non parit, & n. 29.*

31 *Affinitas nullos habet gradus Affinitatis, ſed regulatur, prout in Conſanguinitate, tàm in linea recta, quàm collaterali, quia quoto gradu quis eſt mihi Conſanguineus, toto gradu eſt Vxori meæ Affinis. n. 33. 38.*

32 *Stipes Affinitatis ſunt Perſonæ, quæ per carnalem copulam commiſcentur.*

34 *Linea Affinitatis eſt triplex ſicut linea Cõſanguinitatis, nempè Aſcendentium, Deſcendentium, & Collateralium; & qui comprehendantur in dictis lineis reſpectiuè exarantur n. 35. & ſeqq.*

36 *Affinitatis genera antiquitùs erant tria, impedientia, & dirimentia Matrimonium.*

37 *Primum genus itâ dictum quia per primam carnis copulam, ſiuè vna ſola perſona tantũ mediante, contrahitur. & adhuc viget huiuſmodi genus.*

39 *Primum genus Affinitatis, tempore antiquo, ſi ex Matrimonio inſurrexiſſet, vſque ad ſeptimum gradum, & ſi ex copula fornicaria, vſq; ad quartum dirimebat.*

40 *Hodie ex copula licita, non transcendit quartum gradum, & ſic ex illicita, ſolùm infra primum, & ſecundum.*

41 *Secundum genus Affinitatis, ſecundum dicebatur, quia per ſecundam carnis copulam, ſiuè duabus Perſonis mediantibus, contrahebatur, & huiuſmodi Impedimentum, vſq; ad quartum gradum extendebatur. quod hodie ſublatum eſt.*

42 *In iſto tamen quarto gradu Matrimonium iam contractum non dirimebat, ſed tantum in 2. & 3.*

43 *Exempla ſecundi generis Affinitatis afferuntur.*

44 *Tertium genus Affinitatis impediebat, & irritũ*

redde-

reddebat Matrimonium. vſque ad ſecundùm gradum tantùm, quod pariter hodie ſublatũ eſt.

45 *Exemplum ſecundi gradus Affinitatis affertur.*

45 *Duo genera Affinitatis, videlicet primum, & ſecundum, hodie ſublata ſunt, & primum tantùm viget, & de ratione. n. 47.*

47 *Affinitatem tantum contrahunt Perſonæ copulam habentes cum Cõſanguineis Perſonæ à ſe cognitæ.*

48 *Diſpenſatio in omnibus gradibus Affinitatis, orta ex copula illicita, concedi poteſt.*

49 *Et in huiuſmodi Affinitatis primo gradu Diſpenſatio ſæpiſſimè conceditur. tàm à S. Pontifice, pro Foro externo, quàm à Pænitentiario, pro Foro interno.*

50 *In primo gradu Affinitatis, contracta ex copula matrimoniali, an Matrimonium prohibitum ſit Iure naturæ, adeout nequeat diſpenſari, affirmatiuam nonnulli tenent, vt n. 52.*

Imò in linea recta extendunt prohibitionem in infinitum. n. 53.

54 *Tamen probabilior opinio eſt, poſſe diſpenſari, nedum in vlterioribus gradibus, verum, & in primo, & de ratione. n. 55.*

56 *In linea tranſuerſali Affinitatis Matrimonium iure naturæ nullo in gradu reperitur prohibitũ.*

57 *Et in ea, in primo gradu plures Pontifices diſpẽſarunt, & exempla afferuntur.*

58 *Affinitas non oritur ex Matrimonio rato, ſed tantùm conſumato.*

59 *Impedimentum publicæ honeſtatis, ex Matrimonio rato proueniens, in Dataria ſalt̃ appellare Affinitatem, non quia propriè ſit Affinitas, ſed vt Oratores, grauioribus expenſis affecti, retrahantur à petitione huiuſmodi Diſpenſationis.*

60 *Diſpenſatio ſuper Affinitate regulatur, ac ſi ſuper Canſanguinitate peteretur, & ſoluitur duplex Campoſitio, & maiores cauſæ requiruntur.*

61 *Cognoſcens Conſanguineam Vxoris nondum à ſe cognitæ non incurrit Excomunicationem.*

62 *Publicæ honeſtatis Impedimentum, proueniens ex Matrimonio rato non conſumato dirimit, & impedit, vſque ad quartum gradum, prout Affinitas; ex Sponſalibus verò proueniens ſublatum eſt.*

63 *A Iure antiquo non eſt recedendum, niſi quatenus aliter decernatur à Iure nouo.*

64 *Ex Matrimonio ex quacumq; cauſa inualido, dummodo non ſit inualidum ratione conſenſus, oritur d. Impedimentum, vſq; ad quartum gradum.*

66 *Affinitas inter Infideles non contrahitur, nec Infidelis, poſt Baptiſmum ſuſceptum, eget Diſpenſatione, ſi velit contrahere cum Conſanguinea Mulieris Infidelis quàm cognouit tẽpore Infidelitatis*

67 *Fidelis habens copulam cum Fœmina Infideli, ſi poſtea velit ducere in Vxorem Sororem Fidelem d. Infidelis cognitæ, indiget Diſpenſatione quia contracta fuit Affinitas, ex eo quia vtrumq; extremum ſubiacet Eccleſiæ Legibus.*

68 *Fidelis cognoſcens carnaliter Infidelem, ſi illa Infidelis poſtea facta Fidelis conſpiat ex alio Filiã, illa etiam Filia contrahit Impedimentum, cum ſufficiat vnũ ex Fornicatoribus eſſe baptizatum, & Conſanguineum alterius, cum quo contrahenda eſt.*

69 *Fidelis, qui cognouit Fœminam Infidelem, cuius Soror deinde baptizetur, ſi velit cum d. Viro contrahere, indigebit Diſpenſatione. quia per Baptiſmum poſtea ſuſceptum reputatur Affinis.*

70 *Quia Fidelis habens copulam cum Infideli, quandocumq; baptizetur oritur Affinitas, ex Eccleſiæ conſuetudine eo quia Fidelis, tempore copulæ, ſubiacet eius Eccleſiæ Legibus.*

71 *Affinitas, quæ ſuperuenit Matrimonio contracto, ex quo alter ex Coniugibus cognouit Conſanguineã intra ſecundum gradum alterius Coniugis, non inducit Impedimentum dirimens. ſed tamen inter ipſos Coniuges impedit debiti petitionem, ſiuè copula ſit occulta, ſiuè publica, & n. 72.*

73 *Inceſtus dicitur copula carnalis inter eas Perſonas inter quas Matrimonium conſiſtere nequit.*

74 *Affinitatis Impedimentum non contrahitur, nec Iure petendi debitum priuatur, qui, dum habuit copulam cum Conſanguinea Coniugis, ignorabat illam eſſe ſibi Canſanguineam dummodo ignorantia non ſit affectata, & eſt comunior ſententia.*

73 *Quod procedit etiam, quando quis cognouit, ſciens eſſe Conſanguineam ſui Coniugis, ſed putabat eſſe in tertio, vel vlteriori, licet re vera eſſet in ſecundo, quia tunc non oritur Impedimentum.*

76 *Coniux habens capulam ſcienter cum Conſanguinea alterius Coniugis ſed ignorans adeſſe ſpecialem prohibitionem ab Eccleſia factam cõtra hãc prohibitionem, non videtur delinquere, ideò non incurrit pœnam, & excuſatur ab Excomunicatione, Suſpenſione, & Interdicta.*

77 *Coniux, qui ex ſua culpa, contraxit Impedimentũ, licet abſque Diſpenſatione non poſſit exigere, tenetur tamẽ alteri Coniugi debitum reddere, quia non poteſt illi officere, nec ſuo Iure priuare.*

78 *Etiamſi poſteà Coniux ſciuerit alterum Coniugem tale Impedimentum contraxiſſe, quia non impeditur in petitione.*

79 *Sed ſi alter Coniux fuiſſet particeps delicti, & conſenſiſſet, nec ipſe poterit debitum petere.*

80 *Si vterque Coniux, data opera & crimine admiſſo, eo fine, vt à debito coniugali ſe eximerent, Inceſtum commiſiſſent, & in illum conſenſiſſent, probabilius eſt, Coniuges peccare petendo debitum, ſed teneri reddere.*

81 *Fœmina per vim abſolutam cognita per Conſanguineum Mariti, & ipſa non conſentiente, non impeditur petere debitum.*

82 *At ſi graui metu adigatur, & propterea conſenſit in capulam, probabilius eſt incurrere Impedimentum, quia eum non explodit.*

Qo 2 83 Co-

83 *Coniux conſentiens, vt ſua Vxor, vel præciſa viopprimatur, vel graui metu, in lapſum inducatur, Impedimentum incurrit.*

84 *Coniux, qui, poſt delictum conſumatum, cognouit Vxoris Coſanguineam poſt Matrimonium ratum, tenetur Matrimonium conſumare, & reddere, ſed non petere poteſt, ex veriori opinione.*

85 *Ius petendi debitum non amittitur ob Adulterium cum Affine Coniugis, nec ob Inceſtū cum propria Conſanguinea patratum.*

86 *Pœna priuationis petitionis debiti incurritur ipſo Iure poſt delictum, abſq; Iudicis declaratoria, & tenetur ex ſe ipſo ceſſare à petitione debiti, & num. 87.*

88 *Super Affinitate, Matrimonio ſuperueniente, Epiſcopus, ex conſuetudine immemorabili, diſpenſare poteſt.*

89 *Imò etiam Cōmiſſarius Cruciatæ diſpenſare poteſt.*

90 *Religioſi Mendicantes, ſi ſint Viri docti, & ad Confeſſiones audiendas approbati ab Ordinario; poterunt, ex commiſſione Prouincialis, diſpenſare pro Foro Conſcientiæ ſuper Impedimento Inceſtus, ſuperueniente Matrimonio; vide tamen declarationem, ibidem all. tam.*

91 *Epiſcopus diſpenſare poteſt, vt Inceſtuoſus qui verè habuit copulam cum Conſanguineis Vxoris, poſt Matrimonium initum, aliud Matrimonium ineat, ratione Iuuentutis Inceſtuoſi.*

92 *Interfector Vxoris, licet non poſſit aliud Matrimonium inire, excipitur tamen, ſi Interfector ſit Iuuenis,*

93 *Quando in Curia Romana fit mentio de Affinitate, intelligitur de ea, quæ orta ſit ex Matrimonio, & non de fornicaria, & illicita.*

94 *Et Affinitas, ex copula illicita orta, eſt exprimenda in Supplicatione.*

95 *Pro Diſpenſatione ſuper Affinitate, ex copula illicita proueniente, non ſoluitur Compoſitio, ſed dātur Literæ clauſæ, & quo ad expeditionem tantum, taxantur, ac ſi eſſent apertæ.*

96 *Taxa pro Diſpenſatione, tàm in Affinitate, quàm in Conſanguinitate, eadem ſoluitur.*

97 *Affinitas eſt minus vinculum Conſanguinitate, quia*

98 *Prohibitio æqualiter procedit ex Impedimento in primo gradu Affinitatis, ac ſecundo Conſanguinitatis.*

De Impedimento Affinitatis, & an ſuper eo diſpenſari poſsit.

C A P. VII.

1 AFFINITAS, ſecundum Canones, eſt Perſonarum proximitas, ex coitu proueniens, omni carens Parentela, *l. Non facile, §. Affines, ff. de Gradib. Affinitat.* Franc. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part. 2. cap. 9. n. 101.* Sanchez *de Matr. lib. 7. diſp. 64. nu. 1.* Steph. à S. Gregorio *Vniuerſ. tract. de Vinculis Diuinæ Piet. lib. 3. cap. 101. nu. 1.* Dicitur
2 Affinitas, quaſi duorum ad vnum finem vnitas, eò quòd duæ Cognationes diuerſæ, per Nuptias, ſecundum Leges, vel per coitum, ſecundum Canones, copulantur, & altera ad alterius Cognationis fines accedit, *ff. De extraord. Cognat. d. l. Non facilè §. Affines; Gloſſa in cap. vlt. de Conſ. & Affinit. in Arbore Affinitatis*, & contrahitur per
4 quamcumq; copulam perfectam intra vas, ſiuè ſit voluntaria, ſiuè coacta, ſiuè licita, ſiuè illicita; *cap. Diſcretionem, §. Sed nec Affines, lib. 7. diſp. 64. nu. 15.* Corrad. *Reſponſ. Caſ. Conſc. 2. part. quæſt. 367.* Auerſa *de Matr. quæſt. 17. ſect. pr. verſ. Non oriri*; nec refert, ad Impedimētum contrahendum,
4 an copula fuerit publica, vel occulta, Filiucc. *qq. Moral. tomo pr. tract. 10. part. 2. cap. 6. nu. 209.* Layman. *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. cap. 5. n. 3.* quia Iura in hoc non diſtinguunt, prout nec refert, ſi habita ſit
5 cum Muliere conſentiente, vel inuita, dormiente, ebria, inſana, vel ſenſibus deſtitutа, quia ſat eſt, ſi intra vas virile ſemē effundatur, Sanchez, & Filiuccius *ll. cc.* Bonacc. *de Matr. q. 3. Propoſ. 3. n. 16.* Trullenk. *lib. 7. cap. 9. dub. 15. nu. 5. tomo 3.* & quamuis antiquo tempore huiuſmodi Affinitas intra plures gradus impediret, & dirimeret Matrimoniū, vt infra dicemus, tamen per Concilium, ita fuit reſtrictū, Impedimentum, vt, ſi huiuſmodi Affinitas ex Copula licita proueniat, non excedat
6 quartum gradum, prout Conſanguinitas; at ſi ex copula illicita, & fornicaria, non impediat, nec dirimat, vltra ſecundū; conſtat ex Decreto ipſius Concilij *ſeſſ. 24. de Reform. Matrimonij cap. 4.* Nomine copulæ

læ fornicariæ intelligi debet. quęlibet co-
pula, non coniugalis, ſiuè per Adulteriũ,
ſiuè per ſtuprum, ſeù Sacrilegium, habita
ſit; Coninck. *de Sacrament. Diſp.* 32. *Dub.*
4. *n.* 56. *in fine*, Reginald. *lib.* 31. *nu.* 147.
Filiucc. *d. cap.* 6. *nu.* 213. Auerſa *de Matr.*
quæſt. 17. *ſect.* 2. *verſ. Et per fornicationem*,
quia, ratio, quæ mouit Concilium, eadem
militat pro omni copula inceſtuoſa, dũ-
8 modo completa ſit, per ſeminis effuſio-
nem, intra vas, *cap. Extraordinaria* 35. *quæſt.*
3. Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 54. *nu.* 8. Corrad.
Reſp. Caſ. Conſc. part. pr. quæſt. 142. Steph.
à S. Gregorio *l. c.* quamuis enim pene-
9 trando vas, abſq; ſeminis in illo effuſio-
ne, intelligatur conſummatum Matrimo-
nium, vt, inter alios, docet idem Corrad.
part. pr. quæſt. 328. ad contrahendum ta-
men Impedimentum Affinitatis, non ſuf-
10 ficit penetrare vas, ſed requiritur omni-
nò virilis ſeminis in ipſo vaſe effuſio, vt
benè Sanchez, Corrad. & Steph. à S. Gre-
gorio *ll. cc.* & latè probat Leo *in Praxi Sa-*
cræ Pœnitent. part. 2. vbi *de Impedim. dirim.*
verſ. Vt autem inſurgat, pag. Mihi 216. cùm
etenim, non niſi per copulam perfectam,
& conſummatam, Vir, & Fęmina, efficiân-
tur vna caro, ſequitur, vt non per ſimpli-
11 cem actum fornicarium, ſeù per ſolam
vaſis penetrationem, nec per quamlibet
aliam ſodomiticam copulam, nec actus
impudicos, & tactus venereos, & laſciuos
[etiam ſi ob illos ſemen extrà vas effun-
deretur] Affinitas contrahatur, ſed requi-
ritur veri ſeminis virilis in vaſe effuſio,
12 quę ſit ad Prolis generationem ſufficiens,
vt habetur expreſsè *in cap. Lex Diuinæ Con-*
ſtitutionis 18. *cauſa* 27. *quæſt.* 2. *cap. Extraor-*
dinaria 11. *cauſa* 35. *quæſt.* 2. & 3. & docent
Viguerius *Inſtit. moral. cap.* 16. §. 7. *verſ.*
9. *Impedimento* 6. Toletus *lib.* 7. *cap.* 15. *n.*
3. Viualdus *in Candelabro pr. part.* vbi *de*
Matrim. n. 198. Nauarr. *lib.* 4. *Conſil. titulo*
de Conſang. & Affinit. conſ. 8. *n.* 5. *in prima*
edit. Petr. Cenedus *in Collect. part.* 2. *Col-*
lect. 19. *nu.* 1. Corrad. *d. part. pr. quæſt.* 51.
quæſt. 142. & *quæſt.* 328. Bonaccina *de Matr.*
quæſt. 3. *puncto* 12. *propoſ.* 3. *nu.* 11. & ſeq.
Reginald. *lib.* 31. *cap.* 20. *n.* 147. Coninck.
dicta diſp. 32. *n.* 46. Auerſa *quæſt.* 17. *ſect. pr.*
verſ. Debet tamen, Fragoſius *Regim. Chriſt.*
Reip. part. pr. lib. 2. *Diſp.* 4. *n.* 240. Trullenck.
Opere moral. lib. 7. *cap.* 9. *Dub.* 16. *nu.* 3. *tom.*
3. Capp. Toloſana *quæſt.* 96. *n.* 2. Sanchez
lib. 7. *Diſp.* 64. *n.* 8. innumeros alios pro
hac Doctrina referens;
13 Dixi, requiri de neceſſitate ſeminis viri-
lis effuſionem, quia probabiliſſimum eſt,
non requiri ad generationem fęmineum
ſemen, vnde, quamuis Fœmina non ſemi-
net, ſed ſolus Vir, contrahitur Affinitas;
non tamen è conuerſo contrahitur, ſi ſo-
la Fœmina ſeminet, & non Vir; vide San-
chez *l. c. n.* 10. Silueſtrum *verbo Matrimo-*
nium 8. *quæſt.* 15. *dict.* 2. Bonaccin. *n.* 12.
& Trullenck. *n.* 4. *ll. cc.* Auerſ. *l. c. verſ.*
Dubitatur; intellige tamen de vero virili
14 ſemine, quia ex congreſſu Spadonum,
& Eunuchorum, vtroq; teſte carentium,
quamuis & in vaſe ſeminent, non contra-
hitur Affinitas, cùm horum ſemen ſit
ad generationem ineptum, Sanchez *dicta*
diſp. 64. *n.* 11. Bonaccina *n.* 14. Stephanus
à S. Gregorio *n.* 2. & Trullenck. *n.* 4. *ll. cc.*
Dixi, ſi verum ſemen non emittant, quia,
ſi verum ſemen emitterent, ſignum eſſet,
15 quod teſtibus non carerent, ſed eſſent la-
tentes, vnde Matrimonium valeret; id,
quod pluribus probat Verricellius *de Miſ-*
ſionib. Apoſtol. quæſt. 197. *ſect.* 7. *n.* 70. om-
ninò videndus.
16 At diſplicet doctrina Sanchez *l. c. n.* 15.
Pat. Leonis *l. c.* & aliorum; qui docent,
contrahi Affinitatem eo caſu, quo virile
ſemen Dæmonis miniſterio in vas ſubin-
tret, idq; non puto verùm, cùm Affinitas,
non contrahatur, niſi per copulam carna-
17 lem, & carnis commixtionem, qua me-
diante, in ipſo vaſe ſemen emittatur, vt be-
nè animaduertunt Pontius *de Matr. lib.* 7.
cap. 33. *n.* 2. Io: Iacob. Canis *inter conſilia*
Matrimonialia, Zilett. *conſ.* 19. *n.* 1. *vol. pr.*
& in hanc ſententiam inclinant Auerſa
de Matrim. d. ſect. 2. *verſ. Dubitari etiam poteſt*,
& Filiucc *d. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 6. *n.* 209.
alioquin ſi dicta altera opinio vera eſſet,
iniiceret innumeros ſcrupulos; poſſet
enim ſæpiſſimè dubitari, an virile ſemen
raptum fuiſſet à Dæmone, & in fœmineũ
vterum tranſlatum, & conſequenter cõ-
tracta Affinitas; erit quidem opus Diſ-
18 penſatione ad contrahendum, ſi per nixũ
Viri ad copulam, aut per appropinqua-
tionem carnis, ante penetrationem, exiliat
virile ſemen in vas, quia cum per hoc gi-
gni poſſit Proles, erit contracta Affinitas,
Filiuccius *d. cap.* 6. *n.* 209. Silueſter *l. c. q.*
15 *dicto* 2. Auerſa *l. c.*
19 Ex dictis infertur, Affines in ſecundo, &
tertio, imò in primo, & tertio, à comuni-
bus ſtipitibus prouenientibus gradibus,
non comprehendi in prohibitione, nec
impediri, quominus poſſint, abſq; Diſ-
penſatione, cõtrahere cum Conſanguinea
per-

Perſonæ à ſe fornicariè cognitæ,quia cũ ſolus remotior gradus obſtet Matrimonio,is ſolus debet attendi; vide quæinfra dicemus;etiam Donat. Anton.de Marinis *reſol. quotid. lib. pr. cap.* 267. *n.* 8. Pirrhum Corradum *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.pr.n.* 27. vbi teſtatur ſic fuiſſe à S.Congregatione deciſum; adeſt præterea declaratio Pij V. facta de Anno 1566. per ſuam peculiarem Conſtitutionem infraſcripti tenoris.

Pius Epiſcopus Seruus Seruorum Dei;Ad perpetuã rei Memoriam;

Ad Romanum Pontificem ſpectat Canonicas Sãctiones, quæ expreſſiorem ſenſum poſtulare videntur,re diligenter perſpecta,ita declarare, & aliàs prouidere, vt omnis dubietas de pijs Chriſtifidelium mentibus euellatur; ſanè poſtquàm ex eo, quod Tridentina Synodus Impedimentum Affinitatis, ex fornicatione proueniens, per quod, non ſolùm Matrimonium contrahi prohibetur, ſed etiam poſt factum dirimitur,ad eos tantùm reſtrinxit, qui primo, & ſecundo gradu coniunguntur; in vlterioribus verò gradibus ſtatuit, Matrimonium poſtea factum non dirimi, à pluribus Chriſtifidelibus, vt accepimus,eſt dubitatum; an,licet in vlterioribus gradibus huiuſmodi Matrimonium contractum non dirimatur, adhuc tamen, iuxta antiquos Canones,contrahi prohibeatur; & propterea nos omnem ambiguitatem tollere, & Animarum tranquillitati, ac Matrimonij libertati, quantum cum Deo poſſumus, contribuere volentes, Declaramus, & Apoſtolica Auctoritate decernimus, nullum hodie remanere Impedimentum,quominus in vlterioribus gradibus huiuſmodi, iberè, & licitè Matrimonium contrahi poſſit, & ita ab omnibus iudicari debere mandamus, atq; ſtatuimus: Decernentes irritũ, & inane,ſi quid,à quoquam,quacumq; Dignitate, Auctoritate, & Poteſtate prædito, contigerit iudicari,non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, alijſq; contrarijs quibuſcumq; Volumus autem, quod præſentes Literæ in Cancelleria Noſtra Apoſtolica,& in Acie Campi Floræ de more publicentur, & inter Conſtitutiones perpetuò valituras deſcribantur; & quia difficilè foret eas ad ſingula quæquæ loca deferri, quòd earum Tranſumptis, etiam impreſſis, manu alicuius Notarij ſubſcriptis, ac Sigillo alicuius Prælati munitis,eadem prorſus fides adhibeatur, quæ præſentibus adhiberetur,ſi fuerint exhibita, vel oſtenſæ; Nulli ergo hominum liceat, hanc paginam noſtræ Declarationis, Decreti, Mandati, Statuti, & Voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum A. I. D. 1566 Quarto Cal Decembris. Pontificatus Noſtri Anno Primo. Ca. Gloria eius.

Pro intelligentia, maiorìq; huiuſmodi
20 Affinitatis impedimenti declaratione
ſciendum eſt duplicem eſſe Affinitatem,
21 aliam nempè eſſe propriè, & hanc impedire, & dirimere Matrimonium, vt ſupra dictum fuit.& adeò afficere, vt duret etiã poſt mortem Perſonæ,qua mediante,contracta fuit; ita habetur *cap. Fraternitatis veſtræ, primo, cauſa* 35. *quæſt.* 10. vbi dicitur, *Porrò, vno defuncto, in ſuperſtite Affinitas non deletur, nec alia copula coniugalis Affinitatem prioris copulæ ſoluere poteſt*, & docent Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 64. *n.* 2. Gutierez *de Matrim. quæſt.* 99. *n.* 4. Reginaldus *lib.* 31. *cap.* 20. *ſect.*2. *n.*144. Maſſobrius *de Concurſu Requiſ.* 7. *dub.* 28. *n.* 2. nec deletur, etſi Matrimonium diſſoluatur, Pariſ. *conſ.* 68. *n.* 14. *part.* 4.

22 Alia Affinitas eſt per accidens, & hæc
Matrimonium, nec dirimit, nec impedit, & de ea eſt textus *in cap. Non debet* 8. *de Conſ. & Affinit.* & interuenit inter Per-
23 ſonas,quarum neutra, per copulam carnalem, Affinitati per ſe cauſam præbuit, & proinde huiuſmodi Affinitas,etiam inter Virgines, & Perſonas omnis copulæ carnalis expertes,conſiſtere poteſt; v. gr. Petrus, & Mathæa carnaliter copulantur, ratione huius copulæ,ideoq; per accidẽs, Conſanguinei Petri Affinitatem contrahunt cum Conſanguineis ipſius Matheæ, hæc tamẽ Affinitas, cum ſit per accidens, Matrimonium inter ipſos,nec dirimit,nec impedit,iuxta regulã, quòd Affinitas aliã
24 Affinitatem non parit, *d.cap. Non debet de Conſ. & Affin.* Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 67. *n.* 2. & concludunt communiter Doctores; quarè Conſanguinei Vxoris, licet efficiantur Affines Mariti, & è contrà; nulla tamen inter Conſanguineos Mariti oritur Affinitas,niſi per accidens,quæ,vt dictum fuit,nullo modo obſtat Matrimonio,imò nec vllum inter Affines per eam oritur vinculum cum quacumq;alia Perſona,& proinde Filia Vxoris ex alio Matrimonio,
25 aut ex fornicatione, cum altera concepta,poteſt nubere Fratri, aut Filio ipſius Mariti;Pater Sponſi ducere poteſt Matrẽ, vel Filiam. Sponſæ; nec duabus Sororibus prohibetur, quin duobus Fratribus licitè, & validè nubant, *cap. Quòd ſuper his* 5. *de Conſ. & Affin.* ſimili modo poteſt quis, mortua Vxore,ducere relictam à Fratre

ſuæ

ſuæ Vxoris; prout poteſt quis, diuerſis tẽ-
26 poribus, plures Fœminas ſibi in Vxores
accipere, quę cum pluribus Fratribus Ma-
trimonium contraxerunt, vt prædicta
clarius explicantur in caſibus, & exem-
plis infraſcriptis.

27 Ioanna, & Maria, nupſere duobus Fra-
tribus, poteſt quis Ioannam, Viduam effe-
ctam, in Vxorem ducere, &, ſi iſta moria-
tur, poterit etiam habere Mariam, ſi Vi-
dua ſit.

28 Mathæus, Frater Virginiæ, ducit Mariã,
& Virginia nubit Petro, ſi ambo dicti
Fratres, Mathæus, & Virginia, moriantur,
poſſunt Petrus & Maria, abſq; vlla Diſpẽ-
ſatione, matrimonialiter copulari, quia
Petrus, per copulam cum Virginia habi-
tam, factus eſt Affinis cum Conſanguinea
Virginiæ; Maria verò non eſt Conſan-
guinea Virginiæ, ſed Affinis, & conſequẽ-
ter, ſi mortui ſint Mathæus, & Virginia,
non impediuntur Petrus, & Maria, quin
poſſint matrimonialiter copulari, quia,
vt benè, inter alios, docet Alphonſ. à vera
Cruce *in Spec. Coniug. part. 2. artic. 27. verſ.*
29 *Ex omnibus his*; non eſt Affinitas niſi pro-
pter Conſanguinitatem; cum ergo iſti
ambo ſint Affines, intrat dicta concluſio,
quod Affinitas Affinitatem nõ parit; dũ
etenim Petrus duxit Virginiam, contraxit
quidem propriè, & per ſe, Affinitatem cũ
Mathæo, per accidens verò cum Maria,
& proinde cum ea non contraxit Impe-
dimentum: Et propterea ad dignoſcen-
30 dũ, an Affinitas ſit propriè, vel per accidẽs,
traditur iſta Regula, ſi neq; Vir carnaliter
cognouit Conſanguineam Mulieris, cum-
qua ipſemet contrahere intendit, neque
Mulier ipſa carnaliter cognouit Conſan-
guineum eiuſdem Viri, nulla inter ipſos
orta fuit Affinitas, niſi per accidens; vnde
non impediuntur ob id matrimonialiter
copulari; vide pro prædictis Laymanum
Theol. mor. lib. 5. tract. 10. *part. 4. cap. 5.
præſertim à num.* 4. Hermannum Buſenb.
*in Medulla Theolog. mor. lib. 6. tract. 6. cap.
3. dub. 2. verſ. Dicitur Duodecimo, pag. Mihi*
456. Filiuccium *qq. mor. tom. pr. tract.* 10.
part. 2. cap. 6 *n.* 219. Sanchez *lib. 7. Diſpo
67. n.* 2. Bonacc. *de Matrim. quæſt. 3. punct.
12. propoſ. pr. n.* 2. Trullenck. *tom. 3. lib. 7.
cap. 9. dub. 16. n. 7. Gloſſam in Arbore Affinitatis*
31 Id tamen te monitum velim, quod Affi-
nitas nullos habet gradus, ſed regulatur
prout in Cõſanguinitate, tàm in linea re-
cta, quàm in collaterali, quia quoto gra-
du quis eſt mihi Conſanguineus, toto
gradu eſt Vxori meæ Affinis; & ſic ſtipes
32 Affinitatis ſunt illæ eædem Perſonæ, quæ,
per carnalem copulam, commiſcentur,
quamuis enim ipſę non fiant inter ſe Af-
fines, cum ſe habeant vt vna caro, tamen
ſunt origo affinitatis aliorum, Sanchez
vbi ſupra *à n. 1. vſq; ad n. 5.* Filiucc. *d. cap.
6. nu.* 207. Bonacc. *de Matr. quæſt 3. puncto
12. propoſ. 2. in fine*; vnde cùm de aliquo-
33 rum Affinitate quæritur, ad dignoſcendũ,
quo gradu diſtent inter ſe, recurrẽdũ eſt
ad Perſonam illam, qua mediante; Affini-
tas contracta fuit, & quæri debet, ac in-
ſpici, quoto Conſanguinitatis gradu hæc,
diſtet ab illa Perſona, de qua quæritur;
quia quoto Gradu iſta diſtare inuenitur
in Cõſanguinitate, toto diſtabit in Affini-
tate, v. gr. Titius, & Berta ſunt Affines, eò
quod Sempronius, primus Maritus Bertæ,
erat ipſi Titio Conſanguineus; volunt
dicti Titius, & Berta in ſimul, poſt obten-
tam Diſpenſationem, contrahere, ad di-
gnoſcendum præciſum gradum, quo di-
ſtant in Affinitate, oportebit formare Ar-
borem Conſanguinitatis, quo coniuncti
erant Titius, & Sempronius; exempli gra-
tia

Antonius ſtipes

Iacobus	Petrus
Ioanna	Paulus
Françiſcus	Ioannes
Sempronius pr. Marit. Bertę	Titius Sponſus

Ex cuius Arboris inſpectione clarè di-
gnoſcitur, Titium, & Bertam, Sponſos,
quarto Affinitatis gradu ſe attinere, eò
quod, quarto Conſanguinitatis dicti Ti-
tius, & Sempronius, primus Vir Bertæ,
coniuncti erant; & ſic ſeruando hanc re-
gulam, facillimè haberi poterit, quo gra-
du Affinitatis ſe attineant contrahere vo-
lentes.

34 Et quemadmodum Linea Conſanguini-
tatis triplex eſt, nempè, Aſcendentium, De-
ſcendentium, & Collateralium, ita pari-
ter eſt in Affinitate.

35 In linea recta ſunt Aſcendentes, & De-
ſcendentes illius Perſonæ, qua cum ha-
bita fuit copula

Aſcendentes ſunt

Socer, ideſt Pater Vxoris meæ
Victricus, Maritus Matris meæ
Socrus, Mater Vxoris meæ, &
Noverca, Vxor Patris mei, non tamen
Mater mea;

Deſcendentes ſunt.

Gener, Maritus Filiæ meæ

Nurus, Vxor Filij mei.

Priuignus, Filius Vxoris meæ ex alio Viro conceptus.

Priuigna, Filia dicto modo eiuſdem meæ Vxoris.

In Collaterali linea ſunt mihi Affines omnes illi, qui Vxori meæ Conſanguinei ſunt, & in eiſdem gradibus, in quibus ipſi ſunt dictæ Vxori meæ Conſanguinei, vt dictum fuit.

Vide Arborem Affinitatis in primo Genere, quam hic ſubnectere placuit.

Vxor Fratris, olim relicta	Frater	*Primus Gradus*	Soror	Vir Sororis olim relictus
Vxor Filij Fratris	Fratris Filius	*Secundus Gradus*	Sororis Filia	Vir Filiæ Sororis
Vxor Nepotis Fratris	Fratris Nepos	*Tertius Gradus*	Sororis Neptis	Vir Nepotis Sororis
Vxor Pronepotis Fratris	Fratris Pronepos	*Quartus Gradus*	Sororis Proneptis	Vir Proneptis Sororis

36 Tria, antiquo tempore, deſignata fuerunt Affinitatis genera, & ea omnia Matrimonium impediebant, & dirimebant, *cauſa 35. tota quæſt.* 10.

37 Primum genus, [quod adhuc viget] ideò dicitur primùm, quia per primam carnis copulam, ſiuè vna ſola Perſona mediante, contrahitur, & eſt inter ipſam Fœminam cognitam, & Conſanguineos Viri, qui illam cognouit; prout è contrà, inter ipſum Virum, & Conſanguineos eiuſdem Fœminæ cognitæ; vnde ſequitur, quod Perſona ſociata Perſonæ per carnis copulam, mutat genus, ſed non gradum, iuxta illud

Mutat Nupta genus, ſed generata gradus

Exempli gratia, Ego, & Soror mea, coniuncti ſumus in primo gradu generis Conſanguinitatis; dicta mea Soror nubit Antonio, & cum eo Matrimonium conſumat; ex hoc fit, vt Perſona Antonij ſociata Perſonæ Sororis meæ, per carnis copulam, fiant vna caro: iſta igitur carnis copula mutat genus attinentiæ; alio namque genere, ſcilicet, Conſanguinitatis, attinet mihi Soror mea, & alio Antonius, ſcilicet, Affinitatis, ſed non mutat gradum, quia in ipſo gradu Conſanguinitatis, in quo ego ſum Sorori meæ, in eodem Affinitatis ſum Antonio; & quod dixi de Sorore mea, idem intelligas de quacumq; mea Conſanguinea in quocúque gradu, quia omnes Mariti Conſanguinearum mearum ſunt mihi Affines in primo genere, & in ipſis gradibus Affinitatis, in quibus eorum Vxores mihi coniunctæ ſunt in Conſanguinitate, & ſic

38 de ſingulis; gradus enim inter Affines computari debent, vt reſpectu Conſanguinitatis, *cap. Porro 2. de Conſanguinitate cauſa 35. quæſt. 5.* & nos diximus ſupra; et quod dictum fuit de Maritis Conſanguinearum mearum, idem intelligas de Vxoribus Conſanguineorum meorum, quę ſunt mihi Affines in primo genere Affinitatis, & in illis gradibus, in quibus, earũ Mariti sũt mihi Cõsãguinei; & ſic omnes Cõsãguinei Vxoris meę sũt mihi Affines in primo genere Affinitatis, & in diuerſis gradibus, iuxta diuerſitatẽ graduũ Cõſanguinitatis, quibus Vxori meæ coniuncti sũt; pari modo omnes Conſanguinei mei sũt Affines Vxoris meę in eisdẽ gradibus, in quibus mecum ipſi coniuncti ſunt; nõ tamen Conſanguinei mei ſunt Affines Conſanguineis Vxoris meæ; & ideò Pater, & Filius, poſſunt contrahere cum Matre, & Filia; duo Cognati cum duabus Cognatis; Auunculus, & Nepos, cum duabus Sororibus, vt hæc omnia habentur *cap. Quòd ſuper his 5. de Conſang. & Affinnit. cap. Sanè 14. cauſa 35. q. 2.* & de his latè Gloſſa in *Arbore Affinitatis.*

39 Et licet, antiquo tempore, iſtud primum genus Affinitatis, ſi ex Matrimonio inſurrexiſſet, vſq; ad ſeptimum gradum, & ſi

ex copula fornicaria ; vſq; ad quartum
dirimentes, *vt cap. Nullum 7. cauſa 35. quaſt.*
2. & 3. hodie tamen , attenta redu-
ctione facta per Concilium Lateranenſe,
ſub Innocentio III. Summo Pontifice,
40 non tranſcendit quartum gradum, ſi ex
copula licita proueniat Affinitas, *cap. Non*
debet, de Conſ. & Affinit. & ſi ex illicita ſo-
lùm, infra primum, & ſecundum dirimit,
ſic diſponente Sacroſancto Concilio Tri-
dentino *ſeſſ. 24. n. 4.*
41 Secundum genus , [quod hodie ſublatũ
eſt] ideò dicebatur ſecundum, quia per
ſecundam carnis copulam , ſiuè , duabus
Perſonis mediantibus, contrahebatur ; &
huiuſmodi Impedimentum, vſq, ad quar-
tum gradum extendebatur , itaut non li-
ceret cum Affine ſecundi generis, infra
dictos gradus, contrahere ; in ipſo tamen
42 quarto gradu, Matrimonium, ſi iam fuiſ-
ſet contractum, non ſeparabatur, ſed ſolũ
in ſecundo, ſeù tertio, *vt cap. de Propinquis*
3. cauſa 35. quaſt. 2. & 3. Iſtud autem ſe-
43 cundum genus ita procedebat, v.gr. mea
Soror , quæ eſt mihi in primo genere , &
in primo gradu Conſanguinitatis , nube-
bat Petro , & ſic dictus Petrus attinebat
mihi in primo genere , & in primo gra-
du Affinitatis; mortua mea Sorore, ſi ipſe
Petrus aliam duxiſſet, tunc, quia hæc fue-
rat Sororio meo, per carnis copulam, ſo-
ciata, mutabat genus, quia attinebat mihi
in primo quidem gradu , ſed ſecundi ge-
neris Affinitatis ; vnde, mortuo Petro, in-
ter me, & hanc Vxorem Petri, Matrimo-
nium conſiſtere non poterat , quia con-
tractum fuerat ſecundum genus Affini-
tatis , quamuis ex vna parte tantum ; et
aliquando etiam ex vtroq; latere contra-
hebatur, v. gr. Mathæus, & Virginia erãt
Fratres ; Virginia nupſerat Petro, & Ma-
thæus , qui ipſi Petro primo genere Af-
finitatis attinebat , duxerat Annam ;
iſta Anna , & dictus Petrus, erant Affines
in ſecundo genere , & primo gradu , &
ex vtroq; latere contrahebatur Affinitas,
quia Mathæus, & Virginia, ambo contra-
hebant ; & idem erat inter Vxorem meã,
& Maritum Sororis meæ, item inter duos
Maritos duarum Sororum , vel duarum
Conſanguinearum , & inter Vxores ipſo-
rum duorum Conſanguineorum.
Tertium genus , [quod pariter fuit ſu-
44 blatum] impediebat, & irritum reddebat
Matrimonium , vſq; ad ſecundum gradũ
tantùm; *cap. Et hoc quoque 12. cauſa 35. quaſt.*
3. Et ideò dicebatur Tertium , quia per
tertiam carnis copulam , ſiuè tribus Per-
ſonis mediantibus, reſultabat, v. gr. duo
Conſanguinei erant ſecundo gradu inui-
cem coniuncti , hic ducebat Annam , ille
Teclam ; hæ Mulieres attinebant ſibi in
ſecundo genere , & in ſecundo gradu;
45 vnde, ſi, mortuo Marito Teclæ , ipſa nup-
ſiſſet Petro, iſte Petrus attinebat dictæ
Annæ in tertio genere , quare, mortua
Tecla , non poterat idem Petrus contra-
here cum Anna, quæ ſibi attinebat in ter-
tio genere , & ſecundo gradu Affinitatis.
46 Hæc tamen duo vltima genera Affinita-
tis hodie ſunt ſublata, vt diximus ; & ſolũ
primum genus in ſuo robore , & vigore
relictum , eò quòd per tàm multa Impe-
dimenta , Fidelium Animæ innumeris
peccatis illaquearentur , vt ex verbis Cõ-
cili Tridentini *d. cap. 4.* colligitur; vndè ſo-
læ illæ Perſonæ, quæ copulam habuerunt,
Affinitatem contrahunt cum Conſangui-
47 neis Perſonę à ſe cognitę, vt benè animad-
uertit Reginald. *d. cap. 20. ſect. 2. nu. 145.*
& nos latè diximus ſupra.
48 Sed dubium eſt, an in omnibus Affinita-
tis gradibus diſpenſari poſſit ; & quidem,
quoad Affinitatem ex copula illicita ortã,
nulla dubium eſſe poteſt ; quin in omni-
bus gradibus diſpenſetur , vt bene do-
cent Sanchez *lib. 7. diſp. 66. n. 3.* Bonacci-
na *de Matr. q. 3. puncto 12. propoſ. 3. n. 1.* &
alij cõmuniter ; nec de hoc dubitari po-
49 teſt, maximè quia nõ ſolũ a Pontifice, pro
Foro externo , ſed à Summo Pœnitentia-
rio, pro Foro Conſcientię, ſępiſſimè con-
ceduntur Breuia Diſpenſationum in pri-
mo gradu huiuſmodi Affinitatis , vt teſta-
tur Marcus Ant. Genuenſ. *in Praxi Curiæ*
Archiepiſc. Neap. cap. 20. n. 9. in Additionib.
quia ex huiuſmodi Affinitate non induci-
tur vinculum naturale , nec inter Fœmi-
nam cognitam , & Conſanguineos Viri,
qui illam cognouit, vlla oritur amicitia
naturalis , ſed potius oriuntur , vt pluri-
mum, odia , & inimicitiæ , vt animaduer-
tit Filiucc. *d. cap. 6. n. 216.* At loquendo
de Affinitate , quæ ex copula matrimo-
50 niali prouenit, nõ deſunt qui exiſtiment,
primo gradu lineæ rectę Matrimonium
eſſe Iure naturæ irritum, & conſequenter
ſuper eo diſpenſari non poſſe , quia hic
gradus proximè accedit ad primum Cõ-
ſanguinitatis gradum eiuſdem lineæ , cũ
ſit fundamentum cuiuſdam coniunctio-
nis , & naturalis amicitiæ, ad quam deno-
tandam, impoſita ſunt nomina Soceri, So-
crus, Priuigni, Nurus &c. Et facit quod

in Concilio Auernenſi celebrato ſub Vi-
gilio Papa *cap.* 11. poſt prohibitionem ibi
factam, de Matrimonio cum Priuigna, ad-
duntur hæc verba, *Qui ſecus, auſu ſacrilego
auctoritatem Diuinæ legis, & Iura naturæ per-
rumpere &c.* & in Leuitico *ad cap.* 18. ha-
betur, *Turpitudinem Matris tuæ, & Vxo-
ris Patris tui ne diſcoperias; turpitudinem
Nurus tuæ non reuelabis; turpitudinem
Vxoris tuæ, & Filiæ eius non reuelabis*; &
Diuus Paulus primo ad Corinth. ait, *Omni-
nò auditur inter vos fornicatio, qualis nec inter
gentes, itant Vxorem Patris ſui aliquis habeat*,
& in Geneſi 49. acriter reprehenditur Ru-
ben, eò quod cum Vxore Patris ſui dor-
mierit: Facit vlterius dictum Diui Augu-
ſtini contra Fauſtum *lib.* 22. *cap.* 61. *ſi Vir, &*
51 *Vxor, non duæ, ſed vna caro ſunt, non aliter eſt re-
putanda Nurus, quã Filia*; & quidẽ eadẽ reue-
rentia debetur illis Affinibus, qui naturali-
ter Superioritatẽ habẽt, ac ipſis naturali-
bus Parẽtibus debeatur; vndè Filius eamdẽ
ferè reuerẽtiã debet Nouercę, & Victrico,
qui naturaliter habẽt Superioritatẽ, ac ip-
ſis naturalibus Parẽtibus; debeat cum Pa-
ter, & Nouerca, Victricus, & Mater, per
Matrimonium effecti ſint vna caro, vnde
Ouidius de Ponto
52 *Nã tibi, quæ Coniux, eadem mihi Filia penè eſt,*
Facit tandem quòd plæreque Natio-
nes huiuſmodi Matrimonia abhorrere
videantur; & confirmatur, cum nun-
quàm auditum ſit, fuiſſe in hac linea huc-
uſq; diſpenſatum; vnde in dicto primo
gradu lineæ rectæ Matrimonium eſſe Iu-
re naturæ irritum, conſtanter defendunt
Sylueſter *verbo Papa, quæſt.* 17. Coninck.
Diſp. 32. *dub.* 4. *concluſ.* 3. *n.* 53. Filiuccius
tomo pr. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 6. *n.* 217. So-
tus 4. *diſt.* 41. *quæſt. vnica, art. pr.* Viualdus
in Candelabro pr. parte, vbi de Matrimonio *n.*
204. Bellarminus *de controu. fidei tomo* 3. *cap.
cap.* 28. *controuerſia* 5. *lib. vnico in principio*,
Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 6. *nu.* 5
& plures alij relati à Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 66.
n. 6. & a Diana *part.* 4. *tract.* 4. *in miſcell. re-*
53 *ſol.* 93. imò ſunt alij, qui putent, non ſo-
lùm in dicto primo lineæ rectæ, verùm
etiam in vlterioribus eiuſdem lineæ gra-
dibus in infinitum, Iure naturæ, Matrimo-
nium prohiberi, & propterea diſpenſati
non poſſe, vide Coninck. *l. c. n.* 48.
Quamuis autem iſta opinio ſatis proba-
54 bilis ſit, tamen probabilius exiſtimo, non
ſolùm in vlterioribus gradibus, ſed etiã
in ipſo primo lineæ rectæ, Matrimonium
non prohiberi Iure naturæ, ſed tantùm
Iure Eccleſiaſtico, vt benè docent San-
chez *d. diſp.* 66. *nu.* 7. Alphonſius à Vera
Cruce *in Speculo Coniug. part.* 2. *art.* 27. *verſ.
Ex omnibus his*; Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.*
34. *n.* 5. Bonaccina *de Matrim. quæſt.* 3. *pun-
cto* 12. *propoſ.* 37. *n.* 7. *verſ. Secunda ſententia*,
Gutierez *de Matrim. cap.* 99. *n.* 9. Diana *d.
Reſol.* 93. Auerſa *de Matrim. d. ſect.* 2. *verſ.
Dicendum tamèn*; Stephanus à S. Gregorio
de Vinc. Diuin. Piet. lib. 3. *cap.* 106. *n.* 5. Trul-
leck. *l. c. n.* 15. Ricciullus *de Iure Perſonar.
lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 2. Ratio eſt, quia relatio
55 naturalis Superioritatis, ex qua oritur na-
turalis reuerentia, Superiori debita, fun-
datur ſolùm inter eas Perſonas, quæ dãt,
& accipiunt eſſe naturale per Generatio-
nem naturalem.
Ex dictis infertur, in linea tranſuerſali
56 Affinitatis, cuius vinculum minus affi-
cit, in nullo gradu prohibitum eſſe Ma-
trimonium Iure naturæ; licet enim aliqui
aliter ſentiant, nullatenus ſunt audiendi, tũ
quia in iſta linea non videtur ex hac Af-
finitate oriri tantam indecentiam, & ir-
reuerentiam, prout in primo gradu li-
neæ rectæ, tùm etiam quia multoties in
primo gradu huius tranſuerſalis lineæ
57 Summi Pontifices diſpenſarunt omnibus,
namq; notæ ſunt Diſpenſationes Alexan-
dri VI. cum Rege Luſitaniæ; Iulij II. cum
Henrico VIII. & Catharina Auſtriaca
Angliæ Regibus, quam vltimam Diſpen-
ſationem Clemens VII. immediatus dicti
Iulij in Pontificatu Succeſſor, conſultis
Theologis, & habito, ſuper hoc, maturo
conſilio, validam fuiſſe declarauit: Alia
innumera exempla huiuſmodi Diſpenſa-
tionum referuntur, quę hic ſingillarim re-
cenſere longum eſſet; plura etiam Matri-
monia fuerunt in dicto primo gradu hu-
ius lineæ contracta in Lege veteri, quæ
cum omnibus Sacræ Scripturæ profeſſo-
ribus nota ſint, ſuperfluum eſſet hic repe-
tere, & legi poſſunt penes Auerſ. *de Ma-
trim. d. ſect.* 2. & alios Doctores; & quòd
in dicto primo gradu lineæ tranſuerſalis
Matrimonium non ſit Iure naturę irritũ,
expreſsè docent Bonaccina *de Matr. quæſt.*
3. *puncto* 12. *n.* 7. Bellarminus *d. cap.* 28. *in
princip. verſ. Secundo loco*; Pontius *lib.* 7. *cap.*
34. *n.* 3. Filiuccius *nu.* 218. *l. c.* Gratianus
Diſcept. forenſ. cap. 457. *n.* 7. *tomo* 3. & plu-
res alij, quos refert, & ſequitur Sanchez
lib. 7. *diſp.* 66. *n.* 7. & *n.* 11.
Cæterùm ne adhæreas opinioni Docto-
58 rum, aſſerentium, ex Matrimonio tantùm
rato oriri Affinitatem, quia id falſum eſt,
cùm

cùm ex eo tantùm propriè oriatur Affinitas, quòd per copulam perfectam, & conſummatam Vir, & Mulier, efficiantur vna caro; vnde non Affinitatis, ſed publicæ Honeſtatis, eo caſu, orietur Impedimentũ; ita expreſsè docent Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 9. *nu.* 93. Nauarrus *lib.* 4. *Conſilior. titulo de Sponſ. conſ.* 33. *n. pr. pr. edit.* Couarruu. 4. *Decret. tomo pr. ſec. part. cap.* 6. §. 7 *n.* 3. Cenedus *in Collect. ad Decretales part.* 2. *Collect.* 19. *n.* 1. Toletus *in Summa lib.* 7. *in addit. ad cap.* 15. *in fine*; Viualdus *in Candelabro, prima parte*, vbi *de Matrim. nu.* 197. *& n.* 198. Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 64. *n.* 25 Laymanus *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 9. *nu.* 5. Trullenck. *tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 9. *Dub.* 15. *n.* 11. *& Dub.* 16. *n.* 2. *in fine, & n.* 9. Pontius *lib.* 7. *cap.* 35. *in princip.* Bonaccina *de Matr. quæſt.* 3. *puncto* 9. *Propoſ.* 2. *n.* 9. Coninck. *Diſp.* 32. *Dub.* 4. *nu.* 46. Filiuccius *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 6. *n.* 10. Barboſ. *de Off. & Pot. Epiſcopi, Alleg.* 51. *n.* 175. Pirrhus Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 7. *n.* 15. Donatus Antonius de Marinis *Reſol. quotid. lib. pr. cap.* 38. *n.* 12. Diana *part.* 6. *tract.* 8. *reſol.* 25. vbi refert, ſic fuiſſe à S. Cõgregatione deciſum; vnde quoad hoc, audiendi non ſunt Sotus 4. *diſt.* 41. *quæſt. vnica, art.* 2. *ad finem*, Viguer. *Inſtit. mor. cap.* 16. §. 7. Petrus de Ledeſma *de magno Matrimonij Sacramento, in Addit. ad* 3. *part.* D. Thomæ *quæſt.* 55. *art. pr. verſ. In cuius rei expoſitione*, Bellarminus *lib. pr. de Matr. cap.* 24. *in fine*, Silueſt. *verbo Matrimonium*, 8. *quæſt.* 14. *dicto* 2. & alij contrarium ſentientes.

59 Nec facit id, quod aliqui dicunt, de ſtylo Datariæ Apoſtolicæ, quæ, ſi Diſpenſatio petatur ſuper huiuſmodi Impedimento publicæ Honeſtatis, ex Matrimonio rato prouenientis, illud vocare ſolent, Affinitatem; quia id facit, non quod propriè ſit Affinitas, ſed vt Oratores grauioribus expenſis afficiantur, & ob id deterriti, à petitione huiuſmodi Diſpenſationum retrahantur, vt animaduertit Pirrhus Corradus *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. d. cap.* 7. *n.* 20. dùm etenim Diſpenſatio petitur ſuper Affinitate, ſoluitur Cõpoſitio duplex, & maiores cauſæ requiran-

60 tur, & eodem modo regulatur, ac ſi diſpenſandum eſſet ſuper Conſanguinitate, vnde, quod ſit Affinitas, vel publica Honeſtas, non eſt quæſtio ſolùm de nomine, vt nonnulli perperam arbitrantur, cum vtraque impediat, & dirimat Matrimonium, vſq; ad quartum gradum; quia, vt animaduertit Diana *d. reſol.* 25. eſt differentia, tùm quia, vt diximus, pro Affinitate ſoluitur duplum, & maiores cauſæ requi-

61 runtur, tùm etiam, quia ſi quis cognoſceret Conſanguineam Vxoris nondum à ſe cognitæ, non incurreret Excõmunicationem *Clementinæ vnicæ de Conſanguinitate*, quia Propinquitas ſanguinis verbis dicitur, ſed non efficitur, quod idem cõfirmat Auerſa *de Matrim. quæſt.* 17. *ſect. pr. verſ. Non ex ſola copula.*

62 Porrò licet Honeſtas, ex Sponſalibus inualidis prouenieus, ſublata fuerit per Sacroſanctum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de Reform. Matrimonij*, ea tamen, quæ ex Matrimonio rato inſurgit, cum reſtricta non fuerit, Matrimonium impedit, & dirimit, vſq; ad quartum gradum, prout Affinitas ex Matrimonio conſum-

63 mato orta; quia non eſt recedendum à Iure antiquo, niſi quatenus aliter decernatur Iure nouo, *l. Præcipimus C. de Appellat.* Pontius *lib.* 7. *cap.* 39. *n.* 11. Bonaccina *de Matr. q.* 3. *puncto* 5. §. 2. *n.* 24. At Iure antiquo, *cap. Vnico de Sponſal. in* 6. hoc Impedimentum durabat, vſq; ad illos gradus, ad quos extendebatur Conſanguinitas, & poſtmodum ex diſpoſitione *cap. Nõ debet* 8. *de Conſang. & Affin. & cap. Acceſſit* 5. *de Sponſal. Impub.* reſtricta fuit ad quartum gradũ incluſiuè; vnde, cùm ex quo-

64 cumq; Matrimonio, quauis cauſa inualido (dummodò inualidum non eſſet ex defectu conſenſus) oriretur Honeſtas, & cùm prædicta non fuerint correcta, remanent in eorum antiquo vigore; vide Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 64. *n.* 25. *& diſp.* 70. *nu.* 5. Bonaccin. *de Matr. quæſt.* 3. *puncto* 11. *& n.* 19. *& puncto* 12. *nu.* 6. Coninck. *Diſp.* 32. *dub.* 4. *Concluſ.* 4. *n.* 56. Filiucc. *d. cap.* 6. *n.* 212. Auerſ. *l. c.* nec de hoc dubitari poteſt, cum ita declaratum fuerit à Pio V. Summo Pontifice, vt diximus.

65 Et quoniam Impedimentum Affinitatis, Iure eccleſiaſtico, Matrimonium irritat, Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 66. *n.* 7. Pontius *lib.* 7. Pontius *cap.* 24. *n.* 5. Filiuccius *d. cap.* 6. *n.* 215. & nos diximus ſupra, conſequitur, non eſſe opus Diſpenſatione, ſi Infidelis,

66 qui cum Fœmina infideli fornicatus fuit, velit, poſt Baptiſmum ſuſceptum, ducere Conſanguineam in gradu prohibito coniunctam Fœminæ à ſe cognitæ, quia cum ea Affinitas non ſit vinculum naturale, tempore Infidelitatis, nõ fuit contracta; Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 65. *nu.* 10. Filiucc. *l. c. n.* 216. Trullenck. *l. c. n.* 16. Stephanus à S. Gregorio *d. cap.* 106. *nu.* 6. E contrà

Diſpenſatio neceſſaria erit, ſi Fidelis, qui
67 copulam habuiſſet cum Fęmina infideli,
ducere vellet Sororem fidelem dictæ Fę-
minæ, quia iam inter eos contracta fuit
Affinitas, cùm vtrumq; extremum ſubia-
ceat Legibus eccleſiaſticis, vt dictus San-
chez *l. c. n.* 12. vbi *n.* 13. docet, contrahi
68 Affinitatem, ſi Fidelis cognoſcat carnali-
ter Fœminam infidelem, & hæc fiat fide-
lis, & eò quod copulam habeat cum altе-
ro, concipiat, & pariat Filiam; quia etiam
Filia côtraxit Impedimentum, cũ ad illud
contrahendum; ſufficiat, vnum ex Forni-
catoribus eſſe babtizatum, & Conſangui-
neum alterius, cum quo contrahenda eſt,
vel tunc eſſe fidelem, vel poſt, vt docent
idem Sanchez, & Stephanus à S. Grego-
rio *ll. cc.*
69 Erit quidem neceſſaria Diſpenſatio, ſi Fi-
delis cognouit Fœminam infidelem, cu-
ius Soror deinde baptizaretur, & vellet
cum dicto Viro contrahere, quia per Ba-
ptiſmum poſtea ſuſceptum reputatur Af-
finis; quamuis enim cum ea Sorore in-
fideli non fuerit contracta Affinitas, non
tamen conſequitur, quod poſſit dictus
70 Fidelis illam ducere, ſi baptizetur, quia
Fidelis ille, tempore habitæ copulæ, ſubia-
cebat Legibus Eccleſiæ, ſtatuentibus, per
eam copulam contrahi Affinitatem cum
Conſanguineis alterius, quandocumq; ba-
ptizati fuerint, vt habetur ex Eccleſiæ cõ-
ſuetudine, & docent Sanchez *d. Diſp.* 65.
n. 12. Filiuccius *l. c. n.* 16.
Eſt quod modò nonnulla breuiter adno-
temus de Affinitate, quæ ſuperuenit Ma-
trimonio iam contracto, dum alter ex Co-
niugibus carnaliter commiſcetur cum
Cõſanguinea ſui Coniugis infra ſecundũ
gradum; licet enim Matrimonium pro-
71 pter hoc dirimi non poſſit, reſultat tamen
inter ipſos Coniuges Impedimentum ad
petendum debitum, vt docent Sanchez
lib. 7. Diſp. 15. *nu.* 4. Bonaccina *d. quæſt.* 3.
puncto 12. *n.* 19. Trullenck. *n.* 17. *l. c.* ſiuè
copula ſit occulta, ſiuè publica, quia æquè
Impedimentum contrahitur, vt dicemus.
72 Et primò ſciendum eſt, non impediri vſũ
Coniugij ex copula fornicaria, habita cũ
Conſanguinea alterius Coniugis vltra ſe-
cundum gradum; ita Nauarrus *lib. 4. con-
ſil. titulo de Conſ. & Affinit, conſ.* 30. *n.* 3. *in
prima edit.* Sanchez *lib* 9. *diſp.* 27. *n.* 13. Bo-
naccina *l. c.* Auerſa *dicta quæſt.* 17. *ſect.* 3. *in
fine* Laymanus *lib.* 5. *tractat.* 10. *part.* 4. *cap.*
5. *Aſſert.* 3. *n.* 3. Filiuccius *d. cap.* 6. *n.* 214.
Trullenck. *d. Dub.* 16. *n.* 21. Garcia *de Be-
nef. part.* 8. *cap:* 3. *n.* 75: & *nu.* 76. Pontius
lib. 7. *cap.* 33. *n.* 6. vbi teſtatur, ſic fuiſſe à
Sacra Congregatione deciſum, & a Pio
V. & Gregorio XIII. Summis Pontifici-
73 bus declaratum; ratio eſt, quia Inceſtus
propriè dicitur carnalis illa copula, quæ
inter eas Perſonas habetur, inter quas
Matrimonium conſiſtere nequit, *C. de In-
ceſt. & Inutil. Nupt.* Laymanus *d. num.* 3. *in
fine*, Filiuccius *d. cap.* 6. *n.* 214. & ita intel-
ligendum eſt dictum Decretum Concilij,
vt hoc Impedimentum Affinitatis, ex illi-
cita copula proueniens, dùm reſtrictum
fuit in ordine ad Matrimonium contra-
hendum, pariter reſtrictum fuerit in ordi-
ne ad petendum debitum, vt ſic a S. Con-
gregatione, & pluribus Summis Pontifi-
cibus, declaratum fuiſſe teſtatur idem
Auerſa *l. c.*
74 Secundò, adnotandum eſt huiuſmodi
Affinitatis Impedimentum non contra-
here, nec Iure, debitum petendi, priuari
illũ, qui dùm habuit copulã cum Coniu-
gis Cõſanguinea, ignorabat, illam eſſe ſibi
Cõſanguineam, dummodo ea ignorantia
non fuerit affectata, & quicquid alij con-
tradicant, tamen hæc opinio verior, &
probabilior eſt, eamq; egregiè defendunt
Sanchez *lib.* 9. *tota Diſp.* 32. & *præſertim
n.* 9. Auerſa *d. quæſt.* 17. *ſect.* 3. *verſ. Rurſus*;
Reginald. *lib.* 31. *cap.* 39. *n.* 297. *in fine*; & col-
ligitur *ex cap. Si quis, primo, De eo, qui cogno-
uit*, vbi expreſsè habetur, *Si quis ſcienter
fornicatus fuerit*; vnde dum adfuit igno-
rantia, non incurritur pœna; quòd idem
75 ritè procedit eo etiam caſu, quo quis ſci-
uiſſet quidem Perſonam à ſe cognitam eſ-
ſe Conſanguineam ſui Coniugis, ſed pu-
taſſet eſſe in tertio, vel vlteriori gradu, li-
cet verè eſſet in ſecundo, Sanchez *lib.* 9.
diſp. 32. *n.* 29. & *n.* 36. Auerſa, & Reginald.
76 *ll. cc.* imò, nec videtur incurrere dictam
pęnã, delinquenti ſcienter impoſitam, ille
qui operaretur cum ignorãtia Iuris, ideſt,
ignoraret ſpecialem prohibitionem, ab
Eccleſia factam de copula cum Conſan-
guineis ſuæ Coniugis, quia adhuc iſto
caſu contra hanc prohibitionem
ſcienter non præſumit delinquere, &
ignorantia inuincibilis Iuris, vel facti,
excuſat Delinquentem, ab Excommuni-
catione, Suſpenſione, & Interdicto;
vide Auerſ. *l. c.* Reginald. *num.* 298.
Sanchez, & Trullenck. *ll. cc.* Bonaccin.
de Matr. quæſt. 4. *puncto* 2. *ad finem*, Dian.

part.

part. 3. tract. 5. Reſol. 12. Meroll. *tomo pr.*
diſp. 5. cap. 2. n. 24.
77 Tertiò adnotandum, Coniugem, cuius
culpa contractum eſt Impedimentum, li-
cet, abſq; Diſpenſatione, non poſſit exige-
re, teneri tamen Coniugi innocenti red-
dere debitum; *cap. Diſcretionem 6. De eo,*
qui cognouit Conſanguineam Vxoris ſuæ;
vbi redditur ratio, nempè, quia Affinitas
iniquè poſt Matrimonium contracta non
debet officere ei, qui iniquitatis huiuſ-
mmodi particeps non extitit, cum nemo
debeat ſuo Iure, abſque culpa, priuari; ita
expreſsè docent Reginald. *lib. 31. cap. 39.*
n. 92. Bonaccina *de Matr. l. c. nu. 19. verſ.*
Aduertendum; Laymanus *d. cap. 5. nu. 3.* &
78 hoc ritè procedit, quamuis Coniux in-
nocens poſtea ſciuerit, alterum Coniugē
contraxiſſe cum ipſo innocente Affinita-
tem; quia ad hanc pœnam priuationis in-
currendam, nil refert, an Inceſtus occultè,
vel publicè, commiſſus fuerit, quia iura
non diſtinguunt, ſed vtroq; caſu, pœnam
priuationis Delinquēti infligunt, & Affi-
nitas oritur; Sanchez *lib. 9. diſp. 27. n. 2.*
Filiuccius *tomo pr. tract.* 10. *part. pr. cap. 9.*
n. 349. Reginaldus *lib. 31. cap. 39. n. 292.*
Bonaccina *dicto puncto 12. n. 22.* Quod ſi
79 alter Coniux fuiſſet particeps delicti, &
in ipſum conſenſiſſet, nec ipſe poterit de-
bitum petere, abſq; Diſpenſatione, Regi-
naldus *l. c.* Bonaccina *d. puncto 12. nu. 20.*
Sanchez *l. c. n. 3.* Auerſa *quæſt. 17. ſect. 3.*
verſ. Inducit autem, Trullenck. *num. 24.* &
Laymanus *ll. cc.* quia Ius relinquit pote-
ſtatem petendi ſoli Coniugi Innocenti;
vnde ſi ambo Coniuges Inceſtum com-
mittant, adhuc docent Bonaccina, &
Auerſa, *verſ. Præterea, ll. cc.* neutrum, abſq;
Diſpenſatione, petere poſſe, quia vterque
remanſit huiuſmodi Iure priuatus; ſi ta-
80 men vterq; Coniux, data opera, & crimi-
ne admiſſo, eoq; fine, & fraude, vt à debi-
to coniugali ſe eximerent, Inceſtum com-
miſiſſent, vel in illum cōſenſiſſent [quam-
nis huius quæſtionis ſolutio difficilis ſit,
ob varias Doctorum opiniones) proba-
bilius eſt, peccare Coniuges petendo debi-
tum, ſed teneri reddere, quia cum hæc
pœna priuationis ſolo Iure poſitiuo infli-
cta ſit, poteſt ex eodem Iure moderari, &
reſtringi, prout moderatur *ex cap. Si vir 2.*
de Cognat. Spirit. vbi deciditur tales Co-
niuges teneri ſibi reddere, & hic caſus
æquiparatur caſui, quo id per ignoran-
tiam factum ſit; ita Sanchez *lib. 9. Diſp. 28.*
n. 6. Reginald. *d. cap. 39. n. 293.* Bonaccina
d. puncto 12. n. 20. Ratio eſt quia malitia,
& fraus nō debet eis patrocinari, ne com-
modum ex ipſa fraude reportent.
Quartò adnotandum, non incurrere hu-
iuſmodi priuationem, Iuris debitum exi-
gendi, Feminam, quæ per vim abſolutam,
& ipſa non conſentiente, fuiſſet ab aliquo
81 ſui Viri Conſanguineo oppreſſa; conſtat
cap. Diſcretionem 6. De eo, qui cognouit Con-
ſanguineam Vxoris ſuæ, & docent expreſ-
sè Auerſa *d. quæſt. 17. ſect. 3. verſ. Quod ſi*
Fœmina; Reginald. *l. c. n. 295.* Layman. *d.*
cap. 5. Aſſert. 3. n. 3. Trullenck. *d. Dub. 16.*
n. 18. & concludunt Doctores communi-
ter, quia vbi non eſt culpa, non eſt infe-
renda pœna, Ricciullus *de Iure Perſonar.*
lib. 2. cap. 44. n. 4. & nos alibi diximus.
82 At ſi graui metu adigatur, & propterea
conſentiat in copulam, probabilius eſt, in-
currere Impedimentum, ſicut colligitur
ex capitulo Sacris 5. de his, quæ vi, & metu,
&c. vbi decernitur, quòd licet metus at-
tenuet culpam, quia tamen eam prorſus
non explodit [cum pro nullo metu de-
beat quis peccatum mortale incurrere]
Excommunicationis labe credimus in-
quinari; ita etiam docent Sanchez *lib. 9.*
diſp. 31. nu. 4. Pontius *lib. 10. cap. 6. nu. 6.*
Reginaldus *l. c.* quia debet quis potius vi-
tam exponere, quàm in peccatum mor-
83 tale conſentire; & ſi alter Coniux conſen-
tiret, vt ſua Vxor, vel præciſa vi opprime-
retur, vel graui metu in lapſum induce-
retur, Impedimentum incurreret, vt do-
cent Bonaccina *de Matr. quæſt. 4. puncto 2.*
nu. 20. Auerſa *de Matr. d. quæſt. 17. ſect. 3.*
verſ. Quòd ſi Fœmina.
84 Quintò adnotandum, non teneri Reli-
gionem ingredi Inceſtuoſum, qui, poſt
Matrimonium ratum, ſed nondum con-
ſummatum, cognouiſſet Vxoris Conſan-
guineam, ſed teneri Matrimonium con-
ſummare reddendo, ſed non petendo;
quamuis enim non deſint, qui doceant,
non poſſe conſummare, ſed teneri Reli-
gionem ingredi, ne cogi poſſit ad illud
conſummādum, & debitum reddendū, vt,
inter alios, exiſtimāt Corrad. *Reſp. Caſ. Cōſc.*
part. pr. q. 81. & quæſt. 151. in addit. & Silueſt.,
verbo Matrimonium 8. quæſt. 15. Dict. ſeptimo
tamē verior eſt, & probabilior noſtra opi-
nio, quàm egregie defendit Sanchez *lib.*
9. diſp. 29. n. 2. quia Coniux innocens nō
debet, abſq; culpa, ſuo Iure priuari.
85 Sextò adnotandum, non incurri hu-
iuſmodi Iuris petendi priuationem, ob
Adulterium cum Affine Coniugis, prout
nec

nec ob Inceſtum cum propria Conſanguinea patratum, quia, cum, his caſibus, Iura dictam pœnam non imponant, non eſt ad alios caſus extendenda; vnde, cum priuatio, quæ ex iniqua Affinitate contrahitur, ſolùm impoſita ſit, ob Adulteriũ cum Conſanguinea Vxoris, infra ſecundũ gradum, non debet ad alios caſus non cõprehenſos extendi, cum ſimus in odioſis, & pœnalibus, *Regul. in pœnis 49. de Regulis Iuris in 6. Gloſſa in cap. Finali de Iure Patronatus*, *cap. Is, qui in Eccleſia 18. de ſententia Excomm. in ſexto*; vide Reginald. *lib. 31. cap. 39. n. 292.*

86 Septimò adnotandum, nullam requiri declaratoriam, ſeù ſententiam Iudicis, ad hanc pœnam priuationis incurrendam, ſed ſtatim, poſt delictum, priuari Delinquentem ſuo Iure, & teneri in conſcientia, ex ſelpſo, à petendo debito ceſſare, ita Sanchez *lib. 9. diſp. 30. n. 2.* Reginald. *lib. 31. n. 294.* Bonacina *de Matr. quæſt. 3. puncto 12. n. 22.* Auerſa *d. quæſt. 17. ſect. 3. verſ. Inducit autem*; Quæ autem ſit vera ratio, qua hæ pœnæ, cum priuatiuæ ſint, de-

87 clarationе non egeant, affirmat Sanchez *l. c.* ſe nunquam percipere potuiſſe, niſi quia iam fuerit vſu receptum, & declaratum, quod non requiratur ſententia.

Tandem adnotandum, quod quamuis Garzia *de Beneficijs part. 11. cap. 5. §. 4. nu. 355.* & Pirhus Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib. 8. cap. pr. n. 55.* conſtantiſſimè aſſerant,

88 Diſpenſationem ſuper huiuſmodi Affinitate, Matrimonio ſuperueniente, ad ſolum Põtificem ſpectare, nihilominus dicendũ eſt, Epiſcopos etiam diſpenſare poſſe, attenta immemorabili conſuetudine, qua huiuſmodi Iuriſdictio eis tributa fuit, vt benè docet Sanchez *lib. 8. cap. 12. num. 13.* Pontius *lib. 8. cap. 13. n. 9.* Bonaccina *d. q. 3. puncto 15. n. 5.* Auerſa *de Matr. quæſt. 19. ſect. 3. verſ. Communis tamen*; Trullench. *d. Dub. 16. nu. 28.* Filiuccius *tomo pr. tract. 10. part. 2. cap. 10. n. 308.* Layman. *lib. 5. tract. 10. part. 3 cap. pr. n. 15.* Lezana *in Summa, tomo 3. verbo Affinitas n. 3.* Alphonſus à vera Cruce *in Speculo Coniug. part. pr. Art. 23. Concluſ. 2.* teſtans de comuni Doctorum, Theologorum, & Iuriſtarum ſententia; imò non ſolùm poteſt Epiſcopus in hiuſ-

89 modi Affinitate ſuperueniente diſpenſare, ſed etiam diſpenſare poteſt Commiſſarius Cruciatæ, vigore facultatis ſibi cõceſſę ex Bulla Latina, vt probant Sanchez *lib. 8. diſp. 15. n. 13.* Auerſa *d. ſect. 3. verſ.*

90 *Poteſt inſuper*; Religioſi Mendicantes ſi ſint Viri docti, & ad Confeſſiones audiendas ab Ordinario approbati, etiã poterunt, ex commiſſione Prouincialis, ſuper eodem Impedimento, pro Foro Conſcientiæ, diſpenſare, ſicuti notant Sanchez *lib. 8. Diſp. 16. n. 8.* Auerſa *l. c.* ſunt tamen conſiderãda, quæ diximus, vbi adnotauimus omnia Priuilegia à Pontificibus conceſſa cum clauſula, *Motu proprio*, Regularibus fuiſſe ſublata per Vrbanum VIII. Summum Pontificem.

Limitat Sanchez *lib. 7. Diſp. 17. n. 10.* vt non poſſit Epiſcopus diſpenſare in Ince-

91 ſtu vero, hoc eſt, commiſſo cum Conſanguineis Vxoris, à ſe, poſt Matrimonium initum, cognitæ, vt poſſit Inceſtuoſus aliud Matrimonium inire, niſi ratione Iuuentutis excuſetur, quo caſu, etiam Epiſcopus diſpenſare poterit, *cap. Si duo, in fine 33. quæſt. 6.* Imò nec inceſtuoſos Iuuenes egere Diſpenſatione ad contrahendum, quia à *cap. Interfectores 33. quæſt. 3.* ſtatuen-

92 te, Interfectores Vxoris non poſſe aliud Matrimonium inire, excipiuntur Iuuenes, vide Sanchez *l. c. n. 11.* vbi etiam ex Gutierrez, & Corduba, docet, Iuuenes appellari, qui ſexagenarij non ſunt; at melius *n. 12.* concludit, requiri Diſpenſationem Epiſcopi.

Quod attinet ad praxim impetrandi Diſpenſationem ſuper huiuſmodi Affinitatis Impedimento, videnda ſunt, quæ diximus *lib. primo.*

93 Sciendum eſt etiam, quod quando in Curia Romana fit mentio ſimpliciter de Affinitate, intelligitur de ea, quæ orta ſit ex Matrimonio, & non de fornicaria, & illicita, quia, in dubio, non præſumitur delictum, *l. Meritò, ff. pro Socio*; vnde ſi Af-

94 finitas procedat ex illicita copula, debebit in Supplicatione petenda id exprimi, vt docet Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. pr. n. 13. propè finem*, quod idem, ante illum, docuerant Couarruuias *tomo pr. 2. part. cap. 6. §. 7. n. 5.* & Sanchez *lib. 8. diſp. 24. n. 36.* Aduertit Rebuffus *in Praxi Benef. Reg. de Diſpenſat. in gradibus prohibitis, Gloſſa 4.* pro Affinitate, ex illicita

95 copula proueniente, non ſolùi Compoſitionem, ſed dari Literas clauſas, & quoad expeditionem, tantùm taxari, ac ſi eſſent apertæ; ego tamen numquàm vidi huiuſmodi Literas exhibitas, fortaſſe, quia rarò accidit, vt pro huiuſmodi Diſpenſationibus, quæ, ſi publicè fiant, infamiam Oratoribus, & eorũ Cõſãguineis, & Agnatis irrogãt, Diſpẽſatio, pro externo Foro, po-

tatur

tatur à Põtifice, ſed quia,vt plurimũ,hæc Impedimenta ſunt occulta, recurritur ſecretò ad Sacram Pœnitentiariam, à qua gratis Literæ Diſpenſationum conceduntur, vt diximus *lib. pr. cap.* 8.

96 Quamuis autem Pontifex facilius diſpenſet in Affinitate, quàm in Conſanguinitate, cum illud ſit minus vinculum, tamen pro expeditione Diſpenſationum, eadem Taxa, quæ ſeruatur pro Diſpenſatione ſuper gradibus Conſanguinitatis, eadem ſeruatur pro iiſdem gradibus Affinitatis.

97 Dixi, Affinitatem eſſe minus vinculum Conſanguinitate, quia regulariter æqualis prohibitio videtur reſpectu Impedimé-
98 ti primi gradus Affinitatis, & ſecundi Cõſanguinitatis, vt benè animaduertit Genuenſ. *in Praxi Archiepiſcopalis Curiæ Neapolitanæ in Addit. ad cap.* 20. *n.* 5. nec deſunt, qui probabiliter opinentur, ſtrictius eſſe vinculum, inter Conſanguineos in ſecundo gradu, lineæ tranſuerſalis, quàm inter Affines eiuſdem lineæ, quia illi Iure naturali, & ab intrinſeco coniuncti ſunt, iſti verò ab extrinſeco, vt benè animaduertit Filiuccius *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 6. *n.* 218. At, licet Conſanguinitas ſit fortius vinculum, vt diximus, non tamen conſequitur, quod, ſi petenda ſit Diſpenſatio ſuper Affinitate, & petatur ſuper Conſanguinitate, valida ſit huiuſmodi Diſpenſatio, quia, cum Affinitas, & Conſanguinitas, ſint Impedimenta diuerſa, diſpenſando in vno, non diſpenſatur in alio, vt latè probauimus *lib. pr.*

S V M M A R I V M.

1 *Publica Honeſtas quid ſit, & n.* 3.
2 *Vnde procedat.*
4 *Publica Honeſtas Matrimonium non dirimit Iure naturæ, ſed Iure eccleſiaſtico.*
5 *Impedimentũ publicæ Honeſtatis, orta ex Matrimonio rato cum Conſanguineis, durat, quamquã mortatur Perſona illa, qua mediante, fuit contractum.*
6 *Sicut per Matrimonium cõtrahitur Affinitas, quæ ſubſequentes Nuptias dirimit, ita ex Spõſalibus oritur vinculum impediens Matrimonium, quod impedit, & dirimit cum Conſanguineis alterius Sponſi in primo gradu.*
7 *Impedimentum publicæ Honeſtatis contrahitur cũ Conſanguineis alterius Sponſi, & non ad Affines extenditur, & è contra.*
8 *Impedimentum Honeſtatis inſurgens ex Sponſalibus, per verba de futuro ritè contractis, non excedit primum gradum, tàm in Linea recta, quàm tranſuerſali, n.* 10.
9 *Impedimentum verò conſurgens ex Matrimonio rato, durat vſq; ad quartum gradum, & n.* 12.
11 *Sponſalia, quauis de cauſa irrita, non inducunt Impedimentum publicæ Honeſtatis, dummodo non ſit nullum ex defectu conſenſus.*
Declara in Impedimentis externis, non de internis tantum. n. 14. *&* 26.
13 *Ex Matrimonio clandeſtinè celebrato, abſq; præſentia Parochi, & Teſtium, non oritur Impedimentum publicæ Honeſtatis.*
15 *Impedimẽto dirimẽti impeditus, veluti Monachus, ſi contrahat abſq; Diſpenſatione, Matrimonium, inualidè cõtrahit, ſed tamẽ remanebit Honeſtatis Impedimentum, vſq; in quartum gradum.*
16 *Impedimentum publicæ Honeſtatis oritur, ſi alter ex Coniugibus, poſt Matrimonium ratum, intra bimeſtre Religionem ingrediatur, & profiteatur, licet tunc Matrimonium diſſoluatur.*
17 *Impedimentum prædictum oritur, ſi Matrimonium contrahatur ſub conditione impoſſibili, quamuis Matrimonium ſit irritum.*
18 *Ex Matrimonio rato tantum, non diſſoluuntur priora Sponſalia valida.*
19 *Caſus frequẽtiores in Curia Romana, in quibus opus eſt Diſpenſatione ab Impedimẽto Honeſtatis, orto ex inualiditate Spõſalium, explicantur, & n. ſeqq.*
20 *Sponſalia contracta ante requiſitã ætatem annorũ ſeptem, niſi malitia ſuppleat ætatem, ſunt inualida.*
21 *Matrimonium contractum ante ætatem nubilem reſoluitur in Sponſalia.*
22 *Et Impedimentum Honeſtatis in primo tantùm gradu obſtabit.*
23 *Sponſalia, & Matrimonium contractum ab Impubere, ſit ſi irritum ob aliud Impedimentum, non inducit Honeſtatem, niſi malitia ſuppleat.*
24 *Impedimentũ Honeſtatis oritur per Sponſalia publica, & inualida eo quod ſint contracta poſt Votum Caſtitatis, ſi de Voto exterius conſtet.*
25 *Sed ſi de Voto non conſtet in Foro externo, valida cenſentur.*
26 *Honeſtatis Impedimentũ oritur per Sponſalia inualida ex defectu conſenſus, ſi dictus defectus ſit occultus.*
27 *Honeſtatis Impedimentum fuit ab Eccleſia ſtatutũ, vt euitentur ſcandala.*
28 *Impedimentum Honeſtatis oritur ex Sponſalibus nullis, defectu conſenſus, quando defectus eſt internus.*
29 *At ſi defectus eſſet externus, vt in Furioſo, Infante, Mentecapto, non oritur.*
30 *Amplia, vt non oriatur publica Honeſtas, etiamſi Impedimentum occultũ probaretur falſis Teſtib.*

31 Spon-

31 *Sponſalia ſunt inualida, ſi contracta ſint cum Perſona incerta, v.gr. cum vna ex Filiabus Petri.*

32 *Item ſunt inualida, ſi contrahantur ſub conditione, ante eius euentum.*

33 *Ante conditionis adimplementum, nō oritur Honeſtatis Impedimentum, & poterit contrahi cum altera Sorore Sponſæ, abſq; Diſpenſatione. n. 39.*

34 *Limita, ſi conditiones eſſent turpes, vel impoſſibiles, quid tunc in fauorem Matrimonij, habentur pro non appoſitis.*

35 *Honeſtatis publicæ Impedimentum non oritur per Sponſalia contracta inter eos, qui ſint impediti aliquo Impedimento dirimenti, veluti carnalis Cognationis.*

37 *Honeſtatis Impedimentum non oritur ex Sponſalibus, per Parentes contractis, nomine Filiorū abſentium, donec iſti non conſenſerint, & Sponſalia ratificauerint.*

38 *Si tamèn ſint præſentes, & doli capaces, & taceāt, vel non contradicant, valida præſumantur Sponſalia, & oritur Honeſtas.*

40 *Si quis cōtrahat Sponſalia cū aliqua Perſona ſub conditione, & pendente conditione, alia Sponſalia contrahat cū Sorore Sponſæ, iſta ſecunda Sponſalia erunt nulla, cum teneatur expectare adimplementum conditionis, & ex his non incurritur Honeſtatis Impedimentum.*

41 *Ex Sponſalibus ortis ſub conditione de præterito, vel de præſenti, ſtatim oritur Impedimentum Honeſtatis.*

42 *Conditiones generales, & quæ naturaliter inſunt, non ſuſpendunt Matrimonium, & quæ ſint huiuſmodi conditiones.*

43 *Conditio*, ſi Deo placuerit, *appoſita in Contractu Matrimonij, an, & quando illud ſuſpendat, & quid importet, & Honeſtatis Impedimentum inducat.*

44 *Sponſalia contracta ſub conditione, nempè,* ſi for*nicaueris, dicuntur conditionalia, & conſequenter nulla, & ante conditionis euentum, nullum oritur Honeſtatis Impedimentum.*

45 *Promittens ſub conditione ducere Bertam, & non eueniente conditione promittens ducere Bertæ Sororem, per non adimplementum conditionis, ſecunda Sponſalia cenſentur purificata, adeout impediatur vlterius ducere Bertam, ratione publica Honeſtatis.*

46 *Si quis, poſt contracta Sponſalia, cognoſcat carnaliter Sororem Sponſæ, tunc neutram ducere poterit, non primam ob Impedimentum Affinitatis, nec ſecundā ob Impedimentū publicæ Honeſtatis.*

47 *Si Iulius contrahat Sponſalia cum Ioanna, quam poſtea Auguſtus Iulij Frater duxit, ſed non conſumauit Matrimonium, licèt, hoc caſu, Iulius inuitus non teneatur, ſi tamen voluerit, poterit cum ea contrahere, quia ſecundum Matrimoniū non poteſt impedire, quin cum Iulio contrahat, verum ſi ſecundus Matrimonium conſumaſſet, neuter poteſt eam Fœminam ducere.*

48 *Si quis, poſt contracta Sponſalia de futuro, contraheret, per verba de præſenti, cum Fœmina primæ Sponſæ coniuncta in primo gradu, ſed non conſūmaſſet, teneretur ſeruare priora Sponſalia, & ſecundum Matrimonium eſſet inualidum, ob priora Sponſalia.*

49 *Si tamen cum ſecunda Matrimoniū conſummaſſet, neutram ducere poſſet.*

Et Diſpenſationem petens debet vtrumq; Impedimentum narrare. n. 63.

50 *Impedimentum publicæ Honeſtatis an remaneat, diſſolutis Sponſalibus, morte alterius Sponſi, vel mutuo eorum diſſenſu, opinio affirmatiua n. 51. refertur, & contraria. n. 52.*

53 *Reſolutio affertur, nempè, Impedimentum remanere, quando poſt mortem alterius, Sponſalia diſſoluuntur, ſi fuerint legitimè contracta, quia in eadem voluntate præſumitur deceſſiſſe.*

54 *Nec remanet Impedimentum, ſi communi conſenſu diſſoluantur, & de ratione.*

55 *Infideles poſſunt, poſt Baptiſmum, validè priori Sponſæ Matrem, vel Sororem ducere, quià tempore Infidelitatis, Legibus eccleſiaſticis non ſubdebantur, & proinde Honeſtatis Impedimentum non fuit contractum.*

56 *Pontifex facilius diſpenſat ſuper Impedimento Honeſtatis orta ex Sponſalibus, quam ex Matrimonio rato, & maiores cauſæ requiruntur in hoc caſu, quam in primo n. 57.*

58 *Petens Diſpenſationē ſuper Honeſtate, orta ex ſolis Sponſalibus, quæ exprimere teneatur in Supplicatione.*

59 *Si Impedimentum proueniat ex Matrimonio rato, non tamen conſumato, huiuſmodi qualitas eſt narranda.*

60 *Si inter Sponſos ſequuta eſſet carnis copula, & peteretur Diſpenſatio ſuper Impedimento Honeſtatis, eſſet nulla Diſpenſatio, ſi non peteretur Diſpenſatio ſuper Affinitate orta, ſaltem per viā Sacræ Pœnitentiariæ.*

61 *Diſpenſatione petita ſuper Impedimento Affinitatis, ceſſat obligatio mentionem faciendi de publica Honeſtate.*

62 *Affinitas, & publicæ Honeſtatis Impedimentū, ſunt ambo exprimenda in petitione Diſpenſationis, quando ex diuerſa cauſa proueniant, v. gr. ſi Sponſalia contraxero cum Berta, & poſtmodum diſpenſari peterem ad ducendum Dorotheam mihi tertio Affinitatis gradu, & Bertæ primo Conſanguinitatis contactam.*

64 *Quando peteretur Diſpenſatio vltra primum gradum in publica Honeſtate, non eſſet opus exprimere, vnde orta ſit.*

65 *Pontifex poteſt diſpenſare ſuper Honeſtate orta ex*

Ma-

Digitized by Google

Matrimonio rato, attenta etiam copula ſubſecuta inter contrahere volentes, & adſit periculum necis &c. & exempla Diſpenſationum conceſſarum afferuntur. n. 66. 67.

68 *Concilium Tridentinum prohibens in ſecundo gradu Diſpenſationem, niſi inter Magnos Principes, non comprehendit Impedimentum publicæ Honeſtatis, etiam in primo gradu, quia hoc eſt multo minus Impedimentum.*

De Impedimẽto puplicę Honeſtatis, & Iuſtitiæ, & an, & quãdo, ſuper eo diſpenſari poſsit.

C A P. VIII.

1 PVBLICA Honeſtas eſt Propinquitas quædam ex Matrimonio rato, & non conſummato, vel ex Sponſalibus ritè contractis, proueniens, ab Eccleſiæ inſtitutione robur trahens, ob eius Honeſtatem; ita Filiuccius *qq. mor. tomo pr. tract.* 10. *part. 2. cap. 6. n.* 220. Auerſa *de Matrim. quæſt.* 17. *ſect.* 4. *in princip.* & de hoc Impedimento habemus Textũ *in cap. Literas* 4. *de Deſponſat. Impub. cap. Iuuenis* 3. *cap. Ad audientiam*, 4. *cap. Sponſam* 8. *de Sponſ. & Matr. & Cap. Vnico, eodem titulo in* 6. nec procedit ex Conſanguinitate, ſed ex quadam
2 Honeſtate, quæ in Matrimonio cõſideratur, in quo conſiderari debet, non ſolùm quod licet, ſed etiam quod honeſtum eſt, iuxta Textum *in l. ſemper, ff. de ritu Nuptiar.* & in Iure appellatur Iuſtitia publicæ Ho-
3 neſtatis, tamquàm conuenientia quædam talis modeſtiæ, itaut non debeat in Eccleſia, neq; iuſtum ſit, huiuſmodi Matrimonia contrahi cum Perſonis taliter coniũctis: Nec aliquo gradu Matrimonium dirimit Iure naturæ, ſed Iure Eccleſiaſti-
4 co, vt dictum fuit, & docent Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 70. *n.* 2. Bonaccina *de Matrim. quæſt.* 3. *puncto* 11. *n.* 2. Auerſa *l. c.* Leo *in Praxi Pœnitentiariæ part.* 2. vbi de Impedimẽtis dirimentibus, *verſ. Vndecimum Impedimentum*; & quamuis moriatur Perſona illa, qua mediante, Honeſtas cum eius Conſangui-
5 neis fuit inducta, adhùc remanet Honeſtatis Impedimentum, vt bene Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 68. *n.* 20. Laymanns *Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 9. *nu.* 3. Auerſa *l. c.* Idq; procedit eo etiam caſu, quo Matrimonium per Procuratorem contractũ fuiſſet; Auerſa *d. ſect.* 4. *verſ. Et ex vtroq; capite*

Et ſicut per Matrimonium contrahitur Affinitas, quæ ſubſequentes Nuptias dirimit, ita ex Sponſalibus oritur aliud vin-
6 culum Coniunctionis, licet Affinitate minus perfectum, quod pariter Matrimonium cum Conſanguineis alterius Sponſi in primo gradu impedit, & dirimit; vt mox dicemus, & probant Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 68. *n.* 1. Bonaccina *de Matrim. quæſt.* 3. *puncto* 11. *propoſ. pr. n.* 2. Auerſa *dicta quæſt.* 19. *ſect.* 4. *In princip.* Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 15. *n.* 3. *tomo* 3.
7 Dixi, contrahi Impedimentum cum Cõſanguineis alterius Sponſi, quia non extenditur ad Affines Sponſi, vel è contrà, & proinde, ſi quis contraxiſſet Sponſalia cum Berta, & poſtmodum Matrimonium cum Affine Bertæ in primo gradu; vt cũ ea, quæ fuit Vxor Fratris Bertę, validè cõtrahet, iuxta doctrinam Sanchez *d. diſp.* 68 *n.* 3. Bonaccinæ *l. c. n.* 2. *circa finem*, & Trullenck. *l. c.* Et nomine Conſanguineorum, veniunt etiam illegitimi, Trullenck. & Sanchez *ll. cc.* vide quæ propterea diximus præſenti libro.

Quamuis autem Honeſtatis Impedimẽtum contrahatur, tàm per Sponſalia ritè per verba de futuro, facta, quàm per Matrimonium ratum, vt diximus, nihilominus, quoad effectum, eſt maxima differẽ-
8 tia, quia, primo caſu, Impedimentum non excedit primum gradum; at dum pro-
9 uenit ex Matrimonio rato, durat vſq; ad quartum incluſiuè, perinde, ac Conſanguinitas, vel Affinitas ex copula licita inſurgens; & cùm, ante Concilium Tridentinum, ex quibuſcumq; Sponſalibus certis, & abſolutis, licet alias irritis [dummodò irrita non eſſent ex defectu conſenſus] Impedimentum proueniret, & ad illos gradus protraheretur, ad quos extendebatur Conſanguinitas, prudentiſſimè
10 fuit per dictum Concilium huiuſmodi Impedimentum reſtrictum, ita vt, ſi ex Sponſalibus procedat, primum gradum, tàm in linea recta, quàm tranſuerſali, non excedat; et vlterius declaratum, vt, ſi Spõ-
11 ſalia ſint, quauis de cauſa, irrita, Impedimentum non producant, vt cõſtat ex Decreto ipſius Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *De Reformatione Matrimonij*: Et cùm poſtea adhuc
12 dubitaretur, an Honeſtas ex Matrimonio rato deriuans, comprehenderetur in dicta reſtrictione, S. Memoriæ Pius V. per ſuam peculiarem Conſtitutionem, quę incipit

cipit, *Ad Romanum*, declarauit, non com-
prehendi, quod idem fuiſſe per Sacram
Congregationem declaratum, affirmat
Leo *in Theſ. Fori Eccleſiaſtici part* 2. *cap.* 9. *n.*
91. Vnde, cum Honeſtas, ex Matrimonio
rato inſurgens, non fuerit reſtricta exten-
ditur vſq; ad quartum gradum, prout an-
te Concilium; *cap. Sponſam* 8. *de Sponſal.* &
proinde, quamuis Matrimonium contra-
ctum, quauis cauſa ſit nullum [dummo-
do non ex defectu conſenſus] orietur Im-
pedimentum; Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 70. *n.* 5.
Bonaccina *d. puncto* 11. *n.* 11. Filiucc. *tomo*
pr. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 6. *n.* 223. Tuſchus
conclus. 140. *in fine litera M.*

13 Limita tamen, vt non oriatur Impedi-
mentum ex Matrimonio clandeſtinè ce-
lebrato, abſq; præſentia Parochi, & Te-
ſtium, quid hoc non poteſt vocari Matri-
monium, cum non habeat formam, &
figuram Matrimonij, attenta diſpoſitione
Concilij *l. c.* & docet Sanchez *d. diſp.* 70.
nu. 13. Coninck *de Sacram. diſp.* 32. *dub.* 5.
in fine, Stephanus à S. Gregorio *de vinc.*
Diuin. Piet. cap. 106. *in fine*, Filiucc. *tomo*
pr. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 7. *nu.* 224. Barboſ.
de offic. & poteſtate Epiſcopi alleg. 51. *nu.* 181.
vbi propterea affert Deciſionem Sacræ
Congregationis.

Quod dixi, oriri Impedimentum ex Ma-
14 trimonio, quacumq; cauſa nullo, præter
quam ex defectu conſenſus, intellige de
defectu, qui externè appareat, vt in Im-
pubere, Furioſo, Mentecapto, vel ratione
metus grauis, vel erroris Perſonæ, quia
ſi huiuſmodi defectus eſſet ſolùm inter-
nus, nec de eo conſtaret exterius, proba-
bilius eſt, oriri Impedimentum, vt docent
Filiuccius, & alii Doctores præcitati, &
nos infra *n.* 26. latius dicemus.

Ex dictis infertur, quod ſi Monachus, vel
15 alius, Impedimento dirimenti impeditus,
abſq; legitima Diſpenſatione, Matrimo-
nium contrahat, inualidè quidem contra-
het, ſed tamen remanebit Honeſtatis Im-
pedimentum, itaut Fœmina, cum qua
contraxit, ab aliquo ipſius Viri Conſan-
guineo, intra quartum gradum, duci non
poſſit; ratio eſt, quia licet, quoad Sponſa-
lia, Ius cōmune fuerit correctum, manet
tamen illeſum quoad Matrimonium.

Infertur ſecundò, quod ſi poſt Matri-
monium ratum, & infra bimeſtre, Spon-
16 ſus ingrediatur Religionem, & profitea-
tur, quamuis Matrimonium per dictum
ingreſſum, quoad vinculum, diſſoluatur,
vt diximus infra, tamen Impedimentum
Honeſtatis remanebit, vt docet Auerſa
d. ſect. 4. *verſ. Et ex vtroq; capite.*

Infertur tertiò, quòd ſi Matrimoniū con-
tractum fuiſſet ſub cōditione impoſſibili,
17 adhuc remaneret Impedimentum Hone-
ſtatis, Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 70. *n.* 20.
18 Infertur quartò, ex Matrimonio rato inua-
lido nō diſſolui priora Sponſalia valida,
ita benè Nauarr. *in Man. cap.* 22. *n.* 57. San-
chez *lib.* 7. *diſp.* 68. *n.* 24. Coninck. *Diſp.*
32. *n.* 62. Bonacc. *de Matr. quæſt* 3. *puncto* 11.
n. 20. Sperell. *deciſ.* 95. *n.* 25. An autem ex
Matrimonio rato oriatur Affinitas, vel
Honeſtas, & qualis ſit differentia inter
vtriuſq; effectus, diximus *cap. præcedent. n.* 58.

19 At quoniam multoties dubitari contin-
git de validitate, vel inualiditate Sponſa-
lium, & proinde an ſit contractum, vel
non contractum, Honeſtatis Impedimen-
tum, ideò hic ſubnectere placuit præci-
puos caſus, in quibus Sponſalia cenſentur
inualida, nec propterea opus ſit Diſpen-
ſatione; et licet alij etiam caſus occurre-
re poſſint, tamen placuit adnotare infra-
ſcriptos, tanquàm frequētiores, & in Ro-
mana Curia vſu receptos, teſte Corrado
in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. *cap.* 7. *n.* 10.

20 Primò, inualida ſunt Sponſalia ſi con-
tracta ſint ante ætatem in illis requiſitam,
nempè, ſeptem Annorum, niſi malitia
ſuppleret ætatem, Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 8. *n.*
4. Bonaccin. *dicto puncto* 11. *n.* 17. Pirrhus
Corradus *l. c.* imò ſi ante ætatem nubi-
lem contractum fuiſſet Matrimonium,
21 reſolueretur in Sponſalia, vnde, quoad in-
ductionem Impedimenti, erit idem, perin-
22 de, ac ſi ſola ſponſalia contracta fuiſſent,
& proinde in primo ſolo gradu obſtabit,
Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 70. *nu.* 8. Pontius *de*
Matr. lib. 7. *cap.* 36. *n.* 8. Nauarr. *in Man.*
cap. 22. *n.* 57. Trullenck. *tomo* 3. *lib.* 7. *cap.*
9. *dub.* 15. *n.* 14. *in fine*, Bonacc. *l. c. n.* 17.
& apertè colligitur ex cap. Si Infantes vnico de
Sponſ. & cap. Tuæ nobis 14. *de Sponſ. Impub.*
Imò, nedùm Sponſalia, ſed etiam Matri-
23 monium ab Impubere contractum dato,
quod irritum eſſet, ob aliud Impedimen-
tum, non inducet Honeſtatem, niſi mali-
tia ſuppleat ætatem, quia is contractus, Iu-
ris interpretatione reſoluitur in Sponſalia
de futuro, vt diximus.

24 Secundò, inualida ſunt Sponſalia, poſt
Votum Caſtitatis, vel Religionis cōtracta,
ſi de huiuſmodi Voto conſtet exterius;
quòd ſi ea Vota occulta ſint, & Sponſa-
25 lia publica, orietur Honeſtas; quia, cùm de
Sponſalibus conſtet in Foro externo, ab

Ec-

Eccleſia cenſentur valida, cùm non con-
ſtet de Impedimento Voti; vide Sanchez
citata Diſp. 68. n. 14.
26 Ob eandem rationem, ſi Sponſalia inua-
lida ſint, ex ſolo defectu conſenſus, & di-
ctus defectus occultus ſit, & internus,
orietur Honeſtas, quia Decretum Conci-
lij, decernens, non oriri Impedimentum
ex Sponſalibus, quauis de cauſa irritis, in-
telligi debet, de irritis ex quacumq; cauſa
externa, & apparenti, cum Eccleſia non
iudicet de occultis *cap. Sicut tuis, in fine
de Simonia,* & cum Honeſtatis Impedimẽ-
27 tum fuerit ab Eccleſia ſtatutum, vt eui-
tentur ſcandala, & ob publicam Honeſta-
tem, *cap. Iuuenis 3. de Sponſ.* ideò, cùm de-
fectus interni conſenſus vniuerſos lateat,
iudicabitur pro foro externo fuiſſe ortũ
28 Impedimentum, cùm exinde tanta reſul-
taret inhoneſtas, & tantum ſcandalum eſ-
ſet, ac ſi verò conſenſu Sponſalia contra-
cta forent, Sanchez *d. Diſp. 68. n. 14.* Pon-
tius *lib. 7. cap. 36. n. 10.* Coninck. *Diſp. 32.
dub. 5. nu. 69.* Laymanus *d. cap. 9. num. 2.*
Auerſa *d. ſect. 5. verſ. Si autem defectus;* Bar-
boſ. *d. Alleg. 51. n. 187.* Bonacc. *l. c. n. 13.*
at ſi defectus eſſet externus, vt in Furio-
29 ſo, Infante, Mentecapto &c. non orietur
Impedimentum, vt benè Filiuccius *tomo
pr. tract. 10. part. 2. cap. 7. n. 220.* Pirrhus
Corrad. *l. c.* & alij Doctores ſupra proxi-
mè citati.
Ampliat Sanchez *d. Diſp. 68. n. 17.* vt nec
30 oriatur Honeſtas, ſi Impedimentum oc-
cultum, propter quod Sponſalia nulla
erant, probaretur falſis Teſtibus.
31 Tertiò, Sponſalia ſunt inualida, ſi con-
tracta ſint cum Perſona incerta, vt, v. gr.
cum vna ex Filiabus Petri; Sanchez *lib. 7.
Diſp. 69. n. 3.* Auerſa *d. ſect. 5. verſ. Si verò;*
Bonaccin *de Matrim. d. puncto 11. num. 15.*
Trullenck. *d. Dub. 15. n. 6. & n. 13.* Pirrhus
Corrad. *l. c.*
Quartò, inualida etiam erunt, ſi contra-
32 cta fuiſſent ſub conditione, ante eius con-
ditionis euentum, quia cum conditio in-
terim ſuſpendat conſenſum, Barboſ. *in
Praxi exigendi penſionem, part. pr. quæſt. 2. n. 3.*
Lotherius *de re Benef. lib. pr. quæſt. 38. n. 16.*
33 *& n. 17.* ante adimplementum conditio-
nis non orietur Honeſtatis Impedimen-
tũ, vt colligitur *ex cap. Vnico de Sponſ. in 6.* &
docent Leo *in Praxi Sacræ Pænitent. part. 2.*
vbi de Impedimẽtis dirimẽtibus, *verſ. Oritur
ex Sponſalib.* Trullenck. *l. c. n. 7.* & Pirrhus
Corrad. *l. c.* Tuſchus *concluſ. 961. nu. 2.
lit. P.*
34 Excipe, niſi conditio ſit turpis, vel im-
poſſibilis, quia hæ, in fauorem Matrimo-
nij, habentur pro non appoſitis, Sanchez
lib. 7. diſp. 70. n. 20. Corradus *d. lib. 8. cap.
7. n. 1. l. c.* Reginald. *lib. 31. cap. 18. n. 129.*
Filiucc. *tom. pr. tract. 10 part. pr. cap. 4. nu.
140.* Mantica *de coniect. lib. 11. titulo 15. nu.
12.* & proinde, dictis conditionibus non
obſtantibus Impedimentum orietur, Leo
in Theſ. Fori Eccleſ. part. 2. cap. 9. nu. 108.
Angelus *in Summa, verbo Matrimonium 3.
Impedimento 14. in princip. verſ. Secundus ca-
ſus,* Silueſter *verbo Matrim. 8. quæſt. 14. dicto
7.* Leo *in Praxi S. Pænit. part. 2.* vbi de Im-
pedimentis dirimentibus, *verſ. Si autem
Matrimonium contrahatur, pag. Mihi 219.* aſ-
ſerens, id eſſe ſpeciale in Matrimonio.
35 Quintò, ſi illi, qui Sponſalia contraxe-
runt, ſint impediti aliquo Impedimento
dirimenti, v. gr. Cognatione carnali, vel
36 ſpirituali, ſeù ſint Affines, itaut, abſq; Diſ-
penſatione, non poſſint Matrimonium in-
ter ſe cõtrahere, cùm ea Spõſalia ſint nul-
la, nullum oritur Honeſtatis Impedimen-
tum; Laymanus *Theol. mor. lib. 5. tract. 10.
part. 4. cap. 9.* Nauarrus *in Summa cap. 22. n.
58.* Pontius *de Matr. lib. 7. cap. 36. n. 5.*
37 Sextò, nec inducitur Honeſtatis Impe-
dimentum ex Sponſalibus per Parentes
contractis, nomine Filiorum abſentium,
donec iſti non conſenſerint, & Sponſalia
ratificent, Nauarrus *in Summa cap. 22. nu.
58.* Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 36. nu. 2.*
Sanchez *lib. pr. diſp. 23. n. 17.* Corradus *in
d. Praxi l. c.* Barboſa *Alleg. 51. n. 185.* Si ta-
men Parentes nomine Filiorum, Spõſalia
38 contrahant, & hi ſint præſentes, & doli
capaces, & taceant, vel non contradicant,
præſumitur pro validitate Sponſalium, &
proinde Honeſtas orietur; Eccleſia enim
præſumit, eo caſu, validitatem Spõſalium,
vt concludunt præcitati Doctores.
Septimò, an, diſſolutis Spõſalibus, mutuo
Spõſorũ conſenſu, vel morte alterius, re-
maneat Impedimentum publicæ Hone-
ſtatis, dicemus infra.
Portò contingit ſæpiſſimè dubitari de
validitate, vel inualiditate Sponſalium, ſub
conditione contractorum, & an, & quan-
do, ex illis ortum ſit Impedimentum, &
requiratur Diſpenſatio; & cum multa du-
bia ex infraſcriptis tollantur, operę pre-
tium duxi, infraſcripta exempla adnota-
39 re; & primò, ſciendum, quod, ſi quis con-
traxiſſet Sponſalia cum Berta, ſub condi-
tione aliqua, & ante cõditionis euentum,
contraheret Matrimonium, per verba de

præſenti, cum Sorore Bertę, validè contraheret, nec vlla propterea opus eſſet Diſpenſatione, cum Impedimentum non fuerit contractum, Sanchez *lib. 7. Diſp. 69. n. 2. & 3.* Bonaccin. *d. puncto 11. Propoſ. pr. n. 5.* Auerſa *d. ſect. 4. verſ. Si verò;* Layman. *d. cap. 9. n. 3.* Steph. à S. Greg. *d. cap. 106. n.8.* at ſi, poſt Sponſalia, ſub conditione contracta cum Berta, non expectato con-
40 ditionis euentu, contraheret alia Sponſalia abſoluta cum dicta Sorore Bertæ, non inducent hęc ſecunda Sponſalia Honeſtatis Impedimẽtum, cum ſint irrita, tanquã contrà priorem promiſſionem contracta; tenebatur enim expectare, vt conditio impleretur ſi erat de futuro, licita, & poſſibilis, Silueſter *verbo Matrimonium* 8. *quæſt.* 14. *dicto* 7. Sotus 4. *diſt.* 41. *quæſt. vnica, Artic.* 2. Nauarrus *cap.* 22. *n.* 57. *d. diſp.* 69. *n.* 3. & 4.

41 Dixi, ſi ea conditio erat de futuro, quia ſi fuiſſet de præterito, vel de præſenti, eaq; vera eſſet, ſtatim oriretur Impedimentum, Sanchez *l. c. n.* 4. Stephan. à S. Greg. *l. c.* & alij communiter.

Dixi pariter, ſi cõditio erat licita, & poſſibilis, quia ſi eſſet turpis, ſeù impoſſibilis, dum non ſit contrà Matrimonij ſubſtantiam, haberetur pro non appoſita, vt diximus.

Imò non ſolùm dictæ conditiones turpes, & impoſſibiles, habentur pro non appoſitis, ſed nec habentur in conſideratio-
42 ne aliæ conditiones generales, vt ſi quis diceret, *ducam te, ſi vixero, ſi tu conſenſeris, ſi non es Conſanguinea, ſi Deo, & Eccleſiæ placuerit,* & ſimilia, quia cum huiuſmodi conditiones ſint generales, non magis Contractum ſuſpendunt, quàm ſi non exprimantur, & propterea, cum tacitè inſint, nihil operantur, *l. Conditiones, quæ intrinſecus. ff. de Condit. & Demonſtr.*

Intelligo, dùm dixi, *ſi Deo placuerit*, de
43 voluntate, qua Deus omnia, quæ fiunt, vult, aut permittit, quia ex hac conditione, cum ſit generalis, non oritur Honeſtas; ſi tamen hæc conditio appoſita fuiſſet, quia non intendat quis contrahere, niſi id tuta conſcientia facere poſſit, vel intendat contrahere, niſi talis Contractus Deo, & Eccleſiæ diſplicuerit, aliter eſſet dicendum; cùm etenim prius videri, & dignoſci debeat, an tuta conſcientia inìri poſſit, non eſt conditio generalis, ſed verè conſenſum ſuſpendit, & ſi deinde aliquod Impedimentum reperiatur, dicta Sponſalia nulla erunt, & nullum ex illis Impedimentum conſurget; vide Sanchez *lib. 5. diſp. pr. n.* 11.

44 Quòd ſi Sponſalia cõtracta fuiſſent ſub conditione, nempè, *ſi Fornicationem admiſeris*, adhuc videntur conditionalia, & conſequenter nullum, ante conditionis euentum, procedet Honeſtatis Impedimẽtum, vt animaduertit Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 69. *n.* 10.

45 At ſi quis, promiſſione iam ſub conditione facta Bertæ, promiſerit ducere Caiam, eiuſdem Bertę Sororem, eo caſu, quo conditio priorum Sponſalium non eueniat, tunc, non eueniente ea conditione, poſteriora purificantur, & proinde non poterit ducere Bertam, propter publicæ Honeſtatis Impedimentum; ita Laymanus *d. cap.* 9. *n.* 4.

46 Si quis autem, poſt Sponſalia legitimè contracta cum Berta, haberet copulam cum Conſanguinea ipſius Bertæ in primo gradu, neutram, abſq; Diſpenſatione, ducere poſſet, quia, quoad primam, obſtaret Impedimentum Affinitatis cum ea contractæ, & quoad ſecundam, obſtaret Impedimentum publicæ Honeſtatis; Nauarrus *in ſumma cap.* 22. *nn.* 57. Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 68. *n.* 21. Laymanus *l. c. n.* 6. Auerſa *d. ſect.* 5. *in fine*, Bonacc. *d. puncto* 11. *propoſ. prima in fine.*

47 Caſum infraſcriptum adnotat Layman. *l. c. n.* 6. Iulius contraxit Sponſalia cum Ioanna; hanc poſtea duxit Auguſtus Frater Iulij, ſed Matrimonium non conſummauit; licet, hoc caſu, Iulius non teneatur Nuptias cum Ioanna celebrare, quippe, quę fidem Sponſaliorum violauit, ſi tamẽ illam ducere velit, non prohibetur, quia Iura nolunt, vt, ſi Sponſalia præcedentia poſterius Matrimonium infirmarunt, ab eodem viciſſim infirmentur, ne, inter duas Deſponſationes, detur quaſi mutua reactio, à qua etiam natura abhorret; vnde cum ſecundum Matrimonium nullum fuerit propter Impedimentum publicæ Honeſtatis, ex prioribus Sponſalibus cum Fratre ortum, non potuit hoc Matrimonium irritum inducere Impedimentum publicæ Honeſtatis, quod præcedentibus Sponſalibus cum Fratre præiudicaret; quòd ſi ſecundus Matrimonium conſummaſſet, neuter poſſet eam Fœminam ducere, vide etiam Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 68. *n.* 25. Bonaccin. *d. puncto* 11. *n.* 29.

48 Cæterùm, ſi quis, poſt Spõſalia de futuro cum Berta contracta, Matrimonium per verba de præſenti contraheret cum Fœmi-

na

na ipſi Bertæ in primo gradu coniuncta, ſed non conſummaſſet, teneretur ſeruare priora Sponſalia, quia Matrimonium, cū ſecunda contractum, eſt inualidum, ob priora Sponſalia ritè facta, vt habetur *ex cap. vnico de Sponſ. in 6.* & docent Sanchez *lib. 7. diſp. 68. n. 24.* Laymanus *d. cap. 9. n. 3.* Auerſa *de Matr. quæſt. 17. ſect. 5. verſ. Alia tandem exceptio,* Trullenck. *d. dub. 15. n. 9.*

49 Si tamen Matrimonium cum ſecunda conſūmaſſet, neutram ducere poſſet, Sanchez *d. Diſp. 68. n. 24.* Trullenck. *l. c.*

50 At difficultas eſt, an diſſolutis Sponſalibus, per mortem alterius ex Sponſis, ſeù per mutuū eorū cōſensū, remaneat Impedimētū publicæ Honeſtatis; de qua re diſſidēt Doctores, & quidē difficilis eſt reſolutio, tū ob diuerſas Doctorū ſentētias, tū etiā quia diuerſæ, ſuper hac eadē materia, allegantur S. Congregationis Deciſiones.

51 Remanere vtroq; caſu Impedimentum, docent Sotus *4. diſt. 41. quæſt. vnica, art. 2. verſ. Secunda concluſio pag. Mihi* 397. Gutierrez *de Matrim. cap. 51. n. 11.* Piaſæcius *in Praxi Epiſc. part. 2. cap. 4. n. 33.* Sanch. *lib. 7. diſp. 68. n. 21.* Auerſ. *de Matr. d. quæſt. 17. ſect. 5. verſ. Addit etiam.* Layman. *d. cap. 9. n. 3.* Bonacc. *de Matrim. quæſt. 3. puncto 11. n. 7.* vbi, poſt quàm aliam Deciſionem S. Congregationis contrariam citauit, refert ſic fuiſſe ab eadem nouiter deciſum; ratio huius ſententiæ eſt, quia Sponſi Sponſalia valida contrahendo, Impedimentum quidem contraxerunt, at non eſt in eorum poteſtate illud diſſoluere, quamuis mutuo cōſenſu vtriuſq; vel alterius morte diſſoluantur, cùm huiuſmodi Impedimentum ita perpetuum ſit, vt nec alterius morte diſſoluatur.

52 Alij è contra conſtanter aſſerunt, ex Spōſalibus, mutuo conſenſu diſſolutis, nullū remanere Impedimentum; ſic Gutierez *de Matrim. cap. 103. n. 11. verſ. Quintò ſimiliter,* Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 36. n. 9.* Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 222.* Donatus Antonius de Marinis *reſol. quotid. lib. primo cap. 267. n. 15.* Palaus *tomo 5. diſp. 4. puncto 10. nu. 9.* vbi *refert decis. S. Congregationis,* Barboſa *de Off. & Pot. Epiſc. Alleg. 51. nu. 188.* Rota apud Greg. XV. *deciſ. 376. à n. 4.* & quod, ex ſententia Sacrę Cōgregationis Concilij, huiuſmodi Sponſalia reputētur inualida, & ſic comprehendantur in diſpoſitione Concilij, *ſeſſ. 24. de Reformat. Matrimonij cap. 3.* teſtatur idem Gutierez *de Matr. cap. 109. n. 11.* & ſic fuiſſe ab eadem Sacra Congregatione deciſum, refert Pirrhus *in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. 7. n. 13.* & Donat. Ant. de Marinis *l. c.*

At nobis ſemper valde diſplicet opinio eorum, qui æquè ſentiunt remanere Impedimentum, tàm ſi mutuo conſenſu, quā ſi per mortem alterius, Sponſalia diſſoluta ſint; & quidem non eſt par ratio: quia, ſi

53 rite Sponſalia contracta ſint, remanebit Impedimētum, poſt mortem alterius, cùm præſumatur in eadem voluntate deceſſiſſe, ſi in vita non diſſoluit, vt bene animaduertunt Pontius, & Diana, *ll. cc.* cum mutatio voluntatis non præſumatur, Viuulus *deciſ. Regni Neap. deciſ. 98. n. 4.* Alex. de Neuo, & Ricciull. quos propterea *lib. pr. cap. 6. n. 528.* citamus.

54 Si diſſoluta ſint mutuo partium conſenſu, non tamen remanebit Impedimentū, quia cauſa præcipua, ob quam Concilū hoc Impedimentum ſtatuit, fuit, ob graue iniuriam, quæ Sponſę, vel Sponſo, repudiatis inferebatur, & ad tollenda ſcandala, quæ inde oriri poterant; vnde, ſi in diſſolutione Sponſalium adſit mutuus Sponſorum conſenſus, ceſſant omnia prędicta, imò præſumi debet, quod huiuſmodi Sponſalium diſſolutio ideò communi conſenſu facta ſit, quia inter Sponſos diſſentiones, & rixæ ortæ ſint, & proinde ſcandala futura, & maiores diſſentiones timeantur, quæ ne ſequantur, Eccleſia ſemper inuigilat, nec debet permittere, vt inuiti ad Matrimonium cogantur, *cap. Præterea, ſecūdo, De ſponſ.* quia Matrimonia coacta infęlices exitus habere ſolent, *cap. Requiſiuit 17. de Sponſ. cap. pr.*

55 Ex eo quòd diximus, hoc publicæ Honeſtatis Impedimentum fuiſſe ſolo Iure Eccleſiaſtico inductum, nec in aliquo gradu lineæ rectæ, ſeù tranſuerſæ, Matrimonium, Iure diuino, aut naturali, dirimere, ſequitur, quòd Infideles poſſunt validè prioris Sponſæ Matrem, vel Sororem, ducere, Filincc. *qq. mor. tomo pr. tract. 10. part. 2. cap. 6. n. 221.* Bonaccin. *de Matrim. q. 3. punct. 11. propoſ. pr. n. 6.* Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 36. n. 11.* Sanchez *lib. 7. diſp. 65. n. 7. & diſp. 68. n. 2.* quia Legibus Eccleſiaſticis Infideles non ſubdantur, & proinde, eo tempore Infidelitatis, ſic contrahendo, non ligantur, quin poſſint, poſt Baptiſmum, ſi aliud non obſtet, cum dictis Conſanguineis Coniugis, vel Sponſæ, ſeù Concubinæ, Matrimonium contrahere.

Quod attinet ad praxim petendæ, & impetrandæ Diſpenſationis in Romana Cu-

ria

ria ſuper huiuſmodi Honeſtatis Impedimento, in primis ſciendum eſt, longè facilius per Pontificem diſpenſari, ſi Hone-
56 ſtas proueniat ex ſolis Sponſalibus, quàm ſi ex Matrimonio rato inſurgat, & ſic ſe habet notorius Curiæ ſtylus, & docet Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 24. *n.* 16. & propterea ma-
57 iores cauſæ requiruntur ad impetrandam Diſpenſationem ſuper hac, quàm ſuper illa.

Si Diſpenſatio petatur ſuper Honeſtate ex ſolis Sponſalibus proueniente, debet
58 exprimi in Supplicatione factum, prout ſe verè habet, nempè, quod in locis originis Oratorum [ſi hęc cauſa adducatur] ob illorum anguſtiam, Oratrix Virum ſibi nō Conſanguineum, vel Affinem, paris conditionis cui nubere poſſit, inuenire nequit & propterea cupiunt inuicem matrimonialiter copulari, ſed quia aliàs dictus Orator Sponſalia, per verba de præſenti, cum Oratricis Sorore prædefuncta, contraxit, & dicta Oratricis Soror ab eodem Oratore intacta & in nullo penitus attententata remanſit, propterea ſupplicant, quòd, Impedimento publicæ Honeſtatis Iuſtitiæ, ex præmiſſis proueniente, huiuſmodi non obſtante, Matrimonium inter ſeſe, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere &c. liberè, & licitè valeant, &c. prolem, &c.

59 Nec ſufficiet exprimere, Oratores eſſe impeditos Impedimento publicæ Honeſtatis, ſed neceſſe erit exprimere prouenientiam Impedimenti, quia, vt diximus, ſatis difficilius conceditur, ſi proueniat ex Matrimonio rato, vnde ſi hinc inſurgat, narrari debet, quòd Orator aliàs Matrimonium, per verba de præſenti, cum Oratricis Sorore ad præſens defuncta, publicè, & in facie Eccleſiæ, ſeruata forma Concilij Tridentini, contraxit, illud tamē carnali Copula non conſummauit; qua quidem Oratricis Sorore ab eodem Oratore, intacta, & in nullo penitus attentata remanente, ab humanis deceſſit &c. Si aliud Impedimentum inter contrahere volentes adſit, prout ſi aliud Impedimentum fuiſſet inter Sponſum, & Vxorem præmortuam, totum id exprimi debet in eadem Supplicatione per ea, quę diximus *lib. pr. cap.* 4. *nu.* 7. ſi tamen aliqua ex his occulta ſint, vide *quæ d. cap.* 4. *num.* 269. diximus.

Aduertant tamen contrahere volentes,
60 ne inter eos, quorum cauſa ortum fuit Impedimentum, ſequuta fuiſſet ante Matrimonum contractum, copula carnalis, quia, ſi hæc ſequuta fuiſſet, obſtaret Affinitatis Impedimentum, vnde, ſi taceretur, vel, ſi ſecreta fuiſſet, ſaltem per viam Sacrę Pęnitentiarię non haberetur Diſpenſatio, Gratia, ſuper Honeſtate petita, eſſet ſubreptitia, & nulla.

61 Si tamen Diſpenſatio peteretur ſuper Affinitate ex Copula licita proueniente, ceſſat obligatio mentionem faciendi de publica Honeſtate, quia, dùm petitur Diſpenſatio ſuper Affinitate, quæ ex Matrimonio, & copula licita inſurgit, ſufficienter declaratur, ſaltem implicitè, adeſſe Impedimentum publicæ Honeſtatis, quia, ſi illa fuit Vxor, fuit etiam Sponſa, Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 24. *n.* 36. Pirrhus Corradus *in dicta Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 7. *n.* 24.

Et tamen poteſt euenire caſus, quo Affi-
62 nitas, & publica Honeſtas, ſint de neceſſitate exprimendæ, vt, v.gr. ſi ego contraxiſſem Spōſalia, per verba de futuro, cum Berta, & poſtmodum peterem Diſpenſationem ad ducendam Dorotheam, mihi tertio Affinitatis, ipſiq; Bertæ primo Cōſanguinitatis gradu, coniunctam; ſic pariter, ſi contraxiſſem Sponſalia cum Berta,
63 & poſtea habuiſſem copulam cum eius Sorore, erit vtrumq; Impedimentum exprimendum, cùm neutram poſſim, abſq; Diſpenſatione, ducere; non enim poſſum ducere Sororem Bertæ, propter Impedimentum publicę Honeſtatis, ex Sponſalibus cum Berta celebratis, contractum, & Matrimonium dirimens cum Conſanguineis Bertæ in primo gradu; non Bertam, propter Affinitatem, ortam ex Copula cū Sorore, Matrimonium dirimentem vſq; ad ſecundum gradum; vide Doctores ſupra *n.* 49. citatos; vide etiam Bonacc. *d. puncto* 11. *Propoſ. pr. in fine*, Trullenck. *Dub.* 15. *n.* 9. *in fine*; vnde, his caſibus, erit vtriuſq; Impedimenti facienda mentio, aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia, & nulla.

64 Quando tamen, vltra primum gradum, peteretur Diſpēſatio in publica Honeſtate, non eſſet opus exprimere, vnde orta ſit, quia, poſt Concilium, non poteſt extendi Honeſtas ex Spōſalibus proueniens, vltrà primum gradum, vide Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 24. *n.* 16. Pontium *lib.* 8. *cap.* 17. §. 5. *n.* 29.

Tandem, pro concluſione, duo ſunt adnotanda: Primum, quod, ſi cauſa iuſta
65 adſit, poſſit Pontifex ſuper Honeſtate ex Matrimonio rato diſpenſare, & proinde pluries diſpenſatum fuiſſe ſcimus, & præſertim cum Henrico Octauo, & Carcrina

Au-

Digitized by Google

Auſtriaca, Angliæ Regibus, poſt mortem
Arturi Fratris germani ipſius Henrici, vt
referunt. Couarruu. 4. *Decr. part.* 2. *cap.*
6. §. 10. *n.* 7. Pontius *l. c.* & alij pleriq; &
ex Aldano refert Barboſ. *in Collect. Concilij*
ad ſeſſ. 24. *Reform. Matrim.* 6. *cap.* 3. *ſub n.* 15.
per Summum Põtificem Vrbanum VIII.
die 17. Iulij 1629. diſpenſatum fuiſſe cum
aliquibus, vt, non obſtante Impedimento
66 Iuſtitiæ publicæ Honeſtatis in primo gra-
du, Matrimonium inter ſe contrahere
poſſent, attenta copula ſubſequuta, pro-
pter quam Mulier diffamata remanebat,
& ſtante, quod ad copulam non fuerat
deuentum, cum ſpe faciliorem reddendi
Diſpenſationem Pontificis; *et n.* 16. ex eo-
dem Aldano refert, per eundem Summũ
Pontificem, die 17. Nouembris dicti Anni
1629. conceſſam fuiſſe Diſpenſationem
67 pro Matrimonio Mulieris cum Fratre
Mariti defuncti, ſtante Matrimonio rato,
& non conſũmato, & quod Mulier, poſt
mortem Viri cognita fuit, & prægnans
reddita, cum periculo necis, & infamiæ, &
abſq; ſpe reddendi Pontificem faciliorem
ad gratiam concedendam: Secundùm
quòd, dùm Concilium Tridentinum pro-
68 hibuit in ſecundo gradu diſpenſari,
niſi inter magnos Principes, non compre-
henditur in hac prohibitione Impedimẽ-
tum publicæ Honeſtatis, etiam in primo
gradu, quia hoc eſt multò minus Impedi-
mentum, vide Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 19. *nu.*
3. Et hæc de Impedimento publicæ Ho-
neſtatis dixiſſe ſufficiat.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium definitur.*
2 *Vir non poteſt eodem tempore plures ducere Fœminas, nec Fœmina plures Mares.*
3 *In Lege veteri pluralitas Vxorum fuit aliquandò permiſſa, ex ipſius Dei diſpenſatione.*
4 *In Lege Euangelica nulla adeſt in Eccleſia poteſtas diſpenſandi ſuper pluralitate Vxorum ſimul. n.* 6.
5 *Pluralitas Vxorum eſt prohibita, ne dum Iure Eccleſiaſtico, ſed etiam ex Iure Diuino, imò eſt contra Ius naturale ſecundarium.*
7 *Inter Infideles etiam Poligamia eſt illicita, quia licet cum pluribus contrahant, cum prima tantum Matrimonium tenet.*
8 *Pluralitatem Vxorum ſi quis prohibitam eſſe negaret, de Fide male ſentiret.*
9 *Pluralitas Vxorum eſt adeò deteſtabilis, vt nulla conſuetudine in Republica Chriſtiana effici poſſit licita.*
10 *Conſuetudo non poteſt præualere contra Ius naturale, & diuinum poſitiuum, ſed ſolum contra humanum.*
11 *Pluralitas Maritorum venit ſub prohibitione pluralitatis Vxorum, & à fortiori, & prohibitio inſurgit Iure naturali diuino.*
12 *Nec in huiuſmodi Poligamia, ab Orbe condito, inuenitur fuiſſe diſpenſatum, cum ob id generatio impediatur.*
13 *Nec ipſe Deus poteſt diſpenſare in huiuſmodi Poligamia vnius Vxoris cum pluribus Maritis, cũ repugnet omnibus finibus Matrimonij.*
14 *Mortuo altero ex Coniugibus ſuperſtes poteſt ſecundas, & vlteriores nuptias inire, toties quoties mortis caſus euenit.*
15 *Et contrarium aſſerere eſt hæreticale.*
16 *Mulier, quæ viginti duo ſucceſſiuè Maritos habuit, & deinde nupſit Viro, qui viginti Vxores ſepelierat, & ſuperſtes remanſit eidem Mulieri, vnde à Populo Romano fuit coactus abſtinere à lugubri funere, & lauro, & palma coronatus, Cadauer Mulieris ad tumulum aſſociauit.*
17 *Nuptiæ ſecundæ dicuntur, quæ poſt primas celebrantur, quamquam, pluries ſoluto Matrimonio, tertias, & vlteriores celebrauerit.*
18 *Ordinarij in ſuis Diœceſibus non poſſunt permittere Denunciationes Matrimoniorum contrahendorum per Forenſes, niſi prius de eorum libero ſtatu conſtet.*
19 *Forma interrogandi, & examinandi Teſtes ſuper ſtatu libero alicuius, decreta à S. Congregatione ſuper generali Inquiſitione.*
20 *Si Contrahentes ſint Vagi, non conceditur licentia contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorum, eſſe liberos.*
21 *Fides, aliaq; documenta ſuper ſtatu libero, quæ de Partibus producuntur, non admittuntur, niſi ſint munita Sigillo, & Legalitate Epiſcopi Ordinarij, & recognita per Teſtes, qui ſaltem habeant notam manum, vel ſigillum.*
22 *Pro teſtibus in hac materia debent recipi potius Conſanguinei, quam Extranei, & potius Ciues, quam Exteri.*
23 *Declarationes plures factæ fuerunt à S. Congregatione ſupradicta, & num. ſeq. referuntur ijdem caſus.*
24 *Si aliquis ex contrahere volentibus ſit in articulo mortis conſtitutus, non eſt neceſſe, vt ſeruet formam Literarum de ſtatu libero, ſecus tamen, ſi poſtea conualeſcat, quo caſu, ante quam conueniant diligentias ſupradictas explere debet.*
25 *Atteſtationes huiuſmodi non requiruntur pro Exteris, qui diſceſſerunt ab eorum infantia, vel tempore non nubili, & peruenerunt ad locum, vbi Matrimonium contrahere cupiunt, ibiq; continuè permanſerunt.*

26 *Att*

Digitized by Google

26 *Atteſtatio huiuſmodi requiritur pro Exteris, qui per decem annos, & vltra Domicilium acquiſiuerunt in loco, vbi ſunt Matrimonium contracturi, etiamſi eorum ſtatus liber probetur per Teſtes fide dignos, tàm Originis quam Domicilij.*

27 *Atteſtatio prædicta requiritur pro illis Exteris, qui vnicam, vel plures Vxores duxerunt, & è contra, ſi mortuæ fuerint in loco, vbi iterum Matrimonium contrahere deſiderant, ac amplius poſt mortem à d. loco non diſceſſerunt.*

28 *Interrogatoria ſupradicta, ob eorum difficultatem, in practica fuerunt reſtricta in pluribus Curijs, etiam de conſenſu ipſius S. Congregationis.*

29 *Poligami infamiam incurrunt.*

30 *Et ſunt de fide vehementer ſuſpecti.*

31 *Et vti heretici poſſunt puniri, cum huiuſmodi caſus ſpectet ad S. Inquiſitionem.*

32 *Si Laici præueniant in Poligamorum capturam, ſolet Officium S. Inquiſitionis de manu Laicorum recipere, & eos interrogare, quomodo de fide ſentiant, & ſi catholicè reſpondeant, remittuntur puniendi ab ipſis Laicis.*

33 *Poligamorum pœnam, nonnulli docent eſſe publicationem dimidiæ partis bonorum.*

34 *Alij dicunt ferro ardenti imprimendam eſſe in fronte Poligami literam Q. & ità ſeruari in Hiſpania.*

35 *Alij tenent Poligamos eſſe publicè fuſtigandos, & deindè in perpetuum exilium mittendos, & ità Lucæ obſeruatum.*

36 *Fœminis verò, quæ eodem tempore pluribus Viris nupſerunt, de Iure Canonico debent incidi capilli, & panni ante, & poſt.*

De Impedimento Ligaminis, & an ſuper pluralitate Vxorum, vel Maritorum ſimul, diſpenſari poſſit.

CAP. IX.

1 MATRIMONIVM eſt Maris, & Fœminæ legitima coniunctio, indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens; *Inſtit. de Patria poteſt. §. Nuptiæ*: Maris [inquam] & Feminæ in numero ſingulari, quia nec vnus mas plures Fœminas ſimul ducere, nec vna
2 Fœmina pluribus Viris eodem tempore nubere poſſunt; cum etenim Matrimoniũ conſumatum ſignificet Vnionem Chriſti Domini cum Eccleſia ſua Sponſa, ſicut vnus eſt Chriſtus, & vna eſt Eccleſia, ita inter vnum Virum, & vnam Fœminam, vno, eodemq; tempore, debet Matrimonium conſiſtere; *Propter hoc relinquet homo Patrem, & Matrem, & adhærebit Vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna*; Matth. cap. 19. Vnde Innocentius III. *cap. Gaudemus* 8. *de Diuortijs*, ait, *ſi Coniuges debent eſſe duo in carne vna, ſi vnus Vir plures Vxores, ſiuè vna Vxor plures Maritos habeat, non erunt duo in carne vna, ſed potius diuiſio in plures carnes*: Et
3 licet in Lege veteri, ex particulari ipſius Dei Diſpenſatione, fuerit aliquando permiſſa Vxorum pluralitas, Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 80. *nu.* 12. Bellarminus *lib. pr. de Matrim. cap.* 11. *propoſ.* 3. & 4. Bonaccin. *de Matr. quæſt.* 3. *puncto* 10. *n.* 4. certum tamẽ eſt, in Lege Euangelica, in qua Matrimonium ad ſtatum Sacramenti fuit eleuatũ,
4 caſſatam fuiſſe eam Diſpenſationem à Domino Noſtro Ieſu Chriſto, & proindè nullam eſſe in Eccleſia poteſtatem ſuper dicta pluralitate Vxorum ſimul diſpenſandi. Concluſio iſta eſt communiſſima Catholicorum, tàm Theologorum, quàm Iuriſtarum, necnon Moralium Auctorum, & Sacræ Scripturæ Expoſitorum, & contra hæreticos Scriptores, & conſtat perpetua traditione, & praxi totius Eccleſiæ; colligitur expreſſe *cap. Videtur nobis* 2. *Cauſa* 35. *quæſt.* 6. *cap. Cùm per Bellicam primo, cauſa* 34. *quæſt. pr. d. cap. Gaudemus* 8. *de Diuort. cap. Tuas dudum, finali, & cap. Licet* 3. *de Sponſ. duorum*, & innumeris alijs in locis, & docent expreſſè, Sotus 4. *quæſt. pr. art. pr.* Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 80. *n.* 1. Bonaccin. *de Matrim. quæſt.* 3. *puncto* 10. *n.* 4. Gutierez *de Matrim. cap.* 96. Coninck. *de Sacramentis, diſp.* 26. *dub. pr. n.* 2. & *n.* 3. Layman. *Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 3. *cap.* 6. *n.* 8. Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 49. *n.* 3. Auerſa *de Matrim. quæſt.* 14. *ſect. pr. verſ. Certum tamen*, & latius *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *verſ. Certum*, Bellarmin. *de Controu. fid. tomo* 3. *lib. vnico de Matrim. Controuerſia* 3. *cap.* 10. Trullenck. *tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 9. *Dub.* 14. *n.* 5. Steph. à S. Greg. *de Vinculis Diuinæ Pietatis cap.* 109. *n.* 2. Paccin. *de Viſitat. part. pr. quæſt.* 10. *n.* 31. & alij communiter; nec de hoc dubitari poteſt cum fuerit ita definitum à Tridentino Concilio *ſeſſ.* 24. *de Matrim. can.* 30. his verbis, *Si quis dixerit, licere Chriſtianis plures ſimul habere Vxores, & hoc nulla Lege diuina prohibitum, Anathema*
5 *ſit*; vnde certum eſt, pluralitatem iſtam, non ſolùm Iure eccleſiaſtico, ſed Iure diuino, prohibitum eſſe, imò eſſe contra Ius naturale, non tamen primarium, ſed ſecun-

ſecundatium, Bellarminus *l. c.* Sanchez *d.*
Diſp. 80. *n.* 8. Filiucc. *qq. mor. tomo pr. tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 162. *&* *n.* 169. Trul-
lenck. *d. dub.* 14. *n.* 3. qui *n* 6. opportunè
animaduertit, etiam inter Infideles illici-
7 tam eſſe huiuſmodi Poligamiam, quia,
licet cum pluribus contrahant, tamen
eum ſola prima Matrimoniũ tenet; quod
idē cõfirmãt plures Doctores *cap. Sequẽti*
citati, & propterea, non poſſe, ſuper huiuſ-
modi pluralitate, à Pontifice diſpenſati,
expreſsè docent Sanchez *n.* 9. Bonacc. *n.*
4. Pontius *n.* 4. Filinccius *n.* 164. *ll. cc.* quia
tùm Lege naturali, tum Lege Chriſti Do-
mini, ob veram Sacramenti ſignificatio-
8 nem, interdicta eſt dicta Vxorum plurali-
tas; & ſi quis aliter ſentiret, malè ſentitet
de Fide; Simancha *de Cathol. Inſtitut. cap.* 40.
relatus à Bonaccin. *l. c. n.* 3. imò luthe-
ranizaret, impiamq; & damnatam Luthe-
ri, Eraſmi, & Annabatiſtarum prauitatem
ſequeretur: Et licet aliquæ Barbararum
Narionũ plures Vxores ſimul admittant,
vt Tiraquell. *de leg. Connub. l.* 7. *n.* 20. 22.
29. 30. 50. *&* 53. refert de Mauris, Man-
rutijs, Medis, Paonibus, Parthis, Ægy-
ptijs, Garamanthis, Agatirſijs, Arabis, Azo-
tis, Auxibus, Britannis, Ciuenaicis, He-
rulis, Gelonibus, Indis, Iudæis, Troglodi-
tis; & Socrates *lib.* 4. *Hiſtoriar.* afferat, Va-
lentinianum Imperatorem, vt, vltra Seue-
ram Vxorem, ducere poſſet Iuſtinam, vni-
uerſali Lege ſtatuiſſe, vt vnicuiq; liceret
duas Vxores legitimas ſimul habere: Hęc
tamen Infidelium exempla non debent
inter Chriſtianos admitti, qui Deum ve-
rum colunt, eiuſq; ſanctiſſima Præcepta
ſeruare tenentur; Imò apud Romanos *l.*
Neminem C. de inceſtuoſis, Nupt. prohibitum
erat plures Vxores ſimul habere; vide Ci-
tonium ſuper Decretalibus *lib.* 4. *titulo* 4.
Eſt autem iſta Coniugum pluralitas ita
9 deteſtabiles, vt, non ſolùm illicita ſit, vt
diximus, ſed nulla conſuetudine fieri poſ-
ſit, vt in Chriſtiana Republica efficiatur
licita, vt benè docent Couarrun. 4. *Decret.*
2. *parte cap.* 7. §. 3. *n.* 1. Sanchez *d. Diſp.* 80.
n. 10. Bonaccin. *de Matr. quæſt.* 3. *puncto* 10.
propoſ. vnica n. 10. Molfeſ. *tomo pr. part. pr.*
10 *quæſt.* 5. *n.* 65. quia conſuetudo non po-
teſt præualere contrà Ius naturale, & di-
uinum poſitiuum, ſed ſolùm contrà hu-
manum *cap. Cum tanto, finali, de Conſuetud.*
Sanchez *l. c.*

Quæ huc vſq; dicta ſunt de pluralitate
Vxorum ſimul, ritè etiam procedunt, imò
11 & multò fortius, de pluralitate Marito-
rum ſimul; quod enim Concilium Tri-
dentinum, & alij Doctores, de pluralitate
Vxorum ſimul mentionem faciant, nec
de Maritorum pluralitate dicant, id eue-
nit, quia, cùm iam in Lege veteri fuiſſet
pluries, in pluralitate Vxorum ſimul, diſ-
penſatum, ad hoc vt Chriſtifideles certi eſ-
ſent, quod in Lege noua huiuſmodi Diſ-
penſatio caſſata fuiſſet, neceſſe fuit, vt
Concilium ſic expreſsè declararet; nec
opus fuit de prohibita Maritorum plura-
litate, tanquàm Iure Diuino naturali in-
ſurgente, Sanchez *d. Diſp.* 80. *n.* 4. Coninck.
Diſp. 26. *dub.* 2. Bonaccin. *d. Puncto* 10.
n. 9. Filiucc. *d. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.*
164. Auerſa *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *verſ. Dicendum*
tamen, Michalorius *tract. de Fratribus part.*
3. *cap.* 18. *n.* 21. mentionem facere, cum
certum, & indubium ſit, huiuſmodi Poli-
gamiam prohibitam eſſe, ita vt, nec ab
12 Orbe condito in ea diſpenſatum fuiſſe
audiatur, cum ob id impediri generationẽ,
& innumera inconuenientia ſequi, affir-
mẽt præcitati Doctores; imò Bellarminus
d. tomo 3. *lib. de Matrim. cap.* 11. *Lit. A.* cõ-
13 cludit, nec ipſum Deum poſſe diſpenſare
in huiuſmodi Poligamia vnius Vxoris cũ
pluribus Maritis, cum repugnet omnibus
finibus Matrimonij.

14 Prædicta tamen ita intelligas, vt non li-
ceat, vno, eodemq; tempore, plures Viros,
vel plures Vxores habere, quia, ſi, mortua
Coniuge, ſuperſtes velit ſecundas Nuptias
inire, id ei licebit toties quoties caſus
mortis eueniat, ſi aliud canonicum im-
pedimentum non obſtet; Conſtat *cap. Ape-*
riant 11. *Cauſa* 31. *quæſt. pr.* & docent Auerſ.
de Matrimonio quæſt. 14. *ſect.* 2. *verſ. Explora*
tum, Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 81. *n.* 2. Bonaccin.
d. puncto 10. *n.* 10. Steph. à S. Gregor. *cap.*
109. *n.* 3. *in fine*, & ita de fide tenendum,
probat Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 3. *cap.*
15 6. *n.* 6. & contrarium afferere eſſe hæreti-
eale, affirmat Diu. Auguſtinus *lib. de Hæ-*
reſibus c. 26. *&* *conſtat ex cap.* 7. *ad Romanos*,
vbi dicitur, *Quæ ſub Viro eſt Mulier, obligata*
eſt Legi, ſi autem mortuus fuerit Vir eius, ſoluta
eſt à Lege Viri, vt non ſit adultera, ſi fuerit cũ
alio Viro; & *pr. ad Corinth. Si dormierit Vir*
eius, liberata eſt, cui vult nubat, & ita viget
vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo; & te-
ſtantur Cænedus *in Collect. part.* 2. *Collect.*
49. *n.* 2. Maiolus *de Irregul. lib. pr. cap.* 33.
in fine, & Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt.*
16 *lib.* 7. *cap.* 2. *n.* 81. de quadam Muliere,
quæ viginti duos ſucceſſinè habuit Mari-
tos, & deinde nupſit Viro, qui viginti ſe-

Digitized by Google

pelierat Vxores, qui poſtmodum vincens, ſuperſtes remanſit, & addit Maiolus *l. c.* quòd Populus Romanus coegit eundem Virũ, abſtinere à lugubri funere, ſed eundem lauro coronatum, palma in manibus tenta, tanquàm victorem, Vxoris cadauer ad tumulum aſſociare iuſſit.

17 Quod dixi, poſſe ſecundas Nuptias iniri, intellige de quibuſcumq; Nuptijs, poſt primas initis, quia omnes Nuptiæ, poſt primas, ſecundæ dicuntur, quamuis decies, vel pluries, fuerint, ſoluto Matrimonio, ſucceſſiue celebratæ, vt benè Rolandus *conſ.* 72. *vol. pr. n.* 31. Cened. *dict. Collect.* 49. *n.* 2. Menoch. *conſ.* 97. *n.* 18. *volum. pr.* Molf. *tom.* 2. *part.* 9. *quæſt.* 3. *n.* 2.

18 Porrò Poligamiæ crimen ita deteſtabile eſt, vt neceſſe fuerit ad illud extirpãdum, per Sacram Congregationem Generalis Inquiſitionis de Vrbe, ſaluberrimo Decreto prouideri, mandando, & interdicẽdo, prout Anno 1637. mandauit, & interdixit omnibus locorum Ordinarijs, ne in eorum Ciuitatibus, & Diœceſibus, permittant, fieri Denunciationes Matrimoniorum, quæ contrahi deberent à Forenſibus, niſi Parocho, ad quẽ ſpectat Matrimonij celebratio, conſtet, per authenticã Fidem Ordinarij ipſorum Forenſium, de eorum ſtatu libero; ipſis inſuper Ordinarijs præſcripta forma, vt, antequam fidem dicti liberi ſtatus faciãt, Teſtes fide dignos ſuper Inſtructione ab eadem Sacra Congregatione generaliter tranſmiſſa, examinent, qui, ex certa ſcientia, ſtatum liberũ contrahere volentium affirment, cuius Inſtructionis tenor infra ſequitur.

19 *Inſtructio pro examine illorum Teſtium, qui inducuntur pro contrahendis Matrimonijs, tàm in Curia Eminentiſs. Dom. Cardinalis Vicarij Vrbis, quàm in alijs Curijs cæterorum Ordinariorum.*

In primis, Teſtis moneatur de grauitate Iuramenti, in hoc præſertim negotio pertimeſcendi, in quo Diuina ſimul, & Humana Maieſtas læditur, ob rei, de qua tractatur, importantiam, & grauitatem.

Interrogetur de Nomine, Cognomine, Patria, Ætate, Exercitio, & Habitatione.

Interrogetur, an ſit Ciuis, vel Exterus, a quanto tempore eſt in loco, in quo Teſtis ipſe deponit.

Interrogetur, an ad examen acceſſerit ſpontè, vel requiſitus; ſi dixerit, acceſſiſſe ſponte, à nemine requiſitus, Interrogetur, an ſciat, adeſſe aliquod Impedimentum inter contrahere volentes; & ſi reſponderit negatiue, Teſtis dimittatur, quia præſumitur mendax; Si verò dixerit acceſſiſſe requiſitus;

Interrogetur, an ſibi, pro hoc teſtimonio ferendo, fuerit aliquid datum, promiſſum, remiſſum, vel Oblatum, à contrahere volentibus, vel ab alio, ipſorum nomine.

Interrogetur, an cognoſcat ipſos contrahere volentes, & a quanto tempore, in quo loco, & qua occaſione; cuius qualitatis, vel conditionis exiſtant.

Si reſpondeat negatiuè; Teſtis dimittatur; ſi verò affirmatiuè,

Interrogetur, an contrahere volentes ſint Ciues, vel Exteri; ſi reſpondeat eſſe Exteros,

Interrogetur, à quanto tempore acceſſerint ad hanc Vrbem, vnde venerint, an venerint ſimul, vel ſeparatim.

Si reſponderit, veniſſe de recenti, vel ſimul, ſuperſedeatur in licentia contrahendi, donec per Literas eorum Ordinarij, ac loci, à quo Cõtrahentes diſceſſere, doceatur, inter ipſos Cotrahentes non adeſſe Impedimentum, & Mulierem non eſſe rapsam; Si verò reſponderit, à multo tempore citrà veniſſe, vel Contrahentes eſſe Ciues,

Interrogetur, ſub qua Parochia hactenus Cõtrahentes habitarunt, vel habitent de præſenti.

Interrogetur, an ipſe Teſtis ſciat aliquem ex prædictis contrahere volentibus quandoq; habuiſſe Vxorem, vel Virum; Si reſponderit affirmatiuè, non procedatur ad licentiam, niſi producantur authenticæ, & legales atteſtationes, vel Teſtes fide digni, & veriſimiliter informati de obitu Coniugis defuncti.

Si verò Teſtis reſponderit non habuiſſe Vxorem, vel Maritum,

Interrogetur de cauſa ſcientiæ, & an ſit poſſibile, quòd aliquis ex illis habuerit Vxorem, vel Maritum, & quòd ipſe Teſtis neſciat. Si reſponderit affirmatiuè, ſuperſedeatur; niſi ex alijs Teſtibus probabiliter concludatur, non habuiſſe Vxorem, vel Virum,

Si reſponderit negatiuè, Interrogetur de cauſa ſcientiæ, ex qua deinde Iudex colligere poterit, an Teſti ſit danda fides, vel ne.

Si reſponderit, Contrahentes habuiſſe Vxorem, vel Maritum, ſed eſſe mortuos,

Interrogetur de loco, & tempore, quo ſunt mortui, & quomodò ipſe Teſtis ſciat, eos eſſe mortuos.

Item, Interrogetur, an poſt mortem dicti Coniugis defuncti, aliquis ex prædictis contrahere volentibus tranſierit ad ſecunda Vota, abſq; eo, quod ipſe Teſtis ſciat.

Si reſpõderit affirmatiuè, ſuperſedeatur in licentia, donec producantur Teſtes, per quos negatiua coarctetur concludenter; Si verò negatiue,

Interrogetur de cauſa ſcientiæ, qua perpenſa Iu-

Google

Iudex poterit indicare, an ſit concedenda licentia, vel ne.

20 *Si Contrahentes ſunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorum, eos eſſe liberos,* & in alijs, ſeruata forma Concilij Tridentini *in cap. Multi, ſeſſ. 24.*

21 *Fides, aliaq; documenta, quæ producuntur de partibus, non admittantur, niſi ſint munita Sigillo, & Legalitate Epiſcopi Ordinarij, & recognita ſaltem per Teſtes, qui habeant notam Manum, vel Sigillum.*

22 *Pro Teſtibus in hac materia recipiantur potius Conſanguinei, quam Extranei, quia præſumuntur melius informati, & Ciues potius, quàm Exteri.*

23 Sciendum tamen, quod, poſt emanatas ab eadem Sacra Congregatione prædictas Inſtructiones, cum, ſecũdum caſuum cõtingentiam, de nonnullis adhuc dubitaretur, & propterea ad ipſam Sacram Congregationem recurſum ſit, fuerunt factæ infraſcriptæ declarationes, reſte Pirrho Corrado *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 6. num. 23.*

24 Primò, petitum fuit, an præfatarum Literarum forma ſeruanda ſit in caſu neceſſitatis, vt ſi aliquis ex contrahere volentibus ſit in articulo mortis.

Reſpondit, non eſſe ſeruandam in articulo mortis, intra quem, ſcilicet, probabiliter non adſit tempus ſufficiens faciendi diligentias; cùm hoc etiam, quòd ſi Infirmus fortè conualuerit, debeant fieri diligentiæ, iuxta Inſtructionem, antequàm ſimul conueniant.

25 Secundò, an atteſtatio Ordinarij requiratur pro Exteris, qui diſceſſerunt ab eorum Infantia, vel tempore non nubili, & peruenerunt ad locum, vbi Matrimoniũ contrahere cupiunt, ibiq; continuo permanſerunt

Reſp. eam, vt iacet, non requiri.

26 Tertiò, an requiratur pariter dicta atteſtatio pro Exteris, qui per decem annos, & vltra, domicilium acquiſiuerunt in loco, vbi ſunt Matrimonium contracturi, ſi eorum ſtatus liber probetur per Teſtes fide dignos, tàm originis, quàm domicilij.

Reſp. requiri.

27 Quartò, an requiratur dic[illegible] teſtatio pro illis Exteris, qui vnica[illegible] Iure Vxores duxerunt, & è co[illegible] ort[illegible] fuerint in loco, vbi iteru[illegible] oni[illegible] contrahere deſiderant [illegible] us, mortem, à dicto loco [illegible] tur

Reſp. requi[illegible]

28 Sciendum inſuper, quod prædicta interrogatoria, ob eorum difficultatem, in practica, fuerunt reſtricta in pluribus Curijs, etiam de conſenſu ipſius Sacræ Congregationis, vt teſtatur Ventriglia *in Praxi annot. 3. §. 3. n. 50. in fine.*

Cæterùm, quòd attinet ad pœnas cóntrà Poligamos Iure ſtatutas, in primis adno-
29 tandum eſt, iſtos Poligamos pœnam infamiæ incurrere; Felinus *cap. Ex tenore, verſ. Cæterum in princip. de Reſcriptis,* Lælius de Zanchis *de Priuileg. Eccleſiæ Priuileg. 134.*
30 *n. 12.* inſuper, eſſe de fide vehementer ſuſpectos, Piaſecius *in Praxi Epiſc. part. 2. cap. 4. de Hæret. nu. 41. verſ. Aliquando defertur,* Leo *in Theſauro fori Eccleſ. part. 3. cap. 6. n. 36.* Alphonſ. à Vera Cruce *in ſpec. Coniug.*
31 *part. pr. artic. 42. in fine.* & poſſe, vti Hæreticos, puniri, cum hic caſus ſpectet ad Sãctã Inquiſitionem, Riccius *in Praxi For. Eccleſ. Reſol. 37. n. 1.* Simanca *in tract. de Catholica Inſtit. titulo 40. de Matrim.* Hurtado *tract. varij part. pr. tract. 5. cap. 2. reſol. 4. n. 33. & n. 38.* Tuſchus *Concluſ. 144. nu. 3. Lit. M.* & ideò teſte Sella *in ſelect. Canon. cap. 45. n. 12.* ſi Laici præueniant in Poligamorum captura, ſolet Officium S. Inquiſitionis
32 de manu Laicorum iſtos Reos recipere, eoſq; interrogare, quomodò ſentiant de Fide; quod ſi catholicè ſuper hoc reſpõdeant, remittũtur puniendi ab ipſis Laicis.
33 At quibus pœnis ſint puniendi, ſunt qui doceant, eſſe puniendos pœna Stupri, quę eſt publicatio dimidiæ partis bonorum, Tuſch. *l. c. n. 4.* & ſic in facti contingentia conſuluit Alex. *conſ. 156. lib. 7.* Alij do-
34 cent, in fronte Poligami, ferro ardenti, imprimendam eſſe literam Q & ſic ſeruari in Hiſpania referunt Clarus *lib. 5. Sentent. §. Fornicatio n. 31.* Lælius de Zanchis *de Priuileg. Eccleſiæ, Priuileg. 134. n. 14.* Alij tan-
35 dem concludunt publicè fuſtigandos eſſe, & deinde in perpetuum exilium mittendos, & ita in noſtra Ciuitate Lucana fuit ſeruatum contra quendam Nuncium publicum, qui duas ſimul Vxores in eadem Ciuitate duxerat: De Iure canonico,
36 [illegible] quæ pluribus Viris eodem tem[illegible] [illegible]runt, debent incidi capilli, & [illegible] poſt; *cap. de Benedicto, cauſa*

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium aliud eſt legitimum, & ratum; aliud ratum, & non legitimum; aliud legitimũ, & non ratum; aliud ratum, & conſummatum; & aliud ratum, & non conſummatum.*

2 *Matrimonium legitimum, & ratum eſt, quod legitimo conſenſu, iuxta formam S. Concilij Tridentini, contractum eſt.*

3 *Matrimonium ratũ, & non legitimum eſt, ſi Fideles, omnibus Eccleſiæ Solemnitatibus omiſſis, ſolo affectu inuicem contrahant.*

4 *Tamen, cum ſit irritum, & reprobatum, non meretur nomen Matrimonij, ſed potiùs Cõcubinatus.*

5 *Matrimonium, vt ſit validum, debet contrahi coram Parocho, vel alio Sacerdote ab eodem Parocho, vel Ordinario, deputato, & duobus ſaltem Teſtibus, ex diſpoſitione S. Concilij Tridentini, aliàs eſt irritum.*

6 *Matrimonium legitimum, & non ratum eſt, quod inter Infideles, ex legali inſtitutione, vel more Regionis, contrahitur, & non eſt ratum, quia non eſt firmum, eo quod, dato Repudio, licet recedere, & alijs copulari.*

Et ſuper eo, durante Infidelitate Coniugum, Papa diſpenſare non poteſt. n. 12.

7 *Licet Infideles Matrimonium contrahant cum pluribus Fœminis ſimul, tamen validum non erit, niſi quo ad primam.*

8 *Et ſi ad Fidem poſtmodum conuertatur, debebit cũ prima tantum remanere, ſi ea, abſq; iniuria Creatoris, remanere voluerit, nec poterit aliam ducere.*

9 *Sed ſi omnes conuertantur, præter primam, cum neutra in rigore tenetur permanere, quia nulla ex eis eſt Coniux.*

10 *Matrimonium ratum, ſed non conſũmatum eſt, quod per verba de præſenti ritè contrahitur, ſed per copulam carnalem non dum conſummatur.*

11 *Matrimonium ratum, & conſummatum eſt, quod fuit legitimè contractum, & carnali copula ſubſequenter perfectum.*

12 *Dictæ Matrimonij ſpecies ad tres tantum reducuntur, & quæ.*

13 *Diſpenſatio ſuper diſſolutione Matrimonij rati, & nõ conſũmati an poſſit concedi, alij negant, vt n. 14*

15 *Sed contrarium reſoluitur, dummodo adſit iuſta cauſa, n. 16. 17.*

18 *In huiuſmodi Matrimonio rato ne dum Papa diſpenſare poteſt, ſed etiam Maior Pœnitentiarius & caſus diſpenſati afferuntur, n. 19.*

20 *Et quid ſit ſeruandum, quando alter ex Coniugibus neſciret aliud Matrimonium ab altero Coniuge contractum fuiſſe.*

21 *Cauſæ iuſtæ diſpenſandi in Matrimonio rato, quæ ſint, non poteſt certa regula aſſignari, ſed debent eſſe graues, & vrgentes.*

22 *Prima eſt Lepra alteri Coniugi ſuperueniens, vel aliud malum contagioſum, quod impediret Coniugij vſum.*

23 *Secunda eſt, timor grauis magni ſcandali futuri, vel ob Fornicationis timorem, & quando Coniuges ſunt genio valde difformes, & exinde inimicitiæ oriri poſſent.*

24 *Tertia eſt, diſparitas notabilis Coniugum in qualitate, & quandõ quadam cæca affectione, & leuitate, ducti ſunt ad contrahendum.*

25 *Quarta eſt, quando alter Coniugum aſſerit, ſe non habuiſſe animum contrahendi, nec poteſt induci ad illum habendum, niſi cum periculo magnæ inimicitiæ, & mali exitus.*

26 *Quinta eſt, quando Vir, omni conatu, quærit Vxorem repellere, abſq; ſpe probabili ſanioris mentis, & perpetua diſcordia, & ſcandala timerentur.*

27 *Sexta cauſa eſt, ſi Vir fuiſſet promotus ad Epiſcopatum, dum huiuſmodi promotio eſſet valde vtilis, & neceſſaria ad bonum commune.*

28 *Septima eſt, magna diſcordia, & Coniuges, mutuo conſenſu Diſpenſationem peterent.*

29 *Alia cauſa eſt, ſi Hermaphroditus, qui prævalebat in ſexu fœminco, Matrimonium vt Fœmina, contraxiſſet, & antequam conſũmaſſet, prævaleret in ſexu virili.*

30 *Periculum peruerſionis, vt ſi quis contraxiſſet cum Hæretico.*

31 *Aliæ poſſent addi cauſæ, quarum prima eſt, ſi ageretur de pace ſeruanda, & valde conferret ad nationem, & fœlicem ſtatum ſpiritualem, & temporalem, alicuius nationis, & publicũ bonum.*

32 *Secunda, ſi quis, poſt Matrimonium ratum, cum vna contractum, cum altera contraxiſſet, & conſũmaſſet, ſi ex inde euitarentur ſcandala, & innumera peccata, n. 33.*

33 *Tertia cauſa eſt, quando ambo Coniuges ſunt teneræ ætatis, quia cum facilè decipi poſſint, etiam incipiant ſibi diſplicere.*

34 *Potentia, & Nobilitas faciliorem reddit Diſpenſationem ſupradictam, ad euitandas rixas, & pacem componendam.*

35 *Quando dubitatur, an cauſa ſit diſpenſandi, nec ne, ſuper Matrimonio rato, recurritur ad S. Congregationem.*

36 *Matrimonium fuit per S. Congregationem declaratum ratum, & non conſummatum, quia, poſt quam fuit contractum, non interceſſerat copula, licet ante plures fuiſſent fornicati.*

37 *Matrimonium ratum, & non conſũmatum, licet regulariter diſſoluatur per Religionis ingreſſum, tamen, quo ad Ieſuitas, non diſſoluitur, cum non niſi poſt lõgum tempus, Profeſſionem emittant, & Coniux tandiù expectare cogatur, & negans per*

per ingreſſum Religionis non diſſolui, eſt anathema, n. 38. & n. 42.

39 *Matrimonium ratū diſſoluitur, ne dum per ingreſſum, & Profeſſionis emiſſionem in Religionem clauſtralem approbatam, verùm etiam per Profeſſionem Equitum Hyeroſolimitanorum.*

40 *Equites Hyeroſolimitani Profeſſionem ſolemnem emittunt, & comprehenduntur ſub Decretis Cōcilij Tridentini ſeſſ. 25. cap. 15. de Regular. &c.*

41 *Non tamen rumpitur Matrimonium ratum per Vota ſolemnia Equitū Militarum Calatrauæ, Alcantaræ, S. Iacobi, & ſimilium, & de ratione.*

42 *Matrimonium ratum non dirimitur per ſuſceptionem Ordinis Sacri, nec per promotionem ad Epiſcapatum.*

43 *Matrimonium non dicitur conſūmatum, ſed ratū, ſi poſt illius contractum, non fuerit ſecuta copula, quamuis antea plurìes inter eos fuerit habita, vt dictum fuit ſupra, n. 36.*

44 *Matrimoniū inter Fideles, & ritè, validè cōtractū, ratum, & conſummatum, diſſolui nequit, neq; ſuper eius diſſolutione diſpenſari poteſt, cum nullus in terris poteſtatem habeat.*

Et ſolum morte finitur, n. 84.

45 *Nec per alium poſſit diſſolui, quàm per ipſum Deū.*

46 *Et qui dixerit, propter Hæreſim, moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſtinentiam, poſſe diſſolui anathema erit.*

47 *Pariter, qui dixerit, per Adulterium Matrimoniū diſſolui, anathema erit, ex Concilio Trident.*

48 *Coniuges, licèt per Diuortium ſeparentur, tamen adhuc Coniuges erunt.*

49 *Si vnus ex Coniugibus, de conſenſu alterius, Religionem ingrediatur, & profiteatur, poſt Matrimonium conſūmatum, nihilominus adhuc durabit inter eos vinculum, & erunt veri Coniuges.*

50 *Matrimonium, licèt, quoad vinculum, diſſolui non poſſit, tamèn, quo ad habitationem, authoritate Iudicis Eccleſiaſtici, ex certa cauſa, & quoad Thorum, communi conſenſu, ſeparari poſſunt.*

51 *Matrimonium contractum cum Impedimento dirimenti, abſq; Apoſtolica Diſpenſatione, eſt nullū, & ſi Coniuges, eo detecto, perſeuerauerint in copula, non Matrimonium, ſed Concubinatus erit.*

52 *Infideles, qui, tempore Infidelitatis, Matrimonium contraxerunt, & conſummauerunt, ſi fiant Fideles, & baptizentur, & poſt Baptiſmum copulam non habuerint, poterunt per Papam ſuper eodem Matrimonio diſpenſari.*

53 *Matrimonium ratum Fidelium, eſt fortius Matrimonio conſummato Infidelium, quod nullam aliam firmitatem habet, quam Contractus naturalis, & cum Papa diſpenſet ſuper Matrimonio rato Fidelium, eò magis ſuper conſummato Infidelium diſpenſabit.*

54 *Matrimonium conſūmatum inter Fideles, vt diſſoluatur, requiruntur concludentiſſimæ probationes de Impedimento.*

Nec ſtatur aſſertioni ſimplici Coniugum, n. 77.

55 *Teſtes, contrà validitatem Matrimonij deponentes, debent eſſe omni exceptione maiores.*

56 *Ad dirimendum Matrimonium non coniunguntur duæ, vel plures præſumptiones, ad plenam probationem faciendam.*

57 *Numerus Teſtium, licet regulariter ſuppleat eorum fidem, tamèn fallit, quando agitur de Matrimonio diſſoluendo.*

58 *Nec ſufficit fama ad illud diſſoluendum.*

59 *Etiamſi concurrat confeſſio Coniugum inſtantium pro diſſolutione.*

60 *Nec ſufficit ſolius Matris teſtimonium de Impedimento.*

61 *Quando agitur de diſſolutione Matrimonij, omnis diligentia, & cautela eſt adhibenda.*

62 *Limita, quando Impedimentum eſſet ſuper defectu conſenſus in Coniugibus, vel altero illorum, quia tunc omnes Teſtes admittuntur.*

63 *Limita ſecundo, quando ageretur de diſſoluendo Matrimonio cum Impedimenta perpetuo.*

64 *Limitatur tertio, niſi eſſet ſuper Impedimento Cōſanguinitatis, vel Affinitatis, quia tunc admittuntur Teſtes potius Conſanguinei, quā Extranei.*

65 *Debent tamen eo caſu Teſtes deponere, quod viderint Perſonas omnes, in Conſanguinitate diſtinguendo gradus ex vtroq; latere, vel ſaltem aliquas Perſonas in gradibus, aliàs non probant.*

66 *Quid, quando Conſanguinitas eſt probanda in gradu certo, Teſtes debent de gradu, & ſtipite deponere.*

67 *Debent inſuper iurare, quod ad Teſtimonium ferendum non procedunt, odio, amore, timore, vel præmio, ſeu commodo.*

68 *Teſtes omni exceptione maiores dicūtur ij, qui nulla, vel minima, etiam nullius momenti, exceptione repelli poſſunt, & nihil ad eorum fidem minuendam opponi valet.*

69 *Teſtes idonei ij dicuntur, qui ſunt probatæ vitæ, & bonæ opinionis, & fide ordinaria digni, à lege non reprobati, ſed probati.*

70 *Alij Teſtes dicuntur inhabiles, qui repelli poſſunt, veluti Impuberes, Infames, & ſimiles.*

71 *In caſibus, in quibus requiritur, vt Teſtes ſint omni exceptione maiores, huiuſmodi qualitas probanda eſt, aliàs, ſi opponatur, non eſſe omni exceptione maiores, non probant.*

72 *Teſtis quilibet, licet præſumatur idoneus, non tamen idoneus præſumitur omni exceptione maior.*

73 *Exceptio prædicta ſi opponatur, omnes Teſtes admittuntur, licèt Conſanguinei, vel Affines ſint, etiam Pater, & Mater.*

74 *Coniugibus conſentientibus diſſolutioni Matrimonij, & deponentibus contra Matrimonium, non creditur.*

Digitized by Google

præſenti,cum Sorore Bertę,validè contra-
heret, nec vlla propterea opus eſſet Diſ-
penſatione,cum Impedimentum non fue-
rit contractum, Sanchez *lib. 7. Diſp. 69. n.
2. & 3.* Bonaccin. *d. puncto 11. Propoſ. pr. n.
5.* Auerſa *d. ſect. 4. verſ. Si verò;* Layman.
d. cap. 9. n. 3. Steph. à S. Greg. *d. cap. 106.
n. 8.* at ſi,poſt Sponſalia, ſub conditione
contracta cum Berta, non expectato con-
40 ditionis euentu, contraheret alia Sponſa-
lia abſoluta cum dicta Sorore Bertæ, non
inducent hęc ſecunda Sponſalia Honeſta-
tis Impedimẽtum, cum ſint irrita, tanquã
contrà priorem promiſſionem contracta;
tenebatur enim expectare, vt conditio
impleretur ſi erat de futuro, licita,& poſ-
ſibilis, Siluester *verbo Matrimonium 8. quæſt.
14. dicto 7.* Sotus *4. diſt. 41. quæſt. vnica,
Artic. 2.* Nauarrus *cap. 22. n. 57. d. diſp. 69.
n. 3. & 4.*

41 Dixi,ſi ea conditio erat de futuro, quia
ſi fuiſſet de præterito, vel de præſenti,eaq;
vera eſſet,ſtatim oriretur Impedimentum,
Sanchez *l. c. n. 4.* Stephan. à S. Greg. *l. c.*
& alij communiter.

Dixi pariter,ſi cõditio erat licita, & poſ-
ſibilis, quia ſi eſſet turpis, ſeù impoſſibi-
lis,dum non ſit contrà Matrimonij ſub-
ſtantiam, haberetur pro non appoſita, vt
diximus.

Imò non ſolùm dictæ conditiones tur-
pes, & impoſſibiles,habentur pro non ap-
poſitis,ſed nec habentur in conſideratio-
42 ne aliæ conditiones generales, vt ſi quis
diceret, *ducam te, ſi vixero, ſi tu conſenſe-
ris, ſi non es Conſanguinea, ſi Deo, & Ec-
cleſiæ placuerit,* & ſimilia, quia cum hu-
iuſmodi conditiones ſint generales, non
magis Contractum ſuſpendunt, quàm ſi
non exprimantur, & propterea,cum taci-
tè inſint,nihil operantur, *l. Conditiones, quæ
intrinſecus. ff. de Condit. & Demonſtr.*

Intelligo, dùm dixi, *ſi Deo placuerit,* de
43 voluntate, qua Deus omnia, quæ fiunt,
vult, aut permittit, quia ex hac conditio-
ne,cum ſit generalis non oritur Honeſtas;
ſi tamen hæc conditio appoſita fuiſſet,
quia non intendat quis contrahere, niſi
id tuta conſcientia facere poſſit, vel in-
tendat contrahere, niſi talis Contractus
Deo, & Eccleſiæ diſplicuerit, aliter eſſet
dicendum; cùm etenim prius videri, &
dignoſci debeat, an tuta conſcientia iniri
poſſit,non eſt conditio generalis, ſed ve-
rè conſenſum ſuſpendit, & ſi deinde ali-
quod Impedimentum reperiatur, dicta
Sponſalia nulla erunt, & nullum ex illis
Impedimentum conſurget; vide Sanchez
lib. 5. diſp. pr. n. 11.

44 Quòd ſi Sponſalia cõtracta fuiſſent ſub
conditione, nempè, *ſi Fornicationem ad-
miſeris,* adhuc videntur conditionalia, &
conſequenter nullum, ante conditionis
euentum,procedet Honeſtatis Impedimẽ-
tum, vt animaduertit Sanchez *lib. 7. diſp.
69. n. 10.*

45 At ſi quis, promiſſione iam ſub condi-
tione facta Bertæ, promiſerit ducere Ca-
iam,eiuſdem Bertę Sororem,eo caſu,quo
conditio priorum Sponſalium non eue-
niat, tunc, non eueniente ea conditione,
poſteriora purificantur, & proinde non
poterit ducere Bertam, propter publicæ
Honeſtatis Impedimentum; ita Layma-
nus *d. cap. 9. n. 4.*

46 Si quis autem, poſt Sponſalia legitimè
contracta cum Berta, haberet copulam
cum Conſanguinea ipſius Bertæ in primo
gradu,neutram, abſq; Diſpenſatione, du-
cere poſſet, quia quoad primam,obſtaret
Impedimentum Affinitatis cum ea con-
tractæ, & quoad ſecundam,obſtaret Im-
pedimentum publicæ Honeſtatis; Nauar-
rus *in ſumma cap. 22. nn. 57.* Sanchez *lib. 7.
diſp. 68. n. 23.* Laymanus *l. c. n. 6.* Auerſa
d. ſect. 5. in fine, Bonacc. *d. puncto 11. pro-
poſ. prima in fine.*

47 Caſum infraſcriptum adnotat Layman.
l. c. n. 6. Iulius contraxit Sponſalia cum
Ioanna; hanc poſtea duxit Auguſtus Fra-
ter Iulij, ſed Matrimonium non conſum-
mauit; licet,hoc caſu,Iulius non teneatur
Nuptias cum Ioanna celebrare, quippe,
quę fidem Sponſaliorum violauit,ſi tamẽ
illam ducere velit,non prohibetur, quia
iura nolunt, vt,ſi Sponſalia pręcedentia
poſterius Matrimonium infirmarunt, ab
eodem viciſſim infirmentur,ne,inter duas
Deſponſationes, detur quaſi mutua rea-
ctio, à qua etiam natura abhorret; vnde
cum ſecundum Matrimonium nullum
fuerit propter Impedimentum publicæ
Honeſtatis,ex prioribus Sponſalibus cum
Fratre ortum, non potuit hoc Matrimo-
nium irritum inducere Impedimentum
publicæ Honeſtatis, quod præcedentibus
Sponſalibus cum Fratre præiudicaret;
quòd ſi ſecundus Matrimonium conſum-
maſſet,neuter poſſet eam Fœminam duce-
re, vide etiam Sanchez *lib. 7. diſp. 68. n. 25.*
Bonaccin. *d. puncto 11. n. 29.*

48 Cæterùm,ſi quis, poſt Spõſalia de futuro
cum Berta contracta, Matrimonium per
verba de pręſenti contraheret cum Fęmi-

na

na ipſi Bertæ in primo gradu coniuncta, ſed non conſummaſſet, teneretur ſeruare priora Sponſalia, quia Matrimonium, cũ ſecunda contractum eſt inualidum, ob priora Sponſalia ritè facta, vt habetur *ex cap. vnico de Sponſ. in 6.* & docent Sanchez *lib. 7. diſp. 68. n. 24.* Laymanus *d. cap. 9. n. 3.* Auerſa *de Matr. quæſt. 17. ſect. 5. verſ. Alia tandem exceptio,* Trullenck. *d. dub. 15. n. 9.*

49 Si tamen Matrimonium cum ſecunda conſũmaſſet, neutram ducere poſſet, Sanchez *d. Diſp. 68. n. 24.* Trullenck. *l. c.*

50 At difficultas eſt, an diſſolutis Sponſalibus, per mortem alterius ex Sponſis, ſeù per mutuũ eorũ cõſensũ, remaneat Impedimẽtũ publicæ Honeſtatis; de qua re diſſidẽt Doctores, & quidẽ difficilis eſt reſolutio, tũ ob diuerſas Doctorũ ſentẽtias, tũ etiã quia diuerſæ, ſuper hac eadẽ materia, allegantur S. Congregationis Deciſiones.

51 Remanere vtroq; caſu Impedimentum, docent Sotus 4. *diſt. 41. quæſt. vnica, art. 2. verſ. Secunda concluſio pag. Mihi* 397. Gutierrez *de Matrim. cap. 51. n. 11.* Piaſæcius *in Praxi Epiſc. part. 2. cap. 4. n. 33.* Sanch. *lib. 7. diſp. 68. n. 21.* Auerſ. *de Matr. d. quæſt. 17. ſect. 5. verſ. Addit etiam.* Layman. *d. cap. 9. n. 3.* Bonacc. *de Matrim. quæſt. 3. puncto 11. n. 7.* vbi, poſt quàm aliam Deciſionem S. Congregationis contrariam citauit, refert ſic fuiſſe ab eadem nouiter deciſum; ratio huius ſententiæ eſt, quia Sponſi Sponſalia valida contrahendo, Impedimentum quidem contraxerunt, at non eſt in eorum poteſtate illud diſſoluere, quamuis mutuo cõſenſu vtriuſq; vel alterius morte diſſoluantur, cùm huiuſmodi Impedimentum ita perpetuum ſit, vt nec alterius morte diſſoluatur.

52 Alij è contra conſtanter aſſerunt, ex Spõſalibus, mutuo conſenſu diſſolutis, nullũ remanere Impedimentum; ſic Gutierez *de Matrim. cap. 103. n. 11. verſ. Quintò ſimiliter,* Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 36. n. 9.* Diana *part. 3. tract. 4. reſol. 222.* Donatus Antonius de Marinis *reſol. quotid. lib. primo cap. 267. n. 15.* Palaus *tomo 5. diſp. 4. puncto 10. nu. 9.* vbi *refert: deciſ. S. Congregationis,* Barboſa *de Off. & Pot. Epiſc. Alleg. 51. nu. 188.* Rota apud Greg. XV. *deciſ. 376. à n. 4.* & quod, ex ſententia Sacrę Cõgregationis Concilij, huiuſmodi Sponſalia reputẽtur inualida, & ſic comprehendantur in diſpoſitione Concilij, *ſeſſ. 24. de Reformat. Matrimonij cap. 3.* teſtatur idem Gutierez *de Matr. cap. 109. n. 11.* & ſic fuiſſe ab eadem Sacra Congregatione deciſum, refert Pirrhus *in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. 7. n. 13.* & Donat. Ant. de Marinis *l. c.*

At nobis ſemper valde diſplicet opinio eorum, qui æquè ſentiunt remanere Impedimentum, tàm ſi mutuo conſenſu, quã ſi per mortem alterius, Sponſalia diſſoluta ſint; & quidem non eſt par ratio: quia, ſi
53 rite Sponſalia contracta ſint, remanebit Impedimẽtum, poſt mortem alterius, cùm præſumatur in eadem voluntate deceſſiſſe, ſi in vita non diſſoluit, vt bene animaduertunt Pontius, & Diana, *ll. cc.* cum mutatio voluntatis non præſumatur, Viuius *deciſ. Regni Neap. deciſ. 98. n. 4.* Alex. de Neuo, & Ricciull. quos propterea *lib. pr. cap. 6. n. 528.* citamus.

54 Si diſſoluta ſint mutuo partium conſenſu, non tamen remanebit Impedimentũ, quia cauſa præcipua, ob quam Concilium hoc Impedimentum ſtatuit, fuit, ob grauẽ iniuriam, quæ Sponſę, vel Sponſo, repudiatis inferebatur, & ad tollenda ſcandala, quæ inde oriri poterant; vnde, ſi in diſſolutione Sponſalium adſit mutuus Sponſorum conſenſus, ceſſant omnia prędicta, imò præſumi debet, quod huiuſmodi Sponſalium diſſolutio ideò communi conſenſu facta ſit, quia inter Sponſos diſſentiones, & rixæ ortæ ſint, & proinde ſcandala futura, & maiores diſſentiones timeantur, quæ ne ſequantur, Eccleſia ſemper inuigilat, nec debet permittere, vt inuiti ad Matrimonium cogantur, *cap. Præterea, ſecũdo, De ſponſ.* quia Matrimonia coacta infęlices exitus habere ſolent, *cap. Requiſiuit 17. de Sponſ. cap. pr.*

55 Ex eo quòd diximus, hoc publicæ Honeſtatis Impedimentum fuiſſe ſolo Iure Eccleſiaſtico inductum, nec in aliquo gradu lineæ rectæ, ſeù tranſuerſæ, Matrimonium, Iure diuino, aut naturali, dirimere, ſequitur, quòd Infideles poſſunt validè prioris Sponſæ Matrem, vel Sororem, ducere, Filiucc. *qq. mor. tomo pr. tract. 10. part. 2. cap. 6. n. 221.* Bonaccin. *de Matrim. q. 3. punct. 11. propoſ. pr. n. 6.* Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 36. n. 11.* Sanchez *lib. 7. diſp. 65. n. 7. & diſp. 68. n. 2.* quia Legibus Eccleſiaſticis Infideles non ſubduntur, & proinde, eo tempore Infidelitatis, ſic contrahendo, non ligantur, quin poſſint, poſt Baptiſmum, ſi aliud non obſtet, cum dictis Conſanguineis Coniugis, vel Sponſæ, ſeù Concubinæ, Matrimonium contrahere.

Quod attinet ad praxim petendæ, & impetrandæ Diſpenſationis in Romana Curia

ria

ria ſuper huiuſmodi Honeſtatis Impedimento, in primis ſciendum eſt, longè facilius per Pontificem diſpenſari, ſi Hone-
56 ſtas proueniat ex ſolis Sponſalibus, quàm ſi ex Matrimonio rato inſurgat, & ſic ſe habet notorius Curiæ ſtylus, & docet Sanchez *lib. 8. diſp. 24. n. 16.* & propterea ma-
57 iores cauſæ requiruntur ad impetrandam Diſpenſationem ſuper hac, quàm ſuper illa.

Si Diſpenſatio petatur ſuper Honeſtate ex ſolis Sponſalibus proueniente, debet
58 exprimi in Supplicatione factum, prout ſe verè habet, nempè, quod in locis originis Oratorum (ſi hęc cauſa adducatur) ob illorum anguſtiam, Oratrix Virum ſibi nō Conſanguineum, vel Affinem, paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequit & propterea cupiunt inuicem matrimonialiter copulari, ſed quia aliàs dictus Orator Sponſalia, per verba de præſenti, cum Oratricis Sorore prædefuncta, contraxit, & dicta Oratricis Soror ab eodem Oratore intacta & in nullo penitus attententata remanſit, propterea ſupplicant, quòd, Impedimento publicæ Honeſtatis Iuſtitiæ, ex præmiſſis proueniente, huiuſmodi non obſtante, Matrimonium inter ſeſe, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere &c. liberè, & licitè valeant, &c. prolem, &c.
59 Nec ſufficiet exprimere, Oratores eſſe impeditos Impedimento publicæ Honeſtatis, ſed neceſſe erit exprimere prouenientiam Impedimenti, quia, vt diximus, ſatis difficilius conceditur, ſi proueniat ex Matrimonio rato, vnde ſi hinc inſurgat, narrari debet, quòd Orator aliàs Matrimonium, per verba de præſenti, cum Oratricis Sorore ad præſens defuncta, publicè, & in facie Eccleſiæ, ſeruata forma Concilij Tridentini, contraxit, illud tamē carnali Copula non conſummauit; quæ quidem Oratricis Sorore ab eodem Oratore, intacta, & in nullo penitus attentata remanente, ab humanis deceſſit &c. Si aliud Impedimentum inter contrahere volentes adſit, prout ſi aliud Impedimentum fuiſſet inter Sponſum, & Vxorem præmortuam, totum id exprimi debet in eadem Supplicatione per ea, quę diximus *lib. pr. cap. 4. nu. 7.* ſi tamen aliqua ex his occulta ſint, vide *quæ d. cap. 4. num. 269.* diximus.

Aduertant tamen contrahere volentes,
60 ne inter eos, quorum cauſa ortum fuit Impedimentum, ſequuta fuiſſet ante Matrimonum contractum, copula carnalis, quia, ſi hæc ſequuta fuiſſet, obſtaret Affinitatis Impedimentum, vnde, ſi taceretur, vel, ſi ſecreta fuiſſet, ſaltem per viam Sacrę Pęnitentiarię non haberetur Diſpenſatio, Gratia, ſuper Honeſtate petita, eſſet ſubreptitia, & nulla.

61 Si tamen Diſpenſatio peteretur ſuper Affinitate ex Copula licita proueniente, ceſſat obligatio mentionem faciendi de publica Honeſtate, quia, dùm petitur Diſpenſatio ſuper Affinitate, quæ ex Matrimonio, & copula licita inſurgit, ſufficienter declaratur, ſaltem implicitè, adeſſe Impedimentum publicæ Honeſtatis, quia, ſi illa fuit Vxor, fuit etiam Sponſa, Sanchez *lib. 8. Diſp. 24. n. 36.* Pirrhus Corradus *in dicta Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap. 7. n. 24.*

Et tamen poteſt euenire caſus, quo Affi-
62 nitas, & publica Honeſtas, ſint de neceſſitate exprimendæ. vt, v.gr. ſi ego contraxiſſem Spōſalia, per verba de futuro, cum Berta, & poſtmodum peterem Diſpenſationem ad ducendam Dorotheam, mihi tertio Affinitatis, ipſiq; Bertæ primo Cōſanguinitatis gradu, coniunctam; ſic pariter, ſi contraxiſſem Sponſalia cum Berta,
63 & poſtea habuiſſem copulam cum eius Sorore, erit vtrumq; Impedimentum exprimendum, cùm neutram poſſim, abſq; Diſpenſatione, ducere; non enim poſſum ducere Sororem Bertæ, propter Impedimentum publicę Honeſtatis, ex Sponſalibus cum Berta celebratis, contractum, & Matrimonium dirimens cum Conſanguineis Bertæ in primo gradu; non Bertam, propter Affinitatem, ortam ex Copula cū Sorore, Matrimonium dirimentem vſq; ad ſecundum gradum; vide Doctores ſupra *n. 49.* citatos; vide etiam Bonacc. *d. puncto 11. Propoſ. pr. in fine*, Trulleock. *Dub. 15. n. 9. in fine*; vnde, his caſibus, erit vtriuſq; Impedimenti facienda mentio, aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia, & nulla.

64 Quando tamen, vltra primum gradum, peteretur Diſpēſatio in publica Honeſtate, non eſſet opus exprimere, vnde orta ſit, quia, poſt Concilium, non poteſt extendi Honeſtas ex Spōſalibus proueniens, vltrà primum gradum, vide Sanchez *lib. 8. Diſp. 24. n. 16.* Pontium *lib. 8. cap. 17. §. 5. n. 29.*

Tandem, pro concluſione, duo ſunt adnotanda: Primum, quod ſi cauſa iuſta
65 adſit, poſſit Pontifex ſuper Honeſtate ex Matrimonio rato diſpenſare, & proinde pluries diſpenſatum fuiſſe ſcimus, & præſertim cum Henrico Octauo, & Caterina Au-

Auſtriaca, Angliæ Regibus, poſt mortem
Arturi Fratris germani ipſius Henrici, vt
referunt. Couarruu. 4. *Decr. part.* 2. *cap.*
6. §. 10. *n.* 7. Pontius *l. c.* & alij pleriq; &
ex Aldano refert Barboſ. *in Collect. Concilij*
ad ſeſſ. 24. *Reform. Matrim.* 6. *cap.* 3. *ſub n.* 15.
per Summum Pōtificem Vrbanum VIII.
die 17. Iulij 1629. diſpenſatum fuiſſe cum
aliquibus, vt, non obſtante Impedimento
66 Iuſtitiæ publicæ Honeſtatis in primo gra-
du, Matrimonium inter ſe contrahere
poſſent, attenta copula ſubſequuta, pro-
pter quam Mulier diffamata remanebat,
& ſtante, quod ad copulam non fuerat
deuentum, cum ſpe faciliorem reddendi
Diſpenſationem Pontificis; *et n.* 16. ex eo-
dem Aldano refert, per eundem Summū
Pontificem, die 17. Nouembris dicti Anni
1629. conceſſam fuiſſe Diſpenſationem
67 pro Matrimonio Mulieris cum Fratre
Mariti defuncti, ſtante Matrimonio rato,
& non conſūmato, & quod Mulier, poſt
mortem Viri cognita fuit, & prægnans
reddita, cum periculo necis, & infamiæ; &
abſq; ſpe reddendi Pontificem faciliorem
ad gratiam concedendam: Secundùm
quòd, dùm Concilium Tridentinum pro-
68 hibuit in ſecundo gradu diſpenſari,
niſi inter magnos Principes, non compre-
henditur in hac prohibitione Impedimē-
tum publicæ Honeſtatis, etiam in primo
gradu, quia hoc eſt multò minus Impedi-
mentum, vide Sanchez *lib.* 8. *Diſp.* 19. *nu.*
3. Et hæc de Impedimento publicæ Ho-
neſtatis dixiſſe ſufficiat.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium definitur.*

2 *Vir non poteſt eodem tempore plures ducere Fœminas, nec Fœmina plures Mares.*

3 *In Lege veteri pluralitas Vxorum fuit aliquandò permiſſa, ex ipſius Dei diſpenſatione.*

4 *In Lege Euangelica nulla adeſt in Eccleſia poteſtas diſpenſandi ſuper pluralitate Vxorum ſimul. n.* 6.

5 *Pluralitas Vxorum eſt prohibita, ne dum Iure Eccleſiaſtico, ſed etiam ex Iure Diuino, imò eſt contra Ius naturale ſecundarium.*

7 *Inter Infideles etiam Poligamia eſt illicita, quia licet cum pluribus contrahant, cum prima tantum Matrimonium tenet.*

8 *Pluralitatem Vxorum ſi quis prohibitam eſſe negaret, de Fide male ſentiret.*

9 *Pluralitas Vxorum eſt adeò deteſtabilis, vt nulla conſuetudine in Republica Chriſtiana effici poſſit licita.*

10 *Conſuetudo non poteſt præualere contra Ius naturale, & diuinum poſitiuum, ſed ſolum contra humanum.*

11 *Pluralitas Maritorum venit ſub prohibitione pluralitatis Vxorum, & à fortiori, & prohibitio inſurgit iure naturali diuino.*

12 *Nec in huiuſmodi Poligamia, ab Orbe condito, inuenitur fuiſſe diſpenſatum, cum ob id generatio impediatur.*

13 *Nec ipſe Deus poteſt diſpenſare in huiuſmodi Poligamia vnius Vxoris cum pluribus Maritis, cū repugnet omnibus finibus Matrimonij.*

14 *Mortuo altero ex Coniugibus ſuperſtes poteſt ſecundas, & vlteriores nuptias inire, toties quoties mortis caſus euenerit.*

15 *Et contrarium aſſerere eſt hæreticale.*

16 *Mulier, quæ viginti duo ſucceſſiuè Maritos habuit, & deinde nupſit Viro, qui viginti Vxores ſepelierat, & ſuperſtes remanſit eidem Mulieri, vnde à Populo Romano fuit coactus abſtinere à lugubri funere, & lauro, & palma coronatus, Cadauer Mulieris ad tumulum aſſociauit.*

17 *Nuptiæ ſecundæ dicuntur, quæ poſt primas celebrantur, quamquam, pluries ſoluto Matrimonio, tertias, & vlteriores celebrauerit.*

18 *Ordinarij in ſuis Diœceſibus non poſſunt permittere Denunciationes Matrimoniorum contrahendorum per Forenſes, niſi prius de eorum libero ſtatu conſtet.*

19 *Forma interrogandi, & examinandi Teſtes ſuper ſtatu libero alicuius, decreta à S. Congregatione ſuper generali Inquiſitione.*

20 *Si Contrahentes ſint Vagi, non conceditur licentia contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorum, eſſe liberos.*

21 *Fides, aliaq; documenta ſuper ſtatu libero, quæ de Partibus producuntur, non admittuntur, niſi ſint munita Sigillo, & Legalitate Epiſcopi Ordinarij, & recognita per Teſtes, qui ſaltem habeant notam manum, vel ſigillum.*

22 *Pro teſtibus in hac materia debent recipi potius Conſanguinei, quam Extranei, & potius Ciues, quam Exteri.*

23 Declarationes *plures factæ fuerunt à S. Congregatione ſupradicta, & num. ſeq. referuntur ijdem caſus.*

24 *Si aliquis ex contrahere volentibus ſit in articulo mortis conſtitutus, non eſt neceſſe, vt ſeruet formam Literarum de ſtatu libero, ſecus tamen, ſi poſtea conualeſcat, quo caſu, ante quam conueniant diligentias ſupradictas explere debet.*

25 *Atteſtationes huiuſmodi non requiruntur pro Exteris, qui diſceſſerunt ab eorum infantia, vel tempore non nubili, & peruenerunt ad locum, vbi Matrimonium contrahere cupiunt, ibiq; continuè permanſerunt.*

26 *At-*

26 *Atteſtatio huiuſmodi requiritur pro Exteris, qui per decem annos, & vltra Domicilium acquiſiuerunt in loco, vbi ſunt Matrimonium contracturi, etiamſi eorum ſtatus liber probetur per Teſtes fide dignos, tàm Originis quam Domicilij.*

27 *Atteſtatio prædicta requiritur pro illis Exteris, qui vnicam, vel plures Vxores duxerunt, & è contra, ſi mortuæ fuerint in loco, vbi iterum Matrimonium contrahere deſiderant, ac amplius poſt mortem à d. loco non diſceſſerunt.*

28 *Interrogatoria ſupradicta, ob eorum difficultatem, in practica fuerunt reſtricta in pluribus Curijs, etiam de conſenſu ipſius S. Congregationis.*

29 *Poligami infamiam incurrunt.*

30 *Et ſunt de fide vehementer ſuſpecti.*

31 *Et vti hæretici poſſunt puniri, cum huiuſmodi caſus ſpectet ad S. Inquiſitionem.*

32 *Si Laici præueniant in Poligamorum capturam, ſolet Officium S. Inquiſitionis de manu Laicorum recipere, & eos interrogare, quomodo de fide ſentiant, & ſi catholicè reſpondeant, remittuntur puniendi ab ipſis Laicis.*

33 *Poligamorum pœnam, nonnulli docent eſſe publicationem dimidiæ partis bonorum.*

34 *Alij dicunt ferro ardenti imprimendam eſſe in fronte Poligami literam Q. & ità ſeruari in Hiſpania.*

35 *Alij tenent Poligamos eſſe publicè fuſtigandos, & deindè in perpetuum exilium mittendos, & ità Lucæ obſeruatum.*

36 *Fœminis verò, quæ eodem tempore pluribus Viris nupſerunt, de Iure Canonico debent incidi capilli, & panni ante, & poſt.*

De Impedimento Ligaminis, & an ſuper pluralitate Vxorum, vel Maritorum ſimul, diſpenſari poſsit.

CAP. IX.

MATRIMONIVM eſt Ma-
ris, & Fœminæ legitima
1 coniunctio, indiuiduam
vitæ conſuetudinem reti-
nens; *Inſtit. de Patria poteſt.*
§. *Nuptiæ*: Maris [inquam]
& Feminæ in numero ſin-
gulari, quia nec vnus mas
plures Fœminas ſimul ducere, nec vna
2 Fœmina pluribus Viris eodem tempore
nubere poſſunt; cum etenim Matrimoniũ
conſumatum ſignificet Vnionem Chriſti
Domini cum Eccleſia ſua Sponſa, ſicut
vnus eſt Chriſtus, & vna eſt Eccleſia, ita
inter vnum Virum, & vnam Fœminam,
vno, eodemq; tempore, debet Matrimo-
nium conſiſtere; *Propter hoc relinquet homo
Patrem, & Matrem, & adhærebit Vxori ſuæ,
& erunt duo in carne vna*; Matth. cap. 19.
Vnde Innocentius III. *cap. Gaudemus* 8. *de
Diuortijs*, ait, *ſi Coniuges debent eſſe duo in
carne vna, ſi vnus Vir plures Vxores, ſiuè vna
Vxor plures Maritos habeat, non erunt duo in
carne vna, ſed potius diuiſio in plures carnes*: Et
3 licet in Lege veteri, ex particulari ipſius
Dei Diſpenſatione, fuerit aliquando per-
miſſa Vxorum pluralitas, Sanchez *lib.* 7.
diſp. 80. *nu.* 12. Bellarminus *lib. pr. de Ma-
trim. cap.* 11. *propoſ.* 3. & 4. Bonaccin. *de
Matr. quæſt.* 3. *puncto* 10. *n.* 4. certum tamẽ
eſt, in Lege Euangelica, in qua Matrimo-
nium ad ſtatum Sacramenti fuit eleuatũ,
4 caſſatam fuiſſe eam Diſpenſationem à
Domino Noſtro Ieſu Chriſto, & proin-
de nullam eſſe in Eccleſia poteſtatem ſu-
per dicta pluralitate Vxorum ſimul diſ-
penſandi. Concluſio iſta eſt communiſſi-
ma Catholicorum, tàm Theologorum,
quàm Iuriſtarum, necnon Moralium Au-
ctorum, & Sacræ Scripturæ Expoſitorum,
& contra hæreticos Scriptores, & conſtat
perpetua traditione, & praxi totius Eccle-
ſiæ; colligitur expreſſe *cap. Videtur nobis*
2. *Cauſa* 35. *quæſt.* 6. *cap. Cùm per Bellicam
primo, cauſa* 34. *quæſt. pr. d. cap. Gaudemus* 8.
de Diuort. cap. Tuas dudum, finali, & cap. Licet
3. *de Sponſ. duorum*, & innumeris alijs in
locis, & docent expreſsè, Sotus 4. *quæſt. pr.
art. pr.* Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 80. *n.* 1. Bonac-
cin. *de Matrim. quæſt.* 3. *puncto* 10. *n.* 4. Gu-
tierez *de Matrim. cap.* 96. Coninck. *de Sa-
cramentis, diſp.* 26. *dub. pr. n.* 2. & *n.* 3. Lay-
man. *Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 3. *cap.*
6. *n.* 8. Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 49. *n.*
3. Auerſa *de Matrim. quæſt.* 14. *ſect. pr. verſ.
Certum tamen*, & latius *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *verſ.
Certum*, Bellarmin. *de Controu. fid. tomo* 3.
lib. vnico de Matrim. Controuerſia 3. *cap.* 10.
Trullenck. *tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 9. *Dub.* 14. *n.*
5. Steph. à S. Greg. *de Vinculis Diuinæ Pie-
tatis cap.* 109. *n.* 2. Paccin. *de Viſitat. part.
pr. quæſt.* 10. *n.* 31. & alij communiter; nec
de hoc dubitari poteſt cum fuerit ita defi-
nitum à Tridentino Concilio *ſeſſ.* 24. *de
Matrim. can.* 30. his verbis, *Si quis dixerit, li-
cere Chriſtianis plures ſimul habere Vxores, &
hoc nulla Lege diuina prohibitum, Anathema
5 ſit*; vnde certum eſt, pluralitatem iſtam,
non ſolùm Iure eccleſiaſtico, ſed Iure
diuino, prohibitum eſſe, imò eſſe contrà
Ius naturale, non tamen primarium, ſed
ſecun-

Digitized by Google

ſecundarium, Bellarminus *l. c.* Sanchez *d. Diſp.* 80. *n.* 8. Filiucc. *qq. mor. tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 162. *& n.* 169. Trullenck. *d. dub.* 14. *n.* 3. qui *n* 6. opportunè animaduertit,etiam inter Infideles illici-
7 tam eſſe huiuſmodi Poligamiam, quia, licet cum pluribus contrahant, tamen cum ſola prima Matrimoniũ tenet; quod idē cõfirmãt plures Doctores *cap. Sequẽti citati,* & propterea,non poſſe,ſuper huiuſmodi pluralitate, à Pontifice diſpenſari, expreſsè docent Sanchez *n.* 9. Bonacc. *n.* 4. Pontius *n.* 4. Filiuccius *n.*164. *ll. cc.* quia tùm Lege naturali,tùm Lege Chriſti Domini, ob veram Sacramenti ſignificatio-
8 nem,interdicta eſt dicta Vxorum pluralitas; & ſi quis aliter ſentiret, malè ſentiret de Fide; Simancha *de Cathol. Inſtitut. cap.*40. relatus à Bonaccin. *l. c. n.* 3. imò lutheranizaret,impiamq; & damnatam Lutheri, Eraſmi, & Annabatiſtarum prauitatem ſequeretur: Et licet aliquæ Barbararum Nationũ plures Vxores ſimul admittant, vt Tiraquell. *de leg. Connub. l.* 7. *n.* 20. 22. 29. 30. 50. *&* 53. refert de Mauris, Maurutijs, Medis, Paonibus, Parthis, Ægyptijs, Garamanthis, Agatirſijs, Arabis, Azoris, Auxibus, Britannis, Ciuenaicis, Herulis, Gelonibus, Indis, Iudæis, Trogloditis; & Socrates *lib.* 4. *Hiſtoriar.* afferat, Valentinianum Imperatorem,vt, vltra Seueram Vxorem,ducere poſſet Iuſtinam,vniuerſali Lege ſtatuiſſe, vt vnicuiq; liceret duas Vxores legitimas ſimul habere: Hęc tamen Infidelium exempla non debent inter Chriſtianos admitti, qui Deum verum colunt, eiuſq; ſanctiſſima Præcepta ſeruare tenentur; Imò apud Romanos *l. Neminem C. de inceſtuoſis, Nupt.* prohibitum erat plures Vxores ſimul habere; vide Cironium ſuper Decretalibus *lib.* 4. *titulo* 4. Eſt autem iſta Coniugum pluralitas ita
9 deteſtabiles, vt, non ſolùm illicita ſit, vt diximus,ſed nulla conſuetudine fieri poſſit, vt in Chriſtiana Republica efficiatur licita, vt benè docent Couarrun. 4. *Decret.* 2. *parte cap.* 7. §. 3. *n.* 1. Sanchez *d. Diſp.* 80. *n.* 10. Bonaccin. *de Matr. quæſt.* 3. *puncto* 10. *propoſ. vnica n.* 10. Molfeſ. *tomo pr. part. pr.*
10 *quæſt.* 5. *n.* 65. quia conſuetudo non poteſt præualere contrà Ius naturale, & diuinum poſitiuum, ſed ſolùm contrà humanum *cap. Cum tanto, finali, de Conſuetud.* Sanchez *l. c.*

Quæ huc vſq; dicta ſunt de pluralitate Vxorum ſimul,ritè etiam procedunt,imò
11 & multò fortius,de pluralitate Maritorum ſimul; quod enim Concilium Tridentinum, & alij Doctores,de pluralitate Vxorum ſimul mentionem faciant, nec de Maritorum pluralitate dicant, id euenit, quia, cùm iam in Lege veteri fuiſſet pluries, in pluralitate Vxorum ſimul, diſpenſatum,ad hoc vt Chriſtifideles certi eſſent, quod in Lege noua huiuſmodi Diſpenſatio caſſata fuiſſet, neceſſe fuit, vt Concilium ſic expreſsè declararet; nec opus fuit de prohibita Maritorum pluralitate, tanquàm Iure Diuino naturali inſurgente, Sanchez *d. Diſp.* 80. *n.* 4. Coninck. *Diſp.* 26. *dub.* 2. Bonaccin. *d. Puncto* 10. *n.* 9. Filiucc. *d. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *num.* 164. Auerſa *quæſt.* 2. *ſect.* 4. *verſ. Dicendum tamen,* Michalorius *tract. de Fratribus part.* 3. *cap.* 18. *n.* 21. mentionem facere, cum certum, & indubium ſit, huiuſmodi Poligamiam prohibitam eſſe, ita vt, nec ab
12 Orbe condito in ea diſpenſatum fuiſſe audiatur,cum ob id impediri generationē, & innumera inconuenientia ſequi, affirmēt præcitati Doctores; imò Bellarminus *d. tomo* 3. *lib. de Matrim. cap.* 11. *Lit. A.* cõ-
13 cludit, nec ipſum Deum poſſe diſpenſare in huiuſmodi Poligamia vnius Vxoris cũ pluribus Maritis,cum repugnet omnibus finibus Matrimonij.
14 Prædicta tamen ita intelligas, vt non liceat,vno,eodemq; tempore,plures Viros, vel plures Vxores habere, quia,ſi,mortua Coniuge,ſuperſtes velit ſecundas Nuptias inire, id ei licebit toties quoties caſus mortis eueniat, ſi aliud canonicum impedimentum non obſtet; Conſtat *cap. Aperiant* 11. *Cauſa* 31. *quæſt. pr.* & docent Auerſa *de Matrimonio quæſt.* 14. *ſect.* 2. *verſ. Exploratum,* Sanchez *lib.* 7. *Diſp.* 81. *n.* 2. Bonaccin. *d. puncto* 10. *n.* 10. Steph. à S. Gregor. *cap.* 109. *n.* 3. *in fine,* & ita de fide tenendum, probat Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 3. *cap.*
15 6. *n.* 6. & contrarium aſſerere eſſe hæreticale, affirmat Diu. Auguſtinus *lib. de Hæreſibus c.* 26. *& conſtat ex cap.* 7. *ad Romanos,* vbi dicitur, *Quæ ſub Viro eſt Mulier, obligata eſt Legi, ſi autem mortuus fuerit Vir eius, ſoluta eſt à Lege Viri, vt non ſit adultera, ſi fuerit cũ alio Viro;* & *pr. ad Corinth. Si dormierit Vir eius, liberata eſt, cui vult nubat,* & ita viget vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo; & teſtantur Cænedus *in Collect. part.* 2. *Collect.* 49. *n.* 2. Maiolus *de Irregul. lib. pr. cap.* 33. *in fine,* & Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt.*
16 *lib.* 7. *cap.* 2. *n.* 81. de quadam Muliere, quæ viginti duos ſucceſſiuè habuit Maritos, & deinde nupſit Viro, qui viginti ſe-

 pel-

pelierat Vxores, qui poſtmodum vincens, ſuperſtes remanſit, & addit Maiolus *l. c.* quód Populus Romanus coegit eundem Virũ, abſtinere à lugubri funere, ſed eundem lauro coronatum, palma in manibus tenta, tanquàm victorem, Vxoris cadauer ad tumulum aſſociare iuſſit.

17 Quod dixi, poſſe ſecundas Nuptias iniri, intellige de quibuſcumq; Nuptijs, poſt primas initis, quia omnes, Nuptiæ, poſt primas, ſecundæ dicuntur, quamuis decies, vel pluries, fuerint, ſoluto Matrimonio, ſucceſſiue celebratæ, vt benè Rolandus *conſ. 72. vol. pr. n. 31.* Cened. *dict. Collect. 49. n. 2.* Menoch. *conſ. 97. n. 18. volum. pr.* Molf. *tom. 2. pars. 9. quæſt. 3. n. 2.*

18 Porrò Poligamiæ crimen ita deteſtabile eſt, vt neceſſe fuerit ad illud extirpãdum, per Sacram Congregationem Generalis Inquiſitionis de Vrbe, ſaluberrimo Decreto prouideri, mandando, & interdicẽdo, prout Anno 1677. mandauit, & interdixit omnibus locorum Ordinarijs, ne in eorum Ciuitatibus, & Diœceſibus, permittant, fieri Denunciationes Matrimoniorum, quæ contrahi deberent à Forenſibus, niſi Parocho, ad quẽ ſpectat Matrimonij celebratio, conſtet, per authenticã Fidem Ordinarij ipſorum Forenſium, de eorum ſtatu libero; ipſis inſuper Ordinarijs præſcripta forma, vt, antequam fidem dicti liberi ſtatus faciãt, Teſtes fide dignos ſuper Inſtructione ab eadem Sacra Congregatione generaliter tranſmiſſa, examinent, qui, ex certa ſcientia, ſtatum liberũ contrahere volentium affirment, cuius Inſtructionis tenor infra ſequitur.

19 *Inſtructio pro examine illorum Teſtium, qui inducuntur pro contrahendis Matrimonijs, tàm in Curia Eminentiſs. Dom. Cardinalis Vicarij Vrbis, quàm in alijs Curijs cæterorum Ordinariorum.*

In primis, Teſtis moueatur de grauitate Iuramenti, in hoc præſertim negotio pertimeſcendi, in quo Diuina ſimul, & Humana Maieſtas læditur, ob rei, de qua tractatur, importantiam, & grauitatem.

Interrogetur de Nomine, Cognomine, Patria, Ætate, Exercitio, & Habitatione.

Interrogetur, an ſit Ciuis, vel Exterus, a quanto tempore eſt in loco, in quo Teſtis ipſe deponit.

Interrogetur, an ad examen acceſſerit ſponté, vel requiſitus; ſi dixerit, acceſſiſſe ſponté, à nemine requiſitus, Interrogetur, an ſciat, adeſſe aliquod Impedimentum inter contrahere volentes; & ſi reſponderit negatiue, Teſtis dimittatur, quia præſumitur mendax; Si verò dixerit acceſſiſſe requiſitus,

Interrogetur, an ſibi, pro hoc teſtimonio ferendo, fuerit aliquid datum, promiſſum, remiſſum, vel Oblatum, à contrahere volentibus, vel ab alio, ipſorum nomine.

Interrogetur, an cognoſcat ipſos contrahere volentes, & a quanto tempore, in quo loco, & qua occaſione; cuius qualitatis, vel conditionis exiſtant.

Si reſpondeat negatiuè; Teſtis dimittatur; ſi verò affirmatiuè,

Interrogetur, an contrahere volentes ſint Ciues, vel Exteri; ſi reſpondeat eſſe Exteros,

Interrogetur, à quanto tempore acceſſerint ad hanc Vrbem, vnde venerint, an venerint ſimul, vel ſeparatim.

Si reſponderit, veniſſe de recenti, vel ſimul, ſuperſedeatur in licentia contrahendi, donec per Literas eorum Ordinarij, ac loci, à quo Cõtrahentes diſceſſere, doceatur, inter ipſos Contrahentes non adeſſe Impedimentum, & Mulierem non eſſe raptam; Si verò reſponderit, à multo tempore citrà veniſſe, vel Contrahentes eſſe Ciues,

Interrogetur, ſub qua Parochia hactenus Cõtrahentes habitarunt, vel habitent de præſenti.

Interrogetur, an ipſe Teſtis ſciat aliquem ex prædictis contrahere volentibus quandoq; habuiſſe Vxorem, vel Virum; Si reſponderit affirmatiuè, non procedatur ad licentiam, niſi producantur authenticæ, & legales atteſtationes, vel Teſtes fide digni, & veriſimiliter informati de obitu Coniugis defuncti.

Si verò Teſtis reſponderit non habuiſſe Vxorem, vel Maritum,

Interrogetur de cauſa ſcientiæ, & an ſit poſſibile, quòd aliquis ex illis habuerit Vxorem, vel Maritum, & quòd ipſe Teſtis neſciat. Si reſponderit affirmatiuè, ſuperſedeatur; niſi ex alijs Teſtibus probabiliter concludatur, non habuiſſe Vxorem, vel Virum.

Si reſponderit negatiuè, Interrogetur de cauſa ſcientiæ, ex qua deinde Iudex colligere poterit, an Teſti ſit danda fides, vel ne.

Si reſponderit, Contrahentes habuiſſe Vxorem, vel Maritum, ſed eſſe mortuos,

Interrogetur de loco, & tempore, quo ſunt mortui, & quomodò ipſe Teſtis ſciat, eos eſſe mortuos.

Item, Interrogetur, an poſt mortem dicti Coniugis defuncti, aliquis ex prædictis contrahere volentibus tranſierit ad ſecunda Vota, abſq; eo, quod ipſe Teſti ſciat.

Si reſpõderit affirmatiuè, ſuperſedeatur in licentia, donec producantur Teſtes, per quos negatiua coarctetur concludenter; Si verò negatiue,

Interrogetur de cauſa ſcientiæ, qua perpenſa Iu-

Index poterit indicare, an ſit concedenda licentia, vel ne.

20 *Si Contrahentes ſunt vagi, non procedatur ad licentiam contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorum, eos eſſe liberos*, & in alijs, ſeruata forma Concilij Tridentini *in cap. Multi ſeſſ.* 24.

21 *Fides, aliaq; documenta, quæ producuntur de partibus, non admittantur, niſi ſint munita Sigillo, & Legalitate Epiſcopi Ordinarij, & recognita ſaltem per Teſtes, qui habeant notam Manum, vel Sigillum.*

22 *Pro Teſtibus in hac materia recipiantur potius Conſanguinei, quam Extranei, quia præſumuntur melius informati, & Ciues potius, quàm Exteri.*

23 Sciendum tamen, quod, poſt emanatas ab eadem Sacra Congregatione prædictas Inſtructiones, cum, ſecũdum caſuum contingentiam, de nonnullis adhuc dubitaretur, & propterea ad ipſam Sacram Congregationem recurſum ſit, fuerunt factæ infraſcriptæ declarationes, teſte Pirrho Corrado *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 6. num.* 23.

24 Primò, petitum fuit, an præfatarum Literarum forma ſeruanda ſit in caſu neceſſitatis, vt ſi aliquis ex contrahere volentibus ſit in articulo mortis.

Reſpondit, non eſſe ſeruandam in articulo mortis, intra quem, ſcilicet, probabiliter non adſit tempus ſufficiens faciendi diligentias; cùm hoc etiam, quòd ſi Infirmus fortè conualuerit, debeant fieri diligentiæ, iuxta Inſtructionem, antequàm ſimul conueniant.

25 Secundò, an atteſtatio Ordinarij requiratur pro Exteris, qui diſceſſerunt ab eorum Infantia, vel tempore non nubili, & peruenerunt ad locum, vbi Matrimoniũ contrahere cupiunt, ibiq; continuo permanſerunt.

Reſp. eam, vt iacet, non requiri.

26 Tertiò, an requiratur pariter dicta atteſtatio pro Exteris, qui per decem annos, & vltra, domicilium acquiſiuerunt in loco, vbi ſunt Matrimonium contracturi, ſi eorum ſtatus liber probetur per Teſtes fide dignos, tàm originis, quàm domicilij.

Reſp. requiri.

27 Quartò, an requiratur dicta atteſtatio pro illis Exteris, qui vnicam, vel plures Vxores duxerunt, & è contrà, ſi mortuæ fuerint in loco, vbi iterum Matrimonium contrahere deſiderant, ac amplius, poſt mortem, à dicto loco non diſceſſerunt.

Reſp. requiri.

28 Sciendum inſuper, quod prædicta interrogatoria, ob eorum difficultatem, in practica, fuerunt reſtricta in pluribus Curijs, etiam de conſenſu ipſius Sacræ Congregationis, vt teſtatur Ventriglia *in Praxi annot.* 3. §. 3. *n.* 50. *in fine.*

Cæterùm, quòd attinet ad pœnas contrà Poligamos iure ſtatutas, in primis adno-
29 tandum eſt, iſtos Poligamos pœnam infamiæ incurrere; Felinus *cap. Ex tenore, verſ. Cæterum in princip. de Reſcriptis*, Lælius de Zanchis *de Priuileg. Eccleſiæ Priuileg.* 134.
30 *n.* 12. inſuper, eſſe de fide vehementer ſuſpectos, Piaſecius *in Praxi Epiſc. part. 2. cap. 4. de Hæret. nu. 41. verſ. Aliquando defertur*, Leo *in Theſauro fori Eccleſ. part. 3. cap. 6. n. 36.* Alphonſ. à Vera Cruce *in ſpec. Coniug.*
31 *part. pr. artic. 42. in fine.* & poſſe, vti Hæreticos, puniri, cum hic caſus ſpectet ad Sãctã Inquiſitionem, Riccius *in Praxi For. Eccleſ. Reſol. 37. n.* 1. Simanca *in tract. de Catholica Inſtit. titulo 40. de Matrim.* Huttado *tract. vary part. pr. tract. 5. cap. 2. reſol. 4. n. 33. & n. 38.* Tuſchus *Concluſ. 144. nu. 3. Lit. M.* & ideò teſte Sella *in ſelect. Canon. cap. 45. n.* 12. ſi Laici præueniant in Poligamorum captura, ſolet Officium S. Inquiſitionis
32 de manu Laicorum iſtos Reos recipere, eoſq; interrogare, quomodò ſentiant de Fide; quod ſi catholicè ſuper hoc reſpõdeant, remittũtur puniendi ab ipſis Laicis.
33 At quibus pœnis ſint puniendi, ſunt qui doceant, eſſe puniendos pœna Stupri, quę eſt publicatio dimidiæ partis bonorum, Tuſch. *l. c. n.* 4. & ſic in facti contingentia conſuluit Alex. *conſ. 156. lib.* 7. Alij do-
34 cent, in fronte Poligami, ferro ardenti, imprimendam eſſe literam Q & ſic ſeruari in Hiſpania referunt Clarus *lib. 5. Sentent. §. Fornicatio n.* 31. Lælius de Zanchis *de Priuileg. Eccleſiæ, Priuileg. 134. n.* 14. Alij tan-
35 dem concludunt publicè fuſtigandos eſſe, & deinde in perpetuum exilium mittendos, & ita in noſtra Ciuitate Lucana fuit ſeruatum contra quendam Nuncium publicum, qui duas ſimul Vxores in eadem Ciuitate duxerat: De Iure canonico,
36 Fœminis, quæ pluribus Viris eodem tempore nupſerunt, debent incidi capilli, & panni, ante, & poſt; *cap. de Benedicto, cauſa 32. q.* 1.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium aliud eſt legitimum, & ratum; aliud ratum, & non legitimum; aliud legitimũ, & non ratum; aliud ratum, & conſummatum; & aliud ratum, & non conſummatum.*

2 *Matrimonium legitimum, & ratum eſt, quod legitimo conſenſu, iuxta formam S. Concilij Tridentini, contractum eſt.*

3 *Matrimonium ratũ, & non legitimum eſt, ſi Fideles, omnibus Eccleſiæ Solemnitatibus omiſſis, ſolo affectu inuicem contrahant,*

4 *Tamen, cum ſit irritum, & reprobatum, non meretur nomen Matrimonij, ſed potiùs Cõcubinatus.*

5 *Matrimonium, vt ſit validum, debet contrahi coram Parocho, vel alio Sacerdote ab eodem Parocho, vel Ordinario, deputato, & duobus ſaltem Teſtibus, ex diſpoſitione S. Concilij Tridentini, aliàs eſt irritum.*

6 *Matrimonium legitimum, & non ratum eſt, quod inter Infideles, ex legali institutione, vel more Regionis, contrahitur, & non eſt ratum, quià non eſt firmum, eo quod, dato Repudio, licet recedere, & alijs copulari.*

Et ſuper eo, durante Infidelitate Coniugum, Papa diſpenſare non poteſt. n. 12.

7 *Licet Infideles Matrimonium contrahant cum pluribus Fœminis ſimul, tamen validum non erit, niſi quo ad primam.*

8 *Et ſi ad Fidem poſtmodum conuertatur, debebit cũ prima tantum remanere, ſi ea, abſq; iniuria Creatoris, remanere voluerit, nec poterit aliam ducere,*

9 *Sed ſi omnes conuertantur, præter primam, cum neutra in rigore tenetur permanere, quià nulla ex eis eſt Coniux.*

10 *Matrimonium ratum, ſed non conſũmatum eſt, quod per verba de præſenti ritè contrahitur, ſed per copulam carnalem non dum conſummatur.*

11 *Matrimonium ratum, & conſummatum eſt, quod fuit legitimè contractum, & carnali copula ſubſequenter perfectum.*

12 *Dictæ Matrimonij ſpecies ad tres tantum reducuntur, & quæ.*

13 *Diſpenſatio ſuper diſſolutione Matrimonij rati, & nõ conſũmati an poſſit concedi, alij negant, vt n. 14*

15 *Sed contrarium reſoluitur, dummodo adſit iuſta cauſa, n. 16. 17.*

18 *In huiuſmodi Matrimonio rato ne dum Papa diſpenſare poteſt, ſed etiam Maior Pœnitentiarius & caſus diſpenſati afferuntur, n. 19.*

20 *Et quid ſit ſeruandum, quando alter ex Coniugibus neſciret aliud Matrimonium ab altero Coniuge contractum fuiſſe.*

21 *Cauſæ iuſtæ diſpenſandi in Matrimonio rato, quæ ſint, non poteſt certa regula aſſignari, ſed debent eſſe graues, & vrgentes.*

22 *Prima eſt Lepra alteri Coniugi ſuperueniens, vel aliud malum contagioſum, quod impediret Coniugij vſum.*

23 *Secunda eſt, timor grauis magni ſcandali futuri, vel ob Fornicationis timorem, & quando Coniuges ſunt genio valde difformes, & exinde inimicitiæ oriri poſſent.*

24 *Tertiu eſt, diſparitas notabilis Coniugum in qualitate, & quandõ quadam cæca affectione, & leuitate, ducti ſunt ad contrahendum.*

25 *Quarta eſt, quando alter Coniugum aſſerit, ſe non habuiſſe animum contrahendi, nec poteſt induci ad illum habendum, niſi cum periculo magnæ inimicitiæ, & mali exitus.*

26 *Quinta eſt, quando Vir, omni conatu, quærit Vxorem repellere, abſq; ſpe probabili ſanioris mentis, & perpetuæ diſcordiæ, & ſcandala timerentur.*

27 *Sexta cauſa eſt, ſi Vir fuiſſet promotus ad Epiſcopatum, dum huiuſmodi promotio eſſet valde vtilis, & neceſſaria ad bonum commune.*

28 *Septima eſt, magna diſcordia, & Coniuges, mutuo conſenſu Diſpenſationem peterent.*

29 *Alia cauſa eſt, ſi Hermaphroditus, qui præualebat in ſexu fœminco, Matrimonium, vt Fœmina, contraxit, & antequam conſũmaſſet, præualeret in ſexu virili.*

30 *Periculum peruerſionis, vt ſi quis contraxiſſet cum Hæretico.*

31 *Aliæ poſſent addi cauſæ, quarum prima eſt, ſi ageretur de pace ſeruanda, & valde conferret ad vnionem, & fœlicem ſtatum ſpiritualem, & temporalem, alicuius nationis, & publicũ bonum.*

32 *Secunda, ſi quis, poſt Matrimonium ratum, cum vnu contractum, cum altera contraxiſſet, & conſũmaſſet, ſi ex inde exitarentur ſcandala, & innumera peccata, n. 33.*

33 *Tertia cauſa eſt, quando ambo Coniuges ſunt teneræ ætatis, quià cum facilè decipi poſſint, etiam incipiant ſibi diſplicere.*

34 *Potentia, & Nobilitas faciliorem reddit Diſpenſationem ſupradictam, ad euitandas rixas, & pacem componendam.*

35 *Quando dubitatur, an cauſa ſit diſpenſandi, nec ne, ſuper Matrimonio rato, recurritur ad S. Congregationem.*

36 *Matrimonium fuit per S. Congregationem declaratum ratum, & non conſummatum, quia, poſt quam fuit contractum, non interceſſerat copula. licet ante pluries fuiſſent fornicati.*

37 *Matrimonium ratum, & non conſũmatum, licet regulariter diſſoluatur per Religionis ingreſſum, tamen, quo ad Ieſuitas, non diſſoluitur, cum non niſi poſt lõgum tempus, Profeſſionem emittant, & Coniux tandiù expectare cogatur, & negans*

per

Digitized by Google

per ingreſſum Religionis non diſſolui, eſt anathema, n. 38. & n. 42.

39 Matrimonium ratũ diſſoluitur, nedum per ingreſſum, & Profeſſionis emiſſionem in Religionem clauſtralem approbatam, verùm etiam per Profeſſionem Equitum Hyeroſolimitanorum.

40 Equites Hyeroſolimitani Profeſſionem ſolemnem emittunt, & comprehenduntur ſub Decretis Cõcilij Tridentini ſeſſ. 25. cap. 15. de Regular. &c.

41 Non tamen rumpitur Matrimonium ratum per Vota ſolemnia Equitũ Militiarum Calatrauæ, Alchantaræ, S. Iacobi, & ſimilium, & de ratione.

42 Matrimonium ratum non dirimitur per ſuſceptionem Ordinis Sacri, nec per promotionem ad Epiſcopatum.

43 Matrimonium non dicitur conſũmatum, ſed ratũ, ſi poſt illius contractum, non fuerit ſecuta copula, quamuis antea pluries inter eos fuerit habita, vt dictum fuit ſupra, n. 36.

44 Matrimoniũ inter Fideles, & ritè, validè cõtractũ, ratum, & conſummatum, diſſolui nequit, neq; ſuper eius diſſolutione diſpenſari poteſt, cum nullus in terris poteſtatem habeat.

Et ſolum morte finitur, n. 84.

45 Nec per alium poſſit diſſolui, quàm per ipſum Deũ.

46 Et qui dixerit, propter Hæreſim, moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſtinentiam, poſſe diſſolui anathema erit.

47 Pariter, qui dixerit, per Adulterium Matrimoniũ diſſolui, anathema erit, ex Concilio Trident.

48 Coniuges, licèt per Diuortium ſeparentur, tamen adhuc Coniuges erunt.

49 Si vnus ex Coniugibus, de conſenſu alterius, Religionem ingrediatur, & profiteatur, poſt Matrimonium conſũmatum, nihilominus adhuc durabit inter eos vinculum, & erunt veri Coniuges.

50 Matrimonium, licèt, quoad vinculum, diſſolui non poſſit, tamèn, quoad habitationem, authoritate Iudicis Eccleſiaſtici, ex certa cauſa, & quoad Thorum, comuni conſenſu, ſeparari poſſunt.

51 Matrimonium contractum cum Impedimento dirimenti, abſq; Apoſtolica Diſpenſatione, eſt nullũ, & ſi Coniuges, eo detecto, perſeuerauerint in copula. non Matrimonium, ſed Concubinatus erit.

52 Infideles, qui, tempore Infidelitatis, Matrimonium contraxerunt, & conſummauerunt, ſi fiant Fideles, & baptizentur, & poſt Baptiſmum copulam non habuerint, poterunt per Papam ſuper eodem Matrimonio diſpenſari.

53 Matrimonium ratum Fidelium, eſt fortius Matrimonio conſummato Infidelium, quod nullam aliam firmitatem habet, quam Contractus naturalis, & cum Papa diſpenſet ſuper Matrimonio rato Fidelium, eò magis ſuper conſummato Infidelium diſpenſabit.

54 Matrimonium conſũmatum inter Fideles, vt diſſoluatur, requiruntur concludentiſſimæ probationes de Impedimento.

Nec ſtatur aſſertioni ſimplici Coniugum, n. 77.

55 Teſtes, contrà validitatem Matrimonij deponentes, debent eſſe omni exceptione maiores.

56 Ad dirimendum Matrimonium non coniunguntur duæ, vel plures præſumptiones, ad plenam probationem faciendam.

57 Numerus Teſtium, licet regulariter ſuppleat eorum fidem, tamèn fallit, quando agitur de Matrimonio diſſoluendo.

58 Nec ſufficit fama ad illud diſſoluendum.

59 Etiamſi concurrat confeſſio Coniugum inſtantium pro diſſolutione.

60 Nec ſufficit ſolius Matris teſtimonium de Impedimento.

61 Quando agitur de diſſolutione Matrimonij, omnis diligentia, & cautela eſt adhibenda.

62 Limita, quando Impedimentum eſſet ſuper defectu conſenſus in Coniugibus, vel altero illorum, quia tunc omnes Teſtes admittuntur.

63 Limita ſecundo, quando ageretur de diſſoluendo Matrimonio cum Impedimento perpetuo.

64 Limitatur tertio, niſi eſſet ſuper Impedimento Cõſanguinitatis, vel Affinitatis, quia tunc admittuntur Teſtes potius Conſanguinei, quã Extranei.

65 Debent tamen eo caſu Teſtes deponere, quod viderint Perſonas omnes, in Conſanguinitate diſtinguendo gradus ex vtroq; latere, vel ſaltem aliquas Perſonas in gradibus, aliàs non probant.

66 Quià, quando Conſanguinitas eſt probanda in gradu certo, Teſtes debent de gradu, & ſtipite deponere.

67 Debent inſuper iurare, quod ad Teſtimonium ferendum non procedunt, odio, amore, timore, vel præmio, ſeu commodo.

68 Teſtes omni exceptione maiores dicũtur ij, qui nulla, vel minimà, etiam nullius momenti, exceptione repelli poſſunt, & nihil ad eorum fidem minuendam opponi vales.

69 Teſtes idonei ij dicuntur, qui ſunt probatæ vitæ, & bonæ opinionis, & fide ordinaria digni, à lege non reprobati, ſed probati.

70 Alij Teſtes dicuntur inhabiles, qui repelli poſſunt, veluti Impuberes, Infames, & ſimiles.

71 In caſibus, in quibus requiritur, vt Teſtes ſint omni exceptione maiores, huiuſmodi qualitas probanda eſt, alias, ſi opponatur, non eſſe omni exceptione maiores non probant.

72 Teſtis quilibet, licet præſumatur idoneus, non tamen idoneus præſumitur omni exceptione maior.

73 Exceptio prædicta ſi opponatur, omnes Teſtes admittuntur, licèt Conſanguinei, vel Affines ſint, etiam Pater, & Mater.

74 Coniugibus conſentientibus diſſolutioni Matrimonij, & deponentibus contra Matrimonium, non creditur,

75 In

Digitized by Google

75 *In diſſolutione Matrimonij debet citari Promotor Curiæ Epiſcopalis, ad euitandas colluſiones, & fraudes.*

76 *Diſſolutio Matrimonij dicitur res grauiſſima.*

78 *In dubio, an adſit Impedimentum, Coniuges non ſunt ſeparandi.*

79 *Cauſarum matrimonialium, tanquam grauiſſimarum, cognitionem Eccleſia ſibi reſeruauit, vt recta iuſtitia tractentur.*

80 *Et qui dixerit, ad eam nō ſpectare, anathema erit.*

81 *In cauſis matrimonialibus proceditur ſummariè.*

82 *Et in eis, etiam poſt publicatas atteſtationes, poſſunt recipi Teſtes ſuper eiſdem articulis, tàm in prima, quàm ſecunda inſtantia.*

83 *Nec ſuper eis poteſt tranſigi, aut compromitti.*

85 *Si Coniux mortuus miraculosè reſuſcitaret, non poſſet ad Coniugium redire, poſt reſurrectionem, niſi iterum contraheret.*

86 *Seruitus perſonalis quæ debetur à Perſona, ratione ipſius Perſonæ, morte extinguitur.*

87 *Religioſus mortuus miraculose reſurgens, non tenetur ad Religionis obſeruantiam.*

88 *Sicut Epiſcopus, & Prælatus reſurgentes, abſque Diſpenſatione, non retinebunt Eccleſiam, cum eidem, vti eorum Sponſæ, mortui fuerint.*

89 *Retinerent tamèn caracterem, qui eſt indelebilis, & propterea, poſt reſurrectionem, reordinandi, vel rebaptizandi non ſunt.*

90 *Mortuus reſurgens, ſi deceſſerit teſtatus, recuperat ſua bona.*

91 *Quod procedit etiam in donatione cauſa mortis, quæ reuocatur per reſurrectionem Donantis.*

92 *Extende, vt reuocetur Hæreditas, etiam ab inteſtato delata.*

93 *Etiamſi, ob defectum Hæredum, in Fiſcum fuiſſet translata.*

94 *Diſſoluto Matrimonio, per mortem alterius Coniugis, ſi is reſurgeret, & iterum contrahere vellent, non indigerent noua Diſpenſatione, licèt in primo Matrimonio neceſſaria fuiſſet, & n. 95. 96.*

97 *Reſuſcitatus, de nouo contrahens cum ſua Vxore, non fit Bigamus, nec egebit Diſpenſatione, ſi poſtea vellet promoueri ad Sacros Ordines.*

98 *Matrimonium ritè contractum dicitur conſummatum quamuis copula fuerit per vim, & metū extorta, adeò it fuerit factum indiſſolubile.*

99 *Matrimonium, quamuis ſolummodo ratum, & ritè contractum ſit, non diſſoluitur per aliud Matrimonium, poſtea cum alio contractum, & conſummatum, quià cum primum fuerit validum, non potuit, niſi per Religionis ingreſſum, vel Pontificis Diſpenſatione, reſcindi, & n. 100.*

An, & quando, Matrimonium legitimè contractum poſsit Diſpenſatione diſſolui.

CAPIT. X.

1 MATRIMONIVM aliud
eſt legitimum, & ratum;
aliud ratum, & non legitimum;
aliud legitimum, & non ratum;
aliud tandem ratum, &
conſummatum; & aliud
ratum, & non conſummatum.

2 Matrimonium legitimum, & ratum eſt,
quod, legitimo conſenſu, iuxta formam à
Sacroſancto Concilio Tridentino *ſeſſ. 24.
cap. pr. de Reformatione* traditā, contractū eſt.

3 Matrimonium ratum, & non legitimum
eſt, ſi Fideles, omnibus Eccleſiæ ſolennitatibus
omiſsis, ſolo affectu, inuicem contrahant,
de quo Matrimonio habetur *in cap.
Fin. cauſa 28. quæſt. pr.* Hoc tamen Matri-
4 monium, tanquàm irritum, & reprobatū,
non meretur Matrimonij nomen, ſed potius
Concubinatus, vt benè animaduertunt
Leo, & Pirrhus Corrad. *ll. cc* ſic diſponente
Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de
Reform. Matrimonij cap. pr.* vbi expreſsè ha-
5 betur; *Qui aliter, quàm præſente Parocho,
vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi,
ſeù Ordinarij licentia, & duobus, vel
tribus Teſtibus, Matrimonium contrahe-
trahere attentabunt, eos S. Synodus ad ſic contrahendum,
inhabiles reddit, & huiuſmodi
Contractus irritos, & nullos eſſe decernit,
prout eos, præſenti Decreto, irritos facit, &
annullat.*

6 Legitimum, & non ratum eſt, quod inter
Infideles ex legali inſtitutione, vel
de more Regionis, contrahitur; & non eſt
ratum, quia non eſt firmum, ſed violabile,
dato etenim Libello repudij, licet Infidelibus
ab inuicem recedere, & alijs copulari,
lege Fori, non lege Poli, quam nō
ſequuntur, vide Franciſc Leonem *in Theſ.
Fori Eccleſ. part. 2. cap. 9. nu. 34.* Pirrhum
Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 8. cap.
7. nu. 29.* licèt tamen Infidelis contrahat
Matrimonium cum pluribus Fœminis ſi-
7 mul, dum eorum Legibus permiſſum ſit,
non tamen huiuſmodi Matrimonia valida
erunt, niſi primum; *cap. Gaudemus 8. de*

Di-

Digitized by Google

Diuortijs, & docent Sanchez *lib. 7. diſp. 80.*
n. 14. Bonaccina *de Matrim. quæſt. 3. puncto*
8 10 *Propoſ. vnica n.* 6.vnde,ſi poſtmodum
cōuertatur ad Fidem, debebit permanere
cum ſola prima,ſi ipſa cum eo, abſq;iniu-
ria Creatoris,remanere voluerit, nec po-
terit aliam ducere, præter primam, ſi aliæ
omnes Vxores remaneant in Infidelitate,
cum adſit Impedimētum diſparitatis cul-
tus,Matrimonium dirimens: At ſi omnes
aliæ Vxores,quas Vir, tempore Infidelita-
tis,habebat,conuerterentur ad Fidem, &
9 prima remaneret in Infidelitate, & nollet
cum Viro permanere, abſq;iniuria Crea-
toris,Vir non tenetur, in rigore loquēdo,
vllam ex conuerſis ducere, quia nulla ex
iſtis eſt eius Coniux,excepta prima,Sanch.
& Bonacc.*ll.cc.*vide quę ſuperius diximus.
10 Matrimonium ratum, ſed non conſum-
matum eſt, quòd tantùmmodo, per verba
de præſenti, in faciem Eccleſiæ, ritè con-
tractum eſt, non tamen per copulam car-
nalem conſummatum, nec perfectum.
11 Matrimonium ratum,& conſummatum
eſt, quod, cùm fuerit legitimè contractū,
carnali copula ſubſequuta perfectum eſt.
12 Dempta ſpecie Matrimonij, tertio loco,
vt ſupra,deſcripti, nempè legitimi,& non
rati, quod contrahitur inter Infideles,ex-
trà gremium Eccleſiæ, ſuper quo, duran-
te Coniugum Infidelitate, Papa diſpenſa-
re non poteſt,aliæ dictæ Matrimonij ſpe-
cies reducuntur ad tres
Prima eſt,Matrimonij, clandeſtinè,& pro-
inde nulliter celebrati.
Secunda eſt, Matrimonij rati,& non con-
ſummati.
Tertia, Matrimonij legitimè contracti,&
conſummati.
Circa primam ſpeciem diffusè agemus
inferius præſenti Libro.
Remanet nunc diſcutiendum,quoad Ma-
trimonium ratum, & non conſummatū,
& quoad ratum, & conſummatum.
13 Quod attinet ad Matrimonium ratum,
& non conſummatum, ſunt, qui putent,
non poſſe ſuper eius diſſolutione diſpen-
ſari; ducūtur, primò, quia ex Lege diui-
na,Matrimonium indiſſolubile ſit, & pro-
inde non poſſit per Eccleſiam diſpenſari;
ſecundò, quia Eccleſia non poſſit Sacra-
14 menta mutare; vnde, cum Matrimonium,
ex Chriſti inſtitutione, Sacramentum ſit,
ſequitur,iuxta opinionem iſtorum, quòd
non poſſit auctoritate Eccleſiæ ſolui, &
immutari: Referuntur propterea plura
exempla Summorum Pontificum, & prę-
cipuè Innocentij VIII. qui requiſitus pro
quadam Diſpenſatione in Matrimonio
rato, reſpondit, ſe non poſſe diſpenſare,
teſte Panormitano *in cap. Ex publico de*
Conuerſ. Coniug. Adriani VI. & Pij V. qui
pariter eandem Diſpenſationem denega-
runt; & faciunt,pro hac ſententia, verba,
quibus vtitur Concilium d. ſeſſ. 24. in
principio,nempè, *Perpetuum,indiſſolubilemq;*
Matrimonij nexum,quæ,tanquàm generalia,
de omni Matrimonio intelligi poſſunt;et
Alphōſius à Vera Cruce *in Speculo Coniug.*
part. 2. artic. 8. concluſ. 9. in fine, ait,tempo-
re Pauli IV. Summi Pontificis, hunc ca-
ſum fuiſſe Romæ diſputatum, & nil defi-
nitum,id, quod,eodē modo, indefinitum
fuerat relictum tempore Adriani VI.
15 Nihilominus,quicquid iſti dicant,in cō-
trarium eſt veritas,& indubitanter tenen-
dum eſt,poſſe Pontificem,ex iuſta cauſa
ſuper diſſolutione Matrimonij rati diſ-
penſare;conſtat *cap. Ex Publico, de Conuerſ.*
Coniugat. & ibi *Gloſſa fin.* & docent Nauarr.
in Summa cap. 22. n. 21. Io:Valerus *Diff.vtr.*
fori diff. 6. n. 4. Sanchez *lib. 2. diſp. 14. n. 2.*
Coninck. *Diſp. 26. Dub. 3. concluſ. pr.n.33.*
Bonacein. *de Matr. quæſt. 2. puncto 11. n. 4.*
Layman. *lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 6. n. 4.*
Auerſa *de Matr. quæſt. 2. ſect. 6. verſ. Tertio*
Vlterius, Steph. à S. Gregor. *de Vinculis Di-*
uinæ Pietatis, cap. 93. n. 3. Gæuall. *qq.Comm.*
contra Comm. quæſt. 343. Trullenck. *lib. 7.*
cap. 4. dub. 2. nu. 1. tomo 3. Eſcobar *Theol.*
mor. tract. tract. 7. exam. 9. cap. pr. n. 75. in
fine, Tuſchus *concluſ. 153. nu. 1. lit. M.* Bar-
boſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. 7.n. 192.*
& innumeris citatis probat Garcia *de Be-*
nef. part. 7. cap. 10. n. 83. Ratio eſt, quia,
16 ſi Papę auctoritate diſſolui, & quaſi euin-
ci poteſt vinculum Religioſæ Profeſſionis
[vt infra probabimus]per quod ſoluitur,
& quaſi euincitur Matrimonium ratum,
ſequitur,eadem Pontificis auctoritate,idē
Matrimonium diſſolui poſſe; & ad illud,
quod dicitur,Pontifices denegaſſe Diſpen-
ſationem, & dixiſſe, ſe non poſſe diſpen-
ſare,reſpondetur, ita dixiſſe, non quia diſ-
penſare non potuiſſent validè, ſed potius
quia,cum in caſibus, pro quibus Diſpen-
17 ſatio petebatur, non adeſſet iuſta cauſa,
non poterant licitè diſpenſare; At exi-
ſtente iuſta cauſa, certum eſt,poſſe Ponti-
ficem valide, & licitè diſpenſare, prout
plures diſpenſauit; Diuus Antoninus *tert.*
part. titulo pr. cap. 21. §. 3. affirmat,ſe vidiſ-
ſe huius Diſpenſationis Bullas,à Martino
V. & Eugenio IV. expeditas, Nauarrus *in*
Sum-

Digitized by Google

Summa cap. 22. *n.* 21. refert,ad petitionem ſuã,Paulũ III.& Piũ IV. diſpẽſaſſe;Caietan *in Opuſc.tom.pr.tract.*28.*de Matrim.*refert,ſuo tẽpore, fuiſſe ſuper huiuſmodi Matrimonio diſpẽſatũ,Henriquez *lib.*11. *de Matrim. cap.*8.*n.*11.*in Gloſſ.lit.F.* aſſerit, Gregorium XIII.vnica die,cum vndecim Oratoribus diſpẽſaſſe;Menoch.*cõſ.*385.refert, ab eodẽ Põtifice causã ſimilis Diſpẽſationis cuidã Ordinario cõmiſsã fuiſſe;Innumeras aliàs Diſpenſationes refert Valer. *Diff. vtr.Fori, Diff.*6.*n.*4.& Vrbanus VIII.conceſſit Mandatũ de diſpẽsãdo,ſuper diſſolutione Matrimonij rati,& non consũmati,inter DD. Michaelẽ Blãcũ,& Ioannã Filiã Principis de Conca, cuius Mãdati tenorẽ,ad verbũ, refert Pirthus Corradus *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 7. *num.* 35. & eſt infraſcriptus

A Tergo; *Venerabili Fr. Archiepiſcopo Neapolitano;* Intus verò

Vrbanus Papa VIII. Venerabilis Frater ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem; Exponi nobis nuper fecerunt Dilecti Filij Princeps, & Principiſſa de Concha Neapolitani; Quòd, pro conſeruatione eorum Statuum, & Familiæ, cupiunt, Ioannam illorum Filiam Vnigenitam cum aliquo Viro ex dicta Familia matrimonialiter copulari; Verùm quia dicta Ioanna, tunc in decimo tertio ſuæ ætatis Anno conſtituta, Matrimoniũ cum Dilecto Filio Michaele Blanco, per Procuratorem, per Verba de rato, contraxit, & quòd ratione huiuſmodi Matrimonij graues lites, & inimicitiæ ortæ iam ſint, & maiores fuiſſent, niſi auctoritate, & prouidentia Dilecti Filij Nobilis Viri Comitis de Monte Rey Proregis Neapolitani prouiſum fuiſſet; Nos &c. Fraternitati tuæ committimus, & mandamus, quod Matrimoniũ huiuſmodi ſic factum, & non conſummatum, ſtãte etiam conſenſu partium, nullum, & inualidũ, ad effectum, vt dictus Michael cum alia Muliere, dicta verò Ioanna cum alio Viro de dicta Familia, præcedente tamen Diſpenſatione Apoſtolica ſuper Conſanguinitatis, ſeù Affinitatis gradu, quatenus opus ſit, liberè, & licitè valeant, Apoſtolica auctoritate declares; Non obſtantibus præmiſſis, ac quibuſcumq; Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis; Datum Romæ.

18 Et non ſolum Summi Põtifices poſſunt, & ſolent, in huiuſmodi Matrimonio rato, ſecundum caſuum contingentiam, diſpenſare, ſed etiam Maior Pœnitentiarius in occultis diſpenſat, prout Literas ſimilis Diſpenſationis ab ipſo commiſſas fuiſſe, teſtatur idem Corrad. *d.cap.* 7. *nu.* 35. *in caſu infraſcripto.*

19 Poſtquàm Mulier quędam Matrimoniũ cum vno Iuuene contraxerat, nulla inter eos ſequuta copula carnali, Matrimoniũ cum alio Viro, præmiſſorum ignaro, contraxit, ex quo Matrimonio Filiam ſuſcepit, & cum ignoraretur, vbi primus Iuuenis reperiretur, & Oratores ipſi ſeparari nequirent, ipſeq; Orator non poſſet ſe aliò transferre ob Paupertatem, & adultæ Filiæ periculum, nec vlterius, abſq; euidente periculo, valerent inſimul habitare, commiſſum fuit Confeſſario, vt impoſita eis graui, & longa Pœnitentia ſalutari, ipſos abſolueret, & ſi dictum primum Matrimonium occultum eſſet, Oratores verò, inuicem, ſeruatis ſeruandis, contraxerint, itaut publicè pro veris Coniugibus haberentur, & ſine graui ſcandalo ſeparari nequirent, nec vlla ratio obuiandi ſcandalis aptior, & opportunior inueniretur, ſuper quo ipſius Confeſſarij conſciẽtia onerabatur, aliudq; Canonicum non obſtaret Impedimentum, Matrimonium primo contractum, Apoſtolica auctoritate, diſſolueret, ac cum ipſis Oratoribus, quòd præmiſſis non obſtantibus, Matrimonium inter ſe, de nouo, ſecretè contrahere valerent, diſpenſaret.

20 Quòd ſi alter Oratorum ſit facti inſcius, mandari ſolet Confeſſario, vt Coniuge inſcio prius de nullitate prioris conſenſus certiorato, ſed ita cautè, vt Oratricis delictum nuſquàm detegatur, vt de nouo, ſecretè, vt ſupra contrahere &c. valeant, diſpenſet.

21 Quæ autem, & quales ſint iuſtæ cauſæ ad diſpenſandum in Matrimonio rato, non poteſt dari certa regula; debent tamen eſſe graues, & vrgentes.

22 Aliquas adnotat Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 16. ex quibus prima eſt Lepra alteri Coniugi ſuperueniens, vel aliud malum contagioſum, quod impediret Coniugij vſum.

23 Secunda eſt grauis timor magni ſcandali futuri, quia id cedit in graue damnum commune; nàm rixæ, & graues diſcordiæ, ac neces inde oriri ſolent; cùm maximè huiuſmodi ſcandala euenire poſſint, vel ob Fornicationis timorem, quando Coniuges ſunt genio difformes, & ſibi valdè diſplicent, vel ob inimicitias, quæ inter eorum Conſanguineos, vel Cognatos, probabiliter timentur.

24 Tertia eſt notabilis Coniugum diſparitas in qualitate, vt quando Contrahentes ſunt notabiliter conditione diſpares, & quadam affectione, ſeù leuitate ducti, Matrimonium contraxerunt.

Quar-

25 Quarta eſt,dùm alter Coniugatorum aſ-
ſerit, ſe non habuiſſe animum contrahen-
di, nec poteſt induci ad illum habendum,
niſi cum magno inimicitiarum periculo,
vel mali exitus Matrimonij.
25 Quinta eſt, quando Vir, omni conatu,
quærit Vxorem repellere, abſq; ſanioris
mentis probabili ſpe,et,cum ſibi maxime
diſpliceant,maiora ſcandala ſequutura ti-
mentur, & perpetuæ diſcordiæ.
27 Sexta eſt,ſi Vir fuiſſet promotus ad Epi-
ſcopatum, dùm huiuſmodi promotio eſ-
ſet valdè vtilis, & neceſſaria ad bonum
commuñe.
28 Septima eſt, ſi Coniuges eſſent inter ſe
valdè diſcordes, & mutuo conſenſu Diſ-
penſationem peterent; vide Sanchez *l. c.*
Trullenck. *tomo 3. lib. 7. cap. 4. Dub. 4.
num.* 8. Stephan. à S. Gregorio *d. cap. 93.
num. 3. Rotam inter impreſſas poſt ſecund
Volum. conſil. Farinacij deciſ.* 86. *nu.* 1. vide
etiam Tuſch. *concluſ.* 477. *lit. D.* vbi con-
cludit,huiuſmodi cauſas eſſe,bonum Pa-
cis,euitatio ſcandalorum,Proles ſuſcepta,
& neceſſitas.
29 Aliam cauſam addit Verricell. *de Miſſio-
nib. Apoſt. q.* 196. *dub.* 11. *n.* 89. nempè, ſi
Hermaphroditus, qui præualebat in fœ-
mineo ſexu,Matrimonium, vt Fœmina,
contraxiſſet, ſed, antequàm conſummaſ-
ſet, præualeret in ſexu virili.
Aliam inſuper cauſam adducunt Gutie-
rez *cap.* 54. *n.* 3. & Bellarmin. *de contron.
Fidei lib.* 2. *de Monacis cap.* 38. nempè, peri-
30 culum peruerſionis,vt,ſi quæ cum Hære-
tico Marimoniũ contraxiſſet, quia mor-
bida facta Pecus totum corrumpit ouile.
31 Tres alias cauſas adderem ego;Primam,
pro pace ſeruanda, quia pax, & vnio ad
fœlicem ſpiritualis, & temporalis guber-
nationis ſtatum maximè decent, & tàn-
quàm neceſſarium fundamentum ſunt *l.
Congruentius, C. de Patrit. poteſt.* & inimici-
micitias ſedari, ſemper in publicum, &
commune bonum tendit, cum; propter
diſcordias, quies publica violetur, Affli-
ctus *deciſ.* 149. *n.* 7. & nos latè dicemus *lib.
3. cap.* 5.
32 Secundam, ſi quis,poſt Matrimonium
ratum,cum vna contractum, ſed non cõ-
ſummatum,aliud Matrimonium cum alia
contraxiſſet, & conſummaſſet; colligitur
ex cap. finali de Sponſ. duorum, & in caſu ſi-
mili, per Sacram Pœnitentiariam diſpen-
ſatum fuiſſe: diximus ſupra *n.* 91. vide
Boerium *conſ.* 20. *nu.* 4. Paccin. *de Viſit.
part. pr. quæſt.* 9. *n.* 31. quamuis enim Ma-
trimonium ratum,ritè contractum, non
poſſit diſſolui per Matrimonium cum
alia contractum,& conſummatum,*cap. Li-
cet 3. & cap. fin. de Sponſ. duor. & cap. Si inter
31. de Sponſ. & Matr.* Leo *in Prax. S. Pœnit.
part. 2. formula, de rato non conſummato, verſ.
Primum Matrimonium, pag. Mihi* 322. & alij
communiter; nihilominus, ad euitanda
33 ſcandala, & innumera peccata, quæ inde
ſequerentur, iuſte mouetur Pontifex ad
diſpenſandum.
Tertiã, quando ambo Coniuges ſunt te-
neræ ætatis, quia,cũ facilè decipi poſſint,
& iam incipiant ſibi diſplicere, infœlices
exitus,vt plurimũ hæc Matrimonia habẽt.
34 Et in omni caſu faciliorem reddit Diſpẽ-
ſationem Oratorum nobilitas, & poten-
tia; ſicut enim nobilitas, & potentia
Magnatum, & mutua inter homines ami-
citia, & beneuolentia,ſummoperè condu-
cit ad Reipublicæ pacem, & concordiã
perpetuandam, ita dùm ex Coniugum
diſpari genio, & mutua diſplicentia, ani-
mentur rixæ, inimicitiæ, & ſcandala, ta-
les Diſpenſationes ſemper Reipublicæ
Chriſtianæ fauorabiles viſæ ſunt, vt ani-
maduertunt Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 19. *nu.* 5.
Zerola *in Praxi Epiſc. verbo Diſpenſ.* §. 2.
part. prima.
35 Quando in aliquo caſu dubitari contin-
git,an ſuper Matrimonio rato,de quo agi-
tur, diſpenſari licitè poſſit, recurritur ad
Sacram Congregationem Concilij, quæ,
ſecundum caſuum contingentiam, decla-
rare ſolet, an cauſæ, quæ adducuntur,iu-
ſtæ ſint,& in caſu de quo agitur,Matrimo-
nium diſſolui poſſit; & ſic die 18. Nouẽ-
bris 1618. teſte Corrado *in Praxi Diſpen-
ſat. Apoſt. lib. 8. cap. 7. n.* 32. declaratum
fuit ab eadem S.Congregatione, quoddã
36 Matrimonium reputari ratum; & non
conſummatum, ad effectum, vt vnus ex
Contrahentibus,alio contradicente, poſ-
ſet Religionem ingredi, ſi poſt illud corã
Parocho, & Teſtibus contractum,copula
non interceſſit, quamuis prius pluries,
etiam cum promiſſione de contrahendo,
fornicati fuiſſent; & die 26. Aprilis 1621
teſte Barboſa *in Collect. Bullarij, verbo Ma-
trimonium, pag. Mihi* 445. fuit ab eadem S.
Congregatione declaratum, quod, licet
37 Matrimonium ratum,nõ conſummatum,
regulariter per Religionis ingreſſum diſ-
ſoluatur,tamen, quoad Ieſuitas, non diſ-
ſolui Matrimonium,cũ,non niſi poſt lon-
gum tempus,Profeſſionem emittant, ne
Coniux tàm diù expectare cogatur,quam

S f can-

eandem declarationem refert Corrad. *l. c. n. 32.*

38 Et non ſolùm per Diſpēſationem diſſolui poteſt Matrimonium ratum, ſed ſi alter Coniux, ante ipſius conſumationem, Religionem approbatam ingrediatur, erit huiuſmodi Matrimonium diſſolutū, *cap. Diſpenſat.* 27. *cauſa* 27. *quæſt.* 2. *& cap. Decreta legalia* 28. *d. quæſt.* 2. & patet ex antiquiſſimo Eccleſię vſu, & ex Apoſtolorum rraditione, à Chriſto Domino deriuata, & docent expreſsè Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 18. *nu.* 3. Bellarminus *lib.* 2. *de Matr. cap.* 38. Trullenck. *lib.* 7. *d. cap.* 4. *Dub.* 3. *n.* 1. & alij communiter, nec de hoc dubitari poteſt, cum ſic definitum fuerit in Sacroſancto Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de Matr. Can.* 6. *his verbis; Si quis dixerit, Matrimonium ratum, non conſummatum, per ſolemnem Religionis Profeſſionem alterius Coniugis, non dirimi, anathema ſit.*

39 Et non ſolùm dirimitur Matrimonium ratum, per ſolemnem ingreſſum, hoc eſt, Profeſſionem (vt explicaut, Maranta, Gutierez, Ricciullus, & alij, quos infra *cap.* 14. *citabimus*) in Religione Clauſtrali approbata, ſed dirimitur etiam per Profeſſionem Equitum Ordinum Militiarū, ſub Clauſura viuentium, & præſertim per Vota ſolemnia Equitum Ordinis Hieroſolymitani, qui ſunt verè Religioſi, vt probant Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 18. *nu.* 8. Viuian. *de Iure Patronatus lib.* 6. *cap.* 2. *nu.* 14. Diana *part.* 3. *tract.* 2. *reſol.* 30. Rubeus *deciſ.* 623. *n.* 34. *tomo* 3. Garcia *de Benef. part. pr. cap.* 4. *n.* 3. 4. & Profeſſionem ſolem-
40 nem emittunt, ac comprehenduntur ſub Decretis Concilij Tridentini *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de Regul. & Probatione intra annum Nouitiatus non emittenda*, Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 363. *nu.* 27. Farinacc. *conſ.* 197. *lib.* 3. *n.* 2. Riccius *in Collect. part. pr. Collect.* 216. Reſponſa Marant. *part.* 2. *reſponſ.* 6. *n.* 6. Ludouiſ. *deciſ.* 87. *n.* 2. & quicquid acquirunt, Religioni acquirunt, Cæſar de Graſſis *deciſ. pr. n.* 11. *de Probat.* Sperell. *deciſ.* 36. *n.* 38. *qui deciſ.* 21. *nu.* 11. deſcribit formulam eorum Profeſſionis, per quam emittunt tria Vota ſubſtantialia, vt verè Religioſi.

41 Non tamen dirimitur Matrimonium ratum per Vota ſolemnia Equitum Militiarum Calatrauæ, Alchantaræ, S. Iacobi Morteſiæ, & ſimilium, quia eorum Matrimonium eſt compatibile cum Votis, ex quo ſolùm vouent Caſtitatem coniugalem; vide Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 4. *Dub.* 3. *n.* 7. *tomo* 3. Reſponſa Marantæ *d. reſp.* & *n.* 8. Viuian. *de Iure Patronatus d. cap.* 2. *nu.* 16. 17. Dian. *l. c.*

42 Nec pariter dirimitur per ſuſceptionem Ordinis Sacri, vt conſtat ex Extrauag. Papæ Ioannis XXII. incipiente, *Antiquæ*, de Voto, nec per promotionem ad Epiſcopatum, vt conſtat ex vniuerſali vſu Eccleſiæ, hoc enim Priuilegium fuit conceſſum Profeſſioni emiſſæ in Religione approbata, vt Sanchez *l. c. n.* 9. *& diſp.* 20. *n.* 3. *eodem libro*, Trullenk. *dicto dub.* 3. *n.* 1.

43 Scias tamen, Matrimonium non dici cōſummatum, ſed ratum, ſi poſt illius contractum, non fuerit ſequuta Copula carnalis, quamuis antea pluries inter eoſdē habita fuiſſet, vt benè docent Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 21. *n.* 12. *& nu.* 13. Filiucc. *qq. moral. tomo pr. tract.* 10. *part. pr. cap.* 2. *n.* 45. Gutierez *de Matrim. cap.* 54. *nu.* 25. Auerſa *de Matr. quæſt.* 2. *ſect.* 4. *in princip.* Menoch. *de Præſumpt. lib.* 3. *Præſumpt.* 2. *nu.* 44. Couarruu. *tomo pr. part. pr. n.* 44. & ſic fuiſſe à S. Congregatione deciſum, diximus ſupra *n.* 36.

44 Cæterùm quicquid ſupra dictum ſit de Matrimonio rato, quòd ſolubile ſit, & ſuper eo diſpenſari poſſit, aliter dicendū eſt de Matrimonio rite, & valide inter Fideles contracto, & conſummato, certum enim eſt, eſſe, quoad vinculum, omninò indiſſolubile, nec vllam eſſe in terris poteſtatem, illud, quoad vinculum, diſſoluēdi, nec ſuper eo diſpenſandi, *cap. Inter corporalia* 2. *de translat. Epiſcopi*, Barboſ. *de Iure Eccleſ. Vniu. lib. pr. cap.* 2. *n.* 191. Sanchez *lib.* 2. *Diſp.* 13. *n.* 2. Gutierez *Canon. quæſt. lib. pr. cap.* 17. *nu.* 21. Coninck. *diſp.* 26. *dub. pr. concluſ.* 3. *n.* 3. Tuſch. *concluſ.* 54. *n.* 2. *& n.* 12. *lit. P.* Trullenck. *l. c. num.* 9. Garcia *de Benef. part.* 7. *cap.* 10. *nu.* 86. nec
45 per alium, quàm per ipſum Deum, poſſe diſſolui, dicit Rota *deciſ.* 101. *n.* 7. *part.* 2. *diuerſ.* & docet Maſſobr. *de Concurſu, Prælud. pr. n.* 54. cùm etenim ſignificet vnionem Verbi cum humana natura, Diuus Auguſtinus in libro *de Bono Coniugali, cap.* 7. *cap.* 15. *& cap.* 18. ſicut diſſolui non poteſt vnio Verbi cum humana Natura, ità Matrimonium inter Fideles ritè contractum, & conſummatum, indiſſolubile eſt; probatur ex Doctrina D. Auguſtini *lib. pr. de Nupt. & Concupiſc. cap* 10. *& d. lib. de Bono Coniug. cap.* 7. *& ſumitur ex cap.* 2. *Geneſ.* vbi Adam hoc indiſſolubile vinculum cum Vxore ſua, per diuinam inſpirationē, cognouit, dum dixit, *Hoc nūc os ex oſſibus meis*

pro-

Digitized by Google

propter hoc relinquet Homo Patrem, & Matrẽ, & adhærebit Vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna; quem locum Chriſtus Dominus apud Matth. *cap.* 19. interpretatus eſt eo fine, vt Matrimonium à prima ſua inſtitutione indiſſolubile ſit; itaq; ait, *Non ſunt duo, ſed vna caro; quod ergo Deus coniunxit, homo non ſeparet*: Et cum ipſe Dominus noſter Ieſus Chriſtus interrogaretur à Diſcipulis ſuis, abſoluiè reſpondit: *Quicumq; dimiſerit Vxorem ſuam, & aliam duxerit, Adulterium committit ſuper eam, & ſi Vxor dimiſerit Virum ſuum, & alij nupſerit, mœchatur;* & Apoſtolus *prim. ad Corinth.* 7. *Is autem, qui Matrimonio iuncti ſunt, præcipio, non ego, ſed Dominus, Vxorem à Viro ſuo non diſcedere, quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut Viro ſuo reconciliari, & Vir Vxorem ſuam non dimittat;* & ſic de fide tenẽdum eſt, cũ fuerit ita definitum à Sacroſancta Tridentina Synodo *ſeſſ.* 24. *Can.* 5. *de Matrim.* ibi,
46 *Si quis dixerit, propter hæreſim, aut moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſentiam à Coniuge, diſſolui poſſe vinculum Matrimonij, Anathema ſit*, Et eadem *ſeſſ. can.* 7. *Si quis dixerit, Eccleſiam errare, dum docuit, & docet, iuxta Euangelicam, & Apoſtolicam Doctrinam, propter Adulterium alterius Coniu-*
47 *gum, Matrimonij vinculum diſſolui non poſſe, Anathema ſit;* vnde, licet Coniuges
48 per Diuortium ſeparentur, adhuc Coniuges erunt, *cap. Interueniente pr. & cap. Intermittente pr. & cap. Licitè* 2. *cauſ.* 32. Leo *in Theſ. Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 9. *nu.* 118. & quamuis etiam vnus ex Coniugibus, de conſenſu alterius, poſt Matrimonium cõ-
49 ſummatum, Religionem profiteatur, Matrimonium adhuc remanebit firmũ, quoad vinculum, & veri Coniuges erunt, Tuſch. *cõcl.* 147. *n.* 7. *lit. M.* vt infra dicemus.
50 Dixi non poſſe diſſolui, quoad vinculũ, quia, quoad Thorum, communi Coniugum conſenſu, & quoad habitationem, ex certis cauſis, auctoritate Iudicis Eccleſiaſtici, poſſunt Coniuges ab inuicem ſeparari.
51 Dixi contractum, quia ſi fuiſſet cum Impedimento dirimenti, abſq; Apoſtolica Diſpenſatione, contractum, irritum, & nullum eſſet, & ſi, detecto Impedimento, Coniuges perſeuerarent in copula, non Matrimonium, ſed Concubinatus eſſet; cùm copula carnalis nõ operetur contrà Impedimentum dirimens, Tuſch. *concluſ.* 54. *n.* 5. *lit. P.*

52 Dixi, inter Fideles, quia in Matrimonio Infidelium, tempore infidelitatis contracto, & conſummato, ſi poſtea baptizentur, & poſt Baptiſmum ſuſceptum, non habuerint inter ſe copulam, poterit Papa ſuper huiuſmodi Matrimonio diſpenſare. Sanchez *lib.* 2. *Diſp.* 17. *n.* 2. Verricell. *de Miſſionib. Apoſt.* 177. *n.* 18. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 2. *n.* 6. Filiucc. *tract.* 10. *part. cap.* 10. *u.* 38. quia, vt benè docet idem Sanchez *l. c.* fortius eſt Matrimonium ratum Fidelium, quòd ſignificat Vnionem Chriſti cum Anima in gratia exiſtenti, quàm ſit Matrimonium conſummatum Infidelium, quòd nullam aliã
53 firmitatem habet, quàm Contractus naturalis; cum ergo Papa, ſuper Matrimonio rato Fidelium, quod fortius eſt, diſpenſare poſſit, vt probauimus, poterit; à fortiori, diſpenſare in conſummato Infidelium, quod non eſt Sacramentum.
Et quamuis verum ſit, quod, ad impediendum, ne Matrimonium contrahatur, ſufficiant leues probationes, vt diximus *lib. pr.* quando tamen agitur de Matrimo-
54 nio conſummato diſſoluendo inter Fideles, requiruntur probationes concludentiſſimæ de Impedimento; colligitur *ex cap. Ex literis*, & ibi *Gloſſa finalis de Teſt.* & docét expreſsè Sanchez *de Matr. lib.* 1. *diſp.* 45. *n.* 30. Rubens *deciſ.* 829. *n.* 8. *tomo* 3. Sperell. *deciſ.* 141. *n.* 47. aſſerens, ſic fuiſſe à Rota pluries deciſum; Rota coram Buratto *deciſ.* 763. *n.* 3. Rota coram Penia *deciſ.* 165. *n.* 14. Rota cõram Merlino *deciſ.* 194. *n.* 8
55 & Teſtes, contrà Matrimonij validitatem deponentes debent eſſe omni exceptione maiores, Rota coram Penia, & coram Merlino *ll. cc.* Farinacc. *de oppoſit. contra Teſtes q.* 62. *limitat.* 6. *n.* 106. Riccius *deciſ.* 9. *n.* 8. & 9. *part.* 2. *deciſ.* Piaſæcius *in Praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 36. Mantic. *deciſ.* 372. *nu.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 537. *n.* 15. Cæuall. *quæſt. comm. contrà comm. cap.* 825. *n.* 33. Barboſ. *in Votis Canonicis lib.* 2. *Voto* 17. *n.* 116. Ventriglia *in Praxi Annot.* 3 *n.* 20. Gutierrez *de Matr. cap.* 44. *nu.* 9. Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ cap.* 20. *n.* 4. Ludouiſ. *deciſ.* 151. *n.* 2. Hieronym. Palma *conſ.* 87. *nu.* 30. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1033. *nu.* 19. Rota *inter deciſ. impreſſas poſt* 2. *volumen conſ. Farinacij deciſ.* 64. *n.* 5. & *deciſ.* 192. *n.* 4. Tuſch. *concluſ.* 154. *n.* 12. *lit. M.* Imò, ad dirimen-
56 dum Matrimonium, non coniunguntur

 duæ

duæ, vel plures præſumptiones ad facien-
dum plenam probationem, vt bene Ro-
ta coram Penia *deciſ.* 165. *n.* 17. Rota *inter*
impreſſas penes d. Farinacium deciſ. 64. *n.* 6. *poſt*
57 *d.* 2. *volumen*, & licet regulariter Teſtium
numerus ſuppleat eorum fidem, tamen
fallit, quando agitur de Matrimonio diſ-
ſoluendo, Farinac. *de Oppoſit. contrà Teſtes*
d. quæſt. 62. *n.* 314. *&* 315. Gutierez *de Ma-*
trim. 44. *n.* 30. Gabriel *de Teſtib. concluſ.* 5.
58 *n.* 13. *&* *concluſ.* 6. *n.* 6. nec ſufficit fama
ad illud diſſoluendum *cap. Si duo* 4. *cauſa*
59 35. *q.* 6. Maſcard. *l. c. n.* 21. etiamſi cum
fama concurrat confeſſio Coniugum pro
diſſolutione ſtantium *d. cap. Si duo*, & Ma-
ſcard. *l. c. n.* 22. *&* *n.* 23. nec pariter ſuffi-
60 cit ſolius Matris teſtimonium de Impedi-
mento, idem Maſcard. *concluſ.* 1020. *n.* 15.
61 quia cùm Matrimonium ſit magnum Sa-
cramentum, vbi de illius diſſolutione agi-
tur, omnis diligentia, & cautela eſt ad-
hibenda.
Excipè, niſi Impedimentum, de quo age-
retur, eſſet defectus conſenſus in Coniu-
62 gibus, vel altero illorum, quia tunc om-
nes Teſtes admittuntur, Barboſa *d. Voto*
17. *n.* 117. Gutierrez *de Matrim. cap.* 44. *n.*
54. & nos dicemus præſenti libro.
63 Excipè ſecundo, niſi ageretur de diſſol-
uendo Matrimonio, cum Impedimento
perpetuo ad coeundum contracto, quia
ſi Matrimonium non poteſt habere ſuum
effectum, fieret potiſſima iniuria Sacra-
mento, & cederet in graue præiudicium
Coniugis, vide Sanchez, Maſcardum, Lay-
man. Filiucc. Bonacc. & alios, quos pro-
pterea præſenti libro infra citabimus.
64 Excipe tertio, niſi Impedimentum,
ob quod Matrimonium diſſolui deberet,
eſſet Cõſanguinitatis, vel Affinitatis, quia
cum eo caſu, vnuſquiſq; præſumatur ſcire
ſuam Genealogiam, vt probauimus *lib.*
pr. cap. 6. admittuntur potius Conſangui-
nei, quàm Extranei, *cap. Super eo ſec. de Te-*
ſtib. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1033. *n.* 20.
& nos latè diximus *lib. pr.* debent tamen,
65 eo caſu, Teſtes deponere, quod viderint
Perſonas omnes in Conſanguinitate, di-
ſtinguendo gradus ex vtroq; latere, vel
ſaltem aliquas Perſonas in gradibus, aliàs
non probant, quia quando Conſanguini-
66 tas eſt probanda in gradu certo, vt in hoc
caſu, Teſtes deponere debent de gradu,
& ſtipite; Riccius *deciſ. n.* 8. *&* 9. *part.* 2.
Ventriglia *l. c. n.* 20.
67 Debent inſuper iurare, quòd, ad feren-
dum huiuſmodi Teſtimoniũ nõ procedũt
odio, amore, timore, vel præmio, ſeù
commodo, vt eſt Textus *in cap. Licet, ex*
quadam 47. *de Teſtibus* 126. *n.* 18.
68 Qui autem dicantur Teſtes omni exce-
ptione maiores, dic, eos dici, qui nulla,
vel minima, etiam nullius momenti, exce-
ptione repelli poſſunt & quibus nulla,
etiam minima nota, ad fidem diminuen-
dã, opponi poteſt, *Gloſſ. in cap. primo de*
Conſang. & Affinit. in verbo Maior. Maſcard.
de Probat. concluſ. 1023. *n.* 4. *&* *n.* 5. Gutier-
rez *de Matr. cap.* 44. *n.* 10. Farinacc. *de Op-*
poſit. contrà Perſonas Teſtium, q. 62. *n.* 1. Te-
69 ſtes idonei hi dicuntur, qui ſunt probatæ
vitæ, & bonæ opinionis, & fide ordinaria
digni, à Lege non reprobati, ſed probati,
& ſufficientes, qui tamen legitima exce-
ptione repelli poſſunt, & quibus aliqua
nota, ad eorum fidem minuendam,
ſeù eorum dictum labefactandũ, poteſt op-
poni; colligitur ex doctrina Doctorum
ſupra citatorum, & præſertim *ex d. Farinac.*
70 62. *n.* 19. *&* *n.* 21. Alij tandem dicuntur
inhabiles, & hi ſunt, qui Iure repelli poſ-
ſunt, nempè, Impuberes, Immunes, Periu-
ri, Inimici, Conſanguinei, Domeſtici,
Mulieres, Excommunicati, Spurij, Blaſ-
phematores publici, Ebrij, Popinones,
Tabernarij, Hiſtriones, Scenici, Arenarij,
Beſtiarij, Decocti, Proditores, Fuſtigati,
Calumniatores, Litiũ redemptores, Pau-
peres, Viles, & alij de quibus apud Fari-
nac. *l. c. à quæſt.* 53. *ad quæſt.* 61. incluſi-
71 uè: Animaduertas tamen, quod in caſi-
bus, vbi requiritur, vt Teſtes ſint omni ex-
ceptione maiores, hæc qualitas omninò
probari debet aliàs, ſi opponatur, ipſos
non eſſe omni exceptione maiores, non
probabunt; Farinacc. *de Teſtib. q.* 47. *n.* 211.
Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1021. *n.* 16. Gu-
tierrez *de Matrim. cap.* 44. *nu.* 12. Menoch.
de Præſumpt. lib. 5. *Præſumpt. pr. à n.* 31. Ric-
cius *in collect. deciſ.* 1329. *part.* 4. quamuis
72 enim vnuſquiſque præſumatur idoneus,
non tamen præſumitur omni exceptione
maior, vt benè Genuenſ. *in Praxi Curiæ*
Archiep. Neapolit. cap. 21. *n.* 4. At ſi non
73 opponatur dicta Exceptio, admittentur
omnes Teſtes, quamuis Conſanguinei, vel
Affines, etiã Pater, Mater, & Fratres, quia
regulariter Teſtes præſumuntur habiles,
donec contrarium probetur; Rota *inter*
impreſſas poſt ſecund. volum. conſilij Farinacij
deciſ. 249. *n.* 1.
74. Nota inſuper, quod ſi ambo Coniuges
conſentiant diſſolutioni Matrimonij, vl-
trà quàm quòd eis non creditur, ſi contra
Ma-

Digitized by Google

Matrimonium deponant, Nauarrus *lib.*
4. conſil. titulo de Sponſ. conſ. 8. n. 3. pr. edit.
Sanchez *lib. 2. diſp. 45. nu. 33.* Tulch. *con-*
cluſ. 154. n. 33. debet etiã citari Promotor
75 Epiſcopalis Curię, ad colluſiones, & frau-
des vitandas; Genuenſ. *in Praxi Curiæ Epiſc.*
Neapolit. d. cap. 21. n. 17. conſ. 141. n. 68.
76 quia cum diſſoluere Matrimonium ſit res
grauis, Rot. apud Farinacium *deciſ. Crimin.*
94. n. 5, tomo 2. Cæuall. *Comm. contrà Comm.*
q. 825. n. 34. debet de Impedimento, &
77 cauſa huiuſmodi diſſolutionis plenè con-
ſtare, & ob id non ſtatur ſimplici Coniu-
gum confeſſioni de Impedimento, cum
non ſit in eorum poteſtate Matrimonium
diſſoluere; *cap. ſuper eo 5. De eo, qui cogno-*
uit Conſanguineam &c. & nos ſupra dixi-
mus; In dubio tamen Impedimenti non
78 ſunt Coniuges, quoad vinculum, ſeparan-
di, vt benè Sanchez *lib. 2. diſp. 42. n. 2.* cũ
huiuſmodi vinculum, ſi fuerit ritè, & le-
gitimè contractum, vt præſupponitur, nõ
niſi per mortem naturalem diſſolui poſſit,
quæ omnia ſoluit; Anthent. *de Nupt. §. De-*
inceps, Tuſchus *concluſ. 391. n. 1. lit. M.* Bar-
boſ. *de Axiom. 154. n. 1.* & vt cauſæ Ma-
79 trimoniales, tanquàm grauiſſimæ, ſumma
maturitate, & recta Iuſtitia pertractentur
earum cognitionem ſibi Eccleſia reſerua-
uit, ſic diſponente Concilio Tridentino
80 *ſeſſ. 24. can. 12.* ibi, *Si quis dixerit, cauſas*
Matrimoniales non ſpectare ad Iudices Ec-
cleſiaſticos, Anathema ſit; adeovt inter-
dicta ſit huiuſmodi cauſarum cognitio
Iudicibus laicis, vt diximus pręſenti libro.
81 In illis tamen proceditur sũmariè, Tuſch.
concluſ. 154. n. 18. lit. M. Genuenſ. *in d.*
82 *Prax. cap. 21. n. 18.* etiam poſt publicatas
atteſtationes, poſſunt recipi Teſtes ſuper
eiſdem Articulis, tàm in prima, quàm in
ſecunda inſtantia *cap. Atteſtationes 10. de*
Deſponſat. Impub. Tuſchus *l. c. n. 13.* Ge-
83 nuenſ. *l. c. n. 19.* nec ſuper huiuſmodi cau-
ſis poteſt tranſigi, aut compromitti, Tuſ-
chus *l. c. n. 20.* & ſententia lata ſuper his,
nunquàm tranſit in Iudicatum, *cap. Lator*
cap. Tenor literarum 10. & cap. Conſanguinei
11. In fine, de ſententia, & re Iudic. cap. Frater-
nitatis 6. de Frigid. & Malef. Nauarrus *lib.*
4. conſil. 22. n. 4. titulo de Sponſ. pr. edit. Ma-
rius Antonin. *Var. reſol. lib. pr. reſol. 93. n.*
7. Genuenſ. *d. cap. 21. n. 12.* Mantica *deciſ.*
24. n. 10.
84 Porrò eſt ita firmum Matrimonij vincu-
lum, ſi ritè, ac legitimè contractum ſit, vt
ſola morte naturali diſſolui poſſit; tunc
autem ita diſſolutum remanet, vt, licet
85 Coniux mortuus miraculoſe reſuſcitaret,
nõ poſſet ad Coniugem, poſt reſurrectio-
nem, accederę, niſi de nouo contrahe-
rent, *iuxta Gloſſam ſolemnem in Cap. Li-*
citè 2. cauſa 32. q. 7. quia ſeruitus perſona-
86 lis, quæ debetur à Perſona, ratione ipſius
Perſonæ, vt eſt in Matrimonio, tàm ſpiri-
tuali, quam carnali, extinguitur morte na-
turali, & obligatio ſemel extincta non re-
87 niuiſcit, adeò vt ſi Religioſus miraculoſè
reſurgat, non tenebitur ad Religionis ob-
88 ſeruantiam; ſic Epiſcopus, vel Prælatus,
miraculoſè reſuſcitati, Eccleſiam, abſq;
Diſpenſatione, nõ retinebunt, cum eidem,
vti eorum Sponſæ, iam mortui fuerint; re-
89 tinerent tamen caracterem, qui eſt inde-
lebilis, & propterea poſt reſurrectionem,
reordinandi, vel rebaptizandi non eſſent,
vt prædicta docent Io: Andr. & Panormit.
in cap. Fraternitatis de frigid. & Maleſ. Ange-
lus *in Summa, verbo Mors n. 3. circa finem;* Ali-
90 ter tamen dicendum eſſet, quoad recupe-
rationem bonorum, quamuis enim ſic
reſuſcitatus deceſſiſſet teſtatus, bona ſua
recuperaret, quia, quoad hæc, non videtur
mortuus, qui tàm citò renixit. *Gloſſa in l.*
Ex his, & gloſſa prima, ff. de leg. quę eſt in hoc
communiter approbata teſte Alex. *in l. Si*
Marito in principio n. 5. ff. ſoluto Matrimonio,
vide Clarum *§. Teſtamentum lib. 3. ſentent.*
q. 85. Molfeſ. *conſ. pr. n. 23. 24. tom. pr.* &
91 in donatione cauſa mortis, Donator plus
ſe, quàm Donatarium, vult habere, & ſem-
per ſubintelligitur conditio, ſi moriatur
cũ effectu, hoc eſt, ſi permaneat mortuus;
92 & idem eſſet, tàm ſi ab inteſtato deceſſiſ-
ſet, & eius facultates fuiſſent in poteſtate
Hæredum translatæ, quia in cauſa eſt co-
niunctio ad morientem, qui ſibi met ipſi
eſt omni alio coniunctior, quàm ſi per
93 eius mortem fuiſſent, defectu Hæredum,
in Fiſcum translatę, etenim ſi Fiſcus tene-
tur reſtituere eius Propinquo, multo ma-
gis tenebitur reſtituere ipſi reſurgenti; vi-
de pro prædictis Angelum *l. c.* Siluestrum
in Summa 5. Diuortium q. 2. n. 5. Corrad. *in*
reſp. Caſ. Conſc. part. 2. quæſt. 285. Paccinum
de off. & pot. cap. Prœl. 7. nu 4. Gonzal. *ad*
Reg. 8. Cancell. Gloſſa 15. de menſ. & Alternat.
n. 6. Nauarr. *lib. 4. conſil. titulo de Sponſ. conſ.*
3. n. 5. in primo edit. At quia de Coniuge
reſuſcitato ſermo habetur, occurrit du-
94 bitari, an, diſſoluto per mortem naturalem
Matrimonio, vt diximus, ſi poſtea Coniu-
ges iterum contrahere velint, neceſſaria
ſit Diſpenſatio, dum in primo Matrimo-
nio neceſſaria fuiſſet, vt quia fuiſſent Cõ-
ſan-

Digitized by Google

ſanguinei, vel Affines; et quidem videtur eſſe neceſſariam in hoc vltimo Matrimonio, quia, cum Conſanguinitas ſit vinculum naturale, tolli poteſt, vt diximus, vnde in primo Matrimonio non fuit ſublata Conſanguinitas, ſed tãtum ſublatum Impedimentum, quod obſtabat illi præciſo Matrimonio, quod iam fuit per mortem naturalem vnius Coniugis diſſolutum.

95 His tamen non obſtantibus, neceſſariam non eſſe Diſpenſationem, pro ſecundo Matrimonio, exiſtimo, quia Impedimenta omnia Matrimonij (ſeclusis his, quæ Iuræ naturæ dirimunt, ſuper quibus non cadit Diſpenſatio, vt diximus, & de eis non loquimur) ſunt Iure Eccleſiaſtico inducta; ſuper quo Papa diſpenſare poteſt, & cum ſemel Impedimentum, quod inter contrahere volentes aderat, fuerit iam, in primo Matrimonio, à Papa, per Diſpenſationem, prorſus ſublatum, nec ab eodem de nouo impoſitum ſit, certum eſt, non potuiſſe huiuſmodi Impedimentum reuiuiſcere, niſi ab ipſomet Legiſlatore de nouo fuiſſet impoſitum, & proinde, cum non fuerit de nouo impoſitum, vt ſuppo-
96 nimus, ceſſauit Impedimentum, nec vlla, pro ſecundo Matrimonio, opus erit Diſpenſatione, Sanchez *lib. 8. diſp. 32. num. 6.* Bonacc. *de Legib. Diſp. pr. quæſt. 2. puncto* 10. §. 2. *propoſ. 3. n. 6.* Dian. *part. 8. tract. 3. reſol. 69. circa finem*, & alij, quos propterea *lib. primo* citauimus.

97 Adhuc dubium eſt, an dictus Reſuſcitatus, de nouo, cũ dicta Coniuge Matrimonium contrahens; fiat Bigamus, itaut, hoc ſecundo Matrimonio ſoluto, non poſſit, abſq; Diſpenſatione, ad Ordines promoueri; et omiſſis diſputationibus, dicendum eſt, non impediri, quia diuiſio carnis in duas Vxores, & non in duo Coniugia, facit Bigamum, quamuis enim Reſuſcitatus cognouerit Vxorem, quæ duobus Coniugijs ſibi copulata fuit, non tamen duas Vxores cognouit, vt ex Gundiſal. de Villadyego *de Irreg. in cap. fin. ad finem, in Collect. ad Decretales Collect.* 138. *n.* 1. *propè finem.*

98 Tandem ſunt adnotanda, antequàm huic Capiti finem imponamus, Primum, quod, contracto rite, & validè Matrimonio, quãuis copula carnalis fuerit per vim, & metum, ab altero ex Coniugibus extorta, nihilominus Matrimonium verè conſummatum, & eius vinculum indiſſolubile erit, vt benè docet Auerſa *de Matrim. q. 2. ſect. 4. verſ. ex alia parte*, quia per hanc Copulam, Coniuges verè efficiuntur vna caro; & proinde cum Matrimonium fuerit ritè, & validè contractum, fit per hanc Copulam eius vinculum indiſſolubile: Secundum, quòd Matrimonium, quamuis ſolummodo ratum, ritè, & validè
99 contractum ſit non diſſoluitur per aliud Matrimonium poſtea cum alio contractum, & conſummatum, *cap. Licet 3. de Sponſa duorum, cap. Tuas dudum, quinto, eodem titulo, & cap. Si int. 31. de Sponſ.* Tolet. *Inſtruct. Sacerd. lib. 7. cap. 13. nu. 1.* Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. 2. n. 61.* quia
100 cum primum Matrimonium validũ fuerit, non potuit, niſi per Religionis ingreſſum, vel per Pontificis Diſpenſationem, annullari, vnde ſecũdùm Matrimoniũ eſt irritum, & nullum: An autẽ Matrimoniũ poſſit cõtrahi ad tempus, dicemus *Cap.* 14.

SVMMARIVM.

1 *Mors regulariter non præſumitur, ideoque probanda eſt,*

2 *Vnuſquiſque præſumitur viuere, vſque ad centum annos.*

3 *Sola abſentia morti æquiparatur.*

4 *Mortuus præſumitur ille, de quo, poſt diſceſſum, per 20. annos non fuit habita notitia.*

5 *Quod in Matrimonio non procedit, cũ debeat Mors primi Coniugis probari.*

6 *Mortis probatio qualis eſſe debeat, inter Doctores eſt diſſentio.*

7 *Ex Legibus ciuilibus, expectato Coniuge abſente per quadriennium, vel quinquennium, licebat alteri aliàs Nuptias inire.*

8 *Ex diſpoſitione verò Canonum, ob nullam Coniugis abſentiam, niſi aliter probata Morte alterius abſentis, licet ſuperſtiti nouas Nuptias contrahere.*

9 *Et quandiù non habetur moralis certitudo & tanta, quanta prudentis iudicio requiratur, ad credendam Mortem, abſtinendum eſt ab vlteriori Matrimonio.*

10 *Ad conſtituendam certam probationem Mortis, ad d. effectum, an Teſtis ſingularis de viſu ſufficiat, ſi ſit omni exceptione maior.*

11 *Alij negant, adeoùt velint requiri, vltra ipſum Teſtem, probationem publica fama, & aliorum indiciorum vrgentium.*

12 *Alij autem affirmãt, vt ſcilicet Teſtis ſingularis de viſu ſufficiat, quando Coniux obierit in loco adeò diſtanti, vt aliæ probationes nequeant haberi, & hoc caſu Iudicis arbitrio remitti, an Teſtis veriſimilia depoſuerit.*

13 *Alij verò abſolutè docent, totum remitti arbitrio*

Iudi-

Iudici, sum, ob diuerſitatem ſaſuum, nulla poſſit certa regula aſſignari.
14 *Exiſtimant alij, ſufficere probabilitatem moralem, quæ probabilis ſauſa, qualis ſit, arbitrio Viri prudentis relinquitur.*
15 *Sed non eſt vera eorum opinio, sum requiratur certitud o moralis d. Mortis, nes probabilitas ſufficiat, & quando dicatur moraliter conſtare. n. 16*
17 *Fama ſola probatur Mors Coniugis, ſi cum ea concurrant aliqua adminicula, veluti, ſi eſſet ſenex, æger, vel in acie fuerit, & perannum non redierit, & ſimilia, quæ latius referuntur, quod tamen prosedit ex doctrina Sanchez, quæ non multum places, vt n. 26.*
18 *Publica vox, & Fama, vt ex ſe probent Mortem Coniugis, requiruntur multæ qualitates.*
19 *Prima eſt, vt probetur ſaltem duobus Teſtibus.*
20 *Secunda, vt Teſtes ſint omni exceptione maiores, & deponant, ſe audiuiſſe à Perſonis fide dignis.*
21 *Tertia, vt ex sauſa rationabili ortum habuerit, & quæ dicantur cauſæ rationabiles.*
22 *Quarta, vt Teſtes deponant, ſe audiuiſſe publice à maiori parte Populi, nes ſufficere, ſi deponant, ſe publice, & à mille Perſonis, & vltra, audiuiſſe.*
23 *Quinta, vt Teſtes præcisè, & expreſſè deponant, à quibus Perſonis ipſa fama ortum habuerit, & à quibus præcisè audierint, sum debeant aliqui nominari, à quibus audiuerint, licet præmiſerint, à maiori parte Populi audiuiſſe.*
24 *Nominatio tamen Perſonarum, à quibus audierint, non eſt neceſſe, vt fiat in aliquibus caſibus, & quando.*
25 *Sexta sonditio eſt, vt Teſtes, de fama deponentes, aſſerant, credere rem ità ſe habere.*
27 *Fama, ad hoc, vt ſit ſufficienter probata, plura requiruntur, primo, quod ſit vniformis, inconcuſſa, creſcens, perpetua, &c.*
28 *Secundo, quod ex probabilibus cauſis originem traxerit, quæ inducant ad ſic credendum, aliàs dicitur vana vox Populi.*
29 *Tertio, requiritur, vt habuerit originem à Perſonis honeſtis, & fide dignis.*
30 *Quæ attendi debent, quo ad Perſonas, & dicta Teſtium remiſſiuè.*
31 *Fama ſola de Morte alterius Coniugis non eſt ſufficiens, vt aliud Matrimonium iniri poſſit, ſed requiritur ſaltem vnus Teſtis de viſu, cum alijs coniecturis, & præſumptionibus, & n. 33. 34.*
32 *Alij tenent, requiri duos Teſtes de viſu, & eſt opinio probabilior.*
35 *Parochus fidem de Morte alterius Coniugis debet remittere Ordinario, cognoſcendam, an ſit legalis, & fide digna.*
36 *Et aliter faciendo, peccat, & puniri debet.*
37 *Liber Parochi, in quo nomina Mortuorum deſcribi debent, probat mortem Coniugis.*
38 *Fides Parochi, extracta ex dicto Libro, recognita, & legalizata, habet fidem, ac publicum Inſtrumentum.*
39 *Et dicitur plenè probare.*
40 *Parocho eſt credendum in ijs, quæ ad eius officium pertinent.*
41 *Parochus eſt Iudex Animarum ei commiſſarum, & de ipſo Ius Canonicum plurimum confidit.*
42 *Parochus tantam habet in ſua Eccleſia poteſtatē, quantam Prælatus cum Capitulo, in Collegiata.*
43 *Et in ea, non ſolum dicitur Prælatus, ſed, tamquam in propria domo, dicitur Imperator, & Rex, & n. 44.*
45 *Parochus, in ſua Eccleſia, in Miſſis ſolemnibus, præcedit omnes.*
46 *Et gerit vices Apoſtolorum.*
47 *Liber Hoſpitalarij, in quo deſcripta ſunt nomina Defunctorum in Hoſpitali, plenam fidem Mortis facit.*
48 *Liber Societatis inſtitutæ pro ſepeliendis Mortuis, quo ad Mortuos plene probat.*
49 *Fides Officialis deputati ad adnotandos Mortuos, plenè probat, quo ad pertinentia ad eius officium.*
50 *Etiamſi d. Officialis ſit vnicus.*
51 *An Coniux, qui ſolus interfuit morti alterius Coniugis, poſſit, in Foro conſcientiæ, aliud Matrimonium inire, abſq; eo, quod aliunde probetur; alij tenent, quod ſic, ſecluſo ſcandalo.*
52 *Hæc tamen doctrina vix practicari poteſt in Foro Fori, quià Parochus non debet illi fidem adhibere, cum requirantur duo Teſtes.*
53 *Mulier non omninò certa de morte Viri, ſi bona fide alteri nubat, Matrimonium valet, vnde, in eo dubio, antequam de morte Viri conſtet, non eſt licentia concedenda.*

Qualis probatio Mortis Coniugis requiratur, vt poſsit Superſtes ad ſecunda Vota tranſire.

CAP. XI.

FREQVENTER accidit, vnum ex Coniugibus, in partibus valdè remotis, mori, vndè, ſi Superſtes velit nouum Matrimonium inire, dubitari contingit, an, & quando, illius mors fuerit ſufficienter probata; quamobrem operæ precium duxi, hanc materiam breuiter attingere, & qualis diligentia requiratur, & quæ cer-

certitudo mortis ſufficiat, ad hoc, vt Co-
niux ſuperſtes poſſit aliud Matrimonium
inire, in medium proferre.
1 Et primò, ſciendum eſt, mortem regula-
riter non præſumi, ideoq; probandam eſ-
ſe, Alex. *conſ. 23. in princ. lib. 4.* Maſcard.
de probat. concluſ. 1069. *n.* 1. Pariſ. *de Reſign.*
lib. 9. q. 24. n. 4. Ancharan. *conſ.* 401. Gra-
tian. *Diſcept. forenſ. cap. 904. nū. 35.* Boer.
2 *deciſ. 288. n. 2.* quia vnuſquiſq; præſumi-
tur viuere, vſq; ad centum annos *l. fin. C.*
de Sacroſ. Eccleſ. Fontanell. *de Pactis Nupt.*
Clauſul. 7. Gloſſ. 3. part. pr. nu. 34. Gratian.
cap. 562. n. 27. Creſcent. *deciſ. 2. alias 145.*
de exception. Rota penes Rubeum *deciſ.*
105. *n. 5. part. 6. recent.* Mantic. *de Coniect.*
lib. 11. titulo 4. n. 5. Tuſch. *concluſ. 143. nu.*
13. lit. M. Rot. coram Caualerio *deciſ. 344.*
3 *n. 1.* Et quamuis ſola abſentia æquipare-
tur Morti, Boerius *deciſ. 88. n. 2.* Leoncill.
de opibus Paupertatis part. 2. Priuileg. pr. n. 6.
imò, quamuis in alijs, mortuus præſumatur
4 ille, de quo, per viginti annos, poſt diſceſ-
ſum, non fuit habita notitia, vt benè Ro-
ta coram d. Caualerio *d. deciſ. 344. n. 3.* ni-
hilominus, quoad Matrimonium, prædi-
5 dicta locum non habent, cum, in dubio,
melior ſit conditio prioris Matrimonij
poſſidentis, & proinde, vt ſecundum Ma-
trimonium certò conſtet fuiſſe contractū,
& valuiſſe, non debet ſua poſſeſſione ſpo-
liari, niſi de prioris Coniugis morte con-
ſtet.
6 Qualis autem probatio hæc eſſe debeat,
diſſident Doctores, nec cōcordant Leges,
ac Canones; Lege *Vxores ff. de Diuortijs* per-
7 mittitur, alias Nuptias iniri, poſt expecta-
rum quinquennium; & *l. Vxor C. de Re-*
pud. permittitur, ad ſecundas Nuptias cō-
uolari, poſt expectatum quadriennium: Hę
tamen Leges per Canones ſubſequentes
correctæ fuerunt, quia *cap. in Præſentia de*
Sponſ. in fine, & Authent. C. de Repudijs ſanci-
8 tum fuit, ob nullam Coniugis abſentiam,
niſi alia mortis certitudo adſit, licere Su-
perſtiti ad aliud Conſortium conuola-
re; & prohibitum, ne ab Eccleſia permit-
tatur, illos de nouo contrahere, donec de
morte Coniugis certum nuncium rece-
perint, & *cap. Dominus 2. de ſecundis Nupt.*
expreſsè cauetur, vt nullus ad ſecundas
Nuptias migrare præſumat, donec con-
ſtet, Coniugem ab hac vita migraſſe; &
hæc doctrina eſt verior, & communior,
& magis in praxi recepta, vide Sanchez
lib. 2. Diſp. 46. n. 6. Bonaccin. *de Matrim.*
q. 3. puncto 10. n. 12. Pontium *de Matrim.*
lib. 7. cap. 53. n. 2. Layman. *Theol. mor. lib.*
5. tract. 10. part. 3. cap. 3. n. 1. Gutierr. *de*
Matrimonio cap. 51. n. 4. Boſſium *Mor. var.*
part. 2. titulo pr. §. 51. n. 1998. Menoch. *de*
Arbitr. lib. 2. caſu 420. à num. 16. quamdiu
9 enim non habetur moralis certitudo, &
tanta, quanta prudentis iudicio ſufficiat,
ad credendam Coniugis mortem, pericu-
lum eſt, ne ſecundum Matrimonium in-
ualidè contrahatur, & fornicariè con-
ſummetur; ergo, in re tàm graui, cautè pro-
cedendum, & tutior pars eſt eligenda, &
in dubio, interim ab alio Matrimonio ab-
ſtinendum.
Sed difficultas eſt, quando dici poſſit ad-
eſſe certum nuncium; in qua re aliqui pu-
10 tant, ſufficere ſingularem Teſtem de viſu,
ſi ſit omni exceptione maior, ita Hoſtieſ.
in Summa, titulo, de Sponſa duor. nu. 6. Alex.
d. cap. In præſentia n. 6. Alij è conuerſo lō-
gè probabilius negant, quia dictum vnius
dictum nullius, *l. Ius iurandum, verſ. Simi-*
li modo, C. de Teſtib. cap. Veniens 10. in fine
eodem titulo, Barboſ. *de Axiomat. Axiomate*
70. n. 1. Farinacc. *conſ. crim. 60. nu. 15. lib.*
pr. & ſi in Cauſis ciuilibus, dictum ſingu-
laris Teſtis eſt inſufficiēs ad probandum,
quanto magis inſufficiens erit in cauſa
Matrimonij, quæ eſt grauiſſimi momen-
ti? Vnde, cum dictis ipſius ſingularis Te-
ſtis, concurrere debere, vel famam publi-
cā, legitimè ortam, in loco, in quo ſequu-
ta ſit mors, vel alia vrgentia indicia, &
coniecturas, docet Bonaccin. *de Matrim. q.*
3. puncto 10. n. 16. & inclinat Sanch. *l. c.*
12 Alij admittunt, ſufficerere ſolum dictum
certi nuncij, & ſingularis Teſtis de viſu,
eo ſolo caſu, quo Coniux obierit in loco
ita diſtanti, vt facilè nequeant aliæ pro-
bationes haberi, & hoc etiam, conſidera-
ta qualitate Teſtis nunciantis, & an veriſi-
milia dicat, quod arbitrio Iudicis remit-
tunt Sanchez *lib. 2. d. Diſp. 46. n. 10.* Go-
meſ. Farinacc. Barboſ. Gutierr., & alij
apud dictum Boſſium *l. c. §. 51. n. 2001.* et
inclinat Caſtr. Palaus *tomo 5. diſp. 4. puncto*
13. nu. 7. quando maior probatio haberi
non poteſt.
Alij abſolutè docent, totum remitti arbi-
13 trio Iudicis, cum, ob diuerſorum caſuum
contingentiam, non poſſit aſſignari certa
regula, Sanchez *l. c. n. 7.* Bonaccin. *d. q. 3.*
puncto 10. n. 15, Auerſ. *de Matrim. quæſt. 14.*
ſect. 3. verſ. Tertiò vlterius, in fine.
14 Alij exiſtimant, ſufficere probabilitatem
moralem, ad credendum dictam mortem,
itaut probabilis cauſa ſubſit, ad illam ar-
bitrio

ſitrio prudentis Viri credendam, idque
colligunt *ex cap. Quoniam* 5. *Vt lite non*
conteſtata, vbi dicitur, quod tandiù alte-
ruter Coniugum expectetur, donec de
ipſius obitu veriſimiliter præſumatur; ſic
ſentiunt Doctores relati à Sanchez *lib.* 2.
diſp. 46. *n.* 5.

Quicquid tamen iſti dicant, certum eſt,
15 probabilem exiſtimationem mortis non
ſufficere, ſed omninò requiri moralem
certitudinem dictæ mortis, vt poſſit Co-
niux ſuperſtes aliud Matrimonium inite;
patet expreſsè *d. cap. In præſentia, & d. cap.*
Dominus, vbi expreſsè habetur; *Nullus ad*
ſecundas Nuptias migrare præſumat donec ei con-
ſtet, quod ex hac vita migrauerit Coniux eius;
16 illud autem hoc caſu dicitur conſtare,
quod moraliter cadit ſub certa notitia; &
quidē, in re tàm graui, vnde magna dam-
na imminent, & Animarum periculum
verſatur, non debet Vir prudens duci ſola
probabili exiſtimatione, nec poteſt licite
Iudex, nec debet, in caſu, quo ſola indicia,
& probabilis præſumptio adſint de mor-
te Coniugis, licentiam concedere ad ſe-
cundas Nuptias tranſeundi; & hanc eſſe
receptiſſimam, & communiſſimam Do-
ctorum ſentententiam, teſtantur Sanchez
d. diſp. 46. *nu.* 2. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10.
part. 3. *cap.* 3. *n.* 2. eamq; etiam docent ex-
preſsè idem Sanchez *nu.* 45. Bonacein. *d.*
q. 3. *puncto* 10. *n.* 12. Trullenck. *lib.* 7. *cap.*
9. *Dub.* 14. *n.* 9. *tomo* 3. Sotus 4. *Diſt.* 22. *q.*
vnica, Artic. 5.

Sanchez tamen *l. c. n.* 15. recenſet plures
Doctores, qui exiſtimant, ſolam famam
17 probare, ſi aliqua, ex infraſcriptis admini-
culis, concurrant; nempè, longitudo ab-
ſentiæ; vel, ſi mors ſequuta fuit in loco
valdè remoto, itaut, præter dictam publi-
cam diffamationem, aliæ probationes dif-
ficilè inueniri poſſint; vel, ſi cum dicta
fama concurrat, vt Vir eſſet valdè ſenex,
vel æger, vel fuit in Acie, & non redijt per
aliquantum tempus, vt per annum, vel
circiter, expectatus; vel Mulier accepit li-
teras eorum, cum quibus Vir militabat,
in quibus Coniugis mors affirmetur; vel,
ſi Vir captus fuit ab hoſtibus, & commu-
nis fama ſit de eius morte, & per longū
tempus nil in contrarium fuit auditum;
vel Literas à fide dignis accepit; quod
idem, poſt dictum Sanchez, confirmant
Layman. *l. c.* & Aucrſa *q.* 14. *ſect.* 3. *verſ.*
Tertiò vlterius, & faciunt dicta à Rota *inter*
impreſſas poſt pr. lib. conſil. Farinacij 38. *n.* 1.
18 Aduerte tamen, quod, vt publica vox, &
fama, de morte Coniugis, ex ſe probet,
ſubdunt Sanchez *l. c. n.* 16. & Boſſius *l. c.*
nu. 1003. requiri infraſcriptas qualitates;
19 quarum prima eſt, vt duplici ſaltem Te-
ſte fama probetur, quia, vt diximus, di-
ctum vnius, dictum nullius.
20 Secunda, vt Teſtes ſint omni exceptione
maiores, & deponant, ſe audiſſe à Perſonis
fide dignis; qui autem dicantur Teſtes
omni exceptione maiores, diximus *Cap.*
10. *n.* 55.
21 Tertia, vt concurrat cauſa rationabilis,
ex qua fama ipſa ſit orta, vt is, de cuius
morte agitur, Mare nauigabat, ſubortaq;
tempeſtate, & per loca veriſimilia quæſi-
tus, & congruo tempore expectatus, non
comparuit, nec Nauis, qua vehebatur; vel
ſi prælium aggreſſus eſt, nec poſtea, quam-
uis diligenter quæſitus, inuentus fuit; &
ob id debent Teſtes deponere de cauſis,
ob quas talis fama ortū habuerit, ad hoc,
vt prudens Iudex diſcernere poſſit, an pro-
babiles ſint, vel potius ſit vana vulgi vox,
quæ attendi non debet.
22 Quarta, vt Teſtes deponant, ſe publicè
audiuiſſe à maiori parte Populi, nec ſuffi-
cere, ſi deponant, ſe publicè, etiam à mille
Perſonis, & vltrà, audiuiſſe, debent namq;
deponere de maiori parte Populi, vt re-
quiritur in re grauiſſimi momenti, prout
eſt probatio mortis Coniugis, ad effectū,
de quo hic agitur.
23 Quinta, vt Teſtes præcise, & expreſsè de-
ponant, à quibus Perſonis ipſa fama ortū
habuerit, & à quibus præcisè ipſi audie-
rint; quia fama debet oriri à prouidis, &
honeſtis, & de quorum commodo non
agitur; & propterea Iudex ipſe debet ha-
bere talium Perſonarum notitiam, vt di-
gnoſcere poſſit, ac diſcernere, an ſint fide
dignę, cum in ipſius Iudicis, & non dicto-
rum Teſtium arbitrio, id relictum ſit; &
ſic nō probant famam Teſtes, aſſerentes,
ſe non recordari, à quibus dici audierint,
quamuis præmiſerint, ſe à maiori parte
Populi audiuiſſe, ſed debent aliquos ſi-
gillatim nominare, & deinde addere etiā
à maiori parte Populi audiuiſſe, quorum
24 præciſe non recordantur; limitat tamen
idem Doctor, vt neceſſe non ſit exprime-
re præciſas Perſonas, à quibus audierint,
in duobus caſibus; quando, ſcilicet, fama
ipſa, ex probabilibus coniecturis, confir-
maretur, quia tunc non eſt opus, vt à fide
dignis oriatur; vel, quando de ipſa fama
magnus Teſtium numerus, vt ſeptem, vel
decem, deponant, tunc enim concludit,

Digitized by Google

non deſiderari, quod exprimant Perſo-
nas, à quibus dici audierint.
25 Sexta, & vltima conditio eſt, vt Teſtes,
de fama deponentes, aſſerant, credere rem
ita ſe habere; hæc Sanchez *l. c.*
26 Hæc tamen doctrina nobis non ſatis
probatur, primò, quia fama publica vix
vnquàm benè probatur, vt benè animad-
uertit Farinacc. *de Indic. & Tortur. part.
pr. tomo* 2. *quæſt.* 47. *n.* 207. ad hoc enim,
vt ſit ſufficienter probata, plures conditio-
nes requiruntur; Primo requiritur, vt ſit
27 prorſus vniformis, inconcuſſa creſcens,
ſolida, conſtans, perpetua, non vaga, nec
vllum habens Contradictorem, itaut de
ea nulla ſit contradictio, Lotherius *de Re
Benef. lib.* 2. *q.* 43. *n.* 94. Ludouiſ. *deciſ.* 498.
n. 13. 14. Rota *deciſ.* 335. *n.* 5. *part. ſec. re-
cent.* Rota *inter impreſſas poſt 2. volum. conſi-
lior. Farinacij deciſ.* 264. *n.* 4. Secundo requi-
28 ritur, vt conſtet, quòd ex probabilibus
cauſis originem traxerit, quæ Populum
inducant ad ſic credendum, ac dicendū;
alias non eſſet fama, ſed vana vox Popu-
li, quæ non debet exaudiri, Sperell. *deciſ.*
173. *n.* 139. Lother. *de re Benef. lib.* 2. *quæſt.*
43. *n.* 94. Mantic. *deciſ.* 274. *n.* 9. Rota *in
nouiſſimis deciſ.* 201. *nu.* 46. coram Coccin.
Tertiò requiritur, vt habuerit originem à
29 Perſonis honeſtis, & fide dignis. Pariſ. *conſ.*
169. *à n.* 45. Sperell. *l. c. n.* 40. Quarto re-
quiritur, vt non ſit contrarijs allegationi-
bus debilitata, & conquaſſata. Rota *deciſ.*
167. *n.* 24. *part. pr. recent.* Tandem debent
30 attendi alia requiſita reſpicientia Perſonas,
& dicta Teſtium de Fama deponentium,
quæ pleniſſimè recenſentur à Farinac. *de
Indic. & Tortura quæſt.* 47. *à n.* 208.
Secundò, quia, dato etiam, quòd fama
31 probata fuiſſet, non tamen videtur ex ſe
ſufficiens, itaut poſſit aliud Matrimoniū
iniri, quia cum primum Matrimonium
fuerit validum, & de eo publicè con-
ſtet Eccleſiæ, non debet Superſtes, abſque
morali certitudine mortis prioris Coniu-
gis, ad alias Nuptias tranſire, cum in du-
bio, melior ſit conditio prioris Matrimo-
nij poſſidentis, & pro ipſius exiſtentia præ-
ſumi debeat; maximè, quia agitur de in-
tereſſe Animarum, & periculo irritatio-
nis Sacramentorum, & quod ſcandala ſe-
quantur, & innumera peccata commit-
tantur; vnde non crediderim, concedi de-
bere licentiam à Iudice nouum Matrimo-
nium contrahendi, niſi ſaltem adſit vnus
Teſtis, de viſu, fide dignus, coniuncti alijs
congeſtis coniecturis, & præſumptioni-
bus, ex quibus moralis certitudo dictæ
mortis inferatur; imò non deſunt Docto-
32 res, qui ſatis probabiliter doceant, requi-
ri, ad mortem Coniugis probandam, in
caſu, & ad effectum, de quo agimus, duos
Teſtes fide dignos de viſu; ita, inter alios,
Maſcard. *de probat. concluſ.* 1071. *n.* 2. Cor-
nelius *conſ.* 10. *n.* 6. *lib. pr.* Ventriglia *in
praxi Fori Eccleſ. annot.* 3. §. 3. *nu.* 49. vnde
33 in re tam graui non crederem à noſtra
ſententia recedendum, & quod non ſuffi-
ciat ſola fama, ſed requiri, vt cum ea co-
niunctæ ſint aliæ coniecturæ veriſimiles,
& præſumptiones, Gutierr. *practic. qq. lib.*
2. *quæſt.* 8. *n.* 5. & *n.* 6. Nauarr. *cap.* 22. *n.*
53. Alex. *conſ.* 180. *nu.* 6. *lib.* 2. *verſ. Licet;*
Rot. *deciſ.* 736. *n.* 4. *part.* 2. *recent.* Ludouiſ.
deciſ. 166. *n.* 7. 8. Rot. coram Caualer. *de-
ciſ.* 145. *n.* 1. Palaus *tomo* 5. *diſt.* 4. *punct.* 13.
n. 8. Bonacc. *de Matr. q.* 3. *puncto* 10. *n.* 13.
Trullenck. *d. dub.* 14. *nu.* 4. Tuſch. *concluſ.*
400. *nu.* 12. *lit. M.* ita etiam Layman. Bar-
boſ. Pont. Boer. Maſcard. & alij,
quos refert, & ſequitur idem Boſſ. *l. c.
n.* 1002. et in Curia Archiepiſcopali Nea-
politana, teſte Riccio, *in praxi Fori Eccleſ.
deciſ.* 265. *in fine*, reiectis alijs modis pro-
bandi mortem Coniugis, requiritur, vt di-
34 cta mors probetur, ſaltem per vnum Te-
ſtem de viſu, & alios duos, qui deponant
de publica voce, & fama, de luctu Mulie-
ris, & acclamatione de morte Viri, quod
idem approbat Pontius *de Matr. lib.* 7. *cap.*
53. *n.* 3.
Caueant igitur Parochi à Denunciatio-
nibus huiuſmodi Matrimoniorum, niſi
ſibi certò conſtet de morte priorum Co-
35 niugum, & aduertant, quòd ad ipſos non
ſpectat cognoſcere, an fides ſibi exhibitæ
de dicta morte ſint legales, & authenticæ,
ſed illas remittere debent ab Ordinario
cognoſcendas, vt docent Bonaccin. *d. pun-
cto* 10. *n.* 16. Trullenck. *d. dub.* 14. *n.* 10. &
36 nos diximus *lib. pr.* & aliter faciendo, vltra
quàm quòd peccatum incurrunt, debent
acriter puniri, ſicuti refert Genuenſ. *in
Praxi Curiæ Archiepiſc. Neapolitan. cap.* 20. *in
Addit. n.* 34. fuiſſe punitum à Sacra Con-
gregatione quendam Parochum Ciuita-
tis Alexandriæ, qui cuiuſdam Iuriſperiti,
& alterius, quos fide dignos putauit, te-
ſtimonio fretus, coniunxit quandam Mu-
lierem ſuæ Parochiæ, & paucos poſt men-
ſes, rediit primus Maritus; cùm his caſi-
bus bona fides non ſuffragetur, & proin-
de non excuſabuntur Parochi, quamuis,
teſtimonio duorum Teſtium id fecerint,
quia,

Digitized by Google

quia, vt diximus, huius negocij cognitio
non ſpectat ad ipſos, ſed ad Ordinarium,
qui maturè, & conſultè procedere debet,
& conſiderare Decretum, & Inſtructionē
Sacræ Congregationis ſuper Poligamia,
de quo diximus ſupra *cap.* 9 *n.* 18. & alia
ad quæ, pro prædictis, ex ſuo munere,
tenetur.
37 Pluribus etiā alijs modis probari poteſt
mors Coniugis, & primò, per Librum Pa-
rochi, in quo deſcribi ſolent nomina, &
cognomina Mortuorum ſuæ Parochiæ,
Rota *inter impreſſas poſt ſecundum volum. con-
ſil. Farinacij deciſ.* 292. *nu.* 2. Sanchez *lib.* 3.
diſp. 15. *num.* 22. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10.
part. 2. *cap.* 4. *n.*6. Reſponſa Marantæ *reſp.*
13. *n.* 23. *part.* 2. *& reſp.* 60. *nu.* 20. *part.* 4.
Ludouic. *deciſ.* 78. *n.* 2. Rota côram Mer-
lino *deciſ.* 692. *n.* 5. quicquid contradicat
Pontius *de Matr. lib.* 7. *cap.* 53. *n.* 3. idque
in Praxi vniuerſalis Eccleſię ſeruatur, prę-
ſertim ſi Fides facta à Parocho, fuerit ab
ipſo è dicto libro extracta, & in authenti-
cam, & legalem formam reducta, Rota
coram Buratt. *deciſ.* 135. *n.*2. Rota in Poſt-
hum. Farinac. *deciſ.* 724. *n.* 3. *&* 4. *part.pr.*
& deciſ. 638. *n.* 5. *part.* 2. Rota coram Du-
rano *part.* 2, *deciſ.* 263. *n.* 2. *& deciſ.* 377. *n.*
3. Rota *deciſ.* 226. *n.* 1. *part.* 2. *diuerſor.* Ro-
ta coram Pęnia *deciſ.* 517. *nu.* 7. Coccinus
deciſ. 428. *n.* 1. & latius *in Addit.* Lother.
de re Benef. lib. 3. *quaſt.* 10. *n.* 45. Fuſus *de
Viſitat. lib.* 2. *cap.* 3. *de Parochis nu.* 28. Me-
noch. *de Præſumpt.* 51. *n.* 54. *lib.*2. Mandoſ.
ad Reg. Canc. Reg. 18. *quaſt.* 10. *n.* 4. Talis
etenim Parochi fides, ſic extracta, reco-
38 gnita, & legalizata, non habet in Eccleſia
minorem vim, quàm habeat in foro fori
Inſtrumentum publici Notarij, & Can-
cellarij; Genuenſ: *in d. Praxi in Addit. ad*
39 *cap.* 20. *n.* 34. nec cenſetur huiuſmodi fi-
des tanquam dictum vnius ſingularis Te-
ſtis, ſed tanquàm plena, & publica fides,
& atteſtatio, vt benè Auerſa *de Matrim. q.*
14. *ſect.* 3. *verſ. Quinto Addit.* Parochus
enim eſt perſona publica, & Sacerdos, in
Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutus, Caro-
lus Maranta *reſp.* 22. *n.* 86. *part. pr.* & cum
ſit approbatus ab Ordinario ad curam
40 Animarum, credendum eſt ei, in his, quæ
ad eius officium ſpectant, Maſcard. *de Pro-
bat. concluſ.* 673. *n.* 18. *& n.* 20. Reſponſa
41 Marantæ *l. c.* cùm maximè Iudex ſit Ani-
marum, & de quo Ius Canonicum pluri-
mum confidit, Reſponſa Marant. *l.c. n.*39.
Sanchez *lib. pr. Diſp.* 7. *n.* 10. & in ſua Ec-
42 cleſia tantam habeat poteſtatem, quantam
habeat Prælatus cum Capitulo in Colle-
giata, Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 6. *n.*
43 101. & non ſolùm in ea dicitur Prælatus
cap. in Apibus 41. *cauſa* 7. *q. pr.* ſed ibi, tan-
44 quàm in propria domo, dicitur Impera-
tor, & Rex, Gonzalez *l.c. n.* 102. *& n.* 103.
Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 298. *n.* 89. & in
45 Miſſis ſolemnibus ibi decantandis præce-
dit omnes, idem Gonz. *l. c. à n.* 104. & ge-
46 rit vices Apoſtolorum, Gonz. *nu.* 108. &
Gratian. *ll. cc.*
Secundò probatur per Librum Hoſpi-
47 talarij, in quo deſcripta ſunt nomina eo-
rum, qui in Hoſpitali mortui ſunt, cui
plena fides eſt adhibenda, Seraphin. *deciſ.*
1456. *n.* 2. Farinacc. *part.* 2. *n.* 336. *ad finem*,
Barboſ. *de Off. & Poteſt. Parochi part. pr. cap.*
7. *n.* 14. Rot. *inter deciſ. impreſſas per Ludou-
uic. Cencium deciſ.* 89. *n.* 3. *poſt tractatum de
Cenſib.*
48 Tertiò probatur ex Libro Societatis, ſi
Societas habet pro Inſtituto, hoc officiū
generale, ſepeliendi Mortuos, Barboſa *l.c.
n.* 14. Valaſcus, & Eſcobar penes ipſum.
49 Quartò probatur per Librum Officialis,
ad quem tales Mortuos adnotare incum-
bit, cùm Officiali credatur in his, quæ ad
eius officium ſpectant, quia regulariter
probat Liber confectus ab eo, qui ad id,
ex officio, tenetur, vt benè docēt Lother.
de re Benef. lib. 2. *q.* 48. *n.* 49. Rot. *in Poſth.
Farinac. deciſ.* 687. *nu.* 4. *part. pr.* Rot. *inter
deciſ. Impreſſas per Ludouic. Cenc. poſt tractat.
de Cenſib. deciſ.* 189. *n.* 2. Rot. *inter Impreſſ.
poſt ſec. volum. Conſil. Farinac. deciſ.* 251. *n.*4.
50 quòd verùm eſt, quamuis dictus Officialis
vnicus ſit; Rot. *inter Impreſſ. poſt pr. volum.
Conſil. d. Farinac. deciſ.* 77. Leotard. *tract. de
Vſuris q.* 93. *n.* 26.
51 Cæterum non deſunt Doctores, qui affir-
ment, poſſe Coniugem in Foro conſcien-
tiæ, ſecluſo ſcandalo, nouum Matrimoniū
inire, ſi ipſe ſolus certo ſciret mortem al-
terius Coniugis, vt quia ipſe ſolus pręſens
fuiſſet dictæ morti; ita Gutierr. *de Matr.
cap.* 52. *n.* 2. Bonacc. *l. c. n.* 16. Trullenck.
52 *d. dub.* 14. *n.*10. hæc tamen doctrina, quo-
ad forum fori, vix practicari poterit, quia
nec Ordinarius, nec Parochus debent illi
credere, niſi aliter de morte Viri conſtet,
53 vt diximus: Valeret quidem Matrimoniū,
ſi Mulier, non omninò certa de morte Vi-
ri, alteri, bona fide, nuberet, ſi caſus dare-
tur, vt verè primus Vir mortuus eſſet; vn-
de in eo dubio, antequàm de vita primi
Viri conſtet, non eſſe ſecundos Coniuges
ſeparandos, colligitur, *ex cap. Dominus* 2. *de*

ſecundis Nuptijs, & docent Reginald. *lib.* 31. *cap.* 12. *n.* 72. Boſſius *Mor. var. part.* 2. *Titulo pr.* §. 51. *nu.* 1012. Couarruu. *tom. pr. part.* 2. *cap.* 7. §. 3. *n.* 4. quia ſi Vir primus verè mortuus eſſet, fieret iniuria huic ſecundo Matrimonio, quod validum, & certius eſt.

SVMMARIVM.

1 *Liber conſenſus ad Matrimonij validitatem de Iure naturæ requiritur, nec vlla poteſtas tàm Eccleſiaſtica, quàm ſæcularis poteſt cogere, abſq; eo, ad contrahendum, & n.* 5.

2 *Matrimonij eſſentia, non in carnali copula, ſed in mutuo conſenſu, conſiſtit.*

3 *Conſenſus dicitur Matrimonij radix.*

4 *Deus, quamuis ſit verus Dominus Corporum, tamen non poteſt ab eo fieri, vt Matrimonium, abſq; ipſorum Contrahentium conſenſu, valeat.*

6 *Imò non ſufficit d. conſenſus, ſed requiritur plena libertas, & ſecuritas.*

7 *Adeò vt Contrahentes, non ſolum ſine liberi à coactione, ſed etiam à coactionis timore.*

8 *Quod procedit, ſiuè per ſe ipſum, vel per Procuratorem, contrahatur.*

9 *Procurator ad contrahendū, licet verò conſenſu cōſtitutus ſit, tamen, ſi, antequàm Matrimonium contrahatur, Mandatum, per diſſenſum, fuerit reuocatum, etiam ſi Procuratori intimata non ſit reuocatio, nihilominus Matrimonium, per eum contractum, poſt reuocationem, erit nullum.*

10 *Nec valebit dictum Matrimonium, quamuis, poſt reuocatum Procuratorem, quis ratam habeat, quia nouus conſenſus requiritur.*

11 *Si conſtituens Procuratorem, fictè conſenſiſſet in Mandato ſed ante quam contractum fuiſſet Matrimonium, verè conſenſiſſet, Matrimonium valebit.*

12 *Conſtituens Procuratorem, ſi poſteà incidat in amentiam, & in ea perſeueret, & ea durante, Matrimonium contrahatur, nihilominus erit validum.*

13 *Matrimonium, vt per Procuratorem contractum validum ſit, requiritur, vt idem conſenſus, & eadem libertas fuerit tempore facti Mandati, & perſeueret donec Matrimonium rite contractū ſit.*

14 *Princeps abſolutus, licet poſſit aliquem compellere, vt certam Perſonam ducat, ſi expediat pro bono publico,*

15 *Tamen huiuſmodi Matrimonium, vt ſit validum, requiritur Coniugum conſenſus.*

16 *Pœnæ ſtipulatio, in caſu, quo Matrimonium non ſequatur, non valet.*

17 *Statutum, ſeu Lex prohibens Filijs, ne contrahant Matrimonium, abſq; Parentum conſenſu, non valet.*

18 *Diſpoſitio Teſtatoris, quod Filia non poſſit contrahere niſi cum conſenſu Tertij, non valet.*

19 *Mala, quæ ex coactis Nuptijs eueniunt, referūtur.*

20 *Super defectu conſenſus Pontifex non poteſt diſpēſare, cum in eo, Eccleſia, & Princeps non poſſint ſupplere. n.* 21.

22 *Matrimonium, metu, & abſq; libero conſenſu, contractum, quando irritum ſit, & nullum, remiſſiuè.*

23 *Conſenſus vtriuſq; Sponſi non requiritur, vt vno, & eodem tempore, ſequatur, ſed ſat eſt, vt interueniat diuerſo tempore, dummodo alterius Sponſi conſenſus duret.*

24 *Matrimonium, per Amentem contractum, eſt nullum, cum non poſſit conſentire.*

25 *Limita, ſi eſſet ſanus, & haberet lucida interualla tempore, quo vellet contrahere.*

26 *In dubio tamèn actus præſumitur factus ſana mente.*

27 *Non omnis metus irritat Matrimonium, ſed tantùm grauis, & cadens in conſtantem Virum, & metus leuis non habetur in conſideratione. n.* 28.

29 *Metus grauis, & cadens in conſtantem Virum quando dicatur, inter ſe DD. diſſident, nam alij exiſtimant, tunc dici, quando maius malum timetur.*

30 *Alij verò dici grauem affirmant, quando mors, aliudue graue malum, ſibi, Parentibus, Filijs, & ſimilibus timetur.*

31 *Carceratio diuturna, dicitur malum graue, inducens metum graue.*

32 *Pœna Carceris æquiparatur damnationi in Metallum.*

33 *Et de Iure Canonico imponitur, vbi de Iure Ciuili, mortis pœna irroganda venit.*

34 *Carceris pœna dicitur ſpecies ſeruitutis, mala māſio, & ſepultura viuorum.*

35 *Terror armorum dicitur cauſa metus grauis, quāuis illa portans eis non vtatur.*

36 *Metus Captiuitatis apud hoſtes pariter dicitur magnum malum.*

37 *Exilium diuturnum, & cum magno intermedio, dicitur grauis metus cauſa.*

38 *Similiter paſſio Stupri, tàm in Maſculo, quàm in Fœmina, metus grauis cauſa dicitur, cum Viris bonis iſte metus maior eſſe debeat, quàm mortis.*

39 *Honor, tanquam omnium bonorum maximum, omni commodo, & vtilitati, ac diuitijs eſt præferēdus.*

40 *Honoris, & vitæ cauſæ æquiparantur.*

41 *Imò honor eſt ipſa vita pretioſior.*

42 *Honor eſt augumentum Familiæ.*

43 *Vnde quis potius mori debet, quàm honoris detrimentum ſubire, & viuere ſine honore, eſt mori.*

44 *Amiſſio omnium facultatum, vel maioris, aut magnæ,*

Digitized by Google

gnæ, ſeu notabilis partis, eſt cauſa grauis metus.

45 *Metus amiſſionis facultatum, æquiparatur metui mortis.*

46 *Maior eſt pœna priuationis bonorum, quàm vitæ.*

46 *Et bona amittens, dicitur amittere Perſonam, & pro mortuo reputatur.*

49 *Amiſſio inſignis Dignitatis, aut Officij, non ſolùm adepti, ſed etiam de proximo adipiſcendi, dicitur magnum malum.*

49 *Amiſſio magni lucri æquiparatur pœnæ, & infert iniuſtum metum.*

50 *Metus mutilationis alicuius membri, aut alterius grauis cruciatus, dicitur grauis metus.*

51 *Metus iniuſtæ Excommunicationis dicitur graue malum, cum Excommunicatio ſit pœna grauiſſima, & afferat infamiam.*

52 *Excommunicatio dicitur omnium pœnarum Eccleſiaſticarum maxima.*

53 *Preces importunæ Principis, vel Parentum, addito metu reuerentiali, ſufficiunt ad inducendum metum cadentem in Virum conſtantem.*

54 *Intellige ſi iſti ſint ſoliti ſæuitiam exercere.*

55 *Nomine Parentum, hoc caſu, nõ ſolùm venit Pater, ſed Mater, Auus, & omnes, quibus reuerentia debetur, item Frater maior, reſpectu minoris, & Tutor, & Curator reſpectu minoris.*

56 *Blanditiæ, importunæq; Preces, cum metu indignationis Principis, vel Parentum, vel malæ tractationes diuturnæ, vim coactionis habent, & libertatem Matrimonij lædunt.*

57 *Infamiæ timor, dicitur metus cadens in conſtantem virum.*

58 *Prædicta tamen pro Foro externo, remittuntur arbitrio Iudicis, & pro Foro interno, Viri prudẽtis.*

59 *Metus eſt duplex, nempè, abſolutè, grauis, & reſpectiuè grauis.*

60 *Vnde cum metus, quamuis ex eadem cauſa procedens, poſſit in vna Perſona eſſe grauis, & in alia leuis, ideò conſideranda ſunt ætas, ſexus, & alia, quæ in vna Perſona poſſent eſſe grauia, in alia non, veluti infamia, in Perſona vili, aut nobili, & multa de materia referuntur.*

61 *Metus durare dicitur, donec eius cauſa adeſt, ideò ſi Maritus inferat metum, quandiù duret Matrimonium, dicitur metum adeſſe.*

62 *Nec vnquam dicitur metum eſſe purgatum, niſi illum patiens, fuerit poſitus in plena libertate.*

63 *Semel probato metu, omnes actus ſubſequentes ſunt meticuloſi, quamuis libertatem præferant.*

64 *Clericus, metu ordinatus, non illum purgat, nec validat Ordinem, quamuis, per plures annos, credens Ordinem validum, in illo ſe exercuerit, & proinde Vxorem ducere poterit.*

65 *Si quis Contractum per metum fecerit, licèt longo tempore exequatur, ſoluendo, non tamen dicitur metus purgatus, ſi ex alia cauſa ſoluiſſe, dici poterit.*

66 *Actus factus ex neceſſitate præſumitur, quando præceſſit iuſſio, vel coactio, quià ſufficit potentia nocendi.*

67 *Matrimonium metu contractum, vt ratificatum cenſeatur, neceſſe eſt, vt ratificans ſciat Matrimonium prius contractum fuiſſe nullum, aliàs ſi ex errore putabat prius Matrimonium validum, & ideo conſentires in copula, prius Matrimoniũ non ratificabitur.*

68 *Metus, quando durare dicatur, & quando purgatus cenſeatur, remiſſiuè.*

69 *Ad probandum, Matrimonium fuiſſe graui metu contractum, admittuntur Teſtes ſingulares, licet aliàs, pro diſſoluendo Matrimonio, probationes cõcludentiſſimæ requirantur.*

70 *Imò magis creditur duobus Teſtibus de metu, quàm mille, de libera voluntate depoaentibus.*

71 *Quià nunquam fauendum eſt Matrimonio graui metu contracto.*

72 *Non omnis metus, licet grauis, Matrimonium irritat, ſed ſolùm metus, qui, ad effectum iniuſtè Matrimonium extorquendi, incutitur, vnde, ſi ad aliũ effectum incutiatur, & non ad Matrimonium extorquendum, non vitiat.*

73 *Metus ad effectum Matrimonium extorquendi dupliciter incutitur, nempè iuſtè, & iniuſtè.*

74 *Iuſtè dicitur metum incuti, quando comminantur pœnæ à Lege inflictæ, niſi quis Matrimonium contrahat, & tunc non vitiatur, quamuis, ob metum pœnarum, in Matrimonium conſentiat, & n. 77.*

Nec cenſetur metum inferre, qui iuſtam pœnam Legis minatur ex delicto infligendam. n. 78.

75 *Iniuſtè dicitur, quando per vim abſolutam, auctoritate propria, comminando Mortẽ, aliudue graue, malum, Matrimonium extorquetur, & tunc vitiatur, ſi ex cauſa metus prædicti contrahatur, & num. 76.*

79 *Si Lex non imponeret pœnam corporis afflictiuam, ſed disponeret alternatiuè. v. gr. quod Stuprator teneatur, vel Stupratam ducere, vel dotare, tunc Matrimonium non valeret, ſi præcisè compelleretur ad Matrimonium contrahendum.*

80 *Stuprator, ſi videns Patrem, vel Conſanguineos Mulieris, in ſe venire, cum armis, ad vindictam offenſæ, non tamen ad Matrimonium extorquendum, & ipſe ſua ſponte, vt mortem, vel aliud malum graue euitet, offerat Matrimonium inire, valebit Matrimonium.*

81 *Matrimonium timore Inferni, Mortis, Naufragij, cum Concubina contractum, non dicitur inualidũ.*

82 *Nec vitiatur Matrimonium, ſi quis, poſt Sponſalia ritè contracta cum Fœmina, vel poſt Stuprum cũ ea commiſſum, ſub promiſſione futuri Matrimonij, abſq; iuſta cauſa, reſiliat, & ob id a Superiore compellatur adhibere conſenſum.*

83 *Et proinde Stuprator nullam patitur iniuriam, ſi*

cogi-

cogatur contrahere tùm Stuprata.

84 Matrimonium pariter non vitiatur, ſi quis offerat illud contrahere, vt euitet aliquod malum, quod ex alia cauſa patitur, vel Carcerationem, & pœnam mortis, ob quam effugiendum, promittat ducere Filiam Iudicis, & Iufirmus Filiã Medici, recuſantis aliter illum curare, quod procedit, & in Obſeſſo, ad effectum ſe ab obſidione liberandi.

85 Matrimonium graui metu contractum, eſt ità irritum, vt ex parte vtriuſq; Coniugis, in Foro conſcientiæ, nullam pariat obligationem, quamuis fuiſſet Iuramento firmatum.

86 Quia Iuramentum non ſupplet defectum liberi conſenſus.

87 Imò nec ab eo Iuramento requiritur relaxatio.

88 Si tamèn metum paſſus, poſtea, etiam tacitè, in huiuſmodi Matrimonio, ſeu in Copulam, maritali affectu habitam, conſentiat, antequam alter defectum norit, vel ſi de eo conſcius, in conſenſu nihilominus perſeuerauerit, Matrimoniũ validabitur, ſi huiuſmodi Impedimentum diſſenſus in occulto adhuc ſit, nec erit opus præſentia Parochi, & Teſtium.

89 Matrimonium, ex graui metu contractum, licet, ex defectu conſenſus, ſit ipſo Iure nullum, adeoùt Coniux, qui non conſenſit, non poſſit, nec petere, nec reddere debitum, abſque peccato.

90 Tamèn in Foro externo præſumitur ualidum, cum de conſenſu exterius præſtito Eccleſiæ conſtet, nec de diſſenſu, vti occulto, conſtare poſſit.

91 Et Eccleſia eos Coniuges, qui verè non conſenſerũt, coget inſimul manere, nec credet ſimplici aſſertioni Coniugis, conſenſiſſe.

92 Eccleſia non præſumit aliquem delinquere, niſi legitimè conſtet.

93 Voluntas talis eſſe præſumitur, qualem verba demonſtrant.

94 Matrimonium, vt ex defectu conſenſus ſit nullum, requiritur, quod Eccleſia declaret, per ſententiã, illud irritum.

95 Lite orta ſuper nullitate Matrimonij, ſi probationes offerantur incontinenti, hoc eſt, infra biduum, tunc reſtitutio Coniugum eſt facienda, quo ad habitationem; ſi Matrimonium iam conſummatum erit, & probationes non offerantur in continenti, tunc reſtitutio fiet etiam, quo ad thorum.

96 Si alter Coniux ſit certus de Impedimento dirimenti, non poteſt vlla ratione petere, nec reddere debitum, ac cohabitare, quamuis ab Eccleſia, pro Foro externo, excomunicaretur, vitaq; periculum grauiſſimum ſubiret.

97 Coniux non tenetur credere alteri aperienti, ſe non conſenſiſſe, niſi coniecturæ tales eſſent, vt credere conuinceretur, at ſi credat, nec ipſe poterit petere, nec reddere.

98 Coniecturæ huiuſmodi, quales ſint, remiſſiuè.

99 In dubio præſumendum eſt pro Matrimonio, quod conſenſus adfuerit.

100 Si quis fictè contrahet cum vna, coram Parocho, & Teſtibus, & non habita copula, deinde, ſeruatis Eccleſiæ ſolemnitatibus, cum altera verè cõtrahat, primum, licet, in Foro conſcientiæ, eſſet inualidũ, nihilominus, pro Foro externo, reputabitur validum, donec, cauſa cognita, declaretur nullum, pro Foro externo.

101 Incutiens metum, ad extorquendum Matrimonij libertatem, incurrit Excommunicationem, ex S. Concilio Tridentino, cuius diſpoſitio refertur.

De Impedimento Vis, & Metus, & an ſuper illo diſpenſari poſsit.

CAPIT. XII.

1 CERTVM eſt, & indubium id, quòd tradunt communiter Doctores, nempè, nulla humana Poteſtate, eccleſiaſtica, vel ſæculari, fieri poſſe, vt Matrimonium, abſq; libero Contrahentium conſenſu, validum ſit, cum is Iure naturæ ad ipſius Matrimonij validitatem requiratur, Gutierr. de Matr. cap. 46. nu. 3. Reginald. lib. 31. cap. 3. n. 1. Sanch. lib. 2. Diſp. 27. n. 2. Trullenck. oper. Mor. lib. 7. cap. 5. dub. pr. nu. 7. Filiucc. qq. mor. tomo pr. tract. 10. cap. 3. n. 69. Boſſ. de Matrim. contractu cap. 11. n. 2. Eſcob. Theol. mor. tract. 7. exam. 9. cart. 2. n. 78. Reſponſa Matant. reſp. 13. nu. 45. part. 2. Eſſentia namq; Matrimonij, non in carnali copula conſiſtit, ſed in ipſo
2 mutuo conſenſu, quo vterq; Coniugum in alterius corpus conſentiens, poteſtatem tradit; Rot. coram Canaler. deciſ. 166. n. 4. Rot. inter impreſſas poſt ſec. volum. conſiliorum Farinacij deciſ. 265. n. 3. & n. 5. Tuſch. concluſ. 116. n. 8. lit. M. Sanch. lib. 2. diſp. 25. n. 1. Bonacc. de Matr. q. 2. puncto pr. n. 10. Layman. Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. pr. n. 1. & 2. Cenc. de Cenſib. q. 5. n. 23. Hieronym. Palma conſ. 87. nu. 8. Cæuall. qq. Comm. contrà Comm. q. 825. nu. 14. Fontanell. de Pactis Nupt. clauſula 5. Gloſſa 8. part. 10. n. 35. tom. 2. cùm dictus conſen-
3 ſus ſit Matrimonij radix, l. Nuptias 31. de Reg. Iur. Lother. de re Benef. lib. 2. q. 48. n. 98. Soacius ſuper Inſtituta part. 2. tit. 10. de

Sponſ.

Sponſ. §. *Quid ſit Matrimonium num.* 10. Et
quamuis Deus ſit vetus Dominus ipſorū
4 corporum, tanquàm & ipſi Contrahentes,
imò ſupremus ſit, & independens, tamen
non poterit ab eo fieri, vt conſtet Matri-
monium, abſq; ipſorum Contrahentium
conſenſu; Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 26. *n.* 5. Trul-
lenck. *l. c.* Coninck. *de Sacram. diſp.* 24. *dub.*
5. *n.* 48. Reſponſa Marant. *Reſp.* 6. *n.* 82.
5 *part. pr.* cùm etenim Matrimonij eſſentia
ſit dictus conſenſus, vt diximus, ſicut Ho-
mo non poteſt eſſe ſine Anima rationali,
ſic Matrimonium non poteſt abſq; con-
ſenſu conſtare: Imò nec ſufficit dictus cō-
6 ſenſus, ſed requiritur plena libertas, ac
ſecuritas *cap. cum locum* 14. *de Sponſ. & Ma-
trimon.* Ludouiſ. *deciſ.* 326. *nu.* 31. Sperell.
deciſ. 5. *n.* 34. *& n.* 34. *& nu.* 46. Rota *inter
impreſſas poſt pr. lib. conſil. Farinacij deciſ.* 107.
n. 5. adeò vt non ſolùm liberi ſint contra-
7 hentes à coactione, verùm etiam à coa-
ctionis timore; Ludouiſ. *deciſ.* 374. *à n.* 18.
Sanch. *lib.* 4. *diſp. pr. n.* 18. Sperell. *d. deciſ.*
5. *n.* 34. *& deciſ.* 171. *n.* 42. Reſponſa Ma-
rant. *Reſp.* 6. *nu.* 37. *part. pr.* quod idem
8 ritè procedit, ſiuè per ſe ipſos, ſiuè per
Procuratorem, contrahant, quia, ſi cum
ficto conſenſu conſtituatur Procurator,
vel quatenus cum verò conſenſu conſti-
tutus ſit, tamen antequam Matrimonium
ritè contractum fuerit, Cōſtituens diſſen-
9 tiat, & Mandatum reuocet, quamuis etiā
ea reuocatio non fuerit Procuratori inti-
mata, Matrimonium poſtea contractum
nullum erit, Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 11. *num.* 6.
Tuſch. *concluſ.* 133. *nu.* 7. *lit. M.* Gutierr.
de Matr. cap. 43. *n.* 5. *&* 6. Rota *in poſthumis
Farinacij deciſ.* 203. *n.* 1. *part.* 2. Auſ. *de Ma-
trim. q.* 3. *ſect.* 5. & apertè conſtat *cap. fin.
de Procur. in* 6. & docent communiter Do-
10 ctores: Nec pariter valebit Matrimoniū,
quamuis, poſt reuocatum Procuratorem,
quis ratum habeat Matrimonium per
Procuratorem reuocatum contractum,
quia nouo conſenſu opus eſt; Tuſch.
concluſ. 15. *n.* 3. *lit. M.* At è contra, validū
11 eſſet Matrimonium, ſi ille, qui Procura-
torem conſtituit, fictè quidem conſenſiſ-
ſet in Mandato, ſed, antequàm contractū
fuiſſet Matrimonium, verè conſenſiſſet
Sanch. *lib.* 2. *d. diſp.* 11. *n.* 13. Boſſius *de Ma-
trimonij contractu cap.* 3. *n.* 272. quia tempo-
12 re Cōtractus, adeſt verus conſenſus, vnde,
quamuis, poſt Mandatum factum ad con-
trahendum, Principalis incideret in amē-
tiam, & in ea perſeueraret, ac dicta amen-
tia durante, celebraretur Matrimonium,
huiuſmodi Matrimonium eſſet validum,
quicquid contradicat Pontius *lib.* 2. *cap.*
15. *n.* 14. quia Mandatum nec tacitè, nec
expreſsè fuit reuocatum, & primus con-
ſenſus durauit, Sanch. *d. diſp.* 11. *n.* 1. Eſco-
bar *Theol. mor. tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 9. *verſ.
Mittit quis*; Bonacc. *de Matr. q.* 2. *punct.* 5. *n.*
13 13. ad hoc enim, vt Matrimonium, per
Procuratorem contractum, validum ſit,
requiritur, vt idem conſenſus, & eadem
libertas fuerit tempore facti Mandati, &
perſeueret etiam, donec Matrimonium
ritè contractum ſit; Sanchez *lib.* 4. *diſp.* 11.
n. 22. Layman. *lib.* 5, *tract.* 10 *part.* 2. *cap.*
5. *n.* 1. Meroll. *tom. pr. diſp. pr. cap.* 3, *n.* 264
Pontius *de Matr. lib.* 4. *cap.* 14. *n.* 16. Auerſ.
de Matr. q. 4. *ſect.* 2. *verſ. Demum.*
14 Et licet Princeps abſolutus poſſit aliquē
compellere, vt certam Perſonam ducat,
ſi huiuſmodi Matrimoniū pro bono pu-
blico valdè expediens ſit, Fragoſ. *Regim.
Chriſt. Reip. part. pr. lib.* 2. *diſp.* 4. § 2. *n.* 300.
Sanchez *n.* 3. & Filiucc. *ll. cc.* non tamen
15 validum erit Matrimonium, niſi Coniu-
gum conſenſus adfuerit, per ea, quæ ſupra
diximus; prout nec valebit ſtipulatio pœ-
16 næ, in caſu, quo Matrimonium non ſequa-
tur; Hoſtienſ. *in cap. Gemma de Sponſ.* Tuſch.
concluſ. 133. *n.* 1. *lit. M.* Imò, nec valebit
17 Lex, ſeù Statutum, prohibens Filijs con-
trahere Matrimonium, abſq; Parentum
conſenſu, Tuſch. *l. c. n.* 3. Imò nec vale-
bit diſpoſitio Teſtatoris, quod Filia non
18 poſſit Matrimonium contrahere, niſi cum
conſenſu tertiæ Perſonæ, Tuſch. *l. c. n.* 5.
& alij, quos propterea citauimus præſenti
Libro.
19 Et quidem, quę mala ex coactis Nuptijs
non ſequuntur? quæ delicta non perpe-
trantur? quæ ſcandala non oriuntur? hinc
perpetua inter Coniuges diſſidia, & liuo-
res; inter eorum Affines ſupercilia; hinc
Maritus, inſalutata Vxore, diſcedit; hinc
Adulteria, hinc ſæpè machinatio vitæ in
Coniuges: Non ergo mirum, ſi Matrimo-
nium, metu, & abſq; conſenſu, contractum,
non ſolùm ſit irritum Iure humano, ſed
etiam diuino, vt docent Sperell. *deciſ. Fori
Eccleſiaſtici part. pr. deciſ.* 6. *n.* 3. & alij Do-
ctores à nobis pręſēti libro citati; et pro-
20 inde, ſuper conſenſus defectu, non poſſe,
etiam per ipſum Pontificem, diſpenſari,
docent Auerſa *de Matrim. q.* 11. *ſect.* 4. *verſ.
Quantum ad primum*, Angelus *verbo Matri-
monium, Impedimento* 18. *nu.* 2. Filiucc. *tomo
pr. tract.* 10. *part. pr. cap.* 3. *nu.* 69. Sanchez
lib. 2. *diſp.* 26. *n.* 5. Tuſch. *concluſ.* 116. *n.* 4.
lit.

Digitized by Google

lit. M. Boſſ. *de Matrimonij contr. cap. 2. num.*
21 45. cum Eccleſia, & Princeps, non poſſint
in Matrimonio ſupplere conſenſum, ſicut
in alijs Contractibus ſuppleri poteſt; vide
Fragoſium *l. c.* Cum itaq; non poſſit ſuper
hoc diſſenſus Impedimento diſpenſari, nõ
eſt, quod fusè materiam pertractemus,
ſed ſolùm magis practicabilia adnotemus,
ex quibus, an, & quando, Matrimonium,
metu, & abſq; libero conſenſu, contractũ,
irritum, & nullum ſit, dignoſci poſſit: Si
22 quis autem totam materiam fusè, & doctè
pertractatam habere cupiat, videre poterit
penes Sanchez *toto lib.* 4. Ventrigl.
praxi Annotatione 4. in trib. Paragraphis, Sperell.
tota deciſ. 5. Barboſ. *in Votis Canonicis,*
Voto 16. lib. 2. vbi fuſiſſimè, & doctiſſimè,
vt ſolet, totã materiam optimè declarat.

Et vt aliqua veloci calamo percurramus,
in primis adnotandum eſt

23 Non requiri, de neceſſitate, vt conſenſus
vtriuſq; Sponſi vno, eodemq; tempore,
prçſtetur, ſed ſat erit, ſi diuerſo tempore
ſubſequatur, dummodò alterius Sponſi
conſenſus adhuc perſeueret, Nauarr. *in*
Summa cap. 22. n. 80. Sanchez *lib. 2. diſp. 32.*
n. 3. Coninck. *de Sacrament. diſp. 24. dub. 7.*
concluſ. pr. nu. 55. Filiucc. *d. cap. 3. num.* 83.
Trullenck. *lib. 7. cap. 5. dub. 2. n.* 4. Hieronym.
Palma *conſ. 87. n.6:* Dian. *part. 3. tract.*
4. reſol. 292.

24 Secundò adnotandum, non eſſe validum
Matrimonium ab Amente contractum,
quia, cum non ſit mentis compos, & rationis
capax, non eſt capax conſenſum
prçſtandi, *cap. Nec furioſus 26. cauſa 32. q.*
7. cap. Dilectus filius 24. de Sponſal. Sanchez
lib. pr. diſp. pr. n. 15. Franciſc. Leo *in Theſ.*
25 *Fori Eccleſ. part. 2. cap. 9. n.* 99. Si tamẽ haberet
lucida interualla, & eo tẽpore, quo
eſt ſanus mẽte, contraheret, valeret Matrimonium,
Leo *l. c. nu.* 100. Sanchez *lib. 2.*
diſp. 8. n. 16. Maſcard. *de probat, concluſ.* 875
n. 13, Balth. de Thomaſis *pr. Decade tract.*
pr. tit. 9. n. 113. Imò, in dubio, actus ſemper
26 præſumitur factus, & celebratus ſana mẽte,
*l. Si furioſum, §. Si verò, C. qui Teſtamentum
facere poſſunt.*

27 Tertiò adnotandum, non omnem metũ
irritare Matrimonium, ſed ad hoc, vt irritet,
debere eſſe grauem, & cadentem in
conſtantem Virum, hoc eſt diſcretum, &
prudentem, *cap. Veniens 15. Sponſ. & Matrim.*
quia Vir conſtans, & prudens, non
perperã, nec abſq; fundamento ſolido, ſed
28 iuſta, & probabili ratione, conterretur; &
proinde metus leuis non habetur in conſideratione,
*l. Nec timorem, ff. de eo, quod metus
cauſa; cap. Qui Dilectus de his quæ vi.*

29 Qualis autem dicatur metus grauis, &
cadens in conſtantem Virum, diſſidẽt Doctores;
nonnulli exiſtimant, tunc dici metũ
grauem, & cadentem in conſtantem
Virum, quando, ad maius malum vitandũ,
eligitur minus, Tolet. *in Summa lib. 7. cap.*
12. n. 2. Siluester *verbo Metus ferè in princip.*

30 Alij docent, illum metum dici ex ſe grauem,
& cadentem in conſtantem Virum,
quãdo timetur mors, aut aliud graue malũ,
vel ſibi, vel Filijs, ſeù Parentibus, Fratribus,
vel chariſſimis Amicis; patet *ex cap.*
*Cum dilectus 6. de his quæ vi &c. & d. lege Ne
timorem,* Sanch. *lib. 4. tota diſp.* 4. Ventrigl.
in Praxi Annot. 51. n. 18.

31 Regulariter autem infraſcripta dicuntur
grauia mala; & primò, Carceratio diuturna,
Gutier. *de Matr. cap. 77. nu.* 10. Carol.
de Graſs. *de effect. Cleric. effectu 7. n.* 17. Sanch.
diſp. 5. n. 9. Ventrigl. *l. c. n.* 23. cùm
æquiparetur damnationi in metallum,
Lother. *lib. 3. quæſt. 33. num.* 53. Pignatell.
Controu. forenſ. cap. 52. n. 10. 11. & 12.
33 & imponatur, de Iure canonico, vbi, de
Iure ciuili, mortis pœna venit irroganda,
Merlin. *l. c.* Donat. Anton. de Marinis *Reſol.*
quotid. lib. pr. cap. 5. n. 13. imò eſt quedã ſpe-
34 cies ſeruituris, mala manſio, & ſepultura
Viuorum, Lælius de Altograd. *conſ. 26. n.*
14. lib. 2. imo ipſi morti æquiparatur, Rubeus
in Annotat. ad deciſ. 617. n. 59. tomo. 3.
Barboſ. *in Votis Canonicis lib. 2. Voto 29. n.*
15. Creſcent. *deciſ. 9. n. 6. de Probationibus*
*ſecunda edit. l. Ego puto, & l. Iſti quidem, ff. de
eo, quod metus cauſa.*

35 Secundò, terror Armorum, Maſcardus
de Probat. concluſ. 1051. *n.* 49. Sanch. *d. diſp.*
5. n. 5. Gutierr. *de Matrim. d. cap. 77. nu.* 8.
quamuis illa portans eis non vtatur, Gabriel
tomo 2. commun. lib. 11. verbo Metus;
Sanch. *l. c. n.* 5. Ventriglia *d. §. 1. n.* 21.

Tertiò metus Captiuitatis apud Hoſtes,
36 quia eſt planè magnum malum, vt notoriè
conſtat, & affirmat Sanchez *l. c. nu.* 7.

37 Quintò, Exilium diuturnum, & cum
magno incommodo, Sanchez *l. c. nu.* 8.
Ventriglia *l. c. n.* 22.

38 Quintò, paſſio Stupri, tàm in Maſculo,
quàm in Fœmina; *Pater l. Iſti* 8. *ff. de eo,*
quod metus cauſa, vbi dicitur, cum Viris
bonis iſte metus maior eſſe debeat, quàm
mortis, & non ſolùm in Virgine, ſed etiã
in qualibet Muliere honeſta, cui ſanè moleſtiſſimum
eſſet talem vim pati, Sanch. *n.*
12. Ventriglia *n. 24. ll. cc.* Leoncill. *de Opi-*

bus

bus Paupertatis part.2. Priuil. 170. *n.*46. cùm
39 honor,tamquam omnium bonorum maximum, omni commodo, vtilitati, ac diuitijs quibuſcumq; ſit præferendus; idem
Rubeus *in Annot. ad deciſ.* 616. *n.* 141. *tomo*
3. Sperell. *deciſ.* 45. *n.* 19. Gratian. *diſcept.*
forenſ. cap. 111. *n.* 21. Rubeus *l. c. n.* 142. &
144. Caball. *tract. de omni genere Homicidij,*
40 *n.*93. & honoris, ac vitæ cauſæ æquiparentur, Barboſ. *de Axiomat. Axiomate* 111.
num. 3. Pignatell. *Contron. forenſ. cap.* 66.
41 *n.*21.22. *Centuria pr.* imò honor ipſe ſit vita pretioſior, Sperell. *l. c. n.* 20. Menoch.
42 *de Arbitr. caſu* 397. *n.*7. cùm ipſe honor ſit
augumentum Familiæ *l. pr. C. de his, qui eo:*
43 vnde potius debeat quis mori, quam Honoris detrimentum ſubire *d. l. Iſti quidem,*
& viuere ſine honore eſt mori, *l. Iſti quidem* 8. *ff. de eo, quod metus cauſa*; Io: Valerus
Diff. vtr. Fori, verbo Vita, & Honor n. 1.
44 Sextò amiſſio omnium facultatum, vel maioris partis, vel magnæ, & notabilis, Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 5. *n.* 21. & 22. Ventriglia *n.* 28. *ll. cc.* cum metus amiſſionis
45 facultatum æquiparetur metui mortis
Ror. *inter impreſſas poſt ſecund. volum. conſil.*
Crim. Farinacij deciſ, 242. Pariſ. *de Reſignat.*
lib. 13. *quæſt. pr. n.* 145. Barboſ. *in Votis Canonic. lib.* 2. *Voto.* 16. *n.* 36. & maior ſit pœ-
46 na priuationis bonorũ, quàm vitæ; Leoncill. *de opibus Paupertatis part.* 2. *priuileg.* 236.
n. 38. Barboſ. *in Votis Canonicis, d. Voto* 16.
n. 37. Ludouiſ. *deciſ.* 326. *à n.* 19. & bona
47 amittens, dicatur amittere Perſonam, &
pro mortuo reputetur, Gratian. *Diſcept.*
forenſ. cap. 423 *n.* 10. *tomo* 3.
48 Septimò, amiſſio inſignis Dignitatis, aut Officij, & hoc non ſolùm de his, quæ quis iam poſſidet, ſed etiam de his, de quibus proxima ſpes eſt, & Ius illa acquirendi; & quidem magnum malum eſſet iniuſtè impediri ab huiuſmodi inſigni acquiſitione; faciunt dicta à Sanchez *lib.* 4.
diſp. 5. *n.* 25.
Addit Rubeus *deciſ.* 493. *num.* 33. & 34.
49 amiſſionem magni lucri æquiparari pęnę, & inferre iuſtum metum, quod idem cõfirmat Sanch. *l. c. nu.* 26. & 27. ſi metum paſſus per iniuriam, hoc eſt, contrà iuſtitiam, arceatur à lucro.
Octauò, metus mutilationis alicuius
50 membri, aut alterius grauis cruciatus, vt expreſsè habetur *in cap. Cum Dilectus, De his, quæ vi &c. & d. l. Nec timorem, ff. Quòd metus cauſa*; Sanchez *l. c. n.* 4.
51 Nonò, metus iniuſtæ Excommunicationis, cum Excommunicatio ſit pœna grauiſſima, priuans Excommunicatum ab humano conſortio, vltra notam infamię, quam affert; Sanch. vbi ſupra *n.* 16. Pariſ.
de Reſignat. lib. 13. *q. pr. n.* 135. Ventrigl. *l.*
52 *c. n.* 26. Pelliccion. *qq. Ill. qq.* 37. *col. prim. pag. Mihi* 252. imò ſit omnium Eccleſiaſticarum pœnarum maxima, *cap. Corripiatur* 24. *q.* 3. Sanch. *lib.* 4. *d. diſp.* 5. *n.* 17. & alij, quos propterea *in lib. pr. cap.* 6. *citanimus.*
53 Decimò, Preces importunæ Principis, vel Parentum, addito metu reuerentiali, ſufficiunt ad incutiendum grauem metũ, & cadentem in conſtantem Virum; Layman. *d. cap.* 5. *n.* 3. Pont. *de Matr. lib.* 4. *cap.*
5. *n.* 17. Steph. à S. Greg. *de Vinculis Diuin. Pietat. l. c. n.* 5. Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 7. *nu.* 5.
54 Intellige, ſi iſti ſoliti ſint ſæuitiam exercere, Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 6. *nu.* 7. Et nomine
55 Parentum intelliguntur hoc caſu, non ſolũ Pater, ſed Mater, Auus, Patruus, aut alij ſimilimodo coniũcti, quibus naturaliter reuerentia debetur; item Frater maior, reſpectu minoris; item Tutor, & Curator, reſpectu illorum Filiorum, qui ſunt ſub tutela, & cura, vt benè animaduertunt Auerſa *l. c. ſect.* 5. *in princip.* Barboſ. *in Votis Canonicis lib.* 2. *Voto* 17. *nn.* 134. Ventriglia *l. c. n.* 31. nec deſunt, qui affirmẽt,
56 blanditias, & importunas Preces, addito metu grauis indignationis Principis, ſeù Parentum, vel male tractationis diuturnæ, habere vim coactionis, & ſufficere ad irritandum Matrimonium, quia hoc notabiliter minuit libertatem; vide Auerſ. *l. c. verſ. Dicendum tamen*; Laymanum *l. c.* Põtium *lib.* 4. *cap.* 5. *nn.* 17. & faciunt dicta per Barboſ. *in Votis Canonicis lib. primo, Voto pr. n.* 30.
57 Alij tandem addunt metum Infamiæ, tũ iuris, tùm facti, eſſe grauem, & cadere in conſtantem Virum, vide Sanchez *d. diſp.* 5.
n. 14. & *n.* 15.
58 Quicquid tamen dictum fuerit ſupra, tù dic probabilius, id totum remitti debere arbitrio Iudicis, pro Foro externo, & arbitrio Prudentis Viri, pro Foro interno, Sanchez *d. lib.* 4. *diſp.* 5. *n.* 1. quia verè nõ poteſt aſſignari certa regula pro omni-
59 bus; metus enim duplex eſt, nempè abſolutè grauis, & reſpectiue grauis, vt benè aduertunt Sanchez *lib.* 4. *diſp.* 3. *n.* 2. Filiucc. *d. tract.* 10. *part. pr. cap.* 4. *n.* 115. Stephan. à S. Greg. *lib.* 3. *cap.* 95. *n.* 16. Ventrigl. *l. c. n.* 14. vnde idem metus, quam-
60 uis ab eadem cauſa procedens, poterit, in vna Perſona eſſe grauis, & in alia, leuis, &

propterea conſideranda ſunt ætas, ſexus, naturalis, & ſingularis generoſitas, vel imbecillitas Perſonę, cui metus incutitur; nàm cruciatus corporis, qui ſuſtinetur ab vno, aliquando non ſuſtinetur ab alio; infamia, ſiuè contumelia, quæ non eſſet valdè grauis in Perſona plebeia, & infimæ conditionis, eadem eſſet intolerabilis à Perſona nobili, & illuſtri, & ſic iactura centum Scutorum, quæ parum grauaret Diuitem, eadem opprimeret, & perderet Pauperem; timor tandem futuri comminati mali, plus poteſt eſſe vrgens in vno, quàm in alio, & magis timeri à Fœmina, quàm à Viro, & plus à Sene imbecille, quàm à Iuuene forti; vnde, ſecundùm diuerſitatem Perſonarum, quæ incutiunt metum, ac earum quibus incutitur, diuerſimode iudicari debet, metus grauis, vel leuis; Ita Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 3. *num.* 2. Pariſ. *de Reſignat. Beneſ. lib.* 9. *quæſt.* 25. *num.* 38. Coninck. *de Sacram. diſp.* 28. *dub.* 2. *nu.* 29. *& n.* 30. Bonacc. *de Matrim. q.* 3. *puncto* 6. *n.* 6. *circa finem*, & faciunt dicta per Barboſ. *in Votis Canonicis lib. pr. Voto* 11. *n.* 24. Ventrigl. *l. c. nu.* 15. vide dictum Barboſ. *lib.* 2. *Voto* 16. vbi diffuſiſſimè, & doctiſſime agit de huiuſmodi metu, & an, & quando Matrimonium irritet.

61 Quarto adnotandum, durare cauſam metus, & timoris, quamdiù durat ſubiectio incutienti timorem; v. gr. ſi Maritus metum inferat, quamdiù durat Matrimonium; ſi Iudex, dùm durat officium; *Ita Gloſſ. cap. Perlatum primo, verbo, Poſtmodum, de his quæ vi &c.* Menoch. *de Præſumpt. lib.* 3. *Præſumpt.* 4. *nu.* 23. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 105. *n.* 36. Ventrigl. *in Praxi Annot.*
62 4. §. 2. *n.* 15. Pont. *lib.* 4. *cap.* 17. *n. n.* Rot. *inter impreſſas poſt ſec. volum. Conſil. Farinacij deciſ.* 263. *n.* 5. Tuſch. *concluſ.* 220. *n.* 1. *lit. M.* nec vnquam dicitur metum eſſe purgatum, niſi metum paſſus poſitus ſit in plena libertate, Seraphin. *deciſ.* 851. *nu.* 1. 5. 6. Ventrigl. *l. c. n.* 20. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 13. *q. pr. n.* 213. & ſemel probato metu,
63 omnes actus ſubſequentes ſunt meticuloſi, quamuis præſeferant libertatem, Seraphin. Maſcard. & Ventrigl. *ll. cc.* Ricc. *in collect. deciſ. part.* 4. *deciſ.* 878. Vide etiam Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 36. *n.* 2. *& in lib.* 4. *diſp.* 18. *n.* 7. Sperell. *deciſ.* 80. *n.* 8. & à ſimili,
64 Clericus, metu ordinatus, non purgat illum, nec validat Ordinem, quamuis, per plures annos, credens Ordinem validum, in illo ſe exercuiſſet, & proinde hic poſſet Matrimonium contrahere, iuxta doctrinā Gonzal. *Gloſſa* 31. *n.* 38. Nauarr. *lib.* 4. *Conſil. titulo, De his, quæ vi, & metu, &c. toto conſ.* 7. *in pr. edit.* ſi quis pariter fecit Contractū
65 per metum, licet longo tempore exequatur, ſoluendo, non tamen dicitur purgatus metus, ſi ex alia cauſa ſoluiſſe dici poſſit,
66 Tuſch. *concluſ.* 220. *n.* 17. *lit. M.* quia Actus factus ex voluntate, præſumitur factus ex neceſſitate, quando præceſſit iuſſio, vel coactio, quia ſufficit potentia nocendi, Anchar. *conſ.* 159. *n.* 4. 5. Tuſch. *l. c. nu.* 34. Ad hoc, vt Matrimonium, metu contractum, ratificatum cenſeatur, neceſſe
67 eſt, vt Ratificās ſciat, Matrimonium prius contractum fuiſſe nullum, aliàs ſi ex errore, quia putabat prius Matrimonium validum fuiſſe, cohabitaret, aut conſentiret in copulam, non ratificabitur prius Matrimonium, Gutierr. *de Matrim. cap.* 76. *à n.* 22. Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 36. *n.* 2. Leo *in Praxi Pœnit. part.* 2. *formula in prim. ex actu fornicario, de contracto, verſ. Hæc clauſula, pag. Mihi* 251. vnde iure Sacra Congregatio, ſub die 15. Septembris 1629. teſte Pirrho Corrad. *in Prax. Diſp. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 7. *nu.* 42. declarauit inualidum quoddam Matrimonium, contractum à Filia, propter metum Mortis, ſibi à Matre incuſſum, quamuis illa, poſt obitum Matris, per ſeptennium, cum Viro permanſiſſet, & Filios ſuſcepiſſet: Vide Tuſch. *concluſ.* 220. *n.* 9. *lit. M.*
68 vbi, an, & quando, metus durare cenſeatur, & quando præſumatur purgatus, fuſiſſimè diſcutit.

Cæterum, quicquid dictum fuerit *cap.* 11. *n.* 17. requiri, ad diſſoluendum Matrimo-
69 nium ritè contractum, probationes concludentiſſimas, & Teſtes omni exceptione maiores, nihilominus, quando agitur de diſſoluendo Matrimonio, graui metu contracto, probatur ex Teſtibus ſingularibus; Gutierr. *de Matrim. cap.* 44. *n.* 54. Ludouiſ. *deciſ.* 326. *n.* 47. *& deciſ.* 374. *nu.* 20.
70 imo magis creditur duobus Teſtibus, de metu deponentibus, quàm mille, de libera voluntate teſtificantibus; idem Ludo-
71 uiſ. *d. deciſ.* 326. *n.* 46. quia nunquam fauendum eſt Matrimonio, ſic graui metu contracto, Seraph. *deciſ.* 893. *n.* 32.

Nota quinto, non omnem metum, quamuis alias grauem, & cadentem in
72 conſtantem Virum, irritare Matrimoniū, ſed ſolùm irritare eum metum, qui ad effectum iniuſtè extorquendi Matrimoniū, incutitur, ſiuè is procedat ex cauſa naturali, ſiuè libera, Sanchez *lib.* 4. *diſp.* 12. *nu.* 3.

3. Coninck. *diſp.* 28. *dub. pr. concl.* 30. *n.* 9.
Laymanus *d. cap.* 5. *n.* 1. *verſ. Secundò dixi,*
Bonaccin. *d. puncto* 8. *propoſ.* 2. *in principio,*
Filiucc. *tomo pr. tractat.* 10. *part. pr. cap.* 4. *n.*
102. Auerſ. *de Matrim. q.* 4. *ſect.* 3. *in fine, &*
ſect. 4. *verſ. Alius deinde metus,* Steph. à S.
Greg. *d. q.* 95. *n.* 7. Ventrigl. *in d. Praxi an-*
not. 4. *§.* 2. *n.* 2. Sperell. *deciſ.* 6. *n.* 4. *& n.*
6. vnde, ſi ad alium effectum, quàm Ma-
trimonij extorquendi, incutiatur, non vi-
tiabit;

73 Nota tamen, metum, qui incutitur, ad
effectum Matrimonij extorquendi, dupli-
citer incuti, nempè, vel iuſtè, vel iniuſtè;
74 iuſtè dicitur incuti metum, quando com-
minantur pœnæ à Lege inflictæ, niſi quis
Matrimonium contrahat; et tunc non
vitiatur Matrimonium, quamuis, ob me-
tum dictarum pœnarum, per Legem infli-
ctarum, alius in Matrimonium cõſentiat;
Cõſtat *ex cap. Ex literis* 10. *de Sponſ. & Matr.*
l. ſi Mulier, ff. de eo, quòd metus cauſa, & do-
cent Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 8. *nu.* 9. Coninck.
diſp. 28. *dub. pr. n.* 14. Pontius *lib.* 4. *cap.*
19. *n.* 7. Layman. *l. c. n.* 2. Auerſa *q.* 4. *ſect.*
4. *verſ. Metus tandem;* at iniuſte dicitur
75 incuti, quando per vim abſolutam, au-
ctoritate propria comminando mortem,
vel aliud graue malum, Matrimonium
extorquetur, & tunc Matrimonium vi-
tiatur, ſi ex cauſa dicti iniuſti metus con-
trahatur; apertè conſtat *ex cap. Veniens* 15
76 *de Sponſ.* vbi Pater, eo, quia inuenit Iuue-
nem in lecto cum Filia, illum coegit Ma-
trimonium cum Filia contrahere; vnde
huiuſmodi Matrimonium, ſic per vim ab-
ſolutam, iniuſtè extortum, fuit declaratũ
77 nullum, & irritum; quòd ſi Pater eidem
Iuueni iuſtè comminatus fuiſſet, nempè,
quòd, niſi Filiam duceret, illum accuſare
volebat penes Iudicem, vndè pœnis à Le-
ge inflictis puniendus eſſet, & Iuuenis, ad
illud periculum euadendum, in Matrimo-
nium conſenſiſſet, valuiſſet Matrimoniũ,
Pontius *lib.* 4. *cap.* 19. *nu.* 10. Dian. *part.* 3.
tract. 4. *reſol.* 228. & alij communiter, quia
metus eſt eo caſu à Lege incuſſus, & pro-
inde, ſi Iudex iuridicè procedat, non dici-
tur inferre metum, *l. Continet* 3. *§. Sed vim,*
ff. de eo, quod metus cauſa, nec cenſetur
78 quis inferre metum, dùm iuſtum malum,
hoc eſt, accuſationem ad Iudicem, com-
minatur; quin imò potius videtur metum
iam ex delicto conceptum auferrè, dùm
immunitatem offert, ſi contrahat, vt benè
animaduertunt Sanchez *lib.* 4. *diſp.* 13. *n.*
3. Sperell, *deciſ.* 6. *n.* 13. ſi tamen Lex non
79 imponeret Stupratori pœnam corporis af-
flictiuam, ſed diſponeret alternatiuè, v.gr.
quòd Stuprator teneretur, vel Stupratam
ducere, vel dotare, tunc non valeret Ma-
trimonium, ſi precisè compelleretur ad
Matrimonium, cum poſſet per dotationẽ
ſupplere, Sanch. *l. c. nu.* 7. Sperell. *l. c. nu.*
13. Steph. à S. Gregor. *vniu. tract. de Vincu-*
lis Diuinæ Piet. cap. 95. *n.* 11.

80 Valeret quidem Matrimoñium, ſi Stu-
prator, videns Patrem, vel alios Conſan-
guineos Mulieris, in ſe venire, cum armis,
ad vindictam offenſæ, non tamen ad Ma-
trimonium extorquendum, & ipſemet, ſua
ſponte, vt mortem, vel aliud graue ma-
lum effugeret, Matrimonium offerret,
quia tunc metus ille, licet iniuſtè incuſſus,
non eſt per ſe, ac directe, cauſa extorquẽ-
di Matrimonij, ſed ſolũ per accidens, qua-
tenus ipſe Stuprator ſic eligit, vti reme-
dium ad ſe liberandum ab imminenti pe-
riculo, quod remedium. cum ſponte aſ-
ſumatur, non minuit libertatem, ſed pro-
uenit ex libertate, vt benè Bonacc. *d. pun-*
cto 8. *n.* 22. & Dian. *l. c.*

Nec pariter vitiabitur Matrimonium, ſi
81 quis, timore Inferni, mortis, naufragij, &
ſimilium, cum Concubina contrahat, San-
chez *lib.* 4. *diſp.* 12. *nu.* 4. Bonacc. *d. puncto*
8. *n.* 18. Auerſ. *d. quæſt.* 3. *ſect.* 4. *verſ. Si quis,*
Filiucc. *d. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 103.

82 Imò nec vitiabitur Matrimoniũ, ſi quis,
poſt Sponſalia ritè contracta cum Fœmi-
na, vel poſt Stuprum cũ ea commiſſum,
ſub promiſſione futuri Matrimonij, abſq;
iuſta cauſa reſiliat, & ob id à Superiore
compellatur adhibere conſenſum, quia
cũ eo caſu metus incutiatur de eo, quòd
iuſtè, & licitè fieri poteſt, quamuis etiam
fiat ad effectum eliciendi conſenſum ad
Matrimonium, non dicitur incuti iniuſtè,
nec ex hoc fine fit iniuſtum, ac illicitum;
quod alioquin iuſtum, & licitum eſt, ſed
remanet in eodem ſuo gradu, nec vitiat
Matrimonium, cum poſſit Superior eo ca-
ſu præcipere, vt fidem ſeruet, & Matri-
monium promiſſum contrahat, & Subdi-
tus obedire tenetur, alias poteſt iuſto me-
tu, & ſupplicij comminatione compelli,
& per talem compulſionem non irroga-
tur alteri iniuria, ſed eidem iniungitur,
vt id perficiat, ad quod diſpoſitione Le-
gis, & vigore ſuæ obligationis tenetur, &
ſi graue damnum patitur, ſibi imputet, cũ
ex ſua culpa, huiuſmodi metum concita-
uerit, ac pœnæ ſe ſubiecerit *Regula damn.*
87. *de reg. Iuris in* 6. Marant. *Reſponſ. vtri Iur.*

Reſp. 26. n. 13. part. 2. Lother. de re Benef.
lib. pr. q. 39. n. 119. Pirrh. Corrad. in Praxi
Diſpenſat. ad lib. 7. cap. 5. n. 48. & proinde
ſi Stuprator Matrimonium cõtrahere co-
83 gatur, nullam patitur iniuriam, vt conclu-
dunt Sanch. lib. 4. diſp. 13. nu. 7. Auerſ. de
Matr. q. 4. ſect. 4. prope finem, & ſect. 5. verſ.
Reſolutio tamen, Bonacc. d. propoſ. pr. nu. 13.
Leſſius de Iuſt. & Iure, lib. 2. cap. 10. dub.
3. n. 2. Sperell. deciſ. 6. n. 15.
84 Eadem ratione non viriabitur Matrimo-
nium, ſi Carceratus ob aliam cauſam,
quàm Matrimonij extorquendi, vt è Car-
ceribus liberetur, conſentiat ducere ali-
quam Fœminam; vel ſi condemnatus ad
Mortem, vel alia pœna plectendus, vt has
pœnas euitet, conſentiat ducere Filiam
Iudicis, vel Meretricem, ſeù aliam; vel ſi
Infirmus conſentiat ducere Filiam Medi-
ci, qui aliter illum curare non vult; vel ſi
Princeps obſeſſus, vt ab obſidione libere-
tur, ducere velit Filiam Obſidentis, ſi ea
obſeſſio ad alium finem facta ſit, quia, his
caſibus, metus nõ incutitur ad finem Ma-
trimonij extorquendi, ſed Matrimonium
quis eligit, vt pœnam, ſeù malum fugiat,
quod ſibi imminet; vide Sanch. lib. 4. diſp.
12. Filiucc. d. cap. 4. Bonacc. d. puncto 8.
Trullenck. tomo 3. lib. 7. cap. 7. dub. pr.
85 Porrò eſt ita irritum Matrimonium gra-
ui metu contractum, vt ex parte vtriuſq;
Coniugis, in Foro conſcientiæ, nullam
omninò pariat obligationem, quamuis
etiam fuiſſet Iuramẽto firmatum; colligi-
tur, ex cap. Significauit 2. de eo, qui duxit &c. &
docent Sanch. lib. 4. diſp. 15. nu. 1. & diſp.
20. n. 12. Coninck. diſp. 23. dub. 4. concluſ.
4. n. 44. Bonacc. de Matr. d. puncto 8; n. 26.
Filiucc. qq. mor. tomo pr. tract. 10. part. pr.
cap. 4. n. 120. Philipp. Paſch. de Viribus Pa-
tr. pot. part. 3. cap. 2. n. 2. Tuſch. concluſ. 132.
n. 20. lit. M. Auerſ. de Matr. q. 4. ſect. 6. verſ.
Sed certũ; teſtãs de cõmuni; ratio eſt, quia,
86 cum huiuſmodi Matrimonium ſit irritũ
ex defectu liberi conſenſus, Iuramentum
non ſupplet defectum conſenſus ſubſtan-
tialiter requiſiti; imò nec ab eo Iura-
87 mento requiri relaxationem, docet Gu-
tierrez de Matr. cap. 79. n. 8. & 9. & n. 48.
88 Si tamen metum paſſus, poſtea, etiam ta-
citè in huiuſmodi Matrimonium, ſeù in
copulam, maritali affectu habitam, conſẽ-
tiat; antequàm alter huiuſmodi defectum
norit, vel ſi de eo conſcius fuerit, nihilo-
minus in ſuo conſenſu perſeueret, Matri-
monium validabitur, ſi huiuſmodi Impe-
dimentum, & diſſenſus adhuc occultum
ſit, vnde non ſit opus noua pręſentia Pa-
rochi, & Teſtium cap. Ad id 21. de Sponſal.
& Matrim. & docent Nauarr. in Summa cap.
22. n. 80. Sanch. lib. 2. diſp. 32. nu. 9. & lib.
4. diſp. 15. n. 2. Coninck. diſp. 24. dub. 10.
n. 89. 90. Filiucc. d. tract. 10. cap. 4. n. 111.
Dian. part. 3. tract. 4. reſol. 292. Auerſ. de
Matr. d. q. 4. ſect. 6. verſ. Secundò, Ventrigl.
in Praxi annot. 4. §. 2. Hier. Palma conſ. 87.
n. 6. & alij quos propterea lib. pr. citauimus.
89 Aduertas tamen, quod, licet Matrimo-
nium, graui metu contractum, nullum ſit,
ex defectu conſenſus, adeò vt Coniux, qui
non conſenſit, non poſſit, abſq; peccato,
debitum exigere, nec reddere, cum Ma-
trimonium, eo caſu, ſit ipſo iure nullum,
vt docent Sanchez lib. 2. diſp. 39. n. 5. Trul-
lench. lib. 7. cap. 5. dub. 4. n. 23. Coninck.
diſp. 34. dub. 10. n. 96. Bonacc. de Matr. q.
4. punct. 4. n. 16. & 17. Dian. part. 4. tract.
4. reſol. 48. tamen in Foro externo, præſu-
90 mitur validum, cùm de conſenſu exterius
pręſtito Eccleſiæ conſtet, at de diſſenſu cõ-
ſtare non poteſt, cum occultum ſit; & non
eſſe, vel eſſe, & non apparere, paria ſint;
Viuius deciſ. 34. nu. 1. Farinac. conſ. Crim.
50. n. 47. Rot. coram Durano deciſ. 288. n.
2. Sanch. lib. pr. diſp. 63. n. 2. & n. 9. Rubeus
deciſ. 383. n. 9. tomo 2. et non entis, & non
apparentis idem ſit iudicium, Lother. de
re Benef. lib. 3. q. 13. n. 65. Barboſ. in votis
Canonicis voto 43. n. 20. lib. 2. Caputaquenſ.
deciſ. 135. n. 3. part. 3. Et proinde eos Co-
91 niuges, qui verè non conſenſerunt, Eccle-
ſia coget inſimul manere, nec credet
ſimplici aſſertioni, Coniugis dicentis, ſe
non conſenſiſſe in Matrimonium [aliàs
quilibet ſic dicere poſſet, vt Matrimoniũ
ſepararetur] cùm Eccleſia non iudicet de
occultis, cap. Sicut tuis, in fine, de Simonia, Tuſ-
ch. concluſ. 154. n. 4. lit. M. Mantic. de co-
niect. lib. pr. tit. pr. n. 13. Hieron. Palma
conſ. 87. n. 79. cum ſolus Deus iudicet de
occultis, cap. Erubeſcant, in fine, diſt. 32. Gloſſ.
pr. & cap. Si omnia, cauſa 6. q. pr. Et cum Ec-
92 cleſia non præſumat aliquem delinquere,
niſi legitimè conſtet, l. meritò, ff. pro ſocio,
Ricc. in praxi Fori Eccleſiaſt. reſol. 42. num. 1.
non præſumet, vt Coniux ore dixerit,
quod in corde non haberet, Sanchez lib. 3.
93 diſp. 15. n. 9. maximè cum voluntas talis
eſſe præſumatur, qualem verba demon-
ſtrant, Menoch. conſ. 19. n. 13. vol. pr. Lęl.
Altogradi conſ. 13. n. 18. lib. 2. Ricciullus
de Iure perſo. lib. 5. cap. 2. n. 4. & 5. Ludouiſ.
Poſt. reſol. 129. n. 4. Redenaſch. conſ. 19. n.
75. Farinac. conſ. crim. 30. nu. 40. lib. pr. &
pro-

94 proinde, ad hoc, vt pro Foro externo huiuſmodi Matrimonium nullum ſit, oportebit, vt, cauſa cognita, Eccleſia illud per ſententiam irritet, nullumq; declaret; & interim lite pendente ſuper validitate, ſeu
95 nullitate Matrimonij, ſi probationes afferantur in continenti, [hoc eſt infra triduum, vt explicat Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 50.] reſtitutio erit facienda, quoad cohabitationem tantùm; ſi verò non offerantur incontinenti, tunc docet idem Sanchez *l. c.* reſtitutionem faciendam eſſe, quoad habitationem, & thorum, ſi Matrimonium iam conſummatum ſit: Aduer-
96 tit tamen ſatis opportunè idem Sanchez *l. c.* quòd ſi Coniux ſit certus de Impedimento dirimenti, non poteſt, eo caſu, vlla ratione petere, nec reddere, ac cohabitare; quocirca dixerat *eodem lib. diſp.* 30. *n.* 8. *& n.* 11. non poſſe, quamuis ab Eccleſia, pro Foro externo, excomunicaretur, vitæq; periculum ſubiret, grauiſſimaq; ſcandala ſequerētur, quia certus eſt, Coniugē non eſſe ſuum, quod etenim mota fuerit lis, non auget, nec minuit Impedimentū, ad quod cognoſcendum, an verè ſubſit, necne, cenſendum eſt perinde, acſi lis non eſſet, vt bene idem Sanchez *d. diſp.* 41. *num.* 50.
97 Animaduertit etiam idem Sanchez *ead. diſp.* 41. *n.* 52. non teneri alterum Coniugem credere aſſerenti, ſe non conſenſiſſe, niſi coniecturæ tales eſſent, vt credere conuinceretur; at ſi crederet, nec ipſum poſſe petere, nec reddere.
98 Quæ autem, & quales eſſe debeant huiuſmodi coniecturæ vrgentes, cumulat Sanchez *lib.* 2. *diſp.* 45. et, in dubio, an adfue-
99 rit conſenſus, nec ne, iudicandum eſt pro Matrimonio, Reginald. *lib.* 31. *cap.* 7. *n.* 47. & nos alibi diximus, quia de conſenſu exterius certè conſtat, at Impedimentum, nempè defectus conſenſus, eſt in dubio.
100 Hinc infertur, quod ſi quis fictè contraheret cum vna, coram Parocho, & Teſtibus, & non habita copula, deinde, ſeruatis Eccleſiæ Solemnitatibus, verè contrahat cum alia eſſet quidem primum Matrimonium in Foro conſcientię inualidū, cum non reperiatur Textus ſtatuens, Matrimonium poſterius verùm, dirimi per prius fictum, nihilominus, pro Foro externo primum ab Eccleſia reputabitur validum, donec, cauſa cognita, nullum declaretur pro Foro externo; ratio eſt eadem, de qua ſupra.

Tandem ſciendum eſt, per Sacroſanctum Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *de reform. Matr. cap.* 9. infligi Excommunicationem contrà incutientes metum, ad libertatem Matrimonij extorquendam, & violandā; vt videre eſt, ex Decreto ipſius Concilij infraſcripti tenoris; *Ita plerumq; temporalium Doctorum, & Magiſtratuum mentis oculos terreni affectus, atq; cupiditates excæcant, vt Viros, ac Mulieres, ſub eorum Iuriſdictione degentes, maximè diuites, vel ſpem magnæ hæreditatis habentes, minis, & pœnis adigant, Matrimonium inuitos cum illis contrahere, quos ipſi Domini, vel Magiſtratus, illis præſcripſerint; quarè, cum maximè nefarium ſit Matrimonij libertatem violare, & ab eis iniuriam naſci, à quibus Iura expectantur; Præcipit Sancta Synodus omnibus cuiuſcumq; Gradus, Dignitatis, & Conditionis exiſtant, ſub Anathematis pœna, quàm ipſo facto incurrant, ne, quouis modo, directè, vel indirectè, Subditos ſuos, vel quoſcumq; alios, cogant, quominus liberè Matrimonia contrahant:* Hęc ſunt verba Concilij; & hæc breuiter attigiſſe ſufficiat; ſi quis totam materiam benè congeſtam habere velit, videat Doctores, quos propterea ſupra citauimus.

SVMMARIVM.

1 *Nemo poteſt erga incognitum dirigere affectum.*
2 *Vt Error, dirimat Matrimonium, ſupponi debet aliqua notitia Perſonæ, circa quam ſit error, ſiuè talis notitia inſurgat ex viſu, vel auditu, ve fama.*
3 *Error in hac materia quadrupliciter contingere poteſt, nempè circa Perſonam, qualitatem, fortunam, & conditionem, & quando id accidere dicatur.*
4 *Quilibet horum errorum, vel eſt antecedens Contractum, & cauſans illum, & vocari ſolet dolus, dans cauſam Contractui; vel eſt concomitans Contractum, & hic, quamuis non reddat actum inuoluntarium, vt primus, tamèn non eſt actus inducens ad volendum.*
5 *Error Perſonæ, ſiuè antecedat Contractum, ſiuè præcedat, irritat Matrimonium.*
6 *Et hoc procedit de Iure naturæ.*
7 *Quid eſt error circa ſubſtantiam, & tollit voluntarium conſenſum, & errans non conſentit.*
8 *Super huiuſmodi Impedimento Eccleſia non poteſt diſpenſare, nec ſtatuere, vt Matrimonium, cum errore Perſonæ contractum, ſit validum.*
9 *Quod procedit etiam inter Infideles.*
10 *Error qualitatis, & fortunæ non irritat Matrimonium, quamuis, ſine d. qualitate, Contractus non fieret, & de ratione.*

11 Niſi

11 *Niſi directè, & formalitèr intenderet qualitatem, materialitèr autem Perſonam, vel ſi qualitas, in in qua erratur, fuiſſet poſita in Cōtractu, per modum conditionis, vt ſi diceretur, contraho tecum, quatenus ſis nobilis, vel ſi Berta contrahere intendat determinatè cum Filio Principis, vel cum Primogenito.*

12 *Quod attinet ad Impedimētum erroris conditionis, præmittendū eſt, nomine Seruorum, hoc caſu intelligi, de illis tantùm, qui Mancipia appellantur, & poſſunt à Dominis vendi, & non de Adſcriptitijs, ſeù Originarijs, qui, quo ad Matrimonium contrahendum, ſunt verè Liberi, licet ad aliquas operas teneantur.*

13 *Error conditionis non dirimit Matrimonium de Iure Naturæ, ſed tantùm Iure Eccleſiaſtico.*

14 *Quia ſi ab altero Coniuge, cognita ſeruitute, illa remittatur, Matrimonium erit validum.*

15 *Error conditionis dirimit Matrimooium, quia Seruus non habet liberam poteſtatem ſui corporis, vt poſſit ſe obligare ad inuiduam vitæ conſuetudinem, cum alteri ſeruire teneatur.*

16 *Si quis, ex errore, duxit Seruā, credens liberam, ſed talem affectionem erga eam habuiſſet, vt, etiamſi ſciuiſſet eſſe Seruam, nihilominus duxiſſet, & in actu, dum contrahit, habebat actualem voluntatē ducendi, quamquam eſſet Serua, Matrimonium huiuſmodi valet, licet contrariam alij foueant opinionem, & n. 17. 18.*

19 *Liber Homo, ſeu Seruus, cogitans cōtrahere cū Serua, ſi poſtea reperiat eſſe liberā, valide cōtrahit.*

20 *Quià Matrimonium regulariter redditur nullum, quando errans ſit deterioris conditionis.*

21 *Ingenuus, & Liber, ſi ſciens conditionem ſeruilē alterius, cum quo contrahit, remittit illi conditionem, & Matrimonium valet.*

22 *Si, poſt cōtractū Matrimonium, Vir alteri ſe det in Seruum, non, ob id, Matrimoniū diſſoluitur, licet Vir mortaliter peccet.*

23 *Mulier, abſq; cōſenſu Viri, non poteſt ſe alteri vēdere in ſeruitutem.*

24 *Seruus contrahens cum Ancilla, quam liberam credebat, nihilominus Matrimonium tenet, quià ſunt ambo æqualis conditionis, & eſt communis opinio, n. 25.*

26 *Intellige, niſi Seruus nullo alio modo intenderet contrahere, niſi eſſet libera, quo caſu deficeret conſenſus.*

27 *Serui poſſunt inire Matrimonium, etiam neſciente, vel contradicente Domino, quia non debent ſpoliari facultate Iure Diuino, & Naturali competenti Hominibus, propagandi humanam speciē per Matrimonium.*

28 *Serua tradita à Domino, vel ipſo ſciente, nec contradicente, in Matrimoniū alicui, vti Libera, inſcio huiuſmodi ſeruitutis, ſtatim efficitur Libera, & Matrimonium valebit.*

29 *Imò Serua efficitur libera, ſi à Domino collocetur in Matrimonium, etiam cum ſciente ſeruitutem, ſi ei conficiat Inſtrumentum dotis.*

30 *Si Serua contraheret cum Libero, ſeruitutis ignaro, & poſtmodum, ipſo pariter inſcio, Fœmina donaretur libertate, nihilominus Matrimonium irritum eſt, quamuis etiam, poſt d. donationem, Vir ipſam maritali affectu cognouerit.*

31 *Quia quandiù Vir fuit inſcius nullitatis, cenſetur ſolum approbaſſe præcedens Matrimonium, quod validum putat, non ſi ſit nullum, niſi donec de nullitate fiat conſcius.*

32 *Nec valebit Matrimonium cū Seruo contractum, ſi poſt aliquod tempus à Domino liber factus fuiſſet, non etenim conditionem amittit ex quo, tranſacto tempore, redire debet in ſeruitutem.*

33 *Filij ad honores, & nobilitatem ſequuntur conditionem Patris.*

34 *Partus recipit eſſe à Patre, tamquam à cauſa efficiente.*

35 *Tamen, quo ad ſeruitutem, Filij ſequuntur conditionem Matris, cuiuſcumq; nobilitatis ſit Pater, adeòut, ſi Dominus habeat Filium ex propria Serua, adhuc Filius ſeruus erit.*

36 *Si verò Mater ſit Libera, & Filij erunt Liberi, cuiuſcumq; conditionis ſit Pater.*

37 *Et ad hoc, vt Filij dicantur liberi, ſufficit, quod Mater fuerit libera tempore conceptionis, natiuitatis, vel medio tempore.*

38 *Si Mater libera, dum grauida ſit, ſe vēdat, Filius, iam cōceptus tempore libertatis, erit liber, quià, cum Mater non habeat Filios in poteſtate, non poteſt eos vendere.*

39 *Et eadem regula eſt, ſiuè Filij ex legitimo Matrimonio, ſiuè ex damnato coitu, nati ſint.*

40 *Si verò Mater grauida, fieret ſerua, Iure belli, Filius remanet cum ea ſeruus, quamuis tempore conceptionis fuiſſet libera.*

41 *Si Mulier ſit ſerua duorum, vel plurium Dominorum, & ab aliquo manumittatur, & pretium non ſoluatur alteri Domino, qui non manumiſit, Proles ex dicta Ancilla nata, remanet ſerua, donec pretium pro parte, quam habet, non ſoluatur ei, ſi verò ante partum ſolutum ſit, Proles libera erit.*

42 *Tamen aduerte, quod, quicquid ſupra fuerit dictum, ſi in aliquibus locis adeſſet contraria conſuetudo, ea ibi ſeruanda eſſet.*

43 *Quia conſuetudo legitimè præſcripta poteſt contra Ius humanum præualere.*

An; & quando error Perſonæ, & Conditionis, dirimat Matrimonium, & an ſuper huiuſmodi Impedimentis diſpenſari poſsit.

CAP. XIII.

QVANDOQVIDEM nemo poteſt erga incogni-
1 tum dirigere affectum,
Reſponſa Marantæ *reſp.*
37. n. 53. part. 4. Sperell.
deciſ. 115. nu. 45. Boſſius
de Matrimonij contractu cap.
3. n. 258. Maſcard. *de pro-*
bat. concluſi 156. n. 24. ideò, vt error diri-
2 mat Matrimonium, ſupponi debet aliqua
notitia Perſonæ, circa quàm fit error, ſiuè
talis notitia inſurgat ex viſu, ſiuè ex audi-
tu, vel fama; ita Silueſt. *verbo, Matrimo-*
nium 8. q. prima, Dicto 2. Nauarr. *cap. 22. n.*
32. Stephanus à S. Greg. *Vniu. tractat. de*
Vineulis Diuin. Pietat. lib. 3. cap. 103. n. 11.
3 Quadrupliciter in hac materia poſſe cō-
tingere errorem, docet Magiſter Senten-
tiar. 4. *Diſt.* 130. *n.* 1. nempè, vel circa
Perſonam ipſam, vt dùm ſupponitur vna
pro alia; vel circa qualitatem, vt dum
quis putat contrahere cum nobili, virgi-
ne, ſana &c. & contrahit cum ignobili,
corrupta, vel infirma; vel circa fortunā,
vt ſi quis putaret cōtrahere cum diuite,
& contraheret cum paupere; vel circa cō-
ditionem, vt ſi quis putans contrahere
cum libera, contráheret cum ſerua: Qui-
4 libet horum errorum, vel eſt antecedens
Contractum, & cauſans illum [& hic à Iu-
ris Conſultis vocari ſolet dolus dans cau-
ſam Contractui] vel eſt concomitans Cō-
tractum, & hic, quamuis non reddat actū
inuoluntarium, vt primus, tamen non eſt
actus inducens ad volendum.
5 Quando error eſt circa Perſonam, ſiue
ſit antecedens, ſiuè concomitans Contra-
ctum, irritatur Matrimonium, quia ad
eius validitatem eſt omninò neceſſarius
conſenſus, verbis, ſeù ſignis expreſſus; *cap.*
Tua nos 26. de Spouſ. & docent Sanch. *lib.*
7. diſp. 18. n. 5. & 6. Bonacc. *de Matr. quæſt.*
3. puncto 2. propoſ. pr. n. 4. Filiucc. *qq. mor.*
tomo pr. tract. 10. part. 2. cap. 2. n. 31. & alij
6 communiter; Et cum error Perſonæ diri-
mat Matrimonium Iuræ Naturæ, Sanch.
l. c. n. 12. Viuald. *in Candelabro, vbi de Ma-*
trim. ad ſecundum Impedimentum n. 127. Bo-
nacc. *l. c. n. 2.* Laym. *Theol. mor. lib. 5 tract.*
10. part. 4. cap. 2. n. 1. Auerſ. *de Matrim. q.*
12. ſect. pr. verſ. Certum tamen; Filiucc. *l. c. n.*
32. Trullenck. *lib. 7. cap. 9. dub. 3. n. 3.* Pa-
laus *tomo 5. diſp. 4. puncto 4. nu. 1.* quia eſt
7 error circa ſubſtantiam, & tollit volunta-
rium, & conſenſum, cùm errans non cō-
ſentiat, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 440. nu.*
24. Reſponſa Marant. *Reſponſ. 58. nu. 44.*
part. 4. Cæuall. *qq. comm. contra comm. quæſt.*
1190. n. 2. Rota coram Duran. *deciſ. 50. n.*
8 *19.* proinde ſequitur, non poſſe Eccleſiam
ſuper huiuſmodi Impedimento diſpenſa-
re, nec ſtatuere, vt Matrimonium, cum
errore Perſonæ contractum, validum ſit,
Sanchez *l. c. nu. 15.* & concurrunt pleriq;
9 Doctores ſupra citati, qui etiam docent
vt, etiam inter Infideles, invalidum ſit Ma
trimonium, cum tali errore contractum.
10 Error qualitatis, & fortunæ, non irritat
Matrimonium, quamuis, ſine dicta qua-
litate, Contractus non fieret, quia, quoad
rei ſubſtantiam, eſt volitum, licet, quoad
accidentia extrinſeca, ſit inuolitum; vt ſi
quis abſolutè conſentiat accipere talem
Perſonam in Coniugem, quàm alias pu-
tabat eſſe bonam, honeſtam, virginem, ca-
ſtam, ſanam, pulchram, vel diuitem, &
hæc huiuſmodi qualitates non habeat;
valebit enim Matrimonium, ex quo ſub-
ſtantia huius Contractus conſiſtit in con-
ſenſu in Perſonam, & de reliquo qualita-
tes ſe habent accidentaliter; ergo iſte er-
ror, cum ſit ſolùm circa ea accidentia, &
non contrà ſubſtantiā, per ſe non dirimit
Contractum, Bonaccin. *l. c. n. 6.* Auerſ. *de*
Matr. quæſt. 12. ſect. pr. verſ. Communis tamē;
Filiucc. *l. c. n. 33.* Palaus *l. c. n. 3.* quia re-
gulariter intereſſe ſecundarium, & in
conſequentiam, non attenditur, Farinace
conſ. Crim. volum. 3. conſ. 207. n. 10. Can-
cer. *var. reſol. part. 2. cap. pr. n. 84.* niſi quis
11 directè, & formaliter intenderet quali-
tatem, materialiter autem Perſonam, vel
ſi qualitas, in qua erratur, fuiſſet poſita
in Contractu, per modum conditionis; vt
ſi quis diceret, contraho tecum, quatenus
nobilis ſis; vel ſi Berta contrahere intē-
deret determinatè cum Filio Principis,
vel cum Primogenito, & non cum alio,
aliás vllo modo non contractura; & pro-
pterea, cum eo casu apprehendat huiuſ-
modi qualitatem, tanquàm quid princi-
pale

pale, ſine quo nullo modo contrahere in-
tendit, ſi cum errore contraheret, Matri-
monium non teneret; quòd ſi Berta in-
tenderet contrahere cum Viro ſibi præ-
ſente, qui Filium Principis, vel Primoge-
nitum ſe fingit, eſſet error qualitatis, &
non Perſonæ, vnde, niſi aliud obſtaret, Ma-
trimonium teneret, quia apprehendit
directè, & formaliter Perſonam, materia-
liter autem qualitatem; Ita docent Na-
uarr. *in Summa cap.* 22. *nu.* 32. Auerſ. *l. c.*
Layman. *n.* 2. & Trullenck. *n.* 8. *&* 9. *ll. cc.*
12 Quòd attinet ad Impedimentum erroris
conditonis præmittendum eſt, ſub nomi-
ne Seruorum, hoc caſu, intelligi de illis ſo-
lis, qui Mancipia appellantur, & poſſunt
à Dominis vendi, & non de alijs adſcri-
ptitijs, ſeù originarijs, qui, quo ad Matri-
monium contrahendum, ſunt verè liberi,
licet ad aliquas operas teneantur, vt ani-
maduertunt Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 19. *n.* 1. Ste-
phan. à S. Greg. *l. c. n.* 7. Trullenck. *tomo*
3. *lib.* 7. *cap.* 9. *dub.* 4. *in principio.*

An autem huiuſmodi Impedimentum
dirimat Matrimonium Iuræ Naturæ, di-
13 co cum Sanchez *lib.* 7. *diſp.* 19. *n.* 16. Fi-
liucc. *d. cap.* 2. *nu.* 41. Viuald. *l. c. Impedi-
mento* 3. *n.* 127. Auerſ. *d. q.* 12. *ſect.* 2. *verſ.
Secundò ergo,* Trullenck. *l. c. n.* 2. Steph. à S.
Greg. *d. cap.* 103. *n.* 14. Palao *tomo* 5. *diſp.*
4. *puncto* 5. *n.* 3. Gutierr. *cap.* 90. *n.* 1. pro-
babilius eſſe, huiuſmodi Impedimentum
dirimere Matrimonium Iure Eccleſiaſti-
co, non autem Iure Naturæ; quod idem
colligitur, *cap. Propoſuit* 2. *de Coniug. ſeruòr.*
14 Ratio eſt, quia, cognita ſeruiture, ſi ab al-
tero Coniuge illa remittatur, Matrimo-
15 nium validabitur; & ideò dirimit Matri-
monium, quia conuenit, vt Contrahen-
tes æqualem poteſtatem corporum ſuorū
inter ſe conferant, ad generationis finem;
Seruus autem, ſeù Mancipium, plenam, &
liberam poteſtatem corporis ſui dare nō
poteſt, neq; ad indiuiduam vitæ ſocietatē
ſe obligare, cum etenim in poteſtate ſit
ſui Domini, ab eo vendi, & in remotiſſima
loca mitti, domeſticiſq; negocijs diù, no-
ctuq; occupari iure poſſit, non obſtante
Matrimonij vinculo *cap. pr. de Coniug. ſer-
uor.* propterea Matrimonium, cum huiuſ-
modi errore contractum, nullum, &
irritum eſſe patet expreſsè *cap. Propo-
ſuit* 2. *de Coniug. ſeruor. cap. Si quis in-
genuus* 4. *& cap. Si Fœmina,* 5. *cauſa* 29.
q. 2. & docent Siluester *verbo Matrimonium*
8. *q.* 2. *dicto* 2. Viuald. *l. c.* Layman. *d. cap.*
2. *nu.* 3. Auerſ. *d. ſect.* 2. *verſ. Secundò ergo;*
16 Si tamen Liber, qui ex errore duxit Seruā,
talem affectionem erga eam habuiſſet, vt
etiamſi ſciuiſſet eſſe Seruam, nihilominus
duxiſſet, & in actu præſenti, dum contra-
xit cum illa Matrimoniū, habebat actua-
lem voluntatem ducendi, quamuis Serua
eſſet, valere huiuſmodi Matrimonium, do-
cent Nauarr. *in Summa cap.* 22. *n.* 33. Auerſ.
d. q. 12. *ſect.* 2. *verſ. Sexto ſi quis ex errore,*
17 quamuis Trullenck. *d. dub.* 4. *n.* 4. & San-
ch. *lib.* 7. *diſp.* 19. *n.* 25. teneant, non vale-
re, quia defuit conſenſus poſitiuus, & di-
rectus; quicquid tamen iſti dicant, proba-
18 biliorem exiſtimo primam opinionem,
quia, ſi in actu contrahendi, intendit, &
conſentit abſolutè Fœminam illam duce-
re, quamuis ſerua ſit, non poteſt dici er-
ror conditionis, quia eſt perinde, ac ſi ve-
rè ſeruitutem ſciuiſſet.
19 Econtrà verò ſi liber Homo, ſeù Seruus,
cogitans contrahere cum ſerua, poſtea re-
periat eſſe liberam, validè contrahit, Vi-
uald. *l. c. n.* 120. Auerſ. *d. ſect.* 2. *verſ. Octa-
uò, Si quis ducat;* ratio eſt, quia Sacri Ca-
nones non reddunt ex hoc capite irritum
Matrimonium, niſi quando Perſona libe-
ra ducit ſeruam, putans eſſe liberam, at
non è conuerſo: & regulariter tunc Ma-
20 trimonium redditur nullum, quando er-
rans ſit deterioris conditionis, Siluester
verbo Matrimonium 8. *q.* 2. *Dicto* 2. Sanch.
lib. 7. *diſp.* 19. *n.* 23. Filiucc. *d. cap.* 2. 44.

Quamuis prædicta vera ſint, & ritè pro-
cedant, ſi tamen Homo ingenuus, & liber,
21 ſciens conditionem ſeruilem alterius, cum
quo contraxit, illam ſponte remittat, va-
lebit Matrimonium; *conſtat cap. Propoſuit*
2. *& cap. ad Noſtram* 4. *de Coniug. ſeruorum,*
& docent Leo *in Theſ. Fori Eccleſiæ part.* 2.
cap. 9. *n.* 59. Layman. & Steph. à S. Greg.
n. 11. Auerſ. *verſ. Decimò ſi poſtquam ll. cc.*
22 Imò ſi Liber, accepta Vxore, alteri ſe det
in ſeruum, non ob id ſoluetur Matrimo-
nium, quamuis mortali culpa reus ſit, Vi-
uald. *l. c. n.* 121. Steph. à S. Greg. *d. cap.*
103. *n.* 13. Sanch. *lib.* 7. *Diſp.* 23. *n.* 2. Steph.
à S. Greg. *d. cap.* 103. *n.* 20. Vxor autem,
23 cum ſubdatur Viro, tanquam ſuo capiti,
non poteſt, abſq; conſenſu Viri, ſe vende-
re in ſeruiturem; Sanch. *vbi ſupra n.* 9. Fi-
24 liucc. *d. cap.* 2. *n.* 56. At ſi ſeruus contra-
hat cum Ancilla, quàm credebat eſſe li-
beram, valide contrahet, quia ſunt in gra-
du æquali; Filiucc. *l. c. n.* 44. Silueſt. *verbo
Matrimon.* 8. *q.* 2. *dicto* 2. & hæc eſt commu-
nis

munis Theologorum, & Canoniſtarum
25 opinio, de quo teſtatur idem Silueſt. *loco
citato*, intellige, vt valider Matrimonium,
26 niſi Seruus nullo alio modo intenderet cõ-
trahere, niſi eſſet libera, quia tunc verè
deficeret conſenſus, per ea. quæ ſupra di-
cta ſunt; licet autem huiuſmodi Serui ſint
in poteſtate Domini, vt dictum fuit, nihi-
27 lominus potuerunt, Domino neſciente, &
etiam eo contradicente, Matrimonium
contrahere, quia Iure naturali, & diuino,
Homines ſinguli habent facultatem, & li-
bertatem iniendi Matrimonium, ad pro-
pagationem humanæ ſpeciei, & in reme-
dium propriæ concupiſcentię, qua facul-
tate nullo Iure humano ſpoliati poſſunt;
neq; poteſtas Domini in Seruum huic na-
turali facultati præualere poteſt, ſed ſolũ
ad exigenda debita obſequia poteſtas Do-
mini extẽditur ſuper Seruum, vt benè do-
cent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 21. *n.* 3. Trullenck.
d. cap. 9. *dub.* 5. *nu.* 3. Auerſ. *q.* 3. *ſect. verſ.
In hoc tamen*; et ita deciſum fuit, *cap. Dignũ
eſt, primo, de Coniug. Seruor.*
28 Cæterum ſi Serua à Domino ipſo, vel eo
ſciente, & non contradicente, tradatur in
Matrimonium, vti libera, alicui huiuſmo-
di ſeruitutis inſcio, eo ipſo efficietur libe-
ra, & valebit Matrimonium, conſtat *ex
Auth. Ad hæc, C. de latina libertate*, & docent
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 20. *n.* 1. Pont. *lib.* 7. *cap.*
44. *n.* 5. Auerſ. *l.c. verſ. Secundò ergo*; Steph.
à S. Greg. *d. cap.* 103. *n.* 17. Trullenck. *d.
cap.* 9. *dub.* 5. *nu.* 1. idq; conceditur fauore
29 Matrimonij; imò, & Serua efficeretur li-
bera, ſi Dominus illam collocaret in Ma-
trimonium cum aliquo, quamuis ſeruitu-
tem ſciente, ſi conficiat ei Inſtrumentum
dotis, *l. vnica, §. Sed & ſi quis homini, C. de
latina libertate*, Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 20. *num.* 9.
30 at ſi Serua contraheret cum libero ſerui-
tutis ignaro, & poſtmodum, ipſo pariter
inſcio. Dominus donaret eidem Fœminæ
libertatem, nihilominus huiuſmodi Ma-
trimonium eſſet nullum, quamuis etiam,
poſt dictam donationem, dictus Vir ipſam
maritali affectu cognouerit, Auerſ. *l.c verſ.
Nonò ſi quis*, & alij plures, quos refert, &
ſequitur Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 36. *d n* 2. quia
31 quamdiù Vir fuit inſcius nullitatis, cenſe-
tur ſolùm approbaſſe, & ratificaſſe præ-
cedens Matrimonium, quod validum pu-
tabat; dùm antẽ illud eſt re vera inuali-
dum, nondum illud reualidat, donec con-
ſcius nullitatis illud legitimè ratificet.
32 Nec pariter valebit Matrimonium cum
Seruo contractum, ſi per aliquod tempus
à Domino liber factus fuiſſet. non etenim
conditionem amittit, ex quo, tranſacto di-
cto tempore, redire debet in ſeruitutem,
cap. Noſtram 4. *de Coniug. ſeruorum*; Stephan.
à S. Greg. *l. c. n.* 8.
33 Cæterum, quamuis Filij, quoad hono-
res, & nobilitatem, ſequantur conditio-
nem Patris, *l. cum legitimè, ff. De ſtatu Homi-
34 num*, quia partus recipit eſſe à Patre, tam-
quàm à cauſa efficiente, & proinde ea, quę
pertinent ad eſſe, vt ſunt honores, dignita-
tes, ſequantur Patrem [licet verè nobilis
non ſit, niſi qui ex vtroq; Parente nobili
deſcendit, Sanch. *lib.* 7. *diſp* 24. *n.* 4. Filiucc.
d. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 2. *n.* 59 Bonaccin.
de Mat. q. 3. *punct.* 3. *n.* 10. Steph. à S. Greg.
l.c. n. 21.] nihilominus, quoad ſeruitutem,
35 Filij ſequuntur conditionem Matris, cu-
iuſcumq; nobilitatis ſit Pater; adeò vt, ſi
Dominus habeat Filium ex propria Serua,
ſeù Mancipia, adhuc dictus Filius ſeruus
eius erit, *l.* 2. *C. Si Mancipium ita fuerit
alienatum*, Sanch. *n.* 6. Filiucc. *nu.* 57. *ll.*
36 *cc.* E' contrà verò ſi Mater ſit libera, Filij
etiam liberi erunt, cuiuſcumq; conditio-
nis ſit Pater, *l. Partium C. de rei vindicatione,
cap. final. de Seruis non ordinan.* Sanch. *num.* 5.
& Filiucc. *ll. cc.* & ad hoc, vt Filij dicantur
liberi, ſufficit, quòd Mater libera fuerit,
37 vel tempore conceptionis, vel natiuita-
tis, vel medio tempore inter conceptionẽ
& partũ, vt habetur *Inſtit. de Ingenuis, §. Sed
& ſi quis*, Sanch. *l. c. n.* 14. Bonacc. *d. puncto* 3
n. 11. quòd ſi Mater libera, dùm grauida
38 ſit, ſe vendat, Filius. iam tempore vẽditio-
nis conceptus. remanet adhuc liber, quia
Mater, cum non habeat Filios in poteſta-
te, non poteſt illos vendere, Sanch. *lib.* 7.
diſp. 24. *n.* 6. Filiucc. *tom. pr. tract.* 10. *part.*
2. *cap.* 9. *n.* 9. & 10. Bonacc. *d. puncto* 3. *n.*
12. Trullenck. *d. cap.* 9. *dub.* 5. *n* 7. Et ea-
39 dem regula eſt, ſiuè Filij ex legitimo Ma-
trimonio, ſiuè ex damnato coitu, nati ſint,
quia æquè ſerui ſunt, *l. Et Seruorum* 5. *verſ.
Si ingenui, ff. de ſtatu Hominum*; At ſi Mater
40 grauida, ſerua fieret, iure Belli, Filius re-
manet cum ea ſeruus, quamuis tempore
conceptionis fuiſſet libera, Sanch. *d. n.* 14.
& Bonacc. *d. n.* 11.
41 Tandem eſt adnotandum, quod ſi quæ
Mulier ſit ſerua duorum, vel plurium
Dominorum, & manumittatur ab aliquo,
& pretium non ſoluatur alteri Domino,
qui nõ manumiſit, Proles ex dicta Ancil-
la nata remanet ſerua, donec pretium pro
parte, quàm habet. non ſoluatur ei; ſi ve-
rò, ante partum, ſolutum ſit, Proles libera

erit; cōſtat ex *l. 2. C. de communi ſeruo manumiſſo*, & docent Sanch. *d. diſp. 24. n. 17.* Filiucc. *n. 60. l. c.*

42 Quicquid tamen ſupra dictum fuerit, animaduertas, quòd ſi in aliquibus locis adeſſet contraria conſuetudo, ea ibi ſeruanda eſſet, vt benè Sanch. *lib. 7. diſp. 33. n. 9.* Filiucc. *n. 58.* Bonacc. *d. q. 3. punct. 3.*
43 *n. 12.* quia conſuetudo legitimè præſcripta poteſt contrà Ius humanum præualere, *cap. Cum tanto 11. de Conſuet.* Sperell. *deciſ. 37. n. 12.* Barboſ. *de off. & poteſt. Epiſc. alleg. 93. n. 30.* & hæc dicta ſufficiant, quia, vt diximus, ſuper huiuſmodi impedimēto non diſpenſatur.

S V M M A R I V M.

1 *Ordines Minores, nec impediunt, nec dirimunt Matrimonium.*

2 *Clericus ſolos Minores Ordines habens, non peccat Matrimonium contrahendo.*

3 *Filij tempore Clericatus habiti per ſubſequens Matrimonium legitimantur.*

4 *Ordo verò Sacer impedit, & dirimit Matrimonium poſtea contractum.*

5 *Vnde tam Latini, quàm Græci, qui aliquo Sacro Ordine inſigniti, Matrimonium, abſq; Diſpenſatione Apoſtolica, contraherent, nulliter, & irritè contraherent.*

6 *Et Apoſtatæ, Irregulares, Sacrilegi, eſſent, & Excommunicationem latæ ſententiæ incurrerent.*

7 *Et tanquā de Hæreſi vehementer ſuſpecti cenſerentur, ideoq; huiuſmodi caſus cognitio ad S. Officiū pertineret, & n. 8.*

9 *Fœmina contrahens ſcienter cum Sacris initiato, poſſet à Principe in ſeruitutem rapi.*

10 *Filij ex huiuſmodi Matrimonio concepti, vltra alia præiudicia, efficiuntur ſerui illius Eccleſiæ, cui Pater adſcriptus erat.*

11 *Intellige tamen, poſt ſententiam.*

12 *Parochus, & qui huiuſmodi Matrimonio aſſiſteret, eſſet ipſo Iure excommunicatus.*

13 *Diaconibus Græcis, licet nonnulli aſſerant olim licuiſſe inire Matrimonium, nihilominus probabilius videtur dicendum, illis tantum licuiſſe, ante ſuſceptionem Ordinis Sacri.*

14 *Licet aliqui exiſtiment, Ordinem Sacrum dirimere Matrimonium Iure diuino naturali, & proinde non poſſe ſuper huiuſmodi Impedimēto diſpenſari.*

15 *Votum ſolemne Caſtitatis eſt ſolo Iure Eccleſiaſtico Ordini Sacro annexum.*

16 *Pontifex, cum iuſta cauſa, diſpenſare poteſt ad Matrimonium ineundum, cum Equitibus Hieroſolymitanis, & alijs Religioſis; Monachis profeſſis, & exempla afferuntur, n. 17.*

18 *Papa ſolo verbo poteſt creare Sacerdotem.*

19 *Et è conuerſo de Monacho in non Monachum, ex iuſta cauſa.*

20 *In Sacris conſtitutus, vel in Religione Profeſſus, validè Matrimonium contrahet, ſi ad hoc ſit diſpenſatus, aliudq; Impedimentum non obſtet.*

21 *Diſpenſatus ad contrahendum, non tenetur amplius ad recitationem Horarum diuinarum, nec incedere in habitu clericali, nec gaudebit priuilegio clericali.*

22 *Secus autem eſſet, ſi ſic Diſpenſatus Habitum non mutaret ad vtendum Diſpenſatione, eo quod à ſtatu Sacerdotali non dum receſſiſſet, & ob id poſſet iterum celebrare, & Beneficium retinere, & priuilegijs frui.*

23 *Et donec Matrimonium non contrahat, quamuis habitum induat ſæcularem, non dicitur aſſumpſiſſe ſtatum incompatibilem cum Eccleſiaſtico.*

24 *Ordo Sacer differt à Profeſſione, quia ex Matrimonio rato poteſt quis, abſq; Diſpenſatione, ad Religionem tranſire, non tamen ad Ordinem Sacrum.*

25 *Differentiæ ratio eſt, quia per Profeſſionem dirimitur Matrimonium ratum, & proinde alter Coniux in ſæculo remanſus liber remanet ad iterum contrahendum; at per Ordinem Sacrum, cum non dirimatur Matrimonium ratum, & alter Coniux non poſſit aliud inire Matrimonium, poterit ſuum Coniugem poſtulare, ſi abſq; eius conſenſu Ordines ſuſceperit, & n. 26*

27 *Papa poteſt, abſolutè loquēdo, obligationē Cōtinētiæ annexam Ordini relaxare, & ſic Virum coniugatum, abſq; iniuria Matrimonij promouere.*

28 *Sacros Ordines ſuſcipiens, intentione ſe non obligandi, nec Votum Caſtitatis emittendi, licet aliqui putent, ipſum teneri huiuſmodi Voto*

29 *Ea ratione, quia, ex Statuto Eccleſiæ, Votum huiuſmodi eſt adeo vnitum cum Ordine, vt qui vult antecedens, neceſſario velit, & conſequens;*

30 *Tamèn probabilius eſt, eum, licet peccet mortaliter, non teneri, ratione Voti, immediatè, ad ſeruandam Caſtitatem, ſed tantùm mediatè, ex Lege Eccleſiæ.*

31 *Votum emittens, ſeù ſuſcipiens Ordines ob metum cadentem in conſtantem Virum, non recipit Caractherem, nec ad Votum tenetur, ratione defectus voluntatis.*

32 *Ordines Sacros ſuſcipiens antè Pubertatem, non tenebitur Voto quia non adfuit vſus rationis.*

33 *Votum ſolemne Religionis emiſſum antè Pubertatem, non obligat, niſi poſtea ratificetur.*

34 *Vnde qui ſic nulliter Ordines ſuſceperunt, & tempore habili non ratificauerunt poterunt, factà ab Eccleſia declaratione nullitatis, Matrimoniū, abſque Diſpenſatione, contrahere, niſi aliud Impedimentum obſtet.*

35 *Vir coniugatus, de Vxoris licentia, niſi aliud adſit Impedimentum, ad Sacros Ordines promoueri poteſt,*

36 *De Iure diuino ſtatus coniugalis non repugnat cum*

Or-

Ordine Sacro; imò Iure eccleſiaſtico permittitur, vt ſimul coniũgi poſſint, ſeruado tamen Caſtitatē.

31 *Si poſt ſuſceptos de licentia Ordines, Coniuges carnaliter commiſcerentur, committerent graue Sacrilegij peccatum, non tamen Fornicationis.*

38 *Proles tamen, quæ ex tali congreſſu perciperetur, eſſet legitima, ex opinione probabiliori.*

39 *Quamuis eſſet Irregularis, itaut ad Ordines, abſq; Diſpenſatione, promoueri non poſſet.*

40 *Aliter tamen dicendum eſſet ſi poſt Matrimonium ratum, Coniux fuiſſet Religionẽ ingreſſus, & poſt Profeſſionem commiſcerentur, quia tunc Matrimonium dicitur diſſolutum.*

41 *Filius natus, ante quã inter Parẽtes contraheretur Matrimonium ſi promoueretur ad aliquem Ordinem, & deinde Parentes ritè contraherent, Filius legitimatur, non tamen Ordinis ſuſceptio indebita conualidaretur, nec haberet Ordinis executionem, & ſi vellet ad vlteriores promoueri, neceſſaria eſſet Diſpenſatio.*

42 *Coniugi ſeni, quæ Votum Caſtitatis emiſit, non eſt prohibitum cohabitare cum Coniuge in Sacris conſtituto, ſi abſit periculum incontinentiæ, nam ſecus, ſi adeſſet periculum, n. 43.*

44 *Nec poteſt Vxor, quæ huiuſmodi Votum emiſiſſet, & cõſenſit, vt Ordines ſuſciperet, poſt mortẽ Coniugis, alteri nubere, abſq; Diſpenſatione, & n. 72. & ſine ea, eſſet irritũ iſtud Matrimoniũ, num. 73. 74.*

45 *Quod procedit etiam apud Græcos.*

45 *Vir non poteſt, abſq; licentia Vxoris, ne dum ad Sacros Ordines promoueri, verùm nec ad Minores, nec Clericali prima Tonſura inſigniri.*

47 *Vir, poſt Matrimonium ratum vel conſummatum, abſq; dicta licentia, ſuſcipiens Ordinem, poterit ab Vxore poſtulari, & ſi cum dolo fecerit, Irregularitatem incurrit, Ordiniſq; ſuſcepti exercitio caret, nec ad alios promoueri, nec Beneficium, aut Officium Eccleſiaſticum obtinere poterit.*

48 *Et quamuis conſenſus Mulieris ſubſequatur, ab Irregularitate erit liberatus, imò, mortua Vxore, adhuc perſiſtet, niſi abſoluatur.*

49 *Nec poterit, conſtãte Matrimonio, ad illam redire, niſi ab ea reuocetur.*

50 *Tũcq; tenebitur reddere, ſed petere non poterit.*

51 *Qui Ordines ſuſcipit, quamuis prima Tonſura initietur, tenetur emittere Votum Caſtitatis, & niſi habuerit animum ad Sacros Ordines aſcendendi, non poteſt promoueri.*

52 *Homo Latinæ Eccleſiæ, ſine licentia Vxoris, in ſæculo degentis, ſi ad Sacros Ordines promoueretur, mulctandus eſſet, tamquam Bigamus, quià eſſet ſuſpectus de Fide, vnde exquirenda erit ab eo intentio, qua ſe fecit promoueri.*

53 *Vir putans Vxorem mortuam, ſi ad Ordines promoueatur, etiamſi ſub d. bona fide electus fuiſſet ad Pontificatum, poterit Vxor, ſi viuat, quæ d. promotionem ignorauit, vel ſciens contradixit, Virũ reuocare, & poſtulatus tenebitur redire.*

54 *Et idem procedit, ſi Vxor, ob grauem metum, licentiam conceſſiſſet.*

55 *Vt Vir poſſit ordinari non ſufficit, vt Coniux licentiam dans emittat Votum ad tempus, v. gr. donec Coniux vixerit, ſed debet eſſe perpetuum huiuſmodi Votum.*

56 *Vnde, mortuo Viro, non poterit aliud Matrimonium inire, abſq; Diſpenſatione, ob reuerentiam Ordinis ſuſcepti à Viro*

57 *Coniugatus ne dum ſuſcipere poteſt Ordines, abſq; licentia, verùm nec habitum mutare, v. gr. ſuſcipiendo habitum Tertij Ordinis, vel Heremiticas veſtes, quià Coniugatos dedecent.*

58 *Facto iuſtè Diuortio inter Coniuges, Vir, abſq; eo quod alter det licentiam, & Votum Caſtitatis perpetuæ emittat, poterit ſuſcipere Ordines, & de ratione.*

59 *Quia ſicuti per Diuortiũ licet ingredi Religionem, ità datum erit ſuſcipere Ordines, & in hoc Religio, & Ordines æquiparantur.*

60 *Et eo caſu non erit neceſſe, quod Coniux relictus, voueat Continentiam, nec erit impeditus, poſt mortem Coniugis, alterum inire Matrimonium.*

61 *Diuortium non conceditur, ſi alter Coniux ipſe quoque Adulterium commiſerit.*

62 *Vt Vir poſſit Ordines ſuſcipere, non ſolùm requiritur ſpontaneus conſenſus, & licentia Coniugis, quæ debet eſſe expreſſa, nec ſufficit tacita, ſed requiritur de neceſſitate, vt, ſi ſit Iuuenis, vel de Incontinentia ſuſpecta, Religionem ingrediatur, ſi verò ſenex, nec ſuſpecta, poterit in ſæculo manere, emiſſo tamen perpetuo Voto Caſtitatis; quod procedit etiam, ſi de licentia alter ingrederetur Religionem. n. 100.*

63 *Si tamèn poſtea Continentiam, nec Votum ſeruaret, cogi deberet, vt Religionem ingrediatur.*

64 *At ſi Mulier, ob metum grauem, vel dolo, & fraude ſeducta, d. licentiam conceſſerit, poterit reclamare, & Virum reuocare, & Vir iiſdem pœnis erit obnoxius, ac ſi, abſq; licentia, Ordinem ſuſcepiſſet.*

65 *Si verò Vxor Virum non reuocauerit, non poterit ex ſe redire.*

66 *Secus ſi profeſſus fuiſſet, quià Profeſſio facta, abſq; licentia Coniugis, eſt nulla.*

67 *Ordinatus, de licentia Vxoris, ſi ad Epiſcopatum promoueretur, tunc Vxor deberet omninò Religionem ingredi, etiamſi ſenex eſſet, nec incontinentiæ periculum adeſſet, ob Epiſcopalis Dignitatis excellentiam.*

68 *Quod idem faciendum, ſi Vir fieret S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis.*

69 *Vt Coniux poſſit, etiam de licentia alterius, Ordines ſuſcipere, requiritur Epiſcopi licentia, non eſſentialiter, ſed de honeſtate.*

70 *At veriùs eſt requiri de neceſſitate, quia ad Epiſ-*

copulam ſpectat cognitio, an Vxor, extra periculum incontinentiæ, poſſit remanere in ſæculo.

71 *Et eſt mortale non habere Epiſcopi conſenſum. Quod non procedit, quando Mulier eſſet ſenex, & ſterilis, nec in ea poſſet cadere incontinentiæ ſuſpicio. n. 121.*

75 *Pontifex aliquando ſolet diſpenſare cum Clerico, vt ducat Vxorem, retinendo Penſionem, & quomodo id fieri accidat.*

76 *Votum Caſtitatis aliud eſt ſimplex, quod fit ad libitum cuiuſcumq; & hoc impedit, ſed non dirimit, Matrimonium.*

77 *Aliud eſt ſolemne, quod vel in Sacrorum Ordinum ſuſceptione, vel in Religionis ingreſſu, emittitur, & Matrimonium non ſolùm impedit, ſed ſi poſt emiſſum huiuſmodi Votum, contractum, ſit, illud dirimit.*

78 *In Religionem tunc aliquẽ dicitur fuiſſe ingreſſum, quando in ea legitimè Profeſſionem emiſit.*

79 *Votum ſolemne dirimit Matrimonium ſolo Iure eccleſiaſtico, quià Votum ſimplex non dirimit, ità nec ſolemne ex ſui natura, cum iſtud nihil habeat ſupra ſimplex.*

80 *Super Voto perpetuo ſimplici Caſtitatis, Papa ſolus, & non alius, auctoritate ordinaria, poteſt diſpenſare, cum ſit ex reſeruatis S. Sedi Apoſtolicæ.*

81 *Imo in facultate à Papa alicui, generaliter diſpenſandi ſuper Votis, conceſſa, numquam comprehenduntur Vota perpetua Caſtitatis, & Religionis, niſi de eis ſpecialis fiat mentio.*

82 *Tamen ex conſuetudine, ſi huiuſmodi Voto aſtrictus Matrimonium contrahat poſſet ab Epiſcopo diſpenſari, ad petendum debitum.*

83 *Amplia, vt Epiſcopus in huiuſmodi debiti petitione diſpenſare poſſit etiam ante Matrimonium conſummatum.*

84 *Epiſcopus, ſeclusa Põtificis reſeruatione, poſſet diſpenſare in omnibus Votis, in ſua Diœceſi, quia in ea eſt Ordinarius, & ea omnia circa Diſpenſationes poteſt, quæ poteſt Pontifex in toto Orbe.*

85 *Si vnus ex Coniugibus, poſt Matrimonium ratum, Religionem ingrediatur, alter Coniux in ſæculo manſus, expectare debet, donec alterius legitimè Profeſſio ſequatur, vnde ſi Puella v. gr. in 12. ſuæ ætatis anno, poſt Matrimonium ratum, ingreſſa fuerit Religionem, debet Vir expectare donec 16. annum expleuerit.*

86 *Secuta legitima Profeſſione, Matrimonium ratum erit diſſolutum, & manſus in ſæculo poterit, abſq; Diſpenſatione, alteri copulari.*

87 *Bimeſtre aſſignatum Coniugibus, ad deliberandum, an velint Religionem ingredi, poteſt huiuſmodi tempus per Iudicem, ex cauſa breuiari, ſeu prorogari, quæ tamen cauſa non debet eſſe leuis. n. 88*

89 *Si intra bimeſtre, Fœmina, à Coniuge, per vim, cognita fuerit nihilominus adhuc poſſet Religionem ingredi, & de ratione. n. 90.*

91 *Quod tamen non procedit, ſi ex tali copula Proles concepta fuiſſet, nec ſit alius, qui eam poſſet educare.*

92 *Et eo caſu, quamuis Coniux profiteretur, alter in ſæculo remanſus, qui Coniugem inuitam intra bimeſtre cognouit, viuente eo ſuo Coniuge profeſſo, non poterit aliud inire Matrimonium, quia copulã, vt ſupra, habitã, dicitur Matrimoniũ conſummatum, nec per Profeſſionem dirimitur.*

93 *Amplia, vt ne dum per ingreſſum intra bimeſtre, Matrimonium diſſoluatur, ſed etiam poſt ſi nondum fuerit conſummatum.*

94 *Poſt Matrimonium conſũmatum, nulla humana poteſtas diſpenſare poteſt, vt alter Coniux Religionem ingrediatur, abſq; licentia alterius, ſecluſo caſu Diuortij perpetui.*

95 *Quod adeo verùm eſt, vt, quamuis Coniux, poſt Matrimonij conſũmationem, relictus, poſt Profeſſionem alterius, conſenſum præſtet, vel per Adulterium iuſtam cauſam præbeat Diuortij, nihilominùs, niſi Profeſſio ratificetur, & ſeruentur conditiones requiſitæ, Profeſſio erit nulla, & Profeſſus Religionem deſerere poterit.*

96 *Et tenebitur ad Vxorem redire, eiq; reddere debitum, petere tamen, ex probabiliori opinione, non poterit, n. 97.*

98 *Quod Matrimonium ratum diſſoluatur per Profeſſionem, intelligi debet, de Religione vera, & approbata, quià per Vota Heremitarum, prout Equitum Militarum in Clauſura non degentiũ, vt ſunt Equites Calatraua, Alcantara, S. Iacobi, Monteſia, & ſimiles, qui non dicuntur verè Religioſi, Matrimonium antea contractum eſt compatibile cum eorum Votis; Equites tamen Hyeroſolimitani, excipiuntur, quia emittunt Votum Caſtitatis.*

99 *Dirimitur etiam Matrimonium ratum per Votum ſolemne Mantillatorum, ſeu Mantillatarum, nempe Virorum, & Fœminarum Tertij Ordinis S. Dominici, S. Franciſci, vel S. Auguſtini.*

102 *Quæ ætas requiratur, vt quis dicatur ſenex, & poſſit in ſæculo remanere, abſq; periculo incontinentiæ.*

103 *Si Coniux Religionem ingreſſus non profiteatur, & è Religione exeat, tenetur ad priorem Coniugem redire, & Votum factum ab eo, qui manſerat in ſæculo, non tenet, quià intelligitur factum ſub conditione, ſi alter Profeſſionem emiſerit.*

104 *At, ſi abſolutè vouiſſet Caſtitatem, teneretur reddere, ſed non poſſet petere.*

105 *Ingreſſus Religionem, ſi non profiteretur, ſed de vna ad aliam Religionem vagaretur, poſſet Iudex, dato termino peremptorio, illum compellere, vt expleto anno Probationis, maneat in Religione, vel ad Matrimonium redeat.*

106 *Maritus poſt Matrimonium ratum, ingrediens Religionem Ieſuitarum, poſt biennium Tirocinij, Matri-*

Digitized by Google

trimonium remanet diſſolutum.

107 *Si dubitatur, an Matrimonium fuerit conſummatum, & ambo Coniuges iurent, non conſūmaſſe, credi poteſt illis, ſi Spoſa, ex inſpectione Matronarū appareat Virgo. at ſi non erat Virgo, & ſic traducta, non creditur, in Matrimonij præiudicium, ſi verò non fuerit traducta, credi poteſt.*

108 *Profeſſio Coniugis, habentis ſpontaneam licentiā alterius, quamuis in ſæculo remanſus ſit, licet ſuſpectus de incontinentia Religionem non ingrediatur, vel Votum non emittat, & n. 110.*

109 *Intellige tamen, vt Profeſſio valida ſit, niſi talis licentia ante Profeſſionem ſit reuocata, quia, re adhuc integra, reuocari poteſt.*

111 *Si Coniux erat conſcius Iuris, ad quod ipſe tenebatur, nempè, ſciebat adeſſe diſpoſitionem de Voto emittendo, vel in Religionem ingrediendo, in ſuo caſu, non poterit alter Coniux reuocari, ſecus ſi fuiſſet talis Iuris inſcius.*

112 *Et eo caſu, quo Coniux profeſſus tenetur redire, ob non ſeruatas ſolemnitates, tenetur reddere, ſed non poteſt petere.*

113 *Et, mortuo Coniuge, tenetur ad Religionem redire Coniux profeſſus, in caſu, quo iuſtè reuocari poteſt: Epiſcopus compellere poteſt quoſcumq; Regulares exemptos ad ſic Profeſſum dimittendum, vel ad non impediendum ipſius egreſſum, & hoc non Cenſuris, ſed alijs pœnis, & medijs.*

114 *Si Coniux profeſſus non poſſit reuocari, cogendus eſt alter ad Religionem profitendum, ſi Votum emiſerit, at ſi Votum continentiæ non emiſerit, & erat ignarus Iuris, ad quod tenebatur, non eſt cogendus vouere, ſi tamen Votum emiſit, & eſt ſenex, nec ſuſpectus de incontinentia, poteſt in ſæculo manere.*

115 *Si verò Iuuenis, vel ſuſpectus eſſet, tunc, ſi ignarus erat Iuris requirentis Profeſſionem ipſius, non cogetur profiteri, ſed potius includi debet in Monaſterium, vt ceſſet periculum incontinentiæ.*

116 *Coniux bona fide credens alterum mortuum, ſi Religionem profiteatur, poterit ab alio reuocari, & tenebitur reddere, licet petere nequeat, abſq; Diſpenſatione.*

117 *Si Coniux in ſæculo manſus patiatur decennio alterum viuere in Religione, præſumitur conſenſiſſe.*

118 *Quia taciturnitas longi temporis inducit conſenſum.*

119 *Relictus in ſæculo, ſciens Profeſſionem Coniugis, ſed toto tempore vitæ ſuæ non reclamauit, cum poſſet; an eius morte, Profeſſio cenſeatur rata, vel requiratur noua ratificatio, cū cæteris requiſitis.*

118 *Si vterq; Coniux, non petita ab altero licentia, Religionem, cū mutua ſcientia, ingrediantur, Profeſſionem validè emiſerint, & neuter alterum poterit reuocare.*

119 *Sed ſi vnus poſt alium, abſq; licentia, vel ſi ambo, de alterius deliberatione ignari, profiteantur, Profeſſio erit inualida.*

120 *Coniux qui profeſſus fuit Religionem, abſq; licentia alterius, poterit ſinè Diſpenſatione, & propria auctoritate Religionem deſerere, quia cum eius Profeſſio ſit irrita, & inualida, eum non ligat. n. 12 .*

122 *Quod idem procedit, etiamſi Coniux poſtea conſentiret.*

123 *Si Coniux remanſus in ſæculo Adulterium commiſerit, quod alteri nulliter profeſſo notum ſit, non poterit is ab Adultero reuocari, quamuis nulliter profeſſus fuerit, quia per Adulterium amiſit Ius, quod in Coniugem habebat.*

124 *Prout nec repetere poſſe, qui interim factus eſſet Infidelis.*

125 *Poſſet tamen nulliter Profeſſus iniuriā Adulterij remittere, & Religionem relinquere.*

126 *Si ambo Coniuges communi conſenſu Votum Caſtitatis emittant, & poſtea eos pœniteret, non poterit Epiſcopus in huiuſmodi Voto diſpenſare, niſi poſtquam ipſi ſibi remiſerint ad inuicem renunciationem Iuris petendi & reddendi, quâ præcedente poterit Epiſcopus diſpenſare.*

127 *Epiſcopus in huiuſmodi Voto diſpenſare poteſt, quamuis per modum Contractus vouiſſent, dummodo viciſſim ſibi remittant.*

128 *Proles ſi naſcatur ex dictis Coniugibus de Voto ſimplici adſtrictis, ante d. renunciationem, erit legitima, nam Prolem eſſe illegitimam eſt pœnale, & odioſum, & in caſibus tantum in Iure expreſſis procedit.*

129 *Papa an diſpenſare poſſit, vt Religioſus, v. gr. Filius Regis, poſſit Matrimonium contrahere ad tempus ſcilicet, donec vnū, vel plures Filios maſculos ſuſceperit, & poſtea ad Religionem redeat, refertur Gratiani opinio, n. 130. & 1 1.*

132 *Et reſoluitur, quod poſſit diſpenſare, in caſu quod Vir, & Vxor hac conditione contraxiſſent, vt ſuſcepta Prole, Religionem ingredi vouiſſent.*

133 *Sacra Pœnitentiaria diſpenſare ſolet cum Clerico in Sacris, vt Matrimonium contrahat ſi receptio Ordinis ſit occulta, & tunc ſolet apponi clauſula,* Quod, ſi Vxori ſuperuixerit, perpetuo ſine ſpe Coniugij maneat, & Officiū B. Mariæ Virginis, ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis, recitet, per modum ſatisfactionis, quoad vixerit.

134 *Votum faciens ingrediendi, & profitendi Religionem, ſi poſtea Matrimonium contrahat, poterit abſq; Diſpenſatione, petere, & reddere, quia nondum habet Votum Caſtitatis, ſed ſolummodo Votum vouendi Caſtitatem ſolemniter, à cuius adimplemento eſt impeditus, Matrimonio durante.*

De

De Impedimentis Ordinis, & Voti, & an ſuper illis diſpenſari poſſit,

C A P. XIII.

1 QVAMVIS minores Ordines, nec impediant, nec dirimant Matrimonium, *cap. Si quis eorum 7. diſt. 32. cap. Si quis Clericorum pr. de Clericis Coniug.* Angel. *verbo, Matrimonium 3. Impedimento 12. in princip.* Viuald. *in Candelabro*, vbi *de Impedim. Matrim. impedim. 9. n. 227.* Alphonſ. à Vera Cruce *part. pr. ſpec. art. 37. concluſ. pr.* Leo *in theſ. Fori Eccleſ. part. 2. cap. 9. n. 85.* Sanch. *lib. 7. diſp. 28. n. 2.* nec peccet Clericus, ſolos
2 minores Ordines habens, Matrimonium contrahendo, Viuald. *l. c.* Bonacc. *de Matrim. q. 3. puncto 9. propoſ. pr. n. 3. 4.* Steph. à S. Greg. *vniu. Tractat. de Vinc. Diu. Piet.*
3 *lib. 3. cap. 104. n. 7.* imò eorum Filij, tempore Clericatus habiti, per ſubſequens Matrimonium legitimentur, vt docent Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 159. n. 10.* Carol. de Graſſ. *de eff. Cleric. in prælud. nu. 45.* & alij quos propterea *lib. pr.* retulimus, at-
4 tamen, quicquid dici poſſit de minoribus, certum eſt, Ordinem ſacrum Matrimonium poſtea contractum impedire, & dirimere, *cap. Si quis eorum*, Ita Silueſter *verbo Matrimonium 8. q. 12. dict. 2.* Nauarr. *in ſumma cap. 22. n. 52.* Sanch. *lib. 7. diſp. 28. n. 2.* Trullenck. *tom. 3. lib. 7. cap. 9. dub. 6. n. 2.* Filiucc. *qq. mor. tom. pr. tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 117.* Leo *l. c.* nec de hoc dubitari poteſt, cũ à Sacroſancto Tridentino Concilio *ſeſſ. 24. de Matr. can. 9.* fuerit definitum his verbis; *Si quis dixerit, Clericos, in ſacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares, Caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe Matrimonium contrahere, contractumq; validum eſſe, Anathema ſit*; Ratio huiuſmodi differentię inter maiores Ordines, & minores, eſt, quia ſolis maioribus annexum eſt Votum
5 Caſtitatis; vnde tàm Latini, quàm Græci, qui aliquo ſacro Ordine inſigniti Matrimonium, abſq; Diſpenſatione Apoſtolica, contraherent, nulliter, & irritè contraherent, & huiuſmodi Matrimonium eſſet ipſo Iure nullum; Conſtat *ex cap. Erubeſcant 11. diſt. 32. d. cap. Si qui Clericorum & d. cap. Si quis*; Silueſt. & Viuald. *ll. cc.* Sanch. *lib. 7. diſp. 28. n. 4.* Bellarmin. *in Contr. Fid. tom pr. lib. 2. de Romano Pontifice cap. 27. lit. A. col. Mihi 682.* Alphonſ. à Vera Cruce *d. part. pr. art. 33. concluſ. 4.* vnde Matrimoniũ ſic contrahendo Apo-
6 ſtatæ ſunt, & Irregulares, ac Sacrilegi, & Excommunicationem latæ ſententiæ incurrunt *Clem. pr. de Conſ. & Affin.* Viuald. *l. c. n. 120.* Nauarr. *d. cap. 22. n. 52.* Gutierr. *de Matrim. cap. 97.* Maiol. *de Irregul. lib. 5. cap. 34. n. 5.* Layman. *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 3. n. 3. l. c. n. 158. & n. 159.*
7 ſuntq; etiam de Hæreſi vehementer ſuſpe-
8 cti, Maiol. *l. c.* & ideò hunc caſum pertinere ad S. Officium, teſtãtur Simanca *Cathol. inſtitut. titulo 40. à nu. 9. & in Enchiridion titulo 12. n. 1.* Carena *de off. Inquiſitionis, part. 2. titul. 17. §. 3.* Sperell. *deciſ. 111. n. 83.* & Fœmina, quæ ſcienter Matrimo-
9 nium cũ Sacris initiato contraheret, poſſet à Principe in ſeruitutem rapi, *cap. Eos, qui, 10. diſt. 32.* & Filij ex huiuſmodi Matrimonio concepti, vltra alia præiudicia,
10 efficientur ſerui illius Eccleſiæ, cui Pater aſcriptus erat *cap. Cum multò, 3. cauſa 15. q. 8.* Leſs. *de Iuſt. lib. 2. cap. 5. dub. 14.* (intel-
11 lige tamen poſt ſententiam) Parochus etiam, qui huiuſmodi Matrimonio aſſi-
12 ſteret, eſſet ipſo Iure excommunicatus, idem Maiol. *lib. 3. cap. 25. n. 16.*
13 Et quamuis nonnulli aſſerant olim Gręcis Diaconis licuiſſe Matrimonium inire, nihilominus probabilius videtur dicendum, illis id tantùm licuiſſe, ante ſuſceptionem Ordinis ſacri; patet *ex cap. Cum olim 6. cap. de Clericis Coniug. cap. Si quis eorum 7. diſt. 32.* & ibi *Gloſſa in princip.* vbi habetur, *Si quis eorum, qui ad Clerum accedunt, voluerit nuptiali Iure Mulieri copulari, hoc ante Ordinationem Subdiaconatus faciat*, & ita docent Sanch. *lib. 7. diſp. 28. num. 7.* Filiucc. *tom. pr. tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 121.* Auerſ. *de Matr. q. 4. ſect. 5. verſ. Quinto ergo*, Steph. à S. Greg *l. c. n. 4.* & nouiſſimè Verricell. *q. 98. §. 29 n. 168.* Layman. *d. cap. 3. n. 3.*
Dixi, abſq; legitima Diſpenſatione, licet
14 enim aliqui exiſtimarint Ordinem ſacrũ dirimere Matrimonium, Iure diuino naturali, & proinde ſuper eo non poſſe diſpenſari, verior tamen opinio eſt, ſolo Iure eccleſiaſtico dirimere, & conſequenter poſſe in illo diſpenſari; ratio eſt, quia
15 Votum ſolemne Caſtitatis eſt ſolo Iure eccleſiaſtico Ordini Sacro annexũ, Graſſ. *de eff. Cleric. effect. 5. n. 40.* Reginald. *lib. 31. cap. 17. n. 123.* Layman. *l. c.* Filiucc. *d. cap.*

4. n.

4 *n.* 122. Stephan. à S. Greg. & Trullenck.
ll. cc Auerſ. *de Matr. q.* 15. *ſect. pr. verſ. Sed*
dicendum, optimè Garc. *de Benef. part.* 7. *cap*,
10. *n.* 64. & 65. Et antequam Eccleſia hu-
iuſmodi Vota ſolemnia conſtitueret, erãt
Vota ſimplicia, de quorum natura non
erat Matrimonium dirimere, ſed ſolem-
nitas fuit ex ſolo Decreto Eccleſiæ ordi-
nata, vt bene Filiucc *l. c. n.* 118. vnde cla-
16 rè conſtat, poſſe Summum Pontificem, ſi
iuſta cauſa adſit, diſpenſare ad Matrimo-
nium cum Equitibus Hieroſolymitanis,
& alijs Religioſis, & Monachis profeſſis,
vt conſtat *ex cap. De Diacono pr. Qui Clerici,*
vel Vouentes, & d. cap. Cum olim de Cleric. Co-
niug. & docent expreſsè Rebuff. *in Praxi*
Benef. ad Reg. de Diſpenſationib. in Gradib.
probibit. Gloſſ. 5. *n.* 10. Gutierr. *can. qq. lib.*
pr. cap. 17. *n.* 5. Paccin. *de Viſit. part. pr. q.*
10. *n.* 31. Graſſ *de effectu Cleric. effectu pr. n.*
314. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 457. Pariſ.
conſ. 68. *nu.* 148. *part.* 4. Menoch. *de arbitr.*
lib. 2. *caſu* 421. *n.* 10. Valer. *diff. vtr. Fori,*
verbo Diſpenſatio, Differentia 6. *n.* 5. Tuſch. *cõ-*
cluſ. 458. *nu.* 19. *lit. D* Garc. *de Benef.* innu-
meros referens *part.* 7. *cap.* 10. *n.* 43. & *n.* 45.
& fuiſſe cum effectu diſpenſatum cum
17 quodam Remigio Monacho, è Regia
Familia Aragonia nato, teſtatur Boer.
conſ. 20. *n.* 32. & Gambat. *de off. & auctorit.*
Legat. lib. 8. *nu* 86. & Cæleſtinum III. diſ-
penſaſſe cum Conſtantia Filia Regis Ro-
gerij, vt, Religione deſerta, nuberet Hen-
rico VI. Federici Imperatoris Filio, &
Alexandrum VI. cum Cæſare Diacono
Cardinali, vt Vxorem duceret Filiam Du-
cis Valentini, referunt plures Doctores
relati a Barboſa *de Off. & Poteſt. Epiſc. alleg.*
18 15. *n.* 22. ſicut enim poteſt Papa ſolo ver-
bo creare Sacerdotem, Rebuff. *in d. praxi*,
vbi *de forma noua promiſionis n.* 17. Fælin. *cap.*
19 *pr. De Conſtit.* ità, è conuerſo, poteſt, ex iu-
ſta cauſa, facere de Monacho non Mona-
chum, Barboſ. *l. c.* Sperell. *deciſ.* 2. *nu.* 17.
Garc. *l. c. n.* 93 Boer. *d. conſ.* 20. *n.* 30. Et
20 proinde poterit ſic diſpenſatus, ſiuè ſit in
Religione profeſſus, ſiuè Clericus in Sa-
cris conſtitutus, Matrimonium valide, &
licitè contrahere, niſi aliud obſtet Impe-
21 dimentum, nec tenebitur ad recitationẽ
Horarum diuinarum, ſi Clericatum deſe-
rens, & habitu ſæculari indutus, vigore
obtentæ Diſpenſationis, Matrimonium
contrahat, quia tunc iam tranſlatus eſt ad
ſtatum ſæcularem ſolo indelebili cara-
ctere manente, nec gaudebit amplius Pri-
22 uilegio Clericali; ſecus autem eſſet, ſi ſic
diſpenſatus habitũ non mutaret ad vten-
dum Diſpenſatione, eò quòd à ſtatu Sa-
cerdotali nondum receſſiſſet, & ob id poſ-
ſet interim celebrare, & Beneficiorum
ſuorum, ſi quæ poſſideret fructus exige-
re, ac cæteris Clericorum Priuilegijs frui.
Vide Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 8. *n.* 11. Squillant.
de Priuileg. Clericor. cap. 7. *n.* 39. Dian. *part.*
8. *tract.* 3. *reſol.* 24. vbi meritò reijcit am-
pliationem factam à dicto Sanch. vt poſ-
ſit ſic Diſpenſatus ſtatim, Habitu clerica-
li dimiſſo, ad ſtatum ſæcularem ſe tranſ-
23 ferre, quia, donec Matrimonium non cõ-
trahat, quamuis habitum induat ſæcula-
rem, non dicitur aſſumpſiſſe ſtatum incõ-
patibilem cum ſtatu eccleſiaſtico, cùm,
ante Matrimonium contractum, nec Be-
neficia eccleſiaſtica amittãtur, nec Priui-
legia Clericorum.
24 Porrò Ordo ſacer à Profeſſione differt,
quia ex Matrimonio rato poteſt quis, abſ-
que Diſpenſatione, ad Religionem tranſi-
re, non tamen ad Ordinem ſacrum, vt põ-
derat Auerſa *de Matr. q.* 4. *ſect.* 9. *verſ. Nec*
25 *licet Viro*; Ratio autem huiuſmodi diffe-
rentiæ eſt, quia per Profeſſionem dirimi-
tur Matrimonium ratum, & proinde al-
ter Coniux, in ſæculo remanſus, liber re-
manet ad aliud Matrimonium contrahẽ-
dum, & conſequenter, licet non poſſet
Coniugem profeſſum reuocare, non ſit ei
26 iniuria; at per Ordinem ſacrum, cum nõ
dirimatur Matrimonium ratum, vt decla-
ratum fuit à Ioanne Papa XXII. in Extra-
uaganti incipiente, *Antiquæ, de Voto*, non
poteſt alter Coniux aliud Matrimonium,
in vita Coniugis, inire, vnde cum ei ma-
nifeſta irrogetur iniuria, poteſt dictum ſuũ
Coniugem poſtulare non minus, quàm
poſt Matrimonium conſũmatum ſi, abſq;
eius conſenſu, ſacros Ordines ſuſcepiſſet;
27 poſſet tamen Papa, abſolutè loquendo,
obligationem continentiæ annexam Or-
dini relaxare, & ſic Virum coniugatum,
abſq; iniuria Vxoris, promouere, vt benè
docent Auerſ. *de Ordine q.* 4. *ſect.* 9. *verſ.*
Nec licet, & Maiol. *de Irregul. lib. pr. cap.* 4.
n. 8. *verſ. Sunt autem.*
28 At dubium eſt, ſi quis ſacros Ordines
ſuſcepiſſet, cum intentione ſe non obligã-
di, nec Caſtitatis Votum emittendi, an te-
neatur huiuſmodi Voto; & quidem non
deſunt, qui putent, teneri, quia ex Statuto
Eccleſiæ id Votum eſt adeo vnitum cum
Ordine ſacro, vt eo ipſo, quod quis vult
Ordinem, vult neceſſario & Votum, qui
29 etenim vult antecedens, vult etiam neceſ-
ſa-

Digitized by Google

ſarium conſequens, vt benè Michalor.
tract. de Fratrib. part. pr. cap. 27. *nu.* 11. Re-
denaſch. *conſ.* 58. *n.* 81. Seraphin. *deciſ.* 167.
n. 1. Farinacc. *conſ. Crim. lib. pr. conſ.* 17. *n.*
30 7. Quicquid tamen Doctores huius opi-
nionis dicant, probabilius eſt, non teneri,
quia, licet, ſuſcipiendo Ordines cum dicta
intentione ſe non obligandi. peccet mor-
taliter, cùm agat contrà præceptum Ec-
cleſię, non tamen tenetur ratione Voti im-
mediatè, cum verè illud non emiſerit, ſed
tamē tenebitur ad Caſtitatem ſeruandā ex
Lege Eccleſiæ, quæ, quamuis immediatè
nō præcipiat, vt Ordinatus in Sacris Caſti-
tatem voueat, tamen mediatè ad Caſtita-
tem obligat, etiamſi non voverit, Sanch.
lib. 7. *diſp.* 27. *n.* 12. Bonacc. *de Matr. q.* 3.
puncto 9. *n.* 11. & alij plerią;
31 Nec teneretur ex Voto, qui, ob metum
cadentem in conſtantem Virum, illud in
ſuſceptione Ordinum emiſiſſet, cùm re-
quiratur omninò voluntas ſuſcipientis;
alioquin, ſi ex dicto metu ſuſcipiantur, nō
recipitur caracter, & Votum ſic emiſsū
non tenet *cap. Maiores 3. de Baptiſmo, & eius*
effectib. circa finem, Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 29. *n.*
2. Bonacc. *l. c. nu.* 7. Filiucc. *tomo pr. tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 4. *à n.* 123.
32 Sic pariter, dato, quod, ante vſum ratio-
nis, vel ante pubertatem, quis Ordines
ſacros ſuſcipiat, nō tenebitur Voto, quia,
ſi non adſit vſus rationis, deeſt voluntas;
33 & ante annos pubertatis, nec Votum ſo-
lemne Religionis obligat, niſi poſtea ra-
tificetur, *cap. Ad noſtram* 8. *de Regul.* Filiucc.
n. 128. *l. c.* Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 30. *n.* 8. *&* 9.
Steph. à S. Greg. *d. cap.* 104. *n.* 6 Trullenck.
34 *d. dub.* 13. *n.* 8. *&* 9. vnde iſti, qui ſic nul-
liter Ordines ſuſceperint. & tempore ha-
bili non ratificarent, poterunt, facta ab
Eccleſia declaratione nullitatis, Matrimo-
nium, abſq; vlla Diſpenſatione, niſi aliud
obſtet, inire, vt bene Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 29.
n. 6. & alij præcitati Doctores *ll. cc.*
35 Prædictis addo, poſſe Virum coniugatū,
de Vxoris licentia, & conſenſu, iuſtè, & li-
citè, niſi aliud obſtet Impedimentum, ad
ſacros Ordines promoueri; habetur in
dicta Extrauaganti, *Antiquæ, & cap. Coniu-*
gatus 5. de Conuerſ. Coniug. non etenim de
Iure diuino repugnat ſtatus coniugalis
36 cum Ordine ſacro, imò Iure eccleſiaſti-
co permittitur, vt ſimul coniungi poſſint,
ſeruando tamen continentiam, quæ etiā
inter Coniuges vtrique ſeruari poteſt, ab-
ſtinendo ab vſu Coniugij, emiſſo per aliū
Coniugem Voto Caſtitatis, vel altero Co-
niuge Religionem ingreſſo, vt latius mox
37 declarabimus: Et ſi, poſt ſuſceptos, de li-
centia, vt ſupra, dictos Ordines, carnaliter
commiſcerentur, committerent graue Sa-
crilegij peccatum, contrà obligationem
Ordini ſacro annexam, non tamen id eſ-
ſet Fornicationis peccatum, quia Vir non
accedit ad non ſuam, nec Fœmina ad nō
ſuum, vt benè Auerſ. *de Ordinis Sacramento*
38 *q.* 4. *ſect.* 10. ferè in principio: Proles autē,
quæ ex eo congreſſu conciperetur, iuxta
probabiliorem opinionem, eſſet legitima,
vt benè Sanch. *lib.* 9. *diſp.* 38. *n.* 7. Auerſ.
de Matr. q. 22. *ſect.* 2. *verſ. Nihilominus*; quā-
39 nis eſſet Irregularis, itaut ad Ordines,
abſq; Diſpenſatione, promoueri non poſ-
ſet; quia, vt ſit legitima, conſtat ex eo,
quod Vir non accedit ad non ſuam, & ve-
rè iſti Filij naſcuntur ex Matrimonio le-
gitimè, & ritè contracto, & conſummato,
cuius vinculum per Profeſſionem, vel
ſacrorum Ordinum ſuſceptionem, non
40 dirimitur; aliter tamen dicendum eſſet; ſi
poſt Matrimonium ratum, ſed non con-
ſummatum, Coniux fuiſſet Religionem
profeſſus, quia, ſi poſt Profeſſionem com-
miſcerentur Vir accederet quidem ad
non ſuam, cum Matrimonium ratum iam
fuiſſet, per Profeſſionem, omninò diſſolu-
tum, vt benè animaduertit Sanch. *lib.* 7.
diſp. 38. *n.* 4. at ſi, ante Matrimonium per
41 Parentes contractum, Filios natus eſſet, &
promotus ad aliquē Ordinem, & deinde
Parentes ritè Matrimonium inter ſe con-
traxiſsēt, ille quidem fieret legitimus, non
tamen Ordinis indebita ſuſceptio conua-
lidabitur, nec habebit Ordinis executio-
nem, & ſi ad altiores promoueri velit, ne-
ceſſaria erit Diſpenſatio, Matol. *de Irreg.*
lib. pr. cap. 4. *n.* 16.
42 Nec videtur de Iure prohibitum Vxori
ſeni, quæ Votum Caſtitatis emiſit, dum
non adſit incontinentiæ periculum, coha-
bitare cum Coniuge in Sacris conſtituto,
cum etiam Apoſtoli ſecum ducerēt Vxo-
res, vt ſibi miniſtrarent, *cap. Omninò* 11.
diſt. 31. *cap. Volumus, diſt.* 81. Sanch. *lib.* 7.
diſp. 39. *n.* 8. Filiucc. *d. cap.* 4. *n.* 150. at ſi
43 adeſſet incontinentiæ periculum, cohabi-
tare non poſſent, quamuis Vxor ſenex eſ-
ſet, & Caſtitatem vouiſſet, Sanch. *l. c.* Trul-
lenck. *l. c. num.* 17. *circa finem*; nec poſſet
44 Vxor, quæ huiuſmodi Votum emiſiſſet,
alteri Viro, poſt mortē dicti ſui Coniugis,
nubere, abſq; Diſpēſatione Apoſtolica, *cap.*
Quia sūt 10. *diſt.* 28. & faciūt alia iura ſupra
allegata, & nos infra latius dicemus; quod
45 idē procedere apud Græcos, teſtantur Sā-
ch. *lib.* 7. *diſp.* 4. *n.* 2. Filiucc. *tomo pr. tract.*

10.

10. *part.* 2. *cap.* 5. *n.* 151.
Eſt autem ita neceſſaria licentia Coniu-
gis, ad hoc, vt poſſit quis Sacros Ordines
46 ſuſcipere, vt,abſq; illo,non poſſit,non ſo-
lùm ad Sacros, ſed nec ad Minores Ordi-
nes promoueri; imò, nec prima Clericali
Tonſura inſigniri, vt benè Sanch. *lib.* 7.
diſp. 38. *n.* 6. Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part.*
2. *cap.* 4. *nu.* 146. Stephan. à S. Greg *d. cap.*
104. *n.* 18. Trullenck. *l. c. n.* 21. Barboſ. *de
Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 33. *n.* 127. Quod
ſi Vir poſt Matrimonium, ſiuè ratum, ſiuè
conſummatum, abſq; dicta licentia ſciens
47 eius Vxorem viuere, Sacrum Ordinem
ſuſciperet, tunc, vltrà quamquòd poteſt
ab Vxore poſtulari, & repeti, Irregulari-
tatem incurrit, ſi adſit dolus, nec poterit
in Ordine miniſtrare, nec ad alios promo-
ueri, nec Beneficia, aut Officium eccle-
ſiaſticum acquirere, vt diſponitur in di-
cta Extrauaganti *Antiquæ*, & docent San-
ch. *lib.* 7. *diſp.* 49. *n.* 2 Filiucc. *d. tract.* 10.
part. 2. *cap.* 4. *n.* 159. Trullenck. *d. dub.* 13.
n. 14. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 3.
n. 3. & quamuis poſtea conſenſus Mulie-
ris ſubſequatur, non tamen à dicta Irre-
gularitate erit liberatus, imò, & ſoluto
48 Matrimonio per mortem Vxoris, adhuc
perſiſtet in Irregularitate, niſi abſoluatur,
vt benè Auerſ. *de Sacram. Ordinis q.* 4. *ſect.*
9. *verſ. Tertiò ſi quis,* nec poterit, conſtante
49 eo Matrimonio, ad illam redire, niſi ab ip-
ſa reuocetur, vt benè dictus Filiucc. *n.* 147.
l. c. & tunc tenebitur reddere, ſed non po-
50 terit petere, vt docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
38. *nu.* 21. Maiol. *de Irregul. lib. pr. cap.* 34.
n. 1. Trullenck. *l. c.*
Et eo caſu non tenebitur ad delatio-
nem Habitus Clericalis, & Tonſuræ, vt
benè idem Maiolus *l. c. verſ. Sacros verò
Ordines.*
Circa prædicta ſunt nonnulla adnotan-
da; & primo, teneri eum, qui Ordines ſu-
51 ſcipit, quamuis prima Clericali Tonſura
initietur, emittere Votum Caſtitatis, & ni-
ſi habeat animũ ad Sacros Ordines aſcẽ-
dendi, non poſſe promoueri, Sanch. *d. diſp.*
38. *n.* 8. & 9.
52 Nota ſecundo, quòd ſi Homo latinæ
Eccleſiæ, ſine licentia Vxoris in ſæculo de-
gentis, ad Sacros Ordines promoueretur,
mulctandus eſſet ſicut Bigamus, quia eſt
ſuſpectus de Fide, vnde exquirenda erit
ab eo intentio, qua ſe promoueri fecit,
vide Hurtad. *Tract. varij part. pr. tract.* 5. *cap.*
2. *reſol.* 4. *n.* 35.
53 Nota tertiò, quòd dat etiam bona fide
in Coniuge, qui ſe promoueri fecit, v. gr.
quia credebat ſuam Uxorem eſſe mortuã,
quę verè viua erat, & Ordines ſuſcepit cũ
dicta credulitate, quamuis etiam ille ad
Summum Pontificatum fuiſſet elatus, po-
terit tamen eius Vxor, quæ dictam pro-
motionem ignorauit, vel ſciens ei contra-
dixit, dictum ſuum Virum reuocare, &
tenebitur ſic poſtulatus debitum reddere,
quia id alteri ex iuſtitia competit, nec ta-
le Ius potuit bona fides alterius Coniugis
annullare, Trullenck. *l. c. nu.* 22. Silueſter
verbo Matrimonium 8. *q.* 12. *dictu* 3. Filiucc.
d. cap. 4 *n.* 147. Pariſ. *de Reſign. Benef. lib.* 3.
q. vlt. n. 135. & idem eſſet, ſi Vxor conceſ-
54 ſiſſet licentiam Viro, ob grauem metum,
quia non valeret, Silueſt. *verbo Diuortium,
quæſt.* 17. *Dictu* 4. Trullenck. *d. n.* 22. Auerſ.
de Matr. q. 15. *ſect.* 3. *verſ. Secundò,* Gutierr.
Can. qq. lib. pr. cap. 25. *n.* 6.
55 Nota quartò, nõ ſufficere ad hoc, vt poſ-
ſit quis ordinari, vt Coniux, licentiam
dans, emittat Votum ad tempus, v. gr.
quamdiù Coniux vixerit, ſed debet huiuſ-
modi Votũ eſſe perpetuũ *cap. Ad Apoſtoli-
cam* 13. *de conuerſ. Coniugat.* Auerſ. *d. ſect.*
3. *verſ. Sextò;* vnde, mortuo Viro, non po-
terit, abſq; Diſpenſatione, aliud Matrimo-
56 nium inire, ob reuerentiam Ordinis à Vi-
ro ſuſcepti de licentia Vxoris, Filiucc.
tomo pr. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 151. Lay-
man. *d. cap.* 3. *n.* 5.
57 Nota quintò, non ſolùm non licere ali-
cui, abſq; licentia Coniugis, Ordines ſu-
ſcipere, vt diximus, ſed nec licere Habitũ
mutare, v. gr. induere Habitum Tertij
Ordinis S. Franciſci, vel Hæremiticas Ve-
ſtes, quia huiuſmodi Veſtes Coniugatos
dedecent, & ſunt cauſa horroris in altero
Coniuge, vt benè Sanch. *lib.* 10. *diſp.* 4. *n.* 9.
58 Nota ſextò, non ſolùm poſſe quem, de
licentia Vxoris, Ordines ſuſcipere, vt di-
ximus, ſed poſſe etiam, abſq; eius licentia,
id ipſum facere, eo caſu, quo iuſtè inter
ipſos Coniuges perpetuum Diuortium
factum ſit, quamuis alter Coniux non
conſenſerit, nec Votum perpetuum Ca-
ſtitatis emiſerit (quicquid alij contrarium
ſentiant] & apertè conſtat, *cap. Conſtitutus*
11. & *cap. Veniens* 16. *de Conuerſ. Coniug. cap.
Agathoſa* 21. *cauſa* 27. *q.* 2. & docent ex-
preſsè Sanch. *lib.* 10. *diſp.* 11. *n.* 16. Bonacc.
de Matr. q. 3. *puncto* 4. *propoſ.* 3. *n.* 10. *verſ.
Dixi in reſponſione.* Pontius *de Matr. lib.* 9.
cap. 13. *à n.* 5. Auerſ. *de Sacram. Ordin. q.* 4.
ſect. 10. *verſ. Poſt imo* Valaſc. *diff. vtr. Fori,
verbo Matrimonium diff.* 7. Ratio eſt, quia

hoc caſu ſuſceptio Sacrorũ Ordinum, &
59 ingreſſus in Religionem æquiparantur. &
cùm Coniux, in caſu Diuortij, amittat ius
retinendi alterum Coniugem, ſicut is eſt
liber ad ingreſſum Religionis, ita erit ad
60 Sacri Ordinis ſuſceptionem; quo caſu ne-
ceſſe non erit, vt Coniux relictus voueat
Continentiam, nec remanebit inhabilis
ad aliud Matrimonium, poſt mortem
Coniugis incundum; limita tamen, vt
61 Diuortium non concedatur, ſi alter Co-
niux ipſe quoq; Adulterium commiſiſſet,
vt benè animaduertit Auerſ. *de Matr. q. 22. ſect. 4. verſ. Sextò, ſi poſtquam.*
62 Nota ſeptimo, ad hoc, vt poſſit quis Or-
dines ſuſcipere, non ſolum requiri ſpon-
taneum conſenſum, & licentiam alterius
Coniugis, (quæ licentia debet eſſe expli-
cita, & expreſſa, nec ſufficit tacita, vt do-
cet Sanch. *lib. 7. diſp. 35. n. 13.* Auerſ. *de Matr. q. 15. ſect. 3. verſ. Tertio debere*] ſed
requiri de neceſſitate, vt ſi iſta iuuenis ſit,
vel ſuſpecta de incontinentia, Religionẽ
profiteatur; at ſi fuerit ſenex, nec ſuſpe-
cta de incontinentia, poterit in ſęculo ma-
nere, emiſſo tamen perpetuo Voto Caſti-
tatis; ita Sanch. *lib. 7. diſp. 39. n. 6.* Auerſ.
de Sacramento Ordinis, quæſt. 4. ſect. 10. verſ. Sexto vlterius, & de Matrim. quæſt. 15. ſect. 3. verſ. Sextò; Filiucc. *d. tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 149.* Steph. à S. Greg. *d. cap. 104. n. 21.*
63 Si tamen poſtea non contineret, & Votũ
non ſeruaret, cogi debet ingredi Religio-
nem; colligitur *ex cap. Significauit 18. de Conuerſ. Coniug. circa finem;* Filiucc. *d. cap. 4. n. 135.* At ſi Vxor ob metum cadentem in-
64 conſtantem Virum, vel dolo, & fraude
ſeducta, licentiam prædictam Coniugi cõ-
ceſſerit, poterit reclamare, & Virum ſuũ
recuſare, & Vir, qui dictam licentiam ex-
torſit, iiſdem erit obnoxius pœnis, & obli-
gationibus, ac ſi, abſq; dicta licentia, Ordi-
nem aſſumpſiſſet, conſtat *cap. Accedens 17. de Conuerſ. Coniug.* & docent Sanch. *lib. 7. diſp. 35. n. 1. 8. 9.* Filiucc. *l. c. n. 143.* Quod
65 ſi Vxor dictum ſuum Virum non reuoca-
ret, non poterit Vir ex ſe reddere, quia
validè recepit Ordinem; Filiucc. *d. cap. 4.*
66 *nu. 147.* licet aliter eſſet dicendum, ſi pro-
feſſus fuiſſet, quia Profeſſio facta, abſque
licentia Coniugis, eſt nulla, & inualida,
vide Sanch. *lib. 7. diſp. 38. n. 16.* Trullenck.
d. dub. 3. n. 22.
97 Nota octauo, quod ſi Ordinatus de li-
centia Coniugis, fuiſſet ad Epiſcopatum
promotus, nullatenus poſſet Coniux in ſe-
culo manere, quamuix ſenex eſſet, & nul-
lum incontinentiæ periculum timeretur,
ſed teneretur omninò Religionem ingre-
di, quia ſic oportet, ob Epiſcopalis Digni-
tatis excellentiam, & ne Epiſcopus, hac
occaſione, viſitari poſſit à Fœminis, vt ex-
preſsè habetur, *in cap. Sanè 6. de conuerſ. Coniug.* & docent Siluest. *verbo Matrimonium 8. q. 12. Dictu Quarto,* Sanch. *lib. 7. diſp. 41. n. 2.* Maiol. *de Irreg. lib. pr. cap. 34. n. 2.* Fi-
liucc. *l. c. nu. 152.* Steph. à S. Greg. *d. cap.*
68 *104. n. 25.* quod idem faciendum erit ſi
Vir fiat S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis,
vt docent dicti Filiucc. & Sanch. *ll. cc.* &
Trullenck. *l. c. n. 15. in fine.*
69 Nota nonò, quòd ad hoc, vt Coniux
poſſit, etiam de licentia alterius, Ordines
ſuſcipere, non requiritur eſſentialiter lice-
tia Epiſcopi, ſed tantùm de honeſtate, iux-
ta doctrinam Gutierr. *de Matr. cap. 95. n. 4.*
Sanch. *lib. 7. diſp. 32. n. 3.* Trullenck. *d. dub. 6. n. 18.* Tuſch. *concluſ 147. n. 8. lit. M.* at
verius exiſtimo, requiri de neceſſitate, vt
dicta licentia habeatur, quia, vt benè ani-
maduertit Dian. *part. 4. tract. tract. 4. reſol.*
70 *73. verſ. Notandum eſt,* ad Epiſcopum ſpe-
ctat cognoſcere, & diſpicere, an Coniux in
ſeculo remanſus extrà incontinentiæ pe-
riculum exiſtat; imò Bonacc. *de Matr. q. 3. puncto 4. nu. 12.* in fine, concludit eſſe
71 mortale, nõ habere conſenſum Epiſcopi,
quia agitur de re graui; vide Filiucc. *d. cap. 4. n. 149.*
72 Nota decimò, quod Mulier, quæ con-
ſenſit, vt Maritus Sacros Ordines ſuſcipe-
ret, & propterea continentiam vouit, nõ
poterit, mortuo dicto Viro, alteri nubere,
abſq; Diſpenſatione; conſtat *ex cap. Si qua Vidua 12. diſt. 28. & cap. Seriatim 14. diſt 32.*
& nos diximus ſupra *n. 44.* quod ſi, abſq;
73 legitima Diſpenſatione, nuberet, Matri-
monium iſtud nullum, & irritum eſſet,
cap. Quia ſunt 10. diſt. 28. ex Greg. Papa lib. 11. epiſt. 59. & cap. Cum ſe 11. eadem diſt. ex Concil. Aurelianen. pr. cap. 15. vbi iubetur, ta-
74 le Coniugium diſſolui, & Mulierem a Vi-
ro ſeparari, id quod Matrimonij nullita-
tem demonſtrat, quia alioquin ſolutio, &
ſeparatio fieri non poſſet; ita etiam San-
chez *lib. 7. diſp. 40. n. 2. & 3.* Auerſ. *de Sacram. Ordinis l. c. verſ. Rurſus,* Trullenck.
d. dub. 13. n. 20.
75 Tandem nota, quod ſolet Pontifex ali-
quando cum Clerico diſpenſare, vt ducat
Vxorem retinendo Penſionem, idq; du-
plici modo facere ſolet, nempè cum præ-
ſeruat Clericum illæſum, non obſtante
Coniugio, aut etiam Bigamia, quantum-
cum-

Digitized by Google

cumq; reiterata, ſuſpendendo, ſeù auer-
tendo omnes effectus Iuris; vel cum, ex
ſuppoſitione eliſionis Clericatus, conſer-
uat Perſonæ diſpenſatæ eundem ſtatum
Eccleſiaſticitatis, aut in famulatû Eccle-
ſię, vt in militia Lauretana, ſuper qua extat
Gregorij *Deciſio* 18. aut in Militari aliqua
Religione, quæ Matrimonium permittat;
vide Lother. *de Rè Benef. lib. pr. quæſt* 40.
n. 199. vbi *ad n.* 200. plura congerit circa
Milites diſpenſatos ad Matrimonium cõ-
trahendum, & Penſiones retinendum, quę
cum ad noſtrum Tractatum nõ pertineãt,
hic adnotare non curauimus.
76 Quod attinet ad Impedimentum Voti;
in primis adnotandum eſt. Votum Caſti-
tatis aliud eſſe ſimplex, quod fit ad libi-
tum cuiuſcumq; & licet Matrimonium
impediat, non tamen illicò dirimit. *cap.*
Meminimus 53. *Et Cap. conſuluit* 4. *Qui Cleri-*
ci, vel *Vouentes*, & de huiuſmodi Voto,
77 plura diximus *præſenti Libro*; aliud eſſe ſo-
lemne, quòd vel in Sacrorum Ordinum
ſuſceptione, vel in Religionis ingreſſu
emittitur, & Matrimonium, non ſolùm
impedit, quin licitè contrahatur, ſed ſi,
poſt emiſſum huiuſmodi Votum, contra-
ctum ſit, illud irritat, & dirimit, Layman.
lib. 5. 5. *tomo* 10. *part.* 4. *cap.* 3. *n.* 3. Sanch.
lib. 7. *diſp.* 26. *n.* 1. & ita fuit definitum per
plura Concilia, quæ propterea recenſet
d. Sanch. *l. c.* & nouiſſimè per Sacroſanctũ
Tridentinũ Concil. *ſeſſ.* 24 *cap.* 9. his verbis
fuit definitũ, *Si quis dixerit, Clericos in Sacris*
Ordinibus conſtitutos, vel Regulares Caſtitatem
ſolemniter profeſſos, poſſe Matrimonium contra-
here, contractumq; validum eſſe, non obſtante Lege
Eccleſiaſtica, vel Voto, & oppoſitum nil aliud eſ-
ſe, quàm damnare Matrimonium, poſſeq; omnes
contrahere Matrimonium, qui non ſentiunt ſe
Caſtitatis, etiamſi eam vouerint, habere donum; A-
nathema ſit, cum Deus id rectè petentibus non dene-
get, nec patiatur nos ſupra id, quod poſſumus, ten-
tari.
78 Secundò adnotandum, tunc dici quem
fuiſſe ingreſſum in Religionem, quando
in ea legitimè Profeſſionem emiſit. alias
non dici ingreſſum in Religionem,
quamuis plures annos in probatione ſte-
terit, Authent. *Ingreſſi, C. de Sacroſ. Eccleſ.*
Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 18. *n.* 3. Marant. *in con-*
trou. vtr. Iur. Reſponſ. Reſponſ. 29. *n.* 6. *part.*
4. Gutierr. *can. qq. lib.* 2. *cap. pr. à n.* 21.
Riccinll. *de Iure Perſonar. lib.* 8. *cap.* 2. *n.* 3.
Tertiò adnotandum, Votum ſolemne,
iuxta veriorem Doctorum ſententiam,
79 Matrimonium dirimere ſolo Iure Eccle-
ſiaſtico, quia, ſi Votum ſimplex non diri-
mit, ita nec ſolemne ex ſua natura, cum
iſtud nil habeat ſupra ſimplex, cuius ra-
tione magis dirimatur Matrimonium, ex-
cepto Præcepto, & Statuto Eccleſiæ, quę
ſic ſtatuit; ita docent Sanch. *lib.* 7. 25. *n.* 5.
& n. 16. Coninck. *diſp.* 31. *dub.* 6. *n.* 67. Leſs.
de Iuſt. lib. 2. *cap.* 41. *dubitat.* 8. *n.* 67. Bonacc.
de Matr. quæſt. 3. *punct.* 4. *propoſ pr n.* 3. Fi-
liucc. *tract.* 10. *part.* 1. *cap.* 4. *n.* 118.
80 Quartò, quamuis ſuper Voto perpetuo,
& ſimplici Caſtitatis, nullus, præter Ponti-
ficem, poſſit auctoritate ordinaria diſpen-
ſare, cum ſit vnum ex reſeruatis Sedi Apo-
ſtolicæ, Sanch. & Boſſ. mox citandis Leſs.
de Iuſt lib. 2. *cap.* 40. *dub.* 18. *num.* 122.
81 imò in facultate, à Pontifice alicui gene-
raliter conceſſa, diſpenſandi ſuper Votis,
nunquam comprehendantur Vota perpe-
tua Caſtitatis, & Religionis, niſi de eis ſpe-
cialis mentio fiat, cum hæc ab ipſo exor-
dio naſcentis Eccleſię ipſi Pontifici reſer-
uata ſint, vt benè Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 9. *n.* 2.
Boſs. *de triplici Iubilæi priuileg. ſect.* 2. *caſu* 8.
n. 1. & nos diximus *lib. pr. cap.* 2. tamen
82 conſuetudine obtentum eſt, vt ſi huiuſ-
modi Voto adſtrictus Matrimonium con-
trahat, poſſit Epiſcopus ſecum diſpenſare
ad petendum debitum, Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
12. *n.* 4 Gutier. *de Matr. cap.* 123. *n.* 14.
Ampliant dicti Sanch. *eodem lib.* 8. *diſp.*
20. *n.* 6. & Gutierr. *l. c.* vt poſſit Epiſcopus
83 in huiuſmodi debiti petitione diſpenſare,
etiam ante Matrimonium cõſummatum,
ex conſuetudine introducta; & quidem,
ſecluſa Põtificis reſeruatione, poſſet Epiſ-
84 copus in ſua Diœceſi in omnibus Votis
diſpenſare, quia in illa eſt Ordinarius, &
ea omnia circa Diſpenſationes poteſt, quę
poteſt Pontifex in toto Orbe, niſi ſpeciali-
ter reſeruata ſint, vt benè Sanch. *lib.* 8.
diſp. 9. *n.* 3. & alij Doctores, quos propte-
rea præſenti Libro citauimus.
85 Quintò; ſi vnus ex Coniugibus, poſt Ma-
trimonium ratum, nõ tamen conſummа-
tum, Religionem approbatam ingredia-
tur, vt ſibi licere diximus *cap.* 10. *n.* 37. te-
netur Coniux in ſęculo manſus expectare,
donec Profeſſio alterius legitimè ſequa-
tur, vndè ſi Puella, v. gr. in duodecimo
ſuæ ætatis anno, poſt Matrimonium ratũ,
ingreſſa ſit Religionem, tenebitur Coniux
expectaſſe, quouſq; illa compleuerit an-
nos 16. à Concilio ad profitendum præ-
ſcriptos, Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 24. *n.* 8. Bonacc.

de Matr. q. 3. puncto 4 propoſ. 2. nu. 5. Trul-
lenck. *lib. 7. 7. cap. 4. dub. dub. 6. nu. 3.* Bar-
boſ. *in Collect. Concil. ſeſſ. 25. cap. 15. n. 10.*
& facta legitimè dicta Profeſſione, Matri-
86 monium erit diſſolutum, adeò vt poterit
Coniux in ſæculo manſus, abſq; vlla Diſ-
penſatione, alteri matrimonialiter copu-
lari, cum id fuerit Profeſſioni, ex Priuile-
gio diuino, conceſſum, vt docent Sanch.
lib. 2. diſp. 19. n. 3. Bonacc, *puncto 4. n. 4.*
& faciunt dicta per Auerſ. *de Matr. q. 15.
ſect. 2. verſ. Sextò dubitatur*, nec de hoc du-
bitari poteſt, cum fuerit à dicto Tridenti-
no Concilio, ità definitum, vt diximus,
& quamuis aſſignatum ſit bimeſtre ad
87 deliberandum, an velint Coniuges Reli-
gionem ingredi nihilominus huiuſmodi
bimeſtre poteſt per Iudicem, cauſa cogni-
ta, breuiari, vel prorogari, ſicut conſtat
cap. Ex publica de commerc. Coniug. & docent
Sanch. *lib. 2. diſp. 24. n. 12.* Pont. *de Matr.
lib. 9. cap. 9. n. 8. & nu. 9.* Filiucc. *tomo pr.
tract. 10. part. 1. cap. 2. nu. 52.* Trullenck.
88 *lib. 7. cap. 4. dub. 6. n. 4.* quamuis non de-
beat Iudex, ex leui cauſa, à dicto bimeſtre
diſcedere.
89 Sexto; ſi intra bimeſtre præfatum, Fœ-
mina fuiſſet à Coniuge per vim cognita,
adhuc poſſe Religionem ingredi, defen-
dunt Sanch. *lib. 2. diſp. 22. n. 6.* Trullenck.
lib. 6. cap. 4. dub. 5. n. 6. tomo 3. & inclinant
Bonacc. *de Matr. q. 2. puncto 4. propoſ. 3. n.
8.* Eſcobar. *Theol. mor. tract. 7. exam 9. cap.*
90 *pr. num. 75.* quia copula fuit per vim ex-
torta, nec per aliam viam poteſt vim paſ-
ſa ius ſuum recuperare, niſi per ingreſſum:
91 Quæ doctrina vera eſt, niſi ex copula ha-
bita fuiſſet concepta Proles, nec ſit alius,
per quem poſſit commodè educari, quia
tunc impediretur per accidens, vt benè
animaduertunt Filiucc. *tomo pr. tract. 10.
part. 1. cap. 2. n. 48.* Trullenck. *l. c. dub. 5.*
92 *n. 6.* quamuis autem Coniux, eo caſu, pro-
fiteatur, non tamen poterit alter in ſæcu-
lo remanſus, qui Coniugem inuitam, in-
fra dictum bimeſtre cognouit, viuente eo
ſuo Coniuge profeſſo, aliud Matrimoniū
inire, quia per copulam poſt Matrimo-
nium habitam, fuit conſummatum
Matrimonium; quo caſu Matrimonium
per Profeſſionem non dirimitur; vide
Trullenck. *d. dub. 5. n. 6. & dub. 6. nu. 11.*
Sanch. *lib. 7. diſp. 32.* Auerſ. *de Matr. q. 15.
ſect. 3. in princip.* Et colligitur *ex cap. Qui Vxo-
rem 11. cauſa 33. q. 5.* & faciunt dicta per
Leonem *in theſ. part. 2. cap. 9. n. 118.*
Septimò; quod diximus, poſſe Coniugē,
infra bimeſtre, ante conſummationem
93 Matrimonij, Religionem ingredi, amplia
ita vt etiam, poſt dictum bimeſtre, id face-
re poſſit, quamuis enim peccet per bime-
ſtre non reddendo, quia tūc alter Coniux,
petēdo debitum, vtitur iure ſuo, nec iniu-
riam Coniugi irrogat, tamen, ſi Matrimo-
nium non fuerit conſummatum, & Re-
ligionem profiteatur, Matrimonium erit
diſſolutum, ita Sanch. *lib. 2. diſp. 24. n. 27.*
Coninck. *diſp. 26. dub. 4. concluſ. 4. nu. 49.*
Trullenck. *d. dub. 6. n. 7.* Sperell. *deciſ. 21.
num. 44.*
Octauo; quicquid dictum ſit, poſſe Co-
94 niugem, poſt Matrimonium ratum, & nō
conſummatum, Religionem ingredi, etiā
abſq; alterius licentia, aliter dicendum eſt,
ſi ingredi velit, poſt Matrimonium con-
ſummatum, quia tunc nullà humana po-
teſtate diſpenſari poteſt [ſecluſo caſu per-
petui Diuortij, de quo ſupra diximus] vt
abſq; licentia, & conſenſu Coniugis, poſ-
ſit quis Religionem ingredi; cùm vinculū
Matrimonij conſummati ſit indiſſolubile,
& per illud Coniuges effecti ſint vna ca-
ro, quę non eſt ſeparanda, niſi per alterius
mortem, Sanch. *lib. 2. diſp. 21. n. 5.* Tuſch.
concluſ. 147. n. 7. lit. M. & alij, quos propre-
rea pręſenti Libro citauimus; idq; eſt adeò
95 verùm, vt, quamuis conſummato iam
Matrimonio, Coniux relictus poſt Profeſ-
ſionem alterius, huiuſmodi conſenſum
præſtet, vel per Adulteriū prębeat iuſtam
cauſam Diuortij, nihilominus, niſi Pro-
feſſio ratificetur, & ſeruentur conditio-
nes, quæ ſpecialiter requiruntur in Pro-
feſſione Coniugatorum, ea Profeſſio prius
facta erit irrita, & inualida, & poterit ſic
Profeſſus Religionem deſerere, vt benè
Sanch. *lib. 7. diſp. 34. n. 16.* Filiucc. *tomo pr.
tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 142.* & tenebitur
96 ad Vxorem redire, eiq; debitum reddere,
quia non potuit, per huiuſmodi Profeſſio-
nem, præiudicare alteri Coniugi, nec iſte
ſuo iure priuari, *cap. Diſcretionem 6. De eo,
qui cognouit, &c.*
97 Dixi, tenebitur reddere, quia, iuxta pro-
babiliorem opinionem, non poterit pete-
re, licet enim Votum Religionis ſit
indiuiduum, itaut non poſſit, poſt con-
ſummatum Matrimonium, viuente altero
Coniuge, ſeruari, nihilominus Votū Caſti-
tatis eſt diuiduū in plures partes, adeòut,
etiam viuente Coniuge, in parte ſeruari
poſſit, & conſequenter, qui in huiuſmodi
Profeſſione Votum Caſtitatis emiſit, vi-
detur teneri ad Caſtitatem ſeruandam
quan-

quantum poteſt, vide Sanch. *lib. 7. diſp. 34. n. 2.*

98 Nonò intellige, dirimi Matrimonium ratum per Profeſſionem factam in Religione vera, & approbata, quia per Vota Eremitarum, provt & Equitum Militiarum in Clauſura non viuentium [exceptis Equitibus Hieroſolymitanis, qui ſunt verè Religioſi, vt probauimus *num.* 17.] non ſoluitur Matrimonium ratum, quamuis enim iſti alij Equites ſint verè Religioſi, vt ſunt Equites Calatranæ, Alcantaræ, S. Iacobi, Monteſiæ, & his ſimiles, tamen Matrimonium eorum, antea initum, eſt compatibile cū Votis, quia tantùm vouent Caſtitatem coniugalem; at Equites Hieroſolymitani, non ſolùm ſunt verè Religioſi, & Profeſſionem ſolemnem emittunt, vt diximus, ſed eorum Votum Caſtitatis eſt abſolutum, abſq; vlla reſtrictione, & ideò horum Profeſſio Matrimonium ratum dirimit, vt animaduertunt Barboſ. *de Appellat. verb. Appell.* 233. *num.* 9. *& de Iure Eccleſ. vniu. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 32. Eſcobar *Theol. mor. tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 9. *n.* 104. *verſ. Dixiſti*; Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. effectu pr. nu.* 106. & alij, quos ſupra citauimus: Dirimitur

99 inſuper Matrimonium ratum per Votum ſolemne Mantellatorum, ſeu Mantellatarum, nempè Virorum, aut Fœminarum, Tertij Ordinis S. Dominici, vel S. Franciſci, vel S. Auguſtini, ſi collectim, & in communi viuant, ſub regimine Prælati, ex vi ſuæ Regulæ approbatæ, ſub qua tria Vota ſubſtantialia emittunt, Pont. *lib.* 9. *cap.* 8. *n.* 2. Trullenck. *l. c. n.* 8.

Decimò; quòd diximus *n.* 62. circa Coniugem Ordines ſuſcipientem, teneri alterum in ſæculo remanſum, Religionem ingredi, ſi iuuenis ſit, & de continentia

100 ſuſpectus, at ſufficere, vt emittat Votum Caſtitatis perpetuæ, abſq; eo quod Religionem ingrediatur, ſi hic ſenex ſit, & de continentia non ſuſpectus, repetendum eſt, itaut idem ſeruari debeat, etiam in caſu, quo, poſt Matrimonium conſummatum, velit quis de licentia Coniugis, Religionem profiteri, quia vtroq; caſu eadem ratio militat, vt diximus, & colligitur *ex cap. Vxoratus* 8. *& cap. Ad Apoſtolicam* 13. & latius *cap. Cum ſis* 4. *de Conuerſ. Coniug.* ibi, *Prohibenotes, ne in Epiſcopatu tuo, Virum,*

101 *vel Vxrem [niſi vterq; ad Religionem migrauerit] tranſire permittas; verùm ſi ita Vxor ſenex eſt, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo, diſſimulare poteris, vt ea in ſæculo remanere, & Caſtitatem promittente, ad Religionem tranſeat Vir eiuſdem*; nec eo caſu aliqua opus erit Diſpenſatione, ſed ſolùm licentia Epiſcopi, vt diximus.

102 Vndecimò; quæ ætas ſufficiat, vt quis ſenex dicatur, difficile eſt iudicare, cum nullum Ius id declaret; regulariter autem, & probabiliter, ætas ſexagenaria in Viro, & quinquagenaria in Fœmina, videntur ſufficere, vt quis dicatur ſenex, & in ſæculo poſſit cum Voto remanere; ita Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 32. *n.* 16. propè finem. Filiucc. *tom. pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 133. Eſcobar. *Theol. mor. tract.* 7. *exam.* 9. *cap.* 9. *nu.* 104. *verſ. Dixiſti*; Trullenck. *d. dub.* 6. *n.* 11. Dian. *part.* 4. *tract.* 4. *reſol.* 71. *verſ. Tertia opinio*, Auerſ. *de Matr. q.* 15. *ſect.* 3. *verſ. Qua autem ætate &c.* probabilius tamen crediderim, id arbitrio Iudicis remitti debere, provt remittuntur ea, quæ à Iure non ſunt definita, vt diximus ſupra.

103 Duodecimò; ſi Coniux Religionē ingreſſus nō profiteretur, ſedē Religione exiret, teneretur ad priorē Coniugē redire, vt diximus, & tūc Votū factum, ab illo qui māſerat in ſæculo, nō tenet, quia intelligitur factū ſub cōditione, ſi alter Profeſſionem emiſerit, Sanch. *d. diſp.* 32. *n.* 13. Trullenck. *d. dub.* 6. *nu.* 18. At ſi is vouiſſet abſolutè

104 Caſtitatem, teneretur reddere, ſed non poſſet petere, Filiucc. *d. nu.* 135. & Trull.

105 *l. c.* Quod ſi Religionem ingreſſus nō profiteretur, ſed de vna ad aliam Religionem vagaretur, poſſet Iudex, dato termino peremptorio, illum compellere, vt, expleto Anno Probationis, maneat in Religione, vel ad Matrimonium cum Coniugē conſummandum redeat; vide eundem Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 4. *dub.* 6. *n.* 3. *tomo* 3. quia non eſt iuſtum, vt alter Coniux permaneat in eo ſtatu, cum periculo Animæ; et ob eandem rationem, poſt biennium tiro-

106 cinij, hoc eſt Nouitiatus Patruum Ieſuitarum, Matrimonium ratum dirimitur ex motu proprio, ac Bulla 107. Summi Pontificis Gregorij XIII. Anni 1584. incipiēte, *Aſcendēte Domino*, de qua meminit Sāch. *lib.* 7. *diſp.* 25. præſertim. *num* 2. *& n.* 25.

Decimotertio; ſi dubitetur, an Matrimonium fuerit conſummatum, & ambo Co-

107 niuges iurent Matrimonium non conſummaſſe, credi poteſt illis; ſi Sponſa, ex inſpectione Matronarum appareat virgo, & ſi non erat virgo, & ſit traducta, non creditur, in Matrimonij præiudicium, & diſſolutionem, ſi verò non ſit traducta, credi

credi poteſt; Sanch. *lib.* 2 *tota diſp.* 23. Filiucc. *n.* 53. *verſ. Deniq; nota*, Trullenck. *n.* 8. *ll. cc.*

108 Decimo quarto; valida eſt Profeſſio Co-
niugis, habentis ſpontaneam licentiam al-
terius, quamuis etiam in ſæculo reman-
ſus, licet ſuſpectus de incontinentia, Re-
ligionem non ingrederetur, vel Votum
Caſtitatis non emittat; intelligetamen,
vt valeat huiuſmodi Profeſſio, niſi ta-
lis licentia, ante Profeſſionem, reuocata
109 fuiſſet, quia ante Profeſſionem cum res
adhuc ſit integra, poteſt reuocari, quo ca-
ſu, quicquid poſt dictam reuocationem
geſtum fuerit ab altero, non tenebit, vt
benè Sanch *lib.* 7. *diſp.* 33. *n.* 19. & quod
huiuſmodi Profeſſio facta à Coniuge (ſe-
cluſo caſu dictæ reuocationis) valida ſit,
110 quamuis alter non profiteatur, vel Votũ
non emittat, docent Silueſter *verbo Matri-
monium* 8. *q.* 12. *d.* 4. Sanch. *lib.* 7. *diſp* 33.
n. 4. Bonacc, *de Matr. q.* 3. *puncto* 4. *propoſ.*
3. *n.* 12. Filiucc. *tomo pr. tract.* 10 *part.* 2. *cap*
4. *n.* 136. Auerſ. *de Matr q.* 15. *ſect.* 3. *verſ.
Septimò*; ratio eſt, quia eæ conditiones ex
vi Iuris non requiruntur ad valorẽ Pro-
feſſionis, ſed ſolùm præcipitur, vt ſeruen-
tur; ſic benè aduertit Auerſa *d. ſect.* 3. *verſ.
Septimò.*

111 Nota tamen, quod ſi Coniux erat con-
ſcius Iuris, ad quod ipſe tenebatur, nempè,
ſciebat adeſſe Ius, diſponens, Virum non
poſſe profiteri, niſi ipſa licentiam conce-
dens voueret Caſtitatem, dum ſenex eſſet,
& ingrederetur Religionem, ſi iuuenis,
tunc non poterit alter Coniux reuocari;
ſecus verò dicendum erit, ſi non fuiſſet ta-
lis Iuris conſcius, Sanch. *l. c. n.* 14. Filiucc.
n. 138. *l. c.* Auerſ. *l. c. verſ. Octauò*; & eo ca-
112 ſu, quo Coniux profeſſus teneatur ad
Vxorem redire, v. gr. quia non fuiſſent
ſeruata Iura, tenebitur reddere, ſed non
poterit petere, quia verè profeſſus eſt, vt
113 benè Sanch. *d. diſp.* 33. & mortuo Coniu-
ge, tenebitur ad Religionem redire, vt diſ-
ponitur *cap. Ex parte* 14. *de Conuerſ. Coniug.*
& aſſerũt Filiucc. & Auerſ. *ll. cc.* Sanch. *l.
c. n.* 5. vbi *d. n.* 21. docet, vt eo caſu, quo po-
teſt Profeſſus iuſtè reuocari, poſſit Epiſco-
pus compellere Regulares quoſcumq;
quantumcumq; exemptos, ad dimittendũ
ſic Profeſſum, vel ad non impediendum
ipſius egreſſum; & hoc non Cenſuris, ſed
alijs pœnis, & medijs, quod idem confir-
mat, Auerſa *l. c.*

114 Decimo quinto; eo caſu, quo Coniux
profeſſus non poſſit reuocari, cogendus
eſt alter Religionem profiteri, ſi Votum
Religionis emiſit; at ſi Votum continen-
tiæ nõ fecit, & erat ignarus Iuris ad quod
ipſe tenebatur, non eſt cogendus vouere;
ſi tamen Votum emiſit, & eſt ſenex, nec
ſuſpectus de incõtinentia, poteſt in ſæculo
115 manere; ſi verò iuuenis eſt, vel ſuſpectus
de incontinentia, & emiſit Votum, tunc
ſi erat ignarus Iuris requirentis Profeſſio-
nem ipſius, non cogetur profiteri, ſed po-
tius includi debebit in Monaſterio, vnde
à vagando arceatur, & ceſſet periculum
incontinentiæ; at ſi conſcius erat huiuſ-
modi Iuris, profiteri cogetur; cõſtat aper-
tè, *cap. Significanit* 18. *de conuerſ. Coniug.* &
cap. Qui Vxorem ſuam 10 *cauſa* 33. *q.* 5. &
explicat ibi *Gloſſa*, & docent Silueſt. *verbo
Matrimonium* 8 *quæſt.* 12. *dicto* 4. Filiucc. *d.
tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *nu.* 139. Sanch. *d.
diſp.* 33. *n.* 27.

Decimo ſexto; ſi Coniux bona fi-
116 de credens Coniugem ſuum eſſe mortuũ,
qui tamen viueret, Religionem profite-
retur, adhuc poterit ab alio reuocari; con-
ſtat *cap. Placet* 12. *de Conuerſ. Coniug.* & do-
cent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 34. *n* 15. Steph in
S. Greg. *d. cap.* 10. *n.* 13. quia, vt diximus,
licèt fuiſſet ad Pontificatum elatus, pote-
rit eius Vxor, quæ dictam promotionem
ignorauit, vel ſciens ei contradixit dictam
ſuum Virum reuocare, & tenebitur ſic re-
uocatus Vxori ſuæ debitum reddere, licet
abſq; Diſpenſatione, petere non poſſit; ſi
117 verò Coniux in ſæculo manſus patiatur
decennio alterum viuere in Religione,
præſumitur conſenſiſſe, Maiol.
de Irreg. lib. pr. cap. 4 *num.* 7. quia
118 taciturnitas longi temporis inducit
tacitum conſenſum, Mantic. *deciſ.* 370. *n.*
3. Sanch. tamen *lib.* 7. *diſp.* 35. *n.* 15. refert
plures Doctores aſſerentes, quod ſi relictus in ſæculo, ſciens Profeſſionem Co-
niugis, toto tempore ſuæ vitæ non recla-
119 mauit, cum poſſet, ſed diſſimulauit, fieri
eius morte ratam huiuſmodi Profeſſionẽ;
ipſe tamen contrarium ſentit, nempè, nõ
poſſe validari huiuſmodi Profeſſionem
ſola morte Coniugis, ſed requiri, vt no-
ua ratificatio, cum cæteris requiſitis ac-
cedat.

Decimo ſeptimò; ſi vterq; Coniux, non
120 petita ab altero licentia, Religionem in-
trandi, pari voluntate, & mutuo conſcij
de ſua deliberatione, ſimul Religionẽ in-
grediantur, in eaq; profiteantur, non poſ-
ſunt ſe ad inuicem repetere, quia neuter
ipſorum Coniugum dicere poteſt, ſe fuiſſe
ſuo

ſuo Iure ab altero ſpoliatum, imò vterq;
ſic Religionem intrando, videtur renun-
ciaſſe Iuri, quod habebat, debitum exigē-
di. & proinde vtriuſq; Votum, ſi profeſſi
ſunt, validum fuit; vide Corrad. *in Reſp.*
Caſ. Conſc. part. pr. quæſt. 288. *in Addit.* Auerſ.
d. q. 15. *ſect.* 3. *verſ. Tertiò habere*; at ſi poſt
121 ingreſſum, & Profeſſionem vnius, abſq;
licentia Coniugis factam, alter etiam ſine
licentia Religionem profiteatur, vel ſi
ambo, de alterius deliberatione ignari,
profiterentur, tùm valere dictam Profeſ-
ſionem, docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 34. *nu.*
23. *&* *n.* 24. Pont. *lib.* 9. *cap.* 11. *n.* 13. ſi ta-
men vnus ex Coniugibus, abſq; alterius
licentia, Religionem profiteatur, poterit,
abſq; Diſpenſatione, & etiam propria au-
ctoritate, Religionem deſerere, quia hu-
iuſmodi Profeſſio per eum emiſſa, fuit
nulla, & irrita, vt pluribus fundamentis,
& auctoritatibus probat Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
34. *n.* 15. & ſequitur Filiucc. *d. cap* 4. *n.* 141.
in fine, & confirmat Auerſ. *d. q.* 15. *ſect.* 2.
verſ. Secundò dubitatur, quia cum eius Pro-
feſſio fuerit irrita, & inualida, cum non
122 ligat, nec obligat. Quod idem ritè proce-
dit, quamuis Coniux poſtea conſentiret
in eam Profeſſionem, abſq; eius licentia
factam, quia actus ſemel irritus non po-
teſt tractu temporis conualeſcere, abſque
noua ratificatione, vt benè Sanch. Auerſ.
verſ. Tertiò dubitatur, Filiucc. *n.* 142. *ll. cc.*
123 Decimo octauo; ſi Coniux remanſus in
ſæculo Adulterium commiſit, quod alte-
ri nulliter profeſſo notum ſit, non poterit
Adulter Coniugem, quamuis nulliter
profeſſum, reuocare, quia per Adulterium
amiſit Ius, quod in Coniuge habebat, vt
deciditur *cap. Veniens* 16. *& cap. Conſtitu-*
tus de Conuerſ. Coniug. & docent Sanch. *lib.*
10. *diſp.* 11. Pont. *lib.* *cap.* 30. §. 2. Barboſ.
de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. 42. *num.* 18
124 prout nec repetere poſſet, qui inte-
rim factus fuiſſet Infidelis, *cap. fin. eodem*
125 *titulo*, Barboſ. *l. c. in fine.* In primo tamē caſu
Adulterij poterit nulliter Profeſſus iniu-
riā Adulterij cōdonare, & Religionē relin-
quere, vt benè Filiucc. *d. cap.* 4. *n.* 144.
126 Decimo nono; ſi ambo Coniuges, com-
muni conſenſu, poſt Matrimonium con-
tractum, Votum ſimplex Caſtitatis emiſiſ-
ſent, & poſtea vouiſſe ipſos pœniteret, nō
poterit Epiſcopus in huiuſmodi Voto diſ-
penſare, niſi poſtquam ipſi Coniuges re-
miſerint ſibi ad inuicem renunciationem
Iuris, petendi, & reddendi debiti, median-
te dicto emiſſo Voto factā, & ſic ſibi mu-
tuam corporum poteſtatem conuiuerint,
quia, cum hęc præceſſerint, poterit Epiſco-
pus diſpenſare ad petendum debitum, ra-
tione periculi, quod grauiſſimum immi-
neret, ſi facta dicta remiſſione, & conſe-
quenter ſtante obligatione reddendi, eſſet
eis interdicta debiti petitio; ſic benè San-
ch. *lib.* 8. *diſp.* 11. *n.* 15. vbi ampliat, poſſe
127 Epiſcopum in huiuſmodi Voto diſpēſa-
re, quamuis Coniuges per modum Con-
tractus vouiſſent, dummodò ipſi Coniu-
ges dictam renunciationem Iuris viciſſim
remiſerint; ſi tamen, ante factam Diſpen-
ſationem, imò ante dictam factam renun-
128 ciationem, Proles ex dictis Coniugibus
dicto Voto ſimplici adſtrictis naſcatur, le-
gitima erit; cum etenim Prolem eſſe ille-
gitimam pœnale ſit, & odioſum, id mini-
mè ſtatuendum eſt, niſi in Iure expreſſum
ſit, nec culpa Parētum Liberis officit, pręte-
terquàm in caſibus à Iure expreſſis, vide
Sanch. *lib.* 9. *diſp* 38. *n.* 3.
129 An verò poſſit Papa diſpenſare, vt Re-
ligioſus, v. gr. Filius Regis poſſit Matri-
monium contrahere ad tempus, ſcilicet
donec vnum, vel plures Filios maſculos
ſuſceperit, & poſtea ad Religionem re-
deat, refert Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt.*
lib. 8. *cap.* 10. *n.* 27. legi in uita Beati Lau-
rentij Iuſtiniani Patriarchę Veneti, Alexā-
drum III. diſpenſaſſe, olim cum quodam
Monacho Ordinis S. Benedicti, Nigrorū,
in Monaſterio S. Nicolai de Littore Ve-
netiarum, de Domo Iuſtiniana, in qua ip-
ſe ſolus erat, vt duceret Vxorē, Prolemq;
ſuſciperet, qua poſtmodum ſuſcepta; re-
uerteretur ad Monaſterium, qui genuit
ſeptem Filios vtriuſq; ſexus, & demum fa-
ctus ſenex rediit ad Monaſterium, illiuſq;
Vxor Monialis facta fuit; quicquid ta-
men dici poſſit circa hunc caſum fateor,
me non poſſe capere, quomodo fieri poſ-
ſit, vt Matrimonium conſummatū, quod
Iure Diuino eſt indiſſolubile, vt dixi ſup.
poſſit Diſpenſatione diſſolui, & quomo-
do poſſit Pontifex diſpenſare, ſub dicta
expreſſa conditione, vt teneatur redire
130 ad Religionem; vnde in hac quæſtione,
quicquid in hāc ſententiam inclinare vi-
deatur Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 417. *n.*
17. tutius credo, reſpondendum eſſe pro-
vt reſpondit Io: Andr. *in Regula actus legiti-*
mi. de Reg. Iuris in 6. ubi aſſerit, ſe hunc
131 caſum diù diſputaſſe, & tandem conclu-
ſiſſe, quod ipſe Papa, de cuius poteſtate
tractatur, quæſtionem ſoluat. Admitto
tamen, vt certum, poſſe Pontificem diſ-
pen-

penſare cum Monacho ad Matrimoniū, vt, ſi, habita Prole, Vxor liberè conſentiat, vel cauſam perpetui Diuortij dederit, ob fornicationem, teneatur ſic Diſpenſatus ad Religionem redire, quia hoc non eſt contrà Matrimonij ſubſtantiam, cum quilibet Coniux poſſit, his caſibus, proprio ſpontaneo Voto, ſe ad hoc obligare, vt benè docet Sanch. *lib.* 8. *Diſp.* 8. *num.* 9.

132 at quod poſſit abſolutè diſpenſari, vt quis Matrimonium ad tempus cōtrahat, nullatenus eſt admittendum, cum ſit de ſubſtantia Matrimonij, vt Matrimonium perpetuum ſit, nec fieri poſſit, vt Matrimonium, quod ſemel verùm, & validum fuit, curſu temporis, deſinat eſſe, vt benè Tuſch. *Concluſ.* 118. *nu.* 14. *lit. M.* Maiol. *de irregul. lib. pr. cap.* 34. *n.* 7. vbi pro hac doctrina refert Abbatem, & Zabiena; ſi tamen Vir, & Vxor ita ſe iunxerint, vt ſimul vouerint, vel iurauerint, ſtatim habita Prole, Religionem ingredi, tunc tenebuntur quidem ratione Voti, vel Iuramenti, non tamen quia Matrimonij vinculum ſit diſſolutum, vt benè dictus Maiol. *l. c.* & nos diximus præſenti libro.

Alia magis practicabilia circa materiam Diſpenſationum ſuper Votis ſimplicibus congeſſimus *lib. pr. cap.* 8. vbi diſtinctim formulas, ſecundum caſuum contingentiam, deſcripſimus, quæ ibi videri poſſunt, & hic repetere ſuperfluum eſſet; at verò in quibus poſſit Epiſcopus diſpenſare, latè diximus præſenti *Lib.*

De cauſis Diſpenſationum ſuper huiuſmodi Votis dicemus *lib.* 3. *cap. pr.*

Cæterùm, antequam huic Capiti finem imponamus, duo adnotanda ſunt; primo

133 Sacram Pœnitentiariam aliquando diſpenſare cum Clerico in Sacris, vt Matrimonium contrahat, ſi receptio Ordinis occulta ſit, & tunc ſolet apponi clauſula, *quod, ſi Vxori ſuperuixerit, perpetuo ſine ſpe Coniugij maneat, & Officium B. Mariæ Virginis, ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis, per modum ſatisfactionis, quoad vixerit, recitare teneatur,* teſte Rebuffo *in reg. de Diſpenſat. ſuper Gradib. probib. Gloſſ.* 5. *n.* 39.

134 Secundò, qui fecit Votum ingrediendi, & profitendi Religionem, ſi poſtea Matrimonium contrahat, poterit, abſq; Diſpenſatione, petere, & reddere, quia nondum habet Votum Caſtitatis, ſed habet ſolummodo Votum de vouenda Caſtitate ſolemniter, à cuius Voti adimplemento impeditus eſt, donec Matrimonium ſoluatur, vide Sanch. *lib.* 9. *diſp.* 33. *n.* 14. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 3. *nu.* 6.

SVMMARIVM.

1 *Impedimentum diſparitatis Cultus prouenit ex antiquo Eccleſiæ vſu, & Pontifex ſuper eo diſpenſare poteſt.*

2 *Vt licita ſit ſuper eo Diſpenſatio, vrgentiſſimæ cauſæ requiruntur, & ſuper eo rariſſime Papa diſpenſat.*

3 *Matrimonium ex parte non Baptizati non eſt Sacramentum, ſed purus Contractus naturalis.*

4 *Matrimonium contractum cum Infideli, & Hæretico eſt nullum, & de ratione. n. 9.*

5 *Matrimonium contractum inter Baptizatum, & non Baptizatum, licèt credentem, & petentem Baptiſmum, eſt nullum.*

6 *Item inter verè Baptizatum, cum fictè, aut inualidè Baptizato.*

7 *Item inter Infidelem, & Baptizatum Apoſtatam à Fide Schiſmaticum, & Profitentem.*

8 *Matrimonium à Fideli contractum cum Infideli, Apoſtata, & ſimilibus, licèt ſit nullum, tamen ſi vterq; ex Contrahentibus baptizetur, validum erit.*

10 *Licet Matrimonium à Fideli cum Hæretico contrahi non poſſit, niſi cum Diſpenſatione, hoc tamen non procedit in locis, vbi Catholici cum Hæreticis mixtim viuunt, & hoc ex conſuetudine.*

11 *Conſuetudo tamen predicta non eſt abſolutè approbanda, ſed tantum quando abeſt periculum ſcandali, & peruerſionis.*

12 *Cognitio, an adſit cauſa diſpenſandi in huiuſmodi Matrimonio ſpectat ad Summum Pontificem, & in Germania ad Epiſcopos.*

13 *Quando Diſpenſatio huiuſmodi concedi poſſit.*

14 *Si concedatur Diſpenſatio ſuper huiuſmodi Matrimonio, poteſt etiam Diſpenſatio concedi, vt coram Parocho contrahatur.*

15 *Diſpenſatio vt contrahatur Matrimonium inter catholicam, & hæreticam Perſonam eſt valida, quando ceſſat periculum ſubuerſionis, ſecus ſi non ceſſet.*

16 *Ad hoc, vt Papa pro huiuſmodi Matrimonio contrahendo diſpenſet, ſolet aſſignari aliqua cauſa neceſſitatis moralis, vel Publicæ Honeſtatis, & regulariter non ſolet concedi niſi inter magnos Principes, & quando ſperatur conuerſio hæretici eam petentis.*

17 *Catholica Perſona ad hoc, vt licitè contrahat cū Hæretica, quæ ſeruare debeat, quo ad Prolis educationem.*

18 *Filius minor triennio apud Matrem educādus eſt.*

19 *Id tamen non procedit quando alter Parens Infidelis eſſet, tunc enim Infans etiam intra*

intra triennium apud Fidelem educandus.

20 *Si poſt Matrimonium inter Catholicos ritè contractum, alter Coniugum labatur in Hæreſim, vel Apoſtaſiam, à Fide Catholica prorſus recedens, tunc Matrimonium, quo ad thorum, & habitationem remanet diſſolutum, modo quo per Diuortium diſſoluitur.*

21 *Si Matrimonium contrahendum ſit in locis, vbi promulgatum ſit Concilium Tridentinum, inter catholicam, & hæreticam Perſonam, debet fieri coram Parocho. & Teſtibus. vt ſit validum.*

22 *Matrimonium celebratum Venetijs inter Catholicum, & Græcam Schiſmaticam, adſiſtente Sacerdote Græco pariter Schiſmatico hæretico, qui præeſt d. Nationi tamquam Parochus, erit nullum, quia talis Sacerdos nō eſt legitime inſtitutus.*

23 *Valet tamen Matrimonium celebratum inter Græcum, & Latinam, coram Græco Sacerdote, & obediente Eccleſiæ Romanæ.*

24 *Sic cōtracto Matrimonio inter Infideles. alter poſtea fiat Fidelis, an teneatur cohabitare cum altero Infideli, & quando.*

25 *Matrimonium contractum tempore Infidelitatis erit indiſſolubile, etiam poſt Fidelitatem, niſi adſit aliquod Impedimentum naturale, vel ex Lege dirimens.*

26 *Infidelis repudians Vxorem, & aliam ducens, ſi poſtea fiat Fidelis, tenetur repudiatam accipere, & aliam relinquere.*

27 *At ſi repudiata pertinax eſſet in Infidelitate, & timeretur ne poſſet cohabitare abſq; iniuria Creatoris, nec ſpes eſſet conuerſionis, tunc liberum eſſet d. Conuerſo Infidelem Coniugem linquere, & aliam aſſumere.*

28 *Iniuria Creatori tunc dicitur contingere, quando Infidelis compellit Fidelem ad peccatum, vel non vult audire nomen Dei, aut Chriſti niſi cum deſpectu. vel blaſphemat, & impedit ne debitus honor Deo exhibeatur.*

29 *Diſpenſatio ad diſſoluendum Matrimonium tempore Infidelitatis contractum non requiritur, quia cum ſit factum tempore Infidelitatis, Eccleſiæ legibus non ſubiacet.*

30 *Et ſolùm requiritur Eccleſiæ Iudicium quādo Matrimonium eſſet publicum, & pertinacia Coniugis occulta, id tamen non ex neceſſitate, ſed ad ſcandala vitanda.*

31 *Infidelis conuerſus, ſi tempore Infidelitatis plures haberet Vxores, debet primam retinere, & cæteras dimittere.*

32 *Si tamèn illa nolit conuerti, poterit ad eius arbitrium, vel vnam ex dimiſſis, quæ conuerti vellet, vel aliam Fidelem iterum accipere.*

33 *Quod idem procedit in Iudæis.*

34 *Infidelis conuerſus tunc ſolum tenetur Vxorem infidelem dimittere, quando nulla ſpes conuerſionis adeſt.*

35 *Pro diſſolutione Matrimonij huiuſmodi non requiritur ſententia Iudicis ſed ſufficit interrogatio, an velit conuerti, nec ne.*

36 *Matrimonium inter Infideles contractum. ſi alter fiat Fidelis. tunc cenſetur diſſolutum. quando talis Fidelis aliud contrahit Matrimonium.*

37 *Si ambo Coniuges Infideles conuertantur ad Fidē, eorum Matrimonium non diſſoluitur, ſi aliàs ſit ritè contractum, nec erit neceſſaria Diſpenſatio, aut nouus conſenſus.*

38 *Infideli Coniugi conuerſo licitum eſt ingredi Religionem, & Ordinem Sacrum ſuſcipere, & quid quando adeſt ſpes conuerſionis alterius Coniugis. n. 39.*

40 *Infidelis conuerſus ſi ingrediatur Religionem, ſed ante eius Profeſſionem alter quoque Coniux fiat Fidelis, tenetur Religione exire.*

41 *Tamen aliter dicendum. ſi antequam conuertatur, ingreſſus Religionem profiteatur. vel aliud inierit Matrimonium, quia tunc non dicitur amplius res integra.*

42 *Si poſt Profeſſionem. ſeù poſt aliud Matrimonium contractum à Fideli, alter quoq; conuertatur, poterit, & is cum alio inire.*

43 *Si Infidelis primo conuerſus non fuiſſet Religionem profeſſus, ſed ad Sacros Ordines promotus, tunc vinculum Matrimonij non erit diſſolutum, ſed ad hoc, vt ſuo Coniugi nouiter conuerſo reſtituatur opus erit Diſpenſatione.*

44 *Altero ex Coniugibus cōuerſo, & altero non, Filij, ſi non ſint doli capaces, ſequuntur conditionem fidelis Parentis, verum ſi ſint doli capaces, relinquendi ſunt in eorum libertate.*

45 *In dubio præſumuntur d. Filij doli non capaces.*

De Impedimento diſparitatis Cultus, & an ſuper eo diſpenſari poſſit.

CAPIT. XV.

QVAMVIS Pontifex ſuper huiuſmodi impedi-
mento validè diſpenſare
poſſit, cùm eius prohi-
1 bitio non ex Iure diui-
no, vel naturali, ſed ex
Apoſtolorum traditio-
ne, & antiquiſſimo Ec-
cleſiæ vſu, ac Iure procedat, vt docent
Tolet. *inſtruct. Confeſſ. lib. 7. cap. 11. in add. verſ. Quia nullum,* Silueſt. *verbo Matrimoniū 10. dict. 3.* Couarruu. *tom. pr. part. 2. cap. 6. §. 11. n. 1.* Sanch. *lib. 7. diſp. 71 nu. 8.* Bonacc.

nacc. *de Matrim. quæſt.3. punct.7,n.2.* Auerſ.
de Matr. q. 18. ſect.pr. verſ. Communis tamen,
Filiucc. *tom.pr. tract. 10. part. 2. cap. 7. nu.*
225. & 226. Trullenck. *tom 3. lib. 7. cap.9.*
dub. 11. n. 1. & n. 4. Palaus *tom. 5. diſp. 4.*
punct. 11. n. 2. Ricciull. *de Iure Patronat.lib.*
7. cap. 21. n. 5. ad hoc tamèn, vt licita ſit
2 Diſpenſatio, vrgētiſſimæ cauſę requiruntur, & rariſſimè Papa diſpenſat, ob ingens
periculum peruerſionis, & ſeductionis,
cui ſubiacet Fidelis cum Infideli contrahendo; habetur hæc prohibitio expreſsè
in cap.Caue 15. cauſa 28. q.1. & de ea teſtâtur
Nauarr. *in Summa cap. 22. Impedimento 11.*
n.48. Viuald. *in Candelabro,* vbi *de Matrimonio, Imped. 7. n. 217.* Filiucc. *d.cap 7.n.225.*
Trullenck. *l.c. n. 2.* Layman. *lib. 5.tract.10.*
part. 4. cap. 14, nu. 1. Ratio Impedimenti
eſt, quia, cùm Matrimonium apud Chriſtifideles ſit Sacramentum, non debet
tribui incapaci, hoc eſt non Baptizato, vn-
3 de cùm non poſſit eſſe Sacramentum ex
parte non Baptizati, ſi Papa diſpenſaret
ſuper huiuſmodi Impedimento, Matrimonium non eſſet Sacramentum, ſed purus Contractus naturalis, Sanch. *lib. 2.*
diſp. 8. Coninck. *diſp. 24. nu. 24.* Boſſ. *de Matrimon. inter Infidelem, & Hæreticum;* quāuis enim hic erret in Fide, tamē Chriſtia-
5 nus eſt, & Eccleſiæ legibus ſubditus, prout & inualidum erit Matrimonium inter
Perſonam baptizatam, & non baptizatā,
licèt credentem in Chriſtum Dominum,
& petentem Baptiſmum, vt de Cathecu-
6 menis diximus; item inter verè Baptizatos, vt animaduertit Sanch. *lib. 7. diſp. 71.*
n. 2. Filiucc. *l. c.* item inter Infidelem, &
7 Baptizatum Apoſtatam à Fide, Schiſmaticum, & profitentem Iudaiſmum, aut
Paganiſmū, vt benè animaduertit Auerſ.
l. c. At è conuerſo, quamuis Matrimoniū
a Fideli cum Hæretico Apoſtata, Schiſmatico, aut profitente Iudaiſmum, vel
Paganiſmum, vt ſupra, ſit illicitum, nec
ſine peccato mortali à Catholico (ſecluſa cauſa iuſta) contrahatur, attamen va-
8 lidum erit. cum vterq; contrahentium
Baptizatus ſit, & legibus Eccleſiæ ſubditus, Nauarr. *in Summa cap. 22. n. 49. in fine,*
Coninck. *diſp. 31. dub. 3. concluſ. 2. nu. 43.*
Bonacc. *de Matrim. q. 3. n. 2.*

Dixi, illicitum eſſe Matrimonium Catholicæ cum Hæretico, ob plura incommoda, quæ cum tali Matrimonio vt
9 plurimum iuncta ſunt, quæ recenſentur
à Layman. *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 14.*
n. 2. vnde in locis, in quibus conſuetudine obtentum non eſt tale Matrimonium
10 inire, non eſt abſq; Diſpenſatione admittendum; in locis tamen, in quibus Catholici mixti cùm Hæreticis communi Iure
viuunt. vt in Germania, & alijs ſeptentrionalibus Regionibus, ad pacem, tranquillitatemq; Catholicorum in illis locis
habendam, ac conſeruandam, conſuetudo obtinuit, vt Connubia inter ſeſe
inire poſſint, ſi Coniugi Catholico liberū
permittatur, vt, ſine peruerſionis periculo, in Fide Ortodoxa poſſit permanere,
de qua conſuetudine teſtantur. Layman.
l.c. Sanch. *lib. 7. diſp. 72. n. 5.* Pontius *de Matrim. lib. 7. cap. 48. n.28. in fine,* Filiucc.
d. cap. 7. n. 228. Auerſ. *de Matr. q. 18. ſect.*
2. verſ. Nauarrus, nouiſſimè Verricell. *de Miſſionib. Apoſt. q. 17. n. 7.* Hæc tamen cō-
ſuetudo nullatenus videtur abſolutè ap-
11 probanda, niſi morali euidentia, in aliquo præciſo caſu, conſtet, nullum adeſſe
ſcandali, ac peruerſionis periculum, nec
timeantur incommoda, quæ cum huiuſmodi Matrimonijs diximus vt plurimum
iuncta eſſe; ſi enim dubitari poſſit, vt hu-
12 iuſmodi mala ſequi poſſint, ad Summum
Pontificem, vel in Germania ad Epiſcopos locorum, pertinebit rem examinare,
licentiam contrahendi concedere, vel
denegare; tanta námq; & talia ſpiritualia incōmoda, ac damna, teſtatur Layman.
d. cap. 14. n.2. ex huiuſmodi Matrimonijs
ſequi, tàm ipſi Coniugi Catholico, quàm
Liberis, ac Chriſtianæ Reipublicæ, vt naturali plerumq; Charitatis legi repugnet,
adeout nec ipſe Summus Pontifex id diſ-
13 penſatiuè permittere poſſit, præterquam
ſi aliquo caſu ſpes ſit ex huiuſmodi Matrimonio lōgè maiorem ſpiritualem fructum ſequuturum, ob quem incommoda illa, tanquam minora, permitti poſſint,
vt benè Auerſ. *l.c.* Imò dictus Verricell. *q.*
174. n. 23. 26. & 31. affirmat, nō adeſſe cau-
14 ſam diſpenſandi, vt Catholica cum Hæretico coram Parocho contrahat, quia
huiuſmodi Diſpenſatio tendit ad deſtructionem, & non ad ædificationem: poſſet
tamen eſſe licita ob bonum publicum, ſed
nō deberet concedi, niſi Primarijs, Principibus, & ſimilibus. Addit Coninck. *de Sacramentis dub. 2. n. 45.* raro videri tutum in
praxi huiuſmodi Matrimonium Catholici cum Hæretico, quia vix pericula omninò ceſſant, immò alij Catholici huiuſmodi Matrimonia videntes, ſcandalizari
ſolent.

15 Si tamen ex Diſpenſatione contrahatur

Ma-

Matrimonium inter catholicam, & hæreticam Perſonam, licitum erit ex ea ſola parte, qua ab Eccleſia huiuſmodi Connubia prohibentur; at ex alia parte, quæ Iure naturali eſt illicitum, inſtante peruerſionis periculo, nulla eccleſiaſtica Diſpenſatio ſuffragari poterit; quo periculo ſublato, nullum dubium eſt quin, inſta cauſa ſuadente, poſſit Pontifex valide, & licitè ſuper huiuſmodi Impedimento diſpenſare, quia ſolùm relaxat ſuam legem; vide Auerſ. *d. q.* 13. *ſect.* 2. *verſ. Omnes demum*; Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 14. *n.* 2. Filiucc. *d. cap.* 7. *n.* 229.

16 Ad hoc autem, vt Papa pro huiuſmodi Matrimonio contrahendo Diſpenſationē concedat, ſolet aſſignari aliqua cauſa neceſſitatis moralis, vel publicæ vtilitatis, & regulariter non ſolet concedi, niſi inter Principes, vel ad inſtantiam ipſius Hæretici ſupplicantis, qui propterea ſpem præbeat ſuæ futuræ conuerſionis; & ſic ſeruari teſtatur idem Auerſ. *l. c.* vbi meritò reijcit doctrinā Pōtij, qui *in d. Append. cap.* 8. *n.* 4. docet, ſufficere pro cauſa huiuſmodi Diſpenſationis obtinendæ, ſolam commoditatem humani conuictus, ſicut ad diſpenſandum in alijs Eccleſiaſticis Impedimentis.

17 Ad hoc autem, vt licitè, Perſona catholica contrahat cum hæretica, docet idem Auerſ. *l. c. verſ. Præter hæc*, debere Catholicum proſpicere etiam rectæ educationi Prolis ſuſcipiendæ, adhibendo aliquod pactum, vel cauthelam ad ipſius Prolis fauorem, v. gr. vt ritu Catholico inſtruatur, vel ſaltem ita vſq; ad annos Pubertatis, & tunc in ipſorum Filiorum libera deliberatione permittantur; Item quod ſemper, & quandocumq; poſſit Parens Catholicus pijs conſilijs, & monitis ipſam Prolem in Catholica Fide inſtruere, & confirmare; nec poterit adijci pactum, vt, v. gr. Maſculi Filij Patrem Infidelem, Fœminæ verò Matrem Catholicam, vel è contrà, ſequantur, quia id eſſet illicitum, & impium, cum ad vnumquēq; ipſorum ſpectet Liberos ſuos in vera Fide, ac Catholica Religione educare, vt benè Layman. *d. cap.* 14. *nu.* 3. & dictus Auerſ. *l. c.* Et quamuis de Iure Filius minor trieñio apud Matrem educandus ſit, maior verò apud Patrem, *l. Neque, C. de Patria Poteſt.* nihilominus id locum non habet, ſi

19 alter Parens Infidelis eſt, tunc etenim Infans, licet triennio minor, apud Patrem fidelem, & quamuis maior apud Matrem Fidelem eſt educandus, *in cap. Fin. de Conuerſ. infid.* & docet Sanch. *d. diſp.* 73. *circa finem*.

20 Quod ſi poſt Matrimonium inter Catholicos rite contractum, alter Coniugū labatur in Hæreſim, vel per Apoſtaſiam à Fide Catholica prorſus recedens tranſeat ad Iudaiſmum, vel Paganiſmum, Matrimonium, quoad thorum, & habitationem, erit diſſolutum eo modo, quo per Diuortium diſſoluitur, vt idem Auerſ. *l. c. verſ. Demum*; ſi tamen inter catholicā,

21 & hæreticam Perſonam ſit contrahendū Matrimonium in locis, vbi promulgatum ſit Concilium Tridentinum, tunc, vt validum ſit, requiritur præſentia Parochi, & Teſtium, iuxta decretum eiuſdem Concilij Generalis editum, vt animaduertit idē Auerſ. *d. ſect.* 2. *verſ. Poſt hæc quoque*; vbi

23 etiam concludit, non valere Matrimoniū Venetijs celebratum inter Catholicum, & Græcam Schiſmaticam Hæreticam, aſſiſtente Sacerdote Græco, pariter Schiſmatico Hæretico, qui Perſonis illius nationis, & ſectæ ibi miniſtrat in rebus Sacris, tanquam eorum Parochus, eo quòd Sacerdos ille Græcus non eſt legitimè inſtitutus, nec vllam habet veram Iuriſdictionem, cum ſit per Schiſma ſuppoſitus, nec per auctoritatem vllius legitimi Prælati admiſſus; at, è contrà, valere, ait, Ma-

23 trimonia celebrata in quibuſdam Prouincijs Regni Neapolitani inter Latinos, & Græcos Incolas coram Sacerdote Græco, quia Græci ibi ſunt Catholici obedientes Pontifici Romano, & Sacerdotes ſunt ad Curam Animarum à legitimis Prælatis inſtituti: Quòd attinet ad Matrimonia cū Infidelibus contracta, dubium eſt, an In-

24 fidelis conuerſus poſſit cum Coniuge Infideli cohabitare, ſi hic velit in Infidelitate permanere; cui dubio, reſpondendum, triplici modo conſiderari Matrimonium; primò, vt eſt officium naturæ, ſcilicet Cōtractus ad propagationem generis humani; ſecundò, vt eſt remedium concupiſcentiæ; tertiò, vt eſt Sacramentum à Chriſto Domino inſtitutum; quibus ſuppoſitis, validum erit Matrimonium inter Infideles contractum, in quantum eſt Cōtractus naturalis, & con-

25 cupiſcentiæ remedium; vnde dùm non ſit aliquod Impedimentum naturaliter dirimens, vel non ſit huiuſmodi Matrimonium aliqua eorum lege irritum, non ſolùm validum erit, ſed etiam indiſſolubile, niſi ex Dei Diſpenſatione, Religionis cauſa

cauſa diſſoluatur, vt eſt Textus *in cap.*
Gaudemus 8. *de Diuortijs*, & docent Silueſter
verbo Matrimonium 8 *q.* 10. *dict.* 5. & Na-
uarr. *in Summa d. cap.* 22. *n* 48 itaut ſi In-
26 fidelis repudiaret Vxorem, & aliam du-
ceret, & poſtea ille conuerteretur ad Fi-
dem Catholicam, teneretur dictam repu-
diatam accipere, & aliam relinquere, quia
primum Matrimonium tenet, & non ſe-
27 cundum; at ſi dicta repudiata pertinax eſ-
ſet in Infidelitate, & timeretur non poſſe
cohabitare abſq; iniuria Creatoris, nec
ſpes eſſet conuerſionis, tunc liberum eſſet
dicto Infideli conuerſo Coniugem ipſam
Infidelem dimittere, & aliam in quibuſ-
dam caſibus aſſumere; colligitur ex Do-
ctrina Diui Pauli 1. ad Corinth. 7. *Si In-*
fidelis diſcedit, diſcedat &c. & ita expreſsè
côtinetur *cap Si quis Gentilis* 2. *cauſa* 28. *q.*
pr. vbi dicitur. *Si quis Gentilis dimiſerit Vxo-*
rem ante Baptiſmum, poſt Baptiſmum in pote-
ſtate eius erit eam habere, vel non habere: hoc
eſt, ſi repudiata nolit ad Fidem conuerti;
poterit conuerſus cum illa habitare, ſi
nullum adſit periculum Fidei, vel non
habitare, & aliud Matrimonium inire;
Ratio eſt, quia cum eo caſu non poſſit Fi-
delis cum Infideli cohabitare, æquum eſt,
vt poſſit Matrimonium diſſolui ſaltem ex
Priuilegio Diuino: Tunc autem dicitur
28 contingere iniuriam Creatoris, quando
Infidelis compellit Fidelem ad peccatum,
vel quando non vult audire Nomen Dei,
aut Chriſti, niſi cum deſpectu, vel Nomē
Dei blaſphemat, vel impedit quominus
debitus honor, aut laudes Deo exhibean-
tur, vel Familiam retrahit à Chriſti fide,
vt prædicta habentur *d. cap. Gaudemus*, &
cap Quanto te 7. *de Diuortijs*, vide pro præ-
dictis Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 74. *nu.* 6. Bonacc.
Matrim. q. 3. *punct.* 7. *nu.* 5. Trullench. *lib.*
7. *cap.* 4. *dub.* 4. *n.* 3. & Filiucc. *tomo primo,*
tract. 10. *part.* 2. *cap.* 7. *quæſt.* 5. *num.* 236.
Panimoll. *Idea ſedandi Iurgia forenſia, Con-*
ſit. 17. *nu.* 4. 5. Nec requiritur eo caſu
29 Diſpenſatio aliqua pro huiuſmodi
Matrimonij diſſolutione, quia prius
Matrimoniū tanquam factum in ſtatu In-
fidelitatis, non ſubijcitur iudicio Eccleſię,
cui eo tempore non erant ſubditi, vide
dictum Panimoll. *d. Conſtit* 17. *num.* 9. vbi
ſolùm requiri Eccleſiæ iudicium, dicit,
30 quando Matrimonium eſſet publicum,
& dicta pertinacia Coniugis occulta, id ta-
mē nō ex neceſſitate, ſed ad ſcādala vitāda.
Quod ſi abſq; dictus Fidelis cōuerſus plures
31 ſimul in Infidelitate habuerit Vxores, debe-
bit, prima retēta, alias dimittere; ſi tamen
illa cōuerti nolit, poterit dictus cōuerſus,
32 ad eius arbitriū [poſt monitionem] vel vnā
ex dimiſſis, quæ conuerti vellet, iterū ac-
cipere, vel aliam Perſonam fidelem; So-
tus 4. *q. vnica; art.* 3. *ad* 5. vbi admonet, idē
33 dicendum eſſe de Iudæis, quia permiſſio
pluralitatis Vxorum iam ceſſauit in Lege
Euangelica; confirmat Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
73. *n.* 5. Et tamen nota, iuxta veriorem
34 opinionem, tunc tantùm Infidelem con-
uerſum teneri Vxorem infidelem dimit-
tere, quando nulla ſpes cōuerſionis adeſt,
quia dum hæc non adeſt, ſemper timeri
poteſt aliquod periculum offenſæ Dei,
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 73. *n.* 10. Bonacc *de Ma-*
trim. q. 3. *d. puncto* 7. *n.* 4. & *n.* 6. vndè per
Concilium Toletanum 3. *cap.* 4. expreſsè
vetitum fuit Fideli habitare cum Coniu-
ge infideli, id quòd in primitiua Eccleſia,
ob multitudinem illorum, qui conuerte-
bantur, non erat prohibitum; Sanch. *lib.* 7.
diſp. 74. *n.* 9. Filiucc. *d. cap.* 7. *n.* 239.
35 At dubium eſt, an pro huiuſmodi Ma-
trimonij diſſolutione requiratur ſenten-
tia Iudicis, vel ſufficiat monitio, ſeù
interrogatorium, an velit conuerti, nec-
ne; et quidem ſufficere hanc monitionē,
ſeù interrogationem, concludunt Sanch.
l. c. n. 11. Trullenck. *d. dub.* 4. *n* 8 Filiucc.
n 240. *ll.cc.* & pleriq; ex alijs Doctoribus
ſupra citatis.

Maior autem difficultas eſt, an in caſibus
ſupradictis ſtatim diſſoluatur Matrimo-
36 nium, vel duret quouſq; Infidelis conuer-
ſus aliud ineat Matrimonium; difficul-
tatis ſolutio difficillima eſt, ob varias Do-
ctorum ſententias; quicquid tamen di-
ci poſſit incontrarium, probabilius exi-
ſtimo, tunc diſſolui, quando Infidelis cō-
uerſus aliud contrahit Matrimonium; &
apertè colligitur *ex d. cap. Gaudemus, in fine,*
vbi dicitur, quod ſi conuerſum ad Fidem
illa ſequatur, recipere compelletur; vnde
infertur, non eſſe diſſolutum, aliter enim
compelli non poſſet; ita etiam docent
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 75. *n.* 7. *de Sacramentis diſp.*
25. *dub.* 3. *n.* 63. Filiucc. *d. cap.* 7. *nu.* 242.
Trullenck. *d. dub.* 4. *n.* 7. qui vltimus *l. c.*
37 benè animaduertit, quod ſi ambo Co-
niuges Infideles conuertantur ad Fidem,
corū Matrimoniū non diſſoluitur, ſi aliàs
ritè contractum ſit, quia cum ſit validū,
nec vlla detur cauſa ſolutionis, neceſſaria
non erit Diſpenſatio aliqua, nec nouus
conſenſus in huiuſmodi Matrimonio;
quod idem confirmant Sanch. *d. diſp.* 73.
n. 9.

*n.*9.& nouiſſimè Palimoli. *Idea ſedandi Iur-*
gia forenſia, Conſtit. 17. *n.* 1.
Nec eſt prætereundum, quod dum In-
38 fideli conuerſo licitum eſt aliud Matri-
monium inire, licitum etiam eſt Religio-
nem ingredi, vel Ordinem ſacrum ſuſci-
pere, quia ſi eo caſu licet Diuortium, li-
cebit etiam Religionē ingredi, & Ordi-
nes ſacros ſuſcipere; vt benè Sanch. *lib.* 7.
diſp. 76. *n.* 1. Filiucc. *d. cap.* 7. *n.* 244. Bo-
naccin. *n.* 8. Trullenck *n.* 9. *ll. cc.* qui Do-
39 ctores licet admoneant, non eſſe prædicta
exequenda, ſi extet probabilis ſpes con-
uerſionis alterius Coniugis, id tamen ple-
niſſime dicunt de conſilio tantum.
40 Quid autē dicendum ſit ſi, poſtquam In-
fidelis conuerſus ingreſſus ſit Religionē,
ſed ante Profeſſionem, Infidelis Coniux
conuertatur; & quamuis non deſint, qui
affirment, non teneri alterum Coniugem
& Religionem exire, & ad nouiter con-
uerſum redire, cùm res non ſit integra, &
Fidelis reperiatur in ſtatu repugnante cū
Matrimonio, nihilominus probabilius eſt
contrarium aſſerere, quia potius eſt adhuc
res integra, cum nō reperiatur in ſtatu ef-
fectiuè repugnante cum Matrimonio, ſed
tantùm reperiatur in via ad dictum ſtatū,
vt benè Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 76. *n.* 7. Bonacc.
d. puncto 7. *n.* 10. Filiucc. *d. cap.* 7. *num.* 245.
41 Aliter tamen eſſet dicendum, ſi Coniux
primò conuerſus Religionem approbatā,
iam profeſſus fuiſſet, vel nouum Matri-
monium ritè contraxiſſet, quia tunc res
42 verè non eſſet integra: vnde poſſet Infide-
lis vltimò conuerſus aliud Matrimonium
inire, Sanch. *n.* 6. Bonaccin. *n.* 10. Coninck.
n. 66. *ll. cc.*
43 At ſi Infidelis primò conuerſus non fuiſ-
ſet Religionem profeſſus, ſed ad ſacros
Ordines promotus, tunc vinculum Ma-
trimonij non erit diſſolutum, ad hoc ta-
men, vt iſte Coniugi ſuo nouiter conuer-
ſo reſtituatur, opus erit Diſpenſatione, vt
docent dicti Sanch. & Bonacc. *ll. cc.* Co-
ninck. vbi ſupra *n.* 62.
44 Quòd attinet ad Filios Infidelium, adno-
tandum eſt, quòd ſi vnus ex Parentibus
conuertatur ad Fidem, & alius remaneat
in Infidelitate, & Filij non ſint doli capa-
ces, ſequuntur conditionem Parentis cō-
uerſi; ſi verò ſunt doli capaces, relinquē-
di ſunt in eorum libertate, nec cogendi
ſunt ad Fidem; ita deciſum eſt, *cap. de Iu-*
dæis 5. *diſt.* 45. & docent Filiucc. *d. cap.* 7.
n. 235. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 72. *n.* 16. Bonacc.
d. puncto 7. *in fine*, Coninck. *d. diſp.* 26. *dub.*
3. *n.* 67. Et in dubio, an Filij ſint doli ca-
45 paces, nec ne, præſumuntur non eſſe, & ſic
in fauorem Fidei, Sanch. & Bonacc. *ll. cc.*
Plura alia de hac materia videri poſſunt
penès Sanch *lib.* 7. & Trullenck. *d. lib.* 7.
cap. 4. *dub.* 4. *tomo pr.* quæ hic ſponte ad-
notare omiſi, cum, ſicut dixi, ſuper huiuſ-
modi Impedimento rariſſime, & difficilli-
mè diſpenſetur; prædicta tanquam ma-
gis practicabilia breuiter attigiſſe ſufficiat.

SVMMARIVM.

1 *Duo ſunt Crimina, quæ Matrimonium impediunt, primum eſt Machinatio in mortem Coniugis, cum propoſito aliud determinatum Matrimonium contrahendi; alterum eſt Adulterium commune durante legitimo Matrimonio, quamuis etiam non conſummato & per Diuortium, quo ad thorum, & habitationem diſſoluto, cum data fide de Matrimonio inter ſe, poſt Coniugis obitum, contrahendo, vel ipſo inter Adulteros de facto contracto.*

2 *Vtroque caſu Matrimonium Iure Eccleſiaſtico dirimitur.*

3 *Impedimentum Machinationis in mortem fuit inductum ne propter ſpem futuri Matrimonij detur anſa captandi mortem Coniugis.*

4 *Si vnus tantùm ex contrahere volentibus machinetur in mortem Coniugis, niſi etiam Adulterium præceſſerit, non oritur Impedimentum, vnde, Matrimonio ſoluto, poterunt, abſq; Diſpenſatione, contrahere.*

5 *Verùm ſi ambo in eadem Coniugis conſpirent, tunc, ſiuè Adulterium præceſſerit, vel non, eo ipſo quod ſequitur mors, oritur Impedimentum, nec inter eos, abſq; Diſpenſatione, conſiſtere poteſt Matrimonium.*

6 *Ad incurrendum d. Impedimentum ſufficit dediſſe conſilium, vel Mandatum.*

7 *Sola tamen rati habitio mortis non ſufficit, quamuis verè occiſio nomine ratum habentis facta ſit.*

8 *Impedimentum prædictum non incurritur per Mandantem, ſi Mādatum reuocetur, antequam occiſio ſequatur, & Mandatario innoteſcat.*

9 *Nec incurritur per eum, qui conſilium dedit, quod nihil influxit.*

10 *Incurritur Impedimentum prædictum, non ſolùm per Virum machinantem in Vxorem, ſed etiam per Vxorem in Virum, licet aliqui contradicant.*

11 *Vt incurratur huiuſmodi Impedimentum, requiritur, quod verè mors ſit ſequuta.*

12 *Legis pœnalis verba cum effectu intelligenda ſunt.*

13 Im-

13 *Impedimentũ prædictum oritur, ſi mors culpa Medici, vel negligentia Percuſſi ſequatur, & ſuper eo Diſpenſatio neceſſaria eſt ſi velint contrahere.*

14 *Ad incurrendum prædictum Impedimentum, ſi vnus ſolus in mortem alterius conſpirauit, requiritur Adulterium ſequutum.*

15 *Secus ſi ambo conſpirauerint, & effectus fuerit ſequutus.*

16 *Requiritur etiam, quod qui contrahere intendunt, & propterea carnaliter commiſcentur, ambo ſciãt ob id committi adulterium, quia ſi Vxoratus rem haberet cum Soluta, ignorante Coniugium alterius, & deinde ille Coniugatus occidat Vxorem, poſſent abſq. Diſpenſatione contrahere.*

17 *Occiſio debet ſequi ad effectum præciſum contrahendi, alias Impedimentum non incurritur.*

18 *Impedimentum prædictum vt incurratur, requiritur, vt occiſio fiat animo, & fine Matrimonium inter ſe contrahendi, nam ſi fieret ob odium particulare, vel vt Occidentes haberent maiorem luxuriandi facultatem, poſſent nihilominus contrahere.*

19 *Nec pariter incurritur ſi quis occideret Coniugem eo animo, vt poſſet ducere aliam Perſonam, quæ non fuiſſet homicidij particeps.*

20 *Impedimentum præſcriptum, neq; incurritur ab occidẽte Coniugem in fragranti crimine Adulterij deprehenſam, niſi fortè ipſe cauſam Adulterij dediſſet, ad effectum illam occidendi, & aliã occiſionis complicem ducendi.*

21 *Si Titius ſuaſu Bertæ, occidat Vxorem, animo ducendi Claram, poterit poſtea abſq; Diſpenſatione contrahere, tàm cum Berta, quam cum Clara, ſi tamen cum neutra earũ, ante mortem Coniugis, mæchatus fuerit, & Clara fuerit inſcia Machinationis d. mortis.*

22 *Licèt quis occidat Vxorem alio fine, quam ducendi Adulteram tamen cõtra eum ſtat præſumptio in contrarium, neq; Eccleſia dat licentiam contrahendi, niſi magnis coniecturis probaretur, alio animo occidiſſe.*

23 *Impedimentum ob Crimen Adulterij dupliciter incurritur; primo, ob Adulterium cum fide data de ducenda Adultera poſt mortem Coniugis;*

24 *Secundo, quando Vxoratus, & Adultera, ſcientes Coniugem alterius viuere, nihilominus de facto inter ſe contrahunt Matrimonium.*

25 *Sed ad incurrendum huiuſmodi Impedimentum non ſufficit, vt detur fides de contrahendo, vel dumtaxat de facto contrahatur, ſed requiritur, quod in vita eiuſdem Coniugis copula carnalis interceſſerit.*

26 *Vndè ſi in vita Coniugis fides futuri Matrimonij data eſſet, aut Matrimoniũ de facto contractũ fuiſſet, & poſt mortem Coniugis copula interceſſiſſet, contrahere poſſent, abſq; vlla Diſpenſatione, quia Impedimentum contractum non eſſet.*

27 *Promittens ſimpliciter ducere Bertam, mortua ſua Vxore, ſi poſtea, ſequuta morte d. Vxoris, ducat Roſam, & hoc Matrimonio durante, Adulterium cum d. Berta committat abſq; noua promiſſione Matrimonij, non dicitur d. Impedimentum contractum, nec, mortua Roſa, Petrus impeditur ducere Bertam abſq; Diſpenſatione.*

28 *Non refert ſi Adulterium committatur ante, vel poſt fidem datam, ſiuè poſt Matrimonium de facto contractum, quia ad incurrendum tale Impedimentum ſat eſt, quod eodem Coniugio durante, fides cum Adulterio concurrat, ſeu cum Matrimonio de facto contracto.*

29 *Si eodem Matrimonio durante facta fuerit promiſſio futuri Matrimonij, ſed antequam Adulteriũ commiſſum ſit, dictam promiſſionem concorditer annullent, quamuis poſtea Adulterium committant, Impedimentum non erit contractum.*

30 *Si verò è contra, eodem Coniugio durante, facta fuerit promiſſio futuri Mátrimonij, & ſimul cõmiſerint Adulterium, licet poſtea pœnitentia ducti promiſſionem annullent, nihilominus Impedimentum erit contractum, nec poterunt, abſq; Diſpenſatione, copulari matrimonialiter.*

31 *Impedimentum prædictum, vt contrahatur requiritur, vt fides, vel promiſſio ab vno data, ab altero ſit acceptata, nec ſimplex pollicitatio ſufficit, ſed promiſſio debet eſſe reciproca.*

32 *Ad incurrendum impedimentum præſcriptum ſufficit acceptatio de contrahendo facta à ſocio per ſolam taciturnitatem, ex opinione probabiliori, & maximè ſi paulo poſt ſequatur Adulterium, num. 33.*

34 *Fides, ſeu promiſſio futuri Matrimonij, ad hoc, vt huiuſmodi Impedimentum incurratur, debet eſſe facta, seriò, & ex animo, & aliquibus certis ſignis expreſſa, adeout exterius vera appareat.*

45 *Quod ſi fides data, & promiſſio exterius vera appareat, quamuis interius ficta ſit, orietur Impedimentum.*

36 *Requiritur pariter, vt Adulterium ſit vtriq; Adulteranti cognitum ſcilicet, vt vterque ſciat ſociũ, quo cum copulatur, eſſe coniugatum.*

37 *Ignorans Coniugium alterius ſocij, ſi contrahat cũ illo, & poſtea certior factus de d. Matrimonio, ſtatim ſe ſeparet, nec vlterius carnaliter ipſi copuletur, poterit, mortua Vxore, cũ illo contrahere.*

38 *Ab incurſu huiuſmodi Impedimenti excuſat qualibet ignorantia Coniugij alterius ſocij, quamuis craſſa, & ſupina, dummodo non ſit affectata, & adeò craſſa, vt ſcientiæ æquiparetur.*

39 *Imò ſi altèr Delinquẽtium ignarus ſit de Coniugio, poterit, caſu viduitatis alterius eueniente, ipſum cogere ad ſeruandam fidem, & promiſſionem.*

40 *Et ſi ambo ignoraſſent alterum eſſe Coniugatum, eſſet in optione vtriuſq; alium cogere ad contrahendum,*

41 *Promiſſio facta Matrimonij futuri debet eſſe pura, vel ſaltem ante mortem Coniugis purificata, aliàs d. Impedimentum non incurritur, & n. 45.*

42 *Gratia conceſſa ſub conditione ſtat in ſuſpenſo, do nec conditio purificata ſit.*

43 *Contractus ſub conditione celebratus reſolutus dicitur in ipſo initio, non adueniente conditione.*

44 *Actus factus ſub conditione, ea pendente, non dicitur actus.*

45 *Si, conditione adhuc ſuſpenſa manente, alteruter Coniux naturali morte decedat, & Adulteri, de conditionis adimplemento non curantes, inter ſeſe contrahant, nulla opus erit Diſpenſatione: quia cum conditio non fuiſſet adimpleta, nec fuit contractum Impedimentum.*

46 *Per promiſſionem factam Adulteræ, illam ducendi poſt mortem eius Mariti, ſi infra tale tempus accidat, inducitur Impedimentum huiuſmodi, quià eſſet veluti promiſſio abſoluta contrahendi poſt mortem Coniugis, & ex tali promiſſione daretur cauſa accelerandi mortem.*

47 *Impedimentum huiuſmodi non incurrunt Adulteri, qui non abſolutè ſibi promiſerint, ſed quodam modo conditionaliter, v. gr. non ducam aliam niſi te, quia huiuſmodi verba ſunt conditionalia, nempè ſi aliquam ducere volam, ducam te.*

48 *Promiſſio facta ſub conditione impoſſibili, vel turpi, inducit Impedimentum, niſi appareat talem promiſſionem fuiſſe ioco, ac fictè factam.*

49 *Si conditio eſſet de præterito, non inducitur Impedimentum.*

50 *Si promitteretur Matrimonium alicui Fœminæ ſub conditione, quatenus virgo ſit, ſi ſit virgo promiſſio purificatur, & Impedimentum oritur.*

51 *Impedimentum non oritur ſi Coniugatus cognoſcẽs Fœminam, diceret, niſi eſſem Coniugatus, te ducerem.*

52 *Vt tale Impedimentum incurratur requiritur, vt inter Adulteros copula habita fuerit completa cum ſeminis effuſione intra vas.*

53 *Ad inducendum huiuſmodi Impedimentum requiritur, quod primum Matrimonium ſit validum.*

54 *Quod procedit, quamuis huiuſmodi inualidum Matrimonium tàm ab ipſo Coniugato, quàm ab alijs cõmunitèr pro valido habitum eſſet, & quãuis etiam adhuc non fuiſſet conſummatum, vel per Diuortium, quo ad thorum, & habitationem diſſolutum, nec Diſpenſatio erit neceſſaria.*

55 *Impedimentum incurreretur eo caſu, quo fides daretur Adulteræ de contrahendo Matrimonium cum Perſona, quam quidam Tertius deſignauerit, ſi id fraudolenter fiat, vt ille Tertius Adulteram deſignet.*

56 *Si tamèn, ceſſante dolo, & fraude, in vtroque, & id non excogitando factum fuiſſet, non incurreretur impedimentum.*

57 *Quando dubitaretur, an Coniux viueret, ſi tunc reperiretur verè vixiſſe, Impedimentum inſurgit.*

58 *In dubio, an fides data ſit, vel Adulterium commiſſum, non aderit Impedimentum.*

59 *Inter Infideles impedimentum huiuſmodi non incurritur, niſi apud illos ſpeciali lege fuiſſet tale Matrimonium indictum, & licet poſt d. Matrimonium contractum inter ipſos Adulteros ijdem baptizentur, poterunt abſq; Diſpenſatione in eodem Matrimonio permanere.*

60 *Idque procedit ſiuè Crimen ipſo Infidelitatis tempore patratum ſit, & completum, ſiuè ante Baptiſmum inceptum, & poſt Baptiſmum completum.*

61 *At ſi qui Crimen commiſerunt, vnus eſſet Fidelis, & alter Infidelis, non poterunt abſque Diſpenſatione contrahere, quià Fidelis legibus Eccleſiæ ligatur.*

62 *Si tamèn Perſona fidelis conſpiraret cum infideli Coniugato in mortem alterius Coniugis infidelis, ad hoc, vt poſt eius conuerſionem cum illo contraheret, Impedimentum conſurgeret.*

63 *Si Infidelis, patrato crimine Adulterij cum Fideli, abſq; conſilio, & impulſu iſtius Fidelis, occidat Coniugem, ad finem contrahendi cum Adultera fideli, etiamſi d. Infidelis ſuſceperit Baptiſmum, poterit cum ea contrahere, quia non fuit inter eos inductum Impedimentum.*

64 *Diſpẽſatio ſuper Crimine machinationis pro vtroq; Foro, non datur in Romana Curia, quando vterq; vel vnus ex contrahere volentibus in mortem machinatus ſit, ſed perpetuo remanent impediti.*

65 *Poſſunt tamen cum alijs contrahere.*

66 *Pro Foro Conſcientiæ tamen, in caſibus occultis, recurritur ad S. Pœnitentiariam, quæ difficilimè, & ex vrgentiſſimis tantum cauſis diſpenſat, & quibus in caſibus, & quid obſeruetur in concedendo d. Diſpenſationem, tàm quando vnus tantùm, quàm ſi vterq; machinatus ſit, & n. 67.*

68 *Si Machinatio in mortem Coniugis facta fuerit veneno, quid obſeruet S. Pœnitentiaria, & an diſpenſet.*

69 *Occidere aliquem veneno, plus eſt, quam gladio necare, & proditio exiſtimatur.*

70 *Crimen proditionis eſt omnium grauiſſimum.*

71 *Supplicatio, quæ porrigitur pro Diſpenſatione ſuper crimine Adulterij, neutro tamen machinante, quomodo inſcribatur, & quid obſeruetur.*

72 *Et hæc Diſpenſatio conceditur à Pontifice pro vtroq; Foro, quando caſus eſt publicus.*

73 *Si verò ſit occultus recurritur ad S. Pœnitentiariam, & quid in ea ſeruetur ſuper huiuſmodi Impedimento.*

74 *Si quis ſuo Coniuge viuente, Matrimonium de facto, cum alia contrahat, & Coniuge defuncto, velint in ſecundo Matrimonio permanere, requiritur Diſpenſatio.*

75 *Et ſi Impedimentum ſit publicum, recurritur ad*

Pon-

Digitized by Google

Pontificem ; qui non ſolet diſpenſare, niſi prius negotio plenè diſcuſſo in Sacra Congregatione ſuper Inquiſitione.

76 *Et quando Diſpenſatio concedenda ſit, committi ſolet Ordinario Oratorum, vt, præuio examine ſuper intentione, & crudelitate, circa fidem, & facta Abiuratione de vebementi, & impoſita pœnitentia, dummodo non ſunt indicia cauſa eum Hæreticæ prauitatis Diſpenſet.*

77 *Si Fœmina, quæ d. Coniugato nupſit, eſſet conſcia d. Matrimonij, quomodo procedatur in Diſpenſatione.*

78 *Si verò Oratores, antequam fuiſſet cum ipſis legitimè diſpenſatum, Matrimonium cum d. Impedimento contraxiſſent, vti committatur Diſpenſatio.*

Quot, & quæ ſint Crimina Matrimonium dirimentia, & an, & quando, in illis diſpenſari poſsit.

CAPIT. XVI.

DVO ſunt Crimina, quæ Matrimoniũ impediunt, & dirimunt; primnm eſt, Machinatio in mortem Coniugis cum propoſito aliud determinatum Matrimoninm contrahendi [effectu tamen mortis ſeqnuto, alterum eſt, Adulterium commiſſum durante legitimo Matrimonio, quamuis etiã non conſummato, vel per Diuortium, quoad thorum, & habitationem, diſſoluto, cum data fide de Matrimonio inter ſe, poſt Coningis obitum, contrahendo, vel ipſo Matrimonio inter eoſdem Adulteros de facto contracto: Vtroque
2 tamen caſu Matrimonium dirimitur Iure Eccleſiaſtico, vt docent Sanch. *lib. 7. diſp. 78. n. 22. & diſp. 79. n. 42.* Bonaccin. *de Matr. q. 3. puncto 6. propoſ. pr. n. 2.* Layman. *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 10. n. 4.* Trullenck. *lib. 7. cap. 9. dub. 10. in princip. tomo 3.*

3 De prima Impedimenti ſpecie habetur, *cap. Si quis viuere 5. cauſa 31. q. pr. cap. Laudabilem pr. de Conuerſ. Infid. cap. Super hoc 3. & cap. Significaſti 6.* De eo, *qui duxit in Matrimonium, quàm polluit per Adulterium;* Ratio Conſtitutionis huiuſmodi Impedimenti fuit, ne propter ſpem futuri Matrimonij detur anſa captandi mortem Coniugis.

Sed antequam ad ſecundam Impedimẽti ſpeciem dilabamur, nonnulla circa primam adnotanda ſunt.

4 Primò; quod ſi vnus tantùm ex con-
trahere volentibus machinetur in mortẽ
Coniugis, niſi etiam Adulterium præceſſe-
rit, non oritur Impedimentum; vnde, Ma-
trimonio ſoluto, poterunt, abſq; Diſpen-
ſatione, contrahere; ſi verò ambo in eã-
5 dem Coniugis conſpirent, tunc, ſiuè A-
dulterium præceſſerit, ſiuè non, eo ipſo,
quòd mors ſequitur, Impedimentum ori-
tur, & proinde nullum, & irritum erit
Matrimonium poſtea inter eos ſubſequu-
tum, niſi legitimè diſpenſati fuerint; col-
ligitur ex Canonibus, *Si quis viuente*, &
alijs ſupra citatis, & docent expreſsè San-
ch. *lib. 7. dicta diſp. 78. n. 9.* Coninck. *de*
Sacramentis diſp. 31. dub. 5. n. 52. Bellarmin.
Controu. Fid. tom. tertio, lib. pr. de Matrim.
cap. 22. controu. 5. lit. D. Bonaccin. *de Ma-*
trim. d. puncto 6. propoſ. 2. n. 5. verſ. Secunda
conditio, Layman. *lib. 5. tract. 10. part. 4.*
cap. 10. n. 2. Filiucc. *tomo pr. tract. 10 part.*
2. cap. n. 253. verſ. Quarta, Auerſ. *de Ma-*
trim. q. 18. ſect. 4. verſ Communis tamen; Ste-
ph. à S. Gregor. *tract. de Vinc. Diuin.*
Piet. lib. 3. cap. 108. in princip. & n. 3. Trul-
lenck. *d. dub. 10, nu. 7.* Ventrigl. *in Praxi*
Annot. 15. §. pr. n. 18.

6 Adnotandum ſecundò: ſufficere ad incurſum Impedimenti, dediſſe conſilium, ſeù mandatum: conſtat *d. cap. Laudabilem, primo, de Conuerſ. Infid* at non ſufficere ſolam mortis rati habitionem, quamuis verè nomine ratum habentis occiſio facta ſit, Sanchez *n. 5.* Coninck. *n. 50.* Layman. Bonacc. Auerſ. Steph. à S. Greg. Trullenck. & Ventrigl. *ll. cc.* Pirrh. Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib. 8. cap. 9. n. 16.*

8 Adnotandum tertiò, quòd ſi quis, poſt
mandatum datum de occidendo Coniu-
gem, nondum ſequuto effectu, reuocet
mandatum, eaq; reuocatio Mandatario
innoteſcat, nõ incurrere Impedimentum;
9 prout nec incurret ille, qui conſilium de-
dit, quod nihil influxit; Vide Coninck.
d. n. 50. Sanch. *nu. 5.* Bonacc. *nu. 6.* Trul-
lenck. *n. 3. ll. cc.*

10 Adnotandum quartò; [quicquid alij cõtradicant] Impedimentum incurrere, non ſolùm Virum, propter Machinationẽ in

Vxo-

Vxorem, ſi conſpiret contra Virum, quia eadem ratio in vtroq; militat; ſic benè docent Sanch. *n.* 8. Filiucc. *n.* 253. Coninck. *nu.* 55. Corrad. *nu.* 15. Auerſa *verſ. Sextò putarunt*, Ventrigl. *n.* 21. Laym. & Trullenck. *ll. cc.*

Adnotandum quintò, nonnullas conditiones requiri ad hoc, vt huiuſmodi Impedimentum contrahatur.

Prima eſt, vt ex Machinatione verè ſe-
11 quuta ſit mors, vt diximus, & apertè colligitur *d. cap. Si quis viuente* 5. *cauſa* 31. *q. pr.* & docent expreſsè Sanch. *n.* 7. Bonacc. *n.* 5. Layman. *n.* 1. Auerſ. *verſ. Septimò loquendo*; Steph. à S. Greg. *n.* 3. Trullenck. *n.* 3. Ventriglia *n.* 7. & Bellarminus *ll. cc.*
12 quia verba Legis pœnalis cum effectu intelligenda ſunt, *cap. Relatum* 4. *de Clericis non reſidentib. Gloſſ. in d. cap. Laudabilem*, verbo *Procurauerint.*

13 Et quamuis Pontius *de Matr. lib.* 7. *cap.* 45. *n.* 4. *circa finem*, doceant non oriri Impedimentum, ſi mors ſequatur culpa Medici, vel negligentia ipſius Percuſſi, id tamen in re tàm graui nō facilè admiſerim, certum enim eſt cauſam morbi, cui ſubſequuta fuit mors ex ipſa Machinatione proceſſiſſe, at de culpa Medici, ſeù de negligentia Offenſi difficile, & non ita certè conſtare poteſt; vndè cum dubium præponderet in partem affirmatiuam Impedimenti, neceſſaria erit Diſpenſatio, ſi contrahere velint, per ea quę diximus *cap.* 6. *n.* 184. *lib. pr.*

Secunda conditio eſt eadem, quàm ſu-
14 pra diximus; nempè requiri, vt concurrat Adulterium cum Machinatione, ſi vnus ſolus, altero inſcio, in mortem Coniugis
15 conſpiret; at incurri Impedimentum, etiam nō ſequuto Adulterio, ſi ambo Machinantes conſpirent, & ſequatur conſpirationis effectus, vide quæ ſupra *n.* 4. diximus.

16 Tertia conditio eſt, vt qui contrahere intendunt, & propterea carnaliter commiſcentur, ambo ſciant ob id committi Adulterium, quia ſi Vxoratus rem haberet cum Soluta, ignorante Coniugium alterius, & deinde ille Coniugatus interficeret Vxorem, poſſent abſq; Diſpenſatione contrahere, quia Adulterium non fuit ab vtroq; cognitum, & proinde Impedimentum non proceſſit; conſtat *ex cap. Propoſitum pr. De eo, qui duxit &c.* & docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 78. *n.* 12. *& diſp.* 79. *nu.* 44. Coninck. *diſp.* 31. *dub.* 5. *n.* 53. Auerſ. *d. ſect.* 4. *verſ. Octauò loquendo*; Stephan. à S. Greg. *d. cap.* 108. *n.* 3. Layman. *l. c. nn.* 24. *verſ. Exiſtimo tamen*; Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 8. *n.* 253. *verſ. Quia &c.* Bonacc. *d. puncto* 6. *propoſ.* 3. *n.* 8. Trulleck *n.* 7. *l. c.* Caſtr. Palaus *tomo* 5. *diſp.* 4. *puncto* 12. *num.* 8.

17 Quarta, & vltima conditio eſt, vt occiſio ſequatur ad effectum præciſum contrahendi cum ipſamet Perſona, quacum Adulterium commiſſum fuit: Sanch. *l. c. n.* 13. *& n.* 18. Bonacc. *punct.* 6. *propoſ.* 2. *n.* 5. Aueſ. *l. c. verſ. Tertiò rurſus.* Layman. *l. c. circa finem*, Trulienck. *n.* 3. & Ventrigl.
18 *n.* 5. *ll. cc.* Vnde non contrahetur Impedimentum, ſi Coniux, & Adultera occiderent Coniugem, non animo contrahendi inter ſe Matrimonium, ſed potius ad finem, vt maiori libertate poſſent luxuriari, vel ob particulare odium, aut alium quemcumque finem, quàm Matrimonij inter ſe contrahendi, quia ad hoc Impedimentū incurrendum eſt omninò neceſſarium, vt ad finem Matrimonij inter ſe contrahenhendi occiſio fiat; ita Sanch. *d. diſp.* 78. *n.* 16. Layman. *l. c.* Bonacc. *nu.* 16. Trullenck. *n.* 8. *ll. cc.* Rota in nouiſſimis *deciſ.*
19 316. *n.* 28. *coram Coccin.* Sic pariter ſi quis occideret Coniugem eo animo, vt ducere poſſet aliam Perſonam, quæ non fuiſſet particeps Homicidij, vel Adulterij, non incurreret Impedimentum dirimens, Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 79. *n.* 41. Coninck. *n.* 63. Bonacc. *nu.* 15. *ll. cc.* & nos infra latius dicemus.

20 Adnotandum ſextò, non incurri Impedimentum ab eo, qui Coniugem in fragranti crimine Adulterij deprehenſam occidit, niſi fortè ipſe cauſam Adulterij dediſſet ad effectum illam occidendi, & aliam occiſionis complicem ducendi; quia dicta Machinatione, ac prauo fine ſecluſis, huiuſmodi Homicidium non imputatur tanquàm crimen, cum Leges in foro foti permittant impunè occidi Coniugem Adulterum in fragranti deprehenſum, Bonacc. *d. propoſ.* 3. *nu.* 18. Trullenck. *d. dub.* 10. *n.* 12.

21 Ex dictis infertur, non contrahi Impedimentum inter Titium, & Bertam, ſi ipſe Titius ſuaſu dictæ Bertæ, occidat Vxorem eo animo, vt Clarā ducere poſſit, & proinde non eſſet opus Diſpenſatione, ſi poſtmodum ipſa Berta, & Titius inſimul vellent Matrimonium contrahere. Nec pariter impeditentur dicti Titius, & Clara ad contrahendum, ſi hæc fuiſſet inſcia ma-

machinationis contra Vxorē Titij, dummodò tamen cum neutra earum, ante mortem Coniugis, mæchatus fuerit, vide Coninck. *l. c. n.* 55. *in fine*, Layman. *d. cap.* 10. *n.* 2. *verſ. Secundò infertur*, Trullenck. *d. dub.* 10. *n.* 11.

Licet autem occidat Coniugē alio fine, quam ducendi Adulteram, nihilominus
in foro fori præſumptio ſtat contra ipſum, quòd commiſerit Homicidium eo
22 animo, vt Adulteram ducat, & ob id Eccleſia nullatenus concederet licentiam Matrimonium inter eos contrahendi, niſi ex magnis coniecturis probaretur, alio animo occidiſſe: ita Sanch. *n.* 19. Trullenck. *n.* 8. Filiucc. *n.* 253. *circa finem ll. cc.* quamuis pro foro conſcientiæ aliter ſit dicendum.

23 Quod attinet ad alteram ſpeciem Criminis, præmitto, huiuſmodi Impedimentum dupliciter incurri, nempè, vel ob Adulterium, cum fide data de ducenda Adultera, poſt mortem Coniugis, vt habetur *in cap. Relatum* 4. *cauſa* 31. *q. pr. cap. Significanit* 2, *& cap. Cum haberet* 5. *De eo, qui du-*
24 *xit*, vel ob id quod Vxoratus, & Adultera, ſcientes ambo Coniugem alterius viuere, nihilominus de facto inter ſe cōtrahant Matrimonium: Ratio conſtitutionis Impedimenti ea fuit, ne ob factam promiſſionem, & ob ſpem futuri Matrimonij, capteretur occaſio alterum Coniugem occidendi.

25 Animaduertas tamen, non ſufficere ad incurſum huiuſmodi Impedimenti, dari ſolummodò fidem, vel dumtaxat de facto contrahere, viuente Coniuge, ſed requiri, quod in vita eiuſdem Coniugis etiam copula carnalis interceſſerit; vnde
26 ſi in vita Coniugis fides futuri Matrimonij data eſſet, aut Matrimonium de facto contractum, at poſt Coniugis mortem copula interceſſiſſet, vel è contrà, non eſſet contractum Impedimentum, & proinde nulla opus eſſet Diſpenſatione ad contrahendum, Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 79. *n.* 2. *& n.* 5. Coninck. *d. dub.* 5. *n.* 60. Layman. *l. c. n.* 4. Trullenck. *d. dub.* 10. *nu.* 8. Ventriglia *in d. praxi annotat.* 15. *n.* 3.

27 Hinc inferunt Doctores, non contrahi Impedimentum, ſi, v. gr. Petrus ſimpliciter promitteret ducere Bertam mortua ſua Vxore, ſed poſtea, ſequuta morte dictæ Vxoris, duceret Roſam: & hoc Matrimonio durante commiſiſſet Adulterium cum Berta, abſq; noua promiſſione Matrimonij, quia, mortua Roſa, poterunt Petrus, & Berta, abſq; Diſpenſatione, Matrimonialiter copulari, cùm promiſſio Matrimonij, & Adulterium non fuerint ſequuta tempore vnius eiuſdemque Matrimonij, Sanch. *d. diſp.* 79. *nu.* 6. Coninck. *diſp.* 31. *n.* 52. *& n.* 60. Trullenck. *l. c. n.* 8. Ventriglia *l. c.* Auerſ. *de Matr. q.* 18. *ſect.* 3. *in fine* et proinde per aliud coniugium interpoſitum tacitè, & facto ipſo reuocata fuit prior promiſſio Matri-
monij, vt animaduertunt præcitati Do-
28 ctores; nec refert ſi Adulterium committatur ante, ſiuè poſt fidem datam, ſiuè poſt Matrimonium de facto contractum, quia ad incurrendum Impedimentum ſat eſt, quod, vno, eodemq; Coniugio durante, fides data concurrat cum Adulterio commiſſo, ſeù cum Matrimonio de facto contracto, vt benè explicant Sanch. Bonaccin. *d. propoſ.* 3. *n.* 8. *verſ. Et hoc verum eſt*, Auerſ. *l. c.*

29 At ſi eodem Matrimonio durante facta fuerit promiſſio futuri Matrimonij, ſed, ante quàm Adulterium commiſſum ſit, dictam promiſſionem concorditer annullent, quamuis poſtea Adulterium committant, Impedimentum non erit contractum; Sanch. *n.* 7. Auerſ. Trullēck.
30 & Ventriglia *ll. cc.* E' contra verò, ſi durāte eodem Matrimonio facta fuerit promiſſio futuri Matrimonij, & ſimul commiſſum Adulterium licet poſtea Adulteri pœnitentia ducti dictam promiſſioné annullent, ſi & poſtea contrahere velint, tamen erit contractum Impedimentum, vnde opus erit Diſpenſatione ad contrahendum, quia cum Impedimentum fuerit iam contractum, non eſt in eorum poteſtate illud diſſoluere, cùm non procedat à voluntate ipſorum contrahere volentium, ſed ab Eccleſia, quæ illud conſtituit; Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 79. *n.* 7. Auerſ. *d. ſect.* 3. *verſ. Poſt promiſſionem*, Ventriglia *in d. praxi annot.* 15 §. 1. *n.* 8. Bonaccin *d. propoſ.* 3. *n.* 13. Sperell. *deciſ.* 95. *n.* 23. Trullēck. *l. c.*

Cæterùm ad hoc vt huiuſmodi Impedimentum contrahatur nonnullæ conditiones ſunt neceſſariæ.

Prima eſt eadem, quàm ſupra proximè diximus.

31 Secunda eſt, vt dicta fides data, vel promiſſio ab vno facta acceptetur ab alio criminis Socio, aliter enim non haberet rationem pacti, aut promiſſionis, ſed eſſet ſimplex pollicitatio, quæ non ſufficit ad incurſum Impedimenti, cùm ad illud incurrendum, iuxta probabiliorem Doctorum ſententiam, requiratur, vt pro-

miſſio

miſſio reciproca ſit; ita benè Bellarmin.
de Matrim. lib. pr. cap. 22. *caſu* 2. Layman.
d. cap. 10. *n.* 4. *verſ. Quinto conditio;* Auerſ.
d. q. 18. *ſect.* 3. *verſ. Quia demum;* Dian. *part*
3. *tract.* 4. *reſol.* 198. Trullenk. *d. dub.* 10. *n.*
9. cum etenim iura ad hoc Impedimentũ
contrahendum exigant, vt viuente Coniu-
niuge Matrimonium de facto contraha-
tur, vel ſaltem fides de illo contrahendo
detur, id eodem modo intelligere viden-
tur, quo aliàs fieri ſolet Deſponſatio de
præſenti, hoc eſt, reciprocè.
32 An autem ſufficiat ad incurrendum Im-
pedimentum acceptatio facta à Socio per
ſolam taciturnitatem, diſſident Doctores;
at omiſſis diſputationibus, probabilius
exiſtimo contrahi Impedimentum: Du-
cor, quia cum Adulteri ſe mutuò ament,
cenſentur mutuum Matrimonium expe-
tere, & ideò vnus alteri Matrimonium
offert tanquàm fauorabile; in fauorabili-
bus autem, qui tacet conſentire cenſetur,
Reg. Qui tacet 43. *d. reg. Iuris in* 6. vnde ſi
33 Adulter hanc promiſſionem interins ac-
ceptet, eius taciturnitas videtur ſignum
conſenſus, & eò maximè, ſi paulo poſt ſe-
quatur Adulterium, quia tunc videtur
ab illa promiſſione moueri; quod idem
nobiſcum ſentit Coninck. *d. diſp.* 31. *dub.*
5. *n.* 58.
Tertia conditio, quæ requiritur ad in-
curſum huiuſmodi Impedimenti, eſt, vt
34 dicta fides, ſeù promiſſio futuri Matri-
monij facta ſit ſeriò, & ex animo, & ali-
quibus certis ſignis expreſſa, adeò vt exte-
rius vera appareat, & non ex ioco, Lay-
man. *l. c. verſ. Quarta conditio*, Dian. *tomo* 3.
tract. 4. *d. reſol.* 198. Auerſ. *l. c. verſ. Promiſ-*
35 *ſionem hanc, & verſ. Sufficere quoque*: Quod ſi
fides data, & facta promiſſio exterius ve-
ra appareat, quamuis interius ficta ſit, orie-
tur Impedimentum, Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 79.
n. 10. Coninck. *diſp.* 31. *dub.* 5. *n.* 57. Filiucc.
tom. pr. tract. 16. *part.* 2. *cap.* 8. *n.* 256. quia
dùm exterius vera apparet, idem operatur,
ac ſi vera eſſet.
36 Quarta conditio eſt, vt Adulterium ſit
vtriq; Adulteranti cognitum, hoc eſt, vt
vterq; ſciat Socium, quo cum copulatur,
eſſe coniugatum, vt diximus *n.* 24. circa
quàm conditionem nonnulla ſunt conſi-
deranda; Primum, quod ſi quis ignorãs
Coniugium alterius Socij, cõtraheret cum
illo, & poſtea certior factus de dicto Ma-
trimonio, ſtatim ſe ſeparet ab illo, nec vl-
terius carnaliter ipſi copuletur, poterit,
mortua Vxore Socij, Matrimonium cum
illo contrahere, Trullenck. *l. c. n.* 9. Secun-
38 dum, quod ab huiuſmodi Impedimenti
incurſu excuſat quælibet Coniugij alterius
Socij ignorantia, quamuis craſſa, & ſupi-
na, dummodò non ſit affectata, aut adeò
craſſa, vt ſcientiæ æquiparetur; Sanch. *d.*
diſp. 79. *n.* 38. Trullenck. *d. nu.* 8. Auerſ. *d.*
ſect. 3. *verſ. Sed pleriq;* Imò ſi alter delin-
39 quẽtium ignarus ſit de Coniugio, poterit,
caſu viduitatis alterius eueniente, ipſum
cogere ad ſeruandam fidem, & promiſ-
ſionem, Bonaccin. *de Matrim. diſp. pr. q.* 3.
punct. 6. *n.* 8. *verſ. Verùm tamen eſt*, Sanch.
d. diſp. 79. *n.* 39. Auerſ. *l. c.* Trullenck. *d. n.*
40 8. quòd ſi ambo ignoraſſent alterum eſſe
coniugatum, eſſet in optione vtriuſuis co-
gere alium ad contrahendum, Sanch. *l. c.*
41 Quinta conditio eſt, vt promiſſio facta
pura ſit, vel ſaltem ante mortem Coniu-
gis purificata, quia alioquin non fuiſſet
vera promiſſio, cum eius effectus in vita
Coniugis alterius, qui promiſit, ſuſpenſus
fuerit, & pendens à futuro euentu; quan-
do enim promiſſio facta eſt ſub conditio-
ne, quamdiù conditio manet in ſuſpenſo,
per ſe non obligat, nec inducit ad actum
taliter promiſſum; Et omnis gratia ſub
42 conditione conceſſa ſtabit in ſuſpenſo, do-
nec conditio purificata ſit; Lother. *de re*
benef. lib. pr. q. 38. *n.* 16. *& nu.* 17. Sperell.
deciſ. 40. *n.* 42. Gen. *de Enunciatiuis lib.* 3. *q.*
6. *n.* 20. Farinacc. *conſ. Crim.* 53. *n.* 23. *lib.*
pr. & Contractus ſub conditione celebra-
43 tus reſolutus dicitur in ipſo initio, non
adueniente conditione, vt benè ide m Ge-
nua *l. c. n.* 31. imò actus ſub conditione
44 factus, ea pendente, non dicitur actus, Læl.
Altograd. *conſ.* 13. *n.* 38. *lib. pr.* Tuſch. *pract.*
concluſ. Iuris tom. 2. *concluſ.* 593. *n.* 4. *lit. C.*
cùm paria ſint non fieri, vel fieri ſub
conditione, quæ non purificetur, Tuſch.
45 *l. c. n.* 1. Et quod Impedimentum eo caſu
non contrahatur, docent Coninck *d. dub.*
5. *nu.* 59. Layman. *l. c. verſ. Sexta conditio*,
Auerſ. *d. q.* 18. *ſect.* 3. *verſ. Rurſus*, Trul-
lenck. *l. c.* Palaus *d. puncto* 12. *n.* 13. quic-
quid in contrarium doceant Sanch. *d. diſp.*
79. *n.* 11. At ſi, conditione adhuc ſuſpenſa
manente, alterius Coniux naturali morte
decedat, & Adulteri, non curantes de con-
ditionis euentu, eiuſq; adimplemento, in-
ter ſe contrahant, nulla opus erit Diſpen-
ſatione, quia cùm conditio non fuiſſet
adimpleta, nec fuit contractum Impedi-
mentum; vnde quamuis poſtea aliquo
tẽpore cõditio adimpleatur, nõ præiudica-
bit Matrimonio cõtracto ritè, & legitimè,

Aaa 2 quod

quod ſi conditio fuiſſet reſpectu mortis
46 alterius Coniugis infra certum tempus,
vt ſi quis diceret: Adulteræ, promitto te ducere poſt mortem Mariti tui;
ſi infra tale tempus accidat, tunc contraheretur Impedimentum, quia eſſet veluti promiſſio abſoluta contrahendi poſt mortem Coniugis, & ex tali promiſſione præberetur anſa procurandi, & accelerandi mortem alterius Coniugis, vt benè Auerſ. *l. c. verſ. Si tamen*; at non
47 incurrent Impedimentum Adulteri, qui non abſolutè ſibi promiſerint, ſed quodam modo conditionaliter, v.gr. non ducam aliam niſi te quia huiuſmodi verborum ſenſus videtur eſſe conditionalis nēpè ſi aliquam ducere volam ducam ſe, vt benè animaduertit Layman. *l. c.* At ſi cō-
48 ditio, ſub qua promiſſio facta fuit, ſit impoſſibilis, vel turpis, tunc, cum habeatur pro non adiecta, in fauorem Matrimonij, Sanch. *lib. 7. diſp.* 70. *n.* 20. Filiucc. *tom. pr. tract.* 10. *part. pr. cap.* 4. *nu.* 140. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 18. *n.* 120. Impedimentum orietur, niſi appareret promiſſionem fuiſſe ioco, ac fictè factam, vt benè Sanchez *lib. 7. diſp.* 79. *n.* 12. Ventrigl. *in Praxi, annota-*
49 *tione* 15. *n.* 9. Si tamen conditio eſſet de præterito, vt ſi aliquis promitteret Adulteræ illam ducere, ſi eius Vxor mortua ſit, tunc ſi Vxor verè mortua ſit, non oritur Impedimentum; Sanch. *d. diſp.* 79. *n.*
50 14. vbi etiam addit oriri Impedimentum, ſi promitteretur Matrimonium alicui Feminę ſub conditione, quatenus Virgo ſit, quia, ſi Virgo ſit, promiſſio purificatur; *&*
51 *n.* 16. docet, non oriri Impedimentum, ſi Coniugatus cognoſcens Fœminam diceret, niſi eſſem Coniugatus te ducerem, quia hæc non obligant.
52 Sexta conditio requirit, vt Copula inter Adulteros habita, fuerit completa cum effuſione ſeminis intra vas, Sanch. *d. diſp* 79. *n.* 2. Coninck. *diſp.* 32. *n.* 62. Layman. *d. cap.* 10. *n.* 4. *verſ. Tertia conditio*, Auerſ. *l. c. verſ. Adulterium*, Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *n.* 256. *in fine*, Trullenck. *l. c. n.* 9. *in fine*, Ventrigl. *d. annot.* 15. §. 1. *n.* 13.
53 Septima, & vltima conditio eſt, vt Matrimonium primum validum ſit, alias nō eſſet verùm Matrimoniū, Cōſtat expreſſe *in cap. Significauit 2. de eo, qui duxit &c.* & docent Auerſ. *d. ſect.* 3. *verſ. Adulterium, & ſect. 4. verſ. Octauò loquendo* 1 *eadem quæſt.* Trullenck. *n. 9. l. c.*
54 Amplia, quamuis etiam huiuſmodi inualidū Matrimoniū, tā ab ipſo Coniugato, quàm alijs, communiter pro valido habitum eſſet, quamuis etiam non fuiſſet quoad Thorum, & habitationem per Diuortium diſſolutum, *cap. Ex literarum 4. de eo, qui duxit, &c.* Sanch. *l. c. n.* 30. *circa finem*, Ventriglia *n.* 15. & Auerſ. *ll. cc.* Vndè ſi Matrimonium non fuerit validum, nō contrahitur Impedimentum, & proinde non erit neceſſaria Diſpenſatio, quia vbi non eſt Matrimonium, non poteſt eſſe Adulterium.
Incurretur quidem Impedimentum in eo
55 caſu, quo fides daretur Adulteræ de cōtrahendo Matrimonio cum Perſona, quā quidam Tertius deſignauerit, ſi id fraudolenter fiat, vt ille Tertius Adulteram deſignet, Sanch. *d. diſp.* 79. *n.* 4. Siluester *verbo Matrimonium* 8. *quæſt.* 9. *dict.* 6. Filiucc. *ſupra n.* 256. ſi tamen, ceſſante dolo, & frau-
56 de in vtroq; & id non excogitando, factū fuiſſet, non incurretur Impedimentum, Sanch. & Silueſt. *ll. cc.*
57 Porrò id eſt ſingulare, quod quando dubitaretur, an prior Coniux viueret, ſi tunc reperiatur verè vixiſſe, Impedimentum inſurgit, Sanch. *ſup. n.* 36. *d. dub.* 10. *n.* 8. Auerſa *ll. cc.* quia hoc caſu, dubium æquiparatur ſcientiæ, vt dicti Doctores docēt;
58 at ſi dubium eſſet, an fides data ſit, vel Adulterium commiſſum, non erit Impedimentum, quia in huiuſmodi dubio melior eſt conditio poſſidentis, vt benè Sanch. & Trullench. *ll. cc.*
59 Quoad Infideles certum eſt inter ipſos non contrahi Impedimentum, niſi apud illos ſpeciali lege fuiſſet tale Matrimoniū indictum, cum Infideles non ſubdantur legibus Eccleſiæ: vnde quamuis poſt dictum Matrimonium inter ipſos Adulteros contractum, veniant ad Baptiſmum, poterunt abſq; Diſpenſatione, in dicto Matrimonio remanere; Sanch. *d. diſp.* 79. *n.* 42. Filiucc. *d. cap.* 8. *n.* 255. Auerſ. *d. quæſt.* 18. *ſect.* 5. *in princip.* Bonacc. *de Matr. q.* 3. *punct.* 7. *n.* 20. Trullenck. *d. dub.* 10. *num.* 1.
60 Idq; verùm eſt, & ritè procedit, ſiuè crimen in ipſo Infidelitatis tempore patratum ſit, & completum, ſiuè ante Baptiſmum incæptum, & poſt Baptiſmum completum, vt ſi v. gr. tempore Infidelitatis amborum fuiſſet facta promiſſio futuri Matrimonij, vel ipſum Matrimonium de facto contractum, at poſt ſuſceptum Baptiſmum fuiſſet commiſſum Adulteriū, quia ad hoc Impedimentum incurrendū requiritur, vt poſt Baptiſmum data ſit fides, vel Matrimonium ſit de facto contra-

tractum, & ſimul Adulterium commiſſum, Sanch. n. 42. Filiucc. n. 255. Bonace. n. 21. & Trullenck. ll. cc.

61 At ſi ex his, qui crimen commiſerunt, vnus eſſet Fidelis, & alter Infidelis, non poterunt abſq; Diſpenſatione contrahere; quamuis enim Infidelis non poſſit ab Eccleſia ligari, ligatur tamen Fidelis; colligitur, *cap. Laudabilem, primo, de conuerſ. Infid.* & docent Sanch. Filiucc. & Layman. *ll. cc.* ſi tamen Perſona fidelis

62 conſpiraret cum Infideli coniugato in mortẽ alterius Coniugis infidelis, ad hoc vt, poſt eius conuerſionem, cum illo contraheret, tunc Impedimentum conſurgeret, vt animaduertit Auerſ. *d. ſect. 5. verſ. Secundò ſi crimen*, vbi ampliat idem eſſe ſi huiuſmodi Machinatio non fuiſſet facta per conſpirationem communẽ vtriuſq; partis, ſed per prauam intẽtionem vnius, ſtante tamen Adulterio cum altera parte.

63 Diſputat Sanch. *lib. 7. diſp. 78. n. 4.* an cõtrabatur Impedimentum eo caſu, quo Infidelis, patrato Adulterij crimine cum Fideli, abſq; conſilio, ſeu impulſu iſtius Fidelis, occidat Coniugem ad finem contrahendi cum Adultera fideli, ſi ſuſcepto per Infidelem Baptiſmo velit contrahere cum ipſa, & concludit negatiuè, ea ratione, quòd Fœmina fidelis, quæ ſola Eccleſiæ legibus ſubiecta erat, non deliquit quoad Homicidium, ſed ſolùm in Adulterio, quod ex ſe non ſufficit ad Impedimentum contrahendum; contrarium docet Auerſa *l. c.* at probabilior videtur opinio Sanchez, quia verè non concurrunt eo caſu conditiones, quæ requiruntur ad inducendum Impedimentum Criminis; & in odioſis, & pœnalibus non datur extenſio, nec lata interpretatio, ſed benignior; *Regula Odia reſtringi 15. & Regula in pœnis 49. de Reg.* Reſponſa Marant. *Reſp. 32. n. 40. part. 3.* Rot. *inter. deciſ. impreſſas poſt primum libr. conſilior. Farinatij deciſ. 51. n. 2. inris in 6.*

64 Quod attinet ad praxim Romanæ Curiæ in concedendis Diſpenſationibus ſuper huiuſmodi Impedimento: in primis ſciendum eſt, quoad crimen Machinationis non dari Diſpenſationem pro vtroq; foro, eo caſu, quo vterq; vel vnus ex contrahere volentibus in mortem machinatus ſit, ne detur anſa machinandi in mortẽ Coniugum, ſed perpetuò remanent impediti ad contrahendum inter ſe, ſcilicet

65 cum alijs non impediantur ne contrahãt, vt conſtat *d. cap. Ex literar.* & docet Sanch. *d. diſp. 79. n. 41.* At pro foro conſcientiæ,

66 in caſibus occultis, recurritur ad Prætorium Sacræ Pœnitentiariæ, quæ difficillimè, & non niſi vrgentiſſimis cauſis diſpenſat; quando tamen facultatem concedit diſpenſandi, committit Confeſſario per Oratorem eligendo, vt eundem Oratorem à ſupradictis omnibus in literis cõtentis, Adulterio, Homicidio, & exceſſibus huiuſmodi abſoluat, iniunctis, pro modo culpæ graui, & longa [quæ ſaltem per annum duret] Pœnitentia ſalutari, & Orationibus, ac pro modo facultatum, Eleemoſynis, & quòd celebrare faciat aliquem numerum Miſſarum pro Anima occiſi, necnon frequentia Sacramentalis Confeſſionis peccatorum ſuorum, ſingulis ſaltem menſibus, vel ſæpius, pro vt dicto Confeſſario videbitur expedire pro ſalute Animæ ſuæ; vtq; Hæredibus Occiſi, & alijs, quibus ille, dum viueret, ſubuenire forſan ſolebat, ſatisfaciat, & ſubueniat in eo, in quo tenetur, [caute tamen, ne ſe prodat] & iniunctis etiam alijs, quę de iure fuerint iniungenda: demum, dummodò Impedimentum ex prædictis proueniens occultum ſit, & planè ignoretur, quod mors dicti Mariti inde ſequuta fuerit, & ſeparatio inter Oratorem, & dictam Mulierem fieri non poſſit abſque ſcandalo; ex cohabitatione verò de Incontinentia probabiliter timendum eſſe dicto Confeſſario videatur, cum eadem Oratrice, vt, dicto Viro de nullitate prioris conſenſus certiorato, ſed ita cautè, vt delictum ſuum prodere non cogatur, Matrimonium inter ſe de nouo, ſecrete tamen ad euitanda ſcandala contrahere poſſint, diſpenſet, Prolem legitimam decernendo: Et ita obſeruat Pœnitentiaria, quando vnus tantum ex Coniugibus machinatus eſt; quòd ſi vterque machinatus fuerit, præſcribitur vtriq; Pœnitentia ſalutaris, v. gr. vt ſingulis ſextis ferijs per annum ieiunent, & pro Anima Occiſi per annũ tribus diebus cuiuslibet Hebdomadę orent, certaſq; Orationes eis à Confeſſario pro eorum captu, præſeribendas, genibus flexis recitent, &, ſi facultatem habent, quinquaginta Miſſas, vel alium numerum, iuxta huiuſmodi facultatẽ, pro Anima Occiſi celebrare faciant, iniuncta etiam frequentia Sacramentalis Confeſſionis, & quòd ſatisfaciant &c. vt ſupra.

67 Aliquando etiam, iuxta qualitatem delicti, imponitur grauior Pœnitentia, imò etiam

etiam denegatur Diſpenſatio per ipſam
Sacram Pœnitentiariam, & in omnem
caſum, nonniſi cum maxima difficultate,
& concurrentibus vrgentiſſimis cauſis
conceditur, præſertim, ſi Oratores vene-
68 no machinati ſint in mortem Coniugis,
quo caſu diſcutiuntur cauſæ in plena Si-
gnatura ipſius Sacræ Pœnitentiariæ, an
illæ, quamuis vrgentiſſimæ, grauiſſimæq;
ſint, admitti debeant; occidere etenim
69 aliquem veneno, plus eſt, quàm gladio
necare, cum proditorie occidere exiſtime-
tur; Farinacc. *de Homicid. q.* 122. *n.* 4. *in ſe-
cunda amplatione*; Reſponſa Marant. *reſp.*
33. *n.* 10. *part.* 2. Sperell. *deciſ.* 27. *nu.* 26.
part. pr. & deciſ. 22. *n.* 30. *part.* 4. Boſſ. *in
praxi crimin. titulo de Homicidio n.* 14 Tuſch.
concluſ. 220 *no.* 1. *tomo ſexto lit. P.* Caball.
tract. de omni genere Homicidij n. 550. *& num.*
70 551. eſtq; crimen omnium grauiſſimum,
cùm non poſſit quis ſibi præcauere; Reſ-
ponſa Marantæ *d. l. n.* 49.

At ſi Impedimentum Criminis ex ma-
chinatione non procedat, tunc in prin-
cipio Supplicationis, quæ porrigitur pro
71 Diſpenſatione obtinenda, præponitur In-
ſcriptio, *Neutro machinante*, & deinde
exponitur caſus provt verè ſe habet, v. gr.
quod conſtante Matrimonio inter Ora-
tricem, & eius Virum prædefunctum,
Oratores ipſi carnis fragilitatæ deuicti, da-
ta ſibi inuicem fide de Matrimonio inter
ſe poſt obitum dicti Viri contrahendo, ſe
carnaliter cognouerunt; poſtmodum
verò Vir prędictus, ſicut Domino placuit,
neutro tamen eorum in eius mortem ma-
chinante, ab humanis deceſſit; cùm autē
niſi Matrimonium inter eos contrahatur,
dicta Oratrix Innupta, & diffamata re-
maneret, grauiaq; ſcandala poſſent veri-
ſimiliter exoriri, propterea cupiunt, &c.
72 Et hæc Diſpenſatio conceditur à Pontifi-
ce pro vtroq; foro, ſi caſus fuit publicus;
73 ſi verò ſit occultus, & Oratores publicè
de Matrimonio contrahendo tractarint,
tunc ad euitanda ſcandala recurritur ad
Tribunal S. Pœnitentiariæ, à qua com-
mitti ſolet Confeſſario ab Oratoribus
eligendo, vt ipſos abſoluat in foro Con-
ſcientiæ, & in ipſo Sacramentalis Con-
feſſionis actu tantùm, & non aliter cum
impoſitione Pœnitentiæ ſalutaris, &
dummodò Impedimentum occultum ſit,
& quatenus pericula ſcandalorum immi-
neant, niſi Matrimonium contrahatur,
diſpenſet; Cum facultate etiam legiti-
mandi Prolem exinde ſuſcipiendam, non
tamen ex Adulterio conceptam, & ſic in
praxi ſeruatur, vt notum eſt.

74 At ſi quis ſuo Coniuge viuente, Matri-
monium de facto cum alia contrahat,
& Coniuge defuncto velint in ſecun-
do Matrimonio remanere, requiritur
75 Diſpenſatio, & propterea, ſi Impedimē-
tum publicum ſit, recurritur ad Summū
Pontificem, narrando factum, provt verè
ſe habet, & hoc caſu non ſolet Pontifex
diſpenſare, niſi prius ipſum negocium
fuerit plenè diſcuſſum in Sacra Congre-
gatione ſuper Inquiſitione; & quando
76 Diſpenſatio concedenda, ſit committi ſo-
let Ordinario Oratorum, vt præuio exa-
mine ſuper intentione, & credulitate cir-
ca fidem, & facta abiuratione de vehe-
menti, impoſitaq; ipſis Pœnitentia ſalu-
tari, & parito iudicato, & dummodò
præuenti non ſint indicijs in aliquo Tri-
bunali Inquiſitionis Hęreticæ prauitatis,
diſpenſet in vtroque Foro; ſi tamen Fœ-
77 mina, quæ dicto Coniugato nupſit, fuiſ-
ſet de primo matrimonio conſcia, & poſt-
modum, mortua prima Vxore [neutro
tamen in eius mortem machinante] in
dicto ſecundo Matrimonio remanere ve-
lint, debet vterq; Oratorum Abſolutionē
petere, ac Diſpenſationem, narrando to-
tum factum, prout verè ſe habet; quòd
ſi caſus fuerit occultus, ſolet per Sacram
Pœnitentiariam committi Confeſſario,
quatenus Oratores abſoluat à Sententijs,
Cenſuris, & Pœnis Eccleſiaſticis, quas
propter præmiſſa quomodolibet incurre-
runt, necnon ab Adulterio, & exceſſibus
huiuſmodi, iniuncta eis Pœnitentia ſalu-
tari, & alijs, quæ de Iure fuerint iniun-
genda; & dummodò præmiſſa occulta
ſint, nec aliud obſtet canonicum Impe-
dimentum, eiſdemq; Oratoribus de nul-
litate prioris Matrimonij certioratis,
quòd præmiſſis non obſtantibus, Matri-
monium inter ſeſe de nouo, ſecretè tamē
ad euitanda ſcandala contrahere valeant
diſpenſet; ſi verò Oratores, antequàm
fuiſſet cum ipſis legitimè diſpenſatum,
Matrimonium cum dicto Impedimento
contraxiſſent, committitur ſimiliter Cō-
feſſario, vt, dummodò Impedimentum
occultum ſit, & ſeparatio inter eos abſq;
ſcandalo fieri non poſſit, & ex cohabita-
tione de incontinentia probabiliter timē-
dum eſſe eidem Confeſſario videatur ab-
ſoluat, & cum eiſdem Oratoribus de
nullitate prioris Matrimonij certioratis
diſpenſet; & ſic in praxi ſeruatur, vt no-
tiſſi-

Digitized by Google

tiſſimum eſt, & ſciunt omnes Practici Curiales.

SVMMARIVM.

1 *Impotentia ad Matrimonium eſt duplex.*

2 *Prima dicitur Sterilitas, quæ efficit, vt Proles generari non poſſit.*

3 *Ex ſe tamen Matrimonium non impedit, neque dirimit.*

4 *Altera eſt Impotentia ad copulam perfectè perficiendã, & hæc duplex eſt, tẽporalis & perpetua.*

5 *Temporalis eſt illa, quæ aliquo humano modo, & ordinaria curatione, mederi poteſt, & hæc nec impedit, nec dirimit.*

6 *Perpetua Impotentia dicitur illa, quæ, abſq. miraculo, & abſq; corporali vita grauiſſimo morbi periculo, & abſq; peccato tolli nequit.*

7 *Et hæc, ſi Matrimonium præceſſerit, illud impedit, & dirimit, non ſolum Iure Eccleſiaſtico, ſed ipſo Iure naturæ, tàm ſi Impedimentum ſciatur, quã ſi ignoretur, & de ratione. n. 8.*

9 *Nec poterit ſuper dicto defectu diſpenſari.*

10 *Si tamen d. Impotentia superueniat poſt Matrimonium ritè contractum, licèt non conſumatum, nec impedit, nec dirimit.*

11 *Impotentia perpetua ad copulam perficiendam ex pluribus cauſis procedere poteſt, & ex quibus tàm in Mare, quam in Fœmina.*

12 *Impotentia perpetua, ſi ſit talis, vt reddat copulam impoſſibilem, nec poſſit naturalibus remedijs iuuari dirimit, Matrimonium.*

13 *Licet Vir ſit potens ad penetrandum Vas, ſed impotens ad ſeminandum intra illud, & Impedimentum ſit perpetuum, nec iuuari poſſit remedijs, Matrimonium dirimitur.*

14 *In dubio, an Impotentia præceſſerit, vel ſubſecuta ſit Matrimonium, præſumendum eſt, præceſſiſſe, & n. 18.*

15 *Regulariter in re dubia fauore Matrimonij iudicandum eſt.*

16 *Credendum eſt magis vni Doctori approbato ſcribenti pro validitate Matrimonij, quam centum contra illud ſcribentibus.*

17 *Statutum, etiam pœnale, fauore Matrimonij dicitur fauorabile.*

19 *Impotentia, quæ ex arctitudine, & frigiditate procedit, diſtinguitur ab alia, quæ ex maleficio, ſeù abſciſſione inſurgit.*

20 *Impotentia, quæ ex cauſa naturali procedit, ſolet eſſe perpetua, & præſumitur præceſſiſſe.*

21 *Impotentia, quæ procedit ex maleficio, & abſciſſione, ſi maximum tempus interceſſit à contractu Matrimonij ad copulam, præſumendum eſt ſubſequutam fuiſſe.*

22 *Coniugibus inſtantibus inſimul pro diſſolutione Matrimonij, & confitentibus Impedimentum, non eſt credendum.*

23 *Diſſolutio Matrimonij eſt res grauiſſima.*

24 *Quando ambo Coniuges pro diſſolutione Matrimonij concorditer inſtarent, citari debet Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis.*

25 *Et vlteriùs aſſignandum eſt triennium ad experiendum, niſi de Impedimento certè conſtet.*

26 *Si Impedimentum, cum quo initum fuit Matrimonium, euidens ſit, nec vllo remedio humano iuuari valeat, ſtatim, abſq; vlla mora, & experientia, Matrimonium erit diſſoluendum.*

27 *Quando de Impedimento perpetuo certè non conſtat, tunc à Iudice Eccleſiaſtico triennij terminus aſſignandus eſt ad experiendum.*

28 *Et triennĩu incipit currere à die intentata Copula.*

29 *Nec requiritur, quod hoc tempus ſit mathematicè continuum, ſed morali modo, & ciuili, iuxta communem curſum, vndè ſi Vir fuiſſet abſens, v. gr. vno menſe, poſſet id vltra triennĩu compẽſari.*

30 *Imò poterit Iudex poſt decretum factum aſſignationis triennij, arbitrari aliquod præciſum, & breuius tempus.*

31 *Si tamèn Impedimentum eſſet maleficium, tunc nullo pacto valet coarctari triennium.*

32 *Elapſo triennio, nec vlla ſequuta emendatione, Iudex Eccleſiaſticus recipiet Iuramentum ab ipſis Coniugibus, quod licet multoties conati fuerint copulam habere, numquam perficere potuerunt.*

33 *Et tunc requiritur, quod accedant ſeptem Propinqui, tàm ex parte Viri, quàm ex parte Coniugis, & ſi non adſint, ſuppleatur numerus ex tot vicinis, & ſi non ſint, ſaltem tot, quot potuerint haberi, qui iurare debent, ſe credere dictos Coniuges dicere veritatem, & eſſe verè impeditos.*

34 *Si tamèn alter Coniugum allegaret Impotentiam, & alter negaret, alleganti incumbit onus probandi, Impedimentum adeſſe.*

35 *Nec diſſoluetur Matrimonium, niſi fuerit plenè probatum.*

36 *Fœminæ aſſerenti ſe cognitam à Viro magis credendum eſt, quàm Viro neganti.*

37 *Si Fœmina non eſſet Virgo, quomodo probanda ſit Viri impotentia remiſſiuè.*

38 *Poſt ſententiam nullitatis Matrimonij ob Impedimentum reputatum perpetuum in Viro, ſi Fœmina alij nubat, & poſtmodum primus Vir cum alia fornicetur, uel aliud Matrimonium contraxiſſet, & conſumaſſet, erit primum inſtaurandum, ſed donec ſit legitimè probatum, poterit in hoc ſecundo Matrimonio perſiſtere.*

39 *Si Impotentia ex Maleficio procedat debent fieri Orationes intra triennium, & Exorciſmi durante triennio, quo tranſacto, ſi adhuc duret Impedimen-*

dimentum, diſſoluendum erit. Matrimonium.

40 *Reſciſſo Matrimonio ob Impotentiam ex Maleficio, ſi Coniuges cum alijs Perſonis, abſq; Impedimento, copuleatur, non erit reſtaurandum primum Matrimonium, quià Impedimentum reſpectu certæ Perſonæ fuit reputatum perpotuum.*

41 *Si tamèn diſſolutum fuiſſet Matrimonium, ex quo Impeditus fuit exiſtimatus habere Impedimentum ex Maleficio cum quacumq; Perſona, & poſtea compertum ſic aliud Matrimonium conſũmaſſe, tunc primum Matrimonium erit reſtaurandum.*

42 *Et ſi infra triennium copulam perficere non poſſit cum prima Coniuge, Matrimonium erit diſſoluendum, abſq; vlla ſpe vlterius inſtaurandi, quamuis cum alijs fornicetur.*

43 *At diſſeinto Matrimonio ob d. cauſam Maleficij, ſi Coniuges inter ſe copulam haberent, tùc Matrimonium erit reſtaurandum.*

44 *Durante triennio aſſignato, ſecundus Coniux, qui, poſt diſſolutum primum Matrimonium, cum Coniuge impedito contraxit, non poterit aliud inire, ſed debebit expectare, donec compleatur triennium, quia, ſi duraret Impedimentum, deberet redire, & interim Iudex deberet illum interdicere, & ſi, non ſeruato interdicto, aliud contraxiſſet, deberet ſeparari.*

45 *Carentia vnius teſtis non conſtituit Impedimentũ perpetuum in Viro, ſed validum erit Matrimonium.*

46 *Diſſoluto Matrimonio ob Impotentiam perpetuam, ſi Impeditus miraculosè ſanetur, non erit Matrimonium ſic diſſolutum amplius reſtaurandum.*

47 *Imò, ſi velint Coniuges in eodem Matrimonio permanere, opus erit, vt de nouo contrahant.*

48 *Si dubium ſit, an Impotentia perpetua vero ſubſit, nec ne, & adhibita diligentia adhuc dubium remaneat, præſumitur potius non ſubeſſe, & validũ erit Matrimonium.*

49 *Impedimentum cenſetur perpetuum, quando abſq; peccato ameueri non poteſt videlicet, abſq; nouo maleficio.*

50 *Quià non licet requirere Maleficum, vt opus illicitum exerceat, niſi Maleficus cognoſceret multa media, inter quæ aliqua licita adeſſent.*

51 *Impedimentum perpetuum cenſetur quamuis curari poſſit, cum periculo tamẽ vitæ.*

52 *Amplia, vt ſit nullum, quamuis etiam Impeditus vellet Medicamenta accipere cum periculo vitæ.*

53 *Inſuper ſi periculo vitæ ſe expoſuerit, & incolumis euaſerit, nihilominus erit in electione Coniugum, an velint in d. Matrimonio remanere, illud ratificare, vel alias Nuptias inire.*

54 *Nec tenetur eo caſu alter expectare, vt Coniux aptus Coniugio reddatur, ſed liber eſt à Matrimonio.*

55 *At ſi, abſq; periculo vitæ, poſſit reddi apta, iudicio Medicorum ad Matrimonium, quamuis cum magno dolore, valebit Matrimonium, & tenebitur Impedita inciſionem pati.*

56 *Si verò ſanetur ope diuina; veluti per Exorciſmos, & Orationes, non dicetur hoc caſu, Impedimentum per miraculum auferri, cum adhibeatur modus ordinarius, & regulatus.*

57 *Matrimonium diſſolutum per Iudicis ſententiam ob Impotentiam Viri, vel arctitudinem Fœminæ, ſi poſtea tractu temporis potentia aliquo ordinario modo acquiratur, erit reſtaurandum, & n. 63.*

58 *Pariter ſi Fœmina à Viro ſeparetur ob arctitudinem, quæ Iudicio Peritorum tolli nequeat, abſq; periculo vitæ, ſi poſtea à Viro conſimili cognoſcatur, erit Matrimonium reſtaurandum, probata conſimilitudine prædicta in foro Eccleſiaſtico.*

59 *Intellige tamẽ de Matrimonio diſſoluto ratione arctitudinis abſolutæ, non correſpectiuæ, nam ſi fuiſſet diſſolutum ob arctitudinem abſolutam, omne, quod inєat Matrimonium, erit nullum.*

60 *Quod Matrimonium, vt ſupra diſſolutum, ob penetrationem factam à Viro conſimili ſit reſtaurandum non habet locum, ſi Mulier fuiſſet cognita à Viro fortiori, & potentiori, quia eo caſu Matrimonium cum d. ſecundo potentiori contractum tenebit.*

61 *Facta diſſolutione Matrimonij, ob probatum Impedimentum, & Impotentiam perpetuam declaratam, ſi poſtea reperiatur, Coniuges eſſe potentes, tunc primum Matrimonium, tàm in foro conſcientiæ, quàm in foro fori, erit reſtaurandum, & aliud contractum erit nullum.*

62 *Et Coniux innocens poteſt reſpuere alium, qui malitiosè aliud Coniugium, non ſine ſcelere, iniit, quo ad thorum, & habitationem.*

64 *Superueniente potentia, etiam poſt diſſolutum Matrimonium, illud eſt reſtaurandum, etiamſi Vir fuiſſet Sacris Ordinibus initiatus, qui tamẽ tenebitur reddere, ſed non poterit petere.*

65 *Verùm, ſi vterq; in Religione profeſſus ſit, valida erit Profeſſio cum Matrimonium ratum, per Profeſſionem diſſoluatur.*

66 *Si verò alter ſolùm profeſſus ſit, & alter nouum Matrimonium contraxerit ſecundum Matrimonium erit validum, quia per Profeſſionem primi Coniugis Matrimonium ratum fuit diſſolutum.*

67 *Signa Impotentiæ ſi ſint tantum præſumptiuè probantia, & conſequenter Impotentia dubia, licèt vterq; Impotentiam fateatur, non erit illis credendum.*

68 *Et eo caſu debebit aſſignari triennium ad experiendum.*

69 *Si Impotentia non ſit certa, ſed Fœmina illam affirmet, & Vir neget, tunc ſi Fœmina reclamet initio Matrimonij, infra Menſem, ſeù Bimeſtre a die intentatæ copulæ, audiri debet.*

70 *Sed ſi infra d. tempus non reclamet, non erit au-*

dien-

dienda, ſed credi debebit Viro aſſerenti ſe eſſe potentem.

71 *Fœmina poſt Bimeſtre etiam eſt audienda, quando per certa ſigna intenderet Viri Impotentiam probare.*

72 *Secundo, ſi per inſpectionem probet ſe Virginem, nec à Viro cognitam.*

73 *Imò etiam poſt triennium poteſt reclamare, ſi per inſpectionem probet ſe Virginem, & ſimul accedat ſeptima manus Propinquorum.*

74 *Quamuis Puberes poſſint licitè, & validè contrahere poſt annos pubertatis, tamen ſi defectu potentiæ temporalis nequeat perficere copulam, expectandum erit tempus plenæ pubertatis.*

75 *Si verò adhuc copulari non poſſint, aſſignabitur triennium ad experiendum, & copulam perficiendum, quòd triennium computatur à die plenæ pubertatis.*

76 *Hermafroditi non poſſunt Matrimonium inire, niſi prævaleant in eo ſexu, in quo contrahunt, aliàs Matrimonium erit nullum.*

77 *Sed ſi ſexus ſit æqualis, & neuter prævaleat, poterunt coram Iudice Eccleſiaſtico eligere quem maluerint, & in illo contrahere.*

78 *Solutoq; eo Matrimonio, ſi velint iterum contrahere, non poterunt ſexum mutare, neq; in alio contrahere, abſq; graui peccato.*

79 *Quamuis ſi contraherent, Matrimonium valeret.*

80 *Si iuſta cauſa variare vellent in nouo Matrimonio, poſſet Epiſcopus diſpenſare, ſi æqualis in vtroq; ſexu eſſet potentia.*

81 *Parochus non poteſt aſſiſtere Matrimonio Hermafroditi, in quo ſexus æqualis eſt donec coram Iudice Eccleſiaſtico electionem fecerit cum Iuramento.*

82 *Duo Hermafroditi Iure naturali, & Diuino attento, ſi quilibet æqualem omninò potentiam, & perfectiſſimas habeat operationes vtriuſq; ſexus, non poſſunt inter ſe contrahere, nec diſpenſari poteſt n. 83.*

84 *Si Hermafroditus prævalens ſexu Fœminino, vti Fœmina nupſerit, & tractu temporis mutetur in Virum, Matrimonium remanet diſſolutum, ſicut per mortem naturalem.*

85 *Vir an poſſit in Fœminam mutari, remiſſiuè.*

86 *Habens Teſtes adeo contuſos vt non poſſit verum ſemen emittere, erit inhabilis ad Matrimonium.*

87 *Eunuchi, & Spadones, vtroq; Teſte carentes Matrimonium contrahere prohibentur.*

88 *Sed ſi poſt Matrimonium ritè contractum Vir aliquo caſu factus ſit Eunuchus, nō prohibetur copulam, licèt imperfectam, exercere.*

89 *Matrimonium contractum cum Impotentia perpetua eſt irritum, non ſolum inter Fideles, verū etiam inter Infideles, quià huiuſmodi Impedimentum oritur ipſo Iure naturæ.*

90 *Matrimonium ex Impotentia perpetua licet ſit nullum, attamen Impediti non prohibentur, ſi velint, cohabitare vti Fratres caſto amore conſtricti, dummodo ſeparati quo ad thorum, abſtineant ab omni carnis commixtione, & tactibus impudicis.*

91 *Verùm ſi non continerent à tactibus impudicis, & eodem in lecto dormirent non ſunt tolerandi.*

92 *Et ſi ipſi non poſſent continere, tenentur reclamare, vt authoritate Eccleſiæ diſſoluatur Matrimoniū, ſi non poſſunt abſque ſcandalo ſeparari.*

93 *Imò tenentur reclamare, quamuis Impotens conſcius Impotentiæ, Vxorem decepiſſet, quia eam non tenetur ob id vti Sororem habere, quod procedit etiamſi ambo Impotentiam cognouiſſent, nam haud tenentur tamquam Fratres viuere.*

94 *Matrimonium contractum à Senibus etiam decrepitis, validum eſt, etiamſi nulla arte copulam habere poſſint, quicquid in hac opinione alij ſentiant, & n. 96.*

95 *Senectus in Maſculis contingit poſt ſexageſimum annum, & in Fœmina poſt quinquageſimum.*

97 *Exempla eorum, qui in decrepita ætate filios genuerunt, afferuntur.*

An diſpenſari poſsit, vt validum ſit Matrimonium cum Impotentia perpetua ad Copulam perficiendam contractum.

CAPIT. XVII.

1 IMPOTENTIA ad Matrimonium eſt duplex;
2 prima, quæ ſterilitas dicitur, efficit vt Proles generari non poſſit; ex ſe
3 tamen Matrimonium, nec impedit, nec dirimit, vt docent Sanch. *de Matrim. lib. 7. diſp. 92. n. 26.* Gutierr. *canon. qq. lib. pr. diſp. 92. nu. 26.* Coninck. *de Sacramentis diſp. 31. dub. 3. concluſ. 3. n. 86.* Layman. *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 11. in princip.* Bonaccin *de Matr. q. 3. punct. 13. nu. 17.* Reginald. *in Praxi fori Pœnitent. lib. 31. cap. 15. n. 107.* Trullenck. *oper. moral. lib. 7. cap. 9. dub. 17. n. 12. tomo 3.* Steph. à S. Greg. *vniu. tract de vinculis Diui. Piet. lib. 3. cap. 110. n. 7.* Ratio eſt, quia nec generatio, nec generandi poteſtas ſunt de eſſentia Matrimonij.

4 Altera eſt Impotentia ad copulam per-
fectè perficiendam; & hæc duplex eſt,
temporalis, & perpetua; temporalis eſt
5 illa, quæ aliquo humano modo, & ordi-
naria curatione mederi poteſt; & hæc ſi-
militer, nec impedit, nec dirimit Matri-
6 monium; perpetua autem Impotentia
illa dicitur, quæ abſq; miraculo, & abſq;
corporali vitæ, grauiſſimiq; morbi peri-
culo, vel abſq; peccato, tolli non poteſt;
conſtat *ex cap. Fraternitatis 6. de frigid, & malef.* & docent Sanch. *lib. 7. diſp. 93. n. 8.*
Coninck *dicta diſp. 31. dub 7. num.* 85. Bo-
nacc. *de matr. q. 3. puncto 13. propoſ. pr. n. 1.*
7 & hæc, ſi Matrimonium præceſſerit, illud
impedit, & dirimit, non ſolùm Iure Ec-
cleſiaſtico, ſed Iure ipſo naturæ, tàm ſi
Impedimentum ſciatur, quàm ſi ignore-
tur; vide Sanch. *lib. 7. diſp. 98. n. 21.* Co-
ninck. *d, Diſp. 31. n. 77. & n. 78.* Bonacc.
de Matr, q. 3. puncto 13. n. 12. Layman. *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 13. ferè in princip.*
Auerſ. *de Matr. q. 13. ſect. pr. verſ. Dicendū tamen;* Filiucc. *tomo pr, tract. 10. part. 2. cap. 3. n. 71, & nu. 91.* Steph. à S. Greg. *d. cap. 110. n. 26.* quicquid in contrarium doceat
Pontius *lib. 7. cap. 56.* Ratio eſt, quia cum
8 eſſentia Matrimonij conſiſtat in perpetua
obligatione, & traditione poteſtatis cor-
poris ad copulam coniugalem, & res
naturalis abſq; ſua eſſentia conſiſtere ne-
queat, repugnat naturæ Matrimonij id va-
lidum eſſe, dū adeſt Impotentia perpetua
coeundi; impoſſibiliū enim nulla obliga-
tio, *l. Impoſſibiliū, ff. de reg. Iuris, & cap. Nemo ad impoſſibile, eodem titulo in 6.* Sperell. *deciſ. 171. n. 44.* ex quo ſequitur, quod defi-
9 ciente materia ad Matrimonium, nō poſ-
ſit conſequenter dari forma, nec ſuper
dicto defectu diſpenſari.

10 Dixi, ſi Impotentia Matrimonium præceſ-
ſit, quia ſi ſubſequatur, nec impedit, nec
dirimit, dùm etenim id fuit ritè contra-
ctum, quamuis conſummatum non ſit,
eius vinculum indiſſolubile eſt; conſtat
ex cap. Hi qui 25, cauſa 32. quæſt. 7. & cap. Si Vxorem 18. dicta cauſa 32. quæſt. 5. & docent
Layman. *d. cap. 11. nu. 3. verſ. Nota tertiò;*
Sanch. *lib, 7, diſp. 102. n. 3.* Filiucc. *d. tract. 10. cap. 3. nu. 101.* adeò vt ſolùm per in-
greſſum in Religionem, vel per Pontifi-
cis Diſpenſationem diſſolui poſſit, vt be-
nè Sanch. *lib. 7. diſp. 202. nu. 3.* Filiucc.
d. cap. 3. n. 101.

Ex pluribus cauſis procedere poteſt hu-
iuſmodi Impotentia perpetua ad copulam
perficiendam; poteſt enim accidere ex
cauſa intrinſeca, & naturali, vt, reſpectu
Fœminæ, ſi ſit nimis arcta, itaut penetra-
ri non poſſit; vel ex cauſa extrinſeca acci-
dentali, vt ex maleficio, vel, reſpectu
Viri, ex frigiditate, caſtratione, nimio
calore, vt ſi in primo conatu congredien-
di cum Fœmina, ſtatim, ac præproperè ſe-
men effundit, vel ex abominatione illius
particularis Mulieris, vel ob naturalem,
& intrinſecam debilitatem, ſeù defectū,
12 qui frigiditas appellatur; & hæc Impo-
tentia, ſi talis ſit, vt reddat copulam im-
poſſibilem, & non poſſit naturalibus re-
medijs iuuari, vt habilis reddatur ad co-
pulam perficiendam, dirimit Matrimoniū;
habetur expreſsè *in d. cap. Laudabilem, de frigid. & malef.* & docent Sanch. *lib. 7. diſp. 92. n. 7.* Auerſ. *d. q. 13. ſect. 2. verſ. Primò,*
& præcipuè; Filiucc. *d. tract. 10. part. 2. cap. 3. n. 62.* Steph. à S. Greg. *d. cap. 110. num. 47.*

13 Amplia, vt idem ſit, quamuis Vir ſit po-
tens ad penetrādum vas, ſed impotens ad
ſeminandum intrà illud, ſi hoc Impedi-
mentum perpetuum ſit, nec poſſit natu-
ralibus remedijs prouideri; quia hæc non
reputatur vera copula coniugalis, nec
Coniuges per eam fiunt vna caro, vt be-
nè Sanch. *d. diſp. 92. n. 7.* Filiucc. *l. c. n. 63.*
Palaus *tomo 5. diſp. 4. puncto 14 §. 2. n. 1.*

14 Quòd ſi ſit dubium an Impotentia præ-
ceſſerit, vel ſubſequuta ſit Matrimonium,
præſumendum eſt præceſſiſſe, quamuis
enim huic præſumptioni contraria ſit
diſpoſitio Capituli, *Licet ex quadam 47. de Teſtib. & Atteſt.* vbi in fine habetur, *Tolerabilius eſt aliquos contrà ſtatuta Hominum dimittere copulatos, quàm coniunctos legitimè con-*
15 *trà ſtatuta Domini ſeparare;* & quamuis regu-
lariter in re dubia iudicandū ſit in fauorē
Matrimonij; *cap. Duobus Iudicibus 25. de ſent. & re Iudicata, d. cap. Licet ex quadam, de Teſtibus;* Sanch. *lib. pr. diſp. 18. n. 6.* Pariſ.
conſ. 53. nu. 3. Cæuall. *Comm. contr. Comm. q. 130.* Pontius *lib. 2. cap. 8. n. 15.* Ricc. *in Collect. eciſ. d Collect. 564. part. 3.* Palaus *tom. 5. diſp. 4. punct. 14. §. 2. nu. 2.* Tuſch. *concluſ. 128. n. 12. lit. M.* quia in Matrimonio
ineſt fauor publicus, & proindè ſemper
in dubio illa opinio amplectenda ſit, quæ
Matrimonio fauet, Alex. de Neuo *conſ. 71. n. 20.* Genuenſ. *in practic. fori Eccleſ. q. 737. circa finem,* Eſcobar *Theol. mor. tract. 7. Exam. 9. cap. 2. in fine* Gutierr. *de Matrim. cap. 63. n. 30.* Maſcard. *de probat. Concluſ. 1025. nu. 1.* Meroll. *tom. pr. Diſp. 3. cap. 4. Coroll. 4. n. 185,* idq; verùm ſit, licet etiam
op-

alia opinio præponderare videretui, Pere-
gr. *de fideic. art.* 24. *nu.* 24. Fuſar. *de ſubſtit.*
q. 409. *n.* 106. *in fine*; adeò vt ſi centum
Doctores contrà Matrimoninm ſcribe-
16 rent, & vnus, approbatus tamē, pro ipſius
validitate conſuleret, huic ſoli, ſi proba-
bili rationi innitatur, in fauorem Matri-
monij legitimè contracti, in iudicando ſit
deferendum, niſi illi Textui aperto inni-
tantur, vt docent Dian. *part.* 4. *tract.* 4. *re-*
ſol. 30. Nauarr. *in Summa cap.* 27. *nu.* 287.
Genuenſ. *in Praxi Archiep. Neap. cap.* 50. *n.*
4. Sperell. *deciſ.* 95. *n.* 24. Gutierr. *de Ma-*
trim cap. 63. *n.* 30. Menoch. *conſ.* 18. *n.* 15.
vol. pr. & inclinat Cæuall. *q.* 695. *n.* 3. *& in*
Præfatione n. 8. & innumeri alij, quos refert,
& ſequitur Sāch. *lib. pr. diſp.* 18. *n.* 7. Imò Sta-
17 tutū, etiā pænale, fauore Matrimonij, dicitur
fauorabile, Tuſch. *concluſ.* 128. *n.* 13. *lit. M.*
Nihilominus, quicquid in alijs caſibus di-
18 ci poſſit, in propoſito caſu aliter eſt di-
cēdum, quia tūc in fauorem Matrimonij
eſt præſumendum, quando Matrimoniū
poteſt habere effectum ſuum, nempè exer-
citium copulæ ad finem primarium gi-
gnendi Prolem, & ſecundarium ſedandi
concupiſcentiam; at dum Matrimoniū
non poteſt ſuum habere effectum, nec co-
pula exerceri, cùm eo caſu agatur de præ-
iudicio, & iniuria ipſius Matrimonij, &
dicta Impotentia in eius graue damnum
tendat, imò ob illud priuetur Coniux
potens iure aliud vtile Matrimonium cō-
trahendi, præſumi debet talem Impoten-
tiam præceſſiſſe; maximè ſi numquam
potuerint Coniuges perficere copulam,
& nullis indicijs oſtendi poſſit, quo tem-
pore ſit contracta Impotentia: Et hanc
opinionem, tanquàm magis probabilem,
defendunt Bonacc. *de Matrim. q.* 3. *puncto*
13. *n.* 11. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1025.
n. 3. Layman. *l. c. nu.* 3. *in fine*, Alphonſ. à
vera Cruce *part. pr. Speculi, artic.* 40. *concluſ.*
3. teſtans de communi.
19 Diſtinguunt aliqui, & ſatis benè, ab illa
naturali Impotentia, quæ ex arctitudine,
& frigiditate procedit, ab alia, quæ ex ma-
leficio, ſeù abſciſſione inſurgit, quia pri-
20 mo caſu, cum Impotentia ſit naturalis, ſo-
let eſſe perpetua, vnde eam præceſſiſſe
ſit præſumendum; at ſecundo caſu, ſi
21 maximum tempus intereeſſiſſet à contra-
ctu Matrimonij ad Copulam intentatam,
præſumi debere huiuſmodi Impotentiam
fuiſſe ſubſequutam; at ſi verò conatus
ad copulam fuiſſet habitus paulò poſt
Matrimonij contractum, adhuc præſumi
Impotentiam præceſſiſſe; ſic Sanch. *lib.* 7.
diſp. 113. *n* 45. Filiuec. *d. cap.* 3. *nu.* 104.
Trullenck. *d. dub.* 17. *n.* 21. qualiſcumq;
autem ſit Impotentia
21 Aduerte, non eſſe credendum Coniugi-
bus inſtātibus pro diſſolutione Matrimo-
nij, nec ſufficiet ſi ambo Impedimentum
confiteantur, quia in cauſa Matrimonij
non ſtatur ſimplici Litigātium confeſſio-
ni *cap. Super eo* 5. *De eo qui cognouit Con-*
ſanguineam &c. Hieronym. Palm. *conſ.*
87. *n.* 1. Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 45. *nu.* 33. Sera-
ph. *deciſ.* 687. *n.* 7. Alphonſ. à vera Cruce
in ſpec. part. 3. *artic.* 8. *verſ. Secundo caſu*; Pia-
ſec. *in Praxi Epiſc. part.* 2. *cap.* 4. *n.* 36. Tuſ-
ch. *concluſ.* 154. *n.* 33. *lit. M.* Rot. *inter im-*
preſſas poſt ſecund. volum. conſil. Farinacij, de-
ciſ. 86. *n.* 3. Rot. *inter impreſſas poſt primum*
volum. dictor. conſil. deciſ. 69. *nu.* 4. nec eſt
in poteſtate Coniugum Matrimonium
diſſoluere, Nauarr. *lib.* 4. *conſil. titul. de*
Sponſ. conſ. 8. *n.* 3. *in prim. edit. Menoch. de*
Præſumpt. lib. 3. *Præſumpt. pr. n.* 12. Sanch.
l. c. Tuſch. *concluſ.* 154. *n.* 26. *lit. M.* At ſi
pro Matrimonio ſtēt, credendum eſt illis,
cap. Si duo 4. *cauſa* 35. *q.* 6. Menoch. *de*
Arbitr. Iud. caſu 103. *n.* 9. Maſcard. *de Pro-*
bat. concluſ. 392. *n.* 2. *& concluſ.* 1033. *n.* 23.
& concluſ. 1131. *nu.* 5. Sed quia diſſolutio
23 Matrimonij eſt res grauiſſima, Sanch. Pon-
t. Coninch. & Laymanus à nobis *lib.*
pr. cap. 4. *n.* 315. citati, propterea in caſu
24 quo Coniuges concorditer pro diſſolu-
tione Matrimonij ſtent, debet citari Pro-
motor Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis; Sperell.
& alij Doctores, quos præſenti *lib.* ſu-
25 pra citauimus, & vlterius aſſignādum eſt
triennium ad experiendū, niſi de Impedi-
mento perpetuò certè conſtet, vt mox
dicemus.
26 Verùm ſi Impedimentum, quocum Ma-
trimonium fuit initum, ſit certum, & eui-
dens, nec poſſit aliquo humano reme-
dio iuuari, vt ſi, v. gr. Vir vtroq; teſte ca-
reret, vel eius virilia amputata, ſeu arida
eſſent, Matrimonium erit diſſoluendum
abſq; vlla mora, & experientia; quia
cùm de Impotentia perpetua certò con-
ſtet, eſſet contra legem naturalem permit-
tere conatum ad copulam *Gloſſ. cap. Fra-*
ternitatis 6. *de frigid. & Malef.* Filiucc. *d.*
tract. 10. *part.* 2. *cap.* 3. *n.* 106. Maſcard. *de*
Probat. concluſ. 311. *n.* 4. Auerſ. *d. ſect.* 5. *in*
princ. Trullenck. *l. c. nu.* 16. Sanch. *lib.* 7.
diſp. 107. *n.* 3. Sperell. *deciſ.* 141. *n.* 37. Rot.

inter impreſſas poſt prim. vol. conſ. Farinacij
deciſ. 75. *n.* 1. Palaus *tomo* 5. *diſp.* 4. *puncto*
14 §. 9. *nu.* 3. At ſi non appareant ſigna
euidentia huiuſmodi perpetuæ Impoten-
tiæ, etiam in caſu Maleficij, de quo infra
agemus tunc à Iudice Eccleſiaſtico trien-
nij terminus aſsignatur ad experiendum
d. cap. Laudabilem 6. *de frigid.* Sanch. *lib.* 7.
diſp. 108. *n.* 5. Coninck. *n.* 83. Trullenck.
nu. 22. *ll. cc.* & alij communiter; quod
28 triennium incipit currere, & computari
debet à die intentatæ copulæ, iuxta do-
ctrinam Sanch. *lib.* 7. *diſp* 110. *n.* 1. & *n.* 4.
Coninck. *diſp.* 31. *n.* 83. Filiucc. *d. cap.* 3.
n. 112. Trullenck. *d. dub.* 17 *n.* 22. Bonacc.
d. puncto 13. *n.* 21. Nec requiritur, quod
29 hoc tempus ſit mathematicè continuum,
ſed morali modo, & ciuili, iuxta com-
munem curſum; & proinde ſi Vir fuiſſet
abſens, v.gr. vno menſe, poſſet is vltrà
triennium compenſari, & adijci tantùm
temporis, Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 111. *nu.* 2. Fi-
liucc. *n.* 113 & Trullenck. *ll. cc.* Imò po-
30 terit Iudex, poſt decretum factum aſſi-
gnationis triennij, arbitrari aliquod præ-
ciſum, & breuius tempus ad cohabitan-
dum, & copulæ inſiſtendum, eo caſu, quo
Coniuges poſt plures annos cohabitaſ-
ſent, & copulam intentaſſent, Rot. *deciſ.*
277. *n.* 15. *part.* 4. *diuerſ.* quę eſt *deciſio* 27. *n.*
10. *poſt pr. volum. conſilior. Farinacij, paulo
ante Additiones*, & ſic pluries fuit deciſum
à Rota, & remiſſum arbitrio Iudicis; vide
deciſ. 192. *à n.* 3. & *deciſ.* 226. *n.* 1. *inter im-
preſſas poſt* 2. *volum. conſ. Farinacij*; Excipe,
31 niſi Impedimẽtum eſſet maleficium, quia
tunc nullo pacto poteſt coarctari trien-
nium, cum aſſignetur pro forma *in d. cap.
Laudabilem, de frigid.* vt animaduertit Rot.
deciſ. 192. *n.* 6. *poſt dictum ſecundum volumen
conſilior. Farinacij*, Palaus *d. puncto* 14. §. 9. *n.* 6.

32 Quòd ſi termino elapſo, nulla ſequuta
ſit emendatio, Iudex Eccleſiaſticus reci-
piet Iuramentum ab ipſis, quod licet
multoties conati fuerint copulã habere,
nunquam perficere potuerunt *cap. fin. de
frigid. & malef.* & tunc iuxta formam dicti
33 *Capit. Laudabilem*, requiritur ſeptima
manus Propinquorum, hoc eſt, vt accedãt
ſeptem Propinqui ex parte Viri, & to-
tidem ex parte Mulieris, & ſi non adſint
tot Propinqui, ſuppleatur numerus ex Vi-
cinis probæ vitæ, ac famæ, vel ſi tot non
ſint, ſaltem quot poſſint haberi, qui iura-
rè debent ſe credere dicere veritatem, &
ſeipſos etiam credere dictos Coniuges
eſſe verè Impòtentes, ita Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
108. *n.* 11. Filiucc. *d. cap.* 3. *n.* 106. Trul-
34 lenck *l. c. n.* 27. Si tamen vnus Coniugum
allegaret ſuam Impotentiam, & hæc ab
altero negaretur, tunc onus probandi in-
cumbet Alleganti, & niſi Impotentiam
35 probet, Matrimonium non erit diſſoluen-
dum, quia iſto caſu poſſeſſio ſtat pro Ma-
trimonio, donec contra ipſum non fuerit
plenè probatum; & ſi Fœmina aſſerat ſe
cognitam a Viro, ei potius, quam Viro
36 neganti credendum eſt, quia in dubio fa-
uendum eſt Matrimonio, vt benè Filiucc.
d. cap. 3. *n.* 109. Palaus *d. punct.* 14 §. 9. *n.*
7. Sanch. mox citãdus; quod ſi verò Fęmi-
37 na non eſſet Virgo, quomodò ſit proban-
da Impotentia Viri, conſule Sanch. *lib.* 7.
diſp. 19. per totam.

Cæterùm ſi poſt ſententiam nullitatis
38 Matrimonij, ob Impedimentum reputa-
tum perpetuum in Viro, Fœmina alij
nupſiſſet, & poſtmodum dictus primus
Vir cum alia fornicatus eſſet, vel aliud
Matrimonium contraxiſſet, & conſum-
maſſet, erit quidem primum Matrimoniũ
inſtaurandum, ſed, donec legitimè proba-
tum ſit primum Virum eſſe potentem,
poterit in hoc ſecundo Matrimo-
nio pacifice relinqui, quia potentia
primi Viri adhuc eſt dubia, & de ſecun-
do Matrimonio certò conſtat, & eſſet va-
lidum, niſi potentia dicti primi Coniugis
verificaretur, vide Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 99. *n.*
9 Filiucc. *d. cap.* 3. *n.* 96

39 At ſi Impotẽtia ex maleficio procedat,
debẽt fieri Orationes, & approbati Exor-
ciſmi triennio durante, & ſi illo tranſa-
cto, adhuc Impotentia duret, diſſoluendũ
erit Matrimonium; quod ſi per ſententiã
49 Eccleſiæ fuiſſet diſſolutum ob Impoten-
tiam correſpectiuam, nempè eò quia ob
maleficium eſset Impeditus reſpectu cer-
ti, & particularis Matrimonii cum pręci-
ſa Perſona, non erit vlterius reſtaurandũ,
quamuis poſtea cum alijs Perſonis, abſq;
vllo Impedimento copulentur; cõſtat *cap.
Fin. cauſa* 33. *q. pr.* quia Maleficiatus eſt
regulariter impotens reſpectu illius præ-
ciſæ Perſonæ, ergo cum ſit potens quoad
alias, non prohibetur illas ducere, nec te-
netur vlterius ad priorem Coniugem re-
dire, à quo ob Impotentiam perpetuam
reſpectu ipſius, fuit Eccleſiaſtica ſententia
41 ſeparatus; ſi tamen diſſolutum fuerit Ma-
trimonium ex quo Impeditus fuerit exi-
ſtimatus habere Impedimentum ex ma-
leficio cum quacumq; Perſona, & poſtea
compertum ſit aliud Matrimonium iniiſ-

ſe

ſe, & conſummaſſe, vel cum alia Perſo-
na fornicatum fuiſſe, tunc primum Ma-
trimonium erit reſtaurandum, & ſi in-
42 fra triennium copulam perficere non
poſſit cum primo Coniuge, erit Matri-
monium diſſoluendum, abſq; vlla ſpe il-
lud vlterius inſtaurandi, quamuis cum
alijs fornicaretur; Ita docent Silueſt. *ver-
bo, Matrimonium* 8. *q.* 16. *dicto* 8. Sanch. *lib.*
7. *diſp.* 99. *nu* 35. Tancredi *de Matrim. lib.*
7. *diſp.* 99. *q.* 3. *n.* 7. Auerſ. *de Matr. dicta
ſect.* 5. *in fine*, Pont. *de Matr. lib.* 7. *cap.* 65.
43 *n.* 6. ſi tamen diſſoluto ob dictam cauſam
Maleficij Matrimonio, copulam inter
ſe haberent dictum Matrimonium
erit reſtaurandum, quia Eccleſia fuit
decepta; vide Sanch. *num.* 25. Tancre-
di *n.* 8. Filiucc. *n.* 98. *locis citatis*; Intellige
44 tamen, vt durante termino aſſignato, ſe-
cundus Coniux, qui poſt diſſolutum pri-
mum Matrimonium cum Coniuge Im-
pedito, contraxit, non poſſit aliud Matri-
monium inire, ſed debebit expectare, &
ſic debebit Iudex illum interdicere; quia
ſi completo triennio primi Coniuges ad-
huc non potuiſſent perficere copulam, eſ-
ſet dictus cum prima Impeditus huic ſe-
cundo Matrimonio reſtituendus; imò ſi
dictus ſecundus Coniux, non ſeruato in-
terdicto, aliud Matrimonium cōtraxiſſet,
deberet ſeparari; Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 99. *n.*
36. Tancredi *lib.* 7. *diſp.* 99. *nu.* 14. *quæ-
ſito* 15.

Porrò non deſunt, quæ circa materiam
ſint adnotatione digna;

45 Et primo adnotandum, non ſufficere ad
conſtituendum Impedimētum perpetuū,
carentia vnius teſtis in Viro, qui ſi vno
tātùm careat, validum eſt Matrimonium,
cum verùm ſemen ad generationem aptū
hinc emitti poſſit, Sanch. *citato lib.* 7. *diſp.*
92. *nu.* 14. *& ſequent.* Trullenk. *l. c. nu.* 11.
Bonacc. *de Matr. q.* 3. *puncto* 13. *nu.* 19. Fi-
liucc. *d. cap.* 3. *n.* 36.

Nota ſecundo, quod ſi poſt Matrimo-
nium, ob Impotentiam perpetuam, per
ſententiam Iudicis Eccleſiaſtici, diſſo-
lutum Impeditus miraculosè ſanaretur,
non erit Matrimonium ſic prius diſſolu-
tum vlterius inſtaurandum, cum verè di-
ctum Matrimonium nullum fuerit, nec
per miraculum ſubſequutum inſtauretur,
quia in his non ſunt expectanda mira-
47 cula; vnde ſi Coniuges velint in dicto
Matrimonio remanere, opus erit de nouo
Matrimonium contrahere; Layman. *lib.* 5.
tract. 10. *part.* 4. *cap.* 11. *nu.* 1. *Corollario ſec.*
Filiucc. *d. cap.* 3. *nu.* 69. Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
93. *n.* 20. Auerſ. *l. c. verſ. Sed etiamſi*; Spe-
rell. *deciſ.* 141. *n.* 38.

48 Nota tertiò, quod ſi dubium ſit, an Im-
potentia perpetua verè ſubſit, necne, &
adhibita ſufficienti diligentia adhuc re-
maneat dubium, illo caſu potius præſumi
debet non ſubeſſe Impedimentum, & va-
lidum eſſe Matrimonium; ratio eſt, quia
Matrimonium poſſidet, & eſt certum, at
de Impedimento dubitatur, & proinde
Matrimonio eſt fauendum, Bonacc. *l. c. n.*
11. Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 103. *n.* 8. Palaus *tom.*
5. *diſp.* 4. *puncto* 14. §. 7. *n.* 7.

Nota quarto, illud Impedimentum cen-
ſeri perpetuum, quod abſq; peccato amo-
49 ueri non poteſt, v.gr. abſq; alio nouo Ma-
leficio, quia id cenſetur impoſſibile, quod
abſq; peccato non poteſt auferri; Filiucc.
l. c. n. 81. cùm non liceat requirere Male-
50 ficum, vt opus illicitum exerceat, niſi
Maleficus cognoſceret multa media, inter
quæ eſſent aliqua licita, vt idem Filiucc.
vbi ſupra *n.* 83. et quod iure non poſſu-
mus, id abſolutè nō poſſe cenſemur, Sāch.
lib. 7. *diſp.* 94. *n.* 9. Vnde ſi conſuetis, &
ab Eccleſia permiſſis Exorciſmis, vel arte
Medica, Impedimentum non poſſit tolli,
cenſetur eſſe perpetuum, & Matrimoniū
cum illo contractum eſſe nullum: Quod
51 verùm eſt, quamuis etiam cum euidenti
periculo vitæ tolli poſſit, quia adhuc cē-
ſetur Impoſſibilis curatio, & Impedimē-
tum perpetuum, vide Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
93. *n.* 18. Bonacc. *d. q.* 3. *puncto* 13. *n* 1. *n.*
2. *& n.* 8. Filiucc. *tract.* 10. *cap.* 3. *n.* 68. *&*
69. Layman. *l. c. n.* 1. *verſ. Nota autem*; A-
uerſ. *d. q.* 13. *ſect.* 3. Trullenck. *d. dub.* 17. *n.*
6. Tancredi *d. diſp.* 93. Amplia, vt ſit nullū,
quamuis etiam Impeditus vellet medica-
menta accipere, & periculo vitæ ſe expo-
52 nere; Sanch. *d. diſp.* 93. *nu.* 20. Tancredi *q.*
2. *n.* 12. *l. c.* Amplia inſuper, quamuis pe-
riculo vitæ ſe expoſuerit, & incolumis
53 euaſerit, quia nihilominus erit in electio-
ne Coniugum, an velint in dicto Matri-
monio remanere, illudq; ratificare, vel
alias Nuptias inire, cum dictum Matri-
monium nullum fuerit, Sanch. *l. c. n.* 19.
& d. n. 20. Filiucc. *d. n.* 68. nec tenetur
54 eo caſu alter expectare, vt Coniux aptus
Coniugio reddatur, ſed liber eſt à Matri-
monio, Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.*
11. *n.* 1. *Coroll. pr.* Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 93. *n.*
20. Coninck. *diſp.* 31. *dub.* 7. *nu.* 85. At ſi
abſq; periculo vitæ, poſſit reddi apta, iu-
55 dicio Medicorum, ad Matrimonium, quā-
uis

Digitized by Google

nis cum magno dolore, valebit Matrimo-
nium, & tenebitur Impedita inciſionem
pati, Sãch. *d. diſp* 9?. *n.* 32. *&* *n.* 3 ?. *l. o.* Filiucc.
l. . *n.* 70. Et ſi per Exorciſmos, & Orationes
56 liberetur, non dicetur hoc caſu Impedi-
mentum auferri per miraculum, cum ad-
hibeatur modus ordinarius, & regulatus,
Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 9?. *n.* 10. Auerſ. *l. c. verſ.*
Satis tamen; Steph. à S. Greg *vnic. Tract.*
de vinculis Diuinæ Piet. lib. 3 *cap.* 110. *n.* 17.
57 Nota quintò, quod ſi cauſa cognita, &
Matrimonio per Iudicis ſententiam diſſo-
luto, ob Impotentiam Viri, vel arctitudi-
nem Fęminæ, poſtea Vir, tractu temporis,
aliquo ordinario modo potentiam ac-
quiſiuerit, reſtaurandum erit dictum Ma-
trimonium, *cap. Fraternitatis* 6. *de frigid. &*
Malef. quia cum Impotentia fuerit tem-
poralis, Matrimonium illud fuit validum,
nec potuit abſq; ſpeciali Diſpenſatione
Papæ, vel per Religionis ingreſſum [cum
non fuerit conſummatum] diſſolui, Sãch.
lib. 7. *diſp.* 99. *n.* 5. *&* *diſp.* 102. *n.* 3. Auerſ.
d. ſect. 5. *verſ. Dicendum tamen*. Filiucc. *d.*
cap. 3. *n.* 10:. Conſimili ratione, ſi Fœmi-
58 na à Viro ſeparata ob arctitudinem quæ,
iudicio Peritorum, non potuit tolli abſq;
periculo vitę fuiſſet poſtea cognita à Viro
cõſimili, reſtaurandum erit Matrimoniũ,
probata prius in Foro Eccleſiæ conueri-
ſimilitudine ſecũdi Viri cum primo, quia
Impotentia non erat perpetua, cum iudi-
cati debeat potuiſſe aliqua ordinaria ar-
te iuuari, vt à primo quoque cognoſcete-
tur, dum conſimilis ſecundo erat; Sanch.
d. diſp. 99. *n.* 18. Silueſter *verbo Diuortium, q.*
18. *n.* 21. Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2.
cap. 3. *n.* 96. Auerſ *l. c.* Tancredi *lib.* 7. *diſp.*
99. *n.* 1. Trullenck. *l. c. num.* 31. Layman.
lib. 5. *tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 11. *nu.* 5. *in fine*;
59 Intellige tamen, ſi primum Matrimonium
diſſolutum fuiſſet non ratione arctitudi-
nis abſolutæ, ſed tantùm correſpectiuæ,
quia ſi fuiſſet diſſolutum ob abſolutam
arctitudinem, omne quod ineat Matri-
monium, nullum erit, Sanch. *lib.* 7. *diſp.*
99. *n.* 17. Filiucc. *d. cap.* 3. *n.* 97. Trullẽck.
d. n. 31. vt ſit reſtaurandum Matrimoniũ,
60 ſi à Viro conſimili cognita ſit, quia ſi Vir
magis fortis, & potens illam penetraſſet,
tenebit Matrimonium cum potentiori
contractum, Sanch. *n.* 18. *l. c.*

Nota ſexto, quod ſi Iudici Eccleſiaſtico
conſtitiſſet de Impedimento, & perpetua
Impotentia ad coeundum, quæ nulla poſ-
ſent humana arte tolli per relationem
Matronarum, & alias legitimas proba-
tiones, & Peritorum atteſtationes, vnde,
61 recepto Iuramento à manu Propinquo-
rum, Matrimonium diſſolutum fuiſſet; at
poſt debitam experientiam, & diligen-
tiam, laramq; ſententiam de nullitate
Matrimonij, & Impotentiam iudicatam
perpetuam, & inſuperabilem, appareret
Coniuges ſic ſeparatos eſſe potentes; ſi
quidem ipſi malitiosè finxerint ſe Impo-
tentes, ſuaq; fraude, & dolo Eccleſiam
deceperint, tunc, tàm in foro conſcientię,
quàm in foro fori, debebit primum Ma-
trimonium, tanquàm validum, ac indiſ-
ſolubile, reſtaurari, & ſi aliud Matrimo-
nium contraxiſſent, erit nullum, & inua-
lidum, & ſic declarari debebit: cõſtat *ex d.*
cap. Laudabilem de frigid. & Malef. & cap.
Requiſiuiſti 2. *cauſa* 33. *q. pr.* & docent A-
uerſ. *d. q.* 13. *ſect.* 5. *verſ. Octauo demum*;
Layman. *l. c. n.* 5. vbi etiam docet, poſſe
62 Coniugem innocentem reſpuere alium,
qui malitiosè aliud Coniugium, non ſine
ſcelere inijt, quoad thorum, & habita-
tionem.
63 Verùm ſi Coniuges, non malitiosè, ſed
bona fide, non potentes habere copulam,
putarunt ſuam Impotentiam eſſe perpe-
tuam, & inſuperabilem, probatoq; Impe-
dimento, & ſeruatis ſeruandis, nullitate
Patrimonij declarata, poſtea tẽporis lap-
ſu, modo aliquo ordinario, potentiam ac-
quiſiuerunt, tunc reſtaurari debebit pri-
mum Matrimonium ſecluſo caſu malefi-
cij reſpectu certæ Perſonæ, de quo ſupra
diximus; ſic Auerſ. *l. c. verſ. Dicendum ta-*
men; Sanch. *d. diſp.* 17. *nu.* 24. Quod ritè
64 procedet, quamuis etiam vnus ex Co-
niugibus fuiſſet Sacris Ordinibus initia-
tus, quia verè Matrimonium fuit validũ;
hoc tamen caſu nõ poterit ſic Ordinatus
petere, ſed tenebitur reddere; eo quod
voto Caſtitatis adſtrictus ſit; quod ſi vter-
65 que in Religione profeſſus ſit, valida erit
Profeſſio, cum Matrimonium ratum fue-
rit, per Religionis ingreſſum, diſſolutum;
66 ſi verò alter ſolùm profeſſus ſit, & alius
Matrimonium contraxit cum alia Perſo-
na, hoc ſecundum Matrimonium validũ
eſt, quia per Profeſſionem primi Coniu-
gis fuit diſſolutum primum Matrimoniũ
ratum; *cap. Fraternitatis de frigid & Malef.*
& docent Sanch. *d. diſp.* 99. *n.* 37. Bonaccin.
de Matrim. q. 3. *puncto* 13. *n.* 23. Trullenck.
d. dub. 17. *n.* 24. Filiucc. *d. cap.* 3. *nu.* 100.
67 Nota ſeptimò, quòd ſi ſigna Impoten-
tiæ ſint tantùm præſumptiuè probantia,
& conſequenter Impotentia dubia, licet

vterq;

vterq; Coniugum Impotentiam fateatur,
non eſt illis credendum, *cap. Super eo 5. De*
eo qui cognouit Conſanguineam, niſi con-
curcat etiam fama de Impedimento; Pia-
ſec. *in Praxi Epiſc. part. 2. cap. 4. n. 36. verſ.*
Confeſſio autem, Genuenſ. *in Praxi Curiæ*
Neapolitanæ cap. 21. nu. 11. & in omnem
caſum, ad colluſiones, & fraudes eui-
tandas, citandus erit Promotor Fiſca-
lis Curiæ Epiſcopalis, vt docent Genuenſ.
l. c. n. 17. Sperell. *deciſ. 141. n. 48.* & nos
diximus ſupra *cap. 10. n. 75.* vnde debebit
68 eo caſu aſſignari triennium ad experien-
dum, eum eorum confeſſio non ſit vera
probatio, nec ſit in eorum poteſtate Ma-
trimonium dirimere, Sanch. *lib. 7. diſp.*
108. n. 5. Trullenck. *l. c. n. 27.* Piaſecius *l.*
69 *c. n. 36.* At ſi Impotentia non ſit certa, ſed
Fœmina illam affirmat, & Vir negat, tũc
ſi Fœmina reclamet initio Matrimonij
infra menſem, ſeù infra bimeſtre a die in-
tentatæ copulæ, audiri debet, *cap. Accepiſti*
primo de frigid. Sanch. *lib. 7. diſp. 109. n. 2.*
Filiucc. *d. cap. 3. n. 108.* Trullenck. *d. dub.*
17. nu. 27. Si verò infra dictum tempus
70 non reclamet, vt ſupra, non erit audien-
da, ſed credi debebit Viro aſſerenti ſe eſ-
ſe potentem, pro quo eſt præſumptio, cum
vnuſquiſq; in dubio præſumatur potens
ad generandum, vide Sanch. & Filiucc. *ll. cc.*

Sunt tamen nonnulli, in quibus etiam
poſt bimeſtre Fœmina eſt audienda; Pri-
71 mò; ſi per certa ſigna intenderet Viri Im-
potentiam probare; Secundò, ſi per in-
72 ſpectionem probet ſe Virginem, nec à Vi-
ro cognitam; imò etiam poſt triennium
73 poteſt reclamare, ſi per inſpectionem pro-
bet ſe virginem, & ſimul accedat ſeptima
manus Propinquorum; Filiucc. *d. cap. 3.*
n. 109.

74 Nota octauo, quòd quamuis Puberes
poſſint licitè, & validè contrahere poſt
annos pubertatis, ſcilicet poſt decimũquar
tũ in Maſculo, & duodecimũ in Fœmina,
quando tamen defectu Potentiæ tempo-
ralis non poſſent perficere copulam, ex-
pectandum erit tempus plenę pubertatis,
quæ in Maſculo eſt in decimo octauo, &
in Fœmina in decimo quarto completis,
75 Filiucc. *l. c. nu. 87.* At ſi adhuc copulari
non poſſint, aſſignabitur triennium ad ex-
periendum, & copulam perficiendum;
quod triennium computari debebit à die
plenæ pubertatis, quia illuc vſq; eſt præ-
ſumptio, quòd Impotentia orta ſit ex
naturæ debilitate; Sanch. *lib. 7. diſp. 110.*
n. 10. Filiucc. *d. cap. 3. nu. 112.* Coninck.
diſp. 31. dub. 7. n. 84.

76 Nota nono, Hermaphroditos non poſſe
Matrimonium inire, niſi præualeant in
eo ſexu, in quo contrahunt, alias nullum,
& irritum erit Matrimonium; at ſi ſint
77 ſexus æqualis, & neuter præualeat, pote-
runt coram Iudice Eccleſiaſtico eligere
quem maluerint, & in illo contrahere;
Sanch. *lib. 7. diſp. 105 n. 4. & n. 6.* Bonacc.
d. puncto 13. n. 27. Coninck. *d. diſp. 31. nu.*
89. Filiucc. *d. cap. 30. n. 90.* Verricell. *de*
Miſſionib. Apoſt. q. 196. n. 31. & 32. Si ta-
men ſoluto eo Matrimonio velint de no-
uo contrahere, non poterunt ſexum mu-
78 tare, nec in alio ſexu, abſq; graui peccato,
contrahere; quamuis ſi contraherent, Ma-
79 trimonium valeret, vt concludunt præci-
tati Doctores; ſi tamen iuſta cauſa ſua-
dente variare vellet in nouo Matrimonio,
poſſet etiam Epiſcopus, ſi æqualis poten-
tia ſit in vtroq; ſexu, diſpenſare; vide di-
ctum Verricell. *l. c. n. 38.*

81 Nec poterit Parochus aſſiſtere Matrimo-
nio Hermaphroditi, in quo vterq; ſexus
æqualis eſt, donec coram Iudice Eccle-
ſiaſtico cum Iuramento fuerit facta ele-
ctio ſexus, in quo velit contrahere; quia,
ſicut alibi diximus, cognitio Impedimen-
torum non ſpectat ad Parochum, ſed ſi
ipſe ſciat, vel ſibi denuncietur, contrahe-
re volentem eſſe Hermaphroditum, non
poteſt aſſiſtere Matrimonio, niſi ſciat
fuiſſe factam dictam ſexus electionem, &
conſequenter fuiſſe per Ordinarium ca-
ptas debitas informationes, & cauſa co-
gnita, conceſſam licentiam aſſiſtendi; & ſi
Hermaphroditus contraheret in vno ſe-
xu, & præualeret in alio, nulliter, & in-
ualidè contraheret, vt concludunt præ-
citati Doctores.

82 Duo Hermaphroditi iure naturali, &
Diuino attento, ſi quilibet æqualem om-
ninò potentiam, & perfectiſſimas habeat
operationes vtriuſq; ſexus, adeò vt pariat,
& gignat, non poſſunt inter ſe Matrimo-
nium contrahere, Auerſ. *q. 13. sect. 2.*
verſ. Quintò; Verricell. *l. c. n. 40.* quia na-
tura non poteſt duplici operationi eſſe in-
tenta, & naturaliter repugnat requiri in
vno, eodemq; corpore, eodem tempore,
duo excrementa, nempè menſtrui, quo
fœtus alitur, & ſpermatis virilis; ergo ta-
lis modus contrahendi Matrimonium
repugnat fini naturali eiuſdem Matrimo-
nij, qui eſt generatio Prolis, cum ſit con-
tra Matrimonij naturam, quæ eſt vt con-
trahatur inter vnum; & vnam, hoc autẽ
pro-

Digitized by Google

promiſcuum Coniugium æquiualenter
eſſet inter duos, & duos; ergo huiuſmo-
83 di Matrimonium nullum, & irritum eſt,
nec vllo modo diſpenſabile: Memini le-
giſſe penes dictum Verricell. *d. q. 196. n.*
14. *in fine*; de Androgymis, qui ſeipſos ineũt,
& ex ſe cõcipere poſſunt; & penes Auerſ.
d. q. 13. ſect. 4. in principio, ſingularem ca-
ſum; quo eueniente, Matrimonium ritè
contractum, & conſummatum diſſolui-
tur, nempè, ob mutationem ſexus, v. gr.
84 Hermaphroditus, qui tempore contracti
Matrimonij in ſexu Fœmineo vigens, vti
Fœmina nupſit, tractu temporis mutetur
in Virum, itaut ipſe non poſſit amplius
vti Fœmina copulari, ſed ipſe, vt Vir
poſſit habere copulam; & proinde cum
Matrimonium non poſſit conſiſtere, niſi
inter Virum, & Fœminam, non poterit
quidem conſtare ex duobus Viris, nec
vnus Vir poterit eſſe Vxor alterius Viri;
vnde concludit idem Doctor, eo caſu ſol-
ui Matrimonium, ſicut per mortem na-
turalem.
85 An autem poſſit dari caſus, vt Vir in
Fœminam conuertatur, fuſiſſimè diſpu-
tat Verricell. *d. q. 196. dub. 10. n. 85.* om-
ninò videndus.
86 Illi etiam, qui habent teſtes ita contuſos,
vt verum ſemen emittere non poſſint, sũt
ad Matrimonium inhabiles, Bonacc. *d. q.*
3. n. 19. Trullenck. *l. c. n. 11.*
87 Sic pariter Eunuchi, & Spadones, qui
vtroq; teſte carent, licet etiam aliquem
humorem aqueum emittant, cum tamen
verùm ſemen non ſit, Matrimonium cõ-
trahere prohibentur; nec de hoc dubita-
ri poteſt cum fuerit, ita definitum à Sixto
V. Summo Pontifice Anno 1587. & ita
reſcriptum ad Nuncium Apoſtolicum
Hiſpanijs reſidentem his verbis, *Coniugia*
per Eunuchos, & Spadones vtroq; Teſte caren-
tes &c. nulla, & irrita, ac inualida eſſe decer-
nas; idq; etiamſi Fœmina conſcia illius defe-
ctus, cedere velit Iuri ſuo.
88 At ſi poſt Matrimonium rite contractũ,
aliquo caſu Vir factus ſit Eunuchus, hu-
iuſmodi copulam imperfectam cum im-
miſſione non veri ſeminis exercere non
prohibetur; aliud enim eſt non poſſe
Matrimonium contrahere cum dicto Im-
pedimento, & aliud eſt, poſt illud ritè cõ-
tractum, eo vti.
89 Nota decimò, Matrimonium cum Im-
potentia perpetua contractum, nõ ſolùm
eſſe nullum inter Fideles, vt diximus, ſed
nullum, & inualidum eſſe etiam inter In-
fideles, quia cum huiuſmodi Impedi-
mentum oriatur iure ipſo naturæ obli-
gat etiam inter Infideles; vide Filiucc. *d.*
cap. 3. n. 73. in fine.
90 Nota vndecimò, quamuis Matrimo-
nium ex Impotentia perpetua nullum
ſit, vt diximus, attamen non prohiberi
Impeditos fraternæ ſocietatis vinculo, &
caſto amore conſtrictos, inter ſe, ſi ita
eligant, viuere, & cohabitare vti Fratrẽ,
& Sororem, ſeparatos quoad thorum,
abſtinentes tamen ab omni carnis com-
mixtione, & tactibus impudicis; ita de-
creuit Lucius III. *cap. Conſultationi 4.* & Cę-
leſtinus III. *cap. Laudabilem 5. de frigid. &*
Malef. & Sixtus V. in motu proprio *de*
Matrim. Eunuchorum de Anno 1587. de quo
meminit Sanch. *lib. 7. diſp. 92. n. 17.* & do-
cent idem Sanch. *lib. 7. diſp. 97. nu. 4.* Co-
ninck. *l. c. n. 83.* Bonacc. *de Matr. q. 3. pun-*
cto 13. n. 20. Layman. *l. c. n. 4.* Auerſ. *verſ.*
Ad quintum l. c. Filiucc. *d. cap. 3. num. 44.*
91 Trullenck. *l. c. n. 18.* Verùm ſi non conti-
nerent à tactibus impudicis, vel in eodem
lecto dormirent, nullo modo ſunt to-
92 lerandi; at ſi ipſi non poſſint continere,
tenentur reclamare, vt Eccleſiæ auctori-
tate Matrimonium diſſoluatur, ſi non
poſſint abſq; ſcandalo ſeparari; vide Fi-
liucc. *l. c.* vbi ex doctrina Sanch. ampliat,
93 vt teneantur eo caſu reclamare, vt ſupra,
licet Impotens ſuæ Impotentiæ conſcius
Fœminam decepiſſet, neq; enim propte-
rea tenetur eam vti Sororem habere, &
alere; imò & idipſum procedere conten-
dit, ſi ambo ſuam Impotentiam cognouiſ-
ſent, neq; enim tenentur tanquam Fra-
tres conuiuere.
94 Tandem remanet adnotandum, quęſtio-
nẽ eſſe inter Doctores an Matrimonia à Se-
nibus contracta valida ſint, maximè quia
95 de iure comuni poſt ſexaginta annos Ma-
ſculi, & poſt quinquaginta Fœminæ non
præſumantur apti ad generationem, vt
concludunt plures Doctores, quos refert,
& ſequitur Trentacinq; *var. reſ. lib. pr. de*
verb. ſignif. reſol. 3. n. 2. & ob id *ex l. Popeia*
ipſis Ius Connubij denegetur, *l. penult. C. de*
Nuptijs; Soac. *ſuper inſtit. titulo 10 de Sponſ.*
part. 2. requiſit. 3. n. 8. In qua re magis com-
munis ſententia eſt, quod ſi ſint ita ex-
hauſti, vt nullo modo, nec vlla Medici-
næ arte copulam habere poſſint, nulliter,
& inualidè contrahant; fauet Gloſſa cõ-
muniter recepta *in cap. Quod ſedẽ 2. de frigid.*
& Malef. ità expreſsè docent Bonacc. *de*
Matr. d. puncto 13. n. 10. Auerſ. *q. 13. ſect.*
2. verſ.

Digitized by Google

2. *verſ. Octauò poſſunt*, Silueſt. *verbo Matrimonium* 8. *q.* 16. *dicto tertio*, & innumeris citatis hanc doctrinam docet Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 92. *n.* 24.

96 Quamuis tamen dicta opinio ſit magis communiter recepta, & valdè probabilis, tamen verius exiſtimo valida eſſe huiuſmodi Matrimonia à Senibus etiã decrepitis contracta, dummodo ex aliquo defectu, præterquam ſenectutis, Impotentia perpetua non laborent, quia Senex ſemper retinet habitu intrinſecam potentiam ſeminandi intra uas, quamuis per accidens impedita ſit ob ſenectutem; comprobatur ex vſu communi Eccleſiæ, quæ nulli Seni (niſi aliud obſtet) Matrimoniũ denegat; & ſic ſemper cõtraxiſſe vidimus, & Eccleſiam huiuſmodi Matrimonia nõ denegaſſe, ſed publicè permiſiſſe, & nil in contrarium ſtatuiſſe, prout credi, & præſumi poteſt; quod ſi huiuſmodi Matrimonia eſſent inualida non fuiſſet permiſſa, & ſi de validitate iſtorum Matrimoniorum dubitari poſſet, quot dubia, & ſcrupuli inſurgerent? vide Nauarr. *lib.* 4. *conſilior. titulo de Sponſ. conſ.* 15. *in prima editione*, Filiucc. *d. cap.* 3. *n.* 74. *& nu.* 75. Rot. *in nouiſſimis deciſ.* 20. *nu.* 25. coram Merlin. Donat. Ant. de Marin. *reſol. quotid. lib. pr. cap.* 87. *n.* 4. Fragoſ. *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib.* 3. *diſp.* 6. *nu.* 30. *verſ. His tamen non obſtantib.*

Plura inſuper exempla Perſonarum, quę in decrepita ætate Filios genuerunt refert
97 Tiraquell. *de Legib. connubialib. lege* 6. *nu.* 22. Menoch. *de Præſumpt. Præſumpt.* 46. *n.* 28. ex quibus habetur Maximiſſam in 86 ſuæ ætatis anno Filium genuiſſe; Vladiſlaum Poloniæ Regem ann. 90. duos Filios generaſſe; Catonem ann. 88. alterum Catonem Filium habuiſſe: & de alijs etiam, qui in decrepita ætate Filios ſuſceperunt, meminit idem Menoch. *de arbitr. caſu* 89. *nu.* 55. Et hæc quoad huiuſmodi Impedimentum Impotentiæ percurriſſe ſufficiat, cùm in illo non diſpenſetur; ſi enim Matrimonium contractum ſit cum Impotẽtia temporali, valet, nec vlla ob id requiritur Diſpenſatio; quod ſi contractum cũ Impotentia perpetua ſit, nullum, & irritum eſt, nec poteſt Diſpenſatione aliqua validari; Si quis tamen velit totam materiam optimè digeſtam habere, conſulat, Sperell. *tota deciſ.* 141.

S V M M A R I V M.

1 *Pœna contra Raptores, quæ ſint de Iure Ciuili.*
2 *Quæque de Iure Canonico, & ex S. Concilio Tridentino, & n.* 10.
3 *Plura requiruntur ad hoc, vt Raptor incurrat pœnas à Iure Ciuili inflictas, quibus nõ concurrentibus, Raptor punitur pœna extraordinaria.*
4 *Ad hoc, vt Raptus propriè pro foro externo conſtituatur, & pœnis rigoroſis locus ſit, plura requiruntur, & primo, quod fiat cum violentia, vel metu violentiæ.*
5 *Secundo, vt Mulier rapiatur cauſa explendæ libidinis, & ſi Raptor noluit, cum poſſet, habere copulã, extraordinarie puniendus eſt.*
6 *Tertiò, requiritur traductio Mulieris de loco ad locum, eo animo, eam è domo abducendi, licet ad locum deſtinatum poſtea ducere non potuerit.*
7 *Quartò, vt Mulier rapta ſit honeſta, nec refert ſi ſit ſoluta, ſiuè Vidua, vel Coniugata.*
8 *Ad effectum conſtituendi Matrimonij Impedimentum ſufficit ſimplex Raptus.*
9 *Inter Raptorem, & Raptam, quandiu ipſa in poteſtate Raptoris manſerit, nullum poterit conſiſtere Matrimonium, ex Concil. Trid.*
11 *Sed ſi ponatur in loco tuto, & in Matrimonium conſentiat, validum erit Matrimonium, licet antè Concilium Tridentinum ſemper impediretur Matrimonium, & n.* 12.
13 *Ob ſimplicem Raptum, non requiritur Diſpenſatio ad contrahendum, quia ſi maneat in poteſtate Rapientis, eius conſenſus non præſumitur liber, ſi verò ſit conſtituta in loco libero, poterit conſentire, & ceſſabit Impedimentum.*
14 *In locis, in quibus viget conſuetudo, vt huiuſmodi Matrimonia non contrahantur abſq; Diſpenſatione, poteſt Epiſcopus diſpenſare.*
15 *At ſi abſq; Diſpenſatione contraherent, peccarent, ſed tamen Matrimonium eſſet validum.*
16 *Ob ſimplicem Raptum, licet non requiratur Diſpenſatio ad contrahendum, requiritur tamẽ licentia Ordinarij, ad quem ſpectat cognoſcere de cauſa Raptus, & an Concilij diſpoſitio ſit adimpleta, quo ad dotem Raptæ conſtituendam.*
17 *Ad conſtituendum dotem Raptæ, quo ad quantitatem, relinquitur arbitrio Ordinarij, qui debet reſpicere ad qualitatem Perſonarum, conditionem earumdem, & ad iniuriam illatam Mulieri Raptæ.*
18 *Raptor tenetur de Iure naturæ dotem conſtituere Mulieri raptæ, aliaq; damna reſarcire, nulla expectata Iudicis ſententia.*
19 *Si ob aliud Impedimentum dirimens neceſſaria eſſet Pontificis Diſpenſatio, Delegatus non poterit deuenire ad executionem, donec dos ei non fuerit conſtituta, & adimpleta, quæ à Pontifice demandata erunt, & quomodo conſtare*

Digitized by Google

debet de dotis conſtitutione.

20 *Ad dotis conſtitutionem, non ſolum Raptor, ſed etiam omnes, qui conſilium, auxilium, & fauorem eidem præbuerunt.*

21 *Imò ſi ſcienter, & doloſe in hoc delinquerint, capitali ſupplicio ſubijciuntur.*

23 *Nec ab huiuſmodi obligatione liberantur, quamuis Rapta eſſet diues, nec egeret, aut ipſa ſua ſponte ipſam dotē remitteret, & de ratione. n. 23*

24 *Rapta non poterit licite poſt conſtitutam dotem, & factam Diſpenſationem, ac Matrimonium contractum, eamdem Raptori reſtituere, &ità pluries mandatum fuit ſeruari per Pontificem, licet Mulier eſſet diues.*

25 *Bona Raptoris, quæ ſtatim fiunt Raptæ, illa eadem amittit ſi Raptori nubat, licet in hoc alij contrarium teneant, & n. 26. declara vt n. 27.*

28 *Pœnæ Infamiæ, Depoſitionis, ac Dotationis, contra Raptores à Concilio ſtatutæ, non obligant ante Iudicis ſententiam.*

29 *Excommunicationis verò pœna, licet ſit latæ ſententiæ, non tamèn eſt Pontifici reſeruata.*

30 *Si ob aliud Impedimentum dirimens Diſpenſatio requiratur, debet Pontifici, fieri mentio de Raptu ſequuto, aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia, & n. 32.*

31 *De Iure Ciuili Raptor non poteſt Matrimonium cum Rapta contrahere, ſecus de Iure Canonico.*

32 *Raptus crimen, eſt adeo deteſtabile, & ab illo Pontifex plurimū abhorret, & propterea in omnibus mandatis Diſpenſationum Matrimonialium, quas committit exequendas, apponit clauſulam,* dummodo Mulier propter hoc rapta non fuerit.

33 *Clauſulæ prædictæ ſenſus qualis ſit.*

34 *Clauſula,* dummodo Mulier propter hoc rapta non fuerit, *quamuis in mandato appoſita non fuiſſet, tamèn ſubintelligitur de ſtylo Curiæ.*

35 *Vnde ſi ſit expreſſa, vel omiſſa, ſi Delegatus reperiet Oratricem fuiſſe raptam propter Matrimonium, non poterit Diſpenſationem exequi.*

36 *Sed opus erit nouas literas in forma* Perinde *valere, à Pontifice impetrare, quæ totum factum contineant.*

37 *Forma* Supplicationis *pro impetranda d. Diſpenſatione ſuper Impedimento Raptus omiſſo in prima Supplicatione ſuper alio Impedimento dirimenti petita.*

38 *Et cui committatur executio d. Diſpenſationis, & quid adimplere debeat Delegatus.*

39 *Licet Epiſcopus abſoluere poſſit ab Excommunicatione ob Raptum incurſam, tamèn caſu quo Diſpenſatio fuerit petita à Pontifice, & commiſſa Delegato, non poterit Epiſcopus abſoluere, ſed tantum Delegatus.*

40 *Decretum Concilij Tridentini loquens de Raptu, eſt generaliter intelligendum de quolibet Raptu cuiuſcumq; Mulieris, ſiuè ſit Virgo, Soluta, Coniugata, Vidua, Honeſta, ſiuè Extranea ſiuè Conſanguinea, vel aliter contrahere Impedita, Infamis, Meretrix, dummodo ad effectum contrahendi ſequutus fuerit Raptus.*

41 *Pœnis cōtra Raptores inflictis ij tantū ſubijciuntur, qui ad ipſum Fœminæ Raptum cooperentur, non verò alij, qui poſt Raptum cooperarent, & Raptorem iuuarent ad contrahendum cum Rapta.*

42 *Fœmina rapta poteſt valide nubere alteri quam Raptori, etiam ſi adhuc maneat in poteſtate Raptoris, dummodò ea conſentiat, & ille Tertius ignoret ipſam fuiſſe Raptam.*

43 *Parochus, & Teſtes ſcientes ſequutum fuiſſe huiuſmodi Raptum, ſi aſſiſtant huiuſmodi Matrimonio, non incurrunt d. pœnas, niſi antè Raptum promiſiſſent aſſiſtere.*

44 *Prohibitio, quod Raptor, & Rapta, nequeant inter ſe contrahere, non extenditur ad alios cooperantes, & auxiliantes, licet alijs pœnis ſubijaceāt, & inter eos conſiſtere poteſt Matrimonium, licèt adhuc in poteſtate Raptoris exiſtat, ſi non obſtet aliud Impedimentum.*

45 *Raptor dicitur ille, qui mandat tertio, vt Fœminā pro ipſo Mandante rapiat, & non Mandatarius, qui licèt alijs pœnis ſubiaceat.*

46 *Tamen non erit impeditus cum Rapta contrahere, ſicùt Mandans.*

47 *Raptus ex cauſa explendæ libidinis, vel ob aliam cauſam, non comprehenditur in Decreto Concilij, nec Impedimentum inducit, ſed ſolùm quando fit animo contrahendi Matrimonium.*

48 *Ex Raptu facto ex cauſa explendi libidinem, & inſimul Matrimonium contrahendi, Impedimentum inſurgit.*

49 *Raptus propriæ Sponſæ non dirimit Matrimoniū, nec Sponſus ſubiacet pœnis contra Rapientes appoſitis, & n. 52. 53.*

50 *Quamuis etiam Parentes Raptæ contradicant.*

51 *Quia ad valorem Matrimonij conſenſus Parentum neceſſarius non eſt.*

54 *Si tamen, poſt contracta Spōſalia, Sponſa nollet adimplere, vel nollet abduci, & raperetur inuita, erit quidem Raptus, & comprehendetur ſub decreto Concilij.*

55 *Raptus dicitur, ſi Puella recuſet abduci, & Parentes, vel alij, qui eius curam haberent, conſentirent.*

56 *At ſi Parentes reſiſtant, & Fœmina conſentiat, Concilij diſpoſitio non procedit.*

57 *Intentio Concilij in ſtatuendo Impedimento, & infligendis pœnis cōtra Raptores fuit conſulere libertati Matrimonij.*

58 *Si Mulier conſentiat abduci, non dicitur Raptus, quià requiritur violentia, n. 59.*

60 *Imò ſi Puella conſentiret abductioni, & copulæ reſiſteret, non dicitur Raptus.*

61 *At ſi in principio renueret abduci, & poſtea Copulæ*

Digitized by Google

pula conſentiret, dici poteſt Raptus.

62 *Raptus committitur, ſi poſt Matrimonium ratum, ſed non conſumatum, Sponſus raperet per vim Sponſam inuitam, quæ vellet frui ſpacio duorũ menſium conceſſorum ad deliberandum.*

63 *Sponſalia contracta inter Raptorem, & Raptam tempore quo Rapta manebat in poteſtate Raptoris, ſunt illicita, & inualida.*

64 *Prohibito Matrimonio, intelliguntur conſequenter prohibita Sponſalia, quæ ad illud contrahendum obligent.*

65 *Doctrina Marci Antonij Genuenſis, in prax. Cur. Archiepiſcopal. dicentis non conſiderari Raptum ſine Stupro. impugnatur.*

61 *Raptus non dicitur, ſi quis cauſa deflorandi Virginem, illam non educat è domo, in qua reperitur, ſed de vno cubiculo ad aliud.*

67 *Sicut etiam dum illam in via publica repertam in agrum vicinum per aliquot paſſus trahat, vt abutatur.*

68 *Aliter tamen eſſet, ſi in aliquam domum, aut in alium locum extra illum agrum, ſeu domum abduxiſſet.*

66 *Raptus dicitur ſi quis Puellam, quæ ad ſe accedere nolebat, vocari faciat per Vicinam in domo ipſius Vicinæ, in qua talis Vir antea ad hunc effectum abſconditus erat, vt illam ſtupraret.*

70 *Raptus non dicitur, caſu quo ſolis importunis præcibus, aut mercede aliqua abſtrahatur, niſi præces huiuſmodi violentiæ æquiparentur, licet in hoc alij contrarium teneant.*

71 *Vnde hoc caſu Raptor puniendus non erit pœna ordinaria contra Raptores, ſed alia mitiori, & extraordinaria.*

72 *Raptus an verè ſit, & Matrimonium dirimens, ſi Fœmina robuſta, vel auctoritate pollens rapiat Virum, & licet variæ ſint opiniones, concludendũ eſt dici Raptum, & comprehendi ſub Decreto Cõcilij, vt n. 75. 76 & Impedimentum induci tur. n. 77. 81.*

73 *Lex loquens de Raptore non eſt extendenda ad Raptricem, niſi eadem ratio militet. n. 78.*

74 *Maſculinum non comprehendit Fœmininum in odioſis.*

78 *Limita quando verba adaptari poſſunt tàm Maſculis, quàm Mulieribus, & materia poteſt conuenire vtriq; ſexui.*

80 *Prohibitio ne Vir occidat Vxorem, ne Vir contrahat cum Moniali, extenditur ad Vxores reſpectu Mariti, & ad Fœminas, quo ad Monachos.*

82 *In Ciuitate Florentiæ fuit combuſta quædam Meretrix, eo quod rapuerat quemdam pulchrum Puerum.*

83 *Raptus quandocumq; adfuerit, vel ſit factus inuita, vel conſentiente Rapta, nullo modo concedi poteſt licentia inter eos contrahendi Matrimonium, niſi prius poſita fuerit in loco tuto, extra Raptoris poteſtatem, aliàs erit nullum, & inualidum.*

84 *Ad effectum, vt non adſit Impedimentum impediens, & dirimens Matrimonium inter Raptorem, & Raptã, requiritur vt Rapta in loco tuto, & in plena libertate ponatur, & in Matrimonium libere conſentiat.*

85 *Si Raptor probare vellent Raptam, riſiſſe non auditur.*

86 *Condemnatus ob Raptum appellare non poteſt.*

87 *Raptor vbicumq; repertatur, puniri poteſt.*

88 *Raptor ſi cum Rapta in Eccleſiam ſe recipiat, Rapta ab eo auferri poteſt.*

89 *Si tàm Raptor, quam Rapta dicant ſe contraxiſſe Matrimonium, non euitabunt nihilominus pœnam Raptus, ſi ſigna contraria exiſtant, vt quia Mulier plorabat &c. quia præſumitur ſeducta.*

90 *Rapiens Sponſam alienam impeditur, ne poſtea poſſit cum quacumq; alia contrahere.*

91 *Et ſi Sponſa rapta Copulæ conſentiat, non poterit poſtea aliud Matrimonium licitè inire, ſi tamen contrahat, validum erit, quia id non eſt Impedimentum dirimens.*

92 *Impedimentum huiuſmodi vt contrahatur, requiritur, vt Sponſus de præſenti contradicat, nam ſi conſentiat, vel non contradicat, aut copulam ignoret, non erit inductum Impedimentum.*

93 *Si Rapiatur aliena Sponſa ad effectum cum ipſa contrahendi, incurritur Impedimentum.*

94 *Quod procedit, ſi importunis precibus, quæ violentiæ æquiparantur, extorqueatur.*

95 *Impedimentum Raptus locum habet in locis, in quibus Concilium Tridentinum receptum eſt, in alijs verò locis ſeruatur Ius antiquum.*

An ſuper Impedimentis Raptus Diſpenſatio neceſſaria ſit.

CAPIT. XVIII.

1 PLVRES contra Raptores, tùm Iure Ciuili, tùm Canonico, inflictæ ſunt pœnæ; Iure Ciuili, *l. vnica, C. de Raptu Virginum* iuncta *Authenth. de Raptu Mulierum, quæ Raptoribus Mulierum nabunt*, ſtatuitur pœna mortis Raptoribus Mulieris honeſtæ, & vt bona Raptoris, & eorum, qui illis opem tulerunt ſtatim

2 fiant Raptæ: Iure Canonico, *cap. Si quis Virginem 5. cauſa 36. quæſt. 2.* Excommunica-

cationis pœna imponitur, non tamen
latæ ſententiæ, ſed per Iudicem declaran-
dæ, quamuis poſtea per Concilium Tri-
dentinum impoſita ſit ipſo Iure; ad hoc
3 tamen, vt pœnæ Iuræ ciuili inflictæ in-
currantur, opus eſt, vt concurrant requi-
ſita ad ipſas Pœnas incurrendas, & verùm
Raptum conſtituendum; vnde ſi hæc
non concurrant, non debet Raptor puni-
ri pœna ordinaria, ſed aliqua alia mitio-
ri, & extraordinaria, Clar. *de crimin.* §.
Raptus n. 4. Petr. Theodor. *in colleg. crimin.*
diſput. 6. *th.* 8. *circa fin.* Boer. *deciſ.* 316. *n.* 4.

Quatuor requiruntur conditiones ad
hoc, vt pro foro externo conſtituatur
4 propriè Raptus, & proinde pœnis
rigoroſis locus ſit; prima eſt, vt Ra-
ptus fiat cum violentia. vel metu violen-
tiæ, vt ſi Puella videat Homines armatos;
Carrer. *pract. crimin.* vbi de Raptu §. *Secũdo*
caſu n. 7. Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *diſp.* 12. *n.*
3. Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 8. *n.*
5 266. Secunda eſt, vt Mulier rapiatur cauſa
explendæ libidinis, quia Raptus eſt ſpe-
cies luxuriæ; vnde ſi Raptor noluit, cum
poſſet, copulam cum Rapta habere, non
incurret pœnas de Iure ciuili inflictas, ſed
aliqua extraordinaria puniendus, Sanch.
l. c. n. 17. *& n.* 18. Tertia eſt, traductio de
6 loco ad locum ea intentione, vt Mulierẽ
è domo abducat, licet etiam poſtea ad lo-
cum deſtinatum ducere non potuerit, Na-
uarr. *lib.* 5. *conſil. titulo de Rapt. conſ. vnico*
n. 1. *in pr. edit.* Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *nu.* 7.
Coninck. *de Sacrament. diſp.* 31. *n.* 48. Bo-
nacc. *de Matr. q.* 4. *puncto* 18. *n.* 8. Filiucc.
d. cap. 8. *nu.* 66. Boſſius *pract. crim. titulo de*
Raptu Mulier. nu. 3. Clarus *ſentent. lib.* 5. §.
Raptus n. 1. Tuſch. *concluſ. pract. iuris con-*
cluſ. 6. *n.* 1. *lit. R.* Quarta, & vltima conditio
7 eſt, vt Mulier, quæ rapitur, honeſta ſit, nec
refert, ſiuè ſi ſoluta ſit, ſiuè Vidua, vel Co-
niugata, Sãch. *l. cit.* 7. *diſp.* 12. *n.* 22. Filiucc.
d. cap. 8. *n.* 258. Tuſch. *l. c. n.* 10. *&* 12.

8 Dixi prædictas conditiones requiri ad
incurrendas pœnas ciuiles, quia ad con-
ſtituendum Matrimonij Impedimentum,
ſufficit ſimplex Raptus, factus ad effectum
Matrimonij contrahendi, vt dicemus
infra.

Aliæ inſuper pœnæ additæ ſunt per Cõ-
cilium Tridentinum *ſeſſ.* 24 *cap.* 6. vbi de-
9 cernitur, inter Raptorem, & Raptam,
quamdiu ipſa in poteſtate Raptoris man-
ſerit, nullum poſſe conſiſtere Matrimo-
10 nium; quod ſi Rapta à Raptore ſepara-
ta, & in loco tuto, & libero conſtituta
illum in Virum habere conſenſerit, eam
Raptor in Vxorem habeat, & nihilomi-
nus Raptor ipſe, & omnes illi conſilium,
auxilium, & fauorem prębentes, ſint ipſo
Iure Excommunicati, ac perpetuò infa-
mes, omniumq; Dignitatum incapaces: &
ſi Clerici fuerint, de proprio gradu deci-
dant; teneatur præterea Raptor Mulie-
rem raptam, ſiuè eam in Vxorem duxerit,
ſiuè non duxerit, decenter, arbitrio Iudi-
cis, dotare.

At quia circa huiuſmodi Impedimenti
incurſum plura dubia occurrunt, pro il-
lorum ſolutione plura erunt adnotanda;
11 Primò adnotandum eſt, quòd antiquo
tempore, & ante Concilium, Raptus Ma-
trimonium contrahendum impediebat,
& dirimebat contractum; Rot. *in nouiſſimis*
deciſ. 264. *n.* 23. *coram Coccino*; quicquid
tamen tempore antiquo fuerit, certum
eſt, poſt Concilium, tàm diù durare Impe-
dimentum, quàm diù Rapta in poteſtate
manſerit Raptoris; & conſequenter, ſi
12 poſtquàm in loco tuto, & libero Rapta
poſita fuerit, in Matrimonium cõſentiãt,
niſi aliud obſtet, validum erit: Auerſa mox
citandus, Bonacc. *de Matr. q.* 4. *puncto* 18.
propoſ. 3. *n.* 12.

13 Secundò adnotandum, ob ſimplicem
Raptum, ſi nullum aliud obſtet Impedi-
mentum, non requiri Diſpenſationem ad
contrahendum, quia ſi Rapta ſit adhuc
in poteſtate Raptoris, eius conſenſus non
præſumitur liber, ſed metu extortus, &
propterea non diſpenſatur; ſi verò ſit
conſtituta in loco libero, & in ſua plena
libertate, & conſentiat, tùnc quia iam
Impedimentum ceſſauit, nulla eſt opus
Diſpenſatione; Vide Auerſ. *de Matrim.*
quæſt. 12. *ſect.* 3. *verſ. Dirimitq;* In
14 locis tamen, in quibus conſuetudo viget,
vt huiuſmodi Matrimonia non contra-
hantur ſine Diſpenſatione, poſſet Epiſco-
15 pus diſpenſare; at ſi abſq; Diſpenſatio-
ne contraherent, peccarent quidem mor-
taliter Contrahentes, Sed tamen Matri-
monium eſſet validum; Ita Rota *in No-*
uiſſ. deciſ. 264. *n.* 35. *&* 36.

Tertio adnotandum, quod licet ob ſo-
lùm, & ſimplicem Raptum non requira-
16 tur Diſpenſatio, vt diximus; requiritur
tamen ad contrahendum licentia Ordi-
narij, ad quẽ ſpectat cognoſcere de cauſa
Raptus, & diſcutere an diſpoſitio Conci-
lij Tridentini adimpleta ſit, & conſtituta
17 Dos ipſi Raptæ; at in qua quantitate
hæc conſtituenda ſit, dicendum eſt; relin-
qui

Digitized by Google

qui arbitrio Ordinarij, cum non poſſit de-
terminari certa qualitas, ſed regulanda
ſit pro rei, & Perſonarum qualitate, con-
ditione, & poſſibilitate, habito etiam re-
ſpectu ad iniuriam, quæ Mulieri Raptæ
fuit illata, vide Sanch. *lib. 7. diſp. 13. n. 1.*
Imò vltra dictam Dotis conſtitutionem,
18 tenebitur etiam Raptor Iure naturæ, alia
damna Raptæ reſarcire, nulla expectata
Iudicis ſententia, vt benè docent idem
Sanch. *l. c.* Bonacc. *d. puncto 18. n. 9. verſ.*
Secunda eſt, Filiucc. *d. cap. 9. nu. 264. in fine.*
Et propterea ſi ob aliud Impedimentum
dirimens eſſet neceſſaria Diſpenſatio Pō-
19 tificis, non poterit Delegatus, cui com-
miſſa fuiſſet Diſpēſatio, ad ipſius exequu-
tionem deuenire, donec non fuiſſent Dos
conſtituta, & alia adimpleta, quæ ſibi à
Pontifice demandata eſſent; & ob id ne-
ceſſe erit, vt ante quàm Diſpenſationem
exequatur, captis diligentibus informa-
tionibus, ſententiam, ſeù Decretum fe-
rat, qua taxet quantitatem, qua Raptæ
Dos conſtituenda ſit; quàm Dotem tene-
tur Raptor conſtituere per Inſtrumētum
publicum manu publici Notarij in for-
ma Iuris valida, cum conſiderationibus,
& cauthelis, *quas lib. 3.* reſpectu augmēti
Dotis incompetentis in fauorem Mulie-
ris, adnotauimus; quo Inſtrumento à di-
cto Iudice conſiderato, & approbato, &
verificatis alijs Summo Pontifici narra-
tis, ſeruatis ijs, quæ ex forma ſui Manda-
ti ſeruanda erunt, ad Decretum Diſpenſa-
tionis deuenire poterit.
20 Adnotandum quartò, non ſolùm Ra-
ptorē ipſum, ex Decreto Concilij, teneri
ad conſtitutionem dictæ Dotis, ſed teneri
etiam omnes & ſingulos, qui Raptori
conſilium, auxilium, vel fauorem præ-
21 buerunt, imò etiam ipſos, ſi ſcienter, &
dolosè in hoc deliquerint, capitali ſuppli-
cio ſubijci, vt benè Farinacc. *q. 145. n. 21.*
& n. 37. Nec ab huiuſmodi obligationē
22 liberantur, quamuis Rapta diues eſſet,
vel non egeret, & propterea ipſa ſua ſpō-
te ipſam Dotem liberè remitteret, quam-
uis enim vnuſquiſq; ſit rei ſuæ modera-
tor, & arbiter *Gloſſ. in Inſtitut. lib. 2. de Re-*
nunc. diuiſione §. per Traditionem, & propte-
rea videatur poſſe Oratricem remittere
talem obligationem, nihilominus in pro-
23 poſito caſu non eſt in ſua poteſtate id fa-
cere, cùm non pendeat ab eius voluntate,
& arbitrio, ſed ab ipſo Concilio, quod
loquitur abſolutè, & imponit otius per
verbum teneatur, & proinde certam, &
præciſam formam aſſignat, quæ præcisè
ſeruari debet *cap. Cum dilecta de Præſcriptis*,
& deficiente forma corruit actus *d. cap.*
Cum dilecta; Barboſ. *in Votis Canonic. lib. pr.*
voto 15. n. 22. Gonzal. *ad Reg. Octauar. Cā-*
cell. Gloſſ. 4. n. 137. Vnde Rapta non po-
24 terit licitè, poſt conſtitutam Dotem, &
factam Diſpenſationem, ac Matrimoniū
contractum, Dotem iam ſibi conſtitutam
Raptori reſtituere, tùm ob præiudicium,
quod inde inferretur Filijs ex dicto Matri-
monio natis; tùm etiam quia id totum
eſſet in fraudem dicti Decreti, & directò
tenderet contrà formam præſcriptam ab
ipſo Concilio cuius intentio fraudaretur,
& fraus nemini patrocinari debet, *cap. Su-*
per literis 20. de Reſcr. cap. In noſtra 10. de
Sepult. & cap. Auaritiæ 5. de elect. in 6. & te-
ſtatur Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7.*
cap. 6. nu. 72. ſe pluries vidiſſe Supplica-
tiones in Romana Curia formatas pro
Diſpenſatione obtinenda ſuper aliquo
Impedimento, cum expreſſione Raptus
ſequuti, in quibus fuerat expreſſum Ora-
tricem Raptam eſſe diuitem, & non in-
digere, & totum iſtud fuiſſe in eiſdem
Supplicationibus deletum tam quia con-
trariū diſpoſitioni ipſius Concilij, & fuiſſe
reſcriptum iuxta formam ſolitam, & à
Concilio præſcriptam; Crediderim tamē
poſſe Iudicem delegatum, cuius arbitrio
id remittitur, mitius agere eo caſu, & ſi
Mulier diues ſit, & non egeat, modicam
dotem aſſignare, ac conſtituere; At du-
25 bitari poteſt, an, ſi Rapta nubat Raptori
amittat ipſius Raptoris bona, quæ, vt di-
ximus, ſtatim fiunt ipſius Raptæ; In qua
re aliqui docent amittere, quia eadem
Lex Ciuilis, quæ iuſſit, vt bona Rapto-
ris fiant Raptæ, eadem decreuit, vt Rapta
ſi Raptori nubat, illa amittat, quod idem
opportunè animaduertunt Lapus, & alij
quos refert Sanch. *lib. 7. Diſp. 11. nu. 27.*
Alij è contrà aiunt non amittere, quia
Authenth. de Raptu Mulier. §. Vnico, verbo
Sancimus, quo ſtatuitur bona deperdi à
26 Rapta, ſi Raptori nubat, fuit correctum
de Iure Canonico, vnde cum Ius Cano-
nicum irritationem huiuſmodi Matrimo-
nij per Legem Ciuilē factam correxerit,
conſequenter correxit hanc diſpoſitionē,
quæ fundata erat in eo, quod tale Matri-
monium cum Rapta contractum nullum
eſſet; *Gloſſa in cap. De Puellis 4. Nullatenus*
cauſa 36. q. 2. Sanch. *lib. 7. diſp. 12. nu. 26.*
Tuſch. *concluſ. 149. n. 2. lit. M.* Ita Hoſtien.
Goffredus, Francus, Decius, Abbas, &
alij

alij relati à dicto Sanch. *l. c.*
At nobis placet Doctrina Rebuff. *in praxi Benef. Regula de Diſpenſat. in Gradibus prohibitis, Gloſſ. 7. n. 1.* cui adhæret Rot. *in nouiſſimis deciſ. 316. n. 40.* coram Coccino, nempe, quod ſi Raptor contrahat cum
27 Rapta, & petatur Diſpenſatio à Papa, tunc ſeparari debeant ratione delicti pro tempore, quouſq; ad arbitrium Commiſſatij, congruam egerint Pœnitentiam, & poſtea diſpenſetur cum illis & facta Diſpenſatione omnes pœnæ Legales ceſſabunt; colligitur *ex Gloſſ. in cap. De Puellis 4. cauſa 36. q. 2.*
28 Adnotandum quintò, pœnas Infamiæ, & Depoſitionis, ac Dotationis cōtrà Raptores à Concilio ſtatutas, non obligare ante Iudicis ſententiam, vt bene docent Sanch. *lib. 7. diſp. 13. n. 1.* Coninck. *Diſp. 31. Dub. 4. n. 48.* Layman. *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 13. nu. 4.* Filiucc. *qq. mor. tomo pr. tract. 10. part. 2. cap. 8. n. 264.* Excom-
29 municationem verò non eſſe reſeruatam Pontifici, quamuis ſit latæ ſententiæ, Bonacc. *de Matrim. q. 4. puncto 18. n. 9.* Auerſ. Coninck. & Filiucc. *ll. cc.*
30 Adnotandum ſexto, quod ſi ob aliud Impedimentum dirimens, quod inter contrahere volentes adeſſet, requireretur Diſpenſatio Summi Pontificis, neceſſe eſt, vt de Raptu ſequuto mentio omninò fiat, aliàs omnis Diſpenſatio ſuper alio Impedimento obtenta ſubreptitia erit, & nulla, vt benè docet Sanch. *lib. 8. diſp. 25. n. 19.* quia Papa nullo modo intendit Diſpenſationem concedere, dum huiuſmodi Raptus præceſſerit, vt teſtatur Trullenck. *tomo 3. lib. 7. cap. 10. Dubio 11. n. 8.* & Re-
31 buff. *l. c. Gloſſa 6.* eò magis, quia Raptor de Iure Ciuili non poteſt Matrimonium contrahere cum Rapta Rebuff. *l. c. l. vna, C. de Raptu virginum*, Tuſch. *l. c. n. 17.* licet aliter diſponatur de Iure Canonico *cap. penult. & cap. final. de Raptor. cap. Tria, 8. & cap. Deniq; 9. d. cauſa 36. q. 2.* Vnde ad
32 hoc vt Diſpenſatio valida ſit, neceſſe eſt, vt Papa ſciat Oratricem fuiſſe raptam ad finem Matrimonij contrahendi, alias omnis Diſpenſatio, tanquàm contrà mentem Pontificis extorta, nulla, & inualida erit.
Eſt autem huiuſmodi crimen adeò deteſtabile, vt ab illo Papa maximè pluri-
32 mum abhorreat, & propterea in omnibus Mandatis Diſpenſationum matrimonialium, quas committit exequendas apponit Clauſulam, *Dummodo dicta Mulier propter hoc rapta non fuerit*, & hoc iuxta Regulam 49. Cancellariæ Apoſtolicæ, vbi dicitur, *Voluit quod in Literis Diſpenſationum ſuper aliquo gradu Conſanguinitatis, vel Affinitatis, aut alias prohibitò, ponatur Clauſula, Si Mulier rapta nō fuerit*; & ſi ſcienter ponatur
33 Clauſula addita in Quaterno; cuius Clauſulæ appoſitæ in quaterno ſenſum exponunt Rebuff. *d. Gloſſ 7. & in addit. in Reg. Cancell. ad Regulam 50. circa finem*, & Rot. *d. deciſ. 316.* eſſe eundem quem ſupra adnotauimus; & quamuis Clauſula, *Dum-*
34 *modò dicta Mulier propter hoc rapta non fuerit* in Mandato non fuiſſet appoſita, adhuc ſubintelligeretur de ſtylo Curiæ, per ea, quæ docent Sanch. *lib. 8. Diſp. 25. nu. 19.* & Pirrh. Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 8. cap. 6. nu. 54.* vnde ſiuè expreſſa ſit in
35 Mandato, ſiuè omiſſa, ſi Delegatus repererit Oratricem fuiſſe raptam propter Matrimonium, non poterit Diſpenſationē
36 exequi, ſed opus erit nouas Literas in forma *Perinde valere* à Pontifice impetrare, quæ contineant totum factum, prout verè ſe habuit, & propterea exponi debebit, *quod Oratoribus alias ſcientibus ſe*
37 *tali Impedimento dirimenti eſſe impeditos, Orator prædictus, non quidem peccandi data opera, vt crimine admiſſo, hac cauſa foret Pontificem, & Sedem Apoſtolicam ad miſericordiam, & gratiam erga illos faciliores reddendi, præfatam Oratricem è domo Parentum rapuit, eamq; carnaliter cognouit*, & narratur tota ſeries facti; Et deinde dicitur. *Cum autem dicta Oratrix ab Oratore ſeparata, & in loco tuto, & libero conſtituta Oratorem eundem in Virum habere conſentiat, & niſi Matrimonium inter eos contrahatur dicta Mulier diffamata, & innupta remaneret, grauiaque exinde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, propterea cupiunt inuicem matrimonialiter copulari &c.* & eo caſu ſolet Pontifex committere Epiſcopo Oratorũ,
38 ſeù eius Vicario in Spiritualibus Generali, vt *Depoſita per eum ſpe cuiuſcumque muneris, aut præmij etiam ſponte oblati, &c. & impoſita Oratoribus propter inceſtum huiuſmodi, ac alia præmiſſa, arbitrio ſuo, graui Pœnitentia ſalutari, & quatenus pro præmiſſis cauſa contra ipſos Oratores quoquo modo deducta fuerit; Parito iudicato, & dummodo Oratrix prædicta ab Oratore ſeparata, & in loco tuto, & libero conſtituta ipſum Oratorem in Virum habere conſentiat, & cum Decreto, quod*
Ora-

Digitized by Google

Oratorum alter alteri ſuperuiuens perpetuò abſque ſpe Coniugij remaneat, & poſtquam Orator eandem Oratricem decenter arbitrio Delegati dotauerit,abſoluat,& diſpẽſet informa.

Adnotandum ſeptimò, non poſſe Epi-
39 ſcopum abſoluere ab Excommunicatione propter Raptum incurſa,eo caſu , quo Diſpenſatio petita ſit à Pontifice , & ab ipſo commiſſa Delegato ; quamuis enim dicta Abſolutio non ſit reſeruata Pontifici, vt diximus,& proinde poſſit Epiſcopus illam date,nihilominus dùm pro Matrimonio contrahendo Diſpenſatio Pontificis neceſſaria ſit , & Raptus exprimatur , provt de neceſſitate exprimi debere adnotauimus , Papa Diſpenſationem petitam committendo,totum negocium aſſumit , & per huiuſmodi manus appoſitionem Inferiorum manus ligantur,vt eſt *Textus in cap. Vt noſtrum* 56. *de Appellat.* & docent Barboſ. *in Votis Canonicis lib.* 2.*Voto* 33. *concluſ.* 5. *n.* 57. Puteus *deciſ.* 180.*nu.* 3. *lib.* 3. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 574. *nu.* 3. *&* *n.* 6. Gonz. *ad Reg.*8. *Cancell. Gloſs.*52. *nu.* 17. Riccius *in Praxi forì Eccleſ. reſolut.* 278. *num.* 1.

40 Adnotandum octauò, Decretum Concilij loquens de Raptu eſſe generaliter intelligendum de Raptu cuiuſcumq; Mulieris,ſiuè ſit Virgo, Soluta, Coniugata, Vidua, Honeſta, Inhoneſta , etiam Meretrix , & quantumcumq; infamis, ſiuè ſit Extranea,Conſanguinea,Affinis,vel aliter contrahere impedita , dummodo ad effectum Matrimonij contrahendi ſequutus fuerit Raptus; Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *n.* 14. Bonaccin. *de Matrim. q.* 4. *puncto* 18. *n.* 7. Auerſ. *de Matrim. q.* 12. *ſect.* 3. *verſ. Ad incurrendum,* Filiucc. *d. cap.* 8. *n.* 266. quia Concilium indiſtinctè, & abſq; vllo diſcrimine qualitatum loquitur , & vbi lex non diſtinguit,nos diſtinguere non debemus, Redenaſch. *conſ pr. n.* 162.

41 Adnotandum nono, eos tantùm ſubijci pœnis contrà Raptores inflictis , qui ad ipſum Fœminæ Raptum cooperantur, non autẽ alij,qui poſt Raptũ cooperatẽt, & Raptorem iuuarent ad contrahendum cum Rapta ; vnde ſi Petrus, inſcio Caio,
42 Fœminam rapiat , vt ipſi Caio nubat,validum erit Matrimonium inter Caium,& Raptam, ſi hæc liberè conſentiat , quamuis etiam adhuc non ſit extra Petri poteſtatem; Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *n.* 6. Filiucc. *d. cap.* 8. *n.* 266. ſimili ratione, ſi Parochus ſciens fuiſſe ſequutum Raptum in-
43 ter contrahere volentes, eorum Matrimonio aſſiſteret, prout etiam Teſtes , qui huiuſmodi Matrimonio intereſſent, non eſſent his pœnis plectendi, niſi ipſe Parochus , vel Teſtes ante Raptum promiſiſſent dicto Matrimonio aſſiſtere,vnde Raptor animoſior factus eſſet ad rapiendum ; Ita Sanch. *d. diſp.* 13. *n.* 1.*circa finem;* Auerſ. *d. q.* 12. *ſect.* 3. *verſ. Et quoad complures .*

44 Nota decimo, impediri ipſos ſolos Raptorem , & Raptam, quin inter ſe Matrimonium contrahere poſſint , quamuis enim alij cohoperantes ſubiaceant alijs pœnis in Decreto comminatis, ſi tamen nullum aliud obſtaret Impedimentum, cum Rapta contrahere poſſent, quia Cõcilium ſe ita reſtrinxit , vt inter ſolos Raptores , & Raptam non poſſit Matrimonium conſiſtere,quamdiù hæc in poteſtate manſerit Raptoris ; vnde cum ſimus in pœnalibus,non eſt facienda extenſio , *l. ſi Præſes, ff. de pœnis, Regula; In pœnis* 49. *& Regula,Odia reſtringi* 15. *de Regulis Iuris in* 6.

45 Nota vndecimo , Raptorem dici illum, qui mãdat Tertio , vt pro ipſo Mandante Fœminam rapiat , quamuis enim in alijs pluribus agentes , & conſentientes pari pœna puniantur, *cap. Primo de off. delegat.* Farinac. *conſ. crimin.* 65. *n.* 18. *lib. pr.* Sperell. *deciſ.* 108. *n.* 2. Cæphal. *conſ.* 282. *nu.* 22. *tomo* 3. Pariſ. *de Confid. q.* 22. *nu.* 5. nihilominus in caſu, de quo agimus, Mandans , & non qui exequitur,remanet im-
46 peditus ad contrahendum , quia Mandãti, & non Exequenti tribuitur actus, Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 553. *n.* 2. *tomo* 3. Pariſ. *de Confid. q.* 33. *n.* 41. Sperell. *deciſ.* 14. *n.* 8. Lother. *de re Benef. lib. pr. q.* 38. *num.* 255. Tuſch. *concluſ.* 154. *n.* 1. *tomo pr. lit. A.* Poſtius *reſolut.* 57. *n.* 24. Farinac. *conſ. crim. lib. pr. conſ.* 85. *n.* 76. qui enim per alium facit per ſe ipſum facere intelligitur , *l. ſi per alium, ff. ne quis in Ius voc.* Rot. penes Farinac. *tomo* 2. *deciſ.* 662. *n.*2. vnde dictus Mandans , & non Mandatarius Impedimentum incurret.

47 Nota duodecimo , Raptum , quod fieret ex cauſa libidinis explendæ , vel ob aliam cauſam, quàm Matrimonij contrahendi,non comprehendi in Decreto Concilij , nec impedire Matrimonium , ſed illum ſolùm Raptum impedire,qui fieret ad effectum Matrimonij contrahendi , quia intentio Concilij in Impedimento ſtatuendo ea præcipuè fuit, prouidere libertati Matrimonij , vt benè docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *n.* 4. *& nu.* 14. Coninck.

diſp.

diſp. 32. dub. 4. n. 48. in fine; Leſſius *de Iu-
ſtitia lib. 4. cap. 3. dub. 9. nu.* 70. Auerſ. *de
Matr. d. ſect. 1. verſ. Alioqui*, Filiucc. *tomo pr.
tract. 10. part. 2. cap. 8. nu.* 265. Dian. *part.
3. tract. 4. reſol.* 261. Donat. Ant. de Marin.
reſol. quotid. lib. pr. cap. 301. *n.* 6. Steph. à S.
Greg. *d. cap.* 108. *in fine*, & alij plures quos
refert Barboſ. *in collect. ſuper Concilio ad ſeſſ.
24. de Reform. Matrimonij cap. 6. nu.* 2. & ſic
fuiſſe a Sacra Congregatione deciſum,
die 23. Ianuarij 1586. teſtatur Petrh. Cor-
rad. *in praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 7. cap. 6. nu.*
48. & comprobatur ex ſtylo Romanæ
Curiæ, qui ſe ita habet, vt in omnibus
Literis Diſpenſationum, quæ commit-
tuntur Ordinarijs, ad Clauſulam, *Dummodò
Mulier rapta non fuerit*, addit verba *Propter
hoc*, vndè ceſſat omnis cauſa dubitandi;
48 at ſi ad finem explēdi libidinem, & ſimul
contrahendi Matrimonium factus fuiſſet
Raptus, inſurget Impedimentum, quia
ad illud incurrendum ſufficit, quod in
Raptore adfuerit dictis finis; quod autem
hic ſit coniūctus cū alio fine, parū refert,
quia ſufficit ad incursū Impedimenti ad-
fuiſſe finem Matrimonij contrahendi.

49 Nota decimo tertio, Raptum propriæ
Sponſæ ipſi Raptui conſentientis non di-
rimere Matrimonium, nec ſubiacere
Sponſum ſic rapientem pęnis contrà Ra-
ptores appoſitis; cum etenim Sponſus
aliquod Ius habeat in Sponſa, non voca-
tur in Iure propriè Raptus, ita Sanch.
lib. 7. diſp. 12. n. 15. Leſſius *de Iuſtitia lib.* 4
cap. 3. dub. 9. n. 70. verſ. Tertium; Layman.
n. 3. l. c. Filiucc. *d. cap. 8. n.* 266. Genuenſ.
50 *Practic. fori Eccleſ. q.* 693. amplia, quamuis
51 etiam Parentes Raptæ contradicant, quia
ad valorem Matrimonij conſenſus Paren
tum neceſſarius non eſt, Bellarmin. *in
Controu. Fidei tomo 3. cap. 19. de Matrimonio
Controu. 5. lib. vnico, tertia propoſ.* Silueſt.
verbo Luxuria, q. 6. dict. 2. Farinacc. *Praxi
Crim. part. 5. quæſt. 145. n.* 85. Leo *in Praxi
Sacræ Pœnit. part. 2.* vbi *de Imped. dirim. verſ.
Limita tamen, pag. Mihi* 223. Alex. de Ne-
uo *conſ. 8. n.* 3. Si etenim præceſſerunt tra-
52 ctatus de Matrimonio incundo, & fue-
runt contracta Sponſalia, non dicitur Ra-
ptus; colligitur *ex cap. Accedens 7. de Rapto-
ribus, & cap. Cum cauſam 6. de Raptorib.* vbi
53 Alexander II. Papa, reſpondit non eſſe
propriè Raptum, nec Matrimonium im-
pediti, quādo tractatus de Matrimonio le-
gitimè contrahendo, vel Sponſalia præ-
ceſſerūt, & ideò Puella cōſētiēs de Domo
Patris, vel Tutoris, quamuis ipſis reclamāti
bus abducatur, vide Sanch. *d. diſp. 12. n.* 16. ſi
54 tamen, poſt contracta Sponſalia, Sponſa
nollet adimplere, vel nollet abduci, &
ideò inuita abſtraheretur, tunc quidem
erit Raptus, & Raptor ſubijcietur pœnis
in Decreto Concilij ſtatutis.

Nota decimoquarto, eſſe Raptum, ſi
Puella recuſaret abduci, at Parentes, vel
55 alij, qui Puellę curam haberent, abductio-
ni conſentirent, quia Parentes, & alij prę-
dicti nullum Ius habent in corpus ipſius
56 Auerſa *l. c.* At ſi Parentes reſiſtant, & Fę-
mina conſentiat, ex quo hoc caſu Ius Ci-
uile correctum fuit per Ius Canonicū, vt
colligitur *cap. Cum cauſam 6. de Raptoribus*,
& docent Sanch. *lib. 7. diſp. 12. nu.* 15.
Boſſ. *pract. crim. titulo de Raptor. Mulier. nu.*
17. Steph. à S. Greg. *d. cap.* 108. *num.* 10.
ideò non procedit hoc caſu diſpoſitio
Concilij, idem Sanch. *lib. 7. diſp. 13. n.* 13.
Leſſius *d. cap. 3. n.* 70. Riccius *deciſ. Curiæ
Neapolitanæ deciſ. 342. n. 5. part.* 4. Coninck.
diſp. 31. n. 48. Steph. à S. Greg. *n.* 7. & A-
57 uerſa *ll. cc.* quia intentio Concilij in ſta-
tuendo Impedimento, & infligendis pœ-
nis contra Raptores, ea potiſſimum fuit,
conſulere libertati Matrimonij; cum itaq;
Puella ſua ſponte cōſentiat in Matrimo-
nium, non eſt neceſſarius Parentum, nec
aliorum conſenſus; vt docent Doctores
ſupra *n. 47. citati*, quibus addo, Reia *reſp.
Caſ. Conſcient. part. pr. caſu 18. fol. Mihi* 69.
Franciſc. Leon. *in Theſ. fori Eccleſiaſtici part.
2. cap. 9. n.* 12. Bellarmin. *de Matr. lib. pr.
cap. 19. & 20.* Bonacc. *de Matr. q. 4. puncto
17. n.* 23. & ita definitum fuit in Conci-
lio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. pr. de Reformat.
Matr. in princip.* Quamuis enim, *l. vnica*, §.
*Et ſi quidem, verſ. Pœnas autem, C. de Raptu
Virginum*, dicatur committi Raptum, ſiue
Mulier abduci velit, ſiue nolit, id pro-
cedit ex præſumptione, qua Lex Ciuilis
in foro fori vtitur, quia cum ad Matri-
58 monium non requiratur de neceſſitate
conſenſus Parentum, ſi Puella ſponte, &
vltrò ſequitur Virum, non dicitur Raptus
Nauarr. *lib. 5. conſil. titulo de Raptorib. conſil.
vnic. n.* 1. in prima editione, & alij quos
ſupra citauimus; Certum namq; & indu-
bium eſt, quod ad hoc vt verè ſit Raptus,
59 requiritur violentia, alias non Raptus,
ſed fuga voluntaria Mulieris dici poteſt,
vt benè dictus Nauarrus *l. c. verſ. Nota
quod Raptus*, Bonacc. *d. q. 4. puncto 18. n.* 5.
Steph. à S. Greg. *d. cap.* 108 *n.* 8. Tuſch.
concluſ. 6. n. 1. lit. R. tomo 6. imò ſi Puella
60 conſentiret abductioni, & poſtea reſiſte-

ret

ret copulæ, non tamen dici poſſet Ra-
61 ptus; at è conuerſo ſi renueret abduci, & poſtea conſentiret copulæ, eſſet Raptus, quia initium ſpectatur, *l. Decius* 14. *ff. ad l. Iuliam de Sicarijs*, Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 12. *n.* 7. Filiucc. *tom. pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 8. *n.* 258.

62 Nota decimò quinto, eſſe Raptum eo etiam caſu, quo poſt Matrimonium ratū, ſed non conſummatum, Sponſus raperet per vim Sponſam inuitam, quæ vellet frui ſpacio duorum menſium ſibi à Iure conceſſorum ante conſummationē Matrimonij, quia verè illam abducit inuitam cauſa Matrimonij conſummandi, & facit illi iniuriam, cum Sponſa Ius habeat debitū iuſtè denegandi infra dictum bimeſtre, vt interim deliberare poſſit de ſtatu eligendo, ita Bonacc. *d. punct.* 18. *n.* 13. Azor. & Molin. *de Iuſtitia*, penes ipſum Bonacc.

Nota decimò ſexto, non ſolùm prohiberi Matrimonium inter Raptorem, &
63 Raptam eo tempore, quo Rapta in poteſtate manet Raptoris, ſed nec valida, nec licita eſſe Sponſalia dicto tempore cōtracta, vt benè docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *n.* 17. Bonacc. *d. puncto* 18. *n.* 10. Layman. *lib.* 5. *d. tract.* 10. *part.* 4. *cap.* 13. *in fine*; Aueſ. *q.* 12. *ſect.* 3. *verſ. Dirimit*, Donat. Anton. de Marin. *Reſol. quotid. lib. pr. cap.* 301. *n.* 9. quia prohibito Matrimonio, intelligun-
64 tur conſequenter prohibita Sponſalia, quæ ad illud contrahendum obligant.

65 Nota decimoſeptimo, doctrinam Marci Antonij Genneſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſc. cap.* 20. *n.* 11. nullatenus eſſe admittendā, dum docet, non conſiderari Raptum ſine Stupro, quia id non eſt verùm, nec in Praxi receptum, cùm Concilium loquatur de Raptoribus quibuſcumq; nec diſtinguit an copula ſequatur, necne; vide Sanch. *d. diſp.* 13. *n.* 8.

66 Nota decimo octauo, non dici Raptum, ſi quis, cauſa deflorandi Virginem, illam non educat è domo in qua reperitur, ſed
67 de vno cubiculo ad aliud; ſic etiam dum illam in via publica repertam, in agrum vicinum per aliquot paſſus trahat, vt abu-
68 tatur; aliter tamen eſſet, ſi in aliquam domum, aut in alium locum extra illum agrum, ſeù domum adduxiſſet; vide Sanch. *d. diſp.* 13. *n.* 7. & Bonacc. *d. puncto* 18. *nu.* 8. Tuſch. *concluſ.* 6. *nu.* 1. *tomo* 6. *lit. R.* Clar. §. *Raptus, in princ.* Dicetur tamen Ra-
69 ptus, ſi quis Puellam, quæ ad ſe accedere nolebat, vocare feciſſet per Vicinam in domo ipſius Vicinæ, in qua ipſe Vir antea ad hunc effectum abſconditus eam ſtupraret, quæ aliàs ad dictam domum nullo modo acceſſiſſet, ſi ſciuiſſet ibi Stupratorem manere; Genuenſ. *in Praxi Archiep. Neap. cap.* 20. *n.* 11. Stephan. à S. Greg. *d. cap.* 108. *n.* 9. & *patet ex l. vnica*, § *Et ſi quidem*, *verſ. Pœnas autem*, *C. de Raptu Virginū*, vbi dicitur *Niſi odioſis artibus circumuenerit.*

70 Nota decimo nono, nec dici Raptum [quicquid alij contradicant] eo caſu, quo ſolis importunis precibus, aut mercede aliqua abſtrahatur, niſi huiuſmodi preces tales eſſent, vt violentiæ æquipararentur, Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 13. *num.* 11. Gutierr. *de Matrim. d. cap.* 86. *num.* 15. Bonacc. *de Matrim. q.* 4. *puncto* 18. *n.* 5. & *n.* 6. Sperell. 6. *deciſ.* 150. *n.* 37. vnde hoc
71 caſu Raptor puniendus non erit ordinaria pœna contra Raptores ſtatuta, ſed alia mitiori, & extraordinaria.

72 Nota vigeſimo, quæſtionem magnam eſſe inter Doctores, an ſit verè Raptus Matrimonium dirimens, ſi Fœmina robuſta, uel auctoritate pollens, rapiat Virum; in quà re pluresſunt, qui exiſtimant, non dirimi Matrimonium, nec incurri Impedimentum, quia *in l. vnica, C. de Raptu Virginum*, ſit ſolùm expreſſio de Viris, qui rapiunt Fœminas; confirmant ex diſpoſitione Concilij, cuius Decretum loquitur de Rapta; vnde cum ſit pœnale, non
73 eſt extendendum ad Raptricem, & vltrà proprios terminos; maximè quia in odio-
74 ſis Maſculinum non concipit Fœmininū; & cum rariſſimè eueniat, quod Fœmina rapiat Virū; & de eis, quæ rarò contingūt, Lex non curat; ſic docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 12. *n.* 25. & *diſp.* 13. *n.* 16. Pont. *de Matr. lib.* 7. *cap.* 69. Bonacc. *d. puncto* 18. *nu.* 7. Filiucc. *d. cap.* 8. *nu.* 260. Steph. à S. Greg. *d. cap.* 108. *n.* 10. Ricc. *deciſ.* 342. *n.*
75 5. *part.* 4. Alij tamen longè probabilius docent, incurri Impedimentum, & pœnas à Concilio comminatas; ſi etenim Raptus ſequatur ad effectum Matrimonij contrahendi, & fiat abductio cum violētia, prout diximus requiri ad Raptum conſtituendum, certum eſt contrauenire, per huiuſmodi Raptum, huic ipſius Concilij, quod prudentiſſimè, ac ſaluberrimo conſilio hoc Impedimentum ſtatuit, ne libertas Matrimonij lædatur; vnde ſi caſus eueniat, vt Fœmina fortis, & robuſta, vel auctoritate pollens, rapiat Virum, vt euenire poteſt in aliquo Adoleſcenti puſillanimo, ad finem cōtrahendi cum ipſo Matrimonium, & quis dubitet per huiuſmo-

di

di Raptum perinde, ac per Raptum factum à Viro, Matrimonij libertatem non
76 impediri? Et quod præcitata Lex de ſolis Viris raptoribus loquatur, id poteſt procedere, quia Leges, commoditatis gratia, proferunt ex parte vna nomen Maſculinum, & ex alia Fœmininum, v. gr. Raptorem, & Raptam, non quia ſuam iuſſionem velint iuxta ſonum materialem ipſorum Nominum reſtringere, ſed potius præſumendum eſt, vt velint commutatis, ob paritatem rationis, nominibus, idem intelligere de Raptrice, & Raptore; eadem enim ratio prorſus militat de Raptore, ac de Raptrice, quia tàm ille, quã hæc omninò requiritur, quod libere conſentiant in Matrimonium, & ſint in plena libertate, alias non eſſet verùm Matrimonium, vt alibi diximus, & præſertim præſenti Libro; vnde cum eadem ratio in vtroq; militet, eadem debet pro vtroque eſſe Iuris diſpoſitio, *l. Illud, ff. ad l. Aquil*, Barboſ. *de offic. & poteſtate Epiſcop. Alleg.* 35. *n.* 4. Reſponſa Marant. *Reſponſione* 2. *n.* 40. *part.* 2. & faciunt dicta *cap. ſequenti*, & ſi Raptus impedit Matrimonij contractum inter Perſonam raptricem, & Perſonam
77 raptam, dicendum eſt, tàm ex parte Fœminæ, quàm Viri, Impedimentum contrahi, ſi Raptus committatur; & proinde Decretum Concilij Perſonam rapientem comprehendere, ſiuè Vir ſit, ſiue Fœmina; Nec facit ratio, quæ pro contraria opinione adducitur, nempè dictum Decretũ eſſe pœnale ſit, & correctorium, non
78 eſſe vltra propriosterminos extendendũ, quia etiam hoc caſu, dùm eadem ratio omninò militat, extendi debet, vt benè concludunt Nauarr. *lib.* 4. *conſil. titulo de Conſ. & Affin. conſ.* 3. *à n.* 6. *in pr. editione*, Sanch. *d. diſp.* 13. *n.* 17. quando enim verba
79 adaptari poſſunt Mulieribus, ſiuè Maſculis, & materia poteſt conuenire vtriq; ſexui, maſculinum comprehendit fœmininum etiam in pœnalibus, & odioſis, iuxta doctrinam Bartoli communiter receptam, *in l. Iura, ff. de legib.* & faciunt dicta per Menoch. *conſ.* 406. *n.* 32. & *n.* 46. 48. *vol.* 5. & per Lælium Altograd. *conſ.* 86. *n.*
80 40. *lib. pr.* Vnde dùm Iura prohibent ne Vir occidat Vxorem, ne Vir contrahat cum Moniali, ita extendi debent, vt cõprehendãt etiam Vxores occidentes Maritos, & Fœminas contrahentes cũ Monachis; Textus eſt clarus *in Clem. pr. de Regul.* qua cauetur, vt Religioſi Mendicantes ex licētia Põtificis trãſeũtes ad nõ Mendicãtes, vocē, & locum in Capitulo minimè habeant, & tamen Gloſſa, ibi verbo *Quoſlibet* in fine, extendit eandem prohibitionem etiam ad Moniales ſic traſeuntes, & *in l. Vnica, C. de Raptu Virginum*, decla-
81 ratur, Fœminam raptricem incurere pœnas Raptus; quia Vir, & Fœmina non ad imparia iudicantur *cap. Si quis Vxorem, el primo, cauſa* 32. *q. pr.* ita nobiſcum ſentiunt Auerſ. *de Matrim. q.* 12. *ſect.* 3. *verſ. At affirmandum*, Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 12. *q.* 4. *nu.* 32. & id probabile ait Sanch. *d. diſp.* 12. *n.* 24. ita etiam docent alij plures à dictis Sanch. & Auerſ. citati, & apertiſſimè poſt illos docet Fontanell. *de pactis Nupt. clauſul.* 5. *Gloſſ.* 5. *part.* 2. *nu.* 54. vbi ex Angelo teſtatur, in Ciuitate Florentiæ
82 combuſtam fuiſſe quandam Meretricem, eò quod rapuerat quendam pulchrum Puerum, quem caſum refert etiam Clar. *l. c.* vbi pro hac opinione, refert *Gloſſ. in d. l. vnica, verbo Sponſam*; Matſilium, & alios.

Nota vigeſimo primo; quod quando-
83 cumq; adfuerit Raptus, ſiuè is factus ſit conſentiente Rapta, ſiuè ea inuita, nullo modo poterit concedi licentia contrahendi inter ſe Matrimonium, niſi prius Rapta in loco tuto, & extra Raptoris poteſtatem poſita ſit; aliàs Matrimonium inter dictos Reptorem, & Raptam ſubſequutum, nullum erit, & inualidum, quia quamuis ad euitandas pœnas contra Raptores ſtatutas, ea, quæ in quibuſdam caſibus ſupra adnotauimus, vera ſint, ad effectum tamen, vt non adſit Impedimen-
84 tum Matrimonium impediens, ac dirimens, attenta diſpoſitione Concilij, neceſſe eſt, vt Rapta in loco tuto, & in plena libertate ponatur, & eius voluntas circa Matrimonium exploretur, & in illud liberè conſentiat, vide Bonacc. *de Matr. q.* 4. *punct.* 18. *nu.* 11. Auerſ. *de Matr. q.* 12. *ſect.* 3. *verſ. Dirimitq;* Filiucc. *d. cap.* 8. *n.* 262.
85 Porrò Raptus crimen adeò Iura deteſtantur, vt ſi Raptor probare vellet Raptam tiſiſſe dùm ipſam rapuit, & proinde Raptui conſenſiſſe, nõ audiatur, Alex de Neuo *conſ.* 12. *n.* 10. Menoch. *de Præ-*
86 *ſumpt.* 4. *n.* 22. Et ſi ob Raptum condemnatus ſit, appellare non poſſit, Marant. *in Speculo part.* 6. *verſ. Appellatio n.* 284. & vbi-
87 cumq; reperiatur, puniri poſſit, Ricc. *in Praxi fori Eccleſ. reſol.* 82. *num.* 1. & ſi eum
88 Rapta ſe in Eccleſiam recipiat, Rapta adhuc auferatur ab eo, Gutierr. *Practicab. q. lib.* 3. *q.* 5. *n.* 1. Sperell. *deciſ.* 127. *n.* 34. Imò

Imò ſi Raptor,& Rapta dicant Matrimo-
nium inter ſe contraxiſſe,adhuc non eui-
tabunt pœnas. Raptus, ſi ſigna contraria
extent, vt quia Mulier plorabat,vel ſigna
mæroris oſtendebat, quia præſumitur
ſeducta, Cæpoll. *conſ.* 56. *per totum*, Tuſch.
d. concluſ. 6. *n.* 5.
90 Cæterũ de Raptore Spōſæ alienæ adno-
tandũ eſt,vt Impedimentũ huiuſmodi ſit,
ne poſtea poſſit cũ quacũq; alia Matrimo-
nium contrahere, imò ipſamet Sponſa
91 rapta ſi copulæ conſentiat, non poterit
poſtea aliud Matrimonium licitè inire, ſi
tamen contrahat,validum erit, quia id nō
eſt Impedimentum dirimens, *Gloſſa in cap.
Statutum* 34. *cauſa* 27. *q.* 2. Sanch. *d.diſp.*12.
n. 47. Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.*
9. *n.* 285. Ratio huiuſmodi Impedimenti
eſt, quia dum quis alienum Matrimoniũ
perturbat, debet & ipſe prohiberi, ne
aliud contrahat: ad hoc tamen Impedi-
92 mentum contrahendum requiritur, vt
Sponſus de præſenti contradicat, nàm ſi
conſentiat, vel non contradicat, ſeù co-
pulam ignoret, non dicetur Raptus, nec
erit inductum Impedimentum, quia non
eſt perfecta iniuria facta Matrimonio, nec
eſt violentia illata Viro, quæ ad Impedi-
mentum contrahendum attenditur, San-
ch. *n.* 47. *&* 48. *l. c.* & quamuis rapiatur
93 aliena Sponſa, ad effectum cum ipſa con-
trahendi, adhuc incurretur Impedimen-
tum, quia verè perturbatur alienum Ma-
trimonium: Quod idem procedere,ſi im-
94 portunis precibus, quæ violentiæ æqui-
parantur,extorqueatur Sponſi conſenſus,
docent Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 12. *n.*48.49. Tan-
credi *de Matr. lib.* 7. *q.* 3. *n.* 13. 14.
95 Tandem, vt huic Capiti finem imponã,
concludo cum Pontio *de Matr. lib.* 7. *cap.
vltimo n.* 6. hoc Impedimentum locum
habere in illis ſolis locis, in quibus Con-
cilium Tridentinum receptum eſt; in
alijs verò id ſeruari, quod antiquo Iure
ſtatutum fuit *in cap. Finali de Raptoribus.*

SVMMARIVM.

1 *Contrahentes Matrimonium clandeſtinè intra gradus prohibitos ſcienter, ex Sacro Concil. Trid. ſeparari debent, & ſpe Diſpenſationis carent, quod procedit etiamſi conſummare auſi fuerint.*
2 *Et idem eſt, ſi ignorauerit, quia Solemnitates neglexerit.*
3 *Quod Decretum intelligitur de quocumq; Impedimento ex quauis cauſa dirimenti.*
4 *Lex pœnalis ad alium caſum extenditur, quando militat eadem ratio in lege expreſſa.*
5 *Imò magis attendenda eſt ratio, quam ipſa lex.*
6 *Virtus legis non conſiſtit in proprietate verborum, & cortice, ſed in mente, & ſenſu.*
7 *Clandeſtinè Contrahentes, vltra Excomunicationẽ, & alias pœnas in Concil. Trid. ſtatutas, incurrunt alias in peculiaribus Conſtitutionibus Clementis V. & Clementis VII. decretas.*
8 *Tenor Conſtitutionis Clementis V. ſuper Matrimonio Clandeſtino.*
9 *Tenor Conſtitutionis Clementi VII. ſuper eadem materia.*
10 *Diſpenſatio ſuper Matrimonio clandeſtino fraudolenter, & doloſè celebrato intèr Coniunctos concedi non poteſt ex Conſtitutione Pauli IV.*
11 *Tenor d. Conſtitutionis refertur.*
12 *Diſpenſationem ſuper huiuſmodi Matrimonio clãdeſtino Pontifices, vel denegant, vel difficillimè, & non niſi ex cauſis vrgentiſſimis concedunt.*
13 *Abſolutio ab Excommunicatione incuſſa per dictos Cõtrahentes clandeſtinè, licèt non ſit reſeruata Pontifici, nihilominus, quando manus impo: it concedendo Diſpenſationem, manus Inferiorum ligantur.*
14 *Ad incurrendas pœnas prædictas, non ſufficit Matrimonium promittere, ſeù contrahere, & conſummare, ſed requiritur, vt coram Parocho, & Teſtibus cum ſcientia Impedimenti fiat, ſi enim non adſit præſentia Parochi, & Teſtium non erit Matrimonium.*
15 *Nec per conſenſum, aut copulam ſubſequutam ratificatur.*
16 *Clandeſtinè Contrahentes, non poſſunt teſtari, neque alios hæredes habere, quàm venientes ab inteſtato.*
17 *Cadunt à poteſtate in Filios legitimos.*
18 *Amittunt ipſo Iure dominium ſuorum bonorum.*
19 *Cadunt à lucris dotalibus.*
20 *Fiunt eò ipſo infames.*
21 *Et hæ pœnæ appellantur etiam Eccleſiaſticæ, & comprehenduntur in mandato Pontificis ad diſpenſandum conceſſo.*
22 *Hæ pœnæ non incurruntur ante Iudicis ſententiam, & ſolum in foro fori.*
23 *Pœnas ſupradictas, & cenſuras incurrunt non Impediti, ſi de facto, & clandeſtinè contrahant Matrimonium, licèt alij contradicant.*
24 *Nec eaſdem incurrunt, quamuis errore ducti putarent interſe adeſſe Impedimentum dirimens, quod tamen non adeſſet.*
25 *Minuſq; eas, incurrunt Contrahentes clandeſtinè ob metum cadentem in conſtantem Virum.*
25 *Impediti qui coram Parocho, & Teſtibus Matrimonium inter ſe contrahunt per verba de præſenti, ſub conditione, ſi Papa diſpenſauerit has*

pœnas non incurrunt.

27 *Quod ſi abſque d. conditione contractum ſit, pœnas incurrent, & Matrimonium erit clandeſtinum.*

28 *Matrimonium duplici modo dicitur clandeſtinum, primò, ſi abſq; Denunciationibus, ſecundò, ſi abſq; præſentia Parochi, & Teſtium contrahatur.*

29 *Matrimonium contractum ſpretis Denunciationibus, erit illicitum, & clandeſtinum, at validū, & n. 116.*

30 *Matrimonium verò contractum abſq; Parochi, & Teſtium præſentia, erit, non ſolùm illicitum, & clandeſtinum, ſed nullum, & irritum.*

31 *Quod procedit, & in Matrimonio contracto in articulo mortis ad reparandum honorem Fœminæ, ac legitimandum Prolem: quod non poterit fieri abſq; interuentu Parochi, & Teſtium.*

32 *Nec Epiſcopus poteſt diſpenſare, etiam in caſu vrgentiſſimæ neceſſitatis, vt Matrimonium, abſque Parocho, & Teſtibus celebretur, quia Concilium Matrimonium aliter factum annullat.*

33 *Imò attenta d. prohibitione Concilij, nec Papa poteſt; abſq; iuſta cauſa, licitè diſpenſare, quamuis Diſpenſatio ſit valida ſi conceſſa fuerit.*

34 *Parochus aſſiſtens Matrimonio clandeſtino, incurrit pœnam Suſpenſionis triennalis.*

35 *Sed vt eam incurrat, requiritur ſententia Iudicis.*

36 *Facta dicta declaratione, abſolutio a d. pœna eſt Papæ reſeruata, nec poteſt Epiſcopus ſuper ea diſpenſare n. 41.*

37 *Teſtes huiuſmodi clandeſtino Matrimonio aſſiſtentes extraordinariè puniuntur.*

38 *Eidem pœnæ ſubijcitur Parochus, qui licet huiuſmodi Matrimonio non aſſiſteret, tamèn ſciens non prohibuiſſet.*

39 *Pœna tamē huiuſmodi poteſt minui, vel prorogari, attenta qualitate facti.*

40 *Imò & poſt Concilium eadem pœna eſt correcta, ſi Parochus aſſiſtat cum ſingulari Teſte.*

41 *Matrimonium cenſetur in faciem Eccleſiæ celebratum, quamuis in priuatis domibus fiat, dummodo interueniat Parochus, & Teſtes.*

42 *Nec refert ſiuè de die, ſiuè de nocte celebretur.*

43 *Imò Ordinarius prohibere non poteſt, ne Matrimonia domi celebrentur.*

44 *Parochus tenetur aſſiſtere Matrimonio eorum, qui in eius Parochia domicilium habeāt.*

45 *Subditus ille propriè dicitur, qui quoad domicilium ſubeſt.*

46 *Nomine Parochi venit, quilibet Sacerdos ab ipſomet Parocho, vel ab Ordinario deputatus ad aſſiſtendum Matrimonio, quamuis, abſq; ſcriptura, ſed oretenus deputatus ſit.*

47 *Parochus tenetur adnotare in Libro propterea confecto Matrimonia ſuarum Parochianorum, aliàs mortaliter peccat, & n. 49.*

48 *Quia cum ad Parochum ſpectet fidem facere de huiuſmodi Matrimonijs, debent probari per huiuſmodi Librum.*

50 *Domicilium ſtatim, ac in loco quis cepit habitare animo habitandi maiori parte anni.*

51 *Nec erit expectanda d. maior pars anni, ſed ſtatim, ac habitare eo animo incipiunt, fiunt Parochiani.*

52 *Si Fœmina coram ſuo Parocho Matrimonium ex aliqua cauſa inualidum contraxiſſet, & deinde ad domum Concubinarij ſe transferat, animo cum eo ibi permanendi, nō poſſet valide Matrimonium coram d. ſuo Parocho de noua contrahere, ſeu ratificare.*

53 *Quod procedit, quamuis habens domicilium in vna Parochia, in alia ſimulatè, & animo proprium Parochum fraudandi, habitare ceperit, dummodo animum verè habeat in ea habitandi.*

54 *Matrimonium celebratum coram Parocho rurali, dum rus ad paucos dies, vel recreationis cauſa, incolitur.*

55 *Valebit tamèn Matrimonium contractum coram Parocho loci, in quo quis moratur, tamquam Prætor, Iudex, Medicus, &c.*

56 *Sufficit ad validitatem Matrimonij præſentia Parochi Sponſæ, vel Sponſi, nec vitiabit, ſi Parochus Sponſi in Parochia Sponſæ aſſiſtat, vel è contra.*

57 *Imò, nec peccabit Parochus aſſiſtens Matrimonio extra fines ſuæ Parochiæ ceſſante ſcandalo, & accedente iuſta cauſa.*

58 *Limitatur tamèn, ſi fieret inuito, & contradicente Paroco loci.*

59 *Quilibet alius Sacerdos deputatus ab ipſo Parocho poteſt aſſiſtere Matrimonio.*

60 *Imò huiuſmodi delegatio Sacerdotis poterit fieri à Parocho, ſeu Ordinario extra fines ſuæ Parochiæ, vel Diœceſis, quia huiuſmodi licentia non eſt actus Iuriſdictionis contentioſæ, ſed voluntariæ, quæ poteſt vbiq; exerceri.*

61 *Ordinarius poterit extra ſuam Diœceſim ſuper Denunciationibus diſpenſare.*

62 *Parochus poteſt ſuas oues extra Territorium abſoluere.*

63 *Domicilium habens in duabus Parochijs, & in eis æqualiter habitet, v.gr. tempore æſtiuo in vna, & hyemali in alia, poterit in vtraq; Sacramenta recipere, & proinde Matrimonium contrahere.*

64 *Habitans in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium, erit Parochianus illius Parochiæ in qua domus aditum frequentatum magis habet.*

65 *Et ſi Domus haberet duas Portas, quarum qualibet in diuerſis Parrochijs ſita eſſet, cenſebitur Parrochianus illius in qua reſidet Porta principalis.*

66 *Parochus, quamuis eſſet irregularis, & excomunicatus, poteſt valide Matrimonio aſſiſtere, dummodo actualiter non ſit depoſitus.*

67 *Ac poterit licentiam aſſiſtendi alteri Sacerdoti con-*

concedere.

68 Imò prædicta poterit, quamuis Beneficium amiſerit, vt quia infra annum non fuerit promotus ad Sacerdotium, vel aliud incompatibile aſſequutus fuerit, quia titulo, & poſſeſſione non cenſetur adhuc ſpoliatus.

69 Parochus, quamuis adhuc Sacerdos non ſit, poteſt Matrimonio aſſiſtere.

70 Sed non poterit dare licentiam aſſiſtendi alteri non Sacerdoti.

71 Nec vitiabit, ſi talis Sacerdos delegatus à Parocho, non eſſet ab Ordinario approbatus, vel eſſet degradatus, vel excomunicatus, dummodo ſit Sacerdos.

72 Nec vitiabit, quamuis Delegatus à Parocho verè eſſet Laicus ſi communi exiſtimatione reputaretur Sacerdos.

73 Matrimonium celebratum coram Parocho, qui ſe verè Parochum putabat, ratione viciniatis, vel alia veriſimili cauſa.

74 Aſſiſtere non poſſet Sacerdos, qui à Parocho excomunicato fuiſſet ſubſtitutus Vicecuratus, durante Impedimento, quia talis Vicecuratus ad aſſiſtendum cura Animarum ab excomunicato Parocho deputari nequit, cum ſit Iuriſdictionis.

75 Matrimonio non ſolùm aſſiſtere poteſt Parochus, ſed etiam Epiſcopus, & eius Vicarius Generalis, Legatus, ſeu Nuncius Sedis Apoſtolicæ in Prouincia ſibi aſſignata, Cardinales in Eccleſia eorum Titulorum, Capitulum Sede vacante, necnon omnes Prælati Iuriſdictionem Epiſcopalem habentes, reſpectu eorum in quos habent Iuriſdictionem & tandem Summus Pontifex omnibus Chriſtifidelium Matrimonijs poteſt.

76 Et hi omnes, reſpectu eorum Subditorum, poſſunt alium Sacerdotem ad aſſiſtendum deputare.

77 Quod idem poterunt dictorum Prælatorum Vicarij Generales, quià verè Ordinarij ſunt.

78 Vicarius tamèn Foraneus non poterit aſſiſtere, nec licentiam aſſiſtendi concedere, quià non comprehenditur ſub nomine Ordinarij, nec facit vnum, & idem Tribunal cum Epiſcopo.

79 Vicarius Generalis Epiſcopi, aliorumq; Prælatorum Iuriſdictionem Epiſcopalem habentium, quamuis non ſit Sacerdos, adhuc aſſiſtere poterit Matrimonio.

80 Idem dicendum de Epiſcopo non dum Sacerdote, qui nihilominus poteſt Matrimonio aſſiſtere.

81 Archiepiſcopus non poteſt coniungere in Matrimonium Subditos Suffraganeorum ſuorum, nec licentiam aſſiſtendi concedere, niſi in caſibus ad eum per Appellationem deuolutis, & alijs permiſſis.

82 Quia non eſt Ordinarius in Diœceſibus ſuorum Suffraganeorum.

83 In actu tamen Viſitationis huiuſmodi licentiam aſſiſtendi concedere poſſet, etiam inter Perſonas ſuis Suffraganeis ſubditas.

84 Quia viſitando dicitur Ordinarius etiam Diœceſis Suffraganei.

85 Ad validitatem Matrimonij, ſi celebretur coram Sacerdote ad aſſiſtendum deputato, requiritur, vt licentia præceſſerit, alias eſt nullum. nec ſuffragatur, ſi poſtea ſubſequatur, nec per ratihabitionem.

86 Iuriſdictio per ratihabitionem non confertur, ſed debet eſſe formalis, & expreſſa conceſſio.

87 Delegatus ad aſſiſtendum Matrimonio debet habere notitiam licentiæ ſibi conceſſæ.

88 Quià hæc licentia, cum ſit quoddam gratuitum Priuilegium, non dicitur perfectum, donec de illo ſcientiam non habeat ille cui conceditur.

89 De huiuſmodi licentia debet certò conſtare, cum ex ea pendeat valor, ſeu nullitas Matrimonij.

90 Licentiam conceſſam fuiſſe, an Sacerdos delegatus debeat credere contrahere volentibus, nec ne.

91 Licentia ſi extorta ſit per metum cadentem in cõſtantem Virum, Matrimonium nihilominus poſtea coram dicto Sacerdote ſecutũ, erit validum.

92 Prout nec vitiabitur ſi à Parocho ſit dolo, & mendacijs impetrata.

93 Licentia non vitiatur ſi conceſſa ſit ab Ordinario non intendente in animo eam concedere.

94 Reuocata licentia, non vitiantur geſta poſt reuocationem, ſi Delegato non dum intimata eſſet.

95 Matrimonium celebratum abſq; interuentu Parochi eſt adeò nullum, vt nec ſanari poſſit, quamuis contraheretur coram mille Teſtibus, & ſemper erit clandeſtinum.

96 Præſentia Parochi eſt de eſſentia, nec per æquipollens poteſt ſuppleri.

97 Teſtes omnes ad Matrimonium ſunt idonei, ſiuè ſint Maſculi, ſiuè Fœminæ, ſiuè Conſanguinei, etiam Pater, & Mater, vel Domeſtici, Infames, Impuberes, dummodo rationis compotes ſint.

98 Neque obſtabit, ſi Teſtes dolo vel ad aliud vocati ſint, dummodo ſint præſentes, etiam per vim retenti, & conſenſum Contrahentium intelligant.

99 Aliter tamèn dicendum, ſi Parochus, vel Teſtes ebrij eſſent, vel Infantes, quià his in caſibus Matrimonium non valeret.

100 Præſentia Parochi, & Teſtium debet eſſe ſimultanea, & non ſucceſſiua.

101 Parochi, & Teſtium præſentia eſt de forma, & quæ ſunt de forma debent interuenire eodem tempore, quo actus in eſſe producitur.

102 Parochus quamuis contradiceret, & aſſiſtere recuſaret, nihilominus valide contraherent, ſi cætera concurrant.

103 Matrimonium ſi contrahendum ſit per Procuratorem, non erit neceſſaria ætas, quæ requiritur in Procuratore ad celebrandum inſtrumẽta laicalia, ſed ſat eſt, vt habeat vſum rationis, & poſſit conſenſum ſui Principalis explicare.

104 Opi-

104 *Opinio eorum, qui tenent, ſufficere Teſtes in Matrimonio interuenire pariete intermedio, dummodo notam vocem habeant, non eſt amplectenda, in re tàm graui.*

105 *Cæcus non eſt in Matrimonij materia Teſtis habilis, etiamſi Contrahentium notas voces habeat.*

106 *Si Parochus, & Teſtes aſſiſtant, non vitiabitur Matrimonium, quamuis per Interpretem mutuus conſenſus exprimatur.*

107 *Quià Matrimonia per Interpretem contrahi poſſunt.*

108 *Matrimonium per Interpretem celebratum, eſt validum, etiamſi Contrahentes dicant Interpretẽ fuiſſe mentitum, dummodo de partium conſenſu electus fuerit.*

109 *Solemnitates Concilij habent locum in locis in quibus Concilium ipſum eſt receptum, in alijs verò locis erunt valida, ſi celebrentur prout ante Concilium.*

110 *Solemnitates Concilij licet non ſeruentur per Catholicos in Regionibus, quæ temporali Dominio Hæreticorum ſubſunt, vbi carentes Parochis, cẽtrahunt coram Prædicante, tamen Matrimonia ſunt valida.*

111 *Si in aliqua Ciuitate ſit publicatum Decretum Concilij, hodie tamen expulſi ſint proprij Paſtores, cum Catholici ſint in ſtatu, quod non poſſint ſeruare Solemnitates, validè contrahent abſq; eis.*

112 *Si Incola loci vbi promulgatum eſt, & viget Cõcilium, ſe transferat ad locum in quo Decretum non ſit promulgatum, validum erit Matrimoniũ ibi per eum contractum, abſq; præſentia Parochi, & Teſtium.*

113 *Idque procedit tàm in locis Fidelium in quibus promulgatio Decreti defuit, quàm in Regionibus Infidelium, in quibus promulgatio non eſt expectanda.*

114 *Verùm ſi Incola loci in quo Decretum Concilij non eſt receptum veniat ad locum, vbi eſt promulgatum, quamuis etiam per ſolùm tranſitum, & velit ibi contrahere, non valebit Matrimonium, abſq; præſentia Parochi & Teſtium.*

115 *Denunciationes Matrimonij in Parochijs vtriuſq; Sponſi, ſi ſint ex diuerſis Parochijs, fieri debent.*

116 *Denunciationes non ſunt de eſſentia Matrimonij, & ſunt conſtitutæ ad detegendum Impedimentũ, quod licet verè non adſit, nihilominus ſunt faciendæ.*

117 *Matrimonio celebrato ſpretis Denunciationibus, ſi ſuper eo Impedimentum detegatur, & Diſpenſatio petatur, quamuis ante celebrationem nulla Impedimenti ſuſpicio adeſſet, exprimenda erit omiſſio earum, aliàs Diſpenſatio erit inualida.*

118 *Matrimonio celebrato ſpretis Denunciationibus, ſi poſtea detegatur Impedimentum occultum, in quo caſu neceſſitatis Epiſcopus poſſet diſpenſare, hoc tamen caſu non poterit, quia ob d. omiſſionem reddiderunt ſe Diſpenſatione indignos.*

119 *Amplia id procedere etiam quando fraudolenter, & doloſè licentiam omittendi Denunciationes ab Ordinario extorſerint.*

120 *Quod procedit etiamſi cum ignorantia Impedimenti contractum fuerit Matrimonium.*

121 *Et Filij ex inde ſuſcepti erunt illegitimi, detecto Impedimento dirimenti, ex quo erit nullum, & clandeſtinum Matrimonium ob ſpretas Denunciationes, & n. 124.*

122 *Quod procedit quamuis alter Coniugum eſſet in fide.*

123 *Imò etiamſi eſſent dubij de validitate Matrimonij.*

125 *Filij, vt ſint legitimi, duo copulatiuè requiruntur, nempè publicitas in contrahendo, & bona fides Contrahentium.*

126 *Denunciationes fuiſſe omiſſas, vel de licentia Ordinarij remiſſas eſt exprimendum in Supplicatione ad obtinendum Diſpenſationẽ ſuper Matrimonio clandeſtino, & irrito ob Impedimentum detectum, aliàs Diſpenſatio non valet.*

127 *Præſumptio quod Denunciationes præceſſerint ex diuturnitate temporis, habet locum quoad fauorem legitimitatis Prolis, & pro foro externo, non verò ſi agatur de petenda Diſpenſatione detecta poſt celebratum Matrimonium.*

128 *Nonnulli probabilitèr docent, eos qui ſpretis Denunciationibus contraxerunt, quamuis cum ignorantia Impedimenti, attenta grauitate Præcepti, peccare quoties inter ſe copulam habent, quia ſe exponunt periculó, quod adſit aliquod Impedimentum.*

129 *Si verò bona fide, de licentia Ordinarij, abſque dolo, & fraude fuerint omiſſæ prout iuſta cauſa omitti poſſunt, tunc, quamuis poſtea Impedimentum detegatur, (dummodo tempore celebrati Matrimonij ignorauitam eiuſdem haberẽt) nullam incurrunt pœnam & n. 130.*

131 *Vnde ſi Impedimentum ſit occultum, & concurrant alia requiſita, poterit hoc caſu Epiſcopus diſpenſare, & ſi petatur à Pontifice facilius diſpenſabit.*

132 *Ordinarius abſq; iuſta, & rationabili cauſa diſpenſans, vt Denunciationes omittantur, peccat mortaliter, & Diſpenſatio eſt illicita.*

133 *Quid requiritur iuſta cauſa ad diſpenſandum; & n. 134.*

135 *Huiuſmodi tamen iuſtas cauſas Ordinarius non tenetur iudicialiter cognoſcere, ſed ſufficit, vt ipſe ſciat adeſſe.*

136 *Et tutiùs procedet, ſi ſaltem duos Teſtes ſuper eadem iuſta cauſa ſummariè examinabit, qui eã iuſtificent.*

137 *Non eſt tamen neceſſe, vt huiuſmodi informationes in actis redigat, nec proceſſum fabricet.*

138 *Sed ſufficit, vt in Decreto Diſpenſationis aſſerat,*

quod

Digitized by Google

aſſerat, quod ex iuſtis cauſis animum ſuum mouentibus, & coram eo verificata, diſpenſat.

139 Diſpenſatio ſuper omiſſione Denunciationum poteſt fieri ab Ordinario, etiam extra ſuam Diœceſim, cum non ſit actus Iuriſdictionis contentioſæ, ſed voluntariæ.

140 Formula d. Diſpenſationis.

141 Ordinarius tenetur, ſi iuſta cauſa concurrat, diſpenſare ſuper Denunciationibus Poſtulantes, maximè ſi ob d. iuſtam cauſam ſequeretur ſcandalum, vel ſuſpicio eſſet malitioſi Impedimenti.

142 Imò habens iuſtam cauſam, ſi non diſpenſet, peccat mortaliter, ſi ex denegatione ſequeretur damnum publicum, aut priuatum, aut ſcandalum, ſecus autem eo ſecluſo, & n. 143.

144 Si de malitioſo Impedimento, & de ſcandalo timeretur, & Ordinarius adiri non poſſet pro Diſpenſatione, vel ipſe iniuſtè denegaret, vnde imminerent grauia ſcandala, & periculum eſſet in mora, poſſet Parochus, dimiſſis Denũciationibus, aſſiſtere huiuſmodi Matrimonio.

145 Et ſic contractum eſſet validum.

146 Quando Diſpenſatio eſt debita, & Ordinarius denegat, poteſt à d. denegatione appellari.

147 Appellatio verò an detur ad effectum ſuſpenſiuum, & deuolutiuum, vel ad vtrumq; & quando, & n. 148.

149 Quando datur appellatio ad effectum deuolutiuum, Superior tenetur, vel diſpenſare vel cogere Inferiorem, vt diſpenſet.

150 Si Spõſi ſint diuerſarum Diœceſũ, poterit vtriuſq; Epiſcopus cum ambobus diſpenſare, ſuper Denunciationibus, quia in hac re Contrahentes cenſentur vnica Perſona, & ratione connexitatis poteſt alteruter Epiſcopus vtrumq; Sponſum diſpenſare, & n. 151.

152 Epiſcopus, alterum delegare poteſt, vt diſpenſet.

153 Quod idem poteſt facere Vicarius Generalis, ſed in caſu particulari.

154 Quamuis Diſpenſatio ſuper Denũciationibus cõcedatur, & Matrimonium celebrari poſſit, tamẽ remanet obligatio, vt fiant ante Matrimonij cõſumationem, aliàs peccabunt mortaliter, cum ſe exponant periculo, quod adſit Impedimentum dirimens.

155 Poteſt Ordinarius, ſi meliùs ſibi videatur, vt dd. Denunciationes omittantur, eas remittere, quià id totum eius prudentiæ eſt remiſſum.

156 Quæ tamen prudentia debet regulari cum arbitrio boni Viri.

157 Cauſa iuſta à Denunciationibus diſpenſandi, quot, & quæ ſint, cognitio ad Ordinarij arbitriũ collatum eſt, quod tamen regulari debet à prudentiæ legibus.

158 Diſparitas ſtatus notabilis Contrahentium eſt cauſa ſufficiens concedendi d. Diſpenſationem.

159 Quod idem procederet ſi ambo Cótrahentes eſſent valde ſenes, & ægrè ferrent fieri publicationes, eo quod vt plurimum deridentur, cum irreuerentia eiuſdem Sacramenti.

160 Secunda cauſa eſt, ſi Virgo ſit ſub tutela iniqui Tutoris, qui eam Viro ignobili, & diſparis conditionis tradere intendit.

161 Tertia cauſa eſt, quando nullus adeſt timor Impedimenti, qui ſi non adſit, Denunciationes, ob quem finem fuerunt inductæ, diſpenſari poſſunt.

162 Quarta eſt, dum Magnates ſunt contracturi, quià non contrahunt ipſi, niſi cum magna deliberatione, & eorum Impedimenta ſunt nota, dummodo tamẽ hi ſint noti Ordinario, alijſq; grauibus Perſonis, & Ordinarius ſciat non adeſſe Impedimentum.

163 Quinta eſt, ſi aliqui in Concubinatu permanentes, exiſtimentur tamquam Vir, & Vxor, & ob verecundiam nollent eorum Matrimonium publicari.

164 Sexta eſt, ſecundum aliquos, quando inſtat tempus, quo Nuptiæ prohibentur, & ſi expectaretur, non poſſent ipſæ Nuptiæ benedici, vel fornicationis periculum eſſet.

165 Id tamen non admittendum caſu, quo appareret, ipſos contrahere volentes ex malitia voluiſſe Nuptias differre ad illud tempus, vt Denunciationes omitterentur, nam ſecluſo periculo vrgenti Diſpenſatio concedi non debet.

166 Nec hæc cauſa temporis admittitur per Concilium Prouinciale Mediolani.

167 Si tamẽ cum d. cauſa temporis prædicti coniungeretur imminens periculum fornicationis, vel quid ſimile, poterit Ordinarius diſpenſare.

168 Septima cauſa à multis reputatur eſſe, dum poſt Matrimonium legitimè contractum reperiatur aliquod Impedimentum occultum ſuper quo Diſpenſatio iam facta ſit.

169 Id tamen exiſtimatur procedere iuxta opinionem eorum, qui etiam in caſu Impedimenti occulti ſentiunt debere conualidari Matrimonium coram Parocho, & Teſtibus, quia tunc requirerentur nouæ Publicationes, vel ſaltem eſſet neceſſaria Diſpenſatio.

170 Sed nos in caſu Impedimenti occulti, & Diſpenſationis ſuper eo legitime factæ certe exiſtimamus non eſſe repetendas Denunciationes.

171 Octaua cauſa eſt dum repentinus caſus offert rationem ſtatus contrahendi Matrimonium, vt ſi qui in Concubinatu deprehenſi eſſent plectendi à Iudice, & vt pœnam vitarent, poſſent diſpenſari à Denunciationibus.

172 Sic pariter ſi quis eſſet ſtatim longe abiturus, & ad reparandum honorem Fœminæ, vel ad Prolem legitimãdum, vellet ex improuiſo ante diſceſſum contrahere.

173 Nona cauſa eſt periculum Animæ, vt ſi duo cõcubi-

cubinarii velint contrahere Matrimonium, vt in bono ſtatu conſtituantur, & interim dubitaretur, quod carnaliter commiſcerentur.

174 *Decima cauſa eſt, dum ex dilatione tot dierum timerent ſibi aliquod graue damnum, moleſtiam, aut amiſſionem.*

375 *Vndecima, ſi periculum adſit, vt alter ex Contrahentibus voluntatem mutet, & in præiudicium Animæ tenderet, velati ſi eſſet Meretrix, & timeretur ne rediret ad lupanar.*

175 *Duodecima eſt, euitatio ſcandalorum, ob aliquã factionem, quæ ceſſaret ſtatim ſequuto Matrimonio, maximè ſi timeretur, quod de facto Matrimonium impediretur.*

177 *Dummodo tamèn contrahere volentes ſint legitimæ ætatis, & in eorum plena libertate, remota fraude, & dolo.*

178 *Decimatertia eſt, ſi quis in mortis articulo conſtitutus velit Concubinam ducere, vt Prolem legitimaret, & ſecurior obiret.*

179 *Imo ſi eo caſu periculum ſit in mora, nec Ordinarius adiri poſſet, nec adſit Impedimentum dirimens, quamuis ſi in caſu non permiſſo Matrimonio aſſiſteret abſq; Denunciationibus factis, vel non habita ab Ordinario licentia, peccet mortaliter, & pœnas incurrat, tamen Parochus poterit licitè, & valide aſſiſtere, cum adſit cauſa vrgentiſſima, & n. 180.*

181 *Debet tamèn Parochus, ſi infirmus conualeſcat, facere Denunciationes ante Matrimonij conſummationem.*

182 *Decimaquarta cauſa eſt, ſi Vir Fœminam deflorauerit, & damnum amiſſa Virginitatis reparare intendit, & periculum eſſet in mora.*

183 *Idem erit ſi duo ſibi inuicem dediſſent fidẽ de Matrimonio contrahendo, & alter tàm leuis eſſet, vt probabiliter à fide reſiliret, & expediat vtriq; Contrahenti ſcilicet, ne reſiliendo peccet, & alter fraudetur Matrimonio.*

184 *Decimaquinta eſt, probabilis ſuſpicio, vt Matrimonium malitioſè, & iniuſte impediri poſſit.*

185 *Tunc enim vna tantum Denunciatione præmiſſa, vel omnibus prætermiſſis, Ordinarius poterit dare licentiam Matrimonium celebrandi, cũ clauſula, quod Sponſi abſtineant à copula, donec fiant Publicationes.*

186 *Si tamen impediretur non malitioſè, ſed ex cauſa, veluti ſi Filius contrahere vellet cum Perſona inhoneſta, infami; vel ſatis inferioris conditionis, Pater haberet iuſtam cauſam impediendi, nec eſſet cauſa iuſta diſpenſandi, ſecus tamen ſi Pater non haberet iuſtam cauſam impediendi.*

187 *Regulariter tamèn præſumantur Parentes iniuſtè Matrimonium impedire, maxime ſi Filij habeant Nouercam.*

188 *Decimaſeptima, ſi aliquibus valde expediret Coniugium, & timor eſſet, vt impediretur.*

189 *In omnibus caſibus, in quibus olim licita erant Matrimonia clandeſtina, nunc iuſta eſt cauſa diſpenſandi à Denunciationibus.*

190 *Caſus, in quibus Ordinarius teneatur diſpenſare, referuntur, & ſi deneget, culpæ reus erit.*

191 *Parochus in caſibus, quibus Ordinarius adiri non poteſt tenetur Matrimonio aſſiſtere, etiam Denunciationibus omiſſis, ſi iuſta, & vrgentiſſima cauſa concurrat, & n. 192.*

193 *Tamen quando Contrahentes vellent omittere in ſpretum Eccleſiæ, tunc non tenetur aſſiſtere, ſed potius mori.*

194 *Denunciationes, vt rite, & valide fiant, debent Feſtis diebus inter Miſſarum ſolemnia fieri, dum multitudo Populi in Eccleſia adeſt.*

195 *Nec poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt ferialibus diebus fiant.*

196 *Poſſunt tamen fieri die pro Feſto habito, quando ingens Populi multitudo conueniat.*

197 *Denunciationes huiuſmodi continuis diebus fieri non debent, ſed inter vnam, & alteram, duorum dierum interuallum interponi debet.*

198 *Si infra quatuor menſes poſt factas Denunciationes Matrimonium non contrahatur, erit opus illas repetere, vel ſaltem vnam, vel duas ad arbitrium Ordinarij.*

199 *Quando Denunciationes omittuntur, & Matrimonium contrahitur, debent infra octo dies à die contracti Matrimonij fieri, & interim conſũmari non debet Matrimonium.*

200 *Epiſcopus non poteſt ratione huiuſmodi remiſſionis, & Diſpenſationis Denunciationum imponere aliquam mulctam pecuniariam.*

201 *Excipe tamèn, niſi aliquod debitum præberet iuſtam cauſam diſpenſandi, v. gr. ob Concubinatũ, vel deflorationem, quia tunc non ratione Diſpenſationis, ſed in pœnam delicti poteſt mulctam iniungere.*

202 *Diſpenſationem à Denunciationibus concedere poteſt, non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam Vicarius Generalis.*

203 *Dum aliquid Epiſcopo conceſſum eſt, Perſona Vicarij non cenſetur excluſa, ſed potius ſub eius diſpoſitione comprehenſa.*

204 *Et proinde in nominatione Epiſcopi facta in Concilio, niſi facta ſit cum dictione taxatiua tantum, includitur Vicarius Generalis.*

205 *Vnde à ſententia Vicarij non licèt appellare ad Epiſcopum.*

206 *Appellatio datur de minori Iudice ad maiorem.*

207 *Prælati inferiores Epiſcopo Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes huiuſmodi Diſpenſationẽ cum Subditis concedere poſſunt.*

208 *Prælati exempti habentes Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt regulariter ea omnia facere quæ ſunt Iuriſdictionis.*

209 *Quod procedit, & in Abbatibus, qui habent Iuriſdictionem.*

210

210 *Denunciationibus factis ſciens inter Contrahentes adeſſe aliquod Impedimentum, quamuis ſit occultum, & probari non poſſit, tenetur manifeſtare.*

211 *Nec excuſabitur ab obligatione denunciandi, quamuis ex inde ſequuturum ſit damnum Tertio, & quamuis ipſe ſolus ſciat, & ſub ſecreto acceperit, vel audiuerit dici ab alijs.*

212 *Non tamèn tenetur, ſi accepiſſet à Perſona nil certum ſciente, vel leui, vel ſi non meminit à quibus audierit.*

213 *Impedimentum denuncians, non eſt neceſſe, vt ſit omni exceptione maior, dummodo ſit fide dignus.*

214 *Nec reycitur à teſtificando, quamuis ſit criminoſus, vel ſanguine alterutri parti coniunctus, & ſuam turpitudinem allegaret.*

215 *Deponere tamen debet cum Iuramento, referendo cauſam ſui dicti.*

216 *Denuncians Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſufficit ſi deponat de auditu à Maioribus; & gradus ipſos diſtinctè referat, ex vtraq; parte illos computando.*

217 *Denuncians Impedimentum, ſi nolit, non debebit parti nomen ſuum publicari, niſi Sponſalia iurata praeceſſiſſent.*

218 *Denuncians falſa Impedimenta ad impediendum Matrimonium, pœna extraordinaria eſt puniendus à Iudice Eccleſiaſtico.*

219 *Requiſita ad hoc vt vnicus Teſtis impediat Matrimonium contrahendum.*

220 *Quamuis præſumi poſſit, quod Impedimentum ab alijs reueletur, non tamèn quis excuſatur, niſi ſciat fuiſſe reuelatum.*

221 *Si Impedimentum ſit occultum, & ex eius manifeſtatione oriri poſſet infamia, tunc prius debebit Impeditos admonere, quod ſi à Coniugio non deſiſtant, vel Diſpenſationem non obtineant, tenetur reuelare.*

222 *Limita tamèn, quando Impedimentum adeo occultum ſit, vt ipſe ſolus nouerit, & orirecur ex infamia, aut peccato, & Contrahentes ſint in bona fide, & exempla afferuntur nu. 223. 224.*

225 *Parochus ſciens extra Confeſſionem inter Contrahere volentes ad eſſe Impedimentum, quod ipſe ſolus ſciat, & ſi præhabita monitione non deſiſtãt à contrahendo, tenetur Ordinario denunciare, & hoc caſu deponet vti Teſtis cum ipſe nõ ſit Iudex.*

226 *Ordinarius autem, qui Iudex eſt, ſi ipſe ſolus ſciat Impedimentum occultum, quod probari non poteſt, aſſiſtere poterit, vel alium deputare ad aſſiſtendum, quia cum ipſe ſit Iudex, non poteſt eſſe Teſtis.*

227 *Sciens Impedimentum ſub ſigillo Sacramentalis Confeſſionis non tenetur illud manifeſtare.*

228 *Secus temen ſi ſciat extra Confeſſionem Sacramentalem, licet habeat ſub ſigillo Cõfeſſionis, & receptiſſet flexis genibus, n. 230.*

229 *Secretum naturale non eſt ſeruandum, quando tenderet in præiudicium Tertij.*

231 *Impedimentum occultum quis non tenetur reuelare, ſi prudenter timeat ſibi ex d. reuelatione ſequuturum maximum detrimentum, vel magnũ ſcandalum, veluti. & exemplum affertur, n. 232*

233 *Nec quis tenetur reuelare, quãdo non poſſet abſq; graui incomodo facere.*

234 *Impedimentum occultum denunciare quis non tenetur, ſi ſciat ſuper eo Diſpenſationem fuiſſe iam obtentam, dummodo ſit adeo occultum, vt publicari non poſſit, quia ſi veriſimiliter poſſet manifeſtari, & Diſpenſatio obtenta eſſet pro foro Conſcientiæ tantùm, teneretur hoc caſu denunciare.*

235 *Impedimenta quoque tantum impedientia, licet non dirimentia, denunciari debent.*

236 *Quid faciendum ſit à Parocho vel Ordinario, cui Impedimenta occulta denunciata fuerunt.*

237 *Forma petendi Diſpenſationem ſuper Matrimonio clandeſtinè contracto, cum Impedimento dirimenti, & quomodo Diſpenſatio concedatur. num. 238.*

239 *Pontifex difficiliter diſpenſat ſuper Matrimonio Clandeſtino, & diſpenſando, multas conditiones adycit a Delegato ſeruandas, & quas.*

240 *Si adeſſet culpa Parochi debet ea exprimi Pontifici, & tunc additur in literis Clauſula,* Punito Parocho arbitrio Ordinarij.

241 *Parochus qui dolo interfuit Matrimonio Clandeſtino, puniri poteſt pœna arbitraria, ſed etiam trienuali Suſpenſione.*

242 *Pontifex ex quibus cauſis moueatur ad diſpenſandum ſuper Matrimonio Clandeſtino celebrato.*

243 *Si Impediti intèr ſe contrahant, non tamen conſument, ſub conditione ſi Papa diſpenſet, non incurrent Excommunicationem, neque alias pœnas.*

244 *Qui Clandeſtine contraxerunt, ſi nullum aliud adſit Impedimentum, non egebunt Diſpenſatione, ſi iterum velint ritè contrahere iuxta formam Concilij Tridentini.*

245 *Quando tamèn huiuſmodi Matrimonium Clandeſtinum eſſet publicatum, & timerentur ſcandala, opus eſſet licentia Epiſcopi ad iterum contrahendum.*

De Matrimonio Clandeſtino.

CAPIT. XIX.

1 CONTRA eos, qui Clandeſtinè, & de facto Ma-
trimonium contrahunt,
extat Decretum Sacro-
ſancti Concilij Triden-
tini *ſeſſ. 24. de Reform. Ma-
trimonij cap. 5.* quo decer-
nitur: *Si quis intra Gradus
prohibitos ſcienter Matrimonium contrahere
præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe Diſpenſationis
careat, idq; in eo multo magis locum habeat, qui
non tantùm Matrimonium contrahere, ſed &
conſumare auſus fuerit: Quod ſi ignoranter id*
2 *fecerit, ſi quidem Solemnitates requiſitas in con-
trahendo Matrimonio neglexerit, eiſdem ſubijcia-
tur pœnis; non enim dignus eſt, quod benignitatē
Eccleſia facile experiatur, cuius ſalubria præce-
pta temere contempſit.*

Hoc Decretum ampliant Doctores mox
citandi, vt intelligi debeat, non ſolùm de
3 Impeditis ratione Conſanguinitatis, vel
Affinitatis, verum etiam ex cauſa cuiuſ-
cumq; alterius Impedimenti dirimentis,
quia eadem prorſus ratio militat, & vbi
4 eadem ratio in Textu expreſſa omninò
militat, Lex, quantumcumq; pęnalis, ad il-
lum caſum extenditur; Ita Sanch. *de Ma-
trim. lib. 3. diſp. 42. n. 4.* Boſſius *de Matrim.
contracta, cap. 8. n. 27. & cap. 11. num. 165.*
Layman. *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap.
4. n. 16.* Auerſ. *de Matr. q. 7. ſect. 2. verſ. At
verò.* Corrad, *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 8.
cap. 3. n. 2.* quamuis etiam verba deficiāt;
Spetell. *deciſ. 112. nu. 11.* Ratio namq; eſt
anima Legis, Lother. *de re Benef. lib. 2. q.
40. n. 19.* Spetell. *deciſ. 147. n. 47.* Imò ma-
5 gis eſt attendenda ratio, quàm ipſamet
Lex; Pariſ *de reſignat. Benef. lib. 9. q. 4. n. 20.*
Gonz. *ad reg. 8. Cancell. Gloſſ. 48. num. 55.*
6 quia virtus Legis non conſiſtit in pro-
prietate verborum, & cortice, ſed in
mente, & ſenſu, *l. Scire oportet, §. Aliud, ff.
de excuſat. Tutor.*

7 Vltra dictas pœnas à Concilio ſtatutas,
incurrunt etiam ſic clandeſtinè Contra-
hentes Excommunicationem, & alias
pœnas, & præiudicium in peculiaribus
Conſtitutionibus Clementis V. & Cle-
mentis VII. contentas, quarum tenores
hic ſubnectere placuit; Prima eſt vide-
licet.

8 *Eos qui Diuino timore poſtpoſito in ſuarum pe-
riculum Animarum, ſcienter in Gradibus Con-
ſanguinitatis, & Affinitatis Conſtitutione Ca-
nonica interdictis, aut cum Monialibus con-
trahere matrimonialiter non verentur, necnon
Religioſos, & Moniales, ac Clericos in Sacris
Ordinibus conſtitutos Matrimonia refrænare me-
tu pœnæ ab huiuſmodi eorum temeritatis audacia
cupientes, ipſos Excommunicationis ſententiæ ip-
ſo facto decernimus ſubiacere; præcipientes Ec-
cleſiarum Prælatis, vt illos quos eis conſtiterit
taliter contraxiſſe, Excommunicatos publicè tam
diù nuncient, ſeù à ſuis Subditis faciunt nunciari,
donec ſuum humiliter recognoſcentes errorem, ſe-
parentur ab inuicem, & Abſolutionis obtinere
beneficium mereantur; Per prædicta quoq; Iu-
ribus, quæ ſic Contrahentibus alias pœnas impo-
nant, in nullo volumus derogari;*

Alia Clementis VII. infra ſequitur.

9 *Clemens Epiſcopus Seruus Seruorum Dei, Ve-
nerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſco-
pis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs ſalu-
tem, & Apoſtolicam Benedictionem; Quia ple-
rumq; in futurorum euentibus imbecillitas huma-
ni iudicij adeò fallitur, vt quod vtile non ſolùm
coniectura, ſed etiam attenta, & prouida con-
ſideratio pollicebatur, id prorſus inutile, & ani-
marum ſaluti maximè damnoſum reperiatur;
Propterea nonnumquam expedit, vt Gratiæ, quæ
olim conſultò, & rationabili de cauſa concedi vi-
debantur, multò cōſultius in poſterum denegentur,
id quod neceſſitas præſentis prouiſionis euidenter
oſtendet; Sanè poſtquàm fœlicis recordationis
Clemens Papa V. Prædeceſſor Noſter in Conci-
lio Viennenſi eos, qui Diuino timore poſtpoſito in
Gradibus Conſanguinitatis, & Affinitatis contrà
Canonicas ſanctiones Matrimonio ſcienter in ſua-
rum periculum animarum contrahere præſumpſiſ-
ſent, Excommunicationis ſentētia ipſo facto decre-
uerat ſubiacere; præcipiendo Eccleſiarum Præ-
latis, vt tàm diù Excommunicatos publicè nun-
ciarent, ſeù nunciari facerent, donec ſepararen-
tur ab inuicem; & beneficium Abſolutionis ob-
tinerent; Sedes Apoſtolica, & Romani Pontifi-
ces Prædeceſſores Noſtri conſiderantes grauia ori-
ri poſſe ſcandala, ſi Matrimonia huiuſmodi ſcien-
ter contracta, & carnali copula conſummata
per Diuortium dirimerētur, ad obuiandum huiuſ-
modi ſcandalis, & ne Mulieres perpetuò diffa-
matæ remanerent, inducebantur ad diſpenſan-
dum cum illis, qui in gradibus huiuſmodi prohi-
bitis Matrimonia ipſa ſcienter contraxiſſent pro-
pter quod multi volentes in Gradibus prohibitis
Matrimonia contrahere, ac ſperantes veniam, &
abſolutionem, ac Diſpenſationem à Sede prædi-
cta faciliùs obtinere poſſe, illa paſſim contrahere,
& carnali copula ſub tali ſpe conſummare præ-
ſumpſerint; Quæ abuſio, & corruptela cùm*

iam.

Digitized by Google

iamdiu propter inueteratam hominum malitiam, & nimiam d. Sedis in abſoluendo, ac diſpenſando facilitatem adeò euenerit, vt cupientes in gradibus prohibitis huiuſmodi contrahere, nullo pacto, id facere vereantur, & vnde ſcandalis remedia petebant, inde ſcandalorum materia, & occaſio nata videatur; Nos, quorum intereſt Agrum Domini, ita colere, vt virtutes in eo creſcant, abuſiones verò quæcumq; tollantur, ac malis moribus via, & aditus omnis præcludatur huiuſmodi fraudibus, & dolis, per quos multi Diſpenſationes in præiudicium Animarum ſuarum à nobis extorquere, ac clementia, & miſericordia Apoſtolica ſub ſpe veniæ, quæ vt experientia rerum magiſtra docet, peccandi viam pandit, abuti non ceſſant, obuiare volentes, habita ſuper his cum Fratribus noſtris matura deliberatione de ipſorum Fratrum conſilio, omnibus denunciandũ, ſeu intimandum duximus; quod in poſterum cum illis, qui in gradibus prohibitis Matrimonia ſcienter contraxerint, etiamſi illa conſummauerint, non intendimus diſpenſare, ſed illa, ſcandalis, quæ oriri poſſe formidaretur, minimè attentis, omninò ſeparari mandabimus; Abſolutionem dumtaxat petentibus miſericorditer conceſſuri, cũ gratia dignus non ſit, qui Canonum conditorem contemnit, illiq; cum Animæ ſuæ detrimento iniuriam facit; & vt intentio noſtra facilius ad effectum perducatur, ac omnibus innoteſcat, vobis, & veſtrum cuilibet in virtute S. Obedientiæ mãdamus, quatenus præſentes literas, ſeu earum tranſumpta, quibus manu Publici Notarij ſubſcriptis, & alicuius Prælati, ſeu in Eccleſiaſtica Dignitate conſtituti, Sigillo munitis, eandem prorſus fidem, ac ipſis originalibus literis præſtari volumus in ſingulis Eccleſiis Ciuitatum, & Diœceſum veſtrarum etiam vulgari ſermone publicari, & ipſarum Eccleſiarum Valuis affigi faciatis, ne aliquis vllo vnquam tempore huius noſtræ incommutabilis intentionis, & voluntatis ignorantiam prætendere, ſeu allegare poſſit; Nulli ergo hominum liceat hanc Paginam Noſtræ intentionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præſumpſerit Indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum; Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1524. ſexto decimo Cal. Septembris Pontificatus Noſtri Anno Primo.

10 Aliam inſuper Conſtitutionem edidit Paulus IV. qua non ſolùm adimit ſpem obtinendi Diſpenſationem ſuper Matrimonio ſic fraudolenter, & doloſè inter Coniunctos infra ſecundum gradum contracto, verùm etiam prohibet omninò, ne Diſpenſatio ſuper huiuſmodi Matrimonio contrahi poſſit; Cuius Conſtitutionis tenor infra ſequitur.

Paulus Epiſcopus Seruus Seruorum Dei: Ad perpetuam rei memoriam: Ab ex ipſa die, qua Diuina Bonitas nos [licet tanto oneri impares] regendæ vniuerſali eius Eccleſiæ præficere dignata eſt, nunquam ceſſauimus cogitare, quo pacto ſinguli abuſus noſtra diligentia tollerentur, diuerſas ſuperinde Conſtitutiones, iuxta caſuum exigentiam, quotidiè promulgando, & publicando: Hinc eſt quòd cum [ſicut nobis nuper innotuit] à nonnullis annis citra introductum ſit, vt qui Matrimonium in ſecundo Conſanguinitatis, vel Affinitatis gradu contrahere anhelant, ſcientes ſe Diſpenſationem à Sede Apoſtolica ſuper huiuſmodi Matrimonio contrahendo obtinere non poſſe ſub fiducia illam ſuper eodẽ Matrimonio, poſtquam contractum fuerit, reportandi, Matrimonium ipſum de facto contrahant, ac carnali copula conſument, Excommunicationis ſententiam in Concilio Viennenſi contra Matrimonia in gradibus prohibitis ſcienter contrahentes promulgatam damnabiliter incurrendo; Et deindè ſub prætextu, quòd ſi Diuortium fieret, grauia exinde inter eos, & eorum Conſanguineos, & Affines ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, & Mulier perpetuò diffamata remaneret; Abſolutionem neceſſariam, & Diſpenſationem opportunam, quaſi ſibi debitas, concedi expoſtulent, ſicque Abſolutionem, & Diſpenſationem [quas aliàs non obtinerent] eo prætextu, vt plurimum reportent in ſcandalum plurimorum: Nos conſiderantes præmiſſa cauſam tribuere delinquendi, & Inceſtum committendi, ac ex delicto, loco pœnæ, commodum, & appetitus ſatisfactionem reportari, malitijs Hominum occurrere volentes, per has noſtras omnibus innoteſcere volumus, quod nos lapſo tempore infra, quod notitia præſentium in partibus, ex quibus ſimiles Diſpenſationes peti contingет, veriſimiliter haberi potuerit, Abſolutiones, & Diſpenſationes huiuſmodi ex prætextu prædicto, etiamſi Proles ex Matrimonio ſic cõtracto ſubſequuta fuerit, nullatenus, ſed ſolùm ex cauſa vrgentiſſima pro bono publico, & à Iure conſiderata, per nos tantùm, & non alium approbanda, concedemus; & quod Diſpenſationes ex alia cauſa noſtris temporibus perpetuò exulabunt, quòd nobis licere nõ patimur, noſtris Succeſſoribus indicantes; Nulli ergo Hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, Indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum; Datum Romæ apud S. Petrum Anno I. D. 1555. Idibus Decembris; Pontificatus Noſtri Anno Primo.

Ex tenore dictarum Cõſtitutionum cla

æ conſtat, quàm graue ſcelus ſit Matri-
monium ſcienter, & Clandeſtinè ab Im-
pedi1s contrahi, & quantum Summi Pō-
tifices ab eodem ſcelere abhorreant; vn-
dè meritò Diſpenſationem ſuper huiuſ-
12 modi Matrimonio, vel denegant, vel dif-
ficillimè, & nonniſi ex vrgentiſſimis cau-
ſis, & cum multis modificationibus cōce-
dūt, prout in eius formula adnotauimus.
13 Et licet Abſolutio ab Excommunicatio-
ne, vt ſupra, in dicta Clementina *Eos*
impoſita, non ſit Pontifici reſeruata, vt ex
Clementina prima *de Conſanguinit.*, & do-
cent *Gloſſa* ibi *penult.* & Nauarr. *lib. 5. Con-
ſilior. titulo de Priuileg. conſ. pr. n. 3. in prima
editione*; nihilominus quia Papa conce-
dendo Diſpenſationem aſſumit totum
factum, ac negocium, ligantur manus In-
feriorum; vnde alius à Papa non pote-
rit abſoluere, per ea, quæ diximus *cap. 18.
num. 19.*

Sunt tamen videnda, quæ diximus *lib. pr.
cap. 4.* vbi adnotauimus, quod ad in-
currendas huiuſmodi pœnas non ſufficit
promittere Matrimonium, & de facto in-
ter ſe contrahere, ac etiam habere co-
14 pulam, ſed requitur omninò, vt Matri
monium coram Parocho, & Teſtibus cū
ſcientia Impedimenti dirimentis contra-
hatur, ſi etenim non adſit præſentia Paro-
chi, & Teſtium, non eſt Matrimonium,
vt docent Doctores ibi citati; imò nec
per conſenſum, ac copulam ſubſequu-
15 tam conualidabitur, itaut poſſit eſſe verū
Matrimoniū, quia ratificatio Matrimonij
Clandeſtini mediante copula, ceſſauit poſt
Concilium, reſponſa Marant. *part. pr. reſp.
6. n. 89.* Auerſ. *de Matr. q. 2. ſect. 2. verſ. Id
verò totum*, Plaſec. *in Praxi Epiſc. part. 2. cap.
4. n. 31.* Nauarr. *lib. 4. conſ. titulo de Sponſ.
conſ. 38. n. pr. edit.*
16 Alijs etiam pœnis, & præiudicijs de Iu-
re Ciuili inflictis ſubiacent ſic Clandeſti-
nè Contrahentes, quia non poſſunt teſta-
ri, nec alios Succeſſores habere, niſi eos,
qui aliàs veniunt ab inteſtato; *l. ſi quis In-
ceſti 6. C. de Inceſt. & inut. Nupt.* cadunt à
17 poteſtate in Filios alias legitimos; dict.
Auth. *Inceſtas Nuptias*; cadunt ipſo
18 Iure à dominio ſuorum bonorum, *cap. Cum
ſecundum leges 19. de Haret. in 6. d. Auth. In-
19 ceſtas Nuptias*; cadunt à iuris dotalibus,
l. qui contrà 4. C. de Inceſt. & inut. Nupt. fiūt
20 eò ipſo infames; dict. Auth. *Inceſtas Nu-
ptias*, multiſq; alijs pœnis ſunt puniendi;
Et cum omnes dictæ pœnæ canonizatæ
fuerint per Clem. vnicam *de Conſangui-
nit. & Affinit.* ideò hæ pœnæ appel-
lantur etiam pœnæ Eccleſiaſticæ, & pro-
21 inde comprehēduntur etiam in mandato
Pontificis ad diſpenſandum conceſſo: Hę
tamen pœnæ non incurruntur ante Iudi-
22 cis ſententiam, & ſolùm incurruntur in
foro fori; *d. cap. Cum ſecundum leges*, *& l.
eius, qui delatorem 29.*

An autem huiuſmodi Pœnas, & Cen-
23 ſuras incurrāt non Impediti, ſi de facto, &
Clandeſtinè inter ſe Matrimonium con-
trahant, diſſident Doctores; nonnulli
affirmāt, inter quos Cæuall. *qq. Cōmun. cō-
tra Cōmunes q. 5. à n. 8.* Rot. *in Lucana Hoſpi-
talis de Inſula 13. Iunij 1576. quæ eſt Deciſio
8. apud Farinac. in Deciſionib. 2. tom. Con-
ſilior. Crimin.* & plures alij, quos refert
Sanch. *lib. 3. diſp. 2. à n. 3. vſq; ad n. 5.* ta-
men probabilius negant alij relati à San-
ch. *lib. 3. d. diſp. 2. n. 5.* Gutierr. *de Matrim.
cap. 55. nu. 3.* Boſſ. *de Matrim. contractu cap.
6. n. 4.*
24 Amplia, vt nec eaſdem pœnas, & Cenſu-
ras incurrāt, quamuis falſo errore ducti
putarent inter ſe adeſſe Impedimentum
dirimēs, quod tamen verè nō eſſet, textus
eſt *in cap. Si verò, d. 2. de ſent. Excommunica-
tion.* & docet Silueſt. *in Summa, verbo Excom-
municatio 9. n. 77. verſ. Tertiò, quod ſi contra-
25 xit*; nec pariter incurret pęnas contrà
Clandeſtinè ſcienter contrahentes ſtatu-
tas, qui metu cadenti in conſtantem
Virum contrahit, Silueſt. *verbo Excommu-
nicatio 9. n. 78. verſ. Quintò.*
26 Prout nec incurrent Impediti, qui co-
ram Parocho, & Teſtibus Matrimonium
inter ſe contrahant per verba de pręſenti,
ſub conditione, ſi Papa diſpēſauerit, quia
ipſum Matrimonium refertur ſolùm ad
tempus habile, itaut antea verè non ſit
Matrimonium, & proinde facta Diſpen-
ſatione requiretur nouus conſenſus, vt
nos latè diximus *lib. pr.* Quod ſi huiuſmo-
27 di Matrimonium contractum ſit abſque
ea conditione [quicquid alij in contra-
rium ſentiant] dicendum eſt, incurrere
dictas Pęnas, & Cenſuras; & Matrimo-
nium ſic contractum Clandeſtinum erit,
vide Gutierr. *Can. qq. lib. pr. cap. 22. n. 21.*
& alios Doctores, quos propterea citaui-
mus *ſupra.*
28 Duplici caſu Matrimoniū dicitur Clan-
deſtinum; Primò, ſi Denunciationibus
ſpretis contractum ſit; Secundò, ſi abſq;
præſentia Parochi, & duorum, vel trium
Teſtium fiat: Primò caſu Matrimonium
29 erit quidem illicitum, & Clandeſtinum,

atte-

Digitized by Google

attamen validum; Sanch. *de Matr. lib. 3.*
diſp. 5. n. 3. Seraphin. *de ceciſ.* 1097. *num.4.*
Layman. *Theol. mor. lib. 5. tract.* 10. *part.*
2. cap. 4. n. 9. Auerſ. *de Matr. q. 7. ſect. pr.*
verſ. Certum tamen; Trullenck. *opere morali*
tom. 3. lib. 7. cap. 6. dub. 8. n. 1. Pialæcius *in*
praxi Epiſc. part. 2. cap. 4. n. 29. Rubeus *de-*
ciſ. 431. n. 11. tom. 2 At ſecundo caſu, ſi abſq;
30 Parocho, & Teſtibus fiat, non ſolùm illi-
citum, & Clandeſtinum erit, ſed irritum,
& nullum; vt concludunt communiter
Doctores, nec de hoc dubitari poteſt,
cum ſit de fide, ita diſponente Concilio
Tridentino *ſeſſ. 24. cap. pr. de Reform. Ma-*
trim. his verbis; *Qui aliter, quàm præſente*
Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi,
vel Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus Te-
ſtibus, Matrimonium contrahere attentabunt, eos
Sancta Synodus ad ſic contrahendum omninò in-
habiles reddit, & huiuſmodi contractus irritos fa-
cit, & annullat; Ratio differentiæ inter
vtramq; Clandeſtinitatem eſt, quia primo
caſu Concilium dùm ſtatuit Denuncia-
tiones Matrimonij eſſe faciendas, non
apponit Decretum irritans, & Matrimo-
nium annullans, ſicut è conuerſo apponit,
& irritat eo caſu, quo abſq; præſentia Pa-
rochi, & Teſtium fiat, quia intendit, vt de
Matrimonio contracto Eccleſiæ publicè
conſtet, ſi etenim non conſtaret, poſſet,
quis, viuente primo Coniuge, aliud Matri-
monium contrahere, & alia innumera
incommoda poſſent inde prouenire; vn-
31 de etiam in articulo mortis ad reparan-
dum honorem Fœminæ, ac legitimandā
Prolem, non poterit abſq; Parocho eſſe
Matrimonium, Sanch. *de Matr. lib. 3. Diſp.*
17. *n.* 14. Palimoll. *Idea ſedandi iurgia fo-*
32 *renſia, conſt.* 18. *nu.* 15. vndè non poterit
Epiſcopus etiam in caſu vrgentiſſimæ ne-
ceſſitatis diſpenſare, vt Matrimonium
abſq; Parocho, & Teſtibus celebretur, vt
benè Sanch. *lib. 3. diſp. 17. n.* 6. quia Con-
cilium id de forma requirit, & aliter
facta Matrimonia annullat; imò attenta
33 dicta prohibitione Concilij, & declara-
tione per ipſum facta, quòd ſic Contra-
hentes debeant carere ſpe Diſpenſationis,
nec ipſemet Papa poteſt abſq; iuſta cauſa
ſuper dicto Matrimonio licitè diſpenſa-
re, quamuis enim Diſpenſatio, etiam abſ-
que cauſa facta, valida ſit [exceptis caſibus
in quibus non poſſe diſpenſari diximus
ſupra præſenti Libro] ipſe tamen ſic diſ-
penſando mortaliter peccaret, per ea, quę
diximus.
34 Nec poterit Parochus Matrimonio Clā-

ſta

deſtino aſſiſtere, aliàs incurrit pęnam Su-
ſpenſionis triennalis: *cap. fin. de Cland. Deſ-*
ponſ. Sanch. *lib. 3. diſp. 46. n. 8.* Gutierr. *de*
Matr. cap. 75. nu. 9. Squillante *de Obligat.*
Cleric. part. 2. n. 112. Ventrigl. *Praxi d. an-*
not. 3. n. 17. Boſſ. *de Matr. contractu cap. 8. n.*
16. Maiol. *de Irregul. lib. 5. cap. 25. verbò*
Clandeſtinum Matrimonium, Filiucc. *tom. pr.*
tract. 10. part. 2. cap. 10. n. 191. Auerſ. *de*
Matr. q. 7. ſect. 3. verſ. Pæna verò, vbi decla-
rat intelligi, vt ſit ſuſpenſus ab exercendis
actibus Ordinis, & Officij Clericalis: Ad
hoc tamen, vt Parochus huiuſmodi Su-
35 ſpenſionem incurrat, requiritur ſententia
Iudicis, Auerſ. *l. c.* Sanch. *lib. 3. diſp. 48.*
n. 24. facta autem à Iudice declaratione,
36 Abſolutio à dicta pœna erit Papæ reſer-
uata, vt dictus Sanch. *lib. 3. diſp. 52.* &
37 Auerſ. *l. c.* Teſtes etiam huiuſmodi Matri-
monio ſcienter aſſiſtentes poſſunt ab Or-
dinario pœna arbitraria puniri, Sanch. *lib.*
3. diſp. 46. n. 8. Ventrigl. *annot. 3. d. n.* 19.
Auerſ. *l. c. verſ. Deinde,* Boſſ. *l. c. num.* 17.
48. *n.* 1. Sperell. *deciſ.* 111. *n.* 49. vt eidem
pęnæ ſubijciatur Parochus, qui licet hu-
38 iuſmodi Matrimonio non aſſiſteret, tamē
ſciens non prohibuiſſet; Poſſe tamen hu-
iuſmodi pœnam, ex iuſta cauſa minui, vel
39 prorogari, facti qualitate conſiderata, do-
cet idem Sanch. *l. c. nu.* 2. quia Iure aſſi-
gnatur miniſterio Hominis imponenda;
40 imò & poſt Concilium eſſe eandem pœ-
nam correctam, ſi Parochus aſſiſtat cum
ſingulari Teſte, affirmat idem Sanch. *n. 4.*
l. c. At facta per Iudicem declaratione in-
41 curſus pœnæ, non poteſt Epiſcopus ſuper
ea diſpenſare; vide Sperell. & Sanch *ll. cc.*
Matrimonium tamen cenſebitur in facie
Eccleſię contractum, quamuis in priua-
tis domibus celebretur, dummodo corā
Parocho, & Teſtibus fiat, Barboſ. *de Offic.*
Poteſt. Epiſc. alleg. 32. num. 37. & 38. Leo
in Theſ. fori Eccleſiaſtici part. 2. cap. 9. n. 48.
Sanch. *2. diſp. 15. n. 20.* Bonacc. *de Matr.*
q. 2. punct. 6. propoſ. pr. n. 4. Rot. penes Fa-
rinacc. *deciſ. 390. num. 65.* Rot. *in nouiſſ.*
deciſ. 380. n. 35. coram Coccino, ſic etiam
celebratiſſimus Doctor noſter Hieronym
Palm. *conſ. 87. n.* 58. nec refert ſiuè de die,
42 ſiuè de nocte celebretur; Poſſeuin. *de off.*
Curati cap. 10. n. 15. Sannazar. *cap. 3. artic.*
4. n. 54. imò nec poſſe Ordinarium prohi-
bere, ne Matrimonia domi celebrentur,
43 refert fuiſſe à S. Congregatione deciſum,
Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib. 7. cap. 7. n.*
31. quod idem ſentiunt Barboſa, & Poz-
zeuinus *ll. cc.*

Et

Et quoniam ad valorem Matrimonii re-
quiritur præſentia Parochi, & Teſtium,
vt diximus, & ſi Matrimonium ſpretis
Denunciationibus contrahatur, adhuc
Clandeſtinum erit; ideò de ipſis Paro-
cho, Teſtibus, & Matrimonij Denun-
ciationibus, & harum Diſpenſatione
magis practicabilia hic ſubnectere opor-
tunum erit; Primò.
44 Quod attinet ad Parochum, ſciendum
eſt ad illum Parochum ſpectare Matrimo-
nio aſſiſtere, in cuius Parochia Contra-
hentes domicilium habēt, & cui principa-
liter in loco domicilij Animarum cura
incumbit, Piaſecius *in Praxi Epiſc. d. c. p. 4.
n. 32*. Sanch. *lib. 3. diſp. 23. n. 14.* & plu-
res Doctores propterea citati ab Aug.
Barboſ. *de offic. & poteſtate Epiſc. allegat. 32.
nu. 56.* quia ille propriè, & verè dicitur
45 Subditus, qui quoad domicilium ſubeſt,
Seraphin. *deciſ. 843. n. 1.* Redenaſc. *conſ.
pr. n. 98.* Socc. *in cap. Propoſuiſti n. 1. de Fo-
ro competenti.*
46 Nomine Parochi venit hoc caſu quili-
bet Sacerdos ab ipſomet proprio Paro-
cho, vel ab Ordinario deputatus ad aſſi-
ſtendum Matrimonio, quamuis etiam
abſq; vllius ſcripturæ teſtimonio, ſed ore-
tenus deputatus ſit, Bonacc. *de Matr. q. 2.
punct. 8. n. 10.* Piaſec. *l. c. n. 32.* Tenebitur
47 tamen Parochus adnotare in Libro pro-
pterea cōfecto Matrimonia Parochiano-
rum, alias mortaliter peccabit, Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 653. à nu. 63. & num. 64.
quia cum ad Parochum ſpectet fidem fa-
cere de huiuſmodi Matrimonijs, debent
48 probari per huiuſmodi Librum, Gra-
tian. *l. c. n. 60.* Rot. coram Caualer. *deciſ.
444. n. 4.* & per partitas ex eodem Libro
extractas, Rot. *in poſthum. Farinacij part. 2.
deciſ. 117.* Rot. *deciſ. 157. n. 2. part. 2. diuerſ.*
vnde cum hoc caſu deficiat in ſuo mune-
49 re in re valde graui, nō excuſabitur à pec-
cato mortali.
50 Tunc autem dicitur fuiſſe contractum
domicilium ſtatim ac in loco quis ha-
bitare cæpit animo ibi habitandi maiori
parte anni; Sà *in Aphoriſm. §. Ma-
trimonium n. 2.* Pont. *de Matrim. lib. 5. cap.
13. §. pr. n. 4.* Verricell. *de Miſſionib. Apoſt.
q. 174. n. 19.* Sanch. & Barboſ. *ll. cc.* vnde
opus non erit expectare, vt maiori parte
51 anni Sponſi habitauerint in Parochia, ſed
ſtatim, ac eo animo habitare incipiunt,
fiunt Parochiani; cùm ad ipſum domi-
cilium conſtituendum ſufficiant animus
habitandi, & habitatio, Viuian. *de Iure
patronat. lib. 6. cap. pr. n. 32.* Menoch. *de
Præſumpt. lib. 6. Præſumpt. 42.* *Reſponſ. Ma-
rant. Reſp. 94. n. 79.* vnde ſi, v. gr. Fœmina
52 coram ſuo Parocho Matrimonium ex ali-
qua cauſa inualidum contraxiſſet, & de-
inde ad domum Concubinarij ſe tranſtu-
liſſet animo cum eo ibi perpetuo perma-
nendi, non poſſet validè Matrimonium
coram dicto ſuo Parocho de nouo con-
trahere, ſeù ratificare, vt benè Sanch. *lib.
3. diſp. 23. n. 15.* Bonacc. *de Matr. q. 2. pun-
cto 8. nu. 3. verſ. Secundo patet*, Barboſ. *in
Collect. Concilij ad ſeſſ. 24. cap. pr. n. 7.* quia
cum primum Matrimonium fuerit nul-
lum, & ipſa alibi Domicilium contraxe-
rit, oportet Matrimonium ratificare co-
ram Parocho domicilij.
Amplia, itaut prædicta vera ſint, quam-
53 uis habentes domicilium in vna Paro-
chia, in alia, data opera, ſimulatè, & ani-
mo proprium Parochum fraudandi, habi-
tare cœperint, dummodò verè animum
habeant in hac habitandi, Sanch. *d. lib. 5.
diſp. 25. n. 11.* Bonacc. *de Matr. q. 2. puncto
8. n. 4.* Filiucc. *qq. mor. tom. pr. tract. 10. part.
pr. cap. 6. n. 1 9. in fine*; Boſſ. *de Matrimonij
contractu cap. 4. n. 18.* ſunt tamen plura hic
opportunè adnotanda.
Primò, non valere Matrimonium cele-
54 bratum coram Parocho Rurali, dum Rus
ad paucos dies, vel recreationis cauſa
incolitur, quia is non eſt proprius Paro-
chus, Sanch. *lib. 3. diſp. 23. nu. 9.* Bonacc.
d. puncto 8. n. 3. Garc. *de Benef. part. 5. cap.
7. num. 11. in Reſponſ. Sacræ Congreg. ad 4.
Propoſitionem*, Barboſ. *d. alleg. 32. nu. 66. &
de off. Parochi cap. 21. nu. 42.* Dian. *part. 3.
55 tract. 4. reſol. 221. in fine*; valebit tamen
coram Parocho loci, in quo Contrahens
moratur tanquam Prætor, Iudex, ſeù
Medicus; Barboſ. *in collect. Concilij ad ſeſſ.
24. cap. pr. n. 10.* referens ſic fuiſſe à S. Cō-
gregatione deciſum.
56 Secundò adnotandum, ſufficere ad Ma-
trimonij valorem præſentiam Parochi
Sponſi, vel Sponſæ, nec vitiabitur ſi Paro-
chus Sponſi in Parochia Sponſæ, vel è
conuerſo, aſſiſtant; Sanch. *lib. 3. diſp. 19.
n. 11. verſ. Tenendum tamen.* Coninck *de
Sacramentis diſp. 27. dub. 2. concluſ. 3. n. 19.*
Layman. *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 3.*
Bonacc. *loc. cit. n. 7.* Filiucc. *d. cap. 6. n. 202.*
Auerſ. *de Matr. quæſt. 8. ſect. 7. verſ. Quando
autem*; Rubeus *deciſ. 629. n. 5. tom. 2.* Rot.
in recent. penes Farinacc. *tom. 1. deciſ. 390. n.
6.* Rot. coram Merlin. *deciſ. 194. num. 6.*
Ratio eſt, quia finis Concilij, dum petit
aſſi-

Digitized by Google

aſſiſtentiam Parochi, tendit ad tollendam Clandeſtinitatem, & vt de Matrimonio contracto Eccleſiæ conſtet; vnde parum refert, an Parochus ratione connexionis neceſſariæ, & indiuiduitatis Matrimonij habeat aſſiſtendi iuriſdictionem; imò nec

57 peccaret Parochus, ceſſante ſcandalo, ſi iuſta cauſa ſuadẽte aſſiſteret Matrimonio extrà fines ſuæ Parochiæ, & Diœceſis, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 19. *num.* 14. Bonacc. *de Matr. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 14. Coninck. *d. diſp.* 27. *dub.* 2. *concluſ.* 6. *n.* 23. & probabile cenſet Dian. *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 232. quãuis non deſint, qui hanc doctrinam impugnent. Ratio dictæ doctrinæ eſt, quia hi actus non exercentur cum pompa, aut ſtrepitu, vt collatio Ordinum, & Confirmationis, Benedictio Nuptiarum, vel Matrimonij denunciationes, quia dùm actus publici exercerentur, offenderetur quidem Superior in ſuo loco, ſi alius extraneus huiuſmodi actus per ſe publicos exerceret; at dum priuato modo actus exercentur, vt audiendo Confeſſiones, & Matrimonio ſui Subditi aſſiſtendo, non offenditur iuriſdictio alicuius; Id tamen

58 limitarem, niſi fieret inuito Parocho loci, ſeù expreſsè contradicente, vt benè animaduertit dictus Auerſa in fine dicti Periodus.

59 Adnotãdũ tertiò, nõ ſolũ poſſe Parochũ extrà fines ſuæ Parochiæ Matrimonio ſui Subditi aſſiſtere, ſicut diximus, ſed poſſe etiam ſic aſſiſtere alium Sacerdotem ab ipſo Parocho deputatum, quia eadem ratio militat in vtroq; Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 34. *n.* 3. Filiucc. *d. cap.* 6. *n.* 217. Auerſ. *d. q.* 6. *verſ. Circa vſum*; Stephan. à S. Greg. *vniu. tract. de Vinc. Diuin. Piet. lib.* 3. *cap.*

60 98. *n.* 19. Imò ipſa delegatio Sacerdotis poterit ab ipſo Parocho vel ab Ordinario extra fines Parochiæ, vel Diœceſis fieri, quia huiuſmodi licentia non eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, ſed voluntariæ, & gratioſæ, quæ extrà locum propriæ iuriſdictionis exerceri poteſt, Sãch. *lib.* 3. *diſp.* 34. *n.* 2. Coninck. *de Sacram. diſp.* 27 *dub.* 2. *n.* 23. Bonacc. *l. c. num.* 14. Barboſ. *de offi. & poteſt. Parochi, alleg.* 32. *n.* 114. Squillant. *de Priuileg. Cleric. cap.* 2. *n.*8. Bonaccin. *l. c. num.* 14. Auerſ. *q.* 6. *ſect.* 3. *verſ. Valebit*, Boſſ. *de Matrimonij contractu, d. cap.* 7. *n.* 69. ſic etiam poterit Parochus

62 proprias Oues extra Territorium abſoluere, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 34. *n.* Pellieclon. *qq. Illuſtr. q.* 7. *col.* 2. *in fine pag. Mihi.*

Quartò adnotandum, quod ſi quis haberet domicilium in duabus Parochiis, & in eis æqualiter habitaret, v. g. tempore hyemali in vna, & æſtiuo in alia, poterit in vnaquaq; Sacramenta recipere, & proinde Matrimonium coram altero ex dictis Parochis contrahere, Sanch. *lib.* 3. *tota diſp.* 24. Filiucc. *d. cap.* 6. *n.* 211. *& ſequent.* Boſſius *de Matrim. contractu cap.* 4. *n.* 4. *&* 5. cum dicta æqualis habitatio non ſit accipienda mathematice, ſed morali modo, Sanch. *d. diſp.* 24. *n.* 3. Boſſ. *l. c.* At

64 ſi quis habitaret in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium, erit Parochianus illius Parochiæ in qua domus aditum magis frequentatum habet, Boſſ. *d. cap.* 4. *n.* 7. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 32. *n.* 71. & ſi domus haberet duas Portas,

65 quarum quælibet in diuerſis Parochijs ſita eſſet, cenſebitur Parochus illius Parochiæ, in qua reſidet Porta principalis, & magis frequentata, vide Barboſ. *l. c.*

66 Quintò adnotandum, poſſe Parochum validè Matrimonio aſſiſtere, quamuis ſit irregularis, vel excomunicatus non toleratus; dummodò nõ actualiter depoſitus; quia ſufficit ſi adhuc titulum, & poſſeſſionem Beneficij retineat, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 22. *nu.* 4. Bonaccin. *de Matrim. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 21. Coninck *diſp.* 27. *dub.* 2. *concluſ.* 7. *n.* 24 Layman. *n.* 5. *l. c.* quia Parochus Matrimonio aſſiſtens non exercet propriè actum iuriſdictionis, ſed tantùm auctoritatem ſua præſentia præſtat, vnde quamuis dictas exceptiones patiatur, poterit aſſiſtere, vt diximus, ac etiam licentiã alteri Sacerdoti ad aſſiſtendũ cõcedere;

67 quia cõcedere huiuſmodi licentiã non eſt propriè actus iuriſdictionis, & dũ non eſt priuatus auctoritate aſſiſtendi, ſic nec poteſtate delegandi, dummodò expreſsè deleget, Sanch. *d. diſp.* 21. *n.* 7. Bonacc. *de Matr. q.* 2. *puncto* 8. *n.* 22. Barboſ. *alleg.* 32. *n.*

68 110. Imò prædicta poterit, quamuis Beneficium amiſerit, vt quia infra Annum non fuerit promotus ad Sacerdotium, vel aliud incompatibile aſſequutus fuerit, licet enim ſit ipſo Iure titulo priuatus, nõdum tamen eſt poſſeſſione ſpoliatus, & interim præſumitur habere iuſtam cauſã retinendi, *cap. licet Epiſcopus* 28. *de Preb. & Dignitat. in* 6. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 22. *num.* 62; Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part. prim. cap.* 6; *num.* 207.

69 Sextò adnotandum, poſſe Parochum Matrimonio aſſiſtere, quamuis Sacerdos adhuc non ſit, quia huiuſmodi aſſiſtentia pendet à Concilij diſpoſitione, ex qua ſo-

ſolùm colligitur neceſſariam eſſe Parochi
aſſiſtentiam, vt benè Sanch. *lib. 3. diſp. 20.*
n. 3. Coninck. *diſp. 27. dub. 2. concluſ. 5. nu.*
21. Layman. *d. cap. 4. n. 4.* Ponr. *de Matr.*
lib. 5. cap. 17. n. 1. Bonacc. *d. punct. 8. n.* 16.
Auerſ. *d. q. 6. ſect. 3. verſ. Poſſetamen*; Ze-
rol. *In Praxi Epiſc. part. 2. verbo Matrimoniū*
§. 2. At non poterit dare licentiam aſſi-
ſtendi alteri non Sacerdoti, ſic enim eſt
de forma ex verbis dicti Concilij, ibi, *vel*
alio Sacerdote, Sanch. *n.* 9. Filiucc. *n.* 203.
Layman. & Auerſ. *ll. cc.* Nec vitiabit ſi
71 talis Sacerdos delegatus à Parocho non
eſſet ab Ordinario approbatus, vel eſſet
excomunicatus non toleratus, vel irregu-
laris, Sanch. Filiucc. & Steph. à S. Greg.
ll. cc. vel ſi eſſet degradatus, quia licet de-
gradatus ſit, tamen Sacerdos eſt, Bonacc.
d. puncto 8. *n.* 23. Barboſ. *d. alleg.* 32. *n.* 111.
in fine; vel ſi eſſet Regularis, dummodò ſit
Sacerdos, Auerſ. *l. c. verſ. Ex oppoſito*, Boſ-
ſius *de Matrimonij contractu cap.* 4. *nu.* 111.
Imò non vitiabit, quamuis delegatus à
Parocho verè Laicus eſſet, ſi communi
æſtimatione reputaretur Sacerdos, quia
delegatio, & licentia aſſiſtendi ei dant
titulum præſumptum, & concurrit etiam
communis error, quibus concurrentibus
Iuriſdictio confertur, vt benè Sanch. *lib. 3.*
diſp. 22. *n.* 60. Filiucc. *d. cap.* 6. *n.* 206. Mc-
roll. *tomo 3. diſp. 7. cap. 4. dub.* 26. *n.* 251.
Bonacc. *de Matr. q. 2. puncto* 8. *n.* 30. & alij
plures, quos propterea *cap.* 5. citauimus;
73 ſic pariter valere Matrimonium celebra-
tum coram Præsbytero, qui ſe verè Paro-
chum putabat, ratione vicinitatis, vel alia
veriſimili cauſas, docet Boſſius *de Matrim.*
contractu d. cap. 4. n. 99. Non tamen aſſiſte-
re poſſet Sacerdos, qui à Parocho exco-
municato fuiſſet ſubſtitutus ViceCuratus
74 ad exercendum Curam Animarum du-
rante impedimento ipſius Parochi, quia
cùm ſubſtituere ViceCuratum ad exer-
cendum Curam animarum fuerit actus
Iurisdictionis, certum eſt non potuiſſe
valide ſubſtitui ab excommunicato Pa-
rocho, vide Sanch. *lib. 3. diſp.* 30. *nu.* 10.
Barboſ. *d. alleg.* 32. *n.* 119. *in fine.*
75 Septimò adnotandum non modò Paro-
chum, vel alterum Sacerdotem ab eo de-
legatum ad aſſiſtendum, poſſe Matrimo-
nio aſſiſtere, vt ſupra, ſed poſſe etiam
Epiſcopum, & eius Vicarium Generalem,
Legatum, ſeù Nuncium Sedis Apoſtolicę
in Prouincia ſibi aſſignata, Cardinales in
Eccleſijs eorum Titulorum, Capitulum
Sede Vacante, necnon omnes Prælatos
Iurisdictionem Epiſcopalem habentes, re-
ſpectu eorū, in quos Iurisdictionem ha-
bent, & tandem omnibus Chriſtifidelium
Matrimonijs, vbiq; terrarum celebratis
Summus Pontificem aſſiſtere poſſe: Et hos
76 omnes reſpectu eorum Subditorum poſ-
ſe etiam alium Sacerdotem ad aſſiſtendū
deputare, ſi quidem nomine Ordinarij Pa-
ſtoris veniunt; Sanch. *lib. 3. diſp.* 28. *per*
totum; Coninck. *diſp. 27. dub. 2. concluſ. pr.*
n. 16. Bonacc. *d. puncto* 8. *nu.* 10. Filiucc. *l.*
c. n. 214. Trullenck. *opere mor. lib. 7. cap. 6.*
dub. 3. n. 1. Boſſ. *de Matrimonij contractu cap.*
4. *nu.* 55. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 212.
Quod idem poterunt etiam dictorum
77 Prælatorum Vicarij Generales quia verè
Ordinarij ſunt, Sanch. *lib. 3. diſp. 29. n.* 19.
Nō tamen poterit aſſiſtere, nec licentiā
78 aſſiſtendi dare Vicarius Foraneus, quia
hic nō comprehenditur ſub nomine Or-
dinarij, nec facit vnum, & idem Tribu-
nal cum Epiſcopo, Sanch. *d. diſp. 29. n.* 20.
Pontius *lib. 5. cap. 11. n.* 22. Et quamuis
Vicarius Generalis Epiſcopi, vel aliorum
Prælatorum Iurisdictionem Epiſcopalem
habentium, non ſit Sacerdos, adhuc aſſi-
ſtere poterit, cum aſſiſtat vti Ordinarius,
& vti Parochus, Ponr. *lib. 5. cap. 11. n.* 21.
Boſſius *de Matrimonij contractu cap. 4. n.* 62.
ſic dicendum eſt de ipſo Epiſcopo, quia
80 quamuis nondum Sacerdos eſſet, adhuc
poterit aſſiſtere; Auerſ. *de Matr. q. 6. ſect.*
3. verſ. Poſſe tamen; *in fine.*

Non tamen poterit Archiepiſcopus co-
niugere in Matrimonium Subditos Suf-
81 fraganeorum ſuorum, nec licentiam aſſi-
82 ſtendi concedere, quia non eſt Ordina-
rius in Diœceſibus Suffraganeorum ſuo-
rum, niſi in caſibus ad eum per appella-
tionem deuolutis, & in alijs nonnullis
caſibus, de quibus *in cap. Paſtoralis de offic.*
Ordinarij, Sanch. *lib. 3. diſp.* 28. *nu.* 3. Ponr.
lib. 5. cap. 10. *n.* 9. In actu tamen Viſitatio-
83 nis poſſe Archiepiſcopum licentiam con-
cedere Matrimonia contrahendi inter
Perſonas ſuis Suffraganeis ſubditas, docet
expreſsè Barboſ. *d. alleg.* 32. *nu.* 125. Pel-
liccion. *Illuſtr. I. V. q. 6. cap. pr. pag. Mihi*
35. *col. 2. in princip.* Boſſ. *d. cap.* 4. *num.* 54.
Quia Archiepiſcopi Iuriſdictio dùm Suf-
84 fraganeorum Diœceſes viſitat, eſt Ordi-
naria, illiq; ratione proprij muneris cō-
petit, & proinde etiam poterit huiuſmo-
di Matrimonijs eo caſu aſſiſtere.
85 Octauo adnotandum; neceſſe eſſe ad va-
lorem Matrimonij ſi coram Sacerdote ad
aſſiſtendum Deputato celebretur, vt li-
cen-

Digitized by Google

centia matrimonium præceſſerit, alias
nullum erit Matrimonium, quamuis po-
ſtea dicta licentia, vel rati habitio ſubſe-
queretur, Mantic. *deciſ.* 311. *n.* 6. Sanch.
lib. 3. *diſp.* 35. *n.* 18. Pont. *lib.* 5. *cap.* 29. *n.*
86 1 quia iuriſdictio non confertur per ra
ti habitionē, ſed debet eſſe formalis & ex-
preſſa conceſſio, vt concludunt præcitati
Doctores eo maximè, quia Sacramentum
cum ſit res præſens, ideſt quæ fit in præ-
ſenti non poteſt habere dependentiam à
futuro euentu, vide Pontium *l. c.* Requi-
87 ri etiam vt Delegatus ad aſſiſtendum ha-
beat notitiam dictæ licentiæ ſibi conceſſę
concludunt Barbol. *de offic. Parochi cap.* 21.
nu. 75. Pont. *lib.* 5. *cap.* 29. *nu.* 8. quia hæc
88 licentia cum ſit quoddam gratuitum Pri-
uilegium non dicitur perfectum, nec vi-
res habere donec ille cui conceditur non
habeat de ea notitiam, Sanch. *lib.* 3. *diſp.*
36. *nu.* 2. Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.*
26. *à n.* 11. Imò debet de illius conceſſio-
89 ne certò conſtare cùm conceſſa non præ-
ſumatur, & ob id cum magna circumſpe-
ctione eſt agendum cum ex huiuſmodi
licentia pendeat valor, ſeù nullitas Ma-
trimonij, vt benè animaduertunt Sanch.
d. lib. 3. *diſp.* 37. *à nu.* 2. Coninck. *diſp.* 27.
dub. 3. *n.* 39. Pont. *lib.* 5. *cap.* 29. *nu.* 8. Bo-
nacc. *de Matr. q.* 2. *puncto* 8. *n.* 38. Filiucc.
d. cap. 5. *n.* 221.

Permittunt pleriq; ex præcitatis Docto-
ribus, vt poſſit Sacerdos credere contra-
here volentibus, ſi aſſerunt obtinuiſſe hu-
iuſmodi licentiam, & afferant certa ſigna;
90 vel ipſi aſſerentes ſint Perſonæ ita fide di-
gnæ, vt de veritate nullo modo dubitari
poſſe videatur; Quicquid tamen iſti di-
cant non auderem in re tàm graui hanc
Doctrinam approbare in his etenim, quæ
ad externam Eccleſiæ gubernationem
ſpectant non creditur teſtantibus in pro-
pria cauſa, vt etiam præfati Doctores
concordant; Vnde poſſet afferri graue
præiudicium Matrimonio, & Proli inde
natæ, quia non poſſet probari, Matrimo-
nium huiuſmodi eſſe validum ſi Sacer-
dos cuius aſſertioni de licentia obtenta
credi debet, Seraphin. *deciſ.* 1099. *num.* 3.
non poteſt aliter de licentia obtenta teſti-
ficari, quàm per ipſorum contrahentium
dictum qui non poſſunt in cauſa propria
teſtificari, *vt diximus lib. pr.* ſi tamen de
91 conceſſa licentia conſtet, quamuis fuiſſet
per metum cadentem in conſtantem Vi-
rum extorta Matrimonium poſtea ſequu-
tum non vitiabitur, Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.*
39. *n.* 13. Filiucc. *tomo pr. tract.* 50. *part. pr.*
cap. 6. *n.* 225. Boſſius *de Matrimonij contra-*
ctu cap. 4. *à n.* 125. Steph. à S. Greg. *d. cap.*
48. *n.* 26. prout nec vitiabit, quamuis do-
92 lo, aut mendacijs à dicto Parocho huiuſ-
modi licentia impetrata fuiſſet, vt v. gr.
ſi falſo nomine alicuius magnatis petita
eſſet, & dictus Parochus alier non con-
ceſſiſſet, quia huiuſmodi falſitas non eſt
circa cauſam finalem, vt benè Sanch. *n.*
14. & Filiucc. *nu.* 227. *ll. cc.* & faciunt ea
quæ diximus *lib. pr. cap.* 4. *n.* 19. Prout nec
93 vitiaretur dicta licētia ſi cōceſſa fuiſſet ab
Ordinario non intendente in animo eam
licentiam concedere, vt animaduertunt
Gutierr. *de Matrim. cap.* 63. *n.* 28. Sperell.
deciſ. 30. *nu.* 20. vel ſi tantùm verbaliter
conceſſa fuiſſet, Boſſ. *d. cap.* 4. *n.* 113. vel
94 ſi reuocata fuiſſet, ſed nondum dicta re-
uocatio eſſet Delegato intimata, quia ad-
huc valebunt geſta vigore dictæ licentiæ,
vt docet Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 36. *nu.* 9. & fa-
ciunt dicta à nobis *lib. pr. cap.* 5.

95 Cæterùm eſt ita neceſſaria Parochi præ-
ſentia ad Matrimonij valorem, vt ſi hoc
coram mille Teſtibus contrahatur, at de-
ficiat præſentia Parochi, vel alterius Sa-
cerdotis ab eo, ſiuè ab Ordinario deputa-
ti, adhuc dicatur Matrimonium Clande-
ſtinum, nullumq; & irritum erit Gonzal.
Gloſſa 48. *n.* 30. quia præſentia Parochi eſt
96 de forma, nec poteſt per æquipollens ſup-
pleri; & Decretum Concilij Matrimonia
aliter quam præſente Parocho, & Teſti-
bus celebrata annullat, & irritat.

Diximus ad Matrimonij validitatem, &
ne Clādeſtinū ſit requiri de neceſſitate, vt
vltra Parochū, ipſius celebrationi duoſaltē
Teſtes ita diſponēte Cōcilio Tridētino *l. c.*
ſciēdū tamē eſt id ritè prouenire ſtāti ſiuè
97 dicti Teſtes Maſculi ſint, ſiuè Cōſāguinei
etiā Pater, Mater, vel Domeſtici, Infames,
Impuberes [dummodò rationis cōpotes
ſint] Infideles, Serui Moniales, Religioſi
Clauſtrales, vel alias teſtificari incapaces,
vide Sanch *lib.* 3. *diſp.* 3. *diſp.* 41. *num.* 5.
Coninch. *diſp.* 27. *dub.* 4. *concluſ.* 2. *nu.* 41.
Bonaccin. *de Matrim q.* 2. *puncto* 8. *propoſ.* 2.
n. 43. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.*
4. *n.* 6. *verſ. Secundo neceſſe*; Ratio eſt tùm
quia Conſtitutio Concilij Tridentini
correctoria Iuris veteris extendi non de-
bet, maximè cum procedat contrà valo-
rem Matrimonij, cuius cauſa fauorabilis
eſt; *cap. vltimo de ſentent. & re Iudic.* tùm
etiam quia Teſtium defectum ſupplet au-
ctoritas Parochi, cui multum in Iure tri-

cubinarii velint contrahere Matrimonium, vt in bono ſtatu conſtituantur, & interim dubitaretur, quod carnaliter commiſcerentur.

174 Decima cauſa eſt, dum ex dilatione tot dierum timerent ſibi aliquod graue damnum, moleſtiam, aut amiſſionem.

175 Vndecima, ſi periculum adſit, vt alter ex Contrahentibus voluntatem mutet, & in præiudicium Animæ tenderet, veluti ſi eſſet Meretrix, & timeretur ne rediret ad lupanar.

176 Duodecima eſt, euitatio ſcandalorum, ob aliquã factionem, quæ ceſſaret ſtatim ſequuto Matrimonio, maximè ſi timeretur, quod de facto Matrimonium impediretur.

177 Dummodo tamèn contrahere volentes ſint legitimæ ætatis, & in eorum plena libertate, remota fraude, & dolo.

178 Decimatertia eſt, ſi quis in mortis articulo conſtitutus velit Concubinam ducere, vt Prolem legitimaret, & ſecurior obiret.

179 Imo ſi eo caſu periculum ſit in mora, nec Ordinarius adiri poſſet, nec adſit Impedimentum dirimens, quamuis ſi in caſu non permiſſo Matrimonio aſſiſteret abſq; Denunciationibus factis, vel non habita ab Ordinario licentia, peccet mortaliter, & pœnas incurrat, tamen Parochus poterit licitè, & validè aſſiſtere, cum adſit cauſa vrgentiſſima, & n. 180.

181 Debet tamèn Parochus, ſi infirmus conualeſcat, facere Denunciationes ante Matrimonij conſummationem.

182 Decimaquarta cauſa eſt, ſi Vir Fœminam deflorauerit, & damnum amiſſæ Virginitatis reparare intendit, & periculum eſſet in mora.

183 Idem erit ſi duo ſibi inuicem dediſſent fidẽ de Matrimonio contrahendo, & alter tàm leuis eſſet, vt probabiliter à fide reſiliret, & expediat vtriq; Contrahenti ſcilicet, ne reſiliendo peccet, & alter fraudetur Matrimonio.

184 Decimaquinta eſt, probabilis ſuſpicio, vt Matrimonium malitiosè, & iniuſtè impediri poſſit.

185 Tunc enim vna tantum Denunciatione præmiſſa, vel omnibus prætermiſſis, Ordinarius poterit dare licentiam Matrimonium celebrandi, cũ clauſula, quod Sponſi abſtineant à copula, donec fiant Publicationes.

186 Si tamen impediretur non malitiosè, ſed ex cauſa, veluti ſi Filius contrahere vellet cum Perſona inhoneſta, infami; vel ſatis inferioris conditionis, Pater haberet iuſtam cauſam impediendi, nec eſſet cauſa iuſta diſpenſandi, ſecus tamen ſi Pater non haberet iuſtam cauſam impediendi.

187 Regulariter tamen præſumuntur Parentes iniuſtè Matrimonium impedire, maximè ſi Filij habeant Nouercam.

188 Decimaſeptima, ſi aliquibus valde expediret Coniugium, & timor eſſet, vt impediretur.

189 In omnibus caſibus, in quibus olim licita erant Matrimonia clandeſtina, nunc iuſta eſt cauſa diſpenſandi à Denunciationibus.

190 Caſus, in quibus Ordinarius teneatur diſpenſare, referuntur, & ſi deneget, culpæ reus erit.

191 Parochus in caſibus, quibus Ordinarius adiri non poteſt tenetur Matrimonio aſſiſtere, etiam Denunciationibus omiſſis, ſi iuſta, & vrgentiſſima cauſa concurrat, & n. 192.

193 Tamen quando Contrahentes vellent omittere in ſpretum Eccleſiæ, tunc non tenetur aſſiſtere, ſed potius mori.

194 Denunciationes, vt ritè, & validè fiant, debent Feſtis diebus inter Miſſarum ſolemnia fieri, dum multitudo Populi in Eccleſia adeſt.

195 Nec poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt ferialibus diebus fiant.

196 Poſſunt tamen fieri die pro Feſto habito, quando ingens Populi multitudo conueniat.

197 Denunciationes huiuſmodi continuis diebus fieri non debent, ſed inter vnam, & alteram, duorum dierum internallum interponi debet.

198 Si infra quatuor menſes poſt factas Denunciationes Matrimonium non contrahatur, erit opus illas repetere, vel ſaltem vnam, vel duas ad arbitrium Ordinarij.

199 Quando Denunciationes omittuntur, & Matrimonium contrahitur, debent infra octo dies à die contracti Matrimonij fieri, & interim conſummari non debet Matrimonium.

200 Epiſcopus non poteſt ratione huiuſmodi remiſſionis, & Diſpenſationis Denunciationum imponere aliquam mulctam pecuniariam.

201 Excipe tamèn, niſi aliquod debitum præberet iuſtam cauſam diſpenſandi, v. gr. ob Concubinatũ, vel deflorationem, quia tunc non ratione Diſpenſationis, ſed in pœnam delicti poteſt mulctam iniungere.

202 Diſpenſationem à Denunciationibus concedere poteſt, non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam Vicarius Generalis.

203 Dum aliquid Epiſcopo conceſſum eſt, Perſona Vicarij non cenſetur excluſa, ſed potius ſub eius diſpoſitione comprehenſa.

204 Et proinde in nominatione Epiſcopi facta in Concilio, niſi facta ſit cum dictione taxatiua tantum, includitur Vicarius Generalis.

205 Vnde à ſententia Vicarij non licèt appellare ad Epiſcopum.

206 Appellatio datur de minori Iudice ad maiorem.

207 Prælati inferiores Epiſcopo Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes huiuſmodi Diſpenſationẽ cum Subditis concedere poſſunt.

208 Prælati exempti habentes Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt regulariter eà omnia facere quæ ſunt Iuriſdictionis.

209 Quod procedit, & in Abbatibus, qui habent Iuriſdictionem.

210

210 *Denunciationibus factis ſciens inter Contrahentes adeſſe aliquod Impedimentum, quamuis ſit occultum, & probari non poſſit, tenetur manifeſtare.*

211 *Nec excuſabitur ab obligatione denunciandi, quamuis exinde ſequuturum ſit damnum Tertio, & quamuis ipſe ſolus ſciat, & ſub ſecreto acceperit, vel audiuerit dici ab alijs.*

212 *Non tamèn tenetur, ſi accepiſſet à Perſona nil certum ſciente, vel leui, vel ſi non meminit à quibus audierit.*

213 *Impedimentum denuncians, non eſt neceſſe, vt ſit omni exceptione maior, dummodo ſit fide dignus.*

214 *Nec reijcitur à teſtificando, quamuis ſit criminoſus, vel ſanguine alterutri parti coniunctus, & ſuam turpitudinem allegaret.*

215 *Deponere tamen debet cum Iuramento, referendo cauſam ſui dicti.*

216 *Denuncians Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſufficit ſi deponat de auditu à Maioribus; & gradus ipſos diſtinctè referat, ex vtraq; parte illos computando.*

217 *Denuncians Impedimentum, ſi nolit, non debebit parti nomen ſuum publicari, niſi Sponſalia iurata præceſſiſſent.*

218 *Denuncians falſa Impedimenta ad impediendum Matrimonium, pœna extraordinaria eſt puniendus à Iudice Eccleſiaſtico.*

219 *Requiſita ad hoc vt vnicus Teſtis impediat Matrimonium contrahendum.*

220 *Quamuis præſumi poſſit, quod Impedimentum ab alijs reueletur, non tamèn quis excuſatur, niſi ſciat fuiſſe reuelatum.*

221 *Si Impedimentum ſit occultum, & ex eius manifeſtatione oriri poſſet infamia, tunc prius debebit Impeditos admonere, quod ſi à Coniugio non deſiſtant, vel Diſpenſationem non obtineant, tenetur reuelare.*

222 *Limita tamèn, quando Impedimentum adeo occultum ſit, vt ipſe ſolus nouerit, & orietur ex infamia, aut peccato, & Contrahentes ſint in bona fide, & exempla afferuntur nu. 223. 224.*

225 *Parochus ſciens extra Confeſſionem inter Contrahere volentes adeſſe Impedimentum, quod ipſe ſolus ſciat, & ſi præhabita monitione non deſiſtāt à contrahendo, tenetur Ordinario denunciare, & hoc caſu deponet vti Teſtis, cum ipſe nō ſit Iudex.*

226 *Ordinarius autem, qui Iudex eſt, ſi ipſe ſolus ſciat Impedimentum occultum, quod probari non poteſt, aſſiſtere poterit, vel alium deputare ad aſſiſtendum, quia cum ipſe ſit Iudex, non poteſt eſſe Teſtis.*

227 *Sciens Impedimentum ſub ſigillo Sacramentalis Confeſſionis non tenetur illud manifeſtare.*

228 *Secus tamen ſi ſciat extra Confeſſionem Sacramentalem, licet habeat ſub ſigillo Cōfeſſionis, & receпiſſet flexis genibus. n. 230.*

229 *Secretum naturale non eſt ſeruandum, quando tenderet in præiudicium Tertij.*

231 *Impedimentum occultum quis non tenetur reuelare, ſi prudenter timeat ſibi ex eius reuelatione ſequuturum maximum detrimentum, vel magnū ſcandalum, veluti. & exemplum affertur. n. 232*

233 *Nec quis tenetur reuelare, quādo non poſſet abſq; graui incomodo facere.*

234 *Impedimentum occultum denunciare quis non tenetur, ſi ſciat ſuper eo Diſpenſationem fuiſſe iam obtentam, dummodo ſit adeo occultum, vt publicari non poſſit, quia ſi veriſimiliter poſſet manifeſtari, & Diſpenſatio obtenta eſſet pro foro Conſcientia tantùm, teneretur hoc caſu denunciare.*

235 *Impedimenta quoque tantum impedientia, licet non dirimentia, denunciari debent.*

236 *Quid faciendum ſit à Parocho vel Ordinario, cui Impedimenta occulta denunciata fuerunt.*

237 *Forma petendi Diſpenſationem ſuper Matrimonio clandeſtinè contracto, cum Impedimento dirimenti, & quomodo Diſpenſatio concedatur num. 238.*

239 *Pontifex difficiliter diſpenſat ſuper Matrimonio Clandeſtino, & diſpenſando, multas conditiones adijcit a Delegato ſeruandas, & quas.*

240 *Si adeſſet culpa Parochi debet ea exprimi Pontifici, & tunc additur in literis Clauſula, Punito Parocho arbitrio Ordinarij.*

241 *Parochus qui dolo interfuit Matrimonio Clandeſtino, puniri poteſt pœna arbitraria, ſed etiam trienali Suſpenſione.*

242 *Pontifex ex quibus cauſis moueatur ad diſpenſandum ſuper Matrimonio Clandeſtino celebrato.*

243 *Si Impediti inter ſe contrahant, non tamen conſument, ſub conditione ſi Papa diſpenſet, non incurrent Excommunicationem, neque alias pœnas.*

244 *Qui Clandeſtine contraxerunt, ſi nullum aliud adſit Impedimentum, non egebunt Diſpenſatione, ſi iterum velint ritè contrahere iuxta formam Concilij Tridentini.*

245 *Quando tamèn huiuſmodi Matrimonium Clandeſtinum eſſet publicatum, & timerentur ſcandala, opus eſſet licentia Epiſcopi ad iterum contrahendum.*

De Matrimonio Clandeſtino.

CAPIT. XIX.

1 CONTRA eos, qui Clandeſtinè, & de facto Matrimonium contrahunt, extat Decretum Sacroſancti Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. de Reform. Matrimonij cap. 5.* quo decernitur: *Si quis intra Gradus prohibitos ſcienter Matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe Diſpenſationis careat, idq; in eo multo magis locum habeat, qui non tantùm Matrimonium contrahere, ſed & conſumare auſus fuerit: Quod ſi ignoranter id*
2 *fecerit, ſi quidem Solemnitates requiſitas in contrahendo Matrimonio neglexerit, eiſdem ſubijciatur pœnis; non enim dignus eſt, quod benignitate Eccleſiæ facile experiatur, cuius ſalubria præcepta temere contempſit.*

Hoc Decretum ampliant Doctores mox citandi, vt intelligi debeat, non ſolùm de
3 Impeditis ratione Conſanguinitatis, vel Affinitatis, verum etiam ex cauſa cuiuſcumq; alterius Impedimenti dirimentis, quia eadem prorſus ratio militat, & vbi
4 eadem ratio in Textu expreſſa omninò militat, Lex, quantumcumq; pœnalis, ad illum caſum extenditur; Ita Sanch. *de Matrim. lib. 3. diſp. 42. n. 4.* Boſſius *de Matrim. contracto, cap. 8. n. 27. & cap. 11. num. 165.* Layman. *Theol. mor. lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 16.* Auerſ. *de Matr. q. 7. ſect. 2. verſ. At verò.* Corrad. *in Praxi Diſpenſ. Apoſt. lib. 8. cap. 3. n. 2.* quamuis etiam verba deficiant, Sperell. *deciſ. 112. nu. 11.* Ratio namq; eſt anima Legis, Lother. *de re Benef. lib. 2. q. 40. n. 19.* Sperell. *deciſ. 147. n. 47.* Imò ma-
5 gis eſt attendenda ratio, quàm ipſamet Lex; Pariſ *de reſignat. Benef. lib. 9. q. 4. n. 20.* Gonz. *ad reg. 8. Cancell. Gloſſ. 48. num. 55.*
6 quia virtus Legis non conſiſtit in proprietate verborum, & cortice, ſed in mente, & ſenſu, *l. Scire oportet, §. Aliud, ff. de excuſat. Tutor.*

7 Vltra dictas pœnas à Concilio ſtatutas, incurrunt etiam ſic clandeſtinè Contrahentes Excommunicationem, & alias pœnas, & præiudicium in peculiaribus Conſtitutionibus Clementis V. & Clementis VII. contentas, quarum tenores hic ſubnectere placuit; Prima eſt videlicet.

8 *Eos qui Diuino timore poſtpoſito in ſuarum periculum Animarum, ſcienter in Gradibus Conſanguinitatis, & Affinitatis Conſtitutione Canonica interdictis, aut cum Monialibus contrahere matrimonialiter non verentur, necnon Religioſos, & Moniales, ac Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos Matrimonia contrahentes, refrænare metu pœnæ ab huiuſmodi eorum temeritatis audacia cupientes, ipſos Excommunicationis ſententiæ ipſo facto decernimus ſubiacere; præcipientes Eccleſiarum Prælatis, vt illos quos eis conſtiterit taliter contraxiſſe, Excommunicatos publicè tamdiù nuncient, ſeù à ſuis Subditis faciant nunciari, donec ſuum humiliter recognoſcentes errorem, ſeparentur ab inuicem, & Abſolutionis obtinere beneficium mereantur; Per prædicta quoq; Iuribus, quæ ſic Contrahentibus alias pœnas imponunt, in nullo volumus derogari;*

Alia Clementis VII. infra ſequitur.

9 *Clemens Epiſcopus Seruus Seruorum Dei, Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & alijs locorum Ordinarijs ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem; Quia plerumq; in futurorum euentibus imbecillitas humani iudicij adeò fallitur, vt quod vtile non ſolùm coniectura, ſed etiam attenta, & prouida conſideratio pollicebatur, id prorſus inutile, & animarum ſaluti maximè damnoſum reperiatur; Propterea nonnumquam expedit, vt Gratia, quæ olim conſultò, & rationabili de cauſa concedi videbantur, multò cōſultius in poſterum denegentur, id quod neceſſitas præſentis prouiſionis euidenter oſtendet; Sanè poſtquàm fœlicis recordationis Clemens Papa V. Prædeceſſor Noſter in Concilio Viennenſi eos, qui Diuino timore poſtpoſito in Gradibus Conſanguinitatis, & Affinitatis contrà Canonicas ſanctiones Matrimonio ſcienter in ſuarum periculum animarum contrahere præſumpſiſſent, Excommunicationis ſentētiæ ipſo facto decreuerat ſubiacere; præcipiendo Eccleſiarum Prælatis, vt tàm diù Excommunicatos publicè nunciarent, ſeù nunciari facerent, donec ſepararentur ab inuicem; & beneficium Abſolutionis obtinerent; Sedes Apoſtolica, & Romani Pontifices Prædeceſſores Noſtri conſiderantes grauia oriri poſſe ſcandala, ſi Matrimonia huiuſmodi ſcienter contracta, & carnali copula conſummata per Diuortium dirimerētur, ad obuiandum huiuſmodi ſcandalis, & ne Mulieres perpetuò diffamata remanerent, inducebantur ad diſpenſandum cum illis, qui in gradibus huiuſmodi prohibitis Matrimonia ipſa ſcienter contraxiſſent propter quod multi volentes in Gradibus prohibitis Matrimonia contrahere, ac ſperantes veniam, & abſolutionem, ac Diſpenſationem à Sede prædicta faciliùs obtinere poſſe, illa paſſim contrahere, & carnali copula ſub tali ſpe conſummare præſumpſerunt; Qua abuſio, & corruptela cùm iam-*

iamdiù propter inueteratam hominum malitiam, & nimiam d. Sedis in abſoluendo, ac diſpenſando facilitatem adeò euenerit, vt ſcienter in gradibus prohibitis huiuſmodi contrahere, nullo pacto, id facere vereantur, & vnde ſcandalis remedia petebant, inde ſcandalorum materia, & occaſio nata videatur; Nos, quorum intereſt Agrum Domini, ita colere, vt virtutes in eo creſcant, abuſiones verò quæcumq; tollantur, ac malis moribus via, & aditus omnis præcludatur huiuſmodi fraudibus, & dolis, per quos multi Diſpenſationes in præiudicium Animarum ſuarum à nobis extorquere, ac clementia, & miſericordia Apoſtolica ſub ſpe veniæ, quæ vt experientia rerum magiſtra docet, peccandi viam pandit, abuti non ceſſant, obuiare volentes, habita ſuper his cum Fratribus noſtris matura deliberatione de ipſorum Fratrum conſilio, omnibus denuntiandũ, ſeù intimandum duximus, quòd in poſterum cum illis, qui in gradibus prohibitis Matrimonia ſcienter contraxerint, etiamſi illa conſummauerint, non intendimus diſpenſare, ſed illa, ſcandalis, quæ oriri poſſe formidaretur, minimè attentis, omninò ſeparari mandabimus; Abſolutionem dumtaxat petentibus miſericorditer conceſſuri, cũ gratia dignus non ſit, qui Canonum conditorem contemnit, illiq; cum Animæ ſuæ detrimento iniuriam facit; & vt intentio noſtra facilius ad effectum perducatur, ac omnibus innoteſcat, vobis, & veſtrum cuilibet in virtute S. Obedientiæ mãdamus, quatenus præſentes literas, ſeu earum tranſumpta, quibus manu Publici Notarij ſubſcriptis, & alicuius Prælati, ſeù in Eccleſiaſtica Dignitate conſtituti, Sigillo munitis, eandem prorſus fidem, ac ipſis originalibus literis præſtari volumus in ſingulis Eccleſiis Ciuitatum, & Diœceſum veſtrarum etiam vulgari ſermone publicari, & ipſarum Eccleſiarum Valuis affigi faciatis, ne aliquis vllo vnquam tempore huius noſtræ incommutabilis intentionis, & voluntatis ignorantiam prætendere, ſeù allegare poſſit; Nulli ergo hominum liceat hanc Paginam Noſtræ intentionis, mandati, & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire; Siquis autem hoc attentare præſumpſerit Indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum; Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1524. ſexto decimo Cal. Septembris Pontificatus Noſtri Anno Primo.

10 Aliam inſuper Conſtitutionem edidit Paulus IV. qua non ſolùm adimit ſpem obtinendi Diſpenſationem ſuper Matrimonio ſic fraudolenter, & doloſè inter Coniunctos infra ſecundum gradum contracto, verùm etiam prohibet omninò, ne Diſpenſatio ſuper huiuſmodi Matrimonio contrahi poſſit; Cuius Conſtitutionis tenor infra ſequitur.

Paulus Epiſcopus Seruus Seruorum Dei; Ad perpetuam rei memoriam: Ab ex ipſa die, qua Diuina Bonitas nos [licet tanto oneri impares] regendæ vniuerſali eius Eccleſiæ præficere dignata eſt, nunquam ceſſauimus cogitare, quo pacto ſinguli abuſus noſtra diligentia tollerentur, diuerſas ſuperinde Conſtitutiones, iuxta caſuum exigentiam, quotidiè promulgando, & publicando: Hinc eſt quòd cum [ſicut nobis nuper innotuit] à nonnullis annis citra introductum ſit, vt qui Matrimonium in ſecundo Conſanguinitatis, vel Affinitatis gradu contrahere anhelant, ſcientes ſe Diſpenſationem à Sede Apoſtolica ſuper huiuſmodi Matrimonio contrahendo obtinere non poſſe ſub fiducia illam ſuper eodẽ Matrimonio, poſtquam contractum fuerit, reportandi, Matrimoniũ ipſum de facto contrahunt, ac carnali copula conſumment, Excommunicationis ſententiam in Concilio Viennenſi contrà Matrimonia in gradibus prohibitis ſcienter contrahentes promulgatam damnabiliter incurrendo; Et deindè ſub prætextu, quòd ſi Diuortium fieret, grauia exinde inter eos, & eorum Conſanguineos, & Affines ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri, & Mulier perpetuò diffamata remaneret; Abſolutionem neceſſariam, & Diſpenſationem opportunam, quaſi ſibi debitas, concedi expoſtulent, ſicque Abſolutionem, & Diſpenſationem [quas aliàs non obtinerent] eo prætextu, vt plurimum reportent in ſcandalum plurimorum: Nos conſiderantes præmiſſa cauſam tribuere delinquendi, & Inceſtum committendi, ac ex delicto, loco pœnæ, commodum, & appetitus ſatisfactionem reportari, malitijs Hominum occurrere volentes, per has noſtras omnibus innoteſcere volumus, quod nos lapſo tempore infra, quod notitia præſentium in partibus, ex quibus ſimiles Diſpenſationes peti contingit, veriſimiliter haberi potuerit, Abſolutiones, & Diſpenſationes huiuſmodi ex prætextu prædicto, etiamſi Proles ex Matrimonio ſic cõtracto ſubſequuta fuerit, nullatenus, ſed ſolùm ex cauſa vrgentiſſima pro bono publico, & à Iure conſiderata, per nos tantùm, & non aliam approbanda, concedemus; & quod Diſpenſationes ex alia cauſa noſtris temporibus perpetuò exulaſſe, quòd nobis licere nõ patimur, noſtris Succeſſoribus indicantes; Nulli ergo Hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, Indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum; Datum Romæ apud S. Petrum Anno I. D. 1555. Idibus Decembris, Pontificatus Noſtri Anno Primo.

Ex tenore dictarum Cõſtitutionum cla

re conſtat, quàm graue ſcelus ſit Matrimonium ſcienter, & Clandeſtine ab Impeditis contrahi, & quantum Summi Pōtifices ab eodem ſcelere abhorreant; vndè meritò Diſpenſationem ſuper huiuſ-
12 modi Matrimonio, vel denegant, vel difficillimè, & nonniſi ex vrgentiſſimis cauſis, & cum multis modificationibus cōcedūt, prout in eius formula adnotauimus.

13 Et licet Abſolutio ab Excommunicatione, vt ſupra, in dicta Clementina *Eos impoſita*, non ſit Pontifici reſeruata, vt ex Clementina prima *de Conſanguinit.*, & docent *Gloſſa* ibi *penult.* & Nauarr. *lib. 5. Concilior. titulo de Priuileg. conſ. pr. n. 3. in prima editione*; nihilominus quia Papa concedendo Diſpenſationem aſſumit totum factum, ac negocium, ligantur manus Inferiorum; vnde alius à Papa non poterit abſoluere, per ea, quæ diximus *cap. 18. num. 19.*

Sunt tamen videnda, quæ diximus *lib. pr. cap. 4.* vbi adnotauimus, quod ad incurrendas hujuſmodi pœnas non ſufficit promittere Matrimonium, & de facto inter ſe contrahere, ac etiam habere co-
14 pulam, ſed requitur omninò, vt Matrimonium coram Parocho, & Teſtibus cū ſcientia Impedimenti dirimentis contrahatur, ſi etenim non adſit præſentia Parochi, & Teſtium, non eſt Matrimonium, vt docent Doctores ibi citati; imò nec per conſenſum, ac copulam ſubſequu-
15 tam conualidabitur, itaut poſſit eſſe verū Matrimoniū, quia ratificatio Matrimonij Clandeſtini mediante copula, ceſſauit poſt Concilium, reſponſa Matant. *part. pr. reſp. 6. n. 89.* Auerſ. *de Matr. q. 2. ſect. 2. verſ. Id verò totum*, Plaſec. *in Praxi Epiſc. part. 2. cap. 4. n. 31.* Nauarr. *lib. 4. conſ. titulo de Sponſ. conſ. 38. n. pr. edit.*

16 Alijs etiam pœnis, & præiudicijs de Iure Ciuili inflictis ſubiacent ſic Clandeſtinè Contrahentes, quia non poſſunt teſtari, nec alios Succeſſores habere, niſi eos, qui aliàs veniunt ab inteſtato; *l. ſi quis Inceſti 6. C. de Inceſt. & inut. Nupt.* cadunt à
17 poteſtate in Filios alias legitimos; dict. Auth. *Inceſtas Nuptias*; cadunt ipſo
18 Iure à dominio ſuorum bonorum, *cap. Cum ſecundum leges 19. de Hæret. in 6. d. Auth. In-*
19 *ceſtas Nuptias*; cadunt à iuris dotalibus, *l. qui contrà 4. C. de Inceſt. & inut. Nupt.* fiūt
20 eò ipſo infames; dict. Auth. *Inceſtas Nuptias*, multiſq; alijs pœnis ſunt puniendi; Et cum omnes dictæ pœnæ canonizatæ fuerint per Clem. vnicam *de Conſanguinit. & Affinit.* ideò hæ pœnæ appellantur etiam pœnæ Eccleſiaſticæ, & pro-
21 inde comprehēduntur etiam in mandato Pontificis ad diſpenſandum conceſſo: Hę tamen pœnæ non incurruntur ante Iudi-
22 cis ſententiam, & ſolùm incurruntur in foro fori; *d. cap. Cum ſecundum leges, & l. eius, qui delatorem 29.*

An autem huiuſmodi Pœnas, & Cen-
23 ſuras incurrāt non Impediti, ſi de facto, & Clandeſtinè inter ſe Matrimonium contrahant, diſſident Doctores; nonnulli affirmāt, inter quos Cæuall. *qq. Cōmun. cōtra Cōmunes q. 5. à n. 8.* Rot. *in Lucana Hoſpitalis de Inſula 13. Iunij 3576. quæ eſt Deciſio 8. apud Farinac. in Deciſionib. 2. tom. Conſilior. Crimin.* & plures alij, quos refert Sanch. *lib. 3. diſp. 2. à n. 3. vſq; ad n. 5.* tamen probabilius negant alij relati à Sanch. *lib. 3. d. diſp. 2. n. 5.* Gutierr. *de Matrim. cap. 55. nu. 3.* Boſſ. *de Matrim. contractu cap. 6. n. 4.*

24 Amplia, vt nec eaſdem pœnas, & Cenſuras incurrāt, quamuis falſo errore ducti putarent inter ſe adeſſe Impedimentum dirimēs, quod tamen verè nō eſſet, textus eſt *in cap. Si verò, d. 2. de ſent. Excommunication*, & docet Silueſt. *in Summa, verbo Excommunicatio 9. n. 77. verſ. Tertiò, quod ſi contra-*
25 *xit*; nec pariter incurret pęnas contrà Clandeſtinè ſcienter contrahentes ſtatutas, qui metu cadenti in conſtantem Virum contrahit, Silueſt. *verbo Excommunicatio 9. n. 78. verſ. Quintò.*

26 Prout nec incurrent Impediti, qui coram Parocho, & Teſtibus Matrimonium inter ſe contrahant per verba de pręſenti, ſub conditione, ſi Papa diſpēſauerit, quia ipſum Matrimonium refertur ſolùm ad tempus habile, itaut antea verè non ſit Matrimonium, & proinde facta Diſpenſatione requiretur nouus conſenſus, vt nos latè diximus *lib. pr.* Quod ſi huiuſmo-
27 di Matrimonium contractum ſit abſque ea conditione [quicquid alij in contrarium ſentiant] dicendum eſt, incurrere dictas Pęnas, & Cenſuras, & Matrimonium ſic contractum Clandeſtinum erit, vide Gutierr. *Can. qq. lib. pr. cap. 22. n. 21.* & alios Doctores, quos propterea citauimus *ſupra.*

28 Duplici caſu Matrimoniū dicitur Clandeſtinum; Primò, ſi Denunciationibus ſpretis contractum ſit; Secundò, ſi abſq; præſentia Parochi, & duorum, vel trium Teſtium fiat: Primò caſu Matrimonium
29 erit quidem illicitum, & Clandeſtinum, atta-

attamen validum; Sanch. *de Matr. lib.* 3.
diſp. 5. *n.* 3. Seraphin. *de ceciſ.* 1099. *num.*4.
Layman. *Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 10. *part.*
2. *cap.* 4. *n.* 9. Auerſ. *de Matr. q.* 7. *ſect. pr.*
verſ. Certum tamen; Trullenck. *opere morali*
tom. 3. *lib.* 7. *cap.* 6. *dub.* 8. *n.*1. Piaſæcius *in*
praxi Epiſc. part. 2. *cap.* 4. *n.* 29. Rubeus *de-*
*ciſ.*431.*n.*11.*tom.*2 At ſecundo caſu, ſi abſq;
30 Parocho, & Teſtibus fiat, non ſolùm illi-
citum, & Clandeſtinum erit, ſed irritum,
& nullum; vt concludunt communiter
Doctores, nec de hoc dubitari poteſt,
cum ſit de fide, ita diſponente Concilio
Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap. pr. de Reform. Ma-*
trim. his verbis; *Qui aliter, quàm præſente*
Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi,
vel Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus Te-
ſtibus, Matrimonium contrahere attentabunt, eos
Sancta Synodus ad ſic contrahendum omninò in-
habiles reddit, & huiuſmodi contractus irritos fa-
cit, & annullat; Ratio differentiæ inter
vtramq; Clandeſtinitatem eſt, quia primo
caſu Concilium dùm ſtatuit Denuncia-
tiones Matrimonij eſſe faciendas, non
apponit Decretum irritans, & Matrimo-
nium annullans, ſicut è conuerſo apponit,
& irritat eo caſu, quo abſq; præſentia Pa-
rochi, & Teſtium fiat, quia intendit, vt de
Matrimonio contracto Eccleſiæ publicè
conſtet, ſi etenim non conſtaret, poſſet
quis, viuente primo Coniuge, aliud Matri-
monium contrahere, & alia innumera
incommoda poſſent inde prouenire; vn-
31 de etiam in articulo mortis ad reparan-
dum honorem Fœminæ, ac legitimandã
Prolem, non poterit abſq; Parocho eſſe
Matrimonium, Sanch. *de Matr. lib.* 3. *Diſp.*
17. *n.* 14. Palimoll. *Idea ſedandi iurgia fo-*
32 *renſia, conſ.* 18. *nu.* 15. vndè non poterit
Epiſcopus etiam in caſu vrgentiſſimæ ne-
ceſſitatis diſpenſare, vt Matrimonium
abſq; Parocho, & Teſtibus celebretur, vt
benè Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 17. *n.* 6. quia Con-
cilium id de forma requirit, & aliter
facta Matrimonia annullat; imò attenta
33 dicta prohibitione Concilij, & declara-
tione per ipſum facta, quòd ſic Contra-
hentes debeant carere ſpe Diſpenſationis,
nec ipſemet Papa poteſt abſq; iuſta cauſa
ſuper dicto Matrimonio licitè diſpenſa-
re, quamuis enim Diſpenſatio, etiam abſ-
que cauſa facta, valida ſit [exceptis caſibus
in quibus non poſſe diſpenſari diximus
ſupra præſenti Libro] ipſe tamen ſic diſ-
penſando mortaliter peccaret, per ea, quę
diximus.
34 Nec poterit Parochus Matrimonio Clã-
ſti-

deſtino aſſiſtere, aliàs incurrit pęnam Su-
ſpenſionis triennalis: *cap. fin. de Claud. Deſ-*
ponſ. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 46. *n.* 8. Gutierr. *de*
Matr. cap. 75. *nu.* 9. Squillante *de Obligat.*
Cleric. part. 2. *n.* 112. Ventrigl. *Praxi d. an-*
not. 3. *n.* 17. Boſſ. *de Matr. contractu cap.* 8. *n.*
16. Maiol. *de Irregul. lib.* 5. *cap.* 35. *verbo*
Clandeſtinum Matrimonium, Filiucc. *tom. pr.*
tract. 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.* 191. Auerſ. *de*
Matr. q. 7. *ſect.* 3. *verſ. Pœna verò*, vbi decla-
rat intelligi, vt ſit ſuſpenſus ab exercendis
actibus Ordinis, & Officij Clericalis: Ad
hoc tamen, vt Parochus huiuſmodi Su-
35 ſpenſionem incurrat, requiritur ſententia
Iudicis, Auerſ. *l. c.* Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 48.
*n.*24. facta autem à Iudice declaratione,
36 Abſolutio à dicta pœna erit Papæ reſer-
uata, vt dictus Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 52. &
37 Auerſ. *l. c.* Teſtes etiam huiuſmodi Matri-
monio ſcienter aſſiſtentes poſſunt ab Or-
dinario pœna arbitraria puniri, Sanch. *lib.*
3. *diſp.* 46. *n.* 8. Ventrigl. *annot.* 3. *d. n.* 19.
Auerſ. *l. c. verſ. Deinde*, Boſſ. *l. c. num.* 17.
48. *n.* 1. Sperell. *deciſ.* 111. *n.* 49. vt eidem
pęnæ ſubiiciatur Parochus, qui licet hu-
38 iuſmodi Matrimonio non aſſiſteret, tamẽ
ſciens non prohibuiſſet; Poſſe tamen hu-
iuſmodi pœnam, ex iuſta cauſa minui, vel
39 prorogari, facti qualitate conſiderata, do-
cet idem Sanch. *l. c. nu.* 2. quia Iure aſſi-
gnatur miniſterio Hominis imponenda;
40 imò & poſt Concilium eſſe eandem pœ-
nam correctam, ſi Parochus aſſiſtat cum
ſingulari Teſte, affirmat idem Sanch. *n.* 4.
l. c. At facta per Iudicem declaratione in-
41 curſus pœnæ, non poteſt Epiſcopus ſuper
ea diſpenſare; vide Sperell. & Sanch. *ll. cc.*
Matrimonium tamen cenſebitur in facie
Eccleſię contractum, quamuis in priua-
tis domibus celebretur, dummodo corã
Parocho, & Teſtibus fiat, Barboſ. *de Offic.*
Poteſt. Epiſc. alleg. 32. *num.* 37. & 38. Leo
in Theſ. fori Eccleſiaſtici part. 2. *cap.* 9. *n.* 48.
Sanch. 2. *diſp.* 15. *n.* 20. Bonacc. *de Matr.*
q. 2. *punct.* 6. *propoſ. pr. n.* 4. Rot. penes Fa-
rinacc. *deciſ.* 390. *num.* 65. Rot. *in nouiſſ.*
deciſ. 380. *n.* 35. coram Coccino, ſic etiam
celebratiſſimus Doctor noſter Hieronym.
Palm. *conſ.* 87. *n.* 58. nec refert ſiuè de die,
42 ſiuè de nocte celebretur; Poſſeuin. *de off.*
Curati cap. 10. *n.* 15. Sannazar. *cap.* 3. *artic.*
4. *n.* 54. imò nec poſſe Ordinarium prohi-
bere, ne Matrimonia domi celebrentur,
43 refert fuiſſe à S. Congregatione deciſum,
Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 7. *n.*
31. quod idem ſentiunt Barboſa, & Poz-
zeuinus *ll. cc.*

Et

Et quoniam ad valorem Matrimonij re-
quiritur præſentia Parochi, & Teſtium,
vt diximus, & ſi Matrimonium ſpretis
Denunciationibus contrahatur, adhuc
Clandeſtinum erit; ideò de ipſis Paro-
cho, Teſtibus, & Matrimonij Denun-
ciationibus, & harum Diſpenſatione
magis practicabilia hic ſubnectere opor-
tunum erit; Primò.

44 Quod attinet ad Parochum, ſciendum
eſt ad illum Parochum ſpectare Matrimo-
nio aſſiſtere, in cuius Parochia Contra-
hentes domicilium habēt,& cui principa-
liter in loco domicilij Animarum cura
incumbit, Piaſecius *in Praxi Epiſc. d. c. p. 4. n. 32.* Sanch. *lib. 3. diſp. 23. n. 14.* & plu-
res Doctores propterea citati ab Aug.
Barboſ. *de offic. & poteſtate Epiſc. allegat. 32. nu. 56.* quia ille propriè, & verè dicitur
45 Subditus, qui quoad domicilium ſubeſt.
Seraphin. *deciſ. 843. n. 1.* Redenaſc. *conſ. pr. n. 58.* Socc. *in cap. Propoſuiſti n. 1. de Foro competenti.*

46 Nomine Parochi venit hoc caſu quili-
bet Sacerdos ab ipſomet proprio Paro-
cho, vel ab Ordinario deputatus ad aſſi-
ſtendum Matrimonio, quamuis etiam
abſq; vllius ſcripturæ teſtimonio, ſed ore-
tenus deputatus ſit, Bonacc. *de Matr. q. 2. punct. 8. n. 10.* Piaſec. *l. c. n. 32.* Tenebitur
47 tamen Parochus adnotare in Libro pro-
pterea cōfecto Matrimonia Parochiano-
rum, alias mortaliter peccabit, Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 653. à nu. 63. & num. 64.
quia cum ad Parochum ſpectet fidem fa-
cere de huiuſmodi Matrimonijs, debent
48 probari per huiuſmodi Librum, Gra-
tian. *l. c. n. 60.* Rot. coram Caualer. *deciſ. 444. n. 4.* & per partitas ex eodem Libro
extractas, Rot. *in poſthum. Farinacij part. 2. deciſ. 117.* Rot. *deciſ. 157. n. 2. part. 2. diverſ.*
vnde cum hoc caſu deficiat in ſuo mune-
49 re in re valde graui, nō excuſabitur à pec-
cato mortali.

50 Tunc autem dicitur fuiſſe contractum
domicilium ſtatim ac in loco quis ha-
bitare cæpit animo ibi habitandi maiori
parte anni; Sà *in Aphoriſm. §. Matrimonium n. 2.* Pont. *de Matrim. lib. 5. cap. 13. §. pr. n. 4.* Verricell. *de Miſſionib. Apoſt. q. 174. n. 19.* Sanch. & Barboſ. *ll. cc.* vnde
opus non erit expectare, vt maiori parte
51 anni Sponſi habitauerint in Parochia, ſed
ſtatim, ac eo animo habitare incipiunt,
fiunt Parochiani; cùm ad ipſum domi-
cilium conſtituendum ſufficiant animus
habitandi, & habitatio, Viuian. *de Iure patronat. lib. 6. cap. pr. n. 32.* Menoch. *de Præſumpt. lib. 6. Præſumpt. 42.* *Reſponſ. Marant. Reſp. 94. n. 79.* vnde ſi, v. gr. Fœmina
52 coram ſuo Parocho Matrimonium ex ali-
qua cauſa inualidum contraxiſſet, & de-
inde ad domum Concubinarij ſe tranſtu-
liſſet animo cum eo ibi perpetuò perma-
nendi, non poſſet validè Matrimonium
coram dicto ſuo Parocho de nouo con-
trahere, ſeù ratificare, vt benè Sanch. *lib. 3. diſp. 23. n. 15.* Bonacc. *de Matr. q. 2. puncto 8. nu. 3. verſ. Secundo patet,* Barboſ. *in Collect. Concilij ad ſeſſ. 24. cap. pr. n. 7.* quia
cum primum Matrimonium fuerit nul-
lum, & ipſa alibi Domicilium contraxe-
rit, oportet Matrimonium ratificare co-
ram Parocho domicilij.

Amplia, itaut prædicta vera ſint, quam-
53 uis habentes domicilium in vnà Paro-
chia, in alia, data opera, ſimulatè, & ani-
mo proprium Parochum fraudandi, habi-
tare cæperint, dummodò verè animum
habeant in hac habitandi, Sanch. *d. lib. 5. diſp. 25. n. 11.* Bonacc. *de Matr. q. 2. puncto 8. n. 4.* Filiucc. *qq. mor. tom. pr. tract. 10. part. pr. cap. 6. n. 1 9. in fine;* Boſſ. *de Matrimonij contractu cap. 4. n. 18.* ſunt tamen plura hic
opportunè adnotanda.

Primò, non valere Matrimonium cele-
54 bratum coram Parocho Rurali, dum Rus
ad paucos dies, vel recreationis cauſa
incolitur, quia is non eſt proprius Paro-
chus, Sanch. *lib. 3. diſp. 23. nu. 9.* Bonacc.
d. puncto 8. n. 3. Garc. *de Benef. part. 5. cap. 7. num. 11. in Reſponſ. Sacræ Congreg. ad 4. Propoſitionem,* Barboſ. *d. alleg. 32. nu. 66. & de off. Parochi cap. 21. nu. 42.* Dian. *part. 3.*
55 *tract. 4. reſol. 231. in fine;* valebit tamen
coram Parocho loci, in quo Contrahens
moratur tanquàm Prætor, Iudex, ſeù
Medicus; Barboſ. *in collect. Concilij ad ſeſſ. 24. cap. pr. n. 10.* referens ſic fuiſſe à S. Cō-
gregatione deciſum.

56 Secundò adnotandum, ſufficere ad Ma-
trimonij valorem præſentiam Parochi
Sponſi, vel Sponſæ, nec vitiabitur ſi Paro-
chus Sponſi in Parochia Sponſæ, vel è
conuerſo, aſſiſtant; Sanch. *lib. 3. diſp. 19. n. 11. verſ. Tenendum tamen.* Coninck *de Sacramentis diſp. 27. dub. 2. concluſ. 3. n. 19.* Layman. *lib. 5. tract. 10. part. 2. cap. 4. n. 3.* Bonacc. *l. c. n. 7.* Filiucc. *d. cap. 6. n. 202.* Aueri. *de Matr. quæſt. 8. ſect. 3. verſ. Quando autem* Rubeus *deciſ. 629. n. 5. tom. 2.* Rot. *in recent. penes* Farinacc. *tom. 1. deciſ. 390. n. 6.* Rot. coram Merlin. *deciſ. 194. num. 6.*
Ratio eſt, quia finis Concilij, dum petit
aſſi-

aſſiſtentiam Parochi, tendit ad tollendam Clandeſtinitatem, & vt de Matrimonio contracto Eccleſiæ conſtet; vnde parum refert, an Parochus ratione connexionis neceſſariæ, & indiuiduitatis Matrimonij habeat aſſiſtendi iuriſdictionem; imò nec
57 peccaret Parochus, ceſſante ſcandalo, ſi iuſta cauſa ſuadēte aſſiſteret Matrimonio extrà fines ſuæ Parochiæ, & Diœceſis, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 19. *num.* 14. Bonacc. *de Matr. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 14. Coninck. *d. diſp.* 27. *dub.* 2. *concluſ.* 6. *n.* 23. & probabile cenſet Dian. *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 232. quāuis non deſint, qui hanc doctrinam impugnent. Ratio dictæ doctrinæ eſt, quia hi actus non exercentur cum pompa, aut ſtrepitu, vt collatio Ordinum, & confirmationis, Benedictio Nuptiarum, vel Matrimonij denunciationes, quia dum actus publici exercerentur, offenderetur quidem Superior in ſuo loco, ſi alius extraneus huiuſmodi actus per ſe publicos exerceret; at dum priuato modo actus exercentur, vt audiendo Confeſſiones, & Matrimonio ſui Subditi aſſiſtendo, non offenditur iuriſdictio alicuius; Id tamen
58 limitarem, niſi fieret inuito Parocho loci, ſeù expreſsè contradicente, vt benè animaduertit dictus Auerſa in fine dicti Periodus.

59 Adnotādū tertiò, nō ſolū poſſe Parochū extrà fines ſuæ Parochiæ Matrimonio ſui Subditi aſſiſtere, ſicut diximus, ſed poſſe etiam ſic aſſiſtere alium Sacerdotem ab ipſo Parocho deputatum, quia eadem ratio militat in vtroq; Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 34. *n.* 3. Filiucc. *d. cap.* 6. *n.* 217. Auerſ. *d. q.* 6. *verſ. Circa vſum*; Stephan. à S. Greg. *vniu. tract. de Vinc. Diuin. Piet. lib.* 3. *cap.*
60 98. *n.* 19. Imò ipſa delegatio Sacerdotis poterit ab ipſo Parocho vel ab Ordinario extra fines Parochiæ, vel Diœceſis fieri, quia huiuſmodi licentia non eſt actus iuriſdictionis contentioſæ, ſed voluntariæ, & gratioſæ, quæ extrà locum propriæ iuriſdictionis exerceri poteſt, Sāch. *lib.* 3. *diſp.* 34. *n.* 2. Coninck. *de Sacram. diſp.* 27 *dub.* 2. *n.* 23. Bonacc. *l. c. num.* 14. Barboſ. *de offi. & poteſt. Parochi, alleg.* 32. *n.* 114. Squillant. *de Priuileg. Cleric. cap.* 2. *n.* 8. Bonaccin. *l. c. num* 14. Auerſ. *q.* 6. *ſect.* 3. *verſ. Valebit*, Boſſ. *de Matrimonij contractu*, *d. cap.* 7. *n.* 69. ſic etiam poterit Parochus
61 proprias Oues extra Territorium abſoluere, Sanch. *lib.* 3. *diſt.* 34. *n.* Pelliccion. *qq. Illuſtr. q.* 7. *col.* 2. *in fine pag. Mihi.*

Quartò adnotandum, quod ſi quis haberet domicilium in duabus Parochiis, & in eis æqualiter habitaret, v. g. tempore hyemali in vna, & æſtiuo in alia, poterit in vnaquaq; Sacramenta recipere, & proinde Matrimonium coram altero ex dictis Parochis contrahere, Sanch. *lib.* 3. *tota diſp.* 24. Filiucc. *d. cap.* 6. *n.* 211. *& ſequent.* Boſſius *de Matrim. contractu cap.* 4. *n.* 4. *&* 5. cum dicta æqualis habitatio non ſit accipienda mathematicè, ſed morali modo, Sanch. *d. diſp.* 24. *n.* 3. Boſſ. *l. c.* At
64 ſi quis habitaret in confinio duarum Eccleſiarum Parochialium, erit Parochianus illius Parochiæ in qua domus aditum magis frequentatum habet, Boſſ. *d. cap.* 4. *n.* 7. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 32. *n.* 71. & ſi domus haberet duas Portas,
65 quarum quælibet in diuerſis Parochijs ſita eſſet, cenſebitur Parochus illius Parochiæ, in qua reſidet Porta principalis, & magis frequentata, vide Barboſ. *l. c.*

66 Quintò adnotandum, poſſe Parochum validè Matrimonio aſſiſtere, quamuis ſit irregularis, vel excomunicatus non toleratus; dummodò nō actualiter depoſitus; quia ſufficit ſi adhuc titulum, & poſſeſſionem Beneficij retineat, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 21. *nu.* 4. Bonaccin. *de Matrim. q.* 2. *punct.* 8. *n.* 21. Coninck *diſp.* 27. *dub.* 2. *concluſ.* 7. *n.* 24 Layman. *n.* 5. *l. c.* quia Parochus Matrimonio aſſiſtens non exercet propriè actum Iuriſdictionis, ſed tantùm auctoritatem ſua præſentia præſtat, vnde quamuis dictas exceptiones patiatur, poterit aſſiſtere, vt diximus, ac etiam licentiā alteri Sacerdoti ad aſſiſtendū cōcedere;
67 quia cōcedere huiuſmodi licentiā non eſt propriè actus Iuriſdictionis, & dū non eſt priuatus auctoritate aſſiſtendi, ſic nec poteſtate delegandi, dummodò expreſsè deleget, Sanch. *d. diſp.* 21. *n.* 7. Bonacc. *de Matr. q.* 2. *puncto* 8. *n.* 22. Barboſ. *alleg.* 32. *n.*
68 110. Imò prædicta poterit, quamuis Beneficium amiſerit, vt quia infra Annum non fuerit promotus ad Sacerdotium, vel aliud incompatibile aſſequutus fuerit, licet enim ſit ipſo Iure titulo priuatus, nōdum tamen eſt poſſeſſione ſpoliatus, & interim præſumitur habere iuſtam cauſā retinendi, *cap. licet Epiſcopus* 28. *de Præb. & Dignitat. in* 6. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 22. *num.* 62. Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part. prim. cap.* 6. *num.* 207.

69 Sextò adnotandum, poſſe Parochum Matrimonio aſſiſtere, quamuis Sacerdos adhuc non ſit, quia huiuſmodi aſſiſtentia pendet à Concilij diſpoſitione, ex qua ſo-

centia matrimonium præceſſerit, alias
nullum erit Matrimonium, quamuis po-
ſtea dicta licentia, vel rati habitio ſubſe-
queretur, Mantic. *deciſ.* 311. *n.* 6. Sanch.
lib. 3. *diſp.* 35. *n.* 18. Pont. *lib.* 5. *cap.* 29. *n.*
86 1 quia iuriſdictio non confertur per ra-
ti habitionẽ, ſed debet eſſe formalis & ex-
preſſa conceſſio, vt concludunt præcitati
Doctores eo maximè, quia Sacramentum
cum ſit res præſens, ideſt quæ fit in præ-
ſenti non poteſt habere dependentiam à
futuro euentu, vide Pontium *l. c.* Requi-
87 ri etiam vt Delegatus ad aſſiſtendum ha-
beat notitiam dictæ licentiæ ſibi conceſſę
concludunt Barbol. *de offic. Parochi cap.* 21.
nu. 75. Pont. *lib.* 5. *cap.* 29 *nu.* 8. quia hæc
88 licentia cum ſit quoddam gratuitum Pri-
uilegium non dicitur perfectum, nec vi-
res habere donec ille cui conceditur non
habeat de ea notitiam, Sanch. *lib.* 3. *diſp.*
36. *nu.* 2. Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.*
26. *à n.* 11. Imò debet de illius conceſſio-
89 ne certò conſtare cùm conceſſa non præ-
ſumatur, & ob id cum magna circumſpe-
ctione eſt agendum cum ex huiuſmodi
licentia pendeat valor, ſeù nullitas Ma-
trimonij, vt benè animaduertunt Sanch.
d. lib. 3. *diſp.* 37. *à nu.* 2. Coninck. *diſp.* 27.
dub. 3. *n.* 39. Pont. *lib.* 5. *cap.* 29. *nu.* 8. Bo-
nacc. *de Matr. q.* 2. *puncto* 8. *n.* 38. Filiucc.
d. cap. 5. *n.* 221.

Permittunt pleriq; ex præcitatis Docto-
ribus, vt poſſit Sacerdos credere contra-
here volentibus, ſi aſſerunt obtinuiſſe hu-
iuſmodi licentiam, & afferant certa ſigna,
90 vel ipſi aſſerentes ſint Perſonæ ita fide di-
gnæ, vt de veritate nullo modo dubitari
poſſe videatur; Quicquid tamen iſti di-
cant non auderem in re tàm graui hanc
Doctrinam approbare in his etenim, quæ
ad externam Eccleſiæ gubernationem
ſpectant non creditur teſtantibus in pro-
pria cauſa, vt etiam præfati Doctores
concordant; Vnde poſſet afferri graue
præiudicium Matrimonio, & Proli inde
natæ, quia non poſſet probari, Matrimo-
nium huiuſmodi eſſe validum ſi Sacer-
dos cuius aſſertioni de licentia obtenta
credi debet, Seraphin. *deciſ.* 1099. *num.* 3.
non poteſt aliter de licentia obtenta teſti-
ficari, quàm per ipſorum contrahentium
dictum qui non poſſunt in cauſa propria
teſtificari, *vt diximus lib. pr.* ſi tamen de
91 conceſſa licentia conſtet, quamuis fuiſſet
per metum cadentem in conſtantem Vi-
rum extorta Matrimonium poſtea ſequu-
tum non vitiabitur, Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.*
39. *n.* 13. Filiucc. *tomo pr. tract.* 50. *part. pr.*
cap. 6. *n.* 225. Boſſius *de Matrimonij contra-
ctu cap.* 4. *à n.* 125. Steph. à S. Greg. *d. cap.*
48. *n.* 26. prout nec vitiabit, quamuis do-
92 lo, aut mendacijs à dicto Parocho huiuſ-
modi licentia impetrata fuiſſet, vt v. gr.
ſi falſo nomine alicuius magnatis petita
eſſet, & dictus Parochus alter non con-
ceſſiſſet, quia huiuſmodi falſitas non eſt
circa cauſam finalem, vt benè Sanch. *n.*
14. & Filiucc. *nu.* 227. *ll. cc.* & faciunt ea
quæ diximus *lib. pr. cap.* 4. *n.* 19. Prout nec
93 vitiaretur dicta licẽtia ſi cõceſſa fuiſſet ab
Ordinario non intendente in animo eam
licentiam concedere, vt animaduertunt
Gutierr. *de Matrim. cap.* 63. *n.* 28. Sperell.
deciſ. 30. *nu.* 20. vel ſi tantùm verbaliter
conceſſa fuiſſet, Boſſ. *d. cap.* 4. *n.* 113. vel
94 ſi reuocata fuiſſet, ſed nondum dicta re-
uocatio eſſet Delegato intimata, quia ad-
huc valebunt geſta vigore dictæ licentiæ,
vt docet Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 36. *nu.* 9. & fa-
ciunt dicta à nobis *lib. pr. cap.* 51 [illegible]
95 Cæterùm eſt ita neceſſaria Parochi præ-
ſentia ad Matrimonij valorem, vt ſi hoc
coram mille Teſtibus contrahatur, ac de-
ficiat præſentia Parochi, vel alterius Sa-
cerdotis ab eo, ſiuè ab Ordinario deputa-
ti, adhuc dicatur Matrimonium Clande-
ſtinum, nullumq; & irritum erit. Gonzal.
Gloſſa 48. *n.* 30. quia præſentia Parochi eſt
96 de forma, nec poteſt per æquipollens ſup-
pleri; & Decretum Concilij Matrimonia
aliter quam præſente Parocho, & Teſti-
bus celebrata annullat, & irritat.

Diximus ad Matrimonij validitatem, &
ne Clãdeſtinũ ſit requiri de neceſſitate, vt
vltra Parochũ, ipſius celebrationi duos altẽ
Teſtes ita diſponẽte Cõcilio Tridẽtino *l. c.*
ſciẽdũ tamẽ eſt id ritè prouenire ſtãti ſiuè
97 dicti Teſtes Maſculi ſint, ſiuè Cõſãguinei
etiã Pater, Mater, vel Domeſtici, Infames,
Impuberes [dummodò rationis cõpotes
ſint] Infideles, Serui Moniales, Religioſi
Clauſtrales, vel alias teſtificari incapaces,
vide Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 3. *diſp.* 41. *num.* 5.
Coninch. *diſp.* 27. *dub.* 4. *concluſ.* 2. *nu.* 41.
Bonaccin. *de Matrim. q.* 2. *puncto* 8. *propoſ.* 2.
n. 43. Layman. *lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.*
4. *n.* 6. *verſ. Secundo neceſſe*; Ratio eſt tùm
quia Conſtitutio Concilij Tridentini
correctoria Iuris veteris extendi non de-
bet, maximè cum procedat contrà valo-
rem Matrimonij, cuius cauſa fauorabilis
eſt; *cap. vltimo de ſentent. & re Iudic.* tùm
etiam quia Teſtium defectum ſupplet au-
ctoritas Parochi, cui multum in Iure tri-

 buitur

buitur, *cap. Cum eſſet* 10. *de Teſtam. & vltim. volunt.* Nec pariter obſtabit ſi dicti Teſtes dolo, ſeu ad aliud vocati ſint, ſiue caſu præſentes, ſeu ſi ad id fuerint vi detenti, ſeu etiam coacti dummodo conſenſum contrahentium intelligant, & ad id quod agitur aduertant, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 39. *n.* 9. 11. 12. Coninck. *n.* 44. Bonaccin. *n.* 45. *ll. cc.* Gonzal. *Gloſſ.* 48. *nu.* 7. vbi refert ſic fuiſſe à Sacra Congregatione deciſum; imò nec obſtabit quamuis Teſtes rogati non fuerint, Sanch. *d. diſp.* 41. *n.* 7. Poſſeuin. *de off. Curati cap.* 10. *n.* 22. Ventrigl. *l. c.* Bonacc. *n.* 44. *ll. cc.* Aliter autem

99 dicendum eſſet, ſi Parochus, vel Teſtes eſſent ebrij, vel dormientes, ſeu non aduerterent, vel eſſent Infantes, quia his caſibus Matrimonium non valeret, Rubeus *in annotat. ad deciſ* 431. *n.* 26. Ventrigl. *in Praxi annot.* 3. *n.* 5. Boſſ. *de Matrim. contract. cap.* 5. *n.* 5. quia Teſtes adeſſe, & non intelligere, vel adeſſe, & non eſſe capaces, itaût teſtificari non poſſint paria sũt, vnde his caſibus non ſatisfit intentioni Concilij, & quidem non dicitur præſens qui licèt corpore locum occupet, mente tamen, & animo abeſt, vt benè Lother. *de re Benefic. lib.* 2. *q.* 40. *nu.* 81. *l. coram Titio* 209. *ff. de verb. ſignificat.*

100 Circa prædicta nota primò; præſentiam Parochi, & Teſtium ad valorem Matrimonij requiſitam, debere eſſe ſimultaneã, & non ſucceſſiuam, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 41. *n.* 3. Bonaccin. *n.* 41. Filiucc. *n.* 229. *ll. cc.*

101 quia tùm Parochi, tùm Teſtiũ præſentia eſt de forma, Rubeus *l. c. n.* 33. & quæ sũt de forma, debent interuenire eo tempore quo actus in eſſe producitur, Barboſ. *in Votis Canonicis lib. pr. Voto* 14. *n.* 70. quam-

102 uis autem Parochus contradiceret, & aſſiſtere recuſaret tamen valide contraherent ſi in reliquis non adeſſet aliud Impedimentum, quia coram Parocho, & Teſtibus verè contrahunt, vide Hieronym. Palma *conſ.* 87. *n.* 56.

103 Nota ſecundò, quod ſi Matrimonium contrahendum ſit per Procuratorem nõ erit neceſſaria in eo ætas, quæ ad celebrãdum Inſtrumẽta Laicalia in Procuratore requiritur, ſed quoad hoc ſat erit ſi in tali ætate ſit, vt habeat vſum rationis, qui ſufficiens ſit ad conſenſum ſui principalis explicandum; Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 41. *nu.* 8. Ventrigl. *d. annot.* 3. *n.* 11. Boſſius *de Matrimon. contractu cap.* 3. *n.* 276.

Nota tertiò, non eſſe amplectendam opinionem Doctorum, qui docent ſuffi-

104 cere, vt Teſtes interueniant Matrimonio pariete intermedio, dummodo notam habeant vocem contrahentium, quia in re tanti momenti, vbi de forma requiritur præſentia ſimultanea Parochi, & Teſtium aliàs Matrimonium ſit nullum, non eſt fidendum de cognitione vocum, quæ vt plurimum fallaces ſunt, & non certæ, & ideò Concilium requirit præſentiam Parochi, & Teſtium, vt euitentur mala ſcandala, & dubietates, quæ in contrahẽdis Matrimonijs, & eorum validitate inſurgunt, & propterea ne de contractu Matrimonij dubitari poſſit neceſſe eſt, vt Teſtes præſentes ſint videant, aduertant, & intelligant, quicquid per contrahentes ſit, vide Ventrigl. *in Praxi d. annot.* 3. *n.* 13. Molin. *de ritu Nupt. & pactis in Matrimonio conuentis lib. differ.* 11. *à n.* 120. Vnde infer-

105 tur, etiam Cæcum poſt Concilium nõ eſſe idoneum Teſtem in Matrimonij contractu, quamuis contrahentium voces notas habeat; Maſcard. *de probat. concluſ.* 278. *n.* 7. Ventrigl. *n.* 14. *l. c.* quia Cæcus poteſt in vocis cognitione facilè decipi; *cap. Nec aliqua* 27. *q. pr.* ſic docent Barboſ. *d. alleg.* 32. *nu.* 87. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 849. *à n.* 20. Farinacc. *de oppoſ. contrà Teſtes q.* 61. *oppoſit.* 10. *nu.* 35. Maſcard. *de Probat.* 278. *n.* 7. Ventrigl. *d. annot.* 3. *n.* 14. quicquid docent Sanch. Henriq Gutierr. Filiucc. Pont. & alij relati à Boſſ. *de Matrimonij contractu cap.* 3. *n.* 23.

106 Nota quartò; ſi Parochus, & Teſtis aſſiſtant non vitiabitur Matrimoniũ quamuis per Interpretem mutuus contrahentium conſenſus exprimatur, ſicut etiam alij contractus poſſunt per Interpretem ſtipulari *l. pr. §. fin. ff. de verb. obligat.*, &

107 quod poſſint matrimonia per Interpretem contrahi, expreſsè docent Barboſ. *in collect. ad Decretales tomo.* 2. *lib.* 4. *titulo pr. cap.* 7. *n.* 8. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 39. *n.* 3. Zerol. *in Praxi Epiſc. part.* 2. *verbo Matrimonium* §. 5. Bonacc. *de Matr. q.* 2. *puncto* 8. *n.* 7. Viuald. *in candelabro part. pr.* vbi *de Matrim. n.* 36. & nouiſſimè Verricell. *q.* 180. *num.* 3. quicquid contradicat Pont. *lib.* 5. *cap.* 21. *n.* 10. quia ad validitatẽ Matrimonij ſat eſt ſi contrahentes intelligant mutuũ cõſẽſũ per Interpretẽ, cũ nil aliud requirat Cõcilium, niſi vt illi mutuũ cõſenſũ intelligant, & ideo ſi cõtrahẽtes, & Parochus intelligãt per Interpretẽ mutuũ cõſẽſũ concurrẽtibus inſuper aliquibus externis ſignis ipsũ conſenſũ denotantibus non videtur poſſe de validitate huiuſmodi matrimo-

nij

nij dubitari.

108 Proponit quæſtionem Verricell. *de Miſſionib. Apoſt. q.* 180. *n.* 10. an ſit validum Matrimonium ſic per Interpretem celebratum ſi contrahentes dicant Interpretem fuiſſe mentitum, & concludit validum eſſe, ſi de communi partium conſenſu electus fuiſſet.

109 Nota quinto; ſolennitates à Concilio requiſitas circa Matrimonij contractum locum habere, & ſeruari debere in locis in quibus Concilium ipſum receptum eſt, in alijs verò locis vbi receptum non eſt, non eſſe neceſſarias, vndè in his locis ſi celebrentur, prout antè Decretum Concilij fiebat valida erunt; idq; colligitur ex diſpoſitione ipſius Concilij, vbi decernitur *Decretum eiuſdem Concilij in vnaquaque Parrochia ſuum robur habere incipiat poſt triginta dies à die prima publicationis, & conſequenter dum adhuc publicatum non eſt, non incipit habere robur*; vt benè prædicta docent Verricell. *q.* 174. *n.* 4. Gutierr. *de Matr. cap.* 61. *n.* 11. Rot. *in poſthumis Farinacij deciſ.* 610. *nu.* 5. *part.* 2. Imò non ſolùm in locis vbi receptum non eſt Concilium prædicta ritè

110 procedunt, ſed locum habent etiam in illis Regionibus, quæ temporali Dominio Hæreticorum ſubſunt, in quibus non adſunt Parochi, nec Epiſcopi; & proindè Catholici in illis locis validè Matrimonium contrahunt non ſeruatis Concilij ſolemnitatibus, vt in Saxonia, vbi coràm Prædicante contrahunt; vide Verricell. *q.* 145. *n.* 11. *&* *n.* 12. Auerſ. *de Matrim. q.* 6. *ſect.* 2. *verſ. Iam verò*; Rubeus *in annot. ad deciſ.* 431. *n.* 55. *tomo* 2. Layman. *l. c. n.* 7. qui loco citato ex Bellarmino docet. quod licet in aliqua Ciuitate publi-

111 catum ſit Decretum Concilij, hodiè tamen cum expulſi fuerint, nec adſint proprij Paſtores contrahunt validè coram Prædicante, vt prius, vel etiam ſine Prædicante, cum etenim his locis tali rerum ſtatu Decretum Tridentini ſeruari non poſſit non eſt exiſtimandum Impeditam eſſe libertatem Matrimonij validè cōtrahendi; Vndè ſi Incola Parochię, ſeù loci

112 in quibus promulgatum eſt Concilium, & in ſuo robore viger Decretum ipſius Concilij, ſe transferat ad Parochiam, ſeù locū, in quibus Decretū Cōcilij promulgatū nō eſt, & ibi contrahat, valebit huiuſmodi Matrimonium, abſq; pręſentia Parochi, & Teſtium celebratum; Idq; proce-

113 det non ſolùm in locis Fidelium, in quibus promulgatio Decreti Cōcilij deſuit, ſed etiam in Regionibus Infidelium, in quibus promulgatio non eſt expectanda; At è conuerſo ſi Incola loci in quo De-

114 cretum Concilij promulgatum non fuit perueniat ad locum vbi promulgatum eſt quamuis etiam per ſolum tranſitum ſit, & velit ibi contrahere non valebit Matrimonium abſq; præſentia Parochi, & Teſtium, Verricell. *q.* 252. *num.* 4. Auerſ. *de Matr. l. c. verſ. At quia contingit*, vbi teſtatur de communi, quia attenditur locus contractus, vt benè probat Boſſius *de Matrim. contractu cap. pr. n.* 80.

115 Denunciationes Matrimonij in Parochijs vtriuſq; Sponſi (ſi ex diuerſis Parochijs ſint) fieri debere, docent Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 6. *n.* 4. Coninch. *d. diſp.* 27. *dub.* 5. *concluſ.* 2. *n.* 50. Ricc. *in Praxi Fori Eccleſiaſtic. reſol.* 437. *nu.* 1. Auerſ. *d. q.* 7. *ſect. pr. verſ. Debentq; denunciationes*; Quamuis tamen hæ ſtatutæ, ac neceſſariæ ſint ad detegēda Impedimenta, quę inter contrahe-

116 re volentes exiſterent, non tamen ſunt de eſſentia Matrimonij, *vt diximus n.* 29., & proinde earum omiſſio ſi abſq; iuſta cauſa fiat reddit quidem Matrimonium illicitum, ſed tamen eſt validum.

117 At ſi celebrato Matrimonio ſpretis denunciationibus aliquod Impedimentum detegatur ſuper quo Diſpenſatio neceſſaria ſit, quamuis etiam ante Matrimonij contractum nulla ſuſpicio Impedimenti fuiſſet, neceſſe erit in Diſpenſatione petēda exprimere omiſſionem denunciationum, aliàs Diſpenſatio inde ſequuta erit nulla, & inualida, quia fuit omiſſa forma à Concilio in Matrimonio præſcripta, & Concilium diſponit ſic contrahentes, carere debere ſpe Diſpenſationis, *vt diximus lib. pr. cap.* 6 vide Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 45. *n.* 3. Layman. *d. lib.* 5. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 16. *circa finem*, Boſſius *l. c.* Trullenck. *opere morali tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 5. *n.* 11. Auerſ. *q.* 7. *ſect.* 3. *verſ. Aliam quoque pœnam.*

118 Pluribus etiā pęnis ſubijciuntur Matrimonium contrahentes ſpretis Denunciationibus; Primò quia ſi Impedimentum, quod poſt huiuſmodi Matrimonium detegeretur eſſet occultum, & concurrerent qualitates quibus *præſenti Libro*, diximus poſſe in caſu neceſſitatis Diſpenſare Epiſcopum, tamen hoc caſu Diſpenſare non poterit Coninck. *diſp.* 27. *n.* 81. Layman. *Theolog. mor. d. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 16. Boſſ. *de Matrimon. contractu cap.* 8. *n.* 28. cum ob dictam doloſam omiſſionem ſe reddi-

 de-

detint Diſpenſatione indignos, non ete-
nim malitia debet alicui patrocina… vt
alibi diximus; Amplia vt idem … fit,
119 & rite procedat etiam co… , quo frau-
dolentèr, & doloſè … ntiam Denuncia-
tiones omittep… ab Ordinario extorſe-
rint, quia … iam iſto caſu attenta dicta
fraud… malitia reddiderunt ſe indignos
…penſatione; Amplia inſuper, vt quam-
120 uis cum ignorantia Impedimenti contra-
ctum fuerit matrimonium, & proinde
121 Proles ſuſcepta eſſet illegitima, *cap. Ex te-
nore* 14. *qui Filij ſint legitimi*, Pontius *lib.*
11. *cap.* 2. §. *Vnico in princip.*, Gutierr. *de
Matr. cap.* 71. *n.* 2. quæ etiam erit illegitima,
122 quamuis vnus ex Coniugibus bonam fi-
dem habuerit, *d. cap. ex tenore*; Maſcard.
de probat. concluſ. 708. *n.* 5 Gutierr. *de matr.
d. cap.* 71. *n.* 2. Seraphin. *deciſ.* 1099, *nu.* 1.
Barboſ. *in votis Canonicis d. voto* 2. *nu.* 22.
Auerſ. *de Matrim. q.* 22. *ſect.* 2. *ferè in prin-
cip.* Imò quamuis etiam Parentes fuiſſent
dubij de validitate Matrimonii, Barboſ.
l. c. n. 24. *& n.* 34. *& nu.* 37. Nihilominus
ex huiuſmodi Matrimonio nullo ob Im-
pedimentum dirimens, quod poſtea de-
124 tectum fuerit, & clandeſtino ob ſpretum
Denunciationem Filii ſuſcepti erunt Ille-
gitimi, *cap. Cum inhibitio* 3. *de Clandeſt. De-
ſponſat.* Gutierr. *d. cap.* 71. *nu.* 8. Zerol. *in
Praxi Epiſc. part. pr. verbo Matrimonium, verſ.
Tertiò cum hac materia*, Boſſ. *de Matrimonij
contractu cap.* 8. *n.* 45. Auerſ. *q.* 7. *ſect.* 3. *verſ.
Rurſus in fine*, Cucch. *lib.* 5. *Inſtit.* Fragoſ.
Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib. 3. *diſp.* 6. *nu.*
41. Ad hoc enim vt Filij dicantur legiti-
mi duo copulatiuè requiruntur, nempè
publicitas in contrahendo, & bona fides
125 in contrahentibus, vt benè Barboſ. *in Vo-
tis Canonic. lib. pr. Voto* 2. *n.* 12. Vndè ſi cō-
trahentes ſpretis Denunciationibus Ma-
trimonium contraxerunt, quamuis in
aliis adfuerit bona fides ſubiacent Pœnis,
& Cenſuris à dicto Concilio contrà Clā-
deſtinè contrahentes inflictis, & proinde
126 neceſſe erit in ſupplicatione deſuper por-
rigenda Pontifici exprimere an Denun-
ciationes ſpretæ, ſeu omiſſæ fuerint, vel
de licentia Ordinarii remiſſe, & ſic ſe ha-
bet notorius Curiæ ſtylus; nec facit quod
ex diuturnitate temporis poſt Matrimo-
nium contractum præſumatur interueniſ-
ſe ſolennitates legitimas, & Denunciatio-
nes ritè præceſſiſſe, vt alibi, & præſertim
cap. diximus, quia oportet, vt Papa in hu-
iuſmodi Diſpenſatione concedenda ſciat
an Oratores contrafecerint Diſpoſitioni
Concilii, & conſequentèr debeant, nunc
carere ſpe Diſpenſationis per ea, quæ
127 diximus, & propterea Doctores, qui do-
cent ex diuturnitate temporis præſumi ſo-
lemnitates interueniſſe, & Denunciatio-
nes præceſſiſſe intelligendi ſunt, quoad
fauorem legitimitatis Prolis in foro ex-
terno, vide Menoch. *conſ.* 622. *nu.* 15. 16.
Boſſius *de Matrim. contractu cap.* 8. *n.* 66. *&
n.* 80. Gutierr. *d. cap.* 71. *n.* 11. Imò nec de-
ſunt, qui probabilitèr docēt eos qui ſpre-
tis Denunciationibus contraxerunt, quā-
uis cum ignorantia Impedimenti contra-
128 xerint, attenta grauitate præcepti peccare
toties quoties inter ſe copulam habeant,
quia ſemper ſe exponunt periculo, quod
adſit aliquod Impedimentum, & quòd
fornicentur; Ita Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 11. *n.* 5.
Coninck. *nu.* 27. *dub.* 6. *nu.* 54. Bonacc. *de
Matrim. q.* 2. *punct.* 6. *n.* 9. Barboſ. *alleg.* 32
n. 3. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 32. *n.* 237. quod
eſt maximè conſiderandum; ſi tamen bo-
na fide, de licentia Ordinarij nulloq; in-
129 terueniente dolo, ac fraude Denuncia-
tiones omiſſæ ſint, prout eo caſu ex iuſta
cauſa omitti licitè poſſe affirmant, Sanch.
lib. 3. *diſp.* 9. Layman. *l. c. n.* 11. tunc quā-
uis poſtea Impedimentum detegatur dū-
130 modo tempore celebrati Matrimonij
ignorantia ipſius Impedimenti probabi-
lis fuerit) contrahentes non videntur in
culpa, nec aliquam pœnam incurrunt,
quia ſi non præceſſit culpa non debetur
pœna, *l. aliud eſt fraus* 131. *& l. ſi qua pœna*
144. *ff. de verb. ſignif.* Seraphin. *deciſ.* 668.
n. 2. Farinacc. *conſ. crim. lib. pr. conſ.* 15. *nu.*
36. Tuſch. *practic. concluſ. nu.* 5. *lit. P. con-
cluſ.* 211. cum non poſſit conſiderari de-
lictum, vbi non ſit dolus. Seraphin. *n.* 3. *l.
c.* Lother. *de re Benef. lib.* 2. *q.* 52. *n.* 85. Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap.* 765. *n.* 48. *& n.* 53.
Imò dicitur iuſtè, & benè fieri quod lege
permittente fit, *l. quis ſit fugitiuus & l. Graſ-
ch.* 4. *C. ad l. Iul. de Adult.* Seraphin. *deciſ.*
401. *n.* 14. Barboſ. *in votis Canonicis lib. pr.
voto* 2. *n.* 17. Ricciul. *de Iure Patronat lib.*
2. *cap. cap.* 44. *nu.* 4. Farinac. *conſil. crim. lib.
pr. conſ.* 49. *n.* 2. Tuſch. *concluſ.* 208. *n.* 1. *d.*
131 *lit. P.* Vnde ſi Impedimentum ſit occultū,
& concurrant alia requiſita poterit hoc
caſu etiam Epiſcopus Diſpenſare, &
ſi Diſpenſatio petatur à Summo Pontifi-
ce facilius cum his Diſpenſabitur.

Dixi, ſi de licentia Ordinarij ex iuſta
132 cauſa Denunciationes omiſſæ ſint, quia ſi
abſq; iuſta, & rationabili cauſa Ordina-
rius in illis Diſpenſaret, illicita eſſet huiuſ-

modi

modi Diſpenſatio, & Ordinarius ſic Diſ-
penſans peccaret læthaliter, vt probant,
Sanch. *lib. 3. diſp. 8. n. 2.* Trullenck. *tomo 3.*
lib. 7. cap. 6. dub. 9. n. 5. quia ſi ſine cauſa
fieret non Diſpenſatio ſed diſſipatio eſſet,
133 vt dicemus *lib. 3. cap. cap. pr.* & quod iuſta
cauſa requiratur, vt licitè Ordinarius Diſ-
penſet, docent exppreiſè Coninck. *d. diſp.*
27. dub. 6. n. 55. Menoch. *conſ. 69. nu. 62.*
& n. 63. Reginald. *lib. 31. cap. 32. nu. 234.*
Sanch. *lib. 3. diſp. 8. n. 1.* Gutierr. *de Matr.*
cap. 57. in princip. Bonaccin. *de Matr. quaſt.*
2. punct. 6. n. 7. verſ. Tertiò dubium eſt, Auerſ.
de Matr. d. q. 6. ſect. 2. verſ. Vtque ritè &c.
Trullenck. *d. cap. 6. dub. 9. n. 2.* & alij cõ-
muniter.

Quia cum Concilium *ſeſſ. 24. cap. pr.* hoc
negocium relinquat prudentię, & iudicio
134 Ordinarij, itaut ſi expedire iudicauerit
Diſpenſet, intelligi debet, vt huiuſmodi
arbitrium ſit prudẽtiale, & regulatũ, Me-
noch. *conſ. 69. n. 62. & n. 63. vol. pr.* Trul-
lenck. *l. c.* & nos diximus *lib. pr.*

Non tamen tenebitur Ordinarius huiuſ-
modi cauſas iudicialiter cognoſcere, ſed
135 ſufficiet, vt ex informationibus habitis
ſibi videatur iuſtam cauſam adeſſe, vt be-
nè animaduertunt, Sperell. *deciſ. 109. n.*
50. Reginald. Sanch. Riec. & Bonacc. *ll.*
cc. Vnde antequam Ordinarius ſuper hu-
iuſmodi Denunciationibus Diſpenſet de-
bebit ſe diligenter informare, & tutius
136 procedet ſi ſaltem duos Teſtes ſummariè
examinet, qui cauſam Diſpenſandi iuſti-
ficent, & nullum inter contrahere volen-
tes Impedimentum exiſtere concludant,
& ſic ſe ſeruaſſe teſtatur Sperell. *deciſ. 109.*
n. 49. & millies practicaſſe; Non tamen
neceſſe erit huiuſmodi Teſtium informa-
137 tiones in Actis redigere, nec proceſſum
fabricari, ſed ſufficiet, vt in Decreto Diſ-
penſationis aſſeratur, quod ex iuſtis cauſis
138 animum ſuum mouentibus, & coram
ſe verificatis Diſpenſat, vide Sperell. *n. 52.*
l. c. Et cum huiuſmodi Diſpenſatio non
ſit Actus Iuriſdictionis contentioſę, ſed
139 voluntarię poterit ab Ordinario fieri etiã
extrà ſuam Diœceſim, vt docent Sanch.
lib. 3. diſp. 8. n. 6., & alij quos ſupra dixi-
mus.

Formula autem huiuſmodi Diſpenſa-
tionis fieri poterit infraſcripto, ſeù ſimi-
li modo.

140 *N. Vic. Generalis &c. Vniuerſis &c. Notum*
facimus &c. Qualiter ſumptis informationibus
opportunis, & certificati nullam eſſe Canonici
Impedimenti ſuſpicionem inter N. & N. ex iu-
ſtis cauſis animum noſtrum mouentibus conceſſi-
mus, tenoreq. præſentium concedimus licentiam,
& facultatem Parocho, ad quem ſpectat, vt
quamuis Denunciationes Matrimonij non præ-
ceſſerint ſi nullum aliud obſtet Canonicum Impe-
dimentum, ſeruatoq; in reliquis forma Tridenti-
ni Concilij ipſos in Matrimonio coniungere poſſit
ita tamen, vt infra quindecim dies tres Denun-
ciationes à Concilio præſcriptæ legitimè fiant, &
interim Sponſi à carnali Copula abſtineant.

In fidem &c.

At ſicut non poteſt Ordinarius abſq; iu-
ſta cauſa has Denunciationes remittere,
141 vt diximus; Ita è conuerſo, ſi cauſa iuſta
poſtulet, tenetur ex Iuſtitia ad petitionem
Partis ſuper ipſis Denunciationibus Diſ-
penſare maximè ſi ob dictam iniuſtam
denegationem ſequeretur ſcandalum, vel
ſuſpicio eſſet malitioſi Impedimenti; Ita
docent Sanch. *lib. 3. diſp. 10. n. 6.* Eſcobar
Theolog. mor. tract. 7. exam. 9. cap. 3. n. 79.
verſ. Contracto Matrim. quibus caſibus Or-
142 dinarius reus erit culpæ dictam Diſpen-
ſationem denegando, imò quia difficilli-
mè dari poteſt caſus, vt ſi iuſta cauſa re-
quirat Diſpenſationem, ex illius denega-
tione non timeantur mala, & ſcandala;
Ideò plures Doctores abſolutè docẽt Or-
dinarium mortalitèr peccare quoties ha-
bens iuſtam Diſpẽſandi cauſam in huiuſ-
modi Diſpenſationibus non Diſpenſat;
Quia Ordinarius tenetur ex officio non
denegare Sacramenta, maximè ſi ex de-
negatione poteſt aliquod ſcandalum pu-
blicum, vel priuatum ſequi; Quicquid
tamen iſti dicant ſecluſo damno publico,
vel priuato à priori ſententia tanq; pro-
143 babiliori non recederem, cui adhærent,
Sanch. *l. c.* Filiucc. *tomo pr. tract. 10. cap. 5.*
n. 179. Steph. à S. Greg. *cap. 97. n. 10.* Tuſch.
concluſ. 457. n. 8. lit. D. propè finem, &
alij plures.

Porrò eſt ita neceſſarium, & vtile Chri-
ſtianæ Reipublicæ ſcandalis obuiare, vt ſi
de illis ſequuturis, ſeù de malitioſo Impe-
144 dimẽto probabilis timor adeſſet, & caſus
non ferret, vt Matrimonii contractus dif-
ferretur donec præmiſſæ eſſent Denuncia-
tiones, & Ordinarius adiri non poſſet pro
Diſpenſatione, vel ſi Ordinarius iniuſtè, &
indebitè Diſpenſationem denegaſſet, vnde
ſcandala grauia imminerent, & pericu-
lum eſſet in mora poſſet Parochus dimiſ-
ſis Denunciationibus huiuſmodi Matri-
monio aſſiſtere, Squillant. *de obligat. Cle-*
ric. part. 2. n. 124. Barboſ. *d. alleg. 32. n. 53.*
Sanch. *n. 25. & n. 29.* Filiucc. *n. 182. ll. cc.*

Auerſ *q. 7. ſect. 2. verſ. Si tamen*, & ſic cō-
145 tractum fuiſſe validum quoddam Matri-
nium cenſuit S Congregatio Concilii in
vna Mediolanenſi *die 23. Februarij* 1630.
teſte Corrado *in praxi Diſp. Apoſt. lib. 7. cap. 7. n.* 26. quia neceſſitas nullam legem
agnoſcit.

146 Quando Diſpenſatio eſt debita, & Ordi-
narius Diſpenſare recuſat, poſſe à dicta
iniuſta denegatione appellari, docent Sā-
ch. *lib. 3. diſp. 10. à n. 12. & præſertim n.* 20.
Filiucc. *l. c. n.* 181. Pelliccion. *Il. V. Iuris q. 6. cap. pr. pag. Mihi 35. col.* 2. At quando
detur appellatio ad effectum deuolutiuū,
147 & ſuſpenſiuum, vel ad effectum deuolu-
tiuum tantùm dic, quod ſi Iudex nolit
Diſpenſare, eo caſu quo Diſpenſatio ſit
debita poteſt appellari ad vtrumq; effe-
ctum, Sanch. Filiucc., & Pelliccion. *ll. cc.*
quia ille, cum quo eſt Diſpenſandum ha-
bet actionē ex præcepto Legis, vt ſecum
148 Diſpenſet; At quando Ius Diſpenſatio-
nem ex cauſa remittit conſcientiæ Ordi-
narii, vel quando Ordinarius non tene-
tur quidem eò quod non eſt debita Diſ-
penſatio, ſed tamen iuſtà cauſa adeſt Diſ-
penſandi, tunc ſi nolit Diſpenſare, poterit
ab iniuſta denegatione appellari ad effe-
ctum deuolutiuum, non autem ſuſpenſi-
uum. Sanch. *d. diſp. 10. n. 19. & nu.* 21.
Auerſ. *q. 7. ſect.* 2. Filiucc. *l. c.* Steph. à S.
Greg. *n. 12. l. c.* & eo caſu Superior tene-
bitur vel Diſpenſare, vel cogere Inferio-
149 rem vt Diſpenſet; Barboſ. *n.* 52. Sanch.
& Filiucc. *ll. cc.* Hoſtienſ. *in ſumma lib. 5. titul. de Diſpenſat. nu.* 2. Sperell. *deciſ.* 111.
n. 11.

150 Si Sponſi, qui contrahere volunt ſint
diuerſarum Diœceſum, poterit vtriuſq;
Epiſcopus cum ambobus Diſpenſare, vt
benè docent Sanch. *lib. 3. diſp. 7. n. 5. verſ. Vltima concluſio*, Bonacc. *de Matr. q. 2. puncto 6. propoſ. 2. n.* 7. Coninck. *de Sacrament. Diſp. 27. dub. 6. n.* 54. Auerſ. *q. 7. ſect. 2. verſ. Superior verò in fine*, Eſcobar. *Theolog. moral. tract. 7. exam. 9 cap. 3. nu.* 79. Barboſ. *d. alleg. 32. n.* 35. & nouiſſimè Boſſ. *de Matrim. contractu cap. 7. n.* 39. & in hanc ſententiam
inclinare videtur, Dian. *part. 3. tract. 4. reſol.* 239. Ratio eſt quia in hac re cenſen-
151 tur contrahentes vnica Perſona, & ratio-
ne connexionis cauſæ vterq; cenſetur al-
terius Prælato ſubiectus, & ſicut poteſt
alterutet Epiſcopus vtrumq; Sponſum
matrimonialitèr coniungere, ita poterit
cum vtroq; in Denunciationibus Diſpen-
ſare, vnde audiendi non ſunt Doctores
qui reſtringunt hanc poteſtatem ad illum
ſolum Epiſcopum in cuius Diœceſi cele-
brandum eſt Matrimonium, & ſentiunt
alterum Epiſcopum poſſe tantummodò
Diſpenſare cum ſibi ſubdito, vel Delega-
re Diſpenſationem alteri ſibi benè viſo;
At quicquid iſti dicant prima opinio eſt
verior; nec ab ea eſt recedendum.

152 Et non ſolùm Epiſcopus poterit per ſe
ipſum Diſpenſare, ſed poterit alterum de-
legare vt Diſpenſet, Bonacc. *de Matr. q. 2. puncto 6. n. 7. verſ. Sed modò*; Reginald. *lib. 31. cap.* 32. Sanch. *d. diſp. 7. n.* 20. Coninck. *d. diſp. 27. dub. 6. concluſ. 3. nu.* 55. Quod
153 idem facere poterit etiam Vicarius Gene-
ralis Epiſcopi, non tamen generalitèr, ſed
in caſu particulari; Sanch. *d. diſp. 7. n.* 21.
154 Id quidem eſt ſingularitèr adnotandum,
quod quamuis Diſpēſetur ſuper Denun-
ciationibus, vt diximus, & proinde Ma-
trimonium illis omiſſis contrahatur, ad-
huc tamen remanet obligatio, vt ante ip-
ſius Matrimonii conſummationem fiant,
aliàs ſi antequā factæ ſint, conſummaſſent
Matrimonium, ſic cōtrahētes mortalitèr
peccabunt, cum ſe exponant periculo
quod adſit inter eos Impedimentum diri-
mens, & copulam habendo fornicentur;
Imò toties quoties Copulam eo caſu ha-
beant peccabunt, vt diximus *n.* 128. Po-
155 teſt tamē Ordinarius ſi melius ſibi videa-
tur, vt dictæ Denunciationes omittantur
eas remittere, quia id totum eius pruden-
tiæ, & iudicio Concilium remittit, vt di-
ximus; quamuis debeat huiuſmodi fa-
cultate arbitrio boni Viri vti, idemq; ar-
bitrium ratione regulari *l. Vir bonus ff. Iudic. ſoluend.* cum arbitrium ſibi con-
156 ceſſum habeat locum in caſu limitato,
quo propterea ad libitum vti non licet
quia limitata cauſa limitatum producit
effectum, *l. cum ſeruo in princ. de cōtr. empt.*
157 Quæ autem, ac quales cauſæ ſint iuſtæ,
itaut Ordinarius licitè poſſit ſuper huiuſ-
modi Denunciationibus Diſpenſare dico
illas plures eſſe, quæ non omnes poſſunt,
ita excogitari, vt ſigillatim recenſeantur,
ſed benè ab ipſo Ordinario erunt animad-
uertendæ, & diligentèr conſiderandæ an
ſufficientes ſint, quia Concilium remittit
Ordinarii prudentiæ, & arbitrio, quod
arbitrium, quamuis aliquantulum mi-
nuat Iuris rigorem, Sperell. *deciſ. 101. n.* 47. tamen eſſe debet prudentiale, & regu-
latum, Sanch. *lib. 3. diſp. 8. n.* 1. Genuenſ.
in praxi cap. 20. n. 30. in addit. Sperell. *deciſ. 109. n.* 19. Reſponſa Matantæ *Reſponſ. 12. n.* 47.

Digitized by Google

n. 47. part. 3. Non enim debet Vir bonus
ſubitanea voluntatis motione commo-
ueri, ſed Iuris terminis temperari: cùm
arbitrium non voluntate, ſed ratione re-
gatur, vt benè Seraphin. *deciſ.* 1017. *n.* 4.
Reſponſa Marant. Reſponſ. 64. *n.* 49. *part.* 4.
Infraſcriptæ tamen ſunt principaliores
cauſæ, & frequentius vſu receptæ.

158 Prima cauſa eſt ſi inter contrahere vo-
lentes adſit notabilis ſtatus diſparitas, vt
ſi valdè nobilis ducere vellet Perſonam
vilem, vel valdè Diues duceret pauperē,
ſenex, iuuenculum, vel Vir honeſtæ vitę
duceret infamem, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 9. *nu.*
3. Filiucc. *tom. pr. tract.* 10. *part. pr. cap.* 5.
nu. 178. Genuenſ. *l. c.* Auerſ. *d. q.* 7. *ſect.* 2.
verſ. Pleriſq; Boſſ. *de Matrimon. contractu*
cap. 7. *nu.* 85. Quòd idem procedet dum
ambo contrahere volentes ſint valdè ſe-
159 nes, & ægrè ferant Matrimonii publica-
tiones fieri, eo quod ſenes ſic contrahen-
do, vt plurimum derideantur cum irreue-
rentia etiam eiuſdem Sacramenti, vt be-
nè notant Sanch. *n.* 3. Auerſ. *verſ. Pleriq;*
ll. cc. Layman. *Theol. mor. lib.* 5. *tract.* 10.
part. 2. *cap.* 4. *n.* 11.

160 Secunda cauſa eſt. ſi Virgo ſit ſub Tute-
la iniqui Tutoris, qui eam Viro ignobili,
& diſparis conditionis tradere intendit,
Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 9. *nu.* 13. Genuenſ. *l. c.*
verſ. Quarta deſumit. Steph. à S. Greg. *lib.*
3. *cap.* 97. *n.* 9. *verſ. Septima cauſa*, Boſſ. *de*
Matr. contractu cap. 7. *n.* 81. & eo magis ſi
Filia eſſet maior annis 25 vt opportunè
animaduertit idem Boſſ *nu.* 80. *l. c.* vel ſi
ipſe Tutor, vel Parentes cauſa conſumē-
di patrimonium Filię nollent eam in Ma-
trimonio collocare, & timor ſit, vt Ma-
trimonium impediant, Sanch. *n.* 11. & Fi-
liucc. *ll. cc.*

161 Tertia cauſa eſt. quando nullus adeſt ti-
mor Impedimenti inter contrahere vo-
lentes, quia cauſa ob quàm fuerunt ordi-
natæ Denunciationes ea fuit, vt Impedi-
menta detegantur ſi ergo nullus omninò
adeſt Impedimēti timor poterit in Denū-
ciationibus Diſpēſari, ita ex Paludano So-
to, Vega, & alijs, docet Sanch. *d. Diſp.* 9. *n.* 7.
ita etiam Steph. à S. Greg. *l. c.* Boſſ. *n.* 89.
& Filiucc. *ll. cc.*

162 Quarta eſt dum Magnates ſunt contra-
cturi, hi etenim non ſolent niſi cum ma-
gna deliberatione Matrimonium contra-
here, & eorum Impedimenta nota ſunt,
dummodò hi noti ſint Ordinario, alijſq;
grauibus Perſonis, & propterea Ordina-
rius certò ſciat nullum adeſſe Impedimē-
tum: Leo *in Theſauri Eccleſ. part.* 2. *cap.* 9.
n. 54. Sanch. *nu.* 6. *l. c.* Bonacc. *de Matr. q.*
2. *punct.* 6. *n.* 7. *verſ. Quatò eſt*, Pontius *lib.*
5. *cap.* 32. *n.* 2. Layman. *n.* 1. Boſſ. *n.* 88.
Auerſ. Stephan. à S. Greg. & Filiucc. *ll. cc.*

163 Quinta cauſa eſt ſi aliqui in Concubina-
tu permanentes exiſtimantur tamquam
Vir, & Vxor, quia verecundia, quàm ha-
berent in publicando huiuſmodi Matri-
monio ſufficit pro cauſa Diſpenſationis
in ipſis Denunciationibus, Siueſt. *verbo*
Matrimonium 6. *q.* 7. *dict.* 2. Sanch. *n.* 5. Co-
ninck. *n.* 17. Auerſ. *verſ. Pleriſq; n.* 86. Fi-
liucc. & Steph. à S. Greg. *ll. cc.*

164 Sexta cauſa eſt ſecundùm aliquos, quā-
do inſtat tempus, quo Nuptiæ prohiben-
tur, videlicet Aduentus, ſeù Quadrageſi-
mæ, & ſi expectaretur donec præmiſſæ
fuiſſent Denunciationes non poſſent ipſę
Nuptiæ Benedici, vel interim periculum
eſſet fornicationis, Filiuecius, Bonaccina,
Auerſa, & Steph. à S. Greg. *ll. cc.* Id ta-
165 men non admitterem eo caſu, quo appa-
reret ipſos contrahere volentes ex malitia
voluiſſe differre Nuptias ad tempus illud
eo fine, vt Denunciationés omitterentur
ne Impedimenta detegerentur. & quidem
ſecluſo vrgenti periculo Incontinentiæ,
ſeù alicuius malitioſi Impedimenti, hæc
ex ſe non videtùr ſufficiens cauſa ad Diſ-
penſandum pro vt ſic reſponſum fuiſſe à
Sacra Congregatione, refert Genuenſ. *l. c.*
Nec pariter hęc cauſa admittitur per Cō-
166 cilium Prouinciale Mediolani, vbi de Sa-
cramento Matrimonij agitur; ſi tamen
cum dicta coniugeretur alia cauſa, vt pe-
riculum imminēs fornicationes, vel quid
ſimile poterit Ordinarius Diſpenſare.

168 Septima cauſa à multis reputatur eſſe
dùm poſt Matrimonium legitimè contra-
ctum reperiatur aliquod Impedimentum
occultum ſuper quo Diſpentatio iam fa-
cta ſit; Filiucc. *d. cap.* 5. *nu.* 178. Sanch. *d.*
diſp. 9. *n.* 9. teſtans de communi Doctorū
ſententia; Id tamen puto procedere tan-
169 tùm iuxta opinionem Doctorum, qui
etiam in caſu Impedimenti occulti ſen-
tiunt, conualidari debere Matrimonium
coram Parocho, & Teſtibus, quia tunc
requirerentur nouæ publicationes, vel
ſaltem eſſet neceſſaria noua Diſpenſatio;
170 At nos in caſu Impedimenti occulti, &
Diſpenſationis ſuper eo legitimè factæ
certò exiſtimamus non eſſe de neceſſitate
repetendas Denunciationes per ea, quæ
diximus.

171 Octaua cauſa eſt, dum repentinus caſus
oſſert

Digitized by Google

offert rationem ſtatim contrahendi Ma-
trimonium, vt ſi qui in Concubinatu de-
pręhanſi, eſſent plectendi à Iudice, & ideò
ad effectum, vt Iudici dicere poſſint ſe
eſſe Coniuges, & ſe eximere à pœnis po-
tetit ſuper Denunciationibus Diſpenſari;
Sanch. *n.* 16. Filiucc. *n.* 178. Boſſ. *n.* 92.
Auerſ. & Steph. à S. Greg. *ll. cc.* ſic pari-
ter ſi quis eſſet ſtatim longè abiturus, &
172 ad reparandum honorem Fœminæ, vel
ad Prolem legitimãdum vellet ex impro-
uiſo ante diſceſſum contrahere, vt ani-
maduertit Boſſ. *l. c.*

173 Nona cauſa eſt, periculum animæ, vt ſi
duo Concubinarij velint Matrimonium
contrahere, vt in bono ſtatu conſtituan-
tur, & periculum ſit ne interim dum fiũt
Denunciationes carnalitèr commiſcean-
tur, Sanch. *n.* 17. Boſſ. *n.* 93. Filiucc. &
Steph. à S. Greg. *ll. cc.*

174 Decima cauſa eſt, dum aliqui ex publi-
cis Denunciationibus, aut ex dilatione
tot dierum timerent ſibi aliquod graue
damnum, moleſtiam, aut amiſſionem
alicuius notabilis commodi ſibi, vel ſuis
Coniunctis, Auerſ. *ſect.* 2. *d. verſ. Pluresq;*

175 Vndecima cauſa eſt, ſi periculum adſit,
vt aliquis ex contrahere volentibus vo-
luntatem mutet, & id tenderet in præiu-
dicium animæ, vt quando Meretrix in
lupanari expoſita velit Matrimonium cõ-
trahere, vt ſic à malo ſtatu in quo reperi-
tur deſiſtat, & periculum adſit ne ipſa, aut
Sponſus mutet voluntatem ſi contractus
Matrimonij differatur poſt Matrimonij
denunciationes, Sanch. Filiucc. & Auerſ.
ll. cc.

176 Duodecima cauſa eſt, euitatio ſcandalo-
rum ob aliquam factionem quæ ceſſaret
ſtatim ſequuto Matrimonio, Sanch. *n.* 18.
Stephan. à S. Greg. *ll. cc.* maximè ſi ob
dictas factiones dubitetur, quòd Matri-
monium de facto Impediatur; Dummo-
177 do tamen contrahere volentes ſint legi-
timæ ætatis, & in eorum plena libertate,
omni tamen dolo, & fraude ceſſantibus,
Sanch. & Filiucc. *ll. cc.* Boſſ. *n.* 98. *l. c.*

178 Decima tertia cauſa eſt, vt affinis octauę
ſupra adnotatæ, v. gr. ſi quis in mortis
articulo conſtitutus, velit Concubinam
ducere, ſiuè ad effectum vt Proles ex ea
ſuſcepta legitima fiat, ſiuè vt ſecurior
ſuus tranſitus reddatur, Sanch. *n.* 10. Fi-
liucc. Auerſ. & Steph. à S. Greg. & Boſſ. *n.*
90. *ll. cc.* Imò ſi eo caſu periculum ſit in
179 mora, nec poſſit Ordinarius adiri, nec
inter contrahere volentes adſit Impedi-
mentum dirimens in caſu non permiſſo,
Matrimonio aſſiſteret, abſq; Denuncia-
tionibus factis, vel non habita ab Ordi-
nario licentia aſſiſtendi ante Denuncia-
tiones peccaret mortaliter, & Suſpenſio-
nem per triennium ab Officio incurreret.
vt diximus n. 34., & docent Doctores penès
dictum Barboſ. *d. alleg.* 32. *n.* 7.) poterit
Parochus licitè, & validè omiſſis Denun-
ciationibus Matrimonio aſſiſtere ex taci-
ta, & præſumpta licentia Epiſcopi, ne in
caſu tàm vrgentis neceſſitatis, dum non
patet aditus ad Ordinarium, contrahere
volentes remaneant abſq; Coniugio; Iſto
180 namq; caſu ſtante imminentis mortis pe-
riculo [niſi inter contrahere volentes
adeſſet aliquod Impedimentum dirimẽs]
nulla ſolemnitas requiritur, vt benè do-
cuit Egr. Doctor noſter Balthaſſ. de To-
maſis *pr. Decade tract. pr. titulo* 9. *n.* 121. &
Geminian. & Gabriel penès ipſum, debet
tamen Parochus ſi infirmus conualeſcat
facere Denunciationes ante conſumma-
181 tionem huiuſmodi Matrimonii, vt benè
docent Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 10. *n.* 25. Bonacc.
de Matr. q. 2. *puncto* 6. *dub.* 3. *n.* 7. *in fine*,
& alij quos ſupra *n.* 15. *citauimus*;

182 Decima quarta cauſa eſt, ſi Vir Fœminã
deflorauit, & damnum amiſſæ virginita-
tis reparare intendit, & ſi Matrimonium
cauſa præmittendi Denunciationes dif-
ferretur periculum eſſet in mora, Boſſ.
l. c. nu. 91. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 9. *nu.* 15. vbi
etiam concludit idem eſſe ſi Fœmina
non eſſet virgo, ſed tamen infamata eſſet,
quia ſimilitèr valdè expediret huiuſmodi
Matrimonium.

183 Idem erit ſi duo ſibi ad inuicem dediſ-
ſent fidem de Matrimonio contrahendo,
& alter tàm leuis eſt, vt probabilis timor
adſit attenta huiuſmodi leuitate, ſeù alijs
coniecturis forè, vt iniuſtè à fide data re-
ſiliat, quia hoc Coniugium valdè expe-
dit vtriq; Contrahenti vni nempè, ne mor-
taliter peccet iniuſtè reſiliendo, & alteri
ne fraudetur Matrimonio ſibi iuſtè debi-
to, vt benè idem Sanch. *l. c.*

184 Decimaquinta cauſa eſt, dum probabilis
ſuſpicio habetur, vt Matrimonium ma-
litiosè, & iniuſtè Impediri poſſit, Sanch.
d. diſp. 9. *n.* 10. Filiucc. *l. c.* Pont. *lib.* 5. *cap.*
32. *n.* 2. Bonacc. *de Matrim. q.* 2. *puncto* 6.
dub. 3. *n.* 7. tunc enim, vel vnica tantùm
185 Denunciatione præmiſſa, vel omnibus
prætermiſſis poterit ab Ordinario dari li-
centia Matrimonium celebrandi cum
clauſula, quòd Sponſi abſtineant à con-
ſum-

ſummatione, donec fuerint omnes legitimè factæ niſi magis expediens Ordinarius indicauerit illas omitti, *vt diximus n.* 155.

186 Dixi ſi periculum ſit, vt Matrimonium malitioſè Impediatur, quia ſi Filius contrahere vellet cum Perſona inhoneſta, & infami, vel ſatis inferioris conditionis, licitum eſt Patri ſuadere Filio ſuum bonū, & obijcere tàm graue malum, & incommoda, quæ ex huiuſmodi Matrimonio timeri poſsūt, & Filius eo caſu tenetur obedire Patri; Vnde ſi Pater haberet iuſtā cauſam Impediendi non crediderim timorē huiuſmodi Impedimenti modo prædicto dati eſſe ex ſe cauſam ſufficientem ad Diſpenſandum; At ſi Pater non haberet iuſtam cauſam Impediendi, alitèr eſſet dicēdum: Vide Steph. à S. Greg. & Genuenſ. *ll. cc.* Sanch. *d. diſp.* 9. *n.* 10. vbi etiam docet, tunc eſſe verè iuſtam cauſam Diſpenſandi, quando Parentes minis, dolo, vi, falſitate, aut falſis ſuppoſitis Teſtibus vel calumniis Matrimoniū Impedirent non autem ſi adſit iuſta Impediēdi cauſa ob notabilem diſparitatem, nec Parentes volūt Impedire violentèr, ſed precibus, vel ſuaſionibus, quia ibi nihil maliriæ adeſt, ſed Parentes vtuntur Iure benè conſulentes Filiis: & regularitèr etiam præſumū-
187 tur Parentes iniuſtè Matrimonium Impedire, ſi Impediant Matrimonium Filiæ, quæ tranſcendit ætatem viginti quinque annorum, tunc enim Parentes ſunt in culpa, & videntur in mora conſtituti: vel ſi Filii habent Nouercam, quia tunc facilè præſumitur ex malitia Matrimonium Impediri, vt deficiat huiuſmodi Soboles & hæreditas perueniat ad Filios ſecundi Matrimonii, vel ne Pater priuetur vſufructu hæreditatis Maternæ, vt benè prædicta animaduertit idem Sanch. *vbi ſupra.*

Decimaſeptima cauſa eſt. Affinis alteri quàm ſupra diximus, nempè ſi aliquibus
188 valdè expediret Coniugium, & timor eſſet, vt Impediretur, Sanch. *n.* 14. & Steph. à S. Greg. *ll. cc.* quia iſto caſu olim licita erant Matrimonia Clandeſtina; & quidē regula generalis conſtitui poteſt, vt in
189 omnibus caſibus, in quibus olim licita erāt Matrimonia Clandeſtina iuſta ſit cauſa in Matrimonialibus Denunciationibus Diſpenſandi, vide Sanch. *l. c.*

190 Caſus, in quibus Ordinarius tenetur Diſpenſare exemplificant, Sanch. *lib.* 3. *dicta diſp.* 10. *n.* 6. Filiucc. *d. cap.* 5. *nn.* 179. nempè: ſi ſequatur ſcandalum, aut ſit ſuſpicio malitioſi Impedimenti: ſi ſubditis valdè expediat ad bonum animæ, aut corporis Diſpēſatio, vt quia vir deflorauit Fœminam, & eam intēdit ducere, & eſt periculū murationis voluntatis in ipſo viro: Vel ſi cōtrahere volēres maneāt in Cōcubinatu, & velint cōntrahere periculumq; ſit in mora; Vel ſi morti proximus velit ducere Cōcubinā, vt Prolē legitimet; vel in bono ſtatu decedat, & tandem concludit idem Sanch. *l. c.* quòd ſi citrà cauſam iuſtam maioris boni Prælatus his caſibus Diſpenſationem deneget reus erit culpæ.

Hæc quæ ſupra proximè dicta ſunt idcò in compendium redegi, vt ſciat Parochus in caſibus ibi contentis teneri Epiſcopum ſuper Denunciationibus Diſpenſare, & intelligat, quòd in caſibus in quibus tenetur Epiſcopus Diſpenſare ſi periculum ſit
191 in mora, itaùt non poſſit adiri Ordinarius poteſt ipſe Parochus, imò debet Sponſos, vel vnica Denunciatione præmiſſa, vel omnibus prætermiſſis pro vt caſus vrgentia requiret, in Matrimonium coniugere, vt benè docent, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 10. *n.* 27. Coninck. *diſp.* 27. *dub.* 5. *n.* 52. Layman. *l. c. verſ. His adde primò*; Barboſ. *de off. & poteſtate Epiſcopi d. alleg.* 32. *num.* 53. Bonace. *de Matrim. q.* 2. *puncto* 6. *n.* 7. Filiucc. *d. cap.* 5. *n.* 182. Pontius *lib.* 5. *cap.* 32. *n.* 8. Auerſ. *q.* 7. *ſect.* 2. *verſ. Si tamen*; Quamuis etenim Parocho non competat Ius Diſpenſandi in Denunciationibus, niſi ex de-
192 legatione Epiſcopi, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 7. *n.* 17. & docent communitèr Doctores, tamen ad illum pertinet in caſu vrgentis neceſſitatis, qui à non paret aditus ad Ordinarium declarare Legem de præmittendis Denunciationibus per epikeiam ceſſare, vt exemplificari poteſt ſi morti proximus velit cum Concubina contrahere, vt benè animaduertit Layman. *l. c.*

Imò poterit Parochus metu mortis, ſeù deprędationis, & pro illis euitandis aſſiſtere Matrimonio non præmiſſis Denunciationibus, quia Præcepta Eccleſiæ non
193 obligant cum tanto rigore: Excipe tamē niſi id à contrahentibus fieret in ſpretum, & contemptum Eccleſiæ, quia tunc tenerētur potius mori, quàm aſſiſtere; Sanch. *d. n.* 31. Auerſ. *l. c.* Steph. à S. Greg. *vniuerſ. tract. de vinculis Diuin. Pietatis cap.* 97. *n.* 14.

194 Ad hoc autèm vt Denunciationes ritè, & validè fiant, debent Diebus Feſtis fieri intet Miſſarum ſolemnia, dùm Populi mul-

tituao in Ecclaſia adeſt. Ita diſponente
Tridentino Concilio *d. ſeſſ. 24. cap pr.* nec
195 poteſt Epiſcopus Diſpenſare, vt ferialibus
diebus fiant, cum Epiſcopus non poſſit ſu-
per Conciliari diſpoſitione ex quo eſt in-
ferior Concilio, & proinde non poſſit In-
ferior in Lege ſuperioris ſe ingecere, vt
alibi diximus.

196 Poſſe tamen has Denunciationes fieri in
Die pro Feſto quãdo ingens Populi mul-
titudo ad Eccleſiam acceſſit, docent San-
ch. *lib. 3. diſp. 6. n.* 10. Squillant. *de obl gat. Clericor. part.* 2. *n.* 116. Bonacc. *de Matr. q.* 2. *puncto* 6. *n.* 18. imò etiam extrà Eccleſiã
fieri poſſe, ſi concurrat ingens Populi
multitudo, & in loco apto, vt ad multo-
rum notitiam deueniant, docent idem
Sanch. *n.* 9. Bonacc. *n.* 17. Layman. *n.* 10.
& Auerſa *ll. cc.* ita etiam Trullenck. *lib.* 7.
cap. 6. *dub.* 8. *n.* 7. quià hoc modo optimè
ſatisfit fieni, & intentioni, ob quam prin-
cipalitèr Concilium Denunciationes fa-
ciendas decreuit.

197 Nec eſt prætereundum, quod Denun-
ciationes huiuſmodi cõtinuis diebus fie-
ri non debent, ſed inter vnam, & alteram
Denunciationem duorum ſaltem dierum
internallum interponi debet, vt ſic in plu-
ribus Concilijs nempè Coloniẽſe, & Ma-
guntino definitum fuiſſe, teſtatur Pontius
lib. 5. *cap.* 30. *n.* 8. quibus nil diuerſum ſta-
tuit Tridentinum, ſed ſolùm ne diù dif-
ferantur Denunciationes, ſed Feſtis mu-
tuè ſuccedentibus modò non continuatis
diebus abſoluantur; Sic etiàm adnotarunt
Coninck. *diſp.* 27. *dub.* 5. *n.* 47. & Layman.
l. c. Ratio eſt, ne nimis citò abſoluantur,
itaut non poſſint Impedimenta detegi; ob
quàm rationem non debebit Parochus
ſtatim Matrimonio aſſiſtere, ſed expecta-
re debebit aliquàtulum temporis, vt ſi qui
Impedimenta ſciant Denunciare poſſint;
Auerſ. *l. c* vbi etiam declarat tempus duo-
rum dierum regularitèr cenſeri compe-
tens ſpacium ad effectum prædictum.

Et niſi infra quatuor menſes ad ſummũ
poſt factas Denunciationes Matrimoniũ
198 contrahatur, opus erit illas, vel ſaltem ali-
quas, vnam, vel duas arbitrio Ordinarij
repetere, vt ſic fuiſſe à Sacra Congrega-
tione deciſum, refert Barboſ. *d. alleg.* 32.
n. 55. & in Rituali Romano præſcribitur
terminus duorum menſium, itaut niſi
infra dictum tempus Matrimonium cele-
bratum fuerit ſint repetendæ.

Addit idem Barboſ. *l. c.* Sacram Con-
gregationem cenſuiſſe, vt quandò omit-
199 tantur Denunciationes, & Matrimonium
contrahitur, debeant infra octo dies à die
contracti Matrimonij computandos fie-
ri, & ante quàm factæ fuerint non con-
ſummari Matrimonium.

Nec poterit Epiſcopus ratione huiuſ-
modi Denũciationum remiſſionis, ac
200 Diſpenſationis preciſè imponere aliquã
pecuniariam mulctam, Sanch. *lib.* 3. *dicta diſp.* 10. *n.* 9. Filincc. *tract.* 10. *part. prima cap.* 5. *nu.* 180. Auerſ. *d. q.* 7. *ſect.* 2. *verſ. Dùmq; Prælatus*, Steph. à S. Greg. *d. cap.* 97.
n. 11. Boſſ. *cap.* 7. *n.* 105. quia Concilium
Tridentinum concedit quidem Diſpen-
ſandi facultatem, non tamen concedit vt
poſſit Ordinarius obligationem Legis in
aliam materiam commutare, imò *ſeſſ.* 25.
cap. 18. præcipit Diſpenſationes gratis fie-
201 ri debere; excipit tamèn, Sanch. *l. c.* niſi
delictum aliquod preberet iuſtam causã
Diſpenſandi, v. gr. ob Concubinatum, vèl
defloratiomem virginis, quia tunc poterit
non ratione Diſpenſationis, ſed in pœnã
delicti aliquam mulctum iniungere.

Qui autèm poſſint in huiuſmodi Denũ-
202 ciationibus Diſpenſare, dic poſſe non ſo-
lùm Epiſcopum, ſed etiam eius Vicarium
Generalem, Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 7. *n.* 6. Squil-
lant. *de obligat. Cleric. part.* 2. *nu.* 121. Ricc.
in Collect. part. 3. *Collect.* 702. Bonacc. *de Matrim. q.* 2. *puncto* 6. *n.* 7. *verſ. Dixit* Gra-
tian. *diſcept. forenſ. cap.* 841. *nu.* 10. *tom.* 5.
Trullenck. *tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 6 *dub.* 9. *n.* 2.
quia appellatione Ordinarij veniunt
Epiſcopus, & Vicarius, Pariſ. *de reſignat. Benef. lib.* 3. *q.* 11. *nu.* 22. Layman. *lib.* 5.
tract. 10. *part.* 2. *cap.* 4. *n.* 5. *circa finem*, Pont.
lib. 5. *cap.* 11. *n.* 11. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 29. *n.*
5. Marant. *in ſpec. aduocat. part.* 4. *diſt.* 5. *nu.*
203 12. & *n.* 13. Garz. *de Benef. part.* 5. *cap.* 8. *n.*
21. & innumeris citatis ſic concludit
Sbroz. *de off. Vicarij lib.* 2. *q.* 55. & dùm
aliquid Epiſcopo conceditur, Perſona Vi-
carij non excluditur, ſed potius ſub eius
diſpoſitione compræhenſa videtur, *Gloſſ. in cap. Præsbyteri vnico de capillis Monachor.*
Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 841. *nu.* 14. &
15. Barboſ. *de Appellat. verb. Appellatiua*
89. *n.* 25. *Reſponſa Marantæ Reſponſ.* 25. *nu.*
49. *part. pr.* & *Reſp.* 68. *nu.* 83. *part.* 3. &
204 proindè in nominatione Epiſcopi facta
per Concilium, niſi facta ſit cum dictione
taxatiua tantùm, includitur Vicarius Ge-
neralis, Sbroz. *de off. Vicarij lib.* 2. *q.* 42. *nu.*
29. & *lib.* 3. *q.* 171. *nu.* 2. *Reſponſ. Marantæ Reſp.* 2. *n.* 4. *part.* 2. Barboſ. *d. appell.* 702.
in princip. dicitur namq; Epiſcopi ſocius
in

in adminiſtratione Epiſcopati, & Iuriſdi-
ctione, Lother. *de re Beneſ. lib. pr. q.* 28. *nu.*
130. vnde à ſententia Vicarij non licèt
205 appellare ad Epiſcopum; Sbroz. *de off. Vi-*
cary lib. 3. *q.* 2. *n.* 1. Garz. *de Beneſ. d. cap.* 8.
num 28. Meroll. *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *diffic.*
206 *n.* 535. quià Appellatio à minori Iudice
datur ad maiorem, cum ergò Epiſcopus,
& Vicarius conſtituant vnum, & idem
Tribunal, *cap. Romana de app.* Rot. *deciſ.*
474. *nu.* 3. *parc.* 2. *recent.* Trullenck *lib.* 7.
cap. 6. *dub.* 3. *n.* 2. Gratian. *l. c. n.* 17. & fa-
ctum à Vicario cenſeatur factum ab ipſo
Epiſcopo, *Gloſſa in d. cap. Præsbyteri*, Rebuff.
in praxi, titulo de Vicarijs Epiſcoporum nu. 40.
Barboſ. *in Votis Canonic. lib.* 2. *Voto* 56. *nu.*
68. Reſponſ. Marant. *n.* 51. *l. c.* & habean-
tur pro vnica Perſona, & vnico corpore,
Gratian. *Diſcept. forenſ. cap.* 809. *n.* 15. Bar-
boſ. *n.* 72. *l. c.* nec intèr ipſos detur me-
dium, Barboſ. *n.* 73. *l. c.* huiuſmodi Ap-
pellatio facta ab Epiſcopo ad Vicarium
cenſeretur facta de ſe ipſo ad ſe ipſum.
207 Poterunt etiam in huiuſmodi Denuncia-
tionibus cum ſuis ſubditis Diſpenſare alij
Prælati Epiſcopo inferiores Iuriſdictionē
quaſi Epiſcopalem habentes, nulliq; Diœ-
ceſano ſubditi, cùm ipſi etiàm ſub nomi-
ne Ordinariorum veniant, Nauarr. *lib.* 4.
conſilior. tit. de Sponſ. conſ. 5. *nu.* 2. *in prim.*
edit. Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 7. *n.* 4. Barboſ. *d.*
alleg. 32. *n.* 30. quia Prælati exempti ha-
208 bentes Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem
poſſunt regularitèr ca omnia facere, quæ
ſunt Iuriſdictionis, vide dictum Nauarr.
209 *l. c.* Abbates etiam, qui Ordinarij ſunt, &
Iuriſdictionem habēt quaſi Epiſcopalem,
Diſpenſare poſſunt, cùm ea omnia regu-
lièr poſſint circa eorum ſubditos, quæ
poſſunt Epiſcopi in eorum Diœceſibus
in his quæ ſunt Iuriſdictionis, Sanch. *d.*
diſp. 7. *n.* 4. & *diſp.* 28. *n.* 6. *eodem lib.* Na-
uarr. *l. c.* Ricc. *in Collect. deciſ. d. Collect.*
702. Zerol. *in Praxi Epiſc. part. pr. verbo De-*
nunciationes, Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib.*
pr. cap. 17. *n.* 97. Alij etiam Diſpenſare
poſſunt, quos ſupra *ad n.* 75. diximus, veni-
re ſub nomine proprij Ordinarij reſpectu
eorum ſubditorum.
Et quoniam Matrimonij Denunciatio-
nes; Ideò ſtatutæ ſunt, vt illis medianti-
210 bus Impedimenta detegantur, propterea,
qui nouit Impedimentum adeſſe inter cō-
trahere volentes, quamuis id occultum
ſit, & probari non poſſit, tenetur vi De-
nunciationum manifeſtare, quia non
agitur de pœna alteri infligenda, ſed de
euitando damno ſpirituali Proximi, Sāch.
lib. 3. *diſp.* 13. *nu.* 2. Coninck. *d. diſp.* 27.
dub. 7. *concluſ. pr. nu.* 61. Bonacc. *de Matr.*
q. 2. *puncto* 6. *n.* 20. Filiucc. *tomo pr. tract.* 10.
part. pr. cap. 5. *n.* 185. Barboſ. *d. alleg.* 32.
nu. 25. Auerſ. *q.* 7. *d. ſect.* 4. *verſ. Tenetur*;
211 nec excuſabitur, qui ab obligatione De-
nunciandi quamuis ex ipſa Denunciatio-
ne ſequuturum ſit damnum tertio, &
quamuis etiam ipſe ſolus Impedimentū
ſciuerit, vel ſub ſecreto acceperit, vel ab
alijs dici audierit, dummodò Perſonæ à
quibus dici audiuit ſint fide dignæ; non
212 tamen ſi accepiſſet à Perſona nil certum
ſciēte, vel leui, vel ſi nō meminit à quibus
dici audierit; vide Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 13. *n.*
7. Pont. *lib.* 5. *cap.* 34. *nu.* 1. Bonacc. *l. c.* Fi-
liucc. *d. cap.* 5. *n.* 186. Boſſ. *de Matrimonij*
contractu cap 7. *à nu.* 164. Steph. à S. Greg.
d. cap. 97. *n.* 19. Auerſ. *d. q.* 7 *ſect.* 4. Nec
requiritur vt Impedimētum Denuncians
213 ſit omni exceptione maior, dummodò ſit
fide dignus, imò nec reijcitur à teſtificane
214 do, quamuis criminoſus ſit, vel ſanguin-
Coniunctus alterutri parti, quamuis etiā
turpitudinem ſuam alleget: Sanch. *lib. pr.*
d. diſp. 71. *n.* 4. Genuenſ. *in praxi Curiæ Ar-*
215 *chiepiſc. Neapolit. cap.* 21. *n.* 7. debet tamē
cum Iuramento deponere, referendo cau-
ſam ſcientiæ ſui dicti; & ſi Impedimentū
216 ſit Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſuffi-
cit ſi deponat ſe audiuiſſe à maioribus
ſuis ſaltèm duobus, & Gradus ipſos Con-
ſanguinitatis, vel Affinitatis referat diſtin-
ctè ex vtraq; parte illos computando ad
formam *Capit. Licet ex quadam de*
Teſtibus, ita Sanch. *lib. pr. diſp.* 71. *nu.* 11.
Auerſ. *q.* 7. *ſect.* 5. *verſ. Debet ergo*; vide
quæ latè circa hanc obligationem dixi-
mus *lib. pr.* quæ hic repetere ſuperfluum
eſſet; Et ſi nolit nomen ſuum publicari
217 parti, non erit de neceſſitate publicandum
niſi ſponſalia iurata præceſſiſſent, Sanch.
lib. pr. diſp. 71. *n.* 3. Maſcard. *de probat. con-*
cluſ. 1023. *n.* 4. Ventrigl. *in praxi annot.* 38.
§. *Vnico n.* 1. Auerſ. *d. q.* 7. *ſect.* 5. *verſ. De-*
bet ergo; Boſſ. *de Matrimonij contractu d. cap.*
7. § 36.
218 Si quis tamen falſa Impedimenta denū-
ciet, & vt Matrimonium Impediat pœna
arbitraria erit puniendus à Iudice Eccle-
ſiaſtico. *cap. Cùm inhibitio* 3. *in fin.*, *de Clan-*
deſt. Deſponſ. Barboſ. *d. alleg.* 32 *n.* 24. Me-
noch. & Vgolinus penès ipſum.
219 Requiſita, quæ concurrere debent ad
hoc vt vnicus Teſtis Impediat Matrimo-
nium contrahendum diximus *d. cap.* vbi
dixi-

diximus an fama ſola ſufficiat, & quæ ſit differentia inter famam, & rumorem.

220 Quamuis autem facilè poſſit præſumi, quod Impedimentum ab alijs reueletur non tamen quis excuſabitur à Denunciatione facienda, quia ſub dicta præſumptione omnes poſſent excuſari, & tamen facile venire poſſet, vt Impedimenta non denũciarẽtur ab aliquo; At ſi quis ſciret iã fuiſſe ab alijs Denunciatũ, tunc non tenebitur quia iam fuit obligationi ſatisfactũ.

221 At ſi Impedimentum ſit occultum, & ex eius manifeſtatione oriri poſſit infamia, vt quia v. gr. procedat ex copula illicita, poterit, imò debebit ille, qui Impedimẽtum nouit prius ſecretò admonere Impeditos, qui contrahere volunt, vel eorum alterum, vt à Conjugio contrahendo deſiſtant, & ſi deſiſtant ſatisfactum erit obligationi; ſi verò deſiſtere nolint, vel antequàm contrahant, Diſpenſationem non impetrent de qua ipſi, qui Impedimentũ ſcit legitimè conſtet, prout etiam dùm ab initio monitionem profuturum non ſperet, tenetur huiuſmodi Impedimentũ quantumcumq; occultum reuelare Parocho, aut Prælato, quia bonum animæ, & valor Sacramenti omninò præferri debent bonę famæ; Sanch. *lib. 3. diſp* 13. *nu.* 3. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 28. *n.* 228. Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part. pr. cap.* 5. *n.* 185. Bonacc. *de Matr. q.* 6. *puncto* 6. *n.* 20. Auerſ. *l. c. verſ. Item tenentur, & alij communiter.*

222 Hæc Concluſio à nonnullis limitatur, Primo limitatur ita vt locum non habeat ſi Impedimentum ita occultum eſſet, vt ipſe ſolus noueric, & tamen oritur ex infamia, aut peccato, & contrahentes ſunt in bona fide niſi ſperetur monitionem profuturam, ſic Barboſ. *de alleg.* 32. *n.* 26. Pont. *de Matr. lib.* 5. *cap.* 34. *n.* 5. *& n.* 6. & in hanc opinionem inclinare videtur, Dian. *part.* 3. *tract.* 4. *reſol.* 221.

223 Duos caſus exemplificat Pontius *de Matrim. cap.* 34. *n.* 10. in quibus docet non teneri, quem ad reuelandum, primus eſt ſi, v. gr. Parochus ex duabus Fœminis duos Filios maſculum ab vna, & Fœminam ab altera ſuſcepiſſet, & deinde ipſi Impedimentum ignorantes contrahere vellent inſimul, & Matre defuncta, ſolus Pater huiuſmodi Impedimentum nouit; quam doctrinam in caſu dicto, approbat Boſſ. *de Matrimon. contract. cap.* 7. *n.* 162.

224 Secundus caſus, quem proponit Pontius eſt ſi Fœmina ſuſcepiſſet Filiam ex proprio Filio ignorante eam Fœminam à ſe cognitam eſſe ſuam Matrem, & deinde is Filius cum ſua ſorore, imò eius Filia contrahere intendat, & ſola Mater ſciat Impedimentum, & hanc Doctrinã, idem Boſſ. *l. c. n.* 160. tenet.

225 At melius Sãch. *lib.* 3. *diſp.* 15. *n.* 11. Coninck *diſp.* 27. *concluſ.* 3. *n* 66. Layman. *lib* 5. *tract.* 4. *cap.* 6. *n.* 11. loquẽtes de Parocho, docẽt nõ poſſe Parochũ Matrimonio aſſiſtere ſi extrà Cõfeſſionẽ ſciat inter contrahere volentes aliquod adeſſe Impedimentum, quamuis ipſe ſolus Impedimentum ſciat, nec probari poſſit, & quamuis infame ſit, & Matrimonium publicè petant, ſed ſi præhabita monitione Impediti à Matrimonio contrahendo deſiſtere nolint teneri Denunciare Ordinario, quia hoc caſu deponet vt Teſtis, cum ipſe in hac cauſa Iudex non ſit, nec ad ipſum ſpectet de Matrimonij Impedimentis cognoſcere, vt alibi diximus; Ordinarius autem,

226 qui Iudex eſt, ſi ipſe ſolus Impedimentum occultum nouit, quod probari non poteſt, videtur poſſe aſſiſtere Matrimonio, vel licentiam alteri concedere ad aſſiſtẽdum, quia cum ipſe ſit Iudex, non poteſt eſſe Teſtis, ſed tenetur iudicare ſecundũ acta, & probata; ſic Sanch. *l. c.* quamuis non deſint, qui probabilius exiſtiment non poſſe eo caſu Ordinarium aſſiſtere, nec Matrimonium permittere, ſed teneri rem ad ſuum Superiorem deferre, de qua te videndi ſunt, dictus Boſſ. *cap.* 7. *n.* 206. Coninck. *n.* 66 *& n.* 67. *ll. cc.*

227 Limitur ſecundò, prædicta concluſio, ita vt quis non teneatur, imò non poſſit, nec debeat Impedimentum reuelare ſi id ſub ſigillo Sacramentalis Confeſſionis accepirit, cum non liceat ob quodcumq; damnum vitandum frangere ſigillum Confeſſionis; Ita benè docent Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 13. *nu.* 6. Coninck. *diſp.* 27. *dub.* 7. *concluſ. pr. n.* 61. Filiucc. *d. cap.* 3. *n.* 186. Auerſ. *d. ſect.* 4. *verſ. Tenetur Denunciare*, & faciunt ea, quæ diximus; Quod verùm eſt ſi ve-

228 rè huiuſmodi notitia procedat ex vera, & effectiua Sacramentali Confeſſione, quia ſi quis habuit notitiam Impedimenti ſub ſigillo Confeſſionis, & tamen verè facta non fuerit Confeſſio, tenebitur nihilominùs denunciare, quia tunc non plus obligatur, quam ob Sacramentum ſecreti ſeruandum, quo caſu Lex de vin-

229 cendo Animæ periculo vincit Legem de ſeruando ſecreto naturali cum dicta Denunciatio in præiudicium tertij non tendat, ita benè animaduertit Viuald. *in Cande-*

delabro part. pr. tit. 12. vbi *de ſigillo Confeſſio-*
nis n. 37. Sanch. *lib.* 3. *d. diſp.* 13. *n.* 6. Ste-
ph. à S. Greg. *l. c.* amplia vt teneatur De-
230 nunciare quamuis ille, qui ſub ſigillo
manifeſtauit genuflexus fuerit, & facto
ſigno S. Cruci dixerit Orationes, quæ
Confeſſioni præmitti ſolent, quia tamen
Confeſſionis ſigillum non eſt quando de-
regitur ad effectum petendi conſilium, &
non animo illud verè fatendi, Coninck.
n. 66. Filiucc. *ll. cc.* Sanch. *d. n.* 6. vbi plu-
res pro hac opinione refert.
231 Tertiò limitatur ſupradicta concluſio
itaut, quis non teneatur Impedimentum
occultum reuelare ſi prudentèr timeat
ex dicta reuelatione ſequuturum ſibi ma-
ximum detrimentum, vel magnum ſcan-
dalum inter alios; Nauarr. *in Summa cap.*
22. *n.* 83. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 13. *n.* 4. Pont.
lib. 3. *cap.* 34. *n.* 2. Auerſ. *d. ſect.* 4. *verſ. Non*
autem; Steph. à S. Greg. *lib.* 3. *cap.* 97. *nu.*
79. Coninck. *diſp.* 27. *nu.* 62. Bonacc. *de*
Matr. q. 6, *puncto* 6. *nu.* 20. Filiucc. *tomo pr.*
tract. 10. *cap.* 5. *n.* 185. Fragoſ. *Regim. Chriſt.*
Reip. part. pr. lib. 5. *diſp.* 12. *num.* 352. qui
232 exemplificat caſum, v.gr. ſi quis poſt Co-
pulam cum Berta habitam vult ducere
ſororem ipſius Bertæ, quæ vel reputatur
Virgo, vel iam nupſit Viro nobili, & ho-
neſto, & non poteſt Impedimentum ma-
nifeſtari, abſq; notabili infamia; Ratio
huius limitationis eſt, quia hoc caſu nec
correctio fraterna, nec Præceptū Eccleſię
obligant: Ampliant hanc Doctrinam Co-
233 nink. & Bonacc. *ll. cc.* vt nec quis teneatur
reuelare quādo nō poteſt abſq; ſuo graui
incommodo huiuſmodi Denunciatio-
nem facere.
234 Quartò limitatur; vt quis non tenetur
Impedimentum occultum denunciare ſi
ſciat fuiſſe ſuper eo obtentam Diſpenſa-
tionē, quia tūc ſublato per Diſpenſationē
Impedimēto perinde eſt ac ſi Impedimē-
tū nō adfuiſſet: intellige tamen, vt huiuſ-
modi Impedimentū ſit ita occultum, vt
publicari non poſſit, quia ſi eſſet alijs, ita
notum, vt tractu temporis poſſit veriſi-
militer detegi in foro Eccleſiæ, & Diſpē-
ſatio ſolùm obtenta ſit pro ſolo conſciē-
tiæ foro teneretur hoc caſu Denunciare,
quia cū huiuſmodi Diſpenſatio nō proſit
pro foro externo, immineret periculum
diſſoluendi in Iudicio Matrimonium; vn-
de neceſſe erit antequàm contrahatur
Matrimonium prouidere: vide Sanch.
d. diſp. 13. *n.* 8. Pont. *lib.* 5, *cap.* 33. *n.* 6. &
cap. 34. *n.* 1, *in fine*, Auerſ. *verſ. Nec tenebi-*
tur l. c. Steph. à S. Greg. *n.* 20. & Boſſ. *n.*
167 *ll. cc.*
235 Et non ſolum quis tenetur reuelare Im-
pedimenta Matrimonium dirimentia [vt
diximus] ſed tenebitur etiam Denuncia-
re ſolummodo Impedientia, vt ſi ſciret
aliquem ex contrahere volentibus eſſe
ſimplici Voto Caſtitatis, vel Religionis
adſtrictos, vel ſi tenerentur ſponſalibus cū
alia Perſona contractis; Vide Auerſ. *l. c.*
verſ. debent denique.
236 Quid autem faciendum ſit à Parocho.
quidue ab Ordinario ſi Impedimenta
occulta ſibi denuncientur.
237 Quòd attinet ad praxim Impetrādi Diſ-
pēſationem in Romana Curia ſuper Ma-
trimonio Clandeſtinè contracto in primis
exprimi debet Pontifici,
Quod ipſi aliàs ſcientes ſe tertio Conſanguini-
tatis gradu inuicem eſſe coniunctos, non qui de
paccanpi data opera, vt crimine admiſſo, hac
cauſa foret Sanctitatem ſuam, & Sedem Apoſto-
licam ad Miſericordiam, & Gratiam
erga ipſos faciliores reddendi Matrimonium
inter ſeſe per verba de præſenti Clandeſtinè, &
de facto contraxerunt, illudq; carnali Copula con-
ſummarunt; cum autem Oratores prædicti in hu-
iuſmodi Matrimonio remanere non poſſint abſq;
Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione, & ſi Diuortium
inter eos fieret grauia exinde ſcādala poſſent ve-
riſimilitèr exoriri; Cupiunt propterea inui-
cem Matrimonialitèr copulari; Et eo caſu Pa-
238 pa Diſpenſationem concedendo commit-
tere ſolet Delegato, *vt à Generali Excom-*
municationis ſententia, quam propter præmiſſa
incurrerunt, Inceſtus reatu, & exceſſibus huiuſ-
modi in vtroq; foro abſoluat, ac cum eiſdem Ora-
toribus, quod [Impedimento Tertij Conſangui-
nitatis gradus huiuſmodi non obſtante] Matrimo-
nium inter ſeſe de nouo publicè ſeruata forma
Concilij Tridentini contrahere illudq; in facie
Eccleſiæ ſolennizzare, & in eo poſtmodum rema-
nere liberè, & licitè valeant, &c. Diſpenſet, &c.
non obſtantibus &c. impoſita Oratoribus propter
Inceſtum huiuſmodi, aliaq; præmiſſa arbitrio
Delegati graui Pœnitentia ſalutari, & recepto
ab eis Iuramento, quod ſub ſpe facilius habendæ
Diſpenſationis &c. Inceſtum non commiſerint,
& quatenus contra ipſos cauſa in iudicium quo-
quo modo deducta fuerit parito iudicato, & cum
Decreto, quod Oratorum alter alteri ſuperuiuēs
perpetuò, abſque ſpe Coniugij remaneat, Prolem
ſuſceptam ſi qua ſit, & ſuſcipiendam legitimam
nunciando.
239 Sciendum eſt Pontificem ſe reddere diſ-
ficilem ad Diſpenſandum ſuper Clande-
ſtino Matrimonio, & quando Diſpenſat
mul-

multas cõditiones adijcit à Delegato ſeruandas; nempè.

1 Quòd Oratores abſoluat à Cenſuris ad effectum Gratiam conſequendi.

2 Quòd grauem vtriq; Oratori imponat Pęnitentiam ſalutarem.

3 Quòd Oratores iurent Inceſtum non cõmiſiſſe ſub ſpe faciliùs obtinendi Diſpenſationem.

4 Quòd quatenus cauſa contrà ipſos quoquo modo in Iudicium deducta fuerit pareant Iudicato, &

5 Quòd Oratorum alter alteri ſuperuiuens perpetuò, abſq; ſpe Coniugij remaneat.

240 Si adeſſet culpa Parochi debet id exprimi Pontifici, & tunc additur in Literis clauſula: *Et punito Parocho arbitrio Ordinarij*: Vnde puniri poterit non ſolùm
241 pœna arbitraria, ſed etiam triennali ſuſpenſione, iuxta diſpoſitionem Capituli *Cum inhibitio finali. de Clandeſt. Deſponſat.* vbi habentur hæc verba, *Sanè ſi Parochianis Sacerdos tales Coniunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet etiam Regularis, qui eis præſumpſerit intereſſe per triennium ab officio ſuſpendatur grauius puniendus ſi culpæ qualitas poſtulauerit*; Cui Capitulo non eſt derogatum per Concilium *ſeſſ 24. cap. pr.* dum ſtatuit Parochum eſſe grauiter puniendũ.

242 Cauſa, quæ mouet Pontificem ad Diſpenſandum in propoſito caſu eſt euitatio ſcandalorum, quæ veriſimiliter timentur niſi Matrimonium legitimè, ac ritè contrahatur, quia vt plurimum inimicitiæ, iurgia, & ſcandala inde oriri ſolent, & periculum adeſt Incontinentię, & Concubinatus, & quod Mulier ratione infamiæ diffamata, & innupta remaneat, & cum periculo animæ viuat; vide Menoch. *conſ.* 385. *n.* 7. *volum.* 4. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *n.* 9. Corrad. *in praxi Diſp. Apoſt. lib.* 8. *cap. pr. n.* 1. quia Papa ſemper ſtudet obuiare ſcãdalis, & ſic indicant eius verba in Literis huiuſmodi Diſpenſationum apponi ſolita nempè, *Nos igitur, qui ſalutem quærimus ſingulorum, ac ſcandalis ne eueniant quantum cum Domino poſſumus libenter obuiamus, &c.*

243 Si Impediti inter ſe contrahant [non cõſumment] ſub conditione ſi Papa Diſpenſauerit non incurrere Excommunicationem, & aliàs Pœnas in dicta Clementina cos, & alijs Conſtitutionibus contentas, & etiam à Concilio ſtatutas, *diximus lib. pr.* quia dum contrahentes ſub dicta conditione contrahunt, non contrahunt pro tunc, ſed pro tempore, quo per Diſpenſationem erunt facti habiles, vide Doctores, & Iura, quæ ibi pro hac opinione citauimus, & quidem quotidiana Praxis ſe habet, quòd omnes ferè contractus in quibus ſuperioris confirmatio neceſſaria eſt, fieri ſolent ſub Beneplacito Papæ, vel Principis, vel eius ſupremæ Curiæ, vt eſt notorium.

244 Tandem pro concluſione huius capitis animaduertendũ eſt, Conciliũ inhabilitare Clandeſtinè contrahentes ad ſic denuò contrahendum, vndè infertur ex hac ſola ratione Clandeſtinitatis, ſi nullum aliud Impedimentum adſit non requiri Diſpenſationem, ſi denuò ritè contrahere velint coram Parocho, & Teſtibus in facie Eccleſiæ ſeruata forma Tridentini Concilij; ſic benè Zerol *in Praxi Epiſc. part. pr. verbo Matrimonium, verſ. Octauò quòd agendum*; Filiucc. *tom. pr. tract.* 10. *part. pr. cap.* 6. *n.* 190 Gutierr. *de Matrim. cap.* 75. *n.* 3. Auerſ. *de matr. q.* 6. *ſect.* 8. *in princip.* & celebratiſſimus Doctor noſter Hieronym. Palma *conſ.* 87. *n.* 73.

245 Quando tamen huiuſmodi Matrimoniũ Clandeſtinum eſſet publicatum, & timerentur ſcandala, opus eſſet licẽtia Epiſcopi ad denuò contrahendum; vide Filiucc. *l. c.* ad illum enim ſpectat de Impedimentis Matrimonij cognoſcere, & Inquirere poteſt contrà vtentes Matrimonio Clandeſtino ob animarum ſalutem, vt benè docent dicti Filiucc. & Zerol. *ll. cc.*

DE DISPENSATIONIBVS MATRIMONIALIBVS. LIBER TERTIVS.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſationes omnes Matrimoniales ex veris, & rationalibus cauſis concedi debent, aliàs gratia erit ſubreptitia, n. 3.*
2 *Et gratis concedi debent.*
4 *Pontifex eſt ſupra Concilium.*
5 *Et poteſt diſpenſare etiam abſq; cauſa ſuper ijs, quæ Iure Eccleſiaſtico ſunt.*
6 *Sola voluntas Pontificis habet vim Legis.*
7 *Tamèn vt licitè, & abſq; peccato diſpenſet requiritur iuſta cauſa.*
8 *Idque adeò verum eſt, vt nec de conſenſu contrahere volentium poſſit Pontifex de poteſtate abſoluta abſq; cauſa licitè diſpenſare.*
9 *Diſpenſatio quamuis à Lege, & Canone committatur arbitrio, & prudentiæ Diſpenſantis, tamen d. arbitrium debet eſſe à Iure regulatum.*
10 *In exordio Literarum, & Bullarum Pontificis maximè in Beneficialibus ex ſtylo Curiæ Romanæ exprimi ſolent cauſæ ex quibus motus fuit Pontifex ad diſpenſandum.*
11 *Nullam Diſpenſationem Matrimonialem Papa ſolet concedere, ſine cauſa, & licet eam non exprimat, tamen non dicitur diſpenſare ſine ea.*
12 *Leges ſunt quoddam comune bonum, quod omnes æqualitèr reſpicit.*
13 *Diſpenſatio eſt vulnus Iuris.*
14 *Diſpenſare non poteſt qui eſt Iuris interpres.*
15 *Diſpenſatio à Papa facta abſque iuſta cauſa erit valida, ſed quo ad Deum erit illicita n. 16*
17 *Papa non debet ad libitum ſua autoritate vti, ſed cum cauſa, & ad bonum comune.*
18 *Eſt differentia inter Diſpenſationes, quæ fiunt per Pontificem, vel alium Prælatum in propria vel inferioribus Lege, & illas quæ per ipſum Pontificem in Lege Dei, vel alium inferiorem in Lege ſuperioris fiunt.*
19 *Illæ enim ſi ſine cauſa fiant illicitæ quidem, ſed validæ erunt.*
20 *Quæ verò in Lege ſuperioris per Inferiorem fiũt niſi iuſta adſit cauſa, non ſolùm illicitæ, verùm, & inualidæ erunt.*
21 *Pontificem voluiſſe aliquem à Lege Diſpenſare ſine iuſta cauſa, nunquam præſumitur.*
22 *Nec eſt credibile, Deum ſuo Vicario in terris poteſtatem conceſſiſſe, vt temere, & ſine cauſa, Vota, Iuramenta, aliaq; Diuinæ Legis præcepta relaxaret.*
23 *Vtens Diſpenſatione conceſſa à Lege ſuperioris abſq; cauſa, peccat, ac ſi contraueniret abſque Diſpenſatione.*
24 *Et ſic Diſpenſatus tenetur exequi, quod Lex iubet non obſtante Diſpenſatione.*
25 *Licet in foro externo puniri non poſſit.*
26 *Diſpenſatio Summi Pontificis pro foro externo ſuper Matrimonio inter impeditos contracto liberat à pœna temporali.*
27 *Diſpenſans, vt ſupra à Lege ſuperioris ſine cauſa puniri poteſt.*
28 *Amplia, vt ſit illicita, & inualida Diſpenſatio, pro foro externo, quamuis cauſa iuſta adeſſet, ſed Inferior Diſpenſans non eã præcognouiſſet.*
29 *Diſpenſatio vt ſupra conceſſa pro foro interno ſi verè iuſta cauſam adſit valebit, donec pro foro externo reuocetur.*
30 *Diſpenſatio ab Inferiore in Lege Superioris conceſſa abſq; iuſta cauſa eſt nulla etiamſi fuiſſet ab ipſomet Vicegerente conceſſa, qui ſolet Diſpenſare de plenitudine poteſtatis. quia numqũ præſumitur Principem alicui poteſtatem Diſpenſandi conceſſiſſe cum plenitudine poteſtatis.*
31 *Quamuis Papa, & alij inferiores potentes cum*

alijs

Digitized by Google

aliȷs Diſpenſare poſſint etiam ſecum in iȷſdem propriè, & directè diſpenſare.

32 In Diſpenſatione à Pontifice etiam Motu proprio facta præſumitur ſemper iuſta cauſa.

33 Dum Papa diſpenſat in Iure Diuino, & Naturali, cauſa iuſta non præſumitur niſi exprimatur, & probetur.

34 Alter enim eſt in foro cōſcientiæ, in qua pro Superiore præſumendum donec de defectu cauſæ ſubdito conſtet.

35 Commiſſa Diſpenſatione à Superiore alicui, præſumitur Diſpenſantem cauſam iuſtam habuiſſe, & Delegatus tenetur exequi nulla cauſa requiſita.

36 In foro externo non eſt credendum Prælato ſe habere facultatem Diſpenſandi à Lege Superioris ex iuſta cauſa niſi probetur oſtenſo reſcripto.

37 Niſi Delegatus eſſet in excelſa dignitate conſtitutus, aut ageretur de præiudicio tertiȷ.

38 Tamen pro foro conſcientiæ cuicumq; viro timorato, vel Confeſſario credendum erit.

39 Petens Diſpenſationem abſque cauſa peccabit mortalitèr petendo illicitum.

40 Vtens dicta Diſpenſatione licet fuerit conceſſa à Diſpenſante à propria, vel Inferioris Lege peccabit toties quoties &c.

41 Contrarium verius eſt quod vtendo non peccet.

42 Peccatum erit mortale tàm quo ad petentem, quàm Diſpenſantem, ſi Diſpenſatio concedatur abſque cauſa in Lege ſuperioris, niſi leuitas materiæ excuſet.

43 In propria tamèn Lege, quamuis non deſint qui exiſtiment eſſe mortale, quando Lex in qua Diſpenſatur obligat ſub mortali, tamèn verius eſt non eſſe, niſi adſit ſcandalum, & graue aliorum damnum.

44 Si ob cauſam falſam petatur Diſpenſatio eadem erit nulla, quamuis in propria lege facta ſit.

45 Cauſa Diſpenſationis duplex eſſe poteſt, nempe finalis, & impulſiua.

46 Finalis cauſa quæ ſit.

47 Cauſa finalis dicitur cauſa, & origo omnium aliarum cauſarum.

48 Cauſa finalis dicitur conditio ſine qua non.

49 Et eius defectus ſemper reddit cauſam nullam.

50 Ceſſante cauſa ceſſat diſpoſitio.

51 Eiuſq; defectus non ſanatur quamuis ceſſet dolus, & malitia.

52 Quià eo caſu Oratores excuſantur à culpa, non tamen actus ritus conualidatur.

53 Impulſiua cauſa quæ dicatur.

54 Clauſula ſi præces veritate nitantur, non habet locum quo ad cauſam impulſiuam.

55 Si in ſupplicatione porrecta Pontifici pro Diſpenſatione vnica cauſa allegetur cenſetur finalis.

56 Si verò plures cauſæ afferantur quæ erit finalis.

57 Si plures cauſæ afferantur, & finalis tantùm ſit vera, & cæteræ falſæ diſpenſatio nihilominus valebit.

58 Coram Delegato ſufficit verificare ſolam cauſam finalem Diſpenſationis.

59 Cauſæ plures ſi fuerint adductæ, & adæquatæ itaut ex qualibet earum fuiſſet conceſſa Diſpenſatio, adhuc ſufficiet vnam ex eis verificari.

60 Si verò omnes cauſæ allegatæ, quamuis ſufficientes ad concedendum, ità expoſita ſint, vt nequeat percipi: quæ ex eis mouerit ad diſpenſandum, quid tunc attendi debeat, & n. 61.

62 In dubio præſumendum pro valore actus.

63 Cauſæ omnes in reſcripto per Papam appoſitæ cenſentur finales,

64 Si ex cauſis allegatis nulla de per ſe ſit ſufficiēs, ſed ſimul vnitæ mouerent Pontificem ad diſpenſandum, tunc niſi eæ ſint omnes veræ gratia erit ſubreptitia.

65 Cauſæ per ſe ſufficientes quando de ſtylo, & conſuetudine Cancellariæ Apoſtolicæ ex quauis ex eis ſola allegata concedi ſolet Diſpenſatio.

66 Stylus Curiæ denotat mentem Papæ.

67 Cauſa in dubio cenſetur impulſiua, & non finalis niſi ſola ſit allegata.

68 Cauſa quando dicatur iuſta, & licita, nec ne.

69 Cauſa vt iuſta dicatur non oportet, vt ex ea neceſſariò debeat Diſpenſatio concedi, ſed ſufficit iuſtam eſſe poſſe, quamuis neceſſaria non ſit.

70 Quamuis etiam verè non eſſet ſufficiens, & iuſta ſed prudenter, & bona fide ſufficiens haberetur à Diſpenſante, etiam in Lege ſuperioris.

71 Facultas Diſpenſandi extenditur ad cauſam dubiè iuſtam.

72 Et in caſu dubio licite poteſt diſpenſari.

73 Superior non tenetur iudicialiter cognoſcere de exiſtentia, & iuſtitia huiuſmodi cauſæ, ſed ſat eſt, vt quocumq; modo cognoſcat.

74 Amplia prædicta procedere, & vera eſſe etiam caſu quo Diſpenſatio fieret in Iure Dei ex commiſſione ſuo Vicario facta, v. gr. in votis, Iuramentis in conceſſione Indulgentiarum. ſi Diſpenſans rationabiliter exiſtimet cauſam iuſtam ſubeſſe.

75 Et quamuis poſt Diſpenſationem ſic bona fide factam, conſtet eam cauſam non fuiſſe ſufficientē, Diſpenſatus, qui bona fide propoſuit erit tutus in conſcientia.

76 Imò nec peccabit proponens bona fide cauſa inſufficientem, quia ſuum non eſt iudicare an cauſæ ſint iuſtæ.

77 Diſpenſatio an ſit valida ſi cauſa Pontifici narrata ceſſet, & diſtingue, aut ceſſat antequam Pontifici proponatur, & tunc Delegatus non poterit Diſpenſare, & n. 78.

79 Si plures ſint allegatæ cauſæ, & vna per ſe ſit ſufficiens, licet aliæ ceſſent Diſpenſatio valebit.

80 Si cauſa ceſſet poſt mandatum Pontificis ad Diſpenſandum, ſed antequam facta fuerit Diſpenſatio

tio

Digitized by Google

tio à Delegato, non poterit Delegatus Diſpenſationem exequi, nec contrarij ſunt audiendi, n. 81.

82 Si cauſa finalis ceſſet facta executione Diſpenſationis licet nō dum ſequuto Matrimonio Diſpenſatio non vitiatur.

83 Si dubium eſſet an cauſa Diſpenſationis ceſſaſſet, præſumendum eſt adhuc durare.

84 Diſpenſatio valida cenſeri debet ſi dubium proueniat ex eo quod executor munus ſuum non rectè exequutus fuiſſet.

85 Prout ſi dubitaretur, an ſatis probata fuiſſet veritas narratorum, quia in dubio præſumitur pro validitate.

86 Pro validitate Diſpenſationis præſumitur, & qui illam impugnare vult, tenetur contrarium probare.

87 Diſpenſatus eſt tutus in conſcientia etiamſi dubium ſit, an Prælatus legitimam habeat poteſtatem Diſpenſandi ſi ſit in poſſeſſione, & titulum habeat.

88 Amplià etiamſi poſteà detegatur titulum fuiſſe nullum, nam nihilominus geſta valebunt.

89 Secus tamèn ſi reperiatur caruiſſe titulo collato à legitimo Superiore.

90 Si cauſa Pontifici allegata non probaretur corā Ordinario, ſed alia allegaretur, quam Papa de ſtylo admiſiſſet ſi eſſet narrata, non poterit nihilominùs Delegatus Diſpenſare.

91 Reſcripta Papæ ſunt ſtricti Iuris, nec ſunt extendenda.

92 Diſpenſatio quo difficilior eſt, eo maiores requiruntur cauſæ.

93 Caſus difficiliores ad Diſpenſandum qui ſint.

94 Ad Diſpenſandum in Voto ſolemni Religionis requiritur cauſa grauiſſima, & qualis debeat eſſe

95 In Diſpenſatione Voti ſimplicis non admittitur ſola ſolutio Cōpoſitionis pecuniariæ, ſi nulla alia cauſa exequtioni Voti obſtet, & quando ſufficiat, n. 96.

97 Et quæ cauſæ ſint ſufficientes.

98 Votum raro remittitur, ſed tantùm cōmutatur.

99 Conſeruatio Ducatus, & Marchionatus in Progenie non eſt iuſta cauſa Diſpenſandi à Voto Caſtitatis, vel Religionis.

100 Nec eſt ſufficiens cauſa, ſi quis laboraret morbo continuo, & ſubueniri poſſet actibus Venereis, ſed tamen ad commutandum.

101 Quando cauſa eſt temporalis fit commutatio mixta cum aliqua Diſpenſatione.

102 Ad Diſpenſandum in Voto pœnali Caſtitatis, aut Religionis minor cauſa requiritur, quàm in Voto abſoluto.

103 Maior cauſa exigitur ſi concurrant vinculum Voti, & Iuramenti.

104 Non tamen exigitur maior cauſa ad commutandum.

105 Cauſa quæ eſſet ſufficiens ad Diſpenſandum in Voto, non ſemper eſt ſufficiens ad Diſpenſandum in Voto non petendi Diſpenſationem.

105 Minor cauſa deſideratur in Diſpenſatione ſuper tempore executionis Voti, quam ſuper eiuſdem Voti Diſpenſatione.

107 Ad Diſpenſandum ſuper Voto Profeſſionis deſideratur cauſa, quæ bonum comune reſpiciat, & quæ ſint.

108 In Paternitate, ſeù Maternitate ſpirituali vrgentiſſima cauſa requiritur, quia vix, & difficiliter Diſpenſatur & quomodo reguletur Diſpenſatio.

109 In Compaternitate facilius, & ex leuioribus cauſis Diſpenſatur.

110 Non in omnibus Gradibus Conſanguinitatis, vel Affinitatis eadem cauſa ſufficiet, ſed in propinquioribus maior deſideratur.

111 Cauſæ vrgentiſſimæ requirūtur ad Diſpenſandum in primo, & ſecundo gradibus Conſanguinitatis, vel Affinitatis, & quando concedatur.

112 Cauſæ, quæ ſolent admitti ad Diſpenſandum in ſecundo gradu referuntur.

113 Et in his Gradibus propinquioribus facilius Diſpenſatur cum diuitibus, quàm cum pauperibus, & de ratione.

114 Impedimentum publicæ Honeſtatis etiàm in primo Gradu non comprehenditur ſub d. Decreto Concilij, prout nec Impedimentum Affinitatis ex copula fornicaria proueniens.

115 In Gradibus remotioribus, nempè ſecundo, & tertio vel in tertio, & quarto, vel quarto ſimplici Conſanguinitatis, vel Affinitatis Diſpenſatur ex cauſis leuioribus.

116 Si Diſpenſatio petatur ad reparandum honorem Mulieris, & ſcandala vitanda attenta copula carnali, vel ſuſpecta conuerſatione, ſi Oratores ſint coniuncti gradibus remotioribus, ſufficit exprimere, quod Mulier niſi Matrimonium contraxiſſet, diffamata, & innupta remaneret.

117 At in propinquioribus maiores cauſæ requirūtur.

118 Cauſæ multæ leues, quarum ſingulæ non ſufficerent ad Diſpenſandum ſimul iunctæ quando ſufficere poſſunt, & quæ ſint.

119 Pontifex poteſt quamlibet cauſam ſibi benè viſã admittere ad Diſpenſandum.

120 Licèt ſoleat eas remittere Congregationi Concilij diſcutiendas an ſint iuſtæ nec ne.

121 Cauſæ de ſtylo Curiæ Romanæ ſufficientes, & ad praxim deductæ, recenſentur.

122 Cauſæ quæ dicto n. 121. recenſentur ſufficiunt generalitèr pro omnibus Diſpenſationibus tàm Matrimonialibus, quàm alijs.

123 Cauſæ verò particulares pro Diſpenſationibus Matrimonialibus tantùm quæ ſint.

An Cauſa iuſta requiratur ad hoc vt validè, & licitè Diſpenſatio Matrimonialis concedatur.

CAPIT. I.

DECERNIT Sacroſancta
Tridentina Synodus *ſeſſ.*
6.cap.2.de Reform. Matrim.
1 vt Diſpenſationes omnes
ex veris, & rationabili-
bus cauſis concedantur;
& ſeſſ. 24. de reform. Ma-
trim. cap. 5. expreſsè ſta-
tuit, vt in Matrimonijs contrahendis, vel
nulla omninò detur Diſpenſatio, vel ra-
2 rò, idq; ex cauſa, & gratis concedatur :
& tandem *ſeſſ. 25. de Reformat. cap. 18.* ait
3 Diſpenſare ſine cauſa nil aliud eſſe, quàm
ad traſgrediendas Leges aditū aperire, &
proindè decernit, quod ſi vrgens, iuſtaq;
ratio, & maior quandóq; vtilitas poſtu-
lauerit Diſpenſandum eſſe, id cauſa cogni-
ta, ac ſumma maturitate, atq; gratis à
quibuſcumq; ad quos Diſpenſatio perti-
nebit ſit præſtandum, alitèrq; facta Di-
ſpenſatio ſubreptitia cenſeatur.
4 Et quamuis Summus Pontifex cùm ſit
ſupra Concilium, Gonzal, *ad Reg. 8. Can-*
cell. §. pr. Probamal. n. 62. Caſſador, *deciſ.*
2. n.4. de Prebend. Leo *in theſ. fori Eccleſ. part.*
2. cap.8. n. 14. non adſtringatur Decretis
Concilij, & proindè in his, quæ de Iure
5 Eccleſiaſtico ſunt, poſſit abſq; vlla cauſa
validè Diſpenſare, vt concludunt Docto-
res *infra n.16. citandi,* cùm ſit ſolutus Legi-
bus, *cap. Propoſuit 4. de conceſſ. Preb. l. Prin-*
ceps ff. de legib. Silueſt. *verbo Diſpenſatio q. 2.*
n. 5. & in his eius ſuprema auctoritas ſit
pro cauſa Card. Tuſch. *concluſ. 458. nu. 26.*
Sperell. *deciſ. 109. n. 33.* imò eius ſola vo-
6 luntas habeat vim Legis, *l. ſed quod Princi-*
pi Inſtit de Iure Naturali Gent. & Ciuil. Gloſſ.
in l. Relegati, ff. de pœnis, Cæuall, *q. 4. Comm.*
contra Comm. q. 578. n. 8. Cornel. *conſ. 312.*
n.2. vol. pr. cùm eius ſit deſtruere cuius eſt
condere, Silueſt. *§ Diſpenſat, q. 3. nu. 5.* Fa-
rinacc. *conſ. crim. lib. pr. conſ. 85. n. 88.* ni-
7 hilominùs ad hoc vt licitè, & abſq; pec-
cato Diſpenſatio concedatur iuſta cauſa
requiritur, Silueſt. *verbo Diſpenſatio q.3, n.5.*
Nauarr. *in Summa cap. 25. nu. 74. in fine.*
Eſcobar *Theol. mor. tract. pr. exam. 16. cap.*
2. in princip. Gamb. *de off. & pot. Legat. lib.*
10. n. 360. Meroll. *tom. 2. diſp. 4. cap.6. dub.*
15. n. 242. Sanch. *de Matr. lib. 8. diſp. 17. n.*
24. Salas *de Legib. Diſp. 20. ſect. 4. num. 37.*
Filiucc. *tomo pr. tract. 10. part. 2. cap. 10. nu.*
313. Bonacc. *de Leg. diſp. 1. q. 2. puncto 3.*
propoſ. 1. n. 1. Pont. *de Matr. lib. 8. cap. 14.*
n. 7. Layman. *lib. pr. tract. 4. cap. 22. n. 13.*
Valer. *diff. utr. for. verbo Diſpenſatio diff. 2. n.*
4. Diana *part. 8. tract. 3. verſ. His tamèn non*
obſtantib. Auerſ. *tract. de Matr. q. 19. ſect. 4.*
in princip. Pignatell. *controu. forenſ. cap. 71.*
8 *n. 3. centur. pr.* Idq; adeò verùm eſt, vt nec
de conſenſu amborum qui inſimul Con-
trahere volunt, poſſit Pontifex de pote-
ſtate abſoluta abſq; cauſa licitè Diſpenſa-
re, vt benè Gutierr. *Canon. qq. lib. pr. cap.*
17. n. 42. Imò quamuis ex ipſa Lege, &
Canone Diſpenſatio committatur arbi-
trio, & prudentiæ Diſpenſantis, tamèn
9 abſq; cauſa Diſpenſari non poterit, quia
intelligitur de arbitrio, & iudicio prudē-
tiali, & à Iure regulato, vt benè animad-
uertunt Sperell. *deciſ. d. deciſ. 109. n. 10. &*
n. 22. Leoncill. *de Paupertatis opibus part. pr.*
q. 3. n. 93. Donat. Anton. de Matinis *reſol.*
quotid. lib. pr. cap. 81. n. 7. Patet apertè ex
ipſa definitione Diſpenſationis, nempè
Iuris communis relaxatio facta cum cau-
ſæ cognitione ab eo, qui poteſtatem habet,
vt diximus *lib. pr. cap. pr. nu. 7.* conſtat
10 etiam ex inconcuſſo Romanæ Curiæ ſty-
lo, quo factum eſt, vt in exordio Litera-
rum, & Bullarum Pontificis maximè in
Beneficialibus ſemper apponatur aliqua
cauſa, qua Pontifex exprimat, ſe motum
fuiſſe ad concedendum, v. gr. *vitæ, ac mo-*
rum honeſtas, aliaq; laudabilia tuæ pro-
bitatis, ac virtutum merita, quibus apud
nos fide digno commendaris teſtimonio nos in-
ducunt, vt ea tibi fauorabilitèr conceda-
mus, quæ tuis commoditatibus fore con-
ſpicimus opportuna, &c. vt inde digno-
ſcatur Papam non condere abſq; cau-
ſa, vt animaduertit Sperell. *d. deciſ. 109.*
11 *n. 18.* Et quamuis Papa aliquando videa-
tur concedere Diſpenſationes Matrimo-
niales abſq; cauſa cum nullam exprimat
in mandato, ſed tantùm dicat ex certis
rationabilibus cauſis animum mouenti-
bus tamèn verè non Diſpenſat abſq; cau-
ſa, quia tunc maior Compoſitio ſoluitur,
quæ cum in pios vſus erogetur, vt in
redemptionem Captiuorum, in auxilium
pro expeditionibus contrà Turcas, vel
Infideles, vel in Eccleſiarum reſtauratio-
nem, ad Bonum publicum tendit, & ad il-
lud

lud valdè confert, & proinde eſt iuſta cauſa Diſpenſandi, vt infra in alio capitulo latius dicemus, & docent Sanch. Coninck. Filiucc. & alii Doctores ibi citati.

12 Et quidèm cùm Leges ſint quoddam commune bonum, quod omnes æqualiter reſpicit, & prohibitio facta ſit pro bono publico, vt in dubio præſumitur, *cap. Erit autèm lex, diſt.4.* Lother. *de re Benef. lib. 2. q. 36. n. 13.* At cùm Legum finis ſit cõmune Reipublicæ bonum, Leotard. *tract. de vſur. q.60. n. 22* & Diſpenſatio ſit
13 vulnus Iuris *cap. Ipſa pietas 24. cauſa 23. q. 4.* Rot. *deciſ. 240. n. 2. part. pr. diuerſ.* Barboſ. *de off. & pot. Epiſcopi alleg. 32. n. 7.* Riccius *in praxi rerum fori Ecleſ. reſol. 410. n. 3.*
14 nõ poteſt Diſpenſator qui eſt Iuris Interpres, *Gloſſ. in cap. Interfectores 5. cauſa 33.q. 2. Speculator tit. de Diſpenſat. in princip.* abſq; iuſta cauſa quem ab obligatione iuſtę Legis eximere, id enim eſſet contrà Iuſtitiã legalem, & diſtributiuam, & proinde
15 Diſpenſatio etiam per ipſum Pontificem in propria Lege facta, quando non ſubeſt
16 iuſta cauſa erit quidem valida, Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. 11. §. 6. n. 199.* Gamb. *de pot. legati lib. 10. n. 442.* Pont. *lib. 8. cap. 5. n. 3. part. pr. tract. de legib. reſol. 32.* at quoad Deum erit illicita, nec facit quod in propria Lege facta ſit; Diſpenſatio namque Papæ procedit à Poteſtate Clauium, quæ eſt miniſterialis, & data Pontifici ad ædificationem, & non ad deſtructionem, *teſte Diuo Paulo 2. ad Corinth. 10.* & propterea non debet Pontifex ad libitum dicta Poteſtate vti, ſed ſub certa re-
17 gula, & menſura ad bonum commune pertinentibus, ſub qua nõ continetur Diſpenſatio ſinè cauſa, cùm illicita ſit (vt diximus) Vndè ſi ſine cauſa fiat non Diſpenſatio, ſed diſſipatio erit, non ad ædificationem, ſed ad deſtructionem tendens, vt opportunè animaduertunt Dian. *part. 8. tract. 3. reſol. 6. verſic. Deinde,* Layman. *l.c.* Gutierr. *canon. qq. lib. pr. cap. 17. num. 43.* Sanch. *lib. 8. diſp. 17. n. 3.* Pont. *lib. 8. cap. 14 à n. 1.* Sperell. *d. deciſ. 100. n. 8.* Menoch. *conſ. 15. n. 35. vol. pr.* Ancbar. *conſ. 261. n. 4.* Fragoſ. *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib. pr. diſp. 3. n. 225.*
18 Porrò eſt maxima differentia intèr Diſpenſationes, quæ fiunt per Pontificem, vel alium Prælatum in propria, vel Inferioris Lege, & illas quæ per ipſum Pontificem in Lege Dei, vel alium Inferiorem in Lege Superioris fiunt; Illæ enim ſi ſine
19 cauſa fiant illicitæ quidem, ſed tamen
20 validæ erunt, vt diximus, hæ verò, quæ in Lege Superioris per Inferiorem fiunt niſi iuſta cauſa adſit non ſolùm illicitæ, verùm etiam inualidæ erunt; Valer. *diff. vtr. fori, verbo Diſpenſatio, diff. pr. nn. 1* Sanch. *lib 8. diſp. 17. n. 4.* Couarrun. *tom. pr. part. 2. cap. 6. § 9. n. 11.* Rodrig. *in Summa part. 2. cap. 31. n. 12. & cap. 33. n. 1.* Pont. *l. c.* Meroll. *d. cap. 6. n. 201.* Sperell. *d. deciſ. 109. n. 3. & deciſ. 115. n. 31.* Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. 2. n. 124.* Fragoſ. *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib. 3. diſp. 6. n. 13.* Eſcobar. *d. exam 16. n. 121. verſ. Diſpenſatio in Lege ſuperioris,* Gamb *d. lib. 10 n. 293.* Bonacc. *d. puncto 3. n. 14.* Layman. *d. cap. 22. nu. 11.* Reginald. *lib. 31. cap. 26. n. 194.* Salas *d. ſect. 4. n. 30. & n. 32* Filiucc. *d. cap. 10. nu. 309.* Steph. à S. Greg. *vinc. Diu. Piet. lib. 2. cap. 112 nu. 22* Ratio eſt, quia tunc Diſpenſatur in bonis alienis, & in aliena voluntate, & ideò non eſt in libera voluntate Inferioris Legi Superioris derogare, niſi in quantùm in illis expreſſè, vel præſumptiuè ſecundum caſuum contingentiam à Superiore permittatur;
21 Intentio autèm Pontificis certè non eſt, nec præſumi debet, vt velit quempiam in ſua lege Diſpenſare ſine iuſta cauſa, vt inter alios ponderant Auerſ. *de Matr. q. 19. ſect. 4. verſ. Dico Diſpenſationis,* Pontius *n. 8.* Bonacc *n. 12. ll. cc.* prout nec etiàm cre-
22 dibile eſt ipſum Deum ſuo Vicario in terris, poteſtatem conceſſiſſe, vt temere, & ſine cauſa Vota, ſeù Iuramenta aliaq; Diuinæ Legis præcepta relaxent; ſic enim ſe habet Summus Pontifex ad Legẽ Dei, ſicut inferior ad Legem ipſius Pontificis, vel alterius ſuperioris, vt ponderat idem Sanch. *n. 4. l. c.* Sperell. *d. deciſ. 109 n. 15.*
23 Idq; eſt adeò verùm, vt ſi quis Diſpenſetur abſq; cauſa in Lege Superioris, peccabit toties quoties Diſpenſatione vtetur eo modo quo peccaret ſi contraueniret Legi nulla habita Diſpenſatione, quia cum ea Diſpenſatio ſit nulla, vt diximus, nullum producit effectum cum paria ſint aliquid non fuiſſe factum, vel fuiſſe nulliter factum, *l. non putauit; §. quamuis,* Barboſ. *in Vot. Canonic. Vot. 2. nu. 23.* Lœl. Altograd. *conſ. 23. n. 33. lib. pr.* Tuſch. *concluſ. 87. nn. 1. lit. P.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 746. n. 2* & propterea ea Diſpẽſatio cũ nulla ſit ei non prodeſt, nec illũ excuſat quoad Deum; Ita Sanch. *lib. 8. diſp. 18. n. 11.* Valer. *diff. vtr. fori, verbo Diſpenſatio diff. pr. n. 1.* Pont. *de Matrim. lib. 8. d. cap. 14. n. 2.* Auerſ. *de Matrim, d. ſeſſ. 4. verſ. Item requi-*

 ritur

ritur, Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. primo, cap.* 2. *n.* 124. & proindè ſic Diſpenſatus
24 tenebitur Diſpenſatione non obſtante, id exequi, quod Lex iubet, vt benè idem Sanch. *n.* 13. *l. c.* Quamuis ſecus ſit pro fo-
25 ro externo, in quo huiuſmodi Diſpenſatio excuſat, itant non poſſit ſic Diſpenſatus accuſari, vel puniri ſi contraueniat Legi, in qua fuit Diſpenſatus, *Gloſſ. in cap. Non eſt Voti* 5. *verbo Adimplere de Vot. & Vot. redempt.* Valer. *l. c. n.* 3. *& diff.* 6. *d. verbo Diſpenſptio n.* 1. Silueſt. *verbo Diſpenſatio q.* 7. *n.* 12. Leo *in theſ. for. Eccleſiaſt. part.* 2. *cap.* 8. *in fine.*

26 Quia Diſpenſatio Summi Pontificis pro foro externo ſuper Matrimonio inter Impeditos contracto liberat à pœna temporali, Rebuff. *in praxi Benef. part.* 2. vbi *de Diſpenſatione rationi ætatis*, §. *licitè* Bartol. de Saxo Ferrato *inter conſilia Matr.* Ziletr, *vol. pr. conſ.* 88. *n.* 12. Genuenſ. *practic. fori Eccl. q.* 703. *n.* 1. vbi aſſerit ſic ſuiſſe in Luſitania iudicatum.

27 Et non ſolū huiuſmodi Diſpenſatio ſic in Lege Superioris ſine iuſta cauſa facta illicita, & inualida erit, vt diximus, ſed ipſe Inferior Diſpenſans, cū agat contrà Legē Superioris, puniēdus erit; Silueſt. *verbo Diſpenſatio, q.* 2. *n.* 4. Sperell. *deciſ.* 115. *n.* 24.

Amplia vt non ſolùm illicita, & inualida ſit dicta Diſpenſatio, ſinè cauſa facta,
28 vt diximus, ſed etiam illicita, & inualida ſit (ſaltem in foro externo) quamuis cauſa iuſta verè adeſſet, at Inferior illa non præcognita diſpenſaſſet, vide rationes, & iura propterea adducta per Sanch. *lib.* 8. *d. diſp.* 17. *n.* 10. Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 11. §. 6. *n.* 198. Nauarr. *in Man. prælud.* 9. *n.* 15. & conſtat apertè ex verbis ipſius Concilij *ſeſſ.* 25. *de Reform. cap.* 18. ibi *Quod ſi vrgens, maiorq; ratio quandoq; poſtulauerit cum aliquibus eſſe Diſpenſandum id cauſa cognita &c.* & poſtmodum ſubiungit, *aliterq; facta Diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur*; Dixi nullam, & illicitam eſſe pro foro ex-
29 terno, quia pro foro interno ſi verè cauſa iuſta adſit valebit in eo foro Diſpenſatio, donèc pro foro externo reuocetur, quia nullibi habetur eam Diſpenſationem in foro conſcientiæ nullam eſſe; vide Sāch. *d. diſp.* 17. *nu.* 11. Filiucc. *tom. pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.* 310.

30 Amplia ſecundò, vt nulla ſit Diſpenſatio ab Inferiore in Lege Superioris, abſq; iuſta cauſa facta, quamuis facta fuiſſet ab ipſomet Vices Gerente Principis, qui ſolet Diſpenſare de plenitudine poteſtatis, quia nunquam præſumitur Pontificem, ſeù Principem alicui poteſtatem Diſpenſandi conceſſiſſe cum plenitudine poteſtatis; Gamb. *d. lib.* 10. *n.* 295. & nos latè diximus *lib. pr.*

31 Amplia inſuper, vt quamuis Papa, & alij Inferiores potentes cum alijs Diſpenſare poſſint ſerum etiam in iiſdem propriè, & directè Diſpenſare, Sperell. *deciſ.* 111. *n.* 44. Eſcobar. *Theol. mor. tract. primo, exam.* 16. *cap. pr. verſ. Num poſſit*; Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 3. *à n.* 6. *vſq; ad n.* 10. Salas *de leg. diſp.* 20. *ſect.* 4. *n* 41. Dian *part.* 8. *tract.* 3. *d. reſol.* 6. *verſ. Ex his infertur*, Pont. *lib.* 8. *d. cap.* 14. *n.* 5. Rodrig. *in ſumma part.* 2. *cap.* 21. *n.* 3. Meroll. *tom.* 2. *diſp.* 4. *cap.* 6. *dub.* 4. *n.* 149. quia nec Iuri Naturæ, nec Eccleſiæ repugnat, hanc Diſpenſandi Iuriſdictionem erga ſe ipſum exercere, cùm ſit voluntaria Iuriſdictio, vnde poteſt quis plurium vices ſubſtinere, dūmodò vnius actus exercitium, non obſtet exercitio alterius, tamen id facere non poterit, abſq; iuſta cauſa, quia tenetur iure Naturæ non diſcordare à ſubditis ſine cauſa, vt benè inter alios concludunt Pont. & Dian. *ll. cc.*

Amplia quarto, vt quamuis in Diſpen-
32 ſatione Pontificis ſit *motu proprio* in ſua Lege fiat, ſemper præſumatur iuſta cauſa Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 959. *n.* 4. *& n.* 5. Sanch. *d. diſp.* 17. *nu.* 14. Salas *de Legib. d. ſect.* 4. *n.* 33. Pariſ. *de reſignat. lib. pr. q. pr. n.* 10. Lothen. *de re Benef. lib. pr. q.* 11. *n.* 8. *& nu.* 31. Capyc. Latr. *deciſ.* 190. *num.* 23. Tuſch. *concluſ.* 458. *nu.* 6. *lit. D.* Rot. *inter impreſſ. poſt pr. volum. conſil. Farinacij deciſ.* 108. *n.* 3. nihilominùs dùm Papa Diſpen-
33 ſat in Iure Diuino, & Naturali, cauſa iuſta non præſumitur niſi exprimatur, & probetur, & ideò neceſſe eſt pro eius validitate in foro externo, vt de dicta cauſa conſtet Sanch. *d. diſp.* 17. *n.* 14. Filiucc. *d. cap.* 10. *n.* 311. Tuſch. *l. c. nu.* 1. *& nu.* 15. Gutierr. *canon. quæſt. lib. pr. cap.* 19. *num.* 5. Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſol.* 410. *num.* 3. Pitt. Corrad. *in praxi diſpenſ. Apoſt. lib. pr. cap. pr. n.* 7. Quod idem procedit ſi in Iure Gentium Diſpenſetur, Maſcard. *de probat. concluſ.* 276. *n.* 4. *& n.* 18. vel Diſpenſatio ſit contrà ius; Pariſ. *conſ.* 68. *n* 225. *part.* 4. quia in his niſi cauſa exprimatur eaq; certa ſit, & aperta non præſumitur; Quamuis
34 aliter dicendum ſit pro foro conſcientiæ, quia in illo præſumendum eſt pro Superiore, donec ſubdito de defectu cauſæ non conſtet, vt dicemus infra, vnde Inferior cui commiſſa eſt à Superiore Diſpen-

ſpen-

35 ſpenſatio, præſumere poteſt cauſam fuiſſe
ab ipſo Superiore præcognitam, dùm ſibi
commiſſa fuit exequutio Diſpenſationis,
& proinde poterit Delegatus eam Diſpen-
ſationem exequi, quamuis nulla ibi ex-
preſſa ſit cauſa, vide Meroll. *tom. 2. diſp.* 4.
cap. 6. *dub.* 11. *nu.* 205. Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
17. *n.* 6. *part.* 8. *tract.* 3. *reſ.* 19. *in fine.*
36 Et licet pro foro externo credendum nõ
ſit Prælato aſſerenti ſe ex iuſta cauſa in
Lege Superioris Diſpenſaſſe, vel Diſpen-
ſare, cùm in hoc foro commiſſio delega-
tionis ſit probãda oſtenſo Reſcripto cùm
non præſumatur, Sanch. *d. diſp.* 17. *n.* 17.
Meroll. *l. c.* 267. *& n.* 258. Tuſch. *concluſ.*
481. *n.* 1 *lit. D.* Bellamera *conſ.* 10. *nu.* 43.
Sperell. *deciſ.* 115. *n.* 25. & nos fuſiſſimè di-
ximus *libro primo*, niſi Delegatus eſſet
37 in excelſa dignitate conſtitutus, nec age-
retur de præiudicio tertij, Sanch. *l. c. n.*
19. Filiucc. *d. cap.* 10. *n.* 312. tamèn pro
foro conſcientiæ credendum erit cuicũq;
38 Viro timorato, vel Confeſſario, Filiucc.
l. c. & nos latè diximus *lib. pr. cap.* 8 *n.*
Eſt autèm ita neceſſaria cauſa in Diſpen-
ſatione concedenda, vt non ſolùm illa
39 deficiente non poſſit fieri, vt diximus,
ſed nec licitè poſſit peti ab ipſo Diſpen-
ſatione indigente, adeò vt ſi quis apertè
petat Diſpenſationem, abſq; cauſa pecca-
bit petendo illicitum, & inducendo Su-
periorem ad peccatum, ita Sanch. *lib.* 8.
diſp. 18. *n.* 8. Layman. *lib. pr. tract.* 4. *cap.*
22. *n.* 12. *& n.* 13. Pontius *lib.* 8. *cap.* 14 *n.*
5. Filiucc. *d. cap.* 10. *n.* 314. Auerſ. *d. q.* 19.
ſect. 4. *verſ. ità requiritur.* Vndè ſi huiuſ-
40 modi Diſpenſatione vtatur, licèt conceſſa
fuerit à Diſpenſante in propria Lege, vel
Inferioris peccabit toties quoties, iuxta
doctrinam Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 18 *n.* 11. Fi-
liucc. *l. c.* & plurium aliorum Doctorum,
quia quamuis per Diſpenſationem ſubla-
ta ſit obligatio Legis humanæ, tamèn re-
manet obligatio Legis naturalis, quæ di-
ctat, neminem debere diſcrepare à ſuo to-
to ſine cauſa; At verius puto ſecluſo
ſcandalo, & damno tertij non peccare
41 in huiuſmodi vſu, quamuis enim pecca-
uerit petendo Diſpenſationem illicitam,
tamèn fuit validè conceſſa, vndè per Di-
ſpenſationem fuit omninò ablatum Im-
pedimentum, & ſic Diſpenſatus remanſit
liber à Legis obligatione perindè, ac ſi
quoad ipſum ea Lex non adeſſet, vnde
vtendo Diſpenſatione non committit
culpam; vide Pont. *d. cap.* 14. *n.* 5. Eſcobar
in Exam. 16. *cap.* 4. *verſ. Quid nam*, quod
idem probabile ait idem Sanch. *d. diſp.*
18. *n.* 10.
42 Quale autem ſit peccatum, tàm quoad
Diſpenſantem, quam quoad petentem,
concludunt pleriq; Doctores, quòd in le-
ge Superioris Diſpenſando, vel abſq; cau-
ſa Diſpen ſationem petendo ſit mortale
niſi leuitas materiæ excuſaret; ſic ſentiũt
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 18. *n.* 1. Sperell. *deciſ.* 109.
n. 13. quia abſq; cauſa, & præter intentio-
nem Superioris diſſipet, & prodigit bona
43 aliena; At in propria Lege, quamuis nõ
deſint qui exiſtiment ex ſe eſſe mortale
quando Lex, in qua Diſpenſatur obligat
ſub mortali, vt inter alios, docet Layman.
d. cap. 22 *n.* 12. Verius tamen eſt, non eſſe
ex ſe mortale, niſi adſit ſcandalum, vel
graue aliorum damnum, ita Sanch. *d. diſp.*
18. *n.* 7. Pontius *d. cap.* 14. *n.* 4 Bonacc. *de
legib. diſp. pr. q.* 2. *punct.* 7. *propoſ. pr. nu.* 1.
Salas *de legib. d diſp.* 20. *ſect.* 5. *nu.* 54. *verſ.
Sed probabilius*, Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.*
6. *verſ. Sed ego*, Sperell. *l. c.* Barboſ. *de Iure
Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 11 §. 6 *n.* 198.
44 Si petatur Diſpenſatio ob cauſam, quæ
tamen falſa ſit, nulla, & inualida eſt Di-
ſpenſatio, quamuis in propria Lege facta
ſit, idq; procedit non defectu poteſtatis, ſed
defectu intentionis in concedente, qui nõ
intendit Diſpenſare niſi veris exiſtentibus
narratis, Auerſ. *d. ſect.* 4. *verſ. Dico*, Diſpẽ-
ſationis, & nos fuſiſſimè diximus *lib. pr.
cap.* 6.
45 Duplex eſſe poteſt cauſa Diſpenſationis,
nempè finalis, & impulſiua,
45 Finalis cauſa eſt, quæ funditus, & ex to-
to mouet animum Diſponentis, alitèr ve-
riſimilitèr non ceſſuri; Lother. *de re benef.
lib.* 2. *q.* 36. *n.* 28 eaq; principalitèr à con-
cedente conſideratur, & in illam veluti in
ſcopum ipſius mens dirigitur, Barboſ. *in
vot. Canonic. lib.* 1. *vot.* 69. *num.* 6. eſtq;
Diſpenſationis ipſius Principis inductiua,
Roman. *conſ.* 180. *n.* 6. Lother. *l. c. num.* 4.
47 Vndè cauſa finalis dicitur cauſa cauſarum
Bellamera *in proœm. Decretal. ſuper Gloſſ.
rubr. n.* 9. Lother. *lib. pr. q.* 6. *n.* 3. & cùm
ſit fons, & origo omnium aliarum cauſa-
rum *Reſponſ. Marant. reſp.* 4. *n.* 71. *part.*
Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 14. *n.* 7. dicitur
48 eſſe ea cauſa propter quam Princeps cõ-
cedere vult, & ea non exiſtente concede-
re non vult, & proinde reſoluitur in con-
ditionem, ſine qua non; Layman. *Theol.
mor. d. cap.* 22. *n.* 22. & conſequentèr eius
49 defectus ſempèr reddit gratiam nullam,
cum omninò tollat voluntarium, Barboſ.
in

Digitized by Google

in dictis votis d. lib. 2. *voto* 17. *nu.* 78. Dian.
part. 8. *tract.* 3. *reſol.* 61. *& reſol.* 91. Sanch.
lib. 8. *diſp.* 21 *n.* 11. Redenaſch. *conſ.* 7. *n.* 15.
ipſaq; cauſa ceſſãte, ceſſat Diſpẽſatio, *cap. Si*
pauper 30. *de preb. & dignit. in ſexto*, Capyc,
Latr. *deciſ. Sacri Cõſilij Neapolitani deciſ.* 148.
n. 46. *& deciſ.* 200. *n.* 76. *& n.* 90. Tambu-
rin. *de Iure Abbatiſſ. diſp.* 20. *q.* 7. *n.* 2. Do-
nat. Ant. de Marin. *Reſol. quotid. cap.* 87.
n. 2. Redenaſch. *conſ.* 7. *n.* 13. Leoncill. *de*
paupertatis opibus part. 37. *cap.* 2. *remed.* 11.
n. 2. Hieronym Palm. *conſ.* 9. *num.* 10. *&*
conſ. 12. *n.* 14. Bonacc. *de legib. diſp.* 1. *q.* 2.
punct. 10. *n.* 5. *& n.* 7. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 30.
n. 14. Ricc. *in prax. for. Eccleſ. reſol.* 410. *n.*
8. Lother. *d. lib. pr. q.* 41. *nn.* 5. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 752. *nu.* 76. Barboſ. *de*
Axiom. Axiom. 4. *nu.* 16. Marius Antonin.
var. reſol. lib. pr. reſ. 3. *nn.* 20. Sperell. *deciſ.*
78. *n.* 27. nec ſanatur huiuſmodi defectus,
51 quamuis ceſſet dolus, & malitia, ſed igno-
rantèr, & bona fide id ſequutum ſit, San-
ch. *l. c. n.* 14. Flamm. Pariſ. *de confid. q.* 46.
nu. 54. Dian *d. reſol.* 91. Petr. Paul. Pariſ.
conſ. 51. *n.* 28. *lib.* 4. Lother. *d. lib.* 2. *q.* 8.
n. 83. quia licèt eo caſu Oratores excuſen-
52 tur à culpa, nõ tamèn ob id conualidatur
actus alios nullus, & irritus, Bonaccin.
de leg. diſp. 1. *q.* 2. *puncto* 3. *nu.* 8. *verſ. Ratio*
noſtra, Sanch. *d. diſp.* 21. *n.* 41. *& latius n.* 56.
cum non attendatur ad ſimplicitatem, &
ignorantiam Oratorum, ſed ad intentio-
nem Concedentis, qui in tantum conce-
dere intendit, in quantum ſibi narrata
vera ſint; ſi tamèn poſtea ceſſet, vide quę
dicemus infra.

53 Impulſiua cauſa dicitur illa, ob quam
Reſcribens facilius quidem petita conce-
dit, ſed ita vt etiam ſine ipſa ſecundum
cauſæ merita, & ſecundum rectam ratio-
nem Princeps eſſet nihilominùs conceſ-
ſurus, Coninck. *de Sacram. diſp.* 33. *n. n.* 58.
Sanch. *d. diſp.* 21. *n.* 8. Lother. *d. tract. de re*
benef. lib. pr. q. 45. *n.* 46. Nec propriè iſta
45 impulſiua dicitur cauſa. ſed motiuum
quoddam ad magis adiuuandum animũ
Concedentis, & quoad hanc cauſam non
videtur habere locum Clauſulam *ſi pra-*
ces veritate nitantur, vt docet Laym. *d.*
cap. 22. *n.* 22. & nos latè diximus *lib. pr.*
cap. 6.

55 Si in ſupplicatione porrecta Põtifici pro
Diſpenſatione vnica cauſa allegetur, illa
cenſetur finalis, quia cum nulla alia cauſa
exprimatur non poteſt alio modo præſu-
mi, proùt nec præſumi poteſt Pontificem
ſine vlla cauſa Diſpenſationem conceſſiſ-
ſe, maximè attenta clauſula *ſi preces & c.*
quæ ſolet opponi, vndè ſi hæc non ſit ve-
ra, vel deficiat, maximè ante factam Di-
ſpenſationem (vt dicemus infra) Diſpen-
ſatio vllo procul dubio eſt inualida Co-
ninck. *l. c. n.* 59. Sanch. *d. diſp.* 21. *nu.* 41.
Layman. *l. c. nn.* 23. Dian. *part.* 4. *tract.* 4.
reſol. 53. Bonacc. *d. punct.* 4. *n.* 8. Pont. *lib.*
8. *cap.* 17. §. *vlt. n.* 41. Auerſ. *d. ſect.* 4. *verſ.*
Item requiritur, Eſcobar *Theol. mor. tract. pr.*
exam. 16. *cap.* 2. *verſ. Eſt nè valida*, *& tract.*
7. *exam.* 9. *cap.* 8. *n.* 102. *verſ. Reſcriptorum*,
Barboſ. *d. voto* 17. *n.* 81.

56 Si verò plures cauſæ afferantur tunc illę
cauſæ cenſentur finales, quæ moralitèr lo-
quendo, quodammodò rem in qua Diſpé-
ſandum eſt afficiunt, & Diſpenſationem
æquam reddunt, & rationabilem; & ex
his ſi vnà ſaltèm ſufficiat, & ex ſe moueat
Pontificem ad Diſpenſandum, reliquæ
cauſæ credi poſſunt impulſiuæ, & proin-
de attenta ea cauſa ex ſe ſufficienti, & vè-
ra, quamuis aliæ cauſæ adiunctæ, eſſent
falſæ, ſubſtinebitur gratia Diſpenſationis,
Sanch. *d. diſp.* 21. *n.* 44. Pont. *d. cap.* 17. §.
vltimo n. 41. Bonaccin. *l. c. verſ. Si verò plu-*
res cauſa, Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2.
cap. 10. *n.* 324. Dian. *part.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 65.
verſ. Negant verò, Puteus *lib. pr. deciſ.* 69.
in princip. Maſc. *de probat. tom.* 3. *concluſ.* 325.
n. 8. Vnde coram Delegato, in verificatio-
ne precum ſufficiet, ſolam cauſam finalé
58 verificari, quia ob dictam ſolam cauſam,
quatenùs vera exiſtat, conceditur Diſpen-
ſatio, & clauſula, *ſi preces veritate niti*
reperieris, licet in numero plurali ſit ap-
poſita, tamen de ſola cauſa finali eſt intel-
ligenda, vt pluribus rationibus ſubſtinet,
Sanch. *l. c.* & nos latè diximus *lib. pr. cap.* 6.

59 Quod ſi cauſæ plures adductæ ſint, cæq;
fuerint adæquatæ, itaut ex qualibet earũ
conceſſa fuiſſet Diſpenſatio, adhuc ſuffi-
ciet vnam ex eis verificari, ex rationibus
ſupradictis ſicut docent Sanch. & Dian.
ll. cc. Lother. *de re Benef. lib.* 2. *q.* 47. *n.* 71.
Sperell. *deciſ.* 30. *n.* 39. Eſcobar *Theol. mor.*
tract. pr. exam. 16. *cap.* 4. *in fine*; Quod eſt
adnotandum, & menti tenendum, cum
multa hinc poſſint tolli dubia; ſi verò
60 omnes cauſæ allegatæ, quamuis ſufficien-
tes ſint ad concedendum, ita expoſitę ſint,
vt dignoſci non poſſit, quæ ex eis moue-
rit Pontificem, vt v. gr. ſi peteret Diſpen-
ſationem ſuper Voto, &. allegaret duas
cauſas nempè periculum incontinentiæ
(& hæc vera ſit) & quod ex primo motu,
[illegible]ſq; debita deliberatione vouerit, &
hæc

Digitized by Google

hæc falſa ſit, docet Layman. *l. c.* attenden-
dum eſſe, non ad intentionem poſtulantis,
nempè quam præcipue ex his cauſis pro-
ponere intenderit, ſed potius ad intentio-
nem Pontificis; qua ſcilicet ex illis cauſis
magis motus ſit ad concedendum, quate-
nus ex verbis Reſcripti colligi poſſit, cùm
ſemper ad mentem concedentis attendi
debeat, vt docent Layman. *l. c.* Rubeus
deciſ. 254. *n.* 3. *tom.* 3. Pont. *de Matrim. lib.*
62 8. *cap.* 21. *n.* 5. At in æquali dubio potius
præſumendum eſt pro valore actus, & po-
tius, vt valeat, quàm pereat, vt conclu-
dunt dicti Layman. *l. c* & Sanch. *d. diſp.*
21. *n.* 5. animaduertit Barboſ. *in votis cano-
nicis lib.* 2. *d. voto* 17. *n.* 89. omnes cauſas
63 per Papam in Reſcripto appoſitas cen-
ſeri finales, vnde ſi hæ ceſſent ceſſa-
bit Diſpenſatio.
64 At ſi ex cauſis allegatis nulla de per ſe
ſufficiens eſſet, ſed ſimul iunctæ mouerēt
Pontificem ad Diſpenſandum, tunc niſi
eæ omnes veræ ſint, gratia erit ſubreptitia,
& nulla, Pont. *de Matr. lib.* 8. *cap.* 17. *§ vlt.*
n. 41. Bonacc. *de leg. diſp. pr. q.* 2. *puncto* 4.
n. 8. Layman. *l. c.* Dian. *part.* 4. *tract.* 4. *re-
ſol* 53. Eſcobar *l. c.*
65 Tunc dicuntur cauſæ eſſe per ſe ſufficiē-
tes, quando de ſtylo, & conſuetudine
Cancellariæ Apoſtolicæ, ex quauis ex eis
ſola allegata concedi ſolet Diſpenſatio, &
proindè inſufficientes cenſentur eæ; qua-
rum quælibet ſi ſeorſum, & de per ſe ad-
ducatur, non admittitur de ſtylo, nec ſuf-
ficit ad impetrandum, Pontius *l. c.* quia
66 ſtylus Curiæ denotat mentem Papæ, Man-
doſ. *ad Reg. Cancell. in proœmio q.* 2. *n.* 3.
Lother. *de re benef. lib.* 2. *q.* 40. *n.* 69.
67 Et in dubio an cauſa allegata cenſeatur
finalis, vel impulſiua, cenſenda eſt impul-
ſiua niſi ſola allegata ſit, Sanch. *d. diſp.* 21.
nu. 20. *&* *nu.* 25. Eſcobar *d. cap.* 4. *n.* 124.
verſ. Dubitatur, Pontius *d. cap.* 17. *nu.* 41.
Bonaccin. *de legib. diſp. pr. q.* 2. *puncto* 6. *n.*
4 *verſ. Verùm ſi dubitetur* Leo *in prax. Sacr.
Pœnitent: part. pr. vbi de tranſgreſſ. votorum
verſ. Contraria autem, pag. Mihi* 62. quia [vt
diximus] in dubio præſumendum eſt pro
valore actus, & magis vt valeat; quàm
pereat.
Quando taciturnitas veri, vel expreſſio
falſi Diſpenſationem vitient, diximus *lib.*
pr. cap. 4 *n.* 40. Vbi etiam diximus de
cauſis intrinſecis, & extrinſecis, & earū
diuerſo effectu, *&* *a n.* diximus de ex-
preſſione facta cauſa demonſtrationis, &
alia facta cauſa taxationis.

Certùm itaque indubiumq; eſt requiri
cauſam iuſtam ad hoc vt Diſpenſatio li-
68 cita, & aliquando etiam valida ſit; Qua-
lis autem eſſe debeat huiuſmodi cauſa
ad hoc vt ſufficiēs ſit non poteſt dari cer-
ta regula, vt dicemus infra, concludunt
tamen plerique Doctores, requiri, vt ea
bonum commune aliquo modo ſpectet,
vndè cum commune bonum naſcatur fe-
rè ex bono priuatorum communitèr ſuf-
ficit, vt notabile horum bonum Diſpen-
ſationem exigat, quando illud tale eſt, vt
ex eo bonum commune aliquo modo iu-
uari poſſit, vt rectè docent Coninck. *de
Sacrament. diſp.* 33. *dub.* 5 *n.* 43. Pont. *lib.*
8. *d. cap.* 14. *n.* 12. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *n.*
1. Auerſ. *d. ſect.* 4. *verſ. Iam quia in fine*;
Sperell. *deciſ.* 109. *nu.* 27. Non tamen ita
69 iuſtam eſſe oportet, vt ex ea neceſſariò
debeat Diſpenſatio concedi, ſed ſufficit
iuſtam eſſe poſſe, quamuis neceſſaria non
non ſit, vide Pontium *l. c.* & quamuis etiā
70 verè huiuſmodi cauſa non eſſet ſufficiens,
& iuſta, ſed prudentèr, & bona fide legi-
tima, & ſufficiens à Diſpenſante putare-
tur, adhuc valida eſſet Diſpenſatio quam-
uis in lege Superioris fieret, Sanch. *lib.* 8.
d. diſp. 17. *n.* 8. Layman. *lib. pr. tract.* 4. *d.
cap.* 22. *n.* 12. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 26. *n.*
196. Dian. *part. pr. tract. de Legibus reſol.* 33.
& in dubio an cauſa ſit iuſta eſt in beni-
gniorem partem inclinandum, & in du-
bio ſpeculatiuo credendum facultatem
71 extendi ad cauſam dubiè iuſtam; Alitèr
enim eſſet huiuſmodi Poteſtas multis ſcru
pulorum occaſionibus expoſita, & ſi ad
ſolas cauſas certò iuſtas extendi deberet
Fidelium Animæ, prout Diſpenſantium
mentis continuis ſcrupulis angerentur, &
nulla ferè Diſpenſatio fieret in qua non
remaneret aliquid dubitandum, & vix au-
derent Superiores Diſpenſare; Verùm
72 quidem eſt, quòd, vt Superior licitè Diſ-
penſet, debebit in cauſa dubia practicè
iudicare licitū eſſe ſibi in tali caſu Diſ-
penſare alioquin cum eo dubio Diſpen-
ſando peccaret; Ità bene Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
17. *n.* 9. Meroll. *diſp.* 4. *cap.* 6. *n.* 207. *tomo*
2. Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.*
11. *n.* 198. Reginald. *lib.* 31. *d. cap.* 26. *nn.*
195. Siueſt. *Verbo Diſpenſat. q.* 14. *nu.* 20.
in fine, Eſcobar. *Theol. mor. d. cap.* 4. *verſ.
dubitat Prælatus*, Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.*
29. Boſſ. *mor. var. part.* 2. *titulo pr.* §. 45. *n.*
1676. Salas *de legibus diſp.* 20. *ſect.* 5. *nn* 65.
73 Imò nec tenebitur Superior cognoſce-
re iudicialitèr de exiſtentia, & iu-
ſtitia

Digitized by Google

ſtiia huiuſmodi cauſæ,ſed ſat erit ut quo-
cumq; modo cognoſcat; Sanch. *lib.8.diſp.*
4. nu. 19. Bonaccin. *de legibus, diſp.pr q.* 2.
punct. 3. *n.* 17. Eſcobar *theol. mor. tract. pr.*
exam. 16. *cap.* 2. *verſ. Neceſſum ne.*

74 Amplia prædicta, itaut vera ſint, & ritè
procedant, eo etiam caſu, quo Diſpenſa-
tio fieret in Iure Dei ex commiſſione ſuo
Vicario facta, v. gr. in Votis, Iuramentis
in conceſſione Indulgentiarum, ſi Diſpē-
ſans rationabilitèr exiſtimet cauſam iu-
ſtam ſubeſſe; Sanch. *d. diſp.* 17. *n.* 8. Lay-
75 man. *l. c.* & quamuis poſt Diſpenſationē
ſic bona fide factam conſtet eam cauſam
non fuiſſe ſufficientem Diſpenſatus dùm
bona fide propoſuit eam cauſam putan-
do eſſe ſufficientem,erit tutus in conſciē-
tia Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 17. *n.* 9. Nauarr. *in*
manuali prælud. 9. *n,* 13. *in fine*, imò nec pec-
76 cauit ſic bona fide cauſam inſufficientem
proponendo, quia ſuum non eſt iudicare
an cauſæ iuſtæ ſint, & legitimæ, ſed id ad
Superiorem ſpectat, ita Sanch. *l. c. n.* 8. &
n. 9. Filiucc. *d. cap.* 10. *n.* 314. Dian. *part.* 8.
tract. 3. *reſol.* 29.

77 At dubium eſt an ſit valida Diſpenſatio
ſi cauſa Pontifici narrata ceſſet; Pro cu-
ius dubij reſolutione præmittendum eſt
cauſam Diſpenſationis ceſſare poſſe, vel
ante quàm Pontifici proponatur pro Di-
ſpenſationis impetratione; Vel poſt mā-
datum Pontificis ad Diſpenſandum Dele-
gato commiſſum, ſed nondum exequutū,
vel poſt Diſpenſationem à Delegato factā
nondum tamen effectu conſummato; vel
poſt Diſpenſationem factam, & effectum
conſummatum, nempè Matrimonium
contractum.

78 Quoad primum tempus, iàm diximus
ſupra,quod ſi vnica cauſa allegata fuerit,
& ea falſa ſit,vèl deficiat,non poſſit Dele-
gatus Diſpenſare, cùm fuerit obreptitiè
extortum mandatum de Diſpenſando, ſi
verò plures cauſæ allegatæ ſint,inter quas
aliqua ſit, quæ ex ſe ſufficiat ad impetrā-
dum, & hæc vera ſit valere Diſpenſa-
tionem.

80 Quoad ſecundum tempus dic non poſſe
delegatum Diſpenſare, ſi antequàm facta
fuerit Diſpēſatio à Delegato, cauſa finalis
ceſſat, quia cauſa ceſſante ceſſare debet
effectus, vt diximus, & cùm poteſtas Di-
ſpenſandi Delegato conceſſa, ſit limitata,
& conditionata, itaut ſi preces veræ ſint
Diſpenſet; ſi hæ falſæ ſint, vel ante Diſpē-
ſationem deficiant non poteſt delegatus
Diſpenſationem exequi; Meroll. *diſput.*
ſiuū

cap. 6. *dub.* 2. *n.* 319. *tom.* 2. Gutierr. *qq. ca-*
non. lib. 2. *cap.* 15. *n.* 132. & *de Matr. cap.*
126. *n.* 2. Sanch. *lib.* 8 *diſp.* 30. *n.* 11. Gar-
zia *de Benef. part.* 6. *cap.* 2. *n.* 280. Pont. *lib.*
8. *cap.* 20. *n.* 5. Bonaccin *de leg diſp. pr. q.*
2. *puncto* 10. *propoſ.* 2. *nu.* 3. Leo *in Praxi S.*
Pænit. part. pr. vbi de tranſgreſſ. votor. verſ.
Dicendum tertiò, pag. Mihi 67.

81 Nec ſunt audiendi Garzia, Pirrh. Cor-
radus, & alij à nobis *lib. pr. cap.* 6. *nu.* 294.
citati, dum docent ſufficere, ſi cauſa vera
ſit tempore exequutionis Literarum per
Delegatum faciendæ; Prout nec placet
Doctrina Gutierrez, Maſcardi, Capura-
quenſis & aliorum, qui ſentiunt ſuffice-
re ſi verificentur tempore impetrati mā-
dati ad Diſpenſandum; Quia in dubium
eſt reſpectu harum Diſpenſationum, quæ
per Pontificem abſolutè non fiunt, ſed
committuntur Ordinario requiri, vt cau-
ſa vera ſit, non ſolùm tempore ſupplica-
tionis porrectæ, & Delegationis factæ,
ſed vera etiam ſit tempore exequutionis à
Delegato faciendæ, quia tempus petitæ
Diſpenſationis à Pontifice, & exequutio-
nis à Delegato factæ vnicum tempus re-
putatur; ſic benè Sanchez, Merolla, Pon-
tius, Bonaccina, Diana, Reginaldus. Fi-
liuccius, Trullenck., & alij à nobis pro-
pterea citati *d. cap.* 6. *n.* 299. *vbi n.* 302. di-
ximus validam eſſe Diſpēſationem, ſi cau-
ſa vera fuerit tempore impetrati reſcripti,
quamuis medio tempore ceſſarit, ſi poſteà
reuiuiſcat, & tempore exequutionis ab
Ordinario faciendæ vera ſit, quia vtroq;
tempore, nempè impetrationis reſcripti,
& exequutionis Ordinarij vera eſt.

82 Quoad tertium tempus dic non vitiari
Diſpenſationem ſi poſt Diſpenſationem
ritè, & legitimè factam, cauſa finalis ceſ-
ſet nondum ſequuto Matrimonio, & pro-
inde non dum conſummato effectu Diſ-
penſationis; Ita Gutierr. *de matrim. cap.*
126. *n.* 2. Garzia *de beneſic. part.* 6. *cap.* 2.
n. 291. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *n.* 212. Sa-
las *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 6. *n.* 67. Pellicion.
Illuſtr. vtr. Iur. quæſt. quæſt. 25. *cap.* 2. *pag.*
Mihi 216. *col.* 2. *in fine*, Pont. *de Matr. lib.*
8. *cap.* 22. *n.* 4. Trullench. *d. dub.* 6. *num.* 9.
Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 24. *verſ. Sed ne-*
gatiuam, Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr.*
cap. 31. §. 6. *nntøıv* & hanc doctrinam
probabilem eſſe dicit, Bonacc. *de legib. diſp.*
pr. q. 2. *puncto* 10. §. *pr. propoſ.* 3. *n.* 9. &
& Sanch. *d. diſp.* 30. *n.* 3. dicit non poſſe
quempiam damnari ſi hanc opinionem am-
plectatur, cum habeat pro ſe graues Au-
ctores

ctores, nèc ſit rationibus deſtituta, ratio eſt, quiá cùm iam fuerit ſublatum Impedimentum ob Diſpenſationem, & relaxata Lex, quæ illud inducebat, non poteſt amplius reuiuiſcere idem Impedimentũ, niſi de nouo à Legislatore inducatur; vndè cùm non fuerit vlteriùs ab eo inductũ, ceſſauit Impedimentum.

Ob ſupradictas rationes ceſſat omnis difficultas reſpectu validitatis Diſpenſationis, quamuis enim poſt Matrimoniũ iam ritè contractum ceſſet cauſa, ob quã ipſa Diſpenſatio facta fuit, valida erit Diſpenſatio, ſicut expreſsè docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 30. *n.* 10. Trulleӏnck. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 6 *n.* 6. Rot. *in poſthumis Farinacij deciſ.* 642. *n.* 6. Rot. *coram Durano deciſ.* 94. *n.* 20. Bonaccin. *de legib. diſp. pr. q.* 2. *puncto* 10. §. 1. *propoſ.* 4. *n.* 11. Coninck. *dicta diſp.* 33. *dub.* 6. *n.* 12. Lother. *de re beneſ. lib.* 2. *q.* 32. *n.* 124. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 77. Eſcobar. *l.c. verſ. Num diſpenſ.* Quod idèm dicendum erit, quoties actus, vel effectus Diſpenſationis non poſſit commodè reuocari, ùt ſi quis obtinuiſſet Beneficium cum Diſpenſatione, ſi poſtquam plenè obtinuit Beneficium ceſſet cauſa, ob quã fuit diſpenſatus, nihilominus Beneficium retinebit. Sic Irregularis diſpenſatus ex cauſa ad omnes Ordines recipiendos, ſi poſt ſuſceptum Subdiaconatum ceſſaret cauſa, nihilominùs ad reliquos Ordines promoueri poterit, quia oppoſitum eſſet ei valdè incommodum, & difficile; vide Dian. *l. c.* & Trullenck. *vbi ſup. n.* 8.

Alitèr tamen eſſet dicendum, ſi effectus Diſpenſationis eſſet diuiſibilis, & non omninò conſummatus, ùt ſi quis ob aliquam infirmitatem diſpenſatus à Ieiunio Quadrageſimæ, media Quadrageſima conualuerit, ceſſat Diſpenſatio, & tenetur ad Ieiunium, Trullenck. & Bonacc. *ll. cc.*

Quod diximus, valere Diſpenſationem factam, quamuis poſtea cauſa ceſſet, limitant nonnulli, itaût verum ſit, ſi cauſa non omninò ceſſauerit, ſed remanſerint aliquæ reliquiæ, quia in moralibus, minor cauſa deſideratur ad licitum conceſſionis vſum, quàm ad ipſam conceſſionẽ; ita Sanch. *lib* 8. *diſp.* 30. *n.* 8. Coninck *de Sacramentis d. diſp.* 33. *n.* 103. *in fin.* P. Leo *in praxi Sacræ Pænitentiariæ part. pr. vbi de tranſgreſſ. Votor. verſ. Quod intellige pag. Mihi* 66. quicquid tamèn iſti, & alij dicant, probabilius puto, poſt factam Diſpenſationem ad vnicum actum valere Diſpenſationem, quamuis tùnc cauſa omninò ceſſet, quia, ùt diximus, tùnc fuit relaxata Lex, & Impedimentum non fuit à Legislatore denuò conſtitutum; & eò magis

83 id verum eſt, ſi dubium eſſet, an cauſa Diſpenſationis ceſſaſſet, nec ne, quia præſumi debet non ceſſaſſe; poſſeſſio enim ſtat pro Diſpenſatione, quam conſtat validè conceſſam fuiſſe, Bonacc. *de leg. l. c. n.* 10. Sanch. *d. diſp.* 30. *n.* 9. Trullenck. *d. dub.* 6. *n.* 5. P. Leo *l. c. verſ. Quod intellige, pag. Mihi* 66. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 77. Eſcobar. *Theol. mor. tract. pr. exam.* 16. *cap.* 3. *in princ.*

84 Pari modo valida cenſeri debebit Diſpenſatio, ſi dubium prouenirèt ex eo, quod Executor munus ſuum non rectè executus fuiſſet, quia in huiuſmodi dubio, pro ipſo, vt rectè, & ritè proceſſerit, ſtat præſumptio; Rub. *deciſ.* 45. *n.* 6. *tom.* 2. Seraphin. *deciſ.* 338. *n.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 155. *n.* 5. & quòd fecerit diligentias ad exequendum officium ſuum neceſſarias; idem Rubeus *deciſ.* 140. *n.* 13. *tom.* 3. Barboſ. *in Votis Canonicis lib.* 2. *Vot.* 17. *n.* 85.

Vel ſi dubitaretur, an ſatis probata fuiſſet

85 Veritas narratorum, P. Leo *in d. Praxi l. c. verſ. Atq; ita, pag. Mihi* 61. quia in dubio præſumendum eſt pro validitate Diſpenſationis, & magis vt valeat, quàm pereat,

86 vt diximus alibi; vnde ſi quis velit illã impugnare, tenebitur contrarium probare; Achill. de Graſſ. *deciſ.* 12. *alias* 176. *n.* 3. *de probat.* cùm huiuſmodi præſumptio Iuris releuet Diſpenſatum ab onere probandi, Lother. *de re Benef. lib.* 2. *q.* 46. *nu.* 25. Paril. *de reſignat. lib.* 13. *q.* 5. *n.* 3. Mantic. *de coniectur. lib.* 6. *titulo.* 3. *n.* 45. Donat. Ant. de Marin. *reſol. quotid. lib. pr. cap.* 27. *n.* 6. & transfundat in Aduerſarium onus probandi *l. ſiuè poſſidetis, C. de probat.* Mantic. *l. c.* Lother. *d. lib.* 2. *q.* 43. *nu.* 74. Marius Antonin. *var. reſol. lib.* 2. *reſol.* 51. *num.* 4. Merlin. Pignatell. *contr. forenſ. Centuria pr. cap.* 13. *n.* 18. Rot. *inter impreſſ. poſt* 2. *volum. conſil. Farinacij deciſ.* 315. *nu.* 7. huiuſmodi præſumptio dicitur liquidiſſima probatio Donat. Ant. de Marin. *l. c. n.* 7. Mantic. *l. c.* Lother. *d. q.* 43. *n.* 61. Gamb. *de off. & poteſt. legat. lib.* 3. *nu.* 333. Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell.* §. 7. *probam. n.* 141. Marius Antonin. *l. c.*

Mouet quæſtionem Meroll. *tom. pr. diſp.* 3. *cap.* 3. *Corollario* 14. *n.* 180. àn Diſpenſatus ſit tutus in conſcientia, ſi dubium ſit,

87 àn Prælatus, qui diſpenſauit, habeat poteſtatem diſpenſandi, & concludit, quod

ſi Superior ſit in poſſeſſione, non poſſit
in dubio ſua poſſeſſione ſpoliari, donèc
moraliter certè conſtet de defectu legiti-
mæ poteſtatis, vnde ſi adhibita diligen-
tiâ dubium vinci non poſſit, ſuo mune-
re fungi poterit, & quamuis tractu tem-
poris detegatur, Superiorem illum non
fuiſſe legitimum, adhuc valebit Diſpenſa-
tio, ſi re vera habebat titulum coloratũ à
88 legitimo Superiore, dato etiàm, quod
eſſet nullus reſpectu alicuius Impedimen-
ti occulti. At ſi detegatur, caruiſſe ti-
89 tulo colorato à legitimo Superiore, non
valebit Diſpenſatio, quia primo caſu, va-
lent geſta, ſiuè ille ſit Ordinarius, ſiuè De-
legatus, quoniàm communis error dat
Iuriſdictionem, vt dictus Meroll *l. c.* &
nos latè diximus *lib. pr. cap. 5. n. 41.*
90 Circa prædicta eſt adnotandum, quod
ſi cauſæ Pontifici allegata nòn probare-
tur coràm Ordinario, sèd coram eo alia
cauſa vera allegaretur, quam Papa de ſty-
lo admiſiſſet, ſi expoſita fuiſſet, tamen
non poterit Delegatus diſpenſare, quia
cum Literæ Pontificis reſtringantur ad
propoſitam cauſam; non eſt in poteſtate
Delegati aliam admittere, nèc ſuam Iu-
riſdictionem vltrà expreſſa in Mandato
protogare, Pariſ. *conſ. 64. n. 18. & conſ. 68.
n. 135. part. 4.* Pirrh. Cortad. *in Praxi Di-
ſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 3. nu. 55.* quamuis
ſimilia ſint, Sbrozius *de off. Vicarij lib. pr.
q. 67. n. 3.* huiuſmodi namq; Diſpenſatio-
num Literæ tantùm valent, quantùm ſo-
91 nant, vt alibi diximus; & cum omnia Re-
ſcripta Papæ ſint ſtricti Iuris, vt diximus
alibi, non ſunt extendenda: *cap. Quia non-
nulli 4. cap. Significante 34. & cap.* Rodulph.
35. de Reſcript. Marius Antonin. *var. Reſol.
lib. pr. Reſol. 39. nu. 11.* Pirr. Cortad. *l. c.
n. 57.* Pariſ. *de Reſignat. lib. 9. q. 17. nu. 39.
Reſponſ.* Maranta, *Reſponſ. 52. n. 36. & nu.
37. part. pr.* Rubeus *deciſ. 446. num. 8.
tom. 2.*
92 Et quoniàm quò difficilior eſt Diſpen-
ſatio; eò maiores, & vrgentiores requi-
runtur cauſæ. Coninck. *d. diſp. 33. nu. 44.*
Sanch. *lib. 8. diſp. 19. n. 7.* & grauius eſt
92 diſpenſare in Iure diuino, quam in Hu-
mano, plùs etiam eſt Diſpenſare in Co-
gnatione ſpirituali, quàm in carnali; plùs
in Paternitate, quàm in Compaternitate;
plùs inſuper in Conſanguinitate, quàm
in Affinitate; plus in linea recta, quàm
in collateratis; & plùs in propinquioribus,
quàm in remotioribus gradibus, vt op-
portunè animaduertit idem Sanch. *l. c.*

Ideo, ùt aliqua ſigillatim adnotemus, ſcien-
dum eſt, ad diſpenſandum in Voto ſo-
lemni Religionis, requiri cauſas grauiſſi-
94 mas, nèc ſufficere cauſas priuati boni,
ſed requiri, vt huiuſmodi Diſpenſatio ad
commune bonum fiat, cùm fieri non
poſſit abſq; aliquo ſtatus Religioſi detri-
mento; vide Sanch. *lib. 8. diſp. 8. n. 8.* vn-
de requiritur, quòd cauſa talis ſit, ùt exe-
quutioni Diſpenſationis obſtet, vel ex ea
cauſa, Diſpenſatio cedat in honorẽ Dei;
Coninch. *de Sacrament. diſp. 33. dub. 5. con-
cluſ. 3. n. 50.* quià nòn cenſetur Deum de-
diſſe facultatem Prælato remittendi Ius,
quod ipſe in Homines habet, niſi id in
eius honorem cedat, & cum Diſpenſans
in his alienum Ius tanquam Æconomus
diſpenſet, habet poteſtatem limitatam.
95 In Diſpenſatione Voti ſimplicis non ad-
mittitur ſola ſolutio Cõpoſitionis pecu-
niariæ, ſi nulla alia cauſa exequutioni
Voti obſtans reperiatur; Sanch. *lib. 8. diſp.*
96 *20. nu. 6.* vbi tamèn ait poſſe admitti ad
commutandum, ſi huiuſmodi eleemoſy-
na eſſet æqualis obſequii Diuini, ac Vo-
tum, quod idem confirmat Filiucc. *d. c. p.
10. n. 320.* Vnde pro huiuſmodi Diſpen-
ſatione duplices cauſæ à Doctoribus aſſi-
97 gnari ſolent; aliæ ex parte materiæ, &
aliæ ex parte Vouentis; Ex parte mate-
riæ, vt quandò prudentis Iudicio ob mu-
tationem, circumſtantiæ dubitatur, an
Voti materia inutilis facta ſit, vèl mala,
vèl maius bonum impediens; ex parte
Vouentis, vt ſi ob fragilitatem, vèl pra-
uum habitum, aùt ex aliorum conſortio,
quod vitare non poteſt ille, qui vouit, eſt
in graui periculo frequentèr peccandi cõ-
tra Votum, vel quando ob ſcrupulos cõ-
tinuò anxius eſt, an Voto ſatisfecerit, v.
gr. àn ſatis attentè legerit, vel recitaue-
rit Orationes, quas vouit, vel quia ma-
gna ſequitur difficultas adimplendi Vo-
tum anteà non præuiſa, vel ſaltèm non
ita perpenſa; vèl ſi ob publicam Pacem,
neceſſe eſt eum, qui Caſtitatem vouit nu-
bere; vèl ſi dubium ſit, an Votum ab ini-
tio obligauerit, vèl an deliberatè, & cum
intentione vouendi id fecerit, quià cùm
in dubio præſumatur pro Voto, opus eſt
Diſpenſatione.
98 Et tamèn nota, raròcontingere ſupra-
dictas cauſas ex ſe eſſe ſufficientes, vt Vo-
ta omninò remittantur, ſed tantùm vt
commutentur; vide Coninck. *d. diſp. 33.
n. 55.* Imò docet Sanch. *lib. 8. diſp. 20. nu.*
99 *25.* non eſſe iuſtam cauſam ad diſpenſan-
dum

dum in Votis Caſtitatis, vel Religionis conſeruationem Ducatus, ſeù Marchionatus in Progenie, *Et n* 26. addit nec eſ-
110 ſe ſufficientem cauſam ad diſpenſandū, ſi quis laboraret morbo continuo, & iudicio Medicorum ſubueniri poſſet acti-
101 bus venereis, ſed tantùm ad commutandum; & ſic dùm cauſa eſt temporalis, vel inſufficiens, fit commutatio mixta cùm aliquali Diſpenſatione, & ideò in Literis huiuſmodi Diſpenſationum dici ſolet, *miſericorditèr diſpenſando commutes*, vt benè animaduertit Pater Leo *in Praxi Sacræ Pœnitentiar. part. pr. vbi de commut. Votor. verſ. Ex prædictis, pag. Mihi 92.* Minor autē cauſa
102 requiritur ad diſpenſandum in Voto pœnali Caſtitatis, aut Religionis, quàm in abſoluto, quià illud minus voluntarium eſt, vt animaduertit Sanch. *lib. 8. diſp. 21. n. 29.*

103 Quando concurrunt ſimùl vincula Voti, & Iuramenti, expreſſo vtroq; maior cauſa exigitur ad diſpenſandū, quià duo vincula magis, & fortius ligant, quàm vnum, vt alibi diximus; non tamen exigi-
104 tur maior cauſa ad commutandum; ratio differentiæ eſt, quià per Diſpenſationem extinguūtur duo vincula, quæ, vt diximus, cùm plura ſint, magis ligant, quàm vnum, & ideò maior cauſa requiritur, vt vtriuſque Diſpenſationem, & ablationem compenſet. At per commutationem neutrum vinculum tollitur, sèd transfertur in aliam materiam, quarè ſatis eſt materiam ſubrogatam, eſſe æqualem materiæ promiſſæ, & Iuratæ, cùm eadem maneat duplicitèr debita; Sanch. *lib. 8. diſp. 20. n. 30.*

105 Cauſa, quæ eſſet ſufficiens ad diſpenſandum in Voto, non ſemper erit ſufficiēs ad diſpenſandum in Voto non petendæ Diſpenſationis, sèd quando eadem cauſa reperitur in vtroque Voto, ſufficiet pro vtroque; v. gr. ſi quis imprudenter, & abſq; matura deliberatione, aùt metu leui coactus, Caſtitatem vouiſſet, ac poſteà mutato conſilio, ac omninò liberè vouit, ſe non petiturum Diſpenſationem in priori Voto, ſufficiet ad diſpenſandū, in vtroq; eadē ī cauſa, quę aliàs ſufficiens eſſet ad diſpēſādū Voto ſimplici; ſufficeret etiā ad diſpenſandum in vtroq; vehemens frequentis tranſgreſſionis periculum, quià eadem cauſa afficit vtrumq; Votum, vide Sanch. *d. diſp. 20. n. 31.*

106 Multò minor cauſa deſideratur in Diſpenſatione ſuper tempore exequutionis Voti, quàm ſuper vera eiuſdem Voti Diſpenſatione, quià priori caſu remanet obligatio Voti, & ſola exequutio differtur; Sanch. *n. 32. l. c.*

107 Ad diſpenſandum ſuper Voto Profeſſionis deſideratur cauſa, quæ bonum cōmune reſpiciat, ùt Pacis totius Regni, vel eius Conuerſionis ad Fidem; quia Diſpēſatio hæc fieri nequit abſq; aliquo ſtatus Religioſi detrimento, vt animaduertit Sanch. *lib. 8. diſp. 8. nu. 8.* Aliquas præciſas cauſas pro diſpenſando cum Monachis, ſeù Monialibus ad Matrimonium, adnotat Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 457. vſq; ad n. 22.* vide etiam Puteum *deciſ. 139. n. 4. lib. 3.*

Pro Diſpenſatione facienda in Matrimonio rato, quæ cauſæ ſoleant admitti, diximus *lib. 2.* quas hic reperere ſuperfluum eſſet.

108 In Paternitate, ſeù Maternitate ſpiritnali, vix, aùt raiò, & cùm maxima difficultate, & non ſinè vrgentiſſima cauſa
108 diſpenſatur, & tùnc regulatur prout in primo Affinitatis, vel in primo, & ſecundo, vel ſecundo Conſanguinitatis, vel
109 Affinitatis: At in Compaternitate longè faciliùs diſpenſatur, & tùnc ſufficiunt cauſæ leuiores.

110 Quoad gradus Conſanguinitatis non omnes cauſæ æquè admittuntur pro omnibus gradibus, quià, ſicùt ſuprà diximus, quo propinquior eſt gradus, eò difficilior redditur Diſpenſatio, & maior cauſa exigitur; vndè ſuper primo Affinitatis ex linea tranſuerſali (cuius prohibitio æqualis videtur cum Secūdo Conſanguinitatis, vt docet Genuenſ *in Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ*) vel in primo, &
111 ſecūdo, ex cōmuni ſtipite prouenientibus, tā Cōſāguinitatis, quā Affinitatis, ſiuè ex vno, ſiuè ex diuerſis ſtip t bus Impedimēta proueniant, requiruntur cauſæ vrgentiores, attenta maximè diſpoſitione cōmuni *ſeſſ. 24 cap. 5. de Reform. Matrimonij*, quæ prohibet fieri Diſpenſationem in ſecundo gradu, niſi inter magnos Princeps, & ex publica cauſa, vnde rarò aliæ cauſæ admitti ſolent, quàm ad ſcandala vitanda, ad reparandum honorem Mulieris, vel ob ſolutionem magnæ, & extraordinariæ ſummæ pecuniarum, in publicos, & pios vſus erogandæ, vt diximus ſuprà, & latiùs infrà dicemus, vel pro Illuſtris Familiæ conſeruatione, vèl ùt bona in eadem Familia conſeruentur, vel ob excellentiam meritorum, vel ad ſtabiliendam

intèr Principes Fideles Pacem, vel bene-
uolentiam intèr ipſos conſeruandam.
Quòd ſi aliqua ex dictis grauibus cauſis
non adſit tùnc pluries ex leuioribus co-
niunctim admitti ſolent, iuxtà illud, Sin-
gula, quæ non proſunt, multiplicata iu-
uant,
112 Aliquas ex præciſis, quæ ſolent admitti
in ſecundo gradu, referunt Nauarr. *lib. 4.*
conſ. titulo de Conſanguinit. & Aſſinitat. conſ.
6. n. 1. in prim. edit. & Sanch. *lib. 8. diſp. 19.*
n. 4. nempè ſi Matrimonium eſſet contra-
ctum cum ignorantia rigoroſæ prohibi-
tionis Concilij; ſi habita eſſet Proles; ſi
Matrimonium ex longo tempore eſſet
malè contractum; ſi ſcandalum timere-
tur ex ſeparatione; ſi Fœmina pauper ſit,
& Patruelis illā ducere velit; Et in his gra-
113 dibus propinquioribus faciliùs diſpen-
ſatur cùm diuitibus, & potentibus, non
quià id ſit acceptio Perſonarum, vt ſtul-
tè garriunt Hæretici, ſed quià horum cō-
cordia, pax, & mutua beneuolentia ma-
gis ad commune bonum eſt neceſſaria,
vt animaduertunt Sanch. *lib. 8. diſp. 19. n.*
5. Filiucc. *tract. 0. part. 2. cap. 10. nu. 319.*
tomo pr. Coninck. *diſp. 33. dub. 5. num. 44.*
Pont. *lib. 8. cap. 14. n. 7.*
Animaduertunt nonnulli Doctores, in-
ter quos Sanch. *lib. 8. diſp. 19. n. 3.* Nauarr.
lib. 4. conſil. titulo de Conſanguin. & Affinitat.
conſ. 8. n. 8. in pr. edit. Filiucc. *tom. pr. tract.*
10. part. 2. cap. 10. nu. 319. Trullenck. *lib.*
7. cap. 10. dub. 4. n. 15. tom. 3. sùb dicto de-
creto, & prohibitione Concilij non com-
prehendi Impedimentum publicæ hone-
114 ſtatis, etiam in primo gradu, nec Impe-
dimentum Affinitatis ex copula fornica-
ria proueniens, quià hæc ſunt multò mi-
nora Impedimenta, & cùm dictum De-
cretum ſit pœnale, nec de publica hone-
ſtate faciat mentionem, non eſt extenden-
dum vltrà expreſſa,
115 In alijs gradibus remotioribus, nempè
ſecundo, & tertio, vel in tertio, ſeù ter-
tio, & quarto, vel quarto ſimplici Con-
ſanguinitatis, vel Affinitatis, tàm ſi ex
vno communi, quàm ſi ex pluribus, &
multiplicatis ſtipitibus proueniant Impe-
dimenta, admittuntur cauſæ leuiores, ùt
anguſtia loci, defectus Dotis, ætas Mu-
lieris, ſedatio Inimicitiarum, compoſitio
litium, & ſimiles,
116 Si Diſpenſatio petatur ad reparandum
honorem Mulieris, & ſcandala vitanda,
attenta copula carnali, vel ſuſpecta
conuerſatione præhabita, ſi Oratores ſint
coniuncti remotioribus gradibus, ſuffi-
cit exprimere, quòd niſi Matrimonium
contraheretur, dicta Mulier diffamata,
& innupta remaneret, grauiaq; exinde
ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; At
117 in propinquioribus, nempè infra ſecun-
dum, vel in ipſo ſecundo, non ſufficiunt
dictæ cauſæ, sèd requiritur, ùt niſi Ma-
trimonium contrahatur Oratrix innu-
pta, & grauitèr diffamata remaneret, &
grauia ſcandala timeantur, & vtriq; Ora-
tori etiàm vitæ periculum immineat.
Et quoniàm ſingula, quæ non proſunt,
multiplicata iuuant, Afflict. *deciſ. 13. n. 24.*
Fontanell. *de pact. nuptial. clauſul. 6. Gloſſa*
3. part. 2. n. 17. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
119 *183. n. 19. part. pr.* idcò multotiès euenit,
ùt multæ cauſæ leues, quarum ſingulæ nō
ſufficerent, v. gr. ſi Oratrix ſit Patre or-
bata, habeat plures filios ex alio Matri-
monio, quibus valde conferat habere
vnum, qui loco Patris naturalis de eis
curam habeat; multotiès etiàm nobilitas
Oratricis, coniunctis aliquibus alijs cau-
ſis, mouet Pontificem ad diſpenſandum.
Nec deſunt aliæ cauſæ, quæ mouere poſ-
ſint Pontificem ad diſpenſandū, quæ cū
innumeræ eſſe poſſint, impoſſibile eſt il-
las ſigillatim adnotare, poteſt enim Pon-
tifex quamlibet cauſam rationabilem ſibi
benè viſam admittere, cùm id eius arbi-
trio, & iudicio remittatur, teſte Gamb.
de off. & poteſt. Leg. lib. 10. n. 176. verſ. De-
cimò quæro; quamuis verum ſit, quod ſi
propoſita cauſa non ſit in vſu, ſoleat ipſe
Pontifex dictam cauſam committere di-
ſcutiendam ad Eminentiſs. DD. Cardina-
les Sacræ Concilij; quæ Sacra Congre-
gatio habet facultatem ab ipſo Pontifice
eas cauſas, earumq; ſenſum, & an iuſtæ,
& ſufficientes ſit declarandi.
121 Infraſcriptæ autem de ſtylo Romanæ
Curiæ ſunt vſu receptæ, & ad praxim
deductæ, nempè
1 Vtilitas Eccleſiæ; *cap. Neceſſaria 6. cap.*
Coniug. 17. cauſa pr. q. 7.
2 Scandalum, quod vt euitetur, eſt iuſta
cauſa ad diſpenſandum, *cap. Cum teneamur*
6. de Preb. & Dignit. Gloſſa in cap. de Reſcript.
3. Maius Bonum, vel euitatio maioris mali;
cap. Diſpenſationes 16. dicta cauſa pr. q. 7.
4 Neceſſitas *d. cap. Neceſſaria cauſa pr. q. 7.*
5 Merita Perſonæ: *cap. Innotuit 20. de electio-*
ne, & cap. De multa 28. de Preb. & Dignitat.
in fine.
6 Loci difficultas, vel anguſtia; *cap. Ad au-*
dientiam 3. de Eccleſ. ædificand. vel reparand.

7 Tem-

7 Tempus; *d. cap. Neceſſaria 6. cauſa pr. q. 7.* multa enim fiunt ratione temporis, quæ alias fieri prohibentur, *cap. Baptizari 3. diſt. 5. & cap. Ne quod abſit, 98. diſt. 4.*

8 Ætas, vel ſenilis, vel puerilis, cuius ratione facilius diſpenſatur, *cap. Pœnitentes 63. diſt. 50. & cap. Si duo 4. cauſaſa 35. q. 6.*

9 Futurum bonum, vt ſi diſpenſetur, v. gr. cum Hæreticis, vt cæteri ad S. Matris Eccleſiæ gremium, & fidei Catholicæ puritatem redire incitentur, *cap. Ipſa pietas 24. cauſa 23. q. 4.*

10 Commune bonum, vt quando pro Diſpenſatione Matrimoniali, vel Indulgentiarum conceſſione, iniungitur onus ſoluendi aliquam ſummam, quæ in pios, & publicos vſus erogari debeat; vide quæ ſuprà diximus, & dicemus infra in alio Capitulo.

11 Euentus rei; *cap. Decernimus 2. de Iudicijs.*

12 Proles ex Cõſanguinea ſuſcepta; *cap. Quia circa 6. de Conſang. & Affin.*

13 Pietas; *cap. Porrò primò de Cleric. Pugnant. in Duell.*

14 Miſericordia; *cap. In ſingul. 19. diſt. 86.*

15 Religio; *cap. Si quis Diacon. 29. diſt. 50.*

16 Perſonarum numerus ad ſedandas diſſentiones, & ſtrages vitandas, *cap. Sanè 2. de de tempor. Ordinat.*

Plura de huiuſmodi cauſis videri poſſunt, penès Sanch. *lib. 8. diſp. 19.* Pontium *lib. 8 cap. 14. à n 11.* Pirr. Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt. lib pr. cap. pr.* Sperell. *deciſ. 109. à n. 27.* Siluestr. *verbo Diſpenſatio.*

122 Cauſę, quas ſupra diximus, faciunt generaliter pro omnibus Diſpenſationibus, tàm matrimonialibus, quàm alijs; Illæ verò, quas infra declarabimus, ſunt particulares, & ſpeciales pro matrimonialibus, & ſunt de ſtylo Romanæ Curiæ vſu

123 receptæ; nempè anguſtia loci; eiuſdem difficultas; defectus, ſeù carentia dotis; ſedatio inimicitiarum; Proles numeroſa Oratoribus; ætas Oratricis; ne Coniugia cum Hæreticis fiant; excellentia meritorum; ſolutio maioris Compoſitionis, ex qua bonum publicum promoueatur; conſeruatio bonorum in Familia; conſeruatio Illuſtris Familiæ; ſcandalorum euitatio; Matrimonium ignoranter cum Impedimẽto dirimenti contractum. Quarum cauſarum intelligentiam, & alia magis practicabilia, infra, Deo dante, adnotabimus.

SVMMARIVM.

1 *Formula Diſpenſationis inter Coniunctos cupientes matrimonialiter copulari inſimul, eo quod pares conditionis ob anguſtiam loci non inueniant.*

2 *Anguſtia loci debet verificari quo ad locum originis Oratorum, & non domicilij. & n. 100.*

3 *Niſi Pontifex ſciens eſſe eos tali loco ortos, & cõcedere vellet, vt huiuſmodi cauſa verificaretur in ſolo loco domicilij.*

4 *Cauſa anguſtiæ loci priùs admittebatur, non ſolum in locis anguſtis, verùm etiàm in locis amplis, & Ciuitatibus magnis, ſed poſteà fuit, quo ad Ciuitates denegata.*

5 *Quod extenditur etiam ad Suburbia, niſi per milliare circitèr à Ciuitate diſtent.*

6 *Solet tamèn adhuc admitti in Ciuitatibus anguſtis, quæ tercentum focularia, non excedunt.*

7 *Sed antequam in Romana Curia d. cauſa admittatur, debet exhiberi fides Ordinarij Ciuitatis, quod ea non excedat tercentum focularia.*

8 *Et in Literis Diſpenſationis apponitur clauſula* dummodo prædicta Ciuitas tercentum focularia non excedat.

9 *Ciuitas dicitur omnis Populatio, qua habet Epiſcopum. & eſt caput Diœceſis. n. 11.*

10 *Quamuis Oppidum, vel Vrbs conſtituatur ex conſtitutione Ædificiorum, maximè ſi ſiat Mœnijs munita, non tamèn dicitur Ciuitas.*

11 *Nec veniunt ſub d. prohibitione Oppida terræ, & loca inſignia, licèt ſint plena populo, & in eis verificari poteſt cauſa anguſtiæ loci.*

13 *Ad verificationem d. cauſæ non ſolum conſiderari debet qualitas ipſius loci, ſed etiàm Oratricis, veluti an in loco poſſit eſſe alius æqualis, qui non ſit Affinis.*

14 *Huiuſmodi anguſtia non eſt adeò ſtrictè accipienda, ùt neceſſaria ſit exacta perquiſitio, àn ſint in Oppido pares, qui non ſint Conſanguinei, ſed morali modo, & non adeo ſtrictè intelligenda eſt, ùt licèt aliqui adſint, tamèn difficilè erit eis nubere & n. 16. 25.*

15 *Paritas, & diſparitas ex quibus inter Oratores conſiderari poſſit.*

17 *Matrimonium non eſt reſtringendum ad vnum, vèl alterum præcisè, neq; debet eſſe coactus.*

18 *Imò ſi varia eſſe poſſint Matrimonia, debet dari optio.*

19 *Anguſtia verificatur, ſi adductum fuerit Pontifici pro cauſa finali, quod maior pars Conciuium loci, cuius anguſtia adducitur, Oratrici ſint adeò coniuncti, ùt Impedimentum dirimens intèrcedat & de ratione. n. 22.*

21 *Fieri non poſſe videtur quod commodè fieri nequit.*

22 *Difficile æquiparatur impoſſibili.*

24 *Cauſa anguſtiæ ſatis probata diceretur, ſi Oratrix per aliquod ſpatium temporis, v. gr. quinq;* aut

ritur, Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. primo, cap. 2. n. 124.* & proindè ſic Diſpenſatus
24 tenebitur Diſpenſatione non obſtante, id
exequi, quod Lex iubet, vt benè idem
Sanch. *n. 13. l. c.* Quamuis ſecus ſit pro fo-
25 ro externo, in quo huiuſmodi Diſpenſa-
tio excuſat, ita ut non poſſit ſic Diſpen-
ſatus accuſari, vel puniri ſi contraueniat
Legi, in qua fuit Diſpenſatus, *Gloſſ. in cap. Non eſt Voti 5. verbo Adimplere de Vot. & Vot. redempt.* Valer. *l. c. n. 3. & diff. 6. d. verbo Diſpenſptio n. 1.* Silueſt. *verbo Diſpenſatio q. 7. n. 12.* Leo *in theſ. for. Eccleſiaſt. part. 2. cap. 8. in fine.*
26 Quia Diſpenſatio Summi Pontificis pro
foro externo ſuper Matrimonio inter
Impeditos contracto liberat à pœna tem-
porali, Rebuff. *in praxi Benef. part. 2.* vbi
de Diſpenſatione rationi ætatis, §. licitè Bartol.
de Saxo Ferrato *inter conſilia Matr.* Zilett.
vol. pr. conſ. 88. n. 12. Genuenſ. *practic. fori Eccl. q. 703. n. 1.* vbi aſſerit ſic fuiſſe in Lu-
ſitania iudicatum.
27 Et non ſolũ huiuſmodi Diſpenſatio ſic in
Lege Superioris ſine iuſta cauſa facta illi-
cita, & inualida erit, vt diximus, ſed ipſe
Inferior Diſpenſans, cũ agat contrà Legẽ
Superioris, puniẽdus erit; Silueſt. *verbo Diſpenſatio, q. 2. n. 4.* Sperell. *deciſ. 115. n. 24.*
Amplia vt non ſolùm illicita, & inuali-
da ſit dicta Diſpenſatio, ſine cauſa facta,
28 vt diximus, ſed etiam illicita, & inualida
ſit (ſaltem in foro externo) quamuis cau-
ſa iuſta verè adeſſet, at Inferior illa non
præcognita diſpenſaſſet, vide rationes, &
iura propterea adducta per Sanch. *lib. 8. d. diſp. 17. n. 10.* Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. 11. §. 6. n. 198.* Nauarr. *in Man. prælud. 9. n. 15.* & conſtat apertè ex verbis
ipſius Concilij *ſeſſ. 25. de Reform. cap. 18.*
ibi *Quod ſi vrgens, maiorq; ratio quandoq; poſtulauerit cum aliquibus eſſe Diſpenſandum id cauſa cognita &c.* & poſtmodum ſubiungit,
aliterq; facta Diſpenſatio ſubreptitia cenſeatur;
Dixi nullam, & illicitam eſſe pro foro ex-
29 terno, quia pro foro interno ſi verè cau-
ſa iuſta adſit valebit in eo foro Diſpenſa-
tio, donèc pro foro externo renocetur,
quia nullibi habetur eam Diſpenſationem
in foro conſcientiæ nullam eſſe; vide Sã-
ch. *d. diſp. 17. nu. 11.* Filiucc. *tom. pr. tract. 10. part. 2. cap. 10. n. 310.*
30 Amplia ſecundò, vt nulla ſit Diſpenſa-
tio ab Inferiore in Lege Superioris, abſq;
iuſta cauſa facta, quamuis facta fuiſſet ab
ipſomet Vices Gerente Principis, qui ſo-
let Diſpenſare de plenitudine poteſtatis,
quia nunquam præſumitur Pontificem,
ſeù Principem alicui poteſtatem Diſpen-
ſandi conceſſiſſe cum plenitudine poteſta-
tis; Gamb. *d. lib. 10. n. 295.* & nos latè di-
ximus *lib. pr.*
31 Amplia inſuper, vt quamuis Papa, &
alij Inferiores potentes cum alijs Diſpen-
ſare poſſint ſe rum etiam in ijsdem pro-
priè, & directè Diſpenſare, Sperell. *deciſ. 111. n. 44.* Eſcobar. *Theol. mor. tract. primo, exam. 16. cap. pr. verſ. Num poſſit*; Sanch.
lib. 8. diſp. 3. à n. 6. vſq; ad n. 10. Salas *de leg. diſp. 20. ſect. 4. n. 41.* Dian *part. 8. tract. 3. d. reſol. 6. verſ. Ex his infertur*, Pont. *lib. 8. d. cap. 14. n. 5.* Rodrig. *in ſumma part. 2. cap. 21. n. 3.* Meroll. *tom. 2. diſp. 4. cap. 6. dub. 4. n. 149.* quia nec Iuri Naturæ, nec Eccle-
ſiæ repugnat, hanc Diſpenſandi Iuriſdi-
ctionem erga ſe ipſum exercere, cùm ſit
voluntaria Iuriſdictio, vnde poteſt quis
plurium vices ſubſtinere, dũmodò vnius
actus exercitium, non obſtet exercitio al-
terius, tamen id facere non poterit, abſq;
iuſta cauſa, quia tenetur iure Naturæ non
diſcordare à ſubditis ſine cauſa, vt benè
inter alios concludunt Poor. & Dian. *ll. cc.*
Amplia quarto, vt quamuis in Diſpen-
32 ſatione Pontificis ſi *motu proprio* in ſua
Lege fiat, ſemper præſumatur iuſta cau-
ſa Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 959. n. 3. & n. 5.* Sanch. *d. diſp. 17. nu. 14.* Salas *de Legib. d. ſect. 4. n. 33.* Pariſ. *de reſignat. lib. pr. q. pr. n. 10.* Lother. *de re Benef. lib. pr. q. 11. n. 8. & nu. 31.* Capyc. Latr. *deciſ. 190. num. 24.*
Tuſch. *concluſ. 458. nu. 6. lit. D.* Rot. *inter impreſſ. poſt pr. volum. conſil. Farinacij deciſ. 108. n. 3.* nihilominùs dùm Papa Diſpen-
33 ſat in Iure Diuino, & Naturali, cauſa iu-
ſta non præſumitur niſi exprimatur, &
probetur, & ideò neceſſe eſt pro eius va-
liditate in foro externo, vt de dicta cauſa
conſtet Sanch. *d. diſp. 17. n. 14.* Filiucc. *d. cap. 10. n. 311.* Tuſch. *l. c. nu. 1. & nu. 15.*
Gutierr. *canon. quæſt. lib. pr. cap. 19. num. 5.*
Ricc. *in praxi fori Eccleſ. reſol. 410. num. 3.*
Pirr. Corrad. *in praxi diſpenſ. Apoſt. lib. pr. cap. pr. n. 7.* Quod idem procedit ſi in Iure
Gentium Diſpenſetur. Maſcard. *de probat. concluſ. 276. n. 4. & n. 18.* vel Diſpenſatio
ſit contrà ius; Pariſ. *conſ. 68. n. 225. part. 4.*
quia in his niſi cauſa exprimatur eaq; cer-
ta ſit, & aperta non præſumitur; Quamuis
34 aliter dicendum ſit pro foro conſcientiæ;
quia in illo præſumendum eſt pro Su-
periore, donec ſubdito de defectu cauſæ
non conſtet, vt dicemus infra, vnde In-
ferior cui commiſſa eſt à Superiore Di-
ſpen-

35 ſpenſatio,præſumere poteſt cauſam fuiſſe
ab ipſo Superiore præcognitam,dùm ſibi
commiſſa fuit exequurio Diſpenſationis,
& proinde poterit Delegatus eam Diſpen-
ſationem exequi, quamuis nulla ibi ex-
preſſa ſit cauſa, vide Meroll. *tom.2. diſp.* 4.
cap. 6. *dub.* 11. *nu.* 205. Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
17. *n.* 6. *part.* 8. *tract.* 3. *reſ.* 19. *in fine.*
36 Et licet pro foro externo credendum nõ
ſit Prælato aſſerenti ſe ex iuſta cauſa in
Lege Superioris Diſpenſaſſe, vel Diſpen-
ſare,cùm in hoc foro commiſſio delega-
tionis ſit probãda oſtenſo Reſcripto cum
non præſumatur, Sanch. *d. diſp.* 17. *n.* 17.
Meroll. *l. c.* 267. *& n.* 258. Tuſch. *concluſ.*
481. *n.* 1 *lit. D.* Bellamera *conſ.* 10. *nu.* 41.
Sperell. *deciſ.* 115. *n.* 25. & nos fuſiſſimè di-
ximus *libro primo*, niſi Delegatus eſſet
37 in excelſa dignitate conſtitutus, nec age-
retur de præiudicio tertij, Sanch. *l. c. n.*
19. Filiucc. *d. cap.* 10. *n.* 312. tamèn pro
foro conſcientiæ credendum erit cuicũq;
38 Viro timorato, vel Confeſſario, Filiucc.
l. c. & nos latè diximus *lib. pr. cap.* 8 *n.*

Eſt autèm ita neceſſaria cauſa in Diſpen-
ſatione concedenda, vt non ſolùm illa
39 deficiente non poſſit fieri, vt diximus,
ſed nec licitè poſſit peti ab ipſo Diſpen-
ſatione indigente, adeò vt ſi quis apertè
petat Diſpenſationem, abſq; cauſa pecca-
bit petendo illicitum, & inducendo Su-
periorem ad peccatum, ita Sanch. *lib.* 8.
diſp. 18. *n.* 8. Layman. *lib. pr. tract.* 4. *cap.*
22. *n.* 12. *& n.* 13. Pontius *lib.* 8. *cap.* 14 *n.*
5. Filiucc. *d. cap.* 10. *n.* 314. Auerſ. *d. q.* 19.
ſect. 4. *verſ. ita requiritur*: Vndè ſi huiuſ-
40 modi Diſpenſatione vtatur,licèt conceſſa
fuerit à Diſpenſante in propria Lege, vel
Inferioris peccabit toties quoties, iuxta
doctrinam Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 18 *n.* 11. Fi-
liucc. *l.c.* & plurium aliorum Doctorum,
quia quamuis per Diſpenſationem ſubla-
ta ſit obligatio Legis humanæ, tamèn re-
manet obligatio Legis naturalis, quæ di-
ctat,neminem debere diſcrepare à ſuo to-
to ſine cauſa; At verius puto ſecluſo
ſcandalo, & damno tertij non peccare
41 in huiuſmodi vſu, quamuis enim pecca-
uerit petendo Diſpenſationem illicitam,
tamèn fuit validè conceſſa, vndè per Di-
ſpenſationem fuit omninò ablatum Im-
pedimentum, & ſic Diſpenſatus remanſit
liber à Legis obligatione perindè, ac ſi
quoad ipſum ea Lex non adeſſet, vnde
vtendo Diſpenſatione non committit
culpam; vide Pont. *d. cap.* 14. *n.* 5. Eſcobar
in Exam. 16. *cap.* 4. *verſ. Quid nam*, quod
idem probabile ait idem Sanch. *d. diſp.*
18. *n.* 10.
42 Quale autem ſit peccatum, tàm quoad
Diſpenſantem, quàm quoad petentem,
concludunt pleriq; Doctores, quòd in le-
ge Superioris Diſpenſando,vel abſq; cau-
ſa Diſpen ſationem petendo ſit mortale
niſi leuitas materiæ excuſaret; ſic ſentiũt
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 18. *n.* 1. Sperell. *deciſ.* 109.
n. 13. quia abſq; cauſa, & præter intentio-
nem Superioris diſſipet, & prodigit bona
43 aliena; At in propria Lege, quamuis nõ
deſint qui exiſtiment ex ſe eſſe mortale
quando Lex, in qua Diſpenſatur obligat
ſub mortali,vt inter alios,docet Layman.
d. cap. 22 *n.* 12. Verius tamen eſt,non eſſe
ex ſe mortale, niſi adſit ſcandalum, vel
graue aliorum damnum, ita Sanch. *d. diſp.*
18. *n.* 7. Pontius *d. cap.* 14. *n.* 4 Bonacc. *de
legib. diſp. pr. q.* 2. *punct.* 3. *propoſ. pr. nu.* 1.
Salas *de legib. d diſp.* 20. *ſect.* 5. *nu.* 54. *verſ.
Sed probabilius*, Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.*
6. *verſ. Sed ego*, Sperell. *l. c.* Barboſ. *de Iure
Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.* 11 §. 6 *n.* 198.
44 Si petatur Diſpenſatio ob cauſam, quæ
tamen falſa ſit, nulla, & inualida eſt Di-
ſpenſatio, quamuis in propria Lege facta
ſit,idq;procedit non defectu poteſtatis,ſed
defectu intentionis in concedente,qui nõ
intendit Diſpenſare niſi veris exiſtentibus
narratis, Auerſ. *d. ſect.* 4. *verſ. Dico*, Diſpẽ-
ſationis, & nos fuſiſſimè diximus *lib. pr.
cap.* 6.
45 Duplex eſſe poteſt cauſa Diſpenſationis,
nempè finalis, & impulſiua,
46 Finalis cauſa eſt, quæ funditus, & ex to-
to mouet animum Diſponentis,alitèr ve-
riſimilitèr non ceſſuri; Lother. *de re benef.
lib.* 2. *q.* 36. *n.* 28 eaq; principalitèr à con-
cedente conſideratur, & in illam veluti in
ſcopum ipſius mens dirigitur, Barboſ. *in
vot. Canonic. lib.* 2. *vot.* 69. *num.* 6. eſtq;
Diſpenſationis ipſius Principis inductiua,
Roman. *conſ.* 180. *n.* 6. Lother. *l. c. num.* 4.
47 Vndè cauſa finalis dicitur cauſa cauſarum
Bellamera *in probem. Decretal. ſuper Gloſſ.
rubr. n.* 9. Lother. *lib. pr. q.* 6. *n.* 3. & cùm
ſit fons, & origo omnium aliarum cauſa-
rum *Reſponſ. Marant. reſp.* 4. *n.* 71. *part.*
Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 14. *n.* 7. dicitur
48 eſſe ea cauſa propter quam Princips cõ-
cedere vult, & ea non exiſtente concede-
re non vult, & proinde reſoluitur in con-
ditionem, ſine qua non; Layman. *Theol.
mor. d. cap.* 22. *n.* 22. & conſequentèr eius
49 defectus ſempèr reddit gratiam nullam,
cum omninò tollat voluntarium, Barboſ,

in dictis votis d. lib. 2. *voto* 17. *nu.* 78. Dian.
part. 8. *tract.* 3. *reſol.* 61. *& reſol.* 91. Sanch.
lib. 8. *diſp.* 21. *n.* 11. Redenaſch. *conſ.* 7. *n.* 15.
ipſaq; cauſa ceſsãte, ceſſat Diſpẽſatio, *cap. Si
pauper* 30. *de preb. & dignit. in ſexto*, Capyc,
Latr. *deciſ. Sacri Cõſilij Neapolitani deciſ.* 148.
n. 46. *& deciſ.* 200. *n.* 76. *& n.* 90. Tambu-
rin. *de Iure Abbatiſs. diſp.* 20. *q.* 7. *n.* 2. Do-
nat. Ant, de Marin. *Reſol. quotid. cap.* 87.
n. 2. Redenaſch. *conſ.* 7. *n.* 13. Leoncill. *de
paupertatis opibus part.* 37. *cap.* 2. *remed.* 11.
n. 2. Hieronym Palm. *conſ.* 9. *num.* 10. *&
conſ.* 12. *n.* 14. Bonacc. *de legib. diſp.* 1. *q.* 2.
punct. 10. *n.* 5. *& n.* 7. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 30.
n. 14. Ricc. *in prax. for. Eccleſ. reſol.* 410. *n.*
8. Lother. *d. lib. pr. q.* 41. *nu.* 5. Gratian.
diſcept. forenſ. cap. 752, *nu.* 76. Barboſ. *de
Axiom. Axiom.* 4. *nu.* 16. Marius Antonin.
var. reſol. lib. pr. reſ. 3. *nu.* 20. Sperell. *deciſ.*
78. *n.* 27. nec ſanatur huiuſmodi defectus,
51 quamuis ceſſet dolus & malitia, ſed igno-
rantèr, & bona fide id ſequutum ſit, San-
ch. *l. c. n.* 14. Flamm. Pariſ. *de confid. q.* 46.
nu. 54. Dian *d. reſol.* 91. Petr. Paul. Pariſ.
conſ. 51. *n.* 28. *lib.* 4. Lother. *d. lib.* 2. *q.* 8.
n. 83. quia licèt eo caſu Oratores excuſen-
52 tur à culpa, nõ tamèn ob id conualidatur
actus alios nullus, & irritus, Bonaccin.
de leg. diſp. 1. *q.* 2. *puncto* 3. *nu.* 8. *verſ. Ratio
noſtra*, Sanch. *d. diſp.* 21. *n.* 41. *& latius n.* 56.
cum non attendatur ad ſimplicitatem, &
ignorantiam Oratorum, ſed ad intentio-
nem Concedentis, qui in tantum conce-
dere intendit, in quantum ſibi narrata
vera ſint; ſi tamèn poſtea ceſſet, vide quę
dicemus infra.

53 Impulſiua cauſa dicitur illa, ob quam
Reſcribens facilius quidem petita conce-
dit, ſed ita vt etiam ſine ipſa ſecundum
cauſæ merita, & ſecundum rectam ratio-
nem Princeps eſſet nihilominùs conceſ-
ſurus, Coninck. *de Sacram. diſp.* 33. *n. n.* 58.
Sanch. *d. diſp.* 21. *n.* 8. Lother. *d. tract. de re
benef. lib. pr. q.* 45. *n.* 46. Nec propriè iſta
45 impulſiua dicitur cauſa, ſed motiuum
quoddam ad magis adiuuandum animũ
Concedentis, & quoad hanc cauſam non
videtur habere locum Clauſulam *ſi pre-
ces veritate nitantur*, vt docet Laym. *d.
cap.* 22. *n.* 22. & nos latè diximus *lib. pr.
cap.* 6.

55 Si in ſupplicatione porrecta Põtifici pro
Diſpenſatione vnica cauſa allegetur, illa
cenſetur finalis, quia cum nulla alia cauſa
exprimatur non poteſt alio modo præſu-
mi, proùt nec præſumi poteſt Pontificem
ſine vlla cauſa Diſpenſationem conceſſiſ-
ſe, maximè attenta clauſula *ſi preces &c.*
quæ ſolet apponi, vndè ſi hæc non ſit ve-
ra, vel deficiat, maximè ante factam Di-
ſpenſationem (vt dicemus infra) Diſpen-
ſatio vllo procul dubio eſt inualida Co-
ninck. *l. c. n.* 59. Sanch. *d. diſp.* 21. *nu.* 41.
Layman. *l. c. nu.* 23. Dian. *part.* 4. *tract.* 4.
reſol. 53. Bonacc. *d. punct.* 4. *n.* 8. Pont. *lib.*
8. *cap.* 17. §. *vlt. n.* 41. Auerſ. *d. ſect.* 4. *verſ.
Item requiritur*, Eſcobar *Theol. mor. tract. pr.
exam.* 16. *cap.* 2. *verſ. Eſt nè valida*, *& tract.*
7. *exam.* 9. *cap.* 8. *n.* 102. *verſ. Reſcriptorum*,
Barboſ. *d. voto* 17. *n.* 82.

56 Si verò plures cauſæ afferantur tunc illę
cauſæ cenſentur finales, quæ moralitèr lo-
quendo, quodammodò rem in qua Diſpẽ-
ſandum eſt afficiunt, & Diſpenſationem
æquam reddunt, & rationabilem; & ex
his ſi vna ſaltèm ſufficiat, & ex ſe moueat
Pontificem ad Diſpenſandum, reliquæ
cauſæ credi poſſunt impulſiuæ, & proin-
de attenta ea cauſa ex ſe ſufficienti, & vè-
ra, quamuis aliæ cauſæ adiunctæ, eſſent
falſæ, ſubſtinebitur gratia Diſpenſationis,
Sanch. *d. diſp.* 21. *n.* 44. Pont. *d. cap.* 17. §.
vltimo n. 41. Bonaccin. *l. c. verſ. Si verò plu-
res cauſa*, Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2.
cap. 10. *n.* 324. Dian. *part.* 4. *tract.* 3. *reſol.* 65.
verſ. Negant verò, Puteus *lib. pr. deciſ.* 69.
in princip. Maſc. *de probat. tom.* 3. *concluſ.* 325.
n. 8. Vnde coram Delegato, in verificatio-
ne precum ſufficiet, ſolam cauſam finalẽ
58 verificari, quia ob dictam ſolam cauſam,
quatenùs vera exiſtat, conceditur Diſpen-
ſatio, & clauſula, *ſi preces veritate niti
reperieris*, licet in numero plurali ſit ap-
poſita, tamen de ſola cauſa finali eſt intel-
ligenda, vt pluribus rationibus ſubſtinet,
Sanch. *l. c.* & nos latè diximus *lib. pr. cap.* 6.
59 Quod ſi cauſæ plures adductæ ſint, cæqs
fuerint adæquatæ, itaut ex qualibet earũ
conceſſa fuiſſet Diſpenſatio, adhuc ſuffi-
ciet vnam ex eis verificari, ex rationibus
ſupradictis ſicut docent Sanch. & Dian.
ll. cc. Lother. *de re Benef. lib.* 2. *q.* 47. *n.* 71.
Sperell. *deciſ.* 30. *n.* 39. Eſcobar *Theol. mor.
tract. pr. exam.* 16. *cap.* 4. *in fine*; Quod eſt
adnotandum, & menti tenendum, cum
multa hinc poſſint tolli dubia; ſi verò
60 omnes cauſæ allegatæ, quamuis ſufficien-
tes ſint ad concedendum, ita expoſitę ſint,
vt dignoſci non poſſit; quæ ex eis moue-
rit Pontificem, vt v. gr. ſi peteret Diſpen-
ſationem ſuper Voto, & allegaret duas
cauſas nempè periculum incontinentiæ
(& hæc vera ſit) & quod ex primo motu,
vel abſq; debita deliberatione vouerit, &
hæc

Digitized by Google

hæc falſa ſit, docet Layman.*l.c.* attenden-
dum eſſe, non ad intentionem poſtulantis,
nempè quam præcipue ex his cauſis pro-
ponere intenderit, ſed potius ad intentio-
nem Pontificis; qua ſcilicet ex illis cauſis
magis motus ſit ad concedendum, quate-
nus ex verbis Reſcripti colligi poſſit, cùm
ſemper ad mentem concedentis attendi
debeat, vt docent Layman. *l. c.* Rubeus
deciſ. 254. *n.* 3. *tom.* 3. Pont. *de Matrim. lib.*
62 8. *cap.* 21. *n.* 5. At in æquali dubio potius
præſumendum eſt pro valore actus, & po-
tius, vt valeat, quàm pereat, vt conclu-
dunt dicti Layman. *l. c* & Sanch. *d. diſp.*
21. *n.* 5. animaduertit Barboſ. *in votis cano-*
nicis lib. 2. *d. voto* 17. *n.* 89. omnes cauſas
63 per Papam in Reſcripto appoſitas cen-
ſeri finales, vnde ſi hæ ceſſent ceſſa-
bit Diſpenſatio.
64 At ſi ex cauſis allegatis nulla de per ſe
ſufficiens eſſet, ſed ſimul iunctæ mouerēt
Pontificem ad Diſpenſandum, tunc niſi
eæ omnes veræ ſint, gratia erit ſubreptitia,
& nulla, Pont. *de Matr. lib.* 8. *cap.* 17. § *vlt.*
n. 41. Bonacc. *de leg. diſp. pr. q.* 2. *puncto* 4.
n. 8. Layman. *l. c.* Dian. *part.* 4. *tract.* 4. *re-*
ſol. 53. Eſcobar *l. c.*
65 Tunc dicuntur cauſæ eſſe per ſe ſufficiē-
tes, quando de ſtylo, & conſuetudine
Cancellariæ Apoſtolicæ, ex quauis ex eis
ſola allegata concedi ſolet Diſpenſatio; &
proindè inſufficientes cenſentur eæ, qua-
rum quælibet ſi ſeorſum, & de per ſe ad-
ducatur, non admittitur de ſtylo, nec ſuf-
ficit ad impetrandum, Pontius *l. c.* quia
66 ſtylus Curiæ denotat mentem Papæ; Man-
doſ. *ad Reg. Cancell. in probamio q.* 2. *n.* 3.
Lother. *de re benef. lib.* 2. *q.* 40. *n.* 69.
67 Et in dubio an cauſa allegata cenſeatur
finalis, vel impulſiua, cenſenda eſt impul-
ſiua niſi ſola allegata ſit, Sanch. *d. diſp.* 21.
nu. 20. *& nu.* 25. Eſcobar *d. cap.* 4. *n.* 124.
verſ. Dubitatur, Pontius *d. cap.* 17. *nu.* 41.
Bonaecin. *de legib. d ſp. pr. q.* 2. *puncto* 6. *n.*
4. *verſ. Verùm ſi dubitetur* Leo *in prax. Sacr.*
Pœnitent. part. pr. vbi de tranſgreſſ. votorum
verſ. Contraria autem, pag. Mihi 62. quia [vt
diximus] in dubio præſumendum eſt pro
valore actus, & magis vt valeat; quàm
pereat.
Quando taciturnitas veri, vel expreſſio
falſi Diſpenſationem vitient, diximus *lib.*
pr. cap. 4 *n.* 40. Vbi etiam diximus de
cauſis intrinſecis, & extrinſecis, & earū
diuerſo effectu, *&* 4 *n.* diximus de ex-
preſſione facta cauſa demonſtrationis, &
alia facta cauſa rationis.

Certùm itaque indubiumq; eſt requiri
cauſam iuſtam ad hoc vt Diſpenſatio li-
68 cita, & aliquando etiam valida ſit; Qua-
lis autem eſſe debeat huiuſmodi cauſa
ad hoc vt ſufficiēs ſit non poteſt dari cer-
ta regula, vt dicemus infra, concludunt
tamen plerique Doctores, requiri, vt ea
bonum commune aliquo modo ſpectet,
vndè cum commune bonum naſcatur fe-
rè ex bono priuatorum communitèr ſuf-
ficit, vt notabile horum bonum Diſpen-
ſationem exigat, quando illud tale eſt, vt
ex eo bonum commune aliquo modo iu-
nari poſſit, vt rectè docent Coninck. *de*
Sacrament. diſp. 33. *dub.* 5 *n.* 43. Pont. *lib.*
8. *d. cap.* 14. *n.* 12. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *n.*
1. Auerſ. *d. ſect.* 4. *verſ. Iam quia in fine*;
Sperell. *deciſ.* 109. *nu.* 27. Non tamen ita
69 iuſtam eſſe oportet, vt ex ea neceſſariò
debeat Diſpenſatio concedi, ſed ſufficit
iuſtam eſſe poſſe, quamuis neceſſaria non
non ſit, vide Pontium *l.c.* & quamuis etiā
70 verè huiuſmodi cauſa non eſſet ſufficiens,
& iuſta, ſed prudentèr, & bona fide legi-
tima, & ſufficiens à Diſpenſante putare-
tur, adhuc valida eſſet Diſpenſatio quam-
uis in lege Superioris fieret, Sanch. *lib.* 8.
d. diſp. 17. *n.* 8. Layman. *lib. pr. tract.* 4. *d.*
cap. 22. *n.* 12. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 26. *n.*
196. Dian. *part. pr. tract. de Legibus reſol.* 33.
& in dubio an cauſa ſit iuſta eſt in beni-
gniorem partem inclinandum, & in du-
bio ſpeculatiuo credendum facultatem
71 extendi ad cauſam dubiè iuſtam; Alitèr
enim eſſet huiuſmodi Poteſtas multis ſcru
pulorum occaſionibus expoſita, & ſi ad
ſolas cauſas certò iuſtas extendi deberet
Fidelium Animæ, prout Diſpenſantium
mentis continuis ſcrupulis angerentur, &
nulla ferè Diſpenſatio fieret in qua non
remaneret aliquid dubitandum, & vix au-
derent Superiores Diſpenſare; Verùm
72 quidem eſt, quòd, vt Superior licitè Diſ-
penſet, debebit in cauſa dubia practicè
iudicare licitū eſſe ſibi in tali caſu Diſ-
penſare alioquin cum eo dubio Diſpen-
ſando peccaret; Ità bene Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
17. *n.* 9. Meroll. *diſp.* 4. *cap.* 6. *n.* 207. *tomo*
2. Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap.*
11. *n.* 198. Reginald. *lib.* 31. *d. cap.* 26. *nu.*
195. Silueſt. *Verbo Diſpenſat. q.* 14. *nu.* 20.
in fine, Eſcobar *Theol. mor. d. cap.* 4. *verſ.*
dubitat Prælatus, Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.*
29. Boſſ. *mor. var. part.* 2. *titulo pr.* §. 45. *n.*
1676. Salas *de legibus diſp.* 20. *ſect.* 5. *nu.* 65.
73 Imò nec tenebitur Superior cognoſce-
re iudicialitèr de exiſtentia, & iu-
ſtitia

ſtitia huiuſmodi cauſę,ſed ſat erit ut quo-
cumq; modo cognoſcat; Sanch. *lib.8.diſp.*
4. nu. 19. Bonaccin. *de legibus, diſp.pr q. 2.*
punct. 3. n. 17. Eſcobar *theol. mor. tract. pr.*
exam. 16. *cap. 2. verſ. Neceſſum ne.*
74 Amplia prædicta, ſi haut vera ſint, & ritè
procedant, eo etiam caſu, quo Diſpenſa-
tio fieret in Iure Dei ex commiſſione ſup
Vicario facta, v. gr. in Votis, Iuramentis
in conceſſione Indulgentiarum, ſi Diſpē-
ſans rationabilitèr exiſtimet cauſam iu-
ſtam ſubeſſe; Sanch. *d. diſp.* 17. *n.* 8. Lay-
75 man. *l. c.* & quamuis poſt Diſpenſationē
ſic bona fide factam conſtet eam cauſam
non fuiſſe ſufficientem Diſpenſatus dum
bona fide propoſuit eam cauſam putan-
do eſſe ſufficientem, erit tutus in conſcié-
tia Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 17. *n.* 9. Nauarr. *in*
manuali prælud. 9. *n.* 13. *in fine*, imò nec pec-
76 cauit ſic bona fide cauſam inſufficientem
proponendo, quia ſuum non eſt iudicare
an cauſæ iuſtæ ſint, & legitimæ, ſed id ad
Superiorem ſpectat, ita Sanch. *l. c. n.* 8. &
n. 9. Filiucc. *d. cap.* 10. *n.* 314. Dian. *part.* 8.
tract. 3. *reſol.* 29.
77 At dubium eſt an ſit valida Diſpenſatio
ſi cauſa Pontifici narrata ceſſet; Pro cu-
ius dubij reſolutione præmittendum eſt
cauſam Diſpenſationis ceſſare poſſe, vel
ante quàm Pontifici proponatur pro Di-
ſpenſationis impetratione; Vel poſt mā-
datum Pontificis ad Diſpenſandum Dele-
gato commiſſum, ſed nondum exequutū,
vel poſt Diſpenſationem à Delegato factā
nondum tamen effectu conſummato; vel
poſt Diſpenſationem factam, & effectum
conſummatum, nempè Matrimonium
contractum.
78 Quoad primum tempus, iàm diximus
ſupra, quod ſi vnica cauſa allegata fuerit,
& ea falſa ſit, vèl deficiat, non poſſit Dele-
gatus Diſpenſare, cùm fuerit obreptitiè
extortum mandatum de Diſpenſando, ſi
verò plures cauſæ allegatæ ſint, inter quas
aliqua ſit, quæ ex ſe ſufficiat ad impetrā-
dum, & hæc vera ſit valere Diſpenſa-
tionem.
80 Quoad ſecundum tempus dic non poſſe
delegatum Diſpenſare, ſi antequàm facta
fuerit Diſpēſatio à Delegato, cauſa finalis
ceſſat, quia cauſa ceſſante ceſſare debet
effectus, vt diximus, & cùm poteſtas Diſ-
penſandi Delegato conceſſa, ſit limitata,
& conditionata, itaut ſi preces verę ſint
Diſpenſet; ſi hæ falſæ ſint, vel ante Diſpē-
ſationem deficiant non poteſt delegatus
Diſpenſationem exequi; Meroll. *diſp.*
cap. 6. *dub.* 2. *n.* 319. *tom.* 2. Gutierr. *qq. ca-*
non. lib. 2. *cap.* 15. *n.* 112. & *de Matr. cap.*
126. *n.* 2. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 30. *n.* 11. Gar-
zia *de Benef. part.* 6. *cap.* 2. *n.* 280. Pont. *lib.*
8. *cap.* 20. *n.* 3. Bonaccin *de leg. diſp. pr. q.*
2. *puncto* 10. *propoſ.* 2. *nu.* 3. Leo *in Praxi S.*
Panit. part. pr. vbi de transgreſſ. votor. verſ.
Dicendum tertiò, pag. Mihi 67.
81 Nec ſunt audiendi Garzia, Pirrh. Cor-
radus, & alij à nobis *lib. pr. cap.* 6. *nu.* 294.
citati, dum docent ſufficere, ſi cauſa vera
ſit tempore exequutionis Literarum per
Delegatum faciendæ; Prout nec placet
Doctrina Gutierrez, Maſcardi, Caputa-
quenſis & aliorum, qui ſentiunt ſuffice-
re ſi verificentur tempore impetrati mā-
dati ad Diſpenſandum; Quia in dubium
eſt reſpectu harum Diſpenſationum, quæ
per Pontificem abſolutè non fiunt, ſed
committuntur Ordinario requiri, vt cau-
ſa vera ſit, non ſolùm tempore ſupplica-
tionis porrectæ, & Delegationis factæ,
ſed vera etiam ſit tempore exequtionis à
Delegato faciendæ, quia tempus petitæ
Diſpenſationis à Pontifice, & exequutio-
nis à Delegato factæ vnicum tempus re-
putatur; ſic benè Sanchez, Merolla, Pon-
tius, Bonaccina, Diana, Reginaldus, Fi-
liuccius, Trullenck., & alij à nobis pro-
pterea citati *d. cap.* 6. *n.* 299. *vbi n.* 302. di-
ximus validam eſſe Diſpēſationem, ſi cau-
ſa vera fuerit tempore impetrati reſcripti,
quamuis medio tempore ceſſarit, ſi poſtea
reuiuiſcat, & tempore exequutionis ab
Ordinario faciendæ vera ſit, quia vtroq;
tempore, nempè impetrationis reſcripti,
& exequutionis Ordinarij vera eſt.
82 Quoad tertium tempus dic non vitiari
Diſpenſationem ſi poſt Diſpenſationem
ritè, & legitimè factam, cauſa finalis ceſ-
ſet nondum ſequuto Matrimonio, & pro-
inde non dum conſummato effectu Diſ-
penſationis; Ita Gutierr. *de matrim. cap.*
126. *n.* 2. Garzia *de benefic. part.* 6. *cap.* 2.
n. 291. Reginald. *lib.* 31. *cap.* 27. *n.* 212. Sa-
las *de legib. diſp.* 20. *ſect.* 6. *n.* 67. Pelliccion.
Illuſtr. vtr. Iur. quaſt. quaſt. 25. *cap.* 2. *pag.*
Mihi 216. *col.* 2. *in fine*, Pont. *de Matr. lib.*
8. *cap.* 21. *n.* 4. Trullenck. *d. dub.* 6. *num.* 9.
Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 24. *verſ. Sed ne-*
gatiuam. Barboſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr.*
cap. 11. §. 6. *n.* 197. & hanc doctrinam
probabilem eſſe dicit, Bonacc. *de legib. diſp.*
pr. q. 2. *puncto* 10. §. *pr. propoſ.* 3. *n.* 9. &
& Sanch. *d. diſp.* 30. *n.* 5. dicit non poſſe
quem damnari ſi hanc opinionem am-
plectatur, cum habeat pro ſe graues Au-
ctores

ctores, nèc ſit rationibus deſtituta; ratio eſt, quia cùm ſemel fuerit ſublatum Impedimentum ob Diſpenſationem, & relaxata Lex, quæ illud inducebat, non poteſt ampliùs reuiuiſcere idem Impedimentũ, niſi de nouo à Legiſlatore inducatur; vndè cùm non fuerit vlteriùs ab eo inductũ, ceſſauit Impedimentum.

Ob ſupradictas rationes ceſſat omnis difficultas reſpectũ Validitatis Diſpenſationis; quamuis enim poſt Matrimoniũ iam ritè contractum ceſſet cauſa, ob quã ipſa Diſpenſatio facta fuit, valida erit Diſpenſatio, ſicut expreſsè docent Sanchez *lib.* 8. *diſp.* 30. *n.* 10. Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 6. *n.* 6. Rot. in *poſthumis Farinacij deciſ.* 642. *n.* 6. Rot. *coram Durano deciſ.* 194. *n.* 20. Bonaccin. *de legib. diſp. pr. q.* 2. *puncto* 10. §. 1. *propoſ.* 4. *n.* 11. Coninck. *dicta diſp.* 33. *dub.* 6. *n.* 12. Lother. *de re benef. lib.* 1. *q.* 32. *n.* 124. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 77. Eſcobar. *l. c. verſ. Num diſpenſ.* Quod idem dicendum erit, quoties actus, vel effectus Diſpenſationis non poſſit commodè reuocari, ùt ſi quis obtinuiſſet Beneficium cum Diſpenſatione, ſi poſtquam plenè obtinuit Beneficium ceſſet cauſa, ob quã fuit diſpenſatus, nihilominus Beneficium retinebit. Sic Irregularis diſpenſatus ex cauſa ad omnes Ordines recipiendos, ſi poſt ſuſceptum Subdiaconatum ceſſaret cauſa, nihilominùs ad reliquos Ordines promoueri poterit, quia oppoſitum eſſet ei valdè incommodum, & difficile; vide Dian. *l. c.* & Trullenck. *vbi ſup. n.* 8.

Alitèr tamen eſſet dicendum, ſi effectus Diſpenſationis eſſet diuiſibilis, & non omninò conſummatus, ùt ſi quis ob aliquam infirmitatem diſpenſatus à Ieiunio Quadrageſimæ, media Quadrageſimã conualuerit, ceſſat Diſpenſatio, & tenetur ad Ieiunium, Trullenck. & Bonacc. *ll. cc.*

Quod diximus, valere Diſpenſationem factam, quamuis poſtea cauſa ceſſet, limitant nonnulli, itaùt verum ſit, ſi cauſa non omninò ceſſauerit, ſed remanſerint aliquæ reliquiæ, quia in moralibus, minor cauſa deſideratur ad licitum conceſſionis vſum, quàm ad ipſam conceſſionẽ; ita Sanch. *lib* 8. *diſp.* 30. *n.* 8. Coninck *de Sacramentis d. diſp.* 33. *n.* 103. *in fin.* P. Leo *in praxi Sacræ Pænitentiariæ part. pr. vbi de transgreſſ. Votor. verſ. Quod intellige pag. Mihi* 66. quicquid tamen iſti, & alij dicant, probabilius puto, poſt factam Diſpenſationem ad vnicum actum valere Diſpenſationem, quamuis tùnc cauſa omninò
ceſſet, quia, ùt diximus tùnc fuit relaxata Lex, & Impedimentum non fuit à Legiſlatore denuò conſtitutum; & eò magis
83 id verum eſt, ſi dubium eſſet, an cauſa Diſpenſationis ceſſaſſet, necne; quia præſumi debet non ceſſaſſe; poſſeſſio enim ſtat pro Diſpenſatione, quam conſtat validè conceſſam fuiſſe, Bonacc. *de leg. l. c. n.* 10. Sanch. *d. diſp.* 30. *n.* 9. Trullenck. *d. dub.* 6. *n.* 5. P. Leo *l. c. verſ. Quod intellige, pag. Mihi* 66. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 77. Eſcobar. *Theol. mor. tract. pr. exam.* 16. *cap.* 3. *in princ.*
84 Pari modo valida cenſeri debebit Diſpenſatio, ſi dubium proueniret ex eo, quod Executor munus ſuum non rectè exequutus fuiſſet, quia in huiuſmodi dubio, pro ipſo, vt rectè, & ritè proceſſerit, ſtat præſumptio; Rub. *deciſ.* 451. *n.* 6. *tom.* 2. Seraphin. *deciſ.* 358. *n.* 2. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 155. *n.* 5. & quòd fecerit diligentias ad exequendum officium ſuum neceſſarias, idem Rubeus *deciſ.* 140. *n.* 13. *tom.* 3. Barboſ. *in Votis Deciſiuis lib.* 2. *Vot.* 171. *n.* 89. Velſi dubitaretur, an ſatis probata fuiſſet
85 veritas narratorum, P. Leo *in d. Praxi l. c. verſ. Atq; ita, pag. Mihi* 61. quia in dubio, præſumendum eſt pro validitate Diſpenſationis, & magis vt valeat, quàm pereat,
86 vt diximus alibi; vnde ſi quis velit illã impugnare, tenebitur contrarium probare; Achill. de Graſſ. *deciſ.* 12. *alias* 176. *n.* 3. *de probat.* cùm huiuſmodi præſumptio Iuris releuet Diſpenſatum ab onere probandi, Lother. *de re Benef. lib.* 2. *q.* 46. *nu.* 25. Paril. *de reſignat. lib.* 13. *q.* 5. *n.* 7. Mantic. *de coniectur. lib.* 6. *titulo.* 3. *n.* 45. Donat. Ant. de Marin. *reſol. quotid. lib. pr. cap.* 272. *n.* 6. & transfundat in Aduerſarium onus probandi *l. ſiue poſſidetis, C. de probat.* Mantic. *l. c.* Lother. *d. lib.* 2. *q.* 43. *nu.* 74. Marius Antonin. *var. reſol. lib.* 2. *reſol.* 51. *num.* 4. Merlin. Pignatell. *contr. forenſ. Centuria pr. cap.* 13. *n.* 18. Rot. *inter impreſſ. poſt* 2. *volum. conſil. Farinacij deciſ.* 315. *nu.* 7. huiuſmodi præſumptio dicitur liquidiſſima probatio Donat. Ant. de Marin. *l. c. n.* 7. Mantic. *l. c.* Lother. *d. q.* 43. *n.* 61. Gamb. *de off. & poteſt. legat. lib.* 3. *nu.* 333. Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell.* §. 7. *probam. n.* 141. Marius Antonin. *l. c.*

Mouet quæſtionem Meroll. *tom. pr. diſp.* 3. *cap.* 3. *Corollario* 14. *n.* 180. àn Diſpenſatus ſit tutus in conſcientia, ſi dubium ſit,
87 àn Prælatus, qui diſpenſauit, habeat poteſtatem diſpenſandi, & concludit, quod [illegible] ſi Supe-

ſi Superior ſit in poſſeſſione, non poſſit
in dubio ſua poſſeſſione ſpoliari, donèc
moraliter certè conſtet de defectu legiti-
mæ poteſtatis, vnde ſi adhibita diligen-
tià dubium vinci non poſſit, ſuo mune-
re fungi poterit, & quamuis tractu tem-
poris detegatur, Superiorem illum non
fuiſſe legitimum, adhuc valebit Diſpenſa-
tio, ſi re vera habebat titulum coloratũ à
88 legitimo Superiore, dato etiàm, quod
eſſet nullus reſpectu alicuius Impedimen-
ti occulti. At ſi detegatur, caruiſſe ti-
89 tulo colorato à legitimo Superiore, non
valebit Diſpenſatio, quia primo caſu, va-
lent geſta, ſiuè ille ſit Ordinarius, ſiuè De-
legatus, quoniàm communis error dat
Iuriſdictionem, vt dictus Meroll *l. c.* &
nos latè diximus *lib. pr. cap. 5. n. 41.*
90 Circa prædicta eſt adnotandum, quod
ſi cauſa Pontifici allegata nòn probare-
tur coràm Ordinario, sèd coram eo alia
cauſa vera allegaretur, quam Papa de ſty-
lo admiſiſſet, ſi expoſita fuiſſet, tamen
non poterit Delegatus diſpenſare, quia
cum Literæ Pontificis reſtringantur ad
propoſitam cauſam; non eſt in poteſtate
Delegati aliam admittere, nèc ſuam Iu-
riſdictionem vltrà expreſſa in Mandato
prorogare, Pariſ. *conſ. 64. n. 18. & conſ 68.
n. 235. part. 4.* Pitth. Corrad. *in Praxi Di-
ſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 5. nu. 55.* quamuis
ſimilia ſint, Sbrozius *de off. Vicary lib. pr.
q. 67. n. 5.* huiuſmodi namq; Diſpenſatio-
num Literæ tantùm valent, quantùm ſo-
91 nant, vt alibi diximus; & cum omnia Re-
ſcripta Papæ ſint ſtricti Iuris, vt diximus
alibi, non ſunt extendenda: *cap. Quia non-
nulli 4. cap. Significante 34. & cap.* Rodulph.
35. de Reſcript. Marius Antonin. *var. Reſol.
lib. pr. Reſol. 39. nu. 11.* Pitr. Corrad. *l. c.
n. 57.* Pariſ. *de Reſignat. lib. 9. q. 17. nu. 39.
Reſponſ. Maranta, Reſponſ. 12. n. 36. & nu.
37. part. pr.* Rubeus *deciſ. 446. num. 8.
tom. 2.*
92 Et quoniàm quò difficilior eſt Diſpen-
ſatio, eò maiores, & vrgentiores requi-
runtur cauſæ. Coninck. *d. diſp. 33. nu. 44.*
Sanch. *lib. 8. diſp. 19. n. 7.* & grauius eſt
92 diſpenſare in Iure diuino, quàm in Hu-
mano, plùs etiam eſt Diſpenſare in Co-
gnatione ſpirituali, quàm in carnali; plùs
in Paternitate, quàm in Compaternitate;
plùs inſuper in Conſanguinitate, quàm
in Affinitate; plùs in linea recta, quàm
in collateralì; & plùs in propinquioribus,
quàm in remotioribus gradibus, vt op-
portunè animaduertit idem Sanch. *l. c.*

Ideo, ùt aliqua ſigillatim adnotemus, ſcié-
dum eſt, ad diſpenſandum in Voto ſo-
lemni Religionis, requiri cauſas grauiſſi-
94 mas, nèc ſufficere cauſas priuati boni,
ſed requiri, vt huiuſmodi Diſpenſatio ad
commune bonum fiat, cùm fieri non
poſſit abſq; aliquo ſtatus Religioſi detri-
mento; vide Sanch. *lib. 8. diſp. 8. n. 8.* vn-
de requiritur, quòd cauſa talis ſit, ùt exe-
quutioni Diſpenſationis obſtet, vel ex ea
cauſa, Diſpenſatio cedat in honorẽ Dei;
Coninch. *de Sacrament. diſp. 33. dub. 5. con-
cluſ. 3. n. 50.* quià nòn cenſetur Deum de-
diſſe facultatem Prælato remittendi Ius,
quod ipſe in Homines habet, niſi id in
eius honorem cedat, & cum Diſpenſans
in his alienum Ius tanquam Æconomus
diſpenſet, habet poteſtatem limitatam.
95 In Diſpenſatione Voti ſimplicis non ad-
mittitur ſola ſolutio Cõpoſitionis pecu-
niariæ, ſi nulla alia cauſa exequutioni
Voti obſtans reperiatur; Sanch. *lib 8. diſp.*
96 *20. nu. 6.* vbi tamèn ait poſſe admitti ad
commutandum, ſi huiuſmodi eleemoſy-
na eſſet æqualis obſequii Diuini, ac Vo-
tum, quod idem confirmat Filiucc. *d. cap.
10. n. 320.* Vnde pro huiuſmodi Diſpen-
ſatione duplices cauſæ à Doctoribus aſſi-
97 gnari ſolent; aliæ ex parte materiæ, &
aliæ ex parte Vouentis; Ex parte mate-
riæ, vt quandò prudentis Iudicio ob mu-
tationem circumſtantiæ dubitatur, an
Voti materia inutilis facta ſit, vèl mala,
vèl maius bonum impediens: ex parte
Vouentis, vt ſi ob fragilitatem, vèl pra-
uum habitum, aùt ex aliorum conſortio,
quod vitare non poteſt ille, qui vouit, eſt
in graui periculo frequentèr peccandi cõ-
tra Votum, vel quando ob ſcrupulos cõ-
tinuò anxius eſt, an Voto ſatisfecerit, v.
gr. àn ſatis attentè legerit, vel recitaue-
rit Orationes, quas vouit, vel quia ma-
gna ſequitur difficultas adimplendi Vo-
tum anteà non præuiſa, vel ſaltèm non
ità perpenſa; vèl ſi ob publicam Pacem,
neceſſe eſt eum, qui Caſtitatem vouit nu-
bere; vèl ſi dubium ſit, an Votum ab ini-
tio obligauerit, vèl an deliberatè, & cum
intentione vouendi id fecerit, quià cùm
in dubio præſumatur pro Voto, opus eſt
Diſpenſatione.
98 Et tamèn nota, rarò contingere ſupra-
dictas cauſas ex ſe eſſe ſufficientes, vt Vo-
ta omninò remittantur, ſed tantùm vt
commutentur; vide Coninck. *d. diſp. 33.
n. 55.* Imò docet Sanch. *lib. 8. diſp. 20. nu.*
99 *25.* non eſſe iuſtam cauſam ad diſpenſan-
dum

Digitized by Google

dum in Votis Caſtitatis, vel Religionis
conſeruationem Ducatus, ſeù Marchio-
natus in Progenie, *Et n* 26. addit nec eſ-
100 ſe ſufficientem cauſam ad diſpenſandū,
ſi quis laboraret morbo continuo, & iu-
dicio Medicorum ſubueniri poſſet acti-
101 bus venereis, ſed tantùm ad commutan-
dum; & ſic dùm cauſa eſt temporalis, vel
inſufficiens, fit commutatio mixta cùm
aliquali Diſpenſatione, & ideò in Literis
huiuſmodi Diſpenſationum dici ſolet, *mi-
ſericorditèr diſpenſando commutes*, vt benè
animaduertit Pater Leo *in Praxi Sacræ Pe-
nitentiar. part. pr. vbi de commut. Votor. verſ.
Ex prædictis, pag. Mihi* 92. Minor autē cauſa
102 requiritur ad diſpenſandum in Voto pœ-
nali Caſtitatis, aut Religionis, quàm in
abſoluto, quià illud minus voluntarium
eſt, vt animaduertit Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 21.
n. 29.

103 Quando concurrunt ſimùl vincula Vo-
ti, & Iuramenti, expreſſo vtroq; maior
cauſa exigitur ad diſpenſandū, quià duo
vincula magis, & fortius ligant, quàm
vnum, vt alibi diximus; non tamen exigi-
104 tur maior cauſa ad commutandum; ra-
tio differentiæ eſt, quià per Diſpenſatio-
nem extinguūtur duo vincula, quæ, vt
diximus, cùm plura ſint, magis ligant,
quàm vnum, & ideò maior cauſa requi-
ritur, vt vtriuſque Diſpenſationem, &
ablationem compenſet. At per commu-
tationem neutrum vinculum tollitur,
sèd transfertur in aliam materiam, qua-
rè ſatis eſt materiam ſubrogatam, eſſe
æqualem materiæ promiſſæ, & Iuratæ,
cùm eadem maneat duplicitèr debita;
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 20. *n.* 30.

105 Cauſa, quæ eſſet ſufficiens ad diſpen-
ſandum in Voto, non ſempèr erit ſufficiēs
ad diſpenſandum in Voto non petendæ
Diſpenſationis, sèd quandò eadem cauſa
reperitur in vtroque Voto, ſufficiet pro
vtroque; v. gr. ſi quis imprudenter, &
abſq; matura deliberatione, aùt metu le-
ui coactus, Caſtitatem vouiſſet, ac po-
ſteà mutato conſilio, ac omninò liberè
vouit, ſe non petiturum Diſpenſationem
in priori Voto, ſufficiet ad diſpenſandū, in
vtroq; eadē ī cauſa, quę aliàs ſufficiens eſſet
ad diſpēſādū Voto ſimplici; ſufficeret etiā
ad diſpenſandum in utroq; vehemens fre-
quentis tranſgreſſionis periculum, quià
eadem cauſa afficit vtrumq; Votum, vide
Sanch. *d. diſp.* 20. *n.* 31.

106 Multò minor cauſa deſideratur in Diſ-
penſatione ſuper tempore exequutionis
Voti, quàm ſuper vera eiuſdem Voti Di-
ſpenſatione, quià priori caſu remanet
obligatio Voti, & ſola exequutio differ-
tur; Sanch. *n.* 32. *l. c.*

107 Ad diſpenſandum ſuper Voto Profeſ-
ſionis deſideratur cauſa, quæ bonum cō-
mune reſpiciat, ùt Pacis totius Regni, vel
eius Conuerſionis ad Fidem; quia Diſpē-
ſatio hæc fieri nequit abſq; aliquo ſtatus
Religioſi detrimento, vt animaduertit
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 8. *nu.* 8. Aliquas præci-
ſas cauſas pro diſpenſando cum Mona-
chis, ſeù Monialibus ad Matrimonium,
adnotat Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 457.
vſq; ad n. 22. vide etiam Puteum *deciſ.* 139.
n. 4. *lib.* 3.

Pro Diſpenſatione facienda in Matrimo-
nio rato, quæ cauſæ ſoleant admitti, di-
ximus *lib.* 2. quas hic repetere ſuper-
fluum eſſet.

108 In Paternitate, ſeù Maternitate ſpiritua-
li, vix, aùt raiò, & cùm maxima diffi-
cultate, & non ſinè vrgentiſſima cauſa
108 diſpenſatur, & tùnc regulatur prout in
primo Affinitatis, vel in primo, & ſecun-
do, vel ſecundo Conſanguinitatis, vel
109 Affinitatis: At in Compaternitate longè
faciliùs diſpenſatur, & tùnc ſufficiunt
cauſæ leuiores.

110 Quoad gradus Conſanguinitatis non
omnes cauſæ æquè admittuntur pro om-
nibus gradibus, quià, ſicùt ſuprà dixi-
mus, quo propinquior eſt gradus, eò dif-
ficilior redditur Diſpenſatio, & maior
cauſa exigitur; vndè ſuper primo Affini-
tatis ex linea tranſuerſali (cuius prohibi-
tio æqualis videtur cum Secūdo Conſan-
guinitatis, vt docet Genuenſ *in Praxi Curiæ
Archiepiſcopalis Neapolitanæ*) vel in primo, &
111 ſecūdo, ex cōmuni ſtipite prouenientibus,
tā Cōſāguinitatis, quā Affinitatis, ſiuè ex
vno, ſiuè ex diuerſis ſtipitibus Impedimēta
proveniant, requiruntur cauſæ vrgentio-
res, attenta maximè diſpoſitione cōmuni
ſeſſ. 24 *cap.* 5. *de Reform. Matrimonij*, quæ
prohibet fieri Diſpenſationem in ſecundo
gradu, niſi inter magnos Princeps, & ex
publica cauſa, vnde raiò aliæ cauſæ ad-
mitti ſolent, quàm ad ſcandala vitanda,
ad reparandum honorem Mulieris, vel
ob ſolutionem magnæ, & extraordina-
riæ ſummæ pecuniarum, in publicos, &
pios vſus erogandæ, vt diximus ſuprà, &
latiùs infrà dicemus, vel pro Illuſtris Fa-
miliæ conſeruatione, vèl ùt bona in ea-
dem Familia conſeruentur, vel ob excel-
lentiam meritorum, vel ad ſtabiliendam

intèr Principes Fideles Pacem, vel bene-
uolentiam intèr ipſos conſeruandam.
Quòd ſi aliqua ex dictis grauibus cauſis
non adſit tùnc pluries ex leuioribus co-
niunctim admitti ſolent, iuxtà illud, Sin-
gula, quæ non proſunt, multiplicata iu-
uant.

112 Aliquas ex præciſis, quæ ſolent admitti
in ſecundo gradu, referunt Nauarr. *lib.* 4.
conſ. titulo de Conſanguinit. & Affinitat. conſ.
6. *n.* 1. *in prim. edit.* & Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19.
n. 4. nempè ſi Matrimonium eſſet contra-
ctum cum ignorantia rigoroſæ prohibi-
tionis Concilij; ſi habita eſſet Proles; ſi
Matrimonium ex longo tempore eſſet
malè contractum; ſi ſcandalum timere-
tur ex ſeparatione; ſi Fœmina pauper ſit,
& Patruelis illã ducere velit; Et in his gra-
114 dibus propinquioribus faciliùs diſpen-
ſatur cùm diuitibus, & potentibus, non
quià id ſit acceptio Perſonarum, vt ſtul-
tè garriunt Hæretici, ſed quià horum cõ-
cordia, pax, & mutua beneuolentia ma-
gis ad commune bonum eſt neceſſaria,
vt animaduertunt Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *n.*
5. Filiucc. *tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *nu.* 319.
tomo pr. Coninck. *diſp.* 33. *dub.* 5. *num.* 44.
Pont. *lib.* 8. *cap.* 14. *n.* 7.

Animaduertunt nonnulli Doctores, in-
ter quos Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *n.* 3. Nauarr.
lib. 4. *conſil. titulo de Conſanguin. & Affinitat.*
conſ. 8. *n.* 8. *in pr. edit.* Filiucc. *tom. pr. tract.*
10. *part.* 2. *cap.* 10. *nu.* 319. Trullenck. *lib.*
7. *cap.* 10. *dub.* 2. *n.* 15. *tom.* 3. sùb dicto de-
creto, & prohibitione Concilij non com-
prehendi Impedimentum publicæ hone-
114 ſtatis, etiam in primo gradu, nec Impe-
dimentum Affinitatis ex copula fornica-
ria proueniens, quià hæc ſunt multò mi-
nora Impedimenta, & cùm dictum De-
cretum ſit pœnale, nec de publica hone-
ſtate faciat mentionem, non eſt extenden-
dum vltrà expreſſa.

115 In alijs gradibus remotioribus, nempè
ſecundo, & tertio, vel in tertio, ſeù ter-
tio, & quarto, vel quarto ſimpliei Con-
ſanguinitatis, vel Affinitatis, tàm ſi ex
vno communi, quàm ſi ex pluribus, &
multiplicatis ſtipiribus proueniant Impe-
dimenta, admittuntur cauſæ leuiores, ùt
anguſtia loci, defectus Dotis, ætas Mu-
lieris, ſedatio Inimicitiarum, compoſitio
litium, & ſimiles.

116 Si Diſpenſatio petatur ad reparandum
honorem Mulieris, & ſcandala vitanda,
attenta copula carnali, vel ſuſpecta
conuerſatione præhabita, ſi Oratores ſint
coniuncti remotioribus gradibus, ſuffi-
cit exprimere, quòd niſi Matrimonium
contraheretur, dicta Mulier diffamata,
& innupta remaneret, grauiaq; exinde
ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri: At
117 in propinquioribus, nempè infra ſecun-
dum, vel in ipſo ſecundo, non ſufficiunt
dictæ cauſæ, sèd requiritur, ùt niſi Ma-
trimonium contrahatur Oratrix innu-
pta, & grauitèr diffamata remaneret, &
grauia ſcandala timeantur, & vtriq; Ora-
tori etiàm vitæ periculum immineat.

Et quoniàm ſingula, quæ non proſunt,
multiplicata iuuant, Afflict. *deciſ.* 13. *n.* 24.
Fontanell. *de pact. nuptial. clauſul.* 6. *Gloſſa*
3. *part.* 2. *n.* 17. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
119 18?. *n.* 19. *part. pr.* ideò multotiès euenit,
ùt multæ cauſæ leues, quarum ſingulæ nõ
ſufficerent, v. gr. ſi Oratrix ſit Patre or-
bata, habeat plures filios ex alio Matri-
monio, quibus valde conferat habere
vnum, qui loco Patris naturalis de eis
curam habeat; multotiès etiàm nobilitas
Oratricis, coniunctis aliquibus alijs cau-
ſis, mouet Pontificem ad diſpenſandum.
Nec deſunt aliæ cauſæ, quæ mouere poſ-
ſint Pontificem ad diſpenſandũ, quæ cũ
innumeræ eſſe poſſint, impoſſibile eſt Il-
las ſigillatim adnotare, poteſt enim Pon-
tifex quamlibet cauſam rationabilem ſibi
benè viſam admittere, cùm id eius arbi-
trio, & iudicio remittatur, teſte Gamb.
de off. & poteſt. Leg. lib. 10. *n.* 176. *verſ. de-*
cimò quæro; quamuis verum ſit, quod ſi
propoſita cauſa non ſit in vſu, ſoleat ipſe
Pontifex dictam cauſam committere di-
ſcutiendam ad Eminentiſs. DD. Cardina-
les Sacræ Concilij; quæ Sacra Congre-
gatio habet facultatem ab ipſo Pontifice
eas cauſas, earumq; ſenſum, & an iuſtæ,
& ſufficientes ſit declarandi.

121 Infraſcriptæ autem de ſtylo Romanæ
Curiæ ſunt vſu receptæ, & ad praxim
deductæ, nempè

1 Vtilitas Eccleſiæ; *cap. Neceſſaria* 6. *cap.*
Coning. 17. *cauſa pr. q.* 7.

2 Scandalum, quod vt euitetur, eſt iuſta
cauſa ad diſpenſandum, *cap. Cum teneamur*
6. *de Preb. & Dignit. Gloſſa in cap. de Reſcript.*

3. Maius Bonum, vel euitatio maioris mali;
cap Diſpenſationes 16, *dicta cauſa pr. q.* 7.

4 Neceſſitas *d. cap. Neceſſaria cauſa pr. q.* 7.

5 Merita Perſonæ: *cap. Innotuit* 20. *de electio-*
ne, & cap. De multa 28. *de Preb. & Dignitat.*
in fine.

6 Loci difficultas, vel anguſtia; *cap. Ad au-*
dientiam 3. *de Eccleſ. ædificand. vel reparand.*

7 Tem-

7 Tempus; *d. cap. Neceſſaria 6. cauſa pr. q. 7.* multa enim fiunt ratione temporis, quæ alias fieri prohibentur, *cap. baptizari 3. diſt. 5. & cap. Ne quod abſit, 98. diſt. 4.*

8 Ætas, vel ſenilis, vel puerilis, cuius ratione facilius diſpenſatur, *cap. Pœnitentes 63. diſt. 50. & cap. Si duo 4. cauſa 35. q. 6.*

9 Futurum bonum, vt ſi diſpenſetur, v. gr. cùm Hæreticis, vt cæteri ad S. Matris Eccleſiæ gremium, & fidei Catholicæ puritatem redire incitentur, *cap. Ipſa pietas 24. cauſa 23. q. 4.*

10 Commune bonum, vt quando pro Diſpenſatione Matrimoniali, vel Indulgentiarum conceſſione, iniungitur onus ſoluendi aliquam ſummam, quæ in pios, & publicos vſus erogari debeat; vide quæ ſuprà diximus, & dicemus infra in alio Capitulo.

11 Euentus rei; *cap. Decernimus 2. de Iudicijs.*

12 Proles ex Cōſanguinea ſuſcepta; *cap. Quia circa 6. de Conſang. & Affin.*

13 Pietas; *cap. Porrò primò de Cleric. Pugnant. in Duell.*

14 Miſericordia; *cap. In ſingul. 19. diſt. 86.*

15 Religio; *cap. Si quis Diacon. 29. diſt. 50.*

16 Perſonarum numerus ad ſedandas diſſentiones, & ſtrages vitandas, *cap. Sanè 2. de de tempor. Ordinat.*

Plura de huiuſmodi cauſis videri poſſunt, penès Sanch. *lib. 8. diſp. 19.* Pontium *lib. 8 cap. 14. à n 11.* Pirr. Corrad. *in praxi Diſpenſat. Apoſt lib pr. cap. pr.* Sperell. *deciſ. 109. à n. 27.* Siluestr. *verbo Diſpenſatio.*

112 Cauſę, quas ſupra diximus, faciunt generaliter pro omnibus Diſpenſationibus, tàm matrimonialibus, quàm alijs; Illæ verò, quas infra declarabimus, ſunt particulares, & ſpeciales pro matrimonialibus, & ſunt de ſtylo Romanæ Curiæ vſu

113 receptæ; nempè anguſtia loci; eiuſdem difficultas; defectus, ſeù carentia dotis; ſedatio inimicitiarum; Proles numeroſa Oratoribus; ætas Oratricis; ne Coniugia cum Hæreticis fiant; excellentia meritorum; ſolutio maioris Compoſitionis, ex qua bonum publicum promoueatur; conſeruatio bonorum in Familia; conſeruatio Illuſtris Familiæ; ſcandalorum euitatio; Matrimonium ignoranter cum Impedimēto dirimenti contractum. Quarum cauſarum intelligentiam, & alia magis practicabilia, infra, Deo dante, adnotabimus.

SVMMARIVM.

1 *Formula Diſpenſationis inter Coniunctos cupientes matrimonialiter copulari inſimul, eo quod pares conditionis ob anguſtiam loci non inueniant.*

2 *Anguſtia loci debet verificari quo ad locum originis Oratorum, & non domicilij, & n. 100.*

3 *Niſi Pontifex ſcient eſſe eos tali loco ortos, & cōcedere vellet, vt huiuſmodi cauſa verificaretur in ſolo loco domicilij.*

4 *Cauſa anguſtiæ loci priùs admittebatur, non ſolum in locis anguſtis, verùm etiàm in locis amplis, & Ciuitatibus magnis, ſed poſteà fuit, quo ad Ciuitates denegata.*

5 *Quod extenditur etiam ad Suburbia, niſi per miliare circitèr à Ciuitate diſtent.*

6 *Solet tamèn adhuc admitti in Ciuitatibus anguſtis, quæ tercentum focularia, non excedunt.*

7 *Sed an ſequam in Romana Curia d. cauſa admittatur, debet exhiberi fides Ordinarij Ciuitatis, quod ea non excedat tercentum focularia.*

8 *Et in Literis Diſpenſationis apponitur clauſula,* dummodo prædicta Ciuitas tercentum focularia non excedat.

9 *Ciuitas dicitur omnis Populatio, quæ habet Epiſcopum & eſt caput Diœceſis. n. 11.*

10 *Quamuis Oppidum, vel Vrbs conſtituatur ex conſtitutione Ædificiorum, maximè ſi ſint Manijs munita, non tamèn dicitur Ciuitas.*

11 *Nec veniunt ſub d. prohibitione Oppida terræ, & loca inſignia, licèt ſint plena populo, & in eis verificari poteſt cauſa anguſtiæ loci.*

13 *Ad verificationem d. cauſæ non ſolum conſiderari debet qualitas ipſius loci, ſed etiàm Oratricis, veluti an in loco poſſit eſſe aliut æqualis, qui non ſit Affinis.*

14 *Huiuſmodi anguſtia non eſt adeò ſtrictè accipienda, ut neceſſaria ſit exacta perquiſitio. an ſint in Oppido pares, qui non ſint Conſanguinei, ſed morali modo, & non adeo ſtrictè intelligenda eſt, ùt licèt aliqui adſint, tamèn difficilè erit eis nubere & n. 16. 25.*

15 *Paritas, & diſparitas ex quibus inter Oratores conſiderari poſſit.*

17 *Matrimonium non eſt reſtringendum ad vnum, vèl alterum praciſè, neq; debet eſſe coactus.*

18 *Imò ſi varia eſſe poſſint Matrimonia, debet dari optio.*

19 *Anguſtia verificatur, ſi adductum fuerit Pontifici pro cauſa finali, quod maior pars Conciuium loci, cuius anguſtia adducitur, Oratrici ſint adeò coniuncti, ùt Impedimentum dirimens intèrcedat & de ratione. n. 20.*

21 *Fieri non poſſe videtur quod commodè fieri nequit.*

22 *Difficile æquiparatur impoſſibili.*

24 *Cauſa anguſtiæ ſatis probata diceretur, ſi Oratrix per aliquod ſpatium temporis, v. gr. quinq;*

aut

aut ſex annos fuiſſet ornata, & expoſita ad nubendum, & nullus æqualis eam petiiſſet, quamuis aliquis tractu temporis illam poſſet ducere, num. 25.

26 Anguſtia ſufficit ùt verificetur de tempore petitæ, & exequtæ diſpenſationis; nèc obſtat quod in futurum æqualis inueniri valeat.

27 Anguſtia verificata dicitur, ſi Fœmina, quæ nubere intendit, habeat quidem in ſuo loco plures æquales, non Conſanguineos, vel Affines, àt ea ſit ætate longæua, vel ex alio Matrimonio Filios habeat, vel ſit deformis.

28 Et eo magis dicitur verificata, ſi Mulier ſit aliquo crimine & vitio diffamata, & huiuſmodi vitia, quæ ſunt.

29 Mulier rixoſa deſcribitur.

30 Non dicitur æqualis Fœminæ iuueni quamuis Vir aliàs paris conditionis eſſet, qui haberet filios ex alio Matrimonio vèl eſſet valdè deformis, luſor, & malis moribus imbutus.

31 Indignus Coniux iudicatur, qui malis moribus imbutus eſt, vèl bonis inæqualis.

32 Paria ſunt non poſſe, vèl poſſe, sèd nòn ſinè decore.

33 Non debet iudicari æqualis Mulieri iuueni Vir ſenex, adeout Matrimonium inter pares contrahi dicatur.

34 Æqualitas inter Coniuges laudatur.

35 Si intèr Sponſos adſit diſparitas ætatis, arguitur metus.

36 Mulier nupta Seni vocatur Vidua, & n. 78.

37 Adeoùt gaudeat priuilegijs Viduarum, & habeat electionem fori.

38 Matrimonium Mulieris iuuenis, cum Viro ſene improbatur.

39 Romani de Menſe Maij non ducebant Vxores, ſed Menſe Iunij, & de ratione.

40 Zelotypia eſt Senibus perpetua comes.

41 Papa ſæpè mouetur ob Coniugum diſparitatem ad diſpenſandum ſuper Matrimonio rato, & non conſummato, eo quod infelices exitus ſolent huiuſmodi Matrimonia habere.

42 Quod dictum eſt de Viro ſene, procedit & in Viro iuueni qui ducat Vxorem ſenem, quià cenſetur ductus ad eam ducendum propter dotem.

43 Æqualitatis ætatis intèr Coniuges, eſt mutua eorum fœlicitatis, & amicitiæ cauſa.

44 Omne animal diligit ſibi ſimile.

45 Deus formauit Adæ Euam Vxorem illi ſimilem.

46 Mala quæ oriuntur ex diſparitate Coniugum referuntur remiſſiuè.

47 Si in Oppido adſit Fœmina nobilis, quæ ex anguſtia loci intendit nubere Conſanguineo, ſi adſit Vir ignobilis, ſed Doctor, is dicitur æqualis, ob dignitatem Doctoratus.

48 Serui qui non poſſunt habere Dignitates, non poſſunt eſſe Doctores.

49 Priuilegium Doctoratus inductum eſt fauore publico.

50 Comitiſſa nubens Doctori nō dicitur nubere indignè, Diſtingue tamèn, quandò iſte Doctor eſſet eximius doctrina, & tùnc dicitur æqualis Mulieri, ſecus ſi ſit ignarus, & ſimplex priuilegium habeat. n. 52. & 58.

51 Nobilitatis tria genera referuntur.

53 Differentia maxima eſt inter Doctores, & Doctorellos.

54 Literati ſunt admittendi ad officia Nobilium, & illis comparantur.

55 Fœmina nupta Nobili, eo mortuo retinet dignitatem, & nobilitatem, quàm ex primo Viro acquiſiuit, & n. 64.

56 Doctor de Iure Canonico præfertur Nobili ex inferiori genere.

57 Nobilitas, quæ ex ſcientia, & propria virtute acquiritur præfertur Nobilitati, quæ ex factis Prædeceſſorum ad poſteros deſcendit.

58 Doctor ignarus gaudere nòn debet priuilegio Doctoratus, nèc Doctoris nomen meretur.

59 Doctori ignaro præferendus eſt Scolaris ſcientia maior.

60 Mulier ſi ſit Nobilis, sèd pauper, ſi intendit nubere, & in Oppido ſint ignobiles, ſed diuites non tenetur eis nubere, ſed diſpenſari poteſt cum Conſanguineo, ob anguſtiam loci, quicquid alij ſentiant. n. 62. 68.

61 Nobilis dicitur, qui pecunijs abundat & diuites Nobilium appellatione veniunt.

63 Mulier ignobilis nubens Viro nobili, efficitur nobilis.

65 Tamèn nobilis Mulier nubens Viro ignobili amittit nobilitatem.

66 Matrimonia inter nobiles, & ignobiles non ſolent parere fœlices exitus, ſed rixas, & iurgia.

67 Apùd Romanos prohibitum erat Patricijs cum Plebeis Matrimonium contrahere, & de ratione.

69 Fœmina an petere poſſit Diſpenſationem ob hanc cauſam, ſi in eius Oppido non ſint æquales, ſed in locis finitimis, & ſuæ Patriæ cohærentibus non deſint Perſonæ paris conditionis, & negatiuè tenent nonnulli, ſed verior eſt ſententia affirmatiua, ùt n. 70.

71 Diſpenſatio Papæ, abſque vlla reſtrictione, & limitatione intelligenda eſt.

72 Papa quod facile poterat exprimere, & non expreſſit præſumitur id facere noluiſſe.

73 Papa mouetur ad diſpenſandum ex hac cauſa, quià duriſſimum eſt Mulieri nubere extrà ſuam Patriam.

74 Vnuſquiſq; præſumitur velle viuere in Patria ſua, quæ cuique chariſſima eſt.

75 Amor Patriæ vincit omnia, & præualet amor ergà Patrem.

76 Patria potiùs eſt colenda, quàm Mater.

77 Filio

77 Filio licet occidere Patrem contra Patriam venientem, tamquam hoſtem.
78 Patria vniciuſq; eſt alter Deus.
79 Exilium à Patria eſt acerbiſſima pœna.
80 Perdens ſuam Ciuitatem, dicitur mediam capitis diminutionem pati.
81 Ciuitas Lucenſis laudatur.
82 Ex Ciuitate Lucenſi orti ſunt tres Pontifices.
83 Nec non ſexaginta Cardinales, & vltra.
84 Et innumeri Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi.
85 Plures Principes, qui Lucæ orti fuerunt, referũtur.
87 Luca fuit à multis Imperatoribus innumeris priuilegijs decorata.
87 Fuit Ducali dignitate illuſtrata à Ludouico Bauaro.
98 Fuit reſtituta ad priſtinam Libertatem per Carolum IV. Imperatorem anno 1369.
89 Reſpublica Lucenſis, & eius Ciues laudantur.
90 Ciues Lucenſes ab Imperatoribus titulo ſpectabilium decorantur, qui titulus Comitibus, Marchionibus, & Epiſcopis competit.
91 Epiſcopus Lucenſis vtitur Pallio Archiepiſcopali, & Cruce, ex Pontificum Indulto.
92 Eſt Comes, & habet plura Oppida ſuæ temporali Iuriſdictioni ſubiecta.
93 Capitulum Cathedralis Lucanæ, habet plures Terras ſuæ Ditioni ſubdictas.
94 Canonici ipſius Capituli habent vſum Mitræ.
95 Epiſcopo Lucenſi conceditur id, quod conceditur Cardinalibus Legatis.
99 Et Canonicis datum eſt, quod Epiſcopis conceditur.
97 Templa, & Cœnobia Ciuitatis Lucanæ laudantur.
98 Lucana Ciuitas prima inter omnes Ethruriæ Ciuitates Anno 68. Fidem adepta fuit.
99 Innumera Corpora Sanctorum in ea recoluntur, & Imago Vultus Sancti cælitus emiſſa veneratur.
101 Si fuerit erratum in expreſſione Loci, Literæ per Delegatum non poſſunt expediri, niſi priùs correcto errore in Dataria, seù vbi fuerunt expedita.
102 Ad euitandum errorem Loci quid obſeruent practici Curiales, & quando eis de vero Loco Originis non conſtat.
103 Expreſſio Diœceſis Oratricis eſt neceſſaria in Diſpenſatione, ob anguſtiam, aliàs Diſpenſatio eſſet ſubreptitia.
104 Si Alienigena impetraſſet Beneficium à Papa, non facta mentione ſuæ Diœceſis, Gratia eſſet ſubreptitia.
105 Si Oratores eſſent diuerſarum Diœceſium, de vtraq; fieri debebit mentio in petitione Diſpenſationis ob anguſtiam.
106 Et tùnc ſolent dirigi Literæ Ordinario Oratricis.
107 Si petatur Diſpenſatio ob Anguſtiam vtriuſque Loci, & reperiatur Oratores eſſe de eodem Loco, non vitiabitur gratia, & ſufficit verificari anguſtiam eius Loci.
108 Quandò Oratores petunt Diſpenſationem ob anguſtiam, & ſint coniuncti in ſecundo, & tertio gradu, tùnc quià Diſpenſatio redditur difficilior, ſolet addi clauſula Et ſi extra.
109 Clauſula, Et ſi extra, quid importet.
110 Ob difficultatem verificationis d. clauſulæ, loco illius ſolet exprimi, quod Oratores ſunt de honeſtis Familijs.
111 Quæ expreſſio augèt expenſam Diſpenſationis, & Compoſitionis in ducatis quinq; ſed reddit Diſpenſationem faciliorem, & tutiorem.
112 Expreſſio qualitatum nullo alio in caſu deſideratur, niſi quando Oratores velint ſe eximere à probatione d. clauſulæ Et ſi extra.
113 Vel niſi adducatur ipſa qualitas ob cauſam finalem Diſpenſationis.
114 Exceptio nobilitatis, & qualitatis quando fit vti narratiua, & ad pompàm, non eſt neceſſe, vt verificetur.
115 Delegatus debet exequi Literas, verificatis prius tantùm cauſis finalibus, nèc attendere debet illas cauſas, quæ in genere allegatæ ſunt.
116 Clauſula, de prædictis te diligentèr informes, appoſita in Literis, refertur ad Impedimenta ſuper quibus petitur Diſpenſatio.
117 Expreſſio qualitatis Oratorum, ſi fiat ad effugiendum clauſulam Et ſi extra, vel coniungatur cum alia cauſa, tùnc probari debet.
118 Nobilitas, seù alia qualitas quandò dicatur adduci in cauſam finalem.
119 Verba, vt aſſeris, vel, ſicut aſſerunt, & ſimilia poſita in Literis, transferunt onus in aſſerentem probandi aſſerta.
120 Nobilitas non ineſt à natura, ſed in dubio eſt probanda.
121 Quando in Literis fuerit dictum, vt aſſeritur, per hoc verbum impersonalitèr prolatum, non inducitur obligatio probandi qualitatem expreſſam.
122 Quando in Literis fuerit dictum ſimplicitèr, Oratores eſſe nobiles, ſufficit coram Delegato probare nobilitatem Patris.
123 Et quod Oratores nobiliter viuunt.
124 Si verò fuerit dictum, eſſe de nobili genere procreatos, tùnc non ſufficiet probare eos nobilitèr viuere, ſed probanda erit nobilitas Patris, & Matris.
125 Quandò Diſpenſatio fundatur ſuper huiuſmodi cauſa nobilitatis, diſtingui debet, an Nobilitas ſit ex genere, seù ex Honoribus, vel Priuilegio.
126 Deferentes eadem Arma, & Inſignia dicuntur de eadem Domo & Familia.
127 Quo ad probationem tamen nobilitatis, non ſufficit deferre eadem Arma, nèc eſſe de Domo, ſed eſt probanda.
128 Omnis Populus diuiditur in Nobiles, & Plebeios.

129 No-

129 *Nobilitas in tres gradus diuiditur, videlicet ex Genere, vèl ex Honoribus, & Virtute, aùt ex Principis priuilegio.*

130 *Nobiles genere, alij dicuntur Illuſtres, & alij non Illuſtres, & qui ſint huiuſmodi.*

131 *Nobiles ex Honoribus, & Virtute qui ſint.*

132 *Nobiles ex priuilegio qui ſint.*

133 *Plebeiorum duplex eſt genus, Honeſtorum nempè, & vilium.*

134 *Viles qui dicantur.*

135 *Honeſtorum genus quale dicatur.*

136 *Teſtes ad probandum nobilitatem, quid deponere debeant.*

137 *Nobilitas probatur ex publica voce, & fama, & ex communi extimatione.*

138 *Si probari debeat Oratorē eſſe de Nobili genere procreatum, quid debeat probari.*

139 *Probationē conſtituit Nobilitatis probatio, quod Oratores deferant ſuper eorum Inſignia Galeam apertam.*

140 *Hiſtoriæ, & Cronichæ valdè conferunt ad probandam Nobilitatem.*

141 *Sufficit tamen regulariter Nobilitatem probari ex latere Patris.*

142 *Ad probandum, quod Oratores ſint Perſonæ principales, ſufficit probare eos eſſe Viros potentes, & valdè diuites.*

143 *Ad probandum Oratores eſſe ex honeſtis Familijs, ſufficit, vt Teſtes deponant eos honeſtè viuere, & nullo turpitudinis vitio eorum Familiam laborare.*

De cauſa ob Anguſtiam Loci.

CAPIT. III.

1 *QVòd cùm dicta Oratrix in dicto loco, propter illius Anguſtiam, Virum ſibi non Conſanguineum, vel Affinem, paris conditionis, cui nubere poſſit inuenire nequeat, cupiunt inuicem Matrimonialiter copulari; ſed quià Tertio, & Quarto à communi ſtipite prouenientibus Conſanguinitatis gradibus inuicem ſunt coniuncti, deſiderium eorum hac in parte adimplere non poſſunt, abſq; Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione; Quare &c.* Quandoquidem hęc cauſa frequentiſſimè adducitur, & ſuper illius intelligētia in dies occurrit de multis dubitari, ideò plura hic erunt opportune adnotanda.

2 Et primò adnotandum eſt, hanc cauſā verificari debere quoad locum originis Oratorum & non Domicilij, ùt diximus

3 *lib. pr. cap. 6.* niſi Pontifex ſciens Oratores eſſe ex tali loco ortos, tamèn concederet, vt huiuſmodi cauſa verificaretur in ſolo loco Domicilij. Secundò adnotan-

4 dūq; tranſacto tempore vſq; ad Annum Nonum Pontificatus Pauli V. hanc cauſam paſſim admiſſam fuiſſe, nòn ſolùm in locis anguſtis, verùm etiam in inſignibus, amplis, & Populo plenis, & etiam in Ciuitatibus magnis, & principalibus, imò in ipſamet Alma Vrbe, cùm poſſent Oratrices talis eſſe qualitatis, vt quoad eas nòn inuenirentur Viri paris conditionis, quibus nubere poſſent; at dictus Pontifex, re maturè perpenſa, cùm protſus inuerisimilè videretur poſſe ita facile in magnis, & inſignibus Ciuitatibus hāc cauſam verificari, iuſſit in poſterum quoad Ciuitates denegari, & proindè præcepit Officialibus ad id præpoſitis, nè illam deincèps admitterent, & ſic à dicto tempore vſq; in hodiernum diem obſeruatū

5 fuit; & non ſolùm quoad Ciuitates, verùm etiam quoad Suburbia hæc cauſa denegata fuit, niſi per milliare, vel circiter à Ciuitate diſtarent, teſte Petr. Corrad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 5. n. 42.* ſunt tamèn nonnullæ anguſtæ Ciuitates, quæ tercentum focularia non excedunt, vt Vicar. Muſſalubren. Capritan. & ſimiles, & in his attenta huiuſmodi anguſtia, adhùc ſolet iſt. cauſa admitti, ob veriſimilem præſumptionem, quod attenta earum exiguitate, non poſſit Oratrix ibi inuenire Virùm paris conditionis, cui nubere poſſit: Requiritur tamē, ùt antequam huiuſmodi cauſa in Roma-

7 na Curia admittatur, exhibeatur fides Ordinarij dictæ Ciuitatis, quod Ciuitas ipſa dicta tercentum focularia non excedat; & abſq; ea fide, nullatenùs admittitur; imò in Literis, per quas committitur Diſpenſatio, apponitur Clauſula;

8 *Dummodò præfata Ciuitas tercentum focularıorum numerum non excedat*: Quod idem obſeruatur, tàm ſi ambo Oratores ſint de dicta Ciuitate oriundi, quàm ſi vnus ſit de Ciuitate, & alter de alio loco, quo caſu vtriuſq; loci anguſtia verificari debet, vt ſuo loco diximus, & dicemus infra.

Quæ nam ſit propriè Ciuitas dicen-

9 dum eſt, eſſe omnem Populationem, quæ habet Epiſcopum, & eſt Caput Diœceſis, *cap. In illis 2. diſt. 80.* Fontanell. *de pact. nupt. clauſul. 4. Gloſſ. 11. n. 15.* quamuìs enim Oppi-

Oppidum, vèl Vrbs conſtituatur ex con-
10 ſtitutione Ædificiorùm, maximè ſi ſit Mę-
nijs munita, & ſpatijs, & Delubris diſtin-
cta; non tamèn dicitur Ciuitas, ea Do-
miciliorum collocatio ita compacta, ſed
potiùs Vniuerſitas Ciuium, & Inquili-
norum ijsdem vtentium legibus, & mori-
bus. ſed Ciuitas in caſu, de quo agimus,
ea propriè dicitur, & de ea ſola eſt intelli-
11 ligendum, quæ ſit muris cincta, habeat
proprium Epiſcopum, & cuius legibus
Caſtra in eius Territorio conſtituta viue-
re debent; vide Pirrh. Corrad. *l. c.* Vnde
12 ſub nomine Ciuitatùm non comprehen-
duntur Loca illa, & Oppida, quæ cum
inſignia ſint, ex communi vſu loquen-
di ſolent Ciuitates appellari, ùt idem Pir-
rh. Corrad. *l. c.* proindè ſequitur, quod
ſecluſis ſolis illis Ciuitatibus, quæ tercé-
rum focularia excedunt, in alijs omnibus
Oppidis, Terris, & Locis, quantumcumq;
inſignibus, & Populo plenis, ſoleat ad-
mitti; cum probabile ſit, quod quamuis
ea Oppida ſint plena Populo, adhuc poſ-
ſit dari caſus, vt tales qualitates in Ora-
trice cõcurrant, vt intuitu illius verifica-
ri poſſit cauſa Anguſtiæ in ipſomet Loco,
in quo òb illius amplitudinem, & Popu-
li multitudinem, verificari non poſſit
quoad aliàs, in quibus dictæ qualitates nõ
concurrant; ad verificationem etenim
huius Cauſæ, non ſolùm conſiderari de-
13 bet qualitas ipſius Loci, nempè, an ſit in-
ſignis, vel anguſtus, ſed magis, & præ-
cipuè ad qualitates Oratricis, quæ tales
eſſe poſſunt, ùt in Loco, quamuis amplo,
inſigni, & pleno Populo, Virum non cõ-
ſanguineum, vel affinem paris condi-
tionis, cui nubere poſſit, non inueniat.
14 Nec adeò ſtrictè accipienda eſt huiuſ-
modi Anguſtia Loci, ùt neceſſaria ſit exa-
cta perquiſitio, àn ſint in Oppido pares
Oratrici, non Cõſanguinei, vel Affines,
qui illam ducere velint, sèd morali mo-
do eſt intelligenda, ùt licèt ſint in Oppi-
do aliqui non Conſanguinei, vel Affines
paris conditionis, attamèn difficilè eſt,
ùt nubere poſſit æquali ſibi, ſuiſq; Paren-
tibus grato, vt benè docet Auerſ. *de Ma-
tr. q. 19. ſect. 4. verſ. Secundo &c.* & nos la-
15 tè dicemus infra; cùm etenim paritas,
vel diſparitas in Matrimonijs ex pluribus
conſideretur, & potiſſimum ex Oratorũ
nobilitate, potentia, diuitijs, honore,
ætate, genio, & moribus; *cap. Super eo, el
2. de Teſtib.* Tuſch. *concluſ.* 157. *n. 2. lit. N.*
& Matrimonia debeant eſſe libera *cap. Gé-
ma 29. de Sponſ. & Matrim.* & nos alibi di-
ximus, nimis enim durum eſſet, ſi Fœmi-
na, vèl innupta remanere cogeretur,
vèl ad vnum, & alterum præciſum Ma-
trimonium inuita, & cum animi mœro-
re arctaretur; quod nec exuberanti Sum-
16 mi Pontificis benignitati conſentaneum
eſt, nèc præſumi debet, eius intentionem
eſſe, ùt ex nimis ſtricta interpretatione
huiuſmodi Anguſtiæ, Fœmina, vel innu-
pta cùm Animæ periculo remanere, vel
abſq; eius conſenſu Matrimonium inire
cogatur, vt diximus, & innumera ſcan-
dala, rixæ, & diſſentiones inde orientur;
cùm Matrimonia coacta infelices exitus
habere ſoleant, *cap. Requiſiuit 17. de Sponſa-
lib.* Marius Antonin. *var. reſol. lib. pr. reſol.*
18 79. *n. 2.* Vnde ſi varia eſſe poſſint Matri-
monia, dabitur ei optio; ſic benè docent
Sanch. *lib. 8. diſp. 19. n. 14.* Trullenk. *tom.
3. lib. 7. cap. 10. dub. 2. nu. 5.* Dian. *part. 8.
tract. 3. reſol. 93. verſ. Sufficiens etiàm.*

**Pluribus caſibus verificabitur cauſa An-
guſtiæ Loci.**

Primò namq; verificabitur, ſi maior pars
Conciuium, vèl Perſonarum Oppidi, vèl
19 alterius Loci, cuius Anguſtia fuit in cau-
ſam finalem Pontifici adducta, ſint Ora-
trici infra quartum gradum coniuncti,
vel ſint Affines, vèl alio Impedimento
dirimenti impediti, quominùs cum ea
Matrimonium contrahere poſſint: ſic be-
nè docent Sanch. *d. diſp. 19. n. 13. & n. 14.*
Nauarr. *in man. cap. 22. n. 87.* Zerol *in prax.
Epiſc.* verbo *Diſpenſatio in principio, part. pr.*
Auerſ. *d. ſect. 4.* Filiucc. *qq. moral. tomo pr.
tract. 10. part. 2. cap. 10. n. 316.* Ità etiam
ſentire Petrum de Ledeſma, Ludouicum
Lopez, Graffiũ, & Vegã, teſtatur idẽ Sãch.
20 *l. c.* Ratio eſt quià cũ numerus ęqualiũ qui-
bus Fęmina nubere poſset, reſtrĩgatur, red-
ditur difficilè, vt nubat ęquali; difficile ve-
rò illud dicitur, quod vix fieri poteſt, *Gloſſ.
in cap. Quantum libèt. diſt. 47. §. difficile:* Fuſc. *de
21 viſit. lib. 2. cap. 24. n. 5.* Id autèm non vi-
detur poſſe fieri, [maximè his caſibus]
quod commodè fieri non poteſt, *cap. Fa-
ciat homo 15. cauſa 22. q. 2. l. Nepos Proculo
ff. de verbor. ſignificat.* Cæuall. *qq commun.
contra commun. q. 818. n. 225.* Paccin. *de
Viſit. pr. part. q. 6. n. 2.* Pyrrh. Corrad. *in
praxi Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap. 2. nu. 34.
& lib. 8. cap. 10. nu. 14.* Genuenſ. *in prax.
Cur. Archiepiſcopal. Neap. cap. 20. n. 6.* Frãc.
Leo *in theſ. fori Eccleſ: part. pr. cap. 11. n. 8.*
Menoch. *de arbitr. lib. 2. caſu 237. n. 24.* &
difficile æquiparatur impoſſibili, *l. cum
hares*

hæres, §. 1. *ff. de ſtat. lib.* Franc. Leo, & Tu-
ſch. *ll. cc.* Læl. Altogiad. *conſ.* 84. *nu.* 37.
lib. pr. Barboſ. *mox citandus*; Et valdè diffi-
cilium, & impoſſibilium idem eſt iudi-
cium, *l. Apud Iulianum* 40. §. *conſtat. ff. de Le-
gat. d. Nepos proculo* 25. *ff. de verb. ſignif.*
Barboſ. *de Axiom. Axiom.* 118. *n.* 8. Meno-
ch. *de arbitr. caſu* 421. *n.* 69. *lib.* 2. Vndè in
verificatione Anguſtię Loci coram Dele-
23 gato facienda, crediderim ſufficere, ſi Te-
ſtes deponant, quod morali Hominum
exiſtimatione in eo Loco non iudicentur
pares, niſi Conſanguinei, ſicut docent
Pont. *de Matr. lib.* 8 *cap.* 21. § 2. *nu.* 22. &
Auerſ. *l. c.* prout & ſufficere, ſi deponant,
nullum eſſe in Oppido paris conditionis
Oratrici, eidemq; non Conſanguineum,
vel Affinem, qui illam ducere velit, vt di-
ctus Pyrrh. Corrad. *lib.* 7. *cap.* 5. *n.* 58. ſic
24 pariter ſatis verificatam cauſam Angu-
ſtiæ exiſtimo, ſi Oratrix per aliquod cō-
petens ſpacium v. g. per quinq; aut ſex
annos fuiſſet ornata, & expoſita ad nu-
bendum, & tamèn nullus æqualis illam
in Vxorem petijt. quia cùm eius pudor,
& muliebris honeſtas non patiatur de per
ſe quærere Virum, *cap. Honorantur* 12. *cauſa*
32. *q.* 2. Ludouiſ. *deciſ.* 414. *n.* 11. Fonta-
nell. *de pact. nupt. tom. pr. clauſul.* 4. *Gloſſ.*
2. *n.* 5. Redenaſch. *conſ. pr. n.* 78. ſi per di-
ctum tempus nullus æqualis eam in Vxo-
rem petijt, præſumi poteſt valdè difficile
eſſe, ùt in dicto Loco nubere poſſit æqua-
li non Conſanguineo, vel Affini; nèc
25 videtur adſtringi vlteriùs expectare, ne
innupta cum periculo Animæ remaneat;
quamuis enim fieri poſſit, ùt tractu tem-
poris aliquis illam ducat, tamèn cùm
futura ſint incerta, Antonin. *var. reſol. lib.*
3. *reſol. pr. n.* 52. maximè cum dependeāt
ab aliena voluntate, & nemo poſſit de
futuris diuinare, cùm id ad ſolum Deum
pertineat, *l. quod quidam*, § *quod dicitur*, *ff.
de acquir. hæred. cap. Vt noſtrum, pr. Vt Eccleſia
ſtica Beneficia ſine diminutione conferantur*,
Gomez. *reg. de Annali poſter. q.* 15. *lit. N*,
Toſch. *concluſ* 5 9 *n.* 1, *lit. D.*

Sufficit verificari Anguſtia Loci de tem-
pore petitæ, & exequutiæ Diſpenſationis,
26 prout ſonant verba Literarum, quæ de-
notant tempus præſens; quod autem
poſſit euenire, vt futuro tempore inue-
niat æqualem, non habetur in conſidera-
tione; futura enim, quæ certam ſpem de
præſenti non habent, & poſſunt eſſe, vel
nòn eſſe, non habentur in conſideratione
*l. Nam ad ea, ff. de legib. l. ſecundum, §. penult,
ff. Qui ſatis, cog.* Salgad. *labyrint. credit. part*
2. *cap.* 21. *n.* 101. quia nòn futurus euen-
tus, ſed preſens rei ſtatus attendi debet,
vt dictus Salgad. *l. c. n.* 11. & ſic fuiſſe re-
ſponſum ab Vrbe in caſu ſimili eſt adno-
tatum in quodam Libro, intitulato *Re-
giſtr. Literar. Apoſt.* qui conſeruatur in Can-
cellaria Epiſcopali Lucana *ad fol.* 67.

Et quoniam ad conſtituendam æquali-
tatem intèr Conjuges, & ad hoc vt paria,
& conuenientia iudicentur Coniugia,
multæ conditiones exiguntur, vt dixi-
mus, ideò opportunum erit aliqua du-
bia enucleare.

27 Et primò dicendum eſt, verificari Angu-
ſtiam Loci, ſi Fœmina, quæ nubere inten-
dit, haberet quidem in ſuo Loco, & Op-
pido plures æquales non Cōſanguineos,
vel Affines, at quia ſit ætate longæua, vel
ex alio Matrimonio Filios habeat, vel ſit
deformis, difficilè eſt vt nubat æquali,
quià ex his Matrimonia redduntur diſpa-
ria, & inæqualia, ùt benè ponderat Sanch.
lib. 8. *diſp.* 19. *n.* 29. & eò magis verifica-
bitur huiuſmodi cauſa, ſi Fœmina
non inueniat Virum æqualem, eò quia
28 ſit de aliquo crimine, & vitio diffama-
ta, vel quià ſit rixoſa, maledica, & malis
moribus imbuta, quià his caſibus non
immeritò, ſed prudentèr alij, quamuis
aliæ æquales, & non Conſanguinei, vel
Affines, eam ducere recuſant, *Melius eſt
29 enim habitare in terra deſerta, quàm cum Mulie-
re rixoſa, & iracunda, Prouerb. cap.* 11.
*Et Meliùs eſt habitare in angulo tecti, quàm
cum Vxore maledica in Domo comuni*,
S. Hieronymus *contà Iouinianum cap.*
15. idque eo magis procedit ſi ſit Impu-
dica, quàm deſcribens Boetius *de Scholaſtic.
diſciplin.* vocat Inferni Ianuam, iniquita
tis viam, ſcorpionis percuſſionem, viſca-
rium ſcelerum. & pœnam interitus; &
propterea, licèt dictæ malæ qualitates
dent præcipuam cauſam, ùt Virum paris
conditionis nòn inueniat, tamèn vera eſt
cauſa, òb quam petijt Diſpenſationem,
cuius verificatio ſat eſt ex quacumq; cau-
ſa procedat, vt animaduertit idem San-
ch. *l. c.*

30 Nec dicetur æqualis Fœminæ, maximè
juueni, quamuis alias paris conditionis
eſſet, Vir, qui haberet Filios ex alio Ma-
trimonio præcedenti, vel eſſet valdè de-
formis, vel gibboſus, vel ſtrumis infe-
ctus, ùt benè animaduertit Rub. *deciſ.* 493.
n. 66. *tom.* 2. Et eò magis cenſebitur inæ-
qualis, ſi ſit malis moribus imbutus, vt
quia

quià Luſor, Concubinarius, Prodigus, Dilapidator, vel aſperi ingenij, quia ex his diſparitas conſtituitur, Sanch. *d. diſp.* 19. *n.* 15. Tiraquell. *de legib. Connub. l.* 7. *in fine*, Coninck. *de Sacrament. diſp.* 33. *dub.* 5. *n.* 46. Fontanell. *de Pact. nupt. tom.* 2. *clauſ.* 5. *Gloſſ. pr. part. pr. n.* 93. & ſi Fœmina huic
31 nuberet, indigno nuberet, Fontanell. *l. c.* Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 26. *à n.* 23. *vſq; ad n.* 27. vbi declarat indignum Coniugem iudicari eum, qui vel ſit malis moribus imbutus, vel non ſit æqualis bonis fortunę, niſi aliundè diuitiarum exceſſus compenſetur; vel ſi ob aliquod Impedimentum non poſſit cum eo contrahi Matrimoniũ ſine Diſpenſatione; vèl ſi non poſſit cum eo matrimonialiter coniungi abſq; dedecore; vide etiàm Paul. Rub. *deciſ.* 403. illud etenim dicimus non poſſe, quod de honeſtate non poſſumus, Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 891. *nu.* 31. Caputaquenſ. *deciſ.* 266. *n.* 2. *part. pr.* Andr. Molfeſ. *Comment. ad conſuetud. Neapolit. tom pr. part.* 5. *q.* 11. *n.* 9. Sanch. *lib.* 6. *diſp.* 35. *nu.* 12. & non
32 poſſe, vel poſſe, ſed non ſinè dedecore paria ſunt, Michalor. *tract. de Fratrib. part.* 3. *cap.* 13. *n.* 109.
33 Et eò magis non debebit iudicari æqualis Mulieri iuveni Vir ſenex, ad hoc enim, vt Matrimonia inter pares contrahi di-
34 cantur, debent Coniuges eſſe ætate conformes; cùm æqualitas ſit amicitiæ mater, & Coniugatorum animis tranquillitatem influat, & pacem, vt animaduertit Barboſ. *in Votis Canonic. lib.* 2. *Voto* 13. *nu.* 39. vndè optimè canit Ouidius Epiſt. Diaṇirę ad Herculem.

Si vis aptè nubere, nube pari,

& in Prouerb *cap.* 5. ſcriptum eſt;

Lætare cum Muliere Adoleſcentiæ tuæ;

& Boetius *lib. pr. de Muſic. cap. pr.* ait, *Quò maior, & verior, ſtabiliorq; ſimilitudo fuerit, & æqualitas, eò firmior, atq; arctior amicitia erit, atq; beneuolentia;* vndè videmus Iuuenes inter ſe naturali propenſione liberè conuenire, Senes Senioribus congregati, Doctores Doctorum cætus cupere, Improbos improbis, diuiteſq; diuitibus aſſociari; imò nec Leges ipſę inter diſſimiles, & inæquales Matrimonia præſumũt, *l. Imperiali §. imò, & l. de Nuptijs Gloſſa in cap. Aliter, primo, cauſa* 30. *q.* 5. *§. Contubernias,* Moſcon. *de Maieſt. Milit. Eccleſiaſtica lib.* 2. *de ſtatu Coniugal. part. pr. cap.* 9. *pag. Mihi* 787. Barboſ. *in d. Votis Canon. lib.* 2. *Vot.* 19. *nu.* 48. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1035. *n.* 7. latiſſimè Tiraquell. *de leg. Con-*
35 *nub. l.* 5. *n.* 31. et ſi inter Sponſos adſit diſparitas ætatis, arguitur metus Sperell *de-*
36 *ciſ.* 5. *n.* 58. & quod magis eſt, eædem Leges viduam vocant Mulierem Seni nuptam; Sperell. *deciſ.* 55. *n.* 4. Ricc. *in Prax. Fori for. Eccleſ. reſol.* 66. *in princip.* adeò vt ipſa
37 gaudeat Priuilegijs Viduæ, Sperell. *l. c. n.* 21. & habeat electionem Fori, idem Sperell. *deciſ.* 158. *n.* 6. & in caſibus veris Viduis permiſſis trahere poſſint Laicos ad forum Eccleſiaſticum, cum hoc etiam ſit Priuilegium conceſſum miſerabilibus Perſonis non habentibus proprium defenſorem, vt idem Sperell. *d. deciſ.* 158. *n.*
38 7. licèt enim Mulier nupta Seni re vera nupta ſit, tamèn cenſetur Vidua, cum habeat Maritum ſenem, ideoq; inutilem; vide Meroll. *tom. pr diſp. pr. cap.* 2. *n.* 855. Vndè benè dixit Clemens Alexandrin. lib. 6. Stromatum; *Turpis res iuueni Vxori Vir ſenex*, & Euripides in Dante apud Stobæum cap. 49. *Senex Maritus Vxori iuueni amarus, & ſenex Vir res inimica Mulieri*; ſenectus enim tanquàm exanguis, & frigida, eſt veluti amicitiæ inimica, eo quòd Senes ob naturæ deficientis imbecillitatẽ, his vt plurimùm careant, quibus amicitia nititur, & conſeruatur, cùm ſint difficiles, intractabiles, queruli, moroſi, tenaces, Vxoribusq; iuuenibus tædio, contemptu, & odio: Et experientia docet Puellas nil magis odio habere, quàm Senum amplexus, vndè Catullus; *Et Senum amplexus cauta Puella fugit*; & Plutarchus *Problem. cap.* 85. refert, quod Romani de
39 Menſe Maij non ducerent Vxores, ſed de Menſe Iunij ea ratione, quia Menſis Maij à Maioribus, & Iunius à Iunioribus dicti eſſent eò quòd Nuptiæ Iuuenibus conueniant, & non Senibus: Ipſi etiàm Viro ſeni Vxor iuuenis redditur incommoda, & propterea Zelotypia eſt Senibus perpe-
40 tua comes, qua fit, vt Coniuges ſibi diſpliceant, & in perpetuis diſſentionibus, querelis, & iurgijs viuant, facultates diſſipentur, & omnia in peius ruant; vnde non immeritò Lege Papiana cauebatur, ne ſexagenarij Vxorem ducerent, eò quod viderẽtur impotentes ad generandum, vt referunt Menoch. *de arbitr. lib. pr. caſu* 89. *n.* 56. Iſidor. Moſcon. *l. c. & alij*; et Papa
41 ſæpè movetur ob Coniugum diſparitatẽ ad diſpenſandum ſuper Matrimonio rato, & non conſummato, quia huiuſmodi Matrimonia intèr diſpares contracta infœliciſſimos exitus habent, & innumera ſcandala, rixæ, & inimicitiæ inde exoriuntur,

tiuntur, & aliquandò etiam neces; ùt animaduertit Sanch *lib. 1. diſp. 16. n. 2.* & quidèm multa exempla lamentabilium ſucceſſuum ex inæqualitate Coniugum referunt Menoch. *conſ. 47. & 48* Sanch. *lib. pr. diſp. 11. n. 8.* Barbol. *d. vot. 19. n. 39.* Tiraquell. *d. l. 5. & alij.*

42 Ea, quæ hucuſq; dicta ſunt de Viro ſene, qui ducat Vxórem iuuenem, repetenda ſunt, ſi Vir iuuenis ducat Vxorem ſenem, tùnc enim verificabitur, quod dicit Neuizan. *in ſil. Nuptial. lib. 2. §. Diuiti non eſt nubendum, num. 55. Qui Vxorem ducit diuitem, ponit in domo tempeſtatem*; quia cum hoc caſu præſumendum non ſit, vt pro Fœminæ pulchritudine, aut ſenſuali delectatione, vel naturali affectu Vir iuuenis Anum duxerit, ſed potius ob Mulieris dotem, & diuitias, infœliciſſimus exitus timeri poteſt; teſte Tiraquell. *d. l. 5. n. 16.* vbi ait *Ne quis cupiditate, aut ambitione allectus potentiorem ſe ducat in Vxorem, nàm Dominos, & non Affines habebit*, & talia Coniugia infœlicia ſunt; & Plautus in Aſinaria *Argentum dote accepi imperium vendidi*; Et Iuuenalis ſatyra 6. *Intolerabilius nil eſt, quàm Fœmina dives; Veniunt à dote ſagittæ*:

Qui huiuſmodi Matrimonia contraxerunt, teſtes mihi ſint àn vera dicam.

43 Quod ſi Coniuges ſint ætate conformes, præſumi poteſt, vt ſint etiam genio ſimiles, vndè quæ naturaliter placebunt vni, placebunt alteri, eritq; intèr eos beneuolentia, & concordia, qua, teſte Saluſtio in Iugurtam, *Paruæ res creſcunt*; & ſumma Matrimonij fœlicitas eſt, mutua Coniugij amicitia, beneuolentia, & concordia; vt benè Tiraquell. *d. l. 5. nu. 18.* vbi etiam ait, Matrimonij concordiam iuri patriæ poteſtatis eſſe præferendam; *& in Eccleſ. cap. 15.* ſcriptum eſt. *Inter eos, qui beatitudinis partes attingunt, numerantur Vir, & Vxor ſibi benè conſentientes*; & quidem ipſa nominis ſimilitudo affectionem gignit; ùt benè ponderat Tiraquell. *d. l. 5. n. 27.* Gonzal. *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſ. 8. n. 105.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 798. n. 1.* Ricciull. *de Iure Perſonar. lib. pr. cap. pr. n. 8. & in Eccleſ. cap. 13.* dicitur, *Omne Ani-*
44 *mal diligit ſimile ſibi; Omnis caro ad ſimile ſibi coniungitur; Et omnis Homo ſimili ſui ſociabitur*; & Cicero in Catonem *Pares cum paribus veteri Prouerbio facillimè congregantur*, & Plato in Laide ait, *Simile ſimili ſemper neceſſariò amicum eſſe*; Et Deus ipſe omnium rerum conditor. dùm Euam formare voluit, vt Matrimonium cum
45 Ada inſtitueretur, dixit, *Faciamus ei Adiutorium ſimile ſibi*, quod non ſolùm ad ſimilitudinem effigiei, ſed & conditionis, & correſpondentis ætatis referri poteſt. Quàm multa autèm mala ex Coniugum
46 diſparitate ſequi ſoleant, videndi ſunt Menoch. *conſ. 385. n. 6.* Gabriel *conſ. 186. n. 2. lib. 4.* Sanch. *lib. 2. diſp. 16. n. 2.* Tiraquell. *d. l. 5. per totum*, Fulgoſ. *lib. 6. Hiſtoriar. cap. 11.* vbi refert exemplum de Ioanna II. Regina Neapolis, quæ Matrimonium contraxit cum Ioanne Carazolo.

47 Sèd dubium eſt, dato quod Fœmina, quæ nubere intendit Conſanguineo ex cauſa Anguſtiæ Loci, nobilis ſit, & principalis, & adſit in Oppido Legum Doctor ex vilibus, & ignobilibus Parentibus natus, àn iſte dici poſſit æqualis ipſi Mulieri nobili; & quidem videtur dicendum, eſſe æqualem, quià Doctoratus eſt Dignitas, *cap. Quanto 3. de magiſtris*, Ricc. *in Prax. For. Eccleſiaſtici reſol. 467. nu. 5.* Alex. *conſ. 15. lib. pr.* Philipp. Paſch. *tract. de Viri. patr. poteſt. part. 2. cap. 5. n. 69.* Maſſobr. *de concurſ. requiſ. 5. dub. 2. n. 4.* & ob id ſerui, & alij,
48 qui nō poſſunt habere Dignitates nō poſſunt eſſe Doctores; Alex. *l. c.* & ex huiuſmodi Priuilegio cauſatur Nobilitas. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 590. n. 20.* Philipp. *l. c. n. 71.* Fragoſ. *mox citant. n. 145.* & Doctores dicuntur illuſtres Rogler. *de excellent. Iuris Ciuil. inter conſilia* Ziletr. *poſt conſilium 87. vol. pr.* & Doctor eximius, eſt nobiliſſimus, Genuenſ. *pract. fori Eccleſ. q. 416. n. 4.* nec poſſe renunciari priuilegio Doctoratus, docet Merlin. *deciſ.*
49 *Rota Lucenſ. deciſ. 10. n. 4.* cum huiuſmodi Priuilegium inductum ſit fauore publico, & vt talis Dignitas in honore habeatur; & plures laudes Doctorum afferunt, Frãc. Leo *in theſ. Fori Eccleſ. part. pr. cap. 12. nu. 27.* Cortad. *in templo omnium Iudicum, lib. pr. cap. pr. q. 2. de Imperatore n. 31. & 32.* Maſſobr. *de conc. l. c. n. 3.* Fragoſ. *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib. 3. diſp. 6.* vbi *n. 145.* plura refert Doctorum Priuilegia. Vndè Comitiſſa magna nubens Doctori, non dicitur
50 nubere indigno, Genuenſ. *d. practic. q. 706. n. 3.* Cortad. *d. lib. pr. cap. 6. n. 9. de Comite*, Menoch. *de Præſumpt. 189. nu. 86.* Boſſ. *de Matr. cap. [illegible] n. 168.* Fontanell. *de pact. Nupt. clauſ. [illegible] Gloſſ. 3. part. 15. n. 63.* Meroll. *tom. [illegible] diſp. 6. cap. 8. dub. 15. n. 79.* Paſchal. *l. c. n. 68.*

Nobilitas namq; triplex eſt; Primo lo-
51 co eſt Gentilitia; ſecundo, ea eſt, quæ propria virtute acquiritur; vltimo loco,

eſt, quæ Principis priuilegio obtinetur:
quæ fusè agũt Tiraquell.Garcia, Io:ab O-
tolora *in peculiarib.tractatib.de Nobilit.*Terra
ret.*de Nobilitat.gentilit.*& Riccard.*de Nobili-
tat. communicat.* vnde cùm iſte habeat pri-
uilegium Doctoratus, videtur huiuſmodi
Matrimonio dignus.

52 Tu tamèn diſtingue; vel Doctor iſte
eſt eximius doctrinæ, vel eſt Literarum
ignarus; primo caſu verè dici poteſt æqua-
lis Mulieri nobili, & Illuſtris, quià Do-
ctor ob ingentem tantùm ſcientiam me-
retur huiuſmodi titulum ùt dicit Lother.
de re Benef. lib. 2. q. 56. nu. 73. vbi *num. 74.*
53 oſtendit, eſſe maximam differentiam in-
ter Doctores, & Doctorellos; quod idem
animaduertunt Card. Tuſch. *concluſ. 556.
lit. D.* Et proindè cùm Scientia ipſa nobi-
litet, *Gloſſ. in cap. De multa 28. & cap. Vene-
rabilis Frater 37. §. Nos igitur, de Prabendis;*
Gamb. *de off. & poteſt. Legat. lib. 7. nu. 265.*
Maſſobr. *de conc. prælud. pr. nu.* 10. Fragoſ.
Regim. Chriſt. Reip. part. pr. lib. 3. diſp. 6. nu.
54 150. ſequitur, quod Literati ſint admitten-
di ad officia Nobilium, Genuenſ. *d. pract.
q. 923. n. 4.* Fragoſ. *l. c.* & Nobilibus com-
patentur, Gonz. *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſ. 4.
n. 27.* Gamb. *l. c. nu. 284. Reſponſ. Marant.
Reſp. 51. n. 17. part. 3.* Gomez. *ad Reg. Can-
cell. reg. de Annali poſſ. q. 36. lit. A.* & quoad
55 effectum, ùt Fœmina nupta Nobili, eo
mortuo, retineat Dignitatem, quam ex
dicto primo Marito acquiſiuit, ſatis ſu-
perq; Doctor poteſt dici Nobilis, Fon-
tanell. *de pact. Nupt. tom. 2. clauſ. 7. Gloſſ. 3.
part. 15. n. 62.* & de Iure Canonico Doctor
56 præfertur Nobili ex inferiori genere, Pu-
teus *deciſ. 126. lib. pr.* quià multò plùs exi-
57 ſtimatur Nobilitas, quæ ex ſcientia ac-
quiritur, & propria virtute, quàm quæ
ex genere, & factis Prædeceſſorum ad
poſteros deſcendit, Fontanell. *l. c. nu. 64.*
Tuſch. *concluſ. 157. n. 6. lit. N.* Fragoſ. *l. c.
n. 136.* & Cicero in Oratione contra
Criſpum Saluſt. habita, reſpondendo
exprobationi contrà ſe factæ, quod ſui
Maiores fuiſſent ignobiles, & infimæ cõ-
ditionis, reſpondit, *Se initium eſſe Nobilitatis
poſteris ſuis, & maiorem ſibi gloriam ducere, alijs
illam dare, quàm ab alijs recipere;* & alibi idẽ
Cicero, *Satius eſt enim me meis rebus geſtis flo-
rere, quàm Maiorum opinione niti, & ita vi-
uere, vt ſim Poſteris meis Nobilitatis initium,
& virtutis exemplum:* Vnde Iuvenalis Saty-
ra Oct.

Nobilitas ſola eſt, atque vnica Virtus;

& Seneca in Hercule furente;

*Nobiles non ſunt mihi Aui, nec alijs inclitum
titulis genus;
ſed clara Virtus; qui genus iactat ſuũ, aliena iactat:*

Ovidius lib. 3 Metamorphoſ.

*Nã Genus, & Proauos, & quæ non fecimus ipſi,
Vix ea noſtra voco:* Et S. Hieronymus ad
Cælantiam

Summa Nobilitas eſt clarum eſſe virtute.

Et propterea Doctor eximius Mulieri
nobili, & principali cenſetur æqualis,
quià eius virtus coniuncta cum inſigni-
bus Doctoratus, cum Fœminę nobilitate
compenſatur.

58 At ſi Doctor iſte ignobilis ſit, & ignarus,
nedùm titulum Doctoris meretur; nèc
ſimplex priuilegium facit Doctorem,
Franc. Leo *in Theſ. fori Eccleſ. part. pr. cap.
3. n. 9.* imò nec Doctor ignarus Doctora-
tus priuilegio gaudere debet, Gratian. *di-
ſcept. forenſ. cap. 186. n. 29. & n. 30.* Hiero-
nym. Palm. *conſ. 61. n. 16.* & inclinat Mã-
doſ. *Reg. 16. tota quæſt. 13.* quià ceſſante
doctrina, quæ eſt cauſa priuilegij, ceſſare
debet ipſum priuilegium, *cap. Si pauper 30.
de Præb. Dignit.* Sanch. *lib. 8. diſp. 30. n. 14.*
Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 752. n. 76.* Spe-
rell. *deciſ. 78. nu. 27.* & innumeri alij quos
cap. pr. citauimus.

59 Vnde Doctori ignaro præferendum eſſe
Shcolarẽ ſcientia maiorem, dicunt Man-
doſ. *d. Reg. 16. q. 17. n. 2.* Boſſ. *mor. var. part.
pr. titul. pr. §. 21. n. 192.* Ex quibus ſic de-
ductis concluditur iſtum Doctorem, non
debere comparari cum Nobilibus, cùm
in eo non concurrant qualitates requiſi-
tæ, ad hoc vt cenſeatur Illuſtris.

60 Aliud dubium eſt, ſi Mulier, quæ nu-
bere intendit, ſit nobilis, ſed pauper; &
ſint in Oppido Perſonæ ignobiles, ſed di-
uites, quæ illam ducerent, cùm parua
dote, quam habet, àn poſſit petere Di-
ſpenſationem òb Anguſtiam Loci ad nu-
bendum Conſanguineo pariſ. conditio-
nis: Et quidem Lother. *de re Benef. lib. 2. q. 5.
n. 84.* Maſcard. *de probat. concluſ. 998. n. 8. & 9.*
Fõtanell. *de pact. Nupt. tom. 2. clauſ. 7. Gloſſ. 3.
part. 15. n. 57.* Tiraquell. *de Nobil. c. 3. n. 22.* do-
cẽt, Nobilitatẽ cùm diuitijs in Connubijs
compenſari, quià Nobilis eſt, qui pecunijs
61 abundat, & diuitijs; Textus eſt *in l. Nobilio-
res, de commerc. Mercator.* & docent Cæuall.
qq. commun. contra comm. q. 688. n. 12 Fõ-
tanell. *n. 58. l. c.* & ipſæ pecuniæ nobili-
tant, Alberic. *in l. Imperatores C. de Decu-
rionib.* Tiraquell. *de Nobil. cap. 3. n. 3.* &
Diuitiæ, & Dignitates æquiparantur, *l. pr.
ff. de Cuſtod. reor.* & docet Barboſ. *de Axiom.*

Axiom. 63. *n.* 5. Nobilium appellatione,
quoad ciuilem, & politicum ſtatum, ve-
niie etiam Diuites, imò nobilitas in Ma-
trimonijs ſinè Diuitijs ſolet parum atten-
di, ſed potius ſperni, Rot. coràm Merlin.
deciſ. 708. *n.* 3.
62 Quicquid tamèn dictum ſit, veriùs pu-
tò, poſſe huiuſmodi Oratricem petere Di-
ſpenſationem ad nubendum Conſangui-
neo æquali, allegando cauſam Anguſtiæ
Loci, quià paritas debet conſiderari, nõ ex
diuitijs, ſed ex genere, & moribus; eſt tex-
tus ſingulari *in l. Iudice, C. de Nuptijs*, quem
refert Genuenſ. *in practic. fori Eccleſiaſtici,
q.* 706. *n.* 2. Nec tenetur Fœmina nobilis,
quamuis pauper ſit, nubere Viro ignobili,
63 licèt diuiti, ob grauia præiudicia, in quæ
incurrit nubens ignobili; quamuis enim
63 Mulier ignobilis nubens Viro nobili effi-
ciatur nobilis, *l. Fœmina ff. de Senat. l. vlti-
ma, C. de Incolis lib.* 10. *& l. Mulieres, C. de
Dignitate, lib.* 12. Fontanell. *de pactis Nupt.
Clauſ.* 3. *part.* 15. *nu.* 44. *tom.* 2. Bonacc. *de
legib. diſp. pr. q.* 3. *punct.* 7. *n.* Rot. coram
Caualer. *deciſ.* 6. *n.* 10. Paſchal. *de Virtb.
Patr. poteſt. cap.* 2. *n.* 33. *part.* 4. cum illu-
ſtretur radijs, & dignitate Mariti, Carol.
de Graſſ. *de effect. Cleric. effectu pr. nu.* 163.
Capyc. Latr. *deciſ. S. Concil. Neap. deciſ.* 181.
64 *n.* 38. vnde quamuis Vidua efficiatur, reti-
neat priuilegia, honores, forum, domi-
cilium, & nobilitatem; tamèn ſi Fœmi-
na nobilis nubat Viro ignobili, perdit no-
65 bilitatem, & fit ignobilis. Tiraquell. *de
Nobilit. cap.* 18. *nu.* 16. Barboſ. *de appellat.
verbor. appellat.* 164. *n.* 11. Philipp. Paſch.
l. c. n. 34. Rot. coràm Caualer. *deciſ.* 6. *n.*
11. adeò vt, etiam mortuo Viro, remaneat
ignobilis, Rot. coràm Caualer. *l. c.* Me-
roll. *diſp.* 6. *cap.* 8. *dub.* 33. *n.* 206. Balthaſ.
de Tomaſis *in Decade tract. pr. titul.* 6. *n.* 12.
fol. mihi 13. quià Vxor ſequitur conditio-
nem Mariti, *l. Fœmina ff. de Senat.* Fonta-
nell. *d. Gloſſ.* 3. *part.* 14. *n.* 48. 49. & vili-
tas Viri facit Vxorem vilem, Cæſar de
Graſſ. *deciſ.* 152. *alias pr. n.* 6. Et quidèm
Matrimonia inter nobiles, & ignobiles
66 inita non ſolent parere fœlices exitus,
imò vt plurimum diſſentiones, rixas, odia,
& iurgia; cùm etenim Nobiles naturali
propenſione cupiant Nobilibus commi-
ſceri, Coniuges ignobiles parui faciunt, &
ſic pudet habere Affines diſparis cõditio-
nis; econtra Ignobiles diuites eorum di-
uitijs efflati, has potiùs, quàm nobilita-
tem Coniugis pauperis preciant, & proin-
dè verè non poteſt inter eos eſſe mutua
beneuolentia, cùm ſit diſparitas condi-
tionis, vt benè concludit Ægid. Column.
de Regim. Principum lib. 2. *cap.* 12. vbi hæc
verba ait, *Si Nobilis nubat ignobili, non erit in-
ter eos digna ſocietas, ſed vnus alteri, vltra quam
Leges Coniugij requirant, dominari conabitur*;
67 vnde ſalubri conſilio. à Romanis ſancitũ
fuit, ne Patricijs cum Plebeijs Romæ Cõ-
nubium eſſet, *l. humilem de Inceſt. Nupt.* &
teſtatur Dionyſius Alicarnaſſeus *lib.* 11.
Antiquitatum Romanarum, id factum
fuiſſe, vt in perpetuum Patres à Plebe di-
uerterẽtur; ſic ſi Plebeij cum Patricijs mi-
ſcerentur colluuio gentium perturbatio-
nem auſpiciorum publicorum priuato-
rumq; afferret, nihil ſinceri eſſet, nihil in-
contaminati, & eo diſcrimine ſublato, nec
ſe quiſq; noſſe, nec ſuos, nec aliam vim
Connubia promiſcua haberent, niſi ùt Fe-
rarum propè ritu vulgentur concubitus
Plebis, Patrumq; vt qui natus ſit, ignoret
cuius ſanguinis, quorũ Sacrorũ ſit, dimi-
dius Patrũ, dimidius Plebis, nec ſecũ quidẽ
ipſe concors; vide Menoch *conſ.* 225. *n.* 48.
volum. 3. vbi, *lege pr. C. de natur. Liber.* re-
fert, Filios ex huiuſmodi Matrimoniis na-
tos non fuiſſe legitimos. Ex quibus ſic
68 cumulatis conſtat, poſſe Fœminam nobi-
lem petere Diſpenſationem ad nubendũ
Cõſãguineo æquali ob huiuſmodi causã,
quamuis in Oppido ſint Ignobiles diuites,
qui eam in Vxorem ducere vellent.
69 Adhuc dubium eſt, àn Fœmina poſſit
petere Diſpenſationem ob hanc cauſam,
ſi in eius Oppido non ſint æquales, ſed
in locis finitimis, & ſuæ Patriæ cohæren-
tibus non deſint Perſonæ paris conditio-
nis, quibus commodè nubere poſſit:
Et videtur non poſſe petere Diſpenſatio-
nem, quià in Loco cenſeatur eſſe, qui
parum diſtat ab illo, Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cã-
cell. Gloſſ.* 43. *n.* 10. Reſponſ. Marant. *Re-
ſponſ.* 19. *part.* 2. Pelliccion. *qq. illuſtr. q.* 5.
cap. pr. col. pr. verſ. Non dicitur, & quod pa-
rum diſtat, nihil diſtare videtur, Bonacc.
de Matr. q. pr. punct. 4. *propoſ. pr. n.* 3. cùm
parum, & nihil æquiparentur, *cap. Licèt
cauſam* 9. §. *quamquam* Reſponſ. Marant.
l. c. n. 14. Marius Antonin, *var. reſol. lib.* 2.
reſ. 18. *n.* 6. Leoncill. *de Paupert. opib. part.*
2. *priuil.* 116. *n.* 18. Gratian. *diſcept. forenſ.
cap.* 120 *n.* 3. Simon de Præt. *de Interpret.
vltim. volunt. lib.* 3. *ſol.* 5. *n.* 24. & de mini-
mis nulla apùd Prætorem habetur ratio,
l. in rebus comodatis 18. § *poſſunt in fine.*, neq;
Lex de modico ſpacio æſtimationem
habet, Gratian. *cap.* 413. *nu.* 29. Reſponſ.
Ma-

Marant. *l. c. n.* 15. *& n.* 20. & proindè cùm
Fœmina poſſit nubere Viro paris condi-
tionis in loco ità vicino, parum referre
videtur, àn in proprio, vel cohærenti loco
nubere poſſit; maximè cum ob id non ad-
ſtringatur Parentes omninò deſerere.
70 His tamèn nòn obſtantibus, abſolutè
dicendum eſt, non teneri Fœminam extrà
locum ſuæ Patriæ nubere in alio loco,
quamuis vicino, & ſuę Patrię cohærẽti, li-
cet nubere poſſit æquali; ita expreſsè do-
cẽt Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *n.* 12. Pont. *lib.* 8. *cap.*
21. §. 2. *n.* 22. Coninck. *de Sacramentis, diſp.*
33. *dub.* 5. *nu.* 45. Filiucc. *qq. mor. tomo pr.*
tract. 10. *part.* 2. *cap.* 10. *nu.* 316. Genuenſ.
in praxi cap. 20. *n.* 4. *& n.* 5. Aerſ. *de Matr.*
q. 19. *ſect.* 4. *verſ. Secundo &c.* & ità fuiſſe à
Sacra Congregatione deciſum, teſtantur
dicti Sanch. & Pont. *ll. cc.* nec de hoc du-
bitari poteſt, quià dùm Supplicatio porri-
gitur Pontifici pro Diſpenſatione impe-
tranda, ob hanc cauſam Anguſtiæ loci ex-
ponitur, Oratricem in dicto loco Virum
ſibi non Conſanguineum, vel Affinem
paris conditionis non inuenire; & pro-
indè, dùm Papa Diſpenſationem conce-
71 dit abſq; aliqua limitatione, ſeù reſtrictio-
ne, nòn eſt aliter interpretanda eius mẽs,
quàm eius verba ſonant, Sanch. *lib.* 8. *diſp.*
pr. n. 32. Pont. *de Matr. lib.* 8 *cap.* 21. *nu.* 8.
& ſi aliter voluiſſet, expreſſiſſet, *cap. Ad au-*
dientiam 12. *de Decimis*, Gæuall. *comm. con-*
trà comm. q. 808. *nu.* 87. Barboſ. *de Axiom.*
Axiomate 136. *n.* 5. & ſi non expreſſit, cum
72 facilè poſſet exprimere, præſumitur no-
luiſſe, Menocch. *conſ.* 10. *n.* 8. *vol. pr.* Hie-
ronym Palm. *conſ.* 82. *n.* 40. Pariſ. *conſ.* 35.
n. 18. *part. pr.* & contrà eum; qui legem
dicere potuit, eſt facienda larga interpre-
tatio; Regul. *Contra eum, de regulis Iu-*
73 *ris, in ſexto*, Mouetur autèm Pontifex ad
huiuſmodi Diſpenſationem concedendã,
quià duriſſimum eſſet ipſi Oratrici, &
eius Parentibus, ſi extrà ſuam Patriam
nubere, & à ſuis amicis, vicinis, imò ab
ipſis Parentibus, perpetuò cum comuni
amaritudine abſtrahi cogeretur, vt benè
inter alios animaduertunt Sanch. *l. c.* Re-
ginald. *lib.* 31. *cap.* 26. *nu.* 196. Ancharan.
conſ. 75. *n.* 2.
74 Vnuſquiſq; enim præſumitur velle viue-
re in Patria ſua, Mandoſ. *ad Reg. Cancell.*
regul. 5. *q.* 4. *n.* 5. cum nil dulcius ſit, quã
in ſua Patria viuere, quæ omnibus chariſ-
ſima, atq; dulciſſima eſt, *l. qui habebat*, &
ibi *Gloſſ. ff. de legib.* 3. Ancharan. *d. conſ.* 75.
n. 1. *in fine*, & ad quàm, eiuſq; res, mores,
& qualitates laudandum, tuendum, &
amandum naturaliter ducimur, *l. Veluti*
ff. de Iuſt. & Iure, Diodorus Siculus *lib.* 4.
75 quià amor Patriæ vincit omnia; vnde be-
nè Ouid. ad Ruffinum, *Eſt & amor Pa-*
triæ ratione valentior omni; cùm præualeat
amori erga ipſum Patrem; vnde Patriæ
potius quàm Parentibus obtemperare
debeamus, *l. Veluti, ff. de Iuſt. & Iur.*
vide Anchar. *dicto conſ.* 75. *num.* 3. *&*
4. Fragoſ. *Regim. Chriſt. Reip. part. pr. in-*
troduct. Probem. num. 36. quod idem con-
firmat Diuinus Plato *lib. de legib.* vbi di-
76 cit, Patriam potius eſſe colendam, quàm
Matrem; imò licet Filio Patrem contra
77 Patriam veniẽtem, tanquam hoſtem occi-
dere, *l. Minimè ff. de Relig. & ſumpt. fun.* Fra-
goſ. *l. c.* quia plùs Patriæ, quàm Paren-
tibus debemus, & potiùs ſaluti Patriæ, ac
Paci, quàm vitæ Parentũ conſulere tene-
mur, Fragoſ. *l. c.* nam Patriæ ac Principi, ùt
pareamus Iure gentiũ inſitum eſt, *l. Veluti*
ff. de Iuſt. & Iure; optimè Homer. 1. Odiſs.
77 *Sanè nihil dulcius ſua Patria, neque Paren-*
tibus eſt; quamuis quis procul diuitem Domum
in Terra aliena habitet procul à Parentibus; &
Virgilius prima Egloga canit
78 *Nos Patria fines, & dulcia linquimus Arua*;
& ſua Patria vnicuiq; eſt quaſi alter Deus,
& primus, optimuſq; Parens, Reſponſ.
Marant. *Reſp.* 52. *n.* 149. *part.* 2. vbi etiàm
n. 150. habetur, vocabulum, Patria à Patre
eſſe deductum, ſed finiri fœminina ter-
minatione, ùt ex vtroq; Parente mixtum
eſſet. & propterea Ovidius de Ponto *lib.*
pr. Elegia 4 canit

Non dubia eſt Itaci prudentia, sèd tamèn optat
Fumum de Patrijs poſſe videre focis.

79 Et tanquàm acerbiſſima pęna fuit à Char-
taginenſibus adinuentum Exilium à Pa-
tria, cùm anteà non eſſet, vt refert Lælius
de Zanchis *de Priuileg. Eccleſ. Priuileg.* 144.
80 *n.* 11. & perdens ſuam Ciuitatem dicitur
Capite diminutus media Capitis diminu-
tione, *Inſtit. de cap. Diminut.* & dicit Anchar.
conſ. 75. *n.* 1. & Patriam, ac noſtra affectio
eadem eſſe præſumitur, Tiraquell. *de legib.*
Connub. l. 7. *nu.* 17. vndè, vt diximus, à na-
tura nobis inſitum eſt, ùt quiſq; Patriam
ſuam qualiſcumq; ſit, laudet, exollat, ac
prædicet; Et ſi Vlpian. *in l. pr. in princ. de*
Cenſib. Patriam ſuam mirificè commen-
dat, laudibuſq; præclaris effert, & gloria-
tur ſe nobili ortum eſſe Patria; Nos
81 Lucenſes plurimum gloriari debemus de
ea Ciuitate ortos eſſe, quæ antiquitate,

No-

nobilitate, acReligione nulli alij Italiæ
Ciuitati cedit, omnes æquat, & innume-
ras antecedit! Antiquitate [inquam] quia
per plures centurias Annorum ante Vrbẽ
Romam condita; Nobilitate, quià ab ip-
ſo Ciuitatis exordio Senatum, & Rem-
publicam inſtituit, & ſemper magnifica,
florida, potens, ac Populo plena exſtitit.
83 Tres ex ea orti ſunt Pontifices Maximi,
84 Cardinales S. Romanæ Eccleſiæ vltra ſe-
xaginta; innumeri inſuper Patriarchæ,
84 Archiepiſcopi, eiuſq; ac diuerſarum Diœ-
ceſum Epiſcopi; Principes ex ea fuerunt
Sigifredus, Bonifacius, Matilda, Alda-
86 bertus, Vido, Lambertus, & alij plures;
Hæc innumeris Othonis, Henricorum
tertij, & quarti, Lotharij, Corradi, &
Friderici Imperatorum Priuilegijs deco-
rata; ſub Caſtruccio Antelminellio à Lu-
87 douico Bauaro Ducali Dignitate illuſtra
ta, & tandèm Anno 1369. à Piſanorum
88 tirannide per Carolum Quartum Impe-
ratorem liberata ad priſtinam Libertatẽ
reſtitutafuit, quam hucuſq; inuictiſſimè
cõſeruauit, & Deo fauēte conſeruabit. Et
89 quidem incredibile eſt, quanta cum pru-
dentia, quantaq; cum iuſtitia, pietate, ac
Religionis zelo Reſpublica hæc à ſuis Ci-
uibus gubernetur, & adminiſtretur; adeò
ùt iſtud Lucenſe aureæ Libertatis orna-
mentum, & Lucenſis Populi gloriam
omnes nedùm Æthruriæ, Italiæ, ac Euro-
pæ, verùm etiam totius Terrarum Orbis
90 Nationes admirentur: Ciues ipſi tùm à
Cæſarea, tùm à Catholica Maieſtatibus
Spectabilium Titulo decorati, qui Titu-
tulus Illuſtris eſt, & Comitibus, Marchio-
nibus, Ducibus, & Epiſcopis competit, ùt
probat Lancellott. Corrad. *in lib* intitula-
to *Templum omnium Iudicum part. 3.* vbi de
Prouocatione *concluſ. 77. n. 7 & lib. pr. cap. 7.
de Præſide, & Senatu n* 10. refert Dominos
Præſidem, & Senatores Nobiliſſimæ Ci-
uitatis Mediolani ab eiſdem Maieſtatibus
in earum Reſcriptis, ac Literis *Spectabi-
les* appellari. Lucenſis Epiſcopus inter
91 quinq. Epiſcopos, qui in Vniuerſali Ec-
cleſia ex ſpeciali Summorum Pontificum
Indulto Pallij Archiepiſcopalis, & Cru-
cis vſu sũt decorati, comprehenditur, Bar-
boſ. *de Iure Eccleſ. vniu. lib. pr. cap. 7. n. 103.*
Moſcon *de Maieſt. Eccleſ. part. pr. lib. pr.
cap 8. lit. C. pag. Mihi* 216. Comes Palatinus
82 à Cæſarea Maieſtate creatus, plura Oppi-
da eius temporali Iuriſdictioni ſubiecta.
Capitulum Cathedralis innumeris præ-
93 rogatiuis celebre, plures Terras eius di-
tioni addictas dominatur; Canonici ipſi
vſu Mitræ ſingulari ſedis Apoſtolicæ Pri-
94 uilegio decorari. Ex quibus ſanè arguitur,
præclara fuiſſe Lucenſis Ciuitatis, & Fi-
dei, ac Religionis merita, cum id, quod
95 Cardinalibus Legatis conceditur, Lucẽſi
Epiſcopo concedatur, & quod Epiſcopis
96 datur, Canonicis Lucenſibus quoq; datũ
ſit. Auguſtiſſima huius nobiliſſimæ Ci-
uitatis Templa, Sacerdotum ampliſſima
97 Cœnobia, Sacrarum Virginum ſacratiſ-
ſima Clauſtra, & liberaliſſima Pauperum
Xenodochia innatæ Lucenſium Pietatis,
Charitatis, ac Religionis certiſſima teſti-
98 monia ſunt: Et cum inter vniuerſas Æ-
thruriæ Ciuitates Anno 68. ſeù circitèr, ſa-
lutiferæ Incarnationis, prior Diuinæ Gra-
tiæ lumen adepta fuerit, non mirùm, ſi vl-
99 trà innumera Sanctorum Corpora, quæ
in illa piè venerantur, VVLTVS SAN-
CTI cælitus demiſſa Imago huic ſoli Ci-
uitati, nòn ſine Diuini Numinis volunta-
te, commiſſa fuerit.

Sèd ad ùt rẽ, à qua meritò aliquantulum
digreſſi fuimus, reuertamur, videnda ſunt,
quæ diximus *lib. pr. cap. 6. n.* 127. vbi dixi-
mus in impetrationibus Diſpenſationum
ob cauſam Anguſtiæ Loci, debere intelli-
gi de Loco originis, & non Domicilij
100 Oratorum, prout denotant verba Reſcri-
pti Apoſtolici, *Ex loco Coreliæ ortorum.*
Nec facit quod Oratores in alio loco per
tempus longiſſimum Domicilium con-
traxerint, quia adhuc attendi debet angu-
ſtia Loci originis, vt ibi *ad §. Ortorum* fuſiſ-
ſimè diximus, quę cùm ibi videri poſſint,
non eſt, quod hic repetamus; ſi tamen
Oratores ex aliqua iuſta cauſa velint cõ-
mitti Diſpenſationem Ordinario Domi-
cilij; vide quę diximus *ad nu.* 485. Si in
expreſſione Loci, ſeù Locorum Oratorũ
aliquis error ſequeretur, vide quæ dixi-
mus *d. cap. 6. ad § Ex loco Corelia*, vbi con-
cluſimus eſſe ſubreptitiam Diſpenſatio-
nem, dùm òb huiuſmodi cauſam impe-
trata ſit, quià cùm nulla alia cauſa alle-
getur, quàm eorumdem locorum Angu-
101 ſtia, error eſſet in cauſa finali, qui ſemper
vitiat, ùt ibi adnotauimus; vnde non
poterunt Literæ per Delegatum exequi,
donèc huiuſmodi error correctus non
fuerit in Dataria, ſeù Cancellaria Apoſto-
lica, vbi dictæ Literę expeditæ fuerint:
102 Solent tamèn practici Expeditores, & Sol-
licitatores, vt omne periculum ſubreptio-
nis, & nullitatis òb non expreſſionem ve-
ri Loci, euitent, in petitione Diſpenſatio-
nis,

nis, dùm nòn conſtat de vero Loco originis Oratorum, generaliter exponere, quod Oratrix in Locis, in quibus ipſa, & Sponſus orti ſunt, in tali Diœceſi exiſtentibus, etiam de vnò ad alium ſe transferendo, proptèr illorum Anguſtiam, Virũ ſibi non Conſanguineum, vel Affinem, paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequeat, cupiunt Oratores inuicem matrimonialiter copulari &c. Et tùnc non poteſt adeſſe error in expreſſione Loci, quià ſufficit poſtmodum in verificatione coràm Delegato facienda de precibus Pontifici porrectis, dicta Loca exprimi, & verificari eorum Anguſtiam; ali-
103 tèr tamèn dicendum eſſet, ſi erratum fuiſſet in expreſſione Diœceſis, quià de ſtylo Romanæ Curiæ ſemper exprimi debet præciſa Diœceſis Oratorum, quià Papa in omnibus Gratijs, quas facit, ſemper præſumitur velle vnicuiq; in ſua Diœceſi prouidere, vt diximus *lib. pr. cap. 4. n. 6. & cap. 6.* ob quam rationem ſi Foren-
104 ſis, vel Alienigena impetraſſet Beneficium à Papa, non facta mentione ſuæ Diœceſis; Gratia eſſet ſubreptitia, & nulla, òb defectum voluntatis Pontificis, qui ùt diximus, vnicuiq; prouidere intendit in Patria ſua; vide Viuian. *tractat. de Iure Patronat. lib. 6. cap. 11. n. 14.* vide etiam Doctores quos propterea alibi citauimus; vnde ſi
105 Oratores ſint diuerſarum Diœceſum, debebit de vtraq; fieri mentio, dicendo, v. gr. quod Oratrix in Locis in quibus ipſa, & Sponſus orti ſunt in Diœceſibus Florentina, & Lucana exiſtentibus, etiam de vnò ad alium ſe transferendo, proptèr illorum Anguſtiam &c. & tùnc de ſtylo
106 ſolent Literæ dirigi Ordinario Oratricis, niſi ex ſpeciali Gratia aliter conceſſum ſit, vt diximus *d. cap. 6.* Et quamuis petita fuiſſet Diſpenſatio ob Anguſtiam vtriuſq;
107 Loci originis Oratorum, & reperiretur eos eſſe de vno, eodemq; Loco, non vitiabitur Gratia, ſed ſufficiet verificari Anguſtiam eius Loci; & ſic continuò practicatur, dùm hic caſus contingit.

Et quoniàm, ſicùt pluriès diximus, quò propinquior eſt gradus, eò difficilior eſt Diſpenſatio; & maior cauſa requiritur ad eius impetrationem; ideò ſi Oratores,
108 qui petunt diſpenſari, ſunt coniuncti ſecundo, & tertio à comuni ſtipite prouenientibus Conſanguinitatis, vel ſe attinẽt eiſdem ſecundo, & tertio Affinitatis gradibus, ſiuè ab vno communi, ſiuè à diuerſis, & multiplicatis Stipitibus proueniant dicta Impedimenta, vel cum dictis ſecundò, & tertiò coniungantur alia Impedimenta in gradibus remotioribus, de ſtylo Curiæ addi ſolet Clauſula, *Et ſi extra &c.* Quod cum dicta Mulier in di-
109 cto Loco, proptèr illius Anguſtiam, Virũ ſibi non Conſanguineum, vel Affinem, paris conditionis, cui nubere poſſit, inuenire nequeat, & ſi extra dictum Locum nubere cogeretur, dos, quam Oratrix habet, non eſſet competens, neq; ſufficiens, vt cùm ea Virum, cui iuxta ſtatus ſui conditionem nubere poſſet, inuenire valeret: Cuius Clauſulę verificatio, cum valdè difficilis ſit, eũ aliquandò non poſſit fieri, ad
110 effugiẽdam dictam clauſulã, *Et ſi extra*, &c. & eius difficultatem in verificatione, loco illius ſolet exprimi, quòd Oratores
111 ſunt ex honeſtis Familijs: quæ expreſſio, licèt augeat expenſam Diſpenſationis, & Compoſitionis in Ducatis quinq; auri de Camera, vel circiter, eſt tamèn in conſcientia tutior, & in praxi facilior. Hæc
112 tamèn expreſſio qualitatum Oratorum in nullo alio caſu eſt neceſſaria, niſi quandò Oratores velint ſe eximere à probatione dictæ Clauſulæ. *Et ſi extrà, &c.* vt dixi-
113 mus, vel quandò ipſam qualitatem adducant in cauſam finalem Diſpenſationis; & proinde ſi Oratores ſint Comites, Marchiones, vel Barones, non tenentur ex neceſſitate de huiuſmodi qualitatibus facere mentionem, quià ſicut Summus Deus non habet acceptionem Perſonarum, ſic nèc eius Miniſtri eam debent habere; & ità inconcuſsè ſeruare ſtylum Romanæ Curiæ teſtatur Pirrh. Corrad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt lib. 7. cap. 2. n. 19.*
114 Aliquandò in Literis Apoſtolicis Nobilitas, vèl alia qualitas Oratorum exprimitur, nulla expreſſa cauſa Diſpenſationis, ſed tantùm facta narratiua, quòd Oratores, qui Nobiles, vel de nobili genere procreati, vel principales Ciues, vel ex potentioribus Oppidi, vel Illuſtres, vel ex honeſtis Familijs [proùt res ſe vere habet] exiſtunt, ex certis rationabilibus cauſis eorum animos mouentibus, cupiunt inuicem matrimonialiter copulari, &c. & tùnc quamuis nulla alia cauſa adducta ſit, non eſt opus verificari huiuſmodi qualitates Oratorum, quià, eo caſu, cùm Oratores ſoluere debuerint maiorem taxam in impetratione Diſpenſationis in pios, & publicos vſus erogandam, vt diximus in præſenti Libro, & dicemus infra, & huiuſ-

 modi

modi ſolutio fuerit cauſa finalis Diſpen-
ſationis; non eſt opus aliam cauſam veri-
ficari, cum expreſſio ſupradictæ qualita-
tis hoc caſu facta ſit ad pompam, & or-
natum, & ad Gratiam ipſam quodam ho-
neſtatis ſpecimine concedendam, & non
vt verificetur; cùm non ſit tunc cauſa fi-
nalis, vt diximus, ac appoſita in conditio-
nem, vt expreſsè docent Sanch. *lib. 8. diſp.*
35. n. 24. & Pirrh. Corrad. *in praxi Diſpenſat.*
Apoſt. d. cap. 2. n. 113. Imò nec opus erit
coràm Ordinario verificari, & ſpecificari,
115 quæ & quales ſint illæ cauſæ, quæ ſic in
genere allegatæ fuerunt ita iuſtæ, & ratio-
nabiles, ſed eſt proindè, ac ſi dicta expreſ-
ſio facta nõ fuiſſet, & proindè Delegatus,
verificatis alijs, quæ ex ipſarum Litera-
rum tenore verificanda erunt, ad ipſarum
Literarum Apoſtolicarum exequutionẽ
procedet, Sanch. *n. 24. l. c.* & Pirrh Cor-
rad. *d. n. 113.* & ibi etiàm refert ſic fuiſſe
ab Vrbe reſponſum cuidam Vicario Ni-
coteren. qui de his dubitando arctabat
Diſpenſandos ad ſpecificandum præcisè
eas cauſas, quę animos eorum ad Diſpen-
ſationem impetrandam mouerant.

Nec obſtat Clauſula appoſita *De prædictis*
te diligenter informes, quià hæc referenda
eſt ad Impedimentum, ſuper quo diſpen-
116 ſatur, vt benè Rebuff *in Prax. Benef. tit. de*
Clauſ. mand. Apoſt. n. 6. Trullenk. *oper. mor.*
tom. 3. lib. 7. cap. 10. dub. 6. nu. 9. Sanch.
lib. 8. diſp. 35. n. 14. Pirrh. Corrad. *n. 117.*
l. c. & alij quos *lib. pr. cap. 6.* citauimus.

117 At è contrà quandò dicta expreſſio qua-
litatis fiat ad effugiẽdam dictam Clauſu-
lam, *Et ſi extrà, &c.* prout etiam quandò ſit
coniuncta cùm alia cauſa, quæ verificari
debet, v. gr. cùm cauſa ob Anguſtiam Lo-
ci, tùnc cùm ea qualitas apponatur per
modum conditionis, neceſſe eſt illam,
vnà cum alijs cauſis expreſſis, probari, vi-
de Sanch. *n. 25.* & Pirrh. Corrad. *n. 115.*
ll. cc.

118 Tũc autèm ipſa Nobilitas, ſeù alia qua-
litas Oratorum dicitur adduci in cauſam
finalem, quandò ſola ſine alia cauſa, nec
generali, nec ſpeciali exprimitur in mo-
dum, vt ab ipſis Oratoribus facta appa-
reat expreſſio, vt quando in Literis dici-
tur, *vt aſſeris, aſſerentes*, vèl *ſicut aſſerunt*, vèl
vt ab ipſis aſſeritur; his etenim caſibus, eo
quià illa qualitas ab ipſis Oratoribus aſſe-
119 ratur, & proindè onus probandi in ipſũ
aſſerentem transferatur, Rot. *in Poſth. Fa-*
rinacij. deciſ. 511. nu. 3. tom. 2. Barboſ. *de*
Clauſ. Clauſ. 116. n. 1. Caſſador. *deciſ. 7. n.*
Reſp. Marant *part. 4. reſp. 55. nu. 19.* Spe-
120 rell. *deciſ. 52. n. 21.* & Nobilitas regulari-
tèr non inſit à natura, Seraphin. *deciſ. 207.*
n. 1. Ricc. *in Praxi fori Eccleſ. reſol. 286. n.*
1. & in dubio non præſumatur, Seraph.
& Ricc. *ll. cc.* eſt probanda, Barboſ. *de*
Axiomat. Axiom 164. num. 14. Cæuall. *qq.*
comm. contrà comm. q. 207. n. 8. Sanch. *lib. 8.*
diſp. 35. num. 25. Trullenck. *lib. 7. cap. 10.*
dub. 11. n. 11. tom. 3. Rota penès Farinacc.
deciſ. 612 n. 2. & 3. part. 2. At è contrà, ſi
in Literis diceretur per verbum imperſo-
nale, *vt aſſeritur*, non addendo, quòd ab
121 Oratoribus aſſeratur, non eſſet ea qualitas
probanda, quià, cùm non præſumatur à
parte prolatum, Caſſador. *deciſ. 4. n. 9. de*
probationibus, nil concludit, nec pro-
batione eget; Rot. *in nouiſſ. deciſ 371. n. 11.*
& 13. coram Durano; Gonz. *ad Reg. 8. Can-*
cell. Gloſſ. 32. n. 12. & n. 13 Seraphin. *deciſ.*
388. n. 3. Cæſar de Graſſ. *deciſ. 48. alias 2.*
n. 4. Barboſ. *de Clauſ. Clauſul. 188. n. 3.* Rot.
coram Buratt in Annot. ad deciſ. 708. nu. 15.
& 16 Rot. *coràm Caualerio deciſ. 532. nu. 5.*
Coccin. *deciſ. 89. n. 3. & deciſ. 138. n. 1.* Rot.
in Poſthumis Farinacij deciſ. 510. num. 1.
part. pr.

Cæterùm quomodò, ac qualiter Nobili-
122 tas, & qualitates Oratorum probari de-
beant, & coràm Delegato verificari, di-
cendum eſt, quòd ſi in Literis ſimpliciter
dictum ſit, Oratores eſſe nobiles, ſufficiet
probari Nobilitas Patris, Gutierr. *de Ma-*
trim. cap. 128. nu. 3. verſ. At in commiſſione,
Cæuall. *qq. comm. contrà comm. q. 688. nu.*
123 *11.* & quòd Oratores ipſi nobilitèr vi-
uant, eaq; exerceant, quæ ad ſtatum no-
bilem ſpectant, & propterea ab his abſti-
neant, quæ Populares facere conſueuerũt,
124 Pirrh. Corrad. *l. c. n. 119.* Quòd ſi dictum
ſit, Oratores eſſe de nobili genere pro-
creatos, tunc non ſufficiet probare, eos
nobilitèr viuere, ſed oportebit etiam
probare nobilitatem Patris, & Matris;
quià, vt dicit Sanch. *lib. 8. diſp. 19. nu. 6.*
plùs eſt eſſe de nobili genere procreatos,
125 quàm eſſe Nobiles; & quandò Diſpenſa-
tio fundatur ſuper huiuſmodi cauſa No-
bilitatis, diſtingui debet, an Nobilitas ſit
ex genere, ſeù ex honoribus, vel priuile-
gio, vt eſt *text in l. Nobiles, C. de commerc.*
& mercat. Et licèt illi dicant de Domo, &
126 Familia, qui eadem deferant Arma, &
Inſignia; Ciarlin. *controu. forenſ. Indic. cap.*
107. nu. 51. Ricc. *in Praxi Fori Eccleſ. reſol.*
468. nu. 9. Marius Antonin. *var. reſol. lib.*
pr. reſol. 82. n. 9. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
645.

645. *nu.* 14. Reſponſ. Marant. *part.* 2. *reſp.*
48. *nu.* 21. Maſcard *de probat. concluſ.* 141.
n. 21. Peregrin. *de fideicomm. artic.* 12. *n.*27.
Anna *alleg.* 57. *n.* 20. *lib. pr.* Gabriel *conſ.*
132. *q.* 5. 59. *vol. pr.* nihilominùs quoad
127 probationem Nobilitatis, non ſufficit
ferre eadem Arma, nec eſſe de eadem
Domo, & Familia, cùm multoriès eue-
niat, vt in eadem Familia adſint aliqui
Nobiles, & alij Ignobiles, vt benè Rot.
penès Farinac. *tom.* 2. *deciſ.* 535. *n.* 5. Rot.
coràm Buratt. *deciſ.* 42. *n.*8.
118. Et vt accuratè materiam diſcutiamus,
ſciendum eſt, omnem Populum diuidi
in duo genera Hominum; nempè Nobi-
lium, & Plebeiorum, §. *Plebs autem, Inſtit. de
Iure naturali, gent. & ciuil.*
129 Nobiles in tres gradus diuidũtur; alij enĩ
ſunt Nobiles genere, alij honoribus, &
virtute, alij tandem ex Principis priuile-
gio, vt diximus *n.* 125.
130 Nobiles genere, alij ſunt illuſtres, alij
non illuſtres; illuſtres ij tantùm dicuntur,
quorum genus ſplendet Iuriſdictione,
& Imperio, vt ſunt Comites, Duces, &c.
vndè hic titulus nulli Nobilium iure
Nobilitatis generis conuenit, niſi illis,
qui ab his progeniti ſunt; vide Lother.
n. 125. *de re Benef. lib.* 2. *q.* 5. *n.* 88.
131 Nobiles ex honoribus, & virtute ſunt
Doctores eximij, de quibus ſupra dixi-
mus, & ij etiàm, qui poſſederint Officia,
& Dignitates, quæ non niſi Nobilibus
conferri ſolent, Seraphin. *deciſ.* 206. *n.*34.
& deciſ. 355. *n.* 6. Coccin. *deciſ* 68. *nu.* 12.
Mantic. *deciſ.* 317. *n.*4. Rot. coràm Buratt.
deciſ. 42. *nu.* 3. Rot. in poſthum. Farinac.
part. pr. deciſ. 71. *n.* 4. Rot. coram Caua-
ler. *deciſ* 68. *n.* 3.
132 Nobiles ex priuilegio sũt, qui ex ſpeciali
Principis gratia, quamuis alias Nobiles nõ
fuerint, inter ipſos Nobiles cooptantur.
133 Plebeiorum duplices ſunt gradus, nem-
pè honeſtorum, & vilium, ſeù ſordidorũ,
l. capitalium 28. §, *Non omnes, ff. de Pœn.* Lo-
134 ther. *d. q.* 5. *n.* 41. Viles ſunt, & ſordidi,
qui dùm quæſtui incumbunt, illum tur-
pem, & ſordidum reddunt; quod duplici-
ter contingit, nempè aut coinquinatione
animi, aut coinquinatione corporis: co-
inquinatur animus, tùm reſpectu humanę
naturæ, dùm Homo ea exercet, quæ in
odium incurrunt, vt exemplificatur in
Feneratoribus, qui à Chriſtiana Repu-
blica arcentur; & in Miniſtris, & Portito-
ribus, hoc eſt vectigaliũ redemptoribus,
à quibus impoſſibile eſt, odium illud ſe-
parari; illi inſuper, qui ſe applicant Arti,
quæ nil et proficit niſi admodum mentiã-
tur, cum aſſimilentur Furi, vt animad-
uertit idem Lother. *n.* 46. *l. c.* coinquina-
tur corpus, dùm atteritur, ſordeſue con-
trahit, opera ſeruilia, & mercenaria exer-
cendo; ſeù ratione officij, hoc eſt mini-
ſterij, quod vel modica, vel cum pluri-
ma induſtria impendit; ſeu ratione artifi-
cij; regularitèr autem Opifices dicun-
tur, qui arti mechanicę deſeruiunt, quales
sũt Fabri, Cetarij, Lanarij, Sartores, Coqui,
Piſcatores, Vnguẽtarij, Saltatores, Cotta-
rij, Macellatores, & his ſimiles, Lother. *l. c.*
135 Honeſtæ artes eæ dicuntur, in quibus
maior requiritur prudentia, & ingenium,
quàm corporis exercitium, cuiuſmodi
ſunt Pictores, Periti, Statuarij, Scriptores,
Calculatores, Mercatores; ij nempè, qui
exercent Mercaturam magnam, & copio-
ſam, ex qua magna vtilitas prouenit; Mi-
lites gregarij, & his ſimiles; vide pro
prædictis dictum Lother. *d. q.* 5. *à n.* 68. *vſq;
ad n.* 79. vbi hanc materiam optimè agit.
Ad probationem verò huiuſmodi qua-
litatum, dùm coram Delegato prò Di-
ſpenſatione matrimoniali iuſtificandæ
ſunt, infraſcripta requiruntur.
136 Ad probandam Nobilitatem Teſtes de-
ponere debent, Oratorem eſſe nobilem,
& à Populo communiter pro nobili ha-
beri, exiſtimari, & reputari, & Nobiliũ
actus, mores, ſtatus, & conditiones feciſ-
ſe, & exercuiſſe, quæ ad nobilem ſtatũ
pertinent; & ab eis abſtinuiſſe, quæ Po-
pulares facere conſueuerunt; eaq; Officia,
& Dignitates in ſuo Oppido poſſediſſe,
ad quæ non niſi Nobiles admitti ſolent;
vide Pirrh. Corrad. *d. cap.* 2. *n.* 119. & in
his communis reputatio Nobiles conſti-
tuit, & magis conſuetudo attenditur,
quàm lex, quià poteſt quis haberi Nobi-
lis in vno loco, & ignobilis in alio; vide
Maſcard. *de Probat. concluſ.* 1090. præſertim
n. 12. Mantic. *deciſ.* 317. *n.* 2. vbi conclu-
137 dit ex publica voce, & fama, & comuni
Hominum exiſtimatione generis qualita-
tem, & nobilitatem probari. At ſi pro-
138 bari debeat Oratorem eſſe de nobili ge-
nere procreatum, Teſtes deponere debe-
bunt, ſe cognouiſſe Patrem, Auum, &
Maiores eius omnes Nobiles, & nobili-
tèr viuentes, qui pro talibus ſe tenebant,
& gerebant; actus Nobilium feciſſe; & Of-
ficia, & Dignitates poſſediſſe, quæ non
niſi Nobilibus conferri ſolent; & prò
Nobilibus à Populo communi exiſtima-
tione habitos, et tentos, & acceptos fuiſ-
ſe; vide Maſcard. *l. c.* Seraphin. *deciſ* 207.

n. 1. & ſequent. Alba conſ. 93. nu. 3. Menoch. de Arbitr. lib. 2. caſu 67. n. 4. Barboſ. de Appellat. Appellat. 154. n. 3. Facit etiam
139 ad dictam probationē Nobilitatis, quod Oratores deferant ſuper eorum Inſignia Galeam apertam, vt dictus Seraph. l.c. iuuant valdè Hiſtoriæ, Chronicha ad pro-
140 bationem Nobilitatis, Rot. coram Buratt. deciſ. 358. n. 4. Mandel. conſ. 81. nu. 6. Maſcard. de probat. concluſ. 105. n. 9. Cum. Senior conſ. 76. col. 5. Alba conſ. 64. n. 28. vbi
141 pr. ſufficiet tamen regulariter Nobilitatem probari ex latere Patris, vt benè Sanch. lib. 8. diſp. 19. n. 6. Rot. coram CauaUer. deciſ. 161. n. 7. quia Filius ſequitur cōditionem Patris, & non Matris, vt docēt Doctores, quos propterea lib. pr. cap. 6. citauimus.

142 Ad probandum, quod Oratores ſint Perſonæ principales, vel ex principalioribus Populi, ſufficiet probare, eos eſſe Viros potentes, & valdè diuites, & ſic in Praxi ſeruari, teſtatur idem Sanch. d. diſp. 19. n. 6.

143 Demùm, ſi probandum ſit, Oratores eſſe ex honeſtis Familiis, ſufficiet, ſi Teſtes deponant, eos honeſtè viuere, eorumque Familias nullo turpitudinis vitio laborare; & ita in praxi poſſe ſeruari, teſtatur Pirrh. Corrad. l.c. n. 118. Et hæc quoad huiuſmodi cauſam Anguſtiæ loci dixiſſe ſufficiat.

SVMMARIVM.

1 *Defectus Dotis eſt cauſa diſpenſandi ſuper Matrimonij Impedimentis.*
2 *Parua ſunt Mulierem non habere Dotem, vel inſufficientem habere.*
3 *Fœmina, quæ non habet tantam Dotem, quæ ſufficiat, vt poſſit nubere æqualis cenſetur pauperi.*
4 *Pontifex mouetur ad diſpenſandum, ut Fœmina pauper nubat Conſanguineo ad euitanda ſcandala, & peccata, & ne innupta remaneat.*
5 *Cauſa incompetentiæ Dotis, quando dicatur.*
6 *Hæc cauſa admittitur abſq; vllo augmento Dotis, in gradibus tamen remotioribus, vt in 4. vel 3. & 4. etiam ex multiplicatis Stirpibus prouenientibus, & n. 70.*
7 *In gradibus propinquioribus verò, vide n. 75.*
8 *Alius caſus incompetentiæ Dotis eſt, quando Vir vult contrahere cum Impedita, quæ pari nubere nequeat ob defectum Dotis, & Orator offert illam competentèr dotare.*
9 *Et tunc in fine aliarum clauſularum additur clauſula, Et poſtquam Oratrici Dos competenter aucta fuerit, vt præfertur.*
10 *Delegatus præſentatis ſibi Literis Diſpenſationis, quid debeat obſeruare, quoad d. Dotis augmentum & n. 12. 72. 73.*
11 *Delegatus non poteſt exequi Literas, niſi prius competentèr aucta Dote.*
12 *Dictio Poſtquàm eſt excluſiua præcedentium.*
13 *Paria ſunt non facere, vel inutiliter facere.*
14 *Pontifex diſpenſando cum d. augmento Dotis, intendit prouidere Oratrici, ne iterùm d. Diſpenſatione indigeat, ideò verè conſtitui debet d. Dos.*
15 *Si fuerit dictum in Literis, quod teneatur Orator Dotem Oratricis augere vſq; ad competentem quantitatem, tùnc debet Dot ſupplere iuxtà cōditionem eius, vt æquali poſſit nubere.*
16 *Si verò fuerit dictum tantum, quod Orator competentèr dotare teneatur, conſtituere poterit aliquod augmentum, attenta qualitate Oratricis.*
17 *Delegatus non poteſt exequi Literas, niſi prius ſibi conſtito de augmento Dotis in valida forma facto.*
18 *Eſt & alius caſus, quandò Fœmina eſt omninò indotata, & Orator intendit ducere, illamq; ex integro dotare.*
19 *Eoq; caſu Delegatus debet ſe gerere prout in caſu augmenti, nec diſpenſare poteſt donec verè Dos conſtituatur.*
20 *Sed ſi narrata non verificentur, veluti ſi dictum fuerit, Fœminam eſſe omnino indotatam, & reperiatur habere etiam minimam Dotem; & è contra, ſi dicatur non habere competentem Dotem, ſed reperiatur prorſus indotata, tunc Delegatus non poteſt exequi, ſed debet obtinere noua gratia in forma Perinde valere.*
21 *Quod videtur limitandum ceſſante dolo.*
22 *Conceditur etiam Diſpenſatio inter Coniunctos ob defectum congruæ Dotis, quandò Tertius vult Fœminam dotare.*
23 *Finis principalis, quem habet Pontifex in huiuſmodi Diſpenſatione concedenda, eſt paupertas Oratricis, periculum ne remaneat innupta, vel cogatur inferiori nubere.*
24 *Non refert an Dos augeatur, vel ex integro conſtituatur ab Oratore, vèl à Tertio, etiàm ſi in Supplicatione fuerit dictum, quod Orator vellet ipſe Dotem conſtituere, &c. & poſteà à Tertio augeatur.*
25 *Si Oratrix haberet Dotem litibus inuolutam, & vellet nubere Coniuncto, qui habilis eſſet ad eas proſequendas, & lites huiuſmodi ſuſcipere intendat, eſt cauſa Diſpenſationis ſufficiens.*
26 *Sed requiritur, quod lis ſit ſuper ſucceſſione bonorum magni momenti & ſit grauis lis, & n. 29.*
27 *Quæ autem bona ſint magni momenti, relinquitur arbitrio Delegati, qui debet reſpicere ad qualitates, & facultates Oratorum. n. 32.*
28 *Mouetur namquè eo caſu Pontifex ad diſpenſandum*

dum, ne Mulier bonis deſtituta remaneat, & Homina, qui ſtudioſè litem proſequatur.

29 *Vt Diſpenſatio ob huiuſmodi cauſam concedatur, Delegatus animaduertere debet, vt Orator ſit valdè neceſſarius ratione peritia circà illam litem, & quod abſq; eius peritia Mulier iacturam faceret.*

31 *Diſpenſatio ob huiuſmodi cauſam defectus Dotis, non poteſt peti in forma Pauperum, ſed requiruntur omnes qualitates ſupra recenſitæ.*

32 *Mulier habens Dotem minùs congruam ad nubendum æquali in Patria, an poſſit petere Diſpenſationem cum Conſanguineo, ſi extrà Patriam in Locis vicinis non deſint æquales; & concluditur, quod poſſit petere, vt n. 33.*

34 *Cauſa defectus Dotis ad nubendum æquali in Patria, eſt intelligenda moraliter, itaut etiamſi pauci æquales ſint, non deficiat hæc cauſa.*

35 *Fœmina an cenſeatur pauper, & Dote carere dicatur, ſi nihil quidem poſſideat, ſed habeat Parentes diuites.*

Diſtingue, vt dicatur pauper quando eos non poſſit cogere ad dotandum, ſecùs ſi poſſit n. 42. 43.

36 *Pater tenetur dotare Filiam, ſi nubat digno.*

37 *Et Dotem competentem tenetur aſſignare conſideratis bonis paternis, Liberorum numero, & dignitate Mariti.*

38 *Quamuis nullam Dotem ei promiſerit.*

39 *Et etiamſi Filia diues ſit, & nubat conſenſu Patris.*

40 *Et quamuis eo inuito nubat.*

41 *Amplia, vt Pater teneatur Filiam dotare, etiamſi nupſerit indigno, quandò Pater diſtulit vltrà 25. annos eam in Matrimonium collocare.*

44 *Fœmina dicitur pauper, nèc cenſetur habere Dotem competentem, etiamſi habeat Fratrem, qui illam dotare intendat, nullo tamèn pacto dotandi præcedente.*

45 *Imò dicitur pauper, quamuis eius Frater promiſerit illam dotare, dummodò nubat Conſanguineo.*

45 *Dicitur pauper Fœmina, cuius Parentes ſint in ſtatu, vt non poſſint, dùm viuunt, ſe priuare bonis, & eam dotare, ſed tantùm velint poſt mortem aſſignare.*

47 *Limita, niſi eo in loco adeſſet comunis vſus, vt poſt mortem Parentum Dotem reciperent, quæ tamen limitatio non placet.*

48 *Fœmina quæ habet Dotem ſufficientem ad nubendum cum æquali, sèd non ſufficientem, vt nubat cum Conſanguineo, non dicitur pauper, nèc diſpenſari poteſt, & n. 49. 50.*

50 *Erit tamèn iuſta cauſa diſpenſandi, ſi Fœmina, & Conſanguineus, quamuis 3. gradu coniuncti, ſint inſtituti hæredes à Teſtatore diuite, ea conditione, ùt ſimùl contrahant, ſi Papa diſpenſauerit.*

52 *Conditio, vt Legatarius, ſeù Fideicommiſſarius teneatur ducere Conſanguineam in ſecundo gradu valida eſt.*

53 *Cauſa iuſta diſpenſandi eſt, ſi facultates Parentum non ſufficerent ad competentèr dotandum Filiam, niſi illa, vltrà legitimam et Iure naturæ debitam, cæteris Filijs præferretur, & quamuis certè conſtaret huiuſmodi Parentes velle eam præferre.*

54 *Cum ſufficiat ſpes de ſuccedendo in futurum.*

55 *Fœmina dici poteſt pauper, ſi Pater plures Filias haberet, & iuxtà ſuas facultates vnam tantùm poſſet congruentèr dotare, & cæteras non, ſi illam hoc modo dotaret.*

56 *Non poterit Fœmina diſpenſari ob defectum Dotis, quamuis tempore petitæ Diſpenſationis, & obtenti mandati ad diſpenſandum fuiſſet pauper, ſi antequam à Delegato exequatur, diues fiat.*

57 *Papa concedendo mandatum ad diſpenſandum, non diſpenſat, sèd committit Diſpenſationem Delegato, vt diſpenſet, ſi noverit preces veras eſſe.*

58 *Quia cauſa finalis debet adeſſe tempore executionis*

59 *Si Fœmina deferatur aliqua hæreditas, vèl legatum, & ipſa ſponte repudiet, vt obtineat Diſpẽſationem ob defectum Dotis Diſpenſatio erit ſubreptitia, niſi narrauerit hanc intentionem Pontifici in Supplicatione.*

60 *Si tamèn renunciatio prædicta facta ſit ad alium quamcumque finem etiàm inhoneſtum, dummodò non fuerit facta animo d. Diſpenſationem obtinendi, non vitiatur.*

61 *Limita, niſi renunciatio facta fuiſſet cùm pacto de retrodonando, & bona donata reſtituendo.*

62 *Nonnulli diſtingunt, vt ſi renuntiet ſimpliciter antè aditionem, & tunc non vitiari, ſecùs ſi renũtiet ad fauorem tertiæ perſonæ; quæ tamen diſtinctio non placet, & de ratione. n. 63. 65.*

64 *Pro diuite habetur qui habet actionem ad diuitias exigendum.*

66 *Pontifex nunquã præſumitur velle fraudibus patrocinari, & ab eis plurimùm abhorret.*

67 *Fraus circa cauſam finalem ſemper vitiat Diſpenſationem.*

68 *Non vitiatur Diſpenſatio obtenta ex cauſa defectus Dotis, licèt Mulieri iam delata fuiſſet hæreditas, cuius tamèn notitiam non habuit niſi effectu conſummato.*

69 *Defectus Dotis vndecumq; procedat eſt, cauſa Diſpenſationis, licèt procedat ex Fœmina, quæ licèt aliàs haberet ſufficientem Dotẽ ad nubendum æquali, tamèn quia eſt rixoſa, diffamata, ſenex, & ex ſimilibus nequit nubere æquali.*

72 *Augumentum Dotis quale debeat eſſe, & quomodò fieri, & num. 73.*

74 *Si augeatur à Tertio, nõ admittitur augumentum, nèc Diſpenſatio ob d. cauſam valet, quandò dictus Tertius teneretur ad augendum, vel dotandum eamdem Fœminam.*

De

Digitized by Google

De Cauſa ob defectum Dotis.

CAPIT. III.

SEcunda cauſa, quæ eſt in
praxi recepta ad diſpen-
ſandũ ſuper Matrimonij
Impedimentis, eſt defe-
1 ctus Dotis Oratricis;cùm
valdè interſit Reipublicę,
& bono publico confe-
rat, vt Mulieres habeant
competentes Dotes, *l. pr. ff. Soluto Matri-
monio*; Genuenſ. *in Prax. Curiæ Archiepiſcop.
Neap. cap. 20. in addit. n. 19.* ne defectu Do-
tis innuptæ remaneant, cum periculo in-
continentiæ, vèl cogantur nubere indi-
2 gno: & paria ſunt, Fœminam non habe-
re Dotem, vel habere inſufficientem ad
nubendum æquali, vt ponderant Lother.
de re Benefic. lib. pr. q. 20. n. 18. Cæſar. de
Graſſ. *deciſ. 162 alias prim. n. 18.* Natt. *conſ.
37. n. 3.* quotiès enim Fœmina non habet
3 tantam Dotem, quanta requiritur, & cõ-
ſueta eſt, vt nubat ęquali, cenſetur pauper,
& Dote deficere, Auerſ. *de Matrim. q. 19.
ſect. 4. verſ. Tertiò inopiam &c.* Et propterea
4 mouetur Pontifex ad diſpenſandum cùm
Fœmina paupere ad Matrimonium cùm
Conſanguineo contrahendum, ad vitan-
da ſcandala, & peccata, cùm proptèr ino-
piam ſæpè periclitetur honeſtas, vt ani-
maduertit Rub. *in Annot. deciſ. 160 n. 165.
tomo 2.* & Vxor indotata à Viro ſpernatur,
malè tractetur, *l. fin. C. ad Velleyan.* Sperell.
deciſ. 138. n. 83. Sanch. *lib. 4 diſp. 26. n. 4.*

Huiuſmodi autèm cauſa quinque caſus
comprehendit.

Primus eſt incompetentia Dotis.

5 *Quòd cum dicta Oratrix Dotem habeat minùs
competentem, iuxtà ſtatus ſui conditionem, cum
qua Virum ſibi non Conſanguineum, vel Affinẽ,
cui nubere poſſit, inuenire nequeat, & Orator il-
lam cùm dicta minùs competenti Dote in Vxo-
re ducere intendat, cupiunt inuicem matrimo-
nialiter copulari, &c.*

6 Hæc cauſa admittitur abſq; vllo augu-
mento Dotis, non tamen in omnibus
gradibus, ſed tantùm in remotioribus,
vt quartò, vel tertiò & quartò à com-
muni Stipite, quamuis etiàm ex diuerſis,
& multiplicatis ſtipitibus Impedimenta
proueniant.

7 In gradibus autem propinquioribus, vt
in ſecundo & tertio tantùm; & in primo
publicæ honeſtatis, requiritur augumen-
tum; & eò magis ſi ex pluribus ſtipitibus
proueniant. n. 71.

Secundus caſus eſt, Incompetentia Do-
tis cùm augumento facto ab Oratore.

8 *Quòd cùm dicta Oratrix Dotem habeat minùs
competentem iuxtà ſtatus ſui conditionem, cum
quo Virum paris conditionis, cui nubere poſſit, in-
uenire nequeat, & dictus Orator illam cum di-
cta minùs competenti Dote in Vxorem ducere,
illiuſq; Dotem vſq; ad quantitatem, ſecundum
ipſius Oratricis qualitatem, competentèr augere
intendat; cupiunt, &c.*

9 Et in fine aliarum Clauſularum additur
Clauſula, *Et poſtquàm Oratrici Dos competen-
ter aucta fuerit, vt præfertur, &c.*

10 Delegatus præſentatis ſibi Literis huiuſ-
modi Diſpenſationis debebit ſe informa-
re diligentèr de qualitate, & quantitate
Dotis, quàm habet Oratrix, & de condi-
tione ipſius, ad hoc, vt dignoſci poſſit
quale augumentum debeat per Oratorẽ
conſtitui, & iuxtà informationes habitas
pronunciabit Oratricis Dotem augendã
11 eſſe: Nec poterit Delegatus ad exequu-
tionem Literarum procedere, donec di-
cta Dos non fuerit per Oratorem com-
petenter aucta, & de huiuſmodi augu-
mento facto in valida forma ſibi legitimè
conſtiterit; conſtat expreſsè ex verbis re-
ſcripti Apoſtolici *Poſtquàm Oratricis Dos
12 competenter aucta fuerit*; quę dictio *Poſtquàm*,
cùm ſit excluſiua præcedentium, condi-
tionem importat, Pariſ. *conſ. 11. num. 38.
volum. pr.* Menoch. *conſ. 1103. n. 4.* Reſponſ.
Marant. *part. 3. reſponſ. 12. nu. 11.* cùm
reijciat omne tempus anterius, & ſolùm
poſterius reſpiciat, & admittat, Barboſ.
de Diction. Diction. 272. n. 4. Reſponſ. Ma-
rant. *l. c.*

Et quoniã verificatio, & effectuatio hu-
iuſmodi cauſæ eſt difficilior, & periculo-
ſior omni alia probatione, quę circa ma-
trimoniales Diſpenſationes occurrat, idq;
ob multas fraudes, quæ in ea committi
ſolent, ex quibus fit, vt mens Summi Põ-
tificis non adimpleatur, & proindè nulla
fit Diſpenſatio à Delegato facta, ex defe-
ctu intentionis Pontificis, qui alio modo,
quàm præſcripto per eum, diſpenſare nõ
intendit; propterea Delegatus, antequàm
exequatur Diſpenſationem, debebit dili-
gentèr animaduertere, an Orator verè
poſſit illud augumentum ſoluere, vel aſ-
ſignare Oratrici, & quomodo, & ſuper
quæ præciſa bona Oratrix reddatur tuta,
de conſequendo huiuſmodi augumento,
abſq; vlla lite, & moleſtia; an bona aſſi-
gna-

gnata; vel hypothecata pro dicto augumento ſpectent ad Oratorem, quoad vtrumq; dominium vtile, ſcilicèt, & directum; an Orator ſit ære alieno grauatus, vel habeat Filios ex alio Matrimonio: quia ex his probabiliter timeri poteſt de inualiditate actus, & quod huiuſmodi augumentum non ſubſiſtat; parum etenim refert, ſi augeatur Dos, & promittatur augumentum, ſi is qui Dotem auget, vel promiſit non habeat vnde ſoluere poſſit, ſitq; æræ alieno grauatus, adeò vt Oratrix non poſſit eſſe certa de huiuſmodi augumenti conſequutione; paria nãq;
13 ſunt, non facere, vel inutilitèr facere, *l. Quoties ff. Qui ſatisdare coguntur, l. Nulla, de auctoritate Tutor.* Fontanell. *de Pact. Nupt. Clauſul.* 4. *Gloſſ. pr. n.* 64. *tom.* 2. Ludouiſ. *deciſ.* 496. *n.* 9. Lælius Altograd. *conſ.* 23 *n.* 33. *lib. pr.* Barboſ. *in Votis Canonic. lib. pr. Voto* 2. *n.* 23. Pirrh. Corrad. *in Praxi Diſp. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 3. *n.* 26. & dici poſſet eò caſu dictum augumentum fuiſſe fictè cõſtitutum, & proindè nullum habere prærogatiuæ priuilegium, vt benè Genuenſ. *Practic. for. Eccleſ. q.* 776. *n.* 3., & cùm cauſa finalis Diſpenſationis fuerit iſto caſu
14 augumentum ipſius Dotis, & ideò moueatur Pontifex ad diſpenſandum, vt Fœmina nubat Conſanguineo, vt proindè Oratrici pauperi ob id ſubueniatur de competenti Dote, huiuſmodi augumentum non eſt donatio gratioſa, ſed contractus initus cum ipſo Pontifice, qui per Diſpenſationem intendit prouidere Oratrici in modum, vt de nouo non indigeat tali Diſpenſatione, vt benè Sanch. *lib.* 8. *Diſp.* 25. *n.* 7. Genuenſ. *in Prax. Curiæ Archiepiſc. Neap. cap.* 20. *n.* 16. Pirrh. Corrad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt. l. c. n.* 42. *& n.* 43. Trullenck. *Opere moral. lib.* 7. *cap.* 11. *Dub.* 11. *num.* 3.
15 Sunt tamen conſideranda verba præciſa in Literis expreſſa, quià diuerſimodè cõcipi ſolet, aliquandò enim dicitur, *quod teneatur Orator Dotem Oratricis augere, vſq; ad quantitatem competentem*, & tunc tenetur Orator ſupplere in ea integra quantitate, qua Dos Fœminæ fiat ſufficiens, vt cum ea poſſit iuxtà ſuam conditionem nubere
16 æquali; aliquando non adduntur ea verba, vſq; ad competentem quantitatẽ, ſed tantùm dicitur quod Orator intendit Oratricis Dotem competentèr augere, quo caſu, cùm dictum Verbum *Competenter*, ſit ſimplicitèr prolatum, non infertur quod Orator teneatur ſupplere, vſq; ad competentem quantitatem, vt primo caſu teneri diximus, ſed infertur teneri conſtituere aliquod augumentum competens, quod tamèn ſit conſideratione dignum, attenta qualitate Oratricis, vndè ſatis erit, ſi ex aliqua parte Oratricis Dos augeatur, dummodò huiuſmodi augumentum ſit alicuius momenti, habito reſpectu ad qualitatem Oratricis; vide Sanch. *lib.* 8. *Diſp.* 36. *n.* 6. Gutierr. *de Matr.* 126. *n.* 1. Pirrh. Corrad. *l. c.*
17 Captis itàq; per Delegatum diligentèr informationibus ſuper præmiſſis, deueniet ad decretum, quòd Orator teneatur augere Dotem in ſumma, qua, ſecundum informationes habitas, augeri debebit; nõ tamèn poterit Diſpenſationem exequi, donèc ſibi non conſtet de conſtitutione facta per Oratorem in valida forma de dicto augumento, nec ſufficiat ſi Orator promitteret, & ſe obligaret ad dictum augumentum conſtituendum, quià Iuriſdictio Delegati eſt ſuſpenſa, quoad exequutionem Diſpenſationis, itaùt non poſſit diſpenſare, niſi poſtquàm Dos Oratricis aucta fuerit, vt diximus.
18 Tertius caſus eſt, ſi Oratrix ſit omninò indotata, & Orator illam abſq; Dote ducere intendit, & illam vſq; ad quantitatem, ſecundum Oratricis qualitatem, cõpetenter ex integro dotare.

Quòd cum dicta Oratrix indotata exiſtat, & dictus Orator illam ſic indotatam ducere intendat, & vſq; ad quantitatem, ſecundùm dictæ Oratricis qualitatem, competenter ex integro dotare intendat, cupiunt &c. Et etiàm hoc caſu additur Clauſula, *Et ſi, ac poſtquàm dicta Oratrix ex integro dotata fuerit, vt præfertur &c.*
19 Eodem modo ſe geret Delegatus, circà conſtitutionem huiuſmodi Dotis, & informationes habendas, quo diximus debere procedere circà conſtitutionem augumenti, in caſu antecedenti: nèc diſpenſabit, donèc omnia ad unguem iuxta formam in Literis præſcriptam, adimpleta ſint.
20 Si narrata Pontifici, non verificentur coràm Delegato, vt ſi Diſpenſatio petita ſit pro Oratrice indotata (vt in præſenti caſu) & poſtmodùm in probatione corã Ordinario facta, reperiatur habere aliquam quantumcumq; minimam Dotem; prout è conuerſo ſi petita ſit Diſpenſatio pro Muliere non habente competentem Dotem, & repertum fuerit eſſe omninò indotatam, docet Pirrh. Corrad. *in d. Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.* 2. *nu.* 5. huiuſmodi

Digitized by Google

modi Diſpenſationes eſſe ſubreptitias, nèc
poſſe Delegatum illas exequi, ſed opus
eſſe. nouam gratiam obtinere in forma
Perinde valere: Hæc tamèn doctrina ſic
abſolutè firmata, nimis rigoroſa videtur,
quià Papa mouetur ad diſpenſandum, vt
ſuccurrat Oratrici pauperi, quæ cùm nõ
habeat Dotem, vel habeat, ſed inſufficiẽ-
tem, periculum eſt, vt, vel innupta rema-
neat, cùm periculo animæ, vel nubere
cogatur indigno, & inæquali; vndè cum
intentio Pontificis ſit, quoad prædicta
prouidere Oratrici, & vtroq; modo per
huiuſmodi Diſpenſationem ſatis proui-
21 deatur, non videtur, ceſſante dolo, infici
Gratiam Pontificis, qui æquè mouetur
ad diſpenſandum, ſi Oratrix nullam ha-
beat Dotem, vel ſi habeat inſufficientem,
cùm vtroq; caſu timeri poſſint eadem
ſcandala, & inconuenientia, ex quibus,
tamquàm ex cauſa finali, mouetur Ponti-
fex ad diſpenſandum, vt ſupra diximus.
22 Quartus caſus eſt, quandò Oratrix non
habet Dotem competentem, & ſufficien-
tem, & Tertius intendit illam augere,
quatenus Oratori nubat

*Quòd cum dicta Oratrix Dotem habeat minus
competentem, iuxtà ſtatus ſui conditionem, cùm
qua Virum paris conditionis, cui nubere poſſit,
inuenire nequeat, & quidam Oratorum Conſan-
guineus, ad id aliàs non obligatus Oratricis Dotẽ,
ita tamèn, vt Orator nubat, & non aliter, vſq;
ad quantitatem, ſecundùm eiuſdem Oratricis
qualitatem, competenter augere, dictuſq; Orator
illam cùm dicta minùs competenti Dote, & il-
lius augumento in Vxorem ducere intendat; cu-
piunt propterea inuicem matrimonialiter co-
pulari &c.*

23 Finis principalis quem habet Pontifex
in huiuſmodi Diſpenſatione concedenda,
eſt idem, de quo ſuprà, nempè paupertas
Oratricis, & periculum ne innupta re-
maneat, vel cogatur inferiori nubere, &
proptereà non curat de modo, dummo-
dò ſequatur effectus; & ſi Dos augeatur,
24 parum refert, an ab ipſo Oratore, vel à
Tertio augeatur: Imò quamuis in Suppli-
catione Pontifici porrecta dictum fuiſſet,
quòd Orator ipſe vellet Dotem augere,
vel ex integro Dotem Oratrici conſtituc-
re, & deindè coràm Delegato non ipſe
Orator, ſed alius dictam Dotem augeat,
vel ex integro conſtituat, adhùc poterit
Executor Diſpenſationem exequi,
ex quo, mendacium eſſet circà rem, nil
ad Diſpẽſationẽ conferentẽ, & conſequen-
tèr non vitiaret, dummodò cùm effectu,
& validè Dos conſtituatur, ſeù augeatur
in ſuo caſu, quià illa Dotatio, ſeu augu-
menti conſtitutio, eſt cauſa finalis Diſpẽ-
ſationis, vndè ſi ea verè non ſubſiſteret,
vitiaretur Diſpenſatio; Fontanell. *de pact.
Nupt. Clauſut. 4 Gloſſ. pr. n* 14. Barboſ. *in
votis Canonic. lib.* 2. *Vot.* 69. *n.* 1. Sanch. *lib.*
8. *Diſp.* 19. *n.* 24. & *Diſp.* 35. *nu.* 8. Pirrh.
Corrad. *lib.* 7. *d. cap.* 1. *n.* 48.
25 Quintus caſus eſt, ſi Oratrix habeat qui-
dem Dotem competentem, ſed valdè li-
tibus inuolutam.

*Quòd cùm dicta Oratrix Dotem habeat litibus
inuolutam, & dictus Orator, qui ad eas pro-
ſequendas habilis exiſtit, illam in Vxorem duce-
re, liteſq; huiuſmodi in ſe ſuſcipere intendat.*

26 Quam ſi ſuper ſucceſſione bonorum
magni momenti grauem litem Oratix
ſuſtineat.

*Quod cùm grauem litem dicta Oratrix ſuper
ſucceſſione bonorum magni momenti ſuſtineat,
& ne ob defectum Viri, qui litem huiuſmodi pro-
ſequatur, & defendat ipſam lite huiuſmodi ſuc-
cumbere contingat, dictuſq; Orator illam in
Vxorem ducere, litemq; huiuſmodi in ſe ſuſci-
pere, defendere, ac proprijs ſumptibus proſequi
intendat, cupiunt inuicem matrimonialiter co-
pulari &c.*

27 Mouetur enim Pontifex ad diſpenſan-
dum, nè Oratrix bona ſua amittat, cò
quia ſit deſtituta Homine, qui litem ſtu-
dioſè proſequatur, eamq; tanquàm pro-
prium negocium gerat, facilè enim eſſet
vt hoc deſtituta ſuccumbat; ſic Sanch.
lib. 8. *diſp.* 19. *n.* 20. Pont. *lib.* 8. *cap.* 21. §.
2. *n.* 23. Pitr. Corrad. *l. c. n.* 59.
28 Aduertas tamèn; quòd ad effectum, vt
Diſpenſatio ob huiuſmodi cauſam con-
cedatur, Orator debet eſſe valdè neceſſa-
rius ratione peritiæ, circà illam litem,
aut ex alia cauſa, itaùt difficilè illi ſubue-
niretur, non contracto inter eos Matri-
monio. Vndè Delegatus debebit cautè
procedere, & diligentèr ſe informare, an
narrata Pontifici vera ſint, quià Papa non
aliter intendit Diſpenſationem concede-
re, niſi Orator ob ſuam peritiam, vel ali-
ter, ſuccurrere poſſit Oratrici, in his liti-
bus, & alio modo, eadem Oratrix ſuorum
bonorum iacturam pateretur; vide San-
ch. *l. c.* Pirrh. Corrad. *l. c.* Filiucc. *tom. pr.
tract* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.* 317.
29 Nèc admittetur hęc cauſa ſi dicatur ſim-
plicitèr, litem vertere ſuper ſucceſſione
bonorum, ſed oportet vt bona, ſuper
quibus vertit lis, ſint magni momenti,
quià minima, & modica non ſunt in cõ-
ſide-

ſideratione; *cap. Licet, de Probation. l. In rebus commodatis* 18. §. *Poſſunt. in fin.* Quæ au-
30 tem bona dicantur magni momenti, relinquendum eſt arbitrio Delegati, cum debeat haberi reſpectus ad facultates, & qualitates Oratorum, quia inter Pauperes, & Rusticos, quæſtio de Porcello dicitur magna cauſa, vt diximus *lib. pr. cap.* 7. *n.* 71. & propterea quæ certa lege definita non ſunt; & ſub certa regula comprehendi non poſſunt, relinquuntur arbitrio Iudicis, Pariſ. *de Reſignat. lib.* 5. *q.* 6. *n.* 133. Barboſ. *de Axiom. Axiom.* 32. *n.* 1.

Nec deſunt, quæ circa materiam adnotanda ſint; ſed antequàm ad vlteriora di-
31 labamur, ſciendum eſt, communem errorem irrepſiſſe circà intelligentiam huius cauſæ defectus Dotis, maximè penes Perſonas idiotas, quæ dum Oratores ſunt pauperes, dicunt poſſe petere Diſpenſationem ob paupertatem, cuius cauſa ſoluere non poſſunt ſolitam taxam; & quidem decipiuntur quia Diſpenſatio *in forma Pauperum*, nunquam concedi ſolet, niſi dum Oratores pauperes ſint, & miſerabiles, & ex humana fragilitate inſimul habuerint copulam carnalem, vel conuerſati ſint; & proinde, niſi Matrimoniū inter eos contrahatur, Oratrix innupta, & diffamata remaneret, grauiaq; inde ſcandala poſſent veriſimiliter exoriri; vnde non ſufficit ad impetrationem Diſpenſationis *In forma Pauperum*, Oratores eſſe pauperes, ſed requiritur etiam. vt alia prædicta concurrant, ſicut etiam diximus *lib. pr. d. cap.* 7. *n.* 72.

Secundò; diſſident Doctores, an Oratrix habens Dotem minùs competentem ad nubendum æquali in Patria ſua, poſſit
32 petere Diſpenſationem ad nubendum Conſanguineo, ſi extra Patriam, in Locis vicinis, non deſint æquales, quibus nubere poſſet; in qua re Ledeſm. Lopez, & alij, quos propterea citat, & meritò reijcit Sanch. *lib.* 8. *Diſp.* 19. *n.* 13. exiſtimant, poſſe petere Diſpēſationem, vt nubat Conſanguineo in Patria ſua, ſi non habeat tantam Dotem, quanta ſufficiat ad nubendum æquali extra Patriam. Quicquid tamen iſti, & alij dicant, non eſt recedendum à dictis *cap.* precedenti *n.* 69. vbi concluſimus, non teneri Fœminam, nubere extra Patriam,
33 ne dulciſſimo Parentum conſortio priuetur, vt ibi diximus, & docet inter alios Sanch. *d. diſp.* 19. *n.* 13. vbi teſtatur, ſic fuiſſe à Sacra Congregatione deciſum, ad inſtantiam Archiepiſcopi Mediolanenſis his verbis.

Clauſula illa, quæ in Diſpenſationibus, occaſione Dotis incompetentiæ, apponi ſolet, videlicet, quia Virum ſibi non Conſanguineum, vel Affinem paris conditionis inuenire nequit, verificatur, & iuſtificatur per diligentiam dumtaxat præſtitā in ipſo loco Mulieris, & non in locis circumuicinis.

34 Docet inſuper Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 93. Cauſam iſtam defectus Dotis ad nubendum æquali in Patria eſſe moraliter intelligendam, itaut non deſinat hæc cauſa ſubeſſe, quamuis omninò pauci adſint in Oppido, quibus ſinè ampliori Dote coniungi poſſit, cùm non deceat libertatem Matrimonij ita reſtringi; quod omninò eſt conforme his, quæ diximus *d. cap. præcedenti*, præſertim *n.* 14.

Tertiò; dubitatur, an Fœmina cenſeatur pauper, & Dote carere dicatur, ſi
35 nihil quidem poſſideat, ſed habeat Parētes diuites; in qua re dicendum eſt, non cenſeri pauperem, ſi Pater tenetur illam dotare, & ipſa habeat ius illum compellendi ad dictam Dotem dandam: tene-
36 tur autem Pater dotare Filiam, ſi nubat digno; Capell. Toloſan. *q.* 290. *n.* 1 *conſ.* 2. Tuſch. *concluſ.* 755. *lit. D.* Sperell. *deciſ.*
37 165. *n.* 3. & tenetur conſtituere Dotem competentem, conſideratis bonis paternis, Liberorum numero, dignitate Mariti, *l. Quæro, ff. de Iure Dot.* Boer. *conſ.* 50. *n.* 15. Rot. *deciſ.* 538. *n.* 3. *part. pr. diuerſ.* Sanch. *lib.* 4. *diſp.* 26. *n.* 8. *& n.* 11. Tuſch. *deciſ.* 733 *lit. D.* Bonacc. *de Legib. diſp.* 6. *q. vnica, puncto* 6. §. 2. *n.* 3. quamuis nullam
38 Dotem promiſerit, Sanch. *d. diſp.* 26. *n.* 4. Gennenſ. *practic. fori Eccleſ. q.* 737. *num.* 1.
39 quamuis etiam Filia diues ſit, maximè ſi de cōſenſu Patris nupſit digno, Bonacc. *nu.* 1 Sanch. *n.* 5. *l. c.* & quamuis inuito
40 Patre nubat; ſic docent plures Doctores, quos refert, & ſequitur Sanch. *d. diſp.* 26.
41 *nu.* 17. Amplia teneri Patrem dotare Filiam, etiamſi nupſerit indigno, ſi Pater diſtulerit eam in Matrimonio collocare vltrà 25. annos, Bonacc. *n.* 1. Sanch. *n.* 11. *ll. cc.* cum itaque Pater diues teneatur, & cogi poſſit ad dotandam Filiam, vt diximus, Filia non poteſt dici pauper, quam-
42 uis nil poſſideat in bonis, at habeat ius compellendi Patrem ad illam ſtatim dotandam; vnde non refert, quòd in ſtatu præſenti nil poſſideat, vt benè docent. Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *n.* 21. Pont. *lib.* 8. *cap.* 21. §. 2. *n.* 23. Pirrh. Corrad. *in d. Prax.* 8

d. lib. 7. cap. 2. n. 23. aliàs omnes ferè Mu-
lieres petere poſſent Diſpenſationem ob
Dotis defectum, quia vtplurimùm in vi-
ta Patris nihil poſſident; at ſi non habe-
ret ius compellendi Parentes ad Dotem
dandam, vel ſaltem ad aliqua bona aſſi-
gnanda, quæ efficiant Dotem competen-
43 tem, aliter eſſet dicendum; nec faceret,
quòd eſſet certa ſpes, vt Parentes illam
competenter dotarent, quia adhuc in ſta-
tu præſenti cenſetur pauper, vt benè San-
ch. *d. diſp.* 19. *n.* 22. Pont. *l. c.* Filiucc. *d. cap.*
10. *n.* 317. Auerſ. *d. q.* 19. *ſect.* 4. *verſ. Ino-
pia Fœmina.*

44 Quartò; dubitatur, an cenſeatur habe-
re Dotem minùs competentem Fœmina,
cuius Frater, aut alius illam dotare in-
tendit, nullo tamen præcedente pacto do-
tandi, per quod ipſi Oratrici ius aliquod
acquiſitum ſit; in qua re docent Docto-
res, iſtam Fœminam carere Dote, non
obſtante morali certitudine, quam habet,
quod dictus Frater, vel alius ſit eam do-
taturus; quia ſi non fuit facta certa pro-
miſſio, nec pactum præceſſit de illam do-
tando, nullum ius Fœmina habet ad Do-
tem, & proinde in ſtatu præſenti non de-
ſinit eſſe pauper, Sanch. *n.* 24. Pontius *n.*
23. Pirrh. Corrad. *n.* 24. & Auerſ. *ll. cc.*

Animaduertunt Sanch. *d. n.* 24. & dictus
Pirrh. Corrad. *n.* 24. *ll. cc.* adhuc cenſeri
45 pauperem, quamuis Frater Oratricis ex
pacto conuenerit illam dotare, dummo-
dò nubat Conſanguineo, quia huiuſmo-
di promiſſio Dotis, cum facta ſit ſub con-
ditione, quatenus nubat Conſanguineo,
donec ea conditio adimpleta non fuerit,
nullum ius Fœmina habet ad Dotem, &
interim verè cenſetur pauper, non obſtan-
te certitudine, quod eo caſu à Fratre do-
tanda ſit.

46 Quintò; dubitatur, an Fœmina cenſea-
tur pauper, ſi Parentes ſint in tali ſtatu, vt
non poſſint, dum viuunt, ſe priuare parte
bonorum, quæ neceſſaria eſſet ad conſti-
tutionem Dotis ipſius Fœminæ; cum Pa-
rentes dicta portione indigeant ad hone-
ſtam, ſtatuiq; ſuo conuenientem vitam
ducendam, & proinde Parentes Dotem
prædictam aſſignare velint poſt mortem
Parentum; & quidem dicendum eſt, Fę-
minam carere Dote, & in ſtatu præſenti,
quo nubere intendit, verè eſſe pauperem;
nec facit, quòd poſt mortem Parentum
ſibi ſit deſtinata, & aſſignata Dos, quam-
uis aliàs competens, quia onera Marri-
monij incipiunt in ipſius contractu, & ad
hoc vt Coniuges ea ſuſtinere poſſint, ne-
ceſſe eſt ſtatim dari Dotem; ita Filiucc.
vbi ſupra, Pontius *n.* 23. Trullench. *n.* 7.
& Sanch. *n.* 25. *ll. cc.* qui vltimus *l. c.* limi-
tat, niſi in eo loco eſſet communis vſus,
47 vt omnes eo modo, nempe poſt mortem
Parentum, reciperēt Dotem; at prædicta
limitatio mihi non placet, quià adhuc in
ſtatu præſenti verè eſt pauper, & cauſa
Pontifici expreſſa pro impetratione Diſpē-
ſationis fuit, & eſt vera, & abſq; vlla
fraude allegata.

48 Sextò; dubitatur, an Fœmina cenſea-
tur pauper, ſi Dos, quam habet ſit ſuffi-
ciens ad nubendum æquali, at minùs ſuf-
ficiens reſpectu illius Conſanguinei, vel
Affinis, qui illā ducere intendit; & videtur
poſſe petere Diſpenſationem ob defectū
Dotis, cum magis, & minus non diffe-
rant ſpecie; & Dos, quæ reſpectu vnius
ſufficit, erit incompetens, ſi reſpectu al-
terius non ſufficiat, ſicut ſentiunt Nauarr.
in Summ. cap. 22. *nu.* 87. Genuenſ. *in Prax.
Cur. Archiep. Neap. cap.* 20. *n.* Graff. *deciſ.
Aur. lib.* 2. *cap.* 81. *n.* 16. Quicquid tamē
iſti dicant, contrariæ opinioni adhæreas,
49 & dic, eam Fęminam non dici pauperem,
nec poſſe ex huiuſmodi cauſa Diſpenſa-
tionem petere; quia Pontifex ideo mo-
uetur ad diſpenſandum, quia Fœmina
non habet Dotem competentem, nec ſuf-
ficientem, vt cum ea Virum ſibi æqua-
lem, non Conſanguineum, vel Affinem,
poſſit inuenire, & conſequenter eo caſu
timeri poſſit, vt cum periculo animæ in-
nupta remaneat, vel cogatur inferiori
nubere.

At non poteſt, nec debet præſumi, vt Pō-
tifex dictam Diſpenſationem ob dictam
cauſam concedere velit, dum Fœmina
habet tantam Dotem, quanta ſufficiat ad
nubendum æquali, quia eo caſu ceſſat
cauſa Diſpenſationis, quæ eſt defectus Do-
50 tis; nec tunc timeri poſſunt ſcandala, &
inconuenientia, quæ diximus; nec mo-
uetur Papa ad diſpenſandum, vt Fœmi-
na diuitijs ſuperabundet, ſed ex pietate,
ne ob defectum Dotis incurrat in præiu-
dicia antedicta; ſic bene docent Conink.
de Sacrament. diſp. 33. *dub.* 5. *n.* 47. Filiucc.
tom. pr. tract. 10. *part.* 2. *nu.* 317. Trullenk.
tom. 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 2. *nu.* 7. Pont. *lib.*
8. *cap.* 21. §. 2. *n.* 23. Sanch. *l. c. n.* 17. Vn-
de ſi Mulieri diuiti augeretur Dos aliàs
competens, vel Patrimonium à Conſan-
guineo, non eſſet iuſta cauſa ad diſpenſan-
dum, cum iuſta cauſa redundare debeat
in ma-

Digitized by Google

in maius ſpirituale bonum, neuipe, ne
cum animæ iactura innupta remaneat;
vide Sanch. *nu.* 18. & Filiucc. *ll. cc.* Eſſet
quidem iuſta cauſa diſpenſandi, ſi Fœmi-
51 na, & eius Conſanguineus, quamuis ter-
tio gradu ſibi coniunctus, ſint inſtituti hę-
redes a Teſtatore diuite, cum conditio-
ne, vt ſimul nubant, ſi Papa diſpenſaue-
rit; quia cum per mortem Teſtatoris iā
ſit acquiſitum ius ad eam opulentem hæ-
reditatem, iuſta, ac pia cauſa videtur, vt
Pontifex diſpenſet, & ſic impleatur con-
ditio, nec amittatur ius ob id acquiſi-
tum; vide Sanch. *l. c. n.* 19. Pont. *d. n.* 23.
Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 93. *verſ. Et appo-
nam*. An autem valida ſit conditio a Te-
52 ſtatore appoſita, vt Legatarius, ſeu Fidei-
commiſſarius teneatur ducere Conſan-
guineam in ſecundo gradu, vide Sanch.
lib. 5. *Diſp.* 5. *n.* 20. vbi concludit affirma-
tiuè; eà ratione, quòd etiam in ſecundo
gradu Papa ſæpe diſpenſat, vt nos etiam
latè diximus *lib* 2.
53 Item cauſa iuſta diſpenſandi eſſet, ſi fa-
cultates Parentū non ſufficerent ad com-
petenter dotandam Filiam, niſi illam vl-
tra Legitimam ei iure naturę debitam, cæ-
teris alijs Filijs in bonis præferret, & quā-
uis certa ſit Parentes velle eam præferre,
non tamen ius habet, quo cæteris præfer-
ri debeat, ſed id à Parentum voluntate
pendeat; vt benè animaduertit idem Sāch.
l. c. n. 23. vbi *n.* 22. dixerat, poſſe licitè, ac
iuſtè diſpenſari cum ea Fœmina, tanquā
paupere, & Dote carente, cui non com-
petit ius ſuccedendi; vt, v. gr. ſi eſſet in
Regno, in quo ſeruaretur ius commune,
& Legitima Filiorum non eſſet certa, ſed
in Parentum libertate eſſet cuicumq; ſua
bona dare, relicta dumtaxat certa portio-
ne Filijs; quòd idem confirmant Pont. *l.*
5. & d. Dian. *d. reſol.* 93. circà finem. Quod
verum eſt, quamuis ea Fœmina, & eius
54 Conſanguineus, qui illam ducere inten-
dit, ſint quaſi certi, vt Parentes diuites;
relinquant vniuerſas facultates ipſi Fęmi-
næ, cùm illam valdè ament, & alios Filios
odio habeant, quia non ſufficit huiuſmo-
di ſpes ſucceſſionis, & donationis bono-
rum, cum à libera voluntate alterius de-
pendeant, nec per hanc ſpem Fœmina in
ſtatu præſenti deſinat eſſe pauper.
Simili ratione Fœmina dici poteſt pau-
per, & ſufficienti Dote carere, ſi Pater
55 plures Filias haberet, & iuxtà ſuas facul-
tates, poſſet quidem commodè, & ſuffi-
cienter dotare vnam, ſed habita ratione

aliarum Filiarum, non poſſet vnam do-
tare ſufficienter; quià illud dicitur fieri
non poſſe, quod commodè, & abſq; diffi-
cultate fieri non poteſt; Genuenſ. *in Prax.
Curiæ Archiepiſc. cap.* 20. *n.* 6. Pirrh. Corrad.
in Prax. Diſp. Apoſt. lib. 7. *cap.* 2. *n.* 34 Trul-
lench. *d. dub.* 2. *n.* 7.
56 Non tamen poterit Fœmina diſpenſa-
ri ob defectum Dotis, quàmuis tempore
petitæ Diſpenſationis, & obtenti Manda-
ti ad diſpenſandum, verè fuiſſet pauper, ſi
antequàm ea Diſpenſatio à Delegato exe-
quuta eſſet, diues ſit; vt quia deuoluta
ei fuerit aliqua hæreditas, ſeu legatum,
vndè Dos aucta fuerit, & competens fa-
cta; licèt enim ſufficiat, quòd Fœmina
pauper ſit à principio, quia ei ſub prætex-
tu paupertatis aliquid erogatur, ſeu Dos
conſtituitur, adeovt quamuis poſteà di-
tiſſima fiat, nihilominùs ipſam Dotem ha-
bebit, vt notant Bald. & Salycet. *in l. Ge-
neraliter. C. de Epiſc. & Cleric.* In caſu ta-
men Diſpenſationis aliter eſt dicendum,
quia, vt diximus præſenti Libro *cap.* 1. *n.*
75. cauſa Pontifici expoſita pro Diſpenſa-
tione debet vera eſſe tempore petitæ Di-
ſpēſationis, & ſic etiàm ſubſiſtere tempo-
re exequutionis à Delegato faciendę, cum
in Mandatis de diſpenſando, tempus cō-
ceſſionis Gratiæ retrahatur ad tempus
57 exequutionis Literarum; quia Papa con-
cedendo Mandatum, non diſpenſat, ſed
committit Diſpenſationem Delegato, vt,
ſi, & poſtquàm preces veritate niti repe-
rerit, diſpenſet; vide Trullenck *d. lib.* 7.
cap. 10. *dub.* 6. *n.* 4. Sanch. *l. c. n.* 27. & plu-
res alios quos propterea *lib. pr. cap.* 6. cita-
58 uimus; vbi etiam concluſimus, quòd ſi
cauſa finalis medio tempore ceſſaſſet, at
poſtea reuiuiſceret, adhuc poſſet Delega-
tus Diſpenſationem exequi, quia huiuſ-
modi cauſa vera fuit tempore petitæ Di-
ſpenſationis, & vera etiam eſt tempore
exequutionis Ordinarij. At ſi Fęmina, cui
deuoluta fuit hæreditas, ſeu fuit fa-
ctum aliquod legatum, eam hæreditatē,
ſeù legatum ſpontè repudiaret, eo fine, vt
ob cauſam defectus Dotis Diſpenſatio-
nem imperrare poſſet, erit inualida Di-
ſpenſatio, ſi in Supplicatione Pontifici
59 porrecta pro impetratione Diſpenſatio-
nis dictum finem, & fraudem non expreſ-
ſerit; quia, cum cauſa finalis Diſpenſatio-
nis ſit paupertas Oratricis, & periculum
proindè imminens, quòd vel innupta re-
maneat, vel nubat indigno; debet huiuſ-
modi cauſa finalis exprimi, cum omnibus

qualitatibus,& circumſtantijs, vt diximus
lib. .cap.4. ſi etenim dicta malitia,& fraus
fuiſſet Pontifici expreſſa, vel Diſpenſa-
tionem denegaſſet, vel difficiliùs conceſ-
ſiſſet; vide Sanch. *lib. 8. Diſp. 19. n. 26.* Fi-
lucc. *tom. pr. tract.* 10. *part. 2. cap.* 10. *nu.*
317. Trullenck. *lib. 7. cap.* 10. *dub. 2. n. 7.*
Quod ſi ea renunciatio facta fuiſſet ob
60 alium quemcumq; finem, etiam inhone-
ſtum, dummodò non fuerit ad effectum
obtinendi Diſpenſationem ob huiuſmodi
cauſam, docent præcitati Doctores, non
vitiari Diſpenſationem ex taciturnitate
dictæ renunciationis, quia eo caſu Fœmi-
na nullam fraudem admiſit, & verè pau-
per eſt. Limitant tamen dicti Doctores,
61 niſi renunciatio facta fuiſſet cum pacto
de retrodonando, & bona donata ſibi
poſtmodum reſtituendo; intelligunt ta-
men de pacto expreſſo, & non de ſimpli
ci ſpe, quam Oratrix habuiſſet in dona-
tione, quòd ſibi ea bona eſſent reſtituen-
da, quià ſimplex ſpes habita non facit
eam magis diuitem, cum reſtitutio pen-
deat ab aliena voluntate & cum poſſit eſ-
ſe, & non eſſe, quòd huiuſmodi reſtitu-
tio fiat, non habetur in conſideratione,
l. Nam ad ea ff. de Legib. Salgad. *Labyrint. Cre-
dit. part. 2. cap.* 22. *n.* 110.
At plures Doctores, inter quos Sanch.
l. c. n. 27. Trullenck. *d. n.* 7. Filiucc. *d. cap.*
10. *n.* 317. Auerſ. *d. q.* 19. *sect.* 4. *verſ. Ter-
tiò inopia Perſonæ, in fine,* Pont. *l. c.* Dian. *part.*
8. *tract.* 3. *Reſol.* 94. docent cum diſtinctio-
62 ne, vel enim iſta Fœmina bona renunciat
ſimpliciter, & abſolutè, vel in fauorem
tertiæ perſonæ; primo caſu exiſtimant,
non vitiari Diſpenſationem, quia hæ-
reditas nondum fuit adita, vel acceptata;
& ſic ſentiunt tam ſi renunciatio facta ſit
antequàm Romã miſſum fuerit pro im-
petratione Diſpenſationis, quàm poſt
Mandatum obtentum de diſpenſando,
quia cum nulla lege obligetur ad acqui-
rendum, non fit ob id aliqua fraus Ponti-
fici; at ſecundo caſu, tam ſi in fauorem
Tertii renunciauerit, quàm ſi ſteterit in
pendenti non acceptando, nec repudian-
do, ſubreptitiam cenſent Diſpenſationẽ,
quia per dictam renunciationem, ac ceſ-
ſionem cenſetur hæreditatem, ſeu lega-
tum acceptaſſe, & proindè diuitem effe-
ctam fuiſſe, & conſequenter Diſpenſa-
tionis incapacem ex hac cauſa. At quam-
uis horum Doctorum auctoritas apud me
63 maxima ſit, tamen fateor, me non eſſe
huius doctrinæ capacem, nec percipere
poſſe, cur hæc Fœmina reddatur incapax
fruendi beneficio Diſpenſationis, ſi per
ipſam ſtet, quominus diues fiat, dum hære-
ditas ei defertur, per quã diues effici poſ-
ſit, & nubere æquali non Conſanguineo,
& ipſa non vult acceptare, imo eam frau-
dolentèr repudiat, vt Conſanguineo nu-
bat; ille namq; habetur pro divite, qui
habet actionem ad acquirendas diuitias,
& ad exigendum, *l. Qui potuit facere, de reg.
Iuris,* Gratian. & Leoncill. quos proptе-
reà *lib. pr. cap. 7. n.* 105. citauimus, & di-
ues reputatur, qui poteſt facere, vt diues
ſit, Rot. *deciſ. 72. n. 5. part. 4. recent.* Et cũ
65 cauſa finalis Diſpenſationis, ſit defectus
Dotis Mulieris, & eius paupertas, ſi hic
Dotis defectus procedat ex culpa propria,
& cùm fraude circa cauſam finalem, exi-
ſtimo nullam, & inualidam eſſe Diſpen-
ſationem, ſi hæc fraus tacita ſit, tum ob
dictam fraudem tacitam, tum ob præſum-
66 ptam voluntatem Pontificis, qui num-
quàm præſumitur velle fraudibus patro-
cinari, cùm ab illis plurimùm abhorreat,
l. Si cui ibi per medias vias, ff. de ſeruit. & nos
alibi diximus; & vtendo dicta fraude ape-
riretur via ad ſæpiùs contrahendum Ma-
trimonia cum Conſanguineis, quod Ec-
cleſia vitare contendit, Ochogauia *de Sa-
crament. tract. 4. q. 6. n.* 12. penes Dian. *l. c.* &
faciũt dicta a nobis *lib. 2 cap. pr.* vbi cõcluſi-
mus eſſe alienũ à iure cõmuni petere Di-
ſpenſationem à Pontifice ſuper Impedi-
mento ab Eccleſia inſtituto, & ex ea Di-
ſpenſatione contrahere, cum id ſit minùs
optabile in Eccleſia, cui ſanè erit gratius
ſua Impedimenta ſeruari, & huiuſmodi
Diſpenſationes non peti, nec talia Matri-
monia inter Impeditos contrahi: Et pro-
inde in caſu noſtro præſumendum eſt, Põ-
tificis mentem non eſſe Diſpenſationem
concedere ex cauſa paupertatis, quatenùs
67 in cauſa expoſita adfuerit fraus; quę quã-
dò verſatur circà cauſam finalem [maxi-
mè ſi vnica cauſa afferatur] ſemper vitiat
Diſpenſationem, Sanch. *lib. 8. diſp. 21. nu.*
32. Barboſ. *in Vot. Canonic. lib. 2. Vot.* 69.
n. 6. Bonacc. *de Legib. diſp. pr. q. 2. punct. 6.
n.* 2. & nos diximus *lib. pr. cap. 4. n.* 21.
68 E contra verò, validam puto Diſpenſa-
tionem eo caſu, quo Mulieri pauperi
fuiſſet factum aliquod legatum pingue,
ſeù aliqua hæreditas delata, de quibus Fœ-
mina nullam habuiſſet notitiam; vnde
bona fide petita Diſpenſatione ob cauſã
defectus Dotis, eiq; obtentà, & eius ef-
fectu conſummato, ſi ſuperueniat notitia
hu-

huiuſmodi hæreditatis, & legati, non vi-
tiabitur ipſa Diſpenſatio, quia paupertas
Pontifici expreſſa, vera, & certa ex com-
muni errore vulgi, & ab ipſis etiam Ora-
toribus habebatur; ſic Sanch. *n.* 28. Fi-
liucc. & Dian. *ll. cc.* Pirrh. Corrad. vbi
ſupra *n.* 27.

69 Porro vndecumq; defectus Dotis pro-
cedat, dicendum eſt, non haberi in conſi-
deratione; ſi etenim Dos, quam Ora-
trix habet, eſſet alias ſufficiens ad nuben-
dum æquali, attenta ipſius conditione, at
ex alijs cauſis redderetur inſufficiens, vt
v. gr. ſi eſſet rixoſa, deformis, vetula, Fi-
lijs ex alio Matrimonio ſuſceptis grauata,
inhoneſta, de aliquo crimine diffamata,
vel punita, ſeu malis moribus imbuta,
adhuc hæ qualitates faciliorem reddent
Diſpenſationem, quia quò maiores ſunt
defectus, & exceptiones, quas patitur, eò
maior requiritur Dos ad nubendum æ-
quali genere, ætate, & diuitijs; & tunc
ea Dos non dicitur ſufficiens abſolutè, ſed
reſpectiuè; Papa namque diſpenſando cò
tendit, ne Fœmina innupta remaneat, cũ
periculo animæ; vnde ſi non habeat Do-
tem, quæ huiuſmodi qualitates compen-
ſet, erit pauper, ac Dote competenti ca-
rebit, & proinde periculum erit, vt cum
periculo animæ; innupta remaneat, quã-
uis, ſeclusis his qualitatibus, cum minori
Dote Viro æquali commodè nubere poſ-
ſet; ſic benè docent Coninck. *d. Diſp.* 37.
dub. 5. *n.* 47. Sanch. *nu.* 29. Filiucc. Trul-
lenck. & Dian. *ll. cc.*

Quoad praxim ſunt videnda, quæ dixi-
mus; nempè Dotis augumentum de ne-
ceſſitate non requiri in gradibus remo-
70 tioribus, nempè in quarto, ſeu tertio &
quarto à communi ſtipite, tam ſi ex vno,
quàm ſi ex pluribus ſtipitibus prouenians
Impedimenta; ſed tunc ſufficere ad impe-
trandam Diſpenſationem, Dotem Ora-
tricis non eſſe competentem, nec ſuffi-
cientem, vt cum ea Virum paris condi-
tionis, non Conſanguineum, vel Affinem
inuenire poſſit, ſed tantùm in propin-
quioribus gradibus augumentum requi-
71 ri in impetratione Diſpenſationis ſuper
propinquioribus gradibus; vt in ſecun-
do & tertio, ſecundo, ac quarto, ſiue in
tertio tantùm, ſiuè Conſanguinitatis, ſiuè
Affinitatis, ac in primo publicæ honeſta-
tis Iuſtitiæ; & eò magis, ſi ex pluribus ſti-
pitibus Impedimenta inſurgant.

Diximus etiam eſſe à Delegato conſide-
randa verba Mandati Apoſtolici; quia

72 Literę huiuſmodi Commiſſionum diuer-
ſimodè concipiuntur; aliquando enim
mandatur Oratori, vt Oratricis Dotem
augeat, vſq; ad quantitatem, ſecun-
dum Oratricis qualitatem compe-
tentem; & eo caſu non ſufficit, quod
augumentum competens ſit, ſed re-
quiritur, quòd plenè, & integrè augea-
tur, vſq; ad competentem Dotem; ali-
73 quando etiam mandatur Oratori, vt Do-
tem Oratricis competentèr augeat; & tũc
ſufficit, ſi Dos aliquo modo augeatur;
dummodò huiuſmodi augumentum ſit
conſideratione dignum, attenta qualita-
te Oratricis; vide Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 35. *n.*
6. & ſic practicari, teſtatur Pirrh. Corrad.
in d. Praxi l. c. nu. 39. aliquando inſuper
exprimitur Pontifici præcisa ſumma, in
quam Orator intendit augere Dotem O-
ratricis, v.gr. in Scutis centum monetæ
illarum partium, ex quo augumento
Dos Oratricis remanebit competenter
aucta.

74 Si Dos augeatur à Tertio, non admitti-
tur huiuſmodi augumentum nec Diſpen-
ſatio ob cauſam defectus Dotis concedi-
tur eo caſu, quo dictus Tertius ad dotan-
dam Oratricem, vel eius Dotem augen-
dam alias teneatur.

An ſit ſubreptitia Diſpenſatio, ſi petita ſit
ob Mulierem omnino indotatam, & po-
ſtea reperiatur in verificatione precum,
habere aliquam paruam ſummam pro
Dote; vel ſi petita ſit ob defectum Dotis,
& repertum ſit, Oratricem eſſe penitùs in-
dotatam, diximus ſupra *n.* 20.

SVMMARIVM.

1 *Formula Diſpenſationis ex cauſa, Ob lites: Si inter Oratores, vel eorum Parentes, Conſanguineos, vel Affines, ortæ fuerunt graues lites, & controuerſiæ magni momenti, & aliunde componi nequeant, quàm ex eorum Matrimonio, conceditur; & in fine ponitur Clauſula,* Factâ prius litium hinc inde ceſſione, ſeu compoſitione.

2 *Papa concedendo Diſpenſationem ob hanc cauſam, intendit finem litibus imponere.*

3 *Reipublicæ ſalus ex litium multitudine valde læditur.*

4 *Lites ſunt penitus execrandæ.*

5 *Adeout Dei Seruis eas ſubire non liceat.*

6 *Litium extinctio bonum publicum concernit.*

Vt

7 *In dubio ferenda eſt ſententia, quæ litium occaſionem auferat.*

8 *Appellatio eſt inuenta, vt Litigantium furentes animi paulatim deferueſcant.*

9 *Carere litibus ſumma eſt fœlicitas.*

10 *Iudex, ſi poteſt, debet ſe intromittere prò tranſactione intèr partes Litigantes.*

11 *Quilibet ſimplex Prælatus, & præſertim Epiſcopus, tenetur litigantes concordare.*

12 *Pontifex, cui vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ ſalus incumbit prouidere debet, vt lites componantur.*

13 *Diſpenſatio conceditur, ſiue lis ſit inter ipſos Oratores, vel inter eorum Coniunctos.*

14 *Lis, ob cuius extinctionem petitur Diſpenſatio, debet eſſe ſuper re magni momenti.*

15 *Quando verò dicatur eſſe ſuper re magni momẽti, relinquitur arbitrio Delegati.*

16 *Non ſufficit, quod lites adfuerint, & iam ſint compoſitæ.*

17 *Lites huiuſmodi non debent procedere ex cauſa Matrimonij inter Oratores contrahendi.*

18 *Data opera crimine admiſſo, & ab alijs ſtudioſè litibus introductis, vt faciliùs Papa diſpenſaret Oratores, huiuſmodi fraus, & malitia debet exprimi, alias Diſpenſatio eſt nulla.*

19 *Delegatus Diſpenſationem exequi nequit niſi poſtquàm conſtiterit, quòd litium compoſitio facta fuerit, & n. 21.*

20 *Ablatiuus abſolutus conditionem importat.*

De Cauſa ob Lites.

CAPVT IV.

1 *QVòd, cum inter dictos Oratores, ſeù eorum Parentes, Conſanguineos, vel Affines, graues lites, & controuerſiæ, ſuper rebus magni momenti, ortæ iam ſint, & ad præſens vigeant, aliunde tamen, quàm ex cauſa Matrimonij inter dictos Oratores contrahendi, prouenientes, & ante illius tractatum exortæ; certumq; ſit, quod ſi Oratores ipſi inuicem matrimonialiter copularentur, lites, & controuerſiæ huiuſmodi omninò componerentur; prò illis igitur componendis, & pro bono pacis, cupiunt inuicem matrimonialiter copulari, &c.* & apponitur in fine Clauſula, *Facta prius litiũ huiuſmodi hinc inde ceſſione, ſeu compoſitione.*

2 Papa concedendo Diſpenſationẽ ob hanc cauſam, intendit imponere finem litibus, cùm ex his continuæ diſcordiæ, maxima damna, ſcandala, & peccata oriri ſoleant, & quies publica violetur, Afflict. *deciſ.* 149. *nu.* 7. Donat. Anton. de Marin. *reſol. Quotid. lib.* 2. *cap.* 211. *n.* 14. & Reipublicæ ſalus ex litium multitudine ſummopere lædatur, vt probat Cicero *de Legib. lib. pr.* & proptereà iura omnia valdè feſtinent imponere finem litibus, *l.* 2. *C. de re Iudic.* & odio habeant, vt lites ex litibus exoriantur, Marant. *Specul. aur. in diuiſion. tractat. part.* 2. *n.* 33. *Clement. Diſpendioſam cap.* 2. *de iudic. lib.* 2. *titulo pr. in ſexto, Gloſſ. in cap. Peruenit* 3. *verbo, Exiſtere, de arbitr.* Lother. *de re Benef. lib.* 2. *q.* 20. *n.* 11.

4 Vnde lites eſſe penitùs execrandas tradunt Cæuall, *qq. comm. contra comm. q.* 48. *nu.* 6. & alij plures, quos refert Hieron. Gonz. *ad Reg.* 8. *Cancell. reg. de menſ.* §. 7. *Probam.*

5 *d n.* 12. adeòut Dei Seruis lites ſubire nõ liceat, *cap. Sicùt Sacerdotes* 6. *cauſa* 2. *q.* 7. Lother. *lib. pr. in apparatu n.* 8. Diuus Paulus ad Thimotheum *cap.* 2. Et quamuis Reipublicæ interſit Iudicia exerceri, ne cuiquam detur anſa ſibi propria manu ius dicendi *l. Si vſufructus* 16. §. *Sed inter duos, de vſufructu, cap. Ad hoc* 63. *cauſ.* 16. *q. pr.* Marant. *de ord. Iudic. part.* 3. *n.* 135. tamen

6 litium extinctio bonum publicum concernit, & ad Cõgregationis humanæ conſeruationem, ac Reipublicæ commodum pertinet, *cap. Diſpendia* 3. *de reſer. in* 6. Rub. *deciſ.* 485. *nu.* 19. *tom.* 2. Gomeſ. de *annali poſſeſſ. q. pr. lit. F.* Ricc. *in prax. for. Eccleſ. reſol.* 110. *n.* 2. Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 3. *q.* 5. *n.* 12. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 421. *n.* 21. Rot. *penes Farinacc. tom. pr. de-*

7 *ciſ.* 641. *n.* 6. & ideò ea Sententia in dubio eſt præferenda, quæ occaſionem litium auferet, Redenaſch. *conſ.* 71. *n.* 100. & faciunt dicta per Afflict. *deciſ.* 190. *n.* 7. &

8 ob id potiſſimum inuẽta fuit Appellatio, vt Litigantiũ furẽtes ab initio animi, paulatim deferueſcant, vt colligitur ex Platonis ſententia *lib.* 6. *de legib.* cùm litibus

9 carere ſumma ſit fœlicitas, ſicut optimè canit Martialis *lib.* 2. *epiſt.* 90.

Sit nox cum ſomno, ſit ſine lite dies.

& lib. 10. *epiſt.* 47. ait

Lis nunquam, Toga rara mens quieta.

10 Et ſi Iudex poteſt, debet ſe intromittere prò tranſactione inter partes litigantes facienda, *c.* 90. *diſt. per tot.* Læl. de Zanch. *de Priuil. Eccl. Priuileg.* 52. *n.* 1. *& Priuileg.* 102. *n.* 3. Piaſec. *in prax. Epiſc. part.* 2. *cap.* 4. *n.* 9. & Litigantium artibus occurrere, quibus cauſas prolungare conantur, Cõ-

cil.

cil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 10. *de Reform.* Idem Piaſec. *l.c.* & ſi quilibet ſimplex Prælatus,
11 & præſertim Epiſcopus, tenentur Diſcordantes ad concordiam reducere, & Litigantes reconciliare, *ff. de Vſuris, l. Si vſufructuarius*, §. *Æquiſſimum, ff. de off. Præſidis & l. Illicitas*, §. *Ne potentiores*, Goffred. *in Summ.* vbi *de Treug. & Pac. nu.* 5. Lother. *de re Benef. lib. pr. cap.* 9. *n.* 120. quantò magis debet Summus Pontifex, cui vniuer-
12 ſalis Chriſtianæ Reipublicæ ſalus incumbit, prouidere, vt lites ſedentur, & componantur? Vide Barboſ. *de Iur. Eccleſ. vniuerſ. lib.* vbi concludit, peccare mortaliter Pontificem.

Quoad praxim, ex lectura prædictæ formulæ plura inferuntur.

13 Primò namq; infertur; idem eſſe, ſiue lites ſint inter ipſos Oratores, ſiue inter eorum Parentes, vel Conſanguineos ſeu Affines, quia finis, qui mouet Pontificem ad diſpenſandum, eſt vt imponatur finis litibus, & proinde, cum per huiuſmodi Matrimonium lites finiantur, parum eſt, ſiue lites ſint cum Franciſco, ſiue cum Petro.

14 Secundò infertur, lites, ob quarum extinctionem petitur Diſpenſatio, debere eſſe ſuper rebus magni momenti, quia modica non curantur, nec habentur in conſideratione, cum parũ, & nihil æquiparentur, Marius Antonin. *var. reſol. lib.* 1. *reſol.* 28. *n.* 6. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
15 120. *n.* 3. Quando autem lis dicatur eſſe ſuper rebus magni momenti, relinquendum eſt arbitrio Iudicis delegati, cum non poſſit dari certa regula, & ſicut diximus *lib. pr. cap.* 7. inter Ruſticos, & Pauperes cauſa de Porcello dicitur magna cauſa: regulariter tamen lis ſuper omnibus bonis, & ſuper maiori parte bonorum, æquiparantur; vide Mandoſ. *ad Reg. Cancell. Regul.* 16. *q.* 25. *n.* 6.

16 Tertiò infertur, non ſufficere ad petendum Diſpenſationem pro hac cauſa, ſi lites adfuerint, ſed iam compoſitæ ſint; quia, cum cauſa ceſſauerit, ceſſarunt cõſequenter pericula ſcandalorum, inimicitiarum, & damnorum, quorum euitatio eſt cauſa finalis Diſpenſationis.

17 Quartò infertur, huiuſmodi lites non debere procedere ex cauſa Matrimonij inter Oratores contrahendi, quià ſi ex eius contractu ſcandala orirentur, Pontifex potiùs retraheretur à Diſpenſatione concedenda; quia ſemper obuiare ſtudet, ne ſcandala ſequantur, vt alibi diximus, imo ſi data opera, & crimine admiſſo, vt fa-
18 ciliùs Papa diſpenſaret, Oratores, vel eorum Conſanguinei, aut alij, lites ipſas ſtudioſè introduxiſſent, carere debebunt ſpe Diſpenſationis, & tenebuntur de huiuſmodi fine, & malitia in petitione Diſpenſationis facere mentionem; quia cum fraus adfuerit in cauſa finali Diſpenſationis, debet ea fraus exponi, vt alibi, & præſertim *lib. pr. cap.* 4. diximus; cum Papa non intendat diſpenſare, dum fraus adfuerit; Bonaccin. *de leg. Diſp. pr. q* 2. *punct.* 6. *n.* 2. Sanch. *lib.* 3. *Diſp.* 39. *n.* 34.

19 Infertur tandem, non poſſe Delegatum ad Diſpenſationem procedere, niſi poſtquàm ei conſtiterit, quòd facta fuerit inter Litigantes trãſactio, & lites compoſitæ ſint; quia cum in Literis Apoſtolicis appoſita ſit Clauſula *Facta prius Litiũ ceſſione, ſeu compoſitione*, ſitq; poſita Ablatiuo
20 abſoluto, conditionem importat, *l. A teſtatore, ff. de condit. & demonſtrat.* Pariſ. *conſ.* 41. *n.* 14. *lib.* 4. Barboſ. *in Votis Canonic. lib.* 2. *Vot.* 44. *n.* 10. Rubeus *deciſ.* 212. *nu.* 21. *tom.* 2. & ſi ante litium compoſitionem
21 diſpenſaret, facilè dari poſſet locus fraudi, & mens Pontificis defraudari, cum fieri poſſet, vt ipſæ lites non extinguerentur; vnde debent terminari, antequàm Diſpenſatio facta ſit, vt diximus.

SVMMARIVM.

1 *Forma petendi Diſpenſationem inter Impeditos, ob cauſam componendi inimicitias inter Conſanguineos, vel Affines exortas.*

2 *Hac cauſa admittitur à Pontifice, ob Pacem, & vnionem futuram.*

3 *Inimicitias ſedare reſpicit publicum bonum.*

4 *Pax eſt origo omnium bonorum, diſcordia verò omnium malorum, & n.* 12;

5 *Ieſus Chriſtus, in ſuo teſtamento, nobis reliquit Pacem.*

6 *Ad conſeruandam Pacem, & concordiam in vniuerſali Republica, Canonum præcepta multotiès relaxantur.*

7 *Pro Pace componẽda aliquando Familiares Principum poſſunt coram Ordinario conuenire.*

8 *Iudex poteſt Ciues cogere ad concordiam, ſi ob inimicitiam Reipublicæ Pax turbetur.*

9 *Tepidus ad Pacem componendam debet à Dignitate deponi.*

10 *Epiſcopus tenetur diſſidentes ad concordiam magis, quàm ad iudicium excitare, & ſi id facere negligat, peccat mortalitèr, & n.* 11.

13 Bo-

Digitized by Google

13 *Bonum Pacis, & euitatio inimicitiarum, eſt iuſta cauſa diſpenſandi vt Matrimonia inter Prohibitos contrahantur*

14 *Matrimonia ſolent efficere, ne ſequantur rixæ, inimicitiæ & plura damna.*

15 *Pax deſcribitur.*

16 *Hæc cauſa non admittitur ob quaſcumq; leues inimicitias, ſed debent eſſe graues.*

17 *Inimicitia cum non præſumatur, debet coram Delegato probari.*

18 *Delegatus non ſolùm debet ſe informare de ipſarum inimicitiarum qualitate, ſed de cauſis ob quas ortæ ſint.*

19 *Graues inimicitiæ quæ cenſendæ ſint, remittitur arbitrio Delegati.*

20 *Ad eas cenſendas debet attendi Perſonarum qualitas, nam ab ea pendet vtplurimùm grauitas inimicitiæ.*

21 *Sub verbis grauiſſimarum inimicitiarum quæ veniant.*

22 *Grauis inimicitia cenſetur, quando orta eſt ex iniuria atroci & offenſus eſt pronus ad vindictã.*

23 *Item dicitur grauis, quando eſt orta ex controuerſia omnium, vel magnæ partis bonorum.*

24 *Ex querela pariter criminali nisi fuerit reuocata.*

25 *Ardua, & capitalis cenſetur. ob cauſam pecuniarum, ob quam de maxima ſubſtantia controuertitur.*

26 *Vel ſi ſit ſuper re notabili.*

27 *Inuadens bona alicuius dicitur eius inimicus capitalis, nam bona temporalia ſunt vita hominis, & n. 28.*

29 *Semel Inimicus. præſumitur etiam de futuro, niſi probetur inimicitiam ceſſaſſe.*

30 *Inimicitia grauis præſumitur continuata.*

31 *Nec cenſetur extincta per mortem inimici offendentis, ſed præſumitur circa Perſonam hæredis continuare.*

32 *Suſpectus de inimicitia capitali, pro inimico haberi debet.*

33 *Inimicus Conſanguinei mei, eſt mihi inimicus.*

34 *Inimicitia debet aliunde procedere, quàm ex cauſa huiuſmodi Matrimonij contrahendi, & ante illius tractatum exorta, aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia.*

De Cauſa ob Inimicitias.

CAPIT. V.

QVòd cũ inter Oratorum Parentes, & Conſanguineos, vel
1 *Affines, graues inimicitiæ*
ortæ iam ſint, & de præſenti
vigeant, aliunde tamen, quã
ex cauſa Matrimonij inter
eos contrahendi, prouenientes,
& ante illius tractatum exor-
ta; certumq; ſit, quòd ſi Oratores ipſi inuicem
matrimonialiter copularentur, inimicitiæ huiuſ-
modi omnino componerentur; pro illis igitur cõ-
ponendis, ac pro bono Pacis, cupiunt Oratores præ-
dicti inuicem matrimonialiter copulari, &c.

Hæc cauſa admittitur à Pontifice ad di-
ſpenſandum, quia Pax, & vnio ad fælicem
2 ſpiritualis, & temporalis gubernationis
ſtatum maximè decent, & tanquàm ne-
ceſſarium fundamentum ſunt, *l. Congruen-*
tius, C. de patr. poteſt. Barbot. *in Votis Canon.*
3 *lib. pr.* & inimicitias ſedari ſemper in pu-
blicum, & commune bonum tendit, cum
propter diſcordias quies publica viole-
tur, Afflict. *deciſ.* 149. *n* 7. Et quidem,
quæ mala ex diſcordijs non ſequuntur?
quæ delicta non perpetrantur? quæ ſcan-
dala non oriuntur? cum diſcordia ſit fõs,
& origo omnium malorum, diabolicum
venenum, Pacis æmula, litium mater,
iurgiorum materia, & ſicut nil eſt pre-
cioſius Deo, dilectione, ita nil deſidera-
bilius Diabolo, diſcordia, vt animauer-
4 tit S. Gregorius in Paſtorali; cum Pax ſit
origo, & fons omnium bonorum, optima
rerũ Mater, innumeriſq; Triumphis glo-
rioſior: Diſcordia verò omnium malorũ
origo, bonorumq; depręuatrix; & Do-
5 minus Noſter Ieſus Chriſtus aſcenſurus
ad Patrem, nobis in hac lacrymarum val-
le aliud in teſtamento non reliquit, niſi
præcioſam gemmam Pacis, *Pacem relinquo*
vobis &c. Ioannes *cap.* 14. Vnde Regius
Propheta, Vir ſecundum cor Dei, conſi-
derans quanta mala ex diſcordijs oriãtur,
iuſto zelo accenſus, ad Dominum con-
uerſus exclamauit, *Pſalm.* 67. *Diſſipa gentes,*
quæ Bella volunt: & proinde videmus, quòd
6 ad conſeruandam Pacem, & concordiam
in-

in vniuerſali Republica Canonum præ-
cepta multoties relaxantur; *cap. Niſi eſſent*
21. de Præbend. & Dignit. Boer. *conſ. 29 nu.*
3. Pirrh. Corrad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt.*
lib. 8. cap. 2. n. 77. Læl. Altograd. *conſ 102.*
n. 1. & nu. 2. lib. 2. Pariſ. *de Reſignat. lib. 5.*
q. 3. n. 165. & multa ob id conceduntur,
quæ aliàs fieri non poſſent, *Gloſſ. in cap. In*
Noſtra 8. de Iniurijs, Pariſ. *de Reſignat. l. c.*
n. 76. vnde verſus.

Pax vt ſeruetur moderamen Iuris habetur.

7 Vnde pro Pace componenda aliquando
Familiares Principum poſsūt coram Or-
dinario conueniri, Rot. *In nouiſſimis deciſ.*
324. n. 4. coram Pirouan. & ſi Reipublicę
8 quies ob inimicitias turbetur, poteſt Iu-
dex Ciues ad concordiam compellere,
Marant. *de ord. Iudic. part. 6. verſ. Trigeſimò*
inquirit Iudex n. 164. cum ipſius Iudicis of-
ficium ſit partes ad Pacem, vel concordiā
cogere, Læl. de Zanch. *de Priuileg. Eccleſ.*
Priuileg. 42. n. 6. & nu. 11. pag. Mihi 98. &
faciunt dicta per Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
658. n. 8. & ſi ad id Iudices ſæculares te-
nentur, quantò magis Summus Pontifex,
ad quem incumbit reformare Paces? *cap.*
Nouit ille 13. de Iudic. Læl. de Zanch. *d. Pri-*
9 *uil. 48. n. 4.* & tepidus ad Pacem compo-
nendam à Dignitate deponitur, idem Lęl.
10 de Zanch. *l. c. n. 20.* & tenetur Epiſcopus
diſſidentes ad concordiam magis, quàm
ad iudicium excitare, *cap. Studendum, cap.*
11 *Præcipimus 90. diſt.* & ſi negligant illos ad
concordiam reuocare, peccant mortali-
ter, Barboſ. *de Iure Eccleſ. Vniu. lib. pr. cap.*
11. n. 83. Genuenſ. *Human. paſtor. cap. 43.*
n. 1. relatus à dicto Barboſ. *l. c.* tanta enim
12 damna ex diſcordijs inſurgunt, vt vbi hęc
vigent, Domus euertantur, & Regna ipſa
deſolentur; *Omne Regnum in ſe diuiſum*
deſolabitur; & Omnis Ciuitas, vel Do-
mus diuiſa contra ſe non ſtabit, Matt. *cap.*
12. Vnde Cicero de amicitia; *Quæ Domus*
tam ſtabilis, quæ Ciuitas tàm firma eſt, quæ odijs,
& diſſidijs non poſſit funditus euerti?

13 Eſt igitur bonum Pacis, & euitatio ini-
micitiarum cauſa iuſta diſpēſandi, vt Ma-
trimonia inter Prohibitos contrahantur,
l. Si inimicitiæ 9. ff. de his, quibus, vt indignis
legatur. Genuenſ. *in Praxi Cur. Archiepiſcop.*
Neapolit. cap. 20. in Addit. n. 16. Pater Leo
in Praxi S. Pœnit. part. ſec. formula de rema-
nendo in Matrim. verſ. Capitalis autèm, pag.
Mihi 307. cum ex ipſis Matrimonijs Pacis
14 fœdera coniungantur: Matrimonium
namq; efficere ſolet, ne ſequantur rixæ,
inimicitiæ, homicidia, rapinæ, infamię,
aliaq; plura damna, & ſcandala, quæ aliā
ſequerentur, vt inter alios animaduertit
Auerſ. *de Matr. q. 19. ſect. 4. verſ. Regulariter*
verò, &c. quia, ſicut diximus, nil eſt in
vniuerſali Republica vtilius, nil magis
proficuum, nil iucundius, quàm concor-
diæ, ac Pacis conſeruatio, cum ipſa Pax,
15 teſte Diuo Auguſtino de verbis Domini
cap. 158. Sit ſerenitas mentis, tranquillitas ani-
mi, ſimplicitas cordis, vinculum amoris, conſortiū
Charitatis. Hæc eſt quæ ſimultates tollit, bella
compeſcit, iras comprimit, ſuperbos calcat, hu-
miles amat, diſcordes ſedat, inimicos concordat,
cunctis eſt placida, neſcit extolli, neſcit inflari.
Hanc qui accipit teneat, qui perdidit repetat,
qui amiſit exquirat; quoniam qui in eadem
non erit inuentus à Patre, abdicatur à Filio, ex-
hæredatur à Spiritu Sancto, alienus efficitur, nec
ad hæreditatem Domini poterit venire, qui teſta-
mentum Patris noluerit obſeruare.

16 Quod attinet ad praxim; ſciendum eſt
hanc cauſam non admitti ob quaſcumq;
leues inimicitias, ſed oportet vt ſint gra-
17 ues, & cum ſint contra ius naturale, non
præſumuntur, § *Si quis verò, Authent. de teſt.*
l. in ratione, §. Cùm quidèm, ff. ad legem falcid.
Pariſ. *de Reſignat. lib. 5. q. 3. n. 259* & pro-
indè debent coram Delegato probari; &
18 tenebitur Delegatus ſe diligenter infor-
mare de ipſarum inimicitiarum qualita-
te, vnde, quare, & quomodo ortæ ſint; nec
ſufficiet, ſi in genere reperiat eſſe inimi-
citias, ſi non adiciatur qualitas, & cauſę,
ob quas ortæ ſint: vide Maſcard. *de Probat.*
concluſ. 900. n. 7. Rubeum *deciſ. 500. nu. 8.*
tom. 2.

19 Quæ autem, ac quales cenſendæ ſint ini-
micitiæ graues, remittitur arbitrio Iudi-
dicis delegati, Tuſch. *concluſ. 149. nu. 17.*
lit. I. Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib. 5. q. 3. n.*
258 Paitell. *Expedit. cauſ. ciuil. expedit.*
14. n. 42. Menoch. *conſ. 149. n. 16. vol. 2.*
& de arbitr. Iud. Centur. 2. Caſu 110. n. 3. lib.
2. Leo *in Prax. S. Pœnit. part. 2.* vbi *de Laico*
qui Præſbyterum, percuſſit, verſ. Cum plures, pag.
Mihi 389. qui Delegatus ex circumſtan-
tijs Perſonarum, & inimicitiæ qualitate
æſtimabit, & iudicabit, an huiuſmodi
inimicitiæ tales ſint, quales Pontifici nar-
ratæ fuerunt.

20 Dixi ex Perſonarum qualitate, quia iniu-
ria, quæ ab vno parui fiet, cum ſibi mi-
nima videatur, vt quia. v. gr. ipſe vilis ſit,
vel pacificus, ab altero, qui Nobilis ſit,
vel prōptus ad vindictam, plurimi fiet, &
ob id in necem offendentis inſidiabitur,
vt inter alios animaduertit idē Maſcard.

concluſ. 1131. *n.* 5.
21 In hac autem verba, *grauiſſima inimicitia, grauis inimicitia, & capitalis inimicitia*, ſynonima ſunt, & quoad effectum
Diſpenſationes, & Gratias impetrandi ob
hanc cauſam æquiparantur; quia Iura,
excluſis tantùm leuibus inimicitijs, alias
omnes in magna conſideratione habent,
vt benè dictus Pater Leo *l. c.*
22 At regulariter cenſetur inimicitia grauis, quando orta eſt ex iniuria atroci, &
Offenſus eſt prōptus ad vindictā, Maſcard.
de probat, concluſ. 1129. *n.* 5. & faciunt dicta
per Merlin. Pignatell. *controu. forenſ. cap.*
66. *n.* 8. Tuſch. *concluſ.* 149. *n.* 16. *lit. I.*
23 Grauis etiam cenſetur inimicitia, quando orta fuit ex controuerſia omnium
bonorum, vel magnæ partis bonorum,
Rot. *int. impreſſas poſt* 2. *volumen conſiltor.
Farinacij, deciſ.* 83. *n.* 3. Tuſch. *concluſ.* 149.
n. 6. *lit. I.* Mandoſ. *ad Reg. Canc. Reg.* 16.
q. 25. *n.* 26.
24 Vel ex querela criminali, niſi reuocata
fuerit, Rot. *poſt d.* 2. *volumen conſil. Farinacij, deciſ.* 371. *n.* 12. Tuſch. *l. c. n.* 8.
25 Ardua inſuper cenſetur, & capitali æquiparatur cauſa pecuniarum, ob quam de
maxima ſubſtantia controuertitur, quia
pecuniæ ſunt loco ſanguinis, Menoch. *de
arbitr. Iudic. caſu* 110. *nu.* 6. vel ſi ſit ſuper
26 re notabili, Seraph. *deciſ.* 1076. *n.* 5. vide
Boſſ. *moral. Var. titulo* 4. §. 14. *num.* 133.
27 bona namq; temporalia ſunt vita Hominis, *l. Aduocati* 14. *C. de Aduocat. diuerſ. Iudic.* Leo *in dicta Praxi S. Pœnit. l. c. verſ. Ca-*
28 *pitalis, pag. Mihi* 307. vnde inuadens bona
alicuius dicitur eius capitalis inimicus,
Tuſch. *d. concluſ.* 149. *n.* 13. quæ ac quales
ſint inimicitiæ graues ſatis benè explicat
dictus Boſſius *l. c.*
Semel inimicus, præſumitur etiam de
futuro inimicus, niſi probetur, quod
29 inimicitia ceſſauerit, Tuſch. *concluſ.* 147.
n. 1. *lit. I.* Surd. *conſ.* 94. *poſt n.* 80.
30 Inimicitia grauis præſumitur continuata, quia quando habet odij capitalis radicem ex præterito, præſumitur in præſenti,
Tuſch. *d. concluſ.* 147. *n.* 1. Imo nec præſumitur extincta per mortem inimici of-
31 fendentis, ſed præſumitur contra Perſonam hæredis continuare, Tuſch. *l. c. nu.*
4. *& nu.* 5.
32 Suſpectus de capitali inimicitia, debet
pro inimico haberi, quia nedum ille, qui
odium in mente habet, ſed etiam qui inimicitiæ cauſas habere præſumitur, dicitur
inimicus, & repellitur à teſtimonio,
Tuſch. *concluſ.* 149. *n.* 5. *d. lit. I.*
33 Inimicus Conſanguinei mei eſt mihi inimicus, Maſcard. *de probat. concluſ.* 898. *n.* 39.
34 Demum animaduertendum eſt, inimicitias aliunde procedere debere, quam
ex cauſa huiuſmodi Matrimonij inter
Oratores contrahendi, vt in caſu ſimili
diximus *cap. præcedenti n* 18. quia ſi procederent ex cauſa eius Matrimonij, potius
Papa Diſpenſationem denegaret; & ſic ſatis benè eius mentem declarat in eius Reſcripto, per ea verba, *aliunde tamen, quam
ex cauſa Matrimonij inter eos contrahendi prouenientes*; prout etiām conſiderāda ſunt verba eiuſdem Reſcripti, *Et ante illius tractatum exortæ*; & alia etiam
Certumque ſit, quod ſi Oratores ipſi matrimonialiter inuicem copulentur, inimicitiæ huiuſmodi omnino componerentur.
Quæ omnia ſunt à Delegato conſideranda, & verificanda, vt mens Pontificis impleatur, & Diſpenſatio ſubreptitia non ſit.

SVMMARIVM.

1 *Formula Diſpenſationis ob cauſam confirmationis Pacis de recenti initæ intèr Oratores, vel eorum Conſanguineos, vel Affines.*
2 *Licèt ſequuta ſit Pax nihilominus, ſi inimicitia fuerit grauis, cenſetur odium adhuc durare, & ideo ex hac cauſa Papa diſpenſat, ad hoc, vt magnum delictum, & malum euitetur, & n.* 3.

De cauſa ob Pacis confirmationem.

CAPVT VI.

1 *QVòd cum inter Oratorē ipſum & Oratricem, necnon Parentes, Conſanguineos, vel Affines eorum, graues inimicitiæ vigneriņt, aliunde tamē, quàm ex cauſa Matrimonij inter eos contrahendi exortæ, & licèt inter eos Pax de recenti inita fuerit, nihilominùs pro illius confirmatione cupiunt Oratores prædicti inuicem matrimonialiter copulari.*

2 Inimicitia grauis præſumitur continuare, & dum habet odij capitalis radicem
ex præterito, præſumitur etiam de præ-
ſenti

Digitized by Google

ſenti, vt diximus *cap. præcedenti nu.* 29. &
2 quidem ſi inimicitiæ graues fuerunt, ſicut requiritur ad effectum, vt Papa ob eas diſpenſet, non præſumitur, ſtatim ſequuta Pace, fuiſſe omnino ſublatum effectum inimicitiarum, ſed etiam poſt ipſam contractam Pacem Perſonæ remanent ſuſpectæ, & præſumuntur adhuc retinere animum nocendi, adeovt à teſtimonio ferendo repellantur; Clarus *lib.* 5. *Sentent.* §. *fin. q.* 24. *nu.* 6. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 857. *nu.* 47. *vol.* 2 Pirth. Corrad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 2. Et hanc eſſe iuſtam cauſam Diſpenſationis dicit Pariſ. *conſ.* 68. *n.* 118. *part.* 4.

2 Affinis prædictæ eſt alia cauſa, quæ allegatur à Sanch *lib.* 8. *Diſp.* 19. *n.* 11. à Coninck. *de Sacramentis diſp.* 33. *dub.* 5. *nu.* 45. Pont. *de Matr. lib.* 8. *cap.* 21. §. 2. *nu.* 21. *in fine*, nempe ad euitandum aliquod magnum delictum; Et ſumitur ex Doctrina Diui Thomæ 2. 2. *q.* 67. *art.* 4. *in corpore*. Nomine etiã magni delicti intelligit ſatis probabiliter idem Coninck. *l. c.* aliquod graue periculum Animę quod Oratores, niſi contrahant, certò incurrent; quia Papa, vti Pater vniuerſalis, tenetur ſtudere, & inuigilare, ne ſcandala, & peccata ſequantur.

S V M M A R I V M.

1 *Formula Diſpenſandi inter Impeditos, ob cauſam Viduitatis Oratricis, cum multis Filijs, & illos alere nequeat.*
2 *In huiuſmodi Diſpenſatione additur Clauſula,* Et poſt quam dictus Orator idoneè cauerit ſe dictis Filijs alimenta præſtaturum.
3 *Hæc non ſolet admitti, niſi in gradibus remotioribus, & eſt parum in vſu.*
4 *Delegatus ad diſpenſandum ob hanc cauſam, debet prius animaduertere, quod Orator præſtiterit cautionem de Filios alimentando, & quomodò de ea conſtare debet, ex n.* 5.

De cauſa pro Oratrice Filijs gravata.

C A P I T. VII.

QVòd cùm *dicta Oratrix Vidua, & quinq; Filijs* [vel quot ſint] *ex alio Matrimonio procreati grauata exiſtat & dictus Orator illam in Vxorem ducere, dictoſq; eius Filios alere, & gubernare intendat, cupiãt inuicem matrimonialiter copulari &c.*

2 Et additur clauſula, *Et poſtquam dictus Orator idoneè cauerit, ſe dictis Filijs alimenta præſtaturum.*

3 Hæc cauſa non ſolet admitti in gradibus propinquis, ſed solùm in remotioribus; & eſt parum in vſu; quia vix inueniri poteſt Vir, qui velit ducere Vxorem, & ſuſcipere in ſe tam graue pondus alendi alienos Filios de ſuo proprio.

Quando tamen commiſſa ſit Diſpenſatio ob hanc cauſam, non poterit Delega-
4 tus ad Diſpenſationem procedere, niſi poſtquam Orator idoneè cauerit, ſe dictis Filijs alimenta præſtaturum; nec ſufficiet ſimpliciter promittere, ſed opus erit verè, & effectiuè per publicum Inſtrumentum manu publici Notarij, in formã Iuris valida, idoneam cautionem præſtari. Imò nec ſufficiet nudam cautionem, cum ſimplici hypotheca bonorum præſtare, ſed debebit cauere ſub hypotheca bonorũ, & fideiuſſione; quamuis enim
5 cautionis nomine, niſi aliquid aliud additum ſit, nuda cautio comprehendatur, *l. Sancimus, C. de verborum ſignificatione*; Barboſ. *l. Diuortio* 8. §. *Interdum nu.* 22. *ff. ſolut. Matrim.* Sanch. *lib.* 10. *diſp.* 18. *n.* 34. nihilominùs quando verbo *cautioni* additur aliqua dictio, ſeu particula, vt *idoneæ, ſufficienti, plenæ, rectæ, diligenti*; vel quando Lex mandat caueri cauſa cognita; vel mandat præſtari eam cautionem, quam quis præſtare poteſt, debet præſtari cautio cum hypotheca bonorum, & fideiuſſione, vt prædicta inter alios accuratiſſimè docet idem Sanch. *l. c. nu.* 34. *& n.* 35.

d. lib. 7 cap. 2. n. 23. aliàs omnes ferè Mu-
lieres petere poſſent Diſpenſationem ob
Dotis defectum, quia vtplurimùm in vi-
ta Patris nihil poſſident; at ſi non habe-
ret ius compellendi Parentes ad Dotem
dandam, vel ſaltem ad aliqua bona aſſi-
gnanda, quæ efficiant Dotem competen-
43 tem, aliter eſſet dicendum; nec faceret,
quòd eſſet certa ſpes, vt Parentes illam
competenter dotarent, quia adhuc in ſta-
tu præſenti cenſetur pauper, vt benè San-
ch. *d. diſp.* 19. *n.* 22. Pont. *l. c.* Filiucc. *d. cap.*
10. *n.* 317. Auerſ. *d. q.* 19. *ſect.* 4. *verſ. Ino-
pia Fœminæ.*

44 Quartò; dubitatur, an cenſeatur habe-
re Dotem minùs competentem Fœmina,
cuius Frater, aut alius illam dotare in-
tendit, nullo tamen præcedente pacto do-
tandi, per quod ipſi Oratrici ius aliquod
acquiſitum ſit; in qua re docent Docto-
res, iſtam Fœminam carere Dote, non
obſtante morali certitudine, quam habet,
quod dictus Frater, vel alius ſit eam do-
taturus; quia ſi non fuit facta certa pro-
miſſio, nec pactum præceſſit de illam do-
tando, nullum ius Fœmina habet ad Do-
tem, & proinde in ſtatu præſenti non de-
ſinit eſſe pauper, Sanch. *n.* 24. Pontius *n.*
23. Pitth. Cotrad. *n.* 24. & Auerſ. *ll. cc.*

Animaduertunt Sanch. *d. n.* 24. & dictus
Pitth. Cotrad. *n.* 24. *ll. cc.* adhuc cenſeri
45 pauperem, quamuis Frater Oratricis ex
pacto conuenerit illam dotare, dummo-
dò nubat Conſanguineo, quia huiuſmo-
di promiſſio Dotis, cum facta ſit ſub con-
ditione, quatenus nubat Conſanguineo,
donec ea conditio adimpleta non fuerit,
nullum ius Fœmina habet ad Dotem, &
interim verè cenſetur pauper, non obſtan-
te certitudine, quod eo caſu à Fratre do-
tanda ſit.

46 Quintò; dubitatur, an Fœmina cenſea-
tur pauper, ſi Parentes ſint in tali ſtatu, vt
non poſſint, dum viuunt, ſe priuare parte
bonorum, quæ neceſſaria eſſet ad conſti-
tutionem Dotis ipſius Fœminæ; cum Pa-
rentes dicta portione indigeant ad hone-
ſtam, ſtatuiq; ſuo conuenientem vitam
ducendam; & proinde Parentes Dotem
prædictam aſſignare velint poſt mortem
Parentum: & quidem dicendum eſt, Fę-
minam carere Dote, & in ſtatu præſenti,
quo nubere intendit, verè eſſe pauperem;
nec facit, quòd poſt mortem Parentum
ſibi ſit deſtinata, & aſſignata Dos, quam-
uis aliàs competens, quia onera Matri-
monij incipiunt in ipſius contractu, & ad
hoc vt Coniuges ea ſuſtinere poſſint, ne-
ceſſe eſt ſtatim dari Dotem; ita Filiucc.
vbi ſupra, Pontius *n.* 23. Trullench. *n.* 7.
& Sanch. *n.* 25. *ll. cc.* qui vltimus *l. c.* limi-
tat, niſi in eo loco eſſet communis vſus,
47 vt omnes eo modo, nempe poſt mortem
Parentum, reciperēt Dotem; at prædicta
limitatio mihi non placet, quià adhuc in
ſtatu præſenti verè eſt pauper, & cauſa
Pontifici expreſſa pio impetratione Diſpē-
ſationis fuit, & eſt vera, & abſq; vlla
fraude allegata.

48 Sextò; dubitatur, an Fœmina cenſea-
tur pauper, ſi Dos, quam habet ſit ſuffi-
ciens ad nubendum æquali, at minùs ſuf-
ficiens reſpectu illius Conſanguinei, vel
Affinis, qui illā ducere intendit; & videtur
poſſe petere Diſpenſationem ob defectū
Dotis, cum magis, & minus non diffe-
rant ſpecie; & Dos, quæ reſpectu vnius
ſufficit, erit incompetens, ſi reſpectu al-
terius non ſufficiat, ſicut ſentiunt Nauarr.
in Summ. cap. 22. *nu.* 87. Genuenſ. *in Prax.
Cur. Archiep. Neap. cap.* 20. *n.* Graff. *deciſ.
Aur. lib.* 2. *cap.* 81. *n.* 16. Quicquid tamē
iſti dicant, contrariæ opinioni adhæreas,
49 & dic, eam Fęminam non dici pauperem,
nec poſſe ex huiuſmodi cauſa Diſpenſa-
tionem petere; quia Pontifex ideo mo-
uetur ad diſpenſandum, quia Fœmina
non habet Dotem competentem, nec ſuf-
ficientem, vt cum ea Virum ſibi æqua-
lem, non Conſanguineum, vel Affinem,
poſſit inuenire, & conſequenter eo caſu
timeri poſſit, vt cum periculo animæ in-
nupta remaneat, vel cogatur inferiori
nubere.

At non poteſt, nec debet præſumi, vt Pō-
tifex dictam Diſpenſationem ob dictam
cauſam concedere velit, dum Fœmina
habet tantam Dotem, quanta ſufficiat ad
nubendum æquali, quia eo caſu ceſſat
cauſa Diſpenſationis, quæ eſt defectus Do-
50 tis; nec tunc timeri poſſunt ſcandala, &
inconuenientia, quæ diximus; nec mo-
uetur Papa ad diſpenſandum, vt Fœmi-
na diuitijs ſuperabundet, ſed ex pietate,
ne ob defectum Dotis incurrat in præiu-
dicia antedicta; ſic bene docent Conink.
de Sacrament. diſp. 33. *dub.* 5. *n.* 47. Filiucc.
tom. pr. tract. 10. *part.* 2. *nu.* 317. Trullenk.
tom. 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 2. *nu.* 7. Pont. *lib.*
8. *cap.* 21. §. 2. *n.* 23. Sanch. *l. c. n.* 17. Vn-
de ſi Mulieri diuiti augeretur Dos aliàs
competens, vel Patrimonium à Conſan-
guineo, non eſſet iuſta cauſa ad diſpenſan-
dum, cum iuſta cauſa redundare debeat
in ma-

Digitized by Google

in maius ſpirituale bonum, nempe, ne
cum animæ iactura innupta remaneat;
vide Sanch. *nu.* 18. & Filiucc. *ll. cc.* Eſſet
quidem iuſta cauſa diſpenſandi, ſi Fœmi-
51 na, & eius Conſanguineus, quamuis ter-
tio gradu ſibi coniunctus, ſint instituti hę-
redes a Teſtatore diuite, cum conditio-
ne, vt ſimul nubant, ſi Papa diſpenſaue-
rit; quia cum per mortem Teſtatoris iā
ſit acquiſitum ius ad eam opulentem hæ-
reditatem, iuſta, ac pia cauſa videtur, vt
Pontifex diſpenſet, & ſic impleatur con-
ditio, nec amittatur ius ob id acquiſi-
tum; vide Sanch. *l. c. n.* 19. Pont. *d. n.* 23.
Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 93. *verſ. Et appo-
nam*. An autem valida ſit conditio a Te-
52 ſtatore appoſita, vt Legatarius, ſeu Fidei-
commiſſarius teneatur ducere Conſan-
guineam in ſecundo gradu, vide Sanch.
lib. 5. *Diſp.* 5. *n.* 20. vbi concludit affirma-
tiuè, eà ratione, quòd etiam in ſecundo
gradu Papa ſæpe diſpenſat, vt nos etiam
latè diximus *lib* 2.
53 Item cauſa iuſta diſpenſandi eſſet, ſi fa-
cultates Parentū non ſufficerent ad com-
petenter dotandam Filiam, niſi illam vl-
tra Legitimam ei iure naturę debitam, cæ-
teris alijs Filijs in bonis præferrēt, & quā-
uis certa ſit Parentes velle eam præferre,
non tamen ius habet, quo cæteris præfer-
ri debeat, ſed id à Parentum voluntate
pendeat; vt benè animaduertit idem Sāch.
l. c. n. 23. vbi *n.* 22. dixerat, poſſe licitè, ac
iuſtè diſpenſari cum ea Fœmina, tanquā
paupere, & Dote carente, cui non com-
petit ius ſuccedendi; vt, v. gr. ſi eſſet in
Regno, in quo ſeruaretur ius commune,
& Legitima Filiorum non eſſet certa, ſed
in Parentum libertate eſſet cuicumq; ſua
bona dare, relicta dumtaxat certa portio-
ne Filijs: quòd idem confirmant Pont. *l.*
5. & d. Dian. *d. reſol.* 93. circà finem. Quod
verum eſt, quamuis ea Fœmina, & eius
54 Conſanguineus, qui illam ducere inten-
dit, ſint quaſi certi, vt Parentes diuites
relinquant vniuerſas facultates ipſi Fœmi-
næ, cùm illam valdè ament, & alios Filios
odio habeant, quia non ſufficit huiuſmo-
di ſpes ſucceſſionis, & donationis bono-
rum, cum à libera voluntate alterius de-
pendeant, nec per hanc ſpem Fœmina in
ſtatu præſenti deſinat eſſe pauper.
Simili ratione Fœmina dici poteſt pau-
per, & ſufficienti Dote carere, ſi Pater
55 plures Filias haberet, & iuxtà ſuas facul-
tates, poſſet quidem commodè, & ſuffi-
cienter dotare vnam, ſed habita ratione
aliarum Filiarum, non poſſet vnam do-
tare ſufficienter; quià illud dicitur fieri
non poſſe, quod commodè, & abſq; diffi-
cultate fieri non poteſt; Genuenſ. *in Prax.
Curiæ Archiepiſc. cap.* 20. *n.* 6. Pirrh. Corrad.
in Prax. Diſp. Apoſt. lib. 7. *cap.* 2. *n.* 34 Trul-
lench. *d. dub.* 2. *n.* 7.
56 Non tamen poterit Fœmina diſpenſa-
ri ob defectum Dotis, quamuis tempore
petitæ Diſpenſationis, & obtenti Manda-
ti ad diſpenſandum, verè fuiſſet pauper, ſi
antequàm ea Diſpenſatio à Delegato exe-
quuta eſſet, diues ſit; vt quia deuoluta
ei fuerit aliqua hæreditas, ſeù legatum,
vndè Dos aucta fuerit, & competens fa-
cta; licèt enim ſufficiat, quòd Fœmina
pauper ſit à principio, quia ei ſub prætex-
tu paupertatis aliquid erogatur, ſeu Dos
conſtituitur, adeovt quamuis poſteà di-
tiſſima fiat, nihilominùs ipſam Dotem ha-
bebit, vt notant Bald. & Salycet. *in l. Ge-
neraliter. C. de Epiſc. & Cleric.* In caſu ta-
men Diſpenſationis aliter eſt dicendum,
quia, vt diximus præſenti Libro *cap.* 1. *n.*
75. cauſa Pontifici expoſita pro Diſpenſa-
tione debet vera eſſe tempore petitæ Di-
ſpēſationis, & ſic etiàm ſubſiſtere tempo-
re exequutionis à Delegato faciendę, cum
in Mandatis de diſpenſando, tempus cō-
ceſſionis Gratiæ retrahatur ad tempus
57 exequutionis Literarum; quia Papa con-
cedendo Mandatum, non diſpenſat, ſed
committit Diſpenſationem Delegato, vt,
ſi, & poſtquàm preces veritate niti repe-
rerit, diſpenſet; vide Trullenck. *d. lib.* 7.
cap. 10. *dub.* 6. *n.* 4. Sanch. *l. c. n.* 27. & plu-
res alios quos propterea *lib. pr. cap.* 6. cita-
58 uimus; vbi etiam concluſimus, quòd ſi
cauſa finalis medio tempore ceſſaſſet, at
poſtea reuiuiſceret, adhuc poſſet Delega-
tus Diſpenſationem exequi, quia huiuſ-
modi cauſa vera fuit tempore petitæ Di-
ſpenſationis, & vera etiam eſt tempore
exequutionis Ordinarij. At ſi Fęmina, cui
deuoluta fuit hæreditas, ſeu fuit fa-
ctum aliquod legatum, eam hæreditatē,
ſeù legatum ſponte repudiaret, eo fine, vt
ob cauſam defectus Dotis Diſpenſatio-
nem impetrare poſſet, erit inualida Di-
ſpenſatio; ſi in Supplicatione Pontifici
59 porrecta pro impetratione Diſpenſatio-
nis dictum finem, & fraudem non expreſ-
ſerit; quia, cum cauſa finalis Diſpenſatio-
nis ſit paupertas Oratricis, & periculum
proindè imminens, quòd vel innupta re-
maneat, vel nubat indigno, debet huiuſ-
modi cauſa finalis exprimi, cum omnibus

qualitatibus,& circumſtantiis, vt diximus
lib. . *cap.* 4. ſi etenim dicta malitia,& fraus
fuiſſet Pontifici expreſſa, vel Diſpenſa-
tionem denegaſſet, vel difficiliùs conceſ-
ſiſſet; vide Sanch. *lib.* 8. *Diſp.* 19. *n.* 26. Fi-
liucc. *tom. pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *nu.*
317. Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 2. *n.* 7.
Quod ſi ea renunciatio facta fuiſſet ob
60 alium quemcumq; finem, etiam inhone-
ſtum, dummodò non fuerit ad effectum
obtinendi Diſpenſationem ob huiuſmodi
cauſam, docent præcitati Doctores, non
vitiari Diſpenſationem ex taciturnitate
dictæ renunciationis, quia eo caſu Fœmi-
na nullam fraudem admiſit, & verè pau-
per eſt. Limitant tamen dicti Doctores,
61 niſi renunciatio facta fuiſſet cum pacto
de retrodonando, & bona donata ſibi
poſtmodum reſtituendo; intelligunt ta-
men de pacto expreſſo, & non de ſimpli
ci ſpe, quam Oratrix habuiſſet in dona-
tione, quòd ſibi ea bona eſſent reſtituen-
da, quia ſimplex ſpes habita non facit
eam magis diuitem, cum reſtitutio pen-
deat ab aliena voluntate & cum poſſit eſ-
ſe, & non eſſe, quòd huiuſmodi reſtitu-
tio fiat, non habetur in conſideratione,
l. Nam ad ea ff. de Legib. Salgad. *Labyrint. Cre-
dit. part.* 2. *cap.* 22. *n.* 110.
At plures Doctores, inter quos Sanch.
l. a. n. 27. Trullenck. *d. n.* 7. Filiucc. *d. cap.*
10. *n.* 317. Auerſ. *d. q.* 19. *ſect.* 4. *verſ. Ter-
tiò inopia Perſonæ, in fine,* Pont. *l. c.* Dian. *part.*
8. *tract.* 3. *Reſol.* 94 docent cum diſtinctio-
62 ne, vel enim iſta Fœmina bona renunciat
ſimpliciter, & abſolutè, vel in fauorem
tertiæ perſonæ; primo caſu exiſtimant,
non uitiari Diſpenſationem, quia hæ-
reditas nondum fuit adita, vel acceptata;
& ſic ſentiunt tam ſi renunciatio facta ſit
antequàm Romā miſſum fuerit pro im-
petratione Diſpenſationis, quàm poſt
Mandatum obtentum de diſpenſando,
quia cum nulla lege obligetur ad acqui-
rendum, non fit ob id aliqua fraus Ponti-
fici; at ſecundo caſu, tam ſi in fauorem
Tertii renunciauerit, quàm ſi ſteterit in
pendenti non acceptando, nec repudian-
do, ſubreptitiam cenſent Diſpenſationē,
quia per dictam renunciationem, ac ceſ-
ſionem cenſetur hæreditatem, ſeu lega-
tum acceptaſſe, & proindè diuitem effe-
ctam fuiſſe, & conſequenter Diſpenſa-
tionis incapacem ex hac cauſa. At quam-
uis horum Doctorum auctoritas apud me
63 maxima ſit, tamen fateor, me non eſſe
huius doctrinæ capacem, nec percipere

poſſe, cur hæc Fœmina reddatur incapax
fruendi beneficio Diſpenſationis, ſi per
ipſam ſtet, quominus diues fiat, dum hære-
ditas ei defertur, per quā diues effici poſ-
ſit, & nubere æquali non Conſanguineo,
& ipſa non vult acceptare, imo eam frau-
dolentèr repudiat, vt Conſanguineo nu-
bat; ille namq; habetur pro divite, qui
habet actionem ad acquirendas diuitias,
& ad exigendum. *l. Qui potuit facere, de reg.
Iuris,* Gratian. & Leoncill. quos propre-
reà *lib. pr. cap.* 7. *n.* 105. citauimus, & di-
ues reputatur, qui poteſt facere, vt diues
ſit, Rot. *deciſ.* 72. *n.* 5. *part.* 4. *recent.* Et cū
65 cauſa finalis Diſpenſationis, ſit defectus
Dotis Mulieris, & eius paupertas, ſi hic
Dotis defectus procedat ex culpa propria,
& cùm fraude circa cauſam finalem, exi-
ſtimo nullam, & inualidam eſſe Diſpen-
ſationem, ſi hæc fraus tacita ſit, tum ob
dictam fraudem tacitam, tum ob præſum-
66 ptam voluntatem Pontificis, qui num-
quàm præſumitur velle fraudibus patro-
cinari, cùm ab illis plurimùm abhorreat,
l. Si cui ibi per medias vias, ff. de ſeruit. & nos
alibi diximus; & vtendo dicta fraude ape-
riretur via ad ſæpiùs contrahendum Ma-
trimonia cum Conſanguineis, quod Ec-
cleſia vitare contendit, Ochogauia *de Sa-
crament. tract.* 4. *q.* 6. *n.* 12. pænes Dian. *l. c.* &
faciūt dicta a nobis *lib.* 2 *cap. pr.* vbi cōcluſi-
mus eſſe alienū à iure cōmuni petere Di-
ſpenſationem à Pontifice ſuper Impedi-
mento ab Eccleſia inſtituto, & ex ea Di-
ſpenſatione contrahere, cum id ſit minùs
optabile in Eccleſia, cui ſanè erit gratius
ſua Impedimenta ſeruari, & huiuſmodi
Diſpenſationes non peti, nec talia Matri-
monia inter Impeditos contrahi: Et pro-
inde in caſu noſtro præſumendum eſt, Pō-
tificis mentem non eſſe Diſpenſationem
concedere ex cauſa paupertatis, quatenùs
67 in cauſa expoſita adfuerit fraus; quę quā-
dò verſatur circà cauſam finalem [maxi-
mè ſi vnica cauſa afferatur] ſemper vitiat
Diſpenſationem, Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 21. *nu.*
32. Barboſ. *in Vot. Canonic. lib.* 2. *Vot.* 69.
n. 6. Bonacc. *de Legib. diſp. pr. q.* 2. *punct.* 6.
n. 2. & nos diximus *lib. pr. cap.* 4. *n.* 21.
68 E' contra verò, validam puto Diſpenſa-
tionem eo caſu, quo Mulieri pauperi
fuiſſet factum aliquod legatum pingue,
ſeù aliqua hæreditas delata, de quibus Fœ-
mina nullam habuiſſet notitiam; vnde
bona fide petita Diſpenſatione ob cauſā
defectus Dotis, eáq; obtentà, & eius ef-
fectu conſummato, ſi ſuperueniat notitia
hu-

huiuſmodi hæreditatis, & legati, non vitiabitur ipſa Diſpenſatio, quia paupertas Pontifici expreſſa, vera, & certa ex communi errore vulgi, & ab ipſis etiam Oratoribus habebatur; ſic Sanch. *n.* 28. Filiucc. & Dian. *ll. cc.* Pirrh. Corrad. vbi ſupra *n.* 27.

69 Porro vndecumq; defectus Dotis procedat, dicendum eſt, non haberi in conſideratione; ſi etenim Dos, quam Oratrix habet, eſſet alias ſufficiens ad nubendum æquali, attenta ipſius conditione, at ex alijs cauſis redderetur inſufficiens, vt v. gr. ſi eſſet rixosa, deformis, vetula, Filijs ex alio Matrimonio ſuſceptis grauata, inhoneſta, de aliquo crimine diffamata, vel punita, ſeu malis moribus imbuta, adhuc hæ qualitates faciliorem reddent Diſpenſationem, quia quò maiores ſunt defectus, & exceptiones, quas patitur, eò maior requiritur Dos ad nubendum æquali, genere, ætate, & diuitijs; & tunc ea Dos non dicitur ſufficiens abſolutè, ſed reſpectiuè; Papa namque diſpenſando eò tendit, ne Fœmina innupta remaneat, cũ periculo animæ; vnde ſi non habeat Dotem, quæ huiuſmodi qualitates compenſet, erit pauper, ac Dote competenti carebit, & proinde periculum erit, vt cum periculo animæ; innupta remaneat, quámuis, ſecluſis his qualitatibus, cum minori Dote Viro æquali commodè nubere poſſet; ſic benè docent Coninck. *d. Diſp.* 33. *dub.* 5. *n.* 47. Sanch. *nu.* 29. Filiucc. Trullenck. & Dian. *ll. cc.*

Quoad praxim ſunt videnda, quæ diximus; nempè Dotis augumentum de neceſſitate non requiri in gradibus remo-

70 tioribus, nempè in quarto, ſeu tertio & quarto à communi ſtipite, tam ſi ex vno, quàm ſi ex pluribus ſtipitibus prouenian Impedimenta; ſed tunc ſufficere ad impetrandam Diſpenſationem, Dotem Oratricis non eſſe competentem, nec ſufficientem, vt cum ea Virum paris conditionis, non Conſanguineum, vel Affinem inuenire poſſit, ſed tantùm in propinquioribus gradibus augumentum requi-

71 ri in impetratione Diſpenſationis ſuper propinquioribus gradibus, vt in ſecundo & tertio, ſecundo, ac quarto, ſiue in tertiò tantùm, ſiuè Conſanguinitatis, ſiuè Affinitatis, ac in primo publicæ honeſtatis Iuſtitiæ; & eò magis, ſi ex pluribus ſtipitibus Impedimenta inſurgant.

Diximus etiam eſſe à Delegato conſideranda verba Mandati Apoſtolici; quia

72 Literę huiuſmodi Commiſſionum diuerſimodè concipiuntur; aliquando enim mandatur Oratori, vt Oratricis Dotem augeat, vſq; ad quantitatem, ſecundum Oratricis qualitatem competentem; & eo caſu non ſufficit, quod augumentum competens ſit, ſed requiritur, quòd plenè, & integrè augeatur, vſq; ad competentem Dotem; ali-

73 quando etiam mandatur Oratori, vt Dotem Oratricis competentèr augeat; & tũc ſufficit, ſi Dos aliquo modo augeatur; dummodò huiuſmodi augumentum ſit conſideratione dignum, attenta qualitate Oratricis; vide Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 35. *n.* 6. & ſic practicari, teſtatur Pirrh. Corrad. *in d. Praxi l. c. nu.* 39. aliquando inſuper exprimitur Pontifici præciſa ſumma, in quam Orator intendit augere Dotem Oratricis, v.gr. in Scutis centum monetæ illatum partium, ex quo augumento Dos Oratricis remanebit competenter aucta.

74 Si Dos augeatur à Tertio, non admittitur huiuſmodi augumentum nec Diſpenſatio ob cauſam defectus Dotis conceditur eo caſu, quo dictus Tertius ad dotandam Oratricem, vel eius Dotem augendam aliàs teneatur.

An ſit ſubreptitia Diſpenſatio, ſi petita ſit ob Mulierem omnino indotatam, & poſtea reperiatur in uerificatione precum, habere aliquam paruam ſummam pro Dote; vel ſi petita ſit ob defectum Dotis, & repertum ſit, Oratricem eſſe penitùs indotatam, diximus ſupra *n.* 20.

SVMMARIVM.

1 *Formula Diſpenſationis ex cauſa, Ob lites: Si inter Oratores, vel eorum Parentes, Conſanguineos, vel Affines, ortæ fuerunt graues lites, & controuerſiæ magni momenti, & aliunde componi nequeant, quàm ex eorum Matrimonio, conceditur; & in fine ponitur Clauſula,* Factâ prius litium hinc inde ceſſione, ſeu compoſitione.

2 *Papa concedendo Diſpenſationem ob hanc cauſam, intendit finem litibus imponere.*

3 *Reipublicæ ſalus ex litium multitudine valde læditur.*

4 *Lites ſunt penitus execrandæ.*

5 *Adeout Dei Seruis eas ſubire non liceat.*

6 *Litium extinctio bonum publicum concernit.*

7 *In dubio ferenda eſt ſententia, quæ litium occaſionem auferat.*

8 *Appellatio eſt inuenta, vt Litigantium furentes animi paulatim deferueſcant.*

9 *Carere litibus ſumma eſt fælicitas.*

10 *Iudex, ſi poteſt, debet ſe intromittere pro tranſactione inter partes Litigantes.*

11 *Quilibet ſimplex Prælatus, & præſertim Epiſcopus, tenetur liticantes concordare.*

12 *Pontifex, cui vniuerſæ Reipublicæ Chriſtianæ ſalus incumbit prouidere debet, vt lites componantur.*

13 *Diſpenſatio conceditur, ſiue lis ſit inter ipſos Oratores, vel inter eorum Coniunctos.*

14 *Lis, ob cuius extinctionem petitur Diſpenſatio, debet eſſe ſuper re magni momenti.*

15 *Quando verò dicatur eſſe ſuper re magni momenti, relinquitur arbitrio Delegati.*

16 *Non ſufficit, quod lites adfuerint, & iam ſint compoſitæ.*

17 *Lites huiuſmodi non debent procedere ex cauſa Matrimonij inter Oratores contrahendi.*

18 *Data opera crimine admiſſo, & ab alijs ſtudioſè litibus introductis, vt faciliùs Papa diſpenſaret Oratores, huiuſmodi fraus, & malitia debet exprimi, alias Diſpenſatio eſt nulla.*

19 *Delegatus Diſpenſationem exequi nequit niſi poſtquàm conſtiterit, quòd litium compoſitio facta fuerit, & n. 21.*

20 *Ablatiuus abſolutus conditionem importat.*

De Causa ob Lites.

CAPVT IV.

Q*Vod, cum inter dictos Oratores, ſeu eorum Parentes, Conſanguineos, vel Affines, graues lites, & controuerſiæ, ſuper rebus magni momenti, ortæ iam ſint, & ad præſens vigeant, aliunde tamen,*
1 *quàm ex cauſa Matrimonij*
inter dictos Oratores contrahendi, prouenientes, & ante illius tractatum exortæ; certumq; ſit, quod ſi Oratores ipſi inuicem matrimonialiter copularentur, lites, & controuerſiæ huiuſmodi omninò componerentur; pro illis igitur componendis, & pro bono pacis, cupiunt inuicem matrimonialiter copulari, &c. & apponitur in fine Clauſula, *Facta prius litiũ huiuſmodi hinc inde ceſſione, ſeu compoſitione.*
2 Papa concedendo Diſpenſationẽ ob hanc
cauſam, intendit imponere finem litibus,
cùm ex his continuæ diſcordiæ, maxima
damna, ſcandala, & peccata oriri ſoleant, & quies publica violetur, Afflict. *deciſ.* 149. *nu.* 7. Donat. Anton. de Marin. *reſol. Quotid. lib.* 2. *cap.* 211. *n.* 14. & Reipublicæ ſalus ex litium multitudine ſummopere lædatur, vt probat Cicero *de Legib. lib. pr.* & propterea iura omnia valdè feſtinent imponere finem litibus, *l.* 2. *C. de re Iudic.* & odio habeant, vt lites ex litibus exoriantur, Marant. *Specul. aur. in diuiſion tractat. part.* 2. *n* 33. *Clement. Diſpendioſam cap.* 2. *de iudic. lib.* 2. *titulo pr. in ſexto, Gloſſ. in cap. Peruenit* 3. *verbo, Exiſtere, de arbitr.* Lother. *de re Benef. lib.* 2. *q.* 20. *n.* 11.
4 Vnde lites eſſe penitùs execrandas tradunt
Cæuall, *qq. comm. contra comm. q.* 48. *nu.* 6.
& alij plures, quos refert Hieron. Gonz.
ad Reg. 8. *Cancell. reg. de menſ.* §. 7. *Proham.*
5 *d n.* 12. adeòut Dei Seruis lites ſubire nõ
liceat, *cap. Sicùt Sacerdotes* 6. *cauſa* 2 *q.* 7.
Lother. *lib. pr. in apparatu n.* 8. Diuus Paulus ad Thimotheum *cap.* 2. Et quamuis Reipublicæ interſit Iudicia exerceri, ne cuiquam detur anſa ſibi propria manu Ius dicendi *l. Si vſufructus* 16. §. *Sed inter duos, de vſufructu, cap. Ad hoc* 63. *cauſ.* 16. *q. pr.* Marant. *de ord. Iudic. part.* 3. *n.* 135. tamen
6 litium extinctio bonum publicum con-
cernit, & ad Cõgregationis humanæ conſeruationem, ac Reipublicæ commodum pertinet, *cap. Diſpendia* 3. *de reſer. in* 6. Rub. *deciſ.* 485. *nu.* 19. *tom.* 2. Gomeſ. de *annal. poſſeſſ. q. pr. lit. F.* Ricc. *in prax. for. Eccleſ. reſol.* 110. *n.* 2. Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 3. *q.* 5. *n.* 12. Gratian. *diſcept. Forenſ. cap.* 431. *n.* 21. Rot. *penes Farinacc. tom. pr. de-*
7 *ciſ.* 641. *n.* 6. & ideò ea Sententia in dubio
eſt præferenda, quæ occaſionem litium aufert, Redenaſch *conſ.* 71. *n.* 100. & faciunt dicta per Afflict. *deciſ.* 190. *n.* 7. &
8 ob id potiſſimum inuẽta fuit Appellatio,
vt Litigãtiũ furẽtes ab initio animi, paulatim deferueſcant, vt colligitur ex Platonis ſententia *lib.* 6. *de legib.* cùm litibus
9 carere ſumma ſit fœlicitas, ſicut optimè
canit Martialis *lib.* 2. *epiſt.* 90.

Sit nox cum ſomno, ſit ſinè lite dies.

& lib. 10. *epiſt.* 47. ait

Lis nunquam, Toga rara mens quieta.

10 Et ſi Iudex poteſt, debet ſe intromittere
pro tranſactione inter partes litigantes faciendã, *vt* 90. *diſt. per tot.* Læl. de Zanch. *de Priuil. Eccl. Priuileg.* 52. *n.* 1. *& Priuileg.* 102. *n* 3. Piaſec. *in prax. Epiſc. part.* 2. *cap.* 4. *n.* 9. & Litigantium artibus occurrere, quibus cauſas prolungare conantur, Cõcil.

cil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 10. *de Reform.* Idem
Piaſec. *l.c.* & ſi quilibet ſimplex Prælatus,
11 & præſertim Epiſcopus, tenentur Diſcor-
dantes ad concordiam reducere, & Liti-
gantes reconciliare, *ff. de Vſuris, l. Si vſu-
fructuarius,* §. *Æquiſſimum, ff. de off. Præſidis*
& l. Illicitas, §. *Ne potentiores,* Goffred. *in
Summ.* vbi *de Treug. & Pac. nu.* 5. Lother.
de re Benef. lib. pr. cap. 9. *n.* 120. quantò ma-
gis debet Summus Pontifex, cui vniuer-
12 ſalis Chriſtianæ Reipublicæ ſalus incum-
bit, prouidere, vt lites ſedentur, & com-
ponantur? Vide Barboſ. *de Iur. Eccleſ.
vniuerſ. lib.* vbi concludit, peccare mor-
taliter Pontificem.

Quoad praxim, ex lectura prædictæ for-
mulæ plura inferuntur.

13 Primò namq; infertur; idem eſſe, ſiue
lites ſint inter ipſos Oratores, ſiue inter
eorum Parentes, vel Conſanguineos ſeu
Affines, quia finis, qui mouet Pontificem
ad diſpenſandum, eſt vt imponatur finis
litibus, & proinde, cum per huiuſmodi
Matrimonium lites finiantur, parum eſt,
ſiue lites ſint cum Franciſco, ſiue cum
Petro.

14 Secundò infertur, lites, ob quarum ex-
tinctionem petitur Diſpenſatio, debere
eſſe ſuper rebus magni momenti, quia
modica non curantur, nec habentur in
conſideratione, cum parũ, & nihil æqui-
parentur, Marius Antonin. *var. reſol. lib.*
1. *reſol.* 28. *n.* 6. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
15 120. *n.* 3. Quando autem lis dicatur eſſe
ſuper rebus magni momenti, relinquen-
dum eſt arbitrio Iudicis delegati, cum
non poſſit dari certa regula, & ſicut dixi-
mus *lib. pr. cap.* 7. inter Ruſticos, & Paupe-
res cauſa de Porcello dicitur magna cau-
ſa: regulariter tamen lis ſuper omnibus
bonis, & ſuper maiori parte bonorum,
æquiparantur; vide Mandoſ. *ad Reg. Can-
cell. Regul.* 16. *q.* 25. *n.* 6.

16 Tertiò infertur, non ſufficere ad peten-
dum Diſpenſationem pro hac cauſa, ſi li-
tes adfuerint, ſed iam compoſitæ ſint;
quia, cum cauſa ceſſauerit, ceſſarunt cõ-
ſequenter pericula ſcandalorum, inimi-
citiarum, & damnorum, quorum euita-
tio eſt cauſa finalis Diſpenſationis.

17 Quartò infertur, huiuſmodi lites non
debere procedere ex cauſa Matrimonij in-
ter Oratores contrahendi, quia ſi ex eius
contractu ſcandala orirentur, Pontifex
potiùs retraheretur à Diſpenſatione con-
cedenda; quia ſemper obuiare ſtudet, ne
ſcandala ſequantur, vt alibi diximus, imo
ſi data opera, & crimine admiſſo, vt fa-
18 ciliùs Papa diſpenſaret, Oratores, vel eo-
rum Conſanguinei, aut alij, lites ipſas ſtu-
dioſè introduxiſſent, carere debebunt ſpe
Diſpenſationis, & tenebuntur de huiuſ-
modi fine, & malitia in petitione Diſpen-
ſationis facere mentionem; quia cum
fraus adfuerit in cauſa finali Diſpenſatio-
nis, debet ea fraus exponi, vt alibi, &
præſertim *lib. pr. cap.* 4. diximus; cum Pa-
pa non intendat diſpenſare, dum fraus
adfuerit; Bonaccin. *de leg. Diſp. pr. q.* 2. *punct.*
6. *n.* 2. Sanch. *lib.* 3. *Diſp.* 39. *n.* 14.

19 Infertur tandem, non poſſe Delegatum
ad Diſpenſationem procedere, niſi poſt-
quàm ei conſtiterit, quòd facta fuerit in-
ter Litigantes trãſactio, & lites compoſi-
tæ ſint; quia cum in Literis Apoſtolicis
appoſita ſit Clauſula *Facta prius Litiũ ceſſio-
ne, ſeu compoſitione*, ſitq; poſita Ablatiuo
20 abſoluto, conditionem importat, *l. A te-
ſtatore, ff. de condit. & demonſtrat.* Pariſ. *conſ.*
41. *n.* 14. *lib.* 4. Barboſ. *in Votis Canonic. lib.*
2. *Vot.* 44. *n.* 10. Rubeus *deciſ.* 212. *nu.* 21.
tom. 2. & ſi ante litium compoſitionem
21 diſpenſaret, facilè dari poſſet locus frau-
di, & mens Pontificis defraudari, cum fie-
ri poſſet, vt ipſæ lites non extingueren-
tur; vnde debent terminari, antequàm Di-
ſpenſatio facta ſit, vt diximus.

S V M M A R I V M.

1 *Forma petendi Diſpenſationem inter Impeditos, ob cauſam componendi inimicitias inter Conſanguineos, vel Affines exortas.*

2 *Hæc cauſa admittitur à Pontifice, ob Pacem, & vnionem futuram.*

3 *Inimicitias ſedare reſpicit publicum bonum.*

4 *Pax eſt origo omnium bonorum, diſcordia verò omnium malorum, & n.* 12.

5 *Ieſus Chriſtus, in ſuo teſtamento, nobis reliquit Pacem.*

6 *Ad conſeruandam Pacem, & concordiam in vniuerſali Republica, Canonum præcepta multotiès relaxantur.*

7 *Pro Pace componẽda aliquando Familiares Principum poſſunt coram Ordinario conueniri.*

8 *Iudex poteſt Ciues cogere ad concordiam, ſi ob inimicitiam Reſpublicæ Pax turbetur.*

9 *Tepidus ad Pacem componendam debet à Dignitate deponi.*

10 *Epiſcopus tenetur diſſidentes ad concordiam magis, quàm ad iudicium excitare, & ſi id facere negligat, peccat mortalitèr, & n.* 11.

13 Bo-

13 *Bonum Pacis, & euitatio inimicitiarum, eſt iuſta cauſa diſpenſandi vt Matrimonia inter Prohibitos contrahantur*

14 *Matrimonia ſolent efficere, ne ſequantur rixæ, inimicitiæ & plura damna.*

15 *Pax deſcribitur.*

16 *Hæc cauſa non admittitur ob quaſcumq; leues inimicitias, ſed debent eſſe graues.*

17 *Inimicitia cum non præſumatur, debet coram Delegato probari.*

18 *Delegatus non ſolùm debet ſe informare de ipſarum inimicitiarum qualitate, ſed de cauſis ob quas ortæ ſint.*

19 *Graues inimicitiæ quæ cenſendæ ſint, remittitur arbitrio Delegati.*

20 *Ad eas cenſendas debet attendi Perſonarum qualitas, nam ab ea pendet vtplurimùm grauitas inimicitiæ.*

21 *Sub verbis grauiſſimarum inimicitiarum quæ veniant.*

22 *Grauis inimicitia cenſetur, quando orta eſt ex iniuria atroci & offenſus eſt pronus ad vindictã.*

23 *Item dicitur grauis, quando eſt orta ex controuerſia omnium, vel magnæ partis bonorum.*

24 *Ex querela pariter crimi ali niſi fuerit reuocata.*

25 *Ardua, & capitalis cenſetur. ob cauſam pecuniarum, ob quam de maxima ſubſtantia controuertitur.*

26 *Vel ſi ſit ſuper re notabili.*

27 *Inuadens bona alicuius dicitur eius inimicus capitalis, nam bona tempora ia ſunt vita hominis, & n. 28.*

29 *Semel Inimicus. præſumitur etiam de futuro, niſi probetur inimicitiam ceſſaſſe.*

30 *Inimicitia grauis præſumitur continuata.*

31 *Nec cenſetur extincta per mortem inimici offendentis, ſed præſumitur circa Perſonam hæredis continuare.*

32 *Suſpectus de inimicitia capitali, pro inimico haberi debet.*

33 *Inimicus Conſanguinei mei, eſt mihi inimicus.*

34 *Inimicitia debet aliunde procedere, quàm ex cauſa huiuſmodi Matrimonij contrahendi, & ante illius tractatum exorta, aliàs Diſpenſatio erit ſubreptitia.*

De Cauſa ob Inimicitias.

CAPIT. V.

QVòd cũ inter Oratorum Parentes, & Conſanguineos, vel
1 *Affines, graues inimicitiæ*
ortæ iam ſint, & de præſenti
vigeant, aliunde tamen, quã
ex cauſa Matrimonij inter
eos contrahendi, prouenientes,
& ante illius tractatum exorta; certumq; ſit, quòd ſi Oratores ipſi inuicem matrimonialiter copularentur, inimicitiæ huiuſmodi omnino componerentur; pro illis igitur cõponendis, ac pro bono Pacis, cupiunt Oratores prædicti inuicem matrimonialiter copulari, &c.

Hæc cauſa admittitur à Pontifice ad diſpenſandum, quia Pax, & vnio ad fælicem
2 ſpiritualis, & temporalis gubernationis
ſtatum maximè decent, & tanquàm neceſſarium fundamentum ſunt, *l. Congruentius, C. de patr. poteſt.* Barbot. *in Votis Canon.*
3 *lib. pr.* & inimicitias ſedari ſemper in publicum, & commune bonum tendit, cum
propter diſcordias quies publica violetur, Afflict. *deciſ. 149. n. 7.* Et quidem,
quæ mala ex diſcordijs non ſequuntur?
quæ delicta non perpetrantur? quæ ſcandala non oriuntur? cum diſcordia ſit fõs,
& origo omnium malorum, diabolicum
venenum, Pacis æmula, litium mater,
iurgiorum materia, & ſicut nil eſt preciosius Deo, dilectione, ita nil deſiderabilius Diabolo, diſcordia, vt animaduer-
4 tit S. Gregorius in Paſtorali; cum Pax ſit
origo, & fons omnium bonorum, optima
rerũ Mater, innumeriſq; Triumphis glorioſior: Diſcordia verò omnium malorũ
origo, bonorumq; depręda trix; & Do-
5 minus Noſter Ieſus Chriſtus aſcenſurus
ad Patrem, nobis in hac lacrymarum valle aliud in teſtamento non reliquit, niſi
præcioſam gemmam Pacis, *Pacem relinquo vobis &c.* Ioannes *cap. 14.* Vnde Regius
Propheta, Vir ſecundum cor Dei, conſiderans quanta mala ex diſcordijs oriãtur,
iuſto zelo accenſus, ad Dominum conuerſus exclamauit, *Pſalm. 67. Diſſipa gentes, quæ Bella volunt:* & proinde videmus, quòd
6 ad conſeruandam Pacem, & concordiam

in.

in vniuerſali Republica Canonum præ-
cepta multoties relaxantur; *cap. Niſi eſſent*
21. de Prabend. & Dignit. Boer. *conſ.* 29 *nu.*
3. Pirrh. Corrad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt.*
lib. 8. *cap.* 2. *n.* 77. Læl. Altograd. *conſ* 102.
n. 1. *& nu.* 2. *lib.* 2. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 5.
q. 3. *n.* 165. & multa ob id conceduntur,
quæ aliàs fieri non poſſent, *Gloſſ. in cap. In*
Noſtra 8. *de Iniurijs,* Pariſ. *de Reſignat. l. c.*
n. 76. vnde verſus.

Pax vt ſernetur moderamen Iuris habetur.

7 Vnde pro Pace componenda aliquando
Familiares Principum poſsũt coram Or-
dinario conueniri, Rot. *In nouiſſimis deciſ.*
324. *n.* 4. coram Pirouan. & ſi Reipublicę
8 quies ob inimicitias turbetur, poteſt Iu-
dex Ciues ad concordiam compellere,
Marant. *de ord. Iudic. part.* 6. *verſ. Trigeſimò*
inquirit Iudex n. 164. cum ipſius Iudicis of-
ficium ſit partes ad Pacem, vel concordiã
cogere, Læl. de Zanch. *de Priuileg. Eccleſ.*
Priuileg. 42. *n.* 6. *& nu.* 11. *pag. Mihi* 98. &
faciunt dicta per Gratian. *diſcept. forenſ. cap.*
658. *n.* 8. & ſi ad id Iudices ſæculares, te-
nentur, quantò magis Summus Pontifex,
ad quem incumbit reformare Paces? *cap.*
Nouit ille 13. *de Iudic.* Læl. de Zanch. *d. Pri-*
9 *uil.* 48. *n.* 4. & tepidus ad Pacem compo-
nendam à Dignitate deponitur, idem Lęl.
10 de Zanch. *l. c. n.* 20. & tenetur Epiſcopus
diſſidentes ad concordiam magis, quàm
ad iudicium excitare, *cap. Studendum, cap.*
11 *Præcipimus* 90. *diſt.* & ſi negligant illos ad
concordiam reuocare, peccant mortali-
ter, Barboſ. *de Iure Eccleſ. Vniu. lib. pr. cap.*
11. *n.* 83. Genuenſ. *Human. paſtor. cap.* 43.
n. 1. relatus à dicto Barboſ. *l. c.* tanta enim
12 damna ex diſcordijs inſurgunt, vt vbi hęc
vigent, Domus euertantur, & Regna ipſa
deſolentur; *Omne Regnum in ſe diuiſum*
deſolabitur; & Omnis Ciuitas, vel Do-
mus diuiſa contra ſe non ſtabit, Matt. *cap.*
12. Vnde Cicero de amicitia; *Qua Domus*
tam ſtabilis, quæ Ciuitas tàm firma eſt, quæ odijs,
& diſſidijs non poſſit funditus euerti?
13 Eſt igitur bonum Pacis, & euitatio ini-
micitiarum cauſa inſta diſpẽſandi, vt Ma-
trimonia inter Prohibitos contrahantur,
l. Si inimicitia 9. *ff. de his, quibus, vt indignis*
legatur. Genuenſ. *in Praxi Cur. Archiepiſcop.*
Neapolit. cap. 20. *in Addit. n.* 16. Pater Leo
in Praxi S. Pœnit. part. ſec. formula de rema-
nendo in Matrim. verſ. Capitalis autèm, pag.
Mihi 307. cum ex ipſis Matrimonijs Pacis
14 fœdera coniungantur: Matrimonium
namq; efficere ſolet, ne ſequantur rixæ,
inimicitiæ, homicidia, rapinæ, infamię,
aliaq; plura damna, & ſcandala, quæ aliâ
ſequerentur, vt inter alios animaduertit
Auerſ. *de Matr. q.* 19. *ſect.* 4. *verſ. Regularit er*
verò, &c. quia, ſicut diximus, nil eſt in
vniuerſali Republica vtilius, nil magis
proficuum, nil iucundius, quàm concor-
diæ, ac Pacis conſeruatio, cum ipſa Pax,
15 teſte Diuo Auguſtino de verbis Domini
cap. 158. *Sit ſerenitas mentis, tranquillitas ani-*
mi, ſimplicitas cordis, vinculum amoris, conſortiũ
Charitatis. Hac eſt quæ ſimultates tollit, bella
compeſcit, iras comprimit, ſuperbos calcat, hu-
miles amat, diſcordes ſedat, inimicos concordat,
cunctis eſt placida, neſcit extolli, neſcit inflari.
Hanc qui accipit teneat, qui perdidit repetat,
qui amiſit exquirat; quoniam qui in eadem
non erit inuentus à Patre, abdicatur à Filio, ex-
hæredatur à Spiritu Sancto, alienus efficitur, nec
ad hæreditatem Domini poterit venire, qui teſta-
mentum Patris noluerit obſeruare.
16 Quod attinet ad praxim; ſciendum eſt
hanc cauſam non admitti ob quaſcumq;
leues inimicitias, ſed oportet vt ſint gra-
17 ues, & cum ſint contra ius naturale, non
præſumuntur, § *Si quis verò, Authent. de teſt.*
l. in ratione, §. Cum quidem, ff. ad legem falc id.
Pariſ. *de Reſignat. lib.* 5. *q.* 3. *n.* 259 & pro-
indè debent coram Delegato probari; &
18 tenebitur Delegatus ſe diligenter infor-
mare de ipſarum inimicitiarum qualita-
te, vnde, quare, & quomodo ortæ ſint; nec
ſufficiet, ſi in genere reperiat eſſe inimi-
citias, ſi non adiciatur qualitas, & cauſę,
ob quas ortæ ſint: vide Maſcard. *de Probat.*
concluſ. 900. *n.* 7. Rubeum *deciſ.* 500. *nu.* 8.
tom. 2.
19 Quæ autem, ac quales cenſendæ ſint ini-
micitiæ graues, remittitur arbitrio Iudi-
dicis delegati, Tuſch. *concluſ.* 149. *nu.* 17.
lit. I. Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 5. *q.* 3. *n.*
258 Paitell. *Expedit. cauſ. ciuil. expedit.*
14. *n.* 42. Menoch. *conſ.* 149. *n.* 16. *vol.* 2.
& de arbitr. Iud. Centur. 2. *Caſu* 110. *n.* 3. *lib.*
2. Leo *in Prax. S. Pœnit. part.* 2. vbi *de Laico*
qui Præſbyterum, percuſſit, verſ. Cum plures, pag.
Mihi 389. qui Delegatus ex circumſtan-
tijs Perſonarum, & inimicitiæ qualitate
æſtimabit, & iudicabit, an huiuſmodi
inimicitiæ tales ſint, quales Pontifici nar-
ratæ fuerunt.
20 Dixi ex Perſonarum qualitate, quia iniu-
ria, quæ ab vno parui fiet, cum ſibi mi-
nima videatur, vt quia v. gr. ipſe vilis ſit,
vel pacificus, ab altero, qui Nobilis ſit,
vel prõptus ad vindictam, plurimi fiet, &
ob id in necem offendentis inſidiabitur,
vt inter alios animaduertit idẽ Maſcard.

ſenti, vt diximus *cap. præcedenti nu.* 29. &
2 quidem ſi inimicitiæ graues fuerunt, ſicut requiritur ad effectum, vt Papa ob eas diſpenſet, non præſumitur, ſtatim ſequuta Pace, fuiſſe omnino ſublatum effectum inimicitiarum, ſed etiam poſt ipſam contractam Pacem Perſonæ remanent ſuſpectæ, & præſumuntur adhuc retinere animum nocendi, adeovt à teſtimonio ferendo repellantur; Clarus *lib.* 5. *Sentent.* §. *fin. q.* 24. *nu.* 6. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 857. *nu.* 47. *vol.* 2. Pirrh. Corrad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 2. Et hanc eſſe iuſtam cauſam Diſpenſationis dicit Pariſ. *conſ.* 68. *n.* 118. *part.* 4.

2 Affinis prædictæ eſt alia cauſa, quæ allegatur à Sanch *lib.* 8. *Diſp.* 19. *n.* 11. à Coninck. *de Sacramentis diſp.* 33. *dub.* 5. *nu.* 45. Pont. *de Matr. lib.* 8. *cap.* 21. §. 2. *nu.* 21. *in fine*, nempe ad euitandum aliquod magnum delictum; Et ſumitur ex Doctrina Diui Thomæ 2. 2. *q.* 67. *art.* 4. *in corpore*. Nomine etiã magni delicti intelligit ſatis probabiliter idem Coninck. *l. c.* aliquod graue periculum Animę quod Oratores, niſi contrahant, certò incurrent; quià Papa, vti Pater vniuerſalis, tenetur ſtudere, & inuigilare, ne ſcandala, & peccata ſequantur.

S V M M A R I V M.

1 *Formula Diſpenſandi inter Impeditos, ob cauſam Viduitatis Oratricis, cum multis Filijs, & illos alere nequeat.*
2 *In huiuſmodi Diſpenſatione additur Clauſula*, Et poſt quam dictus Orator idoneè cauerit ſe dictis Filijs alimenta præſtaturum.
3 *Hæc non ſolet admitti, niſi in gradibus remotioribus, & eſt parum in vſu.*
4 *Delegatus ad diſpenſandum ob hanc cauſam, debet prius animaduertere, quod Orator præſtiterit cautionem de Filios alimentando, & quomodò de ea conſtare debet, ex n.* 5.

De cauſa pro Oratrice Filijs grauata.

C A P I T. VII.

1 Q*Vòd cùm dicta Oratrix Vidua, & quinq; Filijs* [vel quot ſint] *ex alio Matrimonio procreati, grauata exiſtat & dictus Orator illam in Vxorem ducere, dictoſq; eius Filios alere, & gubernare intendat, cupiãt inuicem matrimonialiter copulari &c.*

2 Et additur clauſula, *Et poſtquam dictus Orator idoneè cauerit, ſe dictis Filijs alimenta præſtaturum.*

3 Hæc cauſa non ſolet admitti in gradibus propinquis, ſed ſolùm in remotioribus; & eſt parum in vſu; quia vix inueniri poteſt Vir, qui velit ducere Vxorem, & ſuſcipere in ſe tam graue pondus alendi alienos Filios de ſuo proprio.

Quando tamen commiſſa ſit Diſpenſatio ob hanc cauſam, non poterit Delega-
4 tus ad Diſpenſationem procedere, niſi poſtquam Orator idoneè cauerit, ſe dictis Filijs alimenta præſtaturum; nec ſufficiet ſimpliciter promittere, ſed opus erit verè, & effectiuè per publicum Inſtrumentum manu publici Notarij, in forma Iuris valida, idoneam cautionem præſtari. Imò nec ſufficiet nudam cautionem, cum ſimplici hypotheca bonorum præſtare, ſed debebit cauere ſub hypotheca bonorũ, & fideiuſſione; quamuis enim
5 cautionis nomine, niſi aliquid aliud additum ſit, nuda cautio comprehendatur, *l. Sancimus, C. de verborum ſignificatione*; Barboſ. *l. Diuortio* 8. §. *Interdum nu.* 22. *ff. ſolut. Matrim.* Sanch. *lib.* 10. *diſp.* 18. *n.* 34. nihilominùs quando verbo *cautioni* additur aliqua dictio, ſeu particula, vt *idonea, ſufficienti, plena, rectæ, diligenti*; vel quando Lex mandat caueri cauſa cognita; vel mandat præſtari eam cautionem, quam quis præſtare poteſt, debet præſtari cautio cum hypotheca bonorum, & fideiuſſione, vt prædicta inter alios accuratiſſimè docet idem Sanch. *l. c. nu.* 34. *& n.* 35.

SVMMARIVM.

1 *Quot modis conſiderari poſſit ætas, ad diſpenſandum ob eius cauſam.*

2 *Forma Diſpenſationis ob exceſſum ætatis, quando ſcilicet Fœmina, quæ attigerit 24 annum, æqualem Virum non inuenit.*

3 *Cauſa ob exceſſum ætatis prædictæ admittitur tantũ pro Innuptis, non tamen pro Viduis, & n. 6.*

4 *Legatum factum pro Filiabus maritandis, intelligitur de illis, quæ Virum non habuerunt, & nõ de Viduis.*

5 *Dictio* Hactenus *excludit tempus præteritum.*

7 *Monetur Pontifex ad diſpenſandum ob huiuſmodi cauſam, ne Oratrix innupta remaneat cum periculo Animæ, & n. 10.*

8 *Filia quæ attigerit 25. annum, & Parentes diſtulerint eam in Matrimonium collocare, ſi ipſa alicui nubat, licèt indigno, libero tamen, Pater tenetur dotare, quamuis defuerit eius conſenſus.*

9 *Etiamſi Fœmina diues ſit.*

11 *Pontifex non ſolùm diſpenſat Fœminam, quæ 25. annum attingat, ſed ſi diſpenſandum ſit in gradibus remotioribus, eamdem concedit, etiamſi 24. annum attigerit.*

12 *Si fuerit dictum, Fœminam excedere 24. annum, & vltra, ſufficiet expreſſio, licèt ſit intra quadrageſimum, vel quinquageſimum annum.*

13 *Ætas coram Delegato verificari ſolet ex Libro Baptizatorum.*

14 *Et ex fide Baptiſmatis à Parocho ex d. Libro deſumpta.*

15 *An probari poſſit ætas per Patrem, & Matrem.*

16 *Cauſa finalis huius Diſpenſationis eſt ætas, & quamuis vna dies deficiat, Gratia erit ſubreptitia, nec poſſet Delegatus exequi.*

17 *Delegatus in his quæ à Lege, vel Legiſlatore determinata ſunt, non poteſt arbitrari.*

18 *Nouitius ſi Profeſſionem emitteret ante annum decimumſextum, licet vnus dies ſolus deficeret, Profeſſio erit nulla, & irrita.*

19 *Qui Teſtamentum condit ante annum 14. completum, inualidè agit, niſi ſit inchoata vltima dies decimi quarti anni.*

20 *Reſcriptum Papæ, & quælibet alia Conſtitutio, dum certi anni meminit, ſub nomine anni, non niſi de perfecto exauditur.*

21 *Qui ſe fundat in tempore, debet illud concludenter probare.*

22 *Ætas debet eſſe completa tempore petitæ Diſpenſationis, nec ſufficit, vt ante eius executionem compleuerit.*

23 *Impetrans Beneficium Curatum abſque Diſpenſatione ante legitimam ætatem, non poteſt illud ritè, & legitimè poſſidere etiam adueniente ætate.*

24 *Gratia facta alicui vti Clerico, ſi tempore ſignatæ Supplicationis non erat Clericus, non conualidatur, quamuis poſtea aſſumat Clericatum.*

25 *Reſcriptum ab Excommunicato impetratum, etiam ſubſequuta abſolutione nullius eſt momenti.*

26 *Dictio, circa, non ſolet apponi in Diſpenſatione ob ætatem, cum debeat attendi ætas narrata, quæ non verificata, Gratia eſt nulla.*

27 *In verificatione Precum coram Delegato, ſufficit quod Oratrix 24. annum agens, hactenus Virum paris conditionis, cui nubere poſſit, non inuenerit, nec eſt neceſſe, quod in reperiendo Viro aliquam fecerit diligentiam.*

28 *Datarius dicitur Organum mentis, & vocis Pontificis.*

29 *Et in ijs, quæ ad eius officium ſpectant, repræſentat Pontificem.*

30 *Si Fœmina ſponſe recuſaret nubere, an poſſit poſtea diſpenſari, vt cum Impedito contrahat, ob hanc cauſam, & n. 32.*

31 *Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*

33 *Cauſa huiuſmodi admittitur in omnibus gradibus non valde propinquis, vt in 2. & 3. à communi Stipite, in ipſo tertio, & alijs remotioribus, quamuis ex diuerſis ſtipitibus proueniant Impedimenta.*

34 *Forma Diſpenſationis ob defectum ætatis.*

35 *In hac Diſpenſatione apponitur Clauſula,* Dummodò explorata priùs voluntate Oratricis, ipſa nõ vi, metu, aut blanditijs, vel promiſſionibus, ad Matrimonium cum ipſo Oratore contrahendũ inducatur, nullumq; aliud canonicum Impedimentum obſtet.

36 *Matrimonia Impuberum ante ſeptennium contracta, non ſunt verè Matrimonia, ſed reſoluuntur in Sponſalia per verba de futuro.*

37 *Et niſi ratificentur tempore habili ſunt inualida.*

38 *Ætas ad Matrimonium per Canones præſcripta, in Maſculo eſt annorum 14. & in Fœmina 12.*

39 *Et in hoc Leges Pontificiæ cum Cæſareis concordant.*

41 *Si factus Pubes Matrimonium contrahat, & tamen non ſit potens ad copulam explendam, Matrimonium adhuc erit validum, ſi id ex ætatis imbecillitate non autem ex frigiditate proueniat.*

42 *Et proinde expectandum erit donec plenam Pubertatem expleuerit.*

43 *At ſi poſt dictam ætatem adhuc duret impotentia, triennium aſſignabitur ad experiendum.*

44 *Limita vt Matrimonium ab Impuberibus contractum ante præſcriptam ætatem non ſit nullum, quandò malitia ſuppleat ætatem.*

45 *Quia Canones in Nuptijs, non ex annorum numero, ſed ex potentia coeundi ætatem decernunt.*

46 *Malitia tamen debet in vtroq; Coniuge adſiſtere, aliàs qui illa caret poterit reſilire.*

47 *Difficile eſt iudicare, quando malitia ſuppleat ætatem, & tunc dicitur ſupplere, quando aderit potentia*

tentia generandi coniuncta cum ſufficienti prudentia.

48 *Et ſola prudentia non ſufficit, ſed requiritur naturalis vigor, & coeundi potentia.*

49 *At ſi Fœmina ante annos 12. fuiſſet ab alio cognita, poterit, defectu ætatis non obſtante, contrahere.*

50 *Signa ob quæ dignoſci poſſit, adeſſe potentiam Puberis ad copulam, referuntur.*

51 *Potentia huiuſmodi, regulariter ſolet citius adeſſe in Nobilibus, & Diuitibus delicatè viuentibus.*

52 *Diſpenſatio Apoſtolica eſſentialiter non requiritur ad contrahendum ante annos Pubertatis.*

53 *Quia difficile eſt cognoſcere an adſint huiuſmodi qualitates in Impuberibus, Epiſcopi non audent ſuper hoc declarare, & ideo aliquando recurrunt ad Pontificem, & n. 55.*

In dubio præſumendum eſt, malitiam non ſupplere, n. 54.

56 *Nulla Diſpenſatio, ſeu declaratio in rigore requiritur, quando malitia ſuppleat, ſed quia in dubio non præſumuntur qualitates adeſſe pro foro externo, Matrimonium cenſetur inualidũ ideò pro vtroq; foro requiritur cognitio facienda ab Eccleſia ſuper huiuſmodi cauſa, & n. 57.*

58 *Exempla de Pueris, qui ante ætatem præſcriptam à Canonibus genuerunt, referuntur.*

59 *Proximi Pubertati qui dicantur.*

60 *Si malitia ſuppleat ætatem, & Impuberes velint contrahere, quid debeat obſeruare Epiſcopus, vel Delegatus ante declarationem, quoad cognitionem huiuſmodi.*

61 *Forma Decreti faciendi ſuper declaratione, quod potentia exiſtat, & poſſit contrahi Matrimoniũ, non obſtante defectu ætatis.*

62 *Matrimonium ſi contrahatur ab Impuberibus, in quibus malitia non ſuppleat ætatem, eſt nullum, nec conualeſcit ſuperueniente ætate, ſed debet iterum contrahi validè.*

63 *Dubitantes de validitate Matrimonij contracti per eos ante Pubertatem, quo remedio eis ſuccurri poſſit, quando vellent ſecretè rem peragere.*

64 *Sed ſi Impedimentum ſit publicum ob defectum ætatis, denuo coram Parocho, & Teſtibus erit contrahendum.*

65 *At ſi defectus ætatis occultus fuerit, Coniuges ſuperueniente ætate ſecretò ad inuicem præſtito, ac renouato conſenſu, abſq; præſentia Parochi, & Teſtium, illud conualidare poſſunt.*

De Cauſa ob ætatem.

CAPVT VIII.

2 CAuſa, quæ vulgò propter ætatem appellatur, triplici modo poteſt conſiderari; Primò, ſi Oratrix excedat ætatem annorũ viginti quatuor, & hactenus Virum paris conditionis, cui nubere poſſet, non inuenit; Secundò, dum Oratores ſunt minores ætate, quæ ad Matrimoniũ validè contrahendum requiritur, nempe, ann. 14. in Maſculo, & duodecim in Fœmina; Tertiò, de Senibus, qui in tali ætate, & imbecillitatè ſunt, vt omnino ſint inhabiles ad copulam perficiendam. De his tamen Senibus non intendimus modò agere, quia [vltra quàm quòd probabilius eſt validè, & licitè contrahere, cum adhuc retineant potentiam, ſaltem in habitu, vt diximus *lib.* 2.] huiuſmodi Impedimentum, quatenus Matrimonium dirimeret, non eſſet diſpenſabile, ſicut de Impotentia perpetua diximus *lib.* 2.

Quod attinet ad exceſſum ætatis in Oratrice innupta.

2 *Quòd cum dicta Oratrix vigeſimum quartum, & vltrà ſuæ ætatis Annum agens, hactenus Virum paris conditionis, cui nubere poſſit, non inuenit, cupiunt propterea inuicem matrimonialiter copulari, &c.*

3 Præmittendum eſt, hanc cauſam non admitti ad diſpenſandum quoad Viduas, ſed tantùm pro Innuptis, quia Lex non curat de Viduis, *Authent. Cui relicto, C. de indicta Viduitate*; vide Pont. *de Matr. lib.* 8. *cap.* 17. §. *vlt. n.* 4. adeo vt Legatum fa-
4 ctum pro Filiabus maritandis intelligatur de his, quæ non habuerunt Maritum, nõ tamen de Viduis, quæ ad ſecundas Nuptias tranſire vellent, vt *in Rubr. C. de ſecundis Nuptijs, per tot.* Pirrh. Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 88. & propterea in Literis Apoſtolicis Delegato directis apponitur dictio, *hactenus non inuenit*, quæ dictio excludit tem-
5 pus præteritum, vſq; ad illam diem, vt benè Rot. *inter impreſſ. poſt ſecund. volum. conſilior. Farinacij deciſ.* 258. *n.* 9. vnde in-
6 fertur, Oratricem nullum habuiſſe Maritum.

7 Mouetur Pontifex ad diſpenſandum ob huiuſ

huiuſmodi cauſam, ad ſuccurrendum
Oratrici, ne cum periculo Animæ innu-
pta remaneat; quod idem omnes Leges
Ciuiles intendunt, dum diſponunt, Fœ-
minam ante annos 25. eſſe nuptui tradendam, vt *in §. Cauſas, verſ. Si verò, in auth. Vt
cum, de Appell. cogn.* & ſi ad vigeſimũ quin-
8 tum ſuæ ætatis annum peruenerit Filia,
& Parentes eam in Matrimonio colloca-
re diſtulerint, & contigerit eam ex hoc
in ſuum corpus peccare, aut abſq; Paren-
tum conſenſu alicui Viro (libero tamèn)
nubere. Pater nihilominùs tenetur illam
dotare, quamuis indigno nupſerit, Sanch.
lib. 4. diſp. 26. nu 11. Bonacc. *de Leg. diſp.
6. q. vnica, puncto 5. §. 2. propoſ. pr. n. 1.* Ste-
phan. à S. Greg. *vniu. Tract. de vincul. di-
9 uin. Piet. lib. 3. cap. 95. n. 28.* quamuis etiã
ipſa Fœmina diues ſit, Sanch. *d. diſp.* 26.
n. 4. Bonacc. *l. c. verſ. Amplia primò*; quia
tunc non ſua, ſed Parentum culpa id cõ-
miſiſſe agnoſcitur; et propterea cum Fœ-
minam manere innuptam ſit cauſa ſcan-
dalorum, & peccatorum, Papa ad illa vi-
10 tanda diſpenſat, vt ſi ad dictam ætatem
peruenerit, & adhuc Virum æqualem nõ
Conſanguineum, vel Affinem, cui nube-
re poſſet, non inuenit, poſſit nubere Cõ-
ſanguineo; valde enim intereſt vniuer-
ſali Reipublicæ, Fœminas nubere, vt ani-
maduertit Fontanell. *de pact. Nupt. tom. pr.
clauſ. 7. Gloſſ. 3. part. pr. n. 25.* Et non ſolùm
11 diſpenſat Papa cum Fœmina, ſi annos 25.
attingat, vt nubere poſſit Conſanguineo,
vt dictum fuit, ſed ſi diſpenſandum ſit in
gradibus remotioribus, nempe in ter-
tio, & quarto à cõmuni ſtipite, vel in ſim-
plici quarto, ſiue ex vno communi, ſiue
ex pluribus, & diuerſis ſtipitibus Impe-
dimenta proueniant, adhùc Diſpenſatio-
nem concedit, ſi ſolùm attingat annos vi-
ginti quatuor, vt notum eſt, & ſciunt
omnes practici Curiales. Et quamuis Fœ-
12 mina in quadrageſimo, vel quinquageſi-
mo ſuæ ætatis anno eſſet, ſufficit expri-
mere, quod vigeſimum quartum annum,
& vltrà agat, quia maior ætas includit
minorem, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 591.
num.* 19.

Quomodo autem verificari debeat hu-
iuſmodi ætas Oratricis coram Delegato,
13 dic, verificari poſſe, vel ex Libro, in quo
deſcribi ſolent nomina Baptizatorum in
Eccleſia, Pariſ. *de Reſignationib. Beneſ. lib.
10. q. 3. n.* 38. Lother. *de re Beneſ. lib. 2. q.
49. n. 32. & 33.* Rubeus *deciſ. 6. n. 10. tom.
2.* Rot. *cor. Caualer. deciſ. 444. n. 4.* vel per
14 fidem Baptiſmatis à Parocho ex huiuſ-
modi Libro deſumptam, Rot. *deciſ.* 116.
n. 1. coram Buratt. Rot. coràm Duran. *de-
ciſ. 73. n. 5. part. pr.* Maſcard. *de probat. con-
cluſ. 671. nu.* 1. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.
767. n.* 4. Coccin. *deciſ. 334. n. 1. & 2.* Et
quamuis Alex. de Neuo *conſ. pr. num.* 11.
15 inferat, poſſe probari huiuſmodi ætatem
per Patrẽ, Matrem, & Fratres Oratricis,
id tamèn non admitterem, cum Hominũ
memoria fallax ſit, & faciliime quis poſ-
ſit quoad hoc decipi: et cùm cauſa fina-
16 lis Diſpenſationis ſit ætas Oratricis, ſi nõ
verificaretur coràm Ordinario, quamuis
etiam vna dies ſola deficeret, Gratia eſ-
ſet ſubreptitia, nec poſſet Delegatus Di-
ſpenſationem exequi, Paul. Squillant *de
Priuileg. Clericor. cap. 4. n.* 81. Ricc. *in Prax.
deciſ. deciſ. 251. n.* 2. Pont. *de Matrim. lib. 8.
cap. 20. nu.* 2. Garz. *de Beneſ. part. 6. cap. 2.
n.* 85. Pariſ. *de reſignat. Beneſ. lib. 4. q 2. nu.*
17 17. quia in his, quæ à Lege, vel à Legiſla-
tore ſunt determinata, & limitata, non
licet Delegato arbitrari, Sanch. *lib. pr. diſp.
16. n.* 4. & nos pluries alibi diximus; & à
18 ſimili, ſi Nouitius profiteretur Religio-
nem ante annum decimum ſextum com-
pletum, quamuis vnus ſolùs dies defi-
ciat, Profeſſio erit irrita, & nulla, Con-
cil. Trid. *ſeſſ. 25. cap.* 15. Bonacc. *de Matr.
q. pr. punct. 4. propoſ. pr. n. 3. verſ. Obijcies ſe-
19 cundò*; ſic qui Teſtamentum condit ante
annum 14. completum, inualidè agit, niſi
inchoata ſit vltima dies decimi quarti an-
ni, *l. Qua ætate, ff. qui Teſtamentum facere
20 poſſunt.* Et dum Reſcriptum Papæ, ſicut
quælibet alia Lex, vel Conſtitutio, certi
anni, vel certorum annorum meminit,
ſub nomine anni, non niſi de perfecto
exauditur, nempè per 365. dies, Coninck.
de Sacrament. Diſp. 21. Dub. 5. nu. 51. Reſp.
Marant. *Reſp. 46. n. 18. & ſequent. part.* 4.
Lother. *de re Beneſ. lib. 2. q. 47 n.* 18. & qui
21 ſe fundat in tempore, debet illud conclu-
denter probare, Lother. *d. lib. 2. q. 7. n. 44.
& q. 54. n. 95. eodem lib. & lib. 3. q. 10. n. 63.*
Garzia *de Beneſ. part. 6. cap. 2. §. 2. n.* 176.
Mantic. *deciſ. 169. n.* 6. Hieronym Palm.
conſ. 9. n. 25. Mareſcott. *var. reſol. cap. pr.
n. 7. lib.* 2. Caputaquenſ. *deciſ. 278. nu. 5.
part.* 3. Seraphin. *deciſ.* 1169. *n.* 2. Maſcard.
concluſ. 666. n. 47. Rot. *deciſ. 1162. n. 3. lib.
3. part. 3. diuerſ.* Rot. coràm Merlin. *deciſ.
496. n. 1.* Rot. *in poſthum. Farinacij deciſ. 36.
22 n. 6. part.* 2. Imo nec ſufficit, ſi tempore
exequutæ Diſpenſationis Oratrix expreſ-
ſam ætatem compleuerit, ſed oportet, vt
etiam

Digitized by Google

etiam tempore petitæ Diſpenſationis illã
expleuerit, Garz. *de Benef. d. cap. 2. n. 285.*
Ricc. *in Praxi deciſ. 261. n. 2.* Pont. *de Ma-
trim. lib. 8. cap. 20. n. 2.* Cæt. de Graſſ. *de-
ciſ. 66. alias 20. n. 4.* Puteus *deciſ. 187. lib.
pr.* Pariſ. *de reſignat. Benef. lib. 4 q. 2. n. 17.*
vide quæ diximus *lib. pr.* ſicut enim is, qui
impetraret Beneficiũ Curatum, abſq; Di-
23 ſpenſatione, ante ætatem legitimam, non
poſſet illud ritè, & legitimè poſſidere
adueniente ætate, vt eſt Textus *in l. Quod
ab initio, ff. de Reg. Iur.* Sperell. *deciſ. 16. nu.
22.* & ſicut Gratia alicui, vti Clerico, à Pa-
24 pa facta, nulla eſt, ſi tempore ſignatæ Sup-
plicationis non erat Clericus; nec conua-
lidatur, quamuis poſtea aſſumat Clerica-
tum, idem Sperell. *deciſ. 167. n. 31. & n.
32.* Lother. *de re Benef. lib. pr. q. 40. n. 126.
& 127.* & ſicut Reſcriptum ab Excom-
25 municato impetratum, etiam ſubſequu-
ta Abſolutione, nullius eſt momenti, Silu.
de Benef. part. 3. q. 6. Sperell. *deciſ. 166. n.
13.* Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib. 4. q. 13. n.
49.* ſic expreſſa ætate Pontifici, quam
26 Oratrix non habet, Reſcriptũ inde ema-
natum eſt nullum, cum ſit ſubreptio in
cauſa finali, vt alibi diximus, & cum hu-
iuſmodi ætas expreſſa fuerit abſolutè, &
ſimpliciter, abſq; dictione, *vel circa* [quæ
tamen de ſtylo non ſolet in caſu, de quo
agimus, apponi, vt ſciunt omnes practici
Curiales] narratiua videtur indiuidua
ratione formæ, Garz. *d. part. 6. cap. 2. §. 2.
n. 174.* Pont. *lib. 8. cap. 20. n. 2.* Rot. *deciſ.
221. part. 2. diuerſ.*

Cæterùm, quamuis in Diſpenſationibus,
quæ conceduntur, ob anguſtiam Loci,
Papa mandet Delegato, vt ſe diligenter
informet de veritate Precum, & ſi eas
veritate niti repererit, diſpenſet, tamen
dum Diſpenſatio ob hanc cauſam exceſ-
ſus ætatis Oratricis petitur, diuerſimodè
reſcribit; cùm in primo caſu dicat, Ora-
tricem in eius Oppido, ob illius anguſtiã,
Virum ſibi non Conſanguineum, vel
Affinem paris conditionis, cui nubere
poſſit, inuenire nequeat; at in caſu de
27 quo agimus, non vtitur verbis, inuenire
nequeat, ſed dicit; quòd dicta Oratrix
vigeſimum quartum annum agens, ha-
ctenus Virum paris conditionis, cui nu-
bere poſſet, non inuenit: vnde in verifica-
tione Precum, coràm Delegato facienda,
ſat erit verificari Oratricem hactenus Vi-
rum paris conditionis non inueniſſe, hoc
eſt alicui non nupſiſſe; nec opus erit pro-
bare, quod in reperiendo Viro aliquam
diligentiam adhibuerit, quia præſumptio
ſtat pro ipſa quod ſi inueniſſet Virum
æqualis conditionis, nupſiſſet; vt animad-
uertit Pirrh. Corrad *in Praxi Diſpenſ. Apoſt.
lib. 7. cap. 2. nu. 93.* vbi refert, ſic fuiſſe ab
Vrbe reſponſum Epiſcopo Hoſtunen. &
de Anno 1639. ſic fuiſſe declaratum à Do-
mino Datario Vrbani VIII. Summi Pon-
tificis, quod ſufficere videtur, cum
28 Datarius dicatur Organum mentis, &
vocis Papæ, Gonz. *ad Reg. 8. Cancell. Gloſſ.
63. nu. 60.* Lother. *de re Benef. lib. 2. q. 23.
n. 26* Puteus *deciſ. 340. lib. 3.* Reſponſ. Ma-
rani. *Reſponſ. 21. nu. 18. part pr.* & in his,
29 quæ ad eius officium ſpectant, repræſen-
tet ipſum Pontificem, Gonz. *l. c. à nu. 66.*
Lother. *l. c.* & id quod facit, videatur fa-
cere de mandato ipſius Papæ, Puteus, &
Reſponſa Marantæ *ll. cc.*

Limitat tamen idem Pirrh. Corrad. *l. c.*
itaut prædicta non procedant eo caſu,
30 quo ipſa Fęmina ex ſua ſpontanea volun-
tate nubere recuſaſſet, quia tunc verè per
ipſam ſtat, ne nubat, vnde ceſſat præſum-
ptio mentis Papæ, qui ideò intendit Di-
ſpenſationem concedere ob dictam cau-
ſam, quatenus verè non inuenerit Virum;
quod ſi ex ſua voluntate nubere recuſa-
uit, ſibi imputet, cum ex ſua culpa ſibi
præiudicauerit, & damnum fecerit, &
damnum, quod quis ſua culpa patitur, ſi-
bi, & non alijs debet imputari, *Regul. Dam-
num 87. de regul. iuris in 6.* Quamuis autem
huius Doctoris, tanquam doctiſſimi Viri,
auctoritas magna ſit, tamen contrarium
puto verius; licet enim Fœmina à princi-
pio in animo ſuo propoſuerit innupta
remanere, tamen cum ambulatoria ſit
Hominum voluntas, & humanæ res nõ
ſemper in eodem ſtatu permaneant, &
31 quæ de nouo emergunt, nouo indigent
remedio, Tuſch. *concluſ. 145. nu. 1. lit. F.*
nullam culpam videtur admittere, ſi ca-
ſus eueniat, vt animo mutato nubere ve-
lit; vnde ſi maior ea ætate ſit, & petat
Diſpenſationem ob dictam cauſam, eam
Diſpenſationem validam eſſe exiſtimo, tũ
quia verè maior eſt, vt ſupponimus, tum
etiam quia intentio Papæ in huiuſmodi
32 Diſpenſatione concedenda, eſt ſuccurre-
re Fœminæ, ne cum periculo animæ in-
nupta remaneat; vnde cum huiuſmodi
periculum æquè timeri poſſit in iſta, ac in
alia Fęmina, nõ videtur, cur hæc Fęmina
ob huiuſmodi cauſam exceſſus ætatis di-
ſpenſari non poſſit.

33 Tandem concludo, hanc cauſam admit-
ti

Digitized by Google

ti in omnibus gradibus non valde propinquis, nempe in ſecundo. & tertio à communi ſtipite, in ipſo tertio, & in alijs remotioribus, quamuis etiam ex diuerſis, & multiplicatis ſtipitibus Impedimenta proueniant, vt notum eſt, & dicit Pirrh. Corrad. *d. cap. 2.* Eſt quod modo de Diſpenſatione ob ætatis defectum nonnulla dicamus.

34 *Quod dicti Oratores ex certis, & rationabilibus cauſis animos eorum mouentibus cupiant inuicem matrimonialiter copulari; & licet Oratrix vndecimum tantùm ſuæ ætatis annum agat, in ea tamen malitia ſuppleat ætatem, vt de iure Matrimonium contrahere poſſit, nihilominus ne de contractu Matrimonij huiuſmodi hæſitare contingat, ſupplicant humiliter S. V. Oratores prædicti, quatenus eis in præmiſſis opportunè prouidendo, ſibiq; ſpecialem gratiam faciendo, Ordinario Loci, ſeu illius Vicario in Spiritualibus Generali committere, & mandare dignetur, quod de prædictis ſe informet, & ſi per informationem eandem ſibi verè, & legitimè conſtiterit, in prædicta Oratrice malitiam ſupplere ætatis defectũ, cum eiſdem Oratoribus, quòd, defectu huiuſmodi non obſtante, Matrimoniũ inter ſe, publicè, ſernata forma Concilij, contrahere &c. valeant, prout Iuris fuerit declaret, non obſtantibus &c.* Et ap-
35 ponitur clauſula, *Dummodò explorata prius voluntate Oratricis, ipſa non vi, metu, aut blanditijs, aut promiſſionibus ad Matrimonium cum ipſo Oratore contrahendum inducatur, nullumq; aliud Canonicum obſtet Impedimentum &c.*

In primis adnotandum eſt, Matrimonia Impuberum, ſi ante ſeptennium contra-
36 hantur, non eſſe verè Matrimonia, ſed reſolui in Spõſalia per verba de futuro *cap. final. & cap. Atteſtationes, de deſponſ. Impuber.*
37 & niſi ratificetur tempore habili, inualida eſſe, vt notat *in cap. De illis il 2. eod. tit.* Hoſtienſ. *in Summ. de Deſponſat. Impuber. ſſ. Et quæ Sponſalia col. penult. &c.*

38 Ætas ad Matrimoniũ per Canones præſcripta, eſt in Maſculo, annorum quatuordecim, *cap. Ex Literis 11. de Deſponſat Impub.* & in Fœmina, duodecim *cap. Continebatur 6. eod. titul.* hæc autem differentia à Sacris Canonibus conſtituitur, quia potentia generandi tardiùs in Viris, quàm in Fœminis acquiritur; vide Sanch. *lib. 7. diſp. 105. in princip.* Bonacc. *de Matr. q. pr. punct.*
39 *4. propoſ. 2. nu. 12.* & in hoc omnes Leges, tam Pontificiæ, quàm Cæſareæ concordant, quia circa ætatem ann. 14. Homo incipit ferre ſemen, teſte Ariſtotele *lib. 5. de nat. Anim. l. cap. 14.*

40 An autem dicti anni eſſe debeant omnino completi, diſſident Doctores. Aliqui exiſtimant, requiri de neceſſitate, vt dicti anni ſint completi, vel ſaltem vltimam diem inceptam eſſe; ità Sanch. *lib. 7. diſp. 105. n. 2.* Filiucc. *tom. pr. tract. 10. part. 2. cap. 3. nu. 84.* Coninck *de Sacramentis, diſp. 21. dub. 5. n. 51.* Auerſ. *de Matr. q. 13. ſect. 2. verſ. Et intelliguntur.* Alij putant ſufficere, vt dicta ætas ſit moraliter completa, vnde licet duo, vel tres dies deficiant, debeat haberi pro completa, Gutierr. *de Matrim. cap. 4. n. 18.* Bonaccin. *de Matrim. q. pr. punct. 4. n. 11.* & alij plures relati à dictis Sanch. & Bonacc. *ll. cc.*

Quod ſi Pubes factus contrahat Matrimonium, & tamen non ſit potens ad copulam explendam, Matrimonium adhuc
41 validum erit, ſi id ex ætatis imbecillitate, non autem ex frigiditate proueniat, vt benè Filiucc. *l. c. n. 86.* quia cum naturalis potentia tunc per Canones præſumatur, & rarò accidat poſt dictam ætatem non adeſſe huiuſmodi potentiam, Lex de rarò contingentibus non curat, & ſolùm attendit ad id quod communiter accidit, *l. de ætate, §. ex cauſa, ff. de Interrog. act.* Tuſch. *practic. Concluſ. Concluſ.* 145. *n. 1. lit. F.*
42 & proinde expectandum erit, donec plenam pubertatem expleuerit; nempe decimum octauum annum, quoad Maſculos, & decimum quartum in Fœmina. Ac ſi poſt dictam ætatem, adhuc durer
43 impotentia, triennium aſſignabitur ad experiendum; vide Sanch. *lib. 7. diſp. 104. n. 18.* Filiucc. *d. cap. 3. n. 87.* Layman. *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 11. n. 2.* Coninck. *diſp. 31. dub. 7. n. 34.*

44 Prædicta tamen ſunt intelligenda, vt Matrimonium ante præſcriptam ætatem ab Impuberibus contractum, ſit nullum, niſi malitia ſuppleat ætatem; quia ſi hæc verè adſit, quamuis etiam multi dies, ac menſes deficiant, valebit huiuſmodi Matrimonium, vt bene docent Auerſ. *l. c. verſ. Eodem itaque iure*, Sanch. *lib. 7. diſp. 103. n. 5.* Layman. *d. cap. 12 n. 1.* Bonacc. *de Matr. q. pr. punct. 4. propoſ. pr. n. 2. & propoſ. 2. n. 16.* Mantic. *de Coniect. lib. 5. titulo 12. nu. 3.* Reginald. *lib. 31. cap. 22.* Soac. *ſuper Inſtit. part. 2. titulo 10. de Sponſ. Requiſit. 3. n. 8.* Tuſch. *concl. 125. n. 10. lit. M.* Menoch. *de arbitr. cap. 57. n. 31.* latè Gutier. *de Matr. cap. 63. n. 43.* latiſsimè Boſſ. *Mor. vari titulo 2. §. 14. n. 110.* quia Canones in Nuptijs Pubertatem, non ex Annorum numero, ſed ex coeundi potentia decernũt
45 & eam ætatem 14. in Maſculo, & duodecim

cim annorum in Fœmina, ideo præſcri-
bunt, quia tunc, & non ante, regulariter
præſumitur habilitas, non ſolùm ad con-
ſenſum coniugalem, ſed etiam ad co-
pulam; quare ſi de vtroq; ante dictam
ætatem, clara indicia appareant, non eſt
cur Matrimonium ante illam contractũ
debeat eſſe nullum, ſed tunc cedit verita-
ti præſumptio: ſic colligitur *ex cap. De illis
el ſec. cap. Puberes 3. & cap. Fin de Deſponſ.
Impub.* ſic etiam Couarruu. Miſing. Ma-
ſcard. Sanazz. Gutierr. Barboſ. & alij pe-
nes dictum Boſſ. *loco citato.* Debebit tamen
46 huiuſmodi malitia in vtroq; Coniuge
aſſiſtere, vnde qui illam non habet, po-
teſt reſilire, Lancellott. *Inſtit. Can. tit.
De Sponſ.* 10. *lib.* 2. *pag. Mibi* 196.
Nomine malitiæ intelligitur hoc caſu
prudentia, & potentia, vt communiter
explicant Doctores: inter quos Sanch. *d.
diſp.* 104. *n.* 21. Auerſ. *de Matr. q.* 13. *ſect.* 2.
verſ. Eodem itaq; iure, Filiucc. *d. cap.* 3. *n.* 84.
in fine, Bonaccin. *d. punct.* 4. *propoſ. pr. n.* 2.
47 Porro difficilè eſt indicare, quando ma-
litia ſuppleat ætatem; tunc tamen ſup-
plebit, quando aderit potentia generandi,
coniuncta cum ſufficienti prudentia; itaut
Contrahentes naturam coniugalis con-
tractus cognoſcant, Bonacc. *de Matr. q. pr.
48 punct.* 4. *propoſ.* 2. *n.* 10. Nec ſola pruden-
tia ſufficit, ſed requiritur etiam naturalis
vigor, & coeundi potentia, Rot. coram
Buratto *in Annot. ad deciſ.* 530. Alex. de Ne-
no *conſ. pr. n.* 13. Sanch. *lib.* 7. *d. diſp.* 104.
n. 5. Molpheſ. *tom.* 2. *part.* 4. *q.* 19. *n.* 3.
49 At ſi Fœmina ante annos 12. fuiſſet ab
alio cognita, poterit, defectu ætatis non
obſtante, contrahere, Alex. de Neno *l. c. n.
9.* Silueſt. *verbo Matrimon.* 5. *q.* 3. Filiucc.
tom. pr. tract. 10. *part.* 2. *cap.* 3. *n.* 88.
50 Signa, ob quæ dignoſci poſſit, adeſſe po-
tentiam Puberis ad copulam, explicat Fi-
liucc. *l. c.* nempe, ſi Fœmina Impubes ſit
ab alio cognita; ſecundò nixus ad copu-
lam; Menſtruũ in Fœmina; ſi Puer aptus
ſit ad ſeminis effuſionem: probatur in-
ſuper ex alijs ſignis arbitrio Iudicis, inſpe-
cta perſonæ qualitate, membrorum di-
ſpoſitione, & bona valetudine; regula-
51 riter autem in Nobilibus, & Diuitibus de-
licatè viuentibus, ſolet citiùs adeſſe po-
tentia, vt animaduertit Rot. coràm
Merlin. *deciſ.* 400. *n.* 10.
52 Nec Diſpenſatio Apoſtolica eſſentialiter
requiritur ad Matrimonium contrahen-
dum ante annos Pubertatis, quia, vt di-
ximus, validum eſt huiuſmodi Matrimo-
nium, quatenus malitia verè adſit; ſed
quia Canones ante dictam ætatem non
præſumunt malitiam, ideo, vt Eccleſiæ
conſtet in eo caſu eam adeſſe, ad hoc vt
huiuſmodi Matrimonium licitè contra-
hatur, requiritur, vt Epiſcopus auctorita-
te ſua ordinaria captis informationibus
opportunis, diſpenſet, ſeu potius decla-
ret, vt dicta potentia, & prudentia con-
currant; Bonacc. *de Matrim. q. pr. puncto* 4.
propoſ. pr. n. 13. Reginald. *in prax. For. Pæ-
nit. lib.* 31. *cap.* 22. *n.* 171. Filiucc. *d. cap.* 3.
nu. 85. Barboſ. *de off. & pot. Epiſc. alleg.* 35.
n. 20. *& de off. Paroch. cap.* 21. *n.* 5. Auerſ. *de
Matr. q.* 19. *ſect.* 2. *verſ. Secundò in Impedi-
mentis*, & probabile cenſet Sanch. *lib.* 7.
diſp. 105. *n.* 12. & colligitur *ex cap. Vbi non
eſt* 2. *de Deſponſat. Impub.* in quo Nicolaus
Papa prohibet, ne aliqui, ante ętatẽ à Ca-
nonibus præſcriptam, coniungantur, niſi
forte aliqua vrgenti neceſſitate interue-
niente, vtpote pro bono Pacis, talis co-
niunctio toleretur: Vnde cum Papa Di-
ſpenſationem ſibi non reſeruet, cenſetur
Epiſcopo conceſſa, per ea, quæ latè dixi-
53 mus *lib.* 2. At quia difficilè eſt cognoſce-
re, an verè qualitates requiſitæ in Impu-
beribus concurrant, vt Matrimonium in-
ter ſe contrahere validè, & licitè poſſint,
& in hac materia Doctores ſatis obſcurè
ſcripſerint, multoties Epiſcopi non audẽt
ſuper hoc declarare, ne in re tam diffici-
li ſe exponant periculo nulliter, & inua-
54 lidè declarandi; cum in dubio præſu-
mendum ſit, malitiam non ſupplere æta-
tem, vt diximus, & docent Sanch. *lib.* 7.
diſp. 105. *n.* 4. Bonac. *d. punct.* 4. *n.* 10. vn-
55 de fit, quod aliquando ad Papam recur-
ratur, qui tamen non ſolet diſpenſare,
niſi malitia suppleat ætatem; ſic diſpen-
ſauit Gregorius XV. die 11. Aprilis 1622.
cum Duce Fiani annorũ 11. & Principiſſa
Venuſij annorũ 11. vt teſtatur Pirth. Cor-
rad. *in Prax. Diſpenſat. Apoſt. lib.* 4. *cap.* 3. ſic
Clemens VIII. de Anno 1602. diſpenſauit
cũ Principiſſa Sarni, minore annis 12. te-
ſte Thom. Pellicc. *Q. Q. Ill. I. V. q.* 29. *cap.
29. pag. Mihi* 232. *col.* 2. *verſ. Decla-
ratur.*
56 Imo in rigore, nulla Diſpenſatio, ſeu
declaratio requiritur ad validitatem hu-
iuſmodi Matrimonij, ante dictam ætatem
contracti, ſi dicta potentia, & prudentia
concurrant, ſed tamen, cum non præſu-
matur has qualitates adeſſe, vnde in du-
57 bio præſumi debeat contrà validitatem
Matrimonij pro foro externo, in quo de

 pro-

prohibitione conſtat, at de malitia ætatẽ
ſupplente non conſtatet, ideo ad hoc ut
huiuſmodi Matrimoniũ pro vtroq; foro
validum ſit, oportet, vt Eccleſiæ conſtet
de cognitionæ cauſæ ab Epiſcopo factā,
& proinde quod malitia ſuppleat ætatem
Oratorum, vt benè Reginald. *lib.* 31. *cap.*
22. *n.* 171. Sutd. *conſ.* 364. *per totum, vol.* 4.
cum cognitio Impedimentotum matri-
monialium ad Epiſcopum ſpectet, vt di-
ximus *lib. pr.*

58 Et quidem plura exempla recenſentur
de Pueris, qui ante dictam ætatem à Ca-
nonibus præſcriptam Prolem generarũt,
de quibus nonnulla habẽtur penes Socc.
ſuper Inſtit. part. 2. *titulo de Sponſal. requiſito*
3. *n.* 8. Refert Diuus Gregorius in Deca-
logo, quendam Puerum nouem annorũ
ſuam Nutricem prægnantem teddidiſſe;
S. Hieronymus ad Vitalem teſtatur, Salo-
monem in ætate decem, ſeu vndecim an-
notum Roboam; & in eadem ætatē
Achaz Exechiam generaſſe. Tiraquell.
de Legib. Connub. lib. 6. *n.* 37. refert, quan-
dam Puellam in nono ſuæ ætatis anno pe-
periſſe, & vt plurimùm, qui in delitijs
nutriuntur, citiùs alijs naturali robore,
& vigore, ac corporis mole, & diſpoſi-
tione pollent, & Plinius *lib.* 7. *natur. hiſt.*
cap. 2. teſtatur. Fœminas, in quibuſdam
Regionibus, etiam ſeptimo ſuæ ætatis an-
no patere poſſe.

59 Proximi Puberrati dicuntur Maſculus,
quando habet annos decem cum dimi-
dio, & Fœmina annorum 9. cum dimi-
dio, vt docet Sperell. *deciſ. pr. n.* 27. *part. pr.*
quamuis non poſſit conſtitui certa regu-
la pro omnibus, quia citiùs in vno, &
tardiùs in alio naturalis vigor adeſt; vnde
arbitrio Iudicis eſt relinquendum.

60 Si itaque in Impuberibus, qui contrahe-
re volunt, malitia ſuppleat ætatem, debe-
bit Epiſcopus, ſeu Delegatus, antequam
ad huiuſmodi declarationem deueniat,
Puellam impuberem ſeorſum à Conſan-
guineis interrogare, eiuſq; voluntatem
diligẽter explorare, an, videlicet, ipſa velit
nubere, & cui; An ſciat, quid ſit onera
Matrimonij ſuſtinere; An Matrimonium
contrahat ex ſua ſpontanea, & libera vo-
luntate, aut per vim, & merum coactā,
aut ſi ob id datum aliquid, vel promiſſũ
ſit, vel inde ſperet; An ipſa noſcat ſe
aptam ad huiuſmodi Matrimonium con-
trahendum, illiuſq; onera ſuſtinenda;
Non tamen prædicta ſufficient, ſed opus
erit examinare Teſtes, & diligentes infor-
mationes ſumere pro verificatione prę-
dictorum. Quibus habitis, & comperto,
Puellam illam talem exiſtere, vt in ea ve-
rè malitia ſuppleat ætatem, ſi aliud nō
obſtet, fiet Decretum, quo declarabitur,
*Quod tum ex depoſitionibus ipſius Puellæ, tum
ex Informationibus diligenter habitis à Perſonis
verificis, & fide dignis conſtitit, & conſtat præ-
dictam Fœminam, quamuis in vndecimo tan-
tùm anno conſtitutam, talem exiſtere, vt malitia
in ea ſuppleat ætatis defectum; & cum ex actu
explorationis voluntatis ipſius per dictum Dele-
gatum facto compertum fuerit, ipſam Oratricem
ſponte, & non vi, metu, blanditijs, aut promiſ-
ſionibus ad Matrimonium, cum d. Oratore con-
trahendum induci, nullumq; aliud eis obſtare
Canonicum Impedimentum, cum ſupradictis M.
& N. vt, defectu ætatis huiuſmodi non obſtante,
Matrimonium inter ſeſe, publicè, ſeruata formā
Concilij Tridentini, contrahere, illudq; in facie
Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum rema-
nere liberè, & licitè valeant Auctoritate Apo-
ſtolica* [ſi à Delegato fiat declaratio] *ſibi
commiſſa, & qua in hac parte fungitur, licen-
tiã, & facultatem concedat; Non obſtantibus, &c.*

Porro id eſt ſingulariter adnotandum,
quod ſi Matrimonium contrahatur ab
62 Impuberibus, in quibus malitia non ſup-
pleat ætatem, huiuſmodi Matrimonium
eſt nullum, adeout, nec ſuperueniente
ætate, & malitia, conualeſcat, ſed neceſſe
eſt, vt de nouo Coniuges in Matrimoniũ
conſentiant, coram Parocho, & Teſtibus;
Auetſ. *de Matr. q.* 11. *ſect.* 4. *verſ. Quantum
ad primum*, & nos alibi diximus.

Non tamen deſeram adnotare ſingulare
conſilium Nauarr *lib.* 4. *Conſilior. titulo de
Sponſ. conſ.* 11 *in pr. edition.* ad ſuccurren-
63 dum illis, qui dubitarent de validitatē
Matrimonij ab eis ante pubertatem con-
tracti: nempè, vt dicant Ordinario, quod
ipſi ob quaudam cauſam, quàm nō
oportet ei notam facere, habent ſcrupu-
lum, qui iam ceſſauit, de valore Matri-
monij coram Parocho, & Teſtibus ante
tot annos contractis, & quod ad illū
deponendum, vellent denuo contrahe-
re; et propterea ſupplicant, vt eis det
licentiam, id coràm Parocho, vel alio
Sacerdote, de eius licentia, non pręmiſſis
Denunciationibus per Concilium Tri-
dentinum requiſitis, celebrandi, attento
quod, iam antea cum illis contraxerunt.
Et deinde, cõceſſa ab Ordinario huiuſmo-
di licentia, adeant proprium Parochū,
vel alium Sacerdotem, cui ipſe, vel Or-
dinarius ad aſſiſtendum Matrimonio

contrahendo licentiam conceſſit, & vocatis duobus, vel tribus Teſtibus amicis communibus, qui rem ſecretam teneant, Matrimonium de nouo ſecretò contrahant; quod idem confirmant Sayr. *in florib. lib. 4. titul. pr. deciſ.* 15. & Pirrh. Corrad. *in prax. Diſpenſat. Apoſt. lib. 4. cap. 3. n.* 20. vbi refert, quod ſuo tempore cum hic caſus eueniſſet in quodam loco Alerien. Diœceſis, & Oratores omnia iuxta conſilium dicti Nauarri ad amuſſim peregiſſent, & tamen Coniuges de validitate Matrimonij adhuc hæſitarent, res delata fuit ad Sacram Congregationē Cardinalium, quæ ſuis Literis, Epiſcopo Alerien. directis, ſub data diei 17. Iulij 1616. omnia approbauit.

64 Quicquid tamē per ſupradictos Coniuges factum fuerit, non recederem à noſtra ſententia, nempe, ſi Matrimonium fuit cum huiuſmodi defectu celebratū, & hoc Impedimentum publicum ſit, eo caſu coram Parocho, & Teſtibus eſſe denuo celebrandum, ſeruata forma Con-
65 cilij Tridentini: At ſi defectus ætatis occultus fuerit, poſſe Coniuges, ſuperueniēte ætate legitima, ſecretò ad inuicem præſtito, ac renouato conſenſu, illud cōualidare, abſq; præſentia Parochi, & Teſtium, vt docet Sanch. *lib. 2. diſp. 37. n. 6.* & plures alij, quos propterea *lib. pr. citauimus*.

SVMMARIVM.

1 *Formula Diſpenſationis inter Impeditos ob cauſam, quia Locus eſt ad litus Maris, & propterea quotidie Piratis, & Infidelibus obnoxius eſt.*

2 *Hæc cauſa eſt ſimilis cauſæ ob anguſtiam Loci, & omnia in ea dicta adaptari poſſunt.*

3 *Papa monetur ad diſpenſandum in cauſa præſenti, ne Fœmina cum periculo animæ remaneat innupta, cum locus non patiatur, vt externi homines ad eum accedant.*

De cauſa, quia Locus eſt ad litus Maris.

CAPVT IX.

1 *QVòd, cum dictus Locus Oratorum ad litus Maris ſitus exiſtat, & propterea continuis Piratarum, & Infideliū inuaſionibus obnoxius, vnde externi Homines cum difficultate, ſeu non ita libenter ad contrahendum, cum eiuſdem Habitatoribus ad illū accedere velint &c. cupiunt propterea inuicem matrimonialiter copulari &c.*

2 Hæc cauſa eſt ſimilis alteri, quam ſupra diximus, ob anguſtiam Loci; & cum omnia ibi dicta, etiam in præſenti cauſa adaptari poſſint, non eſt quod vlterius dilabamur ad explicandum. Papa mouetur in caſu præſenti ad diſpenſandum, ne Fœmina cum periculo animæ innupta rema-
2 neat; cum etenim ſitus, & loci qualitas non patiantur, vt externi Homines ad illum accedant, pro contrahendo Matrimonio cum Fœmina eiuſdem Loci, redditur difficilè, vt nubat æquali, non Conſanguineo, vel Affini, & ſicut diximus præſenti Libro, vndecumq; proueniat difficultas nubendi, ſufficit ad verificandum Loci anguſtiam.

SVMMARIVM.

1 *Formula Diſpenſationis cum Impeditis ob cauſam, quia Oratores ſunt Catholici, & nolunt cum Hæreticis contrahere, quæ dicitur pro Belgis.*

2 *Finis, qui mouet Pontificem ad diſpenſandum, eſt, periculum peruerſionis Catholici Coniugis.*

3 *Et non ſolùm in ipſo Coniuge, ſed etiam in Filijs.*

4 *Filij Præsbyterorum prohibentur ad Sacros Ordines promoueri.*

De Cauſa, quæ vulgo dicitur, *pro Belgis.*

CAPVT X.

1 *QVòd cum dicti Oratores Orthodoxæ Fidei Cultores exiſtant, ac Deo dante ſub obedientia S. Matris Eccleſiæ viuere, & mori intendant, & in ilis partibus, in quibus multi extant Hæretici, non poſſint animos ſingulorum explorare, & eos, qui Catholicam Religionem profitentur internoſcere; et propterea ne contingat eos cum Hæreticis Matrimonium contrahere, cupiunt inuicem matrimonialiter copulari, &c.*

2 Finis, qui mouet Pontificem ad diſpen-
ſandum ob ſupradictam cauſam, eſt peri-
culum peruerſionis Catholici Coniugis,
iuxta illud, Cum bono bonus eris, & cum
malo perverteris; & regulariter ſimiles
illis præſumimur, quibuscum eſt amici-
tia, familiaritas. & cōſuetudo, Tiraquell.
de legib. Connub. l. v. nn. 28. & non ſolùm
eſt periculum peruerſionis in ipſo Co
3 niuge, ſed in Prole ex huiuſmodi Matri-
monio ſuſcepta, quia Filij ſimiles Paren-
tibus eſſe ſolent, Tiraquell. *l. Connub.* 7. *n.*
2. vbi multas rationes cumulat, & quidē
Aquila non generat Columbam, & Be-
ſtia ex Beſtia generatur, vt benè notat
Tiraquell. *d. l. v. n.* 20. vnde multoties
verificatur, quod *Morbida facta pecus totum
corrumpat ouile.*

4 Et ideo Filij Præsbyterorum prohiben-
tur ad Sacros Ordines promoueri ob ti-
morem, ne Parentum incontinentiæ imi-
tatores ſint, Tiraquell. *d. l.* 7. *n.* 3. & ob
id ſi in hæreſim lapſus ſit Coniux, eſſe iu-
ſtam cauſam diſpenſandi in Matrimonio
rato diximus *lib.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Formula Diſpenſationis ex cauſa dicta* pro Germa*nia, quæ eſt quando Oratores colunt Fidem Ortodoxam, & in illis partibus, non ſatis tutum ſit contrahere cum quibusuis perſonis, ipſiq; Oratores pares ſunt Religione.*

2 *Hac cauſa ſimilis eſt proximè adducta, & in vna idem finis eſt.*

3 *Papa monetur ad diſpenſandum, nec Coniux Catholicus peruertatur; prout nec Proles.*

De Cauſa, vulgò dicta, pro *Germania.*

CAPVT XI.

1 *QVòd cum Oratores prædicti nouerint ſe Fidei Orthodoxæ Cultores, ac Deo dante ſub Obedientia S. Romanæ Eccleſiæ viuere, & mori intendant, & in illis partibus, non ſatis tutum ſit cū quibusuis Perſonis Matrimonium contrahere, ipſiq; Oratores pares Religione exiſtant, &c. Cupiunt, &c.*

2 Hæc cauſa eſt germana, & affinis al-
teri ſupra proximè adductæ, & vtraq; ad
vnum finem tendit, nempe, ne Coniux
Fidelis cum Infideli contrahendo peruer-
tatur; prout etiam Proles: & Papa mo-
3 uetur ad diſpenſandum, vt Matrimoniū
inter Catholicos, & Religione pares cō-
trahatur, tum ob periculum ſeductionis,
& peruerſionis Catholici, tum quia Ma-
trimonium Fidelis cum Infideli prohi-
bitum eſt de Iure Diuino naturali, & pro-
pterea illicitum, niſi adeo urgens cauſa
in aliquo ſpeciali caſu occurreret, vt Ma-
trimonium tunc ineundum eſſe iudicare-
tur, vt bene Sanch. *lib.* 7. *diſp.* 71. *n.* 5. &
nos late diximus *lib.* 2.

SVMMARIVM.

1 *Formula Diſpenſationis ob cauſam excellentiæ meritorum; quæ dicitur, quando quis diutius pro Fide Catholica militauit, & vulnera paſſus ſit, & his ſimilibus de cauſis.*

2 *Monetur Papa ad diſpenſandum ob hāc cauſam, quia iuſtum eſt, vt Eccleſiæ benignitatem experiantur, qui apud ipſam benemeriti ſunt, & qui pro Fide bene ſe geſſerunt remunerentur.*

Pontifex monetur non ſolùm ex meritis Oratoris, ſed aliquando etiam in gratiam, & ad inſtantiam aliorum benemerentium n. 14.

3 *Imo Pontifex tenetur eos remunerare, qui ſuis Anteceſſoribus ſeruitia laudabiliter præſtiterunt, & quorum induſtria Eccleſia ſæpe adiuta fuit.*

4 *Gratia quæ fit ob remunerationem, non eſt merè Gratia, ſed actus onerosus, tranſiens in vim contractus.*

5 *Confert bono publico, vt qui pro Eccleſia, & in*

eius

eius ſeruitiũ ſe bene geſſerũt, remunerẽtur; & pro huiuſmodi remuneratione bona Eccleſiæ poſſunt donari.

6 *Nec propterea ſunt neceſſariæ ſolemnitates requiſitæ in ſimplici donatione.*

7 *Ex cauſa remunerationis poteſt conſtitui Penſio ſuper Beneficijs.*

8 *Merita huiuſmodi, cum ſint cauſa finalis Diſpenſationis, debent coram Delegato probari, cum non præſumantur, & n. 12.*

9 *Nec debet ſtari aſſertioni partis.*

10 *Quia nõ ſũt ex illis qualitatibus, quæ ad pompam, & ornatum Literarum ponuntur, de ſtylo Cancellariæ.*

11 *Quæ etiamſi falsò allegentur, nec probent, Gratia non vitiatur.*

13 *Delegatus non poterit dictas Literas exequi, niſi eadem merita coram eo verificentur.*

De causa ob excellentiam meritorum.

CAPVT XII.

1 *QVòd ipſe Orator olim Præfectus Arcis Portus Herculis exiſtens* [ſeù ob aliam causã, prout res verè ſe habebit] *ſpacio triginta fere annorum, Philippo Hiſpaniarum Regi Catholico in pluribus Bellis contra Fidei Catholicæ Hoſtes dimicando inſeruiuit, in quibus plura vulnera recepit, ac Turcarum, & Hæreticorum in partibus illis ſeruus effectus, vt ſe ab huiuſmodi Turcarum, & Hæreticorum reſpectiuè captiuitate liberaret, magnam pecuniarum ſummam expoſuit; Cupiunt propterea &c.*

2 Papa mouetur ad diſpenſandum ob hanc cauſam, quia dignum eſt, & iuſtũ, vt Eccleſię beniguitatem experiantur, qui apud ipſam benemeriti ſunt, & bono publico valde expedit, vt qui pro Fide Catholica, ſeu Romana Eccleſia, & in eius ſeruitijs bene ſe geſſerunt, remunerentur; vnde ipſi, & alij etiam, ad ſimilia, & alia maiora peragenda alliciantur, & animoſiores reddantur, vt benè Sanch. *lib.* 8. *Diſp.* 19. *nu.* 32. Trullenck. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 2. *n.* 10. *tom.* 3. Capyc Latr. *decif. Sacri Concilij Neapolit. decif.* 199. *nu.* 32. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 93. Coninck. *diſp.* 33. *dub.* 5. *n.* 49.

3 Imo teneri Pontificem eos remunerare, qui ſuis Anteceſſoribus ſeruitia laudabiliter preſtiterunt, eoſque, quorum induſtria, & opera Eccleſia ſæpe adiuta eſt, probat Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſ.* 4. *n.* 194. Gratia etenim, quæ fuit ob remu-
4 nerationem, non eſt merè Gratia, ſed actus onerosus tranſiens in vim contractus, vt Ricc. *in Praxi rerum Fori Eccleſ. reſol.* 357. *n.* 1. & adeo cõfert bono publico eos, qui
5 pro Eccleſia, & in eius ſeruitium ſe bene geſſerunt, remunerati, vt pro huiuſmodi remuneratione bona Eccleſię donari poſſint, *Gloſſ. in cap. Conſenſus* 3. *de Reb. Eccleſ. non alienand. cap. Per tuas* 5. *de Donationib.* Rot. *inter impreſſ. poſt* 1. *vol. conſ. Farinacij decif.* 259. *n.* 2. Thom Pellicc. *QQ. illuſtr. q.* 41. *cap.* 22. *pag. Mihi* 350. *per tot.* Ludouiſ.
6 & Ricc. penes ipſum Pelliccion. *l. c.* Nec propterea ſunt neceſſariæ ſolemnitates, quæ requiruntur in ſimplici Donatione, idem Pelliccion. *l. c.* Clarus *Sentent. verb. Donatio, q.* 16. *verſ. Sed quid dicendum*, Marius Antonin. *var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 40. *nu.* 52. *verſ. Primò fuit reſponſum, & nu.* 59. &
7 poſſit etiam ex hac cauſa remunerationis conſtitui Penſio ſuper Beneficio, Rot. *poſt dictum* 2. *volum. conſilior. Farinacij decif.* 78. *num.* 3.

8 Hæc tamen merita, cum ſint cauſa finalis Diſpẽſationis, ſunt coram Delegato probanda, cum non præſumantur, Maſcard. *de probat. concluſ.* 1039. *n.* 1. Pelliccion. *q.* 41. *cap.* 22. *pag. Mihi* 351. *col.* 2. *in fine*, nec ſtari debet aſſertioni Partis, Blaſ. Michalor.
9 *tractat. de Fratribus, part.* 3. *cap.* 13. *num.* 24.
10 non etenim ſunt ex illis qualitatibus, quę ad pompam, & ornatum Literarum apponantur, vt quando dicitur, *Vita, ac morum honeſtas, aliaq; laudabilia probitatis, & virtutum merita, quibus apud nos fide digno cõmendaris teſtimonio, nos inducunt, &c.* quia hęc non exprimuntur, quæ, & qualia ſint, ſed de ſtylo Cancellariæ Apoſtolicę apponi ſolent pro honeſtate, & ornamen-
11 to ſcripturæ, non tamen conditionaliter, nec vt probentur; vnde quamuis ea falsò allegentur, vel non ſubſiſtant, Gratia non vitiatur, vt bene Rebuff. *in Prax. Benefic. part. pr.* vbi *de Clauſulis Mandator. n.* 5. At in caſu noſtro cum ob ipſa præciſa meri-
12 ta moueatur Pontifex ad Diſpenſationem concedendam, & ſuper illis Gratia fundata ſit, ſunt verificanda, Garc. *de Benef. part.* 6. *cap.* 2. §. 2. *n.* 225. Lælius Altogr. *conſ* 64. *n.* 24. *lib.* 2. Tuſch. *concluſ.* 462. *n.* 2. *lit. D.* & nos late diximus *lib. pr. cap.* 6.
13 vnde niſi verificentur, non poterit Delega-

ga-

gatus ad Literarum exequutionem deuenire, vt bene concludit Pirrh. Corrad. *in prax.* 11. *Diſpenſat. Apoſt. lib. 7. cap.* 2. *n.* 110.

Tandem adnotandum eſt, non ſolum moueri Pontificem ad diſpenſandum ob meritorum excellentiam cum ipſis Oratoribus, ſi ipſi contrahere intendant, ſed moueri aliqnando ad diſpenſandum cũ alijs, in gratiam, & ad inſtantiam ipſorum benemerentium, vt notum eſt, & notat Pirrh. Corrad. *in d. Praxi.*

SVMMARIVM.

1 *Formula Diſpenſationis ob cauſas in genere allegatas, ex certis, & rationalibus cauſis.*

2 *Licet aliquibus Curiæ ignaris videatur, huiuſmodi Diſpenſationẽ cõcedi abſq; cauſa, quia tamẽ hoc caſu maior Compoſitio imponitur. quæ debet in pios vſus conuerti, vt in expeditione contra Turcas, & Infideles, non eſt ſine cauſa.*

3 *Quando prædicto modo Diſpenſatio petitur, neceſſe eſt exprimere qualitates Oratorum veluti ſi ſint Nobiles, & generis illuſtris, &c.*

4 *Hæ qualitates tam, licet exprimi debeat, tamen coram Ordinario non ſunt verificandæ, prout nec cauſæ in genere expreſſæ; & de ratione.*

Nec eſt neceſſe, vt Oratores coram Delegato ſpecificent cauſas huiuſmodi. n 6.

5 *Niſi fuiſſet dictum in Diſpenſatione à Papa, Vt* aſſerunt, &c.

De Causa in Genere allegata, nempe ex certis rationabilibus cauſis.

CAPVT XIII.

1 Q*Vòd ipſi, qui ex honeſtis Familijs exiſtunt, ex certis rationabilibus cauſis animũ eorum mouentibus cupiunt inuicem matrimonialiter copulari, &c.*

2 Quamuis aliquibus Curiæ ignaris videatur huiuſmodi Diſpenſationẽ concedi abſq; cauſa, cum nulla ſit specialiter appoſita, attamen verè non conceditur ſine cauſa, quia hoc caſu maior Compoſitio imponitur, ſoluẽda ab Oratoribus; quæ cum in pios, & publicos vſus erogetur, vt pro expeditione contra Turcas, & Infideles, redemptione Captiuorum, reſtauratione Eccleſiarum, & his ſimilia pia opera, eſt iuſta cauſa diſpenſandi, vt bene docent Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *n.* 35. Coninck. *diſp.* 33. *dub.* 5. *nu.* 49. *circa finem*, Pontius *de Matr. lib.* 8. *cap.* 14. *n.* 13. Auerſ. *de Matr. q.* 9. *ſect.* 4. *verſ. Octauò ſufficit*; Filiucc. *tomo pr. tract.* 10. *part.* 2. *cap.* 10. *n.* 310. quia Infideles, Dei, & Catholicæ Eccleſiæ inimicos, opprimere, Captiuos ab eorum manibus eximere, Eccleſias reſtaurari, maximè confert bono publico, & in Catholicæ Eccleſię vtilitatem, & exaltationem tendit.

3 Id tamen aduertas, quod dummodo prędicta Diſpenſatio conceditur, neceſſe eſt exprimere qualitates Oratorum, vt ſi ſint ſimpliciter Nobiles, vel de nobili, ſeu de verè nobili genere procreati; vel ſint Illuſtres, vel Principales, ſeu ex principalioribus Oppidi, vel ex honeſtis Familijs. Hę tamen qualitates licet neceſſariò exprimendæ ſint, dum ob hanc cauſam pe-
4 titur Diſpenſatio, non tamen erunt coram Ordinario verificandæ. Quando tamen, & quomodo probandæ ſint diximus pręſenti Libro. Et eò minùs ſpecificari, & probari debebit, quæ, & quales ſint cauſæ rationabiles, quæ ſic in genere fuerunt Pontifici expreſsæ, & ex quibus Oratores inducti ſunt ad inuicem cõtrahendum; quia, ſicut diximus, hæc omnia ſunt expreſſa potius ad concedendum Gratiam quodam honeſtatis ſpecimine, & ad ornatum, & pompam, quam vt verificentur; ſic docent Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 35. *n.* 24. Gutierr. *de Matr. cap.* 128. *n.* 15. Rebuff. *in praxi Benef. part. pr.* vbi *de Clauſulis Mandatorum nu.* 5. & *n.* 6. Pirrh. Corrad. *in d. praxi d. cap.* 2. *n.* 112. Trullenck. *opere morali, tomo* 3. *lib.* 7. *cap.* 10. *dub.* 2. *nu.* 12. quia, vt diximus, non ſunt appoſitæ
5 in modum, vt videantur ab ipſis Oratoribus aſſeri, vt ſi Pontifex dixiſſet, *Vt aſſerunt, &c.* tunc enim, quia cenſerentur ab Oratoribus appoſitæ, eſſent probandæ, vt
6 ibi diximus; quod eſt adnotandum, cũ multos ſcrupulos, & dubia tollat; accidit enim multoties, vt Delegati, quibus Diſpenſatio committitur, arctent Oratores ad declarandum, & verificandum coram eis cauſas ipſas ſic generaliter appoſitas, prout refert idem Corrad. *l. c. nu.* 113. de quodam Delegato, qui recuſanit ad executionem Literarum Apoſtolicarum deuenire, eò quòd ab Oratoribus

non

non ſpecificarentur, & probarentur cauſæ, quibus moti erant ad contrahendum, Et Diſpenſationem impetrandum; vnde re delata ad Vrbem, reſponſum fuit per Dominum ProDatarium Pauli V. Summi Pontificis, non teneri Oratores huiuſmodi cauſas ſpecificare. Nec facit, quod in Literis mandetur Delegato, vt de narratis ſe diligẽter informet, quia, vt Sanch. & Pirrh. Corrad. dicunt *ll. cc.* ea verba referuntur ad Impedimentum allegatum, & ad alia, quæ ipſum Impedimentum, & cauſam finalem Diſpenſationis afficiunt; quod idem nos latè diximus: cum ergo Papa non potuerit iuſtè moueri ad concedendum Diſpenſationem ob cauſas ſibi non expreſſas, ſed in mente, & animo Oratorum retẽtas, certum eſt non potuiſſe ex illis moueri ad diſpenſandum, nec ipſas cauſas eſſe cauſam finalem Diſpenſationis, vt diximus.

SVMMARIVM.

1 *Forma Diſpenſationis ex cauſa, vt bona conſeruentur in Familia.*

2 *Mouetur Pontifex ad diſpenſandum ob hanc cauſam, quia bono publico valde expedit, Familias diuites, & locupletes conſeruari, n. 9.*

3 *Familiæ diuites facilius conſeruantur, n. 7.*

4 *Pecunia dicitur ſecundus ſanguis.*

5 *Amittens bona, dicitur amittere perſonam, & pro mortuo reputatur.*

6 *Imo maior eſt pœna priuationis bonorum, quam vita.*

8 *Hac cauſa iuſta dicitur ad diſpenſandum cum Conſanguineis, & Affinibus, vt Matrimonium inter ſe contrahant.*

10 *Ob hanc cauſam licet Diſpenſatio concedatur etiam in propinquioribus gradibus, vt in primo, & ſecundo, vel in ſecundo, nihilominus non ſolet concedi niſi inter Magnates, & Perſonas Illuſtres, diuites, & potentes, attenta qualitate loci.*

De Cauſa, vt Bona conſeruentur in Familia.

CAPVT XIV.

QVòd cum dicta Oratrix
2 vnica A. Primogeniti, & indubitati Succeſſoris, & Domini in temporalibus Status de N. Neapolitanæ Diœceſis nata exiſtat; & tam ipſa, quàm Orator, qui ſupradicti A. Frater Germanus exiſtit, Statum huiuſmodi, poſt eiuſdem A. obitum, ad ſe de Iure ſpectare prætendant, & propterea ſi Oratrix alij, quàm Oratori nuberet, graues lites inter eoſdem Oratores, cũ maximo vtriuſq; partis diſpendio, orirentur: ad obuiandum litibus huiuſmodi, & pro bono pacis, ac ne Status huiuſmodi, ac eorum bona ad alienam tranſeant Familiam, cupiunt Oratores prædicti, qui de verè nobili genere procreati exiſtunt, inuicem matrimonialiter copulari, &c.

Mouetur Pontifex ad Diſpenſationem
2 concedendam ob hanc cauſam, quia bono publico, & communi valdè expedit, Familias diuites, & locupletes conſeruari, vt opportunè animaduertunt Sperell. *deciſ.* 131. *n.* 26. Leoncill. *de opibus paupertatis part.* 2. *priuileg.* 9. *n.* 13. Mantic. *de Coniect. lib.* 7. *titulo pr. n.* 45. Molfeſ. *comment. ad conſuetudin. Neap. part.* 4. *q.* 26. *nu.* 7. *& nu.* 24. *tom. pr.* ob diuitias enim conſeruatur honeſtas, & nobilitas Familiarum, Tuſch. *concluſ.* 544. *nu.* 2. *lit. D.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 540. *n.* 47. *& n.*69. Trentacinq. *var. reſol. lib. pr. reſol. pr. de ſtat.* §. *Minor probatur,* Michalor. *tract. de Fratrib. part.* 3. *cap.* 11. *n.* 154. Læl. Altograd. *conſ.* 87. *nu.* 78. *lib.* 2. Molfeſ. *tom. pr. part. pr. q.* 5. *n.* 13. Pariſ. *de Reſignat. lib.* 13. *q. pr. nu.* 151. Rot. *deciſ.* 504. *n.* 8. *part. pr. recent. & deciſ.* 682. *n.* 5. *part.* 2. *recent.* & ſi ingentes ſint, reddunt Hominẽ honorabilem, Lother. *de re Benef. lib.* 2. *q.* 5. *num.* 83. vnde Iuuenalis Satyra 5.

Qui Nummos habet præſtat honorem,

& tantò facilius Familiæ conſeruantur,
3 quãtò maiores ſunt facultates, Tiraquell *de Nobilitate cap.* 25. Rot. *deciſ.* 161. *nu.* 2. *part.*

part. pr. diuerſ. nec facilè poſſunt Familiæ
diuites ſentire infortunia, cum pecunia di-
catur futuræ neceſſitatis fideiuſſor. Leon-
cill. *de Paupertatis opibus part. 2. priuil.* 45. *n.*
35. Cæuall. *qq. commu. contra comm. q.* 781.
4 *n.* 266. Pariſ. *de loc. n.* 152. & dicatur ſecun-
dus ſanguis, Leoncill. *part. 2. priuil.* 236.
n. 31. Pariſ. *l. c. n.* 153. imo dicatur vita
hominis, *l. Aduocati* 14. *C. de Aduocat. di-
uerſ. Iudic.* Leoncill. *d. part. 2. priuil.* 45. *n.*
33. Pariſ. *de Reſignat. Benef. lib.* 13. *q. pr. n.*
5 148. & bona amittens dicatur amittere
perſonam, & pro mortuo reputetur, Gra-
tian. à nobis citatus *lib.* 12. *cap.* 12. Imo
6 maior eſt pœna priuationis bonorum,
quàm vitæ, Leoncill. Barboſ. & Ludouiſ.
d. cap. 12. vnde egeſtate ſordeſcentibus vi-
ta ſit ſupplicium, mors ſolatium, Toſch.
concluſ. 544. *n. 2. lit. D.* cum diminutis di-
uitijs, diminuatur honor, Molfeſ. *tom. pr.
paſl. 4. q. 26. num. 7. & n.* 24. Michalor. *de
Fratrib. part. 3. cap. 11. n.* 135. & ſine diui-
7 tijs Familiæ non poſſunt diù conſeruari,
Molfeſ. *part. 3. q. 11. nu.* 11. Mantic. *de co-
niect. lib. 7. tulo pr. nu.* 4. quia ſine diuitijs
labuntur, & ſordeſcunt, Rubeus *deciſ.* 41.
n. 7. tom. 2. Patiſ. *conſ.* 11. *num.* 19. *vol.* 3.
Gratian. *cap.* 924. *n.* 4. Pariſ. *de reſignat. lib.*
13. *q. pr. n.* 15. Rot. in nouiſſimis *deciſ.* 167.
n. 7. coram Merlin. Et propterea hanc iu-
ſtam cauſam eſſe diſpenſandi cum Con-
8 ſanguineis, & Affinibus, vt Matrimoniũ
inter ſe contrahant, docent Tuſch. *con-
cluſ.* 546. *lit. D.* Coninck. *diſp.* 33. *dub.* 5.
n. 49. Sanch. *lib. 8. diſp.* 19 *nu.* 30. quia ex
conſeruatione bonorum in Familijs Reſ-
publica abundat Viris nobilibus, & po-
tentibus, qui commodiùs ipſi inſeruire
9 valeant, vnde iuſtæ redduntur. Maioratuũ
inſtitutiones, & eò facilius bona in ipſa
Familia conſeruantur, quantò maiores
sũt facultates, Tiraquell. *de Nobilit. cap.* 25.
Quamuis autem ob hanc cauſam Papa
diſpenſet etiam in gradibus propinquis,
10 vt in primo, & ſecundo à communi ſtipi-
te, vel in ſecundo, nihilominus diſpenſa-
re non ſolet, niſi inter Magnates, & Per-
ſonas illuſtres, vel valde diuites, & poten-
tes, habita ratione Loci, & Perſonarum, vt
animaduertunt, Filiucc. *d. cap.* 10. *n.* 318.
Trullenck. *lib. 7. cap. 10. dub. 2. n. 8. tom.* 3.

S V M M A R I V M.

1 *Formula Diſpenſationis ex cauſa ob illuſtris Fami-
liæ conſeruationem.*
2 *Pontifex ex hac cauſa mouetur ad diſpenſandum,
quia conſeruatio illuſtris Familiæ in eodem ſan-
guine tendit ad bonum publicum.*
3 *Ob hanc cauſam diſpenſari ſolet, nedum in gradi-
bus remotioribus, ſed etiam in propinquioribus,
ſed cum cauſa vrgentiſſima, & in quibus gra-
dibus, num. 5.*
4 *Diſpenſari ſolet regulariter inter Diuites, & Po-
tentes, & de ratione.*

De causa ob illuſtris Familiæ conſeruationem.

C A P V T XV.

1 Q*Vòd cum dicti Oratores de
illuſtri Familia N. exi-
ſtant, valdeq; expediat pro
illius conſeruatione, vt
Oratrix Oratori, & non
alteri, nubat, cupiunt pro-
pterea inuicem matrimo-
nialiter copulari; ſed quia
ſecundo Conſanguinitatis
gradu inuicem ſunt coniuncti.*
Hæc cauſa eſt affinis alteri ſupra proxi-
mè deſcriptæ, & Pontifex mouetur ad
2 diſpenſandum, quia conſeruatio illu-
ſtris Familiæ in eodem ſanguine tendit
in bonum publicum, & ad pietatem, vt
affirmant Sanch. *lib. 8. Diſp. 19. num.* 31.
Trullenck. *opere moral. tom. 3. lib. 7. cap.
10. dub. 2. n.* 9. Filiucc. *qq. moral tom. pr.
tract. 10. part. 2. cap. 10. n.* 318. & Reipu-
blicæ valdè intereſt Familiarum dignita-
tem ſaluam fore, vt teſtantur Vlpian. *lib.
24. Ad edictum, in l. pr. §. Quamuis ſit manifeſtũ
ff. de ventre inſpiciendo,* Mantic. *de Coniect.
vltim. volunt. lib. 7. titulo pr. n.* 45. Reſponſa
Marant. *Reſp. 8. n. 10. part* 4. Gutierr. *Ca-
non. QQ lib. 2. cap 14. nu.* 3 Menoch. *conſ.*
426. *n. 13. tom. pr.* Capyc. Latr. *deciſ. Sacr.
Conciliꝫ Neap. deciſ.* 166. *n.* 159. *lib.* 2.
3 Et quamuis Pontifex ob hanc cauſam
diſpenſet, nō ſolũ in gradibus remotis, ve-
rùm etiam in propinquis, vt in primo, &
ſecundo, etiamſi ex pluribus ſtipitibus Im-
pedimenta proueniant, vt diximus, nihi-
lominus non ita paſſim, niſi ex vrgentiſ-
ſimis cauſis, & ſine maximis fauoribus
diſpenſare ſolet, vt notum eſt, & ſciunt
omnes practici Curiales; & regulariter
4 diſpenſare ſolet cum maiori facilitate
inter diuites, & potentes, quia id magis
boni

bono communi expedit; & tamen nulla ob id fit acceptio Perſonarum, vt animaduertit Filiucc. *d. cap.* 10. *n.* 319. Trullenck. *l. c. n.* 16. Dian. *part.* 8. *tract.* 3. *reſol.* 97. *verſ. Sufficiens etiam cauſa.*

5 Huic accedit alia cauſa, nempe, ſi Fœmina inſtitueretur hæres ſub conditione, vt Conſanguineo nubat; adhuc eo caſu diſpenſari ſolet etiam in gradibus Propinquis, vt teſtantur Sanch. *d. diſp.* 19. *nu.* 19 Auerſ. *de Matrim. d. q.* 19. *ſect.* 4. *verſ. Quartò conſeruatio &c.* & nos diximus *lib.* 2.

APPENDIX.

DVm huius Operis folia ſub prælo premerentur, propitio fortunæ caſu pervènit ad Filios Auctoris Votum celeberrimum in hac materia elucubratum ab Illuſtriſs. & Reverendiſs. D. D. PROSPERO BOTTINIO Patricio Lucenſe, & Myrense Archiepiſcopo, qui præſtantiſsima inſignitus Virtute quotidie in graviſsimi ponderis negocijs à Summis Pontificibus conſultus, mirificè reſpondere fuit conſuetus; quaſi ad ſui gloriam æternandam ex temporis alis calamum ſuum deſumpſerit, quod ideo hìc non ſolùm ad paterni Operis decus, & fulgorem, verùm etiam in proſperitatis omen aſciverunt.

VOTVM
Illuſtriſs. & Reverendiſs. D. D.
PROSPERI BOTTINI
EPISCOPI MYRENSIS.

ARGVMENTVM.

Examinatur quæſtio, an, & ex quibus cauſis, poſſit Summus Pontifex diſpenſare ad Matrimonium contrahendum, tam Religioſos obſtrictos Voto Caſtitatis, quàm promotos ad Ordines Sacros, & præcipuè Subdiaconatum;

1 *Exponitur caſus.*
2 *Religioſus ſuper Voto Caſtitatis, etiam ex cauſa publica, diſpenſari non valet, iuxta ſententiam D. Thomæ, & aliorum, qui eum ſequuntur.*
3 *De plenitudine tantùm poteſtatis, iuxta aliam opinionem, diſpenſari poteſt.*
4 *Ex magna cauſa bonum commune concernente, poteſt etiam Religioſus diſpenſari.*
5 *Quomodo id intelligatur, ex quo implicat, quod quis ſit Monachus, & non habeat eſſentiam Monacatus.*
6 *Sacer Ordo non habet eſſentialiter annexum Votum Continentiæ.*
7 *Implicitè tantùm emittitur hoc Votum in ſuſceptione Ordinis Sacri.*
8 *Declaratur Sacrum Concilium Trident. ſeſſ. 24. de Sacram. Matrim. Can. 9.*
9 *Papa diſpenſare valet, ad Matrimonium contrahendum, Clericum in Sacris conſtitutum, etiam in ſententia D. Thomæ, & ſequacium.*
10 *Ordo Subdiaconatus in primitiua Eccleſia annexum non habebat continentiam.*
11 *A' quo tempore, & quando Subdiaconi obligari cæperunt ad ſeruandam continentiam.*
12 *In ordine Subdiaconatus faciliùs, quàm in alijs Diſpenſatio conceditur.*
13 *Praxis noſtri temporis circa huiuſmodi Diſpenſationes.*
14 *Sine iuſta cauſa, Diſpenſatio denegatur.*
15 *Ad effectum obtinendi huiuſmodi Diſpenſationē, iuxta aliam opinionem ſufficit cauſa, etiā priuata.*
16 *Iuxtà aliam opinionem, cauſa debet eſſe publica.*
17 *Declaratur hæc opinio, vt procedat in Diſpenſatione Religioſi obſtricti ſolemni voto Caſtitatis.*
18 *Et in Diſpenſatione Sacerdotis, & Diaconi.*
19 *Declaratur alia opinio, de qua n. 15. quod procedat in Diſpenſatione Subdiaconi.*
29 *Ad iuſtitiam Diſpenſationis, non eſt neceſſarium quod cauſa tendat proximè, & immediatè in bonum commune.*
21 *Iuſta cauſa Diſpenſationis eſt, ne extinguatur nobiliſſima Familia.*
22 *Reipublicæ intereſt nobiles Familias conſeruari.*
23 *Recenſentur cauſæ motiuæ Diſpenſationis petitæ à D. Comite Slabata, & n. 24. & 25.*
26 *Imperatoris interceſſio pro iuſta cauſa Diſpenſationis deſeruire valet.*
27 *Adducitur exemplum Diſpenſationis conceſſæ Antonio Scipioni de Gioioſa Equiti Hieroſolymitano per Sixtum V. & n. 28.*
29 *Liberalitas Familiæ Slabatorum in Eccleſiam conſideratur.*
30 *Per Eccleſiarum ædificationem diuinus Cultus augetur.*
31 *Fundatoribus Eccleſiarum Iura multùm fauent.*

CVm per mortem Comitis
Ioachimi de Slabatis ex-
tingueretur inclita eiuſdē
Familia, ex quo nullus
1 poſt ipſum Sobolis pro-
creandę capax remaneret,
præter D. Comitem Fran-
ciſcum Leopoldum Gui-
lielmum defuncti Fratrem, in Sacro Sub-
diaconatus Ordine conſtitutum, & Paſ-
ſauienſis Eccleſiæ Canonicum; hic pro-
pterea, vt celeberrimæ ſuæ ſtirpis propa-
gationi conſuleret, Sacræ Cæſareæ Ma-
ieſtatis commendatitijs Literis ſuffultus,
à Sanctiſs. D. N. Alexandro VIII. ad Ma-
trimonium contrahendum, non obſtan-
te Sacri Ordinis ſuſceptione, diſpensari
petijt. Verùm cum Sanctitas Sua, ante-
quam

Digitized by Google

quā ſuper hac grauiſſima re deliberaret, ad Sacram Congregationem Sanctiſſimæ Inquiſitionis Preces huiuſmodi examinandas remittere digna ita ſit, ac iuſſerit, vt nonnulli in Sacra Theologia Magiſtri, ac Decretorum Doctores Votum darent in Scriptis; ego inter ipſos minimus Sanctiſſimis monitis obediens, re maturè, diligenterq; perpenſa, petitam Diſpenſationem tutò concedi poſſe credetem.

Circa poteſtatem dubitatio ſolùm caderet, ſi ageretur de Diſpenſatione Religioſi obſtricti ſolemni Voto Caſtitatis; tres enim in hoc articulo ſunt DD. opiniones.

Prima negans abſolutè, fundata *in cap. Cum ad Monaſterium, de ſtat. Monachor.* in quo Innocentius III. ſic ait.

2 *Abdicatio proprietatis, ſicut & cuſtodia Caſtitatis, adeo eſt annexa Regulæ Monacali, vt contra eam, nec Summus Pontifex poſſit licentiam indulgere.* Cui authoritati innixus D.Th. non obſtante quod *in 4. Sentent. diſt. 38. q. 1. art. 4. quæſtiunc. 1. ad tert.* relata, & impugnata opinione negātium diſpēſari poſſe in Voto Caſtitatis, admiſiſſet probabiliorem eſſe opinionem aliorum, qui ob cauſam communis vtilitatis affirmant diſpēſari poſſe in Voto ſolemni Religionis, mutata opinione *in ſec. ſecunda q. 88. art. 11.* aliter tenendum exiſtimauit. Et hanc opinionem latè, & doctè defendit Eminentiſs. Card. Capizucchus *Controu. 11. de Vot. Solemn. q. vnic. per tot.* & ſignanter *pag. 270. verſ. Reiecta igitur* [dicens, quod cum ea tranſeunt communiter Thomiſtæ, qui in hac re Thomiſtarum nomine digni ſunt] ſic ait: *Et proculdubio non ſolùm ſanior eſt, & certior opinio, verùm, ni fallor, omninò tenenda;* quod etiam confirmat *in Appendic. 2. & 3.* Et Card. Albitius *de inconſtant. in fid. cap. 36. n. 14.* referens dictam opinionem D.Thomę, aſſerit, quòd magiſtraliter, iuxta morē, eam defendit Eminentiſs. Capizucc.

Secunda opinio eſt aliorum, quos tacito nomine recenſet *Gloſſ. in d. cap. Cum ad Mo-*
3 *naſterium, lit. D. in fin.* ibi, *Alij dicunt, quod poteſt diſpenſare propter plenitudinem poteſtatis, &c.* & exponūt quod hoc dicēt, *non poteſt licentiam indulgere*, id eſt *non congruit*; et ita tenet Hoſtienſ. *ibid. n. 30. & 31.* quod etiam tradit Bald. *in l. Si tibi filius, in fin. ff. de adoption.*

Tertia opinio eſt, quòd ex magna cauſa concernente commune bonum, Papa poſſit diſpenſare ſuper huiuſmodi Voto continentiæ, quantumcumque ſolemni-
4 zato; quam latè defendit Innocentius, in eodem *cap. Cùm ad Monaſterium*; ea præcipuè ratione, quod Caſtitas eſt annexa Regulæ Monacali de Iure poſitiuo: & cum Innocent. tranſeunt ferè omnes Canoniſtæ, quos latè recenſet Fagnan. ibid. *n. 56. 65. & ſeqq.* referens *nu. 64.* eandem fuiſſe opinionem D. Thomæ in *4. Sentent.* & dicens, quod ita ſentiunt etiam alij plures Theologi, quos recenſet; concluditq; *n. 66.* in hæc verba, *ex quibus patet hodie hanc ſententiam eſſe communem Theologo-*
5 *rum, ac ferè omnium Canoniſtarum.* Aduertit tamen *n. 67.* quod hæc Diſpenſatio, non eſt intelligenda, vt Monachus, quamdiù remanet talis, ſolutus ſit ex Diſpenſatione Papæ à Voto continentiæ, quia implicaret contradictionem, quod quis remaneat Monachus, & non habeat eſſentiam Monacatus, conſiſtentem in tribus Votis ſubſtantialibus; ſed ex magna, & iuſta cauſa facere de Monaco nō Monachum, ſicuti concludit *n. 70.* iſtamq; opinionem latè defendit Dian. *coordinat. tom. 3. tract. 1. de poteſt. Pontific. in ordine ad Sacramentum,* vbi *n. 3.* poſt relatos ex Schola D. Thomę, Gaietanum, D. Antoninum, Paludanum & Durandum, concludit, poſſe Pontificē etiam in voto ſolemni Caſtitatis Religioſæ diſpenſare, ſaltem ex cauſa publicum, & commune bonum Eccleſiæ concernente; iſtamq; opinionem ſequitur Card. Albitius *de inconſt. in fid. vt cap. 36. n. 133.* vbi quod ita tenent Canoniſtę *in d. cap. Cum ad Monaſterium, de Stat. Monac.* & repetit *nu. 142. cum duob. ſeqq.*

Dubitatio autem, quæ, iuxta ſententiam D. Thomæ, verſatur circà poteſtatem diſpenſandi in Voto ſolemni Religionis, prorſus ceſſat in pręſenti caſu, dum agi-
6 tur de Clerico conſtituto in Sacris Ordinibus, in quorum ſuſceptione, vel nullū Votum emittitur, vel ex ſolo Statuto Eccleſiæ iniungitur Caſtitas, vt aſſerit idem D. Thom. ſupracit. *ſec. ſecund. q. 88. art. 11. in corpore, verſ. Eſt ergo,* ibi, *Non eſt autem eſſentialiter annexum debitum continentiæ Ordini Sacro, ſed ex Statuto Eccleſiæ*, idem tenent Gaietan. *in opuſc. tom. 1. tractat. 27. de diſpēſ. Matrimon. in occident. Eccleſ. q. vnic. circa fin. verſ. Quoad tertium;* Sot. *de Iuſt. & Iur. l. 7. q. 6. art. 2.* Agoſt. *in Summ. part. pr. l. 13. q. 5.* Sanch. *de Matrim. l. 7. diſp. 27. n. 9. 10.* quod hinc, qui SacrumOrdinem aſſumūt, non expreſsè, ſed facto ipſo, & tacitè Caſtitatem profitentur, & repetit *l. 8. diſp. 8. n. 1.* idemq; firmant Graff. *de effect. Cleric. effect. 5. n. 40.* Bellott. *diſquiſ. Clerical. de* di-

Digitized by Google

diſcipl. Clericor. part. 1. §. 9. *n.* 6. Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg.* 25. *n.* 23. *& Rot. deciſ.* 77. *n.* 26. *&* 33, *part.* 2. Spad. *conſ.* 169. *n.* 2. *lib.* 1. De Rubeis *in reſponſ. impreſſ. in eod. conſ. nu.* 15. Caſtropal. *tom.* 4. *tractat.* 27. *punct.* 17. *n.* 3. *& tom.* 5. *de Sponſ. diſput.* 4. *punct.* 2. *n.* 5. Card. Albit. *de inconſt. in Fid. cap.* 27. *n.* 132. *& ſeqq.* & quamuis in *cap. vnic. de Vot. & Voti redempt. in* 6. *& in Extrauag. Antiqua, eodem tit.* inter cõmunes habeatur, illud eſſe ſolemne Votum, in ordine ad dirimendum Matrimonium, quod ſolemnizatum fuit per ſuſceptionẽ Ordinis Sacri, attamèn *Gloſſ. in d. cap. vnic.*
7 *verſ. Sacri Ordinis*, expreſsè declarat, quod hoc non eſt Votum explicitum, ibi, *Non enim recipiendo Ordinem Sacrum vouit ſe Caſtitatem ſeruaturum*, & infrà ſubdit, *alia eſt cauſa Clerici, alia Monaci*; & hanc diſtinctionem ſupponit etiam Sacr. Concilium Trident. *ſeſs.* 24. *de Matrim. can.* 9. ibi, *Si quis dixerit Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares Caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe Matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante Lege Eccleſiaſtica, vel Voto &c.* Ex hoc etenim loquendi modo ſentire videtur ſatis clarè, obligationem Voti ad Regulares obligationem verò Præcepti ad Clericos in Sacris
8 Ordinibus conſtitutos referri, ſtante illa dictione, *vel*, quæ diſiungit obligationem ſeruandi continentiam ex parte Voti, ab altera ex parte Præcepti; cum enim hæc vltima obligatio conuenire nequeat Religioſis, qui ſolemniter Caſtitatem vouent, referenda neceſſariè eſt ad Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos.

Hinc autem ſequitur, quod abſque vlla difficultate, Papa poſſit diſpenſare Con-
9 ſtitutum in Sacris Ordinibus ad contrahendũ Matrimonium, vt diſtinguit *Gloſſ. in can. de illo, diſt.* 32. ibi, *Si Votum ipſum obliget Ordinatum, Papa non poteſt diſpenſare; ſed ſi Conſtitutio obliget, & non Votum, tunc Papa poteſt diſpenſare*; quia contra Conſtitutionem Eccleſiæ benè diſpenſat; & ipſemet D. Thom. *ſec. ſecund. q.* 88. *art.* 11. maximum diſcrimen conſtituit inter vnum, & alterum caſum; dicens, quòd in tantùm, reſpectu Religioſi obſtricti ſolemni Voto Caſtitatis, Papa non poteſt diſpenſare, in quantùm continentia eſt eſſentialiter annexa: quod nõ contingit in ſuſceptione Ordinis Sacri, ibi *vnde videtur, quod per Eccleſiam poſſit diſpenſari in Voto continentiæ ſolemnizato per ſuſceptionem Ordinis Sacri*, vt tradunt Abb. *in cap. Cum olim num.* 5. *de Cleric. coniugat.* Menoch. *de præſumpt. præſ.* 78. *nu.* 45. *lib.* 4. Nauarr. *conſ.* 12. *&* 13. *de Sponſal.* Sot. *de Iuſt. & Iur. lib.* 7. *q.* 4. *art.* 1. optimè Suarez *de Relig. tom.* 3. *lib.* 9. *de Voto Caſtit. cap.* 20. *per tot.* & cum hac diſtinctione tranſeunt omnes Thomiſtæ, ac præ alijs Eminentiſs. Capizucc. *cit. contr.* 11. *de Vot. ſolemn. q. vnic.* §. 1. *pag.* 267. *&* 268.

Multóque faciliùs concedi poteſt Diſpenſatio, dum agitur de Subdiacono, cuius Ordo, in primitiua Eccleſia non
10 erat Sacer, vt habetur *in cap. A multis, de ætat. & qualit.* vbi Innocentius III. refert, quod ante Vrbanum I. ſolus Diaconatus, & Præsbyteratus erant Ordines Sacri: in quo tamen Text. errauit, dum dicere debebat Vrbanum II. quemadmodum aduertit *Gloſſ. in cap. Miramur, de ſeru. non ordinand. lit. H.* in quo Textu etiam idem ſtatuitur, ibi, *de Subdiaconali Ordine (quia de hoc fit mentio in Patrum Statutis &c.)* & infra ibi, *Nam licet Sacer Ordo non reputaretur in Eccleſia primitiua, tamen à Conſtitutione Gregorij, atq; Vrbani ſecundùm moderna tempora Sacer Ordo eſſe minimè dubitatur.*

Pro cuius rei claritate, & firmiori ſententiæ fundamento, præintelligendi ſunt,
11 qui nam fuerit, in Eccleſia præſertim Occidentali, ab initio ſtatus, progreſſus, mutationes, ac variationes huius Ordinis Subdiaconatus, quoad continentiæ præceptum. Per quinque etenim ſæcula in eadem Occidentali Eccleſia inuenitur hæc obligatio ſeruandi continentiam Subdiaconatus Ordini annexa; Diuus quippe Hieronymus *in epiſt.* 50. *ad Pammachium*, ſcribit, Epiſcopos, Presbyteros, atque Diaconos tantùm continentiæ lege teneri; ſimulq; Syricius Papa, conſultus ab Hieronymo Epiſcopo Tarraconenſi ſuper cælibatu Clericorum, reſpondit, *Caſtitatem ſeruandam eſſe à Sacerdotibus, atq; Diaconis, nulla facta Subdiaconorum mentione*. Hoc ipſum idem Syricius declarauit *in ſua Epiſt.* 4. ſcripta Synodo Africanę; idemq; habetur in Concilio Carthaginẽſi 2. 3. *&* 5. & in Concilio Toletano, & alijs, Primus autem Romanorum Pontificum, qui Subdiaconis continentiam ſeruare præcepit, fuit Leo Magnus, vt patet ex eius *Epiſt.* 88. ad Anaſtaſium Epiſcopum Teſſalonicenſ. vbi loquens de Subdiaconatu, ait, *Quod ſi in Ordine, qui quartus eſt à capite [ſcilicet Subdiaconatu] dignũ eſt cuſtodiri, quantò magis in primo, aut ſecundo, aut tertio ſeruandum?* Eſtq; notandum,

quod

quod cum Sanctus Pontifex à quatuor Eccleſiæ Ordinibus, ſcilicet, Epiſcopatu, Sacerdotio, Diaconatu, & Subdiaconatu, Caſtitatem eſſe ſeruandam præcipiat, eamq; plus conuenire cæteris Ordinibus, quàm vltimo, qui eſt Subdiaconatus, aſſerat, vtique per hanc comparationem, & graduum diſtinctionem, non obſcurè declarare videtur, quòd eſt magis diſpenſabile hoc præceptum continentiæ in Subdiacono, quàm in alijs maioribus Ordinibus. Sed neque hoc D. Leonis præceptum omnino exequutioni mandatum fuit, aut diu durauit in Eccleſia, vnde fuit opus, quòd illud innouaret D. Gregorius Magnus, inſuper declarans, Subdiaconatum eſſe Ordinem Sacrum, & maioribus aggregatum Ordinibus, vt refertur in ſupracitato *cap. Miramur, de ſeru. non ordinand.* in qua Decretali Innoc. III. hoc expreſsè, ac determinatè ſtabiliuit, prout latè, ac eruditè Hiſtoriam hanc refert, & exornat Thomaſin. in ſuo tractat. *de veter. & nou. Eccleſ. diſciplin. tom. pr. part. 1. lib. 2. cap. 33. per tot. pag. Mihi 32.*

Hinc igitur, cum hoc præceptum ſer-
uandi continentiam, quod Subdiaconos
afficit, non ſit antiquum in Eccleſia Oc-
12 cidentali, ſequitur, vt faciliùs Summus
Pontifex poſſit diſpenſare, vt probant
Spad. *cit. conſ.* 169. *n.* 3. *&* 4. *tom.* 1. & ibi,
de Rubeis *n.* 16.

Idéq; optimè cõprobatur ex obſeruãtia,
& oſtẽdit Card. Albitius *ſupracit. cap. 36. n.*
13 134. vbi, poſt firmatas ſupradictas con-
cluſiones, deueniendo ad praxim, ſic ait,
Ego tempore mei Aſſeſſoratus vidi pluries Summos Pontifices diſpenſaſſe, vt qui erat in Ordine Subdiaconatus, poſſet contrahere Matrimonium; in Diaconatu Conſtitutos fere nunquam; in Sacerdotio nunquam Diſpenſatos, multò minùs in Epiſcopatu, & repetit *n.* 145. ibi, *Hodiernis ſæculis non vidi Diſpenſatum ſuper Voto ſolemni ad Matrimonium contrahendum, niſi, vt ſupra dixi, in Conſtituto in Ordine Subdiaconatus, & pro cauſa publica.*

Tota igitur inſpectio reducitur ad cau-
ſam; conueniunt enim omnes tã Canoni-
ſtæ, quam Theologi, quod Diſpenſatio
14 concedi non debeat ſine aliqua iuſta, &
legitima cauſa; diſcrepant verò ſolùm
in eo, an debeat eſſe publica, vel priuata. Nonnulli enim tenent, non ſemper requiri publicam, ſed ſufficere priuatam; dummodo ſit grauis, & quæ moraliter compenſet bonum Caſtitatis, & aliquale incommodum, quod ex Diſpenſatione redundaret in Ordinem Sacrum, vt præ alijs tenet Caietan. *in Opuſcul. tom. pr. cit. tract. 27. de Diſpenſ. Matrimon. in Occident. Eccleſ. q. vnica, verſ. Quoad tertium*, ibi, *Et hinc patet. quod cùm rationabilis cauſa diſpenſandi in Voto Caſtitatis poſſit eſſe, non ſola vtilitas publica, ciuilis, aut eccleſiaſtica, ſed aliquod aliud maius bonum, nunc, & hic, & ab hoc, quàm ſeruata Caſtitas, conſequens eſt, quod Summus Pontifex, non ſolùm poteſt, ſed etiam ſalua conſcientia poteſt diſpenſare cum Sacerdote Occidentali, quod contrahat, etiam ceſſante cauſa publicæ vtilitatis; & propterea præſumptuoſa fuit quorumdam determinatio, quod abſq; tali cauſa Papa non poteſt. Et tom. 3. tract. vlt.* continente reſponſiones ad quoſdam articulos, nomine Theologorum Pariſienſium editos, contra eius doctrinam, quæ reſponſio directa fuit ad Regẽtem Studij Moguntini, qui rogauerat Caietanum, vt ad vitanda ſcandala, declararet veritatem; poſtquam aduertit aliquos, non eſſe ſuos, aliquos egere declaratione, quam ingenuè dedit, deueniendo ad decimum, in quo ſtatuitur, *quod Summus Pontifex tuta conſcientia poteſt diſpenſare cum Sacerdote Occidentali, quod contrahat Matrimonium, etiam ceſſante cauſa publicæ vtilitatis*, iterum aſſertiuè ſic ait, *Iſte articulus eſt meus, & alienus monſtratur ab omni errore in illa quæſtione; nulla enim Iura arctant cauſam diſpenſandi ad vtilitatem publicam ſolam; occurrente enim alia cauſa rationali, Papa vti ſua poteſtate poteſt, vt clarè patet*: idemq; ſequendo Caietanum tenent Suarez *de Relig. tom. 3. cit. lib. 9. de Voto Caſtit cap. 20. n. final. verſ. Solum aduerto cum Caietano*, Spad. *cit. conſ.* 169. *num.* 8. & de Rubeis *n* 21. & Dian. *coordinatus tom. 3. tract. 1. de poteſt. Pontificis in ordine ad Sacramenta, reſol. 79. n. 12.*

Alij verò exiſtimant, ad hunc effectum
requiri cauſam publicam, vt exigere vide-
15 tur D. Thom. *in 4. Sentent. diſt. 38. q. 1. art.*
4. ad 3. ibi. *Si communis vtilitas totius Eccleſiæ, aut vnius Regni, vel Prouinciæ expoſceret, poſſet conuenienter, & in Voto Continentiæ, & in Voto Religionis diſpenſari*; & idem tradunt Abb. *in cap. Cum olim n. 5. de Cleric. coniugat. & in cap. Si quando, n. 5. de præſcript.* Dec. *conſ.* 112. *num.* 4. *&* 5. Bellett. *Diſquiſ. Clerical. part. pr. tit. de Diſcipl. Cleric. §. 9. n. 13. & 14.* vbi refert exempla Sanch. *in præcept. Decalog. lib. 5. cap. 2. nu. 5.* Fagnan. *in cap. Cum ad Monaſterium n. 64. de Stat. Monac.* Card. Albitius *d. cap. 36. n. 144.*

16 Videtur enim bene conciliari poſſe iſtas
opiniones, diſtinguendo tres gradus,
ſci-

Digitized by Google

ſcilicet, Religioſi,ſolemni Voto Caſtitatis in Profeſſione emiſſo, ligatis Diaconi, ſeù Sacerdotis; & ſimplicis Subdiaconi.

Quando enim agitur de Religioſo, ſolemni, ac ſubſtantiali Voto Caſtitatis obſtricto, veriſſima eſt opinio, quod requi-
17 ratur vrgentiſſima cauſa concernens immediatè bonum publicum Eccleſiæ, ſeu Religionis; & in his terminis loquuntur fere omnes Doctores pro hac opinione ſupra relati.

Si verò Diſpenſatio petatur pro Diacono, ſeu Sacerdote, admitti quoque poteſt non ſufficere cauſam priuatam, ſed
18 requiri publicam; & in his terminis intelligendus eſt Sanch. *cit. lib.* 8. *diſp.* 8. *nu.* 2. & ſatis clarè hoc firmare videtur Card. Albitius *cit. cap.* 36. *nu.* 145. qui reſtringit neceſſitatem cauſæ publicæ ad Diſpenſationẽ petitam à Diacono; poſtquã enim *n.* 134. dixerat, vidiſſe pluries Sũmos Põtifices diſpenſaſſe, vt qui erat in Ordine Subdiaconatus poſſet cõtrahere Matrimonium; in Diaconatu autem conſtitutos ferè nũquam, *d. n.* 145. ſic ait; *Non vidi Diſpenſatum ſuper Voto ſolemni ad Matrimonium contrahendũ, niſi, vt ſupra dixi, in Ordine Subdiaconatus*, ſubditq; *& parciſſimè in ordine Diaconatus, & pro cauſa publica*: Vndè ſatis clarè videtur ſentire, quod cauſa publica requiratur reſpectu Diaconatus; idq; comprobatur exemplo Callixti III. qui ob ſolam cauſam merè priuatam, quòd quidam Diaconus non poſſet ſeruare continentiam, Diſpenſationem negauit, ſicuti habetur epiſtola Æneæ Siluij, qui poſtea fuit Pius II. loc. 307. de qua mentionẽ facit Felin. *in cap. Si quãdo n.* 5. *in fin. de Reſcript.*

At vbi agitur de ſimplici Subdiacono, & in caſu noſtro, tutò affirmari poſſe vide-
19 tur, non eſſe rigoroſè exquirendum concurſum cauſæ publicæ, ſed ſufficere cauſam priuatam: Et in his terminis crederẽ bene procedere opinionem Doctorum ſupra relatam *in §. Tota igitur inſpectio; in princ.* Et profectò aſſiſtit potiſſima ratio, dum, vt ſuperius firmatum fuit, §. *multoq; facilius*, Subdiaconatus in primitiua Eccleſia non erat Ordo Sacer, nec habebat continentiam annexam, ſed ſolùm ex Statuto Eccleſiæ ordinatum fuit poſt plura ſæcula. Vnde non immeritò Summi Põtifices, cum longè maiori facilitate procedunt in cõcedenda Diſpenſatione Subdiacono, vt firmant Spad. de Rubeis, & Card. Albitius *loc. citat.*

20 Cæterùm nec deſunt in præſenti, cauſæ, quæ aliquo modo dici poſſunt publicæ; præmittendo, quod non ſemper eſt neceſſarium ad iuſtitiam Diſpenſationis, vt proximè, & immediatè tendat in bonum commune, ſed ſatis eſt, ſi remotè, & indirectè, vt probat Dian. *ſupra cit. tract.* 1. *de poteſt. Pontific. in ordine ad Sacram. reſol.* 79. *n.* 14. ponderans ad hoc Sacr. Concil. Trident. *Seſſ.* 15. *cap.* 18 *de reformat.*

Inter alias verò cauſas in ſupplici Libello expoſitas, ea potiſſimùm attendi debet, quæ ex nobiliſſima Slabatorum Familia deducitur; eſt enim de Sancta Sede, Sacroq; Imperio adeo benemerita, vt Sacrã Cæſareã Maieſtatẽ pro Diſpenſatione intercedere meruerit. Ne igitur hęc nobiliſſima Familia extinguatur, iuſtè Diſpen-
21 ſationem per Summum Pontificem concedi poſſe, probant Bald. *in l. Sitibi Filius, in fin. ff. De adopt.* Add. *ad Abbat. in cap. Clericus de vit. & honeſt. Cleric. & in cap. Cum olim, de Cleric. Coniug.* Iaſ. *in l. final. nu.* 3. *C. de tranſact.* Gulielm de Benedict. *in cap. Raynutius, verb duas habens Filias nu.* 138. Caſtropal. *oper. moral. tom.* 5. *de Sponſal diſput.* 4. *punct. vlt.* §. 2. *n.* 2. *verſ. Quinta cauſa*, Dian. *coordinat. tom.* 3. *d. tractat. pr. reſol.* 82. *n.* 13. & in terminis Subdiaconi, Spad. ſæpè citat. *conſ.* 169. *nu.* 6. *lib. pr.* ea ratione, quia multùm intereſt Reipublicæ nobi-
22 liſſimas Familias conſeruari, & propagari, cum ſolum per eas Regna, & Imperia decorentur, & ſubleuentur, ad tradita per Spad. *d. conſ.* 169. *n.* 7. & pluribus relatis, firmat Dian. *d. tract.* 1. *reſol.* 79. *n.* 13.

Hanc autem cauſam magis iuſtam, magiſq; potentem reddunt ingentia beneficia per egregios Viros de hac nobiliſſima Stirpe in Sacrum Imperium non ſemel collata, ſiue antiqua, ſiue moderna
23 tempora inſpiciamus: huius etenim Familiæ fuit celeberrimus ille Bohemici Regni Cancellarius, Supplicantis Auus, qui in rebellione Bohemica fidem Sanctę Sedi, & Cæſari, adeo ſeruare ſtuduit, adeoq; conſtans extitit, vt ab Hæreticis in odium Catholicæ Fdei per Palatii feneſtras proijci, & per tormentorum procellas tranſire non timuerit, illęſuſq; non ſine particulari Dei prouidentia, remanſerit; ſicuti: tàm de hoc facto, quàm etiam de alijs meritis huius nobiliſſimæ Familię teſtatur Sacra ipſa Cæſarea Maieſtas in ſuis commendatitijs Literis Summo Pontifici directis, his verbis; *Vnum vehemen-*
24 *tiùs adhuc dolemus, quod eum, & occumbere, & extingui conſpiciamus Familiam, non minùs*

ve-

venuſtate Stegmatis illuſtrem, opibuſq; præ alijs in dicto Regno noſtro Bohemiæ dotatam, quam inſignibus, cumulatiſq; de Domo noſtra Auſtriaca, ipſaq; Sancta Sede, & Eccleſia Dei meritis longè celeberrimam, vti annalium Bohemicorum Libri, & tàm antiqua, quàm recentia perhibent Monumenta, quæ inter, vnum ſolùm memoramus, quod Auus eius, in rebellione Bohemica,
25 *odio Religionis, & Fidei, per feneſtras Palatij noſtri Pragenſis cum quibuſdam alijs deiectus, mira Dei aſſiſtentia illæſus euaſerit, & porrò reliquum vitæ tempus in ſeruitio Domus noſtræ, qua Supremus in memorato Regno Bohemiæ Cancellarius, omni deſiderabili felicitate, cura, & ſtudio transfegerit, eoq; maiori ſemper apud nos maioreſq; Noſtros fuit precio, quod ſtirpem hanc nobis addictiſſimam, deuotiſſimamq; experti in grauiſſimis etiam rerum noſtrarum diſcriminibus, nunquam in fide, zelo, & deuotione tum ergà Nos, tum ergà Sanctam Sedem vacillaſſe meminerimus, eoq; conſeruationi eiuſdem ordinariâ ſollicitudine meritò ſtudemus, irrita quidem, niſi munifica Beatitudinis Veſtræ Diſpēſatione adiuuemur Fratri defuncti, Franciſco, ſcilicet, Leopoldo Gulielmo Canonico Paſſauienſi Subdiacono impertienda, Conceſſaq; ipſi coniugij ineundi facultate, quod & ſi opus ſat magni momenti eſſe non inficiemur, ducimus tamen d. Diſpenſationem meritis ſupra libata Familiæ præſtantibus non minus conſentaneam, quàm Nobis ipſiq; Sanctæ Sedi proficuam, dum vberrimos Nobis, Eccleſiæq; fructus in Stegmatis huius propagatione promittimus*; ex quibus ſanè verbis dubitari non valet de huius celeberrimæ Familiæ meritis, cum pro eis in teſtem, & laudatricem, ſupremam poſt Pontificem in toto Orbe Maieſtatem habere meruerit.

Nec leuis momenti eſſe videtur Auguſtiſſimi Imperatoris interceſſio, propter eius Ingentia, totiq; Orbi notiſſima
26 merita erga Sanctam Sedem, & Chriſtianam Religionem, & ad propoſitum pluribus relatis ponderat Dian. ſepè cit. *tract. 1. reſol. 79. ſub n. 12. verſ. Adeſt etiam.*

Huiuſmodi autem cauſas in dicta Epiſtola Imperatoris recenſitas, verè dici poſſe publicas, & commune bonum etiam ipſius Religionis, & Fidei Catholicæ cōſeruationem, ac propagationē reſpicientes, optimè comprobatur ex declaratione facta per fel. rec. Sixtum V. in Literis ex-
27 peditis in forma Breuis 15. Iunij 1558. in quibus, cum ad Matrimonium contrahendum ſe diſpenſari petijſſet Antonius de Gioioſa Eques Profeſſus in Religione Hieroſolymitana, & Prior Toloſæ, Pontifex, ne remaneret extincta eadem Familia nobiliſſima, & verè pietate fulgens, matura deliberatione præhabita, & adhibitis in cōſiliū pluribus celebrioribus Sacræ Theologiæ Magiſtris, & Decretorū Doctoribus, negocio diligenter, & accuratè examinato &c. petitam Diſpenſatio-
28 nem conceſſit in hæc verba, *Nos tamen de eorum conſilio, & aſſenſu, attendentes vrgentem præſentis temporis, eiuſq; Regni, & Prouinciæ neceſſitatem, ac propterea æquum cenſentes ad defenſionem Fidei Catholicæ, & ad faciliùs reprimendos in illis partibus Hæreticorum conatus, tum intuitu Chriſtianiſſimi Regis, tum ex ipſo Paſtoralis Officij munere, tum exemplo noſtrorū Prædeceſſorum, ob multa eiuſdem Familiæ merita, relaxare in hoc caſu, boni publici cauſa, &c.* & infra magis clarè cauſam hanc commune bonum reſpicere aſſeruit, ibi, *Cum tamen de re tanti momenti, tanquè ardua, & admodum rarò contingenti, &c. vt planè innoteſcat, cunctiq; planè intelligant, quàm vehementes, quàm inſolitæ rationes Nos impulerint ad concedendam, publicæ potiſſimùm vtilitatis cauſa, in hoc caſu ſingulari, huiuſmodi gratiam &c.* Igitur ſi conſeruatio nobiliſſimæ Familiæ reputata fuit cauſa concernens bonum publicum, & Religionis, iunctis pręſertim precibus Regis Chriſtianiſſimi, qui pro Diſpenſatione ſupplicauerat; & fuit ſufficiens ad eam obtinendam, quantumuis ibi ageretur de relaxando Voto ſolemni Caſtitatis emiſſo à Religioſo Profeſſo, multò magis dici debent tales eſſe, quę in pręſenti caſu concurrunt, & longè faciliùs mouere poſſunt ad conceſſionem, dum non agitur de Religioſo, ſed ſimplici Subdiacono, vt ſuperiùs eſt firmatum.

Addi quoq; poteſt pia huius nobiliſſimę Stirpis in Eccleſiā liberalitas, oſtenſa, non ſolùm in ſubminiſtrandis pecunijs pro expeditione contra immanem Chriſtianę
29 Religionis Hoſtem, ſed etiam in ędificatione, & conſtructione tot Eccleſiarum, tot Collegiorum, & Monaſteriorum, proprio ęre, in diuerſis Regni Bohemię partibus, vt latè exponitur in ſupplici Libello; quę Eccleſiarum, & Monaſteriorum conſtructio. cum apprimè tendat ad propagationem Catholicę Fidei, & ad Diuinū
30 cultum augendum, & per text. *in Can. final. diſt. 96. & Can. Pia mentis 16. q. 7.* tenet Gonzal. *in cap. Ad audientiam nu. 2. & ſeqq. de Eccleſ. ædificand.* meritò S. Sedes de huiuſmodi Familijs, liberalitatem erga Eccleſiam exercentibus, bene mereri debet, eis faciliùs indulgendo, quę iuſtè petunt, per

ea

Digitized by Google

31 ea quę tradunt Felin. *in cap. Eccleſ. S. Mariæ n. 77. de conſtitut* Ancaran. *conſ.* 217. *n.* 2. Soccin *conſ.* 48. *n.* 4. *lib. pr.* Viuian. *de Iure Patronat. lib. 4. cap. 9. n. 56. §. Ex ordine, verſ. Et non ſolùm.*

Ex his igitur patet quam vtilitatem ſibi promittere poſſit S. Sedes ex conſernatione, & propagatione huius Familiæ, mediante huiuſmodi Diſpenſatione; conſtat enim apud omnes, quàm ratę ſint in illo Bohemico Regno Familię, quę tantã beneficentiam in Eccleſiam, & in Fide conſtantiam profiteantur. Quod ſi Summus Pontifex denegando Diſpẽſationem permittat extingui eas,quę, [prout in caſu noſtro] Catholicam Fidem proprijs ſubſtantijs augent, & vſque ad Aras amplectuntur, non modicum detrimentum pati poſſet Fides Catholica,quę in Regionibus illis,propter vicinam Hęreſim, maximè periclitatur; quarè magis iuſtam, magiſq; vrgentem, ac publicum bonum reſpicientẽ cauſam, quàm huius Familię propagationem, quę in noſtrę Religionis augumentum, & Sacri Imperij leuamen tendit, inueniri non poſſe, exiſtimarem. Et ita, &c. ſaluo tamen, &c.

His, alijſque per primarios in Sacra Theologia Magiſtros allatis rationibus, mota Sacra Congregatio Sanctiſs. Inquiſitionis, reſcripſit, poſſe, ſi Sanctiſs. videretur, petitam Diſpenſationem concedi; Et Sanctiſs. D. N. Papa Alexander VIII. benignè annuit; vt ex eius Literis in forma Breuis expeditis, quarum exemplar annectitur.

Quarum Literarum tenor eſt videlicet.

A Tergo

Venerabili Fratri Archiepiſcopo Pragẽſi

Intus verò

Alexander Papa VIII.

Venerabilis Frater, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem; Exponi nobis nuper fecit Dilectus Filius Franciſcus Leopoldus Guilielmus Comes Slabata Canonicus Eccleſiæ Paſſauienſis, quod cum nuper quondam Comes Io. Ioachinus d. Franciſci Leopoldi Guilielmi Frater, nulla relicta Prole maſculina, diem ſuum clauſit extremum, ipſe Franciſcus Leopoldus Guilielmus, qui in Sacro Subdiaconatus Ordine conſtitutus exiſtit ſolus in ſæculo, ex ſua illuſtri, & antiqua Familia ſuperſtes remanſit. Cum autem, ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, idem Franciſcus Leopoldus Guilielmus, eandem Familiam ſuam, Domino benedicẽte, propagandi ac chariſſimi in Chriſto Filij Noſtri Leopoldi Romanorum Regis in Imperatorem electi, eatxis hac in re deſiderijs obſecundandi ſtudio, ad Laicalia Vota tranſire ac Matrimonium cõtrahere poſſe. adeoq; ſibi de opportune ſuper Sacri Subdiaconatus Ordinis huiuſmodi impedimẽto Diſpẽſationis Gratia à Nobis in præmiſſis prouideri plurimum cupiat; Nos ipſum Franciſcum Leopoldum Guilielmum, etiam meritorum ipſius Maiorum inſignium Catholicæ Fidei Defenſorum intuitu, ſpecialibus fauoribus, & gratiis proſequi volentes, & à quibusvis Excommunicationis, & interdicti, alijſq; Eccleſiaſticis Sententijs, Cenſuris & pœnis à Iure, vel ab Homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præmiſſorum dumtaxat conſequendorum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, Supplicationibus ipſius Leopoldi Regis, Familiæ præfatæ ſingulari in Nos, & hanc S. Sedem deuotione fulgentis, conſeruationem, ob bonum publicum, ſummopere exoptantis, nomine; Nobis ſuper hoc. humiliter porrectis benignè inclinati, de Venerab. Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium in tota Republica Chriſtiana contra Hæreticam prauitatem generalium Inquiſitorum à Sede Apoſtolica ſpecialiter Deputatorum, qui plurium in Sacra Theologia Magiſtrorum, ac Decretorum Doctorum, ſuper huiuſmodi re ſententias audierunt, maturèq; diſcuſſerunt, conſilio, Fraternitati tuæ per præſentes committimus, & mandamus, vt conſtito tibi de narratis, cum eodem Franciſco Leopoldo Guilielmo ſuper Impedimẽto Sacri Subdiaconatus Ordinis ſupradicti, ita ut illo non obſtante, dummodo nullum aliud Canonicum ei obſtet Impedimentum, Matrimonium cum quacumq; Muliere Catholica, nullo ſibi cæteroq; iure prohibita, ſemel, vel pluries ſucceſſiue tamẽ, contrahere, illudq; in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere licitè, liberè q; & validè poſſit, & valeat auctoritate Noſtra Apoſtolica de ſpecialis dono Gratiæ diſpenſes, Prolem ex inde ſuſcipiendam legitimam nuntiando, non obſtantibus Apoſtolicis, ac in Vniuerſalibus, Prouincialibuſq; Concilijs editis generalibus, vel ſpecialibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus cæterisq; contrarijs quibuſcumq; Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem ſub anulo Piſcatoris die 14. Ianuarij 1690. Pontificatus Noſtri Anno primo.

Ioannes Franciſcus Albanus.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Formula Diſpenſationis ex cauſa ob Matrimoniũ ignoranter contractum.*

2 *Pontifex ex quibus moneatur ad Diſpenſationem huiuſmodi concedendam.*

3 *Diſpenſatio huiuſmodi faciliùs conceditur attenta ignorantia probabili Impedimenti, cum quo contraxerunt.*

4 *Decretum Concilij, quo diſponitur, quod Diſpenſatio huiuſmodi concedatur gratis, intelligitur, quoad Compoſitiones, non quo ad mercedes Officialiũ.*

5 *In petitione d. Diſpenſationis debet exprimi, quod Denunciationes fuerunt omiſſa. & Matrimonium fuerit contractum cum Impedimento, licèt tunc ignorato.*

6 *Exprimi debet, an Denunciationes fuerint omiſſa de licentia Ordinarij, & bona fide Oratorum.*
Vel ſi fuerunt omiſſa de licentia fraudolenter extorta, n. 14.

7 *Ignorantia Impedimenti, & bona fides in dubio præſumuntur.*

8 *Vnuſquiſque præſumitur bonus.*

9 *Non omnes tenentur ſcire Impedimenta Matrimonij.*

10 *Et eò magis præſumitur ignorantia, ſi Matrimonium publicè fuit contractum.*

11 *Secus verò, ſi clandeſtinè fuerit celebratum.*

12 *In illicitis, & prohibitis animus ſemper præſumitur prauus.*

13 *Ignorantia non dicitur probabilis, quando fuerunt omiſſa requiſita à Iure, vel ab Eccleſia.*

15 *Narratio, quæ fit pro huiuſmodi Diſpenſatione, quod inter Cõtrahentes adeſſet bona fides; requiritur, quod fuerit in vtroq;*

16 *Et ſi alter eſſet in bona fide, & alter ſciret Impedimenta, debet totum exponi.*

17 *Et ſi aliter fieret, Diſpenſatio eſſet ſubreptitia, & non prodeſſet Innocenti.*

18 *Non tamen Innocens plecteretur pœnis, ſed tantùm alter, qui malitioſè contraxit.*

19 *Bona fides, quomodo accipiatur.*

20 *Quæ in animo conſiſtunt, non poſſunt probari, niſi Iuramento.*

21 *Diſpenſandi ex hac cauſa debent iurare in manibus Delegati, quod probabilem habuerint ignorantiam.*

22 *Ignorantia probabilis excuſat à pœna.*

23 *Quia Ignorans non delinquit.*

24 *Scientia*)
25 *Fides*)
25 *Opinio*) *quid ſit*
27 *Suſpicio*)
28 *Dubium*)
29 *Scrupulus*)

30 *Scientia, Fides, Opinio, & Dubium, poſſunt eſſe ſpeculatiuè, & practicè, & quomodo.*

31 *Scientia*)
32 *Opinio*) *Practicè quando dicatur,*
33 *Dubium*)

34 *Scientia*)
35 *Opinio*) *Speculatiuum quando dicatur,*
36 *Dubium*)

37 *Dubitans pratice agendo an peccet.*

38 *Quando Dubium eſt praticum, tutior via eſt eligenda.*

39 *In dubio ſpeculatiuo, non tenemur tutiorem viam eligere.*

40 *Ignorantia quotuplex ſit.*

41 *Ignorantia craſſa, & ſupina, quæ dicatur.*

42 *Et hæc ignorantia æquiparatur dolo.*

43 *Ignorantia craſſa non excuſat, ſed pro ſcientia habetur.*

44 *Ignorantia affectata quando dicatur.*

45 *Ignorantia probabilis, quæ inuincibilis quoque dicitur, quæ ſit.*

46 *Et huiuſmodi ignorãtia excuſat à Cẽſuris, et pœnis,*

47 *Quia Ignorans non conſentit, nec delinquit.*
Secus, ſi poſt ſcientiam in delicto perſeueret, n. 61.

48 *Ignorantia craſſa, & inuincibilis, an, & quando excuſet ab Excomunicatione.*

49 *Verbum* Præſumpſerit, *relatum ad Perſonam, importat temeritatem, & dolum.*

50 *Quando Lex requirit malitiam, qualibet ignorantia, etiam craſſa, excuſat à pœna.*

51 *Et quando Canon imponit pœnam ei, qui auſus fuit, audacia importat temeritatem.*

52 *Quæ ignorantia excuſet à pœna Concilij ſeſſ. 24. cap. 5. de reform. & quando Oratores poſſent exponere Pontifici ſe ignoranter contraxiſſe.*

53 *At ſi ageretur de petẽda Diſpenſatione ſuper Matrimonio contracto cum Impedimento, requiritur ignorantia iuſta, & probabilis.*

54 *Si Oratores peterent diſpenſari ſuper Matrimonio cum Impedimento ignoranter contracto, & craſsè ignorato, & dixerint ignoranter contraxiſſe, diſpenſatio erit nulla.*

55 *Diſpenſatio ſuper Matrimonio cum Impedimento ſcienter contracto, difficiliter conceditur.*

56 *Ignorantia Iuris, quæ ſit.*

57 *Ignorantia facti, quæ.*

58 *Ignorantia pœna eſt, quando quis ſciuit prohibitionem, ſed neſciuit ex actu contrahi Impedimentũ.*

59 *Præſuppoſita ignorantia probabili, & quod Denunciationes fuerint præmiſſa, ſi poſtea aliquod Impedimentum detegatur, Coniuges nullam pœnã incurrunt, & faciliùs diſpenſantur, ſi poſt notitiam, à copula abſtinuerint.*

60 *Si verò poſt ſcientiam Impedimenti adhuc perſeuerauerint in copula, pœnas contra Inceſtuoſos incurrunt.*

61 *Ignorantia non excuſat illum, qui poſt ſcientiam, perſeuerauit in delicto.*

62 *Et in impetratione Diſpenſationis maiorem Cõm-*

poſitionem ſoluent, & Abſolutione egebunt.

63 *Non tamen incurrunt pœnas Clement. I: & Concilij ſeſſ. 24. c. 1 de reformat. Matrimonij, ſi Solemnitates fuerint ſeruatæ, & bona fide fuerit contractum.*

64 *Si contingat Diſpenſationem petere ſuper Matrimonio nullo ob Impedimentum detectum inter degentes in locis, vbi non eſt receptum Concilium, & ideo Denunciationes non fuerint omiſſæ, quæ ignorantia ſufficiat, & quomodo, & quid exprimendum.*

65 *Si Contrahentes ſe contuliſſent ad locum, vbi non eſt publicatum Concilium, vt ibi contraherent abſq; dictis Solemnitatibus, vt euitarent Impedimenta, & ſcandala Parentum, validè erit contractum.*

66 *Secus ſi ſe ad illum locum contuliſſent ad hũc præciſum effectum contrahendi abſq; Parocho, & Teſtibus.*

67 *Impedimentum ſi poſt Matrimonium detegatur, & ſit occultum, poteſt recurri ad S. Pœnitentiariã.*

68 *Sic pariter ſi ex falſa cauſa fuiſſet impetrata Diſpenſatio, & occultum remaneret.*

69 *Sacra tamen Pœnitentiaria non ſolet diſpenſare, niſi Oratores per aliquot annos in Matrimonio bona fide permanſerint, & tempus huiuſmodi exprimi debet in Supplicatione porrigenda ad d. effectum.*

70 *Quamuis Matrimonium contractum fuiſſet cum ignorantia Impedimenti, nihilominus ſi Denũciationes fuerint ſpretæ, & poſtea Impedimentum detegatur, Filij nati ſunt illegitimi.*

71 *Si verò fuerint ſeruatæ Solemnitates, quamuis poſtea detegatur Impedimentum, Filij interim nati, erunt legitimi, abſque vlla Diſpenſatione.*

72 *Quod procedit, etiamſi alter Coniugum ignoraſſet, & alter ſciniſſet Impedimentum.*

73 *Quia non poteſt eſſe partim legitimus, & partim non.*

74 *Parens tamen, qui fuit in mala fide, non gaudebit Iure Parentis.*

75 *Si Coniuges, qui in gradu prohibito, præmiſſis Denunciationibus, ſteterint in figura Matrimonij ſaltem per decem annos, & mortui ſint, præſumuntur ſuper* Impedimento *diſpenſati, maximè fauore legitimitatis Filiorum.*

76 *Aliquando poſt mortem vnius ex Coniugibus, qui Matrimonium bona fide contraxerunt, detegitur aliquod* Impedimentum; *tunc quia vulgus de legitimitate Prolis dubitat, ſolet recurri ad Pontificem, pro declaratione, quod ſit legitima.*

77 *Formula pro dicta Declaratione, quæ Ordinario, ſeu eius Vicario, tranſmitti ſolet.*

78 *Impetrata Diſpenſatione ſuper vno* Impedimento, *ſi aliud detegatur, aliæ Literæ expediendæ erunt in forma* Perinde Valere, *narrando totum factum.*

79 *Formula petitionis d. Diſpenſationis, ſuper d.* Im*pedimento ſecundo detecto.*

80 *Quid tunc Delegatus ſeruare debeat.*

81 *Quid ſi ob aliquem defectum Literæ primæ non valerent.*

82 *Formulæ Diſpenſationis in forma* Perinde Valere *remiſſiuè referuntur.*

83. *Quæ ſit uis Diſpẽſationis in forma* Perinde Valere

84 *Facit valere primam Gratiam à die datæ prioris Gratiæ.*

85 *Non tamen ſupplet defectus non expreſſos.*

86 *Et ſi poſtea detegentur alia Impedimenta, opus erit noua Gratia, quæ vocatur* Perinde Valere, ſuper Perinde Valere.

87 *Et quid, ſi in ſecunda, ſeu vlteriori Gratia non fuiſſet integrè narratum, vel poſtea detegeretur.*

88 *Gratia in forma* Perinde Valere, *à Decreto* Reformatorio *differt, quia prima conceditur quando Literæ iam ſunt expeditæ, ſecundum verò, quando non ſunt expeditæ, licet ſignatæ, & datatæ.*

89 *Quid ſeruetur ſi aliquid eſt mutandum in Supplicatione, ante quam Gratia expediatur.*

90 *Decretum* Reformatoriũ *eſt duplex, aliud quod extendit Gratiam, & aliud quod ſupplet defectũ, & habet vim nouæ Gratiæ.*

De cauſa ob Matrimonium ignoranter contractum.

CAPIT. XVI.

1 *QVòd ipſi aliàs ignorantes aliquod Impedimentum inter eos exiſtere, quominus poſſent inuicẽ matrimonialiter copulari, Matrimonium inter ſe, per Verba de præſenti, publicè, factis Proclamationibus in eorum Parochiali Eccleſia, nulloq; detecto, ſeu denunciato Impedimento, contraxerunt; illudq; in Eccleſia ſolennizarunt, & carnali copula conſummarunt: Poſtmodum verò ad eorum peruenit notitiam tertio Cõſanguinitatis gradu inuicẽ eſſe coniũctos; quapropter à carnali copula huiuſmodi abſtinuerunt. Cum autem, ſicut eadem petitio ſubiungebat, Oratores prædicti in huiuſmodi Matrimonio remanere non poſſint abſq; Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione; et ſi Diuortium inter eos fieret, grauiora poſſent ex inde veriſimiliter exoriri ſcandala.*

Quare idem Oratores nobis ſupplicari fecerũt, vt eis in præmiſſis de Abſolutionis beneficio, & opportuna Diſpenſationis gratia prouidere de be-

ni-

Digitized by Google

*nignitate Apoſtotica dignaremur . Nos igi-
tur &c. à quibuſuis Excommunicationis Suſpen-
ſionis. & Interdicti, aliiſq; Eccleſiaſticis Senten-
tijs, Cenſuris, & Pœnis, à Iure, vel ab Homi-
ne, quauis occaſione, vel cauſis, latis, ſi quibus quo-
modolibet innodati exiſtunt, ad effectum præſen-
tium tantùm conſequendum, harum ſerie abſolu-
tes, & abſolutos cenſentes; ac certam de præ-
miſſis notitiam non habentes, huiuſmodi Suppli-
cationibus inclinati, Diſcretioni tuæ, de qua in
his ſpecialem in Domino fiduciam obtinemus, per
Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus depoſita
per te omni ſpe cuiuſcumq; muneris, aut præmij,
etiam ſponte oblati, à quo te omnino abſtinere
debere monemus, de prædictis te diligenter in-
formes; & ſi per informationem eandem preces
veritate niti repereris, ſuper quibus conſcien-
tiam tuam oneramus cum ipſis Oratoribus, dum-
modo propter hoc dicta Mulier rapta non fuerit,
& ignorantia huiuſmodi probabilis fuerit; quod
Impedimento tertij Conſanguinitatis gradus hu-
huiuſmodi, ac conſtitutionibus &c. diſpenſes, &c.
Prolem ſuſceptam, ſi qua ſit, & ſuſcipiendam
legitimam nunciando.*

3 Mouetur Pontifex ad diſpenſandum, vt
ſcandala euitentur, quæ timeri poſſent, ſi
Diuortium inter Oratores fieret; quæ
ſcandala ſemper timeri poſſunt ob dictũ
Diuortium; & ad hoc ſufficit Matrimo-
nium fuiſſe contractum, quia regulariter
ex Coniugum ſeparatione grauia incom-
moda oriuntur, præſertim ſi fuit conſum
matum, & eò maxime ſi Proles genita
fuit, vt benè animaduertit Dian. *part. 8.
tract. 3. reſol. 93. in fine*. Et attenta igno-
3 rantia probabili de Impedimento, cum
quà Oratores contraxerunt, faciliùs di-
ſpenſatur, ita maximè diſponente Sacro-
ſancto Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de Re-
format. Matrimonij cap. 5.* ibi; *Si verò Solem-
nitatibus adhibitis Impedimentum aliquod poſtea
ſubeſſe cognoſcatur, cuius ille probabilem igno-
rantiam habuerit, tunc faciliùs cum eo, & gratis
diſpenſari poterit.*

Et quoniam in hac materia de pluribus
occurrit dubitari, ideò plura hic ſubne-
ctere opportunum erit.

4 Primò adnotandum eſt, Decretum dicti
Concilij, quo diſponitur, gratis diſpen-
ſari poſſe cum his, qui cum ignorantia
probabili Impedimenti Matrimonium in-
ter ſe contraxerũt, intelligi debere quo-
ad ſolas Compoſitiones, non tamen quo-
ad iura, & mercedes Officialium pro ex-
peditione Literarum; & ſic declaraſſe Sa-
cram Congregationem Concilij, vt refert
Pyrr. Corr. *in prax. diſpenſ. Apoſtol. lib. 8.
cap. 5. n. 34.*

6 Secundo adnotandum eſt, quod in peti-
tione dictę Diſpenſationis debet exprimi,
an Denunciationes fuerint omiſſę, & Ma-
trimonium fuerit cõtractũ cum Impedi-
mento dirimenti inter Cõtrahentes, licet
ab eis tunc ignorato, quia ſubijcerentur
pœnis à dicto Concilio comminatis, ibi,
*quod ſi ignoranter id fecerint, ſiquidem
Solemnitates requiſitas in contrahendo Ma-
trimonio neglexerint, eiſdem ſubijciantur pœ-
nis*. Et adeò eſt neceſſaria huiuſ-
modi expreſſio defectus Denunciatio-
num, vt eâ omiſsâ Diſpenſatio ſit nulla,
Sanch. *lib. 8. diſp. 25. n. 21.* Coninck. *diſp.
33. n. 83.* Reginald. *lib. 31. cap. 16. n. 198.*
Trullenck. *opere moral. tom. 3. lib. 7. cap. 10.
dub. 5. n. 11.* Ledeſma *in Summa cap. 27. con-
cluſ. pr. verſ. Dico ſecundò*; quia cum Con-
cilium prohibeat, ne omiſſis Denũciatio-
nibus Matrimonia celebrentur, oportet,
vt Papa Diſpenſationem concedẽdo ſciat
ſe diſpenſare in caſu, quo eſt prohibitio
Concilij, vt diximus alibi: prout exprimi
6 debebit, an Denunciationes prędictę omiſ-
ſæ ſint, ſed de licentia Ordinarij, & bo-
na fide Oratorum, quia cum eo caſu nul-
la adſit fraus, vel dolus, eſt perinde, ac ſi
factæ fuiſſent, Pariſ. *conſ 72. in fine, part. 3.*
Ludouiſ. *deciſ. 461. n. 3.* quia ignorantia
Impedimenti, & bona fides in dubio præ-
7 ſumuntur, Rot. *int. impreſſ. poſt 2. volum.
Farinacij deciſ 234. nu. 4.* Sanch. *lib. 8. diſp.
21. n. 68.* Meroll. *tom. pr. diſp. pr. cap. 2. nu.*
462. Rot. inter impreſſas per Cenc. *tract.
de Cenſib. deciſ. 391. n. 10. vlt. impreſſ.* & vnuſ-
8 quiſq; in dubio pręſumitur bonus, Sperell.
deciſ. 137. n. 1. & in dubio omnis interpre-
tatio eſt facienda, vt delictum excludatur.
Rot. *inter impreſſ. poſt 2. volum. conſil. Farinac.
deciſ. 121. n. 2. & deciſ. 234. n. 9.* cum in du-
bio non præſumatur dolus; vnde cum
non habuerint animum delinquendi, faci-
liùs cum eis diſpenſabitur, vt diſponit di-
ctum Concilium, cum Impedimenta Ma-
9 trimonij non omnes ſcire teneantur, quæ
etiam multi Sacerdotes ignorant, vt ani-
maduertit Sanch. *lib. 2. diſp. 38. n. 3.* & qui
errat in Iure valde dubio, non præſumitur
in dolo; Rot. *inter impreſſ. poſt 2. volum. con-
ſil. Farinacij deciſ. 26. n. 1.* Rubeus *deciſ. 491.
n. 100. tom. 2.* & excuſatur ab incurſu pœ-
næ, Rot. *d. deciſ. 26.* Lother. *de re Bene-
fic. lib. 2. q. 13. n. 12.* cum in eo præſu-
matur bona fides, Rot. *l. c.* Lother. *lib. 2.
q. 45. n. 33.* Puteus *deciſ. 115. n. 9. lib. 2.* &
10 maximè præſumitur ignorantia in Coniu-
gibus

gibus, ſi Matrimonium fuit publicè con-
tractum, Rot. *inter impreſſ. poſt 2. volum.*
conſil. Farinac. deciſ. 354. *n.* 4. *& deciſ.* 101.
num. 5. *poſt primum volumen dictorum conſil.*
Ludouil. *deciſ.* 461. *num.* 4. Tuſch.
concluſ. 118. *nu.* 9. *lit. M.* ſicut è conuerſo
11 præſumitur mala fides in Matrimonio
clandeſtinè celebrato, Barboſ. *in Votis Ca-*
nonic. lib. pr. voto 1. *n.* 19. Tuſch. *concl.* 118.
n. 15. *Qui enim malè agit, odit lucem*, Ioann. 3.
Sperell. *deciſ.* Tuſch. *concluſ.* 447. *lit. L.*
12 & in his, quæ prohibita, & illicita ſunt,
animus ſemper præſumitur prauus, Fari-
nac. *conſil. crim. lib. pr. conſ.* 30. *num.* 30. &
13 quando omittuntur requiſita à Iure, vel
ab Eccleſia, non dicitur ignorantia proba-
bilis, Boſſ. *de Matrim. contractu cap.* 8. *n.* 46.
Achill. de Graſſ. *deciſ. pr.* aliàs 328. *n.* 4. *de*
Clandeſt, deſponſat. Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 42. *n.* 1.
Et non ſolùm exprimi debet defectus De-
nunciationum, vt diximus, ſed credide-
rim etiam exprimi debere fraudem Ora-
14 torum, ſi licentia Ordinarij fraudolenter,
& doloſè extorta ſit, ne Impedimentum
detegeretur; quia attenta ea malitia, &
fraude, dicta licentia non ſuffragaretur,
ſed haberetur perinde, ac ſi conceſſa non
fuiſſet; nec propterea ſic Contrahentes
euadent pœnas in Concilio, & in Clemé-
tina *Eos, &c.* inflictas; *cap. Super literis*
20. *de Reſcript.* Pirrh. Corrad. *lib.* 8. *cap.* 4.
n. 18.

15 Nota tertiò, quod dum in Supplicatio-
ne Pontifici porrecta pro Diſpenſatione,
dicatur, Oratores bona fide Matrimoniū
contraxiſſe, requiritur de neceſſitate, quod
vterq; bona fide contraxerit, quia eſt fa-
uor vtriq; conceſſus, Nauarr. *conſ. vlt. de*
Conſang. lib. 4. *ſec. edit.* Trullenck. *opere mo-*
ral. lib. 7. *cap.* 10. *n.* 24. quicquid contra-
dicat Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 25. *n.* 30. vnde ſi
16 vnus bona fide, & alter cum ſcientia Im-
pedimenti contraxiſſet, debebit narrari
Pontifici totum factum, prout ſe uerè ha-
bet; & proinde ſubreptitia erit Diſpenſa-
tio, ſi dicatur Oratores bona fide contra-
xiſſe, ſi vnus Impedimentum ſciuiſſet; &
cum Diſpenſatio ſubreptitia ſit (vt dixi-
17 mus) non proderit Innocēti, propter eiuſ-
dem indiuiſibilitatem; Genuenſ. *in Praxi*
Curiæ Archiep. Neapolit. cap. 20. *n.* 7. & Na-
uarrus *penes ipſum*. Non tamen ob id
18 Innocens plectetur pœnis, ſed illis ſolus
ſubijciatur alter, qui ſcienter, & malitio-
sè contraxit; quia cum alter careat culpa;
non debet eſſe in damno, *l. Generalis* 3. *C.*
de Tabularys lib. 10. *cap. Cum in tua* 6. *Qui*
Matrimonium accuſare poſſunt, & *cap. Si*
verò 4. *de ſent. Excomm.* Reſponſa Matant.
Reſp. 35. *n.* 42. *tom.* 4. cum culpa vnius nō
debeat eſſe alterius pœna; Regula; *Non de-*
bet quis, de Reg. Iuris in 6. Leo *in praxi S.*
Pœnitent. part. 2. Formula, *Pro eo, qui vi-*
uente Vxore, &c. *pag. Mihi* 314.

19 Nota quartò, bonam fidem hoc caſu
accipi pro credulitate probabili, vel igno-
rantia iuris, vel facti, excludente dolum;
cum in rebus, quæ malè geruntur, ſcien-
tia arguat dolum, ignorantia verò bo-
nam fidem inducat, *cap. Si compromiſſarius*
37. §. *Si verò, de electione in* 6. Leo *in d. Praxi*
part. 2. vbi de Impedimentis dirimentibus,
verſ. In noſtro caſu, pag. Mihi 22.

Nota quintò, in huiuſmodi Literis Di-
ſpēſationum apponi Clauſulam *Dummodò*
20 *ignorantia probabilis fuerit*; vnde cum ea,
quæ conſiſtunt in animo, aliter, quàm per
Iuramentum, probari non poſſint, Sanch.
lib. 3. *diſp.* 15. *n.* 8. Mandoſ. *ad Reg. Cancell.*
Regul. 5. *q.* 4. *nu.* 2. Barboſ. *de offic. & poteſt.*
Epiſc. alleg. 32. *n.* 23. Farinacc. *conſ. Crimin.*
60. *nu.* 100. Pirrh. Corrad. *in Prax. Diſpenſ.*
21 *Apoſt. lib.* 8. *cap.* 4. *nu.* 58. ideo Oratores
in manibus Delegati iurare debebunt,
quod in Matrimonij contractu probabilē
ignorantiam habuerint de Impedimēto;
hæc enim ignorantia excuſat à Pœnis, &
22 Cenſuris; cum Ignorantibus non poſſit
imputari dolus, *l. Genero, ff. de Infamia, l.*
Qui in Ius 138. §. *Nemo videtur*, Sanch. *lib.*
23 9. *diſp.* 32. *n.* 43. quia Ignorans non delin-
quit, nec ſine ſcientia poteſt imputari do-
lus; Seraphin. *deciſ.* 20. *n.* 4. Vnde videmus,
quod in Literis Diſpēſationū ob Matrimo
niū ignoranter contractum nō apponitur
Clauſula, *vt abſoluantur à quibusuis Sentētijs,*
Cenſuris, & pœnis, quia attenta huiuſmo-
di ignorantia, excuſantur à pœnis.

Quæ tamen, ac qualis dicatur ignoran-
tia probabilis, dicam infra: interim ſunt
aliqua opportunè adnotanda.

Scientia, Fides, ſeu Credulitas, Opinio, ſu-
ſpicio, dubium, Scrupulus, & Ignorantia
inter ſe differunt.

24 Scientia eſt cognitio certa, ſaltem mora-
liter, itaut Prudentis non ſit eo caſu for-
midare; vide Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 2.

25 Fides, ſeu credulitas, eſt aſſenſus certus
[obſcurus tamen] habitus ex auctoritate
alicuius illam rem affirmantis; Sanch. *l. c.*

26 Opinio eſt aſſenſus vnius partis, non fir-
mus, nec certus, ſed cum alterius formi-
dine; idem Sanch. *l. c.*

27 Suſpicio eſt quando intellectus in alte-
ram

Digitized by Google

ram partem magis inclinat,non tamen il-
li aſſentit; Sanch. *l. c.*
28 Dubium eſt, quando intellectus pendet
in æquilibrio, in neutram partem potiùs
inclinans, idem Sanch. *l. c.*
29 Scrupulus eſt apparentia aliqua contra
id, quod aliquis credit, vel opinatur, vel
dubitat, Sanch. *d. n. 2.*
30 Scientia, Fides, Opinio, & Dubium poſ-
ſunt eſſe, vel practicè, hoc eſt circa Ius,
nempe, an ſibi aliquid liceat; vel ſpecula-
tiuè, nempe, circa aliquod factum, ſcilicet,
an aliqua res facta, vel quomodo facta ſit.
31 Scientia practica eſt, quæ in ſingulari, ac
perpenſis omnibus rei circumſtantijs, hic
& nunc dictat aliquid eſſe licitum, vel il-
32 licitum; & ſic Opinio eſt, dum quis opi-
33 natur; & Dubium, quando quis dubitat,
an hic & nunc aliquid ſit licitum; idem
Sanch. *l. c. n. 4.*
34 Scientia ſpeculatiua eſt, quæ in commu-
ni dictat, certò, & euidenter, aliquid eſſe
faciendum, vel eſſe peccatum.
35 Opinio ſpeculatiua eſt, quæ in commu-
ni aliquid dictat non certò, ſed ſub for-
midine.
36 Dubium ſpeculatiuum eſt, quando in
communi dubitatur; vide Sanch. *l. c.*
Ad hoc vt Voluntas honeſtè operetur,
oportet Intellectum non eſſe practicè du-
37 bium, ſed debet determinatè iudicare,
hic & nunc licere operationem; vnde
Dubitans practicè, ſi cum ea dubitatione
operetur, peccabit; Sanch. *l. c. n. 6.*
38 Quando Dubiũ eſt practicum, tutior via
eſt eligenda, Silueſt. *in ſumma, verbo Dubiũ,
q. 2.* §. Sanch. *l. c. n. 9.* Sperell. *deciſ.* 175.
num. 100. Couinck. *de Sacramentis diſp.* 34.
dub. 10. *n.* 88.
39 In dubio ſpeculatiuo non tenemur eli-
gere tutiorem viam extra caſus in Iure
expreſſos, niſi de conſilio, Sperell. *l. c. n.* 99.
Sanch. *lib. 2. diſp. 41. d. n. 9.* Layman. *lib.
pr. tract. pr. cap. 5.* § *n. 8.* Fagund. *lib. 2. in
Decalogo cap.* 10. *n.* 6. Villalob. *pr. part. tract.
pr. diff.* 22. *n.* 5.
49 Ignorantia triplex eſt, alia craſſa, & ſu-
pina, alia affectata; & alia probabilis.
Alia inſuper eſt Ignorantia iuris, alia
facti, & alia pœnæ; Ignorantia craſſa, &
41 ſupina, eſt illa, qua quis ignorat id, quod
communiter omnes ſui ordinis ſciunt, &
quod quis ſcire poteſt, & debet, Nauarr.
in Man. cap. 23. *n.* 45. ſiue eſt, quæ ex lata
culpa in adhibenda diligentia procedit;
Sanch. *lib. 9. diſp.* 32. *nu.* 32. & hæc Igno-
42 rantia dolo æquiparatur, nec excuſat, Rot.
inter impreſſ. poſt 2. volum. conſil. Farinac. *de-
ciſ.* 345. *nu.* 4. Rot. *inter impreſſ. per Cenc.
tract. de Cenſib. deciſ.* 216. *n.* 1. Fragoſ. *Regim.
Chriſt. Reip. part. pr. n.* 7. *lib. 4. diſp* 9. *n.* 76.
77. Gomeſ. *ad Reg. Canc. Regula de impetr.
Benefic. Vacantis, q. 3. lit. E.* Cæuall. *qq.
comm. contra comm. q.* 724. *n* 19. quia ſcire, &
de facili ſcire poſſe, paria sũt, Ludouiſ. *de-
ciſ.* 527. *n.* 7. Caputaquen. *deciſ.* 107. *n.* 4.
part. 3. Hieronym. Palm. *conſ.* 41. *nu.* 34.
prout paria ſunt ſcire, & ſcire debere;
Rot. *inter deciſ. impreſſ. per Ludouic. Cenc. tra-
ctat. de Cenſib. deciſ.* 162. *n.* 2. Caputaq. *de-
ciſ.* 107. *n.* 4. *part.* 3. Rot. *coram Merlin. deciſ.*
18. *n.* 7. Rot. *int. impreſſ. poſt pr. volum. conſ.
crim. Farinac. deciſ.* 66. *n.* 4. Rot. *deciſ.* 9. *nu.*
22. *part.* 3. *diuerſ.* Simon de Prer. *de interpetr.
vltim. volunt. lib.* 5. *dub.* 2. *n.* 308. vnde hęc
43 Ignorantia non excuſat, ſed pro ſcientia
habetur, Rota penes dictum Cencium
deciſ. 216. *n.* 1. Redenaſch. *conſ.* 83. *nu.* 12.
44 Ignorantia affectata eſt illa, qua quis
ignorat, quia ſcire non vult,
quod ſcire debet, & poteſt; Sanch.
l. c. nu. 40. & hæc ſcientiæ æquiparatur,
Barboſ. *in Praxi exigendi Penſionem part.* 2. *q.*
16. *n.* 10.
45 Ignorantia probabilis, quæ etiam inuin-
cibilis dicitur, eſt illa, quæ manet poſt-
quam quis debitam diligẽtiam adhibuit;
& qua Homines ſui ſtatus communiter
poſt debitam adhibitam diligentiam la-
borant; qualis eſt illa qua quis Homines
doctos, & timoratos conſulens, non rectè
inſtruitur; vel quia factis legitimis Denũ-
ciationibus, nullum fuit detectum Impe-
dimentum ad contrahendum; Nauarr. *d.
cap.* 23. *n.* 45. *& nu.* 46. & hæc Ignorantia
46 excuſat à Pœnis, & Cenſuris *cap. Apoſto-
li.* 9. *& cap. Si verò 4. de ſent. Excomm* Rot.
inter impreſſ. poſt 2. volum. conſil. Farinacij 36.
n. 3. Silueſt. *verbo Excomm.* 9. *caſu* 41. *n.* 76.
Sanch. *lib. 9. diſp.* 32. *nu.* 35. Fragoſ. *part.
pr. lib. 2. diſp.* 4. *n.* 223. quia Ignorans non
47 conſentit; Farinac. *conſil. crimin. lib. pr. conſ.*
46. *n.* 21. Tuſch. *concluſ.* 17. *n.* 3. *lit. I.* Hie-
ronym. Palm. *conſ.* 82. *n.* 55. nec delinquit;
Redenaſch. *conſ.* 92. *nu.* 12. Alb. *conſ.* 97.
n. 35. *lib. pr.*
48 Crediderim tamen Ignorantiam craſſã,
& vincibilem, excuſare ab Excommuni-
catione inflicta in Clem. *Eos &c.* dummo-
do non ſit ingens temeritas, vel ignoran-
tia affectata; quia quando Excommuni-
catio imponitur contra ſcienter, & dolo-
sè facientes, vel præſumentes, vel contra
eos, qui auſi ſint, non ſufficit Ignorantia
craſ-

craſſa , ſed requiritur dolus , vel vt non
ſit ita craſſa, vt ſit ingens temeritas, Sanch.
d. diſp. 32. *n.* 36. *&* 37. *& lib.* 3. *diſp. pr. n.*
1. Boſſ. *de Matrim. contract. cap.* 8. *n.*66. Fra-
goſ. mox citandus; quia vbi non eſt dolus,
non intelligitur delictum, Seraph. *deciſ.*
668. *nu.* 3. Leotard. *de vſur. q.* 100. *nu.* 67.
Merlin. *deciſ. Rot. Luc. deciſ.* 99. *n.* 3. *& nu.*
17. Sanch. & Boſſ. *ll. cc.* & verbum *præ-*
ſumpſerit, relatum ad Perſonã, importat
49 temeritatem, & dolum, Sperell. *deciſ.* 129.
n. 29. Lother. *de re benef. lib.* 2. *q.* 14. *n.* 55.
& lib. 3. *diſp.* 48. *nu.* 7. Reſponſa Marant.
Reſp. 48. *n.* 41. *part.* 4. Fragoſ. *part. pr. lib.* 1.
diſput. 2. *n.* 203. Rot. *coram Caualer. deciſ. pr.*
n. 2. Meroll. *tomo pr. diſp. pr. cap.* 2. *n.* 232.
50 & quando Lex requirit malitiam, quæli-
bet Ignorantia, etiam craſſa, excuſat à pę-
nis; dictus Meroll. *l. c. n.*228. & in dubio
dolus non præſumitur , ſed ignorantia,
Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 21. *n.*68. Rot. *int. impreſſ.*
per Ludouic. Cenc. d. tract. de cenſ. deciſ. 391.
n. 10. *impreſſ. vlt.* Meroll. *l. c. n.* 462. & ſic
pariter dum Canon imponit pœnam ei,
51 qui auſus fuit , quia audacia temeritatem
importat; idem Sanch. *n.* 37. *l. c.* idem eſt,
ſi Canon pœnam imponat aliquid auſu
temerario facienti, Sanch. *n.* 38. *l. c.*

At dictus Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 25. *n.* 26. *&*
*n.*27. optimè diſcutit, quæ, ac qualis Igno-
52 rantia excuſet à pœna Concilij *ſeſſ.* 24. *cap.*
5. *de Reform.* & quando , ac quomodo poſ-
ſint Oratores licitè exponere Pontifici in
Supplicatione pro Diſpenſatione impe-
tranda, ſe Matrimonium ignoranter con-
traxiſſe ; & re benè diſcuſſa, diſtinguit; vel
Oratores intendunt ſolùm euitare pœnas
Cõcilij, vel intẽdunt huiuſmodi Ignoran-
tiam allegare pro cauſa Matrimonij; pri-
mo caſu, ſi Denunciationes præceſſerint,
& cùm agatur de euitanda pœna, ſufficit
ad illam euitandam quæcumq; Ignoran-
tia, quantumcumq; craſſa, dummodo dici
non poſſit ingens temeritas , quia tunc ad
incurſum dictarum Pœnarum requiri-
tur ſcientia , audacia , & temeraria præ-
ſumptio . Imò nec ſatis eſt ad hanc ſcien-
tiam, & malam fidem conſtituendam, ſciẽ-
tia ſpeculatiua, qua Coniuges norint al-
terum ante Matrimonium acceſſiſſe ad
Conſanguineam, niſi adſit ſimul ſcientia
practica , qua norint inde oriri Impedi-
mentum ; At ſecundo caſu oportet Igno-
43 rantiam iuſtam , & probabilem eſſe, quia
tunc non agitur de pœna vitanda , ſed de
Gratia conſequenda; vnde ad hoc, vt quis
reddatur dignus Gratia , ac Diſpenſatio-
ne, neceſſe eſt, vt non ſolùm Denunciatio-
nes præceſſerint , ſed vt Ignorantia vera,
iuſta , ac probabilis fuerit . Addit idem
Sanch. *lib.* 1. *n.* 29. vt Oratores ſint cauti
in petenda Diſpenſatione, ſi Matrimoniũ
54 fuerit inter eos antea contractum cum
Impedimento dirimenti craſsè ignorato,
quia ſi allegarent ſe ignoranter contraxiſ-
ſe , & dictam ignorantiam allegarent in
cauſam Diſpenſationis , Gratia ſubre-
ptitia , & nulla eſſet ; at è conuerſo , ſi
55 exponerent ſe ſcienter cum Impedimen-
to dirimenti contraxiſſe , difficillima erit
Diſpenſatio, ob Decretum Concilij ; &
Oratores ſubijcientur pœnis eiuſdem ,
quamuis aliàs potuiſſent in primo caſu il-
las euitare, vt dixi ; & ideò prudentiſſimè
concludit , vt debeant in Supplicatione
generaliter exprimere , quod Matrimo-
nium inter ſe non ſcienter , nec malitio-
sè contraxerunt.

56 Ignorantia Iuris eſt , quando quis igno-
rat, aliquid eſſe à Iure prohibitum , vt ſi
quis neſciret eſſe vetitum tenere in Ba-
ptiſmo proprium Filium.

57 Ignorantia Facti eſt, quando quis ſciret,
eſſe prohibitum tenere proprium Filium
in Baptiſmo, at ignoraret eum, quẽ tenuit,
eſſe Filium proprium.

58 Ignorantia pœnæ eſt, ſi quis ſciuerit ſu-
pradictam prohibitionem , & etiam ſci-
uerit eſſe ſuum Filium , quem tenuit , at
ignorauit ob id cõtrahi Cognationem, &
priuationem à petitione debiti.

59 Præſuppoſito ergo , quod ignorantia
fuerit probabilis , & Denunciationes Ma-
trimonij fuerint legitimè præmiſſæ, vel de
licentia Ordinarij, abſq; dolo , ſed bona
fide, prætermiſſæ; ſi poſtea aliquod Impe-
mentum detegatur, Oratores nullam pœ-
nam incurrent, cum nil cõtra ius egerint,
ſed potiùs faciliùs cum eis diſpenſabitur,
cum nõ habuerint animum delinquendi;
& cum poſt notitiam Impedimenti ſe ab-
ſtinuerint à copula, ceſſat præſumptio do-
li, argument. *l. Si quis, C. de Adulterijs*; ſi ve-
60 rò poſt ſcientiam Impedimenti adhuc
perſeuerauerint in copula, pœnas contra
Inceſtuoſos inflictas incurrent, *l. Qui con-*
tra legem, in fine, C. de Ceſt. Nupt. de Inceſt.
Nupt. Authent. *de Inceſtu Nupt in princip.*
quia Ignorantia non excuſat à delicto il-
61 lum, qui poſt ſuperuenientem ſcientiam
in delicto perſeuerat; Rot. *inter impreſſ. poſt*
ſecund. volum. conſilior. crimin. Farinacij de-
ciſ. 345. *nu.* 6. Vnde hi in impetratione
62 Diſpenſationis maiorem Cõpoſitionem
ſol-

ſoluent, egebunt Abſolutione, nec excu-
ſabuntur à delicto.
63 Dixi incurrere pœnas contra Inceſtuo-
ſos inflictas, ſi poſt notititiam Impedi-
menti perſeuerent in copula, non tamen
crediderim incurrere pœnas inflictas *in*
Clem. pr. & in Concilio Trident. ſeſſ. 24. *de Re-*
form. Matrimonij cap. 1. contra clandeſtinè,
cum ſcientia Impedimẽti, Matrimonium
in gradibus prohibitis Contrahẽtes, ſi tẽ-
pore contractus Matrimonij Solemnita-
tes Eccleſiæ ſeruatæ ſint, & ignorantia
Impedimenti fuerit probabilis; quia verè
Matrimonium bona fide contraxerũt, &
ſeruatis ſeruandis; & ea Clementina, ac
dictum Concilium puniant contractum
Matrimonij, & non Inceſtum; vnde ſi po-
ſtea committant Inceſtum, perſeuerando
in copula poſt detectum Impedimen-
tum, tamèn Matrimonium fuit bona
fide contractum, & pœnæ prædictæ con-
ſtitutæ ſunt contra eos, qui cum ſcientia
Impedimẽti ſcienter contrahere præſum-
pſerint; vnde cum ſimus in pœnalibus,
non debent ad caſum omnino diuerſum
extendi, vt alibi diximus; & quod hoc
caſu non ſubijciantur his pœnis, conſtat
ex Gloſſ. in Clem. vnica, verbo Scient. de Con-
ſang. & docent Pont. *de Matr. lib.* 8. *cap.* 17.
§. 6. *n.* 39. Tuſch. *concluſ.* 141. *n.* 5. *lit. M.*
Couarruu. *tom. pr. part.* 2. *cap.* 6. *n.* 19. Pirrh.
Corrad. *in Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 8. *cap.*
3. *n.* 12. Si tamen Coniuges non abſtineãt
à copula, erunt excomunicandi; Tuſch.
l. c. n. 7. Geminian. *conſ.* 71. *n.* 1. penes ip-
ſum Tuſchum.
64 At quia in nõnullis Chriſtianorum Pro-
uincijs Concilium Tridentinum non eſt
promulgatum, nec vſu receptum, & pro-
inde in illis locis valida ſunt Matrimo-
nia abſq; Parocho, & Teſtibus contracta,
vt docent Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 18. *nu.* & alij
Doctores, quos propterea *lib.* 2. citaui-
mus; ſtylus Curiæ, ita ſe habet, vt ſi ob
aliquod Impedimentum, quo Matrimo-
nium ſit nullum, neceſſaria ſit Diſpenſa-
tio, exprimatur aliquo modo non fuiſſe
factas Denunciationes, ſic narrando,
Quod ipſi aliàs ignorantes aliquod Impedimentũ
inter eos exiſtere, quominus poſſent inuicem ma-
trimonialiter copulari, Matrimonium inter ſe, per
verba de præſenti, publicè, adhibitis omnibus So-
lemnitatibus de more Patriæ adhiberi ſolitis,
nulloq; detecto, neq; denunciato Impedimento,
contraxerunt, illudq; in faciem Eccleſiæ ſolenni-
zarunt, idq; ſufficere ad hoc, vt Pontifex
aliquo modo intelligat, Oratores contra-
xiſſe Matrimonium in locis, vbi Conciliũ
non eſt receptum; idq; eo caſu ſufficere,
teſtatur Pirrh. Corrad. *in Praxi Diſpenſat.*
Apoſt. lib. 8. *cap.* 4. *n.* 16. ex præſumpta ſciẽ-
tia, & tolerantia Papæ; vbi etiam refert Sa-
cram Congregationem ſub die ſeptima
Februarij 1602. cenſuiſſe validum Matri-
65 monium celebratum abſq; Solemnitati-
bus à Concilio præſcriptis extra locum
habitationis Coniugum, ex quo non fue-
rat ibi publicatum Concilium, cum Con-
trahentes illuc ſe contuliſſent ad euitan-
da Impedimẽta, nempe inimicitias & ob-
ſtacula Parentum; vnde nec poterit Epi-
ſcopus per ſuas Conſtitutiones inualidare
Matrimonium ob id, quod contractum
ſit abſq; Parocho, & Teſtibus in loco vbi
non fuerit publicatum Concilium; & ſic
fuiſſe à S. Congregatione deciſum, teſtatur
celeberrimus Doctor Barboſ *in Summa*
Bullarij, verbo Matrimonium, pag. Mihi 446.
66 Si tamen ſe tranſtuliſſent ad illum locum
ad hunc præciſum finem, contrahendi
abſq; Parocho, & Teſtibus, aliter dicen-
dum eſſet; vide dictum Pirrh. Corrad. *l. c.*
n. 26 vbi refert duas Deciſiones S. Con-
gregationis.
Non tamen deſeram denuo adnotare,
67 quod ſi Impedimentum, quod poſt Ma-
trimonium bona fide contractum detega-
tur, ſit occultum, recurritur ad S. Pœni-
tentiariam, à qua petitur Diſpenſatio cum
licentia permanendi in eo Matrimonio;
& tunc opus nõ erit Denunciationes re-
petere, nec publicè contrahere, vt dixi-
mus *lib. pr. cap.* 6. ſic pariter recurri pote-
68 rit ad S. Pœnitentiariam, ſi ex falſa cauſa
impetrata fuiſſet Diſpenſatio, & id occul-
tum remaneret, vt diximus *lib. pr.*
69 Et tamen aduertas, quod Sacra Pœni-
tentiaria non ſolet Diſpenſationem con-
cedere, niſi Oratores per aliquot annos,
vt puta tres, aut quatuor, in dicto Matri-
monio ſic contracto permanſerint; & pro-
pterea neceſſe eſt, vt in Supplicatione, quę
pro impetratione Diſpenſationis Pontifi-
ci porrigitur, exprimatur tempus, quo bo-
na fide in eo Matrimonio perſtiterint.
70 Nota ſextò, quod quamuis Matrimo-
nium contractum fuiſſet cum ignorantia
Impedimenti, nihilominus ſi Denuncia-
tiones ſpretæ ſint, & poſtea Impedimen-
tum detegatur, Filij ex huiuſmodi
Matrimonio nati, ſunt illegitimi,
Sanch. *lib.* 3. *diſp.* 42. *n.* 1. Gutierr. *de Ma-*
tr. cap. 71. *n.* 8. & nos diximus *lib. pr.* At
71 ſi ſeruatis Eccleſię Solemnitatibus Matri-
mo-

monium ignoranter, & bona fide contra-
ctum ſit, quamuis poſtea Impedimentum
detegatur, Filij interim ex huiuſmodi Ma-
trimonio nati, ſunt legitimi, etiam abſq;
vlla Pontificis Diſpenſatione, Rot. *inter
impreſſas poſt ſec. volum. conſil. Farinac. deciſ.*
354. *n.* 3. Boſſ. *de Matrim. contractu cap.* 8. *n.*
72 45. Sperell. *deciſ.* 175. *num.* 29. Idq; etiam
procedit eo caſu, quo vnus Coniugum
vere Impedimentum ignoraſſet, licet al-
ter ſciuiſſet, *Gloſſ. in cap. Cum inhibitio* 2. §.
Si ambo Parentes; de Clandeſt. Deſponſ. Rot. *in-
ter deciſ. impreſſ. poſt ſec. volum. conſ. Farinac.
d. deciſ.* 354. *n.* 3. Sperell. *l. c. nu.* 30. Sera-
phin. *deciſ.* 1099. *n.* 1. Ludouiſ. *in annot. ad
deciſ.* 461. *nu.* 11. Merlin. *de Legitim. lib. pr.
tit.* 2. *q. pr. n.* 2. Puteus *deciſ.* 485. *lib.* 2. *&
deciſ.* 483. *lib.* 3. Balthax. de Tomaſis *in
decade tract. pr. tit.* 9. *n.* 136. Caputaq. *deciſ.*
203. *n.* 3. *&* 4. *part.* 2. Rota coram Caua-
73 ler. *deciſ.* 10. *nu.* 3. ſicut enim non poteſt
quis eſſe partim legitimus, & partim li-
ber, *Text. in l. Si duobus, ff. de ſtatu liber.* ſic
monſtrum eſſet, ſi quis eſſet partim legiti-
mus, & partim illegitimus; Parens ta-
74 men, qui fuit in mala fide, non gaudebit
iure Parentis, Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 35. *n.* 23.
in fine, Trullenck. *opere mor. lib.* 7. *cap.* 10.
dub. 11. *n.* 9. nec ipſi Filio ſuccedet, Cæuall.
qq. Comm. contr. Comm. q. 697. *n.* 13. Imo ſi
75 Coniuges, qui in gradu prohibito præ-
miſſis Denunciationibus, contraxe-
runt, ſteterint in figura Matrimonij ſal-
tem per Annos decem continuos, & mor-
tui ſint, præſumitur fuiſſe ſuper Impedi-
mento detecto diſpenſatos [maximè in
fauorem legitimitatis Prolis] Ludouiſ.
deciſ. 57. *n.* 8. Rot. coram Caualer. *deciſ.*
123. *n.* 5. Caputaquenſ. *deciſ.* 25. *n.* 1. *part.*
2. Zerol. *in praxi Epiſc. verbo Diſpenſat. circa
finem part. pr.* Rot. *inter impreſſ. poſt* 2. *volum.
conſilior. criminal. Farinac. deciſ.* 354. *num.* 8.
Tuſch. *concluſ.* 481. *nu.* 5. *lit. D.* & faciunt
dicta per Gutierr. *de Matr. d. cap.* 71. *n.* 11.
& 12. & per Rot. *penes Farinac. deciſ.* 71. *n.*
5. *tom. pr.* quia diuturnitas temporis, quo
Coniuges in figura Matrimonij ſteterũt,
facit, quod ipſa Proles, quamuis aliàs il-
legitima, pro legitima habeatur, concur-
rente publica ignorantia, & Ordinarij to-
lerantia; vt concludunt Ludouiſ. Capu-
taquenſ. Zerol. & Rot. corã Caualer. *ll. cc.*
76 Nota ſeptimò, contingere aliquando, vt
poſt mortem vnius ex Coniugibus, qui
Matrimonium bona fide, & cum igno-
rantia Impedimenti contraxerunt dete-
gatur aliquod Impedimentum dirimens
inter Coniuges ad fuiſſe; vnde vul-
gus iurium ignarum iudicet, Filios ex di-
cto Matrimonio genitos eſſe illegitimos;
& propterea ad talem ſuſpicionem remo-
uendam ſupplicari ſolet ad Pontificem
ad effectum, vt dignetur Ordinario com-
mittere Declarationem, quòd Proles le-
gitima ſit.
77 *Quòd aliàs dictus Orator, & tunc in humanis
agens, quando N. eius Vxor, ignorantes aliquod
Impedimentum inter eos exiſtere, quominus poſ-
ſent inuicem matrimonialiter copulari, Matri-
monium inter ſe, per verba de præſenti, publicè,
ſeruata forma Concilij Tridentini, in facie Ec-
cleſiæ, nullo detecto, nec denunciato Impedimento,
contraxerunt, illudq; carnali copula conſumma-
runt; & per plures annos in eo permanſerunt,
Prolemq; ſuſceperunt. Poſtmodum verò prædicta
N. defuncta ad ipſius Oratoris notitiam peruenit
ſe dicta, N. quarto Conſanguinitatis gradu fuiſ-
ſe coniunctum, propter quod ipſe Orator dubitat
Prolem ſic, vt præfertur, ſuſceptam, illegitimã
dici, aut haberi poſſe tempore præcedenti: Suppli-
cat propterea, quatenus ſibi in præmiſſis opportunè
prouidendo, eumq; ſpecialis Gratiæ fauore pro-
ſequẽdo, Prolem ex huiuſmodi Matrimonio ſic, vt
præfertur, bona fide contracto ſuſceptam, legitimã
fuiſſe, & eſſe declarare dignemini de Gratia ſpe-
ciali; Non obſtantibus &c.* Et tunc de ſtylo
Curiæ Literæ committi ſolent Ordinario
Oratorũ, ſeu eius Vicario in Spiritualibus
Generali, qui vocatis vocandis, conſtitoq;
ſibi legitimè de narratis, declaret, vt ſupra
78 Si poſt impetratam ſuper vno Impe-
dimento dirimenti Diſpenſationem,
ante Matrimonij contractum, vel
poſtea, aliud Impedimentum diri-
mens detegatur, neceſſe eſt alias
Literas, in forma *Perinde Valere*,
obtinere; & propterea in Supplica-
tione narratur totum factum, pro-
ut verè ſe habet; infraſcripto, vel ſimili
modo.
79 *Beatiſſime Pater; Aliàs Sanctitati Veſtræ pro
parte deuotorum illius Oratorum Laurentij Ru-
berti, & Magdalenæ Mulieris Lucanæ Diœceſis,
ex loco de Corelia, ortorum expoſito, ipſos Orato-
res, qui ex honeſtis Familijs exiſtunt, ex certis
rationabilibus cauſis animos eorum mouentibus
cupere inuicem matrimonialiter copulari, ſed
quia quarto Conſanguinitatis gradu erant co-
niuncti, deſiderium eorum in ea parte adimplere
non poſſe abſq; Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione;
Quare eandem Sanctitatem Veſtram pro eorun-
dem Oratorum parte humiliter ſupplicato, qua-
tenus eis in præmiſſis de Benignitate Apoſtolica
opportunè prouidere dignaretur, Sanctitas Ve-
ſtra*

Digitized by Google

ſtræ precibus dictorum Oratorum tunc inclinati, Vicario Epiſcopi Lucani in ſpiritualibus Generali per ſuas Literas Apoſtolicas dedit in mandatis, quatenus, ſi preces veritate niti repererit, & dummodo ipſa Oratrix propter hoc rapta non fuiſſet, quod Impedimento quarti Conſanguinitatis gradus huiuſmodi, aliiſq; Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſq; contrarijs nequaquam obſtantibus, Matrimonium inter ſe, publicè, ſeruata forma Concilij Tridentini, contrahere, illudq; in facie Eccleſiæ ſolemnizare, & in eo poſtmodum remanere liberè, & licitè valerent eadem Apoſtolica auctoritate diſpenſaret, Prolem ſuſcipiendam exinde legitimam nunciando, prout in dictis Literis plenius continetur; quibus quidem Literis Vicario præfato præſentatis, idem Vicarius contenta in eis verificari mandauit, verificatiſq; in eis contentis, cum dictis Oratoribus ſuper Impedimento prædicto Diſpẽſauit; illiſq; Matrimonium contrahendi licentiam conceſſit; cuius licentiæ vigore Oratores ipſi Matrimonium inter ſe, per verba de præſenti, publicè, factis Proclamationibus in eorum Parochiali Eccleſia, ſeruata forma Concilij prædicti, nulloque alio detecto Impedimento contraxerunt, illudque in facie Eccleſiæ ſolemnizarunt, & carnali copula conſummarunt, in eoq; per plures annos permanſerunt, Prolemq; ſuſceperunt. Poſtmodum verò ad eorum peruenit notitiam, eos duplici quarto Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos. propter quod à carnali copula huiuſmodi abſtinuerunt; cum autem, Pater Sancte, Oratores præfati in huiuſmodi Matrimonio remanere non poſſint abſque Sedis Apoſtolicæ Diſpenſatione, & ſi Diuortium inter eos fieret, grauia exinde ſcãdala poſſent veriſimiliter exoriri; Supplicant igitur humiliter eandem Sanctitatem Veſtram Oratores præfati, quatenus eos, ne dictarum Literarum fruſtrarentur effectu, amplioris Gratiæ fauore proſequendo, eidem Vicario, vt negotium huiuſmodi reaſſumẽs, Literaſq; præfatas valere decernens, cum eiſdem Oratoribus ſuper Impedimento duplicis quarti Conſanguinitatis gradus huiuſmodi diſpenſet, Prolemq; ſuſceptam, & ſuſcipiendam exinde legitimam decernat, & ad earundem Literarum exequutionem, ſeruata aliàs earum forma, procedat in omnibus, & per omnia perinde, ac ſi Oratores non quarto, ſed duplici quarto Conſanguinitatis gradu inuicem eſſe coniunctos expreſſum, ac cum eis deſuper diſpenſari mandatum fuiſſet, committere, & mandare dignemini de Gratia ſpeciali, non obſtantibus præmiſſis, ac omnibus illis, quæ eadem Sanctitas Veſtra in dictis Literis voluit non obſtare, cæteriſq; contrarijs quibuſcumq; cum clauſulis opportunis.

80 Et tunc Delegatus, cui huiuſmodi Literæ directæ ſunt, negocium reaſſumens,
primaſq; Literas valere decernens, ſeruata aliàs primarum Literarum forma, procedet in omnibus, & per omnia perinde,
ac ſi per Oratores, non quarto, ſed dupli-
ci quarto Conſanguinitatis gradu inuicẽ
eſſe coniunctos expreſſiſſent, ac proinde
ſuper eis diſpenſari in primis Literis mã-
datum fuiſſet.

81 Pari modo procedendum erit eo caſu,
quo, ob aliquem publicum defectum, Li-
teræ primæ non ſubſiſterent, & Oratores
noua egerent Gratia, quia tunc narrari
debet totũ factum, prout verè ſe habuit,
vnà cum Impedimẽto denuò detecto, ſeu
alio defectu, ſuper quo ſit diſpenſandum;
& petitur, vt Diſpenſationem committat
eidem Ordinario, cui primæ Literæ dire-
ctæ fuerunt, vt negocium reaſſumens, Li-
teraſq; primas valere decernens, diſpenſet,
& alia exequatur, prout qualitas rei, de
82 qua agitur, requiret; ſi quis autem velit
habere ſingulares formulas in peculiari-
bus caſibus in hac forma *Perinde Valere*,
illas reperiet penes Pirrh. Corrad. *in Praxi
Diſpenſat. Apoſtolicar. lib. 8. cap. 5.* quas hic
ſigillatim deſcribere ſuperfluum exiſtima-
ui. Hanc Formulam pro generali Regu-
la appoſuiſſe ſufficiet.

83 Huius autem *Perinde valere* vis eſt, reva-
lidare Gratiam ab ipſo Papa iam conceſ-
ſam, & ex aliqua parte inualidam, & ſu-
ſcitare ſpiritum, & animam ipſius primę
Gratiæ inualidæ, & proinde facere, vt ip-
ſa prior Gratia perinde valeat, ac ſi tem-
pore impetrationis valida fuiſſet; vide
Rebuff *in Praxi beneficiar. in princip. ſecundæ
partis, titulo de Reſcript. etiam, & perinde Va-
lere nu.* 2. Pirr. Corrad. *in Praxi Diſpenſat.
Apoſt. lib.* 8 *cap.* 5. *à n.* 39. Lother. *de Re
Benef. lib.* 2, *q.* 54. *nu.* 53. *& nu.* 54. cum
84 retrotrahatur per fictionem ad diem Da-
tæ prioris Gratiæ conualidatæ, itaut ſub
eadem Data intelligatur conceſſa, vt do-
cet Tuſch. *concluſ.* 57. *n.* 2. *lit. G.* Non ta-
85 men ſupplet defectus non expreſſos; vnde
ſi in noua Gratia *Perinde valere*, non fuiſ-
ſent expreſſi omnes defectus, vel vltra
Impedimenta expreſſa, deinde alia dete-
86 gantur, noua Gratia opus erit, quæ de
ſtylo vocatur, *Perinde valere ſuper perinde
valere*; alioquin, & prima, & ſecunda
Gratia nullæ, & inualidæ erunt, quia ne-
ceſſe eſt, vt ea omnia, quæ in prima expri-
menda erant, fuerint expreſſa ſaltem in
87 ſecunda. Quòd ſi etiam ſecunda Gratia
aliquo defectu vitiaretur, vt quia non

fuiſſent integrè, & fideliter narrata ea omnia, quæ narrari debuiſſent, opus erit noua Literarum expeditione, quæ de ſtyla Curiæ vocatur *Perinde valere ſuper Perinde valere*; & ſic toties ſeruari debebit, quoties huiuſmodi defectus non fuerint integrè ſanati; vide Tuſch. *concluſ. 57. nu. 14. lit. G.* & ſic ſe habere ſtylum Curiæ, teſtatur Pirrh. Corrad. *in d. Praxi lib. 8. cap. 5. n. 44.*

88 Differt autem Gratia in huiuſmodi forma, *Perinde valere*, à Decreto, quod de ſtylo Curiæ vocatur *Reformatorium*, quia *Perinde valere* tunc datur, quando Literæ primæ Gratiæ fuerunt iam expeditæ; iſtud verò Decretum petitur, dum prima Gratia fuiſſet nulliter conceſſa, & ſubreptitiè obtenta, & iam ſignata, datata, & in totum expedita, etiam cum ſigno illius Regiſtraturæ à tergo, ſed Literæ non dum expeditæ ſint; quia tunc ſi neceſſe ſit aliquid variare ab his, quæ in Supplicatione narrata fuerunt, ſupplicatur Pontifici, vt dignetur committere, & mandare, quod Literæ ſuper præinſerta Supplicatione conficiendæ, fiant cum tali expreſ-

89 ſione, ſubiungendo præterea, quæ neceſſaria erunt, prout rei qualitas requiret; & ita quotidie reformantur Decreta, vel ſuper origine, vel Diœceſi, vel ſuper cauſa, pro qua petita fuiſſet Gratia, vel ſuper mutatione Iudicis, cui fuerat commiſſa exequutio, vel alijs ſimilibus; & ſic de ſtylo ſeruari, teſtantur Lother. *de Re Beneficiaria lib. 2. q. 54. n. 47.* & Pirrh. Corrad. *in d. Praxi lib. 8. cap. 5.*

90 Iſtud tamen Reformatorium Decretum duplex eſt; aliud enim extendit Gratiam in articulo Diſpenſationis, & huic datur Data prioris Reſcripti, quod vulgò nuncupatur *Cui prius*; aliud verò non extendit Gratiam, ſed ſimpliciter aliquem illius defectum ſupplet, & iſtud datur ſub Data currenti, & ſortitur vim nouæ prouiſionis; vide dictum Lother. *l. c. num. 49. 50.*

S V M M A R I V M.

1 *Formula Diſpenſationis inter Impeditos ex cauſa* Ob ſcandala euitanda, *vt quando ſcientes eſſe inſimul coniunctos, ſe cognouerunt, & vt ſcandala euitentur, cupiunt diſpenſari.*

2 *Cauſa, quæ monetur Pontifex ad diſpenſandum, nō eſt copula carnalis ſequuta inter Oratores, ſed ne Mulier innupta remaneat, & ſcandala euitentur. n. 4. & 5.*

3 *Scandala euitare eſt de Iure Diuino, Lex verò quæ prohibet Matrimonia inter Conſanguineos, eſt de Iure Diuino naturali.*

6 *In Literis ſuper huiuſmodi Diſpenſatione conceſſis, & directis Delegato, ſolet apponi clauſula,* Demum ſi tibi expediens videbitur, quod Diſpenſatio huiuſmodi ſit eis concedenda, nec ſcandalum ex ea ſit oriturum &c.

7 *Quoad ſcandalum, debet intelligi de graui.*

9 *Scandalum graue, ex diuerſis circumſtantijs dignoſcitur.*

9 *Regulariter tamen tale dicitur, quando datur occaſio detrahendi, ſeu temerè iudicandi, vel proximum infamandi.*

10 *Et quando ex dicto, vel facto alterius, alij trahuntur in conſenſum peccati mortalis.*

11 *Si Impedimentum ſit occultum, & pro foro conſcientiæ petita ſit Diſpenſatio, grauia ſcandala erunt, ſi Oratores, inter quos adeſt Impedimentum dirimens, non poſſint abſq; ſcandalo ſeparari.*

12 *Periculum probabile pariter vt Impediti in concubinatu remaneant, non obtenta Diſpenſatione, dicitur graue ſcandalum.*

13 *Vel ſi timeant, vt Impedimentum detegatur, cum eorum magno dedecore.*

14 *Grauia ſcandala erunt ad petendum Diſpenſationem ſuper Impedimentis publicis, ſi Matrimonium non contrahatur inter Oratores, qui copulam carnalem habuerunt; vel adſit ſuſpicio ex conuerſatione inter eos habita; vel ſi Matrimonium ſit contractum nulliter ex aliqua cauſa, & niſi diſpenſetur ſuper Impedimento, Diuortiū fiet.*

15 *Item grauia erunt ſcandala, timor probabilis inimicitiarum, & fornicationis ob iuuentutem Contrahentium. & n. 16.*

17 *Hæc ſcandala non requiritur de neceſſitate, vt certa ſint, vel certò imminentia, ſed ſufficit ſi probabiliter timeantur, niſi Diſpenſatio ſequatur.*

18 *Euitatio ſcandalorum eſt neceſſaria in Chriſtiana Republica, vt multa permittantur, quæ aliàs non permitterentur.*

19 *Scandalum græcè idem ſignificat, ac latinè offenſio, ſiue ruina.*

20 *Scandalum eſt duplex, generale, & ſpeciale.*

21 *Speciale quale ſit.*

22 *Quale generale.*

23 *Scandalum generale eſt duplex, actiuum, & paſſiuum.*

24 *Actiuum quando dicatur.*

25 *Paſſiuum quale ſit.*

26 *Scandalum paſſiuum eſt triplex, & eius ſpecies explicantur.*

27 *Ob ſcandalum vitandum prætermitti debet omne id, quod non eſt contra veritatem vitæ, doctrinæ,*

&

& inſtitia ; & quando dicatur cauſa prædicta aliquid fieri, n. 28. 29. 30.
31 *Prælati cum ſcandalo nihil facere debent.*
32 *Scandalum ad euitandum Eccleſia non debet repetere Decimas in locis , in quibus, dari non eſt conſuetum.*
33 *Scandalum Populi ſemper eſt euitandum.*
34 *Triginta tres caſus enumerati à Felino, in quibus receditur à regulis Iuris, referuntur.*
35 *Inſuper alij caſus enumerantur, in quibus receditur à regulis Iuris, vltra ſupra expreſſos.*
36 *Alij inſuper caſus remiſſiuè referuntur.*

De Cauſa, *Ob ſcandala vitanda.*

CAPVT XVII.

1 Q*Vòd ipſi aliàs ſcientibus ſe*
tertio Conſanguinitatis gra-
du inuicem eſſe coniunctos,
dictus Orator , non quidem
peccandi data opera, vt
crimine admiſſo , hac cau-
ſa foret Nos , & Sedem
Apoſtolicam ad miſericor-
diam , & gratiam erga
ipſos faciliores reddendi , dictam Oratricem co-
gnouit, ſeu inſimul conuerſati ſunt prout caſus
erit, *Cum autem , ſicut eadem petitio ſubiun-*
gebat , niſi Matrimonium inter eos contrahatur,
dicta Mulier diffamata , & innupta remaneret,
grauiaque exinde ſcandala poſſent veriſimiliter
exoriri , cupiunt propterea &c.
2 Cauſa, qua mouetur Pontifex ad diſpen-
ſandum, non eſt copula carnalis inter O-
ratores præhabita, nec conuerſatio ſuſpe-
cta ab eis habita, quia , vt diximus *lib. pr.*
non poteſt Pontifex recta Iuſtitia moueri
ad diſpenſandum ex cauſa peccaminoſa;
ſed cauſa finalis Diſpenſationis eſt, ne Mu-
lier innupta , & diffamata remaneat , &
vt ſcandala euitentur , quorum euitatio
iuſtam præbet diſpenſandi cauſam , *cap.*
Quia circa 6. de Conſang. & Affin. Anchar.
conſ. 390. Pariſ. *de Reſignat. lib. 5. q. 3. num.*
167. Sanch. *lib. 8. diſp. 19. nu.* 9. Genuenſ.
in Praxi Curiæ Archiepiſc. Neapolit. cap. 20. in
Addit. n. 15. & eſt cauſa , vt à rigore Iuris
recedatur, *cap. Ex iniuncto 2. de noui operis*
nunciatione, Viuian. *de Iure Patronatus lib.*
11. cap. 4. n. 25. Reſponſa Marant. *Reſp. 4.*
n. 26. part. 2. Et Iuris præcepta relaxentur,
Franciſc. Leo. *in Theſ. fori Eccleſ. part. 2. cap.*
n. 11. Pariſ. *de Reſignat. lib. 5. q. 3. n* 165.
cum ſcandala euitare ſit de Iure Diuino;
3 Lex etenim, quæ illa prohibet, eſt de Iure
Diuino, & naturali, Matth. *cap. 5. nu.* 30.
& cap. 18. n. 6. Nauarr. *in man. cap. 7. n. 4.*
Reſponſa Marant. *Reſp. 4. n. 28. part. 2.* Ze-
rol. *in Praxi Epiſc. part. pr. verbo Irregulari-*
5 *tas*; Et dum Pontifex diſpenſat ſuper ali-
quo Impedimento dirimenti, ſi copula
expreſſa ſit, vel ſuſpecta conuerſatio, ſem-
per declarat, ſe intendere ſcandalis obuia-
re ; imò quamuis omnia ſibi narrata per
Delegatum verificata ſint, tamen ſi ſcan-
6 dala ex Diſpenſatione timeantur , prohi-
bet diſpenſari , & propterea ſemper ap-
ponet in Literis hanc clauſulam, *Demum ſi*
tibi expediens videbitur, quod Diſpenſatio huiuſ-
modi ſit eis concedenda , nec ſcandalum ſit ex ea
oriturum &c.
7 Intellige tamen , vt euitandum ſit ſcan-
dalum graue, *Gloſſ. in cap. Niſi cum pridem*
x. de renunc. §. Pro graui, Hoſtienſ. *in Sum-*
ma, de noui operis nunc. cap. 2. Angel. *in Sum-*
ma, verbo Scandalum in princip.
8 Quod autem ſit graue ſcandalum , ex ip-
ſo facto , ſeu dicto , vel omiſſo , circum-
ſtantijs comitantibus , & conſequentijs
imminentibus , dignoſci poteſt ; regulari-
9 ter autem tunc dicitur ſcandalum ſequi,
quando datur occaſio detrahendi , ſeu te-
mere iudicandi , vel proximum infaman-
di, Bonaccin. *de Sacram. Diſp. 4. q. 6. punct.*
pr. nu. 18. verſ. Tunc dicitur ſequi ſcandalum.
At Oſtienſ. *in Summa lib. pr. titulo de Renun-*
10 *ciat.* dicit, graue ſcandalum eſſe, quotieſ-
cumq; ex dicto, vel facto alterius alij tra-
huntur in conſenſum peccati mortalis .
Quoad materiam Diſpenſationum matri-
monialium, de quibus agimus, ſi Impedi-
11 menta ſint occulta , & proinde pro foro
conſcientiæ petita ſit Diſpenſatio, grauia
ſcandala erunt, ſi Oratores, inter quos ad-
ſit Impedimentum dirimens, non poſſint,
abſq; ſcandalo ſeparari, eò quòd, vel Pro-
lem habeant , quæ Parentibus destituta
non poſſit commodè educari ; vel ſi alter
ex Coniugibus ſolus Impedimentum no-
uit , & cum occultum ſit, probare non
poteſt , vel illud abſq; famæ iactura dete-
gere ; vel ſi vterq; Coniux Impedimenti
conſcius ſit, cum tamen probari non poſ-
ſit, nequeunt abſq; ſcandalo ſeparari , nec
permittitur aliud Matrimonium inire,
vnde maximo incontinentiæ periculo ex-
poſiti erunt , vt animaduertit , Sanch. *lib.*
12 *2. diſp. 40. n. 3. in fine* . His addi poteſt pro-

Rrr 2 ba-

Digitized by Google

babile periculum, vt Impediti in concu-
binatu remaneant, dum deſtituti reme-
dio Diſpenſationis obtinendæ, ſe cogno-
13 ſcant; vel timeant, vt ſi Impedimentum
detegatur, fama cum honoris dedecore
iactetur, vel Fœmina à Conſanguineis
ſuis, vel à Viro verberibus affligatur; quę
omnia, ſi impedimenta occulta ſint, pon-
derat, & ſcandala grauia iudicat idem
Sanch. *l. c. n.* 5..
14 At ſi ſuper publicis Impedimentis peta-
tur Diſpenſatio ad contrahendũ, ſcandala
grauia ſunt, ſi Matrimonium non contra-
hatur inter Oratores, qui copulam car-
nalem inter ſe habuerunt, vel cum ſuſpi-
cione eiuſdem conuerſati ſunt; vel ſi
Matrimonium ex aliqua cauſa nulliter
contractum ſit, & niſi diſpenſetur ſuper
Impedimento, Diuortium fiet, vt ponde-
rant Sanch. *lib.* 8. *diſp.* 19. *nu.* 9. *& nu.* 10.
Couarruu. 4. *Decret. tomo pr. part.* 2. *cap.*6.
15 §. 10. *nu.* 13. Item grauia ſcandala erunt
quando adeſt probabilis timor inimici-
tiarum, & iurgiorum; vel quoties timetur
fornicationis periculum ratione iuuentu-
tis Contrahentium, vt benè docet idem
Sanch. *lib.* 8. *d. diſp.* 19. *n.* 9. Scandala gra-
uia inſuper intelliguntur pericula pecca-
16 torum incontinentiæ, fornicationis, &
ſimilia, vt docet Auerſ. *de Matr. q.* 19. *ſect.*
4. *verſ Regulariter verò, in fine*; Quas cauſas,
& alias, quæ ſecundum caſuum contin-
gentiam coram Delegato probabuntur,
conſiderabit Delegatus, cui Diſpenſatio
fuerit à Pontifice commiſſa.
Hæc autem ſcandala non requiritur de
17 neceſſitate, vt certa ſint, vel certò immi-
neant, ſed ſufficit ſi probabiliter timean-
tur, niſi Diſpenſatio ſequeretur; vide quæ
diximus *lib. pr.*
18 Porro eſt adeò neceſſaria in Chriſtiana
Republica euitatio ſcandalorum, vt, ne
ipſa eueniant, multa permittantur, quæ
aliàs non permitterentur, vt infra *n.* 34. di-
cemus. Et propterea aliqua de ſcandalis
hic ſubnectere opportunum erit, vt di-
gnoſcatur, quàm vtile ſit huiuſmodi ſcã-
dala euitari, & tolli.
19 Scandalum græcè idem ſignificat, ac la-
tinè, offenſio, ſiue ruina: vnde qui dicto,
vel facto aliquem ſcandalizat, eum offen-
dit, ac ruinæ occaſionem ei prębet.
20 Duplex eſt ſcandalum, ſpeciale, & gene-
21 rale; ſpeciale illud dicitur, quod ex ſe eſt
cauſa ruinæ, & in illo per ſe directè inté-
ditur proximi ruina; generale verò eſt,
22 quod per accidens eſt cauſa ruinę; & ideò
dicitur generale, quia licet ex ſe ſit occa-
ſio ruinæ, attamen eſt præter intentionem
Operantis, qui aliàs non intendit ſcanda-
lum offerre; Diuus Thom. *ſec. ſecund. q.*
43. *art.* 3.
23 Scandalum generale eſt duplex, actiuum
24 & paſſiuum; actiuum dicitur, factum, ſeu
dictum minùs rectum alteri ex ſe occaſio-
nem ruinæ præbens, ſiue alter peccet, ſiue
25 non; paſſiuum eſt peccatum eius, qui
ſcandalizatur, quod vel oriri poteſt ex
ſcandalo actiuo, ſcilicet ex facto, vel di-
cto alterius minus recto, vel ex bono ope-
re alterius non habente ſpeciem mali; &
tunc eſt ſcandalum ſolùm paſſiuum, quia
occaſio ſumitur, licèt non præbeatur, de
quo dixit Apoſtolus ad Romanos 7. *Lex
quidem ſancta, & mandatum ſanctum, iuſtum,
& bonum, ſed peccatum occaſione accepta ſe-*
26 *duxit me*; et hoc ſcandalum paſſiuum
triplex eſt, quia vel naſcitur ex malitia,
eò quòd ex ſua culpa de alterius opere
bono, vel non habente ſpeciem mali ſu-
mitur occaſio ruinæ, tale dictum, vel fa-
ctum in malam partem interpretando; vel
ex infirmitate, & fragilitate; aut ex igno-
rantia, quando licèt opus bonum ſit, igno-
ratur bonũ eſſe, & ex ea ignorantia indu-
citur ad ſcandalizandum, quia fragilis eſt,
& infirmus; & ſic ex opere aliàs licito,
pro ſua fragilitate, inducitur ad lapsũ, vt
poteſt dari exemplum in ornatu Fœminę
licito, ex quo prauus, ex malitia, fragilis,
ex fragilitate, & ignorans illum licere,
poteſt ex ignorantia ſcandalizari; ſcanda-
lum, quod ex malitia procedit vocatur
Phariſeorum, qui ſcandalizabantur, quia
Diſcipuli Chriſti Domini non lauabant
manus; & tamen cum D. N. Ieſus
Chriſtus ſatisfeciſſet ſcandalum accipien-
tibus, dixit, *Sinite illos*; Matth. 15. & propter
iſtud non ſunt omittenda bona ſpiritua-
lia, quæ ſunt de neceſſitate ſalutis, nec
bona temporalia, nobis pro alijs ad con-
ſeruandum commiſſa, ſunt prætermitten-
da; et ita legimus S. Thomam Cantua-
rienſem res ſuæ Eccleſię repetiiſſe, licèt de
hoc Rex Angliæ valde ſcandalizaretur;
et Diuus Gregorius ſuper Ezechielem
ait, *Si de veritate ſcandalum ſumitur, vtiliùs
eſt, vt ſcandalum ſumatur, quàm vt veritas re-*
27 *linquatur*; et ob ſcandalum vitandum prę-
termitti debet omne id, quod non eſt cõ-
tra veritatem Vitæ, Doctrinæ, & Iuſtitiæ;
Corrad. *Reſponſ. Caſ. Conſc. part. pr. q.* 248.
vnde Verſus

Scandala pro Vita, Doctrina, Iuſtitiaq;

Tu

Tu non effugies; ſunt in reliquis fugienda.

29 *Pro Vita*, hoc eſt pro Deo; quia nunquã eſt mortaliter peccandum.

29 *Pro Doctrina*; quia Doctor, vel Concionator nunquàm debet falſum dicere, vel prædicare, quantumcumque ſcandalum immineat.

30 *Pro Iuſtitia* verò; quia pro nullo ſcandalo debet Iudex falſam ſententiam, nec Teſtis falſum teſtimonium ferre, vt docet Hoſtienſ. *in Summa lib. pr. titulo De Renunciat. verſ. Cui fiat renunciatio*. Quamuis aliquando ratione ſcandali vitandi dimittatur vera Doctrina, non tamen dicendo falſitatem, ſed tacendo veritatem; & quandoq; etiam dimittatur veritas Iuſtitiæ, non tamen faciendo alicui iniuſtitiam, ſed non puniendo Delinqnentem, vt ex Diuo Thoma docet idem Corrad. *l. c.* vide pro prædictis Viguer. *Inſtit. moral.* vbi *de Scandalo. n. 124.* Pontium *de Matrim. lib. 5. cap. 18.* Sylueſtr. *in Summ. part. 2. verbo Scandalum, per totum*, Azor. 2. *part. lib. 12. cap. 16.*

31 Porro ſcandala ſunt ita vitanda, vt Præ-
latis præcipuè nil ſit cum ſcandalo facien-
dum, *cap. Ad Aures 5. de Tempor. Ordinat.*
Reſponſa Marant. *Reſp. 4. n. 30. part. 2.* Et
32 proinde Eccleſia non repetat Decimas in
locis, in quibus dari non conſueuerunt,
propter ſcandalum vitandum; Fœlin. *de
Reſcriptis* §. *Nihil*, & in omnibus ſcanda-
lum Populi ſit ſemper euitandum *cap. Duo
Pueri 12. de Deſponſat. Impub.* & vt diximus,
33 ad ſcandalum vitandum, receditur à Re-
gulis Iuris.

34 Triginta tres caſus enumerat Fœlin. *d.* §. *Nihil, de Præſcript.* indnctos contra Iuris Regulas, cauſa ſcandali vitandi, quos hic ſuccinctim recenſebo.

1 Primus eſt, ſi ſcandala timeantur Clericus Orientalis non eligit in Eccleſia Occidentali.

2 Ordinarius, ob timorem ſcandali, nõ prouidet Expectanti Apoſtolico.

3 Solum ſcandalum, etiam ſine culpa, facit aliqnem haberi pro irregulari.

4 Quando adeſt ſcandalum, Clericus non adminiſtrat in Beneficio, quamuis aliàs ſit idoneus, vt ſi ſit Leproſus &c.

5 Vt ſcandalum vitetur, toleratur Clericus aliàs priuandus.

6 Spoliatus non reſtituitur ante omnia.

7 Pœna Legis *Si quis in tantum, C. Vn. 6.* omittitur.

8 Aliquando punitur non puniendus, vel ſaltem acceleratur pęna, pro cuius impoſitione deberet antea ſcribi ad Superiorẽ.

9 Si totus Populus eſt hæreticus, Inquiſitor non procedit, ſed ſcribit ad Pontificem.

10 Epiſcopus ſua Eccleſia priuatur, dato æquali cambio.

11 Prohibetur Epiſcopo diſpẽſare cum Clerico deficiente in purgatione.

12 Ratione ſcandali vitandi prohibẽtur Matrimonium contrahere illi, inter quos nullum adeſt Impedimentum.

13 Prohibetur eligi is. qui in nullo deliquit.

14 Papa mouetur ad diſpenſandum ſuper Matrimonio illegitimè contracto.

15 Inferior etiam poterit apponere manus in cauſa ad Papam deuoluta.

16 Ob ſcandalum vitandum tolerantur inutiles.

17 Si adſit ſcandalum, petenda eſt Diſpenſatio à Voto, quamuis reuera non obliget.

18 Si immineat ſcandalum inter aliquas Familias, debet Epiſcopus pręcipere, ne Matrimonium contrahatur; ſicut enim ad ſcandalum vitandum aliquando permittitur Matrimonium inter Impeditos, & ſuper eo diſpenſatur, ita è conuerſo, ſi ſcandala timeantur, non debet contrahi inter non Impeditos.

19 Quamuis tacens in actu oneroſo conſentire præſumatur, quando eſt pręſens, vt dicat animum ſuum, tamen fallit vbi tacuit timore ſcandali.

20 Ad vitandum ſcandalum, Papa aliquando concedit ſimplicibus Sacerdotibus id, quod eis alias non competit, v. gr. Chriſmandi poteſtatem, & ſimilia.

21 Quando adeſt ſcandalum, non eſt licitum ad ſtrictiorem Religionem tranſire.

22 Quamuis alicui liceat rem ſuam à Tertio occupatam auferre, dum à Iudice non ſperet illam conſequi, tamen fallit, quando immineret ſcandalum.

23 Si Papa notoriè ſcandalizaret Mundum, poſſet deponi.

24 Si duo contendant de Papatu, & ex hoc oriatur ſcandalum, poteſt vterq; deponi; et ſi factæ fuiſſent duæ diuerſæ electiones, poſſet Concilium, ratione ſcandali vitandi, vtramq; caſſare.

25 Si Populus non poſſit præuenire percuſſorem Cardinalis, iuxta formam Capit. *Fælic. de Pœn. in 6.* niſi cum ſcandalo, non incurrit pœnam, de qua ibi in fine, ſi eum non punit.

26 Non debet Epiſcopus mutare vetuſtam conſuetudinem, quamuis inualidam, ex qua Princeps diu contulit Beneficia à ſe fundata, quando ex hoc dubitatur de

ſcan-

Digitized by Google

ſcandalo ; ſed debet reſcribere Papæ, qui talem conſuetudinem, vel eradicet, vel confirmet.

27 Quando Epiſcopus vocatur ab Archiepiſcopo, tamen ſi dubitetur de ſcandalo, debet prius parere Regi.

28 Propter ſcandalum remittitur pœna; non tamen æterna, v. gr. ſi peccauit Multitudo; & Princeps non punitur, vbi timetur de ſcandalo ; & Multitudo non excommunicatur, nec Princeps niſi peccatum eius non ſit, quam fortè ſcandalum.

29 Licèt parte non citata factum reuocari poſſit, tamen fallit, vbi in primo actu fuit omiſſa citatio, propter ſcandalum.

30 Propter ſcandalum imminens poteſt ſuperſederi ſuper exequutione Præcepti Apoſtolici, quamuis pœnalis.

31 Ratione ſolius ſcandali poteſt formari Inquiſitio, abſq; alia Fama.

32 Propter ſcandalum recedi poteſt à Forma data à Superiore.

33 Licet Lex iniuſta non obliget in foro cõſcientiæ, quia non videtur eſſe Lex, ſi iuſta non fuerit, tamen obligat aliquando, forte propter ſcandalum euitandum, propter quod Homo debet iuri ſuo cedere; huc uſq; Fœlin. *l. c.*

35 Poſſunt etiam prædictis addi alij caſus, quibus, ratione ſcandali vitandi, permittitur recedi à Regulis Iuris.

1 Primò diſſimulari poteſt cum his, qui in Matrimonio putatiuo bona fide viuunt, ignorantes impedimentũ dirimens, quod inter ipſos verè adeſt, *cap. Quia circa* 6. *de Conſang. & Affin.* Nauarr. *lib.* 4. *conſil. titulo de Regul. conſ.* 84. *n.* 6. *pr. edit.* & nos latè diximus *lib. pr.*

2 Quamuis Matrimonium non prohibeatur coniunctis vltrà quartum gradum, tamen, ſi ſcandalum adſit, poteſt induci conſuetudo, vt Matrimonia etiam in 5. gradu contracta, nulla ſint, Genuenſ. *in Praxi Curiæ Archiepiſcop. Neapolit. cap.* 20. *n.* 14. Pirrh. Corrad. *in d. Praxi Diſpenſat. Apoſt. lib.* 7. *cap.* 5. *n.* 68.

3 Ratione ſcandali vitandi Papa diſpenſare ſolet ſuper diſſolutione Matrimonij ſolũ rati; Sanch. *lib.* 2. *diſp.* 16. *n.* 3. & nos diximus *lib.* 2.

4 Vt ſcandala vitentur multa fiunt, quæ aliàs non fierent, & multa denegantur etiam contra Iuris regulas, Pariſ. *de Regnat. Benef. lib.* 3. *q.* 17. *n.* 25. Alex. de Neuo *conſ.* 103. *n.* 9. Farinacc. *conſ. Crim.* 30. *lib. pr.* Ricc. *in Praxi fori Eccleſ. reſol.* 410. *num.* 1.

5 Ratione vitandi ſcandali aliquando Ius quæſitum perditur, Pariſ. *de Reſignat. d. q.* 17. *n.* 22. Innocent. *in cap. Niſi cum pridem, de Renunciat.*

6 Prohibitio ad euitanda ſcandala poteſt fieri non ſeruatis ſeruandis, Marius Antonin. *var. reſol. lib. pr. reſol.* 102. *n.* 17.

7 Dum adeſt timor ſcandali, valent acta facta non ſeruatis ſeruandis, Marius Antoninus *dd. Var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 9. *n.* 23.

8 Crimina ſunt toleranda, ſi ex correctione poſſit oriri ſcandalum, & ſchiſma, Ricc. *in Praxi Fori Eccleſ. reſol.* 23. *in princip.*

9 Vt ſcandalum euitetur Delinquens poteſt aliquando impunè dimitti, Farinacc. *conſ. crim. lib. pr. conſ.* 30. *in addit. lit. A. verſ. Et particulariter.*

10 Vt malum maius euitetur, ſemper eſt ſuſtinendum minus, *cap. Non ſolum*, 7. *cauſa* 22. *q.* 4. Riccius *l. c.*

11 Præceptum poſitiuum non obligat cum ſcandalo, vel cum periculo animæ, ſeu corporis, Ricc. *in d. Praxi reſol.* 346. *n.* 3.

12 Monachus effectus Epiſcopus, ſeu Canonicus Regularis, ſi ſcandalum generetur, poteſt in habitu ſuperiori ſe conformare cum alijs, *Gloſſ. in cap. In noua actione* 22. *verbo, Nec habitu, in fine, cauſa* 16. *q.* 7. Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 8. *n.* 107.

13 Ad vitandum ſcandalum permittitur Diuortium inter Coniuges ; Anerſ. *de Matr. q.* 23. *q.* 10. *verſ. Secundo videri.*

36 Plura inſuper de ſcandalo vitando recenſent Cæſar Lambert. *de Iure Patronat. part.* 2. *lib.* 2. *pr. q. princip. art.* 31. *n.* 3. *& part.* 3. *lib. ſec. quæſt.* 4. *princip. art.* 8. *per totum, & quæſt.* 5. *princip. num.* 3. *eodem lib.* Paulus de Cittadin. *de Iure Patronatus part.* 6. *art.* 3. *à n.* 29. idem Fœlin. *in cap. Ex Literis de Homicid.* Paulus Fuſc. *de Viſit. lib. ſec. cap.* 28. *nu.* 6. Pariſ. *de Confid. quæſt.* 8. *num.* 18. *& de Reſignat. Benef. lib.* 3. *quæſt.* 18. *nu.* 23. *& lib.* 5. *quæſt.* 3. *à n.* 155. Silueſt *verbo Scandalum, per totum*; Corrad. *Reſp. Caſ. Conſcient. part. pr. quæſt.* 248. *per totum* ; Alex. de Næuo *conſ.* 103. Dian. *part.* 3. *tractat.* 5. *Reſol.* 18. *& Reſol.* 37. *part.* 4. *tractat.* 4. *Reſol.* 21. *& part.* 5. *tractat.* 5. *Reſol.* 18. *& tractat.* 7. *Reſol.* 17. *& Reſol.* 4. 8. 15. 16. 21. 22. 23. 24. 25. 31. *&* 39. *& tractat.* 14. *Reſol.* 3. Bonaccin. *de Leg. & Peccatis, diſp. ſecund. quæſt.* 4. *puncto* 2. *§. Vnico*, Ioannes Viguer. *Inſtit. Moral. num.* 124. Layman.

lib.

Digitized by Google

lib. 2. *tractat.* 3. *cap.* 13. Sanch. *de Matrim.* *lib.* 8. *Diſput.* 19. *à num.* 9. ſatis diffusè Pont. *de Matrim. lib.* 5. *toto Capitulo* 18. diffuſiſſimè omnium Vaſquez in quodam peculiari Opuſculo, *de Scandalis.*

LAVS DEO, DEIPARÆQVE VIRGINI.

INDEX
OMNIVM NOTABILIVM, QVÆ IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR.

Prior Numerus Marginem, Secundus Paginam indicat.

A

ABSOLVERE. ABSOLVTIO.

COnceſſio, vt quis poſſit abſoluere ab omni Excōmunicatione, non comprehendit Excommunicationem latam per ſententiam particularem. 61. 16

Abſoluendi facultatem habens à Pontifice, in omnibus caſibus ſibi reſeruatis, non poterit abſoluere à caſibus reſeruatis in Bulla Cœnæ, niſi fiat mentio ſpecialiter de eis. 67. 16.

Excōmunicationes plures habens, poteſt petere Abſolutionem ab vna, & alias tacere. 86. 51.

In facultate abſoluendi à quibuſuis Excōmunicationibus, comprehenditur Excomunicatio maior, & minor, alias tantùm maior comprehenderetur. 102. 122.

In Facultate abſoluendi ab Excomunicationibus, ex quauis cauſa latis, comprehenditur Excommunicatio ſiue à iure, ſiue ab homine lata ſit, etiam comprehenſa in Bulla Cœnæ, & in quacumq; Diœceſi lata. 103. 121.

In d. facultate ſi dicatur *Quomodolibet*, comprehenditur omnia modus incurſus Cēſurarum, non ſolũ de Iure comuni, ſed etiã de Iure ſpeciali, & cōſuetudine. 104. 123.

Abſolutio prædicta in quibuſdam caſibus contentis in Regula 66 Cancellariæ Apoſtolicæ non prodeſt. 105. 123.

In d. facultate non comprehenditur Irregularitas. 106. 123

Dicta Abſolutio non prodeſt Hæreticis. 110. 123.

Abſolutus cum dicta clauſula *Ad effectum &c.* ſi in Diuinis ſe ingerat, fit irregularis. 113. 123.

Abſolutio prædicta cum d. clauſula, operatur dumtaxat Impedimenti ſuſpenſionem quouſq; gratia ſortiatur effectum. 215. 123.

Abſolutio huiuſmodi eſt verbalis, & de ſtylo, & non realis, cum iſtos non pœniteat, & propterea ſtatim abſoluto actu, proptèr quem abſoluuntur, reincidunt in eaſdem Excommunicationes. 215. 123.

Excomunicati, qui aliquod Reſcriptum in forma commiſſaria à Pontifice obtinuere, debent abſolui ab Excomunicatione ante Reſcripti executionem à Delegato factam, alias Gratia erit nulla. 116. 124.

Oratores qui obtinuerunt Literas, cũ dicta clauſula Abſolutionis *ad effectum &c.* ſi poſteà reincidèrent in Excomunicationem, & Cenſuras, dicta clauſula, & Abſolutio non prodeſſet. 217. 124.

Delegatus non poteſt ad Abſolutionem Oratorum deuenire, donèc pœnitentiam publicam egerint, & de ea Delegato conſtiterit. 198. 185.

Oratores qui petunt Diſpenſationem, ſi ſint in ſecundo gradu, & copulam habuerint, egent Abſolutione ab Excomunicatione. 201. 186.

In alijs gradibus remotioribus, ſolùm abſolui debent ab Inceſtus reatu, & exceſſibus Pontifici narratis. 202. 186.

Abſolutiones, & Diſpenſationes pro vtroque foro, quæ non habent annexum peccatum mortale, ſufficit, ſi impetrentur, & fiant in Foro Fori, & quales ſint huiuſmodi Abſolutiones. 205. 186.

Abſolutio, quæ fit pro ſolo Conſcientiæ Foro, non prodeſt ad effugiendas pœnas temporales. 206. 186.

Abſolutio, quæ a Pontifice pro vtroque foro committitur, poteſt extra Confeſſionem impendi. 208. & 210. 187

Epiſcopus nomine Delegationis Concilij, in occultis abſoluit extra Confeſſionem. 215. 187.

Oratores abſoluti à Delegato pro Foro Fori, debent nihilominus pro Foro interno deindè abſolui. 218. 187.

Abſolutus in Foro Conſcientiæ, eſt ex æquitate tolerandus in Foro Fori. 220. 188.

Verius tamèn eſt abſolutos in Foro Animæ, poſſe in Foro externo pro eodem crimine accuſari, & puniri. 221. 188

Facultas delegata ad abſoluendum, non poteſt ſubdelegari. 222. 188.

Abſolutio ab Excomunicatione impoſita contra eos, qui primo, & ſecundo gradu coniuncti, carnaliter commiſcentur, non eſt reſeruata Papæ, at ſi Abſolutionem committat, manus Inferiorum ligantur. 223. 188.

Abſolutio ab Excomunicatione impoſita circa clandeſtinè Contrahentes, licèt non ſit Papæ reſeruata, tamen ſi manus appoſuerit Diſpenſationem concedendo, Inferiorum manus ligantur. 13. 404.

Parochus poteſt ſuas Oues abſoluere extra Territorium. 62. 407.

Reliqua vide in Verbo Excommunicatio.

ACCEPTATIO.

Renunciatio Diſpenſationis, vt præiudicet Renuncianti debet eſſe à Legiſlatore acceptata. 524. 153.

Et huiuſmodi acceptatio debet fieri ab ipſo Legiſlatore, & non a Delegato, qui diſpenſauit. 527. 154.

ACTVS

ACTVS.

Actus factus non ſeruata forma tradita, eſt nullus. 31. 109.
Formæ omiſſio remouet conſenſum ab actu. 32. 109.
Etiamſi actus fauorabilis ſit. 33. 109.
Et quamuis etiàm agatur de vtilitate publica. 34. 109.
Ad hoc, vt actus retrotrahatur, oportet, vt à principio potuerit intercedere. 383. 139.
Actus tactus ex neceſſitate præſumitur, quandò præceſſit iuſſio, vel coactio. 66. 338.
Actus factus sùb conditione, ea pendente non dicitur actus. 44. 371.

ADMINISTRATOR.

Adminiſtrator, ſeù Economus alicuius rei familiaris Diſpenſator vocatur. 1. 2.

ADOPTIO.

Adoptans, Vxorem habere debet. 3. 284.
Adoptari non poteſt Pater à Filio, vel Frater, quià debet eſſe extraneus. 5. 284.
Adoptans debet eſſe pater Familias. 7. 284.
Et maior 25. annis. 8. 284.
Mulier adoptare nequit, niſi ex priuilegio, & ex quacauſa. 9. 284.
Fœmina adoptari poteſt. 10. 284.
Adoptans, vt validè adoptet, requiritur, vt non ſit naturalitèr impeditus ad generandum, nèc refert licèt eſſet ex accidenti. 11. 285.
Adoptans debet excedere ſaltem 18. annis Adoptatum, vt ex d. ætate poſſit eiusdem eſſe Pater naturalis. 12. 285.
Adoptari nemo poteſt à pluribus, niſi conſenſu omnium de Parentela. 13. 285.
Vt Adoptio ſit valida requiritur, quod tàm Adoptans, quam Adoptatus, tempore actus Adoptionis ſint præſentes. 14. 285.
Nec poteſt per Procuratorem expleri. 15. 285.
Adoptari qui poſſint. 19. & 26. 285.
Quæ ſit differentia inter Adoptionem, & Arrogationem. 20. & ſeq. 285.
Adoptatus ſimplicitèr, & imperfectè, non tranſit in poteſtatem Adoptantis, ſed remanet in poteſtate Patris, & Aui. 21. 285.
Diſtingue, intèr Adoptatum ab Extraneo, vel ab Aſcendente. 84. & ſeq. 289.
Adoptatus non fit Hæres ex Teſtamento neceſſarius, ſed habet Ius ſuccedendi Adoptanti ab inteſtato. 22. 285.
Adoptio fieri poteſt auctoritate cuiuslibet Iudicis competentis. 27. 285.
In Adoptante requiritur ætas 25. annorum. 30. 285.
Infans adoptari poteſt, dummodò eius Pater naturalis conſentiat. 38. 286.
Adoptio inducit Impedimentum impeditiuum, & dirimẽs Matrimonium, tàm in linea recta, quàm collaterali, etiam de Iure Canonico. 40. & ſeq. 286.
In linea recta Adoptionis, qui veniant in Cognationem. 43. 286.
Matrimonium in linea recta adoptionis, de Iure Ciuili prohibetur, intrà quartum gradum. 44. 286.
De Iure verò Canonico in infinitum prohibetur. 45. 286.
Et dirimit contractum, etiam ſoluta Adoptione. 46. 286.
Adoptans poteſt contrahere Matrimonium cùm Filiabus Adoptati, quæ in eius poteſtate tempore Adoptionis non erant. 47. 287.
In linea collaterali Adoptantis, Matrimonium impeditur, inter Adoptatum, & illos qui ſunt in eius poteſtate. 48. & 60. 287.
Impedimentum Cognationis legalis durat quouſque durat Adoptio. 49. 287.
Et ideo raro Diſpẽnſatio petitur, cum ſoluatur per emancipationem. 50. & 87. 287.
Adoptans poteſt ducere in Vxorem Filiam illegitimam Adoptati. 64. 288.
Quià non cenſetur adoptata d. Filia. 68. 288.
Filij legitimi Adoptantis poſſunt cum adoptiuis contrahere, mortuo Patre, vel etiam eo viuente, ſi aliquis eorũ fuerit emancipatus. 69. 288.
Filij duorum Fratruum adoptiuorum non contrahunt Cognationem. 70. 288.
Adoptio tam perfecta, quàm imperfecta pluribus modis ſoluitur. 71. 288.
Emancipatione ſoluitur Adoptio. 72. 289.
Item morte naturali, ſi tamen Adoptans tempore mortis Adoptati ſit ſui Iuris. 76. 289.
Item ſoluitur morte ciuili. 77. 289.
Et per delictum, etiam ſine amiſſione Ciuitatis, veluti ſi quis contrahat inceſtuoſas nuptias. 78. 289.
Soluitur Adoptio per Dignitatem adeptam ab Adoptato, & quæ ſint huiuſmodi Dignitates dirimentes. 79. 289.
Soluitur etiam, ſi ſententia cõtrà Patrem petentem Filium, quia, licèt hoc caſu remaneat in poteſtate, tamen pro emancipato habetur. 80. 289.
Adoptio licèt per dictas cauſas diſſoluatur, non tamen tollitur Impedimentum Matrimonij in linea recta, ſed tamen in tranſuerſali. 81. & 82. 289.

ADVLTER ADVLTERIVM.

Poteſt Diſpenſare cùm nato ex Adulterio, intelligitur quamuis ex vtriuſq; parentis adulterio natus ſit. 7. 12.
Si natus ex duplici Adulterio peteret Diſpenſari ad Beneficia ſi in expreſſione diceret, ſe natum ex Adulterio, vitiaretur gratia, niſi dixiſſet, ſe natum ex Coniugato, & Coniugata. 111. 61.
Filij Adulterini, qui dicantur. 548. 155.
In Adulterio, & alijs criminibus ipſo inferioribus, poſſunt Epiſcopi diſpenſare, quid in maioribus, & quando. 44. & 45. 243.
Adulterium durante legitimo Matrimonio, quamuis etiam non conſumato, vel per Diuortium quo ad thorum, & habitationem diſſoluto, cum fide data de Matrimonio inter ſe poſt mortem Coniugis cõtrahendo commiſſam, inducit Impedimentum impediens, & dirimens 11. & ſeqq. 366.
Impedimentum ob crimen Adulterij duplicitèr incurritur, primò ob Adulterium cum fide data de ducenda Adultera, poſt mortem Coniugis. 23. 370.
Secundo, quandò Vxoratus, & Adultera, ſcientes Coniugem alterius viuere, nihilominus intèr ſe contrahunt Matrimonium. 24. 370.
Sed ad illud incurrendum, non ſufficit, vt detur fides de contrahendo, vel dumtaxat contrahatur, ſed requiritur, vt viuente Coniuge, copula carnalis interceſſerit. 25. 370.
Promittens ſimpliciter ducere Bertam, mortua ſua Vxore, ſi poſteà ea ſecuta ducat Roſam, & hoc Matrimonio durante, Adulteretur cùm d. Berta, abſq; noua promiſſione Matrimonij non dicitur contractum Impedimentum, nec mortua Roſa impedietur, quin poſſit ducere Bertam. 27. 370.
Ad incurrendum Adulterij Impedimentum, ſufficit, vt eodem Matrimonio durante, interueniat Adulterium, & fides de contrahendo, licèt eodem tempore non concurrant. 28. 370.
Eodem Matrimonio durante, ſi facta fuerit promiſſio futuri Matrimonij, ſed antequàm Adulterium commiſsũ ſit dictam promiſſionem concorditèr annullent, quamuis ſequatur poſteà Adulterium, non erit contractum Impe-

Digitized by Google

Impedimentum. 29. 370.
Si verò, è contra eodem Coniugio durante facta fuerit promiſſio futuri Matrimonij,& ſimùl commiſerint Adulterium, licèt poſteà pœnitentia ducti, promiſſionem annullent, nihilominùs aderit Impedimentum. 30. 370.
Impedimentum prædictum, vt contrahatur, requiritur, vt promiſſio, & fides ab vno data, ab altero ſit acceptata, nec ſufficit ſimplex pollicitatio, ſed promiſſio debet eſſe reciproca. 31. 370.
Acceptatio tamen inducitur ex taciturnitate, & quandò. 30. & 33. 371.
Fides, ſeu promiſſio futuri Matrimonij, ad hoc, vt Adulterij Impedimentum contrahatur, debet eſſe facta ſeriò, & ex animo, & aliquibus certis ſignis expreſſa, adeoùt exteriùs vera appareat. 34. 371.
Et ſi exteriùs vera appareat, quamuis interiùs ſit ficta, orietur Impedimentum. 35. 371.
Requiritur paritèr, vt Adulterium ſit vtriq; notum ſcilicèt, vt vterq; ſciat ſocium, cum quo copulatur, eſſe Coniugatum. 36. 371.
Ignorans Coniugium alterius, ſi contrahat cum illo, & ſtatim factus certior de illo Matrimonio ſe ſeparet, nèc vlteriùs carnalitèr ipſi copuletur, poterit mortuo Vxore, cum illo contrahere. 37. 371.
Ab incurſu huiuſmodi Impedimenti, excuſat quælibet ignorantia Coniugij alterius ſocij, quamuis craſſa, & ſupina, dummodò non ſit affectata. 38. 371.
Imò ſi alter delinquentium ignarus ſit de Coniugio, poterit, caſu viduitatis alterius eueniente, ipſum cogere ad ſeruandam fidem, & promiſſionem. 39. 371.
Si conditione adhuc ſuſpenſa manente, Coniux alterius moriatur, & Adulteri non curantes de conditionis implemento contrahant, non egebunt Diſpenſatione quia conditione non purificata, impedimentum non oritur. 45. 371.
Per promiſſionem factam Adulteræ, illam ducendi poſt mortem eius Mariti, ſi intrà tale tempus accidat, inducitur Impedimentum. 46. 372.
Impedimentum huiuſmod non incurrunt Adulteri, qui ſibi abſolutè non promiſerint, ſed quodammodo conditionalitèr, v. gr. non ducam aliam niſi te, ſi aliquam ducere volam. 47. 372.
Promiſſio facta ſub conditione impoſſibili, vel turpi inducit Impedimentum, niſi appareat fuiſſe factam ioco, ac ficté. 48. 372.
Si conditio eſſet de præterito, non inducitur Impedimentum. 49. 372.
Si promitteretur Matrimonium alicui Fœminæ ſub conditione, quatenùs ſit Virgo, ſi erit Virgo, purificatur conditio, & Impedimentum oritur. 50. 372.
Non oritur Impedimentum prędictum, ſi Coniugatus cognoſcens Fœminam, dicat niſi eſſem Coniugatus te ducerem. 51. 372.
Vt tale Impedimentum incurratur, requiritur vt inter Adulteros copula habita, fuerit completa cum ſeminis effuſione intra vas. 52. 372.
Ad inducendum huiuſmodi Impedimentum requiritur, vt primum Matrimonium, ſit validum. 53. 372.
Quod procedit, quamuis huiuſmodi inualidum Matrimonium tam ab ipſo coniugato, quàm alij comunitèr pro valido habitum eſſet, & licèt adhuc non fuiſſet conſumatum, vel per Diuortium, quo ad thorum, & habitationem diſſolutum, nec diſpenſatio erit neceſſaria. 54. 372.
Impedimentum huiuſmodi incurreretur eo caſu, quo fides daretur Adulteræ de contrahendo Matrimonium cum Perſona, quam tertius deſignauerit, ſi id fraudolenter fiat, vt ille tertius Adulteram deſignet. 55. 372.
Secùs ſi in vtroque abeſſet dolus. 56. 372.
Quando dubitatur an Coniux viueret, ſi tùnc repertus vixiſſe, impedimentum inſurgit. 57. 372.
In dubio, an fides data ſit, vel Adulterium commiſſum, non aderit Impedimentum. 58. 372.
Impedimentum huiuſmodi, non incurritur intèr Infideles niſi apud illas aliqua ſpeciali Lege, tale Matrimonium fuiſſet inductum, etiamſi poſt d. Matrimonium contractum inter ipſos Adulteros Baptizarentur.
Idque procedit ſiuè crimen Adulterij ipſo Infidelitatis tempore patratum, & completum ſit, ſiue antè Baptiſmum inceptum, & poſt Baptiſmum completum. 60. 372
At ſi qui Crimen commiſerunt, alter Fidelis, & alter Infidelis eſſet, Impedimentum obſtaret. 61. 373.
Si tamèn Fidelis conſpiraret cùm Infideli coniugato alterius Coniugis Infidelis, ad hoc vt poſt eius conuerſionem cum illo contraheret, tunc Impedimentum conſurgeret. 62. 372.
Si Infidelis patrato crimine Adulterij cum Fideli, abſque conſilio, & impulſu iſtius Fidelis, occidat Coniugem animo contrahendi cum d. Adultera Fideli, etiamſi Baptizetur poterit contrahere, quia non dicitur Impedimentum inductum. 63. 373.
Supplicatio, quæ porrigitur pro Diſpenſatione ſuper crimine Adulterij neutro machinante, quomodo inſcribatur, & quid obſeruetur. 71. 374.
Et hæc Diſpenſatio conceditur à Pontifice pro vtroque foro, quando caſus eſt publicus. 72. 374.
Quid ſi ſit occultus. 73. 374.
Si quis, ſuo Coniuge viuente, Matrimonio de facto cùm alia contrahat, & Coniuge defuncto, velint in ſecundo Matrimonio permanere, requiritur Diſpenſatio. 74. 374.
Et ſi Impedimentum ſit publicum recurritur ad Pontificē, qui non ſolet diſpenſare, niſi prius diſcuſſo plenè negocio in Sacra Cōgregatione ſuper Inquiſitione. 75. 374
Et quando Diſpenſatio ſit concedenda, ſolet committi Ordinario Oratorum, vt præuio examine ſuper intentione, & alijs ſeruatis Diſpenſet. 76. 374.
Si Fœmina, quæ d. Coniugato nupſit eſſet conſcia dicti Matrimonij, quomodò procedatur in Diſpenſatione. 77. 374.
Si verò Oratores, antequàm fuiſſet cum ipſis legitimè Diſpenſatum, matrimonium cum d. Impedimento contraxiſſent, quomodò committatur Diſpenſatio. 78. 374.

ÆQVITAS.

Æquitas quid ſit. 36. 5.
Æquitatem Iudex debet, præ oculis habere. 37. 5.

ÆTAS.

Ætas quinquagenarij, vel ſexagenarij, an ſit ſufficiens cauſa ad Diſpenſandum à Voto Religionis, *vt poſſit* is qui vouit Matrimonium contrahere, & quando Diſpenſatio concedatur. 71. 212.
Epiſcopus poteſt Diſpenſare ſuper carentia legitimæ ætatis requiſitæ ad Matrimonium 74. 246.
Si Coniuges ſint teneræ ætatis, cum facilè decipi potuerint, & incipiant ſibi diſplicere, poterunt Diſpenſari ſuper Matrimonio rato tantum, & non conſumato, 33. 311.
In Procuratore conſtituendo ad celebrandum Matrimonium, quæ ætas ſufficiat. 103. 412.
Ætas quot modis conſiderari poſſit ad Diſpenſandum ob eius cauſam. 1. 471.
Formula Diſpenſationis ex cauſa ob exceſſum ætatis Mulieris. 2. 471.
Exceſſus ætatis quando dicatur, ibid.

Cauſa

Cauſs prędicta admittitur tantùm prò Innuptis, non prò Viduis. 3. & 6. 471.
Ea quibus moueatur Papa ad diſpenſandum ob hanc cauſam. 7. & 10. 471.
Pontifex non ſolùm diſpenſat Fœminam, quæ 15. annum attingat, ſed ſi diſpenſandum ſit in gradibus remotioribus, eandem concedit, ſi ſolùm 14. annum attingit. 11. 472.
Si fuerit dictum, Fœminam excedere 14. annum, & vltra, ſufficiet expreſſio, licèt, ſit intra 40. vel 50. annum. 12. 472.
Ætas coram Delegato verificari ſolet ex libro Baptizatorum. 13. 472.
Et ex fide Parochi. 14. 472.
An probari poſſit ætas per Patrem, & Matrem. 15. 472.
Cauſa finalis huius Diſpenſationis eſt ætas, & quamuis vna dies deficiat, gratia erit nulla. 16. 472.
Nouitius ſi omittere Profeſſionem antè 16. annum, licèt vnus dies deficiat profeſſis erit nulla. 18. 472.
Impetrans Beneficium Curatum antè legitimam ætatem, abſq; Diſpenſatione nunq; poteſt illud poſſidere. 25. 473
Ætas debet eſſe completa tempore petitæ Diſpenſationis, nèc ſufficit, vt antè eius executionē compleatur. 21. 472
Dictio *circa*, non ſolet apponi in Diſpenſatione ob ætatē, cum debeat attendi ætas narrata. 26. 473.
In verificatione præcum coram Delegato, quid ſufficiat probare. 27. 473.
Si Fœmina ſponte recuſaret nubere, an poſſit poſtea ex hac cauſa ob ætatem Diſpenſari. 30. & 32. 472.
Cauſa hęc ob ætatē in quibus gradibus admittatur. 33. 473
Ætas ad Matrimonium tàm per Canones, quàm per Leges Ciuiles præſcripta, eſt 14. annorum in Maſculo, & 12. in Fœmina. 38. & ſeqq. 474.
Limita, niſi malitia ſuppleret ætatem. 44. 474.
Malitia quando dicta ſupplere ætatem, vide Malitia.
Diſpenſatio ſuper ætate non requiritur quando malitia illam ſupplet, ſed tantùm requiritur declaratoria Eccleſiæ. 56. & ſeq. 475.
Exempla de Pueris, qui ante ætatem præſcriptam genuerunt, referuntur. 68. 476.
Si malitia ſuppleat ætatem, & Impuberes velint contrahere, quid obſeruandum ſit. 60. 476.
Matrimonium contractum antè legitimam ætatem, ſi malitia non ſuppleat, eſt nullum, nèc malitia ſuperueniente reconualeſcit. 42. 476.
Dubitātes de Matrimonij validitate cōtracti antè pubertatem, quo remedio ſuccurri eis poſſit, quandò velint rem ſecretè purgare. 163. 476.
Sed ſi Impedimentum ob defectum ætatis ſit publicum, denuò coram Parocho, & Teſtibus erit contrahendum. 64. 477.
Si verò ſit occultus poterunt Coniuges ſuperueniente ætate ſecretò ad inuicem cōnſenſum renouare, etiam abſq; præſentia Parochi, & Teſtium. 65. 477.

AFFINITAS.

In primo gradu Affinitatis contractæ ex copula Matrimoniali, an Matrimonium ſit prohibitum Iure naturę, adeout Diſpenſari nequeat, affirmatiuam nonnulli tenent, 50. & ſeq. 297.
Imò in linea recta extendunt prohibitionem in infinitum. 53. 298.
Tamèn probabilior eſt opinio, vt poſſit Diſpenſari, nè dùm in vlterioribus gradibus, verùm etiam in primo, & de ratione. 54. & 55. 298
In linea tranſuerſali Affinitatis Matrimonium Iure naturæ nullo in gradu reperitur prohibitum. 56. 298.
Et in ea in primo gradu pluries Pontifices Diſpenſarunt, & exempla referuntur. 57. 298.
Affinitas non oritur ex Matrimonio rato, sèd tantùm ex conſumato. 58. 298.
Impedimentum publicæ honeſtatis ex Matrimonio rato proueniens, in Dataria ſolent appellare Affinitatem, & quia. 59. 299.
Diſpenſatio ſuper Affinitate regulatur, ac ſi ſuper Conſanguinitate peteretur, & ſoluitur duplex compoſitio, maioreſq; cauſæ requiruntur. 60. 299. & n. 96. 303.
Affinitas inter Infideles non contrahitur, nec Infidelis poſt Baptiſmum ſuſceptum eget Diſpenſatione, ſi velit contrahere cum Conſanguinea Mulieris Infidelis, quàm cognouit tempore Infidelitatis. 66. 599.
Fidelis habens Copulam cùm Fœmina Infideli, ſi poſteà velit ducere in Vxorem Sororem Fidelem d. Infidelis cognitæ indiget diſpenſatione cum fuerit contracta Affinitas. 67. 300.
Fidelis cognoſcens, carnalitèr Infidelem, ſi iſta poſteà fiat Fidelis, & concipiat ex alio Filiam, illa etiam Filia contrahit Impedimentum. 68. 300.
Fidelis qui cognouit, Fœminam Infidelem, cuius Soror deinde Baptizetur ſi velit cum dicto Viro contrahere indigebit Diſpenſatione, quia per Baptiſmum poſteà ſuſceptum reputatur Affinis. 69. 300.
Affinitas, quę ſuperuenit Matrimonio cont racto, illud nō dirimit, ſed impedit debiti petitionem, ſiuè copula ſit occulta, ſiuè publica. 71. & 72. 300.
Affinitatis Impedimentum non contrahitur, nec Iure petendi debitum priuatur ille, qui dum habuit copulam cum Conſanguinea Coniugis, ignorabat, eſſe Conſanguineam. 74. 300.
Amplia, etiamſi ſciret eſſe Conſanguineam, ſed putaret eſſe in tertio, vel vlteriori gradu, licèt re vera eſſet in ſecundo. 75. 300.
Super Affinitate, Matrimonio ſuperueniente, Epiſcopus poteſt Diſpenſare. 88. 302.
Imò etiam Cōmiſſarius Cruciatę Diſpēſare poteſt. 89. 305
Religioſi Mendicantes, an, & quandò valeant Diſpenſare pro Foro Conſcientiæ ſuper Impedimento Affinitatis ſuperuenienti Matrimonio. 90. 302.
Quandò in Curia Romana fit mentio de Affinitate, intelligitur de ea, quæ ſit orta ex Matrimonio, & non de fornicaria, & illicita. 93. 302.
Affinitas quandò eſt orta ex copula illicita, debet exprimi in Supplicatione 94. 302.
Pro Diſpenſatione ſupèr Affinitate orta ex Copula illicita, non ſoluitur Compoſitio, ſed dantur Literæ clauſæ, & quo ad expeditionem taxantur, ac ſi eſſent apertæ. 95. 302.
Affinitas eſt minus vinculum quàm Conſanguinitas. 97. 303
Prohibitio æqualiter procedit ex Impedimento in primo gradu Affinitatis, ac in ſecundo Cōſanguinitatis. 98. 303
Si Oratores ſint Coniuncti Primo, vel Primo, & Secundo gradu Affinitatis, an requiratur eiuſdem Affinitatis prouenientiæ expreſſio. 129. & 130. 55.
Si exprimatur Impedimentum Conſanguinitatis, quod verè eſſet Affinitatis, vel è contrà, etiamſi id errore accidat Diſpenſatio erit nulla, 136. & ſeq. 55.
In Impedimentis Affinitatis, & Publicæ honeſtatis, exprimendi ſunt Gradus, quibus intèr ſe diſtant contrahere volentes. 150. 56.
Item an Affinitas, vel Honeſtas ex vno, vel pluribus Stipitibus inſurgat. 151. 56.
An Affinitas ſit in linea recta, vel tranſuerſali exprimendum eſt, quia faciliùs autem iſta, quam cum illa Diſpenſatur. 152. 56.
In Affinitate non eſt opus exprimere, quod Fęmina ſit proximior Stipiti, quando eſt in æquali gradu, 153. 57.

Si

Si Affinitas conſurgit ex Copula illicita, non eſt neceſſe exprimere, ex qua cauſa proueniat, ſed ſufficit dicere adeſſe Impedimentum Affinitatis. 154. 57.
Secus quandò prouenit ex Matrimonio, quia tunc exponendum eſt, ex eo prouenisse. 155. 57.
Diſpenſatione obtenta ſuper aliquo Impedimento dirimenti, ſi poſtea ſuperueniat Affinitas, quid exprimendum ſit in petitione Diſpenſationis ſuper ea. 199. 60.
Quid ſi ſuperueniat Affinitas poſt commiſſam Delegato diſpenſationem, ſed nondum ab eo executam. 200. 60.
Si poſt obtentam Diſpenſationem ſuper Affinitate, reiteretur Copula, erit opus noua Diſpenſatione, quia noua inſurgit Affinitas. 258. 65.
Ad probandum Affinitatem, admittuntur potiùs Parentes, & Conſaguinei, quia præſumũtur magis informati. 272. 129. & 434. 244.
Petens Diſpenſari ſuper Affinitate de contrahendo, quid exprimere debeat, & quid in Affinitate de contracto 88. & 89. 215.
Affinitate cõtracta ex Copula cùm Conſanguinea Coniugis habita poſt contractum Matrimonium, etiàm antè conſumationem eiuſdem, poteſt ab Epiſcopo Diſpenſari, vt Coniux petere poſſit debitum. 96. & 97. 247.
Affinitas conſtituit Impedimentum Matrimonij, ſiuè ſit inter legitimos, vel illegitimos. 20. 259.
Affinitas ſecundum Canones, quid ſit. 1. 292.
Affinitas dicitur quaſi duorum ad vnum finem vnitas. 2. 292
Affinitas contrahitur per quamcumq; Copulam perfectã, intra vas, ſiuè ſit voluntaria, ſiuè coacta, ſiue licita, vel illicita. 3. 292.
Nec refert, quod Mulier fuerit, inuita, dormiens, ebria, inſana, vel ſenſibus deſtituta. 5. 292.
Affinitas ſiuè publicè, ſiue occultè, contracta ſit, inducit Impedimentum ad contrahendum Matrimonium. 4. 292
Affinitas proueniens ex copula licita, inducit Impedimentum vſq; ad quartum gradum, ſi verò ex copula illicita proueniat, impedit, & dirimit intra ſecundum gradũ tantum. 6. 292.
Affinitas, vt contrahatur ad effectum Matrimonij Impedimentum inducendum, non ſufficit penetratio vaſis, ſed requiritur effuſio ſeminis virilis in eo, quæ ſit ſufficiens ad Prolis generationem. 10. & 12. 293.
Affinitas non contrahitur per alios actus venereos, & effuſionem ſeminis extra vas. 11. 293.
Spadones, & Eunuchi, licèt in Vaſe ſeminent, non tamèn Affinitatem contrahunt, cùm eorum Semen non ſit aptũ ad generandum. 14. 293.
Affinitas contrahitur per virilis ſeminis effuſionem, licèt Mulier non ſeminet, non tamèn è conuerſo. 13. 593.
Affinitas, an contrahatur caſu, quo virile ſemen Dæmonis miniſterio in Vas ſubintret. 16. & 17. 293.
Affinitas erit contracta ſi per Viri nixum ad Copulam, aut per appropinquationem carnis, ante penetrationem exiliat ſemen virile in vas, quia cùm per hoc gigni poſſit Proles, erit opus Diſpenſatione ad contrahendũ. 18. 293
Affines in ſecundo, & tertio, imò primo, & tertio gradibus à comunibus ſtipitibus prouenientibus, non probibentur, abſq; Diſpenſatione contrahere, cum Conſanguinea Perſonæ, à ſe fornicariè cognitæ, quia ſolus gradus remotior attenditur. 19. 293.
Affinitas eſt duplex, & quæ. 20. & 30. 294.
Affinitas propria impedit, & dirimit Matrimonium, & durat etiam poſt mortem Perſonæ, qua mediante contracta fuit. 21. 294. & 65. 299.
Affinitas, quæ per accidens orta eſt inter perſonas, quarum neutra per Copulam carnalem Affinitati per ſe cauſam dedit, Matrimonij Impedimentum non extat, & huius Affinitatis exempla afferuntur à n. 24. vſq; ad 30. 295.
Affinitas Affinitatem non parit. 24. & 29. 595.
Affinitas nullos habet gradus, ſed regulatur prout Cõſanguinitas tàm in linea recta, quàm in collaterali. 31. 33. & 38. 296.
Stipes Affinitatis ſunt Perſonæ, quæ per carnalem Copulam commiſcentur. 32. 295.
Linea Affinitatis eſt triplex, ſicùt linea Conſanguinitatis, videlicet Aſcendentium, & Deſcendentium, & Collateralium, & qui in eis compræhendantur. 34. & 35. 295.
Affinitatis genera, antiquitus erant tria, impedientia, & dirimentia matrimonium. 36. 296.
Primum genus Affinitatis, ità dictum, quià per primam carnis copulam ſinè vna ſola perſona tantum mediante contrahitur, & huiuſmodi genus adhuc viget. 37. 296.
Dictum Primum genus Affinitatis tempore antiquo, ſi ex Matrimonio inſurrexiſſet vſq; ad ſeptimum gradum, & ſi ex Copula fornicaria, vſq; ad quartũ dirimebat. 39. 296
Hodie ex Copula licita non tranſcendit quartum gradum, & ex illicita ſolùm infrà primum, & ſecundum gradum dirimit. 40. 297.
Secundum Affinitatis genus (ità dicebatur) quià per ſecundam carnis Copulam, ſinè mediantibus duabus perſonis contrahebatur, & huiuſmodi Impedimentum, vſq; ad quartum gradum extendebatur, quod hodiè ſublatum eſt. 41. 297.
In iſto tamèn quarto gradu Matrimonium iam contractum non dirimebat, ſed tantum in ſecundo, & tertio gradu. 42. 297.
Secundi generis huiuſmodi Affinitatis exempla afferuntur. 43. 297.
Tertium genus Affinitatis impediebat, & irritum reddebat Matrimonium vſq; ad ſecundum gradum tantùm, quod pariter hodiè ſublatum eſt. 44. 297.
Exemplum d. tertij generis Affinitatis affertur. 45. 297.
Duo genera huiuſmodi Affinitatis, videlicèt ſecundum, & tertium ſunt ſublata, & primum hodiè tantùm viget. 46. & 47. 297.
Affinitatem tantùm contrahunt Perſonæ Copulam habentes cùm Conſanguineis Perſonæ à ſe cognitæ. 47. 397.
Diſpenſatio in omnibus gradibus Affinitatis ortæ ex Copula illicita concedi poteſt. 48. 297.
Et in huiuſmodi primo gradu Affinitatis Diſpenſatio ſæpiſſime conceditur tàm à Summo Pontifice pro Foro externo, quã à S. Pœniteſtiaria pro Foro interno. 49. 297

ALIMENTA.

Parentes de Iure naturæ tenentur alere Filios. 93. 177.
Non poteſt quis dici pauper, quando adſunt alij qui tenẽtur illum alere. 94. 177.
Mater tenetur in ſubſidium alere Filios, quandò Pater, & alij Aſcendentes ex linea Paterna deficiant, vel ſint egentes. 96. 177.
Alimenta denegantur ſi adſit aliqua cauſa, à Iure prolata ex qua permittatur exhæredatio. 107. 178.
Pater Spiritualis tenetur alimentare Filium ſpiritualem, & è contrà. 77. 181.
Facta mentione Affinitatis in petitione Diſpenſationis, ceſſat obligatio mentionem faciendi de publica Honeſtate. 61. 310.
Limita, quandò dicta Impedimenta prouenirent ex cauſa diuerſa. 62. 310.
Quandò eſt probanda Affinitas in gradu certo, quid debeant Teſtes deponere, 65. & ſeqq. 324.
Diſpenſatio in gradibus propinquioribus Affinitatis, facilius conceditur cùm diuitibus, quàm cum pauperibus, & de ratione. 113. 438.
Ex quibus cauſis diſpenſetur ſuper gradibus Affinitatis, vide in verbo Cauſa.

Digitized by Google

Affinitatis Impedimentum, non comprehenditur ſub decreto Concilii *Seſſ. 24. cap. 5. de reform. Matr.* 114.438.

AGNATIO, AGNATVS.

Agnati, & Cognati, qui dicantur, & in quo differat Agnatio a Cognatione. 12. 285.
Huiuſmodi differentia de Iure eſt ſublata. 13. 259.
Spurij, & vulgo quæſiti, non habent Agnationem, neque Cognationem. 14. & 17. 259.

ALIENATIO.

Res Eccleſiæ poſſunt alienari ex cauſa neceſſitatis, abſque Solemnitaribus, etiamſi Prælatus curauerit non alienare. 127. 250.

AMENS, AMENTIA.

Conſtituens Procuratorem ad contrahendum Matrimonium, licèt poſteà fiat amens, & durante amentia Matrimonium contrahatur, nihilominus valet. 12. 335.
Matrimonium per Amentem contractum eſt nullũ. 24. 336.
Limita, ſi eſſet ſanus, & haberet lucida interualla tempore, quo vellet contrahere. 25. 336.
In dubio tamen actus præſumitur factus ſana mẽte. 26. 336

AMISSIO.

Amiſſis Literis Commiſſionis Delegato, antequam fuerint præſentatæ, quomodo Oratori ſuccurratur. 65. 31.
Et quid, ſi deperdantur, quando iàm Executori fuerunt præſentatæ, & in proceſſu informatiuo regiſtratæ, ſed non executæ. 67. 31.

ANNVS.

Variæ ſupputationes annorum, & temporum apud varias Mundi Nationes recenſentur. 580. 158.
Eccleſia Catholica incipit annum ab Incarnatione Dominica potius, quã à creatione Mundi, & quare. 582. 158.
Annus de ſtylo Curiæ Romanæ incipit currere ab 8. Cal. Aprilis, quæ eſt dies 25. Martij. 583. 158.
Anno Romano, quo nos vtimur, vſa eſt Romanorum Reſpublica ab Imperio Iulij Cæſaris. 585. 158.
Annorum variæ mutationes factæ ab Imperatoribus referuntur. 585. 158.
Anno Solari vſa eſt ſemper Eccleſia Chriſti, & totus ferè Orbis. 586. 157.
Annus Pontificatus eſt de eſſentia Datæ. 590. 158.
Annus Pontificatus incipit à die Conſecrationis, & Coronationis Papæ, quia de conſuetudine Papa non inſcribit Pontificatum in Data antè eius Conſecrationem, ſed dicit ſuſcepti à Nobis Apoſtolatus officij. Anno Primo. 591. 158.
Annus Pontificatus quare ſcribatur immediatè poſt annũ Incarnationis. 593. 158.
Reſcriptum Papæ, & quælibet alia Conſtitutio, dum certi anni meminit, ſub nomine anni, non niſi de perfecto exauditur. 20. 472.

APERIRE APERITIO.

Confeſſarius, qui caret qualitatibus à Pœnitentiario in Literis requiſitis, non poterit eas aperire. 96. 216.
Quamuis Confeſſarius reputetur, ex cõmuni errore, tales qualitates habere, ſi verè non habeat, non poterit Literas aperire. 97. 216.
Dictas Literas non poterit aperire Confeſſarius admiſſus ad Confeſſiones ab alio Ordinario, quàm ab Ordinario Loci, vbi Diplomata exequi debent. 99. 216.
Dictas Literas non poterit aperire Licentiatus à ſtudijs, & Doctoratui proximus. 100. 216.
Nec Regulares, qui, ex Ordinis Inſtitutis, Magiſtri appellantur. 101. 216.
Aperire poteſt dictas Literas Cõnfeſſarius, ſi habeat requiſita, quamuis ſit indoctiſſimus. 102. 206.
Nonnulli Generales Religionum poſſunt ex priuilegio d. Literas aperire. 103. 216.
Alij Regulares Mendicantes habent huiuſmodi priuilegium. 104. 217.

APPELLATIO.

Appellatio an detur, tam ad effectum deuolutiuum, quàm ſuſpenſiuum, à denegatione Diſpenſationis facta ab Ordinario, quando Diſpenſatio concedenda venit ex præcepto Iuris. 52. 6.
Et in terminis denegationis Diſpenſationis ſuper Denunciationibus. 547. & ſeq. 416.
Si Ius non præcipiat, ſed ſolùm permittat Diſpenſationem, eamq; conſcientiæ Ordinarij remittat, à denegatione, poteſt appellari ad effectum tantùm deuolutiuum. 53. 6.
Appellari non poteſt à Diſpenſationis denegatione, quando in ſpecie Diſpenſatio permiſſa non eſt, poterit tamen implorari Superioris Officium, vt ex miſericordia ipſe diſpenſet, vel faciat vt Inferior diſpenſet. 55. 6.
Appellans ad Papam, cenſetur appellare ad Sedem Apoſtolicam. 52. 111.
Si appelletur à Sententia Delegati, cui fuerit facta Commiſſio cum clauſula, *Super quo conſcientiam tuam oneramus*, is non tenetur Appellationi deferre. 308. 133.
Si Delegatus iniuſtè deneget diſpenſare, datur Appellatio ad Sanctiſſimum. 516. 153.
A Iudicio Papæ appellari non poteſt. 32. 243.
Et ſi appellaretur ab eius ſententia ad Chriſtum, hæreſim ſentire videretur. 33. 243.
Quandò datur Apppellatio ad effectum deuolutiuum, Superior tenetur diſpenſare, vel cogere Inferiorem ad diſpenſandum. 549. 416.
A ſententia Vicarij, non licet appellare ad Epiſcopum. 205. 451.
Appellatio datur de minori Iudice ad maiorem. 206. 421.

ARBITRIVM.

Arbitraria Diſpenſatio quæ ſit. 16. 6.
Quæ à Iure definita non ſunt, & ſub certa regula comprehendi non poſſunt, relinquuntur arbitrio Iudicis. 70. 176.
Arbitrium Iudicis regulari debet ex qualitate Perſonarum. 78. 176.
Clauſula, *Arbitrio tuo, &c.* relaxat aliquantulum Iuris rigorem, & dat facultatem Iudici amplectendi æquitatem. 245. 190.
Dicta Clauſula, debet de arbitrio boni Viri, & non ſecundum propriã, & liberam voluntatem intelligi. 246. 190.
Et idem eſt, ac ſi diceretur *Conſcientia tua*, 247. 190.
Clauſula, *Si tibi videbitur*, importat arbitrium boni, & prudentis Viri. 236. 189.
Arbitrium debet eſſe regulatum à Iure. 9. 428.

ARCHIEPISCOPVS.

Archiepiſcopus non poteſt coniungere in Matrimonium Subditos Suffraganeorum ſuorum, nec licentiam aſſiſtendi concedere, niſi in caſibus ad eum per appellationem deuolutis, & alijs permiſſis. 81. 408.
Quia non eſt Ordinarius in Diœceſibus ſuorum Suffraganeorum. 82. 408.
In actu tamen Viſitationis huiuſmodi licentiam aſſiſtendi concedere poſſet, etiam inter Perſonas ſuis Suffraganeis ſubditas. 83. 408.
Quia viſitando dicitur Ordinarius etiam Diœceſis Suffraganei. 84. 408.

ARROGATIO.

Arrogatio, quæ dicatur. 17. 285.

Quæ ſit differentia inter Adoptionem, & Arrogationem. 20. & ſeq. 285.

Arrogatus tranſit in poteſtatem Arrogantis, cum Liberis, & omnibus rebus. 23. 285.

Et ſit eius hæres neceſſarius, tam ab inteſtato, quàm ex Teſtamento. 24. 285.

Et habet querelam contra Teſtamentum. 83. 289.

Quod procedit in Arrogato tam loco Filij, quàm Nepotis. 25. 285.

Arrogatio fieri non poteſt, niſi de auctoritate Principis. 28. 285.

Arrogans debet eſſe ætatis annorum 60. quod tamen poteſt fieri poſt 40. cum cauſa. 31. & ſeq. 285.

In Arrogatione Impuberis, quæ ſint obſeruanda. 33. 286.

Arrogans tenetur præſtare fideiuſſionẽ de bonis Arrogati reſtituendis, quæ durat quouſq; Arrogatus ad pubertatem perueniat. 35. & ſeq. 286.

Ad perficiendam Arrogationem, quæ verba ſint exprimẽda ab vtroq; & an habeant locum in Adoptione. 37. 286

Infans an arrogari poſſit, & quomodò. 38. 286.

AVCTORITAS.

Nullus, præter Summum Pontificem, poteſt auctoritate ordinaria in Impedimentis Matrimonium dirimentibus diſpenſare. 191. 101.

Nuncij, Legati Apoſtolici, Commiſſarij Cruciatæ, Epiſcopi, & alij, qui certis caſibus ſuper Impedimentis dirimentibus diſpenſant, faciunt non auctoritate ordinaria, ſed conceſſa à Papa, vel eius præſumpta licentia. 191. 121.

Delegatus Papæ, in cauſa ſibi delegata, habet eamdem auctoritatem, quam habet ipſe Papa. 216. 187.

Vbi eſt auctoritas Papæ, ceſſat Inferioris. 216. 188.

Si adſit aliquis habens auctoritatem diſpenſandi ſuper Impedimento præciſo, tunc non poterit adiri Epiſcopus, vel Legatus, & quando hoc procedat. 162. 254.

ANGVSTIA LOCI.

Locus Originis, ſi per errorem non fuit expreſſus, an &, quando vitiet Diſpenſationem, & tunc quid ſeruandum. 60. 48.

Si Oratores, qui petunt Diſpenſationem ob cauſam anguſtiæ loci, ſint ex diuerſis locis, tũc exprimi debet vterq; locus, & coràm Delegato anguſtia verificari. 64. 48.

Locus originis, & non domicilij exprimi debet in Supplicatione. 65. 48. & n. 2. 442. & 100. 450.

Limita, vt n. 3. 442.

Loci Oratorum expreſſio fieri debet ſi Diſpenſatio petatur *ob Anguſtiam*, licèt in alijs caſibus non ſit neceſſaria. 66. 48. & 125. 116.

Si in Diœceſi eſſet aliquis locus exemptus, adhùc dicitur de Diœceſi, nec vitiabitur Diſpenſatio, exponendo ſe eſſe de ea Diœceſi. 124. 116.

Quando petitur Diſpenſatio ob anguſtiam Loci ſi erretur in eius expreſſione, vitiabitur Diſpenſatio. 126. 116.

In expreſſione locorum Oratorum, attenditur locus originis, & non domicilij. 127. 116.

Si in Literis Diſpenſationum Matrimonialium ob cauſam anguſtiæ loci dictum fuiſſet, Oratorem eſſe de vno loco, in quo verè natus ſit Pater, licèt ipſe natus ſit in alio, gratia ob id non vitiabitur. 133. 116.

Formula Diſpenſationis ex cauſa anguſtiæ loci. 1. 442.

Cauſa anguſtiæ loci, olim admittebatur etiam in Ciuitatibus, ſed hodie eſt denegata. 14. 442.

Quod extenditur ad Suburbia, niſi per milliare circiter diſtent à Ciuitate. 5. 442.

Solet tamen admitti in Ciuitatibus anguſtis, quæ trecentum focularia non excedunt. 6. 442.

Sed antequam in Romana Curia admittatur, debet exhiberi fides Ordinarij Ciuitatis, quod non excedat 300. focularia. 7. 442.

Et in Literis ſolet apponi clauſula, *Dummodò prædicta Ciuitas trecentum focularia non excedat*. 8. 443.

Ciuitas ad d. effectum quæ dicatur. 9. 442.

Non veniunt in d. prohibitione Oppida, Terræ, & Loca inſignia, licèt ſint plena Populo, & in eis verificari poteſt anguſtia Loci. 112. 442.

Ad verificandum anguſtiam Loci, quæ qualitates loci cõſiderari debeant. 13. 443.

Huiuſmodi anguſtia quomodo ſit accipienda, & quæ perquiſitio in Oppido ſit facienda. 14. & ſeqq. 443.

Anguſtia verificatur, ſi adductum fuerit Pontifici pro cauſa finali, quod maior pars Ciuium Oratrici ſint adeò coniuncti, vt Impedimentum dirimens intercedat. 19. & 20. 443.

Paritas, & diſparitas Oratorum ad d. effectum quomodo conſideretur. 25. 443.

Cauſa anguſtiæ dicitur probata, ſi Oratrix per aliquod ſpatium temporis fuiſſet ornata, & expoſita ad nubendum, nec æqualem ſibi inuenerit. 24. & ſeqq. 444.

Anguſtia ſufficit, vt verificetur tempore petitæ, & exequutæ Diſpenſationis, licèt æqualis poſteà inueniri poſſit. 26. 444.

Anguſtia verificatur, ſi Mulier habeat quidèm in loco plures æquales, non conſanguineos &c. ſed ſit ætate longæua, vel ex alio Matrimonio Filios habeat, vel ſit deformis. 27. 444.

Et eò magis, ſi ſit aliquo vitio diffamata, & quæ ſint huiuſmodi vitia. 28. 444.

Non debet indicari æqualis Mulieri iuueni Vir ſenex ad d. effectum. 33. 45.

Vir non dicitur æqualis Fœminæ, licèt aliàs paris eſſet conditionis, quando haberet Filios ex alio Matrimonio, ſi eſſet valdè deformis, luſor, & malis moribus imbutus. 30. 444.

Si in Oppido adſit Fœmina nobilis, quæ ex anguſtia loci intendit nubere Conſanguineo, ſi adſit Vir ignobilis, ſed Doctor, is dicitur ei æqualis. 47. 446.

Mulier ſi ſit nobilis, ſed pauper, ſi intendit nubere, & in Oppido ſint ignobiles, ſed diuites, non tenetur eis nubere, ſed diſpenſari poterit cum Conſanguineo, ob anguſtiam loci. 60. & ſeqq. 447.

Fœmina, an petere poſſit Diſpenſationem ob hanc cauſam, ſi in eius Oppido, non ſint æquales, ſed benè quidem in locis finitimis. 69. & 70. 448.

Papa mouetur ad diſpenſandum ex hac cauſa, quià durìſsimum eſt Mulieri, extrà ſuam Patriã nubere. 73. 449.

Si fuerit erratum in expreſſione Loci, Literæ per Delegatum non poſſunt expediri, niſi prius correcto errore in Dataria. 101. 450.

Ad curandum errorem Loci, quid obſeruent practici Curiales, & quando eis de vero Loco originis non conſtat. 102. 450.

Expreſſio Diœceſis Oratricis, eſt neceſſaria in Diſpenſatione ob anguſtiam Loci. 103. 431.

Et ſi Oratores eſſent diuerſarum Diœceſum, vtraq; exprimi debet. 105. 411.

Et tunc Literæ ſolent dirigi Ordinario Oratricis. 106. 451.

Si petatur Diſpenſatio ob anguſtiam Loci vtriuſque, & reperiatur Oratores eſſe de eodem Loco, gratia non vitiabitur, verificata anguſtia eius Loci. 107. 451.

Quando Oratores petunt Diſpenſationem ob anguſtiam, & ſint coniuncti ſecundo, & tertio gradu, tunc quia difficilior redditur Diſpenſatio, additur Clauſula, *Et ſi*

natra

extra. 108. 451.
Clauſula, *Et ſi extrà*, quid importet. 109. 451.
Ob difficultatem verificationis d. clauſulæ, loco illius ſolet exprimi, *quod Oratores ſunt de honeſtis Familijs*. 110. 451.
Quæ expreſsio auget expenſã Compoſitionis in ducatis quinque, ſed reddit Diſpenſationem faciliorem, & tutiorem. 111. 451.
Expreſsio qualitatum Oratorum, quando debeat verificari. 114. & ſeq. 451.
Cauſa Diſpenſationis, quia locus eſt ad Litus maris, quando dicatur adeſſe, & quæ requirantur. 1. & ſeq. 477.

B

BASTARDVS.

BAſtardi qui dicantur, & vnde dicti. 554. 156.

BENEFICIVM.

Diſpanſatus ab Epiſcopo ad Beneficium, non intelligitur diſpenſatus ad Beneficium extra Diœceſim. 30. 14.
Nec poterit habere in Cathedrali. 31. 14. niſi fuerit dictũ *Ad quæcumque*. 36.
Nec poterit habere Beneficium in eo loco, vbi Pater, idem, aut aliud obtinuit. 32. 14.
Diſpenſatus vt poſsit obtinere in Cathedrali, non poterit obtinere in Metropolitana. 23. 14.
Item non poteſt obtinere Beneficia Curata. 38. 14.
Diſpenſatus ad Beneficia cuiuſcumq; ſint præſentationis, non intelligitur de præſentatione ad Laicos ſpectante. 39. 14.
Diſpenſatus, vt poſsit ordinari ad talia, & alia Beneficia, verbum illud *Alia*, eſt ſtrictè accipiendum, vt non extendatur niſi ad ſimilia. 44. 15.
Illegitimus diſpenſatus ad Ordines, non erit diſpenſatus ad Beneficia ſimplicia. 46. 15.
Monachus diſpenſatus ad Beneficium Curatum, non poteſt extendi Diſpenſatio ad Beneficium ſimplex. 48. 15.
Diſpenſatus ad Beneficium, non cenſetur ad Penſiones diſpenſatus. 50. 16.
Beneficium impetrans ratione delicti alicuius, ſi interim ille ſuper delicto diſpenſetur, nihilominus non auocabit Beneficium ab Impetrante. 63. 16.
Si inhabilis habeat Beneficium, & medio tempore alius impetret, quamuis poſteà ille ſuper inhabilitate diſpenſetur, nihilominus Impetrans obtinebit, licet nondum lis pendere cœperit. 64. 16.
Diſpenſatus ſuper pluralitate Beneficiorum, cenſetur diſpenſatus à reſidentia in vtroque. 85. 18.
Prouiſus de Beneficio à Papa, ſi ante Literarum expeditionem capiat poſſeſsionem, non facit fructus ſuos, ſed tamquam intruſus, tenetur in conſcientia illos reſtituere, quamuis nemo ſe oppoſuerit. 44. 29.
Collatio Beneficii, non poteſt probari per Teſtes, quia Literæ neceſſariæ ſunt. 45. 29.
Beneficiatus qui obtinuit Diſpenſationem non reſidendi per quinquennium in Beneficio, cum perceptione fructuũ, ſi expleto d. quinquennio, iterum petat ſuper eadem re aliam Gratiam, priorem Diſpenſationem exprimere debet. 206. 61.
Si Illegitimus diſpenſatus ad Beneficia, velit deinde diſpenſari ſuper pluralitate, debet exprimere tàm primã gratiam, quàm legitimitatem. 208. 61.
Et etiam legitimitatis qualitatem, veluti, ſi ſit ſpurius, vel Sacrilegus &c. 209. 61.
Si Forenſis, vel Alienigena impetraret Beneficium, non facta mentione ſuæ Diœceſis, impetratio eſſet nulla, & ſubreptitia. 128. 115.
Papa in dubio intendit prouidere vnicuique in patria ſua. 119. 115.
Excommunicatus impetrans gratiam, & abſolutus cum clauſula *Ad effectum &c.* non poterit Beneficium ab Ordinario obtinere. 211. 123.
Nec Beneficii collati facit fructus ſuos. 212. 123.
Delegatus ad conferendum Beneficium in forma *Dignum*, quamuis ſciat Prouiſum eſſe doctiſsimum, tamen ei non poteſt conferre Beneficium abſq; examine. 252. 127
Obtinens Beneficium à Papa, ſi aliqua Diſpẽſatione egeat, non poteſt Epiſcopus diſpenſare, quamuis alias diſpenſare potuiſſet. 224. 188.
Si Alienigena impetraſſet Beneficium à Papa, non facta mentione ſuæ Diœceſis, gratia erit ſubreptitia. 204. 451.
Impetrans Beneficium Curatum ante legitimam ætatem, abſq; Diſpenſatione, non poterit illud neque aduenien te ætate poſsidere. 23. 473.

BIGAMIA, BIGAMVS.

Diſpenſatus ad Penſiones Eccleſiaſticas, non obſtante Bigamia incurrenda, conſequenter cenſetur diſpenſatus ad Priuilegium Clericale retinendum. 89. 19.
Coniux mortuus, ſi miraculosè reſurgeret, & iterum cùm altero Coniuge contraheret, non efficeretur Bigamus, nec egeret Diſpenſatione, ſi poſtea vellet ad Sacros Ordines promoueri. 97. 326.

BIMESTRE.

Bimeſtre aſsignatum Coniugibus ad deliberandum, an velint Religionem ingredi, poteſt ea cauſa per Iudicem breuiari, ſeu prorogari, quæ tamen cauſa non debet eſſe leuis. 87. & 87. 356.
Si Fœmina intra bimeſtre à Coniuge fuerit cognita, nihilominùs adhuc poterit Religionem ingredi. 89. & 90. 356.
Limita quando ex tali copula Proles concepta fuiſſet, nec ſit alius, qui eam poſſet educare. 91. 356.

BONA.

Amiſsio omnium facultatum, vel maioris, aut magnæ, ſeu notabilis partis, dicitur cauſa inducens grauem metum. 44. 337.
Metus amiſsionis facultatum æquiparatur metui mortis. 45. 337.
Maior eſt pœna priuationis bonorum, quàm vitæ. 46. 337.
Bona amittens, dicitur amittere Perſonam, & pro mortuo reputatur. 47. 337. & 5. 482.
Cauſa, vt Bona conſeruentur in Familia, quando ſit ſufficiens ad diſpenſandum inter Impeditos. 1. 481.
Cauſa huiuſmodi, in quibus gradibus, & inter quas Perſonas admittatur. 8. 10. 482.

BONA FIDES.

Bona fides requiritur inter Contrahentes, ad hoc, vt Epiſcopus, & alii habentes facultatem, valeant diſpenſare. 133. vſq; ad 136. 251.
An requiratur in vtroque Coniuge, vel ſufficiat ut in altero tantùm adſit, vt validè diſpenſetur. 137. & ſeq. 252.
Bona fides non dicitur adeſſe inter Coniuges, etiàm Impedimentum ignorantes, quando omittunt requiſita à Iure, vel ab Eccleſia. 145. 252.

BREVIS.

Breuia directa Conſtitutis in Dignitate, poſſunt expediri per Canonicos Cathedralis. 14. 85.
Literæ Diſpenſationum expeditæ in forma Breuis, ſunt veræ Literæ Apoſtolicæ, prout aliæ, quæ expediuntur ſub Plumbo. 48. 110.

Quare

Digitized by Google

Quare dicantur Breuis. 49. 210.

BVLLA.

Bullæ Cruciatæ, & Iubilæi Priuilegia an ſint latè, vel ſtrictè interpretanda. 77. & 78. 18.
Bulla dicitur ipſum Sigillum, & plumbum pendens. 15. 18
Et per plumbum dicitur expedita. 595. 158.
Bulla, in qua non eſſent appoſita Verba *Seruus Seruorum Dei*, poſſet redargui de falſo. 74. 122.

C

CATHOLICVS.

Catholicus, an, & quandò, & à quibus diſpenſari poſsit ad contrahendū cū Hæretico. 10. & ſeqq. 362

CANCELLARIA.

In Cancellaria Apoſtolica, Supplicationes pro Diſpenſationibus Matrimonialibus, quomodo porrigantur, & expediantur. 6. & ſeqq. 24.
In Cancellaria Pontifex deputat DD. Abbreuiatores Maioris Præſidentiæ, pro conſtruendis, limitandis, & ad debitam formam reducendis Diſpenſationum Literis. 8. 24.
In dicta Cancellaria Apoſtolica, adſunt alii Officiales, deputati pro earumdem Literarum reuiſione. 9. 14.
In Cancellaria prædicta, adſunt 72. Abbreuiatores, quorum 12. ſunt Præſidentes de Parco maiori; viginti duo, de Parco minori; reliqui, Examinatores in prima viſione. 10. 24.
Officium Summatoris Cancellariæ quale ſit. 12. 25.
Regulæ Cancellariæ Apoſtolicæ ſunt vniuerſales Leges, nec per quamcūq; generalem delegationē, quantumuis plam, cenſetur illis derogatum. 32. 28.
Gratia ſuper Diſpenſatione conceſſa à Papa, limitatur, & interpretatur per DD. Abbreuiatores, & alios Officiales, iuxta Regulas Cancellariæ, ob id traditas. 33. 28.
Cancellaria Apoſtolica eſt Organum mentis, & vocis Papæ. 34. 28.
Quod facit Cācellaria, ipſemet Papa facere videtur. 35. 28
Et dicitur factum in Conciſtorio Papæ. 36. 28.

CANONICVS.

Canonici Cathedralis æquiparantur Dignitatibus. 9. 84.
Impropriè dicuntur Dignitates, & faciunt vnum corpus cùm Epiſcopo, & dicuntur Clerici primi gradus. 10. 84.
Dum capitulariter ſunt congregati, præcedunt etiam Abbatibus habentibus vſum Mitræ, & Baculi. 11. 84.
Canonici Cathedralis poſſunt eſſe Conſeruatores Mendicantium. 12. 84.
Dicuntur Fratres Epiſcopi, itaut ipſi ſoli recipiant Epiſcopum ad oſculum. 13. 85.
Breuia directa Conſtitutis in Dignitate, poſſunt expediri per Canonicos Cathedralis. 14. 85.
Matrimonialea Diſpenſationes Canonicis Cathedralis non committuntur. 15. 85.

CAPITVLVM.

Facultas diſpenſandi in quibuſdam caſibus occultis, per Tridentinum conceſſa Epiſcopis, Sede Vacante competit & Capitulo. 99. 20.
Capitulum Sede Vacante ſuccedit In Iuriſdictione Ordinaria Epiſcopi. 101. 20.
Statim mortuo Epiſcopo, Capitulum ſuccedit in Iuriſdictione ordinaria. 25. 85.
Et habet eamdem facultatem diſpenſandi, ac Epiſcopus, in Impedimentis dirimentibus occultis, in caſu vrgenti. 165. 224.
Licèt, alias non poſsit etiam Sede vacante diſpenſare ab Irregularitate, & Impedimentis occultis. 166. 254.

CARCER CARCERATIO.

Carceratio dicitur graue malum, inducens metum in conſtantem Virum. 31. 336.
Carceris pœna, æquiparatur damnationi in metallum. 32. 336.
Et de Iure Canonico imponitur, vbi de Iure Ciuili, mortis pœna venit irroganda, 33. 36.
Carceris pœna dicitur ſpecies ſeruitutis, mala manſio, & ſepultura Viuorum. 34. 336.

CARDINALIS.

Multi Epiſcopi noluerunt ad Cardinalatum promoueri, ob dubiùm non deſcendendi. 59. 111.
Epiſcopus reſpectu Ordinis, eſt maior Cardinali. 60. 111. & 91. 113.
Epiſcopi non fuerunt Cardinales vſq; ad tempus Ioannis Papæ XXII. & Clementis V. quin poterant notari aliqualiter de deſcenſu. 61. 111.
Papa, Reges, & Cardinales vocat filios, Epiſcopos verò Fratres. 83. 113.
Cardinales poſſunt adſiſtere Matrimonijs in Eccleſia eorum Titulorum. 75. 408.
Et alium Sacerdotem ad adſiſtendum deputare. 76. 408.

CARO.

Diſpenſatio edendi carnem, comprehendit lac, caſeum, & oua. 121. 21.
Carnis ſtimulus, an ſit cauſa diſpenſandi ſuper Impedimento ſimplicis Voti Caſtitatis. 54. 209.
Quid in Voto Religionis. 62. 213.

CASTITATIS.

Si quis teneatur Voto Caſtitatis, & Religione, an debeat exprimere vtrūq; in petitione Diſpenſationis. 176. 58.
Si Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis ducat Vxorem, eaq; mortua, aliam ducere velit, debet nouam Diſpenſationem impetrare, & primam narrare. 106. 61.
Diſpenſatio ſuper Impedimento ſimplicis Votis Caſtitatis, ex quibus cauſis concedatur à S. Pœnitētiaria. 54. 209
Formula dictæ Diſpenſationis affertur. 55. 210.
Maiores cauſæ requiruntur ad dictum Votum diſpenſandum, quàm ad commutandum. 56. 210.
Vxoratus ſi conſtante Matrimonio Caſtitatem vouerit, poterit petere ſibi commutari, ad effectum petendi debitum 60. 215.
Quid, ſi petatur Diſpenſatio poſt Votum iam diu emiſſum. 61. 211.
Petens diſpenſari ſuper Voto Caſtitatis, quid exprimere debeat. 93. 215.
Non omnis timor, & periculum incontinentiæ ſufficiunt ad diſpenſandum ſuper Voto Caſtitatis 126. 219.
Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis, non poteſt ſoluto Matrimonio aliud, abſq; Diſpenſatione, inire. 186. 224.
Super Voto ſimplicis Caſtitatis Epiſcopus diſpenſare non poteſt. 75. 246.
Limita quando, Votum non eſſet integræ Caſtitatis, veluti ad tempus factum 76. & 77. 246.
Limita etiam quando eſſet magnum periculum incontinentiæ, nec poſſit conſuli Pontifex, & Vouentes eſſent coniugati. 184. 256.
Votum ſeruandæ Caſtitatis Coniugalis, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. 78. 246.
Itèm ſuper Voto non petendi debitum, facto ab altero, abſq; alterius Coniugis licentia. 79. 246.
Et in Voto pariter non petendi, etiam ab vtroq; Coniuge emiſſo. 80. 246.
Vo-

Vntum Virgininatis, quando non dicatut votum integræ Caſtitaris, & poſſit ab Epiſcopo Diſpenſari. 83. 246.
Votum oon ineundi Matrimoninm, non dicitur Votum integrę Caſtitatis, & poteſt ab Epiſcopo Diſpēſari. 84. 246
Vorum Caſtitatis ſub conditione, vel in pœnam factum, an poſſit ab Epiſcopo commutari, vel Diſpenſari. 92. & 93. 247.
Habens Vorum Caſtitatis, ſi contrahat Nuptias, porerit ab Epiſcopo Diſpenſari ad pereoduin debitum. 95. 247.
Votum Caſtitatis emiſſum a Coniugibus poſt contractum Matrimonium, an & quando valeat, ab Epiſcopo Diſpenſari. 99. vſq; ad 111. 247.
Iuramentum Caſtitatis, an, & quando poſſit ab Epiſcopo diſpenſari. 111. vſq; ad 116. 248.
Votum ſolemne Caſtitatis, eſt adnexum Ordini Sacro, ex ſolo Iure Eccleſiaſtico. 15. 350.
Suſcipiens Ordines Sacros, abſq; intentione ſe obligandi, & Vorum Caſtitatis amittendi, an teneatur huiuſmodi Voto. 28. & ſeqq. 351.
Vaot quæ dedit licentiam Viro ſuſcipiendi Sacros Ordioes, non ſufficit, quod omittat Votum Caſtitatis ad tempus, ſed debet eſſe perpetuum. 55. 353.
Non tamèn tenetur vouere Caſtitatem, quandò fieret Diuortium, & poſtea Vir ſuſciperet Ordines. 60. 354.
Votum Caſtitatis factum ab vno Coniuge, eo qnod alter ingreſſus fuit Religionem, non tenet, ſi in ea iſte non profiteatur, & rediret ad Coniugium. 103. 357.
Limita, ſi abſolutè vouiſſer Caſtitatem, quia tunc teneretur reddere, ſed non poſſet petere debitum. 104. 357.
Si ambo Cooiuges comuni conſenſu Caſtitatem voueant, & poſteà eos pœniteat, non poterit Epiſcopus in huiuſmodi Voto Diſpenſare, niſi prius, ipſi remiſerint renunciationem Iuris non petendi, nec reddendi debitum. 126. 359.
Et tunc Epiſcopus in huiuſmodi Voto Diſpenſare poterit, quamuis per modum contractua vouiſſent. 127. 359.
Religioſus ea aliqua cauſa poſſit ſuper Voto Caſtitatis Diſpenſari. 2. & ſeqq. 485.

CASVS.

Caſus minor non expreſſus in Diſpenſatione, comprehenditur in maiori, quandò ſumus in connexis, ſecus in ſeparatis. 122. 21.

CAVSA.

Cauſæ Diſpenſationis debitæ, quæ ſint. 50. & ſeq. 6.
Cauſa iuſta Diſpenſandi deficiente, ſemper dicitur prohibita Diſpenſatio. 60. 7.
Omnis Diſpenſatio reducitur ad cauſam Iuris. 63. 7.
Facultas Diſpenſandi, conceſſa alicui Inferiori à Papa, ſemper intelligitur, cùm cauſa, & ſecundum terminos Iuris. 64. 7.
Iuata cauſa ſemper præſumitur in Diſpenſatione, motu proprio conceſſa. 103. 10.
Cauſa finalis, & quæ impulſiua ſit gratiæ. 29. 45.
Petens Diſpenſationem ſuper duobus impedimentis pro altero quorum veram cauſam narret, & pro falſam, tùnc ſi, ignoranter, & abſq; dolo fiat, Gratia vitiabitur, in ea tamen parte, pro qua fuit falſa cauſa expreſſa. 35. 45.
Sed ſi doloſe obreptio ſequatur, & culpa petentis, Gratia in totum vitiabitur. 36. 45.
Copula ex ſe non poteſt eſſe cauſa finalis Diſpenſationis. 305. 72. & n. 54. 173.
Si exprimatur aliqua cauſa ſufficiens ad concedendum, & taceatur alia, quæ difficiliorem reddidiſſet Pontificem ad diſpenſandum, nihilominus Diſpenſatio dicitur voluntaria. 307. 72.
Copula ſolet eſſe cauſa, vt Papa Diſpenſet etiam in gradibus propinquioribus, in quibus aliæ cauſę non admittuntur, ſi probetur Mulieris diffamatio, & timor ſcandalorum. 323. 75.
Dùm Copula exprimitur, omnes alię cauſę ceſſant. 324. 75
Si plures cauſæ Diſpenſationis concurrant, datur optio Oratoribus, quam velint, dummodò ſit talis quæ moueat Pontificem ad Diſpenſandum. 353. 79.
Error ſi in cauſa finali Diſpenſationis, etiam ex ſimplicitate, & Oratorum ignorantia irrepſerit, Gratia vitiatur. 260. 128.
Papa quamuis intendat ſupplere defectū Solemnitatum, non tamèn ſupplet defectū cauſæ ſibi expoſitę. 295. 131
Ex allegatione falſæ cauſæ, Gratia eſt nulla, quamuis tēpore executionis vera ſit. 300. 132.
Si cauſa medio tempore ceſſet, & antè Diſpenſationem reuiuiſcat valida eſt Diſpenſatio. 302. 132.
Delegatus, non reperiens veram eſſe cauſam Pontifici allegatam, licèt reperiat alias non expreſſas, quamuis vrgentiores, tamen non poterit Diſpenſationem exequi. 303. 132.
Quandò vna cauſa pro Diſpenſatione fuit allegata, licèt aliæ adeſſent ſufficientes, ob earum taciturnitatem ceſſant. 304. 132. (153.
Ceſſāte cauſa Diſpēſationis. quādò ceſſet eius effectus. 523
Quæ ſit cauſa, qua Pontifex mouetur ad Diſpenſandum, dum Copula præhabita, ſeu conuerſatio Oratorum ſuſpecta allegetur. 47. 175.
Sola Infamia Mulieris eſt cauſa Diſpensationis. 48. 173.
Diſpenſatio nulla ex falſa cauſa narrata, non reualidatur, quamuis, ante exequutionem eueniat cauſa allegata. 57. 174.
Cauſæ ea quibus Diſpenſari poſſit à S. Pœnitentiaria ſuper ſimplici Voto Caſtitatis, quæ ſint. 54. 209.
Maiorea requiruntur ad dictum Votum diſpenſandum, quam commutandum. 55. 210.
Si Orator qui Vouit Caſtitatem, non poſſit ſtimulis Carnis reſiſtere, poterit ex dicta cauſa Diſpenſari. 34. 209.
Iuuentus, & formoſitas Mulieris, & ſi ſit orbata Parentibus eſt cauſa Diſpenſandi ſuper dicto Voto. 59. 210.
Cauſæ commutationis Voti, ſeù Diſpenſationis ſuper Impedimento Voti Religionis, quæ ſint. 61. & ſeq. 211.
Cauſæ admittendi dilationem adimplementi Voti Religionis, quæ ſint. 76. & ſeqq. 215.
Cauſæ Matrimoniales ſpectāt tantùm ad Forum Eccleſiaſticum. 47. 233.
Quod verum eſt, in cauſis Matrimonialibus, inter Fideles, ſecùs, inter Infideles ſubiectos Principibus Fidelibus. 48. 232.
Cauſæ Impedimenti, ſunt exprimendæ in Supplicatione Diſpenſationis. 80. 282.
Cauſæ iuſtæ Diſpenſandi in Matrimonio rato, non tamen conſumato, quæ ſint, latè recenſentur a n. 21. vſque ad 34. 320.
Quando dubitatur, an cauſa ad Diſpenſandum ſuper Matrimonio rato, ſit iuſta, nec ne, recurritur ad S. Congregationem. 35. 321.
Cauſarum Matrimonialium, tamquàm grauiſſimarum, cognitionem, Eccleſia ſibi reſeruauit. 79. 325.
Et qui dixerit, ad eā non ſpectare, anathema erit. 81. 325.
In cauſis Matrimonialibus, proceditur ſummarie. 81. 325.
Et in eis, etiam poſt publicatas atteſtationes, poſſunt recipi Teſtes, ſuper iiſdem articulis, tam in prima, quē in ſecunda inſtantia. 82. 325.
Nec ſuper eis poteſt tranſigi, aut compromitti. 83. 325.
Cognitio an adſit cauſa Diſpenſandi ſuper Impedimento diſparitatis Cultus ad quem ſpectet. 12. 361.

Cauſæ iuſtæ Diſpenſandi ſuper Denunciationibus, quæ ſint, vide Denunciatio.
Cauſæ ob quas Pontifex motus fuit ad Diſpenſandum ſolent exprimi in exordio Literarum, maximè in Beneficialibus. 10. 428.
Nullam Diſpenſationem Matrimonialem, Papa ſolet concedere ſine cauſa, & licèt eam non exprimat, tamen ſine ea non dicitur Diſpenſare. 11. 428.
Diſpenſatio ſine cauſa, quando ſit inualida. 18. & ſeqq. 429.
Vtens Diſpenſatione conceſſa ab Inferiore in Lege Superioris, ſine cauſa peccat. 23. 429.
Cauſa iuſta in Diſpenſatione à Pontifice, etiam motu proprio facta, ſemper præſumitur. 31. 430.
Cauſa iuſta non præſumitur in Diſpenſatione à Pontifice facta in Iure Diuino, & Naturali, niſi exprimatur, & probetur. 33. 430.
Cauſa iuſta in Foro conſcientiæ præſumitur, donec de defectu conſtet. 34. 430.
Petens Diſpenſationem abſque cauſa peccat mortaliter. 39. 431.
Vtens Diſpenſatione conceſſa abſque iuſta cauſa, an, & quando peccet. 40 & ſeqq. 431.
Diſpenſatio conceſſa ob falſam cauſam, eſt nulla. 44. 431.
Cauſa Diſpenſationis duplex eſſe poteſt, nempè finalis, & impulſiua. 45 431.
Finalis cauſa, quæ ſit. 46. 431.
Cauſa finalis dicitur cauſa, & origo omnium aliarum cauſarum. 47. 431.
Cauſa finalis, dicitur conditio, ſine qua non. 48. 431.
Et eius defectus ſemper reddit gratiam nullam. 49. 431.
Ceſſante cauſa, ceſſat diſpoſitio. 50. 431.
Euiuſq; defectus non ſanatur, quamuis eſſet dolus, & malitia. 52. 432.
Impulſiua cauſa, quæ dicatur. 53. 432.
Cauſa in Supplicatione expreſſa, quomodo dicatur finalis, & quando impulſiua, & quid ſi plures allegētur. 55. 432.
Coram Delegato ſufficit verificare cauſam finalem. 58. 432.
Quid ſi plures fuerint adductæ. 59. & ſeqq. 432.
Cauſæ omnes in Reſcripto per Papam appoſitæ, cenſentur finales. 63. 433.
Si ex cauſis allegatis nulla de per ſe ſit ſufficiens, ſed ſimul vnitæ mouerent Pontificem ad Diſpenſandum, tunc debent omnes verificari. 64. 433.
Cauſæ per ſe ſufficientes, de ſtylo Cancellariæ Apoſtolicæ quando dicantur. 65. 433.
Cauſa in dubio cenſetur impulſiua, & non finalis, niſi ſola ſit allegata. 67. 433.
Cauſa quando dicatur iuſta, & licita, nec ne. 68. 433.
Cauſa iuſta quando dici poſſit. 69. 433.
Facultas Diſpenſandi extenditur ad cauſam dubiè iuſtam. 71. 433.
Cognitio de exiſtentia, vel iuſtitia cauſæ non eſt facienda iudicialiter, ſed ſufficit, vt quocumq; modo fiat. 72. 433
Licèt poſt Diſpenſationem bona fide factam reperiatur cauſam non eſſe ſufficientem, Diſpenſatus tamen qui etiã bona fide propoſuit erit tutus in cõſciẽtia. 75. 434.
Imo nec peccabit proponens bona fide cauſam inſufficientem. 76. 434.
Si cauſa narrata Pontifici ceſſet, an ſit valida Diſpenſatio, & diſtingue pluribus modis. 77. & ſeqq. 434.
Quid ſi vna tantum ex pluribus narratis ceſſet. 79. 434.
In dubio, an cauſa Diſpenſationis adhuc duret, vel ceſſauerit, præſumendum eſt adhuc durare. 83. 435.
Si cauſa Pontifici allegata, non probaretur coram Ordinario, ſed alia allegaretur, quam Papa de ſtylo admiſiſſet, ſi narrata fuiſſet, non poterit nihilominus diſpẽſatio exequi. 90. 436.
Cauſa grauiſſima requiritur ad diſpenſandum in Voto ſolemni Religionis, & qualis eſſe debeat. 94. 436.
Cauſæ quæ ſint ſufficientes ad diſpenſandum in Voto ſimplici. 97. 436.
Conſeruatio Ducatus, & Marchionatus in progenie, an ſit iuſta cauſa diſpenſandi à Voto Caſtitatis, vel Religionis. 99. 436.
Morbus qui non poſſet curari ex alio remedio, quam actibus venereis, an ſit cauſa diſpenſandi in dd. Votis. 100. 437.
Cauſa minor requiritur ad diſpenſandum in Voto pœnali Caſtitatis, vel Religionis, quàm in Voto abſoluto. 102. 437.
Maior cauſa requiritur ſi concurrant Votum, & Iuramentum. 103. 437.
Secus ſi debeat tantum commutari. 104. 437.
Cauſa quæ eſſet ſufficiens ad diſpenſandum in Voto, non ſemper eſt ſufficiens ad diſpenſandum in Voto non petendi Diſpenſationem. 105. 437.
Maior cauſa deſideratur in Diſpenſatione ſuper tempore executionis Voti, quam ſuper eodem Voto. 106. 437.
Cauſa vt ſit ſufficiens ad diſpenſandum ſuper Voto Profeſſionis, debet reſpicere bonum comune, & quando hoc accidere dicatur. 107. 437.
Non in omnibus gradibus Conſanguinitatis, vel Affinitatis eadem cauſa ſufficit ad diſpenſandum. 110. 437.
Nam cauſæ vrgentiſſimæ requiruntur, in primo, & ſecundo gradu, & ex quibus. 111. & ſeqq. 438.
Cauſæ, quæ ſolent admitti in ſecundo gradu referuntur. 112. 438.
Super tertio, & quarto, vel quarto ſimplici ex cauſ leuioribus diſpenſatur. 115. 438.
Et quid ſi ſuper dictis gradibus petatur diſpẽſatio ex cauſa reparandi honorem Fœminæ. 117. 438.
In propinquioribus gradibus, maiores cauſæ requiruntur. 117. 438.
Cauſæ multæ leues, quarum ſingulæ non ſufficerent ad diſpenſandum, ſimul iunctæ, quando ſufficere poſſint, & quæ ſint. 118. 438.
Pontifex poteſt quamlibet ſibi benè viſam admittere ad diſpenſandum. 119. 438.
Tamen ſolet eas remittere Congregationi Concilij diſcutiendas, an ſint iuſtæ, nec ne. 120. 438.
Cauſæ de ſtylo Curiæ ſufficientes ad diſpenſandum, & ad praxim deductæ, recenſentur. 121. 438.
Et prædictæ ſufficiunt generaliter pro omnibus diſpenſationibus tam matrimonialibus, quam alijs. 122. 439.
Cauſæ vero particulares pro diſpenſationibus matrimonialibus tantum, quæ ſint. 123. 439.
Cauſa Anguſtiæ loci, vide in verbo Locus.
Ex cauſa diſparitatis Coniugum an Papa diſpenſare ſoleat ſuper Matrimonio rato tantum. 41. 446.
Delegatus debet Literas exequi verificatis tantum cauſis finalibus, & non debet attendere cauſas in genere allegatas. 115. 451.
Nobilitas, & aliæ qualitates Oratorum, quando dicantur adductæ in cauſam finalem. 118. 452.
De cauſa Nobilitatis ad diſpenſationem, vide Nobilitas.
De cauſa ob defectum dotis, vide Dos.
Cauſa finalis, debet eſſe vera tempore executionis Diſpenſationis. 59. 461.
Fraus circa cauſam finalem ſemper vitiat Diſpenſationem. 67. 462.
Cauſa ob Inimicitias ſedandas, vide Inimicitia.
Cauſa pro Oratrice Filijs grauata. vide Filius.
Cauſa ob exceſſum ætatis Mulieris, vide Ætas.
Cauſa quia locus eſt ad litus Maris, quæ ſit, & qui requirantur. 1. & ſeqq. 477.

Cauſa,

Cauſa, quæ dicitur *pro Belgio*, quæ ſit, & quæ requirantur. 1. & ſeqq. 478.
Cauſa, quæ dicitur *pro Germania*, quæ ſit, & quæ requirantur. 1. & ſeqq. 478.
Cauſa, ob excellentiam meritorum, vide Meritum.
Cauſa in genere allegata, nempe ex certis, & rationabilibus cauſis, quandò dicatur adeſſe, vt Diſpenſatio concedi poſſit. 1. 480.
Quid ſit exprimendum in hac cauſa. 2. 480.
Et quæ in ea debeant verificari. 4. 480.
Cauſa Diſpenſationis, vt bona conſeruentur in Familia, quando adeſſe poſſit, & quæ requirantur, & ex quibus moueatur Pontifex ad diſpenſandū in ea. 1. & ſeqq. 481.
Cauſa huiuſmodi in quibus gradibus admittatur, & inter quas Perſonas. 10. 482.
Cauſa ob illuſtris familiæ conſeruationem, vt ſit ſufficiens ad diſpenſandum, quæ requirantur, ex quibus concedatur. 1. & ſeqq. 482.
Cauſæ diſpenſandi conſtitutum in Ordinibus Sacris ad Matrimonium contrahendum, quæ ſint, & in quibus Ordinibus procedant. 14. & ſeqq. 487.
Cauſa diſpenſationis ob Matrimonium ignoranter contractum, quando dicatur. 1. & ſeq. 492.
Cauſa diſpenſationis, ob ſcandala euitanda, vide Scandalū

CAVTIO.

Cautio de præſtando operam ſuam fabricæ Eccleſiæ, quomodo præſtari debeat, & an iuratoria cautio ſufficiat. 168. 183.

CITATIO.

In diſſolutione matrimonij, debet citari Promotor Curiæ Epiſcopalis. 75. 315.

CIVILITAS, CIVIS, CIVITAS.

Ciuitas, quandò veniat appellatione Diœceſis. 120. 116.
In fauorabilibus venit nomine Diœceſis. 121. 116.
Si quis exprimeret ſe v. gr. eſſe Lucenſem, poſſet intelligi tam de Ciuitate, quam de Diœceſi. 122. 116.
Natus fortuitò in loco, vndè Mater pertranſibat, abſq; animo ibi habitandi, non dicitur eſſe de loco, nec Ciuis, nec naturalis. 136. 116.
Ciuis ex priuilegio, licet veniat appellatione Ciuium, non tamen dici poteſt ortus de loco, vbi fuit factus Ciuis. 142. 143. 117.
Ciuis originarius vnius loci, non poteſt fieri originarius alterius loci. 144. 117.
Ciuilitas, licèt pluribus modis acquiratur, tamen quo ad matrimonialem Diſpenſationem intelligitur de vera Origine. 146. 117.
Ciuilitas originis, cùm ſit naturalis eſt immutabilis, niſi deſeratur. 147. 118.
Ciuilitati naturali renunciari non poteſt. 148. 118.
Ciuitas dicitur omnis Populatio, quæ habet Epiſcopum, & eſt caput Diœceſis. 9. & 11. 442.
Quamuis Oppidum, vel Vrbs conſtituatur ex conſtitutione ædificiorum, maximè ſi ſint Mœnijs munita, non tamen dicitur Ciuitas. 10. 443.

CLANDESTINVM.

Matrimonium Clandeſtinè contrahentes intrà gradus prohibitos, tam ſcienter, quam ignoranter, ſeparari debent, & ſpe Diſpenſationis careant, etiamſi conſumare auſi fuerint. 1. & ſeqq. 402.
Quod intelligendum de contrahentibus cum Impedimento ex quauis cauſam dirimenti. 3. 402.
Matrimonium clandeſtinè contrahentes, quas pœnas incurrant. 7. 402.
Diſpenſatio non ſuper Matrimonio clandeſtino, Pōtifices, vel denegant, vel difficillime concedunt, & cum cauſis vrgentiſſimis. 12. 404.
Abſolutio ab Excommunicatione impoſita cauſa clandeſtinè contrahentes, licet non ſit reſeruata Pontifici, nihilominus quando is manus impoſuit diſpenſationem concedendo, manus inferiorum ligantur. 13. 404.
Ad incurrendas pœnas prædictas non ſufficit matrimonium promittere, ſeu contrahere, & conſumare, ſed requiritur vt coram Parocho, & Teſtibus cum ſcientia Impedimenti fiat. 14. 404.
Clandeſtinè contrahentes, non poſſunt teſtari, nec alios hæredes habere, niſi venientes ab inteſtato. 16. 404.
Cadunt à poteſtate in Filios legitimos. 17. 404.
Amittunt ipſo Iure dominium ſuorum bonorum. 18. 404.
Cadunt à lucris dotalibus. 19. 404.
Fiunt, eo ipſo Infames. 20. 404.
Et hæ pœnæ appellantur etiam Eccleſiaſticæ, & comprehenduntur in mandato Pontificis ad diſpenſandum conceſſo. 21. 404.
Hæ pœnæ non incurruntur antè Iudicis ſententiam, & ſolum in foro fori. 22. 404.
Pœnas ſupradictas, & incurrunt non Impediti, ſi de facto, & clandeſtine contrahant, licet alij contradicant. 23. 404.
Nec eaſdem incurrunt, quamuis errore ducti, putarent inter ſe, adeſſe Impedimentum dirimens, quod vere non adeſſet. 24. 404.
Minuſq; eas incurrunt contrahentes clandeſtine, ob metum cadentem in conſtantem Virum. 25. 404.
Impediti contrahentes coram Parocho, & Teſtibus, ſub conditione ſi Papa diſpenſauerit, has pœnas non incurrunt. 26. 404.
At ſi dicta conditio deſit, pœnas incurrunt, & Matrimonium eſt nullum. 27. 404.
Matrimonium dupliciter dicitur clandeſtinum, primo ſi abſq; renunciationibus, ſecundo ſi abſq; præſentia Parochi, & Teſtium contrahatur. 28. 404.
Matrimonium contractum ſpretis denunciationibus, erit illicitum, & clandeſtinum, ſed validum. 29. 404. & 116. 423.
Matrimonium verò contractum abſq; Parochi, & Teſtium præſentia aut illicitum, clandeſtinum, & nullum. 30. 405.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt Matrimonium etiam ex cauſis vrgentiſſimis celebretur abſq; Parochi, & Teſtium præſentia. 32. 405.
Nec Papa poteſt abſq; iuſta cauſa diſpenſare, ſed ſi diſpēſauerit, erit valida Diſpenſatio. 33. 405.
Parochus adſiſtens matrimonium clandeſtino, incurrit pœnam ſuſpenſionis triennalis. 34. 405.
Sed vt incurrat, requiritur ſententia Iudicis. 35. 405.
Ad quem ſpectet abſolutio. 36. & 41. 405.
Teſtes adſiſtentes Matrimonio clandeſtino, extraordinatio puniuntur. 37. 405.
Eidem pœnæ ſubijcitur Parochus, qui licet huiuſmodi Matrimonio non adſiſteret, tamen ſciens non prohibuiſſet. 38. 405.
Pœna tamen huiuſmodi poteſt augeri, & minui, attenta qualitate facti. 39. 405.
Imò eadem pœna eſt correcta, ſi Parochus adſiſtat, cum ſingulari Teſte. 40. 405.
Matrimonium celebratum coram Parocho rutis, quamquis per paucos dies recreationis gratia incolebat, eſt nullum. 54. 406.
Matrimonium celebratum abſq; præſentia Parochi, eſt clandeſtinum, & nullum, quamuis coram mille Teſtibus fiat. 95. 411.
Matrimonium contractum ſpretis denunciationibus ſi aliquod

quod

Digitized by Google

quod Impedimentum detegatur erit clandeſtinum. 118. & ſeqq. 413.
Amplia, etiamſi dolo licentiam eas omittendi ab Ordinario, extorſerint. 119. 414.
Et quamuis, cum ignorantia Impedimenti contractum ſit. 414.
Formula petendi Diſpēſationem ſuper Matrimonio clandeſtine contracto, cum Impedimento dirimenti, & quomodo Diſpenſatio concedatur 237. & ſeq. 423.
Super matrimonio clandeſtino, Pontifex difficiliter diſpēſat, & diſpenſando, multas conditiones adijcit, à Delegato ſeruandas, & quæ ſint. 239. 423.
Si adeſſet culpa Parochi ea debet exprimi Pontifici, & tunc additur in Literis clauſula, *punito Parocho*, arbitrio Ordinarij. 240. 424.
Parochus qui dolo interfuit matrimonio clandeſtino, puniri poteſt non ſolum pœna arbitraria, ſed etiam triennali ſuſpenſione. 241. 424.
Pontifex, ex quibus cauſis moueatur ad diſpenſandum ſuper Matrimonio clandeſtine celebrato. 242. 424.
Si Impediti contrahant, non tamen conſument ſub conditione ſi Papa diſpenſet, non incurrunt Excommunicationem, nec alias pœnas. 243. 424.
Qui clandeſtinè contraxerunt, ſi nullum aliud adſit Impedimentum, non egebunt diſpenſatione, ſi iterum ritè velint contrahere. 244. 424.
Quando tamē huiuſmodi Matrimonium clandeſtinum eſſet publicatum, & timerentur ſcandala, opus eſſet licentia Epiſcopi ad iterum contrahendum. 245. 424.

CLAVSVLA.

Clauſula, *Citra Tertij præiudicium*, licet in reſcripto non fuiſſet appoſita, tamen ſubintelligitur. 60. 16.
Clauſula, *Motu Proprio*, licet gratia à Principe conceſſa cum hac clauſula, nō vitietur, quamuis veritas taceatur, hoc tamen procedit, ſi non exprimatur falſa cauſa finalis. 40. 46.
Clauſula, *Motu proprio*, non firmat gratiam, contrà concedentis intentionem. 41. 46.
Diſpenſatio nulla ex quo non fuerit narratum Papæ, quod eſſet contra Concilium, non validatur, etiamſi facta ſit, *Motu proprio*. 233. 63.
Clauſula, *Dummodo Copula non interceſſerit*, appoſita in mandato Diſpenſationis, quid importet. 259. 65.
Hodie Diſpenſatio cum dicta clauſula non datur. 263. 66.
Clauſula, *Dummodo Mulier propter hoc rapta non fuerit*, ſolet apponi in Literis Diſpenſationum, & de eius effectu. 302. 71.
In facultate conceſſa Delegato abſoluendi, ſi adſit clauſula, *A quibuſuis Excommunicationibus*, intelligitur de maiori, & minori, alias intelligeretur de maiori tantum. 202. 122.
Clauſula, *Ex quauis cauſa latis*, appoſita in dicta facultate abſoluendi comprehendit omnem Excommunicationem, ſiue latam à Iure, ſiue ab homine, etiam in Bulla Cœnæ, & in quacumq; Diœceſi. 203. 122.
Clauſula, *Ad effectum &c.* appoſita in commiſſione alicuius gratiæ, quo ad abſolutionem Excommunicatione, vel alia cenſura, quid operetur, vide à 211. vſq; ad 219. 123.
Clauſula, *Diſcretioni tuæ*, poſita in Delegatione executionis gratiæ, non impedit ſubdelegationem. 219. 123.
Dicta clauſula non inducit electionem induſtriæ perſonæ, nec per eam mutatur natura negocij, ſuper quo Literæ conceduntur. 220. 124.
Dicta clauſula importat arbitrium boni Viri, ſeu potius arbitrium prudentiale, & regularum, 222. 124.
Clauſula, *Mandamus &c.* coniuncta cum alia, nempe, *Auctoritate noſtra*, poſitæ in Literis faciunt Delegatum. 228. 125.
Quando aliqua clauſula non apponitur eo modo, quo Iura ineſt importat conditionem, & formam. 249. 127.
Clauſula, *Si preces &c.* quamuis in Literis appoſita non fuiſſet ſubintelligitur. 256. 128.
Dicta clauſula, licet referatur ad omnia narrata verificanda, tamen intelligitur de ſubſtantialibus, quia ſi ſuperflua, & falſa eſsēt narrata, non vitiarent Gratiam, niſi de præiudicio tertij ageretur. 257. & 258. 128.
Reſcripta omnia habent annexam d. clauſulam. 287. 131.
Et etiamſi d. clauſula, *Si preces &c.* in Literis ſubintelligitur, quamuis appoſita non fuerit. 288. 131.
Et importat conditionem 289. 131.
Clauſula, *Si preces &c.* antequam verificata ſit, nullum Ius tribuitur in re, nec ad rem. 291. 131.
Clauſula, *Conſcientiam tuam oneramus*, in omnibus commiſſionibus ineſt. 306. 133.
Dicta clauſula, cum tacite inſit, nihil operatur, niſi, vt cenſeatur remiſſus Iuris rigor, & diſpenſatio remiſſa arbitrio boni Viri. 307. 133.
Item, operatur, vt ſi à ſententia Commiſſarij appelletur, non tenetur hic deferre appellationi. 308. 133.
Per dictam clauſulam, non tenetur Delegatus procedere iudiciali cognitione. 309. 133.
Dicta clauſula ſonat potius in monitionem, & excitationem, quam in conditionem. 311. 133.
Clauſula, *Dummodo Mulier propter hoc rapta non fuerit*, intelligitur de Rapto qui fieret ad effectum matrimonij contrahendi cum ipſa rapta. 343. 336.
Et quamuis in Literis appoſita non fuiſſet, tamen ſubintelligitur. 346. 137.
Clauſula, *Non obſtantibus*, non poteſt, niſi à Supremo Principe apponi. 347. 137.
Reddit valida, & confirmat expreſſa. 348. 137.
Derogat illis Decretis Concilij, quibus non requiritur derogatio expreſſa. 349. 137.
Tollit omnia, quæ Gratiæ poſſunt obſtare. 350. 137.
Non tamen derogat regulis Cancellariæ. 351. 137.
Neq; Conſtitutionem Conciliarem tollit. 352. 137.
Nec obſtacula perſonalia. 353. ibidem.
Nec Conſtitutiones, & Ordinationes Apoſtolicas. 353. 137
Nec tollit, ſed ſolum ſuſpendit eas Conſtitutiones, quæ requirunt ſpecialem mentionem ad ſuas derogatorias. 355. 137.
Nec quæ de Iure obijcerentur remouet. 357. 137.
Nec Gratiam auget, aut ſupplet qualitatum neceſſario exprimendarum taciturnitatem, ſed tantum declarat Cōcedentis intentionem quatenus dubia ſit. 358. 137.
Non operatur vltra narrata. 359. 137.
Reſtringitur ſolum ad caſum expreſſum. 360. 137.
Per eam non ſuppletur alius gradus, ſeu aliud impedimētum non expreſſum in ſupplicatione. 361. 137.
Diſpenſationē ſuper nō expreſſis minime inducit. 362. 137
Si diſpoſitio ſit nulla, d. clauſula nulla erit. 363. 137.
Per d. clauſulam non cenſetur derogatum priuilegijs clauſis in corpore iuris, nec ſublata ſubreptio, ſi adſit. 365. 137.
Verba generalia, clauſulas derogatorias nō tollūt. 355. 137.
Clauſula, *Libere, & licite*, quomodo ſit intelligenda. 475. 148.
Clauſula, *Volumus autem*, eſt fons, & radix omnium Diſpenſationum. 558. 156.
Clauſula, *Non quidem data opera*, quid importet. 18. 170.
Clauſula, *quod Oratorum alter alteri ſuperuiuens, perpetuo abſque ſpe Coniugij remaneat*, quando apponatur in Diſpenſatione. 24. 170.
Quid, ſi poſt conceſſam Diſpenſationem cum dicta clauſula, & alter ſoluto Matrimonio velit cū alio inire. 27. 170
Clauſula, *Non quidem peccandi data opera*, apponitur in di-

Digitized by Google

Diſpenſationibus ob ſolam conuerſationem ſuſpectam obtentis, quamuis copula non interceſſerit. 34. 171.
Quamuis in Literis d. clauſula appoſita non fuiſſet, nihilominus ſubintelligeretur. 35. 171.
Clauſula, *Parito Iudicato*, quomodo intelligenda, & an ſufficiat cautionem idoneam præſtari. 66. 175.
Clauſula *Dummodo pauperes, & miſerabiles exiſtant*, quomodo intelligenda 83. 177.
Clauſula, *Deinde ſi veniam à te petierint humiliter*, diuerſimode concipitur in Diſpenſationibus matrimonialibus, quæ in forma *Pauperum*, pro Gallicis expediuntur, & quomodo. 136. 181.
Clauſula poſita in ablatiuo abſoluto conditionem importat. 197. 185.
Clauſula, *In vtroq; foro*, intelligitur de foro fori, & foro conſcientiæ. 203. 186.
Clauſula, *Parito Iudicato*, quomodo intelligenda. 228. 188
Attenta d. clauſula iuriſdictio remanet in ſuſpenſo, donec paruerint, & iterum ſi quid factum eſt, nullum eſſet. 228. 188.
Nec ſufficit præſtare cautionẽ de parẽdo iudicato. 229. 188.
Clauſula, *Si tibi videbitur*, importat arbitrium boni, & prudentis Viri. 236. 189.
Clauſula, *Ne ſcandalum ſit oriturum*, quamuis in Literis non fuiſſet appoſita, ſubintelligeretur. 240. 189.
Clauſula, *Arbitrio tuo*, relaxat aliquantulum iuris rigorem, facultatemque Iudici tribuit amplectendi æquitatem. 244. 190.
Clauſula, *Diſcreto Viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*, quomodo intelligenda. 95. 215.
Clauſula, *Audita Sacramentali Confeſſione, & non aliter &c.* conditionem importat. 107. 217.
Clauſula in Literis S. Pœnitentiariæ appoſita, nempe, vt Diſpenſandum à mutatione propoſiti abſoluat, quomodo intelligenda. 139. 220.
Clauſula, *Secundum Deum*, in Literis poſita, quid importet. 144. 220. & n. 209. 226.
Clauſula, qua imponitur Confeſſario, vt experiatur an ſeparatio inter Oratores fieri poſſit abſq; ſcandalo, quomodo ſit intelligenda. 178. 223.
Clauſula, *Ita quod, ſi Vxori, cui coniungetur ſuperuixerit Caſtitatem ſeruet*, quomodo ſit accipienda. 185. 224.
Clauſula, *Gratis vbique*, quid importet. 190. 224.
Clauſula, *Et alijs, quæ de iure fuerint iniungenda*, quid importet. 192. 225.
Clauſula, *Aliud canonicum non obſtet &c.* quomodo intelligenda. 193. 225.
Clauſula, *Prolem exinde ſuſcipiendam legitimam nunciando, &c.* quomodo ſit intelligenda. 196. 226.
Clauſula, *Poſtquam omnem vicidius conuerſationis occaſionem abſtulerit*, quid importet. 201. & 201. 225.
Clauſula, *In foro conſcientiæ tantum*, quomodo intelligenda. 205. 225.
Clauſula, *Diſpenſando commutes*, quid importet. 207. 226.
Clauſula, *Tandiù duratura &c.* quomodo intelligenda. 208. 226.
Clauſula, *Quod ſi vnquam extra Matrimonium fornicatus fuerit*, quid ſignificet. 210. 226.
Clauſula, *Ad finem, vt eam adimplens, meminiſſe ſemper poſſit obligationis &c.* quomodo intelligenda. 211. 226.
De clauſula, *Dummodo Mulier propter hoc rapta non fuerit*, vide in verbo *Raptor*.
Clauſula, *Et ſi extra*, quid importet. 109. 451.
Clauſula, *De prædictis te diligenter informes*, ad quæ referatur. 117. 452.
Clauſula, *Si preces veritate nitantur*, non habet locum, quo ad cauſam impulſiuam. 54. 432.

CLERICVS.

Clericus poteſt aliquando diſpenſari, vt Matrimonium contrahat. 23. 270.
Clerici Beneficiati non poſſunt diſpenſari vniuerſaliter ab obligatione recitandi Horas Canonicas, tamen aliquis eorum, cum cauſa diſpenſatur. 24. 270.
Filij habiti tempore Clericatus, per ſubſequens Matrimonium legitimantur. 3. 330.
Clericus exiſtens in Sacris, ſi fuerit diſpenſatus ad contrahendum Matrimonium, non tenetur amplius ad recitandum Horas Diuinas, nec incedet cum habitu Clericali, nec gaudebit priuilegio Clericali. 21. 351.
Secus tamen eſſet, ſi ſic Diſpenſatus habitum non mutaret, ad vtendum Diſpenſatione, non recedendo à ſtatu Sacerdotali, & ob id poſſet iterum celebrare, Beneficium retinere, & priuilegijs frui. 22. 351.
Et donec Matrimonium non contrahat, quamuis habitum ſæcularem inducat, non dicitur aſſumpſiſſe ſtatum incompatibilem cum Eccleſiaſtico. 23. 351.
Gratia facta alicui vt Clerico, ſi tempore ſignatæ Supplicationis non erat Clericus, non conualidatur, licèt poſtea Clericatum aſſumat. 24. 473.

COGNATIO.

Ad obtinendam Diſpenſationem ſuper Impedimento Cognationis ſpiritualis, exprimi debet qualitas Cognationis. 167. 58.
Debet explicari an ex Baptiſmo, vel ex Confirmatione, vel ex ambobus Cognatio procedat. 169. 58.
Si plures Filios eiuſdem Perſonæ leuauerit ex Baptiſmo, vel tenuerit in Confirmatione, vnam tantùm Cognationem contraxerit. 170. 58.
Multiplicatur tamen Cognatio, vel ex diuerſis Sacramentis, nempe ex Baptiſmo, & Confirmatione, vel ſi Cõiuges vicisſim alter alterius leuet Filios. 171. 58.
Non tamen multiplicatur Cognatio, ſi quis baptizet plures Filios vnius Perſonæ. 172. 58.
Cognatio ſpiritualis, an contrahatur, ſi baptizetur domi in priuato Baptiſmo. 173. 58.
Formula Literarum Diſpenſationis à S. Pœnitentia concedendæ ſuper Impedimento Cognationis ſpiritualis. 42. 207.
Quid, ſi Matrimonium iam cum d. Impedimento fuiſſet contractum. 43. 207.
Pœnitentiarius aliquando committere ſolet declarationem, quod Impedimentum Cognationis non ſit contractum. 44. 207.
Petens Diſpenſationem ſuper Cognatione ſpirituali, quid exprimere debeat 90. 215.
Epiſcopus diſpenſare poteſt in Impedimento Conſanguinitatis, ortæ ex Baptiſmo, tempore neceſſitatis non ſolemniter collato. 72. 233.
Cognatio, & Agnatio, in quo differant, & qui Agnati, quique Cognati dicantur. 12. & ſeq. 258.
Differentia inter Agnatos, & Cognatos de iure communi, eſt ſublata. 13. 259.
Cognatio ſpiritualis, quid ſit. 1. 273.
Cognatio ſpiritualis eſt minor Cognatione carnali, & in quibus conueniant. 2. & 3. 273.
Sponſalia diſſoluuntur per Cognationem ſpiritualem, nec abſq; Diſpenſatione adimpleri valent. 3. 273.
Cognatio ſpiritualis non extinguitur morte Perſonæ, qua mediante contracta eſt. 5. 273.
Cognationis ſpiritualis Impedimentum oritur, ex mero iure Eccleſiaſtico. 6. 273.
Cognatio ſpiritualis inter quos hodie contrahatur, & quid antiquitùs. 7. & 9. 273.

Cognatio huiuſmodi contrahitur, tam ex Sacramento Baptiſmi, quàm Confirmationis. 8. 274.
Si Parochus adhibeat Patrinos, vltra deſignatos ab ijs, ad quos ſpectat eligere, ao omnes contrahant Cognationem ſpiritualem. 13. & ſeq. 276.
Quid, ſi non admittat deſignatos, ſed alios eligat. 15. 276.
Patrini inter ſe Cognationem ſpiritualem non contrahunt 16. 276.
Vir, & Vxor, alienum Puerum leuantes de Fonte, non contrahunt d. Cognationem, nec Filij Suſcipientis, cũ Baptizato. 21. 276.
Baptizatus, vel Confirmatus, cum Filia, vel Relicta Baptizantis, vel Suſcipientis, non contrahit Cognationem. 22. 276.
Deferens Puerum ad Eccleſiam, vt Compatri conſignet, non contrahit Cognationem, ibidem.
Parentes adoptiui Pueri baptizati non contrahunt Cognationem, ſed tãtùm naturales, licèt illegitimi. 23. 276.
Cognatio ſpiritualis ex Cathechizatione ſublata cenſetur per Concil. Trid. 25. 276.
Cognatio contracta ab vno ex Coniugibus, in alium non transfunditur. 26. 276.
Confeſſor cum Pœnitentibus non contrahit Cognationẽ ſpiritualem. 27. 276.
Quia d. Cognatio non conſurgit ex collatione Sacramẽtorum, præter Baptiſmum, & Confirmationem. 28. & ſeq. 277.
Fidelis ſuſcipiens, ſeu baptizans Filium Infidelium, cum Parentibus Infidelibus Cognationem non contrahit, 30. & 46. 279.
Quid, ſi poſtea baptizentur. 46. 279.
Patrinus ſuſcipiens Puerum per Procuratorem, an contrahat Cognationem ſpiritualem. 31. & ſeq. 277.
Quid ſi fuiſſet reuocatus antequam ſuſciperet, nec illi innotuiſſet. 36. 277.
Procurator Patrini non contrahit Cognationem prædictam. 34. 277.
Vniuerſitas, quæ per Procuratorem ſuſcepit Infantem, an contrahat Cognationem, & quid vei ſinguli. 37. & 28. 277.
Baptizans cuiuſcumque gradus, & ſexus exiſtat, ſiue baptizet ſolemniter, ſiue non, ſemper Cognationem ſpiritualem contrahit. 39. 278.
Licèt etiam in caſu neceſſitatis baptizet. 40. 278.
Patrini ſuſcipientes in priuato Baptiſmo, non contrahũt d. Cognationem. 41. & 42. 278.
Cognatio ſpiritualis augetur ſuſcipiendo inuicem Prolẽ, vel in diuerſis Sacramentis, non tamen ex ſuſceptione plurium Filiorum eiuſdem Perſonæ, ex eodem Sacramento. 43. 278.
Patrinus ad hoc, vt d. Cognationem contrahat ex ſuſceptione Baptiſmi, debet eſſe baptizatus, & ex Confirmatione, debet eſſe confirmatus. 44. 278.
Amplia, etiam ſi Infidelis eſſet Cathecumenus. 46. 278.
Pontifex difficiliter, imò vix, aut nunquam, diſpenſat à Cognatione ſpirituali Paternitatis. 48. 279.
Cognatio non oritur, niſi Patrini ſuſcipiant Puerum de manu Baptizantis, nec ſufficit, vt de manu alterius ſuſcipiant. 49. 279.
Sufficit tamen, vt porrigant Baptizanti, licèt poſtea non ſuſciperent. 50. 279.
Patrinus quid debeat adimplere in Baptiſmo ad hoc, vt Cognationem contrahat. 54. & ſeq. 279.
Patrinus, ad hoc vt Cognationem ſpiritualem contrahat, debet habere intentionem expreſſam, vel tacitam, præſtandi munus Patrini, & ſuſcipiendi. 54. 279.
Patrinus Cognationem contrahit, ſi habeat intentionem agendi, quod facit Eccleſia, quamuis non habeat intentionem, vt efficiatur Compater. 55. 279.
Suſcipiens Filium Petri, putans eſſe Filium Pauli, cum neutro Cognationem contrahit. 56. 279.
Debiti petitionem non impedit Cognatio ſpiritualis, ſi alter Coniugum contrahat ex ignorantia facti, aut iuris, ſecus ſi ignorantia non adſit. 57. 279.
Limita, vt impediatur per huiuſmodi Cognationem ignoranter contractam, ſi adeſſet alia cauſa ex Lege, qua non teneretur reddere, veluti bimeſtre poſt Diſpenſationem. 65. 280.
Cognatio ſpiritualis malitiosè ab altero ex Coniugibus contracta, vt alterum in debiti redditione defraudaret, non impedit. 68. & 70. 280.
Quid ſi ambo conſentirent in ſuſceptione Filij. 69. 280.
Epiſcopus poteſt diſpenſare ab Impedimento petendi debitũ ex Cognatione ſpirituali orto. 71. 247. & n. 71. 281.
Ab Impedimento Cognationis ex Compaternitate Pontifex ex cauſa iuſta, etiam leui, diſpenſat. 72. 281.
Ab Impedimento tamen Paternitatis, vel Maternitatis difficillimè diſpenſat. 73. & 74. 281.
Si eſſet dubium, vtrum Cognatio contracta ſit, quid exprimendum in Supplicatione Diſpenſationis. 81. 281.
Quid ſi Impedimentum Cognationis ſit occultum. 82. 281.
Cognatio legalis quid ſit, ſecundùm Theologos. 1. 284.
Et quid ſecundùm Iuriſtas. 2. 284.
Vnde dicta, & eius definitio affertur. 4. & 6. 284.
Cognatio legalis quotuplex ſit. 16. 285.
Cognatio legalis perfecta, quæ dicatur. 17. 285.
Imperfecta, quæ. 18. 285.
Cognatio legalis imperfecta non impedit, nec dirimit Matrimonium. 34. 286.
Impedimentum Cognationis legalis in linea collaterali durat, quouſque durat Adoptio. 49. 287.
Cognatio legalis non contrahitur cum Filijs illegitimis adoptantis. 51. & 61. 287.
Filij adoptiui inter ſe non contrahunt Cognationem, quãdo ſunt de diuerſa Familia. 52. & 61. 287.
Cognatio legalis contrahitur inter Vxorem Adoptati, & Adoptantem, & inter Vxorẽ Adoptantis, & Adoptatũ, quæ durant, donec Adoptio duret. 53. & ſeq. 287.
Cognatio legalis an dirimat Matrimonium, latè à n. 95. vſq; ad 60. 287.
Super Cognatione legali rarò accidit Diſpenſatio, & cur. 86. 290.
Contrahentes Matrimonium ſcienter cum Impedimento Cognationis legalis, vel ſpiritualis, non incurrunt Excommunicationem, quam incurrunt Contrahentes cum Impedimento Conſanguinitatis. 88. 290.

COGNITIO.

Cognitio de Impedimentis Matrimonij non ſpectat ad Parochum, ſed ad Ordinarium. 409. 142. & n. 154. 253.
Ordinarius non poteſt cognoſcere de Diſpenſatione facta à Delegato, niſi ſubreptio eſſet euidens, & quando dicatur talis. 495. 120.
Delegatus, cui commiſſa eſt Diſpenſatio, ſi cognoſcat gratiam aliquo vitio nullitatis laborare, non tamen poterit contrà ipſius gratiæ ſubſtantiam decernere. 603. 159
Debebit tamen ab executione deſiſtere. 604. 159.
Cognitio validitatis Literarum ſpectat ad ſolum Concedentem. 603. 159.
Cognitio, an adſit cauſa diſpenſandi ſuper Impedimento diſparitatis Cultus, ſpectat ad Pontificem, & in Germania ad Epiſcopus. 82. 361.
Cognitio de exiſtentia, vel iuſtitia cauſæ Diſpenſationis, non eſt neceſsè, vt fiat iudicialiter, ſed alio quouis modo poteſt cognoſci. 73. 433.

COL.

COLLATIO.

Collatio Beneficij non probatur per Teſtes, ſed requiruntur Literæ. 45. 29.

CONCESSIO.

Conceſſio omnis ad Supplicationem facta, habet conditionem, ſi narrata ſint vera. 290. 131.

Nec Papa illam concedere intendit, niſi narrata ſint vera. 294. 131.

Conceſſio non verificatis precibus non meretur exequi, & nullam iuriſdictionem tribuit. 293. 131.

Conceſſio Principis non debet eſſe illuſoria. 82. 18.

CONCILIVM.

Concilium Tridentinum facit Ius commune. 10. 20. & 6. 229. 62.

Quando Papa abſque iuſta cauſa diſpenſaret contra Concilium, peccaret mortaliter. 230. 63.

Ad Concilium ſpectat definire ea, quæ ad Fidem, & mores Eccleſiæ pertinent. 131. 63. & 30. 271.

Quando petitur Diſpenſatio contra Concilium debet huiuſmodi qualitas exprimi, vt Papa ſciat, eſſe caſum contra Concilium, alias Diſpenſatio eſt nulla. 232. 63.

Quod procedit, quamuis Diſpenſatio facta fuiſſet *Motu proprio*. 233. 63.

Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 5. de reform. Matrim. ad hoc, vt afficiat pœna diſpoſita, de non diſpenſando, non ſufficit, quod inter Oratores ſola Sponſalia fuerint contracta, quamuis fuerit ſubſecuta copula, ſed requiritur, quod Matrimonium clandeſtinè fuerit contractum. 238. 63.

Concilium ibi ſolum Matrimonium clandeſtinum punit, non autem ſolam copulam, quamuis ſcienter habita ſit. 239. 63.

Concilium Tridentinum, dum punit illos qui Matrimonium clandeſtinè ſcienter contrahunt, loquitur de illis, qui, cum ſcientia Impedimenti dirimentis contrahunt. 240. 64.

Quid ſi inhabiles contrahant per verba de præſenti, ſub conditione impoſſibili. 241. 64.

Pœnis d. Concilij ſubiacent, qui ſpretis Denunciationibus, etiam ſi bona fide contraxerint, ſi detegatur Impedimentum. 244. 64.

Concilij Diſpenſatio ſeſſ. 24. cap. 5. de reform. Matrim. nullam obligationē inducit copulā exprimendi. 321. 74.

Concilium Tridentinum prohibens, ne cum Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis Matrimonium contrahatur, intelligitur etiam de quocumq; alio Impedimento dirimenti. 178. 110.

Cōciliū Tridētinū ſeſſ. 22. cap. 5. de refor. diſponit quod Diſpenſationes Matrimoniales committantur Ordinario, qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus, nec aliter, diſpenſare poſſit. 525. 224.

Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. cap. 1. de Reform. quid diſponat quo ad Denunciationes, & formā contrahendi Matrimonium per verba de præſenti. 446. 146.

Decreta Concilij ſunt ſuppoſita confirmationi, & reformationi Sedis Apoſtolicæ. 47. 144.

Epiſcopus an poſſit diſpenſare à Decretis Concilij, & Papæ de conſilio Concilij factis. 55. & ſeq. 244.

Conſtitutio quando dicatur Conciliaris, & quando Pontificia, remiſſiuè. 59. 245.

Papa eſt æqualis Concilio, ſi in ipſo includatur, at ſi non includatur, eſt ſupra Concilium. 72. 266.

Concilium Tridentinum prohibens in ſecundo gradu diſpenſari, niſi inter magnos Principes, non comprehendit Impedimentum publicæ honeſtatis, & de ratione. 68. 311.

Concilium Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. de Regular. comprēhendit Equites Hieroſolymitanos. 40. 322.

Decretum Concilij Tridentini loquens de Raptu, de quo Raptu ſit intelligendum. 40. 391.

Concilij Solemnitates quo ad Matrimonium habēt locum in locis, in quibus Concilium eſt receptum. 109. 413.

Concilij Solemnitates licèt non ſeruentur per Catholicos in regionibus Hæreticorum, vbi carent Parochis, Matrimonia ſunt valida. 110. 413.

Si in aliqua Ciuitate ſit publicatum Concilium, & hodie ſint expulſi proprij Paſtores, cum Catholici ſint in ſtatu, quod non poſſint ſeruare Solemnitates Concilij, valide contrahunt abſq; eis. 111. 413.

Si Incola loci, vbi eſt promulgatum Concilium, ſe transferat in locum vbi non vigeat, poterit contrahere Matrimonium, abſq; Solemnitatibus Concilij. 112. 413.

Idque procedit tam in locis Fidelium, vbi promulgatio Concilij defuit, quam in Regionibus Infidelium, in quibus promulgatio non eſt expectanda. 113. 413.

Si Incola loci, in quo non viget Concilium, quamuis per ſolum tranſitum, velit in loco, vbi eſt receptum, contrahere, debet ſeruare eius Solemnitates. 114. 413.

Concilium Tridentinum ſeſſ. 24. de Sacrament. Matrim. cap. 9. declaratur. 8. 486.

Si Contrahentes ſe contuliſſent ad locum, vbi non eſt publicatum Concilium, vt ibi abſq; eiuſdem Solemnitatibus contraherent, vt euitarent Impedimenta, & ſcandala Parentum, validè erit contractum. 65. 497.

Secus, ſi ad illum locum ſe contuliſſent ad effectum præciſum contrahendi, abſq; dd. Solemnitatibus. 66. 497.

CONDITIO.

Literæ Pontificis habent in ſe tacitam conditionem, *Si preces veritate nitantur*, & quamuis non expreſſa, ſubintelligitur 23. & 24. 44.

Si non impediti contrahant per verba de præſenti, coram Parocho, & Teſtibus, ſub conditione licita, ſi antequam impleatur conditio, copulentur, Matrimonium erit perfectum, & conditio cenſebitur purificata. 379. 139.

Contraria tamen opinio Authori placet. 380. 189.

Matrimonium inter Impeditos contractum ſub conditione *Si Papa diſpenſauerit*, eſt licitum. 381. 139.

Sequuta tamen Diſpenſatione, nouo conſenſu opus erit. 382. 139.

Ablatiuus abſolutus conditionem importat. 197. 185.

Conditio pendens à voluntate Principis, an dicatur impoſſibilis. 67. & 84. 234.

Ex conditione impoſſibili nulla oritur obligatio. 68. 233. & 93. 235.

Conditio appoſita Legato, ſeu Maioratui, quod Succedens debeat ducere Vxorem Conſanguineam, impetrata Pontificis Diſpenſatione, valida eſt. 90. 235.

Quamuis diceretur, quod Conſanguinea eſſet in primo gradu. 91. 235.

Licèt enim Papa difficiliter diſpenſet, ſufficit, quod ſępe diſpenſet. 92. 235.

Diſpenſatione ſuper conditione petita, & à Papa denegata, tunc illa conditio, *Si Papa diſpenſauerit*, non attenditur, tamquam ſi non appoſita fuiſſet. 95. 236.

Conditio, quod Virgo nubat certæ Perſonæ, tenet. 97. 236

Et quomodo ſit intelligenda. 98. 236.

Conditio, quod quis nubat arbitrio, vel conſenſu alicuius, non tenet. 100. 236.

Secus, ſi fiat conditio, de nubendo cum conſilio alicuius. 101. 536.

Votum conditionale, quale dicatur. 92. & ſeq. 547.

Et an, & quando valeat diſpenſari ab Epiſcopo, ibid.

Spon-

Digitized by Google

Sponſalia contracta ſub conditione, ante eius euentum ſunt inualida. 32. 307.
Conditiones turpes, & impoſſibiles impoſitæ in Matrimonii contracto, habentur ac ſi non fuiſſent impoſitæ. 34. 307.
Conditiones generales, & quæ naturaliter inſunt in Matrimonio, illud non ſuſpendunt, & quæ ſint huiuſmodi conditiones. 42. 308.
Conditio, *Si Deo placuerit*, appoſita in contractu Matrimonii, an illud ſuſpendat, & quid importet. 43. 308.
Sponſalia contracta ſub conditione, *Si fornicaueris*, dicuntur conditionalia, & conſequenter nulla. 44. 308.
Error conditionis non dirimit Matrimonium, de iure naturæ, ſed tantum iure Eccleſiaſtico. 13. 344.
Error conditionis, cur dirimat Matrimonium. 15. 344.
Matrimonium regulariter redditur nullum, quando errans ſit deterioris conditionis. 10. 344.
Gratia conceſſa ſub conditione, ſtat in ſuſpenſo donec conditio purificata ſit. 42. 371.
Contractus ſub conditione celebratus, dicitur reſolutus in ipſo ſui initio, ea non adueniente. 43. 371.
Actus factus ſub conditione, ea pendente, non dicitur actus. 44. 371.
Impediti contrahentes Matrimonium ſub conditione, *Si Papa diſpenſauerit*, non incurrunt pœnas clandeſtinè Contrahentium. 26. 404.
At ſi d. conditio deſit, pœnas incurrunt, & Matrimoniũ eſt nullum. 27. 404.

CONSENSVS.

Si Matrimonium ſit contractum ſub conditione, *Si Papa diſpenſauerit ſuper Impedimento obſtante*, ſecuta Diſpenſatione opus erit nouo conſenſu. 382. 139.
Si alter Coniugum aſſerat, ſe non habuiſſe animum contrahendi, nec poſſit induci ad illum habendum, niſi cum periculo inimicitiæ, an ſit cauſa diſpenſandi ſuper Matrimonio rato tantùm. 25. 321.
Ad probandum Impedimentum defectus conſenſus, ad effectum etiam Matrimonium diſſoluendi, omnes Teſtes admittuntur. 62. 324.
Liber conſenſus requiritur ad Matrimonij validitatem, nec vlla poteſtas, etiam Eccleſiaſtica, poteſt cogere ad contrahendum ſine eo. 1. & 5. 334.
Matrimonij eſſentia, non in carnali copula, ſed in mutuo conſenſu conſiſtit. 2. 334.
Conſenſus, dicitur Matrimonij radix. 3. 334.
Deus non poteſt facere, vt Matrimonium abſq; conſenſu Contrahentium valeat. 4. 335.
Imò non ſufficit conſenſus, ſed requiritur plena libertas, & ſecuritas. 6. 335.
Adeò vt Contrahentes, non ſolùm ſint liberi à coactione, ſed etiam à coactionis timore. 7. 335.
Quod procedit, ſiue per ſe ipſum, vel per Procuratorem contrahatur. 8. 335.
Procurator ad contrahendum, licèt vero conſenſu conſtitutus ſit, tamen, ſi antequam Matrimonium contrahatur, Mandatum per diſſenſum fuerit reuocatum, etiamſi Procuratori non ſit intimata reuocatio, nihilominus Matrimonium poſt reuocationem contractum erit nullum. 9. 335.
Nec valebit, quamuis, poſt reuocatum Mandatum, quis ratum habeat, quia nouus conſenſus requiritur. 10. 335.
Si conſtituens Procuratorem ſictè conſenſiſſet in Mandato, ſed antequam contrahatur verè conſenſiſſet Matrimonium valebit. 11. 335.
Conſtituens Procuratorem ad contrahendum, ſi poſtea fiat amens, & perſeueret in amentia, & ea durante Matrimonium contrahatur, nihilominus erit validum. 12. 335.
Quando fuit conceſſa Diſpenſatio, cum Impedimento dirimenti pro vtroque Foro, ſuper Matrimonio iam contracto, requiritur nouus conſenſus. 385. 139.
N ſi Pontifex concederet etiam licentiam in Matrimonio permanendi. 386. 139.
Si Impuberes, ſeu Pubes, & Impubes inter ſe contrahant nulliter, ob defectum malitiæ, non tamen dicitur Matrimonium ratificatum per copulam poſt pubertatem habitam, niſi denno coram Parocho, & Teſtibus conſentiant. 387. 139.
Diſpenſati à Confeſſario vigore commiſſionis obtentæ, poterunt nihilominus Coniuges inter ſe ſecretò conſenſum renouare. 391. 140. & n. 392.
Si vnus ex Coniugibus non conſenſiſſet, poterit conſentire ſecretò, antequam alter Coniux defectum huiuſmodi norit. 396. 141.
Nec eſt neceſſe, vt alter Coniux Impedimenti ignarus, dictam nullitatem ſciat. 398. 141.
Si Matrimonium contrahatur cum Impedimento occulto, ſed noto ſolùm Parocho, & Teſtibus, erit opus iterum publicè contrahere ſecuta Diſpenſatione. 404. 142.
Sed ſi plures adhiberentur Teſtes, & ex his duo tantùm vnà cum Parocho, ignorarent dictum Impedimentum, non erit neceſſè, vt iterum conſentiant. 405. 142.
Nouus conſenſus non requiritur, dum Papa diſpenſat, vt Oratores poſſint remanere in Matrimonio nulliter contracto. 295. 195.
Confeſſarius, quomodo ſe gerere debeat ad eliciendum conſenſum alterius Coniugis ignorantis Impedimẽtum, quando ex manifeſtatione eiusdem ſcandala timeantur. 184. 224.
Super Impedimento defectus conſenſus, & errore Perſonæ, Papa diſpenſare non poteſt, adeout quis cogatur permanere cum Perſona, cum qua non intendit contrahere. 44. 271.
Princeps licèt poſſit pro bono publico cogere aliquem ad ducendum Perſonam, tamen vt d. Matrimonium ſit validum, requiritur vtriuſque Contrahentium conſenſus. 14. 15. 335
Lex prohibens *Filijs*, *ne contrahant* abſque Parentum conſenſu, non valet. 17. 335.
Diſpoſitio Teſtatoria, ne Filia contrahat abſq; conſenſu, non valet. 18. 335.
Super defectu conſenſus, non poteſt Pontifex diſpenſare, 20. & ſeqq. 335.
Defectus liberi conſenſus in Matrimonio, quando illud irritum reddat, remiſſiuè. 21. 336.
Conſenſus vtriuſq; Sponſi non eſt neceſſè, quod *interueniat* eodem tempore, dummodo conſenſus alterius duret. 23. 336.
Iuramentum non ſupplet defectũ liberi *conſenſus*. 86. 340
Si alter Coniugum, qui metu cõtraxit, *conſentiat* in Matrimonio, antequam alter defectum norit; vel, ſi conſcius ſit, in conſenſu perſeuerauerit, Matrimonium validabitur, nec opus erit præſentia Parochi, & Teſtium, ſi adhuc Impedimentum diſſenſus in occulto maneat. 88. 340.
Matrimonium ex graui metu contractum, licet ex defectu conſenſus ſit ipſo iure nullum, adeo vt Coniux, qui nõ conſenſit, non poſſit petere, nec reddere debitũ. 89. 340.
Tamen in Foro externo præſumitur validum, cum de conſenſu exterius præſtito Eccleſiæ conſtet, nec de diſſenſu in occulto conſtare poſſit. 90. 340.
Et Eccleſia eos Coniuges, qui verè non conſenſerunt, coget ad manendum inſimul, nec debet ſtare, eorum ſimplici aſſertioni. 91. 340.

Vt

Vt Matrimonium ex defectu conſenſus ſit nullum, requiritur quod Eccleſia per ſententiam illud irritum declaret. 94. 341.
Coniux non tenetur credere alteri, aſſerenti, ſe non conſenſiſſe, niſi concurrant coniecturæ, inducentes illam ad credendum; & ſi credat, non poterit nec petere, nec reddere debitum. 97. 341.
Coniecturæ huiuſmodi quæ ſint, remiſſiuè. 98. 341.
In dubio præſumendum eſt pro Matrimonio, quod conſenſus adfuerit. 99. 341.
Si alter Coniux Religionem ingrediatur, & alter ſciens patiatur per decennium in ea viuere, dicitur conſenſiſſe. 117. 358.
Coniux, qui profeſſus fuit abſque licentia ſui Coniugis, dicitur nulliter profeſſus, & poterit reuocari ab ipſo ſuo Coniuge, licèt poſtea conſenſum præſtiterit. 120. & ſeqq. 359.

CONIVGIVM, CONIVX.

Coniuges quid agere debeant, quando contraxerunt nulliter, ob Impedimentum occultum. 388. 140.
Super pluralitate Coniugum, & Maritorum reſpectiuè, Papa non poteſt diſpenſare. 45. 271.
Coniux qui habuit copulam cum Conſanguinea alterius Coniugis, ignorans eſſe Conſanguineam, non contrahit Affinitatis Impedimentum, nec prohibetur petere debitum. 74. 300.
Amplia, etiamſi ſciret, eſſe Conſanguineam, ſed putaret eſſe non in ſecundo gradu, ſed in tertio, & vlteriori. 75. 300.
Coniux habens copulam cum Conſanguinea ſuæ Coniugis, ignorans adeſſe ſpecialem Eccleſiæ prohibitionẽ, non videtur contra hanc prohibitionem delinquere, nec incurrit Excommunicationem, nec alias pęnas 76. 300.
Coniux, qui ex ſua culpa contraxit Impedimentum, licèt abſque Diſpenſatione non poſſit petere, tenetur tamen reddere debitum. 77. 301.
Etiamſi alter Coniux poſtea ſciuerit tale Impedimentum, quia non impeditur petere. 78. 301.
Limita, quando & ipſe fuiſſet particeps delicti, & conſenſiſſet. 79. 301.
Si vterque Coniux data opera Inceſtum commiſiſſent, & in illum conſenſiſſent, eo animo, vt ſe à debito coniugali eximerent, probabilis opinio eſt, eoſdem peccare petendo debitum, ſed teneri ad reddendum. 80. 301.
Eccleſia cogit ad manendum ſimul eos Coniuges, licèt verè non conſenſerint, quando non conſtet de huiuſmodi diſſenſu, nec ſtandum eſt eorũ ſimplici aſſertioni. 91. 340
Coniux, non tenetur credere alteri, aſſerenti, ſe non conſenſiſſe, niſi concurrant coniecturæ, quæ illum perſuaderent ad credendum; at ſi credat, non poterit nec petere, nec reddere. 97. 341.
Coniecturæ huiuſmodi quales ſint, remiſſiuè. 98. 341.
De Iure Diuino ſtatus coniugalis non repugnat cum Ordine Sacro, imò Iure Eccleſiaſtico permittitur, vt ſimul coniungi poſſint, ſeruando tamen Caſtitatem. 36. 352.
Si poſt ſuſceptos de licentia Ordines, Coniuges carnaliter commiſceantur, committunt graue Sacrilegij peccatum, non tamen Fornicationis. 37. 352.
Coniugi ſeni, quæ Votum Caſtitatis emiſit, non eſt prohibitum cohabitare cum Coniuge in Sacris conſtituto, ſi abſit periculum incontinentiæ. 42. & 43. 353.
Coniugatis, non licet ſuſcipere Ordines, abſque licentia alterius Coniugis, verùm nec habitum mutare, ſuſcipiendo habitum Tertij Ordinis, vel Heremiticas veſtes. 57. 353.
Si vnus ex Coniugibus poſt Matrimonium ratum Religionem ingrediatur, alter Coniux in ſęculo manſus expectare debet, donec alterius Profeſſio legitime ſequatur. 85. 355.
Qua ſecuta, poterit abſque Diſpenſatione copulari. 356.
Si intra bimeſtre Fœmina à Coniuge per vim cognita fuerit, nihilominus adhuc poterit Religionem ingredi. 89. 365.
Quod tamen non procedit, ſi ex tali copula Proles concepta fuiſſet, nec ſit alius, qui eã poſſet educare. 92. 356
Et eo caſu, quamuis Coniux profiteretur, alter in ſęculo remanſus, qui Coniugem inuitam cognouit intra bimeſtre, ea viuente, licèt profeſſa, non tamen poterit cum alia inire. 92. 356.
Si vnus Coniux Religionem ingrediatur, an & quando alter teneatur Religionem ingredi, vel vouere Caſtitatem. 114. 358.
Coniux, bona Fide credens alterum mortuum, ſi Religionem profiteatur, poterit ab alio reuocari, & tenebitur reddere, ſed non poterit petere debitum. 116. 358.

COMMISSARIVS.

Commiſſarius Cruciatæ an poſſit diſpenſare eos, qui contraxerunt cum Impedimento occulto Affinitatis, ex copula fornicaria. 167. 254.
Poteſt legitimare Prolem ſuſceptam ex huiuſmodi Matrimonio, poſt notitiam cuiuſque Coniugis de Impedimento, quoad Ordines, & Beneficia tantũ. 168. 254.
Commiſſarius Cruciatæ poteſt diſpenſare ab Impedimento orto ex Affinitate ſuperueniente ad petendum debitum. 169. 255.
Poteſtas Commiſſarij Cruciatæ quæ ſit, & in quo differat à poteſtate Epiſcopi. 170. 255.
Commiſſarius Cruciatæ non poteſt legitimare Prolem, quæ ex Impedimento eſt illegitima, quando vterque Coniux eſt in mala fide, niſi diſpenſet etiam in Matrimonio, & illud contrahatur. 171. 255.
Commiſſarius Cruciatæ poteſt diſpenſare ſuper Impedimento Inceſtus, quod ſuperuenit Matrimonio, vt Coniuges poſſint petere debitum. 89. 302.

COMMISSIO, COMMITTERE.

Commiſſiones Diſpenſationum, ſi extrà Curiam fiant, locorum Ordinarijs demandantur. 1. 84.
Commiſſiones Diſpenſationum ad illos ſolos inferiores Prælatos ſunt dirigendæ, qui Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem exercent, & ſunt nullius Diœceſis. 6. 84.
Commiſſiones Diſpenſationũ, Matrimonialium Sede Epiſcopali vacante, non committuntur Vicario Capituli. 16. 85.
Sed Ordinario viciniori. 22. 85.
Quid, ſi in vita Epiſcopi eius Vicarius cępiſſet exequi, ſed non potuiſſet perficere ante eius obitum. 23. 85.
Quid, ſi idem Vicarius Epiſcopi mortui eſſet etiam Vicarius Capituli. 24. 85.
Sede Epiſcopali Lucana vacante, Commiſſiones prædictæ fuerunt commiſſæ Ordinario Piſano viciniori. 28. 85.
Si viuente Epiſcopo, ſint commiſſæ eius Vicario Diſpenſationes exequendæ, quid agendũ. 30. 86.
Quid, ſi Diſpenſandi nollent expectare mutationem Vicarij. 35. 85.
Quid, ſi facta fuiſſet mutatio Iudicis, & electus eſſet nouus Epiſcopus, à quo vellent Oratores diſpenſari. 27. 87
Quid, ſi proprius Ordinarius Oratorum longè diſtaret, nec Vicarium conſtituit, vel eſſet ſuſpectus, & in eius Eccleſia eſſet deputatus Vicarius Apoſtolicus. 38. 87.
Si peteretur committi Diſpenſationem alicui ex Prælatis inferioribus, qui non ſit in poſſeſſione, quid obſeruandum. 45. 87.
Commiſſiones Diſpenſationum matrimonialium quibus

Prælatis inferioribus Epiſcopo dirigi poſſint, ex ſtylo Curiæ. 46. 88.

Facultas diſpenſandi aliquando committitur nonnullis Miniſtris Generalibus Religionum. 47. 88.

Si Diſpenſatio debeat expediri in Vrbe, cui committatur. 48. 88.

Oratores ſi ſint nullius Diœceſis, & Epiſcopalis Sedes vicinior vacet, Commiſsio cui debeat fieri. 49. 88.

Lite pendente inter Ordinarios ſuper Iuriſdictione loci, Commiſsio fit viciniori. 51. 88.

Commiſsiones Diſpenſationum nunquam committuntur Epiſcopo, ſiue eius Vicario, ſed vel ipſi Epiſcopo, vel ipſi Vicario. 54. 89.

In Commiſsione quando Papa non exprimit nomen Vicarij, reſpicit Tribunal, & Commiſsio eſt realis, & tranſit ad Succeſſorem. 57. 89.

Quid ſi fuiſſet expreſſum nomẽ Vicarij, & Tribunal. 58. 89

Commiſſio facta Legato, etiam à Latere, ſub nomine Dignitatis non tranſit ad Succeſſorem. 60. 90.

Commiſſione facta Epiſcopo, vel eius Vicario, poſt factam præſentationem vni, non poteſt alter ſe intromittere. 70. 110.

Quoad Commiſſiones Diſpenſationum Matrimonialium ſufficit, quod Vicarius Generalis Epiſcopi ſit ad ſpiritualia tantùm conſtitutus. 97. 113.

Quando in Breuibus Pontificijs aliquid cõmittitur Epiſcopis, ſeu eius Vicarijs, ſemper de ſtylo Curiæ dirigitur Vicarijs Generalibus in ſpiritualibus. 98. 114.

Si Oratores velint Commiſſionem dirigi Ordinario eorũ domicilij, id exprimere debent in Supplicatione, & Papa ſolet concedere, ſi ſaltem per annum in loco domicilij habitauerint. 154. 118.

Commiſſione facta cum clauſula *Conſcientiam tuam oneramus*, quid operetur. 306. & ſeqq. 133.

Commiſsiones Diſpenſationum ſuper occultis ſolet S. Pœnitentiaria committere Confeſſario, vt de nouo Coniuges ſecretò contrahant. 389. 139.

Quando Commiſsio eſt perſonalis, quamuis facta ſit Perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, ſi Delegatus moriatur, finitur delegatio, ſiue res ſit integra, ſiue non, quando verò eſt realis, non expirat mortua Perſona, ſeu remota, ſed ad Succeſſorem tranſit. 496. 150.

Si Commiſsio facta fuit duabus Dignitatibus, & mortua Perſona, quæ alteram Dignitatem poſsidebat, ſuperſtes, qui alteram poſsidet, ſi aliam acquirat, poterit ſolus Commiſsionem exequi. 500. 151.

Commiſsioni Diſpenſationis factæ à Papa an renunciari poſsit, & adiri pro ea Epiſcopus, qui in eo caſu auctoritate ordinaria poſſet diſpenſare. 534. & ſeq. 154.

Dum Papa diſpenſari mandat, non committit abſolutè, ſed quatenus Delegato videatur expedire, & ne ſcandalũ ex Diſpenſatione oriatur. 235. 189.

COMMVTARE, COMMVTATIO.

Dominus Datarius Papæ habet facultatem Pœnitentias Oratoribus commutandi, vel abbreuiandi. 167. 183.

Delegatus poterit loco ſeruitij Eccleſiæ deſtinare Oratorem ſeruitio alicuius Hoſpitalis, non tamen ſeruitium in opus diuerſum commutare. 173. 184.

Vxoratus, qui conſtante Matrimonio emiſit Votum Caſtitatis, an poſsit petere ſibi commutari dictum Votum, ad effectum petendi debitum coniugale. 60. 210.

Votum Religionis ex quibus cauſis commutari poſsit à S. Pœnitentiaria. 61. & ſeq. 211.

Circa commutationem Voti pœnalis, quid obſeruetur in S. Pœnitentiaria 74. 212.

COMPOSITIO.

Cum eadem Compoſitione conceditur Diſpenſatio in paritate graduum pro Conſanguinitate, ac pro Affinitate. 137. 55.

Diſpenſatio cum maiori Compoſitione, & iniunctis pœnitentijs conceditur etiam dum Oratores inter ſe conuerſati ſunt, non habita copula. 3 9, 76.

Diſpenſationes omnes à S. Pœnitentiaria gratis conceduntur. 32. 206.

Etiamſi eſſent reuiſoriæ alterius Diſpenſationis, à Papa pro Foro externo nulliter impetratæ. 33. 206.

Quamuis in illa tacita fuiſſet aliqua qualitas, qua expreſſa, fuiſſet neceſſaria ſolutio Compoſitionis. 34. 206.

In Diſpenſatione ſuper Affinitate ſoluitur duplex Compoſitio. 60. 299.

Compoſitio pro Diſpenſatione ſuper Affinitate orta ex copula illicita, non ſoluitur, ſed quæ taxationes ſoluantur pro Literis expediendis. 95. 301.

Decretum Concilii diſponens, quod Diſpenſatio ſuper Matrimonio inter Impeditos ignoranter contracto gratis concedatur, intelligitur quoad Compoſitionem, non quoad mercedes Officialium. 4. 93.

CONFESSARIVS, CONFESSIO.

Confeſſarius, vel Parochus, non poſſunt vti ſcientia Impedimenti habita in Confeſsione ad impediendum Matrimonium. 438. 144.

Etiamſi nouerint Impedimentum extare in primo gradu Conſanguinitatis. 439. 144.

Quando teneantur ex dicta ſcientia Pœnitentem admonere. 440. 145.

Confeſſarius in caſibus quibus dictum eſt, teneri diſsimulare Impedimentum, ſi deprehendat Pœnitentem ignorantem Impedimentum ea alia cauſa nolle reddere debitum, tenetur ſuadere, vt reddat, etiam denegando Abſolutionem. 441. 145.

Confeſſarius tenetur Pœnitentem monere de Impedimento, ſi redundaret in damnum commune. 442. 145.

Si Confeſſarius cognoſcat Pœnitentem laborare ignorantia vincibili, & culpabili, tenetur monere. 443. 145.

Quid, ſi Pœnitens ignorantia inuincibili laboraret, & ſcandala timerentur. 445. 145.

Si Pœnitens dubitans de validitate Matrimonii, vel de iure petendi debitum, & de hoc interroget d. Confeſſarium, quomodo ſe gerere debeat in reſponſo. 445. 145.

Confeſſarius delegatus ad diſpenſandum pro Foro conſcientiæ, poteſt ſe retractare, & reuocare. 490. 150.

Confeſſor in ſolo Sacramento eſt Iudex in Pœnitentiæ Foro. 214. 187.

Confeſſarius, qui caret qualitatibus à Pœnitentiario requiſitis, non poteſt Literas aperire. 96. 215.

Clauſula *Diſcreto Viro Confeſſori, Magiſtro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario*, poſita in Literis emanatis à S. Pœnitentiaria, quid importet. 95. 216.

Quamuis Confeſſarius electus ad aperiendum dictas Literas ex comuni errore reputetur Theologus, & Doctor, non tamen poterit aperire. 97. 216.

Nec ſufficit, ſi dictus Confeſſarius in Iure Cæſareo Doctor ſit. 98. 216

Nec quod fuerit admiſſus ad Confeſsiones audiendas ab alio Ordinario, ſed debet eſſe approbatus ab Ordinario Loci, vbi Diplomata exequi debent. 99. 217.

Quamuis Confeſſarius ſit Licentiatus, & Doctoratui proximus, nõ tamen poterit dictas Literas aperire. 100. 216.

Si Confeſſarius, habeat requiſita, quamuis ſit indoctiſsimus, poteſt Literas predictas, aperire. 102. 216. & n. 118.

n. 118. 212.

Confeſſarius poteſt diſpenſare, & commutare extra actū Confeſſionis 105. 217. & n. 140. & 141. 210.

Tamen ex ſtylo Curiæ, Diſpenſatio fieri debet audita Confeſſione Sacramentali. 106. 217.

Huiuſmodi ſtylus quando fuit introductus. 109. 217.

Clauſula, *Audita Sacramentali Confeſſione*, conditionem importat. 107. 217.

Si Confeſſio reddatur nulla ex aliquo defectu integritatis, vel attritionis, vel ex alia cauſa, nihilominus Diſpenſatio valet. 111. 217.

Limita, niſi inualiditas eſſet circa rem, ſuper qua petitur Diſpenſatio. 113. 217.

Confeſſio vt præmittatur ante Diſpenſationem non eſſet neceſſaria, niſi à Pontifice præciperetur. 112. 217.

Quid, ſi Confeſſarius fuiſſet ſemel approbatus, ſed poſtea eius licentia fuiſſet occultè reuocata. 115. 217.

Quid, ſi Confeſſarius non fuiſſet ab Ordinario approbatus, ſed aliàs de eius approbatione conſtaret ex publico documento alicuius Academiæ.

Quid, ſi fuiſſet approbatus cum limitatione Perſonarum. 117. 217.

Si Literæ fuerint ignoranter præſentatæ Confeſſori carenti huiuſmodi requiſitis, poterit alius adiri. 119. 218.

Si Confeſſarius munus ſuum minus benè expleuerit, an alius adiri poſſit. 120. 218.

Confeſſor ex iuſta cauſa variari poteſt, irrequiſito Pœnitentiario. 121. 218.

Confeſſarius poteſt ſe retractare, & ſententiam mutare. 123. 218.

Poſſunt eligi duo Confeſſarii, nempè alter pro Diſpenſatione, & alter pro legitimatione Prolis, limita tamen, vt ibi. 124. 219.

Si Confeſſarius non diſpenſauit, non poteſt canere Palinodiam. 125. 219.

Clauſula, vt Confeſſarius teneatur indagare veritatem, eſt de forma. 127. 219.

Si Confeſſarius extra Confeſſionem ſciat preces falſas eſſe, quamuis Pœnitens aſſerat eſſe veras, non debet diſpenſare. 129. 219.

Si adſit aliud Impedimentum dirimens inter contrahere volentes, ac Pœnitens aſſerat fuiſſe diſpenſatum, tenetur Confeſſarius credere. 130. 219.

Si Confeſſarius omitteret examen veritatis precum, quamuis eſſent veræ, examen non valet. 131. 219.

Quamuis preces ſint veræ, ſi Confeſſarius veritatis inſcius diſpenſet, nulla eſt Diſpenſatio. 133. 119.

Secus, ſi aliter Confeſſario conſtet de veritate, tam in Confeſſione Sacramentali, quàm extrà. 134. & 135. 219.

Monita, & conſilia opportuna, quæ Confeſſori in Literis S. Pœnitentiariæ iniunguntur, non inducunt conditionem, ſed tantùm inſtructionem. 136. 220.

Et eadem omittendo, ſi in diligenti Pœnitentis examine non deficiat, non peccat. 137. 220.

Confeſſarius licèt teneatur imponere diſpenſando aliquas Confeſſiones, & pœnitentias, tamen poteſt ex arbitrio minuere, vel augere. 141. 210.

Nec poterit imponere Confeſſionem frequentiorem, quā menſtruam, ſed tamen poterit imponere bimeſtrem, & trimeſtrem. 145. 220.

Ille, cui imponitur Confeſſio ſingulis menſibus, ſatisfacere poterit quocumq; die illius menſis. 146. 210.

Quando in Literis Pœnitentiariæ imponitur Confeſſio ſingulis menſibus, verificatur in vnoquoque die menſis. 147. 220.

Si Diſpenſatus non ſatisfaciat Confeſſioni in vno menſe, non tenetur in ſequenti duplicare. 148. 220.

Si Pœnitens ex aliquo Voto teneretur ad Cōfeſſiones menſtruas, non poterit vnica obligationi ſatisfacere. 150. 121.

Non poteſt Confeſſor imponere eas Confeſſiones, ad quas Pœnitens aliunde tenetur. 151. 121.

Confeſſarius poterit mouere frequentiam Confeſſionis. 152. 221.

Quæ, & qualia opera poſſit Confeſſarius iniungere. 153. 221.

Confeſſarius poteſt facere aliquam fidem de Abſolutione, vel Diſpenſatione. 157. 221.

Diſpenſati ſuper Impedimento occulto, non tenentur illud Iudici conſiteri, ſi adhuc ſit occultum. 161. 2222.

Confeſſarius non poterit exequi Diſpēſationem ſibi commiſſam ſuper Impedimento, ſi illud fuerit deductum in Iudicio, donec Reus abſolutus fuerit. 174. 213.

Confeſſarius quomodo debeat ſe gerere in perquirendo, verum adſit periculum incontinentiæ ex cohabitatione. 180. 223.

Confeſſarius quomodo ſe gerere debeat in certiorando Coniugem Impedimenti ignarum, maximè ſi ex inde timeantur ſcandala 182. & ſeq. 224.

Confeſſarius non debet, nec poteſt ad Abſolutionem, vel Diſpenſationem deuenire, niſi prius remota fuerit occaſio recidiuæ conuerſationis. 202. 12.

Opinio, quod Confeſſio facta per Pœnitentem Confeſſario abſenti per Literas eſſet valida, eſt reprobata, & damnata. 318. 73.

Confeſſio Impedimenti facta per Oratores non probat, ſed neceſſe eſt, vt Delegatus ſe diligenter informet. 246. 127.

Confeſſio Coniugum de Impedimento an ſufficiat ad dirimendum Matrimonium contractum. 436. 144. & n. 59. 324.

CONGREGATIO.

Quoad declarationes S. Congregationis, vide *Declaratio*

S. Pœnitentiaria habet ſuam peculiarem Congregationem Cardinalium. 20. 205.

S. Congregatio Concilii non ſe ingerit in negociis S. Pœnitentiariæ. 25. 205.

CONIECTVRA.

Coniecturæ vrgentes quæ ſint ad conuincendum dubiū de inualiditate Matrimonii. 474. 148.

CONSANGVINEVS, CONSANGVINITAS.

Diſpenſationē ſuper Impedimento Conſanguinitatis petens, exprimere debet gradum præciſum, quo Oratores coniuncti ſunt. 115. 54.

Conſanguinitas an proueniat ex vno communi ſtipite, ſeu ex pluribus, exprimendum eſt, explicando omnes ſuos gradus. 117. 54. & de ratione 118. 54.

Diſtantia graduum an ſit in linea recta, vel tranſuerſali, debet narrari, ad validitatem gratiæ. 119. 54.

Si Oratores ſint in linea inæquali infra ſecundum gradum, & Fœmina ſit propinquior ſtipiti, debet exprimi. 121. 54.

Quando Oratores diſtant gradu inæquali infra quartum gradum Conſanguinitatis, vterq; gradus exprimi debet, ad hoc, vt ſuper remotiori concedatur Diſpenſatio, & ſuper proximiori fiat Declaratoria. 122. 54.

Si propinquior gradus Conſanguinitatis eſſet primus, debet exprimi. 125. 54.

Quando Oratores ſunt in primo, & ſecundo gradibus Conſanguinitatis, vterq; debet exprimi, & ſuper ambobus requiritur Diſpenſatio. 127. 55.

Prouenientia Conſanguinitatis debet exprimi, quando Oratores ſunt coniuncti infra ſecundum gradum. 128. 55.
Si fuerit erratum in expreſſione graduum Cõſanguinitatis, quid agendum. 131. & ſeqq. 55.
Si exprimatur Impedimentum Conſanguinitatis, quod verè eſſet Affinitatis, vel è contra, etiamſi id errore accidat, Diſpenſatio erit nulla. 136. 55.
Si tamen exprimatur per alternatiuam, dicendo v. gr. eſſe vel Conſanguinitatis, vel Affinitatis Impedimentum, Diſpenſatio tunc valet. 146 56.
Et tali cautela vtuntur Sollicitatores, quando ignorant ſpeciem d. Impedimenti. 147 56.
Poſt contractum Matrimonium inter Conſanguineos, ſi alter ex Coniugibus decedat, & alter velit cum alia Conſanguinea diſpenſari, an debeat exprimere primã Diſpenſationem. 101. 60.
Quid, ſi poſt impetratam Diſpenſationem cum Conſanguinea, mutato propoſito, aliam vellet ducere. 102. 60.
Si conſtitutus in Sacris diſpenſetur, vt Vxorem ducat, & deindè velit cum Conſanguinea diſpenſari, an de prima Diſpenſatione mentionem facere debeat. 104 60.
Diſpenſatio difficiliùs conceditur ſuper Conſanguinitate, quàm ſuper Affinitate, ſed quoad impenſas pari modo regulatur. 171. 119.
Quando exprimuntur gradus Conſanguinitatis, dicitur, Oratores eſſe coniunctos, quando verò exprimuntur gradus Affinitatis, dicitur, Oratores ſe attinere. 190. 121
Conſanguinei potiùs admittuntur ad probandum Matrimonij Impedimenta, quia præſumuntur magis quàm alij informati. 172. 129. & n. 434. 144.
Etiam ad effectum Matrimonium diſſoluendi. 61. 314.
Conſanguineorum Iuramentum admittitur ad probandum contra famam Impedimenti. 422. 144.
Ad probandum Conſanguinitatem inter Coniuges duodecim requiſita concurrere debent, & quæ. 437. 144.
Circa Conſanguinitatem maior Pœnitentiarius diſpenſate poteſt in gradibus remotioribus tantùm. 30. 205. & rariſſimè. 40. 207.
Et ſi Matrimonium non ſit adhuc contractum in ea non diſpenſat. 31. 206.
In primo, & ſecundo gradu Conſanguinitatis non poteſt Pœnitentiarius diſpenſare. 39. 207.
Si poſt Matrimonium contractum ſuperueniat ſcientia Impedimenti Conſanguinitatis, non diſpenſatur à S. Pœnitentiaria, niſi Coniuges ſteterint in Matrimonio per aliquot annos. 41. 207.
Petens diſpenſari ſuper Impedimento Conſanguinitatis, vt ſupra detecto, quid exprimere debeat. 91. 215.
Conſanguinitas quid ſit, definitur. n. 2. & explicatur vſq; ad n. 5. 258.
Conſanguinei nomen, de Iure Canonico, quomodo intelligatur. 11. 258.
Linea Conſanguinitatis eſt triplex, & quæ? 24. & ſeq. 259
Conſanguinitas, quando dicatur duplicata, & quadruplicata, & quomodo computentur gradus. 33. & ſeq. 261.
Diſpenſatio in primo, & ſecundo gradu Conſanguinitatis an dari poſſit. 52. & ſeq. 264.
Indi non impediuntur contrahere vltra ſecundum gradum Conſanguinitatis. 51. 264.
In quibus gradibus Conſanguinitatis poſſit Pontifex diſpenſare in qualibet linea. 56 & ſeq. 264.
Cognoſcens Conſanguineam Vxoris, à ſe non dum cognitæ, non incurrit Excommunicationem. 61. 299.
Quando Conſanguinitas eſt probanda in gradu certo, quid debeant Teſtes deponere. 6. & ſeq. 314.
Ex quibus cauſis diſpenſetur ſuper Conſanguinitate, vide in verbo, Cauſa.
In gradibus Cõſanguinitatis propinquioribus faciliùs diſpenſatur cum diuitibus, quam cum pauperibus, & de ratione. 113. 438.

CONSCIENTIA.

Conſcientia eſt dictamen practicum rationis, cui debent actiones noſtræ conformari. 305. 133.
Semper dictat quid faciendum, quidue fugiendum ſit. ibidem.
Clauſula *ſuper quo Conſcientiam tuam oneramus*, in omnibus Commiſſionibus ineſt. 306. 133.
Dicta clauſula *Conſcientiam tuam oneramus*, quid importet, à n. 307. vſq; ad 315. 133.

CONSTITVTIO.

Conſtitutio Conciliaris non tollitur per clauſulam *Non obſtantibus &c.* in Literis Diſpenſationum poſitam. 352. 137.
Neque Conſtitutiones, & Ordinationes Apoſtolicæ tolluntur per d. clauſulam. 354. 137.
Sed ſolùm dicta clauſula ſuſpendit eas Conſtitutiones, quæ requirunt ſpecialem mentionem ad ſuas derogatorias. 355. 137.
Papa poteſt tollere Conſtitutionem, etiam quoad effectus præteritos. 277. 194.
Conſtitutio quando dicatur Conciliaris, & quando Põtificia remiſſiuè. 59. 245.

CONSVETVDO.

Prohibitioni factæ Delegato à Papa, ne munera recipiat pro Diſpenſatione ſibi commiſſa, non obſtare poteſt conſuetudo in contrarium. 237. 125.
Contradictio Principis interrumpit omnem conſuetudinem. 238. 126.
Quod intellige de conſuetudine inducta, non à Laicis ſimpliciter, ſed de mixta Laicorũ, & Clericorũ. 51. 232.
Impedimenta Matrimonialia, poſſunt conſuetudine tolli. 52. 232.
Conſuetudo, ſicut habet vim nouam Legem inducendi, ita poteſt antiquam abrogare. 53. 232.
Conſuetudo, quamuis reprobata à Lege, poteſt adhuc ipſamet lex per ſequentem conſuetudinem tolli. 54. 232.
Conſuetudo non poteſt habere vim diſſoluendi Matrimonium iam ritè contractum. 55. 232.
Etiamſi talis conſuetudo adiuuaretur ratione ſcandali. 56. 232.
Epiſcopus ex conſuetudine poteſt diſpenſare in criminibus, in quibus adeſt conſuetudo, vt diſpenſet, licèt alias non poſſet. 60. 245.
Conſuetudo præſcripta dat Iuriſdictionem. 61. 245.
Conſuetudo diſpenſandi facit valere Diſpenſationem alias non valituram. 62. 245
Conſuetudinem immemorabilem habens, dicitur habere meliorem titulum de mundo. 65. 241.
Quicquid concedi poteſt ex priuilegio, etiam conſuetudine acquiri poteſt. 65. 245.
Conſuetudo contra Canones inducitur ex lapſu temporis, nec requiritur ſcientia Papæ, dummodo non ſit contra Ius naturale, & Diuinum. 66. 245.
Conſuetudo, non poteſt præualere contra Ius naturale, & Diuinum poſitiuum, ſed ſolùm contra humanum. 10. 313. & 43. 346.
Conſuetudo, vt Catholici contrahant Matrimonium cum Hæreticis, abſque Diſpenſatione, quando ſit admittenda. 11. 362.

CONSVMATIO.

Conſumatio Matrimonij, vide *Copula, Matrimonium.*

CON-

CONTRAHENS, CONTRAHERE.

Si poſt obtentam Diſpenſationem ad contrahendum cum vna, quis, mutato propoſito, contraheret cum alia, poſtea hac mortua, poterit cum dicta Diſpenſatione cum prima contrahere 336. 135.

Diſtingue tamen, aut mandatum fuit executum, aut non, & non poterunt. 339. 136.

Si poſt obtentam Diſpenſationem ſuper Impedimento, alter ex Diſpenſatis Votum Caſtitatis, vel Religionis emittat, poterit nihilominus validè, quamuis illicitè, Matrimonium contrahere. 337. 136.

Si Matrimonium ſit nulliter contractum ob Impedimentum dirimens occultum, ſequuta Diſpenſatione, debent Coniuges iterum cum nouo conſenſu contrahere corā Parocho, & Teſtibus. 383. & ſeq. 149.

Et ſi fuerint diſpenſati a Sacra Pœnitentiaria, committitur, vt ſecretò contrahant. 389. 140.

Idem procedit, quando vnus ex Coniugibus cum ſcientia Impedimenti contraxiſſet. 390. 140.

Quamuis Matrimonium ſit nullum aliter, quàm ex defectu conſenſus, & Impedimentum ſit occultum, poterunt Coniuges, Diſpenſatione obtenta, iterum ſecretò contrahere. 397. 141.

Contrahentes admittuntur ad iurandum contra famam de Impedimento, ex Iudicis arbitrio, attenta qualitate Perſonarum. 423. 144.

Contrahentes dolosè, & malitiosè, cum ſcientia Impedimenti, quas pœnas incurrant, & an diſpenſandi ſint. 29. & ſeq. 171.

Oratores, quamuis obtinuerint mandatum de diſpenſando, & omnia narrata verificauerint, tamen non poterunt contrahere, donec cum effectu fuerint diſpenſati. 248. 190.

Contrahens, viuente ſua Vxore, cum alia dicti prioris Matrimonij inſcia, remanet perpetuò inhabilis ad illud recontrahendum. 51. 209.

Quid, ſi poſt mortem primæ Vxoris velint in ſecundo Matrimonio remanere. 52. 209.

Contrahens cum alia, credens bona fide primam Vxorem mortuam, non eget Diſpenſatione. 53. 209.

Si quis fictè cum vna contrahat, & non habita copula deinde verè contrahat cum altera, primum Matrimonium, licèt in Foro conſcientiæ ſit inualidum, tamen in Foro externo valet, donec, cauſa cognita, declaretur nullum. 200. 341.

CONVERSATIO.

Quæ ſit cauſa mouens Pontificem ad diſpenſandum, dum allegatur conuerſatio ſuſpecta, vel copula præhabita inter Oratores. 47. 153.

Si Oratores petant diſpenſari, narrando pro cauſa copulam habitam, & ideo periculum ſcandalorum, & diffamationem Mulieris, Diſpenſatio erit valida, quamuis copula non fuerit ſecuta, dummodo ex conuerſatione habita timeātur ſcādala, & diffamata ſit Mulier. 53. 173.

Clauſula, *Poſtquam omnem recidiuæ conuerſationis occaſionem abſtulerit*, quid importet. 201. 225.

Confeſſarius nec debet, nec poteſt, ad Abſolutionem, & Diſpenſationem deuenire, niſi prius remota fuerit occaſio recidiuæ conuerſationis. 202. 225.

COPVLA.

Copulæ repetitio non eſt neceſſe, vt exprimatur in petitione ſuper Impedimēto Affinitatis ca ea orto. 162. 57

Limita, ſi poſt Diſpenſationem obtentam ad contrahendū, ſed non dum contracto, Matrimonio, copula repetita fuiſſet. 165. 57.

Copula inter Conſanguineos, vel Affines præhabita, an ſit exprimenda in petitione Diſpenſationis ſuper Impedimento dirimenti, ſi alia cauſa allegetur. 250. & ſeq. 64.

Non eſt exprimenda, quando fuit habita inter ignorantes Impedimentum Conſanguinitatis. 252. 64.

Et eo caſu nec exprimenda venit in confeſſione. 253. 65.

Quid, ſi vnus tantùm ex habentibus copulam ſciat Impedimentum. 254. 65.

Copula propriè dicitur inceſtuoſa, quæ inter Conſanguineos, & Affines habetur. 255. 65.

Copula inter Impeditos Conſanguinitate ſpirituali, vel publica honeſtate, non dicitur inceſtuoſa, nec eſt exprimenda in Diſpenſatione. 256. 65.

Copula inter Conſanguineos poſt Diſpēſationem factam, ſed non dum contracto Matrimonio ſecuta, non eſt inceſtuoſa. 257. 65.

Limita regulam, quod copula inceſtuoſa nō ſit exprimenda, quando Diſpenſatio pro ſolo Conſcientiæ Foro fuit commiſſa Confeſſario cum clauſula, *Dummodo copula non interceſſerit*. 259. 65.

Quid, ſi ſit facta Diſpenſatio pro Foro externo tantùm. 260 & 261. 66.

Si copula habita fuerit ſpe facilius Diſpenſationem obtinendi ſuper Impedimento dirimenti, quando ſit explicanda in impetratione Diſpenſationis. 266. 67.

Tunc Papa non diſpenſat, vel difficillimè, & cum multis modificationibus. 19. 170.

Quid, ſi alter Coniugum habuerit d. ſpem, alter verò ſit innocens. 267. 67. & n. 26. 170.

Quid, ſi dictus finis, & ſpes fuerit occultè habita, & in mente retenta. 268. 67. & n. 32. 171.

In Diſpenſatione in forma *Pauperum*, ſemper debet exprimi d. finis. 28. 171.

Quid, ſi copula non adducatur in cauſam, ſed ob aliam cauſam Diſpenſatio impetretur. 269. & plur. ſeq. 67.

Iteratio copulæ cum eadem Perſona non auget, nec dat nouum Impedimentum. 273. 68.

Quid, ſi copula habeatur poſt commiſſam Diſpenſationem à Pontifice, ſed nondum ab Ordinario exequutam. 274 68. & n. 40. 172.

Quid, ſi copula fuerit habita, antequàm Oratores intenderent contrahere. 275. 68.

Copulæ expreſſio an ſit facienda, quando eſſet occulta. 276. vſq; ad 283. 68.

Copulæ expreſſio nullo iure præcipitur. 295. & ſeq. 71. & n. 317. 73. neque ex Concilio. 321. 74.

Nec eius taciturnitas reperitur prohibita, ideo permiſſa cenſeri debet. 303. 72.

Copula ex ſe non poteſt eſſe cauſa finalis Diſpenſationis. 305. 72. & n. 54. 573.

Copulæ taciturnitas non vitiat, quamuis ob dictam copulam, Papa difficiliùs diſpenſaret. 306. 72.

Copula expreſſa, Pontifex faciliùs diſpenſat, ad euitanda ſcandala. 322. 75.

Copula expreſſa facit, vt Papa diſpenſet, etiam in gradibus propinquioribus, in quibus regulariter ex alijs cauſis non diſpenſatur, ſi probetur Mulierem fuiſſe diffamatam, & grauia ſcandala timeantur. 323. 75.

Dum copula exprimitur, omnis alia cauſa Diſpenſationis ceſſat. 324. 75.

Aliud eſt, Inceſtuoſos, copula expreſſa, & pro cauſa Diſpenſationis allegata, puniri, dū Abſolutio petitur, & aliud, quod non expreſſa, Diſpenſatio irritetur ipſo iure. 328. 76.

Copula in Diſpenſatione petenda de conſilio aliquorum Doctorum eſt exprimenda, & ex aliorum, non. 349. 78.

Qui exprimunt copulam, non propterea quoad alios

Google

legem faciunt. 331. 79.
Dum copula ab Oratoribus adducitur in cauſam, & ſcandalorum conſequentiam, ſi obtento Mādato de diſpenſando, ſed nondum executo, reiteretur copula, an debeat exprimi, vt valeat Diſpenſatio. 40. & ſeq. 172.
Si poſt obtentum Mandatum de diſpenſando ſuper Affinitate prouenjente ex copula habita cum Conſanguinea Fœminæ, quam quis ducere intendit, antè executionem iterum copulentur, poterunt adhuc diſpenſari vigore dicti Mandati. 44. 173.
Securatamen eſſet, ſi copula iteretur cum eadem Conſanguinea, poſt factam Diſpenſationem. 45. 173.
Quæ ſit cauſa, qua Pontifex mouetur ad diſpenſandum, dum copula præhabita, ſeu conuerſatio Oratorum ſuſpecta allegaretur. 47. 174.
Si Oratores petant diſpenſari, narrando pro cauſa copulam, & periculum ſcandalorum, & diffamationem Mulieris, valida erit Diſpenſatio, quamuis re vera copula non ſit ſequuta, ſi vera ſit diffamatio, ex conuerſatione habita, & ſcandala timeantur. 53. 173.
Limita, quando copula fuiſſet falsò allegata, nulla facta expreſſione diffamationis, & ſcandalorum. 56. 174.
Quamuis poſt commiſſam à Pontifice Diſpenſationem, & nondum exequutam, ſequatur copula, non tamen reualidatur Diſpenſatio impetrata, ob dictam falſam cauſam, 57. 174.
Oratores, qui petunt diſpenſari, ſi copulam habuerint, & ſint in ſecundo gradu, egent Abſolutione ab Excommunicatione. 201. 186.
Quid in alijs gradibus remotioribus. 202. 186.
Cohabitatio Maris, & Fœminæ, eſt diſpoſitio ad copulā 201. 225.
Copulæ fornicariæ nomine venit quælibet copula non coniugalis. 7. & 1. 293.
Matrimonium fuit declaratum ratum, & non conſūmatū, quia poſtquàm fuit contractum, copula non interceſſerat, licèt anteà pluries fornicati fuiſſent. 36. 321.
Potentia ad copulam ex quibus ſignis cognoſcatur. 52. 475
Potentia huiuſmodi ſolet citiùs adeſſe in Nobilibus, & Diuitibus delicatè viuentibus. 51. 475.

CORRECTIO.

Correctio erroris in nomine quomodo fiat in Romana Curia. 57. 48.

CRIMEN.

Ad petendam Diſpenſationem ſuper commiſſo, ſeu machinato crimine, quid ſit exprimendum. 188. 59.
Quid, ſi petatur noua Diſpenſatio ſuper iterato crimine. 159. 59.
Non præſumitur Pontificem velle idem genus criminis pluries remittere. 190. 59.
Crimina repetita ſemper reddunt Pontificem difficiliorem ad diſpenſandum. 192. 59.
Intellige tamèn de repetitione criminis eiuſdem generis. 195. 90.
Diſpenſatus ſuper crimine machinationis, ſi poſtmodum indigeat Diſpenſatione ſuper crimine Adulterij, non erit neceſsè, quod exprimat primum crimen. 196. 60.
Si crimen fuiſſet deductum ad Forum contentioſum, ſed non plenè probatum, adeout illud exprimens ſe proderet, quid debeat obſeruare in expreſſione. 198. 60
Criminum mentio, non eſt neceſſe vt fiat in petitione Diſpenſationis Matrimonialis. 308. 72.
Qui crimen non punit, dicitur illud ratificare. 21. 170.
Formula Diſpenſationis concedendæ à S. Pœnitentiaria ſuper Impedimento criminis. 45. 208.
Et quid, ſi Matrimonium cum dicto Impedimento fuiſſet iam contractum. 46. 208.
Si petatur Diſpenſatio ſuper Impedimento criminis, quid exprimendum veniat. 92. 215.
Impedimentum criminis quid ſit. 62. 133.
Reliqua, vide in verbo, Adulterium, Machinatio.

CVLTVS.

Impedimentum diſparitatis cultus prouenit ex antiquo Eccleſiæ iure, & Pontifex, ſuper eo diſpenſare poteſt. 1. 136.
Licèt rarò diſpenſet, & cauſæ vrgentiſſimæ requirantur. 2. 361.
Diſpenſatio ſuper dicto Impedimento ex quibus concedatur. 12. & ſeqq. 362.
Si concedatur Diſpenſatio ſuper dicto Impedimento, an poſſit etiam diſpenſari, vt non contrahatur coram Parocho. 14. 362.

CVRIA.

In iuribus Officialium Curiæ Romanæ Papa numquam intendit præiudicare. 38. 29.
Curia Romana eſt omnium aliarum Curiarum Mater, & Magiſtra. 175. 184.

D

DATA, DATARIVS.

Data in omnibus Scripturis eſt neceſſariò apponenda, alias caret fide, & probatione. 563. 156.
Gratia initium ſumit à tempore Datæ, & eius tempus, circà validitatem, vel inualiditatem, attenditur, 564 156
Triplex Data in Reſcriptis Apoſtolicis deſcribitur, quæ tamen idem tempus demonſtrat, & declarat. 565. 157
Officialis primæ Datæ ſtatim, ac eſt ſignata Supplicatio, ſignat in calce Supplicationis paruam Datam, & quare dicatur parua, & per dictam Datam actus non ſit perfectus. 566. 157.
Secunda Data apponitur à D. Datario. 557. 157.
Datare omnes Supplicationes, tàm Gratiæ, quàm Iuſtitię, ſpectat ad D. Datarium. 558. 175.
Mortuo Pontifice exſpirat Officium D. Datarij, & ad quid teneatur quoad Supplicationes remanſas. 569. 157.
Tertia Data latiùs extenditur. 570. 157.
Si Papa reſideāt in Palatio Vaticano, Data Literarum inſcribitur *apud S. Petrum*: ſi in Monte Quirinali (vulgò à Monte Cauallo) dicitur *apud S. Mariam Maiorem*; ſi in Villa Tuſculana, (vulgò Fraſcati) dicitur *Tuſculi*, ſi in Arce Gandulphi, dicitur *in Arce Gandulphi Albanen. Diœceſis*. 579. 158.
Dictiones numerales de ſtylo Cancellariæ Apoſtolicæ, quomodo ſcribantur in Literis Apoſtolicis, quæ ſub plombo expediuntur. 587. 158
Data in Literis, quæ in forma Breuis expediuntur, quomodo de ſtylo deſcribi valeat. 588. 158.
Nomen Pontificis, & Annus eius Pontificatus, ſunt de eſſentia Datæ. 590. 158.
Annus Pontificatus quando incipiat, & quomodo in Data ſcribatur. 591. 158.
Datarius Papæ habet plenam facultatem commutandi Pœnitentias Oratoribus, vel abbreuiandi. 167. 183.
Datarij munus, quale ſit. 12. 204.
Datarius dicitur organum mentis, & vocis Papæ. 28. 473.
Et in ijs, quæ ad eius officium ſpectant, repræſentat Pontificem. 29. 473.

DE-

Digitized by Google

DEBITVM.

Coniux Impedimenti conſcius, non poteſt nec petere, nec reddere alteri ignoranti, donec diſpenſetur, quamuis excommunicetur, & periculum vitæ immineret. 403. 142. & n. 457. 147. & n. 96. 341.
Confeſſarius tenetur ſuadere Pœnitentem ad reddendum debitum, qui aliqua cauſa recuſaret, licet ipſe Confeſſarius notitiam habuerit in Confeſſione, inter Coniuges adeſſe aliquod Impedimentum, dirimens à Pœnitente tamen ignoratum. 441. 145.
Coniux certus de Impedimento, accedendo ad Vxorem, accederet ad non ſuam. 458. 147.
Idem eſſet, ſi Coniux non omnino eſſet certus de Impedimento, ſed parum admodum dubij remaneret. 459. 147
Si Coniux non ſit certus de Impedimento, ſed credulitate probabili, & diſcreta, arbitretur adeſſe, tenetur adhibere diligentiam, & interim debet reddere, ſed non petere. 460. 147.
Si ſit in æquali dubio, poteſt petere, & reddere. 461. 147.
Amplia, vt poſſit in dubio petere, & reddere, quamuis probabilius crederet non valere Matrimonium, dummodo habeat opinionem probabilẽ validitatis. 462. 147
Auctor tamen id non approbat, quoad petitionem debiti, ante factam diligentiam ad vincendum dubiũ. 463. 147.
Dubitans etiam ex leui credulitate, non poteſt petere, nec reddere, niſi deponat ſcrupulum. 466. 148.
Coniux dubitans an teneatur, ac poſſit, intrà primum bimeſtre, ante conſumationẽ Matrimonij, reddere. 467. 148
Si poſt adhibitam diligentiam, Coniuges nequeant vincere dubium, & Impedimentum detegere, poterit vterque, depoſito dubio, petere, & reddere. 470. 148.
Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper Impedimentis, quæ ſuperueniant Matrimonio, & impediant petitionem debiti. 72. 246. & n. 71. 281.
Votum non petendi debitum factum ab altero, abſq; alterius Coniugis licentia, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. 79. 246.
Item Votum non petendi debitum, emiſſum ab vtroque Coniuge. 80. 246. & quamuis vouiſſent non fornicari. 82. 246.
Votum non petendi debitum, non obligat ad non fornicandum. 81. 246.
Habens Votum Caſtitatis, ſi Nuptias contrahat, poterit diſpenſari ab Epiſcopo, vt poſſit petere debitũ. 95. 247
Poteſt Epiſcopus diſpenſare ad petendum debitum, quando quis, iam Matrimonio conſummato, rem habuit cũ Conſanguinea ſui Coniugis. 96. 247.
Amplia, etiamſi Affinitas eſſet contracta ante conſummationem Matrimonij. 97. 147.
Cognatio ſpiritualis non impedit debiti petitionem, ſi alter ex Coniugibus contrahat ignorantia facti, vel iuris, ſecus, ſi dicta ignorantia abſit. 57. 279.
Limita, quando adeſſet aliqua alia cauſa, ex qua non teneretur reddere, veluti bimeſtris poſt Diſpenſationem, quia tunc impediretur petitio. 65. 280.
Debiti petitio non impeditur, ſi alter ex Coniugibus Filiũ cõmunem, vel alterius tantùm ſuſcipiat, vel baptizet in caſu neceſſitatis. 58. & ſeq. 280.
Pœna priuationis petitionis debiti, nõ indiget Iudicis declaratoria. 66. & 67. 280.
Si alter ex Coniugibus malitiosè Cognationem contraheret, vt alterum in debiti redditione defraudaret, non ſunt eo caſu Coniuges ſeparandi. 68. & 70. 280.
Et quid, ſi ambo in ſuſceptione Filij conſentirẽt ad Cognationem contrahendam. 69. 280.
Debitum petere non prohibetur, qui habuit copulam cum Conſanguinea ſuæ Coniugis, quàm neſciebat eſſe Conſanguineam. 74. 30.
Amplia, etiamſi ſciret eſſe Conſanguineam, ſed putaſſet eſſe in tertio, vel vlteriori gradu, licet verè eſſet in ſecundo. 75. 300.
Coniux, qui ex ſua culpa Impedimentum contraxit, licèt abſq; Diſpenſatione non poſſit petere debitum, tenetur tamen reddere. 77. 301.
Etiamſi poſtea alter Coniux ſciuerit, dictum Impedimentum fuiſſe contractum, quia non ideò impeditur petere 78. 301.
Limita, quando & ipſe fuiſſet particeps delicti, & conſenſiſſet. 79. 301.
Si vterq; Coniux data opera Inceſtum commiſiſſent, & conſenſiſſent eo animo, vt ſe a debito coniugali eximerent, probabilis eſt opinio, eoſdem peccare petendo debitum, ſed teneri reddere petenti. 80. 301.
Fœmina per vim abſolutam cognita per Conſanguineum Mariti, ipſa non conſentiente, non impeditur petere debitum 81. 301.
At ſi graui metu adigatur, & propterea conſenſerit, probabilius eſt incurrere Impedimentum. 82. 301.
Coniux conſentiens, vt ſua Vxor, vel præciſa vi opprimatur, vel graui metu in lapſum inducatur, Impedimentum incurrit. 83. 301.
Qui poſt Matrimonium ratum, ſed non conſummatum, cognouit Conſanguineam Vxoris, an teneatur conſũmare, & reddere, vel debeat Religionem ingredi, & quid quoad petitionem. 84. 301.
Ius petendi debitum non amittitur ob Adulterium cum Affine Coniugis, nec ob Inceſtum cum propria Conſanguinea patratum. 85. 301.
Pœna priuationis debiti incurritur ipſo iure poſt delictũ, abſque declaratoria, & tenetur eo ipſo ceſſare in petitione. 86. & 87. 302.
Vir, qui, abſque licentia Vxoris, ſuſcepit ſacros Ordines, licet non poſſit petere, tamèn tenetur reddere debitum. 50. 353.
Votum lactens ingrediendi, & profitendi Religionem, ſi poſtea Matrimonium contrahat, poterit petere, & reddere debitum. 134. 360.

DECLARATIO.

Declarationes S. Congregationis, an ſint deciſiuæ, vel doctrinales. 354. 79.
Declarationes S. Congregationis, ad hoc, vt obligent, quę requirantur. 355. 79.
Declarationes S. Congregationis ad inſtantiam particolarium Perſonarum factæ, eas tantùm obligant, quibus autenticè notificantur. 356. 79.
Declarationes prædictæ, quamuis autenticæ ſint, non faciunt generale ius, ſed ſolùm deſeruiunt in illis caſibus, in quibus dantur. 357. 80.
Nam ſi Papa vellet dictas Declarationes eſſe vniuerſales, & infallibiles leges, omninò recipiendas, typis mandari iuberet. 358. 80.
Declarationes S. Congregationis, quæ non fiunt ad inſtantiam partium, ad hoc vt obligent, quæ requirantur. 360. 80.
Iſtæ Declarationes, cum ſint nouæ leges, noua indigenẽ publicatione, vt obligent. 361. 80.
Ex ſpeciali Decreto ipſius S. Congregationis, non eſt adhibenda fides d. Declarationibus, non concurrentibus requiſitis. 363. 81.
Declarationes aliquæ d. S. Congregationis per Epiſcopum Lucanum approbatæ teferuntur. 364. 81.
Declarationes, quę à Sacra Congregatione Concilij fiunt, ſuper Impedimentis Matrimonij, & eorum Diſpenſatione, procedunt pro vtroque Foro, & non pro illis,

quæ

quæ S. Pœniteotiaria pro Foro conſcientiæ committit. 22. 105.
Declaratio, quod Contrahens cum alia, credens primam Vxorem mortuam, non egeat Diſpenſatione, quomodo fiat à S. Pœnitentiaria. 53. 109.

DECRETVM.

Decretum Reformatorium in quo differat à Gratia in forma *Perinde valere.* 88. 500.
Decretum Reformatorium, eſt duplex, & de eius effectibus. 96. 500.
Decretum Concilij, vide, Concilium.

DEFECTVS.

Defectus Iuriſdictionis eſt inſanabilis. 30. 109.
Papa nunquam præſumitur ſanare voluiſſe defectus non expreſſos. 81. 50. & 168. 149.
Nam ad hoc vt validet, neceſſe eſt, vt ſciat defectus, & nullitates. 166. 119.
Defectus Dotis, vide, Dos.
Quamuis Papa intendat ſupplere defectum Solemnitatũ, non tamen ſupplet defectũ cauſæ ſibi expoſitę. 195. 131

DELEGATIO, DELEGATVS.

Delegatus an poſſit exequi Literas Diſpenſationis, in quibus ob Scriptoris incuriam fuit expreſſa Diſpenſatio ſuper Impedimento diuerſo à narrato, & verè à Pontifice diſpenſato. 44. 46.
Delegatus fines mandati excedere non poteſt, nec Literas Apoſtolicas aliter interpetrari, quam verba ſonent. 45. 47. & 61. 48.
Delegatus non debet cognoſcere de his, quæ non habet in mandatis, nec tenetur verificaræ, quæ in Literis non continentur. 165. 66.
Factà delegatione Vicario, non poteſt Epiſcopus in ea cauſa ſe ingerere; etiam mortuo Vicario. 55. 89.
Delegatio quandò dicatur perſonalis, & quando realis. 57. & 58. 89.
Quandò Delegatio eſt perſonalis, ſi Delegatus amittat Dignitatem, adhuc Delegatus remanebit. 59. 89.
Vicarius non poteſt ſe ingerere in cauſa Epiſcopo delegata. 62. 90.
Mandatum non ſe extendit ad cauſas in futurum delegandas. 63. 90.
Iuriſdictio, quæ nec actu, nec habitu competit, non poteſt ſubdelegari. 64. 90.
Delegatus, ſiue ſit Epiſcopus, ſiue Vicarius, non poteſt ſubdelegare Diſpenſationem ipſi commiſſam. 65. 90.
Epiſcopus non poteſt conſtituere Vicarium ſpecialem, vt in aliqua particulari delegatione cognoſcat. 83. 91.
Delegatus nullam habet Iuriſdictionem quoad exercitiũ, priuſquam Literæ ſibi præſentatæ fuerint. 1. 92.
Quamuis Delegatus ipſa die Datæ Literarum Iuriſdictionem recipiat in habitu, non habet tamen in actu, & exercitio, antè earum præſentationem. 2. 92.
Nec ſufficit, quod ſciat Delegationem in ſe fuiſſe factam. 3. 107.
Vis Delegationis non ſtat in ſcientia, vel ignorantia Delegationis, ſed in Literarum productione. 4. 107.
Nec ſufficit quod præſentetur Commiſſionis exemplar, ſed debet originalitèr præſentari. 5. 107.
Quamuis Delegatus procedat, vti Delegatus, nihil agit, niſi certus ſit de Iuriſdictione. 6. 107.
Licèt nullus opponat Iuriſdictionis defectum. 8. 107.
Aſſerenti ſe Delegatum, non eſt credendum, niſi doceat de Delegatione. 9. 107.
Limita, niſi eſſet Cardinalis, ſeu Papæ Pœnitentiarius, vel in alta excelſa Dignitate conſtitutus. 10. 107.
Limita etiam, quoad Forum Conſcientiæ, in quo creditur cuicumque Viro timorato. 11. 107.
Delegatus debet omninò ſeruare formam ſibi in Literis præſcriptam, ne Diſpenſatio inualida ſit. 24. 108.
Delegatus delinquit non ſeruando fines mandati. 17. 108.
Delegatus nullam habet Iuriſdictionem, niſi in his, quæ in mandato continentur, in quo tota eius Iuriſdictio radicatur. 28. 108.
Delegatus diſpenſans non ſeruata forma, minùs legitimè procedet, ac Diſpenſatio eſt nulla. 39. 109.
Delegatio facta nomine Dignitatis, mortuo Papa non expirat. 53. 111.
Delegatus Pontificia circa cauſam delegatam habet eamdem authoritatem quam ipſe Papa, cuius vices gerit. 78. 113.
Dictus Delegatus poteſt Informationes committere, & proceſſum informatiuum ſubdelegare ſuo Superiori, & etiam Epiſcopo. 79. 112.
Dictus Delegatus poteſt Iuramentum deferre Teſtibus, & Deponentes coram eo falſum, punire. 80. 113.
Delegatus in cauſa ſibi commiſſa eſt maior Ordinario. 316. 134.
Delegatus poterit contra ſuum Epiſcopum, & alios, animaduertere, ſi turbarent ſuam Iuriſdictionem, vel ipſum in fraudem Iuriſdictionis delegatæ ab officio Vicarij remouerent. 82. 112. & 283. 130.
Clauſula, *Diſcretioni tuæ*, appoſita in delegatione excommunicationis alicuius gratiæ, non impedit ſubdelegationem. 219. 124.
Antequam Delegatus Diſpenſationem exequatur, debebit verificari facere cauſam, & omnia alia in Literis Apoſtolicis contenta. 223. 124.
Si cognoſceret, ex Matrimonio cõtrahendo poſſe aliquod malum exoriri, poterit, & debebit, hanc Diſpenſationem denegare. 224. 124.
Delegatus, quomodo ſe gerere debeat in exequendis Literis Apoſtolicis. 226. 124.
Papa rarò diſpenſat, ſed vt plurimùm committit Delegato, vt ſi preces ſint verę, diſpenſet. 227. 124.
Delegatus dicitur conſtitutus per clauſulas, *Mandamus*, & *Authoritate noſtra &c.* in Literis poſita. 128. 125.
Papa cum ſit omnibus Superior, poteſt eogere quamlibet Perſonam ad acceptandum Delegationẽ ſuam. 230. 125.
Inferior Delegans non poteſt eogere ſibi non ſubditum ad acceptandum. 231. 125.
Quo ad munera recipienda per Delegatum, vide in verbo, Munus.
Si Delegatus diſpenſaret ante captas neceſſaria informationes, & ante verificationem narratorum, Diſpenſatio eſſet nulla, & irrita. 150 117.
Quod procedit, quamuis preces veræ eſſent. 151. 117.
Delegatus ad conferendum Beneficium in forma *Dignum*, non poteſt illud conferre niſi prius examinato *Prouiſo*, quamuis alias ſciret eſſe doctiſſimum. 152. 127.
Delegatus in cauſis Diſpenſationum, vbi non eſt citandus Aduerſarius, poteſt ſe extraiudicialiter informare, dummodo de ea in Decreto Diſpenſationis fidem faciat. 265. 128.
Sed ſi Aduerſarius ſe opponeret, tunc citari deberet pars, & acta in ſcriptis redigi. 267. 129.
Delegatus quid animaduertere debeat in probatione graduum Conſanguinitatis. 273. 129.
Delegatus poteſt eogere quaſcumque Perſonas ad ſuſcipiendum Delegationis munera, & eogere Teſtes ad informandum, mulctis, & excommunicatione, non tamen eos poterit bannire. 278. 130.
Poteſt punire Teſtes, qui coram ſe falſum depoſuerint. 279. 130.

Amplia, etiamſi Teſtes eſſent Laici, vel Regulares. 180. 130
Factum à Delegato, dicitur factum à Delegante. 281. 130.
Delegatus dicitur Executor mixtus. 86. 131.
Delegatus non reperiens veram eſſe cauſam Pontifici narratam, licèt reperiat cauſas vrgentiores, non tamen narratas, non poterit Diſpenſationem exequi. 303. 132.
Delegatus cum clauſula, *Conſcientiam tuam oneramus*, non tenetur iudicialitèr cauſam cognoſcere. 309. 133.
Delegatio dum facta fuit Dignitati, quamuis conſcientia onerata ſit, poteſt Delegatus ſubdelegare informationes, & proceſſum, non tamen ipſam Diſpenſationem. 311. 133.
Commiſſio Diſpenſationis nudo miniſterio vna cum iuriſdictione, miniſterium ſubdelegari non poteſt, ſed ſolùm iuriſdictio. 313. 133.
In Delegatione facta Dignitati, licèt cum clauſula, *Conſcientiam tuam oneramus*, non cenſetur electa induſtria perſonæ, ideo Delegatus poteſt cuilibet ſubdelegare. 314. 134.
Delegatus Papæ non procedit iure proprio Delegantis. 315. 134.
Delegatus non poteſt alterum ſubdelegare cum facultate, vt Subdelegatus ſubdelegare poſſit. 318. 134.
Delegatus delinquens quoad cauſam commiſſam, debet à Delegante puniri. 322. 134.
At ſi delinqueret per ſe agendo, vel ſua iuriſdictione abutendo, poſſet, finita delegatione, ab Ordinario puniri, non vti Delegatus, ſed vti criminoſus. 324. 134.
Delegatus Papæ differt à Delegato Prælati Inferioris, qui poteſt etiam ſimplices Clericos ſubdelegare. 326. 134.
Tamen quoad ſimplices Informationes habendas Auctor exiſtimat poſſe ſubdelegari quemcumq; Sacerdotem, etiam in Dignitate conſtitutum. 327. 135.
Imò, & Notarijs, & quibus. 329. 135.
Delegatus attenta dictione *Tunc* in Literis poſita non poteſt ad Diſpenſationem procedere, niſi adimpletis prius omnibus in mandato contentis. 335. 135.
Verba, *vt poſſint Oratores in Matrimonio remanere*, non ſunt neceſſaria in reſcripto Diſpenſationis delegatæ, & ſi apponantur, cenſentur potius ad remouẽdum omne dubium. 454. 157.
Verba *Auctoritate noſtra*, quando coniunguntur cum verbo *Concedimus facultatem*, non faciunt iuriſdictionem delegatam. 479. 149.
Secus verò ſi iunguntur poteſtati aliquid faciendi, quia tunc faciunt Delegatum, etiam quoad ea, quæ ordinaria iuriſdictione competerent. 480. 149.
Diſpenſatio facta à Delegato Papæ, ab ipſo Papa facta cenſetur. 481. 149.
Si Delegatus dubitans de validitate Literarum pro Foro externo obtentarum, diſpenſare recuſet, poſſet, eo mortuo, vel remoto ab Officio, Succeſſor adiri. 486. 150
Si Delegatus pronunciet Literas ſubreptitias, vel obreptitias, tunc nec ipſe, nec Succeſſor, poterunt ſe ingerere, quamuis per errorem pronunciaſſe cognoſcant. 487. 150.
Delegatus ſi pronunciet non habere iuriſdictionem, non poterit, etiam de conſenſu partium, reaſſumere cauſam. 488. 150.
Delegatus differt ab Ordinario, cui permittitur retractatio, ea quæ iure proprio iudicat. 489. 150.
Delegatus differt à Confeſſario, & Delegato pro ſolo conſcientiæ Foro, qui ſuam ſententiam retractare, & reuocare poteſt. 490. 150.
Delegatus ad diſpenſandum pro vtroque foro, licèt facta Diſpenſatione nequeat ſe retractare, tamen ſi nouerit ſe deceptum, poterit non vti Delegatus, ſed vti Ordinarius, impedire, ſeu ſeparare Matrimonium iam contractum. 491. 150.
Si in mandato duo diuerſa contineantur, v. gr. facultas diſpenſandi, & legitimandi Prolem, ſi dum diſpenſauerit, non legitimauerit, poterit quandocumq; legitimare. 492. 150.
Delegatus iterum poteſt ſententiare, quando tuliſſet ſententiam nulliter, ex defectu formæ per eum non ſeruatæ. 494. 150.
Delegatio quando eſt perſonalis, quamuis facta Perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, ſi Delegatus moriatur, Delegatio expirat, ſed ſi facta ſit Dignitati, tranſit in Succeſſorem, vel res ſit integra, vel non. 496. 150.
Delegatio facta vni Perſonæ, duas Dignitates eodem tempore poſſidenti, ſi ea Perſona moriatur, & Dignitates duabus Perſonis diuerſis conferantur, tranſibit in vtramq; 499. 151.
Si facta fuiſſet duabus Dignitatibus, & mortua Perſona poſſidente vnam Dignitatem, ſi ſuperſtes aliam Dignitatem impetraret, is ſolus diſpenſare poterit. 501. 151.
Delegatus nõ poteſt in exequenda Diſpenſatione mulctas Diſpenſatis imponere. 509. 152.
Nec poteſt ex contractu Diſpenſatum ad pecuniarum mulctam obligare, aliàs Simoniam redoleret. 510. 152.
Delegatus verificatis ab Oratoribus verificandis, tenetur diſpenſare, & ſi iniuſtè denegaret, datur Appellatio ad Sanctiſſimum. 516. 153.
Delegatus ſi præhabita diligenti informatione, bona fide declaret, preces eſſe veras, & diſpenſet, ſententia iſta, quamuis eſſet iniuſta, tamen eſſet valida. 598. 159.
Pro Delegato ſtat præſumptio, quod ritè, & rectè ſuum munus expleuerit. 599. 159.
Delegatus non poteſt exequi Diſpenſationem, ſi cognoſcat exinde ſcandala eſſe oritura, quamuis omnia probata ſint. 67. 175.
Delegatus non poteſt ſeruitium Eccleſiæ impoſitum Oratori, nedum vnius diei, remittere. 158. 183.
Delegatus tenetur formam ſibi præſcriptã ſeruare. 162. 183
Nec poteſt vltra eam ſe extendere. 171. 183.
Delegatus poterit longius tempus ſeruitij Eccleſiæ Oratori aſſignare, quàm in mandato contineatur. 165. 183.
Delegatus an poſſit commutare pœnitentias Oratoribus impoſitas. 168. & ſeq. 183.
Poterit loco ſeruitij Eccleſiæ deſtinare Oratorem ſeruitio alicuius Hoſpitalis, non tamen poterit ſeruitium ipſum in opus diuerſum commutare. 173. 184.
Poteſt deſtinare ſeruitium Eccleſiæ, extra propriam Diœceſim. 188. 184.
Delegatus non poteſt ad Abſolutionem Oratorum deuenire, donec conſtiterit ei, pœnitentiam publicam egiſſe. 198. 185.
Delegatus Papæ habet in cauſa ſibi delegata eamdem iuriſdictionem, quam habet Papa. 216. 187.
Delegatus quoad cauſam ſibi delegatam, eſt maior quocumq; Ordinario. 217. 187.
Delegatus non poteſt ad Diſpenſationem procèdere, niſi poſtquàm Oratores omnia adimpleuerint 232. 189. & 244. 189.
Et prius conſiderare debet, an expediat diſpenſare. 234. 189.
Epiſcopus poteſt delegare facultatem, quam habet diſpenſandi ſuper Impedimentis occultis, in caſu neceſſitatis. 155. 253.
Qui habet facultatem diſpenſandi, poteſt illam delegare. 157. 254.
Delegatus ad diſpenſandum ſuper aliquo Impedimento, ſi interim Vir rapuerit Mulierem, non poterit ſuper d. Impedimento diſpenſare, niſi prius Mulieri à Raptore fuerit dos conſtituta. 19. 389.
Delegatus ad diſpenſandum ſuper aliquo Impedimento, ſi

repererit Mulierem fuiſſe raptam, & id non fuerit in Supplicatione expreſſum, non poterit exequi Diſpenſationem. 35. 390.
Delegatus quid adimplere debeat in Diſpenſatione ſuper Impedimento Raptus petita, eo quod fuit omiſſum in Supplicatione ſuper alio Impedimento dirimenti porrecta. 38. 390.
Delegatus tenetur exequi Diſpenſationem ſibi à Superiore commiſſam, abſq; eo quod requirat, an habuerit iuſtam cauſam diſpenſandi. 35. 431.

DELICTVM, DELINQVENS.

Diſpenſari volens ſuper aliquo crimine, quod quis verè commiſit, ſed ex defectu probationum fuit abſolutus, vel mitiori pœna punitus, quam cautelam adhibere poſsit, ne eius delictum detegatur. 107. 53.
Occidens Vxorem, non tamen animo ducendi Concubinam, ſi poſtea eam ſuſcipere velit, quam cautelam adhibere poſsit petendo Diſpenſationem, ne delictum, pro quo mitiùs punitus fuit, detegatur. 108. 53.
Solitus delinquere grauiùs peccat. 194. 60.
Delegatus delinquens in cauſa ſibi commiſſa puniri debet à Delegante. 323. 134.
Sed ſi delinqueret per ſe agendo, vel ſua iuriſdictione abutendo, illam excedendo, vel procedendo antequam de Delegatione doceat, finita Delegatione poſſet ab Ordinario puniri, non vti Delegatus, ſed vti criminoſus. 324. 134.
Delinquens ſub ſpe veniæ grauiùs peccat. 83. 170.

DENVNCIATIO.

Detecto aliquo Impedimento poſt Matrimonium contractum, ſuper quo petenda ſit Diſpenſatio, debebit tunc de neceſſitate exprimi, an pro Matrimonio contracto præceſſerint legitimæ Denunciationes, vel de licentia omiſſæ fuerint, & an d. licentia fuerit dolo extorta, alias Diſpenſatio erit irrita. 77. 50. & 243. 64. alias Diſpenſatio eſt nulla. 117. 413.
Omiſſio Denunciationum efficit, vt licèt Coniuges contrahant bona fide, ſi tamen inter eos detegatur Impedimentum, Proles ex eis nata ſit illegitima. 145. 64.
Si denuncietur Parocho aliquod Impedimentum, ſuper quo ſcit Coniuges ſecretò diſpenſatos fuiſſe, ad quid teneatur. 176. 120.
Et ad quid Ordinarius. 177. 120.
Detecto, ſeu denunciato Impedimento, quamuis Coniuges fuerint pro Foro interno diſpenſati, egebunt tamen pro vtroque Foro noua Diſpenſatione. 411. 143.
Quid debeat facere Ordinarius, ſi ei Impedimentum occultum denuncietur, ſuper quo ſcit Sponſos fuiſſe ſecretò diſpenſatos. 411. 143. & 159. 221.
Quid diſponat Concilium circa Denunciationes faciẽdas, & formam contrahendi Matrimonium per verba de præſenti. 446. 146.
Matrimonium celebratum omiſſis Denunciationibus de licentia Ordinarii eſt validum. 447. 146.
Amplia, quamuis Papa præciperet, quod Matrimonium celebraretur factis Proclamationibus. 449. 146.
Amplia ſecundò, etiamſi Delegatus diſpenſaſſet, & Oratores non præmiſſis Diſpenſationibus contraxiſſent, quia ſi in reliquis ſeruauerint formam Concilij, Matrimonium eſt illicitum, ſed validum. 450. 146.
Limita, quandò Papa in reſcripto diceret, vt Delegatus non diſpenſaret niſi prius factis Denunciationibus, quia forma eſſet præter ptæ. 453. 146.
Scientes Impedimentum inter aliquos adeſſe, ſi ſciant etiã Diſpenſationem ſuper eo obtentam, non tenentur denunciare. 160. 221.
Quando Denunciationes fuerunt per Diſpenſationem fraudolenter extortam diſpenſatæ, non poteſt Epiſcopus diſpenſare, nec ſuper Impedimentis, in quibus poteſtatem habet. 147. 253.
Parochus tenetur denunciare ad Ordinarium Impedimenta inter Coniuges exiſtentia, quamuis ſciret, ab Epiſcopo fuiſſe pro Foro conſcientiæ diſpenſatos. 161. 253.
Denunciationes Matrimoniorum contrahendorum per Foreuſes non ſunt permittendæ ab Ordinariis in ſuis Diœceſibus, niſi de eorum ſtatu libero conſtet. 18. 314.
Diſpenſatio ſuper Denunciationibus poteſt ab Ordinario, etiam extrà ſuam Diœceſim, concedi. 61. 407.
Denunciationes Matrimonij, ſi Sponſi ſint ex diuerſis Parochijs, fieri debent in vtraq; 115. 413.
Denunciationes non ſunt de eſſentia Matrimonij, & ſunt conſtitutæ ad detegendum Impedimentum, quod licèt non adſit, ſunt faciendæ. 116. 413.
Si poſt Matrimonium celebratum ſpretis Denunciationibus, detegatur aliquod Impedimentum occultum, in quo caſu neceſſitataris Epiſcopus valeret diſpenſare, tunc, ob dictam omiſsionem, non poterit diſpenſare. 118. 413.
Amplia, id procedere etiam, quando licentia Denunciationes omittendi fuerit fraudolenter ab Ordinario extorta. 119. 414.
Et licèt cum ignorantia Impedimenti fuerit contractum Matrimonium. 120. 414.
Denunciationes fuiſſe omiſſas, vel de licentia Ordinarij remiſſas, eſt exprimendum in Diſpenſationis ſupplicatione ſuper Matrimonio clandeſtino, ob Impedimentum detectum. 126. 414.
Præſumptio, quod Denunciationes præceſſerint ex diuturnitate temporis, habet locum fauore legitimitatis Prolis, & pro Foro externo, non verò ſi agatur de petenda Diſpenſatione ſuper Impedimento poſtea detecto. 127. 414.
Qui contraxerunt ſpretis Denunciationibus, an peccent quoties inter ſe copulam habent. 128. 414.
Quid ſi bona fide, & de licentia Ordinarij fuerint omiſſæ. 129. & ſeq. 414.
Epiſcopus poterit diſpenſare ſuper Impedimento occulto, detecto poſt Matrimonium celebratum abſq; Denunciationibus, quando fuerint omiſſæ de licentia, & ſi petatur à Pontifice, facilè conceditur. 131. 414.
Ordinarius dans licentiam abſq; iuſta cauſa omittendi Denunciationes, peccat mortaliter, & Diſpenſatio eſt illicita. 132. 414.
Huiuſmodi iuſtas cauſas Ordinarius non tenetur iudicialiter cognoſcere, ſed ſufficit, vt ſciat adeſſe. 135. 415.
Tutiùs procedet, ſi ſaltem duos Teſtes ſummariè ſuper eis examinet. 136. 415.
Non tamen eſt neceſſe, vt proceſſum fabricet. 137. 414.
Sufficit, vt in decreto Diſpenſationis aſſerat, quod ex iuſtis cauſis, animum ſuum mouentibus, coram ſe verificatis, diſpenſat. 138. 415.
Diſpenſatio ſuper omiſsione Denunciationum poteſt fieri ab Ordinario extra ſuam Diœceſim. 139. 415.
Formula d. Diſpenſationis. 140. 415.
Ordinarius tenetur, ſi iuſta cauſa concurrat, ſuper Denunciationibus diſpenſare, & quandò. 141. 415.
Imo peccat, eam denegando, ſi ſcandalum ſequatur. 142. & ſeq. 415.
Si de malitioſo Impedimento, & ſcandalo timeretur, & Ordinarius adiri non poſſet pro Diſpenſatione ſuper Denunciationibus, vel ipſe iniuſtè denegaret, & ſcandala timerentur, poteſt Parochus, eis dimiſsis, aſſiſtere Matrimonio. 144. 415.
Et Matrimonium ſic contractum erit validum. 145. 416.

A de-

A denegatione Diſpenſationis ſuper omiſſione Denunciationum, ea cauſa iuſta concedenda, datur appellatio. 146. 416.
Et an ad effectum ſuſpenſiuum, aut deuolutiuum, vel vtrumq; 147. & ſeqq. 416.
Si Sponſi ſiue diuerſarum Diœceſum, poterit Epiſcopus vtriuſq; diſpenſare ſuper Denunciationibus. 150. 416.
Epiſcopus alterum delegare poteſt, vt diſpenſet. 152. 416.
Quod idem poteſt facere Vicarius, ſed in caſu particulari. 153. 416.
Quamuis Diſpenſatio ſuper Denunciationibus concedatur, & Matrimonium celebrari poſſit, tamen debent fieri ante illius conſumationem, aliter peccabunt mortaliter. 154. 416.
Denunciationes an Ordinarius poſſit remittere, & quando 155. & ſeqq. 416.
Cauſæ iuſtæ a Denunciationibus diſpenſandi quæ ſint, & earum cognitio ad Ordinarium ſpectet, & quomodo cognoſcere teneatur. 157. 416.
Prima eſt, diſparitas ſtatus notabilis Contrahentiũ. 158. 417
Quod idem procedit, ſi Contrahentes eſſent valdè ſenes, & ægrè ferrent Publicationes fieri. 159. 417.
Secunda, ſi Virgo ſit ſub tutela iniqui Tutoris, qui eam Viro ignobili, & diſparis conditionis tradere intendat. 160. 417.
Tertia, ſi nullus adſit timor Impedimenti. 161. 417.
Quarta, ſi Magnates, & aliæ graues Perſonæ ſint contractura, & de ratione. 162. 416.
Quinta, ſi aliqui in concubinatu permanentes, exiſtimarentur tanquam Coniuges, & ob verecundiam nollent publicari eorum Matrimonium. 163. 417.
Sexta eſt, ſecũdũ aliquos, quando inſtat tẽpus, quo Nuptię prohibentur, & ſi expectaretur, non poſſent ipſæ Nuptiæ benedici, vel fornicationis periculum eſſet. 164. 417
Id tamen non admittendum caſu, quo Contrahentes ex malitia Nuptias diſtuliſſent, vt Denunciationes omitterentur. 165. 417.
Nec hæc cauſa temporis admittitur per Concilium Prouinciale Mediolan. 166. 417.
Si tamen cum dicta cauſa temporis aliud immineret periculum, poterit Ordinarius diſpenſare. 167. 417.
Septima cauſa à multis reputatur, dum poſt Matrimonium legitimè initum reperiatur aliquod Impedimentum occultum, ſuper quo Diſpenſatio iam facta ſit. 164. 417.
Id tamen exiſtimatur procedere, iuxta opinionem eorum, qui etiam in caſu Impedimenti occulti ſentiunt, debere conualidari Matrimonium coram Parocho, & Teſtibus, quia tunc requirerentur nouæ Publicationes, vel ſaltem ſuper eis Diſpenſatio. 169. 417.
Sed nos in caſu Impedimenti occulti, & Diſpenſationis ſuper eo legitimè factæ, certè exiſtimamus Denunciationes non eſſe repetendas. 170. 417.
Octaua cauſa eſt, dum repentinus caſus offert rationem ſtatim contrahendi Matrimonium, veluti ad aliquam pœnam vitandam. 171. 417.
Vel ſi quis ſtatim eſt longè abiturus, & ageretur de reparando honore Fœminæ, vel legitimando Filios. 175. 418
Nona cauſa eſt, periculum animæ. 173. 418.
Decima, ſi ea dilatione timeretur aliquod graue damnũ, moleſtia, vel amiſsio. 174. 418.
Vndecima, ſi timeretur, vt alter Contrahentium mutaret voluntatem, & in præiudicium animæ Mulier ad lupanar rediret. 175. 418.
Duodecima, euitatio ſcandalorum, ob aliquam factionẽ, quæ ſedari poſſet ob dictum Matrimonium, vel illud poſſet impediri. 176. 418.
Dummodo Contrahentes ſint legitimæ ætatis, & abſit dolus, & ſint in plena libertate. 177. 418.
Decimatertia, ſi quis in articulo mortis conſtitutus velit Concubinam ducere, vt Prolem legitimaret, & ſecurior obiret. 178. 418.
Imo eo caſu, ſi Ordinarius adiri non poſſit, & periculum ſit in mora, poterit Parochus abſque Denunciationibus adſiſtere. 179. 418.
Si tamen Infirmus reconualeſcat, Denunciationes debent fieri, ante Matrimonij conſumationem. 181. 418.
Decimaquarta, ſi Vir Fœminam defloraūit, & damnum amiſſæ Virginitatis reparare intendit, & periculum eſſet in mora. 181. 418.
Item ſi duo ſibi inuicem fidem dediſſent de Matrimonio contrahendo, & alter eſſet tam leuis, vt probabiliter à fide reſiliret, & ne reſiliendo peccet, fraudando alterum. 183. 418.
Decimaquinta eſt, probabilis ſuſpicio, vt Matrimonium malitiosè, & iniuſtè impediri poſsit. 184. 418.
Et eo caſu poſſunt ſuper Denunciationibus diſpenſari, dũmodò à copula abſtineant donec poſtea, Publicationes fiant. 185. 418.
Secus tamen, ſi impediretur non malitiosè, ſed ex aliqua cauſa. 186. 419
Decimaſexta, ſi aliquibus valdè expediret Coniugium, & timor adeſt, vt impediretur. 188. 419.
In omnibus caſibus, in quibus olim licita erant Matrimonia clandeſtina, nunc eſt iuſta cauſa à Denunciationibus diſpenſandi. 189. 419.
Caſus, in quibus Ordinarius tenetur à Denunciationibus diſpenſare, ſi deneget, culpæ reus erit. 190. 419.
Parochus in caſibus, in quibus Ordinarius adiri non poteſt, tenetur Matrimonio adſiſtere, Denunciationibus omiſſis, ſi adſint cauſæ vrgentiſsimæ. 191. 419.
Tamen quando Contrahentes vellent omittere in ſpretum Eccleſiæ, non debet adſiſtere, ſed potius moti, 193. 419.
Denunciationes vt ritè, & validè fiant, debent fieri feſtis diebus, inter Miſſarum ſolemnia, dum multitudo Populi in Eccleſia adeſt. 194. 419.
Nec poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt ferialibus diebus fiant. 195. 420.
Poſſunt tamen fieri die pro feſto habito, quando ingens Populi multitudo conueniat. 196. 420.
Denunciationes huiuſmodi continuis diebus fieri non debent, ſed inter vnam, & alteram, interuallum duorũ interponi debet. 197. 420.
Si infra quatuor menſes poſt factas Denunciationes Matrimonium non contrahatur, opus erit illas repetere, vel ſaltem vnam, vel duas arbitrio Ordinarij. 198. 420.
Denunciationes quando omittuntur, debent infra octo dies fieri à die contracti Matrimonij, & interim non debet Matrimonium conſumari. 199. 420.
Epiſcopus non poteſt ratione remiſsionis Denunciationũ aliquam mulctam pecuniariam imponere. 200. 420.
Limita, quando aliquod delictum præberet cauſam diſpenſandi. 201. 420.
Diſpenſationem à Denunciationibus concedere poteſt, non ſolùm Epiſcopus, ſed etiàm eius Vicarius Generalis. 201. 420.
Diſpenſationes huiuſmodi ſuper Denunciationibus concedere poſſunt Prælati Inferiores Epiſcopo Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentes, cum ſuis Subditis. 207. 421.
Quod procedit & in Abbatibus Iuriſdictionem habentibus. 209. 421.

De

Denunciationibus factis, ſciens inter Contrahentes adeſſe aliquod Impedimentum, quamuis occultum, tenetur manifeſtare. 210. 421.
Nec excuſabitur, licèt exinde ſequuturum ſit damnum Tertio, & ipſe ſciat, & ſub ſecreto acceperit. 211. 421.
Non tamen tenetur, ſi accepiſſet à Perſona nil certum ſciente, vel leui, vel ſi non meminit, à quo audierit. 212. 421.
Denuncians Impedimentum, non eſt neceſſe, vt ſit omni exceptione maior, dummodò ſit fide dignus. 213. 421.
Nec reijcitur à teſtificando, quamuis ſit criminoſus, vel ſanguine alterutri parti coniunctus, & ſuam turpitudinem allegaret. 214. 421.
Deponere tamen debet cum Iuramento, referendo cauſam ſui dicti. 215. 421.
Denuncians Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, quid debeat deponere.
Nomen Denunciantis aliquod Impedimentum non debet parti publicari, niſi Sponſalia iurata præceſſiſſent. 217. 421.
Denuncians falſa Impedimenta ad impediendum Matrimonium, qua pœna ſit puniendus à Iudice Eccleſiaſtico. 218. 421.
Quæ requirantur ad hoc, vt vnicus Teſtis impediat Matrimonium contrahendum. 219. 421.
Non releuatur quia à denunciatione Impedimẽti, quamuis præſumi poſſit quod ab alijs reueletur, niſi certè ſciat fuiſſe denunciatum. 220. 422.
Sciens Impedimentum occultum, & ex eius manifeſtatione oriri poſſit infamia, tunc priùs debet Impeditos admonere, quod ſi non deſiſtant à Coniugio, vel Diſpenſationẽ non obtineant, tenetur denunciare. 221. 422.
Limita, quando Impedimentum eſſet adeo occultum, vt ipſe ſolus nouerit, & orietur ex denunciatione infamia, aut peccatum, & Contrahentes ſint in bona fide, & exempla afferuntur. 222. & ſeqq. 422.
Parochus ſciens extrà Confeſſionem, inter contrahere volentes adeſſe Impedimentum, quod ipſe ſolus ſciat, ſi præhabita monitione non deſiſtant à contrahendo, tenetur illud denunciare Ordinario. 225. 422.
Ordinarius ſi ſolus ſciat Impedimentum occultum, quod probari non poſſit, poterit adſiſtere, vel alium deputare ad adſiſtendum, cum ipſe ſit Iudex, nec poſſit eſſe Teſtis. 226. 422.
Sciens Impedimentum ſub ſigillo Confeſſionis Sacramentalis non tenetur illud manifeſtare. 227. 422.
Secus, ſi ſciat extra Confeſſionem Sacramentalem, licèt illud habeat ſub ſigillo Confeſſionis, & recepiſſet flexis genibus. 228. & 230. 423.
Denunciare quis non tenetur Impedimentum occultum, ſi prudenter timeat ſibi ex reuelatione maximum detrimentum ſequuturum, vel magnum ſcandalum, & exempla afferuntur. 231. & ſeq. 423.
Denunciare quis non tenetur, quando non poſſet abſque graui incommodo facere. 233. 423.
Denunciare quis non tenetur Impedimentum occultum, ſi ſciat ſuper eo Diſpenſationem fuiſſe obtentam, dummodo ſit adeo occultum, vt publicari non poſſit, quia ſi veriſimiliter poſſet manifeſtari, & Diſpenſatio obtenta fuiſſet pro Foro Conſcientiæ tantùm, teneretur hoc caſu denunciare. 234. 423.
Denunciari debent etiam Impedimenta tantùm impedientia, licèt non dirimentia. 136. 423.
Quid faciendum ſit à Parocho, vel ab Ordinario, cui Impedimenta occulta fuerunt denunciata. 236. 423.

DEROGATIO.

Clauſula *Non obſtantibus &c.* derogat illis decretis Concilij, quibus non requiritur expreſſa derogatio. 349. 137.
Non tamen derogat Regulis Cancellariæ. 351. 137.
Verba generalia clauſulas derogatorias non tollunt. 356. 137.

DIACONVS.

Diaconibus Græcia an olim permiſſum eſſet inire Matrimonium, & quando. 13. 350.

DICTIO.

Dictio *Vel*, ſtat alternatiuè, & ponitur inter diuerſa. 142. 56.
Quatenus importat conditionem. 233. 125.
Dictio *Tunc*, extremitatem temporis denotat, eſtque taxatiua, & aliorum caſuum excluſiua. 334. 135.
Attenta dictione *Tunc*, non poterit Delegatus ad Diſpenſationem procedere, niſi antea fuerint adimpleta omnia in eius mandato contenta. 335. 135.
Dictio *Dummodo* conditionem importat, & ſuſpendit iuriſdictionem, donec conditio impleatur. 262. 66. & 341. 136.
Facit Executorem mixtum, ibidem.
Eius effectus eſt, ut debeat de adimplemento conditionis conſtare, antequam actus perficiatur. 342. 136.
Dictio *Liberè*, in delegatione poſita, quid ſignificet. 476. 148.
Dictio *Licitè*, quomodo intelligenda. 477. 149.
Dictio *Autem*, eſt aduerſatiua. 559. 156.
Dictio *Tantùm*, eſt taxatiua, & alium modum excludit. 84. 177.
Dictio *Et*, eſt coniunctiua, & copulatiua. 90. 177.
De ſui natura aliquid addit. 91. 177.
Dictio *Deinde*, ordinem ſignificat, & eſt præcedentium continuatiua. 130. 181.
Conditionem importat. 131. 181.
Dictio, *Per*, adiuncta tempori, importat totius temporis continuationem. 148. 182.
Dictio *Saltem*, eſt ampliatiua, & non limitatiua. 155. 182
Nec excludit maiora. 156. 182.
Dictio *Vel*, eſt alternatiua. 179. 184.
Dictio *Demum*, eſt taxatiua, & reſtrictiua. 231. 289.
Dictio *Poſtquam*, ſignificat actum perfectum, & conditionem importat. 243. 189.
Eſt excluſiua præcedentium, 12. 456.
Dictio, *Legitime*, appoſita in Literis Diſpenſationis Matrimonialis, quid importet. 167. 224.
Dictio *Nullatenus*, quid importet 220. 225.
Haſtenus, excludit tempus præteritum. 5. 469.

DIFFAMATIO.

Timor quod Mulier diffamata, remaneat innupta, eſt cauſa diſpenſandi, quamuis tractu temporis poſſit euenire, vt quis diffamatam ducat. 50. 171.
Si Oratores petierint diſpenſari, narrando pro cauſa copulam, & periculum ſcandalorum, & diffamationem, Diſpenſatio erit valida, quamuis copula non ſit ſequuta, dummodo diffamata ſit Mulier ex conuerſatione, & ſcandala timeantur. 53. 172.
Limita, quando ſola copula eſſet allegata, nulla facta expreſſione diffamationis, & ſcandalorum. 56. 174.
Si petatur Diſpenſatio in gradibus remotioribus, ſufficit quod Oratrix diffamata ſit remanſura, ſed in propinquioribus requiritur, vt grauiter remaneat diffamata, grauia ſcandala timeantur, & periculum vitæ immineat. 58. 174.
Simplex oſculum an ſit ſufficiens cauſa diffamationis Mulieris. 60. 175.

DIF-

DIFFERENTIA.

Quæ ſit differentiæ ratio inter Diſpenſationem, & poteſtatem diſpenſandi. 14. 12.

Quæ ſit differentia inter Literas Diſpēſationum Matrimonialium, & aliàs Literas. 104. 114.

Quæ ſit differentia inter Delegatum Papæ, & Delegatum Prælati inferioris. 316. 134.

Quæ ſit differentia inter Diſpenſationem ſuper obligatione Legis, & in Diſpenſatione ſuper Voto, & Iuramento. 529. 154.

DIGNITAS.

Diſpenſatus ad quamcumque Dignitatem Eccleſiaſticam, non intelligitur diſpenſatus ad Epiſcopatum, niſi exprimatur. 34. 14.

Epiſcopatus eſt omnium Dignitatum culmen. 35. 14.

Diſpenſatus ad Dignitatem non eſt diſpenſatus ad Beneficium ſimplex, niſi fuerit dictum ſpecialiter. 51. 15.

Vicarij Prælatorum inferiorum, iuriſdictionem etiam quaſi Epiſcopalem habentiū, nō ſunt in Dignitate. 4. 84.

Excipitur Vicarius Abbatia Montis Caſſinenſis. 5. 84.

Canonici Cathedralis æquiparantur dignitatibus. 9. 84.

Impropriè dicuntur Dignitates. 10. 84.

Breuia directa cōſtitutis in Dignitate poſſunt expediri per Canonicos Cathedralis. 14. 85.

Dignitas per mutationem Perſonæ non alteratur, nec mutatur. 32. 85.

Delegatio facta Dignitati tranſit in Succeſſorem. 59. 89.

Limita in delegatione facta Legatis, etiam de latere, ratione etiam Dignitatis, quia non tranſit ad Succeſſorem. 60. 20.

Nomen Dignitas abſolutè prolatum, quomodo intelligatur. 75. 90.

Dignitas nulla in Eccleſia eſt maior Epiſcopali. 57. 111.

Dignitas Epiſcopalis Ordinis tanta eſt, vt hoc nomen Epiſcopi ipſi Chriſto conueniat. 62. 111.

Dignitas Epiſcopalis Soli, Regia verò Lunæ æquiparatur. 87. 113.

Vicarius Foraneus non dicitur in Dignitate conſtitutus. 328. 135.

Papa dum concedit auctoritate Apoſtolica, dicitur concedere nomine Dignitatis, & non Perſonæ. 478. 149.

Amiſſio inſignis Dignitatis, non ſolùm adeptæ, ſed etiam de proximo adipiſcendæ, dicitur cauſa inducens grauem metum. 48. 337.

DILATIO.

Quæ remedia poſſint adhiberi ad effectum differendi abſque ſcandalo Matrimonium contractum, donec habeatur legitima Diſpenſatio ſuper Impedimento dirimenti occulto. 132. 251.

DIOECESIS.

Diœceſis vtriuſq; ex Oratoribus expreſſio eſt omnino neceſſaria in Supplicatione Diſpēſationis Matrimonialis, aliàs gratia erit ſubreptitia, & nulla. 67. 49. & 117. 115. & 103. 451.

Diœceſum vicinitas quomodo conſideretur. 59. 88.

Si Epiſcopus habeat duas Diœceſes, & conſtituat Vicariū Generalem in vna, cenſetur conſtitutus principalitèr in vtraque 85. 92.

Diœceſis dicitur Parochia Epiſcopi. 114. 115.

Diœceſes fuerunt in toto Orbe diuiſæ, & diſtinctę à S. Dioniſio Papa Anno 270. 115. 115.

Si Forenſis, vel Alienigena impetraret Beneficium, non facta mentione ſuæ Diœceſis, impetratio eſſet ſubreptitia. 118. 115.

Appellatione Diœceſis, quando profertur à Iure, comprehenditur ipſa Ciuitas, at in materia ſtricta Diſpenſationis hominis ſecus eſt. 120. 116.

Diœceſis nomine in fauorabilibus venit Ciuitas. 121. 116.

Si quis exprimeret, ſe v. gr. eſſe Lucenſem, poſſet intelligi tam de Ciuitate, quam de Diœceſi 121. 116.

Si in Diœceſi eſſet aliquis locus exemptus, adhuc dicitur de Diœceſi, nec vitiabitur Diſpenſatio, exponendo ſe eſſe de ea Diœceſi. 125. 116.

Diſpenſatio Matrimonialis poteſt fieri extra Diœceſim Diſpenſantis. 485. 149.

Si Alienigena impetraſſet Beneficium à Papa, non facta mentione Diœceſis, gratia erit ſubreptitia. 104. 451.

DISCORDIA.

Diſcordia Coniugum, quando iuſta cauſa diſpenſandi ſuper Matrimonio rato tantùm. 26. 321.

Quid ſi ex magna diſcordia peterent mutuo conſenſu diſpenſari. 28. 321.

DISPARITAS.

Diſparitas Coniugum, an, & quando ſit cauſa ſufficiens diſpenſandi ſuper Matrimonio rato tantùm. 24. 320. & 41. 446.

DISPENSATIO.

Diſpenſare ex prima vocis impoſitione, idem eſt quod diſtribuere. 1. 2.

Adminiſtrator, ſeu Æconomus alicuius rei familiaris Diſpenſator vocatur. 2. 2.

Diſpenſare eſt apud Theologos aliquem à lege ſoluere. 3. 2.

Diſpenſare eſt vocabulum à Iure Canonico introductum, & Iure Ciuili omnino incognitum. 4. 2.

Apud Legiſtas loco iſtius vocabuli, eſt Indulgentia, vel Remiſſio pœnæ. 5. 2.

Diſpenſatio dicitur quaſi biſpenſatio; eo quod conſultè, maturè, iuſtaque cauſa ſuadente, fieri debeat. 6. 3.

Diſpenſatio eſt Iuris communis relaxatio, facta cum cauſę cognitione ab eo, qui diſpenſandi poteſtatem habet, nec vlla verba ſunt ad diſpenſandum neceſſaria. 7. 3.

Diſpenſatio non debet fieri abſque cauſa. 8. 3.

Eximere aliquē abſq; cauſa ab obligatione Legis, eſt illicita, & contrà iuſtitiam diſtributiuam, & legalem Diſpenſatio, & potiùs diſſipatio dici poſſet. 9. 3.

Diſpenſatio quare dicatur relaxatio Iuris. 10. 3.

Diſpenſationis effectus qui nam ſint. 11. 3.

Diſpenſatus reſtituitur in integrum, & redditur aptus ad ea, ſuper quibus fuit diſpenſatus, ſicut erat ante incurſum Impedimentum, & habetur pro habili de iure. 12. 3.

Diſpenſatio habet vim præſeruatiuam ab incurſu pœnæ. 14. 4.

Diſpenſatio non ſufficit, niſi fiat ab habente diſpenſandi poteſtatem. 15. 4.

Diſpenſatio vocatur vulnus, eo quod iura vulneret. 16. 4.

Diſpenſatio non eſt lex, ſed remiſſio legis. 17. 4.

Diſpenſatio, ſecundùm quod eſt in Diſpenſante, non eſt ius, ſed poteſtas à iure conceſſa, & eſt quædam actio; At ſecundùm quod eſt in eo, cum quo diſpenſatur, eſt ius priuatum, & non commune, & eſt quædam paſſio. 18. 4.

Terminus Diſpenſatio, diuerſimodè in iure recipitur, & quomodo. 19. 4.

Diſpenſatio differt:
- A Priuilegio. 20. 4.
- Ab Irritatione. 21. 4.
- Ab Interpretatione. 22. 4.
- Ab Abrogatione. 23. 4.
- A Legitimatione. 24. 4.
- Ab Abſolutione.
- A Licentia. 26. 4.
- Ab Epicheia. 27. 5.

Diſpenſatio differt) A Permiſſione. 28. 5.
) A Commutatione. 29. 5.
) A Declaratione. 30. 5.
Aliud eſt in Iure rigor, aliud ius, aliud æquitas, & aliud Diſpenſatio. 31. 5.
Diſpenſatio eſt duplex; alia propriè, & alia impropriè dicta. 38. 5.
Diſpenſatio propriè dicta eſt Iuris relaxatio, & fit per actum iuriſdictionis. 39. 5.
Diſpenſatio impropriè, eſt licentia quædam, quam Superiores concedere poſſunt. 40. 5.
Diſpenſatio rurſus eſt duplex, totalis, & partialis. 41. 5.
Diſpenſatio totalis, quæ ſit. 42. 5.
Partialis quæ. 43. 5.
Diſpenſatio inſuper eſt triplex; alia hominis, alia legis, & alia mixta. 44. 5.
Lex ipſa aduerſus alterius legis rigorem diſpenſat. 45. 6.
Diſpenſatio hominis eſt triplex; debita, permiſſa, & prohibita. 46. 6.
Debita Diſpenſatio quæ ſit. 47. 6.
Debita Diſpenſatio ſi denegetur ab Inferiore, poterit ad Superiorem recurri. 48. 6.
Diſpenſatio quando dicatur debita. 49. 6.
Quæ ſint cauſæ Diſpenſationis debitæ. 50. 6.
Vbicumq; & quotieſcumq; ipſa pietas, Eccleſiæ vtilitas, cauſæ iuſtitia, meritorum prærogatiua, vel rei euentus exigunt, debita eſt Diſpenſatio. 51. 6.
Appellari poteſt, non ſolùm ad effectum deuolutiuum, ſed etiam ſuſpenſiuum, ſi Ordinarius deneget Diſpenſationem, quam Ius præcipit. 51. 6.
Si verò ius non præcipiat, ſed ſolùm permittat Diſpenſationem, eamq; conſcientiæ Ordinarij remittat, poteſt appellari ad effectum deuolutiuum tantùm. 53. 6.
Diſpenſationis cauſa deuoluta ad Superiorem, is poterit, vel diſpenſare, vel cogere Inferiorem ad Diſpenſationem. 54. 6.
Diſpenſatio ſi non ſit in ſpecie permiſſa, non poteſt appellari ab eius denegatione, ſi tamen iuſta cauſa adſit, poteſt implorari officium Superioris, vt diſpenſet, ex miſericordia, vel cogat Inferiorē, vt diſpenſet. 55. 6.
Diſpenſatio permiſſa, vel arbitraria, quæ ſit. 56. 6.
Prohibita Diſpenſatio quæ ſit. 59. 7.
Prohibita Diſpenſatio ſemper eſt, vbicumq; cauſa iuſta diſpenſandi non adeſt. 60. 7.
Diſpenſatio legis comprehenditur in Diſpenſatione hominis. 61. 7.
Diſpenſatio cur inuenta ſit. 62. 7.
Diſpenſatio omnis reducitur ad cauſam Iuris.
Diſpenſandi facultas conceſſa Legato, vel alteri Inferiori à Papa, ſemper intelligi debet cum cauſa, ſecundùm terminos Iuris. 65. 7.
Diſpenſatio alia eſt voluntaria, alia rationabilis non neceſſaria, & alia rationabilis neceſſaria. 65. 7.
Voluntaria Diſpenſatio quæ ſit. 66. 7.
Rationabilis non neceſſaria quæ ſit 67. 7.
Rationabilis, & neceſſaria, quæ ſit. 68. 7.
Diſpenſatio adhuc triplex eſt, Iuſtitiæ, Gratiæ, & mixta. 69. 7.
Iuſtitiæ Diſpenſatio quæ ſit. 70. 7.
Gratiæ, quæ. 71. 7.
Mixta, gratiæ, & iuſtitiæ, quæ ſit. 72. 7.
Diſpenſatio duplex eſt, nempè præcedens, ſeù collatiua, & ſubſequens, ſeu deſtitutiua. 73. 7.
Præcedentis Diſpenſationis, qui ſint effectus. 74. 7.
Subſequentis, qui. 75. 7.
Diſpenſatio alia dicitur excuſabilis, alia laudabilis, & alia fidelis. 76. 7.
Excuſabilis quæ ſit. 77. 7.
laudabilis 78. 7.
Fidelis. 79. 7.
Diſpenſatio alia eſt præuentiua, alia præſeruatiua. 80. 8.
Præuentiua, quæ ſit. 81. 8.
Præſeruatiua, quæ. 82. 8.
Diſpenſatio alia dicitur generalis, alia particularis, alia expreſſa, & alia tacita. 83. 8.
Generalis Diſpenſatio quæ ſit. 84. 8.
Particularis, quæ. 85. 8.
Tacita. 86. 8.
Expreſſa 87. 8.
Diſpenſatio alia eſt magna, alia maior, & alia maxima, & quæ ſint. 88. 8.
Diſpenſãdi poteſtas generaliter conceſſa, eſt fauorabilis, & latè interpetranda. 1. 11.
Et in dubio præſumendũ eſt ad alium caſum extendi. 3. 11.
Diſpenſatio ipſa eſt strictè interpetranda, itaut ſi aliquid operetur, poſita tali interpetratione, ampliùs extendi non poſſit 2. 11.
Et in dubio ad alium caſum interpetrari non debet. 3. 11.
Potens diſpenſare cum nato ex Adulterio, diſpenſare poterit, quamuis ex vtriuſque Parentis Adulterio natus ſit. 7. 12.
Diſpenſare potens in aliquo præciſo gradu, poterit diſpenſare, quamuis duplicatus ſit. 8. 12.
Diſpenſare potens in Affinitate, poterit conſequenter in publica honeſtate. 9. 12.
Diſpenſandi poteſtas ſi ſit reſtricta ad aliquem præciſum gradum, v. gr. tertium Conſanguinitatis, vel Affinitatis, diſpenſare non poterit in alio inferiori coniuncto cum d. tertio. 10. 12.
Poterit tamen diſpenſare ſuper remotiori, ſi coniunctus ſit cum ſuperiori, dum iſte inferior ſit gradus, ſuper quem diſpenſare poteſt. 11. 12.
Quando gradus eſt mixtus ex propinquiori, & remotiori, vt ſi eſſet tertius, & quartus in linea inæquali, ſemper ſuper ſolo remotiori fit Diſpenſatio, niſi propinquior eſſet primus. 12. 12.
Diſpenſare potens præciſè in aliquo gradu Cõſanguinitatis, vel Affinitatis, an poſſit, quando vterque gradus cõcurrit; referuntur opiniones. 13. 12.
Quæ ſit ratio differentiæ inter Diſpenſationem, & poteſtatem diſpenſandi. 14. 12.
Diſpenſatio cum exorbitet à Iure communi, illudq; lædat, & vulneret, dicitur odioſa, ſterilis, & infœcunda. 15. 12.
Et debet ſtrictè interpetrari. 16. 13.
Quod procedit, ſiue ab ipſo Legislatore, ſiue ab alio inferiore diſpenſetur. 17. 13.
In Diſpenſatione non eſt admittenda paritas rationis, nec extenſio ad caſum ſimilem, in quo eadem, vel maiorratio militet. 18. 13.
Tenori ſimplici Diſpenſationis ſtandum eſt, abſque vlla extenſione, nullo habito reſpectu ad maioritatem, vel minoritatem rationis. 21. 13.
In Diſpẽſatione dum Doctores paritatem rationis admittunt, quomodo debeat intelligi. 22. 13.
Diſpenſationis verba an ſint latè, vel ſtrictè accipienda. 24. & ſeqq. 13.
In Diſpenſatione debet præcipuè ſpectari veriſimilis intentio Concedentis, 27. 13.
Et eò ſemper ſpectari debet, vt minùs lædatur ius commune, & ius Proximi. 28. 14.
Diſpenſatio quomodo ſit intelligenda, quoad præiudiciũ Tertij. 29. 14.
Diſpenſatus ab Epiſcopo ad Beneficium, non intelligitur diſpenſatus ad Beneficium extrà Diœceſim. 30. 14.
Nec poterit habere in Cathedrali. 31. 14. niſi fuerit di-
ctum

ctum *ad quacumque*. 36. 14.

Nec poterit obtinere in eo loco, vbi Pater idem, aut aliud Beneficium obtinuit. 32. 14.

Diſpenſatus ad quamcumque Dignitatem Eccleſiaſticam, non intelligitur diſpenſatus ad Epiſcopatum, niſi expreſsè exprimatur. 34. 14. & de ratione. 35.

Diſpenſatus ad Præbendam habentem annexum Ordinem ſacrum, non erit diſpenſatus, vt habeat vocem in Capitulo. 38. 14.

Diſpenſatus ad Beneficia cuiuſcumq; ſint præſentationis, nõ intelligitur de præſentatione ad Laicos ſpectãte. 39. 14

Minor 20. annis diſpenſatus, vt poſſit eſſe Canonicus, non poterit ob id eſſe Iudex 40. 14.

Diſpenſatus ad non reſidendum, non extenditur ad fructuum conſecutionem, qui ab abſentibus amittuntur, niſi id expreſsè dicatur. 41. 14.

Diſpenſatus ſuper tertio gradu Conſanguinitatis, non erit diſpenſatus ſuper tertio Affinitatis, quamuis Conſanguinitas ſit fortius vinculum, quia ſunt Impedimenta diuerſæ ſpeciei. 42. 14.

Diſpenſatus ad caſum expreſſum, non cenſetur diſpenſatus ad alios caſus. 43. 15.

Diſpenſatus vt quis poſſit ordinari ad talia, & alia Beneficia, verbum *Alia*, eſt ſtrictè accipiendum, vt non extendatur niſi ad ſimilia 44. 15.

Diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, non intelligitur de Maioribus, niſi Papa ſciret dictum Clericum iam fuiſſe ad Minores promotum, vel diceretur, *Ad omnes*. 45. 15.

Illegitimus diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, non cenſetur diſpenſatus ad Beneficia. 46. 15.

Diſpenſatio nunquam trahitur ad conſecutiua eius, ſuper quo diſpenſatur, & cut. n. 47. 15.

Monachus ſi diſpenſetur, vt Beneficium Curatum retineat, non poterit vi dictæ Diſpenſationis Beneficium ſimplex poſſidere. 48. 15.

Diſpenſatus ad Beneficium, quod maius eſt, non cenſetur diſpenſatus ad Penſiones. 50. 15.

Diſpenſatus ad Dignitatem, non intelligitur ad Beneficium ſimplex, niſi fuerit expreſſum. 51. 15.

Diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, non cenſetur ad Epiſcopatum. 52. 15.

Limitationes nonnullæ afferuntur ad dictas regulas. 53. & ſeq. 15.

Poteſtas diſpenſandi non eſt latè interpetranda, quando tenderet in præiudicium Tertij. 55. 16.

Quando eſſet contrà Ius. 56. 16.

Diſpenſatio, ſeu Impetratio facta lite pendente, Tertio præiudicante non valet. 62. 16.

Diſpenſatio ſuper delicto, propter quod impetratum fuit Beneficium, non operatur, vt Beneficium auocetur ab Impetrante. 62. 16.

Si inhabilis haberet Beneficium, & medio tempore alius impetret, quamuis poſtea ſuper inhabilitate diſpenſetur, nihilominus non ob id habebit Beneficium, quamuis adhuc lis pendere non incœperit. 64. 16.

Diſpenſandi poteſtas generaliter conceſſa non extenditur ad prohibita Iure Diuino naturali, in quibus Pontifex ipſe difficilè, & niſi ex magna cauſa diſpenſare non poteſt. 65. 16. etiamſi conceſſa ſit verbis ampliſſimis, & prægnantibus. 66. ibidem.

Limitatur etiam quando in Literis reſtringitur ad particulares Perſonas in Literis expreſſas 68. 17.

Etiamſi dicta poteſtas eſſet conceſſa in gratiam Diſpenſaturi. 70. 17.

Si in Diſpenſatione expreſſa ſint nomina Perſonarum diſpenſandarum, tunc reſtringenda venit Diſpenſatio ad eas tantùm. 72. 17.

Quod eò magis verum eſt, ſi Tertio præiudicium afferatur. 73. 17.

Diſpenſandi facultas non extenditur ad caſum, quem, ſublata verborum ſignificatione, facultas non comprehenderet. 74. 16.

Diſpenſatio non adeo ſtrictè interpretanda eſt, vt ſit eluſoria, ſed debet extendi ad neceſſariò, & inſeparabiliter connexa, ſine quibus Diſpenſationis effectus conſiſtere nequeunt. 81. 18.

Diſpenſatus ſuper pluralitate Beneficiorum, intelligitur conſequenter diſpenſatus à reſidentia in vtroq; 85. 18.

Diſpenſatione facta, vt quis poſſit ducere Cõſanguineam, illa etiam intelligitur diſpenſata, vt poſſit contrahere cum ipſo. 12. 86. 18.

Subdiaconus diſpenſatus, vt poſſit Vxorem ducere, cẽſetur quoq; diſpenſatus a recitatione Officij diuini. 87. 18.

Minor 25. annis diſpenſatus ad Parrochialem, intelligitur diſpenſatus, vt non faciat ſe promoueri intra annum. 88. 19.

Diſpenſatus ad Penſiones Eccleſiaſticas, non obſtante Bigamia incurrenda, dicitur conſequenter diſpenſatus ad Priuilegium Clericale retinendum. 89. 19.

Nec tenetur in conſequutione Penſionis de Natalibus mẽtionem facere. 91. 19.

Diſpensatus ad Sacerdotium, cenſetur diſpenſatus ad ſuſcipiendos Ordines. 93. 19. & n. 115. 21.

Diſpenſatus ad teſtandum, poterit teſtamentum annullare, & aliud conficere vſque ad mortem. 94. 19.

Diſpensatio eſt latè interpetranda, quando eſt in priuato Statuto, aut conſuetudine Populi, quæ erant Iuri communi contraria, nam reducendo ad Ius commune eſt fauorabilis. 95. 19.

Diſpenſatio Matrimonialis dicitur fauorabilis, & eſt latè interpretanda. 96. 19.

Diſpenſatio quando eſt inſerta in corpore Iuris, eſt latè interpretanda. 98. 19.

Diſpensandi facultas Epiſcopis in aliquibus caſibus à Tridentino conceſſa, competit Capitulo tempore Sedis Vacantis. 99. 20.

Et competit etiam Superioribus Religionum. 102. 20.

Diſpensatio latè interpetranda eſt, ſi Concedens declaret motu proprio concedere, quamuis ad Partis inſtantiam concedat. 103. 20.

In Diſpẽſatione motu proprio facta, eſt præſumptio Iuris, & de Iure, quod afuerit iuſta cauſa. 104. 20.

Diſpenſatio quãdo verſatur circa materiam Iuris communis, eſt latè interpetranda, & ſecundùm illud debet intelligi. 105. 20.

Diſpensatio conceſſa alicui, vt poſſit teſtari, conualidat teſtamentum factum ante Diſpenſationem, quia Vires aſſumit tempore mortis. 106. 20.

Diſpenſatio conceſſa Communitati, ſeu Religioni in perpetuum, habetur pro Iure, & eſt latè interpretanda. 107. 20.

Diſpenſatio, quæ eſt debita, eſt latè interpretanda, quia potiùs dicitur Iuris beneficium. 108. 20.

Diſpenſatio concernens fauorem publicum, veluti Religionis, aut animæ, debet dici fauorabilis, & latè interpetranda. 109. 20.

Item quando caſus, in quo diſpenſatur, continet expreſſam d. conceſſionis rationem. 112. 21.

Diſpenſatus quoad maius, cenſetur diſpenſatus quoad minus, quando eſt pars inſeparabilis. 114. 21.

Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis, cum verè haberet Votum non nubendi, aut non fornicandi, valet dicta Diſpenſatio. 117. 21.

Votum Ordinis Sacri habens, ſi exprimeret Votum non nubendi in ſupplicatione, Diſpenſatio valeret. 118. 21.

Habens Votum non fornicandi, & peteret diſpenſari ſuper Voto Ordinis, Diſpenſatio non valeret. 119. 21.

Digitized by Google

Diſpenſationem petens ſuper gradu maiori, per errorem, cum verè eſſet minor, in eadem ſpecie, Diſpenſatio valeret. 120. 21.

Diſpenſatio edendi carnem comprehendit lac, caſeum, & oua. 121. 21.

Diſpenſatio ſuper caſu maiori comprehendit caſum minorem, licèt non expreſſum, quando agitur de connexia, ſecus in ſeparatis. 122. 21.

Diſpenſatio eſt latè extendenda ad caſus æquiparatos à Iure. 123. 21.

Diſpenſatio latè interpetranda, quando inducitur, non ab Homine, ſed à Canone, vel Lege. 124. 21.

Pro omnibus Matrimonialibus Diſpenſationibus, quę à SS. Pontifice conceduntur porrigitur Supplicatio, & quomodo fiat, & expediatur. 1. & ſeqq. 24.

Supplicationes prædictę quomodo porrigantur, & expediantur. 6. & ſeqq. 24.

Diſpenſationes Matrimoniales, aliæ expediuntur per officium minoris Gratiæ, ſeù Datariam, aliæ per Secretariam Breuium, & aliæ per officium S. Pœnitentiariæ. 14. 25.

Diſpenſationes quæ petuntur in gradibus remotioribus, vt in quarto, ſeu tertio & quarto, expediuntur in Dataria. 15. 25.

In gradibus propinquis, non tamen propinquioribus, vt in tertio gradu, aut tertio & ſecundo, expediuntur per Cancellariam. 16.

Diſpenſatio ſuper Impedimentis occultis peti poteſt à Sacra Pœnitentiaria. 18. 25.

Si plura Impedimenta concurrant, quorum aliqua ſint occulta, & reliqua publica, tunc pro publicis Diſpenſatio peti debet in Dataria, vel Cancellaria, & pro occultis à Sacra Pœnitentiaria, quo caſu exprimenda ſunt etiam publica, & quomodo fieri debeat expreſſio. 10. 20 21.

Diſpenſationes pleræque antiquitus tranſibant per Officium S. Pœnitentiariæ ſub nomine Maioris Pœnitentiariæ, quod Officium Pius V. tranſtulit in Cancellariā, & dicitur Officium minoris Gratiæ, & Bulla d. tranſlationis refertur. 22. 23. 25.

Ad diſpenſandum nulla verba ſunt præſcripta, ſed ſufficit vt verbo, vel facto animus Diſpenſantis deducatur. 28. 27.

Literæ an ſint neceſſariæ ad validitatem Diſpēſationis. 25. vſq; ad 31. 27.

Diſpenſati, vt non obſtante Impedimento contrahere valeant Matrimonium, licèt Gratia valeat, tamen eis non ſuffragatur, nec poterunt contrahere, niſi prius Literas expediuerint. 47. 29.

Diſpenſatio, ſiue facta ſit in forma commiſſaria, ſiue gratioſa, vel etiam in Foro conſcientiæ, non ſuffragatur non expeditis Literis. 48. 29.

Diſpenſati pro Foro Conſcientiæ debent Literas expedire, vt Gratia ſuffragetur, & in conſcientia ſint tuti. 50. 29.

Ad impetrandam Diſpenſationem nomine alterius, non requiritur ſcientia, ſeu mandatum eius, pro quo impetratur. 51. 30. & 108. 115.

Diſpenſatio, ad hoc vt proſit Diſpenſato, requiritur, vt ab eo acceptetur. 52. 30.

Diſpenſationis Gratia collata cenſetur, quatenus Diſpēſatus ea vti velit. 54 30.

Diſpenſatio præſumitur impetrata pro eo, qui expenſas expeditionis ſuſtinuit. 56. 30.

Diſpenſatus vt poſſit licitè, & validè contra Legem generalem operari, neceſſaria eſt notitia factæ Diſpenſationis, alias non proderit in vſu, & exercitio eius. 57. 30

Amplia, vt procedat etiam quando inter Coniuges exiſteret Impedimentum dirimens vtrumq; afficiens, & ab altero abſq; alterius ſcientia fuiſſet impetrata Diſpenſatio. 58. 30.

Diſpenſatio ſuper Impedimento alterum tantùm Coniugum afficiente, illi ſoli prodeſt, qui erat impeditus. 59. 30.

Diſpenſationis factæ ſciētia adeo eſt neceſſaria in Cōtrahentibus, vt ſi neſciant, Matrimonium contractum ſit nullum, quamuis verè eſſet diſpenſati. 60. 30.

Lex, ante notitiam Diſpenſationis, obligat Subditum in conſcientia. 62. 31.

Si Impediti obtenta Diſpēſatione, ſed ante illius notitiam, ſe carnaliter cognoſcerent, eſſet ac ſi abſque Diſpenſatione ſe cognoſcerent. 63. 31.

Diſpenſationis expenſæ à quo fieri debeant. 70. 32.

Et quid, ſi communi conſenſu fuerit obtenta Diſpēſatio, & alter renuat contrahere. 71. 32.

Quid, ſi alter ob alterius culpam, & ob iuſtam ſibi cauſam datam renuat. 73. 32.

Si taceatur aliqua qualitas, quam Iura non iubent exprimi, quæ ſi expreſſa fuiſſet, Papa difficiliùs conceſſiſſet, non vitiaretur Diſpenſatio. 10. 11. 43.

Diſpenſatio ferè nulla eſſet tuta, & certa, ſi eſſent exprimenda omnia, quæ retraherent Principem à conceſſione, etiamſi non caueatur Iure, & ſtilo eſſē exprimēda, nec de Iure præſtent impedimentum. 12. 43.

Valet Diſpenſatio, tacita veritate, propter quam Papa maxima, vel maiori difficultate conceſſiſſet, niſi Ius exigat, vt dicta qualitas tacita exprimatur. 13. 43.

Diſpenſatio nulla nullum producit effectum. 33. 45.

Diſpenſationem petens ſuper duobus Impedimentis, & pro altero veram cauſam narret, & pro altero falſam, ſi id ignoranter, & abſq; dolo factum ſit, gratia vitiabitur in ea tantùm parte, in qua ſi Papa rem cognouiſſet, denegaſſet. 35. 45.

Sed ſi obreptio ſequatur doloſè, & culpa Petentis, gratia in totum vitiabitur. 36. 45.

Error in Diſpenſationibus Matrimonialibus, ſiue committatur per Oratorem, ſiue per alium, & abſq; culpa, & dolo, ſemper vitiat gratiam. 51. 47.

Error nominis non vitiat Diſpenſationem, quando conſtat de Perſona, cui conceſſa eſt. 54. 47.

Nec vitiatur, ſi erratum fuerit in Pronomine Oratorum, dum certè de Perſona conſtet. 55. 48.

Limita, tamen quando Diſpenſatio petita eſſet, in *forma Pauperum*, & de ratione. 56. 48.

Diſpenſatione obtenta ſuper aliquo Impedimento dirimenti, ſi aliud detegatur, quid agendum, & quid, quando eſt publicum, ſeu occultum. 74. 50.

Diſpenſatione obtenta ſuper pluribus Impedimentis narratis, quorum aliquod coram Delegato non reperiatur adeſſe, valebit tunc Diſpenſatio ſuper eo quod exiſtit. 76. 50.

Diſpenſatio ſi petatur ſuper Impedimento detecto conſtante Matrimonio, quid exprimendum ſit. 77. 50.

Diſpenſatio facta ſuper vno Impedimento, non extenditur ad aliud. 80. 50.

Tot Diſpenſationes requiruntur, quot ſunt Impedimenta. 82. 50.

Diſpenſatio Pontificis comprehendit tantùm Impedimenta expreſſa. 83. 50. & 112. 53.

Habens Votum Caſtitatis, & Impedimentum dirimens an petere debeat Diſpenſationem prius ſuper Voto, & poſtea ſuper Impedimento, vel è contra. 94. & ſeq. 51.

Diſpenſationem petens ſuper Impedimento dirimenti, ſi eſſet ligatus Sponſalibus de futuro cum alia Fœmina, non eſt neceſſe, vt huiuſmodi Sponſalia exprimat, ſed pote-

Digitized by Google

poterit ſeparatim Diſpenſationem petere. 99. 52.

Diſpenſatio ſuper Sponſalibus contractis difficillimè à Pontifice conceditur, quia agitur de Tertij præiudicio. 100. 52.

Diſpenſationem petens à Sacra Pœnitentiaria pro aliquo occulto Impedimento, debet in ea exprimere etiam alia Impedimenta, ſi quæ obſtarent, quamuis iam diſpenſata à Pontifice fuiſſent. 105. & ſeq. 52.

Diſpenſationem petere volens ſuper aliquo crimine, quod verè commiſit, ſed defectu probationum fuit abſolutus, vel pœna mitiori punitus, quam cautelam adhibere debeat, ne delictum prodat. 107. 108. 53.

Diſpenſationem petentes ſuper Impedimento dirimenti craſſo ignorato, cum quo contraxere, quam cautelam adhibere poſſint. 109. 33.

Diſpenſatio ſi ius Tertij lædat, & hoc in Supplicatione non fuerit expreſſum, erit nulla. 113. 53.

Diſpenſatio eò difficilior redditur, quò propinquior eſt gradus, & maiora exiſtunt Impedimenta. 118. 54.

Diſpenſatio licèt concedatur ſuper gradu tantùm remotiori, tamen ſi alter diſtet in proximiori, Diſpenſatio redditur difficilior. 123. 54.

Diſpenſationes ſolitæ concedi, ex quo temporis curſu dicantur. 126. 55.

Papa dum diſpenſat in Conſanguinitate, non diſpenſat in Affinitate, vel è contra. 139. 55.

Etiamſi expreſſum fuiſſet Impedimentum Conſanguinitaatis, ex quo oritur fortius vinculum Affinitatis. 140. 56

Diſpenſatio conceſſa ſuper Impedimento Conſanguinitatis, non extenditur ad Affinitatem, & è contra. 133. 55.

Diſpenſatio ſemper cenſetur conceſſa ſuper narratis. 144. 56.

Diſpenſatus ſuper Impedimento Affinitatis, cenſetur etiam ſuper Impedimento Honeſtatis, quando fuiſſet dictum Affinitatem procedere ex Matrimonio. 159. 57.

Secus, ſi Affinitas procederet ex copula illicita, & ſimul adeſſet Honeſtatis Impedimentum, quia tunc vtrumq; Impedimentum debet exprimi, vt ſuper eis valeat Diſpenſatio. 160. 57.

Diſpenſatione petita ſupèr Impedimento ex copula carnali exorto, ſi poſtea antequàm contrahatur Matrimonium, repetita fuerit copula, noua opus erit Diſpenſatione. 163. 57.

Diſpenſatio Pontificis non extenditur ad caſus poſtea exortos. 164. 57.

Diſpenſatio ſuper Paternitate concedi non ſolet. 162. 58.

Diſpenſatio obtenta ſuper Iuramento, & eſſet neceſſaria ſuper Voto, vel è contra, an valeat. 179. 58.

Diſpenſare qui poteſt in Voto, poterit diſpenſare & in Iuramentis ſoli Deo factis. 180. 58.

Diſpenſatus ab Irregularitate ob homicidium, ſi poſtea aliud homicidium committat, & petat Diſpenſationem, debet narrare primam Diſpenſationem. 197. 60.

Si Conſanguinei, vel Affines cum Diſpenſatione contrahant inter ſe Matrimonium, & vno ex Coniugibus mortuo, ſi velit cum alio Conſanguineo diſpenſari, an debeat exprimere primam Diſpenſationem obtentam. 201. 60.

Quid, ſi poſt impetratam Diſpenſationem cum Conſanguinea, mutato propoſito, vellet aliam ducere. 201. 60.

Quid, ſi poſt impetratam Diſpenſationem cum Conſanguinea, aliam duceret, & ea mortua, prima Diſpenſatione vti vellet. 203. 60.

Primæ Diſpenſationis quando in petitione alterius mentio fieri debeat. 205. 61. & 216. 61.

Beneficiatus diſpenſatus per quinquennium à reſidentia cum perceptione fructuum, ſi eo tranſacto iterum petat, de prima Diſpenſatione mentionẽ facere debet, 206 61.

Si Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis ducat Vxorem, eaq; mortua, velit aliam ducere, tenetur nouam Diſpenſationem impetrare, & de prima mentionem facere. 206. 61.

Qui obtinuit Diſpenſationem cum aliqua limitatione, ſi poſtea velit ſuper eadem re abſolutè diſpenſari, tenetur dictam primam Diſpenſationem narrare cum dicta limitatione. 212. 61.

Diſpenſatus ſuper vna re, ſi velit ſuper eadem maius priuilegium obtinere, debet de primo mentionem facere. 213. 61.

Sic tenebitur mentionem facere de priori Diſpenſatione obtenta cum limitatione, quando petitur de nouo abſolutè. 214. 61.

Diſpenſatio ſecunda erit valida, etiam non facta mentione primæ, quando noua, & ſufficiens cauſa ſuperueniſſet, ex qua præſumatur Pontificem non denegaturum dictam ſecundam Diſpenſationem. 216. 61.

Item quando prima Diſpenſatio conceſſa fuiſſet cum limitationibus, quæ de ſtylo Curiæ in tali conceſſione ſolitæ ſunt apponi. 217. 61.

Dubitans de validitate Diſpenſationis obtentæ, ſi eamdem iterum petat cum iiſdem qualitatibus, licèt non exprimat primam, nihilominus valida erit. 218. 61.

Nec vitiabit, ſi taceatur, quod eandem Diſpenſationem aliàs petierit, nec obtinuerit. 219. 62.

Vel ſi taceatur, quod à Pontifice denegata fuiſſet, eo quia iudicaſſet non adfuiſſe iuſtam cauſam diſpenſandi. 220. 62.

Amplia, vt poſſit in dictis caſibus diſpenſare Inferior, vel habens facultatem delegatam. 221. 61.

Petitio Diſpenſationis prius à Pontifice facta nõ operatur præuentionis effectum. 225. 62.

Qui obtinuit reſcriptum à Papa, vt poſſit à Confeſſario diſpenſari, poterit eamdem Diſpenſationem ab Inferiori habente facultatem petere, nulla facta mentione eiuſdem reſcripti. 224. 62.

Quando iura ſpecialiter prohibent, ne tali caſu occurrente Diſpenſatio concedatur, debet de caſu mentio fieri ſi Diſpenſatio ſuper aliquo Impedimento dirimenti petatur. 227. 62.

Diſpenſatio quando eſt contra Concilium, debet exprimi, vt Pontifex ſciat, aliàs Diſpenſatio eſt nulla. 235. 63.

Quod procedit, quamuis Diſpenſatio facta fuiſſet Motu proprio. 233. 63.

Diſpenſationem eſſe nullam, eſt pœna. 284. 70.

Si exprimatur aliqua cauſa ſufficiens ad concedendum, & taceatur altera, quæ difficiliorem reddidiſſet Pontificem ad diſpenſandum, nihilominus Diſpenſatio dicitur voluntaria. 307. 72.

Diſpenſatio cum maiori Compoſitione, & iunctis pœnitentijs, conceditur etiam dum Oratores inter ſe conuerſati ſunt, non habita copula. 329. 76.

Diſpenſationes ideò obtinentur, vt illud validè fiat, quod ſi ſine illis fieret, eſſet inualidum. 339. 78.

Diſpenſatio in forma *Pauperum*, ob nullam aliam cauſam conceditur, quàm ad ſuccurrendum honori Mulieris, & ſcandala vitanda. 350. 78.

Diſpenſationum commiſſiones, ſi extra Curiam fiant, locorum Ordinarijs demandantur. 1. 84.

Diſpenſationes matrimoniales non committuntur Canonicis Cathedralis. 15. 85.

Nec Vicario Capituli Sede vacante. 16. 85.

Diſpenſationes Matrimoniales Sede Vacante committuntur Ordinario viciniori. 25. 85.

Et Sede Lucana vacante fuerunt commiſſæ Ordinario Piſano viciniori. 28. 85.

Diſpenſatio commiſſa Delegato, non poteſt ab eo ſubdelegari. 65. 90.

Digitized by Google

S Oratores obtento mandato ad diſpenſandum ſuper Impedimento dirimenti, contrahant ante illius executionem, Matrimonium erit irritum, & egebunt noua Diſpenſatione. 12. 107.

Literarum Diſpenſationis formula refertur. 42. 110.

Diſpenſare nemo poteſt in Impedimentis dirimentibus, præter Papam. 105. 115.

Diſpenſatio præſumitur impetrata de mandato eius, pro quo fuit impetrata 110. 115.

Et idem præſumitur, ſi Diſpenſatio erat difficilis impetrationis. 113. 115.

Papa non diſpenſat, niſi ſuper expreſſis. 140. 117.

Diſpenſatio numquam cenſetur conceſſa ſuper non expreſſis. 164. & 167, 119.

Diſpenſatio numquam ſuffragatur ſuper Impedimentis tacitis. 169. 1 9.

Error in expreſſione Impedimenti vitiat Diſpenſationem. 180. 120.

In dubio cenſendum eſt, Diſpenſationem non eſſe neceſſariam. 181. 120.

Tamen aliqui pro conſcientiæ ſecuritate recurrunt ad Põtificem. 187. 121.

Amplia, procedere, non ſolùm quando eſſet res omnino dubia, ſed etiam quando in conflictu opinionum, opinio Impedimentum affirmans eſſet probabilior, dummodo negans ſit probabilis. 182. 120.

Si dubium ſit, an certum quid afferat Impedimentum, & opinio negans ſit probabilis, quamuis affirmans ſit probabilior, poterit contrahi Matrimonium abſque Diſpenſatione. 183. 120.

Si dubium ſit, an ſuper Impedimento validè quis fuerit diſpenſatus, tunc noua egebit Diſpenſatione. 184. 121.

Epiſcopus an in dubio poſſit, cauſa vitandi ſcandali, diſpenſare, vel declarare nullum adeſſe Impedimentum. 186. 121.

Diſpenſatione commiſſa ſuper vno Impedimento, ſi Delegatus reperiet plura adeſſe, quid agendum. 188. 121.

Nullus præter Papam poteſt autoritate ordinaria in Impedimentis Matrimonium dirimentibus diſpenſare. 191. 121.

Diſpenſatio non ſemper eſt de Iure debita, ideo dicitur in Literis *Miſericorditer in Domino diſpenſatur.* 193. 122.

Papa rarò diſpenſat, ſed vtplurimùm committit Delegato, vt ſi preces ſint veræ, diſpenſet. 2 7. 124.

Diſpenſatio facta per habitam diligentem Informationem valet, licèt de proceſſu non conſtet. 264. 128.

Papa non intendit Diſpenſationem concedere, niſi narrata ſint vera. 294. 131.

Si poſt obtentam Diſpenſationem ad contrahendum cum vna, quis mutato propoſito, contraheret cum alia, poſtea hac mortua, poterit cum dicta Diſpenſatione cum prima contrahere. 336. 135.

Quid, ſi mandatum de diſpenſando fuiſſet obtentum, ſed non executum, & Contrahentes aliud Matrimonium ineant, effectique Vidui an poſſint inſimul contrahere. 339. 136.

Aliud eſt mandatum de diſpenſando, & aliud ipſa Diſpenſatio. 340. 136.

Papa dum diſpenſat, dat facultatem contrahendi, non tamen ratum habet, quod nulliter per Contrahentes geſtum eſt. 384. 139.

Quoties ſuper aliquo publico Impedimento dirimenti fuerit pro vtroque Foro Diſpenſatio obtenta, nonna requiritur conſenſus. 385. 139.

Excipe, niſi Pontifex Diſpenſationem concedens, licentiam quoque in dictu Matrimonio permanendi concederet. 386. 139.

S. Pœnitentiaria in Diſpenſationibus, quas Confeſſario ſuper occultis Impedimentis committit, ſoles committere, vt de nouo ſecretè ad euitanda ſcandala contrahant. 389. 140.

Idem ſeruat, ſi vnus ex Oratoribus cum ſcientia occulti Impedimenti contraxiſſet. 390. 140.

Publicato, ſeu denunciato Impedimento, ſuper quo ſecretò Coniuges fuerunt diſpenſati, Diſpenſatio redditur nulla, & erit opus expedire nouas Literas pro vtroque foro. 410. 143.

Diſpenſatio facta à Delegato Papæ, cenſetur facta ab ipſo Papa. 481. 149.

Diſpenſationes Matrimoniales multis modis extinguũtur, & quibus. 483. 149.

Qui obtinuerunt Diſpenſationem, & mandatum de diſpenſando, ad hoc vt contrahant Matrimonium, neceſſe eſt, vt ſint diſpenſati. 484. 149. & 148. & 151. 190.

Aliud eſt mandatum de diſpenſando, & aliud eſt ipſa Diſpenſatio. 484. 149. & 149. 190.

Diſpenſatio Matrimonialis poteſt fieri extra Diœceſim Diſpenſantis. 485. 149.

Diſpenſatio purè, & ſimpliciter facta, non expirat morte Concedentis, etiam re integra. 502. 151.

Amplia, etiamſi effectus non ſit conſũmatus, nec Diſpenſatio conſummata. 502. 151.

Limita in Executore voluntario. 505. 151.

Secus in neceſſario, & quando tales dicantur. 506. 151.

Diſpenſationes, quæ expediuntur à Legatis Apoſtolicis, vel à Summo Pœnitentiario, morte Papæ non expirant. 508. 152.

Diſpenſatio Matrimonialis finitur vnico actu. 512. 152.

Limita, quando Diſpenſatio eſſet facta ſuper Voto Caſtitatis, vel Religionis, ad effectum Matrimonium contrahendi, ſi duret cauſa, itaut mortua Coniuge, poſſit iterum contrahere. 513. 152.

Diſpenſatio ab Epiſcopo facta in aliquo caſu vrgenti ſuper Voto, aliàs Papæ reſeruato, vltra illum caſum non extenditur. 514. 152.

Diſpenſatio Matrimonialis poteſt reuocari à Legiſlatore, antequam ſit adimpletus effectus. 517. 153.

Secus ſi Diſpenſatione facta Matrimonium validè contractum ſit. 522. 153.

Maior Pœnitentiarius Papæ nequit Diſpenſationem reuocare. 521. 153.

Diſpenſatio ceſſat ceſſante cauſa Diſpenſationis, & quando hoc procedat. 523. 153.

Diſpenſationi renuncians, quando ſibi præiudicet. 524. & ſeqq. 154.

Diſpenſatio, licèt ob metum facta, eſt valida, dummodo adfuerit intentio diſpenſandi. 532. 154.

Diſpenſationi commiſſæ à Papa poteſt renunciari, & adiri pro ea Epiſcopus, in caſu, quo autoritate ordinaria diſpenſare valeat. 534. 154.

Si Reſcriptum à principio fuerit ſubreptitium, dolo, vel fraude, vel eo quòd Teſtes fuerunt corrupti, Diſpenſatio eſt inualida detecta ſubreptione, ſeu corruptione. 601. 159.

Diſpenſatio Matrimonialis in forma *Pauperum*, non conceditur, niſi ad ſuccurrendum honori Oratricis, & grauia ſcandala euitandum. 3<0. 78. & 1. 166.

Diſpenſatio in forma *Pauperum*, poteſt impetrari ſuper quolibet Impedimento, ſi alia requiſita concurrãt. 12. 169

Diſpenſatio impetrata ex falſa relatione iam initi, & conſummati Matrimonij eſt valida, ſi verè ſit initum, licèt non conſummatum. 55. 174.

Obtinens Beneficium ſi egeat aliqua Diſpenſatione, non poterit eam Epiſcopus concedere, quamuis aliàs potuiſſet. 224. 188.

Dum Papa diſpenſari mandat, non abſolutè præcipit, ſed

qua-

quatenus Delegato expedire videatur, & non ſcandalum ſit ex Diſpenſatione oriturum. 235. 189.
Diſpenſatio in radice Matrimonij, quando cenſeatur facta. 274. 193. & 284. 194. & 290. 195.
Diſpenſatio in radice Matrimonij à ſolo Pontifice concedi poteſt. 281. 194.
Diſpenſatio in radice non poteſt concedi ſuper Matrimonio nullo ob Impedimentum Iure naturali dirimens. 286. 194.
Nec pariter quod eſt nullum ex defectu conſenſus, vel ob impotentiam perpetuam coeundi. 288. 195.
Etiam poſt mortem Coniugum poteſt Papa diſpenſare in radice. 296. 195.
Diſpenſationes, quæ fiunt à Legatis, non expirant morte Pontificis. 11. 204.
Diſpenſationes omnes quæ à S. Pœnitentiaria emanant, gratis conceduntur, etiamſi eſſent reuelatoriæ alterius Diſpenſationis à Põtifice pro Foro externo nulliter impetratæ. 32. & 33. 206.
Diſpenſatio ſuper Impedimẽto Affinitatis ex illicita copula prouenienté, an, & quando a S. Pœnitentiaria concedatur, & quomodo. 35. & ſeq. 207.
Diſpenſatio ſuper Impedimento Cognationis ſpiritualis à d. Pœnitentiaria quomodo concedatur. 42. 107.
Diſpenſatio ſuper crimine, quomodo, & quando à d. Pœnitentiaria concedatur. 45. 208.
Quando ſuper machinatione, & quomodo. 47. & ſeq. 209
Contrahens cum alia bona fide credens primam Coniugẽ eſſe mortuam, Diſpenſatione non eget. 53. 209.
Diſpenſatio ſuper Impedimento ſimplicis Voti Caſtitatis, quomodo, ex quibus cauſis, & quando concedatur. 54. & ſeq. 209.
Super Voto Religionis, quomodo, & quando à d. Pœnitentiaria concedatur. 62. & ſeq. 211.
Super Matrimonio rato an, & quando, & quomodo à S. Pœnitentiaria diſpenſetur. 80. & ſeq. 212.
Diſpenſatio facta a Confeſſario non præmiſſis Informationibus requiſitis, quando ſit nulla. 129. & ſeq. 219.
Diſpenſatio facta à Confeſſario ſuper Impedimento occulto, non prodeſt, ſi Impedimentum detegatur. 158. 221
Diſpenſatio extinguitur vnico actu, ſi fraus, & dolus interueniat. 189. 224.
Diſpensatio facta pro Foro conſcientiæ, non ſuffragatur pro Foro externo. 199. 225.
Diſpenſatio quando poſtulatur ex iuſta cauſa, eſt debita, & neceſſaria. 87. 235.
Epiſcopus in quibus caſibus valeat diſpenſare, & in quibus non. 42. & ſeq 242.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ijs, quæ propriam vtilitatem concernunt, ſed requiritur Diſpenſatio Superioris. 51. 243.
Diſpenſatio tollitur per verba *Irreuocabiliter, nullo modo, & nullatenus*. 53. 244.
Diſpensans in ſua Lege poteſt imponere mulctam, quando Diſpensatio non eſſet debita ex iuſta causa. 511. 152
Sed ſi fiat Diſpẽsatio ab Inferiori ſuper lege Superioris, nõ poteſt mulcta imponi. 118. 249.
Diſpensatio ſuper Impedimento occulto, obtenta ab Epiſcopo, vel S. Pœnitentiaria, non prodeſt detecto Impedimento, etiam poſt contractum Matrimonium. 150. 253.
Vicarius non poteſt diſpensare ſuper occultis Impedimẽtis, niſi habeat ad hoc ab Epiſcopo ſpeciale mandatũ. 158. 254.
Nuncij Hiſpaniæ in quibus caſibus diſpenſare valeant. 172. & ſeq. 255.
Miſſionarij Regulares cum quibus, & quando diſpenſare poſsint. 276. 255.
Diſpenſatio, quæ fit ab Epiſcopo pro Foro conſcientiæ, non eſt neceſſe, vt fiat coram Notario, & Teſtibus, nec explicanda nomina Diſpenſatorum, ſed Literæ tacitè expediuntur. 189. 256.
Diſpenſatio in Conſanguinitate in quibus gradibus in qualibet linea poſſit a Pontifice cõcedi. 57. & ſeqq. 265
Papa in Iure Diuino naturali diſpenſare non poteſt. 8. 268.
An, & quando in Iure Diuino poſſit. 20. & ſeq. 270.
Diſpenſatio non conceditur a Pontifice, quando induceretur peccatum. 30. 271.
In iure gentium, & ciuili Papa quando diſpenſet. 31. & 34. 271.
Diſpenſatio ſuper perpetua impotentia ad coeundum concedi non poteſt à Pontifice. 45. 272.
Nec ſuper errore Perſonæ, & defectu conſenſus, vt quia inuitus arctetur ad contrahendum cum Perſona, cum qua non intendit contrahere. 44. 272. & 8. 343.
Diſpenſatio ſuper Impedimento Cognationis ſpiritualis ex Paternitate ortæ difficiliter, & vix, aut nunquam à Pontifice conceditur. 168. 58. & 48. 279.
In Diſpenſatione ſuper Impedimento Paternitatis ſeruantur ſolemnitates ſeruari ſolitæ in Diſpenſatione ſuper primo, & ſecundo gradu Conſanguinitatis, & quæ ſint. 78. & 80. 281.
Diſpenſatio in forma *Pauperum*, ſuper Paternitate, quando conceditur, quid ſeruare debeat Petens. 79. 281.
Diſpenſatio in omnibus gradibus Affinitatis ortæ ex copula illicita concedi poteſt. 48. 297.
Et in huiuſmodi primo gradu Affinitatis ſepiſsimè Diſpenſatio conceditur a Summo Pontifice pro Foro externo, & à S. Pœnitentiaria pro Foro interno. 49. 297.
Diſpenſatio ſuper Affinitate regulatur, ac ſi ſuper Conſanguinitate peteretur, & ſoluitur duplex Compoſitio, & maiores cauſæ requiruntur. 60. 299.
Diſpenſatio ſuper Affinitate, quæ ſuperuenit Matrimonio, vt Coniuges poſsint debitum petere, concedi poteſt ab Epiſcopo. 88. 302.
Item à Commiſſario Cruciatæ. 89. 302.
An, & quando a Religioſis Mendicantibus. 90. 302.
Si inter Sponſos interceſſerit copula, & petatur Diſpenſatio ſuper Honeſtatis Impedimento, eadem erit nulla, ſi non fuerit petita Diſpenſatio ſuper Affinitate, ſaltem per viam Pœnitentiariæ. 60. 310.
Diſpenſatio ſuper pluralitate Vxorum, in Lege veteri aliquando fuit permiſſa. 3. 312.
Sed in Lege Euangelica nulla adeſt poteſtas, quæ illam concedere valeat. 4. & 6. 312.
Diſpenſatio ſuper pluralitate Vxorum, aut Maritorum, à nemine poteſt concedi. 4. & plurib. ſeqq. 312.
Diſpenſatio ſuper diſſolutione Matrimonij rati, & non conſũmati, an, & quando, & à quo concedi poſsit. 13. & ſeqq. 319.
Super Matrimonio verò inter Fideles contracto, & conſummato, concedi nullo modo poteſt. 44. 323.
Infideles, qui tempore Infidelitatis Matrimonium contraxerunt, & conſummarunt, ſi fiant Fideles, & poſt Baptiſmum copulam non habuerint, poterunt à Papa ſuper eodem Matrimonio diſpenſari. 52. 323.
Reſurgens miraculosè ſi vellet iterum contrahere cum altero Coniuge ſuperuiuente, non egeret noua Diſpenſatione, licèt prius neceſſaria fuiſſet. 94. & ſeqq. 325.
Diſpenſatio ſuper defectu conſenſus, non poteſt à Pontifice concedi. 20. 335.
Super Impedimento Ordinis ſacri an diſpenſari poſsit. 14. & ſeqq. 350.
Pontifex ex iuſta cauſa diſpenſare poteſt ad Matrimoniũ ineundum cum Equitibus Hyeroſolymitanis, & alijs

Reli-

Religioſis, Monachis profeſsis, & exempla afferuntur. 16. & 17. 351.

Conſtitutus in Sacris, vel in Religione Profeſſus, poterit validè Matrimonium inire, ſi ad hoc fuerit diſpenſatus, nec aliud obſtet Impedimentum. 20. 351

Diſpenſatus ad contrahendum non tenatur amplius recitare Horas Diuinas, nec incedere cum habitu Clericali, nec gaudet priuilegio Clericali. 21. 351. & quando hoc procedat. 22. ibidem.

Diſpenſatio cum Clerico, vt ducat Vxorem retinendo Penſionem, ſolet aliquando à Pontifice concedi, & quando. 75. 354.

Diſpenſatio ſuper Voto ſimplici perpetuo Caſtitatis à ſolo Pontifice concedi poteſt. 80. 355.

Ex conſuetudine tamen Epiſcopus poſt Matrimonium cõtractum diſpenſat ad petendum debitum. 82. 83. 355.

Diſpenſatio ſuper Impedimento diſparitatis Cultus an, quando, & à quibus concedatur. 1. & ſeqq. 362.

Diſpenſatio ſuper Crimine machinationis, an, & quando, & à quibus detur. 64. & ſeqq. 363. vide in verbo Machinatio.

Diſpenſatio ſuper crimine adulterij quomodo, & quando concedatur. 74. & ſeqq. 374.

Hermaphroditus, qui in vno ſexu Matrimonium contraxit, eo ſoluto, an in altero poſſit inire, & an diſpenſari poſſit, & à quo. 80. & ſeqq. 383.

De Diſpenſatione ſuper Impedimento Raptus, vide in verbo Raptus.

Diſpenſatio ſuper Matrimonio clandeſtino, vide in verbo Clandeſtinum.

Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper Impedimento occulto detecto poſt Matrimonium celebratum, etiam omiſſis Denunciationibus de licentia, & ſi petatur à Pontifice, faciliùs diſpenſabit. 131. 414.

Diſpenſatio ſuper Denunciationibus, vide Denunciatio.

Diſpenſationes omnes Matrimoniales ex veris, & rationalibus cauſis concedi debent, aliàs gratia eſt ſubreptitia, & ſeq. 428.

Diſpenſationes Matrimoniales gratis concedi debent. 2. 428.

Diſpenſatio, quamuis à Lege, vel Canone committatur arbitrio, & prudentiæ Diſpenſantis, tamen d. arbitriũ debet eſſe regulatum à Iure. 9. 428.

Diſpenſare non poteſt, qui eſt Iuris interpres, 14. 429.

Diſpenſatio facta à Papa abſque iuſta cauſa erit valida, ſed quoad Deum illicita. 15. & 16. 429.

Diſpenſationes, quæ fiunt per Pontificem, vel alium Prælatum in propria, vel Inferioris lege, ſi fiant ſine cauſa, erunt illicitæ, ſed validæ. 19. 429.

Quæ verò fiunt per Pontificem in lege Dei, vel per aliũ Prælatum in lege Superioris, ſi fiant ſine cauſa, erunt illicitæ, & inualidæ, 20. 429.

Pontificem voluiſſe diſpenſare ſine cauſa, nunquam præſumitur. 21. 429.

Vtens Diſpenſatione ſine cauſa conceſſa in lege Superioris peccat, & tenetur exequi legem, non obſtante Diſpenſatione. 21. 429.

Diſpenſatio Papæ pro foro externo ſuper Matrimonio inter Impeditos contracto liberat à pœna temporali. 26. 429.

Diſpenſans à lege Superioris ſine cauſa puniri poteſt. 27. 429.

Diſpenſatio abſq; cauſa conceſſa in lege Superioris, eſt illicita, & inualida pro foro externo, quamuis cauſa iuſta adeſſet, ſed Inferior diſpenſans eam non præcognoſſet. 28. 430.

Diſpenſatio, vt ſupra conceſſa pro Foro interno, ſi verè iuſta cauſa adſit, valebit, donec pro Foro externo reuocetur. 29. 430.

Diſpenſatio ab Inferiore in lege Superioris cõceſſa abſq; cauſa iuſta, eſt nulla, quamuis conceſſa fuiſſet ab ipſomet Vicegerente, qui ſolet diſpenſare de plenitudine poteſtatis, & de ratione. 30. 430.

Diſpenſare potens cum alijs, an poſſit cum ſe diſpenſare. 31. 430.

Diſpenſatio facta à Pontifice, etiam *motu proprio*, præſumitur ſemper facta cum iuſta cauſa. 32. 430.

In Diſpenſatione facta à Papa in iure Diuino, & naturali, iuſta cauſa non præſumitur, niſi exprimatur, & probetur. 33. 430.

Aliter dicendum in Foro Conſcientiæ, donec de defectu probetur. 34. 430.

Petens Diſpenſationem abſque iuſta causa peccabit mortaliter. 39. 431.

Vtens Diſpenſatione abſque iuſta cauſa an peccet, & quando. 40. & ſeqq. 431.

Diſpenſatio an ſit valida, ſi cauſa Pontifici narrata ceſſet. 77. & ſeqq. 434.

Et quid ſi vna tantùm ex pluribus narratis ceſſet. 79. 434.

Diſpenſatio cenſeri debet valida, quando dubium proueniat ex eo, quod Executor munus ſuum non rectè exequutus fuit. 84. 435.

Diſpenſatio cenſetur valida, & illam impugnans tenetur probare contrarium. 86. 435.

Diſpenſatus eſt tutus in conſcientia, quamuis ſit dubium, an Prælatus habeat facultatem diſpenſandi, & quando hoc procedat. 87. & ſeqq. 435.

Diſpenſatio, quò difficilior eſt, eò maiores cauſæ requiruntur. 92. 436.

Diſpenſatio difficilior in quibus caſibus dicitur. 93. 436.

Diſpenſatio Papæ, abſque vlla reſtrictione intelligenda eſt. 71. 449.

Diſpenſatio eſt cauſa defectus, vel incompetentiæ Dotis, vide Dos.

Diſpenſatio ex cauſa ob Lites, vide Lis.

Diſpenſatio ex cauſa ob inimicitias, vide Inimicitia.

Diſpenſatio ex cauſa pro Oratrice Filijs grauata, vide Filius.

Diſpenſatio ſuper Matrimonio inter Impeditos ignoranter contracto quando concedatur, vide in verbo Ignorantia

Diſpenſatio ſuper Matrimonio cum Impedimento ignoranter contracto, & poſtea detecto, an, & quando concedatur, & quomodo peti debeat. 59. & ſeqq. 496.

Diſpenſatio ſuper Impedimento, ex quo temporis curſu præſumatur conceſſa. 75. 498.

Diſpenſatio in forma *Perinde valere*, quomodo concedatur. 82. 499.

Quæ ſit eius vis. 83. & ſeqq.

DISSOLVTIO.

Diſſolutio Matrimonij eſt res grauiſſima. 23. 79.

Coniugibus inſtantibus inſimul pro diſſolutione Matrimonij, & confitentibus Impedimentum, non eſt credendum. 22. 379.

Et tunc citari debet Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſcopatus. 24. 379.

Et vlteriùs aſſignandum eſt triennium ad experiendum, niſi de Impedimento certè conſtet. 25. 379.

Sed ſi de illo certè conſtat, ſtatim diſſoluendum eſt Matrimonium. 26. 379.

De Matrimonio diſſoluendo ob impotentiam alterius Coniugis, vide in verbo Impotentia.

DIVES, DIVITIÆ.

Nobilis eſt pauper in eo, in quo Ruſticus eſt diues. 71. 175.

Diuitiæ non præſumuntur. 80. 176.

Habere artem, & bona, æquiparantur. 87. 177.

Ha-

Habetur pro diuite qui actionem habet ad acquirendas diuitias. 104. 178.

Paria ſunt, quem eſſe diuitem, vel pauperem, ſi ſuis diuitijs non poſſit vti. 109. 178.

Epiſcopus potens diſpenſare in aliquibus Impedimentis, in caſu neceſſitatis, an valeat quando Contrahentes eſſent diuites. 186. 256.

Pro diuite habetur qui habet actionem ad diuitias exigendas. 64. 462.

DOCTOR.

Vir ignobilis, ſed Doctor, dicitur æqualis Mulieri nobili. 47. 446.

Diſtingue, aut Doctor eſt eximius doctrina, aut ignarus. 52. 447.

Serui, qui non poſſunt habere Dignitates, non poſſunt eſſe Doctores. 48. 446.

Priuilegium Doctoratus eſt inductum fauore publico. 49. 446.

Comitiſſa nubens Doctori, non dicitur nubere indigno. 50. 446.

Differentia maxima eſt inter Doctores, & Doctorellos. 53. 447.

Doctor de Iure Canonico prefertur Nobili ex inferiori genere. 56. 447.

Doctor ignarus, gaudere non debet priuilegio Doctoratus, nec Doctoris nomen meretur. 58. 447.

DOMICILIVM.

In expreſſione locorum in Diſpenſatione non attenditur locus domicilij, ſed originis. 127. 116.

Si commiſſio Diſpenſationis fiat ſimpliciter Ordinario Oratorum, non ſpecificando, an ſit originis, vel domicilij, intelligitur facta Ordinario Originis. 128. 116.

Domicilium habitationis ſicuti propria voluntate, & facto acquiritur, ita mutari poteſt. 149. 118.

Si Oratores in aliena Diœceſi domicilum contraxerint, & ibi per annum habitauerint, ſufficiet, ſi fides paupertatis fiat ab Ordinario domicilij, ad effectum, Diſpenſationem in forma *Pauperum* exequendi. 123. 180.

Domicilium ſtatim dicitur contractum in eo loco, in quo quis incepit habitare animo permanendi maiori parte anni. 50. 406.

Domicilium quando dicatur contractum, ad hoc, vt quia coram Parocho domicilij teneatur contrahere. 52. & ſeqq. 406.

Natus in Mari, ſequitur Domicilium ſui Patris. 155. 118.

Natus in confinio duorum Territoriorum, contrahere dicitur naturale domicilium, in loco illo, in quo Caput effuſum eſt. 156. 118.

DOS.

Dotis defectus an ſit cauſa ſufficiens diſpenſandi ſuper Impedimento Voti Religionem ingrediendi. 64. 211.

Defectus Dotis, ad hoc, vt Fœmina poſſit diſpenſari à Voto ingrediendi Religionem, debet conſiderari reſpectu diuerſorum Monaſteriorum ſuæ Ciuitatis, nec eſt opus, vt Prouinciam peragat ad hoc, vt recipiatur. 65. 211.

De Dote conſtituenda à Raptore Mulieri raptæ, vide in verbo Raptor.

Dotis defectus, eſt cauſa diſpenſandi ſuper Matrimonij Impedimentis. 1. 456.

Paria ſunt, Mulierem non habere Dotem, vel inſufficientem habere. 2. 456.

Fœmina non habens ſufficientem Dotem ad nubendum æquali, cenſetur pauper. 3. 456.

Pontifex ex quibus moueatur ad diſpenſandum ob defectum Dotis. 4. 456.

Cauſa defectus Dotis, an admittatur abſque vllo augumento, & in quibus gradibus. 6. 456. & 70. & 75. 463.

Formula Diſpenſationis ob cauſam incompetentiæ Dotis. 8. 456.

Delegatus quid debeat obſeruare præſentatis ſibi Literis quoad augumentum Dotis. 10. & ſeqq. 456.

Non poterit eas exequi, niſi prius fuerit aucta Dos competenter. 11. 456. & de augumento conſtiterit. 17. 457.

Dos aucta competenter quando dici poſſit. 15. & ſeqq. 457.

Si narrata non verificentur, veluti ſi dictum fuerit, Fœminam eſſe omnino indotatam, & reperiatur habere minimam Dotem; & è contra ſi fuerit dictum, non habere competentem Dotem, & reperiatur omnino indotata, tunc Delegatus non poterit exequi, ſed debebit obtineri noua gratia in forma *Perinde valere*. 20. 457.

Quod videtur limitandum ceſſante dolo. 21. 458.

Conceditur etiam Diſpenſatio inter Coniunctos ob defectum congruæ Dotis, quando Tertius vult Fœminam dotare. 22. 458.

Non refert, quod Dos augeatur, vel conſtituatur ex integro ab Oratore, vel à Tertio, etiamſi in ſupplicatione fuerit dictum, quod Orator vult dotare. 24. 458.

Si Oratrix Dotem haberet, ſed litibus inuolutam, & vellet nubere alicui Coniuncto, qui habilis eſſet ad dictas lites proſequendas, erit cauſa ſufficiens Diſpenſationis. 25. 458.

Sed requiritur, quod lis ſit ſuper ſucceſſione bonorum magni momenti, & ſit grauis. 26. & 29. 458.

Diſpenſatio ob cauſam defectus Dotis, non poteſt peti in forma *Pauperum*. 31. 459.

Cauſa defectus Dotis ad nubendum æquali in Patria, eſt intelligenda moraliter, itaut etiamſi pauci æquales adſint, non tamen deficiat hæc cauſa 34. 459.

Fœmina an cenſeatur pauper, & Dote carere dicatur, ſi habeat Parentes diuites. 35. 459. diſtingue. 42. & 43. 460

Pater tenetur dotare Filiam, ſi nubat digno. 36. 459.

Et Dotem competentem tenetur aſſignare, conſideratis bonis paternis, numero Liberorum, & dignitate Mariti. 37. 459.

Quamuis nullam ei Dotem promiſerit. 38. 459.

Et etiamſi Filia diues ſit, & nubat, conſenſu Patris. 39. 459.

Et quamuis nubat Patre inuito. 40. 459.

Pater tenetur dotare Filiam, quæ nupſit indigno, quando diſtulat eam collocare in Matrimonium vltra 25. annos. 41. 459.

Fœmina non cenſetur habere Dotem competentem, etiãſi habeat Fratrem, qui illam dotare intendat, nullo tamen pacto dotandi præcedente 44. 460.

Imo dicitur pauper, quamuis eius Frater promiſerit illam dotare, dummodo nubat Conſanguineo. 45. 460.

Dicitur pauper, quamuis eius Parentes ſint in ſtatu, vt non poſſint, dum viuunt, ſe priuare bonis, & illam dotare, ſed velint eam poſt mortem aſſignare. 46. 460.

Quid, ſi eſſet communis vſus, vt reciperent Dotem poſt mortem Parentum. 48. 460.

Dotem habens ſufficientem ad nubendum æquali, ſed non ad nubendum Conſanguineo, non poteſt diſpenſari. 48. & ſeqq. 460.

Si Fœmina, & Conſanguineus, tertio gradu coniuncti inſtituantur hæredes à Teſtatore diuite, ea conditione, vt ſimul contrahant, ſi Papa diſpenſauerit, erit iuſta cauſa diſpenſandi. 50. 460.

Conditio, vt Legatarius, ſeu Fideicommiſſarius teneatur ducere Conſanguineam in ſecundo gradu, valida eſt. 52. 461.

An ſit iuſta cauſa diſpenſandi, ſi facultates Parentum haud ſufficerent ad competenter Filiam dotandam, niſi

illam præterrent alijs Filijs vltra Legitimam ei de iure debitam, & adſit huiuſmodi ſpes 53. 461.
Fœmina dici poteſt pauper, ſi Pater plures Filias habeat, quarum vnam tantùm poſſet congruenter dotare, & cæteras non, ſi illam hoc modo dotaret. 55. 461.
Non poterit Fœmina diſpenſari ob defectum Dotis, quamuis tempore petitæ Diſpenſationis eſſet pauper, ſi antequam a Delegato exequatur, diues fiat. 56. 461.
Si Fœminæ deferatur aliqua hæreditas, vel legatum, & ipſa ſponte repudiet, vt obtineat Diſpenſationem ob defectum Dotis, Diſpenſatio erit ſubreptitia, niſi fuerit hæc intentio narrata Pontifici. 59. 461.
Secus, ſi dicta renunciatio facta ſit ad quemcumq; alium finem. 61. 462.
Limita, niſi renunciatio facta eſſet cum pacto de retrodonando, & bona donata reſtituendo. 62. 462.
Non vitiabitur Diſpenſatio obtenta ex cauſa defectus Dotis, licèt Mulieri iam delata fuiſſet hæreditas, cuius tamen notitiam non habuit, niſi effectu conſummato, 68. 462.
Dotis defectus, vndequaq; procedat, eſt cauſa Diſpēſationis, licèt procedat ex Fœmina, quæ alias habeat ſufficientem Dotem ad nubendum æquali, tamèn, quia eſt rixoſa, diffamata, aut ſenex &c. nequit nubere æquali, 69. 462.
Dotis augumentum quale debeat eſſe, & quomodo fieri, 71. & 73. 462.
Quid, ſi dictum augumentum fiat à Tertio, qui aliàs tenetur dotare. 74. 463.

DVBIVM, DVBITANS.

Impedimenta quæ ſunt certa, ſi exprimantur eo modo, quod ponantur in dubio, Diſpenſatio ſuper eis erit nulla. 84. 50.
Si ſit dubium, an requiratur Diſpenſatio, nec ne, cenſendum eſt, non requiri. 181. 120.
Quod procedit etiamſi in conflictu opinionum, opinio affirmans eſſet probabilior, dummodo negans eſſet probabilis. 182. 120.
Si ſit dubium, an ſuper Impedimento, de quo certè conſtat, validè facta fuerit Diſpenſatio, opus erit noua Diſpenſatione. 184. 121.
Dubium quando dicatur. 185. 121.
In dubio, an poſſit Epiſcopus, cauſa vitandi ſcandali, diſpenſare, vel declarare nullum adeſſe Impedimentum. 186. 121.
Licèt in dubio non ſit opus Diſpenſatione, aliquando tamen contrahere Volentes pro conſcientię quiete recurrunt ad Pontificem. 187. 121.
Dubitantes de Impedimento poſt contractum Matrimonium bona fide, quomodo ſe gerere debeant Coniuges. 456. 147.
Coniux qui parum admodum dubij haberet de Impedimento, non poteſt accedere ad Vxorem. 459. 147.
Si eſſet in ęquali dubio, poſſet petere, & reddere. 461. 147.
Quid tamen ante factam diligentiam. 460. & 461. 147.
Facta diligentia, ſi non vincatur dubium, poteſt dici Coniugem eſſe poſſeſſorem bonæ fidei. 464. 147.
In dubio melior eſt conditio poſſidentis. 465. 148.
Dubitans ex leui etiam credulitate de validitate Matrimonij, non poteſt petere, nec reddere, niſi deponat ſcrupulum. 466. 148.
Coniux dubitans, an teneatur, ac poſſit intra bimeſtre ante conſumationem Matrimonij reddere. 467. 148.
An Coniux dubitans de validitate Matrimonij poſſit alterum non dubitantem de ſuo Iure ſpoliare, & quid requiratur. 469. 148.
Poſt diligentiam adhibitam, ſi Coniuges non poſſent vincere dubium, & Impedimentum detegere, poterunt depoſito dubio petere, & reddere. 470. 148.
Quæ dicta ſunt circa dubium, quod ſuperuenit Coniugibus poſt Matrimonium contractum bona fide, procedũt etiam in contracto mala fide 471. 148.
Coniux, qui de Matrimonij validitate non dubitat, non tenetur credere alteri dubitanti, niſi vrgentibus coniecturis conuincatur. 472. 148.
Et ſi conuincatur ad credendum, ante adhibitam diligentiam ad vincendum dubium, non poterit nec petere, nec reddere. 473. 148.
Quæ ſint coniecturæ vrgentes ad conuincendum. 474. 148
In caſibus dubijs poteſt Epiſcopus diſpenſare. 70. 245.
Facta Diſpenſatione ab Epiſcopo in caſu dubio, veluti in materia Voti, licèt poſtea de veritate conſtet, non erit opus recurrere ad Pontificem. 71. 245.
In caſu dubio licitè poteſt diſpenſari. 72. 433.
Dubium quid ſit. 28. 494.
Dubium poteſt eſſe ſpeculatiuum, & practicum, & quando huiuſmodi dicatur. 28. 30. & ſeqq. 495.
Dubitans practicè, ſi cum eo operetur, peccat. 37. 495.
Quando dubium eſt practicum, tutior via eſt eligenda. 38. 495.
Quid in dubio ſpeculatiuo, 36. 495.

E

ECCLESIA.

SAncta Mater Eccleſia, omnes Chriſtifideles, Filios appellat, præter Epiſcopos, quos Fratres vocat. 75. 112.
Eccleſia non poteſt ædificari, niſi Epiſcopus primo ibi Crucem figat, atrium deſignet, & primarium lapidem ponat. 84. 113.
Eccleſia Romana, cur Apoſtolica dicatur. 37. 172.
Eccleſia Romana eſt omnium aliarum Eccleſiarum Mater, & Magiſtra. 38. 172.
Quoad ſeruitium Eccleſiæ, vide in verbo *Seruitium*.
Vna tantùm Eccleſia fuit a Chriſto Domino per totum Orbem conſtituta. 189. 185.

ELECTIO.

Electio Papæ procedit ab ipſo Deo. 23. 242.
Electio Papæ quæ fit à Cardinalibus, non eſt electio, ſed ſimplex indicium, & ſignum Perſonæ, quam Deus vult Eccleſiæ preeſſe. 24. 242.

EPISCOPATVS, EPISCOPVS.

Diſpenſatus ad quamcumque Dignitatem Eccleſiaſticam, non intelligitur diſpenſatus ad Epiſcopatum, niſi exprimatur 34. 14.
Diſpenſatus ad Archiepiſcopatum, non intelligitur diſpenſatus ad Epiſcopatum. 52. 15.
Illuſtriſs. D. Io: Baptiſta Raynoldi Epiſcopus *Lucanus* laudatur. 29. 86.
Epiſcopus, quamuis non fuiſſet adhuc conſecratus, ſi confirmatus ſit, poterit Vicarium eligere. 33. 86.
Epiſcopus non poteſt ſe ingerere in cauſa delegata Vicario, etiam ipſo Vicario mortuo, abſente, vel remoto. 55. 89.
Epiſcopus non poteſt ſubdelegare alteri Diſpenſationem ſibi commiſſam. 66. 90.
Epiſcopus, & Vicarius conſtituunt vnum Tribunal. 67. 90.
Et habentur pro vnica perſona, & vnico corpore. 68. 90.
Nec inter ipſos datur medium. 69. 90.
Cõmmiſſione facta Epiſcopo, vel eius Vicario, poſt factam præſentationem alteri ex eis, non poteſt alter ſe intromittere. 70. 90.

Epiſco:

Epiſcopus poteſt plures Vicarios conſtituere, itaut vnus non dependeat ab alio, & quod ſint in ſolidum, vel vnum principaliorem. 72. 90
Epiſcopus, eſt verbum Græcum, & quid ſignificet. 55. 111
Nulla Dignitas in Eccleſia eſt maior Epiſcopali. 57. 111.
Epiſcopi in locum Apoſtolorum ſucceſſerunt. 58. 111.
Multi Epiſcopi noluerunt eſſe Cardinales ob dubium non deſcendendi. 59. 111.
Epiſcopus, reſpectu ordinis, eſt Maior Cardinali. 60. 111.
Vſque ad tempus Ioannis Papæ XX. & Clementis V. Epiſcopi non fuerunt Cardinales, quia poterant notari de deſcenſu. 61. 111.
Epiſcopalis ordinis Dignitas tanta eſt, vt hoc nomen Epiſcopi ipſi Chriſto conueniat. 62. 111.
Epiſcopalis ordo, non differt ab ordine Summi Pontificis. 63. 111.
Diuitiarum potentia, vel Paupertatis humilitas, non faciunt Epiſcopum ſublimiorem, vel inferiorem, ſunt enim omnes Apoſtolorum æquè Succeſſores. 64. 111.
Epiſcopus Nullaten. ſiue Titularis ſimplex, non dicitur minùs alijs obtinere Dignitatem. 65. 111.
Poteſtas Epiſcopalis ordinis fuit poſita in Petro, tanquã in capite, in cæteris verò Apoſtolis tanquam in membris. 67. 111.
Sola ordinatio Petri fuit perennis, aliorum verò Epiſcoporum, quatenus fuit vniuerſalis, temporaria, & non ſucceſſerunt vniuerſaliter, ſed ſingulariter. 68. 112.
Epiſcopi fuerunt vocati in partem ſollicitudinis Paſtoralis Officij, non tamen in plenitudinem poteſtatis. 69. 112.
Epiſcopi in ſuis Diœceſibus dicuntur Vicarij Papę. 70. 112
Epiſcopalis ordo eſt quadripartitus, nempè in Patriarchis, Archiepiſcopis, Metropolitanis, atque Epiſcopis. 71. 112.
Epiſcopalis ordinis cauſa efficiens fuit Chriſtus Dominus. 66. 111.
Sancta Mater Eccleſia Epiſcopos vocat Fratres. 75. 113.
Epiſcopi ſunt Petræ, ſupra quas ſunt fundatæ Eccleſiæ, nec poteſt ædificari Eccleſia, niſi Epiſcopus primò ibi Crucem figat, atrium deſignet, lapidemque primarium ponat. 84. 113.
Epiſcopi ſunt Apoſtolorum Succeſſores, & dicuntur Sanctiſſimi.
Chriſti Legati, Columnæ Eccleſiæ, &)
Angeli)
Legati Dei)
Antiſtites)
Principes, & Paſtores) 85. 113.
Prætores, & Magiſtratus perpetui Ciuitatis)
Viri Clariſſimi)
Illuſtriſſimi)
Eminentiſſimi)
Sereniſſimi)
Epiſcopi Sæcularibus Principibus, & ipſis Regibus ſunt Superiores. 86. 113. & 35. 231.
Epiſcopalis Dignitas Soli, Regia verò Lunæ æquiparantur. 87. 113.
Epiſcopi, quamuis reſpectu iuriſdictionis ſint ſubordinati Papæ, ſunt tamen illi in ordine æquales. 88. 113.
Habent merum, & mixtum Imperium. 89. 113.
Epiſcopi in ſuis Eccleſijs ea omnia poſſunt, quæ poteſt Summus Pontifex in toto Orbe, niſi ſpecialiter reſeruata, vel prohibita ſint. 90. 113.
Epiſcopi, ratione ordinis, ſunt maiores Præsbytero Cardinali. 91. 113.
Epiſcopi repræſentant perſonam Chriſti. 92. 113.
Primus Epiſcopus Lucanus fuit S. Paulinus S. Petri Apoſtoli Diſcipulus. 93. 113.
Ex Epiſcopis Lucanis plures fuerunt ſanctitate inſignes, innumeri S. Romanæ Eccleſiæ Cardinales, & nonnulli ad Summum Pontificatum elati. 94. 114.
Epiſcopalis Sedes Lucana eſt Hætruriæ prima, & ſemper inter principaliores totius Chriſtianæ Reipublicæ habita, & connumerata fuit, & habet vſum Pallij Archiepiſcopalis, & Crucis. 95. 114.
Epiſcopi, & alij, qui in aliquibus caſibus diſpenſant, faciunt, non auctoritate ordinaria, ſed Pontificis. 19. 122.
Epiſcopus nequit ſubdelegare cauſas ſibi à Pontifice commitendas. 332. 135.
Malè, & nulliter procedunt Epiſcopi, qui in electione Vicarij, illum ſubdelegant in cauſis ſibi in poſterum committendis. 333. 135.
Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper Impedimentis dirimẽtibus, in caſu tantùm neceſſitatis 515. 153.
Commiſſioni Diſpenſationis factæ à Papa poteſt renunciari, & pro ea adiri Epiſcopus, in caſu quo auctoritate ordinaria diſpenſare valeat. 534. 154.
Et eo caſu Epiſcopus poteſt diſpenſare, quamuis vigore commiſſionis Pontificiæ, Ordinarius, vel Confeſſarius diſpenſaſſet. 536. 154.
Amplia, vt Epiſcopus, quamuis recuſaſſet diſpenſare, & remiſiſſet ad Pontificem, qui Diſpenſationem commiſiſſet, quia nihilominus facta renunciatione poterit diſpenſare. 537. 154.
Epiſcopus an poſſit commutare Pœnitentias Oratoribus à Papa, pro Diſpenſatione iniunctas. 170. & 172. 183.
Illuſtriſs. D. Alexander Guidiccionius Epiſcopus Lucanus laudatur. 172. 184.
Epiſcopus, nomine delegationis Concilij, in occultis abſoluit extra Confeſſionem. 215. 187.
Obtinens Beneficium à Papa, ſi egeat aliqua Diſpẽſatione, non poterit Epiſcopus diſpenſare, quamuis aliàs potuiſſet. 224. 188.
Epiſcopus debet ex officio Matrimonia impedire, quamuis nullum obſtet Impedimentum, ſi ſcandalum inde timeatur 239. 189.
Epiſcopus non poterit diſpenſare etiam in caſibus, in quibus poteſt, ſi ſcandala timeantur. 241. 184.
Epiſcopi antiquis temporibus ſtatuebant Impedimenta ſuper Matrimonio. 36. 231.
Hodie ex conſuetudine videtur eis ablata huiuſmodi poteſtas. 37. & 38. 231.
Epiſcopi tenentur ſtudioſè vigilare, vt ſeruentur, quæ ab Eccleſia ſtatuta ſunt. 39. 231.
Epiſcopus, & etiam Parochus, ex iuſta cauſa poſſunt impedire, ne intra certum tempus Matrimonia contrahantur, & ex quibus cauſis. 40. 231.
Epiſcopus ſuper quibus Impedimentis diſpenſare poſſit. 104. 236. & 5. 241.
Epiſcopi dicuntur vocati in partem ſollicitudinis Papæ. 35. 243.
Epiſcopi ex ordinaria auctoritate nihil poſſunt in ijs, quæ ſibi Papa reſeruauit. 41. 243.
Epiſcopi in quibus caſibus antiquitus diſpenſabant, remiſsiuè. 42. 243.
Hodiè eorum poteſtas in multis eſt reſtricta. 43. 243.
Epiſcopus diſpenſare poteſt in Adulterio, & alijs criminibus ipſo Adulterio inferioribus. 44. 243.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare in caſibus maioribus Adulterio, & contrà Canones, & Concilia, & quando. 45. 243.
Epiſcopus cum iuſta cauſa quando poſsit diſpenſare, & in quibus caſibus. 48. 244.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare, licèt Canon permittat, quando ab eo tantùm Executor declaratur. 50. 234
Epiſcopus non poteſt diſpenſare in ijs, quæ concernunt
pro-

Google

propriam vtilitatem, ſed requiritur Diſpenſatio alterius Superioris. 52. 243.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare, quandò verba Canonũ tollunt ſpem Diſpenſationis. 52. 244.
Epiſcopus diſpenſare non poteſt, quando Papa in Canone pœnam impoſuit, & ſibi eam reſeruauit. 54. 244.
Diſpenſare an poſſit Epiſcopus à decretis Conciliariis, decretis à Papa de conſilio Concilii factis. 55. & ſeq. 244.
Diſpenſare poteſt in Criminibus, in quibus adeſt conſuetudo, vt diſpenſet. 60. 245.
Epiſcopus ex conſuetudine diſpenſare poteſt in omnibus Impedimentis Matrimonii impedientibus, exceptis aliquibus. 67. 245.
In caſibus nimis frequentibus Epiſcopus non poteſt diſpenſare in Lege Superioris, & de ratione. 69. 245.
In caſibus dubiis diſpenſare poteſt. 70. 245.
Diſpenſare poteſt in Impedimento Cognationis ortæ ex Baptiſmo, tempore neceſsitatis non ſolemniter collato. 72. 245. & 71. 281.
Diſpenſare poteſt Epiſcopus in Impedimento carentiæ legitimæ ætatis ad Matrimonium præſcriptæ, & quando. 74. 246.
Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper Impedimentis, quæ ſuperueniunt Matrimonio, & impediunt petitionem debiti. 72. 145.
Super Votis Caſtitatis, & Religionis diſpenſare nequit. 75. 246.
Limita, quando non eſſet Votum integræ Caſtitatis. 76. 246.
Limita etiam, quando Vouentes eſſent coniugati, & eſſent in magno periculo incontinentiæ, nec Papa conſuli poſſet. 185. 256.
Diſpenſare poteſt ſuper Voto Caſtitatis, vel Religionis, ad tempus præciſum emiſſo. 77. 246.
Item ſuper Voto non petendi debitum, emiſſo tam ab altero, quàm ab vtroque Coniuge. 78. & 80. 246.
Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper Voto Virginitatis, ſi Vouens intendit ſe obligare non ad Caſtitatem perpetuò ſeruandũ, ſed tantùm ad corporis integritatem, intelligendo de primo actu, quo Virginitas deperditur. 83. 246.
Item in Voto non ineundi Matrimonium. 84. 246.
In Votis alternatiuis, ſeu diſiunctiuis. 86. ibidem.
In Voto aſſumendi habitum Beatorum diſpenſare poteſt. 88. 246.
In Voto ſtrictioris Religionis poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt in laxiorem ingrediatur. 89. 246.
Votum perſeuerantiæ Religionis quando poſſit ab Epiſcopo diſpenſari. 90. 246.
Super dilatione executionis Voti quãdo diſpenſet. 91. 247
Super Voto Caſtitatis, vel Religionis, ſub conditione, vel in pœnam facto, an, & quando diſpenſet. 92. & 93. 247.
Habens Votum Caſtitatis, ſi contrahat nuptias, poterit diſpenſari ab Epiſcopo, vt poſſit petere debitũ. 95. 247.
Epiſcopus diſpenſare poteſt ad petendum debitum Affinitate contracta ex copula cum Conſanguinea Coniugis, habita poſt Matrimonium contractum, licèt etiam non adhuc conſummatum. 96. & 97. 247.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſuper Voto Caſtitatis à Coniugibus poſt contractum Matrimonium emiſſo. 99. vſq; ad 11. 247.
Epiſcopus an poſſit diſpenſare ſuper Iuramento Caſtitatis, & Religionis, & quid, ſi concurrat Votum. 112. vſq; ad 116. 248.
Epiſcopus diſpenſare non poteſt in Iuramento, & Voto ad fauorem Tertij facto, niſi is remittat ius ſuum. 117. 249.
Epiſcopus, an & quando poſſit diſpenſare in Impedimentis occultis. 119. vſq; ad 125. 249.
Poteſt diſpenſare etiam ante contractum Matrimonium ex cauſa vrgentiſſima, & quibus caſibus. 129. 250.
An ex d. cauſa poſſit diſpenſare in Matrimonio rato, & non conſummato. 130. 250.
Epiſcopus, & alii facultatem habentes, vt valeant diſpenſare, requiritur vt Contrahentes ſint in bona fide, & quid, ſi alter tantùm ſit in bona fide. 133. & ſeq. 251.
Quando fuerunt omiſſæ ſolemnitates, Epiſcopus non valet diſpenſare, nec ab Impedimentis occultis. 146. 253.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare, quando Denunciationes fuerunt per Diſpenſationem fraudolenter extortam diſpenſatæ. 147. 253.
Non poteſt diſpenſare etiam in caſu neceſsitatis, quando talem Diſpenſationẽ Pontifex priùs denegaſſet. 148. 253
Facultas diſpenſandi, quæ ex cauſa neceſsitatis in Epiſcopo præſumitur, intelligitur pro Foro Conſcientiæ, ſuper occultis tantùm. 149. 253.
Epiſcopus, qui ſuper Impedimento dirimenti occulto diſpenſauit, ſi illud detegatur, tenetur tamquàm Iudex ſuper eodem cognoſcere, & Coniuges ſeparare, donec Pontificis Diſpenſatio habeatur. 153. 253.
Epiſcopus poteſt delegare facultatem diſpenſandi, quam habet ſuper Impedimentis occultis in caſibus neceſsitatis. 155. 253.
Si adſit aliquis habens auctoritatem diſpenſandi ſuper præciſo delicto, an tunc poſsit in tali caſu adiri Epiſcopus, & quando. 163. & 164. 254.
Epiſcopus in caſu vrgentis neceſsitatis poteſt diſpenſare à quocumque Impedimento per Pontificem diſpenſabili, dummodo cætera requiſita concurrant, & quæ 182. & 183. 256.
Epiſcopus quando diſpenſare poſsit ſuper Voto ſimplicis Caſtitatis, & quæ requirantur. 184. 256. & 82. 355.
Epiſcopus an poſsit diſpenſare à dictis Impedimentis, quando Contrahentes eſſent diuites. 186. 256.
Epiſcopus an teneatur erogare pecunias pro itinere faciendo ad impetrandum Diſpenſationem ab Impedimento inter Coniuges, attenta eorum inopia. 188. 256.
Diſpenſatio, quæ fit ab Epiſcopo in caſibus permiſsis pro Foro conſcientiæ, non eſt neceſſe, vt fiat coram Notario, & Teſtibus, nec explicanda nomina Diſpenſatorũ, ſed Literæ tacitè expediuntur. 189. 256.
Imo nec requiruntur Literæ, ſed ſufficit Notario intimari. 190. 256.
Epiſcopus diſpenſando in caſibus permiſſis, an poſsit imponere mulctam pecuniariam. 192. 253.
Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper Affinitate, quæ ſuperuenit Matrimonio contracto, vt Coniuges poſſint petere debitum. 88. 302.
Epiſcopus diſpenſare poteſt, vt Inceſtuoſus, qui habuit copulam cum Conſanguinea Vxoris poſt Matrimonium initum, aliud Matrimonium ineat, ratione iuuentutis Inceſtuoſi. 92. 302.
Si Vir fuerit promotus ad Epiſcopatum, ſi huiuſmodi promotio eſſet valdè vtilis ad bonum commune, erit iuſta cauſa diſpenſandi ſuper Matrimonio rato, non tamen conſummato. 27. 321.
Epiſcopus reſurgens non poterit retinere Eccleſiam abſque Diſpenſatione. 88. 325.
Retineret tamen caracterem. 89. 325.
Epiſcopus ſecluſa Pontificis reſeruatione, poſſet diſpenſare in omnibus Votis in ſua Diœceſi, & de ratione. 84. 355.

Epiſcopus poteſt cogere quoſcumq; Regulares, etiam exemptos, ad dimittendum aliquem Coniugem profeſſum, qui iuſtè poſſit reuocari ab altero, ob ſolemnitatea non ſeruatas. 113. 358.
Epiſcopus an diſpenſare poſſit, vt Hermaphroditus, qui in vno ſexu contraxit, ſoluto illo Matrimonio, poſſit iterum in alio ſexu inire, & quando. 80. 381.
Epiſcopus Luceoſis an, & quando poſsit abſoluere ab Excommunicatione incurſa ob Raptum. 39. 391.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare, vt Matrimonium, etiam ex cauſis vrgentiſsimis, abſq; Parochi, & Teſtium præſentia celebretur. 32. 405.
Epiſcopus poteſt adſiſtere omnibus Matrimonijs ſuæ Diœceſis, & alium ad adſiſtendum deputare. 75. 408.
Amplia, etiamſi dictus Epiſcopus nondum eſſet Sacerdos. 80. 408.
Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper Impedimento occulto, detecto poſt Matrimonium contractum, etiam non præmiſsis Denunciationibus, ſi fuerint de licentia omiſſæ. 131. 414.
Epiſcopus quoad Diſpenſationem ſuper Denunciationibus, vide Denunciatio.
Epiſcopus vnius Diœceſis poteſt diſpenſare Sponſos ſuper Denunciationibus, quamuis alter ſit diuerſæ Diœceſis, & d. Diſpenſationem alteri delegare. 150. 416.

EQVES.

Per Profeſsionem Equitum Hyeroſolimitanorum diſſoluitur Matrimonium ratum, & conſummatum. 39. 322.
Et quid de alijs Equitum Religionibus. 98. 357.
Equites Hyeroſolimitani Profeſsionem ſolemnem emittunt, & comprehenduntur ſub Decr. Concil. Trid. ſeſſ. 25. cap. 15. de Regular. &c. 40. 322.
Matrimonium ratum non rumpitur per Vota ſolemnia Equitum Militiæ Calatrauæ, Alcantaræ, S. Iacobi, & ſimilium, & de ratione. 41. 322.
Equites Hyeroſolimitani ea cauſa poſſunt à Pontifice diſpenſari ad Matrimonium contrahendum. 16. 351.
Equites, exceptis Hyeroſolimitanis, non dicuntur verè Religioſi. 98, 357.

ERROR.

Errans petendo diſpenſati ſuper gradu maiori, cum verè eſſet in minori, eiuſdem tamen ſpeciei, Diſpenſatio valeret. 120. 21.
Error in Literis Diſpenſationum ſi committatur per incuriam Scriptoris explicando Diſpenſationē ſuper diuerſo Impedimento à vero, & narrato, an Delegatus poſsit eas exequi. 44. 46.
Error, licèt commiſſus abſq; culpa Oratoris, nōn facit, vt Reſcriptum extendatur ad caſum ſub verbis non comprehenſum. 46. 47.
Ad dignoſcendum, an, & quando error in expreſsione facta vitiet, quid attendatur. 47. 47.
Error in expreſsione qualitatis adiectæ per modum demonſtrationis non vitiat gratiam, ſecus, ſi per modum taxationis qualitas adiecta fuerit. 48. 49. 47.
Quod tamen licèt verum ſit, non procedit in Diſpenſationibus Matrimonialibus, in quibus error ſemper vitiat. 52. 47.
Error Nominis non vitiat Gratiam, quando conſtat de Perſona cui conceditur. 54. 47.
Nec pariter Gratia vitiatur per errorem Pronominis Oratorum, ſi de Perſonis certè conſtet. 55. 48.
Limita tamen, niſi Diſpēſatio petatur in forma *Pauperum*, quia tunc corrigi deberet error ante executionem, & de ratione. 56. 46.
Correctio erroris Nominis in Romana Curia, quomodo fiat. 57. 48.
Si per errorem petatur Diſpenſatio ſuper pluribus Impedimentis, quorum alterum poſtea reperiatur adeſſe, tunc Diſpenſatio ſuper exiſtente obtinebit. 76. 50.
Errans in expreſsione graduum ponendo Maiorem pro Minore in eadem ſpecie, & ordine, Diſpenſatio non vitiatur 131. 131. 55.
Secus, ſi poneretur Minor pro Maiori, quamuis abſq; dolo fieret, quia Diſpenſatio eſſet ſubreptitia. 133. 55.
Error quantumcumq; culpa carens non efficit, vt Reſcriptum extendatur ad caſum non expreſſum, quamuis ſi petitus fuiſſet, gratia conceſſa fuiſſet. 135. 55.
Error non ſupplet Intentionem Concedentis Diſpenſationem, vnde quamuis Oratores ex communi errore crederent eſſe, v. gr. in tertio Affinitatis, cum verè eſſent in eodem gradu Conſanguinitatis, vel è contra; Diſpenſatio erit ſubreptitia. 143. 56.
Quoad errorem in expreſsione Nominis, Pronominis, Gradus, Loci, & Diœceſis Oratorum, prout reſpectu ſolutionis Taxæ, & Compoſitionis, eædem regulæ dantur pro Conſanguinitate, ac pro Affinitate. 166. 58.
Error communis Populi facit, vt ſuſtineantur acta geſta ab Officiali carente iuriſdictione, ſi Officialis habeat titulum putatiuum. 41. 87.
Secus, quando non adeſſet titulus ſaltem putatiuus à Superiore conceſſus. 44. 87.
Error circa expreſsionem ſpeciei Impedimenti vitiat Diſpenſationem. 180. 120.
In cauſa finali Diſpenſationis ſi error, quamuis ex ſimplicitate, & Oratorum ignorantia irrepſerit, gratia nulla erit. 260. 128.
Super Impedimento erroris Perſonæ, vt quis inuitus cogatur ad contrahendum cum perſona, quam non intendit ducere, diſpenſari non poteſt à Pontifice. 44. 272. & 8. 343.
Vt error dirimat Matrimonium, ſupponi debet aliqua notitia Perſonæ, circa quàm fit error. 2. 343.
Error in hac materia Matrimonii quadrupliciter poteſt contingere, videlicet, circa Perſonam, qualitatem, fortunam, & conditionem, & quando id accidere dicatur. 3. 343.
Quilibet horum errorum, vel eſt antecedens Contractum, & cauſans illum, & vocari ſolet dolus, dans cauſam Contractui, vel eſt concomitans Contractum, & hic, licèt non reddat actum inuoluntarium, tamen non inducit ad volendum. 4. 343.
Error Perſonæ, ſiue antecedens, ſiue concomitans, contractum, Matrimonium irritat. 5. 43.
Error circa ſubſtantiam tollit voluntarium conſenſum. 7. 343.
Error Perſonæ inualidat Matrimonium, etiam quoad Infideles. 9. 343.
Error qualitatis, & fortunæ, non irritat Matrimonium, & de ratione. 10. 343.
Niſi directè, & formaliter intenderet qualitatem, & materialiter Perſonam, vel niſi qualitas poſita eſſet in Contractu per modum conditionis.
Error conditionis non dirimit Matrimonium de Iure naturæ, ſed tantùm Iure Eccleſiaſtico. 13. 344.
Quia ſi ab altero Coniuge cognita ſeruitute, illa remittatur, Matrimonium erit validum. 14. 344.
Error conditionis, cur dirimat Matrimonium. 15. 344.
Si quis ex errore duxit Seruam, credens liberam, ſed talē habuerit affectionem, vt etiamſi ſciuiſſet eſſe ſeruam, nihilominus duxiſſet, Matrimonium valet. 16. 344.
Error reddit Matrimonium nullum regulariter, quando errans fit deterioris conditionis. 20. 344.

EXAMEN.

Delegatus ad conferendum beneficium in forma *Dignum*, quamuis certò ſciat Prouiſum in d. forma eſſe doctiſſimum, tamen illum examinare debet, vt validè conferat Beneficium. 252. 127.

Et Examen Delegato imponitur pro forma, ideo non ſufficit quod ſit notorium. 254. 127.

Pro verificatione precum, non requiritur formalis Teſtiũ examinatio, ſed ſufficit, vt Delegatus ſe extraiudicialiter diligenter informet. 262. 128.

Pro Examine faciendo in Foro conſcientiæ ſufficit partis informatio. 263. 128.

Examen an Delegatus poſſit committere ſimplici Sacerdoti, vel Notario, 326. & ſeq. 134.

Examen poteſt committi extra Diœceſim, vbi Teſtes adſunt. 330. 131.

Confeſſarius ſi omittat Examen ſuper veritate precum, Diſpenſatio erit nulla. 131. 219.

Si tamen aliter conſtet Confeſſori de veritate, quàm ex Confeſſione, non erit neceſſe dictum Examen præmittere. 134. 219.

Nec pariter Examine opus erit, quando ex ipſa Sacramentali Confeſſione de veritate conſtet. 135. 219.

EXCOMMVNICATIO, EXCOMMVNICATVS.

In conceſſione data, vt quis poſſit abſoluere ab omni Excommunicatione, non comprehenditur facultas abſoluendi ab Excommunicatione, lata per ſententiam particularem. 61. 26.

Excommunicationibus pluribus ligatus, poteſt abſolutionem ab vna petere, & alias tacere. 86. 51.

Quamuis Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excommunicatus, vel ſuſpenſus, poſſet nihilominus eius Vicarius exequi Diſpenſationes. 80. 91.

Imo in dicto caſu Vicarius poterit Matrimonio adſiſtere. 81. 91.

Papa in Literis non ſalutat Excommunicatum ſolito modo, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem. 102. 114

Et ſi dicto modo ſalutaret, per dictam ſalutationem, cenſeretur abſolutus. 103. 114.

Excommunicatio eſt gladius Eccleſiæ. 191. 122.

Eſt omnium pœnarum maxima. 195. 122.

Excommunicatio eſt actus merè Eccleſiaſticus, & à poteſtate Canonum pendens, & propterea Iudici ſæculari omninò incompetens. 196. 122.

Excommunicandi poteſtas deſcendit à Clauibus. 197. 122.

Excommunicatus Gratiam obtinens ei nõ ſuffragatur; ideò in Literis Papa abſoluit ab Excommunicatione, &c. 198. 132.

Procurator excommunicatus non poteſt obtinere Gratiam nomine Principalis non excommunicati. 199. 122.

Nec per Abſolutionem ſubſequentem Gratia reuiuiſcit. 200. 122.

Excommunicatus æquiparatur mortuo. 201. 122.

In facultate conceſſa Delegato abſoluendi cum clauſula *A quibuſuis Excommunicationibus*, comprehenditur Excommunicatio maior, & minor, quia ſi diceretur ſimpliciter, quod abſolueret ab Excommunicatione, intelligeretur de maiori. 202. 122.

Et ſi conceſſa ſit facultas abſoluendi ab Excommunicationibus, *Ex quauis cauſa latis*, comprehenditur omnis Excommunicatio ſiue à Iure, vel ab homine lata, etiã in Bulla Cœnæ comprehenſa, & in quacumq; Diœceſi. 203. 122.

Excommunicatus impetrans gratiam à Papa, & abſolutus cum clauſula *Ad effectum &c.* non poterit celebrare, ſi ſit Sacerdos, nec Diuinis intereſſe, nec Beneficium ab Ordinario obtinere. 211. 123.

Nec Beneficij ſibi collati facit fructus ſuos. 212. 123.

Et ſi Diuinis ſe ingereret, fieret Irregularis. 213. 123.

Abſolutio facta vt ſupra, ad effectum Gratiam petitam conferendi, eſt verbalis, & de ſtylo, & non realis, cum iſtos non pœniteat, & propterea ſtatim facto actu, propter quem fuerunt abſoluti, reincidunt in eaſdem Excõmunicationes. 215. 123.

Excommunicati, qui aliquod Reſcriptum in forma commiſſaria à Pontifice obtinuerunt, debent abſolui ab Excommunicatione ante Reſcripti executionem a *Delegato* factam, aliàs gratia erit nulla. 216. 124.

Oratores, qui obtinuerunt Literas cum dicta clauſula, *Ad effectum &c.* ſi poſtea inciderent in Excommunicationẽ, & Cenſuras, dicta clauſula, & abſolutio non prodeſſet. 217. 124.

Excommunicationis pœna ſolet in Literis imponi Delegatis, ne pro Diſpenſationibus munera recipiãt. 234. 125

Coniux habens copulam ſcienter cum Conſanguinea alterius Coniugis, ſed ignorans adeſſe ſpecialem prohibitionem ab Eccleſia factam, non videtur contra hanc prohibitionem delinquere, nec incurrit Excommunicationem, aut alias pœnas. 76. 300.

Excommunicatio, eſt pœna grauiſſima, & affert infamiã, & eius metus, licèt iniuſtæ, dicitur grauis. 52. 337.

Excommunicatio dicitur omnium Eccleſiaſticarum pœnarum maxima. 12. 337.

Incurrens metum ad extorquendum Matrimonij libertatẽ, incurrit Excommunicationem. 101. 341.

Excommunicatio contra Raptores, licèt ſit latæ ſententiæ, non tamen eſt Pontifici reſeruata. 29. 390.

Epiſcopus Lucenſis quando abſoluere poſſit ab Excommunicatione ob Raptum incurſam. 39. 391.

Reſcriptum ab Excommunicato impetratum, etiam ſubſequuta abſolutione nullius eſt momenti. 25. 473.

EXEQVVTIO, EXEQVVTOR.

Vicarius Capituli poteſt executioni demandare Literas à S. Congregatione Epiſcopo directas, & ab eo non executas. 18. 85.

Vicarius Capituli poteſt exequi omne id, quod Epiſcopo mortuo, per Bullam, ſeu Breue, in cauſis iuriſdictionẽ importantibus fuerit conceſſum. 19. 85.

Vicarius Capituli poteſt perinde, ac Vicarius Epiſcopi, eſſe Executor Gratiarum, & Literarum Apoſtolicarũ, tamquam in Dignitate conſtitutus. 20. 85.

Diſpenſationes Matrimoniales, Sede Epiſcopali vacante, committuntur Ordinario viciniori. 21. 85.

Quid, ſi Vicarius exequi cœpiſſet in vita Epiſcopi, ſed non potuiſſet ante eius mortem perficere. 23. 85.

Quid, ſi viuente Epiſcopo fuerint commiſſæ Diſpenſationes exequendæ eius Vicario. 31. 86.

Si Ordinarius, cui Literæ fuerunt directæ, eas recuſet exequi, quid agendum. 52. 89.

Vicario mortuo, vel remoto, Literæ debent exequi à Succeſſore in Vicariatu. 56. 89.

Vicarius Epiſcopi adhuc non conſecrati, ſed ſolùm confirmati, poteſt exequi Literas. 61. 90.

Vicarius, ſi fiat Epiſcopus illius Diœceſis, non poterit exequi Diſpenſationem ſibi commiſſam, ſed eius in Vicariatu Succeſſor. 66. 90.

Vicarius poteſt exequi Literas, quamuis Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excommunicatus, vel ſuſpenſus. 80. 91.

Si Executor pronunciet Literas non exequendas, ſed eſſe ſubreptitias, vel è contra credens Diſpenſationem fore legitimam, diſpenſet, & poſtea inueniat ſe deceptum, quid agendum. 82. 91.

Digitized by Google

Si Oratores obtento mandato Diſpenſationis ſuper Impedimento dirimenti, contrahant ante illius executionē, Matrimonium erit nullum, & irritum, nouaq; egebunt Diſpenſatione. 12. 107.
Delegatus antequam exequatur Diſpenſationem, debebit verificari facere omnia in Literis contenta. 123. 124
Et ſi cognoſceret ex Matrimonio contrahendo poſſe aliquod malum oriri, poterit, & debebit, hanc Diſpenſationem denegare. 224. 123.
Delegatus, quomodo ſe gerere debeat in executione Literarum Apoſtolicarum. 216. 124.
Delegatus non reperiens veram cauſam Papæ narratam, licèt inueniat alias vrgentiores, ſi non fuerint expreſſæ, non poterit Diſpenſationem exequi. 303. 132.
Delegatus Diſpenſationem non poterit exequi, quamuis omnia probata ſint, quando exinde ſcandala oritura eſſe cognoſcat. 68. 175.
Exequutor merus quis dicatur, & quis mixtus. 287. 131. 341. 136.
Executor quando dicatur voluntarius, & quando neceſſarius. 505. & ſeqq. 151.

EXPEDITIO.

Expeditio Literarum in Cancellallaria Apoſtolica, quomodo fiat. 7. & ſeq. 24.
Quandò expeditio dictarũ Literarum fit per Cameram, & viam ſecretam, quid obſeruandum. 13. 25.
Matrimoniales Diſpenſationes, aliæ expediuntur per officium minoris Gratiæ, ſeu Datariam, aliæ per Secretariam Breuium, aliæ per officium S. Pœnitentiariæ. 14. 25
Diſpenſationes, quæ petuntur ſuper gradibus remotioribus, vt in quarto, ſeu tertio & quarto, expediuntur in Dataria. 15. 25.
In gradibus propinquis (non tamē propinquioribus, vt in tertio gradu, ac ſecundo & tertio) Literæ expediuntur per Cancellariam. 16. 25.
In propinquioribus, vt in primo Affinitatis, vel primo & ſecundo tã Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, vel in ſecundo tantùm, vel in primo & tertio, ſeu primo & quarto, Literæ Diſpenſationum expediuntur per Præfecturam Breuium, & ſub Anulo Piſcatoris. 17. 25.
Pluribus Impedimentis inſimul concurrentibus, quorum pars ſint publica, reliqua verò occulta, tunc pro occultis Diſpenſatio petitur à Sacra Pœnitentiaria, vbi exprimi debent & publica, pro quibus peti debet Diſpenſatio in Dataria, vel Cancellaria, & quomodo fieri debeat huiuſmodi expreſſio. 19. & 20. 25.
Ante expeditionem Literarum, licèt Gratia valida ſit, tamen eius effectus, & vſus ſuſpenditur, donec expediantur. 42. 29.
Expeditio Literarum ſuper Diſpenſatione, vt Oratores non obſtante Impedimento dirimenti contrahere poſſint, neceſſaria eſt, ſi velint contrahere, aliàs Gratia non ſuffragabitur. 47. 29.
Expedire debent Literas etiam Diſpenſati in Foro conſciētiæ, vt Gratia ſuffragentur, & in conſcientia ſint tuti. 50. 29.
Expeditio Literarum Declaratoriarum in gradu proximiori debet fieri, vt Matrimonium poſſit contrahi. 123. 54.

EXPENSA.

Expenſa, quæ fit pro extrahendo tranſumpto Literarum amiſſarum, eſt modica. 66. 31.
Expenſæ, quæ erogantur Officialibus Cancellariæ ad corrigendum errorem, vel pro habendis tranſumptis Literarum amiſſarum, non compenſantur, cum iam factis, ſed tantùm taxæ bonæ fiunt. 69. 32.
Expenſæ pro Diſpenſationibus Matrimonialibus, à quibus fieri debeant. 70. 32.
Quid, ſi poſt obtentam communi conſenſu Diſpenſationem, alter iniuſtè renuat Matrimonium contrahere. 71. 32.
Et quid, ſi alter, ob alterius culpam, & iuſtam ſibi cauſam datam, renuat. 73. 32.
Si Sponſus reſilire vellet ob Fornicationem Sponſæ commiſſam ante promiſſionem Matrimonij, & detectam poſt Diſpenſationem, eadem Sponſa non deberet ſufferre integras expenſas factas pro Diſpenſatione. 74. 33.
Sponſus, quamuis poſt contracta Sponſalia fornicetur, non videtur tradere Sponſæ iuſtam cauſam reſiliendi, cum nullam honoris iacturam patiatur, ſi illi nubat, & ideo tenetur ſufferre partem expenſarum. 75. 33.
Si alter Coniugum poſt Matrimonij promiſſionem, ſua culpa inducat Impedimentum, is tenetur ad integras expenſas. 76. 33.
Sponſus, poſt defloratam Sponſam, Religionem ingrediens, tenetur ad integras expenſas Diſpenſationis. 77. 33

EXPRESSIO, EXPRIMERE.

Ad diſpēſandũ, ſi caſus expreſſus nō reperiatur, recurritur ad conſimiles, itaut procedat in caſibus minoribus incluſis in maioribus, licèt non expreſsis, ſecus in ſeparatis. 112. 21.
Expreſsio Qualitatum, vide Qualitas.
Exprimenda ex ſtylo Curiæ ſi taceantur, vitiatur Diſpenſatio. 18. 44.
Exprimenda de conſuetudine Principis ſi taceantur, inualidant gratiam. 20. 44.
Expreſſio falſi, tàm in cauſa finali, quàm in impulſiua, an vitiet gratiam 21. & ſeqq. 44.
Expreſsio alia fit per modum Demonſtrationis, & alia per modum Taxationis. 48. 47.
Error in exprimenda qualitate per modum Demonſtrationis adiecta, non vitiat Diſpenſationem. 48. 47.
Error in expreſsione qualitatis adiectæ per modum Taxationis vitiat. 49. 47.
Quod tamen nō procedit in Diſpēſationibus Matrimonialibus, in quibus error ſemper vitiat.
Expreſsio loci, vide Anguſtia loci.
Impedimenta certa, ſi exprimantur eo modo, quod ponantur in dubio, Diſpenſatio irrita erit. 84. 8.
Plura Impedimenta obſtantia debent in eadem Supplicatione exprimi, aliàs Diſpenſatio inualidatur. 65. & ſeq. 51.
Limita, quando Impedimenta ſe non contingunt, & ſunt diuerſæ rationis. 93. 51.
Limitatur ſecundo, quando aliqua ex dictis Impedimentis eſſent occulta, & alia publica. 103. 52.
Petens diſpenſari à. S. Pœnitentiaria ſuper Impedimentis occultis, debet exprimere etiam omnia Impedimenta publica, quæ obſtarent, licèt diſpenſata à Papa. 105. 52.
Non ſolum ſunt exprimenda omnia Impedimenta, ſed etiam inhabilitas, veluti Impubertas, vel Furioſitas, ſi quæ adſit, aliàs diſpenſatio eſt nulla. 110. 53.
Etiamſi *Motu proprio*, Diſpenſatio facta fuiſſet. 111. 53.
Diſpenſatio Papæ non extenditur niſi ad Impedimenta expreſſa, & alia remanent. 112. 53.
Ius Tertij ſi ex Diſpenſatione lædatur, debet hoc exprimi in Supplicatione, aliàs Diſpenſatio vitiatur. 113. 53.
Viduitatis qualitas, an debeat exprimi à petente diſpenſari ſuper alio Impedimento, & ſit Vidua. 114. 53.
Singula Impedimenta in propria ſpecie, & gradu, & cum neceſſarijs circumſtantijs exprimi debent 54. 115.
Graduum in Impedimento Conſanguinitatis expreſsio, neceſſario facienda eſt. 116. 54.

Si

Google

Si Conſanguinitas proueniat ex vno, vel pluribus ſtipitibus, debet exprimi ad validitatem Diſpenſationis. 117. 54.
Si Oratores ſint in linea inæquali infra ſecundum gradum Conſanguinitatis, & Fœmina ſit propinquior ſtipiti, debet exprimi. 121. 54.
Expreſsio graduum debet fieri quando Oratores diſtant in gradu inæquali, & quomodo, & quando fieri debeat. 122. 54.
Quando propinquior gradus eſt primus, tunc exprimi debet. 125. 54.
Prouenientia Conſanguinitatis exprimi debet quando Oratores ſunt coniuncti infra ſecundum gradũ. 128. 55.
Dicta expreſſio neceſſaria eſt, etiam ſi Oratores ſint coniũcti primo, vel primo & ſecundo ex actu fornicario. 129. 55.
Alij tamen probabiliùs docent in Impedimento huiuſmodi Affinitatis non requiri dictam expreſſionem prouenientiæ. 130. 55.
Si in expreſſione graduum Conſanguinitatis fieret error, quid agendum. 131. 55.
Diſpenſatio ſemper cenſetur conceſſa ſuper expreſſis. 144. 56.
Nec operatur vltra mentem Pontificis, fundantam ſuper expreſſis in ſupplicatione. 145 56.
Si verò exprimatur ſub vnica ſpecie, dicendo, Impedimẽtum eſſe, vel Conſanguinitatis, vel Affinitatis, Diſpenſatio ſuper ea erit valida. 146. 56.
Et hac cautela vtuntur Sollicitatores, quando neſciunt cuius generis ſit Impedimentum. 147. 56.
Et tunc coram Delegato ſufficit verificari vnum tantùm ex expreſſis. 148. 56.
Quando Impedimentum eſſet partim Conſanguinitatis, & partim Affinitatis, tunc expreſſio cuiuslibet ſpeciei, & gradus expreſſio requiritur. 149. 56.
In Impedimentis Affinitatis, vel publicæ Honeſtatis, explicandi ſunt gradus quibus inter ſeſe diſtant Contrahentes. 150. 56.
Item exprimendum eſt, an Affinitas, vel honeſtas, ex vno, vel pluribus ſtipitibus inſurgant. 151. 56.
In Impedimento Affinitatis, exprimendum, eſt an ſit in linea recta, vel tranſuerſali. 152. 56.
In Impedimento publicæ honeſtatis exprimendum eſt, an proueniat ex ſolis Sponſalibus, ſeu ex Matrimonio rato. 152. 56.
Expreſſio, quod Mulier ſit propinquior ſtipiti, non eſt neceſſe, vt fiat, quando petitur Diſpenſatio ſuper Affinitate. 153. 57.
Quando ex copula illicita conſurgit Affinitas, non eſt neceſſe, vt de dicta copula fiat mentio, ſed ſufficit, vt Impedimentum exprimatur. 154. 57.
Secus, ſi ex Matrimonio inſurgat Affinitas, vel publica honeſtas, quia tunc, ſi non fuiſſet expreſſum, irritaretur Matrimonium. 155. 57.
Si fuerit dictum, quod honeſtas eſt in ſecundo, vel tertio, aut quarto gradu, non eſt opus exprimere, quod ex Matrimonio rato proueniat, quia d. Impedimentum vltrà primum gradum aliunde conſurgere nequit, niſi ex Matrimonio rato 156. 57.
Si verò honeſtas inſurgeret ex Matrimonio rato, & Oratores eſſent in gradu inæquali, ſufficeret exprimere remotiorem. 157. 57.
Honeſtatis Impedimentum quando exprimẽdũ ſit. 161. 57.
Copulæ repertio non eſt neceſſe, vt exprimatur in petitione Diſpenſationis ſuper Impedimento ex ea orto. 162. 57.
Limita, niſi eſſet repetita poſt obtentam Diſpenſationem, ſed adhuc non contracto Matrimonio cum Fœmina coniuncta eſt, cum qua priùs fuit habita copula, quia eo caſu noua opus eſſet Diſpenſatione. 163. 57.
Quoad errorem in expreſſione nominis, pronominis, gradus, loci, & Diœceſis Oratorũ, prout reſpectu ſolutionis Taxæ, & Compoſitionis, quæ regulæ dentur. 166. 58.
Qualitas Cognationis ſpiritualis exprimi debet. 167. 58.
Votum habens non nubendi, vel non fornicandi, ſi exprimat habere Votum Caſtitatis, valida erit Diſpenſatio. 177. 58.
Exprimi debet tamen, ſi Votum, ſeu Iuramentum factum ſit ſoli Deo, vel in gratiam Tertij. 178. 58.
Regula generalis pro expreſſione Votorum Pontifici facienda aſſignatur. 183. 59.
Si vnum Votum non includatur in alio, ambo ſunt exprimenda. 184. 59.
Quid, ſi vnum non includatur in alio 185. 59.
In Impedimento Raptus debet exprimi, an factus fuerit animo Matrimonium contrahendi. 186. 59.
Et an factus fuerit animo reddendi faciliorem Diſpenſationem. 187 59.
In petitione Diſpenſationis ſuper commiſſo machinato Crimine, quid ſit exprimendum. 188. 59.
Iteratio Criminum eſt exprimenda, quando petitur noua Diſpenſatio. 189. 50.
Intellige de repetitione Criminis eiuſdem generis. 195. 60
Diſpenſatus in Crimine machinationis, ſi poſtea indigeat diſpenſari ſuper Crimine Adulterij, non erit opus, vt primum Crimen exprimat. 196. 60.
Petens diſpenſari ſuper vno Impedimẽto, an debeat narrare Diſpenſationẽ ſuper alio obtentam 197. & ſeqq. 60.
Et quando 205. 61. & 216. 61.
Si quis obtinuiſſet Diſpenſationem cum aliqua limitatione, ſi poſtea velit ſuper eadem re maius priuilegium obtinere, debet de prima mentionem facere. 213. 61.
Diſpenſatio ſecunda valida erit, quando de prima expreſſionem fecerit eam petens, & quando teneatur. 214 & 215. 61.
Dubitans de validitate primæ Diſpenſationis ſi iterum petat diſpenſari ſuper iiſdem qualitatibus, valebit Diſpenſatio, etiam non facta expreſſione primæ. 218. 62.
Nec vitiabitur, ſi taceat aliàs petijſſe, & non obtinuerit. 219. 62.
Quando Iura ſpecialiter prohibent, ne tali caſu occurrente Diſpenſatio concedatur, ſi petatur, debet de tali caſu mentio fieri. 177. 62,
Quãdo Diſpẽſatio eſſet circa Cõciliũ, debet exprimi, vt Papa ſciat quod diſpẽſat, aliàs Diſpẽſatio eſſet nulla. 232. 63
In petenda Diſpenſatione ſuper Impedimento, non ſolùm debet exprimi, quod fuerit clandeſtine contractum Matrimonium, ſed debet quoq; exponi finis, quo fuerit contractum. 234. 63.
Sic pariter, ſi huiuſmodi Matrimonium fuerit clandeſtinè ſcienter contractum, poſt mandatum ad diſpenſandum commiſſum, ſed non dum executum. 235. 63.
Si Oratores bona fide contrahant Matrimonium ſpretis Denunciationibus, ſi poſtea detecto Impedimento petant diſpenſari, tenentur exprimere omiſſionem Denunciationum. 243. 64.
Quoad expreſſionem copulæ ſecutæ, vide in verbo Copula.
Quod Legiſlator facilè potuiſſet exprimere, & non expreſſit, cenſetur noluiſſe, 289. & 290. 70.
Non expreſſum à lege, pro omiſſo habetur 291. 71.
Quæ ſunt ſpeciali nota digna, ſi non ſint expreſſa, cenſentur omiſſa. 320 74.
Petens Diſpenſationem ſuper Impedimento dirimenti non tenetur exprimere aliud Impedimentum impediens. 338. 77.

Secus, ſi ſe contingant, & vnum augeat aliud. 171. 119.
Papa non diſpenſat, niſi ſuper expreſſis. 140. 117.
Et ſuper eis cenſetur ſemper ſe fundare, & nunquam ſuper non expreſſis. 164. 165. 119.
Quando exprimuntur gradus Conſanguinitatis, dicitur, Oratores eſſe coniunctos; quando verò exprimuntur gradus Affinitatis, dicitur, Oratores ſe attinere. 190. 121
Diſpenſatio impetrata ex falſa expreſsione Matrimonij iam initi, & conſummati, valet ſi ſolùm ſit initum, licèt non conſummatum. 55. 174.
Impedimenta omnia, quæ inter Oratores adſunt, debent exprimi cum omnibus qualitatibus, & circumſtantijs aggrauantibus. 87. 215.
Quid exprimi debeat Pœnitentiariæ pro Diſpenſatione, quæ petitur ſuper Affinitate de contrahendo, & quid ſuper Affinitate de contracto. 88. & 89. 215.
Quid exprimi debeat pro Diſpenſatione ſuper Cognatione. 90. 215.
Quid exprimendum in Diſpenſationis petitione ſuper Impedimento Conſanguinitatis detecto poſt Matrimonium contractum bona fide. 91. 215.
Quid ſuper Impedimento Criminis 92. 215.
Quid ſuper Impedimento Voti Caſtitatis, vel Religionis. 93. 215.
Raptus debet exprimi Pontifici, quando petitur Diſpenſatio ſuper alio Impedimento dirimẽti. 30. & ſeqq 390.
Denunciationum omiſsio quando ſit exprimenda in Supplicatione, vide Denunciatio.

EXTENSIO.

Extenſio ad caſum ſimilem non admittitur in Diſpenſatione, etiamſi ratio eadem, vel maior militet. 15. & ſeqq. 13.
Diſpenſatio ſuper vno Impedimento, non extenditur ad aliud. 80. 50.
Diſpenſatio Matrimonialis non extenditur, ſed vnico actu finitur. 511. 152.
Limita, quando Diſpenſatio facta eſſet ſuper aliquo Voto, & cauſa adhuc duraret, itaut poſsit Matrimonio diſſoluto iterum diſpenſari. 513. 152.
Diſpenſatio facta ab Epiſcopo ex cauſa vrgenti ſuper Voto aliàs Papæ reſeruato, non extenditur vltra illum caſum. 514. 152.

F

FACVLTAS.

Facultas diſpenſandi conceſſa Inferiori à Papa, veluti Legato, debet intelligi cum cauſa, & ſecundùm terminos Iuris. 64. 7.
Facultas diſpenſandi generaliter conceſſa, etiam verbis ampliſsimis, non extenditur ad prohibita Iure Diuino naturali. 65. & 66. 16.
Facultatem habens à Pontifice abſoluendi ab omnibus caſibus ſibi reſeruatis, non poterit abſoluere à caſibus in Bulla Cœnæ reſeruatis, niſi ſpecialiter de eis fuerit facta mentio. 67. 16.
Facultas diſpenſandi non extenditur ad caſum, quem, ſublata verborum ſignificatione, facultas non comprehendit. 74. 17.
Facultas à Iure conceſſa ſolùm extenditur ad caſus ſimiles, vel inferiores. 76. 18.
Facultas Epiſcopis à Concilio Tridentino conceſſa, vt poſſint diſpenſare in omnibus caſibus occultis, non deductis ad Forum contentioſum, excepta Irregularitate ex homicidio voluntario proueniente, Sede vacante extenditur ad Capitulum. 99. 20.
Conceſſa facultate teſtandi, cenſetur etiam facultas condendi Codicillos, & donandi cauſa mortis. 116. 21.
In facultatibus conceſsis à Pontifice Legatis, vel Nuncijs, diſpenſandi ſuper Impedimentis dirimentibus, ſolet exprimi, vt diſpenſent ſuper Impedimentis Conſanguinitatis, & Affinitatis. 141. 56
Denegata Diſpenſatione à Superiore, quando ab Inferiori peti poſsit, & ei facultas denegata non cẽſeatur. 221 61.
Qui obtinuit Reſcriptum à Papa, vt poſsit à Confeſſario diſpenſari, poterit eam petere ab Inferiori eamdem facultatẽ habente, nulla facta mentione prioris. 224. 62.
Facultas diſpenſandi purè, & ſimpliciter data, morte Concedentis non expirat. 501. 151.
Amplia, pluribus in caſibus. 502 151.
Limita, quando Executor eſt voluntarius. 505. 151.
Quod non procedit in Executore neceſſario. 506. 151.
Quæ ſit ratio differentiæ huiuſmodi. 507. 152.
Facultas diſpenſandi à lege Superioris conceſſa Inferiori, debet intelligi, dummodo adſit iuſta cauſa. 49. 244.
Facultas diſpenſandi ſuper Impedimentis occultis Epiſcopis competens, poteſt ab eis alteri delegari. 155. 253.
Habens facultatem diſpenſandi in caſibus Epiſcopalibus, & Matrimonialibus, non poteſt diſpenſare ſuper Impedimentis dirimentibus occultis, ſicut poteſt Epiſcopus in caſibus neceſsitatis. 160. 254.
Facultas aliquibus Pijs locis conceſſa diſpenſandi in aliquibus caſibus Matrimonialibus reuocata fuit. 181. 156
In Foro externo non eſt credendum Prælato ſe habere facultatem diſpenſandi à lege Superioris, niſi oſtenſo Reſcripto. 36. 431.
Niſi Delegatus eſſet in excelſa Dignitate conſtitutus, aut ageretur de præiudicio Tertij. 37. 431.
Secus in Foro conſcientiæ, in quo cuicumq; Viro timoratò creditur. 38. 431.

FALSITAS.

Falſi expreſsio, tam in cauſa finali, quàm impulſiua, an vitiet gratiam. 11. 44. & 53. & ſeq. 173.
Affirmatiua opinio affertur. 22. & ſeq. 44.
Verior tamen eſt opinio, vt ſolius finalis falſa expreſsio vitiet gratiam. 28. 45
Falſitas allegata non vitiat gratiam, quando, ſi veritas fuiſſet expreſſa, ex ea faciliùs Princeps conceſsiſſet. 26. 44.
Falſus precator nullum ex impetratis commodum reportare debet. 37. 46.
Literæ Apoſtolicæ continentes clauſulas inſolitas redduntur de falſo ſuſpectæ. 13. 108.
Prout etiam quando non ſunt conformes ſtylo Romanæ Curiæ. 18. 108.
Niſi appareant correctæ à Domino Regente. 19. 108.
Amplia, vt præſumantur falſæ, quamuis appareant factæ motu proprio, quia non præſumuntur à Papa emanatæ. 23. 108.
Quoad falſitatem Teſtium, vide Teſtis.

FAMA.

Fama ſola, vel vnus Teſtis cum Iuramento, maiorem fidẽ facit de Impedimento, quam duo Teſtes, quorum alter cum Iuramento de auditu, alter abſque, de certa ſcientia deponentes. 416. 143.
Sola fama de Impedimento eſt ſufficiens ad impediendum, ne Matrimonium contrahatur. 418. 144.
Excipe, niſi ſit fama priuata, hoc eſt, ipſi Iudici, vti priuato conſtet. 419. 144.
Sola fama non ſufficit ad impediendum, ſi contraria fama adhibeatur, & clariores probationes. 421. 144.
Ad probandum contra famam Impedimenti, admittitur Iuramentum Conſanguineorum. 422. 144.

Iuramentum Contrahentium admittitur contra famam de Impedimento, attenta eorum qualitate, & Iudicis arbitrio. 423. 144.
Simplex rumor non eſt ſufficiens ex ſe, ſed requiritur, vt vere ſit fama de Impedimento. 424. 144.
Fama, & rumor, inter ſe differunt. 425. 144.
Fama de Impedimento non ſufficit ad dirimendum Matrimonium contractum. 435. 144. & 58. 324.
Ex ſola Fama, an probetur mors vnius Coniugis, ad hoc vt alter aliud poſſit inire Matrimonium, & quid, ſi concurrant alia adminicula. 17. & ſeqq. 309.
Fama, vt ex ſe probet mortem, requiruntur multæ qualitates. 18. 309.
Prima eſt, vt probetur ſaltem duobus Teſtibus. 19. 309.
Secunda, vt Teſtes ſint omni exceptione maiores, & deponant, ſe audiuiſſe à Perſonis fide dignis. 20. 329.
Tertia, vt ortum habuerit ex cauſa rationabili, & quæ dicatur cauſa rationabilis 21. 329.
Quarta, vt Teſtes deponant, ſe audiuiſſe publicè à maiori parte Populi; nec ſufficit, ſi deponerent, ſe publicè audiuiſſe à maiori parte Populi; nec ſufficit, ſi deponerent ſe publice audiuiſſe à mille Perſonis, & vltra. 22. 329.
Quinta, vt Teſtes præciſè dicant, à quibus Fama ortum habuerit, & à quibus ipſi audierint, cum debeant aliqui nominari, licèt præmiſerint ſe audiuiſſe à maiore parte Populi. 23. 329.
Nominatio tamen præſcripta, non eſt neceſſaria in aliquibus, & quando. 24. 329.
Sexta, vt Teſtes de Fama deponentes aſſerant, ita credere rem ſe habere. 25. 330.
Fama, ad hoc, vt ſit ſufficienter probata, plura requiruntur, & primò, quòd ſit vniformis, inconcuſſa, creſcens, perpetua &c. 27. 330.
Secundò, quod ex probabilibus cauſis ortum habuerit, ita vt inducat ad ſic credendum, alias dicitur vana Populi vox. 28. 333.
Tertio, vt habuerit originem à Perſonis honeſtis, & fide dignis. 29. 330.
Et quæ attendi debeant, quoad Perſonas, & dicta Teſtium, remiſſiuè. 30. 330.
Fama ſola de morte vnius Coniugis non eſt ſufficiens, vt Superſtes aliud Matrimonium ineat, & quid vltra requiratur. 31. & ſeqq. 330.

FAMILIA.

Deferentes eadem Arma, & Inſignia, dicuntur de eadem Domo, & Familia. 126. 435.
Ad probandum, quòd quis ſit de honeſtis Familijs, quid deponere debeant Teſtes 143. 454.
Illuſtris Familiæ conſeruatio quando ſit cauſa ſufficiens ad diſpenſandum inter Impeditos. 1. & ſeqq. 482.

FAVOR.

Fauor publicus Religionis, & Animæ, à pari procedunt. 109. 70.
Quæuis diſpoſitio, licèt pœnam continens, dicitur fauorabilis, vbi principalis Statuentium finis fauor publicus. 111. 70.
Conceſſa in fauorem non debent in odium retorqueri. 225. 60.

FICTIO.

Fictio tantum operatur in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero. 13. 3.

FIDES.

Confeſſarius poteſt facere aliquam Fidem de Abſolutione, vel Diſpenſatione a ſe facta. 157. 221.
Fides mortis vnius Coniugis, debet recognoſci ab Ordinario, an ſit fide digna, antequam Parochus permittat, quod Coniux ſuperſtes iterum contrahat. 35. 330.
Fides Parochi extracta ex libro in quo deſcribuntur nomina Mortuorum, recognita, habet fidem, ac publicum Inſtrumentum. 38. 331.
Et dicitur plenè probare. 39. 331.
Fides Officialis deputati ad adnotandos Mortuos probat mortem, etiam ſi ſit vnius. 49. & 50. 331.
Fides quid ſit. 25. 494.

FIDELIS.

Fidelis habens copulam cum Fœmina infideli, ſi poſtea velit ducere Vxorem Sororem fidelem dictæ Infidelis cognitæ, indiget Diſpenſatione, cum fuerit contracta Affinitas. 67. 300.
Fidelis cognoſcens carnaliter Infidelem, ſi iſta poſtea facta fidelis concipiat ex alio Filiam, illa etiam Filia contrahit Impedimentum. 68. 300.
Fidelis qui cognouit Fœminam infidelem, cuius Soror deinde baptizetur, ſi velit cum dicto Viro contrahere, indigebit Diſpenſatione, quia per Baptiſmum poſtea ſuſceptum reputatur Affinis. 69. 300.

FILIVS.

Filius ſequitur originem Patris, non Matris. 150. 118.
Filius dicitur pars Patris, non Matris. 151. 118.
In Filium tranſit origo Patris, quamuis alibi natus ſit. 143. 146. & 153. 118.
Filius familias, qui in vita Patris diuitijs nihil poſſidet, an poſſit dici pauper ad effectum, vt obtineat Diſpenſationem in forma *Pauperum*. 97. 177.
Diſtingue in pluribus caſibus, vt 106. 178.
Filius an dicatur pauper, ſi eius Mater tantùm ſit diues. 95. 177.
Valet conſequentia, ſi Pater eſt diues, etiam Filius erit diues. 97. 178.
Filius reputatur eadem Perſona, & eadem caro, & ſubſtantia cum Patre. 98. 178. & n. 60. 263.
Æſtimum Patris æſtimum Filij. 99. 178.
Filij, in vita Parentum, ſunt quodammodo Domini rerum paternarum 100. 178.
Hæreditas Patris, eſt quaſi debita Filijs. 101. 178.
Filij poſt mortem Parentum, non videntur hæreditatem percipere, ſed magis liberam bonorum adminiſtrationem conſequi. 103. 178.
Filius ſatis probat ſe eſſe pauperem, aſſerendo nulla bona poſſidere. 112. 179.
Filius præſumitur pauper in vita Parentum ex præſumptione Iuris. 113. 179.
Appellatione Filiorum natorum ex legitimo Matrimonio, veniunt Filij nati ex Matrimonio cum Diſpenſatione contracto 278. 194.
Filius illegitimus non dicitur eſſe in patria poteſtate. 61. 288.
Filij quoad Honores, & Nobilitatem, ſequuntur conditionem Patris. 33. 345.
Quò verò ad ſeruitutem, ſequuntur conditionem Matris. 35. 345.
Adeo vt ſi Mater ſit libera, Filij efficiuntur liberi, cuiuſcumq; conditionis Pater ſit. 36. 345.
Filij, vt dicantur liberi, ſufficit, quod Mater fuerit libera tempore conceptionis, natiuitatis, vel medio tempore. 37. 345.
Si Mater libera, dum grauida ſit, ſe vendat, Filius conceptus erit liber.
Et eadem regula procedit, ſiue Filij ex legitimo, ſiue ex damnato coitu nati ſint. 39. 345.

Si

Si serò Mater grauida fieret ſerua iure belli, Filius remaner cum ea ſeruus, quamuis tempore conceptionis eſſet libera. 43. 345.

Si Mulier ſit ſerua duorum, vel plurium, & ab aliquo manumittatur, & pretium non ſoluatur alteri Domino, qui non manumiſit, Filij ex d. Ancilla nati remanent ſerui, donec pretium pro illa parte ſoluatur, ſi verò ante pattum ſolutum ſit, erunt liberi. 42. 345.

Filij concepti ex Matrimonio inito ab exiſtente in Sacris Ordinibus, vltra alia præiudicia, efficiuntur ſerui illius Eccleſiæ, cui Pater adſcriptu serat. 10. 350.

Intellige tamen, poſt ſententiam. 11. 350.

Filius minor triennio apud Matrem educandus eſt. 18. 363.

Tamen quando alter Parens eſt infidelis, ſemper debet apud Fidelem educari. 19. 363.

Altero ex Coniugibus infidelibus conuerſo, Filij ſi non ſint doli capaces, ſequuntur conditionem Parentis fidelis, ſed ſi ſint doli capaces, relinquuntur in eorum libertate. 44. 365.

In dubio præſumuntur doli non capaces. 45. 365.

Filij ſuſcepti ex Matrimonio celebrato omiſſis Denunciationibus, ſi poſtea Impedimentum detegatur erunt illegitimi. 121. 414.

Amplia, etiamſi alter Coniugum eſſet in bona fide. 122. 414

Imò, etiamſi eſſent dubij de validitate Matrimonij. 123. 414

Filij, vt ſint legitimi, duo copulatiuè requiruntur, nempe publicitas in contrahendo, & bona fides Contrahentium. 125. 414.

Formula Diſpenſationis inter Impeditos, ob cauſam Viduitatis Oratricis, multis Filijs grauatæ, quos nequit alere. 1. 469.

Quid debeat adimpleri in hac Diſpenſatione. 2. 469.

Hæc cauſa, non ſolet admitti, niſi in gradibus remotioribus, & eſt parum in vſu. 3. 469.

Delegatus ad diſpenſandum ob hanc cauſam, quid debeat animaduertere. 4. & 5. 469.

Filii nati ex Matrimonio contracto ignoranter cum Impedimento occulto, quando dicantur legitimi. 71. 498.

Et quid, ſi vnus tantùm ex Parentibus Impedimentum ſciuerit. 72. 498.

FINIS.

In petitione Diſpenſationis ſuper Impedimento, non ſolùm facienda eſt mentio de Matrimonio clandeſtinè contracto, verùm etiam de fine, ob quem fuerit contractum. 534 63.

Si quis deliquit ſub ſpe reddendi faciliorem Diſpenſationem, d. finis debet exprimi. 19. 170.

Quid, ſi vnus tantùm Oratorum habuerit d. finem. 26. 170. & n. 32. 171.

Finis huiuſmodi ſemper debet exprimi in Diſpenſationibus Matrimonialibus in forma *Pauperũ* petitis. 28. 171.

Quid, ſi d. finis eſſet occultus, & in mente retentus. 568. 67. & 32. 171.

Quid, ſi Oratores, vel alter ex eis, malitioſè coram Delegato negent cum Iuramento dictam ſpem, & finem habuiſſe. 36. 171.

Si Oratores copulam habuerunt ſub ſpe habendi Diſpenſationem à Pontifice, & huiuſmodi finem ei negaſſent, & recurrant ad S. Pœnitentiariam, quid agendũ. 85. 213.

FORMA.

Forma non ſeruata actus corruit. 8. 43.

Quamuis per ſimplicitatẽ, & ignorantiam omiſſa ſit. 9. 43.

Delegatus debet omnino ſeruare formam ſibi in Literis præſcriptam, ne Diſpenſatio inualida ſit. 24. 108. & 158. 183.

Reſcripta omnia Papæ ſunt de forma, & debent ad vnguem ſeruari. 25. 108.

Forma deficiente, deficit actus. 31. 109.

Formæ omiſſio remouet conſenſum in actu. 32. 109.

Quamuis actus fauorabilis ſit. 33. 109.

Et quamuis etiam agatur de vtilitate publica. 34. 109.

Formæ omiſſio vitiat, licèt in modico deficiatur. 35. 109.

Forma eſt indiuiſibilis, quare vel tota corruit, vel tota ſeruatur. 36. 109.

In his, quæ ſunt de forma, ſeruatur rigor. 37. 109.

Et in hoc non parcitur ruſticitati, ætati, ſexui, vel alteri cuicumq; qualitati, aut conditioni, quantumuis per errorem omiſſa ſit. 38. 109.

Forma etiã de conſenſu partiũ non poteſt remitti. 39. 109

Delegatus non ſeruata forma, minus legitimè procedet, & proceſſus, ac ipſa Diſpẽſatio ſequuta, erit nulla. 40. 109

Forma non deducitur ex omnibus verbis legis, ſeu reſcripti, ſed ex his tantùm, quæ reſpiciunt ſubſtantiam. 259. 128.

Forma inducta non ad eſſe, ſed ad bene eſſe, ſi omittatur, non vitiat actum. 451. 146.

Noua forma quando cenſetur inducta, eſt omnino ſeruanda. 452. 146.

Quoad Diſpenſationem in forma *Pauperum*, vide in verbo Pauper.

Diſpenſatio in forma *Perinde valere*, quomodo concedatur. 82. 499.

Quæ ſit eius uis. 83. 499.

Facit valere primam Gratiam à die datæ prioris Gratiæ. 84. 499.

Non tamen ſupplet defectus non expreſſos. 87. 499.

Et ſi poſtea detegantur alia Impedimenta, opus erit noua Gratia, quæ vocatur, *Perinde valere*, *ſuper perinde valere*. 86. 499.

Gratia in forma *Perinde valere*, in quo differat à Decreto *Reformatorio*. 88. 499.

FORMVLA.

Formula ſupplicationis porrigendæ pro mutatione Iudicis. 34. 86.

Formula Literarum Apoſtolicarum pro Diſpenſatione commiſſa adducitur. 42. 110.

Formula Literarum Diſpenſationis in forma *Pauperum*, eſt diuerſa ab aliis in forma ordinaria, & quæ ſit refertur. 3. & 4. 167.

Formula Supplicationis ex cauſa conuerſationis habitæ inter Oratores, copula tamen minime ſequuta. 46. 173

Formula Literarum in forma *Perinde valere*, impetrandarum ab Oratoribus, qui velint diſpenſari in forma *Pauperum*, quando non probauerunt paupertatem in primis Literis obtentis narratam. 119. 180.

Formula Diſpenſationis Matrimonialis factæ per Delegatum. 299. 196.

Formula Literarum Diſpenſationis concedendæ à S. Pœnitentiaria, ſuper Affinitate ex illicita copula prouenientem, in pluribus caſibus contingibilibus, refertur. 35. & ſeq. 206.

Item pro Diſpenſationibus ſuper Impedimento Cognationis ſpiritualis. 42. & 43. 207.

Item ſuper delicto Criminis. 45. 208.

Quid, ſi Matrimonium cum dicto Impedimento iam fuiſſet contractum. 46. 208.

Formula Diſpenſationis faciendæ à S. Pœnitentiaria ſuper Impedimento ſimplicis Voti Caſtitatis. 55. 210.

Quid, ſi abſq; Diſpenſatione iã Matrimonium fuiſſet contractum, & conſummatum. 57. 210.

Formula Literarum Diſpenſationis S. Pœnitentiariæ ſuper Impedimento Voti Religionis, ex cauſa debilitatis complexionis Vouentis. 63. 211.

Item

Digitized by Google

Item ex cauſa defectus Dotis requiſitæ ad ingrediendum Religionem. 64. & ſeq. 211.
Formula Diſpenſationis ſuper Impedimento detecto poſt Diſpenſationem ſuper alio obtentam. 79. 498
Formula Literarum Diſpenſationis ſuper Impedimẽto dirimenti, detecto poſt Matrimonium contractum bona fide, & tamen Oratores non abſtinuerint. 84. 213.
Formula Diſpenſationis concedendæ ab Ordinario ſuper Denunciationibus omittẽdis in celebratione Matrimonii. 140 415.
Formula petend: Diſpenſationem ſuper Matrimonio clandeſtino, & Diſpenſatio quomodo concedatur. 237. 413.
Formula Diſpenſationis ex cauſa ob incompetentem Dotem. 8. 456.
Ex cauſa ob Lites. 1. 464.
Ex causa ob Inimicitias. 1. 466.
Ex cauſa ob confirmationem Pacis, vide Pax.
Ex cauſa pro Oratrice Filiis grauata. 1. 469.
Ex cauſa ob exceſſum ætatis Mulieris. 2. 469. & 34. 474.
Ex cauſa, quia Locus eſt ad Litus Maris. 1. 477.
Ex cauſa, quæ dicitur, *Pro Belgis*, 1. & ſeqq. 478.
Ex cauſa, quæ dicitur *Pro Germania*. 1. 478.
Ex cauſa ob Excellentiam meritorum. 1. 479.
Ex cauſa in genere allegata. 1. 480.
Ex cauſa, vt Bona conſeruentur in Familia. 1. 481.
Ex cauſa ob Illuſtris Familiæ conſeruationem. 1. & ſeq. 48 2
Ex cauſa ob Matrimonium ignoranter contractum. 1. 492.
Formula Diſpenſationis in forma *Perinde valere*. 82. 499.

FORNICATIO.

Fornicatio Sponſæ commiſſa ante promiſſionem Matrimonii, licèt poſtea Sponſo detecta, non præbet ei iuſtam cauſam reſiliendi a Matrimonio. 74. 33.
Fornicatio Sponſi commiſſa etiam poſt promiſſionem Matrimonii non præbet Sponſæ iuſtam cauſam reſiliendi à Matrimonio, cum nullam honoris iacturam faciat, etſi nobat. 75. 33.
Habens Votum non fornicandi, ſi exprimat in petitione Diſpenſationis habere Votum Caſtitatis, erit valida Diſpenſatio. 177. 58.
Votum non fornicandi, non eſt propriè Votum Caſtitatis. 82. 246.
Fornicariæ copulæ nomine comprehenditur quælibet copula non coniugalis. 7. & 8 293.

FORVS.

Hoſpitalia, & Pia loca fundata auctoritate Epiſcopi gaudent Foro Eccleſiæ. 184. & 187. 184.
Clauſula *In vtroque Foro*, intelligitur de Foro Fori, & Foro conſcientiæ. 203. 186.
Clauſula *In Foro Conſcientia tantùm*, quomodo intelligenda. 205. 225.
Forus eſt duplex, nempè Iudicialis, ſeu Foris Fori, & in hoc cognitio ſpectat ad Iudices habentes Iuriſdictionẽ Ciuilem, vel Criminalem; Alter Forus Dei, & conſcientiæ, & hic ſpectat ad Confeſſarium, & quemlibet Chriſtianum. 204. 186.
Abſolutiones, & Diſpenſationes pro vtroque Foro, quæ non habent annexum mortale peccatum, ſatis eſt ſi fiant, & impetrentur in Foro Fori, & quæ ſint huiuſmodi Abſolutiones 205 186.
Abſolutio pro Foro Conſcientiæ non prodeſt ad effugiendas pœnas temporales. 206. 186
Quæ in Foro Conſcientiæ expediantur, ad Forum contentioſum non iuuant, ſed tantùm coram Deo. 208. 186.
Forus Conſcientiæ diuiditur in Sacramentalem, & non Sacramentalem 211. 187.
Forus Conſcientiæ Sacramentalis quis ſit. 212. 187.
Quis non Sacramentalis. 213. 187.
Confeſſor in ſolo Sacramento eſt Iudex in Pœnitentiæ Foro. 214. 187.
Aliud eſt Forus Conſcientiæ, & aliud Forus Pœnitentiæ. 110. 217.
Diſpenſatio facta pro Foro Conſcientiæ, non ſuffragatur pro Foro Fori. 199. 225.

FRAVS.

Nullo modo eſt aperienda via fraudibus, imo illis interuenientibus, non præſumitur Papam velle diſpenſare 301. 132.
Diſpenſatio vnico actu extinguitur, ſi dolus, & fraus interueniat. 189. 214.

FRVCTVS.

A conſequutione fructuum non cenſetur diſpenſatus qui fuit a reſidentia diſpenſatus, niſi id expreſsè dicatur. 41. 14.

G

GRADVS.

POtens diſpenſare in aliquo gradu, veluti in ſecundo, & tertio, poterit diſpenſare etiam ſi duplicatus ſit. 8. 12
Poteſtas diſpenſandi ſi ſit reſtricta ad aliquem gradum, v. gr. tertium Conſanguinitatis, vel Affinitatis, diſpenſari non poteſt in alio inferiori coniuncto cum dicto tertio. 10. 12.
Poterit tamen diſpenſari ſuper remotiori, ſi coniunctus ſit cum ſuperiori, dum iſte inferior ſit gradus, ſuper quem diſpenſari poteſt. 11. 12.
In gradibus mixtis ex propinquiori, & remotiori, vt eſſet tertius, & quartus in linea inæquali ſemper ſuper ſolo remotiori fit Diſpenſatio, niſi propinquior eſſet primus. 12. 12.
Potens præcisè diſpenſare in aliquo gradu Conſanguinitatis, vel Affinitatis, an poſſit quando vterque gradus concurrit; referuntur opiniones. 13. 12.
Gradus præciſus, quo coniuncti ſunt Oratores petentes diſpenſari, debet exprimi in ſupplicatione. 116. 54.
Gradus quò propinquior eſt, eò difficilior redditur Diſpẽſatio. 118. 54.
Diſtantia graduum, an ſit in linea recta, vel tranſuerſali, debet in ſupplicatione exprimi ad validitatem *Diſpenſationis*. 119. 54.
Si Oratores ſint in linea inæquali infra ſecundum gradum Conſanguinitatis, & Fœmina ſit propinquior ſtipiti, debet exprimi. 121. 54.
Si Oratores diſtent gradu inæquali infra quartum gradum, de ſtylo Curiæ debet vterque gradus in Supplicatione exponi, adhoc, vt ſuper remotiori fiat Diſpenſatio, & ſuper propinquiori concedantur Literæ *declaratoriæ*. 122. 54. & 38. 162.
Quando propinquior gradus eſt primus, tunc exprimi debet. 125. 14.
Quando Oratores ſunt coniuncti in primo, & ſecundo gradibus, tunc quia vnuſquiſque gradus conſtituit ex ſe Impedimentum, ſub ambobus diſpenſari debet, nec declaratoria ſufficit. 127. 55. & 43. 263.
Quando Oratores ſunt coniuncti in ſecundo gradu, debet exprimi prouenientia Conſanguinitatis. 128. 55.
Dicta expreſſio eſt etiam neceſſaria ſi ſint coniuncti Oratores primo, vel primo & ſecundo, ex actu fornicario. 129. 55.
Alii tamen probabiliùs docent, in Impedimento huiuſmodi Affinitatis non requiri d. expreſſionem prouenientiæ. 130. 55.

Si

Si in expreſſione graduum Conſanguinitatis fieret error, quid agendum. 131. 55.

Diſpenſatio ſuper gradu maiori comprehendit gradum minorem in eodem ordine, & ſpecie. 132. 55.

Si loco maioris exponatur minor, tunc non comprehenditur, & Diſpenſatio irrita erit. 133. 55.

Et dicta Diſpenſatio erit ſubreptitia, etiam ſi abſq; dolo facta fuerit d. excesſio erronea. 134. 55.

In Impedimento Affinitatis, & publicæ Honeſtatis, ſunt explicandi gradus, quibus inter ſe diſtant contrahere volentes. 150. 56.

In Affinitatis Impedimento non eſt neceſſe, vt exprimatur, quòd Fœmina ſit propinquior ſtipiti, prout requiritur in Conſanguinitate, ſed ſufficit dicere, eſſe in linea inæquali. 153. 57.

Quando exprimuntur gradus Conſanguinitatis, dicitur Oratores eſſe Coniunctos; quando verò Affinitatis, dicitur Oratores ſe attinere. 190. 121.

In probatione graduum Conſanguinitatis, quid animaduertere debeat Delegatus. 273. 129.

In linea inæquali Papa ſemper diſpenſat ſuper gradu remotiori, & in proximiori concedit Literas declaratorias. 346. 137. & 37. 262.

Omiſſio expreſſionis alterius gradus vltra expreſſos non ſuppletur per clauſulam *non obſtantibus &c.* in Literis Diſpenſationum poſita. 361. 137.

Si Impedimentum ſit infrà ſecundum gradum, debet exprimi an ſint in linea æquali, quando petitur Diſpenſatio in forma *Pauperum*. 14. 169.

Quia in linea inæquali, tam primus, quàm ſecundus gradus, conſtituunt Impedimentum, nec ſufficit diſpenſare ſuper ſecundo, & declarare diſtantiam primi gradus non obſtare. 15. 170.

Si petatur Diſpenſatio ſuper primo, vel primo & ſecundo, ex actu fornicario, neceſſe erit etiam exprimere Impedimenti prouenientiam. 16. 170.

Quamuis vltra quartum gradum, Conſanguinei, & Affines, non impediantur contrahere, tamen quando agitur de ſcandalo vitando, valet conſuetudo, inducens Impedimentum in quinto gradu. 242. 189.

In gradibus remotioribus Conſanguinitatis maior Pœnitentiarius diſpenſare poteſt. 30. 205. & rariſſimè 40. 207.

At in primo, & ſecundo non poteſt. 39. 207.

Pluralitas graduum Conſanguinitatis, vel Affinitatis procedit ex Iure Diuino poſitiuo tantùm. 12. 230.

Nuncij Hiſpaniæ habent facultatem diſpenſandi, in gradibus vltra tertium. 173. 255.

Et cum Indis diſpenſant in omnibus gradibus de Iure Diuino non prohibitis. 174. 255.

Gradus quid ſit definitur. 8. 256.

Computatio graduũ in linea recta, quomodo fiat. 27. 260.

In computatione in d. linea Ius Canonicum, & Ciuile conueniunt. 28. 260.

Computatio graduum in linea tranſuerſali æquali, de Iure Canonico quomodo fiat. 29. & 30. 260.

Computatio graduum quomodo fiat, quando contrahere volentes coniuncti ſunt pluribus gradibus, ex diuerſis ſtipitibus. 31. & 32. 261.

Computatio graduum in Conſanguinitate duplicata quomodo fiat. 33. & 34. 261.

Quomodo in linea tranſuerſali inæquali. 36. 262.

Matrimonium in omnibus gradibus lineæ rectæ eſt prohibitum, & an in aliquibus gradibus poſſit diſpenſari. 54. & ſeq. 264.

Matrimoniũ inter Perſonas primi gradus eſt prohibitũ, etiam inter Infideles. 61. & 63. 265.

Matrimonium in primo gradu lineæ tranſuerſalis, nempe inter Fratrem, & Sororem, an ſit prohibitum Iure naturæ. 64. vſq; ad 68. 266.

Pontifex poteſt in omnibus gradibus diſpenſare, excepto primo gradu, tam lineæ rectæ, quã tranſuerſalis. 69. 266

Etiamſi in linea inæquali combinarentur primus, & ſecundus. 70. 266.

Papa in ſecundo gradu diſpenſare ſolet, nedum inter Magnos Principes, ſed etiam inter alios, & ex qua cauſa. 73. 267.

Diſpenſatio an requiratur, ſi contrahatur Matrimonium inter coniunctos in primo, & quinto gradu, diſtingue, n. 74. vſq; ad fin. 267.

GRATIA.

Officium minoris Gratiæ in Cancellaria Apoſtolica quale ſit. 22. 25.

Ad valorem Gratiæ, an neceſſariæ ſint Literæ; opinio negans refertur. 25. 27.

Affirmans opinio refertur, vt Gratia non ſuffragetur Literis non expeditis. 31. 28.

Gratia perficitur in ſolo Verbo, ſeu reſcripto Papę. 26. 27.

Gratia ſtat in lingua Principis, in ſcriptura teſtimonium, in executione commodum, & in Literis eius exequibilitas. 27. 27.

Gratia dicitur perfecta ex ſola Signatura. 29. 28.

Gratia obtenta ad Supplicationem partis valida eſt, etiam non expectatis Literis de Gratia fidem facientibus. 30. 28.

Gratia ſuper Diſpenſatione conceſſa à Pontifice limitatur, & interpretatur per DD. Abbreuiatores, iuxta regulas Cancellariæ. 33. 28.

Gratia ante confectionem Literarum dicitur informis, & rudis. 37. 28.

Gratia quælibet conceſſa videtur ſub tacita conditione, ſi Literæ expediantur. 39. 29.

Antequam Literæ expediantur, Gratia æquiparatur Homini adhuc clauſo in vtero Matris, qui licèt in his, quæ eius fauorem concernunt, inter humanas res reputetur, ad alios tamen effectus non prodeſt. 40. 29.

Statim ac Literæ expediuntur, Gratia à puncto conceſſionis ſuffragatur, etiamſi, mortuo interim Papa, qui eam conceſſit, Literæ à Succeſſore expediantur in forma *Rationi congruit*. 41. 29.

Gratia facta licèt ſit valida, quamuis Literæ non conficiantur, tamen ſine eis effectu caret, & vſus ſuſpenditur. 42. 29.

Gratia licèt habeat ſuum principium à reſcripto, tamen perfectionem à Literis recipit. 43. 29.

Gratia Papæ Teſtibus non poteſt probari. 46. 29.

Gratia Diſpenſationis collata cenſetur, quatenus Diſpenſatus velit ea vti. 54. 30.

Gratia non vitiatur ex taciturnitate qualitatum, quæ Ius non iubet exprimi, ſed ſi expreſſæ fuiſſent, retardaſſent Principem, aut ex eis difficiliùs conceſſiſſet. 10. 49.

Gratia, vt ex taciturnitate qualitatum inualidetur, intelligi debet de qualitatibus, de quibus Iure cautum eſt, quod eis non expreſſis Princeps non conceſſiſſet. 11. 43.

Gratia an vitietur ex expreſſione falſi in ſupplicatione. 21. & ſeq. 44.

Falſitas, quæ non reddit faciliorem Principem ad concedendum, ſed potiùs, ſi verè fuiſſet expreſſa, difficiliùs conceſſiſſet, non vitiat gratiam. 16. 44.

Gratia obtenta ex ſubreptione, fraude vitiatur. 38. 46.

Gratia *motu proprio* conceſſa non vitiatur ex taciturnitate veri, niſi ſit falſitas expreſſa in cauſa finali, ob quam Princeps non conceſſiſſet. 40. 46.

Gratia *motu proprio* conceſſa non firmatur contra Concedentis intentionem. 41. 46.

Si Papa non intelligit quantitatem Gratiæ, quam facit, in Matrimonio non poteſt eam velle, & propterea ex taciturnitate Reſcriptæ vitiantur. 90. 51.
Gratia non ſuffragatur, antequam acceptetur. 109. 115.
Gratiæ ſubſtantia, ſi ex tenore Literarum mutaretur, ex non attenduntur, ſed ſupplicatio. 158. 118.
Gratia, ſeu Diſpenſatio, quando dicatur facta, vel facienda. 503. 151.
Gratia initium ſumit à tempore datæ, & eius tempus attenditur circa ipſius validitatem. 564. 156.
Gratia facta a Pœnitentiario non expirat morte Pontificis, etiam re integra. 9. 204.
Gratiæ à Maiori Pœnitentiario quadrupliciter emanant, & quomodo. 14. 205.
Gratia conceſſa ſub conditione ſtat in ſuſpenſo, donec conditio purificata ſit. 41. 371.
Gratia in forma *Perinde valere*, quid operetur. 83. & ſeq. 49.
Et in quo differat à Decreto *Reformatorio*. 88. 499.
Gratia Papæ ex Regeſto ſumi poteſt. 159. 118.
Ex forma Supplicationis declaratur intellectus Gratiæ. 163. 118.
Gratia non extenditur ad nullitates non expreſſas. 167. 119
Quia Gratia Excommunicatis non ſuffragatur, ideo Papa in Literis Abſolutionẽ cõcedit, quatenus egeant. 198. 122
Gratia impetrata per Procuratorem excommunicatum non valet. 199. 122.
Nec reuiuiſcit per ſubſequentem Abſolutionem. 200. 122.

GRAVATVS.

Oratores grauati à Delegato debent recurrere ad Delegantem. 324. 134.

H

HABITATIO.

HAbitatio facit ſolùm Incolam, ſeu Domiciliarium, non ortum, ſeu oriundum. 138. 117.
Habitationis domicilium, ſicut propria voluntate, & facto conſtituitur, ita etiam mutatur. 149. 118.

HÆREDITAS.

Hæreditas Patria eſt quaſi debita Filija. 101. 178.
Et dicitur continuatio in Filium. 101. 178.
Filij poſt mortem Parentum, non videntur hæreditatem percipere, ſed magis liberam adminiſtrationem bonorum conſequi. 103. 178.
Viuentis nulli ſunt hæredes. 111. 179.
Hæreditas delata, tam ex teſtamento, quam ab Inteſtato, reuocatur per reſurrectionem defuncti. 90. & ſeqq. 325.

HEREMITA.

Heremitæ non dicuntur verè Religioſi, nec per eorum profeſſionem diſſoluitur Matrimonium ratum antea contractum. 98. 357.

HÆRETICVS.

Papa in Literis non ſalutat Hæreticos modo ſolito, *Salutem, &c.* 102. 114.
Periculum peruerſionis, vt ſi quis contraxiſſet cum hæretico, eſt cauſa iuſta diſpenſandi in Matrimonio rato tantùm. 30. 321.
Si alter Coniugum labatur in hæreſim, Matrimonium remanet diſſolutum quoad thorum, & habitationem. 29. 363.

HERMAPHRODITVS.

Hermaphroditus, qui prævalet in ſexu Fœminino, Matrimonium viro Fœmina contraxit, ſi antequam conſumaſſet, præualeret in ſexu virili, poterit iuſtè diſpenſari. 29. 321.
Hermaphroditi non poſſunt Matrimonium inire, niſi præualeant in eo ſexu, in quo contrahunt, alias Matrimonium erit nullum. 76. 383.
Et ſi ſexus æqualis ſit, & neuter præualeat, poterunt corã Iudice Eccleſiaſtico eligere, quem maluerint, & in illo contrahere. 77. 323.
Solutoque Matrimonio, ſi velint iterum contrahere, non poterunt ſexum mutare, neq; in alio contrahere, abſque graui peccato. 78. 383.
Quamuis ſi contraherent, Matrimonium erit validum. 79. 383.
Si iuſta cauſa variare vellent in nouo Matrimonio, poſſet Epiſcopus diſpenſare, ſi æqualis eſſet vtriuſq; ſexus potentia. 80. 383.
Parochus non poteſt adſiſtere Matrimonio Hermaphroditi, in quo ſexus æqualis eſt, niſi electionem ſexus fecerit coram Iudice Eccleſiaſtico cum Iuramento. 81. 383.
Duo Hermaphroditi, Iure naturali, & Diuino attento, ſi quilibet æqualem omnino potentiam, & perfectiſſimas habet operationes vtriuſq; ſexus, non poſſunt inter ſe contrahere, nec diſpenſari. 82. 383.
Si Hermaphroditus præualens in ſexu Fœminino, vti Fœmina nupſerit, & tractu temporis mutetur in Virum, Matrimonium remanet diſſolutum. 84. 384.
Vir an poſſit in Fœminam mutari, remiſſiuè. 85. 384.

HIBRIDA.

Filij Hibridæ qui dicantur. 553. 156.

HOMICIDIVM.

Diſpenſatus ſuper Irregularitate ob homicidium, ſi aliud perpetraſſet homicidium, & peteret nouam Diſpenſationem, debet de prima mentionem facere. 197. 69.

HONESTAS.

Petens diſpenſari ſuper Impedimento publicæ Honeſtatis, exprimendum eſt, an oriatur ex Sponſalibus, vel ex Matrimonio rato. 152. 56.
Si proueniat ex ſolis Sponſalibus, non eſt neceſſe, quod exprimatur vnde proueniat, ſed ſufficit dicere, adeſſe Impedimentum publicæ Honeſtatis. 155. 57.
Secus, quando inſurgat ex Matrimonio, quia tunc dicta prouenientia eſt exprimenda. 155. 57.
Si tamen fuerit dictum, Honeſtatem eſſe in ſecundo, tertio, aut quarto gradibus, tunc non eſt neceſſe dicere, quod procedat ex Matrimonio rato, quia tunc conſtat, eò quod non inſurgit tale Impedimentum vltra primum gradum, niſi ex Matrimonio rato. 156. 57.
Si Honeſtas inſurgat ex Matrimonio rato, & Oratores eſſent in gradu inæquali, ſufficeret exprimere remotiorẽ. 157. 57.
Exprimens Impedimentum Affinitatis prouenientis ex Matrimonio rato, erit diſpenſatus ſuper Honeſtate, quia Affinitas comprehẽdit Honeſtatis Impedimentũ. 159. 57.
At ſi Affinitas procedat ex copula fornicaria, & ſimul adſit publicæ Honeſtatis Impedimentum, tunc vtrumque Impedimentum neceſſe erit exprimere. 160. 57.
Petens diſpenſari cum Conſanguinea Vxoris ex Matrimonio conſumato cognitæ, & exprimeret Affinitatem procedere ex copula licita, tunc expreſſio Honeſtatis eſt ſuperflua, eo quod in Affinitate eſt comprehenſa. 161. 57.
Honeſtas ſi ſit in gradu inæquali, non erit opus explicare, quod

quod ex Matrimonio rato proueniat, quia honeſtas ex ſpõſalibus prouenjens non excedit primum gradũ. 65. 58.

Honeſtatis Impedimentum non oritur inter inhabiles, contrahentes per verba de præſenti ſub conditione impoſſibili. 241, 64.

Impedimentum publicę Honeſtatis ex Matrimonio proueniens in Dataria ſolent appellare Affinitatem, & cur. 59. 299.

Publicæ Honeſtatis Impedimentum proueniens ex Matrimonio rato, non conſummato, impedit, & dirimit vſq; ad quartum gradum, prout Affinitas; ex Sponſalibus verò proueniens, ſublatum eſt. 62. 299.

Honeſtatis Impedimentum oritur ex Matrimonio ex quacumq; cauſa inualido vſq; ad quartum gradum, dummodo non ſit inualidum ex defectu conſenſus. 64. 299.

Publica Honeſtas quid ſit, & vnde dicta. 1. & ſeq. 305.

Publica Honeſtas dirimit Matrimonium, non Iure naturæ, ſed Iure Eccleſiaſtico. 4. 305.

Honeſtatis Impedimentum durat, etiamſi moriatur Perſona, qua mediante cum eius Conſanguinea Honeſtas fuit inducta. 5. 305.

Honeſtas publica ex Sponſalibus orta impedit, & dirimit Matrimonium cum Conſanguineis alterius Sponſi in primo gradu. 6. 305.

Honeſtas contrahitur cum Conſanguineis alterius Sponſi, non tamen extenditur ad eius Affines. 7. 305.

Impedimentum Honeſtatis inſurgentis ex Sponſalibus, per verba de futuro contractis, non excedit primum gradum, tam in linea recta, quàm in tranſuerſali. 8. & 10. 305.

At quando prouenit ex Matrimonio rato, durat vſq; ad quartum gradum. 9. & 12. 305.

Ex Sponſalibus quauis de cauſa irritis inducitur Impedimentum publicæ Honeſtatis, dummodo non ſint nulla ex defectu conſenſus. 11. 305.

Limita, vt oriatur, licèt ſint nulla ex defectu conſenſus, ſi defectus ſit occultus, & internus. 26. 307.

Declara procedere in Impedimentis externis, non in internis tantùm. 14. & 26. 306. & 29. 307.

Publicæ Honeſtatis Impedimentum non oritur ex Matrimonio clandeſtinè celebrato, abſq; præſentia Parochi, & Teſtium. 13. 306.

Amplia, vt nec oriatur Honeſtas, ſi Impedimentum occultum, per quod Sponſalia erunt nulla, probaretur falſis Teſtibus. 30. 307.

Impeditus Impedimento dirimenti, veluti ſi Monachus contraheret abſque Diſpenſatione, Matrimonium erit nullum, ſed remanebit nihilominus Impedimentum publicæ Honeſtatis, vſque ad quartum gradum. 15. 306.

Honeſtatis Impedimentum oritur, ſi alter ex Coniugibus, intra bimeſtre poſt Matrimonium ratum, Religionem ingrediatur, licet eo caſu Matrimonium diſſoluatur. 16. 306.

Impedimentum prædictum oritur, ſi Matrimoniũ contrahatur ſub conditione impoſſibili, quamuis Matrimonium ſit irritum. 18. 306.

Caſus frequentiores in Curia Romana, in quibus opus eſt Diſpenſatione ab Impedimento Honeſtatis ortæ ex inualiditate Sponſalium, qui ſint referuntur. 19. 306.

Honeſtatis Impedimentum oriens ex Matrimonio contracto ante ætatem nubilem, & ideo in Sponſalia reſoluto, obſtabit in primo tantùm gradu. 22. 306.

Honeſtatis Impedimentum non inducitur ex Sponſalibus, & Matrimonio contracto ab Impubere, quando eſſet irritum ob aliud Impedimentum, niſi malitia ſuppleat ætatem. 23. 306.

Honeſtas an oriatur ex Sponſalibus nullis, tanquam contractis poſt Votum Caſtitatis, vel Religionis emiſſum, & quid quando conſtet exteriùs de Voto, & quid, ſi ſit occultum. 24. & ſeq. 306.

Honeſtatis Impedimentum oritur per Sponſalia contracta ſub conditione, ante eius implementum. 33. 307.

Limita, ſi conditiones eſſent turpes, vel impoſſibiles, quia fauore Matrimonij habentur pro non appoſitis. 34. 307.

Honeſtatis Impedimentum, non oritur ex Sponſalibus contractis inter eos, qui ſint impediti aliquo Impedimento dirimenti. 35. 307.

Honeſtatis Impedimentum non oritur ex Sponſalibus per Parentes contractis nomine Filiorum abſentium, donec iſti ratificauerint, & conſenſerint. 37. 307.

Si tamen ſint præſentes, & doli capaces, & taceant, aut non contradicant, valida præſumuntur Sponſalia, & oritur Honeſtas. 38. 307.

Si quis contrahat Sponſalia ſub conditione, qua pendente, alia Sponſalia cum Sorore primę Sponſæ contrahat, hæc erunt nulla, nec ex his oritur Honeſtatis Impedimentum. 40. 308.

Ex Sponſalibus ſub conditione de præterito, vel de præſenti, ſtatim oritur Honeſtas. 41. 308.

Honeſtas an oriatur ex Matrimonio contracto ſub conditione, *Si Deo placuerit*. 42. 308.

Promittens ſub conditione ducere Bertam, & ante conditionis euentum, ſi promittat ducere Sororem Bertæ, per non adimplementum conditionis, ſecunda Sponſalia cenſentur purificata, adeout impediatur vlteriùs ducere Bertam ratione publicę Honeſtatis. 45. 308.

Si quis poſt contracta Sponſalia, cognoſcat carnaliter Sororem Sponſæ, tunc neutram ducere nequibit; non primam, ob Affinitatem, nec alteram ob Honeſtatẽ 46. 308

Si quis contraxit Sponſalia cum vna Fœmina, & poſtea habeat copulam cum eius Sorore, & velit diſpenſari, ad ducendum vnam ex eis, debet vtrumq; Impedimentum, Affinitatis, & Honeſtatis, narrare. 63. 310.

Honeſtatis Impedimentum an remaneat, Sponſalibus, morte alterius, vel diſſenſu communi diſſolutis. 50. & ſeqq. 309.

Infideles poſſunt, poſt Baptiſmum, validè prioris Sponſæ Matrem, vel Sororem ducere, quia Honeſtas non fuit contracta. 55. 309.

Pontifex faciliùs diſpenſat ſuper Impedimento Honeſtatis ortæ ex Sponſalibus, quàm ex Matrimonio rato; & maiores cauſæ in hoc, quàm in primo caſu requiruntur. 56. & 57. 310.

~~Petens Diſpenſationem ſuper Honeſtate, ex~~ Sponſalibus orta, quæ exprimere teneatur in ſupplicatione. 58. 310.

Si huiuſmodi Impedimentum proueniat ex Matrimonio rato, non tamen conſummato, huiuſmodi qualitas eſt narranda. 59. 310.

Si inter Sponſos ſecuta eſſet copula, & peteretur Diſpenſatio ſuper Honeſtate. Diſpenſatio eſſet nulla, ſi non peteretur ſuper Affinitate, ſaltem per viam S. Pœnitentiariæ. 60. 310.

Diſpenſatione petita ſuper Affinitate, ceſſat obligatio mentionem faciendi de publica Honeſtate. 61. 310.

Affinitatis, & publicæ Honeſtatis Impedimenta, ſunt ambo exprimenda in petitione Diſpenſationis, quando ex cauſa diuerſa proueniunt. 62. 310.

Quando peteretur Diſpenſatio in publica Honeſtate, vltra primum gradum, non eſt opus exprimere vnde orta ſit. 64. 310.

Pontifex poteſt diſpenſare ſuper Honeſtate orta ex Matrimonio rato, attenta etiam copula ſubſecuta, & & quando, & exempla afferuntur. 65. 310.

Impedimentum publicæ Honeſtatis etiam in primo gradu non comprehenditur in Concilio Tridentino prohibente Diſpenſationem in ſecundo gradu. 68. 311.

Pu:

Publicæ Honeſtatis Impedimentum in primo gradu non comprehenditur ſub decreto Concilij *ſeſſ. 24. cap. 5. de Reform. Matr.* 114. 438.
De honeſtate Familiæ, vide Familia.

HONOR.

Honor, tanquam omnium bonorum maximum, omni commodo, vtilitati, ac diuitijs, eſt præferendus. 39. 337
Honoris, & vitæ, cauſæ æquiparantur. 40. 337.
Imo honor eſt vita pretioſior. 41. 337.
Honor eſt augumentum Familiæ. 42. 337.
Quis potiùs mori debet, quam honoris detrimentum ſubire, & viuere ſine honore, eſt mori. 43. 337.
Si petatur Diſpenſatio in Coniunctos ad reparandum honorem Fœminæ, quid exprimi debeat. 116. 458.
Ad reſtaurandum honorem Virginis violatæ, iura decernunt Matrimonium. 47. 173.

HOSPITALE.

Hoſpitalia, quando veniant nomine Locorum Piorum ... 182. 184.
Hoſpitalia non veniunt ſub nomine Beneficij Eccleſiaſtici. 183. 184.
Hoſpitalia auctoritate Epiſcopi fundata, loca Religioſa ſunt, & de Foro Eccleſiæ. 184. 184.
Et eorum priuilegijs gaudent. 181. 184.
Sub nomine Hoſpitalis comprehenduntur Eleemoſynariæ, Zenodochia, & Operariæ. 186. 184.

I

IGNORANTIA.

IGnorantia Iuris communis non præſumitur, nec poteſt allegari. 15. 44.
Ignorantia non dicitur probabilis, quando Iuris, & Eccleſiæ præcepta omittuntur. 247. 64. & 258. 191.
Ignorantia quando a dolo excuſet. 144. 252.
Diſpenſatio ſuper Matrimonio inter Impeditos Ignoranter contracto, quomodo, & quando concedatur. 1. & ſeqq. 492.
Quid debeat requiri in petitione dictæ Diſpenſationis. 5. & ſeqq. 493.
Ignorantia Impedimenti, & bona fides in dubio præſumitur. 7. 493.
Ignorantia Impedimenti eò magis præſumitur, ſi Matrimonium publicè fuit contractum. 10. 494.
Secus, ſi clandeſtinè fuerit celebratum. 11. 494.
Ignorantia non dicitur probabilis, quando fuerunt omiſſa requiſita a Iure, vel ab Eccleſia. 14. 494.
Petens Diſpenſationem ſuper Matrimonio cum Impedimento ignoranter contracto, quid debeat exprimere. 15. 494.
Diſpenſandi ex cauſa ignorantiæ Impedimenti debent iurare in manibus Delegati, quod probabilem habuerint ignorantiam. 21. 494.
Ignorantia probabilis excuſat à pœna. 22. 494.
Quia ignorans non delinquit. 23. 494.
Ignorantia quotuplex ſit. 40. 495.
Ignorantia craſſa, & ſupina, quæ dicatur. 41. 495.
Hæc ignorantia æquiparatur dolo. 42. 495.
Ignorantia craſſa non excuſat, ſed pro ſcientia habetur. 43. 495.
Ignorantia affectata, quæ dicatur. 44. 495.
Ignorantia probabilis, quæ inuincibilis quoque dicitur, quæ ſit 45. 495.
Et huiuſmodi ignorantia excuſat à cenſuris, & pœnis. 46. 495.
Ignorans non dicitur conſentire, nec delinquit. 47. 495.
Ignorantia craſſa, & inuincibilis, an, & quando excuſet ab Excommunicatione. 48. 495.
Ignorantia quælibet, etiam craſſa, excuſat à pœna, quando lex malitiam requirit. 50. 496.
Quæ ignorantia excuſet à pœna Concilij *ſeſſ. 24. cap. 5. de Reformat.* 52. 496.
Si agatur de petẽda Diſpenſatione ſuper Matrimonio cõtracto cum Impedimento, requiritur ignorantia iuſta, & probabilis. 53. 496.
Si Oratores peterent diſpenſari ſuper Matrimonio cum Impedimento contracto, craſsè ignorato, & dicerent ſe ignoranter contraxiſſe, Diſpẽſatio erit nulla. 54. 496.
Ignorantia iuris, quæ ſit. 56. 496.
Ignorantia facti, quæ. 57. 496.
Ignorantia pœnæ quando dici poſſit. 58. 496.
Præſuppoſita ignorantia probabili, & quod Denunciationes fuerint præmiſſæ, vel de licentia omiſſæ, ſi poſtea Impedimentum detegatur, Coniuges nullam pœnam incurrunt, & faciliùs diſpenſantur, ſi poſt notitiam, à copula abſtineant. 59. 490.
Secus, ſi poſt ſcientiam perſeuerent in copula. 60. 496.
Et in impetratione Diſpenſationis maiorem Compoſitionem ſoluent, & Abſolutione egebunt. 62. 496.
Non tamen incurrunt pœnas *Clement. 1. & Concilij ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. Matr.* ſi ſolemnitates fuerint ſeruatæ, & bona fide contraxerint. 63. 497.
Quæ ignorantia ſufficiat ad Diſpenſationem petendam ſuper Matrimonio cum Impedimento contracto, & quid exprimendum. 64. 497.

ILLEGITIMVS.

Illegitimus diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, non erit diſpenſatus ad Beneficia ſimplicia 46. 15.
Illegitimus diſpenſatus ad Clericatum, fit capax obtinendi Penſiones. 90. 19.
Nec tenebitur in conſecutione Penſionis de natalium defectu mentionem facere. 91. 19.
Illegitimus volens permutare Beneficium ex Diſpenſatione obtentum, tenetur de natalibus mentionem facere. 92. 19.
Illegitimus diſpẽſatus ad Beneficia, ſi velit deinde diſpenſari ſuper pluralitate, debet non ſolùm mentionẽ facere de prima gratia, ſed etiam de legitimitate. 208. 61.
Amplia, vt debeat exprimi qualitas illegitimitatis, vt ſi ſit Spurius, Sacrilegus, &c. 209. 61.
Quid, ſi prius abſolutè à Papa impetraſſet legitimationem. 210. 61.
Si natus ex duplici Adulterio exprimeret ſe natũ ex Adulterio, vitiaretur gratia, niſi expreſſiſſet, ſe natum ex Coniugato, & Coniugata. 211. 61.
Si Matrimonium contrahatur bona fide inter Impeditos, tamen Filij exinde nati erunt illegitimi, detecto Impedimento, quando Denunciationes omiſſæ fuerunt. 245. 64. & 257. 191.
Multæ ſpecies Illegitimorum in Iure traduntur. 540. & ſeq. 155.
Illegitimi, qui dicantur. 541. 155.
Ad cognoſcendum qualitatem illegitimitatis, attenditur qualitas Matris. 550. 156. & quando 551. & ſeq. ibid.
Proles illegitima reputatur, ſi poſt Diſpenſationem à Cõfeſſario ſuper Impedimento occultè factam, Impedimentum detegatur. 297. 196.
Detecto Impedimento occultè diſpenſato, Proles illegitima reputabitur. 164. 225.
Illegitimi non dicuntur de Familia, domo, caſata, &c. 21. & 22. 259.
Nec veniunt ſub verbis naturæ, vt Coniunctus, Conſangui-

Digitized by Google

guinea, Pater, Filius, Nepos, &c. 23. 259.
Filius illegitimus, non dicitur eſſe in Patris poteſtate. 63. 288.

IMPEDIMENTVM.

Diſpenſatus ſuper Impedimento non erit diſpenſatus ſuper alio Impedimento diuerſæ ſpeciei, & ideò in tertio gradu Conſanguinitatis diſpenſatus, non erit in tertio Affinitatis, quia ſunt diuerſæ ſpeciei. 42. 14.
Diſpenſatio ſuper Impedimentis occultis peti poteſt à Sacra Pœnitentiaria. 18. 25.
Impedimenta ſi ſint plura, quorum aliqua ſint publica, & cætera occulta, pro publicis Diſpenſatio peti poteſt in Dataria, ſeu Cancellaria, & pro occultis in Sacra Pœnitentiaria, vbi exprimi ſolent etiam publica Impedimenta. 19. 25. & 86. 213.
Et quomodo ſint exprimenda. 20. 25.
Diſpenſatio ſuper Impedimento ei tantùm ſuffragatur, qui erat impeditus. 59. 30.
Petens Diſpenſationem ſuper duobus Impedimentis, & ſi pro altero veram, & pro altero falſam cauſam exprimat, tunc, ſi abſq; dolo fiat, vitiabitur gratia pro parte tantùm, pro qua veritas non fuit expreſſa. 35. 45.
At ſi doloſè obreptio ſecuta fuerit, & culpa Petentis, tūc in totum vitiabitur. 36. 45.
Obtenta Diſpenſatione ſuper aliquo Impedimento dirimenti, ſi aliud emergat, quod ſit publicum, quid agendum. 74. 50.
Et ſuper d. nouo Impedimento, quomodo expediantur Literæ. 75. 50.
Et quid, ſi detegatur, & ſit occultum, ibidem.
Detecto Impedimento conſtante Matrimonio, ſi petatur ſuper eo Diſpenſatio, quid exprimendū erit. 77. 50.
Impedimenta plura, ſi eſſent, ea omnia Pontifici ſunt exprimenda à contrahere volentibus. 78. 50.
Sublato vno Impedimento, aliud remanet. 79. 50.
Diſpenſatio ſuper vno Impedimento non protrahitur ad aliud. 80. 50. & 112. 53.
Quot ſunt Impedimenta tot requiruntur Diſpenſationes. 82. 50.
Impedimenta tantùm expreſſa comprehendit Diſpenſatio Pontificis. 83. 50.
Impedimenta, quæ ſunt certa, non debent exprimi eo modo, quòd ponantur in dubio. 84. 50.
Impedimenta omnia quæ obſtant, exprimenda ſunt in eadem Supplicatione impetrationis Matrimonialis Diſpenſationis. 85. & ſeqq. 51.
Papa difficiliùs diſpenſat cum habēre plura Impedimenta, quàm cum habente vnum tantùm. 89. 51.
Si petita eſſet Diſpenſatio ſuper vno Impedimento, & plura obſtarēt, in Supplicatione pro Diſpenſatione aliorum neceſſe eſſet exprimere, quod Diſpenſatio ſuper vno tantùm fuerit obtenta, & expediuntur Literæ in forma *Perinde valere*. 91. 51.
Limita prædictam Concluſionem, vt omnia Impedimenta non ſint exprimenda, quando eadem ſunt diuerſæ rationis, nec ſe contingunt, & quando talia dicantur. 93. 51.
Habens Votum Caſtitatis, & aliud Impedimentum Matrimonium dirimens, an poſſit priùs Diſpenſationem ſuper Impedimento obtinere, & poſtmodum ſuper Voto, vel è contra. 94. & ſeq. 51.
Exceptio plurium Impedimentorum obſtantium non eſt neceſſe, quod fiat in eadem Supplicatione, quando aliqua eorum ſunt publica, & alia occulta. 103. 52.
Diſpenſationem petens à S. Pœnitentiaria pro Impedimento occulto, debet etiam exprimere alia Impedimenta publica, quæ obſtarent, quamuis à Papa fuiſſent iam diſpenſata. 105. 52.
Nec refert, ſi priùs ſuper publicis à S. Pontifice, vel à S. Pœnitentiaria ſuper occultis petita fuerit Diſpenſatio. 106. 53.
Singula Impedimenta in propria ſpecie, & gradu, & cum neceſſarijs circumſtantijs exponi debent. 115. 54.
Pro Impedimento Conſanguinitatis, debet exprimi gradus præciſus, quo Oratores ſunt coniuncti. 116. 54.
Si exprimatur in Supplicatione Impedimentum Conſanguinitatis, quod verè eſſet Affinitatis, vel è contra, Diſpenſatio erit nulla, etiam ſi errore id acciderit. 136. 55.
Conſanguinitas, & Affinitas ſunt Impedimenta inter ſe diuerſa, & Diſpenſatus in vno, non cenſetur in altero. 139. 56.
Si verò Pontifici proponatur Impedimentum eſſe vnicæ ſpeciei, nempè, vel Conſanguinitatis, vel Affinitatis, tunc Diſpenſatio ſupradicta narratione valebit. 146. 56.
Et huiuſmodi cautela ſolent vti Sollicitatores quando neſciunt ſpeciem Impedimenti. 147. 56.
Si tamen Impedimentum eſſet partim Conſanguinitatis, & partim Affinitatis, tunc non ſufficeret alternatiua expreſſio, ſed requiritur diſtincta graduum in qualibet ſpecie narratio. 149. 56.
Pro Impedimento Affinitatis, & publicæ Honeſtatis, explicandi ſunt gradus, prout in Conſanguinitate. 150. 56.
Impedimentum Affinitatis, vel publicæ Honeſtatis an inſurgat ex vno, vel pluribus ſtipitibus, explicari debet. 151. 57.
Impedimentum Affinitatis ſi ſit in linea recta, vel tranſuerſali, debet exprimi, quia faciliùs cum iſta, quàm cum illa diſpenſatur. 152. 57.
Impedimentum an inſurgat ex copula licita, vel illicita, eſt narrandum 152. 57.
Debet exprimi, an Impedimentum oriatur ex ſolis Sponſalibus, vel ex Matrimonio. 152. 57.
In Impedimento Affinitatis non eſt opus, vt exponatur, quod Fœmina ſit ſtipiti proximior, ſed ſat erit dicere, eſſe in linea inæquali. 153. 57.
Si fuerit dictum, Impedimentum publicæ Honeſtatis eſſe in ſecundo, vel tertio, aut quarto gradu, non erit neceſſe, vt exprimatur, quod ex Matrimonio rato proueniat, quia d. Impedimentum, vltrà primum gradum, aliunde inſurgere nequit, niſi ex dicto Matrimonio rato. 156. 57.
~~Impedimentum Honeſtatis ſi inſurgat ex Matrimonio~~ rato, & Oratores eſſent in gradu inæquali, ſat eſſet exprimere remotiorem. 157. 57.
Expreſſo Impedimento Affinitatis ortæ ex Matrimonio rato, licèt verè tantùm obſtaret Impedimentum Honeſtatis, ſuper primo diſpenſatus, erit validè diſpenſatus etiam ſuper Honeſtate, licèt non expreſſa. 159. 57.
Inceſtus inter Conſanguineos, vel Affines, qui inter ſe contrahere volunt, nullum eſt Impedimentum ad contrahendum. 30. 77.
Et quatenus eſſet Impedimentum, poſſet Epiſcopus ſuper eo diſpenſare. 331. 77.
Solus Inceſtus cum Affinibus Coniugum antiquitus Matrimonium contrahendum prohibebat, non dirimebat. 331. 77.
Et in eo ſolebat Epiſcopus diſpenſare. 334. 77.
Dictum Impedimentum iamdiu receſſit ab vſu. 335. 77.
Matrimonium contrahere cum Impedimento impedienti, præter Votum, Sponſalia, & Interdictum Eccleſiæ, ex generali conſuetudine non eſt culpa. 336. 77.
Petens diſpenſari ſuper Impedimento dirimenti, non tenetur exprimere aliud Impedimentū impediens. 338. 77.
Inceſtus eſt Impedimentum diuerſum à Conſanguinitate, & Affinitate. 341. 78.

Antiquo tempore hoc Impedimentum oriebatur ex copula illicita inter Conſanguineos Coniugum intra quartũ gradum, non tamen contrahebatur inter habentes copulam, qui fuerant principium Affinitatis. 342. 78.
Hodie eſt reſtrictum ad ſecundum gradum tantùm. 343. 78
Super Impedimentis tacitis Diſpenſatio non ſuffragatur. 169. 119.
Si adſint plura Impedimenta inter contrahere volentes, omnia ſunt in eadem Supplicatione exprimenda, dum ſe contingunt, & vnum auget aliud. 172. 119.
Sponſi non tenentur manifeſtare Iudici Impedimenta occulta, ſuper quibus fuerunt diſpenſati. 173. 119.
Si Notarius, vel Iudex, ſcirent Oratores diſpenſatos fuiſſe ſuper Impedimentis occultis, poſſunt eos admonere, vt eadem in proceſſu reticeant, ne publicentur. 174. 119.
Impedimentum occultum, ſuper quo Coniuges fuerunt diſpenſati, ſi publicetur, tunc egebunt noua Diſpenſatione pro Foro externo. 175. 120.
Parochus quid facere teneatur, ſi eidem denuncietur aliquod Impedimentum, ſuper quo ſcit Coniuges fuiſſe ſecretò diſpenſatos. 176. 120.
Ordinarius in d. caſu quid facere teneatur. 177. 120.
Dum Concilium Trid. prohibet, ne cum Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis Matrimonium contrahatur, intelligitur etiam de quocumq; alio Impedimento dirimenti. 178. 120.
Error circa expreſſionem ſpeciei Impedimenti vitiat Diſpenſationem. 180. 120.
Si eſſent opiniones, an certum quid afferat Impedimentum ad Matrimonium contrahendum, & opinio negãs eſſet probabilis, ea ſequi poterit, quamuis affirmans probabilior eſſet. 183. 121.
Si dubium ſit, an ſuper Impedimento quis validè fuerit diſpenſatus, noua egebit Diſpenſatione. 184. 121.
Commiſſa Diſpenſatione ſuper vno Impedimento, ſi Delegatus reperiat plura adeſſe, quid agendum. 188. 121.
Quid è contra, ſi plura ſint expreſſa, at non omnia verificata fuerint. 189. 121.
Delegatus pro executione Diſpenſationis debet de Impedimento informari aliter, quam ex Confeſſione Oratorum. 246. 127.
Et dicta informatio neceſſaria eſt, quamuis Impedimẽta, & alia narrata ſint notoria. 247. 127.
Ad Impedimenta Matrimonij probanda, potiùs admittuntur Conſanguinei, & Pater, & Mater, quàm alij, quia præſumuntur magis informati. 272. 129.
Si Matrimonium eſſet nullum ob aliquod Impedimentum, quod non ſit diſpenſabile, quid facere debeant Coniuges. 393. 140.
Quid, ſi contractum ſit Matrimonium cum Impedimento diſpenſabili. 394. 140.
Quid, ſi Impedimentum detectum, licèt non ſit diſpenſabile, tamen poſſit à Coniugibus tolli. 396. 140.
Si Matrimonium ſit nullum ob Impedimentum alteri tantùm Coniugi notum, an debeat alteri de eo conſtare, vt validè Diſpenſatio fiat. 397. & ſeq. 141.
Quomodo ſe gerere debeat Coniux Impedimenti cõſcius, ſi opus ſit aperire Coniugi ignoranti nullitatem Matrimonij. 399. 141.
Quid, ſi ob id ſcandala timerentur. 400. 141.
Quid, ſi dum a longe ſit manifeſtatio, timerentur ſcandala ea manifeſtationis proſecutione. 401. 141.
Conſcius Impedimenti non poteſt nec petere, nec reddere alteri Coniugi, etiam ignoranti, donec diſpenſetur, quamuis excommunicaretur, & ſcandala, & vitæ periculum immineret. 403. 142.
Impedimentum, licèt ſit occultum, tamen ſi notum ſit Parocho, & Teſtibus, Matrimonium erit nullum, & ſequuta Diſpenſatione neceſſe erit iterum coram Teſtibus, & Parocho conſentire. 404. 142.
Sed ſi plures adhibiti fuerint Teſtes, ex quibus duo vna cum Parocho d. Impedimentum ignorent, nulla opus erit reualidatione. 405. 142.
Impedimenta inter Coniuges ſi plura ſint detecta, & aliqua publica, & reliqua occulta, quid agendum. 406. 142
Si Parochus, vel Ordinarius ſcirent Impedimentum ſecretũ inter Sponſos, ſed ſcirent fuiſſe diſpenſatos, poterunt diſſimulare. 407. 142.
Secus, ſi ab alio eis denuncietur. 408. 142.
Cognitio Impedimenti non ſpectat ad Parochum, ſed ad Ordinarium. 409. 142.
Denunciato, ſeu detecto Impedimento, ſuper quo à Coniugibus fuit obtenta Diſpenſatio, ea redditur nulla, & erit opus nouas Literas pro vtroque Foro expedire. 410. 143.
Quid debeat facere Ordinarius, ſi ei denuncietur Impedimentum occultum, ſuper quo ſcit, Coniuges fuiſſe ſecretò diſpenſatos. 412. 143.
Quæ requirantur, ad hoc, vt vnicus Teſtis Impedimentũ probet. 415. 143.
Ad hoc, vt vnicus Teſtis impediat, debet dare notitiam, quod Impedimentum ſit clarum. 417. 143.
Sola fama de Impedimento ſufficiens eſt ad impediendũ, ne Matrimonium contrahatur. 418. 144.
Excipe, niſi ſit fama priuata, hoc eſt ipſi Iudici, vti priuato conſtet. 419. 144.
Si Impedimentum conſtaret Iudici, vti notorium, ſufficeret ad impediendum. 420. 144.
Sola fama non ſufficeret, ſi contraria fama clariùs probaretur. 421. 144.
Ad probandum contra famam Impedimenti, admmittitur Conſanguineorum Iuramentum. 422. 144.
Contrahentium Iuramentum admittitur ad probandum contra famã Impedimenti, ex Iudicis arbitrio, attenta qualitate Perſonarum. 423. 144.
Si Impedimentum eſſet Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ad hoc vt Matrimonium impediatur ſufficiunt coniecturæ, indicia, & præſumptiones, Iudicis arbitrio admittendæ. 427. 144.
Fama Impedimenti non ſufficit ad dirimendum Matrimonium contractum. 435. 144.
Confeſſio Coniugum, an ſufficienter illud probet. 436. 144
Confeſſarius quibus caſibus teneatur monere Pœnitentem de Impedimento, quod nouit in Confeſſione. 442. 145.
Si poſt Matrimonium bona fide contractum ſuperueniat dubium Impedimenti, quomodo ſe gerere debeant Coniuges. 456. 147.
Coniux certus de Impedimento non poteſt ante Diſpenſationem petere, & reddere debitum. 457. 147.
Et accedendo ad Vxorem, accederet ad non ſuam. 458. 147
Idem eſſet ſi Coniux non omnino eſſet certus de Impedimento, ſed parum admodum dubij remaneret. 459. 147.
In æquali dubio exiſtens poteſt petere, & reddere. 461. 147.
Quid, ante factam diligentiam, an Impedimentum exiſtat. 462. & 463. 147.
Quoad dubium de validitate ob aliquod Impedimentum, vide in verbo, Dubium.
Impedimenta Matrimonij, iis exceptis, quæ obſtant ex Iure Diuino, vel naturali, ex Canonibus Pontificijs proueniunt. 482. 149.
Epiſcopus ſuper Impedimentis dirimentibus non poteſt diſpenſare, ſine aliqua vrgenti neceſſitatis cauſa. 515. 153.

Epi;

Epiſcopus debet ex officio impedire Matrimonium, quamuis nullum adſit Impedimentum, ſi ſcandalum iodecimeatur. 239. 189.
Impedimenta Matrimonij, ſuper quibus Papa diſpenſare poteſt à ſolo Iure, ſeu lege Canonica proueniunt. 274. 193.
Si Impedimentum dirimens detegatur poſt Matrimonium bona fide contractum, & occultum ſit alijs, & tamen Oratores non abſtinuerint, quomodo Pœnitentiaria in Diſpenſando procedat. 84. 213.
Diſpenſatio facta ſuper Impedimento occulto, ſi detegatur, non prodeſt. 158. 221.
Diſpenſati occultè ſuper Impedimento non teoetur illud Iudici fateri, ſi adhuc ſit occultum. 161. 222.
Occultum Impedimentum quando dicatur. 167. 222. & 154. 253.
Publicum, quando. 168. 222.
Occultum erit Impedimentum, quamuis Oratores ſciant, ſed non ſciant ſub hac formalitate, quòd ſit Impedimentum. 169. 222.
Quid, ſi fuerit deductum ad Forum contentioſum. 170. 223
Quid, ſi Reus falſis Teſtibus ſe defenderit. 171. 223.
Quid, ſi Iudex retineat penes ſe cauſam, nec Reum citet. 172. 223.
Impedimentum deductum ad Forum cõtentioſum, ad hoc vt deſinat eſſe occultum, requiritur, vt parti ſit iotimatum. 173. 213.
Si Impedimentum, ſuper quo Confeſſario commiſſa fuit Diſpenſatio, deducatur ad Forum contentioſum, non poterit diſpẽſari, donec Reus fuerit abſolutus. 174. 223
Poteſt Impedimentum materialiter eſſe publicum, & formaliter, & ſecundùm quid, occultum, & quomodo. 175. 213.
Impedimentum non deſinit eſſe occultum, ſi à principio fuerit publicum, ac tractu temporis fiat occultum. 176. 223.
Impedimentum deductum ad Pontificem, non dicitur deductum ad Forum Iudicialem. 177. 213.
Impedimenta in vniuersùm Matrimonium dirimentia, quæ ſint. 1. 229.
Sunt in duplici differentia. 2. 229.
Quædam obſtant, ne licitè, alia verò, nè licitè eo validè fiat. 3. 259.
Impedimenta, ne licitè, prohibent Matrimonium, ſed ſi illud contrahatur, non inualidant. 4. 229.
Et ideò dicuntur merè prohibentia. 5. 229.
Impedimenta verò ſecundi generis, non ſolùm prohibent, ſed etiam impediunt, ne Matrimonium licitè, ac validè contrahatur. 6. 229.
Impedimenta Matrimonij ex triplici Iure proueniunt, ſcilicet ex Iure Diuino naturali, poſitiuo, & ex Iure humano. 7. 229.
Impedimenta inſurgentia ex Iure diuino naturali, quæ ſint. 8. 229.
Quæ, ex Iure Diuino poſitiuo. 9. 229.
Impedimenta antiquæ Legis Moſaycæ ceſſarunt per Legẽ Euangelicam. 13. 230.
Et ſola Præcepta Iuris naturalis remanſerunt. 14. 230.
Impedimenta Legis Moſaycæ noua Diſpenſatione non egent, niſi à Summis Pontificibus inſtituta ſint. 15. 130.
Eccleſia diſpenſare poteſt ſuper aliquibus Impedimentis. 16. 330.
Impedimenta aliqua, non ſolùm impedientia, ſed etiam dirimentia, induci poſſunt de Iure humano. 17. 220.
Impedimenta Matrimonij an poſſint ſtatui à Principibus ſæcularibus, & quæ. 23. & ſeq. 230.
Quid de Principibus infidelibus. 24. 231.
Impedimenta Matrimonij imponi, & ſtatui debent ex iuſta cauſa, aliàs non debent attendi. 31. 231.
Impedimenta Matrimonij an poſſint induci ab Epiſcopis. 36. & ſeq. 231.
Impedimenta Matrimonialia poſſunt induci etiam ex conſuetudine. 50. 232.
Intellige tamen, non de conſuetudine Laicorum ſimpliciter, ſed de mixta Laicorum, & Clericorum. 51. 232.
Impedimenta huiuſmodi poſſunt ex conſuetudine tolli. 52. 232.
Impedimenta Matrimonium impedientia, quæ ſint. 58. 232.
Impedimentum Interdicti, quid ſit. 59. 233.
Impedimentum Diei, quid ſit. 61. 232.
Impedimentum Criminis, quid. 62. 232.
Impedimentum Sponſalium, quid. 63. 132.
Impedimentum Voti, intelligitur de Voto Caſtitatis, & Religionis. 103. 236.
Ob quæ Impedimenta non ſit opus Diſpẽſatione. 105. 236.
Impedimenta inducta de Iure Ciuili poſſunt diſpenſari ab Imperatore, & Principibus non recognoſcentibus Superiorem, & quæ ſint, à 106. vſq; ad 110. 237.
Impedimenta impedientia, & dirimentia Matrimonium, quæ ſint. 111. 237.
Impedimenta quæ vltra nullitatem Matrimonij habent etiam annexam Excommunicationẽ, qualia ſint. 112. 237.
Impedimenta Matrimonium dirimentia ſolus Papa hodie diſpenſat, quidquid eſſet antiquitus. 1. & ſeq. 241.
Impedimenta occulta à quibus poſſint diſpenſari. 5. 241.
In Impedimentis impedientibus, exceptis aliquibus, diſpẽſare poteſt Epiſcopus ex conſuetudine. 67. 245.
Epiſcopus quando poſſit diſpenſare in Impedimentis occultis. à 119. vſq; ad 125. 24.
Diſpenſatio obtenta ſuper Impedimento occulto non prodeſt, eo detecto, etiam poſt contractum Matrimoniũ. 150. 253.
Et tunc ſuper eo debet cognoſcere tamquam Iudex, & & Coniuges ſeparare, donec habeatur Pontificis Diſpenſatio. 153. 253.
Impedimentum tam Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, licèt inter Collaterales antiquitus eſſet vſq; ad ſeptimũ gradum, hodie eſt reſtrictum ad quartum, & de ratione. 44. & ſeq. 264.
Si petatur Diſpenſatio ſuper Impedimento Cognationis ſpiritualis occulto, quid ea ptimendum. 81. 282.

IMPETRATIO.

Impetratio facta lite pendente, non valet in præiudicium Tertij. 61. 16.
Impetrans Beneficium alicuius ratione delicti, ſi interim ſuper illo delicto diſpenſetur, nihilominus Beneficium debetur Impetranti. 63. 16.
Inhabilis ſi habeat Beneficium, & medio tempore alius impetret, quamuis poſtea ille ſuper inhabilitate diſpẽſetur, nihilominus Impetrans habebit Beneficiũ. 64. 16.
Ad impetrandam Diſpenſationem nõ requiritur ſcientia, vel mandatum eius, pro quo impetratur. 51. 30. & 108. 115
Non refert à quo ſit impetratum priuilegium, dummodo à Principe conceſſum. 52. 30.
Vt Diſpenſatio proſit, requiritur, vt ab eo, pro quo fuit impetrata, acceptetur. 53. 30.
Impetratio Diſpenſationis præſumitur facta pro eo, qui expenſas expeditionis fecit. 56. 30.
Diſpenſatio præſumitur impetrata de mandato eius, pro quo impetrata fuit. 110. 115.
Item præſumitur, quando impetratio erat difficilis, 113. 115

IMPEDIMENTVM.

Impedimentum Machinationis, vide Machinatio.
Impedimentum Adulterij, vide Adulterium.

Impedimentum Impotentiæ, vide Impotentia.
Si Impedimentum detegatur poſt Matrimonium contractum, & antea fuerit ignoratum, an, & quando Diſpenſatio ſuper eo concedi poſſit. 59. & ſeqq. 496. & 67. 497.
Si Diſpenſatio petatur ex falſa cauſa, & Impedimentum adhuc occultum remaneat. 68. 497.
Super Impedimento occulto, quando ſoleat S. Pœnitentiaria Coniuges diſpenſare. 69. 497.

IMPOTENTIA.

Impotentia ad Matrimonium eſt duplex, prima dicitur Sterilitas, quæ efficit, vt Proles generari non poſſit. 1. & 2. 377.
Et hæc ex ſe non impedit, neq; dirimit Matrimoniũ. 3. 377.
Altera eſt Impotentia ad copulam perfectè perficiendam, & hæc eſt duplex, temporalis, & perpetua. 4. 378.
Temporalis, quæ ſit. 5. 378.
Perpetua, quæ. 6. 378.
Impotentia perpetua quando præceſſit Matrimonium, illud impedit, & dirimit, tàm Iure Eccleſiaſtico, quam Iure naturę, tàm ſi ſciatur, quàm ſi ignoretur. 7. & 8. 378.
Nec poterit ſuper d. defectu diſpenſari. 9. 378.
Si tamen ſuperueniat poſt Matrimonium contractum, licèt non conſumatum, illud non dirimit. 10. 378.
Impotentia perpetua ad copulam perficiendam ea pluribus cauſis procedere poteſt, tam in Mare, quàm in Fœmina, & ex quibus. 11. 378.
Impotentia perpetua ſi ſit talis, vt reddat copulam impoſſibilem, nec poſſit naturalibus remedijs iuuari, dirimit Matrimonium. 12. 378.
Licèt Vir ſit potens ad penetrandum Vas, ſed impotens ad ſeminandum intra illud, & Impedimentum ſit perpetuum, nec remedijs iuuari poſſit, Matrimonium dirimitur. 13. 378.
In dubio, an Impotentia præceſſerit, vel ſubſecuta ſit Matrimonium, præſumendum eſt præceſſiſſe. 14. & 18. 378.
Impotentia, quæ ex arctitudine, & frigiditate procedit, diſtinguitur ab alia, quæ ex maleficio, ſeu abſciſſione inſurgit. 19. 379.
Impotentia, quæ ex cauſa naturali procedit, ſolet eſſe perpetua, & præſumitur præceſſiſſe Matrimoniũ. 20. 379
Impotentia, quæ procedit ex maleficio, & abſciſſione, ſi maximum tempus interceſſit à contractu Matrimonij ad copulam, præſumendum eſt ſubſecutam fuiſſe. 21. 379.
Coniugibus inſtantibus inſimul pro diſſolutione Matrimonij, & confitentibus Impedimentum, non eſt credendũ. 22. 379.
Et aſſignandum eſt triennium ad experiendum, niſi de Impedimento certè conſtet. 25. 379.
Sed ſi de illo certè conſtet, ſtatim eſt diſſoluendum Matrimonium. 26. 379.
Quando de Impedimento perpetuo certè non conſtat, tunc à Iudice Eccleſiaſtico triennij terminus eſt aſſignandus ad experiendum. 27. 380.
Et triennium incipit currere a die intentatę copulę. 28. 380
Tempus huius triennij quomodo conſideretur, & quid, ſi Vir aliquo tempore eſſet abſens. 29. 380.
Huiuſmodi triennium an poſſit abbreuiari. 30. 380.
Si tamen Impedimentum eſſet maleficium, tunc nullo pacto valet coarctari triennium. 31. 380.
Elapſo triennio, & nulla ſequuta emendatione, Iudex Eccleſiaſticus recipiet Iuramentum à Coniugibus, quòd licèt multoties conati fuerint habere copulam, numquã perficere potuerunt. 32. 380.
Et tunc requiritur, quod accedant ſeptem Propinqui ex parte vtriuſq; & ſi non adſint, ſuppletur numerus ex toi vicinis, qui iurare debẽt, ſe credere, dictos, Coniuges veritatem dicere, & eſſe verè impeditos. 33. 380.
Si tamen alter Coniugum allegaret Impotentiam, & alter negaret, alleganti incumbit onus illam probandi. 34. 380
Nec diſſoluitur Matrimonium, niſi plenè probetur. 35. 380.
Si Fœmina non eſſet Virgo, quomodo probanda ſit Viri Impotentia, remiſſiue. 37. 380.
Poſt ſententiam nullitatis Matrimonij ob Impedimentum reputatum perpetuum in Viro, ſi Fœmina alteri nubat, & poſtmodum primus Vir cum alia fornicetur, erit primum Matrimonium reſtaurandum, ſed donec ſit legitimè probatum, poterunt in ſecundo perſiſtere. 38. 380.
Si Impotentia ex maleficio procedat, debent fieri Orationes intra triennium, & Exorciſmi, quo tranſacto ſi adhuc duret, Matrimonium erit diſſoluendum. 39. 380.
Reſciſſo Matrimonio ob Impotẽtiam ex maleficio, etiamſi Coniuges cum aliis Perſonis abſque Impedimento copulentur, non erit reſtaurandum primum Matrimoniũ, 40. 380.
Si tamen diſſolutum eſſet Matrimonium, ex quo exiſtimabatur impotentiam proueniſſe ex maleficio cum quacumque Perſona, ſi poſtea comperiatur cum alia conſummaſſe, tunc primum erit reſtaurandum. 41. 380.
Et ſi infra triennium copulam perficere non poterit cum prima Coniuge, Matrimonium erit diſſoluendum abſq; vlla ſpe vlterius inſtaurandi, quamuis cum alijs fornicetur. 42. 381.
At ſi diſſoluto Matrimonio ob d. cauſam maleficij, Coniuges inter ſe copulam haberent, tunc Matrimonium erit reſtaurandum. 43. 381.
Durante triennio aſsignato, ſecundus Coniux, qui poſt diſſolutum primum Matrimonium cum Coniuge impedito contraxit, non poterit aliud inire, niſi completo triennio. 44. 381.
Carentia vnius Teſtis non conſtituit Impedimentum perpetuum in Viro, ſed validum erit Matrimonium contractum. 45. 381.
Diſſoluto Matrimonio ob impotentiam perpetuam, ſi Impeditus miraculosè ſanetur, Matrimonium diſſolutum non erit amplius reſtaurandum. 46. 381.
Imo ſi velint Coniuges in eodem Matrimonio permanere, opus erit vt iterum contrahant. 47. 382.
Si dubium ſit, an Impotentia perpetua verè ſubſit, necne, & adhibita diligentia adhuc dubium remaneat, præſumitur potiùs, non ſubeſſe. 48. 381.
Nec tenetur eo caſu alter expectare, vt Coniux aptus coniugio reddatur, ſed liber eſt à Matrimonio. 54. 381.
At ſi abſq; periculo vitæ poſſit reddi potens, licèt cum magno dolore, valebit Matrimonium, & tenebitur Impeditus inciſionem pati. 55. 381.
Si quis ab impotẽtiã ſanetur ope diuina, veluti per Exorciſmos & Orationes, non dicetur ſanatus miraculosè, cum adhibeatur modus ordinarius regulatus. 56. 382.
Matrimonium diſſolutum per Iudicis ſententiam, ob Coniugis impotentiam, vel arctitudinem, ſi poſtea potentia aliquo modo ordinario acquiratur, erit reſtaurandum. 57. & 63. 382.
Si Fœmina ſeparetur à Viro ob arctitudinem, quæ indicio Peritorum tolli nequeat abſq; periculo vitæ, ſi poſtea à Viro conſimili cognoſcatur, erit reſtaurandum Matrimonium probata conſimilitudine prædicta in foro Eccleſiaſtico. 58. 382.
Intellige tamen de Matrimonio diſſoluto ratione arctitudinis abſolutæ, non correſpectiuę, nam ſi fuiſſet diſſolutum ob arctitudinem abſolutam, omne quod ineat Matrimonium, erit nullum. 59. 382.
Quod Matrimonium, vt ſupra, diſſolutum ob penetrationem

ne factam à Viro conſimili, ſit reſtaurandum, non procedit, quando ſecundus Vir eſſet fortior, & potentior. 60. 381.
Facta diſſolutione Matrimonij, ob impotentiam perpetuã declaratam, ſi poſtea reperiantur Coniugij potentes, Matrimonium erit reſtaurandum. 61. 381.
Si Matrimonium fuerit ſeparatum ob malitioſam impotẽtiã alterius Coniugis, ſi detegatur potentia, Coniux innocens poterit quoad thorum, & habitationem reſpuere alium, qui dolo impotentiam allegauit. 62. 381.
Superueniente potentia Matrimonium diſſolutum erit reſtaurandum, quamuis Vir eſſet Sacris Ordinibus initiatus, qui tamen tenebitur reddere, ſed non poterit petere debitum. 64. 381.
Verùm ſi vterque in Religione profeſſus ſit, valida erit Profeſſio. 65. 382.
Item ſi alter profeſſus ſit, & alter aliud Matrimonium inierit, validum pariter erit. 66. 382.
Impotentiæ ſigna ſi ſint tantùm præſumptiuè probantia, licèt Coniuges eam fateantur, non eſt eis credendum. 67. 382.
Sed debebit aſſignari triennium ad experiendum. 68. 383.
Si impotentia non ſit certa, ſed Fœmina illam affirmet, & Vir neget, tunc ſi Fœmina reclamet initio Matrimonij, infra menſem, ſeu bimeſtre à die intentatæ copulæ, audiri debet. 69. 383.
Sed ſi infra d. tempus non reclamauerit, non erit audienda, ſed credi debet Viro aſſerenti ſe eſſe potentem. 70. 383.
Fœmina etiam poſt bimeſtre eſt audienda, quando per certa ſigna intenderet Viri impotentiã probare. 71. 383.
Si per inſpectionem probet ſe Virginem, nec à Viro cognitam 72. 383.
Dummodo accedat ſeptima manus Propinquorũ. 73. 383.
Puberes, quamuis poſſint licitè, & validè contrahere poſt annos pubertatis, tamen ſi defectu potentiæ temporalis nequeant perficere copulam, expectandum erit tempus plenæ pubertatis. 74. 383.
Si verò adhuc copulari non poterunt, aſſignabitur triennium, incipiendum à die pubertatis expletæ. 75. 383.
Habens Teſtes adeo contuſos, vt non poſſit verum ſemen emittere, eſt inhabilis ad Matrimonium. 86. 384.
Eunuchi, & Spadones vtroque Teſte carentes, contrahere Matrimonium prohibentur. 87. 384.
Sed ſi poſt Matrimonium ritè contractum, Vir aliquo caſu factus ſit Eunuchus, non prohibetur copulam (licèt imperfectam) exercere 83. 384.
Matrimonium contractum cum impotentia perpetua eſt irritum, ne dum inter Fideles, ſed etiam inter Infideles. 89. 384.
Tamen ſi velint cohabitare vti Fratres caſto amore conſtricti, non prohibentur, dummodo à carnis commixtione, & tactibus impudicis abſtineant. 90. 384.
Verùm ſi non abſtinerent, & in eodem lecto dormirent, non ſunt tolerandi. 91. 384.
Et ſi ipſi non poſſent ſe continere, tenentur reclamare, vt auctoritate Eccleſiæ diſſoluantur, ſi non poſſunt abſq; ſcandalo ſeparari. 92. 384.
Imo tenentur reclamare, quamuis impotens conſcius impotentiæ Vxorem decepiſſet, quia eam vti Sororem nõ tenetur habere. 93. 384.
Matrimonium contractum à Senibus etiam decrepitis eſt validum, licèt nullo modo copulam habere poſſint. 94. & 96. 389.

IMPVBES.

Impuberes, vel Pubes cum Impubere, ſi contrahant nulliter ex defectu malitiæ, per copulam non cenſetur ratificatum, Matrimoniũ etiã habitã tempore pubertatis, niſi nouus conſenſus adhibeatur coram Parocho, & Teſtibus 387. 139.
Matrimonia Impuberum ante ſeptennium contracta, non ſunt verè Matrimonia, ſed reſoluuntur in Sponſalia de futuro. 36. 474.
Limita, quando malitia ſuppleret ætatem. 44. 474.

INCESTVS, INCESTVOSVS.

Inceſtus verè non dicitur, ſi copula non fuerit perfecta, & conſummata. 251. 64.
Inceſtus non committitur, ſi tempore habitæ copulæ non habeant notitiam Impedimenti Conſanguinitatis, vel Affinitatis. 251. 64. & 10. 169.
Quid, ſi vnus tantùm habeat dictam ſcientiam Impedimẽti. 254. 65. & 11. 169.
Copula inceſtuoſa propriè dicitur illa, quæ habetur inter Conſanguineos, vel Affines. 265. 55.
Copula inter Impeditos Cognatione ſpirituali, vel publica Honeſtate, non dicitur inceſtuoſa. 256. 65.
Inceſtuoſa non dicitur copula habita inter Conſanguineos, vel Affines poſt Diſpenſationem obtentam, antequam Matrimonium contractum ſit. 257. 65.
Copula inceſtuoſa eſt exprimenda, quando Diſpenſatio fuit commiſſa Confeſſario pro Foro interno tantùm, cũ clauſula *Dummodo copula non interuenerit*. 263. 65.
Quid, quando Diſpenſatio facta ſit pro Foro externo tantùm. 260. & 261. 66.
Inceſtus eſt grauiſſimum crimen, & graui pœna dignum, & ob id Inceſtuoſi multis pœnis, & præiudicijs ſubijciuntur, quæ hic referuntur 327. 76.
Inceſtus cum ipſis Conſanguineis, vel Affinibus, qui inter ſe contrahere volunt, nullum eſt Impedimentum ad contrahendum. 330. 76.
Et quatenus eſſet Impedimentum, poſſet Epiſcopus diſpenſare. 331. 77.
Et dato quòd eſſet Impedimentum, tamen ſi contraheretur Matrimonium, eſſet illicitum, ſed validum. 332. 77.
Solus Inceſtus cum Affinibus Coniugum antiquo tempore Matrimonium contrahendum prohibebat ob iniuriam, quæ inferebatur Matrimonio, non tamen erat Impedimentum dirimens. 333. 77.
Et in dicto Inceſtu ſolebat Epiſcopus diſpenſare. 334. 77.
Impedimentum prędictum iamdiu receſsit ab vſu. 335. 77.
Nec pro eo petitur Diſpenſatio à Papa, aut ab Epiſcopo. 337. 77.
Crimen Inceſtus poteſt tolli alia via, quàm Diſpenſationis, & ideo non eſt neceſſe, vt de eo fiat mentio in Diſpenſatione. 340. 78.
Inceſtus eſt Impedimentum diuerſum à Conſanguinitate, vel Affinitate. 341. 78.
Impedimentum Inceſtus tempore antiquo oriebatur ex copula illicita inter Conſanguineos alterius ex Coniugibus habita intra quartum gradum, non tamen impediebantur contrahere ipſi, qui copulam habuerunt. 342. 78.
Hodie eſt reſtrictum ad ſecundum gradum tantùm. 343. 78.
Inceſtuoſi Filij qui dicantur. 546. 155.
Inceſtum committentes ſi ſint coniuncti in ſecundo gradu Conſanguinitatis, incurrunt Excommunicationem, à qua debent in Diſpenſationis petitione Abſolutionem petere, & quid, ſi ſint in gradibus remotioribus. 201. & ſeq. 186.
Inceſtus dicitur copula carnalis inter eas Perſonas, inter quas Matrimonium conſiſtere nequit. 73. 300.
Inceſtuoſus, qui habuit copulam cum Conſanguinea Coniugis poſt Matrimonium initum, poteſt ab Epiſcopo diſpenſari ad petendum debitum. 88. 302.

Quid, a Commiſſario Cruciatæ. 89. 302.
Quid, à Religioſis Mendicantibus, & quibus in caſibus. 90. 302.
Inceſtuoſus, qui habuit copulam cum Conſanguinea Vxoris poſt Matrimonium initum, mortua d. Vxore poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, vt cum alia contrahat, ratione iuuentutis ipſius Inceſtuoſi. 91. 302.

INDVLGENTIA.

Indulgentia, & remiſſio pœnæ in iure Ciuili eſt idem, ac Diſpenſatio in iure Canonico. 45. 2.

INDVS.

Nuncij Hiſpaniæ cum Indis diſpenſant in omnibus gradibus iure Diuino non prohibitis. 174. 255.
Aliquando etiam diſpenſant in Impedimentis dirimentibus poſt Matrimonium contractum, ſi occulta fuerint. 175. 255.
Indi, & Neophitæ noui Orbis non impediuntur contrahere vltra ſecundum gradum Conſanguinitatis, etiam abſque Diſpenſatione. 51. 264.

INFAMIA.

Sola Infamia Mulieris eſt cauſa Diſpenſationis. 49. 173.

INFERIOR.

Inferior Papa non poteſt tollere ea, quæ prohibita ſunt iure poſitiuo, licèt in eis Papa diſpenſet. 57. 58. 7.
Obtinens facultatem à Papa, vt poſſit à Confeſſario diſpenſari, poterit eamdem petere ab alio Inferiori habente facultatem eamdem, nulla facta mentione prioris obtentæ. 224. 62.
Inferiores a Superioribus regulantur. 176. 184.
Vbi eſt autoritas Papæ, ceſſat inferioris. 225. 188.
Inferior non poteſt in Lege Superioris diſpenſare. 60. 233.
Et in caſibus, in quibus poteſt diſpenſare, requiritur iuſta cauſa. 49. 244.

INFIDELIS.

In cauſis Matrimonialibus Infidelium, etiam ſubiectorũ Principibus Fidelibus, non cognoſcit Eccleſia. 48. 231.
Miſſionarij Regulares diſpenſare valent cum Schiſmaticis ab infidelitate conuerſis, vt remaneant in Matrimonio antea contracto, in gradibus Diuina Lege non prohibitis. 175. 176. 255.
Matrimonium contractum ab Infidelibus contra Leges Pontificias tantùm, an ſit validum, poſtquam conuerſi fuerint, & indigeant Diſpenſatione. 177. 255.
Inter Infideles non contrahitur Affinitas, nec Infidelis poſt ſuſceptum Baptiſmum eget Diſpenſatione, ſi velit contrahere cum Conſanguinea Mulieris infidelis, quam cognouit tempore infidelitatis. 66. 299.
Quod procedit & in Impedimento publicæ Honeſtatis. 55. 309.
Infideles, qui tempore infidelitatis Matrimonium contraxerunt, & conſummarunt, ſi fiant Fideles, & poſt Baptiſmum copulam non habuerint, poterunt per Papam ſuper eodem Matrimonio diſpenſari. 52. 323.
Si alter Coniux ingrediatur Religionem, licèt ab altero poſſit euocari, hoc tamen non procedit, quando is interim factus eſſet infidelis. 124. 360.
Contracto Matrimonio inter Infideles, ſi poſtea alter fiat Fidelis, an is teneatur cum altero cohabitare. 24. 363.
Matrimonium contractum tempore infidelitatis, erit indiſſolubile etiam tempore Fidelitatis, niſi aliquod obſtet Impedimentum. 25. 363.
Nec erit neceſſe nouus conſenſus. 37. 364.
Infidelis repudians Vxorem, & aliam ducens, ſi poſtea fiat Fidelis, tenetur Repudiatam accipere, & aliam relinquere. 26. 364.
At ſi Repudiata, eſſet pertinax in infidelitate, & timeretur ne poſſet cohabitare abſq; iniuria Creatoris, nec ſpes conuerſionis adeſſet, tunc Fidelis poterit Coniugem relinquere, & cum altera inire. 27. 364.
Ad diſſoluendum Matrimonium tempore infidelitatis initum, non requiritur Diſpenſatio, ſed ſufficit declaratio Eccleſiæ. 29. & 30. 364.
Infidelis, qui plures habet Vxores, ſi conuertatur, debet primam tantùm retinere, & cæteras dimittere. 31. 364.
Si tamen illa nolit conuerti, poterit ad eius arbitrium vnam ex dimiſſis, quæ conuertatur, vel aliam Fidelem iterum accipere. 32. 364.
Quod idem procedit in Iudæis. 33. 364.
Infidelis conuerſus tunc ſolùm tenetur Vxorem Infidelē dimittere, quando nulla ſpes conuerſionis adeſt. 34. 364
Ad diſſoluendum Matrimonium huiuſmodi non requiritur ſententia Iudicis, ſed ſufficit interrogatio, an velit, nec ne, conuerti. 35. 364.
Infidelis Coniux conuerſus an, & quando, poſſit ingredi Religionem, & Ordinem Sacrum ſuſcipere. 38. & 39. 365.
Infidelis conuerſus ſi ingrediatur Religionem, ſed ante eius Profeſſionem alter quoque Coniux conuertatur, tenetur è Religione exire. 40. 365.
Secus tamen dicendum eſt, ſi, antequam conuertatur, ingreſſus Religionem profiteatur, vel aliud inierit Matrimonium. 41. 365.
Si poſt Profeſſionem, ſeu poſt aliud Matrimonium contractum a Fideli, alter quoq; conuertatur, poterit & is cum alio inire. 42. 365.
Si Fidelis primò conuerſus non fuerit Religionem profeſſus, ſed ad Sacros Ordines promotus, tunc Matrimonium non erit diſſolutum, ſed ad hoc vt Coniugi nouiter conuerſo reſtituatur, opus erit Diſpenſatione. 43. 365.

INFORMATIO.

Delegatus pro executione Diſpenſationis, debet ſe informare de exiſtentia Impedimenti, etiam aliter, quàm ex confeſſione Oratorum. 247. 127.
Amplia, etiamſi de Impedimento, & alijs narratis notoriè conſtaret. 247. 127.
Si Delegatus diſpenſaret ante captas neceſſarias Informationes, & ante verificationem narratorum, Diſpenſatio eſſet nulla, & irrita. 250. 127.
Diſpenſatio facta per habitam diligentem informationem valet, licèt etiam de proceſſu non conſtet. 264. 108.
Sola diligens informatio Iudicis ſufficit, de qua in decreto fidem faciat, quando Aduerſarius non eſt citandus. 265. 128.
Informatio prædicta recipi poterit ab ipſo Delegato ſine ordine, & figura Iudicij, Teſtibus non iudicialiter receptis, nec iurantibus. 266. 128.
Verùm ſi quis ſe opponeret, tunc citari deberet pars, & acta in ſcriptis redigi. 267. 129.
Debet tamen Delegatus animaduertere, an Teſtes, à quibus informationem recipit, ſint fide digni, & ſi de eorum integritate non quieſcat, numero ſuppleat. 268. 129.
Delegatus Papæ an poſſit quoad ſimplices informationes ſubdelegare ſimplicem Sacerdotem, non conſtitutum in Dignitate. 327. 135.
Imo dictæ informationes poſſunt committi Notariis, & quibus. 329. 135.
Informationes extra Diœceſim poſſunt committi per Delegatum, ſi ibi Teſtes adſint. 330. 135.

INF.

INIMICITIA, INIMICVS.

Formula Diſpenſationis ea cauſa ob inimicitias. 1. 466.
Hæc cauſa admittitur a Pontifice ob pacem, & vnionem futuram. 2. 466.
Inimicitias ſedare, reſpicit publicum bonum. 3. 466.
Iudex poteſt Ciues ad concordiam cogere, ſi ob inimicitias pax Reipublicæ turbetur. 8. 467.
Bonum pacis, & euitatio inimicitiarum, eſt iuſta cauſa diſpenſandi inter Impeditos, vt Matrimonium contrahant. 14. 467.
Hæc cauſa non admittitur ob quaſcumq; inimicitias, ſed debent eſſe graues. 16. 467.
Inimicitia, cum non præſumatur, debet coram Delegato probari. 17. 467.
Delegatus non ſolùm debet ſe informare de inimicitiarũ qualitate, ſed de cauſis, ob quas ortæ ſint. 18. 467.
Inimicitiæ graues quæ dici poſſint, remittitur arbitrio Delegati. 19. 467.
Ad eas cenſendas, quæ debeant attendi. 20. 467.
Sub verbis grauiſſimarum inimicitiarum, quæ veniant. 21. 468.
Inimicitia grauis cenſetur, quando eſt orta ex iniuria atroci, & Offenſus eſt pronus ad vindictam. 22. 468.
Inimicitia dicitur grauis, quando eſt orta ex controuerſia omnium, vel magnæ partis bonorum. 23. 468.
Ex querela pariter criminali, niſi fuerit reuocata. 24. 468.
Grauis cenſetur, ſi orta ſit ob cauſam pecuniarum, quia de maxima ſubſtantia controuertatur. 25. 468.
Vel ſi ſit ſuper re notabili. 26. 468.
Inuadens bona alicuius, dicitur eius inimicus capitalis. 27. 468.
Inimicitia grauis præſumitur continuata. 30. 468.
Nec cenſetur extincta per mortem Offendentis, ſed præſumitur durare contra perſonam Hæredis. 31. 468.
Suſpectus de inimicitia capitali, pro inimico haberi debet. 32. 468.
Inimicus Conſanguinei mei, eſt mihi inimicus. 33. 468.
Inimicitia debet aliunde procedere, quàm ex cauſa huiuſmodi Matrimonij contrahendi, & ante illius tractatus exorta, alias Diſpenſatio erit ſubreptitia. 34. 468.

INIVRIA.

Iniuria Creatoris, quando contingere dicatur. 28. 364.

INSTITVTIO.

Inſtitutio Spurij facta ſub conditione, *Si Princeps legitimauerit*, eſt valida. 85. 234.

INTERDICERE, INTERDICTVM.

Si ab Epiſcopo fuerit interdictum, ne intra certum tempus Matrimonium contrahatur, erit validum, niſi aliud obſtet. 41. 232.
Secus tamen eſſet, Interdicto ex iuſta cauſa facto à Pontifice, quià inualidè contraheretur. 42. 232.
Dummodo in Interdicto adſit clauſula irritans. 43. 232.
Interdicti Impedimentum, quid ſit. 59. 233.

INTERFECTOR.

Interfector Vxoris, licèt aliud Matrimoniũ inire nequeat, excipitur tamen, ſi Interfector ſit iuuenis. 92. 302.

INTERPRES.

Parochus, & Teſtes poſſunt adſiſtere per Interpretem celebrationi Matrimonij. 106. 412.
Matrimonium per Interpretem celebratum eſt validum. 107. 411.
Quamuis Contrahentes dicant, Interpretem eſſe mentitũ, dummodo de partium conſenſu ſit electus. 108. 412.

INTERPRETATIO.

Diſpenſatio debet ſtrictè interpretari, cum ſit exorbitans à iure communi, illudque lędat, & vulneret. 15. 16. 12.
Nec debet in dubio interpretari, vt ad alium caſum extendatur. 3. 11.
Siue ab ipſo Legiſlatore, ſiue ab Inferiore Diſpenſatio fiat. 17. 13.
Sed non adeo ſtrictè, vt ſuos effectus non habeat, cùm debeat extendi ad connexa inſeparabiliter. 81. 18.
Poteſtas diſpenſandi generaliter conceſſa eſt fauorabilis, & latè interpretanda, itaut extendatur ad alium caſum in dubio. 1. 3. 11.
Verba Diſpenſationis interpretari debent ſecundum intentionem Concedentis, quæ ex ſubiecta materia percipitur. 27. 13.
Aliud eſt latè interpetrare, & aliud eſt extendere de caſu ad caſum. 75. 15.
Priuilegia Bullæ Cruciatæ, & Iubilæi, an ſint latè, vel ſtrictè interpretanda. 77. & 78. 18.
Ad dignoſcendum, an diſpoſitio ſit latè, vel ſtrictè interpretanda, attendi debet ad præcipuum Concedentis, vel Legis, ſeu Statuti intentum. 79. 18.
Interpretari latè Diſpenſatio debet, quando diſpenſatur ſuper iis, quæ aliquo Statuto, vel Conſuetudine, erant Iuri communi contraria, & reſtricta, nam tunc Diſpenſatio dicitur fauorabilis, & extendenda. 95. 19.
Matrimonialis Diſpenſatio eſt latè interpretanda, & dicicitur fauorabilis. 96. 19.
Quando Diſpenſatio eſt inſerta in corpore Iuris, eſt latè interpretanda. 98. 19.
Diſpenſatio motu proprio conceſſa, eſt latè interpretanda. 103. 20.
Quando Diſpenſatio verſatur circa materiam iuris communis, ſecundũ illud ſemper interpretari debet. 105. 20
Item quando eſt conceſſa Communitati, vel Religioni in perpetuùm, quia habetur, ac ſi eſſet clauſa in corpore iuris. 107. 20.
Diſpenſatio, quæ erat debita, eſt latè interpretanda, quia tunc potiùs dicitur iuris beneficium. 108. 20.
Diſpenſatio fauorabilis ſemper cenſenda eſt, & late interpretanda, quando concernit fauorem publicum, aut animæ. 109. 20.
Diſpenſatio latè eſt interpretanda, quando non ab Homine, ſed à Canone, vel Lege inducitur. 124. 21.
In dubio ea facienda eſt interpretatio, quæ facit pro validitate actus, & Diſpenſationis, & vt magis ſuſtineatur, quàm pereat. 315. 72.
Poteſtas diſpenſandi, vel legitimandi generaliter conceſſa abſque Perſonarum expreſſione, eſt latè interpretanda, ſecus, ſi fuerit facta expreſſio. 556. 156.
In pœnalibus facienda eſt benignior interpretatio. 155. 228

IRREGVLARIS, IRREGVLARITAS.

Data facultate abſoluendi ab omnibus Excommunicationibus, & Cenſuris, non comprehenditur *Irregularitas*. 206. & ſeqq. 123.
Irregularitas non eſt Cenſura, ideo non abſoluitur, ſed diſpenſatur. 208. 123.
Papa nunquam videtur cum Irregularibus diſpenſare, niſi expreſſè dicat. 207. 123.
Filij per Literas S. Pœnitentiariæ legitimati, ſi Impedimentum non detegatur, non erunt irregulares in Foro conſcientiæ. 166. 222.
Vicarius, & Capitulum, Sede Vacante, non poſſunt ab Ir-

re-

regularitate diſpenſare. 166. 254.
Filii ſuſcepti à Coniugibus, poſtquàm Vir de licentia Vxoris ad Ordines Sacros tranſiuerat, licèt ſint legitimi, tamen dicuntur Irregulares. 38. & ſeq. 352.
Vir ſuſcipiens Ordines Sacros abſque licentia Vxoris, efficitur irregularis, ſi hoc dolo fecerit. 47. 353.

IVBILÆVM.

Iubilei, & Bullæ Cruciatæ Priuilegia, an ſint ſtrictè, vel latè interpretanda. 77. 78. 18.

IVDEX, IVDICIVM.

Iudex debet habere præ oculis æquitatem. 37. 5.
Formula Supplicationis porrigendæ pro mutatione Iudicis. 34. 86.
Mutatio Iudicis fit, tam ſi Vicarius Epiſcopi mortui cœpiſſet cauſam cognoſcere, quàm ſi res eſſet adhuc integra. 36. 86.
Quid, ſi facta fuiſſet mutatio Iudicis, & electus eſſet nouus Epiſcopus, à quo vellent Oratores diſpenſari. 37. 87.
Si narrata Pontifici pro Diſpenſatione ſint in iudicium ex aliqua cauſa deducta, Delegatus debet expectare ſententiam, & rem iudicatam. 65. 175.
Officium Iudicis nobile verſatur circà publicam Reipublicæ vtilitatem. 220. 187.
Ordinarius Delegatus, cum ſit Iudex in Foro externo, ſemel capto Iudicio, variare non poteſt. 121. 218.
Impedimentum deductum ad Forum iudiciale an, & quãdo, dicatur publicum. 170. & ſeq. 223.
Quid, ſi Iudex retineat cauſam apud ſe, nec Reum citet. 172. 223.
Impedimentum deductum ad Pontificem, non dicitur deductum ad Forum iudicialem. 177. 223.
Minor 25. annis diſpenſatus, vt poſſit eſſe Canonicus, non intelligitur, vt poſſit eſſe Iudex. 40. 14.

IVRAMENTVM.

Si petatur Diſpenſatio ſuper Voto, & Iuramento, quando vtrumq; ſit explicandum. 174. 58.
Quid, ſi Iuramentum fuiſſet factum in confirmationem Voti. 175. 58.
Delegatus poteſt deferre Iuramentum Teſtibus. 80. 113.
Si Oratores diſpenſandi in forma *Pauperum* fiot in Vrbe, debent iurare, eſſe eaſdem Perſonas, de quibus in Literis teſtimonialibus. 152. 183.
Diſpenſandus pro Foro Conſcientiæ non tenetur iurare, ſe dicturum veritatem. 128. 219.
Iuramentum non validat Sponſalia nulla, eoquod ſint contracta ſub conditione impoſſibili. 69. 234.
Iuramentum ſuper promiſſione, cui Ius reſiſtit, nullas Vires habet. 71. 234.
Iuramentum Caſtitatis, & Religionis, quando poſſit ab Epiſcopo diſpenſari, & quid, ſi concurrat Votum, & quando ſit Papæ reſeruatum. 112. vſq. ad 116. 248.
In Iuramento, & Voto facto ad fauorem Tertij, non poteſt Epiſcopus diſpenſare, niſi Tertius ius ſuum remittat. 117. 249.
Iuramentum non conualidat Matrimonium nullum, tamquam contractum ob grauem metum, & nullam parit obligationem inter Coniuges. 85. 340.
Quia Iuramentum non ſupplet defectum liberi conſenſus. 86. 340.
Imo nec ab huiuſmodi Iuramento requiritur relaxatio. 87. 340.

IVRISDICTIO.

Commiſſiones Diſpenſationum ſunt dirigendæ Prælatis inferioribus tantùm habentibus Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & eorum Vicarijs, & non aliis. 3. & 6. 84.
Iuriſdictionem Delegatus nullam habet, niſi in his, quæ in mandato continentur, in quo tota radicatur. 28. 108.
Quicquid Delegatus præter ea quæ in mandato continentur, decernit, eſt nullum defectu iuriſdictionis. 29. 108.
Iuriſdictionis defectus eſt inſanabilis. 30. 109.
Mortuo Papa, iuriſdictio remanet in Chriſto Domino, qui eſt caput Eccleſiæ. 54. 111.
Conceſſa Iuriſdictione, cenſentur conceſſa omnia, ſine quibus iuriſdictio exerceri non poteſt. 81. 113. & 285. 130.
Delegatus poterit contra ſuum Epiſcopum, & alios animaduertere, qui turbarent ſuam iuriſdictionem, vel ſi in fraudem iuriſdictionis delegatę, ab officio Vicarii remoueretur. 82. 112. & 284. 130.
Quando nudum miniſterium vnà cum iuriſdictione committitur, nudum miniſterium ſubdelegari non poteſt, ſed tantùm iuriſdictio. 313. 133.
Si Delegatus pronunciet ſe non habere iuriſdictionem, non poterit, etiam de conſenſu partium, cauſam reaſſumere. 488. 150.
Iuriſdictio quando morte Delegantis expiret. 501. & ſeqq. 151.
Iuriſdictio ſub conditione tributa remanet in ſuſpenſo, donec conditio purificetur. 199. 186.
Iuriſdictio Summi Pœnitentiarii non expirat morte Pontificis. 8. 204.
Iuriſdictio competens, non Perſonæ, ſed perpetuæ Dignitati, & Officio, dicitur ordinaria, non delegata. 156. 254
Iuriſdictio Vicarii ſtatim mortuo Epiſcopo expirat. 25. 85. & 39. 87.
Iuriſdictio, quæ nec actu, nec habitu competit, non poteſt ſubdelegari. 64. 90.
Delegatus non habet exercitium Iuriſdictionis, priuſquam ſibi Literæ præſentatæ fuerint. 1. 91.

IVS.

Rigor in iure quid ſit. 32. 5.
Ius quid ſit. 35. 5.
Si Ius præcipit aliquam Diſpenſationem, & eam Ordinarius deneget, poteſt appellari, tam ad effectum deuolutiuum, quàm ſuſpenſiuum. 52. 6.
Si verò ius non præcipiat, ſed permittat, tunc ſi denegetur, appellari poterit ad effectum deuolutiuum tantum. 53. 6.
Ius Tertii in Diſpenſatione ſemper cenſetur reſeruatum, quamuis non fuerit expreſſum, & potiùs verba Reſcripti ſunt impropriãda, & fruſtratoriè intelligenda. 57. & ſeqq. 16.
Ius Tertii ſi in Diſpenſatione petatur, debet exprimi, aliàs Diſpenſatio eſt nulla. 113. 53.
Ius nullum tribuitur in re, nec ad rem, niſi priùs verificata fuerit clauſula *Si preces &c.* poſita in Literis. 291. 131.
Iuri Tertii Papa non præſumitur velle præiudicare, niſi apertiſſimè exprimat. 193. 195.
A veritate iuris Diuini non eſt ob ſcandala recedendum. 57. 232.
Papa diſpenſare poteſt in toto iure Canonico. 71. 266.
Ius Diuinum quotuplex ſit. 1. 268. & vnde dictum 2. ibid.
Ius Diuinum naturale, quale ſit, & cur dicatur naturale. 3. & 6. 268.
Ius Diuinum naturale dicitur inconcuſſum, & immutabile. 4. 268.
Ius Gentium, & Ciuile profluunt à iure Diuino. 5. 268.
Ius Diuinum poſitiuum, quale ſit. 6. 268.
Ius, quod non proficiſcitur à natura, non dicitur ius, ſed iniuria. 7. 268.
In iure Diuino naturali Papa diſpenſare non valet. 8. 268. & de ratione. 9. 269.

Ius

Ius Diuinum poſitiuum, quale à Theologis dicatur, & quale à Iuriſconſultis. 10. & 17. & 18. 269.
Papa in iure Diuino poſitiuo, ex cauſa diſpenſare poteſt aliquem ab eius obſeruantia, non tamen illud in totum tollere, exceptis Fidei articulis. 20. vſq; ad 25. 270.
Poteſt illud declarare, limitare, & interpretari. ibidem.
Et ſi in illo abſq; cauſa diſpenſet, Diſpenſatio non valet. 27. 230.
Papa in iure Gentium, & Ciuili non poteſt directè diſpēſare, niſi ad bonum vniuerſale. 31. 34. 271.
Ius Gentium, in quantùm innititur rationi, non ſimpliciter politicæ, quæ ſolùm communem vtilitatem reſpicit, dicitur ius Naturale Diuinum. 32. 271.
Papa in iure Gentium diſpenſat in iis, quæ veniunt in cōſequentiam iuris Canonici. 37. 271.
A Iure antiquo non eſt recedendum, niſi aliter decernatur à Iure nouo. 63. 299.

L

LAICVS.

LAicus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi in ſpiritualibus. 99. 214.
Et ſi conſtitueretur, cenſeretur Aſſeſſor, & non Vicarius. 100. 114.

LEGATVM.

Legatum factum alicui, ſi nubat certe Perſonæ, quæ Perſona requiſita contrahere recuſauerit, ex parte Legatarii habetur pro parito, & Legatum debetur. 94. 235.
Legatum factum alicui, ſi nubat, debetur, etiamſi contrahat Matrimonium ſpirituale. 101. 236.
Legatum factum pro Filiabus maritandis nō competit Viduis. 4. 469.

LEGATVS.

Commiſſiones factæ Legatis, etiam à Latere, ſub nomine Dignitatis, non tranſeunt ad Succeſſores 60. 90.
Diſpenſationes, quæ fiunt à Legatis, morte Papæ non expirant, quia eorum officium in d. caſu non expirat. 508. 152. & n. 10. 204.
Legatus à Latere poteſt diſpenſare in Impedimentis dirimentibus occultis in ſua Prouincia, ſicut Epiſcopus. 161. 254.
Legatus à Latere habet eamdem auctoritatem in ſua Prouincia, ſac Epiſcopus, & eſt arbitrarium adire alterutrum. 162. 254.
Legatus non poterit adiri pro Diſpenſatione, quando adſit aliquis, qui habeat auctoritatem diſpenſandi ſuper Impedimento præciſo. 163. & 164. 254.
Legatus in ſua Prouincia poteſt Matrimoniorum celebrationi adſiſtere, & alium Sacerdotem ad adſiſtendum deputare. 75. & 76. 408.

LEGITIMATIO, LEGITIMVS.

Conceſſa generali facultate legitimandi Spurium, intelligitur de quolibet Spurio, dummodo non cedat in Tertii præiudicium. 4. 12.
Et facultas Spurium legitimandi eſt amplè extendenda citra Tertii præiudicium. 5. 12.
Data generaliter facultate legitimandi ad Ordines, poterit legitimari ad quoſcumq; Ordines, etiàm Sacros, non tamen ad Epiſcopatum. 6. 12.
Si in mandato duo diuerſa contineantur, v. gr. diſpenſandi facultas, & Prolem legitimandi, ſi, dum Delegatus diſpenſauit, non legitimauerit Prolem, poterit quandocumque legitimare. 491. 150.
Amplius, vt legitimare poſſit, etiam in officio Succeſſor. 493. 150.
Si Mandatum Diſpenſationis non potuit habere effectum, quoad Matrimonium contrahendum ex aliqua iuſta cauſa, an poſſit exequi quoad Prolis legitimationem, quid, quoad ſucceſſionem. 538. 155. & 253. 191.
Et an, non ſequuto Matrimonio ex culpa Oratorum, poſt mortem Parentum legitimatio valeat. 539. 155. & quid, ſi noluiſſent contrahere. 254. 192.
Spurii, ſeu Varii, per ſubſequens Matrimonium non legitimantur. 543. 155.
Potens ex priuilegio legitimare Adulterinum, & Inceſtuoſum, an poſſit legitimare eum, qui vtroque vitio laborat. 555. 156.
Si poteſtas legitimandi ſit generaliter conceſſa, non expreſſis Perſonis, eſt latè interpretanda. 556. 156.
Legitimatio Prolis conceditur in fauorem Matrimonii cōtrahendi. 255. 191.
Quando inter Parentes nulla adfuit Matrimonii radix, Papa poteſt legitimare quoad omnes Perſonas ſuæ iuriſdictioni temporali ſubiectas, non tamen quoad non ſubiectas, niſi quoad ſpiritualia. 271. 193.
Quando Matrimonium fuit clandeſtine, & nulliter contractum, cum tamen adfuerit Matrimonii radix, ſi Papa diſpenſando Prolem legitimet, erit legitima quoad omnia. 271. 193.
Variæ opiniones ſuper hoc referuntur. 272. & ſeq. 193.
Nullus Princeps ſæcularis, nec ipſe Imperator, poteſt legitimare ad Ordines Eccleſiaſticos. 287. 195.
Si Papa legitimat Prolem, nec de Matrimonio faciat mentionem, cenſetur legitimare ſolùm quoad ſpiritualia. 291. 195.
Quod intelligitur etiam quoad Perſonas ſuæ temporalis iuriſdictionis. 292. 195.
Filii per Literas S. Pœnitentiariæ legitimati, ſi Impedimentum non detegatur, non erunt Irregulares in Foro Conſcientiæ. 166. 222.
Clauſula, *Prolem exinde ſuſcipiendam legitimam nunciando*, quomodo intelligenda ſit. 196. 225.
Proles legitimata in Foro conſcientiæ, non legitimatur in Foro Fori. 197. 225.
Detecto Impedimento, ſuper quo fuit occultè diſpenſatum, ſequitur illegitimatio Prolis. 198. 225.
Commiſſarius Cruciatæ poteſt legitimare Prolem ſuſceptam ex Matrimonio contracto cum occulto Impedimento Affinitatis ex copula fornicaria prouenientia, quoad Ordines, & Beneficia tantùm, & quid requiratur. 168. 254.
Commiſſarius Cruciatæ non poteſt legitimare Prolem illegitimam ex Impedimento, quando vterq; Coniux eſt in mala fide, niſi diſpenſet etiam in Matrimonio, & illud cum effectu contrahatur. 171. 255.
Nuncii Hiſpaniæ in quibus caſibus poſſint Prolem legitimare. 172. 255.
Si Coniuges tempore contracti Matrimonii habuiſſent Impedimentum dirimens ab eis ignoratum, & præmiſſæ fuerint Denunciationes, Proles ſuſcepta erit legitima quamuis poſtea detegatur Impedimentum. 256. 191.
At ſi fuiſſent ſpretæ Denunciationes, erit illegitima. 257. 191.
Quoad Prolis legitimitatem, an attendi debeat tempus conceptionis, vel natiuitatis, quoad omnia refertur DD. quæſtio. 259. 191.
Pro iudicanda legitimitate Prolis, Leges ſolùm attendunt ad copulam, quæ ſi ſit habita inter Perſonas impeditas, nolunt, eam Matrimonio ſubſequenti purgari. 260. 191.
Quod ad legitimationem Prolis attendi debeat tempus natiuitatis, opinio refertur. 261. 191.

Proponitur ſententia Auctoris. 261. 191.
Ampliatur. 263. 19.
In conflictu opinionum earen nda eſt, quæ legitimitati Prolis fauet, quamuis etiam altera opinio præponderare videretur. 264. 192.
Opinio ſingularis Doctoris pro legitimitate aſſerentis præualet communi contrariæ. 265. 192.
Et habitatio Maris, & Fæminæ, licèt quoad Matrimoniũ præſumatur fornicatio, at quoad legitimitatem Filiorum præſumitur Matrimonium. 266. 192.
Proles nata poſt ſactam Diſpenſationem ſuper Impedimento, eſt legitima. 267. 193.
Et per ſubſequens Matrimonium fit legitima. 268. 193.
Quid, de ſuſcepta ante Diſpenſationem. 269. 193
Appellatione Filiorum natorum ex legitimo Matrimonio veniunt Filij nati ex Matrimonio cum Diſpenſatione contracto. 278. 194.
Contracto Matrimonio cum Impedimento dirimēti, ignorato ab vtroq; Proles erit legitima, ſed ſi fuerit ignoratum ab altero tantùm, Parens qui fuit in mala fide, pro Foro externo reputabitur non legitimus reſpectu Filij. 165. 222.
Proles ſuſcepta à Coniugibus tempore, quo erant Voto ſimplici Caſtitatis adſtricti, an ſit legitima. 128. 318.
Si poſt mortem alterius Coniugis detegatur aliquod Impedimentum inter eos intercesſiſſe, & dubitetur de legitimitate Filiorum, quid agendum. 76. & 77 498.
Papa poteſt legitimare Prolem ortam ex Matrimonio clãdeſtino, etiam in præiudicium ſuccedere debentis. 38. 271.
Filij habiti tempore Clericatus per ſubſequens Matrimonium legitimantur. 3. 350.

LEPRA.

Lepra ſuperueniens alteri Coniugi, an ſit cauſa diſpenſãdi ſuper Matrimonio rato tantùm. 22. 320.

LEX.

Diſpenſatio non eſt lex, ſed remiſſio legis. 17. 3.
Legis Diſpenſatio dicitur, quando lex aduerſus alterius legis rigorem diſpenſat. 45. 6.
Caſus neceſsitatis non venit ſub prohibitione legis. 126. 250.
Multa in lege Dei antiqua ſcripta ſunt, quæ hodie non obtinent, & quæ. 16. 269.
Pontifex poteſt diſpenſare ab omnibus legibus, quas Apoſtoli, auctoritate à Chriſto accepta, condiderunt, non tamen ab illis Canonibus, quos acceptos à Chriſto, vt Miniſtri promulgauerunt. 28. & 29. 270.
Leges humanæ in quibus diſcernantur à Diuinis. 33. 271.
Papa diſpenſat in lege cuiuſcumq; Principis ſæcularis, ſi adſit neceſsitas, & tendat ad bonum ſpirituale. 35. 271.
Lex prohibens Filijs, ne contrahant Matrimonium abſque Parentum conſenſu, non valet. 17. 335.
Lex pœnalis ad alium caſum extenditur, quando militat eadem ratio in lege expreſſa. 4. 402.
Imo magis attendenda eſt ratio, quam ipſa lex. 5. 402.
Virtus legis non conſiſtit in proprietate verborum, & cortice, ſed in mente, & ſenſu. 6. 402.
Leges ſunt quoddam commune bonum, quod omnes æqualitèr reſpicit. 12. 409.
Inferior an abſque iuſta cauſa poſsit diſpenſare in lege Superioris, & an valeat Diſpenſatio. 18. & ſeqq. 429.

LIBER.

Liber Parochi, in quo nomina Mortuorum deſcribuntur, probat mortem. 38. 331.
Et fides ex eo extracta habet vim, ac publicum Inſtrumentum. 38. 331.
Liber Hoſpitalarij, in quo ſunt deſcripta nomina Defunctorum in Hoſpitali, fidem mortis plenam conſtituit. 47. 331.
Liber Societatis inſtitutæ ad ſepeliendos Mortuos probat mortem eorum, quorum nomina deſcripta ſunt in codẽ. 48. 331.

LICENTIA.

Licentia Coniugis, ad hoc, vt alter poſſit ſuſcipere Sacros Ordines, Religionem ingredi, aut Caſtitatem vouere, debet eſſe expreſsè conceſſa. 45. 353.
Et ſi alter non interuenerit, poterit reuocari ab altero, qui non conſentit. 61. 354.
Et an poſſit ex ſe redire, & quando. 65. & 66. 354.
Vt Coniux poſſit de licentia alterius Ordines ſuſcipere, an requiratur de neceſſitate Epiſcopi licentia, & quid, ſi omitteretur. 69. & ſeqq. 354.
Licentia ab vno Coniuge data alteri de ingrediendo Religionem, poteſt reuocari ante eius Profeſsionẽ. 109. 358
Licentia data alicui Sacerdoti a Parocho aſsiſtendi Matrimonio, debet præcedere eius celebrationem, nec ſufficit ſi ſubſequatur. 85. 408.
Et Delegatus ad aſſiſtendũ debet habere notitiam d. licentiæ. 87. 409.
Licentia, dicitur gratuitum priuilegium, quod non eſt perfectum, donec de illo ſcientiam habeat ille, cui conceditur. 88. 411.
De huiuſmodi licentia debet certè conſtare. 89. 411.
An dicta licentia fuerit conceſſa, nec ne, Sacerdos an teneatur credere volentibus contrahere 90. 411.
Licentia ſi extorta ſit a Parocho per metum cadentem in conſtantem Virum, nihilominus Matrimonium erit validum. 91. 411.
Prout non vitiabitur, ſi à Parocho, dolo, & mendacijs ſit impetrata. 92. 411.
Licentia non vitiatur ſi conceſſa ſit ab Ordinario non intendente in animo eam concedere. 93. 411.
Reuocata licentia, non vitiantur geſta poſt reuocationem, ſi nondum Delegato intimata ſit. 94. 412.

LINEA.

In linea inæquali Papa ſemper diſpenſat ſuper gradu remotiori, & ſuper proximiori Literas declaratorias cõcedit. 346. 137.
Si Impedimentum ſit infra ſecundum gradum, debet exprimi, an ſit in linea æquali, 14. 169.
In linea inæquali, tam primus, quam ſecundus gradus conſtituunt de per ſe Impedimentum, nec ſufficit diſpenſare ſuper ſecundo, & declarare diſtantiam primi non obſtare. 15. 170.
Linea quid ſit, definitur. 6. 258.
Linea eſt nomen collectiuum, comprehendens Maſculos, & Fœminas. 7. 258.
Linea Conſanguinitatis eſt triplex, & quæ. 24. 259.
Linea Tranſuerſalis eſt duplex, & quæ. 25. 259.
In computatione graduum in linea recta, Ius Canonicum, & Ciuile conueniunt. 28. 260.
In linea tranſuerſali æquali computatio graduum de Iure Canonico quomodo fiat. 29. & 30. 260.
In linea tranſuerſali, inæquali, computatio quomodo fiat. 36. 262.
In Linea Collateralium, quæ ſit differentia in computandis gradibus, tam de Iure Canonico, quàm Ciuili. 44. & 45. 264.
In linea recta Aſcendentium, & Deſcēdentium Matrimonium prohibetur in infinitùm. 54. 264. & 57. & ſeq. 265.
Nec in ea diſpenſatum eſſe reperitur. 58. 265.
Et an extra primum gradũ poſsit à Pontifice diſpenſari. 26 260.

160. & 59. & ſeq. 165.
In primo gradu lineæ tranſuerſalis an ſit prohibitum Matrimonium de Iure, adeout non poſsit diſpenſar. 64 & ſeq. 165.
Pontifex, excepto primo gradu vtriuſq; lineæ rectæ, & tranſuerſalis, poteſt, cauſa iuſta interueniente, diſpenſare in omnibus gradibus. 69. 166.
Etiamſi in linea inæquali contineatur primus, & ſecundus gradus. 70. 166.
Si contrahatur inter coniunctos, in primo, & quinto gradu, an requiratur Diſpenſatio, diſtingue, vt 74. & ſeq. 166.
Linea Affinitatis eſt triplex, ſicut linea Conſanguinitatis, videlicet Aſcendẽtium, Deſcendentium, & Collateraliũ, & qui in eis comprehendantur. 34. 35. 395.

LINGVA.

Supplicationes omnes Matrimoniales conficiuntur ſermone latino. 2. 24.
Lingua latina eſt propria, naturalis, & Romanorum materna. 3. 3. 24.
Lingua latina, vti naturalis, & communis, attendi debet, & aliæ omnes Linguæ ſunt accidentales, & extraneæ. 5. 24.

LIS.

Si Mulier habeat dotem litibus inuolutam, & velit nubère Conſanguineo, qui ſit habilis ad dictas lites proſequendas, erit cauſa ſufficiens Diſpenſationis. 25. 458.
Sed requiritur, quod lis ſit ſuper ſucceſſione Bonorum magni momenti, & ſit grauis. 26. & 29. 458. & 14. 465.
Quæ autem dicatur lis magni momenti, relinquitur arbitrio Delegati. 27. & 30. 458. 15. 465.
Delegatus quæ debeat animaduertere, antequam in huiuſmodi diſpenſet. 29. 458.
Formula Diſpenſationis, ex cauſa ob Lites. 1. 464.
Ad quem finem Pontifex ex hac cauſa diſpenſet. 2. 464.
Litium ex multitudine ſalus Reipublicæ valde læditur. 3. 464.
Lites ſunt penitus execrandæ. 4. 464.
Adeout Dei ſeruis eas ſubire non liceat. 5. 464.
Litium extinctio bonum publicum concernit. 6. 464.
In dubio ferenda eſt ſententia, quæ litium auferat occaſionem. 7. 464.
Carere litibus ſumma eſt fœlicitas. 9. 464.
Iudex, ſi poteſt, debet ſe intromittere pro litium tranſactione. 10. 464.
Epiſcopi, & Prælati tenentur lites concordare. 16. 465.
Quod tenetur facere etiam Pontifex. 12. 465.
Diſpenſatio ob lites conceditur, ſiue lis ſit inter ipſos Oratores, ſiue inter eorum coniunctos. 13. 465.
Non ſufficit, quod lites adfuerint, & iam ſint compoſitę. 16. 465.
Lites huiuſmodi non debent procedere ex cauſa Matrimonij inter Oratores contrahendi. 17. 465.
Si lites data opera ſuſcitatæ fuerint etiam ab alijs, vt ſint cauſa Diſpenſationis, huiuſmodi qualitas debet exprimi. 18. 465.
Delegatus exequi non poteſt Diſpenſationem, niſi poſtquã conſtiterit de litium compoſitione. 19. 21. 465.

LITERÆ.

Literæ Apoſtolicæ ſuper Diſpenſatione quomodo expediantur. 7. 24.
Pro conſtruendis, limitandis, & ad debitam formam reducendis Literis prędictis S. Pontifex deputat in Cancellaria Apoſtolica DD. Abbreuiatores Maioris Præſidentiæ. 8. 24.
In d. Cancellaria adſunt alij Deputati pro reuiſione earumdem Literarum. 9. 24.
Literæ ſuper Diſpenſationibus Matrimonialibus aliquando expediuntur per Cameram, & viam ſecretam, pro Cardinalibus, & alijs Prælatis, & quid obſeruetur. 11. 25.
Pro Literis Matrimonialibus vnicus Officialis eſt deputatus, licèt pro alijs Literis plures adſint. 13. 25.
Literæ ſuper Diſpenſationibus Matrimonialibus, aliæ expediuntur per Officium maioris Gratiæ, ſeu Datariam, aliæ per Secretariam Breuium, aliæ verò per Officium S. Pœnitentiariæ. 14. 25.
Literæ ſuper gradibus remotioribus, vt in quarto, ſeu tertio & quarto, expediuntur in Dataria. 15. 25.
In gradibus propinquis expediuntur per Cancellariam, vt in tertio gradu, aut in tertio & ſecundò, non verò in propinquioribus. 16. 25.
In propinquioribus gradibus, vt in primo Affinitatis, vel primo & ſecundo tã Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, vel in ſecundo tantùm, vel in primo & tertio, ſeu in primo ac quarto, Literæ expediuntur per Præfecturam Breuium, & ſub Anulo Piſcatoris. 17. 25.
Literæ ſuper Diſpenſatione conficiuntur expedita Supplicatione. 24. 27.
Literæ an ſint neceſſariæ ad valorem Gratiæ, opinio negãs refertur. 25. 27.
Opinio affirmans refertur, vt Gratia non ſuffragetur Literis non expeditis. 31. 28.
Gratia obtenta ad Supplicationem partis valida eſt, etiam non expectatis Literis de ea fidem facientibus. 30. 28.
Literæ Apoſtolicæ ſunt neceſſariò extrahendæ, ſine quibus Gratia non ſuffragatur; quia DD. Abbreuiatores, & alij Officiales, ad quos ſpectat Literarum expeditio, interpretantur, & limitant Gratiam à Papa factam iuxta Regulas Cancellariæ, quas propterea S. Pontifex ipſis Officialibus tradit. 33. 28.
Ante confectionem Literarum Gratia dicitur informis, & rudis. 37. 28.
Omnis Gratia conceſſa intelligitur ſub tacita conditione, nempè ſi Literæ expediantur. 39. 29.
Antequam Literæ expediantur, Gratia æquiparatur Homini adhuc clauſo in vtero Matris. 40. 29.
Licèt ſine Literis Gratia valeat, tamen effectu caret, & vſus ſuſpenditur donec eædem perficiantur. 42. 29.
Literæ dant perfectionem Gratiæ, licèt ſuum principium ſumat ex reſcripto. 43. 29.
Diſpenſati, vt poſſint contrahere, non obſtante Impedimẽto dirimenti, debent neceſſariò Literas expedire, aliàs Gratia, licèt ſit valida, eis non ſuffragatur. 44. 29.
Literis non expeditis, Diſpenſatio, ſiue facta ſit in forma Commiſſaria, ſiue Gratioſa, ſiue in Foro conſcientiæ, non ſuffragatur. 48. 29.
In Gratiæ conceſſione tacita conditio ineſt, ſi Literæ expediantur. 49. 29.
In Diſpenſatione pro Foro conſcientiæ debent Literæ expediri, vt ſuffragetur Diſpenſatio, & hoc, vigore Bullæ Pij V. & vt ſint tuti in cõſcientia ijdem Diſpenſati. 50. 29.
Si Literæ Commiſſionis Delegato amittantur, antequam fuerint executę, quomodo Oratoribus ſuccurratur. 64. 31
Literæ in forma *Vidimus*, fiunt ab A.C. in matrimonialibus Diſpenſationibus. 65. 31.
Literæ prædictæ cum parua expenſa expediuntur. 66. 31.
Si verò Literæ fuiſſent iam Executori præſentatæ, & in proceſſu informatiuo regiſtratæ, & poſtea deperditæ, poterũt probari per Teſtes, ſuper illarũ tenore, & amiſſione deponentes. 67. 31.
Literæ Pontificis habent in ſe tacitam conditionem, *Si pra-*

ces

tes veritate vitantur 13. 44.
Et dicta conditio, quamuis expreſſa non fuiſſet, ſubintelligitur. 14. 44.
Si fuerit in Literis per Scriptorem erratum, adeout conceſſa Diſpenſatione ſuper Conſanguinitate, appareat in Literis ſuper Affinitate, an Delegatus poſſit ad Diſpenſationem procedere. 44. 46.
Literas Apoſtolicas non poteſt Delegatus aliter interpretari, quàm verba ſonent, nec fines mandati excedere. 45. 47.
Literæ ſuper Impedimento publico emergenti poſt obtentam Diſpēſationem ſuper alio Impedimento dirimenti, quomodo expediantur. 74. 50.
Literæ quomodo expediantur ſuper Diſpenſatione, quæ peteretur ſuper aliquibus Impedimentis, obtenta prius ſuper vno Diſpenſatione, & tunc quid ſit exprimendum. 91. 51.
Declaratoriæ, quamuis antiquo tempore non fuiſſent neceſſariæ, hodie tamen ex conſuetudine requiruntur, & illis non obtentis, nequit Matrimonium contrahi. 123. 54.
Conſtitutio Pij V. decernēs neceſſarias eſſe Literas Declaratorias ſuper gradu proximiori, loquitur tantùm in Conſanguinitate, & in Affinitate, & non in publica Honeſtate. 157. & 158. 57.
Literas directas Epiſcopo per S. Congregationem, & ab eo non executas, poteſt excutioni demandare Vicarius Capituli. 18. 85.
Literæ Apoſtolicæ ſi contineant clauſulas inſolitas, redduntur de falſo ſuſpectæ, & de dolo, & fraude. 13. 108
Licèt motu proprio factæ ſint. 23. 108.
Literæ quando dicantur authenticæ, & probent. 14. 108.
Literæ Apoſtolicæ abſq; Sigillo non probant. 16. 108. & 594. 158.
Literæ in forma Breuis à Secretaria Apoſtolica expeditæ, quamuis plumbatæ non ſint, tamen ſunt veræ Literæ Apoſtolicæ. 17 108.
Literæ non conformes ſtylo Curiæ Romanæ ſunt de falſo ſuſpectæ. 18. 108. & 589. 158.
Niſi appareant à Domino Regente correctæ. 19. 108.
Formula Literarum Apoſtolicarum pro Diſpenſatione commiſſa refertur. 42. 110.
In Literis Apoſtolicis nil fruſtra apponitur. 43. 110.
Literæ Diſpenſationum infra ſecundum gradum expediuntur a Secretaria in forma Breuis, & ſuccinctim præponitur titulus. 47. 110.
Hæ Literæ, licèt iſto modo fiant, ſunt tamen veræ Literæ Apoſtolicæ, prout aliæ, quæ expediuntur ſub Plumbo. 48. 110.
Quare dicantur Breuia. 49. 110.
Literæ Diſpenſationum an cenſeantur factę nomine Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ. 50. 110
In Literis, niſi appoſita eſſent verba, *Seruus Seruorum Dei*, Bulla poſſet redargui de falſo. 74. 112.
Literæ Diſpenſationum Matrimonialium, de ſtylo, habent exordium, *Oblata nobis nuper &c.* & in hoc differunt ab alijs Literis gratiam concernentibus. 104. 114.
In Literis prędictis apponitur dictio illa, *Oblata nobis nuper &c.* 106. 115.
Si per Literas mutaretur ſubſtantia Gratiæ, Literæ non attenduntur, ſed Supplicatio. 158. 118.
Tenor Literarum ex tenore Supplicationis eſt verificandus. 160. 118.
In Literis, quamuis non appoſita fuiſſet clauſula *Si preces &c.* ſubintelligitur. 188. 131.
Literæ in forma *Pauperum* in ea parte, in qua prohibetur receptio munerum, concipiuntur diuerſimode ab alijs in forma ordinaria. 561. 156.
Literæ per appoſitionem plumbi cenſentur expeditæ. 595. 158.
Formula Literarum Diſpenſationis in forma *Pauperum* eſt diuerſa ab alijs in forma ordinaria, & quæ ſit. 3. & 4. 168
Literarum formula pro Diſpenſationibus, quæ à S. Pœnitentiaria ſuper Affinitate ex copula illicita prouenien te conceduntur refertur. 35. & ſeq. 106.
Quoad Literarum apertionem, vide Apertio.
In exordio Literarum ſolent exprimi cauſę, ob quas Pontifex fuit motus ad diſpenſandum, maximè in beneficialibus. 10. 428.
Literæ Diſpenſationis ob anguſtiam Loci, *ſolent* dirigi Ordinario Oratricis. 106. 451.
Literæ quomodo expediendæ ſuper Impedimento detecto poſt Diſpenſationem ſuper alio iam obtentam. 58. 498.
Quid, ſi primæ non valeant. 81. 499.

LOCVS.

Vide Anguſtia Loci.

LOCVS PIVS.

Nomine Loci Pij comprehenduntur Hoſpitalia ad pia opera publicè extructa. 182. 184.
Loca Pia habentia neceſſaria requiſita, fundata auctoritate Epiſcopi, gaudent priuilegijs Eccleſiæ. 187. 185.
Facultas aliquibus Pijs Locis conceſſa diſpenſandi in certis caſibus Matrimonialibus, fuit reuocata. 181. 156.

LVCA CIVITAS.

Primus Epiſcopus Lucanus fuit S. Paulinus S. Petri Diſcipulus 93. 113.
Sedes Epiſcopalis Lucana eſt Hetruriæ prima, & ſemper inter principaliores totius Chriſtianæ Reipublicæ habita, & connumerata fuit, & habet vſum Pallij Archiepiſcopalis, & Crucis. 95. 114.
Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Petrus Rota Epiſcopus Lucanus laudatur. 96. 114.
Illuſtriſs. & Reuerēdiſs. D. Alexander Guidiccionius Epiſcopus Lucanus laudatur. 172. 184.
Lucenſis Ciuitas Laudatur. 81. 449. & 89. 450.
Ex Ciuitate Lucenſi orti ſunt tres Pontifices. 82. 450.
Necnon ſexaginta Cardinales, & vltra. 83. 450.
Et innumeri Patriarchę, *Archiepiſcopi*, & *Epiſcopi*. 84. 450
Plures Principes, qui Lucæ orti fuerunt, referuntur. 85. 450
Luca fuit à multis Imperatoribus innumeris Priuilegijs decorata. 86. 450.
Fuit Ducali dignitate illuſtrata à Ludouico Bauaro. 87. 450
Fuit reſtituta ad priſtinam Libertatem per Carolum *IV.* *Imperatorem* Anno 1369. 88. 450.
Ciues Lucenſes ab Imperatoribus titulo *Spectabilium* decorantur. 90. 450.
Lucenſis Epiſcopus vtitur Pallio Archiepiſcopali, & *Cruce*. 91. 450.
Eſt Comes. 92. 450.
Capitulum Cathedralis Lucanæ habet plures Terras, ſuæ ditioni addictas. 93. 450.
Canonici ipſius Capituli habent vſum Mitræ. 94. 450.
Epiſcopo Lucenſi conceditur id, quod conceditur Cardinalibus Legatis. 95. 450.
Et Canonicis datū eſt, quod Epiſcopis conceditur. 99. 450.
Lucana Ciuitas prima inter omnes Ætruriæ Ciuitates, Anno 68. Fidem adepta fuit. 98. 450.
Innumera Sanctorum Corpora in ea recoluntur, & Imago VVLTVS Sancti cœlitus emiſſa veneratur. 99. 450.

MA:

M

MACHINANS, MACHINATIO.

Machinatio in mortem Coniugis cum propoſito aliud determinatum Matrimonium ineundi, eſt impediès, & dirimens. 1. & ſeqq. 368.
Si per machinationem mors primi Coniugis ſequuta fuerit, difficillimè, & non niſi ex vrgentiſſimis cauſis, à S. Pœnitentiaria Diſpenſatio conceditur, maxime ſi veneno mors euenerit. 47. 208.
Quomodo concedatur Diſpenſatio à S. Pœnitentiaria ſuper Impedimento, ibidem.
Quid, ſi vterq; Coniux machinatus ſit, & Matrimonium ſit cum d. Impedimento contractum. 48. 209.
Si mors ſequuta fuerit veneno, ſolet S. Pœnitentiaria Diſpenſationem denegando committere cauſam diſcutiendam in plena Signatura. 49. 209.
Quid, ſi Machinantes nondum contraxiſſent. 50. 209.
Machinationis Impedimentum fuit inductum, ne propter ſpem futuri Matrimonij, detur anſa captandi mortem alterius Coniugis. 3. 368.
Si vnus tantùm ex contrahere volentibus machinetur in mortem Coniugis, niſi Adulterium præceſſerit, non oritur huiuſmodi Impedimentum. 4. 368. & 14. 369.
Verùm ſi ambo conſpirent, vel præceſſerit Adulterium, vel non, ſequuta morte, Impedimentum oritur. 5. 368. & 15. 369.
Ad incurrendum d. Impedimentum, ſufficit dediſſe auxilium, vel mandatum. 6. 368.
Sola tamen ratihabitio mortis non ſufficit, quamuis occiſio nomine ratumhabentis facta ſit. 7. 368.
Impedimentum prędictum non incurritur per Mandantē, ſi mandatum reuocetur antequam occiſio ſequatur, & Mandatario innoteſcat. 8. 368.
Nec incurritur per eum, qui conſilium dedit, quod nihil influxit. 9. 368.
Incurritur Impedimentum prædictum, non ſolùm per Virum machinantem in Vxorem, ſed etiam per Vxorem in Virum, licèt aliqui contradicant. 10. 368.
Vt incurratur huiuſmodi Impedimentum, requiritur, quod verè mors fuerit ſequuta. 11. 369.
Impedimentum oritur, ſi mors ſequatur culpa Medicorum, vel negligentia Percuſſi. 13. 369.
Ad incurrendum machinationis Impedimentum requiritur, quòd ambo ſe carnaliter cognoſcentes ſciant ob id cōmitti Adulterium, quia ſi Vxoratus rem habeat cum Soluta ignorante Coniugium alterius, & deinde ille Coniugatus Vxorem occidat, poterunt abſq; Diſpenſatione contrahere. 16. 369.
Occiſio debet ſequi ad effectum præciſum contrahendi, aliàs Impedimentum non incurritur. 17. 369.
Amplia, etiamſi fieret ad habendum maiorem luxuriandi facultatem. 18. 369.
Non incurritur, ſi quis Coniugem occideret animo ducendi aliam Perſonam, quæ homicidij non eſſet particeps. 19. 369.
Non incurritur ab Occidente Coniugem in Adulterio deprehenſam, niſi fortè cauſā ipſe Adulterij dediſſet, ad effectum illam occidendi, & aliām complicem occiſionis ducendi. 20. 369.
Si Titius, ſuaſu, Bertæ occidat Vxorem, animo ducendi Claram, poterit poſtea abſq; Diſpenſatione contrahere, tàm cum Berta, quàm cum Clara, ſi antea cum neutra eatum fuerit mœchatus, & Clara ſit inſcia machinationis d. Mortis. 21. 369.
Licèt quis occidat Vxorem alio fine, quàm ducendi Adulteram, tamen contrà eum ſtat præſumptio in contrariū, neq; Eccleſia dat licentiā contrahendi, niſi magnis coniecturis probaretur alio animo occidiſſe. 22. 370.
Diſpenſatio ſuper crimine machinationis pro vtroque Foro, non datur in Romana Curia, quando vterq; ex cōtrahere volentibus in mortem machinatus ſit, ſed perpetuò remanent impediri. 64. 373.
Poſſunt tamen cum alijs contrahere. 65. 373.
Pro Foro Cōſcientię tamen in caſibus occultis, recurri tur ad S. Pœnitentiariam, quæ difficillimè, & ex vrgentiſſimis cauſis diſpenſat, & quid obſeruetur. 66. & ſeqq. 373.
Si machinatio in mortem Coniugis facta ſit veneno, quid obſeruet S. Pœnitentiaria, & an diſpenſet. 68. 374.

MALITIA.

Malitia debet in vtroque Coniuge adſiſtere, aliàs qui illa caret, poterit reſilire. 46. 475.
Difficile eſt iudicare, quando malitia ſuppleat ætatem, & tunc dicitur ſupplere, quando adeſt potentia generandi coniuncta cum ſufficienti prudentia. 475.
Et ſola prudentia non ſufficit, ſed requiritur naturalis vigor, & potentia coeundi. 48. 475.
Quando malitia ſupplet ætatem, nulla Diſpenſatio ſuper ætate requiritur, ſed tantùm declaratio. 56. & 57. 475.
In dubio præſumendum eſt malitiam non ſupplere. 54. 475.

MANDATVM.

Qui Mandatum de diſpenſando obtinuerunt, ad hoc vt contrahere poſſint, requiritur, vt ſint diſpenſati. 484. 149.
Aliud eſt enim Mandatum de diſpenſando, & aliud eſt ipſa Diſpenſatio. 484. 149. & 249. 190.
Si in Mandato duo diſtincta contineantur, v. gr. diſpenſandi facultas, Prolemq; legitimandi, ſi dum diſpenſauerit, non legitimauerit Prolem, poterit quandocumq; legitimare. 492. 150.
Amplia, vt poſſit legitimare etiam in officio Succeſſor. 493. 150.
Mandatum Diſpenſationis non executum quoad vnam partem, veluti quoad Matrimonium, an valeat exequi, quoad legitimationem Prolis. 538. 154. & 252. 191.
Mandatum obtentum de diſpenſando ſuper Voto, ſi antequam exequatur, Votum repetatur, poterit nihilominus poſtea diſpenſari vigore d. Mandati. 43. 173.
Mandatum de diſpenſando ſuper Affinitate orta ex copula habita cum Conſanguinea Fœminæ, quàm quis ducere intendit, quamuis antè eius executionem copula reiteretur cum eadem Fœmina, poterit nihilominus Diſpenſatio fieri. 44. 173.
Ad impetrandam Diſpenſationem nomine alterius, non requiritur ſcientia, vel Mandatum eius pro quo impetratur. 51. 30.
Mandatum Pontificis non debet trahi vltra intentionem Mandantis. 70. 49.
Mandati fines ſi Delegatus excedat, delinquit, & acta ſūt nulla. 27. & ſeqq. 108. & 40. 109.
Mandatum non habere, vel illius fines excedere, paria ſunt. 41. 109.
Aliud eſt Mandatum de diſpenſando, aliud ipſa Diſpenſatio. 340. 136.
Mandatum generale non comprehendit ardua. 159. 254.

MANSER.

Manſeres dicuntur, qui de ſcorto nati ſunt. 545. 155.

MATER.

Pater, & Mater admittuntur ad probandum Impedimenta Matrimonij, magis quàm alij, quia magis informati præſumuntur. 272. 129.
Mater in ſubſidium tenetur alere Filiũ, & quando. 96. 177.
Mater an, & quando poſſit eſſe Teſtis, in cauſis Matrimonialibus. 73. 324.

MATRIMONIVM.

Subdiaconus diſpenſatus, vt poſſit Matrimonium contrahere, cenſetur diſpenſatus à recitatione Diuini Officij ex veriori ſententia. 87. 18.
Matrimonialis Diſpenſatio eſt latè interpretanda, quando agitur de remouendo Impedimento. 96. 19.
Matrimonium erit nullum, ſi fuerit contractum abſq; eo, quod Coniuges habeant notitiam Diſpenſationis, licèt verè eſſent diſpenſati ſuper Impedimento eis afficiente, quia requiritur ſcientia antequam cõtrahatur. 60. 30
Si Matrimonium ſit nullum, ex quo alter ex Coniugibus non conſenſerit, poterit ſecretò conſentire, antequam alter Coniux huiuſmodi defectum norit. 396. 141.
Quamuis Matrimonium ſit nullum aliter, quàm ex defectu conſenſus, & Impedimentum ſit occultum, eo diſpenſato, poterunt Coniuges iterum ſecretò contrahere. 397. 141.
Nec erit neceſſe, Coniugi Impedimentum ignoranti præciſam cauſam nullitatis Matrimonii aperire. 398. 141.
Quomodo ſe gerere debeat Coniux Impedimenti cõſcius, ſi opus ſit aperire Coniugi ignoranti nullitatem Matrimonii. 399. 141.
Quid, ſi aperiendo dictam nullitatem adſit timor ſcandali. 400. 141.
Quid, ſi dum a longè facta ſit dicta manifeſtatio Impedimenti, grauè timeatur ſcandalum ex proſecutione manifeſtationis. 401. 141.
Si Matrimonium contractum fuiſſet cum Impedimento occulto, ſed noto tantùm Parocho, & Teſtibus, erit opus iterum conſentire coram Parocho, & Teſtibus, ſublato Impedimento. 404. 142.
Sed ſi Teſtes plures fuiſſent adhibiti, & duo tantùm vnà cum Parocho d. Impedimentum ſciirent, nulla opus erit reualidatione. 405. 142.
Quæ probatio ſufficiat de Impedimento ad hoc, vt Ordinarius debeat Matrimoniũ Sponſis interdicere. 412. 143.
Ad impediendum, ne Matrimonium contrahatur, ſufficit ſola fama de Impedimento. 418. 143.
Matrimonium non impeditur ex ſimplici rumore, quod adſit Impedimentum inter Coniuges. 424. & ſeqq. 144.
Matrimonium an impediatur ex Impedimento Conſanguinitatis, vel Affinitatis, probato per vnicum Teſtem. 427. & ſeq. 144.
Ad diſſoluendum Matrimonium iam ritè contractum requiruntur probationes concludentiſſimæ. 430. 144.
Matrimonii diſſolutio eſt res grauiſſima. 431. 144.
Ad diſſoluendum Matrimonium contractum, non coniunguntur duæ, aut plures præſumptiones ad faciendam plenam probationem 432. 144. & 56. 323.
Requiruntur ſaltem duo Teſtes omni exceptione maiores. 433. 144. & 55. 323.
Et eorum numerus non ſupplet fidem. 57. 324.
Nec ſufficit fama. 435. 144. & 58. 324.
Confeſſio Coniugum de Impedimento an ſufficiat ad dirimendum Matrimonium. 436. 144. & 59. & 65. 324.
Si Pœnitens dubitet de validitate Matrimonii, & conſulat Confeſſarium, qui Impedimenti in Confeſſione notitiã habuerit, quomodo ſe gerere debeat. 445. 145.
Quoad Matrimonium contrahendum per verba de præſenti, quod ſit obſeruandũ ex Concilio Tridentino. 446. 146
In locis, in quibus d. Concilium non eſt acceptatum, valet Matrimonium, omiſſa forma d. Concilii celebratum. 447. 146.
Matrimonium celebratum, omiſſis Denuntiationibus de licentia Ordinarij, eſt validum. 447. 146.
Amplia, etiamſi Papa præciperet, quod Matrimonium celebraretur factis Proclamationibus. 449. 146.
Amplia ſecondò, etiamſi Delegatus diſpenſaſſet, & Oratores non præmiſſis Denunciationibus cõtraxiſſent, quia ſi in reliquis ſeruauerint formam Concilii, Matrimoniũ eſt illicitum, ſed validum. 450. 146.
Limita, quando Papa in reſcripto diceret, vt Delegatus non diſpenſaret, niſi priùs factis Denũciationibus, quia tunc forma eſſet præſcripta. 453. 146.
Verba, *Quod Oratores poſſint in Matrimonium remanere*, non ſunt neceſſaria in reſcripto Diſpenſationis, & ſi apponantur, cenſentur potius ad tollendum omne dubium. 454. 147.
Dubitans de validitate Matrimonij, an poſſit petere, & reddere, & quando. 456. & ſeqq. 147.
Intra bimeſtre ante conſummationem, dubitans de validitate Matrimonij an poſſit reddere. 467. 148.
Si poſt contractum bona fide Matrimonium ſuperueniat dubium Impedimenti, quid agendum. 468. 148.
Coniux dubitans de validitate Matrimonij, an poſſit alterum, qui non dubitat de ſuo Iure, Spoliare. 469. 148.
Oratores, qui cum ignorantia Impedimenti Matrimoniũ contraxerunt, licèt non ſubijciantur pœnis Clement. Eos, &c. tamen ſubijciuntur pœnæ intrinſecæ, nempe, nullitatis Matrimonij. 605. 159.
Valida eſt Diſpenſatio impetrata ex falſa relatione initi, & conſummati Matrimonij, ſi ſolùm ſit initum, licèt nõ conſummatum. 55. 174.
Ex cohabitatione Maris, & Fœminæ, licèt quoad Matrimonij fœdus præſumatur fornicatio, at quoad legitimitatem Filiorum præſumitur Matrimonium. 266. 193.
Matrimonium nullum ob Impedimentum Iure naturali dirimens, non poteſt in radice diſpenſari. 286. 194.
Nec pariter quando eſt nullum ex defectu conſenſus, vel impotentiæ perpetuæ coeundi. 287. 194.
Si quis, viuente Vxore, Matrimonium cum alia prioris Matrimonii inſcia contraxerit, & conſummauerit, remanet perpetuò inhabilis ad illud recontrahendũ. 51. 209.
Quid, ſi quis viuente Vxore aliam duxerit, & mortua prima Vxore, neutro adulterium machinante, velint in ſecundo Matrimonio remanere. 52. 209.
Diſpenſare poteſt S. Pœnitentiaria ſuper Matrimonio rato, non tamen conſummato. 80. & 81. 215.
Quid, ſi ſecundus Coniux fuiſſet ignarus primi Matrimonii ſui Coniugis, & in d. ignorantia perſeueret tempore petitæ Diſpenſationis. 82. 214.
Diſpenſatus ſuper Voto ad Matrimonium contrahendum, ſi poſt contractum, non tamen conſummatum Matrimonium, ex aliqua cauſa diſſoluatur, poterit aliud inire. 188. 224.
Matrimonium, eſt naturalis contractus inſtitutus in naturæ officium, & propagationem Communitatis. 18. 230.
Taliſq; Matrimonii contractus poteſt ſubiici conditioni, & Principis conſtitutioni. 19. 230.
Et poteſt irritari, non obſtante, quod eleuatum ſit ad ſtatum Sacramenti. 20. 230. & quomodo. 27. 28. 231.
Ratio Sacramenti ſuperueniens Matrimonium non mutat, ſed potiùs ſupponit, vt materiam, humanum contractum. 21. 230.
Matrimonium eſt vnicuique de Iure naturali, & Diuino permiſſum. 30. 231.
Excepto primo gradu Conſanguinitatis in linea recta, ac

aliis

aliis Impedimentis. 32. & 33. 231.
Epiſcopus, & Parochus poſſunt ex iuſta cauſa interdicere, ne intrà certum tempus Matrimonium contrahatur, & ex quibuscauſis. 40. 231.
Si tamèn contrahatur, non obſtante tali interdicto, erit validum, niſi aliud obſtet. 41. 232.
Secus tamen eſſet in Interdicto Papæ. 42. 232.
Dummodo in eo adeſſet clauſula irritans. 43. 232.
Poteſt Pontifex ex iuſta cauſa prohibere certis Perſonis Matrimonium. 44. 232. & exempla afferuntur. 45. 232.
Simplex prohibitio abſq; clauſula irritante non habet vim irritandi Matrimonium. 46. 232.
Matrimonium iam contractum non poteſt ex conſuetudine diſſolui, etiamſi conſuetudo adiuuaretur ratione ſcandali. 55. & 56. 232.
Matrimonia non liberè contracta infęlices exitus habere ſolent. 89. 235.
Votum non ineundi Matrimonium poteſt ab Epiſcopo diſpenſari. 84. 246.
Epiſcopus poteſt ex cauſa vrgentiſſima diſpenſare etiam ante Matrimoniũ cõtractum, & quibus caſibus. 129. 250
Ex dicta cauſa an poſſit diſpenſare in Matrimonio rato, non conſummato. 130. 250.
Matrimonium contractum quibus remediis poſſit differri abſq; ſcandalo, donec habeatur legitima Diſpenſatio Impedimenti occulti dirimentis. 132. & ſeq. 251.
Matrimonium contractum ab Infidelibus contra leges Pontificias tantùm, an ſit validum poſtquam conuerſi fuerint, vel indigeant Diſpenſatione. 177. 255.
Matrimonium inter Collaterales antiquitus erat prohibitum vſque ad ſeptimum gradum. 47. 264.
Hodie Impedimentum tàm Conſanguinitatis, quàm Affinitatis, eſt reductum ad quartum gradum, & de ratione. 48. & ſeq. 264.
Matrimonium in linea recta prohibetur in infinitùm. 54. & ſeq. 264.
Nec vmquam fuiſſe diſpenſatum reperitur. 58. 265.
Quod tamen procedere poteſt in primo gradu, nàm in cæteris d. Lineæ poteſt diſpenſari. 59. 265.
Clericus aliquando poteſt diſpenſari, vt Matrimonium contrahat. 23. 270.
Papa non poteſt diſpenſare, vt Matrimonium contractum diſſoluatur. 41. 271.
Quod intelligendum ſaltem de Matrimonio conſummato. 42. 272.
Matrimonium per Adoptionis Impedimentum impeditur, & dirimitur etiam de Iure Canonico. 40. & ſeq. 286.
Matrimonium in linea recta Adoptionis prohibetur intrà quartum gradum ex Iure Ciuili, & in infinitùm de Iure Canonico. 44. & 45. 286.
Extende, vt dirimatur contractum, licèt fuerit diſſoluta Adoptio. 46. 286.
Matrimonium ex Adoptione intèr quos prohibeatur, vel permittatur. 47. & ſeq. 287.
Matrimonium an dirimatur per Cognationem Legalem, diſtingue, vt perfecta dirimat, imperfecta verò tantùm impediat. 55. vſq; ad 60. 287.
Matrimonium dicitur conſummatum per penetrationem vaſis, etiam abſque eo quod ſemen in illo effundatur. 9. 293.
Matrimonium contractum ante ætatem nubilem, reſoluitur in Sponſalia. 21. 306.
Et Impedimentum Honeſtatis ex eo oriens obſtabit in primo tantùm gradu. 22. 306.
Mortuo altero ex Coniugibus, ſuperſtes poteſt iterum Matrimonium inire, & toties, quoties caſus mortis euenerit. 14. 313.
Et aſſerere contrarium, eſt hæreticale. 15. 313.
Matrimonium, aliud eſt legitimum, & ratum; aliud ratũ, & non legitimum; aliud legitimum, & ratum; aliud ratum, & conſummatum; aliud ratum, & non conſummatum. 1. 318.
Matrimonium legitimum, & ratum eſt, quod legitimo conſenſu, iuxtà formam S. Concilii Tridentini contractum eſt. 2. 318.
Matrimonium ratum, & non legitimum eſt, ſi Fideles, omiſſis omnibus Eccleſiæ ſolemnitatibus, ſolo affectu inuicem contrahant. 3. 318.
Tamen cum ſit irritum, & reprobatum, haud meretur nomen Matrimonii, ſed potiùs Concubinatus. 4. 318.
Matrimonium vt ſit validum, debet contrahi coram Parocho, vel alio Sacerdote ab eo, vel ab Ordinario deputato, & duobus ſaltem Teſtibus. 5. 318.
Matrimonium legitimum, & non ratum eſt, quod inter Infideles ex legali inſtitutione, vel Regionis more, cõtrahitur, & non eſt ratum, quia dato repudio, licèt recedere, & aliis copulari. 6. 318.
Et ſuper eo, durante infidelitate Coniugum, Papa diſpenſare non poteſt. 12. 319.
Licèt Infideles contrahant Matrimonium cum pluribus Fœminis ſimul, tamen validum non erit, niſi quoad primum. 7. 318.
Et ſi ad Fidem poſtmodum conuertatur, debebit cum prima tantùm remanere, ſi ipſa cum eo, abſque iniuria Creatoris permanere voluerit, nec aliam præter primam poterit ducere, ſi aliæ, in Infidelitate remaneant. 8. 319.
Sed ſi omnes conuertantur præter primam, cum neutra in rigore tenetur permanere, quia nulla ex eis eſt Coniux. 9. 319.
Matrimonium ratum, & non conſummatum eſt, quod per verba de præſenti ritè contrahitur, ſed per copulã carnalem nondum conſummatur. 10. 319.
Matrimonium ratum, & conſummatum eſt illud, quod fuit legitimè contractum, & carnali copula ſubſequente perfectum. 11. 318.
Dictæ Matrimonii ſpecies, ad tres tantùm reducuntur, & quæ. 12. 319.
Diſpenſatio ſuper diſſolutione Matrimonii rati, & non conſummati, an concedi poſſit, alii negant. 13. & 14. 319.
Et ne dum Papa, ſed & maior Pœnitentiarius diſpenſare poteſt. [illegible]. 320.
Quid ſeruandum, quando alter ex Coniugibus neſciret aliud Matrimonium ab altero Coniuge fuiſſe contractũ. 20. 320.
Lepra alteri Coniugi ſuperueniens, vel aliud malum contagioſum, quod impediret Coniugii vſum, eſt cauſa diſpenſandi in Matrimonio rato. 23. 320.
Si quis, poſt Matrimonium ratum cum vna contractum, cũ alia contraxiſſet, & conſummaſſet, poterit ſuper primo diſpenſari, ſi inde euitentur ſcandala, & peccata. 32. & ſeqq. 321.
Matrimonium fuit declaratum ratum, & non conſummatum, quia poſtquam fuit contractum, non interceſſerat copula, licèt pluries antea fuiſſent fornicari. 36. 321.
Matrimonium ratum, & non conſummatum, licèt regulariter diſſoluatur per Religionis ingreſſum, tamen quoad Ieſuitas non diſſoluitur, cum nonniſi per longum tempus Profeſſionem emittant. 37. 321.
Matrimonium ratum nedum diſſoluitur per ingreſſum, & profeſſionem Clauſtralem approbatam, verùm etiam per Profeſſionem Equitum Hyeroſolymitanorũ. 39. 322.
Matrimonium ratum non diſſoluitur per Vota ſolemnia Equitum Militiarum Calatrauæ, Alcantaræ, S. Iacobi, & ſimilium, & de ratione. 41. 322.

Digitized by Google

Matrimonium ratum non rumpitur per ſuſceptionem Ordinis Sacri, nec per promotionē ad Epiſcopatū. 42. 322.
Et ſolùm morte finitur. 84. 325.
Nec per alium diſſolui poteſt, quàm per ipſum Deum. 45. 322.
Et qui dixerit, propter Hæreſim, moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſtinentiam, poſſe diſſolui, anathema erit. 46. 323.
Paritèr qui dixerit per Adulterium diſſolui Matrimoniū, anathema erit. 47. 323.
Si vnus ex Coniugibus, de conſenſu alterius Religionem ingrediatur, & profiteatur, non per hoc dicitur diſſolutum Matrimonium. 49. 323.
Matrimonium, licèt quoad vinculum nequeat diſſolui, tamen quo ad habitationem, authoritate Iudicis Eccleſiaſtici, & quoad thorum, communi conſenſu, ſeparari poſſunt. 50. 323.
Matrimonium contractum cum Impedimento dirimenti, abſq; Diſpenſatione eſt nullum, & ſi Coniuges detecto Impedimento perſeuerent in copula, dicitur Concubinatus. 51. 323.
Infideles, qui tempore Infidelitatis, Matrimonium contraxerunt, & conſummauerunt, ſi fiant Fideles, & poſt Baptiſmum copulam non habuerint, poterunt à Papa ſuper eodem Matrimonio diſpenſari. 52. 323.
Matrimonium ratum Fidelium, eſt fortius Matrimonio cōſummato Infidelium, & Papa cum diſpenſet ſuper Matrimonio rato Fidelium, eò magis ſuper conſummato Infidelium diſpenſabit. 53. 323.
Matrimonium conſummatum inter Fideles vt diſſoluatur, requiruntur concludentiſſimæ probationes de Impedimento. 54. 323.
Nec ſtatur ſimplici Coniugum aſſertioni. 77. 325.
Solius Matris Teſtimonium de Impedimento non ſufficit ad diſſoluendum Matrimonium conſummatum. 60. 324.
Quando agitur de diſſolutione Matrimonij, omnis cautela, & diligentia adhibenda eſt. 324.
Limita, quando Impedimentum eſſet ſuper defecto conſenſus, quia tunc omnes Teſtes admittuntur. 62. 324.
Limita ſecondò, ſi ageretur de Matrimonio diſſoluendo ex Impedimento perpetuò. 63. 324.
Limita tertiò, niſi eſſet Impedimentum Cōſanguinitatis, vel Affinitatis. 64. 324.
Et quid tunc debeant Teſtes deponere. 65. 324.
In diſſolutione Matrimonij, debet citari Promotor Curiæ Epiſcopalis, ad euitandas colluſiones, & fraudes. 75. 325.
Diſſolutio Matrimonij dicitur res grauiſſima. 76. 325.
In dubio, an adſit Impedimentum, Coniuges non ſunt ſeparandi. 78. 325.
Si alter Coniugum mortuus miraculosè reſurgeret, non poſſet ad Matrimonium redire, niſi iterum contraherent. 85. 325.
Tamèn non indigerent noua Diſpenſatione, licèt in primo Matrimonio neceſſaria fuiſſet. 94. & ſeqq. 325.
Matrimonium ritè contractum dicitur conſummatum, licèt per vim, aut metum, copula fuerit extorta. 98. 326.
Matrimonium ratum, & ritè contractum, non diſſoluitur per aliud Matrimonium poſtea contractum, & conſūmatum, quia primum non poteſt diſſolui, niſi per Religionis ingreſſum, & Papæ Diſpenſationem. 99. & ſeq. 326.
Ad hoc, vt verè poſſit dici Matrimonii Tractatus, oportet, vt fuerit completus, & concluſus. 36. 63.
Tractatus non concluſus, nec aliis concurrentibus, non concludit Matrimonium. 236. 63.
Concilium Tridentinum imponens pœnam Contrahentibus Matrimonium clandeſtinè, intelligitur de Matrimonio verè contracto, & non de Sponſalibus etiam ſubſecuta copula. 238. & ſeq. 63.
In Matrimonio clandeſtinè celebrato præſumitur mala fides. 248. 64.
Matrimonium poteſt contrahi inter Conſanguineos diſpēſatos, licèt inter eos interceſſerit Inceſtus, ſuper quo non fuiſſet petita Diſpenſatio, quia non eſt Impedimentum, & quatenus eſſet, nihilominus Matrimonium eſſet illicitum, ſed validum. 332. 77.
Matrimonium contrahere cum Impedimentis impedientibus, præter Votum, Sponſalia, & Interdictum Eccleſiæ, non eſt culpa, & hoc ex generali conſuetudine. 336. 77.
Vicarius poteſt adſiſtere Matrimonio, ſi Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excommunicatus, vel ſuſpenſus. 81. 91.
Matrimonium dicitur, quaſi Matris munus. 366. 138.
Matrimonium fuit primò inſtitutum a Deo in Paradiſo terreſtri. 368. 138.
Matrimonium, ſecundum determinationem Perſonarum contrahentium, fuit inſtitutum in Lege Moyſi, at ſecundum quod eſt Sacramentum, fuit in Lege noua inſtitutū. 369. 138.
Matrimonium definitur, Maris, & Fœminæ coniunctio, indiuiduam vitæ conſuetudinem retinens. 370. 138. & 1. 312.
Matrimonium in pari ſexu conſiſtere non poteſt. 371. 138.
Matrimonium dicitur coniunctio, ideſt vinculum maritale ex mutua corporum traditione, ritè, & legitimè facta per voluntarium conſenſum. 373. 138.
Matrimonium dicitur indiuiduam vitæ conſuetudinem, & perſeuerantem vitæ ſocietatem inducens. 374. 138.
Matrimonium tunc dicitur publicè contrahi, quando *Parochi*, & Teſtium præſentia adeſt, & Denunciationes ſunt præmiſſæ, quamuis in priuatis domibus celebretur. 375. 138.
Matrimonium ſi coram mille Perſonis contraheretur, ac deficeret præſentia Parochi, eſt irritum, & clandeſtinū. 376. 138.
Si qui falsò putantes aliquod Impedimentum dirimens inter ſe exiſtere, & cum d. dubietate contrahant, intendendo in quantùm poſſunt, Matrimonium erit validum. 377. 138.
Si quis *fictè contraheret cum Impedimento*, & errore ductus putaret validum eſſe, tamen non valebit Matrimonium. 378. 139.
Non Impediti ſi contraherent per verba de præſenti ſub conditione licita, ſi antequam impleatur conditio maritaliter copulentur, Matrimoniū erit perfectū. 379. 139.
Contraria tamen opinio Autori placet. 380. 139.
Matrimonium inter Impeditos contractum ſub conditione *Si Papa diſpenſauerit*, eſt licitum. 381. 139.
Egebit tamen nouo conſenſu, Diſpenſatione ſequuta. 382. 139.
Quia quoties ſuper aliquo publico Impedimento dirimenti Diſpenſatio conceditur, opus eſt nouo conſenſu. 385. 139.
Matrimonium contractum inter Impuberes, ſeu Puberem & Impuberem, ex defectu malitiæ, tamquam nullum non cenſetur ratificatum, niſi denuo conſentiant coram Parocho, & Teſtibus. 387. 139.
Si Matrimonium contractum fuiſſet publicè, nulliter tamen, ob occultum Impedimentum, quid agere debeant Coniuges. 388. 139.
Coniuges quid facere debeant, ſi Matrimonium eſſet nullum ob aliquod Impedimentum, quod non ſit diſpenſabile. 393. 140.
Quid, ſi Matrimonium ſit contractum cum Impedimento diſpenſabili. 394. 140.

Quid, ſi huiuſmodi Impedimentum ſit occultum. 95. 340.
Mors vnius Coniugis quomodo debeat probari, ad hoc, vt alter ſuperuiuens poſſit aliud Matrimonium contrahere. 1. & ſeqq. 328.
Coniux, qui ſolus interfuit morti ſui Coniugis, an poſſit in Foro conſcientiæ aliud Matrimonium inire, abſq; eo quod aliunde probetur mors. 51. 331.
Mulier non omnino certa de morte Viri, ſi bona fide alteri nubat, Matrimonium valet, vnde in eo dubio, antequàm de morte conſtet, non ſunt Coniuges ſeparandi. 53. 331.
Ad Matrimonij validitatem requiritur liber conſenſus vtriuſq; Contrahentium. 1. 334.
Matrimonij eſſentia, non in carnali copula, ſed in mutuo conſenſu conſiſtit. 2. 334.
Conſenſus dicitur Matrimonij radix. 3. 334.
Deus non poteſt facere, vt Matrimonium abſque Contrahentium conſenſu valeat. 4. 335.
Imo non ſufficit conſenſus, ſed requiritur plena libertas, & ſecuritas. 6. 335.
Et quod non ſint coacti aliquo timore. 7. 335.
Et quando huiuſmodi defectus irritum reddat Matrimonium. 22. 336.
Quod procedit, ſiue Matrimonium per ſe ipſum, ſiue per Procuratorem contrahatur. 8. 335.
Si reuocetur Mandatum Procuratori factum ad contrahēdum, antequàm Matrimonium contrahatur, licèt non fuerit Procuratori intimatū, nihilominus Matrimonium poſt reuocationem initum non valebit. 9. 335.
Amplia, etiamſi poſt reuocatum Procuratorem, quis ratū habeat, quia nouus conſenſus requiritur. 10. 335.
Si conſtituens Procuratorem, fictè conſenſiſſet in Mandato, ſed antequàm contrahatur Matrimonium, verè conſentiat Matrimonium valebit. 11. 335.
Conſtituens Procuratorem, ſi poſtea fiat Amens, & durante Amentia, Matrimonium contrahatur, erit nihilominus validum. 12. 335.
Matrimonium vt per Procuratorem contractum validum ſit, requiritur, vt idem conſenſus, & libertas fuerit tempore facti Mandati, & perſeueret donec Matrimonium ſit contractum. 13. 335.
Princeps licèt poſſit aliquem compellere, vt certam Perſonam ducat pro bono publico, tamen vt huiuſmodi Matrimonium valeat, requiritur vtriuſq; conſenſus. 14. & 15. 335.
Pœnæ ſtipulatio, in caſu quo Matrimonium non ſequatur, non valet. 16. 335.
Statutum, ſeu Lex prohibens Filijs, ne contrahant abſq; Parentum conſenſu, non valet. 17. 335.
Non omnis metus irritat Matrimonium, ſed tantùm grauis cadens in conſtantem Virum. 27. & ſeq. 336.
Matrimonium metu contractum ad hoc vt ratificatum cenſeatur, neceſſe eſt, vt Ratificans priùs ſciat fuiſſe nullū, quia ſi per errorem putabat validum, non dicitur ratificatum. 67. 338.
Ad probandum Matrimonium fuiſſe metu contractum, admittuntur Teſtes ſingulares, licèt aliàs in Matrimonio diſſoluendo probationes concludentiſſimæ requirantur. 69. 338.
Imo magis creditur duobus Teſtibus de metu, quàm mille de libera volontate deponentibus. 70. 338.
Matrimonio metu contracto nunquam eſt fauēdū. 71. 338
Matrimonium non irritatur ex quocumq; metu, licèt graui, ſed qualis eſſe debeat. 72. 338.
Matrimonium contractum ob metum iuſtè illatum, valet, & quando dicatur iuſtè inferri huiuſmodi metus. 74. & 77. 339.
Matrimonium extortum ob metum iniuſtè illatum, nō valet, & quādo dicatur metus iniuſtè illatus. 75. & 76. 339.
Matrimonium timore Inferni, mortis, aut naufragij, cum Concubina contractum, non dicitur inualidū. 81. 339.
Matrimonium non vitiatur, etiamſi quis, poſt Sponſalia ritè contracta, vel poſt Stuprum ſub promiſſione futuri Matrimonii commiſſum, abſq; cauſa reſiliat, & ob id compellatur à Superiore adhibere conſenſum. 82. 339
Si quis offerat Matrimonium contrahere, vt euitet aliquod malum, quod non alia cauſa patitur; veluti ſi promittat ducere Filiam Medici, recuſantis aliter ab infirmitate curare, huiuſmodi Matrimonium valebit. 84. 340.
Matrimonium graui metu contractum eſt adeo irritum, vt ex parte vtriuſque Coniugis in Foro conſcientiæ nullā pariat obligationem, quamuis fuiſſet Iuramento firmatum. 85. 340.
Nec ab huiuſmodi Iuramento requiritur relaxatio. 87. 340.
Si alter Coniugum, qui metu contraxit, conſentiat in Matrimonio, antequàm alter Coniux defectum norit, vel, ſi conſcius ſit, perſeueret in conſenſu, Matrimonium validabitur, & ſi Impedimentum diſſenſus in occulto maneat, non erit opus præſentia Parochi, & Teſtium. 88. 340.
Matrimonium ex graui metu initum, licèt ex defectu cōſenſus ſit ipſo iure nullum, adeo vt Coniux, qui non conſenſit, non poſſit nec petere, nec reddere debitū. 89. 340.
Tamen in Foro externo præſumitur validum, cum exteriùs Eccleſiæ de conſenſu conſtet, nec de diſſenſu in occulto conſtare poſſit. 90. 340.
Et Eccleſia eos Coniuges coget ad inſimul manendum, cū non debeat ſtare ſimplici eorum aſſertioni de diſſenſu. 91. 340.
Matrimonium, vt ex defectu conſenſus ſit nullum, requiritur ſententia declaratoria Eccleſiæ. 94. 341.
Lite orta ſuper Matrimonio, an ſit facienda ſeparatio Coniugum, tàm quoad habitationem, quàm quoad thorum; & quando reſtitui debeant. 95. 341.
In dubio præſumendum eſt pro Matrimonio, quod conſenſus adfuerit. 99. 341.
Si quis fictè contrahat cum vna, non habita copula, deinde cum alia verè contrahat, licèt primum Matrimonium in Foro conſcientiæ eſſet inualidum, tamen pro Foro externo valeret, donec cauſa cognita, declaretur nullum. 100. 341.
Error quando inualidet Matrimonium contractum. 1. & ſeqq. 343.
Matrimonium an, & quando irritetur ob errorem Perſonæ. 5. & ſeqq. 343.
Quid, de errore qualitatis, & fortunæ. 10. & ſeq. 343.
Quid, de errore conditionis. 13. & ſeqq. 344.
Matrimonium regulariter ob errorem redditur nullum, quando errans efficitur deterioris conditionis. 20. 344.
Matrimonium contractum cum Serua à Libero, ſciente conditionem ſeruilem, valet. 21. 344.
Matrimonium non diſſoluitur, licèt Vir ſe vendat alteri in ſeruitutem. 23. 344.
Matrimonium contractum à Seruo cum Ancilla, an, & quando valeat. 24. & ſeqq. 344.
Matrimonium à Seruis contrahi poteſt, etiam neſciente, vel contradicente Domino. 27. 345.
Serua tradita à Domino, vel ipſo ſciente, nec contradicente, in Matrimonium vti libera alicui ſeruitutis inſcio, ſtatim efficitur libera, & Matrimonium valet. 28. 345.
Si Serua contraheret cum Libero ſeruitutis ignaro, & poſtmodum, ipſo pariter inſcio, Mulier donetur libertate, nihilominus Matrimonium erit irritum, quamuis etiam poſt dictam donationem, Vir ipſam maritali affectu cognouerit. 30. 345.
Vir inſcius nullitatis Matrimonii cenſetur approbare præ-

cedens *Matrimonium*, quod validum putat, donec de nullitate conſcius ſit. 31. 345.
Matrimonium contrahere non prohibentur conſtituti in Ordinibus *Minoribus*. 1. & ſeqq. 350.
Ordo Sacer impedit, & dirimit *Matrimonium* poſtea contractum. 4. 350.
Et tam latini, quàm Græci, qui aliquo Sacro Ordine inſigniti contraherent *Matrimonium* abſq; Diſpenſatione, irritè contraherent, & Excommunicationem, & alias pœnas incurrerent. 5. & ſeq. 350.
Fœmina ſcienter contrahens cum initiato in Sacris Ordinibus, poſſet à Principe in ſeruitutem trahi. 9. 350.
Poſt *Matrimonium* ratum, poteſt Coniux ad Religionem tranſire, non verò ad Ordinem Sacrum. 24. 351.
Et ſecuta Profeſſione, alter manens in ſæculo poterit cum alio inire. 80. 356.
Et per Profeſſionem *Matrimonium* ratum dirimitur, itaut alter Coniux, qui in ſęculo remanſit, poſſit cum alio inire; at per Ordinem Sacrum, cum non dirimatur, poterit ſuum Coniugem poſtulare, ſi abſq; eius conſenſu Ordines ſuſceperit. 25. 351.
Si poſt *Matrimonium* ratum alter Coniux Religionem profiteatur, *Matrimonium* erit diſſolutum. 40. 352. & 92. 356.
De quibus tamen Religionibus intelligatur. 95. 356.
Mulier, quæ Votum Caſtitatis emiſit, & conſenſit, vt Vir Sacros Ordines ſuſciperet, non poteſt poſt eius mortē cum alio inire abſq; Diſpenſatione, & ſi contraheret, Matrimonium eſſet nullum. 44. 352. & 72. & ſeqq. 354.
Quod procedit etiam apud Græcos. 47. 352.
Matrimonium impeditur ex Voto ſimplicis Caſtitatis, ſed non dirimitur. 76. 355.
At ex Voto ſolemni impeditur, & dirimitur. 77. 355.
Intellige tamen procedere, ex Iure Eccleſiaſtico tantùm. 79. 355.
Poſt *Matrimonium* conſummatum alter Coniux nō poteſt diſpenſari, vt ſine alterius licentia Religionem ingrediatur, ſecluſo caſu Diuortii perpetui. 94. 356.
Matrimonium ratum diſſoluitur per Votum ſolemne *Mantellatorum*, ſeu *Mantellatarum*, nempè Tertiariorum S. Dominici, S. Franciſci &c. 99. 357.
Matrimonium ratum per ingreſſum Viri in Religionem Ieſuitarum, poſt biennium Tyrocinii remanet diſſolutum. 106. 357.
Matrimonium quomodo probetur fuiſſe conſummatum, & an credatur Coniugibus aſſerentibus non fuiſſe conſummatum. 107. 357.
Papa an diſpenſare poſſit, vt Religioſus, v. gr. Filius Regis, contrahat *Matrimonium* ad tempus, ſcilicet, donec vnum, vel plures Filios *Maſculos* ſuſceperit, & poſtea ad Religionem redeat. 129. & ſeqq. 359.
Matrimonium ex parte non Baptizati non eſt Sacramentū, ſed purus contractus naturalis. 3. 362.
Matrimonium contractum cum Infideli, & Hæretico, eſt nullum. 4. & 9. 362.
Matrimonium contractum inter Baptizatum, & non Baptizatum, licèt credentem, & petentem Baptiſmum, eſt nullum. 5. 362.
Item inter verè Baptizatum, cum fictè, & inualidè Baptizato. 6. 362.
Item inter Infidelem, & Baptizatum Apoſtatam, Sciſmaticum, & Profitentem. 7. 362.
Matrimonium a Fideli contractum cum Infideli, Apoſtata, & ſimilibus, licèt ſit nullum, tamen ſi vterq; ex Contrahentibus baptizetur validum erit. 8. 362.
Licet Matrimonium a Fideli cum Hęretico contrahi non poſſit, niſi cum Diſpenſatione, hoc tamen non procedit in locis, vbi Catholici cum Hæreticis mixtim viuunt. 10. 362.
Si alter Coniugum labatur in Hæreſim, Matrimonium remanet diſſolutum, quoad thorum, & habitationem. 20. 363.
Matrimonium celebratum Venetijs inter Latinum, & Gręcam Schiſmaticam, coram Sacerdote Græco Schiſmatico, eſt nullum. 22. 363.
Matrimonium celebratum inter Latinum, & Græcam, coram Sacerdote Græco obedicnte Romanæ Eccleſiæ, eſt validum. 23. 363.
Matrimonium contractum tempore Infidelitatis erit indiſſolubile, etiam poſt Fidelitatem, niſi aliud obſtet Impedimentum. 25. 363.
Diſpenſatio ad diſſoluendum Matrimonium tempore Infidelitatis contractum, non requiritur, ſed tantùm Iudicium Eccleſiæ 29. & ſeqq. 364.
Ad diſſoluendum Matrimonium, eoquod alter Coniux nolit conuerti, non requiritur ſententia, ſed ſufficit interrogatio, an velit, necne, fieri Fidelis. 35. 364.
Matrimonium inter Infideles contractum, ſi alter fiat Fidelis, tunc cenſetur diſſolutum, ſi Fidelis aliud inierit, vel in Religionem profeſſus fuerit. 36. & 41. 365.
Si Infidelis primò conuerſus Religionem non fuiſſet profeſſus, ſed tantùm Ordines Sacros ſuſcepiſſet, Matrimonium tunc non eſt diſſolutum, & debebit redire cum altero Coniuge, ſi & is conuertatur. 43. 365.
Si quis, Coniuge viuente, *Matrimonium* cum alia contrahat, & Coniuge defuncto, velint in ſecundo Matrimonio permanere, requiritur Diſpenſatio. 74. 374. & quomodo in ea procedatur. 75. & ſeqq. ibid.
Regulariter in dubio fauore Matrimonij iudicandum eſt, 15. 378.
Credendum eſt magis vni Doctori approbato, ſcribenti pro validitare Matrimonij, quam centum contra illud ſcribentibus. 16. 379.
Statutum etiam pœnale fauore Matrimonij, dicitur fauorabile. 17. 379.
Matrimonij diſſolutio eſt res grauiſſima. 23. 379.
Coniugibus inſtantibus pro diſſolutione *Matrimonij*, & confitentibus Impedimentum, non eſt credendū. 22. 379.
Pro eo diſſoluendo, quid debeat ſeruari. 24. & ſeqq. 379.
Matrimonium reſciſſum ob impotentiam, 20, & quando ſit reſtaurandum, vide verbo Impotentia.
Matrimonium diſſolutum ob arctitudinem Mulieris, 20, & quando ſit reſtaurandum, ſi eueniat vt ab alio conſimili cognoſcatur. 57. & ſeqq. 382.
Matrimonio diſſoluto ob impotentiam Coniugum, ſi alter cum alio contraxerit, & alter profeſſus fuerit, ſecundum erit validum, licèt ſuperueniat potentia. 65. 382.
De *Matrimonio* inter Hermaphroditos, vide in verbo Hermaphroditus.
Hermaphroditus, qui vt Fœmina nupſerit, ſi tractu temporis mutetur in Virum, *Matrimonium* remanet diſſolutum. 84. 384.
Matrimonium contractum cum impotentia *perpetua* eſt nullum, tam inter Fideles, quàm inter Infideles. 89. 384.
Limita, quando vellent, vti Fratres, inſimul caſto amore viuere, dummodo à carnis commixtione, & tactibus impudicis abſtineant. 90. 384.
Verùm ſi non abſtinerent, non ſunt tolerandi. 91. 384.
Et ſi non poſſint abſtinere, tenentur reclamare, vt Eccleſiæ authoritate diſſoluantur, ſi non poſſent abſq; ſcandalo ſeparari. 92. 384.
Matrimonium contractum à Senibus etiam decrepitis, eſt validum. 94. & 96. 384.
Matrimonium clandeſtinum, vide in verbo Clandeſtinum.
Matrimonium cenſetur in faciem Eccleſiæ celebratum, quamuis in priuatis domibus fiat, dummodo Parochus, & Teſtes interueniant. 41. 405.

Nec

Nec refert, ſiue de die, ſiue de nocte celebretur. 41. 405.
Imo Ordinarius prohibere non poteſt, ne Matrimonia domi celebrentur. 43. 405.
Matrimunium poteſt per Interpretem validè celebrari, dummodo de Partium conſenſu electus ſit. 108. 413.
Matrimunium, quoad ætatem, vide Ætas, Pubes, Impubes.

MENS.

Stylus Curiæ denotat mentem Papæ. 20. 108.

MENTIO.

Mentio, vide Expreſſio.

MERITVM.

Diſpenſato ob excellentiam meritorum, quomodo fiat. 1. 479.
Ex quibus moueatur Pontifex ad diſpenſandum ob hanc cauſam. 2. & 14. 479.
Confert bono publico, vt qui pro Eccleſia, & in eius ſeruitium ſe benè geſſerunt, remunerentur, & pro huiuſmodi remuneratione poſſunt Eccleſiæ bona donati. 5. 479.
Ex cauſa remunerationis poteſt conſtitui Penſio ſuper Beneficijs. 7. 479.
Merita huiuſmodi, cum ſint cauſa finalis Diſpenſationis, debent coram Delegato probari. 8. 479.
Nec debet ſtari aſſertioni partis. 9. 479.
Quia non ſunt ex illis qualitatibus, quæ ad pompam in Literis apponuntur de ſtylo Cancellariæ, quæ etiamſi falsò allegentur, non vitiatur Gratia. 10. & 11. 479.
Delegatus non poterit Diſpenſationem exequi, niſi dicta merita verificentur coram eo. 13. 480.

METVS.

Diſpenſatio eſt valida, quamuis ob metum facta ſit, dummodo adfuerit intentio diſpenſandi. 532. 154.
Geſta per metum valida ſunt, exceptis caſibus à Iure expreſſis. 533. 154.
Non omnis metus irritat *Matrimunium*, ſed tantùm grauis cadens in conſtantem Virum. 27. 336.
Metus leuis non habetur in conſideratione. 28. 336.
Metus grauis, & cadens in conſtantem Virum, quando dicatur. 29. & 30. 336.
Carceratio diuturna inducit metum grauem. 31. 336.
Terror armorum dicitur cauſa metus grauis, quamuis illa portans, eis non vtatur. 35. 336.
Item Metus captiuitatis apud hoſtes dicitur cauſa grauis. 36. 336.
Exilium diuturnum, & cum magno intermedio, dicitur cauſa grauis metus. 37. 336.
Paſſio Stupri, tam in Maſculo, quàm in Fœmina, metus grauis cauſa dicitur. 38. 336.
Metus amiſſionis facultatum, vel magnæ, aut maioris partis, dicitur grauis. 44. 337.
Et huiuſmodi metus æquiparatur metui mortis. 45. 337.
Amiſſio magni lucri, inducit grauem metum 48. 337.
Amiſſio paritèr inſignis Dignitatis, aut Officij, non ſolũ adepti, ſed de proximo adipiſcendi, dicitur cauſa grauis metus. 48. 337.
Metus Excommunicationis iniuſtæ dicitur grauis. 51. 337.
Preces importunæ Principis, & *Parentum*, quando ſufficiant ad inducendum metum grauem. 53. & ſeq. 337.
Infamiæ timor dicitur metus cadens in conſtantem Virum. 57. 337.
Metus grauis cauſæ quando dicantur; pro Foro externo, remittitur arbitrio Iudicis, & pro Foro interno, Viri prudentis. 58. 337.
Metus eſt duplex, nempè abſolutè grauis, & reſpectiuè grauis. 59. 337.
Metus ex eadem cauſa procedens poteſt in vna Perſona eſſe grauis, & in alia non, & de ratione. 60. 337.
Metus dicitur durare, quando eius cauſa durat, ideo metus illatus à Viro Vxori dicitur durare, donec Matrimunium durat. 61. 338.
Metus non dicitur purgatus, niſi illum patiens fuerit poſitus in plena libertate. 62. 338.
Semel probato metu, omnes actus ſubſequentes ſunt meticuloſi, quamuis libertatem præſeferant. 64. 338.
Clericus metu ordinatus non illum purgat, nec validat Ordinem, quamuis per plures annos, credens Ordinẽ validum, in illo ſe exercuerit. 64. 338.
Si quis metu contractum fecerit, licet longo tempore exequatur ſoluendo, non tamen dicitur metus purgatus, ſi ex alia cauſa ſoluiſſe dici poterit. 65. 338.
Matrimonium metu contractum, non dicitur ratificatum, niſi Ratificans prius ſciat nullitatem, nec putet per errorem *Matrimonium* fuiſſe validum. 67. 338.
Metus quando durare, & quando purgatus cenſeatur. 68. 338.
Ad probandum *Matrimunium* metu fuiſſe contractum, admittuntur Teſtes ſingulares. 69. 338.
Imo magis creditur duobus Teſtibus de metu, quàm mille de libera voluntate deponentibus. 70. 338.
Quia numquam fauendum eſt *Matrimunio* graui metu contractu, 71. 338.
Non omnis metus, licèt grauis, *Matrimonium* irritat, ſed qualis eſſe debeat. 72. 338.
Metus, ad effectum *Matrimunium* extorquendi, dupliciter incutitur, nempe iuſtè, & iniuſtè. 73. 339. & quando talis dicatur. 74. & ſeqq. 339.
Metum inferre non dicitur, qui iuſtam pœnam legis minatur ex delicto infligendam. 78. 339.
Metum incutiens ad extorquẽdam *Matrimonij* libertatẽm incurrit Excommunicationem. 101. 341.
Metus arguitur, ſi inter Sponſos adſit diſparitas ætatis. 35. 445.

MINISTERIVM.

Quando nudum miniſterium, vnà cum Iuriſdictione cõmittitur, non poteſt d. nudum miniſterium ſubdelegari, ſed tantùm Iuriſdictio. 313. 133.

MINOR.

Minor [illegible] annis diſpenſatus, vt poſſit eſſe Canonicus, non poterit eſſe Iudex. 40. 14.
Minor diſpenſatus ad Parochialem cenſetur conſequenter diſpenſatus, vt faciat ſe promoueri intra annum. 88. 19.

MISERABILITAS.

Vide Paupertas.

MISERICORDIA.

Diſpenſatio, quia non eſt ſemper ex Iure debita, ideo in Literis dicitur *Miſericorditer in Domino diſpenſatur, &c.* 192. 122.

MISSIONARIVS.

Miſſionarij Regulares diſpenſare poſſunt cum Schiſmaticis ab Infidelitate conuerſis, vt remaneant in *Matrimonio* antea contractu in gradibus Diuina lege non prohibitis. 176. 255.

MIXTVM.

Mixtũ in fauorabilibus comprehenditur ſub ſimplici. 71. 17.
Secus in odioſis. 72. 17. & 557. 156.

MO-

MONACHVS.

Vide Religioſus.

Monachus diſpenſatus ad Beneficium Curatum, non erit diſpenſatus ad Beneficia ſimplicia. 48. 15.

MORS.

Morte Pontificis concedentis, ceſſat poteſtas diſpenſandi, quando Executor ſit voluntarius. 505. 151.

Secus, quando Executor eſt neceſſarius, & quando talis dicatur. 506. 151.

Quæ ſit ratio huiuſmodi differentiæ. 107. 152.

Diſpenſationes, quæ à Legatis Apoſtolicis, vel Summo Pœnitentiario, fiunt morte Papæ non expirant, quia eorum officium morte Papæ non expirat, 508. 151. & n. 8. & ſeq. 204.

Si alter Coniugum mortuus miraculosè reſuſcitaret, non poſſet redire ad Coniugium, niſi iterum contraheret. 85. 325.

Non tamen egerent noua Diſpenſatione, licèt in primo Matrimonio neceſſaria fuiſſet. 94. & ſeqq. 325.

Religioſus mortuus, miraculosè reſurgens, non tenetur ad Religionis obſeruantiam. 87. 325.

Epiſcopus, & Prælatus reſurgens, non poterunt Eccleſiã abſq; Diſpenſatione retinere. 85. 325.

Retinerent tamen caracterem, nec eſſent iterum ordinandi, vel baptizandi. 89. 325.

Mortuus reſurgens, ſi deceſſerit inteſtatus, recuperat bona ſua. 90. 325.

Quod procederet, etiam in donatione cauſa mortis, quæ reuocatur per reſurrectionem Donantis. 91. 325.

Extende, vt reuocetur Hæreditas etiam ab inteſtato delata. 92. 325.

Etiamſi, ob defectum Hæredum, in Fiſcum fuiſſet tranſlata. 92. 325.

Mortuus, ſi miraculosè reſurgeret, & iterum contraheret cũ altero ſuo Coniuge, non efficeretur Bigamus. 97. 316

Mors regulariter non præſumitur, ideoque probanda eſt. 2. 318.

Quod in Matrimonio non procedit, cum debeat mors Coniugis probari. 5. 328.

Mortis probatio qualis eſſet debeat, ad hoc, vt Coniux ſuperſtes valeat aliud Matrimoniũ cõtrahere. & ſeqq. 328.

Teſtis ſingularis de viſu omni exceptione maior, an ſit ſufficiens ad dictum effectum, & quid vltra requiratur. 10. & ſeqq. 328.

Famâ ſolâ an probetur mors alterius Coniugis, & quid vltra requiratur. 17. & ſeqq. 319. & 31. 330.

Certitudo moralis mortis Coniugis an ſufficiat, ad hoc, vt ſuperſtes iterum contrahere poſſit. 14. & ſeq. 329.

Mors vnius Coniugis an ſufficienter fama publica dicatur probata, & quid vltra requiratur, ad hoc, vt ſuperſtes poſſit aliud Matrimonium inire. 17. & ſeqq. 319.

Parochus fidem de morte alterius Coniugis debet remittere Ordinario cognoſcendam, an ſit legalis, & fide digna. 35. 330.

Et aliter faciendo, peccaret, & puniri deberet. 36. 330.

Liber Parochi, in quo deſcribi ſolent nomina Mortuorum, probat mortem Coniugis. 37. 231.

Itẽ liber Hoſpitalarij, quoad Mortuos in Hoſpitali. 47. 131

Item liber Societatis inſtitutæ ad Mortuos ſepeliendos. 48. 311.

Fides Officialis deputati ad adnotandos Mortuos plenè probat mortem. 49. 331.

Etiamſi d. Officialis ſit vnicus. 50. 331.

Coniux, qui ſolus interfuit morti ſui Coniugis, an poſſit alteri nubere, abſq; eo, quod mors aliunde probetur. 53. & ſeq. 331.

Mulier non omninò certa de morte Viri, ſi alterj nubat, Matrimonium valet, nec ſunt ſeparandi, donec de morte certè non conſtet. 53. 331.

MVLCTA.

Delegatus exequendo Diſpenſationem, non poteſt mulctas Diſpeſaria imponere. 509. 152.

Neq; illos ad mulctam pecuniariam ex contractu obligare. 510. 152.

Solus Legiſlator poteſt mulctas imponere, caſu quo Diſpenſatio debita non eſſet. 511. 152.

Non verò Inferior diſpenſando in lege Superioris. 118. 249

Epiſcopus diſpenſans pro Foro conſcientiæ, an poſſit mulctam pecuniariam imponere. 191. 256.

MVNVS.

Prohibitio Papæ facta Delegato, ne munèra recipiat, aut præmia, non eſt ſimplex monitio, ſed præceptum formam tribuens. 232. 125.

Dicta prohibitio, & Excommunicationis pœna propterea impoſita, quando inceperit apponi. 234. 125.

Si Diſpenſatio committatur Epiſcopo, quomodo concipiatur prohibitio recipiendi munera, & ſub qua pœna. 235. 125.

Quæ ſit differentia inter Diſpenſationes obtentas in forma ordinaria, & alias in forma *Pauperum*, quoad pœnas in caſu munerum receptionis. 136. 125.

Nec dictæ prohibitioni factæ per Pontificem obſtaret cõſuetudo in contrarium. 237. 125.

Reprobant Doctores docentes, poſſe Delegatum occaſione Diſpenſationis recipere aliqua, eſculenta, & poculenta, quæ paucis diebus conſumuntur. 241. 126.

Dicta prohibitio comprehendit qualecumq; munuſculũ. 242. 126.

Amplia, vt Delegatos non poſſit recipere, etiam ſub prætextu laboris, itineris, ſigilli, aut taxæ. 243. 126.

Contra dictam prohibitionem non habet locum diſpoſitio *Text. in cap. Mulieres 2. de Iudic.* 244. 126.

Munera excæcant oculos Sapientum, & mutant verba Iuſtorum. 245. 116.

Reſcripta Papæ in ea parte, qua prohibetur Delegato receptio munerum, concipiuntur diuerſimodè, ſi Literæ fiant in forma *Pauperum*, ab alijs, quæ conceduntur in forma ordinaria. 56. 156.

Munuſcula, & oſcula, ſunt quædam præcedentia ad Venerem. 61. 156.

N

NARRATIO, NARRATIO.

Vide, Expreſſio.

Narrata debent verificari coram Delegato, quamuis de eis conſtaret, & notoria eſſent. 250. & ſeq. 117.

Sufficit, vt ſubſtantialia verificentur. 258. 128.

Narratiua eſt pars Gratiæ. 257. 128.

Narrata, quamuis in negatiua conſiſtant, adhoc verificanda erunt. 261. 128.

Si narrata verificarentur per falſos Teſtes, quid agere debeat Delegatus. 276. 129.

Quid, quando eſſẽt vera, ſed per falſos Teſtes probata eſſent. 277. 130.

Omnis conceſſio Pontificis ad Supplicationem facta, eſt ſub conditione, ſi narrata ſint vera. 292. 131.

Narrata quo tempore eſſe debeant vera. 296. vſque ad 299. 131.

Narrata Pontifici, ſi ſint in iudicium deducta, antequam Delegatus diſpenſet, debet expectare rem iudicatam. 65. 175.

Et an ſufficiat cautio idonea. *66.* 175.
Narrata Pontifici, & quod Matrimonium ſit nulliter contractum, & Proles ſuſcepta, verificari debent. 298. 196.
Si quis contractis Sponſalibus cum Vna, eius poſtea Sororem cognoſcat, neutram ducere poterit, quia cum prima, obſtabit Impedimentum Affinitatis, & cum altera, Honeſtatis; & ſi petat diſpenſari, debet vtrumque narrare. *63.* 310.

NATIVITAS, NATVS.

Natus fortuitò in loco, vnde Mater pertranſibat, abſque animo habitandi, non dicitur de illo loco, nec Ciuis, nec naturalis, 136. 117.
Natiuitas propria, vel paterna, faciunt, quē Ciuē. 135. 117.
An quis dicatur de loco, vbi natus eſt Pater, licèt ipſe alibi natus ſit. 133. 116.
Natus in Mari, ſequitur domicilium ſui Patris. 155. 118.
Vide in verbo, Domicilium.

NECESSITAS.

Caſus neceſſitatis nō venit ſub prohibitione legis. 126. 250
Ex cauſa neceſſitatis, bona Eccleſiæ alienari poſſunt, etiãſi Prælatus iurauerit non alienare. 127. 250.
Neceſsitas, ob quam Epiſcopus mouetur ad diſpenſandum, eſſe debet vrgentiſsima, & præciſa, & non cauſatiua. 128. 250.
Diſpenſare an poſsit Epiſcopus, etiam ex cauſa vrgentiſſima, in Matrimonio rato, & non conſummato. 130. 250.
Neceſsitas vrgens, quando, & qualis dicatur. 131. 251.
Ex neceſsitatis vrgentis cauſa Epiſcopus poteſt diſpenſare à quocumq; Impedimento à Pontifice diſpenſabili, ſi cætera requiſita concurrant. 182. 256.
An ex d. cauſa neceſsitatis poſsit Epiſcopus diſpenſare inter Contrahētes, qui eſſent diuites, & quando. 184. 256

NEFARIVS.

Nefarij Filij qui dicantur. 547. 118.

NEGATIVA.

Quamuis narrata conſiſtant in negatiua, nihilominus verificanda ſunt. 261. 128.

NOBILIS, NOBILITAS.

Diſpenſatio in forma *Pauperum*, pro Oratoribus Pauperibus nobilibus, quomodo concedatur. 125. 180.
Nobilitas, & Potentia, eſt iuſta cauſa concedendi Diſpenſationem ſuper Matrimonio rato, & non conſummato, ad euitandas rixas, & pacem componendam. 34. 321.
Filij, quoad nobilitatem, & honores, ſequuntur conditionem *Patris*. 33. 345.
Nobilitatis tria genera referuntur. 51. 446.
Fœmina nupta nobili, mortuo Viro, retinet nobilitatem, quam ex eo acquiſiuit.
Nobilitas, quæ ſcientia, & propria virtute acquiritur, præfertur nobilitati, quæ ex factis Prædeceſſorum ad *Po*ſteros deſcendit. 57. 447.
Nobilis dicitur, qui pecunijs abundat, & diuites nobiliũ appellatione veniunt. 61. 447.
Mulier ignobilis nubens Viro nobili, efficitur nobilis. 63. 448.
Tamen *Mulier* nobilis nubens ignobili, amittit nobilitatem. 65. 448.
Matrimonia inter nobiles, & ignobiles, ſolent infœlices exitus parere. 66. 448.
Apud Romanos prohibitum erat Patricijs, cum Plebeis Matrimonium contrahere. 67. 448.
Nobilitatis expreſsio, quando ſit vti narratiua, & ad pompam, non eſt neceſſe, vt verificetur. 114. 451.
Nobilitas quando dicatur adduci in cauſam finalem Diſpenſationis. 118. 452.
Nobilitas non eſt de natura, ſed in dubio eſt probanda. 120. 452.
Quando in Literis fuerit dictum ſimpliciter eſſe nobiles, ſufficit verificare nobilitatem Patris. 122. 452.
Et quod Oratores nobiliter viuunt. 123. 452.
Si verò fuerit dictum, eſſe, de nobili genere procreatos, tunc debet probari nobilitas Patris, & Matris. 124. 452.
Quando Diſpenſatio fundatur ſuper huiuſmodi cauſa nobilitatis, diſtingui debet, an nobilitas ſit ex genere, ſeu ex honoribus, vel priuilegio. 125. 452.
Nobilitas non dicitur ſufficienter probata ex eo, quod quis deferat eadem Arma, & ſit de Domo. 127. 453.
Nobiles in tres gradus diuiduntur, alij ſunt nobiles genere, alij honoribus, & virtute, alij ex priuilegio. 129. 453.
Nobiles genere, qui dicantur. 130. 453.
Qui, ex honoribus, & virtute. 131. 453.
Qui, ex priuilegio. 132. 453.
Teſtes ad probandam nobilitatem, quid deponere debeant. 136. 453.
Nobilitas probatur ex publica voce, & fama, & ex communi exiſtimatione. 137. 453.
Si probari debeat, Oratorem eſſe de nobili genere procreatum, quid debeat probari. 138. 435.
Nobilitas probata dicitur ex eo, quod Oratores deferant ſuper eorum Inſignia Galeam opertam. 139. 454.
Ad probandam nobilitatem, valde conferunt Hiſtoriæ, & Cronichæ. 140. 454.
Nobilitatem probare ex latere tantùm Patris an ſufficiat, quoad cauſam Diſpenſationis. 141. 454.
Quod quis ſit ex Perſonis principalibus, quomodo probetur. 142. 454.

NOMEN.

Error nominis non vitiat gratiam, quando cōſtat de Perſona, cui conceſſa eſt. 54. 47. & abſit fraus. 107. 115.
Nec pariter Pronominis error vitiat, quando certè conſtat de Perſona Oratorum. 55. 48.
Limita, ſi petatur Diſpenſatio in forma *Pauperum*, quia tunc error in Nomine, & Pronomine deberet corrigi, antequam Delegatus exequatur Diſpenſationem, & de ratione. 56. 48. 107. 115.
Correctio erroris Nominis in Romana Curia quomodo fiat. 57. 48.
Si deferant Pronomina Diſpenſandorum, quam cautelam ſeruent practici Curiales. 58. 48.
Error in expreſsione loci, an, & quando vitiet Diſpenſationem, & quid ſeruandum. 60. 48.
Nomina Oratorum non exprimuntur in Prætorio S. Pœnitentiariæ, ſed ſufficit, vt dicatur *ex parte latoris præſentium*. 104. 52.
Mutatio Nominis Pontificis, vnde originem habuit. 45. 120
Nomen Pontificis apponitur in omnibus Literis Diſpenſationum Matrimonialium. 46. 120.
Nomen Pontificis, eſt de eſſentia Datæ. 590. 158.

NOTARIVS.

Notarius, vel Iudex ſi ſcirent Oratores ſuper Impedimētis occultis fuiſſe diſpenſatos, poſſunt eos admonere, vt illa taceant in proceſſu, ne publicentur. 174. 119.
Notarijs an poſsint committi à Delegato ſimplices informationes, & quibus. 129. 135.
Notarij præſentia, & Teſtium non requiritur in Diſpenſationibus, quæ fiunt ab Epiſcopo, pro Foro conſcientiæ, in caſibus permiſsis. 188. 256.

NOTHVS.

Nothi Filii, qui dicantur. 552. 156.

NOTITIA.

Notitia, vide Scientia.

NOTORIVM.

Notorium non eget probatione. 248. 127.

NVLLITAS.

Si Diſpenſatio prima ſit nulla, non eſt opus in ſecunda de priori mentionem facere. 226. 62.

Nullitas Diſpenſationis, eſt pœna. 284. 70.

Nullitatis pœna ipſo Iure non intelligitur, niſi in caſibus à Iure expreſsis. 286. 70.

Quia ſi Legislator voluiſſet eam incurri ipſo Iure, expreſſiſſet. 288. 70.

Acta poſt datam Literarum, ſed ante illarum præſentationem facta, ſunt nulla, & irrita, nec per ſubſequentem præſentationem conualidantur. 7. 107.

Licèt nullus defectum Iuriſdictionis opponat. 8. 107.

Ad hoc, vt Papa validet, requiritur, vt ſciat nullitatem, alias non cenſetur ſanare. 166. 119.

Nec cenſetur ſanare defectus, quos ignorat. 168. 119.

Si Matrimonium ſit nullum ob Impedimentum alteri tantùm Coniugi notum, an, & quando, alter debeat de eo certiorari, vt ſuper d. nullitate poſsit diſpenſari. 397. & ſeq. 141.

Nullitas an debeat alteri Coniugi ignoranti manifeſtari, quando ſcandala timentur. 400. 141. & 181. 223.

Contrahentes Matrimonium, cum ignorantia Impedimẽti, licèt non ſubiiciantur pœnis Clemẽtinæ *Eos &c.* tamẽ ſubiacent pœnis intrinſecis, nempe nullitatis Matrimonii. 605. 159.

Nullitas Matrimonii contracti narrata Pontifici pro Diſpẽſatione, verificari debet. 198. 196.

Coniux non cenſetur approbare nullitatem Matrimonii, niſi illam ſciat. 31. 345.

NVNCIVS.

Nuncii Hiſpaniæ ſolent habere facultatem à Pontifice diſpenſandi in Impedimento publicæ Honeſtatis ex ſolis Sponſalibus orto, & Prolem legitimandi. 170. 255.

Nuncii prędicti habent facultatem diſpenſandi in gradibus vltra tertium. 173. 255.

Cum Indis verò diſpenſant in omnibus gradibus Iure Diuino non prohibitis. 174. 255.

Aliquando etiam diſpenſant in Impedimentis dirimentibus poſt Matrimonium contractũ, ſi occulta ſint. 115. 255.

Nuncii S. Sedis Apoſtolicæ poſſunt adſiſtere celebrationi Matrimonii in eorum Prouinciis, & alium Sacerdotem ad id deputare. 75. & ſeq. 408.

NVPTIÆ.

Nuptiæ ſecundæ dicuntur, quæ poſt primas celebrantur, quamuis quis plures ſoluto Matrimonio, tertias, & vlteriores celebrauerit. 17. 314.

O

OBLIGATIO.

NOn eſt præſumendum, quod Superior velit Subditũ a legis obligatione eximere, niſi quando tuta conſcientia, & abſq; peccato poſsit. 61. 30.

Antè notitiam Diſpenſationis lex, ſaltem in conſcientia, obligat. 62. 31.

OBREPTIO.

Obreptio, & ſubreptio, inter ſe differunt. 1. 42.

Obreptio, quid ſit. 3. 42.

Obreptio ob quarum qualitatum taciturnitatẽ inducatur, 10. & ſeqq. 43.

Si petatur Diſpenſatio ſuper duplici Impedimento, & pro altero vera, pro altero falſa cauſa exprimatur, ſi hoc fiat abſq; dolo, Gratia vitiabitur pro parte in qua veritas non fuit expreſſa, ſed ſi doloſè, & culpa petentis obreptio ſequatur, Gratia in totum vitiatur. 36. & 36. 45.

Obreptio commiſſa per Sollicitatores, vel alios Curiæ Romanæ Officiales, non vitiat Gratiam, quando eſt diuidua, niſi pro parte, pro qua facta fuit obreptio. 42. 46.

Sollicitatores committentes Obreptionem, quibus pœnis ſubiiciantur. 44. 46.

OCCISIO, OCCISOR.

Si quis occidiſſet Vxorem, non tamẽ animo ducendi Concubinam, & de hoc crimine inquiſitus fuiſſet iudicialiter, ſed defectu probationum abſolutus, vel mitiùs punitus, ſi poſtea velit ducere Concubinam, quomodo ſe gerere debeat, ne delictum detegat. 168. 53.

Occidens Patrem Spiritualem punitur, ac ſi Patrem naturalem occidiſſet. 75. 185.

Licèt Vir occidat Vxorem alio animo, quàm ducendi Adulteram, tamen contra eum ſtat præſumptio in contrarium. 22. 370.

Occidere veneno, plus eſt, quàm gladio necare. 69. 374.

OFFICIALIS.

Officiales appellantur Vicarij, maxime in locis vltramontanis. 78. 91.

Officiales, & Miniſtri S. Pœnitentiariæ, quæ requiſita habere debeant. 18. 205.

Qui ſint, & quomodo appellentur, Officiales Subditi Maiori Pœnitentiario. 11. 204.

OFFICIVM.

Officium Diuinum vt non recitet, cenſetur diſpenſatus Subdiaconus, qui fuit diſpenſatus, vt poſſit Vxorem ducere. 87. 18.

Officium Iudicis nobile circa publicam Reipublicæ vtilitatem verſatur. 220. 187.

OMISSIO.

Non expreſſum à lege pro omiſſo habetur. 291. 71.

Non expreſſum à lege cenſetur omiſſum ex mente Omittentis. 294. 71.

In odioſis omiſſum habetur pro omiſſo. 293. 71.

Quæ ſunt ſpeciali nota digna, ſi non ſunt expreſſa, cenſentur omiſſa. 320. 74.

OPINIO.

In Opinionum conflictu ſemper ea præferenda eſt, quæ fauet Pietati, Religioni, & Animæ, vt euitetur peccatum. 110. 20. & 310. 73.

Et in materia legitimitatis Prolis ea eſt ſequenda, quæ legitimitati fauet. 264. 191.

Opinio ſingularis Doctoris pro legitimitate, præualet cõmuni contrariæ. 265. 191.

Opinio mitior, æquior, & benignior, ſemper eſt amplectenda. 311. 73.

Opinio quid ſit. 25. 494.

Opinio poteſt eſſe ſpeculatiuè, & practicè. 30. 495.

Opinio practicè, quando dicatur, & quando ſpeculatiuè. 32. & 35. 495.

Maxime ſi libertati faueat, & Matrimonio. 312. 73.

Poteſt quis ſequi opinionem probabilem, relicta probabiliori. 314. 73. 183. 123.

ORATOR.

Oratores grauati à Delegato debent recurrere ad Delegãtem. 324. 134.

Oratores ſi deliquerint ſub ſpe veniæ, & faciliorem Diſpenſationem reddendi, Papa mandat duplicari pœnitentias, & mulctas, & apponit clauſulam, quod *Oratorum alter alteri ſuperuiuens, perpetuò abſque ſpe Coniugij remaneat*. 24. 170.

Quid, ſi ambo cum d. ſpe deliquerint. 25. 170.

Quid, ſi Diſpenſatus cum d. clauſula, poſt ſolutum Matrimonium velit nouum inire. 27. 170.

ORDINARIVS.

Diſpenſationum Commiſſiones ſi extra Curiam fiunt, Ordinarijs demandantur. 1. 84.

Nomine Ordinarij venit non ſolùm Epiſcopus, ſed etiam Vicarius Generalis. 2. 84.

Vicarius Capituli, Sede Epiſcopali vacante, eſt verè Ordinarius. 17. 85.

Si Ordinarius, cui Literæ fuerũt directę, recuſet eas exequi, vel timetur ſuſpectus, quid agendum. 52. 89.

Si Oratores velint commiſſionem dirigi Ordinario Oratorum, debent exprimere in Supplicatione, & quando concedatur. 154. 118.

Ordinarius ad quid teneatur, ſi ſibi denunciaerint Impedimẽtum, ſuper quo ſcit, Coniuges ſecretò fuiſſe diſpenſatos. 177. 120.

Ordinarius diſpenſare non poteſt, niſi probatis precibus, & cauſa cognita. 225. 124.

Ordinarius non poteſt ſe intromittere in cognitione Diſpenſationis factæ a Delegato, niſi ſubreptio eſſet euidens, & quando dicatur euidens. 495. 150.

Ordinarius Delegatus, cum ſit Iudex in Foro externo, ſemel capto Iudicio, variare non poteſt. 121. 218.

Ordinarius poteſt extra ſuam Diœceſim ſuper Denunciationibus diſpenſare. 61. 407. 139. 415.

Ordinarius abſq; iuſta cauſa diſpenſans ſuper omiſſione Denunciationum, peccat mortaliter. 132. 414.

Ordinarius non tenetur huiuſmodi iuſtas cauſas iudicialiter cognoſcere, & quomodo poſſit ſe informare. 133. & ſeqq. 415.

Ordinarius diſpenſans in Denunciationibus, ſufficit, vt in decreto Diſpenſationis aſſerat, quod ex iuſtis cauſis animum ſuum mouentibus, & coram eo verificatis, diſpenſat. 139. 415.

Ordinarius tenetur diſpenſare ſuper omiſſione Denunciationum, ſi concurrat iuſta cauſa, & quando. 141. & ſeqq. 415.

Ordinarius, qui ſolus ſcit Impedimentum dirimens occultum, quod probari non poſſit, poterit adſiſtere Matrimonio, vel alium deputare ad adſiſtendum, quia cum ſit Iudex, non poteſt eſſe Teſtis 216. 422.

ORDO.

Data generaliter facultate legitimandi ad Ordines, poterit legitimari ad quoſcumq; Ordines, etiam Sacros, non tamen ad Epiſcopatum. 6. 12.

Diſpenſatus ſimpliciter ad Ordines, nõ intelligitur de Maioribus, niſi Papa ſciret, d. Clericum iàm fuiſſe ad Minores promotum, vel diceretur, *Ad omnes*. 45. 15.

Illegitimus diſpenſatus ad Ordines non erit diſpẽſatus ad Beneficia ſimplicia. 46. 15.

Diſpenſatus ad Sacerdotium, intelligitur diſpenſatus ad Ordines quoque inferiores ſuſcipiendos. 93. 19. & 115. 21.

Epiſcopus, reſpectu Ordinis, eſt maior Cardinali. 60. 13. & 91. 113.

Ordinis Epiſcopalis dignitas tanta eſt, vt hoc nomen Epiſcopi Ipſi Chriſto conueniat. 62. 111.

Ordo Epiſcopalis non differt ab Ordine Summi Pontificis. 63. 111.

Ordinis Epiſcopalis cauſa efficiens fuit Chriſtus Dominus. 66. 111.

Ordinis Epiſcopalis poteſtas fuit poſita in Petro, tamquã in Capite, in cęteris verò Apoſtolis, tamquam in membris. 67. 111.

Ordinatio ſola Petri fuit perennis, aliorum verò Epiſcoporũ, quatenus fuit vniuerſalis, tẽporaria remãſit 68. 112.

Si Papa ipſe conferat alicui Minores, non poterit ſic Ordinatus, ab alio ad Maiores promoueri. 225. 188.

Conſtitutus in Sacris, ſi diſpenſetur, vt poſſit ducere Vxorem, & deinde vellet ducere Conſanguineam, an ſit facienda mentio primæ Diſpenſationis 204. 60.

Ordinis Sacri ſuſceptione non dirimitur Matrimonium ratum, licèt non conſummatum. 42. 322.

Clericus metu ordinatus, non illum purgat, nec validat Ordinem, quamuis per plures annos, credens Ordinem validum, in illo ſe exercuerit, & proinde poterit ducere Vxorem. 64. 338.

Ordines Minores, nec impediunt, nec dirimunt Matrimonium. 1. 350.

Clericus ſolos Ordines Minores habens, non peccat contrahendo Matrimonium. 2. 350.

Ordo Sacer impedit, & dirimit Matrimonium poſtea cõtractum. 4. 350.

Vnde tàm Latini, quã Græci, aliquo dictorum Ordinum inſigniti, ſi contrahant Matrimonium abſq; Diſpenſatione, nulliter contrahent. 5. 351.

Et Apoſtatæ, Irregulares, & Sacrilegi eſſent, & Excommunicationem latæ ſententiæ incurrerent. 6. 351.

Et tamquàm de Hæreſi vehementer ſuſpecti cenſerentur, ideoque huiuſmodi caſus cognitio ad S. Officium pertineret. 7. & 8. 351.

Fœmina contrahens ſcienter cum Sacris initiato, poſſet à Principe in ſeruitutem poni. 9. 350.

Filij ex huiuſmodi Matrimonio concepti, vltra alia præiudicia, efficiuntur ſerui Eccleſiæ, cui Pater adſcriptus erat, intellige tamen poſt ſententiam. 12. & 13. 350.

Diaconibus Græcis an olim licuiſſet Matrimonium inire, & quando. 13. 350.

Ordo Sacer quo iure dirimat Matrimonium, & an ſuper huiuſmodi Impedimento poſſit diſpenſari. 14. & ſeqq. 350.

Ordini Sacro eſt annexum Votum ſolemne Caſtitatis, ex ſolo Iure Eccleſiaſtico. 15. 350.

Conſtitutus in Sacris, vel in Religione profeſſus, validè Matrimonium contrahet, ſi ad hoc fuerit diſpenſatus, & aliud non obſtet Impedimentum. 20. 351.

Ordo Sacer differt à Profeſſione, quia ex Matrimonio rato poteſt quis ad Religionem tranſire, non verò ad Ordinem Sacrum. 24. 351.

Et ratio differentiæ eſt, quia per Profeſſionem Matrimonium ratum dirimitur, & Conjux, qui in ſæculo remanet, poteſt cum alio inire; at per Ordinem Sacrum cum non dirimatur, poterit alter Coniux poſtulare alterum, qui abſq; eius conſenſu Ordines ſuſcepit. 25. & 26. 351.

Papa poteſt, abſolutè loquendo, relaxare obligationem Continentiæ Ordini adnexam, & ſic Virum coniugatũ, abſq; iniuria Matrimonij, promouere. 27. 351.

Ordines Sacros ſuſcipiens, intentione ſe non obligandi, nec Votum Caſtitatis emittendi, an teneatur huiuſmodi Voto. 28. & ſeqq. 351.

Et peccat ſuſcipiendo Ordines abſq; d. intentione. 30. 352.

Ordines ſuſcipiens ob metum, non recipit caracterem, nec ad Voti obſeruantiam tenetur. 31. 352.

Ordines Sacros ſuſcipiens ante Pubertatem, non tenetur Voto,

Voto, quia non adfuit vſus rationis. 33. 353.
Et facta nullitatis declaratione ab Eccleſia, poterit abſq; Diſpenſatione Matrimonium contrahere. 34. 352.
Vir Coniugatus, de Vxoris licentia, niſi aliud obſtet Impedimentũ, poteſt ad Sacros Ordines promoueri. 35. 352.
De Iure Diuino ſtatus coniugalis non repugnat cum Ordine Sacro, imo Iure Eccleſiaſtico permittitur, vt ſimul coniungi poſſint ſeruando Caſtitatem. 36. 352.
Si poſt ſuſceptos de licentia Ordines, Coniuges carnaliter commiſcerentur, committerent graue Sacrilegij peccatum, non tamen Fornicationis. 37. 352.
Proles tamen, quæ ex tali congreſſu perciperetur, eſſet legitima, ex probabiliori opinione. 38. 352.
Quamuis eſſet Irregularis, itaut non poſſet ad Ordines promoueri abſq; Diſpenſatione. 39. 352.
Filius natus ante quàm inter Parentes Matrimonium contraheretur, ſi ad aliquem Ordinem promoueretur, & deinde Parentes contraherent, licèt tunc legitimus fieret, non tamen Ordinis ſuſceptio conualidaretur, & ſi ad vlteriores vellet promoueri, opus eſſet Diſpenſatione. 41. 352.
Vir non poteſt abſq; licentia Vxoris, nedum ad Sacros Ordines promoueri, verùm nec ad Minores, nec Clericali prima Tonſura inſigniri. 46. 353.
Vir poſt Matrimonium ratum, vel conſummatum, ſuſcipiens Ordines abſq; Vxoris licentia, poterit ab ea poſtulari, & ſi cum dolo fecerit, Irregularitatem incurrit. 47. 353.
Qui Ordines ſuſcipit, quamuis prima Tonſura initietur, tenetur emittere Votum Caſtitatis, & niſi habuerit animum ad Sacros Ordines aſcendendi, non poterit promoueri. 51. 353.
Vir Latinæ Eccleſiæ ſine licentia Vxoris in ſæculo degentis ſi ad Sacros Ordines promoueatur, mulctandus erit tamquàm Bigamus, & quia eſſet ſuſpectus de Fide, exquirenda erit intentio, qua fecit ſe promoueri. 52. 353.
Vir putans Vxorem mortuam, ſi ad Ordines promoueatur, etiamſi ſub dicta bona fide electus fuiſſet ad Pontificatum, poterit Vxor, ſi viuat, quæ d. promotionem ignorauit, vel ſciens contradixit, reuocare, & poſtulatus tenebitur reddere. 53. 353.
Et idem procedit, ſi Vxor graui metu licentiam dediſſet. 54. 353.
Vt Vir poſſit ordinari, non ſufficit, vt Coniux dans licentiam emittat Votum Caſtitatis ad tempus, ſed debet eſſe perpetuum. 55. 353.
Facto Diuortio inter Coniuges, Vir, etiam abſq; Vxoris licentia poteſt ſuſcipere Sacros Ordines, & de ratione. 58. 353.
Vt Vir poſſit Ordines ſuſcipere, quæ requirantur. 62. & ſeq. & 100. 354.
Si Mulier ob metum grauem, vel dolo ſeducta, dictam licentiam conceſſerit, poterit reclamare, & Virum reuocare, & Vir ſubiicietur eiſdem pœnis, ac ſi abſq; Licẽtia Ordines ſuſcepiſſet. 64. 354.
Si verò Vxor Virum non reuocauerit, non poterit ex ſe redire. 65. 354.
Secus, ſi profeſſus fuiſſet, quia eſſet nulla dicta Profeſſio. 66. 354.
Ordinatus de licentia Vxoris ſi ad Epiſcopatum promoueretur, tunc Vxor deberet omnino Religionem ingredi. 67. 354.
Quod idem faciendum, ſi Vir fieret S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis. 68. 355.
Vt Vir poſſit de licentia Vxoris Ordines ſuſcipere, requiritur Epiſcopi licentia, non eſſentialiter, ſed de honeſtate. 69. 354.
At verius eſt, requiri de neceſſitate; & de ratione. 70. 354.
Sacra Pœnitentiaria diſpenſare ſolet cum Clerico in Sacris conſtituto, vt Matrimonium contrahat, ſi receptio Ordinum ſit occulta, & quæ clauſula apponatur in d. Diſpenſatione. 133. 360.
Ordo Sacer an habeat eſſentialiter annexum Votum Cõtinentiæ. 6. 485.
Clericus in Sacris conſtitutus poteſt diſpenſari à Pontifice ad Matrimonium contrahendum. 19. 486.
Ordo Subdiaconatus in primitiua Eccleſia annexam non habebat Continentiam. 10. 486.
A quo tempore Subdiaconi obligari cœperunt ad ſeruandum Continentiam. 11. 486.
In Ordine Subdiaconatus faciliùs, quàm in aliis diſpenſatur. 12. 487.
Quæ cauſæ requirantur ad obtinendum Diſpenſationem ſuper Ordine. 14. & ſeqq. 487.

ORIGO, ORIVNDVS, ORTVS.

Ille proprie dicitur eſſe de loco, qui ratione originis eſt de illo. 129. 116.
Ortus intelligitur, qui eſt natus in loco. 130. 116.
Oriundus dicitur, qui originem ab illo loco ducit, vnde Maiores eius fuerunt. 131. 116.
Tamen Ortus, & Oriundus confunduntur. 132. 116.
Habitatio ſolùm facit Incolam, ſeu Domiciliarium, non tamen Ortum, ſeu Oriundum. 138. 117.
Verbum Ortus, vt verificeretur, requirit de neceſſitate, quod in illo loco, vel Oratores, vel eorum Patres nati ſint, nec ſufficit, quod in illo habitauerint. 141. 117.
Ciues facti ex priuilegio, non poſſunt dici Orti in loco. 142. 117.
Originarius ciuis vnius loci, non poteſt eſſe alterius loci. 144. 117.
Origo, tamquam quid naturale, mutari non poteſt. 145. 117.
Origo quoad Diſpenſationem Matrimonialem, intelligitur de paterna, non materna. 150. 118.
Filius ſequitur originem Patris, & non Matris. 151. 118.

OSCVLVM.

Simplex Oſculum ab Oratore illatum Oratrici, an ſit ſufficiens cauſa diffamationis. 60. 175.
Oſcula, & munuſcula, ſunt quædam præcedentia ad Venerem. 61. 175.

P.

PAPA.

PApa tolerare poteſt ea, quæ ſunt de iure poſitiuo prohibita, non tamen ea, quæ de Iure Diuino. 57. 7.
Papam voluiſſe ſanare defectus quos ignorat, nunquam cenſetur. 81. 50.
Papa ſi abſque cauſa diſpenſaret contra Concilium, mortaliter peccaret. 230. 63.
Papa, & Sedes Apoſtolica, idem ſunt. 51. 111.
Appellans ad Papam cenſetur appellare ad Sedem Apoſtolicam. 52. 111.
Licèt Papa moriatur, non tamen Eccleſia dicitur remanere ſine Capite, quia eius Caput eſt Chriſtus Dominus, & remanet viuum, nempe, quoad radicem in Sacro Collegio Cardinalium, & quoad Iuriſdictionem in ipſo Chriſto. 54. 111.
Papa vocat ſe Epiſcopum, cum ſit vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus. 56. 111.
Papa propter eius humilitatem appellat ſe Seruum Seruorum Dei. 72. 115.
Gregorius Primus ita ſe inſcripſit, & quare. 73. 115.
Papa omnes Chriſtifideles appellat Filios, præter Epiſcopos, quos Fratres appellat. 75. 112. & 83. 113.

Quan-

Digitized by Google

Quando verò vocat Mulieres, addit, *Dilectæ nobis in Chriſto Filiæ*. 76. 112.
Papa omnes Reges, & Cardinales, vocat Filios, Epiſcopos verò Fratres. 83. 112.
Cletus Papa fuit primus, qui vſus fuerit ſalutare modo ſolito, *Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem* 101. 114.
Dum ſalutat Hæreticos, Apoſtatas, vel Excommunicatos, illos non ſalutat, nec vocat dilectos Filios. 102. 114.
Si Papa ſalutaret Excommunicatum, præſumeretur per d. ſalutationem illum abſoluere. 103. 114.
Papa Dei Vicarius, & vniuerſalis Paſtor, debet opportunè prouidere, vbi caſus, rei qualitas, & Perſonarum indigentia poſtulant. 192. 122.
Papa cum ſit omnibus ſuperior, poteſt cogere quamlibet Perſonam ad acceptandum ſuam Delegationē. 230. 125.
Papa rarò diſpenſat, ſed vtplurimum committit Delegato, vt, ſi preces ſint veræ, diſpenſet. 227. 124.
Papa dum concedit Auctoritate Apoſtolica, nomine Dignitatis, & non Perſonæ, concedere dicitur. 478. 149.
Papa de Iure ex ſola electione legitimè facta, abſque alia confirmatione, plenam adminiſtrationem conſequitur. 592. 158.
Papa eſt Dei Vicarius. 6. 242.
Papa dicitur Petri ſucceſſor. 7. ibidem.
Epiſcopus totius Orbis. 8. ibidem.
Pater vniuerſalis, & Summus Sacerdos. 9. ibidem.
Pater pauperum 10. ibidem.
Patriarcha Patriarcharum. 11. 242.
Ordinarius Ordinariorum. 12. ibidem.
Papa habet poteſtatem à Deo, & nullus eſt ei ſuperior niſi Deus. 13. 242.
Papa eſt Imperator Militiæ Chriſtianæ. 14. 242.
Sedet in Sede, quam Chriſtus ſibi, in Perſonam D. Petri, ſpecialiter elegit. 15. 242.
Eſt vice Deus. 16. ibidem.
Non gerit vices puri hominis, ſed Dei verè in terris. 17. ibidem.
Papa poteſtatem habet, non à Concilio, ſed à Deo. 18. 242
Poteſtati Papæ omnes aliæ poteſtates ſubditæ ſunt, & ipſe non iudicatur, niſi à Deo. 19. 242.
Papa ſolus poteſt cognoſcere de validitate ſuæ gratiæ. 20. ibidem.
Poteſtatis Papæ comparatio. 21. 242.
Habet totum Orbem pro Diœceſi. 22. ibidem.
Electio Papæ non procedit à Cardinalibus, ſed ab ipſo Deo. 242.
Et ea, quæ fit à Cardinalibus, eſt ſimplex indicium, & ſignum Perſonæ, quam Deus vult Eccleſiæ præeſſe. 24. ibidem.
Papa facit idem Tribunal cum ipſo Chriſto. 25. 242.
Princeps ſæculi, & propriè Monarcha, ſolus Papa dicitur. 26. 242.
Papa nō ligatur Conſtitutionibus ſuorum prædeceſſorum. 27. ibidem.
Quidquid Papa ſtatuit, ſtatuere præſumitur pro bono vniuerſali, Spiritu Sancto dictante. 29. ibidem.
Cauſa iuſta in eo ſemper præſumitur. 29. ibidem.
Papa à nemine iudicari poteſt. 30. 242.
Eſt exemptus ab omni humana poteſtate. 31. 243.
A' iudicio Papæ appellari non poteſt. 32. 243.
Si appellaretur à ſententia Papæ ad Chriſtum, hæreſim ſentire videretur. 33. 243.
Plenitudo poteſtatis in ſolo Papa manet, & alij Epiſcopi dicuntur vocati in partem ſollicitudinis. 34. 243.
Poteſtas Papæ tanta, vt ſi totus Mundus declararet nullam ſententiam eius, nihilominus Papæ iudicio ſtandum eſt. 36. 243.
Papa eſt par in Ordine alijs Epiſcopis, tamen in adminiſtratione, & iuriſdictione, eſt ſuperior. 35. 243.
Sētētia Papæ à nemine in terris retractari poteſt. 37. 243.
Papa deponit Reges, & Imperatores, eiſque Coadiutores conſtituit. 39. 243.
Plura de auctoritate Papæ, & eius præeminentia, referuntur. 40. 243.
Epiſcopi, & alij Inferiores, ordinaria auctoritate nihil poſſunt in ijs, quæ Papa ſibi reſeruauit, & tantùm poterunt quatenus per Papam, vel Sacros Canones, eis concedatur. 41. 243.
Papa habet plenum Ius diſpenſandi in toto Iure Canonico. 46. 243.
Concilij decreta ſunt ſuppoſita confirmationi Papæ. 47. 244.
Papa eſt æqualis Concilio, ſi in ipſo includatur, & ſi non includatur, eſt ſupra Concilium. 72. 266.
Papa in Iure Diuino naturali diſpenſare non poteſt. 8. 268.
In Iure verò poſitiuo ex cauſa diſpenſare poteſt ab obſeruantia, non tamen illud in totum tollere. 20. & ſeq. 270
Poteſt illud interpretari, limitare, & declarare. ibidem.
Et in eo diſpenſando, facit non auctoritate humana, ſed poteſtate ſibi à Deo tradita.
At ſi diſpenſet abſque iuſta cauſa, Diſpenſatio eſt illicita, nec valet. 27. 270.
Pontifex poteſt diſpenſare ab omnibus Legibus, quas cōdiderunt Apoſtoli, auctoritate à Chriſto accepta, non ab illis Canonibus, quos à Chriſto acceptos, veluti Miniſtri promulgauerunt. 28. & ſeq. 270.
Papa non diſpenſat, vbi ex Diſpēſatione induceretur peccatum. 30. 271.
Papa directè diſpenſare non poteſt in Iure Gentium, & Ciuili, niſi ad bonum commune. 31. & 34. 271.
Papa ex cauſa neceſſitatis, & ad bonum ſpirituale diſpenſat ab omni Lege, ſecularium. 35. 271.
Papa quando agitur de materia peccati, & Animæ ſalute habet poteſtatem abſolutè in omnes Laicos. 36. 271.
Poteſt legitimare Prolem ortam ex Matrimonio clandeſtino, etiam in præiudicium ſuccedere debentis, ſi non eſſet legitimata, quando diſpenſat ab Impedimento Matrimonij. 38. 271.
Non poteſt diſpenſare in Impedimentis Iure Diuino naturali prohibitis ex ſola ratione, & non ex voluntate humana. 39. 271.
Diſpenſare non poteſt, vt Matrimonium contractum diſſoluatur. 41. 271.
Quod intelligendum ſaltem de Matrimonio conſummato. 42. 272.
Non poteſt diſpenſare ſuper Impedimento perpetuæ impotentiæ ad coeundum. 45. 272,
Nec in Impedimento erroris perſonæ, vt inuitus quis cogatur cum ea, cum qua non intendit, inire. 44. 272.
Pluralitatem Coniugum diſpenſare nequit. 45. 272.
Papa diſpenſare poteſt ſuper Honeſtatis Impedimento, orto ex Matrimonio rato, attenta etiam copula ſubſequuta inter contrahere volentes, & exempla afferuntur. 65. & ſeqq. 310.
Papa eſt ſupra Concilium. 4. 428.
Poteſt diſpenſare etiàm abſque cauſa in ijs, quæ Iure Eccleſiaſtico ſunt. 5. 428.
Tamen, vt licitè, & abſq; peccato diſpenſet, requiritur iuſta cauſa. 7. 428.
Sola voluntas Pontificis habet vim legis. 6. 428.
Papa non debet ad libitum ſua auctoritate vti, ſed cum cauſa, & ad bonum commune. 17. 429.

PAROCHVS.

Parochus ad quid teneatur ſi ei denuncietur aliquod Impedimentum, ſuper quo ſcit, Coniuges fuiſſe ſecretò diſpen-

diſpenſatos. 176. 120. & 159. 211.
Matrimonium ſi celebretur coram Parocho, & Teſtibus, dicitur publicè contractum, quamuis fiat in priuatis domibus. 375. 138.
Parochus, vel Ordinarius, ſi ſcirent Impedimentum ſecretum, & Sponſos fuiſſe ſuper eo diſpenſatos, poſſunt diſſimulare. 407. 142.
Secus, ſi ab alio fuerit denunciatum. 408. 142.
Cognitio ſuper Impedimẽtis ad Parochũ ſpectat. 409. 142.
Parochus ſciens Impedimentum ex ſola Confeſſione non poteſt ea vti, ſed tenetur Contrahentes, ſi inſtent, coniũgere. 438. 144.
Nec poteſt Parochus ea ſcientia vti, quamuis nouerit Impedimentum eſſe primi gradus. 439. 144.
Parochus, ſciens Impedimentum ex ſola Confeſſione, quando teneatur Pœnitentem admonere. 440. 145.
Parochus tenetur denunciare ad Ordinarium Impedimenta exiſtentia inter Coniuges, licèt ſciret ſuper eis ab Epiſcopo fuiſſe diſpenſatos in Foro cõſcientiæ. 151. 253
Parochus tenetur fidem mortis alterius Coniugis remittere Ordinario cognoſcendam, an ſit legalis, & fide digna, ad hoc, vt ſuperſtes poſſit iterũ contrahere. 35. 330
Parocho eſt credendum in iis, quæ ad eius officium pertinent. 40. 331.
Parochus eſt Iudex Animarum ei commiſſarum, & de ipſo Ius Canonicum plurimùm confidit. 41. 331.
Parochus tantam in ſua Eccleſia habet poteſtatem, quantam habet Prælatus cum Capitulo in Collegiata. 42. 331.
Et in ea, non ſolùm dicitur Prælatus, ſed tamquam in propria domo, dicitur Imperator, & Rex. 43. & 44. 331.
Parochus in ſua Eccleſia in Miſſis ſolemnibus præcedit omnes. 45. 331.
Et gerit vices Apoſtolorum. 46. 331.
Parochus adſiſtens Matrimonio celebrato à conſtituto in Sacris Ordinibus, eſt ipſo iure excommunicatus. 12. 350
Matrimonium celebratum Venetiis inter Catholicum, & Græcam Schiſmaticam, adſiſtente Sacerdote Græco pariter Schiſmatico, eſt nullum. 22. 363.
Valet tamen, ſi celebretur inter Græcum, & Latinam, coràm Sacerdote Græco, Eccleſiæ Romanæ obediente. 23. 363.
Parochus non poteſt adſiſtere Matrimonio Hermaphroditi, qui æqualiter in vtroq; ſexu prævalet, niſi priùs coràm Iudice Eccleſiaſtico cum iuramento electionem fecerit de ſexu, in quo vult contrahere. 81. 383.
Parochus adſiſtens Matrimonio clandeſtino, incurrit pœnam Suſpenſionis triennalis. 34. 405.
Sed, vt eam incurrat, requiritur ſententia Iudicis. 35. 405
Et ad quem ſpectet Abſolutio. 36. & 41. 405.
Quid, ſi adſiſtat Matrimonio clandeſtino cum Teſte ſingulari. 40. 405.
Matrimonium cenſetur in faciem Eccleſiæ celebratum, quamuis in priuatis domibus fiat, dummodo Parochus, & Teſtes interueniant. 41. 405.
Parochus tenetur adſiſtere Matrimonio eorum, qui in eius Parochia domicilium habent. 44. 406.
Parochi nomine venit quilibet Sacerdos ab ipſomet Parocho, vel ab Ordinario deputatus ad adſiſtendum Matrimonio, quamuis abſq; Scriptura, & etiamſi non fuerit deputatus 47. 406.
Parochus tenetur deſcribere in Libro ad id deputato Matrimonia ſuorum Parochianorum, alias peccat mortaliter. 47. & 49. 406.
Quia cum ad Parochum ſpectet fidem facere de Matrimoniis, debent probari ex huiuſmodi Libris. 48. 406.
Per quam habitationem efficiantur Parochiani. 51. 406.
Si Fœmina coram Parocho Matrimonium ex aliqua cauſa nulliter contraxiſſet, & deinde ad domum Concubinarii ſe transferat, animo cum eo ibi permanendi, non poſſet validè coram d. ſuo Parocho de nouo contrahere, aut ratificare. 52. 406.
Habens domicilium in vna Parochia, ſi in alia ſimulatè, & animo proprium Parochum fraudandi, coram Parocho illius loci, vbi habitauerit, Matrimonium celebrare debet. 53. 406.
Matrimonium celebratum coram Parocho Rurali, dum rus per paucos dies incolitur eſt inualidum. 54. 406.
Matrimonium contractum coram Parocho loci, in quo quis moratur tamquam Prætor, Iudex, Medicus &c. valet. 55. 406.
Ad validitatem Matrimonii ſufficit præſentia Parochi, Sponſæ, vel Sponſi, nec vitiabitur ſi Parochus Sponſi adſiſtat in Parochia Sponſæ, vel è contra. 56. 406.
Parochus adſiſtens Matrimonio extra fines ſuæ Parochiæ, non peccat, ceſſante ſcandalo, & accedente iuſta cauſa. 57. 407.
Limita, ſi fieret inuito, & contradicente Parocho Loci. 59. 407.
Quilibet alius Sacerdos deputatus ab ipſo Parocho poteſt adſiſtere Matrimonio. 59. 407.
Imo delegatio huiuſmodi Sacerdotis poteſt fieri à Parocho, ſeu Ordinario, extra fines ſuæ Parochiæ, vel Diœceſis. 60. 407.
Parochus poteſt ſuas Oues extra Territorium abſoluere. 62. 407.
Habitans in confinio duarum Parochiarum, erit Parochianus illius, in qua domus aditum magis frequentatum habet. 64. 407.
Et ſi haberet duas portas, cenſetur Parochianus illius, in qua reſidet porta principalis. 65. 407.
Parochus, quamuis irregularis, & excommunicatus, poteſt validè Matrimonio adſiſtere, dummodo actualiter non ſit depoſitus. 66. 407.
Et poteſt alium Sacerdotem deputare. 607. 407.
Amplia, quamuis Beneficium amiſerit, quia poſſeſſione, & titulo non cenſetur adhuc priuatus. 68. 407.
Parochus, quamuis adhuc Sacerdos non ſit, poteſt Matrimonio adſiſtere. 69. 407.
Sed non poteſt dare licentiam adſiſtendi *alteri non Sacerdoti*. 70. 408.
Sacerdos deputatus à Parocho, licèt non eſſet ab Ordinario approbatus, vel eſſet excommunicatus, vel degradatus, non vitiabitur Matrimonium dummodo ſit Sacerdos. 71. 408.
Nec vitiabitur, quamuis Delegatus à Parocho verè eſſet Laicus, ſi communi exiſtimatione reputaretur Sacerdos. 72. 408.
Valet Matrimonium celebratum coram Parocho, qui ſe verè Parochum putat, ratione vicinitatis, vel alia ſimili cauſa. 73. 408.
Adſiſtere non poſſet Sacerdos, qui à Parocho excommunicato ſubſtitutus fuiſſet Vicecuratus, durante Impedimento. 74. 408.
Matrimonio adſiſtere poteſt non ſolùm Parochus, ſed etiã Epiſcopus Vicarius Generalis, Legatus, Nuncij, in eorum Prouincia; Cardinales in Eccleſia eorum titulorum, Capitulum Sede Vacante, omnes Prælati Iuriſdictionem Epiſcopalem habentes, & tandem S. Pontifex omnibus Matrimoniis Chriſtianorum. 75. 408.
Et iſti omnes reſpectu eorum Subditorum poſſunt alium Sacerdotem ad adſiſtendum deputare. 76. 408.
Licentia de aſſiſtendo data alteri Sacerdoti debet præcedere Matrimonij celebrationem, & non ſuffragatur ſi poſtea ſubſequatur, nec per ratihabitionem. 81. 408.
Quoad licentiam, vide in verbo Licentia.

Ma-

Matrimonium celebratum abſq; interuentu Parochi, eſt adeo nullum, vt non poſſit ſuſtineri, quamuis coram mille Teſtibus contrahatur. 95. 411.
Parochi præſentia eſt de eſſentia Matrimonii, nec poteſt per æquipollens ſuppleri. 96. 411.
Præſentia Parochi, & Teſtium, debet interuenire inſimul, dum actus producitur. 101. 412.
Parochus quamuis contradiceret, & recuſaret adſiſtere, nihilominus validè contraherent. 102. 412.
Parochus per Interpretem adſiſtere poteſt celebrationi Matrimonij. 106. 412.
Parochi præſentia an requiratur, ſi contrahatur in locis, in quibus non viget Concilium, vide in verbo Concilium.
Parochus poteſt omiſſis Denunciationibus adſiſtere Matrimonio, quando Ordinarius adiri nequit, aut ipſe iniuſtè diſpenſare recuſet, & adſit iuſta cauſa, & ſcandala timeantur. 144. 415.
Si tamen vellent Contrahentes omittere in ſpretum Eccleſiæ, non tenetur adſiſtere, ſed potiùs mori. 193. 419.
Item poteſt adſiſtere abſq; eis, quando aliquis ex contrahere volentibus eſſet in mortis articulo, & periculum eſſet in mora, & ageretur de reparando honore Mulieris, & Prolem legitimando. 178. & ſeqq. 418.
Debet tamen Parochus, ſi Infirmus reconualeſcat, facere Denunciationes ante cõſumationẽ Matrimonii. 181. 418
Parochus, qui dolo interfuit Matrimonio clandeſtino, puniri poteſt pœna arbitraria, & etiam triennali Suſpenſione. 241. 424.
Et talis culpa, & dolus Parochi debet exprimi in Supplicatione Diſpenſationis. 240. 424.

PATER.

Pater nõ admittitur ad probandum Impedimentum Matrimonii. 272. 129.
Occidens Patrem ſpiritualem punitur, ac ſi Patrem naturalem occidiſſet. 75. 181.
Pater Spiritualis non poteſt vocari in Ius ſine venia. 76. 181.
Pater Spiritualis tenetur alimentare Filium Spiritualem, & è contra. 77. 181.

PATERNITAS.

Super Paternitate Papa diſpenſare non ſolet. 105. 58. & 49. 279.
Paternitas quando contrahatur, vide Patrinus.
Super Cognatione ex Compaternitate orta Pontifex ex cauſa iuſta, etiam leui, diſpenſat. 72. 281. 109. 437.
Ab Impedimento Paternitatis, & Maternitatis difficillimè diſpenſare ſolet. 73. & 74. 181.
Quæ ſeruentur in Diſpenſatione ſuper hoc Impedimento. 78. & 80. 281.

PATRINVS.

Patrinorum numerus, eſt vnius Maris, & vnius Fœminæ, nec poteſt augeri. 10. 275.
Nec ſuper maiori numero poteſt Epiſcopus diſpenſare, nec quod ſint duo eiusdem ſexus. 11. 275.
Patrini non ſunt de eſſentia Sacramenti. 12. 275.
Parochus ſi adhibeat Patrinos, vltra deſignatos ab iis, ad quos ſpectat Puerum de Fonte leuare, an contrahant omnes Cognationem ſpiritualem. 13. & ſeq. 275.
Et quid, ſi non admittat deſignatos à Parentibus, ſed alios eligat. 15. 276.
Parochus non poteſt repellere Patrinos deſignatos à Parentibus Baptizãdi, & alios eligere, niſi ex iuſta cauſa. 17. 276.
Religioſi Clauſtrales non poſſunt eſſe Patrini, niſi fuerint ad Epiſcopatum promoti. 18. & 19. 276.
Patrini Cognationem Spiritualem non contrahunt. 20. 276
Vir, & Vxor alienum Puerum leuantes Cognationem non contrahunt, nec Filij Suſcipientis cum Baptizato. 21. 276
Parentes adoptiui Pueri Baptizati non contrahunt Cognationem Spiritualem, ſed tantùm naturalẽ, licèt illegitimi. 23. 276.
Patrini non contrahunt dictam Cognationem, ſi Puer domi validè baptizatus fuerit, licèt in Eccleſia ſuſcipiant, vt Cæremoniæ ſuppleantur. 24. 276.
Fidelis ſuſcipiens, ſeu baptizans Filium Infidelium, cum eis Cognationem ſpiritualem nõ contrahit. 30. & 46. 277
Quid, ſi poſtea baptizentur. 479.
Patrinus ſuſcipiens per Procuratorem, Cognationem an contrahat. 31. & ſeq. 277.
Quid ſi reuocatus fuiſſet, nec illi innotuiſſet. 36. 277.
Procurator non contrahit d. Cognationem 34. 277.
Patrini ad quid teneantur erga Baptizatum, vel Confirmatum ab ipſis ſuſceptos. 35. 277.
Vniuerſitas per Procuratorem ſuſcipiens Puerum, Cognationem an contrahat, & quid vti ſinguli. 37. 277.
Patrini ſuſcipientes in priuato Baptiſmo, quamuis habeant animum exercendi munus Patrini, non contrahunt Cognationem ſpiritualem. 41. & ſeq. 278.
Cognatio ſpiritualis ex paternitate, quando augeatur. 43. 377.
Patrinus ad hoc, vt cognationem Spiritualem contrahat ex ſuſceptione Baptizati, vel Confirmati, debet eſſe baptizatus, vel confirmatus, reſpectiuè. 44. 277.
Amplia, etiamſi Infidelis eſſet cathecumenus. 46. 277.
Puer quando poſſit eſſe patrinus. 45. 277.
Patrini debent ſuſcipere Baptizatum de manu Baptizantis, & non de manu alterius, aliàs non contrahunt Cognationem. 49. 279. & n. 168. 58.
Sufficit tamen, vt porrigant Baptizanti, quamuis poſtea non ſuſciperent. 50. 279.
Patrinus debet tenere puerum, nec ſufficit, vt adſiſtat, vel pro eo reſpondeat, aut pauliſper digito attingat, nec ſi puerum ante Baptiſmum ſuper Fonte teneat. 51. 279.
Sufficit tamen vt illum tangat, licèt veſtibus contectum. 52. 279.
Nec requiritur quod reſpondeat. 53. 279.
Intentio expreſſa, vel tacita præſtandi munus patrini, requiritur, aliàs Cognatio non oritur. 54. 279.
Patrinus habens intentionem agendi id, quod Eccleſia facit, licèt non intenderet effici Compater, nihilominus Cognationem contrahit. 55. 279.
Suſcipiens Filium petri, putans eſſe Filium pauli, cum neutro Cognationem contrahit. 56. 279.

PAVPER, PAVPERTAS.

Diſpenſatio in forma *Pauperum*, non conceditur ob aliam cauſam, quàm vt ſuccurratur honori Mulieris, & ob ſcãdala euitanda. 350. 78. & 1. 166.
Requiritur tamen ad impetrationem in iſta forma, vt ambo Oratores ſint pauperes, & miſerabiles, & eorum labore, & induſtria tantùm viuant. 2. 167. 72. & 76. 176.
Praxis huiuſmodi Diſpenſationum eſt diuerſa ab alia, quæ circa Diſpenſationes in forma ordinaria ſeruatur. 3. 167.
Et declaratur. 5. 165.
Formula Literarum Apoſtolicarum pro huiuſmodi Diſpẽſatione. 4. 167.
Quando teneatur Orator accedere ad Vrbem. 6. 168.
Quid ſeruetur in conceſſione d. Diſpenſationis, dum Orator eſt præſens in Vrbe. 7. 168.
Delegatus quid facere debeat, dum ei præſentãtur Literæ ab Oratoribus in forma *Pauperum* impetratæ. 9. 169.
Diſpenſatio in forma *Pauperum* poteſt impetrari propter quodlibet Impedimentum dirimens, ſi alia requiſita concurrant. 12. 169.

Si Otatores deliquerint, v. gr. habendo copulam, ſub ſpe veniæ, & reddendi faciliorem Diſpenſationem, quid agendum in Diſpenſatione in hac forma *Pauperum*. 19. & ſeqq. 170.

Quid, ſi vnus tantùm ex Oratoribus habuit dictam ſpem. 26. 170.

In Diſpenſationibus in forma *Pauperum* conceptis ſemper de neceſſitate d. finis exprimi debet. 28. 178.

Quæ debeant verificari coram Delegato pro huiuſmodi Diſpenſationibus in forma *pauperum*. 59. 174.

paupertas, & miſerabilitas, ad obtinendum Diſpenſationem in forma *pauperum*, quo tempore requiratur. 62. 175

pauper olim, non præſumitur pauper de præſenti. 63. 175

pauper qui dicatur. 69. 176.

Relinquitur arbitrio Iudicis. 77. 176.

Ad dignoſcendum, an Oratores ſint pauperes, inſpiciuntur fructus, & non valor bonorum. 64. 175. & 116. 179

Nobilis eſt pauper in eo, in quo Ruſticus eſt diues. 71. 176

Largo modo qui dicantur miſerabiles. 73. 176.

Regina Vidua dicitur miſerabilis. 74. 176.

Eo ipſo, quod quis eſt pauper, dicitur miſerabilis. 75. 176.

Quilibet nudus, & pauper naſcitur. 81. 176.

paupertas, & miſerabilitas, quando ſunt fundamentum intentionis in Concedente, debent verificari. 82. 177.

Noo ſufficit, Oratores eſſe pauperes, & eorum labore viuere, ſi ex locupleti induſtria viuant. 85. 177.

Non reputatur pauper, qui ex ſua induſtria viuere poteſt. 86. 177.

Habere artem, & habere bona æquiparantur. 87. 177.

Quando agitur de paupertate ad certum effectum, non attenditur induſtria, nec opera. 88. 177.

Non ſufficit verificare ſolam paupertatem, verùm iuſtificari etiam debet miſerabilitas Oratorum in Diſpenſatione in forma *pauperum*. 89. 177.

Filiusfamilias, qui in vita parentis diuitis nihil poſſidet, an poſſit dici pauper ad effectum obtinendi Diſpenſationem in forma *pauperum*. 92. 177. & quando 106. 178.

Dum adſunt alij, ad quos ſpectat onus alendi, non poteſt quis dici pauper. 94. 177.

Filius an dicatur pauper, ſi Mater ſit diues. 95. 177.

Ad hoc, vt quis dicatur pauper, habetur reſpectus ad id quod poſſidet, & non ad id quod ſperat, ſeu iudicialiter petit. 108. 178.

paria ſunt, quem eſſe diuitem, vel pauperem, ſi ſuis diuitijs nequeat vti. 109. 176.

Diſpenſatio non eſt ſubreptitia, ſi Oratrix narrauerit ſe pauperem, ſi verè talis erat, licèt ſpem magni patrimonij haberet. 114. 179.

Si quis poſſideat bona exigui redditus, non tenetur ea vendere, vt Diſpenſationem in forma ordinaria impetret. 115. 179.

Si Oratores eſſent quidem pauperes, ſed bona modici valoris poſſiderent, an, & quomodo Diſpenſationem in forma *pauperum* impetrare poſſint. 117. 179.

paupertas, & miſerabilitas ſi non probetur coram Ordinario, Delegatus nò poterit Diſpenſationem exequi, ſed per Oratores erunt expediendæ nouæ Literæ impetrandæ in forma *perinde valere*. 118. 179.

Formula dictarũ Literarum in forma *perinde valere*. 119. 179.

pauper dicitur, qui habet multa bona, ſed deductis oneribus, & ære alieno, parum ſuperſit. 120. 180.

Si Oratores in aliena Diœceſi domicilium contraxiſſent, & ſaltem per annum ibi habitaſſent, ſufficiet ſi fides paupertatis fiat ab Ordinario Domicilij. 123. 180.

pro Oratoribus abſentibus nihil recipitur à Dominis Scriptoribus Apoſtolicis, at per Officium minoris Gratiæ taxantur, ac ſi pauperes non eſſent. 124. 180.

Si Oratores ſint nobiles, & pauperes, diuerſimodè conceditur Diſpenſatio in hac forma *pauperum*. 125. 180.

Pœnitentia publica, & ſeruitium Eccleſiæ, in Diſpenſatione in forma *pauperum* præcedere debent, & interim Oratores debent manere ſeparati. 126. 180.

paupertas, & ſola inopia, an ſit cauſa, vt Epiſcopus valeat diſpenſare in Matrimonio contracto bona fide ab Impedimento dirimenti occulto. 177. 256.

Epiſcopus an teneatur ſubminiſtrare pro itinere faciendo ad impetrandam Diſpẽſationem ab Impedimento inter Coniuges attenta eorum paupertate. 188. 256.

petens Diſpenſationem in forma *pauperum* ſuper *Impedimento* paternitatis, quæ debeat ſeruare. 79. 281.

Diſpenſatio in forma *pauperum*, non poteſt concedi ex cauſa defectus dotis. 31. 459.

Fœmina quando dicatur pauper, ad effectum, vt poſſit diſpenſari ad nubendum cum Coniuncto, ex cauſa defectus dotis, vide in verbo Dos.

PAX.

Conſeruatio Pacis quando ſit iuſta cauſa diſpenſandi in Matrimonio rato, & non conſummato. 31. 221.

Formola Diſpenſationis ob cauſam confirmationis Pacis de recenti initæ. 1. 468.

Ex dicta cauſa ob quem finem Papa diſpenſet. 2. 469.

POENA.

Pœna appoſita, quamuis fuiſſet ipſo Iure incurrenda, nihilominus requiritur declaratoria. 287. 70.

pœna Excommunicationis, vide Excommunicatio.

pœna recipientium munera pro exequenda Diſpenſatione, quæ ſit. 232. & ſeq. 125.

pœna Poligamorum. 33. & ſeq. 315.

pœnæ ſtipulatio in caſu, quo Matrimonium non ſequatur, non valet. 16. 335.

pœna Raptoris, vide Raptor.

pœna Contrahentium clandeſtinè, vide clandeſtinum.

PÆNITENTIA.

Pænitentia publica, & ſeruitium Eccleſiæ, debent præcedere, antequam fiat Diſpenſatio in forma *pauperum*. 126. 180.

Ob publicum peccatum, imponenda eſt *publica pænitentia*. 137. 181.

pœnitentia publica imponenda Oratoribus, relinquitur arbitrio Delegati, qualis eſſe debeat, dummodo publica ſit, & talis, vt alios deterreat. 140. 181.

Dicta pænitentia non debet eſſe ſolemnis. 142. 181.

Quid ſeruetur Lucæ, & in multis alijs locis, quoad dictam pœnitentiam. 143. 181.

Si pænitentia non fiat ad formam præſcriptam, Diſpenſatio inde ſequuta eſt nulla. 144. 182.

pænitentia, qua tenetur Orator operam ſuam conferre Fabricæ, aut in aliud ſeruitium Eccleſiæ, quot menſium eſſe ſoleat. 146. 182.

pænitentia ſeruitij Eccleſiæ non eſt neceſſe, vt fiat tempore continuato, ſed ſufficit, vt interpolatè expleatur. 147. 182.

pænitentia eadem imponitur, ſiue petatur Diſpenſatio ſuper Conſanguinitate, vel ſuper Affinitate, ſiue in forma *pauperum*, vel ordinaria. 149. 182.

D. Datarius Papæ habet plenam auctoritatem Pęnitentias Oratoribus commutandi, vel abbreuiandi. 167. 183.

Delegatus non poteſt eaſdem pænitentias commutare. 169. 183.

pænitentias impoſitas à Papa Epiſcopus ex cauſa poteſt commutare, & parochus impoſitas ab Epiſcopo, quando ſunt impoſitę pro Foro conſcientię tãtũ. 170. 172. 183.

pænitentia in pænam exceſſuum Oratori impoſita non

Digitized by Google

poteſt per alium adimpleri. 193. 185.
Licèt Confeſſarius teneatur diſpenſando pœnitentias iniungere, tamen illas poterit arbitrare. 149. 220.
Pęnitentia ſi non præſcribitur in Mandato, vt ſit perpetua, poteſt dari temporalis. 156. 221.

POENITENTIARIA, POENITENTIARIVS.

Maior Pęnitentiarius in Impedimentis occultis gerit vices Pontificis, quoad Diſpenſationes. 21. 25.
Maior Pęnitentiarius non poteſt ad ſui libitum Diſpenſationem reuocare. 521. 153.
Praxis Diſpenſationum, quæ fiunt in huiuſmodi Prætorio pro Foro interno, diuerſimodè ſe habet ab alijs, quæ in Foro ordinario pro Foro externo a Papa conceduntur. 1. 120.
Auctoritas Summi Pęnitentiarij eſt valde aucta per Cõſtitutionem Vrbani VIII. 5. 204.
Dignitas Maioris Pęnitentiarii a Benedicto II. fuit aucta. 6. 204.
Hodie conferri ſolet alicui ex Eminentiſs. S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus. 7. 204.
Iuriſdictio, & auctoritas Summi Pęnitentiarii non expirat morte Pontificis. 8. 204.
Gratia facta à Pænitentiario non expirat morte Pontificis. 8. 204.
Maiori Pęnitentiario, qui Officiales ſubditi exiſtãt. 11. 204.
Officiales, & Miniſtri S. Pęnitentiariæ debent eſſe Sacris Ordinibus initiati, vel ſaltem initiandi infra tempus ſibi a Sanctiſſimo præſcribendum. 18. 205.
Maior Pęnitentiarius ſemel ſaltem in menſe conuocat ſuos Officiales, vnà cum Secretariis, quæ conuocatio Signatura appellatur, & quare. 19. 205.
Sacra Pęnitentiaria habet ſuam peculiarem Congregationem Cardinalium. 20. 205.
Sacra Congregatio Concilii non ſe ingerit in negociis S. Pęnitentiariæ. 21. 205.
Diplomata a S. Pęnitentiaria quando clauſa, & quando patentia tradantur. 23. 205.
Gratiæ à Maiori Pęnitentiario quadruplici modo emanant, & quomodo. 24. 205.
Maior Pęnitentiarius quam auctoritatem habeat circa ſeculares Perſonas. 25. 205.
Quid poſſit ad fauorem Regularium. 25. 205.
Auctoritas Maioris Pęnitentiarii circa quas materias verſetur. 27. 205.
Maior Pęnitentiarius an poſſit ex iuſta cauſa concedere Dimiſſorias ad Ordines, ſi illæ à proprio Ordinario obtineri non poſſint. 28. 205.
In quibus poſſit Pęnitentiarius circa Matrimonium diſpẽſare. 29. 205.
Circa Conſanguinitatem in gradibus remotioribus tantũ diſpenſare poteſt. 30. 205. & rariſſimè 40. 207.
Si Matrimonium non ſit adhuc contractum, in Conſanguinitate, an poſſit diſpenſare. 31. 206.
Diſpenſationes omnes quæ à S. Pęnitentiaria emanant, gratis conceduntur. 32. 206.
Etiamſi eſſent reuelatoriæ alterius Diſpenſationis à Pontifice pro Foro externo nulliter impetratæ. 33. 206.
Quamuis in illa tacita fuiſſet aliqua qualitas, qua expreſſa, fuiſſet neceſſaria ſolutio Compoſitionis. 34. 205.
In primo gradu, & ſecundo Conſanguinitatis, non poteſt Pęnitentiarius diſpenſare. 39. 207.
Si poſt Matrimonium bona fide contractum ſuperueniat ſcientia Conſanguinitatis, non diſpenſatur, niſi Coniuges ſteriſſent in Matrimonio per aliquot annos. 41. 207.
Pęnitentiarius ſolet aliquando committere declarationem, quod non fuerit contractum Impedimentum Cognationis. 44. 207.
Super Impedimento machinationis, morte ſequuta, difficillimè S. Pęnitentiaria diſpenſat, & maximè ſi ex veneno mors euenerit. 47. 208.
Quomodo ſuper d. Impedimento diſpenſaret, ibidem, & ſeq.
Si mors veneno ſequuta fuerit, ſolet Diſpenſationem denegando a Pęnitentiario committi cauſa diſcutienda in plena Signatura. 49. 209.
Si quis, viuente Vxore, cum alia inſcia d. Matrimonii contrahat, & conſummauerit, remanet perpetuò inhabilis ad illud contrahendum. 51. 209.
Quid ſi mortua prima Vxore, velint in ſecundo Matrimonio remanere, quomodo Diſpenſatio cõcedatur. 52. 209
Si quis credens ſuam Coniugem eſſe mortuam, bona fide cum alia contrahat, non eget Diſpenſatione, at ſi peratur a S. Pęnitentiaria, proponitur forma declaratoria. 53. 209.
Pænitentiaria ex quibus cauſis poſſit commutare, ſeu diſpenſare, ſuper Impedimento Voti Religionis. 62. & ſeq. 212.
Super Matrimonio rato non conſummato S. Pęnitentiaria diſpenſare poteſt. 80. 81. 213.
Obtenta Diſpenſatione a Papa ex falſa cauſa ſuper Impedimento publico, & recurſus habeatur ad Pęnitentiariam, eo quod occultum ſit, quod ea falſa cauſa ſit facta d. Impetratio, quomodo procedatur. 83. 213.
Quomodo procedat in Diſpenſatione ſuper Impedimento dirimenti, detecto poſt contractum Matrimonium bona fide, aliis tamen occultis, & ſi Oratores non abſtinuerint. 84. 213.
Quomodo ſi Oratores copulã habuiſſent ſub ſpe obtinendi Diſpenſationem à Pontifice, & d. ſpem habitam negaſſent. 85. 213.
Si plura adſint Impedimenta, partim occulta, & cætera publica; S. Pænitentiaria ſuper occultis tantùm diſpenſare poteſt. 19. 25. & 86. 213.
Maior Pęnitentiarius non ſe ingerit in delictis publicis Laicorum, vt ſunt delicta extra caſus Cenſurarum. 206. 225.

PENSIO.

Diſpenſatus ad Beneficium, licèt maius ſit, non eſt diſpenſatus ad Penſiones. 50. 15.
Illegitimus ad Clericatum diſpenſatus, ſit capax obtinen-[illegible]
Pontifex aliquando ſolet diſpenſare cum Clerico, vt ducat Vxorem retinendo penſionem, & quomodo id fieri accidat. 75. 354.

PLEBS.

Plebeiorum duplex eſt genus, honeſtorum, nempè, & vilium. 133. 453.
Viles, qui dicantur. 134. 433.
Honeſti, qui ſint. 135. 433.

PLVRALITAS.

Pluralitas Vxorum, vide Vxor.
Pluralitas Maritorum, vide Poligamia.

POLIGAMIA, POLIGAMVS.

Pluralitas Maritorum venit ſub prohibitione pluralitatis Vxorum, & à fortiori; & d. prohibitio inſurgit ex iure naturali Diuino. 11. 312.
Nec in huiuſmodi Poligamia, ab Orbe condito inuenitur fuiſſe diſpenſatum, & de ratione. 12. 313.
Nec ipſe Deus poteſt in ea diſpenſare, cum repugnet finibus Matrimonii. 13. 313.
Poligami infamiam incurrunt. 29. 315.

Et ſunt de hoc vehementer ſuſpecti. 30. 315.
Poligami poſſunt vt hæretici puniri, cum huiuſmodi caſus ad S. Inquiſitionem ſpectet. 31. 315.
Si Laici præueniant in Poligamorum captura, ſolet Officium S. Inquiſitionis de manu Laicorum eos recipere, & interrogare quomodo de Fide ſentiant, & ſi catholicè reſpondeant, remittuntur puniendi ab ipſis Laicis. 32. 315.
Poligamorum pœnam, nonnulli docent, eſſe publicationis dimidiæ partis bonorum. 33. 315.
Alij dicunt, ferro ardenti imprimendam eſſe in fronte Poligami literam Q. & ita ſeruari in Hiſpania. 34. 315.
Alij tenent, Poligamos eſſe publicè fuſtigandos, & deinde in perpetuum exilium mittendos, & ita Lucæ obſeruatum. 35. 315.
Fœminas, quæ eodem tempore pluribus Viris nupſerunt, de Iure canonico debent incidi capilli, & panni ante, & poſt. 36. 315.

POTESTAS.

Potens diſpenſare in aliquo præciſo gradu, poterit diſpenſare, quamuis ſit duplicatus. 8. 12.
Potens diſpenſare in Affinitate, conſequenter poterit diſpenſare & in publica honeſtate. 9. 12.
poteſtas diſpenſandi ſi ſit reſtricta ad aliquem præciſum gradum, v. gr. tertium Conſanguinitatis, vel Affinitatis, diſpenſari non poterit in alio inferiori coniuncto cum d. tertio. 10. 12.
poterit tamen diſpenſari ſuper remotiori, ſi coniunctus ſit cum ſuperiori, dum iſte inferior ſit gradus, ſuper quem diſpenſari poteſt. 11. 12.
potens præciſè diſpenſare in aliquo gradu Conſanguinitatis, vel Affinitatis, an poſſit quando vterque concurrit; referuntur opiniones. 13. 12.
Quæ ſit ratio differentiæ inter Diſpenſationem, & poteſtatem diſpenſandi, quoad earum interpetrationem latam, & ſtrictam. 14. 12.
poteſtas diſpenſandi generaliter conceſſa, eſt fauorabilis, latè interpetranda. 1. 11.
Et in dubio, vt ad alium caſum extendatur, præſumendum eſt. 3. 12.
Limita, quando eſſemus in materia, in qua ex cõſuetudine, vſu, & ſtylo, iam interpetratio fuiſſet inducta. 54. 15.
Limita ſecundò, quando tenderet in graue præiudicium Tertij. 55. 16.
Quando eſſet contra Ius. 56. 16.
poteſtas generaliter conceſſa diſpenſandi, non extenditur ad prohibita Iure Diuino naturali, in quibus ipſe Pontifex non niſi magna ex cauſa diſpenſat. 65. 16.
Quod procedit, quamuis in facultate conceſſa fuiſſet appoſita verba prægnantia, & exuberantia. 66. 16.
Limitatur etiã, vt non ſit latè extendenda, cũ reſtringitur ad particulares Perſonas in Literis expreſſas. 68. 17.
Etiam ſi d. poteſtas conceſſa eſſet in gratiam Diſpenſaturi. 70. 17.
Quando Perſonæ diſpenſandæ ſunt nominatæ, poteſtas reſtringitur ad eas tantum. 71. 17.
poteſtas diſpenſandi, ſeu legitimandi, conceſſa generaliter, abſq; expreſſione Perſonarum, eſt latè interpretãda ſecus ſi fuerit facta expreſſio Perſonarum. 556. 156.
Papæ poteſtas circa Matrimonia eſt maxima. 280. 194.
poteſtatem diſpenſandi ſuper Impedimentis Matrimonij dirimentibus nemo habet, niſi Papa, & Eccleſia. 1. & 4. 241.
Papa habet poteſtatem à Deo, & non à Concilio. 13. & 18. 242.
poteſtati Papæ omnes aliæ poteſtates ſubditæ ſunt. 19. 245.
Poteſtatis Papæ comparatio. 21. 242.
Et in eo ſolo manet plenitudo poteſtatis. 34. 243.
Si dubitatur, an Prælatus habeat poteſtatem diſpenſandi, nihilominus Diſpenſatus erit tutus in conſcientia, quando dictus Prælatus habeat titulum, & ſit in poſſeſſione. 87. 415.
Amplia, quamuis poſtea reperiatur, titulum fuiſſe nullũ. 88. 436.
Secus, ſi reperiatur caruiſſe titulo collato à legitimo Superiore. 89. 436.

PRECES.

Clauſula, quod Confeſſarius teneatur indagare veritatem precum, eſt de forma. 127. 219.
Si Confeſſarius extra Confeſſionem ſciat, preces eſſe falſas, quamuis Pœnitens aſſerat eſſe veras, non debet diſpenſare. 129. 219.
Si Confeſſarius omittat examen veritatis precum, non valet Diſpenſatio, quamuis ipſæ preces ſint veræ, maximè ſi d. Confeſſarius ſit veritatis inſcius. 131. & 133. 219.
Si Confeſſori de veritate precum conſtet, aliter quam per Confeſſionem non erit neceſſarium d. examen. 134. 219.
Nec opus erit examine de veritate dd. precũ, ſi Confeſſori conſtet ex ipſa Confeſſione ſacramentali. 135. 219.
Preces narratæ S. Pœnitentiariæ debent eſſe veræ tempore impetrationis Literarum, & ſubſiſtere etiam tempore executionis. 138. 220.

PRÆIVDICIVM.

Diſpenſatio quomodo intelligenda quoad præiudicium Tertij. 29. 14.
Maximè ſi fiat pendente lite. 62. 16.
Sublato per Pontificem Impedimento Matrimonij, præiudicium Tertij non attenditur. 282. 194.
Papa non præſumitur velle Iuri Tertij præiudicare, niſi id apertiſſimè exprimat. 293. 195.

PRÆLATI.

Prælati inferiores Epiſcopo, habẽtes Iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, poſſunt aſſiſtere Matrimonio ſuorum Subditorum. 75. 408.

PRÆSENTATIO

Si præſententur Literæ exequendæ Vicario, & interim moriatur Epiſcopus, non erit opus eas iterum Vicario ſucceſſori præſentare. 51. 86.
Delegatus nullam habet Iuriſdictionem, niſi poſtquam Literæ fuerint præſentatæ. 1. 105.
Præſentatio Exemplaris Literarum non ſufficit, ſed debent præſentari originaliter. 5. 107.

PRÆSVMPTIO.

In Diſpenſatione Motu proprio conceſſa ſemper præſumitur iuſta cauſa, & eſt præſumptio Iuris, & de Iure. 104. 20.
Præſumptiones, coniecturæ, & indicia, an admittantur ad probandum Impedimentum Matrimonij, relinquitur Iudicis arbitrio. 427. 144.
Duæ, vel plures præſumptiones non coniunguntur ad faciendam plenam probationem ad diſſoluendum Matrimonium contractum. 432. 144. & 56. 223.
Pro Delegato eſt præſumptio, quod ritè, & rectè ſuum munus expleuerit. 199. 459.
Ex quo temporis curſu præſumantur Coniuges diſpenſati ſuper Impedimento. 75. 498.

PRÆVENTIO.

Petitio Diſpenſationis priùs facta à Pontifice, non inducit præuentionis effectum. 23. 62.

præ-

Præuentio non habet locum in vſu Iuriſdictionis voluntariæ. 213. 62.

PRINCEPS.

Principis conceſſio non debet eſſe illuſoria. 85. 18.
Princeps dans reſponſum in aliquo particulari caſu, non fungitur munere Principis toti Reipublicæ Iuſdicentis, ſed potiùs munus particularis Iudicis in cauſa particulari. 359. 80.
Principes Sæculares, an poſſint inducere Impedimenta Matrimonij, & quæ. 25. 231.
Quid de Principibus Infidelibus, etiam quoad Matrimonia Fidelium, illis ſubditorum. 23. & 24. 230.
Principes ſæculares poſſunt condere Leges ſuper quibuſdã rebus merè temporalibus Matrimonio annexis, non tamen concernentibus vim, & ſubſtantiam Matrimonij. 27. 231.

PRIVILEGIVM.

Priuilegium nõ clauſum in corpore Iuris tollitur per clauſulam *Non obſtantibus &c.* in Literis poſitam. 364. 137.
Non tamen per d. clauſulam cenſetur derogatum priuilegijs clauſis in corpore Iuris. 365. 138.
Priuilegia conceſſa Religioſis Mendicantibus, vt valeant diſpenſare in aliquibus caſibus Matrimonialibus, an ſint valida, & quæ. 178. & ſeqq. 255.

PROBATIO.

Collatio Beneficij Teſtibus probari nequit, cum requirantur Literæ. 45. 29.
Gratia Pontificis non poteſt Teſtibus probari. 46. 29.
Confeſſio facta per Oratores de Impedimento, nõ probat, ſed debet Delegatus ſe ab alijs informare. 246. 127.
Notorium non indiget probatione. 548. 127.
Quæ probatio ſufficiat ſuper Impedimento, vt Ordinarius debeat Matrimonium Sponſis interdicere. 412. 143.
Impedimentum an probetur per vnicum Teſtem, & quid requiratur. 415. 143.
Fama, quoad probationem, vide in verbo Fama.

PROCVRATOR.

Procurator excommunicatus non poteſt obtinere gratiam nomine principalis non excommunicati. 199. 122.
Nec reualeſcit per ſubſequentem Abſolutionem. 200. 122.
Procurator nomine patrini, ſuſcipiens puerum è Fonte, nõ contrahit Cognationem. 31. & ſeq. 277.
In Procuratore ad contrahendum Matrimonium non requiritur ætas requiſita in Procuratore ad celebrandum alia Inſtrumentalia, ſed ſufficit, vt habeat vſum rationis. 103. 412.

PROHIBITIO.

Prohibitio Papæ facta Delegato, ne munera, aut præmia recipiat, non eſt ſimplex monitio, ſed præceptum formam tribuens. 232. 125.
Dicta prohibitio, & Excommunicatio propterea impoſita, quando apponi incœperit. 234. 125.
Si Diſpenſatio committatur Epiſcopo, quomodo concipiatur d. prohibitio, & ſub qua pœna. 235. 125.
Nec d. prohibitioni per Pontificem factæ obſtare poteſt conſuetudo in contrarium. 237. 155.
Reprobantur Doctores, docentes, poſſe per Delegatum recipi aliqua eſculenta, & poculenta, quæ paucis diebus conſumuntur. 241. 126.
Dicta prohibitio comprehendit qualecumque munuſculum. 242. 126.
Ampliatur, vt non poſſit Delegatus recipere aliquid, etiam prætextu laboris, literis faciendi pro informatione, nec ratione ſigilli, aut taxæ. 243. 126.

PROLES.

Si Coniuges tempore contracti Matrimonij habuiſſent Impedimentum dirimens ab eis ignoratum, proles ſuſcepta erit legitima, quamuis poſtea Impedimentum detegatur, ſi præmiſſæ fuerint Denunciationes. 256. 191.
At ſi ſpretæ fuerint Denunciationes, quamuis in reliquis adfuiſſet ignorantia Impedimenti, proles erit illegitima. 257. 191.
Pro legitimitate prolis, an attendatur tempus conceptionis, vel natiuitatis eiuſdem. 259. & ſeqq. 192.
Proles nata poſt factam Diſpenſationem ſuper Impedimento, quod inter parentes aderat, eſt legitima. 267. 193
Et per ſubſequens Matrimonium fit legitima. 268. 193.
Quid de prole ſuſcepta ante Diſpenſationem. 269. 193.
Proles reputatur illegitima, ſi poſt Diſpenſationem à Confeſſario ſuper Impedimento occultè factam, illud detegatur. 297. 196.
Prolis ſuſceptio narrata Papæ pro Diſpenſatione Matrimoniali habenda, eſt verificandi. 298. 196.
Detecto Impedimento occultè diſpenſato, proles reputabitur illegitima. 164. 222. & 197. 225.
Dum Coniuges cum Impedimento dirimente ignorato ab vtroque, vel altero eorum, Matrimonium contraxerunt, proles erit legitima; parens tamen, qui fuit in mala fide, reputabitur non legitimus reſpectu d. Filij in Foro externo. 165. 222.
Proles ſuſcepta à Coniugibus, poſt quam Vir de licentia Vxoris ad Ordines Sacros tranſiuerat, erit legitima. 38. 352.
Sed erit irregularis, itaut abſque Diſpenſatione, ad Ordines promoueri non poſſit. 39. 352.
Proles ſuſcepta inter Coniuges poſtquam alter poſt Matrimonium tantùm ratum Religionem profeſſus fuerit, erit illegitima. 40. 352.
Proles habita à Coniugibus tempore, quo erant adſtricti ſimplici Voto Caſtitatis, an poſſit dici legitima. 128. 359

PROMITTENS.

Promittens Matrimonium ſub conditione, *ſi Papa diſpenſauerit*, videtur promiſiſſe, ſe procuraturum Diſpenſationem. 86. 535.

PROMOTOR.

Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſcopatus citari debet, quando Coniuges inſtant pro diſſolutione Matrimonij ob aliquod Impedimentum. 24. 379.

PRONOMEN.

Pronomen, vide Nomen.

PVBES, PVBERTAS.

Si Impuberes, vel Pubes cum Impubere contrahant nulliter, ob defectum malitiæ, quamuis poſt pubertatem copulam habuerint, non tamen ob id Matrimonium cenſetur ratificatum, niſi denuo coram Parocho, & Teſtibus conſentiant. 387. 239.
Suſcipiens Ordines Sacros ante pubertatem, aut Votum ſolemne Religionis emittens, niſi ratificauerit, non tenetur ad Voti obſeruantiam. 35. & ſeqq. 352.
Et facta ab Eccleſia declaratione nullitatis, poterit Matrimonium inire abſq; Diſpenſatione. 34. 352.
Puberes quamuis poſſint licitè, & validè contrahere, poſt annos pubertatis, tamen ſi ex defectu potentiæ temporalis nequeant copulam perficere, expectandum erit tempus plenæ pubertatis. 74. 383. 41. 474.
Si verò adhuc copulari non poterunt, aſſignabitur trien-

nium ad experiendum, incipiendum à die plenæ pubertatis. 75. 383. 42. 474.
Si Fœmina ante 12. annum fuiſſet ab alio cognita, poterit, defectu ætatis non obſtante, contrahere. 49. 475.
Diſpenſatio Apoſtolica eſſentialiter non requiritur ad contrahendum ante annos pubertatis. 52. 475.
Quando tamen ex d. cauſa recurratur ad Pontificem. 53. & 55. 475.

PVBLICATIO.

In cauſis Matrimonialibus, etiam publicatis atteſtationibus, poſſunt recipi Teſtes ſuper iiſdem articulis, tam in prima, quàm in ſecunda inſtantia. 82. 325.

QVALITAS.

Qualitates quæ ſint narrandæ, adeout ſi omiſſæ fuerint, vitietur Gratia. 4. & ſeqq. 42.
Qualitates, quæ Iura non iubent exprimi, ſi taceantur, etiãſi narratæ reddidiſſent difficiliorem ad diſpenſandum, nihilominus non vitiatur Gratia. 10. & ſeq. 43.
Qualitas de Iure exprimenda ſi taceatur, etiamſi ignoranter, & abſq; dolo fiat, nec expreſſa retardaret, nihilominus Gratia vitiatur. 14. 43.
Qualitates, quæ taceri poſſunt, ſunt in duplici differentia, extrinſecæ, nempè, & intrinſecæ. 30. 45.
Extrinſecæ, tanquam non pertinentes ad Diſpenſationem, ſi omittantur, non vitiant, vt in exemplis, quæ ſubijciuntur. 31. 45.
Intrinſecæ ſunt, quæ de iure, ſeu ſtylo, vel conſuetudine Principis exprimi debent. 32. 45.
Qualitates intrinſecæ omiſſæ, vitiant. 33. 45.
Qualitas, quando dicatur appoſita demonſtratiuè, & quãdo taxatiuè, & eius effectus. 47. & ſeqq. 47.
Qualitates Oratorum, veluti nobilitas, quando ſint exprimendæ, & quando non. 73. 49.
Et quando probandæ. 112. & 117. 451.
Qualitates omnes, & circumſtantiæ aggrauantes Impedimentum, exprimi debent in petitione Diſpenſationis, 85. 215.
Error qualitatis, & fortunæ, non irritat Matrimonium, licèt ſine illa qualitate contractum non fuiſſet. 10. 143. limita, vt n. 11. ibidem.
Qualitates, quæ ad pompam, & ornatum in Literis Diſpenſationum apponuntur, etiamſi non verificentur, Gratia non vitiatur. 10. 479.

R

RADIX.

Pontifex dicitur in Matrimonij radice diſpenſare, quãdo iam ſuit contractum Matrimonium, ſed de facto, & nulliter, & Papa illud à principio conualidat. 274. 193
Qualis ſit effectus Diſpenſationis Pontificiæ, in radice Matrimonij. 275. 194.
Solus Pontifex diſpenſat in radice Matrimonii, 280. 194.
Papa diſpenſando in radice, intendit remouere Impedimentum Canonicum, ac ſi aperiatur via ſucceſſionibus, conſequitur ex miniſterio Iuris. 283. 194.
Quando dicatur facta Diſpenſatio in radice. 284. 194.
Papa diſpenſando in radice, cenſetur retrotrahere Diſpẽſationem ad initium, & radicem. 285. 194.
Si Matrimonium nullum eſſet ob aliquod Impedimentum Iure naturali dirimens, non poteſt diſpenſari in radice. 286. 194.
Nec poteſt diſpenſari in radice, ſi Matrimonium ſit nullum ex defectu conſenſus, vel impotentia perpetua coeundi. 287. 194.
In caſibus, in quibus Papa non poteſt diſpenſare in radice, diſpenſare poteſt per Reſcriptum. 288. 195.
Si Papa in Diſpenſatione mentionem facit de Prole, non cenſetur diſpenſare in radice. 290. 197.
Cenſetur diſpenſatum in radice, ſi Papa diſpenſet, vt Oratores denuo poſſint contrahere, & Filios antea natos, declaret legitimos. 294. 195.
Diſpenſatio in radice poteſt fieri etiam poſt mortem Coniugum. 296. 195.

RAPTOR, RAPTA.

Petens Diſpenſationem in Impedimento Raptus, debet exprimere, an factus fuerit ad effectum Matrimonij cõtrahendi. 186. 59.
Item an factus fuerit animo reddendi faciliorem Diſpenſationem 187. 59
Clauſula *Dummodo Mulier propter hoc rapta non fuerit*, intelligitur de Raptu facto cauſa Matrimonij contrahendi 348. 136.
Si Mulier rapta fuerit à Viro pro Matrimonio, Delegatus non poteſt diſpenſare. 67. 175.
Pœnæ contra Raptores, quæ ſint. 1. 2. & 10. 388.
Vt Raptor incurrat pœnas à Iure Ciuili inflictas plura requiruntur, & quæ, 2. & ſeq. 387.
Ad effectum conſtituendi Matrimonij Impedimentum, ſufficit ſimplex Raptus. 8 388.
Rapta quandiu manet in poteſtate Raptoris, inter eos cõtrahi non poteſt Matrimonium. 9. 388.
Diſpenſatio ob ſimplicem Raptum non requiritur, & de ratione. 13 388.
At in locis, in quibus ex conſuetudine requiritur, poteſt ab Epiſcopo concedi. 14 388.
Et ſi abſq; dicta Diſpenſatione contraherent, licèt peccarent, tamen Matrimonium eſſet validum. 15. 388.
Ob ſimplicem Raptum, licèt non requiratur Diſpenſatio, requiritur tamen licentia Ordinarij, qui debet de dote conſtituenda cognoſcere. 16. 388.
Raptor, tenetur de Iure naturæ conſtituere dotem Mulieri raptæ, & alia damna reficere, etiam abſque Iudicis ſẽtentia. 18. 389.
Et etiam tenentur omnes qui ei auxilium, conſilium, & fauorem dederunt. 20. 389.
At quoad quantitatem d. dotis *conſtituendæ*, relinquitur arbitrio Ordinarij. 17. 388.
Dantes auxilium, & conſilium Raptori ſcienter, & doloſè, capitali ſupplicio puniuntur. 21. 389.
Raptor non liberatur à dotando Raptam, quamuis ipſa eſſet diues, & ſponte dotem remitteret. 23. 389.
Rapta non poteſt dotem ſibi cõſtitutam reſtituere Raptori poſt contractum Matrimonium. 24. 389.
Raptoris bona, quæ ſtatim poſt Raptum efficiuntur Raptæ, an illa amittat, ſi illi nubat. 25. & ſeqq. 389.
Si ob aliud Impedimentum requiratur Diſpenſatio, Delegatus non poterit illam exequi, niſi prius fuerit dos Raptæ conſtituta. 19. 388.
Pœnæ infamiæ, depoſitionis, & dotationis contra Raptores ſtatutæ, non obligant ante Iudicis ſententiam. 28. 390.
Excommunicationis pœna, licèt ſit latæ ſententiæ, tamen non eſt Pontifici reſeruata. 29. 390.
Raptus debet narrari Pontifici, quando petitur Diſpenſatio ſuper alio Impedimento dirimenti. 30. & 31. 390.
Raptor de Iure Ciuili non poteſt contrahere cum Rapta, ſecus de Iure Canonico. 31. 390.
Raptus crimen eſt adeò deteſtabile, vt ab illo Pontifex plurimùm abhorreat, & propterea in omnibus mandatis Diſpenſationum apponit clauſulam, *Dummodo Mulier propter hoc rapta non fuerit*. 32. 390.
Clauſulæ prædictæ qualis ſit ſenſus. 33. 390.

Quam-

Quamuis in Mandato non fuiſſet appoſita, de ſtylo ſubin telligitur. 34. 390.
Vnde ſi ſit expreſſa, vel omiſſa, ſi Delegatus reperiet Oratricem fuiſſe raptam, non poterit Diſpenſationem exequi. 35. 390.
Sed opus erit nouas Literas expedire in forma *perinde valere* 36. 390.
Forma Supplicationis pro Impetranda Diſpenſatione ſuper Impedimento raptus omiſſo in prima Supplicatione ſuper alio Impedimento dirimenti petita. 37. 390.
Et cui committatur executio d. Diſpenſationis, & quid adimplere debeat Delegatus. 38. 390.
Epiſcopus Lucenſis licèt poſſit abſoluere ab Excommunicatione ob raptum incurſam, tamen caſu quo Diſpenſatio fuerit petita à Pontifice, & commiſſa, non poterit Epiſcopus abſoluere, ſed tantum Delegatus. 39. 391.
Decretum Concilii Tridentini loquens de raptu, de quo raptu ſit intelligendum. 40. 391.
Pœnis contra Raptores inflictis, ſubiiciuntur tantum ii qui ad raptum cooperantur, non qui iuuarent ad contrahendum cum rapta. 41. 391.
Fœmina rapta poſt nubere alteri, quam raptori, etiamſi adhuc maneat in poteſtatem raptoris, dummodo ea conſentiat, & ille tertius ignoret ipſam fuiſſe raptam. 42. 391.
Prohibitio, quod Raptor, & Rapta, nequeant inter ſe contrahere non extenditur ad alios cooperantes, & auxiliantes, licèt ad hac in poteſtate raptoris ſit. 44. 391.
Raptor dicitur ille, qui mandat tertio, vt Fœminam pro ipſo Mandante rapiat, & non Mandatarius, licèt ipſe aliis pœnis ſubiaceat. 45. 391.
Tamen non erit impeditus cum rapta contrahere ſicùt mandans. 46. 391.
Raptus ex cauſa explendæ libidinis, vel ob aliam cauſam, non compræhenditur in Decreto Concilii, nec impedimentum inducit, ſed ſolùm, quando fit animo Matrimonio contrahendi. 47. 391.
Raptus factus cauſa explendæ libidinis, & Matrimonium contrahendi Impedimentum inducit. 48. 392.
Raptus propriæ Sponſæ non dirimit Matrimonium, nec Sponſus ſubiacet pœnis raptoris. 49. & ſeqq. 392.
Quamuis raptæ Parentes contradicant. 50. 392.
Secus tamen ſi Sponſa nollet Sponſalia adimplere, nec vellet abduci. 54. 391.
Raptus dicitur, ſi Puella recuſet abduci, licèt eius Parentes conſentiant. 55. 392.
At ſi Fœmina conſentia, & Parentes contradicant Concilii diſpoſitio non procedit. 56. 391.
Intentio Concilii in ſtatuendo Impedimento raptus, fuit conſulere libertati Matrimonii. 57. 391.
Raptus nõ dicitur ſi Fęmina rapta conſentiat. 58. & 59. 392
Imo ſi Puella conſentiat abduci, & copulæ reſiſteret, non dicitur raptus. 60. 39².
At ſi in principio renueret abduci, & poſtea copulæ conſentiret, dicitur raptus. 61. 393.
Raptus committitur ſi poſt Matrimonium ratum Sponſus raperet Sponſam quæ vellet frui, ſpacio duorum menſium ad deliberandum. 62. 393.
Sponſalia contracta inter raptorem, & raptam tempore, quo in eius maneat poteſtate, ſunt nulla. 63. 393.
Raptus dicitur, etiamſi ſtuprum non interueniat. 65. 393.
Raptus non dicitur ſi quis cauſa deflorandi virginem, illam nõ educat è domo, ſed de vno cubiculo ad aliud. 66. 393
Raptus tamen eſſet ſi in aliquam domum, ſeu alium locum tutum adduxerit. 68. 393.
Raptus dicitur ſi quis puellam, quæ ad ſe accedere volebat, vocari faciat per vicinam in domo ipſius vicini, in qua Vir ad talem effectum ſit abſconditus. 69. 393.
Raptus nõ dicitur caſu quo ſolis importunis precibus, aut mercede Mulier abſtrahatur, niſi prec a violentię ęquiparentur, *licèt* in hoc alii contrarium teneant. 70 393.
Vndè hoc caſu raptor non erit puniendus pęna ordinaria. 71. 393.
Si Mulier rapiat Virum, an dicatur raptus, & incurrant pœnas raptus, & quando. 72. vſq; ad 81. 393.
Lex loquens de Raptore, an habeat locum in Raptrice. 73. & 78. 393.
In Ciuitate Florentię fuit combuſta quędam Meretrix, eo quod rapuerat quemdam puerum. 82. 394.
Raptus vel ſit factus inuita, vel conſentiente Rapta, nullo modo concedi poteſt licentia inter eos contrahendi niſi rapta fuerit repoſita in libertate. 83. 394.
Ad effectum, vt non adſit impedimentum impediens, & dirimens Matrimonium inter raptorem, & raptam, requiritur, vt ea ſit prius repoſita in plena libertate, & liberè conſentiat. 84. 394.
Raptor, ſi probare vellet, raptam dum rapebatur riſiſſe, non auditur. 85. 394.
Raptor condemnatus ob Raptum, appellare non poteſt. 86. 394.
Raptor vbicumq; reperiatur, puniri poteſt. 87. 394.
Si tàm Raptor, quàm Rapta dicant ſe contraxiſſe Matrimonium non euitabunt nihilominus pœnam raptus, ſi ſigna contraria exiſtant, & quę ſint. 89. 395.
Raptor ſi cum rapta in Eccleſiam ſe recipiát, rapta poteſt ab eo auferri. 88. 394.
Rapiens ſponſam alienam, impeditur poſteà cum quacumque contrahere. 90. 395.
Et ſi Sponſa rapta copulę conſentiat, non poterit poſtea aliud Matrimonium inire, verùm ſi illud contrahat validum erit, quia non eſt Impedimentum dirimens. 91. 395
Impedimentum huiuſmodi, vt contrahatur requiritur, vt Sponſus de pręſenti contradicat, aut copulam ignoret, non erit inductum impedimentum. 92. 395.
Si rapiatur aliena Sponſa ad effectum cum illa cõtrahendi, incurritur Impedimentum. 93. 395.
Quod procedit, ſi importunis pręcibus, quę violentię ęquiparantur extorqueatur. 94. 395.
Impedimentum Raptus locum habet in locis, in quibus Concilium Tridentinum receptum eſt, in aliis verò locis ſeruatur Ius antiquum. 95. 395.

REGVLA.

Regulę Cancellarię Apoſtolicę ia ſint legès vniuerſales. 32. 28.
Gratia à Pontifice conceſſa cenſetur ſecundum Regulas Cancellarię. 33. 28.
Regulis Cancellarię non dicitur derogatum per clauſulam *Non obſtantibus &c.* 351. 137.

RELIGIO, RELIGIOSVS.

Si quis teneatur Voto Religionis, & Caſtitatis, an debeat vtrumq; exprimere in petitione *Di*ſpenſationis. 176. 58
Votum Religionis, & Votum perſeuerandi in Religione ſunt diuerſa. 184. 59.
Regularis, qui dimiſit habitum ad finem facilitandi Diſpenſationem de intrando aliam Religionem, huiuſmodi finis exprimi debet, alias Diſpenſatio eſt ſubreptitia. 31. 172.
Diſpenſatio ad contrahendum ſuper *I*mpedimento Voti Religionis, ex quibus cauſis concedatur, ſeu commutatio fiat. 62. 151.
Si quis obtinuit Diſpenſationem, vel commutationem Voti Religionis, cum clauſula *Dummodo cælibem vitam ducat*, & poſtea contrahere velit, quid agendum. 66. 218

Similiter ſi quis vouiſſet ingredi particulare Monaſterium, & in eo non potuiſſet recipi. 67. 211.
Quid ſi Vouens Religionem ob infirmitatem, petat commutationem, ſeu Diſpenſationem ad Matrimonium cōtrahendum. 69. 212.
Quæ ſint cauſæ admittendi dilationem adimplementi Voti Religionis. 76. & ſeq. 213.
Petens Diſpenſari ſuper Voto Religionis, quid exprimere debeat. 93. 215.
Generales Religionum habent priuilegium aperiendi Literas Diſpenſationum à S. Pœnitentiaria directas Confeſſoribus, Theologia, vel Doctoribus. 103. 216.
Votum aſſumendi habitum Beatorum poteſt ab Epiſcopo Diſpenſari, qui verè non eſt Religioſus. 88. 246.
Votum ingrediendi ſtrictiorem Religionem poteſt ab Epiſcopo Diſpenſari, nempè, vt quis laxiorem ingredi poſſit, licèt in ſubſtantia Religio non poſſit, Diſpenſari. 89. 246.
In Voto de perſeuerantia in Religione, quando valeat Epiſcopus diſpenſare. 90. 246.
Votum Religionis ſub conditione, & in pœnam factum an poſſit ab Epiſcopo diſpenſari. 91. & 92. 247.
Priuilegia conceſſa Religioſis Mendicantibus, vt valeant diſpenſare in aliquibus caſibus Matrimonialibus, an ſint valida, & quæ? 178. & ſeq. 255.
Religioſi Clauſtrales, non poſſunt eſſe Patrini niſi fuerint ad Dignitatem Epiſcopalem promoti. 18. & 19. 276.
Religioſi Mendicantes, an, & quando poſſint pro Foro conſcientiæ Diſpenſare ſuper Affinitate, quæ ſuperuenit Matrimonio, vt Coniuges poſſint petere Debitū. 90. 302.
Religionis Ingreſſu diſſoluitur Matrimonium ratum, & non conſummatum, & quid quo ad Ieſuitas, qui non niſi poſt longum tempus profeſſionem emittunt. 37. 321.
Si vnus ex Coniugibus poſt Matrimonium conſummatum de conſenſu alterius, Religionem ingrediatur, & profiteatur nihilominus adhuc inter eos durabit vinculum, & erunt Coniuges. 49. 323.
Religioſus mortuus, miraculosè reſurgens, non tenetur ad Religionis obſeruantiam. 87. 325.
Religioſi, & Monachi profeſſi poſſunt cum cauſa à Pontifice Diſpenſari ad Matrimonium ineundum, & exempla afferuntur. 16. 351.
Religionis Votum emittens antè pubertatem, non tenetur ad Voti obſeruantiam, niſi illud poſtea ratificauerit. 33. 352
Facto Diuortio poteſt alter Coniugum Religionem ingredi abſq; eo, quod alter det licentiam, aut Religionem ingrediatur. 58. & ſeqq. 353.
Coniux qui Religionem Profeſſus eſt abſq; licentia alterius poterit poteſt, nedum reuocari, ſed etiam ex ſe redire, cum Profeſſio ſit nulla. 66. 354.
In Religionem, tunc aliquem dicitur fuiſſe ingreſſum, quādo in ea legitimè Profeſſionem emiſit. 78. 355.
Si vnus ex Coniugibus poſt Matrimonium ratum Religionem ingrediatur, alter in ſeculo remanſus, tenetur expectare donec Profeſſionem emittat. 85. 355.
Qua legitimè ſecuta, poterit abſque Diſpenſatione alteri copulari. 86. 356.
Matrimonium nedum diſſoluitur per ingreſſum in Religionem intra bimeſtre, ſed etiam poſtea, ſi non fuerit conſummatum. 92. 356.
De quibus tamen Religionibus intelligatur. 98. 357.
Profeſſio emiſſa poſt Matrimonij conſumationem eſt nulla, etiam ſi alter Coniux conſentiat, vel per Adulteriū iuſtam cauſam præbeat Diuortij. 91. 356.
Et tenebitur ad Vxorem redire, & debitum reddere, ſed non petere, ex probabiliori opinione. 96. & ſeq. 38.
Ingreſſus Religionem, ſi non profiteatur; ſed de vna ad aliam Religionem vagetur, poteſt Iudex ſtatuere terminum, ad profeſſionem emittendum, vel ad redeundum ad Coniugium. 105. 357.
Per ingreſsū Mariti in Religionē Ieſuitarū, poſt biēniū Tyrocinij Matrimoniū ratū remanet diſſolutum. 106. 357.
Profeſſio Coniugis habentis licentiam alterius, eſt valida, quamuis remanſus in ſeculo, ſit ſuſpectus de incōtinentia, nec Religionem ingrediatur, aut Votum emittat. 108. & 110. 358.
Limita, quando d. licentia ante profeſſionem fuiſſet reuocata. 109. 358.
Coniux ingreſſus Religionem de licentia alterius, neſcientis, ſe teneri, ad vouendum Caſtitatem, vel Religionem ingrediendum poterit reuocari, ſecus ſi ſciuerit. 111. 358.
Tamen, taliter reuocatus poſt mortem ſui Coniugis tenetur ad Religionem redire. 113. 358.
Coniux profeſſus, qui iuſte ab altero poterit reuocari, ſi non dimitteretur à Superioribus, poſſet Epiſcopus cogere, quoſcumq; Regulares etiam exemptos, ad illum dimittendum. 113. 358.
Coniux ingreſſus Religionem bona fide credens alterum mortuum, poterit reuocari, & tenetur reddere, licet non poſſit petere debitum. 116. 358.
Si Coniux in ſeculo manſus patiatur decennio alterum in Religione viuere, præſumitur conſenſiſſe. 117. 358.
Relictus in ſeculo, ſciens Profeſſionem Coniugis, nec toto tempore vitæ ſuæ non reclamauerit, cum poſſet, an eius morte cenſeatur ratificata, vel requiratur noua Profeſſio cum cæteris requiſitis. 119. 358.
Si vterque Coniux non petita inuicem licentia, cum mutua ſcientia Religionem ingrediantur, valida erit Profeſſio. 119. 358.
Si vnus poſt alium abſque licentia, vel ſi ambo de alterius deliberatione ignari, profiteantur, Profeſſio erit nulla. 120. 358.
Coniux qui profeſſus fuit Religionem, abſque licentia alterius, poterit ſine Diſpenſatione, & propria auctoritate Religionem deſerere. 121. 359.
Quod procedit, etiamſi Coniux poſtea cōſentiret. 122. 359
Si Coniux remanſus in ſeculo Adulterium commiſerit, quod alteri nulliter profeſſio notum ſit, non poterit is ab Adultero reuocari, quamuis nulliter fuerit profeſſus. 123. 359.
Prout nec repetere poſſet, qui interim factus eſſet Infidelis. 124. 359.
Poſſet tamen nulliter Profeſſus iniuriam Adulterij remittere, & Religionem relinquere. 125. 359.
Papa an poſſit Diſpenſare vt Religioſus, v. gr. Filius Regis, Matrimonium contrahat ad tempus, ſcilicet donec vnum, vel plures Filios Maſculos ſuſceperit, & poſtea ad Religionem redeat. 129. & ſeqq. 359.
Infideli Coniuge conuerſo licitum eſt ingredi Religionem & Ordinem Sacrum ſuſcipere, & quid quando adeſt ſpes conuerſionis alterius Coniugis. 38. & 39. 365.
Infidelis conuerſus ſi ingrediatur Religionem, ſed antequam profiteatur alter quoq; Coniux conuertatur tenetur Religionem deſerere. 40. 365.
Tamen aliter dicendum ſi ante alterius conuerſionem profiteatur. 41. 365.
Si poſt Profeſſionem, alter, quoque Coniux conuertatur, poterit is cum alio inire. 42. 365.
Diſſoluto Matrimonio, ob impotentiam, ſi vterque Coniux Religionem profiteatur valida erit profeſſio, quamuis potentia ſuperueniat. 65. 382.
Quod procedit etiam quando vnus profeſſus fuerit, & alter cum alio inierit, quia ſecundum Matrimonium erit validum. 66. 382.
Ad Diſpenſandum in Voto Profeſſionis, requiruntur cauſæ

Digitized by Google

ſe, quæ bonum cōmune reſpiciant, & quæ h... 07. 437
Profeſſio emiſſa ante 16. annum eſt nulla, licet deſit tantum vna dies. 18. 472.

RENVNCIANS, RENVNCIATIO.

Non dicitur Renunciatum Diſpenſationi obtentæ ad contrahendum ſuper Impedimentis per emiſſionem Voti Caſtitatis, vel Religionis, quia adhuc poterit, valide, quamuis illicitè contrahere. 337. 136.
Ad hoc vt Impedimentum diſpenſatum reuiuiſcat per renunciationem oportet, vt ſit a Legislatore acceptata. 338. 136.
Si poſt obtentam Diſpenſationem Oratores aliud Matrimonium ineant, an, & quando effecti vidui poſſint iniſimul contrahere abſque noua Diſpenſatione. 336. & 339. 136.
Si Diſpenſationi ante eius executionem à Diſpenſato renuncietur, non præiudicat renuncianti niſi acceptetur renunciatio a Legislatore. 524. 153.
Amplia, quamuis renuncians Literas laceraſſet. 525. 153.
Sed ſi renunciatio a Legislatore acceptetur, Diſpenſatio inualidatur. 526. 154.
Huiuſmodi tamen acceptatio debet fieri ab ipſo Legislatore, & non a Delegato. 527. 154.
Diſtingue, vt renunciatio non acceptata non præiudicet, habeat locum in Diſpenſatione ab obligatione legis, ſecus tamen in Diſpenſatione a Voto, & Iuramento, quo caſu requiritur noua Diſpenſatio. 530. 134.
Extende vt renunciatio non acceptata non noceat, etiam in caſu quo Diſpenſatio non fuiſſet perfectè conceſſa, veluti ſi fuiſſet conceſſum Mandatum, & non dum executum, & d. Mandato pluries fuiſſet renunciatū. 531. 154.
Diſpenſationi commiſſæ à Papa poteſt renunciari, & pro ea Epiſcopus adiri, in caſu quo auctoritate ordinaria poſſit diſpenſare. 531. 154.
Amplia etiamſi vigore commiſsionis Pontificiæ Delegatus Diſpenſaſſet. 536. 154.
Et etiam ſi Epiſcopus recuſaſſet diſpenſare, & remiſiſſet Diſpenſationem, quia nihilominus poterit Epiſcopus diſpenſare, ſi dictæ commiſsioni renuncietur. 537. 145.

RESCRIPTVM.

Reſcriptum ſemper cenſetur continere clauſulam, *Citrà tertij præiudicium*, quamuis in eo expreſſa non ſit. 60. 26.
Cap. *Si eo tempore, de de reſcript. in 6.* licèt loquatur de dolo in Literis habito, tamen ex Doctorum conſuetudine habet locum etiam in quocumq; Gratiæ reſcripto. 39. 46.
Reſcripta Pontificis ſunt ſtricti Iuris. 61. 48. & 91. 436.
Et eius verba reſtringuntur ad expreſſa tantum. 63. 48.
Reſcriptum Pontificis non extenditur ad caſus poſtea exortos. 164. 57.
Reſcripta Papæ recipiunt interpetrationem à ſtylo Curiæ Romanæ 21. 108.
Reſcripta omnia Papæ ſunt de forma, & debent ad vnguē ſeruari. 25. 108.
Nec poſſunt per æquipollens adimpleri. 26. 108.
Reſcriptum Pontificis regulatur, & refertur ad ſupplicata, & ab illis interpetrationem admittit. 162. 118.
Reſcripta habent ſemper annexam clauſulam *Si preces &c.* quamuis non fuiſſet expreſſa. 187. 130.
Reſcripta Papæ in qua prohibetur Delegato receptio munerum diuerſimode concipiuntur, ſi Literæ fiant in forma *Pauperum*, ab alijs quæ conceduntur in forma ordinaria. 562. 156.
Si Reſcriptum à principio ſit ſubreptitium, dolo, vel ex eo, quod Teſtes fuerunt corrupti, detecta ſubreptione Diſpenſatio eſt inualida. 601. 159.

RESIDENTIA.

Diſpenſatus ſuper pluralitate Beneficiorum, cenſetur diſpenſatus, vt non teneatur reſidere in vtroque. 85. 18.

REVOCATIO.

Reuocato Vicario ab Epiſcopo abſenti, an geſta per eum valeant, ſi reuocatio ignoretur. 42. 87.
Quid ſi a Vicario ipſo tantum reuocatio ſciatur. 43. 87.
Reuocatio Diſpenſationis Matrimonialis fieri poteſt a Legislatore antequam ſit adimpletus effectus. 517. 153.
Sicut Diſpenſans eximit ſubditum ab obligatione legis, ita per reuocationem Diſpenſationis eidem obligationi illum ſubijcere poteſt. 518. 153.
Pontifex ſi abſq; iuſta cauſa Diſpenſationem reuocaret, illicitè ageret, & teneretur pæcuniam erogatam pro Diſpenſatione reſtituere 519 153.
Inferior diſpenſans in lege Superioris non poteſt abſque cauſa Diſpenſatione reuocare. 520. 153.
Maior Pœnitentiarius Papæ nequit ad libitum Diſpenſationem reuocare. 511. 153.
Pontifex poſt factam Diſpenſationem, ſi valide ſit contractū Matrimon. ſi nequit reuocare Diſpēſationē. 522. 153

ROMA, ROMANVS.

Lingua Latina eſt propria, naturalis, & Materna Romanorum. 3. 24.
Roma eſt Patria communis. 2. 24.
Et caput omnium nationum, & propria Sedes Summorum Pontificum. 571. 157.
Romæ diuinitus Apoſtolica Sedes ordinata fuit. 571. 157.
Romanus Epiſcopatus fuit ſemper inſeparabiliter connexus Pontificatui maximo 574. 157.
Populus Romanus Leonis Iſauri, & Græcorum iugo excuſſo ſi Ciuitatem Romano Pontifici ſubiecit. 578. 157.
Vbicumque eſt Papa, ibi Roma. 580. 158.
Romani de Menſe Maij non ducebant Vxores, ſed de Menſe Iunij, & de ratione. 39. 445.

RVMOR.

Simplex rumor de Impedimento, an ſufficiat, ad illud probandum. 423. & 426. 144.
Rumor, & fama in quo differant. 425. 144.

S

SACERDOS, SACERDOTIVM.

Diſpenſatus ad Sacerdotium, cenſetur Diſpenſatus etiam ad Ordines Inferiores ſuſcipiendos. 93. 19.
Papa ſolo verbo poteſt creare Sacerdotem. 18. 351.

SACRILEGVS.

Filij Sacrileghi, qui dicantur. 549. 156.

SALVTARE, SALVTATIO.

Cletus Summus Pontifex fuit primus, qui vſus fuerit ſalutare modo ſolito, *Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem*, 101. 114.
Papa dum ſalutat Hæreticos, Apoſtatas, vel Excommunicatos illos nō ſalutat, nec vocat dilectos Filios. 102. 114
Si Papa ſcienter Excommunicatum ſalutaret, præſumeretur per d. ſalutationem illum abſoluere. 103. 114.

SCANDALVM.

Scandala futura ex Copula, ſeu conuerſatione habita inter Oratores, an ſint cauſa ſufficiens Diſpenſationem concedendi. 47. & 53. 173.
Si petatur Diſpenſatio in gradibus remotioribus ſufficit,

Ora-

Oratricem diffamatam, remanſuram, & quod ſcandala timeantur, ſed in gradibus propinquioribus, debet eſſet grauis timor ſcandalorum, & periculum vi 5.58.174
Delegatus, ſi cognoſcat ea Diſpenſatione ſcandala eſſe oritura non poterit Diſpenſare, quamuis omnia ſint probata. 68. 175. & n. 237. 189.
Epiſcopus debet ex officio Matrimonium impedire, quamuis nullum adſit Impedimentum, ſi ſcandalum inde timeatur. 239. 189.
Clauſula *Nec ſcandalum ſit oriturum.* quamuis in Literis nõ fuiſſet cenſeretur appoſita. 140 189.
Epiſcopus debet ex officio impedire Matrimonia, licèt non adſit Impedimentum, ſi inde timeantur ſcandala. 239. 189.
Scandala ſi poſſint exoriri, non poterit Delegatus diſpenſare, quamuis omnia ſint probata. 237. 189.
Quando ſcandala timentur, Epiſcopus non poterit diſpẽſare, nec in caſibus in quibus poteſtatẽ habet. 141. 189.
Timor magni ſcandali futuri, vel fornicationis, an ſit cauſa Diſpenſandi ſuper Matrimonio rato tantũ. 28. 130.
Formula Diſpenſationis inter Impeditos ex cauſa ad euitanda ſcandala. 1. 501.
Scandala euitare eſt de Iure Diuino. 3. 501.
Quo ad ſcandalum debet intelligi de graui. 7. 501.
Scandalum graue, ex diuerſis circumſtantijs dignoſcitur. 9. 501.
Scandalum, ex quibus cauſis timeri poſsit. 9. & ſeqq. 501.
Scandala hæc non requiritur de neceſsitate, vt certa ſint, vel certò immineant, ſed ſufficit ſi probabiliter timeãtur, niſi Diſpenſatio ſequatur. 17. 502.
Euitatio ſcandalorum, eſt neceſſaria in Chriſtiana Republica. 18. 503.
Scandalum Græce, idem ſignificat, ac Latine offenſionem ſiue ruina. 19. 503.
Scandalum eſt duplex, generale, & ſpeciale. 20. 503.
Speciale quale ſit. 21. 503.
Generale quale. 22. 503.
Scandalum generale eſt duplex, actiuum, & paſsiuum, & quando huiuſmodi accidere dicantur. 23. & ſeqq. 503
Scandalum paſsiuum eſt triplex, & eius ſpecies explicantur. 26. 503.
Ob ſcandalũ euitandũ quid permitti poſsit. 27. & ſeqq. 503
Prælati cum ſcandalo nihil facere debent. 31. 503.
Scandalum Populi ſemper eſt euitandum. 33. 504.
In quibus caſibus poſsit recedi à regulis Iuris ad euitanda ſcandala. 34. 504.

SCIENTIA, SCIRE.

Scientia Diſpenſationis factæ requiritur, in eo, qui vult contra legem generalem operari. 57. 30.
Quod procedit, etiamſi alter Coniux abſq; ſcientia alterius Diſpenſationem impetraſſet ſuper Impedimento dirimente vtrumq; eorum afficiente, quia neſcienti nõ prodeſt. 58. 30.
Diſpenſationis ſcientia adeò eſt neceſſaria, vt ſi Contrahentes ſint diſpenſati, ſed ipſi neſciant, Matrimonium erit nullum. 60. 30.
Et ante notitiam Diſpenſationis, Lex in Subditi conſcientia uim obligandi obtinet. 61. 31.
Si Impediti obtenta Diſpenſatione, ſed ante quam illius ſcientiam, habeant ſe cognoſcerent, eſſet, ac ſi abſque Diſpenſatione ſe carnaliter cognoſcerent. 63. 31.
In impetratione Diſpẽſationis non requiritur ſciẽtia Oratorũ, ſed tertius validè poteſt impetrare. 51. 30. & 106. 115
Coniux ignarus Impedimenti noti alteri ex Coniugibus, an debeat certiorari, vt validè fiat diſpenſatio ſuper nullitate Matrimonij. 397. & ſeq. 141.
Et quomodo ſe gerere debeat Coniux Impedimenti conſcius ſi opus ſit aperire Coniugi ignoranti nullitatem Matrimonij. 399. 141.
Si vnus tantùm ex Oratoribus habuit ſcientiam Impedimenti tempore habitæ copulæ an debeat de illo tantum exprimi ſcientia, vel de ambobus in ſupplicatione. 10. & 11. 169.
Scientia quid ſit. 24. 494.
Scientia poteſt eſſe ſpeculatiua, & practica. 30. 495.
Scientia practica, quando dicatur. 31. 495.
Speculatiua, quando. 34. 495.

SEDES.

Sede Epiſcopali vacante Diſpenſationes Matrimoniales non committuntur Vicario Capituli. 16. 85.
Sedes Epiſcopalis Lucana eſt Hetruriæ prima, & ſemper inter principaliores totius Chriſtianæ Reipublicæ habita, & connumerata fuit, & habet vſum Pallij, Archiepiſcopalis, & Crucis. 95. 114.
Sedes Apoſtolica fuit diuinitus Romæ ordinata. 571. 157.
Licèt Petrus Sedem primus conſtituerit Antiochia; tamen poſt ſeptennium Romam tranſtulit. 573. 157.
Clemens V. & Succeſſor in Gallia per annos. 70. ob perſecutores commorati fuerunt. 575. 157.
Sedes Apoſtolicam iuſſu D. N. Ieſu Chriſti Romæ fixa fuit. 575. 157.
Sancta Sedes Apoſtolica non poteſt alio transferri ex quacumque cauſa præter, quam Diuinæ reuelationis, vt opinantur Doctores. 577. 157.
Sedes Apoſtolica, aliquando accipitur largo modo etiã pro Tribunalibus ipſius Pontificis, & etiam pro ipſa Curia, & pro Congregationibus Cardinalium. 39. 179.

SENTENTIA.

Delegatus poteſt iterum ſententiare, quando tuliſſet nulliter ſententiam. 494. 150.

SENEX.

Quæ ætas requiratur, vt quis dicatur Senex, & poſsit in ſæculo manere abſq; periculo incontinentiæ. 102. 357.
Matrimonium contractum a ſenibus etiam decrepitis, eſt validum etiamſi, nulla arte poſsint copulam explere, licèt alij contradicant, huic opinioni. 94. & 96. 384.
Senectus in Maſculis contingit poſt *ſexageſimum* annum, & in *Fœminis* poſt quinquageſimum. 95. 385.
Exempla eorum, qui in decrepita ætate Filios genuerunt afferuntur. 97. & ſeqq. 385.
Matrimonium inter Iuuenem, & Senẽ improbatur 38. 445.

SEPARATIO.

Ante diſpenſationem in forma *Pauperum*, Oratores debent manere ſeparati, donec præcedat publica pœnitentia, & ſeruitium Eccleſiæ. 126. 180.
Formula Decreti ſeparationis Oratorum. 128. 180.
Quid ſi Oratores ſeparationem non ſeruauerint. 129. 181.
Poſt factam ſeparationem, ſi Oratores velint diſpenſari debet veniam à Delegato petere. 131. 181.
Si ſeparatio non poſsit fieri abſq; ſcandalo, quid obſeruandum. 178. 181.

SEPARATIO THORI.

Coniuges, licèt per Diuortium ſeparentur tamen adhuc Coniuges erunt. 48. 323.
Matrimonium licèt quo ad vinculum nequeat diſſolui, tamen quo ad habitationem, authoritate Iudicis Eccleſiaſtici, ex certa cauſa, & quo ad Thorum, communi ſeparari poſſunt. 50. 323.
Facto iuſto Diuortio inter Coniuges, Vir abſq; eo quod Vxor diſcordet licentiam, & Votum Caſtitatis emitiat,

pote-

poterit ſuſcipere Sacros Ordines. 58. 353.
Quia ſicuti per Diuortium licèt ingredi Religionem, ita datum erit ſuſcipere Ordines. 59. 354.
Et eo caſu, non erit necelle, quod Coniux relictus Voueat Caſtitatem, nec erit impeditus poſt mortem Coniugis alterum inire Matrimonium. 60. 354.
Diuortium non conceditur, ſi alter quoque Coniux Adulterium commiſerit. 61. 354.

SERVITIVM.

Seruitium Eccleſiæ an debet præcedere diſpenſationem. 126. 180.
Seruitium Eccleſiæ non poteſt à Delegato minui, ſeu relaxari. 154. 182.
Tempus aſſignatum pro ſeruitio Eccleſiæ, cum omninò requiratur ad perfectionem, & complementum ipſius ſeruitij, exiſtimatur de forma. 157. 183.
Delegatus non poteſt ſeruitium, ne dum vnius diei remittere Oratori. 158. 183.
Delegatus poterit longius tempus ſeruitij Oratoribus aſſignare, quam in Mandato contineatur. 165. 183.
Si expediat Matrimonium celebrari antequam expletum integre ſit ſeruitium Eccleſiæ, recurri debet ad D. Datarium Papæ. 166. 183.
Cautio de pręſtando operam ſuam Fabricæ, quomodo pręſtari debeat, & an ſufficiat cautio iuratoria. 168. 183.
Delegatus poterit loco ſeruitij Eccleſiæ, deſtinare Oratorem ſeruitio alicuius Hoſpitalis, non tamen commutare ſeruitium ipſum in opus diuerſum. 173. 184.
Quomodo, & quale ſeruitium exigi debeat ab Oratore. 174. 184.
Seruitium præſtandum Eccleſiæ dicitur continuum ſi pro maiori parte diei fiat. 177. 184.
Non tenetur Delegatus Oratorem deſtinare ſeruitio Fabricæ alicuius præciſæ Eccleſiæ, ſed poteſt aliud ſeruitiũ perſonale Eccleſiæ imponere. 178. 184.
Orator debet operam ſuam præſtare in ſeruitium Eccleſię, vel loci Pij, non tamen in particolaribus indigentijs Rectoris. 181. 184.
Seruitium Eccleſiæ poteſt à Delegato deſtinari extrà propriam Diœceſim. 188. 184.
Seruitium inceptum in vno loco, poteſt à Delegato deſtinari, vt peragatur in alio loco.
Orator tenetur operam per ſe ipſum conferre, nec poteſt per alium ſupplere. 191. 185.

SERVITVS.

Seruitus perſonalis, quæ à Perſona, ratione ipſius Perſonæ debetur, morte extinguitur. 86. 325.
Si alter Coniux cognita ſeruitute alterius, illam remittat, Matrimonium erit validum. 14. 344.
Mulier abſq; conſenſu Viri, non poteſt ſe alteri in ſeruitutem vendere. 23. 344.
Filij quo ad ſeruitutem ſequuntur conditionem Matris cuiuſcumq; nobilitatis ſit Pater. 35. 345.
Quo ad ſeruitutem attenditur conſuetudo, locorũ. 40. 346

SERVVS.

Nomine Seruorum quo ad inducendum Impedimentum erroris conditionis in Matrimonio, qui veniant. 12. 341.
Seruus non habet liberam poteſtatem ſui corporis, & cũ nõ ſe poſſit obligare ad indiuiduam conſuetudinem, Matrimonium ab altero cum illo contracto erit nullũ. 15. 344.
Si quis ex errore duxit Seruam, putans liberam, ſed talem ergà eam habebat affectionem, vt etiamſi ſciuiſſet eſſe ſeruam nihilominus duxiſſet, Matrimonium valeret. 16. & ſeqq. 344.
Liber, ſeu Seruus credens contrahere cùm Serua, ſi poſteà repetiat eſſe liberam, validè contrahit. 19. 344.
Ingenuus, & Liber ſcienter contrahens cum ſeruo, illi conditionem, remittere dicitur, & Matrimoniũ valet. 21. 344
Si poſt contractum Matrimonium, Vir alteri, ſe det in Seruum, non ob id Matrimonium diſſoluitur, licèt mortaliter peccet. 22. 344.
Seruus contrahens cum Ancilla, quam liberam credebat validè contrahit, quià ſunt ambo æqualis conditionis. 24. 344.
Intellige, niſi Seruus nullo alio modo intenderet cõtrahere niſi eſſet libera, quo caſu deficeret conſenſus. 26. 344.
Serui poſſunt inire Matrimonium etiàm neſciente, vel cõtradicente Domino. 27. 345.
Serua tradita, vti libera in Matrimonium alicui neſcienti ſeruitutem à Domino, vel ipſo non contradicente, ſtatim efficitur libera, & Matrimonium valet. 28. 345.
Imò Serua efficitur libera, ſi à Domino collocetur in Matrimonium, etiàm cùm ſciente ſeruitutem, ſi ei conficiat Inſtrumentum dotis. 29. 345.
Si Serua contraheret cum Libero ſeruitutis ignaro, & deindè, ipſo pariter inſcio Fœmina donetur libertate, Matrimonium nihilominus eſt irritum, quamuis poſt dictã Donationem, Vir ipſam Maritali affectu cognouerit. 30. & 31. 345.
Non valet Matrimonium contractum cum Seruo, qui poſt aliquod tempus, factus ſit liber, ſi tranſacto illo tempore debeat redire in Seruitutem. 32. 345.
Si Mater grauida, fieret Serua Iure belli, Filius remanet cũ ea ſeruus, quamuis tempore conceptiones fuiſſet libera. 40. 345.
Si Mulier ſi ſerua plurium Dominorum, & ab aliquo manumittatur, & pretium non ſoluatur alteri Domino, qui non manumiſit, Proles nata remanet ſerua donec pretium pro illa parte ſoluatur. 41. 345.

SIGILLVM.

Sigillum authenticat Scripturam. 596. 158.

SOLEMNITAS.

Quo ad ſolemnitates Concilij, vide Concilium,

SOLLICITATOR.

Sollicitatores committentes ſubreptionem, vel obreptionem in Diſpenſationibus, quas pœnas incurrant. 43. 46.

SPADO.

Spadones, & Eunuchi, licèt in vaſe ſeminent, tamen Affinitatem non contrahunt, cum eorum ſemen non ſit aptum ad generandum. 14. 293.

SPONSALIA, SPONSVS.

Si cum Impedimento Matrimonium dirimenti concurrat impedimentum Sponſalium cum altera de futuro contractu non eſt neceſſe, vt in Supplicatione exprimantur omnia dicta Impedimenta, quia poteſt peti diſpenſatio ſuper primo impedimento, & poſtea ſuper ſponſalibus, quatenus ab alia Sponſa non remittantur. 99. 52.
Super ſponſalibus de futuro contractis Papa difficillimè diſpenſat, quia agitur de damno tertii. 100. 52.
Impedimentum ſponſalium, quid ſit. 63. 232.
Sponſalia quibus in caſibus diſſoluantur. 64. 232.
Sponſalia contracta ſub conditione, *ſi Papa diſpenſauerit*, an valida ſint. 65. & ſeq. 233. & 78. & ſeq. 234.
Sponſalia contracta ſub conditione impoſsibili nulla sũt, etiamſi fuerint Iuramento firmata. 70. 234.
Etiamſi plures expenſæ factæ fuerint. 72. 234.
Et quamuis Virgo deflorata fuerit. 74. 234.
Super Sponſalibus habitis ſub conditione impoſsibili eſt

locus Pœnitentiæ ante Diſpenſationem impetratam. 73. 234.
Sponſalia contracta ab habente Votum Caſtitatis, quamuis poſtea Diſpenſationem obtinuerit, nihilominus abſque nouo conſenſu, erunt nulla. 77. 234.
Sponſalia diſſoluuntur per Cognationem ſpiritualem, nec valent adimpleri abſq; diſpenſatione. 4. 274.
Sponſalia validè contracta, non diſſoluuntur per Matrimonium ratum ſubſequens. 21. 306.
Sponſalia contracta ante ætatem requiſitam anoorum ſeptem, ſunt inualida. 20. 306.
Matrimooium contractum ante ætatem nubilem reſoluitur in Sponſalia. 22. 306.
Sponſalia contracta poſt emiſſum Votum Caſtitatis, vel Religionis an, & quando ſint nulla, & inducant Impedimentum publicę Honeſtatis. 24. 306.
Sponſalia contracta cum Perſona incerta, ſunt inualida. 31. 307.
Item ſunt inualida, ſi contrahantur ſub conditione, ante eius eueotum. 32. 307.
Et eo caſu non oritur Impedimentum Honeſtatis, & poterit contrahi cum altera Sorore Sponſæ, abſq; Diſpenſatione. 33. & 39. 307.
Limita, ſi coonditiones eſſent turpes, quia pro non appoſitis habentur. 34. 307.
Sponſalia per Parentes nomine Filiorum contracta, ſunt inualida, nec ex eis oritur Honeſtas, donec Filij eadem ratificentur. 37. 307.
Limita, quando Filij eſſent præſentes, & doli capaces, quia tūc præſumūtur valida, & oritur Honeſtas. 38. 307
Si quis contrahat Spooſalia ſub conditione, & ea pendente alia ineat Spooſalia cum Sorore primæ Sponſæ, iſta erunt nulla, & ex eis non oritur Honeſtatis Impedimentum. 40. 308.
Sponſalia contracta ſub conditione, nempè, *ſi Fornicaueris*, dicuntur conditionalia, & conſequenter nulla, & antè conditionis euentum, non inducunt Honeſtatis Impedimentum. 44. 308.
Promittens ſub conditione ducere Bertam, & conditione non eueniente, promittat ducere Bertæ Sororem, per non adimplementum conditionis, ſecunda Sponſalia, cenſentur purificata, adeout impediatur vlterius Bertā ducere. 45. 308.

SPVRIVS.

Spurium legitimandi facultate conceſſa, vel eum illo diſpenſandi intelligitur generaliter de quolibet Spurio, dummodo talis legitimatio non cedat in tertij præiudicium. 4. 12.
Spurius, cum ſit terminus generalis, omnes ſpurietatis ſpecies comprehendit. 5. 12.
Spurij, qui dicantur. 542. 155.
Spurij, ſeu Varij per ſubſequens Matrimonium non legitimantur. 543. 155.
Spurij, & vulgo quæſiti, non habent Agnationem, nec eā conſeruant. 14. & 17. 259.
Nec veniunt nomine conſanguineorum, nec dicuntur de Familia. 15. & 16. 259.
Spurij dicuntur Sanguine coniuncti, & propinqui. 18. 259.
Dicuntur ex eodem ſanguine procedere, inſpecto Iure naturali. 19. 259.
Non veniunt ſub verbis, nec dicuntur de Familia, Caſata, Domo, & ſimilibus. 21. & 22. 259.
Spurij non veniunt ſub verbis naturæ, vt Coniunctus conſanguineus, Pater, Filius, Nepos, &c. 23. 259.

STATVS, LIBER.

Forma interrogandi, & examinandi Teſtes ſuper ſtatu libero alicuius, decreta à S. Congregatione ſuper generali Inquiſitione. 19. 314.
Si Contrahentes ſint Vagi, non conceditur licentia contrahendi, niſi doceant per fides Ordinariorum ſuorum, eſſe liberos. 20. 315.
Fides, & alia documenta ſuper ſtatu Libero, ad hoc, vt probent, quæ requirantur. 21. 315.
Teſtes in materia ſtatus liberi, ſunt magis idonei Conſanguinei, quam Extranei, & potiùs Ciues, quam Exteri. 22. 315.
Declarationes plures factæ à S. Congregatione ſupradicta in hac materia referuntur. 23. 315.
Conſtitutus in articulo mortis, volens contrahere Matrimonium non, eſt neceſſe, vt ſeruet formam Literarum de ſtatu libero, verùm ſi conualeſcat debet diligentias explere. 24. 315.
Atteſtationes ſuper ſtatu libero, non requiruntur pro exteris, qui diſceſſerunt ab eorum infantia, vel tempore non nubili, & peruenerunt ad locum, vbi Matrimonium contrahere cupiunt, ibique continuè permanſerunt. 25. 315.
Atteſtatio huiuſmodi requiritur pro exteris, qui per 10. annos, & vltrà, Domicilium acquiſiuerunt in loco, vbi ſunt contracturi Matrimonium, licèt probetur per Teſtes fide dignos eorum liber ſtatus, tàm Originis, quam Domicilij. 26. 315.
Atteſtatio prędicta requiritur pro illis exteris, qui vnicam, vel plures duxerunt Vxores, & è contrà ſi mortuæ fuerint in loco vbi iterùm contrahere deſiderant, licet ampliùs è d. loco non diſceſſerint. 27. 315.
Interrogatoria à d. S. Congregatione Decreta, ob eorum difficultatem, in pluribus Curiis fuerunt reſtricta, etiàm de ipſius S. Congregationis conſenſu. 28. 315.

STATVTVM.

Statutum prohibens Filiis, ne contrahant Matrimooium abſque conſenſu Parentum, non valet. 17. 325.
Statutum etiam pœnale, fauore Matrimonij, dicitur, fauorabile. 17. 379.

STIPES.

In Literis diſpenſationum, quare dicatur. *A communi ſtipite, &c.* 170. 119.
Stipes qualis ſit. 10. 258.
Stipes Affinitatis à quibus Perſonis conſtituatur. 32. 295

STYLVS.

Stylus Curiæ facit Ius, & pro lege ſeruandus. 19. 44. & 22. 108.
Stylus, cum ſit quid facti, eget probatione. 344. 78.
Stylus Curiæ non inducit neceſſitatem aliis Iudicibus, & Tribunalibus extra Curiam illum ſeruandi, niſi ſit ſcriptus, probatus, notorius, & ſpeciali Deciſione, ac Declaratione Pontificis confirmatus. 346. 78.
Pro ſtylo accipi debet Iuris interpetratio. 348. 78.
Stylus Curiæ denotat mentem Papæ, 20. 108. 66. 333.

STVPRATOR, STVPRVM.

Si lex Stupratori imponeret pœnam alternatiuè, v.gr. quod aut teneatur ſtupratam ducere, aut dotare, tunc ſi precisè compelleretur ad illam ducendum, Matrimoniū eſſet invalidum. 79. 339.
Si Stuprator, videns Patrem, vel Conſanguineos Mulieris in ſe venire, cùm armis ad vindictam offenſæ, & nō ad Matrimonium extorquendum, & ipſe, vt mortem, aut aliud graue malum euitaret, offerat Matrimonium contrahere, validè contractum dicetur. 80. 339.
Si Stuprator poſt commiſſum ſtuprum ſub promiſſione futuri

turi

turi Matrimonii, reſiliat abſque iuſta cauſa, & compellatur à Superiore adhibere conſenſum, Matrimonium erit validum. 82. 339.
Stuprator ſi cogitur contrahere cum ſtuprata, nullam dicitur pati iniuriam. 83. 540.

SVBDELEGATVS.

Delegatus non poteſt alterum ſubdelegare cum facultate, vt ſubdelegatus poſſit ſubdelegare 317. 134.
Subdelegatus à Delegato Papæ omnem habet auctoritaté, in ea cauſa, quam habet ipſe Papa. 318 134.
Sicut Delegatus non poteſt fines mandati excedere, ità nec ſubdelegatus. 319. 134.
Subdelegatione facta, cenſetur etiam ipſi Subdelegato cõceſſa poteſtas recipiendi Teſtes cum eorum Iuramento. 320. 134.
Subdelegatione facta ſi facienda ſit receptio Teſtium extra Diœceſim Delegati, eadem fiet ab Ordinario ſubdelegato, non auctoritate ordinaria, ſed ſibi ſubdelegata. 321. 134.
Quandò Delegatus abſq; ſpeciali poteſtate ſubdelegat, ſi primus ſubdelegatus moriatur, poteſtas ſubdelegati expirat. 321. 134.
Subdelegatio non poteſt fieri, niſi Perſonis in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis. 325. 134.
Delegatus tamen Prælati inferioris poteſt ſimplices Clericos ſubdelegare. 326. 134.
Quo ad Informationes ſimplices habendas, exiſtimat Auctor etiam a Delegato Papæ poſſe ſubſtitui ſimplicem Sacerdotem, in dignitate non conſtitutum. 327. 135.
Delegatus non poteſt ſubdelegare, niſi poſt quam Literæ fuerint præſentatæ. 331. 135.
Amplia, & in Epiſcopo, vt nequeat ſubdelegare cauſas à Papa ſibi committendas. 332. 135.
Male faciunt, & nulliter procedunt Epiſcopi, qui in electione Vicarij, illum ſubdelegant ad cauſas ſibi in poſterum à Papa committendas. 333. 135.
Vicarij Generalis ſubdelegantes Foraneos Vicarios, ad Informationes delegationum ſibi committendarum malè faciunt, ibidem.
Facultas delegata ad abſoluendum, non poteſt ſubdelegari. 252. 188.

SVBREPTIO.

Subreptio, & obreptio inter ſe differunt. 2. 42.
Subreptio, quid ſit. 2. 42.
Subreptio quando dolo admittitur, vitiatur Gratia. 38. 46.
Subreptio, ſeu Obreptio circa cauſam finalem, Sollicitatores, vel alterius Romanæ Curiæ Officialis culpam commiſſa, ſi adſit bona fides Oratoris, ſi res ſit diuidua, diſpenſatio non vitiatur, niſi in parte pro qua facta fuit ſubreptio. 41. 46.
Subreptio per clauſulam *non obſtantibus, &c.* non cenſetur ſublata ſi fuerit ſequuta. 365. 138.
Subreptio quando dicatur euidens. 497. 150.
Si Reſcriptum ſit à principio ſubreptitium dolo, vel fraude, aut ex eo quod Teſtes fuerunt corrupti, detecta ſubreptione Diſpenſatio eſt inualida 601. 159.
Licèt delegatus cognoſcat gratiam obtentam laborare aliquo vitio ſubreptionis, nihil tamen poteſt contra eam decernere. 602. 159.
Tamen tenetur abſtinere à Literarum executione. 604. 159
Diſpenſatio non erit ſubreptitia, ſi Oratrix narret ſe eſſe pauperem, ſi vere ſit talis, licèt ſpem magni Patrimonij habeat. 215. 179.

SVPPLICATIO.

Pro omnibus Matrimonialibus Diſpenſationibus, quæ à S. Pontifice conceduntur porrigitur Supplicatio. 1. 24.
Supplicatio Latino ſermone conficitur. 2. 24.
Supplicatio pro petenda Diſpenſatione confecta, quibus porrigatur, & quid obſeruari debeat pro eius expeditione. 6. 24.
Gratia ſuper Supplicatione conceſſa Literę Apoſtolicę expediuntur. 7. & 24. 24.
Supplicatio ſemper debet attendi. 157. 118.
Si per Literas mutaretur ſubſtantia gratiæ, attenditur ſupplicatio non Literæ. 158. 118.
Ex tenore Supplicationis regulantur Literæ. 1. 160. 118.
Ex forma Supplicationis, declaratur intellectus Gratiæ. 163. 118.
Supplicatio pro Diſpenſatione ſuper crimine Adulterij, neutro machinante, quomodo inſcribatur, & quid obſeruetur. 71. 374.
Forma Supplicationis pro impetranda diſpenſatione ſuper Impedimento Raptus omiſſo in prima Supplicatione ſuper alio Impedimento dirimenti petita. 37. 390.
Quid ſeruetur ſi aliquid mutandum ſit in Supplicatione, antequam gratia expediatur. 89. 500.

SVPERIOR.

Superior ad quem deuoluta fuit Diſpenſatio, poterit Diſpenſare, vel cogere Inferiorem ad diſpenſandũ. 54. 6.
Superioribus Religionum competit facultas Diſpenſandi in aliquibus caſibus Matrimonialibus, & quãdo. 102. 20.

T

TACENS, TACITVRNITAS.

GRatia vitiatur ex taciturnitate rerum, quæ Iura iubẽt, exprimi, & quibus expreſſis Iure eſt cautum, quod Papa non concederet. 4. 42.
Ex taciturnitate alicuius qualitatis, quam Iura non iubent exprimi, quæ ſi expreſſa fuiſſet Papa difficilius conceſſiſſet, non vitiatur Diſpenſatio. 10. 43.
Quoties de inualiditate gratiæ agitur ob taciturnitatem, debet intelligi de taciturnitate exprimendorum ex diſpoſitione Iuris, & quod illis expreſſis Princeps non conceſſiſſet. 12. 43.
Valet Diſpenſatio, tacita veritate, propter quam Papa maxima, vel maiori difficultate conceſſiſſet, ni Ius exigat, vt dicta qualitas exprimatur. 13. 43.
Si aliqua qualitas de Iure exprimenda taceatur, licet id fiat ignoranter, & abſq; dolo, nihilominus Gratia vitiatur. 14. 43.
Qui veritatem in caſibus à Iure expreſſis reticet præſumitur in dolo. 16. 44.
Non ſolùm irritatur gratia ob taciturnitatem qualitatum quæ Iure exprimi debent, ſed irritatur etiam ea taciturnitate eorum, quæ ſtylus Curiæ exigit. 18. 44.
Tacita qualitate ex conſuetudine Principis exprimenda, gratia irritatur. 20 44.
Taciturnitas veri, quamuis non vitiet reſcriptum à Principe *motu proprio* conceſſum, nihilominus quando falſa cauſa finalis exprimatur qua non expreſſa Gratia non concederetur, Gratia etiam cum d. clauſula conceſſa erit irrita. 40. 46.
Dubitans de validitate Diſpenſationis obtentæ, ſi iterum ſuper ijſdem qualitatibus petat Diſpenſari, etiam non facta expreſſione primæ valebit Diſpenſatio. 218. 62.
Nec vitiabitur ſi taceatur, quod eamdem alias petitam nõ obtinuerit. 219. 62.
Vel ſi taceatur quod a Papa fuiſſet denegata, quia iudicaſſet non adfuiſſe iuſtam cauſam. 220. 62.
Taciturnitas Copulæ quando petitur Diſpenſatio ſuper
alio

alio impedimento dirimenti, an vitiet Diſpenſationẽ. 281. 69.
Taciturnitas Copulæ cum non reperiatur à Iure prohibita quando Diſpenſatio pro alio impedimento petitur vtiq; cenſetur permiſſa. 303. 71.
Taciturnitas illa ſola vitiat, quæ fit circa cauſam finalem Diſpenſationis. 304. 71.
Taciturnitas Copulæ non vitiat, quamuis, ob d. Copulam Papa difficilius diſpenſaſſet. 306. 71.
Taciturnitas longi temporis inducit conſenſum. 118. 358

TAXA.

Taxæ quæ in C. A. ſoluuntur pro Diſpenſationibus Matrimonialibus ſunt duplicis generis, aliæ vocantur Taxæ, & aliæ Regaliæ, & quomodo, & à quibus ſoluantur. 68. 32.
Taxa, & Impenſa eadem eſt in Diſpenſatione ſuper Conſanguinitate, ac ſuper Affinitate. 171. 119. & 17. 170.
Siuè petatur diſpenſatio in forma Pauperum, ſeu ordinaria. 149. 182.
A diſpenſaris in forma *Pauperum*, abſentibus nihil recipitur à Dominis Scriptoribus Apoſtolicis, at per Officium minoris Gratiæ taxantur, ac ſi pauperes non eſſent. 124. 180.
Taxa pro Diſpenſationibus in forma *pauperum*, in Gradibus remotioribus nempè vltra Tertium, ſi Oratores ſint abſentes ab Vrbe taxantur, ac ſi non eſſent pauperes. 170. 185.
Sed in Gradibus propinquis, nempe in Tertio gradu nulla ſoluitur Taxa, ſed ſolum paruũ nummi pro laboribus Officialium. 151. 182.
Quid ſi Oratores ſint in Vrbe. 152. 182.
Pro diſpenſatione conceſſa a Pœnitentiaria, cum clauſula *Gratis vbiq; &c.* nihil ſoluitur neque etiam pro mercedibus, aut ſponte offerentibus 190. 224.
Etiamſi quis impetrata Diſpenſatione à Pontifice tacuiſſet aliquam qualitatem occultam, quæ ſi expreſſa fuiſſet Pontifici maiorem Compoſitionem ſoluiſſet. 191. 225.
Taxa eadem ſoluitur pro Diſpenſatione ſuper Affinitate, ac ſuper Conſanguinitate. 60. 299. & 96. 303.

TERTIARIVS.

Matrimonium ratum non diſſoluitur per Profeſſionem Tertiariorum. 99. 357.

TESTAMENTVM.

Teſtandi facultatem obtinens, vno Teſtamento condito, illud annullare poteſt, & aliud conficere vſque ad mortem. 94. 19.
Teſtamentum per ſubſequentem licentiam teſtandi validatur etiamſi factum fuerit antequam fuerit conceſſa, quia ſumit Vires in tempore mortis. 106. 20.
Teſtandi facultatem habens cenſetur poſſe condere Codicillos, & donandi cauſa mortis. 116. 21.
Teſtamentum conditum ante annum 14. completum eſt nullum, niſi incoata fuerit vltima dies 14. anni. 19. 472.

TESTIS.

Teſtes Deponentes falſum coram Delegato, poſſunt ab eò puniri. 80. 113.
A' quibus Perſonis debeat Delegatus ſe informare, & quid quando timeat de Teſtium integritate. 268. 129.
Ad probandum Impedimenta Matrimonij potius admittuntur Conſanguinei, & Pater, & Mater, quam alij Teſtes, quia præſumuntur magis informati. 272. 129.
Teſtes informantes debent etiam deponere de omni alio Impedimento, quod inter Oratores adeſſet, ſuper quo Diſpenſatio ſit facienda. 274. 129.
Si decem Teſtes, vel plures ab vno didicerint, non plus probant quam vnus. 275. 129.
Si Delegato ex falſis Teſtibus conſtaret, de veritate narratorum, quid agendum. 276. 129.
Delegatus poteſt cogere quaſcumq; Perſonas ad ſuſcipiendum delegationis munera, & cogere Teſtes ad teſtificandum, mulctis & Excommunicatione non tamen poteſt eos bannire. 278. 130.
Punire poteſt Teſtes qui falſum coram ſe depoſuerit. 279. 130.
Etiamſi dicti Teſtes eſſent Laici, vel Regulares. 280. 130.
Teſtes falſi corã Delegato qua pęna ſint puniendi. 281. 130.
Receptio Teſtium ſi facienda ſit extra Diœceſim Officialis Delegati (quando eſt facta ſubdelegatio, fiet ab Ordinario ſubdelegato ab ipſo Delegato, non auctoritate ordinaria, ſed ſibi ſubdelegata. 321. 134.
Teſtium receptio per Delegatum poteſt etiam extra Diœceſim committi. ſibi Teſtes adſint. 330. 135.
Teſtis vnius an probet Impedimentum, & quid requiratur. 415. 143.
Vt vnius Teſtis impediat, debet dare notitiam, quod Impedimentum ſit clarum. 417. 143.
Maiorem fidem facit Teſtis vnicus cum Iuramento deponens, vel ſola fama ſuper Impedimento, quam duo Teſtes, quorum alter cum Iuramento, alter de certa ſcientia abſque Iuramento deponerent. 4 6. 143.
Teſtis vnius ſufficit ſi de Conſanguinitate, vel Affinitate ex certa ſcientia deponat, vel de auditu à maioribus ſuis, & gradus diſtinguat. 428. 144.
Teſtis vnicus Conſanguinitatem, vel Affinitatem deponens & de auditu ab vno tantum non Impedit. 429. 144.
Ad diſſoluendum Matrimonium contractum requiruntur duo Teſtes omni exceptione maioris. 433. 144.
Parentes, & Conſanguinei admittuntur ad probandum Conſanguinitatem, & Affinitatem. 271. 129. & 434. 144
Teſtis vnicus ſuper Impedimento, ſuperquo fuit occultè diſpenſatum, non ſufficit ad impediendum Matrimoniũ. 162. 222
Teſtis vnicus ſufficit ad impediendum Matrimonium contrahendum. 163. 222.
Teſtes ſuper ſtatu libero alicuius, debent recipi potiùs Conſanguinei, quam extranei, & potiùs Ciues, quàm exteri. 22. 315.
Teſtes contrà validitatem Matrimonij deponentes, debent eſſe omni exceptione maiores. 433. 144. & 55. 323.
Numerus Teſtium, licèt regulariter ſuppleat eorum fidẽ, tamèn fallit, quando agitur de Matrimonio diſſoluendo. 57. 324.
Limita ſecundo, quandò ageretur de diſſoluendo Matrimonio cùm Impedimento perpetuo. 63. 324.
Limita tertio, quando adeſſet Impedimentum Conſanguinitatis, vel Affinitatis, quia tunc potius Conſanguinei Teſtes admittuntur, quàm extranei. 64. 324.
Debent tamèn eo caſu Teſtes deponere, quod viderint Perſonas omnes in Conſanguinitate, diſtinguendo gradus, ex vtroque latere, vel ſaltem aliquas Perſonas in gradibus, aliàs non probant. 65. 324.
Quia quandò Conſanguinitas eſt probanda in gradu certo, Teſtes debent de gradu, & ſtipite deponere. 66. 324.
Debent inſuper iurare, quod non procedunt ad Teſtimonium ferendum, odio, amore, timore, vel præmio, ſeù commodo. 67. 324.
Teſtes omni exceptione maiores, qui dicantur. 68. 324.
Teſtes idonei, qui dicantur. 69. 321.
In caſibus, in quibus requiritur, vt Teſtes ſint omni exceptio-

Digitized by Google

ptionē maiores, huiuſmodi qualitas probāda eſt. 71. 224.
Teſtis, quilibet, licèt idoneus præſumatur, non tamen idoneus præſumitur omni exceptione maior. 72. 324.
At ſi dicta exceptio non opponatur, omnes Teſtes admittuntur, licèt Conſanguinei, vel Affines ſint, etiam Pater, & Mater. 73. 324.
Teſtes in cauſis criminalibus poſſunt recipi, etiam poſt publicatas atteſtationes, ſuper iiſdem articulis, tàm in prima quam in ſecunda inſtantia. 82. 325.
Teſtis ſingularis de uiſu, omni exceptione maior, an ſit ſufficiens ad probandum mortem Coniugis, & quid vltra requiratur, ad effectum, vt ſuperſtes poſſit iterum contrahere. 10. & ſeqq. 328.
Teſtes adſiſtentes Matrimonio clandeſtino extraordinariè puniuntur. 37. 405.
Teſtes ad Matrimonium ſunt idonei, ſiue ſint Maſculi, Fęminæ, Conſanguinei, Pater, Mater, Domeſtici, Infames Impuberes, dummodo rationes compotes ſint. 97. 411.
Neq; obſtabit ſi Teſtes, dolo, vel ad aliud vocati ſint, dummodo ſint præſentes, etiam per vim retenti, & cōſenſum Contrahentium intelligant. 98. 411.
Aliter dicendum eſſet, ſi eſſent ebrij, vel infantes. 99. 410
Præſentia Parochi, & Teſtium debet interuenire eodem tempore quo actus producitur. 101. 411.
Teſtes an valide poſſint interuenire Matrimonij celebrationi pariete intermedio. 104. 412.
Cæcus non poteſt eſſe Teſtis in Matrimonio, quamuis notas habeat Contrahentium voces. 105. 412.

VALIDITAS.

Cognitio validitatis Literarum ſpectat ad Pontificem. 303. 159.
Quamuis Delegatus non poſſit de ea cognoſcere, tàm ſi cognoſcat debet abſtinere ab executione. 604. 159.
Diſpenſatio etiam in dubio cenſetur valida. 85. & 86. 435.

VARIATIO.

Variatio in Iudicio cepto quando licita ſit. 121. 218.
Confeſſor quando variari poſſit in diſpenſatione. 122. 218.

VENIA.

Oratores antequam diſpenſentur in forma Pauperum veniam petere debent à Delegato. 132. 181.
Veniam petens, debet eſſe pœnitens 133. 181.
Non pœnitentibus non conceditur. 135. 181.
Clauſula, *deinde ſi veniam à te petierint*, diuerſimode concipitur, in diſpenſationibus. 136. 181.

VERIFICATIO.

Delegatus ad diſpenſationem, debet curare, vt verificentur omnia narrata Pontifici in ſubſtantialibus, in quibus Diſpenſatio eſt fundata. 255. 127.
Etiamſi eſſent vera, & notoria. 251. 127.
Si aliqua narrata, quę non eſſent ſubſtātialiā, licèt nō verificentur, vel ſint falſa, non infringunt Gratiam, niſi ageretur de præiudicio Tertij. 258. 128.
Quamuis narrata conſiſtant in negatiua, adhuc verificanda ſunt. 261. 128.
Pro verificatione precum non requiritur formalis Teſtium examen, ſed ſufficit quod Delegatus extraiudicialiter diligenter ſe informet. 262. 128.
Quid ſi omnia iam verificata fuiſſent per Teſtes, ſed tamen Delegato conſtaret contrarium. 271. 129.
Quid ſi ex falſis Teſtibus conſtaret de veritate narratorum. 276. 129.
Et quid ſi preces eſſent verę, ſed probatę per falſos Teſtes 277. 130.
Narrata ſi non verificentur Gratia erit nulla; nec meretur nomen Gratiæ. 191. & 192. 131.
Quæ ſint verificanda coram Delegato in Diſpenſatione in forma *pauperum*. 59. 174.
Si in Supplicatione exponantur Impedimenta alternatiuè, v. gr. Conſanguinitatis, vel Affinitatis, ſufficit coram Delegato alterutrum verificari. 146. 56.
Coram Delegato ſufficit verificare ſolam cauſam finalem Diſpenſationis. 58. 432. & 115. 452.
Quid ſi plures cauſę fuerit adductę. 59. & ſeqq. 432. 114. 451
Si cauſa narrata non verificetur, ſed allegetur alia, quæ ſi narrata fuiſſet Papa de ſtylo admiſiſſet nihilominus diſpenſatio aſſequi non poterit. 90. 436.

VERBA.

A proprietate verborū, an, & quando ſit recedēdū. 13. 13.
Verba Diſpēſationis an ſint latè, vel ſtricte accipiēda. 14. 13
Verba Diſpenſationis ſecundum intentionem Concedentis debent declarari. 17. 13.
Verba quando cenſeantur appoſita taxatiue, & quando demonſtratiuè. 50. 47.
Verba Reſcripti Pōtificis ſunt reſtringenda tantum ad expreſſa 63. 48.
Verba debent naturalitèr intelligi, & non accidentaliter. 123. 116.
Non autem Ciuiliter. 139. 117.
Verbum *Mandamus* à Superiore prolatum importat neceſſitatem, & præceptum. 229. 125.
Verba geminata, enixam Diſponētis voluntatem indicant. 239. 126.
Verba geminata, sēper aliquid vltrà operantur. 240. 126.
Non omnia verba legis, ſeu reſcripti inducunt formam, ſed tantum ea, quæ ſubſtantiam concernunt. 259. 128.
Verba *Auctoritate noſtra* coniuncta cū verbo *concedimus facultatem*, non faciunt Iuriſdictionem Delegatā 479. 149
Quando verò iūgūtur poteſtati aliquid faciēdi faciūt delegatū, etiam quoad ea, quæ ex ordinaria Iuriſdictione competunt. 480. 149.
Verba geminata operantur vltra ſolitum, & magis enixam *Papæ* voluntatem demonſtrant. 560. 156.
Verba geminata omnē dubietatem tollunt. 561. 150.
Verba *Operā ſuā cōferat &c.* poſita in mādato diſpēſationis in forma pauperum important perſonalitatē. 196. 185.
Verbū *Præſumere*, importat dolū, & temeritatem. 142. 152.
Verba legis pęnalia, cum effectu intelligenda ſunt. 12. 369.
Verba, *vt aſſerit*, vel *ſicut aſſerunt*, & ſimilia poſita in Literis transferunt onus in aſſerentem probandi aſſerta. 119. 452
Quid ſi fuerit dictum, *vt aſſeritur*. 121. 452.
Verbum *Præſumpſerit*, relatum ad Perſonam, importat temeritatem, & dolum. 49. 476.

VERITAS.

Veritatem reticens in caſibus ex Iure exprimendis, præſumitur in dolo. 16. 43.
Literæ Pontificia habent in ſe tacitam conditionem, *Si preces veritate nitantur*, & ſubintelligitur, quamuis in eis non ſit expreſſa. 23. 24. 44.
Si Delegatus præhabita diligenti Informatione, declaret preces eſſet veras, & Diſpenſet, ſententia quamuis eſſet iniuſta, tamen eſſet valida. 599. 159.
Clauſula, vt Confeſſarius teneatur indagare veritatem Precum eſt de forma. 127. 219.
Diſpēſādus non tenetur iurare, ſe dictur ū veritatē. 128. 219
Preces narratę S. Pœnitētiarię debēt eſſe verę tēpore impetrationis Literarū, & exiſtere tēpore executionis. 138. 20
Facta diſpenſatione ab Epiſcopo in caſu dubio, licèt poſtea de veritate appareat, non erit opus ad Pontificem recurrere. 71. 245.

VICARIVS.

Plures Vicarij Generales laudantur. 71. 49.
Item alij prætermiſſi. 72. 49.
Nomine Ordinarij, venit non ſolum Epiſcopus, ſed etiam Vicarius Generalis. 2. 83.
Vicarijs Prælatorum inferiorum, Iuriſdictionē quaſi Epiſcopalē habentiū, non committuntur Diſpēſationes. 3 84
Dicti Vicarij verè non ſunt in dignitate Eccleſiaſtica, nec eorum officium æquiparatur Dignitati. 4. 84.
Excipitur Vicarius Abbatia Montis Caſſinenſis. 5. 84.
Vicario Capituli ſede Vacante non committuntur Diſpenſatio-

fationes Matrimoniales. 16. 85.

Vicarius Capituli, Sede vacante, verè eſt Ordinarius, eaq; Iuriſdictione gaudet, qua Vicarius Epiſcopi. 17. 85.

Vicarius Generalis poteſt executioni demãdare Literas directas Epiſcopo per S. Congregationem, & ab illo non executas. 18. 85.

Vicarius Capituli poteſt exequi omne id, quod Epiſcopo mortuo per Bullam, ſeu Breue in cauſis iuriſdictionem importantibus fuerit conceſſum. 19. 85.

Vicarius Capituli poteſt perinde, ac Vicarius Epiſcopi, eſſe executor Gratiarum, & Literarum Apoſtolicarum, tamquam in Dignitate conſtitutus. 20. 85.

Vicarius Generalis, qua ad Matrimoniales Diſpenſationes exequendas, non dicitur Ordinarius. 21. 85.

Vicarius qui cæpit exequi Literas Epiſcopo commiſſas, eo viuente, & non peractas ante ob itum eiuſdem, an poſſit poſtea peragere. 23. 85.

Quid ſi Vicarius Capituli, eſſet idem Vicarius Epiſcopi mortui. 24. 85.

Epiſcopo mortuo, ſtatî expirat omnis auctoritas eius Vicarij, et Capitulũ ſuccedit in Ordinaria Iuriſdictione. 25. 85

Vicarius Capitularis non dicitur propriè Vicarius Epiſcopi, ſed Iuriſdictionis Epiſcopalis, & Ordinariæ, quam habet à Capitulo. 26. 85.

Vicarius Capitularis, non ſuccedit in Iuriſdictione delegata, quę non eſt in Epiſcopo, & eo minus in eius Vicario. 27. 85.

Si viuente Epiſcopo, ſint cõmiſſæ eius Diſpenſationes exequendę, quid agendũ ſi Epiſcopus moriatur. 30. 86.

Muratio iudicis pro executione Diſpenſationum, fit, tã ſi Vicarius Epiſcopi præmortui cæpiſſet cauſam cognoſcere, quã ſi res eſſet adhuc integra. 36. 87.

Si proprius Ordinarius Oratorum lõge diſtaret, nec Vicarium conſtituiſſet, vel eſſet ſuſpenſus, & deputatus eſſet in eius Eccleſia Vicarius Apoſtolicus, quid quo ad executiones Diſpenſationum. 38. 87.

Si mors Epiſcopi ignoretur, geſta per Vicariũ valẽt 40. 87.

Si Vicarius ſit reuocatus ab Epiſcopo abſente, & reuocatio ignoretur an valeant eius geſta. 42. 87.

Quid, ſi à ſolo Vicario dicta reuocatio ſciatur. 43. 87.

Si Vicarius ſit Delegatus, non poteſt Epiſcopus ſe in ea cauſa ingerere, etiam ipſo Vicario mortuo, vel abſente, ſeu ab Officio remoto. 55. 89.

Vicario mortuo, vel remoto Literæ debent executioni demandari per ſucceſſorem in Vicariatu. 56. 89.

Commiſſio facta Vicario nõ expreſſo nomine, eſt realis, & reſpicit Tribunal, & tranſit ad ſucceſſorem. 57. 89.

Vicarius Epiſcopi adhuc non conſecrati, ſed ſolum confirmati poteſt exequi literas. 61. 90.

Vicarius non poteſt ſe ingerere in cauſa Epiſcopo delegata. 62. 90.

Mandatum factum Uicario, non ſe extendit ad cauſas in futurum Epiſcopo delegandas. 63. 90.

Vicarius cui commiſſa eſt Diſpenſatio, non poteſt ſub delegare. 65. 90.

Vicarius cui commiſſa eſt Diſpenſatio, ſi dicatur Epiſcopus Diœceſis, non poterit exequi Diſpenſationem, ſed debebit exequi per ſucceſſorem in Vicariatu. 66. 90.

Epiſcopus, & Vicarius conſtituũt vnum Tribunal. 67. 90.

Et habentur pro vnica perſona, & vnico corpore. 68. 90.

Nec inter ipſos datur medium. 69. 90.

Facta commiſſione Epiſcopo, vel eius Vicario, poſt factam præſentationem alteri, alter non poteſt ſe intromittere. 70. 90.

Epiſcopus poteſt conſtituere plures Vicarios, tam in ſolidum, quam vnum principaliorem. 72. 90.

Quando Epiſcopus conſtituit plures Vicarios, & cõmiſſio fuit facta Vicario cui intelligatur. 71. 90. & 75. 91.

Intelligitur principaliori, quando fuit dictum dignitati. 74. 90.

Facta præſentatione vni ex dictis Vicarijs, alter nõ poteſt ſe ingerere. 76. 91.

Non poteſt diuidi cauſa, vt vnus Vicarius exequatur Diſpenſationẽ, & alter legittimationẽ. 77. 91.

In locis, maximè in Vltramontanis, Vicarij appellãtur Officiales. 78. 91.

Verba, Vicarius, & Officiales ſunt ſynonima. 79. 91.

Vicarius poteſt exequi, quamuis Epiſcopus eſſet aliqua cauſa excõmunicatus, vel ſuſpẽſus. 80. 91.

Imò in dicto caſu poterit Vicarius Matrimonijs adſiſtere. 81. 91.

Non poteſt Epiſcopus conſtituere Vicarium, vt de aliqua particulari delegatione cognoſcat. 83. 91.

Vicarius Generalis ſubſtitutus à Vicario Generali Diſpenſationem exequi, ſi habeat facultatem ſubſtituendi. 84. 92.

Si Epiſcopus habeat duas Diœceſes, & cõſtituat Vicarium Generalem in vna, cenſetur conſtitutus in vtraq. 85. 92.

Uicarius in cauſa à Pontifice commiſſa eſt maior Epiſcopo. 77. 113.

Quo ad commiſſiones Diſpenſationum Matrimonialium ſufficit, quod Vicarius Generalis Epiſcopi, ſit ad ſpiritualia tantum cõſtitutus. 97. 114.

Quando in Breuibus Pontificijs aliquid cõmittitur Epiſcopis, ſeu eius Vicarijs, ſemper de ſtylo Curiæ diriguntur Vicarijs Generalibus in Spiritualibus. 98. 114.

Vicarius ſi remoueretur ab Epiſcopo in fraudem Iuriſdictionis ſibi delegatę, vel in ea turbaretur poſſet in dictũ ſuũ Epiſcopũ animaduertere. 82. 112

Laicus non poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi in Spiritualibus. 99. 114.

Si Laicus conſtitueretur Vicarius, cenſeretur Aſſeſſor Epiſcopi, & non Uicarius. 100. 114.

Vicarius Foraneus non eſt in Dignitate Eccleſia conſtitutus. 328. 135.

Vicarij Generales malè faciunt, qui ſubdelegãt Vicarios foraneos ad recipiendum informationes, teſtes in cauſis Diſpenſationum in poſterum ſibi committandum. 453. 835

Officium Vicarij remanet in ſucceſſore. 497. 151.

Vicarius non poteſt diſpenſare ſuper impedimentis dirimentibus occultis, niſi ab Epiſcopo habeat ſpeciale mandatum ad hoc. 858. 254.

Uicarij Generales poſſunt adſiſtere matrimoniorũ celebrationi. 75. 408.

Vicarius Foraneus, non poteſt nec adſiſtere, nec deputare alium, & de ratione. 77. 408.

Vicarius Generalis, quamvis non ſit Sacerdos poteſt matrimoniis adſiſtere. 79. 408.

Vicarius quo ad Diſpenſationem ſuper Denunciationibus, vide Denunciatio.

Pica.

Vicarius vnius Dięceſis poteſt ambos Sponſos ſuper denunciationibus diſpenſare quamuis alter ſit diuerſæ Dięceſis. 150.& 155. 416.

Epiſcopo, quod eſt conceſsum, Vicarii Perſona non cenſetur excluſa, ſed potius ſub eius diſpoſitione compræhensa. 203. 420.

In nominatione Epiſcopi facta in Cócilio, niſi ſit facta cum dictione taxatiua *tantum*, includitur Uicarius Generalis. 204. 420.

A ſententia Vicarii, non licet ad Epiſcopum appellare. 205. 420.

VICINITAS

Quæ menſura attendatur ad vicinitatem inducendam. 50. 88.

VIDVA

Uidua petens diſpensari ſuper aliquo impedimento, volens cum altero contrahere an debeat, ſupplicatione exprimere qualitatem Viduitatis,& præſertim ſi habeat filios. 114.53.

Mulier nupta Uiro ſeni dicitur Vidua. 36. & 38. 445.

Adeout gaudeat priuilegiis Viduarum, & habeat electionem fori. 37. 445.

VIR

Uir qui viginti vxores ſepelierat, & remanſit ſuperſtes mulieri, quæ habuerat viginti duns Maritos ſucceſſiuè, fuit coactus à Populo Romano abſtinere à lugubri funere, & lauro, palmaq. coronatus, Cadauer d. mulieris ad tumulum aſſociauit. 16. 313.

Vir non poteſt abſque licentia Vxoris, ne dum Sacros Ordines ſuſcipere, ſed nec minores, nec clericali prima Tóſura inſigniri. 46.353.&62.354.

Vir poſt Matrimonium ratum, vel conſumatum ſuſcipiens Ordines abſque dicta licentia poterit ab Vxori poſtulari, & cum dolo fecerit irregularitatem incurrit. 47. 353.

Et quamuis conſenſus mulieris ſubſequatur, ab irregularitate, non erit liberatus, imò mortua Vxore adhuc perſiſtet, niſi abſoluatur. 48. 353.

Nec poterit conſtante Matrimonio ad illam redire, niſi ab ea reuocetur. 49 353.

Tuncque tenebitur reddere, ſed petere non poterit. 50. 453.

Vir Latinæ Eccleſiæ, ſi ſine licentia Vxoris in ſeculo degentis, ad Sacros Ordines promoueretur, mulctandus eſſet tamquam Bigamus, quia eſſe de fide ſuſpectas, vndè exquirenda eſſet ab eo intentio, qua ſe fecit promoueri. 52. 353.

Vir putans Vxoré mortuam, ſi ad Ordines promoueatur etiam ſub dicta bona fide electus fuiſſe ad Pontificatum, poterit vxor viuens, promotionis inſcia, vel ſi ſciuerit contradixerit, poſtulare virum, & tenebitur reddere. 53. 353.

Et idem procedit, ſi Vxor ob grauem metú licentiá conceſſiſſet. 54. 353. & 64. 354.

Vt Vir poſſit ordinari, non ſufficit, vt Coniux dans licentiam, emittat Votum ad tempus, ſed debet eſſe perpetuum. 55.353.

Vir, qui ſuſcepit Ordines ex torta licétia per metum ab Vxore, licet poſſit ab ea reuocari, non tamen poterit ex ſe redire. 64. 354.

Secus ſi Profeſſus fuiſset, quia Profeſſio facta abſque dicta licentia eſt nulla. 66. 354.

VIRGINITAS.

Votum Virginitatis ſeruandæ, an poſſit ab Epiſcopo diſpenſari. 83.246.

VOTVM

Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis, cum haberet Uotum non nubendi, aut non fornicandi diſpéſatio eſt valida. 117. 21.

Si quis haberet Votum Ordinis Sacri, & exprimeret in ſupplicatione Votum non contrahendi Matrimonium, diſpenſatio valeret. 118.21.

Votum habens non fornicandi,& peteret diſpenſari ſuper Uoto Ordinis, dispſatio nó valeret. 119.21

Votum Caſtitatis, ſi concurrat cum alio impedimento dirimenti, an priùs peti debeat diſpenſatio ſuper Voto, deinde ſuper impedimento, vel è con tra. 94. 51. & ſeq.

Votum Caſtitatis emiſſum ante annos Pubertatis, nec poſtea ratificatum, poteſt à Parentibus irritari. 97. 52.

Et tunc ſuper eo poteſt Epiſcopus diſpenſare, neq. pro eo recurrendú eſſet ad Pontificem, ſed tantú pro alio Impedimento dirimenti. 98.52.

Si petatur Diſpenſatio Voti, vel iuramenti explicandú erit an vnum ab alio independenter factú fuerit. 174. 58.

Quid ſi Iuramentum fuiſſet factum in confirmationem Voti. 175. 58.

Quid ſi quis teneretur Voto Caſtitatis, & Religionis. 176. 58.

Votum habeos non nubendi, vel non fornicandi, ſi exprimeret habere Votum Caſtitatis valida eſſet diſpenſatio. 117 58.

Quid ſi petita eſſet Diſpenſatio ſuper Iuramento, & neceſſaria eſſet ſuper Voto, vel è contra. 179.58.

Voti repetitio nullam nouam obligationem inducit, ſi ſit ante Diſpenſationem. 181. 59.

Secus ſi fiat obtentam Diſpenſationem. 182. 59.

Pro explicatione Voto um Pontifici facienda, aſſignatur regula generalis. 182. 59.

Votum Religionis,& Votum perſeuerandi in Religione, ſunt diuerſa. 184. 59.

Vota ſi ſint diuersa, & vnum nó includatur in alio, an ſint ambo explicanda. 184. 59.

Etquid ſi vnum includatur in alio. 185. 59.

Si Diſpenſatus ſuper Voto Caſtitatis ducat Vxoré, eaque mortua velit aliam ducere, tenetur nouam Diſpenſationem ſuper Voto impetrare, & de prima mentionem facere. 207. 61.

Emittés Uotum Caſtitatis, vel Religionis poſt obtentam Diſpenſationem ad contrahédú ſuper impedimentis, poterit nihilominus validè, quamuis illicitè contrahere. 337.136.

Qui obtinuit Diſpenſationem ſuper Voto, ſi ante illius executionem Votum repeteret, poterit nihilominus vigore d. mandati diſpenſari. 43.173.

Diſpenſatio ſuper impedimento ſimplicis Voti Caſtitatis quomodo, & quando à S.Pęnitentiaria concedatur,& ex quibus cauſis. 54. & ſeq. 209.

Votum

Votum Religionis ex quibus cauſis poſsit permutari à S. Pœnitentiaria, & diſpenſari ad Matrimoniũ contrahendũ. 62. & ſeq. 211

Indubio validitatis Voti, quid agendum. 73. 212.

Quod obſeruetur circa commutationem Voti perſonalis. 74. 212.

Diſpẽſatus ſuper Uoto ad contrahẽdũ Matrimoniũ, ſi illud contrahat, & ante conſummationem matrimoniũ diſsoluatur potuit aliud inire. 188. 224.

Epiſcopus non poteſt diſpenſare ſuper Uotis Caſtitatis, & Religionis. 75. 246.

Limita quando Votum non eſset integrum, & quãdo tale dicatur. 75. & 76. 246.

Votum diſiunctiuum quando dicatur, & an ab Epiſcopo poſſit diſpenſari. 86. 246.

Diſpenſatio ſuper dilatione executionis Voti poteſt ab Epiſcopo ex iuſta cauſa cõcedi, & quãdo. 91. 247

Votum conditionale poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, & quando dicatur conditionale. 92. & ſeq. 247.

Votum, & Iuramentum factum ad fauorem Tertij, non poteſt ab Epiſcopo diſpensari, niſi Tertius Ius ſuum remittat. 117. 249.

Votum Caſtitatis aliud eſt ſimplex, quod fit ad libitum cuiuſcumque, & hoc impedit, ſed non dirimit Matrimonium. 76. 355.

Aliud eſt ſolemne, quod vel in Sacrorum Ordinum ſuſceptatione, vel in Religionis ingreſsu emittitur, & non ſolum impedit Matrimonium, ſed ſi contractum ſit, poſt emiſsum huiuſmodi Votũ, illud dirimit. 77. 355.

Votum ſolemne dirimit Matrimoniũ ſolo Iure Eccleſiaſtico, quia ſicut Votum ſimplex nõ dirimit, ita nec ſolemne ex ſui natura. 79. 355.

Super Voto perpetuo ſimplici Caſtitatis, ſolus Papa, & non alius auctoritate ordinaria poterit diſpẽſare. 80. 355.

Imo facultas diſpenſandi ſuper Votis conceſſa à Papa, numquam compræhendit Uota perpetuæ Caſtitatis, & Religionis, niſi fiat de eis ſpecialis mentio. 81. 355.

Tamen ex conſuetudine, ſi huiuſmodi Voto adſtrictus contrahat Matrimonium, poſſet ab Epiſcopo diſpensari ad petendum debitum. 82. 355.

Amplia, vt Epiſcopus in huiuſmodi debiti petione poſsit Diſpenſare etiam ante Matrimonium conſumatum. 83. 355.

Votum faciens ingrediendi, & profitendi Religionem, ſi poſtea matrimonium contrahat, poterit abſque Diſpenſatione petere, & reddere debitum. 134. 360.

Ad diſpẽſandũ in Uoto ſolemni Religionis, requiritur grauiſsima cauſa, & qualis eſſe debeat, 94. 435.

Uotum ſimplex, ex quibus cauſis poſsit Diſpenſari, & an ex ſola ſolutione compoſitionis pecuniariæ. 95. & ſeq. 436.

Votum rarò remittitur, ſed tantum commutatur. 98. 436.

Conſeruatio Ducatus, & Marchionatus in progenie, an ſit iuſta cauſa Diſpensandi à Voto Caſtitatis, vel Religionis. 99. 436.

Morbus, qui non poſſit curari, niſi actibus Uenereis an ſit cauſa diſpenſandi in dictis Votis. 100. 437.

Quando cauſa eſt temporalis, fit commutatio mixta cum Diſpenſatione. 101. 437.

Votum pœnale Caſtitatis, vel Religionis faciliùs diſpenſatur, quam Votum abſolutum. 102. 437.

Votum, & Iuramentum ſi ſimul concurrant, requiritur maior cauſa Diſpenſandi. 103. 437.

Non tamen exigitur maior cauſa ad commutandũ. 104. 437.

Causa, quæ eſſet ſufficiens ad Dispenſandum in Voto, non ſemper eſt ſufficiens ad Diſpensandũ in Voto non petendi Diſpensationem. 105. 437.

Votum metu emittens non tenetur illud obſeruare. 31. 352.

Votum ſolemne Religionis emiſsum ante pubertatẽ non obligat, niſi poſtea ratificetur. 33. 552.

VXOR

Vir, non poteſt eodem tempore, plures ducere fœminas, nec fœmina plures Mares. 2. 312.

Pluralitas Vxorem in lege veteri, aliquando fuit permiſſa ex ipſius Dei Diſpenſatione. 3. 312.

In Lege Euangelica, nulla adeſt poteſtas diſpenſandi ſuper pluralitatem Vxorum ſimul. 4, & 6. 312.

Pluralitas Vxorum, prohibetur, ne dum Iure Eccleſiaſtico, ſed etiam ex Iure Diuino, imò eſt contrà ius naturale ſecundarium. 5. 312.

Pluralitatem Vxorum, ſi quis prohibitam eſſe negaret, de fide malè ſentiret. 8. 312.

Vxorum pluralitas, eſt adeò deteſtabilis in Republica Chriſtiana, vt nulla conſuetudine effici poſſit licita. 9. 313.

Mulier, quæ vigintiduos ſucceſſiuè Maritos habuit, & deindè nupſit Viro, qui viginti Vxores ſepelierat, & eidem mulieri ſuperſtes remanſit, vndè à Populo Romano fuit coactus abſtinere à lugubri funere, & lauro, palmaque coronatus, cadaver mulieris, ad Tumulum aſſociauit. 16. 313.

Feminis, qui eodem tempore pluribus viris nupſerint, debent de Iure Cannnico incidi capilli, & panni ante, & poſt. 36. 315.

Vxor abſque conſenſu Viri, non poteſt ſe alteri in ſeruitutem vendere. 23. 344.

Vxor, quæ Votum Caſtitatis emiſit, & conſentiit, vt vir ad Sacros Ordines promoueretur, non poteſt poſt eius mortem alteri nubere abſque Diſpenſatione. 41. 352. & nu. 72. 354.

Quod procedit etiam apud Græcos. 45. 352.

Vir ſuſcipiens Ordines abſq. Vxoris licentia, ſi id ſecerit dolo, Irregularitatem incurrit, & ab Vxore poterit poſtulari. 47. 353. & 164. 354.

Vxor, quæ dedit licentiam, vt vir ſuſciperet Ordines Sacros, non poterit eo mortuo Matrimoniũ inire abſque Diſpenſatione. 65. 353.

Si Vxor poſt quam dedit licentiam Viro ſuſcipiendi Ordines, continentiam non ſeruauerit, debet omninò cogi ad ingrediendũ Religionem. 63. 354

Vxor debet omninò Religionem ingredi, ſi Vir de eius licentia Ordinatus promoueretur ad Epiſcopatum. 67. 354.

Quod faciendum eſſet, ſi fieret S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalis. 68. 354.

LAVS DEO.

Digitized by Google